1831.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ,
ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

ΠΕΡΙ

ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ.

ΟΞΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ,
ΒΙΒΛΙΑ ΤΕΣΣΑΡΑ.

ARETÆI CAPPADOCIS.

DE

CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM, ET DIUTURNORUM MORBORUM
LIBRI QUATUOR.

DE

CURATIONE

ACUTORUM, ET DIUTURNORUM MORBORUM
LIBRI QUATUOR.

Cum Commentariis integris

PETRI PETITI

Medici Parisiensis.
Atque Clarissimi

JOANNIS WIGGANI

Doctis & laboriosis notis
Et Celeberrimi

MATTAIRII

Opusculis in eundem,
Tandemque Eruditissimi, atque Celebratissimi

DANIELIS WILHELMI TRILLERI,

Observationibus & Emendatis.

EDITIONEM CURAVIT

HERMANNUS BOERHAAVE.

ΑΡΕΤΑΙΟΣ

LUGDUNI BATAVORUM,
Sumptibus PETRI VANDER Aa.
MDCCXXXI.

AMPLISSIMO, NOBILISSIMOQUE,

VIRO,

D. JOANNI VAN DEN BERGIO,

J. C. MUNERE CONSULARI IN REP. LUGDUNO-BATAVA, SUMMA CUM LAUDE UNDECIES JAM FUNCTO,

AGGERUM, ET VIARUM PUBLICARUM, IN RHENOLANDIA PRAEFECTO,

ET IBIDEM PRAETORI SUMMO,

OLIM REGENDIS

BRABANTIAE ET FLANDRIAE

REBUS NOMINE INVICTISSIMI

IMPERATORIS

CAROLI SEXTI

SUMMA CUM POTESTATE LEGATO,

VIRO DE REPUBLICA ET ACADEMIA PRAECLARE MERITO,

HERMANNUS BOERHAAVE.

GRata memoria quotidie mecum repeto liberalis amicitiæ documenta, quibus, ſponte Tua, me, nullo prius officio erga Te cognitum, beaſti. Annos enimvero quadraginta plures peregi, poſtquam audendi Autor, deinde ſemper autoritate Tua me, & benificentia, firmaſti. Eo ſane tem-

poris decursu, prioribus addendo alia, amore, consilio, re, id præstitisti, ut fortunarum Te mearum fabrum eximium colam, atque agnoscam publice. Prius enim cum Gravissimo, Nobilissimoque, Viro, DANIELE ALPHENO Simonis, quem dignitatis & virtutis paritas Collegam Tibi dederat, & amicum conciliaverit sincerum, constantemque, certavisti, uter utrum benefico in me studio superaret. Illo autem humanis exemto, cujus Sanctissimæ memoriæ obstricta mea pietas grates assiduo persolvit, solus perrexisti amborum beneficentiam erga me perpetuam facere, & augere. Igitur gaudeo de oportunitate nata, qua datur diu quærenti devinctissimum profiteri animum, gratissimumque testari, palam. Inscriptio hujus Autoris Tuo nomini pignus esto acceptum Tibi, quamvis exiguum, venerationis, qua virtutes Tuas prosequor, gratique animi, quem meritis erga me Tuis debeo. Faxit DEUS, diu lætus populo Batavo intersis, patriam capessas, Literatos foveas! Leydæ $17\frac{15}{6}30$.

PRÆ-

PRÆFATIO.

ARtem medendi, ex Autoribus prius edoctus, qui contulit cum observatis Clinicis, experietur, semper in duas potissimum, easque vehementer differentes inter se, sententias secessisse Medicos. Horum quippe plurimi putant, vim intelligentiæ humanæ adeo penetrabilem, ut intenta idearum, sponte animo obversantium, contemplatione discere queat, non modo vitæ rationem omnem atque sanitatis, imo vero & morbos, causas horum, eventa, quin & remedia quoque, certumque tandem curandi modum. Verum hi, postquam medicinæ exercendæ operam dabant, deploravere cito paupertatem ingenii, sollicitique cogebantur circumspicere ad experimenta rerum; ut usu saperent. Alii ergo vias ingressi, quæ duxerant ad primam disciplinæ hujus, antea ignotæ, inventionem, totos se dederunt fideliter observandæ naturæ hominis per unicum sensuum usum; vitæ, sanitatis, morborum, sanationis, mortis, imo & mortuorum, apparitiones sedulo annotabant; dumque felices notaverant eventus, minusque lætos, tandem vi memoriæ, & rationis disputatione, ex multitudine singularium lento gradu, nisuque prudenti, incipiebant generale quid condere, quod promere dein possent. Itaque caute, & circumspecte, talia sanandis applicantes ægris, addendo quid novi semper, aut demendo, corrigendo priora crebro, sera tandem experientia, longa die, inceperunt assequi facultates sano corpori proprias, aliarumque rerum in machinam humanam potestatem. Tumque demum constitit, vitæ, Sanitatis, morbi, mortis, Sanationis, certum haberi modum, & stabiles leges, quæ penitus perspectæ docent, quid fieri oporteat, quibusque usus sit, ut morbus caveatur, aut sanetur. Quo pressius quis naturæ solius vestigia hic sequitur, eo felicius mederi visus est. Ideoque prisca medicina, hæc vero Græca nobis, eo sincerior, quo minus opinionum commentis, & sectarum litibus, obnoxia, quam recentior, cui temporum inquinamenta perpetuo accesserant. Effecerat hæc veritas, ut docendo admotus *Hippocratem* laudarem discipulis, & post hunc præclarum *Aretæum*. Quia vero hujus vix dabatur copia, cogitare incepi primo de evulgandis Medicis, qui præter *Hippocratem* & *Galenum*, Græco sermone scripserant: quum uniti simul duo illi Principes, Charteriana industria facile comparandi, postulare viderentur & cæteros quoque grajos suis jungendos volumi-

nibus: ut ita Bibliotheca Græcorum medentium haberetur completa. Ipse quidem tum temporis animosus rem aggredi instituebam. Sed brevi post hæc otio carebam, & secessu, adeo ad hæc necessariis, obrutus quotidie crescentibus magis, neque evitandis, negotiis. Quare egregium Virum, ut aliis in artibus, ita in sapientia præcipue medica, versatissimum, *Joannem van Groenevcld*, Juris Utr. Doctorem & Medicinæ, nunc Senatorem, & Judicem Urbanum, excitavi, ut vellet mecum una sustinere negotium, quod, collatis consiliis, una dein destinaremus publico. Ille id alacer est aggressus, feliciter quoque absolvit, ut totus quidem textus Græcus, & Latina versio, ut hic jam offertur, impressus fuerit anno hujus seculi decimo nono, una cum subnexis notulis.

Tum incepi digerere, quæ acceperam Clarissimi *Petiti*, Celeberrimo *Menagio* memorata, & a Claro *Daniele Clerico* adeo desiderata, commentaria integra in hunc Autorem. Quum interea Vir in Arte Medica inclytus, omnique scientia, & virtute excellens, *Richardus Meadius* me donavit *Aretæo*, quem ediderat Vir Celeberrimus *Joannes Wigan*, simul addidit, trecenta modo exemplaria impressa non obstitura editioni, quam affectabàm. Id Junii trigesimo anni vigesimi quarti hoc seculo contigit. Gavisus dolui! lætabar, nobili Scriptori Medico, per industriam, & Sapientiam Eximii *Wiggani* accessisse omne id pulchri, quod a peritia in Lingua Græca, eruditione medica, diligentia, & acumine ingenii solertissimi afferri poterat; publico hinc gratulans mihique. Dolui, me jam prius curavisse imprimendum hunc Autorem; scripsique, in Angliam datis literis, me, si id scivissem ante absolutionem jam factam nostræ impressionis, nunquam hanc moliturum fuisse, sed libenter voluisse omnia *Petitiana* Eximio *Wiggano* donare. Idem id egregio Viro, coram dixi, cum dulcissimo me alloquio honoraret. Singulari Ille humanitate obtulit, deditque, mihi exemplum descripti codicis Vaticani, quod Romæ conscribendum sibi curaverat, atque petenti veniam ultra ex editione sua in meam transferendi, quod vellem. En ortum hujus nostræ editionis, in qua procuranda nulla mihi laus, nulla debetur gratia. Conatus sum evulgare Autorem necessarium Auditoribus meis, neque tamen eo sane tempore usquam venalem. Addere institui, quæ illustrando illi corradere aliunde potui. Eo contentus unice nihil prorsus de meo addere ausus sum: novi, me neque instructum dotibus ad hanc rem requisitis, & carere tempore necessario. Igitur textus Græcus hic impressus juxta nitidam

Gou-

Goupyli editionem. Versio Latina addita, quam *Henricus Stephanus* edidit in Principibus Medicorum; quæ est illa ipsa completa, quæ prius prodierat ab Anonymo, quem *Goupylum* Eruditi alii suspicantur; sed *Celsum Crassum*, *Junii Crassi* filium, ex *Goupyli* editione vertentem, *Petitus* asserit. In notulis subjunctis habentur, quæ, Princeps Literatorum, *Josephus Scaliger* adscripserat margini sui libri ex editione *Henischii*, quem librum postea magnus *Joannes Gerardus Vossius*, deinde *Isacus Vossius*, habuit, unde jam Bibliotheca Academica Reip. nostræ possidet. Sunt hæ emendationes fere quinquaginta per totum librum. Præterea ibidem correctiones *Petiti* ex manuscriptis, ingeniove, apponuntur, ut & conjecturæ; quin & quam brevissimo compendio ea, quæ ex *Petito* textui intelligendo sufficerent. Tum & *Goupyli*, & *Henischii*, varia ad Scripturam Græcam. Id curabam: ut Lector subsistens forte ad obscuriora, uno intuitu hæc adminicula coram cerneret. In altera notularum parte unico notantur verbulo varietates in versione, *Junii Pauli Crassi*, *Henischii*, *Petiti*, *Scaligeri*. Post textum Autoris ita absolutum curavi subnectendos Clarissimi *Petri Petiti* integros commentarios, tamdiu promissos, exspectatosque, quibus conscribendis tot annos, tot labores impendit, de quibus præfatio Autoris ipsa omnino videnda. Atque ita tandem satisfactum proposito Clarissimi Scriptoris, votisque Medicorum & Literatorum. Anni quidem sunt elapsi triginta & duo fere quum hoc Scriptum aere suo redemerat Celeberrimus *Joannes Jensius* a quodam Typotheta qui victum artis hujus opera quæritabat in Typographia *Pauli Schelti* Hagæ Comitum. Ille vero referebat, se id manuscriptum volumen reperisse in cistella, Lutetiis Parisiorum Hagam delata, cum vili supellectile ab anicula matertera in Galliis defuncta, cujus paupercula ad eam hæreditas pervenerat.

Addidi dein illa omnia, quæ Eximius *Wigganus* summa diligentia, successu felicissimo, Illustrando *Aretæo* protulerat pulcherrima ad literarum studia, artemque medicam; sola excepta versione, quam elaboravit optimam: quia jam dudum fuerat absoluta impressio textus nostræ Editionis priusquam prodiret *Wigganiana*. In his reperire est quidquid desiderari potest ad Historiam editionum hujus Auctoris, ætatem ejus, sectam, scientiam Anatomicorum, curandi rationem. Videmus hic Catalogum variarum lectionum (a *pag*. 466. *ad* 485.) summa cum cura & fide concinnatum, atque observationes acerrima quidem conscriptas solertia in easdem (a *pag*. 485. *ad* 509.) In gratiam Li-

teratorum additur & Viri Celeberrimi, *Michaëlis Mattairii* Commentarius de Dialecto *Aretæi*, ordine Alphabetico; Index Græcus Ejusdem, in quo voces, loquendique formæ, *Aretæo* propriæ, nec adeo notatæ Lexicographis; Appendix ad hunc Indicem; Dissertatio de *Aretæi* Syntaxi & Stylo; conjecturæ de quibusdam *Aretæi* locis, quorum suspecta lectio; Variantium Lectionum Appendix.

Denique Doctissimi, & Clarissimi *Danielis Wilhelmi Trilleri* conjecturas & emendationes in *Aretæum* subnexui, quas Ille in actis publicaverat Lipsiensibus, aliasque præterea, quibus ad me datis me honoravit, hancque splendide ornavit editionem.

Indicem tandem rerum medicarum copiosissimum in *Aretæum* elaboratum a Medico peritissimo & diligentissimo, *Pellerino*, offero: in quo Medicinæ studiosi uno intuitu cernunt, quidquid de quacunque cujusque morbi proprietate Auctor scripsit.

His igitur, commilitones, præclarorum Virorum laboribus uti, frui, potestis, leviaque hinc inde Typorum vitia æqui bonique ferre, quæ in minutiis Græcis vix vigil quis vitaverit.

CLA-

CLARISSIMI VIRI,
D. WIGGAN
PRÆFATIO,
Varias *Aretæi* Editiones, & quid in Ejus editione præstitum sit, recensens.

ARETÆI *Scripta hæc*, *priusquam* Græce *lucem viderent*, Latine *prodierunt*, Junio Paulo Crasso, Professore Patavino, *Interprete*; Venetiis *impressa*, *A. D.* 1551. *in* 4^to^ *In Præfatione Interpretationi suæ annexa habet* Crassus; Forte Liber quidam *Græce* manu scriptus, veterrimus & cariosus, in manus meas incidit. In fronte Libri nomen Autoris inscriptum erat, *Aretæi* videlicet *Cappadocis*. De Morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiunt. Ipsum avide, ut mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus Liber, cum gaudio, tum mœrore, animum perfudit meum; quippe gavisus sum tam egregii Autoris Librum, qui vetustatis injuria hominumque socordia in tenebris tot sæcula jacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui vero non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnisque vulneribus concisum & laceratum, ad manus nostras delatum esse. Cæterum hæc fragmenta colligere, utque pluribus usui forent, Latina facere ac publicare satius esse judicavi, quam ea in totum carie, tineis, situque deleri permittere. *Post* Aretæi *laudem hæc deinde adjicit*: Quam multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumserim, vix queam dicere; quum plurimis undique vulneribus confossus esset. Ex *tribus* tamen *collatis Exemplaribus* multa, quæ deficiebant restitui: quæ erant depravata, castigavi: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per conjecturas etiam certissimas ab Artis Medicæ peritia desumtas non paucos locos Librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihique penitus satisfacere poteram, eos *Asterisco* notavi, aliorumque judiciis pensitandos castigandosque reliqui; utque in summa dicam, quantum huic Libro opis attulerim, qui candida mente & livore purgata ipsum curiose lectitabunt, & cum Græcis Exemplaribus conferent, facile deprehendent. *In Margine Libri* variantes *paucule* Lectiones *inveniuntur*, *non Græce*, *sed* Latine *tantum conscriptæ*. *Cæterum in hac* Crassi *Editione*, Libri de Diuturnorum Morborum Cura- Crassi Latina Versio.

** tione

tione Secundi *Capita* quinque, fecundum *scilicet*, tertium, quintum, sextum, *atque* septimum *desiderantur; quæ postea in aliis Editionibus, tam Græce, quam Latine, loco suo restituta sunt.*

Quænam hujus operis partes in omnibus desint Editionibus.

Utinam & aliæ bujus operis, quæ desunt, partes e tenebris erui, & cum bis quæ supersunt in corpus unum atque perfectum resarciri possent; cum manca hæc & miseris modis lacera membra perito cuique arbitro tam exquisita arte elaborata, tam vel in hac mutilatione pulchra videantur, ut ea nulli etiam integro Antiquitatis Monumento posthabeant. Nam in Libris omnibus Manuscriptis, quos vel ego vidi, vel Editores cæteri, non occurrunt de Causis & Signis Acutorum Morborum Libri Primi *Capita* prima quatuor, *neque principium* quinti; in Libro de Diuturnorum Curatione Primo, *desunt prorsus Caput* sextum, *atque* septimum, *principium etiam & finis* octavi, *debinc autem* nonum, decimum, undecimum, *ac* duodecimum, *item* decimi tertii *principium & finis*, decimi quarti *finis*, *penitus denique* decimum quintum, & decimum sextum; *in* Libro Secundo de Diuturnorum Curatione, *deficit Caput* primum, quartum, septimi *finis*, octavum, nonum, decimum, undecimum, *cum principio* duodecimi. *In variis autem totius Operis partibus videntur deficere non modo verba quædam, sed & plurimæ quandoque Lineæ. Porro in* Libro de Acutorum Curatione Primo, *Caput* septimum (*de Angina scilicet medenda*) *in fine mancum esse, in aliqua vero parte faucium Caput* secundum Libri Secundi de Diuturniorum Curatione (*ubi de* Diabete *agitur*) *quod ab aliis Editoribus haud* annotatum *est, probavi*[a] *ex* Aëtio, *qui* Aretæum, *nonnisi in duorum istorum Affectuum tractatione, nominat; & ex eodem quædam se depromere testatur, quæ in bis jam reperiri nequeunt. Caput etiam* sextum Libri de Curatione Diuturnorum Secundi, *uti conjicio, minime integrum est, sed potius maxima ex parte mutilum.*

a) Vid. Notas ad calcem Versionis horum Capitum.

Græca Goupylii Editio.

Aretæum Græce *primum edidit* Jacobus Goupylus, *adjectis iis* Libri postremi *Capitibus* quinque, *quæ in* Crassi *Versione desiderabantur. Græca e* MS. *in* Galliarum Regis *Bibliotheca se expressisse testatur*, duorum *aliorum* Codicum *ope, quorum unum suis sumptibus comparaverat, alterum e* Capelli *Musæo depromserat. Exemplar hoc* Parisiis *nitidissime excusum est, A. D.* 1554, *in* 8vo, *apud* Adrianum Turnebum, Typographum Regium. *Quin & maximam in hac Editione curam impendit* Goupylus, *utpote cum perpauca hic Typographorum Errata occurrant; &* trium *istorum* Codicum Collatione *sententiæ plurimæ depravatæ castigentur, & in fine Libri* Variantes *adjiciantur Manuscriptorum* Lectiones, *cum conjecturis aliquot non contemnendis.*

Latina Goupylii Editio.

Eodem anno, scilicet 1554, *post Græca tamen publici juris facta*, Crassi *Interpretatio* Parisiis *edita est, apud* Guilielmum Morelium, & Jacobum Puteanum, *in* 8vo. *Huic Annotationes locorum subjiciuntur, qui in* Aretæi *Codice Græco ab Interpretatione* Crassi *discrepant*; Autore, G. M. T. *quæ Notis nostris ad Varias Lectiones intermixtæ reperientur. Hic item Capita illa* quinque, *quæ* Crassus *non verterat, jam primum* Latine *traducta sunt.* Anonymum *hunc fuisse* Goupylum *vix dubitari potest.*

Latina Henrici Stephani Editio.

Juxta proxime memoratam Editionem, Latinam Aretæi *Versionem, inter Medicæ Artis Principes impressit* Henricus Stephanus, *Anno* 1567, *in fol. omissis tamen Notulis, quæ sub fine* Anonymus *iste Editor adjecerat.*

Secunda Crassi Versio Latina.

Crassi Versio *ab ipso recognita, traductis etiam ab eodem Capitibus* quin-

quinque, *quæ in priore ejus Editione deerant*, Basileæ, *apud* Petrum Pernam, *Anno* 1581. *in* 4^to^, *primum impressa est: licet a* Crasso, *ut ex Epistola ejus ad Lectores data patet, Anno* 1555. *absoluta fuerit. Verum hæc in publicum non prodiisse ante Annum* 1581. *mortuo jam* Paulo Crasso, *constat ex Typographi ad Lectorem Epistola, ubi hæc leguntur;* Ediderat jam ante *Junius Paulus Crassus Aretæum* a se e Græco in Latinum versum, *Venetiis:* nunc vero, ab ipso ante obitum recognitum, & multis Capitibus ex Græco Exemplari auctum, (ut in Præfatione scribit) filius ejus *Celsus* ad nos misit.

Omnium postrema est Editio, quæ Græco-Latine *prodiit*, Augustæ Vindelicorum, *Anno* 1603. *in fol. In prima Libri pagina hæc* Aretæi *scripta prædicantur esse* Græce & Latine *conjunctim edita*, tribus MSS. Codicibus, Veneto, Bavarico, Augustano, collatis; *cum Commentario, quo obscura doctrina de nominibus & parte affecta morborum singulorum cum suis signis perspicua Methodo illustratur, Autore* Georgio Henischio B. Medico Augustano. *In Præfatione sua dicit hæc* Henischius: *Tria* inspexi *Manuscripta, Venetum, Bavaricum, & Augustanum.* Idem est initium in *Augustano*, quod in *Lutetiano* Exemplari: deficiunt autem in illo *sex* [a] Capita, quæ desiderata in prima Editione. *Venetum, & Bavaricum* contractius est, utrumque a sexto Capite [illegible] τετάρτῳ demum incipiens, & *sex* illis Capitibus similiter carens. Hæc vero Capita, quæ non alibi, quam in *Regio* Codice, reperiuntur, genuina esse non sine causa ambigo; *Aëtius* enim sermone 11. cap. 1. de *Diabete* agens, Optima, inquit; (ut ait *Aretæus*) est in dolio facta evaporatio ad exsudandum, eo modo ut caput extra dolium promineat, frigidumque aerem attrahat, reliquum vero corpus omne calefiat. Id autem in Capite de *Diabete*, quo *Aretæus* auctior redditur, non continetur: contineri deberet, si legitimum esset. Idem de reliquis judicium. *Quinam autem hic est argumentandi modus? Annon in* Aretæo *partes Capitum passim, perinde ac Capita integra, desunt? Annon etiam in curanda* Angina, *prout supra monuimus, verba* Aretæi *ab* Aëtio *proferuntur, quæ in hoc Libro nusquam legimus? Eodem itaque jure Caput illud de* Angina, *tanquam spurium, repudiare potuit. Verum in istis Capitibus scriptionis similitudo, & medendi norma eadem, quæ in cæteris usurpatur hujus Libri partibus, minimum dubitandi locum relinquunt, quin eidem quoque Autori adscribi debeant. Quid quod ea, ut in* Regio, *ita & in* Harleyano *Codice (de quo infra loquemur) inveniamus. De Editione sua hæc amplius* Henischius; Addidi autem Conversionem *Junii Pauli Crassi, Medici & Professoris Patavini.* Pauca quædam inserta Textui Latino, & diverso charactere impressa sunt, ex Notis *Anonymi Galli.* In Margine *Variæ* sunt *Lectiones*, partim annotatæ a *Jacobo Goupylo*, partim ex Codice *Augustano. Item* ne imperfectus esset (inquit) *Aretæus*, & ad usum minus accommodatus, colores illius obliteratos purpurisso *Galeni*, & *Alexandri Tralliani*, imprimis vero *Pauli Æginetæ*, reconcinnare, & mancum suis partibus absolvere volui, nec temere; multa enim sunt apud *Æginetam* locis aliis, quæ ex *Aretæo* desumta esse constat. *Hoc negotii sane & inaniter suscepit, neque feliciter exsecutus est: cum Autores ab eo memorati in manibus doctorum vulgo haberentur, neque* Aretæo *ullo modo essent, vel in medendi, vel in scribendi genere, similes;* Paulum vero, *licet* Aretæi *mentionem faciat, vix quicquam ex eo hausisse deprehendo; plurima certe, & ea magni momenti, tum in describendis tum in curandis*

Græco-Latina Henischii Editio.

a) Error hic *Henischii* est; nam *quinque* tantum Capita in *Secunda* Editione adjecta sunt.

dis morbis, Dialecto tantum immutata, in Libros suos transcripsit Aëtius; *quæ loca ad imum Latinæ nostræ Versionis passim annotavimus. Cæterum* Henischius *Opus hoc Typis quidem satis nitidis (etenim Græci his, quibus in hac Editione utimur, haud dissimiles sunt) excusum publico dari curavit: verum in obeundo suo munere ita se gessit, ut summæ possit, vel incuriæ, vel inscitiæ, vel utriusque, merito accusari. Nam præterquam quod elegantissimo huic Autori Commentarios nonnisi jejunos admodum atque futiles attexuerit, Textum ipsum,* tribus *licet* MSS. *instructus, vix uno, ni fallor, emendavit loco.* Tria *hæc* MSS. *in fronte Libri ab eo* collata *dicuntur; sed Editorem ea tantum, ut in Præfatione inquit,* inspexisse *crediderim. Quod ad* Venetum & Bavaricum *attinet, nullæ annotatæ sunt ex iis* Variæ Lectiones, *cum se eat, quæ in Margine sunt, excerpsisse dicat; partim ex* Goupyli *Editione, partim ex Codice* Augustano. *In hoc quidem conferendo, non modo ingenti illum accuratione, sed & fide & velut religione quadam usum esse facile crederes, cum quæ Librariorum manifestissima sunt errata, & vel Accentuum differentias, pro variis Lectionibus apponat. Verum hæ omnes non ita magno in numero sunt, ut mihi, qui* duos *Codices* MSS. *cum Libris Editis contulerim, & animadverterim quot quantæque in his occurrant discrepantiæ, magnam is in hac re videatur adhibuisse diligentiam. Porro, nescio qua animi perversitate, verba quædam e Textu expulit, quæ & Autoris sensui optime congruunt, & intellectu sunt facillima; in eorum vero locum quasdam inanes literas substituit (nam voces quidem Græcæ, nedum legitimæ Lectiones, neutiquam vocandæ sunt;) & quanquam in* Augustano *Codice* Lectiones *aliquot reperiantur haudquaquam rejiciendæ, quarum pars in Textum admitti possit, pars etiam debeat, tamen harum nullam, quasi malo quodam fato, illuc inseruit. Immo Textum adeo non illustravit, ut leviuscula omnia, sive in Literis, sive in Accentibus, errata ex* Goupyli *Editione in suam fideliter transferri, & alia insuper incredibili numero, per solitam Typographorum negligentiam, irrepere sit passus.* Latinam *quidem* Versionem *sine minima emendatione reliquit.*

Petri Petiti, *Medici* Parisiensis, *in* Aretæum *Observationes brevi prodituras, sibique inscriptas testatus est* Menagius *ad* Laërtium, 1692. *editum*, p. 253. *sed necdum prodiisse illas intellexisse se dicit* Fabricius [a]. *De* Petiti *hujus hæredibus curavi ut quæreretur* Parisiis, *eo consilio ut aliquid de his Observationibus amplius cognoscerem; sed quinam fuerint illi, certior fieri non potui. Nusquam vero, cum* Fabricio, *puto exstare Editionem* Parisiensem Aretæi *Græco-Latinam, in* 4to. *quam auctam* Petri Petiti *Annotationibus memorat* Merklini Lindenius *renovatus, A.* 1686. *editus.*

a) Biblioth. Græc. L. 4. Pag. 102.

Quid in hac Editione præstitum sit.

Quod ad hanc Editionem attinet, id equidem oneris suscepi impulsu solo Viri Clarissimi Johannis Freind, *qui Autorem hunc, licet in doctorum manibus rariorem, inter* Græcos *tamen & ingenio & arte præstantissimum, in Re Medica ipse scriptis exornanda non minus eloquens & accuratus, quam in ea exercenda experiens atque felix, publicandum mihi emaculandumque commendavit. Id profecto tres circiter abhinc annos aggressus sum, & quid in hac re præstiturus essem Literatis exposui; multo autem maturius e Typographeo exiisset* Aretæus, *nisi proposito meo obstitisset valetudo perquam infirma. Nam in hujusmodi negotiis labor haudquaquam tenuis est, utut tenuis sit gloria.* Græcum Aretæi *Exemplar cum apud Bibliopolas ne quidem unum reperiri posset, & pauca ea,*

quæ

quæ in privatis Bibliothecis erant, a Viris doctis pariter & curiosis maximo in pretio haberentur, Græca *hæc omnia manu mea exscripta prælo commisi. Ea ut pristino suo nitori, si ita fieri posset, quadantenus restituerentur, studium curamque haud mediocrem impendi. Etenim haud modo Libros duos editos inter se, sed eos etiam cum Codicibus* MSS. duobus *contuli. Horum alterum mihi suppeditavit è ditissima sua Bibliotheca* Dominus Dominus Harley, Comitis Oxoniensis *Filius unicus, qui, Literarum cultor fautorque eximius, ut Libros quosque optimos rarioresque undique summo studio colligit, ita eos in Literatorum usum pervolutandos summa cum facilitate impertit. Alter ut, juxta Exemplar* MS. *in* Vaticana Romæ Bibliotheca *asservatum, exscriberetur procuravi: quod non sine magna, ut videtur, accuratione præstitit* Dominicus Regoletti, Græcus, *ut ipse ait, in eadem Bibliotheca* Scriptor.

Cæterum, in Harleyano *Codice, deest pars illa Capitis de Causis & Signis Epilepsiæ, unde ordiuntur Libri Editi; alia tamen quæ in his leguntur, in eo itidem continentur omnia. Verum Capita illa* postremi *Libri* quinque, *quæ in prima* Crassi Versione *deerant, non in suo hic loco, sed in primis* MS. *paginis reperiuntur, aliquo inter ista, & illud ubi de Causis Tetani agitur, vacuo relicto spatio. Capita etiam* mutila *in omnibus* tria, *de Curatione nempe Phthiseos, Jecoris, & Lienis, extra ordinem in hoc* MS. *posita sunt: utpote cùm hoc de Liene illud de Phthisi præcedat; quæ autem de Jecore scribuntur in fine totius Codicis adjecta sint, post Curationem Elephantiasis. Hoc ideo accidisse existimo, quod non ex uno Exemplari aut eodem tempore omnia exscripserit Librarius; sed, transpositis istis Capitibus post reliqui totius Libri exarationem in lucem unde unde protractis, ea illic descripserit: cum in suis quidem locis aliquid intervalli relictum foret, sed quod minus ad ista recipienda esset amplum. Codex enim integer una & eadem manu scriptus est. Hic autem, licet trecentis annis parum antiquior esse videatur, plurimisque passim mendis laborans, eas tamen ex boni potius Exemplaris, quam Librarii, defectu contraxit. Nam alioqui scriptura, pro istis temporibus, satis nitida & accurata est; & gravissima in hoc Errata aliis etiam* MSS. *communia sunt: & in eo monstra ista turpia verborum, quæ ubique occurrunt, punctulis, tanquam stigmate quodam, inuruntur. Porro ex eo plus adjumenti, in emendando* Aretæo, *habui, quam sperare ausus sum: cum omnes hujus Authoris* MSS. *de quibus ad me notitia pervenit, & parum veteres sint, & maculis etiam fœdissimis inquinati; siquidem hujus ope non modo verbis* Ionicæ *suæ terminationes passim redditæ sunt, sed & proba ac sana sententiarum quarundam lectione nitido tersoque huic Authori sensus proprius atque elegans restitutus. Quare Codicem* Aretæi, Harleyano *emendatiorem, haud ullibi exstare crediderim.* Codex Harleyanus.

Codex Vaticanus, *ut ex Amico intelligo, qui hunc rogatu meo inspexit exscribendumque curavit, valde recens est. Ex eo vix quicquam suppetiarum hausi, nisi quod* Dialectum *quandoque, hujus authoritate, ubi cæteri* MSS. *in hac re deficerent, emendaverim. Hic, ut cæteri, perquam vitiosus est. Aliis item, ut credo, magis mutilus; nam licet ista in principio, de Causis & Signis Epilepsiæ, contineat, omnia in eo desunt, quæ post Stellulas in hac Editione Capiti de Curatione Melancholiæ interpositas habentur.* Codex Vaticanus.

Haud inutiles etiam, licet numero paucæ, Variæ *fuerunt* Lectiones, *quas in suo utriusque* Aretæo *Margini ascriptas mecum communicarunt, Viri in Libris Græcis Latinisque versatissimi, deque Re Literaria optime*

meriti, Joannes Albertus Fabricius Hamburgensis, & Michael Maittaire. Lectiones has non fuisse docti cujuspiam conjecturas, verum ex aliquo MS decerptas, ex hoc liquet, quod inter eas reperiantur aliquæ sensus plane expertes, quæque in iis quibus nos utimur MSS similiter legantur.

Nova Versio Latina.

Latinam versionem de novo dare libuit, quia Crassi Traductio, licet haud prorsus aspernanda, tamen sæpissime, quoniam paucis vitiosisque MSS instructus id operis susceperit, obscura, ut fatetur ipse, ac dubia sit; mihi quidem insuper duriuscula ac parum elegans videtur, ita ut neque Græca legentibus multa planius explicet, & ipsa, sine Græcorum auxilio, haud raro vix intelligi queat. Num in hac plus, quam in ista, operæ adhibitum sit, nescio; nostra non dubito quin Lectoribus futura sit commodior: cum rerum, quibus ille destitutus est, supra dictarum ope, & Aretæi cum aliis Medicis antiquis, cum Aëtio præsertim, qui multa ex eo, nulla ejus facta mentione, evidentissime hausit, Aretæi denique cum Aretæo ipso comparatione, sententias haud paucas, minime antea comprehensu faciles, clare saltem hic expressas invenient. Ubicunque Græca ita corrupta sunt, ut iis mederi prorsus desperaverim, ea non sine sensu aliquo, uti arbitror, probabili, Authorisque de iis rebus tractationi haud incongruo, adumbrare tentavi. Hoc quicquid est, in Versione licitum esse existimavi: quoniam, re sic instituta, Authori nulla fieri potest injuria; nam in Textu Græco nihil vel in melius, conjecturis tantum ac divinationibus meis, sed omnia aliqua authoritate fretus, immutavi. Quoniam vero Crassum, verbo verbum nimis fide reddentem, sententias ipsas aliquando nec Latine satis nec dilucide efferre percepi, id potius mihi curæ fuit, ut integra orationis membra, quam ut voces quasvis, plene & aperte, cum ea simul qua licuit brevitate, exponerem; Celsique, qui, Tiberii temporibus, non modo de Medicina, sed & de Rhetorica[a], optime purissimeque scriptitavit, Phrasibus & loquendi formulis, quam sæpissime potui, sum usus. Imis Latinæ Versionis paginis Notulas quasdam subjeci; ubi Hippocratis effata indicantur, quæ sine ulla sæpe mutatione scriptis suis immiscuit Aretæus, ea ut plurimum ex germanissimis ejus Libris hauriens, uti ex Aphorismis, Prognosticis, & Libro de Victu Acutorum. Ibidem locos etiam subnotavi, unde plurima clam in Commentarios suos intrusisse deprendi Aëtium: eos item, qui aliis omnino similes sunt, quos Aetius ex Archigene sese petere testatur; quod quidem, si quem unquam Aretæi ulterius emendandi cupido ceperit, studiis suis haud incommodum reperiet. Quodque Morborum sæpe, quorum Signa Causasque explicaverat Aretæus, Curationes temporis injuria perierint, non absurdum fore judicavi, si Lectores ad medendi rationem in iisdem affectibus a Medicis ejusdem Sectæ usurpatam remitterem: præsertim cum ex his Archigenes & Aretæus vix quicquam de aliqua re scripserint, quod non & in instituenda Medicina plane conveniat, & iisdem fere verbis præcipiatur. Alia quoque, diversæ Materiæ, Notis interposui, quorum præcipua sunt quædam ad Historiam Medicam spectantia.

a) In Quintiliano reperiuntur aliqua Celsi de Rhetorica fragmenta.

Variæ Lectiones, & in has Notæ.

Variantium Lectionum congeriem, e Libris Editis & MSS ante memoratis collectam, ad Editionis hujus Paginas Lineasque accommodavi. Haud multa ex iis, ut opinor, quispiam ernet, quod faciliorem reddet Aretæi lectionem; nam quicquid ad eam rem facere videbatur, Textui ipsi haud dubitanter inserui; inter Varias Lectiones iis, quæ ejecta sunt, detrusis vocabulis: notato simul, quænam in unoquoque Libro voces sint receptæ. Dialecticas vero vocularum formationes, quæ in Editis aliter se haberent, sive has in Harleyano sive in Vaticano Codice repererim, in

Tex-

Textum *itidem admisi; quibus in locis id factum sit, aut utrius Codicis authoritate, declarare supervacaneum existimans. Nimis multa, nimis gravia quoque & aperta Librariorum Errata metuo ne inter hos* Lectiones *posuerim; sed vel ex his alia emendandi occasionem aliquando arripui: & ex iis Lector intelliget, quam turpiter depravata ad nos pervenerint* Aretæi *scripta, quanta ideo in conjectando licentia indulgeri debeat, quamque nulla spes omnia corrigendi affulgeat. In* Notis *has* Lectiones *sequentibus, cur quasdam receperim, quasdam rejecerim, rationem reddidi; aliæ ita manifeste se tuentur, aliæque sese ipsas coarguunt, ut de iis nihil ultra dici possit. Quas feci in emendando,* Conjecturæ, *ut plurimum similibus, vel* Hippocratis, *vel* Aëtii, *vel* Aretæi *ipsius loquendi modis stabiliuntur.*

Tractatum de Aretæi Dialecto *componere decreveram; quæ res ideo prorsus negligi non debuit, quoniam adeo parvo in numero ad nos pervenerunt Scriptores* Ionici. *Hoc quod longe accuratius doctiusque quam ego id exsequi potuissem, immo quod consummatissime præstitum sit, humanitati debetur Viri eruditissimi* Michaelis Maittaire, *qui cum Librum suum insignem de* Dialectis Græcis *edidit, nondum in* Aretæi *scripta inciderat: verum ubi postea Authorem hunc evolvisset, & quædam de ejus Dialecto collegisset, ea rogatu Viri Cl.* Johannis Freind *diligentissime recensuit, & una cum* Aretæi *Libris imprimi benevole permisit.* De Aretæi Dialecto Tractatus.

Aretæus, *ubi mendæ non subsunt, Scriptor utcunque perspicuus, tamen quia verbis* Antiquis, & Poeticis, & Ionicis, Hippocratis *scilicet* & Homeri *stylum imitatus, frequentissime utatur, iis qui in Authorum istorum lectione non sint plurimum versati, haud raro intellectu difficilis videbitur. Habet etiam ipse verba quædam sibi propria ac peculiaria; in vocibus quoque novo more componendis, Poetarum ritu, uber, facilis, peritus. Quare* Lexicon *huic Operi attexere necessarium duxi, quod quidem minus doctis difficiliora explanaret* Aretæi *verba,* Criticis *autem novarum vocularum messem, veteresque novo sensu usurpatas, uno quasi intuitu ostenderet. Igitur quasdam, & per se satis cognitas, & licet cum aliis vocibus haud communi more connexas, tamen ex orationis serie haud difficulter comprehendendas; eas item quæ dubiæ essent, variisque sensibus in hoc Authore adhibitæ,* Alphabetico *Ordine digessi: ita ut etiam* Indicis *loco, quoad verba notatu digniora, (nam Rerum memorabilium in Libri totius fine subjicietur* Index) *hoc esse possit* Lexicon. *Medicamenta frequenter adhiberi præcipit* Aretæus, *quorum Compositio in his ejus Libris haud explicata est; (horum præparationem eum descripsisse verisimile est in iis quæ de* Re Pharmaceutica *se confecisse perhibet commentariis) quapropter in Lexico locos in Antiquorum scriptis subnotare, unde Medicamentorum istorum formulæ peti possent, non inutile futurum putavi.* De Lexico.

Præfationem hanc subsequentur Dissertationes *aliquot de* Aretæi Ætate, Secta, Opinionibus, Scientia Anatomica, & Praxi Medica; *ubi quæ de his rebus memoratu digna reperire potui in unum redacta ordine exponentur.* Dissertationes in Aretæum.

Cæterum ut hæc omnia, accurate emendata, nitideque impressa, in publicum prodirent, nec operæ nec sumtibus parcere volui. Textus *præsertim* Græcus *unius tantum & alterius literulæ menda laborat,* Typis Oxoniensibus *maximis atque optimis excusus. Utinam & alii aliquando, qui in eadem lingua de his Rebus digne tractarunt, e magnifico nostro* Typographéo *edantur. Nam cum, intra quinquaginta annos proxi-*

me elapsos, in celeberrima hac Academia plures, iique optimæ notæ, & omnis fere generis, Authores Græci, *magis emaculate, magis sumtuose, quam in ulla alia Europæ Urbe, impressi sint, jure aliquo miremur, quod nihil quicquam* Medici *cujusvis* Græci, *ne* Galeni, *ne* Hippocratis *quidem Opusculum ullum* Prælo *fuerit unquam* Oxoniensi *subjectum. Primum itaque inde prodeuntem, inter Antiquos mole, non pretio exiguum, Lectores eruditi, benigne accipite* Aretæum; *& quicquid in hoc Opere peccatum sit, studiis his jam languescentibus faventes ignoscite.*

DE

ARETÆI
ÆTATE.

Quonam tempore floruerit *Aretæus*, haud ita facilè suspicari licet; eò quòd nullius omnino Scriptoris, qui quidem ad nos pervenit, nisi *Homeri* & *Hippocratis* meminerit: neque vicissim ipse, nisi a tribus Scriptoribus antiquis, Authore scilicet librorum quorundam qui sub *Dioscoridis*[a] nomine feruntur, *Aëtio*[b], & *Paulo*[c] denique, idque strictim & quasi fortuitò, memoretur. Ex his *Aëtius quinto* saltem sæculo non vetustior est, siquidem ex *Oribasio*, *Juliani* Imperatoris Medico, qui sub finem *quarti* inclaruit, multa passim se haurire testetur[d]. Immo si *Aëtium* ipsum consulamus, invenietur adhuc recentior; nam & *Cyrillum*[e], Archiepiscopum *Alexandrinum*, qui A. C. 444. mortuus est; & *Petrum Archiatrum*[f], *Theodorici*[g] scilicet *Gothi*, qui circa 500. imperavit, disertè nominat. *Aëtio* ætate inferior est *Paulus*; (si *Arabibus*[h] fides, sæculo ineunte *Septimo* clarus:) quippe qui quædam ex *Alexandro Tralliano* desumit[i]: *Alexander* autem, qui *Romæ* (teste *Agathia*) circa *Justiniani* tempora floruit, nonnulla mutuatur ex *Aëtio*[k]. *Dioscorides* verò *Anazarbæus* sine dubio Libros de Materiâ Medicâ composuit intra *Neronis Titique* imperia; is enim τȣ̃ κρατίςȣ *Licinii* (vel *Lecanii*) *Bassi*[l], quasi tum viventis, mentionem facit: *Lecanius* autem *Bassus* Consulatum gessit anno *Neronis* XI[m]; eodemque anno, quo *Plinius* Naturalem suam Historiam *Tito Vespasiano* (sic enim cum *Cigalino*[n] arbitror) dicavit, e vitâ decessit.

Ab hâc itaque parte nihil contra *Vossium*[o] dici potest, qui *Aretæum* diu ante *Cæsares* vixisse scribit, hoc innixus argumento, quòd linguâ usus fuerit *Ionica*: quam quidem *Vossius* aliquot ante hæc tempora sæculis a nemine usurpatam fuisse affirmat. Illud tamen a *Vossio* perperam asseri probat *Menagius*[p], qui, ut alia omittam, *Arriani Indica*, *Adriano* Imperatori dicata, *Ionice* scripta esse monet. Cæterùm, quod post initia *Cæsarum* exstiterit *Aretæus*, ex hoc ipsius opere luculenter evinci potest:

a) Dioscorid. Euporist. pag. 312. Edit. 1598.
b) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47. & Tet. 3. Serm. 3. Cap. 1.
c) L. 4. Cap. 1.
d) Tet. 1. Serm. 2. Cap. 197.
e) Tet. 1. Serm. 1. C. 24.
f) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 110.
g) Du Fresne Gloss. in Voce Ἀρχίατρ.
h) Abul-Pharagii Histor.
i) L. 3. Cap. 28.
k) L. 12. Cap 8
l) Præf. ad Mat. Medic.

---

m) Pigh. Annal. Rom. L. 18. n) Præf. ad Plin. Nat. Hist. o) De Philosophia C. 13. p) Amœnitat. Juris.

poteſt: Etenim non modò *Antidoti* a Rege *Mithridate* confectæ, ſed etiam (uti animadvertit Vir Doctiſſimus, *Clericus* [a]) illius, quæ quoniam ei immiſcerentur carnes Viperinæ, ab *Aretæo* ἡ δι᾽ ἐχιδνῶν [b], ἡ διὰ θηρίων [c], a cæteris verò *Græcis* θηριακὴ vocata eſt, mentionem facit. Hujus autem Author fuit, *Neronis* Archiater, *Andromachus*: ejuſque componendi rationem Verſibus Elegiacis, qui apud *Galenum* [d] etiamnum extant, conſcriptam ad eundem Imperatorem miſit. Quin & Medicamentum διὰ βηχικῶν, quod item, *Aëtio* teſte [e], ab *Andromacho* excogitatum eſt, adhiberi præcipit *Aretæus* [f]. Ita minimè dubium eſt, quin poſt initum a *Nerone* regnum Medica hæc ille Monumenta literis mandaverit.

a) Hiſt. de la Medecine Part. 2 Liv. 4. Sec. 2. Ch. 3.
b) Pag. 135, lin. 14, 15.
c) Pag. 122, lin. 12; & 133: 6.
d) De Antidot. L. 1.
e) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47.
f) Pag. 87. lin. 51.

Neque minùs certò affirmari poteſt, eundem *Dioſcoridi* fuiſſe ætate æqualem, ſi Libros de *Euporiſtis*, ubi occurrit *Aretæi* nomen, rectè illi aſcriptos judicemus. Hoc quidem negant nonnulli: audiamus autem, quid de hâc re ſentiat, *Dioſcoridis* Editor, *Sarracenus*. *Duos hoſce libros, qui quidem omnium prope Morborum per* εὐπόριστα *remedia, eaque Simplicia, aut certe ex paucioribus compoſita, complectuntur, plerique* Dioſcoridi Anazarbæo *aſcriptos falsò fuiſſe ſuſpicantur: nec immeritò. Enimvero vix quiſquam reperietur, cui vel primâ inſpectione non videantur partim ex illius libris de materiâ medicâ, partim ex aliorum quorundam Autorum ſcriptis, non quidem ipſius* Dioſcoridis, *ſed alius potiùs cujuſpiam operâ, collecti & quaſi conſarcinati: quippe cùm hic ſimplicibus nonnullis prorſus aliæ tribuantur appellationes, quàm quæ apud illum exſtant, ac ſolœciſmi etiam complusculi, in quos vix alibi Autor ille impegiſſe deprehenditur, paſſim occurrant. Attamen cum alioqui dicendi genus unum idemque conſtet eſſe, aut certè non ita ei diſſimile, quo* Dioſcorides *noſter* ἐν τοῖς Ὑλικοῖς *uſus eſt, prætereaque ſæpenumero ab* Aëtio *ad hunc eundem Autorem remedia varia referantur, quæ non aliunde quàm ex his ipſis* Parabilium *ad* Andromachum *libris deprompta nemo non judicet: unà cum piæ memoriæ doctiſſimis viris* Moibano *&* Geſnero *eò facilè adducor, ut credam & hoſce libros, æquè ac priores illos,* Dioſcoridi Anazarbæo *attribui oportere. Neque verò cum ſint, fuerintque ſemper, unius ejuſdemque ſtirpis diverſa Synonyma, quorum eſſent aliis alia ſignificantiora, cuiquam alienum videri debet, unum & eundem Scriptorem, prout ſuccurrit, modò hoc, modò illud nomen, ad arbitrium uſurpâſſe. Quin & pro diverſorum temporum ratione, quibus hæc ipſa ſcribi potuerunt, apud vulgum,* Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi, *diverſa quoque nomina invaluiſſe mihi ſit veriſimile. Quòd ad ſolœciſmos attinet, minimè dubium eſt, quin plerique librariorum ſeu incuriâ ſeu etiam inſcitiâ obrepſerint. Sed & nonnullos interdum ipſi* Dioſcoridi *per imprudentiam excidiſſe haudquaquam negaverim, quum & ad res magis quam ad ipſa verba attenderet, & eſſet illi ſermo* Græcus *inſolitus, ac inuſitatus, uti vel ipſe* Galenus, *lib.* XI. *Simplicium abundè teſtatus eſt. Nihilominus ut quæcunque* Dioſcoridis *nomine circumferebatur opera uno volumine comprehenderentur, hos etiam libros prioribus adjiciendos exiſtimavimus.*

De eâdem hâc re quoque dubitatum eſt, ideo quòd nihil de hoc *Dioſcoridis* Opere dixerit *Galenus*. Atqui, præterquam quòd ſilentium nullâ in re teſtimonii loco haberi debeat, hi *Euporiſtôn* Libri, in quibus Remedia tantùm paratu facilia undè ac ſimpliciter exponuntur, neque ita diligenter elaborati, neque adeò Medicinæ uſibus accommodati videntur, ut ab iis in medendi arte magnopere juvari potuerit, Vir in

me elapsos, in celeberrima hac Academia plures, iique optimæ notæ, & omnis fere generis, Authores Græci, *magis emaculate, magis sumtuose, quam in ulla alia Europæ Urbe, impressi sint, jure aliquo miremur, quod nihil quicquam* Medici *cujusvis* Græci, *ne* Galeni, *ne* Hippocratis *quidem Opusculum ullum* Prælo *fuerit unquam* Oxoniensi *subjectum. Primum itaque inde prodeuntem, inter Antiquos mole, non pretio exiguum, Lectores eruditi, benigne accipite* Aretæum; *& quicquid in hoc Opere peccatum sit, studiis his jam languescentibus faventes ignoscite.*

DE

ARETÆI ÆTATE.

Quonam tempore floruerit *Aretæus*, haud ita facilè suspicari licet; eò quòd nullius omnino Scriptoris, qui quidem ad nos pervenit, nisi *Homeri* & *Hippocratis* meminerit: neque vicissim ipse, nisi a tribus Scriptoribus antiquis, Authore scilicet librorum quorundam qui sub *Dioscoridis* [a] nomine feruntur, *Aëtio* [b], & *Paulo* [c] denique, idque strictim & quasi fortuitò, memoretur. Ex his *Aëtius quinto* saltem sæculo non vetustior est, siquidem ex *Oribasio*, *Juliani* Imperatoris Medico, qui sub finem *quarti* inclaruit, multa passim se haurire testetur [d]. Immo si *Aëtium* ipsum consulamus, invenietur adhuc recentior; nam & *Cyrillum* [e], Archiepiscopum *Alexandrinum*, qui A. C. 444. mortuus est; & *Petrum Archiatrum* [f], *Theodorici* [g] scilicet *Gothi*, qui circa 500. imperavit, disertè nominat. *Aëtio* ætate inferior est *Paulus*; (si *Arabibus* [h] fides, sæculo incunte *Septimo* clarus:) quippe qui quædam ex *Alexandro Tralliano* desumit [i]: *Alexander* autem, qui *Romæ* (teste *Agathia*) circa *Justiniani* tempora floruit, nonnulla mutuatur ex *Aëtio* [k]. *Dioscorides* verò *Anazarbæus* sine dubio Libros de Materiâ Medicâ composuit intra *Neronis Titique* imperia; is enim τȣ̃ κρατίςȣ *Licinii* (vel *Lecanii*) *Bassi* [l], quasi tum viventis, mentionem facit: *Lecanius* autem *Bassus* Consulatum gessit anno *Neronis* XI [m]; eodemque anno, quo *Plinius* Naturalem suam Historiam *Tito Vespasiano* (sic enim cum *Cigalino* [n] arbitror) dicavit, e vitâ decessit.

Ab hâc itaque parte nihil contra *Vossium* [o] dici potest, qui *Aretæum* diu ante *Cæsares* vixisse scribit, hoc innixus argumento, quòd linguâ usus fuerit *Ionica*: quam quidem *Vossius* aliquot ante hæc tempora sæculis a nemine usurpatam fuisse affirmat. Illud tamen a *Vossio* perperam asseri probat *Menagius* [p], qui, ut alia omittam, *Arriani Indica*, *Adriano* Imperatori dicata, *Ionice* scripta esse monet. Cæterùm, quod post initia *Cæsarum* extiterit *Aretæus*, ex hoc ipsius opere luculenter evinci potest:

a) Dioscorid. Euporist. pag. 112. Edit. 1598.
b) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47. & Tet. 3. Serm. 3. Cap. 1.
c) L. 4. Cap. 1.
d) Tet. 1. Serm. 2. Cap. 197.
e) Tet. 1. Serm. 1. C. 24.
f) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 110.
g) Du Fresne Gloss. in Voce Ἀρχίατρ☉.
h) Abul-Pharagii Histor.
i) L. 3. Cap. 28.
k) L. 12. Cap 8
l) Præf. ad Mat. Medic.

m) Pigh. Annal. Rom. L. 18. n) Præf. ad Plin. Nat. Hist. o) De Philosophia C. 13. p) Amœnitat Juris.

poteſt: Etenim non modò *Antidoti* a Rege *Mithridate* confectæ, ſed etiam (uti animadvertit Vir Doctiſſimus, *Clericus*[a]) illius, quæ quoniam ei immiſcerentur carnes Viperinæ, ab *Aretæo* ἡ δι' Ἐχιδνῶν[b], ἡ διὰ θηρίων[c], a cæteris verò *Græcis* θηριακή vocata eſt, mentionem facit. Hujus autem Author fuit, *Neronis* Archiater, *Andromachus*: ejuſque componendi rationem Verſibus Elegiacis, qui apud *Galenum*[d] etiamnum exſtant, conſcriptam ad eundem Imperatorem miſit. Quin & Medicamentum διὰ Βημῶν, quod item, *Aëtio* teſte[e], ab *Andromacho* excogitatum eſt, adhiberi præcipit *Aretæus*[f]. Ita minimè dubium eſt, quin poſt initum a *Nerone* regnum Medica hæc ille Monumenta literis mandaverit.

a) Hiſt. de la Medecine Part. 2 Liv. 4. Sec. 2. Ch. 3.
b) Pag. 135, lin. 14, 15.
c) Pag. 122, lin. 12; & 133: 6.
d) De Antidot. L. 1.
e) Tet. 2. Serm. 4. Cap. 47.
f) Pag. 87. lin. 51.

Neque minùs certò affirmari poteſt, eundem *Dioſcoridi* fuiſſe ætate æqualem, ſi Libros de *Euporiſtis*, ubi occurrit *Aretæi* nomen, rectè illi aſcriptos judicemus. Hoc quidem negant nonnulli: audiamus autem, quid de hâc re ſentiat, *Dioſcoridis* Editor, *Sarracenus*. *Duos hoſce libros, qui quidem omnium prope Morborum per* εὐπόριστα *remedia, eaque Simplicia, aut certe ex paucioribus compoſita, complectuntur, plerique* Dioſcoridi Anazarbæo *aſcriptos falsò fuiſſe ſuſpicantur: nec immeritò. Enimvero vix quiſquam reperietur, cui vel primâ inſpectione non videantur partim ex illius libris de materiâ medicâ, partim ex aliorum quorundam Autorum ſcriptis, non quidem ipſius* Dioſcoridis, *ſed alius potiùs cujuſpiam operâ, collecti & quaſi conſarcinati: quippe cùm hic ſimplicibus nonnullis prorſus aliæ tribuantur appellationes, quàm quæ apud illum exſtant, ac ſolœciſmi etiam compluſculi, in quos vix alibi Autor ille impegiſſe deprehenditur, paſſim occurrant. Attamen cum alioqui dicendi genus unum idemque conſtet eſſe, aut certè non ita ei diſſimile, quo* Dioſcorides *noſter* ἐν τοῖς Ἁπλοῖς *uſus eſt, prætereaque ſæpenumero ab* Aëtio *ad hunc eundem Autorem remedia varia referantur, quæ non aliunde quàm ex his ipſis* Parabilium *ad* Andromachum *libris deprompta nemo non judicet: unà cum piæ memoriæ doctiſſimis viris* Moibano *&* Geſnero *eò facilè adducor, ut credam & hoſce libros, æquè ac priores illos,* Dioſcoridi Anazarbæo *attribui oportere. Neque verò cum ſint, fuerintque ſemper, unius ejuſdemque ſtirpis diverſa Synonyma, quorum eſſent aliis alia ſignificantiora, cuiquam alienum videri debet, unum & eundem Scriptorem, prout ſuccurrit, modò hoc, modò illud nomen, ad arbitrium uſurpâſſe. Quin & pro diverſorum temporum ratione, quibus hæc ipſa ſcribi potuerunt, apud vulgum,* Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi, *diverſa quoque nomina invaluiſſe mihi ſit veriſimile. Quòd ad ſolœciſmos attinet, minimè dubium eſt, quin plerique librariorum ſeu incuriâ ſeu etiam inſcitiâ obrepſerint. Sed & nonnullos interdum ipſi* Dioſcoridi *per imprudentiam excidiſſe haudquaquam negaverim, quum & ad res magis quam ad ipſa verba attenderet, & eſſet illi ſermo* Græcus *inſolitus, ac inuſitatus, uti vel ipſe* Galenus, *lib.* XI. *Simplicium abundè teſtatus eſt. Nihilominus ut quæcunque* Dioſcoridis *nomine circumferebatur opera uno volumine comprehenderentur, hos etiam libros prioribus adjiciendos exiſtimavimus.*

De eâdem hâc re quoque dubitatum eſt, ideo quòd nihil de hoc *Dioſcoridis* Opere dixerit *Galenus*. Atqui, præterquam quòd ſilentium nullâ in re teſtimonii loco haberi debeat, hi *Euporiſtôn* Libri, in quibus Remedia tantùm paratu facilia nudè ac ſimpliciter exponuntur, neque ita diligenter elaborati, neque adeò Medicinæ uſibus accommodati videntur, ut ab iis in medendi arte magnopere juvari potuerit, Vir in

*** • omnium

omnium Medicorum scriptis, & in Morborum curatione versatissimus, *Galenus*. Etiam *Oribasius*, qui omnia sua Volumina ex aliorum scriptis contexnit, *Dioscoridem*, licèt ex his ejus Libris plurima depromat, tamen haud quatenus satis sit, de hâc re tractâsse pronuntiat [a]. Quid? an non videmus *Galenum*, & *Plinii*, & *Erotiani*, semel [b] tantùm, idque leviter, fecisse mentionem? licet *Historiæ Naturalis* ab illo collectæ haud mediocris pars e Rebus *Medicis* constet; hic autem Vocum *Hippocraticarum* Interpretationem ita diligenter conscripserit, ut *Galenus*, idem ipse agens, permulta sit ex eo mutuatus. Adeò liquet minimè hos eum latuisse Authores, & tamen parum absuisse, quin utrumque silentio prætermiserit. Porrò *Galeni* scripta, in quibus solis idoneam is invenisset de hoc *Dioscoridis* Opere loquendi occasionem, ad manus nostras minimè pervenerunt. Nam Libri de *Euporistis*, quos inter *Galeni* scripta reperimus, pro *Subdititiis* vulgò habentur. Id profectò non injuriâ; cùm, quæ de hâc re composuit *Galenus*, ea suo tempore non superfuisse tradat *Oribasius* [c], qui *Collectiones Juliano* dicatas de omni Re Medicâ ex optimorum Authorum scriptis in unum redegit, ita ut nihil omiserit eorum quæ *Galenus* dixerit [d]. Certè *Oribasius*, qui *Dioscoridis Euporista* disertè nominat, his ipsis, de quibus agimus, Libris usus est: cùm ex iis, uti cuivis utrumque Authorem conferenti statim patebit, magnam partem *tertii quartique* ad *Eunapium* Libri planè exscripserit. Neque alios ab his vidit, *Oribasii* ætate non ita multo inferior, *Aëtius*: quoniam ex *Dioscoridis Euporistis* aliqua se haurire [e] profitetur, quæ & in his quoque expressa [f] invenimus. Itaque sicui minùs placuerit hos *Dioscoridi* Libros attribuere, (qui cur ei tribui non debeant, haudquaquam percipio,) quisquis tamen eorum fuerit Author, hunc, adeòque *Aretæum*, *Oribasio* vetustiorem esse omnino statuendum est. Cæterùm, ut ante *Oribasii* ætatem Libri isti, nisi ad *Dioscoridem* revera pertinuissent, ascripto ejus nomine venditarentur (præterquam quòd id ita evenisse nulla a Vetere quoquam injecta sit suspicio) videtur factu fuisse difficillimum. Etenim haud unquam Medicæ magis viguere Literæ, quàm in sæculis *Dioscoridi Oribasioque* interjectis: uti constat ex magnâ illa insignium Medicorum copiâ, quos hæc tempora profudere, quorumque nomina, & etiam scripta quædam adhuc in *Galeno*, *Oribasio*, & *Aëtio* reperiuntur.

Fuerunt quidem, præter *Dioscoridem Anazarbæum*, alii *duo*, qui de Rebus ad Medicinam pertinentibus scripserunt, eodem nomine appellati. Horum alter, cognomento *Phacas*, *Antonii* & *Cleopatræ* familiaritate clarus [g]: alterum, quem & *Alexandrinum* & *Juniorem* vocat, paulò ante sua tempora vixisse tradit *Galenus* [h]. Is autem qui *Euporista* composuit, hæc *Andromacho* inscribit: cujus nominis *duo* itidem extiterunt, *Neronis* Archiater, & Archiatri Filius. Horum ne *Senioris* quidem ad ætatem *Phacas* iste pervenire potuit; *Andromachi*, saltem *Junioris*, temporibus (neque enim certi quid de alterutrius *Andromachorum* morte novimus) florere poterat *Junior* ille *Dioscorides*. Sed cùm *Aëtius Paulusque*, sive quid ex Libris de *Materia Medica*, sive ex *Euporistis* desumant, nihil adjiciant, nisi se id ex *Dioscoride* hausisse: neque simul indicent, utro ex Opere, aut quo ex *Dioscoride*, idem depromant, (quia in Medicamentorum explicatione *Anazarbæum* operam navâsse erat omnibus notissimum) ambos hos eundem *Dioscoridem* pro utriusque Operis Authore habuisse censendum est. Quòd si

Eupo-

a) Præf. ad Euporist.
b) Fabric. Biblioth. Tom. 4. in Indice Scriptorum a Galeno allegatorum.
c) Præf. ad Euporist.
d) Præf. ad Med. Collect.
e) Tetr. 2, Serm. 4, Cap. 2.
f) Dioscor. Eup. Pag. 13, lin. 14.
g) Suidas in Lexic.
h) Præf. in Exegesin. Vid. Ἰνδικὸν in Exegesi.

Euporista Anazarbæo demum adjudicemus, hæc ab illo, *Archiatro* potiùs, quàm ejus Filio, inscripta fuisse probabile est. Nam *Erotianus* in Vocum *Hippocraticarum* Collectione, quam *Andromacho* dicat Archiatro, quædam ex *Dioscoridis* Libris de Materiâ Medicâ profert: qui, cùm ab omnibus magnopere celebrentur, & *Euporistis* longè sint accuratiùs perfectiùsque compositi, aliquo etiam post ea tempore conscripti fuisse videntur. Itaque si hæc vera esse credamus, quæ certè sunt maximè verisimilia, *Aretæum*, non modò post susceptum a *Nerone* Principatum, (de quo dubitandi non est locus) sed & ante exactum *Titi* imperium, vixisse statuendum est. Sin quis adhuc fieri posse affirmet, ut hæc de *Euporistis* Filio *Andromachi* fuerint dicata, vel etiam a *Dioscoride* illo *Juniore* composita, ne tum quidem quicquam, nisi hoc, evinceret; scilicet id tantùm ex hoc Scriptore certò colligi posse, quòd saltem vel *Trajani* vel *Adriani* temporibus haud inferior fuerit *Aretæus*.

Sed & ad opinionem nostram confirmandam id etiam facit, quòd, non nisi intra determinatum illud, a *Neronis* ad *Adriani* usque imperium, annorum intervallum, *Aretæi* satis commodè collocari possit ætas. Neque enim diutiùs Secta viguit *Pneumatica*, quorum opinionibus hunc sese addixisse mox docebimus. Nam ex his, Medicorum suæ ætatis Princeps, *Trajano* & etiam *Adriano* rerum potiente (uti ex *Juvenale* [a] constat) inclaruit *Archigenes*; cujus præceptor fuit *Agathinus*, *Agathini* verò, Sectæ istius Author, *Athenæus*. Quare omnino necesse est, ut non procul a *Neronis* imperio Secta hæc initium acceperit. Præter eos, de quibus sumus jam locuti, non nisi alii tres a *Galeno* memorantur *Pneumatici*, *Herodotus*, *Magnus*, & *Leonides*; quorum *Herodotus*, *Agathino* etiam Magistro usus, *Romæ* magnâ cum laude artem suam exercuit [b]. Ante hunc, uti e *Cœlio Aureliano* discimus, scriptis suis innotuit *Magnus* [c]: *Leonides* autem *Archigeni* saltem æqualis fuit, quippe cujus mentionem faciat idem *Cœlius* [d], qui *Sorani* scripta se in *Latinum* Sermonem convertisse agnoscit [e]: *Soranus* autem iste, *Trajano Adrianoque* imperantibus [f], Medicinam excoluit. Contra Sectam hanc, tanquam jam demortuam & in Virorum illorum Libris duntaxat superstitem disputat, *Antonini* Imperatoris Medicus, *Galenus*. Itaque non alio tempore *Aretæum* exstitisse credibile est, quàm eo, intra quod aliqui saltem ejusdem Sectæ viguere Medici.

a) Sat. 6, l. 235; quam Satyram his temporibus scripsit.
b) Galen.
c) Ac. Morb. L. 2, Cap. 10.
d) Ac. Morb. L. 2, Cap. 1.
e) Ibid.
f) Suidas.

At hîc scrupulus quidam injici potest, *Galenum* scilicet, qui innumera Medicorum nomina & opiniones scriptis suis ubique immiscuit, si *Aretæum* subsequutus esset, non fuisse commissurum quin aliquam ejus alicubi fecisset mentionem. Profectò fatendum est, hujusmodi argumento multò faciliùs quemvis eò adduci posse, ut *Aretæum Galeno* fuisse juniorem, quàm ut *Euporista* illa ad *Dioscoridem* non pertinere, existimet. Neque enim omnino verisimile est, ut *Galenus Hippocraticæ*, si quis alius, Artis Eloquentiæque admirator, si in *Aretæi* scripta unquam incidisset, hunc, Medicinæ Parenti ita similem ac pene æmulum, memoratu dignum non judicâsset. Neque verò, cùm idem hic multa de morborum tam caussis, quam remediis, doceat minimè vulgaria, ejus scripta sine aliquâ vel honoris, vel reprehensionis notâ, prætermisisset *Galenus*; præsertim eùm *Pneumaticorum* exteros frequenter collaudet, frequenter etiam coarguat. Caussam verò, cur a *Galeno* Author noster parum esse cognitus posset, invenio perquam probabilem. *Archigenis* (circa cujus ætatem vixisse *Aretæum*, & quocum Sectam habuisse communem docuimus) fragmenta, sparsim apud *Aëtium*

*** * 2 restan-

restantia, *Aretæi* scriptis ita omnino similia sunt, ut non modò curandi rationem, quæ & ipsa sæpe singularis & duobus hisce Anthoribus quasi propria est, sed & easdem Descriptiones, Observationesque, iisdem sententiis, iisdem ferè verbis expressas, apud ntrumque frequentissimè legamus. Quare minimè mirum videri debet, si *Archigenes*, qui, eadem, quæ in *Aretæi* scriptis leguntur, libris suis comprehendit, quique in Urbe *Roma*, terrarum orbis Imperatrice, Medicinam exercuit, hujus famam nominis sui celebritate præstinxerit. Quid quòd verbis *Hippocraticis* quidem, sed obsoletis, sæpissime utatur *Aretæus*, &, cùm his temporibus fusum illud & *Asiaticum* dicendi genus invalesceret, in desuetudinem jam abierant, quæ *Hippocratem* secutus eleganter hic usurpat, tum *Dialectus Jonica*, tum subtilis quædam ac venusta orationis brevitas. Contrà, *Archigenes*, licèt in eo eadem sit alioqui forma & qnasi color sermonis, minimè tamen (qnod ex illius scriptis apud *Galenum* restantibus patet) aut verbis, quæ *Ionibus* propria sunt, ntitur, aut communes, eorundem more, voculas unquam immntat: sed *Atticam*, id est, vulgarem, sequitur loquendi normam. Atqui *Aretæi* quidem Libros, si ad ipsius manus unquam perveuissent, magni æstimâsset *Galenus*, qui, in *Hippocratis* scriptis ipse versatissimus, ea jam tum vel a *Græcis* minùs intellecta amplis doctisque illustravit Commentariis; iidem verò *Aretæi* Libri a cæteris Medicis, utpote qui eadem, magis populari sermone, docentem in manibus haberent *Archigenem*, negligi prorsus poterant, ideoqne ne *Galeno* quidem ipsi innotescere.

Cæterùm, quod ad hos dnos *Pneumaticos* attinet, nullo modo dubitari potest, quin alter alterius vestigiis nimis pressè institerit. Faciliùs tamen addncor, nt credam *Archigenem* ex *Aretæo*, quàm hunc sua ex illo sumpsisse. Qnippe *Aretæum Archigene*, uti jam monuimus, magis verisimile est ætate aliquanto priorem, quàm eo vel posteriorem, vel etiam ei æqualem fuisse. Porrò *Archigenes*, *Syria* licèt orinndus, *Romæ*, in luce atque conspectu omnium, Artem suam profitebatur; & ejusdem libri in manibus atque ore hominum versabantur, non modò *Galeni*, sed & eorum, qui *Aretæi* meminerunt, *Aëtii* scilicet *Paulique* temporibus.

Cappadox noster ubinam locorum vitam egerit, iucertum; proculdubio tamen in aliqnâ regione hæc literis consignavit, cui liberum cum *Roma* intercedebat commercium: quippe qui vina ægrotantibus *Italica* dari præcipiat, *Fundanum*, *Falernum*, *Signinum* [a]; quod cùm ita fuerit, quânam spe, quonam consilio notissimi illius Authoris lucubrationes pro suis venditare potuit *Aretæus?* præsertim cùm nihil ferè in rebus, nihil in rerum explicatione immutârit, nisi quòd sententias omnino similes nitidâ quidem & eleganti, sed antiquâ & insuetâ, orationis formâ vestierit. Certè de rebus tantùm, ab ipso visis atque cognitis sese loqui profitetur: opinionem suam de rebus dubiis ubique profert [b]: de reliquis duabus Medicinæ partibus, *Chirurgia* [c] scilicet & *Pharmacia* [d], sese scripsisse testatur: & Medicamentum a se inventum prædicat [e]: propriaque Experientia [f] præcepta sua confirmat singularis idem medendi artifex & Magister. An nou longè faciliùs homiuis obscuri scripta, qui tamen cum eo Sectam haberet communem, & cujus neque patria ab illius gente, neqne ætas ab illius ævo multùm erat remota, *Romæ* nondum inclaruisse comperiens, sibi ascribere potuit *Archigenes?*

Huic rei profectò simile quiddam admisit *Aëtius*, qui *Aretæi* quidem in

a) Pag. 101. lin. 50.
b) Pag. 51. lin. 22, 23.
c) Pag. 115. lin. 36.
d) Pag. 134. lin. 11.
e) Pag. 132. lin. 47.
f) Pag 47. lin. 44. & Pag. 80. lin. 36, 37.

in duorum affectuum tractatione mentionem fecit, multò tamen plura ex eodem, suppresso ejus nomine, passim traduxit: cùm iste cæteroqui, tam in descriptionibus, quàm in curationibus morborum, vix quicquam, nisi alicujus authoritate, præcipiat. Præter *Aëtium* non nisi pauci admodum sunt *Græci* Medici, *Galeno* juniores, quorum scripta ad hæc tempora pervenerunt, *Oribasius*, *Alexander*, *Paulus*, *Actuarius*, *Theophilus*, &c. Hos *Aretæo* recentiores esse satis manifestum est. Ex his *Paulus* duntaxat *Aretæum* nominat: atqui nec ipse *Paulus*, nec reliquorum aliquis quicquam ex eo, quantùm ex horum lectione comperio, hauserunt. Hoc quidem eò magis mirum est, quòd, cùm Libros suos ex aliorum scriptis maximam partem confecerint, vix Medicamentum quodvis præcipiant, cujus usum ii non Inventoris nomine insigniant, nec ullam curandi rationem imperent, quam non alicujus authoritate commendent. Ita vel inter *Græcos Aretæi* nomen parum inclaruisse percipimus. Immo neque, postquam in *Occidentalibus* his plagis *Græcæ* excoli cœperunt Literæ, ita multos ejus scripta lectitâsse animadvertimus; ex quibus etiam doctissimos, uti *Henricum Stephanum*, *Mercurialem*, & *Foësium*, Criticæ hæc magis, quàm Medicæ Scientiæ gratiâ, evolvisse manifestum est. Quare utcunque Author hic post initia quidem *Neronis*, nondum cœpto tamen (uti videtur) *Domitiani* imperio, Medicinam scriptis jam illustrâsset, hunc tamen a *Galeno* haud memorari res neutiquam mira est; cùm ab omnibus retro sæculis usque ad hunc diem ea semper fuerit illius fortuna, ut non nisi paucis admodum innotesceret.

DE

ARETÆI

SECTA.

DE *Aretæi* Sectâ altum est apud Authores silentium: primus & unicus, quod sciam, ex ipsius *Aretæi* scriptis probat, Vir multæ reconditæque eruditionis, Cl. *Clericus*[a], eam fuisse, quam vocant *Pneumaticam*. Hujus autem disciplinæ princeps fuit *Athenæus*, patriâ *Cilix*, *Attaliæ* natus (unde *Cælio* dictus *Tharsensis*[b]) cum *Plinio* ferè ætate conjunctus. De cujus quidem in rebus medicis Philosophandi ratione hæc ex *Galeno* accipimus[c]. *Secundum* Athenæi *Sententiam*, *Elementa non sunt quatuor illa prima corpora*, *sc. Ignis*, *Aer*, *Aqua*. *Terra*, *sed eorum qualitates*, Calidum, Frigidum, Humidum, & Siccum; *ex quibus duo causarum* efficientium *munere fungi*, *puta Calidum & Frigidum*; *duo* materialium, *Siccum & Humidum supponit*. Quintum *verò ex* Stoicorum *opinione introducit*, Spiritum *cuncta penetrantem*, *a quo omnia contineantur & gubernentur*. —— *Et paulo post* —— Athenæus *verò &* Archigenes Spiritu *solo ea penetrante*, *tum naturalia*

a) Histoire de la Medecine Part. 2. Liv. 4. Sec. 2. Ch. 3.

b) Acut. Morb. L. 2. Cap. 1.

c) De Sectis.

*** ** *consi-*

consistere, tum morbos universos hoc priùs offenso creari dixerunt. *Unde & Pneumatici, veluti qui omnia* Spiritibus *attribuant, nuncupantur.*

Sed quanquam nemo eorum, qui paulò antè floruerant, Medicorum, *Galeno* teste [a], ita accuratè ut *Athenæus* universam rei Medicæ rationem literis mandaverit, ejus tamen opera, quæ fuerant plurima, penitus interciderunt, præter reliquias quasdam, easque perpaucas, quas sparsim hodie apud *Oribasium* invenimus. Sed neque in his litera ulla occurrit, quæ vel illius opinionem uberiùs exponat, vel doceat quidnam per *Spiritum* istum designare voluerit, quonam modo *pati* aut *offendi* istum putaverit, aut quâ ratione denique *Spiritus* istius vis ad morbos vel creandos vel tollendos pertinere censenda sit. Nam quod de *pulsu* scribit *Athenæus*, quòd scilicet sit *motus* [b] *per distentionem naturalem & involuntariam* Spiritus, *qui in arteriis est & in corde, quique ex seipso & in seipsum movetur, unàque cor moveat & Arterias*, id perperam Cl. *Clericus* vel intelligere vel interpretari videtur. Nam in hoc ipso *Galeni* loco, non *Spiritus* legitur, sed *Calidi*. Atqui *Spiritum* a *Calido* quid esse distinctum volunt *Pneumatici*.

a) Element. 15.

b) Galen. de pulf. differ. 4. 14.

Idem dicendum est de *Agathino*, *Magno*, *Herodoto*, atque *Archigene*, qui *Athenæo*, & Sectâ, & ætate, successerunt: quorum etsi satis multa *Galeni*, etiam & *Oribasii* temporibus exstiterint, perpauca tamen, eaque momenti sanè exigui, ad manus nostras pervenerunt. Ita ut si quid de hâc medicorum Sectâ scire volumus, id nusquam nisi ab *Aretæo*, ex hâc itidem disciplinâ profecto, petendum sit.

Spiritum igitur *Aretæus* a Corde per pulmones trahi dicit [c], eumque tertium quoddam, & ab [d] *Humoribus* & a *Solidis* partibus diversum ponit, quorum omnium convenienti ordine & modo vitam hominis administrat *Natura:* in hoc *Hippocratem* haud dubiè secutus, qui corpus dividit [e] in *Solidas* partes, *Humores*, & ea quæ *impetum faciunt*. *Spiritus* adeò hic, cùm vim obtineat maximam, quasi principium motûs est habitus; idemque in humanâ fabricâ præstat, quod in mundi membris *Virgilianus* iste,

c) Pag. 15.
d) 16.

e) Epidem. L. 6. Sect. 8.

—— intus alit; totosque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet. [f]

f) Æn. L. 6 v. 726.

Quæ quidem Philosophia e *Stoicorum* Scholis manavit; qui animam mundi ubique diffusam esse docuerunt, ita ut omnia, *Cicerone* interprete [g], uno divino & continuato *Spiritu* continerentur. Unde & *Galenus Chrysippum*, *Stoicorum* principem, *Pneumaticæ* etiam Sectæ *patrem* appellat.

g) Natur. Deor. 2, 7.

Itaque *Spiritus* hic, si rectam agendi normam sine ullo impedimento sequatur, universam machinam animat, alit, conservat: eodem penitus compresso [h], homo non diu permanet, sed repente moritur. Sin aliquo vitio laboret *Spiritus*, aut vi aliquâ labefactetur, quod idem est ac cùm eum *pati* & *offendi* dicunt *Pneumatici*, varia morborum genera oriuntur, pro causarum varietate diversa.

h) 10.

Spiritum quippe multifariam affici posse docet *Aretæus*. Si enim in casu *Epileptico* [i], intra pectus ferveat & inclusus omnia commoveat, facit ut ad respirationis exitus, os scilicet atque nares, humorum inundatio prorumpat. Si intus nascitur, frigidus ac iners, qui nec per superiora nec inferiora facilè transmitti potest [k], sed per intestinorum sinus convolutus inhæret, *Ileon* parit. Refrigeratum & humiditate oppressum, consequitur Asthma [l]; cui igitur mulieres magis patent, quàm Viri, quia humidæ frigidæque sunt: eodem in morbo, ex inflatione

i) 3.

k) 18.

l) 40.

Spiritus, collum intumescit. Spissus, humidus, nebulosus *Spiritus*, *Lienis Scirrhum* [a]; subtilis & resolutus, tenuis & siccus *Phrenitin* [b]; a) 4.
congelatus *Apoplexiam* [c] creat. Idem in *Tympania* licèt locum non b) 75. 77.
mutet, sed maneat undique æqualis [d], tamen si in nebulam quandam c) 83.
& aquam immutetur, tum etiam locum mutat, & *Asciten* adesse haud d) 49.
obscurè prænuntiat. Quòd si in imbecillo corpore parum firmus sit, cum orbe quovis facilè convolvitur; quare si quidvis in circulo rotatum, aut circumvolutum turbinem inspiciat *Vertigini* [e] obnoxius, me- e) 122.
tus est ne *Spiritu* etiam circumvoluto in morbum recidat. Est, ubi torpentem *Spiritum* [f] excitari; est, ubi, cucurbitularum ope, ex op- f) 77.
pressis pulmonibus [g] foras protrahi jubet *Aretæus*. Sed suam de *Spiri*- g) 94.
tu sententiam nullibi ita clarè aperit, ac cum *Anginæ Synanches* dictæ naturam explicat. *Mihi autem*, *inquit* [h], *videtur ipsius tantùm* Spiri- h) 5.
tus *id esse vitium, qui pravâ quâdam mutatione in calidissimum siccissimumque convertitur, sine ullâ membri cujusvis inflammatione. Neque sanè id ita fieri valde mirum videri debet; siquidem, in* Charoneis *specubus, homines non affectu quopiam corporis acutissimè strangulantur, sed vel unico* Spiritus *haustu interimuntur, priusquam corpus ullo modo sit affectum; quinetiam, sine morsu quovis, sed a linguâ canis recepto tantùm* Spiritu, *in rabiem homo agitur. Eadem itaque* Spiritus *mutatio intra hominem fieri potest: quoniam in homine aliæ res innumeræ cum exterioribus causis similitudinem habent. Succi sunt, qui extra atque intra corpus mortem inferunt; morbi venenis similes sunt, & ab epoto medicamento eadem, quæ in febribus, evomuntur. Quam ob causam factum esse verisimile est, ut in* Pestilentiâ, *quæ* Athenas *afflixit, nonnulli* Peloponnesios venena *in puteos, qui in* Piræo *erant, conjecisse censerent; etenim pestilenti morbo magnam esse cum* venenis *affinitatem homines non intelligebant.*

Hæc ferè de *Spiritu*, *quinto* Sectæ *Pneumaticæ* principio habet *Aretæus*: an rectè, an secus, senserit, judicent alii: quod verò ad reliqua *quatuor*, calidum scilicet atque frigidum, siccum ac humidum spectat, ea in singulis ferè paginis ad explicandas, tum morborum causas, tum curandi rationes, adhibet.

Hunc in quampluribus cum *Methodicis* convenire, mihi utique non liquet; eumque qui illius scripta paulo diligentiùs expenderit, ad hanc opinor sententiam accessurum. Sanè a *Methodicorum* charactere nihil ferè eo remotius, qui quidem nec *locum affectum*, nec *causam*, nec *ætatem*, nec *tempestatem*, nec *regionem*, nec *ægri vim* aut *naturam* aut *habitum* curant, a solo *affectu* indicationem sumere satis habentes, deque eo non speciatim sed communiter & universè statuunt, *i. e.* κοινότητας quasdam, quæ particularia comprehendant, sequuntur: hasque dicunt esse duas, præter aliam mixtam, quibus nomina στέγνωσις & ῥύσις; omnemque morbum vel στεγνὸν, vel ῥοώδες, *viz.* astrictum, vel fluentem, vel ex utroque compositum. Indicia verò curationis esse, in astrictis relaxationem, in fluentibus astrictionem; in mixto, ei quod urget resistendum. [i] i) Gal. de Sectis 191.

Ad hunc modum perspicuè & luculenter *Sectæ Methodicæ* de Re Medicâ opinionem aperit *Galenus*. Quid autem huic simile effert *Aretæus*? qui de hoc *astrictionis fluorisque* commento ne verbum quidem prodidit: qui cùm de morbis tractaret, id sibi tanquam perpetuam scribendi regulam præscripsit, ut eorum *Causas* præcipuè *Sedesque* erueret, signorum varietatem & implicationes omni quâ posset subtilitate explicaret: quique cætera ita minutè & exquisitè persecutus est, ut quod ad Aeris

constitutionem, ad Cœli oras, ad Naturæ vires, ad Corporis temperiem, ad Ætatum denique rationes spectaret, ne minimum quidem prætermiserit: Exemplum liceat proferre. In *Phthisi*[a] describendâ, quo judicio, quâ accuratione, formam morbi & lineamenta adumbrat? ita ad naturam exprimitur facies ista *Hippocratica*, ut etiam in conspectu nostro quasi spectrum aliquod versari videatur. Multa ibi de mali ipsius vario genere, multa de Symptomatum gradibus, nonnulla de præsagii notis disserit; quæ demum ætas, qui habitus, quæ regio huic labi suscipiendæ maximè idonea sit, haud vulgari acumine recenset. Horum ferè singula apud *Methodicos*, ut unum pro omnibus adducam *Cœlium Aurelianum*[b], frustra quæsiveris. Ita parum cum *Methodicis* congruere videmus *Aretæum*. Quòd si in curandi ratione cum iis sæpe conveniat, idem de cæteris quibuscunque *Sectis* statuendum: nam quod ad *Remediorum* delectum attinet, etiam *Dogmatici* atque *Empirici*, quorum, de morborum rationibus opiniones dissitissimæ sunt, ne dicam contrariæ, haud valde inter se dissentiunt.

a) Pag. 36, 37.

b) Morb. Chronic Lib. 2. Cap. 14.

Sed de *Secta Aretæi* satis; ad alia properandum est. Hoc unicum subjicere liceat, nihil esse hoc Scriptore ad naturæ veritatem efformatius, nihil distinctius, nihil enucleatius, nihil pictius: cujus sanè ingenium, ut *Phidiæ* signum, nequit simul non & aspici & probari. Iis quippe coloribus, tanquam exquisitus artifex, morborum imagines effingit, ut eos inter legendum oculis usurpare videamur.

Varia *Maniacorum*[c] specimina, eaque ferè ab aliis intacta, tanquam in Tabulâ, depicta, contemplari libeat: ut, *quibuscunque cum hilaritate* Insania *est*, *noctes diesque rideant*, *ludant*, *saltent*, *ut in libidinem palam ferantur: & tanquam ex certamine aliquo victoriam adepti*, *cum coronis incedant*: *species hæc astantibus innoxia est*. *Alii verò*, *qui cum iracundiâ furunt*, *etiam vestes suas aliquando discindunt*, *& ministros obtruncant*, *& sibimet ipsis mortem consciscunt*; *& hæc quidem species non sine periculo est etiam eorum*, *qui intersunt*. *Species autem sunt innumeræ*. *Qui ingeniosi*, *& eruditi sunt*, Astronomiam *sine præceptore*, Philosophiam *per se ipsos callent*; Poetices *tanquam ex afflatu Musarum periti sunt*; *ita vel in morbis aliquid emolumenti habet liberalis institutio*. *Rudes autem & indocti homines*, *vel pondera circumferunt*, *aut lutum in fictilia efformant*, *aut fabrilem artem exercent*, *aut lapides dolant*. *Vanis etiam opinionibus addicti sunt*; *etenim homo fuit*, *qui ne* ampullæ *quædam deciderent metuebat*, *quoniam ex iis unam se esse arbitraretur*; *& alius quidem* laterem *esse se existimans*, *bibere prorsus noluit*, *ne humore difflueret*.

c) Pag. 31. E. & seq.

Hæc etiam Historia famâ divulgata est: *Faber erat quidam*, *qui*, *cùm esset domi*, *prudens omnino fuit artifex*, *ligna peritè metiebatur*, *scindebat*, *complanabat*, *clavis connectebat*, *aptabatque*, *domum solerter exstruebat*: *cum iis*, *qui opera locabant*, *colloqui*, *pacisci*, *justamque poterat laboris mercedem exigere*. *Is adeò*, *intra locum*, *ubi artem exercebat suam*, *mente planè constabat*: *at si vel ad forum*, *vel ad balneum*, *vel aliò*, *quâvis de causâ*, *esset egressurus*, *instrumenta deponens primò ingemiscebat*, *deinde in ipso exitu constringebat humeros*; *postquam autem e domesticorum conspectu*, *& ab opere suo*, *ejusque limitibus processisset*, *homo prorsus insaniebat*: *& si reverteretur illico*, *redibat etiam ad se*; *ita mens ejus & artis locus iisdem erant circumscripta terminis*.

Epilepticum[d] verò, totis artubus contortum atque convulsum; *Tetano*[e] laborantem, quasi fidiculis distractum discerptumque, quis est qui,

d) Pag. 2, 3.

e) Pag. 3, 4.

qui, cùm semel perlegerit, non statim se præsentem adesse & coràm intueri quodammodo sentiat: ita ut a *malo victus* (cum *Aretæo* loquor) *nullam ultra medicinam adhibere conatus una cum iis dolere tantum* condiscat. Quæ sanè illius atque omnium, uti arbitror, judicio, *magna est Medici infelicitas.*

DE ARETÆI IN REBUS ANATOMICIS SCIENTIA.

ARETÆUS Rei *Anatomicæ* scientiam, tum ad morborum causas, tum ad medendi rationes investigandas, ita necessariam esse judicavit, ut in ipso singulorum ferè Capitum initio quædam de fabricâ partis affectæ perstrinxerit. In quo quidem *Erasistrati* atque *Herophili* vestigiis institisse videtur, qui *Sectæ Dogmaticæ* Principes habiti, neminem, nisi in hâc arte versatum, Medici Munere, uti decebat, fungi posse voluerunt. Itaque, Scriptor utcunque brevis atque concisus, hunc locum fusiùs atque distinctiùs, quàm ii, qui inter Veteres de Morbis tractârunt, explicuit *Aretæus*. Quàm verò ille Rerum *Anatomicarum* notitiam habuerit, ipsius *Aretæi* interpres fidus, paucis persequar.

Cor igitur ex illius sententiâ, vitæ atque roboris principium[a] est; in eo anima, & natura[b] ejus locatur. Quod & *Hippocrates*, & *Chrysippus Stoicus* docuit. Quare *Syncope*[c], cum *Cordis* vitæque morbus sit, humanæ constitutioni planè adversaria est, & vinculorum quædam dissolutio est, quibus facultas continetur vitalis. *Cor*[d] verò, viscus calidum, in medio *Pulmonum* jacet, quod respirationis vitæque principium est: illud etiam frigidi aëris attrahendi desiderium *Pulmoni* injicit, siquidem eum incendit: *Cor* autem est id quod attrahit.

a) Pag. 16. lin. 9. b) P. 16. lin. 29. c) P. 15. lin. 61, 62. d) P. 10. lin. 23, 24.

Pulmo[e] autem naturaliter doloris est expers, quoniam illius substantiæ raritas quædam inest, *lanæ* assimilis; *Arteriæ* verò per eum disseminantur, asperæ, cartilaginosæ, eæque etiam doloris immunes: musculos nusquam, nervos tantùm exiguos habet & tenues, qui motui ipsius inserviunt. Et hæc vera causa est, cur in *Peripneumonia*, quæ *Pulmonis inflammatio* est, dolorem *Pulmo* non percipiat, sed adsit pectoris quædam gravitas, quæ tamen dolore vacet. *Membranæ*[f] verò omnes, per quas *Pulmo Pectori* annectitur, sensu acutissimo præditæ sunt: quæ si cùm eo inflammentur, accedit etiam dolor: veluti cum *Pleuritis* comitem habeat *Peripneumoniam*.

e) P. 10. lin. 37. f) P. 10. lin. 44.

Eadem etiam ratio est in *Sanguinis Rejectione*, quòd in eo tantùm casu[g], ubi sanguis ex *Pulmone* fertur, qui affectus omnium est gravissimus, ægri, etiam cùm ad ultima ventum est, de se non desperent, quia

g) P. 15. C.

ſcilicet *Pulmo* dolorem non ſentiat. Nam, vel in exiguô dolore, laborantes mortem horreſcunt, & plerique magis exterrentur quàm læduntur: contrà, cùm in maximis affectibus dolor abeſt, nullus etiam mortis ſubeſt timor; & id mali magis perniciofum eſt, quam terrificum.

Arteriarum pulſus ſanguinem propellunt, quare ſi vulnerentur eæ, ob [a) Pag. 13. lin. 59, 60.] frequentem earum motum oræ vulneris non facilè committuntur.[a] *Arteria Craſſa*[b], quæ ſecundùm dorſi ſpinam juxta *Venam Cavam* protenditur, [b) Pag. 108. lin. 5.] *Aorta* ſcilicet (ab *Aretæo* poſt *Praxagoram*[c] Ἀρτηρία παχεῖα dicta) unà cum *Vena Cava Inflammationem* patitur: quæ quidem *Inflammatio* [c) Ruffus Epheſius de Appellat. Corp. Human. Lib. 1. Cap. 34.] a Veteribus *Cauſi* ſpecies vocata eſt. In eâ enim notæ ſimiles iis, qui in *Cauſo*, oriuntur; Febris etiam, ſicut in *Cauſis*, ad *Syncopen* tendit: etenim *Venæ* radix eſt *Jecur*, *Arteriæ* verò principium *Cor*. Haud abs re igitur exiſtimes ſuperiores horum viſcerum partes præcipuè laborare; Cor enim *Arteriæ* calorem impertit, *Venæ* autem Jecur ſanguinem: & cùm utraque magna ſit, magnæ item ſunt quæ his innaſcuntur *In-* [d) Pag. 21. lin. 22.] *flammationes*. Eadem verò[d] *Arteria* in *Venæ Cavæ Inflammationibus*, juxta ſpinam, palpitat; quod a pulſu in alterâ præcordiorum parte ſignificatur. Nam *Arteria*, juxta *Venam* ad ſiniſtrum latus poſita, cum illâ conſentit, utpote quæ in omne corpus diducatur. De hoc *Arteriæ Venæque* hujus affectu vix ulla apud Antiquos, quorum ſcripta in manibus noſtris verſantur, reperiri poteſt mentio. Quicunque autem de eo tractaverint, *Praxagoræ* opinionem in hâc re ſecuti ſunt; qui utì e *Ruffo Epheſio* diſcimus, in eâ *Vena*, quæ a *Jecore* in *Renes* mittit propagines, *initium* eſſe *Febrium* affirmavit: ſolamque eam, κοίλην, ipſe nominavit: quanquam alii illam itidem, quæ ſurſum in Cor per ſeptum [e) Lib. 1. Cap. 33.] transverſum evadit, ita[e] appellaverint. Ita quoque eandem vocat, ambaſque has ejuſdem *Venæ* continuationem eſſe docet *Aretæus*.

Venæ a *Jecore*, tanquam radice, oriuntur, ab eoque ſanguinem ac- [f) Pag. 20. l. 32.] cipiunt. A *Portis Jecoris*[f], inter ejus extrema, *Vena* lata procedit, quæ in tenues ac plures uſque diviſa, in totum denique *Jecur* per venas adeò minutas diſtribuitur, ut eæ viſum effugiant. Harum ſummis oſculis aliarum venarum extremitates committuntur, quæ ex tenuibus pluribuſque majores pancioreſque fiunt, & in medio tandem *Jecore* in *Venam* unicam atque grandem coaleſcunt. Inde per diviſionem duæ factæ ultra *Jecur* pertinent. Harum altera, primam *Jecoris* fibram ſurſum penetrans, in gibbâ ejus parte iterum emergit: & poſtea, *Septo transverſo* perforato, intra pectus protenſa, nulli rei adhæreſcens, ſed ibidem ſuſpenſa, *Cordi* inſeritur; *Vena Cava* hæc vocatur. Altera, quintâ & inferiore *Jecoris* fibrâ uſque ad gibbam ejus partem trajectâ, juxtà ſpinam exit, eique uſque ad coxas prætenditur; hæc etiam *Vena Cava* eſt: idem enim nomen obtinet, quoniam una atque eadem *Vena* eſt, initium ſumens a *Jecore*. Nam ſi quis velit, lamellam poſſit, a ſuperiore *Vena Cava*, quæ ad *Cor* pertingit, in eam, quæ juxta *Spinam* ſerpit, rurſuſque a *Spina* per *Jecur* intra *Cor*, transmittere; eadem enim via eſt.

In *Vena* hâc, præter *Inflammationem* ſupra memoratam, oriuntur [g) P. 20. lin. 63.] Affectus, quæ vocantur κέδματα[g]: in quo caſu *Sanguinis*, ex iſtius ruptione, *profuſio* citiſſimè interimit.

[h) P. 96. lin. 16, 17.] In *Cavam* autem[h] in *Cubito Venam* ex omnibus præcipuis viſceribus eſt Sanguinis via: hæc autem quæque hâc ſuperior *Vena* eſt, unius *Venæ* in brachio ſunt propagines, quo fit ut nihilo magis juvet, ſuperiorem, quàm hanc, incîdere: nam propaginum ignari ſunt, quot-

quot

quot superiorem *Stomacho* & *Jocinori* annectunt. At si a *Liene* fiat sanguinis profusio, Sinistræ manus *Venam* illam, quæ inter minimum digitum atque annularem jacet, Medicorum nonnulli incidere jubent, quoniam ad *Lienem* usque pertinere arbitrantur: sed ipsa etiam inferioris *Venæ Cubiti* propago est: cur itaque hanc prope digitos potiùs, & non in *Cubito* quis inciderit? Etenim in *Cubito* major est, & sanguinem faciliùs effluere permittit.

Opus *procreandi* [a] *Sanguinis* ad *Jecur*, quod est *Venarum radicatio*, a) Pag. 19.
pertinet; unde & illius maxima pars *sanguinis* quædam *concretio* est. Etenim, ut alimento in *Jecur* [b] semper patet introitus, nec alia via est, b) P. 106. lin. 50.
per quam cibus in omne corpus a *Ventriculo* & *Intestinis* diducatur; ita & ex hoc viscere in universum corpus sanguinis emanatio est. Quæ & *Erasistrati* fuit sententia. *Portæ Jecoris* ex membranis, nervisque tenuibus quidem illis, maximi tamen ad vitam momenti, atque ex Venis grandibus contexuntur. Itaque exiguæ inflammationes sæpissime ibidem oriuntur. Præterea, ut *Philosophi* quidam prodiderunt, huic loco *Animæ appetitus* insidet. *Bilis* [c] autem in *Jecore* creatur, quæ per *Vesicam* c) P. 44. D.
in hoc viscere sitam secernitur, & per vias quasdam in intestina defertur. Quæ vix si vel *Inflammatione* vel *Scirrho* obstruantur, & ista exundet *Vesica*, *bilis* retro fluit; itaque sanguini commiscetur, qui per omne corpus dimanans, *bilem* quoque in omnia membra secum trahit; inde in *Ictero* corporis species *bile* tingitur. Stercus autem album est, argillæque simile, neque *bilis* colore tinctum, quoniam humoris istius affluxu caret: unde alvus etiam sicca est, quia *bile* neque madescit neque stimulatur.

[d] *Lienis* Alimentum nigrum est, isque sanguinem atrum quasi deterget & elaborat. *Lien* est viscus rarum, [e] & naturæ dissolubilis: [f] itaque vitiis, *Vomicæ* puta aut *Abscessui*, facilè obnoxius. d) Pag. 44. E. e) P. 43. lin. 52, 53.

[g] *Stomachus* Voluptatis ac molestiæ dux est; &, eò quod Cordi facultatum omnium principio, sit vicinus (siquidem Cordis Pulmonumque medio [h] annectitur, & unà cum illis spinæ adhærescit,) ad robur animique sive firmitatem, sive demissionem, per consensum cum *Animâ* multum valet. Hæc *Stomachi* præcipua est facultas. Ex Voluptate nascitur, bona concoctio, carnosus corporis habitus, colorque vividus; ex molestiâ, his contraria, & interdum animi dejectio, *Stomacho* alimenti indigente. *Stomachi* verò affectus proprii sunt [i] *Nausea*, *Vomitus*, *Cibi fastidium*, *Singultus*, *Eructatio*, & ea nonnunquam acida. Licèt verò *Stomachi* constitutio [k] in *Stomachicis* plerumque siti vacet, in eo tamen *Sitis* [l] origo & fons est. f) P. 44. lin. 7. g) P. 56. lin. 39. h) P. 57. lin. 31. i) P 16. lin. 16. k) P 132. lin. 23. l) P. 128. lin. 37, 38.

Colon etiam, pariter ac *Ventriculus*, [m] *Concoctioni* inservit, [n] ab eoque ad *Jecur* deducitur alimentum. Neque verò alimentum omne per canales tantùm sensibus expositos, sed vel multo majorem ejus partem universo corpori Natura per *Vapores* subministrat, qui ab omni in omnem partem facile transeunt, a Naturâ, etiam per solida atque densa, diducti. *Colon* autem intestinum est [o] prægrande, & undequàque fusum atque sinuatum: tenuibus intestinis & carnosius, & crassius, & noxæ tolerantius; itaque cum hîc insederit dolor *Colicus*, levius est periculum. Affectis quippe *tenuibus intestinis*, [p] tenuis & acutus subest dolor; ubi verò *Colon* laborat, plurima est humoris abundantia, & gravitas ei inhæret. Porrò propter illius situm atque connexionem, dolor modò ad costas pertingit, ac *Pleuritidis* opinionem facit, siquidem in his etiam oritur febris; modò hîc aut illic sub iis costis, quæ *Nothæ* vocantur, percipitur; ita ut *Jecur*, aut *Lienis* dolere videatur, rursusque ad Ilia descendit. m) P. 58. lin. 34. n) P. 45. lin. 7. o) P. 19. lin. 18. p) P. 19. lin. 4.

ſcendit. Quibuſdam etiam ob eandem cauſam *Oſſi Sacro* infigitur, & femoribus, Muſculiſque teſticulorum qui *Cremaſteres* appellantur; cujus quidem rei rationem ipſe non ignorans Medicorum quorundam inſcientiam perſtringit, qui in hoc caſu *Cremaſteras* exciderant, quaſi propriam mali cauſam in ſe continuiſſent.[a] Quid *Recentiores Anatomici* afferunt ad veritatem propius adductum?

a) Pag. 59. lin. 34.

b) P. 61. lin. 18.

Inteſtinorum[b], uti *Ventriculi*, ſunt *Tunicæ duæ*, quarum altera alteri obliquè ſuperincumbit: quando igitur harum connexio diſſolvitur, uti nonnunquam fit in *Dyſenteria*, *interior Tunica ſecundum* longitudinem abſiſtens foras exit, multiſque veritatem ignorantibus excreti ipſius inteſtini metum injicit, & *exterior* tantum intus remanet, carnemque contrahit, & ad cicatricem perducitur, homoque ſaneſcit; id *inferius Inteſtinum* tantummodo patitur, quippe cujus *Tunicæ* carnoſæ ſint.

c) P. 52. lin. 42.

Renes naturâ glanduloſi ſunt,[c] ſed colore rubicundiores, *Jocinori* potius ſimiles quam *mammis teſticuliſque*; hi enim glandes ſunt, ſed albidiores. *Renes* autem teſticulorum figuram referunt, magis lati tamen & incurvi. His ſinus inſunt exigui, collo anguſtiori, percolandæ urinæ inſervientes: ex quibus nervoſi duo exeunt, fiſtularum inſtar, canaliculi, ſive *Ureteres*, qui *Veſicæ* humeris utrinque inſeruntur; & ab utroque *Rene* æqualis eſt ad *Veſicam* Urinæ via. Natura ſinus *Renum* oblongos, & *Ureteribus*, qui anguſtiores ſunt, æquales fabricavit.[d]

d) P. 53. lin. 7, 8.

e) P. 55. lin. 29, 30.

Veſica[e] craſſitudinis eſt admodum exiguæ, *Nervuſque* naturâ exiſtit; quapropter neque carnem contrahit, neque ad cicatricem facile perducitur. In repletione diſtenditur, & cum inanis eſt, conſidit; itaque idem in *Ulcere*, quod *Articulus*, in extenſione & contractione, patitur: atqui in *Articulo* omnia difficulter ſaneſcunt *Ulcera*. Ad hæc urina bilioſa & acris *Ulcus*, ſi *Veſicam* occupaverit, erodit.

f) P. 51. lin. 10.

Prope ſe invicem jacent *Anus* & *Veſica*[f], quamobrem in *Recti* inflammatione, *Veſica* urinæ difficultate afficitur; & in *Veſicæ Affectibus*, *Sedes* nihil dejicit, quamquam haud ſit alvus ſicca.

g) P. 64. lin. 52.

Membranæ ſunt[g] ilibus affixæ, quæ *Uteri* ligamenta ſunt nervoſa: harum illæ, quæ *Uteri* fundo inſeruntur juxta lumbos, tenues ſunt: alteræ juxta cervicem ejus hinc atque hinc *Ilibus* adhæreſcentes, valde nervoſæ exiſtunt, latæque tanquam navigii vela. Itaque ſi omnes hæ *Membranæ* relaxentur, ſede ſuâ foras exit *Uterus*. Apparet aliquando ex *duabus Uterum* ſuccingentibus *Membranis interior*, & ab alterius continuitate divellitur: etenim *duæ* tantum Membranæ iſtius diviſuræ ſunt: quarum hæc ob humoris fluxionem abſcedit, ſicut etiam ex *abortu* & *partu* violento: tum verò *Chorio* adhæreſcit; nam ſi illud vi extrahitur, ſimul prodit *Uteri Tunica*: at ſi fœmina mortem evaſerit, in ſedem ſuam regreſſa, ei ad amuſſim connectitur, vel paululum extra propendet. *Uteri* aliquando *oſculum*, uſque ad *cervicem* duntaxat, prolabitur, ſed ultro ſe recipit, ſi ſuffimenta adhibeantur, vel obſtetricis manu ſenſim placideque reponatur.

h) P. 73. lin. 50, 51.

Caput ſenſuum *Nervorumque* originis locus eſt,[h] ſanguinemque acorde potius attrahit quam aliis membris impertit. Iraque cùm morbi cauſa *Nervis* inſit, ſenſus noxâ haud vacant. Nervi licet[i] illinc undiquaque oriantur, tamen *Sinciput*[k] locus omnium ſenſuum communis: ab eoque omnia adjumenta, omneſque noxæ derivantur. Quare in *fomentis* adhibendis, uſque ad *verticem* tantùm, neque ulteriùs procedere oportet. Neque ſolùm *Senſus* initium eſſe a *Nervis*[l], ſed membrorum actionem & *motum* omnem ab iis ortum habere, *Eraſiſtrati* ſequax, vo-

i) P. 79. lin. 59.

k) P. 85. lin. 53, 54.

l) P. 34. lin. 13. & ſeqq.

volnit *Aretæus.* Proinde si infra *Caput principium aliquod afficiatur, uti* Medullæ Spinalis Membrana, *partes, quæ eodem nomine vocantur, & etiam continuæ sunt, resolvuntur*; dextræ, *si* Nervi *dextri læsi fuerint: si sinistri, lævæ. At si mali principium sit in* Capite, Nervis *affectis dextris, sinistræ resolvuntur partes: lævis itidem patientibus, dextræ. Hujus rei causa est, quòd* Nervorum *situs juxta originem invertitur; etenim dextri non in directum ad dextras partes, usque ad finem, pertingunt: sed utrique origini suæ inserti, continuò se invicem transeunt in figuram literæ* Græcæ X, *ad oppositam partem tendentes. Utque in summâ dicam, sive totum simul corpus, sive aliqua membra, vel ab alterutrâ, vel ab utrâque parte resolvuntur*; Nervi *interdum, qui a* Capite *oriuntur, laborant, qui, ut paucis dicam,* sensu *facilè privantur, sed per seipsos,* motum *haud ita facilè amittunt: iidem, si per consensum, ab his qui* motui *inserviunt, aliquid vitii contraxerint,* motus *quoque paululum deperdunt: aliquid enim* motus, *quanquam haud ita multum, naturaliter habent per se. Interdum verò læduntur* Nervi, *qui ex aliis musculis exeuntes in aliis terminantur: & hi sunt, qui præcipuam* motus *partem continent, eûmque* Capitis Nervis *impertiunt; ab istis enim plurimum* motus *hi derivant, licèt per se habeant paululum; isti igitur* motus *defectionem præcipuè patiuntur: rarò autem, aut, ut ego arbitror, nunquam, per se sensum amittunt. Et si fortè fasciculus quispiam* Nervorum, *qui ex osse quovis proficiscentes in alio finiuntur fiunt, vel exsolutus fuerit, vel disruptus, impotentes & trahuntur partes,* sensu *tamen non privantur.*

Nervis autem Morbus proprius est, juxta *Aretæum*, *Tetanus* [a]: iisque præcipuam inesse *Melancholiæ* [b] causam docet: eos in *Phrenitide* [c] laborare, ac sæpe contrahi: omnium autem *Nervorum* affectum esse *Arthritidem* [d].

Hæc ferè ad rem *Anatomicam* spectantia exposuit *Aretæus*; non ut humani corporis fabricam quasi dissector doceret, sed ut, quod Medici est, illius notitiam ad morborum rationes explicandas accommodaret: *Dogmaticorum* morem secutus, qui, *cum interioribus partibus & dolores & morborum varia genera nascantur, neminem putant his adhibere posse remedia, quas ipse ignorat* [e]. Itaque in nullius magistri verba juratus, licèt modo ad *Hippocratis*, modo ad *Erasistrati*, modò ad *Herophili* sententiam accedat, suam tamen interea opinionem liberè interponit.

a) Pag. 15. lin. 50.
b) Pag. 124 lin. 48, 49.
c) Pag. 73. lin. 8.
d) Pag. 65 lin. 28, 29.
e) Celsus in Præfat.

D E

Curandi ratione, quam tenuit *Aretæus*.

UTI ex proprio, non ex alieno penu hæc de Medendi Arte Monumenta deprompsit *Aretæus*, ita in eâdem *Naturæ ductum* [f], & *Magistram*, quam ipse vocat *optimam* [g], secutus est *Experientiam*; nec quidem ille magis in stylo efformando, quàm in remediis adhibendis, peritus artifex & concinnus. Eo ordine, eo judicio, ita distinctè plenèque traduntur curandi rationes, ut vix quicquam in hoc genere ex summi scriptoris manibus exierit absolutius. Quæ ab Antiquioribus dicta, eorum alia, utpote optima, selegit, alia limavit & expolivit: quædam ipse primus haud infeliciter tentavit. Sed hæc alias: nunc

f) Pag. 121. lin. 13. 14.
g) Pag. 80. lin. 42.

*** *** * quod

quod hujus loci eſt, varia medendi genera, quibus ille eſt uſus, perbreviter recolamus.

De Vomitione. Vomitum cieri, tam in acutis, quàm diuturnis morbis, *Hippocratis* veſtigiis inſiſtens, præcipit *Aretæus*. Quippe ſi *Bilis* aut *pituita* exundet, ſi cibi corrupti [a], aut humorum, ſive *cruditas* [b] ſubſit, ſive *copia* [c], ſi accedat *nauſea* [d], ſi porrò *ſtimulo* quodam aut corporis *contentione* [e] uti oporteat, ſi denique *altas radices egerit* morbus [f], ita ut cætera incaſſum fuerint remedia, hæc curandi via optimo conſilio adhibetur. Vomitio autem interdum *Aqua tepida* [g] aut *oleo* [h], interdum *Mulſa* [i] aut *radiculis* [k], idque modò *jejuno* [l] ſtomacho, modò à *cœna* [m] & a *radicularum* eſu commodè effici poteſt, ſiquidem leniter agendum ſit: ſin efficacius quid requiratur, *Helleborum* utrumque commendat, ſed maximè *album*; ultimum valentiſſimumque omnium evacuantium auxilium [n]. Hoc autem dari jubet cum *Alica* aut *Lente* inciſum ad ℥ij; vel imbecillioribus cum melle decoctum ad cochlearia duo vel tria [o]. Quod itidem factitavit, ejuſdem diſciplinæ ſequax, *Herodotus* [p]. Sed alias eaſque haud mediocres virtutes habet *Helleborus albus*; *Neque enim* Vomitum *modò provocat* [q], *ſed eſt medicamentorum etiam omnium ad humores* purgandos *efficaciſſimum: non excretorum varietate & copiâ, id enim* Cholera *morbus potentiùs facit; neque verò intentionibus & violentiâ inter Vomendum, id enim Nauſea in mari validiùs præſtat. Cæterùm neque vim neque qualitatem malam habet; quo fit ut laborantibus ſalutem reddat, & per exiguam purgationem, & cum intentione parvâ. Porrò vetuſtorum omnium morborum, qui radices jam altas egerint, cùm reliqua auxilia nihil quicquam opis præſtiterint, id unicum remedium eſt: ſiquidem* igni *facultate par eſt* Helleborus albus, *& quicquid ignis uſtione facit, illo plus* Helleborus *albus per interiora diſcurrens operatur: Spirationem nempe facilem ex difficili, ex malo colore bonum, & ex macie habitum corporis pinguem efficit.* Et hanc fortaſſe medicinam libentius adhibuit *Aretæus*, *claro* ductus *Herophili præconio* [r], *qui Helleborum fortiſſimo duci ſimilitudine æquabat; concitatis enim intus omnibus, ipſum in primis exire.*

Id obiter notandum, ab *Aretæo* præcipi *Vomentia*, non modò ut *primæ viæ* expurgentur, aut quicquid crudi Ventriculo inhæſerit, ſurſum ejiciatur, quod quidem unicè Veteres attendiſſe videntur; ſed ut motu illo vehementi & contentione quâ inter vomendum Ventriculus cæteraque viſcera cientur [s], tum ſolidæ partes ſuccuti ac ſtimulari, tum humores aut reſolvi aut revelli poſſint. Itaque omnibus ferè in *Capitis* morbis *Vomitum* excitari jubet. Et recentior experientia nos abunde docuit, quam vim in morbis *Chronicis*, ubi altas radices egerint, exerceat hæc medendi via, præſertim in *Iſchiade*, in *Tumoribus Oedematoſis*, in *Ictero*.

De Purgatione. *Purgantia*, in morbis pleriſque *Chronicis*, vel ad educendos humores, vel ad revellendos, vel ubi quid ſtimulo cieri oporteat, paſſim adhibet *Aretæus*. Horum alia ex mediâ Materiâ, uti *Thymus Atticus*, *Coccus Cnidius*, *Aloë*, *Hiera*, quam quidem ad ℥ij. dari præcipit: alia ex valentiore conſtant, ut *Cneorum* puta, *Elaterium*, *æs combuſtum*, & *Helleborus* niger. Efficaciſſimum verò omnium vel ſurſum vel deorſum purgantium, *Helleborus* albus. Et his quidem vel per ſe vel cum Ptiſanâ & Mulſâ uti convenit.

a) In Ileo. P. 105. lin. 40. & in Epileptico Puerorum Paroxyſmo. Pag. 84. lin. 18.
b) Ibid. & in Cholera. Pag. 103.
c) In Cœliacis. Pag. 132. lin. 35.
d) In Apoplexia. Pag. 82. lin. 23
e) Ibid.
f) In Elephantiaſi. Pag. 134. lin. 62. & Pag. 136. lin. 12.
g) In Cholera. Pag. 103. lin. 55. & Cœliaco Morbo. Pag. 132. lin. 35.
h) In Ileo. Pag. 105. lin. 44.
i) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 35.
k) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 36. & Elephantiaſi, Pag. 134. lin. 56 & Melancholia, Pag. 125. lin. 33. & Scotomate, Pag. 118. lin. 60.
l) In Cœliaco Morbo, Pag. 132. lin. 35. & Elephantiaſi, Pag. 134. lin. 54, 55: & Melancholia, Pag. 125. lin. 33.
m) In Elephantiaſi, Pag. 134. lin. 55. & Scotomate, Pag. 118. lin. 60.
n) Pag. 118. lin. 22.
o) In Scotomate, Pag. 119. lin. 5.
p) Oribaſ. Med. Col. Lib. 8. Cap. 1, 2, 3, 7.
q) Pag. 136. lin. 12, 13.
r) Plin. Hiſtor. Natur. 25. 5.
s) Pag. 82. lin. 23.

De

De Clysteribus. Alvus itidem ducitur ope *Enematis*, idque commodè, siquid in intestinis emolliendum aut excernendum sit, vel siquid a Visceribus aut a Capite revellendum. Itaque in omnibus ferè morbis, quos comitatur *Inflammatio*, perpetui sunt usûs. *Enematum* materia pro varietate morbi multiplex est: *Sal*, *Nitrum*, *Hyssopus*, *Ruta*, *Centaureum*, *Terebinthina*, *Castoreum*, ex *Oleo* vel *Aqua* decocta. Quòd si stimulo opus fuerit, injicienda sunt acriora, quæ *pituitam* & *bilem* educant, veluti *Euphorbium* ac *Colocynthis*.[a]

De Sanguinis Missione. Sanguinem in morbis quibuscunque, sive Diuturnis sive acutis, utut in his frequentiùs, mitti jubet *Aretæus*. Etenim cùm acuti sint, persæpe ita in præcipiti stat vita, ut nisi hæc medendi via malum abegerit, illico moriendum sit: igitur ille, cunctatione omni abjectâ, hoc auxilii genus præ cæteris esse tentandum judicat. Quare cum sanguis incensus fuerit, uti in peracutis morbis plerumque accidit, venam maturè atque fidenter aperit. In Renum inflammatione v. gr. expeditè & copiosè. In Anginâ Sanguinem educit, latiori incisione, ut cum impetu & confertim exeat, quoniam ita fluens erit & ad calorem quam citissimè mitigandum, & ad strangulationem solvendam, & ad reliqua omnia mala imminentia efficax: in Pleuritide primo die & iterum eodem die extrahit: in Peripneumoniâ & Jecoris & Venæ Cavæ Inflammatione, *duarum* simul venarum sectionem præcipit: in omni denique Hæmorrhagiâ, actutum, eo judice, secanda est Vena, & assiduè, postquam paululum sanguinis detractum sit, iterum detrahendum est, & eodem die, & postridie, & die perendino. Ita in Venæ Cavæ inflammatione idem opus sæpius repetit. Sed sanguinem mittere uti frequenter est res admodum delicata & nonnunquam periculi satis plena, ita acerrimo judicio utendum esse monet: quò fit, ut in Anginâ, Pleuritide, Peripneumoniâ, qui morbi sunt maximè præcipites, utcunque quoad anima deficere incipiat, continuati debeat Sanguinis detractio, non tamen quoad omnino defecerit, eum fluere sinendum sit. Etiam in Apoplexiâ præstat, inquit, debito minus mittendo delinquere: nam si largiori detractione opus esse videatur, & bonæ aliquæ appareant notæ, vena potest iterum incîdi. Ad eundem modum in Jecoris & Venæ Cavæ inflammatione, in Cephalæâ, in Melancholiâ, multus sed non confertim, bis nempe ac ter, idque alio die, mittendus est Sanguis, ut vires interim confirmentur. Idem in omnibus diuturnis[b] morbis præstare convenit.

Venas autem in diversis corporis partibus, præcipue quidem in *Cubito*, & in *Talo*, quandoque autem sub *Lingua*, in *Fronte*, in *Naribus*, in *Pube*,[c] incidere jubet. Primus autem ex Scriptoribus, quorum Opera his diebus supersunt, *venæ Sectionis* in *Manu*, mentionem facit *Aretæus*: in eo loco, ubi contra Medicos quosdam disputat, qui *Sinistræ Manus* Venam illam, quæ inter minimum digitum atque auricularem jacet, in Rejectione Sanguinis,[d] incîdi voluerunt: primus itidem mensuram Sanguinis, quæ aliquando emitti debeat, ad *Heminam*[e] scilicet, aut ad *Heminæ dimidium*,[f] præscripsit: quod quidem accuratissimi Scriptoris, Cl. *Danielis Clerici*, diligentiam fugit, cum *Aretæum* de hâc re nihil prodidisse affirmet.[g]

Hæc de Venarum Sectione. Secuit etiam, nullo quod sciam Authore inductus, in Cephalæâ, Vertigine atque Epilepsiâ, *Arterias*: easque ad verticem, ad oculi angulos, juxta os sum, eas tum ante, tum pone aurem sitas, earumque *Majores* quidem ramusculos[h] aperiri commodè posse scribit: quanquam harum utique quæ *anterius* ad aurem

a) Apoplex. Pag. 81. lin. 55.

b) Pag. 115. lin. 11.

c) Quando fecerit quampiam ex his Venam, v. Indicem in voce Phlebotomia.

d) Pag. 96. l. 27.

e) 112.

f) Pag. 116. lin. 37.

g) Histoire de la Medecine, Part. 3. Liv. 3. Ch. 4.

h) Pag. 115.

rem jacent, nullam apud Scriptores mentionem fieri perperam affirmet *Severinus.* [i]

i) Chirurg. Effic. 40.

De Cucurbitulis. Cucurbitularum usus apud *Aretæum* uti & apud *Hippocratem* frequentissimus, in omnibus ferè morbis, ubi sanguinem mitti oporteat: Idque tam in lentis quàm in subitis casibus; in *Lethargo*, *Cephalæa*, *Melancholia*, *Epilepsia*, *Cœliaca* atque *Iliaca Passione*, ac etiam *Hysterica*, perinde ut in *Apoplexia*, *Tetano*, *Phrenitide*, *Syncope*, *Peripneumonia*, *Cholera*, *Jecoris*, aliarumque partium, *Inflammationibus*. Et hoc quidem ille factitavit, pro morbi naturâ, diversimodè, & in variis locis. In *Melancholicis*, Cucurbitas Jocinori & Ventriculo, aut hujus ori admovet; dorso item aut inter scapulas, quâ parte adhærescit illi Stomachus. In *Phreniticis*, atque *Lethargicis*, *vertici* potius; in *Apoplecticis*, & *Tetano* correptis, *occipiti* imprimendas esse censet. Et in hoc ultimo quidem affectu ex ab utroque spinæ latere applicandæ: sed parum admodum flammæ adhibendum: nam arcta Cucurbitulæ labiorum impressio dolores convulsionesque excitat: oportet ergo diu trahere, ac leniter potiùs, quàm brevi tempore festinanter id efficere. Contrà in *Pleuritide*, Cucurbitula debet esse magna, undequaque lata, & ad dolentem locum ambiendum capax: multaque sub eâ flamma succendenda est: non modo ut carnem attrahat, verùm etiam ut ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne, si scarificando tantum sanguinis detraxeris, quantum vires permiserint, evidentissimum est in *Pleuriticis* auxilium.

Cucurbitulas etiam *Siccas*, sine ferro, quas κύφας vocant, adhibet, aut Coxis easque [a] dorso aut inter [b] scapulas, aut abdomini infra umbilicum [c] affigi præcipit.

De Sanguisugis. Restat & alia sanguinis mittendi via, ab *Hippocrate* & veteris ævi medicis haud quaquam memorata: eam primus, Hirudinum ope, instituisse vel saltem scriptis mandasse, videtur *Themison*, [d] *Asclepiadis* auditor, qui ætate paulò *Aretæum* præcurrit. Sed utcunque hoc fuerit *Themisonis* inventum, nulla ejus apud *Celsum* nec etiam apud *Galenum* occurrit mentio. *Aretæus* autem Hirudines tribus in locis admoveri jubet: in Satyriasi nempe ad sanguinem ex intimis locis educendum: in Cœliaco affectu, eas post cucurbitulas apponit: in Jecoris denique inflammatione, nonnullis Hirudines magis quam scarificationem prodesse scribit: siquidem bestiolæ morsus interiùs descendit, & majores erosiones facit: unde sanguinis profluvium, ab his concitatum, ægriùs supprimitur. Postquam autem animal saturatum exciderit, Cucurbitulam affigit, quæ ex intimis partibus sanguinem jam attrahat.

a) Phrenit. 76. Apoplex. 83. b) Ileos. 105. Choler. 104. c) Ibid. d) Cæl. Aurelian. in Cephalæâ.

De Medicamentis: Ut in signis Morborum explicandis, ea præcipuè quæ ad *Prognosin* pertinent *Aretæus Hippocratis* authoritate stabilivit; (quem, *Celso* [e] teste, recentiores quoque Medici, quamvis quædam in *Curationibus* mutârint, tamen hæc optimè *præsagisse* fassi sunt) ita in Acutorum Curatione ejusdem vestigia pressè secutus est, præsertim quoad Victûs institutionem, ac missionem Sanguinis. Medicamenta, in peracutis affectibus, præter Vomitoria & Purgantia, per Os sumenda, aliquando præcipit: sed ea neque varia admodum, neque multiplicia. Horum quippe Ægrotantium optimam medelam, eodem duce, [f] ab *Alimento* peti judicavit; neque rarò ea, quæ ægrotantibus offert, Medicamenta eorum cibo, quasi furtim, [g] immiscet. Cibum verò coctis Febricitantibus humidum esse aptissimum post Medicinæ parentem docet: [h] *Ptisanæ* præsertim varias præparationes exhibens, ejus-

e) Præf. ad Lib. 2. f) Hippocr. Lib. de Aliment. g) Pag. 90. lin. 32. 33. Pag. 98. lin. 53. h) Pag. 74.

cjusque virtutes Magistri sui verbis prædicans: ita ut ad Febrilem æstum temperandum Sorbitionibus potissimùm confidat. Itaque sive Urinam [a]cieri, sive humores attenuari, & incîdi, [b] sive sputa educi, [c] sive alvum liquari [d] cupit, cum Ptisanis atque jusculis modò simplicibus, modo in quibus Medicamenta ad id idonea dissolvuntur, id exsequitur. Utcumque autem victu tenui in Febribus utatur, in iis tamen ubi vires jam deficiunt, sicut in Morbo *Cardiaco*, sive is per se, sive ex alio, uti *Phrenitide*, oriatur, a paulò largiori cibo, vinique præsertim potione, nullis adhibitis Medicamentis, subsidium unicum petit. Vinum enim, inquit, in substantiâ celeriter alit, usque ad extrema ubique permeat, robori robur adjicit, Spiritum torpentem excitat, frigus calore temperat, humorum redundantiam comprimit, extrorsum erumpentia atque diffluentia coërcet: Ad hæc odore suave ac Jucundum est, ad confirmandas vires vitamque restaurandam valens, & ad mentem in furore mitigandam efficacissimum.[e] Eo itaque uti præcipuè *Cardiaco* utitur, sed cum eâ cautione, ut neque in Inflammationibus [f] propinetur (quoniam in his dolores auget, sed ubi hæ absunt, naturam instauret) neque ita meracum, ut hominem inebriet nervosque offendat[g]. Id ideo cum cibo aquâque mixtum aliàs dari præcipit, eam mediocritatem interim secutus, ut neque æger inediâ consumatur, neque cibi copia opprimatur.[h] Hâc præcipuè viâ in Curatione *Acutorum*, quibus Febres conjunguntur, nititur: vix nisi in *Pleuritide* quidem & *Peripneumoniâ* Medicamenta paulò largiùs adhibens, ea scilicet quæ humores extenuent & ad transpirandum idoneos reddant, quæque eosdem lubricos fluxosque ita ut per superiora educi possint, efficiant.[i] In his itidem duobus [k] Morbis Medicamenta *somnifera* devorari jubet, quæ ut Antiqui omnes perrarò præceperunt, ita sub mortem, quanquam hanc ab iis acceleratam minimè sensisse videatur, Communi autem præjudicio deterritus, usurpari vetat. Nam si, inquit, in ipso Strangulatûs impetu & morbo appropinquante, id genus Medicamenti exhibeas, Te necis authorem vulgus esse arbitrabitur[l]. Siquidem & Anodynis in *Ileo* uti haud dubitat, [m] *Theriacâ* puta, *&c.* licet in eodem Morbo somnifera Medicamenta Medico vix adhibere licere dixisset, nisi [o] ita ut, cùm præsentia mala haud evitari posse manifestè prævideat, ægrum aliquando gravitate capitis torpidâ sopiat. Ex omnibus autem, quotquot adhibet, tam ad Acutos quam Diuturnos morbos, medicamentis, præcipuè *Castoreo* utitur: utpote quod nervorum morbis mederi censeat, in Lethargo [o] scilicet, Apoplexiâ, Tetano, suffocatione Hystericâ, Satyriasi, Epilepsiâ, Gonorrhœâ. Id itaque cùm inter omnia concoctionem promoventia [p] excellat, modo potui dat, modò in intestina infrà injicit, modò in nares, utpote omnium sternutamenta excitantium optimum, inspirat: externis denique applicationibus, *Perfusionibus* scilicet, *Illitionibus*, & *Cataplasmatis* immiscet. In curandis autem morbis diuturnis paulò frequentiùs medicamenta præcipit, quorum præcipua sunt quæ ad concoctionem faciunt, uti *Absinthii* succus, *Theriaca*, *Mithridatium*, *Bestini* Antidotus, *Castoreum*,[q] &c. præcipit etiam ea quæ *Urinam* movent, uti in Jecoris abscessu & Renum affectibus: aliquando & *sudorem* moventia quæque perspirationis vias fluxiliores [r] efficiunt, præscribit. Sed nuspiam ita prolixus est in remediis adhibendis, ac in morbo illo omnium contumacissimo, Elephantiasi. Id quidem obiter notandum, quòd *Hippocratem* secutus uti quiete in Acutis multùm utitur, ita ad Diuturnos exercitia maximè commendat. Horum ille varia genera perscribit: quæ non modò in Diuturnis morbis adhiberi

a) Lethargo. Phrenit.
b) Pleur. Perip.
c) Ibid.
d) Ib.
e) Phrenit. 77.
f) Syncop. 100. 52.
g) Choler.
h) Syncop. 101. & 102.
i) 95. 10.
k) Pleurit. 93. 2.
l) Peripneum. 95. 24.
m) 106. 10.
o) 105. 39.
o) 79. 59.
p) 122. 11.
q) 121.
r) 109.

*** *** ** vult,

vult, ſed etiam poſt Acutorum deceſſum, ubi ii in longos tranſiverint[a]. In ordinandâ victûs ratione valde accuratus eſt: præſertim omnia quæ ad *Lactis*, Aſinini, Caprini, equini, ovilli, etiam muliebris uſum pertinent, multis in locis fuſiùs exponit.

Quod ad *externa* Remedia ſpectat, ea tam in acutis quam diuturnis morbis frequentiſſimè uſurpat. In hoc quidem cum *Methodicis* maximè congruens, uti etiam in evidentium ſignorum deſcriptione; cùm alioqui tam in cauſis ſubtilioribus enarrandis ex *Anatomiâ* ſcilicet petitis, quàm in magnorum remediorum indicationibus, ab iis ut plurimum diſſentiat. Itaque *Perfuſiones*, *Epithemata*, *Fomenta*, *Illitiones*, *Cataplaſmata*, *Suffimigia*, *Embregmata*, *Balnea*, &c. omnis ferè pagina deſcribit, ad refrigerandum & calefaciendum, ad humectandum & ſiccandum, ad relaxandum & aſtringendum, ad emolliendas partes & roborandas, ut humores per habitum digerantur, ut corpora fluxa & ad perſpirationem apta reddantur. Horum materia modusque quo adhiberi debeant ubique occurrit. De *Sinapiſmis* itidem & *Phœnigmis* frequens eſt mentio: in quo auxilii genere ſæpius cum *Archigene* convenit, qui, docente *Ætio*, de his multa ſcriptitavit.

Quædam denique ex *Chirurgiâ* petit; in Epilepſiâ *terebram* cranio adhibet; in capitis dolore, *uſtionem*; *ferramentum* igne Candens in abſceſſu Jecoris ſuadet; de Aſperâ arteriâ *ſecandâ* loquitur, quamvis ſectionem ipſam improbat. In *Calculoſis* Veſicam incidi jubet, locumque inciſionis deſignat: ad Urinam eliciendam *Cathete/e*, niſi inflammatio adſit, ntitnr. Hæc ferè habet Chirurgica: & ſane dolendum eſt periiſſe ea, non modò quæ de hoc[b] ipſo argumento ſcripſit, ſed quæ de omni[c] genere *febrium*, quæ de morbis[d] *mulierum*, quæ de *Pharmaciâ* ſeorſim expoſuit. Ingens ſanè hoc rei Medicæ diſpendium, quòd vel minima Scriptoris elegantiſſimi Monumenta interciderint.

a) Syn. c. 5. Maraſm.

b) 102. 126.

c) 80.

d) 81.

F I N I S.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ἡ ἀρχὴ λείπει.

ΚΕΦΑΛΗ Ε.

Περὶ παροξυσμοῦ ἐπιληπτικῶν.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM MORBORUM

LIBER PRIMUS.

Principium deficit.

CAPUT QUINTUM.

[1]De Comitialis morbi accessione.

* ἀμβλυώπιες, ἴλιγγοι, τενόντων [a] βάρεα, [b] φλεβῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες, ναυτίαι τὰ πολλὰ μὲν ἐπὶ σιτίοισι, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ [c] ἐπ' ἀσιτίῃσι, καὶ [d] βληχρὴ, καὶ [e] φλέγμα ἐμέεται συχνόν· ἀποσιτίη καὶ ἀπεψίη ἐπὶ σμικροῖσι ἐδέσμασι· φυσώδεες, ἐπηρμένοι ὑποχόνδρια. τάδε μὲν οὖν διηνεκέα. ἢν δὲ πλησίον [f] ἴδεος ἢ τοῦ παροξυσμοῦ, κύκλῳ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῆς [g] ὄψιος πορφυρέων ἢ μελάνων, ἢ πάντων ὁμοῦ συμμεμιγμένων, ὡς δοκέειν [h] τὴν ἐν οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν. ἦχοι ὤτων, βαρυοδμίη, ὀργίλοι, πικρόχολοι παραλόγως. κατέπεσον γοῦν τινὲς ὑπὸ προφάσιος ἐξ ἀθυμίης· μετεξέτεροι δὲ ῥεύματι ποταμοῦ ἀτενέες ἐνιδόντες, ἢ τροχῷ δινευμένῳ, ἢ [i] βέμβικι ἑλισσομένῃ· ἄλλοτε δὲ ὀσφρήσις βαρέων ὀσμῶν [k] κατέβαλε, ὥσπερ [l] γαγάτου λίθου· τοῖσδε μὲν οὖν ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ κακὸν

a Βαρέα Henisch. b Φλεβῶν τῶν ἐν τῷ. Petit. rep. in MS. c Ἀπ' Henisch. d Βληχροὶ Goupyl. rep. in MS. e Βλέγμα Henisch. f Ἴδιον f δέος. ἄγκοι δὲ ἰδίας Henisch. rep. in MS. ἴσως πλησίον δέος. ἄγκοι δὲ ἰδίας. Goupyl. rep. in MS. πλησίον δέος f. si prope sit metus accessionis: h. e. si accessio instat, imminet. Petit rep in MS. g Ὄψεως. Henisch. h Ἐν τῷ οὐρανῷ Henisch. i Βόμβοις. Henisch. rep. in MS. k Κατέβαλε. Henisch. rep in MS. l τοῦ γαγάτου Henisch.

* hebetudines, vertigines, tendonum gravitates, venarum colli repletiones & distensiones: nausea frequentius quidem a cibis, non minimè tamen & ab inedia, pusilla quædam nausea sequitur, & uberior pituitæ fit vomitus: paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt, flatibus replentur, præcordia elata habent. hæc sanè perpetuò comitantur. quum vero accessio appropinquat, [2] splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes unà permixti ob oculos in orbem versantur, ac discurrunt, ut in cœlo iris prætenta esse videatur: aures sonant, fœdum odorem sentiunt, iracundi fiunt, bilis præter rationem accenditur. [3] quibusdam igitur concidendi causa, angor animi fuit: aliqui intentè fluminis decursum, aut rotam quæ circumvolvitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conspicati: alios autem rerum graveolentia, ut gagatis [4] lapis odoratus, prostravit: his utique

[1] De Accessione Comitialium juxta Plinium Petit emend. [2] Circuli ignei, ut Cælius Aurel. habet Lib. 1. tard pass. Cap. 4, Petit. [3] Quidam igitur levi de causâ, utpote ob animi angorem, ceciderunt. Henisch. [4] Lapidis. Henisch.

κακὸν ἐστηρίχθη τὸ, καὶ ἐντεῦθεν σημανθὲν ἄρχεται· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πορρωτέρω τῆς κεφαλῆς νεύρων, ὁκόσα ξυμπαθείᾳ τῇ ἀρχῇ γίγνεται. δάκτυλοι γοῦν μεγάλοι χειρῶν ἢ ποδῶν ξυνέλκονται, καὶ πόνος, καὶ νάρκη, καὶ τρόμος ἕπεται. καὶ ἐς κεφαλὴν [a]τυπέων ἡ ὁρμὴ ἥκει, ἢν ἕρπον τὸ κακὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ἵκηται, πάταγος τουτέοισι γίγνεται ὡς ἀπὸ πληγῆς ἢ ξύλου, ἢ λίθου. καὶ ἐξαναστάντες [b]ἐνδιηγεῦνται, ὡς [c]ὑπό του ἐξ ἐπιβουλῆς πεπληχθέντες. ἥδε μὲν τοίη ἀπάτη γίγνεται, ὁκόσοισι τόδε πρῶτον τὸ κακὸν ξυνέπεσε· οἷς δὲ ξύνηθες τὸ πάθος, ἢν [d]ἐπίῃ μὲν ἡ νοῦσος, ἐς δάκτυλον δὲ ἤδη ἀφίκηται, ἢ ἀπό του ἄρξηται, ξυνηθέας ἀρωγοὺς καλέουσι τοὺς παρεόντας, προγνῶσι τοῦ μέλλοντος ὑπ᾽ [e]ἐμπειρίης· διασφίγγειν τε καὶ [f]ἀνακλᾶν καὶ συντείνειν δέονται τὰ κατάρχοντα μέρεα· καὶ αὐτοὶ δὲ ἑωυτέοισιν ἕλκουσι τὰ μέρεα, ὁκωσπερ τὴν νοῦσον ἐξαιρεύμενοι· καὶ σφέων ἡ τοιήδε ἐπικουρίη [g]κοτὲ, καὶ ἐς τὴν [h]ἡμετέρην σημασίην διώσατο. πολλοῖσι δὲ φόβος ἐστὶ ὡς ἐπιόντος θηρίου, ἢ [i]σκιῆς φαντασίη, καὶ οὕτω κατέπεσον. ἐν δὲ τῇ σημασίῃ ἀναισθήτως μὲν κέεται ἄνθρωπος, χεῖρες δὲ οἱ σπασμῷ [k]συνέρχονται, σκέλεα οὐ διαπεπλεγμένα μοῦνον, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε βαλλόμενα αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τενόντων· ἐσφαγμένοισι ταύροισι ἥδε ἰκέλη ἡ ξυμφορή· αὐχὴν ἀγκύλος, κεφαλὴ ποικίλως διάστροφος. [l]ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐς τὸ πρηνὲς τοξοῦται, [m]εὖτε ἐς τὸ στέρνον ἡ γένυς ἐρείδει, ἄλλοτε δὲ ἐς τὸ μετάφρενον ἀνακλᾶται, ὅκως τοῖς ἀπὸ τῆς κόμης ἑλκομένοισι βίῃ, εὖτε ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ τοὺς ὤμους ἱζάνει. χάσκουσι μέγα, στόμα ξηρὸν, γλῶσσα προμήκης, ὡς καὶ κίνδυνον τρώματος μεγάλου [n]γίγνεσθαι, ἢ ἀποτμῆς· [o]κοτὲ σπασμῷ [p]ξυνερείδουσιν οἱ ὀδόντες. ὀφθαλμοὶ ἐνδεδινημένοι, βλέφαρα τὰ πολλὰ διέχοντα ξὺν παλμῷ· ἢν δὲ ἐπιμύσαι κοτὲ ἐθέλοισι, οὐ ξυμβάλλουσι τὰ βλέφαρα, ὡς καὶ τὰ λευκὰ ὁρῆσθαι ἐξ ὑποφάσιος. ὀφρύες, ἄλλοτε μὲν ἐς τὸ μεσόφρυον ἀνεσπασμέναι, ὅκως τοῖς χαλεπαίνουσι. ἄλλοτε δὲ ἐς τοὺς κροτάφους ἀπηγμέναι, πολλόν τι μᾶλλον, ὡς τὸ δέρμα περὶ τὸ μέτωπον σφόδρα περιτετάσθαι, καὶ τὰς τοῦ μεσοφρύου ῥυτίδας [q]ἐξαλήλιφθαι· μῆλα ἐρυθρὰ, παλλόμενα χείλεα, [r]κοτὲ μὲν ἄμφω ἐς ὀξὺ μεμυκότα, ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ πλάγια ἀπηγμένα· εὖτε τοῖσι ὀδοῦσι περιτέταται τοῖσι μειδιῶσι ὁμοίως· ἐρύθημα μήλων· ἐν αὔξῃ δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ πελιδνότης τοῦ προσώπου προσγίγνεται· ἀγγείων τῶν ἐν τῷ αὐχένι διάτασις, ὡς ἐν πνιγὶ ἀφωνίη, ἀναισθησίη, καὶ εἰ μέγα [s]ἐμβοῆς· [t]νυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνὴ, καὶ ἡ ἀναπνοὴ, καὶ ἡ πνὶξ ὡς ἀπαγχομένων· σφυγμοὶ σφοδροὶ, καὶ ταχέες, καὶ σμικροὶ ἐν τῇσι ἀρχῇσι· [v]μεγάλοι δὲ, καὶ βραδέες, καὶ νωθροὶ ἐπὶ τῷ τέλει, ἄτακτοι δὲ [x]ἐς τὸ ξύνολον· αἰδοίων ξύντασις. τάδε μὲν οὖν [y]ἐς τέλος τῆς σημασίης πάσχουσι· ἢν δὲ ἐς ἄφεσιν [z]ἀφικνέωνται τοῦ κακοῦ, οὖρα αὐτόματα, κοιλίης περίπλυσις· μετεξετέροισι δὲ

utique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. nonnullos verò & corripit à nervis procul à capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. itaque magni manuum aut pedum digiti convelluntur: unde & dolor & stupor & tremor sequuntur. atque hæc in caput impetum faciunt, si & malum serpens caput invasit. his porro fragor quidam redditur perinde ac si ab ligno aut lapide verberentur: quumque ab humo surrexerunt, quædam, tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. hoc sane pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. quibus vero familiare & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortum est, [1]usitatos, qui adsunt, adjutores inclamant, futuramque ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoque, ut membra unde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quin etiam ipsimet sibi ipsis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes, trahunt velluntque: atque ita sibimet auxiliantes, [2]nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. nonnullos utique ceu invadente ferâ pavor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit, atque ita prociderunt. at in ipso morbi insultu sensibus captus homo jacet: manus ipsi nervorum distentione convelluntur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atque illuc à tendonibus projiciuntur. id genus calamitas jugulatis tauris haud absimilis est: cervix incurvatur, caput variè distorquetur. siquidem nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahuntur, usu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem ad humeros admovetur. sic laborantes magno hiatu os aperiunt, id siccum habent, linguam prælongam, ut periculum sit, ne aut magno vulnere sauciëtur, aut penitus abscindatur. interdum convulsione dentes inter se colliduntur: oculi inversi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt. quòd si quando connivere velint, palpebræ non committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. supercilia nonnunquam (ut iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum revelluntur, ut cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ evanuerint. malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acutum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circumtenduntur. malæ rubent quidem, sed quum morbus increvit, & faciei livor accedit: cervicis vasa distenduntur: vox, ut in strangulatu, aufertur: etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio vero suffocatio quædam est, veluti in iis, qui laqueo strangulantur. inter initia arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parvi: in fine vero magni, tardi, & languentes, in universum autem, ordine carentes.[3] penis quoque arrectio sequitur. hæc utique circa accessionis finem patiuntur. at ubi ad mali remissionem perveniunt, tunc sponte urinam reddunt, alvus fluit: [4]nonnullis etiam, adstrictis com-

a Ἵκετο τινέων. *Henisch.* rep. in MS. b Ἐνδιηγεῦνται. *Henisch.* c Ἀπὸ τοῦ *Henisch.* d Ἐπίῃ. *Henisch.* e Ἀπειρίης. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. f Ἀνακλᾶν *Henisch.* ἀνακλᾶν καὶ ἀνακλάζειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. g Ποτὲ. *Henisch.* h Ἐς τὴν ἡμέρην. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσατο accessionem eo die depulit. *Petit.* rep. in MS. ἐπισημασίη est prima morbi invasio. *Petit.* i Σκιῆς *Avicenna* Lib. 3. fen. 1. tract. 5. Cap. 9. Pavorem tenebrosum dixit. ast Umbram seu Larvam, sive simulacrum defuncti, aut Dæmonis spectrum interpretatur *Petit.* k Συνέχονται *Petit.* rep. in MS. l Καὶ ὅτε *Henisch.* rep. in MS. m Ἤντε ἐς. *Henisch.* rep. in MS.

n Γένηται. *Henisch.* o Ποτὲ. *Henisch.* p Ἀντερείδουσι *Petit.* emend. q Ἐξαλήλιφθαι. *Henisch.* r Ποτὲ *Henisch.* rep. in MS. s Καὶ μέγα ἐμβοῶσι. *Petit.* rep. in MS. t Μυγμὸς. *Petit.* emend. v Μεγάλοι δὲ &c: nempe eorum comparatione, qui fiunt initio accessionis. *Petit.* x Εἰς. *Henisch.* y Εἰς *Henisch.* z Ἀφικνέονται. *Henisch.*

1 Familiares. *Petit* emend. 2 Impulit nos, ut cognosceremus, unde malum proficiscitur. *Petit.* rep. in MS. 3 Veretri tentigo apud Cœlium Aurel. *Petit.* 4 Quibusdam semen erumpit ob compressionem vasorum spermaticorum. *Petit.*

δὲ καὶ γονῆς ἀπόκρισις τῇ [a] θλίψι καὶ πίεσι τῶν ἀγγείων, ἢ [b] γαργαλισμῷ τοῦ πόνου, καὶ ὑγρασίης προβλῆσι. γίγνονται γὰρ ἐν νευρώδεσι πόνοι καὶ πίεσις. στόμα δίυγρον, φλέγμα πολλὸν, παχὺ καὶ ψυχρὸν, καὶ εἰ ἕλκοις αὐτὸ, ἐπὶ μᾶλλον ἂν πλῆθος αὐτοῦ μηρύσαιο. [c] ἢν δὲ χρόνου μακροῦ καὶ πόνου πολλοῦ βρασθῇ μὲν τὰ ἔνδον τοῦ [d] θώρηκος, πνεῦμα δὲ ἐγκατειρχθὲν τὰ πάντα σείσῃ. σπασμὸς δὲ καὶ τάραχος τοῦ [e] αἰτίου ἔῃ· κλύδων δὲ ὑγρῶν [f] ἀναπνοῇ ἐς τὰς διαπνοὰς, στόμα καὶ ῥῖνα, σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα, [g] ἄνεσις δὴ τοῦ πρόσθεν πνιγμοῦ ἁπάντων ἔοικε. ἀφρὸν δὲ ἀποπλύουσι ὥσπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι, ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην· εὖτε καὶ ἐξανίστανται ὅθεν ὡς πλεονεκτήσαντος τοῦ κακοῦ. ἐπὶ δὲ τῇ ἀποπαύσι, ναθροὶ τὰ μέλεα τὰ πρῶτα, καρηβαρικοὶ, διαλελυμένοι, παρειμένοι, ὠχροὶ, δύσθυμοι, κατηφέες, καμάτῳ καὶ αἰσχύνῃ τοῦ δεινοῦ.

A compressisque vasculis genitura excernitur. id vero & [1] dolore irritante & humiditate erumpente accidere potest. siquidem & illis nervorum dolores fiunt. ad hæc os vehementer humidum habent, pituitam multam crassam & frigidam: eam si trahas in longum veluti filum, multitudinem ipsius deduces. porro temporis longitudine & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, fervent: spiritus verò intus coërcitus omnia [2] concutit: eorundem quoque & convulsio & perturbatio sequitur. inter respirandum præterea humores & os & nares inundant, spiritus cum humore effertur. quùm præcedens verò strangulatio remittit, omnia item remittere vi-B dentur. quinetiam, ut magnis procellis [3] concitatum mare, spumam ore profundunt: quando & tanquam jam dudum expulso morbo resipiscunt & resurgunt. cæterùm quum à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis gravitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes, consternati animo: ob lassitudinem morbique verecundiam contristantur.

ΚΕΦΑΛΗ ς.

Περὶ Τετάνου.

[h] ΣΠασμοὶ οἱ τέτανοι, κάρτα μὲν ἐπίπονοι, ὀξύτατοι δὲ κτεῖναι, ἀτὰρ οὐδὲ [i] ῥηΐδιοι λυθῆναι. μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ τενόντων τάδε πάθεα· ξυνδιδοῖ τι τὸ κακὸν ἐς τὸ πᾶν. ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται. ἰδέαι δὲ τῆς ξυνολκῆς ἐᾶσι τρεῖς· [k] ἐς ἰθὺ, ἐς τὸ κατόπιν, ἐς τοὔμπροσθεν. ἐς ἰθὺ μὲν, ὁ τέτανος, εὖτε ἀστραβὴς ἄνθρωπος καὶ ἀκαμπὴς ἐντέταται· αἱ δὲ ἐς τοὐπίσω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν ξυνολκαὶ, ξὺν τῇ τάσι καὶ τῷ χωρίῳ ἴσχουσι τὴν ἐπίκλησιν. τὴν μὲν γὰρ κατόπιν τοῦ νοσέοντος ἀνάκλισιν, ὀπισθότονον καλέομεν, τῶν τῇδε πεπονθότων νεύρων. ἐμπροσθότονον δὲ ἢν ἐς τοὔμπροσθεν [l] καμπύληται ἄνθρωπος ἐπὶ τοῖσι πρόσθεν νεύροισι. τόνος γὰρ νεύρων καὶ ἐντάσιος οὔνομα. προφάσιες δὲ τῶνδε μυρίαι. καὶ γὰρ ἐπὶ τρώματι φιλέουσι γίγνεσθαι, ὑμένος, ἢ μυῶν, ἢ νεύρων νυγέντων. εὖτε τὰ πολλὰ θνήσκουσι. ἐπὶ τρώματι γὰρ σπασμὸς θανάσιμον· σπᾶται δὲ καὶ ἐπὶ [m] ἀμβλώματι ἡ γυνή· ἀτὰρ καὶ ἥδε οὐ μάλα περιγίγνεται· καί τοι πατάξαντος μεγάλως τὸν αὐχένα μετεξέτεροι σπῶνται. καὶ [n] ψύξις κάρτα ἰσχυρὴ γίγνεται αἰτίη. διὰ τόδε χεῖμα μὲν μάλιστα πάντων τίκτει τάδε τὰ πάθεα. δεύτερον δὲ ἦρ, σὺν τῷ μετοπώρῳ. θέρος δὲ, ἥκιστα, εἰ μὴ κατάρξῃ τρῶμα, ἢ νούσων ἀλλοδαπῶν [o] ἐπιδημίη· γυναῖκες δὲ ἀνδρῶν σπῶνται μὲν μᾶλλον, ὅτι ψυχραί· ἀτὰρ αἵδε περιγίγνονται μᾶλλον, ὅτι ὑγραί. ἡλικίαι δὲ, παῖδες μὲν ξυνεχέες, ἀλλ' οὐ μᾶλλον θνήσκουσι, ὅτι ξυνήθες καὶ οἰκεῖον πάθος· νέοι δὲ τυτθὸν ἧσσον πάσχουσι, μᾶλλον δὲ θνήσκουσι· ἀκμάζοντες ἥκιστα· γέροντες δὲ πάντων μᾶλλον καὶ πάσχουσι καὶ θνήσκουσι. αἰτίη γὰρ ψύξις καὶ ξηρότης γήραος, καὶ θανάτου ἡ φύσις· ἢν δὲ ἡ ψύξις ἔῃ σὺν ὑγρῷ, ἀσινέστεροί τι καὶ ἀσφαλέστεροι ἐς κίνδυνον οἱ σπασμοί.

ξυνίστ

CAPUT SEXTUM.

De Tetano seu Rigore.

C [4] TEtani, musculorum qui in maxillis sunt, & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque sanabiles. at noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur. omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. species verò convulsionis tres sunt: quum rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsum versus incurvatur. recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quum neutram in partem detortus homo atque [5] inflexilis contentus est. at convulsiones, quæ retrorsum aut in priorem partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturam accipiunt. nam in aversam D partem ægrotantis reclinationem [6], ὀπισθότονον vocamus, nervis, qui eo loci sunt, malè affectis: [7] ἐμπροσθότονον autem, si in priorem partem homo deflectitur, nervis anteriùs positis laborantibus. τόνος enim nervorum tentionisque vocabulum est. causæ autem istorum infinitæ sunt. nam ob vulnera fieri solent, membranâ, aut musculis, aut nervis punctis, ex quo plerumque moriuntur. a vulnere enim convulsio, lethalis est. convellitur autem & ex aborsu mulier, verùm & hæc raò admodum evadit: & ab aliquo vehementi cervicis ictu nonnulli convelluntur: & frigus asperrimum horum vitiorum causa esse potest. quapropter hyems omnium maximè horum E vitiorum ferax est: secundo loco ver & Autumnus. æstas autem minime, nisi vulnus præcesserit aut peregrini morbi grassentur in vulgus. mulieres sane magis quam viri nervorum distentione tentantur: frigidæ enim sunt, verum ipsæ frequentius liberantur, quoniam humidæ sunt. quantum ad ætates attinet, pueri assiduè hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt, quòd illis usitatum & familiare id vitium sit. juvenes autem rarius quam pueri id patiuntur, sed crebrius intereunt. viri minimè. at senes inter omnes magis & eo vitio corripiuntur, & eo necantur. in causa est frigiditas & ariditas senectæ, *quæ etiam est* & mortis natura. Cæterùm si F frigiditas cum humido conjungatur, minus noxiæ sunt convulsiones, minusque ab ipsis discrimen impendet.

A 2

a Θλίψη *Henisch.* b Γαργαλισμοῦ *Henisch.* c Ἔνδι *Henisch. & Goupyl.* repp. in MS. d Θώρηκος. *Henisch.* e Αἰτίου *Petit.* emend. f Ἀναπνοή *Henisch.* rep. in MS. g Κινησις δὲ *Henisch. & Goupyl.* repp. in MS. h Σπασμοὶ οἱ τέτανοι. juxta Hippocrat: aph. 57. Sect: 4. *Petit.* emend. i Ῥηΐδιοι. *Henisch & Goupyl.* repp. in MS. k Ἐς τὸ ἰθὺ. *Henisch.* rep. in MS. l Καμπύλεται. *Henisch.* m Ἀμβλώσει, *Henisch.* rep. in MS. Attici dicunt ἀμβλώματι. *Petit.* n ψύξις δὲ. *Henisch.* o Ἐπιδημίη *Henisch.*

1 Doloris titillatione. *Petit.* 2 Concutiet. *Henisch.* 3 Concitatur. *Henisch.* 4 Convulsiones distentæ, vel distensoriæ. *Petit.* emend. 5 Inflexibilis. *Petit.* 6 Ὀπισθότονον Cælius Aurel. vocat raptum posterganeum. *Petit.* 7 Ἐμπροσθότονον Cælius Aurel. vocat raptum pronum. *Petit.*

ξυνέσι μὲν αὐτέοισι, ἀθρόον μὲν ἅπασι [a] ἐρῆρθαι, πόνος καὶ ἔντασις τενόντων καὶ ῥάχιος, καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ θώρηκι. ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γένυν πρὸς τὴν ἄνω, ὡς μηδὲ μοχλοῖσιν ἢ σφηνὶ [b] διὰ ῥηιδίως σῆσαι διαιρεθῆναι. ἢν δὲ καὶ βίῃ διαχαλάσας τοὺς ὀδόντας ἐν στάξῃ τις ὑγρὸν, οὐ καταπίνουσι, ἀλλ' ἐκχέουσι, ἢ ἐν τῷ στόματι ἴσχουσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται· ὅ, τε γὰρ ἰσθμὸς συνερείδεται, καὶ τὰ παρίσθμια σκληρὰ καὶ ἐντεταμένα ἐόντα, οὐ ξυμπίπτει ἐς τὴν ἔνθλιψιν τοῦ καταπινομένου. πρόσωπα [c] ἐρυθρὰ, πεποικιλμένα, ὀφθαλμοὶ μικροῦ δεῖν ἀτενέες, μόλις περιδινεύμενοι· πνὶξ ἰσχυρὴ, ἀναπνοὴ κακὴ, χειρῶν καὶ σκελέων τάσις, μύες παλλόμενοι, πρόσωπα ποικίλως διάστροφα, μῆλα καὶ χείλεα τρομώδεα, γένυς παλλομένη, ὀδόντων [d] ἄραβος· ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄν τινι, καὶ τὰ ὦτα ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην, καὶ ἐθαύμαζον· οὖρα ἐπισχόμενα μέχρι δυσφορίης καρτερῆς, ἢ αὐτομάτως ἐκχεόμενα θλιβομένης τῆς κύστιος. τάδε μὲν οὖν ξυνὰ πάσῃ ἰδέῃ [e] σπασμῶν· ἰδίη δὲ [f] ἑκάστης, τετάνου μὲν ἡ ἐς εὐθὺ ἀπότασις [g] ὅλου ἀστραβὴς πάντῃ καὶ ἀκλινής· ὀρθὰ δὲ καὶ σκέλεα, καὶ χεῖρες· ὀπισθότονος δὲ κατόπιν ἀγκυλοῖ τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὴν κεφαλὴν ἀνακεκλασμένην μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων κέεσθαι· [h] βρόχος ἐξίσχει, γένυς τὰ πολλὰ διέστηκε· σπάνιον δὲ, ὅτε ξυνερείδει τῇ ἄνω. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοή· προπετέες κοιλίη καὶ θώρηκα· οὖρον τουτέοισι μᾶλλον ἀκρατές· ἐπιγάστριον [i] ἐπιτεταμένον, καὶ εἰ ἐπικρούσειας ἐνηχεῖ· χεῖρες ἐν ἐκτάσει κατόπιν κεκλασμέναι· σκέλεα [k] ξυγκεκαμμένα ἐναντίως. γὰρ ἰγνύι [l] κακόν τι κάμπτεται. ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ἕλκωνται, κυρτὰ μὲν τὰ νῶτα, ἐπ' ἴσον τοῖσι μεταφρένοισι τῶν ἰσχίων ἐξωθουμένων· ῥάχις [m] ἕλκει ἐς ὀρθὸν κορυφῇ, κεφαλὴ πρηνής, ἐς θώρηκα συννένευκε· [n] γένυς ἐπὶ τοῖσι στέρνοισι [o] πεπηγυῖα, χεῖρες [p] συνηρεισμέναι, σκέλεα ἐκτεταμένα. πόνοι ἁπάντων καρτεροί, φωνὴ ἁπάντων κλαυθμώδης· στενάζουσι δὲ μύζοντες βυθίον. ἢν μὲν οὖν τοῦ θώρηκος καὶ τῆς ἀναπνοῆς λάβηται τὸ κακὸν, ῥηιδίως τοῦ ζῆν ἀπήγαγε· ἀγαθὸν μὲν τῷ νοσέοντι ἐς πόνων, καὶ διαστροφῆς, καὶ αἰσχύνης ἀπαλλαγήν· ἀλυπότερον δὲ καὶ τοῖσι παρεοῦσι, κἢν υἱὸς, ἢ πατὴρ [q] ἔῃ· ἢν δὲ ἐς τὸ ζῆν [r] ἔτι διαρκέῃ τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ κακῆς, συντελευμένης δ' οὖν, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται, ὡς τὴν κεφαλὴν [s] ἐπὶ τοῖσι γούνασι ἴσχειν, καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὰ νῶτα ἐς τὸ πρόσθεν κεκλάσθαι, ὡς δοκέειν ἐς ἰγνύην κατὰ γόνυ τὸ ἄρθρον ἐξῶσθαι. ἐξάνθρωπος ἡ συμφορὴ, καὶ ἀτερπὴς [t] μὲν ἡ ὄψις, ὀδυνηρὴ δὲ καὶ τῷ ὁρέοντι θέη· ἀνήκεστον δὲ τὸ δεινόν· ἀγνωσίη δὲ ὑπὸ διαστροφῆς καὶ τοῖς φιλτάτοις ἀνθρώποισι· εὐχὴ δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἡ πρόσθεν οὐχ ὁσίη, νῦν ἀγαθὴ γίγνεται, ἀπαλλάγῆναι τοῦ βίου τὸν κάμνοντα, ἐς ἀπαλλαγὴν ξὺν τῷ ζῆν, καὶ τῶν πόνων καὶ τῶν ἀτερπέων κακῶν. ἀτὰρ οὐδὲ ἰητρὸς παρεὼν ὁρέων οὔτι ἐς ζωὴν, οὔτι ἐς ἀπονίην, ἀτὰρ οὔτι ἐς μορφὴν ἂν ἐπαρκέοι. εἰ γὰρ καὶ ἐπιθῦναι ἐθέλοι τὰ μέλη, ζῶντα

A pendet. affectum hunc ista comitantur: [1] omnes subitò atque affatim corripit labor, & intentio tendonum adest, & dorsi & musculorum, qui in maxillis & pectore sunt. inferiorem enim maxillam superiori annectunt, adeò ut neque vectibus aut cuneis facilè diduci possint. quod si quis vi dentes [2] diducens, humorem instillaverit, non demittunt, sed effundunt, aut ore continent, in naresve retrudunt. isthmus enim simul inhæresçit, ac tonsillæ duræ atque intentæ ejus, quod devoratur, impressioni non cedunt. facies est rubida, variegata, oculi fermè rigentes, qui vix B circumvolvantur: strangulatio vehemens, spiratio vitiosa, manuum crurumque distentio, musculi palpitantes, facies variis modis distorta: buccæ & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes strident. in alio verò quodam & aures movebantur. ego sanè vidi & miratus fui, lotium supprimi usque ad insignem mejendi difficultatem, aut sponte effundi, quum vesica premeretur. hæc utique omnibus convulsionis generibus communia. propria verò cujusque hæc sunt: tetani quidem, in rectum totius distentio, nullam prorsus in partem detorta, neque declinans: recta quoque sunt crura & manus. C 'Οπισθότονος verò retrorsum incurvat hominem, ut reflexum caput inter scapulas locetur. guttur extat: maxilla inferior plerumque dehiscit, & rarò cum superiore committitur. in respirando stertunt, venter & pectus prominent. lotium his minus contineri potest: abdomen intentum est, & si percutias resonans. manus retrorsum extensione detorquentur: crura [3] inflectuntur: è contrariò poplites vitiosè curvantur. at si in priorem partem contrahuntur, convexa quidem his terga sunt æqualiter cum parte pectori opposita, quam μετάφρενον Græci appellant, coxendicibus extra pulsis: dorsum totum rectum est: vertex D caputque in pectus vergunt: mentum ossibus pectoris affigitur, manus consertæ sunt & cohærentes: crura extenta. dolores omnium atroces, vox omnium flebilis. suspirant autem mussantes profundius. si pectus & spiritum morbus occupaverit, facilè migrant è vitâ: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus, distortione, turpitudineque liberatur: præsentibus quoque hominibus minus triste, seu filius, seu pater sit. verum si in vitâ adhuc perdurent, spiritu licet vitiato, nihilominus permanente, prorsum versus non arcus modò instar, verùm & orbis incurvantur, ut caput genibus annexum habeant, cruraque ac terga in priorem partem refracta sint: ad- E eo ut genu articulus in poplitem depulsus esse videatur. inhumana calamitas, injucundus aspectus, triste intuenti spectaculum, & malum insanabile: ob inversionem autem vel ab amicissimis hominibus non agnoscuntur. votum quoque illis qui adsunt, prius impium, nunc honestum efficitur, ægrum vita defungi, quo unà cum vita doloribus & acerbis malis liberetur. quin etiam neque Medicus præsens atque aspiciens, ad vitam, aut ad doloris levamen, aut ad figuræ emendationem quicquam opis adferre potest. nam si membra dirigere velit, viventem sane ho- F minem

a 'Ηρεῖσθαι. Goupyl. & Henisch. repp. in MS. b Διαστῆναι ῥηιδίως. Petit.. rep. in MS. Mentel. ἢ σφηνὶ διὰ ῥηιδίως σῆσαι ceu esset legendum ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηιδίως σῆσαι. ita ut neque vectibus neque cuneis insertis per Jovem maxilla facilè diduci possint. Hanc lectionem in MS. repert. ineptam judicat Petit. c 'Ερευθέα Henisch. & Petit. repp. in MS. Mentel. al. ἐρεύθει· fortasse leg. πρόσωπα ἐρεύθει facies rubescit. nam & Hippocrat. lib. 3. de morbis καὶ τὸ πρόσωπον ἐρεύθει Petit. d Ἄραβος Henisch. e Σπασμῶν Henisch. rep. in MS. f Ἑκάστης Henisch. rep. in MS. g Ὅλου Henisch. rep. in MS. h Βρόγχος Petit. emend. i Ἐπιτεταμένον Henisch. k Σκέλεα ξυγκεκαμμένα. ἐναντίως γὰρ Henisch. l Αἱ ἰγνύαι Petit. emendat. m Ὅλη Henisch. & Petit. repp. in MS. Mentel. in hoc tunc sensu deesse aliquid, & posse ita legi ῥάχις πρὶν ἐς ὀρθὸν, ὅλη κορυφῇ. Spina quæ prius recta erat, tota verticis instar prominet, suspicatur Petit. n Γένυς. Henisch. o Πεπηγυῖα Henisch. rep in MS. p Συνηρεισμέναι Henisch. potiùs συνηρεισμέναι contractæ. q Ἔῃ Henisch. rep. in MS. r Ἔτι Henisch. s Ἐπὶ τοῖς γούνασιν ἴσχειν Henisch. rep. in MS. t Μὲν Henisch.

1 Ut in summa de omnibus dicam: labor &c. Henisch. 2 Abducens. Henisch. 3 Crura è contrario inflectuntur: poplites verò &c. juxta emend. Goupyl.

ζῶντα αὖ διατμῆξαι καὶ [a] καταπέξαι τὸν ἄνθρωπον. τοῖσι μὲν κεκρατημένοισι οὐκέτι ἐγχειρέων ξυναχθέεται μοῦνον. ἥδε ἐστὶ τοῦ ἰητροῦ μεγάλη συμφορή.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ Συνάγχης.

Ἡ Συνάγχη κάρτα ὀξὺ μὲν τὸ πάθος· ἀναπνοῆς γὰρ ἡ πίεσις· δύο δὲ τὰ εἴδεα. ἢ γὰρ τῶν ὀργάνων τῶν τῆς ἀναπνοῆς ἐστὶ φλεγμονὴ, ἢ μούνου τοῦ πνεύματος [b] πάθος, ἐφ' [c] αὑτέου τὴν [d] αἰτίην ἴσχοντος. ὀργάνων δὲ, παρισθμίων, [e] ἐπιγλωττίδος, φαρυγέθρου, κίονος, ἄκρης ἀρτηρίης· ἣν δὲ ἐπινέμηται ἡ φλεγμονὴ, καὶ γλώττης, καὶ γνάθων τῶν εἴσω· ὅτε [f] προβάλλουσι τῶν ὀδόντων τὴν γλῶτταν ὑπερβολῇ μεγάθεος. πιμπλῆσι γὰρ τὴν χώρην τοῦ στόματος, καὶ τὸ περιττὸν ταυτέης [g] ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας ἐκχέεται. [h] συνάγχη καὶ κυνάγχη τάδε καλέεται, ἤτοι τῷ ξυνεχέϊ πάθεϊ τῶνδε τῶν ζώων, ἢ τῷ ξυνήθεϊ τῆς προβολῆς τῆς γλώσσης, καὶ ἐν ὑγιείῃ. τῷ ἑτέρῳ δὲ εἴδεϊ τὰ ἐναντία ξυνέεσι· ξύμπτωσις τῶν ὀργάνων, καὶ ἰσχνότης ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἑκάστου φύσιος· καὶ πνὶξ [i] καρτερὴ, ὡς δοκέειν σφίσι αὐτέοισι ἐς θώρηκα ἐς τὸ ἀφανὲς ἐγκεκρύφθαι τὴν φλεγμονὴν ἀμφὶ καρδίην καὶ πνεύμονα· συνάγχην τήνδε καλέομεν, οἷον συννεύουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν· ἐμοὶ δὲ δοκέει αὐτέου τοῦ πνεύματος μοῦνον τὸ κακὸν [k] ἔμμεναι, τροπὴν [l] πονηρὴν ἐς τὸ θερμότατον καὶ ξηρότατον τετραμμένου, ἄνευθεν τοῦ σώματός τινος φλεγμονῆς. ἔστι δὲ οὐ μέγα τὸ θῶυμα. καὶ γὰρ ἐν [m] Χαρωνίοισιν αἱ πνίξιες οὐ σωμάτων πάθεϊ [n] ὀξύταται γίγνονται, ἀλλὰ καὶ μιῇ εἰσπνοῇ θνήσκουσι ἄνθρωποι, πρὶν τὸ σῶμα κακόν τι παθέειν. ὅπερ καὶ ἀπὸ [o] γλώσσης κυνὸς εἰσπνεύσαντος μοῦνον ἐς τὴν ἀναπνοὴν, οὔτι μὴν [p] ἐνδακόντος, λυσσᾷ ὁ ἄνθρωπος. τοιήνδε οὖν τῆς ἀναπνοῆς τὴν τροπὴν οὐκ ἀδύνατον γίγνεσθαι ἔνδοθεν· ἐπεὶ καὶ ἄλλα μυρία τῶν ἐν ἀνθρώπῳ τὴν αὐτὴν ἰδέην τοῖς ἔξωθεν αἰτίοις ἴσχει. [q] χυλοὶ φθείροντες ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· ὅπερ καὶ νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι [r] ἴκελαι, καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι ὁκοῖα πυρετῶν εἵνεκα. ὅθεν οὐδ' ἀπεοικὸς ἐν τῷ λοιμῷ τῷ ἐν Ἀθήνῃσι, μετεξετέρους δοκέειν ἐς τὰ φρέατα ἐν τῷ Πειραιεῖ, ὑπὸ [s] Πελοποννησίων ἐμβεβλῆσθαι φάρμακα. οὐ γὰρ ξυνίησαν ἄνθρωποι τὸ ξυνὸν τοῦ κακοῦ τοῦ λοιμώδεος πρὸς τὰ δηλητήρια. ξυνέεσι δὲ τοῖσι μὲν κυναγχικοῖσι φλεγμονὴ παρισθμίων, φαρυγέθρου, παντὸς τοῦ στόματος· γλῶσσα προπετὴς ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ χείλεα· [t] σιαλοχόοι, φλέγμα παχύτατον, ἀπορρέον καὶ ψυχρόν· [v] ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα, καὶ ἐπηρμένοι, ὀφθαλμοὶ ἐξίσχοντες, ἀναπετέες, ὀξέρυθροι· τὸ ποτὸν ἐς τὰς [x] ῥῖνας ἀνακλέεται· πόνοι καρτεροὶ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς πνιγὸς συνδιωκόμενοι ἀμαυροῦνται. θώρηξ καὶ καρδίη φλέγεται· πόθῃ

ψυχροῦ

[a] Καταπέξαι Goupyl. & Henisch. repp. in MS. [b] Ἢ πάθεος Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [c] αὐτέου. Henisch. rep. in MS. [d] Αἰτίου Henisch. rep. in MS. [e] Ἐπιγλωττίδος. Henisch. rep. in MS. [f] Προβάλλουσι. Henisch. rep. in MS. [g] Ἀπὸ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Συνάγχη καὶ expungi debent. Sed fortasse Aretæus scripserat ὑάγχη καὶ κυνάγχη: nam & sues perinde ut canes Anginæ obnoxii, ut Plinius lib. 8. Cap. 51. testatur. Petit. [i] Καρτεροὶ Henisch. ast Scaliger emend. καρτερή. [k] Ἤμεναι Henisch. rep. in MS. [l] Πονηρὸν Henisch. rep. in MS. [m] Χαρωνίοισιν Henisch. τὰ χαρώνια Græci appellant specus omnes è quibus mortiferi halitus erumpunt. Galen. lib. 7. de usu partium. Petit. [n] Ὀξύταται Henisch. rep. in MS. [o] Γλώσσης Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [p] Ἐνδακόντος Henisch. ast Scaliger emend. ἐνδακόντος. [q] Χυλοὶ Henisch. ast Scaliger emend. χυλοί. [r] ἰκέλαι Henisch. rep. in MS. [s] Πελοποννησίων Scaliger emend. [t] Σιαλοχόοι Henisch. [v] Ἐρυθροὶ Henisch. [x] Ῥῖνας Henisch.

A minem distraxerit discerpseritque. igitur victis à morbo nihil ultra subueniens contristatur duntaxat. hæc verò est Medici magna infelicitas.

CAPUT SEPTIMUM.

De Angina.

Angina peracutus affectus est. spiritûs enim compressio est. duæ vero ejus species sunt. aut enim instrumentorum spirandi phlegmone est, aut solius spiritus in seipso causam habentis
B affectus. instrumentorum quidem, tonsillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, summæ arteriæ. quod si depascitur Phlegmone, etiam linguæ & maxillarum interius: quum ob Phlegmones excellentem magnitudinem, linguam extra dentes proferunt. oris enim cavernam implet, & ipsius quod abundat, extra dentes exeritur. hoc malum συνάγχη *angina Latinè*, & κυνάγχη, *id est*, *canina angina*, nominatur. aut quoniam hujusmodi animalia assiduè hoc malo vexantur, aut quòd etiam sana linguam exerere consueverunt. alteri autem generi contraria eveniunt, instrumentorum collapsio, gracilitas
C major pro cujusque natura, & strangulatio vehemens: ut [1] ipsismet in pectore latentioribusque partibus circum cor atque pulmones abdita esse inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus, quasi interius [2] vergentem, & angentem. ego vero existimo ipsius solius spiritus id vitium esse, prava conuersione ad calidissimum siccissimumque conversi, nulla corporis parte inflammatione laborante. id autem mirandum non est: nam in Charonæis strangulatus citra ullum corporis affectum acutissimi contingunt. immò vel unicâ inspiratione, priusquàm corpus aliquod maleficium contrahat, homines moriuntur.
D quin etiam & a rabido cane, qui in faciem, dum spiritus adducitur, tantummodo inspiraverit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. talem igitur respirationis mutationem interius fieri haud est ex iis, quæ fieri nequeant: quandoquidem & alia infinita eorum, quæ in homine sunt, eandem speciem cum exterioribus causis obtinent. succi perdentes intra corpus sunt & exterius morbi quoque medicamentis perniciosis assimiles: & à medicamentis talia vomunt, qualia ob febres vomere solent. quocirca neque à ratione alienum est, in pestilentia, quæ Athenas afflixit, nonnullos existi-
E masse in puteos [3] Piræi à Peloponnensibus venena fuisse conjecta. homines enim pestilentis morbi cum lethalibus medicamentis similitudinem ignorabant. adest sane laborantibus canis angina, tonsillarum, faucium, totius oris inflammatio: lingua extra dentes & labia prominens: saliva effunditur: pituita crassissima ac frigida defluit, facies rubicunda ac inflata est: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi sunt, sed strangulatione vexati, eos obscurius sentiunt: pectus & cor ardent: frigidi aeris desi-

F derium

[1] Ipsimet *Henisch.* [2] Urgentem *Henisch.* [3] Pyreæi. *Henisch.*

A ψυχροῦ ἠέρος· εἰσπνέουσι δὲ μικρὸν πάνυ, ἐς τὸ καὶ ἀποπνιχθῆναι, ἐμφραχθείσης τῆς ἐς τὸν θώρηκα διόδου. ἐνίοισι δὲ ἐς πνεύμονα ἡ ξυνόδος ῥηιδίως· οἱ δὲ μεταπεσόντες θνήσκουσι· πυρετοὶ νωθροὶ, μαλακοὶ, οὐδὲν ὠφελέοντες. εἰ δέ τῳ ἐς ἀγαθὸν τρέποιτο, ἀποστάσιες [a] γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς, ἔξω ἢ ἔνδον, ἐς τὰ παρίσθμια· κἢν μὲν ξὺν νάρκῃ, μὴ κάρτα βραδέως, περιγίγνονται μὲν, ξὺν πόνῳ δὲ καὶ κινδύνῳ· ἢν δὲ τρεπομένων ἐς ἀπόστασιν ὄγκος μέζων ὑπογίγνηται, ἐς κορυφὴν τῆς ἀποστάσιος αἰρομένης, ἀθρόον πνίγονται. ταῦτα μὲν τὰ κυνάγχης εἴδεα. B ξυνάγχης δὲ σύμπτωσις, ἰσχνότης, ὠχρότης σύνεστι· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, εἴσω δεδυκότες, φάρυγξ καὶ [b] γαργαρέων ἀνεσπασμένα, παρίσθμια ἐπὶ μᾶλλον προσίζοντα, ἀφωνίη· πνὶξ ἡ τῷδε τοῦ εἴδεος τοῦ πρόσθεν, πολλὸν κραταιοτέρη, ἐν θώρηκι ἐόντος τοῦ κακοῦ, ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς· οἱ δὲ ὀξύτατοι θνήσκουσι αὐτῆμαρ· ἔσθ' ὅτε καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρὸν, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι οὐδὲν ὤνασαν. ἀπέθανον γὰρ πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν ἐπὶ τέχνῃ χρήσασθαι. [c] ὁκόσοισι δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπεται, ἐπιφλεγμαίνει πάντα, ἅπερ ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε, [d] ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι· C ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐν θώρηκι οἴδημα καρτερὸν, ἢ ἐρυσίπελας ἐμφανέως. καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς, ἢ σικύῃ ἐς τὸν θώρηκα τὸ κακὸν ἀνήγαγε, ἢ σινήπι ἐς τὰ στέρνα καὶ ἐς τὰ παρὰ γνάθους μέρεα ἐπιθεὶς, [e] εἵλκυσε ἔξω καὶ διέπνευσε· μετεξετέροισι δὲ, ἐς μὲν βραχὺ τὸ κακὸν ὑπὸ τουτέων ἀπεπάθη ἔξω· ἀπολυθὲν δὲ, ἀθρόως ἐπαλινδρόμησε, καὶ [f] ἔπνιξε. προφάσιες δὲ μυρίαι, ψύξιες μᾶλλον, ἧσσον ἐγκαύσιες, πληγαὶ, ὀστέων ἰχθύων διαπάρσιες ἐς τὰ παρίσθμια, ψυχροποσίαι, μέθαι, πλησμοναὶ, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς κακά.

D

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Κιονίδα [g] κακῶν.

ΤΟ ἀπὸ τῆς ὑπερῴης [h] ἐκκρεμὲς σῶμα στερρὸν, μεσηγὺ τῶν παρισθμίων, [i] κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται. σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστιν οὔνομα. νεῦρον δέ ἐστι ἡ κιονὶς τὴν φύσιν, ἀλλ' ὑγρόν. ἐν γὰρ ὑγρῷ κέεται χωρίῳ. ὅδε ὦν ὁ γαργαρεὼν [k] πλεῖστα πάσχει πάθεα. καὶ γὰρ ἐπὶ φλεγμονῇ παχύνεται, ἴσος ἀπὸ τῆς βάσιος ἄχρι τοῦ πέρατος ἄκρου, ἐπιμήκης γιγνόμενος, καὶ ἐρύθημα ἴσχει. κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις. E εἰ κατὰ πέρας μοῦνον στρογγύλεται, καὶ μεγέθει πελιδνὸς γίγνεται, καὶ ὑπομελανίζει, σταφυλὴ ἐπώνυμον τόδε τὸ πάθος. πάντα γὰρ ἴκελα αὐτέῃ, καὶ σχῆμα, καὶ χροιὴ, καὶ μέγεθος. τρίτον πάθος ἐστὶ ὑμένων, ἔνθα καὶ ἔνθα, οἷόνπερ [l] λέπεα πλατέα, ἢ νυκτερίδων πτέρυγες ἐκφαίνονται· ἱμάντιον τόδε καλέεται. ἱμᾶσι γὰρ ἴκελαι αἱ τῶν ὑμένων ἐς πλάτος ἐξαπλώσιες. εἰ δὲ ἐς λεπτὸν καὶ διμήκη ὑμένα τελευτᾷ κιονὶς, οἷόνπερ [m] οὐραχὸν κατὰ πέρας ἴσχουσα, κράσπεδον τὴν ἐπωνυμίην ἴσχει. F γίγνε-

[a] Γίγνονται ἔνθα παρ' οὖς. Henisch. [b] Γαργαρεὼν Henisch. rep. in MS. [c] Ὁκόσοισι Henisch. rep. in MS. [d] Trajectio hic verborum haud ex mente Aretæi est, quare ex sententia ejus, ita disponenda verba sunt: ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι. Petit. συνάγχην Henisch. [e] Εἵλκυσε Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [f] Ἔπνιξε Henisch. rep. in MS. [g] Παθῶν Petit. rep. in MS. [h] Ἐκκρεμὲς Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [i] Κιονὶς Petit. emend. κίων seu Gargareon est caruncula oblonga palato extremo affixa & pendula, quam plectri vice voci efformandæ conferre existimant. [k] Πλεῖστα Henisch. [l] Λαῖφεα Petit. rep. in MS. λαῖφος dicitur vestis, & propriè tenuis vel etiam attrita & lacera. [m] Οὐρίαχον Petit. emendari suspicatur: significat enim ferrum acutum, quod imæ hastilis parti impactum est.

A derium adest, & admodum exiguum inspirant, eousque donec demum intercluso ad pectus aëris transitu strangulentur. nempe quibusdam cum pulmone vitium facilè communicatur: hi vero permutatione moriuntur. febres ignavæ oriuntur, molles, nihil proficientes. ut si alicui in bonum res vertitur, abscessus secundum aurem hinc atque inde exterius aut interius in tonsillis fiunt. quòd si cum torpore non admodum tardè fiant, evadunt quidem, sed cum dolore atque discrimine: sin autem morbo in abscessum mutato tumor major subest, in acutum abscessu insurgente, repentè strangulantur. hæ sunt planè anginæ caninæ species. B anginam autem collapsio, gracilitas, pallor comitantur, oculi cavi, interius demersi, fauces & gurgulio retracti, tonsillæ multò magis subsidentes, vocisque privatio. hujusce speciei strangulatus longè quàm prioris violentior: quippe, quum in pectore malum sit, ubi spirandi initium ponitur, eodem die moriuntur, [1] qui celerrimè, nonnunquam & antequàm medicum accersiverint: nonnulli & accersito medico nihil profecerunt. mortuus est enim æger antequam medicus arte uteretur. quod autem in melius vertitur, inflammat omnia, quæcunque extrorsum Phlegmone impulerit: quare ex *συνάγχη, id est, angina*, fit *κυνάγχη, id est, canina* C *angina.* bonum quoque est, si in pectore magnum œdema oriatur, aut insigne erysipelas. egregius vero medicus, aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut [2] sinapi ossibus pectoris, aut partibus juxta maxillas imponens, extrinsecus [3] ulcerat, difflationemque molitur. quibusdam sanè brevi tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit: absolutum verò, subitò recurrit, & [4] ad interiora reversum est. causæ utique infinitæ sunt, refrigerationes magis, exustiones minus, plagæ, penetrationes in tonsillas ab ossibus piscium, frigidæ potus, ebrietates, saturitates, & mala à respiratione prodeuntia.

D

CAPUT OCTAVUM.

De affectibus Columellæ.

CORPUS [5] solidum ex palato pendens, inter tonsillas positum, Columna & Gurgulio nominatur. Uva enim affectionis nomen est. columella naturâ nervus est, sed humidus: nam in humido loco situs est. iste itaque Gurgulio pluribus incommodis afficitur. etenim phlegmone crassescit, æqualisque a basi usque ad extremum terminum efficitur in longum protentus ac rubore suffusus, Columna hujusce vitii appellatio est. E si in extremâ tantùm parte rotundatur, & [6] increscit, livet, atque subnigricat: uva hujusmodi affectus cognominatur: omnia enim uvæ similia sunt, & figura, & color, & magnitudo. tertius affectus est membranarum, ab utraque parte jacentium, quæ veluti squammæ latæ, aut vespertilionum alæ conspiciuntur. id genus morbi Lorum vocatur: loris enim similes sunt membranarum in latum explicationes. at si in tenuem & oblongam membranam columella desinat, veluti urinaculum in [7] extremo habens, [8] κράσπεδον hunc affectum nominant, *quod montis radicem vel pedem significat. Latine caremus vocabulo.* F pro-

[1] Quorum acutissimum malum *Henisch.* [2] Sinapim *Henisch.* [3] Attrahit *Henisch.* [4] Et suffocavit *Henisch.* [5] Calidum *Henisch.* [6] In crescendo vel & in illa amplitudine livet. *Henisch.* [7] In extremis *Henisch.* [8] Κράσπεδον hoc loco pedem montis minus aptè *Crassus* interpretatus est, etsi enim ea vox pro inferiore montis parte accipi interdum solet: tamen & fimbriam sæpius significare constat, nempe filum in ora vestimenti. *Petit.*

A [a] γίγνεται δὲ τόδε καὶ αὐτομάτως μὲν ἐκ ῥεύματος, ὅκωσπερ καὶ ἄλλα· ἀτὰρ καὶ ἀπὸ τομῆς ἐπικαρσίης, ἐγκαταλιπόντος τοῦ [b] ἰητροῦ ὑμένα κατὰ μίαν πλευρήν. ἢν δὲ [c] δικρόα ὑμέσι δισσοῖσι ἐκκρεμέσι ἔνθα καὶ ἔνθα γίγνηται, οὔνομα μὲν οὐκ ἴσχει τόδε πάθος, ἄδηλον. ἅπαντα δὲ ῥηΐδιον θεησαμένῳ γιγνώσκειν. πνὶξ δὲ ἐπ' αὐτέοισι πᾶσι, καὶ ἥκιστα ῥηϊδίως καταπίνουσι. βὴξ ἐπὶ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι ἱμαντίοισι, καὶ ἐπὶ τοῖς κρασπέδοισι. γαργαλισμὸς γὰρ τῆς ἀρτηρίης ἀπὸ τῶν ὑμένων γίγνεται· ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐνστάζει τι τοῦ ὑγροῦ λάθρῃ ἐς τὴν ἀρτηρίην, ὅθεν ἀναβήσσουσι· B ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύσπνοια ἐπὶ μᾶλλον, καὶ κάρτα πονηρὴ κατάποσις. καὶ γὰρ ἐς τὰς ῥῖνας ἐπὶ τοῖσδε τὸ ὑγρὸν ἀναθλίβεται, συμπαθείῃ τῶν παρισθμίων. γηραιοῖσι ὁ κίων συνήθης, σταφυλὴ δὲ νέοισι καὶ ἀκμάζουσι· πολυαιμοι γὰρ καὶ ἐπιφλεγμαίνουσι μᾶλλον. ἡβάσκουσι δὲ καὶ [d] παισὶ, τὰ ὑμενώδεα. τάμνειν δὲ πάντα, ἀσινέα· ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἔτι ἐρυθραινούσῃ, αἱμορραγίη, καὶ πόνοι, καὶ φλεγμονῆς ἐπίδοσις.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.

C Ἕλκεα ἐν τοῖσι παρισθμίοισι γίγνεται, τὰ μὲν ξυνήθεα, εὐήθεα, καὶ ἀσινέα· τὰ δὲ ξένια, λοιμώδεα καὶ κτείνοντα. εὐήθεα μὲν, ὁκόσα καθαρά ἐστι, καὶ σμικρὰ καὶ ἀβαθῆ, οὐδὲ ἐπιφλεγμαίνει, καὶ ἀνώδυνα· [e] λοιμώδεα δὲ, ὁκόσα πλατέα, κοῖλα, λιπαρὰ, ἐπιπάγῳ λευκῷ, ἢ πελιδνῷ, ἢ μέλανι συνεχόμενα· ἄφθαι τοὔνομα τοῖσι ἕλκεσι. ἢν δὲ καὶ ὁ [f] ἐπίπαγος ἴσχῃ βάθος, [g] ἐσχάρη τὸ πάθος καὶ ἔστι καὶ καλέεται· D ἐν κύκλῳ δὲ τῆς ἐσχάρης ἔρευθος γίγνεται καρτερὸν, καὶ φλεγμονὴ, καὶ πόνος φλεβῶν ὡς ἐπ' ἄνθρακος, καὶ μικρὰ ἐξανθήματα, ἀραιὰ γιγνόμενα· ἔπειτα προσπιγνύμενα, συνήφθη τι αὖ, καὶ πλατὺ ἕλκος ἐγένετο. κἢν μὲν ἔξω ἐς τὸ στόμα [h] νέμηται, ἐπὶ τὴν κιονίδα ἥκει τε μίαν, καὶ τὴν ἀπέταμεν, καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἐσκεδάσθη, καὶ ἐς οὖλα, καὶ ἐς [i] χαλινούς· καὶ ὀδόντες ἐκινήθησαν καὶ ἐμελαίνθησαν· καὶ ἐς τὸν τράχηλον ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε. καὶ οἵδε μὲν οὐ πολυήμεροι θνήσκουσι φλεγμονῇ, καὶ πυρετοῖσι, [k] κακωδίῃ καὶ ἀσιτίῃ. ἢν δὲ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης, E καὶ αὐθήμερον ἀπέπνιξε. πνεύμων γὰρ καὶ καρδίη, οὔτε ὀδμῆς τοιῆσδε, οὔτε ἑλκέων, οὔτε ἰχώρων [l] ἀνέχονται, ἀλλὰ βῆχες καὶ δύσπνοιαι γίγνονται· αἰτίη μὲν οὖν τοῦ [m] ἔργου τῶν παρισθμίων, κατάποσις ψυχρῶν, [n] τρηχέων, θερμῶν, ὀξέων, στυφόντων· τάδε γὰρ τὰ μέρεα, καὶ θώρηκι ἐς φωνὴν καὶ ἀναπνοὴν, καὶ κοιλίῃ ἐς τροφῆς διαπομπὴν, καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν [o] διηκονέεται. εἰ δὲ καὶ τοῖσι ἔνδον τι συμβαίη πάθος, κοιλίῃ, καὶ στομάχῳ, καὶ θώρηκι, ἐς τὸν ἰσθμὸν, καὶ τὰ παρίσθμια, καὶ τὰ τῇδε χωρία τοῦ κακοῦ ἡ ἀναφορὴ καὶ ἀπέρευξις. F διὰ τόδε παιδία μάλιστα πάσχει ἄχρις ἥβης· μάλιστα γὰρ παιδία καὶ [p] μεγάλα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει. πλεῖστον

A [1] provenit autem & id ex fluore, quemadmodum & alia vitia: fit vero & per abscissionem oblique factam, ab uno tantum latere membranam relinquente medico. sin autem bicornis columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus, nomen quidem nullum obtinuit, verum affectus ipse perspicuus est. omnia verò hæc facile fuerit introspicientem dignoscere. omnibus ipsis strangulatus accidit, & ægrè cibum potumque devorant. tussis quoque omnibus adest, sed præcipuè Loro vexatis & Craspedo. quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquam vero & aliquid humoris in arteriam clanculum instillatur, unde ad tussim provocantur: B uvam autem & columnam major spiritus difficultas sequitur, & magis impedita devoratio. in his enim humor in nares repellitur, [2] quoniam tonsillæ unà malè habent. senibus Columna accidere consuevit, juvenibus autem ac viris Uva: siquidem hi sanguine referti sunt, [3] & inflammationi magis obnoxii. pubescentes & pueros membranarum vitia sæpius infestant. secari autem omnia citra noxam queunt. sed in uva adhuc rubentibus locis, sanguinis effluvium, & dolores, & phlegmones incrementum superveniunt.

C CAPUT NONUM.

De Tonsillarum Ulceribus.

Ulcera in tonsillis fiunt, aliqua familiaria, mitia, non lædentia: aliqua aliena, pestifera, necantia. mitia quidem sunt munda, exigua, non altè descendentia, non inflammata, dolorem non excitantia. pestifera sunt lata, cava, pinguia, quodam concreto humore albo, aut livido, aut nigro sordentia. id genus ulcera ἄφθαι nuncupantur. quòd si concreta illa sordes altius descenderit, affectus ille ἐσχάρη & est & vocatur: *Latinè crusta.* D crustam vero circumveniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque pustulæ, quas Græci ἐξανθήματα vocant, orientes: hisque aliæ supervenientes, in unum coalescunt, atque inde latum ulcus efficitur. id si [4] interius in os depascendo serpit, ad columellam usque pervenit, ipsamque [5] excedit, & linguam etiam occupat, & gingivas, & fræna, *id est dentium alveolos*: dentesque inde labefactantur & denigrescunt: in collum etiam Phlegmone erumpit: atque isti, haud ita multis diebus pòst phlegmone, febribus, fœtore, inediaque consumpti intereunt. at si in pectus per arteriam E id malum invadat, illo eodem die strangulat. pulmo enim & cor neque talem odoris fœditatem, neque ulcera, neque saniosos humores sustinent, sed tussis spirandique difficultas enascitur. causa maleficii tonsillarum est frigidorum, asperorum, calidorum, acidorum, adstringentiumque devoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad vocem spiritumque edendum inserviunt, & ventri & alimenti transmissionem, & gulæ, ad ejusdem devorationem obsequio sunt. internis vero partibus si quod contingat incommodum, ventri videlicet, gulæ, & pectori, ad isthmum, & tonsillas, & loca ibi posita mali consensus & eructationes F perveniunt. quapropter pueri usque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur: præcipue namque pueri multum frigidumque aërem inspirant; quoniam

a Γίγνεται καὶ τόδε καὶ Henisch. b Ἰατροῦ Henisch. c Δίκροα Petit. rep. in MS. *Sed nihil mutand.* d Παιδίοις Henisch. rep. in MS. e Λοιμώδεα δὲ ἐστι Henisch. f Ἐπίπαγος Hippocr. μύκητα fungum lib. 2. de morb. vocat. *Petit.* g Ἐσχάρη nuncupatur crusta ab ulceribus, dum exsiccantur, crassior excidens. *Petit.* h Νέμεται Henisch. rep. in MS. i Χαλινούς supple γλώσσης *Petit.* k Κακοδίῃ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. l Ἀνέχονται *Henisch.* m Τῶν ἑλκέων *Petit.* emend. n Τρηχέων Henisch. rep. in MS. o Διακονέεται Henisch. rep. in MS. p Μέγα Henisch. rep. in MS. *Petit.* emend.

1 Nascitur autem istud sponte quidem ex fluore. *Henisch.* 2 Tonsillis ex consensu dolentibus *Henisch.* 3 Et magis fit inflammatior, uva scilicet Henisch. 4 Extetius Henisch. 5 Excedit *Henisch*

στον γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τουτέοισι. ἀκρασία δὲ καὶ ἐδωδῆς, καὶ ποικίλων ἐπιθυμία, καὶ ψυχροποσίη· καὶ βοῶσι μέγα καὶ ἐν ὀργῇ καὶ ἐν παιδιῇ· καὶ κούρῃσι δὲ, μέχρι καθάρσιος ἐπιμηνίων τάδε ξυνήθεα. χώρη δὲ ποιητὴς Αἴγυπτος μάλιστα. καὶ γὰρ ἐς ἀναπνοὴν ἡ ξηρὴ, καὶ ἐς ἐδωδὴν ποικίλη. ῥίζαι γὰρ καὶ βοτάναι, καὶ λάχανα πολλὰ, καὶ σπέρματα δριμέα, καὶ ποτὸν παχὺ, ὕδωρ μὲν, ὁ Νεῖλος· δριμὺ δὲ τὸ ἀπὸ τῶν [a] κριθέων, καὶ τὸ τῶν βρυτίων πόμα. τίκτει δὲ καὶ ἡ [b] Συρίη, μάλιστα κοίλη· ὅθεν αἰγύπτια καὶ συριακὰ ἕλκεα τάδε κικλήσκουσι. τρόπος δὲ θανάτου, οἴκτιστος· πόνος μὲν δριμὺς καὶ θερμὸς, ὡς ἐπ' ἄνθρακος, ἀναπνοὴ κακή. ἀναπνέουσι γὰρ ὀδωδὸς σηπεδόνα καρτερήν· τὸ αὐτὸ δὲ πάλιν συντόνως τὸν θώρηκα ἐμπνέουσι· [c] ἄσφροι, ὡς μηδὲ ἑωυτέων τὴν ὀδμὴν ἀνέχεσθαι· ὠχροὶ ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα, πυρετοὶ ὀξέες, δίψος, ὡς ἐκ πυρός. τὸ δὲ ποτὸν οὐ προσίενται, δέει τῶν ἐμπόνων. ἀσῶνται γὰρ, ἢν τοῖσι παρισθμίοισι ἐνθλίβωσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνατρέχῃ· καὶ ἢν μὲν κατακέωνται ἀνακαθίζουσι, ἀνακεκλίσθαι οὐκ ἀνεχόμενοι. ἢν δὲ ἀνακαθίσωσι, ὑπὸ [d] ἀπορίης [e] αὖθις ἀνακλίνονται· τὰ πολλὰ δὲ ὀρθοστάδην περιΐασι· ἀκρασίῃ γὰρ ἡσυχίης, τὴν ἠρεμίην φεύγουσι, πόνῳ πόνον λῦσαι θέλοντες. ἀναπνοὴ εἴσω μεγάλη· ψυχρὸν γὰρ ἠέρα ποθέουσι ἐς ἔμψυξιν· ἔξω δὲ σμικρή. πυρίκαυτα γὰρ ἐόντα τὰ ἕλκεα, προσεμπίπραται ὑπὸ θέρμης τῆς ἀναπνοῆς. βράγχος, ἀφωνίη. καὶ τάδε ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπείγει, ἔστ' ἂν ἀθρόον καταπεσόντες εἰς τὴν γῆν, ἐξέλιπον.

A niam in iis plurimum caloris inest; & ad cibos intemperantes sunt, & varia concupiscunt, & frigidam potant: & excandescentes ac ludentes altius vociferantur. Puellis quoque usque ad menstruæ purgationis tempora hæc vitia usitata sunt. Regio Ægypti horum affectuum planè fæcunda est: aër enim spirando siccus adducitur; varios præterea cibos suggerit. Radices enim, herbæ, atque olera ibi largè proveniunt, & acria semina, & potio crassa, utpote Nili aqua: sibi vero Ægyptii ex hordeo, & ex floribus seu vinaceis potiones acres conficiunt. Syria quoque, maxime *illa quæ κοίλη, id est cava, nominatur*. hujusmodi morbos procreat. unde Ægyptia & Syriaca B ulcera id genus appellant. modus vero mortis quàm miserrimus accidit. dolor quidem acer & calidus, qualis in carbunculo, spiritus vitiatus. exhalant enim maximæ putredinis odorem; [1] eundemque vehementer in pectus spirando adducunt. immundi adeo sunt ut neque suum ipsorum odorem ferre queant. pallida bis seu livida facies, febres acutæ: sitis, ut igne accensi videantur: potum, veriti dolores, non admittunt. tristantur enim quum tonsillæ comprimuntur, aut potus in nares resilit. quumque decumbunt, surgunt ut sedeant, decubitum non ferentes. quòd si sedent, [2] quiete carentes, iterum decumbere coguntur: plerumque autem recti stantes ob-C ambulant. [3] nam quiescere nequeunt, solitudinem fugiunt, dolorem tollere dolore tentantes. inspiratio magna est, frigidum enim aërem ad refrigerationem desiderant: expiratio verò parva. nam veluti igne exusta ulcera quum sint, à calido præterea spiritu incenduntur. raucitas adest, vox nihil significat, atque hæc in pejus ruunt, quum subito in terram collapsis anima deficit.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ Πλευρίτιδος.

Ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι καὶ τῇ ῥάχει, καὶ τῶν ἔνδον θώρηκι, ἄχρι κληΐδων, ὑμὴν λεπτὸς κραταιὸς ὑπέστρωται, τοῖσι ὀστέοισι προσπεφυκὼς, ὑποζωκὼς τοὔνομα. ἀτὰρ ἐπὴν [f] φλεγμονὴ γένηται, πῦρ ξὺν βηχὶ, καὶ πτυάλοισι ποικίλοισι, πλευρῖτις τὸ πάθος καλέεται· χρὴ δὲ ταῦτα [g] ἀλλήλοισι ξυνῳδέα καὶ [h] ξύμπνοια ἔμμεναι, ἀπὸ μιῆς αἰτίης ξύμπαντα· ὁκόσα γὰρ τουτέων σποράδην ἄλλα ὑπ' ἄλλης αἰτίης γίγνεται, κἢν τὰ πάντα ἅμα ἐπιφοιτήσῃ, οὐ καλέεται πλευρῖτις· ξυνέσι δὲ πόνος ὀξὺς κληΐδων, πῦρ δριμὺ, [i] κατάκλισις, ἐπὶ μὲν τὴν φλεγμαίνουσαν πλευρὴν, εὔφορος. ἐν ἕδρῃ γὰρ ἵζει τῇ ἑωυτέῃ ὁ [k] ὑμήν· εἰς τὰ ἐπέκεινα δὲ, ἐπώδυνος. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος καὶ τῆς φλεγμονῆς, καὶ τῆς ἐξαρτήσιος, ἀποτείνεται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἀπάσης [l] ξυναφίης τοῦ ὑμένος, ἐς ὤμους καὶ κληΐδας. [m] μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην τὴν νωτιαίην, τὴν πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. παρέπεται δὲ δύσπνοια, ἀγρυπνίη, ἀποσιτίη, μήλων ἐρύθημα φαιδρὸν, βὴξ ξηρὴ, πτύελα μόλις ἀναγόμενα, φλέγμα ἢ χολῶδες, ἢ δίαιμον καταπορέως, ἢ [n] ὑπόξανθον· καὶ τάδε τάξιν οὐκ ἴσχοντα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα ἐπιφοιτέοντα, καὶ ἀπογιγνόμενα· κάκιον δὲ ἁπάντων, ἢν τὸ δίαιμον ἐκλείπῃ. γίγ-

CAPUT DECIMUM.

De Pleuritide id est morbo lateris.

D Sub costis, dorso, & internis pectoris ad jugula usque, tenuis membrana robustaque ossibus inhærens, substrata est, cui nomen succingens inditum est. in hac quum phlegmone suborta fuerit, ignis adest cum tussi, & sputis variis, πλευρῖτις morbus iste appellatur. opus est autem omnia hæc inter se consonare atque conspirare, ab unâ causâ pendentia. quotquot enim ex his sparsim alia ab aliâ causâ proveniunt, etsi omnia simul ingruunt, πλευρῖτις non vocatur. hunc affectum comitatur dolor acutus ad jugula adscendens, ignis acer: decubitus in latus inflammatum, facilis est. in sua enim ipsius [4] sede collocatur: in oppositam vero partem de-E cubitus dolorem concitat. a pondere enim & phlegmone, & suspensione in omnes membranæ continuas partes ad humeros usque & jugula, quibusdam vero & in terga & in dorsi scapulas dolor protenditur, Pleuritida veteres *Græci* appellarunt, *Latini morbum lateris, vel costarum*. eam verò sequitur difficilis spiritus, vigilia, ciborum fastidium, malarum rubor hilaris, tussis arida, sputa ægrè excuntia, pituitosa aut biliosa, aut abundè cruenta, aut subflava: & hæc ordinem non servantia, sed aliâs alia advenientia, ac recedentia. ex omni-F bus vero pejus est, si cruentum sputum desit. deli-

[a] Κριθέων *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Κοίλη Συρίη μάλιστα *Henisch.* rep in MS. [c] Ἀσηροὶ *Petit.* emend. ab ἄση molestia, fastidium. [d] Ἀπορίης *Henisch.* rep. in MS. ἀπορίην *Petit.* rep. in MS. *sed nihil mutandum judicat.* [e] Αὖθις Henisch. [f] Φλεγμονὴ Henisch. [g] Ταῦτα πάντα *Henisch.* & *Petit.* repp in MS. [h] Ξύμπνοα *Henisch.* rep. in MS. [i] Κατάκλισις *Henisch.* [k] Ὑμὴν *Henisch.* Ὁ ὑμὴν *Goupyl.* rep. in MS. [l] Ξυναφὶς Ionibus, idem quod Συνεχὴς, continuum *Petit.* [m] *Verborum contextum pravâ interpunctione paullum vitiatum ita restitu-*ροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην. τὴν νωτιαίην πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. nonnullis dolor ad dorsum & scapulas extenditur, quam pleuritidem dorsalem vel dossuariam prisci appellabant. *Petit.* emend. [n] Ὑπόξανθον *Henisch.* rep. in MS.

[1] Quo quidem protinus pectus vicissim adflant: usque adeo sibi displicent ut non suum ipsorum &c. *Henisch.* [2] Sui tolerantes *Henisch.* [3] Nam quietis impotentia quietem refugiunt *Henisch.* [4] Ipsius membranæ *Henisch.*

A γίγνονται δὲ παράληροι· ἔστι δ' ὅτε καὶ κωματώδεες, καὶ ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι. ἢν μὲν οὖν ἐς κακὸν τρέπηται ἡ νοῦσος, πάντων ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπιδιδόντων, ἐντὸς ἑβδόμης οἵδε θνήσκουσι ἐς συγκοπὴν ἐμπεσόντες. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναγωγῆς τῶν πτυέλων γίγνηται, καὶ τῶν ξυντεινόντων κακῶν, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην θνήσκουσι. [a] ἔσθ' ὅτε δὲ μεσηγὺ τοῦδε τοῦ χρόνου, ἐς πνεύμονα πάντων ξύνδοσις γίγνεται. ἕλκει γὰρ πνεύμων ἐς ἑωυτὸν, καὶ μανὸς, καὶ θερμὸς ἐὼν, καὶ ἐς ὁλκὴν τῶν πέλας κινεύμενος, εὖτε ἀθρόον ἀποπνίγῃ ὥνθρωπος, μεταστάσει τοῦ πάθεος· B ἢν δὲ ταύτην ὑπερέλθῃ ὁ νοσέων, καὶ ἐντὸς εἰκοστῆς μὴ ἀποθνήσκῃ, [b] ἔμπυος γίγνεται. τάδε μὲν οὖν, ἢν ἐς κακὸν ἐπιδιδῷ, ἢν δὲ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν [c] λάβρως, εὖτε ἀθρόον λύεται ἡ νοῦσος· ἐπειδὴ καὶ ὕπνος καὶ ἀναγωγὴ φλεγμάτων, ἔπειτα δὲ χολωδέων λεπτῶν, ἐπὶ δὲ μᾶλλον λεπτοτέρων, αὖθις δὲ διαίμων, παχέων, σαρκοειδέων. κἢν ἐπὶ τῶν διαίμων παλινδρομέῃ μὲν ἡ χολὴ, ἐπ' αὐτῇ δὲ φλέγμα, ἀσφαλὴς ἡ ἀποκατάστασις· καὶ τάδε, ἢν ἀπὸ τρίτης ἡμέρης ἄρχηται, καὶ ῥηϊδίως ἀναβήσσωσι, λεῖα, ὁμαλὰ, ὑγρὰ, στρογγύλα. C ἐς ἑβδόμην γὰρ καθίστανται, εὖτε καὶ κοιλίης ἐκταραχθείσης χολωδέων, ἀναπνοῆς κατάστασις, γνώμη εὐσταθὴς, πυρετοὶ ἐνδιδόντες, εὔσιτοι. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος τάδε ἄρξηται, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καθίστανται· ἢν δὲ μὴ, εἰς ἐμπύημα τρέπεται, εὖτε ῥίγεα ἐνδείκνυται, πόνοι νυγματώδεες, ἀνακαθίζεσθαι θέλουσι, ἀναπνοὴ κακίων· δέος τότε μᾶλλον μὴ πνεύμων ἀθρόον τὸ [d] πύος ἑλκύσας, ἀποπνίξῃ τὸν ἄνθρωπον, τὰ πρῶτα καὶ τὰ μείζω διαφυγόντα κακά. ἢν δὲ ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ῥέψῃ, καὶ διαστήσῃ τάσδε, καὶ κορυφὴν ἐς τὸ ἔξω [e] προβάληται, ἢ ἐς ἔντερον ἐκραγῇ, τὰ πολλὰ περιγίγνεται ἄνθρωπος. D φέρει δὲ τὴν νοῦσον ὥρη μὲν, χειμὼν μάλιστα πάντων, δεύτερον φθινόπωρον, ἦρ δὲ ἧσσον, ἢν μήκοτε ψυχρὸν γίγνοιτο· θέρος δὲ ἥκιστα. ἡλικίη, πρῶτον τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες, οἳ καὶ μᾶλλον ἑτέρων τὸ πάθος διαδιδράσκουσι. οὔτε γὰρ μεγάλη αὖ γίγνοιτο φλεγμονὴ ἐν ξηρῷ τῷ [f] σκήνει, οὔτε ἐς πνεύμονα ἡ μετάστασις. ψυχρότερος γὰρ, ἢ ἐπὶ ἄλλης ἡλικίης, καὶ ἀναπνοὴ σμικρὴ, καὶ ἡ ὁλκὴ ἁπάντων ὀλίγη. νέοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ ἀκμῇσι, οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, ἀτὰρ οὐδὲ μάλα περιγίγνονται· E οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ [g] σμικρῇ φλεγμονῇ· ἐπὶ δὲ τοῖσι μεγάλοισι μείζων ὁ κίνδυνος. παῖδες ἥκιστα νοσέουσι πλευρῖτιν· ἀτὰρ καὶ ἧσσον θνήσκουσι. πάντα γὰρ σώματα μανὰ, καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα, καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή. ὅθεν οὐδὲ [h] μεγάλη ξυνίσταται φλεγμονή. ἥδε τῆς ἡλικίης εὐτυχίη ἐν τῷδε τῷ πάθει.

ΑΡΕ-

a Ἔσθ' *Henisch.* b Ἔμπυος *Henisch.* c Λαβρῶς *Henisch.* d Πῦον, ἄλλοι, τὸ πῦον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. e Προσβάλληται. ἄλλοι περιβάλληται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. f Σκήνει *Henisch.* g Ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρῇ φλεγμονῇ. *Henisch.* σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρῇ *Goupyl.* rep. in MS. ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρῇ φλεγμονῇ *Petit.* rep. in MS. h Μεγάλη *Henisch.* rep. in MS.

A delirant autem, & nonnunquam comate occupantur [1] atque in soporem gravem inclinantes, mentis alienationem patiuntur. itaque si in malum vertatur morbus, omnibus in pejus vergentibus, intra septimam isti in syncopam lapsi, consumuntur: at si in secunda hebdomade educi sputa incipiant, & mala augescant, decimo quarto die pereunt. nonnunquam sanè intra hujus temporis spatium, omnium in pulmonem transitus est. trahit enim in se ipsum pulmo rarus, & calidus, & ad proxima trahenda sese commovens, tuncque morbi [2] transpositione repentè homo strangulatur. cæterum si diem hunc ægrotus transierit, atque intra vicesimum non mo- B riatur, ἔμπυος *hoc est pectore suppuratus* evadit. hæc profectò si morbus ad perniciem tendat, eveniunt: at si in melius vergat, sanguinis e naribus larga profusio cum impetu succedit, tuncque repentè morbus discutitur: quandoquidem & somnus oritur, & pituitæ rejectio advenit, postea biliosorum tenuium, deinde multò tenuiorum, rursum verò cruentorum, crassorum, carnis formam referentium. quòd si post cruenta iterum exeat bilis, post ipsam pituita: secura est hæc in pristinum restitutio. hæc si tertio die incipiunt, & facile extussiunt lævia, æqualia, humida, rotunda: septimo die liberantur: quando & venter biliosa ex- C turbat, spiratio conquiescit, mens ad se redit, febres decrescunt, ciborum appetentes sunt. si secunda verò hebdomade hæc inchoantur, decimo quarto die sanantur: sin minus, in ἐμπύημα, *hoc est pectoris suppurationem* morbus vertitur. id vero rigores indicant, doloresque punctorii: sedere cupiunt, spiritus deterius ducitur: tunc metus major est, ne pulmo pus multum subito attrahens, hominem suffocet, qui prima & majora mala evaserat. verum enimvero si inter costas morbus irrepserit, easque disjunxerit, & phlegmones fastigium extrorsum deprompserit, aut versus intestina eruperit, plerumque homo ad sanitatem redit. D inter anni tempora hyems maximè hujus morbi ferax est; secundò autumnus: ver minus, nisi interdum frigidum sit: æstas verò minimè. quantum ad ætates attinet, [3] imprimis senes pleuritidi sunt obnoxii: qui etiam sæpius quam alii liberantur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonem transitus facilis est: quippe quæ est in senecta quam in alia ætate frigidior, quando & spiratio parva est, & omnium attractio imbecilla. juvenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verum neque admodum frequenter evadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exi- E guam phlegmonem ægrotant, in magnis autem majus inest periculum. & pueri minime pleuritide corripiuntur, minusque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxaque sunt, ac multa est in eis difflatio atque [4] digestio. quocirca neque magna contrahitur phlegmone. ea est hujus ætatis in hoc morbo felicitas.

B ARE-

1 Et in illo sopore jactantur. *Henisch.* 2 Transitu seu migratione *Henisch.* 3 Contra aph. 14. lib. 1 Hipp. ubi senes minus à febribus acutis corripi, & cum ab iis correpti sunt, plerumque commori, testatur. item contra Hollerium in dictum aph. *Scaliger.* 4 Exhalatio *Henisch.*

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

[a] ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ

ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ [b] πνευμονίης.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

ACUTORUM MORBORUM

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

De [1] Pulmonaria.

Δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι, [c] τροφῇ καὶ πνεύματι, τὰ ζῶα ζῇ, τελέων δὲ πολλὸν ἐπικαιροτέρη, [d] ἡ ἀναπνοή. ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις αὐτὴν, οὐκ ἐς μακρὴν διαρκέσει, ἀλλ' αὐτίκα θνήσκει ἄνθρωπος. ὄργανα δὲ μυρία, ἀρχὴ μὲν ῥῖνες, ὁδὸς ἀρτηρίη, χώρη δὲ πνεύμων, θώρηξ δὲ, πνεύμονος ἔρυμα καὶ δοχή· ἀλλὰ [e] τἄλλα μὲν ὅκως ὄργανα μοῦνον διακονέεται τῷ ζώῳ· πνεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην ἴσχει τῆς ὁλκῆς. ἐνίζει γὰρ αὐτέῳ μέσον [f] σπλάγχνον θερμὸν ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή. [g] ἥδε καὶ τῷ πνεύμονι τῆς ὁλκῆς τοῦ ψυχροῦ ἠέρος τὴν ποθὴν ἐνδιδοῖ. ἐκφλέγει γὰρ αὐτὸν, ἕλκει δὲ καρδίη· πρῶτον τοιγαροῦν ἢν μὲν ἡ καρδίη πάθῃ, οὐκ ἐς [h] μακρὴν τοῦ θανάτου ἡ [i] ἀμβολή· ἢν δὲ πνεύμων, ἐπὶ μὲν σμικρῇ τῇ αἰτίῃ, δύσπνοια, ζώει κακῶς, θάνατος μήκιστος, ἢν μέν τις ἀκέηται· ἐπὶ δὲ μεγάλῳ πάθει, ὁκοῖον ἡ φλεγμονὴ, πνιγμὸς, ἀφωνίη, ἄπνοια, ὄλεθρος αὐτίκα· ἥδε ἐστὶν, ἣν καλέομεν περιπνευμονίην, φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος, ξὺν ὀξέϊ πυρετῷ, ὅτε ξύνεστιν αὐτέοισι βάρος τοῦ θώρηκος, ἀπονίη, ἢν μοῦνος φλεγμήνῃ πνεύμων. ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου· μανὸς μὲν γὰρ τὴν οὐσίην, εἰρίοισιν ἴκελος. ἀρτηρίαι δὲ διελήλανται τρηχεῖαι, χονδρώδεες, καὶ αἵδε ἄπονοι· μύες δὲ, οὐδαμῇ, σμικρὰ δὲ νεῦρα, λεπτὰ, ἐς κίνησιν ἐπίκαιρα. [k] ἥδε τῆς ἀπονίης αὐτῇ ἡ αἰτίη· ἢν δὲ καί τις τῶν ἀμφ' αὐτὸν [l] ὑμένων ἐπιφλεγμήνῃ, οἷσι πρὸς τὸν θώρηκα προσείργεται, ξύνεστι καὶ πόνος, ἀναπνοὴ κακὴ, θερμὴ, ἀνακαθίζεσθαι ἐθέλουσι σχῆμα [m] ὄρθιον ἐς

A Ob duo potissimum vivunt animalia, escam videlicet & spiritum. ex his multò magis vitæ conducit spiratio: hanc enim si quispiam supprimat, non diu fuerit incolumis, sed protinus interibit. hujus instrumenta multa parata sunt. initium sunt nares: via est arteria: locus continens, pulmo: pectus autem, pulmonis est vallum & conceptaculum. verum cætera ut instrumenta solum animali subserviunt: pulmo vero attrahendi causam in se continet. namque in ipso medio calidum viscus sedet, cor vitæ spirandique principium. id

B pulmoni quoque attrahendi frigidi aëris cupiditatem injicit. siquidem ipsum incendit, verum cor est quod attrahit. in primis igitur si cor affectum est, non diuturna est mortis dilatio: si pulmo malè habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, [2] malè vitam agit, mors tardissimè advenit, si quis medelam adhibet. si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritusque sublatio: subitanea pernicies imminet. hæc est ægritudo ea quam περιπνευμονίην vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, [3] vomica scilicet pulmo-

C nis quam acuta febris comitatur; quibus accidit thoracis gravitas, doloris carentia, si solus Pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis sit, ob corporis raritatem, lanis assimilis. asperæ arteriæ in ipso insertæ sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. musculorum pulmo expers est, nervos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos. his de causis pulmo dolorem non percipit. at si quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adest tunc & dolor, spiritus est depravatus, calidus: se-

D dere [4] volunt laborantes: ad spiritum ducendum cor-

[a] Ὀξέων παθῶν αἴτια καὶ σημεῖα *Henisch.* rep. in MS. [b] Idem quod περιπνευμονίη *Petit.* [c] Τροφὴ cibum & potum significat *Petit.* [d] ἡ πνεύμονα *Henisch.* rep. in MS. [e] Τἄλλα *Henisch.* [f] Σπλάγχνον *Henisch.* [g] ἡ δὲ *Henisch.* [h] Μακρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [i] Ἀναβολὴ *Henisch.* rep. in MS. [k] ἡ δὲ τις ἀπονίης *Henisch.* [l] ὑμένων *Henisch.* [m] Ὀρθόπνοια una voce dicitur. *Petit.*

[1] De inflammatione Pulmonis *Petit.* emend. [2] Miserè vivis *Henisch.* [3] Inflammatio *Henisch.* [4] Sedere cupiunt in rectum habitum ad respirationem *Henisch.*

ἐς ἀναπνοήν. τόδε γὰρ ῥήϊστον τῶν σχημάτων. ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα· ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα· τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμπυρίζεται καὶ [a] πίονα· ῥῖνες [b] ἄκρη σιμή, φλέβες ἐν κροτάφοισιν, ἢ καὶ τραχήλῳ ἐπηρμέναι, ἀποσιτίη, σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοί, πυκνότατοι, ὁκοῖόν τι συνεληλαμένοι. θερμασίη ἡ μὲν ἐς τὸ ἔξω, [c] ἀμυδρή, ὑγροτέρη· ἡ δὲ ἐς τὸ ἔνδον, ξηρή, θερμοτέρη· ἐφ' [d] ἡ ἀναπνοὴ θερμή, δίψος, γλώσσης ξηρότης, ἐπιθυμίη ψυχροῦ ἠέρος, γνώμης ἀπορίη, βὴξ ξηρὴ τὰ πολλά· ἢν δέ τι ἀνάγηται, φλέγμα ἀφρῶδες, ἢ ὑπόχολον καθαρόν, ἢ δίαιμον ἄνθηρον σφόδρα· τόδε ἐστὶ τὸ [e] δίαιμον τῶν ἄλλων κάκιον· ἢν δὲ ἐπὶ τὸ θανατῶδες ἐπιδιδοῖ, ἀγρυπνίη, ὕπνοι σμικροί, νωθροί, κωματώδεες, φαντασίαι ἀξύνετοι· παράληροι τὴν γνώμην, ἐκστατικοὶ οὐ μάλα, ἀγνωσίη τῶν παρεόντων κακῶν. ἢν γοῦν ἐπανέρῃ περὶ τῆς νούσου, οὐδὲν ὁμολογέουσι [f] δεινόν· [g] ἄκρεα ψυχρά, ὄνυχες πελιδνοί· ἀγκύλοι· [h] σφυγμοὶ μικροί, [i] πυκνότατοι, ἐκλείποντες, ἐπὴν ἀγχοῦ τουτέου ὄλεθρος. ἑβδομαῖοι γὰρ τὸ πλέον θνήσκουσιν· ἢν δὲ [k] κοτε ἐπαναφέρῃ ἡ νοῦσος, καί τι ἐς ἀγαθὸν [l] τρέπηται, αἱμοῤῥαγίη λάβρως ἐκ ῥινῶν, [m] κοιλίη ἐκταραχῆς πολλῶν χολωδέων, ἐπαφρῶν, οἷα δοκέειν ἀπὸ πνεύμονος εἰς τὴν [n] νειαίρην γαστέρα ἐξεῶσθαι, ἢν ἀνάγῃ πολλὸν ὑγρότερον ῥηϊδίως. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐς οὖρα ἐτράπετο. ὁκόσοισι δὲ ταῦτα ὁμοῦ ξυμπίπτει, οἵδε ὀξύτατοι ῥηΐζουσι. μετεξετέροισι δὲ [o] πύος πολλὸν γίγνεται ἐν πνεύμονι, ἢ [p] μεταστάσιος ἀπὸ τῆς πλευρῆς, ἢν μέζον τὸ ἀγαθὸν ὑπογίγνηται. κὴν μὲν ἐς ἔντερον, ἢ κύστιν τὸ ἀπὸ τῆς πλευρῆς παροχετευθῇ πύος, ἐς μὲν τὸ παραυτίκα ἐρήϊσαν ἀπὸ τῆς περιπνευμονίης. ἕλκος δὲ μακροχρόνιον ἴσχουσιν ἐν [q] πλευρῇ· ἀλλὰ περιγίγνεται. ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα ὁρμήσῃ τὸ πύος, εἰσὶν οἳ ἀποπνίγονται, καὶ ἀθρόῃ ἐκχύσει, καὶ ἀναγωγῆς ἀπορίῃ· ὁκόσοι δὲ διαδιδράσκουσι τὴν ἐκ τῆς ἀποῤῥήξιος πνῖγα, ἕλκος οἵδε πολλὸν ἴσχουσι ἐν πνεύμονι, καὶ ἐς φθόην μεθίστανται· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀποστάσιος καὶ τῆς φθόης γέροντες οὐ πάνυ τι περιγίγνονται· ἀπὸ δὲ τῆς περιπνευμονίης, νέοι καὶ ἀκμάζοντες.

corpus rectum statuitur: (ad id enim hic est situs aptissimus.) rubescit facies, sed malæ præcipuè: oculorum album nitidissimum ac pingue est: summæ nares simæ sunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos aversantur, arteriarum pulsatus initiò magnos habent, inanes, creberrimos, perinde ac si festinare coacti sint. calor in exterioribus membris modicus humectusque est: in interioribus ingens, aridus. inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aëris aviditas: mentis ambiguitas supervenit: tussis adest plerumque sicca. sin aliquod sputum movet, id vel spumans pituita est, aut [1] aliquid exquisitè biliosum, aut cruentum, floreo colore valde perfusum: id verò cruentum aliis perniciosius est. quod si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori qui à græcis κῶμα nominatur: cogitationes vanæ insurgunt: mens alienatur, non admodum ecstasi corripiuntur: præsentia mala ignorant. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. eorum algent extrema, livescunt ungues, [2] curvanturque: motus arteriarum parvi, frequentissimique sunt, & deficientes, quando ipsis proxima mors est: nam septimo die plerumque moriuntur. porrò si nonnunquam morbus subsistit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur, aut per alvum cum perturbatione multorum biliosorum & spumantium succorum dejectio: qui ex pulmone in imum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liquidiores & facile dejiciuntur. nonnunquam vero & per urinarias semitas evocantur. cæterum quibuscunque hæc simul eveniunt, hi quàm primum ægritudine sublevantur. quidam utique sunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si majus bonum suboritur. quòd si ad intestina, aut vesicam ex lateris morbo sanies derivata sit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum ulcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob subitaneam & copiosam effusionem, & rejiciendi infirmitatem suffocantur: at quicunque suffocationis periculum ex tumoris eruptione subterfugiunt, hi longo tempore pulmonis ulcere cruciantur, & in phthisin prolabuntur. Verùm ex abscessu & phthisi pauci admodum senes liberantur, sicut neque à pulmonia juvenes & florentem ætatem agentes.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Περὶ Αἵματος Ἀναγωγῆς.

Αἵματος φορῆς τῆς διὰ στόματος, ἰδέαι δύο· ἡ μὲν ἀπὸ στόματος, καὶ κεφαλῆς, καὶ τῶν τῇδε ἀγγείων· ὁδὸς δὲ, [r] ὑπερῴη, φαρύγγεθρον, ἔνθα καὶ ἀρχαὶ στομάχου καὶ ἀρτηρίης. [s] ἀναχρέμψισι δὲ καὶ βηχὶ σμικρῇ καὶ τρηχυτέρῃ ἐς τὸ στόμα ἀπερεύγονται τὸ αἷμα, ὡς τῇγε ἀπὸ στόματος, [t] οὐδὲ [u] ἀνάχρεμψις παραμαρτεῖ, [x] ἔμπτυσις ἥδε καλέεται· [y] ἐπὴν δὲ μᾶλλον ἢν [z] βρα-

CAPUT SECUNDUM.

De Sanguinis [3] Rejectione.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex [4] ipso ore, capite, & vasculis quæ ibi sunt. via est palatum & fauces, ubi est [5] gulæ & arteriæ principium. screantes verò & cum parvâ tussi, vel etiam citatiore, in os sanguinem eructant, nam quum ab ore fertur, neque screatu opus est, tum ἔμπτυσις, *id est exspuitio* dicitur: [6] quum vero paucissimus & gut-

[a] Non *propriè* quod pinguior fiat ea pars, sed quia majorem accipiat nitorem, & qualem pinguia habent. *Petit.* [b] Ἄκρη *Henisch.* [c] Ἀμυδρὰ *Henisch.* [d] Ἐφ' ἧς ἡ ἀναπνοὴ *Henisch.* [e] Subintelligitur ἄνθηρον. *Petit.* [f] Δεινὸν *Henisch.* [g] Ἄκρεα *Petit.* rep. in MS. quod magis Ionicum est. [h] Σφυγμοὶ *Henisch.* [i] Πυκνότατοι *Henisch.* [k] Ποτὲ *Henisch.* rep. in MS. [l] Τρέπηται *Henisch.* rep. in MS. [m] Κοιλίης *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. [n] Τὴν νειρὴν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Πῦον *Henisch.* rep. in MS. [p] ἢ μεταστάσιος. *Petit.* emend. *tunc sensus erit:* quibusdam multum puris in pulmone colligitur, cum ex lateris inflammationem sequitur abscessus, transitque materia in pulmonem. [q] ἐν τῇ πλευρῇ *Henisch.* [r] ὑπερῴη *palatum* Jonicè dicitur. ab ὤον per contractionem ab ᾠὸν *id est* superior pars domus in lingua Lacedæmoniorum. *Petit.* [s] Ἀναχρέμψει *Henisch.* rep. in MS. [t] Supple φορῇ τοῦ αἵματος *Petit.* [u] Ἀνάχρεμψις *Henisch.* rep. in MS. [x] Ἔμπτυσις *Henisch.* rep. in MS. [y] Ἐπεὶ δὲ *Henisch.* rep. in MS. ἐπεὶ δὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἐπειδὲ *Petit.* rep. in MS.

[1] Aliud *Henisch.* [2] Vigilantque *Henisch.* [3] Rejectione ab ore. *Henisch.* [4] Ex ipsorum *Henisch.* [5] Oesophagi *Petit.* [6] Quod si amplius ejectetur sanguis guttatimque. *Henisch.*

[a] βραχέη τῦ αἵματος, καὶ [b] σάγδην [c] καὶ ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος [d] ἔη, οὔποτε ἀναγωγὴ καλέεται, ἀλλ' ἢ τὸ αὐτὸ, ἢ πτύσις, ἢ αἱμοῤῥαγίη. ἢν δὲ νέρθεν αὐτὴ ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν τῇδε σπλάγχνων, πνεύμονος, [e] τρηχείης ἀρτηρίης, τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν, ἢ ἀπὸ τουτέων φορὴ, οὐ πτύσις, ἀλλ' ἀναγωγὴ καλέεται, τῆς ἄνω ἔξιος τῆς ὁδοῦ τοὔνομα ἔχουσα. σημεῖα [f] δὲ ἀμφοῖν, τὰ μὲν ξυνὰ, σμικρὰ καὶ [g] παῦρα, ὁκόσα καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα καὶ ἀναγωγῆς καὶ πτύσιος ἡ ξυναγωγή· τὰ δὲ ἑκάστης ἴδια μεγάλα καὶ πολλὰ, καὶ ἐπίκαιρα, οἷσιν ἑκατέρην ῥηΐδιον διαγνῶναι. ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς [h] ἔῃ, ἐπὶ μὲν πολλῷ τῷ αἵματι, μέζω καὶ πλέω τὰ [i] παρεόντα· σμικρὰ δὲ, ἐν ὀλίγῃ καὶ σμικρῇ τῇ πτύσι. [k] βάρος αὐτέοισι, πόνος, ὤτων [l] ἦχοι, ἐρύθημα προσώπου, φλεβῶν [m] διατάσιες, [n] σκοτόδινος· καὶ πρὸ τούτων δὲ, ἡ αἰτίη ἐπίσημος, πληγὴ, ψύξιες, ἐγκαύσιες, οἰνοφλυγίη· ἥδε γὰρ ἀθρόον πιμπλῇσι τὴν κεφαλὴν, ἀθρόον [o] καὶ ἐκχέει ἐκραγέντος ἀγγείου· ἐπὶ δὲ σμικρῇ μέθῃ, πτύσιες [p] ἐξ ἀραιώσιος. [q] ἴσχεταί ποτε διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγίη ξυνήθης· ἐς ὑπερώην δὲ τρεπομένη, ἀναγωγῆς φαντασίην παρέχει. ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς [r] ἔῃ, γαργαλισμὸς ὑπερώης, ἀνάχρεμψις πυκνὴ, καὶ ἐπὶ τῇδε ἡ πτύσις βύζεται· θυμὸς ἐγγίγνεται, καὶ ἐς μάλα [s] βήσσουσι· ἢν δὲ ἐς τὴν ἀρτηρίην ἀπὸ τῆς ὑπερώης ἐκρυῇ, τότε βήσσοντες ἀνάγουσι· καὶ ὅδε ἐστὶ ἡ ἀπάτη τοῖσι ἡγευμένοισι ἀπὸ σπλάγχνων τῶν κάτωθεν ἀνάγεσθαι· ἐσρέει δὲ καὶ ἐς τὸν στόμαχον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἔστι ξὺν ἀσῃ ἐμέουσι· ἔστι δὲ καὶ ἥδε ἀπάτη, [t] ὡς ἀπὸ στομάχου φέρεσθαι δοκέειν· ἢν δὲ τὸ ἀπὸ τῆς [v] πτύσιος αἷμα, παχὺ μὲν οὐ κάρτα, χροιῇ δὲ μέλαν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἀμιγὲς ἑτέρης οὐσίης. χρεμπτομένοισι γὰρ εὐθὺς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, ῥηϊδίως ἀπολυόμενον· ἢν δὲ καὶ τὴν ὑπερώην καθορέῃς, δασυτέρην, καὶ ἑλκώδεα ὄψεαι, καὶ τὰ πολλὰ ὕφαιμον· ἰητρείη δὲ ἀρκέσει ἁπλῆ, σμικρὴ, [x] σύμματα μὲν ἐς τὴν ὑπερώην, καὶ τάδε ψυχρά. ἐπὶ γὰρ τοῖσι θερμαίνουσι, καὶ τοῖσι ἀραιοῦσι καὶ εὐρύνουσι, ἡ φορὴ μέζων· καὶ τόδε τὸ τέκμαρ, τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος· ἐς δὲ τὴν κεφαλὴν, κενώσιες, ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ ῥινέων, ἢ δι' ἑτέρης διαπνοῆς. καὶ τάδε χρὴ ταχέως δρῆν. ἢν γὰρ τὸ αἷμα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἴῃ, μελέτη μὲν ἐγγίνεται τῇ φορῇ· ἔθος δὲ τοῖσι τῇδε χωρίοισι ἐς [y] ὑποδοξιν τοῦ αἵματος· ἑλκοῦται δὲ καὶ ἀρτηρίη, καὶ [z] βήσσουσι ἀντὶ τῆς χρέμψιος. τέντεῦθεν δὲ [a] φορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή. ἡ δὲ ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν νέρθεν σπλάγχνων [b] αἵματος φορὴ ἀναγωγὴ καλέεται· ἔστι δὲ κάρτα μὲν ὀλεθρίη, ἢν ἀπὸ τούτων ἐπικαίρων ἐκραγέντων [c] ἔῃ, ἢ κοίλης φλεβὸς τῆς ἐν καρδίῃ, ἀπὸ τοῦ ἥπατος

[a] Δια-

A guttatim sanguis exit, aut etiamsi copiosus de capite, vel ab ore eruperit, nondum appellanda est ἀναγωγὴ *id est rejectio*: sed idem vel πτύσις, *id est, sputio*, vel αἱμοῤῥαγία, *id est, sanguinis eruptio*, dicitur: sin ab inferioribus ascendat à pectore visceribusque ibi latentibus, pulmone, asperâ arteriâ, locisque spinæ finitimis, hujusmodi [1] non πτύσις sed ἀναγωγὴ vocitatur, ascensionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. signa verò utriusque communia, exigua & pauca sunt, quaotum & locus permittit, io quem rejectio & sputum conveniunt: singulorum autem propria, magna & [1] multa, &
B periculosa sunt, quibus utramque effusionis sanguinis speciem internósse leve est. Igitur si a capite sanguis decurrit, ubi multus est, plura majoraque aderunt: pauca minoraque, ubi raro paucusque expuitur. caput grave est, dolet: sonant aures, facies rubet, venæ distentæ sunt, vertigo infestat. & aote hæc causa evidens fuit, percussus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id subito ac valde caput implet, repenteque multum sanguinis effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena [2] sanguineum sputum movet. interdum [3] per nares sanguinis con-
C suetum profluvium sistitur: ad palatum verò conversum, rejectionis imaginem præbet. igitur si de capite profluit, titillatio io palato gignitur: creber screatus fit, post quem sputum erumpit: inde [4] irascuntur, tussique magnopere agitantur. si ex palato io arteriam defluit, tum per tussim sanguioem extrudunt: idque multos falsos habuit, ex profundis visceribus rejectionem fieri suspicantes. nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, sicque cum nauseâ evomitur: falsoque multis ita persuasit, ut ex gula ferri sanguinem crederent. [5] qui expuitur sanguis, haud ita cras-
D sus est, colore ater, lævis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus enim confestim in linguam cadit) rotundus, avulsionique obediens. tu verò si palatum etiam introspicias, id sordidum, [6] ulcerosum, & sæpius cruentum videbis. huic simplex curatio brevisque suffecerit, adstringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida. siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum majorem citant: eaque fit a capite cadentis sanguinis conjectura. at caput quoque vel per venæ sectiooem, vel per nares, vel per aliam difflationem evacuandum est. & hæc maturè
E facienda sunt. nam si diutius sanguis feratur, quædam erit ejus [7] cursui exercitatio, ejusque loci membra suscipiendo sanguini assuescent. ulceratur autem & arteria: [8] unde tussis, non screatus exoritur, atque inde fit eruptionis initium. si vero a pectore inferioribusque visceribus sanguis effluxerit, ἀναγωγὴ, *rejectio Latinè*, nuncupatur. utique valde mortifera est, si ab aliquo principe membro effracto sanguis manaverit, aut a concava cordis vena, sanguinem ab jecore

[a] Βραχέη *Henisch.* rep. in MS. [b] Σαάγδην. virgula notetur, ut cum voce βραχέη jungatur. φορὴ supplcatur; ita ut sit σάγδην φορὴ *Petit.* emend. [c] ἢ καὶ ἀθρόον vel etiam copiosius *Petit.* emend. [d] Ἔοι ὅκοτε *Henisch.* rep. in MS. [e] Τραχείης *Henisch. Petit.* emend. [f] Δὲ *Henisch* rep. in MS. [g] Τῦρα *Henisch.* [h] Εἴη *Henisch.* rep. in MS. [i] Παρέοντα *Henisch.* [k] Aut deest aut subaudienda vox κεφαλῆς *Petit.* [l] ἦχοι *Henisch.* rep. in MS. [m] Διατάσιες *Petit.* emend. [n] Σκοτόδινοι *Henisch.* rep. in MS. [o] Δὲ *Henisch.* rep. in MS. [p] Supple αἵματος *Petit.* [q] Ἰσχεῖ) *Henisch.* rep. in MS. Ἰσχεῖ) *Petit.* rep. in MS. ast ἴσχεται emend. [r] Εἴη *Henisch.* rep. in MS. [s] Βήσσουσι *Henisch.* rep. in MS. [t] Ἕως *Henisch.* rep. in MS. [v] Πτύσιος *Henisch.* rep. in MS. [x] Στύμματα *Henisch.*

[y] Ὑπόδεξιν Henisch. [z] Βὴξ & χρέμψις eo differunt, quod illa est e pectore cum motu thoracis: hæc verò e faucibus duntaxat. *Petit.* [a] Φορῆς *Petit.* & *Goupyl.* repp. in MS. φύσιος *Petit.* emend. [b] Αἵματι *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἐῃ *Henisch.* rep. in MS.

[1] Præcipua, & magni momenti *Petit.* emend. [2] Sc: capitis *Petit.* [3] Sistitur consuetus narium fluxus *Petit.* emend. [4] Cupidi tussiendi fiunt *Petit.* emend. [5] Quod si ex sputo sanguis sit, haud sane crassus est, verum colore ater, levis. *Henisch.* [6] Asperius, ulceratum *Henisch.* [7] Cursus *Henisch.* [8] Tussiuntque pro screatione *Henisch.*

[a] διακονδυλωμένης τὸ αἷμα, ἢ τῆς τῇ ῥάχει παρατεταμένης [b] παχείης ἀρτηρίης. αἱμοῤῥαγίη γὰρ ὁκωσπερ ἐν σφαγῇ καὶ δυσπνοῇ, ὤκιστος ὄλεθρος· οἷσι δὲ ἀπὸ πνεύμονος ἢ πλευρῆς, ἢ ἀρτηρίης τῆς τρηχείης, [c] ἧσσον μὲν ὀξέως θνήσκουσι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἔμπυοι καὶ φθίσιες γίγνονται. τουτέων δὲ ἀσθενεστέρη, ἡ ἀπὸ τῆς τρηχείης ἀρτηρίης· ἢν δὲ ἀπὸ στομάχου, ἢ κοιλίης ἐμέηται, οὐ κάρτα ὀλεθρίως ἴσχουσι, κἢν πάνυ πολλὴ αἱμοῤῥαγίη ἔῃ, οὔτε ἡ ἄλθεξις μακρὴ καὶ [d] ποικίλη· ἢν δὲ ἀπὸ ἥπατος καὶ σπληνὸς, οὐ ῥηιδίη μὲν, οὐδὲ ξυνεχής· ἐς γὰρ τὴν κοιλίην καὶ ἔντερα τουτέων ἡ ἀπόκρισις ἑτοιμοτέρη. οὐ μὴν οὐδὲ ἡ ἄνωθεν διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης, ἀδύνατος ἢ ἄπιστος. καὶ γὰρ ἐν πυρετοῖς, ἀπὸ σπληνὸς καὶ ἥπατος διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγέουσι, κατ' [e] ἴξιν τοῦ σπλάγχνου τοῦ μυκτῆρος ῥέοντος. τόποι μὲν οὖν ἀφ' ὧνπερ ἡ ἀγωγὴ, οἵδε· καὶ ἡ ἐς κίνδυνον [f] ἢ ὄλεθρον διαφορή· οἱ δὲ τρόποι τρεῖς ἔασι· ἢ γὰρ ἀπὸ ῥήξιος ἀγγείου, ἢ [g] διαβρώσιος, ἢ ἀραιώσιος ἀνάγεται. [h] ῥήγνυται μὲν οὖν [i] ἐξαπιναίως, ἢ πληγῇ, ἢ ἐνθέσει ἄχθεος, ἢ ἀναθέσει, ἢ ἀπὸ ὕψεος ἅλματι, ἢ καὶ βοῇ, καὶ ὀργῇ μεγάλῃ, ἢ που ἄλλῃ ὁμοίῃ αἰτίῃ, εὖτε αὐτίκα ἐπὶ τῇ ἀρτηρίῃ λάβρως τὸ αἷμα [k] ἐκχέεται· ἢν δὲ [l] ἀπὸ βρώσιος, χρὴ [m] ἐπανερωτῆν, εἰ κατὰ πρόσθεν ἔβηξε ὥνθρωπος, ἢ δύσπνους γένοιτο, ἢ ναυτίη, ἢ ἔμετος εἶχε πρόσθεν. ἐν γὰρ τοιῶνδε [n] πολυχρονίων [o] διαθέεται τὰ ἀγγεῖα ῥεύματι ξυνεχεῖ, καὶ πολλῷ καὶ δριμέϊ. ἐπὴν οὖν πολλὸν ξυντακέντα, καὶ λεπτυνθέντα ἐς τέλος [p] ἀπαναλωθῇ τὰ ἀμπίσχοντα ὑμένια, τὸ αἷμα ἐκχέει· ἢν δὲ [q] ἐξαραιώσιος, ἄῤῥαγὲς μὲν, διὰ τόδε οὔτε πολλὴ, οὔτε ἀθρόη, [r] οὔτε παχέος αἵματος· ἀραιώσι δὲ τῶν ἀγγείων, τὸ λεπτὸν [s] ἀποτιθέεται· ἢν δὲ πολλὸν [t] αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ αὖθις ἀνάγηται, παχύτερον μὲν ἑωυτοῦ γίγνεται, οὐ μὴν παχὺ κάρτα, οὐδὲ μέλαν, ὁκοῖον αἱμάλωψ· πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος. οἷσι δ' εὐθὺς ἀναφέρεται τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, γυναιξὶ ὡς ἐπίπαν, οὐ καθαιρομένῃσι, τόδε ἐπιμήνια γίγνεται, καὶ ἐν τῇσι αὐτῇσι περιόδοισι τῆς καθάρσιος ἐπιφαίνεται, καὶ ἐπὶ τῇσι προθεσμίῃσι τῆς ἀποπαύσιος ἴσχεται· κἢν μὴ ἰηθῇ ἡ γυνὴ, ἐς πολλὰς περιόδους [v] ἀντιπερίεισι ἡ ἀναγωγή· μετεξετέρῃσι δὲ καὶ ἀπέῤῥαγη τὰ ἀγγεῖα· τῷ πλήθεϊ δὲ ἡ διαφορὴ τῆς ἀναγωγῆς, καὶ εἰ ἐξ ἀρτηρίης, ἢ φλεβὸς ἀνάγοιτο. μέλαν μὲν γὰρ καὶ παχὺ, καὶ ῥηιδίως πηγνύμενον, ἢν ἀπὸ φλεβὸς, καὶ ἧσσον ἐς κίνδυνον ῥέπει, καὶ ἐπίσχεται θᾶσσον. ἢν δὲ ἀπ' ἀρτηρίης, ξανθὸν καὶ λεπτὸν, καὶ οὐ μάλα πήγνυται, καὶ ὁ κίνδυνος ὠκύτερος, καὶ ἡ ἐπίσχεσις οὐ μάλα ῥηιδίη. αἱ γὰρ διασφύξιες τῆς ἀρτηρίης, αἱμοῤῥαγίης πρόκλησιν ποιέονται, καὶ τὸ τρῶμα οὐ [x] συμφέρει τῇ πολυκινησίῃ· ἄλθεξις δὲ, ἢν μὲν ἀπὸ διαβρώσιος [y] κακὸν, καὶ οὐ ῥηιδίη, καὶ σφαλερή· ὑπὸ γὰρ ἐλλείψεως ἐς σύμφυσιν τὸ ἕλκος οὐκ [z] ἀφικνέεται· ἕλκος γὰρ, οὐ τρῶμα γίγνεται· ἐπὶ δὲ τῇσι

[a] Διακονδυλωμένης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [b] Græci unâ voce ἀόρτην vocant. *Petit.* [c] ἧσσον *Henisch.* [d] Id est σύνθετος composita. *Petit.* [e] Ἴξις vox Jonica est, quæ directionem & tractum significat ἀπὸ τοῦ ἱκνέομαι. *Petit.* [f] ὁ *Henisch.* [g] Διαφθορᾶς *Henisch.* [h] Ῥήγνυται *Henisch.* [i] Ἐξ αἰτιναίως *Henisch.* [k] Ἐκχεῖ) *Henisch.* rep. in MS. [l] Διαβρώσιος *Henisch.* rep. in MS. [m] Ἐπανερωτᾶν *Henisch.* [n] Πολυχρονίων *Henisch.* [o] Διαθέει *Henisch.* [p] Ἐπαναλωθῇ *Henisch.* [q] Ἐξ ἀραιώσιος *Henisch.* rep. in MS. [r] Supple φορὴ aut ἀναγωγὴ *Petit.* [s] Ἀποτίθε) *Henisch.* rep. in MS. [t] Αὐλισθὲν id est collectum *Petit.* emend. [v] Ἀντιπερίησι *Henisch.* rep. in MS. [x] Συμφύει *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. [y] Μακρὴ καὶ οὐ *Henisch.* & *Goupyl.* & *Petit* repp. in MS. [z] Ἀφικνεῖ) *Henisch.* rep. in MS.

A core illi suggerente, aut à magnâ arteriâ secundum dorsi spinam discurrente. nam erumpente sanguine, perinde ac si juguletur homo, ac stranguletur, mors instat celerrima. quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æque citò intereunt: verumtamen in suppurationem pectoris, *quæ* ἐμπύημα *dicitur*, & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera arteria [1] portenditur. si autem gula aut ventriculus sanguinem vomunt, neque admodum lethalis est affectus, &, si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa curatio est, neque [2] varia. si a jecore B aut liene prodeat, non facile id fit, neque continenter. namque in ventriculum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt: haud ita tamen, quin credendum sit, hæc eadem ad superiora, videlicet, pulmonem & arteriam posse retrudere. siquidem in febribus a liene & jecinore [3] per narem illam sanguis erumpit, quæ è regione patienti visceri opponitur. locos unde fit exitus jam recensuimus, eorumque periculi vel mortis discrimina. effusionis autem sanguinis tres sunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. rumpitur quidem repente vel ictu, vel [4] ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco desiliendo, vel cla- C more, vel magnâ ex candescentiâ, aliâve id genus causâ, quum subito in arteriam copiosus sanguis effunditur. si ab erosa parte, hominem interrogare opus est, num prius tussierit, difficulter spiraverit, nausea vomitusve antea infestaverit? in his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione perseverante vascula exeduntur. ubi igitur detritæ, & attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambientes [5] membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. at rarefactio citra rupturam est: proinde [6] non subitanea, neque cum multi aut crassi sanguinis exitu. nam quum rarescunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. quod si multus in ali- D quo [7] inani spatio sanguis collectus rursus emittitur, crassior se ipso redditur: non tamen multò crassior, neque ater, quale concrementum aut grumus est: sed copiosior, utpote qui unum in locum prius confluxerit. id genus autem repentini exitus plerumque fœminis, quibus menstrua non respondent, evenire solet: idque singulis mensibus evenit, iisdemque menstruæ purgationis circuitibus apparet, nec non iisdem statis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laboranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emissio revertetur. nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed multitudine rejectio evariat. & ab arteria, an à vena E feratur, interest. quoniam ater est sanguis, crassus, & facile spissescens, [8] qui a venâ mittitur: præterea minus periculi adfert, celeriusque compescitur. [9] ab arteriâ flavus tenuisque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & majori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio, sanguinis fluorem movet, vulnusque frequenti concussione dehiscit. [10] erosionis autem curatio magnam diligentiam postulat, quum sit longa, difficilis & periculosa. etenim parte membri deficiente, ad solidationem ulcus non ducitur. ulcus enim, non vulnus efficitur. rupturæ verò faci-

F

[1] Protenditur. *Henisch.* [2] Composita. *Petit.* [3] Per nares sanguinem emittunt, ex fluente nare quæ recta visceri respondet. *Henisch.* [4] Vel contentione oneris gerendi, vel ejus impositione *Henisch.* [5] Sc. vasorum *Petit.* [6] Neque subita *Petit.* [7] In cava capacitate *Henisch.* extra vasa *addit Petit.* [8] Si e venâ manet, minusque periculi adfert. *Henisch.* [9] Sin arteriâ *Henisch.* [10] Curatio, si ex erosione nascitur, longa est, difficilis & periculosa: ideoque propter defectionem ad cicatricem ulcus non perducitur. *Henisch.*

A τῇσι ῥήξεσι ἡ σύμφυσις ἑτοιμοτέρη. ψαύει γὰρ ἀλ-
λήλων τοῦ τρώματος τὰ χείλεα· ἔστι δὲ [a] ὧν ἡ
διαφορὴ δευτέρη ἐς κίνδυνον. ἀσινεστάτη δὲ, ἡ ἐπὶ
τῇσι ἀραιώσεσι· ἴσχεται γὰρ αὐτομάτως, καὶ ἰητρείης
στύψις, καὶ [b] ἔκψυξις ἱκανή. σημαντέοι δὲ καὶ οἱ
τόποι, ἀφ' ὅτευπερ ἀνάγεται. ξυνὰ γὰρ πολλὰ σημεῖα,
καὶ ἡ ἀπάτη ῥηϊδίη, καὶ ἰητρείη ἑτέρη. ἀπὸ στομά-
χου μὲν οὖν οὔτι λίην ἐξ ἀραιώσιος ἀνάγεται. ἡ γὰρ τῶν
βρωμάτων τε καὶ τῶν πομάτων ψύξις τε καὶ στύψις
ἐς πύκνωσιν ἄγει τὰ μέρεα. ἀτὰρ οὐδὲ διαβρώσιες
ξυνεχέες εἰσὶ, καὶ μᾶλλον τῆς προτέρης· τὰ γὰρ
B ἀναβαίνοντα τῶν ῥευμάτων, οὐ προσίσχεται πο-
λὺν χρόνον· ἀλλ' ἢ ἀποπτύεται, ἢ διηλάθη κάτω.
συνηθεστέρη δὲ στομάχῳ ἐστὶν ἡ ῥῆξις. εἰ οὖν ἀπορρα-
γῇ κοτὲ, αἱμορραγίαι οὐ κάρτα μεγάλαι, ὁκοῖαι
ἀπὸ θώρηκος. ἰσχνὰ γὰρ τῇδε τὰ φλέβια· σμικραὶ
δὲ καὶ ἀρτηρίαι· ἰδέῃ δὲ τὸ αἷμα οὐ κάρτα μέλαν,
ὑπόξανθον, οὐ κατακορέως λεῖον, ἢ σιάλοισι
μεμιγμένον, ξὺν ναυτίῃ καὶ ἐμέτῳ ἀναφερόμενον.
βὴξ μικρὴ, ἄλλοτε μὲν [c] ξύν τῳ, ἄλλοτε δὲ μού-
νη ἄνευθεν ἀναγωγῆς. ξυνταλαιπωρέει γὰρ ἡ ἀρ-
τηρίη τῷ στομάχῳ, παρατεταμένη καὶ ξυνημμένη·
C δῆξις, ἢ στύψις τοῦ ἕλκεος ἐπὶ τοῖσι καταπινομένοι-
σι· πολλὸν δὲ μᾶλλον, ἢν ψυχρὰ κάρτα ἢ θερ-
μὰ, ἢ στρυφνὰ ἔῃ· ἐγγίγνεται δὲ καὶ πόνος τοῦ στο-
μάχου μετεξετέροισι· [d] οἱ δὲ μέσφι [e] μεταφρένου
ἔμετοι, φλεγματώδεες· ἐπαναφέρουσι δὲ κοτὲ,
ἐπὴν ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἐπιταθῇ, καὶ μέζων ἔῃ
τουτέων [f] ἀποσιτίη, πλῆθος πολύ· πυρετοὶ οὐ
μάλα ξυνεχέες, ἀλλὰ ῥεμβώδεες· ἀπὸ δὲ κοιλίης
ἀνάγοιτο μέλαν καὶ πηγνύμενον, κἢν ἀπὸ ἀρτη-
ρίης ᾖ· ἢν δὲ ἀπὸ φλεβὸς, πολλόν τι μελάντερον,
πολλὸν [g] δὲ καὶ παχύτερον· ναυτίη πολλὴ καὶ ἔμε-
τος φλεγμάτων καὶ χολωδέων, τοῖσι σιτίοισι συμμι-
D γνύμενον τὸ αἷμα, κἢν προβεβρώκῃ ὥνθρωπος· ἐν
γὰρ τῇ αὐτῇ χώρῃ ἄμφω ἅμα ἁλίζεται καὶ ἡ τρο-
φὴ καὶ τὸ αἷμα. ἐξερεύξιες πολλαὶ, βρομώδεες·
κἢν μὲν πολλὴ ξυλλεγῇ, ἀπορίη, σκοτόδινος· ἢν δὲ
ἐμεθῇ τάδε, ῥηΐζουσι, ἔκλυτοι, καυσώδεες τὸ σύμ-
παν, πόνος ξυνεχὴς τῆς κοιλίης· ἀπὸ δὲ τῆς [h] τρη-
χείης ἀρτηρίης, μικρὸν καὶ σφόδρα ξανθὸν τὸ αἷ-
μα καὶ ξὺν βηχὶ ἀνάγουσι· κἢν μὴ ἀνάγωσι δὲ,
διηνεκέως βήσσουσι· αἴσθησις δὲ καὶ πόνος, ἔνθα ὁ
βρόγχος, μικρόν τι νέρθεν ἢ ὕπερθεν· φωνὴ βραγ-
χώδεες, ἀσαφέες· ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος ᾖ, ἀ-
E θρόως ἡ ἀναγωγὴ, ἐπὶ δὲ μᾶλλον, εἰ ἐκ δια-
βρώσιος. ξὺν βηχὶ πολλῇ ξανθὸν κατακορέως
ἀφρῶδες, στρογγύλον, ὡς ἄλλην ἄλλης ἀναγω-
γὴν διακεκρίσθαι. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἀγγείῳ φθο-
ρὴ τῶν τοῦ θώρηκος ἀναγομένων, [i] ἄλλη. διαστή-
σαις ἂν τὰ ξυμμεμιγμένα ὡς ἐκ παραθέσιος, ὡς
ἐόντα μέρεα θώρηκος· τὴν δ' ἰδέην σαρκοειδέα δο-
κοίης ἂν [k] πλεύμονας ἔμμεναι μέρεα· θώρη-
κος βάρος, ἀπονίη, ἐρύθημα προσώπου πλ-
λόν τι μᾶλλον τουτέοισι. ἢν δὲ ἀπὸ θώρηκος
καταπίνῃ, [l] ἐς τὸ πρόσθεν κατὰ τὸ στέρνον πόνος δια-
σημαίνει
F

A facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt:
& hæc secundo periculi ordine consistit. mini-
mus in rarefactione metus subest: sponte enim san-
guis conquiescit, & adstrictio refrigeratioque in
medendo satis est. cæterum & sedes, unde san-
guis proficiscitur, observandæ sunt. siquidem
multa sunt communia indicia, & erroris occa-
sio in promptu est, curatioque diversa. à gulâ
igitur haud ita sæpe per rarefactionem solet san-
guis effluere, quum ob cibos potionesque re-
frigeratio & adstrictio ejus partes condenset.
quin etiam erosiones haud frequenter fiunt,
B ac minus quam rarefactio gulam infestant. quip-
pe fluxiones erodentes non multum temporis in
ea subsistunt, sed aut expuuntur, aut ad in-
feriora pelluntur. frequentius gulæ incidit ru-
ptio. itaque si interdum rupta est, non tam ma-
gnæ, sicuti a pectore, sanguinis profusiones
fiunt: [1] in causa est venularum quæ ibi sunt,
arteriarumque tenuitas. sanguis vero exiens
non magnopere nigricat, subflavus est, non
exactè lævorem habet: aut salivæ permixtus est.
cum nausea & vomitu rejicitur. levis tussicula ci-
tatur, modò humidum quippiam movens, mo-
dò arida. id evenit, quoniam gulæ affectum arte-
C ria quoque participat, secundum illam extenta
& adhærescens. morsus vel adstrictio ulceris in-
ter devorandum percipitur: idque præsertim,
si bene frigida, aut calida, aut acerba sint, quæ
deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius [2] do-
lor invadit, ad interscapulum usque interdum
pertinens. vomunt pituitosa. nonnunquam, si
morbus producitur & invalescit, cibum reji-
ciunt, cibos summopere fastidiunt. [3] febres haud
ita multùm continuæ, sed erraticæ sunt. e ven-
triculo niger concretusque sanguis evomitur,
etiamsi ab arteria fluxerit. si a vena, multo nigrior
compactiorque est. nausea multa adest, pituito-
D sus biliosusque vomitus: si prius homo come-
dit, cum cibis mixtus sanguis ejicitur. in eo-
dem enim loco cibus sanguisque colligitur. ru-
ctus erebri fiunt, & virus olentes. quod si mul-
ta materia collecta est, angor animi vertigo-
que sequitur: [4] quum materiam vomuerunt,
sublevantur: resolvuntur tamen, penitus exæ-
stuant, assidueque dolet ventriculus. ab aspera
autem arteria paucus sanguis vehementer flavus,
per tussimque expellitur: qui nisi expellitur,
continens tussis inhæret. sensus verò & dolor in
gutture est, paullum supra aut infra: vox rau-
ca & obscura fit. si a pulmone, repentè ube-
E riorque sanguis emanat, idque magis si erosio
in causa sit: [5] tussis permolesta est: sanguis
vero exacte flavus, spumans, rotundus, [6] sic ut
pars ejecta a parte distincta sit. cæterum & in
communi vase corruptio eorum, quæ de pecto-
re exeunt, alia est: comparatione autem, per-
mixta discernas: [7] alioqui pectoris partes specie
carnosas, pulmonis esse partes censueris: verùm
pectoris gravitas, indolentia, ruborque in fa-
cie multo magis in pulmonis vitio reperitur.
[8] si in pectore noxa sit, in parte priori secun-
dum os pectorale, quod vocant, dolor lacera-
tam

a ὧν *Henisch.* b Ἔμψυξις *Henisch.* rep. in MS. c Supple ἐμέτῳ *Petit.* ξύν τ, *Henisch.* d Ὁ δὲ *Petit.* emend. refertur enim ad πόνος. e Μετάφρενον Rufus Ephesius vocat id quod inter tergum lumbosque, ubi renes adhærescunt, locatum est. Lib. I. Cap. II. dicitur etiam spatium quod scapulas interjacet, hinc dicitur interscapulium *Petit.* f Ἀποσιτίη Henisch. rep. in MS. g τι *Henisch.* h τραχείης *Henisch.* rep. in MS. i Ἄλλη διαφορὴ idest, aliud descrimen. *Petit.* emend. k Πνεύμονος *Henisch.* l Subaudiatur πόνος *Petit.*

1 Illic enim graciles venulæ sunt, & minutæ arteriæ *Henisch.* 2 Ingeneratur & nonnullis dolor Stomachi, vomitus dorsotenus pituitosi *Henisch.* 3 Regerunt autem aliquando plurimum, ubi morbus in longum abit, estque major inedia. *Henisch.* 4 Si vero hæc evomuerint. *Henisch.* 5 Cum magnâ tussi sanguis affatim rutilus. *Henisch.* 6 Sic, ut ea, quæ rejiciuntur facilè inter se distingui possint *Petit.* emend. 7 Prout se habent thoracis partes, pulmonis vero partes specie carnosas esse censueris *Petit* emend. 8 Sin a thorace hauriat *Henisch.* si a pectore absorbeat *Petit.* rep. in MS. *Pulmo* addatur. *Petit.* ut clarior sensus fiat.

σημαίνει τοῦ ἐῤῥωγότος μέρεος. βὴξ σύντονος καὶ μόλις ἀνάγουσα. τὸ δὲ αἷμα ξανθὸν οὐ κάρτα, μέσως παχὺ, ἄναφρον. ἢν δὲ καὶ πνεύμονι ἐκ τοῦ περάσιος ξυμπαθήσῃ, προσδίδωσι τοῦ ἀφρώδεος. ἐθὺς γὰρ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πλεύμων. ἢν δὲ ἀπὸ πλευρῆς, ξὺν βηχὶ μὲν, μέλαν δὲ καὶ λεῖον, κάκοδμον, βρομῶδες, ὁκοῖον τοῦ σηπεδόνος, πόνος τῆς πλευρῆς ὀξύς. πολλοὶ γοῦν θνήσκουσι πλευριτικὸν τρόπον ξὺν πυρετῷ. ὥρη δὲ φέρει, ὑγρὴ καὶ θερμή. ποιεῖ δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔαρ. δεύτερον τὸ θέρος, μετόπωρον ἧσσον, χειμὼν δὲ ἥκιστα. θνήσκουσι δὲ, θέρεος μὲν μάλιστα αἱμοῤῥαγίῃ. φλεγμοναὶ γὰρ οὐ κάρτα μεγάλαι γίγνονται τότε. ἦρος δεύτερον, [a] φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι. φθινοπώρῳ δὲ, ὡς ἐπίπαν ῥηϊδίως [b] φθίσιες γίγνονται. ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, ἐπὶ πάσῃ αἵματος ἀναγωγῇ, κἢν μικρὴ ἔῃ, κἢν ἤδη μεμύκῃ τὰ ῥαγέντα, ἕπεται δυσθυμίη, δυσελπιστίη, ἀπογνώσιες τοῦ βίου. τίς γὰρ οὕτως εὐσταθὴς, ὡς ἰδὼν μὲν ἑωυτὸν σφαγῇ ἴκελον πεπονθότα, μὴ ὀῤῥωδέειν δὲ ἀμφὶ θανάτῳ. καὶ γὰρ καὶ τὰ μέζω τῶν ζώων, καὶ τὰ ἀλκιμώτερα, ὁκοῖοι οἱ ταῦροι, αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι ὠκέως. ἀλλὰ τόδε μὲν οὐ μέγα τὸ θῶμα. [c] θῶμα δὲ μέγα τόδε. ἐπὶ γὰρ τῇ ἀπὸ πνεύμονος φορῇ μούνῃ χαλεπωτάτῃ ἐούσῃ, οὐκ ἀπογιγνώσκουσι ἑωυτῶν οἱ ἄνθρωποι, κἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσι. δοκέω δὲ ἔγωγε τὴν τοῦ πνεύμονος ἀπονίην αἰτίην ἔμμεναι· πόνος γὰρ κἢν σμικρὸς ἔῃ, θάνατον ὀῤῥωδέει· καὶ ἔστι ἐν τοῖσι πλείστοισι φοβερώτερος ἢ κακίων. ἀπονίη δὲ καὶ ἐν τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι, ἄφεσιν θανάτου, καὶ ἔστι κακίων ἢ φοβερωτέρη.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ συγκοπῆς.

Εὖγε [d] ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦδε τοῦ πάθεος. [e] ὦ κύφων, [f] οὐ κακοῦ ἐστι οὔνομα· τί μὲν γὰρ μέζον, ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος· τί δὲ οὔνομα ἕτερον εἰς ἐπίκλησιν τοῦδε τοῦ [g] πρήγματος μᾶλλον εὔσημον· τί δὲ καρδίης ἄλλο καιριώτερον ἐς ζωὴν, ἢ ἐς θάνατον· οὐδὲ τὴν συγκοπὴν ἄπιστον τῆς καρδίης νοῦσον ἔμμεναι, ἢ αὐτὴν σίνος τῆς ἐν αὐτῇ τῆς ζωῆς δυνάμιος· τόσον τὸ τάχος τοῦ ὀλέθρου, τοιήδε καὶ ἰδέη. ἔστι γὰρ τὸ πάθος, λύσις τῶν δεσμῶν τῆς εἰς ζωὴν δυνάμιος, ἀντίξουν τῇ συστάσει τοῦ ἀνθρώπου ἐόν. τῆς γὰρ ἀπρὶξ λαβόμενον, οὐ μεθίησι, ἀλλ' ἐς διάλυσιν τρέπει. καὶ οὐ μέγα τὸ [h] θῶμα. καὶ γὰρ καὶ ἑτέρων πάθεα ἴδια καὶ ἐπικαιρά τινων [i] μερέων ἐστὶ, οἷσί περ [k] ἐμφύνει, καὶ τουτέων ἐξάπτεται· βουβῶνες μὲν οἱ λοιμώδεες ἥπατος, καὶ σφόδρα κακοήθεες, ἐξ ἄλλου δὲ γίγνονται οὐδενός. νεύρων δὲ τέτανος, ἐπιληψίη δὲ κεφαλῆς. [l] τῶδε ὦν καὶ ἡ συγκοπὴ καρδίης ἐστὶ καὶ [m] ζωῆς νοῦσος. ὁκόσοι δὲ στομάχου ἡγέονται τὸ πάθος ἔμμεναι, οὕνεκα σιτίοισι καὶ οἴνῳ, μετεξετέροισι δὲ καὶ ψυχρῷ, ἡ [n] δύναμις [o] ἐπέστη, καὶ τὸ κακὸν ἐξηλάθη, οἵ δέ μοι δοκέουσι καὶ τὴν φρενῖτιν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦ

tam partem ostendit. ingens tussis adest vix aliquid extrudens: sanguis non multum flavus est, modicè crassus, spuma carens. quod si & pulmoni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per pulmonem iter datur. [1] si a membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, lævis, tetri odoris, virosique, qualis ex putridis rebus exhalat: dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, ut pleuritici solent, intereunt. tempus anni humidum calidumque sanguinis emissionem maximè procreat. tale est humidum & calidum ver: secundo loco æstas, autumnus minus, hyems minime. æstate maximè moriuntur ob sanguinis effluvium, quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur: vere secundò, [3] phlegmonis & urentibus febribus consumuntur: autumno plurimum tabes, *quas Græci φθίσεις dicunt*, eveniunt. ut semel autem dictum sit, omnem sanguinis rejectionem, quantumvis modicam, quamvis jam rupta vasa coiverint, comitatur mœror, diffidentia, vitæ desperatio. quis enim est adeo firmo & constanti animo qui se jugulationi simile quiddam passum esse conspiciens non futuram mortem vereatur & perhorrescat? nam & grandiora animalia & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrimé perduntur. verùm hoc haud magnopere mirandum est: illud summâ admiratione dignum, quod in solâ ex pulmone rejectione quæ omnium sævissima est, homines animum non despondent, quum tamen in extremo discrimine versentur. pulmonis indolentiam hujusce rei causam ego statuo. quilibet enim dolor, quamvis exiguus, interitus metum injicit, & plerumque terribilior est quàm [4] periculosior: contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis a morte securitatem præstat, damnosiorque est, quàm terribilior.

CAPUT TERTIUM.

De [5] *Syncopa.*

Rectè planè medicus & vulgus, recte, inquam, huic affectui [6] nomen indiderunt. [7] O Cyphon: cujus mali est nomen? ecquid enim majus? ecquid celerius Syncopæ [8] facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid vero corde ad mortem vitamve [9] potentius? neque Syncopam, cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, non credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. quippe is affectus vinculorum potestatis vitam foventis dissolutio est, hominis constitutioni adversarius. hanc enim tenaciter corripiens non dimittit, sed dissolvit ac dissipat. neque id magnum est miraculum: nam & alii affectus quorundam membrorum quibus inhærescunt, indeque accenduntur, proprii sunt & periculosi. *βουβῶνες id est inguinum tumores*, pestiferi & permaligni, jecoris soboles sunt, nullaque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, nervorum labes est, comitialis morbus caput obsidet. pari igitur ratione & Syncopa, cordis & vitæ ægritudo est. quicunque vero stomachi affectum Syncopam esse opinantur, quoniam cibis vinoque in nonnullis & frigida vires refectæ sunt, & ægritudo sublata, iidem mihi videntur capillorum capitis & cutis affectum esse Phrenitin opina-

a Χειμῶνος δὲ Petit. emend. b Φθίνες Henisch. c Θῶμα Henisch. d Ὅλος Henisch. e ἡ γὰρ συγκοπὴ, ὦ κύφων κακοῦ ἐστι οὔνομα. &c. Petit. emend. f Οὐ Henisch. g Πρήγματος Henisch. rep. in MS. h Θῶμα Henisch. rep. in MS. i Μερῶν Henisch. rep. in MS. k Παραμένει Henisch. rep. in MS. οἷσι παραμένειν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. l ὧδε Henisch. & Petit. repp. in MS. qui & emend. m id est τοῦ ζωτικοῦ Petit. n Δυνάμιος Henisch. o ἐπέστη Henisch. rep. in MS.

1 Sed si à latere eum tussi *Henisch.* 2 Dolor lateris. *Henisch.* 3 Hyeme vero phlegmonis &c. *Petit.* emend. 4 Infestior *Henisch.* 5 De incisione vitalium ut *pereleganter interpretatur* Gregorius Magnus Dialogor. lib. 3. cap. 33. συγκοπὴ enim παρὰ τὸ συγκόπτειν à concidendo, utpote quæ nexus animæ & corporis subitò abscindat. *Petit.* 6 Vocabulum, quo appellaretur, invenit: sane syncope celeriter opprimentis mali nomen est. quid igitur majus, an promptius Syncope ad perdendum? *Petit.* emend. 7 Dii vestram fidem, *Henisch.* 8 Vi & potentiâ? *Henisch.* 9 Capitalius *Henisch.*

A τῆ δέρματος νῦσον ἡγέεσθαι, ὅνεκεν κουρῇ καὶ τέγξι αὐτῶν ῥηΐζουσι οἱ φρενιτικοί. ἀλλὰ γὰρ τῆς καρδίης [a] γείτονημα [b] καίριόν ἐστι ὁ στόμαχος, ἐξ ὅπερ ἕλκει [c] ἡ καρδίη οἰκεῖον ἢ ἀξύμφορον. καὶ γὰρ καὶ διὰ πνεύμονος ἕλκει πνεῦμα εἰς ἀναπνοὴν ἡ καρδίη, ἀλλ' οὐχὶ πνεύμων ἐξ ἴσης ἀρχῆς ἀναπνέει. οὐ γὰρ ἐν τοῖσι ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες, ἀλλ' ἔνθα [d] ἀρχὴ ζωῆς ἦν καὶ ἰσχύος. [e] στόμαχος δὲ, οὔτε ἀρχὴ, οὔτε [f] χωρίον ζωῆς· βλαβήσεται δέ τις διὰ ἀτονίην. καὶ γὰρ καὶ τὰ [g] καρδιοβόλα βρώματα, οὐ τὸν στόμαχον σίνεται, ἀλλὰ δι' αὐτέου τὴν καρδίην· B ἐπεὶ καὶ οἱ ἐπὶ τοῖσδε θνήσκοντες, σημεῖα ἴσχουσι καρδίης πάθεος, σφυγμοὺς μικροὺς, ἀδρανέας, πάταγον τῆς καρδίης, ἐπὶ πηδήσι καρτερῇ· σκοτόδινος, λειποθυμίη, νάρκη, καὶ παρέσιες μελέων, ἱδρῶς ἄσχετος [h] πουλὺς, ψύξις, ὅλου ἀναισθησίη, ἀφωνίη. τί δὴ τὸν στόμαχον πάσχειν πάθεα ἄλλα ἢ αὐτέου ἴδια; ναυτίη, ἔμετος, ἀποσιτίη, λύγξ, ἐρεύξιες, ὀξυρεγμίη· ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι, καὶ [i] αἰσθήσιες ὀξύτεροι, ὡς [k] ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι μᾶλλον ἢ πρόσθεν· καὶ γνώμη εὐσταθέστεροι, καὶ ψυχῇ καθαρώτεροι, καὶ τάδε οὐκ εἰς τὰ παρεόντα μοῦνον, καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες. C μὴ οὖν καὶ αἵδε στομάχου αἱ δυνάμιες, ἀλλὰ καρδίης· ἔνθα καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ φύσις αὐτέης ἦν, [l] εἰς ἣν [m] καὶ τὸ πάθος ἢ τῶν τῇδε δυναμίων. ἔστι δὲ [n] τῆς [*] [o] νόσου ἥδε ἡ ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος ἐπ' αἰτίῃ ψύξι καὶ ὑγρότητι. καὶ γὰρ ἄθερμοι, καὶ τὰ εἴσω καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἄδιψοι, καὶ ψυχρὸν ἀναπνέουσι, κἢν ἐν μεγάλοισι καὶ καυσώδεσιν ἔωσι πυρετοῖσι, ἐξ ὥσπερ ἐξάπτεται ἡ ξυγκοπή. εὖτε μὲν γὰρ ἔρρωται ἡ φύσις, καὶ ἐστὶν εὔκρατος, πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει, καὶ ὑγρῷ, καὶ πνεύματι, καὶ στερεοῖσι, καὶ τῇ τούτων εὐταξίῃ, καὶ ξυμμετρίῃ, ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἄνθρωπον· D ἢν δὲ τῆς φύσιος ὁ δεσμὸς, τουτέστι ὁ τόνος λυθῇ, τότε γίγνεται τὸ πάθος. κατάρχει δὲ αὐτέου, καῦσος, [p] ὅς ἐστι τοιόσδε.

ΚΕΦΑΛΗ δ'.

Περὶ [q] Καύσου.

Πῦρ μὲν πάντῃ καὶ δριμὺ καὶ λεπτόν· μάλιστα δὲ τὰ εἴσω. ἀναπνοὴ θερμὴ, ὡς ἐκ πυρός· ἠέρος ὁλκὴ μεγάλη, ψυχροῦ ἐπιθυμίη, γλώσσης ξηρότης, αὐασμὸς χειλέων καὶ δέρματος, ἄκρεα ψυχρὰ, E οὖρα χολόβαφα [r] κατακορέως, ἀγρυπνίη, σφυγμοὶ πυκνοὶ, σμικροὶ, ἔκλυτοι· ὀφθαλμοὶ εὐαγέες, λαμπροὶ, ὑπέρυθροι· προσώπου εὐχροίη. ἢν δὲ ἐπιμᾶλλον αὔξῃ τὸ πάθος, μέζω τὰ πάντα καὶ κακίω· σφυγμοὶ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι, πῦρ ξηρότατον καὶ δριμύτατον, γνώμη παράφορος, πάντων ἀγνωσίη, διψώδεες, ψαύσιη ψυχροῦ ἐπιθυμίη, τοίχου, ἐσθῆτος, ἐδάφεος, ὑγροῦ· χεῖρες ψυχραὶ, θέναρα θερμότατα, ὄνυχες πελιδνοὶ, ἀναπνοὴ πυκινὴ, νοτὶς περὶ μέτωπα καὶ κληῗδας. ἢν δὲ ἐς ἄκρον ξηρότητος καὶ θερμασίης ἵκῃ ἡ φύσις, F τὸ μὲν θερμὸν ἐς ψυχρὸν, ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς [s] ἐπομβρίην τρέπεται. αἱ γὰρ τῶν πρηγμάτων

a Pro γείτων Petit. b Καίριον in Henisch. c Τῇ καρδίῃ Henisch. rep. in MS. d ἡ ἀρχὴ Henisch. e Στόμαχος Henisch. rep. in MS. f Χωρίον Henisch. g Καρδιοβόλα Henisch. h Πουλὺς Henisch. i Καὶ αἰσθήσιες ὀξύτεραι Petit. rep. in MS. k ἀκοῦσαι Henisch. rep. in MS. l Ἐς Petit. emend. m Supple καρδίην Petit. n ἡ δὲ Henisch. οἷς. Henisch. rep. in MS. o Νοῦσος Henisch. rep. in MS. * deleantur ἡ τῆς νόσου utpote superflua. Petit. emend.

p Ὅς ἐστι Henisch. q Καύσου Henisch. & Petit. rep. in MS. r Κατακορέως Henisch. rep. in MS. s Ἐπομβρίην Henisch. rep. in MS.

A opinari: quoniam capillorum detonsione & [2] cutis irrigatione phrenitici relevantur. [2] verum cordi stomachus vicinus perniciosus est, unde io cor tam noxia quam utilia derivantur. etenim per pulmonem etiam, ut spiret aërem cor accersit, veruntamen pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est, quum facultates non in instrumentis, sed ubi est fons vitæ atque roboris, statuantur. at Stomachus, vitæ neque principium, neque sedes est: aliquis tamen ab ejus imbecillitate lædi potest. nam & cibi cordi nocentes, non Stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. siquidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræsentant, B arteriarum motus parvos, debilesque, cordis concussionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionemque, copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationem in toto corpore, sensus vocisque privationem. dicendumne est hæc Stomachum perpeti? sed quænam ei propria? nausea, vomitus, ubi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. illi præterea quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habent, ut videant [3] & exaudiant plus quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde noo tantum præsentia declarant, verum etiam futura verissima C divinatione prædicunt. [4] nonne igitur & hæ Stomachi potestates sunt? herculè minimè, sed cordis, ubi & anima & ejus natura inhabitat, ad quod & virtutum ibi sitatum calamitas pertinet. hujus vero morbi est tenoris naturæ destructio auctore frigido humidoque: quippe hoc oppressi intus, & in cute refrigescunt, non sitiunt: frigidum spirant, quamvis magnis ac perurentibus febribus, unde ipsa Syncopa dependet, affligantur. natura enim robusta, & probè temperata, omnia superat, omnibus dominatur, ac per humorem, & spiritum, & solida, horumque omnium convenientem ordinem & modum, hominis vitam administrat. quod si na- D turæ nexus, id est tenor, dissolutus sit, tunc affectus oritur, cujus prægrediens causa est *καῦσος* *id est* [5] *febris urens vel ustoria.* is vero hujusmodi est.

CAPUT QUARTUM.

De Causo id est febre ustoria.

Ignis passim & acer & [6] tenuis est: sed intus maximè. spiritus, tanquam ab igne, calidus: aëris vehemens attractio, frigidi cupiditas, lingua arida, in labiis & cute squalor: algent extrema, lo- E tium quam biliosissimum, insomnietas, arteriarum motus crebri, parvi, imbecilli: oculi puri, lucentes, subrubri: facies bene colorata. quod si morbus ulterius crescat, omoia majora & sæviora fiunt. arteriæ mioimis motibus & creberrimis agitantur: ignis aridissimus & acerrimus. mens delirat, [7] omnia ignorat. siticulosi fiunt, omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pavimentum, humorem. manus frigent, sed palmæ perquam calidæ: ungues livent. spiratio crebra est, roscidus humor circa frontem & jugula. quum ad summam ariditatem caloremque corporis natura pervenerit, F tum calidum in frigidum, squalor in [8] imbrem coovertitur. rerum namque ad maximam molem

[1] Ipsorum irrigatione. *Henisch.* [2] Sed enim Stomachi vicinitas cordi permagni interest. *Henisch.* [3] Ut *Henisch.* [4] Numne *Henisch.* [5] Comburens febris *Henisch.* [6] Acutus *Petit.* [7] Neminem agnoscit. *Henisch.* [8] Hydropem *putat* Aretæus. *Petit.*

A τῶν ἐς τὸ ἔσχατον ἐπιπέσῃς, εἰς τὴν ἐναντίην ᵃ μεταβάλλουσι ἰδέην. ᵇ ἐπὴν οὖν λυθῇ τῆς φύσιος τὰ δεσμά· τόδε ἐστὶ ἡ συγκοπή· τότε ἱδρὼς ᶜ ἄσχετος πάντῃ τοῦ σώματος, ἀναπνοὴ ψυχρὴ, ᵈ ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλὺς, ἄδιψοι. ἐξήρανται γὰρ τ᾽ ἄλλα. ἀτὰρ καὶ τὰ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος· οὖρα λεπτὰ, ὑδατώδεα· κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρὴ, ἔστι δὲ καὶ οἷσι ὑποφέρει βραχέα χολώδεα, πουλὺς πλάδος. ᵉ διαρρέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα· καὶ ἀπὸ πάντων ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή· ψυχῆς κατάστασις, αἴσθησις σύμπασα καθαρὴ, B διάνοια λεπτὴ, γνώμη μαντική. προγινώσκουσι μὲν οὖν πρώτιστα μὲν αὑτοῖσι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγήν· ἔπειτα τοῖσι παρεοῦσι προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα· οἱ δὲ ᶠ αὐτέοις μὲν ἔσθ᾽ ὅτε, καὶ ἄλλο ᵍ φασὶ δοκέουσι· τῇ ἀποβάσει δὲ τῶν εἰρημένων ʰ θωμάζουσι ὤνθρωποι. μετεξέτεροι δὲ καὶ προσλαλέουσι τῶν κατοιχομένων τισὶ, τάχα μὲν παρεόντας ⁱ ὁρεῦντες αὐτοὶ μοῦνοι, ὑπὸ λεπτῆς καὶ καθαρῆς αἰσθήσιος· τάχα δὲ ᵏ αὐτοῦ τῆς ψυχῆς προγινωσκούσης, καὶ διηγευμένης τοὺς ἄνδρας οἷσι ξυνέσονται. πρόσθεν μὲν γὰρ ˡ ἐν ἰλυώδεσι τοῖσιν ὑγροῖσιν ἦεν καὶ ζόφῳ· ἐπεὶ δὲ τάδε ᵐ ἐξήντλησεν ἡ νοῦσος, καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν C τὴν ⁿ ἀχλὺν εἷλε, ὁρέουσι τά τε ἐν τῷ ἠέρι, καὶ γυμνῇ τῇ ψυχῇ γίγνονται ᵒ μάντιες ἀτρεκέες· οἱ δὲ ἐς τοσόνδε λεπτότητος ὑγρῶν καὶ τῆς γνώμης ἀφιγμένοι οὐ μάλα τι περιγίγνονται, ᵖ ἐξηερωμένης ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμιος.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Χολέρης.

Ἡ χολέρη, παλίνορσός ἐστι φορὴ τῆς ὕλης τῆς ἐν τῷ παντὶ ἐς τὸν στόμαχον, καὶ τὴν κοιλίην, καὶ τὰ ἔντερα, ὀξύτατον κακόν· διεκθέει δὲ ὕπερθεν D μὲν ἐς ἔμετον τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀλιζόμενα· διὰ δὲ τῆς κάτω διεξόδου τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ τοῖς ἐντέροις ὑγρά. ἰδέην δὲ τὰ πρῶτα μὲν ὑδατώδεα τὰ δι᾽ ἐμέτου· τὰ δὲ δι᾽ ἕδρης, κόπρανα ὑγρὰ, δυσώδεα· ᑫ ἀπεψίης γὰρ ξυνεχέες ʳ αἱ τῆσδε προφάσιες· ἢν δὲ τάδε ἀποκλυσθῇ, φλεγματώδεα, ἔπειτα χολώδεα, τὰ πρῶτα ˢ μέρη, ᵗ ῥηϊδίως ἄπονος· ἔπειτα δὲ ξὺν ἐντάσεσι μὲν ὁ στόμαχος, γαστὴρ δὲ ἐπὶ στρόφων· ἢν δὲ ἐς τὸ κάκιον ἐπιδιδῷ, καὶ στρόφοι ᵛ μέζονες, λειποθυμίη, ἔκλυσις ˣ μελέων, ἀπορίη, ἀποσιτίη· ἢν δέ καί τι προσενέγκωνται, πολλῷ ῥοίζῳ ξὺν ναυτίῃ ἐς ἔμετον ʸ διεκθέει ξανθὴ χολὴ κα- E τακορέως καὶ τὰ διαχωρήματα ὅμοια· σπασμοὶ, ξυνολκαὶ μυῶν τῶν ἐν τῇ κνήμῃ, καὶ βραχιόνων· δάκτυλοι καμπύλοι, σκοτόδινοι, λὺγξ, ὄνυχες πελιδνοὶ, κατάψυξις ἄκρεα ψυχρὰ, καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες· ἢν δὲ ἐς τελευτὴν ἥκῃ τὸ κακὸν, ἀτὰρ ἱδροῖ ὥνθρωπος· χολὴ μέλαινα ἄνω καὶ κάτω. οὖρα ᶻ σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ· ἀλλ᾽ οὐδὲ οὖρον ἀλίζεται ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον τῶν ὑγρῶν μετοχετεύσιος· ἀφωνίη, σφυγμοὶ σμικρότητι καὶ πυκνότητι, ᵃ ὁκόσοι ἐπὶ ξυγκοπῇ· ἐντάσιες ἔμετοι ᵇ ξυνεχέες F κενε-

a Μεταβαίνουσι Henisch. b Ἐπὶ οὖν Henisch. rep. in MS. c Τοῦ σώματος πάντη ἄσχετος Henisch. rep. in MS. d Ἀτμὸς ἀνὰ ῥινῶν πολύς, vapor per cutem multus Petit. emend. e Διαῤῥεῖν Henisch. f Αὐτέοις Henisch. g Ἀλλοφάσσουσι. id. delirare Petit. emend. h Θωμάζουσιν Henisch. rep. in MS. i Ὁρεῦντες Henisch. k Αὐτοῦ Petit. emend. l Fortasse ἦν ἰλυώδεσι ὑγροῖσι. Petit. m Ἐξήντλησε Henisch. n Ἀχλὺν εἷλεν ὁρέουσι Henisch. Ὁρέουσι vident. Petit. emend. o Μαντιες Henisch. p Ἐξηερωμένης Henisch. & Goupyl. repp. in MS. q Ἀπεψίης Henisch. rep. in MS. r καὶ τῆσδε Henisch. s Τὰ πρῶτα μέν. Petit. emend. t Ῥηΐδιος Henisch. & Goupyl. rep. in MS. v Μείζους Henisch. rep. in MS. x Μελέων Henisch. Ἀπορίη, ἀπορίη Henisch. rep. in MS. y Διεκθεῖ Henisch. z Σχεθεῖσα κύστι Henisch. rep. in MS. σχεθεῖσα Petit. rep. in MS. οὖρα σχεθείσης κύστιος ὑπὸ σπασμοῦ vel οὖρα οὐκ ἀφίει σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ Urina suppressa ob convulsionem vesicæ Petit. emend. a Ὅσοι, vel ὅσοις Petit. b Ξυνεχέες κενεαὶ Henisch. & Goupyl. repp. in MS.

A molem incrementa in contrarium statum prolabuntur. ubi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea Syncopa est. tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. spiratio frigida est, [1] vapor è naribus multus exhalat. siti non vexantur: cætera enim exaruerunt. quin etiam alia instrumenta sitiunt, os & gula: urina tenuis & aquea redditur. alvus plurimum adstricta est: nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descendunt. copiosa & [2] aliena humiditas redundat, ossa quoque tabescentia diffluunt: & undique, ut in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. animus stabilis & constans est: sensus B omnis purus & integer, subtile ingenium, mens vaticinando idonea. primum quidem se ipsos de vitâ migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denuntiant. nonnulli vero interdum eorum dictis fidem non habendam putant, sed dictorum eventus homines in eorum admirationem concitat. aliqui præterea ex his cum quibusdam vitâ defunctis sermonem habent, fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes, aut forte ipsorum animo viros cum quibus versaturi sunt, prænoscente atque enarrante. quippe antea in lutulentis humoribus & caligine demersus erat: quos ubi morbus exhausit, & ab C oculis tenebras detersit, quæ in aëre fiunt prædicant, exutoque sordibus animo, veracissimi vates efficiuntur. sed quorum succi & ingenium adeo extenuati sunt, ii non diu admodum solent esse superstites, quum eorum vitalis potentia jam [3] in aërem cesserit atque abierit.

CAPUT QUINTUM.

De Cholera.

Cholera est materiæ a toto corpore in gulam, ventriculum & intestina retro fluens motio: vitium acutissimum. suprà enim per vomitum e- D rumpunt, quæ in ore ventriculi & gula congesta fuerant: infra dejiciuntur humores in ventriculo intestinisque natantes. in primis quæ evomuntur, aquæ similia sunt: quæ anus effundit, stercorea, liquida, tetrique odoris sentiuntur. siquidem longa cruditas id malum excitavit quod si per Clysterem elevantur, primò pituitosa, mox biliosa feruntur. initio quidem facilis morbus est, dolore vacans: postea verò tensiones in ore ventriculi & gula, tormina in ventre nascuntur. si magis sæviat morbus, & tormina augescant, anima deficit, membra resolvuntur, cibos exhorrent, [4] mens consternatur. si quid acceperint, E cum magno tumultu nausea & vomitus invadit, tum sincerè flava bilis expellitur; dejectiones quoque similes sunt: nervi tenduntur, tibiarum brachiorumque musculi convelluntur; digiti incurvantur: vertigo oboritur, singultiunt: Ungues livent, algent extrema, totum corpus rigore concutitur. si malum ad ultimum venit, tum verò ægrotus sudore perfunditur: bilis atra supra infraque prorumpit. convulsione impedita vesica, lotium cohibetur, quod tamen, quum in intestina humores deriventur, abundare non potest: voce privantur, arteriarum pulsatus minimi sunt ac frequentissimi; cujusmodi in Syncopa proposuimus. conatus ad vo- F men-

[1] Magnum nares volvunt anhelitum id est, siti &c. *Henisch.* [2] Mador ingens *Henisch.* [3] Quasi consecrata &c. non jam humana sed divina abierit. [4] Animus *Henisch.*

κεναὶ, προθυμίαι τεινεσμώδεες, ξηραὶ, ἄχυλοι· θάνατος [a] ἐπώδυνος καὶ οἴκτιστος, [b] σπασμῷ καὶ πνιγὶ, καὶ ἐμέτῳ κενῷ. φέρει μὲν τὸ πάθος, [c] ὥρη μὲν θέρος, δεύτερον δὲ φθινόπωρον, ἦρ ἧσσον, χειμὼν ἥκιστα· ἡλικίαι δὲ, αἱ τῶν νέων καὶ [d] ἀκμαζόντων, γῆρας ἥκιστα, παιδία δὲ, τουτέων μᾶλλον, ἀλλ' οὐ θανατώδεα.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Εἰλεοῦ.

Ἐντέροισι γίγνεται μὲν φλεγμονὴ, ὀδύνην ὀλεθρίην ἐμποιοῦσα. θνήσκουσι γὰρ μυρίοι στρόφοισι καρτεροῖσι· ἐγγίγνεται δὲ καὶ πνεῦμα ψυχρὸν, δεχρὸν, οὔτε κάτω περῆσαι ῥηΐδιον, οὔτε ἄνω [e] ἀνελθέμεναι· μίμνει δὲ ἐπιπολὺ εἰλεόμενον, ἐν ἐλίγγησι τῶν ἄνω ἑλίξεσι· τοὔνεκα καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔσχεν εἰλεόν. ἢν πρὸς τοῖς στρόφοις δὲ καὶ [f] πίεσις, καὶ μάλθαξις τῶν ἐντέρων ἔῃ, καὶ πουλὺ τὸ ὑποχόνδριον ὑπερέχῃ, [g] χορδαψὸς [h] τὸ τοιοῦτόν ἐστι οὔνομα· δι' ἕψησις μὲν γὰρ ἡ μάλθαξις· χορδὴ δὲ ἐντέρων ἐπώνυμον. καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα τὸ μεσεντέριον ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν, τὰ μεσηγὺ νεῦρα καὶ τὰ ἀγγεῖα, καὶ τοὺς ὑμένας τοὺς ἀνοχῆας τῶν ἐντέρων. αἰτίη δὲ [i] εἰλεοῦ, συνεχὴς μὲν διαφθορὴ σιτίων πολλῶν τε καὶ ποικίλων, καὶ οὐ [k] ξυνηθέων, καὶ ἄλλη ἐπ' ἄλλῃ ἀπεψίη, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι [l] εἰλεώδεσι, [m] ὁκοῖόν τι μέλαν [n] σηπίης. οὐκ ἀδόκητος [o] δὲ πληγὴ, ἢ ψύξις, ἢ ψυχροποσίη ἐφ' ἱδρῶτι, [p] ἀθρόη ἢ χανδόν· καὶ ὅσι δὲ ἔντερον ἐς τὸν ὄσχεον ξὺν κόπρῳ κατέβη, καὶ οὐκ ἀνώσθη ἐς τὴν κοιλίην, ἀλλ' ἀνελήφθη βίῃ, τουτέοισι ἔθος ἐπιφλεγμαίνειν τὰ κάτω ἔντερα· ξυνήθες δὲ τὸ πάθος παιδίοισι, [q] οἷσπερ ἂν καὶ ἀπεψίη ᾖ, καὶ τὸ βλάβος [r] διαδιδράσκουσι· μᾶλλον δὲ, διά τε τὸ ἔθος καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν ἐντέρων· ὀλισθηρὰ γάρ· γέροντες δὲ, οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, περιγίγνονται δὲ ἥκιστα· ὥρη θέρος τίκτει μᾶλλον ἦρος, φθινόπωρον δὲ χειμῶνος, ἀμφοῖν δὲ ἔτι μᾶλλον θέρος. [s] πολλοῖσι μὲν οὖν ἐπὶ [t] τούτοισι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα· μετεξετέροισι δὲ καὶ [v] πῦος ἐγγίγνεται, καὶ αὖθις μελανθὲν ποτε τὸ ἔντερον καὶ διασαπὲν ἐξέπεσε, καὶ οὕτως ἐξέλιπον. ξύνεστι δὲ αὐτέοισι, ἢν μὲν ἐπιεικὴς [x] εἰλεὸς ἔῃ, πόνος ἑλισσόμενος, στομάχου πλάδος, ἔκλυσις, μαλακίη, ἐρεύξιες κεναὶ καὶ οὐδὲν ὠφελοῦσαι, κοιλίη ὑποβορβορύζουσα φύσησι, ὁδοιπορίη [y] μεσφὶ ἕδρης, διέξοδοι δὲ ἀτελέες· ἢν δὲ [z] ἐπὶ πᾶσιν ἴσχῃ ὁ εἰλεὸς, πάντων ἄνω ἡ φορὴ, πνευμάτων, [a] φλέγματος, χολῆς. [b] ἐμέουσι γοῦν τάδε ἔξωχροι, ψυχροὶ τὸ πᾶν σκῆνος· πόνος πουλὺς, ἀναπνοὴ κακὴ, [c] διψαλέοι· ἢν δὲ καὶ θνήσκειν μέλλωσι, [d] ἱδρὼς ψυχρὸς, δυσουρίη, ἕδρη ἀπολελημμένη, ὡς μηδὲ ἰσχνὸν ἔλασμα διελάσαι· κόπρον ἐμέουσι, ἄνθρωποι ἄφωνοι, σφυγμοὶ

mendum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad dejiciendum prompta, *quam* τεινεσμὸν *Græci vocant*, sicca tamen, nihilque ſucci egerens. mors demum ſequitur doloribus plena & miſeranda per convulſionem, ſtrangulatum & inanem vomitum. id genus maximè Æſtate graſſari conſuevit: ſecundo per Autumnum, minus Vere, Hyberno tempore minimè. inter ætates autem juventa, & ea quæ robuſtior eſt, hoc ferè corripiuntur: ſenecta rariſſimè: pueri magis, quam Senes. ſed non mortiferè.

CAPUT SEXTUM.

De Hilco Græcè vocato, Latinè Volvulo.

Phlegmone in inteſtinis gignitur, pernicioſum dolorem movens quippe innumeri torminibus acerbiſſimis necantur. in hiſce & frigidus flatus & lentus colligitur, nec infrà, nec ſuprà facile penetrans. commoratur autem diu, perque ſuperiorum inteſtinorum anguſtos anfractus revolvitur. unde & affectus, εἰλεοῦ, *Latinè volvuli*, nomen accepit. quod ſi ad tormina compreſſio, & remollitio inteſtinorum acceſſerit, multumque imum ventrem ſuperaverit, id vero jam χορδαψὸς eſt. quod nomen ultimâ parte elixationem remollitionemve ſignificat: χορδὴ autem inteſtinorum vocabulum eſt. Græci enim veteres μεσεντέριον *id eſt lactes* nominarunt ἐπιχορδίδα. nervos ſcilicet interjacentes, & vaſcula, & membranas, quæ inteſtinorum ſtabilimenta & fulcimina ſunt. volvuli cauſa eſt perpetua ciborum multorum, diverſorum inuſitatorumque corruptio, & alia ſuper aliam cruditas: præcipuè ab eſu ciborum, qui volvulum excitare conſueverunt: quale eſt ſepiæ atramentum in ferculis ſumptum. idem exiſtimandum de plaga eſt, de frigore, de frigidæ potione, ſi, dum quis ſudat, eam largè abundeque ingurgitaverit. ad hæc iis volvulus accidit, quibus inteſtinum cum ſtercore in ſcrotum procidit, neque in ventrem repulſum, ſed per vim retentum fuit, his inferiora inteſtina Phlegmone vexari ſolita ſunt. pueros hic affectus crebrò malè habet, utpote quos ſæpe cruditas infeſtat. hi tamen ſæpius etiam ſaneſcunt, cum ob conſuetudinem, tum ob humiditatem inteſtinorum. lubrica enim ſunt. ſenes rarò afficiuntur, ſed multo pernicioſius. æſtas magis quàm ver hujus mali referta eſt, autumnus quàm Hyems: æſtas utrumque ſuperat. multi quidem vi torminum repentè intereunt: aliis inteſtinum ſuppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt. Mediocrem volvulum hæc ſymptomata comitantur, [1] dolor oberrans, in Stomacho humiditas ſuperans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes: alvus flatibus perſtrepens, qui ad podicem uſque properant, ſed ibi exitus intercluditur. ſin autem ex toto volvulus occupet, omnia ſurſum petunt, flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt. fiunt perpallidi, frigent toto corpore, acerbo dolore cruciantur, malè ſpirant, ſitiunt. quibus verò jamjam mors inſtat, gelidus ſudor emanat, urina difficulter exit: anus tam arctè clauſus eſt, ut neque vel tenuem acum poſſis adigere: ſtercus per os redditur: vox aboletur, arteriæ rarò

a Ἐπώδυνος *Henisch.* b Σπασμὸς *Henisch.* rep. in MS. c ὥρη μὲν θέρος *Henisch.* rep. in MS. d Ἀκμαζόντων *Henisch.* rep. in MS. e Ἀνελθέμεναι *Henisch.* f Ἔψησις *Petit.* emend. g Χορδαψὸς *alii* ἀπὸ τῆς ἑψήσεως, *id eſt*, elixatione & χορδῆς inteſtino. verum potius ex ἅπτω, *id eſt*, contingere atque coaleſcere & χορδὴ. *Petit.* h Δι τὸ *Henisch.* rep. in MS. i Εἰλεοῦ *Henisch.* k Ξυνηθέων *Henisch.* rep. in MS. l Εἰλεώδεσι *Henisch.* ἰλαιώδεσι *Scaliger* emend. ἰλαιώδεσι ſupple σιτίοις. *Petit.* m Ὁκοῖόν τι μέλαν σηπίης *Petit.* emend. n Σηπίησι Henisch. rep. in MS. o Οὐδὲ *Henisch.* rep. in MS. p Ἀθρόην *Henisch.* rep. in MS. q Οἷσπερ Henisch. rep. in MS. r Διαδιδράσκουσι, *Scaliger* emend. s Πολλοῖς *Scaliger* emend. t Τοῖσι τοιοῖσι Henisch. rep. in MS. v Πόνος Henisch. rep. in MS. x Εἰλεὸς Henisch. y Μέχρι *Henisch.* rep. in MS. z Ἐπίβαιον *Petit.* emend. *tuncque ſenſus eſt* ſi vehementior fuerit volvulus. a Φλέγματος Henisch. rep. in MS. b Ἐμέουσι Henisch. c Διψαλέοι Henisch. aſt διψαλέοι *Scaliger* emend. d Ἱδρῶς *Henisch.* aſt ἱδρὼς *Scaliger* emend.

[1] Dolor oberrans in Stomacho, mador, exolutio &c. *Henisch.*

A μὲν ἀραιοὶ, σμικροί· πρὸς θανάτῳ δὲ σμικρότατοι, καὶ πυκνότατοι, καὶ ἐκλείποντες. τάδε μὲν ὦν τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι [a] ξυνεμπίπτει. ἀτὰρ καὶ κώλῳ τὰ αὐτὰ πάθεα γίγνεται, καὶ τὰ ξυνόντα ὁμοῖα, καὶ ἡ αὐτὴ συμμορφή· τουτέων δὲ μετεξέτεροι διαδιδράσκουσι κοτε, ἢν [b] πῦον [c] ἐγγένηται τῷ κώλῳ. αἰτίη δὲ τὸ βάθος τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου. πόνος δὲ ἰσχνὸς μὲν, ἠδ' ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι· πλάδος δὲ καὶ βάρος ἴσχον ἐπὶ τῷ κώλῳ. διαΐσσει δὲ ὁ πόνος, ἄλλοτε μὲν ἐς τὰ πλευρὰ ἄνω, ὅτε φαντασίη ἐγγίγνεται πλευρίτιδος· καὶ γὰρ καὶ πυρεταίνουσι οἵδε· ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τῇσι [d] νόθῃσι ἐνθάδε καὶ ἔνθα, ὡς δοκέειν τὴν ὀδύνην ἥπατος ἢ σπληνὸς ἔμμεναι, [e] αὖθις κοτε ἐν τοῖσι κενεῶσι. πολλὸν γὰρ τὸ κῶλον καὶ παντῇ [f] εἵλικας μετεξετέροισι δὲ, [g] καὶ ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον ἐρείδει, καὶ ἐς μηρούς, καὶ διδύμων [h] κρεμαστῆρας. ἐπὶ δὲ τοῖσι κωλικοῖσι, [i] ἔμετοι πλεῦνες κενοὶ, τὰ δὲ ἐμεύμενα, [k] λεπτὰ, χολώδεα, ἐλαιοειδέα· ἔστι δὲ τοῖσδε κίνδυνος τοσόνδε ἀσινέστερος, ὁκόσον καὶ τὸ κῶλον τῶν λεπτῶν ἐντέρων σαρκοειδέστερον, καὶ παχύτερον, καὶ ἀνεξικακώτερον.

B C

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ὀξέων παθῶν.

Τῶν ἀπὸ καρδίης οἱ ἀπὸ ἥπατος, οὐκ ὠκύτεροι μὲν, ἐπιπονώτεροι δὲ θνήσκουσι. ἔστι γὰρ [l] αἵματος πῆγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ· ἢν δὲ ἐν τῇσι πύλῃσι αὐτῆς ξυμπέσῃ τις θανάτου αἰτίη, οὐ μεῖον ὀξέως ἢ οἱ ἀπὸ [m] καρδίης θνήσκουσι· ὑμέσι γὰρ καὶ τόνοισι ἐπικαίροισι καὶ λεπτοῖσι, καὶ φλεψὶ μεγάλῃσι ξυϋφανται τὰ μέρεα. [n] ὡς δὲ καὶ τῶν σοφῶν ἀφηγέονταί τινες, καὶ ψυχῆς ἐπιθυμίης [o] τῇδε ἐγκάθηται. αἱμορραγίη μὲν γὰρ ὑπερέχει πάντων πολλόν. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν, ἧπαρ γίγνεται· οὐ ἐν αὐτῷ μεγάλη μὲν φλεγμονή, οὐ κάρτα ξυνεχέως, οὐδὲ ἐν τοῖσιν ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία· φθάνει γὰρ ἐξελθὼν τοῦ ζῆν ἄνθρωπος· σμικροτέρη δὲ θαμινά· τοίνυν διαδιδράσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, μακρότερα δὲ νοσέουσι. ἔργου γὰρ αὐτέου τοῦ κατὰ τὴν ἐξαιμάτωσιν, οὐκ ἔστιν ἀνάπαυλα, οὐδὲ ἀμβολή· ἐπὶ δὲ τὴν καρδίην, καὶ τὰ νέρθεν τοῦ διαφράγματος ἐκλεύθην γὰρ τοῦ αἵματος ἀφέσιες· ἢν ἐπὶ [p] μέζονι αἰτίῃ πληγῇ ἢ διαφθορῇσι ξυνεχέσι πολλῶν καὶ κακῶν σιτίων, καὶ οἰνοφλυγίῃ, ἢ ψύξει καρτερῇ, καὶ ἐν τῇσι [q] πύλῃσι γίγνεται φλεγμονή, ὤκιστος ὄλεθρος. πῦρ μὲν γὰρ ὑποβρύχιον, ἀλαμπὲς, δριμὺ, σφυγμοὶ νωθροί. πόνου ἰδέη ποικίλη καὶ παντοίη, ἄλλοτε μὲν ἡ ὀδύνη ἐπὶ τὰ δεξιὰ διεληλαμένη, ὡς δοκέειν ὀξὺ βέλος ἐγκέεσθαι· ἄλλοτε δὲ, στρόφῳ ἰκέλη· αὖθις δὲ κοτε, πόνος βαρὺς, βαρύτατος· μετὰ δὲ τῆς ὀδύνης, ἀτονίη, καὶ ἀφωνίη· διάφραγμα καὶ [r] ὑποζωκὸς ἕλκονται. ἀπὸ τῶνδε γὰρ ἄχρις τὸ ἧπαρ ἤρτηται. διὰ τόδε ἐς τὴν κατ' ἴξιν κληΐδα ὀδύνη καρτερή· [s] βὴξ δὲ ἀτελής· προθυμίη

D E F

raro inter initia & parum micant: instante autem morte, minimè, creberrimè, tandem micare desinunt. hæc sunt quæ tenuibus intestinis affectis incidunt. verum & in pleniore intestino, *quod Græci κῶλον vocant*, iidem affectus oriuntur, eademque symptomata eandem formam retinentia. sed nonnulli quibus κῶλον suppurat, hujusce morbi discrimen effugiunt. causa est hujusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est & acutus, in pleniore verò intestino est redundans humiditas, & incumbens gravitas. dolorque modò ad costas usque superiores ascendit, quando & speciem lateralis morbi præ se fert: (siquidem & isti febricitant) modo sub spurias costas in dextram aut in lævam partem [1] descendit, sic ut jecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur. colon namque prægrande est, & quoquoversum se circumvolvens. quidam sunt etiam quibus & in sacro osse dolor inhærescit, & in femoribus, & illis in locis quibus testes appenduntur. *Græci κρεμαστῆρας appellant*. qui hoc genere tentantur, vomitione plerumque inani laborant. quod si quid rejecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. in hoc malo periculum tantò levius est, quanto κῶλον, *id est, laxum intestinum* tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

CAPUT SEPTIMUM.

De acutis Jecoris affectibus.

Quibus jecur malè habet, ii non celerius quam qui corde ægrotant, sed majore cruciatu perimuntur. maxima enim Jecoris pars sanguinis concrementum est. si in hujus autem visceris portis aliqua incidat causa mortifera, æque ac si [2] ex corde laborarent, celeriter consumuntur. ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momenti, grandioribusque venis contexuntur. præterea (ut sapientum quidam prodiderunt) hoc loco appetitricis animæ domicilium est. sanguinis utique profluvia e Jecore omnium maxima fiunt. neque abs re. venarum enim radicatio jecur est. itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: (homo enim vita excedens prævenit) at exiguæ frequentius eveniunt. inde fit, ut mortem quidem evadant, sed longinquo morbo impliciti crucientur. ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor, & ad viscera intra septum sanguis diffunditur. at si qua magna injuria, ut puta verbere, longa ciborum multorum vitiosorumque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione, phlegmone in portis jecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè jugulatur. ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. venarum motus torpent: doloris species variæ & diversæ sunt. nonnunquam enim dextrâ in parte defigitur, adeo ut acutum telum adactum esse videatur: interdum torminibus similis est: rursum verò interdum dolor cum summâ gravitate conjungitur: atque inter dolendum virium debilitas vocisque casus incidit: transversum septum, & interna costarum tunica inferius detrahuntur. quoniam inde jecur suspensum onere suo degravat. proinde ad jugulum e regione oppositum vehemens dolor pervenit. tussicula quædam imperfecta, seu

 potius

a Ξυνεμπίπτει Henisch. rep. in MS. b Νῦν Henisch. rep. in MS. c Ἐγίνονται Henisch. ast ἐγγίνονται Scaliger emend. d Μένον Scaliger emend. e Ἔμμεναι αὖθις Scaliger emend. f Ἄλλως Scaliger emend. g Δὲ καὶ Scaliger emend. h Κρεμαστῆρες Henisch. ast κρεμαστῆρας Scaliger emend. i Κωλικοῖσι ἔμετοι Scaliger emend. k Ἐμεύμενα λεπτὰ Scaliger emend. l Αἵματος Henisch. rep. in MS. m Οἱ καρδίης θνήσκοντες Henisch. n Platonem in Timæo Aretæus intelligit. *Petit.* o Τῇδε Henisch. rep. in MS. p Μέζον Henisch. rep. in MS. q Πύλῃσι Henisch. r Ὑποζωκὸς ἕλκονται ἑλκονται *Petit.* emend. s Βὴξ δὲ ἀτελής· προθυμίη δὲ μύσιν. uno verbo θυμὸς dicitur juxta Hippocr. teste Foës. in Oecon. Hipp. pag. 275. *Petit.* De his signis *inflammati jecoris* vid. Gal. 5. de locis affectis in historiâ siculi Medici.

1 Ascendit. *Henisch.* 2 Ac si corde laborant. *Henisch.*

A μίη δὲ μᾶλλον· κὴν ἐς τέλος κοτὲ ἀφίκηται, ξηρή· ἀνάπνοη κακή. οὐ γὰρ ξυντιμωρέει τῷ πνεύμονι τὸ διάφραγμα, ξυναμαρτέον ἐς ξυναγωγὴν καὶ διάστασιν. πνεῦμα σμικρὸν ἕλκουσι, ἐκπνέουσι μέζον· χροιὴ μελάγχλωροι, μελιβδοειδέες, ἀπόσιτοι. ἢν δέ τι προσενέγκωνται φυσώδεες τῶν ὑποχονδρίων· [a] ἐρύξιες χολώδεες ὀξίζουσι, βρωμώδεες· ναυτίη, [b] διάστασις κενή, γαστὴρ ἀπολελυμένη τὰ πολλὰ χολώδεα, γλίσχρα βραχέα· αἰεὶ δὲ ἐπαυξέα γίγνεται τὰ πάθεα· γνώμη οὐ κάρτα παράφορος, νωθρή, μετέωρος, τετυφωμένη, [c] ὄκνος πολὺς, ψύξις ἀκρέων, τρόμοι, ῥίγεα, λὺγξ B κενὴ, σπασμώδης, ἴκτερος, χολὴ ἄκρητος, χολόβαφοι τὸ πᾶν. ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ [d], καὶ ἄλλως ἔκτεινε συχνούς· ὁκόσοι δὲ ἢ αἱμοῤῥαγίη, ἢ κοιλίης ταραχῇ πολλοῖσι χολώδεσι, ἢ οὔροισι ἀκρήτοισι συχνοῖσι, τὸν ὄλεθρον διήλλαξαν, τουτέοισι [e] δὲ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐς ἀπόστασιν πύει τὸ ἧπαρ τρέπεται. ἢν δὲ ἐπὶ πολλὸν ὑπερβάλλῃ χρόνον ἄνευ ἀποστάσιος, ἐς ὕδρωπα ἄφυκτον τελευτᾷ· διψαλέοι, βραχυπόται, ξηροὶ τὸ σκῆνος, ἀλιπέες. ὀξέων ἐπιθυμίη, ἄπαιος ἡ γεῦσις. τίκτει δὲ τόδε τὸ πάθος φθινόπωρον· σὺν πλήθεϊ ὡραίων, καὶ ποικίλων ἀπεψίη· ἡλικίη δὲ, πρεσβυτέρων μᾶλλον ἀκμή. C

ΚΕΦΑΛΗ. η.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν κοίλην φλέβα ὀξέης νούσου.

Ἀπὸ τῶν πυλέων τοῦ ἥπατος εὐρέα φλὲψ διαίσσει μέσον τῶνδε περάτων. αἰεὶ γὰρ ἐς λεπτὰ καὶ πλεῦνα σχιζομένη, ἐπὶ τέλος ἐς ἀφανέα τῇσι ὄψεσι πάντη τοῦ ἥπατος σκίδναται· τοῖσι δὲ τουτέων πέρασι [f] ἄλλων φλεβῶν περατώσιες [g] κατὰ τὸ σῶμα ξυγκέονται, αἵπερ ἐκ λεπτῶν καὶ πλεόνων, μέζονες, καὶ ἐλάσσονες γίγνονται· ἐπὶ τελέως [h] ἐν μέσῳ τῷ ἥπατι, ἐς μίαν φλέβα μεγάλην συναγείρονται. D ἐντεῦθεν δὲ δοιαὶ ἐξ ἀποσχίσιος γιγνόμεναι, πέρην τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται. ἡ μὲν γὰρ ἄνω τὸν πρῶτον λοβὸν διαπερήσασα, ἐς τὰ κυρτὰ αὐτέου [i] ἐξεφαάνθη· ἔπειτα περήσασα τὸ διάφραγμα [k] ἐμφύνει τῇ καρδίῃ· κοίλη φλὲψ ἥδε καλέεται. ἡ δὲ ἑτέρη, τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήσασα μέχρι τῶν κυρτῶν, ἐπὶ τὴν ῥάχιν [l] ἔξεισι, καὶ τῇδε [m] παρατέταται, μέχρι τῶν ἰσχίων. αὐτὰρ καὶ ἥδε κοίλη. οὔνομα [n] τὸ αὐτὸ, οὕνεκεν μία καὶ ωὑτή ἐστιν ἡ φλὲψ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἴσχουσα. εἰ γάρ τις ἐθέλει, διελάσαι αὖ E ἔλασμα καὶ ἀπὸ τῆς ἄνωθεν τῆς ἐπὶ τὴν καρδίην κοίλης φλεβὸς ἐς τὴν παρὰ τὴν ῥάχιν, καὶ ἀπὸ τῆς ῥάχεος διὰ τοῦ ἥπατος ἐπὶ τὴν καρδίην. ἄνοδος γὰρ ἡ αὐτή. ἡ δὲ οὖν ἡ φλὲψ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἡ ξυμπάσι νοσέει ὀξέσι πάθεσι, καρτεροῖσι· μία γάρ ἐστι πᾶσα· μετεξετέροισι δὲ ἰητροῖσι μούνη δοκέει παρὰ τὴν ῥάχιν νοσέειν, οὕνεκα τῆς ἐς τὴν καρδίην τὰ σημεῖα οὐ προφανέα. ἐντὸς γὰρ τοῦ θώρηκος διατέταται πρὸς οὐδὲν προσισχομένη, ἀλλ' ἐναιωρεομένη τῷ θώρηκι, ἔστ' ἂν ἀπὸ τοῦ διαφράγματος ἐμφύῃ τῇ καρδίῃ· ἢν οὖν τι μεγάλων κακῶν ἴσχῃ τήνδε τὴν φλέβα, F ξυνέκρυψε ἀμπίσχων ὁ θώρηξ. γίγνεται δ' οὖν ἀμφὶ τήνδε τὴν φλέβα καὶ [o] κέδματα· ὅτε ῥηγνυμένη αἱ-

[a] ῥάξιες *Henisch.* [b] Διάζωσις conatus inanis vomendi *Petit.* emend. [c] ὁ ὄκνος *Henisch.* att ὁ *Goupyl.* rep. in MS. [d] Supple ἰκτερος *Petit.* [e] (δὲ) *Henisch.* [f] Ἄλλα *Henisch.* rep. in MS. [g] Unâ voce ἀναστόμωσιν Græci vocant. *Petit.* [h] Ἐπιτελέως δὲ *Henisch.* [i] ἐξεφάνθη *Henisch.* [k] Ἐμφύει. ἄλλως ἐμφύνη *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Ἔξεισι *Henisch.* rep. in MS. [m] παρατέταται *Henisch.* [n] Οὔνομα γὰρ *Henisch.* [o] Galen. in exegesi, exponit τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις. id est: *veteres ex fluxu affectus.* vel in universis articulis, vel propriè circa coxendicem. *Petit.*

A potius tantùm ad tussim inclinatio est. si quando verò tussiunt, nihil reddunt, vitiosè spirant. neque enim pulmoni transversum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aëris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridique permixto infecti sunt, plumbeâ scilicet specie: cibos oderunt: quod si quid sumpserint, eis inflantur præcordia: ructus biliosi, acidi, graveolentes exeunt, nauseant, [1] vomere frustrà conantur. venter solutus multa biliosa excernit, viscida pauca: sed perpetuo augescunt mala. mens haud ita multùm delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities: extrema frigent, tremor ad-**B**est, horrores, singultus inanis, convulsioni similis, morbus regius, pura bilis, totumque corpus bilioso colore suffunditur. quin morbus regius ante septimum diem si apparuerit, plurimos sustulit. quibus autem vel sanguinis profusio, vel per alvum multorum biliosorum exturbatio, vel urina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas jecur his suppurat. quod si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem inevitabilem terminatur. hi siticulosi sunt, parùm tamen bibunt. eorum corpus squalet, pinguedine carens. appetunt acida, sed gustatus sapores non percipit. autumnus hoc malum, fert multorum [2] variorumque **C** fructuum esum sequente cruditate. inter ætates florens ei [3] magis obnoxia est.

CAPUT OCTAVUM.

De Venæ concavæ acuto morbo.

Ab Jecoris portis inter ejus extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues pluresque dum scinditur, denique in tenuissimas visumque latentes toto jecore dispergitur. illarum summis osculis aliæ venarum extremitates committuntur: quæ [4] & gracilibus & pluribus majores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. de-**D**mum in medio jecore in venam unicam grandem coalescunt. inde hæc in duas partitur, quæ jecoris extrema petunt. harum altera superius primam fibram penetrans, in ejus convexa egreditur: mox transversum septum perforans, in cor inseritur. hæc vena concava nominatur. altera vero quintam fibram, quæ inferius jacet, trajiciens, usque in jecoris [5] gibba, ad spinam pervenit, & eo loco ad coxendices usque porrigitur. ea quoque eodem nomine concava nuncupatur: quoniam una & eadem vena est ab initio de jecore exoriens. [6] si quis enim aliquid de superiore venâ cava cordi infixâ in eam quæ juxta spinam protenditur, aut a spina per jecur **E** ad cor velit impellere, eundem descensum ascensumque inveniet. hæc igitur vena (ut arbitror) universa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota una est atque continua. a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur. quoniam ejus quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore sublevata protenditur, donec transversum septum egressa, cordi inseritur. igitur si quod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delite-**F**scit. in hac itaque venâ κέδματα oriuntur. *sunt autem* κέδματα *diuturni affectus ex defluxu materiæ provenientes*, quando sanguis [7] copiosus erumpens, eitisi-

[1] Inaniter distenduntur. *Henisch.* [2] Horeorum variorumque *Henisch.* [3] Maxime *Henisch.* [4] Et *Henisch.* [5] Concava *Henisch.* [6] Si quis enim velit, lamellam trajiciat a superiore venâ cava ad cor pertinente, in eam, quæ per spinam perreptat, & a spinâ per jecur ad cor. idem enim ascensus est. [7] Copiosius. *Henisch.*

[a] αἱμοῤῥαγίη ὤκιστα κτείνει· ὑπερθεν μὲν, διὰ πλεύμονος καὶ ἀρτηρίης [b] ἐκχεομένη, ἢν ἐν τῷ θώρηκι ῥαγῇ· ἢν δὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι [c] περιέχεται, ὡς ἐμπλείειν τὰ ἔντερα, [d] ὥστε πρὶν ἢ καθ᾽ ἓν ἐκφανῆναι τὸ αἷμα, θνήσκουσι οἵδε· ἢν δὲ ἡ κοιλίη πληρωθῇ αἵματος. γίγνεται δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὴν φλέβα, αὐτὰρ καὶ ἥδε ὀξέως κτείνει, ἢν μεγάλη ἔῃ· πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, δακνῶδες, ἐν τῇσι κοιλίῃσι ἀμφοῖν ἐγκαθειργμένον, βραχὺ δὲ μοῦνον ὑπερίσχον, ὡς δοκέειν ἀπτομένῳ λεπτὴν ἔμμεναι θέρμην· ὁ δὲ ἄνθρωπος καίεσθαι δοκέει· σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνότατοι, ὁκοῖόν τε πεπιεσμένοι, καὶ δεδιωγμένοι. ψύξις ἀκρέων, δίψος καρτερὸν, [e] στόματος ξηρότης, προσώπου [f] ἐρύθημα ξὺν ἀχροίῃ· ὑπέρυθροι δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα· ὑποχόνδρια σκληρὰ, ἀνεσπασμένα, ὀδύνη ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον, καὶ παλμὸς τῇσδε παραμήκης, μέχρι τῆς λαγόνος· μετεξετέροισι δὲ καὶ τῆς ἀρτηρίης τῆς παρὰ τὴν ῥάχιν, ἢν ὁ σφυγμὸς ἐς τὸ [g] ἕτερον ὑποχόνδριον διασημαίνῃ. ξυμπαθὴς γὰρ καὶ ἥδε γίγνεται παρ᾽ αὐτέην ἐπ᾽ ἀριστερὰ κειμένην, ὡς τῇ ἐπὶ τῷ παντὶ οὐδὲν ἐπικουφιζούσης, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθασσούσης· ξηρὸν δὲ τόδε, καὶ ῥυσὸν, καὶ τρηχὺ καὶ ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖσι ἐξέχουσι ὀστώδεσι· οἷον ὀλεκράνῳ, γούνασι, ἢ κονδύλοισι· ὕπνοι [h] ταραχώδεες, κοιλίη τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκδιδοῖ, τοῖς δὲ σμικρὸν, δριμὺ, χολῶδες· οὖρα ξανθὰ, δακνώδεα· τὴν γνώμην οὐ παράφοροι μὲν, νωθροὶ δὲ καὶ μαρασμώδεες, ὅτι ὁκόσοι τήνδε τὴν κατάστασιν [i] εἶδον, καῦσον ἐκάλεον. καὶ γὰρ καὶ τὸ γένος τοῦ καύσου τὰ παρεόντα, καὶ ἐν φθινοπώρῳ γίγνεται· ἐπεὶ τὸ [k] θηριῶδες, καὶ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι, οἷσι ἰσχνὴ ὑπὸ διαίτης πονηρῆς καὶ ταλαιπωρίης ἡ ἕξις. τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι οἵδε [l] τὰ πολλὰ θνήσκουσι· [m] εἰσὶ δ᾽ αὖ ἐς μῆκος ἢ νοῦσος ἀφίκηται, ἐν διπλασίοισι [n] ὄλλυνται. ὁκόσοι δὲ, ἢ σμικρὴν ἀρχῆθεν ἴσχουσι τὴν φλεγμονὴν, ἢ τῆς μεγάλης κατὰ βραχὺ διαλυομένης, διαδιδράσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, οὐδέκω δὲ [o] ἀφίενται τοῦ κακοῦ. οἱ δὲ μακρὸν μὲν τὸν χρόνον τὸν καῦσον νοσέουσι· ἀποπαύεται δὲ τὰ κινδυνώδεα, αἱ ὀδύναι καὶ ξυντάσιες τῶν ὑποχονδρίων, καὶ ἡ κακοσφυξίη, καὶ τῆς γνώμης τὸ νωθές· ἔτι [p] δὲ ἔμπης ἔασιν ἀσώδεες, ἀλύοντες ξὺν ἀπορίῃ· ξύνεστι δὲ ὅ, τι καῦσος, καὶ τὸ δίψος, καὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος ἡ ξηρότης· ἀναπνέουσι πολλὸν, μακρὸν ἕλκοντες καὶ ἀθρόον, ὅλον τὸν ἠέρα, ἐς ἔμψυξιν [q] ἐπισπώμενοι· αὐτὰρ εἴτε πίνουσι ψυχρὸν χανδὸν πολὺ πλεῖστον, καὶ ἐς μὲν βραχὺ ἀνακουφίσθησαν, εἶτ᾽ αὖτις ἐξάπτεται τὸ δίψος, αὖθις [r] ἀθρόον πίνουσι· καὶ ἥδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ. καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς, ψυχρὸν αὖ δοίη πολλὸν ἀσινέως, ὅκως ἐν τῇσι ἄλλῃσι καύσεσι· ἀσφαλέστερον δὲ τοῖσι ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς νοσέουσι τὸν καῦσον·

κὴν

citissimè vitam delet: per superiora quidem, per pulmones & arteriam effluens, si in pectore fiat effractio: si juxta principium, in imum ventrem descendens, in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur. quum priusquam dejectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt, [1] & ventriculus sanguine redundat. nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa, si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordaxque in ambabus cavitatibus inclusus accenditur, paucusque duntaxat foris apparet, ut tangenti [2] flamma tenuis esse videatur: æger verò sese comburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppressi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: [3] facies decolor, rubet. omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt, atque revulsa. dolor in dextrâ parte major, [4] & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia usque perveniens. quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur. quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat. nam & ipsa venæ cavæ morborum particeps efficitur, juxta illam in sinistro latere posita, utpote ea quæ in omne corpus diducitur, nihil levaminis adferente, neque cutim emolliente. cutis autem sic affectorum, squalida, rugosa, atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, ut in cubitis, genubus, digitorumque articulis magnis, talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. alvus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium [5] acre, mordaxque est. mens utique his constat: sed quâdam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum *καῦσον, id est ardoris speciem*, appellarunt. quandoquidem quæ adsunt, sub ardoris genere collocantur. per Autumnum hæc labes exoritur, [6] quum ferum quiddam & immane sapit. viros ac juvenes occupat, quibus mala vivendi ratio laboresque tenuem corporis habitum compararunt. decimo quarto die hi plerumque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonem habent, aut magnam, paulatim remittentem, mortem quidem evadunt, sed nondum morbo liberantur. hi longo sanè tempore causo laborant: verùm omnia periculosa jam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignavia. adhuc tamen fastidiosi sunt, languentes, consilii inopes: simulque & ardor, & sitis, & linguæ orisque siccitas ægrum discruciant, multum diuque trahentes spirant, & subitò totum aërem unâ spiratione refrigerandi causâ adducunt. verùm si frigidam quàm plurimam affatim bibunt, brevi intervallo molestiâ levantur. postmodum ipsis sitis accenditur, rursumque uberrimè aquam ingurgitant. & hæc est mali [7] successio & reciprocatio. at egregius medicus frigidam liberaliter citra noxam propinare potest, ut in aliis ardoribus adsolet: sed longè tutius ardore a venâ cavâ oriente laborantibus eam concesserit.

 quòd

[a] Malè αἱμοῤῥαγίη pro verbo αἱμοῤῥαγέει. *tunc sensus:* si rupta vena sanguinem effuderit. *Petit.* [b] Deest vox αἵματος *Petit.* [c] Περιέχυτο. si sanguis intestinis circumfusus fuerit. *Petit.* emend. [d] Εὖτε πρὶν ἢ ἐκφανῆναι τὸ αἷμα. *Petit.* emend. [e] Στόματος *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀχροίη quarundam vultus partium tantùm: aliarum *rubor* intelligitur. *rubedinem* hîc *remissam & dilutam* significari ex sequentibus verbis putat *Petit.* [g] Ἕτερον *Henisch.* [h] Ἀταραχώδεες *Henisch.* rep. in MS. [i] Ἰδίην καῦσον *Henisch.* rep. in MS. [k] Per τὸ θηριῶδες Aretæus intelligit maciem extremam, quâ vultus efferatur. *Petit.* [l] Τὰ πολλὰ *Henisch.* [m] Οἷς δ᾽ *Henisch.* rep. in MS. [n] Ὄλλυνται *Henisch.* rep. in MS. [o] Ἀφίενται *Henisch.* [p] Ἔτι δ᾽ *Henisch.* [q] Ἐπισπώμενοι *Henisch.* rep. in MS. [r] Ἀθρόον *Henisch.* rep. in MS.

[1] Quod si venter sanguine plenus sit, inflammatioque nascatur, circa venam, si magna sit, ipsa celeriter hominem tollit. *Henisch.* [2] Calor. *Henisch.* [3] Versio hæc absurda videtur. quæ enim rubet facies, quomodo decolor dici possit? *Petit.* [4] Et palpitatio ipsius venæ in porrectum ad ilia usque perveniens. nonnullis etiam arteriæ secundum spinam: quod &c. *Henisch.* [5] Flavum *Henisch.* [6] Quoniam & quod ferum & immane est adolescentes & florentes occupat, quibus &c. *Henisch.* [7] Intervallum *Petit.*

κὴν μὲν ἡ γαστὴρ, ἢ ἡ κύστις τὸ ποτὸν ὑποφέρῃ, οὐδὲ ἐμέτου δεῖ· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ πολλῷ τὸ πολλὸν τοῦ ψυχροῦ ἐμέσαι χρή. ἐκραγείη γὰρ ἂν ἄνθρωπος εἰ τοσόνδε πίνων, μηδὲν διαχωρέοι, ἢ ἱδρῶσι, ἢ οὔροισι, ἢ κοιλίῃ.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξέων παθῶν.

Νεφροὶ, τὴν μὲν τοῦ σώματος ἰδέην, οὐ κάρτα ἐπίκαιροι ἐς κίνδυνον, ἢν καὶ τι πάθωσι ὀξέως. ἀδενώδεες γὰρ τὴν φύσιν, ἐς δὲ [a] ὄλεθρον εὐήθεες· ἐπίκαιρον δὲ αὐτέων τὸ ἔργον, [b] ἡ διάκρισις τῶν οὔρων ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἡ ἀπόκρισις· ἐπίσχει δὲ τήνδε, ἢ λίθος, ἢ ἐγγιγνομένη φλεγμονὴ, ἢ [c] αἱμάλωψ, ἤ τι τοιόνδε· ἀπὸ ξυμπαθείης μὲν τῆς διὰ τὴν ἰδέην τοῦ σώματος κακὸν γίγνεται οὐδέν· ἡ δὲ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων, πάντα τὰ δεινὰ πρήσσει. πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, ἀσώδες, ὀδύνη κατ' ὀσφὺν ἐπὶ ῥάχι βαρεῖα, διάτασις τῶν μερῶν, μᾶλλον δὲ τῶν ἀμφὶ [d] τὰ ὑποχόνδρια· οὔρων [e] ἐπίσχεσις, οὐκ ἐς τὸ πάμπαν, ἀλλὰ σταγόνα μὲν οὐρέουσι, ἐπιθυμίη δὲ πολλὸν ἐκχέαι. πλημμυρίης γὰρ αἴσθησις. ἢν δὲ καὶ τὸ οὖρον δριμὺ καὶ δακνῶδες ἐγγένηται, ψύξιες, τρόμοι, σπασμοὶ, διατάσιες καὶ πληρώσιες τῶν ὑποχονδρίων· ἰκέλη ἡ [f] ξυμφορὴ ἥδε καὶ ξυναίσθησις γίγνεται, τοῖσι ἀπὸ πλήθεος σιτίων καὶ διαφθορῆς ἐμφυσηθεῖσι τὴν κοιλίην· σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μὲν ἀραιοὶ, νωθροί· ἢν δὲ ἐπιμᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, σμικροὶ, πυκνοὶ, ταραχώδεες, ἄτακτοι, ὕπνοι λεπτοὶ, ὀδυνώδεες, οὐ διηνεκέες, καὶ ἐξαπίνης [g] ἐκθορνύμενοι ὡς ὑπὸ νύξιος, εἶτα ὑποφέρονται ἐς κῶμα, ὡς ὑπὸ καμάτου· τὴν γνώμην οὐ κάρτα παράφοροι, ληρώδεες, πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα· ἢν δὲ ἥκῃ αὖθις κατὰ τῆς οὐρήσιος ἡ προθυμίη, ἐπὶ σπασμοῖσι καὶ μεγάλῃσι ὀδύνῃσι βραχὺ αὖ καὶ σταγόνα ἐξίκελες, ἀπὸ σμικρὸν ἐπαυνῆκε τῶν πόνων· εἶτα ἐς τὰ αὐτὰ παλινδρομέει· ὀξύτατα δὲ θνήσκουσι τῶνδε οἷσι οὐδὲν ἐκκρίνεται, ὁκόσοι δὴ θνήσκουσι· οἱ πλεῦνες [h] γὰρ περιγίγνονται, ἢ τοῦ λίθου ἐς τὴν κύστιν διὰ τῶν οὔρων ἐκπεσόντος, [i] ἢ τῆς φλεγμονῆς ἐς πύον τρεπομένης, ἢ κατὰ βραχὺ διαπνεομένης. ἢν γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδέως [k] διεξιέναι ῥηϊδίως τὸ οὖρον, διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον· χρόνῳ δὲ μακρῷ φθίνουσι τὴν ἕξιν. [l] ὀρθῶς τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι, καὶ καταγίγνονται ἐς σύντηξιν ὑποφερόμενοι. ὧραι δὲ καὶ χῶραι, καὶ ἡλικίαι φέρουσι, [m] αἵπερ καὶ τὰ κατὰ τὰς κοίλας [n] φλέβας. ἐξεῤῥάγη ποτὲ αἷμα ἀπὸ τῶν νεφρῶν πολλὸν ἀθρόον, καὶ πολλῇσι ἡμέρῃσι ξυνεχὲς ἔῤῥεε· ἀλλ' οὔ τινες αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι, ἀλλ' ἢ φλεγμονῇ τῇ ξὺν [o] αἱμοῤῥαγίῃ γιγνομένῃ, ἢν ἐπισχεθῇ τὸ αἷμα· τὰ πολλὰ δ' ἐξ ἐπισχέσιος, ἐπὶ μεγάλῃ φλεγμονῇ θνήσκουσι.

ΚΕΦΑ-

quòd si ventriculus aut vesica potam aquam expellant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant, a multâ frigidâ epotâ multum vomendum est. homo enim disrumperetur, si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per urinam, aut per ventrem effunderet.

CAPUT NONUM.

De Renum acutis affectibus.

Renes, quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multùm periculis patent, tametsi in aliquod acutum vitium incidant. glandulosa enim ipsorum natura est. ad mortem verò inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, urinæ videlicet a sanguine secretio, ejusdemque expulsio. sed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut sanguineum concrementum, aut id genus. quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis provenientis nulla creatur offensio. urinæ autem interclusio omnia sæva & acerba facit, ignem acrem & fastidium inferentem, dolorem gravem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. suppressio autem lotii non ex totò fit, sed stillatim quidem mejunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam enim sentiunt. quòd si & acre mordaxque lotium inest, frigent, tremunt, convelluntur, distenduntur præcordia & replentur. hæc morbi forma perceptioque doloris, alvi inflationi a ciborum multitudine corruptioneque provenienti similis est. pulsus initio rari sunt, ac segnes: si malum plus urgeat, parvi fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. somni tenues, dolore vexati, non continui: sed repentè a somno perinde ac si quis pupugerit, prosiliunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppressi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna est: nugantur, facies livet. at si quando rursum mejendi aviditas redeat, cum [1] distentionibus magnisque doloribus modicum quiddam, idque stillatim ejiciunt. tum paulùm cruciatibus levantur, postmodum in eadem relabuntur. [2] inter hos illi celerrimè pereunt, qui nihil prorsus emittunt. quicunque verò non moriuntur (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per urinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatimve per difflationem exhalante, [3] discrimen evadunt. quamquam enim paulatim & avarè effundatur urina, mortem tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit. atque [4] jure ista ægrotantes patiuntur, in pejusque labentes ad colliquationem devolvuntur. anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in venâ cavâ laborante ferebant. nonnunquàm è renibus sanguis multus subitaneus erupit, multisque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex hujusmodi profluvio moritur: sed phlegmones ratione quæ simul cum profluvio nascitur, & sanguinem coërcet. plerumque autem ex retentione quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

CAPUT

a τὰ *Henisch.* rep. in MS. b Ἄνω *Henisch.* rep. in MS. c Αἱμάλωψ *Archigeni* sugillatio in oculis, sanguine ex plagâ in partem contusam effuso. quasi αἷμα ἐν ὠπὶ hic pro grumo sanguinis accipitur. idemque est quod θρομβὸς, apud *Galen.* in libel. adversus Lucum in descript. κνήματος. sic & ab *Hippocr*: lib. de natura pueri. *Petit.* d Τὰ ὑποχόνδρια *Henisch.* rep. in MS. e Ἀπίσχεσι *Henisch.* rep. in MS. f Συμμορφὴ *Petit.* rep. in MS. Mentel. g θορῶ salio, ἐκθόρνυμαι, & ἐκθόρνυμαι exsilio. sic apud Lucianum & Suetonium in Cajo. *Petit.* h Πλεῦνες γὰρ *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. i ὁ *Henisch.* rep. in MS. k Διεξίῃ καὶ *Petit.* emend. l Idem quod ἠρθωμένοι apud *Hipp.* lib. 1. epid. sect. 1. text. 10. *Petit.* m Οἷαις *Henisch.* rep. in MS. n Τὰς κοίλας φλέβας hîc in plurali, quia vena cava dividitur in adscendentem & descendentem. *Petit.* o Τῇ ξὺν τῇ αἱμοῤῥαγίῃ *Petit.* rep. in MS.

1 Convulsionibus *Henisch.* 2 Celerrimè qui moriuntur pereunt, qui nihil prorsus emittunt. plures enim &c. *Henisch.* 3 *Descrimen evadunt.* non habet *Henisch.* 4 In rectum stando *Petit.* emend. 5 Sed ex phlegmone, quæ cum profluvio sanguinis conjuncta sit, si retentus sit sanguis. *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

Κύστις χαλεπὴ μὲν ἐν νούσοισι [a] ὀξείῃσι πονῆσαι, κἢν ἄλλοισι ξυμπεπόνθῃ· χαλεπωτέρη δὲ καὶ θανατωδεστέρη, ἢν ἀφ' ἑωυτῆς ἄρξηται. καὶ γὰρ καὶ δυνατωτάτη πάντα ξυμπαθέα ποιῆσαι, καὶ νεῦρα, καὶ γνώμην. [b] νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρὸν καὶ λευκὸν, αὐτὰρ καὶ πορρωτάτω τοῦ οἰκείου θάλπεος· ἐγγυτάτω δὲ τῆς ἔξω ψύξιος. ἐν γὰρ τῇ [c] νειαιρῇ γαστρὶ κατωτάτω [d] ἵζει [e] προσωποτάτω τοῦ θώρηκος· ἀλλὰ καὶ ἔργον αὐτέης ἐπίκαιρον, ἡ τῶν οὔρων ἔξοδος. κἢν οὖν μοῦνον ἥδε ἐπισχεθῇ λίθοισι, ἢ θρόμβοισι, ἤ τευ ἄλλῃ ἰδίῃ, ἢ ἀλλοτρίῃ [f] ξυμφορῇ, θανατώδης. [g] ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτίαν καὶ ὑστερῶν φλεγμονὰς ἀναπιέζει· ἐπ' ἀνδρῶν δὲ, τὸ ἔσχατον τὸ εὐθὺ, τὸ παραμήκες ἔντερον· ἐν πολλοῖσι δὲ ἐκ καρτερίης ἀεκουσίου ὑπ' [h] αἰδοῦς ἐν ξυλλόγοισι, ἢ ξυνδείπνοισι πληρευμένης, διατείνεται, ἀθρανίη τε περισσολῆς, οὐκέτι μεθίησι. ἢν μὲν οὖν ἐπίσχηται οὖρα, πληρώσιες καὶ τῶν ὕπερθεν μερέων, νεφρῶν, οὐρητήρων διατάσιες, λαγόσιν ὀδύνη βαρείη, σπασμὸς, τρόμος, ῥίγεα, γνώμης παράφοροι. ἢν δὲ πρὸς τοῖσι καὶ ἕλκος πεπόνθῃ ἢ φλεγμονὴν, πολλὰ μὲν τὰ κακὰ, [i] ὄλεθρος δὲ πολλόν τι ἑλκέων ὠκύτερος. ἀλλ' ἀμφὶ μὲν ἕλκεος καὶ ἀποστάσιος, καὶ πυώδεος, καὶ τῶν ὁκόσα [k] μὴ ὀξύτατα ἔῃ, ἐν τοῖσι χρονίοισι [l] λελέξεται· ὁκόσα δὲ κατόξεα, καὶ [m] ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢ ὀλίγῳ θᾶσσον, ἢ βραδύτερον κτείνει, ὁκοῖον φλεγμονὴ, ἢ θρόμβοι, ἢ λίθος ἐς τὸν τράχηλον ἐμπεσὼν, περὶ τῶνδε νῦν [n] ἐρέω. ἢν οὖν τι τουτέων ξυμβῇ, οὔρων ἐπισχέσιες, [o] ὄγκος ἐν τῷ ἐπιγαστρίῳ, ὀδύνη ὀξείη, πάντη τῆς κοιλίης [p] περίτασις τῆς κύστιος, ὁ ὠχρὸς ἱδρὼς τῇ δεκάτῃ, ἔμετοι φλεγματώδεες, ἔπειτα χολώδεες, ψύξις [q] ὅλου, ποδῶν δὲ μᾶλλον· ἢν δὲ ἐπὶ [r] μέζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, πυρετοὶ λυγγώδεες, σφυγμοὶ ἄτακτοι πυκνοὶ, καὶ μικροὶ, ἐρύθημα τοῦ προσώπου, διψώδεες, ἀπορίη, γνώμης παράφοροι σπασμοί· ἐπὶ δὲ φαρμάκοισι δηλητηρίοισι καὶ κανθαρίσι, ἢ [s] βουπρήστεσι καὶ [t] πιτυοκάμπῃσι, ἐμπιπρᾶται ἡ κύστις, καὶ ἡ ξύμπασα κοιλίη [v] βιαιοτέρη καὶ πάντα κακίων, καὶ οὐκ ἐς μακρὸν ἡ τοῦ θανάτου ἀμβολή· αἱμορραγέει ποτὲ κύστις· ξανθόν τε καὶ λεπτὸν τῆδε τὸ αἷμα· ἀλλ' οὐδέν τι διὰ τῶνδε θνήσκουσι, κἂν μὴ ῥηιδίη ἡ ἐπίσχεσις· ἀλλ' ἐπὶ τοῖσι θρόμβοισι καὶ τῇ φλεγμονῇ ὁ κίνδυνος. ψύξις γὰρ καὶ νέκρωσις, καὶ γαγγραινώσιες, καὶ τὰ ἐπὶ τῇδε κακὰ ῥηιδίως κτείνει. φέρει δὲ τὰς νούσους, χεῖμα, καὶ μετόπωρον. ἡλικίη δὲ, ἀκμὴ, ἔτι δὲ μᾶλλον γῆρας· αἱ δὲ ἄλλαι ὧραι, καὶ αἱ ἡλικίαι, οὔτε ξυνεχέως, καὶ ἥκιστα κτείνουσι. ἀσινέστατα δὲ πάντων, τὰ παιδία.

ΚΕΦΑ-

CAPUT DECIMUM.

De acutis in Vesica ægritudinibus.

Vesica difficiles in acutis morbis dolores patitur, & quum ab aliis vitium participat, sed difficiliores magisque mortiferos si per se laborare inceperit: quandoquidem omni corpori & nervis & menti labem communicare valentissimè potest. quippe vesica nervus frigidus albusque est, & [1] ab innato calido quàm longissimè, quàm proximè verò externo frigori posita. nam in imo ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque munere fungitur, urinæ videlicet emissione. hæc porro si tantum calculis, aut sanguinis grumis, aut quâ aliâ propriâ peregrinâve calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. in mulieribus enim ipsis & uteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum, prælongumque intestinum. [2] in plerisque verò ob involuntariam præ verecundia retentionem in cœtibus hominum, aut in conviviis repleta distenditur: constringereque non valens, nihil amplius excernit. igitur ubi urina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: οὐρητῆρες, (*id est urinæ ductus*) distenduntur, ilia dolor ponderosus infestat: nervi convelluntur, tremunt, horrent, desipiunt. verùm si ad hæc & ulcus accedat [3] inflammatio, multa sanè damoa eveniunt, sed mors ab ulceribus sanè quàm celerrima invadit. cæterum de ulceribus, abscessu, suppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutissima sunt, in *libro de diuturnis morbis* tractabitur. quæcunque verò peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriusve hominem perimunt, qualis phlegmone est, aut grumi sanguinei, aut calculus in cervicem delapsus, de istis in præsentia sermonem faciam. quapropter si quid horum inciderit, urina retinetur, abdomen intumescit, dolor acutus totum ventrem occupat: vesica turget: decimo die luteus sudor exit, pituita vomitur primò, deinde bilis: universum corpus friget, sed pedes vehementius. si malum vires majores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac pusillis motibus: rubida facies est, sitiunt, animo ancipites sunt, mens non constat, nervi contrahuntur. medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut buprestè & pneumatibus vesica deuritur: & tota alvus majorem vim patitur, ac prorsus in pejorem statum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. nonnunquam & sanguinem vesica effundit: flavus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. sed perrarò hac de causâ homines pereunt, quamvis haud facilè sanguis supprimitur. grumi verò & phlegmonæ minantur interitum. refrigeratio enim & νέκρωσις, *id est extinctio caloris ingeniti*, sequitur gangræna quoque, & quæ eam comitantur mala. id genus facilè hominem tollit. hæc vitia hyeme & Autumno grassantur. in ætate virili, magis etiam in senecta vigent. reliqua anni tempora & ætates neque assiduè hos morbos ferunt, minimèque mortiferi sunt. pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

CAPUT

[a] 'Οξέσι *Henisch.* rep. in MS. [b] Νευρώδης nervosa *Petit.* [c] Ιερῇ Henisch. rep. in MS. [d] Ἴζει Henisch. rep. in MS. [e] Πρὸς ὦτα τοῦ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Ξυμμορφῇ *Henisch.* rep. in MS. [g] Locus hic mendi videtur suspectus *Petito.* sed abstinet. [h] Αἰδοῦς *Henisch.* [i] Ὄλεθρος *Henisch.* [k] Δι' ὀξύτητα καὶ ἐν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [l] Λελέξεται. *Henisch.* [m] 'Ενδεκάτῃ δ' ἑπτὰ. *Henisch.* rep. in MS. [n] 'Ερέω *Henisch.* [o] Ὄγκος Henisch. rep. in MS. [p] Περίτασις Henisch. rep. in MS. [q] Ὀλιγοποδῶν *Henisch.* [r] Μέζον *Henisch.* rep. in MS. [s] *Plinius* lib. 30. cap. 3. Buprestis *animal* rarum in Italia, simillimum scarabæo longipedi. fallit inter herbas bovem maximè; unde & nomen invenit; devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat. *Herba* etiam est ejus nominis de qua *Theophrast.* lib. 7. Hist. plant. cap. 8. idem *Plinius* lib. 22. Cap. 22. *Petit.* [t] Πιτυοκάμπαισι *Petit.* suo periculo emend. Πιτυοκάμπη genus est erucæ in piceis (credo pinis) nascens. vid. Dioscor. lib. 6. cap. 2. *Petit.* [v] Βιαιοτέρη Henisch. [x] 'Οσίως *Henisch.*

[1] Ab innati caloris fomento *Henisch.*. [2] Est *Henisch.* [3] Aut *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ ὑστερικῆς πνιγός.

Ἐν τῇσι λαγόσι τῶν γυναικῶν μέσῃσι ἐγκέεται ἡ μήτρη, σπλάγχνον γυναικήϊον ἀγχίστα ζωῶδες. κινέεται γὰρ ἐξ ἑωυτέης ἔνθα καὶ ἔνθα ἐπὶ τὰς λαγόνας· ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ ἄνω, κατ' ἴξιν μὲν, ὑπὸ τὸν [a] χόνδρον τοῦ θώρηκος· ἐς τὰ πλάγια δὲ, ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἐς ἀριστερὰ, ἢ ἐς ἧπαρ, ἢ σπλάγχνα, γίγνεται δὲ καὶ προπετεστέρη ἐς τὰ κάτω, καὶ ξυλλήβδην εἴπωμεν, πάντη ἐστὶ πλανώδης· καὶ εὐώδεσι ὀσμήσεσι τέρπεται, καὶ ἐπ' αὐτὰ ἴεται· ἄχθεται δὲ τοῖσι κακόδμοισι, καὶ αὐτὰ φεύγει· καὶ τὸ ξύμπαν ἐν τῷ [b] ἀνῷ ἐστὶ ἡ ὑστέρη, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ. ἤδε οὖν ἢν ἐξαπίνης ἀνώϊσος γένηται, καὶ ἐπιπολὺ ἄνω μείνῃ, καὶ ἐκβιάσηται τὰ σπλάγχνα, ἀποπνίγεται κοτὲ [c] ἡ ἄνθρωπος, τρόπον τὸν ἐπιληπτικὸν, ἄνευθεν σπασμῶν. ἐπιέζεται γὰρ [d] ὠκέως συνοχωρέειν ἧπαρ, διάφραγμα, πνεύμων, καρδίη. τοὔνεκεν ἄπνοιη ξυνεῖναι δοκέει καὶ ἀφωνίη. ἀτὰρ καὶ αἱ καρωτίδες ξυμπαθείη τῆς καρδίης πιέζονται. διὰ τόδε καρηβαρίαι τε καὶ ἀναισθησία ξύνεσι καινῷ κάρῳ. γίγνεται δὲ καὶ ἄλλο πάθος αὐτέῃσι ἴκελον τῇδε ξυμμορφῇ, ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίῃ. ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ὑστέρης. καὶ γὰρ τόδε καὶ ἀνδράσι γίγνεται [e] κατοχώδεα τρόπον. ἀλλὰ τῇσι μὲν ἀπὸ ὑστέρης κακώδεες ἀπαρήγουσι ὀδμαὶ, καὶ εὐώδεον πρὸς τὰ γυναικήϊα ὑποθέσιες· τῇσι δὲ ἑτέρῃσι τάδε οὐδὲν ἐπαρήγει, καὶ τὰ μέλεα κινέονται ἀπὸ ὑστέρης. ἀπὸ δὲ τοῦ ἀτέρου πάθεος, ἥκιστα. ἔτι δὲ τρόμοι αὐτόματοι, καὶ οὐκ αὐτόματοι. ἀλλ' ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθριδίου. ψύξιες καρτεραὶ τῆς ὑστέρης, αἱμορραγίης ἀθρόης ἐπίσχεσις, καὶ ὁκόσα τοιάδε. ἢν οὖν ἄρξηται πάσχειν κινευμένης ἄνω τῆς [f] ὑστέρης, ὄκνος ἔργων πρήξιος, ἔκλυσις, ἀτονίη, γονάτων ἀκρασίη, σκοτόδινος, καὶ τὰ [g] γυῖα [h] λύεται, κεφαλῆς πόνος, καρηβαρίη. τὰς φλέβας τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς ἀλγέει ἡ γυνή. ἢν δὲ καταπίπτωσι, καρδιώσσουσι, ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι λαγόνες κεναὶ, ἔνθα ἡ ἕδρη τῆς ὑστέρης, σφυγμοὶ διαλείποντες, ἄτακτοι, ἐκλείποντες, πνὶξ καρτερὴ, ἀφωνίη, ἀναισθησίη, ἡ ἀναπνοὴ ἄσημος, ἀσαφής, ὤκιστος καὶ ἄπιστος ὁ θάνατος. οὐδὲν γὰρ ἴσχουσι νεκρῶδες ἐς χροιὴν, [i] ζωώδεες. ἐρυθρότεραι μᾶλλον μέχρι πολλοῦ τοῦ θανάτου. ὀφθαλμοὶ μικρὸν ἐξίσχοντες, λαμπροὶ, οὐ κάρτα μὲν ἀτενέες, ἀτὰρ οὐδὲ κάρτα [k] κεκαμμένοι. ἢν δὲ μετακινέηται κοτὲ ἐς ἕδρην ἡ ὑστέρη, πρὶν ἐς τέλος ἰέναι τὸ πάθος, διαδιδράσκουσι τὴν πνίγα. ὅτε κοιλίη ὑποβορβορύζει, ὑγρότης τῶν γυναικηΐων τόπων, ἀναπνοὴ δασυτέρη καὶ σαφεστέρη· [l] ὠκίστη ἐκ τοῦ πάθεος ἡ ἔγερσις, ἄκως καὶ ὁ θάνατος ὤκιστος. καὶ γὰρ ῥηϊδίως τοῖσι ἄνω προσχωρέει· ἀτὰρ ἠδὲ ῥηϊδίως ἀφίσταται· ἀκρόπλοος τε γὰρ ἡ ὑστέρη· ὑγροὶ δὲ καὶ οἱ ὑμένες [m] οἱ ὀχῆες αὐτῆς· ὑγρὸν δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα κέεται ἡ ὑστέρη· πρὸς δὲ φυγῇ τε καὶ ὁρμῇ χρέεται ἡδέων

a Cartilaginem *sc.* ξιφοειδῆ i. e. ensiformem intelligit. *Petit.* b Ἀνθρώπῳ Henisch. rep. in MS. c ἡ *Henisch.* d Ἀνίως Henisch. rep. in MS. e Αὐτοχώδεα *Henisch.* rep. in MS. f Ὑστερίης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. g Γυῖα *Henisch.* h Λύονται *Henisch.* rep in MS. i Ζωώδεις *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Κεκαμμένοι *Henisch.* rep. in MS. l ὤκιστα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m Ἀνοχῆες αὐτῆς *Henisch.* rep. in MS. ἀνοχῆες retinacula seu sustentacula *Petit.* rep. in MS.

CAPUT UNDECIMUM.

De Vulvæ Strangulatu.

A In mediis ilibus mulierum vulva posita est, muliebre viscus, animalis ferme naturam adeptum. siquidem per se huc atque illuc versus ilia movetur: quin etiam ad superiora e regione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque, in dextram videlicet aut lævam partem aut ad jecur aliave intestina movetur: & ad inferiora natura proclivior est. utque paucis absolvam, penitus errabunda est, & jucundis odoribus delectatur, ad ipsosque se recipit:
B contrà fœdè olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulva perinde ac in animali quoddam animal. hæc itaque si repentè superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribusque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra nervorum distentiones strangulatur. augustiis namque jecur, transversum septum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. quâ de causâ spiritus privatio imbecillitasque adesse videntur. præterea & *καρωτίδες, id est venæ somniferæ*, cordis vitium participantes, affliguntur, unde capitis gravitates & sensuum abolitio cum novo quodam sopore adveniunt. incidit etiam ipsis aliud vitium proximè dicto non
C absimile, in quo spiritus & vox auferuntur: sed a vulvâ non provenit. quippe & viros infestat instar morbi, quem κάτοχον nominant. at mulieribus a vulvâ malè habentibus tetra odoramenta naribus subjecta, jucunda verò naturalibus [1] opposita opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur, nihilque opis adferunt. præterea membra in vulvæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. amplius tremores spontini & noo spootini, sed ex [2] amblothriaci subjectiooe excitantur. vulvæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusioois retentio, & id genus alia in causa sunt. itaque
D si in superiora subeunte vulvâ vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exolvitur, infirmatur, genua labant, vertigo infestat, [3] extrema debilitantur, caput dolet, gravescitque. in venis ab utroque nasi latere jacentibus dolorem mulier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. juxta præcordia, ilia, ubi vulvæ domicilium est, inania sunt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuraque est: celerrima nec opinatò mors advenit. nihil enim adest, quod mortem instare significet, color namque vividus
E est, ac multo post mortem tempore magis rubent. oculi parùm admodum extantes fulgent, haud ita multum intenti, neque tamen valde remissi & [4] conniventes. cæterum si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulva in sedem propriam migret, a strangulatione liberantur: quando alvus submurmurat, humiditas adest locorum muliebrium, spiritus asperior manifestiorque redditur. nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut sublevantur, [5] immo quàm celerrimè interitus advenit. nam facilè superiora vulva petit, facilè quoque inde recedit. quippe vulva suâpte naturâ superfluitat: membranæ verò eam
F sustinentes humidæ sunt: humidos est & locus ubi reconditur. amplius fuga & appeteotia tristium jucun-

1 Apposita *Henisch.* 2 Ex abortivi (*fœtus*) causa. vulvæ &c. *Henisch.* sed oscitanter. ὑπόθεσις enim hic medicamentum significat, quod locis mulieris inditur: ἀμβλωθρίδιον vero dicitur, quod abortum faciat. *Hippocr.* ἐν ὑπομν. παιδοφθόρον vocat. *Juvenal.* simpliciter abortivum. *Petit.* 3 Manus & pedes sc. 4 Conviventes *Henisch.* 5 Tam celerrimè ex hac valetudine reficiuntur, quàm celerrimè moriuntur. nam facilè &c. *Henisch.*

A δέων τε καὶ ἀηδέων. ῥηϊδίως δὲ νεύει ὅκως [a] πρέμνον ἔνθα καὶ ἔνθα, [b] ἄνω τε καὶ κάτω πλώει. διὰ τόδε νεήνισι τὸ πάθος γίγνεται, γεραιτέρῃσι δὲ ἥκιστα. ᾗσι γὰρ ἡλικίη τε καὶ βιοτὴ καὶ γνώμη πλανωδεστέρη, τῇσι καὶ ὑστέρη ἐστὶ ῥεμβώδης· πηλικωτέρῃσι δὲ εὐσταθέα καὶ ἡλικίη καὶ βίος, καὶ γνώμη, καὶ ὑστέρη. ἥδε μὲν οὖν ἡ ἀπὸ ὑστέρης πνίξ, μούνῃσι γυναιξὶ προμαρτέει· γίγνεται δὲ καὶ ξυνὰ πρὸς ἄνδρας πάθεα τῇ ὑστέρῃ φλεγμονή, αἱμοῤῥαγίη· ξυνὰ δὲ καὶ τὰ παρεόντα σημεῖα, πυρετοί, ἀσφυξίη, B ψύξις, ἀφωνίη· ἐπὶ δὲ τῇ αἱμοῤῥαγίῃ, καὶ ὀξύτεροι οἱ θάνατοι, ὁκοῖόν τι ἐν ζώου σφαγῇ.

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Σατυριάσιος.

Οἱ σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροί, ἐν τῇσι γραφῇσι, καὶ τοῖσι ἀγάλμασι, ὄρθια ἴσχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος. ἔστι δὲ καὶ πάθεος ἰδέη, αὐχοῦντος ὄρθια τοῦ πά- C σχοντος τὰ αἰδοῖα, ἐπίκλησις [c] σατυρίησις ἐς ὁμοιότητα τοῦ θεοῦ σχήματος. ὁρμὴ δέ ἐστι ἄσχετος ἐς ὁμιλίην· ἀτὰρ οὐδὲ [d] ἐν τῇσι προσπαθείῃσι οὐδὲν ὠφελέονται· οὐδὲ ἐπὶ πλείοσι καὶ συνεχέσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον. σπασμοὶ δὲ ἁπάντων τῶν νεύρων, καὶ ἐντάσιες τενόντων, καὶ βουβώνων, καὶ πληχάδος, φλεγμονὴ τῶν αἰδοίων καὶ πόνος, ἐρύθημα προσώπου, καὶ ἰκμὰς νοτίδι [e] ἰκέλη. περιεσταλμένοι, ἡσυχῇ ἐπίλυποι, κατηφέες, ὥσπερ ἀχθόμενοι τῇ ξυμφορῇ· ἢν δὲ ὑπερίσχῃ καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πάθος, ἀκρατέες μὲν γλώσσης ἐς D τὸ ἄκοσμον· ἀκρατέες δὲ ἐς τὸ [f] ἄμφαδον καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος, παράφοροι τὴν γνώμην ἐς τὸ ἄσχημον. κατέχειν γὰρ οὐ δύνανται· διψώδεες, φλέγμα πολλὸν ἐμέουσι· ἐπειδὴ τοῖσι χείλεσι ἀφρὸς ἐφιζάνει, ὁκωσπερ τοῖσι [g] ὀργῶσι τῶν τράγων· ἀτὰρ [h] ἥδε ὀσμὴ ὁμοίη. οὖρον ἐξ ἐπισχέσιος πολλῆς, ἀλλ' ἐς λευκόν, παχύ, γονοειδές. κοιλίη ἀπολελυμένη, γαργαλισμοὶ αὐτόματοι πλευρέων καὶ μασχαλέων, σπασμώδεες, ἀπόσιτοι, εἰ δὲ προσφέροιντο, ἁρπάγδην, ταραχώ- E δεες· ἢν δὲ ἐς ὄλεθρον ἴῃ τὸ κακόν, φυσώδεες· κοιλίην [i] ἐπηρμένοι, τενόντων καὶ μυῶν τῶν πάντων ξύντασις, δυσκινησίη, ξυνολκαὶ μελέων, σφυγμοὶ μικροί, ἀσθενέες, ἄτακτοι. ἔλυσέ κοτε τάδε πάντα κοιλίη ἐκταραχθεῖσα πολλοῖσι φλεγματώδεσι, χολώδεσι, ἔμετος ὁμοίως. οὐκ ἄνευθεν κινδύνου ἴησις, ὕπνος βαθὺς καὶ μήκιστος. ψύξις γὰρ καὶ πάρεσις καὶ νάρκη νεύρων, ὕπνος πουλύς· νάρκη δὲ καὶ ψύξις, σατυρίησιν ἰῆται. γίγνεται δὲ τὸ πάθος, ἦρος μάλιστα καὶ θέρεος. ἡλικίῃσι δὲ

F [a] Πρεμνὸς *Henisch.* πρέμνον in neutro. *Petit.* emend. fortasse Aretæus ὅκως πρύμνον, *sicut puppis*, scripserat, maximè cum eo spectare videantur sequentia verba, ἄνω τε καὶ κάτω πλώει *sursum & deorsum natat*. sed receptam lectionem non sollicitat *Petit.* [b] Ἄνω τε Henisch. [c] Galenus alio flexu σατυριασμὸν lib. 2. Method. appellat. *Petit.* morbus σατυρίασις *Aristoteli* lib. 4. de gen. animal. cap. 3. dictus *cùm humore nimio facies tumet ut Satyris.* [d] Ἀτὰρ Henisch. [e] Ἰκέλη *Henisch.* [f] Ἄμφαδον, ἰσφαλμένως *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ὀργῶσι propriè dicuntur animalia, cum ad aliquem affectum iræ, vel timoris, vel audaciæ, certâ corporis mutatione mutantur: non enim ad rem veneream tantum pertinet id verbum, ut plerique existimant. deducitur ab ὀρέγω *appeto* per syncopen factum est ὀργῶ, inde & ὀργή. *Petit.* [h] ἤδη *Henisch.* [i] Ἐπηρμένην *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

A cundorumque movetur: quocirca labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc susque deque impellitur. propterea & juvenes fœminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica est, his vulva quoque errabunda instabilisque sit necesse est: quibus verò firma ac stabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulva similiter afficitur. hæc utique a vulvâ proveniens ægritudo, strangulatus videlicet, mulieribus duntaxat infesta esse potest. [1] veruntamen communes quoque viris ægritudines in vulvâ oriri consueverunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt quæ comitantur B notæ: utpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. in sanguinis autem profusione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal jugulat.

CAPUT DUODECIMUM.

De Satyriasi.

Satyri Baccho sacri, qui picturâ quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod divinæ [2] rei signum est. est verò & affectûs species, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob C Dei figuræ similitudinem σατυρίασις nuncupatur. est autem inexplebilis coëundi appetitus. verùm neque si ad Veneris opus accedant quicquam juvantur: neque multo assiduoque concubitu sedatur arrectio. convulsiones autem omnium nervorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partisque ejus quæ inter inguina & semen est, (πληχάδα *Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. in facie rubor inest, & vapor quidam, roscidæ humiditati similis. porrò ipsi ægri sese incurvant & comprimunt: quiescunt tristes, demissi, utpote calamitatem suam gravatim ferentes. quòd si hominis verecundiam id malum superet, D turpiter admodum linguâ intemperantes efficiuntur [3] intemperantes quoque in alvo exonerandâ, in Venerem lascivientes, menteque indecenter titubantes. nam se continere nequeunt. siti laborant, pituitam largiùs evomunt: quoniam labris spuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) insidet. quin etiam haud absimilis odor est. lotium post longam retentionem effunditur album, crassum, genituræ simile. alvus resolvitur, costæ & axillæ sponte pruriunt ac titillantur. convelluntur, a cibis abhorrent: sed quum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. sin ad interitum ægritudo spectat, inflantur, venterque in tumorem effer- E tur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus movetur, membra contrahuntur, arteriæ parvo motu, debili, inordinatoque agitantur. hæc omnia quandoque discutiuntur, si alvus perturbata multas pituitosas biliosasque humiditates ejecerit: easdem quoque vomitus non absque discrimine effuderit. nempe medela non vacat discrimine: ea per somnum profundum longissimumque præstatur. siquidem refrigeratio & resolutio stuporque nervorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasin medicatur. id morbi genus vere potissimùm atque æstate sævire consuevit. inter æta-

[1] Veruntamen communes vulvæ viris quoque ægritudines oriuntur: *Henisch.* [2] *Generationis* sc. quæ opus divinum est, nempe participatio æternitatis in rebus interitui obnoxiis, generant enim animalia & plantæ. *Petit.* [3] Neque verò sibi moderari queunt, quin propalam rem habeant, menteque &c. *Henisch.*

ἢ μειρακίοισι καὶ νέοισι· μάλιστα δὲ ὁκόσοισι ἡ φύσις ἐς ξυνουσίην ἑτοίμη, ὀξύζεται ἤδη ἀπρεπὲς, ἤδη ἄκοσμον κακόν. τὰ πολλὰ γὰρ ἐν ἑβδόμῃ θνήσκουσι. [a] λόγος δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες πάσχουσι τοῦτο τὸ πάθος, καὶ ἥτι ἐς τὰ ἀφροδίσια ὁρμὴ ὁμοίη, καὶ τὰ λοιπὰ ξυμπίπτει τὰ αὐτά· ἐγὼ δὲ μαχλοσύνην μὲν γυναιξὶ ὑγρῇσι πείθομαι γίγνεσθαι, ἐς ἔκχυσιν τοῦ πλήθεος τούτων· σατυρίησιν δὲ ἥκιστα. οὔτε γὰρ ἡ φύσις αὐτέων [b] ἑτοίμη· ψυχρὴ γάρ· ἀλλ' οὐδὲ μόρια ἐς ὀρθίησιν, ὁκοσπερ σάτυρος, ἴσχει γυνὴ, ὥσπερ τὸ πάθος ἐπώνυμον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πνίγα τὴν ἀπὸ ὑστέρης νοσέουσι ἄνδρες, οὕνεκεν οὐκ ἴσχει ὑστέρην ἀνήρ.

A ætates autem adolescentia juventusque ei maximè patet: præcipueque illi omnes, quorum natura in Venerem propensior est. ac utissimum id malum, triste fœdumque est. nam plerumque in septimâ die hominem consumit. memoriæ proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetum ac cætera omnia similia perpeti. verum ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres invadere mihi persuadeo, mulieres, inquam, humiditate affluentes, ut ipsius redundantia profundatur: sed satyriasin id esse minimè concesserim. neque enim ipsarum natura atque temperies, quum frigida sit, huic vitio habilis atque exposita est. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (unde affectui nomen est inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri strangulatione ab utero vexantur, quoniam viro uterus datus non est. B

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ [c] ΣΗΜΕΙΩΝ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ Χρονίων Παθῶν.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

De Diuturnis Morbis

PROOEMIUM.

C Χρονίων νούσων, πόνος μὲν πουλὺς, χρόνος δὲ μακρὸς συντήξιος, καὶ ἀβέβαιος ἡ ἄλθεξις. ἢ γὰρ οὐδ' ἐξηλάθησαν ἐς τὸ [d] πάμπαν, ἢ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλινδρομέουσι αἱ νοῦσοι. οὔτε γὰρ ἀτρεμέουσι οἱ νοσέοντες τολμέουσι ἐς τέλος· αὐτὰρ ἤδη ἁμαρτάνουσι ἐν τῇσι μακρῇσι διαίτῃσι, κἢν ἀτρεμέωσι· ἢν δὲ καὶ πόνος ᾖ, ἐπιπόνου ἰήσιος, δίψης, λιμοῦ, φαρμάκων πικρῶν καὶ [e] ὀδυνωδέων, ἢ τομῆς, ἢ καύσιος, ὧνπερ ἐστὶ ἐν τῇσι δολιχῇσι νούσοισι χρέος, [f] ὡς ἀποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, θανάτου δῆθεν αὐτέου ὀρεγόμενοι. ἔνθα

Diuturnarum ægritudinum dolor multus est, tempus colliquationis longum, & medicatio instabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti sunt, vel deleti, ex qualibet levi offensâ revertuntur. nam laborantes æquo animo ferre usque in finem non audent: quio etiam si æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longâ delinquunt. si verò & dolor adest, laboriosâ curatione per sitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitantia, aut per sectionem, aut ustionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miseri ægroti cruciantur, ut mortem, quam jampridem appetebant, effugiant. ubi D

a Licet *Aretæus* oeget, fœminas satyriasi laborare, quod non habeant μόρια ἐς ὀρθίησιν ut Satyri: non obstat tamen, quominus affectus idem, qui viris ὀρθίησιν facit, iis verè accidat: nam & mulieres tentiginem pati suo modo testantur *Galenus* lib. 14. de usu part. *Paul. Ægineta* lib. 3. cap. 56. de Satyriasi. *Juvenalis* de Messalina. *Petit.* b Ἑτοίμη *Henisch.* c Σημειωδέων. ἄλλως σημειωδέων *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Πάμπαν *Henisch.* rep. in MS. e Ὀδυνέων *Henisch.* rep. in MS. f ἀποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες ὡς θανάτου, δῆθεν ὀρεγόμενοι i. e. sic curationum molestias subterfugiunt, ac si mortem planè expeterent. *Petit.* emend.

ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαφαίνεται ἀνδρὸς ἰητροῦ, καὶ μακροθυμίης, καὶ ποικιλίης, καὶ χάριτος ἀβλαβέος τῶν ἡδέων, καὶ a παραμυθίης· αὐτὰρ καὶ τὸν νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι, καὶ ξυνίστασθαι τῷ ἰητρῷ κατὰ τοῦ νοσήματος. οὐ γὰρ τοῦ σώματος μοῦνον ἀπρὶξ λαβόμενον, b ταχὺ αἰκισμύχει τι δάπτει, ἀλλὰ ἐς πολλὰ καὶ τὴν *αἴσθησίην ἐκτρέπει· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἐκμαίνει. ἀκρασίῃ τοῦ σώματος τελέωσδε τὴν μανίην καὶ τὴν μελαγχολίην ἴσμεν, περὶ ὧν αὖθις ἐρέω· τανῦν δὲ ἀμφὶ κεφαλαίης φράσω.

A ubi mehercule in magna animi constantia diu præstanda, auxiliis variandis, jucundis citra noxam ægro concedendis, ipsoque decipiendo, Medici virtus atque excellentia dignoscitur. cæterum & æger fortis sit, & cum Medico adversus morbum conspiret, necesse est: qui non solum corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit & exedit, verùm etiam sensum magnopere subvertit, animamque insanam reddit. namque ab intemperie corporis id genus furorem atque ¹ μελαγχολίαν proficisci novimus: de quibus in sequentibus dicam: in præsentia de κεφαλαίη, *id est de vetere capitis dolore*, sermonem instituam. **B**

ΚΕΦΑΛΗ β.

Περὶ κεφαλαίης.

Ἢν ἀλγέῃ κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ προσκαίρῳ αἰτίῃ, κἢν ἐπὶ c πλεῦνας, κεφαλαλγίη καλέεται. ἢν δὲ διαθίζῃ χρόνῳ μακρῷ τὸ ἄλγημα, καὶ περιόδοισι μακρῇσι καὶ πολλῇς, καὶ προσεπιγίγνηται d μέζω τε καὶ e πλεῦνον δυσαλθῆ, κεφαλαίην κικλήσκομεν. ἰδέαι δὲ μυρίαι. τοῖσι μὲν γὰρ αἴδιος ὁ πόνος καὶ μικρὸς, ἀλλ' οὐ διαλείπων· τοῖσι δὲ, ἐς περίοδον περιπλῇ, ὅκως τοῖσι πυρετῶσι f ἀμφιμερινὸν παρ' ἡμέρην· ἄλλοισι δὲ ἀπὸ g δύσιος ἐς μεσημβρίην, καὶ τῆδε πέπαυται· ἢ ἀπὸ h μεσημβρίης ἐς ἑσπέρην ἢ ἐπίπροσθεν ἐς νύκτα. ἥδε ἡ περίοδος οὐ κάρτα δηθύνει· καὶ τοῖσι μὲν ἡ κεφαλὴ ἀλγέει πᾶσα· καὶ ἥδε ἄλλοτε μὲν ἐπὶ δεξιά· ἄλλοτε δὲ ἐπ' i ἀριστερὰ ἢ μέτωπον, ἢ βρέγμα, καὶ ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ῥεμβώδεα τρόπον· τοῖσι δὲ, καὶ τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ k λαιὰ μοῦνον. ἐς ὅσον l ὅρων κρόταφος, ἢ m οὖς, ἢ καὶ ὀφρὺς μία, ἢ ὀφθαλμὸς ἐς μέσφι μέσου, ἢ ῥὶς ἐς ἴσα τέμνει μοῦνον, ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περᾷ· ἐν ἡμίσει μίμνει τῷ τῆς κεφαλῆς χωρίῳ. ἑτεροκρανίη τόδε μοῦνον καλέεται· οὐκ εὐηθὲς κακὸν, κἢν διαλείπῃ, κἢν σμικρὸν ἔμμεναι δοκέῃ· ἢν γὰρ ἐμπίσῃ κοτὲ ὀξέως, αἰσχρὰ καὶ δεινὰ πρήσσει· σπασμὸς καὶ διαστροφὴ τοῦ προσώπου γίγνεται· ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενέες n κέρασι ἴκελοι πεπήγασι, ἢ τῇδε κἀκεῖσε σπασμώδεις ἔνδον o εἱλεῦνται σκοτοδίνως· ὀφθαλμῶν ὑπερογκὴ πόνος ἄχρι μηνίγγων. p ἱδρὼς ἄσχετος πόνων ἐξαπίνης ἄλογος, ὡς περί τινος πληγέντος ξύλῳ· ναυτίη, ἔμετος χολωδέων, καταπίπτωσις τοῦ ἀνθρώπου· ἢν δὲ ἐπιτείνῃ κοτὲ τὸ πάθος, ἄνθρωπος ἐπλάζετο· ἢν δὲ σμικρότερον ᾖ, καὶ ἐς ὄλεθρον ἀσινὲς, χρονίζει, ὄκνος πουλὺς, καρηβαρίη, ἀπορίη, ζωὴ δύσφορος. καὶ γὰρ φεύγουσι τὴν αὐγήν· σκότος δὲ πρηΰνει τουτέοισι τὴν νοῦσον· οὐ δὲ ἐσιδεῖν τι ἢ ἀκοῦσαι τερπνὸν, δυσφοροῦσι· κακόδμοι τὴν ὄσφρησιν, καὶ οὔτε τι εὐωδὲς αὐτοὺς τέρπει· ἐκτρέπονται δὲ καὶ τὰ κακώδεα· ἄχθονται τῷ βίῳ, θανατῶσι ἄνθρωποι· αἰτίη δὲ τουτέων ξὺν ξηρότητι ψύξις· ἢν δὲ δηθύνῃ καὶ ἐς μέζον ὁρμήσῃ ἐπὶ τοῖσι πόνοισι τὸ πάθος, σκότωμα γίγνεται.

ΚΕΦΑ-

CAPUT SECUNDUM.

De Cephalæa.

Si caput repentè obvia quâque de causâ per plures etiam dies dolorem patitur, hic affectus κεφαλαλγία nominatur: si multo tempore dolor infestare assuevit, & per longos frequentesque circuitus, ac in dies major violentiorque insultat, difficulter sanationem admittens, id genus κεφαλαία appellamus. ejus formæ infinitæ sunt. quibusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non **C** intermittens: nonnullis per circuitus revertitur, ut iis qui quotidianâ intermittente febricitant: nonnullis ab occasu solis usque in meridiem: & tunc ex toto remittitur: vel a meridie in vesperam, aut etiam ulterius usque in noctem permanet. sed non multùm hæc durat circuitio. præterea dolor modò est in toto capite, modò in dextra magis, modò in sinistra, modò circa frontem aut sinciput: hæcque eodem die incertè atque erraticè fieri solent. quidam dextrâ tantum parte dolent, quidam lævâ, quâ tempus, vel auris, vel supercilium unum, vel oculus ad medium usque terminatur, vel quâ nasus in æquas partes dividit: ultra quem terminum **D** dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupans. id vitium solum ἑτεροκρανία dicitur: haud leve malum: quamvis intermittit, quamvis exiguum esse primâ specie videtur: nam si acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta affert: nervi distenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti instar cornu rigidi sunt, vel huc atque illuc interius convelluntur, ac vertiginosè agitantur: in ipsisque dolor profundus usque ad intimas tunicas descendit. sudor ex tendonibus immodicus effluit repentè, neque cohiberi potest: neque ulla causa præcessit, perinde ac si quis ligno plagam inflixerit. nausea & vomitus bi**E**liosus eomitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. quod si vitium quandoque increscit, de hominis vitâ actum est: at si debilius est, & citra vitæ periculum, diutiùs permanet: pigritia multa adest, & capitis gravitas: animi pendent: vitam ægrè ferunt. fugiunt enim quodammodo lucem: tenebræque his ægritudinem solantur. neque quicquam jucundi aut intueri, aut audire sustinent. olfactorius in iis sensus infectus est, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graveolentia detestantur. vita ipsis invisa est, mortemque discupiunt. harum calamitatum fons & origo est, cum ariditate frigiditas. si diu teneat, magisque in**F**valescat ægritudo, post id genus dolores vertigo subsequitur.

a Ionicè pro παραφάσις à παράφημι. significat admonitionem, consilium, consolationem, deceptionem Petit. b Τὰ χρὴ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. c Subaudi ἡμέρας Petit. d Μέζω & δυσαλθῆ ad vocem ἄλγημα referri debent. Scribendum esset μέζον, δυσαλθές. Sed sunt hæc neutra pluralis numeri post substantivum singulare, κατ' ἀνακόλουθον Ionibus & Atticis familiarem. e Πλεῦν Petit. emend. f Ἀμφημερινὸν, ὁ παρ' ἡμέρην ut iis qui quotidianâ febre aut tertiana laborant. Petit. emend. Græci ἀμφημερινὸν vocant, cujus accessiones quotidie prehendunt: παρ' ἡμέρην, quæ alternis diebus redit. g Πρώτης Henisch. & Goupyl repp. in MS. h Μεσημβρίης Henisch. i Ἀριστερῇ Henisch. k Λαιὰ Henisch. l Ὀρῶν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. m Οὖς Petit. emend. n Al. Κεράεσι Petit. o Εἰλεῦνται Henisch. p Ἰδρὼς ἄσχετος τενόντων πόνος ἐξαπίνης ἄλογος i.e. sudor immodicus: tendonum dolor subitus sine causâ, quæ quidem appareat. Petit. emend. ἱδρῶς Henisch.

* Insaniam Henisch. vertit.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ σκοτωματικῶν.

Ἢν ζόφος τῆς ὄψιος χυθῇ, καὶ δῖνος ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν εἰλίσσηται, καὶ ὦτα ᵃ βομβέῃ ὅκως ῥεόντων καναχηδὸν ποταμῶν, ἢ οἷον ἀνέμου ἱστίοισι ᵇ ἐγκυβερνέῃ, ἢ αὐλῶν, ἢ καὶ συρίγγων ἐνοπὴ, ἢ τρισμῷ ἁμάξης ἰαχὴ, ὀνομάζομεν σκότωμα τὸ πάθος, κακὸν μὲν, ἢν σύμπτωμα κεφαλῆς· κακὸν δὲ, ἢν ἐκ διαδέξιος κεφαλαίης, ἢ ἐξ ἑωυτῆς χρονίου νούσου φύῃ. ἢν γὰρ τάδε μὲν μὴ ἀπογένηται, μίμνῃ δὲ ἡ σκοτοδίνη, ἢ χρόνῳ μακρῷ τελεωθῇ τοῖσι ἰδίοισι συμπτώμασι οὐ τινὸς ἀκεομένου, πάθος τὸ σκότωμα γίγνεται· ἐπ' αἰτίῃ ὑγρῇ τε καὶ ψυχρῇ· ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ παθέων ἄλλων, ἢν ἐς ἀνήκεστον τραπῇ, μανίης, μελαγχολίης, ἐπιληψίης προσεπιγιγνομένων ἑκάστῃ τῶν ἰδίων ξυμπτωμάτων· σκοτώματος δὲ ἡ ἰδέα, βάρος τῆς κεφαλῆς, ὀφθαλμῶν μαρμαρυγαὶ ἐπὶ πολλῷ τῷ σκοτώδεϊ· ἀγνωσίη ᶜ ἑωυτέων τε καὶ τῶν πέλας· ᵈ καὶ ἢν ἐπαυξήσῃ ἡ νοῦσος γίγνηται, τότε ᵉ γυῖα λύονται, καὶ ἕρπονται χαμαί· ναυτίη καὶ ἔμετος φλέγματος, ἢ χολωδέων, ξανθῶν, ἢ μελανῶν. ἔστι ἐπὶ μὲν ξανθῇ χολῇ, μανίαι γίγνονται· ἐπὶ δὲ τοῖσι μέλασι, μελαγχολίη· ἐπὶ δὲ τῷ φλέγματι, ἡ ἐπιληψίη. πασέων γὰρ ἥδε νούσων τροπή.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Περὶ ἐπιληψίης.

Ποικίλον, ἠδ' ἀλλόκοτον κακὸν, ἡ ἐπιληψίη, θηριῶδες μὲν ἐν παροξυσμοῖσι καὶ κάρτα ὀξὺ, καὶ ὀλέθριον. ἔκτεινε γάρ κοτε παροξυσμὸς εἷς. ἢν δὲ μελέτῃσι φέρῃ ὥνθρωπος, ζῇ μὲν, αἴσχεα, καὶ ὀνείδεα, καὶ ἄλγεα φέρων· ῥηϊδίως δὲ οὐκ ἄπεισι ἡ νοῦσος, ἀλλ' ἐν ἡλικίῃσι τῇσι κρείττοσι ἐνοικέει, καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ. ξυνδιαιτᾶταί τε παισὶ καὶ μειρακίοισι· ἐξηλάθη δέ κοτε ὑπ' εὐτυχίης, δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος, ἔστι τῷ κάλλεϊ συνέξεισι τῆς ὥρης· ἀλλὰ καὶ τότε μετεξετέρους ᶠ αἰσχροὺς ἀποδείξασα, ἀπόλλυσι τοὺς παῖδας φθόνῳ τοῦ κάλλεος, ἢ χειρὸς ἀκρασίῃ, ἢ προσώπου διαστροφῇ; ἢ ᵍ πηρώσει τινὸς αἰσθήσιος· ἢν δὲ φωλεύσῃ τὸ κακὸν ἐς ʰ ῥίζαν, οὔτε ἰητρῷ, οὔτε ἡλικίης μεταβολαῖς ⁱ ἔξοδον πείθεται· ἀλλὰ ξυμβιοῖ μέσφι θανάτου. ποτὲ, καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος, σπασμοῖσι καὶ διαστροφῇσι μελέων τε καὶ ὄψιος. ἔτρεψε δέ κοτε καὶ γνώμην ἐς μανίην. ἀπρεπὴς μὲν ἡ τοῦ παροξυσμοῦ θέη· αἰσχρὴ δὲ καὶ ἡ ἀπόλειψις αὐτέου, ἐπὶ ἀφόδῳ καὶ οὔροισι, καὶ αὐτομάτῳ κοιλίῃ· ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἡ ξυμφορή· δοκέει γὰρ τοῖσι ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνέεσθαι ἡ νοῦσος· ᵏ τοὔνεκεν ἱρὴν κικλήσκουσι τὴν πάθην· ἀτὰρ καὶ δι' ἄλλας προφάσιας, ἢ μέγεθος τοῦ κακοῦ· ἱρὸν γὰρ τὸ μέγα· ἢ ἴησιος οὐκ ἀνθρωπίνης, ˡ ἀλλ' θείης, ἢ δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἰσόδου, ἢ ξυμπάντων ὁμοῦ, τήνδε ἐκίκλησκον ἱρήν. ὁκό-

ᵃ Βομβέῃ *Henisch.* rep. in MS. ᵇ Ἐν κυβερνέῃ αὐλῶν *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. ᶜ Ἑωυτέων τε καὶ (τῶν) πέλας *Henisch.* ᵈ Κἢν *Henisch.* rep. in MS. ᵉ Γυῖα *Henisch.* ᶠ Αἰσχροὺς *Henisch.* ᵍ Πηρώσει *Henisch.* ʰ ῥίζαν *Henisch.* ⁱ ἐς ἔξοδον *Petit.* emend. ᵏ Τοὔνεκεν *Henisch.* ˡ Ἀλλὰ *Henisch.*

CAPUT TERTIUM.

De Vertigine.

Si tenebræ oculis prætenduntur, & caput in turbinis modum circumduci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cum strepitu fluminis insonat, aut tanquam ventus flatu vela percutiens, aut tibiarum fistularumque cantus, aut veluti stridor plaustri currentis obstrepit, *σκότωμα i. vertigo*, huic vitio vocabulum est: malum quidem, si capitis symptoma est: malum quoque, si cephalææ successit, aut ex eâ vetustâ ægritudine ortum est. nam si priora vitia non recesserunt, sed remanet *σκοτοδίνη, id est tenebræ oculorum & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis symptomatibus nullâ abhibitâ curatione ad summum pervenit, vitium *appellatum a Græcis σκότωμα, a Latinis vertigo* procreatur. causam habet frigidam & humidam: aliorumque sæpe morborum, quum insanabilis evasit, initium est, ut furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique suis symptomatibus accedentibus. vertiginis autem forma ita se habet: gravitas adest capitis, splendida quædam oculis inter multas tenebras sese offerunt, suimet æger propinquorumque ignarus est: quumque morbus augescit, tunc tibiæ solvuntur, atque humi repunt. nausea fit atque vomitus pituitæ, bilisve tam atræ quàm flavæ: quando flava per vomitum rejecta, furor enascitur: atra verò, melancholia: ac pituitâ exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conversio est.

CAPUT QUARTUM.

De Epilepsia, id est morbo comitiali.

Varium ac portentosum morbi genus est *ἐπιληψία, quæ dicitur Latinè comitialis morbus,* [1] terribilis utique in accessionibus, & peracutus, & perniciosus: quandoquidem nonnunquam accessio una hominem rapuit. at si diligenti cura vim morbi sustinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias, atque dolores. morbus autem non facilè recedit, sed ætatibus melioribus & pulchriori tempore viget. [2] vexat etiam pueros & adolescentes. interdum secundâ fortunâ evenit, ut per succedentem provectiorem ætatem abigatur, quando simul cum [3] ætatis flore evanescit: sed & tum quosdam abiens deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis invidia perdit: aut manum inutilem reddens, aut faciem torquens, aut sensum aliquem prorsus auferens. quòd si malum hoc penitus insederit, atque radices altius egerit, neque ipsum Medicus neque ætatis mutatio submovent, sed cum ægrotante vivit atque commoritur. [4] interdum morbus iste membra oculosque convellens ac distorquens, dolores ciet: interdum & mentem in furorem adegit. triste medius fidius est ipsius invasionis spectaculum: turpis & ejus desinentia, cum stercore & lotio & spontina ventris solutione. [5] ipsius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem est. quippe nonnulli flagitiosis hominibus a lunâ immitti existimant: cujus rei causâ & sacrum hunc morbum nominant. verum & aliis rationibus id nomen fuit ei impositum: aut ob magnitudinem; (omne enim magnum sacrum dici consuevit) aut quod non humanâ ope tolli queat sed divina: aut quoniam dæmone correptus esse homo videatur, aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. quæ-

[1] Efferatus *Henisch.* [2] Et pueris etiam, adolescentibusque contubernalis est. *Henisch.* [3] Formæ dignitate *Henisch.* [4] Insuper *Henisch.* [5] Sed & ignominiosa quoque species est. quippe nonnulli &c. *Henisch.*

ὁκόσα μὲν ὦν ὡς ἐπὶ ὀξέῃ γίγνεται τῇ νούσῳ, πρόσθεν μοι [a] λέλεκται· ἢν δὲ ἐν χρόνῳ μίμνῃ, οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι διαλείμμασι ἀσινέες, νωθροὶ, ἄθυμοι, κατηφέες, [b] ἐξάνθρωποι, ἄμικτοι, οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίχιοι, ἄγρυπνοι, δυσόνειροι πολλοῖσι ἀλλοκότοισι, ἀπόσιτοι, πέψαι κακοὶ, ἄχροοι, μολιβδώδεες, δυσμαθέες [c] νωθρίῃ γνώμης τε καὶ αἰσθήσιος, βαρυήκοοι, ἦχοι, βόμβοι ἀνὰ τὴν κεφαλήν· γλῶσσα ἀσαφὴς καὶ παράφορος· ἢ ὑπὸ τῆς διαθέσιος τῆς νούσου, ἢ ὑπὸ [d] τρωμάτων ἐν τῇσι καταλήψεσι, σπασμώδεες. γλῶσσα μὲν στροφᾶται ἐν τῷ στόματι ποικίλως· ὑποτείνεται δέ κοτε καὶ τὴν διάνοιαν ἡ νοῦσος, ὡς τὰ πάντα [e] μωραίνειν· ἀτὰρ καὶ τοῖσδε αἰτίη ξὺν ὑγρότητι ψύξις.

A quæcunque sanè huic tanquam acuto morbo symptomata eveniunt, superius memoravimus. at si diu permanet, neque per intermissiones citra noxam degunt torpentes, abjecti animo, mœsti, hominum aspectum consuetudinemque vitantes. neque ætate procedente mitiores fiunt: vigilant, per quietem multis formidolosis imaginibus terrentur; cibum sumere fastidiunt, sumptum malè conficiunt: decolores, facieque plumbeâ sunt ob ingenii sensusque tarditatem ægrè discunt: auditus hebet. aures tinniunt, capiti bombi veluti quidam insonant, lingua in sermone perplexa est ac titubat, aut ex vi B morbi, [1] aut ob vulnera, quæ tempore exacerbationis accepit. tunc enim ob convulsionis nervorum motum lingua in ore variis modis torquetur. rationem quoque usque eò morbus conturbat ac dejicit, ut prorsus denique infatuentur. atque horum omnium causa est cum humiditate frigiditas.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Μελαγχολίης.

Μέλαινα χολὴ, ἐν μὲν ὀξέσι ἄνωθεν φανεῖσα, κάρτα ὀλέθριον· κάτω δὲ ἐξιοῦσα οὐ κάρτα ἀνώλεθρον· ἐν δὲ τοῖσι χρονίοισι, ἢν μὲν [f] ὑπίῃ κάτω, ἐς δυσεντερίην καὶ ἥπατος πόνον τελευτᾷ· γυναιξὶ δὲ κάθαρσις αὐτὴ τῶν [g] ἐπιμηνίων, ἢν τὰ ἄλλα ἀνώλεθροι ἔωσι· ἢν δὲ ἄνω ῥέπῃ ἐς στόμαχον, ἢ ἐς φρένας, μελαγχολίην τεύχει. φῦσάν τε γὰρ ἐμποιέει, καὶ ἐρυγὰς κακώδεας, ἰχθυώδεας· διαπέμπει δὲ καὶ κάτω φύσας ψοφώδεας, συνταράσσει δὲ καὶ τὴν γνώμην. διὰ τόδε καὶ μελαγχολικοὺς καὶ [h] φυσώδεας τούσδε ἐκικλήσκον οἱ πρόσθεν· μετεξετέροισι δὲ οὐδὲ φῦσα, οὔτε μέλαινα χολὴ ἐγγίγνεται· ὀργὴ δὲ ἄκρητος καὶ λύπη, καὶ κατηφείη δεινή. καὶ τούσδε ὦν μελαγχολικοὺς καλέομεν, [i] χολῆς μὲν τῆς ὀργῆς συμφραζομένης· μελαίνης δὲ, πολλῆς καὶ θηριώδεος· τέκμαρ δὲ Ὅμηρος ἔνθα φησὶ,

—— Τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφὶ [k] μέλαιναι
[l] Πίμπλαντ', [m] ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

τοιοίδε γίγνονται οἱ μελαγχολώδεες, εὖτ' ἂν ὑπὸ τοῦ κακοῦ κλονέωνται. ἔστι δὲ ἀθυμίη ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ, ἄνευ τε πυρετοῦ· δοκέει τε δέ μοι μανίης τε ἔμμεναι ἀρχὴ καὶ μέρος ἡ μελαγχολίη. τοῖσι μὲν γὰρ [n] μαινομένοισι, ἄλλοτε μὲν ἐς ὀργὴν, ἄλλοτε δ' ἐς θυμηδίην ἡ γνώμη τρέπεται· τοῖσι δὲ μελαγχολῶσι, ἐς λύπην καὶ [o] θυμηδίην μοῦνον. ἀτὰρ καὶ μαίνονται μὲν ἐς τὰ πλεῖστα τοῦ βίου, ἀφρενέοντες καὶ δεινὰ καὶ αἰσχρὰ πρήσσοντες· μελαγχολῶσι δὲ οὐκ ἐπὶ [p] ἑνὶ [q] εἴδει ἕκαστοι, ἀλλ' ἢ πρὸς φαρμακίην ὕποπτοι, ἢ ἐς [r] ἐρημίην φεύγουσι μισανθρωπίῃ, ἢ

CAPUT QUINTUM.

De Melancholia.

Atra bilis in acutis ægritudinibus, si in superioribus apparet, oppidò quàm mortifera est. si ad inferiora descendens exiit, non valde vacat discrimine. C in tardis autem longisque morbis, si ad alvum bilis atra decurrit, in tormina jecorisque dolorem finitur: mulieribus vero purgatio vice mensium advenit, si in cæteris abest mortis periculum. at si superius, utputa stomachum, septumve transversum petit, insaniam parit, *quam μελαγχολίαν nominant:* flatum namque gignit, & ructus fœtidos, piscium odorem exhalantes. infrà verò & flatus cum crepitu transmittit: nec non & mentem simul alienat. proinde melancholicos juxta & flatuosos Medici veteres sic affectos appellârunt. porrò quidam reperiuntur in quibus neque flatus, neque bilis atra colligitur, sed ira immoderata & mœror, & ingens D animi consternatio: hos quoque nihilominus μελαγχολικοὺς nuncupamus. quippe quum ὀργή, *id est ira* significetur per χολήν. per μέλαιναν autem, *id est atram* πολλὴ καὶ θηριώδης, *id est, multa & efferata* testis autem Homerus est, ubi inquit,

Inter hos autem surrexit Heros Atrides
Latè imperans Agamemnon, tristis:
Furore autem valde præcordia atra circum
Oppleta erant: ejusque oculi igni fulgenti similes erant.

tales evadunt melancholici, quum ab hoc malo E [3] interimuntur. est autem animi angor in unâ cogitatione defixus atque inhærens absque febre. mihi profectò melancholia μανίας, *quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars esse videtur. siquidem furentibus animus modò ad excandescentiam, modo ad voluptatem convertitur: at melancholici in tristitiâ & animi angore duntaxat versantur. [4] adde quod furentes, plurimum vitæ sic transeunt desipientes, & fœda atrociaque committentes. melancholici verò non in unâ tantum insaniæ specie laborant, sed aut venenum, ne sibi detur, suspicantur, aut hominum consuetudinem perosi in solitudinem F

 ausu-

[a] Λέλεκται *Henisch.* [b] Ἐξάνθρωποι *dicuntur*, qui semoti ab hominum societate vivunt. *Petit.* [c] Νωθρίης *Henisch. & Goupyl.* repp. in MS. [d] Τρωμάτων *Henisch.* rep. in MS. [e] Μωραίνειν *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἐπίῃ *Henisch.* rep. in MS. [g] Ἐπιμηνίων *Henisch.* rep. in MS. [h] Hoc genus Melancholiæ a cruditatibus Ventriculi nascitur hoc laborantes φυσώδεις dicantur. *Petit.* [i] Χολῆς *Henisch.* [k] Μέλαιναι *Henisch.* rep. in MS. [l] Πίμπλαντο *Henisch.* rep. in MS. [m] Ὄσσε *Henisch.* [n] Μαινομένοισι *Henisch. & Goupyl.* repp. in MS. [o] Pro θυμηδίην *Petit.* legit. ὀξυθυμίην excandescentiam vel ἀθυμίην ut *Junius* legit ast vulgatam lectionem non sollicitat. *Petit.* quia apud Paulum Æginetam inter signa melancholicorum, risum quoque positum videt. lib. 3. cap. 14. [p] Ἑνὶ *Henisch.* [q] Εἴδει *Henisch.* de variis Melancholicorum imaginibus vid. Galen. lib. 3. de locis affectis cap. 6. *Petit.* [r] Ἐρημίην *Henisch. & Goupyl.* repp. in MS.

[1] Aut ex accessionum vulneribus: tunc enim &c. *Henisch.* [2] Permulta *Henisch.* [3] Sc. cum affectus ad extremum pervenit. *Petit.* [4] Furentes (etiam) plurimum *Henisch.*

ἢ ἐς δεισιδαιμονίην τρέπονται, ἢ μῖσος ἐστὶ τοῦ ζῆν τουτέοισι. ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται, ἡδονὴ προσγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι· οἱ δὲ μαίνονται. ὅκως δὲ καὶ [a] ἀπὸ κοίων χωρίων τὰ πολλὰ γίγνονται, φράσω. ἢν μὲν ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι μίμνῃ, ἡ αἰτίη ἀμφὶ τὰς φρένας [b] εἰλέεται, καὶ διεξίει χολὴ ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν μελαγχολῶσιν· ἢν δὲ καὶ κεφαλὴν ἐς ξυμπάθειαν ἄγῃ, καὶ ἀμείβεται τὸ παράλογον τῆς [c] ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα καὶ ἡδονὴν ἐς τὰ πολλὰ τοῦ βίου· οἱ δὲ μαίνονται αὔξῃ τῆς νούσου [d] μᾶλλον, ἢ ἄλγει πάθεος· ἐπ᾽ ἀμφοῖν δὲ ξηρότης αἰτίη. ἄνδρες μὲν οὖν μαίνονται καὶ μελαγχολῶσι, ἢ καὶ ἀνδρῶν ἐλάσσους· [e] κάκιον δὲ ἀνδρῶν [f] αἱ γυναῖκες ἐκμαίνονται· ἡλικίη, πρὸς ἀκμήν. καὶ οἱ ἀκμάζοντες· ὥρη, [g] θέρεος μὲν καὶ φθινοπώρου τίκτει· ἔαρ δὲ κρίνει. σημεῖον μὲν οὖν οὐκ ἄσημα. [h] ἢ γὰρ ἥσυχοι, ἢ στυγνοὶ, κατηφέες, νωθροὶ ἔασι ἀλόγως, οὐ τινὶ ἐπ᾽ αἰτίῃ, μελαγχολίης ἀρχή. ἔτι δὲ καὶ ὀργίλοι προσγίγνονται, δύσθυμοι, ἄγρυπνοι, ἐκ τῶν ὕπνων ἐκθορυβεόμενοι· ἴσχει δὲ αὐτέους καὶ τάρβος ἔκτοπον, ἢν ἐς αὔξησιν τὸ νόσημα φοιτῇ, εὖτε καὶ ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργώδεες. ὁκόσα γὰρ ὑπερεκτρέπονται ὕπνῳ [i] οἱ κακοῦ, τόδε ἐνύπνιον [k] ὁρέουσι ὥρμησαν· πρὸς [l] τὸ ῥηΐδιος μεταγνῶναι· εὔκολοι, αἰσχροὶ, σμικρολόγοι, ἄδωροι, καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ ἁπλοῖ, ἄσωτοι, πολύδωροι, οὐκ ἀρετῇ ψυχῆς, ἀλλὰ ποικιλίῃ νοσήματος· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, μῖσος, [m] φυγανθρωπίη, [n] ὀλόφυρσοι ἐς κενεὰ, ζωῆς κατήγοροι· ἔρανται δὲ θανάτου. πολλοῖσι δὲ ἐς ἀναισθησίην καὶ μώρωσιν ἡ γνώμη ῥέπει, ὅκως ἀγνῶτες ἁπάντων, ἢ ἐπιλήσμονες [o] ἑωυτέων, βίον ζώουσι ζωώδεα· ξυντρέπεται δὲ καὶ τοῦ σκήνεος ἐς πονηρὸν ἡ ἕξις· χροιὴ [p] μελάγχλωρος, ἢν μὴ διεξίῃ κάτω ἡ χολὴ, ἀλλὰ ἀναχέηται ξὺν τῷ αἵματι ἐς τὸ πᾶν· [q] βοροὶ μὲν ἰσχνοὶ δέ· [r] ὕπνος γὰρ αὐτέοισι, οὔτε πόσι, οὔτε βρωτῷ συγκρατέει τὰ μέλεα· ἀγρυπνίη δὲ [s] σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν· τοιγαροῦν κοιλίη ξηρὴ οὐδὲν διεῖσα. ἢν δέ κοτε ἐκδιδῷ, ξηρὰ, [t] στρογγύλα, ξὺν περιῤῥόῳ [v] μέλανι, [x] χολώδεα, οὖρα σμικρὰ, δριμέα, χολέβαφα· φυσώδεες καθ᾽ ὑποχόνδριον, ἐρυγαὶ κακώδεες, [y] βρομώδεες, ὡς ἐξ ἅλος ὀρεγμή· ἀνέπλω κοτὲ καὶ ὑγρὸν δριμὺ ξὺν χολῇ. σφυγμοὶ ὡς ἐπίπαν σμικροὶ, νωθροὶ, ἀδρανέες, πυκνοὶ, ἴκελοι τῷ ψύχει. λόγος [z] ὅτι τὶς ἀνιήτως ἔχων, κούρης ἤρα τε καὶ τῶν ἰητρῶν οὐδὲν ὠφελεόντων, ὁ ἔρως μιν ἰήσατο· δοκέειν δ᾽ ἔγωγε ἐρᾷν μὲν αὐτὸν ἀρχῆθεν· κατηφέα δὲ καὶ δύσφημον, ἢ ὑπ᾽ ἀτυχίης τῆς κούρης ἔμμεναι. καὶ μελαγχολικὸν δοκέειν τοῖσι δημότῃσιν· [a] οὗτος οὔτε μὴν [b] ἦν ἔρωτα ἐγιγνώσκων· ἐπεὶ δὲ τὸν ἔρωτα ξυνῆψε τῇ κούρῃ,

A aufugiunt: aut ad superstitiosam religionem convertuntur, aut lucem hanc vitamque odio prosequuntur. verùm si quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptasque plurimis advenit. hi verò in furorem præcipitant. sed quomodo quibusque sedibus affectis [1] id vitium plerumque [2] contrahatur, subjiciam. porro si in præcordiis residet, causa circa septum transversum immoratur, bilisque supra infrave melancholicis prorumpit. si caput etiam per consensum afficitur, & excandescentiæ delirium in risum hilaritatemque per longum vitæ spatium commutatur. hi verò morbi potiùs magnitudine quàm affectûs dolore in
B furorem prolabuntur. in utrisque nimirum ariditas [3] accusanda. viri sanè & furore & melancholia corripiuntur: [4] rarius autem quàm viri, sed deterius mulieres furiis agitantur. ætas quæ prope statum est, & ipse status huic malo subjiciuntur; æstatis tempus & Autumni hunc morbum procreant, ver autem judicat. inter notas evidentiores hæ sunt, quòd videlicet quieti aut tristes, abjecti, torpentesque sunt absque ratione, nullâque de causâ melancholia initium sumit: præterea in iram facilè incidunt, malè sunt animati, vigilant, ex somnis tumultuosè excitantur: ingenti quoque pavore trepidant, quum morbus crementum suscipit: quan-
C do & insomnia vera sunt, terribilia atque evidentia. [5] quotquot enim a naturali statu valde aliena sunt, ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem sese offerunt: quum in aliquid impetu rapti sunt, postea facilè eos pœnitet: mutabiles sunt, turpes, de minimis quibusque solliciti, avari, sed non ita multo post simplices, prodigi, multa largientes: non virtute animi, sed morbi varietate. quod si malum exasperatur, homines oderunt, ab eisque fugiunt, de inanibus conqueruntur: vitæ maledicentes mortem expetunt. atque istorum multis sensus ac mens usque eo stupore fatuitateque capiuntur, ut omnium ignari, suique met immemores, in morem
D bestiarum vitam degant. corporis quoque habitus in pejus labitur: colore fœdo & ex atro viridique commixto tinguntur. nisi inferius bilis descendat atque exeat, sed quoquoversum per corpus cum sanguine diffundatur. multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati sunt, quoniam somnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, sed vigilia ad exterius movet, ac dissipat: proinde & alvus arida est, nihil dejiciens. nonnunquam verò dejicit sicca, rotunda, atro quodam biliosoque circumfusa. urina pauca redditur, acris, biliosa. multum flatuosi spiritûs in præcordiis est: ructus putidi feruntur, graveolentes, perinde ac si ex maris lacunâ
E exhalarent. nonnunquam & humidum quoddam acre cum bile rejiciunt. arteriarum motus ferè parvi sunt, pigri, invalidi, crebri, frigori similes. Fama est ex his quempiam insanabiliter se habentem, quum puellam deperiret, medicis nihil proficientibus, ab amore fuisse sanatum. ego verò suspicor, cum ab initio in puellam exarsisse, inde tristem & languenti animo, quòd eâ non potiretur, evasisse, suisque popularibus melancholicum visum esse. hic verò nec amorem in se noverat: at [6] ubi puellæ amatæ se

a Κατ᾽ ἰκοίων (non aspirato π) ἰωνικῶς *Petit.* emend. b Εἰλέεται *Henisch.* c Μᾶλλον Henisch. d Ἀθυμίης tristitiæ *Petit.* rep. in MS. & emend. e Κάκιον *Henisch.* f Καὶ *Henisch.* rep. in MS. g Θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. Φθινοπώρου *Henisch.* h Εἰ Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. i Corruptam hanc Lectionem esse putat, & ita, ὕπνῳ ὅντος κακοῦ, quæ longius a statu naturali discedunt, hæc, nondum præsente malo, imaginatione in somnis præcipiunt atque occupant. *Petit.* emend. i Οἱ *Henisch.* k Ὁρέουσι *Henisch.* l Τὰ *Henisch.* m Φιλανθρωπίη *Goupyl.* rep. in MS. n Ὀλόφυρσις *Henisch.* rep. in MS. Ὀλοφύρσιες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. o Ἑωυτέων Henisch. p Μελαγχλώρης Henisch. rep. in MS. q Θορὰ Henisch. rep. in MS. r Ὕπνον Henisch. rep. in MS. s Σκίδνασι Henisch. t Στρόγγυλα Henisch. v Μέλαιν Henisch. x Χολῶδες Henisch. rep. in MS. y Ὀζόμενα βρομώδεες. ὡς ἐξ ἅλος ὀρυγμῶν *Goupyl.* rep. in MS. ὀρυγμὴν Henisch. rep. in MS. z Ὡς Henisch. rep. in MS. a Τοῦτον οὗτος οὖν Henisch. b Ἢν Henisch.

[1] In Henisch. [2] Contrahitur Henisch. [3] Causanda Henisch. [4] Aut etiam viris juniores: sed deterius mulieres quam viri furiis agitantur. Henisch. nimirum ob judicii infirmitatem. *Petit.* [5] Quæ enim cumque refugiunt & aversantur, nondum in malo, provident insomnii occursu: ad mutandam sententiam faciles sunt, turpes, parci, non munifici: sed non ita multò post. &c. Henisch. [6] (Iste) ubi Henisch.

κούρη, παύσατο τῆς κατηφείης, καὶ διεσκεδάσθη ὀργή τε καὶ λύπη· χαρμὴ δὲ ἐξέωσε τῆς δυσθυμίης· καθίσταται γὰρ τὴν γνώμην ἔρωτι ἰητρῷ.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Μανίης.

Μανίης τρόποι, εἴδεσι μὲν μυρίοι· γένει δὲ μοῦνος εἷς. ἔκστασις γάρ [a] ἐστι τὸ σύμπαν χρόνιος, ἄνευθεν πυρετοῦ. εἰ γάρ κοτε καὶ πυρετὸς ἐπιλάβοι, οὐκ ἀπὸ μανίης ἂν ἴδιος γένοιτο, ἀλλ' ἐκ συντυχίης ἄλλης· ἐκφλέγει γὰρ καὶ οἶνος ἐς παραφορὴν ἐν μέθῃ· ἐκμαίνει δὲ καὶ τῶν ἐδεστῶν μετεξέτερα, ἢ μανδραγόρη, ἢ ὑοσκύαμος, ἀλλ' οὔπω μανίη τάδε κικλήσκεται. ἐπὶ γὰρ ὀξέσι γιγνόμενα, καθίσταται θᾶττον· τὸ δὲ ἔμπεδον ἡ μανίη ἴσχει. τῇδε τῇ μανίῃ, οὐδέν τι ἴκελον ἡ λήρησις, γήραος ἡ ξυμφορή. αἰσθήσιος γάρ ἐστι νάρκη, καὶ γνώμης νάρκωσις ἠδὲ τοῦ νοῦ ὑπὸ ψύξιος· μανίη δὲ θερμόν τι καὶ ξηρὸν τῇ αἰτίῃ, καὶ ταραχώδεες τῇσι πρήξεσι. ἡ μὲν γὰρ λήρησις ἀρχομένη ἀπὸ γήραος, οὔτι διαλείπει, καὶ ξυναποθνήσκει· μανίη δὲ καὶ διαλείπει καὶ [b] μελεδῶνι ἐς τέλος ἀποπαύεται. διάλειψις δὲ ἀπαλής, ἣν τῷ τῆς μανίης λόγῳ [c] γένηται, οὐκ εἰκότως ἀκεομένου τοῦ κακοῦ ἰητρείῃ, ἢ τῆς ὥρης εὐκρασίῃ. μετεξετέρους γὰρ δοκέοντας ἀσινέας [d] ἔμμεναι, ἢ ὥρη τὸ ἔαρ, ἢ ἁμαρτωλὴ διαίτης, ἢ ὀργὴ ἐκ συντυχίης ἐς ἀνάκλησιν [e] ἤγαγε. καὶ γὰρ δὴ νοσέουσι οἱ φύσει ὀργίλοι, ὀξύθυμοι, ῥέκται, εὐμαρέες, ἱλαροί, παιδιώδεες· αὐτὰρ καὶ οἷσι ἐς ἐναντίην ἰδέην ἡ φύσις ῥέπει, ὁκόσοι νωθροί, ἐπίλυποι, βραδέες μὲν ἐκμαθεῖν· ἐπίμονοι δὲ προσκαμεῖν, ποτὲ καὶ μαθόντες, ἀμνήμονες, οἵδε καὶ μελαγχολῆσαι ἑτοιμότεροι· οἱ δὲ καὶ πρόσθεν ἐκμαίνονται, αὐτὰρ καὶ ἡλικίης οἷσι τὸ θερμὸν καὶ αἷμα πολύ, οἵδε μαίνονται, τοῖσι ἀμφὶ ἥβην καὶ νέοισι καὶ οἷσι πάντων ἡ ἀκμή· ὁκόσοισι δὲ τὸ θερμὸν ἐκ μελαίνης χολῆς ἐξάπτεται, τό τε εἶδος ἐς ξηρὸν τρέπεται, τουτέοισι μελαγχολῆσαι ῥήϊστον. δίαιτα δὲ ἄγει, πολυφαγίη, πλησμονὴ ἄμετρος, μέθη, [f] λαχνείη, ἔρωτες ἀφροδισίων· ἐμάνησάν κοτε καὶ γυναῖκες ὑπὸ ἀκαθαρσίης τοῦ σκήνεος. εὖτε αὐτέῃσι [g] ἀποδρωθῆσιν αἱ μῆτραι· ἄλλαι δὲ οὐ μᾶλλον δὲ ῥηϊδίως ἐκμαίνονται· μάλα δὲ χαλεπῶς ἐκμαίνονται. αἵδε αἱ προφάσιες. καὶ γὰρ ἄνδρα ἐξέπλωσι, ἣν ξυνήθη αἵματος ἔκκρισιν, ἢ χολῆς, ἢ ἱδρῶτος ἐπίσχῃ τις αἰτίη· καὶ οἷσι μὲν ἡδονὴ ἡ μανίη, γελῶσι, παίζουσι, ὀρχεῦνται νυκτὸς καὶ ἡμέρης, καὶ ἐς ὀργὴν ἀμφαδόν, καὶ ἐστεμμένοι κοτὲ ὅκως ἐξ [h] ἀγωνιστικῆς νικηφόροι ἔασιν· ἄλυποι τοῖσι πέλας ἡ ἰδέη· μετεξέτεροι δὲ ὑπὸ ὀργῆς ἐκμαίνονται· ἔσθ' ὅτε ἐσθῆτας τε ἐῤῥήξαντο, καὶ [i] θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ [k] ἑωυτέοισι χεῖρας ἐπήνεγκαν· ἤδη καὶ τοῖς πέλας οὐκ ἀκίνδυνος ἡ ξυμφορή· ἰδέαι δὲ μυρίαι, τοῖσι μέν γε εὐφυέσι τε καὶ εὐμαθέσι, [l] ἀστρονομίη ἀδίδακτος, φιλοσοφίη αὐτομάτη, ποίησις δῆθεν ἀπὸ μουσέων. ἴσχει γάρ τι καὶ ἐν

A se conjunxit, mœstitia recessit, ira & animi languor discussus est, gaudium tristitiam delevit, & mens ab amore medico prorsum sanata est.

CAPUT SEXTUM.

De Mania id est Furore.

Furoris modi specie permulti sunt, genere tantum unus. est enim ex toto mentis aliènatio diuturna, vacans febri. etenim si febris quandoque conjungitur, id nnn ratione furoris propriè, sed alio quovis casu incidit. [1] quippe & vinum mentem B inflammat, & per ebrietatem delirare cogit: præterea quædam esculenta amentiam pariunt, ut mandragora & altercus. sed neutiquam hi inter furentes numerandi sunt. nam repentè hæc adveniunt, & celeriter conquiescunt: [2] furor autem stabilis ac permanens est. furori autem nihil simile delirium habet, quod senectæ calamitas est. est enim sensus, mentis, rationisque marcor & ignavia ex refrigeratione proveniens: at furor ex calidâ siccaque causâ exoritur, functionesque tumultuosas præstat. deliramentum autem a senectute incipiens, nunquam per intervalla desinit, sed simul commoritur: furor verò & intermittit, & diligenti curatione C radicitus evellitur. sed intermissio non sincera est, quando per se furor desinit, quum non congruenter aut medelâ, aut temporis anni clementiâ curatur. nonnullos namque qui penitus soluti morbo videbantur, aut veris tempus, aut error in victu, aut ira casu aliquo proritata denuo ad furorem revocavit. porro illi huic vitio facile patent qui naturâ sunt iracundi, acriter excandescentes, negotiosi, faciles, hilares, qui jocosis pucrilibusque delectantur. illi etiam qui contrario his sunt ingenio, quicunque videlicet stupidi sunt, tristes, tardi in discendo, in laboribus perseve- D rantes, & qui quum demum quid didicerunt, facile oblivioni tradunt. hi & melancholia promptius capiuntur; qui & antea in furorem procidunt. verum & in ætatibus quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitantur, ut puberes, juvenes, & [3] viri. in quibus autem calor ex atrâ bile accenditur corporisque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiam cadere facillimum est. item victus ratio, multi cibi assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, Venerisappetentia, hanc ægritudinem concitant. nonnunquam & mulieres nisi mundetur corpus, furor infestat: quum ipsarum uteri ad virilem congressum apti evaserunt. aliæ verò haud ita facilè, E sed admodum acerbè in furorem aguntur. causæ tales sunt: [4] vir nimium furiosus fit, si consuetus sanguinis exitus aut bilis aut sudoris, aliquâ de causa repressus est. & quibus furor voluptati est, rident, ludunt, saltant diu noctuque, irascuntur palàm, nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant. quibus obviam fiunt non sunt infesti. [5] ita se habet hujusmodi furoris species. alii verò ab irâ furentes, nonnunquam sibi vestes prosciderunt, & servos interfecerunt, & sibi ipsis manus attulerunt, & obvios quosque malè habuerunt. species utique infinitæ sunt. nam qui ingeniosi sunt ac dociles, F astronomiam discunt sine doctore, philosophiamque possident a nemine traditam. poëticam quoque veluti a Musis infusam norunt. aliquid enim & in

a Γὰρ ἐς τὸ Henisch. b Μελεδῶν Henisch. c Γίγνηται Henisch. d Ἔμμεναι Henisch. e Ἀνάκλησιν. καὶ γὰρ &c. Henisch. f Λαγνείη Petit. emend. g ἀνδρωθῶσιν juxta Hipp. lib. 6. Epid. Petit. emend. h Ἀγωνίης Henisch. i Ut Hercules, de quo Seneca in Tragœdia ἐπωνύμῳ Petit. k Ut Ajax Telamonius. Petit. l Absurdam hanc sententiam, nisi rudimentum quoddam Astronomiæ intelligatur in eo, qui ad eam cognitionem nunquam animum adverterit: judicat Petit.

1 Nam & vinum in ebrietate ad mentis perturbationem accendit. Henisch. 2 Temerè enim orta facilius consistunt, furor autem &c. Henisch. 3 Quibus omnium vigor est. Henisch. 4 Nimirum Henisch. 5 Non tristis est præsentibus species. Henisch.

ἐν νούσοισι εὔχρηστον ἡ εὐπαιδευσίη· τοῖσι δὲ ἀπαιδεύτοισι, ἀχθοφορίη, πηλουργίη, τέκτονες, ἢ λιθοξόοι· γίγνονται δὲ καὶ ἀλλόκοτοι [a] φαντασίαι· ἐδεδίει γάρ τις ληκύθων ἔκπτωσιν, καὶ ἄλλος οὐκ ἔπινε, δοκέων [b] ἑωυτὸν πλίνθον ἔμμεναι, ὡς μὴ τῷ ὑγρῷ λυθείη. μυθολογέεται δὲ καὶ τόδε, τέκτων ἤδη ἐπὶ οἴκου μὲν, σώφρων [c] ἐργάτης ἦν, μετρῆσαι ξύλον, κόψαι, ξῦσαι, ξυγγομφῶσαι, ἁρμόσαι, ξυντελέσαι δόμον [d] νηφαλέως, τοῖσι [e] ἐργοδότῃσι ὁμιλῆσαι, ξυμβῆναι, ἀμείψασθαι τὰ ἔργα μισθοῦ δικαίου· ὁ δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ χωρίου τοῦ ἔργου, ὧδε εἶχε γνώμης· ἢν δὲ ἐξίῃ κοτὲ ἐς ἀγορὴν, ἐπὶ λουτρὸν, ἤ τιν' ἑτέρην ἀνάγκην, πιθεὶς τὰ ὅπλα, πρῶτον ἔστενεν· εἶτα ἐπῆγεν ὤμοιν ἐξιών· ἐπὴν δὲ ἀπήλλαξε τῆς τε τῶν οἰκετῶν ὄψιος, καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος, καὶ τοῦ χωρίου, πάμπαν ἐξεμαίνετο· κἢν [f] πάλιν δρομήσῃ ταχὺ, αὖθις ἐσωφρόνεε. καὶ ἦδε τοῦ χωρίου καὶ τῆς γνώμης ἡ [g] ἀμβολή· ἴσχουσι δὲ τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, κεφαλὴ καὶ ὑποχόνδρια, ἄλλοτε μὲν ἅμα ἄμφω δεξάμενα· ἄλλοτε δὲ ἀλλήλοισι ξυντιμωρέοντα· τὸ δὲ κῦρος, ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ἐστὶ ἐπὶ μανίῃ καὶ μελαγχολίῃ, ὅκωσπερ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖσι αἰσθήσεσι τὰ πολλὰ τοῖσι φρενιτικοῖσι· οἵδε μὲν γὰρ παραισθάνονται, καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλοις, κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μόνως ὡς χρὴ ὁρέειν· οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. ἢν οὖν μέγα ᾖ τὸ κακὸν, [h] εὐκίνητοι, ὀξέες τὴν αἴσθησιν, ὕποπτοι, ὀργίλοι, οὐκ ἐπ' αἰτίῃσι· δύσθυμοι μὲν ἀλόγως, οἷσι ἐς σκυθρωπὸν ἡ μανίη τρέπεται· οἷσι δὲ ἐς θυμηδίην, εὔθυμοι· ἄλλοι δὲ παραλόγως ἄγρυπνοι, ἀμφὶ [i] ἀλλοιώδεες τὰς ὄψιας, κεφαλαλγέες, ἢ πάντως γε βάρος τῆς κεφαλῆς ξύνεστι· εὐήκοοι δὲ, ἀλλὰ βραδέες τὴν γνώμην. ἐπ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι ἰδίῃ, ἦχοι ὤτων, καὶ βόμβοι, μέχρι δῆτα σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν· ἢν ἐς αὔξησιν ἡ νοῦσος γίγνηται, φυσώδεες, ἀσώδεες, βοροὶ καὶ λάβροι ἐν τῇ ἐδωδῇ. ἀγρυπνέουσι γάρ· ἀγρυπνίη δὲ βορόν· ἀτὰρ οὐδὲ ἰσχνοὶ ὡς νοσέοντες· [k] μελαγχολώντων μᾶλλον εὐσαρκίη· καὶ [l] ὕπωχροι. ἢν δέ τι τῶν σπλάγχνων ἐν φλεγμασίῃ γεγονὸς, τὴν ὄρεξιν ἢ τὴν θρέψιν ἀμβλύνει· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, οὐ σκαρδαμύττοντες· περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰνδάλματα κυάνεα, ἢ [m] μέλανα, οἷσιν ἐς μελαγχολίην ἡ τροπή· ἐρυθρότερα δὲ ἐς μανίην, καὶ φοινίκεα φαντάσματα, τοῖσι μὲν ὡς ἀπαστράπτοντος πυρὸς, καὶ [n] τάρβος αὐτοὺς ὡς ἀπὸ σκηπτοῦ λαμβάνει· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐπέρυθροι καὶ [o] ὕφαιμοι ὀφθαλμοί. ἐπὶ κορυφῆς δὲ τοῦ κακοῦ ὀνειρώττουσι· ἀφροδισίων δὲ ἄκρατος ἐπιθυμίη, ἀτὰρ οὐδὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν [p] αἰδὼς ἢ ὄκνος ὁμιλίης· νωθροὶ δὲ καὶ ἐπιπλήξει ἐς ὀργὴν ἐρεθισθέντες, ἐς τὸ πᾶν ἐκμαίνονται. [q] τὠντεῦθεν ἄλλος ἄλλῃ μαίνεται· οἱ μὲν θέουσι ἀχέ-

in morbis emolumenti præbet docilitas. rudes autem atque indocti homines hoc malo circumventi, gravia pondera ferunt: figulinam exercent aut fabrilem, aut lapides cœlant. præterea & [1] monstrosa quædam cogitant. timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: alius non bibebat, se laterem esse existimans, ne humore dissolveretur pertimescens. id etiam fama divulgat: carpentarius quidam olim fuit, qui [2] domi prudens operator erat, ligna bene metiebatur, scindebat, complanabat, clavis jungebat aptabatque: in domo extruenda sobrius, cum exactoribus operum versabatur, paciscebatur, pro laboribus justam mercedem poscebat. porro iste in loco ubi arte suâ fungebatur, mente constabat: at si in forum quandoque discederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam necessarium, instrumenta deponens, primo suspirabat, deinde egrediens humeros constringebat: postea quum e servorum, fabricæ, locique illius conspectu abiisset, tum penitus insaniebat, & furore rapiebatur. quod si ad eundem locum celeriter recurrisset, iterum ad se redibat. [3] hæc erat inter locum illum & viri mentem cognatio, causa morbi hujus in capite præcordiisque continetur: modò utroque membro pariter laborare incipiente, modò altero alterum invicem lædente. verum præcipua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt: quemadmodum caput & sensus in phreniticis [4] plerumque laborant, in quibus vis sensoria oblæsa est, & quæ non adsunt, tanquam jam præsentia conspiciunt: & aliis non conspicua, ipsorum sese oculis repræsentant. at furentes, tantummodo vident quæ videre oportet: sed de illis non sentiunt, ut sentiendum est. itaque si magnum est malum, promptiore ingenio sunt. sensibus acutiores fiunt, suspiciosi sunt, iracundi nullâ de causa, mœrentes præter rationem, quum in severum & tetricum furor vertitur: quum verò ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt· prius dicti sine lædente causâ vigilant: utrisque visio depravata est; capitis dolor aut saltem gravitas comitatur: auditu prompti sunt, mente tardissimi. in quibusdam sanè peculiariter sonant aures, & bombis adeo perstrepunt, ut tubarum fistularumque voces audire sese existiment: idque fit, quum morbus incrementum accepit. multo vento inflantur, [5] anxii sunt, in sumendo cibo voraces atque avidi. vigilant enim, & vigilia famem suscitat. verùm neque, ut ægri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est: item pallore quodam suffunduntur. si quod autem viscerum phlegmone invaserit, tunc appetentia nutricatiove hebetatur. oculi cavi fiunt, non conniventes: ob quos cæruleæ atræque imagines sese objiciunt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora & punicea visa sunt: si ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pavorque eos veluti instantis fulminis occupat: nonnullis verò & rubent oculi & sanguine suffusi sunt. in summo ægritudinis impetu variis secundum quietem visis perturbantur, immoderatèque venerem concupiscunt: [6] neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet. ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt: commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. exinde alius alio modo furit. [7] quidam immensum spa-

a De mirandis insanientium imaginibus vid. Galen. lib. 3. de loc. affect. Cap. 6. & Andr. Laurentii lib. de cur. Melancholic. *Petit.* b Ἑωυτὸν *Henisch.* rep. in MS. c Ἀργάτης *Henisch.* d Νηφαλίως *Henisch.* e Ἐργοδοτῇσιν *Henisch.* rep. in MS. f Παλινδρομήσῃ *Henisch.* g Ἀμβολὴ *Henisch.* Ξυμβολὴ conjunctio *Petit.* emend. h Εὐκίνητοι facilè mobiles. proni ad motum *Petit.* emend. i Fortè Aretæus scripserat Ἰκώδεες ut passim apud Hipp. *Petit.* k Μελαγχολώντων *Henisch.* l Ὑπωχροὶ *Henisch.* m Μέλανα *Henisch.* n Τάρβος *Henisch.* rep. in MS. o Ὕφαιμοι *Henisch.* p Αἰδῶν *Henisch.* *Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. αἰδὼς (ἢ) ὄκνος *Henisch.* Sed Lectionem nostri Codicis rectam censet *Petit.* q Τῶν τεῦθεν *Henisch.*

1 Visa quædam aliena ipsis gignuntur. *Henisch.* 2 Qui cum domi esset. *Henisch.* 3 Et tantum mentis habebat, quantum locus protendebatur. *Henisch.* Inepta est hæc versio. *Petit.* 4 Magna ex parte. *Henisch.* 5 Fastidiosi *Henisch.* 6 Effrenatus est ad libidinem impetus, ut ne in propatulo quidem verecundia sit aut cunctatio complexus. ad mutua &c. *Henisch.* Nec eos pudor, aut metus retinet quo minus propalam coëant. *Petit,* emend. 7 Quidam effrenatè cursu rapiuntur, ignarique eodem revertuntur. *Henisch.*

ἀρχέτως, οὐκ ὅπως εἰδότες ἐς ταυτὰ [a] παλινδρομέουσι· οἱ δὲ ἐς δηρὸν τοῖσι πέλας ἀφικνέονται· ἄλλοι δ' αὖ βοῶσι ὀλοφυρόμενοι ἁρπαγὴν, ἢ βίην. οἱ δὲ φυγανθρωπεύουσι ἐς ἐρημίην, σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες· ἢν δὲ ἐπ' ἄνεσιν ἥκοιεν τοῦ κακοῦ, νωθροὶ, ἥσυχοι, ἐπίλυποι. ἐς ἐπιγνωσίην γὰρ τῆς νούσου ἀφικνεόμενοι, ἄχθονται τῇ ξυμφορῇ.

A spatium decurrunt, & quo perventuri sint nescientes, eodem unde discesserant, cursu feruntur: * alii per longum iter eos quibus fortè occurrerint comitantur. item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes: alii ab hominum conspectu in solitudines fugiunt, secumque tantummodo versantur. quum verò jam inclinatus est morbus, stupidi, quieti, mœstique sunt. in notitiam enim morbi venientes, suâ calamitate miseriaque tristantur.

ΜΑΝΙΗΣ ΕΙΔΟΣ ΕΤΕΡΟΝ.

Τέμνονταί τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίοις ὡς ἀπαιτοῦσι χαριζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ· καὶ ἔστι τῆς ὑπολήψιος ἡ μανίη μοῦνον, τὰ δὲ ἄλλα σωφρονέουσι. ἐγείρονται δὲ αὐλῷ καὶ θυμηδίῃ, ἢ μέθῃ, τῶν παρεόντων προτροπῇ. ἔνθεος ἥδε ἡ μανίη· κἢν ἀπομάνωσι, εὔθυμοι, ἀκηδέες, ὡς τελεσθέντες τῷ θεῷ, ἄχροοι δὲ καὶ ἰσχνοὶ, καὶ ἐς μακρὸν ἀσθενέες πόνοις τῶν τρωμάτων.

Alia Furoris species

B *reperitur*, quâ laborantes propria membra dilacerant, piâ cogitatione Diis suis tanquam id postulantibus gratificantes. id furoris genus a persuasione quadam duntaxat proficiscitur. in cæteris hi temperantes modestique sunt. excitantur autem tibiæ cantu, aliove animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentium hortatu. Deorum afflatu hic furor provenit, qui quum remittitur, hilares sunt & curis vacui, tanquam Diis initiati. præterea decolores & macie affecti sunt, diuque ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus est.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ Παραλύσιος.

Ἀποπληξίη, παραπληγίη, πάρεσις, παράλυσις, ἅπαντα τῷ γένει ταυτά. ἢ γὰρ κινήσιος, ἢ [b] ἁφῆς, ἢ ἀμφοῖν ἐστὶ ἔκλειψις, κοτὲ καὶ γνώμης, κοτὲ καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσιος. ἀλλ' ἀποπληξίη μὲν ὅλου τοῦ [c] σκήνεος, καὶ τῆς αἰσθήσιός τε καὶ γνώμης καὶ κινήσιός ἐστι παράλυσις. τεκμαρέων [d] ἀποπληξίην λῦσαι, ἰσχυρὴν μὲν, ἀδύνατον. ἀσθενῆ δὲ, οὐ ῥηΐδιον· παραπληγίη δὲ, πάρεσις μὲν ἁφῆς καὶ κινήσιος, ἀλλὰ μέρεος, ἢ χειρὸς, ἢ σκέλεος· παράλυσις δὲ, ὡς ἔπιπαν, κινήσιος μοῦνον, ἐνεργείης τε πάρεσις· ἢν δὲ [e] ἁφὴ ἐκλείπῃ μούνη κοτέ· σπάνιον δὲ [f] τὸ τοιόνδε. ἀναισθησίη μᾶλλον, ἢ πάρεσις κικλήσκεται· ἢν δὲ ἀπόπληκτον ὁ Ἱπποκράτης εἴπῃ σκέλος τὸ κατ' ἴξιν, ὡς νεκρῶδες, τὸ ἀχρεῖον καὶ τὸ [g] ἀναλθὲς θέλει φράσαι· ὁ γὰρ ἐπὶ τοῦ ξύμπαντος ἀποπληξίη ἐστὶ ἰσχυρὴ, τόδε ἐν τῷ σκέλεϊ παραπληγίην φράζει. κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος ἢ ἀκρασίης, πάρεσις τὸ κύριον· βλεφάρων δὲ καὶ μήλων καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοις καὶ γένυος ἐπὶ θάτερα παραγωγὴ, [h] ἢν ἐπὶ [i] σπασμῷ διαστρέφηται, κυνικὸς σπασμὸς ἡ κλῆσις· ἔκλυσιν δὲ γουνάτων καὶ αἰσθήσιος [k] πρόσκαιρον νάρκην καὶ [l] ἀψυχίην καὶ καταπτῶσιν, λειποθυμίην καλέομεν. παραλύεται δὲ, ἄλλοτε μὲν μέρεα καθ' ἓν, ὀφρὺς μούνη, ἢ δάκτυλος, ἢ ἔτι μέζω, χεὶρ, σκέλος· ἄλλοτε δὲ [m] ὁμοῦ πλεῦνα· καί ποτε δεξιὰ μοῦνον, ἢ ἀριστερὰ, ἢ ἰδίῃ, καὶ ἰδίῃ ξύμπαντα, ἐπ' [n] ἀκριβὲς ἢ ἧσσον, οὐ τὰ διεστῶτα μοῦνον καὶ ὁμώνυμα, καὶ ὁμόζυγα, ὀφθαλμοὶ, χεῖρες, σκέλος· ἀλλὰ καὶ τὰ ξυμφυέα, ῥὶς, [o] ἔστι ἴσον, καὶ γλῶσσα μέσφι τῶν ὅρων τοῦ μέσου, καὶ παρίσθμιον ἓν, καὶ ἰσθμὸς, καὶ κατάποσις ἐς ἥμισυ. δοκέω δὲ ἐγώ κοτε, καὶ στόμαχον, καὶ τὰ ἔντερα, καὶ κύστιν, καὶ τὸ παράμηκες ἔντερον ἄχρι τῆς ἀρχῆς ταυτὸ πεπονθέναι· ἀλλὰ τὰ μὲν [p] μέλεα τὰ ἐν-

CAPUT SEPTIMUM.

De Nervorum resolutione.

C Apoplexia, paraplegia, paresis, paralysis, omnia genere eadem sunt. aut enim motionis, aut tactus, aut utriusque defectus est: interdum & mentis, interdum & reliquorum sensuum. sed apoplexia, totius quidem corporis & sensus & mentis & motionis resolutio est. proinde apoplexiam fortem solvere nulla facultas potest: debilem verò tollere non facile est. paraplegia est tactus motusque remissio, sed in membro uno, utputa manu cruréve: paralysis autem, motus tantùm ferè est actionisque defectio. quòd si nonnunquam solus tactus deficiat (rarò autem id evenit) potius ἀναισθησία *id est sensus abolitio* quàm πάρεσις *id est defectio* nominatur. at si Hippocrates apoplecton, *id est attonitum*, crus secundum rectum dicat, illud tanquam mortuo simile, inutile & insanabile vult significare. quod enim in toto corpore est vehemens apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. urinæ autem in vesica aut suppressio, aut retinendi impotentia, paresis propriè est. palpebrarum vero & malarum musculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, si per convulsionem torqueantur, canina convulsio nominatur. genuum resolutionem sensusque per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum, Lipothymiam *id est animæ deliquium* vocitamus. verum nonnunquam membra singulatim resolvuntur: supercilium, exempli gratia, solum, aut digitus: aut majora etiam, ut manus, crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantum, aliàs sinistra, aut unum post aliud omnia resolvuntur exquisitè aut debiliter. neque tantum quæ distantia sunt, & quæ eodem censentur nomine, conjugataque sunt, ut oculi, manus, crura: verum etiam conjuncta, cognatáque, ut nares usque ad medium & lingua usque ad fines, qui in ipsa media positi sunt: una tonsilla & isthmus, ipsaque gula dimidia resolvitur. ego sane stomachum etiam, & intestina & vesicam, oblongumque intestinum usque ad principium, id est anum, idem vitium pati existimo. sed interiora mem-

a Παλινδρομέουσι *Henisch.* b Ἀφῆς *Henisch.* c Σώματος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Verba sunt Hipp. Lib. 2. Aph. 42. *Petit.* e Ἀφὴ *Henisch.* f Δὲ (τὸ) τοιόνδε *Henisch.* g Ἄναλθες *Henisch.* h ἢ *Henisch.* i Σπασμῷ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Προσκαίρῳ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. l Ἀψυχίην *Petit.* emend.

m ὁμοῦ *Henisch.* rep. in MS. n Ἀκριβέως *Henisch.* rep. in MS. o Ἐς τὸ ἴσον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. p Μέρεα *Henisch.*

* Alii longo intervallo se ad suos recipiunt. *Henisch.*

A ἔντὸς ἐλκέων, νοῦσος κρυπτὰ καὶ ἀφανέα· ἡμιτελέες δὲ καὶ αἱ ἐνέργειαι· τῇδέ μοι δοκέει καὶ ἡμιπαθέα ἔμμεναι τὰ μέρεα διχῇ ὑπὸ τῆς νούσου τετμημένα. τόδε μέντοι τὸ πρῆγμα, δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς. ἴση μὲν γὰρ καὶ ἡ προσπίπτουσα αἰτίη· ξυναὶ δὲ ἀμφοῖν τοῦ πάθεος αἱ προφάσιες, ἤν τε ψῦξις, ἤν τε ἀπεψίη, ἀλλὰ ἄμφω παθεῖν οὐκ ἴσαι αἱ. ἰσόρροπος δὲ ἡ φύσις, ὡς ἐν ἰσορρόπῳ· τωὐτὸν δὲ ἐν ἀνίσοις, ἀδύνατον. ἢν μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς κάτω πάθῃ τις ἀρχὴ, ὁκοῖόν τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἡ μήνιγξ, τὰ ὁμώνυμα, καὶ ξυναφέα [a] παραλύεται, B δεξιὰ ἐπὶ δεξιοῖσι, καὶ ἐπ' ἀριστεροῖσι λαιά. ἢν δὲ κατάρχῃ κεφαλὴ, ἐπὶ μὲν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ λαιὰ παραλύεται, δεξιὰ δὲ ἐπ' ἀριστεροῖσι. αἰτίη δὲ τῶν ἀρχέων τῶν νεύρων ἡ ἐπαλλαγή. οὐ γὰρ κατ' [b] ἴξιν τὰ δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ ὁδοιπορέει, μέσφι [c] περαιῶνται, ἀλλ' ἔμφυτα τῇ ἀρχῇ, ἕκαστα εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ, ἀλλήλοισι ἀπαλλαξάμενα εἰς [d] χιασμὸν [e] σχήματος· ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, [f] ἄν τε ξύμπαντα ὁμοῦ, ἄν τε μέρεα παραλύηται, ἢ ξυναμφοτέρων· νεῦρα δὲ ἄλλοτε μὲν τὰ ἀπὸ κεφαλῆς πάσχει. τάδε μέντοι ἐς ἀναισθησίην τρέπονται, ὡς ἔπος C εἰπεῖν, οὐ κάρτα ῥηϊδίως ἐς ἀκινησίην ἐξ [g] αὐτέων ῥέπει τάδε. ἢν μὲν τοῖσι κινευμένοισι ξυμπαθήσῃ, πάσχει καὶ τάδε μικρὴν ἀκινησίην. ἴσχει γὰρ καὶ τὴν κίνησιν ἐξ ωὐτέων, εἰ καὶ ἐπὶ ἧσσον φύσει· ἄλλοτε δὲ τὰ ἀπὸ μυῶν ἐς μύας [h] περαιούμενα, τάδε τὸ [i] κῦρος τῆς κινήσιος ἴσχει, καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς προδιδοῖ, καὶ γὰρ αὐτὰ [k] ἀπ' ἐκείνων τὸ πλεῖστον τῆς κινήσιος ἴσχει· ἴσχει δὲ καὶ ἐξ ἑωυτέων καὶ ἔλασσον· τάδε μέντοι ἀκινησίην πάσχει μᾶλλον· σπάνιον δὲ εἴ κοτε ἐξ ἑωυτέων ἐς ἀναισθησίην τρέπονται, δοκεῖ καὶ μὴ εἰς τὸ πάμπαν. D ἢν δὲ ξύνδεσμός τις νεύρων λυθῇ τῶν ἐξ ὀστέων πεφυκότων τινὸς, καὶ [l] κραινόντων ἐς ὀστέα, ἢ [m] ῥαγέντος, ἀκρατέα τὰ μέρεα καὶ ἐπιστρόμενα, οὐκ ἀναίσθητα γίγνεται. εἴδεα δὲ παραπληκτικὰ τάδε, ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκτασιν λέλυται τὰ μέλεα, οὐδὲ παλινδρομέει ἐς κάμψιν, εὖτε [n] μήκιστα κῶλα φαίνεται· ἄλλοτε δὲ κοῖλα γίγνεται, οὐδὲ ἐς μῆκος ἀποτείνεται· εἰ δὲ ἐκτανύσῃ βιάζηται, ὅκως [o] ξύλα ἱκανὰ καταξέων τὰ [p] μέλεα, βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. τάδε πάσχει ἄμφω τὰ εἴδεα, καὶ ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖσι [q] παρθένος. καὶ γὰρ ἐκχέεται E πολλὸν ἐς μέγεθος, εὖτε πλατυκορίην ὀνομάζομεν. ἀτὰρ [r] ἠδὲ ξυνάγεται ἐς μικρὸν ἡ κούρη, εὖτε φθίσιν ἢν ἠδὲ μυδρίησιν ἐγὼ κικλήσκω. ἀλλὰ καὶ κύστις περάεται, ἐπὶ τοῖσι ἰδίοισι ἔργοισι. ἢ γὰρ ἐς ἔκτασιν λύεται, ἢ ἀκρατὶ τὰ οὖρα ἐκχέει, ἢ ξυνειλέεται ἐς ἑωυτὴν, εὖτε ὅταν πλησθῇ οὖρα οὐ διίησιν· αἰτίαι δὲ προφάσιος μὲν ἓξ, ἄρχονται δὲ τρώματι, πληγῇ, ψύξει, ἀπεψίῃ, λαγνείῃ, οἰνοφλυγίῃ· ἀτὰρ καὶ [s] ψυχῆς ἀκρατέα πά-

membra resoluta latent, obscuraque sunt: imperfectæ verò sunt ac dimidiatæ eorum functiones. proinde mihi & membra dimidia pati videntur, in duas partes a morbo diducta. hæc res nimirum documento est, quo dextræ partis facultas & natura a sinistræ partis natura & facultate differat. quippe [1] accidens causa æqualis est, & utrique communes morbi occasiones, sive frigiditas sit, sive cruditas: sed utraque haud æque pati idonea est. natura verò æque valens est, ubi subjecta sunt æque valentia: idem autem inæqualibus inesse nullo modo potest. igitur si infra caput aliquod principium affectum sit, qualis medullæ dorsi membrana est, quæ nominis ejusdem sunt & contigua, dextra in dextris, & in sinistris læva resolvuntur. verùm si caput primò in dextra patiatur, sinistra: si in læva, dextra nervorum resolutione laborant. hoc ideo evenit quod nervorum initia permutata sunt. neque enim dextri nervi in dextras partes secundum rectum usque ad extremum progrediuntur: sed ab initio enati, protinus ad oppositos transeunt, se invicem permutantes in figuram *dictam* χιασμὸν *id est quæ repræsentat hanc literam* X utque semel dicam, sive omne simul corpus resolutionem nervorum patiatur, sive aliqua membra, sive ab alterutra, sive ab utraque parte, nervi de capite fluentes alia ratione patiuntur. nam sensu quidem (ut paucis dicam) hi privantur, non admodum autem facilè ex se morum amittunt. quòd si per communionem cum iis qui moventur aliquid vitii contraxerint, paulum & ipsi motus perdiderint. nam & per se ipsi motum, tametsi minorem, naturaliter possident. nervi enim a musculis ad musculos transeuntes motionis principatum obtinent, & iis, qui a capite manant, impertiunt. nervi enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex se quoque (licet minorem) vim movendi habent, atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. raro autem usu venit, ut per se jacturam sensus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. at si qua copula nervorum ab osse quopiam enatorum, & ad ossa pertinentium, soluta aut rupta sit, tum membra proprio situ non continentur. luxantur, locoque dimoventur: non tamen sensu privantur. hæ sunt autem paraplegiæ species. quandoque enim membra resoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longissima apparent, iterum possunt recurvari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur: si quis autem ea, ceu ligna, [2] adaptans & poliens, violenter protrahere nititur beviora de ipsis inveniet. utrumque id vitium & in oculis pupilla sustinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur. (idque πλατυκορίην, *id est pupillæ amplificationem*, appellamus) aut hæc eadem in angustum contrahitur: idque phthisis, aut etiam μυδρίασιν a nobis dicitur. vesica etiam in suis obeundis muneribus depravatur, & πάρεσιν *quam vocant*, patitur. aut enim per extensionem resolvitur, quum retinendi impotens lotium effundit; aut in se ipsam convolvitur, quum urinæ plena reddere nihil potest. morbi hujus, paresis videlicet, causæ prægredientes sex numerantur, vulnus, percussio, refrigeratio, cruditas, venus, vinolentia. cæterum & animi immodicæ per-

a Καλέεται Henisch. & Goupyl. repp. in MS. b Κατ' ἴξιν Henisch. c Περαιῶνται Henisch. πρὸς τοῖσδε Henisch. & Goupyl. repp. in MS. d Εἰς χιασμὸν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. e Σχήματος Henisch. rep. in MS. f Ἢν Henisch. rep. in MS. g Ωὐτέων Henisch. h Περαιούμενα Henisch. rep. in MS. i Μῦρος Henisch. rep. in MS. k Ἐπ' Henisch. rep. in MS. l Κραινόντων Henisch. & Goupyl. repp. in MS. m Τρωθέντος ἢ ῥαγέντος Petit. emend. n Μάκιστα Henisch. o Ἀρὰ ἱκανὰ vel quod minus remotum est, ἑλκόμενα, id est, tracta; Petit. emend. p Μέρεα Henisch. q Παρθένος, quod virginem significat Aretæus usus est, pro κόρη, quod Græci pupillam & puellam appellant: quòd in eâ parte oculi contra intuentium ima- F go apparet, ceu pupæ, hoc est parvulæ virginis. nonnulli tamen παρθένον sive κόρην pupillam dici putant ab immaculatâ ejus partis oculi puritate. Petit. r ἠδὲ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. s Ψυχῇ Henisch. rep. in MS.

[1] Assidens Henisch. [2] Inconsulte hæc vertit Junius. putavit καταξέων compositum ex præpositione, & ξέω quod radere & polire significat: cum sit compositum ex ἄγω. pro ἄγω dicunt Æoles ἄξω & κατάξω pro κατάγω formantes a futuro. Iones verò per dialysin, καταξέω. καταξέων idem valet hoc loco, quod deducens membra in longitudinem, & de lana propriè dicitur.

πάθεα, ἐκπλήξιες, φόβοι, δυσθυμίαι· ἀτὰρ καὶ παιδίοισι δείματα. παρέλυσέ κοτε καὶ χάρμα ἀδόκητον καὶ μέγα, καὶ γέλως ἄσβεστος [a] μέχρι θανάτου. ἀλλὰ τάδε μὲν, [b] ἀρχὴ πρώτη, [c] ὑστάτη δὲ καὶ καιρίη ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ· ἐπὶ ὑγρότητι, ἢ ξηρότητι πάσχει τόδε, καὶ δυσαλθὴς τῆς ἑτέρης πάσχει μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τρώματι, καὶ διακοπῇ νεύρου, [d] ἀναλθής. ἡλικίη, γέροντες, καὶ οἵδε δυσαλθέες· παιδίοισι δὲ εὐανάκλητοι· ὥρη χειμὼν, ἔαρ δεύτερον, ὀπώρη μετόπωρον, θέρος ἥκιστα· ἕξιες, οἱ παχέες κατὰ φύσιν, ὑγροὶ, ἀργοὶ, ζωώδεες. τελεσθέντα μὲν ὧν τὰ πάθεα, ἔκδηλα ἀκινησίῃ, καὶ ἀναισθησίῃ θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ, ἀτὰρ καὶ τιλμοῦ καὶ κνησμοῦ, καὶ ψαυσίων. σπάνιον οὖτε τοῖσι τὰ πέρατα ἀλγέει, ἀλλ᾽ ἐς ἀνάκλησιν οὐ κάκιον ἡ ἀπονίη. γίγνονται μὲν ὧν ἐξαπίνης· ἢν δέ κοτε καὶ ἀρχὰς ἴσχῃ ἐπιμήκεας, βάρος, δυσκινησίη, νάρκη, ψύξιος αἴσθησις, ἄλλοτε θάλπεος ὑπερβολὴ, ὕπνοι σμικροὶ, φαντασίαι μέζονες, ὧν τε ἀθρόον παρελύθησαν. ἐπὶ δὲ κυνικῷ σπασμῷ, ἅπαντα μὲν τὰ τοῦ προσώπου μέρεα σπᾶσθαι οὐ κάρτα ξύνηθες, ἐπὶ δεξιὰ δὲ [e] τὰ ἀριστερὰ, καὶ ἐς ἀριστερὰ τὰ δεξιὰ φοιτῇ, οὕτε καὶ τῆς γένυος ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ πολλὸν ἡ περιαγωγὴ, ὅκως ἐξ ἕδρης κινουμένης τῆς γνάθου. καὶ γὰρ καὶ τοῖσί κοτε ἐξέβη τὸ ἄρθρον, οὕτω μέγα [f] χαινόντων ἐπὶ τὸ [g] ἕτερον ἡ γένυς περιήχθη· [h] ἴλλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ σιναροῦ [i] μήλου, ξὺν τῇ [k] ὑποκοιλίδι παλμός· [l] πάλλεται δὲ καὶ τὸ ἄνω βλέφαρον, ἄλλοτε μὲν ξὺν τῷ ὀφθαλμῷ, ἄλλοτε δὲ [m] μοῦνον· [n] ξυντείνεται δὲ καὶ τὰ χείλεα ἰδίῃ ἑκάτερον· ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα πεφλάζει. ἔστι δ᾽ οἷς μέμυκε κάρτα, [o] ἀθρόον δ᾽ ἵσταται, καὶ τὸν ξυνήθεα πτυσμὸν ψοφέει. σπᾶται καὶ γλῶσσα. καὶ γὰρ ἥδε μῦς ἐστὶ [p] καὶ νεῦρα· ὧν τε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐς πλάτος ὅλη ἡ ξύμφυσις ἀθρόον [q] ἀφήλατο, καὶ κλόνον πάταγον ἐποίησε· σπᾶται δὲ καὶ [r] κίων, καὶ εἰ μὲν τὸ στόμα συνάγει [s] ταὐδόθεν, ἀδόκητος ὁ πάταγος· [t] ἢν δὲ διαστήσῃ τὸ στόμα, [v] ὄψεαι τὴν κιονίδα, ἄλλοτε μὲν προσφυομένην ἐς πλάτος τῷ οὐρανῷ, ἄλλοτε δὲ ἀποτεινομένην βίῃ οἰκέως σωλῆνι ὁμοίως, οὕτε καὶ [x] ἥδε παταγεῖ. ἀπάτη δέ τοι ξύνεστι τοῖσι κυνικοῖσι σπασμοῖσι. δοκέει γὰρ τοῖσι θεωμένοισι τὰ [y] ἀπαθέα, τὴν οὔσην ἴσχειν. τῇ γὰρ [z] περιπτώσει καὶ τῇ χροιῇ, καὶ τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέζονι, ὑγιέα τὰ σιναρὰ φαίνεται. ἐλέγχεται δὲ καὶ ἐν γέλωτι καὶ [a] λαλιῇ, καὶ [b] καταμύσει. τὰ μέντοι σιναρὰ, σπᾶται πάντα πατάγῳ, χεῖλος ἀμειδὲς, ἀκίνητον ἢν λαλῇ, βλέφαρον οὐκ ἐπίτροχον, ὀφθαλμὸς ἀτενὴς, ἀναίσθητος ἡ [c] ἁφή· τὰ δὲ ὑγιέα λαλεῖ, καταμύει, αἰσθάνεται, γελᾷ.

ΚΕΦΑ-

A perturbatione, ut repentè incussi pavores, timores, animi consternatio & mœror. præterea & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item risus usque ad mortem implacabilis, nervos resolvere consueverunt. hæc utique morbi prima initia sunt: sed ultima atque potissima causa est ingenitæ caliditatis refrigeratio, quando ab humiditate aut siccitate injuriam patitur. ab hâc verò magis quàm ab illâ sanatu difficilis læsio est: nec non & a vulnere nervique intercisione malum insanabile provenit. quantum ad ætates attinet, senes & ipsi curationem vix recipiunt: pueri facilè ad sanitatem redeunt. inter anni tempora hyems B hanc ægritudinem gignit præcipuè, secundò ver, tertio autumnus, æstas omnium minimè. habitus corporis, pingues natura, humidi, desides, bellui ni hoc vitio facilè corripiuntur. affectus hi jam perfecti talibus signis deprehenduntur, immobilitate, sensu sopito, qui neque calidum neque frigidum, neque vellicantes, aut scalpentes, aut aliter contingentes, percipiat. rarò evenit ut istis extremitates doleant: verùm sanitati recuperandæ indolentia non leviter prodest. porro morbus hic repentè invadere solet. nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, gravitatem, motum difficilem, torporem, frigoris sensum, aliâs caloris excessum, somnos bre- C ves, cogitationes sive apparitiones vehementiores: atque tunc subito resoluti sunt. nempe in canino *σπασμῷ id est nervorum convulsione* omnes faciei partes *σπᾶσθαι id est convelli*, non magnopere usitatum est: sed ad dextras partes lævæ ad lævas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex sede propriâ discedente maxilla, longius detorquentur. etenim quibusdam nonnunquam articulus luxatus est, quum valde hiantibus maxilla ad inferiora delapsa fuit. in læsa mala, oculi inversio & strabositas, *ut ita dicam* fit: in palpebra inferiore palpitatio. palpitat & superior, aliàs quidem cum oculo, aliàs verò sola. contenduntur & labia, seorsum D alterutrum, nonnunquam verò & ambo collapsa balbutiunt: quibusdam & exactè occluduntur, posteà repentè ac latè dehiscunt, & solitum sputum cum strepitu ejiciunt. convellitur & lingua, siquidem & ipsa musculus est & nervi: quando ad palatum secundum latitudinem tota cohærens, subitò sese removit, & concussionis sonum reddidit. convellitur & columella. ac si os quæ interius sunt in unum cogat, inopinatus sonus redditur: si verò dehiscat, columellam intueberis nonnunquam palato secundum latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in longum productam, ac descendentem, fistulæ persimilem: quandoquidem & ipsa sonum E edit. porro caninæ convulsiones decipiunt, quippe integræ ac sanæ partes ægrotare spectantibus videntur. nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, sanæ partes læsionem pati existimantur. deprehenduntur vero & ridendo & loquendo, & connivendo. siquidem læsæ partes omnes cum violentia & strepitu quodam trahuntur: labium risu caret: inter loquendum non movetur: palpebra non volubilis, oculus intentus ac rigens est: sensus tangendi nihil percipit. at sana membra loquuntur, connivent, sentiunt, rident.

F

E 2 CAPUT

a Hujusmodi mortis exempla vid. apud Valer. Maximum lib. 9. cap. 12. Plinium lib. 7. cap. 53. & alios. *Petit.* b Græci προκαταρκτικὴν appellant. causa evidens Celso & Plinio nuncupatur. Cælio Aurel. antecedens vocatur. *Petit.* c Τὴν συνεκτικὴν αἰτίαν, conjunctam, continentem causam Galen. vocat. *Petit.* d Ἀναλθὴς Henisch. e Τὰ ἀριστερὰ Henisch. f Χαίνουσι *Henisch.* g Ἕτερον *Henisch.* rep. in MS. h Ἴλλωσις *Petit.* emend. i Μῆλα *Henisch.* rep. in MS. k Ὑποκοιλίδι Henisch. hic *Petit.* emend. l Παλλαβίτεται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. m Μόνον Henisch. n Συντείνεται δὲ καὶ χείλεα Henisch. o Ἀθρόον δ᾽ ἵσταται) subito aperiuntur (supple) labia *Petit.* emend. p Deleatur καὶ νεῦρα. nam cum lingua musculus dicitur, hanc nervis constare nemo non intelligit. *Petit.* q Ἀφήλατο Henisch. r Κίων *Petit.* emend. s Ταῦδόθεν Henisch. t Ἐι *Henisch.* rep. in MS. v Ὄψεαι ἐς τὴν Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. x Ἠδὲ *Henisch.* rep. in MS. y Τὰ πάθεα *Henisch.* rep. in MS. z Περιπτώσει *Henisch.* a Λαλιῇ *Henisch.* b Καταμύσει Henisch. c Ἀ᾽φὴ Henisch.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ φθίσιος.

Ἢν [a] ἐκτὸς ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πνεύμονι γένηται, ἢ ἐκ βηχὸς χρονίης, ἢ ἀναγωγῆς αἵματος, καὶ ἀναβήσσῃ [b] πύον, πύη, καὶ [c] φθίσις κικλήσκεται· ἢν δὲ θώρηξ, ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπαναγῆται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, [d] ἐμπύη ἤδε τοὔνομα· ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ ὁ πνεύμων ἕλκος ἴσχῃ, ἀναβρωθεὶς ὑπὸ τοῦ διενεχθέντος πύου, τοὔνομα οὐκέτι [e] ἐμπύη, ἀλλὰ φθόην μεταλαμβάνει. ξύνεστι δὲ καὶ πῦρ ξυνεχὲς, ὡς μὴ δοκέειν, λῆγον μὲν οὔκοτε, λῆθον δὲ δι' ἡμέρης ἱδρῶτι καὶ ψύξει τοῦ σκήνεος. καὶ γὰρ καὶ τὰ [f] ἴδια φθόης ἐστὶ, ἢν ἡ θέρμη ζωπυρῇ, καὶ ἐς νύκτα [g] ἐκλάμπῃ, ἡμέρην δὲ αὖθις ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι φωλεύῃ· δήλη δὲ ἡ δυσφορίη, καὶ ἡ ἀδυναμίη, καὶ αἱ ξυντήξιες. ἢν γὰρ ἀπεδίδρησκε τοῦ σκήνεος δι' ἡμέρης τὸ πῦρ, πῶς οὐκ ἂν [h] ἐσαρκοῦτό τε καὶ ἠδύνατο, καὶ εὐφόρως εἶχεν ὤνθρωπος. ὅτε γὰρ ἀπάγει, ἐπὶ μᾶλλον τὰ δεινὰ [i] αὐξέεται· σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ἀμυδροὶ, ἀγρυπνίη, ἀχροίη, καὶ τἄλλα πάντα ὁκόσα οἱ πυρεταίνοντες· ἰδέαι δὲ ὑγρῶν μυρίαι, πελιδνῶν, [k] μελάνων· καθαρῶν, ἢ ὠχρολεύκων, ἢ λευκοχλωρέων· πλατέων, στρογγύλων· σκληρῶν, δυσλύτων, ἢ μανῶν, λυομένων· ἢ ἀόσμων, ἢ [l] κακωδέων· ἅπαντα δὲ τάδε πύου ἔασι ἰδέαι. ὁκόσοι γὰρ ἢ πυρὶ ἢ ὕδατι τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται, οὐ κάρτα μοι δοκέουσι φθόην εἴδεϊ γιγνώσκειν· πιστοτέρη γὰρ ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος, οὐ τῶν ἀναγομένων μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἴδεος τοῦ νοσέοντος. ἢν γὰρ καὶ δημότης ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ὠχρὸν, ἀδρανῆ, ἀναβήσσοντα, ξυντετηκότα, ἀτρεκέα μαντεύεται φθόην· ἀτὰρ ἤδε ὁκόσοισι μὲν ἕλκος μὲν οὐκ ἔστι ἐν πνεύμονι, ξυντετήκασι δὲ [m] πυρετοῖσι χρονίοισι, πυκνὰ δὲ καὶ σκληρὰ καὶ ἀτελέα βήσσουσι, καὶ ἀνάγουσι οὐδὲν, καὶ τούσδε φθισικοὺς κικλήσκουσι, οὐ πάνυ ἀσήμως· ξύνεστι δὲ τοῦ θώρηκος βάρος· πνεύμων γὰρ ἄτονος· ἄση, δυσφορίη, ἀποσιτίη, ἑσπέρη περίψυξις, καὶ θέρμη ἐς τὴν ἠῶ· ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος τῆς θέρμης δυσφορώτερος· βηχὸς ἀναγωγαὶ ποικίλαι, ὁκοίας ἔλεξα· φωνὴ βραγχώδης· αὐχὴν ὑποσκόλιος, ῥαδινὸς, οὐκ εὐπερίαγωγος· ὁκοῖόν τι ξυντεταμένος· δάκτυλοι ἰσχνοὶ τὰ δὲ ἄρθρα, [n] παχέα· ὀστέων μούνων [o] ἡ ἰδέη· σμύχονται γὰρ καὶ σάρκες· ὄνυχες γρυποὶ δακτύλων, αἱ κοιλίαι ῥυσαὶ, καὶ πλατέες· ὑπ' ἀσαρκίης γὰρ, οὔτε τὴν περιτονίην, οὔτε τὸ στρογγύλον ἴσχουσι. διὰ τόδε καὶ ὄνυχες γρυποί· ἤδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ, [p] καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέων, ἥτις ἐν τῇσι κορυφῇσι [q] περιπλησμένη· [r] εἵνεκεν αὐτέων. ἐστὶ καὶ ὁ πόνος, ὥσπερ καὶ τὰ [s] στερεὰ, ῥὶς ὀξείη, ἰσχνὴ, μῆλα ὑπερέχοντα καὶ ἐρυθρὰ, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, λαμπροὶ, γανόωντες, οἰδα-

[a] Ἐκτὸς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. Ἕλκος ulcis *Petit.* emend. [b] πύον *Henisch.* rep in MS. [c] Φθόη & φθίσις differunt, quod hæc fiat cum pulmones ex abscessu in ipsis facto exulcerantur. illa verò thoracis & lateris abscessus sequatur, cum ab iis pus prodiens pulmones transitu exulcerat. *Petit.* [d] Ἔμπυοι οὐδὲ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] Ἔμπυοι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [f] Διὰ φθόης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Λάμπῃ *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἐσαρκοῦτο *Henisch.* [i] ἀέξετ *Henisch.* rep. in MS. [k] Μελανῶν *Henisch.* rep. in MS. [l] Κακωδέων *Henisch.* [m] Præsertim κακοήθεσι, ut & aliis, uti quartanâ *Petit.* [n] Παχέες *Petit.* rep. in MS. *Mentel.* [o] Μούνων ἰδέη *Henisch.* [p] Ἀνακωχὴ supple σάρξ. i. caro. *Petit.* [q] Fortè πιλωθεῖσα, i. coacta in modum lanæ coactilis (de carne enim Aretæus loquitur) *Petit.* [r] Εἵνεκεν *Henisch.* [s] Στερεὰ *Henisch.* rep. in MS.

CAPUT OCTAVUM.

De Phthisi.

Si ab externâ [1] causâ abscessu in pulmonibus facto, aut a longinquâ tussi, aut a sanguinis rejectione & puris extussiant, πύον & φθίσιν nominatur. si pectus autem costave suppuraverit, materiaque per pulmones traducatur, id genus [2] homines ἔμπυοι vocantur, *purulenti a Latinis dici possent* quod si & ab his pulmo exulceretur a præterlapso pure corrosus, hoc vitium non ulterius ἐμπύημα, *id est, purulentiam*, sed φθόην. *id est corruptionem*, appellato. simul autem adest & ignis assiduus, qui nunquam intermittere videatur, interdiu latens sudore atque corporis frigore. hæc enim propria phthoen sequuntur, quod videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rursum in visceribus delitescit. patet autem istorum [3] angor, & imbecillitas, & colliquatio. nam si per diem corpus ignem evaderet, cur non fieret tunc homo carnosior, & robustior, & morbi tolerantior? ut enim recessit, gravia magis intenduntur: arteriarum motiones parvæ & imbecillæ fiunt: vigilant, color languet: & alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari solent. at species humorum propè infinitæ sunt, lividorum, atrorum, purorum ac sincerorum, aut pallido alboque, aut albo & viridi mixtorum, latorum, rotundorum, durorum, glutinosorum; aut rarorum diffluentium, aut odore carentium, aut fœdè olentium. omnes autem hæ puris formæ ac species sunt. quicunque verò aut igne aut aqua humiditates explorant ac notant, hi haud ita multum phthoen mibi dignoscere videntur. namque visio quolibet alio sensu certior est, non modo iis quæ rejiciuntur, intuendis, sed etiam ægrotantis specie consideranda. si quis enim vel plebejus hominem viderit pallentem, imbecillum, tussientem, maciè confectum, hunc verâ phthoe laborare pronunciat. quin etiam quibuscunque quidem ulceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus consumpti sunt, sæpiusque duriter & absque [4] effectu ullo tussientes nihil rejiciunt: hos quoque phthisicos haud ita multum impropriè nominarunt. simul verò & his adest pectoris gravitas: pulmo enim infirmus est, angor, intolerantia, cibi fastidium, vespertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas. sudor usque ad pectus caliditate molestior: per tussim varia, qualia memoravimus, extruduntur. vox raucescit, cervix nonnihil tortuosa est, gracilis, non versatilis, sed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, sed articuli crassi sunt: ossium duntaxat species remansit. siquidem & carnes extabescunt. ungues adunci fiunt: digitorum ventres rugosi, & lati. nam præ macie neque fasciam ambientem, neque rotunditatem obtinent. quamobrem & ungues adunci sunt. ea est enim ipsorum requies & fulcimen, quæ ipsorum extremitates replet. quoniam & ipsi laborem sustinent, utpote qui solida membra sunt. item nares iisdem accuminatæ, graciles: malæ extantes & rubidæ: oculi cavi, lucidi, micantes: tum-

[1] Si ab externa (*interna*) causa. *Henisch.* [2] Id genus morbi empye, id est, purulentia vocatur. *Henisch.* [3] Fastidium *Henisch.* [4] Affectu *Henisch.*

οἰδαλέοι, καὶ ὠχροὶ, ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόσωπα. γνάθων τὰ λεπτὰ τοῖσι ὀδοῦσι προσιζάνειν· μειδιῶσι ἴκελοι, τὰ πάντα νεκρώδεες. ὧδε καὶ τὰ πάντα ἰσχνοὶ, [a] ἄσαρκοι, βραχιόνων μύες ἄδηλοι, μαζῶν οὐδὲ ἴχνη, ἐκφανέες δὲ μοῦναι θηλαί. πλευρὰς οὐ καταλέξαι μοῦνον εὔσημον, ἀλλὰ καὶ ὅπη κραίνουσι, εὐσύνοπτον ῥηΐδιον· οὐδὲ γὰρ αἱ πρὸς τοὺς σπονδύλους [b] συναθροίσιες εὐξύγκρυπτοι· δῆλαι δὲ καὶ αἱ ἐς τὸ στέρνον ἐπιβολαί· τὰ μέσα τῶν πλευρέων, κοῖλα, ῥομβοειδέα, ὡς ἐς τὴν τῶν ὀστέων περιαγωγὴν, ὑποχόνδρια λαπαρὰ, ἀνεσπασμένα, ἐπιγάστριον τῇ ῥάχει προσφυὲς καὶ λαγών. ἄρθρα ἐναργῆ, [c] ἔξαρθρα, ἀσαρκώδεα, καὶ ἡ κνήμη ἰσχύον τε καὶ βραχίων. ὑπερίσχει γὰρ ἡ ἄκανθα τῶν σπονδύλων ἡ πρόσθεν κοίλη, τῶν ἑκατέρων ἐκτετηκότων μυῶν· ὠμοπλάται ἐκφανέες ὅλαι, ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων. τουτέοισι ἢν κοιλίη ἐκταραχθῇ, ἀνέλπιστος· ἢν δὲ ἐς ὑγείην τρέπηται, τὰ ἐναντία τοῖσι ὀλεθρίοισι ἐπιφοιτῇ. γηραιοὶ μὲν οὖν ξυνεχέες πάσχειν· διαδιδρήσκουσι δὲ ἥκιστα· νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς ἀπὸ αἵματος ἀναγωγῆς φθινώδεες γίγνονται, καὶ ὑγιάζονται μὲν, οὐ ῥηϊδίως δέ· παιδία ξυνεχῶς τῇ [d] βηχὶ μέχρι [e] φθόης κοτὲ ῥηϊδίως ὑγιάζεται· ἕξιες δὲ, ῥαδιναὶ, σανιδώδεες, πτερυγώδεες, [f] ἐξεχέβρογχοι, λευκοὶ, ἀραιότεροι τὸν θώρηκα· χῶραι δὲ ψυχραὶ καὶ ὑγραὶ, ὁκόσαι τῷ εἴδει τοῦ πάθεος [g] ἀδελφαί.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ Ἐμπυικῶν.

Οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τοῦ ἀνθρώπου κατ᾽ ἕξιν τοῦ θώρηκος, ἢ τὰ κάτω ὑπὸ τὸ διάφραγμα πύου ἀποστάσιες γίγνονται, ἢν μὲν ἀνάγωσι, ἔμπυοι οὗτοι καλέονται· ἢν δὲ τὸ πύον διεξίῃ κάτω, ἀποστηματίαι κικλήσκονται· καὶ ἐν μὲν θώρηκι, ἐν τοῖσι ἕλκεσι, ἤτοι ἐν [h] πλεύμονι, ἢν ἐκδέχηται φθόην, ἢ ὑποζωκότι ἐν πλευρῷ, ἢ στέρνῳ, ἢ κάτω τῇ πρὸς τῇ ξυμφύσει τοῦ πνεύμονος κατὰ ῥάχιν, ἢ τῇ τοῦ θώρηκος ἄλλῃ, ξυμπάντων δὲ ἐς ἀναγωγὴν ὁδὸς τῷ πύῳ πνεύμων. ὑπὸ δὲ τὸ διάφραγμα ἐν τοῖσι [i] σπλάγχνοισι, ἥπατι, σπληνὶ, νεφροῖσι, [k] κύστι· ἐπὶ γυναικῶν δὲ καὶ ὑστέρῃ· ἔτεμον δὲ καὶ ἐγὼ ἐν κώλῳ τινὶ κατὰ ἀπόστασιν τὰ ἐπὶ δεξιὰ πρὸς ἥπατι· καὶ ταμόντι ἐσσύθη ἔξω πύον· πολλὸν δὲ καὶ διὰ νεφρῶν, καὶ κύστιος ἐς ἡμέρας πλεῦνας ἐῤῥύη, καὶ περιεγένετο ἄνθρωπος. αἰτίαι δὲ ξυναὶ μὲν ἁπάντων, πληγὴ, ἀπεψίη, ψύξις, [l] ἠδὲ ὁκοῖα τοιάδε. τοῖσι δὲ ἐν θώρηκι, βὴξ χρονίη, καὶ πλευρῖτις, καὶ περιπνευμονίη, καὶ ῥεῦμα χρόνιον· αὐτὰρ ἠδὲ ὀξέαις νούσου ἐς ὅν τι τουτέων [m] ἀπόσκηψις. τὸ δὲ ὑγρὸν, ἄλλοτε μὲν ἀεργὸν, ἀδρανὲς, [n] ἐγκέεταί τῳ ἄλλῳ· ἄλλοτε μὲν δριμὺ δακνῶδες, καὶ σηπεδόνας ἐμποιέον μέσφι θανάτου. καὶ γὰρ καὶ ἰδέαι μυρίαι, ὁκόσας αὖθις φράσω· θαῦμα δὲ ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ καὶ ἰσχνοῦ, [o] βάθος οὐκ ἴσχοντος τοῦ

a Ἄσαρκοι Henisch. b Συναρθρώσιες Petit. emend. c Ἐξάρθρα Henisch. rep. in MS. d Βηχὶ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. e Φθίσιος Henisch. rep. in MS. f Ἐξεχόβρογχοι. ἄλλως, ἐξεχέβρογχοι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. g Ἀδελφαὶ Henisch. h Πνεύμονι Henisch. i Σπλαγχνοῖσι Henisch. k Κύστι Henisch. rep. in MS. l ἠδὲ Henisch. m Ἀπόσκηψις Henisch. rep. in MS. n Ἐγκέεται Henisch. & Goupyl. rep. in MS. o ἄλλο Henisch.

A tumida, [1] excarnis, pallida, seu livida facies est. [2] buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus [3] assimulantur: in omnibus denique cadaveris speciem referunt. hunc in modum & cætera sese habent. tenues enim & carnibus privati sunt. brachiorum musculi non apparent: mammarum neque vestigia extant, solæ autem papillæ cernuntur. costas non solùm dinumerare perspicuè licet, verum etiam ubi desinant, intueri facile est. neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur. patent etiam in os pectorale costarum insertiones: quarum interstitia inania & cava sunt, rhombi figuram secundum ossium circumductum ostendentia. B præcordia vacua ad superiora convulsa sunt, abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt: artus conspicui, prominentes & macri sunt: perinde se habent & tibia, & coxendix, & brachium: [4] at spina vertebris superextat a priori parte cava, utrisque musculis per tabem dissipatis. scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque avium alas imitantur. hujusmodi ægrotis si alvus perturbetur, actum est: sin ad sanitatem vergant, perniciosis contraria signis adveniunt. porrò senes in hoc malum frequenter [5] non incidunt, sed minimè evadunt. juvenes autem usque ad florentem consistentemque ætatem post sanguinis rejectionem in C phthisin prolabuntur: inde sanescunt quidem, sed non facilè. pueri assiduè tussi usque ad phthisin nonnunquam divexati facilè ad sanitatem redeunt. habitus verò, in id vitium proni sunt graciles delicatique, sectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidi, rariori pectore. regiones autem frigidæ atque humidæ hujusce affectus germanæ sunt.

CAPUT NONUM.

De Purulentis.

D Quibus hominibus in cavis locis e regione pectoris, aut inferius sub transverso septo puris abscessus fiunt, si per os id ejiciunt, *ἔμπυοι. hoc est purulenti* vocitantur, si per alvum pus dejicitur, *ἀποστηματίαι* dicuntur. ac si in pectore quidem, quum est ulceratum, in pulmone verò, quum phthoë laborat, aut in [6] subcingente costas membrana circa latus, aut *στέρνῳ, id est os pectoris*: aut inferius, ubi pulmo cum spina dorsi committitur, cohærescitque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit, omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita est. sub intersepto verò in visceribus, jecore, liene, renibus per vesicam: in mulieribus etiam per uterum transitus E datur. nempe cuidam ego aliquando abscessum laxioris intestini dextrâ in parte prope jecur dissecui: multumque inde puris effusum est: multum quoque per renes & vesicam ad plures dies emanavit: unde & sanitatem homo adeptus est. causæ verò communes omnium hæ sunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. porrò & quibusdam in pectore diuturna tussis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, & fluxio longinqua, nec non & acuti morbi in aliquod istorum decubitus purulentiæ originem præbent. at humor aliàs iners, imbecillusque alii inhæret, aliàs acris & mordax & ad mortem usF que putrefaciens. nam & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. sed magnum profectò miraculum est quomodo id fiat, ut ab exili tenuique membranâ nihil crassitudinis habente, mem-

pyl. rep. in MS. o ἄλλο Henisch.

[1] Excarnis. non habet Henisch. [2] Buccæ graciles faciunt ut dentibus propius admoveantur: Henisch. [3] Assimilantur. Henisch. [4] Spina enim Henisch. [5] Frequenter incidunt, & minimè Henisch. [6] Sublinente. Henisch.

A τοῦ ὑπεζωκότος, τοσόνδε ῥέει πύον· πολλὸν γὰρ πολλοῖσι ξυνελέγη. αἰτίη δὲ φλεγμασίη ἀπὸ περιουσίης αἵματος, ἐφ᾽ ᾗ παχύνεται. οὐ μὲν ἀτὰρ ἤδε ἐκ πολλοῦ αἵματος, πολλὸν γίγνεται ἐν μέσῳ πύον· ἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώρην τὴν σφῶν αὐτέων [a], φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι συμβεβῶσαν κατὰ φύσιν· ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα. ἐς γὰρ ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα πλευραὶ παρωθέονται· σημήια δὲ τὰ μὲν ἁπάντων, ξυνά· τὰ δὲ ἑκάστου, ἴδια· [b] βάρος ἢ πό- B νος γε, ξυνόν· πνεύμων γὰρ ἄπονος· πυρετοὶ ἀμυδροί, ῥίγεα πρὸς ἑσπέρην, ἱδρῶτες ἐπ᾽ ἀνέσει, ἀγρυπνίη, οἰδήματα ἐν ἄκροισι ποσὶ καὶ χειρῶν δακτύλοισι, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καθιστάμενα, καὶ ἐπαειρόμενα· δυσφορίη, ἀποσιτίη, ἰσχνότης ὅλου· ἢν δὲ καὶ [c] μῆκος ἴσχῃ ἡ μεταβολή, ἕξις φθινώδης. οὐ γὰρ ἔτι φύσις ἔργου ἔχεται. οὐ γὰρ πέψις οἰκείη πρόσθεν, οὐκ εὐσαρκίη, χροιὴ [d] ζωώδης· ἀναπνοὴ πᾶσι μὲν κακή, κακίων δὲ, οἷσι ἐς τὴν ἄνω κοιλίην, ἅπερ καὶ βὴξ τὰ πρῶτα, [e] μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ, εὖτε καὶ C πόνοι μέζονες καὶ ῥίγεα, καὶ θέρμη, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ δύσπνοια ἔτι μᾶλλον· σφυγμοὶ μικροί, νωθροί, ἀδρανέες, τῆς γνώμης παράληροι, διάστασις τοῦ θώρηκος. ἢν δὲ ἤδη ἐς γέννησιν ἥκῃ πύου, πάντα μέγιστα· ἀναγωγὴ δὲ σμικρὴ ἐπὶ βηχὶ μέζονι, καὶ ἐξ [f] ἀποστάσιος βιαίης· τὰ πρῶτα φλέγμα τῶν χολοβάφων ἐπὶ τὸ μελάντερον, ὅκως ἐξ αἰθάλης· ἔτι δὲ διαίμων καὶ παχέων· ἢν δὲ καὶ ῥαγήσεσθαι μέλλῃ, καὶ σαρκοειδέων [g] βαθέων· καὶ ἢν ῥαγῇ, κίνδυνος μὲν πνίξιος, ἢν πολλὸν καὶ ἀθρόον ἐκχυθῇ πύον· ἢν D δ᾽ εὖ ἐκρέῃ κατ᾽ ὀλίγον, ἀτρεκέες· πύον ἢν κάτω περῆσαι θέλῃ, τὰ μὲν ἄνω μέρεα ἔνθα ἡ ἀπόστασις, ὀξὺς πόνος, κοιλίη ὑγρή, τὰ πρῶτα ὑδατώδεα ξὺν φλεγματώδεσι· ἔπειτα περίῤῥοια αἱματωδέων, καὶ αὖθις σαρκοειδέων, ἢν ἤδη ῥαγῇ. ἕπεται δὲ τουτέοισι πύον, ἢ διὰ κοιλίης, ἢ οὔρων· ἀγαθαὶ δὲ πάντων μᾶλλον, αἱ ἐς νεφροὺς καὶ κύστιας μεταλήψιες· φέρεται δὲ, ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω, χρέος πύου ποικίλον, ὠχρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ τεφρίζον, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν, καὶ κακῶδες ἢ ἄνοσμον, καὶ παχύτατον ἢ μέσως ἴσχον, ἢ λεῖον E ὁμαλὸν ἢ τρηχὺ, ἢ ἀνώμαλον, καὶ σαρκοειδέα τὰ [h] ἐμπλέοντα, στρογγύλα, ἢ πλατέα, ῥηϊδίως ἀποπλυνόμενα, ἢ ἰξώδεα. ἀθρόον δὲ περὶ πύου εἰρῆσθαι, ὁκόσα μὲν λευκὰ, πέπονα, ἄνοσμα, λεῖα, στρογγύλα, καὶ ἀναβήσσεται θᾶσσον, ἢ ὑποφέρεται, περιεστηκότα· ὁκόσα δὲ ἔξωχρα, χολώδεα, ἀνώμαλα, μοχθηρά. πολλὸν δὲ τουτέων κακίω, τὰ πελιδνὰ καὶ μέλανα. σηπεδόνα γὰρ, καὶ ἀνεσθιόμενα σημαίνουσι τὰ ἕλκεα· περιξυνιέναι δὲ τουτέοισι καὶ τὴν ἕξιν, καὶ τὰ [i] ξυνομαρτέοντα τῇ νούσῳ. ἢν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκκρίσει εὐφόρως φέρῃ, ἄπυρος [k] γίγνη- F ται· εὖτε πέσσῃ, εὔχροος, εὔσιτος· ἢν ἀναβήσσῃ εὐμαρέως, εὔσφυκτος, εὔτονος [l] γίγνηται, ἀνω-

A membrana, inquam, costas interius obtegente, tanta copia puris effundatur: multum enim colligi in multis deprehensum est. hujus rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit: verùm ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriam sedem obtinent, sed phthisis altera species, superius a nobis memorata, secundum naturam eveniet: sin ad exteriora procurrat, ossa disjunguntur. in aliquod enim inter costas medium spatium ipsius abscessus acies exeritur: quando in hanc atque in illam partem costarum ossa pelluntur. notarum au- B tem quædam omnium communes, quædam singulorum affectuum propriæ sunt: gravitas [1] potius quàm dolor, commune signum est. pulmo enim dolorem non percipit. febres obscuræ, horrores vespertini, sudores in remissione, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis subinde consistentes atque insurgentes: inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. quod si & in longum mutatio producitur, habitus phthisicus redditur. neque enim ultra in officio natura perseverat: [2] quoniam concoctio non fit qualis antea. inde caro consumitur: color qualis belluæ, efficitur. spiratio cunctis quidem mala, sed illis pejor, qui- C bus ad superiorem ventrem morbus ascendit: quin etiam tussis ab initio tantisper vexat, donec inflammatio, quæ urget, perseverat. quando & dolores & horrores augentur, & caliditas, & vigilia, & spiritus difficultas, adhuc magis increscunt. venarum motus, parvi, torpentes, imbecilli fiunt: mens delirat, pectus distenditur. verum enimverò si ad suppurationem inflammatio veniat, omnia maxima fiunt: sed rejectio parva est cum majore tussi, & ex violento abscessu. in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens, tanquam admixta fuligine: adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est. quòd si proximè rumpenda inflammatio D est, quæ rejiciuntur, speciem carnis habent, crassioraque sunt. at si jam rupta sit, strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneumque pus emanavit: si pedetentim verò emittatur, exactè sanitas advenit. porrò si ad inferiora pus transire velit, partes quidem superiores, ubi erat abscessus, acutus dolor occupat: alvus verò humida est, primum aquosa cum pituitosis dejiciens, diende cruenta quædam circumfluentia: rursumque carnosa, quum jam effractus abscessus est. hæc pus sequitur aut per alvum, aut per urinæ vias elabens. sed materiæ ad renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sunt. at si pus infrà suprave feratur, ejus color varius est, pal- E lidus, aut albus, aut cinereus, aut lividus, aut ater. pus item aut olidum est, aut odore vacans: crassissimum, aut mediocris corpulentiæ: aut læve æquale, aut asperum inæquale. & frusta caruncularum similia in eo fluitantia, rotunda, aut lata sunt, quæ facilè abluantur, aut tenacia: utque in summa de pure dictum sit, quæcunque alba feruntur concocta, inodora, [3] lævia, rotunda, & celerius extussiuntur, aut per alvum deturbantur, hæc tuta & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa & inæqualia sunt, ea prava esse scito: sed multò his pejora, livida & atra. putredinem enim & exedentia ulcera significant. adhæc & habitum simul animadvertere F convenit, & quæ morbum comitantur. nam si excretionem bene tolerat, febre vacat, rectè concoquit, bene coloratus est, bene ad cibos se habet, si facilè extussit, si arteriarum motus bonus est, si vires fir-

[a] Mutilus hic locus. adde ἔχουσι, vel ἴσχουσι aut quid simile. *Petit.* [b] Forte scripsisset Aretæus βάρος μᾶλλον ἢ πόνος &c. ἢ hic non esse particulam disjunctivam sed negationem, putat *Petit.* [c] Μῆκος *Henisch.* [d] Χροιὴ ἢ ζωώδης *Petit.* emend. [e] Μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ donec inflammatio adest, aut urget. *Petit.* rep. in MS. [f] Ἐξ ἀποστάσιος βιαίης, violentia extentione *Petit.* rep. in MS. [g] Παχέων *Petit.* emend. [h] Ἐμπλέοντα *Henisch.* rep. in MS. [i] Ξυναμαρτέοντα *Henisch.* rep. in MS. [k] γίγνηται, εὖτε πέσσῃ, εὔχροος, εὔσιτος conjunctim hæc legantur *Petit.* vult. [l] Γίγνηται *Petit.* emend.

[1] Aut certè dolor. *Henisch.* [2] Concoctio enim antea familiaris abest, & bona corporis habitudo: color. &c. *Henisch.* [3] Levia *Henisch.*

ἀνώλεθρος ὁ νοσέων· ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνῃ, καὶ πάντα ἐς κακὸν τρέπηται, ἀνέλπιστος. προσξυνιέναι δὲ καὶ τὰ χωρία, ἔνθα αἱ ἀποστάσιες· ὁκόσοισι γὰρ ἐν τῷ στέρνῳ τὸ ἐμπύημα γίγνεται, βραδέως ἀφίσταται. ψιλὰ γὰρ καὶ ἄσαρκα καὶ [a] χονδρώδεα τὰ μέρεα· τὰ δὲ τοιάδε, οὐ ῥηιδίως δέχεται φλεγμονῆς περιουσίην· ἀνεκπύητα δὲ μίμνει [b] πουλὺν χρόνον· ψυχρὸν γὰρ οἱ χόνδροι. ἀλλὰ τῶνδε ἀσινέες μὲν αἱ φλεγμοναί· τῆς [c] ἕξιος δὲ κακαὶ συντήξιες. [d] μικρὸν γὰρ διαπυΐσκει χρόνον. σπλὴν, καὶ ἧπαρ, καὶ πνεύμων, καὶ διάφραγμα, ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύησιν· ἐπικίνδυνα δὲ, καὶ θανατώδεα.

A firmæ, ægrotus perniciem evadit. at si febris superveniat, omniaque in deterius convertantur, de salute desperatum est. præterea & loci abscessibus occupati simul noscendi sunt. quibuscunque enim in *στέρνῳ, id est osse pectoris*, *ἐμπύημα, id est purulentia*, fit, tardè abscedit. nudæ enim & excarnes & cartilagineæ partes illæ sunt: ejusmodi verò non facilè phlegmones redondantiam suscipiunt, & absque suppuratione multum temporis permanent. siquidem res frigida cartilagines sunt: sed earum phlegmonæ minimè nocent. ipsius verò habitus colliquationes pravæ sunt, brevi enim tempore suppurant. lienis, jecur, & pulmo, & diaphragma, *id est interseptum*, B celerius quidem pus ducunt, sed periculosa & mortifera sunt.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ τῶν κατὰ τὸν πνεύμονα ἀποστάσιων.

Εὖτε ὁκόσοισι περιπνευμονικοῖσι, ἢν φλέγμα [e] ἔῃ, ἢ μὴ διαχέηται, περιγίγνονται· οἱ δὲ διαδιδρήσκοντες τὸ κάτοξυ τοῦ πάθεος, ἔμπυοι γίγνονται. τὰ μὲν οὖν μελλούσης ἢ πεπλεσμένης ἀποστάσιος σημεῖα ἐν τοῖσι [f] ἐμπύοισι ἔλεξα· ἢν δὲ τελεωθῇ, οὐ βίης καὶ πόνων ἐς ἀπόρρηξιν καὶ ἀναγωγὴν χρέος, [g] ὅπωσπερ ἐν τοῖσι σώμασι· ἀλλὰ γὰρ ῥηιδίως ἀναφέρεται, [h] διαστάσιος μᾶλλον τῶν [i] ἀραιωσίων γενομένης, ἤπερ ἕξιος σωμάτων. μανὸς γὰρ καὶ πολύτρητος ὁ πνεύμων, σπογγίῃ ἴκελος, οὐ χαλεπαίνων τῷ ὑγρῷ· ἄλλην ἀπ᾽ ἄλλης εὐρυχωρίην [k] ἀμείβων τῇ μέσφι τῆς τρηχείης ἀρτηρίης ἥκειν. περίοδοι δὲ τῷ ὑγρῷ ῥηίδιαι. εὐκαμπὲς γάρ· ἠδὲ ὀλισθηρὸν πύον. ἀτὰρ καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἄνω τὸ πνεῦμα φυσῇ. περιγίγνονται δὲ τὰ πολλὰ, εἰ μή κοτέ τις ἀναπνιγῇ ἀθρόη ἑλκύσει τοῦ ὑγροῦ, τῆς ἀρτηρίης οὐ δεχομένης τὸν ἠέρα πλήθεϊ τοῦ πύου. θνήσκουσι δὲ μετεξέτεροι χρόνῳ τὸν φθινώδεα καὶ τὸν ἐμπυικῶν τρόπον· τὰ δὲ πτύα λευκὰ, ἔπαφρα, [l] σιάλῳ μεμιγμένα· ἄλλοτε δ᾽ αὖ τεφρώδεα, ἢ ὑπομελανίζοντα· καὶ [m] βρογχέων κοτὲ ἀνεπτύσθη ἐπὶ ποικίλῳ ἕλκεϊ, ἢν βάθος ἴσχῃ ἡ ἀπόστασις, εὖτε καὶ ἀπορρῶγες [n] ἀναφέρονται τοῦ σπλάγχνου. βραγχώδεες, βραχύπνοοι, βαρύφωνοι, τὰ στήθεα σφιν εὐρέα γίγνεται, καὶ εὐρυτέρων τῆς ὑγρασίης δέονται· ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα, στιλπνά· τὰ δὲ λευκὰ, λευκότατα, καὶ πίονα· μῆλα ἐρυθρὰ, φλέβες ἐν τῷ προσώπῳ κυρταί. θαῦμα δὲ ἐπὶ τιτέων. [o] τόνος μὲν γὰρ, εὐσαρκίης μείζων· εὐψυχίη δὲ τόνου δυνατωτέρη.

CAPUT DECIMUM.

De Pulmonis Abscessibus.

Quicunque pulmonia laborant, si pituita sit, nisi diffundatur, superstites erunt. hi vero morbi primum impetum evadentes, purulenti fiunt. futuri quidem aut jam perfecti abscessus indicia in capite de purulentis exposuimus: at quum perfectus jam abscessus est, non vi ac laboribus ad eum rum- C pendum rejiciendumque (quemadmodum in aliis corporibus usu venit) opus est: sed facilè per superiora excernitur: quum magis in raritatibus quàm in corporis habitu, distentio fiat. rarus enim ac foraminulentus pulmo est, spongiæ similis, humorem haud molestè ferens, qui aliam post aliam inanitatem cousque, donec ad asperam arteriam deveniat, permutare solet. circuitus autem humori faciles sunt, quandoquidem flexile, atque lubricum pus est. respiratio etiam sursum spiritum efflat. sæpius autem mortem effugiunt, nisi aliquando quispiam subitanea ac multi humidi attractione strangule- D tur: quòd arteria puris multitudine obstructa aërem non recipiat. horum nonnulli progressu temporis moriuntur, quemadmodum phthisici aut purulenti extingui solent. sputa verò candida sunt, spumantia, cum salivâ permixta, aliàs cineracea, aut subnigrantia. & *βρόγχια id est asperæ arteriæ circuli*, nonnunquam expuuntur ob ulceris varietatem, si altè abscessus penetrat, quando & fragmenta visceris expelluntur. taucescunt, brevè spirant, gravem vocem edunt: ipsorum pectora latescunt, & latioribus humiditatis causa indigent: oculorum nigræ partes fulgent, albæ verò albissi- E mæ fiunt, ac pingues: malæ rubent, venæ in facie elatæ ac tumidæ sunt. mirum est autem in his quòd tenor, qoàm pro corpulentia, major est, animi vero alacritas & constantia tenore potentior.

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ Ἄσθματος.

Εἰ ἀπὸ δρόμου, καὶ γυμνασίων, καὶ παντὸς ἔργου [p] δυσπνοεῖ ἡ ἀναπνοὴ, ἄσθμα καλέεται· καὶ ἡ νοῦσος δὲ ὀρθόπνοια, καὶ ἥδε κικλήσκεται ἄσθμα· ἐν γὰρ τοῖσι παροξυσμοῖσι, ἀσθμαίνουσι καὶ οἵδε. ὀρθόπνοιαν δὲ ἐκάλεον, ὅνε-

CAPUT UNDECIMUM.

De Asthmate id est *Anhelitu.*

Si a cursu, exercitationibus, & quolibet negotio spiritus ægrè redditur, *ἆσθμα anhelitus Latinè* vocatur. morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur, & ipse F asthma nominatur. in accessionibus enim & ipsi anhelant. ὀρθόπνοιαν verò appellabant, quoniam dun-

a Χονδρώδη *Henisch.* rep. in MS. b Πουλὺν *Henisch.* c Ἕξεος *Henisch.*. d Λίαν μακρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. hæc verba tollenda sunt, & statim post συντήξιες lege σπλὴν καὶ ἧπαρ &c. *Petit.* emend. Nisi quis malit transposita hæc, statimque legenda post ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύησιν. hæc ad marginem adnotata erant, neque *Petito* displicet. e Εἴη *Henisch.* f Ἐμπυϊκοῖσι *Henisch.* rep. in MS. g Ὅκωσπερ *Petit.* emend. h Διαστάσιος *Petit.* emend. Intervalla intelligit, quæ in raris & sponglosis corporibus sunt. i Κενεώνων *Henisch.* rep. in MS. k Ἀμείβοντα nempe ὑγρὸν *Petit.* emend. l Σιάλῳ *Henisch.* rep. in MS. m Βρογχίζον *Henisch.* rep. in MS. Βρογχέων *Petit.* emend. n Ἀναφέρονται *Henisch.* rep. in MS. o Τόνος tenor, tensio. sæpe apud Medicos pro vigore & quodam renixu partium a spiritu vitali. unde ἄτονα languida effœta. *Petit.* p Δυσπνοεῖ *Henisch.* rep. in MS.

A εἵνεκεν ὀρθίῳ σχήματι μοῦνον ἀναπνέουσι εὐφόρως. πνὶξ γὰρ ἐν [a] κατακλίσει. [b] εἵνεκεν δὲ τόνου, τοῦ ἐπὶ τῷ πνεύματι, ὀρθόπνοια τοὔνομα. ὄρθιος γὰρ ἀνατείνεται ἐς ἀναπνοὴν, κἢν ὕπτιος κατακλινθῇ ὥνθρωπος, κίνδυνος πνιγῆναι. πάσχει δὲ πλεύμων. ξυμπαθέει δὲ καὶ τὰ ξυντελεῦντα ἐς ἀναπνοὴν, διάφραγμα, θώρηξ. ἢν δὲ [c] καρδίη πάθῃ, οὐκ ἐς πολλὸν [d] διαρκέσειε. τῇδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ζωῆς ἀρχή. αἰτίη δὲ ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ [e] πνεύματος· ὕλη δὲ, ὑγρὰ, παχέα, [f] κολλώδεα· εὐπαθέες δὲ γυναῖκες ἀνδρῶν μᾶλλον, ὅτι περ ὑγραί τε, καὶ ψυχραί·

B αἱ δὲ παῖδες, τουτέων περιγίγνονται ῥήϊτερον. ἡ γὰρ φύσις ἐν [g] αὐξήσει θερμῆναι δυνατωτάτη. ἄνδρες δὲ εἰ καὶ μὴ ῥηΐδιοι παθεῖν, ἀλλὰ θνήσκουσι θᾶσσον. ἀμβολὴ δὲ θανάτου, [h] ὁκόσοισι ἐν ἔργου [i] πρήξει, ἢ ἐν ἐρίοισι πλεύμων θάλπεται καὶ [k] διαίθεται, ὁκοῖόν τι τοῖσι τῆς τιτάνου ἐργάτῃσι, ἢ χαλκεῦσι, ἢ σιδηρεῦσι, [l] ἢ καὶ λουτρῶν πυρσευτῇσι. μελλισμοῦ δὲ σημήϊα, βάρος τοῦ θώρηκος, ὄκνος ἐς τὸ ξυνήθες ἔργον, ἅπερ ἤδη ἐς ἅπασαν πρῆξιν, δύσπνοια ἐν δρόμῳ, ἢ πρὸς ὄρθιον [m] ὀρθήν· [n] βραγχώδεες, καὶ βηχώδεες,

C φῦσαι ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, καὶ ἐρυγαὶ παράλογοι, ἀγρυπνίη, θερμασίη νύκτωρ σμικρὴ, ἀσαφής· [o] ῥῖνες ὀξέαι, ἐς ἀναπνοὴν ἑτοῖμαι. ἢν δὲ ἐπὶ μεῖζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, μῆλα ἐρυθρά· ὀφθαλμοὶ προπετέες, ὡς ἐπ᾽ ἀγχόνῃ, [p] ῥογμὸς ἐν ἐγρηγόρσει· πολλὸν δὲ μέζων [q] τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ· ὑγρὴ καὶ ἄσηχος ἡ φωνή· πολλοῦ καὶ ψυχροῦ ἠέρος [r] ἐπιθυμίη· ἐς τὸ ὕπαιθρον ἴενται. πᾶς γὰρ αὐτέοισι οἶκος ἐς ἀναπνοὴν οὐ διαρκής· ἀναπνέουσι ὄρθιοι, ὅκως ἅπαντα [f] σπάσωσι τὸν ἑλκόμενον ἠέρα ποθέοντες, ὑπὸ [t] βαρέης δὲ τοῦ ἠέρος καὶ διοί-

D γουσι τὸ στόμα, ὡς τῷδε μέζονι χρεόμενοι· [v] ἀχροὶ τὰ πρόσωπα, πλὴν τῶν μήλων. τάδε γὰρ ἐρυθρά. [x] ἱδρὼς περὶ μέτωπον καὶ κληΐδας· βὴξ συνεχὴς, βιαίη· ἀναγωγὴ σμικρὴ, λεπτὴ, ψυχρὴ, ἰκέλη ὁκοῖόν τι καὶ ἀφροῦ ἐπανθίσματα. τράχηλος οἰδέει πνεύματος πρήσει. ὑποχόνδρια ἀνεσπασμένα· σφυγμοὶ μικροὶ, πυκνοὶ, [y] πεπιεζμένοι, ἰσχνὰ σκέλεα· κἢν ὑπερβαθῇ τάδε, [z] ἀπέπνιξε κοτε ἐπιληπτικῷ τρόπῳ. ἢν δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπηται, βὴξ μακροτέρη, καὶ ἀραιοτέρη. ἀναγωγὴ πλειόνων τῶν πτυέλων ὑγροτέρων· κοιλίης ταραχὴ, πολλῶν ὑδατωδέων· οὔρων ἔκκρισις πολ-

E λὴ, κἢν ἐς ὑπόστασιν μηδέκω ἥκῃ, φωνὴ γεγωνοτέρη, ὕπνοι αὐτάρκεες, ὑποχονδρίων ἄνεσις· ἤκε [a] ποτε πόνος ἐς μετάφρενον ἐπ᾽ [b] ἀνέσει· ἆσθμα ἀραιὸν, λεῖον, κερχνῶδες. ὧδε μὲν οὖν διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον, ἐν δὲ τῇσι ἐπανέσεσι, κἢν περιϊῶσι ὀρθοστάδην, τοῦ πάθεος φέρουσι ξύμβολα.

KEΦA-

A duntaxat ὀρθίῳ σχήματι *id est recto corpore* facilè spiritum ducunt. decumbentes enim strangulantur. propter extensionem igitur, quæ in spirando adhibetur, affectui nomen orthopnoea *id est recta spiratio* inditum est. erectus enim homo ad respirandum extenditur: at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. afficitur autem pulmo, simul etiam quæ spirationi conducunt, afficiuntur interseptum & pectus. at si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit. hoc enim loco spirandi vivendique initium situm est. causa est frigiditas spiritus, atque humiditas: materia vero, [1] crassi interiusque abditi humores. huic vitio mu-

B lieres opportunæ sunt magis quam viri: quandoquidem & humidæ & frigidæ sunt. pueri facilius quàm hæ liberantur. nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissimè calefacere potest. viri tametsi ooo facilè hoc morbo capiuntur; citius tamen capti pereunt. differtur autem interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit, & accenditur: quemadmodum calcis opificibus, aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis io balneis excitatoribus. morbi vero [2] incipientis notæ hujusmodi sunt: gravitas pectoris, tarditas ad opus solitum, & ad aliud quodlibet gerendum: io cursu, aut in acclivi itinere difficilis &

C ægra spiratio: raucescunt, ac tussiunt flatus in præcordiis, atque eructationes præter rationem excitantur. vigilant, noctu parum & obscurè incalescunt: nares acutas, & ad spirationem paratas habent. si malum in pejus ruat, malæ rubent. oculi promioent, veluti in iis qui strangulantur: stertunt dum vigilant, multo magis quum dormiunt: humida, obscura, sonoque carens vox est. [3] multum & frigidum aerem cupiunt: sub divo ambulant. quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parva & angusta est. erecti spirant, tanquam omni aëre attracto potiri cupientes. præ aëris autem cupiditate & os aperiunt, patefaciuntque, tanquam eo am-

D pliore indigentes. ipsorum facies (præter malas, quæ rubent) pallida est: sudor circa frontem & jugula emanat. assidua & aspera tussis infestat: rejiciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam spumæ efflorescentia. inflante spiritu collum intumescit, præcordia revulsa sunt: arteriarum pulsatus parvi, crebri atque depressi: crura exilia: quòd si hæc ulterius crementum acceperint, instar comitialis morbi nonnunquam hominem strangulant. at si vertantur in melius, tussis longior & rarior fiet. plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: urina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat:

E vox sonaotior, clariorque reddetur: somni longiores quantum satisfuerit, efficientur: præcordia remittentur. dolor interdum ad scapulas in remissione transivit: anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. ita sane mortem effugiunt: sed in morbi cessationibus, licet ipsi non decumbentes obambulent, secum tamen morbi signa circumferunt.

F

CAPUT.

a Πνὶξ γὰρ κατακλίσι. *Henisch.* ἐν κατακλίσει. *Henisch.* rep. in MS. ἐν κατακλίσει, *Scaliger* emend. b Εἵνεκεν *Henisch.* c Καρδίη *Henisch* rep. in MS. d Διαρκέσει *Henisch.* διαρκέσειε *Henisch.* rep. in MS. e Τοῦ πνεύματος *Petit.* emend. f Κολλώδεα *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. g Αὐξήσει *Henisch.* h Ὅσοισι *Henisch.* rep. in MS. i Πρήξει *Henisch.* k Διαίθεται *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. l Λουτρῶν *Henisch.* rep. in MS. m Ὀρθίην *Scaliger* emend. n Βραγχώδεες *Henisch.* rep. in MS. o His forte ῥῖνες ὀξέαι, quibus sc. nasi πτερύγια subinde comprimuntur, ut in difficili respiratione; præsertim cùm facultas imbecilla est. *Petit.* p Ῥογμὸς ἐν ἐγρηγόρσει, *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. q Τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ *Henisch.* rep. in MS. r Ἐπιθυμίη ἐς τὸ *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. f Σπάσωσι *Petit.* emend. t Forte ὑπ᾽ ἀπορίης propter indigentiam. βαρέης pro βαρείης non dicitur Græcè, licet in compositis dicatur. *Petit.* v Ἄχροι *Henisch.* rep. in MS. x Ἱδρὼς *Henisch.* ast ἱδρὼς *Scaliger* emend. y Πεπιεζμένοι *Henisch.* ast πεπιεσμένοι *Scaliger* emend. z Ἀπέπνιξε *Henisch.* a Κοτε *Henisch.* rep. in MS. b Ἀνέσει *Henisch.*

[1] Humidi, crassi, glutinosi humores. *Henisch.* [2] Imminentis *Henisch.* [3] Multi & frigidi aeris cupiditate commoti, in locum sub dio proficiscuntur *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Πνευμώδων.

A Ἄσθματος ἰδέη τὸ [a] πνευμῶδες, καὶ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ πάθος ὅκως ἐπ' ἄσθματι. ξυνὰ γὰρ καὶ τὰ [b] παρεόντα· σμικρὸν δὲ καὶ τὸ διάφορον. δύσπνοια μὲν γὰρ καὶ βὴξ καὶ ἀγρυπνίη καὶ θέρμη ξυνά· καὶ ἀποσιτίη καὶ ἰσχνότης ὅλου. καὶ γὰρ χρόνον τὸ κακὸν ἀποτείνεται, πλέω οὐ περαιτέρω ἑνὸς ἔτεος. ἤν τε γὰρ τὸ μετόπωρον ἄρξῃ, ἐς τὸ ἦρ ἢ τὸ θέρος ἀπογίγνονται· ἤν τε χειμὼν, ἐς τὸ μετόπωρον τελευτῶσι τὸν βίον. B κοτὲ καὶ γέροντες ἁλῶναι ῥηΐδιοι καὶ ἀπόφρικτοι, ἁλόντες ὅσον βραχέης ῥοπῆς, ἐς [c] αἰνὴν θανάτου χρέος· ἄγχιστα [d] ἅπαντες ἄπνοοι, σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνοὶ, ἀμυδροί. ἀλλὰ τάδε μὲν ξυνὰ πρὸς τὸ ἆσθμα· ἰδίῃ δὲ ἀναβήσσουσι ὡς ἀνάξοντες. ματαιοπονέουσι δέ· οὐδὲν γὰρ ἀνάγουσι. [e] εἰ δέ τι τοῦ πλεύμονος ἀπορραγείη βίῃ, σμικρὸν, λευκὸν, στρογγύλον, χαλαζῶδες· θώρηξ εὐρύτερος μὲν, ἀδιάστροφος, ἠδὲ ἀνέλκωτος· [f] ἢν δὲ ἀνεκπύητος C ὁ πνεύμων ᾖ, ὑγρῶν δὲ ὁκοίων τι πεπηγότων [g] ἔμπλεως, διαλήψιες τῶν παροξυσμῶν τῶνδε μέζονες. οἱ μὲν οὖν ἀποπνίγονται θᾶσσον, πρίν τι κάκιον ἐς τὸ πᾶν ἀποσκῆψαι. μεταξετρέπουσι δὲ ἐς ὕδερον περὶ λαγόνα ἢ [h] ἀνασάρκα τὸ πάθος τελευτᾷ.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

[i] Περὶ Ἥπατος.

Ἧπαρ σπληνὶ ἐς γένεσιν μὲν ἰσόρροπον· δεξιὰ D γὰρ ἠδ' ἐπ' ἀριστερὰ τὰ σπλάγχνα ἰσόρροπα τῇ φύσει· [i] ἄνισα δὲ ἐς δύναμιν καὶ ἐν ὑγείῃ καὶ ἐν [k] νούσοισι. ἐν ὑγείῃ μὲν, ὅπη περ κρατὸς τῆς τροφῆς τὸ ἧπαρ ἴσχει. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ· ἀτὰρ καὶ ἐν νούσοισι καὶ [l] ἐς ὑγείην πολλόν τι ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην. ὅκοσον οὖν ἧπαρ ἐς ὑγείην κρέσσον, τοσόνδε κάκιον ἐν νούσοισι. καὶ γὰρ ἐπιφλεγμαίνει θᾶσσόν τε καὶ βιαιότερον, καὶ ἀφίσταται ξυνεχέστερόν τε καὶ ὀλεθριώτερον. ἐπὶ σκίρρῳ δὲ ὠκύτερον σπληνὸς καὶ περιεργότερον κτείνει. τὰ μὲν οὖν τῆς φλεγμασίης ἐν τοῖσι ὀξέσι ἔλεξα· ἢν δὲ ἐς πύον τρέπηται, E ὀδύνη ὀξέα ἴσχει μέσφι κληῗδος ἢ ἄκρου ὤμου. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος ἕλκει τὸ διάφραγμα, ἐξ οὗ τὸ ἧπαρ ἤρτηται· τὸ δὲ διάφραγμα [m] τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βρίθει· ξυνέπεται γὰρ αὐτέῳ· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῗδα [n] ἠδὲ [o] ἄκρα τῶν ὤμων ἀποτείνεται, καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω. πῦρ δριμὺ ξὺν ῥίγεσι ἐπὶ τῇ ἀποστάσει, βὴξ ξηρὴ, οὐ μάλα πυκινὴ, χροιῇ [p] χλοηβαφέες. ἢν δὲ [q] καταχορέως ἔωσιν ἰκτεριώδεες, τοῦ λευκοχρόου εἶδος· ὕπνοι καθαροὶ φαντασίης οὐ μάλα. [r] νηφαλέοι μὲν ἐς πάντα· ἐς ἕν δέ τι τῶν προσ- F
καί-

[a] Galenus πλεύμονα appellat & φθόην, seu τὸ πλευμῶδες πάθος, quod idem. *Petit.* [b] Παρεόντα Henisch. [c] Εὐνὴ θανάτου pro sepulchro interdum accipitur. hic pro inferis, ubi mortui somnum ferreum dormire crediti, sumsit Aretæus. *Petit.* [d] Διὸ Henisch. ἅπαντας *Henisch.* rep. in MS. [e] ἢν δὲ *Henisch.* rep. in MS. [f] εἰ δὲ *Henisch.* rep. in MS. [g] Ἔμπλεω *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἀνάσαρκα *Henisch.* [i] Ἄνισα Henisch. [k] Νόσοισι Henisch. [l] Ὡς Henisch. [m] Τὸς Henisch. [n] ὁδὲ *Henisch.* rep. in MS. [o] Ionicum est. alii unâ voce ἀκρώμιον *Petit.* [p] Χλοώδεες *Henisch.* rep in MS. [q] Καταχορέως ἔωσιν, ἰκτερώδεες τοῦ λευκοχρόου εἶδος, *Petit.* emend.

CAPUT DUODECIMUM.

De Pulmonariis.

Asthmatis, *id est anhelitus*, species est τὸ πνευμῶδες *quasi dicas pulmonarium*, & a pulmone hoc vitium, quemadmodum & anhelitus, oritur. quæ insunt enim, utrique communia sunt, & exigua differentia est. nam spirandi angustia, & tussis, & vigilia, & caliditas utrumque vitium comitantur. item in cibos odium, & totius corporis extenuatio. id enim malum quum fœdum sit, producitur. neque tamen anni spatium excedit. nam si autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere aut æstate futura vitam finiet. sin hyeme, sequenti autumno moriturus est. [1] interdum & senes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti. ea correptis, levi momento ad perniciem opus est. omnes simillimè spiratione privantur: arteriarum motus parvi, crebri, infirmi sunt. sed hæc & in anhelitu reperiuntur. privatim verò hi tussiunt, tanquam aliquid expulsuri, quum tamen irritus eorum labor sit (nihil enim rejiciunt) verum si quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinosumque est. pectus in his latius utique est, non obtortum, non ulceratum. tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamen veluti concretorum plenus est. temporis intercapedines inter hujusce morbi accessiones longiores sunt. nonnulli ex his celerius suffocati sunt, quàm aliquid deterius omne corpus invaserit: nonnullis vero in hydropem circa ilia, aut in eum qui ἀνασάρκα dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Jecore.

Jecur lieni in generationem æquilibre est: dextram enim lævamque partem hæc viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate tam in sanitate quam in morbis imparia. in sanitate quidem, quoniam principatum alimenti jecur obtinet: siquidem venarum radicatio jecur est. quin etiam in morbis ad sanitatem consequendam multò quàm mors valentiorem causam habet. igitur quanto ad sanitatem jecur melius est, tanto & deterius a morbis afficitur. etenim celerius & violentius inflammatur, & frequentius perniciosiusque abscessum patitur: at scirrho, *id est duro tumore*, affectum, velocius atque dolentius quam lien interficit. cæterùm quæ ad inflammationem attinent, in libro de acutis morbis proposui. quod si in pus convertitur, dolor acutus ad jugulum usque aut [2] ad summum humerum pertinet. [3] nam præ onere trahit diaphragma, *id est interseptum*, unde jecur suspensum est: diaphragma verò membranam costis [4] substractam degravat (ipsum enim illa consequitur) quæ plane ad jugulum usque & ad summum humerum extenta est. atque hæc omnia simul ad inferiora detrahuntur. ignis acer cum horroribus in suppuratione exoritur. tussis arida, non admodum crebra, divexat: colore herbaceo ægri tinguntur: si largius colorentur, in auriginem incidunt, in albidum vergentes: somni haud ita visis imaginibusque vacant. prudentes verò quum sint in omnibus, in aliquo ta-

F men

[r] Eximia hæc observatio est, Jecoris inflammatione laborantes a vino abhorrere νηφάλιοι, *enim* prudentes, sobrii, abstinentes a vino dicuntur. *Petit.*

[1] Si quando senes, quos facile hic morbus capit, & horrore perculsi, eo vel leviter tententur, lecto in quo mortem obeant, componantur, mortem non evadent, si semel hoc morbo vexati decumbant, omnes simillimè &c. *Henisch.* [2] Aut (&) ac *Henisch.* [3] Nam præ onere interseptum unde jecur suspensum est, detrahit. *Henisch.* [4] Substratam *Henisch.*

καίρων ἐξαπίνης παραφρονέουσι, καὶ κατιστέαται αὖθις. ὄγκος [a] ὑπὸ τιτθῇσι ἢ πλευρῇσι, ἀπάτη δὲ πολλοῖσι ὅκως περιτοναίου γίγνεται. ἀλλ' ἢν μὲν [b] ἢ ὑπὸ τὰς νόθας ὄγκος, ὀδύνη πιεζευμένοις, τὸ ἧπαρ οἰδέει· [c] ἔμπλεον γὰρ [d] ὑγρασίης· [e] ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον * μίμνουσι οἰδέει, τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον· καὶ τοῦ μὲν [f] περιγραφῇ καὶ τὰ πέρατα δῆλα· μετὰ γὰρ τὴν περιαγωγὴν τῶν λεβῶν ἐς λαπαρὸν τὸ ἐπιγάστριον πιέζουσα χεὶρ ἱζάνει· [g] περιτοναίου δὲ ἀόρατος ἡ σκληρίη, καὶ τοῦ πέρατος ἡ ἀπόφυσις ἀφανής. ἢν μὲν εἴσω ἡ ἀπόστασις ῥέπῃ, πολλόν τι κρέσσων ἡ φύσις ἰητροῦ. ἢ γὰρ ἐς ἔντερα, ἢ ἐπὶ κύστιν τρέψει τὸ [h] πύον· ἀσινεστέρη δὲ πολλὸν ἡ ἐς κύστιν ὁδός. ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, κακὸν μὲν μὴ τάμνειν. [i] ἢν τε γὰρ οὕτως ἔῃ, ἀναβιβρώσκεται ὑπὸ τοῦ πύου τὸ ἧπαρ, καὶ οὐκ ἐς ἀμβολὴν ὁ θάνατος. ἢν δὲ [k] θέλῃς τάμνειν, αἱμορραγῆσαι κίνδυνος, καὶ αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον ἐκθανεῖν. [l] ἄσχετος γὰρ αἱμορραγίη ἐφ' ἥπατι. ἢν οὖν ἐς ἀνάγκην τομῆς καταστῇς κοτὲ, καυτῆρα ἔμπυρον διαφανέα πυρῶσαι, καὶ διῶσαι μέσφι τοῦ πύου. τωυτὸ γάρ σοι τάμνει τε καὶ καίει. [m] καὶ ἢν περιγένηται, πύον ἐκρέει λευκὸν, πέπον, λεῖον, [n] κακῶδες, ὅτι παχύ· τοῖσδε καὶ πυρετοὶ καὶ τὰ δεινὰ ξυνιδόντα ῥηϊδίως τε ἀθέλγεται πάντα. ἢν δὲ ἐς ἔντερον τὸ πύον ἐγχέηται, ἡ γαστὴρ πρώτιστα μὲν ὑδατώδεα [o] διαρρέει· ἔπειτα κρεῶν πλύμασι ἴκελα. αὖθις αὖ δυσεντεριώδεα ὁκοῖα ἐφ' ἕλκεσι. ἀτὰρ καὶ [p] αἱμάλωψ κοτὲ καὶ θρόμβος ἠνέχθη. φέρεται καὶ χολὴ ξανθὴ, καθαρὴ, ἢ πρασοειδὴς, καὶ ὑστάτη ἐς ὄλεθρον μέλαινα. ἢν δὲ ἀνεκπύητον τὸ ἕλκος γένηται, καὶ κακώδεα ἡ γαστὴρ ὁκοῖόν τι σηπεδόνα ὑπάγει, τροφὴ ἄπεπτος διεκθέει ὑπ' ἀκρασίης κοιλίης τε καὶ ἐντέρων. οὐ [q] πέσσει γὰρ [r] αὖθις εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ· πῦρ τε ἐπὶ τοῖσδε δριμὺ, καὶ [s] πάντως ἐς κακὸν ἡ τροπή. σαρκῶν ξυντήξιες, σφυγμοὶ μικροὶ, δύσπνοοι, εὖτε οὐκ ἐς μακρὸν ἐπολαύτησαν τοῦ βίου. μετεξετέροισι δὲ [t] ἡ δυσεντερίη μὲν καὶ τὸ ἕλκος ἰήθη· ἐς ὕδρωπα δὲ κατέστρεψε ἡ νοῦσος. ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πύον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλὸν· ἄοσμον γὰρ ἐκρέει ἡ γαστήρ· πέσσει δὲ τὰ σιτία, εὔελπις ἄνθρωπος. ἄριστον δὲ δι' οὔρων κεκρίσθαι· ἀσφαλεστέρη δὲ καὶ ἀσινεστέρη ἡ τῇδε τοῦ πύου ὁδός. ἢν δὲ ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἀνεκπύητον ἢ τὸ ἧπαρ, [u] ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν ἵζειν [x] εἰς σκίρρον ἱδρύεσθαι. εὖτε πόνος μὲν οὐ ξυνεχής· νωθὴς δὲ κἢν παρῇ· ἀραιὴ δὲ καὶ [y] θέρμη· ἀποσιτίη, πικρῶν [z] γευμάτων ἡδονὴ, γλυκέων ἀηδίη, ῥιγώδεες, ὑπόλευκοι, χλωροὶ, οἰδαλέοι ὀσφὺν καὶ πόδας. πρόσωπα ῥυσσὰ, γαστὴρ ξηρὴ, διαχωρήσιες πυκναί. κορυφὴ γὰρ τῶν κακῶν ὕδρωψ· ἐπὶ τῷ ὕδρωπι,

A men ad tempus oblato repentè delirant, ad seque protinus revertuntur. tumor sub mammis, aut sub costis oritur: multi autem membranæ peritonæi tumorem esse falsò crediderunt. verum si tumor sub spuriis costis fiat, quum premitur, dolor excitatur: jecur intumescit: humiditate namque refertum est. at si non sub osse * remaneant, inflatur, membranæ signum. & ipsius quidem circumscriptio & fines patent: post enim fibrarum circumductum in vacuum abdomen comprimens manus descendit ac subsidet. peritonæi verò interminata duritia est: & extremitatis processus nequaquam cernitur. porro si ad interiora subit abscessus, longè B Medico natura præstat. aut enim ad intestina, aut ad vesicam pus convertet. verùm multò innocentior est in vesicam via. at si extra feratur abscessus, ipsum non secare utique malum est. nam si prætermittatur incisio, a pure jecur eroditur, nullaque mortis dilatio est. si secare autem malis, profluvii sanguinis periculum instat, statimque hominem perdi contingit. nam sanguinis e jecore profusio coërceri nullo modo potest. igitur si aliquando necessariò ad sectionem venire cogeris, ustorium ferramentum candens perspicuumque ab igne accipito, & usque ad puris locum intrudito. idem enim tibi & secat & comburit. quòd si homo pe- C riculum evadit, tum pus album effluet, concoctum, læve, olidum, quoniam crassum est. istis febres & acerba remittunt, omniaque facilè mulcebuntur. verum si in intestinum pus effunditur, ex alvo primum aquea feruntur, postea humori, in quo sint lotæ carnes, similia: item qualia in torminibus, ubi ulcerata intestina sunt, exire solent. interdum cruentum virus, interdum concretus sanguis effunditur. fertur & bilis flava, sincera, aut porracea, & postrema interitum afferens, nigra bilis. si non suppurat ulcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit, crudum alimentum præterfluit ob ventriculi intestinorumque D intemperiem. neque enim bene se habens jecur iterum ea concoquit. postea ignis acer suboritur, omniaque in malum prolabuntur. carnes colliquatione tabescunt, motus arteriarum parvi sunt, & ægra spiratio: ubi haud ita multo post vitæ finis imponitur. cæterum quibusdam difficultas quidem intestinorum ulcusque sanata sunt, morbus tamen in aquam inter cutem desiit. quod si omnia remittantur, pus album sit, læve, æquale, inodorum, venter dejiciat, & cibaria concoquat, homo in bonâ spe est. optimum verò est per lotium crisim fieri. hac enim securior est minusque maleficus puris transitus. verum si a phlegmone jecur non suppurat, ne- E mini dubium fuerit, tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri: quando continuus dolor non infestat: quumque adest, obtusus inersque sentitur: rara verò & caliditas: a cibis alienatio, ab amaris delectatio, a dulcibus contristatio: horrore afficiuntur, subalbicant, virent, lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: [1] venter squalet. dejectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon aqua inter cutem. post aquam inter cutem,

[a] An corrupta hæc, pro ὑπὸ νόθῃσι πλευρῇσι? nam sub nothis costis, non sub mamma tumor est. etsi tumor sub nothis costis sub mamma quoque est. verùm obscura hæc loquendi ratio, quam sufficiat notasse. *Petit.* [b] ἢ *Henisch.* [c] Ἔμπλεον *Henisch.* [d] Ὑγρασίας *Henisch.* rep. in MS. [e] Mutilus hic locus est, & asterisco notatus *Petit.* neque ipsi neque nobis in MSS. libris, quos videre licuit, quicquam, quod juvet, repertum est. [f] Περιγραφὴ in recto casu *Petit.* emend. [g] Nomine περιτοναίου non tantum membrana intelligenda est tenuissima, quæ omnes abdominis partes investit & continet, sed & musculos ejusdem abdominis, qui illas quoque partes extrinsecùs tegunt. *Petit.* [h] Πῦον *Henisch.* [i] ἢν δὲ *Henisch.* rep. in MS. [k] Θέλοις *Henisch.* [l] Ἄσχετος *Henisch.* [m] Κἢν *Henisch.* [n] Μὴ κακῶδες haud graveolens *Petit* emend. [o] Διαρρέειν *Henisch.* [p] Αἱμάλωψ *Henisch.* rep. in MS. *Gonpyl.* emend. [q] Πέσσει *Henisch.* rep. in MS. [r] In MS. *Claromont.* abest αὖθις. in MS. *Mentel.* εὖ pro αὖθις quod idem est legitur. οὐ πέσσει γὰρ αὖθις, οὐδ' εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ. hoc sensu: *si cruda Iecinoris inflammatione laborantibus vitiosa per alvum prodeant: alimentum præ ventriculi & intestinorum intemperie imperfectum per inferiora descendit*, neque enim jecur vel si bene habeat, *quæ cruda è ventriculo exeunt*, rursus concoquit. *Petit.* emend. [s] Πάντων *Henisch.* rep. in MS. [t] ἡ *Henisch.* [u] Κ' ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον τὸν σκληρὸν χρονίζοντα εἰς σκίρρον ἱδρύεσθαι. *id est*: non est absurdum, tumorem durum temporis progressu in scirrhum mutari *Petit.* emend. [x] Ἐς *Henisch.* rep. in MS. [y] Θέρμη caliditas. *Petit.* emend. [z] Γεύματα *Henisch.*

[1] Alvus sicca est. *Henisch.*

A τι, ἢν μὲν οὖρα πολλὰ, παχέα, ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν, ἰλυώδεα καταῤῥαγῇ, ἐλπὶς ἐκρεῦσαι τὸν ὕδερον· ἢν δὲ λεπτὰ καὶ ἀνυπόστατα καὶ ὀλίγα, τῷ ὕδρωπι τιμωρέει· ἢν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τὸ ἀρχαῖον ἡ φύσις, καὶ καταῤῥαγῇ κατὰ τὴν κοιλίην, ἐπὶ πολλοῖσι παχέσι, ὑδατώδεσι καὶ τὸν ὕδρωπα ἰήσατο· [a] σφαλερὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπικουρίη. ἐπὶ γὰρ τῇσι ἀθρόῃσι κενώσεσι, ἠδὲ τῇσι ἐσχάτῃσι ξυμπτώσεσι, ἐξέθανόν κοτε ὑπ' ἀδυναμίης οἱ κάμνοντες, ὅκως ἐξ αἱμοῤῥαγίης. B ἀσινέστερον δὲ λύει ἱδρὼς, ἢν πολὺς ἐκρυῇ. οὐ πάνυ γὰρ ἰκμαλέοι οἱ ὑδρωπιώδεες. ἥδε τῶν ἐν ἥπατι παθέων ἡ τελευτὴ γίγνεται· ἢν δὲ ἐμπυήσῃ τὸ ἧπαρ, * [b] μειρακίοις, καὶ οἱ μέσφι ἀκμῆς, ἧσσον γυναῖκες. προφάσιες δὲ ἀκρασίη καὶ νοῦσος μακρὴ, μάλιστα ἐπὶ δυσεντερίῃ ξυντήξεσι. καὶ γὰρ δὴ καὶ τούσδε ἐκίκλησκον ξυντηκτικοὺς, τοὺς ἐπὶ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ἀποθνήσκοντας.

A cutem, si multa urina & crassa feratur, multum in ea limosi subsideat, & cum impetu erumpat, humorem illum intercutaneum effluere posse sperandum est: si tenuis autem, subsidentia carens, paucaque urina exeat, aquam intercutem auget fovetque. quod si pristinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem eum impetu materiam deturbet, post multorum, crassorum, aquosorumque depulsionem & ipsum hydropicum morbum tollere consuevit. verum id genus auxilii cum periculo est. post enim subitas & copiosas inanitiones, [1] extremosque casus, prostratis interdum viribus, (quemadmodum in sanguinis profluvio accidere solet) ægri interierunt. B cum minori autem noxâ morbum sudor, si liberalius effluat, dissolvit. hydropici namque haud ita multum in summa cute humectari solent. atque morborum jecoris hic finis est. quando in jecore pus nascitur, * adolescentes, & qui usque ad consistentem ætatem pervenerunt, his vexantur morbis: mulieres minus his patiendis expositæ sunt. hujusmodi vitiorum causæ numerantur victus intemperantia, & longa valetudo. præsertim post difficultatem intestinorum, συντήξιες, *id est colliquationes*, quandoquidem & eos συντηκτικοὺς, *id est colliquatos*, nominarunt, qui post ulcera jecoris tabefacti moriuntur.

ΚΕΦΑΛΗ ιδ'.

Περὶ Σπληνός.

Σπληνὶ ξύνηθες χρόνιον νόσημα, σκίῤῥος. ἔμπυος δὲ οὐ ῥηιδίως γίγνεται δ' ὦν, εὖτε πόνος μὲν οὐ τρηχὺς, ὄγκος δὲ πουλὺς τῆς [c] ἐπιπνοίης μέζων· ἐπὶ δεξιὰ γὰρ ὤφθη μέσφι τοῦ ἥπατος ὅλῃ τῇ κοινωνίῃ ἐποιδέων· τοὔνεκεν πολλοῖσι ἀπάτη γίγνεται, ὡς τοιοῦδε οὐκ ἐόντος σπληνὸς, ἀλλὰ τοῦ ὑμένος πάθος. τὸ γὰρ περιτόναιον φλεγμαίνειν σφίσι δοκέει. ἀπηνὴς δὲ καὶ ἀτέραμνος ὅκως λίθος. D τοιόσδε τὰ πολλὰ ἐπὶ σκίῤῥῳ γίγνεται σπλὴν, εὖτε καὶ [d] ἀπορίη ξύνεστι παντελής. ἢν δὲ καὶ ἐμπυΐσκῃ, εὐαφὴς μὲν, [e] εἴκων ἀπὸ τῇ θίξει κατὰ κορυφὴν, ἔνθα ἡ τοῦ πύου [f] γέννα· ὅπη δὲ ἀνεκπύητος, οὐκ εἴκει. ἄλλοτε δὲ τῇ κοιλίῃ ἅπας ἐπαιωρέεται τῇδε κἀκεῖσε πρὸς τὰς ἀπώσιας φερόμενος, ἐς τ' ἂν σμικρότερος ἐὼν, χώρην ἐς τὸ ἐμπλώειν ἴσχῃ. ναυτίη, ἀπορίη μάλιστα πρὸς τῇσι ῥήξεσι· ἐπὶ δὲ αὐξήσιος σημήϊα, πυρετοὶ, πόνοι καὶ ῥίγεα. τὰ πολλὰ γὰρ ἐᾶσι· ἄῤῥιγοι δὲ ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ, καὶ ἀνώδυνοι. E τῇδε καὶ λέληθέ κοτε ἐς σπλῆνα [g] ἀπόστασις. μανὸν γὰρ καὶ ἀπαναίσθητον καὶ ἐν ὑγιείῃ τὸ σπλάγχνον· οἰδαλέοι, ὑδερώδεες, μελάγχλωροι ξὺν δυσφορίῃ, ἡ δύσπνοια ὡς ἀπὸ βαρέος [h] τοῦ θώρηκος. ἐπίδηλον γὰρ τὸ κακόν· ἄχρι τῶν ἄνω χωρέει πίμπλαται ὑπὸ πνεύματος παχέος, ὁμιχλώδεος, ὑγροῦ, ὡς [i] δοκέειν, οὐκ ἔτ' ἐόντος ὑγροῦ βὴξ, πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται, καὶ βραχέα ξηρὰ βήσσουσι, κοιλίη ἢν τι κάτω φέρῃ ὑδατώδεα, τὸ πρῶτον σμικρὸν ἐπικουφίζουσι· εἰ δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐκδιδῷ, ξυντήκει μὲν τὸν [k] ἄνον· ὠφελέει δὲ οὐδὲν ἧσσον· F ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, πύον μὲν καθαρὸν πέπον, οὔ κοτε ἐσσύθη, ὑπό-

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Liene.

Lieni familiaris longus morbus est, quem σκίῤῥον nominant. purulentia verò haud ita facilè, quandoque tamen efficitur, quum dolor non asper, tumor autem ingens spiratione major exoritur. siquidem in dextram partem ad jecur usque tota communione [a] increscere visus est. unde ut multi fallerentur in causa fuit, tanquam non lienis sed membrana affecta esset. nam peritonæum inflammatione occupari isti existimant. contumax autem at- D que indomitus instar lapidis tumor est. talis plerumque a scirrho lienis efficitur. quando & ambiguitas difficultasque maxima simul adest. verum si forte suppuret, tractabilis est utique, & in parte summa, ubi puris quoque creatio est, tactui cedit: quando verò pus non docit, tactui omnino resistit. porro nonnunquam scirrhus totus super ventrem suspensus est, in hanc atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec, pusillus quum sit, locum ad fluitandum habet. adest nausea, & anxietas, maximè quum instat eruptio. incrementi autem notæ sunt febres, dolores, & horrores. multoties enim horrent: nonnunquam verò non hor- E rent, quum brevi caliditate & dolore vacant. hac de causa interdum & in splene abscessus oriens latuit. rarum enim & sensu carens in sanitate quoque viscus est. turgent isti, atque humoris, tanquam hydropici, pleni sunt, atro colore viridi admixto suffusi, ægrè omnia patientes, pectore veluti pondere oppresso graviter spirantes. evidens enim malum est. usque ad superiora spiritu venter impletur crasso, caliginoso, humido quidem ad speciem, quum tamen non sit humidus. tussis adest, multumque irritantur, sed pauca sicca extruduntur. venter si quæ infrà depellit aquosa, primò paulum sublevat, deinde si lar- F gius dejicit, hominem quidem tabefacit, sed nihilominus juvat. at si & abscessus ruptus fuerit, pus utique purum & concoctum nunquam excernitur,

F 2 sed

[a] Σφαλερὴ *Henisch.* [b] Hunc locum asterisco notatum invenimus, cujus tamen neque Petitus mentionem fecit, quod miramur. [c] Ἐπιπονίης dolore *Petit.* emend. [d] Ἀπονίη *Petit.* emend. de scirrho enim loquitur, qui indolens. [e] Εἴκον *Henisch.* [f] Γόνα *Henisch.* [g] Ἀπόστημα *Henisch.* rep. in MS. [h] Supple πιεζομένου aut quid simile *Petit.* [i] Ὡς μὴ δοκέειν Henisch. habet. *Goupyl.* rep. in MS. [k] Κύθρωπον Henisch.

[1] Obscura hæc versio. licet autem vox Latina non habeatur, quæ ξύμπτωσιν exprimat, eo sensu, quo apud Hippocr. in Aph. 3. sect. 1. accipienda tamen est. significat ibi vasorum in corpore mutuam in se ex nimia humoris contenti vacuatione collapsionem, (ut ita dicam) concidentiam. *Petit.* [a] Intumescere *Henisch.*

ὑπόλευκον δὲ καὶ τεφρῶδες, ἄλλοτε δὲ τρυγῶδες ἢ πελιδνόν· ἢν δὲ καὶ βαθυτέρη ἡ ἀπόστασις γένηται, καὶ μέλαν τὸ ὑγρόν· εὖτε καὶ τοῦ χυμοῦ τι τοῦ σπληνὸς ἔξεισι, συντηκέντος. μετεξετέροισι δὲ καὶ ὅλα μέλεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη. εὔλυτος γὰρ καὶ φύσει σπλήν· ἢν δὲ καὶ μὴ καθίσταται τῷ ἕλκεϊ, μίμνῃ δὲ ἐς πολλὸν χρόνον, ἀπόσιτοι, καχέκται, οἰδαλέοι, ἰδεῖν ἀπρεπέες, πολυελκέες πάντῃ· μάλιστα δὲ ἐς κνήμας. στρογγύλα, πελιδνὰ, κοῖλα, ῥυπαρὰ, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα· τῇδε ἐπιξυντακέντες ὤλοντο· ἐπὶ δὲ σμικροῦ ὄγκου μετὰ σκληρείης, ἀντιτυπίης, ἀπονίη· διὰ τόδε πολλὸν χρόνον ζῶσι οἵδε· εἰ δὲ τοῦ πάθεος ἥσσωντο, χρειὼν ὕδρωψ, ἢ φθίσις καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδὼν ἐπιγίγνεται· ἀτὰρ ἤδε [a] οὗτος ὁ τρόπος τοῦ ὀλέθρου σφέας τοῦ ζῆν ἐξάγει· παιδία μὲν οὖν καὶ νέοι παθεῖν τε ῥηΐτεροι καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι· γέροντες δὲ οὐκ εὐπαθέες μὲν, διαφθαρῆναι δὲ ἀδύνατοι· ἀτὰρ καὶ πρεσβῦται ἔλαθον τινες ὑπὸ σπληνὸς διαφθαρέντες. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σμικροῦ ὄγκου τοῦ ὀλέθρου σφίσιν ἡ ῥοπή· φέρει δὲ καὶ νοῦσος μακρὴ, φθινώδης, καὶ νέοισι ἀεργίη μάλιστα, ὁκόσοισι ἀπ' ἀγωνίης ἢ γυμνασίων πολλῶν, ἄπονον τὸ σῶμα. χωρία [b] ἑλκώδεα, ὕδατα πλατέα, ἁλμυρὰ, βρωμώδεα· ὡρέων τὸ θηριῶδες μετόπωρον.

A sed subalbidum & cinereum, quandoque fæculentum, aut lividum. quod si & profundior abscessus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua succi lienis, qui simul tabescit, particula exprimitur. quibusdam præterea & integræ lienis partes exierunt: siquidem & natura dissolubilis lienis est. cæterum si morbus ulcere non substitit, sed in longum tempus extrahitur, cibos aversantur, malo sunt habitu, tumidi, aspectu fœdi. multis ulceribus toto corpore; sed maximè in cruribus scatent: rotunda, livida, concava, sordida, ægrè sanabilia ulcera sunt: sicque demum tabefacti in- B teriêre. at in exiguo tumore cum duritia & renixu, indolentia est: unde fit ut isti longiorem vitam ducant. verùm si ab affectu superentur, aqua inter cutem aut phthisis necessariò sequitur: & corporis eliquatio supervenit: atque iste sanè perniciei modus ipsos e vita migrare compellit. pueri ac juvenes facilè calamitatem hanc patiuntur, facileque inde liberantur. senes verò non facilè utique læduntur, sed affecti evadere interitum nequeunt. quin etiam seniores quidam nescientes, ipsi vitio lienis absumpti sunt: nam & pusillus tumor ipsis causa interitus fuit. longa quoque æ- C gritudo tabidos facit: & juvenibus otium maximè nocet, quicunque a certaminibus exercitationibusque corpus quieti desidiæque tradunt: loca palustria, aquæ exuberantes, salsæ, virosæ. inter anni tempora ferinus autumnus.

ΚΕΦΑΛΗ ιε.

Περὶ Ἰκτέρου.

ΗΝ χολῆς ξανθῆς λεκιθώδεος ἢ κροκοειδέος ἢ τῆς μελαγχλώρου, ἐς τὸ παντελὲς ἀνάχυσις ἀπὸ τοῦ σπλάγχνου γένηται, τὸ πάθος ἴκτερος κεκλήσεται, χαλεπὸν μὲν ἐν ὀξέσι· οὐ γὰρ μοῦνον πρὸ ἑβδόμης κτείνει φανὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἔκτεινε μυρίους· σπανίως δὲ εὖτε ἔκρινε πυρετὸν ἐς τέλος τὸ πάθος, ἀλλ' αὐτὸς οὐ ῥηϊδίως λύεται· ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αἰτίῃ μοῦνον ἥπατος, ὅκως τισὶ τῶν ἰητρῶν δοκέει, ἀλλὰ κοιλίῃ, καὶ σπληνὶ, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ· καὶ ἐφ' ἥπατι μὲν [c] οὐδὲ ἢν φλεγμαίνῃ ἡμῖν ἢ σκίρρον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ, ἀτρεμέον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἐν, τίκτει μὲν ἐν τῷ ἥπατι χολήν· καὶ διακρίνει τήνδε ἡ ἐν ἥπατι κύστις· ἀλλ' ἢν αἱ φέρουσαι ἐς τὸ ἔντερον τὴν χολὴν ὁδοὶ ὑπὸ τῆς φλεγμασίης, ἢ τοῦ σκίρρου φραχθῶσι πλημμυρῇ δὲ ἡ κύστις, [d] παλίσσυτος ἡ χολή· τῷ αἵματι οὖν μίσγεται. τὸ δὲ αἷμα, ἐς πᾶν τὸ σκῆνος φοιτέον, ἄγει τὴν χολὴν παντὶ τῷ σώματι· γίγνεται δὲ ἡ [e] ἰδίη χολῆς· λευκὰ δὲ καὶ ἀργιλώδεα τὰ σκύβαλα. οὐ γὰρ γίγνεται χολήβαφα, ὅτι περ οὐκ ἴσχει τοῦ χυμοῦ τὴν ἐπιῤῥοήν· τῇδε καὶ γαστὴρ ἐπίξηρος· οὔτε γὰρ ὑγραίνεται, οὔτε [f] δάκνεται χολῇ· χροιὴ δὲ, τοῦ λευκοχρόου εἴδεος· ἐπὶ σπληνὶ δὲ ἢν ἴκτερος φανῇ, μελάγχλωρος· μέλαινα γὰρ αὐτέου ἡ τροφὴ, ὅπερ ἐκμαγεῖόν ἐστι αἵματος μέλανος, [g] οὗ τὴν ἀκαθαρσίην εὖ οὐ δέχεται, οὐδὲ ἐκπονέει νοσέων ὁ σπλήν· [h] ἢ δὲ ξὺν τῷ αἵματι πάντῃ φοιτῇ. διὰ τόδε μελάγχλωροι ἀπὸ σπληνὸς ἰκτέρου· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι σκυβάλοισι τοῖσι ξυνήθεσι, ἔτι καὶ [i] μελαν-

CAPUT DECIMUM QUINTUM.

De Morbo Regio.

Si bile flava, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus a viscere suffusum sit, affectus hic *a Græcis* ἴκτερος, *a Latinis regius morbus*, *sive arquatus*, *sive aurigo* dicitur. D difficile utique in acutis malum est: quia non solùm ante septimum apparens, sed etiam post septimum infinitos necavit. raro autem ad extremum febrem bene judicavit: ipse verò haud facilè discutitur. neque vitio jecoris tantummodo provenit, ut nonnulli medicorum existimant: sed & ventriculus, & lienis, & renes & laxum intestinum in causa sunt. & ab jecinore quidem nascitur, si phlegmone aut scirrho viscus illud opprimitur, a solito tamen munere non impeditur. creatur enim in jecinore bilis, eamque in jecinore posita vesica secernit. verùm si meatus ad intestinum bilem deferentes phlegmone aut scirrho interclu- E si fuerint, vesica autem exundaverit, bilis retrò labitur. cum sanguine igitur miscetur, qui per totum corpus discurrens, secumque bilem vehens, in omnia membra diffundit, atque ita corporis species bile tingitur. stercora vero albida sunt, & argillam referentia. neque enim bile colorantur, quoniam humoris ejus affluxu carent. idcirco & venter valde siccus est. siquidem bile nec madet, neque stimulatur. color autem ad [1] albedinem vergit. si morbus regius ab liene ortum habeat, color est ater cum viridi mixtus. ipsius enim atra bilis alimentum est, quum sanguinis F atri effigies quædam ac simulacrum sit: cujus purgamenta non suscipit neque elaborat lienis ægrotans. inde fit ut per omne corpus cum sanguine dilabantur. propterea qui lienis arquato laborant, cum viriditate quadam nigricant. ipsorum quoque consueta stercora nigriore colore imbu-

a τῶν Henisch. b Ἑλκώδεα Henisch. rep. in MS. Petit. emend. c οὐδὲ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. d Παλίσσυτος Henisch. e Ἰδέα Henisch. rep. in MS.

f Δάκνει Henisch. rep. in MS. g Οὐ Henisch. h ἢδ' Henisch. i Μελάντερα χροιῆς Henisch. & Goupyl. rep. in MS.

1 Ad album cum viridi mixtum vergit. Henisch.

λευκοτέρη χροιή. τῆς γὰρ σπληνὸς τροφῆς τὸ περισσὸν, ἐς ἔξοδον περίττωμα γίγνεται, καὶ ἐπὶ κώλῳ καὶ γαστέρι [a] ἴκτερος, ἤνπερ ἐς πέψιν ἡ γαστὴρ [b] καὶ τῷ κώλῳ κακωθῇ. καὶ γὰρ [c] καὶ ἐν κώλῳ πέψις, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἡ ἐς τὸ [d] ἧπαρ ἀναγωγὴ τροφῆς. ἢν οὖν [e] ὠμότερον τὸ ἧπαρ τὴν ἄλλην τροφὴν λάβῃ, τὴν μὲν [f] ἰδίην ἐργασίην ποιέει, τὴν δὲ ὀθνείην ἐᾷ. τὸ γὰρ ἐν τῇ [g] ἀναδόσει αἷμα, τὴν ἀεργίην τὴν τοῦ κώλου ἐπέχον, διασπείρει παντὶ χεόμενον. [h] ἀπεψίη δὲ ἡ ἐν κώλῳ, χολῆς ἐστὶ ἐργασίη. ὧδε καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον, οὐ μόνον τῶν ἐς τὸ ἧπαρ πεμπόντων τροφήν· ἀλλὰ κἢν ἀπὸ ἥπατος λαμβάνῃ. οὐ γὰρ ὀχετοῖσι αἰσθητοῖσι μοῦνον ἡ φύσις παντὶ διαπέμπει τὴν τροφήν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἀτμοῖσι, οἵπερ ἀπὸ παντὸς [i] εἰς πᾶν ἐνεχθῆναι ῥηΐδιοι, τῆς φύσιος αὐτοὺς καὶ διὰ στερεῶν καὶ πυκινῶν ἀγούσης. γίγνονται οὖν οἱ ἀτμοὶ χολόβαφοι, καὶ χρώζουσι, ἢν ἂν ἵζωσι τοῦ σώματος. οὐ μὴν ἐπὶ [k] κώλου [l] ἡ τῆς κοιλίης ἔκκρισις λευκή. ἀσινὲς γὰρ τὸ ἧπαρ ἐς γένεσιν, καὶ ἐκροὴν ἴσχει ἐπὶ ἔντερα χολῆς. δυνατωτάτη δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ παντὶ ἕξις, ἴκτερον τίκτειν. ἴσχει γὰρ καὶ ἐν ὅλῳ τὴν αἰτίην. ἔστι δὲ τοιήδε· παντὶ μὲν τὸ θερμὸν ἐς [m] πέψιν, παντὶ δὲ ὑγρῶν γέννα καὶ διάκρισις, ἄλλων μὲν ἄλλη, ἑκάστῳ δὲ οἰκείη· ἐν σαρκὶ μὲν ἱδρὼς, ἐν ὀφθαλμοῖσι δὲ δάκρυον· ἐν ἄρθροισι δὲ καὶ ῥινὶ μύξη, ἐν ὠσὶ κυψελίς. ἢν οὖν ἐς ἕκαστον ἔργον τὸ θερμὸν ἐγκάμῃ, αὐτὸ μὲν ἐς δριμὺ, καὶ πυρῶδες ἐτράπη· τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή· πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολόβαφα. ἢν δὲ καὶ ἐν αἵματι [n] ἀπεψίη [o] ξυμβῇ, γίγνεται τὸ αἷμα χολοειδὲς, σκίδναται δὲ παντὶ τρέφον· διὰ τόδε παντὶ φαίνεται χολή. δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χροιὴ εἴδει, καὶ χρυσοειδέες ἐᾶσι τὴν χροιήν· οὐ γὰρ ἄνθρωποι εὐπρεπέες, ὅγε ἐν [p] λίθῳ καλὸν ἔη. περιττὸν δέ μοι φράζειν καὶ πόθεν τοὔνομα, πλὴν ὁκόσον τῶν χερσαίων [q] ἰκτίδων τῶν τετραπόδων θηρίων. τοιοῖσι δὲ ἔασι οἱ ὦπες εἶδε. εἴδεα τοῦ πάθεος δισσά. ἢ [r] γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν, καὶ τὸ κροκῶδες ἐτράπη τοῦ λευκοχλώρου εἶδος, ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. [s] τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη [t] εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐστὶ αἰτίη· καὶ γὰρ [v] τῆσδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρου εἴδεος, [x] ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. [y] ἥδε κατακορὴς, ὡς κρόκον, ἢ λέκιθον φάναι τοῦ αὐτοῦ εἴδεος. δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς πρασίζουσα, ἰσατώδης, μέλαινα· μυρίαι δὲ ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν [z] παραλλαγαί· τῶνδε δὲ τὸ θερμὸν τίκτον καὶ τὰ ὑγρὰ, ἡ τροπή. ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγ-

A imbuta sunt: nam quod alimenti in splene abundat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. a laxo etiam intestino & ventriculo arquatus provenit, ubi concoquendi facultas in ventriculo & colo læsa fuerit. nam & in colo concoctio efficitur, & ab ipso alimentum in jecur digeritur. igitur si aliud alimentum crudius jecur susceperit, proprium quidem elaborat & conficit, alienum verò dimittit. sanguis enim qui distribuitur coli cessationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam dissеminat. in colo autem cruditas, ipsius bilis effectrix est. hunc sanè in modum ab omnibus visceribus arquatus oriri poterit, non modò ab iis
B quæ jecori escam suggerunt, sed etiam ab iis quæ a jecore suscipiunt. neque enim per canales duntaxat sensiles, sed multo copiosius per halitus natura in omne corpus alimenta distribuit, qui a toto in totum natura ipsos per solidas ac densas partes dirigente, discurrere facilè queunt. gignuntur itaque halitus bile infecti, & corpus, ubi insederint, colorant. nempe per alvum laborante colo non fit albida excretio: jecur enim creandis succis nullam noxam patitur, exitumque bilis ad intestina patentem habet. habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandum summopere efficax est. habet enim & in toto causam, quæ hujusmodi est: in omnibus
C corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio: sed aliorum alia, singulis autem propria. [1] utputa in carne sudor, in oculis lacryma, in articulis & naribus mucus, in auribus κυψελὶς *Latini aurium marmorata, seu cerumina vocant*. itaque si ad singula obeunda munera calidum, fatigatum lassatumque fuerit, ipsum quidem in acre atque igneum vertitur. humidirates autem omnes in bilem abeunt. ignis enim opera amara & bile infecta sunt. quòd si & in sanguine cruditas incidat, sanguis biliosus efficitur, & quoquoversus nutriens dispergitur. propterea & ubique bilis conspicitur. plane acerbum id
D malum est, color verò specie horribilis: etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet, quod in lapide pulchrum fuerit. at supervacuum mihi videtur, unde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare, præterquam a terrestribus feris quadrupedibus, quas Græci ἰκτίδας *Latini viverras, aliqui martes* vocant, *& sylvestris Mustellæ species est*: his enim bestiis oculi hujuscemodi colore tincti sunt. duæ sunt hujusce labis species. aut enim in flavum croceumque vergit, simulque albicat & virescit, aut in lividum nigrumque declinat. [2] atque adeo istorum causa & ipsius bilis causa est. aliqua enim bilis flava est, subtilis, perspicua, tenuioris gene-
E ris, [3] aut ad lividum atrumque vergens; aliqua magis colore saturata, ut crocum. aut vitellum ejusdem speciei quis affirmet. secunda bilis species nigrioris coloris est, porri aut isatidis herbæ colorem referens, atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates. penes autem calorem atque humiditates istarum mutatio fit. quin etiam

F 3 visce-

a Ἴκτερος *Henisch.* rep. in MS. b ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον *Petit.* emend. c Καὶ γὰρ (καὶ) ἐν τῷ κώλῳ *Henisch.* d ἧπαρ *Henisch.* e ὠμοτέρως *Petit.* emend. refertur ad τροφήν. f Ἴδιον ἐργασίην *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. g ἀναδόσει *Henisch.* h Ἀπεψία apud plerosque æquivoca est. vel significat στέρησιν πέψεως vel mutationem alimenti in aliam qualitatem, & a natura alienam. Hæc Aretæi, illa communior, & Galeno judice rectior acceptio est. *Petit.* i Ἐς *Henisch.* rep. in MS. k Ἀπὸ κώλου vel ἐπὶ κώλῳ *Petit.* emend. l Ἐν *Henisch.* rep. in MS. m Μῖψιν *Henisch.* rep. in MS. n Ἀπεψίη hic Aretæus usurpat pro mutatione sanguinis in qualitatem a natura alienam: non autem pro ipsa privatione coctionis a frigore: ut supra notatum. *Petit.* o ξυμφῇ *Henisch.* p Lapidis nomine aurum etiam designavit, quia ex terra conflatum sicut lapis. λίθος ergo hic pro metallo. verior tamen lectio esset: ὅγε ἐν μετάλλῳ καλὸν ἔη *Petit.* q Ἰκτίδων ab ἴκτις. quo nomine Mustelam Sylvestrem Græci vocant. *Plinius* lib. 29. cap. 4. *Mustelarum duo genera sunt: unum domesticum, alterum sylvestre: distans magnitudine. Sylvestres Græci vocant* ἰκτίδας. *Idem* lib. 30. cap. 11. hunc morbum dictum putat ab ave ejusdem nominis, coloris argumento. *Petit.* r ἢ μὲν γὰρ *Petit.* emend. s Μέλαν. τῶνδε μέντοι διττὴ ἡ αἰτίη εἴδεα &c. *Petit.* emend. t Deesse hic aliquid videtur, sed nihil juvant MSS. Fortasse ὥσπερ ἡ χολὴ *Petit.* v Καὶ γὰρ τῶνδε (supple) χολῶν *Petit.* emend. x Hæc verba ut spuria & aliena resecanda *Petit.* judicat. y ἡ δὲ *Henisch.* z Παραλλαγαὶ *Henisch.* rep. in MS.

1 Ut pote *Henisch.* 2 Atque istorum quidem causa est, ea verò & generabilis sunt *Henisch.* 3 Quam ut ad fuscum aut nigrum declinet *Petit.* emend.

A σπλάγχνα τοῦδέ ἐστι αἴτια· ἢν ἢ ξανθὸν, ὡς τὸ ἧπαρ· ἢ πελιδνὸν, ὡς ὁ σπλήν· ἢν μὲν ἐπὶ σπλάγχνῳ τινὶ ἴκτερος γένηται, ἐπὶ ἥπατι μὲν, τὰ ἥπατος ἐμφανέα· ἐπὶ δὲ σπληνὶ, τὰ σπληνός. ἑκάστου δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἑκάστου· ἢν δὲ μηδενὸς φαίνηται, τῆς ὅλης [a] ἕξιός ἐστι τὸ πάθος. διαφανῆ δὲ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι λευκοτάτοισι ὀφθαλμοῖσι· μετώπου δὲ, πρὸς κροτάφοισι μᾶλλον τοῖσι λευκοῖσι [b] φύσει, καὶ ἐπὶ σμικρῷ ἰκτέρῳ ἡ χροιὴ μέζων [c] ἐπανθεῖ. ὁκόσοισι μὲν ἦν μέλας ὁ ἴκτερος, χροιὴ μελαγχλωροι, ῥιγώδεες, ἀδρανέες, ὄκνῳ ἔχοντες, ἄθυμοι, B βρωμώδεες δὲ τὴν ὀσμὴν, πικροὶ δὲ τὴν γεῦσιν, τὴν ἀναπνοὴν οὐκ εὔκολοι. γαστρὶ δακνώδεες, διαχωρήματα πρασοειδέα, ὑπομέλανα, ξηρὰ, μόλις διαχωρέομενα, οὖρα κατακορέα ἐπὶ τὸ μελάντερον. ἄπεπτοι, ἀπόσιτοι, ἄγρυπνοι, ἄθυμοι, μελαγχολώδεες. ἐπὶ δὲ τὸ λευκότερον, χροιὴ μὲν [d] λευκόχλωροι, γνώμῃ δὲ φαιδρότεροι· σιτίων ἄρξασθαι μὲν ὀκνηροὶ, ἐμφαγεῖν δὲ οὐκ ἀγεννέες, πέψαι ῥηΐδιοι τῶν πρόσθεν μᾶλλον· διαχωρέουσι λευκὰ, ξηρὰ, ἀργιλώδεα, οὐρέουσι ξανθὰ, ὠχρὰ, κροκοειδέα. ἀμφοῖν δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα κνησμῶδες, C θέρμη ἀνὰ ῥῖνας, σμικρὴ μὲν, δακνώδης δέ. ἀμύσσον τὸ χολῶδες· γεῦσις μὲν πικρῶν, οὐ πικρὴ τὸ θαῦμα, οὐ μὴν [e] γλυκέων· γλυκέων δὲ πικρή. [f] ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ, ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα, τὴν αἴσθησιν σοφίζεται τήνδε. ἡ γὰρ γλῶσσα ἀναπιοῦσα τῆς χολῆς τῆσδε, οὐκ ἐκείνων [g] αἰσθάνεται· καὶ τὸν μὲν πρόσθεν τὸν τῆς ἀποσιτίης χρόνον, [h] ἀτρεμέει ἡ χολή. ἀτὰρ οὐδὲ ἡ γλῶσσα τῷ ἤθεϊ ἄχθεται· ἢν δὲ ἀναζέσῃ [i] γεύμασι ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν [k] τὴν γλῶσσαν οὐδὲ κενεήν. ἤν τε οὖν πικρὸν ἔῃ σιτίον, πικρῶν [l] αἴσθησις. ἤν τε γλυκὺ, χολώδεος. D φθάνει γὰρ ἡ αἴσθησις τῆς χολῆς· ἀπάτη δὲ ξύνεσι τοῖσι ἡγεύμενοισι τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεσθαι. οὐ γὰρ οὕτως ἔχει. ἀλλ' ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ ἴζοντι πικρῷ πικραίνεται μόνος διὰ τὸ ξύνηθες τῆς νούσου, φαντασίη γλυκάζοντος γίγνεται. ἡ αὐτὴ δὲ κατάστασις καὶ ἐν γλυκέσι, καὶ πικροῖσι γεύμασι· ἀπατηλῶν ἄρα γευμάτων [m] προκάλυμμα ἡ χολή. ἢν μὲν οὖν μὴ ξύν τινος σπλάγχνου θερμασίῃ φανῇ, [n] ἀσινὲς μὲν ὡς ἐπίπαν· μακρότερον δὲ ἢν δὲ καὶ ἐγχρονίσῃ, καὶ [o] ἐπιφλεγμαίνῃ σπλάγχνον, ἐς [p] ὕδρωπα τὰ E πολλὰ καὶ καχεξίην τελευτᾷ. πολλοὶ δὲ καὶ δίχα ὕδρωπος ἐκτακέντες ὤλοντο. ξύνηθες δὲ μειρακίοισι νέοισι, καὶ τοῖσι δὲ ἀσινέστερον· παιδίοισι δὲ, οὐκ ἀήθες πάγχυ· οὐ πάντη δὲ ἀσφαλές.

ΚΕΦΑΛΗ ιϛ.

Περὶ Καχεξίης.

Ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή. ἁπάσῃσι γὰρ αἱ νοῦσοι, τῆσδε [q] ἀπότοκοι. ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων [r] φαρμάκων ἐπίδοσιν ἔχουσα πολλὴν ἰλυώδεα, κατὰ F πρώτη-

[a] Ἕξιός ἐστι, ἡ πάθη διαφανῆ δ' Henisch. [b] Φύσει Henisch. [c] Ἐπανθεῖ Henisch. rep. in MS. [d] Λευκόχλωροι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [e] Γλυκέων Henisch. rep. in MS. γλυκείη (ut referatur ad γεῦσις) Petit. emend. [f] ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ ἐπίπροσθεν, (Virgula sc.) deinde τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα Petit. emend. [g] Ἄχθεται Henisch. rep. in MS. [h] Ἀτρεμέει Henisch. [i] Χεύμασι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [k] Corruptissimum hunc locum ita τὴν γλῶσσαν οὐδὲ κενεὴν supple χολὴ Petit. emend. [l] Αἴσθησις Henisch. rep. in MS. [m] Προκάλυμμα Henisch. rep. in MS. [n] Ἀσινὲς Henisch. rep. in MS. [o] Ἐπιφλεγμαίνῃ Henisch. rep. in MS. [p] Ὕδρωπα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [q] Ἀπόγονοι Petit. emend. quod significat, *Parentes, progenitores*, & huic loco congruit. Ast ἀπότοκοι *partum* sive *sobolem* significat: quod non ad propositum. [r] Ἀφορμῆς Petit. emend. παθημάτων *Junius* legisse videtur: quod nimis remotum. Ἀφορμὰς autem vocant principium unde morbus cœpit grassari Hipp. lib. 6. Epid.

A viscera hujusce varietatis causæ sunt: utputa si flavum viscus sit, quale jecur est, aut lividum, qualis lienis. quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur, a jecore quidem, jecoris notæ sunt: a liene, lienis: singulorumque unde oritur membrorum indicia apparent. si nullius membri signa videantur, universi habitus ægritudo est. perspicua verò sunt & ea quæ in albissimis oculis cernuntur. frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè, & in parvo arquato color exquisitior efflorescit. porro quicunque nigro arquato laborant, in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent, imbecilli, desides, tristes atque demissi animo sunt. B tetrum odorem exhalant, gustatum amarum habent: spiritus non facile ducunt: in ventriculo morsum percipiunt, alvi excrementa porracea, subnigra, arida sunt, ægreque descendunt. urina bene colorata est, ad nigrius vergens. adhæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant, mœrent, melancholia agitantur. at in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mente sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget. sed ubi cœperunt, graviter comedunt, facilius quam priores concoquunt: alvi purgamenta alba sunt, arida, cretacea: lotium reddunt flavum, pallidum, crocinum. in utrisque corpus omne C pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidem, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniatque: gustatus amarorum quidem, non amarus (quod mirum est) non tamen dulcis: dulcium verò amarus. in ore namque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hunc ludificatur ac decipit: lingua enim bile suffusa cibos non sentit, atque antea quidem jejunii tempore bilis quiescit. neque idcirco lingua propter consuetudinem ægrè fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis objecta prius linguam movet ac stimulat. itaque sive amara sit esca, amari sensus est: sive dulcis, biliosi perceptio, bilis enim [1] sensus D prævertit. falluntur autem qui amara videri dulcia existimant. res enim haud ita se habet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat, propter morbi consuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat: verum in dulcibus & amaris cibariis idem status reperitur. fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. utique si nullius visceris calefactio evidens fuerit, plerumque sine noxa arquatus est, sed diuturnior: si perseveraverit, atque insuper viscus inflammatione vexatum fuerit, in aquam intercutem & malum corporis habitum ut plurimum E desinit. plerique & sine aqua intercute colliquati interiêre. id malum adolescentulis juvenibusque familiare est: quibus & minus officit: pueris autem non admodum insuetatum, non omnino tamen innoxium est.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

De Cachexia id est *malo Corporis Habitu.*

Καχεξίη *id est malus habitus*, omnium simul vitiorum conversio est: [2] siquidem ab omnibus morbis propagatur & emanat. verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multùm lutulentam nactus, a F prin-

[1] Sensio *Henisch.* [2] Si quiden morbus in multum empus extrahitur. *Henisch.*

προώτιστα γίγνεται πάθος· καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων, καὶ ξυμπτώματα πολλὰ, καὶ οὔνομα τόδε ξύμβολον· ἰσχνότης δὲ, ἢ [a] ὠχρὸς, ἢ οἶδος, καὶ εἴ τι ἕτερον πρόσκαιρον ἀνὰ τὸ σῶμα· καχεξίη δὲ ἑνὸς μεγάλου πάθεος ἰδέη, καὶ τοῦδε τοὔνομα· ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἐς τὰ πάντα εὐεξίη, καὶ ἡ ἐς πέψιν, ἡ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γένεα· οὐδὲ πᾶν ἔργον φύσιος, ἐφ' οἷσι εὔπνοια, εὐτονίη, εὐχροίη, τὸ πρόσθεν ὑγείη. ἢν δὲ ἐς ἀσθενίην κακοχυμίης ἡ φύσις τραπῇ, τόδε ἐστὶν ἡ καχεξίη· ἡ νοῦσος ἥδε δυσαλθὴς, ἥδε μήκιστον κακόν. καὶ γὰρ πέπτεται χρόνῳ μακρῷ, καὶ οὐδὲ ἐπὶ μιῇ τοῦ σώματος κακίῃ, καὶ οὐδὲ ἐπὶ σπλάγχνῳ ἑνί· ἀλλὰ γὰρ τῶν ἁπάντων τροπῇ ἐς πονηρόν. τοιγαροῦν τὰ ἄπτοκα τῇδε νοσήματα, ἄφυκτα γίγνεται, ὕδρωπες, ἢ φθίσιες, ἢ ξυντήξιες. καὶ γάρ τι καὶ τῆς καχεξίης προφάσιες ἀδελφαὶ τῆς ξυντήξιος ἔασι. [b] ἡ δὲ νοῦσος μακρὴ δυσεντερίη ξυνεχής· νούσων ὑποστροφαὶ ἐνίοισι. εὐσιτίη μὲν γὰρ, καίτοι καὶ προσφέρονται πολλά. ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις. ἐργασίη γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος. αἰτίη δὲ καὶ αἱμορροΐδων ῥόου ἐπίσχεσις, ἢ ἐμέτων ξυνήθων ἀπαλλαγή· γυμνασίων ἀργίη, αὐασμὸς ἱδρώτων, καὶ μεγάλων πόνων ῥαθυμίη. εὖτε τῶν παρεόντων ἕκαστον, ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφειν. βάρος τοῦ σκήνεος, ὠχρὸς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, γαστὴρ φυσώδης, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ὕπνοι βαρέες, νωθροί. ἀλλὰ τάδε ῥεμβώδεα μὲν γιγνόμενα, νούσου ἀπειρίην ἴσχει· ἢν δὲ [c] ῥιζώσαντα μίμνῃ, μηδὲ ἀπέναι ἐθέλῃ, μεγάλου κακοῦ ἐστὶ σύμβολα. ἑστεῶτες μὲν, οἰδαλέοι, πόδας τε καὶ κνήμας. κατακλινομένοισι δὲ, τὰ κεκλιμένα [d] μηρία· ἢν ἐναλλάξῃ τὴν κατάκλισιν, [e] τὸ οἶδος ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ· ὑγροῦ τε ἢ ψυχροῦ ἐς τὸ βάρος περίοδος. ἢν γὰρ ἡ θέρμη τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζῃ, [f] τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου, ὕστερα καταῤῥεῖ. εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων. [g] ἀδδηφάγοι κάρτα. ἀνάδοσις ταχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον ἢ ἀπέπτων. ἐξαπέργαστον δὲ ἡ [h] θρέψις. ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πάσχεται ὑπὸ τῆς φύσιος. ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίη καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίη. τοιγαροῦν, οὐδὲ χρηστὸν, οὐδὲ εὔχροον αἷμα γίγνεται, καὶ ἐπὴν [i] ὠμῶν ὅλον τὸ σῶμα πλησθῇ, καὶ ἡ ἐς τὰ σιτία ὄρεξις οἴχηται τῆς καχεξίης ὧδε μέσφι στομάχου νεμομένης, καὶ τοῦ πάθεος κορυφαίην ἴσχοντος ἤδη, οἰδαλέοι μὲν, ἀδρανέες δὲ, καὶ ἐς πᾶσαν πρῆξιν ἄθυμοι. κοιλίη δὲ ξηροτέρη. ἄχολα τὰ πολλὰ, καὶ λευκὰ, τρηχέα, καὶ ὠμὰ διαχωρέουσι. τὸ σκῆνος αὖον, ἀνίδρωτες, κνησμώδεες, ὕπνος ἑδραῖος μὲν οὐδαμῇ, κεκλιμένοισι δὲ νυσταγμός. βραδύπνοοι, σφυγμοὶ ἀμαυροὶ, ἀσθενέες, πυκνοί· πυκνότατοι δὲ ἐπὶ πάσῃ καὶ σμικρῇ [k] πρήξι. ἆσθμα δὲ ἐπὶ τοῖσδε ἡ ἀναπνοή· φλέβες ἐπὶ

A principio nova ægritudo gignitur. & habitus quidem malus, simplex, communis est, & symptomata multa comitantur: nomenque ipsum significanter inditum est. gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur: καχεξίη autem *id est malus habitus* unius ingentis affectus species est, eique nomen tale fuit impositum. nam hominis ad omnia est εὐεξίη, *id est bonus habitus*, & ad concoctionem aut ad distributionem: sanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde provenit. hæc consequitur facilis spiratio, validæ vires, floridus color, sed prima omnium sanitas. quod si ad imbecillitatem κακοχυμίης
B *id est vitiosorum corporis humorum*, natura conversa fuerit, id jam est cachexia. valetudo hæc vix sanabilis est, malumque longissimum. longo enim tempore acquiritur: neque ab uno corporis vitio, neque ab uno viscere prodiens, sed omnium est in deterius conversio. quocirca ab hac enascentes morbi, inevitabiles sunt, utputa aqua inter cutem, aut phthisis, aut ξύντηξις id est colliquatio: siquidem & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt. morbus autem in multum tempus extrahitur:[1] intestinorum difficultas adest continua. quibusdam morborum reversiones eveniunt. bene utique cibos appetunt, tametsi multos ingerant, ac repleantur:
C crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimenti elaboratio ad coctionem pertinens, debilis admodum atque invalida est. labis hujus causæ sunt & ab hæmorroidibus *quas vocant venis* effluvii suppressio, & usitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exiccatio, & ab ingentibus laboribus otium. [2] quando enim horum singula, quæ aderant, non amplius revertuntur, tunc sequitur corporis gravitas, pallor subinde repetens, venter flatibus refertus, oculi concavi, somni graves torporem afferentes. verùm enimvero hæc si erraticè & non statis temporibus fiant morbi inconstantiam infirmitatemque significant: sin al-
D tius exactis radicibus maneant, neque desistere velint, ingentis mali nuncia sunt. stantibus pedes tibiæque intumescunt, [3] decumbentibus autem partes declives atque jacentes. quòd si decubitum mutaverint, tumor in [4] illas decumbentes partes devolvitur: humidique aut frigidi in gravitatem fit circuitus. nam si calor humidum evaporet, id vero non effundatur, postea delabetur. multos utique cibos appetunt, edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis quàm inconcoctorum: nutricatio non perficitur. sed hoc inde provenit quoniam in toto alimentum a naturâ non concoquitur. in ventre enim atque in omni cor-
E pore caloris imbecillitas eadem est. quapropter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur: quumque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia evanescat, sic malo habitu usque ad ventriculum grassante, & affectu jam summam potentiam obtinente: tum sane tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abjecto prostratoque animo. alvus siccior est: plerumque recrementa bile privata, alba, aspera, crudaque dejiciunt, corpore squallent, sudore carentes, & pruriginosi. somnus nequaquam firmus est, sed decumbentes connivent. tardè spiritum ducunt: arteriarum mo-
F tus languidi sunt, debiles, frequentes. post quamlibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. [6] post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in tempori-

a ἔχροος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. b οὐδὲ νόσος μακρὴ, (cum Virgula) δυσεντερίη ξυνεχὴς *Crassus* legit. *Petit.* probat. c ῥιζωθέντα *in passivo* jactis radicibus. *Petit.* emend. d Μέρεα *Crassus* legit. *Petit.* emend. e Τὸ οἶδος tumor *Petit.* emend. f Mutilus hic locus, quæ autem desunt supplere vix quisquam possit absque ope Manuscripti alicujus melioris iis, quæ vidi, si qua ejusmodi extant. *Petit.* g Ἀδδηφάγοι *Henisch.* h Τρέψις *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. i Ὠμῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Crassus.* legit *Petit.* emend. k Πρήξει *Henisch.*

[1] Morbus iste parva quædam dysenteria est continua. *Henisch.* [2] Quo tempore eorum singula, quæ aderant, nulla redeunt, gravitas corporis adest. *Henisch.* [3] Inclinata femora decumbentibus *Henisch.* [4] In illa decumbentes devolvitur. *Henisch.* [5] Respirant difficulter, & modo suspiriosorum. *Petit.*

τὰ τοῖσι κροτάφοισι· ᵃ ἐμπεφυσημένη ἀσαρκίη τῶν πέριξ· αὐτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι καρποῖσι πολὺ μέζονες διοιδέουσι, μελάγχλωρον τὸ αἷμα. ἐπὶ τοῖσδε φθίσις, ἢ σύντηξις. ᵇ ἀνάπνοη, ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα, ἢ ᶜ τὴν ἀσκίτην ἤγαγε. καὶ τῶνδε ἄφυκτος ἡ γένεσις. φέρουσι δὲ ἡλικίαι, γέροντες, καὶ οὐκ ἀποδιδρήσκουσι. παῖδες ταχὺ παθεῖν τε εὔκολοι, καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι· ἀκμάζοντες οὐ πάγχυ μὲν παθεῖν ἑτοῖμοι· οὐ πάμπαν δὲ ἀπαλλαγῆναι εὔκολοι. ὥρη δὲ οὐ μίη φέρει τόδε, οὐδὲ ἐς μίαν τελευτᾷ· ἀλλὰ φθινόπωρον μὲν κυΐσκει, χειμὼν τιθηνεῖ, ἔαρ δὲ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος δὲ κτείνει.

A poribus elatæ apparent. partes enim quæ circumjacent, emarcuerunt. verum & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ sunt. sanguis atro colore viridi admixto infectus est. ab his phthisis aut colliquatio, hydropem ἀνὰ σάρκα vocatam, aut ἀσκίτην adducit. istorumque procreatio inevitabilis est. ætates hujus morbi feraces sunt, in primis senectus, neque mortem evadunt: pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. tempus anni non unum hanc fert ægritudinem, neque uno tempore finitur: verum autumnus concipit, hyems alit, ver ad ultimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Περὶ Ὕδρωπος.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAUSIS ET SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

De Hydrope hoc est Aqua inter Cutem.

Ὕδρωψ ἀτερπὴς μὲν ἰδεῖν πάθος, χαλεπὸν δὲ καὶ παθεῖν. διαδιδρήσκουσι γὰρ πάνυ δὲ πάγχυ παῦροι ἐπ' εὐτυχίης, καὶ θεῶν μᾶλλον ἢ τέχνης· τὰ γὰρ μέζονα πάντα ᵈ ἰῶνται μοῦνοι θεοί. ἢ γὰρ ἐν σπλάγχνῳ καιρίῳ νόσημα φωλεῦσαν ἔτρεψεν ἐς καχεξίην τὸ πᾶν, ἢ τὸ ξύμπαν σκῆνος λοιμοῦ κατάρξαντος, ἐς κακοχυμίην ἤμειψε τὰ σπλάγχνα· οὕτω ἀλλήλοισι ἄμφω ἐς τὸ κακὸν ξυντιμωρέει· ἀσινὲς δὲ οὐδὲν, ἐξ ᵉ εἴπερ καὶ σμικρὴ τῇ φύσει γίγνοιτο ἀδιεπικουρίη· ἔστι δὲ ἐς ἐπομβρίην ᶠ ῥεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντὶ ἢ τροπὴ ὑγρῆς καὶ ψυχρῆς αἰτίης, ἐς τοιήνδε ᵍ ἕξιν ἐτρέψατο τὸν ἄνθρωπον. οὐ γὰρ τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω ʰ ἁλλόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν· ἐπεὶ οὐδὲ τὸ πάθος ⁱ τῇδέ ἐστι, ἀλλ' ὅτι ξυμπαρομαρτέει τῇ νούσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἴδος

B Hydrops, *id est aqua inter cutem*, injucundum aspectu vitium est, & toleratu difficile. ab ipso enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac Deorum potius quam artis auxilio. (majora enim omnia vitia soli Dii medicantur) nam aut in viscere primario morbus delitescens totum in malum habitum convertit, aut omne corpus ingruente pestilentia in malum succum viscera permutavit, quando sibi utraque vicissim ad perniciem suffragantur: nullaque est pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre possit. est autem ad humectationem fluxio frigida, crassa, qualis est nebula universo: aut conversio C ab humida & frigida causa, in talem habitum hominem permutante. neque enim in inferiori ventre fluctuans humidum, Hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium est, sed quum morbum consequitur tumor, inflatio,

a Ἐμπεφυσημένη *Henisch.* rep. in MS. b Ἀνάπνοη *Crassus* non legit. *Petit.* expungit. c ὑπὸ Henisch. d ἰῶνται *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. e ὕπερ καὶ σμικρὴ *Henisch.* ast ὥσπερ καὶ σμικρὴ *Scaliger* emend. f Ποδῶμα legendum ex sequentibus ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντὶ & ex Galeno lib. de tremore *Petit.* conjicit. g Ἕξιν *Henisch.* h Ἀλλόμενον *Henisch.* ast Ἀλλόμενον *Scaliger* emend. i Τῇ δὲ *Henisch.* ast τῇδε *Scaliger* emend.

δος· [a] ἡ χροιὴ, ἥδε ἐς τὸ ὕδωρ ξυντήκουσα ἕξις, ὕδρωψ τε ἐστὶ καὶ καλέεται. κἢν γὰρ ἐκραγῇ ποτε τὸ ὕδωρ αὐτομάτως ἔξω, ἢ τεμών τις τὸ ὑποχόνδριον ἐκχέῃ, ἐφ' ἕδρης ἔασι οἱ ὑδρωπιώδεες. ἡ μὲν οὖν πρωτίστη αἰτίη καχεξίη· ἰδέαι δὲ πλεῦναι, [b] ἧς αὐτὰρ οὔνομα ἕτερον καὶ ἕτερον. ἢν μὲν γὰρ [c] ἡ παρέγχυσις ἔνυγρος ἐν τῇσι λαγόνεσι [d] ἐμπλώῃ, καὶ [e] ἀπὸ τῆς πρήσιος ἐν τοῖσι πατάγοισι δοκέῃ πως τυμπάνῳ, τυμπανίης κικλήσκεται. ἢν δὲ ὕδωρ ἅλις ἐς τὸ περιτόναιον ἐμπεριέχηται, ἐμπλώῃ δὲ τῷ ὑγρῷ τὰ ἔντερα, καλέομεν ἐπίκλησιν [f] ἀσκίτην· ἢν δὲ αἱ λαγόνες μὲν μηδὲν τουτέων ἴσχωσι, τὸ πᾶν δὲ περοιδαίνῃ σκῆνος, [g] ἢν μὲν ἐπὶ λευκῷ φλέγματι καὶ παχέϊ καὶ ψυχρῷ, φλεγματίης καλέεται· ἢν δὲ ἐς χυμὸν αἱμάλωπα, ὑδατώδεα, λεπτὸν συντακῶσι αἱ σάρκας, ἀνὰ σάρκα γίγνεται ὕδρωψ· κακὴ μὲν ἡ ἑκάστου ξύστασις. [h] ἡ κακίων δέ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη. [i] τῶνδε γὰρ ἀμφὶ τὰς λαγόνας [k] ὡς ἑνὶ τῶν ἀνὰ τὸ πᾶν ξυμβῇ γέ κοτε· χαλεπώτατος δὲ, ἢν ὁ τυμπανίας τῷ ἀνὰ σάρκα μιχθῇ· καὶ γὰρ ἤδη τῶν μὲν ἀμφὶ τὰς λαγόνας, ἀσκίτου τυμπανίας χερείων· τῶν δὲ ὅλου τοῦ σκήνεος ὁ λευκοφλεγματίας τοῦ ἀνασάρκα μείων, ἐπιεικὴς μὲν ὤν, ἐν [l] ἀπελπίστοισι, ἢν ὁμοίως ξυστῇ τῷ μείονι· κακίων δὲ [m] εἴ τις τῶν μειόνων ἑνὶ τῶν μεζόνων ἐς ταυτὸ ξυμβῇ· ἢν δὲ ἐς ἄκρας ἡ μίξις [n] ἀμ' ἥκηται δυοῖν μεγάλοιν, μέζον κακὸν τὸ ἔγγονον. σημεῖα δὲ μέγιστα καὶ ῥήϊστα ἰδεῖν καὶ θιγέειν καὶ ἐσακοῦσαι· ἐπὶ μὲν τοῦ ἀσκίτου, ἰδέειν ὄγκον ἐν τῇσι λαγόσι, οἶδος ἀμφὶ τὼ πόδε· πρόσωπα δὲ καὶ βραχίονες καὶ τὰ ἄλλα ἰσχνὰ, οἰδέουσι ὄρχιές τε καὶ [o] πόσθη, καὶ ὁ ξύμπας καυλὸς σκολιὸς ἐξ ἀνίσου τοῦ οἴδεος. θιγεῖν ἠδὲ ἐρείσαντά τῃ τὴν χεῖρα καταλόγων εἰσωθεῖν. τὸ γὰρ ὑγρὸν, ἐπὶ τὰ ἄλλα μέρεα μεταρρέει· αὐτὰρ καὶ ἐν τῇσι τοῦ ἀνθρώπου τῇδε ἢ τῇδε ἐπιστροφῇσι, ἐς τὰς μετακλίσιας τὸ ὑγρὸν, ὄγκον τε καὶ κλύδωνα [p] ποιέει, ἐσακούειν τε καὶ τοῦ κλύδωνος· ἀλλὰ κἢν τῃ τὸν δάκτυλον ἐρείσῃς, ὁ χῶρος γίγνεται κοῖλος, [q] ἐς χῶρόν τε πουλὺν μίμνει κοῖλος. τάδε μὲν τὰ ἀσκίτου· τυμπανίης δὲ πρὸς τῇ τοῦ ὄγκου θέῃ καὶ ἀκοῦσαι ἐστὶ δοῦπον. ἢν γὰρ πατάξῃς τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δουπέει· οὐδὲ μεταχωρέει τὸ πνεῦμα ἐν τῇσι ἐπιστροφῇσι. πνεῦμα γὰρ, κἢν μετακλιθῇ τὸ ἀμπέχον ἄνω τε καὶ κάτω [r] ἴσον πάντη μένει· ἢν δὲ ἐς [s] ὁμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα· καὶ γὰρ ἀσκίτης ἀπὸ τυμπανίου ἀμείβεται μὲν, ἢν μὴ ἐς τέλος τραπῇ κοτὲ, ἡμιτελὴς [t] μεταρρέων. ὁ δὲ ἀνασάρκα [v] ἠδὲ τοῦ [x] λευκοῦ [y] φλέγματος, τὰς μὲν [z] λαγόνας ἴσχουσι [a] κενεὰς, ᾠδαλέοι ἔασι καὶ πρόσωπα καὶ βραχίονας· αὐτὰρ ἠδὲ ὁκόσα τοῖσι ἄλλοισι κενεὰ, τοῖσδε γίγνεται πλήρεα. φλέγμα μὲν γὰρ λευκὸν, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ φλεγματίου συνίσταται, ψυχρόν τε καὶ παχὺς· τοῦδε ἐμπίπλαται τὸ πᾶν, οἰδαίνει δὲ τὸ πρόσωπον, αὐ-

A tio, coloris fœditas, iste in aquam habitus colliquescens, ὕδρωψ & est & appellatur. nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia resciodens effundit, [1] adhuc in sede sua permanent Hydropici. princeps itaque causa malus habitus est, species autem plures. verùm & ejus nomen aliud atque aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur. at si aqua copiosa in peritonæo cootioctur, natantque in humore intestina, ἀσκίτην cognominarunt: sin autem ilia nihil istorum B habeant, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa & frigida, φλεγματίας ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur: prava quidem est harum singularum constitutio, pejor autem multo ipsarum permixtio. nam earum quæ in ilibus fiunt, una uni earum quæ totum corpus inflant, sociari nonnunquam, consuevit. difficillimus est autem tympanias cum anasarca vocato copulatus. ex occupantibus enim ilia tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm anasarca beni- C gnior. mitis quidem, ut in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter conjungatur. pejor verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex majoribus admisceatur. quòd si duarum majorum mixtio exactè facta fuerit, gravius inde malum exoritur. notæ autem maximæ sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimæ. in ascite namque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuosus est. tangito verò, & aliquam in partem manum imprimens intro mo- D deratè pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conversionibus humor in locum declivem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur: quin etiam sicubi digitum impegeris, locus cavus efficitur, & [2] multum temporis cavus perseverat. hæc utique asciten signa declarant. tympanias autem, ultra tumoris spectaculum, etiam auditu sonorus est. nam ad palmæ percussum abdomen sonum edit: neque ad corporis conversionem spiritus locum mutat. etsi enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen æ- E qualis suprà & infrà ubique permanet. cæterum si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè aliquando mutatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. cæterum anasarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua sunt, in hujusmodi ægrotis opplcotur. quandoquidem in leucophlegmatia, alba pituita, frigida, & crassa redundat: hac omne corpus impletur: tumescunt facies,

G col-

F

[a] ἡ ἀχροίη facies decolor *Petit.* emend. [b] Ἧν *Henisch.* rep. in MS. [c] Εἰν *Henisch.* rep. in MS. ἡ *Scaliger* emend. [d] Ἐμπλώη *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [e] Ὑπὸ *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀσκίτης *Henisch.* rep. in MS. [g] ἢν *Henisch.* [h] Deleatur ἡ *Petit.* & *Scaliger* emend. [i] Τῶν δὲ *Henisch.* περὶ τῶνδε *Scaliger* emend. [k] Εἰς *Henisch.* εἰ *Scaliger* emend. [l] Ἀπελπίστοισι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [m] Κακίων δὲ ἢν οὕτως *Henisch.* ast ἢ vel εἰ οὕτως *Scaliger* emend. [n] ἀμ' *Henisch.* [o] Πόσθαι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Ποιεῖ *Henisch.* rep. in MS. [q] Ἐς χρόνον τε πολὺν *Petit.* & *Scaliger* emend. [r] Κάτω, ἴσον *Scaliger* emend. [s] Ὁμίχλην *Henisch.* [t] Μεταρρέει *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [v] Τοῦδε ἀνάσαρκα, ἠδὲ φλέγματος supple τάδε *Petit.* emend.

[x] Λευκὸν φλέγμα alii una voce appellant λευκοφλεγματίαν *Petit.* [y] Φλέγματος *Henisch.* rep. in MS. [z] Λαγόνες quasi λαγαροὶ *id est*, laxi, vacui. *Petit.* [a] Alludit ad Etymon vocis κενεῶν. ita enim dicta hæc pars, quia κενός. qua voce dextras & sinistras partes Hypogastricæ regionis significari tradit Laurentius Hist. Anat. lib. 6. cap. 2. *Petit.*

[1] Manet, constat morbus *Petit.* [2] Pars cava multo tempore manet. *Petit.*

αὐχήν τε καὶ βραχίονες· παχὺ δὲ τὸ ἐπιγάστριον ἀπὸ τοῦ οἴδεος· μαζοὶ δὲ ἐς ὄγκον αἴρονται, ὁκόσοι νέοι ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ τῆς ἡλικίης· ἐπὶ δὲ τῷ ἀνασάρκᾳ, τηκεδὼν τῆς σαρκὸς ἐς χυμὸν [a] σαρκοειδέα, ἰχὼρ τε [b] αἱμάλωπος, ὁκοῖος ῥέει ἀπὸ [c] ἐντέρων ἕλκεσι· τοιόσδε καὶ ἐπὶ θλάσμασι ἀπὸ βάρεος ἐμπεσόντος, ἢν τάμῃς τι [d] ἐπιπολὺ, ὁ χυμὸς ἐκρέει. ἢν δὲ [e] τῶν [f] δυοῖν ἐπιμιξίη, ἀμφοῖν ἴσχει τὰ σημήϊα· ξύμπασι δὲ ὁμοῦ ξύνεστι, [g] ὦχρος, δύσπνοια, βὴξ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε νωθέες, ὄκνος πουλὺς, ἀπόσιτοι· ἢν δέ τι προσαίρωνται κἢν βραχὺ καὶ ἄφυσον, φυσώδεες, διατάσιες ὡς ἀπὸ [h] πλησμονῆς· ἄικμοι. διὸ οὐδὲ ἐπὶ λουτροῖσι ἰκμαλέοι. λευκοὶ, [i] γυναικώδεες· οἱ δὲ [k] ἀνάσαρκα, μελάγχλωροι, μελανόφλεβες. ἀσκίτῃσι μὲν καὶ τυμπανίῃσι, ἐπιφανέες καὶ [l] διαπρέσωποι καὶ καρποῖσι καὶ ἐπιγαστρίῳ. [m] ἐπὶ δὲ τοῖσι ἀνὰ σάρκα καὶ τῷ φλεγματίῃ [n] εἴδεϊ ἅπαντα κρύπτεται, ὕπνοι βαρέες, νωθροὶ, σμικροὶ, ἀψυχίη, σμικρολογίη, φιλοζωΐη. καρτερίη οὐκ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος, οὔτι [o] φατὸν τὴν αἰτίην θωυμάσαι· τὸ δὲ μέγα. [p] ἐπὶ μὲν γὰρ ἄλλοισι οὐ πάμπαν ὀλεθρίοισι, οἱ νοσέοντες ἄθυμοι, κατηφέες, ἐρῶσι τοῦ θανάτου· ἐπὶ δὲ τοῖσι εὐέλπιδες καὶ φιλόζωοι γίγνονται. ἄμφω δὲ τὰ ἐναντία τίκτουσι αἱ νοῦσοι. γίγνεται ὕδρωψ καὶ ἐξαπίνης κοτὲ ἐπ' ἀθρόῃ ψυχροποσίῃ, ἢν ὑπὸ δίψιος χανδὸν πολὺ ψυχρὸν ἐγχέῃ ὕδωρ, εἶτα τὸ ὑγρὸν ἐς περιτόναιον ἐνεχθῇ· δι' ἃ δὲ τῇσι κοιλίῃσι τὸ ἔμφυτον θερμὸν καταψυχθῇ, ἔπειτα εἰς τοὺς κενεῶνας σταγόνες ἐκρέουσι, αἱ πρόσθεν εἰς διαπνοὴν ἐξηερούμεναι διεφορέοντο. τόδε οὖν εἰ γίγνεται, ῥηϊτέρη ἡ τῶνδε ἴησις, πρίν τι τῶν σπλάγχνων, ἢ ὅλον τὸν ἄνθρωπον παθεῖν. ἀτὰρ ἠδὲ ἐδέσματα φυσώδεα καὶ ἀπεψίη καὶ [q] βουπρήστιες ἔτικτον ὕδρωπας· ἔστι δὲ ξυνὸν πάντων τὸ κακὸν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἡλικίης πάσης, ὁκόσον ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἔασι οἰκεῖοι, [r] ἀνάσαρκα παῖδες ἠδὲ τοῦ [s] λευκοῦ φλέγματος· [t] νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς, οἱ κατὰ λαγόνας πλήσμιοι· γέροντες μὲν πάντα παθέειν [v] ἕτοιμοι, ἀπύθερμοι· ψυχρὸν γὰρ τὸ γῆρας· ἀλλ' ἐς ὑγροῦ πλῆθος ἔασι ἀναίτιοι. τοῖσδε ὦν τυμπανίης ξυνήθης. ἅπαντα μὲν ὦν [x] πονηρὰ τὰ εἴδεα· [y] τουτέστι ὕδρωψ γὰρ πάντων τῶν νοσημάτων κακόν· ἀλλὰ τουτέων λευκοφλεγματίης μὲν εὐηθέστερος. πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη ἐπὶ τοῦδε ἡ εὐτυχίη [z] ἱδρῶτος ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ ἐπ' [a] αὐτέοις καταῤῥαγῇ, λυομένης ἤδη τῆς τοῦ ὕδρω-

collum, & brachia, abdomenque ex [1] inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitantur, [2] illis scilicet qui juvenes robusti in ætatis prospera fortuna consistuot. at in hydrope anasarca vocato, carnis liquamentum fit in succum speciem carnis referentem: saniesque cruenta, qualis ab intestinorum ulceribus emanat. talis verò & a membris aliquo gravi, quod superinciderit, contusis, si [3] paulum superficiem secueris, humor effunditur. ex duabus quidem speciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas, tussis: diversis temporibus segnes sunt: pigritia multa, a cibo alienatio: quòd si aliquid assumant quamvis modicum, & flatu carens, nihilominus valde ioflantur. distentiones patiuntur quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorum corpus est: idcirco neque in balneis sudore madescunt: præterea albidi sunt & effœminati. qui autem hydrope anasarca laborant, colore ex atro viridique permixto infecti sunt, obscurasque & nigras venas habent. in ascite atque tympania conspicuæ atque admodum evidentes sunt in brachialibus atque in abdomine. io anasarca verò atque phlegmatia tumore omnia delitescuot: somni sunt graves, torpentes, breves, aoimæ deliquium, circa minima quæque sollicitudo, vivendi cupiditas. tolerantia non ex animi alacritate, ac bona spe, ut io iis est, qui prospera fortuna utuntur. sed ex ipsa morbi natura neque caussa dici potest, sed mirari tantum id licet, quod mehercule magnum est. namque in aliis haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abjecto sunt animo, tristes, mortis amatores: in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. ambo hæc contraria morbi efficiunt. aqua inter cutem nonnunquam a copioso frigidæ potu continuo provenit, quum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitaverit: postea humidum in peritonæum delatum sit atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aërem versæ, per transpirationem digerebantur. id igitur si incidit, facilior est hujus morbi curatio, antequam viscus aliquod aut totus homo affectus sit. cæterum & ventosus cibus, & cruditas & buprestes aquam inter cutem pepererunt. est hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: præterquam quod alii in aliam speciem sunt propensiores. in vocatam anasarcam & leucophlegmatiam pueri: juvenes autem ad consistentem usque ætatem inundationi ilium obnoxii sunt: at senes omnibus quidem generibus sunt expositi, quum inopes sint caloris, (frigida enim senectus est) verum ad humoris multitudinem contrahendam apti non sunt. ipsis igitur tympanias accidere consuevit. omnes quidem species pravæ. (hydrops enim morborum omnium vitium est) sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ sunt ejus tollendæ prosperæ occasiones, sudoris aut lotii excretione aut alvi nonnunquam in hujusmodi ægrotantibus copioso effluvio jam abeunte aquæ inter cutem

a Σαρκὸς ἰδέα Henisch. rep. in MS. b Αἱματωπὸς sanguineus, colore sanguineo Petit. emend. αἱμαλωπὸς nusquam significat. Petit. c Ionicum est nominum loco ἐπιρρήματα ponere. ut hic ἐντέρων ἕλκεα pro ἐντερικοῖσιν Petit. d Ἐπιπολῆς Crassus legit Petit. emend. e Τῶν Henisch. rep. in MS. f Δυοῖν Henisch. g ὦχρος pallorem ὠχρὸς pallidum significat. Petit. h Σπλήνης Henisch. rep. in MS. i Molles & candidos instar mulierum Hipp. appellat. Petit. k Ἀνασάρκα Henisch.. l Εὐπρόσωποι Petit. emend. εὐπρόσωπος enim pulchrum adspectu aut pretiosum significat. m Supple φλέβες. Petit. n Οἴδει Henisch. rep. in MS. o Quædam deesse videntur, quæ ex conjectura sic ὑπὸ φατὸν διὰ τὴν αἰτίην, θωυμάσαι δὲ τὸ μέγα Petit. emend. Οὔτε τὴν φατὸν Henisch. p (Καὶ) ἐπὶ Henisch. q De hoc animali (quod cantharidis genus est) antea locuti sumus. r Ἐς ἀνάσαρκα Petit. emend.

s Phrasis Elliptica subauditur ὕδρωψ. ὁ δὲ ὕδερος τοῦ λευκοῦ &c. Petit. t Difficilis hic locus fortasse ita legi debet: νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς εἰσι, κατὰ λαγόνας πλήσμιοι. i. Juvenes usque ad ætatis vigorem replentur circa Ilia. Ascitem intelligit Aretæus Petit. v Ἕτοιμοι Henisch. x Πονηρὰ τὰ εἴδεα ταῦτ' ἐστι. ὕδρωψ γὰρ &c. Petit. emend. y Τὰ εἴδεα ταῦτα. Henisch. z Deesse hic aliquod verbum, a quo hæ voces ἱδρῶτος οὔρων in gignendi casu regantur, syntaxis indicat. at nihil est: nisi quis dicat posse dici εὐτυχίη ἱδρῶτος καταῤῥάγη. quæ locutio nimis esset insolens. fortasse Aretæum scripsisse ἱδρῶτος ἢ οὔρων πλῆθος, ἢ κοιλίη, κοτὲ &c. vel ἱδρῶτος ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ αὐτέοις καταῤῥαγέντος Petit. conjicit. a Ἐπ' αὐτέων Henisch. & Goupyl. rep. in MS.

1 Ex inflammatione Henisch. 2 Illis (sc.) qui adhuc in ætatis &c. ἀκμὴν hic enim sumitur pro ἔτι, adhuc. Petit. 3 Si quam partem multum secueris Henisch.

δρωπος ἕξιος. χαλεπὴ δὲ τυμπανίης, καὶ τῆσδε ὁ ἀνὰ σάρκα μᾶλλον· τὸν δὲ ἰητρὸν ἐν τῷδε πάθει ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι. τόδε μέντοι, οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐτερον. [a] ὑδεριᾷ δὲ καὶ ἐν σμικρῷ κοτὲ ἄνθρωπος, ἢ κεφαλὴν ἐπὶ ὑδροκεφάλῳ, ἢ πνεύμονα μοῦνον, ἢ [b] ἧπαρ, ἢ σπλῆνα, καὶ ἐπὶ γυναικῶν ὑστέρη. καὶ τῶν ἄλλων ἥδε εὐαλθεστέρη. ἢν γὰρ τὸ στόμιον ἀνῇ ἐκ τῆς πρόσθεν μύσιος, ὑγρὸν μὲν εἰ ἔχοι, ἐκχέει ἔξω. ἢν δὲ πνεῦμα, ἐξεφυσήθη τόδε· ἢν δέ τι ἀνὰ σάρκα ἡ ὑστέρη πάθῃ, ὡς ἐπίπαν ὅλη ἡ ἄνθρωπος ὑδεριᾷ. ἰδέη τις ἑτέρη ὕδρωπος ἥδε γιγνώσκεται, κύστιες σμικραί, συχναί, πλήρεες ὑγροῦ, ἐγκέονται τῷ χωρίῳ ἔνθα ὁ ἀσκίτης ξυνίσταται· ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι τῷ πολλῷ ὑγρῷ· τέκμαρ δέ· ἢν γὰρ τετρήνῃς τὸ ἐπιγάστριον, ἐκχέεις ἐπὶ βραχείῃ φορῇ τοῦ ὑγροῦ, ἔνδοθεν ἂν ἐπιφράξειεν ἡ κύστις, κἢν τὸ ὄργανον διώσῃς, αὖθις ἐκρέει· τόδε μέντοι τὸ εἶδος οὐκ εὔηθες. πόθεν γὰρ ἂν ἐκπέσωσι αἱ κύστιες, ὁδὸς οὐκ εὔπορος· λόγος δὲ μετεξετέροισι ὅτι ἤιον κοτὲ δι' ἐντέρων τοιαίδε κύστιες· ἐγὼ δὲ οὐκ ὄπωπα, διὰ τόδε τοι οὐδὲν γράφω· [c] οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτέων ὅ, [d] τι λέξω. εἴτε γὰρ ἐκ τοῦ κώλου, ἢ τῆς γαστρὸς ἡ φορή, τίς ὁ τρόπος τῆς [e] ξυστάσιος· ὁδὸς γὰρ ἐς ἔξοδον ἁπάντων δι' ἕδρης ἀραιῆς· ἡ δὲ αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ τῆς ἐν λαγόσι ξυλλογῆς, ἄπιστος ἡ τῶν ἐντέρων ῥαγή. οὐ γὰρ ἀσινὲς οὐδ' ἀνώλεθρον τρωθὲν ἔντερον.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Περὶ Διαβητέων.

Θαῦμα τὸ διαβήτεω πάθος, οὐ κάρτα ξύνηθες ἀνθρώποισι· σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον ἡ [f] ξύντηξις ὑγρὴ καὶ ψυχρή, ὅκως ἐν ὕδρωψι αἰτίη. ὁδὸς δὲ ἡ ξυνήθης, νεφροί τε καὶ κύστις. οὐ γὰρ διαλείπουσι οὐρέοντες. ἀλλὰ ὅκωσπερ ἐξ [g] ἀφέξιος [h] ὀχετῶν ἄπαυστος ἡ φορή. χρονίη μὲν ἡ τῆς νούσου φύσις, μακρῷ κυΐσκεται χρόνῳ· βραχύβιος δὲ ἄνθρωπος, ἢν ἡ κατάστασις τελεσθῇ· ὀξέη γὰρ ἡ τηκεδών, ταχὺς δὲ ὁ θάνατός ποτε, καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος, δίψος ἀκρατές· πολυποσίη ἀνισόμετρος οὔροισι πολλοῖσι· πλέον γὰρ ἐκρέει τὸ οὖρον, καὶ οὐκ ἂν ἐπίσχοι τις αὐτέους, οὔτε πίνοντας, οὔτε οὐρέοντας. ἢν δὲ ἐπ' ἀκαρὲς ἀντίσχωσι, ἢν μὲν τοῦ πιεῖν, ἄνικμοι μὲν τὸ στόμα, αὐαλέοι δὲ τὸ σκῆνος· τὰ δὲ σπλάγχνα καίεσθαι δοκέουσι, ἀσώδεες, ἄποροι, οὐκ ἐς μακρὸν θνήσκουσι περιφλεγέες δίψαι. ἀπουρέειν δὲ τίς ἂν ἐπίσχοι τρόπος. ἢ τίς αἰσχύνη πόνου [i] κρέσσων. ἀλλὰ κἢν ἐς μικρὸν ἐγκρατέες γένωνται, παροιδέουσι ὀσφύν, ὄρχιας καὶ ἰσχία· κἢν ἀνῶσι, ἐκχέουσι μὲν τὸ οὖρον [k] ἀλέα· τὰ δ' ἐποιδέοντα [l] ἐξαίρεται. ξυνδίδοται γὰρ ἐς κύστιν ἡ πλημμυρίς. κἢν μὲν τελεσθῇ τὸ κακόν, εὔσημον· ἐπὴν δὲ μέλλῃ, ἄνικμοι τὸ στόμα, [m] σίαλος λευκός, ἀφρώδης, ὅκως ἀπὸ [n] δίψεος, καὶ οὐδέκω δίψος. ὑποχονδρίων βά-

[a] Ὑδεριᾷ δὲ Henisch. & Goupyl. repp in MS. [b] Ἀνὴρ Henisch. rep. in MS.. [c] Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ Henisch. οὐδὲ καὶ περὶ Henisch. rep. in MS. [d] Ὅτι λέξω Henisch. [e] ξυστάσιος? Henisch. [f] ξυντήξις Henisch. ast ξύντηξις Scaliger emend. [g] Ἴσως, ἀφέσιος Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Ὀχετῶν Henisch. [i] Κρέσσων; (posito sc. signo interrogationis.) Petit. emend. [k] Ἀλέα vel ἀλέη, Ionicè scriptum, calorem significat. ἀλέως idest ἀθρόως confertim: quod probabilius Petit. judicat. nisi quis malit ἀλὶ Petit. [l] Ἐξαιρέεται Scaliger emend. ἐξαερῦται in aerem vanescit Petit. emend. [m] Σίαλος Henisch. rep. in MS. [n] Δίψεος. Henisch.

A tem habitu. difficilis autem tympanias est, adhuc tympaniâ difficilior anasarca. oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Jovem neque Diis ipsis facile fuerit. cæterum nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: ut secundum caput in eo morbo, qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut jecinore, aut liene, aut in mulierum utero: & cæteris hæc species sanabilior. nam si ejus ostiolum a priori conclusione hiare cœperit, humorem quidem si habeat, effundit. si spiritum, efflat. quòd si uterus anasarca laboret, plurimum tota mulier aquam inter cutem patitur. alia quædam hydropici B morbi species talis agnoscitur: in ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco, ubi ascites fieri solet, excitantur. cæterum, quod humore multo refertæ sint, illud indicio est; [1] si abdomen perforaveris, parum admodum humoris effundes. ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. hæc utique aquæ inter cutem species haud levis est. unde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facile reperitur. alii namque affirmant hujusmodi ampullas per intestina transiisse. ego vero id nunquam vidi: idcirco neque nunc scribendo affirmo. [2] nam sive ex intestino colo, sive ex ventre ferantur, C qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionem per sedem lubricum ac patens est: at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egressio credi non potest. neque enim innoxium, neque citra perniciem intestini vulnus est.

CAPUT SECUNDUM.

De Diabete id est *Urinæ Profluvio.*

Diabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus usitatus, carnium ac membrorum in urinam colliquatio. frigida D atque humida, ut in aqua inter cutem, causa est: transitus autem consuetus, renes & vesica. neque enim cum intermissione lotium reddunt: sed, perinde atque canales laxati sint, indesinens est profusio. diuturna est hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. brevis erit autem hominis vita, in quo affectus iste perfectus fuerit. velox enim est colliquatio, & festina interdum mors advenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens, copiosius enim lotium redditur: neque eos [3] quisquam neque a potu neque a mictu inhibere potest. quod si vel pun- E ctum temporis inhibeantur, siquidem a potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitant, haud multo post mortem obeunt, ardentissima sitis adest. mictum verò quæ ratio suppresserit, aut quæ verecundia dolore potentior? sin autem vel parum temporis a mejendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: quumque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. quum morbus iste jam perfectus est, facilè omnes eum deprehendunt: sed quum futurus est, os humore privatur: saliva est albida, spumans, perin- F de atque in siti; nondum tamen sitiunt. præcordia gra-

[1] Nam si abdooine perforato, parum admodum humoris effundas, intus vesica occludetur: at si instrumentum impuleris, iterum effluet. Henisch. [2] Neque enim de his, quod dicam habeo. nam sive ex colo. sive ex ventre proficiscantur, quis coagmentationis modus sit? Henisch. [3] Quicquam Henisch.

βάρος· αἴσθησις ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐς κύστιν θέρμης, ἢ ψύξιος, ὅκως ἐσόδου πορεόντος τοῦ νοσήματος· ἅπαξ ἤδη οὐρέουσι τοῦ ξυνήθεος μικρόν τι μᾶλλον· δίψος τε, ἀλλ' οὐδέκω μέγα. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται, θέρμασις μικρὴ μὲν, δακνώδης δὲ, ἐνίζουσα τοῖσι σπλάγχνοισι· ἐπιγάστριον ῥυσσοὶ, ἐπίφλεβοι, ἰσχνοὶ δὲ τὴν ὅλην ἕξιν, εὖτε καὶ ἡ οὔρησις, καὶ τὸ δίψος ἐπαυξέαται. ἤδη κοτὲ κὴν ἐς ἄκρον τὸν καυλὸν ἡ συναίσθησις φανῇ, εὐθὺς οὐρέουσι. τῇ δέ μοι δοκέει καλέεσθαι διαβήτης ἐπίκλησιν, ὀκοῖόν τι [a] διαβητῶν, ὅνεκεν ἐν τῷ σκήνεϊ τὸ ὑγρὸν οὐ μίμνει, ἀλλὰ ὅκως [b] διαβάθρῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐς [c] ἔξοδον χρέεται· διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινὰ, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλὸν, ὅτι [d] πονέοντες οὐρέουσι, τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή· οὔτι γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος μέγα ἐς τὸ σκῆνος ἔρχεται, καὶ ξυναπέρχεται τῶν σαρκῶν ἐς τὰ οὖρα μυρία· αἰτίη δε ὀξέων νούσων τις ἀπόσκηψεν ἐς τόδε, καὶ ἐν κρίσι κρυβδὴν τὸ κακόηθες ἐγκατέλιπον αἱ νοῦσοι. οὐκ ἀδόκητον καὶ δηλητήριόν κοτε τήνδε τὴν αἰτίην ἴσχειν [e] τῶν ὁκόσα [f] κύστι καὶ νεφροῖσι ἐνσκήπτει· ἅπαξ εἰ [g] ἐδάκη τις ὑπὸ τῆς διψάδος, τοιήδε τοῦ ἕλκεος ἡ πάθη· διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν θηρίον, ἣν δάκῃ τινὰ ἄσχετον δίψος ἐξάπτει. πίπλησι τε ἄδδην οὐκ ἐς δίψεος [h] ἄκεος, ἀλλ' ἐς τὴν τῆς κοιλίης πλημμυρέουσαν ἀκορίην [i] ποτοῦ· ἢν δὲ ἀλγέῃ τις περιτάσιος τῆς κοιλίης, καὶ ἄχθηται, καὶ τὸ ὑγρὸν [k] ἐπίσχῃ ἐς μικρὸν, αὖθις ἄδδην πίνουσι διψῶντες, καὶ ἥδε τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβὴ συμφέρεται· γὰρ ἀλλήλοισι δίψος καὶ ποτόν. ἄλλοι δὲ οὐκ οὐρέουσι. οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκορίη μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμύρῃ δὲ ὑγροῦ, περιτάσει δὲ τῆς κοιλίης, ἐξεῤῥάγησαν ἀθρόως.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς Νεφροὺς Παθῶν.

Νεφροὶ τὴν φύσιν μὲν ἀδενώδεες, [l] χροιὴν δὲ ἐρυθρότεροι, ὁκοῖόν τι ἧπαρ μᾶλλον, ἢ μαζοὶ, καὶ ὄρχιες. καὶ γὰρ καὶ οἵδε ἀδένες· ἀλλὰ λευκότεροι. σχῆμα δὲ διδύμοισι ἴκελοι, πλατέες μᾶλλον [m] ἰσῶσι ἅμα καὶ καμπύλοι. κοιλίαι δὲ σμικραὶ [n] ἰθμοειδέες ἐς τὴν τῶν οὔρων διήθησιν. ἐκπεφύκασι δὲ ὀχετοὶ νευρώδεες, ὁκοῖόν τι αὐλοὶ ἀφ' ἑκατέρου. ἐμπεφύκασι δὲ οἵδε τοῖσι [o] ὤμοισι τῆς κύστιος [p] ἑκάτερθεν. ἴση δὲ τῶν οὔρων ἀπὸ νεφρῶν ἡ ὁδὸς ἐς κύστιν· ἀμφὶ δὲ [q] τοῖσδε τοὺς νεφροὺς καὶ τοὺς πόρους τούσδε, πολλὰ καὶ ποικίλα γίγνεται πάθεα, τὰ μὲν ὀξέα, ἐν αἱμοῤῥαγίῃ καὶ πυρετοῖσι, καὶ φλεγμονῇσι κτείνοντα, ὁκόσα μοι λέλεκται· τὰ δὲ χρόνια τηκεδόνι λύοντα τὸν ἄνθρωπον, ἀναλέθρεα μὲν, ἀναλθέα δὲ καὶ ξυναποθνήσκοντα· χρόνια [r] οὖν, ἀποστάσιες, ἕλκεα, λίθων γέννα, αἱμοῤῥοΐδες. ἕλκεα μὲν ἐξ ἀποστάσιος, μήκιστα καὶ δυσαλθέα πάντα τοῦ ἀνθρώπου. τῶν λίθων δὲ, χρονίη μὲν ἡ γέννα· ὀδυνώδεες σφηνώσιες. οὐ γὰρ ῥηΐση ἡ διέξοδος· χαλεπὴ δὲ εἰ πρὸς τοῖσι καὶ ἡ τῶν οὔρων ἐπίσχεσις. ἀλλ' εἰ εἰσὶ πολλοὶ σμι-

[a] Τῆς διαβήτεω ἐὸν Scaliger emend. διαβάτεων (hinc διαβήτης morbi nomen) Petit. emend. [b] Διαβάθρῃ Henisch. rep. in MS. [c] Ἔξοδον Henisch. [d] Πονοῦντες Henisch. rep. in MS. πονοῦντες Goupyl. rep. in MS. [e] Τῆς Henisch. [f] Κύστι Henisch. [g] Δακέται ὁ τις Henisch. rep. in MS. [h] Ἀκέσμου Scaliger emend. [i] Πότου Henisch. [k] Ἐπίσχῃ Henisch. rep. in MS. [l] Χροιῇ δὲ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. Rufus χροιῇ φαιώδεες, Petit. [m] Ἰσῶσι Henisch. Ἴσοι Crassus legit Petit. emend. [n] Ἠθμοειδέες. instar cribri, vel coli. instar pervii Petit. emend. [o] Mira locutio ὦμοι de Vesica pro parte superiore Petit. ὦμοι propriè scapulas denotant. [p] Ἑκατέρθεν Henisch. [q] Τοῖσδε τοὺς νεφροὺς Petit. emend. [r] Μὲν Henisch. rep. in MS.

A gravia sunt: calorem aut frigus a ventre in vesicam tendere sentiunt, prout adventantis morbi processus est: quin etiam paulò plus lotii quam moris erat, effunditur: sitis adest, sed nondum vehemens. quumque amplius crementum accipit, calefactio parva quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & urinæ profluvium, & sitis jam [1] auctæ insigniter sunt: quumque ad extremum colem vitii [2] consensus pervenerit, protinus urinam reddunt: atque inde mihi huic morbo διαβήτης appellatio indita fuisse videtur, *perinde ac si pertransenntem dixeris*, quod in corpore B humor non remanet, sed ubicunque in homine collectus stagnaverit, ad exitum labitur. durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore mejunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carnium magna copia in urinam eliquatur. hujusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignum virus latenter morbi reliquerunt. haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenum ex iis, quæ vesicam & renes infestant, huic affectui causam præbuisse. quin etiam si quis a dipsade morsus sit, talis morsum affectus se- C quitur. Dipsas autem reptilis fera, si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. at si quis ob ventris distentionem doleat, graveturque humoris copia, & ideo paulum temporis a potu abstineat, iterum sitiens, largissimè bibit. atque hæc est malorum vicissitudo: se namque mutuo sitis & potus adjuvant. alii præterea sunt qui lotium non reddunt: neque ulla est alia ejus quod bibunt transpiratio. itaque potus insatiabili aviditate, humoris inundatione, ventris distentione repente ac penitus disrupti sunt.

D

CAPUT TERTIUM.

De Renum Affectibus.

Renes substantia adenas, *glandulas quasdam*, referunt, colore autem rubidiores sunt, quale est jecur potius, quam mammæ aut testes: nam & hi adenes sunt, verum albiores. figura testibus similes, lati magis sunt juxtà & retorti. sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus pervios. ex utroque nervosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicæ terga utrim- E que sese inserunt. æqualis est autem lotii a renibus in vesicam via. hujusce viæ multi atque varii affectus renes prædictosque meatus malè habent. aliqui acuti, sanguinis profluvio, & febribus, & inflammationibus jugulantes: hi verò sunt quotquot ego enumeravi: aliqui diuturni, hominem colliquatione dissolventes, haud lethales quidem, sed insanabiles. & unà cum ægroto commorientes. diuturni itaque sunt, abscessus, ulcera, calculorum exortus, hæmorroides vocatæ. ulcera quidem hominis ex abscessu facta, omnia plane diuturnissima sunt, atque ægrè sanationem recipientia. calcu- F lorum vero diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. adhæc difficilis est & lotii suppressio. at si multi sint & exi-

[1] Auctæ Henisch. [2] Morbi conscientiam (cum quis scilicet ægrotans, sibi aliquam partem dolere sentit, ejusque doloris sibi ipsi conscius est) Petit. emend.

σμικροὶ, ἀλληλουχέῃ μίμνουσι· [a] ἢν ὡς μέγας ἐμφραχθῇ, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοῖν τοῖν νεφροῖν ξυμβῇ τάδε, ἐς οὔρων σχέσιν, καὶ διατάσιν, ὀλιγήμεροι θνήσκουσι. εὖτε μέντοι ἡ φύσις ἐπιμήκεα καὶ ἰσομεγέθεα τοῖσι οὐρητῆρσι τὴν κοιλίην τῶν νεφρῶν τάξατο, σμικροῖς ἄρα μέζονα, ὅκως αὖ ἢν ἄνω συστῇ λίθος, ῥηΐστην ὁδὸν τὴν ἐς κύστιν ἴσχῃ. διὰ τόδε καὶ ἐπιμήκεες οἱ λίθοι γίγνονται· πρὸς γὰρ τοῖσι οὐρητῆρσι τὰ πολλὰ πήγνυνται· καὶ ὁκόσοι τῇδε ἐς πάχος ἄνισοι, λεπτοὶ μὲν ἔασι τὰ πρόσω, διὰ τοὺς οὐρητῆρας στενοτέρους ἐόντας· παχέες δὲ, διὰ τὸ τοὺς νεφροὺς κάτω ῥέπειν. ἐγγίγνονται δὲ τοῖσι νεφροῖσι μοῦνον, ἀλλὰ τοῖσι διαπύροισι. οὐδὲ ἕδρην γὰρ ἐν τοῖσι οὐρητῆρσι, ἔχουσι οἱ λίθοι, ἀλλὰ τὰ ψαμμία σὺν τοῖσι οὔροισι κάτω διαπλέει· τάπερ καὶ σημήϊα καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται. ἢν δὲ ἐμφραχθῇ κατὰ τῇ κοιλίῃ μέζων πλασθεὶς, πόνοι τῆς ὀσφύος ἀμφὶ τὰς ψόας μέσφι τῶν μέσων πλευρέων. πολλοῖσι γοῦν ἀπάτη πόνου, ὡς ἀπὸ πλευρίτιδος· βάρος ἰσχίου, κατὰ ῥάχιν δυσκαμπέες, [b] ξυννεῦσαι χαλεποὶ· ἐπώδυνοι στρόφοι, βαρέες, [c] ἀνέκλιστοι. τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς ἔντερον. ἢν καὶ πλημμύρῃ τὸ οὖρον καὶ διατάσιες, προθυμίη ἀπουρήσιος ὅκωσπερ ὠδίνων. φυσώδεες, ἀδιέξοδοι δὲ αἱ φῦσαι, πυρετοὶ δακνώδεες, ἐπίξηροι. αὐαλέη μὲν γλῶσσα, ξηρὴ δὲ ἡ κοιλίη· ἰσχνοὶ, ἀπόσιτοι· κἢν τι προσαείρωνται, οὔτε πέψαι, οὔτε ἀναλαβεῖν [d] ῥηΐδιοι. ἢν δὲ ἐς τὸν οὐρητῆρα ὁ λίθος ἐμπέσῃ, βρασμὸς ὡς ἀπὸ ῥίγεος, αἴσθησις τοῦ λίθου ὁδοιπορέοντος [e] ξὺν ὁμοβιαίῳ, κἢν ἐς τὴν κύστιν ἐμπέσῃ, οὔρων [f] ἅλις ὑδατωδέων ἔκχυσις, κοιλίης ἔξοδοι, φῦσαι, [g] φυσώδεες, στομάχου κατάστασις, ἐρεύξιες, ἀνάπαυσις τῶν πρόσθεν κακῶν· προσεχύθη κοτὲ καὶ πρὸς τῶν οὔρων αἷμα, ἀναδορῇ τοῦ [h] πόρου· ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου, ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος. ἢν γὰρ μέζων τῆς [i] οὐρήθρης ἔῃ, [k] ἐνίσχεται πολλὸν χρόνον, καὶ πλημμυρεῖ ἡ κύστις, καὶ ἰσχουρίη νῦν ἐπαλγεστέρη· ξὺν γὰρ τῇδε καὶ οὐρητῆρες πίμπρανται· χαλεπωτάτη δὲ ἡ τῶν σκολιῶν ἔξοδος. καὶ γὰρ ἀγκιστρώδεας ὄπωπα, καὶ ἐπὶ τοῖς πόροις [l] ἐπιπωρώσιας. ἐπιμήκεες δὲ τὰ πολλὰ διαπλασσόμενοι ὑπὸ τῆς τῶν πόρων ἴξιος. χροιῇ δὲ ἄλλοι μὲν λευκοὶ, ἀργιλλώδεες, τὰ πολλὰ παιδίοισι· ἄλλοι δὲ ξανθοὶ, κροκοειδέες, γέρουσι δὲ οἷσιπερ καὶ ἐν νεφροῖσι οἱ λίθοι ξυνήθεες. ἐν κύστι γὰρ, παιδίοισι μᾶλλον. διτταὶ δὲ αἱ αἰτίαι τῆς πήξιος. γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα· ψυχρὸν δὲ, τὰ [m] πάθεα θᾶσσον πήγνυσι. τέκμαρ δὲ, τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσι αἱ πηγαί· ἀποψυχθέντα γὰρ, εἰς πωροειδέα λίθον [n] πήγνυται. παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν, γενέσιος ὅκως πῦρ τὴν ἕδρην ἴσχει. λίθων μὲν οὖν ἀμφὶ γενέσιος τοιῆδε πάθη. [o] μετεξετέροισι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα, [p] τοῖσι ἀπὸ αἱμορροΐδων ἰκέλη ἤδε

A exigui calculi, sese mutuo impedientes, remorantur: [1] aut si unus sit magnus, locorum angustiis intrusus inhæreſcit. atque si utroque in rene hæc fieri usu veniat, interclusa urina, distentisque locis, paucis diebus superstites ægri moriuntur. rectè sanè natura renum ventrem oblongum, & urinæ canalibus magnitudine æqualem fabricavit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inveniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. plerumque enim prope urinæ fistulas id genus lapilli concreſcunt, & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracileſcunt, B posteriori autem crassiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. in solis autem renibus oriuntur, hisque igne calore ferventibus. neque enim sedem in fistulis urinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia hujuſce affectus sunt. quod si aliquando grandior effectus lapis concavo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circa musculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias usque costas perveniunt. multis sane dolor iste, perinde acsi morbi lateralis esset, imposuit. præterea gravitas adest coxendicis: dorsum ægre incurvatur: difficulter anuunt: tormina dolores inferunt gravia, C perseverantia. intestinum enim sinuosum est, quumque exundat urina, & distentiones increſcunt, ad mejendum ut in parturigionibus, proritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni nequeunt. febres adsunt mordaces, præaridæ: squalida quidem lingua, sicca verò est alvus, macreſcunt, a cibo abhorrent: quod si quid assumant, neque concoquere, neque distribuere facile possunt. sin autem in lotii canaliculum lapis inciderit, concussio corporis fit, ut in rigore: calculi progressus sentitur communi simul violento. quod si in vesicam delapsus fuerit, lotium aquosum uberius effunditur: alvus dejicit: flatus inde exhalant: extentus stomachus est: ructus edun- D tur: a prioribus malis quies datur: interdum quoque ulcerato canali præter lotium cruor emanat. secunda porro calamitas est, quum per colem calculus transmittitur. nam si amplior sit quam urethra, *id est urinæ iter* capere possit, in eo multum temporis hæsitat: atque vesica multitudine urinæ completur: tumque ejus majore cum dolore suppressio fit. nam cum vesica & canales ureteres vocati veluti incenduntur. ægerrimè autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quasdam [2] callosas duritias. plerumque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. at colore nonnulli albicant, argillam refe- E rentes, talesque sæpius in pueris generantur: alii flavi sunt, instar croci: hi vero in senibus reperiuntur, quibus & in renibus creari solent. crebrius enim pueris in vesica lapilli oboriuntur. concretionis autem causæ geminæ sunt: in senibus frigidum corpus, & crassus sanguis. frigidum verò crassas materias celerius cogit. indicio sunt aquarum naturâ calidarum fontes. hæ namque refrigeratæ in tophaceum lapidem condensantur. at in pueris multum [3] sanguinis limum elixatum generandi calculi veluti sedem ignis habet. igitur in calculi creatione talis est affectio. cæterum nonnulli sunt qui per quosdam circuitus sanguinem mejunt. hujusmodi affectus hæmor- F roi-

a ἢ Henisch. rep. in MS. b ξυννεῦσαι Henisch. Hæc verba abundare videotur Petit. legit. in MS. ast an ξυνιεῦσι Petit. c Ἀνέκλιστοι Petit. rep. io MS. & emend d Ῥηΐδιοι Henisch. rep. in MS. e ξὺν τόνῳ βιαίῳ, cum violenta contentione Petit. emend. f ἅλις ὑδατωδέων Henisch. g Φυσώδεες στομάχου καταστάσιες, Crassus legit. Petit. emend. h Τοῦ [πόρου. ἀγωνίη] δὲ δευτέρη τοῦ λίθου, ὁ διὰ [δὲ] καυλοῦ &c. Henisch. i Οὐρήθρης Henisch. rep. io MS. k Ἐνίσχεται Henisch. rep. in MS. l Ἐπιπωρώσιας a voce πῶρος, quæ lapidis genus quoddam significat, pario simile candore & doritia, minos tamen pooderosum. sic *Plinius* lib. 36. cap. 17. significat & callum io osse fracto succreſcens, duritia in quasi defuncti ossis locum suffecta, & succenturiata. *Petit.* m Τὰ παχέα *Petit.* emend. n Ἤγε καὶ, ὅκως πήγνυ] *Gompyl.* rep. in MS. o Μετεξέτεροι *Petit.* emend. p Τὰ ἀπὸ αἱμορροΐδων ἰκέλη subaudi ῥεύματα aut quid simile. *Petit.*

1 Si magnos unus locorum angustiis inhæreſcat, & in utroque rene hæc fiant, interclusa &c. *Henisch.*
2 Lapidosas *Petit.* emend. 3 A sanguine *Henisch.*

ἤδε ἡ ᵃ ξυμφορή· ὁμοίη δὲ καὶ ἡ τοῦ σκήνεος κατάστασις, ἔξωχροι, νωθροὶ, ἄπρηκτοι, ἀπόσιτοι, ἄπεπτοι· κἢν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι, πάρετοι τὰ μέλεα· κεφαλὴν δὲ κοῦφοι καὶ ἐλαφρότεροι· ἢν δὲ ἐς τὴν περίοδον μηδὲν ἐκρυῇ, κεφαλαλγέες, ἀμαυροὶ τὰς ὄψιας, σκοτώδεες, ἀμφιδινεόμενοι· ἐντεῦθεν ἐπίληπτοι μυρίοι ἄλλοι, οἰδαλέοι, ἀπαχλυόμενοι, ὑδρωπώδεες· ἄλλοι δὲ μελαγχολώδεες, ἢ παράλυτοι. ἐπισχέσιος γὰρ αἱμορῥοΐης ξυνήθεος, ἄτοπα ᵇ τῆδε. ἢν μὲν οὖν ᶜ ἀπὸ νεφρῶν ἐκρέῃ τὸ αἷμα, καθαρὸν, ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τῶν οὔρων τὸ αἷμα. φέρεταί κοτε, καὶ ἀπὸ ῥήξιος τῶν νεφρῶν πολὺ ἀθρόον· ἅτε ἤδη πάγον ἴσχει, καὶ γίγνονται θρόμβοι ὡς ἔξω χυθέν· ἐπάγη κοτὲ καὶ ἐν ᵈ κύστι, εὖτε ἰσχουρίη γίγνηται δεινή. ἐπὶ δὲ τῇ ῥαγῇ ἕλκεα συμβαίνει χρόνια καὶ δυσαλθέα· τέκμαρ δὲ ᵉ ἐφελκὶς, ἢ ὑμένιον· εὖτε ἀράχνιον ἐρυθρὸν ἐκκριθὲν, ἢ πῦον λευκὸν οὐρηθὲν, ἄλλοτε μὲν καθαρὸν, ἀμιγὲς, ἄλλοτε δὲ οὔροισι ξυμμεμιγμένον· τοισίδε χρὴ καὶ ἀποστάσιας διαγιγνώσκειν, ᶠ ἢν προσγένωνται πυρετοὶ ἐς ἑσπέρην καὶ ῥίγεα· πόνοι ἀμφὶ τὴν ὀσφύν· κνησμοί· ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, θρόμβοι ᵍ πυώδεες, σαρκοειδέες, ἅτε ἤδη λευκοῦ πύου ἀπόστασις· τὰ δὲ ἕλκεα, δακνώδεα, ἄλλοτε μὲν καθαιρόμενα, ἄλλοτε δὲ ῥυπαρὰ ἐόντα. δηλοῖ δὲ τὸ πῦον. ἅτε ἤδη οὖρα κάκοδμα, ʰ ἢ ἄοδμα· ἔαρ μὲν οὖν αἱμορραγίας τίκτει καὶ ἀποστάσιας· χειμὼν δὲ καὶ φθινόπωρον, λίθους· ἢν δὲ ἐπὶ λίθοισι ἕλκεα γένηται, ἀναλθέες μὲν αἱ νοῦσοι, ταχέη τηκεδὼν καὶ θάνατος.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Περὶ τῶν ἐν κύστι.

Τῶν ἐν τῇ κύστι νούσων οὐδὲν εὔηθες· τὰ μὲν ὀξέα φλεγμασίῃ καὶ τρώμασι, σπασμῷ καὶ πυρετοῖσι ὀξέσι κτείνονται· ἕλκος δὲ καὶ ἀποστάσιες, ἢ παράλυσις, ἢ λίθος μέγας μὲν, ἀναλθὴς δέ. οὔτε γὰρ θρύπτεται, ἢ ⁱ πόσι, ἢ φαρμάκῳ, ᵏ ἢ ἀμφιθρύπτοιτο, οὔτε ἀσινέως τάμνεται. χρὴ γὰρ καὶ τὰ λεπτὰ τῆς κύστιος ξυντάμνειν· τὸ δὲ αὐθήμαρ ἔκτεινε, ἢ ὀλίγῃσι ἡμέρῃσι σπασμοῖσι καὶ πυρετοῖσι θνήσκουσι· ἢν δὲ μὴ τάμῃ, ἐς οὔρων σχέσιν, καὶ πόνοισι, καὶ πυρετοῖσι ἢ ˡ τηκεδόσι σμύχεται ἄνθρωπος· ἢν δὲ μὴ κάρτα μέγας ὁ λίθος ἔῃ, σχέσιες μὲν ᵐ οὔρων ξυνεχέστεραι. ἐς γὰρ τὸν αὐχένα ῥηϊδίως ἐμπίπτων ἀποείργει οὔρων ἔξοδον. τάμνονται δὲ οἱ καὶ τῶν μεζόνων ⁿ ἀσφαλέστεροι, ἀλλὰ τέμνεται κύστις, κἢν τις τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐκφύγῃ, ῥυάδος γίγνεταί οἱ πάθος· κἢν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέναον ἐκρέειν οὖρον, κἢν βαδίζῃ, ᵒ κἢν εὕδῃ, ἀτερπὲς δὲ ἢν βαδίζῃ. οἱ δὲ κάρτα σμικροὶ τὰ πολλὰ τάμνονται ἀσινέως· ἢν δὲ ξυμπεφύκῃ τῇ κύστι λίθος, διάδηλος μὲν τῇσι ᵖ μελεδώνῃσι, ἅτε οὐδὲ ἀσινέες πόνοισι καὶ βάρεϊ, κἢν ἂν ἦ δυσουρίης ἄπερ· ἢν δὲ μὴ, καὶ δυσουρέει. ξυμ-

A roidum profluvio similis est: similis quoque est corporis constitutio. nam valde pallescunt, torpent, ignavi sunt, cibum fastidiunt, cruditate laborant: & quum excretus est sanguis, languidi fiunt, membra resolvuntur, caput verò levius & agilius redditur. at si per circuitum nihil sanguinis effluxerit, capitis dolore vexantur. oculorum acies hebet, tenebræ eis obversantur, vertiginem patiuntur. inde alii infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfusi, aquam intercutem patientibus similes: alii morbo atræ bilis, aut nervorum resolutione tentantur. nam ex consueti profluvii sanguinis retentione hujusmodi mala proveniunt. B siquidem [1] a renibus defluat sanguis mundus, lotio non permixtus, plerumque tamen cum [2] vesicæ urina circumfusus emanat. nonnunquam & ex [3] renum disruptione sanguis fertur multus collectim, verum cogitur, & in grumos densatur: utque in sanguine extra corpus effuso fieri assolet, interdum utique & in vesica congelatur, quando atrociter urina supprimitur. ruptionem verò ulcera diuturna atque vix sanabilia sequuntur. indicia sunt, ramentum, aut membranula araneæ instar rubida egrediens, aut pus album mejendo profusum, modo purum & sincerum, modo cum urina permixtum. ab iisdem & abscessus dignoscendi sunt, C si vesperi febres accesseriot & rigores, dolores circa lumbos, & pruritus. at si ruptus fuerit, grumi purulenti, carnisque formam repræsentantes ejiciuntur: quin etiam & albida sanies excernitur. ulcera verò mordacia sunt, modo repurgata, modo sordentia: id pus manifestat: urina quoque aut olida, aut nihil olens. ver sanguinis profluvia & abscessus parit, hyems autem autumnusque calculos. quod si a calculis ulcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cita colliquatio morsque adveniunt.

CAPUT QUARTUM.

D *De Vesicæ Affectibus.*

Vesicæ morborum nullus placidus est. quippe acuti inflammatione, vulneribus, convulsione, febribusque acutis interficiunt. ulcus vero & abscessus. aut resolutio, aut lapis magnus tolli nequit: neque enim potione aut medicamento frangitur, aut circumteritur: neque [4] citra noxam exciditur. opus est enim & tenues vesicæ partes simul cædere. id verò aut eodem die hominem perdit, aut paucis diebus convulsionibus febribusque consumit. nisi excidatur autem, præter urinæ conclusionem, doloribus febribusque aut liquationibus homo contabescit. E sin haud ita magnus sit calculus, frequentius lotium cohibetur: nam facilè in cervicem delapsus lotii transitum obstruit. securius autem quam grandiores exciditur, sed vesica quoque necessario sauciatur: quumque mortis periculum evaserint, in fistulam ῥυάδα dictam prolabuntur: quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus non est tolerandum, perpetuum scilicet urinæ profluvium, sive quis ambulet, sive dormiat: ambulantibus vero maximè injucundum. valde parvi autem plerumque citra noxam exciduntur. quòd si vesicæ inhæserit calculus, ex colliquationibus patefiet: F sed neque dolorum neque gravitatis expertes sunt, licet urinam expeditè reddant: sin minus, & urinæ difficultas acce-

ᵃ Ξυμφορὴ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. ᵇ τάδε (morbi scilicet superius recensiti, dolores capitis, vertigines, Hydrops &c.) Petit. emend. ᶜ Has voces ἀπὸ νεφρῶν omnino delendas Petit. vult. ᵈ Κύστει Henisch. ᵉ Ἐφελκὶς Henisch. ᶠ Ἢν προσγένωνται, πυρετοὶ &c. Henisch. ᵍ Πυώδεες Henisch. rep. in MS. ʰ Δὲ Henisch. rep. in MS. ⁱ Πόσει Henisch. ᵏ Ἀμφιθρύπτειν Henisch. rep. in MS. Φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτειν Goupyl. rep. in MS. ἢ φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτοιτο Petit. emend. ˡ Τηκεδόσι Henisch. rep. in MS. ᵐ Μὲν οὐρέων Henisch. & Goupyl. repp. in MS. ⁿ Ἀσφαλέστερος (de lapide loquitur) Petit. emend. ᵒ Καὶ ἢν Henisch. rep. in MS. ᵖ Μελεδώνῃσι ἄλλως μελεδώνῃσι Henisch. rep. in MS. Μελεδώνῃσι Goupyl. rep. in MS.

[1] A renibus Petit. delet. [2] Cum vesica Urinaria Petit. emend. [3] Ex ruptione venularum, quæ ad renes feruntur. Petit. [4] Præter noxam Henisch.

ξυμπαίοντας δὲ τοὺς λίθους διαγνοίης ἂν τῇσι τῶν ψαμμίων ἐν τοῖσι οὔροισι ὑποστάσεσι· αἰτεῖς ἠδὲ [a] προκόπτει τὰ αἰδοῖα γίγνονται. εὖτε γὰρ ἀπουρέωσι, κἢν ὕπεστι καὶ ὁ λίθος ὀδυνέονται, καὶ ἀμφαφόωσι, καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα, ὅκως τὸν λίθον ξὺν τῇ κύστι ἐξαιρησόμενοι· [b] ξυμπάσχει δὲ καὶ ἕδρη κνησμώδης γιγνομένη· [c] προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι φαντασίῃ· [d] ἐκκρίσει δὲ ὡς δῆθεν τοῦ λίθου. ἄμφω γὰρ συγκέεται ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις. [e] ὧν ἑκατέρῃ * διὰ τόδε καὶ ἐπιφλεγμαινούσῃ ἀρχῇ, ἰσχουρέει κύστις, καὶ ἐπὶ τῇσι τῆς κύστιος αἰκίῃσι οὐ [f] διίησι ἕδρη, κἢν μὴ ἐπίξηρος ἡ γαστὴρ ἔῃ. τοῖα μὲν ἄλγεα τὰ λίθων· αἱμοῤῥαγίη δὲ κἢν μὴ κάρτα ὀξέως κτείνῃ, χρόνῳ δὲ [g] ἐξέλυσε μυρίους· οἱ δὲ ἀπ' αὐτῆς θρόμβοι, ἰσχουρίη, ὀξέες ὄλεθροι, ὁκόσαπερ οἱ λίθοι· καὶ γὰρ [h] ἢν τὸ αἷμα λεπτόν τε καὶ ξανθὸν καὶ μὴ παγχὺ ᾖ ξυμπαγές, ἀλλ' ἡ κύστις ἐς πολλὸν ἀλίζει χρόνον, καὶ ἠδὲ θερμαίνουσα καὶ ἕψουσα πηγνύει. καὶ οὕτω δὲ γίγνεται θρόμβος. ἰσχουρίη μὲν οὖν δυνατωτάτη κτεῖναι. προσεπιγίγνεται δὲ τοῖσι ἄλγος ὀξύ, πῦρ δριμύ, γλῶσσα ξηρή, καὶ ἐπὶ τοῖσδε παράφοροι θνήσκουσι. ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι ἄλγος ἐκφανῇ, τρῶμα μὲν [i] ὀλέθριον· τὸ δὲ ἕλκος κἢν μὴ αὐτόθεν κτείνῃ, πυρετοῖς ἢ φλεγμονῇ ἀνήκεστον γίγνεται· λεπτὴ μὲν τὸ πάχος κύστις· νεῦρον δὲ ἐς τὴν φύσιν· τῷπερ οὐδὲ σαρκοῦται οὔτε ῥηϊδίως ἐπουλοῦται. πρόσεστι καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμύ, δακνῶδες τοῦ ἕλκεος, ἡ ξυνὴ δίαιτα· ἠδὲ ἐν μὲν τῇσι πληρώσεσι διατείνεται· ἢν δὲ κενωθῇ, ξυνιζάνει. πάσχει οὖν ἄρθρου πάθει ἐν ἐκτάσει τε καὶ κάμψει· ἄρθρῳ δὲ οὐκ ἐναλθὲς ἕλκος οὐδέν· καὶ [k] ἔμπυος δὲ ἐξ ἀποστάσιος γίγνεται· κύστιος σημήϊα, τάπερ ἐπ' ἄλλοισι μὲν [l] ἐπὶ φλέγμασι. εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι καὶ ῥίγεσι ἡ ἀπόστασις, κίνδυνοι [m] οἱ αὐτοί· πύον δὲ ἀλλ' [n] εἰς παχύ, λευκόν, οὐ κάκοδμον ἐκδιδοῖ, [o] εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα· ἢν δὲ ἐπινέμηται, τρυγώδεα, μυξώδεα, κάκοδμα οὐρέουσι· τῶν τοιῶνδε οὐ βραδύνει θάνατος· δακνώδεα μὲν τὰ οὖρα· ὀδυνηρὴ δὲ ἡ πρόεσις αὐτῶν, διαΐσσει δὲ ἡ ὀδύνη μέσφι ἄκρων τοῦ καυλοῦ· βλάπτει δὲ αὐτέους πάντα καὶ τἀναντία, καὶ πλησμονὴ καὶ κένωσις, καὶ ἀεργίη καὶ κίνησις, καὶ λουτρὰ καὶ ἀλουσίη, καὶ τροφὴ καὶ ἀτροφίη, καὶ γλυκέα καὶ ὀξέα. ἄλλων ἄλλα μὲν ὠφελεόντων· ἄλλα δὲ βλαπτόντων εἰς ἓν συμβῆναι μὴ δυναμένων.

A accedet. omnes verò calculos ex sabulosis urinæ subsidentiis deprehendes: & quod istis verilia sæpius arriguntur. quando enim mejunt, subestque calculus, dolent, tractant, attrahuntque pudenda, tanquam calculum cum vesica exemturi. anus quoque vitii particeps redditur pruritu laborans. prominet verò & rectum intestinum vi, contentionibus, imaginatione, perindeacsi jam lapis excernatur. ambo enim inter se copulantur anus & vesica: quorum uno affecto, & alterum afficiatur necesse est. propterea inflammato podice urinæ exitus clauditur: & vesica exacerbata sedes non dejicit, licet alvus admodum sicca non sit. tales utique sunt ex B calculis labores. at sanguinis effluvium tametsi non admodum cito enecet, tempore tamen procedente infinitos jugulavit. ab eo verò grumi creantur, lotii suppressio, & matura mors, non secus atque a calculis fieri compertum est. quamvis enim sanguis tenuis flavusque est, neque valde crassus, neque concretus, vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissatque: atque ita grumus efficitur, & *ἰσχουρίη id est urinæ interclusio* inferendæ morti potentissima. his accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida: & ab his delirantes moriuntur. sin autem a vulnere dolor excitetur, vulnus utique mortiferum est: ulcus verò C etsi non protinus interficit, febribus tamen aut inflammatione insanabile redditur. tenuis quidem est crassitudine vesica, nervus autem substantia. quocirca neque carnem contrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. accedit & urina biliosa, acris, mordax ulceris, communis victus. vesica enim quum repletur, distenditur: quum inanis est, subsidit. in extensione igitur & contractione eundem quem & [1] articulus affectum patitur. in articulo verò nullum ulcus bene sanescit: suppurationem autem ex abscessu contrahit. vesicæ signa eadem sunt quæ & in aliis membris inflammatis. nam etsi febribus rigoribusque succedat abscessus, eaD dem pericula impendent. verum si pus crassum, album, non tetri odoris ejiciat, ab his orta ulcera benigna sunt. at si depascantur, fœculentam, mucidam, graveolentem urinam reddunt. hujusmodi ægrotantibus non tarda mors advenit. mordax quidem urina est, & cum dolore est ejus emissio. ad summum usque colem dolor pervenit. ipsos utique omnia etiam contraria lædunt, & saturitas & inanitio, & otium & exercitatio, & lavatio & illuvies, & saturitas & jejunitas, & dulcia & acida: quum alia alios lædant, alios juvent, in unum autem convenire non E possint.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Περὶ Γονοῤῥοίας.

Ἀνώλεθρον μὲν ἡ γονόῤῥοια, ἀτερπὴς δὲ καὶ ἀηδὴς μέσφι ἀκοῆς. ἢν γὰρ ἀκρασίη καὶ πάρεσις τὰ ὑγρὰ ἴσχῃ καὶ γόνιμα μέρεα, ὅκως διὰ ψυχρῶν ῥέει ἡ θορή, οὐδὲ ἐπισχεῖν ἐστὶ αὐτὴν οὐδὲ ἐν ὕπνοισι. ἀλλὰ γὰρ ἤν τε εὕδῃ, ἤν τε ἐγρηγορέῃ, ἀνεπίσχετος ἡ φορή, ἀναίσθητος δὲ ἡ [p] ῥοὴ τοῦ [q] γόνου γίγνεται· νοσέουσι δὲ καὶ γυναῖκες τῇδε τὴν νοῦσον

CAPUT QUINTUM.

De Gonorrhœa id est [2] *seminis profluvio.*

Mortis quidem periculo vacat *γονόῤῥοια id est genituræ profluvium*, injucunda tamen est, & vel auditu insuavis. nam si intemperies & resolutio humida occupat genitaliaque membra, ut a frigidis contingere solet, profluit semen: neque ipsum vel in somnis cohibere possumus: verum si quis dormiat, seu vigilet, continens profusio est, [3] neque id F quod fit sensu percipitur. ægrotant quoque & tali mor-

[a] Προκόπτει a προκόπτω proficio, promoveor. nec absurda esset lectio [illegible] (per σ) & forte Aretæus scripserat hoc sensu: nempe quod dolore coacti manum identidem pudendo admoveant. *Petit.* [b] Ξυμπάσχει *Henisch.* [c] Προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι, φαντασίῃ ἐκκρίσιος δῆθεν τοῦ λίθου. *Petit.* emend. [d] Ἐκκρίσει *Henisch.* [e] Asteriscum notatum invenimus, cujus nulla apud *Petit.* mentio. sed *Crassus* videtur supplevisse. [f] Διίησι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [g] Ἐξώλεσε *Henisch.* [h] Ἢν *Henisch.* rep. in MS. [i] Ὀλέθριον *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἔμπυον *Henisch.* rep. in MS. [l] Ἐπιφλεγμαίνει *Henisch.* rep. in MS. ἐπιφλεγμαίνουσι *Petit.* emend. [m] Διὰ οἱ *Henisch.* [n] Εἰ id est, si *Petit.* emend. [o] Εὐήθεα *Henisch.* [p] Ῥοὴ τοῦ γόνου γίγνεται *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [q] Γόνου. *Henisch.*

[1] Uterus *Petit.* emend. ἄρθρον enim Articulum (& tunc ut plurimum in plurali ἄρθρα) & Uterum significat. ut hoc loco. *Petit.* [2] Seminis lapsum Cæl. Aurel. vertit. Virorum propudia lib. 28. cap. 8. Plinius nominat. *Petit.* [3] Neque genituræ fluor sensu percipitur. *Henisch.*

νοῦσον, ἀλλ᾽ ἐπὶ κνησμοῖσι τῶν μορίων καὶ ἡδονῇ προχέεται τῇσι ἡ θορή. αὐτὰρ καὶ πρὸς ἄνδρας ὁμιλίῃ ἀναισχυντῶ· ἄνδρες δὲ οὐδ᾽ ὅλως [a] ὀδάξονται· τὸ δὲ ῥέον ὑγρὸν λεπτόν, ψυχρόν, [b] ἄχρουν, ἄγονον. πῶς γὰρ ζωογόνον ἐκπέμψαι σπέρμα ψυχρὴ ἐοῦσα ἡ φύσις. ἢν δὲ καὶ νέοι πάσχωσι, γηραλέους χρὴ γενέσθαι πάντας τὴν ἕξιν, νωθώδεας, ἐκλύτους, ἀψύχους, ὀκνέοντας, κωφούς, ἀσθενέας, ῥικνούς, ἀπρήκτους, ἐπώχρους, λευκούς, γυναικώδεας, [c] ἀποσίτους, ψυχρούς, μελέων βάρεα, καὶ [d] νάρκας σκελέων, ἀκρατέας, καὶ ἐς πάντα πηρώτους. ἥδε ἡ νοῦσος ὁδὸς ἐς παράλυσιν πολλοῖσι γίγνεται. πῶς γὰρ οὐκ ἂν τῶν νεύρων ἥδε ἡ δύναμις πάθοι τῆς ἐς ζωῆς γένεσιν φύσιος ἀπεψυγμένης. καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιέει ζωοῦσα ἡ θορή, θέρμους, ἐνάρθρους, λασίους, εὐφώνους, εὐθύμους, κρατέους νοῆσαί τι καὶ ῥέξαι. δηλοῦσι οἱ ἄνδρες. οἷσι δὲ οὐκ ἔνεστι ζωοῦσα ἡ θορή, ῥικνοί, ἀσθενέες, ὀξύφωνοι, ἄτριχες, ἀγένειοι, γυναικώδεες· δηλοῦσι οἱ εὐνοῦχοι. ἢν δέ τις ἀνὴρ καὶ ἐγκρατὴς ἔῃ τῆς θορῆς, κραταιός, εὔτολμος, [e] ἀλκῆς [f] μέσφι θηρίων· τέκμαρ δὲ ἀθλητῶν οἱ σώφρονες. καὶ γὰρ καὶ οἱ φύσι πινῶν [g] κρέσσονες ὑπ᾽ ἀκρασίης πολλὸν τῶν χειρόνων γίγνονται χερείονες. πολλοὶ δὲ οἱ φύσι χερείους ὑπ᾽ [h] ἐγκρατίης γίγνονται κρεσσόνων κρέσσονες· αὐτὰρ οὐδὲ ζῶον ἐξ ἄλλου τευ γίγνεται κραταιόν, ἢ θορῆς· μέγα ὦν καὶ ἐς ὑγιείην, καὶ ἐς ἀλκήν, καὶ ἐς [i] εὐψυχίην, καὶ ἐς γένεσιν ζωοῦσα, ἡ [k] θορή. ἀπὸ σατυριήσιος ἐς [l] γονοῤῥοίης ἀπόσκηψιν ἡ κατάστασις.

A morbo mulieres, sed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur. quin etiam virilem coitum impudenter appetunt. viri autem nequaquam pruriunt. nam quod effluit, humidum, tenue, frigidumque est, sine colore, infœcundum. qu᾽ enim genitale semen refrigerata natura emiserit? quòd si juvenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis habitum induant, necesse est: quippe qui segnes fiant, resoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurvi, ignavi, pallentes, albidi, effœminati, a cibis abhorrentes, frigidi, membris graves & stupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remissi & lan- B guidi. multis sane id genus ægrotatio ad nervorum resolutionem viam stravit. quomodo enim nervorum facultas non afficiatur, quum natura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? atqui & genitura vitalitatem impartiens, nos viros efficit, calidos, articulatos, hirsutos, vocales, animosos, ad intelligendum nperandumque valentes: id viri testantur. contra verò quibus non inest vitalis genitura, rugosi sunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati. eunuchi id manifestant. si quis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit, robustus est, audax neque, vel feras expavescens: testimonio sunt ex athletis temperantes. nam & illi qui natura qui- C busdam præstant, ob intemperantiam deterioribus multo pejores fiunt: contrà natura deteriores, ex temperantia præstantioribus longè meliores evadunt. neque sanè ab alio quopiam quam a genitura robustum animal generatur. vitalis itaque genitura ad sanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirificè confert. a satyriasi in gonorrhœam *id est seminis profluvium*, corporis status devolvitur.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Περὶ Στομαχικῶν.

Στόμαχος ἡδονῆς καὶ ἀηδίης ἡγεμών· καρδίης καίριον [m] γειτόνημα ἐς τόνον καὶ θυμόν, ἢ ἀθυμίην, τῆς ψυχῆς συμπάθειη· ἥδε στομάχου πρωτίστη δύναμις. τάδε μὲν ὦν μοι ἄλλη λέλεκται. ἀπότοκοι ἡδονῆς μέν, εὐπεψίη, εὐσαρκίη, εὐχροίη τοῦ σώματος, ἀηδίης δὲ τουτέων τἀναντία, [n] κοτὲ καὶ ἀθυμίη μὴ ἔχων τροφήν· μελαγχολώδεσι δὲ [o] καὶ ἀποσιτίη. ἢν ὦν ὅδε νοσέῃ, μῖσος καὶ ἀποστροφὴ τῶν γευμάτων οὐκ [p] ἢν προσφέρωνται μοῦνον, ἀλλὰ κἢν ἀθέητα [q] μὲν ἔῃ τὰ σιτία, ἀναπεμπάζονται [r] δὲ ναυτίῃ, ἢ ἀπορίῃ, ἢ πλάδῳ, ἢ καρδιαλγίῃ· καὶ [s] σιαλοχόοι δέ, καὶ ἐμετοὶ ἐνίοις. κἢν ὁμοῦ τὸ σῶμα [t] τείρῃ, κἢν γαστὴρ μείνῃ κενεὴ τῶνδε, τὸν πόνον ῥηΐτερον φέρει τῆς προσαιρέσιος. ἢν δὲ καὶ ὑπ᾽ ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κάκιον· ὁ δὲ πόνος τοῦ λιμοῦ ἐν τῷ σώματι [v] λεῖσαι [x] ἄλγος, καθάπερ μέζων ὀδύνη· αὐτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶσδε· ἐς δὲ τὰ ἀλλό-

κοτα

CAPUT SEXTUM.

De Stomachi affectibus.

D Stomachus delectationis tristitiæque princeps est, [1] cordi periculosa vicinia ad tenorem, animique alacritatem sive abjectionem: ob animæ consensum [2] præcipuè Stomachi facultas confert. hæc mihi alio loco dicta sunt. [3] delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis conveniens incrementum, floridus corporis color: [4] tristitiæ verò, istorum contraria. nonnunquam & animi abjectionem, quum alimento caret, inducit; atra bile vexatur, cibum [5] refugit. quum itaque Stomachus ægrotat, escas odit & abominatur, non modo quum offeruntur, verum etiam si non in con- E spectum dentur, sed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore Stomachi, aut ejus ostioli dolore pereiti. & salivam effundunt quidam, & vomitibus lancinantur, corpusque simul ab his vexatur. quòd si ventriculus istorum vacuus est, dolorem quàm cibi sumptionem facilius tolerat. sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo pejus est. labor quidem famis est [6] ore conterere, in devorando dolor, & major conflictatio. cæterùm non erga usitata quidem ita se habet, erga aliena verò

opti-

a 'Οδάξονται *Henisch.* rep. in MS. b Ἄχρουν inutilem *Petit.* emend. c Ἀπόσιτοι, ψυχροὶ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. d Νάρκαι σκελέων ἀκρατέες. καὶ ἐς πάντα πηρωτοὶ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. in textu deesse aliquid, sustinet ast non supplet. *Petit.* e Ἀλκῆες Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. ἀλκῆς contractum ab ἀλκήεις *Petit.* f Μέσφι θηρίων, usque ad feras. significat eum qui a rebus venereis temperet, semenque illud vitale conservet, tam validum fortemque evadere, ut ne ferocissima quidem animalia expavescat, sed ea intrepidè aggrediatur, & interficiat. *Petit.* g Χρέσσονες *Henisch.* rep. in MS. h 'Ακρατίης *Henisch.* rep. in MS. Ἀκρατέες γίγνονται κρέσσονες μὲν δὲ *Goupyl.* repp. in MS. κρέσσον μὲν ἀκρατεῖς. ἄλλοι, κρέσσονες μὲν *Henisch.* rep. in MS. i Ἀψυχίην Henisch. k Θορὴ Henisch. l Γονόῤῥοιαν Henisch. rep. in MS. m Γειτόνημα pro γείτονι more Græcorum. *Petit.* n Κότε δὲ καὶ ἀθυμίη *Petit.* emend. o 'Αποσιτίη *Petit.* emend. p Ἂν *Henisch.* rep. in MS. q Μὴν maneant Henisch. *Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. Ἀθέητα μὲν. καὶ ἀναπεμπάζονται δὲ ἐν αὐτῇ *Goupyl.* rep. in MS. r Δ᾽ ἐν αὐτῇ Henisch. rep. in MS. ἐν αὐτῇ *Petit.* rep. in MS. ast nihil movet. s Σιαλοχίαι Henisch. t Φθινέῃ *Henisch.* rep. in MS. v Λεῖσαι *Henisch.* x Ἄλγος Henisch.

[1] Cordis vicinia ad tenorem *Henisch.* [2] plurimum valet. hæc prima est & præcipua Stomachi facultas *Henisch.* [3] Voluptatem hæc pariunt. *Henisch.* [4] Tristitia *Henisch.* [5] Aversatur *Petit.* [6] Famis est, in cibis ore conterendis angor: in devorandis dolor major adest. cæterùm &c. *Henisch.*

κοτε χρηστῶς· ἀλλαγὴ τῶν κατὰ [a] φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν· ἀχθηδὼν ἐς πάντα, καὶ φυγὴ, καὶ μῖσος σιτίων· ἐπὶ δὲ τοῖσι μεσσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων χωρέουσιν, ἄλγος πολὺ δὲ καὶ μέζον, ἢν προσφέρωνται καὶ καταπίνωσι· ἄση, ἀπορίη, ὄψιες ἀμαυραὶ, ὤτων ἦχοι, βάρεα κεφαλῆς, νάρκη μελέων, καὶ τὰ γυῖα λύονται· παλμὸς ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, φαντασίη τῆς ῥάχιος ἐς τὰ σκέλεα κινευμένης. ἄλλοτε ἄλλη τῇδε κἀκεῖσε φέρεσθαι δοκέουσι, κἢν ἑστήκωσι, κἢν κατακέωνται. ὅκως ὑπὸ αὔρης ἀνέμων κάλαμοι, ἢ [b] δένδρεα· φλέγμα ψυχρὸν, ὑδαρὲς ἀποβλύζουσι. ἐπὴν δὲ καὶ χολὴ ἢ πικροχόλοισι, σκοτώδεες, ἄδιψοι κἢν ἐπ' ἐδέσμασι δίψην δοκέωσι, ἄγρυπνοι, νωθροὶ, [c] νυσταλέοι, οὐχ ὕπνῳ [d] ἀτρεκεῖ· κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες, ἰσχνοὶ, ἔξαχροι, ἀσθενέες, ἔκλυτοι, λειποδρανέες, ἄψυχοι, δειλοὶ, ἡσύχιοι· [e] ἐξαπίνης δ' ὀργίλοι· κάρτα μελαγχολώδεες. καὶ γὰρ ἐξέκειλαν κοτὲ ἐς μελαγχολίην οἱ τοιοίδε. πάθος μέντοι τῆς ψυχῆς τοῦ στομάχου [f] ἐνδιδόντος, εἶναι δεῖ τήνδε πάθην· οἱ δὲ δὴ ἄνθρωποι οὐκ εἰδότες τὰ ξυμπαθέα μέρεα, ἐφ' οἷσι τὰ δεινότατα γίγνεται, τὸν στόμαχον αἴτιον [g] ἡγεῦνται· μέγα δὲ ἐς πίστιν ὧν λέγω, ἡ ξυνάφεια τῆς καρδίης, ἔνθα πάντων ἡ ἀρχή. μέσον γὰρ ἵζει τῷ πνεύμονι ἡ καρδίη. ἡ δὲ τούτων μεσότης τὸν στόμαχον συνάπτει· ἄμφω δὲ προσπεφύκασι τῇ [h] ῥάχι· διὰ τάδε πρὸς τὴν καρδίην γειτόνημα, καὶ καρδιαλγίη, καὶ ἔκλυσις, καὶ τὰ μελαγχολώδεα. αἰτίαι δὲ τῆς νούσου, καὶ ἄλλαι μὲν μυρίαι, καιρίη δὲ, πύον συχνὸν, ἀπὸ κοιλίης διὰ στομάχου χυθέν. [i] ξυνήθης δὲ καὶ τοῖς ὑπὸ τὰ ἀνάγκας ἐνδεδιητημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ· αὐτὰρ καὶ τοῖσι ἐς [k] παιδείην πονεῦσι, καὶ ἐς τήνδε τλήμοσι, οἷσι θείης μὲν μαθήσιος ποθὴ, [l] ὀλιγοσιτίη δὲ καὶ ἀγρυπνίη, καὶ μελεδώνη λόγων τε καὶ πρηγμάτων σοφῶν· οἷσι ὑπεροψίη μὲν διαίτης ἁδρῆς καὶ ποικίλης, λιμὸς δὲ ἡ τροφὴ, καὶ ὕδωρ ποτὸν, καὶ ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη. οἷσι μαλθακὴ μὲν εὐνὴ ἄστρωτος χαμαί· ἀμφίβλημα δὲ εὐτελὲς, [m] ἀμπεχόνη διερρωγή, τὸ δὲ τῶνδε κρᾶνος, ὁ κοινὸς ἀήρ· πλοῦτος δὲ ἐννοίης θείης περιουσίης τε χρῆσις. τάδε γὰρ αὐτέοισι ἀγαθὰ γίγνεται ἔρωτι [n] παιδείης· καὶ εἰ προσαίρονται, εὐτελὲς μὲν σιτίον, οὐδὲ ἐς [o] κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον· οὐκ ἐπ' οἴνῳ θώρηξις, οὐ θυμηδίη· οὐ ῥέμβος καὶ περίοδοι, οὐ σωμάτων ἄσκησις, οὐδὲ σαρκῶν περιβολή. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπείργοι [p] παιδείης ἔρως; πατρίδος, τοκήων, κασιγνήτων, [q] ἑωυτῶν μέσφι θανάτου· τοῖσδε οὖν [r] τηκεδὼν μὲν τοῦ σκήνεος, ἄχροοι, καὶ ἐν νεότητι γηραλέοι, καὶ ὑπ' ἐννοίης κωφοί. ψυχὴν δὲ ἀμειδέες, [s] ἀμείλιχοι, [t] στομάχου δὲ κακοσιτίη· ταχὺς ὁ κόρος τῆς ξυνήθεος, εὐτελέος καὶ ἑτοίμου τροφῆς, [u] ἀηθείη δὲ ποικίλης ἐδωδῆς·

ὅκως

a Φύσει *Henisch.* rep. in MS. b Δένδρεα *Henisch.* rep. in MS. c Νυσταλέοι *Henisch.* rep. in MS. d Ἀτρεκέι *Henisch.* rep. in MS. e Græci una voce ὀξυθυμίαν vocant. *Petit.* ὀργίλοι *Henisch.* rep. in MS. f Ἐνδιδόντος, εἶναι *Henisch.* g Ἡγεῦνται *Henisch.* rep. in MS. h ῥάχι *Henisch.* i Ξυνήθης *Henisch.* rep. in MS. k Παιδείην *Henisch.* l Ὀλιγοσιτίη *Henisch.* rep in MS. m Qualem Socrates & Diogenes habuerunt. Græci unâ voce τριβώνιον vocant. *Petit.* n Παιδείης *Henisch.* o Bifariam hæc vox κόρος accipitur, vel enim pro πλησμονῇ τροφῆς. i. redundantia alimenti. vel etiam pro συμμέτρῳ .i. mediocri, congruo alimenti usu: uti hic. *Petit.* p Παιδείης *Henisch.* q Ἑωυτῶν *Henisch.* r Τηκεδὼν *Henisch.* s Ἀμείλιχοι *Henisch.* t Κακοσιτίη, στομάχῳ δὲ κακοσιτίη (in dativo) *Petit.* emend. u Ἀήθειη (in nominativo) *Petit.* emend.

optimè, sed quæ naturaliter habent, in contrarium mutata sunt: & omnia gravatim [1] ferunt: fugaque adest, & odium alimentorum. in interscapulis præterea dolor inhæret: sed longe major si edant, devorentque. fastidiunt, animi pendent, visus hebetatur, aures sonant, caput gravatur, membra torpent, crura, brachiaque resolvuntur, palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moveri, aliàs aliò huc atque illuc sese ferri existimant, seu stent, seu jaceant, quemadmodum a ventorum flatu [2] arundines aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam rejiciunt. quando verò & in biliosis redundat bilis, istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt, etsi a cibis sitire videntur, vigilant, tardi sunt, dormitant. non verò tamen somno: ii qui sopore gravi, *quem κῶμα Græci appellant*, occupantur, similia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes, animo consternati, meticulosi, quieti, repentè tamen irascentes, valde melancholici. nonnunquam enim in melancholiam, *id est atram bilem*, id genus ægrotantes inciderunt. talem utique stomacho impartiente animæ affectum esse oportet. verum homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc gravissima vitia fiunt, stomachum esse causam opinantur. magnum autem ad ea quæ dico probanda testimonium cordis contiguitas est, ubi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmone cor sedet: horum autem medium stomachum conjungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor cardialgia dictus excitatur, & resolutio, & morbi melancholici. nempe morbi causæ & aliæ sunt plurimæ: præcipua verò, pus multum a ventre per stomachum effusum. familiare est etiam id vitium illis qui tenui victu & duriore coacti sunt uti: quin etiam illis, qui, ut erudiantur, laborant, & ejus causa multa perferunt, quibus inest divinæ scientiæ cupiditas: qui cibi parsimonia & vigiliis macerantur, qui doctos sermones & res graves meditantur, qui victum pleniorem & varium contemnunt, sed famem pro alimentis habent, pro potu aquam, & [3] in somnis vigilant: [4] quibus molle cubile est nuda humus, stragula vestis, ignobilis, tunica lacera: ipsorum vero tectum est communis aër: [5] divitiæ autem adeptio atque usus divinæ sapientiæ. hæc utique ipsis eruditionis amore bona comparantur. quumque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt, id vitæ tantum, [6] non saturandæ famis, neque potum vini causa assumunt. non eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio, non corporum exercitatio, nec carnium circumpositio. a quo enim disciplinæ amor non avocet? a patria, a parentibus, a fratribus, a se ipsis usque ad mortem. his igitur corporis macies adest, decolor facies: & in juventa senescunt, & ob contemplationem [7] stupidi habentur: animo autem severi, non ridentes, immites sunt. [8] atqui ob Stomachum erga cibos malè affectum, cito satiantur cibo usitato, vili & ad manum. variis autem dapibus non sunt assueti,

H &

[1] Ferè *Henisch.* [2] Harundines *Henisch.* [3] In somno insomnia *Petit.* [4] Quibus molle est cubile humi sine stragulis, vile indumentum, tunica &c. *Henisch.* [5] Divitiæ autem, divinæ intelligentiæ, atque copiarum abundantiæ usus. hæc utique &c. *Henisch.* [6] Non ut cibis satientur, sed ut vitam sustineant duntaxat. non vino indulgent: non exhilarantur: non vagantur & obambulant, non exercent corpora: non fiunt carnulentiores. a quo &c. *Henisch.* [7] Leves, temerarii *Petit.* [8] Stomachus quoque iis malè erga cibum affectus est: ac celeriter assuetoque satiantur: eoque vili & ad manum, quòd variis dapibus non sunt assueti, & erga &c. *Henisch.*

ὄκνος δὲ πάντων γευμάτων. ἢν δὲ καὶ λάβωσί τι τῶν ξείνων, βλάβη. ἀποστρέφει εὐθὺς ἐς πάντα. [a] οἱ δὲ ἐστι στομάχου χρονίη νοῦσος, φλεγμοναὶ [b] δὲ καὶ ῥεύματα, καὶ καρδιωγμὸς, ἢ πόνος, στομαχικὸν οὐ κικλήσκεται πάθος. θέρος ἄγει τήνδε νοῦσον ἔνθα καὶ πέψιος καὶ ὀρέξιος, καὶ πάντων ἀδυναμίη. ἡλικίη δὲ γῆρας, εἰσὶ καὶ δίχα πάθεος διὰ τὸ τοῦ βίου τέλος καὶ ἡ ὄρεξις ἐς τέρμα [c] ἥκει.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Περὶ Κοιλίης Διαθέσιος.

Κοιλίη σπλάγχνον πεπτήριον κάμνει τὴν [d] πέψιν, ὁκότε διάῤῥοια τὸν ἄνθρωπον ἴσχει· καὶ ἔστιν ὑγρῆς τροφῆς ἀπέπτου ἡ διάῤῥοια· [e] ἀλλ' ἢν μὴ ἐπὶ σχεδίου τῆς αἰτίης γίγνοιτο τόδε ἐς μίαν ἢ δευτέρην ἡμέρην μούνην· πρὸς δὲ, καὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀσθενέει, ἀτροφίῃ τοῦ σκήνεος. χρονίη νοῦσος ἡ κοιλιακὴ γίγνεται, ἀπονίῃ τοῦ πέσσοντος θερμοῦ, καὶ ψύξι τῆς κοιλίης· εὖτε λύεται μὲν ἐς θερμὸν ἡ τροφή· ἀλλ' οὐκ ἐκπέσσει θερμὸν, οὐδὲ ἐς χυμὸν οἰκεῖον τρέπει, ἡμιτελέα δὲ λείπει ἀδρανείῃ τοῦ τέλεος· ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τῆς ἐργασίης ἐς κακὸν ἀλλοιοῦται καὶ χροιῇ, καὶ ὀδμῇ, καὶ [f] συστάσει. λευκὴ μὲν γὰρ καὶ ἄχολος ἡ χροιή· κάκοδμα δὲ καὶ βορβορώδεα· [g] ὑγρὴ δὲ καὶ ἀσύστατος ἀπεψίῃ· μοῦνον δὲ ἀρετὴν ἴσχουσα τῆς πέψιος τὴν ἀρχήν· διὰ τόδε φυσώδεες ἐς τὴν γαστέρα ἐρυγαὶ ξυνεχέες, κακώδεες. ἢν δὲ καὶ κάτω [h] περήσωσι, τρύζει μὲν τὰ ἔντερα, φῦσαι δὲ διεξιᾶσι δασεῖαι, [i] ὑγραὶ, ἀργιλλώδεες· φαντασίαι δὲ ἐπ' αὐτέοισι ὡς [k] διεκθέοντος ὑγροῦ. πόνος τῆς κοιλίης βαρὺς ὁκοῖον νύγμα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· ἰσχνὸς δὲ καὶ ἄτροφος ἄνθρωπος, ἄχροος, ἀδρανὴς, οὐδέν τι πρῆξαι τῶν συνήθων εὔπορος. ἀλλὰ κὴν [l] βαδίζῃ, λύεται τὰ μέλεα, φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι. ἀτροφίῃ γὰρ, κοιλοκρόταφοι. ἐπίφλεβοι δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι. οὐ γὰρ οὐ πέσσει μοῦνον ἡ νοῦσος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐς τὸν ὄγκον ἀναδιδοῖ. δοκέει γάρ μοι οὐ τῆς πέψιος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς [m] ἀναφορῆς τὸ πάθος ἔμμεναι· ἢν δὲ καὶ ἐπ' [n] αὐξήσει ἡ νοῦσος γίγνηται, ἄγει καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐς τὴν κοιλίην πάλιν, εὖτε ἤδη ἡ τηκεδὼν τῆς [o] ἕξιος. αὐαλέει δὲ τὸ σῶμα, αὐχμηρὴ δὲ τὴν ἐπιπολὴν, ἀνίδρωτες, κοιλίη ἄλλοτε περιφλεγὴς ὡς [p] ἀπ' ἄνθρακος. ἄλλοτε δὲ ὡς ἀπὸ κρυστάλλου [q] ψυχροστεγής. ὁκότε δὲ καὶ αἷμα τοῖσι ἐσχάτοισι ἐν [r] σκυβάλοισι ἐπιῤῥέει ξανθὸν, ἄκρητον, ἀμιγὲς, ὡς δοκέειν φλεβὸς στόμιον ἀνεῷχθαι. ἀνεσθίει γὰρ τὸ δριμὺ τὰς φλέβας. μήκιστον καὶ δυσαλθὲς κακὸν, καὶ γὰρ ἢν δοκέῃ πεπαῦσθαι ἄνευ φανερῆς προφάσιος, παλινδρομέει αὖθις, ἢν ἤδη καὶ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ, παλίνορσος ἥκει. ἐς περίοδον γοῦν ἥδε φοιτῇ. γέρουσι ξυνήθες τὸ κακὸν, καὶ γυναιξὶ μᾶλ-

A & erga omnes cibos pigri sunt. quod si aliquem inusitatum [1] acceperint, læduntur, omnes alios protinus aversantes. iste est stomachi longus morbus. inflammationes verò, destillationes, *καρδιωγμὸς, id est oris ventriculi morsus*, aut dolor, Stomachalis affectus non dicitur, hunc morbum æstas affert: quando & concoctioois & appetitus, & omnium est impotentia. inter ætates verò senecta, quibus & absque morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum pervenit.

CAPUT SEPTIMUM.

De Affectu Ventriculi.

B Ventriculus concoctioni destinatum viscus, in concoquendo laborat, quum *διάῤῥοια id est alvi profluvium*, hominem premit. & est liquidi alimenti inconcocti profluvium: nisi a recenti & proxima causa unum aut alterum tantum diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, unde longus morbus efficitur, *κοιλιακὸς* dictus, *Latine ventricularis dici potest* ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigusque ventriculi: quum liquescit quidem a calore alimentum, sed non concoquit calor, neque in succum C proprium vertit, semicoctum imperfectumque relinquens, quum perfectionem assequi non possit: id verò concoctione destitutum ad pravum commutatur & colore, & odore, & consistentia. albus est enim bile privatus color: olida excernuntur & lutulenta: liquida & inconsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modo atque principium coctionis præ se ferens. hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui, tetri odoris. quòd si deorsum penetrent, strident intestina, flatus crumpunt asperi, humidi, argillosi. videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere. dolor ventriculi gravis est, aut subinde punctiones referens: D gracilis verò & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil ex negotiis usitatis valenter efficiens: sed quum ambulat, membra labascunt, temporum venæ exertæ sunt. siquidem ob alimenti penuriam tempora habent coocava, atque in omni corpore venæ insignes apparent. non modo enim morbus iste non concoquit, verùm statim neque io molem corporis distribuit. nam haud solum concoctionis, sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur. porro si in incremento morbus sit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea jam est corporis eliquatio, os est E aridum, superficies squalida, nihil sudant: ventriculus nonnunquam ut ab ardenti carbone peruritur, aliàs tanquam a [2] crystallo conglaciatur. interdum verò sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in dejectionibus flavus defluxit, purus, non permixtus: ut venæ ostiolum patefactum esse videatur. acredo namque venas exedit. longissimum & difficulter curabile vitium est. etenim si absque manifesta causa desiisse videtur, iterum invadit, ubi & ex levi errore jam denuo suboritur. per circuitum igitur morbus iste revertitur. senibus hoc malum familiare est, & mulieribus F magis

a Ἠδὶ in Crassus legit *Petit.* emend. b Τὶ *Henisch.* c Ἥκει *Henisch.* d Antiqui πέψιν pro πέψιν usurpabant. *Petit.* e Ab his verbis usque ad voces εὖτε λύεται una est periodus. deleantur igitur puncta inscitia librariorum inserta. *Petit.* f Συστάσει *Henisch.* g Crassus videtur legisse ὑγρὴ δὲ οὖσα καὶ ἀσύστατος ἀπεψίῃ. *Petit.* emend. h Περήσωσι Henisch. i Ἀγραὶ, ἰλυώδεες *Petit.* emend. Nisi quis malit σπυρώδεες, ex quo factum ἀργιλλώδεες uti Hipp. lib. 1. Epid. const. 3. flatus autem σιγώδεας appellat ἀψόφους, qui nullum exeundo strepitum edunt. quales Romani *visium* dixerunt; idemque in aliis linguis nomen obtinent. sed Græcis una voce βδέσμα vel βδέσμιν dicitur. *Petit.* k Διεκθέοντος *Henisch.* rep. in MS. l Βαδίζῃ *Henisch.* m Ἀναφορὴ idem quod Ἀνάδοσις i. digestio: πέψις enim coctionem significat. *Petit.* n Αὐξήσει *Henisch.* o Ἕξιος *Henisch.* p Ἐπ' *Henisch.* & *Gorpyl.* rep. in MS. q Ψυχροστεγὴς *Henisch.* *Crassus* videtur legisse ψυχροπαγής: quod magis convenit κρυστάλλῳ, quo nomine Græci Glaciem vocant. præterea ψυχροστεγὴς non reperitur, sed ψυχροπαγής. *Petit.* r Κυμβάλοισι *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS.

1 Inusitatum cibum *Henisch.* 2 A glacie *Petit.* emend.

μᾶλλον, ἢ ἀνδράσι. παιδίοισι δὲ διάῤῥοια μὲν ξυνεχὴς, ἐφημέρῳ ἀκρασίῃ τροφῆς. ἀλλ' οὐ κοιλίης κύτεϊ ἡ νοῦσος. τίκτει δὲ θέρος, τῶν ἄλλων ὡρέων μᾶλλον· μετόπωρον δεύτερον, χειμὼν δὲ ὁ ψυχρότατος, ἢν ᵃ ἀγχοῦ σβέσι τὸ θερμὸν ἥκῃ· ἐπὶ χρονίῃ δὲ νούσῳ, καὶ ἥδε, καὶ δυσεντερίη, καὶ λειεντερίη τίκτεται. ἀλλὰ καὶ χανδὸν ψυχροποσίη κοτὲ ξυνέστησε τὴν νοῦσον.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Περὶ Κωλικῶν.*

Κωλικοὶ δὴ κτείνονται εἰλεῷ καὶ στρόφῳ ὀξέως. πάνυ μὲν οὖν αἴτια μυρία ἴσχει τῆς διαθέσιος· σημήϊα, βάρος μὲν ἐπ' ἀσιτίῃ, ἐνθάδε τὸ πάθος. μάλιστα δὲ κρατέει, ὄκνος πουλύς· νωθέες, ἀπόσιτοι, ἰσχνοὶ, ἄγρυπνοι, οἰδαλέοι πρόσωπα· ἢν μὲν πρὸς τῷ σπληνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι. λευκόχλωροι δὲ, ὁκόσοι πρὸς ἥπατι, ξυμπαθείῃ τῶν ἄγχιστα σπλάγχνων· ἢν δὲ προσαίρωνται τροφὴν, καὶ ἐπὶ σμικρῇ καὶ ἀφύσῳ κάρτα φυσώδεες, καὶ προθυμίη μὲν ἐς διαπνοίην, ᵇ ἀδιέξοδοι δὲ φῦσαι, ἐρυγαί τε ἄνω ᶜ βιώμεναι, ἀτὰρ καὶ αἵδε ἀτελέες. ἢν δέ τῃ περήσῃ βίῃ, φῦσαι βρομώδεες μὲν αἱ ἄνω, καὶ ὀξυρεγμιώδεες· νεφρὸς καὶ κύστις ξυμπαθείᾳ πόνου, καὶ ἰσχουρίη, τουτέοισι ἄλλα ἀντ' ἄλλων. θαῦμα δὲ τουτέων μέζον, ἐς ὄρχιας καὶ κρεμαστῆρας ἀδόκητον ἄλγος ἐπιφοιτῇ· πολλοὺς τῶν ἰητρῶν ἥδε ἡ ξυμπαθείη λήθει. καὶ γὰρ καὶ ἐξέταμόν κοτε, τοὺς κρεμαστῆρας, ὡς ἰδίην ἔχοντας αἰτίην. ἀλλὰ γὰρ καὶ τουτέοισι ᵈ ἀντ' ἄλλων ἄλλα. γίγνονται δὲ καὶ ἀπόγονοι τοῦδε νούσου, ἀποστάσιες μὲν καὶ ἕλκεα οὐκ εὐήθεα. ὕδρωψ δὲ καὶ φθίσιες, ἀναλθέα. ἐπὶ γὰρ ψύξει καὶ χυμοῖσι παχέσι καὶ φλέγμασι ᵉ πολλῷ κολλώδεσι ξυνίσταται ἡ νοῦσος· ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ ᶠ ὥρῃ. ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ χώρῃ, καὶ χείματι καρτερῷ.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Περὶ Δυσεντερίης.

Ἐντέρων τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ, ᵍ χολάδες ἐπίκλην· ἀπὸ δὲ τουτέων τὰ κάτω παχέα καὶ σαρκώδεα μέσφι τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐθέος ἐντέρου. ἐγγίγνεται οὖν ἐν ἅπασι ἕλκεα· δυσεντερίη δὲ τῶνδε τῶν ἑλκέων, αἱ ἰδέαι. διὰ τόδε ποικίλαι ἔασι αἱ νοῦσοι. τὰ μὲν γὰρ ʰ ἐπιπολῆς ξέει ἔντερα, ἀναδορὴν μούνην ποιεύμενα, καὶ ἔστιν ἀσινέα. ἀτὰρ δὲ ἀσινέστερα πολλὸν, ἢν τὰ κάτω ᾖ τὰ πάθη· ⁱ ἄλλη δὲ εἰ σμικρῷ μὲν ἔτι βαθύτερα τὰ ἕλκεα, οὐκ εὐήθεα δὲ καὶ τάδε. ἀλλὰ βαθέα καὶ οὐχ ἱστάμενα, ἀλλ' ἐσθιόμενα, ᵏ ἀδενώδεα, ˡ ἕρποντα, καὶ ἐπισφακελίζοντα, θανατώδεα. ἀτὰρ καὶ φλέβια ἐπὶ

a Ἄγχι Henisch. b Ἀδιέξοδοι Henisch. rep. in MS. c Μωύμεναι Henisch. rep. in MS. d Ἄλλα ἀντ' ἄλλων Henisch. rep. in MS. e Πολλοῖς Petit. emend. f Ὥρῃ Henisch. rep. in MS. g Χολάδες Henisch. rep. in MS. h Supple Ἕλκεα Petit. i Ἄλλῃ cum ι subscripto (est enim adverbium) Petit. emend. k Ὀδυνώδεα, dolentia Petit. emend. l Ἕρποντα &c. Henisch.

A magis quam viris. pueris autem ventris effluvium assiduum est, ob quotidianam cibi intemperantiam. [1] sed non ventriculi debilitate morbus advenit. ex anni temporibus æstas hoc malum sæpius affert, secundò autumnus: deinde hyems frigidissima, si proximè ad extinctionem calor deveniat. diuturnum quoque morbum & affectus iste, & difficultas & lævitas intestinorum consequuntur. verum & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

CAPUT OCTAVUM.

B *De Colicis* id est *Intestini plenioris morbo laborantibus.*

Colici sane volvulo & stropho, *id est torminibus* celeriter necantur. longè plurimæ sunt hujusce morbi causæ. signa verò hæc sunt: gravitas in jejunio, [2] ubi affectus maximè urget: pigritia multa adest, tardi sunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. quod si prope splenem ægrotet colon, *id est laxius intestinum*, colorem habent nigrum cum viridi mixtum: album verò cum viridi, si prope jecur. ab his enim proximis visceribus malum communicatur. sin autem cibum acceperint quantumvis paucum, & flatu vacantem, C mirum in modum tum inflantur, & difflandi quidem cupiditas eos incessit, sed inferius exitus intercluditur: superius vero ructus violenter tentati, neque ipsi finem assequuntur. si qua verò parte flatus vi erumpunt, virosi planè odoris sunt, sursum petentes, & acidos ructus excitantes. renes & vesica in partem hujus doloris adducuntur: & urina cohibetur. istis alia pro aliis accedunt. miraculum autem his majus est, quod in testes & cremasteras, *id est suspensores*, inopinatus dolor invadit. non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto est: siquidem nonnunquam D & suspensores exsecuerunt, propriam morbi causam eos continere opinati. quocirca & his pro aliis alia fiunt. ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abscessus & ulcera non mitia, aqua inter cutem & phthisis, morbi insanabiles: nam a frigore & crassis humoribus, & longè glutinosa pituita propositi intestini [3] dolor exoritur. quin etiam & ætate & tempore, & regione frigida, & aspera hyeme provenit.

CAPUT NONUM.

De Dysenteria id est *Difficultate Intestinorum.*

E Superiora intestina ad cæcum usque tenuia sunt, & χολώδεα, *id est biliosa*, atque inde *Græcè* χολάδες nominantur. post hæc inferiora, usque ad intestini recti initium crassa & carnosa sunt. in omnibus ulcera fiunt. dysenteria verò est horum ulcerum species: idcirco & varii existunt morbi. aliqua enim superficie tenus intestina radunt, excoriationem tantùm facientia, & innoxia sunt: sed longe innocentiora, si in inferioribus intestinis consistant. alia paulò etiam profundiora ulcera; verùm neque hæc F immitia sunt. alia profunda, non uno loco manentia, sed exedentia, glandulosa, serpentia, & sphacelum inferentia, mortifera sunt. venulæ quoque in

[1] Non ventriculi tergoribus *Petitus* legit in versione Crassi. verum *nobis* non constat. nam legimus in ventriculi debilitate. *melior tamen hæc versio*, sed non ipsius ventriculi corporis morbus est, *Petito* videtur. & tunc κύτος id, quod Græcis ὄγκος, significat. [2] (Quando quis se a cibis abstinet) *Henisch.* inserit. [3] Morbus *Henisch.*

ἐπὶ τῇσι νομῇσι γίγνονται [a] περίβρωτα, ἐν τοῖσι ἕλκεσι καὶ στάξιες αἱμοῤῥαγίας [b] τὸ μέζον. ἄλλο εἶδος ἑλκέων, ὀχθώδεα, τρηχέα, ἀνώμαλα, τυλώδεα, ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον οὔνομα. [c] δυσαλθέα τάδε. οὔτε γὰρ ὠτειλὴν ῥηιδίως ἴσχει, ῥηΐτερόν τι γὰρ λύονται. αἰτίαι δὲ δυσεντερίης μυρίαι, ἐπίκαιροι δὲ, ἀπεψίαι, ψύξιες συνεχέες, δριμέων προσάρσιες, [d] μυττωτῶν, κρομμύου αὐτοῦ, [e] σκορόδου, κρεῶν παλαιῶν, δριμέων ἐδωδή. ἐφ' οἷσι ἀπεψίη, ὑγρὸν ἄηθες, [f] κυκεὼν, ἢ [g] βρυτίων πόμα, ἢ [h] οἷα κατὰ χώρην ἑκάστην ἀντὶ οἴνου γίγνεται δίψεος ἄκεα. ἀτὰρ καὶ πληγὴ, καὶ ψύξις, καὶ ψυχροποσίη, τίκτουσι ἕλκεα. αἱ δὲ ἐκκρίσιες καὶ τὰ ξυνιόντα τοῖσι ἕλκεσι ἕτερα καὶ ἕτερα, ἐπ' ἄλλοισι καὶ ἄλλοισι. ἢν μὲν γὰρ ἐπιπολῆς ἔῃ, ἄνωθεν μὲν λεπτὰ, χολώδεα, ἄνοσμα, πλὴν ὁκόσον ἀπ' [i] ἐντέρων. τὰ δὲ ἀπὸ τῆς νήστιος, καταχορέα μᾶλλον, κροκώδεα, κακώδεα· τὰ δὲ, καὶ ξὺν τῇ τροφῇ λελυμένῃ μὲν, ἀλλὰ τρηχέῃ. ἄλλοτε κάκοδμόν ἐστι, [k] τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδών· ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον ἡ ὀσμή· ἀπὸ δὲ τῶν κάτω ἐπὶ τοῖσι ἕλκεσι, ὑδατώδεα, λεπτὰ, ἄνοσμα· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα, ἰχωροειδέα, ὑπέρυθρα, οἰνώδεα. ἢ ὅκως κρεῶν πλύμα. ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι· καὶ τάδε ὑγρὰ λελυμένα τῷ περιῤῥόῳ, ἄχολα, ἄνοσμα· ἢ ξυνεστῶτα ξηρὰ ἐξίασι, ὀλισθηρὰ τῷ περιῤῥόῳ· ἢν δὲ μέζω καὶ λειότερα ᾖ τὰ ἕλκεα, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω, χολώδεα, καὶ [l] ἀφ' ὧν καὶ δι' ὧν [m] ἔρχεται. καὶ γὰρ τὴν ἕδρην δάκνει. δριμέα γὰρ ἡ χολὴ, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἢν ἀφ' ἕλκεος· καὶ ἡ χολὴ δὲ πίων ὅκως λίπος. ἐπὶ δὲ τοῖσι βαθυτέροισι τοῖσι κάτω, αἱμάλωψ παχὺς σὺν φλέγματι, [n] σαρκοειδέα, οὐ κάρτα πίονα, ξυσματώδεα ὡς ἀπ' ἐντέρων [o] εἶναι. ἀτὰρ καὶ ὅλα συμμέμικται μέλεα· φέρεται λευκὰ, παχέα, μυξώδεα, στέατι ξυγκοπέντι ἴκελα ξὺν τῷ περιῤῥόῳ. τάδε μέντοι ἀπὸ τοῦ εὐθέος τοῦ προμήκεος ἐντέρου. ἄλλοτε δὲ μυξώδεα μοῦνον, ὀδαξώδεα, σμικρὰ, στρογγύλα, δακνώδεα, ἐξαναστάσιας [p] πυκινὰς, καὶ προθυμίην ξὺν ἡδονῇ [q] ποιεύμενα· ἐκκρίσιας δὲ κάρτα σμικρὰς· [r] τεινεσμὸς τῷδε ἡ ἐπίκλησις. ἀπὸ δὲ τοῦ [s] κωφοῦ φέρονται καὶ σάρκες ἐξέρυθροι καὶ μεγάλαι, περιγραφὴν πολλὸν μέζονα ἔχουσαι· βαθέα γίγνεται τὰ ἕλκεα, καὶ αἷμα παχὺ, τρυγῶδες· τάδε κάκοδμα τῶν πρόσθεν

A in hisce ulcerum pastionibus circumrosæ apparent & in his ulceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur. alia est species ulcerum, quæ oris tumentibus aspera sunt, inæqualia, callosa, ut in ligno [1] gemmam dicimus. id genus ulcera vix medicabilia sunt. neque enim cicatricem facilè contrahunt, & facilius aperiuntur. dysenteriæ causæ plurimæ sunt: principes autem cruditates, refrigerationes assiduæ, acrium ciborum assumptio, obsonii quod μυττωτὸς vocatur, *Latini moretum dicerent*, cepæ ipsius, allii, carnium vetustarum, acrium esus: a quibus postea cruditas supervenit. super hæc humidum aliquod insuetum, ut mixtura illa, quæ κυκεὼν dicitur. aut potio ryteon [2] appellata. B aut qualia in singulis regionibus loco vini fiunt contra sitim remedia. plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus intestina exulcerant. excrementa verò, & quæ cum ulceribus sunt, alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. nam si in superficie sint, ex superioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum, qui ab intestinis fit, odorem: jejuni autem intestini excrementa, puriora, crocea, mali odoris: aliqua verò & cum alimento liquato quidem, sed aspero exeunt. at modò gravis odor ab ulcerum putredine fit, modò ut a solo stercore provenit. ab inferiorum autem intesti- C norum ulceribus aquosa, tenuia, sine odore feruntur. si profundiora ulcera sint, saniosa effluunt, subrubida, vinosa, aut instar aquæ in qua caro lota sit: & hæc modò sola, modò cum stercore. hocque liquidum est circumfuso humore dissolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, siccumque, sed ob humorem circumfluentem lubricum dejicitur. cæterum si majora lævioraque ulcera sint, & in superioribus intestinis, eorum ratione a quibus & per quæ transeunt, biliosa effunduntur. eadem enim vellicant: nam bilis acris est, eoque magis si ab ulceribus effluat. bilis verò & instar unguinis pinguis est. ex profundioribus autem ulceribus, D sed inferioribus cruenta manant, crassa, pituitosa, carnosa, non valde pinguia, ramentosa: utpote quæ ab intestinis abstrahantur. quin etiam & integræ intestinorum partes commixtæ sunt. excernuntur quoque & albida, crassa, mucosa, adipis concisæ similia, humore circumfusa: hæc utique a recto oblongo intestino feruntur. nonnunquam sanè mucosa tantùm, vellicantia, parva, teretia, mordaciaque egeruntur, crebrò surgere cogentia, & dejiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: sed quæ dejiciuntur valde pauca sunt. tenesmus huic vitio nomen est. [3] a cæco autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur, circumscriptio- E nem multò majorem habentes: in ipso enim [4] majora fiunt ulcera, cruor etiam crassus, fæculentusque emanat: & hæc omnia multo quam ante

a Περίβρωτα *Henisch*. rep. in MS. b Τὰ μέζω *Petit*. rep. in MS. *Mentel*. an τὰ μέζονα, supple, ἐστὶ, quæ ulcera majora sunt: (τὰ pro ἃ; ut sæpe apud Iones) *Petit*. hæret. c Δυσαλθέα *Henisch*. rep. in MS. δυσαλθέα, difficulter curabilia *Petit*. emend. d Μυττωτοῦ *Henisch*. Μυττωτὸς intriti genus est ex allio confectum acerrimi saporis. rectè *Crassus* moretum vertit. *Plautus* Alliatum (quod & mortarium dicitur apud *Donatum*) *Dioscorides* propriè intritum vocat, & ex allio & nigra oliva confici solitum tradit lib. 2. cap. περὶ σκορόδου. *Petit*. e Σκόρδου *Henisch*. rep. in MS. f Παρὰ τὸ κυκᾶν vel κυκᾶν miscere. Latine *Coctum* dicitur, *Galenus* mixturam cibi & potus esse dicit. vimque calefaciendi atque ex rebus calidis constitisse, ex ejus verbis patet. communis parandi modus est ex vino cum farina. plura vide apud Foesium ad Hipp. lib. 6. epid. Sect. 6. Sent. 7. *Petit*. g Γρυτίων *Henisch*. rep. in MS. Βρυτίων *Goupyl*. & *Petit*. emend. βρύτια vel βρύτεα vel βρῦτος (sic enim nuncupatum legit *Petit*) sunt juxta *Suidam* vinacei, qui ex uvis pressis superfiunt, quas flocces prisci Romani appellabant. varii sunt modi bryti parandi ut ex Athenæo patet. *Petit*. h Οἷα *Henisch*. rep. in MS. i Ἐντέρων *Henisch*. rep. in MS. k Locus mutilus, ita supplendus: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἴσχει, ἄλλοτε δὲ οὐκ ἴσχει. *sententia autem hujusmodi est*: alias graveolens est, (supple διαχώρημα secessus) & tunc putredo ulcera occupat. alias non occupat. vel sic. τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα ἄλλοτε δὲ ἴσχει. ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον ἡ ὀσμή. verbum ἴσχει referendo ad ὀσμὴ odor habet. *id est* se habet. *Petit*. emend. l Refer ad τοῖσι ἄνω. per ἀφ' ὧν duodenum intelligendum est, cui meatus biliaris insertus. per δι' ὧν reliqua tenuia intestina *Petit*. m Ἔρχε*) *Henisch*. n Quod signum est profundæ exulcerationis intestinorum, quodque Hippocrati lethale lib. 4. aph. 26. habetur. *Petit*. o εἶ*) *Henisch*. p Πυκινὰς *Henisch*. q Ποιεύμενα *Henisch*. r Τεινεσμὸς *Henisch*. & *Goupyl*. repp. in MS. s Κωφοῦ *Henisch*. & *Petit*. repp. in MS. ast κώλου *Petit*. emend. nam nusquam κωφὸς pro τυφλὸς legitur.

1 Nodum *Petit*. emend. ὄζος enim est nodus, item ramus a nodo prodiens. licet autem & gemma a nodo erumpit, non tamen ὄζος appellari solet, sed voce metaphoricâ, ὀφθαλμὸς, oculus: unde inoculare arbores, gemmas inserere. *Petit*. 2 Potius Bryteon ut in lib. 1. cap. 9. quæ potio ex vinaceis conficitur. *Henisch*. 3 A colo *Petit*. emend. 4 Profunda *Henisch*.

θεν μᾶλλον. ἐπὴν δὲ ἕρπῃ καὶ ἐσθίῃ τὰ ἕλκεα, καὶ ἴσχηται μηδαμᾶ ἐπὶ [a] μηδὲν, ἄνωθεν μὲν πρὸς τοῖσι χολώδεσι τοῖσι κατακορέσι, κροκώδεα, καὶ ἔπαφρα, τρυγίζοντα, καὶ μέλανα, ἰσατώδεα, πρασοειδέα, παχύτερα τῶν πρόσθεν, κακώδεα, ὅκως ἡ σηπεδὼν διαχωρέει. τροφὴ νῦν ἀπεπτοτέρη, ὡς ὑπὸ ὀδόντων λάβρων τετριμμένη μοῦνον· ἢν δὲ τὰ κάτω ἀνεσθίηται, αἱμάλωπες μέλανες, παχέα, σαρκοειδέα, ἰξέρυθρα, [b] θρομβώδεα, ἄλλοτε μὲν μέλανα, [c] παντοίως ποικίλα, κάκοδμα, οὐ φορητὰ, ἀφίσιες τῶν ὑγρῶν ἀβούλητοι· [d] ἀπελύθη κοτὲ καὶ σύμπηκες ἄκρατον κάτω [e] πλεῦνα, ὅκως ὑγιὲς τὸ ἔντερον, καὶ δέος περιέχειν [f] ἀμφὶ ἐντέρου τοῖσι ἀγνοέουσι τοῦ πρήγματος. τὸ δέ ἐστι τοιόνδε. τῶν ἐντέρων ὅκως τῆς κοιλίης, χιτῶνες ἔασι δοιοί· ἀτὰρ καὶ ἀλλήλοισι ἐπιβάλλουσι οἵδε λοξοί. ἢν οὖν ἡ ἐπιπλοκὴ λυθῇ, ὁ μὲν ἐντὸς χιτὼν ἀποστὰς ἐς μῆκος, ἔξω χωρέει· ὁ δὲ ἐκτὸς, μίμνει μοῦνος, καὶ σαρκοῦται, καὶ ἐπουλοῦται, καὶ ἀλθέξονται, καὶ ζώουσι ἀσινέες. πάσχει δὲ τὸ κάτω μοῦνον, αἰτίη δὲ τῶν χιτώνων τὸ σαρκοειδές. ἢν δὲ αἷμα ἀπό τευ ἀγγείου φέρηται ξανθὸν, ἢ μέλαν, καθαρὸν ῥέει, ἀμιγὲς τροφῆς, ἢ σκυβάλων ἄτερ. [g] εἰ δὲ ἐπιπαγὲν ἐπιπεπτάνυτο πλατέσι ἀραχνίοισι ἴκελον. θρομβοῦται [h] ἢν ψυχθῇ. οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος ἔκκρισις· τῷ δὲ ῥοίζῳ πολλῷ ξὺν πνεύματι μέζων τῆς πρήξιος ἡ φαντασίη τῆς ἐκκρίσιος. γίγνεται κοτὲ καὶ ἐν κώλῳ πύου ἀπόστασις, οὐδὲν τι τῶν ἄλλων τῶν ἐντὸς ἑλκέων [i] ξυνοπρεπεστέρη. καὶ γὰρ τὰ σημεῖα καὶ τὸ [k] πύον καὶ [l] ἡ ἄλθεξις τῶν ἑλκέων, ἡ αὐτή. ἢν δὲ [m] ἐκκρίσιες σκληραὶ τῶν σαρκοειδέων ἔωσι τετριμμέναι τρηχέσι σώμασι ἴκελαι, ἡ ἀπόστασις οὐ τοῦ ἠθέος τρόπου. ῥέει κοτὲ πολλὸν ἀπὸ τοῦ κώλου ὕδωρ, δυσεντεριώδεα τρόπον. ὑδρωπας τόδε μυρίους ἐρρύσατο. τὰ μὲν ἕλκεα, ὡς ἑνὸς εἰπεῖν, τὰ ἐν τοῖσι ἐντέροισι, τοιάδε· ἀτὰρ ἥδε καὶ ἡ τῶνδε ἰδέη, καὶ αἱ ἀπὸ τῶνδε ἐκκρίσιες, ὁκόσας ἔλεξα. φράζω δὲ καὶ τὰ ξυμβαίνοντα ἑκάστοισι τῶν νοσεόντων, ἤν τε εὐήθεα, ἤν τε σινερὰ ἢ τὰ ἕλκεα. ἀθρόον μὲν οὖν εἰρήσθω, ἢν ἐπιπολῆς ἀναβρωθῇ, ἤν τε ἄνω, ἤν τε κάτω ἔῃ, ἄπυροι, ἄπονοι, ὀρθοστάδην ὑγιαζόμενοι, σμικρῇσι τῇσι διαίτῃσι ἑτεροίως. ἢν δὲ ἕλκος ἐγγένηται, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω, στρόφος δακνώδης, δριμὺς, ὡς ἀπὸ χολῆς θερμῆς σμικρῆς, ἔμπυοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· τὸ δὲ πλέον, ἔμπυον. ἢ πέψιες ἡμιτελέες, οὐκ ἀπόσιτοι· ἢν δὲ τοῖσι κάτω ἕλκεα γένηται, πολλὸν ἐς ἀσινέστερα τῶν ἄνω· καὶ γὰρ τὰ ἔντερα πολλόν τι μᾶλλον τῶν ἄλλων σαρκοειδέα. ἢν δὲ κοῖλα καὶ ἀνεσθίοντα ἐς τὰ ἄνω γένηται, πυρετοὶ ὀξέες, ἀλαμπέες, ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ὑποβρύχιοι, περίψυξις, ἀποσιτίη, ἀγρυπνίη· ἐρυγαὶ κακώδεες, ναυτίη, χολὴ, ἔμετοι, σκοτοδίνη· ἢν δὲ πολλὴ μὲν ἡ φορὴ, χολωδεστέρων δὲ γίγνηται, ἐπίμονοι στρόφοι, καὶ ἄλλοι πόνοι μᾶλλον· ποτὲ, καὶ ἐκλύσιες δυνάμιος, ὑπολύσιες γουνάτων, καυσώδεες, διψαλέοι, ἀσώδεες, ναυτίη μελάνων, γλῶσσα ξηρὴ, σφυγμοὶ μικροὶ, ἄτονοι. [n] τουτέων ἀδελφὰ, ὁκόσα ἐπὶ τοῖσι κακοήθεσι ἕλκεσι ἔλεξα τὰ θανατώδεα. καρδιώσσουσι μέσφι λειποθυμίης· μετεξέ-

A ante dicta fœdius olent. cæterum postquam serpunt & exedunt ulcera, & nullo remedio ullo in loco coërceri possunt, a superioribus quidem non solùm exquisitè biliosa, sed & crocina, spumea, fæcem vini referentia, & nigra, isatidis & porri succum repræsentantia, antedictis crassiora, atque instar putredinis graveolentia dejiciuntur. alimentum nunc nimus coneoctum est, solum ut a dentibus voracius contritum. at si inferiora intestina ulceribus erodentur, guttæ cruoris atræ, crassa, carnosa, rubida, grumosa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida, non ferenda per sedem, expelluntur: humiditatumque exitus involuntarii B fiunt. nonnunquam oblongum quiddam in pluribus non discretum, instar sani intestini dejicitur: & ignaris rei suspicionem præbuit intestini. at negotium ita se habet. intestinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ sunt, & altera alteri obliquè superinjecta est. igitur quum earum connexio dissolvitur, interior tunica secundum longitudinem absistens foras egreditur: exterior sola intus remanet, & carnosa efficitur, & cicatrice solidatur: sanescuntque homines, & noxâ soluti vivunt. id verò inferius intestinum solum patitur. in causa est tunicarum carnosa substantia. quod si ex quopiam vasculo cruor emanet flavus, aut niger; purus, non C cum cibo aut stercore mixtus effunditur: verum concretum quiddam latis araneolis simile extenditur. in grumum enim, quum refrixit, obduratur: neque sanguinem excretum esse credideris. ob sonum autem multum cum spiritu major quam pro effectu est excretionis apparentia. interdum & in pleniore intestino purulentus abscessus efficitur, nulla novitate ab aliis internis ulceribus differens. etenim signa & pus & ulcerum medicatio, penitus eadem sunt. si res duræ, carnosæ, contritis asperisque corporibus similes excernantur, abscessus non benigni moris significatur. nonnunquam ex laxo intestino aqua multa dysenteriæ modo profluit, idque plu- D rimos ab hydropico morbo liberavit. ulcera quidem intestinorum (ut paucis dixerim) hujusmodi sunt. cæterum & ipsorum formæ, & ab ipsis purgamenta tot sunt, quot supra comprehendimus. quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus, seu placida, seu noxia ulcera sint. itaque collectim dictum esto, si exulceratio superficie tenus fuerit sive suprà, sive infrà, febrem non habent, nec dolorem: ac sine decubitu tenui victus ratione diversis modis sanescunt, siu ulcus altius descenderit, in superioribus quidem mordacia tormina & acria sunt tanquam a pauca calida bile. aliis atque aliis temporibus suppurant intestina: plerumque verò E suppurant, aut coctiones dimidiatæ sunt, cibos tamen non horrent. si inferiora ulcerata sint, longe superioribus sunt salubriora. hæc enim humiliora intestina multò carnosiora sunt aliis: sin cava & depascentia ulcera in superioribus grassentur, febres acutæ concitantur, non emicantes, in visceribus demersæ, extrema refrigerantur, cibus fastiditur, vigilia adest, ructus malè olent, nauseabundi sunt, bilis vomitus, vertigo. quumque multa expelluntur (ea verò biliosiora sunt) tormina, atque alii dolores magis perseverant. His accedit virium consumptio, genuumque resolutio: ardore æ- F stuant, sitibundi sunt & anxii, atra per nauseam rejiciunt, lingua est arida, pulsus pusilli, debiles. atque his germana sunt quotquot de perniciosis ulceribus mortifera exposui. oris etiam ventriculi dolore usque ad animæ deliquium torquentur. quidam

[a] Μηδενὶ *Henisch.* rep. in MS. [b] Θρομβώδεα *Henisch.* rep. in MS. [c] Παντοίως *Henisch.* rep. in MS. [d] Hæc observatio rara est & singularis. *Petit.* [e] Πλεύμονα *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἀμφὶ ἐντέρου τοῖσι ἀγνοέουσι τὸ πρῆγμα *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [g] Εἰ δὴ aliquando fortasse scriptum fuit. *Petit.* [h] Θρομβοῦται· γὰρ ἢν *Henisch. Goupyl.* & *Petit.* repp. in MS. [i] Ξυνοπρεπεστέρη *Henisch.* [k] Πύον *Henisch.* [l] Καὶ ἄλθεξις *Henisch.* [m] Ἐκκρίσιες *Henisch.* rep. in MS. [n] Τούτων *Henisch.* rep. in MS.

πηξέσπροι δὲ, οὐδὲ ἐς ἀνάκτησιν ἐπαλινδρόμησαν· ἀλλ' οὕτως ἐξέθανον. τάδε τὰ δεινὰ ξυνὰ καὶ τῇσι ἀπὸ τῶν κάτω ἐντέρων διαβρώσεσι· ἢν νέμηται μὲν τὰ ἕλκεα, ἄχρεος δὲ ἡ φορή· πλὴν ὁκόσον οἱ στρέφει καὶ οἱ πόνοι ὑπὸ τὸν [a] ὀμφαλὸν κάτω, ἔνθα τὰ ἕλκεα· ἰδέαι δὲ οὐδὲ τῶν ἐκκρίσιων, ὁκοίας ἔλεξα. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι πρώτοισι μικρὰ ᾖ, ἀνακωχὴ δὲ εἰς μακρὸν [b] ἡ νομῆς, ἄλλα ἐπ' ἄλλοισι ἕλκεα γίγνεται, τῶν μὲν [c] πρηυνομένων, ἄλλων δὲ κορυφουμένων, ὅκως ἐν θαλάσσῃ κύματα. τοιόνδε τὸ τῶν ἑλκέων χῦμα. ἢν δὲ καί κοτε ἐπαρκέσῃ μὲν ἡ φύσις, συνασκήσῃ δὲ καὶ ὁ ἰητρὸς, πέπαυται μὲν ἡ νομὴ, καὶ [d] θάνατον οὐκ ὀρρωδέει. σκληρὰ δὲ καὶ ἐχθώδεα μίμνει τὰ ἔντερα, καὶ [e] τῶνδε ἐς μακρὸν ἡ ἄλθεξις. αἱμοῤῥαγίη δὲ ἀπ' ἐντέρων, ἢν μὲν μεγάλης φλεβὸς ἢ [f] ἀρτηρίης ᾖ, ὠκὺς ὁ θάνατος. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν χεῖρα δυνατὸν ἔσω [g] ἐσμάσσεσθαι, καὶ τοῦ ἄλγεος θίγειν, ἢ φάρμακον αὐτῷ τῷ ἕλκει προσβάλλειν, καίτοι δὲ εἰ ἐπίσχοιτο ἡ αἱμοῤῥαγίη φαρμάκῳ, οὐκ ἀτρεκὴς τοῦ θανάτου ἡ φυγή. μετεξετέροισι γὰρ μεγάλης ἐσχάρης ἔκπτωσις, τῆς φλεβὸς τὸ στόμιον ἐς μέζον εὐρύνει, ἢν τε καὶ θρόμβοι ἔνδον ἐγγίγνονται καὶ μίμνουσι ἔσω, ἄφυκτος ἡ νοῦσος. χρὴ ὦν ἀρχομένῃσι αἱμοῤῥαγίῃσι ἀρήγειν. δήλη δὲ ὡς ἐπίπαν γίγνεται μέλλουσα, εἰ καὶ μὴ πάμπαν εὔσημος. [h] ἄση ξυνέσι, ἀπορίη, βάρος τοῦ τόπου, ἔνθα ῥήσσεται, ἐρύθημα τοῦ προσώπου, ἢν μηδέκω ῥαγῇ· κὴν μὲν ἡ φλὲψ νεόρραγης ᾖ, ὡς ἐπίπαν [i] μαλθάσσεται πάμπαν. ἢν δὲ πρόσω ἢ χρόνου, χαλεπώτερον καὶ βραδύτερον. τοιάδε μὲν τὰ [k] ἐν ἐντέροις ἕλκεα. γίγνεται δὲ θέρεος [l] ὥρῃ, δεύτερον φθινοπώρου, ἧσσον ἦρος, ἥκιστα χειμῶνος. καὶ διάῤῥοιαι μὲν παιδίοισι καὶ μειρακίοισι· δυσεντερίη δὲ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι· γῆρας δὲ δυσαλθὲς καὶ ἐς οὐλὴν χρόνιον. τὰ δὲ νεμεθόμενα γέρουσι, ἀήθεα· αὐτὰρ καὶ αἱμοῤῥαγίη ξύμφορος γήρᾳ.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Περὶ Λειεντερίης.

Ἢν ἐπὶ δυσεντερίῃσι καὶ ἕλκεσι [m] πλατέσι καὶ κάρτα βαθέσι τῶν ἄνω ἐντέρων οὐλαὶ ἐγγίγνωνται πυκναὶ, παχέαι, στερέμνιοι, τὰ σιτία ἐκ τῶνδε ἐς τὰ κάτω [n] διεκθέει, ὑγρὰ, ἀδιάκριτα τοῦ τροφίμου· τὸ γὰρ τῶν ἐντέρων ἀραιὸν δι' ὅπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει, ἐπέκλεισεν ἡ οὐλή. ἀτροφίη οὖν τὸν ἄνθρωπον ἴσχει καὶ ἀχροίη καὶ ἀτονίη, ἐπίκλησιν τὸ πάθος λειεντερίη ἴσχει τὸ ἐπὶ τῇ οὐλῇ λόγῳ τῶν ἐντέρων τοὔνομα. καὶ νῦν μὲν ἐξ ἑλκέων ἐστὶ τὸ πάθος· ἄλλοτε δὲ ἔντερα μὲν οὐλῆς οὐκ [o] ἴσχει· ἔθος δὲ καὶ μελέτη [p] διαῤῥυέειν ἐκδιδάσκει τὰ ἔντερα. τὸ

a Ὀμφαλὸν *Henisch.* rep. in MS. b Ἡ νομὴ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. c Πρηυνομένων *Henisch.* d Θάνατος *Henisch.* rep. in MS. e Τῶνδε *Henisch.* rep. in MS. f Ἀρτηρίη Henisch. rep. in MS. g Ἐσμάσσεσθαι Henisch. rep. in MS. h Κατὰ *Henisch.* rep. in MS. i *Petitus* Crassi versionem, imo & sui ipsius, quæ est, *si vena proxime rapta fuerit ut plurimum emollitur omnino*, improbat. dicit enim, *quorsum molliri venam ruptam dicat, quæ contra diligentissimè solidari debet? aut quid alvi laxationi cum ruptione venæ?* hinc mendum quoddam suspicatur, & ἀλθαίνεται *curatur, sanatur*, emend. ἀλθαίνεται pro ἀλθεῖν Ionice unde ἄλθεξις. k Τὰ ἐντέροις Henisch. l Ἦρος Henisch. & *Goupyl.* repp. in MS. m Πλαίσι Henisch. n Κάτω ταχέως διεκθεῖ Henisch. o Ἴσχει *Henisch.* rep. in MS. p Ἴσως διαῤῥέειν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

A dam verò neque ex eo deliquio in pristinum restituti sunt, sed in tali affectu vitam finierunt. hujusmodi calamitates & inferiorum intestinorum corrosionibus communes sunt, si depascantur ulcera. neque eorum depastionem compescere valemus, præterquam quod tormina doloresque sub umbilico inferius, ubi ulcera sunt, percipiuntur. formæ autem excrementorum tales sunt, quales supra posuimus. verum si inter initia, parva ulcera sint, in longumque tempus depastio producatur, alia aliis ulcera superveniunt, aliquibus mitescentibus, aliquibus in summum excrescentibus, quales enim B sunt in mari fluctus, talis est in ulceribus tempestas. cæterum si quando natura resistere potens fuerit, simulque & medicus supervenerit depascentia compescitur, mortisque timor removetur: intestina tamen dura, tumida, cicatricosaque remanent, & non nisi longo post tempore sanescunt. verum enimvero quum ab intestinis cruor erumpit, si ex magna vena aut arteria exeat, matura mors advenit. neque enim aut manum intromittere, doloremque attingere, aut medicamentum ipsi ulceri adhibere possumus. quin etiamsi medicamento sanguinis profluvium coërcetur, non propterea tuta est ac vera mortis evasio. quandoquidem nonnullis C magna eschara, *id est crusta*, decidens, venæ ostiolum patentius efficit. ubi verò & grumi intus concrescunt, intusque remanent, inevitabilis morbus est. incipientibus igitur sanguinis eruptionibus succurrere oportet. plerumque autem quum futuræ sunt, licet non admodum claris signis, tamen sese indicant. anxietas enim adest, & animi ambiguitas, gravitas in ea parte est quæ rumpitur: & facies rubet, si nondum ruptura facta est. sin autem vena proximè rescissa est, plurimum venter mollitur omnino: si satis temporis præteriit, difficilius atque tardius solvitur. hujusce qualitatis sunt intestinorum ulcera. præcipue autem nascuntur æstatis D tempore, secundò autumni, minus vere, minimè hyeme. pueris quidem & adolescentibus ventris profluvia contingunt: difficultas autem intestinorum, viris & juvenibus. senecta verò ægrè medicabilis est, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. at ulcera exedentia senibus inusitata, sanguinis verò profusio senectæ est conveniens.

CAPUT DECIMUM.

De Lævitate Intestinorum.

E Si a torminibus & ab latis valdeque profundis superiorum intestinorum ulceribus cicatrices crebræ, crassæ, solidæque contrahantur, stercora ex his deorsum liquida, ab alibi indiscreta prolabuntur. intestinorum enim raritas, per quam sursum versus alimonia discurrit, a cicatrice interclusa est. homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adest & infirmitas. affectus iste qui a cicatrice fit, λειεντερίης cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων *id est ab intestinis*. & nunc qui-F dem a cicatricibus morbus exoritur, alias verò intestina cicatricis expertia sunt: sed consuetudo & exercitatio intestina profluvium pati edocent. in

A τὸ γὰρ [a] ἐν τουτέοισι θερμὸν ἦν καταψυχθὲν κοτε μήτε [b] καταπέσσῃ, μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν [c] ἀναΐσσῃ, ἄκρατον δὲ ὑπ' ἀσθενίης ἔῃ, [d] διαδιδράσκει πᾶν ἔργον ἡ τροφή· ἀλλ' ἢν ὀνσχέδιος καὶ μὴ ἑδραίη γένηται ἡ κάθαρσις ἀλλὰ φαύλη, ἁπλοῦς ἔμετος ἀπὸ σιτίων ἔλυσε τὴν νοῦσον. ἢν δὲ πρὸς αἰεὶ χρόνῳ καὶ ἐν ἕδρῃ ἕζῃ ἡ αἰτίη τουτέων, οὐδὲν ὠφελέει. τίκτει δὲ καὶ χρονίη νοῦσος καὶ ὀρθοστάδην καχεξίη· ἀτὰρ καὶ ὕδρωπες κοτε ἐς τόδε ἀπέσκηψαν εὐτυχῶς, ἐς κακὸν μὲν ἐκ κακοῦ, ἀλλὰ κρέσσων ἡ διαδοχή.

B

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Περὶ Ὑστερικῶν.

Τῇσι γυναιξὶ ὑστέρη, ἀγαθὴ μὲν ἐς καθαρσιν καὶ τόκον· ξυμφορὴ δὲ νούσων μυρίων τε καὶ κακῶν. οὐ γὰρ ἑλκέων ἢ φλεγμασίης ἢ [e] ῥοῦ μοῦνον, ἀλλὰ κὴν ἐξαπίνης ὅλη ἄνω κινέηται, ὠκέως κτείνει. γεγράφαται μέν νυν ἐν ἄλλοισι, ὁκοῖα τῶν ἀπ' αὐτέων ἦν ὀλέθρια ὀξέα· τὰ δὲ χρόνια [f] ῥόος διπλόος, σκληρίη, ἕλκεα, τὰ μὲν ἄσινεα, τὰ δὲ κακοήθεα, πρόπτωσις ὅλης ἢ μέρεος. C ῥόος μὲν νυν ἐρυθρὸς ἢ λευκόχροος· ἰδέα δηλοῖ. ἐρυθρὸς μὲν ἢν αἷμα ξανθὸν, καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν, καὶ λεπτὸν, ἢ παχὺ καὶ πεπηγὸς, [g] οἷον θρόμβοι, ἢ λευκὸς ὡς ὕδωρ, ἢ ὠχρόξανθος ὡς χολή· παχὺς δὲ ὅκως ὑπόλεπτος, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. λευκὸς δὲ ὡς πῦον, ὁ δὲ ἀκρητὴς, ὡς λευκὸς ὀρρός· ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ τῷ πύῳ συνεκρέει. μυρίαι δὲ ἄλλαι παρὰ τὸ μᾶλλον τουτέων καὶ ἧσσον ἰδέαι. περίοδος δὲ ἄλλοτε μὲν ἡ [h] ἐπὶ μῆνα κάθαρσις, ἀλλ' οὐκ ἐς τὴν ἀρχαίην ξυνίσταται προθεσμίην. D οὐ πολλὸν μὲν τὸ αἷμα, [i] ἐν ἡμέρῃσι δὲ πολλῇσι ἐκρέει· ὀλιγήμερος δὲ ἡ διάλειψις, ἀλλὰ καθαρή. ἄλλος περιόδου τρόπος, ἐς προθεσμίην δὲ, καὶ οὐκ ἐς πλῆθος [k] περὶ πλεῖστον ἡ πρώτη κάθαρσις· δὶς δὲ καὶ τρὶς καθαίρονται ἀνὰ πάντα τὸν μῆνα. ἄλλη ἰδέη ἄσχετος μὲν ἡ ῥοὴ καὶ σμικρὴ ἐφ' ἡμέρης ἑκάστης, ἀλλὰ ἐς τὸν ὅλον μῆνα οὐ πάγχυ βαιή. οὐδὲ γὰρ ὑστέρη μύει τὸ στόμα, ἀλλὰ οἴγνυται, πάρεσιν ἐς ῥύσιν ὑγρότητος πάσχουσα. εἰ δὲ μήτε διαλείπει, μήτε σμικρὸν ἐκρέει, αἱμορραγίῃ [l] θνήσκουσι. σημήϊα δὲ πρὸς τῇσι χροιῇσι τοῦ ῥόου ἡ [m] χροιὴ τῆς [n] ἀνθρώπου· ἄγρυπνοι, ἀπόσιτοι, ἀσώδεες, E ἔκλυτοι ἐπὶ τὸ ἐρυθρὸν μᾶλλον, καὶ ὀδυνώδεες, καὶ [o] κάκοδμον ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ῥεῦμα· ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἧσσον ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. ὁ μὲν γὰρ λευκὸς κακίων ἢν μέζων που ἡ σηπεδὼν ἔῃ· ἄλλοτε δὲ ὁ ἐρυθρὸς ἢν ἀχραιὴν ἡ διάβρωσις. ἀθρόον δὲ εἰρήσθω, μέλας μὲν ἁπάντων [p] κακίων, πελιδνὸς δεύτερον, ὠχρὸς δὲ καὶ λευκὸς καὶ πυώδης, μακρότεροι μὲν, ἧσσον δὲ κινδυνώδεες. τουτέων δὲ αὐτέων ὁ ὠχρὸς κακίων μὲν, πολλὸν δὲ κρέσσων ὁ τῷ συνήθεϊ μεμιγμένος. F ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν καὶ τὰ τῆδε εἴδεα.

[1] in istis enim calidum quandoque refrigeratum est: ut neque concoctionem, neque digestionem moliatur: sed præ imbecillitate retinere non potest, omnemque elaborationem alimentum subterfugit. quod si ex tempore, & non stabilis sed levis momenti purgatio fiat, simplex a cibis vomitus morbum solvit. sin autem aliquo tempore prorogetur, & in sede firma istorum causa permaneat, nihil opis vomitus adfert. morbus quoque longus & malus habitus [2] qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. aqua inter eutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata est, in malum scilicet ex malo: sed melior est successio.

CAPUT UNDECIMUM.

De Uteri Morbis.

Mulieribus uterus ad purgationem & partum bonus est, sed morborum infinitorum malorumque acervum congerit. neque enim ulceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius est, verum etiam, si totus repentè sursum versus moveatur, celerem interitum affert. alibi quidem scriptum est, quinam ipsius morbi perniciosi acuti sint. diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, ulcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. fluor sane ruber aut albus est: forma declarat. ruber quidem, si sanguis flavus emanet: & hujus species: vel lividus, vel niger, & tenuis, vel crassus & concretus, ut grumi. albus, ut aqua, aut flavus cum pallido mixtus, ut bilis: crassus verò aut subtenuis [3] aut tenuis liquor, ἰχὼρ *a Græcis dictus*, & malè olens. albus item, ut pus: sed exquisitè albus, ut album serum. quin etiam gutta cruenta nonnunquam cum pure simul effluit: mille aliæ sunt secundum rationem majoris & minoris istorum species. circuitus verò modò est menstrua purgatio, sed non ad pristinum præscriptum diem revertitur: non multus quidem sanguis, sed per multos dies effluit paucorum autem dierum fit interpositio, sed omnino pura. alter est circuitus modus, sed ad certum diem: neque plurimi sanguinis est plerumque prima purgatio. bis autem ac ter purgantur per totum mensem. tertia est quoque fluoris species: indesinens quidem effluvium est, & singulis diebus modicum, sed in totum mensem summa fit non admodum modica. neque enim uterus ostium claudit, sed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. verum si neque intermittatur, neque parum effluat, ob sanguinis effusionem moriuntur. signa utique hæc sunt, præter humiditatis effluentis colores, ipsius hominis color: pervigilant; cibos oderunt, [4] anxietate vexantur. dissolvuntur in rubro profluvio magis, & dolore torquentur: & in ambobus quod effluit mali odoris est, sed modò magis modò minus. album enim profluvium pejus olet, si quando major adest putredo. aliàs autem rubrum, quum [5] levius debacchatur erosio. brevibus sanè dictum esto. ater fluor omnium pessimus est, deinde lividus: pallidus, albus, & purulentus, diuturniores quidem sunt, sed minus periculosi. ex his ipsis pallidus deterior quidem est, sed longè melior est ille qui cum usitato colore mixtus est, usitatus autem est ruber, ejusque spe-

[a] Ἐν τούτῳ ἄσι θερμὸν ἦν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [b] Καταπέσσειν ἄλλως καταπέσσουν Henisch. rep. in MS. καταπέσσουν Goupyl. rep. in MS. [c] Ἀναΐσσειν ἄκρητον. ἄλλως ἀναΐσσουν Henisch. rep. in MS. ἀναΐσσουν Goupyl. rep. in MS. [d] Διαδιδράσκει Henisch. [e] ῥοῦ Henisch. [f] Aliud ῥόος sive ῥοῦς, aliud καταμήνια. nam istud sanguis est secundam naturam singulis mensibus fluens: illud sanguinis vitiosi excretio est morbosa. Petit. [g] Οἷα Henisch. [h] Ionice pro ἐπιμήνιος, quod & ἐπιμήνιον dicitur. Latini menstrua & menses vocant. item γυναικεῖα eodem sensu: Latini muliebria Petit. [i] Ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι Henisch. [k] Ἐπὶ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [l] Θνήσκουσι Henisch. rep. in MS. [m] Χροιῇσι Henisch. rep. in MS. [n] Ἀνθρώπου Henisch. [o] Κάκοδμον Henisch. rep. in MS. [p] Κακίων Henisch. rep. in MS.

[1] Si enim quod in illis est calidum refrigeratum neque concoquat, neque ad distributionem incitetur, sed præ imbecillitate retinere non possit, omni confectione alimentum distribuitur. quod si ex tempore &c. Henisch. [2] Quem quis se erigendo ac stando comparavit, lienteriam peperit Henisch. [3] Aut tenuis Henisch. non habet. [4] Fastidiosæ sunt. Henisch. [5] Sævius Henisch.

εἴδεα· ἀτὰρ καὶ ἀσινέστεραι [a] ταύτῃσι αἱ ξυνήθεες· τὸ δὲ ἀληθὲς γεραιτέρῃσι κακίονες αἱ ἐρυθραί· ἥκιστα δὲ νεήνισι αἱ λευκαί. ἄλλος ῥόος λευκὸς, ἡ ἐπιμήνιος κάθαρσις λευκὴ δριμεῖα, καὶ ὀδαξώδης ἐς ἡδονήν· ἐπὶ δὲ τοῖσι καὶ ὑγρὸν λευκὸν, παχὺ, γονοειδέος προκλήσιος. τόδε τὸ εἶδος γονόρροιαν γυναικείην ἐλέξαμεν. ἔστι δὲ τῆς ὑστέρης ψῦξις, οὕνεκεν ἀκρατὴς τῶν ὑγρῶν γίγνεται· αὐτὰρ καὶ τὸ αἷμα ἐς χροιὴν λευκὴν ἀμείβει. τὴν γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον. τήνδε τὴν πάθην καὶ στόμαχος νοσέει καὶ ἐμέει φλέγμα· ἀτὰρ καὶ ἔντερα ἀμοιβὴν [b] ἴσχει, εὖτε τὴν διάρροιαν νοσέει. γίγνεται ἕλκεα καὶ ἐν ὑστέρῃ, τὰ μὲν πλατέα, κνησμώδεα, ἅπερ ἅλι, ὅκως ἀναδορή τις ἐπιπολῆς, [c] πύον παχὺ, ἄοσμον, ὀλίγον. εὐήθεα τάδε τὰ ἕλκεα· ἄλλα τουτέων βαθύτερα καὶ κακίονα, οἷς πόνοι σμικροὶ, [d] πύον ὀλίγῳ πλέον μᾶλλον, κάκοδμα, ἀλλ' ἔμπης εὐήθεα καὶ τάδε. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα γίγνηται, καὶ τὰ χείλεα τῶν [e] ἑλκέων ἀπηνέα, ἢ τρηχέα, ἰχὼρ τις κακώδης, καὶ πόνος τῶν πρόσθεν μέζων· ἀνεσθίει δὲ τὴν ὑστέρην τὸ ἕλκος· ἐξήκει δέ κοτε καὶ [f] ἀπολυθὲν σαρκίον μὴ ἐς οὐλὴν ἰὸν μήκιστον· κτείνει τόδε. χρόνιον γίγνεται κάρτα τόδε καὶ φαγέδαινα κικλήσκεται. ὀλέθρια δὲ τὰ ἕλκεα, ἢν πρὸς τοῖσι ἄλγος ὀξύνῃ καὶ ἡ ἄνθρωπος ἀπορῇ. σηπεδὼν δὲ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ῥέει οὔτι αὐτῇσι φορητὴ, ἀγριαίνει ψαύσεσί τε καὶ φαρμάκοισι, καὶ χαλεπαίνει [g] πᾶσι καὶ ἰητρείῃ· φλέβες δὲ ἐν ὑστέρῃ ἐς ὄγκον αἴρονται ξὺν πλείστοισι τῶν πέλας· [h] ἔστι δὲ πεπυσμένοισι οὐκ ἄσημον τῇ [i] ἀφῇ. οὐ γὰρ ἄλλως δῆλον· πῦρ δὲ καὶ ἄση τοῦ παντὸς καὶ σκληρίη ξύνεστιν, [k] ἥπερ τοῖσι θηριώδεσι θανατώδεα ὄντα ἕλκεα. αὐτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνον· ἄλλος καρκίνος, ἕλκος μὲν οὐδαμῇ, ὄγκος δὲ σκληρὸς, ἀτέραμνος· ξυμπταίνει δὲ τὴν ὑστέρην ὅλην, αὐτὰρ καὶ ἄλγεα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐφέλκει τὰ αὐτά· ἄμφω δὲ τὰ καρκινώδεα, καὶ χρόνια, καὶ ὀλέθρια· πολλὸν δὲ τὸ ἕλκος τοῦ ἀνέλκεος κάκιον, καὶ ὀσμῇ, καὶ πόνοισι, καὶ ζωῇ, καὶ θανάτῳ. ἐξίσταται κοτὲ τῆς ἕδρης ἡ ὑστέρη ὅλη, καὶ ἐπὶ τοῖσι μηροῖσι τῆς γυναικὸς ἵζάνει· ἄπιστος ἡ ξυμφορὴ, ἀλλ' οὐκ ἀθέητος ἡ ὑστέρη, οὐδὲ ἀγέννητος ἡ αἰτίη. ξυνδιδοῦσι γὰρ οἱ ὑμένες, οἱ πρὸς τοὺς λαγόνας, ὀχέες τῆς ὑστέρης ἐόντες νευρώδεες· οἱ μὲν κατὰ πυθμένα πρὸς τὴν [l] ὀσφὺν λεπτοί· οἱ δὲ κατ' αὐχένα ἔνθα καὶ ἔνθα πρὸς τοὺς λαγόνας· οἱ δὲ μάλιστα νευρώδεες, πλατέες ὅκως νεῶν λαίφεα. πάντες οὖν ξυνδιδοῦσι οἵδε, ἢν ἔξω ἡ ὑστέρη [m] αἴσσῃ. κτείνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ ἔκπλωσις ἥδε. γίγνεται γὰρ ἐπὶ ἀμβλωσμοῖσι καὶ σεισμοῖσι μεγάλοισι καὶ βιαίῳ τόκῳ· ἢν δὲ μὴ κτείνῃ, ἐς μακρὸν αἵδε ζώουσιν, ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ, καὶ τιθηνέουσαι ἔξω, καὶ [n] καυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην· δοκέει δέ κοτε τῆς διπλόης τῆς ὑστέρης ὁ ἔνδον ὑποζωκὸς χιτὼν, εὖτε ἀποσπᾶται τοῦ ξυναφέος. δοιαὶ γὰρ

αὖ-

A species. quin etiam & ipsis minus noxii sunt usitati: sed revera senioribus infestiores sunt rubri fluxus: [1] minimè autem puellis, quibus magis albi nocent. item altera est albi fluoris species, menstrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. in istis vero humor albus crassus, geniturae similis provocatur: hanc speciem *γονόῤῥοιαν γυναικείαν, id est fluxum seminarium muliebrem* appellavimus. est autem vulvæ refrigeratio: quamobrem humorum tenax esse non potest. quin etiam sanguinem in albidum colorem transmutat. vim enim ignis rubrificam non habet. id genus vitii & stomachus patitur, ideo & pituitam evomit.

B simili affectu & intestina laborant, quum profluvio, quod diarrhœa vocatur, ægrotant. in utero præterea ulcera suboriuntur, aliqua lata, puriginosa, tanquam sale inspersa; hæc sunt quædam superficiei excoriatio pus habent crassum, inodorum, paucum. ulcera hujusmodi mitia sunt. his caviora sunt ulcera & deteriora, quibus dolores parvi accidunt, pus paulò plus. gravius olent: nihilominus tamen hæc quoque placida sunt. [2] quod si altius penetrent, & labia dura asperaque fuerint, & sanies quædam olida exeat, & major sit quam in superioribus dolor, exedit vulvam ulcus, & nonnunquam caruncula quædam separata egreditur.

C neque ad cicatricem ulcus id ducitur, sed longissimo tempore hominem tollit. nam maximè diuturnum est. hujusmodi *φαγέδαινα* nuncupatur. nempe mortifera ulcera sunt, si præter ipsa dolor exacerbat, & mulier valde contristatur: & res putrida ab ulcere neque ipsis ægrotis tolerabilis emanat, efferaturque manuum attrectatione & medicamentis & quolibet genere medelæ exasperatur: venæ autem in utero turgent, & proximæ simul partes distenduntur. id verò perspicacibus Medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. cæterum ignis & anxietas totius & duritia simul, ut in feris ulceribus, insunt;

D quæ & ipsa mortifera sunt, nec non & cancri appellationem obtinent. at cancer neutiquam ulcus est, sed tumor durus & indomitus, qui unà totum uterum distendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in ulcere insunt, cancrum comitantur. hæc eadem vero cancerosa utraque sunt, & diuturna, & perniciosa. ulceratus autem cancer non ulcerato longè improbior est, & odore, & doloribus, & vita, & morte. nonnunquam integra vulva de sede sua egreditur, & mulieris feminibus insidet: incredibilis calamitas. sed neque inaspectabilis est uterus, neque ingenerabilis causa. relaxantur enim membranæ ilibus appensæ,

E quæ uteri sunt ligamenta nervosa: quæ in fundo sunt juxta lumbos gracilia, quæ in cervice hinc atque inde juxta ilia, maximè nervosa, lataque sunt: qualia [3] navigiorum vela cernuntur. omnes igitur hæ membranæ remittuntur, quum vulva foras procidit. plerumque sane hujus exitus mortem affert. accidit enim ex abortu & magnis concussionibus, & violento partu. at si non interficit, diu hæ vitam producunt, non visibilia videntes, extrà alentes uterum atque foventes. videtur autem nonnunquam duplicitatis uteri interius succingens tunica, quando a contiguo divellitur. geminæ namque

F mem-

[a] Ταυτῇσι Henisch. [b] πάσχει Henisch. & Goupyl. rep. in MS. [c] πῦος Henisch. rep. in MS. [d] πῦος Henisch. rep. in MS. [e] Ἑλκέων Henisch. [f] Ἀπολυθὲν al Petit. dividit. [g] πᾶσι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Ἐστὶ Henisch. rep. in MS. [i] ἀφῇ Henisch. [k] Corruptus hic locus, cujus restituendi spes in MS. melioribus, ac quos videre nobis contigit. Petit. [l] Ὀσφὺν Henisch. [m] Ἀίσσει Henisch. rep. in MS. [n] Βαυκαλῶσαι demulcentes propriè cantu Petit. emend. Βαυκαλᾶν propriè valet fovere molliter, atque in somnum cantu componere, quemadmodum nutrices pueros consueverunt. Hoc verbum *hic* ad uterum prolapsum, & extra prociduum venuste transfert Aretæus, quem miseræ mulieres diu sustinere ac fovere gremio, ut puerum, coguntur. *Petit.*

[1] Puellis verò minimè albi nocent. Henisch [2] Si vero altiora fiant & ulcerum ora immitia sint & aspera, sanies quædam tetri odoris, & major quam antea dolor existit. exedit autem vulvam ulcus &c. *Henisch.* [3] Linteum & pellem λαῖφος propriè significat. *Petit.*

* * αἴσχιος μῆνιγξ ἀπηλλαγμένη χιτῶνος· ὁ δὲ ἢν ἀφίστηται μὲν καὶ ῥεύμασι, ἀτὰρ καὶ ἐκτρωσμῷ καὶ βιαίῳ τόκῳ, εὖτε ἐπὶ τῷ χορίῳ προσπέφυκεν αὐτέῃ. ἢν γὰρ τόδε ἕλκηται βίῃ, συνεκπέφευγε [b] ὁ τῆς ὑστέρης χιτὼν, ἀλλὰ ἢν μὴ ἐκθάνῃ ἡ γυνὴ, παλινόρσως [c] τὸ αὐτὸ συνήφθη κατὰ στάθμην, ἢ σμικρὸν ἔξω φαίνεται· σκέπει γὰρ τοῖσι μηροῖσι ἡ γυνή. προπίπτει κοτὲ τὸ στόμιον τῆς ὑστέρης μοῦνον μέσφι τοῦ αὐχένος, ἀλλ' αὖθις εἴσω δύεται, ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑστέρη, θυμιήσι κακώδεσι. ἕλκει δὲ αὐτὴν καὶ ἡ γυνὴ, [d] ἢν ὀσφραίνηται θυμιητῶν εὐωδέων. ἀτὰρ καὶ χερσὶ μαίης ἀτρέμα εἴσω θέει, ἡσυχῇ πιεζευμένη καὶ χρισαμένη πρόσθεν τοῖσι ὑστέρης μειλίγμασι.

A membranæ tantùm sunt differentes a tunicâ. hæc verò abscedit & fluxione, & abortu, & violento partu, quando ipsa secundis inhærescit. nam quum ipsæ vi extrahuntur, simul & uteri tunica extrahitur: verum nisi pereat mulier, revertens eadem tunica utero adamussim connectitur, aut paulum extra prominet. contegit autem feminibus mulier. nonnunquam uteri osculum solum ad cervicem usque procidit, sed rursum intro se recipit, si uterus suffimenta mali odoris olfaciat. ipsumque quoque mulier attrahit, [1] si grata odoramenta naribus subjiciat. quin etiam obstetricis manibus paulatim intro recurrit si placidè & sensim prema- B tur, [2] & prius remedia uteri mitigatoria, *quæ Græci* ὑστερικὰ vocant, *id est uterina*, ei adhibita fuerint.

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Περὶ Ἀρθρίτιδος, καὶ Ἰσχιάδος.

Ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος ἡ ἀρθρῖτις· ἀλλὰ ποδῶν μὲν ποδάγρην καλέομεν, [e] ἰσχιάδα δὲ ἰσχίων, χειράγρην δὲ χειρῶν. ἢν γὰρ μὴν σχέδιος ἢ ἐπί τινι τῶν προσκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, ἢ κρύβδην δὲ μελέτησι πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος, εὖτε ἐπὶ προφάσι σμικρῇ ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος ἐξήφθη· ἔστι δὲ ἁπάντων [f] ξυλλήβδην τῶν νεύρων ἡ πάθη, ἢν αὐξηθὲν τὸ κακὸν ἅπασι ἐπιφοιτῇ· ἄρχει δὲ νεῦρα, τὰ δέσμα τῶν ἄρθρων, καὶ ὁκόσα ἐξ ὀστέων πέφυκε, καὶ [g] ἐν ὀστέοισι [h] ἐμφύεται. θαῦμα δὲ τουτέων μέγα. [i] οὐ πονέει μὲν γὰρ θρὶξ, οὐδ' ἂν [k] τάμνῃ τις ἢ θλίβῃ· ἢν δὲ ἐξ αὐτέων πονῇ, οὐδὲ ἕτερον ἀλγέει τοῦδε δυνατώτερον, οὐ σιδήρεα σφίγγοντα, οὐ δεσμά, οὐ τιτρώσκον ξίφος, οὐ καῖον πῦρ. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐπενεαρεῦνται ὡς μεζόνων πόνων ἄκεα· καὶ ἢν τάμνῃ τις αὐτὰ, πονεῦνται, ἀμαυροῦται ὁ τῆς τομῆς πόνος σμικρὸν ὑπὸ τοῦ μέζονος· ἢν δὲ ὅδε κρατέῃ, ἡδονὴ σφέας λάζυται ἐπιλήθησις τῶν πάρος· πάσχουσι δὲ τοῦτο ὀδόντες καὶ ὀστέα· αἰτίην δὲ ἀτρεκέα μὲν ἴσασι μοῦνοι θεοί, [l] ἐοικυῖαν δὲ καὶ [m] ἄνθρωποι· ἔστι δὲ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοιόνδε. τὸ μὲν κάρτα πυκνὸν ἀναίσθητον ψαύσιος καὶ [n] τρώσιος, τῶνδε καὶ ἄπονον ψαύσει καὶ τρώσει. ἄλγος γὰρ τρηχείη [o] ἐν αἰσθήσι. τὸ δὲ πυκνὸν ἀτρήχυντον· διὰ τόδε καὶ ἄπονον· τὸ δὲ ἀραιὸν, εὐαίσθητον, καὶ τρηχύνεται τρώματι. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ, καὶ αἴσθοιτο τῇδε τῇ θέρμῃ. ἢν μὲν οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη ἔοι, οἷον ἡ μάχαιρα ἢ λίθος, τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει· πυκνὸν γὰρ τὴν φυήν. ἢν δὲ τῆς ἐμφύτου θέρμης δυσκρασίη λάβηται, αἰσθήσιος γίγνεται τροπή. τουτέων ἐξ ἑωυτῆς πονέει ἡ θέρμη, ἐκ τῆς κατ' αἴσθησιν ἔσωθεν ἐγείρεται [p] ὤσιος. φύσιος δὲ τῆς ἐς μέζον ἢ πλευσίης, τὰ ἄλγεα. [q] ἐγχρίμπτεται δὲ ἡ [r] ἀρθρῖτις ἄλλοτε ἐς ἄλλα ἄρθρα, τοῖς μὲν ἐς ἰσχία, καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει [s] γυιὸς, ἄσσα

CAPUT DUODECIMUM.

De Arthritide & Ischiade id est *Articulorum & Coxendicis dolore.*

Communis omnium articulorum dolor est arthritis: sed pedum dolorem podagram vocamus: coxendicum ischiada: manuum verò chiragram. nempe aut ex tempore dolor est, si ex C aliqua parum durante causa consurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus est morbus, quum ab exigua occasione dolor & morbus accenduntur. est autem omnium simul nervorum affectus, si auctum malum omnibus ingruat. initio verò nervi, articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt & in ossa inseruntur, dolere incipiunt. at istorum magnum est miraculum: non dolent quidem vel minimum, etiamsi quis secet, aut collidat: at si quis ab ipsis doleat, nihil aliud est eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adstringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens D ignis. nam & hæc assumuntur tanquam majorum dolorum remedia. quod si quis ipsa dolentia ossa præciderit, sectionis dolor, ut exiguus a majore obscuratur. sin autem iste prævaleat, eos voluptas capit, priorum malorum oblivionem afferens. id sane patiuntur dentes & ossa. causam quidem veram soli Dii noverunt, probabilem vero & apparentem, etiam homines. est autem (ut simpliciter dicam) hujusmodi: quod prædensum est, [3] contactum vulnerationemque non sentit, idcirco & ex tactu vulnerationeque non dolet. dolor enim est res aspera sensui, densum autem non exasperabile, ideo quoque est indolens. E at rarum bono sensu præditum est, & vulnere exasperatur. cæterum quoniam & densa ingenito calore vivunt, per hunc eundem calorem etiam sentire possunt. siquidem efficiens causa substantialis sit, ut gladius, aut lapis, substantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim densa est: sed si caliditatis insitæ intemperatura corripiarur, sensus fit permutatio. quumque ipsorum ex se ipsa dolet caliditas, ab interna sensus pulsione excitatur. natura autem in majus excedente, vel ex abundantia dolores proveniunt. at aliàs in alios articulos morbus articularis invadit: quibusdam in coxendices, (eaque parte plerumque claudus remanet)

F I &

[a] Asteriscum hic notatum invenimus. verum MSS. nihil juvant. Ὄσχη *Petit.* emend. a nomine ὄσχη. quod, licet nusquam apud Lexicographos, tamen apud Hipp. reperitur. lib. 7. epid. significat idem quod ὄσχεον vel ὄσχος i. uterus. *Petit.* [b] Deest verbum ἔξω φαίνεται aut quid aliud ejusmodi *Petit.* [c] Παλίνορσος ἐς τὸ &c. *Henisch.* [d] Ἢν *Petit.* emend. [e] Ἰσχίων δὲ ἰσχιάδα χειρῶν δὲ χειράγρην *Henisch.* rep. in MS. [f] Ἁπάντων μὲν *Henisch.* [g] Καὶ ὀστέων οἷς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [h] Ἐμφύει *Henisch.* rep. in MS. [i] Aretæus hic loquitur de nervis & ligamentis, minimè de Ossibus, ut alii putant. *Petit.* [k] Τάμνῃ hic non simplicem sectionem significat, verum eam, qua totus nervus prorsus abscinditur. *Petit.* [l] Ἐοικυῖαν *Henisch.* [m] Ἀνθρώποις *Henisch.* rep. in MS. [n] Χύσιος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Ἂν *Henisch.* rep. in MS. [p] Ὤσιος *Henisch.* [q] Ἀγχρίμπτεται *Henisch.* rep. in MS. [r] Ἀρθρῖτις *Henisch.* [s] Γυιὸς supple ἄνθρωπος *Petit.*

[1] Ut grata adoramenta olfaciat. *Henisch.* [2] Et ante mitigatoriis uterinis oblinatur. *Henisch.* [3] Contractum *Henisch.*

ἄρσα τὰ μέλεα κατὰ [a] μικρὸν, νῦν τι οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ, πόδας τε καὶ χεῖρας. ἢν γὰρ μεζόνων λάβηται μελέων χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ ὄργανα· ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ σμικροῦ ἄρξηται, ἐστὶ εὐήθης καὶ ἀδόκητος ἡ εἰσβολή. [b] ἰσχιάδες μὲν ἀπὸ ἀπὸ μηροῦ κατόπιν ἢ ἰγνύος, ἢ κνήμης, ἡ ἀρχή. ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τῇ κοτύλῃ τὸ ἄλγημα φαίνεται, αὖθις ἐς γλουτὸν ἢ ὀσφὺν [c] ἰκέλη, καὶ πάντα μᾶλλόν ἐστιν ἡ δόκησις ἰσχίου. ἀτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα [d] ὧδέ πως ἄρχεται· τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν δάκτυλον ἀλγέει, αὖθις τὴν ἐπιπρόσω πτέρνην, ᾗ ποτὶ στηριζόμεθα· ἔπειτα ἐς τὸ κοῖλον [e] ἥκει· τὸ δὲ σφυρὸν ἐξῴδησε ὕστατον. πρόφασιν δὲ αἰτιῶνται ἀναίτιον, οἱ μὲν κρηπῖδος [f] καινῆς τρῖβον· οἱ δὲ μακρὴν περίοδον· ἄλλος δὲ πληγὴν ἢ πάτημα· οὐδεὶς δὲ φράσει τὴν οἴκοθεν οὖσαν. ἀτὰρ καὶ ἀκούουσι τοῖσι πάσχουσι τὸ ἀτρεκὲς ἔδοξε ἄπιστον· διὰ τόδε ἐς ἀνήκεστον ἐτράπη, ὅππος τῇσι ἀρχῇσι ὁκότε ἀσθενεστάτη ἐστὶ ἡ νοῦσος, ὁ ἰητρὸς οὐκ [g] ἐνίσταται· ἢν δὲ χρόνῳ κρατυνθῇ, ἀνόνητος ἡ μελέτη. τοῖσι μὲν οὖν ἐς ποδῶν ἄρθρα μίμνει μέσφι θανάτου· ἐστὶ δὲ νέμεται ἐς τὴν τοῦ παντὸς σκήνεος περίοδον· τὰ πολλὰ δὲ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐς χεῖρας ἥξε. οὐ γὰρ μεγάλα τὰ ἔμα τῆς νούσου χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὅτι ἄμφω ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα, καὶ ἐγγυτάτω τοῦ ἔξω ψύχιος· ἀπωτάτω δὲ τοῦ [h] ἔσω θάλπεος. αὖθις ἀγκὼν καὶ γόνυ· ἐπὶ δὲ τοῖσι κοτύλαι, περίστροφος ἠδὲ μετάβασις ἐς νώτου [i] μύας καὶ θώρηκος ἄπιστον εἰς ὅσον ἕρπει τὸ κακόν. σπόνδυλοι ἀλγέουσι ῥάχιος τε καὶ αὐχένος, καὶ ἐς ἄκρον ἐρείδει τοῦ ἱεροῦ ὀστέου· [k] καὶ ξυμπάντων τε ὁ βοῦς, ὄνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη. ἀτὰρ ἠδὲ τένοντες, [l] ἠδὲν μύες ξὺν ἐντάσει ἀλγέουσι. γνάθων καὶ κροτάφων μύες, νεφρῶν καὶ κύστιος ἡ διαδοχή. ὢ τοῦ θαύματος. ἐπὶ πᾶσι [m] πάσχει ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ χείλεα. πάντη γὰρ νεῦρα καὶ μύες τῆς κεφαλῆς ἤλγεε τὰς ῥαφὰς, οὐκ εἰδὼς μὲν ὅ, τι πονέει, ἐδείκνυε τῶν ῥαφῶν τὰ εἴδεα λοξὴν, εὐθεῖαν, ἐγκάρσιον, ὀπίσω τε καὶ πρόσω. ἰσχυρὴν δὲ τὴν ὀδύνην καὶ τοῖσι ὀστέοισι ἐμπεπαρμένην. πάντων γὰρ ὀστέων ξυμβολὴν νέμεται ἡ νοῦσος, ὅκως ποδὸς ἢ χειρὸς ἄρθρον. γίγνονται δὲ τῶν ἄρθρων καὶ ἐπιπωρώσιες· τὰ πρῶτα μὲν ὁκοῖον ἀποστάσιες ἴσχουσι· ἐπὶ δὲ μᾶλλον πυκνοῦνται, καὶ πηγνυμένου τοῦ ὑγροῦ [n] ἀπηνέες αἱ ἀφέσιες· τέλος δὲ πῶροι στερροὶ, λευκοὶ ξυνίστανται· ἐς δὲ πᾶν ὄγκοι σμικροὶ ὁκοῖον ἴονθοι, καὶ μέζονες· ὑγρὸν δὲ παχὺ, λευκὸν, χαλαζῶδες. καὶ γὰρ [o] τοῦ παντὸς ἡ νοῦσος [p] ψυχρὴ ὅκως χάλαζα· δοκέει δὲ θέρμης ἢ ψύξιος ἴσχειν διαφορήν. [q] καὶ γὰρ εἰσὶ τῶν εὖ βδελυκτέων ἡδονή· ὑμοὶ δὲ [r] αἰθαλ-

μίλω

A & in alia quædam membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in parvas particulas transit, pedes & manus. nam si majora membra occupaverit morbum ipsum capere valentia, instrumenta illa non supergreditur. sed si ab exiguo membro initium ceperit, mitis est & inopinata [1] evasio. ischiadis quidem a femore posterius aut poplite, aut tibia initium est. alias verò in cotyla, *id est coxæ cavo, quod Latini acetabulum vocant*, dolor apparet, rursus in clunem aut lumbos impetum facit, & omnia potius esse videtur quam coxendicis morbus. verum etiam articuli ita fere dolere incipiunt: magnum pedis digitum dolor occupat: rursum calcem in
B priori parte, qua nitimur, deinde in concavam subit: malleolus autem postremus intumescit. doloris causam non legitimam afferunt aliqui novæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem: alius plagam, aut calcationem: nullus intestinam domesticamque causam explicabit: quin etiam ægrotis verum audientibus incredibile esse videtur: quamobrem in insanabilem affectum inciderunt: quoniam principiis, quum debilissimus morbus est, medicus non resistit: qui ut temporis spatio vires acquisivit, nihil medici diligentia proficitur. quibusdam in pedum articulis usque ad mortem morbus residet, quibusdam in omnis corporis ambitum
C vagatur: plerumque a pedibus in manus prosilit. neque enim multum interest in pedibusne, an fiat in manibus: quum utrique ejusdem naturæ sint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, a calore interno remotissimi. item cubiti flexura & genu conveniunt. post hæc κοτύλαι *id est coxarum cavitates*, & vocatus peristrophus. transitus quoque in dorsi thoracisque musculos fit, incredibileque est quam [2] malum serpat. vertebræ dorsi cervicisque dolent, & in summo sacri ossis dolor inhærescit. simulque omnium bos, asinus & proprius cujusque dolor. verum etiam tendones & musculi cum distentione dolorem patiuntur, nec non ma-
D xillarum & temporum musculi. item communicatur renibus & vesicæ. o rem admirabilem! post omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. nam quoquoversus nervi & musculi [3] in capite feruntur, dolent capitis suturæ, & quid doleat ægrotus ignorans, indicat suturarum species, obliquam, rectam, transversam, posterius ac prius. tenuem autem dolorem & in ossibus defixum conqueritur. universam enim ossium compagem morbus populatur haud secus atque pedis aut manus articulum. in articulis quoque tophacea quædam coalescunt: ab initio quidem veluti abscessus occupant: post-
E quam verò magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tophi solidi albi consistunt. in toto autem membro tubercula exigua, quales sunt ἴονθοι *id est vari* & majora exurgunt. humiditas vero crassa, albicans, grandinosa est: nam & totius morbus frigidus instar grandinis est. videtur autem caloris aut frigoris differentiam præ se ferre: siquidem modò ex calore, modò ex frigore voluptas percipitur. at mihi placet

uni-

[a] Μικρὸν (ἢ γοῦν,) νῦν &c. *Henisch.* [b] Ἰσχιάδος *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἴσως, ἰκέλη Henisch. & *Gonpyl.* repp. in MS. *Petit.* emend. [d] Ὧδέ πως ἄρχεται supple πονέειν ἄνθρωπος. ita incipit homo dolorem in membris sentire. *Petit.* [e] Ἥκει *Henisch.* rep. in MS. [f] Καινῆς *Crassus* legit. *Petit.* rep. in MS. nisi quis malit στενῆς nam & angustiores calcei, pedibus molestiam exhibent. *Petit.* [g] Ἀνίσταται Henisch. rep. in MS. [h] Ἔσω Henisch. [i] Μύας *Henisch.* [k] Καὶ ξυμπάντων τε ἅμα νοῦσος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη. *id est*, & omnium simul partium morbus est (arthritis) & proprius cujusque partis dolor. *Petit.* emend. [l] Ἠδὲ νεῦροι Henisch. ἀδὲν μῦες Henisch. rep. in MS. ἠδὲ μῦες *Petit.* emend. [m] *Petitus* miratur hic, fugisse Aretæi diligentiam istam Aetii observationem: *eos*, scilicet, *quibus ad extremum perductus est morbus, dolorem sentire in iride, seu corona pupillam oculi ambiente.* quod tamen magis librariorum incuriâ, aut vetustatis vitio intercidisse *Petit.* judicat. [n] Ἀπηνέες *Henisch.* rep. in MS. [o] Καὶ γὰρ (ὦ) τοῦ &c. *Henisch.* [p] *Absurda hæc sententia est.* Hæc autem, *nempe*, pituitam crassam non ab excessu frigoris verùm a calore in articulis compingi, atque in tophum postremo converti, *Petiti* opinio est. [q] Hanc Lectionem corruptam esse constat. eamque licet haud certam tamen probabilem ita καὶ γὰρ εἰσὶ τῶν θερμῶν. εἰσὶ δὲ ψυκτικῶν (pro βδελυκτέων) ἡδονή *id est*, quidam enim calidis gaudent, interdum & iis, quæ vim habent refrigerandi. *Petit.* emend. οἱ δὲ ἐν τοῖς δὲ λυκτέων *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. [r] Ἀνδάνει *Henisch.*

[1] Invasio *Henisch.* [2] Quam late malum *Henisch.* [3] Et musculi feruntur *Henisch.*

μίαν μὲν αἰτίην τὴν [a] ἔμφυτον ψύξιν ἔμμεναι, μίαν δὲ καὶ πάθην· ἀλλ' ἢν μὲν ἀθέως [b] ἐπιδώῃ καὶ θέρμη φανῇ, ἐμψύξιος χρέος, καὶ τοῖσι τέρπεται. ὀνομάζουσι δὲ θέρμην τήνδε· ἢν δὲ ὁ πόνος ἐν τοῖσι νεύροισι εἴσω μίμνῃ, ξυμπεπτωκὴ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ, ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι, ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος. [c] χρὴ δὲ τοῖσδε πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων. θερμασίη γὰρ τὰ τε ξυμπεπτωκότα μέρεα εἰς ὄγκον ἤγειρε, καὶ τὴν ἔσω θέρμην ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε· εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος. πίστις τοῖσι γὰρ αὐτέοισι οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει· καὶ γὰρ ὅ ποτε ξυνήνεγκε, τοῦτ' ἔβλαψεν ἄλλοτε· [d] ὡς δὲ ἔβλαψεν ἄλλοτε· ὡς δὲ ἔπος εἰπεῖν, θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρέος. ξυνεχὴς μὲν οὖν ποδάγρη οὐ ῥηϊδίως γίγνεται, διαλείπει δὲ ἔσθ' ὅτε χρόνον μακρόν. λεπτὴ γάρ· καὶ ὀλυμπιάσι ἐνίκησε ποδαγρὸς ἐπ' ἀνέσει δρόμον. ἀλλ' ἄνδρες μὲν πάθεϊ ῥηΐτεροι, γυναικῶν δὲ ἐλαφρότεροι· γυναῖκες δὲ ἀραιότερον μὲν ἀνδρῶν, χαλεπώτερον δέ. τὸ γὰρ μὴ ἐν ἔθει, μηδὲ οἰκεῖον, ἢν ὑπὸ ἀνάγκης κρέσσον γένηται, βιαστὴν μέζονα τίκτει τὴν ξυμφορήν· ἡλικίη τὰ πολλὰ μὲν ἀπὸ ἐτέων πέντε καὶ τριήκοντα. θᾶσσον δὲ καὶ βραδίον ἐκ τῆς ἑκάστου φύσιος, καὶ διαίτης. δεινοὶ μὲν οὖν οἱ πόνοι, καὶ τὰ [e] παρεόντα πόνων μέζονα· λειποθυμίη, ἐπὶ τῇσι ψαύσεσι ἀκινησίη, ἀποσιτίη, δίψος, ἀγρυπνίη· ἢν δὲ ἐπανέλθωσι, τοῦτο μὲν ὅκως ἐκ θανάτου πεφευγότες, ἀνετοὶ τὸν βίον, ἀκρατέες, ἁπλοῖ, εὔθυμοι, δωροδόκοι, καὶ ἐς τὴν δίαιταν ἁβροί· τοῦτο δὲ ὡς ἐκ θανάτου αὖθις ἐσόμενοι [f] ἄδδην χρέονται τῇ παρεούσῃ ζωῇ. ἐπίσκηψε [g] πολλοῖσι ἐς ὕδρωπα ἡ ποδάγρη, ἄλλοτε δὲ ἐς ἄσθμα· καὶ τοῖσδε ἄφυκτος ἡ διαδοχή.

A unicam esse morbi causam, insitam frigiditatem, unicumque esse affectum: verùm si protinus increscat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus est, ac talibus delectatur: & hujusmodi affectum calidum vocant. quod si dolor in intimis nervis demoretur, & articulus non calens collapsus sit, neque extumeat, frigidum hunc esse dixerim, in quo ad caloris revocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus est. caliditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad superficiem evocat, quo tempore frigida medicamina proficient. huic rei fidem id facit, quod iisdem eadem non condu-
B cunt. nam quod modo profuit, id aliàs noxium fuit. atque (ut compendio dicam) calore in principio, frigiditate in fine opus est. haud facile quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam longo intervallo temporis intermittitur: tenuis enim est. & in ludis olympicis podagricus morbo sedato cursu victoriam adeptus est. [1] viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. mulieres autem, licet rarius quam viri, difficilius tamen hoc vitio laborant. quod enim neque usitatum, neque familiare est, id si aliqua urgente causa potentius evaserit, violentum quum sit, majorem calamitatem infert. ætas autem huic morbo
C subjecta est a quinque annis supra triginta. celerius quoque, aut tardius, prout cujusque natura aut victus ratio postulat. atroces sanè dolores sunt, sed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas, ciborum aversatio, sitis, vigilia. si discrimen evaserint, tanquam ab inferis elapsi, laxiorem vitam degunt, incontinentes, simplices, hilares, [2] avari, & in victu molles ac delicati. idcirco verò tanquam [3] mortem rursus subituri licentiosè præsenti vita fruuntur, multis in hydropicum morbum podagra concessit, quibusdam in asthma, *id est depravatam spirationem Latinis anhelitum.* hæc vero successio imme-
D dicabilis atque inevitabilis est.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Περὶ [h] Ἐλεφαντιάσιος.

Ἐλέφαντι τῷ πάθεϊ καὶ τῷ θηρίῳ τῷ ἐλέφαντι ξυνὰ μόρια, καὶ ἰδέη, καὶ χροιῇ, καὶ μεγέθεϊ, καὶ βιοτῇ· [i] ἀτὰρ οὐδὲ [k] ἄλλῳ τῳ ἴκελα, οὔτε τὸ πάθος πάθεϊ, οὔτε τὸ ζῶον ζώῳ· ἐλέφας μέν γε τὸ θηρίον καὶ κάρτα διαφέρον· πρώτιστα μέν γε μέγιστον καὶ πάχιστον· μεγέθεϊ μὲν, ὁκόσον ἂν ζῶον ἐπ' ἄλλῳ ζώῳ πυργηδὸν ἀναθείης μέγα· πάχιστον δὲ, [l] ἐς πλεῦνα ζῶα πάχιστα, οἱ παράλληλοι ξυνθείης. ἀτὰρ οὐδὲ ἰδέην κάρτα τοι [m] ἴκελον· [n] χροιὴν μὲν μέλανος καταπορέος ἅπαντες καὶ δι' ὅλου τοῦ σκήνεος. ἵππος μέν γε ἄλλος μὲν λευκότατος, ὅκως οἱ Θρήϊκες Ῥήσου· ἄλλοι δὲ [o] πόδαργοι, ὅκως Μενέλεω πόδαργος. οἱ δὲ ξανθοὶ, ὅκως ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ἄλλοι δὲ [p] κυάνεοι· ἵππῳ εἰσάμενος [q] παρελέξατο [r] κυανοχαίτης. ὧδε καὶ βόες,

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Elephantiasi.

Elephanti morbo & feræ elephanti communia multa sunt, & specie, & colore, & magnitudine, & victu. verum neque ulli alii similia sunt. neque affectus affectui, neque animal animali. nam elephas fera longe ab aliis differt. primum quidem ingentissima crassissimaque est. magnitudo enim tanta est, ut magnum animal super aliud animal
E turris instar imponere queas. crassitudo quoque tanta, quantam plura crassissima animalia inter se conjuncta vix æquare valeant. cæterum neque specie cuipiam admodum similem invenias: siquidem omnes exquisitè nigro colore toto corpore obscurantur. nam equorum alius candidissimus est, quales Rhesi equi Thracii: alii sunt podargi. i. *albis pedibus.* qualis Menelai Podargus: alii flavi, quales centum & quinquaginta: alii κυάνεοι, i. *cærulei. unde illud Homeri,* factus equo similis concubuit cœruleos habens crines. ita boves se

I 2 ha-

[a] Verosimilius est Aretæum scripsisse τὴν ἐμφύτου θέρμης aut θερμότητος ψύξιν *id est* caloris insiti refrigerationem. verum nihil *Petit.* emend. [b] Ἐπιδώῃ *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. sed nihil *Petit.* mutat. [c] Χρέος *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [d] Hæc verba frustra repetuntur, ergo delenda. *Petit.* [e] Παρεόντα *Henisch.* [f] Ἄδδην *Henisch.* [g] Πολλοῖσι *Henisch.* ast πολλοῖσιν *Scaliger* emend. [h] Περὶ ἐλέφαντος *Petit.* emend. Vocatur & hic morbus a quibusdam λέων, λεοντίασις, σατυριασμός, a *Paulo* universi corporis cancer, a *Baudino* & *Langio* Vitiligo: ast malè. *Petit.* [i] Ἀλλὰ *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἀλλότρῳ *Henisch.* [l] Ἐς πλεῦνα *Petit.* emend. [m] Ἴκελος *Henisch.* rep. in MS. [n] Χροιὴν μὲν μέλανος καταπορέος &c. colore vehementer nigri. *Petit.* emend. μέλανας *Henisch.* rep. in MS. [o] Πόδαργος dicitur & de velocitate pedum. *Petit.* [p] Idem quod λευκοφαιὸς significat i. gryseos., non autem cæruleos. κυάνεος sæpissimè, præsertim apud Poëtas, pro *nigro* accipitur. *Petit.* [q] Παρέλεξεν *Henisch.* ast παρελέξατο *Scaliger* emend. [r] Hic Homeri versus est. in quo κυανοχαίτης, quod ad ἵππος referri debet; *Petit.* emend.

F

[1] Viri ut facilius in hunc morbum incidunt, ita mulieribus levius torquentur. mulieres autem &c. *Henisch.* [2] Munifici *Henisch.* [3] Iterum mortem evasuri licentiosè &c. *Henisch.*

A βόες, ὧδε καὶ κύνες, ἠδὲ ὁκόσοι ἀνὰ τὴν γῆν ἑρπετὰ καὶ ζῶα φέρβεται. [a] ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι [b] μέλανες, ζοφοειδέες τὴν χροιήν· νυκτὶ δὲ καὶ θανάτῳ ἴκελοι· ἰδέην δὲ, κάρηνα μὲν κατέχουν καὶ πρόσωπα ἄσημα, ἄδηλα τὴν μορφὴν, ἐπ' αὐχένι σμικρῷ, ὡς δοκέειν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῖσι ὤμοισι ἱζάνειν· καὶ ὧδε οὐκ ἔκδηλον. ὦτα γὰρ μεγάλα, πλατέα, πτερυγώδεα, [c] μέσφι κληΐδων τε καὶ στέρνων· [d] ὃς ἔκρυψε [e] τὸν αὐχένα [f] τοῖσι ὠσὶ, [g] ὅκως νῆες λαίφεσι. κέρατα δὲ θαῦμα διάλευκα ὁ ἐλέφας ἐπὶ [h] μελαντάτῳ· μετεξέτεροι τάδε ὀδόντας κικλήσκουσι· B τάδε μοῦνα λευκότατα, ὅκως οὐδενὸς ἄλλου τι οὐδὲν οὐδὲ λευκοῦ ζώου· καὶ τάδε οὐχ ὑπὲρ μέτωπα καὶ κροτάφους, ὅκως τοῖσι κερασφόροισι ἡ φυή· ἀλλὰ κατὰ στόμα καὶ τὴν ἄνω γνάθον, ὄρθια μὲν ἐς τὸ πρόσθεν οὐ κάρτα· ἀλλὰ ἄνω σμικρόν τι καμπύλα· ὅκως [i] ἐντυάσσεσθαι ἐκ τοῦ ὀρθοῦ ἐνείη, καὶ ἀείρεσθαι ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι [k] σιμοῖς. μεγάλα δὲ τὰ κέρατα, μῆκος μὲν ὁκόσον ὀργυιὴν εἰ [l] μέσοι. ἄλλοι δὲ πολλόν τι τουτέων μέζους, μέσφι διπλῶν· [m] προβολὴν δ' ἴσχει ἡ ἄνω γνάθος ἀπὸ τοῦ χείλεος μακρὴν, ἀόστεον, σκολιὴν, ἑρπετώδεα. C δοιαὶ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς προβολῆς ἔασι ἐκτρήσιες· καὶ τάσδε διαμπερέες μέσφι τοῦ πνεύμονος ἐτέτρηνεν ἡ φύσις, ὅκως αὐλὸν διφυέα· [n] χρέεται δὲ τὸ ζῶον ἐς ἀναπνοὴν, ὅκως ῥινὶ τῇδε τῇ σύριγγι· αὐτὰρ καὶ χερσὶ τῇδε· καὶ κώθωνά τε γὰρ λάζοιτο ὁκότε θέλει τῇ προβολῇ· ἀμφιλαμβάνει τε καὶ ἴσχει κρατερῶς, καὶ οὐκ ἄν τις ἀφέλοιτο αὐτὴν βίῃ, [o] ἢν μὴ κρέσσων ἄλλος ἐλέφας· αὐτὰρ καὶ ποίην ἐς νομὴν τῇδε μαστεύει, οὐδὲ τῷ στόματι καὶ τοῖσι σμικροῖσι ὀδοῦσι [p] ἔσθων [q] σάρκας ζῇ. πόδες γὰρ εὐμήκεες ὕπερθεν τῆς γῆς πολλὸν τὸ ζῶον ἀνέχοντες· αὐτὰρ καὶ σμικρὸς αὐχὴν ὅκως ἔλεξα. D οὔκουν δύναται τῷ στόματι εἰς τὴν γῆν νέμεσθαι. ποτὲ καὶ ἡ τῶν κεράτων πρὸ τοῦ στόματος ἔκφυσις εἴργει τῆς ποίης ἅπτεσθαι τὸ στόμα. τοιγαροῦν ἀνιμᾶται τῇ προβολῇ φόρτον μέγαν· [r] ἔπειτα ὁκόσα *. μᾶλλον δὲ τηρεῖ τῇδε ξυνδήσῃ τῷ στόματι· ἐντίθησι πολλὸν τῇ κοιλίῃ· εὖτε οἱ πρῶτοι προβοσκίδα τήνδε καλέουσι. ἐπίπροσθεν γὰρ [s] τοῦ ζώου τῇδε βόσκεται. αὐτὰρ οὐδὲ πίνειν ἀπὸ λίμνης, ἢ ποταμοῦ τῷ στόματι θέμις· ἡ αὐτὴ γὰρ αἰτίη. ἀλλὰ ἢν διψῇ, ἐντίθεται μὲν τῷ ὕδατι τῆς προβοσκίδος ἄκρην τὴν ῥῖνα· ἔπειτα ὅκως ἀναπνέων, ἀντὶ τοῦ ἠέρος, τοῦ ὕδατος ἕλκει πολλόν· E ἐπὴν δὲ πλήσῃ ὅκως κώθωνα τὴν ῥῖνα, τῷ στόματι ποταμηδὸν ἐκχέει· εἶτ' [t] αὖθις ἕλκει, καὶ αὖθις ἐκχέει, ἐς τ' ἂν πλήσῃ ὅκως φορτίδος νηὸς τὴν γαστέρα. ῥινὸν τρηχὴν καὶ πάχιστον, [v] ὀχθώδεας ῥωγμὰς [u] ἴσχον-

A habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia quæ super terram depascuntur. elephantes autem soli nigri, tenebricoso colore, nocti & morti similes. specie verò tali sunt: capita quidem & facies [1] fœdas habent, figura non evidenti, super brevi cervice, ut caput in humeris considere videatur: atque ideo non evidens est. aures enim grandes sunt, latæ, alarum similes, ad jugula usque & pectoris ossa. hæ cervicem armosque tegunt, sicut navigia velis conteguntur. cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori interniteutia possidet elephas. alii hæc dentes appellant. hæc sola autem candidissima sunt, B quale nihil in ullo alio quamvis candido animali reperitur. & hæc ipsa non super frontem & tempora, (qualis cornigeris natura est) sed in ore superiorique maxilla sita sunt, prorsum versus spectantia, recta non admodum, sed paulum in superiora retorta, [2] quo a recto detorqueri liceret, & infimis dentibus pondus extollere. grandia utique cornua sunt: longitudinem orguæ, *id est extenti brachii*, æquant mediocria: alia his multo longiora, duplo longiora sunt. prominentiam habet superior maxilla a labro enascentem, longam, exossem, tortuosam, serpentis similem. duo verò in summa prominentia foramina sunt: C & hæc in pulmones usque pertinentia natura terebravit, duplicis tibiæ imaginem referentia. hac sane fistula tanquam nare ad respirationem, nec non & vice manuum, id animal utitur. poculum etenim, quum velit, hoc processu corripit, complectiturque & valide retinet: neque ab eo quispiam vi eripere possit, nisi alius sit potentior elephas. herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribusque dentibus carnes edendo vitam ducit. prælongi enim pedes longè a terra distans animal sustinent. quin etiam breve (ut diximus) collum est. ore igitur humi pabulari D non potest. nonnunquam & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. itaque hac prominentia magnum pondus [3] haurit: deinde quotcunque [4] venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit. fite igitur primi illi προβοσκίδα hanc vocarunt. nam πρὸ, *id est ante se*, animal hac βόσκεται, *id est pabulatur*. verum enimvero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet, eadem enim causa est. quod si sitiat, proboscidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam respirans, vice aëris, multum aquæ attrahit: ubi vero im- E plevit narem, ceu poculum in os instar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterumque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam navem compleverit. corium habet asperum, crassissimumque tumoribus inæquale, fissuras habens,

[a] Ἐλεφάντων Henisch. rep. in MS. [b] Error, qui veniam meretur, quia Aretæi ætate multa loca incognita. *Petit.* [c] Μέχρι *Henisch.* rep. in MS. [d] Οἷς (supple ὠσὶ) ἔκρυψε τὸν αὐχένα σὺν τοῖσι ὤμοισι. i. quibus auribus cervicem tegit una cum humeris *Petit.* emend. [e] Τὸν *Henisch.* [f] Τοῖσι ὤμοισι *Henisch. Gonpyl.* & *Petit.* repp. in MS. [g] Ὅκως νηὸς λαίφεσι *Petit.* emend. [h] Μελαντέρῳ *Henisch.* & *Gonpyl.* rep. in MS. [i] Ἐντυάσσεσθαι seu ἐντυάζεσθαι fit ab ἐντυάσσω. *Petit.* ἐντυάσσεσθαι) *Henisch.* rep. in MS. [k] Quos dentes σιμοὺς narret, non videt *Petit.* nisi quæ prius cornua dixit nunc dentes appellet. [l] Quum enim hic invenitur μέσοι μέσους in masculino genere, & Aretæus loquitur de cornubus, ita scripsisse: μεγάλα τὰ κέρατα ἢ ὀδόντες, & addidisse: καὶ ἀείρεσθαι ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς (nempe ut armorum istorum mediam inter cornua & dentes naturam indicaret) *Petit.* suspicatur. [m] Alii μυκτῆρα vocant ut Aristoteles: alii μυκτηρίδα alii προνομαίαν. alii προβοσκίδα. *Petit.* [n] Χρέεται) *Henisch* rep. in MS. [o] Ἢν *Henisch.* rep. in MS. [p] Ἔσθει *Henisch.* rep. in MS. [q] Σαρκάζει *Petit.* emend. [r] Asteriscus hic deesse aliquid denotat; quid autem sit *Petit.* hæret. neque ulla *Scaligeri* mentio, qui eundem asteriscum annotavit. Ἔπειτα ὁκόσα τηρεῖ. τῇδε (supple προβολῇ) ξυνδήσας τῷ στόματι ἐντίθησι &c: *tunc sensus erit:* hac verò postquam quodcunque est illud quod cepit, ori alligaverit, in ventrem deponit. hanc planam lectionem esse *Petit.* sustinet. [s] Τὸ ζῶον (quia animal ante se hac pascitur) *Petit.* emend. [t] Αὖθις *Henisch.* rep. in MS. [v] Ὀχθώδεας ab ὄχθος. i. verruca: dicuntur fissuræ cum tumoribus verrucosis atque tuberosis, & apud medicos labra ulcerum tumida, callosa, & dura appellantur. *Petit.* ὀχθώδεις *Henisch.* rep. in MS.

[1] Facies ignobiles & obscuras habent. *Henisch.* [2] Non satis expressa hæc *Junii* versio. vult enim Aretæus *cornua Elepantorum non esse admodum recta, sed aliquantum curva, quantum scilicet ut ex recto instrui ad pugnam liceat*, hoc est, tantum ex recto incurvantur cornua, quantum opus est, ut fiant arma, quibus animal utatur ad defensionem. *Petit* [3] Educit *Scaliger* emend. [4] Inscite τηρεῖ *venatur* Crassus reddidit. nisi aliam scripturam habuit nostrâ emendationem. *Petit.*

ª ἴχνια, αὐλῶνας ἐπιμήκεας, ἑτέρας ἐντομὰς κοίλας, ἐπικαρσίας, ἄλλας δὲ λοξὰς, βαθείας κάρτα, ἴκελον τὸ ξύμπαν ᵇ τριποδονίῳ. ᶜ τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύσι τοιάιδε αἱ χαῖται· ᵈ ἐλέφαντι δὲ ὅδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. μυρίαι δὲ καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα· καὶ γὰρ ὀπίσω κοτὲ κατὰ γόνυ κάμπτει, ὅκως ἄνθρωπος, καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει, ὅκως γυναῖκες· ἀλλ' οὔτι μοι χρέος ταυτῶν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν, πλὴν ὁκόσον ἐξ ἄλλων τε καὶ ἡ νοῦσος ὁ ἐλέφας, καὶ ὁκόσα ἴκελα ἡ ἰδέη τοῦ νοσοῦντος ἴσχει τῇ τοῦ ζώου φύσι· ἐκίκλησκον δὲ καὶ λεόντα τὸ πάθος, τοῦ ἐπισκυνίου τῆς ὁμοιότητος ᵉ εἵνεκεν, ἣν ὕστερον φράσω. ᶠ ἢ δὲ ᵍ σατυρίησιν τῶν τε μήλων τοῦ ἐρυθήματος, καὶ τῆς ἐς συνουσιῶν ὁρμῆς ἀσχέτου τε καὶ ʰ ἀναισχύντου. ἀτὰρ καὶ ἡράκλειος ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν, οὐδὲ ⁱ ἀλκιμώτερον· μέγα μὲν οὖν τὸ πάθος ἐς δύναμιν. κτεῖναι γὰρ πάντων μᾶλλον δυνατώτατον· ἀτὰρ καὶ ἰδέσθαι αἰσχρὸν, καὶ δειματῶδες τὰ πάντα, ὡς ἐλέφας τὸ θηρίον· ἀλλ' ἄφυκτος ἡ νοῦσος· τίκτεται γὰρ θανάτου ἐστ' αἰτίη. ψύξις ἐστὶ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ οὐ μικρά τι, ἢ καὶ πάγος, ὡς ᵏ ἔν τι μέγα χεῖμα. εὖτε τὸ ὕδωρ τρέπηται ἐς χιόνα, ἢ καὶ χάλαζαν, ἢ κρύσταλλον, ἢ ˡ πάγον. ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη. ἀτὰρ οὐδὲ ἴσχει τέκμαρ οὐδὲν ἡ ἀρχὴ τῆς νούσου μέγα· οὐδέ τι ᵐ ξυνοπρεπὲς κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφοιτῇ· οὐδὲ ἐπὶ τῇσι ἐπιπολῇσι τοῦ σκήνεος φαντάζεται, ὡς ἰδεῖν τε εὐθὺς καὶ ἀρχομένῳ ἀρῆξαι. ἀλλὰ τοῖσι σπλάγχνοισι ἐμφωλεῦσαν ὅκως Ἀΐδου, πῦρ ἤδη τύφεται, καὶ τῶν ἔσω κρατῆσαν, αὖθις κοτὲ ἐπιπολαίως ἐξάπτεται, τὰ πολλὰ μὲν ὅκως ἀπὸ σκοπιῆς τοῦ προσώπου ἀρχόμενον τηλεφανὲς πῦρ καιόν. μετεξετέροισι δὲ, ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἀγκῶνος, γούνατος, κονδύλων, χειρῶν τε καὶ ποδῶν. τῇδε καὶ ἀνέλπιστοι οἱ ἄνθρωποι, ὅτι περ ὁ ἰητρὸς οὐ ⁿ πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ἀσθενεστάτας τοῦ πάθεος, τῇ τέχνῃ χρέεται ῥαθυμίῃ καὶ ἀγνοίῃ τῶν καμνόντων τῆς ξυμφορῆς. νωθέες μὲν γὰρ, ὡς ἀπὸ σχεδίης προφάσιος ὑπναλέοι, νωχελέες, τὴν κοιλίην ἐπίξηροι. τάδε καὶ τοῖσι ὑγιαίνουσι κάρτα οὐκ ἀήθεα· ἐπὶ δὲ τῇσι ° αὐξήσεσι τοῦ πάθεος, ἀναπνοὴ ᵖ βρωμώδης, ἐκ τῆς ἔνδον ἀναφορῆς τοῦ πνεύματος. τοιάδε ὁ ἀὴρ, ᑫ ἤτι τῶν ἔξωθεν αἰτίην ἴσχειν δοκέει· οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, ʳ οἷον ὑποζυγίου· ˢ ἀφροδισίων ὠμῶντε καὶ ἀπέπτων ἡ ᵗ ἀνάδοσις, καὶ οὔτι τουτέων ἐστὶ αἴσθησίς τε καὶ μελέτη. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι γιγνώσκουσι· ὁμοίη ἀπεψίη καὶ πέψις ἥδε· εἰς χρηστὸν γὰρ ἢ ᵛ οἰκεῖον, οὐ ξυνήθης αὐτέοισι ἡ πέψις. ἀνάδοσις δὲ ˣ ῥηϊδίη, ὅκως ἐς τὴν ἑωυτέων τροφὴν ἁρπάγδην ἕλκοντος τοῦ πάθεος. διὰ τόδε ἐπίξηροι τὴν κάτω κοιλίην· ὄχθοι ἐπανεστεμμένοι, ἄλλοι παρ' ʸ ἄλλους ξυνεχέες μὲν ᶻ οὐδέκω, παχέες δὲ καὶ τρηχέες, καὶ τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων ª ἐρρῆτο,
ὅκως

A bens, ceu femitas prælongas, alias divisuras concavas transversas, alias vero obliquas valde profundas. totum tripodonio persimile est. pili autem aliis quidem animalibus natura, aut setæ sunt, elephanti verò sordida lanugo est. infinitæ sunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. etenim retroversus quandoque secundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas prope axillas habet, ut mulieres. cæterum non in præsentia mihi opus est de animalis hujus natura tractare, nisi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus patefiat, quotque ægrotantis forma hujus animalis naturæ similia obtineat, agnoscatur. morbum quoque hunc leonem vocaverunt, ob episcynii, *id est extremarum frontis rugarum*, similitudinem: de qua posterius dicam: satyriasis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coeundi libidinem. nec non & herculeus dicitur, quoniam eo nullus major est, neque valentior. magnus est quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam est omnium longè efficacissimus. est etiam visu fœdus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas bellua. inevitabilem quoque affert interitum: quandoquidem a mortis causa ducit originem. ea, ingeniti caloris frigiditas est non exigua, vel potius congelatio, ceu quædam fæva hyems: quum aquam in nivem, aut etiam grandinem, aut crystallum, aut glaciem convertit. hæc est communis mortis ac morbi causa. verumtamen neque ullam insignem conjecturam morbi principium obtinet: neque ulla nova atque inusitata labes hominem incessit: neque in corporis summis partibus repræsentatur, ut protinus videre quis possit, & incipienti malo resistere. sed in visceribus (tanquam domo Plutonis) delitescens ignis jam succenditur, internorumque victor, rursum in superficie aliquando exardescit. plerumque sane a facie hæc pestis incipiens, tanquam ignis de specula procul conspicuus effulget: nonnullis verò ab extrema cubiti curvatura, a genu a manuum pedumque articulis. idcirco autem hujusmodi hominum salus desperata est, quoniam medicus ad morbi debilissima initia artem non adhibet, negligens, & ægrotantium calamitatis ignarus. tardi enim sunt, ut ab aliqua levi & vulgari causa, somniculosi, quieti, sicca alvo. hæc etiam sanis haud valde inusitata sunt. in morbi autem crementis respiratio grave olet ob interni spiritus exhalationem. hujusce rei aër, aut quippiam aliud extrinsecum, causam præbere videtur. lotium crassum est, album, turbidum, quale jumentum reddit venerem appetunt, ¹ crudorum & incoctorum distributio fit: neque istorum est sensus & meditatio, (neque enim concoxerint, nec ne percipiunt) & cruditas hæc concoctioni similis est. nam ipsis haud frequens est in optimum aut familiare concoctio. digestio verò facile fit, tanquam in suum ipsius alimentum raptim morbo attrahente. propterea valde siccitate inferioris ventris laborant. tumores alii juxta alios exurgunt, nondum quidem continui, sed crassi & asperi: & interstitium tumorum discissum est,

ut

F

ª "Ἴχνια" Henisch. rep. in MS. ᵇ Τῷ τριβωνίῳ *idest* palliolo obsoleto *Petit.* emendaverat ante. alii [illegible] melius putabant. verum deinceps, τριπτοῦ ὀθονίου, i. trito linteolo, verior lectio videbatur *Petit.* ᶜ Τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι, & αἱ χαῖται. aliis animalibus in cute nascuntur pili & setæ. *Petit.* emend. ᵈ Ἐλέφαντι ὅδε Henisch. rep. in MS. ᵉ Εἵνεκεν Henisch. ᶠ οἱ δὲ *Scaliger* emend. ᵍ Ἡ δὲ σατυρίησιν Henisch. rep. in MS. ʰ Ἀναισχύντου ὤνη *Scaliger* emend. ⁱ Ἀλκιμώτερον Henisch. ast ἀλ- *Scaliger* emend. ᵏ Videtur aliquid deesse, quod ita καθ' ἐστι per magnam aliquam Hyemem *Petit.* emend. ἐν *Henisch* & *Gorrpyl.* rep. in MS. ˡ Πάχνην i. pruinam, rorem concretum. *Petit.* emend. πάγος enim & κρύσταλλος ambo glaciem denotant Græcis. *Petit.* ᵐ Ξυνοπρεπὲς Henisch. ⁿ Οὐκ *Henisch.* habet. *Petit.* emend. ° Αὐξήσεσι *Henisch.* rep. in MS. ᵖ Βρωμώδης *Petit.* emend. ᑫ Ἤτοι Henisch. ʳ Οἷον *Henisch.* οἷα *Scaliger* emend. ˢ Ξυνιῶν *Petit.* emend. ᵗ Ἀνάδοσιν seminis emissionem interpretari *Petit.* rep. in MS. verum totus hic textus ita legi: οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, οἷον ὑποζυγίου ἀφροδισίων σπέρμα ὠμὸν &c. *Petit.* vult. ᵛ Οἰκεῖον *Henisch.* ast οἰκεῖον *Scaliger* emend. ˣ Ῥηϊδίως *Henisch.* & *Gorrpyl.* repp. in MS ʸ Παρ' ἄλλοις *Henisch.* ᶻ Οὐδέκω *Henisch.* rep. in MS. ª Ἔῤῥωγε *Junium* legisse *Scaliger* notat. ἔῤῥηκται a ἰήγνυμι *Petit.* emend.

¹ Seminis crudi & incocti emissio fit. *Henisch.*

ὅκως τὸ ῥινὸν [a] ἐλέφας. [b] εὐρέαι δὲ [c] φλέβες, [d] οὐ πλημμύρῃ τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τῷ τοῦ δέρματος πάχεϊ. [e] οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ ἕδρα δηλοῖ τοῦ παντὸς εἰς ἴσον ὄχθον ἐγειρομένου. τρίχες ἐν μὲν τῷ παντὶ [f] προαποθνήσκουσι, χερσὶ, μηροῖσι, κνήμῃσι, αὖθις ἥβῃ, γενείοισι ἀραιαὶ, [g] ψεδναὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι. τὸ δὲ μᾶλλον πρόωροι πολιοὶ, καὶ φαλάκρωσις ἀθρόη. οὐκ ἐς μακρὸν δὲ ἥβη καὶ γένειον ψιλά. εἰ δὲ καὶ ἐπιμίμνουσι [h] πανυραὶ τρίχες, ἀπρεπέστεραι τῶν ἀποιχομένων. δέρμα τῆς κεφαλῆς κατερρωγὸς εἰς [i] βαθύς. [k] ῥυσοὶ δὲ συχναὶ, βαθεῖαι, τρηχεῖαι. ὄχθοι ἐς τὸ πρόσωπον σκληροὶ, ὀξέες· ἄλλοτε μὲν ἐς κορυφὴν λευκοί· [l] ποωδέστεροι δὲ τὴν [m] βάσιν. σφυγμοὶ μικροὶ, βαρέες, νωθροὶ, ὅκως διʼ ἰλύος μόλις κινεόμενοι. φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι, καὶ [n] ὑπὸ τῆς γλώσσης. κοιλίαι χολώδεες. γλῶσσα χαλαζώδεσι ἰόνθοισι τρηχεῖα. οὐκ ἀδόκητον καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος ἔμπλεων τοιῶνδε ἔμμεναι. καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι [o] ἱερείοισι τὰ κρέα [p] χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα. ἢν δὲ πολλὸν [q] αἴρηται ἀπὸ τῆς ἔνδοθεν ἡ πάθη, καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι φανῆται, [r] λειχῆνες ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι δακτύλοισι, γούνασι κνησμοὶ, καὶ τῶν κνησμῶν ἅπτονται μεθʼ ἡδονῆς. [s] ἀμπίσχει δὲ [t] ὁ λειχὴν καὶ [v] γένειον κοτὲ ἐν κύκλῳ. [x] ἐρεύθει δὲ καὶ μῆλα ξὺν ὄγκῳ οὐ κάρτα μεγάλῳ. [y] ὄσσε ἀχλυώδεες, χαλκώδεες· ὀφρύες προβλῆτες, παχεῖαι, ψιλαὶ, βεβρίθασι κάτω, μεσοφρύων ξυνηγμένων, ὀχθώδεες· χρῶμα πελιδνὸν ἢ μέλαν. [z] ἐπισκύνιον [a] οὐ μέσως ἕλκεται, καλύπτει ὄσσε, ὅκως τοῖς [b] θυμουμένοισι, ἢ λέουσι· διὰ τόδε, καὶ [c] λεοντίασις κικλήσκεται. τοιγαροῦν, οὐ λέουσι, οὐδὲ ἐλέφαντι μοῦνον, ἀλλὰ καὶ νυκτὶ ἐοίκασι [d] ἀταλαίπωροι ὑπώπια, [e] ῥὶς, σὺν ὄγκοισι μέλασι, [f] ὀκριοειδής, χειλέων προβολὴ παχείη· τὸ δὲ κάτω πελιδνόν· [g] ἔκρινες, ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέουσι δὲ [h] ὑπομέλανες, ὦτα ἐρυθρὰ, μελανόεντα, κεκλεισμένα, ἐλεφαντώδεα, ὡς δοκέειν μέγεθος ἴσχειν μεῖζον τοῦ ξυνήθεος· ἕλκεα ἐπὶ τῇσι βάσεσι τῶν ὤτων, ἰχῶρος ῥύσις, κνησμώδεα· [i] ῥυσοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι· ἀτὰρ καὶ ἐντομαὶ βαθεῖαι, ὁκοῖον αὔλακες μέλανες τῶν ῥινῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐλέφας τῷ πάθεϊ τοὔνομα. ἰχνέων καὶ πτερνέων μέσφι τῶν μέσων τῶν δακτύλων ῥήξιες. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξῃ τὸ κακὸν, ἑλκώδεες τοὺς ὄχθους, μήλων, γενείου, δακτύλων, γονάτων, κάκοδμα καὶ ἀναλθέα τὰ ἕλκεα. ἄλλα γὰρ ἐπʼ ἄλλοισι ἐξανίσταται, [k] ἐπʼ ἄλλοισι ἄλλα πρηΰνεται. ἤδη κοτὲ καὶ τῶν μελέων [l] προαποθνήσκει [m] τοῦ ἀνθρώπου ἄχρι ἐκπτώσιος, ῥὶς, δάκτυλοι, πόδες, αἰδοῖα, καὶ ὅλαι χεῖρες. οὐδὲ γὰρ [n] θανατοῖ τὸ κακὸν εἰς ἀπαλλαγὴν βίου αἰσχροῦ, καὶ ἀλγέων δεινῶν

ut elephantis corium. venæ latæ sunt, non sanguinis redundantia, sed cutis crassitudine. non multo post autem & sedes declarat, universo corpore in æqualem tumorem distento. pili in omni corpore præmoriuntur, in manibus, femoribus, tibiis. item in pube, in mento rari sunt: rara quoque in capite cæsaries. quod vero majus est, intempestivi cani & calvitium affatim subitoque ingruunt. non multo post autem pubes & mentum glabrescunt. quod si qui pauci pili remaneant, hi magis dedecent quam qui defluxerunt. capiti cutis altius rescissa est: rimæ autem frequentes, profundæ, asperæ sunt. tumores in facie duri, acuti: nonnunquam fastigio albido, basi viridiore: pulsus pusilli, graves, tardi, tanquam per cœnum vix se moventes. venæ temporum distentæ sunt. & sub lingua: ventres biliosi. lingua grandinosis varis exasperatur. neque inopinabile est & omne corpus talibus scatere tuberculis; quandoquidem & in victimis pravos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit, impetigines summos digitos infestabunt, genua prurient, pruritusque cum voluptate scalpetur. ambit vero impetigo & mentum nonnunquam in orbem. [1] rubent malæ cum tumore haud ita magno: oculi caliginosi, ænei coloris sunt: supercilia prominentia, crassa, glabra, deorsum versus pondere vergentia: contractis glabellis eminens tumor insurgit. color lividus aut ater est. [2] epyscinium vehementer contrahitur, ut oculos contegat, quemadmodum irascentibus aut leonibus accidit: unde & leonina hæc ægritudo vocatur. igitur neque leoni, neque elephanto solum, verum etiam nocti tenebrosæ æquales sunt. *ὑπώπια. i. sub oculis insurgentia ossa*, & nares cum atris tumoribus salebrosæ, exstantesque sunt. labiorum prominentia crassa est, pars autem inferior livescit, nasus tumet, dentes non albi sunt, sed nigricare videntur. aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephanticæ, ut grandiores consueto esse videantur. ulcera in basi aurium sunt: sanies defluit, pruriunt. totum corpus rugis asperis exaratur: nec non & altè descendunt scissuræ, veluti nigri in corio sulci. propterea & elephas huic morbo nomen est. plantarum & calcaneorum usque ad medios digitos fissuræ sunt. quod si plus augescat malum, tumores malarum, menti, digitorum genuumque ulcerosi fiunt, ulcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgunt, super alia alia [3] mitescunt. siquidem membra hominem diu morte præveniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. neque enim hæc labes prius perimit, a turpi vita, sævisque cruciatibus libe-

[a] Ἐλέφαντος *Petit.* emend. [b] Εὐρέα *Henisch.* rep. in MS. [c] Διὸ καὶ φλέβες *Henisch.* [d] Ὁ *Henisch.* rep. in MS. [e] Οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ διάδηλον τὸ πάθος &c. non multo post ægros deprehendi, *id est*, genus morbi palam fieri, tuberculis per universum corpus erumpentibus. *Petit.* emend. [f] Hoc verbum *Scaliger* asterisco, designavit, quid hoc velit, ignoramus. [g] ψεδναὶ Ionicè idem quod ἀραιαὶ *Petit.* [h] Παῦραι *Scaliger* emend. [i] Βάθος *Scaliger* emend. [k] Ῥωγαὶ δὲ συχναὶ, βαθεῖαι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ῥωγάδες συχναὶ, βαθεῖαι &c. *Petit.* emend. [l] Ionice pro ποωδέστεροι *Petit.* [m] Φάσιν *Henisch.* [n] ἀπὸ *Henisch.* ast ὑπὸ *Scaliger* emend. [o] Hic sues privatim intelligi debent *Petit.* [p] De suum grandinibus scribit Aristoteles lib. 8. hist. cap. 21. *Petit.* [q] Αἴρη) *Petit.* emend. [r] Λειχὴν, ψώρα & lepra, affectus cognati sunt. *Petit.* [s] Id vitium, quum a mento oritur latinè *Mentagra* appellatur. *Petit.* [t] Ὁ λειχὼν *Henisch.* ast. ὁ λειχὴν *Scaliger* emend. [v] Γνῶσιν *Henisch.* ast γένειον *Scaliger* emend. [x] Ἐρεύθει *Henisch.* [y] Ἴσως, ὄψεις *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Scaliger* emend. [z] Ἐπισκύνιον *Henisch.* ast ἐπισκύνιον *Scaliger* emend. [a] Οὐ *Scaliger* emend.

[b] Θυμουμένοις *Henisch.* ast θυμουμένοισι *Scaliger* emend. [c] Λεόντιον *Henisch.* ast λεοντίασις *Scaliger* emend. [d] Ἀταλαίπωροι refertur ad præcedens νυκτὶ. supple πάθος. *Petit.* emend. [e] Ῥὶς *Henisch.* non habet. ῥῖνες *Junius* legit & cum voce ὀκριοειδεῖς junxit. quam lectionem *Petit.* probat. [f] Ὀκριοειδὴς *Henisch.* rep. in MS. [g] Ita dicuntur qui magno & prominenti sunt naso. unde verbum ἐκμυκτηρίζω naso suspendo, subsanno apud Lucianum. *Petit.* [h] ὑπομέλανος *tuncque sensus erit:* dentes non sunt quidem candidi, videntur tamen *præ nigredine* aliarum sc. oris partium. *Petit.* emend. [i] Ῥυσοῦ *Scaliger* emend. [k] Καὶ ἐπʼ ἄλλοισι *Henisch.* [l] Προαποθνήσκουσι *Henisch.* rep. in MS. [m] Τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [n] Θανατοῖ *Henisch.* ast θανατοῖ *Scaliger* emend.

---

[1] Rubefacit malas (refertur enim id verbum ad impetiginem) *Petit.* emend. [2] Extremæ frontis rugæ dicuntur Episcynium, quod adducimus oculis, cum apud nos aliquid profundius cogitamus, aut pudore afficimur. *Petit.* [3] Nitescunt. *Henisch.*

νῦν πρόσθεν, ἢ ἐς μέλεα διατμηθῆναι τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ μακρόβιόν ἐστι, ὅκως ἐλέφας τὸ ζῶον. ἢν δὲ καὶ ἄλγος δριμέως [a] ἔῃ τῶν μελέων, πολλόν τι [b] ἐπικόπτει βαρύτερον. ἄλλη καὶ ἄλλη [c] πλανευμένων σιτίων ὄρεξις οὐκ ἀγεννής, ἄπειρος ἡ γεῦσις, οὐδὲ τερπνὸν ἡ ἐδωδὴ καὶ ἡ πόσις· ἁπάντων δὲ ὑπ' ἀχθηδόνος, [d] μῖσος, ἀτροφίη, ἐπιθυμίη λυσσώδης· κόποι αὐτόματοι, μελέων ὁκόσων ἰδέη βαρέα, καὶ τὸν ἄνθρωπον [e] ἀχθέει καὶ τὰ σμικρὰ μέλεα· αὐτὸς καὶ τὸ σῶμα πρὸς ἅπαντα ἄχθεται, οὐ λουτροῖσι τέρπεται, οὐκ ἀλουσίῃ· οὐ τροφῇ, οὐκ ἀσιτίῃ, οὐ κινήσι, οὐκ [f] ἠρεμίῃ. πᾶσι γὰρ ἐφέστηκεν ἡ νοῦσος. [g] ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίη κακίων ἐν φαντασίῃ, δύσπνοια καρτερή· πνῖγες ὡς ἀπ' ἀγχόνης. ὧδε γοῦν τινὲς κατέστρεψαν τὸν βίον, νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες. [h] τοιούσδε οὖν ἐόντας τίς οὐκ ἂν φύγοι, ἢ τίς οὐκ ἂν ἐκτραπείη, κἢν υἱὸς, ἢ πατὴρ ἔῃ, κἢν κασίγνητος τύχῃ· δέος καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ. πολλοὶ γοῦν ἐπ' ἐρημίης καὶ ἐς ὄρεα τοὺς φιλτάτους ἐξέθεσαν, [i] οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες τῷ λιμῷ· οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν. λόγος δὲ ὡς τῶν ἐπ' ἐρημίης ἀφιγμένων τις, ἐξερπύσασαν ἐκ τῆς γῆς ἔχιν ἰδὼν, ὑπ' ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ, ἢ τῷ πάθει ἀχθεσθεὶς, ὡς ἀμείψασθαι τὸ κακὸν κακῷ, ζῶντος ἐνέφαγε τοῦ ἔχιος, καὶ οὐ πρόσθεν ἐτελεύτησε, πρὶν ἢ πάντα αὐτῷ διασαπῆναι καὶ ἀποστῆναι τὰ μέλεα. [k] ἄλλον δὲ ἰδεῖν ἔχιν εἰς πίθον γλεύκεος ἑρπύσασαν, πόντα τὸ τοῦ γλεύκεος εἰς κόρον, ἀποβλύσαι. πολλὸν δὲ καὶ τοῦ ἰοῦ συνεκχεῖν τῷ γλεύκει· ἐπεὶ δὲ ἀπεπνίγη τὸ θηρίον ἐν τῷ γλεύκεϊ, χανδὸν καὶ πολλὸν τοῦ γλεύκεος πιεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου, καὶ τοῦ πάθεος διζήμενον· ὡς δὲ ἐς κόρον ἧκε καὶ μέθην, ἔκειτο μὲν χαμαὶ τὰ πρῶτα, ὅκως ἀποθνήσκων· ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ κάρου καὶ τῆς μέθης [l] ἐξήγερτο, περιερρύησαν μὲν τὰ πρῶτα αἱ κόμαι, ἔπειτα δὲ δάκτυλοί τε καὶ ὄνυχες· ἑξῆς δὲ περιετήκετο πάντα. ἐπεὶ δὲ ἔτι ἐν [m] σπέρματι ἡ δύναμις ἦν, [n] ἐκπροεπλάσσεν αὖθις ὅκως ἐκ γενετῆς τὸν ἄνθρωπον ἡ φύσις. ἐξέθρεψε μὲν ἄλλας κόμας, καὶ ὄνυχας νέους, καὶ σάρκα καθαρὴν, καὶ ἐξέδυ μὲν τὸ παλαιὸν [o] ῥῆνος, ὡς γῆρας ἑρπετοῦ· ἐπανεκλήθη [p] δὲ, ὡς ἐς φῦμα ζωῆς, ὅκως ἄλλος ἄνθρωπος. ὧδε μὲν οὖν ὁ μῦθος, οὐ πάντα μὲν ἀτρεκὴς, οὐ πάγχυ δὲ ἄπιστος. κακὸν γὰρ κακῷ βλαφθῆναι, πιστόν. τὴν φύσιν δὲ ἐπὶ τῷ ἐόντι ζωπύρῳ ἀνανεῶσαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἄπιστον ἐς τέρατος ἰδέην.

A P E-

liberans, quam membratim dilaceratus homo sit. at longæva est, quemadmodum & elephas animal. sin autem membrorum recens dolor sit, longe acerbius affligit. aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia est, non obtusa, sed gustatus qualitatis expers est: nullaque edendi ac potandi delectatio. omnia vero ob doloris cruciatum oderunt, alimento privatur corpus, rabiosa inest cupiditas: spontinæ sunt lassitudines, singulorum membrorum species hominem gravitate inusitata premit, quantumlibet exigua membra sint. quin etiam corpus omnia gravatim fert: non balneis delectatur, non illuvie: non cibo, non jejunio: non motu, non quiete. ab omnibus enim morbus alienus est. somnus tenuis, vigilia pejor, mala sua cogitans: spirandi vehemens difficultas: suffocationes fiunt ac si laqueo strangulentur. hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem somnum in mortem dormientes. itaque tales quum sint, quis non aufugiat? aut quis non aversetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater sit? quum metus est ne morbus communiceretur. propterea [1] multi in solitudines & montes, sibi charissimos abduxerunt: aliqui eorum egestati, quoad viverent, subvenientes, aliqui verò minimè, quum eos vita defungi mallent. fama est, eorum quendam, qui in solitudinem expositi erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, ut malo malum commutaret, viventem viperam edisse, neque prius e vita migrasse, quam omnia ipsius membra computruerint atque exciderint. alterum præterea ferunt, viperam in musti dolium irrepsisse conspicatum, quum mustum ad satietatem ingurgitasset, vomuisse, multumque veneni simul cum musto rejecisse, [2] quoniam in musto fera extincta fuerat: iterumque hominem mustum largissimè potasse, vitæ pariter ac morbi finem quærentem. ut vero satiatus juxta inebriatusque fuit, primum quidem humi prostratus instar morientis jacebat: posteaquam deinde gravi sopore experrectus est, ebrietatemque discussit, inprimis comæ defluxerunt, præterea digiti & ungues, deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt. quoniam vero adhuc in semine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creavit. alios enim crines enutrivit, & ungues novos & nitidam carnem instauravit, ac vetus corium, ceu serpentis senectam exuit, & tanquam alter homo ad vitæ [3] munia revocatus est. ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. malum enim malo pulsum esse, probabile est. naturam vero ex residua vitæ scintilla hominem redintegrasse, haud ita a ratione abhorret, ut monstro simile esse videatur.

A R E-

a Ἴῃ Henisch. rep. in MS. ἐν τῷ Goupyl. rep. in MS. b Ἐπικοπτεῖ Henisch. rep. in MS. c πλανωμένων. (cum : puncto refertur enim ad ἄλγος) Petit. emend. d Μῖσος Scaliger emend. e Ἀχθέει Henisch. rep. in MS. f Ἠρεμίῃ Henisch. rep. in MS. g Ὕπνος λεπτὸς ἀγρυπνίης κακίων ἐν ὕπνῳ φαντασίῃ somnus quidem tenuis, sed & visa in somno ipsa insomnia pejora Petit. emend. h Τοιούσδε Henisch. ast τοιούσδε Scaliger emend. i Οἱ δὲ ὕστερον, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν Petit. emend. k Similem Historiam narrat Galenus lib. 11. simplic. cap. de carne Viperæ. Petit. l Ἐξήγερτο Henisch. rep. in MS. m Spermatis nomine Aretæus hic intelligit partes ex semine concretas, quas Galenus σπερματικὰ μόρια appellat. Petit. n Ἐκπροεπλάσσεν Henisch. rep. in MS. o Ῥῖνος Scaliger emend. p Δὲ, (ὡς) ἐς φῦμα ζωῆς Henisch. δὲ ἐς φῦμα ζωῆ Goupyl. rep. in MS. ζωῇ Henisch. rep. in MS.

1 Quidam vel carissimos in locis desertis & montibus exposuerunt, ad tempus fami subvenientes, alii minime: utpote qui ipsos mori vellent. Petit. emend. 2 Postquam autem fera in musto extincta est ovide largiterque hominem e musto bibisse. vitæ pariter &c. Henisch. 3 Germen Scaliger emend.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ

ᵃ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ARETAEI CAPPADOCIS DE MORBORUM ACUTORUM CURATIONE

LIBER PRIMUS.

PROOEMIUM.

A Ὀξέων νούσων ᵇ ἀκεσώδεα τῇσι ἀμφὶ σημηΐων ἰδέῃσι, ἃς τοῖς ξυγγράμμασι ἄσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται. ὁκόσα μὲν ὦν ἐν πυρετῶν θεραπείῃ γίγνεται, κατά τε τὴν τούτων διαφορὴν, καὶ κατὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰδέην, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ποικιλίην, τουτέων τὰ πλέω ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται· ὁκόσα δὲ ξὺν πυρετοῖσι ὀξέα γίγνεται πάθεα, ὁκοῖον ἡ φρενῖτις, ἢ ἄνευθε πυρετῶν, ὁκοῖον ἀποπληξίη, ἀμφὶ τῶνδε μοῦνον τὰ ᶜ ἄκεα φράσω, ὡς μὴ διαμαρτάνοιμι μηδὲ μακρηγορέοιμι ἔπεα ἐν ἑτέροισι γράφοντα. ἀρχὴ δὲ ἡ αὐτὴ, ἡ καὶ ἀμφὶ τῶν παθέων, καὶ τελευτὴ ἡ αὐτή. B

A Acutarum ægritudinum medicamina speciebus signorum contigua sunt, quæ superioribus libris a me comprehensa fuêre. quæcunque sane in febrium curatione fiunt, secundum ipsorum differentiam, & secundum morborum speciem, & in ipsis diversitatem. eorum plura in tractatione de febribus explicabuntur: quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis phrenitis est: aut sine febribus, qualis apoplexia. eorum duntaxat medicamina commemorabo, ut ne aberrem, neque verbosior sim, alia in aliis describens locis. idem vero principium, quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam. B

ΚΕΦΑΛΗ α.

Θεραπεία φρενιτικῶν.

Κατακεκλίσθαι χρὴ τὸν νοσέοντα ἐν οἴκῳ εὐμέτρῳ, εὐκρήτῳ, χειμῶνος μὲν ἐν ἀλέῃ, θέρεος δὲ ᵈ ἐν ψυχεινοτέρῳ· ἦρος δὲ καὶ φθινοπώρου πρὸς τὰς ὥρας τεκμαίρεσθαι. ἔπειτα ἡσυχίην ἄγειν κελεύειν καὶ αὐτὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίης ἅπαντας. ὀξυήκοοι γὰρ ἤδη ψόφου καθαπτόμενοι φρενιτικοί. ἀτὰρ ὑπὸ τῶνδε μαίνονται. τοῖχοι λεῖοι, ὁμαλοὶ, μηδὲ ὑπερέχοντες, μηδὲ ἄχναι, μηδὲ γραφῇσι εὔκοσμοι. ἐρεθιστικὸν γὰρ ἡ τοιχογραφίη. καὶ γὰρ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ᵉ ἀμφαερίζουσί τινα ψεύδεα ἰνδάλματα, καὶ τὰ ᶠ μὴ ἐξέχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερέχοντα· καὶ πᾶσα πρόφασις ἀναιτίη, πρόκλησις χειρῶν φορῆς. C κλίνης μῆκος

CAPUT PRIMUM.

Curatio Phreniticorum.

Ægrotum cubare convenit in conclavi ᵃ mediocris amplitudinis, aëris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris & humidioris. vere autem & autumno secundum temporum naturas conjectura uti decet. deinde quiescere jubendum est, & ægrotos ipsos, & omnes domesticos. acutè namque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. C parietes læves sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas, aut aliquid exertum habentes. neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat. nam præ oculis falsa quædam simulacra obversantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contrectant: omnisque occasio citra causam manuum agitationem provocat. cubilis lon-

ᵃ Θεραπευτικῶν Henisch. rep. in MS. ᵇ Ab ἀκέω venit ἄκος Scaliger. ᶜ ἄκεα φράσω, Henisch. ἄλκια Henisch. & Goupyl. repp. in MS. ᵈ Ut accentus est ultimæ dictionis, videretur conjunctim legendum ἐν ψυχεινοτέρῳ i. frigidiore; a voce ψυχεινός, quæ idem quod ψυχρὸς significat. verum disjunctim legit & ἐν ψυχεῖ νοτερῷ Petit. emend. ᵉ Ἀμφαείρουσι & ἀμφαιωρέουσι Henisch. rep. in MS ἀμφαιωρέονται (supple τοῖχοι γραφῇσι εὔκοσμοι) Petit. emend. ᶠ Supple προὔχοντα. hoc κροκυδίζειν & ψηλαφᾷν Medici appellant.

ᵃ Mediocriter spatioso, id est, neque nimis amplo neque nimis angusto. Petit

μῆκος καὶ πλάτος σύμμετρον, ὡς μήτε [a] βληστρίζεσθαι ἐν τῇ πλατείῃ, μήτε ἀπὸ τῆς στενῆς ἐκπίπτειν κοίτης. ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι, ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπόμνησις ἔοι. ἀτὰρ ἤδε ἐν μαλθακοῖσι. ἀτερπὴς γὰρ τοῖσι νεύροισι ἡ σκληρὴ κοίτη. οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα πονεῖ. μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί. εἴσοδοι τῶν φιλτάτων. μῦθοι, καὶ λαλιὴ μὴ θυμοδακέες. πάντα γὰρ εὐθυμέεσθαι χρή, μάλιστα τοῖσι ἐς ὀργὴν ἡ παραφορή. κατάκλισις ἢ ἐν ζόφῳ, ἢ ἐν φωτὶ πρὸς τὸ νόσημα τεκμαρτέη. ἢν γὰρ πρὸς τὴν αὐγὴν ἀγριαίνωσι, καὶ [b] ὁρέωσι τὰ μὴ ἐόντα, καὶ τὰ μὴ παρεόντα φαντάζωνται, ἢ ἀνθ' ἑτέρων ἕτερα γιγνώσκωσι, ἢ ξένα ἰνδάλματα προσβάλλωνται, καὶ τὸ ξύμπαν τὴν αὐγὴν [c] ἢ τὰ ἐν αὐγῇ δεδίττωνται, ζόφον [d] αἱρέεσθαι χρή· ἢν δὲ μή, τοὐναντίον. ἀγαθὸν δὲ πρὸς αὐγὴν σωφρονέειν τε καὶ πρηΰνεσθαι τὴν παραφορήν. ἀσιτίη μὴ μακρή· σιτία δὲ ὑγρότερα καὶ βραχύτερα καὶ [e] συνεχῆ. μειλίγματα γὰρ θυμοῦ σιτία. ἀκμαίη δὲ ἐν τῇσι ἐπανέσεσι ἀμφοῖν, πυρετοῦ καὶ παραφορῆς. ἢν δὲ ὑπ' ἀσιτίης ἐκμαίνωνται, καὶ ἢν μὴ παρίῃ ὁ πυρετός, διδόναι μὴ μάλα ἐπὶ πυρετὸν βλάπτοντα. ἀγαθὸν δὲ ξυμφωνέειν καὶ τὸν πυρετὸν, καὶ τὴν παραφορὴν, [f] ἔστε τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐπανέσιας· ἢν ὦν ἥκῃ ὁ καιρὸς ἐς θρέψιν, πρώτιστα σκεπτέον εἰ χρὴ ἀφαιρέειν αἷμα. ἢν μὲν ὦν ἡ παραφορὴ ξὺν πυρετῷ ἀρχῆθεν εἰσβάλλῃ τῆς πρώτης ἢ δευτέρης ἡμέρης, ταμνέειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μάλιστα [g] τὴν μέσην· ἀτὰρ καὶ ἢν ἐς τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέρην ἡ παραφορὴ ἥκῃ, μέσφι τῆς πρώτης τῶν κρισίμων [h] περιόδου, ταμνέειν· εἰ δὲ προσωτέρω τοῦ χρόνου ἑκταίῳ ἐόντι ἢ ἑβδομαίῳ ἴῃ, πολλὸν πρὸ τῶν κρισίων ἐν τοῖσι ὀξέσι κενοῦν χρή, ἢ φαρμακεύειν, ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι. ἀτὰρ καὶ φλέβα τάμνων, μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν, κἢν ἐν ἀρχῇ τάμνῃς. φρενῖτις γὰρ εὔτρεπτον ἐς συγκοπὴν κακόν· ἢν δὲ πολυπληθὴς ὁ νοσέων ἔῃ, καὶ νεηνίης, καὶ ἐξ ἀδδηφαγίης καὶ οἰνοφλυγίης, οὐδὲ οἱ τῆς φρενίτιδος ἔασι οἱ λογισμοί. ἀλλὰ καὶ ἄνευ παραφορῆς, πολλὸν τουτέων ἀφαιρέειν αἷμα· πολλὸν δὲ μεῖον ἀφαιρέειν, ἢν οὗτοι ἔωσι οἱ φρενιτικοί. ταμνέειν δὲ φλέβα τουτέων εὐτολμότερον, ἢν ἐξ ὑποχονδρίων καὶ μὴ ἀπὸ κεφαλῆς ἡ νοῦσος [i] ᾖ. ἐνθάδε γὰρ τῆς ζωῆς ἐστὶ ἡ ἀρχή· κεφαλὴ δὲ, χῶρος μὲν αἰσθήσιος, καὶ νεύρων ἀφέσιος· αἷμα δὲ παρὰ καρδίης ἕλκει μᾶλλον, ἢ ἄλλοισι διδοῖ. ἢν [k] ὦν πεπόνθῃ ἥδε, οὐ χρὴ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. τῇδε γὰρ πάθεα, κενεαγγέειν ἐφ' οἷσι ἡ βλάβη οὐ σμικρή. ἢν μὲν ἡ δύναμις ἀντέχῃ εἰς τὸ ἱκανὸν τῆς κενώσιος, ἅπαξ ἀφαιρέειν, ὅκως μὴ ἐν τῇ διαστάσει τῆς ἐπαφαιρέσιος διόλλυται τῆς τροφῆς ἡ ἐγκαιρίη. ξυνεχέες γὰρ τοῖσι φρενιτικοῖσι οἱ πυρετοί, καὶ οὐδὲ ἐπανέσιας μακρὰς, ἀλλὰ βραχείας καὶ ἀσήμους κουφισμοὺς ποιεῦνται. ἢν δὲ πρὸ τῆς ξυμμετρίης ἀπαυδήσῃ ὁ νοσέων, ἐς δευτέρην ἐπάνεσιν ὑπερβάλλεσθαι, ἢν μὴ ἐς μακρὸν ἐκπίπτῃ· εἰ δὲ μή, ἀνακαλεσάμενον ὀσμήσεσι καὶ ψαύσεσι προσώπου, καὶ πίεσι ποδῶν, αὐτίκα ἀφαιρέειν· γνῶμα δὲ τῆς αὐταρκίης ἡ δύναμις· τροφὴ ὑγρὴ πᾶσι μὲν τοῖς πυρεταίνουσι· οὐχ ἥκιστα δὲ φρενιτικοῖσι

[a] Βλαστρίζωνται Henisch. [b] Ὁρέωσι Henisch. [c] Ἢ Henisch. [d] Αἱρέεσθαι Henisch. [e] Συνεχῆ Henisch. [f] Εὖτε Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [g] Venam eam Aretæus intelligit, quam medianam Barbari vocant. Petit. [h] Περιόδου Henisch. [i] ᾖ Henisch. [k] οὖν Henisch.

A longitudo & latitudo moderata sit: quo neque in ampliori volutari jactarique possit, neque a nimis angusto delabi. stragulæ vestes glabræ fiot, ut ne floccos colligere in mentem veniat. in molli lecto decumbant: nam durum stratum nervis ingratum est. noo minime autem inter cæteros ægrotantes phrenitici nervis laborant. facile enim convelluntur. amicissimi eos invisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent. quum delectabilia omnia esse oporteat. illis præcipuè, quorum iracunda insania est: utrum in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura conjicere debemus: nam si ad lumen efferantur, & quæ non sunt, cernunt, & quæ B non adsunt, cogitant, aut pro aliis alia cognoscunt, aut quasdam novas & vanas imagines accipiunt, atque in summa, lucem, aut quæ in luce sunt, extimescunt: obscuro loco eos continere præstat, sin secus se habeant, lucido. bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam· [1] ne diu a cibis abstineant. cibi vero humidiores sunto, paucioresque & continui: nam cibi animum demulcent. occasio antem exhibendi cibi esto in utriusque remissionibus, febris videlicet atque delirii. quod si ab inedia furant, & non desinat febris, cibos dare non valde febrim lædentes utile est. nempe bonum est febrim deliriumque in ac- C cessionibus remissionibusque concordare, quo exhibendi cibi oportunum tempus inveniatur. in primis itaque considerandum est, sanguis nec ne mittendus sit. si mentis quidem alienatio una cum febre a principio invaserit, vena in cubiti curvatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. quod si non nisi tertio aut quarto die delirium accedat, usque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est: at si ultra conveniens tempus, ut puta sexto aut septimo die, [2] superveniat, venæ sectio dimittenda est. multo enim ante judicationes in acutis morbis evacuandum est, aut purgandum, aut aliis irri- D tationibus utendum. venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet a principio secet. phreniticis namque malum est in syncopam facile mutabile. sin autem ægrotus valde repletus sit, & juvenis plurimo cibo, & largissimo vini potu saginatus, hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verum istis & citra delirium, multum sanguinis hauriendum est: longe autem minus auferendum, si iidem phrenitici sunt. verumtamen audacius vena solvenda est, si a præcordiis non a capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est: caput verò sensus nervorumque originis locus est, sanguinemque potius a corde trahit, quam aliis distri- E buat. igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non convenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, a quibus non modica noxa provenit. quod si vires patiantur, ut quantum sanguinis satis est, evacuetur, semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt, neque remissiones longas habent, sed breves & latentes sublevationes. cæterum si ante mediocritatem defecerit æger, ad secundam remissionem differendum est, nisi longo tempore post ventura sit: quod si non sit, F vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est, quantum vero mittendum sit, facultas ostendet. esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maximè:

[1] Inedia enim excandescentiam parit. teste Arist. lib. physic. quest. *ad marg. cod. nostr. Henisch.* scriptum legimus. [2] Accedat, multum ante judicationes in acutis morbis vacuandum aut pharmacis atendum: aut aliis irritationibus &c. Henisch.

κοίτη. [a] ἐπιξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μούνων. [b] οὐδὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι. εὔπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. [c] χόνδροι πλυτοὶ ξὺν ὕδατι ἢ [d] μελικρήτῳ. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐκ τῶνδε [e] ῥοφήματα διδόναι ἁπλᾶ, ὁποῖα θύμβρης ἢ σελίνου, ἢ ἀνήθου [f] ἐνεψημένων· εὔπνοα γὰρ τάδε καὶ διουρητικά. σύμφορον δὲ φρενιτικοῖσι οὔρησις. λαχάνων πάντων μὲν, μάλιστα δὲ μαλάχης. ἀγαθὸν γὰρ τὸ γλίσχρασμα, καὶ ἐς λειότητα γλώσσης καὶ ἀρτηρίης, καὶ ἐς τὴν τῶν κοπρίων διέξοδον. ἄριστον δὲ καὶ τεῦτλον καὶ βλίτον, καὶ κορωνόπους, καὶ κολοκύνθη καθ' ὥρην, καὶ ὅ, τι ἂν ἐφ' ἑκάστης ὥρης ἄριστον ᾖ. [g] πτισάνης δὲ χυλὸς, ὑγρότατος μὲν ἐν πρώτοισι ὡς [h] τροφιμώτερος ἔοι· ἔστι δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκῃ χρόνον. ὑποστέλλεσθαι δὲ ἐν τῇσι κρίσεσι, καὶ μικρόν τι πρὸ τῶν κρισίων. ἢν δὲ ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἴῃ, μὴ ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων· ἀλλὰ σιτώδεα διδόναι, ὡς ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων· εὖτε καὶ κρεῶν ἀκρέων, καὶ πτηνῶν χρέος τὰ πολλὰ τοῖσι χυλοῖσι [i] ἐκτετηκομένων. κάρτα γὰρ χρὴ τάδε ἐν τῇ ἑψήσει λύεσθαι. [k] ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰς κρέσσον ἔσωσι· ὀπίπτων δὲ τοὺς ἐν τῇ [l] χώρῃ ἀρίστους αἱρετέον. ἄλλη γὰρ ἄλλας φέρειν ἰχθύων ἰδέας πεπίστευται χώρη. [m] ὀπώρας οἰνώδεος ὑποστέλλεσθαι. κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει. ἢν δὲ ἀνάγκη ἔῃ τῆς δυνάμιος ἢ τοῦ στομάχου βιαζομένων, [n] ἑφθὰ ἐν μελικρήτῳ, ἢ ὀπτὰ ἐν στέατι, ὁκοῖα μῆλα δοτέον. τῶν ἄλλων θερμῷ ὕδατι ἕκαστον ἐκλύειν, ἢν ἐς μούνην τὴν τοῦ στομάχου παραμυθίην διδῷς· ἢν δὲ καὶ ἐς δύναμιν δέῃ, μὴ κάρτα τὸ οἰνῶδες ἐκλύειν. τροφὴ μὲν οὖν ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοιήδε. τέγγειν δὲ τὴν κεφαλὴν ἐς ἔμψυξιν λίπαϊ ἐλαίης ὄμφακος τετριμμένης. ἀλεαίνεσθαι γὰρ ἡ κεφαλὴ οὐ φιλέει φρενιτικοῖσι. ἢν δὲ καὶ ἀγρυπνίη καὶ φαντασίη ἔωσι, ῥόδινον μίσγειν ἴσον ἴσῳ τὰ πρῶτα· ἔπειτα δὲ μᾶλλον τὸ ῥόδινον ἔστω πλέον ἐς στύψιν καὶ ἔμψυξιν τῆς κεφαλῆς. ἢν δὲ καὶ τὴν γνώμην παρακινέωνται, καὶ τὴν φθέγξιν ἐξαλλάσσωνται, ἑρπύλλου κόμης ἐνεψητέον ἐν τοῖσι ἐλαίοισι, ἢ κισσοῦ χυλὸν ἢ πολυγόνου παραχυτέον. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἡ παραφορὴ ἐξάπτηται, καὶ πευκέδανον καὶ σφονδύλιον τοῖσι ἐλαίοισι ἐνεψεῖν, καὶ ὄξεος παραχεῖν. ἀτμῶν γὰρ τάδε καὶ θέρμης διαπνευστικά. καὶ παχέων χυμῶν διαλυτικὰ, [o] ἃ τῆς παραφορῆς ξυναίτια. πεφυλάχθαι δὲ χρὴ τάδε, ὡς μὴ ἐς [p] τὸν αὐχένα καὶ τοὺς τένοντας ἡ τέγξις ἵκῃ. πολεμίη γὰρ τένουσι καὶ νεύροισι. [q] καιρὸς δὲ πάσης τέγξιος, πλὴν τῆς ἐσβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ· ἀραιοτέρη δὲ ἐν τῇ ἀναβάσει· πάντων δὲ μάλιστα ἐν ἀκμῇ, ἤδη ἂν ἐκμαίνωνται, τῆδε μάλιστα τέγγειν ψυχρῷ, καὶ ψυχομένῳ ἐπὶ μᾶλλον θέρεος ὥρῃ· χειμῶνος δὲ χλιαρῷ. εἰς δὲ τὸ πρηΰνειν τὴν παραφορὴν, ὀξυκρήτῳ, ἢ [r] κονύζης ἑψήματι καὶ σπογγιῇ τὸ πρόσωπον πυριῆν, ἔπειτα χρίειν οἰνανθίνῳ ἢ κροκίνῳ λίπαϊ, καὶ

A aridiores enim sunt, quam si sola adesset febris. neque mulsa danda, nisi biliosi sint: nam facile a biliosis naturis concoquitur. far lotum cum aqua aut mulsa convenit. bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæc namque bonam spirationem conciliant, & urinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. omnia olera prosunt: [1] sed malvæ potissimum lentor bonus est, & ad linguæ arteriæque lævorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimum fuerit. hordei vero mundati cremor, B liquidissimus quidem in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiorque sit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit: verum in judicationibus & paulo ante judicationes cibus subtrahendus est. si morbus longiori tempore producatur, cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quo sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerumque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolvi. ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. vinosæ naturæ fru- C ctus subtrahito, quoniam caput & mentem percutiunt. verum si necessitas urgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorum singula calida aqua dissolvito, si roborandi duntaxat oris ventriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non usque adeo vinosa facultas dissolvenda est. cibi quidem (ut semel dicam) hujusmodi sunto. irrigandum vero caput est refrigerandi causa, olivæ acerbæ contritæ unguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. quod si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò D plus rosacei addendum, quo magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. at si mens labefactetur, & locutio evariet, serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis infervefacito, & aceti parum instillato. hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassasque humiditates, quæ & ipsæ deliramenti causæ sunt, discutiunt. cavere autem convenit, ne in cervicem ac tendones madefactio descendat. tendonibus enim atque nervis inimica est. nempe irrigandi semper occasio est: præterquam exacerbationis E initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt, tum maximè irrigandum est humore frigido: atque æstivo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. ut mitescat autem delirium, posca, aut conyzæ decocto cum spongia facies fovenda est: deinde œnanthino aut crocino unguine [2] linenda: quin etiam

[a] Ἐπιξηροτέρη Henisch. rep. in MS. [b] Οὐδὲ μελίκρητον, ἢν χολώδεες ἔωσι· εὔπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. neque mulsa danda est si sint biliosi: hæc enim in iis, qui multam amaram bilem colligunt, suspecta est. *Petit.* emend. [c] Χόνδρος granum significat: sed hic & passim in libris Medicorum pro genere tritici accipitur. fitque ex Zea tritico eximio. vid. Plinium lib. 18. cap. 8. 11. *Petit.* [d] Μελικρήτῳ *Henisch.* [e] De modo parandi sorbitiones ex alica lota. vid. Galen. lib. 1. de aliment. cap. 6. *Petit.* [f] Ἐνεψημένων *Henisch.* rep. in MS. [g] Hujus parandi modum Hipp. tradit in lib. de acutis *Petit.* [h] Ἀτροφώτερος *Henisch.* & *Goupyl.* rep. in MS. [i] Ἐκτετηκομένων *Henisch.* [k] Deesse hic aliquid *Petit.* judicat. & sic emend. ἰχθύων οἱ πετραῖοι κρήτιστοι: (aut simile quidpiam) piscium quidem præstantissimi, qui saxatiles dicuntur. τῶν ἄλλων οἱ κρέσσονες ἔωσι (pro ἔωσι Atticè) ex aliis autem, ut quisque melior erit, edant. [l] Χώρῃ *Henisch.* rep. in MS. [m] Ὀπώρης *Henisch.* rep. in MS. Nomine ὀπώρης fructus intelliguntur Autumnales, qui post ὀπώραν scilicet ad maturitatem perveniunt. *Petit.* [n] Ἑφθὰ *Henisch.* [o] Τὰ τῆς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [p] Τὸν αὐχένα *Henisch.* rep. in MS. [q] Fortasse legendum καιρὸς δὲ πάσης τέγξιος, aut πάσης τῆς τέγξιος *Petit.* [q] Ἀναβάσει *Henisch.* [r] Κονύζης nomine, quæ herba intelligenda sit dubium certe est. *Persicariam* hanc vocem interpretatam *Petit.* rep. in MS. Verum κονύζην hic positam esse pro eo frutice, quem Græci ἄγνον aut λύγον appellant *Petit.* conjicit.

[1] Sed malvæ potissimum. Lentor enim bonus est & ad linguæ &c., & ad stercorum descensum optima est beta, blitum &c. *Henisch.* [2] Linienda *Henisch.*

καὶ τὰς ῥῖνας καὶ τὰ οὔατα τοῖσι δὲ διαχρίειν. τάδε [illegible] καὶ ὕπνου ἀγωγά. ἢν γὰρ παννύχιοι μὲν ἐγρήσσωσι, μηδὲ δι' ἡμέρης εὕδωσι, ἀτενέες δὲ τὰ ξύμπαν ἐῶσι, ὀφθαλμοὶ δὲ ὁκοῖόν τι κέρας ἑστήκωσι, (βλητρίζωνται δὲ καὶ ἐξανιστῶνται), ὕπνον αὐτέοισι καὶ ἠρεμίην μηχανέεσθαι, πρώτιστα μὲν διὰ τῆς κεφαλῆς τεγξίων, ῥοδίνῳ ἀκρήτῳ, ἢ ἀμαρακίνῳ, ξὺν χυλῷ [a] κισσοῦ, ἢ ἑρπύλλου, ἢ καὶ μελιλώτου ἀφεψήματι. ἀτὰρ μᾶλλον δὲ ὑπνωτικὸν, μήκων ἀφεψηθεῖσα [b] ἐν λίπεσι, ἐς τε τὸ τῆς κεφαλῆς βρέγμα, ἢ ὕδατι ἐς τὸ πρόσωπον ξὺν σπογγιῇ· ὑποτιθέναι δὲ χρὴ καὶ αὐτὰς ὅλας, εἰ εἶεν νεοδρεπέες, χλωρὰς τοῖσι ὑποκεφαλαίοισι. παχύνει γὰρ καὶ ὑγραίνει τὸ πνεῦμα, ξηρόν τε καὶ λεπτὸν ἐὸν, καὶ ὁμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχον· βαρὺ δὲ καὶ [c] νωθὲς [d] ὁμίχλη, ἥπερ ὕπνου ἀρχή· (ἢν δὲ μεζόνων δέωνται), καὶ αὐτὸ τὸ μηκώνειον ἐς τὰ μέτωπα ξὺν ὕδατι χρίειν· ἠδὲ ὑπαλείφειν τὰς ῥῖνας, καὶ ἐς τὰ οὔατα [e] ἐγχέειν· ψηλαφίη ποδῶν διαφὴς ξὺν λίπεϊ, [f] ψαῦσις τῆς κεφαλῆς. [g] ἀνυστικὸν δὲ καὶ κνῆσις μάλιστα κροτάφων τε καὶ οὔατων. καὶ γὰρ καὶ τὰ θηρία ἐς ἀνάπαυλαν ὀργῆς τε καὶ θυμοῦ κνήσει οὔατων τε καὶ κροτάφων δάμνανται· ὕπνου δὲ ἀγωγὰ ἑκάστου καὶ τὰ ξυνήθεα· ναυτίλῳ μὲν ἡ ἐν ἀκάτῳ κατάκλισις, καὶ ἐν θαλάσσῃ περιφορὴ, καὶ αἰγιαλῶν ἦχος καὶ κυμάτων κτύπος, ἀνέμων τε βόμβος, καὶ θαλάσσης καὶ νηὸς ὀδμή· μουσικῷ δὲ ἐθισμὸς αὐλῶν ἐφ' ἡσυχίῃ, ἢ ψαλμὸς [h] λύρης, ἢ [i] πηκτίδος, ἢ μελέτη παίδων σὺν ᾠδῇ. [k] διδασκάλων δὲ νηπιάχων μύθων προσομιλίη. ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνου θελκτήρια. τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ ἐμβρέγματα, καὶ ἐπιπλάσματα, (ἢν φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπείρῃ), καὶ φῦσα, ἔλαιον [l] δρυπετέος ἐλαίης [m] μὴ ὠμῆς ἐμβάλλειν. παχὺ γὰρ καὶ γλίσχρον καὶ ἀλεαῖνον. τόδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ. ἑψήσθω δὲ ἐν αὐτῇ ἄνηθον, κόνυζα· ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα· ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ, κυμίνου καὶ σελίνου τῶν καρπῶν [n], ἠδὲ ὁκόσα οὔρων καὶ φυσέων ἀγωγά· καὶ νίτρον σεσησμένον ἐμπάσσειν. ἢν δὲ τὸ ἧπαρ ἔχῃ [o] πῦσιν καὶ τὴν ὀδύνην [p] ἴσχῃ, [q] ἔρια μὲν ἔστω [r] οἰσυπηρὰ ἀπὸ τῆς [s] οἴης· ἔλαιον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὄμφακος, ἢ ῥόδινον· μίσγειν δὲ χρὴ [t] σίραιον ἑλληνικὸν, ἢ κρῆτα, καὶ ἐνεψεῖν [v] μελίλωτον, μίξαντά [x] τε ἐς ἕνα χυλὸν τὰ πάντα [y] καταιονεῖν τὸ ἧπαρ· σπληνὶ δὲ τὸ ἔλαιον σὺν ὄξεϊ ἴσω, ἢ εἰ μέζονι ἢ πρὶν δονέῃ, ὀξύκρητον, καὶ ἀντὶ ἐρίων σπογγίη ἁπαλή. μάλα γὰρ [z] τοῖσδε ὁ σπλὴν χαίρει τε καὶ πρηΰνεται. ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια ἔσω ᾖ, ἠδὲ ἄνω [a] εἰρύηται, καὶ τὸ δέρμα περιτείνηται, ἄριστον μὲν ἀντὶ τοῦ λίπεος, ἢ ξὺν αὐτέῳ παχὺ [b] ἐπιπαίειν ἴσον· κόνυζα δὲ ἔστω καὶ λιβανωτὶς τὰ ἐνεψήματα, καὶ ἄνηθον οὐκ ἀτερπές· ἢν δὲ ἐπιπλάσσειν εὐκαιρίη ᾖ, τοῖσι μὲν ἐλαίοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι, ἐπὶ τοῖσι ὁμοίοισι· ὕλη δὲ λίνου σπέρμα, καὶ [a] τῆ-

A etiam nares & aures iisdem imbuendæ. hæc enim somnum alliciunt. si quando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur, sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, jactantur autem, & e lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primum quidem caput rosaceo mero irrigando, aut amaracino, cum succo hederæ, aut serpylli, aut etiam sertulæ decocto. magis autem soporiferum est papaver in oleo elixum, capitis sincipiti superdatum, aut in aqua faciei per spongiam impositum. ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint) virides cervicalibus subjiciendæ sunt. crassant enim madefaciuntque spiritum B aridum tenuemque, & caliginem quandam sensibus obducunt: grave autem & torpens est caligo: id vero est somni principium. at si valentioribus auxiliis egebunt, [1] ipsa etiam papaveris lachryma ex aqua frons inungenda. quin etiam nares eâ liniendæ, & in aures infundenda est. contrectatio pedum suavis ex oleo: capitisque attactus efficax est, sed potissimum si tempora auresque scalpantur. nam & ferarum iram furoremque aurium & temporum mollis attrectatio coërcet. cuique vero usitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus, & maritima navigatio, & littorum sonus, & undarum murmur, ventorumque bombus, & ma- C ris navisque redolentia: musico [2] tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus, aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium: ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. cæterum præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata adhibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatusque distendat. oleum quoque ex oliva bene matura, nequaquam acerba, injicito, id enim crassum est, & viscidum, & calefaciens. hæc utique in inflammatio- D ne facienda sunt. injiciatur vero in ipsa anethum, aut conyza. bonum quoque est si simul omnia. quod si adsit etiam inflatio, cumini & apii semina adjicito, & quæcunque lotium flatusque prolectant: nec non & nitrum cribratum inspergito. verum si in jecore vitium dolorque fuerit, lanas ab ove sordidas accipito, oleum vero acerbum, aut rosaceum, & sapam Græcam aut Creticam admisceto. sertulamque incoquito, atque omnibus in unum succum permixtis jecur irrigato. ad lienem vero oleum aceto bene facit, aut si magis quam prius turbet, posca, & pro E lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirum in modum his gaudet mitescitque lienis. porro si præcordia interius sint, sursumque trahantur, & circumtenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco unguinis, aut una cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila vero & rosmarinus incoquantur: anethum quoque non injucundum erit. quod si cataplasmatis tempus erit idoneum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus utendum est: materia sit autem, lini semen,

K 2 fœnum

a Κισσοῦ Henisch. b Λίπεσι Henisch. & Petit. repp. in MS. c Νωθὴς Henisch. rep. in MS. d Ὁμίχλη proprie nebula est. Petit. e Ἐγχέειν Henisch. rep. in MS. f Ψαῦσις Henisch. rep. in MS. g Ἀνυστικὸν Henisch. h Λύρης Henisch. rep. in MS. i Πηκτίδος (est autem πηκτὶς genus Citharæ) Petit. emend. k Διδασκάλου δ' Petit. emend. l Nonnulli δρυπεπέος scribunt. Græcis dicuntur olivæ quæ in arbore maturuerunt: Latini *Druppas* vocant. Petit. m Hæc sapiunt glossema. Petit. n Subaudiendum est ἐν. Petit. o Πῦσιν Henisch. & Goupyl. rep. in MS. p Ἴσχῃ Henisch. q Ionico more ita laxè loquitur Aretæus. sufficiebat enim dicere ἔρια οἰσυπηρά. Petit. r Οἰσυπηρὰ Henisch. rep. in MS. s Οἴης F Henisch. t Σίραιον quid sit. vid. Plinium lib. 14. cap. 14. Petit. v Μελίλωτον Henisch. rep. in MS. x Ἐς Henisch. rep. in MS. y Καταιονεῖν Henisch. rep. in MS. z Nempe Aceto & spongia. in Practicorum enim libris vix ullum reperies medicamentum ad lienem, quod non aceti aliquid admistum habeat. Petit. a Εἰρύηται Henisch. b Πιέζειν Petit. emend.

1 Et ipsa papaveris &c. Henisch. 2 Musico quoque &c. Henisch.

[a] τῆλις, καὶ [b] ἄλητον κριθῆς λεπτὸν ἀγαθὸν δὲ καὶ κύαμος, καὶ ὄροβος, ἢν ἐξοιδαίνῃ ἡ γαστήρ. κέγχρος δὲ [c] φωχθεῖσα ἐν μαρσύπποισι, πυρίημα κοῦφον καὶ μαλθακόν· ἀλληλεσμένη δὲ καὶ ὑδερῶδεσι ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ καὶ λίνου σπέρματι, ἐπίπλασμα ἀγαθόν. αὐτὴ δὲ καὶ βοτάναι καὶ σπέρματα ὁκόσα μοι ἐν τοῖσι ἐμβρέγμασι λέλεκται, καὶ ἐν τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἔστω τὰ ἑωυτά. μέλι δὲ καὶ σὺν αὐτέοισι μὲν ἀγαθὸν ἐς σύστασιν τῶν ξηρῶν, καὶ ἐς μίξιν τῶν αὐχμηρῶν, καὶ ὡς ἡ θέρμη ἐς πολλὸν διαρκέῃ· ἀγαθὸν δὲ καὶ αὐτὸ μοῦνον, καὶ ἐπίπλασμα ἡμίεφθον, καὶ ἔμβρεγμα ξὺν τινὶ τῶν ὑγρῶν λυθέν, μαλθάξαι, ἀλγῆναι, φῦσαι καὶ οὔρων ἀγωγόν, [d] πρηΰναι πρήσιας. τάδε γὰρ καὶ μελίκρητον ποιέει ποθέν, καὶ τυτθὸν [e] πλέονα καὶ κρέσσονα, εἴσω περιελθὸν ἀρτηρίῃ καὶ πνεύμονι, καὶ θώρηκι καὶ κοιλίῃ. ξυνεχέως δὲ τὴν κοιλίην ἐρεθίζειν βαλάνοισι ἢ διαχρίσμασι. ἐπιξηραίνονται γὰρ πολλά, ἐς τε τὴν ὁλκὴν τῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἀτὰρ ἤδη ἐς διαπνοὴν τῶν ἐν τῷ θώρηκι ἀτμῶν, καὶ ἐς κρίσιν τῶν ἐν τῇ κοιλίῃ. ἢν δὲ καὶ πολλῶν ἡμερέων ἡ γαστὴρ ἐπίσχηται, κλύζειν χρὴ μελικρήτῳ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ νίτρῳ· ἢν δὲ μὴ [f] ἀξίως ὑποκαθίστωσι αἱ τῆς φλεγμονῆς πρηδόνες, σικύην θέντα, ἐντάμνειν, ἔνθα ἂν ἡ φλεγμονὴ κρίνηται καὶ μέζων ἔῃ· μίαν δὲ ἢ δευτέρην, ὅκως ἂν ποτε φλεγμαίνοντα σημαίνῃ, καὶ ἡ δύναμις κελεύῃ, ἀτὰρ καὶ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος. τοῖσι δὲ τεκμαρτέον. ἀμετρίη γὰρ συγκοπῆς αἰτίη. ἐς μὲν ὧν ἡμέρην μίαν ἢ δευτέρην, τέγξις ἡ ἑωυτή, ἐς δὲ τὴν τρίτην κηρωτὴ σὺν τινὶ λίπεϊ τῶν ἐμβρεγμάτων. ἔπειτα ἐπιθήματα, ἐν φλεγμασίῃ μὲν ἢν ἐπείγωσι, ὕσσωπος, τῆλις ἑφθὴ ἐν μελικρήτῳ, τερμίνθου τοῦ φυτοῦ ῥητίνη, κηρός· τὰ δὲ ἔλαια ἐπὶ τοῖσι αὐτέοισι τὰ ἑωυτά. ἢν δὲ μὴ τουτέοισι ἐπαυίῃ μηδὲν ἡ παραφορή, [g] κείρειν τῆς κεφαλῆς χρέος, ἢν μὲν μήκισται ἔωσι αἱ κόμαι, τὰ πρῶτα ἐς ἥμισυ· εἰ δὲ βραχύτεραι, ἐν χρῷ· ἔπειτα μεταξὺ ἀναλαβόντα τὴν δύναμιν, σικύην κατὰ τῆς κορυφῆς προσβάλλειν, ἤδη ἀφαιρέειν αἷμα· κούφη δὲ προτέρη ἐς τὰ μετάφρενα [h] κεκολλήσθω· ἐπεὶ δὲ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξέῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρή, πάντη τὸν κάμνοντα ξὺν καρδίῃ καὶ πνεύμονι, πρώτιστα μὲν ὑπ' ἀνάγκης τῆς ἀναπνοῆς, ἄλλοτε μὲν θερμῆς, ἄλλοτε δὲ ψυχρῆς· ἔτι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ καυσώδεος καὶ βηχός, καὶ ὑγρῶν πονηρίης, καὶ νεύρων κοινωνίης, καὶ στομάχου συμφορῆς, ὑποζωκότος τε καὶ διαφράγματος κακίης· καρδίη γὰρ ἢν [i] πάθῃ μέζον τι δεινὸν ἤ ποτε ἀκέεται· ἐπὶ δὲ τοῖσι φρενιτικοῖσι καὶ μάλα χρὴ τάδε μαλίστα. παραφορὴ μὲν γὰρ μετεξετέροισι ἐκ τινὸς τῶν ἐν τῷ θώρηκι· ἀναπνοὴ θερμή τε καὶ ξηρή, δίψος δριμύ, οὐκ εὔφορον πῦρ, [k] τῷ πάντη ἐς θώρηκα ξυῤῥέειν. καὶ κακίη μέν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου θάλπεος τετραμμένη· μέζων τε καὶ δυσφορωτέρη ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐς θώρηκα ξυνιόντων. ἄκρα γὰρ ψυχρά, κεφαλή, πόδες τε καὶ χεῖρες· ὑπερθεν δὲ τῶνδε ὁ θώρηξ. καὶ δέεται [l] ὧν [m] ὑγρασίης ὑγρασίη καὶ ψύξι. τέγξις μὲν ὧν ἔλαιον ξὺν χαμαιμήλῳ ἑψηθέν, ἢ νάρδου· θέρεος δὲ καὶ σπέρμιος ἑλληνικός· ἢν δὲ καὶ ἐπιθέτοισι δέῃ χρέεσθαι, φοίνικες ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ δευθέντες ἔπειτα λεῖοι ἐς μάζαν πεπριμμένοι, ξὺν νάρδῳ, ἀλφίτοισι, οἰνάνθῃ, προσηνὲς θώρηκι ἐπί-

[a] Πῆλος Henisch. rep. in MS. [b] Ἄλητον ἀντὶ τοῦ ἄλφιτον Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [c] Φωχθεῖσα Henisch. [d] Πρηΰνει Henisch. [e] Πλέον Henisch. rep. in MS. [f] Ἀξίως Henisch. [g] Κείρειν Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [h] Κεκολλῆσθαι Henisch. rep. in MS. [i] Πάθῃ Henisch. [k] πῦρ, τὸ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [l] ἂν Henisch. [m] Κρέσσων Henisch. rep. in MS.

A fœnum Græcum, hordei tenuis farina. bonum est autem & faba, & ervum, si venter intumescat: pariter & milium torrefactum in sacculo positum, leve molleque fomentum est: pinsitum verò & aqua inter cutem laborantibus, cum melle & oleo, & lini semine cataplasma bonum est. flores autem & herbæ & semina quæcunque a me in irrigationibus posita sunt, & in cataplasmatibus eadem sunto. mel vero & cum ipsis bonum est, ut arida cogantur, misceanturque squalentia, atque ut calor diutius permaneat: ipsum quoque solum bonum est pro cataplasmate semicoctum, & ad irrigandum, si cum ali-
B quo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque evocat, & ardores obtundit. nam hæc quoque mulsa epota præstat: hisque plura & meliora, si interius arteriam, pulmones, pectus & ventrem subeat. assidue vero alvus irritanda est glandulis, aut illitionibus (sæpius enim siccescit) ut a capite materiæ detrahantur, & a pectore halitus diffluant, & alvi purgamenta excernantur. quod si multis diebus venter suppressus fuit, ipsum mulsa, oleo & nitro subluere opus est. verum si non satis phlegmones exhalationes desierunt, cucurbitulam affigens
C iocidito qua parte phlegmone extumuit, & major apparet: unam autem aut duas affigito, prout phlegmone significaverit, & vires præceperint, & sanguinis detrahendi copiam ab his conjectare oportet. excessus enim syncopæ auctor est. primo quidem aut altero die madefactio eadem esto, tertio vero ceratum cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imposito. deinde epithemata in inflammatione, si facultas sit, ex hyssopo, fœno Græco ex mulsa decocto, terebinthi arboris resina, & cera: olea vero in iisdem eadem. quod si nihil istis delirium remittat, tondere caput necesse est: si longissimi crines sint, primum [t] dimidios, si brevio-
D res, ad cutim. postea, prius refectis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda est, sanguisque hauriendus: verum prius inanis cucurbitula interscapulo adhibeatur. cæterum quoniam thoracem in omnibus acutis morbis medicari oportet (nam prorsus ipse cum corde & pulmone laborat) primum quidem ob spiritus modo calidi, modo frigidi necessitatem, præterea ab ardenti febre, & tussi, & humorum pravitate, & nervorum communione, & oris ventriculi noxa, nec non succingentis membranæ, & septi transversi vitio (cor enim si majori aliquo ma-
E lo oppressum sit, nunquam sanescit) in phreniticis utique & hæc inprimis mitiganda sunt. siquidem nonnullis mentis alienatio ab aliquo eorum quæ in pectore sunt, vitio exoritur. ea vero sunt, spiritus calidus & siccus, sitis acris, ignis intolerabilis, qui undique in thoracem confluit, & pravitas quidem a domestico calore commutato & major & molestior provenit. ab aliis etiam membris in thoracem contributio fit. extrema namque frigida sunt, caput, pedes, ac manus: super hæc autem thorax est. igitur humectandi refrigerandique auxilio eget. hu-
F mectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmelum aut nardus incocta sit. æstate vero & sapa Græca bene faciet. at si epithematibus uti deceat, palmulæ vino austero maceratæ, deinde contusæ in placentam cum nardo, polenta, atque œnanthe, suave pectori cataplasma suc-

[t] Dimidii Henisch.

ἐπίπλασμα· ψυκτικὸν δὲ καὶ μῆλα θλασθέντα ξὺν μαστίχῃ καὶ μελιλώτῳ. πάντα δὲ κηρῷ καὶ νάρδῳ [a] ἀναλαμβάνειν· ἢν δὲ καὶ τὸν στόμαχον ἔχῃ νάρκη, καὶ ἀποσιτίη, ἀψινθίου χυλὸν ἢ κόμην τοῖσι δὲ ξυλλεαίνειν· καὶ τῷδε ἑψηθέντι ξὺν λίπεϊ [b] καταιονέειν τὸ ὑποχόνδριον. πιπίσκειν δὲ καὶ τὸ ἀπόβρεγμα, ἢ χυλὸν αὐτέου πρὸ τῆς τροφῆς, [c] ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἀποβρέγματος, ἢ κύαμον πικροῦ τοῦ χυλοῦ ξὺν ὕδατος [d] κυάθοις δύο. ἢν δὲ καὶ καῦσος ἔχῃ τὸν στόμαχον, οὐκ ἀπὸ τῆς καταστάσιος τῆς νούσου, ἀλλ' αὐτὸς μοῦνος ἀπὸ χυμῶν δριμέων καὶ ἁλμυρῶν, ἢ ὑπὸ χολῆς δακνομένου, καὶ δίψῃ [e] αὐαινομένου, ὑδρομιγὲς [f] γάλα δοτέον ἐν τροφῇ, ὅσον ἡμικοτύλιον τοῦ γάλακτος ἐν ὕδατος κυάθῳ ἑνί· ῥυμφάνειν δὲ αὐτέου τὸ πλεῖστον· βραχὺ δέ τι καὶ σὺν ἄρτῳ ἀναλίσκειν. ἢν δὲ καὶ καῦσος [g] ἔχῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψος καὶ ἀπορίη, καὶ μανίη, καὶ ἐπιθυμίη ψυχροῦ ὕδατος, διδόναι, μεῖον μὲν ἢ ὁκόσον ἐν καύσῳ νούσῳ ἄνευ φρενίτιδος. τῶνδε γὰρ ἀμφὶ τῶν νεύρων ὀῤῥωδέειν χρή· διδόναι δ' ὧν ὁκόσον ἐς στόμαχον ἄκος· ὀλίγον δὲ ἀπαρκέει· βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί. ἢν δὲ καὶ ἐς συγκοπὴν τράπωνται (γίγνεται γὰρ καὶ τόδε· τῆς μὲν γὰρ δυνάμιος λυομένης, ἱδρῶτι δὲ χεομένου τοῦ [h] ἀνδρὸς, πάντων δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὴν φορὴν ποιευμένων τῶν ὑγρῶν, καὶ τοῦ τόνου λυομένου, καὶ τοῦ πνεύματος), ἔστε [i] ἀκηδίη μὲν τῆς παραφορῆς, δέος δ' ἐς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον· ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην, καὶ πάντῃ μέχρι περάτων μολεῖν· τόνῳ δὲ προσθεῖναι τόνον, καὶ πνεῦμα ναρκωμένον ἐγεῖραι, ψῦξιν ἀλεῆναι, στῦψαι πλάδον, φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι, ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδονήν. κρατυνέειν δὲ στερεῖξαι δύναμιν ἐς ζωήν· ἄριστος δὲ μειλίξαι θυμὸν ἐν παραφορῇ· τάδε μέντοι ποθεὶς ἅμα πάντα πρήσσει. θυμοῦντες γὰρ πρηΰνονται μαλθακῆς φρενὸς, καὶ ἐξ ἐναντίων ἐς δύναμιν τρέπονται· ἀτὰρ ἤδη [k] ἐναντίοισι ἐμπνέουσι ἐς ἡδονήν, πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκει χρόνου. ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς νωθὴς ἔῃ, ἀτὰρ ἤδη ἡ παραφορὴ ἐς μώρωσιν τρέπηται· τὸ δὲ ὑποχόνδριον μὴ πολλόν τι προσβλάπτηται, ἢ ὄγκῳ, φύσῃσι, σκληρίῃ, κεφαλὴ δὲ τὸ πλέον ἔχῃ τῆς αἰτίης, χρὴ τολμέοντα λούειν, ἠδὲ [l] καταιονέειν πολλόν τι τὴν κεφαλήν. ἥ τε γὰρ ἕξις [m] ὑγιασθήσεται, καὶ ἡ κεφαλὴ διαπνευσθήσεται, καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος [n] διητμίθη. ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλυνέεται, καὶ καθαρεύεται τῆς ὁμίχλης ἡ αἴσθησις· ἡ δὲ γνώμη εὐσταθὴς ἤδη ἔμπεδος μίμνει. τάδε μέντοι τῆς λύσιος τῆς νούσου γνώματα.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Θεραπεία Ληθαργικῶν.

Ληθαργικοῖσι κατάκλισις ἐν φωτὶ καὶ πρὸς αὐγάν. ζόφος γὰρ ἡ νοῦσος· ἤδη ἐν [o] ἀλέῃ μᾶλλον· [p] ψῦξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη. κοίτη εὐαφὴς, στρώματα, τοιχογραφίη, ποικίλα πάντα, ὁκόσα τις ἐρεθιστικὰ ὄψιος, λαλιὴ, ψηλαφίη ξὺν πιέσι

[a] Ἀναλαμβάνειν Henisch. [b] Καταιονέειν Henisch. [c] Ἢ κόμης ἀπ' ἑψηθείσης, ἐς δύο Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [d] Κυάμου Henisch. rep. in MS. [e] Αὐαινομένου Henisch. rep. in MS. [f] Γαλάκτινον Henisch. [g] Ἔχῃ Henisch. [h] Ἀνθρώπου Henisch. [i] Ἀκηδίην (μὲν) Henisch. [k] Ἐναντίως ἐμπνέουσι Crassus legit. Petit. emend. [l] Καταιονέειν Henisch. [m] Ὑγρανθήσεται humectabitur Petit. emend. [n] Διατμιδωθήσεται. evaporabitur Petit. emend. [o] Ἀλέῃ Henisch. [p] Tolerabilius esset ψυχρότης ἔμψυχος, m naturale temperamentum intelligeretur. neque hoc rectum est. verum deesse aliquid putat, & sic ψύξις γὰρ ἐμφύτου θερμότητος ἡ αἰτίη. refrigeratio enim innati caloris in causa est. Petit. emend.

A fuerint. refrigerant quoque mala pinsita cum mastiche & sertula. quæ omnia cera & nardo excipiantur. sin autem & os ventriculi torpeat, & a cibis abhorreat, succum absinthii aut comam unà cum his terito. ipso etiam in oleo incocto præcordia irrigato: & aquam in qua maduit, aut ipsius succum ante cibum propinato, duos scilicet aquæ illius cyathos, [1] aut succi, ad amaræ fabæ magnitudinem, ex aquæ cyathis duobus. at si os ventriculi ardor male habet, non ratione morbi, [2] sed ita ut ipsum duntaxat ab acribus salsisque humiditatibus, sive a bili mordeatur, atque siti perarescat: lac aquæ admixtum B in cibis exhibendum, heminæ videlicet dimidium uno aquæ cyatho temperatum: atque ita hujusce lactis plurimum sorbeat, nonnihil etiam cum pane assumat. verumtamen si ardor hominem torqueat, & sitis, & anxietas, & furens insania, & frigidæ cupiditas, propinanda quidem frigida est, sed non tanta quanta in ardore morbo absque phrenitide propinatur. in istis enim timendum nervis est: itaque danda est, ut ori ventriculi subveniatur. pauca vero satis est: parum enim potant phrenitici. cæterum si in syncopam prolabuntur (nam & hoc [3] accidere solet, viribus evanescentibus, in sudorem liquescente C homine, omnibus humoribus extrorsum impetum facientibus, tenore ac spiritu fathiscentibus) tunc cura delirii posthabetur: sed quum metus sit, ne in vaporem humiditatemque homo dissolvatur, unicum subsidium vinum est. celeriter enim substantiam alendo instaurat: & quoquoversus ad extremitates usque permeat, tenori tenorem apponit, & spiritum torpentem expergefacit, frigiditatem calore temperat, laxantem madorem adstringit, extrorsum erumpentia atque diffluentia coercet, olfactu suave delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam potest: atque in insania ad animum demulcendum D optimum est. hæc omnia epotum vinum simul præstat. iracundia namque mollescente animo conquiescit: atque ipsimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quin etiam se ipsos ad voluptatem replent. nempe si jam plus temporis morbus extrahitur, & febris ignava est, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non usque adeo læsa sunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, sed in capite potissima morbi causa est: audacter lavare oportet, aut sæpius caput perfundere. habitus namque sanabitur, & caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. atque ita siccitas ob- E tunditur, & sensus caligo discutitur, & mens stabilis atque inconcussa firmatur. hæc utique sunt tollendi morbi præcepta.

CAPUT SECUNDUM.

Curatio Lethargicorum id est *Veternosorum.*

Lethargici in luce & ad solis radios collocentur (morbus enim nihil aliud est quam tenebræ) & magis in loco calido habeantur: ipsius enim causa est insita frigiditas. cubile agitabile sit: stragulæ vestes, parietum picturæ, omnia sint varia, quæcunque F visum proritare queunt. multus habeatur sermo: pedes

[1] Aut amari succi cyathum cum aquæ cyathis duobus *Henisch.* [2] Sed ipsum &c. mordetur, atque siti perarescit *Henisch.* [3] Incidere *Henisch.*

πέσι ποδῶν, [a] πλμοί, κνησμοί. ἢν [b] βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, ἐμβόησις, νουθεσίη ὀργίλη, δεῖμα ἐφ' οἷσι δειμαίνει. προσαγγελίη τῶν ὁκόσα ἐπόθεε καὶ προσεδόκεε. πάντα ἐς ἐγρήγορσιν ἐναντίως τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφὶ δὲ καὶ κενώσιος ληθαργικῶν, τάδε χρὴ γινώσκειν. ἢν μὲν ἐξ ἑτέρης νούσου, ὁκοῖόν τι φρενίτιδος διαδέξηται ἡ [c] λήθη, φλέβα μὲν μὴ τάμνειν, μηδὲ ἀθρόον ποθὲν κενοῦν αἷμα. ὑποκλύζειν δὲ τὴν κοιλίην, μὴ τοῦ κοπρώδεος εἵνεκα μοῦνον, ἀλλ' ὅκως τι καὶ ἄνωθεν ἀντισπασθῇ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὀχετευθῇ. πλέον οὖν ἔστω [d] ἁλῶν τε καὶ νίτρου. ἄριστον δὲ τῷ κλύσματι, εἰ καστόριον ἐμπάσσοις. ψυχρὸν γὰρ τὸ κάτω ἔντερον ληθαργικοῖσι, καὶ πρὸς ἔκκρισιν νεκρῶδες. ἢν δὲ μὴ ἐκ διαδέξιος νούσου, ἀλλ' ἑωυτέου ἄρχηται ὁ λήθαργος, καὶ δοκέῃ πεπλῆσθαι ὁ νοσέων, ἢν μὲν αἵματος, φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν· ἢν δὲ φλέγματος ὑδατώδεος, εἴτε ἄλλων χυμῶν, καθαίρειν χρὴ κνεώρῳ σὺν τῇ πτισάνῃ, ἢ ἐλλεβόρῳ μέλανι ξὺν μελικρήτῳ, πρὸς τῇσι ἀρχῇσι, ἢν μετρίως βούλῃ· ἢν δὲ μεζόνως, τοῦ φαρμάκου τῆς ἱερῆς καλεομένης [e] νήστι διδόναι ὁλκῆς [f] < β. ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισί, καὶ περιμεῖναι ἔστε καθῆραι. τότε διδόναι σιτία, ἢν καιρὸς ᾖ· ἢν δὲ μή, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἡ τροφή. εὐκαιρίη δέ κοτε καὶ ἐν ἑσπέρῃ γίγνεται τῆς ἱερῆς ὁλκῆς [g] < α. ὕδατι, ἢ μελικρήτῳ λυομένη κυάθοις δύο. ἀτροφίη κακόν, κακὸν δὲ καὶ πολυτροφίη. χρὴ οὖν ὀλιγοσιτίῃ χρέεσθαι ἐς ἑκάστην ἡμέρην. ἀθρόον δὲ μὴ ἀσιτεῖν. ὑπομνήσιός τε γὰρ ἠδ' ἀλέης τῷ στομάχῳ χρέος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέρην. αὐτὰρ καὶ ἡ τροφὴ ἔστω λεπτύνουσα, καὶ διαχωρητικὴ ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ [h] ὀσπρίοισι, ἀλεκτορίδι, [i] κεγχρίδι. [k] λινοζώστις δὲ ξυνεψέσθω, καὶ ὄξος περιχεέσθω, καὶ τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν, εἴ ποι δέοι χυλῷ χρέεσθαι [l] πτισάνης, εὔπνοον ἠδὲ οὔρων ἀγωγόν, μάραθρον, [m] σέλινον, [n] τὰ λάχανα, ἢ τουτέων τοὺς καρπούς. ἀγαθὸν δὲ καὶ πράσον τῇ δριμύτητι, καὶ κράμβη ξὺν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ· [o] ἄριστον δὲ καὶ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ φυσέων ἠδὲ οὔρων· ἐρεθιστικὸν [p] γὰρ ἡ κύστις, ἠδὲ γαστὴρ ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ· τέγξιες τῆς κεφαλῆς, αἵπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφοῖν γὰρ αἱ [q] αἰσθήσιες πλέαι γίγνονται ἀτμῶν, [r] ἃς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξει καὶ [s] στύψει, [t] ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ· ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτύνουσι, [v] οἷον ἑρπύλλῳ, ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ· ἢν δὲ νεῦρον πονέῃ, καὶ ψύξις ὅλου, [x] πολλῷ δὲ μᾶλλον ἀκρέων, τῷ καστορίῳ ξὺν ἀνηθίνῳ λιπαίνειν, ἠδὲ τέγγειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα, καὶ τὴν ῥάχιν χρίειν τῷ αὐτῷ ξὺν λίπαϊ [y] σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ· ξυγχρίειν δὲ καὶ τὰ χεῖρε ἀπὸ τῶν ὤμων, καὶ τὼ πόδε ἀπὸ τῶν βουβώνων. τοῖσι δὲ μέντοι καὶ τὴν κύστιν [z] καταιονεῖν, καὶ ὡς νεῦρον πάσχουσαν, καὶ ὡς οὔρων ὁδὸν κάμνουσαν· αὐτὰρ καὶ τῇ δριμύτητι τῶν χυ-

A pedes premendo tractentur. vellantur pili; membra scalpantur. si altus sopor obtineat, vociferandum est: iracunde increpandus est æger, iis quæ timere consuevit, deterrendus: quæcunque prius optabat expectabatque, annuntianda sunt: omnia ad soporem discutiendum, contra atque in phreniticis, molienda. quod ad veternosorum evacuationem attinet, hæc novisse oportet: si alteri morbo, utpote phrenitidi, succedat veternus, venam ne solvito: neque alicunde multum sanguinem educito: sed ventrem subluito, non solum stercoris educendi causa, sed etiam ut aliquid a superioribus partibus revellatur, & a capite derive- B tur. igitur multum insit salis & nitri. optimum vero sit si sublutioni castorium inspergas. imum enim intestinum veternosis frigidum est, & ad excretionem emortuum. quod si non per successionem sed suopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus esse videatur: [1] si sanguinis *plenus*, vena in cubiti curvatura secanda est: si pituitæ aquosæ, aut aliorum succorum, purgare opus est cnico ex hordei cremore, aut nigro veratro ex mulsa inter initia, si mediocriter purgare velis. sin autem copiosius, medicamenti quod hieram, *id est sacram*, vocant, pondo drachmas duas jejuno dato cum mulsæ cyathis tribus: atque tantisper C expectans quoad purgatio confecta sit, tunc cibos, si opportunum sit, exhibeto: sin minus, in posterum diem alimentum differto. nonnunquam sane & vesperi hieræ drachma cum aquæ aut mulsæ cyathis duobus dissoluta, in tempore datur. nempe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. igitur exiguo cibo uti singulis diebus oportet: neque subito ac penitus jejunandum est. os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. quin etiam cibus esto attenuans, & alvum leniens, in jusculis magis quam leguminibus, gallina, [2] cenchride. herba vero mercuriali assiduè utitor: acetumque affundito, & succis injicito, si D forte succo ptisanæ utendum sit. bonum autem spiritum reddit urinamque citat fœniculum, apium, olera, aut horum semina. item porrum acrimonia sua proficit, & brassica cum oleo & garo. optimè facit & cuminum dulce cum brassica ad flatus [3] dirigendos & lotium evocandum. vesica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infestant. irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis. utrisque enim sensus pleni halituum sunt: quos refrigerando, adstringendoque, rosæ atque hederæ succo propulsare necesse est, aut [4] dirigere per transpirationem extenuantibus: Exempli causa, serpyllo, aut aceto E cum rosaceo. si nervi doleant, & totum corpus, sed multo magis extrema frigescant, caput cervicemque castorio cum anethino oleo inungito, atque irrigato. quin etiam spinam eodem sicyonio, aut gleucino aut veteri oleo admixto perfundito. nec non & manus [5] ad humeros usque, & pedes usque ad inguina perungendi sunt. nonnullisque quoque vesica est humectanda: quæ tanquam nervus patitur: & tanquam urinæ iter laborat. insuper & acredine humo-

[a] Τολμοί, κνησμοί. Henisch. [b] Triplex enim comatis differentia βαθὺ, ὑπνῶδες, ἄγρυπνον. Petit. [c] Pro ληθάργῳ. quod idem significat. Petit. [d] Ἁλῶν Henisch. [e] Νῆστι Henisch. [f] Ὁλκῆς β Henisch. ὁλκῆς γ β. Henisch. rep. in MS. [g] Ὁλκῆς α Henisch. ὁλκῆς γ α Henisch. rep. in MS. [h] Ὀπτίοισι (ab ὀπτάω, asso, torreo) Petit. emend. [i] Κίγκλῳ avis illa est, quam Latini tinniculum vocant. Petit. κεγχρεῶδι Henisch. rep. in MS. [k] Λινοζώστι Petit. emend. [l] Πτισάνης Henisch. rep. in MS. [m] Ἠδὲ σέλινον Henisch. [n] Nempe μάραθρον & σέλινον. quam vocem sc. λάχανα Aretæus addit, ut herbam ipsam denotet, puta caules, folia, radices: & distinguat a seminibus. Petit. [o] Κράμβῃ δὲ κύμινον γλυκὺ ξὺν κεχυμένῃ, φύσιων (cum accentu in prima) ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. (pro ἄριστον) ἐρεθιστέα ἡ κύστις &c. *irritanda est vesica*. ex conjectura hunc locum ita Petit. emend. [p] Ἡ [illegible] Henisch. [q] Ἄλθοντι Henisch. rep. in MS. ἀλθήεντι Henisch. & Gempyl. repp. in MS. [r] Ἃς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξει καὶ στύψει, ὄξεϊ σὺν ῥοδίνῳ ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτύνουσι, οἷον ἑρπύλλῳ, ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ. Petit. emend. [s] Στύψει Henisch. [t] Ῥοδίνῳ Henisch. rep. in MS. [v] Οἷον ἑρπύλλῳ Henisch. [x] Πονέῃ Henisch. rep. in MS. [y] Genus est factitii olei, quod vim habet calefaciendi. vide Dioscor. lib. 1. cap. 29. Petit. [z] Καταιονεῖν Henisch.

[1] Si sanguinis, vena &c. [2] Conchride. cum herba vero mercuriali concoquito Henisch. [3] Digerendos Henisch. [4] Digerere Henisch. [5] Ab humeris usque; pedes item ab inguinibus &c. Henisch.

χυμῶν ἀχθομένων· χολώδεα γὰρ τὰ οὖρα. ἢν δὲ μέζων ὁ τρόμος ἔῃ, καὶ κίνδυνος σπασμοῦ, καὶ [a] σικυωνίῳ εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπ' ἀνάγκης χρέεσθαι· ὀλίγη δὲ ἤτω ἡ χρῆσις. ἢν δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἔωσι, καὶ πρήσιος καὶ φύσης, καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, ἢ κοῖλον γίγνηται εἴσω [b] εἰρυομένων τῶν ὑποχονδρίων, ἐμβρέγματα καὶ ἐπιπλάσματα, ὁκόσα [c] μοι ἐν φρενιτικοῖσι λέλεκται. σικύῃ ἥκιστα χρέεσθαι, ἢν ἀπὸ φρενίτιδος ἔωσι. εὐτολμότερον δὲ, ἢν ἀρχῆθεν ἡ νοῦσος εἰσβάλλῃ. ἢν δὲ γλῶσσα μελαίνηται, καὶ ὄγκος ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι σημαίνῃ, ὑπ' ἀνάγκης τῇ σικύῃ χρέεσθαι· ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ μήκεϊ τοῦ χρόνου κενωθῶσι τῇσι αἰσθήσεσι, τἄλλα δ' εὐπετέστερον φέρῃ, τῇ κορυφῇ τῆς κεφαλῆς προσβάλλειν· ἄλυπον γὰρ τῇ [d] δυνάμει τὸ ἐντεῦθεν κενοῦν· [e] ἄγειν τε καὶ [φύσας ἄνω τε καὶ κάτω. [f] φυσέων γὰρ συναγωγὸν λήθαργος, καὶ ἐν τῇσι κοιλίῃσι, καὶ ἐν τῷ ὅλῳ σκήνεϊ ἀργίη, καὶ νωθίη, καὶ ἀψυχίη. διαπνευστικὸν δὲ κίνησις, ἠδὲ ἐγρήγορσις. διαχρίειν οὖν πήγανον χλωρὸν τρίβοντα ξὺν μέλιτι καὶ νίτρῳ· ἀγωγόν τι ἐστὶ μᾶλλον φυσέων ξὺν τοῖσι, καὶ τερμίνθου ῥητίνης μέρος ἕν· καὶ πυρίη προκλητικὴ φυσέων· ἢ πιναροῖσι θερμοῖσι ἐρίοις, τρηχέσι παλαιοῖς ῥάκεσι, ἢ σπογγιῇ ξὺν ὕδατι, ἔνθ' ὕσσωπον, ἢ ὀρίγανον, ἢ γλήχων, ἢ ῥυτὴ ἕψηται· ἄγοι δ' ἂν φύσας, ἠδὲ ὁκόσα πρὸ τῶν σιτίων πίνεται, τάπερ καὶ φλέγμα καὶ χολὴν ἐν τοῖσι ἐντέροισι καὶ στομάχῳ ἄγει, [g] ὕσσωπον ἐν μελικρήτῳ [h] ἑψηθὲν, δίκταμον τὸ κρητικὸν, [i] ὀρίγανος· δριμέα μὲν, [k] ἀγωγὰ δὲ, ἀδίαντον, ἄγρωστις· τάδε μέντοι καὶ φυσέων καὶ οὔρων καταρρηκτικά. ἢν δὲ τρόμος χειρῶν καὶ κεφαλῆς ἔῃ, καστόρεον πιπίσκειν δραχμῆς ὁλκῆς ἥμισυ, ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισὶ ἐς ἡμέρας πλεῦνας· ἢν δὲ μὴ πίνῃ τόδε, [l] ἐκτάξιν ξυμφορῆς ξὺν ἐλαίῳ, ἔνθα πήγανον [m] ἐνεζέσθη κυάθοις τρισὶ, τὸ διπλόον [n] ἐς τὸ κάτω ἔντερον ἐγχέειν· καὶ τόδε ἐς [o] πλεῦνας ἡμέρας· μετὰ δὲ τὸ ἐκ τουτέου ξύμφορον· φύσας γὰρ ἄγει ἄνω τε καὶ κάτω· μετεξετέροισι δὲ καὶ οὖρα καὶ κόπριον· ἢν δὴ ποθὲ εἰς τὸ πᾶν διαθέον ἵκῃ, ἄτρομα, ἠδὲ κραταιὰ τὰ νεῦρα γίγνεται, καὶ τὰς ἕξιας ἐς τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν ἀλλοιοῖ, καὶ τὰς καταστάσιας τῶν νούσων τρέπει. ἄριστον δὲ καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἐμφυσᾷν, καὶ γὰρ καὶ τῇδε πταρμάτων καταρρηκτικὸν πταρμοῖσι· καὶ ὁκοῖόν τι [p] κύστις ἀγωγὸν οὔρων, καὶ [q] ῥὶν μύξης· πρήσσει δὲ θέρμῃ προσηνεῖ τάδε τῇδε, καὶ τῶν ἄλλων τῶν πταρμικῶν κρέσσον· πεπέρεος, ἐλλεβόρου, στρουθίου, εὐφορβίου. τάδε γὰρ ἐς τὴν πρώτην, ἠδὲ πυμάτην θῖξιν ἀπηνέα, καὶ ταρακτικὰ κεφαλῆς τε καὶ αἰσθήσιος, ἐκ προσαγωγῆς δὲ τὸ καστόρεον ἀλεαίνει· κεφαλῇσι δὲ καὶ ἄλλως ξύμφορον, ὅτιπερ τὰ νεῦρα πάντη ἐνθένδε πέφυκεν· εἰσὶ δὲ νεύρων καστόρεον ἰητήριον. ἀλλὰ [r] ξυμμίσγειν τόδε τῶν γεγραμμένων τινὶ, ἢ τισι, οὐκ ἄχαρι. ἢν γὰρ μιγῇ, μὴ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ξυμμέτρως ταρᾶξαι, ἐς μακρὸν δὲ τὴν θέρμην ἐξάψαι, ὑγρῆναι τὴν ῥῖνα προκλήσει· ὀσμαὶ δριμεῖαι μὲν ἐς αἴσθησιν, ἐς δύναμιν δὲ θερ-

A homorum vexatur: biliosum enim lotium est. sin autem major tremor adsit, & convulsionem minetur, necessariò & sicyonium oleum capiti superfundendum: sed brevis ejus usus esto. quod si præcordia inflammata sint, cutis verò rumida, inflata, distentaque, aut introrsum vergentibus præcordiis concava efficiatur: madefactiones & cataplasmata ejusmodi sint cujusmodi in capite de phreniticis comprehendimus. cucurbitula minimè utitor, si a phrenitide in hanc labem incidit: audacius vero cucurbitula uti poteris, si ab initio morbus iste invaserit. sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam af-
B figere necesse est. postquam verò intervallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidem ea parte evacuare sine ulla virium molestia possumus: & flatus supra infraque eliciendi sunt. veternus enim flatus colligit: & in ventriculis, & in toto corpore ignavia, marcor, animæque defectus conspicitur. motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito. [1] sic enim magis flatus digerit: cum his verò & therebinthinæ resinæ pars una misceatur. fotus quoque flatus provocat, aut cum sordidis calentibusque lanis, aut cum a-
C speris panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, ubi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut [2] rhyte incocta sit. evocant autem flatus, & quæcunque ante cibos propinantur: quæ utique pituitam bilemve ab intestinis & stomacho educunt. hyssopum in mulsa elixum, dictamum creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. adiantum, gramenque flatus & lotia erumpere faciunt. si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi vero non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta in-
D cocta sit, duplum in imum intestinum infundatur. idque per plures dies faciendum. ultra verò utilitatem, quæ ex hoc provenit, (nam supra infraque flatus expellit, & nonnullis urinam stercusque detrudit) si forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nervi efficiuntur, & habitus ad calidum siccumque permutat: morborumque constitutiones convertit. optime etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam urinam expellit, ita & per nares mucum. hos au-
E tem effectus hoc loco suavi caliditate præstat, & melius quam alia sternutatoria, scilicet quam piper, veratrum, radicula, euphorbium. nam hæc ad primum atque ultimum [3] attractum immitia sunt, & caput sensumque perturbant. castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti conducat: quandoquidem nervi undique ex capite oriuntur: morbis autem nervorum castoreum medetur. cæterum ipsum cum aliquo aut aliquibus ex supra comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit. non protinus quidem caput mediocriter conturbaverit, diutius vero caliditatem accenderit. nares pro-
F ritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facul-

[a] Σικυωνίου Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [b] Εἰρυομένων Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [c] Μοι Henisch. rep. in MS. [d] Δυνάμει Henisch. [e] Ἄγει Henisch. rep. in MS. [f] Φύσιες Henisch. rep. in MS. [g] Ὕσσωπος Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [h] Ἑψηθεῖσα Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [i] Ὀρίγανος. δριμὺ μὲν Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [k] Ἀγωγὰ Henisch. [l] Ἐς ἐκφυσῆξιν Petit. rep. in MS. [m] Ἐνέζεσε κυάθων τριῶν Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [n] Subaudiendum est τοῦ μετρίου. Petit.

[o] Πλεῦνας Henisch. [p] Διὰ κύστιος Crassus legit. Petit. emend. [q] Διὰ ῥινὸς Crassus legit. Petit. emend. [r] Ξυμμίσγειν Henisch. rep. in MS.

[1] Cum his vero magis quoque flatus digerit: si hæc adjungantur, & terebinthinæ resinæ pars una. fotus &c. Henisch. [2] Ruta Henisch. [3] Attactum Henisch.

θερμαί· ὁκοῖον αὐτὸ τὸ καστόριον, ἢ θύμβρα, ἢ γλήχων, ἢ θύμος, χλωρὰ, ἢ ξηρὰ δευθέντα ὄξεϊ. δριμέων φαρμάκων χρίσιες κατὰ τῶν ποδῶν, καὶ ᵃ γονάτων. ὕλη δὲ ἔστω ἀλεαίνουσα καὶ δάκνουσα ἐκ προσαγωγῆς. ἀμφοῖν γὰρ χρέος ληθαργικοῖσι ἐς θάλψιν καὶ ἐγρήγορσιν. τὰ πρῶτα μὲν ὦν καὶ ᵇ κνίδῃ μαστίζειν τὰ σκέλεα. προσίζουσι γὰρ ἡ ἄχνη, οὐκ ἐς πολλὸν μὲν διαρκέει, ἄλυπον δὲ ὀδαξισμὸν καὶ πόνον ἐνδιδοῖ. μετρίως δὲ ἐρεθίζει τε καὶ περοιδίσκει, καὶ θερμασίην προκαλέεται. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐθελήσῃς τάδε τοι γίγνεσθαι, ᶜ λήμνισιδος, ἢ δὲ εὐφορβίου ἴσα ξὺν λίπεϊ γλευκίνῳ χρίειν. ἄριστον καὶ σκίλλης ὠμῆς λεπίσι ἐκτρίβειν. χρὴ δὲ ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες· ἄδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπεϊ, ᵈ ἢν μὴ φαρμακῶδες. ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσιν ἔτι βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, σικυὸν χρὴ τὸν ἄγριον ξὺν ὄξεϊ τρίψαντα, σινήπιος ἴσῃ μοίρῃ ξυμμίξαντα· ᵉ ἐπιθέναι δριμὺ δὲ τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ὠκέως ἐρυθήματα ᶠ ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ ᵍ οἰδαλεηθήμεναι· ʰ εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος καὶ τρωμάτων, ⁱ ξυνεχέως ᵏ ἐπαίρειν τὸ ἐπίπλασμα, καθορέοντα μή τι τοιοῦτον ξυμβῇ. τάδε μὲν ὦν, ἐς τὸ ναρκῶδες καὶ νεκρῶδες αὐτέων καὶ ἐς πάντα καιρὸν, πλεῦν τῇσι ἐσβολῇσι τῶν παροξυσμῶν· ἢν δὲ ἀναφέρῃ μὲν ἤδη τὴν αἴσθησιν, βάρος μέν τι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἦχος, ἢ βόμβος ἔῃ, καὶ διὰ τοῦ στόματος ἄγειν φλέγμα, μαστίχην τὰ πρῶτα ἐς ˡ μάσησιν διδόντα, ὡς ξυνεχὲς ἀποπτύοι· ἔπειτα δὲ αὖθις ἀσταφίδος ἀγρίης, κόκκω τῶν τῆς ᵐ κνίδης, πάντων δὲ μάλιστα σινήπιος, ὅτι τε ξύνηθες, ἀτὰρ ἤδη ὅτι τῶν ἄλλων μᾶλλον τόδε φλεγμάτων ἀγωγόν· κὴν μὲν καταπίῃ τις ἑκών, ἱκανὸν μὲν τὰ ἐν τῷ στομάχῳ λῦσαι· δυνατὸν δὲ καὶ ὑγρῆναι γαστέρα, καὶ φύσας ἀγαγεῖν· καὶ γάρ μοι ποτὲ ἐκ ξυντυχίης τάδε ξυνέβη, καταπιόντος τοῦ ἀνθρώπου κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν· ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πείρη· χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν πειρῆν· δείλαξιν γὰρ ἀπειρίη· χρὴ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν μετὰ τὴν κουρὴν τὴν ἐν χρῷ, ἢν μὴ μέγα ἤδη ἀνύῃ, ξυρεῖν ἐς διαπνοήν· ἀτὰρ ἤδη ἐς φαρμάκων δριμέων χρῆσιν, τοῦ διὰ τῆς λημνίσιδος, ἢ ⁿ ὕδωρ, ἢ θαψίην, ἢ σινήπι ὑγρὸν ἐξ ὕδατος ξὺν ἄρτῳ διπλῷ ἐς τρύχνον ἐγχρίσαντα, ἐμπάσσειν τὴν κεφαλήν· φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην, ἐυκαιρίη σπόγγοισι θερμοῖσι πυριῆν. οὐκ ἀνωφελὲς δὲ καὶ λούειν ἤδη πάντων μὲν, ἢ τῶν γε πλείστων καὶ καιρίων τῶν ἐς τὴν νοῦσον ᵒ λελυμένων. τῆς δὲ νωθείης μενούσης, εὖτε καὶ αἰώρης χρέος, καὶ τρίψιες, καὶ πάσης προσηνέος κινήσιος.

ΚΕΦΑ-

A cultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida, aceto persusa. acribus pharmacis pedes genuaque illinantur. materia esto calefaciens, & ex adjectione mordens. nam utroque veternosis opus est ad calorem excitandum atque vigiliam. primum igitur urtica crura verberato. tenuissimæ namque urticæ partes adhærentes non diu perseverant: sed pruritum [1] & dolorem non gravem inserunt: mediocriter vero stimulant & tumefaciunt, & calorem excitant. quod si hæc vehementiora fieri volueris, lemnistidis atque euphorbii pares portiones cum unguine gleucino illi- B nito. optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed a membris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minime mordax est admixtum cum unguine, [2] nisi id medicamentosum sit. quale est cyprinum, aut gleucinum, aut sicyonium. si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit sylvaticum cucumerem ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. acre vero est id cataplasma, celeriterque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere potest. verum ne pustulas vulneraque efficiendo periculum inferat, frequenter detraheodum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. hæc C utique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum invasiones, molienda sunt. quod si jam sensum recuperet; pondus tamen aliquod in capite insit, & sonus, aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. mastichen imprimis mandendam exhibe, ut continenter exspuat: postea rursum [3] uvam taminiam, granum gnidium: sed omnium maxime sinapi, & quoniam usitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac si quis sponte ipsum devoraverit, quæ in ventriculo sunt, disjicere potest: potest etiam alvum madefacere, & flatus excernere. et- D enimaliquando casu hæc mihi evenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum devorasset. bonus autem magister est experientia. opus est vero & ipsum periculum facere. [4] imperitia namque timoris & cautionis causa est. caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere proficiat, ut transpiret, radendum est: quin etiam ad usum acrium medicaminum, ut ejus qui ex lemnistide constat, aut [5] hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum, ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdandum est: quumque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fovere oportunum fuerit. item ex usu E erit & lavatio, omnibus jam, aut saltem plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: ubi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

. CAPUT

ᵃ Γονάτων *Henisch.* ᵇ Παρὰ τὸ κνίζειν a vellicando & urendo. *Petit.* ᶜ Λημνίσιδος *Henisch.* rep. in MS. salsuginis genus est, quæ aliter ἀδάρκης dicitur. *Petit.* ᵈ Ἢν (μὴ) φαρμακῶδες ᾖ κυπρίνῳ, &c. *Henisch.* (ἢν καὶ φαρμακῶδες) etiamsi istud oleum medicatum sit. *Petit.* emend. ᵉ Ξυμμίξαντα ἐπιθέναι (translato puncto) *Petit.* emend. ᶠ Ἐντεῦξον *Henisch.* ᵍ Οἰδ' ἀλεαίνειν *Petit.* rep. in MS. αἰδ' ἀλέαίνειν i. calefacere. *Petit.* emend. ʰ Κινδυνώδης *Henisch.* rep. in MS. ⁱ Ξυνεχέως *Henisch.* ᵏ Ἀπαείρειν (sine asperatâ. Ionicè) i. solvendum, detrahendum *Petit.* emend. ˡ Μάσησιν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ᵐ Κνίδης *Petit.* emend. Nomen est insulæ, unius e Cycladibus, unde Cnydium dictum est granum fructus Thymelææ. vid. Theophrast. lib. 9. Cap. 22. *Petit.* ⁿ Ὕδωρ *Henisch.* F & *Goupyl.* repp. in MS. ἰδωρ *Petit.* rep. in MS. forte ὑδρῶδες *Aretæus* scripserat. quod ex variis *Aretæi* locis, (uti ex lib. 2. de curat. acut. cap. 3. ex ejusdem lib. cap. 4. ex lib. 1. de curat. diuturn. ut & ex secundo) *Petit.* conjicit. ᵒ Τελεσμένων *Petit.* emend.

[1] Doloris expertem inferunt *Henisch.* [2] Cum unguine, aut cyprino, aut gleucino, aut sicyonio, ne ista medicamentosa putes. Si præter &c. *Henisch.* [3] Staphidem agriam, (Latini herbam pedicularem appellant) ex Plinii lib. 23. cap. 1. *Petit.* emend. [4] Timor enim & cautio imperitiæ causa est. *Henisch.* [5] Euphorbium *Petit.* emend.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

[a] Μαρασμοῦ Θεραπείη.

Τέοισι δὲ μέντοι κἢν μαρασμὸς ἔη, ἀρήγειν θᾶσσον, ἰόντας ἐπὶ λουτρὰ καὶ κινήσιας. μαρασμοῦ μέντοι καὶ γάλα [b] ἰητήριον, καὶ θρέψαι, καὶ ἀλθῆναι, καὶ ὑγρῆναι γαστέρα, καὶ κύστιν [c] πρηῦναι· αὐταὶ ἠδὲ κατόχοις ταυτὰ τὰ [d] ξυμφέροντα. ὁμοίη γὰρ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ τῶνδε τῶν νούσων ἰδέη. καστόριον δὲ τούτοισι καιριώτερόν τε καὶ εὐμενέστερον πιεῖν τε καὶ χρίσασθαι, καὶ ἐς τὸ ἔντερον ἐνεῖναι. τῇσι δὲ γυναιξὶ, ὁκοῖα τουτέοισι ἴκελα πάθεα ἀπὸ ὑστέρης γίγνεται, ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται.

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Marasmi id est *Tabis.*

Istos sanè si & tabes male habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimovendo. tabis quoque lac medela est & nutricatio, & [1] ventris calefactio, & vesicæ lenitio. quin etiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. castoreum utique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. mulieribus autem qualia bis similia ab utero vitia oriantur, in libro de mulieribus morbis a nobis disputabitur.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Θεραπείη Ἀποπληξίης.

Ἀποπληξίη [e] ἰσχυρὴ μὲν ἔη. ἅπαντα γὰρ ἔασι νεκρώδεες, ἢν [f] καὶ ὁ νοσέων γεραιὸς ᾖ, τοῖσι περ [g] ξύνηθες τὸ πάθος. οὐ γὰρ περιγίγνονται τῷ τε μεγέθει τοῦ κακοῦ, καὶ τῇ τῆς ἡλικίης ξυμφορῇ. ὅκως δὲ τεκμαρτέα τὰ μεγέθεα, πρόσθεν μοι λέλεκται. ἢν δὲ νεηνίης, ἀσθενὴς ἀποπληξίη πέλει, ἰηθῆναι μὲν οὐ ῥηΐδιον, πειρῆσθαι δὲ ὦν. ἰσόρροπον μὲν ὦν ἰητήριον, ὡς μεγάλῳ πάθει μέγα βοήθημα φλεβοτομίη, ἤν μή τις ἐς ἁμαρτωλὴν ἔη τοῦ πλήθεος· δυστέκμαρτον δὲ τὸ μέτρον. ἢν τι γὰρ σμικρῷ πλέον ἀφέλῃς, προσαπέπνιξας τὸν ἄνθρωπον. [h] ἐς γὰρ τὸ ζῆν τουτέοισι, καὶ [illegible] σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον, καὶ [h] ἡ αἰτίη τῆς ζωῆς τοῦ σκήνεος καὶ τῆς τροφῆς ἐόν· ἤν τι μεῖον τῆς αἰτίης, οὐδὲν μέγα ὤνησας διὰ μεγάλου ἄκεος. ἔτι γὰρ ἡ αἰτίη μίμνει. κρέσσον δὲ ἐς τὸ ἔλασσον ἁμαρτάνειν. ἢν γὰρ καὶ δοκέῃ μὲν ἐνδέειν, χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνοιντο, αὖθις ἐπαναστάμνειν τὴν φλέβα. τάμνειν δὲ τὴν ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγκῶνος, εὔροος γὰρ ἥδε ἐν τῷ λαιῷ· ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐν τῇ σμικρῇ ἀποπληξίῃ καὶ τὰ πάρετα μέρεα, [i] εἰ ἐπ' ἀριστερὰ, ἢ δεξιὰ ἡ πάρεσις. ἀπὸ γὰρ τῶν ὑγιηρῶν ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν ἀφαίρεσιν χρὴ [k] ποιέειν. τῇδε γὰρ τὸ αἷμα εὔροον· τῇδε καὶ ἡ παροχέτευσις ἀπὸ τῶν σιναρῶν. ἢν μὲν ὦν ἄνευ φανερῆς προφάσιος ἀπόπληκτοι γίγνωνται, ὧδε χρὴ συλλογίζεσθαι ἀμφὶ τῆς ἀφαιρέσιος. ἢν δὲ ἀπὸ πληγῆς, ἢ καταφορῆς, ἢ [l] πίεσιος ξυμβῇ, χρὴ ἀναβάλλεσθαι. μετεξετέροισι δὲ τόδε μοῦνον ἐς ἄκεσιν ἠδὲ ζωὴν ἤρκεσεν· ἢν δὲ μὴ δοκέῃ τάμνειν φλέβα, ψύξιος πολλῆς καὶ νάρκης, καὶ ἀναισθησίης ἀμφιχυθείσης τὸν ἄνθρωπον, ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν τοῦ πλήθεος τοῦ ἐν τοῖσι ἐντέροισι. [m] τὰ πολλὰ γὰρ ὑπ' ἀδηφαγίης καὶ [n] οἰνοφλυγίης παραπλῆγες γίγνονται. [o] καὶ ἐς τὴν ἀντίσπασιν τῶν τὴν κεφαλὴν ἀμφεχόντων χυμῶν· ἔστω δὲ τὸ κλύσμα δριμὺ, καὶ φλεγμάτων καὶ χολῆς ἀγωγὸν, ὡς μὴ νίτρον ἔχειν μοῦ-

CAPUT QUARTUM.

De Curatione Apoplexiæ.

Apoplexia validus plane morbus est. [a] nam in omnibus exanimes sunt. quorum & corpus & mens stupet. si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) non liberatur. & morbi magnitudine, & ætatis [2] miseria oppressus. quibus autem notis morbi magnitudo conjectanda sit, antea a nobis positum est. si juvenis æger sit, debilis est apoplexia, non tamen facile removetur. tentanda igitur curatio est. æquale sane adjutorium, utpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quam conveniat mittendo delinquat. modum autem conjectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem plane strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporisque alimenti fomes) si minus detraxeris, quam causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. sed præstat minus detrahendo delinquere: nam si minus detractum esse visum sit, aliqui vero optimi successus apparuerint, iterum venam rescindere congruens fuerit: scindenda est autem vena in concavo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes considerandæ sunt, in sinistrone an in dextro latere resolutio sit: a salubribus enim partibus (ut dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hac enim sanguis facile delabitur: hac etiam a læsis partibus materia derivatur. igitur si absque evidenti causa attoniti reddantur, sic de secanda vena ratiocinandum est. at si ab ictu, aut delapsu, aut [4] comprehensione in hanc labem inciderint, in aliud tempus res differenda est. nonnullis vero ad medelam atque vitam id solum satis fuit. cæterum si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minime scindenda videatur, subluenda alvus est, ut multitudo ab intestinis extrahatur, (plerumque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur) utque humores caput occupantes revellantur. sublutio plane acris esto, pituitam, bilemque subducens. igitur nitrum solum ne habeto,

L

[a] Περὶ κατόχου vel περὶ κατόχων *Petit.* emend. non existimat enim Aretæum hoc capite ex instituto de Marasmo egisse, sed de καταλήψει seu κατόχῳ. quod colligit ex sequent. αὐταὶ ἠδὲ κατόχοις ταυτὰ τὰ ξυμφέροντα. præterea non credit, inter morbos cerebri curationem tabis Aretæum tam alieno loco interposuisse. quocirca putandum est, quæ hic de tabe dicuntur, non ex instituto, sed obiter, & quatenus ea κατόχοις accidit, dici, quod ex initio (nempe τέοισι δὲ μέντοι κἢν μαρασμὸς ἔη) *Petit.* probat. [b] Ἰητήριον *Henisch.* rep. in MS. [c] Πρηῦναι *Henisch.* [d] Ταυτὰ (τὰ) ξυμφέροντα. *Henisch.* ξύμφορα *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἰσχυρὴ *Henisch.* [f] Ἢν δὲ καὶ *Henisch.* [g] Ἀσυνήθες *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. [h] Καὶ (ἡ) αἰτίη *Henisch.* [i] Ἢ *Henisch.* & *Gorpyl.* repp. in MS. [k] Ποιεῖν *Henisch.* [l] Πίεσιος *Henisch.* [m] (Τὰ πολλὰ &c. γίγνονται) parenthesi *Petit.* includi vult. [n] Οἰνοφλυγίης *Henisch.* [o] Hæc referuntur ad illa, quæ supra ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν &c. *Petit.*

[1] Et nutricatio, & calefactio, ventrisque humectatio, & vesicæ lenitio. *Henisch.* [2] In totum enim mortem præ se ferunt: si & ægrotus senex fit, quibus familiaris morbus est: non enim liberantur: tum propter mali magnitudinem, tum propter ætatis calamitatem. quibus &c. *Henisch.* [3] Collatione, symbolo *Petit.* emend. [4] Compressione *Henisch.*

μῦτον, ἀλλὰ καὶ εὐφόρβιον, ὅσον ὀλκῆς τριωβόλον, ἐς τόδε ξυνήθες πλῆθος τοῦ κλύσματος· καὶ [a] κολοκυνθίδος τὸ ἐντός· ἢ κενταυρείου τῆς κόμης ἀφεψήματος ἐς ἔλαιον, ἢ ὕδωρ. ἄριστον δὲ κλύσμα καὶ τὸ τοιόνδε, τοῦ [b] μέλιτος τῷ ξυνήθεϊ πήγανον ξὺν τῷ λίπεϊ ἑψηθὲν, καὶ τερμίνθου τοῦ [c] δένδρεος τῆς ῥητίνης, καὶ [d] ἁλῶν ἀντὶ νίτρου, καὶ ὑσσώπου ἑψήματος· καὶ ἢν ἐκ τῶνδε μικρὸν ἀνέγρηται ὁ ἄνθρωπος, ἢ κινέηται τοῖσι πυρετοῖσι, ἢ αἰσθανόμενος ἀπὸ τῆς ἀναισθησίης, ἢ ἀσφυξίη γένοιτο, ἢ ὅκως τὸ πρόσωπον εὔσημον ᾖ, εὔελπιν χρὴ ἔμμεναι, καὶ ἀρήγειν εὐτολμότερον. κρατύναντα οὖν μεσηγὺ τὴν δύναμιν, τῆς ἱερῆς τῶν καθαρτηρίων διδόναι νήστει, μάλιστα μὲν τὸ πᾶν τῆς πόσιος· εἰ δὲ [e] κώλυμα ἡ δύναμις εἴη, ἐς τὸ ἥμισυ σὺν μελικρήτῳ, καὶ κινέειν [f] αὐτὸν ἐν δίφρῳ ἐνθέντα ἀνάκλιτον, [g] ἀτρέμα μὲν αἰωρεύντων τῶν φερόντων, διαναπαυόντα δὲ [h] ξυνεχὲς διὰ τὸ ἄκοπον· κἢν μὲν ἡ γαστὴρ ῥόους ὑποφέρῃ, δέχεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὕδωρ ἢ μελίκρητον πιπίσκειν, ὅσον κυάθους δύο· ἢν δὲ καὶ ναυτίῃ μὲν ἔχῃ ἐπὶ τῇσι καθάρσεσι, μὴ ἀποτρέπειν. ἥτε ἔντασις ἐς ἐγρήγορσιν ἔχει τι ζώπυρον, καὶ ὁ τῶν φλεγμάτων ἔμετος τὴν αἰτίην τῆς νούσου ἀγρεῖ· αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς, καὶ νεύρων καθαρτήριον, ἡ ἱερὴ τὸ φάρμακον. ἀμφὶ μὲν ὦν κενώσιος παντοίης τῆς ἐν ἀρχῇσι, ἅλις· ὅλον δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐρίοισι εἱλίξαντα, [i] καταιονᾶν λίπεϊ σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ παλαιῷ, ἢ εἴδεϊ ἑκάστῳ, ἢ ξὺν πᾶσι συμμεμιγμένοισι· ἄριστον δὲ κηροῦ μικρὸν ἐντήκειν, ἐς πάχος τῶν [k] ἀλειφάτων· [l] ποιέειν δὲ χρὴ δυνατωτέρην [m] τήνδε· ἐμπάσσειν δὲ καὶ νίτρου καὶ πεπέρεος. ἔστω δὲ λεπτὰ [n] σησθέντα [o] κρησέρῃ. μέγα δὲ ἐς δύναμιν τῶν [p] παρειμένων καὶ τὸ καστόρειον [q] ἄλειμμα, ξὺν τῷ λίπεϊ τῶν εἰρημένων. πολλὸν δὲ δυνατώτερον, καὶ πιπίσκειν ξὺν μελικρήτῳ. τὸ δὲ πλῆθος, ὁκόσον ἐπὶ ληθαργικῶν ἴσμεν· ξυντεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν ἡλικίην, καὶ τὴν γνώμην τοῦ νοσέοντος, εἰ πιεῖν ἐς πλεῦνας ἡμέρας [r] ἕτοιμος. ἔστι δὲ καὶ [s] χρίσματα κρέσσονα τῆς τέγξιος, [t] εὐφορέστερά τε καὶ δυνατώτερα. οὔτε γὰρ περιρρέει ἐς τὸ τῶν στρωμάτων αἶσχος· ἄχρηστον γὰρ τοῖσι κάμνουσι τὸ τοιόνδε, εἰ προσίζοιτο τῷ σκήνεϊ, ἔστε τὰ ξυντακέντα ὑπό τε τῆς ἀλέης ἀναπόθῃ. ἀλλὰ καὶ τὸ [v] αἴδιον αὐτέων ὀνηϊστόν. περιρρέει γὰρ ἡ τέγξις. ὕλη δὲ ἀλειφάτων μὲν, ὁκόσα μοι λέλεκται· ξὺν αὐτέοισι δὲ καστόρειον, ῥητίνη τερμίνθου τοῦ δένδρεος, [x] εὐφορβίου, λημνίσιδος, πυρέθρου ἴσον, πεπέρεος, χαλβάνης ἐς ἥμισυ ξὺν νίτρου αἰγυπτίου τριπλάσιον, κηροῦ ὁκόσον ἐς σύστασιν ὑγρῶν. πολλὸν δὲ τουτέων φαρμακίη ποικιλωτέρη, καὶ πλέον καὶ ἰδίῃ λέλεκται. ἐπιπλάσματα τῇσι σκληρίῃσι, καὶ τῇσι ἐντάσεσι τῶν μερέων, ἐπιθετέον· ὕλη δὲ, λίνου [y] σπέρμα, τῆλις, ἄλφιτον κρίθινον, μέλι, ἔλαιον, ἔνθα πήγανον, ἢ ἄνηθον ὀζέσθη, [z] ἀλθαίης ῥίζα κοπεῖσα, καὶ ἐν μελικρήτῳ ἑψηθεῖσα, [a] ὡς κηρώδης [b] γενέσθαι· ἔστω δὲ ἁφὴ καὶ προσηνέα τῇ ξυστάσει, ἢν μὲν ὦν [c] ἄπυροι ἐῶσι ἔτι, ἢ σμικρὸν ἐπιπυρεταίνωσι,

A beto, sed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ alvo modus usitatus est) & cucurbitæ agrestis interanea, aut centaurii comæ decoctum ex oleo, aut aqua. optima quoque sublutio fuerit. mellis consuetæ portioni ruta adjuncta, & cum unguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. quod si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie utcunque meliora significante, spes salutis concipienda est, audaciusque subveniendum. interim igitur roboratis viribus, purgatorii medi-
B caminis, *quod sacrum vocant*, jejuno maxime quidem integra potio danda est: sin vires prohibeant, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitandus est, sensim eum, qui ferunt, gestantibus: frequenter vero, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac, si alvus liquida fit, libens admittito: sin secus, aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato. sin autem & dum purgatur nauseabundus sit, id ne prohibeto. nam & illa distentio vigorem quendam ad expergefaciendum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam evellit: sensum vero, & caput & nervos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. de qualibet itaque ab
C initio administranda purgatione satis disseruimus. totum vero hominem lanis involutum oleo sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri: aut singulis seorsum, aut simul mixtis. sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parum colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valentior reddenda est: fiot vero tenuiter contrita & cribrata. at miram habet vim ad resolutos castoreum, etiam illitum cum aliquo ex antedictis oleis; sed longe potentius est, si cum mulsa potui detur: portio vero tanta sit quantam in veternosis novimus. conjectare autem oportet & ætatem ægrotantis
D & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. nempe inunctiones irrigationibus præstant. facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum & stragula inquinant: [s] ægrotis verò id inutile est: illæ autem inhærentes corpori in colliquatas partes a calore sorbentur. quin etiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam irrigatio diffluit. inunctionum autem materia est quæcunque a me supra dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. accipitur itaque resina terebinthi arboris, euphorbium, lemnestis, *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus:
E piperis, galbani dimidium, nitri Ægyptii triplum: ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. cæterum medicamina multo magis quam hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdanda. horum sylva est, lini semen, fœnum græcum, farina hordei, mel: oleum, ubi ruta aut anethum [a] incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa usque ad ceræ mollitudinem decocta. sunto vero & tractabilia, & temperatura suavia. si-
F quidem adhuc febre vacant, aut leviter febricitant,

[a] Κολοκύνθος Henisch. [b] Τῷ μέλιτι Henisch. rep. in MS. [c] Δενδρέου Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [d] Καλῶν Henisch. ἄλλων Henisch. rep. in MS. [e] Κώλυμα Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [f] Αὐτὸν Henisch. [g] Ἀτρέμας Henisch. rep. in MS. [h] Συνεχὲς Henisch. rep. in MS. [i] Καταιονᾶν Henisch. [k] Ἀλειφάτων Henisch. [l] Ποιεῖν Henisch. [m] Τήνδε subaudiendum χρῖσιν Petit. [n] Σησθέντα Henisch [o] Κρησέρῃ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [p] Παρειμένων Henisch. rep. in MS. [q] Ἄλειμμα Henisch. [r] Ἕτοιμος Henisch. [s] Χρίσματα Henisch. rep. in MS. [t] Εὐφορέστερα [v] Ἴδιον Henisch. rep. in MS. [x] Εὐφορβίου Henisch. rep. in MS. [y] Σπέρματος Henisch. rep. in MS. [z] Ἀλθαίας Henisch. rep. in MS. [a] Ὡς Henisch. rep. in MS. [b] Γενέσθω Henisch. rep. in MS. [c] Ἄπυροι Henisch. & Goupyl. repp. in MS.

[s] Id vero laboraotibus inotile est, si corpori inhæreat, inque partibus colliquatis, & a calore sorbeatur. quin etiam &c. *Henisch.* [a] Decocta *Henisch.*

νῶσι, τάδε χρὴ πρήσσειν, οὐκ ἀλεγίζοντα τῆς θέρμης. ἢν δὲ πυρετοὶ ὀξέες ἔωσι, καὶ [a] ἡ ἄλλη νοῦσος σμικροτέρη τῶνδε φαίνηται, καὶ ἐς τὸν κίνδυνον οὐδὲ ξυνεπείγωσι, πρὸς τούσδε χρὴ τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἄλλην θεραπείην ἁρμόζεσθαι. τροφῇσι τε ὦν τελέως λεπτῇσι εὐπέπτοισι χρέεσθαι. καὶ τῇ εὐκαιρίῃ προσεκτέον νῦν μᾶλλον, καὶ τοὺς παροξυσμοὺς ὑποστέλλεσθαι ἐς πᾶσαν ἰητρείην, καὶ τὸ ξύμπαν τοῖσι πυρετοῖσι προσέχεσθαι χρή. ἢν δὲ πρόσω προήκῃ χρόνῳ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν αἰτίῃ ἴσχῃ, σικύην χρὴ ἐς τὸ ἰνίον προσβάλλοντα, αἱμάσσειν ἀφειδέως. καὶ γὰρ φλεβοτομίης ὀνίνησι μᾶλλον, καὶ τὰς δυνάμιας οὐκ ἀφαιρέει. προτέρη δὲ μεσηγὺ τῶν [b] ὠμοπλατέων κουφὴν τιθέσθω ἐς ἀντίσπασιν τῶν ἐν τῷ ἰνίῳ. παρελύθη ποτὲ καὶ κατάποσις, ἥπερ μούνη καὶ ἀποπληκτοῖσι ἄλκαρ ἐστὶ σωτηρίης, ἔς τε τὴν τῆς τροφῆς κατάποσιν, καὶ ἐς τὴν τῶν φαρμάκων πάροδον. οὐ γὰρ ἀτροφίης καὶ λιμοῦ κίνδυνος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ βηχὸς καὶ δυσπνοίης, καὶ πνίξιος. κὴν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις ἐς τὸ στόμα ὑγρὸν σιτίον, ἐς τὴν ἀρτηρίην ὑπορρέει, οὔτε τῶν παρισθμίων ξυμπιπτόντων ἐς τὸν ὠσμὸν τῶν σιτίων, οὔτε τῆς ἐπιγλωττίδος ἐπιζεύσης ἐς τὴν [c] ἑωυτῆς ἕδρην, ἥτις ἐπίθημα τῆς ἀρτηρίης πέφυκε. χρὴ ὦν [d] μελίκρητον ἢ [e] χυλὸν ἐγχέοντα μυστίλῃ μακρῇ ὑπεραίροντα ὑπὲρ τῆς ἀρτηρίης ἐς τὸν στόμαχον ἐγχέειν. τόδε γὰρ ἔτι ἐς κατάποσιν ὑπουργέει. εἰ δὲ ὁ νοσέων ἐς ὄλεθρον εἴη ὕστατον, ὁ δὲ [f] αὐχὴν σὺν τῇ ἀναπνοῇ πήγνυται, τότε τὸν αὐχένα, καὶ τὸν ἀνθερεῶνα θερμάσμασι χρίειν τε καὶ πυριῆν. ματαιόπονοι δὲ καὶ ἀΐδριες, ὁκόσοι σικύην ἐς τὸν ἀνθερεῶνα προσβάλλουσι, ἐς εὐρύτητα τοῦ στομάχου. οὐ γὰρ διαστάσιος χρέος ἐς ἔνθεσιν τῆς τροφῆς· ἀλλὰ ξυμπτώσιος ἐς κατάποσιν· προσδιαστέλλει δὲ σικύη, κὴν καταπίνειν θέλῃ, ἐπέχει τῇ [g] ἀποστάσει τε καὶ ἀνθολκῇ· ἐπανιέναι δὲ χρὴ [h] ἐς τὴν προσστολὴν τῆς καταπόσιος· πρὸς δὲ τούτοισι τὴν ἀρτηρίην [i] πληρέειν ἐς κίνδυνον ἀποπνίξιος. ἀλλ' οὐδ' εἰ ἔνθα καὶ ἔνθα τοῦ βρογχίου θείης, ἀρήγει· μύες γὰρ καὶ νεῦρα, καὶ τένοντες, καὶ φλέβες, ἐπίπροσθεν ἔασι αὐτέου. κύστις δὲ καὶ τὸ χαλαρὸν [k] ἀγχοῦ, ἄλλοτε μὲν ἐς ἀπόκρισιν παρεῖται, καὶ ἔστι τῶν περιττῶν [l] αἰεὶ ἐόντα πλήρεα. κύστις δὲ καὶ ἐς ὄγκον μέγιστον ἀείρεται. ἄλλοτε δὲ εἰς [m] κάθεξιν [n] αὐτέων. διαρρέει γὰρ τὰ περιττὰ, ὡς δι' ἀψύχων. ἔνθα ὦν ἐς μὲν τὴν κύστιν τῷ καθετῆρι ὀργάνῳ οὐκ εὔτολμον χρέεσθαι· κίνδυνος γὰρ σφακελίζειν τῇ κύστει, ἠδὲ σπασμὸν διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ. ὑποκλύζειν δὲ μὴ πολλῷ πλήθει τοῦ χυλοῦ, κρέσσον· κὴν ἐκκοπρωθῇ τὸ ἔντερον, προσενιέναι ξὺν ἐλαίῳ καστόρειον. ἐλπὶς δὲ μούνη καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν παρέτων, καὶ [o] ἰδίῃ τῶν μερέων, ἡ εἰς ἔλαιον ἐνίζησις. ὁ δὲ τρόπος αὐτῆς, ἐν τοῖσι χρονίοισι εἰρήσεται.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Παροξυσμοῦ Ἐπιληπτικῶν.

Τῆς ἐπιληψίης ὀλεθρίη μὲν ἡ πρωτίστη καταίπλωσις, ἣν ὀξέως εἰσβάλλῃ ἡ νοῦσος. ἔνιοτε-

[a] Ἡ *Henisch.* [b] Ὠμοπλατέων κούφη *Henisch.* rep. in MS. [c] Ἑωυτῆς ἕδρην *Henisch.* [d] Μελίκρητον *Henisch* rep. in MS. [e] Ἢ χυλὸν an Ptisanæ κατ' ἐξοχήν. *Petit.* [f] Αὐχὴν *Henisch.* [g] Ἀποστάσει *Henisch.* [h] Ἐς (τὴν προσστολὴν *Henisch.* κεφαλὴν ἄλλως ἐπιστολὴν *Henisch.* rep. in MS. ἐπιστολὴν *Goupyl.* rep. in MS. [i] Πληροῖ *Henisch.* rep. in MS. πληροῖ nempe σικύη *Petit.* emend. [k] Ἄγχι *Henisch.* ἀγχοῦ subaudi ἐντέρου *Petit.* [l] (Ἐὸν) ἀεὶ *Henisch.* ἐὸν ἀεὶ *Goupyl.* rep. in MS. [m] Κάθεξιν *Henisch.* [n] Αὐτέων supple παρεῖται *Petit.* [o] Ἰδίῃ *Henisch.*

A tant, post habita caloris cura hæc facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus iis levior esse videtur, febres vero in discrimen adducunt, ad has & victus rationem & reliquam curationem convertere oportet. alimentis itaque summe tenuibus & facilis [1] coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis observanda. & per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. quum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, eucurbitula occipitio [2] affingenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim quam venæ sectio proficit, & vires nequaquam B labefactat. sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoveas, ut in contrarium ejus quæ in occipitin est succos revellat. nempe interdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, devorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famisque tantummodn periculum instat, verum etiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. nam si quis intra os liquidum cibum infundat, in arteriam subterlabitur, quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum concidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum a natura facta est. quapropter C opus est mulsam aut succum longa mystila infundentem; [3] superque arteriam attollentem, in gulam demittere: id quoque enim ad deglutiendum inservit. verum enimvero si ægrotus jam morti proximus sit, ipsius adeo cervix spiritusque congelascunt. ideo cervicem & mentum calefactoriis illinito & foveto. frustra vero laborant atque imperiti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam, ut gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est. dilatat autem cucurbitula: & quum devorare velis prohibet, revellens ac retrahens: quum remittendum D potius sit, quo in devorando constrictio fieri possit. insuper arteriam repleri, ut strangulatio fiat, periculum est. neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodest. musculi namque & nervi & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. vesica utique & laxum intestinum inter se proxima, interdum ad excernendum debilitantur, resolvuntur, recrementorumque semper plena reperiuotur. vesica vero & in maximam molem extumescit. interdum autem ita resolvuntur, ut purgamenta continere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima supervacua delabuntur. tunc igitur instrumentum, quod cathetera vocant, in vesicam demit-E tere haud sane tutum est: ne corrumpatur enim vesica, atque homo convellatur, discrimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo alvum subluere: quumque stercus ab intestino ejectum fuerit, iterum injiciendum est cum oleo castoreum. spes autem unica omnium pariter resolutorum, separatimque singularum partium eo vitio loborantium, in oleum insessio fuerit. quomodo vero ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Accessionis Epilepticæ, id est, *Comitialis.*

F Epilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus perniciosus est, si acutè morbus invadit: nonnun-

[1] Concoctionis *Henisch.* [2] Affigenda *Henisch.* [3] Supraque *Henisch.*

ἔκτεινε γὰρ κοτὲ καὶ ἡμέρῃ μιῇ. κινδυνώδεες δὲ καὶ οἱ ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοί. διὰ τάδε μὲν ὦν καὶ ἐν τοῖσι ὀξέσι καταλέλεκται ἡ ἐπιληψίη· ἢν δὲ ἐς μελέτην μὲν ἥκῃ τοῦ κακοῦ ὤνθρωπος, [a] ἡ δὲ νοῦσος ἀπρὶξ ἔμφυτος ἔχηται, οὐ χρονίη μοῦνον γίγνεται, ἀλλὰ μετεξετέροισι αἰωνίη. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης, ξυγγηρᾷ τε καὶ ξυναποθνήσκει. ὁκόσα μὲν ὦν ὡς χρονίῃ ἐστὶν ἰητήρια, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται. ὁκόσα δὲ ἐς τὸ τάχος τοῦ ὀλέθρου πρηκτέα, τῶνδε τὰ πλεῦνα μὲν ἐπὶ τοῖσι ἀποπληκτικοῖσι λέλεκται, φλεβοτομίη, κλύσματα, χρίσιες, συκίη. τάδε γὰρ ἐς ἀνέγερσιν δυνατώτατα. ὁκόσα δὲ ἴδια καταπτώσιος ἄκεα, τάδε νῦν φράσω. παιδίοισι μὲν ὦν οἷσι ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἐκ ψύξιος ἰσχυρῆς, [b] ἀξυνήθης τὸ πάθος, ἔμετος ἢ σιτίων, ἢ φλέγματος, ἢ ἄλλου χυμοῦ τινὸς, ὀνηϊστόν. πτίλα δὲ ἰρίνῳ μύρῳ δευθέντα, ναυτίην [c] ἐρεθίζει· ἀτὰρ καὶ τὸ ἴρινον οὐκ ἄχρι σπασμῶν ὡς τὴν τῶν παρισθμίων χρίσιν. ξυμπιέζειν δὲ τὴν λαγόνα πρηέως ἐπὶ γαστέρα [d] ἐκκρεμὲς [e] προβάλλοντα τὸ παιδίον. τόδε γὰρ τὸ σχῆμα πρὸς ἔμετον ῥήϊστον· ἢν δὲ καὶ σπᾶται ἢ διαστρέφηται τὴν κάτω γνάθον, ἢ τὰς χεῖρας καὶ τὰ σκέλεα ῥιπτῆται, καὶ [f] ξὺν παντὶ τείνηται οἱ ὦψ, [g] ψηλαφίῃ ξὺν λίπεϊ μαλθακτέον. ἀπιθύνειν τε τῆς ὄψιος τὰ διάστροφα· πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ διαστρέφηται [h] τὰ ἤθεα. τὰ ψυχρὰ περιστέλλειν εἰρίοισι παλαιοῖσι πιναροῖσι τεύχεσι, διαχρίειν τε τὴν ἕδρην μέλιτι ξὺν πηγανίνῳ ἐλαίῳ· ἢ ξὺν νίτρῳ· ἢ ῥητίνῃ ὑγρῇ ξὺν τοῖσδε, καὶ διωθεῖν πρηέως ἔσω τῆς ἕδρης. τάδε γὰρ φυσέων ἀγωγά· φύσης δὲ [i] διεξίεσι τῆσδε τῆς νούσου [k] παιδίοις. ἢν δὲ καταπίνειν δύνωνται, διδόναι τόδε τὸ φάρμακον, καρδαμώμου μέρος ἓν [l] χαλκοῦ [m] κερ. ά. τάδε ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ἢ γὰρ ἐξήμεσαν ξὺν τοῖσι ἐν τῷ στομάχῳ [n] πιέζουσι, ἢ ὑπηλάθη ἡ γαστήρ. ἄριστον δὲ ἔκλειγμα καὶ τόδε, τοῦ καρδαμώμου, καὶ σινήπιος, καὶ ὑσσώπου τῆς κόμης ἴσα, ἴρεως τῆς ῥίζης μέρος ά, ξὺν νίτρου διπλασίῳ, πεπέρεος ἐς [o] τρίτον, μέλιτι φυράσαντα ὁμοῦ τὰ πάντα, διαστήσαντα τὴν [p] γένυν ἐς τὸ στόμα ἐγχέειν, ἀτὰρ καὶ ἔτι προσωτέρω τῶν παρισθμίων, ὅκως καταπίοιεν. τάδε μὲν ὦν, παιδίοισι· τοῖσι δὲ [q] νεηνίῃσι, καὶ τάδε ξύμφορα. ἀτὰρ καὶ φάρμακα δυνατώτερα ἐς ἔμετον αἱρέεσθαι, ναρκίσσου βολβοὺς, σινήπιος καὶ ὑσσώπου ἴσα, καὶ χαλκοῦ καὶ πεπέρεος, μοίρης τῶν προτέρων ἐς ἥμισυ, σὺν μέλιτι φυράσαντα διδόναι· τάδε μὲν ὦν ἐς ἀνέγερσιν τοῦ παροξυσμοῦ· τὰ δὲ ἐς λύσιν τοῦ νοσήματος, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Θεραπεία Τετάνου.

Νῦν μάλα χρὴ κοίτην μαλακὴν, εὐαφέα, λείην, προσηνέα, θερμὴν ἔμμεναι. ἀπηνέα γὰρ καὶ σκληρὰ, καὶ τιταινόμενα τὰ νεῦρα ὑπὸ τῆς

a Ἠδὲ *Henisch.* b Ἀξύνηθες *Henisch.* c Ἐρεθίζουσι *Henisch.* d Ἐκκρεμμὲς *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. e Προσβάλλοντα *Henisch.* προβάλλων *Henisch.* rep. in MS. f Πάμπαν τιταίνηται *Petit.* rep. in MS. & emend. g Ψηλαφίη ἤτοι γηλαφίη *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Τὰ ἴθεα rectæ partes *Petit.* emend. i Διεξίασι *Petit.* rep. in MS. διεξιᾶσι (cujus thema ἐξίω pello) *Petit.* emend. k Παιδίοισι *Petit.* rep. in MS. παιδίοισι adde ἄκος remedium (aut quid simile) *Petit.* emend. l Post χαλκοῦ videtur deesse vox κεκαυμένου. nam æs ustum est quod præscribit. verum, cum paulò post idem medicamentum præscribens, χαλκοῦ simpliciter appellet. non est quod quicquam deesse puremus. *Petit.* m Κῖερ *Petit.* rep. in MS. κεράτιον id est κεράτιον *siliqua*, quæ est mensuræ genus pendens quatuor grana: *kirat* Arabibus dicitur *Petit.* n Πιέζουσι *Henisch.* rep. in MS. o Τρίτον *Henisch.* rep. in MS. p Γένυν *Henisch.* q Νεηνίῃσι *Henisch.*

A nunquam enim & uno die hominem perdit. periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes: unde factum est, ut in acutorum numerum comitialis morbus poneretur. quod si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet, non solum diuturnus, verumetiam nonnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigoremque excedit, consenescit cum ægro commoriturque. quotquot igitur medicamina, ut diuturno morbo conveniunt, in sermone de diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem evitandam facienda sunt, horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alvi sublu- B tiones, inunctiones, cucurbirulas. hæc enim ut homo expergiscatur, valentissimè efficiunt. quotquot autem prolapsui peculiaria adjutoria inveniuntur, ea in præsentia docebimus. pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex vehementi refrigeratione inusitata hæc labes incessit, vomitus aut cibi aut pituitæ, aut aliorum quorundam succorum prodesse consuevit. pennæ autem irino unguento delibutæ nauseam excitant. veruntamen & irino non usque ad convulsiones tonsillæ sunt illinendæ. comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum convertendo. hæc enim figura ad vomitum habilissima est. at si vellatur aut dis- C torqueatur inferior maxilla, aut manus & crura jactentur, aut una cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractando demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suaviter continendæ: frigida membra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fovenda. sedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoque [1] leviter intra anum intrudito. flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio hujusce morbi in pueris medela est. porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhibendum est, cardamomi [2] pars, æris D combusti [3] scrupulus: hæc ex mulsa propinato. aut enim evomunt una cum humoribus ventriculum infestantibus, aut alvus subducitur. optimum quoque est hujusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitro duplo, piperis pars tertia: omnia cum melle permisceto, & maxillam diducens in os [4] effundito: interius etiam, quam ubi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, injicito. hæc adeo pueris expediunt. juvenibus autem & hæc quidem prosunt, verum potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda sunt, ut narcissi bulbi, sinapis, & hyssopi pares partes, E æris & piperis dimidio minus quam priora, cum melle miscens exhibe. hæc profecto ad levandam exacerbationem abunde fuerint. quæ vero ad propulsandum morbum facient, in sermone de diuturnis morbis persequemur.

CAPUT SEXTUM.

De Curatione Tetani id est *Rigoris.*

In præsentia lectum mollem, tractabilem, lævem, suavem, calidumque esse necesse est. nervos enim inflexiles, duros, rigentesque F mor-

[1] Leniter *Henisch.* [2] Pars una. *Henisch.* [3] Siliqua una *Henisch.* [4] Infundito *Henisch.*

ἡ νοῦσος γίγνεται. αὐτὰρ καὶ τὸ δέρμα πᾶν καρφαλέον καὶ τρηχὺ περιτέταται, τὰ περιστύτροχα βλέφαρα μόγις τοῖσι ὀφθαλμοῖσι ἐπιμύει. ὀφθαλμοὶ δὲ ἀτενέες ἐνδεδινημένοι. αὐτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα ξυνδέδεται ἀκίνητα τῇ τάσει. ἔστω δὲ καὶ ὁ οἶκος ἀλεεινός· κἢν [a] θέρεος ᾖ, μὴ μέχρι ἱδρῶτος ἢ ἐκλύσιος. ἐς συγκοπὴν γὰρ ἡ νοῦσος ῥέπει. χρὴ δὲ μηδὲ ἐς τὰ [b] ἄλλα τὰ μεγάλα ἄκεα μέλλειν. οὐ γὰρ καιρὸς ἀμβολῆς. εἴτε ὦν διὰ ψύξιν, ἄνευ φανερῆς προφάσιος γένοιτο τέτανος, εἴτε ἐπὶ τρώματι, εἴτε ἐπ' ἀμβλώσει [c] γυναικός, φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν. προμηθευόμενον καὶ τὴν πίεσιν τοῦ βραχίονος ἐν τῇ ἐπιδέσει, ὡς ἐς ἄνεσιν ἔχοι, καὶ τὴν τομὴν, ὡς εὐαφέως καὶ ῥηιδίως γένοιτο. τάδε γὰρ σπασμῶν προκλήσιες. καὶ ἐσάπαξ ἀφαιρέειν ξυμμέτρως, μὴ μέχρι λειποθυμίης καὶ περιψύξιος. [d] μηδ' ἐπ' ἀσιτίης ἔη. ψυχρὸν καὶ ξηρὸν λιμός. διδόναι ὦν μελικρήτου παχέος [e] ἀκρητεστέρου, καὶ [f] πτισάνης χυλὸν ξὺν μέλιτι. τάδε γὰρ καὶ παρισθμίοισι ἐς [g] ἔκθλιψιν ἀπονώτατα καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν λεῖα καὶ ῥήιστα· καὶ ἐς μάλθαξιν κοιλίης μαλακώτατα, καὶ ἐς δύναμιν δυνατώτατα· τὸ δὲ ξύμπαν σκῆνος ἐρίοισι κατειλίχθω δεδευμένοισι ἐλαίῳ γλευκίνῳ, ἢ κρηκίνῳ, ἐν οἷς ἡ λιβανωτὶς, ἢ κόνυζα, ἢ ἀρτεμισίη ἐνέψηται. καὶ τὰ πάντα θερμὰ ἐς δύναμιν καὶ ἐς θίξιν ἔστω· χρίειν δὲ τῷ διὰ τοῦ λημνίσκου, καὶ εὐφορβίου, καὶ νίτρου, καὶ πυρέθρου ἀλείμματι· προσβάλλειν δὲ τοῖσδε τοῦ καστορίου συχνόν· εὖ δὲ καὶ τοὺς τένοντας ξυλλαμβάνειν τοῖσι ἐρίοισι, καὶ χρίειν καὶ τὰ παρ' οὖς καὶ ἀνθερεῶνα. τάδε γὰρ μάλιστα πάσχει τὰ δεινὰ καὶ πίνει. πυριᾷν δὲ [h] κούφοις θερμάσμασι τένοντας, καὶ κύστιν, μαρσίπποις ἔχουσι κέγχρον πεφωγμένον, ἢ κύστεσι βοῶν ἐλαίου θερμοῦ ἡμιπληρέσι, ὡς εἰς πλάτος ἐπικέηται τῶν πυριωμένων χωρίων. ἐβιήσατο κοτὲ ἀνάγκη πυριῆσαι κεφαλὴν, οὐκ ἀσφαλὲς μὲν αἰσθήσεσι, νεύροισι δὲ ἀγαθόν. [i] τῇδε μὲν γὰρ ὀμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν. πιμπλῆσι δὲ τὰ νεῦρα. χρὴ ὦν τῷ τρόπῳ τε τῆς πυρίης ὡς ἀσφαλεστάτῳ χρέεσθαι, καὶ ὕλῃ μὴ σφόδρα βαρυόδμῳ [k] μιῇ· ἀλλὰ ὕλη μὲν ἔστω ἔλαιον τὸ ἐν κύστεσι ἄκνισον, ἐν διπλῷ [l] ἀγγείῳ ἑψηθὲν, ἢ ἅλες λεπτοὶ ἐκ τῷ μαρσιππίῳ. κέγχρος γὰρ καὶ λίνου σπέρμα εὐαφέα μὲν, ἀτμώδεα δὲ καὶ βαρυόδμα. τρόπος δὲ πυρίης. ὑποτετάσθω δὲ τοῖς τένουσι ὑπτίοισι τὰ πυριάματα, ἄχρι τῆς κορυφῆς· προσωτέρω δὲ ἐπὶ τὸ βρέγμα μὴ προβαίνειν. [m] τόδε γὰρ τὸ χωρίον, ἁπάσης μὲν τῆς αἰσθήσιός ἐστι κοινὸν, καὶ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαι αἱ ἀφέσιες ὠφελίης τε καὶ βλάψιος. ἢν δὲ [n] ἐπιπλάσσειν δέῃ τοὺς τένοντας, ὄρθιον ἔστω τὸ ἰνίον. ἀνωτέρω γὰρ θεὶς, τὴν κεφαλὴν πλήσεις ἀτμῶν τοῦ λίνου δὲ σπέρματος καὶ τῆς τήλεως· ἐπὶ δὲ τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἀγαθὸν ἡ σικύη ἐς τὸ ἰνίον τῆς ῥάχιος [o] ἑκατέρωθεν· ἔστω δὲ φειδὼ πολλὴ τῆς φλογός. [p] ὀδυνηρὸν γὰρ καὶ σπασμῶδες τῶν χειλέων τῆς σικύης ἡ ἀμφίθλασις. χρὴ ὦν ἐς δηρὸν [q] ἕλ-

A morbus efficit: quin etiam cutis tota squalens asperaque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos connivendo protegunt: oculi intenti sunt, in profundo convoluti: nec non & artus sunt deligati, ob distentionem immobiles. ægroti domicilium calidum esto, si æstas sit, citra sudorem, aut resolutionem, ad syncopam enim morbus inclinat. neque vero ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occasio. quapropter sive ob refrigerationem absque manifesta causa rigor invaserit, sive ex vulnere, sive ex abortu mulieri incesserit, venam in cubito rescindito: curans in deligando brachio laxiorem compressionem fieri, B sectionemque leniter & facile expediri. siquidem ista nervorum [1] convulsionem cient. semel etiam cruor, citra defectum animæ frigusque extremorum mediocriter effundatur. neque inedia æger maceretur: res enim frigida siccaque fames est. propinetur itaque mulsa spissa, meracior, & ptisanæ cremor cum melle. ista namque & tonsillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia sunt & facilia, & ad molliendam alvum mollissima, & ad vires instaurandas valentissima. omne corpus lanis involvito oleo gleucino aut crocino madentibus, in quibus aut rosmarinus, aut conyza, aut artemisia C incocta sit: atque omnia & facultate & ad tactum calida sunto: oblinere autem corpus unguine convenit, quod ex lemnestide, *quam adarcem esse putamus, quod in stagnis nascitur*, & euphorbio, & nitro & pyrethro conflatum est: bis vero & multum castorei adjiciatur. bene quoque fuerit tendones lanis [2] contingere, & secundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maxime patiuntur, ac distenduntur. præterea levibus calefactoriis fovendi sunt tendones & vesica, per sacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas vesicas olei calidi semiplenas: quo locis quæ foventur, secundum latitudinem applicari valeant. D interdum coëgit necessitas ut capiti fomenta adhiberentur: quod neque sensibus usque adeo tutum est, neque nervis salutare. sensibus enim quandam caliginem offundit, multis halitibus ipsos petentibus: nervos autem replet. quocirca modo fovendi quam tutissimo utendum est, atque materia haud ita multum fœde olens deligenda. utique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem fervefactum: aut sales tenues in sacculo. milium enim ac lini semen tactu quidem lenia sunt, sed halituosa & graveolentia. ratio vero fovendi, bujusmodi esto: tendonibus resupinato ægro, fomenta usque ad verticem subjicienda sunt: ulterius E vero ad [3] sinciput ne procedito. iste namque locus omnibus sensibus communis est. ab ipsoque, tanquam ex fonte, omnia adjumenta, omnes noxæ scaturiunt. quod si epiplasmata tendonibus superdanda sunt, erectum occipitium esto: nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis. materia sit autem epiplasmatum, lini & fænigræci semina. post epiplasmata vero utilis fuerit cucurbitula occipitio ab utroque spinæ latere adhibita. sed parce admodum flamma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit [4] circumpressio, doloris con- F vulsionisque auctor esse solet. igitur diutius trahere

 præ-

[a] Θέρεος Petit. emend. [b] Ἄλλα Henisch. [c] Γυναικὸς Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [d] Μηδ' Henisch. [e] Phrasis hic elliptica est, subaudiendum enim est τὶ vel quoddam ejusmodi nomen, a quo istud genitivum regatur. *Petit.* [f] Πτισάνης χυλός. Ptisanæ succus, aliud ab ipsa Ptisana. nam hæc ipsum est hordeum purgatum atque elixatum, ita ut sorberi possit. *Petit.* [g] Ἔκθλιψιν, ἅπως ἔκθλιψιν Henisch. rep. in MS. ἔκθλιψιν *Goupyl.* rep. in MS. [h] Κούφοις Henisch. [i] Τῇδε, (adverbialiter) ad eos *supple* sensus. *Petit.* [k] Vox μιῇ videtur παρέλκειν. *Petit.* [l] Ἀγγείῳ *Henisch. Petit.* emend. [m] Priorem capitis partem intelligit, & ad βρέγμα refert Aret. quod plerique omnes sinciput. sed inscite, appellant. *Petit.* [n] Ἢν δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν *Henisch.* [o] Ἑκατέρωθεν Henisch. [p] Ὀδυνηρὸν Henisch.

[1] Convulsiones Henisch. [2] Contegere Henisch. [3] Ad anteriorem capitis partem *Petit.* emend. [4] Contusio *Petit.*

[a] ἕλκειν, καὶ μαλθακῶς μᾶλλον, ἢ ἀθρόως ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. ὧδε γὰρ ἄν σοι κυρτωθείη τὸ χωρίον ἀπόνως, ὅπερ ἐπιτάμνειν χρή. τέκμαρ δέ σοι τῆς αἱμάξιος τῆς συμμετρίης, ἡ δύναμις γιγνέσθω. τάδε μὲν ὦν τῶν ἄνευ ἑλκέων τετάνων τὰ ἄκεα. ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι σπασμὸς γένηται, ὀλέθριον μὲν καὶ δυσέλπιστον· ἀρήγειν δὲ χρή. [b] μετεξέτεροί τε γὰρ καὶ ἐκ τοιῶνδε ἐσώθησαν. χρὴ ὦν πρὸς τῇ ἄλλῃ ἰητρίῃ, καὶ τὰ ἕλκεα ἰῆσθαι. τέγξι θερμαινόντων ἅσσα μοι λέλεκται, καὶ πυρίῃ καὶ ἐπιπλάσμασι, φαρμάκοισί τε ὁκόσα ῥηϊδίως θερμαίνει τε καὶ πολλὸν τέγξει [c] πύον. ξηρὰ γὰρ ἐπὶ τετάνῳ τὰ ἕλκεα. [d] ἔστω ὦν λιβανωτοῦ τῆς μάννης. καὶ πολίου τῆς κόμης, καὶ [e] ῥητίνης ἀπὸ τερμίνθου, καὶ πίτυος τῶν δενδρέων, καὶ ἀλθαίης [f] ῥίζης, καὶ πηγάνου, καὶ κονύζης τῆς βοτάνης. τάδε χρὴ συμμίσγειν τοῖς ἐπιπλάσμασι, τὰ μὲν τήκοντα, τὰ δὲ [g] ἐμπάσσοντα, τὰ δὲ ξὺν ἐλαίῳ προλεαίνοντα. ἐν μελικρήτῳ δὲ τὴν ἀλθαίην κεκομμένην προεψεῖν· ἐπιπάσσειν δὲ τῷ ἕλκει καὶ τοῦ καστορίου· οὐ μικρὴ δὲ ἡ ἔνθεν ἀλέη ὅλῳ τῷ σκήνει, ὅτι καὶ τὰ ῥίγεα τὰ ἀπὸ τῶν ἑλκέων κακοήθεα. ἐγχρίειν δὲ τὰς ῥῖνας τοῦ καστορίου ξὺν κροκίνῳ λίπεϊ· ἀλλὰ καὶ πιπίσκειν τοῦδε ξυνεχέως ὁκόσον ὁλκῆς τριωβόλου· ἢν δὲ πρὸς τόδε ἀπαυδήσῃ ὁ στόμαχος, μεταξὺ σιλφίου ῥίζης διδόναι τῆς ὁλκῆς τὸ ἴσον τῷ καστορίῳ, ἢ σμύρνης τοῦ σιλφίου ἥμισυ. ἅπαντα δὲ ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. εἰ δὲ εὐπορίη ὀποῦ τοῦ σιλφίου τοῦ ἀπὸ τῆς [h] Κυρήνης γένοιτο, τόνδε χρὴ μέλιτι ἑφθῷ ἐνειλίξαντα ὁκόσον [i] ὀρόβου μέγεθος καταπιεῖν διδόναι. ἄριστον γὰρ [k] ὧδε, ὡς τὴν ὑπερῴην λάθοι παραλλάξας. δριμὺς γὰρ, καὶ τὴν ἐρυγὴν ἀτερπὴς καὶ κακόδμος ἰών. ἢν δὲ μὴ δύνηται ὧδε καταπιεῖν, μελικρήτῳ λύσαντα διδόναι. ἁπάντων γὰρ τῶν καταποτῶν δυνατώτερος, ὁκόσα πέφυκε ἀλεαίνειν τε καὶ ὑγραίνειν, καὶ ἀνιέναι τῆς [l] τάσιος, καὶ μαλθάσσειν νεῦρα. ἢν δὲ μηδὲν καταπίνωσι, ἐς τὴν ἕδρην ἐγχέειν ξὺν ἐλαίῳ τοῦ καστορίου. τῷδε καὶ χρίειν τὴν ἕδρην ξὺν [m] λίπεϊ ἢ μέλιτι· τῷδε καὶ τὴν κύστιν τέγγειν [n] τε καὶ χρίειν ἐς πάχος ξὺν κηρῷ τήξαντα. ἢν δὲ καὶ φύσας καὶ κόπρον ἄγειν καιρὸς ᾖ, τῆς ἱερῆς τοῦ καθαρτηρίου ὁλκῆς [o] < δύο ξὺν μελικρήτῳ καὶ ἐλαίῳ ἐνιέναι. ξὺν γὰρ τῷ ἄγειν τάδε, ἔτι καὶ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κάτω κοιλίην ἐκπυριῇ. ποικίλον γὰρ καὶ θερμὸν φάρμακον, ἱερή.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία Συνάγχης.

Δοιαὶ συνάγχης ἔασι ἰδέαι. ἡ μὲν σὺν θερμασίῃ καὶ μεγάλῃ [p] πρήσι τῶν παρισθμίων, καὶ [q] ἐξογκῶσι ἔξω αὐτὰς καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ὁ γαργαρεὼν, καὶ πάντα τὰ τῇδε μέρεα, ἐς ὄγκον αἴρεται· ἡ δὲ ἑτέρη, ξυμπτῶσίς ἐστι τουτέων, ἠδὲ ἐς τὸ ἔσω πίεσις, ξὺν ἀγχόνῃ μέζονι, ὡς δοκέειν τὴν φλεγμασίην εἴσω μέχρι τῆς καρδίης ἐρηρεῖσθαι. τῇδε χρὴ μάλιστα ὠκέως ἀρήγειν. τῇδε γὰρ καὶ ὠκέως θνή-

[a] Ἕλκει Henisch. rep. in MS. [b] Μετεξέτεροι Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [c] πῦον Henisch. & Petit. repp. in MS. Deest hic verbum ποιεῖ aut aliud simile. nam τέγξι verbum non est, sed nomen in dandi casu. ideoque τέγξι (Ionice sine dipthongo) ποιέει vel ποιεῖ (quod idem) πουλὺ Petit. emend. [d] Ἔστω Græcis idem quod Latinis accipe vel recipe. verum deest hic vox aliqua, a quâ hi genitivi regantur. forte ἀνὰ, quæ nota est æqualis portionis. Petit. [e] Ῥητίνη Henisch. rep. in MS.

A præstat, ac molliter magis, quam plurimum brevi tempore. sic enim tibi in convexum locus sine dolore attolletur, qui concidendus est. scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. [a] hæc utique rigoribus, qui sine ulceribus fiunt, remedia conveniunt. at si ex vulnere convulsio facta sit, perniciosum profecto id est, ægreque de salute sperari potest: nihilominus tamen opem ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem evitarunt. oportet sane ultra cæteram medelam & ulceribus consulere cum calefacientibus, quæcunque a me jam dicta sunt, irrigando, & fotibus, & cata-
B plasmatis & medicamentis quæcunque & facile calorem excitent, & humectando pus abunde moveant. ulcera enim in rigore sicca & squalida sunt. accipito ergo thuris mannam, polii comam, terebinthi pinique arborum resinam, althææ radicem, & rutam conysamque herbam: hæc in cataplasmatis commiscere opus est, alia liquando, alia, quæ pulverea sunt, inspergendo, alia in oleo prius macerando: althæam vero in mulsa ante contusam decoquito. inspergendum est etiam ulceri castoreum: neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. horrores enim ab ulceribus prodeuntes malefici sunt. perungendæ quoque sunt
C nares castoreo cum crocino unguento permixto: quin etiam castoreum trium obolorum pondere assidue bibere expediet. verum si ab hac potione gula laboret, interjicienda est laserpitii radicis exhibitio ponderis tanti, quanti & castoreum dandum esse diximus: aut myrrhæ dimidio minus quam laserpitium: sed omnia cum mulsa potanda præbeantur. quod si Cyrenaici laserpitii lacrymæ copia tibi fiat, hanc opus est melle cocto involutam ad erui magnitudinem devorandam dare. ita enim optimum factu est, quo palatum præteriens ægrotum lateat. acris est enim, ructumque insuavis ac fœde olens excitat. si neque hac ra-
D tione devorari possit, in mulsa eliquata propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere, humectare, distentionem laxare, & nervos remollire aptæ sunt, hæc haud dubie valentior est. cæterum si nihil ægroti deglutiant, in anum castoreum cum oleo dandum est: hoc etiam anus cum unguine aut melle illinendus: hoc item vesica irriganda, & cum cera, ut crassius reddatur, perungenda. sin autem flatum stercusque educendi tempus adsit, purgatorii, quod hieram, *id est sacram*, vocant, drachmas duas cum mulsa & oleo in sedem [a] ejicito. nam præterquam quod illa evocat, intestinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fovet. va-
E rium namque & calidum medicamentum hiera est.

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione Anginæ.

Duæ anginæ species reperiuntur, altera cum caliditate, & magna tonsillarum inflatione, & extrorsum versus tumefactione: (quin etiam lingua, gurgulio, & omnes adjacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera istis locis collapsis & submissis efficitur: sed interius compressio majore strangulatu discruciat ut interna inflammatio ad cor
F usque pertinere videatur. huic quam celerrime occurrendum est. nam & hac celerrime ægroti rapiun-

[f] Ῥίζαι Henisch. [g] Ἐμπάσσοντα Henisch. rep. in MS. [h] Κυρηναίης Henisch. [i] Ὀρόβου Henisch. [k] ὧδε Henisch. [l] Στάσιος Henisch. rep. in MS. [m] Λίπεϊ Henisch. [n] Τέγγειν δὲ Henisch. [o] Ὁλκῆς δύο Henisch. [p] Πρήσει Henisch. [q] Ἐξογκοῦσι Henisch.

[a] Hæ utique Henisch. [a] Injicito Henisch.

θνήσκουσι· ἢν μὲν οὖν ἀπὸ κραιπάλης, καὶ οἰνοφλυγίης ἔωσι, ὑποκλύζειν αὐθῆμαρ. ἀλλὰ καὶ δισσοῖς κλύσμασι, τῷ μὲν ξυνήθει ὡς ἄγειν κοπρώδεα· τῷδε, ὡς ἀποσπασθείη τι τῶν χυμῶν ἀπὸ τῶν παρεσθμίων τε καὶ θώρηκος. ἔστω οὖν [a] ἀλλὰ μή τι ἀκρητεστέρη, * καὶ [b] κενταυρίης καὶ ὑσσώπου ἑψήματα. τάδε γὰρ καὶ φλεγμάτων ἀγωγά. ἢν δὲ ἀπὸ λεπτῆς διαίτης ἔωσι, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι, μέζονα δὲ τὴν τομὴν σχάζειν, ὅκως ῥοιζηδὸν ἠδὲ ἀθρόον ῥέῃ τὸ αἷμα. ὅδε γὰρ ὁ ῥόος, ἱκανὸς μὲν ὡς ἥκιστα θερμασίην πρηῦναι. [c] δυνατὸς δ᾽ ἀγχόνην λῦσαι, καὶ πάντα μειῶσαι. οὐκ [d] ἀγεννὲς δὲ καὶ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν, μὴ μέντοι λειποθυμέειν. μετεξέτεροι γὰρ ξὺν τῇ πληγῇ ἐξέθανον ἐπὶ τῇ λειποψυχίῃ. ἢ δεσμοῖσι σφυρῶν σφίγγοντας [e] ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα. ἄριστοι δὲ καὶ ὑπὲρ καρποὺς ἐς πήχεας, καὶ ὑπὲρ πήχεας ἐς βραχίονα· ἢν δὲ καταπίνειν ῥήϊστον ἦ, [f] ἐλατήριον διδόναι ξὺν μελικρήτῳ καὶ ὀῤῥῷ γάλακτος, ὁκόσον ἂν καθῆραι ἱκανὸν [g] ἦ τὸν ἄνθρωπον. [h] ἐλατήριον δὲ τοῖσδε τῶν ἄλλων καθαρτηρίων κρέσσον· ξύμφορον δὲ καὶ κνέωρον καὶ νᾶπυ. τάδε γὰρ ἄμφω τὰς κοιλίας καθαίρει. ἐπὶ δὲ τοῖσι ἢν μὴ ἐνδιδῶσι αἱ πρήσιες, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλασθείσης τῆς γλώσσης, τάμνειν τὰς ἐν αὐτῇ φλέβας. καὶ εὐρόως καὶ πολλὸν ῥυῇ τὸ αἷμα, τῶν ἄλλων μᾶλλον ἂν ὀνήσοι. τέγξιες ἐπὶ τοῖσι φλεγμαίνουσι, τὰ πρῶτα μὲν στύφουσαι, ὅκως ἐς παλίῤῥοιαν ἴωσιν αἱ ὗλαι· ἔριά τ᾽ οὖν πινόεντα ξὺν ὑσσώπῳ δευθέντα οἴνῳ καὶ ἀλείφατι τῷ ἀπὸ τῆς ἐλαίης τῆς ὄμφακος. αὐτὰρ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἴκελα τῇ τέγξει, φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, λεῖοι ξὺν [i] ῥόδοισι τοῖσι πετάλοισι. ὡς δὲ γλίσχρον τε καὶ μαλακὸν εἴη τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ἄλφιτον ἔσω, ἢ λίνου σπέρμα, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον, ἐς τὴν ἁπάντων μίξιν. ἢν δὲ ἐς πύησιν τρέπηται, τοῖσι θερμοῖσι χρέεσθαι, οἷσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρης συνάγχης. [k] τῆλις οὖν ἔστω τὸ ἄλφιτον, καὶ μάννα, καὶ ῥητίνη τὰ τηκτά, καὶ πολίου κόμη ἐμπασσέσθω, καὶ [l] πυρίη θερμὴ σπόγγοισι δάφνης τοῦ καρποῦ καὶ ὑσσώπου [m] ἑψήματι. ἐς δὲ ἐμπύησιν δυνατώτατον, πελιάδων ἢ κυνῶν κόπρον ἐπιπάσσειν λεπτὴν ἀπὸ κρησέρης· διακλύσματα δὲ, μελίκρητον ξὺν φακῇ, ἢ ὑσσώπου ἑψήματα, ἢ ῥόδων, ἢ φοινίκων, ἢ ὁμοῦ πάντων. ἐγχρίειν δὲ τὸ στόμα πᾶν μέχρι τῆς ἔσω φάρυγγος, ἁπλοῖσι μὲν χυλῷ μόρων, ῥοιῶν ὕδατι λουθέντων, ἢ φοινίκων ἑψήματι· φαρμάκοισι δὲ, τῇ διὰ τῶν μόρων, ἢ καὶ τῇ βησασᾷ, καὶ χυλῷ ῥοὸς, καὶ τῇ [n] διὰ τῶν χελιδονίων, ἢν δὲ ἕλκεα ἐσχαρώδεα ἔωσι, διακλύσματα τάδε καὶ ἀνακογχυλισμοί, ὑσσώπου ἀφεψήματα ἐν μελικρήτῳ, ἢ σύκων [o] τῶν πιόνων ἐν ὕδατι, καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἄμυλος δηθεὶς ἐν μελικρήτῳ, ἢ πτισάνης χυλῷ, ἢ [p] τράγου· ἐπὶ δὲ τῆς μετεξυμπτώσιος [q] συνάγχης, ἔσωθεν ἔξω ἄγειν πάντα, καὶ

[a] Desiderari hic aliquid & ex nota asteristica & ex sensu patet, quod tamen suppleri non possit, nisi ope cujusdam optimi MS. fortasse vox ἱερὴ hic locum habet. ἔστω οὖν ἱερὴ, ἀλλὰ &c. sed nihil mutat Petit. [b] Κενταυρίου Henisch. rep. in MS. [c] Δυνατὸς δ᾽ ἀγχόνην λῦσαι. Henisch. [d] Ἀγεννὲς Henisch. [e] Quædam hic deesse Petit. putat. sed non supplet. [f] Ἐλατηρίου Henisch. rep. in MS. [g] Ἦ Henisch. rep. in MS. [h] Ἐλατηρίου Henisch. rep. in MS. [i] Forte ῥόδων τῶν πετάλων. sed nihil mutat Petit. [k] Quia τῆλις infra τὸ ἄλφιτον pro τήλεως ἄλφιτον Aretæus scripsit.

A rapiuntur. igitur si crapula & ebrietas in causa sunt, eodem die inferius humorem injicito: isque duorum generum sit: alter usitatus, quo stercora educantur: alter ejusmodi ut aliquas a tonsillis pectoreque humiditates evellere possit. neque tamen in cæteris efficacior meraciorque esto. sed centaurii & hyssopi decocta infundenda sunt. hæc enim & pituitam educere solent. si tenuis autem victus præcesserit, scindere cubiti venam expediet: & latior sectio, quo majore cum impetu, copiosiorque sanguis emanet, facienda est. hujusmodi namque profusio minime quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum solvere, & reliqua omnia diminuere valet. B haud ignobile quoque adjumentum præstat, si ad animæ usque defectum ægrum perduxeris, usque eo tamen dum ne anima deficiat. quandoquidem nonnulli [1] secta vena ab animi deliquio vita excessere. item vinculis supra talos & genua constringentes opitulabimur. optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra cubitos versus humeros. at si deglutiendi via expeditissima sit, elaterium & cum mulsa, & cum sero lactis, quantum ad purgandum hominem satis sit, præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præstantius est. conferunt etiam cneorum *seu thimelæa*, & sinapi: siquidem C hæc ambo [2] ventrem repurgant in quibus vero inflationes devorationem impediunt, linguam ad palatum reflectens, ipsius venas rescindito: quod si prompte multusque sanguis defluat, inter alia remedia hoc magis proderit. irrigationes utique locis inflammatis primum quidem adstringentes, quò retrorsum materiæ labantur, conveniunt. quamobrem lanæ sordidæ cum [3] hyssopo vino madentes, aut oleo ex immaturis olivis expresso accipiantur. quin etiam cataplasmata irrigationibus similia sunto: exempli causa palmulæ vino madefactæ, tunsæque cum rosarum foliis. quò sit autem viscidum & molle cataplasma, etiam hordei fa-D rina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleum: ut omnium mixtura fiat. quod si ad suppurationem veniat, calida admovenda sunt: quibus & in altera anginæ specie utendum est. adesto igitur fæni græci farina, & manna, & resina, quæ liquari possunt, & polii coma inspergatur: nec non & fomentum calidum adhibeatur, spongiis in decocto lauri baccarum hyssopique madentibus ad pus autem movendum efficacissimus est columbinus fimus, tenuiter per criseram, *id est lineum sacculum*, instar pulveris transmissus ac super inspersus. idem & caninus eodem modo præstat. ex mulsa vero, cum lentis, aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut E simul omnium decocto, collutiones fiant. illinendum præterea totum os est usque ad intimas fauces, simplicibus quidem, ut mororum, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis vero medicamentis, ut diamoro, *quod vocant*, aut eo quod ex besasa, *id est ruta sylvestri*, & succo rhoi componitur: aut diachelidonio, *id est ex hirundinibus confecto medicamento*. sin ulcera crustosa sint, collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa decocto, aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum percolatum in mulsa, aut in ptisanæ tragive cremore. si angina cum concidentia, quæ erat altera species, F occupet, ab interioribus extrorsum omnia evocanda sunt,

[l] Πυρίη Henisch. rep in MS. πυρίη θερμῇ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [m] Ἀψήματι Henisch. [n] Καὶ τῇ subaudi συνθέσει compositione Petit. [o] Σύκων τῶν πιόνων Goupyl. rep. in MS. τῶν πιόνων Henisch. rep. in MS. [p] Τράγος fruticis genus fructum fert uvæ acinis similem, facultatis adstringentis. Petit. [q] Quæ proprie συνάγχη dicitur. Petit.

[1] Ipsa vacuatione Petit. [2] Arterias & venas Petit. emend. [3] Oesypo vino Henisch.

A καὶ ὑγρὰ, καὶ θέρμην, καὶ σάρκα πᾶσαν, ὡς ἐξογκέη ἔξω τὸ πᾶν. ἔστωσαν ὦν θερμαὶ αἱ τέγξιες, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ ἐμπεπασσομένου νίτρου, καὶ ἐπιπλάσματα ξὺν τοῖσι πρόσθεν. ἀγαθὸν δὲ [a] κηρωτὸν σὺν νίτρῳ καὶ [b] σινήπι ἐπιθέναι ἐς θερμασίην. θερμασίη δὲ ἡ ἐς τὸ ἔξω, τὰ τοιάδε ἰῆται. αὖτις [c] ἤδε ἐξογκέει ἐς τὸν αὐχένα· ὄγκος δὲ περιπνευμονίης ῥύεται ἐπαιωρεόμενος ἔξω· εἴσω δὲ τοῖσι συναγχικοῖσι ὀλέθριον κακόν. [d] ὁκόσοι δὲ ὑπ' εὐλαβίης τῆς ἐπὶ τῆς συνάγχης πνιγὸς [e] τὴν ἀρτηρίην ἔτεμον ἐς ἀναπνοὴν, οὔ μοι δοκέουσι πεῖ-
B ρη τὸ πρῆγμα πεπεῖσθαι· ἔτι γὰρ θερμασίη τῆς φλεγμασίης μέζων ἐκ τοῦ τρώματος γίγνεται, καὶ προσεπιμωρέει τῇ πνιγὶ, καὶ βήσσουσι· ἢν δὲ καὶ ἄλλως ἐκφύγωσι τόνδε τὸν κίνδυνον, οὐ ξυνάγεται τοῦ τρώματος τὰ χείλεα. ἄμφω γὰρ χονδρώδεα καὶ ἀξύμφυτα.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν Κιονίδα Παθῶν.

Τῶν παθέων ὁκόσα ἀμφὶ τὴν κιονίδα γίγνεται, τὰ μὲν ὑποτάμνειν χρὴ, ἀλλ' οὐ τοῦ παρεόντος λόγου ἡ τῶνδε χειρουργίη· τὰ δὲ ὡς ὀξέα ἰῆσθαι. ῥηϊδίως γὰρ πνίγει, καὶ δυσπνοίῃ τινὰ τούτων
C κτείνει. τοιάδε μέν τοι ἐστὶ, ἣν καλέομεν σταφυλὴν τε καὶ [f] κιονίδα. ἄμφω γὰρ ξὺν φλεγμασίῃ καὶ [g] πάχει καὶ μήκει ξυνίσταται, ὡς ἐς τὴν ἀρτηρίην ἐκκρεμέα γίγνεσθαι, ἴσον μὲν πάχει, ἀπὸ τῆς βάσιος μέσφι ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ὁ κίων· ἀνίσου δὲ, ἡ σταφυλή. τῆσδε γὰρ ἰσχνὴ μὲν ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ βάσις· ἐς δὲ τὸ ἄκρον στρογγύλη καὶ παχέα, ξὺν ἐρυθήματι ἢ [h] πελιδνώσει· τῇδε καὶ σταφυλὴν ἐπίκλησιν
D ἔσχηκε τὸ πάθος. τοῖσι ὦν χρὴ ὠκέως ἀρήγειν. ὠκύς γὰρ ὁ ἀπὸ πνιγὸς ὄλεθρος. ἢν μὲν ὦν νεηνίαι οἱ πεπονθότες ἔωσι, τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι φλέβα, ἠδ' ἀθρόον κενοῦν [i] μέζονι τῇ τομῇ. ὡς γὰρ ἀπ' ἀγχόνης ἀπέλυσε τῆς πνιγὸς ἡ τοιήδε ἀφαίρεσις· ἢν δὲ ὑποκλύζειν κλυσμοῖσι πρηέϊ, ἔπειτα δὲ δριμέϊ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἔς τ' αὖ ἑλκύσῃ τι ἄνωθεν ἐς μετάστασιν. περικείσθωσαν δὲ καὶ δεσμοὶ σφίγγοντες ἄκροισι τοῖσι σκέλεσι ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γόνατα, καὶ ὕπερθεν καρπῶν καὶ πήχεων ἐς βραχίονας. εἰ δέ τι ἡ πνὶξ ἐπιτείνοι, σικύην ἐπὶ τὸ ἰνίον, ἠδὲ ἐς τὸν θώρηκα προσβάλλειν, καὶ τούτων ἐντά-
E μνειν τινὰ, πρήσσειν τὰ ἅπαντα, ὁκόσα μοι ἐν τῇ συνάγχῃ λέλεκται. αὐτὸς γὰρ ἀμφοῖν ὀλέθρου τρόπος· ἀλλὰ καὶ τοῖσι ἐς τὸ στόμα φαρμάκοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι, καὶ στύψεσι, καὶ μαλθακτηρίοις, καὶ πυρίῃ τῇ ἔξωθεν, καὶ ἐπιπλάσμασι, καὶ ἐς τὸ στόμα [k] ἐγχρίσμασι· περὶ δὲ τὸν κίονα ἢ τὴν σταφυλὴν ἔστω στύμμα, ῥοὸς χυλὸς, μάλιστα ἢ ὕδατι λυθεῖσα ἀκακία, ὑποκυστὶς, γῆ σαμίη, ἢ λημνίη, ἢ σινώπις, ἠδὲ ὀμφάκιον· ἢν δὲ ἑλκώδης ἔῃ, κόμμι καὶ ἄμυλον διαβρεχθέντα ῥόδων ἢ φοινίκων ἀφεψήματι, καὶ πτισάνης ἢ τράγου χυλός· ἐπὶ δὲ
F τοῦ κίονος ἔστω πλέον τι τῶν δραστικωτέρων, διὰ σμύρνης τε καὶ κόστου, καὶ κυπέρου. ἀνέχεται γὰρ τῶνδε τῶν δριμέων ὁ κίων· ἢν δὲ ἔμ-

sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, ut totum foras extumeat. proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta & anetho, nitro insperso. & cum his superius memorata cataplasmata. proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior hujusmodi vitium tollit, [1] sed in collo tumor extuberat. tumor autem foras in sublime elatus a pulmonis inflammatione liberat, intus vero abditus anginam patientibus perniciosum malum est, at quicunque strangulationem ab angina verentes, quo laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt, non sane experimento rem comprobasse videntur. quippe caliditas inflammationis major ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commovet. quin etiam, si alioqui periculum id evaserint, vulneris oræ in unum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque inter se inglutinabiles sunt.

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione [2] *vitiorum Columellæ.*

Vitiorum quotquot columellam infestant, aliqua per succisionem curare necesse est: (sed de eorum chirurgia disputare ad præsentem locum non attinet) aliqua, utpote acuta, medicamentis sananda sunt. nam facile strangulant, & difficultate spiritus aliqua istorum hominem perimunt. talis est utique quam uvam, & quam columnam dicimus: utraque enim cum inflammatione, crassitie, longitudineque suboritur, ita ut in arteriam pendulæ fiant. æquabili sane crassitudine a basi ad summum usque palatum columna, inæquali vero uva constat. hujus enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres & crassa, rubens aut livida. idcirco & uvæ appellationem id vitium sortitum est. quapropter his mature opem ferre decet: celerrima namque a strangulatu pernicies impendet. proinde si ægroti juvenes sunt, a vena cubiti sanguis detrahendus est: utque largius evacuetur, majore plaga vena aperiatur. siquidem hujusmodi sanguinis detractio a strangulatu, tanquam a laqueo, ægrotantem liberat. subluenda quoque alvus est mitiori lotione primum, deinde alias atque alias acriore, usque eo dum aliquid a superioribus partibus derivetur. circumdentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua, nec non & humeris supra brachialia atque cubitos. quod si strangulatio invalescat, cucurbitula occipitio atque pectori agglutinetur, & istarum aliqua [3] incidantur: omniaque administrentur quæcunque a me in capite de angina præcepta sunt, quum eadem in utroque vitio sit mortis ratio. iisdem præterea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus utendum est. circum columnam vero aut circum uvam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocystida, terram Samiam, Lemniamve, aut sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. si ulcerosa sit uva gummi & amylum rosarum aut palmularum decocto liquefacta, item ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. at in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adjicito, quæ ex myrrha, costo, atque cypero componantur. nam id genus acria columna tolerat. verum si non-

[a] Κηρωτὴν Henisch. rep. in MS. [b] Σινάπι Henisch. σινήπι Henisch. rep. in MS. [c] Ἤδη (refertur ad θερμασίη) Petit. emend. [d] Ὅσοι Henisch. rep. in MS. [e] Hæc Operatio λαρυγγοτομία dicitur, Barbaris subscannatio. Petit. [f] Κίονα (nam κιονὶς nomen est partis. hic affectum præter naturam Aret. intelligit, qui mox κίων appellatur) Petit. emend. [g] Πάχει Henisch. rep. in MS. [h] Πελιδνώσει Henisch. [i] Μέζονι τῇ τομῇ Henisch. & Goupyl. repp. in MS. [k] Ἐγχρίσμασι Henisch. rep in MS.

[1] Sed & calor tumorem in collo efficit. Petit. emend. [2] De curatione columellæ Henisch. [3] Incidatur Henisch.

ἔμπυος ὅδε ὁ χῶρος γένηται μετεξετέροισι, ἠδὲ τὰ τῆς ὑπερῴης ὀστέα ἐφθάρη, ἐς μακρὸν φθίνοντες τὸν βίον [a] ἐπλεύτησαν. τῶνδε μέντοι τὰ ἄκεα ἑτέρωθι λελέξεται.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν φάρυγγα Λοιμικῶν Παθῶν.

Πῆ μὲν ξυνὴ καὶ τῶνδε πρὸς τἄλλα πάθεα τὰ ἐν τοῖσι παρισθμίοισι ἰητρείη, πῆ δὲ [b] ἰδίη. ἐπὶ φλεγμασίῃ καὶ ἀγχόνῃ, κλυσμοὶ, φλεβοτομίη, τέγξιες, [c] ἐπιπλάσιες, πυρίη, διαδεσμοὶ, σικύη, πάντα ταυτά. [d] χρίσιες δὲ φαρμάκων δυνατωτέρων· οὐ γὰρ ἀτρεμέει τὰ ἕλκεα, οὐδὲ ἐσχάραι γίγνονται ἐπιπολῆς· ἀλλὰ ἢν ἰχὼρ ἀπὸ τουτέων εἴσω ῥέῃ, ὤκιστα μὲν ἑλκοῦται τὰ μέρεα, ἢν ἀσινέα· [e] ἢ ὤκιστα δὲ ἐς τὸ εἴσω νέμεται καὶ κτείνει. πυρὶ μὲν ὦν καίειν τὸ [f] πάθος ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξύνετον διὰ τὸν [g] ἰσθμόν· [h] φαρμάκοισι δὲ πυρὶ ἰκέλοισι χρέεσθαι, ἔς τε τὴν ἐπίσχεσιν τῆς νεμήσιος, αἰτὰρ ἠδὲ ἐς τὴν τῶν [i] ἐσχαρέων ἔκπτωσιν. ἔστι δὲ [k] στυπτηρίη ξὺν μέλιτι, κηκὶς, βαλαύστιον, ξηρὰ ξὺν μελικρήτῳ. τοῖσι δὲ αὐτοῖς καὶ ἐμφυσῆν καλάμῳ, ἢ πτίλῳ, ἢ [l] καυλῷ παχεῖ, καὶ ἐπιμήκεϊ, ὡς τῶν ἑλκέων θιγγάνειν τὰ φάρμακα. ἄριστον δὲ καὶ χαλκῖτις ὀπτὴ, ξὺν καδμίῃ λείῃ ξὺν ὄξεϊ· ἔστω δὲ μοίρης διπλάσιον τῆς καδμίης, καὶ ῥῆον ἡ ῥίζα ξὺν τινὶ ὑγρῷ. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ τῶνδε τὰς ἐπιθλίψιας. ὑγραίνει γὰρ τὰ ἕλκεα, καὶ ἐπὶ μᾶλλον νέμεται. χρὴ ὦν πτερῷ τὰ ξηρὰ καταπάσσειν· τὰ δὲ ὑγρὰ, ὑγρότερα ποιέοντα, ἐς τὸν γαργαρεῶνα [m] ἐγχέειν. ἢν δὲ αἱ ἐσχάραι ἤδη τε ἀπολύωνται, τὰ δὲ ἕλκεα ἐρυθρὰ γίγνηται, κίνδυνος τότε μάλιστα σπασμοῦ. ἐπιξηραίνεται γὰρ ὡς ἐπίπαν τὰ ἕλκεα, καὶ τοῖσι δὲ τὰ νεῦρα ξυντείνεται. χρὴ ὦν γάλακτι ξὺν ἀμύλῳ, καὶ χυλῷ πτισάνης, ἢ τράγου, ἢ λίνου [n] σπέρματος, ἢ τήλιος μαλθάσσειν καὶ ὑγραίνειν. μετεξετέροισι δὲ καὶ ὁ κίονις διεβρώθη, μέχρις ὀστέου τοῦ τῆς ὑπερῴης, καὶ τὰ παρίσθμια ἄχρι βάσιος καὶ ἐπιγλωττίδος, καὶ ἐπὶ τῇ οὐλῇ καταπίνειν, οὔτε στερεὸν, οὔτε ὑγρὸν ἠδύναντο. ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν ἀνακοπτόμενον, ἀπέπνιγέ κοτε τὸν ἄνθρωπον λιμῷ.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Θεραπεία Πλευρίτιδος.

Οὐκ ἀμβολῆς καιρὸς ἐν πλευριτικοῖσι, οὐδ' ὑπερθέσιος, ἢ μεγάλης ἰητρείης· ὅ, τε γὰρ πυρετὸς κάτοξυς ἐὼν, ἐς ὄλεθρον ὁρμᾷ· ἥ τε ὀδύνη τοῦ ὑπεζωκότος, ξυνεπείγει ἐπὶ τὸ κάκιον· αὐτὰρ καὶ βῆχες κλονέουσαι τὸν θώρηκα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὑπολύουσι τὰς δυνάμιας. μάλιστα μὲν ὦν αὐτῆμαρ φλέβα [o] τάμνειν· ἢν δὲ ἀπὸ πλησμονῆς σιτίων καὶ ποτῶν ἔῃ, ἐπ' ἀσιτίῃς μίην ἡμέρην φυλάξαντα, ἀφαιρέειν ὑπ' ἀγκῶνος τῆς ἐν τῷ κοίλῳ

a Ἐπλεύθησαν Henisch. b Ἴδιη Henisch. c Ἐπιπλάσιες Henisch. & Goupyl. repp. in MS. d Χρίσιες Henisch. & Goupyl. repp. in MS. e ἢ Henisch. f Πάθος ἄνω γὰρ ἀλλὰ ξύνετον Henisch. & Goupyl. repp. in MS. g Ἰσθμὸν Henisch. h Quod genus sunt, quæ στυπτικὰ dicuntur, alumen, cadmia, chalcitis, & complura alia ex mineralibus Petit. i Ἐσχάρων Henisch. rep. in MS. k Στυπτηρίη Henisch. rep. in MS. l Καυλῷ Henisch m Ἀγχέειν Henisch. n Σπέρματος Henisch. rep. in MS. o Τέμνειν Henisch. rep. in MS.

nonnullis locus iste purulentus effectus est, atque palati ossa computruerunt, hi longo temporis intervallo vitam finiunt. sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

CAPUT NONUM.

De Curatione Pestilentium in Faucibus morborum.

Horum vitiorum curatio cum aliis tonsillarum affectibus quà communis est, quà propria. in inflammatione & strangulatu purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem atque in his conveniunt. illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neque enim ulcera quiescunt, neque crustæ in superficie fiunt. verum si ab his sanies ad interiora destillet. [1] celeriter partes, etiamsi integræ erant, ulcerantur: celerrimeque ulcera interius depascendo serpunt, atque hominem perimunt. porro igne vitium adurere, [2] quum in superiori parte sit, imprudentis esse propter isthmum judico. sed medicamentis igni similibus, quo & depastio coërceatur, & crustæ decidant, utendum præcipio. ea vero sunt, alumen cum melle, galla, balaustium, arida cum mulsa. hæc eadem calamo, aut penna, aut crasso & oblongo caule, quo medicamina ad ulcera perveniant, inspiranda sunt. optima sane est & chalcitis usta cum trita cadmia ex aceto; esto autem cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. præterea ne ulcerum compressio fiat cavendum est: ab ea namque & humescunt & magis exedunt. [3] hac de causa opus est medicamenta arida inspergere penna, liquida vero liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. at si crustæ jam resolvuntur, & ulcera rubida fiunt: tunc convulsionis maximè periculum subest. resiccantur enim plerumque ulcera, & cum his nervi distenduntur. itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini seminis, aut fœni Græci, remollire madefacereque convenit. quibusdam & columella usque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim usque & epiglottida. ac propter cicatricem devorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. sed & ipsum quod bibebat, interdum repercussum, hominem fame necavit.

CAPUT DECIMUM.

De Curatione Pleuritidis, id est, *morbi lateralis.*

Nulla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio sucurramus, datur occasio. febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in pejus urget, nec non & tussis pectus caputque concutiens vires proterit. quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. sin autem ex ingurgitatione ciborum potusque ægritudo provenerit, inedia diem unum ægroto imperanda. pòst, sanguinem

M

[1] Celerrimè Henisch. [2] Adurere sublevat: at imprudenter id fit propter isthmum. sed medicamentis &c. Henisch [3] Opus est pinna medicamenta arida inspergere Henisch.

λου φλεβὸς, τῆς μὴ κατ' ἴξιν τῇσι ἐπήρησι πλευρῇσι. κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν. τὸ δὲ πλῆθος, μὴ μέχρι λειποθυμίης. περιπνευμονίην γὰρ ἐπαρτῆσαι κίνδυνος, ἢν τὸ σῶμα ἐπιψυχθῇ, τὴν ψυχὴν ἐκλείπῃ. ὅσα γὰρ τὰ ὑγρὰ ξυνθλῖψῃ, τῆς [a] ἐκτὸς ἀφαιρεθείσης θέρμης τε καὶ [b] τάσιος. πνεύμων δὲ μανός τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος· πλευρέων δὲ γειτόνημα, πνεύμων, καὶ κοινωνὸς ἀλγέων· ἅπερ καὶ αἱ τῶνδε διαδέξιες, οὐ μάλα περιγίγνονται). [c] περιεστηκυῖα δὲ πλευρῖτις ἀπὸ περιπνευμονίης, εὐηθέστερον. χρὴ οὖν ἐπὶ ξυμμέτρῳ τῇ ῥοῇ τοῦ αἵματος μεσηγὺ τὸν ἄνθρωπον [d] ξυλλέξαντα, αὖθις ἀφαιρέειν· εἰ μὲν εὖ ἔχοι, αὐτῆμαρ τῆς ἐπανέσιος μακρῆς γιγνομένης· ἢν δὲ μὴ, τῆς ὑστέρης· ἢν δὲ μηδὲ ὁ πυρετὸς ἐνδιδῷ· τὰ πολλὰ γὰρ μίην ἡμέρην ὁ πυρετὸς ἴσχει τε καὶ αὔξει. τῇ τρίτῃ ἐν τῇ δευτέρῃ [e] ἐπανέσει ἀφαιρέειν, τῇπερ καὶ τὰ περιστέρματα δοτέον, λιπαρῶς μὲν χρίσαντα ὅλον τὸν ἄνθρωπον· ἐπὶ δὲ τῇ πλευρῇ καὶ ἔλαιον θέντα [f] μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ, πηγάνου, ἢ ἀνήθου ἀφεψήματος· [g] καταιονέειν δὲ τὸ πλευρὸν εὖ μάλα προσηνέως. μετεξετέροισι δὲ καὶ τὸ ἄλγημα, [h] καὶ ἡ [i] φλεγμασίη ἐξώκειλε, ὡς δοκέειν τῶν τῇδε τὸ πάθος εἶναι· ποσὶ ἐπὶ τῶν ἔνδον αὔξησις. τροφῆς δὲ νῦν ὡς ἀμφὶ πάσης ἰητρείης ἔστω λόγος, ὡς μηδὲν ἐς ἁμαρτωλὴν εἴη. ἐν τροφῇ γὰρ κέονται τὰ φάρμακα, ἅπερ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. γένει μὲν οὖν θερμὴ καὶ ὑγρὴ, ἠδὲ λείη καὶ ὁμαλὴ, [k] σμηγματώδης, διαλυτικὴ, λῦσαι, λεπτῦναι φλέγμα δυναμένη. σιτίων μὲν οὖν ἁπάντων πτισσάνη προκεκρίσθω· ἐν ἀρχῇ μὲν εἰς χυλὸν διηθημένη, ὡς τὸ στερεὸν αὐτῆς διακεκρίσθαι, ξὺν μέλιτι πεποιημένη μοῦνον. πτισσάνης δὲ τὰ ξυνήθεα ἐς ἡδονὴν καὶ ποικιλίην φάρμακα, ἀπίστω. νῦν γὰρ ἀρκεῖ ὁ χυλὸς μοῦνος· ἱκανὴ μὲν ὑγρῆναι καὶ θερμῆναι. δυνατὴ δὲ λῦσαι φλέγμα, καὶ σμῆξαι· ἄνω δὲ ἀνάγειν μὲν ἀπόνως, ὁκόσα ἀναγκάζῃ χρή. ὑπάγειν δὲ ῥηιδίως τὴν κοιλίην. προσηνὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς, καὶ ἐς κατάποσιν εὔκολον. ἅπερ καὶ τὸ γλίσχρασμα θερμασίας πρηΰνει, ὑμένας καθαίρει, παύει βῆχας, πάντα μαλθάσσει. αἱ δὲ κρίθης ἔασι ἀρεταί· δευτέρην δὲ χώρην ἔχουσι οἱ χόνδροι, ὀλίγοισι τοῖσι τῆς πτισάνης ἀγαθοὶ καὶ ἀρεσοὶ ἐόντες. τὸ γλίσχρασμα γὰρ, τὸ λεῖον, τὸ προσηνὲς ἐς κατάποσιν ξυνόν· τὰ δ' ἄλλα πάντα μείους· πεποιήσθωσαν δὲ καὶ οἱ δὲ ἁπλοῖ ξὺν μέλιτι μοῦνον. ἀγαθοὶ δὲ καὶ [l] τράγοι. κακίων δ' ἐπ' αὐτῶν ὄρυζα· ξηρῆναι, τρηχῆναι, [m] ἐπίσχεσιν, κάθαρσιν πλευρῶν μᾶλλον ἢ εἴρησιν. ἄριστος δὲ καὶ ἄρτος ξηρὸς κοπεὶς, κρησέρῃ σεσησμένος, εὔκρητος, εὔπεπτος, ξὺν μελικρήτῳ διαρκὴς τροφή. ἢν δὲ ἤδη μὲν προήκῃ ἡ νοῦσος, πρὸς δὲ τὰ σιτία ἀπαυδήκῃ ἄνθρωπος, πτισάνη μὲν ἐκ κρίθης διδόσθω, λείη, καθεφθος ἀνη-

A nema vena mittito, quæ in cavo cubiti est, non ejus qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præstat enim maxime procul abducere. sanguinem vero neusque ad animæ deliquium fundito. nam si refrigeratum corpus animo destituitur, pulmonem invadere periculum est. humores enim exteriori caliditate attractioneque privati, in penitiores partes relabuntur. item pulmo rarus, calidus, ad trahendumque valentissimus est: costis etiam proximus, carumque doloris est particeps. verum morbi pulmonis pleuritidi succedentes non usquequaque salubres sunt: pleuritis vero a pulmonis vomica exoriens B benignior est. quapropter quum mediocriter sanguis effluxerit, interjecto ad recreandum hominem temporis spatio, iterum detrahere opus est: si bene quidem habeat, eodem die, quum longa remissio fit: sin minus, postridie. quod si neque febris remittat, (sæpe enim diem unum febris occupat & augetur) tertio die in secunda remissione, in qua & cibi dandi sunt, sanguinem mitte, totum hominem uberius perungens, costisque oleum molle infundens, cum calido unguine ex rutæ anethive decocto. ipsum vero latus admodum leniter irrigandum est: sed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, ut eorum locorum af- C fectus esse videretur: quum tamen id interiorum vitiorum incrementum fit. at in præsentia de alimonia, quemadmodum & de universa curatione, quo nihil in ea delinquatur sermonem habeamus. in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimo in alimentis medicamenta sunt. itaque genere calidus humidusque cibus esto, lenis, æquabilis, migmatodes, *id est bene permixtus*, dissolutorius, pituitam solvendi extenuandique potestatem habens. proinde cibariis omnibus ptisana anteponatur: initio quidem, quo ipsius crassamentum solidumque rejiciatur, in cremorem percoletur, soloque cum melle condiatur. ab ipsa vero usitata ad voluptatem varietatemque D parandam medicamina removeantur. in hac enim ægritudine solus cremor satis est. quippe humectare, calefacere, pituitam solvere & detergere, per superiora sine molestia, quæcunque evocanda sunt, evocare, facile quoque ventrem ducere sola ptisana potest. ipsius vero lenitas blanda est, & ad devorandum habilis: ipsius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tusses concoquit, omnia emollit: tales hordei virtutes sunt. halica vero secundum gradum occupat: quæ quum pauca quædam cum ptisana communia possideat, ob ea probatur, optimaque censetur. lentor enim, lenitas, suavitasque in devo- E rando utrique communes sunt: in cæteris omnibus halicam ptisana antecellit. sed ea quoque simplex cum melle solo conficiatur. tragi præterea boni sunt. deterior ipsis oryza est: quoniam siccat, & exasperat, potiusque costarum purgationem supprimit quam facilem reddit. optimus quoque est panis aridus, contusus, per subcerniculum transmissus, [*] bene temperatus, concoctu facilis: cum mulsa quantum satis est alimenti præbet. nempe si jam diu morbus producitur, cum dictisque cibariis homo labare cœpit, ptisana ex hordeo præbeatur bene trita, bene cocta: F con-

[a] Potius internam caliditatem, *id est* naturalem, dicere debuisset Aretæus, quoniam ipse nullum alium calorem hic intelligit. *Petit.* [b] Σπάσιος *id est* attractione *Crassus* videtur legisse. τάσιος *id est* intensione *Petit.* retinet. [c] Περιεστηκυῖα *Henisch.* [d] Ξυλλέξαντα *Henisch.* [e] Ἐπανέσει *Henisch.* [f] Non temere epithetum hoc Aretæus apposuit. aliud enim est oleum molle, aliud humidum: fortassis pro viscido & lento, aut pro μαλθῶδες a voce μάλθη, quæ ceram emollitam significat. hic positum est. *Petit.* [g] Καταιονᾶν *Henisch.* [h] Deest verbum ἴσχει. ἐς τὸ ἴσχει καὶ ἡ *Petit.* emend. [i] Φλεγμασίη *Henisch.*
& *Gonpyl.* repp. in MS. [k] Μιγματώδης *Crassus* legit. *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. [l] Τράγος e frugum est genere, sicut ἀθάρη vid. Dioscor. lib. 2. Plinium lib. 18. cap. 10. *Petit.* [m] Ἐπίσχεσιν (deleta virgula) κάθαρσιν πλευρῶν *Petit.* emend.

[*] Postremo aqua maceratus denuo exsiccatus & compactus, bene temperatus &c. *Petit.* addit. hocque Aretæum fortasse scripsisse, sed postea librariorum incuria prætermissum esse putat.

ἄνηθον δὲ ἔστω, καὶ ἅλας πλείονες τὰ ὄψα, καὶ ἔλαιον λεπτὸν, ἄπιον, ἄγλισχρον, ἀτρήχυντον· κρέσσον δὲ ξὺν τῇ πτισάνῃ, ὡς μὴ πολλὸν τοῦ ἐλαίου ἑψεῖν. καὶ γὰρ πῖον ἴσχει τὸ ῥόφημα, καὶ τὴν κακίην τὸ ἔλαιον ὄλλυσι. οὐδὲ γὰρ ἐμφανὲς ἔτι γίγνεται τῇ πολλῇ [a] ἑψήσει εἰς τὸν χυλὸν ἀναποθέν. ἔστω δὲ καὶ πράσον ξὺν τῇ κόμῃ, καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ ξὺν τῷ χυλῷ ἑψόμενα. εὔπνοόν τε γὰρ καὶ φαρμακῶδες ὑπὸ τῶνδε γίγνεται, καὶ τὰ πράσα βρωθῆναι ὑπὸ τοῦ χυλοῦ ὀνησιφόρα καὶ ἡδέα. [b] ἤδη δὲ καὶ ὠῶν καιρὸς εὐχύλων· ἢν δὲ ὑγρὴ καὶ πολλὴ ἀναγωγὴ ἔῃ, θεῖον τοῦ ἀπύρου ἐμπασσέσθω καὶ νίτρου. ἄριστον δὲ τῶν ἀρτιτόκων ὠῶν δοθῆναι [c] ἐκ πυρὸς ἀπύρων. ἀπὸ γὰρ τῆς μητρὸς ἡ θέρμη, ὑγροτέρη μὲν πυρὸς, οἰκειοτέρη δὲ τῷ νοσέοντι, ὅκως ἐκ ζώου ζώῳ. ἢν δὲ φλέγμα κολλῶδες ἔῃ καὶ γλίσχρον, ἐς τὰ ὠὰ ἔλαιον ἐγχέειν, καὶ [d] ῥητίνης τῆς ξηρῆς τῆς ἀπὸ πίτυος ἐμπάσσειν, ὅκως [e] τὸ θεῖον κρέσσον εἴη, καὶ τῆς ἀπὸ τερμίνθου δὲ τήξαντα· καὶ πέπερι ὀνηϊστὸν, καὶ ἐν ὠοῖς καὶ ἐν πτισάνῃ, καὶ ἅπασι τοῖσι ἐδέσμασι, καὶ ὁκόσα πεπέρει ξυνῳδά· κρεῶν ἀκρόποδες ἐν χυλοῖσι τακεροὶ, πέλειαι, ἀλεκτορίδες ἑφθαί· συῶν ἐγκέφαλοι, [f] ὀπτοὶ μὲν σὺν τῷ ἐπιπλόῳ· ἄνευ δὲ τούτου, ἄκνισσοι. ἢν δὲ [g] ἄκερχνος ἔῃ, δοτέον καὶ θαλασσίων, ἢ πετραίων, ὅ, τι ἂν ἄριστον ἡ χώρη φέρῃ. ὡς δὲ μὴ ἁμαρτάνῃ ἐπιθυμέων, μηδὲ συντήκηται ἐν τῇ λεπτῇ διαίτῃ ὁ νοσέων, χαρίζεσθαι ὀπώρης [h] μήλων ἑφθῶν, ἐν ὕδατι ἢ μελικρήτῳ ἢ στέατι ὀπτῶν. ἀφαιρέειν δὲ χρὴ τοῦ λέπεος, καὶ τῶν ἐντὸς τρηχέων ξὺν τοῖσι σπέρμασι· ἐφ' ὥρης δὲ καὶ σύκων. ἅπαξ καὶ τῆς ἄλλης δοτέον, ὁκόσον ἂν ᾖ ἀβλαβὴς ἡ ὀπώρη, ἀλλὰ καὶ ὀνηϊστός. ἀμφὶ μὲν ὦν τροφῆς, τάδε· ἐπὶ δὲ τῷ πλευρῷ κέεσθαι χρὴ ἔρια θυμιηθέντα θείῳ, λίπεϊ δεδευμένα, ὅθι ἄνηθον ἕψηται ἢ πήγανον. ξυνεχὲς δὲ τούτοισι τὸ πλευρὸν [i] καταιονέειν, ἠδὲ ἐπιπλάσσειν πρὸ τῆς σιταιρέσιος πρὸς τοῖσι ξυνήθεσι πλάσμασι, μελίλωτον ἑψηθὲν ξὺν μελικρήτῳ, ξυμμίσγοντα [k] μήκωνος τῆς σαρκὸς ἐνηψημένης, καὶ [l] μάννης ἄλευρον ἐμπάσσειν· ἢν δὲ ὑγροτέρη ἡ ἀναγωγὴ καὶ πολλὴ, [m] αἴρης ἄλευρον, ἢ ἐρυσίμου ξυμμίσγειν, καὶ νίτρον ἐμπάσσειν· ἢν δὲ μῆκος ἤδη τῇ νούσῳ γίγνηται, καὶ τῆς ὀδύνης [n] ἐγκειμένης, καὶ ὑγρῆς καθάρσιος γιγνομένης, ἔμπυον μὲν ἐλπὶς τὸν ἄνθρωπον ἔσεσθαι· σίνηπι δὲ ξυμμίσγειν καὶ [o] κάγχρυς τοῖσι ἐπιπλάσμασι. ἢν δὲ καὶ ψυχρῶν τῶν [p] τόπων ἔσωθεν τοῖσι κάμνουσι αἴσθησις γίγνηται, ὄξος ἐπιχέειν. χρὴ δὲ ἐνεργὸν ποιέεσθαι ἐς πολλὸν τὴν θερμασίην τῶν ἐπιπλασμάτων διαρκέειν. κρέσσων γὰρ ἤδη καὶ ἡ θέρμη τῆς τῶν ἐπιπλασμάτων νεοχμώσιος. ὅσωπερ ὦν θάλψιες ἐν [q] κυρβασίῃσι δια-

A condiatur verò anetho, sale, & oleo tenui, puro, non viscido, non exasperante. at non multum olei cum ptisana coquere præstat: nam & sorbitionem pinguem reddit, & pravitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem hordei absorptum amplius non apparet. item porrum cum sua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. ita namque ferculum ad spirationem expediendam commodum medicamentosumque ab his efficitur. porri autem cum cremore comesti utilitatem juxta delectationemque summam adferunt. jam vero & ovorum bo-
B num succum creantium opportunitas adest. ac si humida copiosaque per os materia feratur, sulfur ignem non expertum, nitrumque in ova inspergito. sed mirifice prosunt ova nuper a gallina edita, ex igne, igne carentia: quippe a matre caliditas inest igne quidem humidior, sed ægrotanti familiarior, utpote animali ab animali. sin autem pituita glutinosa ac tenax sit, in ova oleum infundito, ac resinam siccam pineam, quo sulphur melius reddatur, inspergito: nec non & terebinthi resinam eliquato. piper præterea in ovis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, bene proficiunt. inter
C carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ: porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò nidore vacantia. si inter spirandum æger strepitum non reddit, dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. verum ut neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat, ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulsa elixum, aut cum adipe assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abjiciantur. tempore quoque illo *quod horam Græci nominant*, fici, & alii id genus fructus concedantur: quatenus scilicet innoxii sunt, quin potius ad-
D jumentum præstant. hæc sane de alimentis abunde sint. lateri autem lanæ superdentur sulfure suffumigatæ, unguine imbutæ, in quo anethum rutave incocta sit. igitur his latus madefaciendum, cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est. præter usitata cataplasmata sertulam in mulsa elixam accipito, cui papaveris carnem incoctam commisceto, mannæ quoque pulvisculum inspergito. at si humidius sputum copiosumque rejicitur, lolii farina, aut irionis commiscenda est, & nitrum inspergendum. cæterum si morbus productior fit, dolor est pertinax, & humida fit expurgatio, tunc
E purulentum hominem fore speratur: itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt, acetum [r] effundito: illud autem efficere operæ pretium est, ut cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas quam cataplasmatum innovatio. proinde calefactiones in sacculis ex hujusmodi,

 utpo-

[a] Ἑψύει Henisch. [b] Ἤδη Henisch. [c] Ἐκ πυρὸς (divisim sc.) *Crassus* legit. ἐκπυρρὸν ovi rufum, ut vitellus intelligeretur. *Petit.* olim putabat. Vox ἀπύρων ova recens exclusa, & a matre calentia sine alia coctione significat. atque ita πῦρ in his vocibus πυρὸς & ἀπύρων æquivocè accipiendum esset, scilicet & pro vitali calore & pro elementari, quo in culinis utimur. *Petit.* [d] Resinarum differentias vid. ap. Dioscor. lib. 2. & Plin. 24. cap. 6. *Petit.* [e] Desiderari hic quædem *Petit.* conjicit, quæ ex MS. solum restitui possent. [f] Mutilum hunc locum esse haud dubitat, & Aretæum ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ κνισσώδεες, ἄνευ δὲ &c. scripsisse *Petit.* sustinet. [g] Ἄκερχνος componitur a κέρχνος: qua voce Hippocrates faucium asperitatem & strepitum in pulmone significat. *Petit.* [h] Μήλων ἑφθῶν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [i] Καταιονεῖν Henisch. [k] Quam hic carnem papaveris appellet Aretæus, non satis planum est, nisi capita ejus herbæ intelligat, quas κωδίας vocat Dioscorid. lib. 4. *Petit.* [l] Manna thuris hic intelligenda est, quæ ab aliis Græcis μάννα λιβάνου dicitur. *Petit.* [m] Σείρης ἄλευρον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [n] Ἐγκειμένης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Κάγχρυν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. scribitur & κάχρυ vel κάχρυς sine γ *Petit.* [p] Per τόπους partes hic intelligendæ sunt, quibus cataplasmata imposita sunt. *Petit.* [q] Κυρβασία genus est pilei Persici, qui aliter Tiara dicitur, & Cidaris. Hic vero Aretæus pro sacco accipit, in quo semina includuntur ad fomenti usum. fortasse ob similitudinem figuræ. nam pilei genus istud oblongum erat, & complicari poterat. *Petit.*

[r] Affundito. *Henisch.*

A διὰ σιδῶν, κέγχρου, λίπεος θερμοῦ τοῦ ἐν κύστεσι. κοῦφον δ' ἔστω πᾶν μηχάνημα πυρίης, ὡς μὴ τὰ ἄχθεα πρὸς τῷ πόνῳ, πόνον ἐνδιδοῖ. τοῖς δὲ μέντοι καὶ ἐπὶ τῇ τροφῇ χρέεσθαι, ἢν ξυνεπείγῃ τὸ ἄλγος. ἤδη δὲ ἐπὶ τοῖσδε καὶ σικύης καιρὸς γένοιτο. ἄριστος δὲ ὁ μετὰ ἑβδόμην. πρόσθεν δὲ, μὴ ξυνεπειχθείης. οὐ γὰρ εὐήθεες αἱ νοῦσοι, ὁκόσαι πρὸ ἑβδόμης ἀπαιτέουσι [a] σικύην. ἔστω δὲ μεγάλη, εὐρέα πάντη, ἀμφισχεῖν τὸ ἀλγέον χωρίον δυναμένη. οὐ γὰρ ἔσω ἐνδιδοῖ τὸ ἄλγος, ἀλλ' ἐς εὖρος κέχυται. ἔστω δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τῇ σικύῃ φλὸξ πολλή. ὡς μὴ μοῦνον ἑλκύσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀλέηναι πρὸ τῆς ἀ- B ποσβέσιος τοῦ πυρὸς, καὶ μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν ἀποσχάσαντα, ἀφαιρέειν αἷμα, ὁκόσον ἂν ἡ δύναμις παρείη. πολλὸν δ' ἔστω πλέον [b] ἢ εἰ ἀπ' ἄλλης προφάσιος ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων ἀφαιρέοις αἷμα. ἐπιδηλοτάτη γὰρ ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν ἡ ἀπὸ σικύης ὠφελείη. ἅλες δὲ ἢ νίτρον ἐπὶ τοῖσι χάραξι, δηκτικὸν μὲν καὶ ἀλγεινὸν, [c] ὑγιεινὸν δέ. ἀλλὰ ξυντεκμαίρεσθαι ταῖς δυνάμεσι, καὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν τρόπον. ἢν γὰρ ἀλκήεις τὴν ψυχὴν καὶ καρτερὸς ἔῃ, ἐμπάσσειν τῶν ἁλῶν, μὴ αὐτοῖσι τοῖσι ἕλκεσι ὡς αὐτέων ψαύειν, τῇ δὲ ὀθόνῃ ἐμπάσσειν δε- C δευμένῃ τῷ λίπεϊ, ἠδὲ ἐπιπετάσσειν τῷ [d] χωρίῳ. οἱ γὰρ ἐκ τῆς συντήξιος [e] ἰχῶρες, τῶν ἁλῶν εἰσὶν ἀδηκτότεροι. πολλὸν δὲ τοῦ λίπεος [f] καταιονᾶν χρὴ, ὅκως τῷ [g] πρηνέϊ τοῦδε ἀμβλύνῃ τὸ ἄλγος τῆς δήξιος. δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ, ἄριστον τὴν σικύην προσβάλλειν, ὡς ἐκ τῶν [h] τρωμάτων ἑλκηταί τις λεπτὸς ἰχὼρ. τόδε, πολλὸν μὲν τῆς ἐπίπροσθεν σικύης ἀνυσιμώτερον· πολλὸν δὲ τῆς δυνάμιος φυλακτικώτερον. οὐ γὰρ αἷμα, ἡ τροφὴ, ἀλλὰ ἰχὼρ ἐκρέει. καὶ τόδε μέντοι προδιακρίνας ἀμφὶ τῆς δυνάμιος πρήσσειν. τῇ τρίτῃ δὲ κηρωτὴν ξὺν D τῷ κυπρίνῳ καὶ πηγάνῳ ἐπιθεῖναι. ἢν δὲ ἔτι καθάρσιος τὰ [i] πτύαλα δέηται, τοῖσι κηρώμασι ῥητίνης ξυντήκειν, ἢ τοῦ θείου τοῦ ἀπύρου ξυμμίσγειν· καὶ αὖθις πυρίην τὸ χωρίον ἔχειν· ὡς τρόπος δὲ σικύης, ἔχειν οὖν χρὴ κεραμεοῦν κοῦφον [k] ἁρμόζον τῇ πλευρῇ, [l] εὐρὺ, ἢ [m] τὸ χάλκεον. [n] πρηνὲς ἐπὶ τὰ χείλεα ἀμφιθεῖναι τοῖσι ἀλγέουσι· ὑποθεῖναι δὲ φλόγα μεγάλην ξὺν λίπεϊ, ὅκως ζώουσα ἐς πολλὸν διαρκέῃ χρόνον· μὴ προσφίγγειν δὲ τὰ χείλεα πρὸς τῇ σαρκὶ, ἀλλ' ἐς διαπνοὴν διαδοχή τις ἔστω, ὡς μὴ διασβεσθείη τῇ [o] πνιγί· ἐς πολλὸν E δὲ ἐξάπτεσθαι ἔνι. ἡ γὰρ ἔνδον ἐοῦσα θέρμη, ἄριστον μὲν πυρίημα, ἀγαθὴ δὲ πρόσκλησις ἱδρώτων. χρὴ δὲ μηδὲ τὴν [p] κάτω ἰητρείην ὑπερορῆν, ἀνδράσι μὲν ἐς τὸ ἔντερον πηγάνινον ἔλαιον ἐγχέοντα· γυναιξὶ δὲ, καὶ ἐς ὑστέρην. διηνεκέα δὲ τὰ πόματα καὶ καταποτὰ ἔστω, μελίκρητον ξὺν τῷ πηγάνῳ καὶ χυλῷ πτισάνης ἢν ξυνεχὲς βήσσῃ, ὡς ἐν τροφῇ φάρμακον· ἢν δὲ μὴ τροφῆς καιρὸς ἔῃ, [q] ἔστω δή τι καὶ τῶν ποικίλων [r] πικέριον ξὺν μέλιτι ἑψηθὲν ἐς σύστασιν. τὰς δὲ χρὴ σφαίρας μέγεθος ὅσον κυάμου, στρογγύλας ὕσας διδόναι ὑπὸ τὴν γλῶτταν ἔχειν διαφέροντα τῇδε κἀκεῖσε, ὡς μὴ καταποτὸν, ἀλλὰ F τηκ-

A utpote ex milio, fiant, aut ex calenti oleo in vesica incluso. omnis vero fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adjiciant, levis esto. his enim levibus, & assumpto cibo, quum dolor infestat, uti nihil prohibet. jam vero post hæc etiam admovendæ cucurbitulæ occasio adest: sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. esto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens: quippe quum haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. at flamma sub cucurbita multa esto. quo non solum attrahat, verum B etiam ante ignis extinctionem calefaciat. extincto igne scarificandum est, tantumque sanguinis quantum vires permittunt, detrahendum: multo vero plus esto quam si alia de causa de præcordiis sanguinem haurires: nam maxime perspicuum est quod in lateris morbo vexatis a cucurbita percipitur adjumentum. sal quidem, aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica, sed salutaria. quapropter considerandæ sunt hominis vires & ingenium; nam si forti animo ac tolerans sit, sal inspergendus est, non ipsis vulneribus ita, ut ipsa contingat, sed super linteolum oleo madidum inspergatur. id vero super locum C scarificatum extendito. humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus, quam sal, mordaces sunt. sed multo oleo perfundendum linteolum est, quo hujus lenitate morsionis dolor retundatur. secundo autem die cucurbitam affigere mirifice juvat, ut [s] & ex vulneribus tenuis quædam sanies extrahatur: id vero priore cucurbita multo est efficacius, multoque magis vires conservat. neque enim sanguis, aut alimentum, sed sanies emanat. atque id quidem facito, quum prius vires exquisitè perpenderis. die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito. quod si ulterius porgatione sputa indigeant, in ceratis resinam eli- D quato, aut sulfur ignem non expertum admisceto, atque iterum fotum loco adhibeto. porro modus cucurbitæ talis esto: fictile vas habendum est, leve, lateri congruens, latum: aut æneum. id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam vero multam cum oleo subjicito, quo vivens flamma in longum tempus sufficiat. vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto, quo minus suffocata flamma exstinguatur. diutius vero illam accendere expedit. nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est, & bona sudoris provocatio. neque ve- E ro medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet: viris quidem in anum, rutaceum oleum, mulieribus autem & in uterum infundendum est. perpetuo sane quæ bibuntur ac devorantur, sunto, mulsa cum ruta & succo ptisanæ, si continenter tussit, ut in alimento medicamentum sit. verum si nondum alimenti præbendi tempus [t] adsit, aliquod compositum, picerium *Græcis dictum*, accipiatur, ex variis constans, cum melle ad consisteutiam decoctum. globulos autem fabæ magnitudinem æquantes turbinatosque dare oportet sub lingua continendos, huc atque F illuc jactandos: ut non devorabile sed eliquabile

a Σικύην, ὃ καὶ ἀληθέστερον δοκεῖ. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. b Ἢ ἂν ἀπ' ἄλλης *Henisch.* c Ὑγιεινὸν δὲ ἄλλα *Henisch.* d Χώρῳ *Henisch.* repp. in MS. e Humiditates, quæ e salibus liquatis distillant ἰχῶρας Aretæus appellat: quòd iis similes sunt, quæ e malignis ulceribus prodeunt. *Petit.* f Καταιονᾶν *Henisch.* g Πρηνεῖ *Henisch.* h Τραυμάτων *Henisch.* i Πτύαλα *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. k Τὸν ἁρμόζον *Henisch.* ἁρμόζοντα *Henisch.* rep. in MS. l Εὐρὺν *Henisch.* rep. in MS. m Τὸν *Henisch.* rep. in MS. n Πρηνέα *Henisch.* rep. in MS. o Πνὶξ suffocatio. πνιγεὺς vero operculum est quoddam, quo carbones suffocantur. cui fortasse Aretæus allusit. *Petit.* p Ita elegantissime Aretæus appellat enema, & μετέγχυτα. *Petit.* q Ἔστω *Henisch.* rep. in MS. r Πικέριον id est butyrum *Crassus* legit. *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend. *therebinthinam* in hocce eclegmate ab Aretæo positam fuisse, hancce vocem postea intercidisse *Petit.* suspicatur.

s Ut ex vulneribus *Henisch.* t Adsit *Henisch.* non habet.

A ἐκ τούτων ἐς ὕπνον ἐπαγωγὸν φάρμακον γίγνεται· καὶ τὸ ἀπὸ τῆς μήκωνος ξὺν μέλιτι καὶ μελικράτῳ φάρμακον λεῖον καὶ ὑπνικόν. τάδε μέντοι καὶ πρὸ τῆς [a] ἄρσιος, καὶ ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἐπὶ τῷ ὕπνῳ διδόναι· ἀσίτῳ δὲ τὰ φαρμακώδεα, κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος, καὶ ἀμύλου, καὶ κώνου τοῦ [b] κοκκάλου λείου ἑκάστου κύαθον, καὶ ἀμυγδάλων τῶν πικρῶν πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, τόσοι δὲ καὶ πεπέρεος κόκκοι. φώγνυσθαι δὲ χρὴ λεῖα μέλιτι ἐς ἂν [c] ἔκλειγμα φορεῖν· τῶνδε μυστίλη μίη. ἢν δὲ ὑγρὰ καὶ ἄπεπτα ἀνάγῃ, σμύρνης ὁλκῆς [d] δύο, κρόκου [e] μίη, πεπέρεος [f] κόκκοι δεκαπέντε, μέλιτι φυρῆναι [g] λίτρῃ μίῃ. τόδε μέντοι ἤδη τὸ φάρμακον, καὶ πρὸ τῆς ἄρσιος δεῖ ἡμισέος μυστίλης ἥμισυ. ἀγαθὸν τόδε ἐπὶ τοῖσι χρονίζουσι, εὖτε καὶ ὀξύμελι διδόναι χρὴ, ἢν δύσπνοια ξυνεπείγῃ. ψυχρὸν δὲ ὕδωρ ἔδοσαν τῶν ἰητρῶν τοῖσι πλευριτικοῖσι ἔδοσαν, οὔτε ὁκοίῳ λόγῳ ξυμβαλέειν ἔχω, οὔτε τῇ πείρῃ πιστώσασθαι. εἰ γάρ τινες ἀπὸ ψυχροῦ διήλλαξαν τὸν κίνδυνον, εἶδέ μοι οὐκ ἐδόκεον [h] εἶναι πλευριτικοί, ἀλλὰ καὶ τοῖσι παλαιοτέροισι ἰητροῖσι [i] ἰδέη τις ξυνδρομῆς πλευρῖτις ἐκικλήσκετο, χολῆς ἔκκρισις [k] * ἐὼν ξὺν πόνῳ πλευρέων ἐπὶ σμικρῷ πυρετῷ, ἢ καὶ ἄνευ [l] πυρετῶν. τόδε μέντοι τὸ πάθος, οὔνομα μὲν πλευρῖτις, τὸ δὲ πρῆγμα οὐκ ἴσχει. ἀλλὰ καὶ πνεῦμά κοτε [m] ξυνιστὰν ἐν πλευρῇσι, δίψαν ἐνδιδοῖ, καὶ ὀδύνην πονηρὴν, μαλθακήν τε θέρμην· καὶ τόδε ἐκάλεσαν ἄνδρες ἀΐδριες πλευρῖτιν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ὕδωρ ψυχρὸν ἄκος ἂν γίγνοιτο εὐτυχίῃ τοῦ χρεωμένου· ἐσβέσθη μὲν ἂν τὸ δίψος, ἡ δὲ χολὴ καὶ τὸ πνεῦμα ὑπηλάθη, καὶ διέπνευσε τὸ ἄλγος καὶ ἡ θέρμη. ἐπὶ δὲ φλεγμασίῃ πλευρῆς, καὶ τοῦ ὑποζωκότος πρήσει, οὐ μοῦνον ὕδωρ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ ἀναπνοὴ ψυχρὴ, κακόν. ἢν οὖν ἐκ τῆς προσθεν ἰητρείης περιγίγνωνται οἱ πλευριτικοὶ, ἔτι δὲ βραχέα βήσσωσι, καὶ θέρμη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε [n] ἴσχῃ, σπεύδειν χρὴ διαλύειν τάδε· ἢ γὰρ ὑποστροφὰς ποιέει τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα, ἢ ἐς ἐμπύησιν τρέπεται.

A bile sit. suave quoque est id quod ex papavere cum melle ac sertula campana medicamen conficitur, lene atque somniferum. hæc utique &c.[1] ante cibi assumptionem, & assumpto cibo, & post somnum ipsum præbenda sunt: sed jejuno medicamentosa [2] adhibeantur: quale est quod hæc accipit, urticæ, lini seminis, amyli, [3] nucis pineæ, cujusque contriti cyathum, amygdala amara numero viginti quinque, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiscere: horum detur mystila una. sin liquida crudaque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci B pondo drachmam unam, piperis grana quindecim, cum mellis pondo libra subigito. id sane medicamentum & ante cibi acceptionem, mystilæ dimidiatæ mensura dari debet. bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare convenit, si spirandi urgeat difficultas. frigidam vero aquam quicunque medici pleuriticis concesserunt, neque qua ratione id fecerint assequi valeo; neque experimento confirmare: quippe si qui a frigida periculum evitarunt, hi profecto mihi non laborare pleuritide visi sunt. verum apud vetustiores etiam medicos species quædam concursus pleuritis *seu lateralis* morbus vocabatur. quum bilis esset excretio, cum do- C lore lateris, & exigua febre, vel etiam sine febre. hujusmodi sane affectus nomen quidem pleuritidis, rem vero non obtinet. quin etiam spiritus nonnunquam in latere conclusus sitim, dolorem pravum, mollemque caliditatem excitat: id quoque vitium ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio esse poterit: quum prospera utentis fortuna extincta sitis erit, bilis ac spiritus per inferiora subducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. verum in lateris inflammatione, & succingentis membranæ tumore, non solum frigida aqua sed etiam frigida respiratio noxia est. itaque si ex prius tradita medendi ratione incolumes D redduntur pleuritici; paulum tamen adhuc tussiunt, & caliditas subinde repetit, atque infestat, ad hæc penitus discutienda maturandum est. aut enim quæ relinquuntur, recidivas faciunt, aut ad suppurationem convertuntur.

APE- ARE-

[a] Προσάρσιος. quæ vox usitatior. *Petit.* emend. licet simplex & compositum idem significent. [b] Κοκκάλου *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [c] Ἔκλειγμα *Henisch.* rep. in MS. [d] Ὁλκῆς δύο. *Henisch.* ὁλκῆς γρ. *Henisch.* rep. in MS. [e] Κρόκου γρ. *Henisch.* rep. in MS. [f] Κοκκίον *Henisch.* rep. in MS. [g] Λίτρῃ μίῃ (in dativo) *Petit.* emend. [h] Εἶναι *Henisch.* [i] Δεῖ τις *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. In editione *Henisch.* Asteriscum ante vocem ἰδέη notatum invenisse, hinc quædam desiderari, quæ ex MS. aliis exspectanda, *Petit.* notat. [k] Et hic in nostro codice asteriscum invenimus, cujus nulla apud *Petit.* mentio. [l] Πυρετοῦ *Henisch.* [m] Ξυνεστεὸν *Henisch.* [n] Ἴσχει *Henisch.*

E [1] Ante cibi, qui offertur, assumptionem *Petit.* emend. [2] Exhibeantur *Henisch.* [3] Interiores pineæ nucleos (quia hi soli esculenti sunt) Aretæum hic voluisse *Petit.* putat.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

Θεραπεία [a] *Πνευμονίης.*

ARETAEI CAPPADOCIS

[1] DE MORBORUM ACUTORUM CURATIONE

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM.

De Curatione Pulmonariæ.

[b] Κάτοξυ καὶ ἐπίκαιρον κακὸν φλεγμασίη καὶ πνῖξις τοῦ πνεύμονος, ἐφ' οἷσι πνὶξ ὀλιγοχρονίη. χρὴ ὦν ἀντίξοα, ἤδη ὠκέα ἔμμεναι τὰ ἀλεξήματα· τάμνειν αὐτίκα τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας· [c] εἴτ' ἄμφω ἅμα ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μᾶλλον, ἢ ἐκ μίης μέζονος· ὡς ἀφ' ἑκατέρης τῆς χώρης τοῦ πνεύμονος ἡ ἀντίσπασις τῶν ὑγρῶν ἔῃ, μὴ μέσφι λειποθυμίης. προστιμωρέει γὰρ τῇ πνιγὶ ἡ λειποψυχίη. ἀλλὰ κὴν σμικρὸν ἀναπνεύσωσι, ἐπιχέοντα χρὴ τὴν ῥοὴν αὖθις ἀφαιρέειν. ἢν γὰρ ἐξ αἵματος αἱ προφάσιες ἔωσι, αὐτὴν τὴν αἰτίην ἡ φλεβοτομίη ἄγει· ἢν τι φλέγμα, ἢ ἀφρὸς, ἤ τι ἄλλο τῶν ὑγρῶν πνήσσῃ, αἱ τῶν φλεβῶν κενώσιες εὐρυτέρην τὴν τοῦ πνεύμονος ποιέουσι χώρην ἐς δίοδον τῆς ἀναπνοῆς. χρὴ δὲ καὶ κάτω ἄγειν ὑγρὰ καὶ φύσας, ἐπὶ μὲν φλεβοτομίης [d] διαχρίοντα τὴν ἕδρην λίτρῳ, μέλιτι, πηγάνῳ, ῥητίνῃ τῇ ἀπὸ τῆς τερμίνθου τῇ ὑγρῇ. ἀντὶ δὲ τῆς φλεβοτομίης, εἰ μέζων ἡ κώλυσις ἔοι, ὑποκλύζειν χυλῷ δριμέϊ, ἁλσὶ μὲν πρὸς τῷ λίτρῳ· [e] ἡ ῥητίνη δὲ τῆς τερμίνθου ξὺν τῷ μέλιτι· πήγανον δὲ ἐν τῷ ἐλαίῳ, καὶ [f] ὕσσωπον ἐν τῷ ὕδατι ἑψηθέντα, καὶ κολοκύντης δὲ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες αἱ ἔσω ἑψηθεῖσαι ξὺν ὕδατι, ἄρισται· σικύαι κοῦφαι ἐς τὰ μετάφρενα καὶ τὸν νῶτον, καὶ τὰ ὑποχόνδρια πάντη ξύμφοροι. ἢν δέ πως ὁ θώρηξ εὔσαρκος ἔῃ, ὅκως μὴ ἀμφὶ τοῖσι ὀστέοισι τὸ δέρμα ἡ σικύη ἀμφιθλάσῃ ἐρείδουσα, καὶ τῷδε προσβάλλειν· ἢν γὰρ πάντῃ τοῦ σώμα-

A Peracutum lethaleque malum est inflammatio [2] repletioque pulmonis: quas strangulatus brevis consequitur. igitur æquis resistentia viribus, matureque ferenda subsidia sunt. protinus in cubito venæ aperiantur, sive utraque, in dextra videlicet ac læva manu, idque potius: sive una tantum, & ea major, quo ab utraque pulmonis regione humiditatum revulsio, non tamen usque ad animi deliquium fiat: strangulatum enim animi deliquium auget. cæterum si vel paulum respiraverit, tunc supprimendus sanguis est, ac denuo postea mittendus. nam si a sanguine morbi B causæ provenerint, eas venæ sectio tollit. atqui seu pituita, seu spuma, seu quævis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locum ad respirationis transitum efficiunt. opus est autem humores & flatus post venæ sectionem deorsum versus trahere, nitro, melle, ruta, resina terebinthi liquida sedem oblinendo. sed missionis sanguinis loco si quod majus impedimentum sit, acrem succum per clysterem in sedem immittito: ut puta salem cum nitro, aut terebinthi resinam cum melle. ruta quoque in oleo, & C hyssopum in aqua decocta, item cucurbitæ sylvaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conveniunt. præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, si tergo, dorso, præcordiisque ubique adhibeantur. quod sicubi pectus carnulentum sit, quominus circum ossa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam si ad quam-

[a] Quod Aretæus πνευμονίην, Medici communiter περιπνευμονίην vocant, Hippocrates πνευμονίαν, id est, pulmonis inflammationem, nominavit *Petit.* [b] Κατόξυ *Henisch.* [c] Εἴτ' ἄμφω Supple φλέβας *Petit.* [d] An balanum intelligat ano infercudum ad flatus ducendos? *Petit.* inquirit. [e] Ἢ ῥητίνῃ δὲ, aut resinæ (in dativo præcedente conjunctione disjunctiva ἢ) *Petit.* emend. [f] Ὕσσωπος *Henisch.* rep. in MS.

[1] De acutis morbis curandis *Henisch.* [2] Inflatioque *Henisch.*

σώματος πάντῃ ὑγρὰ ἐφέλκυσται, καὶ τὸ πνεῦμα ἔξω πταίηται, οἷσί περ ὁ πνεύμων πνίγεται), ἀνάπνευσις ἂν γένοιτο τοῦ κακοῦ· πάντη γὰρ πολιορκέειν χρὴ τὴν περιπνευμονίην. ἀτὰρ μηδὲ τῶν διὰ στόματος ὠφελεόντων φαρμάκων ὑπερορῆν μηδέν. ἕλκει γὰρ ὁ πνεύμων καὶ ἐν ὑγείῃ ὑγρὸν, καὶ ἢν νοσῇ. φαρμάκων διδόναι ἂν, ὁκόσα λεπτύνει τὰ ὑγρὰ ἐς διαπνοὴν, ἠδὲ ὀλισθηρὰ καὶ εὔροα ἐς ἀναγωγὴν τάξει· πίνειν μὲν ἐς τάχος τῆς ὠφελείης, λίτρον ξὺν ὑσσώπου ἑψήματι, ἢ ἅλμην ξὺν ὄξεϊ, καὶ μέλιτι, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ξὺν μελικρήτῳ. ἐμπάσσειν δὲ ἑκάστῳ καὶ τῆς ἴριδος τῆς ῥίζης, καὶ πεπέριος εὔτολμον· αὐτὰς καὶ τάδε ξηρὰ σήσαντα ξὺν μέλιτι διδόναι. ἢν δὲ ἄυπνοι ἔωσι δι' [a] ὑμέρης, ἠδὲ [b] ἐγρηγορέωσι πάννυχοι, δέος μὴ ὁ ἄνθρωπος μανῇ, καὶ ποικίλων φαρμάκων ὑπνωτικῶν χρέος, ἢν μήτι ἐνδιδῷ ἡ νοῦσος, ὅκως καὶ τὴν ταλαιπωρίην ὁ τῶν φαρμάκων καιρὸς εὐνάσῃ. τὰ πολλὰ γὰρ γίγνεται καρώδεα. ἢν δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς πνιγὸς, καὶ ὑπὸ τῷ ὀλέθρῳ φάρμακον διδῷς, θανάτου ἂν ἔης πρὸς τοῖσι δημότῃσι αἴτιος. χρὴ δὲ καὶ τὰ σιτία ἴκελα ἔμμεναι, δριμέα, λεπτὰ, διαλυτικὰ παχέος, σμηγματώδεα· λαχάνων πράσον, ἢ κορωνόπους, ἢ κνίδη, ἢ κράμβη ἐν [c] ὄξεϊ ἑψηθεῖσα. [d] αὐστηρὸν δὲ πτισάνης ὁ χυλὸς τῆς ὀριγάνου, ἢ ὑσσώπου προσλαβὼν, ἠδὲ πεπέριος, καὶ λίτρου πλέον ἀντὶ τῶν ἁλῶν· χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ [e] καθεφθοί. ἄφυσα δὲ πάντα ἐν τῇ ἑψήσει ἔστω. κακὸν γὰρ περιπνευμονικοῖσι φῦσαι. οἶνος ποτὸν, ἢν ἄπυροι ἔωσι, μὴ πολλόν τι τῆς στύψιος ἔχων. πυκνωτικὸν γὰρ σωμάτων ἡ στύψις. χρὴ δὲ τοῖσιδε ἀραιοῦν μὲν τὰ μέρεα μᾶλλον. πολλὸν δὲ ἄγειν τὰ πτύελα· τὸ ξύμπαν δὲ, ὀλίγον ἔσω ποτόν· πνεύμονι γὰρ τέγξις κακὸν, εἵνεκεν πνεύμων ἀπὸ στομάχου ἕλκει καὶ κοιλίης. θώρηξ δὲ [f] ἐσκεπάσθω εἰρίοισι ξὺν λίπεϊ καὶ λίτρῳ, ἢ [g] ἁλσί. ἄριστον δὲ χρῖσμα, τὸ διὰ τῆς [h] λημνίσιδος. σίνηπι ξηρὸν, ξὺν κηρωτῇ ὑγρῇ, καὶ τὸ ξύμπαν ἔξω ἄγειν, καὶ ὑγρὰ, καὶ θερμασίην, καὶ πνεῦμα. ἀρήγει καὶ ὄσφρησις δριμέων, χρίσιες, ἄκρων δεσμός. τάδε μέντοι ποιέοντι, ἢν μὴ εἴκῃ ἡ νοῦσος, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Θεραπεία Αἵματος Ἀναγωγῆς.

Πάσῃσι δὲ ἐξ ἀναγωγῆς [i] αἵματος οὐκ εὐήθεες, οὐ τῷ τρόπῳ μοῦνον, ἢν ἐκ ῥήξιος ἢ διαβρώσιος, ἀλλὰ κἢν ἀραιώσις φέρῃ· [k] οὐδ' ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος, τὸ κινδυνωδέστερον· ἀλλὰ κἢν ἀπὸ κεφαλῆς ἡ ἀσινεστέρη. αἵματος γὰρ ἡ φορή. αἷμα δὲ πάντων τροφή· πάντων δὲ θέρμη, πάντων δὲ χροιή· καὶ φοβερὸν μὲν ἰδεῖν διὰ στόματος ὁκωσοῦν ῥέον· κακὸν δὲ, ἤν τι ἀπὸ σπλάγχνου καιρίου· κάκιον δὲ, ἢν ἐκ ῥήξιος καὶ διαβρώσιος. χρὴ ὦν τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος ξυνεπάγειν μᾶλλον ἀρήγοντα. καὶ πρῶτον μὲν ψυχρότερον αἱρέεσθαι ἠέρα ἐς ἀναπνοὴν, [l] σηκὸν ἐπίπεδον, κλί-

[a] Δι' ἡμέρης *Henisch. Petit.* emend. [b] Ἐγρήγοροι πάννυχος *Henisch.* rep. in MS. [c] Ὄξεϊ *Henisch.* [d] Σιτηρῶν *Crassus* legit. *Petit.* emend. σιτηρὰ Græcis dicuntur, quæ nobis cerealia, aut frumentacea. *Petit.* [e] Καθεφθοὶ *Henisch.* [f] Σκεπάσθω *Petit* emend. [g] Ἁλσὶ *Henisch.* [h] Λημνίσκος *Henisch.* rep. in MS *Goupyl.* emend. λίμνεσις vel λιμνῶτις est quædam salsugo in paludibus proveniens, unde nomen, ubi arundinibus & herbis adhærens invenitur. *Petit.* [i] Αἵματος deest vox φορὴ *Petit.* [k] Οὐδ' ἢν supple μόνον *id est* tantum. *Petit.* [l] Σηκὸς proprie dicitur stabulum ovium & caprarum, tamen & pro domo accipitur. ut hic. *Petit.*

A quamcunque partem corporis humores distrahantur, & spiritus ad extima evocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali solamen invenias. omni enim ex parte pulmonaria obsidenda impugnandaque est. verum neque ullum ex iis medicamentis, quæ ore sumpta conducunt, despiciendum est: quippe ea est natura pulmonis, ut, sive recte valeat, sive ægrotet ad se humores alliciat. quocirca ejusmodi medicamenta præbeantur, quæ humores ad transpirandum attenuent, lubricos fluxilesque ad extrudendum efficiant. propinetur quidem celeriter juvandi causa nitrum cum hyssopi decocto, aut muria cum aceto &
B melle, aut sinapi humidum cum mulsa. singulis autem iridis radicem & piper inspergere auso bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. quod si interdiu insomnes sint, & noctem quoque totam pervigilent, ne hominem furor corripiat metus est: variisque somnificis medicamentis, nisi ægritudo remittat, uti decet: quo medicamenta in tempore data morbi acerbitatem leniant, & obtundant. multa vero soporifera sunt. at si in strangulationis impetu, jamque adventante interitu, medicamen præbeas, apud tuos contribules mortis ejus auctor appellaberis. alimenta pariter ejusmodi esse debent, [a] acria vi-
C delicet, tenuia, crassitudinem dissipantia, extergendique facultatem habentia. inter olera porrum, aut cornicis pes, aut urtica, aut brassica in aceto incocta: inter frumentacea vero, ptisanæ cremor, parum origani aut hyssopi, nec non piperis, sed plus nitri, loco salis, accipiens. alica præterea mulsæ incocta prodest: omniaque per elixationem flatum abjiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infesti sunt. vinum (si febre vacant) quod haud ita multum adstringat, potui detur. quippe densat corpora adstrictio: istis vero membra potius laxanda sunt, sputique eductioni studendum. sed in totum potus modi-
D cus esto, quum pulmoni madefactio inimica sit: quoniam a gula atque ventriculo trahit. thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro aut sale contegatur. optima inunctio est ea quæ ex adarce fit. sinapi etiam aridum & cum cerato humido prodest. atque in summa, & humores & calor & spiritus foras educendi sunt. huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio. hæc facienti nisi morbus cedat, de hominis valetudine actum est.

CAPUT SECUNDUM.

De Curatione Sanguinis Rejectionis.

E Omnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt, non modi solum ratione, ut si per fracturam aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effunditur: neque si ex pectore, aut pulmonibus, aut stomacho, aut jecore fertur, periculosum est. e capite vero si defluit, minorem noxam adfert. sanguinis enim exitus est. sanguis autem, omnium est alimentum, omnium calor, omnium color: terroremque incutit, sanguinem ab ore utcunque manantem intueri: malumque
F est si a primario viscere, pejus vero, si ob fracturam aut erosionem profunditur. hujus itaque vitii medicus ad opem ferendam maturet necesse est. inprimis quidem aërem frigidiorem ad respirationem deligito: conclave non titubans, cubi-

[a] Acria, videlicet tenuia, &c. *Henisch.*

κλίνην ἑδραίην ὅκως μηδὲν σείηται. ἐρεθιστικὸν γὰρ αἱ σείσιες. κοίτη δὲ στερεή, [a] μὴ κάρτα εἴκουσα, μηδὲ βαθείη, ἄθερμος· ὄρθιον δὲ τὸ σχῆμα· ἡσυχίη λαλιῆς ἠδὲ ἀκουσμάτων. ψυχῆς ἀταραξίη, εὐθυμίη. πάγχυ δὲ τοῖσι τυτέοισι ξυνομαρτέει δυσελπιστίη. τίς γὰρ ἐμέων αἷμα, θάνατον οὐκ ὀρρωδέει; ἢν οὖν πολύαιμοι καὶ ἐπίφλεβοι ἔωσι, ἐπὶ πάσῃ ἰδέῃ ἀναγωγῆς τάμνειν φλέβα· ἤν τε γὰρ ἐκ ῥήξιος, ἢ διαβρώσιος, εὐαίμοσος φλεβοτομίη, ἤν τε ἐπ' ἀραιώσι, δέος μὴ ἀπορρήξῃ τὸ πλῆθος· τάμνειν δὲ [b] τὴν ἐπ' ἀγκῶνι [c] κοίλην· εὔροον τε γὰρ τὸ αἷμα τῇσδε, καὶ καταχέεσθαι ῥηϊδίη, καὶ ἐς πλεῦνας ἡμέρας ῥέειν ἀσινέως εὔσημος. ἐπὶ πᾶσι δὲ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν καιρίων σπλάγχνων ὁδὸς ἥδε [d] αἵματος. ἡ δὲ [e] ἀνωτέρη τῆσδε καὶ ἥδε, ἀποσχίδες ἔασι μιῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἄμφω. ὥστε [f] οὐδὲν μέζον ἡ ἀνωτέρω τῆς [g] μέσης ἐς ὄνησιν ἴσχει. αἰδρίες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὅσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν [h] τὴν ἄνω. ἢν δὲ ἀπὸ [i] σπλῆνος ῥέῃ, τάμνειν τῆς ἀριστερῆς χειρὸς τὴν μέσην δακτύλων μικροῦ τε καὶ παραμέσου. τήνδε γὰρ τῶν ἰητρῶν μετεξέτεροι δοκέουσι ἐπὶ σπλῆνα κραίνειν· ἀτὰρ καὶ ἥδε τῶν ἐπ' ἀγκῶνι τῆς κάτω ἐστὶ ἡ ἀπόσχισις. [k] τῇ ὦν πλέονι πρὸς τοῖσι δακτύλοις, καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι τάμνοι τις αὐτήν; μέζων γὰρ τῇδε καὶ εὔροος. τὸ ξύμπαν μὲν ὦν πρόσω λειποθυμίης ἐπισχεῖν· ἀτὰρ μηδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν. ἱκανὴ γὰρ καὶ ἡ αἱμορραγίη [l] γυιῶσαι [m] τὸν αὐτόν. ξυνεχὲς δὲ καὶ ἀπὸ σμικρῆς ἀφαιρέσιος ἐπαφαιρέειν, καὶ αὐθῆμαρ, καὶ τῆς ὑστεραίης, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὑστέρης. ἢν δὲ ὁ ἀσθενέων ἰσχνὸς καὶ λείφαιμος ἔῃ, μὴ τάμνειν φλέβα. τάδε μὲν ὦν ἀμφὶ ἀφαιρέσιος αἵματος. ἀρήγειν δὲ καὶ δεσμοῖς ἄκροις ποδῶν μὲν ὑπὲρ σφυρὰ, καὶ γούνατα· χειρῶν δὲ ὑπὲρ καρπὸν καὶ βραχίονα· ταινίη πλατείη, ὅκως [n] ἡ [o] διάσφιγξις κρατερὴ μὲν ἔῃ, ἄλγος δὲ μὴ φέρῃ· τοῖσι δὲ αἱμορραγέουσι χωρίοισι ἐπιβάλλειν χρὴ, [p] ἔρια μὲν πινόεντα οἰσυπηρὰ ἀπὸ τοῦ οἴος· τέγγειν δὲ χυμῷ, οἴνῳ αὐστηρῷ, καὶ ῥοδίνῳ, ἢ μυρσίνῳ λίπεϊ. ἢν δὲ [q] ξυνεπείγῃ ἡ αἱμορραγίη, ἀντὶ μὲν τῶν ἐρίων, σπόγγοισι χρέεσθαι· ὄξεϊ δὲ ἀντὶ τοῦ οἴνου. ὑπαλειφέσθω δὲ μυρσίνῳ τὸ χωρίον· ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι σπόγγοισι τῆς [r] ἀκακίης, ἢ [s] ὑποκυστίδος ξηρῶν τῶν χυλῶν, ἢ καὶ ἀλόης. ἄριστον δὲ καὶ τὸ [t] ὀμφάκιον ὄξεϊ λυθέν· ἢν δὲ ἡ τέγξις ἄσηρον ᾖ καὶ δύσφορον, ἐμπλάστροισι χρέεσθαι. καὶ γὰρ τὸ δέρμα περιτείνουσι, καὶ οἷον τῇ χειρὶ κρατέουσι. ἀτὰρ καὶ αἱ [u] δυνάμιες αὐτέων [x] ψῦξαι καὶ ξηρῆναι δυνατώταται. μυρίαι δὲ καὶ ἄλλοισι ἄλλαι πείρῃ ἔασι πισταί. ἄρισται δὲ ὁκόσαι ὄξος ἴσχουσι καὶ ἰτέης φύλλων χυλὸν, ἠδὲ καὶ ἄσφαλτον, καὶ ἰὸν, καὶ στυπτηρίην, καὶ

A cubile firmum, quo nullam in partem quatiatur, inhabitet: concussiones enim malum exasperant. stratum solidum, haud multum cedens, neque profundum, neque calidum esto. positus figurave corporis erecta sit. ne sermocinentur, oeve sermones audiant. animi absit perturbatio, sed contra oblectamentis leniatur: siquidem id genus ægrotos magna animi consternatio corripit. quis enim vomens sanguinem mortem instantem non perhorrescat? igitur si sanguine referti sunt, & venas prominentes habent, in qualibet sanguinis profusione veoam pertundito. nam sive ex fractura, sive ex erosione profluit, sectio venæ conducit. sin
B rarefactio in causa est, ne multitudo venam effringat metuendum: cædenda autem est cava in cubito vena. etenim ex hac facile sanguis effluit: & ipsa sectioni exposita est, utque per pluresdies sanguis innoxie decurrat, commode aperta servatur. in omnibus autem, omnium (ut ita dicam) præcipuorum viscerum hæc est sanguinis via. vena utique hac superior, nec non & hæc, unius in brachio venæ ambæ propagines sunt. quaré nihilo plus superior quam media emolumenti adfert. nam propaginum ignari sunt quotquot stomacho & jecoti superiorem venam copularunt. sin a liene sanguis fertur, sinistræ manus veoam
C illam quæ inter minimum annularemque digitum sita est, rescindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem usque pertinere arbitrantur: verum & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est. cur itaque potius eam quis prope digitos quam in cubiti curvatura proscindat, quum hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? prorsus quidem ante animæ defectum sanguis cohibendus est, atque haud ita multus auferendus: nam & ipsa cruoris per os effusio satis hominem labefactare potest: assiduè vero post paocum detractum sanguinem, iterum detrahito, & eodem die, & postridie, nec non & perendie. at si ægrotus
D tus tenuis & inops sanguinis sit, venam ne scindito. hæc de sanguinis missione abunde sint. succurrendum est etiam extremorum deligaturis, pedum quidem, supra malleolos & genua, manuum vero supra brachiale & cubitum. fascia ipsa lata sit, quo sit validior, neque dolorem moveat constrictio. nempe locis unde sanguis erumpit, lanas ovis succidas imponito, & humore perfundito, utpote austero vino, & [t] rosaceo, aut myrtino oleo. si cruoris effluvium urget, lanarum vice spongiæ admovendæ sunt: & pro vino acetum insuudito, locumque myrtino subungito: in omnibus autem spongiis, acaciæ, aut hypocystidis,
E aut etiam aloes succi aridi sint. optime facit & omphacium aceto liquatum. quod si irrigatio sordida sit, ægreque feratur, emplastris uti conveniet: cutim enim circumtendunt, ac veluti manu corripiunt: quin etiam ipsorum facultates refrigerare, exsiccareque magnopere valent: infinitæ vero aliæ aliis experimento cognitæ vires iosunt: sed optima emplastra ac tutiora sunt quæcunque acetum habent, & salicis foliorum succum, oec non & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus

a Hæc est Ionica loquendi forma, nam uno verbo μαλακὴ Aretæus dicere poterat. *Petit.* b Venam internam intelligit Aretæus, quam basilicam vulgo nominant. *Petit.* c Κοίλην *Henisch.* rep. in MS. d [illegible] *Henisch.* rep. in MS. e Per venam superiorem, cephalica sive humeraria intelligenda est, aut quæ ex ramis internæ & humerariæ conjunctis efficitur. *Nigram* Arabes appellant. *Petit.* f 'Ουδὲν μέζον *Petit.* emend g Μέσης *Henisch.* rep. in MS h Per τὴν ἄνω humerariam seu Cephalicam Aretæus intelligit: per τὴν κάτω basilicam, quam stomacho & jecori respondere liquet, non autem humerariam. quare τὴν κάτω pro τὴν ἄνω hic *Petit.* emend. i Σπλῆνος *Crassus* legit, *Petit.* emend. k Τί ὦν πλέον, εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοις. *Petit* emend. l Γυιῶσαι *Henisch.* m Τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* n 'Η *Henisch.* o Διάσφιγξις deligatio *Petit.* emend. p Sufficiebat dixisse ἔρια πινόεντα, quæ οἰσυπηρὰ, id est, *lanæ succidæ*, circumlocutio est. quo fit, ut, illa οἰσυπηρὰ ἀπὸ τοῦ οἴος non esse Aretæi sed glossema ad ora paginæ notatum ab aliquo studioso, & postea in textum traductum esse, *Petit.* suspicetur. πινόεντα οἰσυπηρὰ *Henisch.* rep. in MS. q Συνεπείγῃ *Henisch.* r Acacia spina est in Ægypto nascens, quæ fructus inclusos siliquis lupinis fert similes. *Petit* s 'Υποκυστίδος *Petit.* emend. Hypocistidis eadem facultas est, quæ acaciæ, nempe stipandi & adstringendi *Petit.* t Una voce 'Ομφάκιον pro ὀξυομφάκιον *Nonnus* appellat. *Petit.* u Δυνάμιες *Henisch.* x Στῦψαι stipare & comprimere *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend.

t *Rosvo Henisch.*

A καὶ λιβανωτὸν, καὶ σμύρνην, καὶ χαλκὸν κεκαυμένον, καὶ λεπίδα, καὶ ὁκόσα τοιάδε ἐπὶ τοῖσι ἐμπλάστροισι, ἢ ἔρια τὰ [a] πινόεντα, ἢ οἱ σπόγγοι ἐν βραχέϊ δευθέντες ὄξεϊ· ἢν δὲ τὴν τάσιν τῶν ἐμπλάστρων μὴ φέρωσι, ἐπίθεμα ποιέειν· φοίνικες οἱ πίονες ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ δευθέντες, ἐς μάζαν τρίβονται· ἔπειτα ἀκακίη ἐμπάσσεται λείη, καὶ σίδια· ἐγχρισθέντα δὲ ἐς τρύχιον, κατὰ τοῦ θώρηκος τίθεται. ἄλφιτα οἴνῳ ἢ ὄξεϊ δευθέντα, ἠδὲ φακῆς ἄλευρον λεπτὸν, κεκρησμένον, κηρωτῇ ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναλαμβάνοντα τιθέναι. μίσγειν δὲ καὶ [b] συμφύτου τῆς ῥίζης σεσησμένης. Ἄλλο. B [c] βραβύλων ἀγρίων ῥίζας ἑψεῖν ἐν ὄξεϊ, καὶ τρίψαντα ἐς μάζαν, παραμίσγειν ῥοῦς καὶ [d] κόμμιος, καὶ μυρσίνης βραχύ. τοῖσδε μέντοι γε ἄλλα ἄλλοισι ξυμμίσγειν, ὅκως ἂν ἰσχύος τῆς τῶν φαρμάκων καὶ προσηνείης καὶ ὀσμήσιος δέηται. χρὴ γὰρ καὶ τοῖσι κάμνουσι [e] χαρίζεσθαι. τάδε μὲν [f] ἐκτὸς θεταὶ ἀκή· ἡ δὲ τῶνδε καιριωτέρη ἴησις, ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ καταποτοῖσι κέεται, ὡς ἄγχιστα τῶν τετρωμένων εἴη τὰ φάρμακα. τρισσὴ δὲ τουτέων ἡ ἰδέη, ἢ τοὺς ὀχετοὺς τοῦ [g] ῥόου ἐπιδῆσαι ξυναγωγῇ καὶ πίεσι τῶν ἀγγείων, ἢ τὸ ῥέον παχῦναί τε καὶ πῆξαι ὡς μὴ [h] διαρρέῃ, κἢν C διαπίμπλωσι οἱ ὀχετοὶ, ἢ ξηρῆναι τὰς ἐφόδους πρὸς ἕδρῃ τῇ ἀρχαίῃ τὸ αἷμα ἱστάντα, ὅκως μὴ τῇ ἐπιρροῇ κενεόμεναι αἱ χῶραι πεφρασμένωσι. πλημμυρέωσι δὲ ἔνθα ἡ ξυνόδοσις. ἐπὶ μὲν τῇ ἀραιώσει τῶν φλεβῶν, ἡ στύψις ἀρκεῖ. [i] διαρρέει γὰρ ὡς ὑδρηρὸν νέον [k] εὐθὺν τῇσι ἀραιώσεσι. ἀτὰρ ἠδὲ ἐπὶ τῇσι διαιρέσεσι, στύψις μὲν ἰητρείη ἐς τὴν ξυναγωγὴν τῶν χειλέων· μέζοσι δὲ καὶ δυνατωτέροισι τοῖσι φαρμάκοισι χρέεσθαι. ἢν δὲ ὁ τῆς διαβρώσιος ᾖ τρόπος, καὶ μὴ ξυνάγηται ὑπὸ τῆς στύψιος τοῦ ἕλκεος τὰ χείλεα, στηρίζῃ δὲ τὸ τρῶμα, ἀξύμβατον D ἐκ τῆς διαθλίψιος ἐὸν, πάγον χρὴ τοῦ αἵματος. ἀτὰρ ἠδὲ τῆς θέρμης [l] ποιέειν. ἀκινησίῃ γὰρ τῶνδε καὶ πήξι ἵσταται ὁ ῥόος. [m] ὀξύκρητον μὲν ὦν τοῖσι ἀραιώσεσι ἱκανὸν ἐς στύψιν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἄκρητόν ἐστι τὸ ῥέον, ἀλλὰ τοῦδε ἰχὼρ διὰ σμικρῶν τῶν στομίων· καὶ τοῦδε οὐ πολλοῦ, οὐδὲ πολλάκις χρέος· μετριωτέροισι δὲ καὶ ἡ ἔξωθεν ἰητρείη· ἀτὰρ καὶ φοινίκων, ἢ [n] κεράτων ἐδωδίμων ἕψημα ποθὲν μοῦνον ἤρκεσε. ἔστω δὲ τὸ ὄξος, οἴνων μὲν τῶν στυφόντων τῷ γένεϊ, εἰ μὴ φαρμακίῃ δὲ, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ δριμύ τε καὶ στῦφον. ἐπὶ δὲ τῇσι διαστάσεσι τῶν τρωμάτων πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ ἔστω φάρμακα ἁπλᾶ τὴν E πρώτην, ἀρνογλώσσου χυλὸς ἢ πολυγόνου, ἢ σέριδος, ἑκάστου [o] μοίρη πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ· ἢν δ᾽ ἔτι μᾶλλον ῥέῃ, ὑποκιστίδος ἢ ἀκακίης [p] ξηρῶν ἐμπάσσειν, ἐς γ κυάθους τοῦ ὀξυκρήτου ὁλκῆς, τῆσδε δραχμὴν μίην. ἄριστος δὲ καὶ χυλὸς ὄμφακος. ἢν δὲ [q] κρέσσον ἡ ξυμφορὴ τῶνδε γίγνηται, κηκίδα λείην, καὶ βάτου ῥίζαν ξηρὴν, καὶ λίθον [r] τὴν ἐξ ἁλὸς [s] κουράλλιον λείην ξηρὴν

thus & myrrham, & æs ustum, & æris squammam: atque in summa quæcunque hujusmodi emplastra sunt, emplastris sordidæ lanæ, aut spongiæ pauco aceto perfusæ superdentur. sin emplastrorum distentionem ferre nequeant, id genus epithema facito: palmulæ pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ, *id est placentæ*, crassitudinem conteruntur: postea acacia trita, & malicoria insperguntur: hæc omnia panniculo trito ac veteri illita, pectori inducuntur. item polentam vino aut aceto perfusam, nec non lentis farinam tenuem per incerniculum transmissam cerato ex unguento rosaceo facto excipiens imponito: cum quo & symphyti radicem tusam & cribratam admisceto. Aliud epithema hæc recipit, brabilorum, *id est prunorum Damascenorum*, agrestium radices in aceto incoquito, ad speciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum misceto. ex his utique alia aliis, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus est, miscenda sunt: siquidem & ægrotantibus gratificari decet. hæc nimirum exterius applicanda remedia sunto. at his præsentior medela in potionibus devorandisque consistit, ut proxima vulneratis partibus medicamina fiot. porro triplex istorum forma est, ut vel fluxionis ductus ligent, cogendo vascula & comprimendo: vel defluentem humorem crassum compactumque efficiant, quò licet transitus pateant, ne destillet; vel exsiccent incursus in sede antiqua sanguinem retinentes, ut ne effluvio loci exhausti ita permaneant, exundatioque ibi fit quo facta est effusio. in venarum quidem rarefactione adstrictio satis est: [t] ipsæ namque seu fit via nova imbecilla in rarefactionibus perfluunt. divisionibus vero, ut labia committantur, adstrictio quoque medetur: sed majoribus valentioribusque medicamentis utendum. verum enimvero si fit erosionis modus, neque per adstringentia ulceris oræ cogantur, sed vulnus dehiscat, neque ex compressione in unum fedire valeat, sanguinem atque calorem congelare necesse est. nam istorum immobilitate concretione que profluvium coërcetur. posca igitur rarefactis ad adstringendum satis est: neque enim sanguis effluens purus est, sed ipsius sanies per ostiola parva dilabitur. atque hujusmodi posca neque adeo multa neque frequenter egemus. nonnullis & exterius admota remedia abunde fuerunt. quin etiam palmularum aut siliquarum esculentarum decoctum potui datum solum quosdam liberavit. esto autem acetum ex vini adstringentis genere, quod, si non medicatione, tempore saltem acre adstringensque evaserit. verum in vulnerum dilatationibus, præter poscam medicamenta primum simplicia adhibeantur, ut plantaginis, aut sanguinalis herbæ, aut seridis succus, singulorum portio æqua cum posca: quod si adhuc plus effluat, hypocystidis aut acaciæ siccorum cujusque pondo drachmam in tres poscæ cyathos inspergito. optimè vero facit & uvæ acerbæ succus. at si calamitas hæc semper in pejus irritetur, gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, corallium quod vocant,

[a] Πινόεντα *Henisch.* rep. in MS. [b] Vide de hac radice Scribonium Largum cap. 83 de compos. medic. *Petit.* [c] Hoc nomine pruna a Rhodiis & Siculis vocari docet Athenæus. *Crassus* Damascena vertit. Verum non *fructus*, sed *arborem* ea voce Aretæus intellexit. *Petit.* Ῥαβύλων *Henisch.* rep. in MS. [d] Hac voce, cum simpliciter ponitur, vulgata gummi genera intelligi debent, quorum vim siccantem esse atque emplasticam Galen. docet lib. 7. de simpl. facult. *Petit.* [e] Χρίεσθαι *Henisch.* [f] Ita vulgo externa medicamenta appellamus. *Petit.* [g] Ῥοῆς *Henisch.* rep. in MS. [h] Verbum διαρρέειν de sanguine e venis fluente hic Aretæus usurpat, sicut & de quocunque alio humore accipi potest. Medici tamen de alvi fluxu istud usurpant. *Petit.* [i] Διαρρεῖ γὰρ *Henisch.* rep. in MS. Διαιρεῖ γε *Gonpyl.* rep in MS. [k] Δευθὲν, *id est*, irrigatum, madefactum. *Petit.* emend. [l] Θέρμης supple πάγον *Petit.* [m] Ὀξύκρητον *Posca* Latinis dictum, aquæ & aceti mistura est. *Petit.* [n] Κερατίων, *id est*, siliquarum *Petit.* emend. κεράτια ἐδώδιμα siliquæ arboris cujusdam sunt, quibus inest facultas exsiccans atque adstringens. *Dioscorid.* & *Galenus.* [o] Μοίρην *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. [p] Ξηρὰ πάσσειν *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. [q] Κρέσσων si malum prævaluerit. *Petit.* emend. [r] Τὸν *Henisch.* [s] Lapidem marinum vocat corallium Aretæus, verum lapis plane non est, sed quiddam medium inter lapides & plantas. unde a quibusdam λιθόδενδρον appellatur. *Petit.*

[t] Ipsi namque *Henisch.*

ξηρὴν ἐμπάσσειν. δυνατωτέρη δὲ τῶνδε ᵃ τὸ ῥῖον ἡ ῥίζα, ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στῦψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι· ἀτὰρ καὶ ἥδε ξὺν τῷ ὀξυκρήτῳ μούνῳ· ἢν δὲ μεζόνων ἀρήγειν χρέος, τοῖσι χυλοῖσι τῆς σερίδος ξὺν ἀρνογλώσσῳ τῆς ῥίζης ἐμπάσσειν, ὁλκῆς τριώβολον ἐς κυάθους τοῦ ὑγροῦ τρεῖς ἢ τέσσαρας. ἐπὶ δὲ τῇσι διαβρώσεσι πάντη ὅλως ἐς ἐκεῖνα ᵇ στῦψιν ἐμποιέειν ἐς πάχος τοῦ διαῤῥέοντος αἵματος, καὶ τοῖσι δεχομένοισι ᶜ ὅκως ἀπὸ πολλοῦ τοῦ τρώματος μύωσιν αἱ φλέβες· ἀλλὰ καὶ τὰ πινόμενα ἔσω κεραζιὰ, δυνατὰ ποιῆσαι πάγον. χυλὸν οὖν ᵈ κοριάνου ξὺν ὄξει, ἠδὲ λαγωοῦ ᵉ ταμισὸς, ἢ νεβροῦ, ἢ ᶠ ἐρίφου, μὴ πολλὸν δὲ διδόναι. ἔκτεινε γάρ κοτε τουτέων τι τῷ πλήθει· ἀλλὰ τοῦ μὲν χυλοῦ τοῦ κοριάνου, μὴ μεῖον μὲν ᵍ ἡμικύαθον ἐς τρεῖς τοῦ ὀξυκρήτου. τῆσδε ταμισοῦ, ὀβολοὶ μὲν τρεῖς, τὸ δὲ πλεῖστον ὀβολοὶ δ΄. ἐς δὲ τὰ τοιάδε εἴδεα τῆς φορῆς, καὶ γῆ ἀρίστη Σαμίη, καὶ ἐρετριὰς, καὶ ἀστὴρ κάρτα λευκὸς, καὶ σινώπις, καὶ σφραγὶς ἡ Λημνίη. τουτέων δὲ ὁλκὴ σταθμοῦ τὸ μεῖον, ʰ ≼α. τρεῖς δὲ τὸ πλεῖστον, ξὺν τινὶ τῶν ἑψημάτων φοινίκων, ἢ ⁱ κερατίων ἐδωδίμων, ἢ ῥιζῶν βάτων. ἢν δὲ τρηχύνηται ἡ ἀρτηρίη, καὶ ἐπὶ τῷδε βήσσῃ, ᵏ σιραίῳ τῷ κρητικῷ ἐμπάσσειν τάδε. ˡ ἄριστος ἐς λείανσιν ἀρτηρίης καὶ ἄμυλος ξὺν τοῖσι ἀδήξεις. ξὺν γὰρ τῷ λείῳ καὶ τὸ πηγαρὸν ἴσχει. ᵐ ἢν μὲν οὖν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσάρσιος δοτέον. ἢν δὲ μὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. ἐκ δὲ τῶν φαρμάκων καὶ καταποτὰ ποιέειν ξηρῶν ἐν μέλιτι ἑφθῷ ἐς σύστασιν, κηκὶς λείη. ἄριστον δὲ καὶ ῥοῦς ὁ ἐς τὰ ὄψα, γίγαρτα, καὶ ὁ ὀξυλαπάθου καρπὸς, καὶ ⁿ ἰδίῃ ᵒ ἕκαστα καὶ ξυνῇ. τάδε μέντοι καὶ ᵖ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἔχειν ἐς τὸ διηνεκὲς τῆς συντήξιος. ἀτὰρ καὶ ᵠ κόμμι ʳ ξὺν τῷ φυτῷ, καὶ ˢ πράσου, τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον· ποικίλων δὲ φαρμάκων, μυρίη μὲν ἡ πείρη, ποικίλαι δὲ καὶ χρήσιες ᵗ τροχίσκων τῶν διὰ τῆς αἰγυπτίας ἀκάνθης, καὶ ἑτέρου δὲ ᵛ ἠλέκτρου, καὶ ἄλλου τοῦ κροκώδεος, ὧν ἡ σκευασίη ἰδίῃ λέλεκται. ἄνευ μὲν οὖν πυρετῶν, ἅπαντα τολμέειν ἐπὶ τοῖσι φαρμάκοισι, καὶ πολλὰ καὶ πολλάκις διδόντα. ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνωσι· τὰ πολλὰ καὶ τῇσι φλεγμασίῃσι τῶν ˣ χρωτῶν γίγνονται πυρετοί· μήτε ἀθρόην ἴσχειν τὴν φορὴν, μήτε ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι φάρμακα πιπίσκειν. πολλοὶ γὰρ ὑπὸ πυρετῶν θᾶσσον ὄλλυνται, ἢ ʸ ὑπὸ τῆς τοῦ αἵματος φορῆς. τροφαὶ ποικίλαι, καὶ τὴν ἰδέην ὁμοῖα τὰ φάρμακα. ἀτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. ᶻ οὔτε γὰρ ἐπὶ μιῇ μούνῃ ἅπαντα εὑρεῖν τὰ τροφῆς ἀγαθὰ εὔπορον· οὔτε ἢν μὲν οὐ μούνη ἐς ἰη-

τρεί·

vocant, aridum tusumque conspergito. verum rhei radix ad refrigerandum, siccandum, adstringendum, omniaque facienda his efficacior est: sed hæc quoque cum posca sola præbetur. sin auxilia majora requiruntur, radicis hujus pondo tres obolos, seridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, injicito. in erosionibus autem prorsus adstringentia adhibere tenta: quo dilabentem sanguinem concretum compactumque reddas, & suscipientia membra constringas; ut procul a vulnere venæ concidant, & occludantur. quin etiam quæ bibuntur, tenacia sunto, concretionem efficere valentia. succum igitur coriandri ex aceto propinato, item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. sed multum ne concedito: nam istorum aliquod nonnunquam plus, quam convenit, datum, hominem jugulavit. coriandri quidem succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis præbeatur: coaguli vero tres oboli, summum quatuor. adhæc hujusmodi fluoris sanguinei speciebus & terra Samia efficaciter subvenit, & cretrias, [1] & alter qui vocatur, valde candidus, & rubrica sinopica, & sigillum Lemnium. istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres, cum decocto aliquo præbeatur, ut palmularum aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. sin arteria exasperatur, propterea que tussiunt, in creticâ sapa id genus terræ inspergantur. egregie ad arteriam leniendam & amylum facit: [2] nam cum lævore & glutinandi potestatem habet. si profusio sanguinis urget, semel in die ante cibi assumptionem dandum est. sin minus, & secundo & tertio sub vesperam. ex medicamentis quoque siccis catapotia fieri possunt ex melle ad consistentiam decocto, qualis est galla trita. optimus est etiam rhous, quo in obsoniis utimur, [3] vinacea, acuti rumicis semen, per se singula, & simul omnia. hæc utique & sub lingua ad perpetuam eliquationem habenda sunt. gummi etiam cum planta [4] porri & spinæ lachryma prosunt, variorum sane medicamentorum infinita est experientia, varii etiam usus: ut pastilli ex Ægyptia spina, & pastilli ex electro, & ejus qui croceus appellatur: quorum apparatus proprio loco expositus est. porro quum febris abest, omnia in medicamentis audenda sunt, & multa & multoties [5] exhibendo. si febre [6] vexantur, (plerumque autem corporum inflammationibus febres superveniunt) neque affatim eruptio supprimenda est, neque in accessionibus medicamenta potui danda: quoniam multi celerius febre, quam sanguinis effusione consumuntur. alimenta varia sunto, specieque medicamentis similia. quin etiam in cibis medicamenta reperiuntur. neque enim in uno duntaxat cibo omnia alimenti bona invenire facile est. atqui si non unus cibus ad medicatio-

nem

ᵃ Ῥῖον Aretæus appellat, quod alii ῥᾶ ῥῆον & ῥῆον ποντικόν, & ῥίζαν ποντικὴν id est, radicem ponticam, vocant. *Petit.* ᵇ Aut subaudiendum est συναγωγῇ aut legendum ἐκείνας, supple φλέβας *Petit.* ᶜ Supple τοῖσι ἐμποιέειν *Petit.* ᵈ Κοριάνου *Henisch.* ᵉ Πυτία *Henisch.* rep. in MS. ᶠ Ἐρίφου *Henisch.* ᵍ Ἡμικύαθον *Petit.* rep. in MS. & emend. ʰ ≼ α *Henisch.* ⁱ Κερατίων *Henisch.* rep. in MS. ᵏ Siræum *Græcis* dicitur mustum decoctum, quod si ad tertiam usque mensuræ partem fiat, *Sapa*, si ad dimidiam *Defrutum* Latinis dicitur. *Petit.* ˡ Ἄριστον *Henisch.* rep. in MS. ᵐ Totum hunc textum ita. ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. ἢν δὲ μὴ ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσάρσιος δοτέον. *Petit.* emend. ⁿ Ἰδίως *Henisch.* rep. in MS. ᵒ Ἕκαστα seorsim unum quodque ex mixtis, *Petit.* emend. ᵖ Hinc hujusmodi compositio ὑπογλωττίς dicitur. *Petit.* ᵠ Κόμμεως *Henisch.* rep. in MS. ʳ Ξὺν τῷ ξυμφύτῳ (quæ herbæ appellatio est) *Petit.* emend. ˢ Πράσου *Henisch.* rep. in MS. τράγου τῆς ἀκάνθης, spinæ hirci lacryma (quod Ionicum est, alii una voce τραγακάνθαν appellant) *Petit.* emend. ᵗ Hi trochisci ex gummi, vel succo acaciæ arboris in Ægypto nascentis conficiuntur. *Petit.* ᵛ Electrum *id est* succinum: species est bituminis, quod aquis supernatat, & ad ripas Eridani statis temporibus ejectatur. *Petit.* ˣ Χρωμάτων *Henisch.* rep. in MS. χυμάτων *Gonpyl.* rep. in MS. ʸ Ἀπὸ *Henisch* rep. in MS. ᶻ Οὔτε ἢν μὴ μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μὴ μούνῃ χρῆσθαι &c. Neque si unus simplex cibus ad medicandum sufficiat, propterea uno simplici uti facile est. *Petit.* emend.

---

[1] Et aster qua vocatur, valde candidu &c, *Henisch.*
[2] Id genus humoribus profusum. nam &c. *Henisch.* addit.
[3] Inconsulte *Junius* Vitacea vertit. nam *vinacea* propriè sunt, quæ Græcis στέμφυλα, quæ sc: ex uvis restant, postquam in prælis omnis ipsarum succus expressus fuerit. Vox autem γίγαρτα, semen est uvæ, granum sc: illud solidum & lignosum, quod in medio est acini. *Petit.* [4] Cum planta, porrum, spinæ lachrima. variorum &c. *Henisch.* [5] Exhibenda. *Henisch.*
[6] Si febre accedente vexantur *Henisch.*

A τρεῖζεν ἀρκέῃ, μὴ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τὸν κόρον ῥηΐδιον. καὶ γὰρ κατὰ ποικίλα [a] εἶκον· ἤδη δὲ ἀπὸ χρονίων γίγνεται· ἔστω ὦν στύφοντα καὶ ἐς δύναμιν ψύχοντα, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς θίξιν. θέρμη γὰρ αἵματος προκλησις. χόνδροι πλυτοὶ, ὄρυζα ἐς ὀξύκρητον ἢν δὲ τὸ ὄξος βῆχας ἐμποιέῃ, φοινίκων ἕψημα, ἄρτος ὀπτὸς κατάξηρος κοπεὶς, ἠδὲ καὶ ἐς ἄλιτον [b] σησησμένος. ἐς πάντων ὦν [c] ῥόφημα ξὺν λίπεϊ, [d] θύμβρη [e] ἁλσὶ ἡδυνθεῖσα, ῥοῦς ἐπίπασμα. ἢν δὲ καὶ χαρίσασθαί τι κάμνοντι ἐθέλῃς, κορίαννον ἔστω ἐς ἡδονὴν ὅτῳ φίλον, ἢ τι τῶν οὐρητικῶν ἠδὲ εὐπνόων σπερμάτων.

B Φακὸς ἢν μὲν ἡ αἱμορραγίη ἐπείγῃ, ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ. ἢν δὲ μὴ, τοῦ χυλοῦ ἔστω φειδώ. οὐ γὰρ εὔπεπτον, οὐδὲ προσηνὴς ἐς γεῦσιν. χρὴ δὲ τουτέοισι ἥκιστα πάντων δύσπεπτον διδόναι. ἢν δὲ ἐξ αἱμορραγίης θάνατον ὀῤῥωδέῃ, καὶ ἀτερπὴς καὶ δύσπεπτον· ἠδὲ [f] ἀπηνέα ἔστω τὰ σώζοντα. κηκὶς ὦν ξηρὴ, λείη [g] προσπιπασσέσθω φακῷ τῷ ξηρῷ καὶ ψυχρῷ, ὠὰ [h] ἑψῆσαι [i] παχέα, ξὺν ῥοιῆς σιδίοισι ἢ κηκῖδος. [k] ἠδὲ ἐστὶ ὑπ' ἀνάγκης ἐν φαρμάκῳ [l] τροφῇ. ποτὸν δὲ τὸ ξύμπαν ὀλίγον ἔστω. ξηρῇ γὰρ διαίτῃ ὑγρὸν ἀξύμφορον.

C τοιάδε μὲν στύψαι καὶ ψύξαι εἰ ἐθέλεις. ἢν δὲ παχῦναι καὶ αἷμα καὶ πνεῦμα, γάλα, καὶ ἄμυλος, καὶ χόνδροι, ἄλλοτε μὲν ξὺν ἀμύλῳ, ἄλλοτε δὲ ξὺν χόνδρῳ γάλα· ἐς πῆξιν δὲ ἡ σύστασις, ὡς μὴ ῥόφημα ὑγρὸν ᾖ. ἢν δὲ ἔτι μᾶλλον παχῦναι καὶ στύψαι ἐθέλῃς, οἱ χόνδροι μὲν ξὺν φοίνιξι [m] ἑψηθέωσαν· ἐς δὲ τὴν σύστασιν, ἄμυλος ἔστω, καὶ γάλα ἄριστον, καὶ [n] φαὶς τὸ τυῤῥηνικὸν, παχὺ ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ κολλῶδες ξὺν τῷ γάλακτι· πυτιὸς δὲ τοῦ ἐρίφου ὑγροῖσι τοῖσι ἑψήμασι προσεγχέειν ἐς πῆξιν, ὅκως ἐπὶ γάλακτι ἐς νέου τυροῦ ξύστασιν ἵκοιτο.

D παχύτερον δὲ τουτέων, κέγχρος ἑφθὸς ξὺν γάλακτι ὡς τὸ φαὶς, καὶ τὸ ἐπίπασον, ἡ κηκὶς καὶ τὰ σίδια. τεκμαίρεσθαι δὲ τὰς ξυμμετρίας τῶν ξηραινόντων ἢ παχυνόντων. καὶ γὰρ βηχώδεα ταῦτα, ὑπερβολῇ τε ξηρότητος μετεξετέροισι προσέῤῥηξε τὰς φλέβας. ἢν δὲ [o] πρήσσηται μὲν, ἴσχηται δὲ τὸ αἷμα, ἐς τἀναντία ἐκ προσαγωγῆς ἡ μεταβολὴ, καὶ μηδὲν ἄγαν. φιλέστροφα γὰρ τάδε καὶ κακοήθεα. χρὴ δὲ σαρκοῦν [p] ἤδη τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰς ὠτειλὰς [q] ἐς τὸ πηρὸν ἄγειν αἰώρῃς, ἢ τρίψεσι μαλθακῇσι, περιόδοισι,

E θυμηδίῃσι, τροφῇ ποικίλῃ καὶ ξυνήθεϊ. τάδε μὲν ὦν ἢν ἐκ τῆς φορῆς τοῦ αἵματος τὸ τρῶμα ξυμπέσῃ, καὶ ὁ χῶρος ὑγιασθῇ ἐοικότως· ἢν δὲ ἐγκαταλείπηται ἕλκος καὶ διάπυον γίγνηται, ἑτέρης μελέτης χρέος. καὶ γὰρ καὶ [r] ἑτέρων διαδέχεται ἡ φορή. περὶ τῆσδε μέντοι, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

F ΚΕΦΑ-

A oem sufficit, non uno propterea uti ob satietatem facile est, sed per varia eundum: jam enim diuturna valetudo facta est. itaque [x] si adstringentia sint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum quoque frigida esse debent. calor enim sanguinem prolicit. alica lota, oryza in posca: sin acetum tussim exasperat, palmularum decoctum, panis assus, præaridus, contusus, atque in farinæ speciem redactus & cribratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat. item thymbra sale condita, & rhous cibis aspergatur. quod si aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat, coriandrum, si gratum sit, delectationis causa

B concedito: aut aliquot ex seminibus urinam moventibus, facilemque spirationem reddentibus. lens utique, si profluvium sanguinis urgeat, cum plaotaginis succo præbeatur:. si non urgeat, a succo abstineto: quippe qui nec concoctu facilis, neque gustatui jucundus est. istis vero minime omnium ægre concoctilia danda sunt. at si ob sanguinis effusionem mortem instare verearis, tunc injucunda concoctu difficilia, quin etiam immania sint, licet ea quæ salutem adferunt. propterea galla arida trita lenti siccæ & frigidæ adspergatur: ova coquendo crassiora effecta, cum mali puniei corio, aut galla exhibeto. tale uti-

C que necessario in medicamine alimentum est. potus omnino parcissimus esto: nam sicco victui humor inutilis est. hæc nimirum adhibenda sunt, si adstringere ac refrigerare statueris: si vero sanguinem ac spiritum crassiorem efficere, lac, amylum & alica prosuot: modo cum amylo, modo cum alica lac misceto. horum temperatura, ut ne sit liquida sorbitio, ad concretionem perveniat: cæterum si adhuc magis crassare adstringereque cupias, alicam cum palmulis decoquito: ad spissandum autem amylum lacque optima fuerint, & far Tyrrhenum cum lacte, crassum quum sit, viscidum & glutinosum. hœdi vero coagulum

D in decocta liquida, causa concretionis affundito, sicut in lac quoque, ut ad recentis casei temperaturam deveniat. his crassius est milium, ut far, in lacte decoctum. inspergantur autem galla & mali corium. verum exsiccantium aut crassantium mediocritates conjectura assequi oportet: id genus namque tussim movent. siccitatis quoque excellentia nonnullis & venas laceravit. si bene cedit curatio, sanguisque compescitur, in cootraria paulatim adjiciendo fiat mutatio: atque (ut dici solet) ne quid nimis: hujusmodi enim vitia facile reverti solent, ac maligno ingenio prædita sunt. jam vero hominem instaurare, car-

E neque replere & novas cicatrices solidare necesse est gestationibus, mollibus frictionibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis variis atque usitatis. hæc utique facienda sunt, si a sanguinis exitu vulnus coaluit, & congruenter locus sanatus est: sin ulcus relinquitur, purulentumque fit, altera deliberatione opus est. siquidem & iterum profusio sanguinis redit. verum de hoc affectu io sermone de diuturnis morbis disputabimus.

F N 2 CAPUT.

a Ἤκων a verbo ἵκω eo, vado. *Crassus* legit. *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. Deesse quædam, quæ supplenda ex MS. melioribus *Petit.* arbitratur. b Σεσησμένος *Henisch.* rep. in MS. c ἐς (δ') ῥόφημα *Henisch.* d Thymbra genus herbæ est, quam Latini satureiam vocant. *Petit.* e Ἅλεσι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. f Ἀτερπὴς *Henisch.* rep. in MS. g Προσπιπασσέσθω *Henisch.* rep. in MS. h Ἑψῆσαι *Henisch.* i Παχέα *Henisch.* rep. in MS. k Ἢ δ' ἐστὶ *Henisch.* l Τροφὴ (in recto Casu) *Henisch.* *Petit.* emend. m Ἑψηθέωσαν *Henisch.* rep. in MS. n ζεὰ *Henisch.* rep. in MS. Far genus est frumenti, atque etiam cibus ex eo paratus. ζεὰ est genus illud frumenti, ex quo far conficiebatur. quod κατ' ἐξοχὴν semen dicebatur. *Petit* o Πρήσσηται a πρήσσω Ionice πράσσω facio, exequor. *Petit.* emend. p Ἤδη *Henisch.* rep. in MS. q ἐς τὸ παχὺ ἄγειν ad callum ducere *Petit.* rep. in MS. & emend. πηρὸν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. r Ἕτερον, ἕτερα, ἕτερον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

x Itaque adstringentia sint &c. *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Θεραπεία Καρδιακῶν.

Ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν· μέλλουσαν μὲν γὰρ ἢν προγιγνώσκῃς, τά τε [a] παρεόντα ἐπισπευσμένως συνεργῶ [b] ἔνεστι. αὐτὰς ἤδη [c] ἐξελάσαις ἂν αὐτέην πρὶν ἥκειν. παρεοῦσαν δὲ οὐ ῥηϊδίως διεξήσκουσι οἱ νοσέοντες. λύσιν γὰρ τῆς φύσιος τὴν συγκοπὴν ἔλεξα· οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα. τήνδε ὦν μάλιστα μὲν μέλλουσαν κωλύειν· ἢν δὲ μή, ἄρτι ἀρχομένην. προγιγνώσκειν δὲ χρὴ τοῖσι, ἐν τοῖσι ἀμφὶ τῶν ὀξέων νούσων λελεγμένοισι, εὖτε τὴν αἰτίην, αὐτὰρ ἤδη καὶ τὰ σημήια [d] ἐφραζόμεθα. καῦσος μὲν γὰρ ὁ πυρετὸς ἀρχή. ἐπὶ δὲ τῷ καύσῳ, κάκιστα [e] σημήια, ξηρότης, ἀγρυπνίη, θερμασίη τῶν σπλάγχνων, [f] ὅκως ἀπὸ πυρός, ψυχρὰ δὲ τὰ ἔξω· χεῖρες καὶ πόδες ἄκροι ψυχρότατοι, ἀναπνοὴ ἐς ὁλκὴν μακρή. ποθέουσι γὰρ ψυχρὸν [g] ἠέρα, ὅνεκεν ἐκπνέουσι πῦρ. σφυγμοὶ μικροί, πυκνότατοι, τρομώδεες. ἐκ τῶνδε ὦν τεκμαιρόμενος, ἠδ᾽ ὁκόσα μοι ἐν τοῖσι σημηΐοισι λέλεκται, αὐτίκα ἐξ ἀρχῆς ἀρήγειν. ἢν ὦν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, ταμεῖν φλέβα· κὴν πολλὰ κωλύῃ, ἐς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρος ᾖ, ὁκοῖον γλῶσσα τρηχείη τε καὶ ξηρή, καὶ μέλαινα [h] εἴδεται γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημήια. ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι τὴν δύναμιν, εἰ μὴ [i] προαπηύδηκε ἐκ τῆς νούσου, πόνων τε καὶ διαίτης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐνδείῃ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ πνίγει. ἢν δ᾽ ὑπὸ πλήθεος γίγνηται συγκοπή, [k] καὶ φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον, ἢ ἥπατος μέγα διαφλεγμαίνῃ, οὐδὲ ἀμβολῆς χρέος. τάμνειν δὲ τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι τὴν κοίλην· αὐτὰρ ἤδη διὰ σμικρῆς τομῆς τὸ σχάσιος ἀφαιρέειν, ὡς μὴ σφόδρα τῇ δυνάμει ἐπίδηλον ᾖ. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον· καὶ πολλόν τι μεῖον, ἢ δι᾽ ἄλλας προφάσιας [l] ἀφαιρέειν. ἢν γὰρ ἐπὶ συγκοπῇ καὶ σμικρὸν ἁμαρτάνῃ, ῥηϊδίως εἰς φθὸν τρέπει. αὐτίκα ὦν διδόναι τροφὴν ἐς ἀνάκτησιν τῆς δυνάμιος· γάνυται γὰρ ἡ φύσις, καὶ τῇ τῶν παλαιῶν ἀπαλλαγῇ, καὶ τῇ τῶν ποταινίων προσθήκῃ. ἢν δὲ φλεβοτομίην μὲν ἡ δύναμις ἀποτρέπῃ, φλεγμασίαι δὲ ἔωσι, [m] σικύην τῇδε [n] προσβάλλειν, πολὺ πρόσθεν τῆς κρίσιος τοῦ νοσήματος. ἐν κρισίμοισι γὰρ ἡ συγκοπή. ἐπεὶ τῇσι αὐτῇσι [o] περιόδοισι, αἵ τε φύσιες κρίνουσι, αἵ τε νοῦσοι κτείνουσι. κὴν γὰρ ἐς ἀνάγκην οἰνοποσίης ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κάρτα ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι [p] οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι μὲν, πόνων ἐπίδοσις· ἀφλεγμάντοισι δὲ, φύσιος αὔξησις. ἐπίπροσθεν δὲ τῆς σικύης, πρὸ μιῆς ἢ δευτέρης ἐπιπλάσιος χρέος, ἐς τὸ ἄνεσιν τῶν μερέων, αὐτὰρ ἤδη ἐς [q] εὐροήν τοῦ αἵματος. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐπὶ [r] τῇ σικύῃ, ἐς τὴν δευτέρην ἐπίπλασιν. ἔστω δὲ καὶ τῇδε φειδώ· κίνδυνος γὰρ ὠθέες τοῦ αἵματος τῆς ἀμετρίης καὶ ἐπὶ τῇ

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Cardiacorum aut *Syncopæ.*

A In syncopa medicum providentiæ sedulo navare operam necesse est. futuram enim si prospexeris, & præsentia tibi festinanter opem ferent, & ipsam, antequam invadat, propulsabis, præsentem vero non facile evadunt ægrotantes. solutionem namque naturæ, syncopam esse diximus. instaurabilis autem non est dissoluta natura. hanc igitur maxione quidem futuram arcere: sin minus, saltem ouper incipienti resistere debemus.
B præscienda vero ea sunt, quæ de acutis morbis disseruimus, quando & causas & signa explicavimus. nam febris ardens initium est: febrem ardentem signa pessima consequuntur, ariditas, vigilia, caliditas viscerum, qualis ab igne provenit. extimæ partes frigent: manus pedesque extremi frigidissimi suot: respiratio in attrahendo longa est. siquidem frigidi aëris, quoniam ignem exspirant, avidi sunt: arteriæ motibus exiguis creberrimis tremulisque agitantur. ab his itaque sumpta conjectura, & ab aliis quotquot a me inter signa comprehensa sunt, ipsi ab initio syncopæ occurrendum est. quapropter nisi hæc omnia
C impediant, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas, vena cædenda est. quod si multa prohibeant, quæ numerum insignem, & magni faciendum constituant, utpote lingua aspera & sicca & nigra (omnia enim interiora signa noscuntur) in omnibus facultas perpendenda est, nisi prius morbo, doloribus, inedia labefactata sit. siquidem non defectu tantum, verum etiam strangulatu prosternitur. at ubi præ multitudine syncopa fiat, & inflammatio aliqua insignis in præcordiis, aut jecinore appareat, nequaquam procrastinare expedit. secanda est igitur vena cava in cubito: per minutas sectiones, id est scarificationem, etiam sanguis detrahendus est, quo fa-
D cultas haud ita insignem jacturam faciat. copiosum enim ac subitum naturam vitiat. quin etiam multo minus sanguinis quam in aliis occasionibus hauriendum est. nam in syncopa si vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit. protinus igitur ad vires instaurandas alimentum dare convenit. natura, enim, priorum repulsa, & novorum adjectione lætatur. utique si missionem sanguinis facultas non sustinet, inflammationesque infestant, cucurbitula tunc multo ante morbi judicationem ei admovenda est. in judicatoriis enim diebus syncopa incidere solet. in iisdem
E vero circuitibus & naturæ judicant, & morbi interimunt. si vini potandi necessitas homini incidit, diligenti consideratione opus est: neque enim usque adeo tuta est in inflammationibus vini potio. siquidem vini potio inflammatione laborantibus dolores auget: inflammatione vacantibus, naturæ incrementum affert. sed antequam semel aut iterum cucurbitulam affixisti, & ad membra relaxanda, & ad sanguinis facilem exitum utilis est. nonnullis & [1] post cucurbitulæ secundam affixionem bene fecit. hoc vero in casu & parsimonia utendum est. nam & [2] in cucurbitulæ usu, nimiæ sanguinis effusionis idem periculum
F

a Τάτε γὰρ παρεόντα Henisch. b Ἔνεστι Henisch. ἔνεσται Petit. rep. in MS. an legendum ἔνεσται (in futuro medio) insistes. Petit. c Ἐξελάσαις Henisch. ἐξελάσαις Henisch. rep. in MS. d Ἐμφραζόμεθα Henisch. rep. in MS. e Σημήια Henisch. rep. in MS. f Hoc genus causi, in quo, extremis frigentibus, interna uruntur, Medici λειπυρίαν πυρετὸν appellant. Petit. g Ἐα Henisch. rep. in MS. h Suspectum hunc locum, neque ex MS. corrigendum, ita tamen ex conjectura: εἴσω γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει. hæc enim (lingua) omnia interna (id est humores, qui intus dominantur) significat: Petit. emend. i Προαπηύδηκε Henisch. rep. in MS. k Ἢ φλεγμασίη τὶ ὑποχονδρίου, ἢ ἥπατος μέγα (μέγα adverbialiter hic ponitur) διαφλεγμαίνῃ. Petit. emend. l Ἀφαιρέειν Henisch. rep. in MS. m Σικύην Henisch. rep. in MS. n Προσβάλλειν Henisch. rep. in MS. o Ὀρείδοισι Henisch. rep. in MS. p Οἰνοποτέειν Henisch. q Εὐροίην Henisch. r Τῇν ἐν Henisch. rep. in MS.

1 Pro secunda cucurbitæ affixione Petit. emend.
2 Post cucurbitulæ administrationem Petit. emend.

τῇ σικύῃ· κλυσμοῖσι δὲ ἐπὶ σκυβάλοισι παλαιοῖσι μοῦνον χρέος· τῆς δυνάμιος δὲ φείδεο. [a] τέγξας κεφαλῆς ψυχρῇ, ὁκόσα μοι ἐπὶ φρενιτικοῖσι λελέξεται, ὅκως εὐμετρίης ὀλίγῳ μέζω. καθαρὸς ἠὴρ ψυχρότερος ἐς ἀνάπνευσιν. ὄψιος τερπωλὴ, φυτῶν, γραφῆς, ὑδάτων, ὡς ἐξῆδῃ τὰ πάντα ἡδέως. λαλιὴ τῶν παρεόντων φιλομειδὴς, ἡσυχίη, θυμηδίη τοῦ νοσέοντος. ὀσμαὶ εὐώδεες, [b] ἀβαρέες ἐς κεφαλῆς αἴσθησιν. ἀτὰρ καὶ τῶν τρεφόντων ἔσωθεν ὀσμαὶ, ἀλφίτων ξὺν ὕδατι δευθέντων, ἢ ὄξει· ἄρτων θερμῶν νεοπέπτων· οἴνῳ δὲ μὴ κάρτα κλύζειν στόμα, μηδ᾽ ἅμα εἴργειν· ποτὸν θᾶσσον καὶ συνεχὲς ἢ τοῖσι ἄλλοισι· τροφὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην κούφη, εὔπεπτος, τὰ πολλὰ σιτώδης, ἤδε καὶ [c] ἡδεῖα, ἢν μικρὸν χείρων ἔῃ. τοῖσι γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον χαριστέον. οὐχ ἥκιστα γὰρ τῷ στομάχῳ ἐς ἔκλυσιν ἡ νοῦσος [d] ἀμφυής. ἀσιτίη δὲ ἡ λιμὸς, οὐδαμά. ἱκανὴ γὰρ ἡ νοῦσος τὰ πάντα λαφύξαι. ἢν δὲ ἥκῃ μὲν ἤδη ἡ περίοδος ἐς κρίσιν, ἱδρὼς δὲ κληῖδα καὶ μέτωπον ἰζάνῃ, καὶ ἄκρεα ψυχρὰ, σφυγμὸς δὲ σμικρότατος, ἤδε [e] πυκνότατος, ὁκοῖον ἕρπων, ἀμυδρὸς τὸν τόνον, μικρόν τι ἄρα λαβεῖν χρὴ σίτων, καὶ οἴνου ἐναργέως ἅπτεσθαι. χρὴ δὲ κεφαλὴν προσφαλίδεσι τέγγειν, ἤδε τὴν [f] κύστιν. λέλεκται δέ μοι τάδε ἄκεα ἐπὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. διδόναι δὲ οἶνον μὴ χανδὸν, μηδὲ ἄδδην· μετεξέτεροι δὲ [h] πλησμονῆς ἀκαιρίῃ, ἀνορεξίῃ τε καὶ ἀδυνασίῃ τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν, ἀπώλοντο· πολλοῖσι δὲ καὶ εὐσίτοισι ἐοῦσι, λελυμένης ἤδη τῆς [i] φύσιος, οὐδὲν τὸ πλῆθος ἐς τὸ μὴ θανεῖν [k] ἤρκεσε, ἐς μὲν τὴν γαστέρα καπτέντων τῶν σιτίων, οὐκ ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς κοιλίης. ἔστω ὦν σιτία μὲν ποικίλα, τὰ πολλὰ σιτώδεα, ὡς ῥυμφάνειν μᾶλλον ἢ μασσᾶσθαι· κἢν στερεὰ ἔῃ, ὀλισθηρὰ [l] ἔστωσαν γιγνέσθω. ὠὰ μὴ κάρτα ξυνεστῶτα, μηδ᾽ ὀπτὰ ὅλα, τῶν στερεῶν γυμνά· ψωμοὶ διάβροχοι οἴνῳ, τὰ πρῶτα θερμώδεας δύο ἢ τρεῖς· ἐπὶ δὲ τοῖσι τὰ πάντα ψυχρὰ, ἢν μὴ ὑποικουρέωσι φλεγμοναί· οἶνος εὐώδης, μὴ κάρτα στύφων. [m] πλατὺς δὲ ὡς ἥκιστα. Ἑλληνικοὶ μὲν, Χῖος, ἢ Λέσβιος, ὁκόσοι τε [n] ἄλλοι νησιῶται λεπτοί· Ἰταλῶν δὲ, Συρεντῖνος, ἢ Φουνδανὸς, ἢ Φαλερῖνος, ἢ Σιγνῖνος, εἰ μὴ σφόδρα στύφῃ· περιφευκτέοι δὲ τῶνδε, τὸ κάρτα παλαιὸν, ἢ νεώτερον. διδόναι ὦν τὰ πρῶτα θερμὸν, μὴ μέον κυάθων τεσσάρων πρὸ τῆς [o] κρίσιος, μηδὲ κοτύλης πλέον, κἢν εὔποτος ἔῃ· ἐπὶ δὲ τῶνδε σιτίον διδόσθω, εἰ τὰ τῆς φλεγμασίης περιῇ, αὖθις ψυχρὸν ὀρέγειν, ὅκως ἐς ἄκος [p] δίψεος. πρὸς ἀνάγκην δὲ, μὴ μόνον μὲν, ξὺν σιτίῳ δὲ [q] προυπερείδεσθαι χρή, ὡς μὴ ἅψιν φρενῶν [r] ὁ οἶνος ποιῇ. ἐπὶ [s] τοῖσι δὲ συνανέχειν καὶ ἐκ διαστήματος εὕδειν [t] θέλῃ, ἡσυχίη [v] προσοιστέη. ἢν δὲ πολὺς ἱδρὼς [x] ἐκρέῃ, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀκινησίην, ὀξέα

A culum adimus: evacuationibus autem per clysterem duntaxat ad inveterata stercora ejicienda opus est: sed facultatis rationem habeto. capitis irrigationes frigidæ, quotquot mihi in sermone de phrenitide relatæ sunt, paulum mediocritatem excedentes adhibeantur. aer mundus, ad inspirandumque frigidior deligendus. visus plantarum, picturæ, aquarumque aspectu oblectandus. & hæc omnia jucunde suaviterque intuenda. amicorum præsentium locutiones sint joculares atque ridiculæ. summa sit in ægrotantis corpore quies, in animo hilaritas. odoramenta suavia, quæ capitis sensum non gravent, adhibenda: quin B etiam grati odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta est aqua aut aceto respersa, aut panis calidus recentissime coctus. nempe vino haud copiose os colluatur, neque prorsus denegetur. potum frequentiorem quam aliis, & magis assidue his concedito. esca per totum diem sit levis, concoctilis, plerumque triticea, nec non ægrotanti jucunda, licet paulo deterior: istis enim magis quam aliis gratificandum est: quandoquidem haud minime ad stomachi resolutionem id morbi genus aptum est. inedia vero aut fames nequaquam prodest: satis enim morbus ipse omnia consumere & exhaurire potest. porro quum jam C circuitus ad judicationem pervenit, humiditas vero jugulum frontemque irrorat, extrema algent, arteriarum pulsatus minimus est, frequentissimus, veluti repens, ac tenore debilis: tum paulum quid alimenti triticei sumendum, vinumque evidenter degustandum est. sed caput irrigationibus præmunire oportet pariter & vesicam. hæc vero auxilia in tractatu de phrenitide a nobis memorata sunt. vinum utique non pleno ore, neque ad saturitatem usque ingurgitandum est. aliqui sane importune repleti, postea inappetentia, atque cibi potusque accipiendi impotentia, vita excessere: multis autem satis large vescenti- D bus, natura jam resoluta ad mortem evitandam alimentorum copia nihil profuit: in ventriculum quidem cibis delabentibus, sed ad recreandas vires a ventre non adscendentibus. alimenta sane varia sint oportet, plerumque triticea, quo sorberi potius quam mandi apta sint: si solida sunt, lubrica saltem efficiantur. ova neque valde concreta, neque torrefacta sint, sed omnino soliditatis expertia. panis buccellæ vino madentes & calefactæ duæ tresve initio præbeantur. post autem omnia frigida ministrentur, nisi forsan interius phlegmonæ delitescant. vinum odoratum, haud ita multum adstringens, quam minime crassum deligatur: ex Græcis Chium, aut Lesbium, E & quotquot alia insulana tenuis sunt temperaturæ: ex Italicis autem Surrentinum, aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, nisi vehementer adstringat: atque ex his omnibus illud vitandum est, quod pervetustum, aut valde novum sit: nempe detur primò calidum non minus eyathis quatuor ante judicationem; neque plus eotyla, sive hemina, quamvis bibax homo sit. deinceps cibo exhibito, si inflammatio permiserit, iterum frigidum vinum, quod siti medeatur, propinandum. at si necessitas urgeat, vino non solo, sed cum cibo utendum est: verum ne mentem vi- F num lædat, cibus ante sumendus est, & post hæc abstinendum. si post aliquod temporis intervallum dormire velit, quies concedenda est. verum si multus sudor emanet, arteriæ jam micare desinant,

N 3 vox

[a] (Τέγξας) parenthesi Henisch. includit. [b] Κωφαίς Petit. emend. [c] Ἡδεῖα Henisch. [d] Ἀμφυής, ἴσως, ἐμφυής Henisch. Gonpyl. & Petit. repp. in MS. [e] Πυκνότατος Henisch. [f] Στεγῇσι Henisch. rep. in MS. [g] Fortasse ... legendum. Petit. [h] Πλησμονῇ Henisch. rep. in MS. [i] Φύσιος Henisch. [k] Ἤρκεσε Henisch. rep. in MS. [l] Verbum ἔστωσαν videtur παρέλκειν Petit. [m] Παχὺς Petit. emend. [n] Ἄλλος Henisch. rep. in MS. [o] Nomen κρίσιος hic non significat motum illum naturæ subitum, quo morbus finitur, ut fere accipitur, sed motum morbi, qui aliter παροξυσμὸς, Latinè accessio dicitur. Petit. [p] Δίψης Henisch. rep. in MS. [q] Προυπερείδεσθαι Henisch. προυπερείδεσθαι supple σῶμα i. corpus cibo suffulciendum est. Petit. emend. [r] Ὁ οἶνος ποιέοιτο Henisch. [s] Ἐπὶ δὲ τοῖσι συνανέχειν Henisch. τοῖσι δὲ συνανέχειν Henisch. rep. in MS. [t] Θέλῃ Henisch. [v] Τουμαλη Henisch. [x] Ἐκρέῃ Henisch.

A ὀξέα δὲ φωνὴ, ἄθερμα δὲ καὶ τὰ στήθεα, διδόναι τοῦ οἴνου ὁκόσον ἂν δύνηται πιεῖν. μοῦνος γὰρ οἶνος ἐλπὶς ἐς ζωὴν ψυχροῖς. [a] καὶ οἶνος ἐὼν [b] ξυνήθης ἔη, ἄλλοτε μὲν πιεῖν, ἄλλοτε δὲ [c] αὖ σιτίον ξὺν οἴνῳ φαγεῖν. ἐκ διαστήματος μὲν, ἐς ἀνάπαυλαν τοῦ καμάτου, τοῦ ἐκ τε τῆς νούσου καὶ τῆς τροφῆς. ἐν γὰρ σμικρῇ τῇ ἰσχύϊ μογέουσι κάρτα καὶ ἐπὶ τῇ ἐδωδῇ. χρὴ ὦν αὐτόν τε ἀλκήεντα καὶ εὔθυμον ἔμμεναι, καὶ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι μὲν [d] παραφάσθαι ἐς εὐελπιστίην ἔμμεναι, ὡς δὲ ἀρήγειν [e] ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ. χρὴ δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ [f] ἐνεργῷ χρέεσθαι, B ἐς τε τὴν τῶν ἱδρώτων κάθεξιν, καὶ τῆς δυνάμιος ἀνάστασιν ἐς τὸ ζώπυρον· ἔστω ὦν [g] ἐπίθημα τοῦ θώρηκι ἐς τὸν ἀριστερὸν μαζὸν, φοίνικες ἐν οἴνῳ [h] λεῖοι, [i] ξὺν ἀλόη, καὶ μαστίχῃ. [k] κηρωτῇ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένῃ ἀναλήφθω τάδε· καὶ ἢν τάδε ἀτηρὸν γίγνηται, ἄλλο ἐπιτιθέναι ἐπίθημα, μῆλον ἐξελόντα τὸ σπέρμα, καὶ ὅ, τι περ ἂν σκληρὸν ᾖ, θλάσαντα ξυμμίσγειν ἀλφίτοισι [l] εὐώδεσι. ἔπειτα [m] ἀψινθίου κόμην καὶ μυρσίνης, ἠδ' ἀκακίης καὶ [n] μάννης σεσησμένων ξυμμίσγειν· ὁμοῦ δὲ τὰ πάντα [o] φυράσαντα, κηρωτῇ ἀναλαμβάνειν οἰνανθίνῃ· ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, C ὄμφακος χυλὸν εἰς φύρησιν [p] ξυντεθὲν, ὀμφάκιον [q] ἀκμαῖον, καὶ ἀκακίη· καὶ κόμμι δὲ, [r] ῥοῦς τὸ [s] ἐδώδιμον, καὶ στυπτηρίη, καὶ φοίνικες, καὶ ῥόδων χυλὸς εὔπνοος· ἅμα πάντα νάρδῳ τε καὶ [t] οἰνάνθῃ, τῷ λίπει ἐς τὸν θώρηκα τιθέναι· καὶ γὰρ τάδε, ἐμψύχει τε καὶ στύφει. κατακέεσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ, εἴτε καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος· εἰ δὲ καὶ εἴη αὔρη Βορέου ψυχρὴ ἐπιπνείουσα, ζωγρήσει κακῶς κεκαφηότα θυμόν. ἔστω δὲ καὶ εἰς [u] λειμῶνας καὶ πηγὰς, καὶ κελαρύζοντας ὀχετούς· καὶ γὰρ καὶ τὸ εὔπνοον τῶνδε, καὶ ἡ θυμηδίη, καὶ τὴν ψυχὴν θάλπει, καὶ τὴν φύσιν ζωγρεῖ. D ἀτὰρ καὶ πρόκλησις τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν· ἢν δὲ ὑπ' ἀπορίης μὴ τάδε τις εὐτυχῇ, μιμέεσθαι χρὴ καὶ αὔρην ψυχρὴν, πτόρθων εὐωδέων ἡδονῆς ῥιπίσι, καὶ ὥρην ἦρος φύλλοισι, ἠδ' ἄνθεσι τοῖσι παρεοῦσι στρώσαντα τὴν γῆν. ἀτὰρ καὶ ἐπίβλημα ἔστω κοῦφον, παλαιὸν, ὡς δέχηται μὲν τὸν [x] ἠέρα, διαπνέῃ δὲ τοῦ θώρηκος τὴν θέρμην. ἄριστον δὲ ὀθόνη παλαιή. [y] πάσσειν δὲ αὐχένας [z] καὶ κληῗδας ἀλφίτοισι, καὶ θώρηκα· τρέφειν μὲν τῷ εὐόσμῳ· τῷ δὲ αὐχμηρῷ ξυνέχειν. καὶ [a] παιπάλῃ δὲ τοῦ σώματος τὸ [b] ἀραιὸν ἐμπλάσσειν. E ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσωπα τῇ γῇ τῇ σαμίῃ, τῇ κρησέρῃ σεσησμένῃ ἐς ὀθόνην ἀραιὴν ἐνδήσαντα καταπάσσειν, ὡς διασείηται ἐς τὰ μέτωπα καὶ τὰ μῆλα ἡ ἄχνη, καὶ [c] τίτανον ἐσβεσμένην, καὶ γύψον ὀπτὴν, ἐνθέντα [d] ἐν κρησέρῃ μικρῇ, ἐμβάλλειν ἐπὶ τοῖσι ἱκμαλέοισι· ἐ-

σποί

A vox acutior reddatur, & pectus calore destituatur, vini quantum potare possit concedendum: in solo enim vino refrigeratis spes vitæ posita est. vinum itaque sit usitatum, & modo id ægrotus tantum bibat, modo cibum cum vino assumat. id autem per intervalla fiat, ad tollendam lassitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo provenit. nam qui exiguas vires habent, & post assumptum cibum valde laborant. igitur & ipsum decet forti esse bonoque animo, & medicum suavi oratione eum ad bonam spem cohortari, varioque alimento & vino opitulari: nec non B & alia efficaci medela uti opus est, & ad sudores coërcendos, & ad vires instaurandas, ut pene exstinctæ reviviscant. quapropter pectoris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloë & mastiche superdentur: ceratum vero cum nardo factum ista excipiat. quod si istud durum siccumque fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea, extracto semine, & quidquid durum est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthii & myrti comam, acaciam quoque & mannam cribratas permisceto: simulque omnia subacta œnanthino cerato excipito. si per hæc C sudor non supprimatur, uvæ acerbæ succus miscellæ addendus est. succus igitur iste quem Græci omphacium vocant, quum maxime [1] acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculentus, & alumen & palmulæ, & rosarum succus bene olens, simul omnia cum nardo & [2] labruscæ pinguiori parte, pectori superponantur. hujusmodi namque epithema juxta refrigerat, & adstringit. decumbat vero æger in aëre frigido, aut & ad ursam domus vergat: at si & frigida boreæ aura afflabit, male spirantem animum excitabit. moretur autem & prope virentia prata, fontesque, [3] & obstrepentes rivos: nam & ab his emanans D boous halitus, & mentis delectatio animam fovet, & naturam suscitat, vitæque restituit: quin etiam cibi potionisque desiderium lacessit. cæterum si quis ob inopiam hæc assequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam, ramorum bene olentium [4] voluptariis flabellis, & tempus vernum, foliis ac floribus præsentibus humum sternentes. operimentum quoque leve sit & obsoletum, ut aërem quidem accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat. optimum vero est vetus linteum. cervices quidem & jugula & pectus polenta conspergito, ut odoris suavitate nutriat, siccitate coërceat: item & polline quidem cor- E poris raras partes coontegito: nec non & faciem terra Samia lineo sacculo cribrata & raro linteolo inclusa inspergito, ut minutissimus pulvis in frontem & malas excutiatur: calx præterea extincta & gypsum exustum per lineum parvum sacculum (quem Græci criseram vocant) transmissa sudore madentibus iojiciantur. com-

pres-

a Καὶ οἶνος δὴ & vinum igitur *Petit.* emend. b Ξυνήθως *Henisch.* rep. in MS. c (Αὖ) parenthesi *Henisch.* includit. d Παραφάσθαι Verbum est πολύσημον. significat enim admonere, suadere, hortari. item decipere blando sermone nec non solari, uti hic. *Petit.* e Ποικίλον *Henisch.* rep. in MS. f Ἐνεργῷ *Henisch.* ἐνεργῷ ἄλλως, ἐνεργῷ *Henisch.* rep. in MS. ἐνεργῷ *Petit.* emend. g Ἐπίθημα *Henisch.* rep. in MS. h Λεῖον *Henisch.* rep. in MS. i Ξὺν ἀλόη· καὶ μαστίχῃ, (post ἀλόη Punctum) *Petit.* rep. in MS. verum Goupyli lectionem probat. k Κηρωτῇ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένῃ *Petit.* rep. in MS. Goupyli lectionem probat. l Sic tosti hordei farinam Latini vocant, ad differentiam ejus, quæ non tosti hordei, quæ cruda farina dicitur. *Petit.* m Ἀψίνθου *Henisch.* rep. in MS. n Μάννης *Henisch.* rep. in MS. o Φυράσαντα *Henisch.* rep. in MS. p Ξυντεθὲν (cum puncto subsequente) *Petit.* emend. q Ἐκμαῖον *Henisch.* rep. in MS. r Ῥοῦς ἰοὺς est arbuscula fructus ferens perquam adstringentis saporis. verum

F hanc ad hunc locum non spectare indicat ἐδώδιμον. nihil enim ea planta habet esculentum. quare pro ῥοῦς, ῥόας vel Ionicè ῥοιῆς legendum *Petit.* suspicatur. hac enim voce Græci malum punicum appellant. & sic ῥόας τὸ ἐδώδιμον grana interiora punici mali, quæ sola edi possunt, *Petit.* intelligit. s Ἐδώδιμα *Henisch.* rep. in MS. t Οἰνάνθης *Henisch.* rep. in MS. u Λειμῶνα *Henisch.* & *Petit.* repp. in MS. λειμῶνας *Petit.* emend x Ἀέρα *Henisch.* y Πάσσειν *Henisch.* πάσσειν *Henisch.* rep. in MS. z Καὶ κλεῖδα ἀλφίτοισι καὶ θώρηκα. *Henisch.* a Ἀπαλὸν *Henisch.* b Ἀραιὸν *Henisch.* c Τίτανον *Henisch.* rep. in MS. d Ἐκ κρησέρης *Henisch.*

1 Opportunus, tempestivus (ἀκμαῖον enim idem quod εὔκαιρον significat) *Petit.* emend. 2 Et labrusca ex oleo pectori superponatur. *Henisch.* 3 Et susurru discurrentes rivos. *Petit.* 4 Voluptuariis *Henisch.*

A στόματι τε κατὰ ἱδρῶτας, καὶ σπογγιὴ ψυχροῦ ἐς τὸ πρόσωπον [a] προβληθεῖσα, πήξει μὲν τῶν διαρρεόντων ὑγρῶν, πυκνότητι δὲ τῆς ἀραιώσιος. [b] διαχρίειν δὲ τὴν ἕδρην, ὅκως ἡ τοῦ ψυχροῦ φῦσα, καὶ τῆς τροφῆς ἐκχέηται, ἠδὲ ἀνακαλέεσθαι τῶν ἄκρων τὴν θέρμην, γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ λίπεϊ ξὺν πεπέρει, καὶ τῷ καστορίῳ [c] καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυ κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα, ὡς [d] προσίζει τὸ χρῖσμα, καὶ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἠδὲ εὐφορβίου, καὶ δάφνης τοῦ καρποῦ [e] ἄλειμμα, ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεσθαι· αὐτὰρ καὶ βολβοὶ ὠμοὶ, οἱ σμικροί τε καὶ ἐρυθροὶ, ξὺν πεπέρει καὶ ὄξεος B τρυγὶ λεῖοι, ἄριστον ἐπίπλασμα τῶν ποδῶν, καθ' ὥρην ξυνεχέστατα αἰρόμενον. κίνδυνος γὰρ ἑλκέων, ἠδὲ φλυκταινώσιος. ἐπὶ τοῖσι ἐλπὶς τὸν ὧδε νοσέοντα διαφυγεῖν τὸν ὄλεθρον· κἢν πάντα μὲν τὰ κατὰ λόγον ἰητρὸς ἔρδῃ, εὖ δὲ πάντα χωρέῃ, ξὺν τῇ ξυγκοπῇ καὶ εἰ φλεγμασίαι ἐπέωσι ἐκλύονται· καὶ ἱδρὼς μὲν [f] οὐδαμᾶ, θέρμης δὲ ἀνάκλησις πάντῃ. αὐτὰρ καὶ ἐς ἄκρους πόδας, καὶ ἀνὰ ῥῖνα. τὸ δὲ πρόσωπον εὔχροον· σφυγμοὶ ἐς μέγεθος ἠρμένοι, ἄτρομοι, σφοδροί· φωνὴ δὲ [g] ξυνήθης, εὔφωνος, καὶ τὰ C πάντα ζωώδης. κάματος οὐκ [h] ἀγεννὴς, ἀτὰρ ἠδὲ εὕδων ὁρᾶται, καὶ ἢν ἕλῃ μιν ὕπνος, ἐξέπεψε μὲν τὰ σιτία, ἐξέπεψε δὲ τὴν αἴσθησιν, αὐτὰρ ἠδὲ ἐξεβλάστησε τὴν φύσιν. κἢν ἐξ ὕπνου ἐγρήγορῃ, εὔπνοος, εὐσταλὴς, ἄτονος, ἀναπεμπάζεται δὲ ὅκως περ ὄναρ τὴν νοῦσον. μετεξετέροισι δὲ, πυρετοὶ ἀμαυροὶ ἐγκαταλείπονται, καὶ [k] ἔτι καὶ φλεγμασίαι σμικραὶ, καὶ γλῶσσα ξηρὴ, ἄνικμοι, ῥιγώδεες, νωθροὶ, διαλελυμένοι, οἷσι ἐς μαρασμὸν ἡ τελευτή. οὔτε [l] οἱ καταβλακεύειν χρὴ ἠρεμίῃ καὶ λεπτῇ διαίτῃ· D ἀλλ' ἐς κινήσιας ἄγειν αἰώρης καὶ τρίψιος, καὶ λουτρῶν, ὅκως ἐκ τοῦ νεκρώδεος ἐνταθείη καὶ ἀναγραφείη τὸ ζώπυρον· διδόναι δὲ καὶ γάλα μάλιστα μὲν γυναικὸς νεοτόκου, καὶ κουροτρόφου. καὶ γὰρ οἵδε ἀνατροφῆς ὅκως ἀρτίτοκοι παῖδες δέονται. ἢν δὲ μὴ, ὄνου μὴ παλαιοτόκου. [m] ἐξίτηλον γὰρ τὸ τοιόνδε γάλα· καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν, καὶ τὰ συνήθεα.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

E Θεραπεία [n] χολερῆς.

Ἐν χολέρῃ ἡ τῶν φερομένων ἐπίσχεσις κακόν· [o] ἄπεπτα γάρ. χρὴ οὖν ἠμέας, [p] ῥηϊδίως αὐτόματα δέχεσθαι, ἢν δὲ μὴ, ὀτρύνειν, διδόντας ὕδατος εὐκρήτου [q] ῥυμφάνειν, ξυνεχές γε μὲν ὀλίγον δὲ, ὅκως μὴ ἐντάσιες ἔωσι κεναὶ στομάχου σπασμώδεες· ἢν δὲ καὶ στρόφοι ἔωσι, καὶ ποδῶν ψύξιες, τέγγειν μὲν τὴν κοιλίην λίπεϊ θερμῷ ξὺν πηγάνῳ, καὶ κυμίνῳ ἑψηθέντι, ἐς τὰς τῶν φυσέων διακρίσιας· καὶ ἐπιτιθέναι εἴριον, καὶ τοὺς πόδας λιπαίνοντα, ἡσυχῇ τρίβειν, F ἀμφαφόωντα μᾶλλον ἢ πιέζοντα. αὐτὰρ καὶ μέχρι τῶν γονάτων γε-

[a] Προβληθέντα *Henisch.* [b] Διαχρίειν *Henisch.* rep. in MS. [c] Καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυϊ, κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα *Crassus* legit. *Petit.* emend. [d] Ionice pro προσίζῃ τὸ χρῖσμα. (notetur punctum) *Petit.* [e] Ἄλειμμα &c. ποιέεσθαι]. vel Ἀλείμματι &c. ποιέεσθαι *Petit.* emend. [f] Οὐδαμῶς *Henisch.* rep. in MS. [g] Εὔηθος *Henisch.* rep. in MS. [h] Ἀγεννὴς *Henisch.* [i] Ἔννοος *Petit.* emend. [k] Καὶ ἔτι καὶ *Henisch.* [l] Ὃν *Henisch.* [m] Si vera est Crassi interpretatio, satis fuerit legere ἐξίτηλον, *id est*, facile egrediens.

A pressit sudores nonnunquam & spongia ex frigida, faciei admota. dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conspissatur. prodest etiam sedem inungere, ut frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. item revocandus excitandusque est extremorum calor illitu gleucini olei aut sicyonii, quod ex agresti cucumere efficitur, cum pipere, castoreo, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, ut inunctio membris inhærescat. illitio quoque ex limnestide, *id est adarce*, euphorbio, & lauri bacca, calorem exsuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam qui exigui & rubri sunt, cum pipere & aceti fæce lævigata, valentissimum pedi- B bus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissime auferendum est. instat enim periculum ulceris & vesicarum. porro ab his spes affulget ita ægrotantem perniciem evasurum. quod si omnia secundum rationem medicus præstet, recteque omnia cedant, cum syncopa, si inflammationes quoque adsint, discutiuntur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos usque pedes & summas nares diffusus revivifcit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autem consueta revertitur, & canora est. ipseque prorsus vividus efficitur: lassi- C tudinem quidem haud exiguam percipit, verum dormire etiam conspicitur. atque si ipsum somnus occupaverit, cibaria plane concocta erunt, sensus mali obliterabitur, naturæque vis egerminabit, & reviresceet: quumque a somno expergiscitur, benespirat, levis est, expeditus & robustus: revocat autem in memoriam morbum seu quoddam somnium. at nonnulli sunt quibus febres obscuræ, tanquam morbi reliquiæ, remanent: nonnunquam & inflammationes modicæ, & lingua arida, & sudoris privatio: præterea rigent, torpent, dissolvuntur. hi fane in tabem prolabuntur. tunc vero tem- D pus terendum non est quiete & victu tenui, sed ad motiones æger traducendus per gestationes, frictiones & lavacra, quo vitæ residuum a morte vindicetur, augeatur ac recreetur. propinandum vero est etiam lac, maxime mulieris, quæ proxime peperit, puerumque nutrit. hi namque alimento ut nuper in lucem editi pueri, egent. si lactis humani copia non datur, asinæ quæ non pridem peperit lac accipito, tenue est enim ac fluxile hujusmodi lac. post hæc ad resumptionem & ad consueta æger ducendus est.

CAPUT QUARTUM.

E *De Curatione Choleræ.*

In cholera, eorum quæ ejiciuntur suppressio mala est: cruda enim sunt quare nos oportet & ea facile sponteque exeuntia libenter permittere: si non exeant, incitare, [r] aquam tepidam sorbitioni dantes, assidue quidem, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant convulsioni similes. si torquentur intestina, & pedes frigescunt, irriganda est alvus calido unguine, in quo ruta cuminumque incocta sint, ut flatus digerantur dissipenturque. lana quoque imponenda est, & pedes inun- F gendo molliter fricare oportet, contrectando magis quam premendo. sed genibus tenus hæc fiant,

ἐξίτηλον enim potius accipi solet pro evanescente, & inutili: veruntamen ἐξίτηλον *id est*, evanidum *Petit.* emend. & referri debet ad γάλα ὄνου παλαιοτόκου. quod ibi prohibet Aretæus. [n] Χολέρης *Henisch.* rep. in MS. [o] Κακὸν *Henisch.* rep. in MS. [p] Ἐς ῥηϊδίως *Henisch.* [q] Ῥοφέειν *Henisch.* rep. in MS.

[r] Id est, aquam temperatam, una voce, *egelidam* dictam. *Petit.*

γιγνέσθω τάδε, ἐς ἀνάκλησιν θέρμης. καὶ μέσφι μὲν κόπρια κάτωθεν διαχωρέει, ἄνωθεν δὲ χωρέει χολώδεα, τάδε χρὴ ποιέειν· ἢν δὲ ὑπεληλύθη μὲν ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος, χολαὶ δὲ διῶσι, καὶ χολώδης [a] ὅμετος, καὶ διάτασις ἔῃ, ἤδη καὶ ἄση, καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη, ψυχροῦ ὕδατος κυάθους δύο, ἢ τρεῖς διδόναι, ἐς τὴν τῆς κοιλίης σύψιν, ὅκως ἐπίσχῃ τὴν παλίῤῥοιαν, ἤδη τὸν στόμαχον αἰθόμενον ἐμψύξῃ. ξυνεχέως δὲ τόδε, ἐπὴν τὸ ποθὲν ἐμέσῃ, πρήσσειν. ῥηϊδίως μὲν τὸ ψυχρὸν ἐν τῇ κοιλίῃ θάλπεται· ἀτὰρ ἤδη ἐξεμεῖ ὁ στόμαχος, ἀχθηδόνι τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ· ξυνεχέως δὲ ποθέει ψυχρὸν ποτόν. ἢν δὲ καὶ σφυγμοὶ μὲν ἐς τὸ μικρὸν ξυμπέσωσι, ἀδὲ ἐς τὸ ξυνεχὲς καὶ πυκνὸν διώκωνται, ἱδρὼς δὲ περὶ μέτωπα καὶ κληῖδας, καὶ πάντῃ τοῦ σώματος στάγδην ῥέῃ, καὶ γαστὴρ μὴ ἐπίσχηται, καὶ ὁ στόμαχος ἐμέῃ ἔτι ξὺν τάσι καὶ λειποψυχίῃ, καὶ οἴνου βραχὺ [b] ἐπιστάζειν τῷ ὕδατι τῷ ψυχρῷ, εὐώδεος, στύφοντος, ἐς τὴν τῆς αἰσθήσιος [c] ἀνάκλησιν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, καὶ ἐς τὴν τούτου ῥῶσιν, ὑπὸ τῆς δυνάμιος, καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος πρόσθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος. οἶνος γὰρ ὠκὺς μὲν ἐς τὴν ἄνω ἴξιν, [d] ὡς τὴν παλιῤῥοίην σχέθειν· λεπτὸς δὲ, ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ [e] φύσι συνέξειν ἐῤῥῶσθαι· κραταιὸς δὲ, ὡς δύναμιν ἐπισχεῖν ῥέουσαν. ἐπιπάσσειν δὲ καὶ ἀλφίτων κοτὲ νέων, εὐπνόων. ἢν δὲ ξυνεμπίπτῃ πάντα, ἱδρὼς καὶ ἔντασις, οὐ τοῦ στομάχου μοῦνον, ἀλλὰ καὶ νεύρων, [f] λὺγξ κενεὴ, καὶ πόδες ξυντείνωνται, καὶ κοιλίη ὑποφέρῃ πολλὰ, καὶ ἀχλυώδης ὁ ἄνθρωπος. σφυγμοὶ δὲ πρὸς [g] ἀκινησίην ἔωσι, τότε χρὴ φθάνειν τήνδε τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ καὶ παρῇ, ψυχροῦ καὶ οἴνου πολλόν τι διδόναι· μὴ ἀκρητέστερον δὲ, διὰ τὴν μέθην καὶ τὰ νεῦρα, ξὺν σιτίῳ, ψωμοῖσι διαβρόχοισι· διδόναι δὲ καὶ τῆς ἄλλης τροφῆς, ὁκοίην ἐν συγκοπῇ μοι λέλεκται, ὀπώρην στύφουσαν, οὖα, μέσπιλα, μῆλα κυδώνια, σταφυλήν. ἢν δὲ τὰ πάντα ἐμέῃ, καὶ ὁ στόμαχος μηδὲν ἴσχῃ, ἐς τὰ θερμὰ καὶ ποτὰ καὶ βρώματα παλινδρομέειν· μετεξετέροισι γὰρ [h] ἔστησεν ἡ μεταβολή· τὰ θερμὰ δὲ ἔστω θερμότατα. ἢν δὲ μηδὲν τι τούτων ἀρήγῃ, σικύην ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων προσβάλλειν, καὶ κάτωθεν ὀμφαλοῦ· [i] τρέπειν συνεχῶς δὲ τὰς σικύας μεθιζάνειν. ὀδυνηρὸν γὰρ τὸ ἐπίμονον, καὶ κίνδυνον φέρον φλυκταινώσιος. ὤνησε κοτὲ κίνησις [k] ἠέρος εὔπνοος, ὡς καὶ τὸ πνεῦμα ζωγρῆσαι, καὶ τὴν τροφὴν ἐν τῇ κοιλίῃ σχέθειν, καὶ εὔπνοον καὶ εὔσφυκτον τὸν νοσέοντα θεῖναι. ἢν δὲ ἐπὶ μέζω γίγνηται τάδε, ἐπὶ τῆς κοιλίης καὶ τοῦ θώρηκος τιθέναι· καὶ τάδε ἔστω ὁκοῖα ἐς συγκοπὴν, φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, ἀκακίη, ὑποκυστίς· τάδε ξὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ ἀναλαβόντα, ἐγχρίσαντα δὲ ἐς ὀθόνην, ἐπὶ τὴν κοιλίην τιθέναι, ἐς δὲ τὸν θώρηκα μαστίχην, ἀλόην, ἀψινθίου κόμην λείαν ξὺν κηρωτῇ [l] ναρδίνῃ, ἢ οἰνάνθης ἐπιπάσαι ὅλῳ τῷ θώρηκι· ἐς δὲ τοὺς πόδας καὶ τοὺς μύας ἢν σπῶνται, σικυώνιον, γλεύκινον, ἢ παλαιὸν ἄλειφα, ξὺν κηρῷ σμικρῷ χρίειν· ἐπιπάσσειν δὲ καὶ τοῦ κάστορος· ἂν δὲ καὶ

A fiant, ut caliditas, quæ abierat, revocetur. hæc vero tantisper facienda sunt, donec stercora per inferiora dejiciantur; & superius biliosa efferantur. sin autem omnia antiqua stercora dejecta fuerint, & biliosi humores transierint, biliosusque vomitus & distentio adsit, fastidium, anxietas, virium [1] labefactio, tunc frigidæ aquæ cyathi duo aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem: ut retrogradus humorum cursus cohibeatur, utque stomachus ardens refrigeretur. assidue vero id, quum potam aquam vomuerit, facito. facile quidem frigida in ventre incalescit: verum eam stomachus evomit, a calida pariter ac frigida dolore affe-
B ctus. semper autem frigidum potum expetit. porro si arteriarum motus ad parvitatem lapsi fuerint, nec non assidue & frequenter micent arteriæ, sudor circa frontem & jugula & qualibet corporis parte stillatim effluat, alvi profluvium non sistatur, & ventriculus adhuc evomat cum distentione & animi deliquio, parum vini odorati & adstringentis aquæ frigidæ infundendum est. ut præ odore sensus excitetur, ob ejusque potentiam roboretur, & corpus ob nutricationem recreetur. vinum enim celeriter sursum petit, ut retrogradum humorum fluxum coërceat: tenue vero est, [2] ut facile diffusum naturæ ad sanitatem recupe-
C randam opem ferat: validum quoque, ut vires dilabentes fulciat atque sustineat. inspergenda est etiam nonnunquam recens & bene olens polenta. verum enimvero si omnia urgeant, sudor & tentio non stomachi modo, sed etiam nervorum, singultus inanis, & pedes contendantur, & alvus multa excernat, & homo caliget, & pulsatus arteriarum ad immobilitatem vergant, tunc ejusmodi ægroti statum prævertere opus est. quod si jam adsit, frigidæ ac vini multum præbendum est: & nequaquam meracius, ne fiat ebrius, ac ne lædantur nervi: sed cum cibo & panis buccellis
D madefactis. præbere quoque aliam escam convenit, qualis a me in capite de Syncopa tradita est, item ὀπώρην στύφουσαν. i. *fructus mollioris corticis adstringentes*, sorba, mespila, mala cydonia, uvam. cæterum si omnia evomit, & stomachus nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendum. nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compescit: calida vero, calidissima sunto. sin horum auxiliorum nullum proficit, cucurbitula in interscapulo affigenda est, atque infra umbilicum. verum assidue cucurbitulæ mutandæ sunt: nam si diutius permaneant, dolorem cient, periculumque est, ne vesiculas excitent. pro-
E fuit interdum & auræ motus suavis, ut & spiritus reviviscat, & cibus in ventriculo remoretur: utque melius ægrotus spiret, meliusque arteriæ micent. at si hæc in pejus labantur, ventri, pectorique talia imponenda sunt, qualia & ad Syncopam supra memoravimus: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocystis, hæc [3] rosaceo cerato excepta, linteoloque illita, ventri imponito: pectori autem mastichen, aloen, absinthii comam tritam cum cerato nardino superdato: aut œnanthen toti pectori inspergito. pe-
F des vero & musculos, si convellantur, sicyonio, gleucino, aut veteri oleo cum exigua cera perungito: castoreo quoque respergito. porro si frigi-

a Ἔμετος Henisch. rep. in MS. b Ἐπιστάζειν Henisch. rep. in MS c Ἀνάκλησις Henisch. rep. in MS. d ὡς τῇ χροιῇ τὸν φόνον ἴξω ἰόντα. Hæc ex conjectura Petit. emend. e Φύσι Henisch. f Λὺγξ Henisch. rep. in MS. g ἀκινησίην Henisch. h Ἔστησεν Henisch. i Hoc verbum τρίβειν videtur παρέλκειν Petit. k Ἠέρος, ἤρως, αἰώρης Goupyl. rep. in MS. αἰώρης Henisch. rep. in MS. αἰώρης (αἰώρα est gestatio, seu lectus pensilis, quo ægroti blande agitantur. genus est exercitationis corporis) Petit. rep. in MS. & emend. l Ναρδίνῃ Henisch. rep. in MS.

1 Labefactatio Henisch. 2 Ut facile diffusum per habitum confirmare valeat. (nam φύσις nonnunquam idem valet quod ἕξις habitus) Petit emend. 3 Roseo Henisch.

καὶ ψυχροὶ ἔωσι οἱ πόδες, καὶ τῷ διὰ τῆς λημνίσκου, καὶ εὐφορβίῳ χρίειν ἀλοίφῃσι, καὶ ἐρίοισι [a] ἀμφιλίσσειν, καὶ ψηλαφίῃ χειρῶν ἀπηθύνειν· ἀλλὰ καὶ τὴν ῥάχιν καὶ τοὺς τένοντας, καὶ τοὺς μύας, τῶν τε σιηγόνων τοῖσι αὐτέοισι χρίειν. ἢν μὲν ἐπὶ τοῖσι ἴσχηται μὲν ὁ ἱδρὼς καὶ ἡ γαστὴρ, ὅ τε στόμαχος δέχηται τὰ σιτία, καὶ μὴ ἐμέῃ, σφυγμοὶ δὲ μεγάλοι τε καὶ εὔτονοι ἔωσι, καὶ ἡ ξύνταξις ἀπολείπῃ, θέρμη δὲ [b] καὶ πάντῃ [c] ἀναφῇ καὶ τὰ ἄκρα [d] ἀλίσκῃ, ὕπνος δὲ πάντα πέσσῃ, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἢ τρίτῃ [e] λύσασθαι, [f] τρέπειν ἐς τὰ ξυνήθεα· ἢν δὲ πάντα μὲν ἀπεμέῃ, ἱδρὼς δὲ ἄσχετος ῥέῃ, ψυχρὸς δὲ καὶ πελιὸς γίγνηται ἄνθρωπος, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀπόσβεσιν ἔωσι καὶ ἀπαυδήκῃ, ἀγαθὸν ἐν τοῖσι τοιοῖσι [g] εὐπρεπέα εὑρέσθαι φυγήν.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία [h] Εἰλεοῦ.

Ἐν εἰλεῷ πόνος ἐστὶ ὁ κτείνων ἐπὶ φλεγμονῇ ἐντέρων ἢ [i] ὄντασις, καὶ πρῆσις· ὤκιστος, ἤδε κάκιστος ὄλεθρος. μετεξέτεροι μὲν γὰρ ἀνελπίστως νοσέοντες, θάνατον ἐμφανέα μοῦνον ὀρρωδέουσι· [k] οἱ δ' ἐν εἰλεῷ πόνοι, ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται. χρὴ ὦν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τοῦ [l] ἰητρόν τοῦ πάθεος, μήτε βραχύτερον· ἀλλὰ ἢν μὲν φλεγμασίην αἰτίην εὕρηται, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μεγάλῃ τῇ [m] σχάσει, ὅκως [n] ἀθρόως ἐκχέῃ τὸ αἷμα τῆς φλεγμασίης ἡ τροφὴ, κἢν μέσφι λειποθυμίης. τόδε γὰρ ἢ ἀπονίης ἀρχὴ γίγνεται, ἢ νάρκης ἐς ἀναισθησίην· ἀνάπαυσις δὲ ἐν εἰλεῷ, κἢν ὑπ' ἀγνοίης ἐς βαιὸν χρόνον ἔῃ τοῦ πόνου ἀμβολή· ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν [o] ὧδε πάσχουσι εὐδαιμονίη· τῷ [p] ἀρχιητρῷ δὲ οὐ θέμις πρήσσειν. θέμις δέ κοτε προγιγνώσκοντα [q] σαφέα τὰ παρεόντα ὡς οὐ φύξιμα, καρηβαρέῃ νωθρῇ εὐνάσθαι. ἢν δὲ ἄνευ φλεγμασίης ἐπὶ [r] διαφθορῇ, ἢ ψύξει κραταιῇ γίγνηται ὁ εἰλεὸς, φλεβοτομίην μὲν ἴσχειν, τὰ δὲ λοιπὰ ἅμα πάντα πρήσσειν, ἐμέειν ἀπὸ ὕδατος θερμοῦ, [s] συχνὸν πίνειν ἔλαιον, εἶτα αὖθις ἐξεμέειν, φύσας ἄγειν κάτω ἐρεθίσμασι. ἐρεθιστικὸν μὲν κυκλαμίνου χυλὸς, καὶ νίτρον, ἢ ἅλες· φυσέων δὲ ἀγωγὰ, κύμινον, ἠδὲ πήγανον. χρὴ ὦν πάντας ὁμοῦ ξὺν ῥητίνῃ [t] τῇ ἐκ τερμίνθου διαχρίειν τὴν ἕδρην, καὶ σπόγγοισι πυριῆν· ἢ τοῖσδε ὑποκλύζειν ξὺν ἐλαίῳ, καὶ μέλιτι, καὶ ὑσσώπῳ, καὶ κολοκύντης ἀγρίας τῆς σαρκὸς ἀφεψήματι· κἢν ἐκκριθῇ κόπρος, αὖθις ἔλαιον θερμὸν ξὺν πηγάνῳ ἐνιέναι· τόδε γὰρ ἢν ἔσω μίμνῃ, [v] πυρίημα τοῖσι ἐντέροισι εὐμενές· τέγγειν δὲ τὰ πονέοντα χωρία ἐλαίῳ ξὺν πηγάνῳ, καὶ ἀνήθῳ ἀδδὴν ἑψηθέντι. ἔστω δὲ καὶ πυρίη [x] φακῶν τῶν κεραμέων, ἢ χαλκέων, ἢ κέγχρου, καὶ ἁλῶν φωχθεν-

frigidi etiam pedes sint, unguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obvolvito, & manuum [1] palpatione foveto: quin etiam dorsi spinam, tendones, & musculos, nec non & maxillas iisdem inungere expedit. quod si post hæc sudor & venter suppressi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque evomat, pulsus magni & validi sint, & convulsio desinat, sed calor ubique increscat, & extrema infestet. somnus vero omnia concoquat, secundo die aut tertio solvendus [2] est æger, & ad consueta mittendus. at contra si omnia vomitu rejiciat, sudor perennis effluat, frigeat laborans, & lividus fiat, pulsus etiam prope extincti sint, & vires cadant: quum ita, inquam, se habuerint, inde honestam fugam capessere bonum est.

CAPUT QUINTUM.

De Curatione volvuli.

In volvulo dolor est perimens ob intestinorum phlegmonen. distentio adest, & inflatio: celerrima ac fœdissima pernicies impendet. nonnulli enim desperata salute ægrotantes mortem evidentem tantummodo formidant: [3] aliqui vero in volvulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque remedium ullum morbo inferius neque debilius a medico adhiberi opus est. verum si morbi causam inflammationem esse invenerit, venam in cubito magna sectione aperiat, quo multus subito sanguis, inflammationis alimentum, vel usque ad animi deliquium effundatur. etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sensus privationis initium est. in volvulo autem recreatio est ac respiratio, vel ad breve tempus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio: quandoquidem hominibus ita viventibus mori beatum est· [4] medicum autem cuiquam mortem inferre nefas ducitur. sed fas est interdum, quum præsentia mala evadi non posse manifeste prævideat, gravitate capitis torpida ægrotum sopire. sin absque inflammatione ob corruptionem, aut ingens frigus, volvulus provenerit, venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia facienda. consulendum est igitur ut a potu aquæ tepidæ frequenter evomat, oleum multum bibat, deinde rursum evomat. flatus inferius irritamentis educendi. irritatoria quidem sunt, cyclamini succus, & nitrum, aut sal: flatus autem evocant cuminum & ruta. igitur his omnibus cum resina terebinthi sedem oblinere oportet, & spongiis fovere: aut hæc per clysteres infundere cum oleo, melle & hyssopo. & cucurbitulæ sylvestris carnis decocto. quod si stercus excretum sit, iterum oleum calidum cum ruta injiciendum: id enim si intus moretur, fomentum intestinis propitium est: præterea dolentes locos oleo, in quo ruta & anethum abunde incocta sint, perfundere conducit. adhibeantur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, aut ex milio & sale ustu-

O

[a] Ἀμφιλίσσειν *Henisch.* rep. in MS. [b] Θέρμη δὲ (καὶ) πάντα *Henisch.* [c] Ἀναφῇ *Petit.* emend. [d] Τὰ ἄκρα ἁλίσκῃ extrema pervaserit. *Petit.* emend. [e] Λύσασθαι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend. [f] Πέμπειν *Henisch.* rep. in MS. [g] Quam hic fugam honestam intelligat Aretæus, aliis considerandum *Petit.* relinquit. [h] Εἰλεῶν *Henisch.* [i] Ἔντασις *Henisch.* rep. in MS. [k] οἱ δ' ἐν εἰλεῷ, πόνων ὑπερβολῇ, θανάτου ἔρανται· qui autem volvulo laborant, ob cruciatus acerbitatem, mortem expetunt. *Petit.* emend. [l] Medicum pro remedio accipi, & neutro conjungi generi, rarum est, & mendi suspectum. fortasse ἰήσιμον aliquis legendum putet. sed nihil mutandum. *Petit.* [m] Σχάσι *Henisch.* [n] Ἀθρόον *Henisch.* rep. in MS. [o] An ὧδε πονέουσι? sed nihil mutandum. *Petit.* [p] Ἀρχιητρὸς non significat medicum Principis (uti quidam absurde notant) sed nobilem medicum. *Petit.* [q] Σαφῶς *Henisch.* rep. in MS. [r] Ἐπὶ διαφθορῇ *Crassus* legit. *Petit.* emend. [s] Συχνὸν *Henisch.* rep. in MS. [t] Τῆς τοῦ *Henisch.* rep. in MS. [v] Πυρίημα *Henisch.* rep. in MS. [x] Φακὸς κεραμεὺς & χαλκεὺς genus est vasis medici, quod repletum decoctis herbarum calidis aut oleo, corpori admovetur pro fomento. *Petit.*

[1] Palpitatione *Henisch.* [2] Solvendus (lavandus) est æger. *Henisch.* [3] *Hæc propria textus versio est.* dolores vero in ileo præ excellentia mortem amant. *Quis enim sic loquitur?* Crassus legit *aliqui vero in volvulo* &c. quam vocem *aliqui* frustra de suo apposuit. *Petit.* [4] Medico autem cuiquam nobili mortem inferre &c. *Henisch*

φυχθέντων. ἐπιπλάσματα πρὸς τοῖσι [a] ξυνοῖσι, ἔστω αἴρης ἄλευρον, καὶ κύμινον, καὶ ὑσσώπου, ἢ ὀριγάνου κόμη· σικύαι δὲ κοῦφαι μὲν, συχναὶ δὲ, ἄλλη πρὸς ἄλλαις τιθέμεναι ἐς τὸ ἐπιγάστριον, ἐς τὰς ἰξύας, μέσφι [b] βουβώνων· ἠδὲ κατόπιν ἐς ἰσχία πρὸς νεφροὺς καὶ ῥάχιν. πάντη γὰρ ἄν τις παύων [c] πόνον ξυμφέροι. προπινέτω δὲ κυμίνου ἢ πηγάνου ἀφεψήματος, καὶ τοῦ [d] σίνωνος, ἢ ξὺν τουτέοισι τῶν φαρμάκων τῶν ἀνωδύνων τινά· μυρία δὲ ἄλλοισι [e] ἄλλα πείρῃ γεγένηται [f] πιστά. ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ δι' [g] ἐχιδνῶν φάρμακον, μέζον τοῦ μέτρου πρὸς τὸ ξύνηθες ποθέν. ἢν δὲ μήτε ὁ πόνος ἐνδιδῷ, μήτε φῦσαι, μήτε κόπριον ἀναδύῃ, τοῦ καθαρτηρίου τῆς ἱερῆς ὑπ' ἀνάγκης διδόναι. ἢ γὰρ ἀπήλαθη ξὺν φλέγματι καὶ χολῇ τὸ φάρμακον, ἢ διῆλθεν ἐξάγον φύσας· σκύβαλα, φλέγμα, χολὴν, τοῦ κακοῦ τὰς ἐστίας, [h] τροφὴ διεξάγουσα. ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, [i] κογχαρίων, πλιστήνης ὁ χυλὸς [k] καθεφθεὶς ξὺν πολλῷ λίπαϊ, ἀρχῆθεν προσεγχυθέντος τοῦ ἑψήσιος· ἐχέτω δὲ ὧδε, κύμινον, λίτρον, πράσον ξὺν τῇ κόμῃ· ἢ ἰητρείη ξὺν ζωμῷ τινὶ διαχωρητικῷ, [l] κοχλίαι ἄκρως ἑφθοὶ, καὶ αὐτῶν δὲ χυμός, ἢ [m] τελλίνης ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ ξὺν ἀσάρῳ, ἢ νάρδῳ, ἢ κάχρυ ἑψηθέν. καὶ γὰρ φύσης ἀγωγὰ, καὶ οὐρητικὰ καὶ εὔπνοα· ἢν δὲ [n] ἄπονος ᾖ, καὶ οἶνος ἐς τὸ τὰ ἔντερα θερμαίνειν, ἅπερ ἠδὲ ἐς ἀνάληψιν τῆς δυνάμιος ἀρήγει, καὶ μαράθρου ῥίζης ἔψημα ποθὲν, καὶ ἀδίαντον, καὶ κινάμωμον· ἢν δὲ ἐς ἀπόστασιν τρέπηται ἡ φλεγμασίη, τῇδε ξυμβάλλειν ἄμεινον τοῖσι ἐς ἀπόστασιν φαρμάκοισι [o] χρεόμενον· γεγράφαται δὲ τάδε ἐν τοῖσι χρονίοισι. ἔνθα [p] κωλικῶν θεραπείη ἐγράφη.

A ustulatis. cataplasmata vero præter vulgata sunto, lolii farina, & cuminum, & hyssopi aut origani coma. cucurbitulæ quoque leves quidem, sed frequentes, aliæ juxta alias, abdomini & ilibus ad inguina usque admoveantur: quin & a tergo coxendicibus ad renes usque & dorsum. ubique enim quisque omnia dolorem levantia faciens juvat. præbibat autem cumini aut rutæ decoctum, & sinonis, aut una cum his [1] aliquod ex anodynis appellatis medicamentis. infinita autem alia ab aliis probata experimento inventa sunt. bonum vero est & ex viperis medicamentum, plus consueta portione potui datum. cæterum si neque dolor remittitur, B neque flatus, neque stercus dejicitur, purgatorium pharmacum, quod bieram vocant, necessario dandum est. aut enim simul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut descendit, flatum, dura stercora, pituitam, bilem (ipsius mali fomenta) secum educens. alimenta exhibeantur alvum ducendi vim habentia, juscula gallinarum, ostreorum [2] insigni pulchritudine præditorum, hordei cremor cum multo oleo decoctus, quod a principio ante decoctionem infusum sit: habeat vero cuminum, nitrum, porrum cum coma. aut medela adhibeatur cum aliquo jure ventrem subducente, cochleæ valde elixæ, [3] & ipsarum succus aut tellinæ. C aqua potui detur, si febricitet, cum asaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt. urinam cient, & spirandi potestatem facilem reddunt. at si [4] dolor absit, vinum etiam bene facit, ut intestina calefiant. utque vires labantes confirmentur. prodest etiam fœniculi radicis decoctum, si bibatur, & adianthum, & cinamomum: sin ad abscessum inflammatio convertatur, huic opem ferre satius fuerit medicamentis abscessui convenientibus utentem: ea vero in libris de longis morbis descripta sunt, ubi colici affectus sanatio traditur.

ΚΕΦΑΛΗ ϛ.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὸ Ἧπαρ ὀξέων Παθῶν.

[q] Ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γέννα, καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ [r] ἀφεψή. καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, ὁκοῖον αἵματος πάγος. ὀξύταται [s] οὖν αἱ τῇδε φλεγμοναί. ἐγκέεται γὰρ τῷ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή. ἢν μὲν ἑτέρωθί τη φλεγμονὴ συστῇ, οὐ κάρτα γίγνεται ὀξείη. νόθη γὰρ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιρροή· ἐπὶ δὲ τῷ ἥπατι, οὐ χρέος ἑτέρωθεν ἥκειν· ἢν γάρ τις ἔμφραξις τὰς ἐξόδους ἐπίσχῃ, πίμπραται τὸ ἧπαρ τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν· ὁδὲ τῆς τροφῆς ἔσροος, [t] ἐς τὸ ἧπαρ ἔτι μίμνει· [v] ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων. εὐπόρως οὖν χρὴ τὴν κένωσιν ἐμποιέειν, [x] τάμνοντα φλέβας τὰς ἐπ' ἀγκῶσι, συχνὸν μὲν ἀφαιρέοντα, μὴ ἀθρόον δέ. [y] ἀποσιτίη μὲν τὰ πρῶτα, ὀλιγοσιτίη δὲ αὖθις, ὅκως

D

CAPUT SEXTUM.

De Curatione acutorum Jecoris Vitiorum.

In jecore sanguinis creatio est, & in totum sanguinis a jecore emanatio, ac omnino jecur est veluti sanguis gelatus: ideo phlegmonæ hoc loco acutissimæ fiunt. hac enim in parte alimentum residet. sin uspiam alibi phlegmone constiterit, non usque adeo acuta est: advena est enim sanguinis accursus. in jecur autem non opus est aliunde [5] effluere: nam si obstructio aliqua exitus occludat, jecur effusione privatum repletur, abundatque E sanguine: alimenti vero ad jecur transitus adbuc patet. aliud est enim iter alimenti a ventriculo & intestinis in omne corpus. quocirca evacuare facile oportet, venam cubiti secando, multum quidem sanguinis, sed non semel totum detrahendo. inedia primum jubenda est, postea cibi paucitas, ut

a Ξυνοῖσι communibus *Petit.* emend b Βυβῶν *Henisch.* rep. in MS. c Παύων πόνον omnia faciens. *Petit.* emend. d Σίνωνος *Petit.* emend. σίνωνος tamen (pro σίνωνος) *Petit.* rep. in quodam MS. & probat. e Ἄλλοις *Henisch.* rep. in MS. f Πιστὰ *Henisch.* rep. in MS. g Theriacam Andromachi Aretæus hic intelligit. *Petit.* h τὰς ἐστίας, τροφὴ διεξάγουσα, ζωμοὶ &c. *Petit.* emend. i Κογχαρίων pro μουάτων i. mutili, forte Aretæus posuit. *Petit.* k Καθεφθεὶς *Henisch.* rep. in MS. l Contra *Galenum*, qui limaces perfecte excoctos ventrem non subducere, sed potius sistere notat. *ad quod dicendum*, Aretæum ita coqui perfecte cochleas intelligere, ut in ipsa coctione earum succus non abjiciatur, (quod facit Galenus) sed in eo carnes usque ad ultimum coquantur. *Petit.* m In genere ostreorum τελλίναι ponuntur, quæ in Canopo, cum Nilus augetur, multæ nascuntur. *Petit.* n Ἄπονος *Henisch.* rep. in MS. o Χρεόμενος *Henisch.* rep. in MS. p Κωλικῶν *Henisch.* q Hæc in opinione Galeni & aliorum Galeni doctrinam sectantium. aliter hisce temporibus recentiores anatomici, qui sanguinis omnis generationem cordi tribuunt. *Petit.* r Hunc corruptum & mutilum locum sic: καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ αἵματος ἄφεσις. Atque inde (e jecore) sanguinis in totum corpus emissio. *Crassus* videtur legisse. *Petit.* emend. Ἀφε (relicto spatio) *Petit.* rep. in MS. Mentel. s Ὀξ *Henisch.* t Τῆς τροφῆς ἔσροος (virgula deleta) ἐς τὸ &c. *Petit.* emend. v Hunc locum inspectioni anatomicæ adversari adeoque difficilem esse, *Petit.* notat. x Τάμνοντα *Henisch.* rep. in MS. y Ἀποσιτίη pro ἀσιτίη Aretæus hic posuit. quod novum est. Ἀσιτίη enim inappetentiam ciborum denotat. *Petit.*

F

1 Aliqua *Henisch.* 2 Sufficiebat parvorum ostreorum: quod de pulchritudine eorum addit *Crassus*, superfluum est & fortasse falsum *Petit.* ostreorum (parvorum) insigni &c. *Henisch.* 3 Et ipsarum aut tellinæ succus. aqua potui detur &c. *Henisch.* 4 At si pus absit, & vinum bene facit. *Henisch.* 5 Influere *Henisch.*

ὅκως καὶ τοῖσι εἰσιοῦσι τὸ ἧπαρ κενεὸν ᾖ. χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιθέτοισι [a] διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι [b] σῆθα. τέγξις μὲν ὦν ξὺν ἀλόῃ, ἢ λίτρῳ· ἔρια [c] πινόεντα οἰσύπῳ. χρέος ὦν ἐμψύξιος, οὕνεκα τοῦ αἵματος [d] αἴθεται τὸ ἧπαρ. θερμὸν γὰρ τὸ αἷμα. τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἔμμεναι, ἀλήτων μὲν αἰρίνων, ἢ ἐρυσίμων, ἢ κριθῆς, καὶ λίνου σπέρματος· χυμῶν δὲ, οἴνου ὄξεος, μήλων τοῦ χυλοῦ, ἑλίκων τῆς ἀμπέλου, οἰνάνθης τῆς ὡραίης, ἢ τοῦ σὺν τῷδε λίπεος· πυρίη, σπόγγοισι καρποῦ [e] δάφνης ἑψήματος, σχίνου, γλήχωνος, ἴρεος. ἐπὴν δὲ τουτέοισι πρηΰνῃς, σικύην προσβάλλειν μέζονα, ὡς ἀμφιλαβεῖν πάντη τὸ ὑποχόνδριον, ἐντάμνειν δὲ βαθύτερα, ὡς πολλὸν ἑλκύσειας αἷμα· μετεξετέροισι δὲ αἱ βδέλλαι [f] ἢ χάσαι κρέσσον. παρεισδύεται δὲ τοῦ ζώου ἡ δῆξις· ἀτὰρ ἠδὲ μέζονας διαβρώσιας ποιέεται· τῇδε καὶ δυσεπίσχετος ἡ ἀπὸ τῶν ζώων αἱμόρροια. κἢν ἄδδην πιὸν ἐκπέσῃ τὸ θηρίον, σικύην προσβάλλειν. νέρθεν γὰρ ἕλκει τὸ [g] νῦν. κἢν ἅλις ἔχῃ κενώσιος, ἐς μὲν τὰ τρώματα [h] ἰσχαίμοισι χρέεσθαι, ἀραχνίων ὑφάσμασι, [i] μάννῃ, ἀλόῃ, ἐπιπάσσειν· ἠδὲ ἄρτῳ ἑφθῷ ξὺν πηγάνῳ, ἢ μελιλώτῳ, ἀλθαίης ῥίζῃσιν· ἐς δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, κήρωμα ξὺν μυροβαλάνῳ, ἢ ἀψινθίου κόμῃ, καὶ ἰρέῳ. ἀτὰρ καὶ τὰ μαλάγματα τοιάδε χρὴ ἔμμεναι ὁκοῖα λεπτῦναι, ἢ ἐξαραιῶσαι, ἢ οὔρησιν τρέψαι. ἄριστον μὲν ὦν τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ὧν ἅπασι ἰητροῖσι ἡ πεῖρη σύγνωστος. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἔνθα [k] ἢ [l] σάμψυχος ἢ τὸ [m] μελίλωτον ἐγκέαται. τροφαὶ δὲ λεπταὶ, εὔδρομοι, οὐρήσιος προκλητικαὶ, εὐδίοδοι, χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ, καὶ ῥόφημα ἐκ τῶνδε ξὺν ἁλσὶ, ἠδὲ ἀνήθῳ. πτισάνης δὲ χυλὸς καὶ σμηγματώδης. ἢν δὲ καὶ δαύκου τοῦ καρποῦ [n] ἐγχέῃ τι, κρέσσον ἐς οὔρησιν. ὑπεξάγει γὰρ διὰ τῶν ὀχετῶν, οἵπερ [o] ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κεχωρήκασι· καιρίη δὲ τοῖς ἀπὸ ἥπατος ἰοῦσι ἡ τῇδε ἔξοδος, [p] εὐρύτητί τε τῶν ἀγγείων, καὶ ἰθύτητι τῆς ὁδοῦ. χρὴ ὦν καὶ [q] σικύῃ τῇδε ἕλκειν [r] ἐς τὴν χώρην [s] προσβάλλοντα τῶν νεφρῶν κατ' ἰσχίον· ἀτὰρ καὶ τέγγειν τοῖσδε λίπαϊ ξὺν πηγάνῳ ἢ σχοίνῳ, ἢ καλάμῳ τῷ ἀρωματικῷ. ἐπὶ δὲ τοῖσδε ἐλπὶς τὸν νοσέοντα διαδρῆναι τὸν ὄλεθρον. ἢν δὲ ἐς ἐμπύησιν τρέπηται, τοῖσι [t] πυοποιέουσι χρέεσθαι, [u] ὁκόσα μοι ἐπὶ κωλικοῖσι λελέξεται. ἢν δὲ καὶ [x] πύον γένηται, ὅκως μὲν [y] τάμνειν, ὅκως δὲ ἰητρεύειν, ἄλλῃ πῃ γεγράψεται· τάδε μοι καὶ ἐπὶ σπληνὶ γεγράφθω, ἤν κοτε ξυμφορὴ φλεγμασίης ὀξέης καὶ τόνδε καταλάβῃ.

ΚΕΦΑ-

A ut & medicamentis ingredientibus jecur inane pateat. insuper medicamentis exterius appositis, quæ in jecore acervata sunt discutere oportet. igitur illinatur aloë, aut nitro: lanæ œsypo sordentes admoveantur. refrigeratione quoque opus est: jecur enim sanguine accenditur: nam sanguis calidus est. hujusmodi ergo cataplasmata sunto: accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut hordei, & seminis lini. ex humoribus autem vinum acidum, cydoniorum succus, capreolorum vitis, labruscæ maturæ, aut oleum cum ea. item cum spongiis fomentum fiat ex decocto baccarum lauri, lentisci, pulegii, iridis. per ista mitigato morbo, cucurbitula major B applicetur, ut ex omni parte hypochondrio circumdetur: atque altius [1] circumcidenda cutis, ut multum sanguinis effundatur. nonnullis autem hirudines quam scarificationes magis placent. nam ejus bestiolæ morsus altius penetrat. verum erosiones quoque majores facit: unde & sanguinis effluvium ægre supprimitur: quumque sanguinis potu saturata hirudo ceciderit, cucurbitula est applicanda. ab intimis enim partibus tunc attrahit. quod si satis evacuatum sit, vulnera medicamentis sanguinem coërcentibus morsuque carentibus obtegenda sunt, ut araneorum telis: manna aloeque inspergenda: panis cum ruta aut sertula aut althææ C radicibus elixus superdandus. tertio vero die ceratum cum myrobalano aut absynthii coma & iride convenit. quin etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse debent, ut extenuare, aut rarefacere, aut urinam ciere valeant. optimum sane est medicamentum ex seminibus constans, quorum omnibus medicis experientia perspecta est: bonum est & illud in quo aut sampsuchus aut sertula ponitur. cibi tenues sunto, labiles, lotium moventes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea, cum sale & anetho. hordei vero cremor & detergendi facultatem habet: at si & dauci seminum nonnihil addatur, ad urinam lacessendam præstantior D est. subducit enim per alveolos qui a jecore in renes pertinent: opportunus vero est a jecore refluentibus illuc transitus, & vasorum laxitate & itineris rectitudine. idcirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, ubi renes sunt, secundum os coxendicis applicantes. cæterum & hi unguine cum ruta, aut odorato junco, aut calamo aromatico irrigandi sunt. per hæc utique ægrotum posse mortem effugere sperandum est. sin ad suppurationem convertatur, pus moventibus medicamentis utitor, quotquot a me in sermone de colicis literis prodentur. quum pus autem jam genitum fuerit, quomodo incidendum, quomo- E doque medendum sit, alio loco scriptis mandabimus. eadem nobis & de splene scripta sunto, si quando & inflammationis acutæ calamitas eum invaserit.

O 2 CAPUT.

a Διασκιδνάναι *Henisch.* rep. in MS. b Quid sint hic hepatis σῆθα *Petitum* latet. σῆθος quidem in pede agnoscunt Anatomici, & saxa sub aquis latentia σῆθα Græci dixerunt, quæ Latini *aras.* an σταῖτα ἢ σταῖτος, σταῖτος vel στενὰ *angustias.* vel an σταῖς ἢ σταῖς σταιτὸς, quod est farina triticea aqua subacta; ita quidem ut metaphoricè hoc nomine pituitam crassam & lentam jecoris vasis impactam atque infixam intelligamus. *Petit.* c Πινόεντα οἰσύπῳ *Henisch.* rep. in MS. d Αἴθεται *Henisch.* e Δάφνης, ἄλλως, δαφνίς *Henisch.* rep. in MS. *Goupyl.* emend. f Βδέλλαι (ἢ) χάσαι *Henisch.* g Τὸ ἰὸν virus *Petit.* emend. h Ἰσχαίμοισι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. i Μάννῃ *Henisch* rep. in MS. k ἢ (disjunctiva) *Petit.* emend. l Observa σάμψυχος in flexu masculino: cum in neutro alii usurpent. *Petit.* m An Aretæus intelligit emplastrum de Meliloto? *Petit.* n Ἐγχέῃ *Henisch.* rep. in MS. o Nisi benigne hæc verba exponantur, pro falsis explodi oportebit: ita enim sonant, quasi velit Aretæus proprios esse & directos meatus ab hepate ad renes: quod F esse falsum nemo nescit. venæ enim emulgentes dictæ, non a jecore, sed a cava nascuntur, & mediante hac a jecore. *Petit.* p Εὐρύτητι *Henisch.* rep. in MS. q Σικύῃ *Henisch.* rep. in MS. r Ἕλκειν (ἐς) τὴν &c. *Henisch.* s Προσβάλλοντα *Henisch.* rep. in MS. t Πυοποιέουσι *Henisch.* u Quæ hic Aretæus promittit, nobis invidit vetustas cum aliis multis magnis hujusce auctoris. *Petit.* x Πύον *Henisch.* rep. in MS. y Aut deest textui verbum χρὴ aut subaudiendum est. *Petit.*

[1] Concidenda *Henisch.*

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία [a] Νωταίας φλεβὸς, καὶ Ἀρτηρίης [b] Ὀξέης νούσου.

Τὴν τῆς κοίλης φλεβὸς φλεγμασίην, καὶ παχέης ἀρτηρίης, αἳ παρὰ τὴν ῥάχιν τέτανται, [c] καῦσον ἰδίην ἐκάλεσαν οἱ [d] πρόσθεν. καὶ γὰρ καὶ καύσοισι ἴκελα πάθεα ἐπὶ τοῖσι γίγνεται· πῦρ ὀξὺ καὶ δριμὺ, ἄση, δίψος, ἀπορίη, σφυγμὸς παλμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ, ἠδὲ τοῖσι μεταφρένοισι, ἀλλά μοι ὁκόσα ἐπὶ τοῖσι σημείοισι γεγράφαται· αὐτὰρ καὶ ἐς ξυγκοπὴν ὀκέλλει τὸ πῦρ, ὅκως ἐπὶ τῇσι καύσοισι. τῆς μὲν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις ἧπαρ· τῆς δὲ ἀρτηρίης ἀρχῆς καρδίη. δοκέοις ἂν ὦν μὲν τὰ ἄνω μέρεα τῶνδε τῶν σπλάγχνων νοσέειν τὰ καίρια. θέρμην μὲν γὰρ ἡ καρδίη ἐνδιδοῖ τῇ ἀρτηρίῃ, τῇ [e] φλεβὶ δὲ τὸ ἧπαρ αἷμα· ἀμφοῖν δὲ μεγάλοιν, μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναί. τάμνειν ὦν αὐτίκα τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας. καὶ συχνὸν μὲν ἀφαιρέειν αἷμα, μὴ ἀθρόον δὲ, ἀλλὰ καὶ δὶς, [f] καὶ τρὶς, καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρης, ὡς μεταξὺ ἡ δύναμις [g] ἀναλάβῃ· ἔπειτα ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι, καὶ σικύῃ ἐς τὸ ὑποχόνδριον, ἔνθα ἡ [h] διάφυσις τῆς ἀρτηρίης, αὐτὰρ ἠδὲ μεταξὺ τῶν ὠμοπλατέων. καὶ γὰρ καὶ τῇδε σφύξιες ἔασι· χαράζειν [i] τε ἀφειδέως, ἠδὲ πουλὺ ἀφαιρέειν αἷμα. οὐ κάρτα γὰρ ἐκ τῆς κενώσιος τῶνδε λειποθυμέουσι ἄνθρωποι. ἰσχομένη δὲ καὶ γαστὴρ πολλὸν τοῦ ξυνήθεος κλύσμασι ἐς ὀλισθὸν χρέεσθαι μαλθακοῖσι, δριμέσι δὲ ἥκιστα· ἐπιπυρεταίνουσι γὰρ οἵδε ἅλμῃ καὶ νίτρου τήξει. λίνου ὦν καρποῦ χυλὸς ἔστω, καὶ τήλιος, καὶ μαλάχης τῶν ῥιζῶν ἕψημα, καὶ [k] ἐς πρόκλησιν καὶ [l] ῥῆξιν ἱκανόν, μέλη ἄκρεα πόδες, καὶ χεῖρες [m] τεθάλφθωσαν, γλευκίνῳ ἢ σικυωνίῳ λίπεϊ [n] τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος χρίσματι. κάρτα γὰρ ψυχρὰ αὐτῶν τάδε γίγνεται. πιπίσκειν [o] τε πρὸ τῶν σιτίων, ὁκόσα οὖρον ἐξάγει, μῆον, ἄσαρον, ἀψίνθιον· ἐμπασσέσθω δὲ καὶ λίτρον· πάντων δὲ κρέσσων [p] σικύη, καὶ κιννάμωμον, ἤν τις εὐπορέῃ. γάλα τοῖσδε καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον. ἐμψύξιος γὰρ δέονται, ἔνδον ὁκοίου τι πυρὸς [q] εἰλεομένου, καὶ τροφῆς [r] γλυκείης. αὐτὰρ ἠδὲ ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ [s] πολλῆς. τάσδε μέντοι ἐν τροφῇ τὰς ἀρετὰς ἴσχει τὸ γάλα· εὐπορείσθω δὲ [t] νεοτόκου, καὶ ἐς δύο κυάθους τοῦ γάλακτος [v] ἐμβεβλήσθω εἷς ὕδατος· ἄριστον δὲ καὶ τὸ τῆς βοός· τρίτον δὲ, αἰγός. τροφαὶ εὔπεπτοι, τὰ πολλὰ χυλοὶ μαράθρου ῥίζης, καὶ σελίνου καρπὸς, ἐμβεβλήσθω καὶ μέλι, τὸ ὕδωρ δὲ τὸ πινόμενον, ἐχέτω τάδε· αὐτὰρ καὶ ἱδρῶτας χρὴ κινέειν, καὶ [x] πάντῃ διαπνοὰς ὑγρὰς καὶ εὔρους ποιέειν. τέγξις κεφαλῆς ὁκοίη ἢ ἐν καύσοισι, ἐπίθημα ἐς θώρηκα καὶ μαζὸν ἀριστερὸν ὁκοῖον ἐν συγκοπῇ· κοίτη, κατάκλισις [y] ὄρθιος, ὅκως ἴκελα πάντα τοῖσι ἐν καύσοισι [z] ἡ αἰώρη

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione acuti morbi dorsalis Venæ & Arteriæ.

A Venæ concavæ, crassæque arteriæ, quæ secundum dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciem majores nostri appellaverunt: nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur, ignis acutus & acer, fastidium, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in *aversa parte dicta* metaphreno, & quotcunque a me in volumine de signis relata sunt. B nempe & in syncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (ut ita dicam) jecur est: arteriæ vero principium cor. haud abs re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maxime ad vitam facientes ægrotare. etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem jecur infundit. amborum vero magnorum vis certum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. venas itaque in cubito protinus cædito, multumque sanguinis, sed non semel totum mittito. imo & bis & ter & alio die, quo interim vires instaurentur, repetito. deinceps cataplasmatis utitor, & cucur- C bitulam præcordiis, ubi est arteriæ transitio, nec non & inter scapulas (nam ibi quoque pulsationes sunt) affigito, liberiusque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facile ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. verum & alvus præter consuetudinem valde suppressa, ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est revocanda, acribus autem minime utitor: nam hi facile in febrim incidunt a muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœni Græci succus esto, & radicum malvæ decoctum,[1] quod ad provocandum & mordendum satis est. extremas partes, pedes videli- D cet & manus, gleucino oleo, aut sicyonio, aut ex adarce unguine excalefacito. nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. præterea ante cibos potui dato quæ lotium evocant, meion, asarum, absinthium: nitrum quoque inspergito. sed omnium valentissima est cucurbita, & cinamomum, si quis ejus copiam habeat. lac istis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quum in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet) & dulci alimento, nec non & multo in parva mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. esto autem mulieris quæ proxime peperit, & duobus lactis cyathis unus aquæ E admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fœniculi radix, & apii semen: indatur & mel. aqua vero quæ bibitur, ista habeto. oportet etiam sudores elicere, & ubique difflationes humidas & fluxas facere. caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. epithema pectori & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. cubile, rectus decubitus. ut omnia iis similia sint quæ in ardentibus febribus fiunt. [2] exercitatio modica ad sudores evocan-

a Νωταίας *Henisch.* Νωταίαν φλέβα dorsi venam Hippocrates appellat, alii κοίλην i. cavam. *Petit.* b Ὀξέης (Ionice) *Petit.* emend. c Καύσωνα *Henisch.* & *Gompyl.* repp. in MS. d Πρόσθεν *Henisch.* rep. in MS. e Φλεβί *Henisch.* rep. in MS. f Uno verbo Ἐπιτριταίους Græci appellant. *Petit.* g Ἀναλάβῃ *Henisch.* rep. in MS. h Διάσφυξις i. pulsatio. *Petit.* emend. i Τὰς *Henisch.* rep. in MS. k Conjunctio ἐς πρόκλησιν *Petit.* l Δῆξιν *Henisch.* rep. in MS. m Τεθάλφθωσαν *Henisch.* rep. in MS. n Ἢ τῷ διὰ &c. *Petit.* emend. o Τὰ πρὸ τῶν *Henisch.* rep. in MS. p Κρέσσων, *Petit.* emend. q Εἰλεομένου *Henisch.* rep. in MS. ad oram duorum MS. hanc notam ∵ Συγκαίομενον *Petit.* invenit. sed glossema arbitratur & nihil mutat. Fortasse Ὀπωίης i. alimento, quod cito alat (supple δέονται) egent) Alimentum enim dulce æstuosis visceribus suspectum est, quia facile in bilem vertitur. Possumus tamen γλυκείης legere, si per hanc vocem intelligamus non formalem (ut loquuntur) dulcedinem, sed salsi, acris, amari, & aliorum ejusmodi saporum privationem, ut aquæ dulcis; vel F dulcedinem modicam, qualem lactis. *Petit.* s Πολλῆς *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* emend. t Γυναικὸς νεοτόκου *Crassus* legit. *Petit.* probat. v Ἐμβεβλήσθω *Henisch.* rep. in MS. x Πάντη adverbialiter (nisi πάντα sit adverbum hoc loco) *Petit.* emend. y Ὄρθριος *Henisch.* rep. in MS. Ὄρθριος est decubitus matutinus, seu antelucanus ob ὄρθρον, quod primum diluculi punctum significat. sed nihil *Petit.* mutat. z Ἡ *Henisch.*

[1] Et radicum malvæ decoctum ad provocandum &c. *Henisch.* [2] Gestatio parva ad &c. *Henisch.*

αἰώρη σμικρὴ ἐς ἱδρώτων πρόκλησιν· ἠδὲ λουτρὸν ἢν [a] οὗτος ὑποκκαυθῇ. οὐ γὰρ κρίσεσι τάδε τὰ πάθεα λύεται, εἰ καὶ καύσιες ἔασι ἰδέαι.

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπεία τῆς κατὰ τοὺς Νεφροὺς ὀξείας Νούσου.

Κάτοξυ μὲν ἐν νεφροῖσι φλεγμασίη. συμφλεγμαίνουσι γὰρ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κεκλιμέναι φλέβες· τῇσι δὲ τὸ ἧπαρ· οὐ κάρτα ἐπιμήκεες ἐοῦσαι, κάρτα δὲ εὐρέαι, ὡς δοκέειν τοὺς νεφροὺς ἐξηρτῆσθαι ἀγχοῦ τοῦ ἥπατος· ἀτὰρ καὶ ἰσχουρίη ἐπὶ φλεγμασίῃ γίνεται ξυντιμωρέουσα τῷ ὀξέϊ τῆς φλεγμασίης· πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν [b] κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τῶν οὔρων οὐ διεκθεόντων. τόδε μέντοι καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται· ἢν φύῃ μὲν ἐν νεφροῖσι, μέζων τῆς εὐρύτητος τῶν οὐρητήρων, ὀΐζει [c] μὲν μὴ διεξιὼν, ἀτὰρ καὶ τὰ οὖρα ὅδε ἐπίσχει. ἀλλὰ ἀμφὶ μὲν τῆς γενέσιος τῶν λίθων, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται, ὅκως ἢ μὴ [d] ξυμπήσσωνται ἢ θρύπτωνται γιγνόμενοι. ἀμφὶ [e] θερμασίης, ἠδ' ἐμφράξιος, ὁκόσα ὀξέως κτείνει, τῇδέ μοι γεγράψεται. ἢν ἐνεστέωτες λίθων ἔωσι [f] ἔν τε φλεγμασίῃ, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, ἢν μὴ κωλύῃ [g] τις ἡλικίη· ῥέειν δὲ καὶ πουλὺ ἔστω τὸ αἷμα. οὐ γὰρ αἱ φλεγμοναὶ πρηΰνονται μοῦνον κενώσει· ἀλλὰ καὶ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται τῇσι τῶν ἀγγείων κενώσεσι. ἀτὰρ ἠδὲ ἐν οὔρῃσι [h] διεκθέουσι οἱ λίθοι. ἔπειτα τέγξεσι γλευκίνου λίπεος, ἢ [i] κυπρίνου, καὶ πυρίῃσι, καὶ ἐπιπλάσμασι ἀνίεται τὰ μέρεα. ἀρτεμισίη δ' ἔστω ἡ βοτάνη, καὶ σχοῖνος, καὶ κάλαμος ὁ εὐώδης ἐν τοῖς καταπλάσμασι· ἔπειτα σικύην προσβάλλειν ἐς νεφροὺς κατ' ἰξύην, μάλιστα δ' [k] ἂν ἡ ἀπὸ τῆσδε τοῦ χωρίου κένωσις ὀνήσει· λελαπάχθω δὲ κοιλίη κλυσμοῖσι ὀλισθηροῖσι, γλίσχροισι μᾶλλον ἢ δριμέσι, μαλάχης, ἢ τήλιος χυλοῖσι· καί ποτε δὲ φάρμακα πρὸ τῶν σιτίων οὐρητικὰ, ὁκοῖα ἐπὶ ἥπατος λέλεκται· ἀτὰρ καὶ σιτία [l] ἴκελα, εὔπεπτα. κακὸν γὰρ τοῖσδεσι ἀπεψίη. ἄριστον δὲ γάλα, μάλιστα μὲν ὄνου, ἵππου δὲ δεύτερον, καὶ οἶος δὲ καὶ αἰγὸς, [m] χρήσιμον [n] ὅτι γάλα. ἢν μὲν οὖν [o] εὔποροι ἔωσι, καὶ λούειν κρέσσον. ἢν δὲ μὴ, ἐς ἕψημα τῶν βοτανῶν ἐνίζεσθαι, ἄχρις ὀμφαλοῦ τὸ ἄγγος [p] πληρεῦντα· ἢν δὲ [q] ἐς [r] πῦον τρέπηται, ὁκοίοισι χρὴ ἐπιπλάσμασι ἠδὲ φαρμάκοισι χρέεσθαι, ἐπὶ πολλοῖσι μὲν καὶ πρόσθεν ὑπαγορεύεται· ἢν δὲ [s] ἐνστήῃ λίθος, πυρίῃσι μὲν καὶ ἐπιπλάσμασι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι· θρύπτειν δὲ τοὺς λίθους τοῖσι ποτιμοῖσι φαρμάκοισι· [t] ἁπλαῖ μὲν σίον, καὶ [v] πρεωνίτης αἱ βοτάναι, ἑφθαὶ ξὺν ἐλαίῳ ἢ [x] ὄξει ἐδωδίμῳ, καὶ τῶνδε χυλὸς ποτι-

A evocandos, nec non & balneum, si iste interius exardescit. neque enim judicationibus hujusmodi vitia solvuntur, etsi ardoris species sunt.

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione acuti Morbi in Renibus.

Peracuta sane in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflammantur a jecore in renes discurrentes venæ: cum illis autem & jecur, quum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ, B adeo ut renes proximi jecori suspensi esse videantur. verum & urinæ retentio inflammationi supervenit, vehementiam inflammationis adaugens: nam renum cava lotii non exeuntis alluvione replentur. porro idem & in calculis evenit, si in renibus calculus urinæ canalium laxitate major oriatur, qui non egrediens inhærescit, atque sic & ipse urinam intercludit. cæterum de calculorum creatione in libris de longis morbis sermonem babebimus, quomodo aut [1] non coalescant, aut jam concreti exterantur comminuanturque: de calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in C præsentia disseremus. si calculi jam [2] conflati sunt, adestque inflammatio, venam cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autem multusque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantum evacuatione mitigantur, sed etiam calculorum intrusiones vasorum inanitione laxantur: quin etiam per mictum calculi elabuntur. postmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis & cataplasmatis particulæ remittuntur. artemisia vero herba & juncus & odoratus calamus in cataplasmatis esto. deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto: maxime namque ab ea parte evacuatio D [3] profluit. alvus præterea ducatur per clysteres cum lubricis & viscidis potius quam acribus, ex malvæ, aut fœni Græci cremoribus: nonnunquam vero medicamenta ante cibos urinam citantia dentur, qualia in vitiis jecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia, concoctu facilia: cruditas enim istis noxam adfert. optimum sane lac est, maxime quidem asinæ: secundo equinum: ovillum autem, & caprinum confert, quatenus lac est. [4] Si pauperes ægroti sint, eos lavare satius est: sin minus, in decocto herbarum desidant, umbilico tenus solio repleto. verum E si ad pus vergat, quibus cataplasmatis ac medicamentis utendum sit, multis in locis superius traditum est. at si calculus institerit, fomentis utique & cataplasmatis iisdem uti oportet. calculi vero medicamentis potabilibus conterendi sunt, simplicibus quidem, sio & prionite (*asplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui dato:

[a] Τῇπ *Henisch.* ἔτος *Henisch.* rep. in MS. sed nihil mutandum. *Petit.* [b] Hæc veterum sententia erat, a recentioribus rejecta. *Petit.* [c] Δὶ *Henisch.* rep. in MS. [d] Ξυνίωνται *Henisch.* ἀθροίζονται *Henisch.* rep. in MS. [ξυνιῶνται] ne colligantur, concrescant, supple lapides. *Petit.* emend. [e] Ἀμφὶ δὲ *Henisch.* [f] ἐόντι *Henisch.* rep. in MS. [g] Κωλύῃ τὶ *Petit.* emend. [h] Διεκθέουσι *Henisch.* rep. in MS. [i] Cyprini olei, quod scilicet ex Ligustri arboris floribus conficitur. nam Ligustrum Græci κύπρον vocant. *Petit.* [k] δ' αὖ *Henisch.* [l] ἴκελα, εὔπεπτα *Henisch.* [m] Χρήσιμα μὲν, *Henisch.* rep. in MS. [n] ὅσα τὰ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [o] Ἄποροι, ἢ ἄποροι *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. ἄποροι *Crassus* legit. *Petit.* emend. [p] Πληρεῦντα *Henisch.* rep. in MS. [q] Ἢν δὲ (ἢν) *Henisch.* [r] Πῦον *Henisch.* rep. in MS. [s] Ἐν σώῃ *Henisch.* [t] Κ'πλᾶαι *Henisch.* rep. in MS. Ἁπλᾶ (refertur enim ad φάρμακα) *Petit.* emend. [v] Πρεωνῖτις (est enim fœminini generis) *Petit.* emend. sunt qui hanc herbam *Asplenium* interpretentur: id est, *Ceterac* officinarum. quod folia in modum serræ incisa habeat. *Petit.* [x] Acetum esculentum ab Aretæo appellari, quò utimur in cibis condiendis, ut distinguatur ab eo, quod medicatum est, ut scillitico, *Petit.* opinatur.

[1] Aut ne coalescant *Henisch.* [2] Infarcti sunt (Aretæus enim hic σφηνώσιας appellat, quas paulò infrà σφηνώσιας) *Petit.* emend. [3] Profluit *Henisch.* [4] (Si non suppurent) eos lavare &c. *Henisch.*

πινόμενον. [a] ποικίλαι δὲ, τὸ Βιτίμου καλεόμενον, καὶ τὸ δι' ἐχιδνῶν καὶ [b] κοσκίνου τοῦ θηρίου, ὁκόσα τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ. [c] κρατίσται αἰῶραι τοῖσδε, καὶ σείσιες ἐς κίνησιν καὶ προῶσιν τῶν λίθων. κάρτα γὰρ ἐπίπονος τῶν λίθων ἡ ἐς τὴν κύστιν ὁδοιπορίη. ἢν δὲ ἐκπέσωσι ἔνθεν, ἄπονοί τε γίγνονται, [d] οὐδ' ὄναρ δοκέειν τοῦ πόνου [e] εἰθισμένοι· ἀτὰρ καὶ [f] ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν κατὰ μέλεα λύονται.

ΚΕΦΑΛΗ θ.

Θεραπεία τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

Καὶ τῇ κύστει πάθεα ὀξέα ἴκελα τοῖσι νεφροῖσι γίγνεται, φλεγμοναὶ καὶ ἕλκεα, καὶ λίθοι, καὶ θρόμβων ἐμφράξιες, ἐφ' οἷσι ἰσχουρίη, στραγγουρίη· ἀλλὰ ὀξύτερος τῇδε ὁ πόνος, καὶ ὄλεθρος ὤκιστος. [g] νεῦρον γὰρ πλατὺ ἡ κύστις. νεφροὶ δὲ, ὁκοῖον [h] αἱμάλωψ τοῦ ἥπατος ἔασι ἰδέης· ἀλλὰ καὶ αἰνότατοι καὶ οἴκτιστοι, ἔνθα μάλιστα [i] γίγνετ' ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι. [k] τάμνειν ὦν αὐτίκα τὸν κενεῶνα, καταιονεῖν δὲ τὴν κύστιν λίπαϊ [l] συχνῷ, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ. ἢν δὲ θρόμβοι ἔωσι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἰσχουρίης αἴτιοι, ὀξύμελι πιπίσκειν, ἢ τιτάνου μικρὸν ξὺν μελικρήτῳ ἐς τὴν διάλυσιν τῶν θρόμβων, ἠδὲ ὁκόσα οὐρήσιας [m] προκαλέεται, καὶ βοτάνας, καὶ σπέρματα. ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης ὁ κίνδυνος, [n] ἴσχειν μὲν οὐκ εἰς ἀμβολὴν, τῶνδε μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ὅδε οὐχ ἥκιστα ὁ κίνδυνος. ἀρήγειν μὲν ὦν καὶ τοῖσι αἷμα ἀπίσχουσι. ἀρήγει δὲ ἡ ψύξις τῆς κύστιος, ῥοδίνου καὶ οἴνου τέγξις, καὶ εἰρίων κατείλησις ἀπὸ [o] οἰσύπου. ἐπίθημα, φοίνικες ἐν οἴνῳ [p] δευθέντες, ξὺν ῥοιῇ, ἢ χυλῷ τοῦ ῥοός· ἢν δὲ ἐκτρέπηται καὶ τῶν ἐπιθημάτων τὰ [q] βαρέα, καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας, ἐκτρέπειν· χρὴ γὰρ μὴ κάρτα ψύχειν ψυχρὴν τε φύσι καὶ λεπτὴν ἐοῦσαν τὴν κύστιν· καταχρίειν δὲ γλαυκίῳ, ἢ ἀκακίῃ, ἢ ὑποκυστίδι, ξὺν οἴνῳ. σπόγγοισι δὲ, ἢν μὴ σφόδρα ἐπείγῃ ἡ αἱμοῤῥαγίη, μὴ χρέεσθαι. τροφαὶ σιτώδεες, εὔπεπτοι, εὔχυμοι, [r] οὐρητικαὶ, ὁκοῖαί μοι ἐπὶ νεφροῖσι λελέχαται· γάλα, οἶνος γλυκὺς, [s] θηραῖος, ἢ σκυβαλίτης. φάρμακα πινόμενα, οὐρητικὰ, εὐώδεα, ὑγρὰ, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα· ἄριστον δὲ [t] κύστι [v] τέττιγες, ἐφ' ὥρας μὲν ὀπτοὶ, ἔδεσμα· ἔξωρα δὲ ξηροὶ, λεῖοι ξὺν ὕδατι. ἕψω δὲ καὶ τῆς ῥίζης τῆς νάρδου βραχὺ ξὺν τοῖσι [x] τέττιξι [y] ἀφεψήσι. τοῖσι αὐτοῖσι ἐνίζεσθαι αὐτὶ λουτροῦ ἐς ἄνεσιν τῆς κύστιος· ἢν δὲ [z] λίθων ἔμφραξις ἐπίσχῃ τὴν οὔρησιν, [a] τῷ ὀργάνῳ τῷ [b] καθετηρίῳ ὠθέειν τὸν λίθον, ἠδὲ ἄγειν τὸ οὖρον, ἢν

[a] Ποικίλαι δὲ (supple φάρμακα) ὁ Βιτίμου καλεόμενον (supple ἀντίδοτος) *Petit.* emend. Verum quæ sit ista compositio, quisve ille Bitimus fuerit? nemo hactenus quæsivit. lib. 1. χρονίων in curat. melancholiæ. & lib. 2. in curat. gonorrhϾ legitur Βιτίμου: hujusque compositionis, ut affinis cum Andromachi Theriaca, & Mithridatis antidoto mentio fit. Βιτίμου *Petit.* rep. in MS. Βιτίμου (non Βιτῖνος ut excusum est apud Galen. lib. 10. de simp. fac. cap. περὶ χολῆς) emend. & Aretæum ita forte scripsisse sustinet. vel an potius Βιανου pro Βιτίμου legendum ex Galeni lib. 10 de medic. comp. κατὰ τόπους eruditor. judicio relinquitur. [b] Σκίγκου *Petit.* rep. in MS. & emend. quid scincus sit. vid. Plinium & Dioscorid. [c] Τῇ πείρῃ κρατίσται. κράτισται καὶ αἰῶραι &c. *Petit.* emend. [d] ὥστε οὐδὲ ὄναρ &c. *Petit.* emend. [e] Αἰθόμενοι *Petit.* emend. [f] Locus hic mire depravatus, & nisi ab quopiam MS. auxilium accedat, depositus. *Petit.* [g] Vesica propriè nervus non est, sed ob similitudinem inter partes nervosas ponitur. *Petit.* [h] Αἱμάλωψ *Henisch.*

to: compositis autem, ea antidoto quæ bistimus appellatur, & ea quæ ex viperis constat, & [a] bestia, quæ coscinos, *id est cribrum*, dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobavit. gestationes istis, & corporis concussiones, ad movendum propellendumque calculum, bene faciunt, nam calculorum in vesicam transitus ingentes dolores concitat: quod si inde exciderint, dolor tollitur, ut neque per somnium dolorem sentire sibi videri soleant: quin etiam tanquam ex inevitabilibus malis animus perterritus solvitur.

CAPUT NONUM.

De Curatione acutorum Vesicæ Affectuum.

Et Vesicæ acuta vitia renalibus similia proveniunt, [b] phlegmone, & ulcera, & lapides, & grumorum obstructiones. a quibus urinæ suppressio & stillicidium exoritur: sed in hoc membro acutior dolor est, interitusque celerrimus: vesica enim nervus latus est. at renes veluti concrementum sanguinis, jecoris speciem habent. in quibus & gravissimi & maxime miserabiles morbi incidunt: unde [c] mars eum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. protinus igitur ventris ea pars laxa quam ceneona Græci vocant, secanda est, multoque oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si concretus sanguis doloris impeditæque urinæ auctor sit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulsa, quo grumi dissolvantur: deinde quæ urinam movent, & herbæ, & semina exhibenda. sin ex sanguinis effusione periculum instet, absque ulla cunctatione ei magis quam cæteris subveniendum: neque enim id leve discrimen est. neque medicamina sanguinem coërcentia opem ferunt: opem fert autem vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obvolutio. epithema bonum est, palmulæ ex vino cum malo punico, aut succo rhois. verum si aversatur epithemata gravia, & vehementes refrigerationes (cavendum est enim ne vesica, natura frigida tenuisque, ita multum refrigeretur) eam glaucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. a spongiis vero, nisi valde urgeat sanguinis eruptio, abstineto. escæ triticeæ, coctu faciles, bonum succum gignentes, lotiumque educentes præbeantur, quales a me in capite de renibus comprehensæ sunt: lac, vinum dulce, theræum, aut scybellite. medicamenta potabilia sunto urinaria, bene olentia, fluxilia, & id genus alia. utilissimum utique vesicæ remedium cicadæ sunt, [d] suo quidem tempore, tostæ, pro cibo exhibitæ: extra tempus autem, aridæ, tritæ cum aqua. sed radicis nardi parum cum cicadis elixetur. in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger [e] desidat. quod si lapillorum interpositio mictum impediat, [f] oriculario specillo lapis amovendus est, urinaque educenda,

[i] Γίγνεται *Henisch.* [k] Hæc enim ad renes pertinent. *Petit.* [l] Συχνῷ *Henisch.* [m] Προκαλέεται *Henisch.* rep. in MS. [n] Ἴσχειν *Henisch.* rep. in MS. [o] Οἰσύπου *Henisch.* rep. in MS. [p] Δευθέντες *Henisch.* rep. in MS. [q] Βαρέα. *Henisch.* rep. in MS. [r] Οὐρητικαὶ *Henisch.* rep. in MS. [s] Θηραῖος *Henisch.* rep. in MS. [t] Κύστι *Henisch.* [v] Τέττιγες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [x] Τέττιξι *Henisch.* rep. in MS. [y] Ἀφεψήσι *Petit.* emend. [z] Λίθων *Henisch.* rep. in MS. [a] Ἠδὲ τῷ ὀργάνῳ *Henisch.* [b] Ita dicitur instrumentum cavum & altera parte recurvum, quo in vesicæ cervicem immisso, suppressâ urinâ educitur calculus, etiam an in vesica existat, cognoscitur. *Petit.*

[a] Nulla datur bestia, quæ coscinos, id est, cribrum, dicitur. *Petit.* [b] Phlegmonæ *Henisch.* [c] Mors *Henisch.* Ferrum (quod ad liberandos renes interdum corpori adhibetur) *Petit.* emend. [d] Tempore suo tostæ pro &c. *Henisch.* [e] Desideat. *Henisch.* [f] Oriculario specillo *Crassus* vertit, quod eodem instrumento, quæ in aurem præter naturam inciderunt, educantur. *Petit.*

ἢν μὴ ἔωσι φλεγμοναί. ἐπὶ γὰρ [a] φλεγμονῇσι, οὔτε ὁ πόρος δέχεται τὸ ὄργανον, πρὸς δὲ τιτρώσκονται τῷ καθετῆρι. ἢν δὲ ἄπορος μὲν ἡ τῶνδε ἰητρείη, θνήσκῃ δὲ ἐν ὀδύνῃσι ἄνθρωπος, [b] τάμνειν τὴν [c] τραχάδα, καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον, ἐς τὸ τὴν τῶν λίθων ἔκπλωσιν, καὶ τὴν τοῦ οὔρου ἔκχυσιν, καὶ μάλιστα μὲν ἀκέσασθαι ἐς οὐλὴν ἄγοντα τὸ τρῶμα· ἢν δὲ μή, [d] ῥοιάδα γενέσθαι τοῦ βέλτιον, ἐς τὸν αὖθις τοῦ ἀνθρώπου βίον, ἢ τῇ ὀδύνῃ [e] οἰκτίστως θανεῖν.

A educenda, nisi adsit phlegmone: in phlegmonis namque neque meatus instrumentum admittit præterea oriculario specillo vulnerantur. at si expediri medicatio nequit, homoque doloribus consumitur, locum eum, qui sub glande est, cervicemque vesicæ incidito, ut lapis excidat, atque urina effundatur. ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducendo: sin minus puris effluvium factum esse, pro futura hominis vita satius est, quam ut tormentis miserrime cruciatus intereat.

ΚΕΦΑΛΗ ι.

Θεραπεία τῆς ὑστερικῆς πνιγός.

B

Ἡ ὑστέρη τῇσι γυναιξὶ, ὑμένων ἀποτάσιας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ λαγόνας ἔχει· ἀτὰρ ἤδε ζώῳ πάθη, ἐν ὀσφρήσι· ἵεται γὰρ ἐπὶ τοῖσι εὐώδεσι πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὰ κάκοσμα καὶ ἀτερπέα, ἀπὸ ἀχθηδόνος φεύγει. ἢν μὲν ὦν τῶν ἄνω τι λυπῇ, [f] προσιόντων γυναικηίων ἔξω. ἢν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν [g] ἔῃ, ὀπίσω χάζεται, ἠδὲ ἄνωθεν· ἔστι δ' ἂν ποτε, καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ, ξυνδιδοῖ δὲ τὰ ὑμένια ἐς ἀπόστασιν καὶ ξυναγωγὴν, ὅκως νηὸς λαῖφεα. πάσχει δὲ τάδε καὶ ὑπὸ φλεγμασίης. καὶ γὰρ προπετεστέρη τῷ [h] πάθει καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος γίγνεται. ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη, ἄνω ῥέπει. ἢν μὲν ἐς πόδας, ἔξωθεν. [i] ἀσηρὸν μὲν ὦν καὶ ἀλεγεινὸν καὶ ἀπρεπὲς θέαμα· διέρχεσθαι δὲ καὶ βαδίζειν καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι, καὶ ὑπτίην, [k] ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή· ἢν δὲ ἄνωθεν φοιτέῃ, ὡς ὀξύτατα μὲν [l] τὸν ἄνθρωπον ἀποπνίξε, πιέζει δ' ἀγχόνῃ τῆς ἀναπνοῆς. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ φθῆναι ποιέειν τι καὶ βοᾶν [m] τοὺς παρεόντας κικλήσκειν ἀρωγούς. τῇσι γὰρ ἀναπνοῆς ἐπίσχεσις φθῆσον πολλῇσι· τῇσι δὲ φωνῆς. εἰκὸς ὦν [n] τοῖς ἐν τουτέοισι καλέσαι τὸν ἰητρὸν, πρὶν τὴν ἄνθρωπον θανεῖν· ἀλλ' ἢν ποτε ἐκ συντυχίης ἥκῃς, γνόντα τὴν φλεγμονὴν τάμνειν φλέβα, μάλιστα μὲν τὴν ἐπὶ τοῦ [o] σφυροῦ· ἢν δὲ μὴ εὔροον ἔῃ, τὴν ἐπ' ἀγκῶνι· ἐπαναφέρειν δὲ ἀπὸ τοῦ σφυροῦ. προσφέρειν δὲ τὰ ἄλλα, ὁκόσα [p] ἂν καὶ ἄτερ φλεγμασίης ὀρέγῃ πνιγί. δεσμοὶ χειρῶν καὶ ποδῶν σφίγγοντες, ἄχρι ναρκώσιος, ὀσμὴ κακωδέων, πίσσης ὑγρῆς, τριχῶν, ἐρίων καιομένων· [q] λύχνου φλογὸς ἐσβεσμένης, καστορίου· πρὸς [r] τῷ κακώδει, καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπειν. οὖρον παλαιὸν καὶ τὴν αἴσθησιν ἐξανίστησι [s] κάρτα τοῦ νεκρώδεος, καὶ τὴν ὑστέρην κάτω διώκει. τοιγαρῶν καὶ τοῖσι προσθέτοισι [t] εὐώδεσι ἐς τὴν χώρην [v] ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης [x], μύρῳ ὁκοῖον ἂν ἔῃ πρηϋντικὲς, ἠδὲ ἄδηκτον τὴν ἀφὴν, νάρδον, ἢ [y] βάκχαρι τὸ αἰγύπτιον· ἢ τὸ διὰ τῶν φύλ-

CAPUT DECIMUM.

De Curatione Vulvæ suffocationis.

Vulva in mulieribus membranis extentis hinc atque inde secundum ilia continetur, ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa se recipit, fœde olentia contristantiaque præ molestia refugit. igitur si aliquid superius triste offeratur, vulva ad naturalia descendit: si extra, ostio naturalium opponatur, retro sursumque recedit: nonnunquam vero in hoc aut illud latus ad lienem aut jecur movetur: ad recessum ejus autem contractionemque membranulæ, ut in navibus vela, cedunt atque consentiunt. hæc vero illi & propter inflammationem eveniunt: nam si ejus cervix afficitur atque intumescit, fit prominentior. si in fundo exoritur inflammatio, sursum repit: sin ad pedes foras vergat, turpis & immunda res est, dolores adferens & contristans. præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborent. at si ad superiora vulva recurrerit, quam ocissime [1] hominem strangulat. urget autem spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem [2] adstantibus petere valet, quod nonnullis usque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. par est itaque eos, qui his miseriis intersunt, priusquam mulier intereat, medicum accersere: verum si forte aliquando occurreris, cognita phlegmone venam scindito, præcipue quidem eam, quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit, eam, quæ in cubito est, petito. sed a vena malleoli sanguinis missionem repetito. alia vero omnia administrato, quæcunque strangulatui & citra inflammationem subveniunt: qualia sunt manuum ac pedum vincula ad torporem usque adstringentia: fœde olentium olfactus, ut liquidæ picis, capillorum, lanæque, exustorum: flammæ in lucerna extinctæ nidoris, castorei, quod præter fœditatem odoris nervos etiam refrigeratos calefacit. lotium præterea vetus, vel demortui fere corporis, sensum magnopere suscitat, & uterum ad inferiores partes abigit: porro medicamenta odorata naturalibus sunt imponenda: ungentum vero lene sit, & minime tactum vellicans, nardus, aut bacchar Ægyptium, aut unguentum ex mala-

C D E F

[a] Φλέγματι *Henisch.* rep. in MS. [b] Τάμνειν τὴν τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου τραχάδα, &c. *Henisch.* Quæ lectio redundat, quam glossematis vice, ad oram libri alicujus forte studiosi annotatam parum prudenter in textum transtulisse, *Petit.* sustinet. [c] Πλαγχάδα *Petit.* emend. quæ emendatio prædicto glossemate confirmatur. πλαγχὰς enim τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου est pars sub glande virili. (quamquam non proprie glandi, sed toti pudendo subjecta ea pars) illud scilicet interstitium, quod inter femina est ad perinæum pertingens *Petit.* [d] Ῥοάδα *Henisch.* rep. in MS. [e] Οἰκτρῶς *Henisch.* rep. in MS. [f] Πρόεισι (supple ὑστέρη) τῶν γυναικηίων ἔξω *id est*, accedit (uterus) ad pudendum extrorsum. *Petit.* emend. [g] Ἔῃ *Henisch.* [h] Βάθει *Henisch.* rep. in MS. *Petit.* nihil mutat. [i] Ἀσημὸς *Henisch.* rep. in MS. [k] Κἢν μὴ etiamsi nullo in pedibus ejus inflammatio existat. *Petit.* emend. [l] Τὴν ἄνθρωπον *Petit.* emend. [m] Καὶ τοὺς παρεόντας *Henisch.* βοᾶν, (comma) καὶ τοὺς παρεόντας *Petit.* emend. [n] Τοὺς ἐν τουτέοισι *Petit.* emend. [o] Σφυρῷ *Henisch.* [p] Ἄν τι καὶ &c. *Henisch.* [q] Λύχνος *Henisch.* rep. in MS. Tam intolerabilis est utero is dolor, ut eo accepto, mulierem interdum abortiat: testibus Aristotele lib. 8. Cap. 24. & Plinio. lib. 7. cap. 7. *Petit.* [r] Ad Castorium, quod proxime positum est, hæc refert *Crassus* sua interpretatione, & pronomen relativum ὃ vel τὸ Ionice videtur legisse. *Petit.* [s] Κάρτα *Henisch.* rep. in MS. [t] Εὐώδεα (in accusandi casu) *Petit.* emend. [v] Ἐπιβλητέον *Henisch.* rep. in MS. [x] Μύρα *Petit.* emend. [y] Βάκχαρι *Henisch.* rep. in MS.

[1] Fœminam *Petit.* emend. [2] Ab adstantibus *Henisch.*

φύλλων τοῦ ᵃ μαλαβάθρου, τοῦ δένδρεος τοῦ ᵇ ἰνδικοῦ, ἢ κιννάμωμον κοπὲν ξὺν ᶜ τῷ ἀλείμματί τινι λιπαρῷ ἐγχρίειν δὲ τάδε, τοῖσι ᵈ γυναικείοισι χωρίοισι. ἀτὰρ ἢν δὲ ᵉ ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ξυστῇ, ἐγχέειν τῇ ὑστέρῃ. ᶠ διαχρίειν δὲ καὶ τὴν ἕδρην φυσέων ᵍ ἀγωγά. ἠδὲ ὑποκλύζειν μὴ δριμέσι, μαλθακοῖσι, γλισχροῖσι, ὀλισθηροῖσι, ἐς τὴν τῶν κοπρίων ἔξοδον μοῦνον, ὅκως ἡ χώρη τῆς ὑστέρης λαπαρὴ γίγνηται, ἀλθαίης χυλῷ, ἢ τήλιος. μελίλωτον δὲ, ἢ σάμψυχον ξὺν τῷ λίπεϊ ἑψεῖσθαι. ἢν δὲ βίης ἢ ʰ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται, χερσὶ μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὐτόνου, ἢ ἀνδρὸς ἀπαφέος, ἢ ⁱ διαζώσαι ταινίαις σφίγγοντα· ὅκως τι διελάσῃ τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν. πταρμοὺς ποιέοντα ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας. τῷ γὰρ πταρμῷ, καὶ τῇ ἐντάσει μετεξετέροισι ὑστέρη ἐς χώρην ἥξει. φυσῆν δὲ ἐς ᵏ οἷά γε ῥινῶν στρουθίου ῥίζης, ἢ πεπέρεος, ἢ τοῦ ˡ καστορίου. προσβάλλειν δὲ σικύας κούφας, μηροῖσι, λαγόσι, ἰσχίοισι, βουβῶσι, ὁλκοῦ ἕνεκα τὴν ὑστέρην. προσβάλλειν δὲ καὶ ᵐ πρὸς, ἐς ῥάχιν, ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, τῇ πνιγὶ ἀρήγοντα. ἢν δὲ ἐπὶ φλεγμονῇ πνίγηται, καὶ διαχάσαι τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ ⁿ οἰκεομένην φλέβα, καὶ ἀφαιρέειν συχνὸν αἷμα. ἀνατρίψιες τοῦ προσώπου, τιλμοὶ τριχῶν, ᵒ ξὺν ἐμποιῆσι ἐς ἀνάκλησιν. ἢν δὲ καὶ μικρὸν ὑπενείγκωσι, ἐς ἀφέψημα ἀρωμάτων ἐνίζειν, καὶ εὐώδεα θυμιῆν ᵖ ὑποθυμιῆν. πιπίσκειν δὲ ᑫ πρὸ τῶν σιτίων τοῦ καστορίου, καὶ τῆς ἱερῆς μικρὸν ξὺν τῷ καστορίῳ· καὶ ἢν ἐπανενέγκῃ, λούειν, καὶ ἐς ὥρην ἐς τὰ ξυνήθεα ʳ τρέπειν. μελεδαίνειν δὲ ˢ τὴν ἄνθρωπον, ὅκως ἄγηται τὰ ἐπιμήνια εὔροα.

ΚΕΦΑΛΗ ια.

Θεραπεία Σατυριάσιος.

Τῶν ἐν τοῖς αἰδοίοισι νεύρων ἡ φλεγμασίη ᵗ ὄρθιον ἀνίσχει τὸ αἰδοῖον ᵘ ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων ἔργων πρήξιος. ἐντάσιες δὲ ᵛ γίνονται σπασμώδεες, οὐδαμᾶ πρηϋνόμεναι· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι ἀμάλθακτος ἡ ξυμφορή. παρεπικμαίνονται δὲ καὶ τὴν γνώμην, τὰ πρῶτα μὲν ἐς ἀναισχυντίην, ἐπὶ παρρησίῃ τοῦ ʸ πώματος. θρασέας γὰρ σφέας ποιέει ἡ ᶻ ἀκυρίη τῆς ξυνουσίης· μετόπισθε δὲ ἐπὴν ᵃ ἀναλωφήσωσι, τότ' αὖ σφίσι ἡ γνώμη τέλεον μίμνει. πάντων οὖν εἵνεκα, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ, καὶ πολλὸν ἀφαιρέειν, καὶ πολλάκις. οὐδὲ γὰρ ἄκαιρος νῦν λειποθυμίην ἐμποιέειν, ἔς τε νάρκην τῆς γνώμης, καὶ ἐς τὰς τῆς φλεγμασίης ξυνδόσιας, καὶ

ᵃ Celeberrimum est Malabathrum (qua voce Græci utuntur deflexa per corruptionem a Tamalapatra Indicè dicta) ex quo unguenta pretiosa parabant ad ungendos capillos. vid. imprimis Nic. Monard. medic. Hispalens. lib. de simplic. medicam. *Petit.* ᵇ Ἰνδοῦ *Henisch.* rep. in MS. ᶜ Τῷ ἀλείμματι *Henisch.* rep. in MS. ᵈ Ita & Latini muliebres locos honestè appellant. Virg. genitale arvum. *Petit.* ᵉ Ἔγχυτον *Henisch.* rep. in MS. Medici una voce μητρεγχυτα vocant. *Petit.* ᶠ Διαχρίειν *Henisch.* rep. in MS. ᵍ Aut aliquid in hoc contextu desideratur, aut male ἀγωγὰ scriptum est pro ἀγωγοῖς. *Petit.* ʰ Λαπαξιος *Henisch.* rep. in MS. ⁱ Διαζώσαι *Henisch.* ᵏ Οἷα *Henisch.* rep. in MS. quod vitiosum est. κοῖλά γε ῥινῶν cava narium *Petit.* emend. ˡ Si vera hæc lectio est, ipsum animal posuit pro parte animalis μετωνυμικῶς. nam veteres illi putabant castorium medicamentum esse testes ipsos animalis. *Petit.* ᵐ Dictionem hanc πρὸς, ut redundantem, nisi ὄπισθεν scripserat Aretæus, *Petit.* ejicit. ⁿ Φερομένην *Henisch.*

A malabathri Indicæ arboris foliis compositum, aut cum aliquo odorato unguine tusum cinamomum: ᵃ atque ex his muliebres locos oblinito. quod si ex his fusile medicamen conficietur, illud in vulvam infundito. anum quoque flatuum eductoriis inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos, lubricosque humores indito, ut stercora solum ejiciant, sedesque utero ampla vacuaque remaneat. id succus althææ, fœni Græcive præstabit. sertulam vero aut sampsuchum cum oleo decoquito. cæterum si majore vi aut depulsione vulva egeat, tunc validæ mulieris ᵃ aut

B viri bene teoacis manibus hypochondrium comprimatur, aut fasciis adstringentibus succiogatur, quo in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulva procurrat. item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & contentione vulva in propriam sedem redire potest. in nares autem pulvis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. item leves curcubitulæ in feminibus, ilibus, coxis, inguinibus, attrahendæ vulvæ causa desigantur: amplius & dorso inter scapulas, strangulatui subveniens, admoveto. sin a

C phlegmone strangulatus proveniat, vena ad pubem veniens scindenda est, multumque sanguinis fundendum. item faciei frictiones, capillorum evulsiones, ut mulier ad se redeat, simul bene facient: at si vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum desidat, odoratisque suffumigetur. ante cibos, castorei paulum bibat, & hieræ paulum cum castoreo. quod si ferre valet, lavetur, & in tempore ad antiquos usus revertatur. detque operam mulier, ut quam facillime menses elabantur.

D CAPUT UNDECIMUM.

De Curatione Satyriasis.

Nervorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu contristatio, neque in actu venereo: fiunt autem distensiones nervorum convulsioni persimiles, nunquam mitigabiles: quin & ipso concubitu sedari non potest ista calamitas. mentis quoque alienatio sequitur: nam primum quidem impudentes evadunt, dum casum suum licentiose narrant: au-

E daces enim eos coëundi insatietas efficit. postea vero quum affectus iste desierit, tunc ad se redeunt, & mente optime constant. igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias, & multum cruoris ac sæpe detrahas. neque enim id temporis intempestivum fuerit, & ad mentis stupefactionem, & ad inflammationis remissionem, &

rep. in MS. *Crassus* legit. verum absurdam, neque hanc vocem scripsisse Aretæum sed potius πιεζομένην *Petit.* putat. ᵒ Ἀμυνούσιον *Crassus* legit. quo sensu vox ξὺν non erit præpositio, sed adverbium, id est, una, simul, pariter. hanc lectionem præstare *Petit.* non ausit, quia hoc verbum ἀμυνεῖν nusquam reperit nisi cum nomine, ut θέρμην ἀμυνεῖν. cogitaverat tamen ξὺν ἀμυνῇσι *cum*

F *dolore*, quod cum capillorum vulsione convenit. ᵖ Ὑποθυμιῆν *Henisch.* rep. in MS. ᑫ Ὀρὶς *Henisch.* rep. in MS. ʳ Πρέπειν *Henisch.* rep. in MS. ˢ Τὸν *Henisch.* rep. in MS. ᵗ Ὄρθιον *Henisch.* rep. in MS. ᵘ Ξὺν λύπῃ καὶ ἐπιθυμίῃ *Petit.* emend. ˣ Στύοντα *Henisch.* ʸ An truncata dictio pro ξυμπτώματος? *Petit.* ᶻ Ἀκρασίη inexsaturabilis coëundi libido. *Petit.* emend. ᵃ Ἀναλωφήσωσι *Henisch.* rep. in MS.

ᵃ At his &c. *Henisch.* ᵃ Aut viri manibus tactu non asperis, neque duris. *Petit.* emend.

καὶ ἐς τὰς τῆς θέρμης τῆς κατ' αἰδοῖον πρηΰνσιας. αἷμα γὰρ πολλὸν, θερμασίης μὲν καὶ τόλμης ἔξαψις καρτερή· φλεγμασίης δὲ τροφή, ταραχῆς δὲ γνώμης καὶ ἀπάξιος [a]ἔκκαυμα· καθαίρειν δὲ καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος φαρμάκῳ τῇ ἱερῇ. οὐ γὰρ καθάρσιος δέονται μούνων, ἀλλὰ καὶ φαρμακίης προσδεόμενος. ὀρέει μέντοι τάδε ἄμφω ἱερὴ δύναται· καταπλάσσειν δὲ τά τε αἰδοῖα καὶ τὰς ἰξύας, καὶ τὴν πληχάδα, καὶ τοὺς ὄρχιας ἐρίοισι τοῖσι ἀπὸ [b]οἰὸς ῥυπόωσι· ῥοδίνῳ δὲ καὶ οἴνῳ διαίτεῃ χρὴ τὰ ἔρια, καὶ τέγγειν τὰ μέρεα πολλόν τι μᾶλλον τάδε [c]καταιονέοντα, ὅκως μήτε θάλψις ἐκ τῶν ἐρίων ἔοι, αὐτὰρ ἡ ἔμφυτος θέρμη ὑπὸ ψυχρῆς δυνάμιος τῶν χυμῶν πρηΰνηται. τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα τιθέναι, ἄρτῳ ξὺν [d]ἀρνογλώσσου χυλῷ [e]τῇ βοτάνῃ, καὶ στρύχνῳ, καὶ σέρει, καὶ φύλλοισι μήκωνος, καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσα [f]νάρκην καὶ ψύξιας ἐμποιέει. αὐτὰρ καταχρίειν τοῖσι ἰκέλοισι τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν πληχάδα, καὶ τὰ ἰσχία, κωνείῳ ξὺν ὕδατι, ἢ οἴνῳ, ἢ ὄξεϊ, μανδραγόρῃ, ἀκακίῃ, καὶ σπόγγοισι ἀντὶ τῶν εἰρίων χρέεσθαι. μεσηγὺ δὲ ὑποκλύζειν μαλάχης ἀφεψήματι, καὶ ἐλαίῳ καὶ μέλιτι. [g]δριμὺ δὲ πᾶν. ἀντερειδέσθωσαν σικύαι κατ' ἰσχίον, ἢ ἦτρον. ἄρισται δὲ καὶ βδέλλαι, νέρθεν ἑλκύσαι αἷμα· καὶ ἐπὶ τοῖσι τρώμασι ἐπίπλασμα, αἱ ψίχες ξὺν ἀλθαίῃ· ἔπειτα ἐνίζειν ὕδατι ἀρτεμισίης, [h]ἐλελισφάκου, κονύζης ἀφεψήματι· καὶ εὖτ' ἂν ἐς πρεσβυτέρην μὲν μῆκεϊ χρόνου, μὴ κατὰ λόγον δὲ τὸ πλῆθος ἐνδιδῷ, δέος δὲ σπασμοῦ· μάλα γάρ τοι ἐπὶ τοῖσδε σπῶνται· μεταβάλλειν χρὴ τὴν θεραπείην τοῖσι θερμαίνουσι· χρίεος μὲν γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ ἀντὶ ῥοδίνου· εἰρίοισι δὲ καθαροῖσι καὶ ἐπιπλάσμασι ἀλεαίνουσι. ἐμάλαξε γάρ κοτε τῶν νεύρων τὰς πρήσιας ἡ τοιήδε θεραπείη· αὐτὰρ καὶ πιπίσκειν τὸ καστόρεος ξὺν μελικρήτῳ. [i]τροφαὶ ἄτροφοι, ψυχραί, βραχέα μὲν τὰ σιτώδεα, τὰ πλεῖστα λάχανα, μαλάχη, βλίτον, θριδακίνη, ἑφθὴ κολοκύντη, σίκυος ἑφθὸς, πεπόνων ὥριος, οἴνου δὲ καὶ κρεῶν, μέσφι πολλῆς ἀναλήψιος φειδώ. οἶνος γὰρ, θάλψις μὲν ἐστι νεύρων, μάλθαξις δὲ ψυχῆς, ἐπανάκλησις δὲ ἡδονῆς, γονῆς γένεσις, καὶ πρόκλησις ἀφροδισίων. τάδε μοι ἐς τὰ ὀξέα γεγράφθω ἄκεα. χρὴ δὲ καὶ τὸν αὐτὸν τινὰ ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλλοτρίην ξυγγραφὴν περιέχοντα τὸν νέον. οὕτω τὰ ὀξέα πάθεα γίγνεται, ὡς ἐν τάξει τε τοῖσι γεγραμμένοισι καὶ μούνοισι, ἢ ἅπασι χρέεσθαι.

APE-

A & ad caloris virilium mitigationem faciendam; animæ deliquium adferre: quippe sanguis multus calorem & audaciam valde accendit, inflammationem alit, mentis perturbationem confusionemque, veluti esca ignem procreat. omne corpus etiam medicamento, quod hieram, *id est sacram*, vocant, purgato. neque enim purgatione solum egent, sed etiam ejus medicatione: utrumque autem præstare hiera potest. insuper genitalia & lumbos, & *πληχάδα id est locos inter femina & inguina*, & locum inter anum & scrotum, & testiculos lanis ab ove detonsis adhuc sordentibus obvolvito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito:
B partesque istas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis caliditas oriatur: imo nativus calor a frigida humorum potestate obtundatur. ejusmodi quoque cataplasmata superdanda: panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, & seride, & papaveris foliis, idque genus aliis, quæcunque torporem frigoraque injiciunt: nec non & similibus virilia, & locos inter inguina, & femina, & coxas illinito, cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia: & spongiis vice lanarum utitor. interea subluenda alvus est malvæ decocto, & oleo, & melle: omnia vero acria vitentur. defigantur in coxa cucurbitulæ, aut in abdomine.
C optimæ sunt autem & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendum. & super vulnera cataplasma imponatur micæ panis cum althæa. postea in aqua desidat, ubi artemisia, salvia, conyzaque decoctæ sint. at si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, & nervorum convulsionis metus adsit (tam facile in his affectibus convelluntur) curandi rationem mutare opus est: quippe calefacientia admovenda sunt, gleucinum scilicet oleum aut sicyonium pro rosaceo. lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem nervorum inflationes
D nonnunquam hujusmodi curatio mitigavit: amplius & castoreum cum mulsa bibitum. cibaria, parum nutrientia, frigidaque sunto: pauca triticea, plurima olera, malva, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. a vino & carnibus longo temporis intervallo abstineto: siquidem vinum est nervorum calefactio, animæ remollitio, voluptatis revocatio, genituræ creatio, venerisque excitatio. hæc a me in acutos morbos remedia scripta sint. oportet autem, & juvenem Medicum, ipsum suo marte aliqua sibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depro-
E mere. hoc sane pacto acuta vitia fiunt, ut ordine singulis quæ scripta sunt, aut omnibus uti valeas.

ARE-

[a] Ὑπέκκαυμα, quod fomitem significat. *Petit.* emend. ὑπέκκαυμα *Aristot.* eod. sensu usurpat. [b] Οἰὸς *Henisch.* [c] Καταιονέοντα *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἀρνογλώσσου *Henisch.* [e] Rescribe τῆς βοτάνης (ut referatur ad ἀρνογλώσσου) vel (quod verius) καὶ τῇ βοτάνῃ (addita copula) ut intelligamus panem præcipi cum succo plantaginis, atque ipsa herba ad cataplasma. *Petit.* [f] Ὅσα νάρκην *Henisch.* νάρκας *Henisch.* rep. in MS. [g] Deest aliquid, nempe ἀλκυδέσθω, aut quid simile. *Petit.* [h] Ἐλελισφάκου *Henisch.* rep. in MS. [i] His verbis inesse videtur contradictio, ut scilicet alimentum non alat. sed figura est. vult enim Aretæus alimentum parum nutriens *Petit.*

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΝΟΥΣΩΝ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΚΕΦΑΛΗ Α.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ARETÆI CAPPADOCIS [1]

DE

MORBORUM DIUTURNORUM

CURATIONE

LIBER PRIMUS.

CAPUT PRIMUM.

PROOEMIUM.

Ἐν τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ἡ ἀμβολὴ τῆς ἰητρείης, κακόν. ὑπ' ἀμβλακίης γὰρ ὀκέλλει ἐς ἀνήκεστα πάθεα. φυσίωσις ἄρ' ὧδε ἴσχει, [a] ὡς μὴ ῥηϊδίως ἀποφοιτῆσαι ἢν ἐσβάλλῃ ἅπαξ· ἢν δὲ καὶ ἐκδηθύνῃ, χρόνῳ καρτερὰ ἔσται, καὶ ξυναποθνήσκειν γίγνεται [b] ποτε, καὶ τὰ σμικρὰ μεζόνων ποιέεται διαδέξιας· κἢν τὸ πρόσθεν ἐς κίνδυνον ἀσινὲς ᾖ, ὁ τόκος τῶνδε γίγνεται ὀλέθριος. χρὴ ὦν μήτε τὸν νοσέοντα [c] σιγῇ, ἢ αἰδοῖ τοῦ ἐλέγχου τῆς νούσου, μηδὲ ὑποδιδρήσκειν δέει τῆς ἰητρείης, μήτε τὸν ἰητρὸν καταμβλακεύειν. ἄμφω γὰρ ἐς τὸ ἀνήκεστον ξυναίδει. μετεξέτεροι δὲ τῶν καμνόντων, ὑπ' ἀγνωσίης τε τῶν παρεόντων, καὶ τῶν αὖθις ἐσομένων, ἐς τέλος [d] ξυνδιαιτέονται τῇ νούσῳ. ἐπεὶ γὰρ τοῖσι πλείστοισι, οὔτε ὀλλυμέεσται, οὔτε ὀρρωδέουσι θάνατον. διὰ τάδε ὦν ἰητρῷ σφέας αὐτοὺς οὐδ' ἐπιτρέπουσι. πίστις δὲ τουτέων, κεφαλαίη, ἧς ἀμφὶ πρώτιστον φράσω.

A In longinquis morbis dilatio medelæ mala est: nam ob cunctationem in vitia insanabilia prolabuntur. inflatio sane ita habet, ut non facile secedat, si semel invaserit: at si & diutius trahitur, temporis spatio vires acquirit, & nonnunquam evenit ut commoriatur. exiguos quoque morbos majores excipiunt: quumque priores discrimine vacarent, eorum soboles perniciosa exoritur. itaque nullo pacto ægrotum silere convenit, ne morbus deprehendatur, erubescentem, neque aufugere, vim curationis metuentem, neque medicum pigrum esse ignavumque oportet. B utrumque enim ad morbum insanabilem efficiendum consentit. nonnulli autem sunt ægroti qui præsentium, nec non & futurorum ignoratione, ad finem usque cum morbo degunt. nam plerique neque pereunt, neque futuram mortem suspicantur: quocirca neque se medici fidei committunt. horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius sermonem instituam.

ΚΕΦΑΛΗ β.

Θεραπεία κεφαλαίης.

Κεφαλὴ δὲ ὁκόσον ἐς ζωὴν ἀναγκαῖον, τοσόνδε νούσῳ χαλεπωτάτη, καὶ [e] τῶν ἀμφὶ τήνδε νούσων, ἡ μὲν ἐσβολὴ ἐπιεικὴς ἐπὶ σμικρῷ ἀλγεῖ, καὶ ἠχοῦσι ὦτα, καὶ βαρεῖ. εἰ δὲ αὔξησιν [f] προσλάβοι, καὶ τὰ τέλη ὀλέθρια. μὴ ὦν μηδὲ τὰ σμι-

CAPUT SECUNDUM.

De Curatione Cephalææ.

C Caput quanto ad vitam magis necessarium est, tanto difficiliori ægritudine laborat. atque morborum capitis invasio quidem tolerabilis est: (nam parum dolent, aures sonant, gravitas adest) [2] at si intendantur, finis est mortiferus. igitur exi-

[a] ἴσχει *Henisch.* [b] ποτὲ *Henisch.* rep. in MS. [c] σιγῇ ἢ αἰδοῖ &c. (non oportet, Aret. inquit, ægrotum silere morbi verecundia) *Petit.* emend. [d] ξυνδιαιτέονται *Henisch.* rep. in MS. [e] Fortasse legendum τῶν ἀμφὶ τήνδε supple κεφαλαίῃ *Petit.* [f] προσλάβοιτο *Henisch.* rep. in MS.

[1] Aretæi Cappadocis diuturnorum morborum curativus liber primus. *Henisch.* [2] Recedat. *Henisch.*

A σμικρὰ ὑπεριδεῖν ἄλγεα. σμικροῖσι γὰρ καὶ τοῖσι ἄκεσι [a] μετεξετέροισι [b] ἰήθη. ἢν δὲ πρόσω μὲν ἥκῃ χρόνου· μέζω [c] γὰρ προσεπιγίγνεται ἄχθεα· τάμνειν τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι φλέβα· πρόσθεν δὲ δυοῖν [d] ἡμέραιν, οἶνον [e] πιπίσκειν. ξυντεκμαιρόμενον δὲ τὴν δύναμιν, τὸ πλῆθος ἀφαιρέειν. ἄρειον δὲ [f] μὴ ἐσάπαξ. ἢν ἡ δύναμις τι ἀνέχηται τὴν πληθὺν τῆς ἀφαιρέσιος, ξυνεχές τε τοῖσι αὐτέοισι μοχλεύεται ἡ νοῦσος. ὧδε μέντοι πάσῃσι τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ξυνῳδόν· μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερέων, ἁδροτέρως διαιτῶν, ἔπειτα τὴν ἱερὴν τὸ καθαρτήριον ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ἀπάγει γὰρ μάλιστα B ἥδε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς νούσου τὴν τροφήν. πλῆθος δὲ τοῦ φαρμάκου, ὁκόσον τέσσαρες, ἢ πέντε ὁλκῆς δραχμαί· ἢν εὖ καθαίρηται, λούειν τε καὶ οἶνον διδόναι, καὶ τὴν δύναμιν αὔξειν· ἔπειτα αὖθις τάμνειν φλέβα τὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν ὀρθήν. κυριωτάτη γὰρ ἥδε ἡ ἀφαίρεσις· τὸ δὲ πλῆθος ὅσον [g] κοτύλης, ἢ σμικρῷ πλέον. λύειν τε μὴ [h] περαιτέρω. κενεαγγέειν γὰρ οὐ χρή. ἔπειτα τὰς κόμας ξυρῷ ἀφαιρέοντα, σικύην τῇ κορυφῇ προσβάλλειν προτέρην· τὴν δὲ ἑτέρην τὴν μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ἐρύειν [i] ἀναίμακτον, χαράσσειν τε τὴν C ἐπὶ τῆς κορυφῆς [k] ἀφειδέως ἔς τε [l] πλῆθος ὁλκῆς, καὶ ἐς τὴν τοῦ βάθεος ἐντομήν· κεφαλαίῃ γὰρ τὰ μέχρις ὀστέων ὀνίνησι ἰήματα. ἢν δὲ ἐς οὐλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, τὰς ἀρτηρίας ἐκτάμνειν. [m] διπλαῖ δὲ, αἱ μὲν κατόπιν εἰσὶ οὐάτων σμικρὸν [n] τι προσωτέρω, δῆλαι δὲ τῇσι διασφύξεσι· αἱ δὲ τῶν οὐάτων ἐς τοὔμπροσθεν, αὐτῶν πλησίον. προσάγεται γὰρ τῷ [o] ἀντιπρόχῳ· ἀτὰρ καὶ αἵδε δῆλαι διασφύξεσι. τάμνειν δὲ πρὸς τοῖς ὀστέοις τὰς μέζονας. αἵδε γὰρ ὀνήισται. ἐπικέαται καὶ ἕτεραι [p] ἑκάστῃσι κάρτα [q] λεπταὶ, ἃς οὐδὲ ὄφελος ἐκτάμνειν. ὁ δὲ τρόπος D ἐν τῇσι χειρουργίῃσι λέλεκται. [r] μετὰ δὲ τὸ ἄκος, κεφαλαίῃσι, καὶ [s] ἐπιληψίῃ, καὶ σκοτώμασι, καὶ [t] ξυμβλήδην [v] ἁπάσῃσι τῆς τῆς κεφαλῆς νούσοισι, ἐπὶ πᾶσι δὲ φλέγμα ἄγειν χρὴ προκενώσαντα τὴν γαστέρα, ἢ καταποτῷ ὑπηλάτῳ, ἢ κλυσμῷ· ἄλλοτε μὲν ἐκ ῥινῶν πταρμικοῖσι, ἄλλοτε δὲ διὰ στόματος τοῖσι ἄγουσι φλέγμα. εἴδη [x] δὲ, πταρμικῶν μὲν, πέπερι, [y] στρούθιος ἡ ῥίζα, [z] κάστορος τοῦ ὄρχιος· τάδε καὶ ξυνὰ· ἐς λεπτὰ δὲ κόψαντα, καὶ σήσαντα, καλάμῳ ἐμφυσῆν, ἢ καυλῷ πτεροῦ χηνὸς παχέος. ἀγωγότερον δὲ τῶνδε E καὶ βιαιότερον εὐφόρβιον ξὺν ἑνὶ τῶνδε μιχθέν· αὐτὰρ καὶ ἐλαίοισι δὲ μίσγεται γλευκίνῳ, σικυωνίῳ, ἢ τῷ ἀπὸ στύρακος μύρῳ. ὑγρὸν δὲ γίγνεται κάρτα, ὡς ἔγχυτον· ἐγχέεται δὲ διὰ τοῦ ῥινὸς γ᾽ αὐλοῦ. δίδυμοι δὲ οἵδε, ξυμφυέες ἀπὸ μιῆς ἀρχῆς, ὡς ἐσάπαξ ἀμφοτέροισι ἐγχέειν. οὐ γὰρ ἀνασχετὸν ἢ

A exiguos dolores ne spernito. nam & exiguis medicamentis in quibusdam discussi sunt. [1] at si plus temporis extrahuntur, majores cruciatus supervenïunt. propterea vena cubiti incidenda est. sed duobus ante diebus vinum [2] bibat. tantum autem sanguinis detrahito, quantum ejus vires tibi conjectanti ostenderint: verum non semel totum detrahere magnopere expedit. porro quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiuntur, iis ipsis continuo morbus discutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus convenit. tribus autem quatuorve diebus interjectis liberalius alendi sunt. deinceps purgatorium *quod vocant* B hieram, cum mulsa propinandum: ea enim a capite morbi alimentum maxime abducit. modus vero medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. quod si bene purgaverit, tunc lavandus est, & vinum exhibendum, & vires augendæ; postea iterum vena frontis recta scindenda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio. modus autem esto hemina, aut paulo plus. neque ultra sanguinem mittito, quoniam vasa inanire non expedit. deinde capillis novacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito, alteram inter scapulas citra sanguinis effusionem admoveto: & eam, quæ in vertice fixa est, libe- C rius scarificato, quo sanguis uberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia namque ad ossa usque penetrantia cephalæam juvant. quod si vulnera cicatricem ducant, arteriæ secentur: duplices autem sunt, aliquæ post aures paulo ulterius, propriisque motionibus produntur: aliæ vero aurium arteriæ prorsum versus sitæ sunt, auribus proximæ: nam *instrumento dicto* antitrocho adducuntur. verum hæ quoque propriis pulsationibus innotescunt. nempe majores ossibus vicinæ secentur. hæ namque utilitatem afferunt, adjacent & aliæ singulis auribus oppidò tenues, quas incidere prorsus inutile est. modum D vero incidendi in libris de manuum operationibus exposui. cæterum post medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, utque semel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod devoretur, aut clystere evacuato) pituita evocanda est, modo e naribus per sternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. species autem sternutamenta citantium sunt, piper, radix herbæ lanariæ, fibri testiculus: hæc quidem sunt vulgata, & communia: ad lævorem autem terito, & cribrato, & calamo aut crassiori pennæ anserinæ caule inspirato. his efficacius in attrahendo violentiusque euphorbium est, cum E aliquo ipsorum admixtum. quin etiam cum oleis miscetur, gleucino scilicet aut sicyonio, *id est ex cucumere sylvatico*, aut cum unguento ex styrace. redditur autem magnopere liquidum, ut fusile sit. infunditur per nasi fistulam: hæ vero geminæ sunt, atque ab uno canali cognatæ & cohærentes, adeo ut semel utrisque infundeodum sit. neque enim

P 2 tole-

[a] Μετεξετέροισι. ἰήθη ἢν Henisch. [b] Λύθη Henisch. rep. in MS. ἰάθη Goupyl. rep. in MS. [c] Conjunctio hæc causalis γὰρ videtur περισσὴ Petit. [d] Ἡμέρῃσιν Henisch. rep. in MS. [e] Deesse hic aliquid, sc. negationem μὴ quæ hic excidit, reponendam esse, Petit. existimat. [f] Κάρτα δὲ μὴ ἐσάπαξ. ἢν δὲ ἡ δύναμις τι ἀνέχηται &c. Crassus legit. Henisch. & Goupyl. repp. in MS. ἄρειον δὲ ἐσάπαξ (negatione sc. deleta) Petit. emend. [g] Κοτύλης Henisch. rep. in MS. Κοτύλη genus est mensuræ liquidorum apud Atticos, capiens italicas uncias novem mensurales, quæ ad ponderales reductæ, septem & dimidiam valent. sed & aliquando pro libra accipitur Cotyla teste Galeno. Petit. [h] Περαιτέρω Henisch. [i] Ἀναιμάκτως Henisch. rep. in MS. [k] Ἀφειδέως Henisch. rep. in MS. [l] Πλῆθος Petit. emend. [m] Διπλαῖ Henisch. rep. in MS. [n] Σμικρὸν τι Henisch. rep. in MS. [o] Ἀντιτράγῳ Petit. emend. quo nomine quemdam in temporibus locum juxta aures Græci designarunt. ἀντίτραγος enim significat partem temporum eam, quæ ipsi τράγῳ e directo respondet. teste Rufo. Petit. [p] Si hæc vox ad aures referri debet, uti Crassus refert, ἑκάστῳ scribi deberet. verum Aretæus non auribus singulis, sed arteriis majoribus, quas ante & pone aures sitas dixit singulis adjacere alias tenues his verbis ostendit. quare ἑκάστῃ φλεβὶ subaudiendum est. Petit. [q] Λεπταὶ Henisch. rep. in MS. [r] Μετὰ ἄκος (pertinet ad ea quæ dixit de arteriis temporum secandis) Petit. emend. [s] Ἐπιληψίῃσι Petit. emend. [t] Ξυμβλήδην Henisch. [v] Κοιναῖς Henisch. rep in MS. [x] Εἴδη τὰ Henisch. [y] Dioscorid. & alii Græci στρούθιον appellant. quare στρουθίου videtur legendum. nisi si & στρούθιος alio flexu dicitur. cur & nihil Petit. mutat. [z] Deest aliquid: fortasse τὰ aut μέρος τὸ κάστορος quidpiam de teste Castoris. Petit.

[1] Si plus temporis Henisch. [2] Vinum ne bibat. Petit. emend.

ἡ διάστασις ἑκατέρου μυκτῆρος ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ. πίμπραται γὰρ ἡ κεφαλὴ αὐτίκα, καὶ δριμὺ ἄλγος αἱρέει. τὰ δὲ διὰ τοῦ στόματος ἄγοντα φλέγμα, σίνηπι, κόκκος ὁ τῆς κνίδης, πέπερι, σταφὶς ἀγρίη· τάδε ξὺν ἀλλήλοισι καὶ ἰδίῃ. ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ μαστησιᾶσθαι μὲν αὐτά, καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι, καὶ ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ ὀξυκρήτῳ μίξαντα διδόναι· κλύζειν τε τὸ στόμα, καὶ ἐς τὰ παρίσθμια παρωθέοντα ἀνατάσει τοῦ αὐχένος, [a] τῷ τῆς ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν. ὁπὴν δὲ ἐς ὅσον θέλῃς τὸ φλέγμα ἀρύσῃς, λούειν καὶ καταιονέειν, τὴν κεφαλὴν κάρτα πολλῷ θερμῷ ὕδατι ἐς διαπνοήν. ἰσχυραὶ γὰρ γίγνονται [b] σφηνώσιες. δεῖπνον εὐτελὲς ἔστω· δὲ καὶ οἶνος ἐς ἀνάκλησιν τοῦ στομάχου· μάλα γάρ τι καὶ ὅδε [c] πονέει. ἐπὴν δὲ μεσηγὺ τὴν δύναμιν ἐνδράσῃς, κλυσμοῦ χρέω τοῦ ξυνήθεος, λίτρου πολλὸν ἐμπάσσων, ἢ ῥητίνης τῆς ἀπὸ τῆς [d] τερμίνθου τοῦ δένδρεος ἐντήκων ὁλκῆς δραχμὰς δύο· ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν [e], ὡς εἴσω παρωθέεται τὸ ὄργανον [f] καθετηρίδιον εὐμήκες, ἢ τὸ καλεόμενον στορύνη, ἢ εἴ τις ἐλλειπῶς τῶνδε ἔχῃ, χηνὸς χρὴ πτεροῦ τὸν καυλὸν τοῦ παχέος ἀπογλύψαντα πρίονος τρόπον τὰ [g] νεῦρα ἐς [h] ὀδόντας, ὅκως πρίονα· καὶ τόδε ἐς ῥῖνα καθιέναι, μέσφι τῶν ἰθμοειδέων· ἔπειτα ἀμφοτέρῃσι χερσὶ κινέειν, ὡς [i] ξυγχαράσσεσθαι ὑπὸ τῶν ὀδόντων ὁ χῶρος. ἐπιδίδει δὲ καὶ πολλὴ τοῦ αἵματος ἡ φορή· φλέβες γὰρ ἰσχναὶ τῇδε κέαται, καὶ τὰ σώματα μαλακὰ καὶ εὔτμητα. ἴσασι δὲ καὶ τοῖσι δημότῃσι [k] πολλοὶ τῆς ἐγχαράξιος οἱ τρόποι, καὶ βοτάνῃσι τρηχείῃσι καὶ φύλλοισι δάφνης ξηροῖσι, ἐνθέντες τάδε, ἢ τοῖσι δακτύλοισι κινέειν εὐτόνως. [l] κενώσαντα δὲ ὁκόσον χρὴ (ἔστω δὲ πλῆθος ἐς κοτύλης τὸ ἥμισυ) μάσσειν σπόγγοισι καὶ ὀξυκρήτῳ, ἢ ξηρόν τι ἴσχαιμον ἐμφυσῆν, κηκίδα, ἢ σχιστὴν στυπτηρίην, ἢ [m] βαλαύστιον. ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισι ἡ κεφαλαλγίη μίμνῃ, εἴτε ἀποπαύηται, αὐτὸν χρὴ ἐς τέλος ἥκειν τῆς ἰητρείης. φιλυπόστροφον γὰρ κακόν, καὶ ἐν ἕδρῃ ἴζον τὰ πολλὰ φωλεύει. χρὴ ὦν ἀφαιρέοντα τὰς κόμας ξυρῷ· καὶ γὰρ τόδε κεφαλῇ ὀνηιστόν· καίειν [n] πυρίῃσι καυτήρων, ἐπιπολῆς μέν, ἐς μύας· ἢν δὲ μέσφι ὀστέου ἐθέλῃς, ἀπαλέεσθαι καὶ τῶν μυῶν· μύες γὰρ καυθέντες, ἔασι σπασμῶν προκλήσιες. κἢν μὲν ἐπιπολῆς καύσῃς, οἶνον εὐώδεα λευκὸν ξὺν ῥοδίνῳ καταιονέειν [o] ἅλις. ὀθόνην δὲ χρὴ τέγξαντα ἐπιπετανύναι τῇσι ἐσχάρῃσι, μέσφι ἡμέρης τρίτης· ἢν δὲ βαθεῖαι ἔωσι αἱ ἐσχάραι, πράσου χρὴ κόμην ξὺν ἁλὶ τρίψαντα, ἠδὲ ἐς ὀθόνην ἐγχρίσαντα πιθεῖναι· τῇ δὲ τρίτῃ κηρωτὴν ἐκ ῥοδίνου ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολαίοισι, ἢ φακὸν ξὺν μέλιτι, ἐπὶ τῇσι βαθείῃσι ἐσχάρῃσι πιθεῖναι. ὁκόσα δὲ ἐπουλωτικὰ φάρμακα, ἄλλῃ πη γεγράψεται. ὅταμόν τινες ὑπὲρ μέτωπον κατὰ τὴν [p] στεφάνην τὸ δέρμα ἄχρις ὀστέου καὶ τόδε ἐπιξέοντες, ἢ ἐκκόψαντες μέσφι διπλόης, ἐς σάρκωσιν ἤγαγον. οἱ δὲ καὶ ἐσέτρησαν τῶν ὀστέων μέσφι μήνιγγος.

εὔτολμα

A tolerabilis est alterutrius naris sigillatim dilatatio. nam protinus caput accenditur, & acribus dolor invadit. quæ autem per os pituitam eliciunt, hæc sunt, sinapi, granum cnidium, piper, uva taminia: id præstant vel mixta, vel singula. cæterum quoniam & ipsa mandere & expuere assiduum est: idcirco & cum aqua aut mulsa, aut posca permixta danda sunt: atque os eluendum. ad tonsillas enim impulso humore extentoque collo exspirationis flatu abluatur. postea quam pituitam quamtamlibet eduxeris, permulta aqua calida lavandum caput atque perfundendum: ut perspirabile atque difflabile reddatur. ingentes enim B obstructiones fiunt. cœna frugalis & simplex esto: in qua & vinum ad stomachi restitutionem sumatur. siquidem & ipse magno dolore vexatur. interea vero ubi vires ægri stabiliveris, lotione per elysterem usitata opus est: in qua nitri multum inspergatur, aut resinæ a terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. postridie sanguis e nasi interioribus detrahatur. intro enim prælongum instrumentum immittitur, quod cateiadion vocant, aut illud, cui storyne nomen est. aut si quis horum copiam non habuerit, pennæ anserinæ caulem crassiorem sumere debet, ejusque nervosam partem denticulatim instar serræ incidere, atque sic in C narem usque ad ithmoeidũ *ossa, quæ ob cribri seu colatorii similitudinem sic vocantur*, immittere: deinde utraque manu agitare; quo locus a dentibus insculpatur, ac vulneretur. facilis est autem ac copiosus sanguinis cursus: nam graciles venæ hic delinuńt, corporaque hac in parte mollia sunt, & sectioni habilia: verum & multos nares vulnerandi modos vulgus novit, herbas scilicet asperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitantes. quum vero quantum satis sit evacuaveris, quod erit heminæ dimidium, coërcendus sanguis est spongiis & posca: aut aliquod aridum, quod sistendi sanguinis vim habeat, naribus inspirandum, D galla aut scissile alumen, aut balaustium. verum enim vero post hæc remedia sive dolor capitis perseveret, sive desinat, oportet ad finem hujus medicationis pervenire: quoniam id malum sæpe reverti solet, & in suo vigore consistens plerumque delitescit. itaque novacula derasis capillis, (quandoquidem & hoc capiti prodest) ferramentis candentibus utendum est; si in superficie ad musculos usque pervenias: sin osseterus penetrare velis, a musculis caveto. nam musculi exusti nervorum distentiones cient: quod si in summa cute usseris, vinum odoratum album cum rosaceo in- E fundere satis est: pittacium vero madefactum per triduum supra crustas extendito: quod si crustæ altius descendant, porri comam cum sale tritam linteoloque illitam superdato. tertio die crustis summam cutim tantum occupantibus ceratum ex rosa, profundioribus autem lentem ex melle imponito. sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ sint, alio loco descripsimus. nonnulli super frontem, ea in parte ubi sutura est, quæ corona dicitur, cutim osseterus inciderunt. illudque aut exterentes, aut excidentes usque ad meditullium (quod diploe nominatur) ad carnis repletionem perduxerunt. alii & ossa ad membranam usque perforarunt.

F verum

a Ionica hæc circuitio uno verbo (sc. γαργαρίζειν) exprimi poterat. *Petit.* b Σφηνώσιες δεῖπνον εὐτελές. *Henisch.* c ὧδε πονέει *Henisch.* d Τερμίνθου *Henisch.* rep. in MS. e Post ἀφαιρέειν. (punctum) scribendum est. *Petit.* f Nusquam hæc vox reperitur. in Petiti codice editionis Turnebi apposita est sursum hæc nota ·/. quæ nota poni solet in iis de quibus dubitatur, utrum tolli debeant, nec ne. in libro quodam hoc: Καθετηρίδιον genus instrumenti est ad solvendas narium venas. ad oram paginæ manu exaratum *Petit.* invenit. g Olim πλευρὰ id est, latera pennæ legendum putabat *Petit.* sed nihil mutat. quia quandam similitudinem nervus quoad colorem & flexibilitatem cum penna habet. h Ὀδόντας *Henisch.* rep. in MS. i Ξυγχαράσσεσθαι τὸ *Henisch* rep. in MS. k (πολλοὶ &c. ἐυτόνως) parenthesi includit *Henisch.* l Κενώσαντα δὲ ὁκόσον χρὴ *Henisch.* rep. in MS. m Καὶ βαλαύστιον *Henisch.* rep. in MS. n Πυρία vel Ionicè πυρίη dicitur quicquid corpori admotum ipsum calefacis, atque igne incendit, ἀπὸ τοῦ πυρός. itaque & fomentum, & ferrum ignitum, quod καυτὴρ appellatur. πυρίης nomine intelligi potest. *Petit.* o Καὶ ἅλις *Henisch.* p Στεφάνην Aretæus appellat, quam Anatomici ῥαφὴν στεφανιαίαν. *Petit.*

ἄτολμα δὲ τὰ ἄκεα. ἀλλὰ χρέος. [a] ἢν ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡ κεφαλαίη ἐπιμίμνῃ, ὁ δὲ νοσέων εὔθυμος, ἢ ὁ τόνος τοῦ σώματος ἀγαθός. ἢν ἐκ προσαγωγῆς [b] ἴωσι, γυμνάσια [c] ὀρθὰ ἐς στέρνα, καὶ ὤμους, χειρονομίη, [d] ἁλτήρων βολὴ, ἔξαλσις, καὶ ἡ ξυνδιαπειθόμενος ἐν τούτοις ἀνείλησις· τρῖψις τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστατα σκελέων, κεφαλῆς δὲ ἐς [e] μέσον. πισσοκοπίη τῷ [f] ἐμπάσσειν ξυνεχής· [g] φοινίσσειν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἄλλοτε μὲν σινήπι ξὺν ἄρτῳ διπλόῳ [h] ἐγχρίοντα, ὡς μὴ ἀφόρητον εἴη τὸ πῦρ· ἄλλοτε δὲ φάρμακα ξυναλείφοντα, [i] ὡς τὸ ξύνθετον τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ πυρέθρου. ἔχει δὲ καὶ ἀνώδυνον τι τὸν ἐν κροτάφῳ πόνον, καὶ ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης τοῦ κακοῦ, θαψίης ὁ ὀπὸς, καὶ τὰ ξὺν τῇδε [k] φάρμακα, ὁκόσα ἐπιδαίει τὸ δέρμα, καὶ ἰόνθοισι ἴκελα ἐκφύει βλαστήματα. [l] δίαιτα δὲ, ἡ μὲν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀλγέων, [m] λεπτὴ, ὀλιγοποτίη, καὶ ὑδροποτίη ἐπίπροσθεν μάλιστα ἄκεος παντός. ξύμπαν δὲ δριμέων μὲν ἄφεξις, κρομμύων, καὶ σκορόδων, καὶ ὀποῦ τοῦ σιλφίου, σινήπιος δὲ μὴ πάγχυ. καὶ γὰρ τὸ δριμὺ αὐτέου, πρὸς τῇ τοῦ στομάχου ἀρετῇ, καὶ ἐς κεφαλὴν οὐκ ἄχαρι, φλέγμα χέον καὶ διαπνέον, ἢ διελαῦνον κάτω. ὀσπρίων κάκιστον κύαμος, καὶ ἐς τὰ τῶνδε εἴδεα, πισοὶ, καὶ [n] ὦχροὶ, καὶ δολιχοί· δεύτερον, φακοὶ, οἵγε ἔχουσι μὲν τινας ἀρετὰς πέψιός τε καὶ ἐκκρίσιος, κεφαλῆς δὲ πλήσμιοι καὶ [o] πόνου ποιητικοί· ἀλλὰ ἑψηθέντες ξὺν πεπέρι, οὐκ ἀποξενωτέοι. χόνδροι δὲ οἱ πλυτοὶ χαρίεντες, ξὺν οἴνῳ καὶ μέλιτι ὅσον ἡδῦναι, καὶ τὸ ἐκ τουτέων ῥόφημα, καὶ οἱ ξὺν [p] ἁπλοῖσι ζωμοῖσι. καλοὶ γὰρ καὶ οἱ ἐν τῇ [q] καρυκείῃ καρποὶ, [r] κάρου, κοριάννου, ἀνίσου, σελίνου δὲ τουτέων [s] κρέσσων, ἡ ἡδύοσμος ἡ βοτάνη, καὶ γλήχων πρὸς τοῖσι εὐώδεσι, ἔχουσί τι καὶ οὔρων [t] ἀγωγὸν, καὶ φυσῶν ἔξοδον. κρεῶν δὲ, πονηρὰ μὲν τὰ παλαιὰ πάντα· νεοσφαγῆ δὲ, ἀλεκτορίδος [v], πτηνῶν ἡ φάσσα, ἡ πελειὰ, καὶ τὰ ἄλλα ὁκόσα μὴ μάλιστα πίονα, συῶν [x] τὰ ἄκρεα, λαγωὸς ὁ [y] ὀπτός· βοὸς δὲ καὶ οἶος [z] παχύνουσι, καὶ κεφαλῆς πλήσμιον. ἔριφος δὲ, οὐ πάντη κακὸς, γάλα καὶ τυροὶ κεφαλαλγέες. ἰχθύων, οἱ πετραῖοι, ἠδὲ ὁκόσοι κατὰ χώρην, ἄριστοι. λαχάνων δὲ [a] ἑφθῶν μὲν, ὁκόσα οὔρων καὶ κοιλίας ὑπαγωγὰ, μαλάχη, βλίτον, τεῦτλον, ἀσπάραγοι· δριμὺ δὲ καὶ κράμβη· ὠμὰ δὲ, θριδακίνη πάντων ἄριστον· ῥίζαι δὲ πονηραὶ, καὶ ἑφθαὶ, ῥαφανίδες, γογγυλίδες, σταφυλῖνοι· οὐρητικὰ μὲν, πλήσμια δέ· σίσαρον φυσῶδες μὲν καὶ στομάχου ἐπαρτικόν. οἶνος λευκὸς, λεπτὸς, γλυκὺς μὲν ἐγχεέσθω, στῦψιν [b] ἔχων, ὡς μὴ ἴσχειν τὴν γαστέρα· [c] τράγημα πᾶν, κεφαλαλγὲς, πλὴν [d] φοι-

A verum id genus remedia temeraria sunt: nihilominus tamen adhibentur, si omnibus aliis tentatis adhuc cephalaea perseverat, & aeger est animosus, vel corporis robur excellit. nempe si paulatim ad sanitatem accessio fiat, exercitationes recto corpore pectori humerisque adhibeantur, manuum fiat gesticulatio; halteres jaciantur, saltu corpus moveatur, atque in his perite corpus torqueatur: primo & postremo crura fricentur, medio tempore caput: picatio assidue picem inspergendo administretur. item caput rubrificandum, nonnunquam sinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur: non- B nunquam medicamenta simul illinendo, quale est illud quod ex adarce, & euphorbio & pyrethro componitur. proficit autem & ad dolorem in tempore sedandum, & ad radicem mali extirpandam, thapsiae succus, & medicamina cum ipsa jungenda, quotcunque cutim tumefaciunt, & varis similia tubercula excitant. victus ratio in singulis dolorum generibus tenuis esto: exiguus potus, & aquae potio ante ullam medelam potissimum adhibeatur. ex toto vero ab acribus temperet, caepis, allis & succo Laserpitii. a sinapi autem non penitus: siquidem ejus acrimonia, praeterquam quod stomachi vim roborat: capiti quoque haud ingrata est, pituitam fun- C dens ac diffians, aut ad inferiora deturbans. leguminum pessima faba est, & ejus species pisa, & *quae a Graecis nuncupantur* ochri, & dolichi: *illi ciceculae folio similes: hi, faseoli aut lobi a nonnullis vocitati:* secundo loco ponitur lens: quae nonnullis concoctionis excretionisque virtutibus praedita est, sed caput replet, doloremque concitat: nihilominus cum pipere elixa, spernenda non est. far lotum haud ingratum est cum vino & melle, quantum ad condimentum satis sit: & ex ipso conflata sorbitio, & ejus semina in simplici jusculo decocta. utique bona sunt & in caryceia *condimento a Graecis ita dicto*, semina cari, coriandri, anisi: apii vero semen iis anteferen- D dum. mentha herba & pulegium, praeterquam quod bene olent, quandam vim habent & urinam movendi, & flatus per inferiora expellendi. inter carnes vetustae omnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudantur. inter aves torquatus palumbus, columbus, & aliae quaecunque haud ita multum pingues sunt, suum extremitates, lepus assatus. bubula ovillaque caro crassum succum creat, & caput replet. hoedus non penitus malus. lac & caseus caput dolore vexant. ex piscibus saxatiles deligendi, & quotquot in ea regione optimi censentur. olera elixa quidem ea assumantur, quae lotium & ventrem citant, malva, blitum, beta, aspara- E gi, acris vero & brassica est: at inter cruda, lactuca omnium est optima. radices autem etiam elixae pravae sunt: radiculae, rapae, pastinacea urinam movent, sed caput explent. sisarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. vinum album, tenue, dulce, admittatur, tantum adstrictionis habens quod alvum non remoretur. omnia bellaria capiti inimica, quin [t] & palmularum

[a] Ἢν Petit. emend. [b] Deesse hic aliquid Petito videtur. sed nihil addit. [c] Ita appellat Aret. exercitationes, quae recto corpore adhibentur, ad distinctionem earum, quae prono corpore fiunt, ut ὀλισθήσεις. cujusmodi exercitationes iis, qui caput infirmum habent, non conveniunt. Petit. [d] Καὶ ἁλτήρων βολὴ Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [e] Crassus ἐς μέσον pro μεταξὺ accepit. Petit. [f] Ἴσως, ἐμπλάσσειν Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [g] Φοινίσσειν Henisch. rep. in MS. [h] Ἐγχρίοντα Henisch. rep. in MS. [i] Hujus compositionis, quae vulgo φοινιγμὸς appellatur, meminit Galen. lib. 6. de sanit. tuend. Petit. [k] Φαρμάκων Henisch. rep. in MS. [l] Διαίτην Henisch. [m] Λεπτὸς Henisch. rep. in MS. [n] Ὤχρους ervilias plerique omnes interpretantur: δολιχὸς phaseolos. Petit. [o] Καὶ τὸ πόνου ποιητικὸν Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [p] Simplicis albi jusculi compositionis meminit Galen. lib. 2. de compos. med. κατὰ τόπους cap. 1. nigri, Langius epist. 58. lib. 1. Petit. [q] Καρυκεία jusculum est simplici operosius ex multis tragematis, & aromatum deliciis confectum. Petit. [r] Κάρου Henisch. & Gonpyl. repp. in MS. [s] Κρέσσων Henisch. rep. in MS. [t] Ἀγωγὸν Henisch. rep. in MS. [v] Deest hic aliquid, nempe ἀγαθοὶ vel quid simile. post ἀγαθοὶ (punctum) apponi debet. Petit. [x] Nempe ἀκρωτήρια, extremae partes, uti pedes. Petit. [y] Ὀπτὸς Henisch. rep. in MS. [z] Παχύνουσι Henisch. rep. in MS. [a] Ἑφθῶν Henisch. rep. in MS. [b] Στῦψιν τι ἔχων Petit. emend. [c] Τραγήματα ἀπὸ τοῦ τρώγειν, ab edendo ita dicta κατ' ἐξοχὴν propter voluptatem. dicuntur & πέμματα, Latine bellaria. Petit.

F

[t] Quin praeter & palmularum &c. Henisch.

[a] φοίνικες πάσης ἰδέης. σῦκα δὲ ὀπώρη καὶ σταφυλὴ προσηνέες, καὶ ὅ, τι ἂν ἐπὶ τῆς ὥρης ἄριστον. πλησμονὴ πάντων καὶ τῶν [b] ὠφελεόντων κακόν. κάκιον δὲ ἀπεψίη. κόποι ἀπεψίης μὲν ἀσινέστεροι· ἐμβλαβέες δὲ καὶ οἵδε. περίπατοι ἕωθεν ἐπὶ τῆς κοιλίης [c] ἐκκενώσει, [d] εὔπνοοι δὲ, εὔφοροι· ἄριστοι δὲ καὶ εἰ ἐπὶ τῷ δείπνῳ· αἰώρη μακρὴ, νήνεμος, ἀνήλιος τῇ κεφαλῇ· κακὸς γὰρ αὐτέῃ ὁ [e] σείριος. ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, [f] κακὸν ἐπίσπαστον. ἀποδημίη ἐς θερμότερον ἀπὸ ψυχρῶν, καὶ ἀπὸ ὑγρῶν ἐς ξηρότερον. ξύμφορος δὲ πλόος. καὶ ἐν θαλάσσῃ [g] ἐξαγωγὴ τοῦ βίου. κὴν παράλιός τις ἦ, ἀγαθὸν λοῦσθαι τε τῇ ἅλμῃ ψυχρῇ, καὶ νήχεσθαι τῇ θαλάσσῃ, καὶ τῇσι ψάμμοισι ἐγκαλινδέεσθαι, καὶ βιοτεύειν ἐς θάλασσαν· ἑτεροκρανίης ταὐτὰ ἄκεα. ὁκόσα γὰρ τῇ κεφαλῇ ὅλῃ ἄκεα πρόσφορα, τοῖσδε πρὸς ἅπαν τῆς κεφαλῆς μέρος χρέεσθαι, καλόν. ὁκόσοισι δὲ ἐκ τῶνδε ἄφυκτος ἡ νοῦσος, [h] ἐλλεβόρῳ χρέεσθαι, τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Θεραπεία Σκοτωματικῶν.

Καὶ ἐκδέξιος μὲν κεφαλαίης γίγνεται [i] σκοτοδινίη· αὐτὰρ καὶ [k] αὐτὴ πρώτη ἐπ᾽ αἰτίῃσι φύεται, αἱμορροΐδων ῥόον ἐπισχέσι, κὴν ἀπὸ ῥινὸς αἷμα μὴ ῥέῃ πρόσθεν ῥέον, ἢ μὴ διαπνέηται τὸ σκῆνος, ἢ ἱδρῶτι, ἢ πόνῳ πρόσθεν πονεόμενον. ἢν μὲν [l] ὦν ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ ξυνῇ, τάδε χρὴ πρήσσειν ἐς ἴησιν, ὁκόσα ἐπὶ τῇσι κεφαλαίῃσι λέλεκται· τίσι δὲ καὶ βιαιότερον ἰῆσθαι χρὴ ἐς τέλος τῶν ἀκέων, ὕστερον φράσω. ἢν δὲ ἀπό τευ ἐπισχέσιος ὑγρῶν ἡ νοῦσος ἀποβῇ, τὴν ξυνήθη ἔκκρισιν κινέειν. ὑγιεινὸν γὰρ τῆς φύσιος ἡ παλινδρομίη. ἢν δὲ ἡ μὲν [m] μέλλῃ, τὸ δὲ πάθος αὔξῃ, ἐπὶ μὲν τῇσι ἄλλῃσι ἐπισχέσεσι τῇσι διὰ ῥινὸς, ἢ ἱδρώτων, [n] φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι· ἢν δ᾽ ἐπὶ ἥπατι πλημμύροντι ἢ σπληνὶ, ἤ τινι τῶν ἐν τοῖσι μέσοισι σπλάγχνων, δέρτρον ἢ σικύη· χρὴ δὲ ὁκόσον ἂν [o] ἐκ φλεβὸς πολλὸν ἐκρέῃ, τοσόνδε ἐκ τῶνδε ἀφαιρέειν αἷμα. τόδε γὰρ τῆς προφάσιος ἡ τροφὴ, ὥσπερ δὴ καὶ γαστήρ· ἐπὶ δὲ τῷδε, τὰ τῆς κεφαλῆς ἄκεα ξυνάπτειν, φλέβα τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ ὀρθὴν τάμνοντα, ἢ τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς πρὸς τοῖσι κανθοῖσι, σικύην τῇ κορυφῇ προσβάλλειν, ἐκκόπτειν τὰς ἀρτηρίας, ξυρέειν τὴν κεφαλὴν, φοινίσσειν, φλέγμα ἄγειν διὰ ῥινῶν πταρμικοῖσι, ἢ διὰ στόματος ὅκως ἔλεξα· ἅπαντα πρήσσειν ἐν κόσμῳ τῷ ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ εἰρημένῳ, πλὴν ὁκόσον κυκλαμίνου χυλὸς, ἢ ἀναγαλλίδος ἐγχυτὸς εἰς τὴν ῥῖνα ἔχει τὴν πρόσθεσιν. ἐπὴν δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἀκέων ἥκῃ ἐς τέλος, ὁκόσα βιαιότερα ἐς τοὺς σκοτώδεας, τάδε χρὴ πρήσσειν, ἐμέτοισι τοῖσι ἀπὸ δείπνου, ἠδὲ τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων χρέεσθαι, τὰ ἐκ τῶνδε δέον [p] ἐστὶ, αὐτὰρ ἠδὲ ἐς [q] ἐλλεβόρου

a Dissona hæc sunt Dioscoridi, Galeno, aliisque, palmularum fructus dolorem capitis creare, pronuntiantibus. unde hæc *Petito* mendi suspecta lectio videbatur. verum nihil mutat, quia eadem Aretæi sententia, iisdemque fere expressis verbis reperit in cap. 3. de cur. vertiginosor. b Ἀσιλαύστων *Henisch.* rep. in MS. c Ἐκκρίσει *Henisch.* d Εὔπνοες *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. e Σείριος proprie est stella in ore canis majoris cœlestis sita, qua plerumque Solem auctores denotant. *Petit.* f Ἐπίσπαστον κακὸν dicitur, quod quis sibi sponte sua accersit. *Petit.* g Ἴσως, διαγωγὴ *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. h Intelligendum hoc de candido elleboro est. *Petit.* i Σκοτοδίνη *Henisch.* k Αὐτὴ *Henisch.* l Ἢν μὲν (ὦν) ἐπὶ &c. *Henisch.* m Μάλλῃ *Henisch.* μέλλῃ *Henisch.* rep. in MS. n Βλέβα *Henisch.* o Ἐκφλεβὸς conjunctim scribit *Henisch.* p Ἔστι *Henisch.* q Ἐλλεβόρῳ *Henisch.*

larum omne genus. ficus autem & uva demulcent, & quicquid ea parte anni, *quam ὀπώρην Græci vocant*, bonitate præstat. sed quibuscunque, vel etiam juvantibus, satiari, malum est. pejor est cruditas: labores minus quam cruditas nocent: nihilominus & ipsi sunt detrimentosi. deambulationes matutinæ alvo prius exonerata citra spiritus difficultatem bene feruntur: optimæ sunt etiam & a cœna. gestatio longa per loca non ventosa conveniet, atque ubi sol caput non feriat: ei namque sirius officit. usus veneris capiti ac nervis labem accersit. peregre proficiscatur ægrotus in regiones calidiores ex frigidioribus, & in ficciores ab humidioribus. confert & navigatio, & in mari vitæ traductio: &, si quis sit maris accola, in salsa aqua frigida lavari, [1] in mari natare, & in arena volutari, victumque ex mari quærere proderit. doloris vero capitis, qui heterocrania nominatur, eadem medicamina sunto. nam quæ toti capiti remedia conducunt, eadem singulis ejus partibus adhibere bonum est. quibuscunque vero per hæc morbus depulsus non fuerit, [2] iis reliquum ut veratro utantur, utpote ultimo atque valentissimo omnium remedio.

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Vertiginosorum.

Et succedit cephalææ vertigo, & ipsa per se propriis de causis oritur, si profluvium ab hæmorroïdibus coërcetur, si e naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueverat, si corpus non diffletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. igitur si a cephalæa ducit originem, ea medendi ratione uti debemus, quæ ad cephalæam supra exposita est. quibus autem violentius cum ultimis remediis occurrendum sit, posterius explicabo. sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit, usitata excretio movenda est: naturæ namque salutare est materiæ recursus. at si ista tardat, malum vero increscit, in aliis quidem suppressionibus aut sanguinis e naribus manare assueti aut sudorum, sanguis mittendus est e vena cubiti: sin ab jecore multis humoribus affluente, aut a liene, aut ab aliquo ex visceribus in medio corpore positis vertigo prodeat, cucurbitulæ subveniunt. sed quantum ex vena defluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum. sanguis enim est causæ alimentum, quemadmodum & ventriculus. deinceps capitis remedia subjungenda: [3] vena cubiti recta, aut nasi arteriæ utrinque in angulis secandæ, cucurbitula vertici affigenda, arteriæ incidendæ caput radendum, rubrumque faciendum: pituita e naribus per sternutatoria, aut ex ore (quemadmodum docui) evacuanda: omnia denique modò in cephalæa narrata administranda: duntaxat adjicitur cyclamini succus, aut anagallidis, in nares fundendus. posteaquam vero medicaminum capitis ad finem perveneris, deinde quotquot efficaciora ad vertiginosos inveniuntur, ea sunt adhibenda. vomitibus a cœna, nec non vomitibus ab esu radicularum uti postea decet: quin etiam ad veratri assumptionem hæc præparatio

1 Et in mari &c. *Henisch.* 2 Iis reliquum est. *Henisch.* 3 Vena frontis recta, aut nasi venæ utrinque &c. *Henisch.*

προμελετῆσαι. μελετᾶν γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν, ἐπὶ τοῖσι δεινοτέροισι ἐμετηρίοισι. αὐτὰρ καὶ τὸ φλέγμα λεπτότερον νῦν γίγνεται, καὶ ἐς τὸ ἐλλέβορον εὔχυτον. ἐλλεβόρου δὲ [a] δόσιες πλεῦνες, τοῖσι μὲν ἰσχυροτέροισι ἀρῆξαι ἐς μέγεθος [b] ἄμης, ἢ ὀλίγον ἀδρότερον τετμημένα, ξὺν χόνδρῳ τι πλυτῷ, ἢ φακῷ· ἡ δόσις σταθμὸς δὲ ὁλκῆς δραχμαὶ δύο· ἐπὶ δὲ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ἰσχνοτέρων, τὸ ἕψημα ξὺν μέλιτι, μέτρον μύστιλαι δύο ἢ τρεῖς· τῆσδε [c] πείσιος ὁ τρόπος ἄλλῃ πη [d] λέξεται. μεσηγὺ δὲ ἑκάστου ἄκεος [e] ὑπαναλαμβάνειν τὸν νοσέοντα ἐς τὴν τῶν μέσων ὑπομονήν· ἀρήγειν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσι παροξυσμοῖσι ὧδε· διαδεῖν μὲν τὰ σκέλεα ὑπὲρ σφυρὰ [f] καὶ γούνατα, καὶ χεῖρας καρπούς τε καὶ βραχίονας ἔνερθε τῶν ὤμων πρὸς τοῖσι ἀγκῶσι. τέγξιες κεφαλῆς, ῥόδινον μύρον ξὺν ὄξεϊ. ἐναψῆσαι [g] δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ, [h] ἑρπύλλιον ἢ σφονδύλιον, ἢ κισσὸν, ἢ τι τοιόνδε. ἀνάτριψις ἄκρων, καὶ προσώπου· ὄσφρησις [i] ὄξεος, γλήχωνος, ἡδυόσμου, καὶ τάδε ξὺν ὄξεϊ. [k] διάστασις τῆς γένυος ἔσθ' ὅκη· γὰρ ἐρείδουσι τὰς γνάθους, ξυναρηρυῖαι παρισθμίων, ἐμέτου πρόκλησις. ἐπὶ γὰρ [l] ἐκχύσει κοτὲ φλέγματος ἀνέγροντο ἐκ τοῦ ζόφου. τάδε μὲν οὖν ἐς τὴν τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίην καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος. διαίτης δὲ πέρι ἁπάσης τῆς ἐν τῇ θεραπείῃ καὶ τῆς ἐς αὖθις τάδε γιγνώσκω. [m] ὕπνος πολλὸς, κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη· πολλὸς μὲν γὰρ ναρκοῖ τὰς αἰσθήσιας τῆς κεφαλῆς ἀτμῶν πλημμύρᾳ· [n] ὄκνος ἁπάσης πρήξιος· τάδε μέντοι [o] βάρεος καὶ ἤχων καὶ [p] μαρμαρυγέων ἐστὶ αἴτια, τῆς νούσου τὰ ξύμβολα. ἀγρυπνίη δὲ ἄπεπτον, ἄτροφον, καματηρὸν, τὸ σκῆνος ἄθυμον, ἀποπλάγκτος [q] ἡ γνώμη· διὰ τάδε ῥηϊδίως μαίνονται, καὶ μελαγχολῶσι οἵδε. ξύμμετρος [r] δὲ ὁ μέτριος ἐς τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίην, καὶ ἐς ἀνάπαυλαν τῶν δι' ἡμέρης καμάτων, [s] πόνοιο καὶ ἐπιμονῆς. προθυμίη τῆς κοιλίης ἐς ἀπόκρισιν. διαπνοῆς γὰρ ἡ μέζων αἰτίη κοιλίη. ἀνάτριψις αὖθις σκελέων δι' ἡμιτυμβίων τρηχέων μέσφι φοινίξιος, ἔπειτα νώτου καὶ πλευρέων, ὕστατα κεφαλῆς· ἀπὸ τουτέων περίπατοι, πρηέες μὲν ἀρχῆθεν καὶ ἐς ἀπόπαυσιν ἐπίτροχοι δὲ οἱ μέσοι, ἠρεμίη, κατάστασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῖσι περιπάτοισι ἔστω. ἀναφωνέειν χρὴ, τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεόμενον [t] ἠχέειν. ὀξέες γὰρ, κεφαλῆς διατάσιες, κροτάφων παλμοὶ, ἐγκεφάλου διασφύξιες, ὀφθαλμῶν πρήσιες, ἤχων ἀκοή· μετρίη ὀξυφωνίη, κεφαλῇ ὀνήϊσον· ἔπειτα δὲ, καιρὸς αἰώρης, ἐς διαπνοὴν τοῦ παντὸς κεφαλῆς βάρεος, πλῆθος δὲ ἔστω πολλὸν, πλὴν ὁκόσον ἀκάματον ἢ· ἐπὶ ἑλιγμοῖσι τοῖσι τῆς χώρης, μηδὲ ξυνεχέσι καμπῇσι αἰώρη γιγνέσθω. ἰλίγγων γὰρ τάδε προκλήσιες. ἰθεῖαι δὲ καὶ μακραὶ, καὶ λεῖαι ἔστων, καὶ [v] οἱ περίπατοι. ἢν μὲν οὖν ἐν ἔθει ἔωσι, ἀρίστου, ἄρτου [x] μόνου [y] ἀρέγειν, ὁκόσον μηδὲν ἐμποδὼν τοῖσι γυμνασίοισι ἔμμεναι. προ-

A tio fuerit. nam præexercendus est stomachus, quum vehementioribus vomitoriis uti volumus. pituita quoque in præsentia magis attenuatur, & ad veratrum bene funditur. veratri exhibendi modi plures sunt: ut validioribus quidem succurrat, ad magnitudinem amæ, *id est placentulæ*, aut paulo crassius est incidendum: & cum farre loto, aut lente assumitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem & gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarum aut trium mystillatum modus esto. quis vero sit faciendi modus, alio locu declarabitur. inter singula autem remedia æger cibis reficiendus est, quo ea quæ interim in-

B cidunt, sustinere valeat. in accessionibus quoque sic opitulandum est: deliganda sunt crura supra talos & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros prope cubita. ad caput irrigandum facit rosaceum cum aceto. oleo vero incoquito serpyllum, aut spondylium, aut hederam, aut id genus alia. fricentur extrema & facies. olfaciat acetum, pulegium, mentham, aliaque ejusmodi ex aceto. inter dentes aliquid apertionis causa imponatur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohærescunt. in tonsillis fiat titillatio, vomitus citetur: nam interdum rejecta pituita æger a tenebris excitatur. hacte-

C nus ad accessionis levamen & tenebrarum discussionem dictum sit. at de universa victus ratione tam in curando quam post curationem hæc nostra sententia est: somnus multus æque ac insomnietas inimica sunt: multus enim somnus stuporem capitis sensibus injicit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. hi plane gravitatis & sonorum in auribus, & splendorum quorundam oculis obversantium causæ, morbi vero indicia sunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum subtrahit, laborem adfert. corpus contristat, [1] mentem labefactat: propterea facileque furere atque atra bile vexari isti consueverunt. me-

D diocris autem somnus ad alimenti distributionem, & ad laborum diurnorum levationem utilis est. alvo ad excretionem consulendum: nam difflationis causa potior alvus est. iterum crurum frictio per aspera linteola usque ad ruborem, deinde dorsi & laterum, postremo capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ vero acriores. quies, consistentia spiritus post ambulationes esto. vocem leniter exercere oportet, gravibus vocibus utentem, sonum edere. acutæ namque voces, capitis distentiones, temporum palpitationes, cerebri pulsationes, oculorum inflationes, au-

E riumque tinnitus efficiunt. mediocriter acuta vox edita capiti prodest. postea vero gestationis tempus adest ad difflandam totam capitis gravitatem [2] opportunæ. longa sit autem, verum citra fatigationem, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur: sed rectæ & longæ & [3] lenes ac superioribus locis gestationes fiant. siquidem [4] ita assueti sint, optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit. prius

[a] De dosi ellebori albi vid. apud Paulum lib. 7. cap. 10. *Petit.* [b] Si placentam proposuisset Aretæus ἀμητὸς scribendum erat. alii σησάμης legunt, id est, sesami seminis. quam lectionem *Petit.* probat. [c] Confectionis modus, quo sc. decoctum ellebori paratur. *Petit.* [d] Λελέξεται *Henisch.* [e] Ὑπαναλαμβάνειν *Henisch.* rep. in MS. [f] Σφυρὰ (καὶ) γούνατα *Henisch.* [g] Δεῖ χρὴ *Henisch.* [h] Ἑρπύλλιον *Henisch.* [i] Ὄξεος *Henisch.* [k] Ἐπιψύχειν δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ διάστασις τῆς γένυος *Henisch.* [l] Ἐκχύσει. *Henisch.* [m] Ὕπνος πολλὸς κακὸν, κακὸν δὲ &c. *Petit.* emend. [n] Ὄκνον ἀπάσης in dativo (nisi quis malit ἀτμῶν πλημμύρα in recto casu) *Petit.* emend. [o] Βάρεος. *Henisch.* [p] Μαρμαρυγῶν (ἐστὶ) αἴτια. *Henisch.* [q] In hoc textu Solœcis-

F mus est, cum debuisset Aret. dicere ἀποπλαγκτὸν τὴν γνώμην *Petit.* [r] Ξύμφορος δὲ ὕπνος *Petit.* emend. [s] Quorsum hæc verba spectent, se non videre, ingenue fatetur. *Petit.* nisi magnopere fallatur vitio huc intrusa. [t] si legas ἠχέειν, nullus fuerit sensus. verum ἰέναι. gravibus potius sonis, quam acutis utentem. *Petit.* emend. [v] Καὶ ὑπόμνησιν *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. [x] Μόνου *Henisch.* [y] Ἀρίστου *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS.

[1] Mens facile decipitur, aberrat, exhaustis scilicet instrumentis a longa & superflua vigilia *Petit.* emend. [2] Opportunum *Henisch.* [3] Et lenes (deambulationes) ac &c. *Henisch.* [4] Siquidem prandere assueti fiat. *Henisch*

A προπεπέφθαι γὰρ χρή. ᵃκεφαλὴ καὶ χεῖρες, καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες· ἐπὶ δὲ τοῖσι ᵇοἷον πρηνέως, ἐς ἀνάκλησιν θέρμης, καὶ σαρκὸς καὶ τόνου· ἔπειτα κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον ἑωυτέῳ μέζονι ὑπερέχοντα· ἀτὰρ καὶ τὰ γυμνάσια ἐς τράχηλον ᶜπρήσιας, καὶ ἐς δίνησιν χειρῶν σμικρὰς, ᵈδιπαιδεύοντας· ὑπεραιωρεῦντα δὲ χρὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τοὺς ὄψιας γυμνάζειν χειρονομίῃ, ἢ δίσκων βολῇ, φιλονεικεῦντα πυγμῇ· κακὸν δὲ σφαῖρα, μικρή τε καὶ μεγάλη· τῆς γὰρ κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐντάσιες σκοτώματα ποιέουσι. ἄριστον ἅλσιες καὶ δρόμοι. B τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν, ἐς τὰ σκέλεα ᵉπάντων τονώσιες, ψυχρολουσίη ἀλουσίης κρέσσων· ἀλουσίη δὲ θερμολουσίης· στύψαι, πυκνῶσαι, ξηρῆναι ᶠκεφαλὴν, ψυχρολουσίη δυνατωτάτη, ὑγιεινὴ ἡ καταπνεύσις. ὑγρῆναι, λῦσαι, ἀχλυῶσαι, θερμολουσίη δυνατωτάτη. κεφαλῆς γὰρ νούσου αἱ προφάσιες. τοιοίδε καὶ οἱ νότοι, βαρυήκοοι. ἡσυχίη ἐπὶ τοῖσι γυμνασίοισι ἐς κατάστασιν τοῦ ταράχου. ᵍπίεσις τῆς κεφαλῆς ἐς τὴν τοῦ δέρματος ξύσιν. ʰπροπόσιες ὕδατος ⁱπόσι, ἢ οἴνου ὑδαρέος, ἄριστον εὐτελές. λαχάνων κόμης τὰ μαλθακτήρια, C μαλάχης, τεύτλου, βλίτου, ᵏἔμβαμμα, εὔστομον, εὔοσμον, κοιλίης μαλθακτικὸν, ἀβαρὲς δὲ κεφαλῇ, διὰ θύμου, ἢ θύμβρης, ἢ σινήπιος. ᾠὰ, τὰ θερμὰ χειμῶνος· θέρεος δὲ τὰ ψυχρὰ, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος, μὴ ὀπτὰ, ἐλαῖαι, φοίνικες, τάριχος ˡὡραῖον, χόνδρος πλυτὸς, ξύν τινι τῶν γλυκέων, ὁκόσον ἡδῦναι αἱρετόν. ἐπὶ τοῖσδε ἅλες, ἐρεμίη, ἡσυχίη καὶ ἀκοῆς, καὶ λαλιῆς. περίπατοι, ἔνθα ἂν εὔπνοον· εὔχαρι ἢ δένδρεσι, ἢ βοτάνῃσι· ἢν δὲ ἐς δεῖπνον ἴῃ, μάλιστα μὲν αὖθις ψυχρολουτέειν, σμικρὸν ὑποχρισάμενον λίπεϊ. D εἰ δὲ μὴ, σκέλεα μοῦνον. τὸ δεῖπνον σιτῶδες ᵐοἷον ἴτριον, ἢ ῥόφημα χόνδρου, ἢ ⁿπτισάνη ἄφυσος, ἑψηθεῖσα εὔπεπτος· φάρμακα δὲ τὰ ἐς ἡδονὴν τῆς πτισάνης, πέπερι, γλήχων, ἡδύοσμον, κρομμύων, ἢ πράσων σμικρὸν, μηδὲ ὁκόσον ἐμπλεῦσαι· ᵒὄξος δὲ τὸ θερμὸν ξύμφορον· κρεῶν, τὰ ἐκ πιόνων μὴ πίονα· συῶν πόδες καὶ κεφαλή· πτηνὰ πάντα· τῷ ᵖπλήθει δὲ τεκμαίρεσθαι· λαγῶς, καὶ τὰ θηρευτά· ᵠδὲ, ἀλεκτορὶς εὔπορος καὶ ξύμφορος. τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν φοίνικος, ἢ τῶν ὡραίων σύκων, ἢ σταφυλῆς, E ἢν ἄφυσος ὥνθρωπος ἔῃ, ʳεὖ ποιεῖ· ἠδὲ πεμμάτων εὔπεπτα, καὶ ἄκνισα, καὶ κοῦφα, περίπατοι, θυμηδία, ἐν ἡσυχίῃ ἐς ὕπνον ἄφεσις.

ΚΕΦΑ-

A prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exercendæ, horumque frictiones faciendæ, in iis vero leniter agendum, ut caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur, [1] postea suum ipsius caput erectum fricato, diutius hunc laborem sustinens. quin & exercitationes ad cervicis usus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant. sursum [2] attollendo caput atque oculos exercere oportet. manuum exercitatio fit aut discorum jactu, aut certando cæstibus aut pugnis. pila vero parva & magna detrimento est. nam capitis & oculorum circumvolutiones atque intentiones vertigines adferunt. B optime faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conveniunt, & omnia roborant. frigida lavatio illuvie, illuvies autem calida lavatione melior. adstringere, densare, siccare caput frigida lavatio efficacissime potest: & hic salubris flatus est. humectare, solvere, tenebras offundere valentissime calida lavatio potest: & hæ capitis morborum causæ sunt. tales sunt & austri aditu graves. exercitationibus quies succedat, ut perturbationem sedet. capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt. aquæ aut aquati vini propinatio est [3] res optima, & ad manum. coma olerum assumatur, quæ ventrem molliunt, C malvæ, betæ, bliti. liquamen bonum stomacho, ori suave, alvum leniens, neque grave capiti, ex thymo, aut thymbra, aut synapi conficitur. ova hyeme calida, æstate frigida, putamine spoliata, non tosta præbeantur. olivæ, palmulæ, salsamentum recte conditum. [4] alica elota cum aliquo dulci, quantum condiendi causa assumi debet. post hæc sal adhibendus. otium sit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus utatur sub aëre perspirabili. delectat autem locus aut arboribus consitus, aut herbidus. utique vertiginosus quum ad cœnam accedit, maxime iterum in frigida lavetur, parum unguine corpus subliD nens: si nolit, at crura tantum. cœna triticea esto, quale est itrion, *quod est placentæ genus*, aut sorbitio ex alica, aut ptisana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. medicamenta vero suaviorem ptisanam reddentia, sunt piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum ut innatet: acetum vero acre utiliter assumit. carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suum pedes & capita. volatilia omnia, sed multitudinem conjectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur & juvat. omnia bellaria caput dolore infestant præter palmulas, aut maturas ficus, aut uvas. si flatibus E homo vacet, hæc bene facient. in secundis quoque mensis utiliter ea sumuntur quæ facile concoquuntur, si nidore vacant, & levia sunt. postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conversio adhibenda.

CAPUT.

ᵃ Κεφαλὴ καὶ χεῖρες Petit. emend. præterea in hoc textu deest aliquid, quod supplendum ex MS. melioribus. Petit. ᵇ Οἷ' πρηνέως Henisch. sed præstat nostra lectio. Petit. ᶜ Χρήσιας Crassus legit. sed male. πρήσιας id est, inflationes Petit. probat. ᵈ Deesse hic aliquid propter adverbium hocce δίπαιδεύοντας, fortasse περιφερόμενα vel συνεπαιρόμενα, Petit. putat. ᵉ Supple ἄγαν Petit. ᶠ κεφαλὴν Henisch. rep. in MS. ᵍ Πιέξις Henisch. rep. in MS. ʰ Προπόσιες Henisch. rep. in MS. ⁱ Vox πόσι in edit. Henisch. inclusa est parenthesi () & merito, ut quæ omnino redundet. Petit. ᵏ Ἔμβαμμα Latine intinctum dicimus: liquorem scilicet simplicem, vel ex pluribus rebus compositum, cui cibos intingimus ad excitandum appetitum. Petit. ˡ Ὡραῖα eadem quæ κύβια, quæ ex pelamide minore fiebant. teste Gorræo. verum hic ὡραῖον tempestivum, quod scilicet in vere conficiebatur, significat. Petit. ᵐ Οἷ' ἴτριον Henisch. ⁿ Πτισάνης Henisch. rep. in MS. ᵒ Ὄξος Henisch. rep. in MS. ᵖ Inusitata satis hæc locutio si nullum hic mendum est. nam πλήθει τεκμαίρεσθαι Græci dicunt pro quantitatem conjectura assequi. Petit. ᵠ Particula δὲ F hic videtur παρέλκειν. forte mutilus hic locus, & Aretæus scripserat ἐν εὐπορίῃ si suppetant. Petit. ʳ Εὖ καὶ ἐν τοῖσι τοῖσι δὲ πεμμάτων &c. Henisch. Verum hunc mendosum locum sic Petitus emend. post vocem ἔῃ. scribatur punctum. deleatur punctum post vocem ποιεῖ & loco εὖ ποιεῖ ἠδὲ legatur εὐθετεῖ δὲ, quod verbum his πεμμάτων εὔπεπτα respondeat.

[1] Postea caput fricetur recto ab aliquo, qui proceriori sit corpore (ita ut æger stans inferior sit) Petit. emend. ὑπερέχειν enim hic non significat sustinere sed subesse, inferiorem esse alio scilicet majori. vel sic: ἑωυτέῳ μέζον ὑπερέχοντα in majus se ipso caput attollentem. sed neque hoc commentum Petit. placet. [2] Sursum vero Henisch. [3] Res optima, prandium frugale ac simplex esto. cœna &c. Henisch. [4] Conditum. (opportunum) alica &c. Henisch.

ΚΕΦΑΛΗ δ.

Θεραπεία Ἐπιληψίης.

Ἀκέων, ὅτι περ μέγα καὶ δυνατώτατον, ἐς ἐπιληψίην χρέεσθαι. [a] Φυγὴ γὰρ οὐ μοῦνον ἐπιπόνου πάθεος, καὶ κινδυνώδεος ἐφ' ἑκάστης ὑπομνήσιος, ἀλλὰ καὶ ἰδέης αἴσχεος καὶ ὀνείδεος τῆς συμφορῆς· καί μοι δοκέω, εἴπερ εἰς ἀλλήλους ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι ἐνέβλεπον, ὁκόσα πάσχουσι οἱ νοσεῦντες, οὐκ ἂν ἔτι ζώειν [b] τλαῖεν ἄν. ἀλλὰ γὰρ τὰ δεινὰ ἑκάστῳ καὶ τὰ αἰσχρὰ, ἀναισθησίη καὶ ἀθηΐη κρύπτει· ξυναμαρτέειν δὲ τὴν ἰητρείην τῇ ῥαστώνῃ τῆς φύσιος ἄριστον, εὖτε τῇσι μεταβολῇσι τῆς ἡλικίης ἐς μέγα ἀμείβει τὸν ἄνθρωπον. ἢν γὰρ ἡ ξυνήθης τοῦ κακοῦ δίαιτα ἐν ᾗ ἐμβιοτεύει ἡ νοῦσος, οἴχεται, οὐκέτι ἐπιφοιτεύει [c] ἐς τὸν αὐτόν· ξυναποίχεται γὰρ τῷ πρόσθεν ἤθεϊ. ἢν οὖν τῆς κεφαλῆς λάβηται, ἐοικέει τῇδε ἅπαντα χρὴ πρήσσειν, ὁκόσα μοι ἀμφὶ κεφαλαίης λέλεκται, ἀμφί [d] τε τὰς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιας, ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας, [e] Φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς [f] ὀρθίας· [g] σικύης δὲ τὰς ἀφαιρέσιας, μὴ μέσφι λειποθυμίης ποιέεσθαι. πρόκλησις γὰρ τοῦ πάθεος, λειποθυμίη· ἀρτηρίας τάμνειν ἁπάσας, τάς τε ὤτων πρόσω τε καὶ ὀπίσω· καθάρσιας δὲ ποιέεσθαι [h] ἐξοχίας τουτέων πάντων, τῇ ἱερῇ τῷ καθαρτηρίῳ, [i] καὶ τῆς κεφαλῆς τοῖσι ἄγουσι φλέγμα· πολλῷ δὲ δυνατώτερα ἔσω φάρμακα. φέρει γὰρ ἡ ἕξις τῶνδε τοὺς πόνους· εὐθυμίη δὲ καὶ εὐελπιστίη τίθησι τοὺς νοσέοντας τλήμονας. χρεὼν καὶ πῦρ φέρειν [k] ἐς τὴν κεφαλήν. ἀρήγει γάρ. τετρῆναι δὲ χρὴ πρῶτα τὸ ὀστέον μέχρι διπλόης, ἔπειτα κηρωτῇσι καὶ ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι. ἐς τ' ἂν ἡ μῆνιγξ τοῦ ὀστέου ἀποστῇ, περίτρῳ χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνὰ, κἢν ἐπὶ [l] σμικρὰ ἀντίσχῃ μέχρι αὐτομάτου ἀποσπάσιος, ἕως ὅτι μέλαινα κοτὲ τουτέων καὶ παχέη εὑρεθῇ ἡ μῆνιγξ· καὶ ἐπὴν ἐς [m] μύδησιν, ἢ καὶ κάθαρσιν τοῦ ἰητροῦ εὐτόλμως ἀπιόντος ἐς οὐλὴν [n] ξυμβῇ τὸ τρῶμα, ἄνθρωπος ἐξήλυθε τῆς νούσου. ἐπὶ πᾶσι φοινίξιες κεφαλῆς, ξυνήθεες μὲν, ὁκόσαι μοι ἐν τοῖσι πρόσθεν [o] εἰρέαται· δυνατωτέρη δὲ, ἡ διὰ τῶν κανθαρίδων· χρὴ δὲ ἐπίπροσθεν τῆς χρήσιος τριῶν ἡμερέων, πίνειν γάλα ἐς τὴν τῆς κύστιος φυλακήν. κανθαρίδες γὰρ κάρτα σίνονται κύστιν. τάδε μὲν ὦν ἢν κεφαλὴ πεπόνθῃ· ἢν δὲ τὰ [p] μέσα οἰσέῃ τὴν αἰτίην, καὶ τῶνδε ἐπάγῃ τὴν νοῦσον· ἥκιστα δὲ τάδε γίγνεται. ξυμπαθέει γὰρ κεφαλῇ τὰ μέσα μᾶλλον ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ, ἥπερ ἀρχὴ τῆς νούσου. ὅκως δ' οὖν ἔχῃ, φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι καὶ ἐπὶ τῶνδε. ἀπὸ σπλάγχνων γὰρ ἡ ῥοή· ἀτὰρ καὶ καθαίρειν τούσδε μᾶλλον τῶν ἄλλων, καὶ τῇ ἱερῇ καὶ κνεώρῳ, καὶ κόκκῳ κνίδης. τάδε

a Φυγῇ γὰρ οὐ μοῦνον *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. b Τλῆεν *Henisch.* rep. in MS. c (Ἐς) τὸν ἄνθρωπον *Henisch.* d Ἀμφὶ τοῦ τὰς &c. *Henisch.* rep. in MS. e Ἀμφὶ τὰς καθάρσιας (Punctum sc:) φλεβῶν (adde τομὰς incisiones aut quicquam simile) τῶν &c. *Petit.* emend. f Ὀρθίης Ionice: supple φλεβὸς) *Petit.* emend. g Σικύης (refertur enim ad ἀμφὶ) *Petit.* emend. h Ἐξοχίως *Petit.* emend. i Hyperbaton est Ionibus usitatum: ordo enim est καὶ τοῖσι φλέγμα τῆς κεφαλῆς *Petit.* k Nempe πυρωτικὰ *Petit.* l Σμικρῷ *Henisch.* rep. in MS. m Σῆψιν *Henisch.* rep. in MS. n Ξυνάψῃ *Henisch.* rep. in MS. o Εἰρέονται *Henisch.* rep. in MS. p Τὰ μέσα viscera videlicet illa, quæ a situ hypochondria dicuntur: vel totam illam regionem in qua sunt portæ dictæ, & qui ab iis ductus feruntur, ubi & focum febrium intermittentium Medici constituunt. *Petit.*.

CAPUT QUARTUM.

De Curatione Morbi Comitialis.

Ingentibus medicamentis atque valentissimis in morbo comitiali, opus est. nam quoties ejus [1] in mentem venit, non modo laboriosum malnm, & periculi plenum, sed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita existimo, si se mutuo in accessionibus spectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non ultra vitam ducere tolerarent. verum quæ sin- B gulis atrocia fœdaque insunt, sensus privatio intuendique sublata faculras abscondit. cæterum medendi rationem [2] naturæ facilitatem sequi optimum est, quando per ætatis mutationes in longe [3] melius hominem permutat. quoniam si usitatus malo victus, in quo mnrbus alitur, defecerit, noo ulterius bominem infestat: simul coim cum priore victus specie morbus recedit. igitur si caput occupavir, inhabitat. quocirca omnia, quæ a nobis in capite de cephalæa relata sunt, facere necesse est: detrahendo sanguine & corpore purgando. venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, secandæ sunt: cucurbitula admovenda. non est autem usque ad C animi deliquium sanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. arteriæ omnes & ante & post aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam *hieram* vocant, atque iis, quæ e capite pituitam eliciunt: sed multo valentiora sint medicamenta. siquidem istorum habitus est dolorum patiens. hilaritas veto & bona spes id genus ægros miseros reddit. opus est etiam ignem capiti inferre: proficit enim. in primis os perforare usque ad secundam laminam oportet: deinde ceratis cataplasmatisque uti tantisper donec membrana ab ossibus [4] recesserit, terebrâ nuda ossa cir- D cumcidere convenit: ac si paulum resistant, usque ad spontinam avulsionem perseverandum, quousque nigra nonnunquam istorum & crassa membrana inventa fuerit. quumque per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante Medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum evasit. maxime omnium capitis ad ruborem usque frictiones valent: usitatæ quidem quæcunque a me superius traditæ sunt: valentior est autem quæ fit per cantharides. sed tribus diebus antequam his utamur, lac, ut vesica muniatur, bibendum est: cantharides enim magnopere vesicam lædunt. hæc abunde sint, E quum caput affectum est. at si mediæ corporis partes causam præbent & ab his morbus exoritur, (rarissime autem ista fiunt: potius enim mediæ partes in consensu morbi trahuntur a capite, utpote ab ingenti malo, quod ægritudinis initium est) utcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti solvenda est: a visceribus enim materiæ cursus est. quin etiam isti magis quam alii purgandi sunt & hiera, & cneoro, *id est thymelæa*, & cocco gnidio, *quæ chamelæa dicitur*.

Q hæc

[1] Quoties ejus accessio advenit. *Petit.* emend. [2] Naturæ opportunitatem aut levationem *Petit.* emend. [3] In longe diversum hominem permutat. *Henisch.* [4] Abscesserit per putrefactionem. *Petit.* emend.

τάδε γὰρ φλεγμάτων ἀγωγά. τὸ δὲ καί-ελον αὐτέων ἡ σικύη. ἐπιθημάτων δὲ καὶ ἐπιπλασμάτων ὁ φόρτος εὔδηλος, καὶ πάντῃ γράφειν περισσὸν, εἰ μὴ ὁκόσον δύναμιν αὐτέων γινώσκειν, ὅτι χρὴ τοῖσδε [a] λεπτῦναι, διαπνεῦσαι, εὔροα καὶ εὔπνοα ποιέειν, καὶ πεπτηρίοισι φαρμάκοισι, θερμοῖσι, ξηροῖσι, καὶ οὔρων ἀγωγοῖσι χρέεσθαι, καὶ ἐν τροφῇ καὶ ἐν φαρμακίῃ. κρέσσων δὲ πάντων κάστορος ὄρχις πινόμενος ἐν μελικρήτῳ πολλάκις τοῦ μηνὸς, ὁκόσα τὰ ποικίλα φάρμακα τωυτὸν πρήσσει, [b] ἡ διὰ τῶν [c] θηρίων [d] ποικίλη, καὶ ἡ τοῦ Μιθριδάτου [e] ἐπιποικιλωτέρη. πίνειν δὲ καὶ τὴν [f] Βυστίνου, εὔπεπτα γὰρ καὶ εὔχυμα ταῦτα, καὶ οὔρων ἀγωγά. ὁκόσα γὰρ χρὴ γράφειν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, αὗται ἔχουσι αἱ δυνάμιες, κιννάμωμον, καὶ κασίην, φύλλα τοῦ μαλαβάθρου, καὶ πέπερι, καὶ σέσελι πάσας ἰδέας. καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖσδε τῶν δυνατωτάτων. λόγος ὅτι καὶ γυπὸς ἐγκέφαλος, καὶ [g] αἰθυίης ὠμῆς καρδίη, καὶ οἱ [h] ἐνοικάδιοι γαλέοι βρωθέντες λύουσι τὴν νοῦσον. ἐγὼ δὲ τῶνδε μὲν οὐκ ἐπειρήθην. ἐθεασάμην δὲ ἀνθρώπου νεοσφαγέος ὑποθέντας φιάλην τῷ τρώματι, καὶ ἀφυσσαμένους τοῦ αἵματος πίνοντας. ὦ τῆς παρεούσης μεγάλης ἀνάγκης, τλῆναι κακὸν ἀκέσασθαι μιάσματι κακῷ. εἰ δὲ καὶ ὑγιέες ἐκ τούτου ἐγένοντο, ἀτρεκὲς οὐδεὶς ἔχει μοι λέγειν. ἄλλη δέ τις γραφὴ ἔφραζεν, ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν. ἀλλὰ τάδε μὲν γεγράφθω τοῖσι μέχρι τῶνδε τλήμοσι. προσεπαρήγειν δὲ καὶ τῇ διαίτῃ, καὶ ἑκάστοισι τῶν γινομένων, ἢ δι' ἄλλων, ἢ δι' αὐτοῦ. νῦν δὲ χρὴ οὐδὲν ὑπερορῇν, μηδὲ [i] πρήσσειν τι εἰκῇ, μάλιστα μὲν ὑφ' ἑκάστοισι σμικροῖσι πάντως [k] ὠφελεῦντα· [l] ἐῶ δὲ βλάπτοντα μηδέν. καὶ γὰρ ὁράματα ὁκόσα μὴ θεητὰ, καὶ ἀκούσματα, καὶ γεύματα, καὶ θυμιήματα μυρία ἐλέγχει τὴν νοῦσον. φράζεσθαι οὖν περὶ πάντων μάλα, ὕπνος πολλὸς, παχύτης, ἀργίη, ὀμίχλη τῆς αἰσθήσιος· ἀγαθὸν δὲ ξυμμετρίη. κοιλίης [m] ἔκκρισις ἐπὶ τοῖσι ὕπνοισι ἄριστον. μάλιστα πνευμάτων, καὶ φλεγμάτων. περίπατοι μακροὶ εὐφυέες, ἀνέλικτοι, εὔπνοοι, ὑπὸ δένδρεσι μὲν μυρσίνης, ἢ δάφνης, ἢ τοῖσι δριμέσι καὶ εὐώδεσι βοτάνῃσι δὲ, [n] καλαμίνθῃ, γλήχωνι, θύμῳ, ἡδυόσμῳ. μάλιστα μὲν τοῖσι ἀγρίοισι αὐτομάτοισι· ἢν δὲ μὴ, καὶ ποιητοῖσι. ἐν τοῖσι καὶ αἰῶραι μακραὶ, καὶ αὗται εὐθέες· ὁδοιπορίῃσι καλὸν χρέεσθαι, μὴ παρὰ ποταμὸν εἰς τὸ ῥεῦμα ὁρορῆν. ἰλίγγων γὰρ ποιητικὸν ῥόος. μηδὲ [o] ἐν κύκλῳ στρεφόμενον, μηδὲ βέμβηκα δινεύμενον· ἀσθενέστερος γὰρ ἑδραῖον ἱστάναι τὸ πνεῦμα. ξυνελίσσεται γὰρ τῷ κύκλῳ. δίνησις δὲ σκοτώματος, καὶ τῆς ἐπιληψίης πρόκλησις· ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης, περίπατος [p] ἠρεμαῖος. ἔπειτα ἡ ἡσυχίη, ἐς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐν τῇ

A hæc enim pituitam extrahunt. peropportunum autem ipsis remedium est cucurbitula. epithematum vero & cataplasmatum sylva omnibus perspecta est, & ea ubique scribere supervacuum ducimus: nisi quatenus eorum vim nosse conveniat, quod scilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa spirabiliaque corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridisque, & urinam moventibus, in nutritione & in medicatione utendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sæpius in mense ex aqua mulsa potus. præterea quæcunque ex variis composita medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita B antidotus, & Mithridatica ex pluribus constans, nec non & Bystini antidotus bibenda est. quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, utiles humores creant, & urinæ movendæ aptæ sunt. nam quæcunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur antidotis, cinamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselisque omnia genera. & quodnam ex valentissimis remediis in istis compositis non reperies? fama est & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & domesticos [1] feles comesos, morbum discutere. at ego istorum periculum non feci. nonnullos autem vidi, nuper jugulati hominis vulneri phialam subji- C cientes, atque inde haustum cruorem bibentes. o ingentem necessitatem, quemquam sustinere, malum malo piaculo depellere! atqui an et ad sanitatem, nec ne, isti pervenerint, nemo verè mihi affirmare potest. quin & quendam autorem legi qui humanum jecur epulandum apponi præcipiebat. sed hæc illis scripta sunto, qui ad hunc usque miseriæ terminum pervenerunt. præterea & victu opitulandum est, & singulis remediis, quæ aut ab aliis, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. utique in hoc casu nihil spernendum est, nihilque temere faciendum, maxime quælibet exigua adhibendo, quæ penitus prosint, nihil vero lædant. D etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimenta plurima morbum patefaciunt. igitur omnia diligenter consideranda sunt. somnus multus crassitudo est, otium, nebula sensuum: bonum vero mediocritas. alvi excretio a somno, præcipue flatuum ac pituitæ, res optima. ambulationes longæ commodæ sunt, non flexuosæ, bonum spiritum reddunt, sub arboribus myrto aut lauro, aut inter acres & bene olentes herbas, [2] calaminthum, pulegium, thymum, mentham: maxime quidem agrestes & sponte nascentes: sin harum copiam non habet, [3] inter humano cultu procreatas. inter has quoque gestationes longæ, & E ipsæ rectæ, fiant. itinera facere bonum est: non secundum fluvium, ne delabentem aquam intueatur. vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque ullum qui in orbem volvatur, neque turbinem, qui circumagatur inspiciat. est enim imbecillior quam ut firmum stabiliat spiritum. nam simul cum circulo vertitur. circumvolutio autem vertiginem & morbum comitialem accersit. post gestationem lenis deambulatio, postea quies: ut agitatio in gestatione

a Λεπτῦναι. *Henisch.* b In his verbis periphrasis theriacæ est. *Petit.* c Nomen θηρίων licet generale sit, omnem feram significans, speciatim tamen pro iis animalibus, quæ morsu aut ictu viruleuto pestem hominibus inferunt, accipi solet, qualia una voce δάκετα Græcis dicuntur. loquitur hic Aretæus de theriaca Andromachi, quare θηρίων pro ἐχιδνῶν haud dubie accepit, quia huic antidoto carnes viperarum admiscentur. *Petit.* d Ποικίλη supple ἀντίδοτος. *Petit.* e Plures Mithridatis compositiones fuisse nomine celebratas ex his verbis patet. vid. præterea Plin. lib. 29. cap. 1. lib. 23. cap. 8. & Galen. in lib. de antidot. *Petit.* f An ἀσιρίου, κοσίμου, βυσίνου scribendum *Petit.* ignorat. neque *ipsi* liquet quæ fuerit hæc compositio, ac ne de auctore quidem. g Αἰθυίης. *Henisch.* F h Ἐνοικάδιοι. *Henisch.* rep. in MS. τυφλίνοι *Petit.* rep. in MS. quæ vox nauci est. i Πρήσσειν *Henisch.* rep. in MS. k Ὠφελεῦντα. *Henisch.* l Ἢν δὲ μὴ, (virgula sc.) βλάπτοντα &c. *Petit.* emend. m Ἔκκρισις. *Henisch.* rep. in MS. n Καλαμίνθη *Henisch.* rep. in MS. o Ἐς κύκλον *Henisch.* rep. in MS. p Ὀδοιπορίῃσι *Henisch.* rep. in MS.

[1] Potius mustelas hic quam feles scribendum, (quia utrumque mustelæ genus in eorum numero ponuntur, quæ huic morbo medentur teste Plinio lib. 30. cap. 10.) *Petit.* sustinet. [2] Calamenthum *Henisch.* [3] Non habeat, humano cultu procreatas. *Henisch.*

τῇ αἰώρῃ παρέχειν. γυμνάσια δὲ ἐπὶ τοῖσι πρὸς χεῖρας, ἐόντων τῶν ἄκρων [a] ἀφ' ἡμιτυμβίου λινοῖσι [b] ὠμοῖσι εἰλημένα μὴ κάρτα [c] λιπαροῖσι. τρίψιες ἐν μαλθακοῖσι μὲν ἔστω, σκληροτέρῃσι δὲ ἐς τὸ πύκνωσιν. οἰδαλέοι γὰρ καὶ παχέες οἱ πλεῦνες. μέσηγυ δὲ ὅλης τῆς τρίψιος, κεφαλὴν ὀρθὴν τετράφθαι. γυμνάσια τὰ ἐς τὸν αὐχένα καὶ ὤμους, χειρονομίη, πάντα ὁκόσα μοι ἐπὶ σκοτωματικῶν λέλεκται. ἅλις δὲ ἐνθάδε τοῦ [d] ἐκεῖ φόρτου. πλὴν ὁκόσα ὀξύτερα χρὴ τὰ τῶνδε γυμνάσια ἔμμεναι, ἐς ἱδρῶτα καὶ θέρμην. τάδε γὰρ πάντα λεπτύνει. αὐτὰρ καὶ ἐν τῷ παντὶ βίῳ χρὴ ὀξυθυμίην ἀέργεσθαι ἐμποιέειν. τροφαὶ πᾶσαι παχέεσι ὀσπρίοισι [e] κακόν. σιτάδιος δὲ ἄρτοι ξηρότεροι, χόνδροι πλυτοὶ καὶ τὰ ἐκ τῶνδε ῥοφήματα. τὰ δὲ ἐς νόσων φάρμακα, ταὐτὰ τοῖς πρόσθεν. τῶν δριμέων δὲ νῦν ἔστω πλεῦνα, πέπερι, ζιγγίβερις, [f] λιβυστικόν. ἐμβάμματα δὲ ὄξος καὶ κύμινον, καὶ ἡδέα, καὶ [g] χρήσιμα. κρεῶν μάλιστα μὲν ἀπέχεσθαι πάμπαν, εἰ δὲ μή γε, ἐν τῇ θεραπείῃ. ἐς δὲ τὴν ἀνάληψιν ἔστω ὁκόσα κοῦφα τῇ φύσει, οἷον τὰ πτηνά, πλὴν νήσσης, καὶ τῇ πέψει ὅκως λαγωοί. [h] οἷον πόδες, τάριχος· καὶ ἐπὶ τοῖσι δίψος ἀγαθόν. οἴνου ὀλιγοποσίη, λευκοῦ, λεπτοῦ, εὐώδεος, οὐρητικοῦ. λαχάνων ἑφθῶν, ὁκόσα ἐς δύναμιν δριμέα, [h] λεπτῦναι, οὖρα κινῆσαι, ὁκοῖόν τι κράμβη, ἀσπάραγος, κνίδη. ὠμῶν δὲ, θριδακίνη ἐφ' [i] ὥρῃ. σίκυος δὲ καὶ [k] πέπων, ἀνδρὶ μὲν καρτερῷ περιττά, τοῖσι δὲ ἄχρι μοῦ γεύσιος. [l] κακὸν γὰρ τῶνδε ἡ πληθύς, ψυχρῶν ἐόντων καὶ ὑγρῶν. σῦκα χλωρά, καὶ σταφυλῆς ἡ χρῆσις ἀραιῶς ἀπείρητοι. ἐπὶ τοῖσι δὲ, θυμηδίη ἄλυπος. ὀργὴ δὲ καὶ λαγνείη κακόν. καὶ γὰρ τὸ πρῆγμα, τῆς νούσου φέρει τὰ σύμβολα. [m] ἀπάτη δέ τις ἐς τι μεταξὺ τέρψις ἰητροὺς συνουσίης. ἐπεὶ γὰρ ἡ τῆς φύσιος εἰς ἄνδρα μεταβολὴ ἀγαθόν τι πρήσσει, μετεβιάσαντο τὴν παίδων φύσιν ἀώρῳ ξυνουσίῃ, ὡς θᾶσσον ἀναρρώσαντες. ἀγνοέουσι δὲ τῆς φύσιος τὴν αὐτομάτην προθεσμίην, ἐφ' ᾗ πάντα γίγνεται τὰ ἄκεα· ἤδη γὰρ ἑκάστῃ ἡλικίῃ συντίκτει τὰ οἰκεῖα ἐν χρόνοισι ὡραίοισι· ἐν χρόνῳ γὰρ οἱ πορισμοὶ σπέρματος, γενείου, πολιῆς. τίς ἂν ἰητρὸς προαλλάξαι τῆς φύσιος, τοῦτο μὲν τὴν ἀρχῆθεν τῶν σπερμάτων μεταβολήν, τοῦτο δὲ τὴν [n] ἐς ἑκάστου προθεσμίην· ἀλλὰ καὶ προσέκοψε ἐς τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος. οὐκέτι γὰρ ἐγκαίρως τοῖς [o] εἴκασι τῇ ἀρχῇ τῆς ξυνουσίης, προσιόμενοι ἀωρίῃ τοῦ πρήγματος. βιοτεύειν δὲ χρὴ ἐν χώρῃσι θερμῇσι ξηρῇσι. ψυχρὸν γὰρ καὶ ὑγρὸν ἡ νοῦσος.

ΚΕΦΑ-

tione contracta federur. [1] adhæc exercitationes manuum fiant, extremis fudario ex crudis linis confecto involutis. inunctio non valde pinguis fit: frictio lenta quidem, fed durior, denfandi caufa: tumidi enim & craffi funt plurimi. in medio vero totius frictionis caput erectum perfricetur. exercitationes ad cervices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia quæcunque a me de vertiginofis dicta funt, adminiftrentur. fatis vero hic ex copia ibi defcripta pofitum eft: præterquam quod velociores horum exercitationes effe oportet ad fudorem movendum, caloremque excitandum. hæc enim omnia extenuant. verum & in omni vita oportet excandefcentiam iracundia vacantem injicere. alimenta omnia ex craffis leguminibus, mala: tritici vero panes ficciores præbendi, alica elota, & ex ea forbitiones. fed medicamenta voluptatis caufa eadem cum fupra pofitis fuoto: nunc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libyfticum. liquamina vero ex aceto & cumino & fuavia funt, & utilia. a carnibus quidem maxime in totum abftineant. fin minus, in curatione faltem. in refectione vero carnes deligantur quæcunque funt natura leves. quales funt volatilium, præter anatem: & concoctu faciles, ut lepores, fuum pedes, falfamentum. & poft hæc fitis utilis eft. vini paulum bibatur albi, tenuis, odorati, quod lotium movet. elixorum olerum affumantur quæcunque facultate acria extenuant, & urinam citant: qualis eft braffica, afparagus, urtica: crudorum autem lactuca, ea parte æftatis quam horam Græci Medici nominant. cucumeres autem & pepon viro quidem robufto fupervacua, nonnullis vero guftatione tenus præbenda. mala eft enim horum multitudo, quum frigida fint atque humida. fici viridis & maturæ uvæ ufus convenit. ambulationes, poft eas animi oblectatio moleftia carens juvat. iracundia utique & venus noxiæ funt. effectus enim morbi fimilitudinem adducit. at nonnulli Medici de concubitu falluntur. nam quoniam naturalis in virum tranfitus aliquantum proficit, puerorum naturam intempeftivo concubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. fed ifti a natura fponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. hæc enim fingulis ætatibus propria fimul opportunis temporibus creat. in tempore namque concoctiones feminis, barbæ, canorum. quis igitur Medicus naturæ commutationem feminum a principio tum præfinitum fingulis tempus variaverit; quo & in morbi naturam impegerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, antè immaturitate rei noxam accipientes. vitam autem degere oportet in regionibus calidis & ficcis. fiquidem res frigida atque humida hic morbus eft.

 CAPUT.

[a] Ἀφ' ἡμιτυμβίου in MS. Bibliothecæ Claramont. Petit. rep. [b] Ὠμοῖσι Henifch. rep. in MS. [c] Λιπαροῖσι Henifch. rep. in MS. [d] Ἐκεῖ Henifch. [e] Κακόν Henifch. rep. in MS. [f] Ζιγγίβερι Henifch. [g] Χρήσιμα Henifch. ὀπώρη Craffus legit Petit. emend. [h] Λεπτῦναι Henifch. [i] Ὥρη proprie fignificat eam partem æftatis, qua fructus, fugaces dicti, maturi funt. nempe eam partem, in cujus medio canicula oritur. Petit. [k] Peponis nomine is fructus intelligendus eft, quem & melopepponem & melonem Veteres vocabant. Petit. [l] Κακόν Henifch. rep. in MS. [m] Ἀπάτη δὲ ἔστι Henifch. [n] Ἐς ἑκάστου in unoquoque Petit. emend. [o] Εἴκασι, ἴασι Henifch. & Goupyl. repp. in MS.

[1] Hæc extremorum involutio in manuum exercitatione quorfum fpectet, non fatis fe intelligere Petit. fatetur.

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Μελαγχολίης.

Χρεὼ βουλῆς ἀμφὶ αἵματος ἀφαιρέσιος ἐν τοῖσι μελαγχολικοῖσι, ἀφ' οὗ γίγνεται ἡ νοῦσος, ἀλλὰ καὶ κακοχυμίης οὐδ' ἐπὶ σμικρῷ τῷ πλήθεϊ. ἢν μὲν ὦν ἡλικίης νέης λάβηται, καὶ ἦρος ἐαρινῆς, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τοῦ δεξιοῦ [a] μέσην, ὅκως ἀπὸ τοῦ ἥπατος εἴη ἐπίκαιρος ἡ [b] ῥοή. τόδε γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαὶ χολῆς τε ἡ γένεσις, ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή. τάμνειν δὲ κἢν ἰσχνοὶ ἔωσι καὶ λείφαιμοι· σμικρὸν δὲ ἀφαιρέειν, ὁκόσον αἴσθηται τομῆς ἡ δύναμις· οὐκ ἐλεγχθείη δὲ ἐπὶ τῷ τόνῳ. καὶ γὰρ [c] εἰ παχὺ καὶ χολῶδες καὶ πηγὲς [d] εἴη τὸ αἷμα, καὶ μέλαν ὅκως ἀμόργη, ἀλλὰ τόδε [e] ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος καὶ ἡ τροφή. ἢν ὦν τοῦ δέοντος πολλὸν ἀφέλῃς, ἀτροφίῃ ἡ φύσις ἐξίσταται τῆς ἕδρης. ἢν δὲ πολύαιμος ἔῃ, τὰ πολλὰ μὲν οὐ κάρτα γίγνεται πονηρόν, τάμνειν δὲ τὴν φλέβα, καὶ μὴ αὐθήμαρ ὁκόσον χρὴ ἀφαιρέειν, [f] ἀλλ' ἐκ διαστάσιος, [g] καὶ αὐθήμαρ δέ. τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσιν αἱ δυνάμιες. μεσηγὺ δὲ ἀδροτέρως διαιτέειν, ἐς ἄλλης κενώσιος ὑπομονήν. χρὴ γὰρ καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τῷ νοσέοντι καὶ κάμνοντι. τῷ δὲ τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκειμένης ἐπίπροσθεν μιῆς ἡμέρης λεπτῶς διαιτηθέντι, μέλανος ἐλλεβόρου δοτέον ξὺν μελικρήτῳ, σταθμὸν ὁκόσον ὁλκὰς δύο. ὑπάγει γὰρ ὅδε μέλαιναν χολήν· ἀτὰρ καὶ τοῦ [h] θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἡ κόμη καὶ ἥδε ἄγει μέλαιναν χολήν· ἄριστον δὲ ξυμμίσγοντα διδόναι ἑκατέρου μέρος ἓν ἐς ὁλκὴν [i] τὰς δύο ἀμφοῖν. λούειν τὸ ἀπὸ τῆς καθάρσιος, καὶ οἶνον βραχὺ διδόναι, καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἐν τῇ τροφῇ [k] χάριτος. στομάχου γὰρ [l] τῇ δυνάμει, καματηρὸν ἡ κάθαρσις. μεταβαίνειν αὖθις ἐπὶ τὰ μέσα· ἄχρι δὲ προχαλάσαντα ἐπιπλάσμασι καὶ τέγξει, σικύην πρὸς τὸ ἧπαρ καὶ τὴν κοιλίην, ἢ τὸ στόμα ταύτης προσβάλλειν. ἥδε γὰρ ἡ ἀφαίρεσις πολλόν τι ἐπικαιροτέρη τῆς φλεβοτομίης· προσβάλλειν δὲ καὶ τοῖσι μεταφρένοισι, μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων· ἐνταῦθα τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόσφυσις. εἶτ' αὖθις ἐπανατρέφειν, καὶ ἢν τῇ διαίτῃ βλαστηθῇ ἡ δύναμις, τὴν κεφαλὴν ξυρέειν, ἔπειτα σικύην τῇ κεφαλῇ προσβάλλειν. καὶ γὰρ ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῆς νούσου ἐν τοῖσι [m] νοσέουσι αἰτίη. ἀλλ' οὐδὲ αἱ αἰσθήσιες ἔασι ἀσινέες. ἐκεῖθεν γὰρ σφέων ἡ ἀπόστασις, καὶ ἡ ἀρχή. ξυντρέπονται ὦν καὶ αἵδε κοιναὶ ἐοῦσαι τοῦ πάθεος· μετίσχουσι δὲ καὶ παραισθάνονται, παραφορῇ τῆς αἰσθήσιος. χρὴ δὲ μάλιστα τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τοῦδε νοσέοντος, καὶ ἐν τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκειμένης. πιπίσκειν ὦν χρὴ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀψινθίου ξυνεχέως ἀπὸ σμικροῦ τοῦ μεγέθεος ἄχρι [n] κυάμου. κώλυμα γὰρ τόδε χολῆς γενέσιος. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἀλόη. ἥδε γὰρ ὑπάγει εἰς τὸ κάτω ἔντερον τὴν χολήν. ἢν μὲν ὦν νεοτενὲς τὸ πάθος ἔῃ, καὶ μὴ πολλὸν ἄνθρωπος ἐκτραπῇ, ἄλλης

[a] Medianam Barbari appellant, natam ex coitu interioris, seu basilicæ, & superioris, quæ cephalica dicitur. ob id creditur jecur pariter & caput exonerare. *Petit.* [b] Ῥοὴ *Henisch.* [c] Καὶ γὰρ, εἰ καὶ παχὺ. *Petit.* emend. [d] Ἔῃ *Henisch.* rep. in MS. [e] Ἀλλὰ τόδε (ἐστὶ) τῆς &c. *Henisch.* [f] Hoc Medici Græci [illegible] appellant. *Petit.* [g] Διαστάσιος. καὶ αὐθήμαρ δὲ τὸ πλῆθος δηλώσουσιν &c. quantum eodem die sanguinis detrahendum sit, vires ostendent. *Petit.* emend. [h] Thymum atram bilem purgare, nusquam legit *Petit.* nisi θύμου κόμην posuisset Aretæus pro epithymo, quod ipsum est capitulum, & spica thymi durioris, ac thymbram referentis, cui & facultatem atræ bilis per alvum subducendæ *Dioscorides* tribuit. *Petit.* θύμου *Henisch.* [i] Ὁλκὴν δύο ἀμφοῖν *Henisch.* [k] Condimenta intelligit ciborum boni odoris ad recreandum stomachum offensum qualitate medicamenti. *Petit.* [l] Τῇ γὰρ καὶ τῇ &c. *Henisch.* [m] Ἐν τοῖσι ἄλλοισι αἰτίη *Petit.* emend. [n] Ἄχρι κυάμου *Petit.* emend.

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Melancholiæ.

Num sanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melancholicis, ex quo humore morbus oritur, quin etiam ex non pauca multitudine cacochymiæ, *id est malorum succorum.* itaque si in juvenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dextro cubito media [1] cædenda est, ut a jecore sit opportunum effluvium. id enim viscus sanguinis fons est, & bilis generatio: utrumque vero melancholiæ alimentum. cædenda est, inquam, licet sint graciles & sanguinis inopes: sed paulum sanguinis mittendum, quatenus videlicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam noxam earum tenor accipiat. nam etsi crassus, & biliosus, & concretus & ater, qualis amurca, sanguis est, nihilominus ipse naturæ [2] prædium est atque alimentum. quocirca si plusquam decet sanguinis effuderis, natura cibi penuria de propria sede prolabitur. at si sanguine refertus est æger, plerumque quidem non usque adeo malus sanguis est, vena tamen utique secanda est. verum non eodem die, sed aliis diebus repetendo, quantum satis est sanguinis detrahatur: eodem vero die modum sanguinis mittendi vires declarabunt. medio tempore, quo aliam evacuationem sustinere valeat, liberalius nutriatur. opus est autem & ventriculo & ipsi quoque ægrotanti, & laboranti opitulari, cum vero si atra bilis urget, per diem unum prius tenuiter nutrito ægro, nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id enim atram bilem expurgat: nec non & thymi Attici coma, & ipsa bilem atram educit. commodissimum est autem singulorum partem, ut ex utroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. post purgationem lavetur, vinique paulum bibat, & alia in cibis jucunditas concedatur. stomacho enim ac viribus laboriosa purgatio est. postea iterum ad media faciendus transitus. [3] quum prius vero cataplasmate atque irrigatione laxaveris, cucurbitulam jecori & ventriculo aut ejus ori admoveas. namque hæc detractio multo quam sectio venæ est opportunior. tergis quoque inter scapulas cucurbitulam affigito: siquidem eo loco stomachus adhærescit. deinde rursum reficiendus æger. atque si alimentum vires instauraverit, caput radendum: cui postea cucurbitula affigenda est. hujus enim morbi inter alios prima ac maxima causa in capite est. porro neque sensus ipsi a noxa immunes sunt: nam inde ipsorum exortus atque initium est. commutantur igitur & ipsi, ægritudinemque participant: utique nonnulli & sensibus delirantibus corrupte sentiunt. at stomacho potissimum succurrendum est: quum & ipse male habeat, & in ipso bilis atra resideat. igitur absynthii succum ab exiguo incipiens ad fabæ usque magnitudinem assidue devorato. id enim ne bilis gignatur impedimento est. benefacit & aloë. namque ipsa ad inferius intestinum bilem deducit. nempe si recens malum sit, neque multum homo a naturali statu discesserit, alia

[1] Scindenda *Henisch.* [2] Prælium *Henisch.* [3] Tantisper vero dum prius laxaveris &c. *Petit.* emend.

[a] ἄλλης μὲν ἐπὶ τοῖσι ἰήσιος. τὰ δὲ λοιπὰ διαίτης χρέος ἔς τε ἀνάληψιν τῆς ἕξιος, καὶ ἐς κάθαρσιν ἀκριβέα τοῦ πάθεος, καὶ ἰσχὺν τῆς δυνάμιος, ὡς μὴ παλινδρομέωσι αἱ νοῦσοι· φράσω δὲ αὖθις τὴν ἐν τῇ ἀναλήψει βιοτήν. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσδε σμικρόν τι ὑποπλάζασα ἡ νοῦσος παλίνορσος ὀφθῇ, μεζόνων ἀκέων χρέος. μὴ ὦν ἀμβολὴ χρόνου γιγνέσθω· ἀλλ' ἢν ἐπισχέσι [b] γυναικῶν καταμηνίων, ἢ ἀνδρὸς αἱμορροΐδων ῥόου ἡ νοῦσος παρῇ, ἐρεθίζειν τὰ χωρία, προσχέειν τι τοῦ ξυνήθεος· ἢν δὲ μέλλῃ καὶ μὴ ἥκῃ, ἄλλῃ πῃ τοῦ αἵματος μεταρρυέντος, ἐπαναστέρχῃ δὲ ἡ νοῦσος, κενώσιας ποιέεσθαι αὐτῷ, [c] ἡγεόμενον ἀπὸ τῶν σφυρῶν. κἢν μὴ ἐς ἶσον χρὴ ἐντεῦθεν ἀφέλῃς, καὶ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερέων ἀναθρεψάμενος, τὴν ἱερὴν τὸ καθαρτήριον φάρμακον πιπίσκειν. ἔπειτα σικύην τοῖσι μέσοισι προσβάλλειν, τῷ ἥπατι [d] ἐγχρίμψαντα, πρήσσειν τὰ ἔργα, ἢ τάχος ἀνύσαντα. σμικροῖσι μὲν γὰρ ἄκεσι οὐ πείθεται, κἢν ἐς τὰ μεγάλα ἰθύνῃ, ἐν ἕδρῃ ἵζει ἡ μελαγχολίη, καὶ ἢν πάντη τοῦ σώματος ἐνσκήψῃ, αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λάβηται δὲ καὶ νεύρων, αὐτή τε ἐς ἀνήκεστον τρέπεται, [e] ἐγκτίζει τε τῷ σκήνει ἑτέρων νοσημάτων τόκους, σπασμοῦ, μανίης, παραλύσιος· κἢν ἐκ μελαγχολίης τάδε γίγνηται, τὰ ἐπιγιγνόμενα ἀνίκητα. ἐλλεβόρῳ ὦν χρέεσθαι ἐς ἴησιν τοῦ κακοῦ. ἐπιπέμπεσθαι δὲ τοῦ ἐλλεβόρου χρὴ τόν τε στόμαχον μελετῆσαι ἐξεμέειν, καὶ τὰ ὑγρὰ [f] λεπτῦναι, καὶ τὸ σκῆνος εὔροον ποιέειν, ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι, ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ [g] ῥαφανῖδες. φράσω δὲ τοῖσι τρόπον καὶ τὴν ὕλην· φράσω δὲ καὶ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα [h] τὸ χρήσιος τοῦ τρόπου. καὶ [i] ὅκως προδιακρινῆσαι ἕκαστον χρὴ, καὶ ὅκως ἐν τοῖσι ἐμέτοισι ἀρήγειν. ἄπιστον ἐπὶ τοῖσδε, εἰ μὴ ἐλύθη ἐς τὸ πάμπαν ἡ νοῦσος, ἢ πολλῶν ἐτέων ἔσχε διαλείψιας. τὰ πολλὰ γὰρ τῆσδε ἀποτόκοι μελαγχολίαι. ἢν δὲ ἔμπεδος ἤδη, μὴ ἤδη περιμένειν· χρὴ ὦν τὰ ἐς τὸν ἐλλέβορον ἅπαντα πρήσσειν. ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας· [k] ἦ γὰρ ἂν ἰητρὸς [l] κρέσσων θεῶν. ἀπονίην δὲ καὶ διαλείψιας, καὶ νούσων ἐπικρύψιας, ἔρδειν θέμις ἰητρόν. [m] ἢ ὦν ἀπαυδᾷν ἐπὶ τοῖσδε καὶ ἀπαγορεύεσθαι περιεχομένους ἄμφω [n] τὸ ἀνάλγες, ἢ καὶ τὸ τέλος τοῖσι ἔργοισι ὁμιλέειν· διδόναι δὲ καὶ τὴν ἱερὴν τὴν δι' ἀλόης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καίριον· γὰρ φάρμακον τῆς μελαγχολίης τόδε, στομάχου καὶ ἥπατος, καὶ χολῆς [o] καθαρτήριος ἀκὲς ἐόν· ἀτὰρ καὶ μαλάχης σπέρματος ὁκόσον ὁλκῆς δραχμὴν πιπίσκειν ξὺν ὕδατι, ἄριστον πίῃ τις ἐπιστώσατο.

μνεία

alia huic medela opus non est: sed reliqua victus ratione utendum, & ad pristinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam & ad vim corroborandam: quæ omnia ne iterum morbi revertantur efficiant. victum autem in refectione convenientem posterius exponam. si ab his paulum debilitatus morbus denuo invalescere visus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum est. verum si a coërcitis mulierum mensibus, aut in viro, a suppresso hæmorrhoidum profluvio morbus creatus est, irritandi sunt loci, & aliquid soliti excrementi profundendum. si cunctatur, neque descendit in aliam quampiam partem sanguine prolapso, morbus vero exacerbatur, evacuatio facienda est, & a talis incipiendum. quod si non quantum satis est sanguinis inde manaverit, cubiti quoque vena secetur. interjectis autem reficiendi causa tribus aut quatuor diebus hieram, *id est sacram* quæ purgatorium medicamentum est, potui dato. ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, jecori videlicet affigens. sed maturanda negotia sunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obsequitur: si magnis autem non vincitur, sed resistit, tunc firma sede melancholia nititur. quod si penitus totum corpus occupaverit sensus, mentem, sanguinem, bilem, nervos etiam corripuerit, & ipsa insanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem inserit, furoris, nervorum distentionis, resolutionisque; quæ si a melancholia proveniunt, sanationem utique accipere nequeunt. quamobrem ad hoc malum propulsandum veratro utendum est: sed antequam veratrum ægrotus accipiat, stomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. vomitiones autem hæc præstant, nonnunquam jejuno stomacho, nonnunquam radice [1] provocato. docebimus vero & modum & materiam, docebimus & veratri species, & utendi rationem: item quo pacto singula & distinguere & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus subveniendum sit, indicabimus. incredibile est autem, nisi ab his funditus convulsus est morbus, at multorum saltem annorum intervallo non sopiri, plerumque enim postea melancholia rursum suboritur. quod si jam firmas radices egit, nihil jam ultra differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. nempe ægroti omnes sanari non possunt: (Medicus enim Deorum potentiam anteiret) verum dolores sedare, morbos intercipere, atque obscurare, Medico fas est. itaque nimirum iis quæ posuimus adhibitis, Medici defatigantur, seque aliud quicquam facturos negant, atque duas causas, aut morbum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prætexunt. nihilominus tamen sacram ex aloë medicinam subinde præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsidium adfert, stomacho & jecori subvenit, bilemque dejiciens, mirifice prodest. quin etiam malvæ seminis pondo drachmam ex aqua propinare optimum esse, quidam experientia compertum habuit.

insi-

[a] Deesse hic aliquid, nempe ὁ χρόνος aut quid ejusmodi apparet. *Petit.* [b] Γυναικὸς *Henisch.* rep. in MS. [c] Κεχωρημένον *Henisch.* rep. in MS. [d] Ἐγχρίμψαντα *Henisch.* rep. in MS. ἐγχρίμψαντα adnoventem *Petit.* emend. [e] ἐγκεντεῖ impingit, vel infligit. *Petit.* emend. [f] Λεπτῦναι. *Henisch.* [g] Ἀπὸ ῥαφανίδων legi debere (ut a voce ἔμετοι duci intelligatur) *Petit.* existimavit olim. sed nihil mutandum, vox enim ῥαφανῖδες referri potest ad verbum πρήσσουσι. [h] Καὶ τὸ χρήσιος τοὺς τρόπους & rationes utendi, vel τὸ χρήσιος καὶ τὸ τρόπου (ut genitivus ad εἴδεα referatur) *Petit.* emend. cæterum, quod hic se traditurum pollicetur Aretæus de ratione dandi elleborum, ubi præstiterit, se nescire *Petit.* fatetur. [i] Ὅπως *Henisch.* rep. in MS. [k] Ἴσως, ἦ γὰρ *Henisch.* & *Gonpyl.* repp. in MS. [l] Ex hoc impio dicto intelligere est, in eodem versari errore Aretæum, in quo & Galenus aliique veteres Philosophi fuerunt, Divinam sc. potentiam naturæ legibus ita esse constrictam, ut citra causarum secundarum opem nihil quicquam moliri aut præstare possit, autumantes. rectius dixisset Aret. æqualem fore Medicum Deo, si omnes persanaret morbus. *Petit.* [m] Deesse hic aliquid, nempe τῶν ἀνιηρῶν ἢ ἀπαυδῆν, aut aliquid ejusmodi, *Petit.* suspicatur. [n] Post ἄμφω, figatur virgula. *Petit.* [o] Καὶ χολῆς διὰ καθάρσιος &c. *Petit.* emend.

[1] Provocati *Henisch.*

μυρίαι δὲ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων ἄλλα ἄλλοισι[a] εὔχρηστα· ἐπὶ δὲ τοῖσι πόνοισι τοῖσδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν. μεταξυτέροισι γὰρ, ἐς μὲν τὸ τῆς ἰητρείης καιρὸν ἡ νοῦσος, ἐξ ἕδρης δὲ ἐκινήθη· ἢν δὲ ἐς ἀνάπλασιν σαρκῶν καὶ δυνάμιος ἄνθρωπος ἥκῃ, ξυναπηλάθη πάντα τῆς νούσου τὰ ἴχνια. δύναμις μὲν γὰρ φύσιος, ὑγείαν τίκτει. ἀσθένεια δὲ νοῦσον. ἀπίτω οὖν ἐς ἀνάληψιν ὁ νοσέων, πεφυκόσι θερμοῖσι ὕδασι ἐνδιαιτώμενος. καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖσδε φάρμακα, ὀνησεῖ, ἄσφαλτος, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρίη, πολλὸν πλεῦνες τουτέων ἄλλαι δυνάμιες. ἀγαθὸν μὲν γὰρ ὑγρασίη ἐξ αὐχμοῦ τῆς νούσου, καὶ παλαιπωρίη τῆς ἰήσιος· ἀραιαὶ δὲ καὶ μαλθακαὶ σάρκες ἰσχυραὶ πρὸς ἄφεσιν τοῦ νοσήματος. ξηραὶ δὲ καὶ πυκναὶ τοῖς μελαγχολῶσι αἱ σάρκες ἄλειμμα λιπαρὸν ἅμα τρίψιος εὐαφοῦς, πολλῷ τῷ λίπαϊ [b] δέχονται * * * * * * * * * * * * * *

* [c] ἄρτοι πλυτοὶ, ξὺν οἴνῳ γλυκεῖ θηραίῳ[d] τῷ κρητὶ καὶ[e] σκυβελλίτῃ τῷ παμφύλῳ, ἢ οἶνος καὶ μέλι μίξιος παλαιῆς· ὠὰ καὶ[f] ψυχρότερα καὶ θερμὰ τῶν γυμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος· κρέα τὰ μὴ πίονα, καὶ σμηγματώδεα· συῶν μὲν πόδες καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς, πτηνῶν τὰ πτερὰ ἀπίονα, θηρίων, λαγωῶν,[g] δορκάδων, πλωκὸς, ὀπώρης, ὁκοῖόν τι ἄριστον ᾖ. ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ἀναφορῇ προμηθεύεσθαι πρὸ τῆς τροφῆς, ὅκως μὴ καταποθεὶς ἀνεμέηται. διδόναι οὖν πρὸ πάντων σιτίων, μελίκρητον κυάθου ἥμισυ, καὶ πιόντα ἐξεμέειν ἐς τὴν τοῦ στομάχου κάθαρσιν. ὧδε γάρ οἱ ἡ τροφὴ ἑδραίη μένει· φάρμακα δὲ τῶν ἀναγκαίων καθαρτήρια, πίτυος καρπὸς καὶ κνίδης, τῶν σπερμάτων τοῦ κοκκάλου, καὶ πεπέριος, ἀμυγδάλων αἱ πικραὶ, καὶ μέλι ἢ[h] τῶνδε ἡ ξύστασις· ἢν δὲ ξηρῆναι θέλῃς, ἄριστον σμύρνα, καὶ ἴρεως ἡ ῥίζα, καὶ τὸ διὰ τῶν θηρίων φάρμακον, καὶ ἡ τοῦ Βυστίνου καὶ Μιθριδάτου, καὶ ἄλλαι [i] μυρίαι· ἐπιθήματα δὲ, ἡ τῶν ἐπιπλασμάτων ὕλη, μελίλωτον, καὶ μήκωνος, καὶ τερμίνθου δάκρυον, καὶ ὕσσωπον, καὶ λίπος τὸ ἀπὸ ῥόδων, ἢ τῆς οἰνάνθης· κηρὸς δὲ τουτέων πάντων πάγος. ἄλειμμα λιπαρὸν, αἰῶραι, περίπατοι, ἀλλ' ὅσα σαρκῶν τε ἀνάπλασιν ποιέεται, καὶ δυνάμιος ἰσχὺν, καὶ τῆς φύσιος ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν.

[k] * * *

ΚΕΦΑΛΗ η.

Θεραπείη φθίσιος.

*[l] ὅκως ἐν νηῒ καὶ γαλήνῃ. καὶ γὰρ εἰ εὐτυχείη ὁ νοσέων ἐν θαλάσσῃ γίγνοιτ' ἂν αἰώρη, καὶ βιοτή. καὶ γάρ τι ξηρὸν ἐς τὰ ἕλκεα ξυνδίδωσι[m] ἅλμη· ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης ἐφησυχάσαντα, χρέεσθαι νῦν λιπαρῷ λίπαϊ·[n] ἐπὶ τῇσι *τρίψεσι ἔξεχες κα[...]

infinita præterea sunt simplicia medicamenta, quorum aliis alia utilia sunt. post id genus labores demum reficiendus æger est: quibusdam enim quamdiu medicatio adhibetur, tamdiu morbus permanet, quamvis labefactatus ac debilis: at si homo carnes resarciat, ac vires instauret, simul omnia morbi vestigia obliterantur. nam potentia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit. propterea ad refectionem convertatur ægrotans, in aquis sponte calidis sæpe commorans. medicamenta enim, quæ in his sunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. bona utique est humectatio, morbi squallorem tollens, & curationis vexationem mitigans. raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remissionem maxime faciunt: verum siccæ ac densæ melancholia laborantibus carnes sunt. inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur, cum multo autem oleo, hæc contineat * * * * * * *

* panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Cretensi, & Scybelite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel quæ jamdiu permixta fuerint. ova & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes, vim detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes: avium alæ pingui carentes: venatio, ut leporis, caprearum, damarum carnes: fructuum autumnalium quisquis optimus fuerit. stomachi subversioni consulendum est ante cibum, quo minus devoratus rejiciatur. quare ante omnes cibos mulsæ cyathi dimiduum dandum est, bibitumque, per vomitum reddendum, quo stomachi excrementa purgentur. sic enim cibus in ventriculo firmus residet. at medicamenta necessario educendorum purgatoria sunt pini fructus & urticæ, semina coccali & piperis, amygdala amara: mel eis consistentiam præbeat. sin exsiccare volueris, optime proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen ex viperis, & Bystini, & Mithridatis antidotus, & id genus alia prope infinita. exterius apponenda sunt cataplasmata, quorum materia est sertula, & papaver, & terebinthi lachryma, & hyssopum, & oleum ex rosis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia cogantur. inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, & alia quotquot carnes reficiunt, & vires instaurant, & naturam in antiquum statum revocant, administrentur.

* * *

CAPUT OCTAVUM.

De Curatione Phthisis id est Ulcerum Pulmonis.

[a] quemadmodum in navi & tranquillitate. nam si recte habuerit ægrotans, in mari gestatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum ulceribus enim quiddam siccum marina salsugo communicat. a gestatione quiete concessa, utendum in præsentia pingui oleo. post frictiones oleum cum aceto in

[a] Ἔτη *Henisch.* rep. in MS. [b] Σχεδὸν τῷ *Henisch.* rep. in MS. [c] Quædam hic desiderari astericis ostenditur. *Petit.* [d] An Thereum Cretense dictum, quod Cretenses eum importarent ad alias regiones e Thera insula, una ex iis quæ Sporades dicuntur in Ægæo mari, sita inter Cyrenas & Cretam insulam? saltem virgula θηραίῳ & τῷ κρητὶ interponatur, ut Thereum a Cretico distinctum intelligatur, vult *Petit.* [e] De vino Scybelite vid. Galen. lib. 12. methodi & lib. 3. de alimentis. Pamphyllum aut Pamphylium idem appellari, neque apud eum, neque apud alios Scriptores *Petit.* comperit. [f] De frigiditate, & caliditate, quæ actu est, intelligit *Petit.* [g] Deesse hic aliquid *Petit.* suspicatur, sed nihil supplet. [h] Τῶνδε *Petit.* emend. [i] Μυρίαι *Henisch.* [k] Lacunam hic magnam esse patet ex indice capitum. mavult tamen *Petitus* Aretæum simpliciter mutilum habere, quam mutilum simul & deformem, ideoque valde invehitur & reprobat diligentiam Henischii, qui hæcce capita ex Paulo supplevit. [l] Principium hujus capitis deficit, quod ex asterisco sensu probatur verum *Henischius* non animadvertit. [m] Ἄλμη *Henisch.* [n] Corruptum hunc locum asterisco notatum sic λίπαϊ (deleatur punctum) ἐπὶ τῇσι τρίψεσι (notetur punctum) ἔξοχος γάλα πινόμενον ὀν' ὄνου præstantissimum est lac potum &c. (agitur enim hic de lacte) *Petit.* emend.

κατανιούμενον ἀπ' ὀλίγε ἐκ προσαγωγῆς, ἐς κοτύλας πέντε ἢ ἕξ, ἢ πολλόν τι πλεῦν· ἢν δὲ μὴ, ὁκόσον τις δύνηται· πολλάκις γὰρ τόδε μοῦνον ἀντὶ πάσης τροφῆς ἤρκεσε· γάλα δὲ ἡδὺ μὲν προσενέγκασθαι· πιεῖν δὲ ῥήϊστον, στερεὸν θρέψαι, καὶ τροφῆς ἁπάσης ἐκ παιδὸς ξυνηθέστερον· ἰδεῖν δὲ τερπνὸν τῇ χροιῇ· φάρμακον δὲ ἀρτηρίῃ ἀτρηχὲς, διαπλεκούσῃ βρόγχον, ἄγειν φλέγμα εὔπνοον, ὀλισθηρὸν δὲ τὴν κάτω [a] διέξοδον· ἕλκεσι δὲ φάρμακον γλυκὺ, καὶ ἄλλα παντὸς ἐπιμέστερον. ἢν μὲν ὦν τις πολλὸν τοῦδε πίνῃ, οὐδὲ [b] μιῆς τροφῆς ἄλλης χρέος, ἀγαθὸν γὰρ ἐν νούσῳ ἔνι φάρμακον γάλα τουτέων γίγνεσθαι, καὶ τροφήν. καὶ γὰρ ἀνθρώπων τῶν γαλακτοφάγων τὰ ἔθνεα, σῖτον οὐκ ἔδει· ἄριστον δὲ [c] ξὺν γάλακτι καὶ πολτοὶ, καὶ ἰτρία, καὶ χόνδροι πλυτοὶ, καὶ ὁκόσα ἐδεστὰ ἐκ γάλακτος γίγνεται· καὶ τροφῆς ἢν ἑτέρης δέῃ, ἔστω ὁμοίη, πτισάνης ὁ χυλὸς, εὔπεπτος, λιτή· χρὴ δὲ τοσόνδε ἡδῦναι, ὁκόσον ἐμφαίνεσθαι ἐς ῥῆσιν· ἢν δὲ καὶ τῶν ἐς ἡδονὴν τι λαμβάνῃ, καὶ τόδε ἔστω φάρμακον, [d] λιγυστικοῦ κόμην, γλήχωνα, ἡδύοσμον, ἁλῶν βραχὺ, ὄξος ἢ μέλι. ἢν μὲν στόμαχος ἀπεπτέῃ, τόδε παρέχειν· ἢν δὲ μηδὲν ὧδε προσαναγκάζῃ, πάντων ἐστὶ πτισάνη κρέσσων· ἔξεστι δὲ τὴν πτισάνην ἐς χόνδρον ἀλλάξαι· ἀφυσότερος γὰρ καὶ εὐπεπτότερος, ἢν καὶ ὡς πτισάνη [e] μιγματώδης ὁπλίσθῃ. ἐν τῇσι ὑγροτέρῃσι ἀναγωγῇσι κύαμος [f] καθαίρει ἕλκεα, ἀλλ' ἐστὶ φυσώδης. πισὸς καὶ ὦχρος ὁκόσον ἀφυσότερα, τοσόνδε ἑλκέων ἀκαθαρτότερα. ξυντεκμαιρόμενον ὦν πρὸς τὰ [g] παρεόντα, τοῖσδε χρῆσθαι· ὄψα δὲ αὐτέων, ὅσα καὶ ἐπὶ πτισάνῃ λέλεκται· ὠὰ δὲ, ἐκ πυρὸς μὲν [h] ὕδρεα θερμά· ἄριστον δὲ ἐκ ζώων ἀρτίτοκα, πρὶν τὴν * * * * * * * *

[i] * * *

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Θεραπεία Ἥπατος.

* ἤπατι ἕλκος ἔνι ὀλέθριον. ἡ χαλεπωτάτη δὲ ἐς τὴν γαστέρα ξύῤῥοια τοῦ πύου, ἢν δὲ τὸν στόμαχον [k] ἴσχῃ ὁδὸν ἐς τὴν ἄνω φορήν. τροφὴ γὰρ αἰτίη τοῦ ζῆν· τροφῆς δὲ ἡγεμὼν ὁ στόμαχος· ποτὶ καὶ τὰ φάρμακα ὅδε τοῖσι εἴσω διαφέρει. ἢν ὦν πρὸς ἅπαντα μὲν [l] ὄκνος κακοπάθιος ἔλθῃ, θᾶσσον ἐκθανεῖν ἀνάγκη νούσῳ τε καὶ λιμῷ. γνώματα δὲ ἑκάστου χώρου, ἔστ' ἂν τὸ πύον τρέψεται, ἕτερα καὶ ἕτερα, ἤν τε δι' ἐντέρων ἥκῃ, στρόφοι, γαστὴρ ὑγρὴ, φλέγματα καὶ χολὴ, ἔπειτα ξὺν περιῤῥοῇ αἱμάλωψ, ἢ [m] περιπλύσιος ὁκοίη κρεῶν ὠμῶν· ἢν δὲ ἐς κύστιν ἔῃ, βάρος ἐν νεφροῖσι καὶ ὀσφύϊ. τὰ μὲν ὦν πρῶτα πολλὰ καὶ [n] χολοβαφέα· ἔπειτα θολερὰ, ἀνυπόστατα καὶ ἀκατάστατα· ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ ἡ ὑπόστασις λευκὴ παρείη. ἢν δὲ ἐς στόμαχον ἄνω ῥέπῃ, ναυτίη, ἀποσιτίη, ἔμετοι φλέγματος, ἢ χολῆς, λειποθυμίη, σκοτοδινίη, μέσφι ξυῤῥαγῇ. μάλιστα

[a] Διέξοδο Henisch. [b] Μιῆς Henisch. [c] Hæ compositiones ex lacte ἀργυροτρόφημα vocabant. vid. Galen. de succor. bonit. & vit. cap. 13. Petit. [d] Λιγυστικοῦ κόμην Henisch. [e] Σμηγματώδης Petit. emend. [f] Καθαίρει Henisch. [g] Παρεόντα Henisch. [h] Ὑδαρέα aquosa vel ὑγρὰ humida (nempe quæ cocta quidem sed ita ut sint adhuc liquida, quæ lis una voce ῥοφητὰ sorbilia dicuntur) Petit. emend. [i] Damna quæ in fine hujus capitis, cæterisque quatuor sequentibus, & in initio ut & in fine decimi tertii sentimus, magis promptum est queri, quam instaurare, quod non nisi ex MS. quopiam integriori (qualis nondum repertus) codice sperari potest. Petit. [k] Ἴσχει Henisch. [l] Ὄκνος Henisch. [m] Περίπλυσις Petit. emend. [n] Χολοβαφέα Petit. emend.

infundatur, paulum primo, deinde adjiciendum usque ad heminas quinque aut sex, aut multo plus etiam. sin minus, at saltem quantum quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro omni alimento satisfecit. lac vero assumtu suave, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca a pueritia familiarius est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur lævigans, ad ejiciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, ulceribus dulce subsidium, & quolibet alio benignius. si quis multum lactis potat, nullo alio eget alimento. in morbo enim bonum medicamen est lac. ejusdem & alimentum efficitur. nam hominum lacte vescentium nationes frumentum non edunt. optima vero est cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt. quod si & alia esca indigeat, ejusdem generis esto. ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus vero condiendus erit, quatenus absorptu facillimus sit. siquid etiam saporis jucunditatem adferens capiat, & illud medicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetum, aut mel. si ventriculus non concoquit, hujusmodi exhibenda sunt: at si nihil ventriculo tale exhibere necesse sit, omnibus ptisana præstantior est. licet & ptisanam in alicam permutare. minus enim flatuosa, & concoctu facilior est, si quemadmodum & ptisana extersa deglubitur. in humidioribus [*] faba ulcera purgat, sed flatibus redundat. item pisum & ochrus, qui & quanto pauciores flatus citant, tanto minus ulcera purgant. itaque Medicus conjecturis ductus, prout præsentia postulant, his uti debet. istorum quoque condimenta sunto quotquot de ptisana memorata sunt. at ova, ex igne quidem aquea calida, sed ex animalibus nuper edita optima sunt, priusquam eam * * * * * *

* * *

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Curatione Ulcerum jecoris, & puris ab eo effusionis.

* in jecore ulcus perniciosum insit. periculosissimus autem est, qui in ventrem fit saniei confluxus, si stomachum occupet, qui viam superiora petentibus præbet. alimentum enim vitæ causa est: ipsius vero alimenti dux est stomachus. insuper medicamenta intimis corporis partibus stomachus distribuit. quapropter si ad qualibet devoranda male se habeat, celerius ægrum morbo atque fame consumi necesse est. hæc sunt cujusque loci, quo se pus converterit, inter se differentes notæ, nam si per intestina delabitur, tormina vexant, alvus liquida est. pituita & bilis fertur: deinde cruentum virus circumfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. si pus in vesicam defluit, gravitas in renibus lumbisque sentitur. ac primo lotium multum & bile infectum, postea turbulentum, nullam hypostasin, *id est subsidentiam* continens, inconstansque decurret: ad extremum vero & sedimen album apparebit. sin ad stomachum sursum versus pus rapitur, tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pituitæ aut bilis, defectus animæ, vertigo usque eo donec pus erumpet. præci-

[*] In humidioribus rejectionibus faba &c. Henisch.

μάλιστα μὲν ὦν ἀποτρέπειν τῇδε. πονηρὴ γὰρ ἡ ὁδός. ἢν δὲ τὸ πύον βιαιότερον [a] ὠθέῃ, χρὴ πάντα ποιέειν, καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τροφῇσι, καὶ φαρμάκοισι καὶ διαίτῃσι, πάντα μειλίχως. φαρμάκοισι ἐς τὴν τοῦ κόλπου ῥαγήν· [b] βοτάνην τὴν ὕσσωπον ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν, καὶ πρασίου τῆς κόμης, καὶ τῇσδε ξὺν μελικρήτῳ καὶ χυλῷ τῆς [c] ἀψίνθου. τάδε μέντοι πρὸ τῶν σιτίων πίνειν χρεών, ὡς λεπτὰ μὲν τὰ ὑγρὰ γίγνηται, εὔροα δὲ τὰ χωρία, εὔρηκτα δὲ τὰ ἔμπυα σώματα. διδόναι καὶ ὄνου γάλα λεῖον, ἄχολον, εὔτροφον, ἐς τυρὸν ἀσύστατον, ἥπερ ἐστὶ γάλακτος ἀρετή. προστίθει δὲ καὶ χάριτας πόματος καὶ σίτου. κἢν μικρῷ χείρω τῶν [d] ὠφελεύντων ἔωσι διδόναι. ἔσεαι γὰρ [e] διέξοδος ναυτιώδεϊ [f] καὶ ἀτερπεῖ ὑγρῷ. [g] μετεξετέρους γὰρ ἡ τοῦ πύου δίοδος βλάψαι, [h] μήπω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔωνται· κἤνην λάβωσι [i] εὐαγέες. χρὴ δὲ καὶ ἐπὶ τῇσι ἄλλῃσι ἐκροῇσι, παντοίην μελέτην τοῦ στομάχου ποιέεσθαι· ὅδε γὰρ ἡ πάντων φαρμάκων ὁδός. μεμνῆσθαι δὲ καὶ τοῦ ἥπατος [k] χρεών, ἔνθα τῶν ἑλκέων ἐστὶ ἡ ῥίζα. ἢν δὲ ἐς κύστιν ὁρμῇ, οὐρητικοῖσι ἐξάγειν, ἀσάρου τῆς ῥίζης, καὶ φοῦ, καὶ ἀδιάντου, καὶ μήου τῶν ἐμπότων. τάδε μέντοι ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν· ποικίλον μὲν τὸ Βυστίνου φάρμακον, καὶ τὸ διὰ τῶν [l] φυσαλλίδων ἄριστον· ἠδ' ὁκόσα διὰ πείρης τῇσι ἐπαινέεται. ἢν δὲ δι' ἐντέρων ἄγῃς, τὸ ἀγωγὸν ἔχεις γάλα, μάλιστα μὲν ὄνου. ἢν δὲ μή, αἰγός, ἢ μήλων. χυλοὶ δὲ ὀλισθηροὶ καὶ σμηγματώδεες, ὁ τῆς πτισάνης, ὄψα, πέπερι, ζιγγίβερι, λιγυστικόν· ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι ἀμφὶ πάσης διαίτης, ἐπὶ πάσῃ συῤῥήξει, τροφαὶ μὲν εὔχυμοι, εὐστόμαχοι, εὔπεπτοι, ἢ χυλοὶ, ἢ διὰ γάλακτος πόλτοι, ἄμυλοι, ἴτρια ξὺν γάλακτι. * * * *

A praecipuum sane fuerit in aliam partem avertere. prava enim hæc via est. quod si pus violentius feratur, omnia facienda sunt, stomachoque succurrendum escis, medicamentis, victusque ratione, sed omnia leniter adhibenda. medicamentis quidem, ut sinus effringatur, studendum est. herbam itaque hyssopum cum mulsa potui dato, & marrubii comam, ipsam quoque cum mulsa & succo absinthii. hæc utique, quo humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facile rumpantur, ante cibos bibere expedit. dandum est & asininum lac [i] bilem non generans, bene nutriens, in caseum non spissescens, quæ lactis
B virtus est. adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etsi paulo deteriores juvantibus sint, nihilominus tamen concedito. nam stomachus nauseam moventi & contristanti humori transitus erit. siquidem nonnullos puris exitus offendit. cavendum est etiam ne jejuni sint: quumque aliquid cibi capiunt, illud purum sincerumque sit. opus est autem & in cæteris effluviis diligentissimam stomachi curam suscipere: quandoquidem ipse omnibus medicamentis iter præbet. meminisse quoque jecoris oportet, ubi ulcerum radix est. porro si pus in vesicam impetum facit, urinam citantibus eliciatur: utputa asari radice, phu, adianto, &
C meio, potabilibus. hæc enim ex mulsa potui danda sunt. Bystini utique varium medicamentum, & quod ex vesicario solano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima sunt. verum enimvero si per intestina educere malis, tibi lac eductorium esto, præcipue quidem asinæ. sin id non adsit, capræ, aut ovis. succi autem lubrici & abstergentes præbeantur, qualis est hordeaceus. obsonia sunto, piper, zingiber, ligusticum. utque semel de omni victus ratione absolvam, in qualibet puris eruptione alimenta sint boni succi, stomacho utilia, concoctionem facile admittentia: ea vero sint aut cremores, aut ex lacte pultes, &
D cibi ex amylo, & bellaria cum lacte. * * * * *

ΚΕΦΑΛΗ ιδ.

Θεραπεία Σπληνός.

Σκίῤῥου τοῦ ἐπὶ σπληνὶ λύσιες οὐ ῥήϊσται. ἢν δὲ καὶ ἀπότοκοι τῶνδε νοῦσοι [m] γένωνται, ὕδρωψ, ἢ καχεξίη, ὀκέλλει τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον, [n] τὸν ἰητρὸν τὸν σκίῤῥον ἰῆσθαι. χρὴ ὦν ἀποτρέπειν γιγνομένους, καὶ λύειν ἄρτι ἀρχομένους· ἐνίστασθαι δὲ τῇσι φλεγμονῇσι. [o] ἤνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι ἐς διαπνοὴν ἄγωνται τὴν ἀπόστασιν. τάδε γὰρ φλεγμασίης ἰητρείοισι δὲ χρέεσθαι, ὁκόσα μοι ἐν τῇσι ὀξείῃσι λέλεκται. ἢν δὲ πάντα σοι πρήσσοντι ἐν φλεγμασίῃ ὁ σκίῤῥος ἐμμένῃ, καὶ πυρὶ ἰκέλοισι χρέο ἐς μάλθαξιν τῆς σκληρίης, τέγξεσι δι' ὄξεος, καὶ ἐλαίου, καὶ μέλιτος, ἀντὶ δὲ εἰρίων, πτύγματα ἔστω ἀπὸ λίνου. ἐμπάσσειν ὧδε τῆς μυροβαλάνου σεσησμένης, ἐπιπλάσμασί τε τοῖσι μαλθακωτάτοισι [p] * * *
* * *

CAPUT DECIMUM QUARTUM.

De Curatione Lienis.

Scirrhi in liene geniti discussiones non facillimæ sunt. quod si & ab hoc oriundi morbi proveniant, utpote aqua intercus, aut malus habitus, insanabile malum effectum est: hac ratione vero scirrhis Medicus opem ferre debet: orientes avertere, & nuper incipientes discutere oportet: inflammationibus autem resistendum siquidem scirrhi inflammatio-
E nibus ad difflationem tendentibus veluti hæreditario jure succedunt: hæc enim inflammationis germina sunt. porro iis remediis utendum est, quæ a me in sermone de acutis morbis relata fuerunt. si tibi omnia facienti in inflammatione scirrhus immaneat, igni quoque similibus ad molliendam duritiam utitor: irrigationibus ex aceto, oleo, & melle. sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. [o] hic unguentariæ glandis pulvis cribratus inspergendus est: cataplasmatis quam mollissimis * * * *
* * *

a Ῥήσσῃ Petit. emend. b Βοτάνῃ Henisch. c Notanda hic vocis flexio, ὁ ἄψινθος, pro τὸ ἀψίνθιον Petit. d Ὠφελούντων Henisch. e Crassus subaudit vocem στόμαχος. Petit. f Ναυτιώδει ὑγρῷ omisit καὶ ἀτερπεῖ (verum ad marginem annotavit se in MS. reperisse) Henisch. g Μετεξετέρους γὰρ οὐχ ἧσσον ἢ τοῦ πύου δίοδος βλάψαι. quosdam enim hæc scilicet cibi insuavis trajectio non minus ac puris transitus male habuit. Petit. emend. & particulam ἄν, quæ verbo βλάψαι respondeat, addendam esse, conjicit. h Punctum hic notetur, quia initium periodi est. Petit. i Εὐαγέες Ionice pro εὐαγεῖς (Suidas εὐαγὴς exponit ἁγνὸν, καθαρόν) Petit. emend. k Χρεὼν Henisch. l Medicamentum intelligit ex solano halicacabo, officinis alkekengi vo-

F catum, confectum. Petit. m Γίνονται. Henisch. n Κολάζειν. (punctum) τὸν ἰητρὸν τὸν σκίῤῥον ἰῆσθαι χρὴ ὧδε. ἀποτρέπειν &c. medicum in hunc modum subvenire oportet: occurrere scirrhis dum adhuc fiunt; ipsosque dissolvere de novo incidentes. Petit. emend. o Ἤνπερ (supple φλεγμονῇσι) οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι ἔωσι ἐς τὴν διαπνοὴν ἄγωνται (deponens pro ἄγωσι) τὴν ἀπόστασιν quarum scirrhi hæredes sunt, vel quibus scirrhi succedunt, si abscessum ad difflationem adduxerint. Petit. emend. p Deficere & finem hujus capitis & reliqua duo hujus libri capita asterisci & index capitum denotant.

i Asininum lac lene, non generans bilem. Henisch.
o Sic unguentariæ &c. Henisch.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κεφαλὴ πρώτη λείπει.

ΚΕΦΑΛΗ Β.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΒΗΤΟΥ.

ARETÆI CAPPADOCIS

ᵃ DE

MORBORUM DIUTURNORUM CURATIONE

LIBER SECUNDUS.

CAPUT PRIMUM DEFICIT.

ᵇ CAPUT SECUNDUM.

De Curatione Diabetis id est *Urinæ Profluvii.*

Ὕδρωπος ἰδίη τοῦ διαβήτεω πάθος αἰτίῃ καὶ διαθέσει, χώρῃ δὲ μούνῃ διάφορον, ὅκῃ τὸ ὑγρὸν ἐκρέει· ἀσκίτῃ μὲν γὰρ δοχεῖον τὸ περιτόναιον, οὐδ' ἐκροὴν ἴσχει, ἀλλὰ μίμνον τῇδε πλημμυρεῖ. διαβήτεω δὲ φορὴ μὲν ὑγροῦ ἡ ἀπὸ τοῦ πάσχοντος ᵃ ἑωυτῇ καὶ σύντηξις· ἐς δὲ νεφροὺς καὶ κύστιν ἡ ξύνδοσις τὰ περὶ ἔξοδον φέρει. ἥδε τοῖσι ὑδεριῶσι ἡ ὁδὸς ἐπιγίγνεται, ἢν ἐς ἀγαθὸν ἡ νοῦσος τρέπηται. ἀγαθὸν δὲ ἡ λύσις τῆς αἰτίης, καὶ μὴ τοῦ ἄχθεος ἐλαφρίη μοῦνον· δίψος δὲ τουτέοισι μέζον. ᵇ ἐκκρέον γὰρ τὸ ὑγρὸν αὐαίνει· ἔστι δὲ τὰ ἄκεα ἐς τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ξυντήξιος, τὰ αὐτὰ τοῖσι ὑδρωψι· ἐς δὲ τὸ δίψος μεγάλης ἰητρείης χρέος. τόδε γὰρ ἐν τῷ εἴδεϊ ἀλγέων πάντων μέζον. καὶ ἢν πίωσι τὸ ὑγρὸν, προύκλησις οὐρήσιος. ποτὶ καὶ ἐκθεῖν τόδε ξυναπάγει τῆκον ἐὸν ἐν τῷ σκήνεϊ. φαρμάκων ᶜ οὖν ἀδίψων χρέος. δίψος γὰρ μέγα, ἀκορίη ποτοῦ. ποτὸν γὰρ οὐδὲ ὅσον γίγνηται δίψεος ἄκος. πάντῃ δὲ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν ὅκῃ τοῦ δίψεος αἱ πηγαί. ἢν

A ᵃ Diabetis, *id est urinæ profluvii*, morbus, .. dropis species est, quod ad causam & habitum attinet: loco unde humor effluit, solo differt. nam peritonæum conceptaculum est ascitis, nec defluvium habet, sed illic permanens exundat: in diabete vero idem est a patiente lapsus humoris, eademque colliquatio: in renes autem & vesicam exeundo fertur effusio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, si a morbo convalescant: ac bonum est si causa solvatur, nec ponderis duntaxat levatio fiat: his autem major sitis adest. humidum enim defluens exsiccat. remedia ad colliquationem sedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad sitim B vero medicina magna est opus. ea enim omnium dolorum genere maxima est. &, si humidum bibant, mejendi provocatio est: adde quod & effluens his humor secum abducit ea quæ de corpore colliquat. opus est igitur medicamentis sitim depellentibus. sitis enim magna est, ac potus insatiabilis cupiditas. nullus enim potus quaotus quantus is fuerit, siti medeatur. omnino stomacho, unde sitis fons scaturit, succurratur necesse est.

R igitur

ᵃ Ἡ ἑωυτῇ *Henisch.* ᵇ Ἐκρέον *Henisch.* ᶜ Ὦν *Henisch.*

ᵃ Præmonere hic operæ pretium duximus, priora hujus libri quinque, quæ exstant, capita, a CRASSO haud versa esse, *Interpretemque*, quem HENISCHIUS secutus, ut & eum, quem nos cum STEPHANO, nos quoque latere; utriusque neque apud Stephanum aut Henischium, neque apud Petitum ulla mentio, quod summopere miramur: quia hæ versiones valde inter se differunt, si filum orationis, & dictionum spectemus, non autem si sensum. PETITUS autem eundem, quem HENISCHIUS, videtur secutus *Interpretem*, ideoque, si res postulat, *hunc* Henischii Interpretis nomine in posterum notabimus.

C ᵇ Hoc *de Diabete* caput ab Aretæo haud scriptum, adeoque illegitimum esse, quia Aëtii ex Aretæo locus in medio cap. 1. de Diabete Serm. 3. tetrab. 3. in hoc capite non expressus est, *Henisch.* probat in præfat. verum hæc critica sunt. *Petit.*

ἐὼν ὦν τῇ ἱερῇ καθήρῃς, ἐπιθήμασι χρέο νάρδῳ, μαστίχῃ, φοίνιξι, μήλοισι κυδωνίοισι ὠμοῖσι· τῶνδε ὁ χυμὸς μὲν ξὺν νάρδῳ καὶ ῥοδίνῳ ἄριστον ἐς τέγξιν· ἐπίπλασμα δὲ ἡ σὰρξ αὐτέων ξὺν μαστίχῃσι καὶ φοίνιξι· ἐν κηρῷ δὲ καὶ [a] νάρδῳ τῷ μύρῳ ἡ τουτέων μίξις ἀγαθή, ἢ οἱ χυλοὶ ἀκακίης τε καὶ ὑποκυστίδος, ἔς τε τὰς τέγξιας καὶ ἐς τὰ ἐπιπλάσματα. αὐτὰρ καὶ ὕδωρ τὸ ποτὸν, [b] ξὺν τῇσι ὀπώρῃσι ἑψηθέσθω. τροφαὶ δὲ καὶ γάλα καὶ ξὺν τῷδε σιτία, ἄμυλοι, χόνδροι, ῥοφήματα, οἶνοι στύφοντες ἐς τὸν τοῦ στομάχου τόνον, [c] ἀκρητέστεροι μᾶλλον, ἐς τὴν τῶν ἄλλων χυμῶν ἐξικμάσιν τε καὶ διάπνευσιν. [d] ἁλμώδεσι γὰρ δίψος· οἶνος, δὲ στύφων θ' ἅμα καὶ ψύχων μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ· [e] ἐς δύναμιν δὲ κἢν οἶνος γλυκὺς ὁκοῖος αἷμα ἔῃ ἐς τὴν αὐτοῦ γένεσιν. φάρμακα ποικίλα τὰ αὐτὰ, ἡ διὰ τῶν θηρίων [f] ἡ τοῦ Μιθριδάτου, ἡ διὰ τῶν [g] ὀπωρέων, τά τε ἄλλα ὁκόσα ὕδρωπος ὀνήϊστα. αὐτὰρ καὶ ἡ ξύμπασα [h] δίαιτα καὶ ὁ βίος ωὑτός.

ΚΕΦΑΛΗ γ.

Θεραπεία Λιθιάσιος καὶ Ἑλκώσιος Νεφρῶν.

Ἀμφὶ μὲν φλεγμασίης καὶ αἱμοῤῥαγίης, καὶ ὁκόσοι ὀξέως ἀπὸ νεφρῶν κτείνει, ἐν τοῖσι ὀξέσι γεγράφαται· ἀμφὶ δὲ ἑλκώσιος. ἠδὲ λίθων γενέσιος, ὁκόσοι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει πρεσβύτῃσι, μάλιστα νῦν γράφω, ἄγχιστα μὲν ἐς ἄκεσιν· εἰ δὲ μὴ οἷσι [i] ὦν παρηγορήσοντι. λίθων μὲν ὦν [k] εὐφυῆ γένεσιν ἐς [l] ἄγονον τρέψαι ἀδύνατον. ῥηΐτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους. ἐς διέξοδον [m] ὅκως ἀρήγειν χρή. ἐὼν ὦν ἐν [n] ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, τὰ ἄκεα φράσω. κάρτα γὰρ ὀδυνέονται, ποτὲ καὶ ἐξέθανον στρόφοισι καὶ εἰλεῷ κώλου, καὶ ἰσχουρίῃ. ξυναφέα γὰρ ἀλλήλοισι νεφροί τε καὶ κῶλον. ἐὼν γὰρ λίθων ἐνστάσιες ἔωσι, ἐπὶ δὲ τοῖσι ἰσχουρίη τε καὶ στρόφος, τὴν ἐπὶ τοῦ σφυροῦ τάμνειν φλέβα τὴν κατ' ἴξιν τοῦ νεφροῦ. αἱ γὰρ τοῦ αἵματος ἀπὸ νεφρῶν ἐκροίαι [o] ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς [p] σφύξιας. φλεγμονὴ γὰρ δήσασα ἴσχει τὰ πάντα· φλεγμονῆς δὲ κενεαγγίη λύσις· τέγγειν τε τὰς [q] ψύας ἔνθα τῶν νεφρῶν ἡ χώρη· λίπος δὲ παλαιὸν ἢ τὸ νέον ῥύτην ἴσχετο· οὐρητικὸν δὲ καὶ ἀνήθου ἡ κόμη, καὶ λιβανωτὶς ἢ σαμψυχον. [r] τοῖσδε χρὴ ὅκως ὕδωρ καταιονεῖν. σμικρὸν γὰρ αἱ χρήσιες. [s] αὐτὰρ καὶ τοῖσδε πυριῆν, βοείῃσι κύστεσι ἐγχέοντα ἔλαιον ἀνθέμιδος. ἐπιπλασμάτων νῦν ὕλη ξὺν τοῖσι ἀλεύροισι ἡ ωὑτή. ἔλυσε καὶ σικύη κούφη κοτὲ τῶν λίθων τὴν ἔνστασιν· ἄριστον δὲ κἢν ἐπὶ φλεγμασίης χαράξῃς. ἢν δὲ τάδε σοι ποιέοντι ἔτι μίμνωσι οἱ λίθοι, ἐς ἔλαιον τὸν ἄνθρωπον καθιέναι. τὸ γάρ τοι [t] ἅμα πάντα ποιέει· ἀλέῃ μὲν χαλᾷ· [v] πῇ δὲ ἐγγλισχραίνει· τὸ δριμὺ δὲ ἐς προθυμίην δάκνει. τάδε μέντοι ἔξοδα λίθων, καὶ σφῶν προκλήσιες· πίνειν

igitur ubi hiera purgaveris, epithematis utitor, nardo, masliche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidem succus cum nardo & rosaceo ad humectandum optimus, caro vero cum mastichis & palmulis cataplasma fiat. cum cera vero & nardo unguento horum mixtio bona est, vel succi acaciæ & hypocystidis, tum ad humectandum tum ad cataplasmatis fovendum. cæterum, & aqua, quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. alimenta sint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, sorbilla, vinum adstringens, ad stomachum roborandum: idque si meracius sit, præstat ad evaporandos & disjiciendos alios humores. nam sitim salsi pariunt: vinum vero una & adstringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodest, etiamsi vinum dulce sit ut sanguis, ad ejus procreationem. variæ medicinæ eædem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fructibus mollioris corticis (quos oporam Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia. itemque universa victus vitæque ratio eadem esto.

CAPUT TERTIUM.

De Curatione Calculorum & Ulcerum in Renibus.

De inflammatione & sanguinis eruptione: & quicunque a renibus affectus acute perimunt, in libris de morbis acutis scripsi: de exulceratione, calculorumque ortu, quæ ut plurimum senibus commoriuntur, nunc potissimum scribo, ad curationem, quam proxime possum, accedens. sin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. calculorum igitur procreationem e fæcunda sterilem reddere nemo potest. facilius est enim uterum a pariendo prohibere quam calculosos renes calculis vacuare: ad exitum quoquo modo procurandum auxilia quærenda sunt. itaque si calculi coosidant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, insuper & tormioibus, & volvulo coli, & urinæ suppressione mortem obeuot. contigui enim sunt renes & colum. nam si calculi insistant, insitque præterea lotii suppressio ac volvulus, vena malleoli, quæ recta reni respondet, secetur. nam sanguinis e renibus fluxiones calculorum inhæsiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: evacuatio autem solutio est phlegmones. lumbique humectandi, ubi renum locus est. adhibeatur vero veteri vel receoti oleo rythe, anethi quoque coma ad urinam ciendam prodest, & libanotis, aot sampsuchum: iis autem aqua inspergenda est. parum enim inunctiones essent. cæterum & iis fovendum, coriis bubulis infuso anthemidis oleo. cataplasmatum sylva cum farinis eadem esto. solvit & nonnunquam calculos insistentes cucurbitula levis: ac optimum fuerit si super inflammatione scarifices. quod si etiamnum tibi hæc facienti superstites calculi maneant, io oleum homo descendat. id enim simul omnia confert: tepor quidem emollit, quadámque tenus ad lentitiam adducit: acrimooia prompte mordet: quæ quidem & calculorum exitui prosunt, eosque provocant.

e

[a] Νάρδῳ pro ναρδίνῳ sumitur hic. *Petit.* [b] Σὺν τῇσι *Henisch.* [c] Interpres *Henischii* videtur legisse εὐκρητέστεροι. vertit enim *bene diluta* (supple vina) sed nihil mutandum censet *Petit.* [d] Ἁλμώδεσι *Henisch.* [e] Deest hic aliquid nempe χρέεσθαι vel ὠφελέει *Petit.* [f] Θηρίων supple ἀντίδοτος *Petit.* [g] Id ipsum est quod Plinius oporicen vocat, quod ex fructibus vino decoctis conficeretur. *Petit.* [h] Δίαιτα *Henisch.* [i] Κῃ (in plurali) *Petit.* emend. [k] Εὔφυη *Henisch.* [l] Ἄγονον *Henisch.* [m] Ὅμως tamen, nihilominus. *Petit.* emend. [n] Henischii Interpr. videtur legisse ἐν ἄκρῃ si (inquit) summam sedem occupant. *Petit.* [o] Ἀνιᾶσι pro ἀνιεῖσι per contractionem à verbo ἵημι mitto. *Petit.* [p] Τὰς σφύξιας *id est*, adstrictiones *Henisch. Interpr.* legit. *Petit.* emend. [q] Ψύας *Henisch.* ψόας (ψύας & ψόας promiscue usurpant Græci) *Petit.* emend. [r] Mutilum hunc locum, difficulter emendandum, versione tamen *Henischii Interp.*, (qui, *ubi aquæ incocta sint*, habet) ductus, sic. Τοῖς δὲ χρὴ ὅκου ἐς ὕδωρ ἐμβάλλῃς, καταιονεῖν *Petit.* supplet & emend. [s] Deest hic aliquid ἀφελέειν aut quid simile *Petit.* [t] Αἷμα *Henisch.* [v] Λίπῃ pinguitudo (Ionice pro λίπει) *Petit.* emend.

πίνειν δὲ φαρμάκων τῶν ἁπλῶν μὲν ῥίζας, φοῦ, μεῖον, ἄσαρον· βοτάνας δὲ, τὴν [a] πριονίτην, ἢ πετρόσελι, ἢ σίον, ποικίλων δὲ μύρα μὲν ὁκόσα ἴσχει νάρδον, κασίην, σμύρναν, κινάμωμον.

* * *

[b] ἀπουλώσει σίναπι, καὶ ἐκ πυρὸς ἐσχάραι, καὶ ἐπιθήματα ἃ πρόσθεν μοι λέλεκται· δίαιτα δὲ καὶ ἄλειψις, καὶ πλοῦς καὶ ἡ ἐν θαλάσσῃ βιοτὴ, ἅπαντα τοῖσι ἐπὶ νεφρῶν ἐστὶν ἄκεα.

* * *

ΚΕΦΑΛΗ ε.

Θεραπεία Γονοῤῥοίης.

Καὶ τοῦ ἀπρεπέος τοῦ πάθεος εἵνεκεν, καὶ τοῦ κατὰ σύντηξιν κινδυνώδεος, καὶ τῆς ἐς διάδεξιν γένεος χρέης, λύειν χρὴ μὴ βραδέως τὴν γονόῤῥοιαν, πάντων κακῶν ἐοῦσαν αἰτίην. πρώτιστα μὲν ὦν ὅκως ῥεῦμα κοινὸν ἰῆσθαι σύψεσι τῶν ἀμφὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν ῥοὴν τῶν χωρίων, καὶ ἐμψύξεσι ψυῶν, λαγόνος, αἰδοίων, διδύμων, ὅκως μὴ ῥέῃ ἐς πολλὸν ἡ γονή· εἶτα αὖθις ἀλεῆναι τὸ πᾶν, ἐς τὸ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. σύψεσι μὲν ὦν καὶ τέγξεσι ἔρια [d] μὲν, [e] τὸ ἀπὸ τῶν οἰὸς ξὺν τοῖς λύμασι. [f] λίπος δὲ τὸ ῥόδινον μύρον, ἢ τὸ διὰ τῆς οἰνάνθης ξὺν οἴνῳ λευκῷ εὐώδεϊ, ἐκ προσαγωγῆς δέ. ἀλεαίνοντα λίπος τὸ κοινὸν, καὶ μελίλωτον ἐκζεσθὲν σὺν αὐτῷ, καὶ σάμψυχον, καὶ λιβανωτὸν, ἢ κόνυζα. ἄριστον καὶ ἀνήθου κόμη, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ [g] ῥυτή· τοῖσδε, ἐς τὰ ἐπιπλάσματα χρέο, κριθῶν καὶ ὀρόβων ἀλήτοισι, καὶ ἐρυσίμου τοῦ σπέρματος. καὶ [h] νίτρον· μέλι δὲ ἐς τὴν ἁπάντων ξύμπνοιαν καὶ ξυναφείην. τοιάδε καὶ ἐπιπλάσματα, ὁκόσα φοινίσσει, καὶ ἰόνθους ἐγείρει, καὶ τὸ ῥεῦμα παροχετεύει, καὶ ἀλεαίνει τὰ χωρία. τοιόνδε τὸ χλωρὸν [i] ἐπίπλασμα, καὶ τὸ διὰ τοῦ καρποῦ τῆς δάφνης· πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ καστορίου συχνὸν, καὶ τῆς ῥίζης τοῦ ἁλικακκάβου ὁκόσον δραχμῆς ὁλκῆς, καὶ τοῦ ἡδυόσμου τὸ ἕψημα· ποικίλων δὲ τὸ διὰ τῶν δύο πεπερέων, ἢ σύμφωνος, [k] ἢ Φίλωνος ἄριστον, καὶ διὰ τοῦ [l] σίγχου τοῦ θηρὸς φάρμακον ποτὸν, καὶ ἡ τοῦ Βησίνου, καὶ ἡ διὰ τῶν ἐχιδνῶν τῶν ἑρπετῶν. τὸ ξύμπαν δὲ διαίτῃ διδόναι, ἐπιτρέπειν τε καὶ πιστεύειν χρὴ καὶ γυμνασίοισι καὶ περιπάτοισι καὶ αἰωρῆσι. τάδε γὰρ τὴν ἕξιν ἐς θερμασίην τρέπει, ὅπερ ἐστὶ τῷ πάθεϊ χρέος. εἰ δὲ καὶ σώφρων εἴη ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι, καὶ λοῦοιτο ψυχρῷ, ἐλπὶς ὡς ὤκιστα ἀνδρωθῆναι τὸν [m] ἄνδρα.

ΚΕΦΑΛΗ ς.

Θεραπεία Στομαχικῶν.

Ἢν τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι μετὰ τὴν θεραπείην δίαιτα, ἐς ἰσχὺν καὶ κράτος τοῦ σώματος, εὐπεψίη ἀγαθή· στομαχικοῖσι δὲ μούνοις ἥδε γίγνεται πλημμελής. ὅκως ὦν αὕτη γίγνοιτο φράσω. ἱκανὴ

A e simplicibus pharmacis potui dandæ sunt radices, phu, meion, asarum: herbæ, prionites, petroseli, sium: e variis unguenta, quæ capiunt nardum, casiam, myrrham, cinamomum.

* * *

cicatricem obducet sinapi, & crustæ ab igne obductæ, & quæ antea dixi epithemata. diæta vero, inunctio, navigatio, & vita in mari acta, omnia renum affectibus remedia sunt.

* * *

B

CAPUT QUINTUM.

De Curatione Profluvii seminis.

Gonorrhœa, *id est seminis profluvium*, quæ malorum omnium causa est, haud cunctanter solvenda est, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter successurorum liberorum procreationis necessitatem. ac primum quidem, quemadmodum communis fluxus sananda est medicamentis adstringentibus partes vesicæ & fluentibus locis propinquas, C atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, testiculos, ne diu genitura diffluat: deinde rursus universum corpus calefaciendum, ut excrementa siccentur. adstringunt igitur & macerant, & ab ove succida lana, & unguinosum rosaceum unguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, sed sensim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo fervefactum, & sampsuchum, & libanotum, aut conyza. optima est & anethi coma, & multo magis thyte. his autem ad cataplasmata utitor, hordei & ervi farinis & irionis seminis. nitrum quoque: mel vero ad omnium conspirationem & connexionem. talia etiam sunt cataplasmata, D quæcunque rubefaciunt, & ioothos *id est vares* cient, & fluxionem derivant, & locos tepefaciunt. tale est cataplasma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. castoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma pondo pendet, & menthæ decoctum. ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera, quæ Sinchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Bistini antidotum, & quod ex serpentibus viperis conficitur. universum autem victus rationi tribuendum, concedendum, & credendum est, exercitationibus, & ambulatio- E nibus, & gestationibus. hæc enim habitum ad calorem convertunt, quo affectui est opus. quod si temperans sit rerum venerearum, & frigida lavetur, spes est fore ut celerrime homo virilem habitum induat.

CAPUT SEXTUM.

De Curatione laborantium Stomachi Vitio.

In aliis morbis post curationem diæta ad vires & robur corporis, bona concoctio est: stomachi affectibus laborantibus solis hæc vitiosa est. F quonam igitur pacto hæc comparetur, dicam. nam

R 2

[a] Πρωνῖτιν sc. betonicam serratam *Petit.* emend. [b] Insignis hic lacuna est in omnibus MS. & excusis codicibus. attamen conjicere licet, Aretæum proximè ante posuisse remedia, quibus utendum esset, si renum inflammatio ad abscessum deducta esset: in hisque ferri mentionem fecisse, quod cuti, sub qua abscessus foret, imprimeretur: tum medicamenta tergendo ulceri idonea docuisse, demum quibus cicatrix induceretur, quorum in numero sinapi & crustas ab igne hic recenset, propter vehementem eorum exsiccationem. sed hæc, tam obscura, satius est in medio relinquere. *Petit.* [c] Caput quartum deficere index & Asterisci ostendunt. [d] Ellipsis est in ἔρια supple χρήσιμα, καίρια *Petit.* [e] Ionica circuitio est, αἴγεια satius erat dixisse. *Petit.* [f] Λίπας *Henisch.* [g] Ῥυτὴ *Henisch.* Ῥυτὴν rutam herbam Aretæus appellat, quam vetustiores Græci πήγανον. *Petit.* [h] Νίτρῳ (ut referatur ad verbum χρέο) *Petit.* emend. [i] Viridis emplastri varias compositiones vid. ap. Galen. lib. 2. de composit. medicam. κατὰ γένη. facultas ejus est exsiccare & tergere *Petit.* [k] Ἡ Φίλωνος *Henisch.* [l] Σίγχου *Henisch.* [m] Ἄνθρωπον *Henisch.*

ἱκανὴ γὰρ αἰώρη, περίπατοι, γυμνασίη, φωνασκίη, τροφαὶ ἐς πέψιν ἀγαθαὶ ἀναμαχέσασθαι τὴν τοῦ στομάχου κακοσιτίην· ἀδύνατον δὲ τάδε καὶ ἀπεψίην λῦσαι μακρὴν, καὶ τὴν σκελετίην τοῦ σκήνεος [a] εὔογκον σάρκας ποιῆσαι· πολλὸν δὲ μέζον ἐπὶ τουτέων [b] ἔσσων αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, καὶ τὸ καθαρῶς ἅπαν δρῆν, καὶ τοῖσι ἐπιθυμίῃσι ἕπεσθαι τὸν ἰητρὸν, μὴ μεγάλα βλάπτοντα· ἄριστον γὰρ τόδε, ἢν μὴ κάρτα [c] ὠφελεόντων ὄρεξις ἥκῃ. φάρμακα δὲ ποτὰ, χυλοὶ, ἀψίνθιον, καὶ νάρδος τὸ μύρον, καὶ ἡ διὰ τῶν θηρίων, καὶ τοῦ ἐν πέτραις ὁ καρπὸς, καὶ ζιγγίβερις, καὶ πέπερις, καὶ σέσελιος· τάδε πεπτήρια. καὶ [d] κατὰ τοῦ στέρνου ἐς στύψιν ἐπίθημα, νάρδος, μαστίχη, ἀλόη, ἀκακίη, καὶ μήλων κυδωνίων ὁ χυλός. καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μήλων αἱ σάρκες ἀμφιθλασθεῖσαι ξὺν φοίνιξι ἐπίθημα στύφον. ἀτὰρ καὶ τἄλλα ὁκόσα μοι ἐς διαβήτην γεγράφαται ἐς δίψεος ἄκος. τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ τοῖσι δίψος γίγνεται· ὁ δὲ τρόπος τοῦ στομάχου ἄδιψος στομαχικοῖσι.

ΚΕΦΑΛΗ ζ.

Θεραπεία Κοιλιακῶν.

Ἢν τῶν σιτίων [e] ἀκρασίης ἡ κοιλίη ἔῃ, διαρρέῃ δὲ ἡ τροφὴ ἄπεπτος, [f] ἀθέρεπτος, ὠμὴ, καὶ μηδὲν εἰς τὸν ὄγκον ἀνίῃ, κοιλιακοὺς τούσδε καλέομεν. [g] ψύξει μὲν ἐμφύτου τοῦ ἐς πέψιν θερμασίης, ἀτονίῃ δὲ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος. χρὴ ὦν τὴν κοιλίην πρώτιστα μὲν πόνων ἀνιέναι, ἠρεμίῃ, καὶ ἀποσιτίῃ· ὧδε γὰρ παλινδρομέουσι αἱ δυνάμιες· ἢν δὲ καὶ πλῆθος τῶν ἐν τῷ στομάχῳ φαίνηται ἔῃ, νήστεσι ἐμέτοισι χρέεσθαι ἀφ' ὕδατος ἢ μελικρήτου. τὴν κοιλίην δὲ σκέπειν καὶ τέγγειν ἐς [h] στύψιν, ἐρίοισι μὲν τοῖς ἐξ οἶος πιναροῖσι· [i] λίπαϊ δὲ ῥοδίνῳ μύρῳ, ἢ τῷ διὰ τῆς οἰνάνθης, ἢ μηλίνῳ· ἄριστον καὶ ἀπὸ τοῦ [k] σχοίνου, καὶ ὑποκυστίδι, ἢ ὀμφακίῳ. ξὺν τοῖσδε δὲ ἐπιπλάσματα, θερμὰ μὲν ἐς θίξιν, ἐς δύναμιν δὲ στρυφνά· καὶ ἤν κη τοῦ ἥπατος ἢ τῆς κοιλίης κατὰ στόμα ἐντάσιες, ἢ φλεγμασίαι ἔωσι, σικύην προσβάλλοντα ἐντάμνειν· καὶ ἔστι οἷσι τόδε μοῦνον ἤρκεσε· ἐπὴν δὲ κηρωτῇσι ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, ἤδη ἐπὶ σκληρίῃ κρατέῃ, τῇ δὲ βδέλλας τὰ θηρία προσβάλλειν· ἔπειτα ἐπιθήματα πεπτικὰ ἐπιθεῖναι, ὁκοῖον τὸ διὰ τῶν σπερμάτων· ἢν ἔχῃ χαμαιλέοντος ῥίζαν, ἄριστον, καὶ ἔνθα οἱ τῆς δάφνης ἔασι καρποί, καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν τὸ χλωρὸν, καὶ τὸ μῆον τὸ [l] μυστήριον. τάδε γὰρ μαλάσσει τε καὶ ἀμύσσει, καὶ θερμασίην ἐγείρει, καὶ ἄφυσα τὰ σπλάγχνα ποιέει, ὧν περ ἐς στύψιν χρέος. ἀτὰρ καὶ σίνηπι καὶ λίμνησις, καὶ εὐφόρβιον, καὶ ὁκόσα τοιάδε πάντα τὴν μὲν ψύξιν κωλύει, ἀνάκλησιν δὲ θέρμης ποιέεται. τοιάδε χρὴ καὶ πιπίσκειν φάρμακα ἐς στύψιν. χρέος μὲν πρώτιστα, ὁ τοῦ ἀρνογλώσσου χυλὸς ξὺν ὕδατι ἐστυμμένῳ μύρτοισι, ἢ κυδωνίοισι μήλοισι· ἄριστον

[a] Hæc phrasis est per synecdochen, Ionibus ac Poëtis familiaris. *Petit.* [b] Ἔσω *Henisch.* [c] Ὠφελεόντων *Henisch.* [d] Posset hic legi κάτω τοῦ στομάχου. *Petit.* [e] Ἀκρασίης *Henisch.* & *Goupyl.* repp. in MS. *Petit.* emend. [f] Ἄτρεπτος ὠμὴ *Henisch.* verum ἄπεπτος, ἄτρεπτος *Henisch.* rep. in MS. [g] Ψύξει μὲν τῇ τῆς ἐμφύτου ἐς πέψιν θερμότητος. *Petit.* emend. [h] Ἐς ψύξιν *Goupyl.* rep. in MS. [i] Λιπαϊ *Henisch* [k] Σχοινοῦ *Henisch.* [l] Ita veteres Medici sua medicamenta, quæ sibi ipsi componebant, & propria esse volebant, cognominabant. *Petit.*

A nam gestationum, deambulationum, exercitationum, declamationum, & alimentorum concoctionem adjuvantium quod satis est, prodest quidem ad debellandum stomachi cibos fastidientis vitium: sed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non potest, nec maciem corporis in corpulentiam convertere: multo vero magis proficiat ægrotantibus, si gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus, quæ non magnopere lædunt. est enim id optimum, nisi rerum valde juvantium appetitu moveantur. medicamenta potui danda sunt, succi, absynthium, nardinum unguentum, theriaca, petroselini fructus, B & zingiberis, & piperis, & seselios. hæc ad concoctionem valent, etiam [1] pectori ad adstringendum imposita, nardi, mastichæ, aloæ, acaciæ, & malorum cydoniorum succus. ipsæ quoque malorum carnes contusæ cum palmulis, epithema est adstringens. quin etiam alia quæcunque in diabete ad sitis sedationem mihi commemorata sunt. eadem enim & his & illis sitim provocant: tametsi stomachicis constitutio stomachi siticulosa minime sit.

CAPUT SEPTIMUM.

De Curatione Cæliacorum, id est *Ventriculo laborantium*.

C Si ventriculus ciborum digerendorum impotens sit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatum, crudum, nihilque ad corporis molem transeat, [2] cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ distribuunt alimenta, debilitatis. ventriculus igitur primum quiete & inedia labores remittat oportet. ita enim eo vires recurrunt. si vero multitudo eorum, quæ stomachus acceperit subesse videatur, jejunis nauseis ex aqua vel mulsa D utendum est. ventriculus autem contegendus, & ut adstringatur, rigandus lanis ab ove succidis, ac unguinoso rosaceo unguento, aut œnanthino, aut melino. optimum quoque si & lentiscino, hypocystide etiam aut omphacio. cum his etiam cataplasmata adhibeantur, calida quidem tactu, sed viribus adstringentia. atque si alicubi ad jecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes sint, cucurbitula admota incidere oportet: & sunt quibus id solum sufficiat. ubi vero ceratis ad cicatricem ulcera perducta fuerint, & ad duritiem pervenerint, eo hirudines bestiæ admovendæ: deinde epi- E themata concoctionem juvantia imponenda, quale est quod ex seminibus conficitur. si chamæleontis radicem habeat, optimum est. ubique lauri fructus insint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod mysterium est, *id est arcanum.* ea enim emolliunt & leniant, & calorem cient, visceraque flatibus evacuant, quibus ad adstringendum est opus. cæterum & sinapi, limnestis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem revocant. talia quoque ad adstringendum medicamenta potui danda F sunt. primum quidem usui est arnoglossi succus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adstricta. opti-

[1] Interpretes haud recte: *pectori ad adstringendum imposita.* non enim hæc Aretæi mens, ut medicamenta stomachica pectori aut sterno applicentur, sed ut infra sternum ponantur. fefellit hos usus præpositionis κατὰ, quæ cum genitivo aliquando *in*, aliquando *infra* significat. *Petit.* [2] Ventriculosos κοιλιακοὺς interpretatus est *Cælius Aurel.* & *Petit.* emend.

ἄριστον καὶ γίγαρτον σταφυλῆς ὀμφακίτιδος· οἶνοι τῶν κάρτα στυφόντων. ἔπειτα δὲ τὰ ἀλθαίνοντα τὴν γαστέρα φάρμακα, ποτὰ ὁκόσα διὰ ζιγγιβέριος καὶ πεπέριος, καὶ σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτρῃσι, τὸ διὰ τῶν θηρίων τῶν ἐχιδνῶν [a] πηκτικώτατον· ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι μηδὲν ἢ σμικρὸν ἐνδιδῷ, τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοισι χρέο· ἢν δὲ καὶ ἐγκρύψῃς τοῖσδε [b] τῶν λευκοῦ ῥίζαν ἐς μίην νύκτα, εὐτονωτάτη ἄν σοι γένοιτο ἡ κάθαρσις ἔς τε τὴν τῶν ὑγρῶν τῶν ψυχρῶν κάθαρσίν τε καὶ ἔκκρισιν, καὶ ἐς τὴν [c] ἔξαψιν τοῦ θερμοῦ. ἀτὰρ καὶ ἡ δίαιτα καὶ ὁ [d] βίος τοιῶσδε ἔστω ξύμμετρα. οἱ ὕπνοι νύκτωρ μὲν, δι' ἡμέρης δὲ περίπατοι, ἀναφωνήσιες, αἰώρη ἤτε ἐν δάφνῃσι, ἢ [e] μυρσίνῃσι, ἢ θύμῳ. ἔχει γάρ τι ἡ διαπνοὴ καὶ ἡ ἀναπνοὴ [f] τοιῶνδε φάρμακον πεπτήριον· γυμνάσια, τρίψιες, χειρονομίη, ἁλτήρων βολαῖσι [g] τοῦ θώρηκος, καὶ τῆς κοιλίης κόποι, προπόσιες· σμικρότατα γὰρ εἰς τόνον ξυστάλις ἄρτος. ἐπὶ τῶνδε φοίνιξις, περίπατοι ῥᾳθυ- * * * * * * * * *

[h] * * *

ΚΕΦΑΛΗ ιβ.

Θεραπεία Ἀρθρίτιδος καὶ ἰσχιάδος.

[i] * σιτίων καὶ ῥαφανίδων πολλάκις. ἔπειτα ἐς τὸν ἐλλέβορον ἄγειν· δίαιτα δὲ ἡ ἐπὶ τοῖσδε, ξυνὴ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι, καὶ ἐπὶ τῇ διαίτῃ, ἄλειψις, ψυχρολουσίη θαλασσίη· μάλιστα μὲν [k] ὦν, ἅπασι ἀρθριτικοῖσι ξυνὰ ἄκεα· καὶ γὰρ καὶ τοῖσι ποδαγρικοῖσι ἐλλέβορος τὸ μέγα ἄκος. ἀλλ' ἐν τῇσι πρώτῃσι προσβολῇσι τοῦ πάθεος. ἢν δὲ ἐκ πολλῶν μὲν ἤδη [l] χρόνων ἔῃ, ἀτὰρ καὶ ἐκδιαδέξιος πατέρων φανῇ, ξυναποθνήσκει ἡ νοῦσος· ἐς δὲ τὰς παροξυσμοὺς τῶν ἄρθρων, τάδε χρὴ προσφέρειν· εἴρια μὲν ἔστω ἐξ οἰὸς τὰ οἰσυπώδεα· τέγξις δὲ διὰ ῥοδίνου καὶ οἴνου· μετεξετέροισι δὲ καὶ σπογγιὴ ξὺν [m] ὀξυκρήτῳ ὤνησεν. ἔπειτα ἐπίπλασμα ἄρτος, ξὺν τοῖσι ψύχουσι [n] κολοκύντης καὶ πέπονος, καὶ σικύη λιτὴ, καὶ ἀρνόγλωσσον ἡ βοτάνη, καὶ ῥόδων τὰ φύλλα. ἀτὰρ καὶ ἡ σιδηρῖτις ἀπονέει ξὺν ἄρτῳ καὶ βρύῳ, καὶ συμφύτου ῥίζα, καὶ πεντάφυλλος ἡ βοτάνη, καὶ [o] πράσιος ἢ τοῖσι [p] φύλλοισι λεπτή. τῆσδε μέντοι τὸ μὲν ἀφέψημα, ἐξάντλημα ἄπονον· αὐτὴ δὲ ἐπίπλασμα ξὺν ψιξὶ, ἢ κριθῶν ἀλήτῳ· [q] μήλων τὸ τῶν κιτρίων τὸ ἄβρωτον ξὺν ἀλφίτοισι ἄριστον· σῦκα ξηρὰ, καὶ θρῖα, ξὺν τινὶ τῶν ἀλήτων. ἥδε μέντοι ψύξιος ἡ ὕλη· καὶ τόδε μέντοι ἄλλο·

[a] Πεπτικώτατον maxime concoquens. vel συμπεπτικώτατον (quod veterum lingua idem significat) *Petit.* emend. [b] Τὰ λευκοῦ *Henisch.* [c] Ἔξαψιν *Henisch.* [d] Βίος *Henisch.* [e] Μυρσίνῃσι *Petit.* emend. σμυρσίνῃσι *Henisch.* [f] Τοιῶνδε (refertur ad δάφνῃσι) *Petit.* emend. [g] Βολαῖ, εἶτα θώρηκος. *Petit.* rep. in MS. hinc hanc lectionem ipsi videbatur elicere posse: ἁλτήρων βολαὶ δίσκου, θώρηκος καὶ τῆς κοιλίης κόποι. halterum jactus disci &c. verum hæc mendosum sonant. mavult igitur *Petitus* legere: χειρονομίη, ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, κωρύκου (pro θώρηκος) ἄπονοι. (voce κοιλίης expuncta) *id est*, manuum exercitatio, quæ fit halterum disci, folliculi incommoda, dolores, molestias depellunt. [h] Reliqua hujus capitis mutila sunt, ipsiusque jacturæ gratia quædam ex Galeni libro 5 de sanitate tuenda ad locum de particulari membrorum exercitatione proferre, ubi inquit, *quos ex levi causa vertigines, comitiales morbi* &c. haud abs re fore *Petit.* judicat. [i] Desunt quatuor Capita, & initium hujus capitis duodecimi. harum autem, quæ supersunt, prima sententia sic suppleri potest: ἐμέτοισι ἀπὸ σιτίων καὶ &c. *Petit.* [k] Ὦν *Henisch.* [l] Χρόνων *Henisch.* [m] Ὀξυκρήτῳ *Henisch.* [n] Κολοκυνθίδες *Henisch.* *Crassius* videtur legisse ξὺν τοῖσι ψύχουσι, κολοκύντῃ καὶ πέπονι, quæ lectio adstrui potest. nisi quis nihil mutando malit pro ψύχουσι legere ψύγμασι *panis cum ramentis cucurbitæ & peponis*, ad cataplasma sc. parandum. *Petit.* [o] Πράσιος hic non est nomen substantivum (tunc enim πράσιον in neutro genere scribi deberet) sed adjectivum, respiciens ad substantivum βοτάνη *Petit.* [p] Hujus speciei non meminit Dioscorides. sed forte primam speciem marrubii a Theophrasto lib. 6. cap. 2. descriptam Aretæus intelligit. *Petit.* [q] Acetositatem citri Barbari appellant. *Petit.*

A optimus quoque acinus uvæ omphacinæ, vina vehementer adstringentia: deinde medicamenta quæ ventri medicantur: potiones quotquot ex Zingibere, & pipere, & fructu sylvestris petroselini conficiuntur: quod ex viperis feris constat, maximam vim concretionis habet. si vero his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis utitor. sin autem & his albi veratri radicem per noctem unam includas, valentissima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem restaurandum. cæterum & victus ratio vitaque hoc modo moderatæ sunto: noctu somni, interdiu deambulationes, B declamationes, gestatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nam in perspiratione ac respiratione, ad bene concoquendum medicamenti vis aliqua inest. exercitationes corporis, frictiones, manus gesticulatio, halteribus jaciendis, thoracis & ventriculi [1] lassitudines, ante cibos potationes. minime enim ad vires parandas expeditus est panis. his addatur frictio ad ruborem usque, [2] deambulationes segn- * * * * * * * *

* * *

C

CAPUT DUODECIMUM.

De Curatione morborum in Articulis & Coxendice.

* ciborum & raphanorum plerumque: deinde ad veratrum veniendum est. in his victus ratio aliarum affectionum communis est: & post victus rationem inunctio, lavatio in frigida marina, præcipue quidem omnibus articularibus vitiis communia medicamenta sunt. nam & podagricis veratrum mirifice, sed inprimis morbi invasionibus succurrit. quod si multis jam annis inveteravit vel à majoribus per successionem descendit, ægrotum ad D mortem usque comitatur. artuum exacerbationibus hoc sane pacto subveniendum est. lanæ ex ove sordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex rosaceo & vino: nonnullis & spongia ex posca profuit. adhæc cataplasma fiat, panis sumatur cum refrigerantibus, utputa, cucurbita & cucumere. accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & rosarum folia. nec non & sideritis dolorem sedat cum pane & musco: & symphyti radix, & pentaphyllos herba, *quinquefolium Romani vocant*: & marrubium, quod foliis est tenuibus. hujus decoctum quidem infusum, dolo- E rem levat: ex ipsa verò herba, cum panis micis, aut cum hordei farina, cataplasma fiat. malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polenta magnopere subvenit: fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. hæc utique est refrigerationis materia. & hoc quidem remediorum genus

 aliud

F

[1] Pectoris & ventris labores *Henisch.* interp. sed nimis supinè ita vertit. κόπος enim (si textum sequemur) lassitudinem aut quamvis molestiam significat, non autem laborem simpliciter. *Petit.* [2] Deambulationes lentæ *Henisch.* habet.

ἄλλοτ᾽ ἄλλον ὤνησε, καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ [a]. μετεξετέροισι δὲ, τὰ ἀλεαίνοντα ξυμφέρει,[b] καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ ὠφελέει. λόγος δὲ καὶ τόδε κάρτα ἄπονον ἔμμεναι· αἶγα χρὴ βοτάνης τῆς ἴριδος ἐμφαγεῖν· ἐπὴν δὲ πλησθῇ, διαλείποντα ὁκόσον ἡ νομὴ ἐν τῇ γαστρὶ μαχθείη, καταθῦσαι τὴν αἶγα, ἠδὲ ἐντὸς τῆς γαστρὸς ἐς τὴν κόπρον ἐγκρύψαι τὼ πόδε. φάρμακα δὲ μυρία. καὶ γὰρ τοὺς νοσέοντας, ἑωυτῶν φαρμακέας εὐπόρους τίθησι ἡ ξυμφορή· τῶν δὲ ἰητρῶν τὰ φάρμακα, ἐν τῇσι γραφῇσι λελέξεται.

A aliud alium juvit, & idem interdum alium atque alium: nonnullis vero calefacientia remedio sunt: atque idem remedium aliàs alii opitulatur. pervulgatum est autem & hoc ad dolorem tollendum [1] proficere. capram oportet herbam iridem ad satietatem depasci, deinde interposito tempore quantum ad pabulum in ventriculo conficiendum satis sit, capram immolare, atque intra ejus ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. demum infinita sunt medicamenta. ægrotos namque sibi ipsis remedia parare urgens impellit calamitas sed medicorum auxilia in propriis libris conscribentur.

ΚΕΦΑΛΗ ιγ.

Θεραπεία Ἐλέφαντος.

Τῶν νούσων μέζονα χρὴ τὰ ἄκεα ἐς λύσιν αὐτέων ἔμμεναι· ἐλέφαντος δὲ τηλίκης κακῆς τίς ἀξιόνικος γίγνοιτ᾽ ἂν ἰητρείη; οὐ γὰρ [c] μέρεϊ ἢ σπλάγχνῳ ἑνὶ, ἢ ἔνδον ἐνσκήπτει μοῦνον, ἢ ἔξω τὸ κακὸν ἕρπει, ἀλλὰ ἔνδοθί τι ὅλῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἐννικέει, καὶ ὅλον ἔξωθεν ἀμπίσχει. ἀτερπὲς μὲν καὶ φοβερὸν ἰδεῖν· θηρίου γὰρ ἰδέη· δέος δὲ [d] ξυμβιῶν τε, καὶ ξυνδιαιτᾶσθαι, οὐ μεῖον ἢ λοιμῷ. ἀναπνοῆς γὰρ ἐς μετάδοσιν, ῥηϊδίη βαφή. τί ἂν ὦν εὕροι τις ἐν ἰητρικῇ τοῦδε ἄξιον ἔχον ἄκος; ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν φάρμακα, καὶ δίαιταν, καὶ [e] σίδηρα, καὶ πῦρ· καὶ τάδε, κὴν μὲν ἔτι νεοτόκῳ τῷ πάθεϊ προσβάλλῃς, ἐλπὶς ἰήσιος· ἢν δὲ ἐς ἀκμὴν ἥκῃ γενέσιος, καὶ ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ἑδραίην ἴσχῃ, ποτὶ καὶ ἐς τὰ πρόσωπα προσβάλλῃ, ἀνέλπιστος ὁ νοσέων. τάμνειν ὦν τὰς ἐπ᾽ ἀγκῶνι φλέβας ἀμφοτέρας· τάμνειν δὲ καὶ τὰς ἐπὶ σφυροῖσι [f] αὐτῆμαρ. κρέσσον γὰρ ἡ διαίρεσις, ἔς τε πολλὴν τὴν τοῦ αἵματος ῥοὴν, καὶ ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος. χρεὼν γὰρ αἷμα πολλάκις καὶ πολλὸν ἐκχέαι, τοῦ πάθεος τὴν τροφήν. σμικρὸν δὲ ἐν αὐτέῳ τὸ χρηστὸν τῆς φύσιος ἡ τροφή. ξυντεκμαίρεσθαι ὦν ἀφαιρέοντα τὸ πονηρὸν [g] καὶ ἔντηκτον, μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον [h], μέσφι ἂν προσεπαυδήσῃ ἀτροφίῃ ἡ νοῦσος. ἡ γὰρ νεαρὴ ξυμπλακεῖσα τῷ σώματι, χρόνῳ μακρῷ ἠμαύρωσεν τὴν παλαιήν. ἔπειτα τὴν ἱρὴν πιπίσκειν μὴ ἐσάπαξ· ἀλλὰ γιγνέσθω πάντα πολλάκις, ἐξ ἀναλήψιος καὶ παλινδρομίης. ἔστω καὶ ἡ ἄλλη κάθαρσις φαρμακώδης ἐν σιτίῳ· ἡ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ [i] ἢ ἔλεξα ἔστω. [k] ἠδὲ γάλα ἀδιάκριτον πολλὸν δὲ ἔστω τόδε ἐς διαχώρησιν πιεῖν. ἐχέτω δὲ μοίρην τὴν πέμπτην ὕδωρ, ὡς πᾶν τὸ γάλα διεκθέειν. ἐς ἐμέτους δὲ θᾶσσον ἄγειν νήστιας τὸ πρῶτον· ἀπὸ σίτων δ᾽ αὖθις· ἔπειτα ἀπὸ ῥαφανίδων. πολλάκις δὲ καὶ ξυνεχέως πάντα γιγνέσθω. ἐς ἐλλέβορον ἄγοντα καιρῷ παντὶ, μᾶλλον δὲ ἔαρος καὶ φθινοπώρου διδόναι [l] ἡμέρην ἀφ᾽ ἡμέρης· καὶ αὖθις ἐς νέωτα· κὴν ἡ νοῦσος κρατυνθῇ, φαρμάκων ποτῶν, ὁκόσα τις γιγνώσκει πιπίσκειν. ἀγαθὸν γὰρ φαρμακεύειν πολλὸν ἐς ὄνησιν. κἀγὼ δὲ ὁκόσα γιγνώσκω γράφω, [m] κεδρίης

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

De Curatione Elephantis.

B Morbis, quo dissolvantur, majora esse remedia opus est. sed quænam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna sit? neque enim in parte una aut visicere uno inhærescit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: sed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. triste profecto & visu terribile spectaculum. feræ namque species est. ac unà cum C his vivere, unà cibum capere, perinde atque in pestilentia formidolosum est. etenim per inspirationis communionem facilis infectio est. quid igitur quispiam, in arte medica inveniat, quod hujusce mali dignum remedium contineat? verum enim vero omnia conferre simul oportet, medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignem. hæcque si novo & orienti affectui adhibueris, sanationis spes affulget: sin ad summum suæ creationis ascendat, in visceribusque stabilis sedeat, [2] quando & in faciem invadit, tunc de ægri salute spes omnino abscissa est. itaque venas in cubito ambas incidito, & venas in malleolis [3] eodem die. temporis D enim interjectio atque separatio fundendo ubertim sanguini, & recreandis viribus aptior est. nam sanguinem sæpe & multum mittere operæ pretium est, quippe qui vitii hujus alimentum sit. exigua vero ipsius pars est optima, quæ naturæ cibum præbeat. idcirco qua ratione pravum inquinatumque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum proerectur, conjectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. nova enim esca applicata corpori spatio temporis antiquam obscurat atque debilitat. postea medicinam sacram non semel propinato: quin omnia sæpius iteranda sunt, & resumptio, & ad priora reditio. esto & alia medicamento-E sa in cibis purgatio: sicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. lac etiam promiscuum atque indiscretum, sed largius ad alvum molliendam potui detur. verum quintam aquæ partem, quo lac totum dilabatur atque descendat, adjicito. at jejunos primo ad vomitum celerius ducito, deinde a cibis iterum, postea assumptis raphanis. frequenter autem atque assidue omnia fiant. veratrum quolibet tempore, sed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proximum annum repetatur. cæterum si morbus invaluerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognoverit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere F medicamenta est operæ pretium. atqui & ego quotquot mihi cognita sunt literis mandabo. Cedriæ

a Deest verbum ὠφίλεε Petit. b Videntur hæc [illegible]. Petit. c Μέρεϊ ἢ σπλάγχνῳ Henisch. d Ξυμβιῶντα Henisch. e Σίδηρα (neutrum plurale) se legisse non meminit: adeoque σίδηρον Petit. emend. f Οἷα αὐτῆμαρ Petit. emend. g Ἔντηκτον proprie significat penitus inquinatum, cui labes seu liquefaciendo infusa, ac penitus impressa est. Petit. h Deest verbum γενόμενον vel ἐωθότα Petit. i Ἣν ἔλεξα Petit. emend. k Ἠδὲ Henisch. Lac indiscretum appellat Aretæus, quod solidum, ut ab obere animalis emulctum est, datur: ut distinguat a sero, quod ab alia substantia lactis arte segregatur. Petit. l Ἡμέρην Petit. emend.

1 Valde proficere Henisch. 2 Insuper & in faciem invadat: Henisch. 3 Incidito venas in malleolis non eodem die Petit. emend.

[a] κεδρίης κύαθον ἕνα· κράμβης δύο μίσγοντα διδόναι. ἄλλο. σιδηρίτιδος τοῦ χυλοῦ κύαθος εἷς, τριφυλλίου εἷς, οἴνου καὶ μέλιτος κύαθοι δύο. ἄλλο. ἐλέφαντος τοῦ ὀδόντος ῥινήματος, ὁλκῆς δραχμή, ξὺν οἴνου κρητικοῦ κυάθοιν δύο· ἀτὰρ καὶ τῶν ἐχίων τῶν ἑρπετῶν θηρίων αἱ σάρκες, καὶ αἵδε ἐς ἀρτίσκους πεπλασμέναι πίνονται· ἀποταμόντα δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐραίης ἑκάστου, ὁκόσον δακτύλους τέσσαρας, τὸ λοιπὸν ἕψειν ἐς διάκρισιν τῶν ἀκανθῶν. τὰς δὲ σάρκας ἀρτίσκους διαπλάσσοντας, ψύχειν ἐν σκιῇ· πιπίσκειν δὲ τούσδε, ὅκως καὶ τὴν σκίλλην· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἔχιες ὄψον ἐν δείπνῳ, ὡς ἰχθύας δὲ χρὴ τούτους σκευάσαι· ἢν δὲ τὸ δι' ἐχιδνῶν τὸ ποικίλον παρέῃ φάρμακον, ἀντὶ πάντων πίνειν τόδε. ἴσχει γὰρ πάντα ὁμοῦ. ῥύπτειν δὲ καὶ τὸ σκῆνος, καὶ [b] τοὺς ὄχθους ἀλεαίνειν. φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία τῶν [c] κελτῶν, οἳ νῦν καλέονται γάλλοι, τὰς λιτρώδεις τὰς ποιητὰς σφαίρας, ἧσι [d] ῥύπτουσι τὰς ὀθόνας σάπων ἐπίκλην [e], τῇσι ῥύπτειν τὸ σκῆνος ἐν λουτρῷ ἄριστον· καὶ [f] ἀνδράχνην, καὶ ἀείζωον ξὺν ὄξεϊ, ἀτὰρ καὶ λαπάθου ῥιζέων ἀφέψημα. ξὺν ἀπύρῳ θείῳ ῥύπτει καλῶς. ποικίλον δὲ ἀλκυονίου τοῦ λείου, καὶ νίτρου, καὶ τρυγὸς ὄξεος κεκαυμένης, καὶ στυπτηρίης σχιστῆς, καὶ θείου τοῦ ἀπύρου, καὶ κόστου καὶ ἴριδος, καὶ πεπέριος. τάχα δὲ χρὴ πάντα μίσγειν ἑκάστῳ [g] τὸ πρὸς δύναμιν· ἄλλο δὲ ἴσον καὶ τόδε καταπάσσοντα ἀνατρίβειν, [h] ἐς δὲ τοὺς ὄχθους τοῦ προσώπου, κλημάτων τὴν σποδὸν, ξὺν τινὶ θηρίων στέατι μίσγοντα χρίειν, λέοντος, ἢ παρδάλιος, ἢ ἄρκτου, ἢν δὲ μὴ, [i] χηναλώπεκος. ὅμοιον γὰρ [k] ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ [l] ἄριστον· καὶ [m] ἀμμωνιακὸν τὸ θυμίημα, ξὺν ὄξεϊ, καὶ ἀρνογλώσσου χυλῷ, ἢ πολυγόνου, καὶ ὑποκυστὶς, καὶ λύκιον· ἢν δὲ πελιδναὶ ἔωσι αἱ σάρκες, προεγχαράσσειν ἐγχυλώσιος εἵνεκεν· ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι δριμέσι ῥεύμασι ἀναδαρέντα πρηΰνειν τὰ μέρεα ἐθέλῃς, τήλιος ἀφέψημα, ἢ πτισάνης χυλοῦ ῥύμμα μαλθακτικόν· λίπος δὲ ῥοδίνου, ἢ σχινίνου, λουτρὰ δὲ ξυνεχέα ξύμφορα ἐς ὑγρασμὸν, καὶ ἐς διαπνοὴν τῶν κακῶν χυμῶν. τροφὴ δὲ καθαρὴ, εὔχυμος, εὔπεπτος, ἁπλῆ· καὶ δίαιτα εὐκρινὴς πάντη, καὶ ἐν ὕπνοισι, ἢ καὶ περιπάτοισι, καὶ χώροισι· γυμνάσια, δρόμοι, καὶ ἀνελίξιες, καὶ κωρυκοβολίαι· ἅπαντα ἀκάματα ξὺν ἐμμελεῖ ἐπιτάσει· ἔστω δὲ καὶ ἀναφώνησις τοῦ πνεύματος, γυμνάσιον τὸ καίριον. ἐσθὴς ἔστω καθαρὴ, οὐχ ὡς ὀρῆσθαι μοῦνον ἡδὺ, ἀλλ' ὡς ὅτι καὶ τὰ πινόεντα, ὀδαξώδεα τῷ δέρματι. πιπίσκειν ἀψινθίου τοῦ οἴνου [n] νήστιας. ἄριστον δὲ ἄρτος ἐκ κριθῶν, καὶ τάριχος ὡραῖος, καὶ σμικρόν τι μαλάχης, ἢ κράμβης ἡμίεφθον, ξὺν κυμίνου ἐμβάμματι· ἐς δὲ δεῖπνον, [o] σταφυλῖνος ἡ ῥίζα,

A Cedriæ cyathum unum, brassicæ duos miscens dato. aliud. sideritidis succi cyathus unus, trifolii cyathus unus, vini & mellis cyathi duo. aliud. Dentis elephanti ramentorum drachma cum vini [1] cretici cyathis duobus. quin etiam viperarum reptilium, ferarum carnes, & ipsæ in pastillos conformatæ bibuntur. oportet autem & caput & caudam ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquum usque eo elixare, donec spinæ separentur. carnes vero in pastillos redactas in umbra frigefacere, qui potioni, quemadmodum & squilla, exhibeantur. ipsæ quoque viperæ in cœna obsonio dentur: quas coquere & condire, perinde ac pisces, B opus est. [2] at si medicaminis illius varii ex viperis compositi facultas adsit, id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet bibendum est. præterea corpus detergendum est, tumoresque [3] calefaciendi. alia item medicamenta sunt innumera celtarum, quos hac tempestate gallos vocant, nitrosis quoque illis factitiis globis, quibus velaminum sordes expurgant, saponemque vocant, illis inquam globis corpus in balneo detergere optimum est. & portulaca, & sedum cum aceto bene facit. rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem non experto, summopere deterget. illud item varium ex alcyonio trito, & ni- C tro, & aceti fæce combusta, & alumine fisso, & sulphure vivo & [4] cocto, & iride & pipere. forsitan autem omnia pro singulorum viribus miscenda sunt. aliquibus vero & hoc æquis portionibus compositum inspergentes perfricabimus. faciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut ursi: [5] sin his careas, chenalopecis. simile enim in dissimili, quemadmodum simia homini, mirifice prodest. item ammoniaca gutta cum aceto, [6] ex plantaginis aut sanguinalis herbæ succo, & hypocystis, & lycium. si carnes liveant, prius, quo locus succulentus reddatur, D scarificandus est. at si ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire volueris, [7] fœnigræci aut hordei cremoris decoctum molle abstersorium est: item ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. assiduæ vero lotiones & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mire proficiunt. esca munda esto, boni succi creatrix, concocta facilis, simplex, & victus ratio prorsus recte instituta sit in somno & vigilia, in ambulationibus & locis deligendis. exercitationes adhibeantur, cursus, conversiones corporis, peræ *aut sacculi* jactus. omnia hæc citra lassitudinem apte & congruenter intendantur. esto & vocis emissio, spi- E ritus opportuna exercitatio. vestis esto munda, non modo ut aspectu jucunda sit, sed quoniam etiam sordida cuti mordacia sunt. jejuni absinthite vinum potent. oppido quam utilis est & panis ex hordeo, & salsamentum tempestivum, & exiguum quid malvarum, aut brassicæ semicoctum, cum cumini liquamine. in cœna [8] staphylini radix

[a] Ita resina Cedri arboris nuncupatur. Nonnulli νεκροῦ ζωὴν *id est*, vitam mortui seu cadaveris appellant. [b] τὰς ὄχθας *Henisch.* [c] Κελτῶν *Petit.* emend. [d] ῥύπτουσι *Henisch.* [e] Deesse hic aliquid videtur. *Petit.* sed nihil addit. [f] Portulacam in smecticorum censum referri consentaneum est. verum an agrestem portulacam intellexit Aretæus? cui Dioscorid. lib. 2. cap 151. vim tribuit calfactoriam, acrem, & exulcerantem *Petit.* quærit [g] μίσγειν ἑκάστῳ πρὸς δύναμιν. *Petit* emend. [h] His verbis peculiare elephantiasi defricandæ smegma præscribi palam est: proinde appositam fuisse ejus descriptionem, quæ postea interciderit, dubitari non debet. *Petit.* [i] Nomen ex ansere & vulpe compositum, non quidem quod coitu utriusque animalis gignantur hæ aves, sed fortasse quod vulpis magnitudinem, aut in plumis colorem habeant. *Petit.* [k] Ἐν ἀνομοίῳ *Petit* emend. [l] Quod, cur dicat Aretæus chenalopecem homini prodesse, se non videre *Petitus* fatetur, aliis istud mysterium, quod inest, aperiendum relinquens. [m] Ἀμμωνιακὸν (per ω) *Petit.* emend. [n] Νήστιας *Henisch.* [o] Σταφυλῖνος *Henisch.*

F

[1] Cum vini diluti Cretici &c. *Henisch.* [2] Atsi medicaminis *ullius* varii ex viperis compositi *copia* adsit *Henisch.* [3] Tumoresque complanandi *Henisch.* [4] Cocto *Henisch.* [5] Sin his careas, animalis, quod Græcè χηναλώπεκα vocant: latine vulpanserem dicas (quod genus avis est, si per litteras χ & η prima syllaba scribitur: aut laconicum canem significat ex vulpe & cane natum, si per κ & υ eandem syllabam scripseris) simile &c. *Henisch.* [6] Et plantaginis. *Henisch.* [7] Fœnigræci decoctum aut hordei cremor molle abstersorium est. *Henisch.* [8] Pistinacæ radix. *Henisch.*

A ἡ ῥίζα, καὶ χόνδρος ξὺν τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ μέλιτι
παλαιῷ [a] τὴν μίξιν, καὶ τὰ θαλάσσια, ὁκόσα
τὴν γαστέρα ὑπολύει, τελλίνων ζωμοὶ, ὄστρεα,
ἐχῖνοι, καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι. χερσαίων δὲ τὰ
θηρία, λαγὼς, ἢ σῦς. πτηνῶν, πέρδικες πᾶσαι,
φάσσαι, πελειάδες, καὶ ὁκόσα ἡ χώρη ἄριστα ἴσχει.
[b] ἀκροδρύων, τὰ ὡραῖα. οἶνοι γλυκέες [c] οἰνω-
δέων κρέσσονες. λουτρὰ φύσει θερμὰ, θειώδεα. καὶ
βίος ἐν ὕδασι μακρὸς, ἔνθα καὶ θάλασσα καὶ πλοῦς.
ἐλλεβορισμοὶ, ἐλλέβορος λευκὸς μὲν, τῆς ἄνω κοι-
λίης κάθαρσις· μέλας δὲ, τῆς κάτω, καὶ ἔστιν ὁ
λευκὸς οὐκ ἐμετήριον μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ξυμπάν-
B των ὁμοῦ καθαρτηρίων ὁ δυνατώτατος, οὐ τῷ πλή-
θει καὶ τῇ ποικιλίῃ τῆς ἐκκρίσιος· τόδε γὰρ καὶ
χολέρη πρήσσει· οὐδ' ἐντάσεσι καὶ βίῃ τῇσι ἐπὶ
τοῖσι ἐμέτοισι· ἐς τόδε γὰρ ναυτίη καὶ θάλασσα κρέσ-
σον· ἀλλὰ δυνάμει καὶ ποιότητι οὐ φαύλῃ· τῇ-
περ καὶ ὑγιέας τοὺς κάμνοντας ποιέει, καὶ ἐπ' ὀλί-
γῃ τῇ καθάρσει, καὶ ἐπὶ σμικρῇ τῇ ἐντάσει. ἀτὰρ
καὶ πάντων τῶν χρονίων νούσων ἐς ῥίζαν ἱδρυμένων,
ἢν ἀπαυδήσῃ τὰ λοιπὰ ἄκεα, τόδε μοῦνον ἰητή-
ριον. πυρὶ ἴκελον γὰρ ἐς δύναμιν λευκὸς ἐλλέβορος,
καὶ ὅ, τι περ πῦρ ἐργάζεται ἐκκαῖον, τοῦδε πλέον
ἐλλέβορος εἴσω παρεκθέων πρήσσει, εὔπνοιαν μὲν
C ἐκ δυσπνοίης, ἐξ ἀχροίης δὲ εὐχροίην, καὶ ἀπὸ
σκελετίης, εὐσαρκίην.

A radix apponatur, & alica, cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrem subducunt. tellinorum juscula, ostrea, erinacei, & ex piscibus saxatiles. ex terrestribus feræ, lepus, aut sus: inter aves, perdices omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inveniuntur. inter fructus arboreos admittantur horæi. vina dulcia vinosis meliora. balnea juvent sponte calida sulphurosa. vita in aquis diu ducenda est: & mare & navigatio conveniunt. præterea per veratrum purgationes fiant: album quidem superiorem ventrem, atrum vero, inferiorem purgat. quin & album veratrum non vomitum tantum molitur, sed etiam omnium simul pur-
B gantium medicamentorum efficacissimum est, non multitudine & varietate excrementorum: (id enim & affectus ille qui cholera dicitur, præstare solet) non distentionibus & violentia in vomendo, (adhoc enim & nausea & mare validiora sunt.) sed potentia & qualitate non vitiosa. quippe quæ laborantibus sanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem. vetustorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, si cuncta alia medicamina viribus inferiora sint, id unicum remedium est. siquidem igni facultate persimile est album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius discurrens operatur: videlicet facilem spira-
C tionem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam.

[a] Videtur legendum ἐς τὴν μίξιν *Petit.* [b] Ex hoc loco patet ἀκρόδρυα generale esse nomen, omnes arborum fructus significans, (licet, si vocis originem spectemus, eos tantum quos quercus pariunt, significet) ratio est, quia veteribus δρῦς accipiebatur pro quacunque arbore, unde fructus δρυπεπεῖς, qui sc. maturuerunt, moxque casuri ab arbore sunt. *Petit.* [c] Vinum vinosum dicitur, quod est generosum & potens. *Petit.*

[1] Admittantur, quos Græci Horæos vocant: quod ea parte anni maturescant, quam iidem Græci horam appellant. *Hesych.* Fructus æstivi *Petit.*

F I N I S.

PETRI PETITI,

Doctoris Medici Parisiensis,

COMMENTARII

&

ANIMADVERSIONES

in Octo

ARETÆI CAPPADOCIS

Libros.

PETRI PETITI,

Doctoris Medici

PRÆFATIO AD COMMENTARIOS in Octo ARETÆI CAPPADOCIS *LIBROS.*

PRIUSQUAM ad Auctoris enarrationem aggredior, nonnulla de Ipso, atque ejus Instituto præfanda sunt, ut omnibus fermè qui ejusmodi Literas tractant, in consuetudine esse video. Non est autem consilium octo illa capitula, ut vocant, sive *Portas* ut *Hali* appellat 1. *Theor*. 3. ambitiosiùs persequi, quæ nusquam non *Græci Aristotelis* Interpretes, eorumque exemplo *Arabes* & *Latini* ad fastidium oggerunt: sed ex iis tamen quædam attingere, operæ pretium visum est. Horum librorum Auctorem esse *Aretæum Cappadocem*, ut titulus indicat, non quisquam, quod sciam, dubitavit. Quo autem tempore vixerit; lis est inter Eruditos. Alii Antiquissimum prædicant, & longè *Galeno* superiorem: ita *Mercurialis lib.* 3. *var. Lectionum*: *Talentonius* in *Thesauro*; *Foesius*, *notis* ad *lib. Hipp.* περὶ τροφῆς, ubi *Aretæum* & gravissimum & vetustissimum Auctorem appellat. Sed & *Goupylus*, qui primus hunc luce donavit, de eo in hunc modum præfatur in *Epistola Operis nuncupatoriâ*: ἄνδρα σοφόν τε καὶ παλαιὸν τοῖς τὰ ἰατρικὰ ποθοῦσι χαριζόμενοι, Ἱπποκράτους μὲν ὕστερον γεγονότα, γαληνοῦ δὲ πρότερον. Cujus sententiæ facilè acquiesco; nisi quod contentus hunc *Hippocrate* inferiorem dixisse, non quicquam præterea allaborat, quo ætatem ejus magis exactè noscamus. Ego verò videor reperisse conjecturas, vel potius certa argumenta, quibus hunc *Neronis* temporibus superiorem non fuisse convincam. Non semel in Libris *Therapeuticis* Theriacam præscribit illam, quæ carnes viperarum recipit, & ab ipso φάρμακον διὰ τῶν ἐχιδνῶν τῶν ἑρπετῶν dicitur *lib.* 2. *Therap.* χρονίων *cap.* 5. Item φάρμακον διὰ τῶν θηρίων, *eodem lib. capite sequenti.* Ac primum *Andromachum*, *Mithridatis* antidoto, seu *Damocratis*, ut *Amatus Lusitanus*, *centur.* 7. *curat.* 87. magis probat, cœpisse admiscere carnes viperinas, ex *Galeno* discimus *lib. de Antido-*

tis: Quod & *Jo. Gorræus* in *definitionibus Medicis* observavit in voce θηριακή: *nec tamen adeo vetus est* (inquit) *ejus Inventio, sed Neronis ferè temporibus. Tunc autem inter Medicos celeberrimus erat Andromachus, qui, Medicis consultantibus inter se, quomodo hæc Antidotus maximè præsentanea evaderet, primus excogitavit Viperas addere.* Cum ergo *Aretæus* hujus *Theriacæ Andromacheæ* mentionem faciat, certo inde cognoscitur, fuisse hunc *Andromacho* inferiorem aut supparem; alioqui id medicamentum nominare non potuisset. Præterea *Cœlius Aurelianus* in *præfat. lib. 1. Chronicon*, neminem ante *Themisonem* scripsisse ex professo remedia *tardarum Valetudinum* testatur; *Scribentium igitur medicinam nullus ante Themisonem tardarum passionum curationes principaliter ordinavit.* Rectè ille quidem de Curationibus id significat; alioqui editos ab *Archigene*, qui *Themisonis* præceptor fuit, libros τῶν χρονίων παθογνωμονικῶν, ex *Galeno* discimus *lib. 3. de Loc. Affect.* cap. 8. Cùm igitur id in his Libris negotii susceptum ab *Aretæo*, perfectumq; videamus, consequens est Auctoris *Themisone* recentioris esse hos Libros χρονίων παθῶν, quos *Aretæi* nomine reliquos versamus. Vixisse autem *Themisonem* illum, qui *Asclepiadis* auditor fuit, sub *Augusto*, & *Cornelio Celso* æqualem fuisse aut paulo superiorem, propemodum constat. Aut igitur infra *Augusti* ævum *Aretæus*, aut illo ipso ævo floruit; quod fieri non posse jam probatum est. *Themisone* igitur recentior *Aretæus*, atque ipso *Andromacho*.

Nec illud in hac conjectatione nullius momenti videbitur, quod idem ille Scriptor *lib. 6. acutorum* in curatione *ilei* ἀρχίατρον nominat, si vera est *Mercurialis* observatio, apud nullum Scriptorem, qui superior sit ævo Imperatorum, id vocabulum exstare: propterea quod id munus ante *Neronis* aut *Tiberii* tempora nondum in usu positum fuerat. Verba *Aretæi*, quibus Archiatri mentionem facit, hæc sunt: ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πνέουσι. (πονέουσι malim) εὐδαιμονίη, τῷ ἀρχιήτρῳ δὲ οὐ θέμις προσάγειν. Verum, meo quidem judicio, nihil ea vox ad eam dignitatem sive munus Archiatrorum, de quibus, in *Variis*, *Cassiodorus* disputat. Neque aliud ibi esse ἀρχίατρον mihi persuadeo, quàm quod *Hippocrates* dixit ἀδελφισμένον ἰατρόν, *probum & ingenuum Medicum*, non imperitum aut Sycophantam. Ita autem hanc vocem accipi debere eo loco, ipsemet *Aretæus* præcedentibus verbis haud obscurè indicat; ubi de Medici facultate, qui morbo tam vehementi adhiberi debeat, sollicitè admonet: χρὴ ὦν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος, μήτε βραχύτερον. Ubi *Joh. Antonides Van der Linden*, pro, βραχύτερον, rescribit βραδύτερον, *Medic. Selectorum* 13. § 494. cui assentior atque ita hunc locum verto: *par est igitur neque minorem esse medicum morbo, neque tardiorem.* Cùm igitur, quem ibi strenuum Medicum, neque morbo imparem eligendum censet, paulo post ἀρχίητρον vocet; Quis inde non intelligat nihil aliud, ut dixi, ἀρχιήτρου nomine hi demonstrari, nisi Medicum non vulgarem, sed medicæ artis peritia illustrem. Sed de hac voce accuratius infra, illo loco ubi de *volvuli* curatione, à nobis considerabitur.

Postquam ostendimus *Neronis* ætate inferiorem fuisse *Aretæum*, superest quærere quanto intervallo ab eo distet. *Goupylus*, ut vidimus, eum *Galeno* superiorem facit: qua autem conjectura non dicit. Mihi potius verisimile fit, posteriorem fuisse. Nusquam enim ejus mentio apud *Galenum*: At neque *Galeni* apud *Aretæum*. Omnino ἄπορον est hoc; neq; de eo quicquam humano ingenio constitui potest. Illud modo affirmare licet, ut longè infra *Galenum* in hac ætatis *Aretæi* pervestigatione descendamus, non tamen ultra *Juliani Cæsaris* principatum progredi licere: ad hanc metam resistendum necessariò. Certè *Aetius*, qui illius Principis temporibus vixit, & *Oriba-*

sio

sio σύγχρονος fuit; aliquoties *Aretæi* Auctoritate nititur, ut Antiquioris. Et hæc de ætate sufficiant in hoc silentio Auctorum. Quando non temerè quemquam Veterum reperias, *Aetio* Amideno & Paulo ex *Ægina* exceptis, qui *Aretæi* mentionem fecerit. Ac ne *Photius* quidem, in illa immensæ Lectionis epitome, cùm tot Veterum in omni Disciplina atque Medicorum Scripta excerperet, de *Aretæo* nobis quicquam reliquit.

Quod ad eruditionem spectat & Sectam cui in rebus medicis studuit, nulli hunc addictum fuisse censet *Crassus* interpres; utpote qui in quibusdam ab *Hippocrate*, *Galeno*, & *Aristotele* dissentiat: ceu necesse sit, quisquis alicui Sectæ se dedit, ita illius conditori esse mancipatum, ut in quibusdam ab ipso dissentire salvo proposito non possit. Mihi verò *Aretæus* planè dogmaticus fuisse videtur: cùm morborum causas priore Voluminis parte ex professo tradat: περὶ αἰτιῶν καὶ σημείων &c. Non enim Empiricus causas investigaret, aut redderet, cujus id proprium fuit, ex observationibus & Symptomatum Syndrome morborum curandorum inire rationem: Non è Methodicorum grege, qui præter κοινότητας *communitates* nihil rerum aliarum, quarum in aliis Sectis fit mentio, ad rem pertinere putabant. Præterea hunc optimarum Partium fuisse, vestigia *Hippocratis* abundè indicant, passim in hisce libris conspicua; dictiones, Sententiæ ex illo Medicinæ Parente expressæ. Non solùm enim mente & doctrina, sed etiam ore *Hippocratem* refert, ut legitima proles parentem: ob eamq; causam opinor eundem, tametsi *Cappadocem*, *Jonica* dialecto usum, ut scilicet hac quoq; nota Medicinæ parentem exprimeret. Neque enim existimandum est illum Orationis nitorem atque elegantiam, quam in hisce Libris non sine eximiâ voluptate observamus, ei nativam, & ut ita dicam, vernaculam fuisse. Immo *Cappadocum* insignis fuit inter *Græcos* barbaries, ut qui voces Græcas perperam & ineptè enuntiarent. Quippe iis solemne fuit ejusdem soni Literas confundere, longas Syllabas breviare, breves autem producere, ut *Philostratus* testatur de *Pausania* Sophista, è *Cæsarea Cappadociæ* oriundo verba faciens in Vitis Sophistarum. Verba ejus adscribere placet: ἐς πολλὰ δὲ ἀναφέρων τῶν Ἡρώδου πλεονεκτημάτων, τὸ μάλιστα τὸ αὐτοσχεδιάζειν. ἀπήγγελλε δὲ αὐτὰ παχείᾳ τῇ γλώττῃ, καὶ, ὡς Καππαδόκαις συνήθες, ξυγκρούων μὲν τὰ σύμφωνα τῶν στοιχείων, συστέλλων δὲ τὰ μηκυνόμενα, καὶ μηκύνων τὰ βραχέα. Quare quod tam emendatè & eleganter *Jonica* Lingua præsens opus conscripsit, more hominum eruditorum fecit; qui, quas natura voces negat, studio & industria adipiscuntur. Ita enim *Ælianus* Scriptum reliquit, ipsum *Hippocratem* in gratiam amici *Democriti* scripsisse *Jonicè*, cùm *Doricus* seu *Doriensis* esset: quod tamen ultimum mendi suspectum, natione enim *Coum* fuisse *Hippocratem* nemo nescit: quæ insula nihil ad eos, qui *Dores* dicebantur. Sed & *Cephalion* Rhetor *Gergetius*, auctore *Suida*, historias ἰάδι dialecto composuit: vixit autem is sub *Hadriano*. Hæc eo visum mihi est notare, ut nugari desinant, qui *Aretæum* antiquissimum esse hoc quoque argumento contendunt, quod *Jonicè* scripserit; ceu non possit quivis ex Veterum Lectione tantam sibi *Jonicæ*, vel alius cujusvis dialecti facultatem comparare, ut eâ perquàm emendatè scribat: cum *Ælianus* homo *Romanus* sic *Atticè* scripserit, ac si in mediis *Athenis* natus esset: ut in ejus Vita scriptum reliquit *Philostratus*; ἠττίκιζε δὲ ὥσπερ οἱ ἐν τῇ μεσογείᾳ Ἀθηναῖοι. Sed & *Phavorinus* Philosophus natione *Gallus*, oppido *Arelate* in *Gallia Narbonensi*, qua floruerit *Atticæ* eloquentiæ facultate vel ex *Gellio* notum est. Nota & *Synesii Platonici*, natione *Afri*, in exprimendis *Atticorum* verbis felicitas, qua αὐτοχθόνων nulli cedit. Quorsum igitur hæc? Ut ex his intelligatur, *Aretæum* non solum rei Medicæ apprime peritum fuisse; sed etiam Literarum studiosissimum atque doctissimum. Neque enim linguæ peregrinæ vim & proprietatem assequi cujusvis est hominis, sed bene nati ad Li-

R 7 te-

teras, & laborum patientis. Præterea tam multa in his Libris occurrunt omnifariæ eruditionis Scitamenta, præter illa quæ ad Medicinam pertinent, ex *Homero*, *Platone*, & aliorum Philosophorum fontibus deprompta; ut in hac parte velle morari perinde sit, ac si quis studeat multis verbis probare Solem lucere in meridie, vel ipsi Soli lumen fœnerari. Nam hispidas aures, corneam fibram, pectus rude, & à Musis & Gratiis omnibus aversum habeat, necesse est, qui, legens *Aretæum*, variis lepidissimis sententiis atque vocibus animum sibi deliniri non sentiat: ita de mei Auctoris Stylo & doctrina sentio, & *Amatum Lusitanum* cum sua inepta censura longè explodo & facessere jubeo, qui *centur. 5. curat. Med. curatione 6. Aretæi* siccam nec adeo succulentam doctrinam esse dicit. Quod cùm ita sit, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς à *Virtute* nomen tanto viro inditum videri possit; tametsi non est mos *Græcæ* Linguæ, paronymum seu adjectivum à *virtute* formari: Nam qui ἀρετὴν possidet, hunc non appellant ἀρεταῖον sed σπουδαῖον; sicut *Ammonius* ipse scriptum reliquit Scholiis, εἰς τὰς δέκα κατηγορίας ad caput de substantia: ἡ δὲ ἀρετὴ (inquit) οὔτε τοῦ ὀνόματος, οὔτε τοῦ ὁρισμοῦ μεταδίδωσι τῷ ὑποκειμένῳ. οὐ γὰρ λέγεται ἀρεταῖος, ὁ ἀρετῆς μετέχων, ἀλλὰ σπουδαῖος. Quem locum si *Goupylus* vidisset, non ita simpliciter, hunc Auctorem nostrum ἀρετῆς ἐπώνυμον vocasset: sanè istiusmodi Vocabulum, vel ad significandum hominem singularem, apud *Græcos* rarissimum est, vixq; in Libris Veterum, aliquem, qui id nomen habuerit, reperias. Planè ut suspicer inter barbaras *Cappadocum* voces esse numerandum.

Postquam de Auctore diximus, par est ut de ejus instituto in hisce libris nonnulla attingamus. De morbis acutis & diuturnis sive annosis passionibus, ut *Arnobius* loquitur in *primo contra Gentes*, institui disputationem vel ex titulo notum est: sed quid sit *acutum* in morbis, quid *diuturnum*, & quàm ejusmodi valetudinum cognitio Medicis necessaria sit, paucis explanare non gravabor. Morborum acutorum appellatio, non eorum qualitatem vimque indicat, ut in aliis quæ acuta dicuntur, putà saporibus, dolore, frigore, ingenio, & aliis id genus, sed motus qualitatem. Hoc inde statim intelligas, quod acutis morbis χρόνιοι, id est *diuturni* opponuntur. Quare quo sensu καιρὸς ὀξύς ab *Hippocrate* dicitur in *proœmio Aphorismorum*; & quomodo *Plutarchus* in *Alexandro* de Naphthæ vi loquens, quâ Flammam celeriter attrahit, ὁλκὴν ὀξεῖαν *tractionem acutam*, hoc est *citam* dixit: sic Medici morbos acutos appellant, qui velut validi cursores, celeri & prærapido impetu sua spatia conficiunt. Non enim si quis simpliciter brevi terminetur, ob eam causam acutus censetur; sed si suopte ingenio magnus, & vehemens. Propriè tamen ὀξύτης motus conditionem indicat, nempe celeritatem; cui accidit brevi tempore ad metam pervenire: sed ei motus celeritati certa morbi natura subest, quam motus velocitas sequitur. Quo fit, ut non omnes morbi brevi desinentes, in acutorum numerum referri possint. Nemo enim febrem diariam acutam dicat, tametsi 24. horas non excedit. Ex quibus intelligitur, morbo acuto, *tardum* propriè opponi, cui item propria subest natura; sed quæ uti *Galenus* autumat, nondum proprium nomen invenit; brevi autem longum. Tametsi tardus cum longo est confusus. Nam omnis acutus plane brevis temporis est, & diuturnus omnis necessariò est tardus. At non sequitur, si quis morbus brevi tempore finiatur, hunc continuò esse acutum: aut si quis tardus, eundem & diuturnum esse. Hæc autem morbi ratio, unde acumen & celeritas provenit, vehementia est naturam impensius irritans, aut gravans, quo fit ut illa totis viribus, ac sine ulla intermissione in eum depugnet, quo celerius pestem depellat: cujus contrarium morbis diuturnis ex proportione inesse.

esse putandum est. Quæ haud dubiè causa est, cur febres, quæ acutos morbos comitantur, omnes continuæ sint, *Galeno* ita scribente ad *Aphor.* 31. *Sect.* 5. Sed quod morbi diuturni tam longum tempus durant, vel humoris crassitiem & contumaciam, vel corporis imbecillitatem in causâ esse propemodum constat: utrumque curatu difficillimum est. Acuti quidem morbi, quod suo præcelerim otu citiùs fermè ægros è medio tollunt, quàm iis remedia adhiberi potuerunt: Diuturni autem, quia humorum impactorum contumacia haud citò solvi potest; tum quod partis alicujus imbecillitas, quæ ut diximus, ferè iis morbis subest, nisi magno negotio atque industriâ Medici, restitui non potest. Quibus accedit ægrorum intemperantia, qui partim morbi longitudinem, partim remediorum molestiam pertæsi atque fatigati, minùs se consiliis obsequentes præbent. Quo fit, ut in iis potissimùm morbis tractandis, Medici prudentia & Virtus appareat; sicuti de Diuturnis ipse *Aretæus* testatur: ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρὸς ἰητροῦ, καὶ μακροθυμίης, καὶ ποικιλίης, καὶ χάριτος ἀβλαβέος τῶν ἡδέων καὶ παραιφάσιος. Sed neque ingentibus malis & celeriter opprimentibus promptè auxilium idoneum afferre mediocris hominis est. Ibi enim remediorum omne genus in promptu esse oportet; mitaque animi Sagacitate ac Vigilantiâ opus est, ubi morbus præsentem mortem intentat.

His rationibus impulsum putamus *Aretæum*, ut in eorum morborum potissimùm natura, signis & remediis accuratius tradendis, ingenii sui eruditionisque atque experientiæ specimen dare vellet. Cujus Instituti cùm partes alias sedulò & doctè exsecutus est, tum eam, quæ dignoscendi rationem atque etiam prænoscendi tradit, sic tractavit, ut omnium, quotquot unquam fuerunt, Medicorum diligentiam supergressus, posteris quoque palmam præripuisse videatur. Itaque hujus elogium in *Scaligeranis*, à summo viro hujusmodi exstat: *Aretæus* Medicus *Græcus* excellentissimus, *Jonicus* Auctor, qui exactè singulos morbos describit, ideoque ad *Hippocratem* intelligendum in primis necessarius. Cæterum (ut hujus diligentiæ specimen aliquod atque exemplum proponam) cùm nobis morbi illius horrendi, qui *Elephantiasis* dicitur, naturam explanare, faciemque notis omnibus atque coloribus adumbrare, atque oculis propemodum subjicere vellet, cum Elephanto animali hunc comparat, nominis argumento eo ducente; quod à similitudine ejus belluæ, morbo inditum, in confesso est. Et quia ex *Aristotele* in *Categoriis*, eorum, quæ inter se conferuntur, cognitio est conjuncta, ut si unum perspectum habeamus, alterum neutiquam nos latere possit; Elephanti animalis picturam nobis proponendam censuit: ut, ex ejus conspectu, similis morbi speciem atque ideam animo quisque informare posset. In hac autem tabella plusquàm *Apellem* se exhibuit. Non enim puto, ullius pictoris penicillo, Elephantum tam graphicè, tamque ad vivum effingi posse, quàm *Aretæi* calamo ibi elaboratus est. Ex qua etiam descriptione cerni potest, non in solius humani corporis, quod Medicinæ est propositum, contemplatione hæsisse hunc, sed aliorum quoque animalium naturas apprime doctum & callentem fuisse. De quibus fortasse & Libros scripserat, ut propemodum colligere est ex iis, quibus descriptionem illam concludit: ἀλλ᾽ οὔπη μοι χρέος τὰ νῦν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν. *Sed neutiquam opus est, nunc quidem de eo animali præscribere.* &c. Nam cum τὰ νῦν in præsentiarum dicit, quasi alio loco Tractatum promittit; sed hæc quidem conjectura est, vel potius suspicio: illud satis constat, præter hos libros, quos in manibus habemus, alios ab eodem fuisse conscriptos de Chirurgia, ut pote quorum mentionem faciat *lib.* 1. *Therapeut. diuturnorum cap.* 1. En temporum injuriam! quæ nos tam luculenta Scriptoris eruditissimi lucubratione privavit. Sed de *Aretæo*, & Scriptis ejus hactenus.

Restat ut, quid alii, quid Ego, in hunc Auctorem præstiterimus, exponam. Quatuor *Aretæi* Editiones exstabant: prima *Goupyli*, qui, ut dixi, princeps, hunc

hunc è situ & tenebris in lucem dedit. Hæc pura, puta *Græca* est, ideo minùs multis utilis; quod pauci *Græca* sine versione assequi possunt, præsertim *Jonica*. Huic successit Editio *Junii Pauli Crassi*, Medici & Professoris *Patavini*; hoc est, *Latina* Interpretatio seorsim edita *Venetiis*: sed ea minus accurata, ob innumerabiles, ut ipse conqueritur, mendas Codicum *Græcorum*; quam tertia dehinc secuta est *Celsi Crassi* filii. Versio item *Latina*, sed emendatior, utpote ex *Græca Goupyli* Editione expressa; itemque *Rufi Ephesii*, atque aliquot aliorum rei Medicæ Scriptorum, quæ omnia eodem volumine comprehensa exstant; excusa autem *Basileæ* anno 1581. Postremò *Georgius Henischius*, Medicus *Augustanus*, in eodem Auctore illustrando nomen quoque professus est suum: cui tamen nihil aliud debemus, quàm quod primus *Aretæum* utraque lingua edidit. Quam enim è regione *Græci* contextus apposuit versionem, ipsa est *Junii* versio: Commentarius autem, quem item adjunxit, nihil habet nisi vulgare protritum atque exculcatum, nominum videlicet morborum futiles ex *Hebræis* originationes, divisiones, definitiones multo pulvere aspersas. Cæterùm de Auctoris verbis & locis difficilibus altum silentium: cumque tot occurrant in *Græco* contextu depravata & corrupta, ad omnia connivet, omnia sicco pede transigit; neque, quod hominis eruditi officium erat, quicquam expendit, aut emendare conatur.

Quid autem ipse præstiterim, meliùs mea hæcce Commentaria docebunt, quàm ego ullis verbis explanare possim. Dicam tamen paucis, eorum gratia, qui solas librorum Præfationes legunt. Primum corrupta in hoc Scriptore loca, quorum magnus numerus, emendare sum conatus, ope trium Codicum MSS. quorum unum è Bibliotheca instructissima Collegii *Claromontani Patrum Societatis Jesu*. *Cossardus* ejusdem *Societatis* vir eruditissimus, eique Bibliothecæ præfectus olim mihi commodavit: alii Duo ex Bibliotheca *Menteliana*. Sed ut verum fatear, plures errores ex conjectura sustuli, quàm ex Libris, qui omnes ab uno propagati videntur: tamen uno è *Mentelianis* me alicubi insigniter adjutum testor. Visum est præterea obscuris dare lucem, dubiis auctoritatem, tum egregiè dicta, neque promiscuæ eruditionis, diligentius notare, atque ita utilibus dulcia miscere: ut Lectores optimis rebus satiando, eorum etiam fastidio, istiusmodi Literarum amœnitatibus, subvenirem. Consilium erat, & novam dare versionem: sed cum *Juniana* interpretatio magnam partem satisfaciat; satisque habeat elegantiæ & nitoris: veritus sum ne præposteræ Ambitionis videretur, propter paucos lapsus, totam illam Versionem velle mutare. ὅμοιον τῷ τὴν Ἀθηνᾶν βουλομένῳ μετακινεῖν τὴν Φειδίου, ὅτι τὰ δεσμὰ τῆς κρηπῖδος ᾤετο ἄμεινον ποιεῖν. ut eleganter in re haud absimili præfatur *Themistius*. Hoc est, (ut liberius *Hermolaus* vertit) *perinde ac si Phidiæ Minervam reformare de integro universam instituas, ut aut amentum soleis, aut ansulam crepidis, aut ligulam baseis, aut quid aliud Pauxillum, quod subsultet, reponas.* Quæ futilis ambitio etiam viros alioqui cordatos & doctos transversos egit, ut paucissimorum nævorum occasione novas versiones susciperent; novas equidem, si filum orationis, & dictionem spectes, non autem si sensum. Ut scilicet novos se interpretes nuncuparent. Qua ambitione nihil ineptius, & homine liberali indignius judico. In eam reprehensionem ne incideremus, versionem illam *Junii* emendatam reposuimus.

PETRI

PETRI PETITI,

Medici Parisiensis,

COMMENTARII ET ANIMADVERSIONES,

In Octo

ARETÆI CAPPADOCIS

LIBROS:

Quibus morborum acutorum & diuturnorum causas, signa & curationes tradit.

PRimum huncce Librum, quatuor prioribus Capitibus, & sequentis initio mutilatum esse injuriâ temporum, patet ex *Indice Libri primi Therapeutici*, quo Capitum tituli produntur. Neque enim dubium, quin eorumdem affectuum signa & causæ iisdem titulis atque ordine in primâ hacce totius operis parte traderentur. Ex quo etiam cognoscimus præsentis Capitis, quod ordine est quintum, inscriptionem fuisse, Περὶ παροξυσμῶν ἐπιληπτικῶν, *De acceessione Comitialium.* Quod idem & ex iis, quæ hîc tractantur, conjectari potest. Proindè *Junius Paulus Crassus* horum Librorum Interpres, hoc ipso argumento inductus, sic inscriptionem restituit: *De Comitialis morbi accessione.* Nobis placet: *De accessione comitialium*: quod idem est. Verùm una voce, *Comitialium*, qua Plinius *lib. 20. cap. 5. p. 506. l. 49. ed. Lugd.* 1587. ad significandos eo genere morbi laborantes utitur, aptiùs atque concinnius Græca vox ἐπιληπτικῶν, transferri videtur. Alioqui comitiales homines qui *Plauto* dicantur, *in Pœnul. Act. 3. sc. 2. v. 7.* haud clam me est. Sed ad verborum *Aretæi* expositionem jam accedamus.

Ad Caput V. Libri Primi.

p. 1. l. 15. φλεβῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες] M. S. φλεβῶν τῆς ἐν τῷ &c. aptius meo quidem judicio, & magis ex proprietate Græci sermonis.

p. 1. l. 21. ἢν δὲ πλησίον εἶδος ᾖ τοῦ παροξυσμοῦ] In M. S. codice πλησίον δέος ᾖ, *Si prope sit metus accessionis*, hoc est, *si accessio instat*, *imminet.*

p. 1. l. 22. κύκλοι μαρμαρυγαὶ πρὸ τῆς ὄψιος] Gemina planè habet Aurelianus *lib. 1. tard. pass. cap. 4.* de hoc ipso affectu agens: *Vel quædam* (inquit) *præ oculis quasi prosplendentia macularum marmoris similia, quæ Græci marmarygmata, sive marmarygas vocant.* Et paulo post: *item velut scintillarum micas, aut circulos igneos, circumferri præ oculis sentiunt ægrotantes.* Ubi circulos igneos videtur dixisse, quas Aretæus κύκλους μαρμαρυγάς. Ita enim Medici quosdam fulgores oculis obversantes appellant, eorum præsertim quibus instat crisis per sanguinis è naribus profluvium. Quanquam & sanis iidem interdum apparent, quibus cerebrum aut curâ intensiore, aut mero, aut quacumque aliâ causâ incaluit. Ictu etiam capitis vehementi velut Scintillæ repentè excuti videntur: tum autem & aliâ occultiore causâ iis, qui visum amittunt, de quibus Marcellus Donatus *lib. 2. hist. Med. cap. 9.* Metrodorus apud Plutarchum *lib. 2. de placit. philos.* eos fulgores qui Navigantibus per tempestatem apparent, quos vulgus Castores vocabat, oculorum ipsorum coruscationes esse opinabatur cum metu & consternatione intuentium; τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας. Hinc μαρμαρυγώδεα ὄμματα apud Hippocratem *in 4. de victu in acutis, p. 390. l. 54.* Auctor Quæstionum naturalium, quæ *Alexandri Aphrodisæi* nomine exstant, hos oculorum splendores ἀστέρας à similitudine appellat *lib.* 2 tussisq. vehementis, aut vomitûs conatu excitari docet. At Philoponus *in 3. de Animâ*, lucis externæ speciem in oculis clausis aliquandiu hærentem μαρμαρυγὰς & λαμπάδας vocat. Sed & vibrantem extrinsecus fulgorem, ut stellarum & aliorum splendidorum nonnunquam eâ voce designatum reperio. *Theon* Arati

interpres, *p. 39. l. 18. edit. Guil. Morel.* de Stella quæ in summa canis cœlestis maxillâ Sirii nomine observatur, κατὰ τοῦτο (inquit) ποικίλος καὶ τὰς ἀστρομαρμαρυγὰς ὥσπερ πορφυρίζουσας. Quia porrò mira est scintillantis illius fulgoris celeritas, Homerus ad *motum* corporis transtulit, de Saltatoribus verba faciens, & μαρμαρυγὰς ποδῶν dixit, ut eorum agilitatem ostenderet, *Odyss. θ. v. 265.*

——— αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν.

p. 1. l. 22. 23. πορφυρέων ἢ μελάνων] Non simplices fulgores oculis Comitialium apparent, sed & varii colores. Modò enim purpurea quædam cernere videntur, modo nigra, interdum ex omnibus mixta coloribus; πάντων ὁμοῦ συμμεμιγμένων. Cujus varietatis difficilis explicatio est; tamen quà ratione id fieri putem, paucis expediam. Appetente Paroxysmi tempore, ac teterrimi vaporis labe jam cerebrum afflante, Natura, ut mos ejus est, multos eò spiritus suppetiatum affluenter submittit. Sunt autem spiritus animalium lucidi. Tunc igitur in eorum cerebro quidam ceu fulgor accenditur. Verùm is non diu pestis motu invalescente potest persistere, utpote cujus caligine, quidquid in capite exsistit lucis atque cognitionis, exstingui necesse est. His namque animum caligare dixit Plinius *in undecimo.* Ac mihi videtur, si ita loqui fas est, nihil esse aliud hunc morbum, quàm lucis animæ defectum, vaporis tetri interpositione inter animam & corpus. Cùm igitur animi splendor exstingui incipit, eædem, quæ in luce externâ dum deficit, aut turbidis miscetur, colorum successiones fiunt, primumque clariores, & magis lumini affines cernuntur, deinde obscuriores, demum nigri, cùm lux propè est, ut penitus deficiat. Potest etiam diversa turbidorum vaporum conditio, spirituum animalium candorem variis inficere coloribus. Quod autem non omnino inanis sit hæc nostra causæ conjectatio, constat ex iis quæ Baccon Verulamius *in Historia vitæ & mortis* narrat de quodam curioso, qui scire voluit, quid paterentur ii qui suspendio necantur, antequam exanimentur. Is namque cùm sibi ipse laqueum induisset præsente filio, qui in tempore opem ferret, (neque enim mori volebat) in illo æstu ac conflictatione aliquandiu positus, & subjecto mox fulcro recreatus, & quasi ab inferis postliminio reversus, narrare solebat, sibi eandem colorum varietatem atque successionem objectam, quàm hic notat *Aretæus.* Quis igitur non eandem esse morbi Comitialis rationem videt? qui & correpto cerebro non mediocrem ipse suffocationem inducat.

p. 1. l. 24. ὡς δοκέειν τὴν ἐν οὐρανῷ τανύεσθαι ἶριν] Homeri est hæc similitudo, qui *Iliad. λ. v. 26.* Palladis arma describens, Draconum in ejus Ægide varios colores iridi comparat:

κυάνεοι δὲ δράκοντες ὀρωρέχατο ποτὶ δειρὴν
τρεῖς, ἑκάτερθ' ἴρισσιν ἐοικότες.

Tum illud τανύεσθαι ἶριν, expressum ex *libro Iliad. ρ. v. 547.* ubi hi versus leguntur:

ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσῃ
Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν.

Quod non hìc solùm facit noster *Cappadox*, ut tessellas ex *Homeri* pavimentis suo operi intexat, sed & alibi passim, ut suis locis monstrabimus.

p. 1. l. 27. μεταξὺ ἑτέρου ἢ ῥεύματι ποταμοῦ] Comitiales fluminis prælabentis, aut rotæ, aut turbinis, dum circumagitur, conspectu prosterni, haud mirum est, quando his rebus si diutiùs conspiciantur, vertiginem cieri manifestum est experientiâ. Vertigo autem proximus Epilepsiæ affectus, & ejus præludium. Ita igitur de ea Theophrastus *libello* ei dicato, *ex Aristot. edit. Sylburg. Problem. p. 361. l. 27.* ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιᾶν συμβαίνει, φανερὸν ἐκ πολλῶν. οἵ τε γὰρ πλέοντες θᾶττον, μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν, ὅταν ἐμβλέπωσι τοῖς κύμασι, καὶ τῇ τῶν ἄστρων κινήσει· διὸ καὶ ἐγκαλύπτονται τοῦτ' εὐλαβούμενοι. *Quod autem ab aspectûs motu Vertigo contingat, perspicuum ex multis est. Nam & qui navigant, & magis, & citiùs vertiginem incurrunt, si aut fluctus, aut motus siderum intueantur; quod ut evitent, faciem velant nonnulli.*

p. 1. l. 27, 28. ἢ τροχῷ δινευμένῳ] Idem Theophrastus *citato loco:* καὶ οἱ τὰς αἰώρας, καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ἢ καὶ συμπεριφέροντες τὴν ὄψιν, ταχὺ σκοτοδινιῶσι. *Turbantur & ii, qui pensilia & rotas aspiciunt, & qui oculos circumvertunt.* Quæ licet de Vertigine memorat *Theophrastus*, tamen ad nostrum etiam institutum pertinent, quia ut dixi, affinis Comitiali morbo Vertigo; immo non differre ii affectus nisi secundum *magis* & *minus* videntur. Ex quo efficitur, ut quibus rebus unus excitetur, iisdem & alterius provocetur accessio. Sed elegans in primis Apulei locus exstat *in 1. Apologiâ p. 25. l. 13. edit. Pricæi* de iis, quibus Comitiales deprehenduntur. *Etiam* (inquit) *orbis à figulo circumactus, non difficilè ejusdem valetudinis hominem vertigine sui corripit. Ita spectaculum rotationis, ejus animum saucium debilitat, ac multo plus ad caducos consternendos Figulus valet quam Magus.* Hunc enim Magiæ inimici insimulabant, ac puerum quemdam ejus incantamentis tentatum, quod sæpius caderet: eum verò Epilepticum esse, ibi docet *Apulejus.*

p. 1. l. 30. ὥσπερ γαγάτου λίθου] In iis quæ ad caducos dejiciendos faciunt, est lapis Gagates, ut idem *dicto loco* testatur Apulejus: *quod si* (inquit) *magnum putarem caducum dejicere, quid opus carmine fuit? cum incensus Gagates lapis, ut apud Physicos lego, pulchrè & facilè hunc morbum exploret: cujus odore etiam in venalitiis vulgo, sani-*

sanitatem aut morbum venalium experiantur. Dioscorides de hoc ipso lapide, *lib. 5. cap. 146. edit. Saracen.* 1598. ἔστι δὲ καὶ ἐπιληπτικῶν ἔλεγχος ὑποθυμιαθείς. Item alii rerum medicarum Scriptores, quibus transcribendis (quod plerique faciunt) sarcire hic centones consilium non est. Neque eorum nos dicta, nisi ubi dignus vindice nodus inciderit, prolaturos testamur & denuntiamus. Casti integrique interpretis officio fungi volumus, non Sophistæ & ostentatoris. Est autem *Gagates* lapis bituminosus, seu, ut alii volunt, bituminis genus; (*Plin. Hist. lib. 36. cap. 19.*) *niger, planus, pumicosus, non multum à ligno differens; levis, fragilis, odore, si teratur, gravis*. Nomen ei à flumine *Lyciæ*, propter quem nascitur, inditum tradit *Dioscorides*. *Gagas* huic fluvio nomen. Quem tamen nunquam se reperire potuisse, cum totius *Lyciæ* oras ad ejus res explorandas legeret, affirmat Galenus *lib. 9. simpl. medic. tom. p. 69.* At *Dioscoridem* tuetur *Hermolaus* in corollario, Grammaticorum auctoritatibus, quàm validè ipse viderit. Hunc lapidem à *Nicandro* in *Theriacis* ἐγγαγίδα πέτρην dici putat *Gorreus* vir eruditissimus, veterem Scholiasten secutus. Sed, qui γαγάτην lapidem, quem ἐγγαγίδα vocat *Nicander*, cum Gagate confundunt, falli, multis docet Salmasius *in Exercit. Plin.* in Solinum. Versus *Nicandri*, si quis requirit, hi sunt:

> ἄλλοτε δ᾽ ἀζαλέην καίων ἐγγαγίδα πέτρην,
> ἣν οὐδὲ κρατεροῖο πυρὸς σθεναίνουσιν ὁρμή.

Habemus & γαγάτην λίθον apud Strabonem *lib. 16.* Verùm, ut probat *Salmasius*, diversum à Gagate.

p. 2. l. 3. μεταξὺ ἑτέροισι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πορρωτέρω τῆς κεφαλῆς τόπων] Hæc *Galeni* placitis consentanea, qui *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* triplicem morbi comitialis modum tradit: primus est, cùm morbus proprium cerebri affectum sequitur; alter cùm oris ventriculi noxam; tertius, qui infrequentior, cùm ab aliquâ parte longinquâ, nempe digito, aut crure incipit, vapore tetro ad caput subeunte.

p. 2. l. 7, 8. ἣν ὁρμῇ τὸ κακὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ἵκηται] Id malum quale sit, docet Galenus *citato loco*, ex sententiâ *Pelopis* Præceptoris, nempe esse qualitatem, aut auram tenuissimam veneni æmulam: ἐδόκει δὲ τῷ διδασκάλῳ Πέλοπι δυοῖν θάτερον, ἤτοι ποιότης ἀναδίδοσθαι, ἀλλοιουμένων τῶν μορίων κατὰ τὸ συνεχές, ἢ πνευματική τις οὐσία. Vide quæ deinceps disputat elegantissimè, de stupendâ quorumdam venenorum subtilitate atque ἐνεργείᾳ.

p. 2. l. 13. οἷς δὲ ξυνήθης] Qui valetudinis hujus sunt rudes, quod sæpius eam experti non sint, fere improvisâ mali ceu tempestate corripiuntur: Contrà quibus familiare id malum, facile ejus motum atque accessionem præsentiunt. Tum id necessariis denuntiant, ut sibi adstent, opitulenturque, ut mox videbimus. Sic quoque Hippocrates de *morbo sacro*, *pag. 307. l. 46. ed. Gen.* ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νόσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι.

p. 2. l. 15. ξυνηθίας ἀγωγοὺς] Rectè ξυνηθίας *familiares*: alioqui enim miseros, ubi mali adventum sentiunt, fugere è conspectu hominum præ verecundiâ, auctor est Hippocrates *citato loco*: καὶ φεύγουσι (inquit) ἐκ τῶν ἀνθρώπων: pueros verò quod eorum simplex ingenium, nec dum verecundiæ capax, ad matres aut quemvis alium maximè notum confugere ibidem testatur. Iccirco *Aretæus* non simpliciter vocare auxiliatores dicit, sed ξυνηθίας familiares & necessarios. Minus enim eorum, cum quibus assiduè versamur, nos pudet.

p. 2. l. 16, 17. διασφίγγειν καὶ ἀνακλάειν.] *Galenus* quoque, quibus malum à pede, aut manus digito incipit, prodesse vincula partium interjacentium testatur *lib. 3. de loc. aff. cap. 7.* quem locum exscribere non pigebit, utpote qui hunc *Aretæi* non parum illustrat: ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπὸ τῆς κνήμης ἐπίληπτον παῖδα θεραπεύειν ἐπιχειρήσαντες, οἱ τότε συναθροισθέντες εἰς τὴν σκέψιν ἰατροὶ, δόξαν αὐτοῖς, προκαθήραντες ὅλον τὸ σῶμα προσφέρειν τῷ μέρει τὸ διὰ θαψίας ἢ νάπυος φάρμακον, ἐν τῷ μεταξὺ (post μεταξὺ, lege ἐπιδέντες καὶ) δήσαντες τὸ κῶλον ἀνωτέρω τοῦ πρωτοπαθοῦντος μορίου διεκώλυσαν ἀφικέσθαι τὸν παροξυσμὸν, καίτοι καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν γιγνόμενον. *Sed puerum quoque cujus morbus comitialis à tibiâ oriri consueverat, Medici qui tunc ad ejus curationem convenerant; sanare aggressi; quod ipsis utile visum, in primis, post universi corporis purgationem; medicamine ex Thapsiâ, aut Sinapi parti adhibito: ligatoque, in medio, membro, supra eam videlicet partem, quæ primaria dispositione erat affecta; hoc pacto accessionem reverti prohibuerunt, quamvis antea quotidie puerum infestare consuevisset.*

p. 2. l. 17, 18. τὰ καθάρχοντα μέρεα] Partes à quibus motus accessionis incipit, sive quæ malo initium præbent. *Galenus* loco proximè citato τὸ πρωτοπαθοῦν μόριον vocat, partem videlicet, quæ primariò est affecta. Dicuntur autem eo modo καθάρχοντα μέρεα, quemadmodum προκαταρκτικὰ αἴτια: & καταρκτικὴ αἰτία, pro causa evidente apud Alexandrum Trallianum *lib. 12. cap. 2.* Quam tamen vocem mutilam putat *Goupylus*, & eo loco προκαταρκτικῆς αἰτίας legendum, non καταρκτικῆς. Sed nihil esse mutandum præsens *Aretæi* locus confirmat: tum illa ejusdem verba in sequenti Capite, εἰ μὴ καθάρξῃ τρῶμα. Sed & exempla hujus verbi eo sensu usurpati congerit *Budæus* in Græcæ linguæ commentariis. Quid ni autem à verbo καθάρχω, καταρκτικὸς dicatur?

p. 2. l. 20. ἐς τὴν ἡμετέρην σημασίην] Sunt qui ita interpretantur: *impulit nos ut cognosceremus, unde malum proficiscitur.* Atque ita notatum ad oram cujusdam codicis

optimæ notæ animadverti. Tum ipse *Crassus* eodem sensu: *nos ad ægritudinis notitiam impulerunt.* Verùm iis assentior qui hunc locum corruptum putant; atque ita emendant καὶ ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσατο *accessionem eo die depulit.* Est enim ἐπισημασία prima morbi invasio, quam *Galenus* εἰσβολὴν appellat, ut notum est. Hujusmodi emendationis auctor, qui *Crassi* versionem recensuit.

p. 2. l. 21. πολλοῖσι δὲ φόβος ἐπὶ ὡς ἐπιόντος θηρίου] Complures ait initio accessionis terreri ferarum irruentium imaginibus. Quod iis potissimum accidere arbitror, quibus causa morbi est humor melancholicus. Est enim ingenium ejusce humoris atri & frigidi terribiles imaginationi formas objicere. Refert Cardanus *lib.* 18. *de subtilitate*, Andreæ Osiandro Theologo Nurembergensi, cùm adolescens quartana febre laboraret, accidisse, ut sub accessionis tempus, sibi videretur in nemore esse, seque ibi à diversis feris, & serpentibus invadi. Reliqua vide apud ipsum *eo loco.*

p. 2. l. 22. ἢ σκιῆς φαντασίη] Crassus: *aut adumbrationis opinio:* Nam σκιὰ Græcis umbram sonat. Avisenna *lib.* 3. *fen.* 1. *tract.* 5. *cap.* 9. de signis morbi comitialis: *& ex illa est cujus vapor est melancholicus, & perveniunt cum eo rami melancholiæ & timor, & ut solus secum loquatur, & ut pavor tenebrosus, propter tenebrositatem materiei.* Ubi pavorem tenebrosum dixit, quod σκιῆς φαντασίην *Aretæus.* Sed satius videtur σκιὰν hîc interpretari umbram eâ notione, quâ interdum usurpant Latini Scriptores, Poetæ præsertim; nempe pro larvâ sive simulacro defuncti, aut *Dæmonis* spectro. Virgil. 2. *Æneid. v.* 772.

Infelix simulacrum, atque ipsius umbra Creüsæ.

Nam & σκιαὶ Græcis nonnunquam ita accipi ex *Homero* & aliis Poëtis liquet. Sed & corporum imagines in speculis, & aliis nitidis relucentes, eadem voce aliquando exprimi certum est. Pausanias *de Narcisso in Bœoticis p.* 589. *l.* 22. *ed. Hanov.* ἐνταῦθα (inquit) ἐστὶ Ναρκίσσου πηγὴ, καὶ τὸν Νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ φασὶν, οὐ συνέντα δὲ ὅτι ἑώρα σκιὰν τὴν ἑαυτοῦ &c. *Ibi est Narcissi fons, in eamque aquam spectasse Narcissum ajunt. Hunc verò cum non intelligeret sese suam ipsius intueri umbram,* &c. Plinius *lib.* 33. *cap.* 9. *neque est aliud illa imago* (speculi) *quàm digesta claritas materiæ excipientis umbram.* Nunc cur vocabulum σκιὰ ita, ut dixi accipiendum putem, eloquar. Opinio vulgi fuit illis temporibus immitti hunc morbum à Diis, atque ipsos Paroxysmi initio apparere ægris, qui inde caderent præ pavore. Auctor Hippocrates *libro de morbo sacro.* 307. *l.* 46. *ed Genev.* 1657. Postquam enim docuit, ægrum, ubi mali adventum præsentiat, subducere se è conspectu hominum, seseque abscondere, subdit; τοῦτο δὲ ποιεῖ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου, id est: *Id verò facit pudore morbi, non autem (quemadmodum vulgus putat) Dæmonis metu.* Idem testatur *Aretæus* ipse infra *lib.* 1. χρονίων παθῶν, ubi de eodem morbo agit; ad quem locum plura super hacce vulgi persuasione dicenda erunt. Cæterum ei opinioni occasionem atque ansam ipsos ægros præbuisse haud dubium est. Quod ii aut ineunte paroxysmo infestos sibi *Dæmones* ingruere conquererentur, aut eo finito demum ad se reversi, ea quæ vidissent, referrent: quod miror tam præcise *Hippocratem* loco allato negare ceu affectus verecundia tantùm, nunquam metu formæ alicujus animo objectæ. Hinc fortasse Mahometes, ille omnium Impostorum nequissimus, cùm morbo comitiali esset obnoxius, eoque sæpius caderet, *Angelum Gabrielem* sibi tunc apparere dicebat: vel quia reverâ spectrum aliquod videbat; vel ut ex vulgi persuasione fucum suis faceret.

p. 2. l. 24. χεῖρες δὲ σπασμῷ συνέρχονται] In quibusdam MSS. συνέχονται. Utraque lectio defendi potest.

p. 2. l. 35. ξυνερείσουσιν οἱ ὀδόντες] Malim ξυνερείδουσιν in præsenti.

p. 2. l. 38. τὰ λευκὰ ὁρῆται ἐξ ὑποφάσιος] ὑποφασίας vocat *Hippocrates*, *p* 1258. *l.* 20. cùm dormientibus palpebræ non committuntur, sed inter eas de albo oculorum aliquid apparet, ut Celsus declarat *lib.* 2. *cap.* 4. Sed & Aristoteles *lib.* 4. *hist. anim. cap.* 10. Thunnos dormientes τὰ λευκὰ ὑποφαίνειν *alba oculorum aliqua ex parte ostendere* testatur. Galenus *in comm. ad eum aphorismum, tom.* 4. *p.* 17. *B. l.* 22. *ed. Ald.* afflictarum virium in ægris id esse signum docet.

p. 2. l. 50. νυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή] Primam dictionem unius elementi mutatione corruptam esse patet: μυγμὸς enim legendum est, *gemitus bis, stridor, & suspirium pro voce.* Sic & apud Galenum in libro qui inscriptus est, ὅτι ποιότητες ἀσώματοι *quod qualitates sive formæ non sint corpora*, simile irrepsit mendum his verbis: καὶ τὰς τῶν ἀκουστῶν φωνῶν, λόγων, στεναγμῶν, νυγμῶν &c. μυγμῶν enim scribi debere palam est. Ad eum modum in capite sequenti, de Emprosthotonis loquens: στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον. Notanda locutio μυγμὸς ἡ φωνή, hoc est, ἀντὶ φωνῆς, *gemitus vocis loco.* Nam gemitum voci amissæ aut impeditæ succedaneum facit. Sic gemitum à voce palam distinguit Suetonius *in Julio*: *uno modò ad ictum gemitu sine voce edito.* Plinius quoque *lib.* 9. *cap.* 8. *de Delphinis: pro voce gemitus humano similis.* Nam μύζειν Delphinorum est. Aristoteles *lib.* 8. *hist. anim. cap.* 2. *de iis disputans:* καὶ ἔξω δὲ ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ στένων, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀναπνεόντων ζώων. Ubi Scaliger eum locum exponens: *Idem* (inquit) *sonus est μύζοντος in ore, στένοντος in pectore.*

p. 2

p. 2. l. 52. σφυγμοὶ σφοδροὶ] Non ſunt propriè vehementes Comitialium pulſus, ſed tales videntur propter tenſionem arteriæ, ut notat Galenus *in Iſagoge pulſuum, tom. 3. p. 3. B. l. 45.* ubi de motu arteriarum in convulſis diſputat: δοκεῖ δὲ σφοδρὸς εἶναι καὶ μέγας ὁ τῶν σπωμένων σφυγμός. ὁ δὲ ἔστι μὲν οὔτε ἀμυδρὸς οὔτε σμικρὸς οὐ μὴν ἐφ' ὅσον φαντάζεται, σφοδρὸς ἢ μέγας. ἐξαπατᾷ γὰρ ἡ πληγὴ, διὰ μὲν τὴν τάσιν εὔρωστος φαινομένη, διὰ δὲ τὸν κλόνον ἐκπηδητική. id eſt: *vehemens autem & magnus videtur eſſe eorum, qui convelluntur, pulſus. Verum is non quidem eſt obſcurus aut parvus: non tamen quantum apparet vehemens eſt aut magnus. Fallit enim ictus, qui propter tenſionem validus videtur, tum propter contuſſionem exſiliens.* Addit *Galenus* ibidem non admodum diverſos eſſe pulſus initio, ab iis qui ſecundùm naturam ſunt, apertè ab *Aretæo* diſſentiens.

p. 2. l. 53. μεγάλοι δὲ καὶ βραδέες ἐπὶ τῷ τέλει] Nempe eorum comparatione, qui fiunt initio acceſſionis.

p. 2. l. 54. ἄτακτοι δὲ ἐς τὸ σύνολον] Ob facultatem gravatam.

p. 2. l. 55. αἰδοίων ξυντάσιες] Cœlius Aurelianus *lib. 3. acut. morb. cap. 6. & ſine manifeſtâ causâ veretri tentigo.* Manifeſtam cauſam intelligit venereorum imaginationem, mulierum conſpectum, & alia quibus libido provocatur. Quæ tunc ab illis miſeris procul abeſſe palam eſt. At verò cauſa non manifeſta ſunt flatus quibus abundant, quos acceſſionis motus ad partes genitales convertit. Quin abſque flatuum copiâ ſuffocationis labor & convulſio id facere poteſt: qua ratione nonnullos, dum ſtrangularentur, genitale arrectum habuiſſe teſtatur Cardanus *in Libris de ſubtilitate.*

p. 2. l. 57. p. 3. l. 2. μετεξετέροισι καὶ γονῆς ἀπόκρισις] Quibuſdam ſemen erumpit ob compreſſionem vaſorum ſpermaticorum, ut mox ſubdit: trahuntur enim hæc unà cum aliis nervis in conſenſum; quia nervoſa. Quà fortaſſe conſideratione adductus *Democritus* coitum μικρὰν ἐπιληψίαν appellavit. Hujus enim eſt hæc ſententia, non *Hippocratis*, ut credidit *Gellius*, & ſcriptum reliquit *lib. 19. cap 2. Hippocrates* (inquit) *divinâ vir ſcientia, de coitu Venereo* ita exiſtimabat: *partem eſſe quamdam morbi teterrimi, quem noſtri Comitialem dixere. Namque ipſius verba hæc traduntur:* τὴν συνουσίαν εἶναι μικρὰν ἐπιληψίαν. atqui nuſquam in toto *Hippocrate* hæc verba reperiuntur. Et præterea Galenus *Com. 1. in 3. Epidem. tom. 5. p. 189. A. l. 51.* Democritum hujus dicti auctorem ſcribi ſolitum teſtatur: τίς γὰρ ἦν (inquit) ἀνάγκη γράφειν Δημοκρίτου μὲν εἰρηκέναι μικρὰν ἐπιληψίαν εἶναι τὴν συνουσίαν. Eos autem ibi increpat qui *Hippocratem* enarrantes, multa nihil ad rem pertinentia oſtentandæ eruditionis cauſa inculcant. Cauſam, cur ſemen Comitialibus erumpat, idem Galenus declarat *lib. 14. de uſu part. tom. 1. p. 86. B. l. 19.* his verbis: κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἰσχυρὰς ἐπιληψίας, ὅτι τὸ πᾶν σῶμα σπᾶται σφοδρῶς, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ γεννητικὰ μόρια, διὰ τοῦτ' ἀποκρίνεται τὸ σπέρμα, id eſt, *per fortes enim epilepſias, quia univerſum corpus vehementer convellitur & cum ipſa partes genitales, idcirco & ſemen excernitur.* Ex quo patet, non in omni morbo comitiali id accidere, ſed in eo tantum qui fortis & vehemens.

p. 3. l. 3. Ἢ γαργαλισμῷ τοῦ πόνου] Altera cauſa, cur polluantur Comitiales in acceſſionis remiſſione, titillatio eſt à dolore nervos vellicante; quoniam ſic affectis nervorum dolores incidant. Dolor enim ſpiritus exciat, & ad locum patientem compellit, unde caloris intentio & pruritus, maximè ſi non ſit atrox cruciatus. Porrò iis ſub finem acceſſionis non veriſimile eſt ingentem eſſe illum nervorum dolorem, ſed mediocrem, & qui non multum à pruritu differat. Nam & pruritus doloris eſt ſpecies. Hic locus *Aretæi* mihi in memoriam reducit proditam à Cœlio Rhodigino *lib. 6. Antiq. lect. cap. 38.* hiſtoriam inſignem cujuſdam nequiſſimi nebulonis, qui ut meliùs explicaret Venerem, ſeſe flagris acerrimè cædendum præbebat. Ita impuro illi dolor occaſio erat voluptatis atque incitamentum: &, quod hîc dicitur, γαργαλισμῷ τοῦ πόνου doloris titillatione cupiditas optatum exitum conſequebatur.

p. 3. l. 6. καὶ εἰ ἕλκοις αὐτό] Lenti & viſcoſi humoris naturam graphicè exprimit: dum ejus, ſi trahatur, in majus filatim multitudinem deduci aſſerit. Philoſophus autem *in 4. de miſtorum affectionibus, cap. 9.* id quod viſcoſum eſt, catenæ complicatæ imagine declarat: cujus ſi unum annulum accipias, reliqui omnes ob mutuum nexum (id enim ἐπάλλαξις ſonat) ſequuntur: τοιοῦτον δὲ γίνεται τῇ ἐπαλλάξει, ὅταν ὥσπερ αἱ ἁλύσεις σύγκεινται τῶν σωμάτων.

p. 3. l. 9, 10. σπασμὸς καὶ τάραχος τῶν ἰδίων ἐς] τῶν αὐτέων legito. Cui conjecturæ meæ & *Craſſi* verſio adſtipulatur.

p. 3. l. 13. ἀφρὸν δὲ ἀποπτύουσι] Duplicem ſpumæ cauſam efficientem tradit Galenus ad *Aphoriſ. 43. ſect. 2.* motum vehementem, & calorem: materialem item duplicem, humorem, & ſpiritum. Calorem quidem in apris excandeſcentibus ſpumam gignere; motum in comitialibus: verba ita habent: ἐν μὲν τοῖς ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς ἡ συντονία τῆς κινήσεως τὸν ἀφρὸν ἴσχει γεννᾶν, ἐπὶ δὲ τῶν κάπρων ἡ θερμασία. Qua autem ratione, prædicta ſpumam generent, vide eo loco apud *Galenum* de caducorum ſpuma. Vide & Hippocratem *lib. de Flatibus ſub finem libri.*

p. 3. l. 13. ὥσπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι] Comitialium acceſſionem comparat cum tempeſtate: ut enim in hac mare ventis jactatum ſpumeſcit, ſic in illis corpus morbi

 vehe-

optimæ notæ animadverti. Tum ipse *Crassus* eodem sensu: *nos ad ægritudinis notitiam impulerunt.* Verùm iis assentior qui hunc locum corruptum putant; atque ita emendant καὶ ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσειν *accessionem eo die depulit.* Est enim ἐπισημασία prima morbi invasio, quam *Galenus* ἐπιβολὴν appellat, ut notum est. Hujusmodi emendationis auctor, qui *Crassi* versionem recensuit.

p. 2. l. 21. πολλοῖσι δὲ φόβος ἐπὶ ὡς ἐπιόντος θηρία] Complures ait initio accessionis terreri ferarum irruentium imaginibus. Quod iis potissimum accidere arbitror, quibus causa morbi est humor melancholicus. Est enim ingenium ejusce humoris atri & frigidi terribiles imaginationi formas objicere. Refert Cardanus *lib. 18. de subtilitate*, Andreæ Osiandro Theologo Nurembergensi, cùm adolescens quartana febre laboraret, accidisse, ut sub accessionis tempus, sibi videretur in nemore esse, seque ibi à diversis feris, & serpentibus invadi. Reliqua vide apud ipsum *eo loco.*

p. 2. l. 22. ἢ σκιῆς φαντασίη] Crassus: *aut adumbrationis opinio:* Nam σκιὰ Græcis umbram sonat. Avisenna *lib. 3. fen. 1. tract. 5. cap. 9.* de signis morbi comitialis: *& ex illa est cujus vapor est melancholicus, & perveniunt cum eo rami melancholiæ & timor, & ut solus secum loquatur, & ut pavor tenebrosus, propter tenebrositatem materiei.* Ubi pavorem tenebrosum dixit, quod σκιῆς φαντασίην *Aretæus.* Sed satius videtur σκιὰν hic interpretari umbram eâ notione, quâ interdum usurpant Latini Scriptores, Poetæ præsertim; nempe pro larvâ sive simulacro defuncti, aut *Dæmonis* spectro. Virgil. 2. *Æneid. v. 772.*

Infelix simulacrum, atque ipsius umbra Creüsæ.

Nam & σκιαὶ Græcis nonnunquam ita accipi ex *Homero* & aliis Poëtis liquet. Sed & corporum imagines in speculis, & aliis nitidis relucentes, eadem voce aliquando exprimi certum est. Pausanias *de Narcisso in Bœoticis p. 589. l. 22. ed. Hanov.* ἐνταῦθα (inquit) ἐστὶ Ναρκίσσου πηγὴ, καὶ τὸν Νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ φασὶν, οὐ συνέντα δὲ ὅτι ἑώρα σκιὰν τὴν ἑαυτοῦ &c. *Ibi est Narcissi fons, in eamque aquam spectasse Narcissum ajant. Hunc verò cum non intelligeret sese suam ipsius intueri umbram,* &c. Plinius *lib. 33. cap. 9. neque est aliud illa imago* (speculi) *quàm digesta claritas materiæ excipientis umbram.* Nunc cur vocabulum σκιὰ ita, ut dixi accipiendum putem, eloquar. Opinio vulgi fuit illis temporibus immitti hunc morbum à Diis, atque ipsos Paroxysmi initio apparere ægris, qui inde caderent præ pavore. Auctor Hippocrates *libro de morbo sacro. 307. l. 46. ed Genev. 1657.* Postquam enim docuit, ægrum, ubi mali adventum præsentiat, subducere se è conspectu hominum, seseque abscondere, subdit: τοῦτο δὲ ποιεῖ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθεος, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου, id est: *Id verò facit pudore morbi, non autem (quemadmodum vulgus putat) Dæmonis metu.* Idem testatur *Aretæus* ipse infra *lib. 1.* χρονίων παθῶν, ubi de eodem morbo agit; ad quem locum plura super hacce vulgi persuasione dicenda erunt. Cæterum ei opinioni occasionem atque ansam ipsos ægros præbuisse haud dubium est. Quod ii aut ineunte paroxysmo infestos sibi *Dæmones* ingruere conquererentur, aut eo finito demum ad se reversi, ea quæ vidissent, referrent: quod miror tam præcise *Hippocratem* loco allato negare ceu affectus verecundia tantùm, nunquam metu formæ alicujus animo objectæ. Hinc fortasse Mahometes, ille omnium Impostorum nequissimus, cùm morbo comitiali esset obnoxius, eoque sæpius caderet, *Angelum Gabrielem* sibi tunc apparere dicebat: vel quia reverâ spectrum aliquod videbat; vel ut ex vulgi persuasione fucum suis faceret.

p. 2. l. 24. χεῖρες δὲ σπασμῷ συνέρχονται] In quibusdam MSS. συνέχονται. Utraque lectio defendi potest.

p. 2. l. 35. ξυνερείσουσι οἱ ὀδόντες] Malim ξυνερείδουσι in præsenti.

p. 2. l. 38. τὰ λευκὰ ὁρῆται ἐξ ὑποφάσιος] ὑποφάσιας vocat *Hippocrates, p. 1258. l. 20.* cùm dormientibus palpebræ non committuntur, sed inter eas de albo oculorum aliquid apparet, ut Celsus declarat *lib. 2. cap. 4.* Sed & Aristoteles *lib. 4. hist. anim. cap. 10.* Thunnos dormientes τὰ λευκὰ ὑποφαίνειν *alba oculorum aliqua ex parte ostendere* testatur. Galenus *in comm. ad eum aphorismum, tom. 4. p. 17. B. l. 22. ed. Ald.* afflictarum virium in ægris id esse signum docet.

p. 2. l. 50. νυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή] Primam dictionem unius elementi mutatione corruptam esse patet: μυγμὸς enim legendum est, *gemitus bis, stridor, & suspirium pro voce.* Sic & apud Galenum in libro qui inscriptus est, ὅτι ποιότητες ἀσώματοι *quod qualitates sive formæ non sint corpora*, simile irrepsit mendum his verbis: καὶ τῶν περὶ ἀνθρώπων φωνῶν, λόγων, στεναγμῶν, νυγμῶν &c. μυγμῶν enim scribi debere palam est. Ad eum modum in capite sequenti, de Emprosthotonis loquens: στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον. Notanda locutio μυγμὸς ἡ φωνὴ, hoc est, ἀντὶ φωνῆς, *gemitus vocis loco.* Nam gemitum voci amissæ aut impeditæ succedaneum facit. Sic gemitum à voce palam distinguit Suetonius *in Julio: uno modò ad ictum gemitu sine voce edito.* Plinius quoque *lib. 9. cap. 8. de Delphinis: pro voce gemitus humano similis.* Nam μύζειν Delphinorum est. Aristoteles *lib. 8. hist. anim. cap. 2. de iis disputans:* καὶ ἔχει δὲ ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ σίζων, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τῶν ἀναπνεόντων ζώων. Ubi Scaliger eum locum exponens: *Idem* (inquit) *sonus est μύζοντος in ore, σίζοντος in pectore.*

p. 2

p. 2. *l.* 52. σφυγμοὶ σφοδροὶ] Non ſunt propriè vehementes Comitialium pulſus, ſed tales videntur propter tenſionem arteriæ, ut notat Galenus *in Iſagoge pulſuum, tom.* 3. *p* 3. *B. l.* 45. ubi de motu arteriarum in convulſis diſputat: δοκεῖ δὲ σφοδρὸς εἶναι καὶ μέγας ὁ τῶν σπωμένων σφυγμός. ὁ δέ ἐστι μὲν οὔτε ἀμυδρὸς οὔτε σμικρὸς οὐ μὴν ἐφ' ὅσον φαντάζεται, σφοδρὸς ἢ μέγας. ἐξαπατᾷ γὰρ ἡ πληγή, διὰ μὲν τὴν τάσιν ἰσχυρὸς φαινομένη, διὰ δὲ τὸν κλόνον ἐκπηδῶσα. id eſt: *vehemens autem & magnus videtur eſſe eorum, qui convelluntur, pulſus. Verum is non quidem eſt obſcurus aut parvus: non tamen quantum apparet vehemens eſt aut magnus. Fallit enim ictus, qui propter tenſionem validus videtur, tum propter concuſſionem exſiliens.* Addit *Galenus* ibidem non admodum diverſos eſſe pulſus initio, ab iis qui ſecundùm naturam ſunt, apertè ab *Aretæo* diſſentiens.

p. 2. *l.* 53. μεγάλοι δὲ καὶ βραδεῖς ἐπὶ τῷ τέλει] Nempe eorum comparatione, qui ſiunt initio acceſſionis.

p. 2. *l.* 54 ἄτακτοι δὲ ἐς τὸ σύνολον] Ob facultatem gravatam.

p. 2. *l.* 55. αἰδοίων ξυντάσις] Cœlius Aurelianus *lib.* 3. *acut. morb. cap.* 6. *& ſine manifeſtâ cauſâ veretri tentigo.* Manifeſtam cauſam intelligit venereorum imaginationem, mulierum conſpectum, & alia quibus libido provocatur. Quæ tunc ab illis miſeris procul abeſſe palam eſt. At verò cauſa non manifeſta ſunt flatus quibus abundant, quos acceſſionis motus ad partes genitales convertit. Quin abſque flatuum copiâ ſuffocationis labor & convulſio id facere poteſt: qua ratione nonnullos, dum ſtrangularentur, genitale arrectum habuiſſe teſtatur Cardanus *in Libris de ſubtilitate.*

p. 2. *l.* 57. *p.* 3. *l.* 2. μυτιξέτίθενσι καὶ γονῆς ἀπόκρισις] Quibuſdam ſemen erumpit ob compreſſionem vaſorum ſpermaticorum, ut mox ſubdit: trahuntur enim hæc unà cum aliis nervis in conſenſum; quia nervoſa. Quâ fortaſſe conſideratione adductus *Democritus* coitum μικρὴν ἐπιληψίαν appellavit. Hujus enim eſt hæc ſententia, non *Hippocratis*, ut credidit *Gellius*, & ſcriptum reliquit *lib.* 19. *cap* 2. *Hippocrates* (inquit) *divinâ vir ſcientia, de coitu Venereo* ita exiſtimabat: *partem eſſe quamdam morbi teterrimi, quem noſtri Comitialem dixere. Namque ipſius verba hæc traduntur:* τὴν συνουσίαν εἶναι μικρὴν ἐπιληψίαν. atqui nuſquam in toto *Hippocrate* hæc verba reperiuntur. Et præterea Galenus *Com.* 1. *in* 3. *Epidem. tom.* 5. *p.* 189. *A. l* 51. Democritum hujus dicti auctorem ſcribi ſolitum teſtatur: τίς γὰρ ἐν (inquit) ἀνάγκη γράφειν Δημόκριτον μὲν εἰρηκέναι μικρὴν ἐπιληψίαν εἶναι τὴν συνουσίαν. Eos autem ibi increpat qui *Hippocratem* enarrantes, multa nihil ad rem pertinentia oſtentandæ eruditionis cauſa inculcant. Cauſam, cur ſemen Comitialibus erumpat, idem Galenus declarat *lib.* 14. *de uſu part. tom.* 1. *p.* 86. *B. l.* 19. his verbis: κατὰ μὲν γὰρ τὰς ἰσχυρὰς ἐπιληψίας, ὅτι τὸ πᾶν σῶμα σπᾶται σφοδρῶς, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ γεννητικὰ μόρια, διὰ τοῦτ' ἐκκρίνεται τὸ σπέρμα, id eſt, *per fortes enim epilepſias, quia univerſum corpus vehementer convellitur & cum ipſa partes genitales, idcirco & ſemen excernitur.* Ex quo patet, non in omni morbo comitiali id accidere, ſed in eo tantum qui fortis & vehemens.

p. 3. *l.* 3. Ἡ γαργαλισμῷ δὲ πόνου] Altera cauſa, cur polluantur Comitiales in acceſſionis remiſſione, titillatio eſt à dolore nervos vellicante; quoniam ſic affectis nervorum dolores incidant. Dolor enim ſpiritus excitat, & ad locum patientem compellit, unde caloris intentio & pruritus, maximè ſi non ſit atrox cruciatus. Porrò iis ſub finem acceſſionis non veriſimile eſt ingentem eſſe illum nervorum dolorem, ſed mediocrem, & qui non multum à pruritu differat. Nam & pruritus doloris eſt ſpecies. Hic locus *Aretæi* mihi in memoriam reducit proditam à Cœlio Rhodigino *lib.* 6. *Antiq. lect. cap.* 38. hiſtoriam inſignem cujuſdam nequiſſimi nebulonis, qui ut meliùs explicaret Venerem, ſeſe flagris acerrimè cædendum præbebat. Ita impuro illi dolor occaſio erat voluptatis atque incitamentum: &, quod hîc dicitur, γαργαλισμῷ δὲ πόνου doloris titillatione cupiditas optatum exitum conſequebatur.

p. 3. *l.* 6. καὶ εἰ ἕλκοις αὐτὸ] Lenti & viſcoſi humoris naturam graphicè exprimit: dum ejus, ſi trahatur, in majus filatim multitudinem deduci aſſerit. Philoſophus autem *in* 4. *de miſtorum affectionibus, cap.* 9. id quod viſcoſum eſt, catenæ complicatæ imagine declarat: cujus ſi unum annulum accipias, reliqui omnes ob mutuum nexum (id enim ἐπάλλαξις ſonat) ſequuntur: τοῦτο δὲ γίνεται τῇ ἐπαλλάξει, ὅταν ὥσπερ αἱ ἁλύσεις σύγκεινται τῶν σωμάτων.

p. 3. *l.* 9, 10. σπασμὸς καὶ πάρεγχος τῶν ἄλλων ἐστὶ] τῶν αὐτέων legito. Cui conjecturæ meæ & *Craſſi* verſio adſtipulatur.

p. 3. *l.* 13. ἀφρὸν δὲ ἀποπτύουσι] Duplicem ſpumæ cauſam efficientem tradit Galenus ad *Aphoriſ.* 43. *ſect.* 2. motum vehementem, & calorem: materialem item duplicem, humorem, & ſpiritum. Calorem quidem in apris excandeſcentibus ſpumam gignere; motum in comitialibus: verba ita habent: ἐν μὲν τοῖς ἐπιληπτικοῖς σπασμοῖς ἡ σφοδρότης τῆς κινήσεως τὸν ἀφρὸν εἴωθε γεννᾶν, ἐπὶ δὲ τῶν κάπρων ἡ θερμασία. Qua autem ratione, prædicta ſpumam generent, vide eo loco apud *Galenum* de caducorum ſpuma. Vide & Hippocratem *lib. de Flatibus ſub finem libri.*

p. 3. *l.* 13. ὥσπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι] Comitialium acceſſionem comparat cum tempeſtate: ut enim in hac mare ventis jactatum ſpumeſcit, ſic in illis corpus morbi

vehe-

vehementia concussum spumas ore ejectat. Eodem spumæ marinæ exemplo utitur *Galenus* citato loco.

p. 3. *l.* 14. ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην] Ut mare per tempestatem ejectat id quo ἁλὸς ἄχνην vocant, maris florem & lanuginem, sic spumam Comitiales. Hujus marini retrimenti meminit in tempestatis descriptione Homerus *Iliad.* δ. *v.* 422. At quibus versibus? non tempero mihi quin eos adscribam, adeo sunt elegantes, immo divini.

Ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέϊ κῦμα θαλάσσης
ὄρνυτ' ἐπασσύτερον ζεφύρου ὑποκινήσαντος,
Πόντῳ μέν τε πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
Χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας
Κυρτὸν ἐὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.

Atque hic quoque *Aretæus* ex *Homeri* picturis colores erasisse, quibus suum opus Illustraret, deprehenditur. Meminit ἁλὸς ἄχνης Dioscorides *lib.* 5. & spumosi maris lanuginem seu ramentum esse dicit, in exilibus petris inventum. Aristoteles *lib.* 9. *hist. anim. p.* 275. *l.* 7. *ed. Sylb.* ἁλοσάχνης una voce appellat.

Ad Caput VI. quod περὶ τετάνου.

p. 3. *l.* 22. Σπασμοὶ οἱ τέτανοι] Minùs expressè hæc vertit Crassus: *tetani distensiones sunt* &c. Quod ita reddendum fuit: *Convulsiones distentæ, vel distensoriæ*, &c. Est enim τέτανος epithetum: sicut apud Nicandrum in *Alexipharmacis* hoc versu:

Αἷμ' ἀναλυόμενος, τέτανον δ' ἐσχάτοισι μέλη.

Ubi μέλη τέτανον dicit quod nos pellem intentam. Ex quo etiam apparet Hippocratem *in Aphoris.* 57. *sect.* 4. minùs aptè disjunctione usum, ὑπὸ σπασμοῦ (inquit) ἢ τετάνου: ceu τέτανος non esset σπασμός. Quod & Galenus in *commentario advertit*. Proinde mihi olim venerat in mentem, scripsisse fortasse *Hippocratem*, ὑπὸ σπασμοῦ τοῦ τετάνου, aut simpliciter σπασμοῦ τετάνου. Verùm cùm *Galenus* vulgatam lectionem agnoscat, & tueatur, eâ quidem ratione; quod τέτανος ἐξαίρετον peculiare est nomen; quoniam videlicet in eo partes non videntur convulsæ, ut in aliis speciebus; propterea quod antè & retrò æqualiter tenduntur; non est, quod quicquam in illo *Aphorismo* mutemus. Potiùs in *Aretæo* mutandus videatur articulus in disjunctivam sic; σπασμοὶ ἢ τέτανοι. Quòd constat *Aretæum* multa in hisce libris ab *Hippocrate* mutuatum, ac verbis etiam ipsius elocutum. Cæterum & *Cornelius Celsus* Scriptor elegantissimus & *Hippocratis* imitator τέτανον ab Spasmo distinguit; illum rigorem nervorum vertens, hunc distentionem: Tum & *Cœlius Aurelianus* separat, tametsi aliter voces Latinas Græcis accommodat. Nam σπασμὸν *conductionem* sive *contractionem* vertit, τέτανον *distentionem*, & *extensionem*.

p. 3. *l.* 23. ἐξώτατω ἢ κτείνει] Nempe intra diem quartum ex *Aphoris.* 6. *sect.* 5. Tamen Hippocratis sententia *in* 3. *de morbis* prorogatur is terminus à tertio die ad quintum, aut septimum, aut decimum quartum, quem si excesserit æger, spes est eum posse convalescere. Celsus *lib.* 4 *cap.* 3. *neque tamen alius importunior acutiorve morbus est, quàm qui quodam rigore nervorum, modò caput scapulis, modò mentum pectori adnectit, modò rectam & immobilem cervicem intendit.* Et paulò post de tribus convulsionis generibus: *ea* (inquit) *sæpè intrà quartum diem tollunt: si hunc evaserunt sine periculo sunt.*

p. 3. *l.* 24. μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι] Cœlius: *alii ajunt distentionem*, (ita τέτανον vocat) *esse tensionem musculorum secundùm colla, atque buccas, quos Siagonitas vocant.* Ipse sic definit: *distentio sive extensio, quam, ut supra diximus, tetanum Græci vocaverunt, est involuntaria tensio, recto atque inflexibili porrecta cremento* (alii *libramenta legunt*; ego *tormento*) *collorum* (scribe *colli musculorum*) *ob vehementem stricturam sive tumorem.*

p. 3. *l.* 25, 26. ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι] Non solùm partes principiis, unde originem habent, sed & principia partibus consentiunt, ut nervi puncturæ cerebrum, sicut mox ipse *Aretæus* declarat. Idque συμπαθείας hoc est consensus ratio indicat, quæ Naturæ quidam, ut ita dicam, continuatione inter res diversas existit. Verumtamen in iis quæ ita conjuncta sunt, ut unum sit principium, alia ab illo principio descendant; multò facilius hæc quæ descendunt, principii rationibus consentiunt, quàm è contra. Non enim eo quod à principio exoritur, quocunque modo affecto, statim ipsum principium eam affectionem sentire necesse est: At sæpè vel minima principii mutatione omnia quæcumque ab eo dependent variari, & in alium statum transferri contingit: οἷον τοῦ οἴακος ἀκαρεαῖον τι μεθισταμένου πολλὴ ἡ τῆς πρύμνης γίνεται μετάστασις, (μετάστασις) *sicut clavo vel minimum quid detorto, magna proræ sequitur conversio*, inquit Aristoteles *in lib. de animalium motione, cap.* 7, *p.* 156. *l.* 8. *ed. Sylb.* Qui & hoc ipsum quod dicimus, aliâ sententiâ confirmat *in lib. de somno & vigilia cap.* 2. τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων αἰσθητηρίου, καὶ πρὸς ὃ συντείνει τἆλλα, πεπονθότος τι, συμπάσχειν ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Eodem pertinet quod ab eodem scriptum est *lib.* 5. *de generat. anim. cap.* 7. αἱ γὰρ ἀρχαὶ μεγέθει οὖσαι μικραὶ τῇ δυνάμει μεγάλαι εἰσί, id est,

prin-

principia cum sint mole exigua, potestate tamen & viribus sunt magna.

p. 3. *l.* 28. ἐς ἰθὺ μὲν ὁ τέτανος] Tetani ab aliis convulsionis speciebus discrimen notat: cùm enim in illis corpus aut antrorsum aut retrorsum, unde nomina ἐμπροσθότονος, & ὀπισθότονος Græci indiderunt, flectatur; In Tetano recta & rigida est cervix, &c. ut mox ait, ἀτρεμὴς ἄνθρωπος καὶ ἀκαμπὴς *inflexibilis.* Celsus *lib.* 4. *cap.* 3. de eodem: *rectam & immobilem cervicem intendit.*

p. 3. *l.* 30, 31. ξὺν τῇ τάσει καὶ τῷ χωρίῳ] A modo tensionis & parte corporis convulsiones nomen sortiuntur; à tensionis quidem modo ἐμπροσθότονος καὶ ὀπισθότονος; à parte affecta σπασμὸς, καὶ κυνικὸς σπασμός.

p. 3. *l.* 32, 33. ὀπισθότονον καλέομεν] *Raptum posterganeum* vocat Cœlius; *pronum* verò *raptum* quem Græci ἐμπροσθότονον.

p. 3. *l.* 35, 36. τόνος γὰρ νεῦρον καὶ ἐπίτασις ὄνομα] Eadem vox τόνος tensionem, & nervum significat: quoniam nervus omnis intendi habilis. Proindè νεῦρον & τόνος Synonyma sunt apud Galenum *lib. de Motu Muscul. tom.* 1. *p.* 101. *A l.* 12. νεῦρον δὲ καὶ τόνος, (inquit) ἐξ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου φύεται. Etymon παρὰ τὸ νεύειν καὶ τείνειν; propterea quod nervus flecti & intendi aptus naturâ est. Idem eo loco: κέκληται δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν δυοῖν ὀνόμασιν ἐν ἑκάτερον (νεῦρον) ὅτι νεύειν καὶ τείνειν πέφυκεν.

p. 3. *l.* 40. καὶ ἐπὶ ἀμβλώματι] Attici ἀμβλώσκειν dicunt ἀντὶ τοῦ ἀτελὲς γεννῆσαι, seu ἀποβάλλειν τὰ κυήματα, ut videre est apud Platonem *in Theæteto tom.* 1. *p.* 149. *l* 30. *ed. H Steph.* hoc est imperfectum parere & conceptus perdere τὰ τε λοιπὰ ἐξημβλωσαν διὰ πονηρὰν συνουσίαν &c. Supra etiam ἀμβλίσκειν eodem sensu usurpat, in quo *Mars. Ficinus* strenuè hallucinatus est. De Obstetricum facultate & officio ibi loquens *Plato* his verbis utitur: καὶ μὴν καὶ διδοῦσαί γε αἱ μαῖαι φαρμάκια, καὶ ἐπᾴδουσαι, δύνανται ἐγείρειν τε τὰς ὠδῖνας, καὶ μαλθακωτέρας ἂν ἂν βούλωνται ποιεῖν· καὶ τίκτειν τε δὴ τὰς δυστοκούσας, καὶ ἐὰν νέον ὂν δόξῃ ἀμβλίσκειν, ἀμβλίσκουσι. Quem locum ita vertit *Marsilius: quin etiam medelis & incantationibus obstetrices excitare, mollireve partus vexationes valent, & ægrè parturientibus opitulari, fœtusque educere, & si intempestivum fore videatur, obtundere atque retrudere.* Igitur ἀμβλίσκειν eo loco idem esse putat quod reprimere atque, ut ipse loquitur, retrudere immaturum fœtum, ne ante tempus edatur. Qua interpretatione nihil absurdius, aut à mente *Platonis* alienius dici potest. Neque enim auctor quisquam exstat, qui sic ea voce usus sit: Et liquet *Platonem* nihil aliud velle, quàm obstetricum eam esse industriam, ut & ægrè parientes parere faciant: Et, si visum sit immaturam prolem abortu perdere, id quoque moliantur. Neque enim Ethnicis abortus procurare nefarium habebatur: quando & iis jam in lucem editos exponere aut etiam interficere nefas non fuit.

p. 3. *l.* 50. ξυνηθὲς δὲ ὀκείων παίδες] Familiares pueris convulsiones præsertim τοῖς πρὸς τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσι, inquit Hippocrates *Aphoris.* 25. *sect.* 3. cui subscribit Galen. *com.* 2. *in* 1. *Epid. tom.* 5. *p.* 172. *A. l.* 17. *ed. Ald.* ἐπιτηδειότατα δὲ τὰ παιδία σπασμοῖς ἁλίσκεσθαι διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ νευρώδους γένους. Causæ autem duæ ab eodem traduntur *com. ad* 3. *prognost. text.* 36. *cap.* 8. usus lactis præsertim crassioris in lactentibus: In aliis immoderata, & temerè ingesta alimentorum copia.

p. 3. *l.* 53, 54. καὶ θανάτου ἡ φύσις] Et hæc natura est mortis, puta frigiditas & siccitas. Intelligendum id αἰτιατικῶς, non ὑπαρκτικῶς: harum enim qualitatum excessus, causa fit mortis viventibus. Cæterum mors ipsa mera vitalium actionum privatio est, non qualitas ulla.

p. 4. *l* 4. ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γένυν] Hippocrates de eodem, *libro* 3. *de morbis p.* 491. *l.* 4. οἱ γένυες πεπήγασιν ὡς ξύλα; καὶ στόμα διοίγειν οὐ δύναται.

p. 4. *l.* 5, 6. ὡς μηδὲ μοχλοῖσι ἢ σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως σῆσαι διαναδέειν] Hyperbaton est διὰ ῥηϊδίως σῆσαι pro διασῆσαι ῥηϊδίως. In M. S. *Mentel.* ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηϊδίως σῆσαι. Ceu esset legendum ἢ σφηνὶ νὴ Δία ῥηϊδίως σῆσαι. *Ita ut neque vectibus, neque cuneis insertis, per Jovem maxillæ facilè diduci possint.* Quam lectionem ineptam judico.

p. 4. *l.* 8, 9. ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται] Hippocrates *citato loco*: καὶ ὁκόταν ἀποθνήσκειν μέλλῃ ἀνέρχεται διὰ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ πόμα, καὶ τὸ ῥόφημα, καὶ τὸ φλέγμα.

p. 4. *l.* 10, 11. οὐ ξυμπίπτει] Ideo deglutire non possunt, quia tonsillæ & fauces duræ & distentæ, non cedunt iis quæ devorantur. Haud absimili sensu Philosophus *libro* 5. *de generat. anim.* de duritie arteriæ vocalis verba faciens ἡ σκληρότης τῶν ἀρτηριῶν.

p. 4. *l.* 11, 12. πρόσωπα ἐρυθρά] M. S *Mentel.* ἐρυθρῆ *al.* ἐρυθρία, fortasse *leg.* πρόσωπα ἐρυθρῆ facies rubescit: nam & Hippocrates *citat. loc.* καὶ τὸ πρόσωπον ἐρυθρόν.

p. 4. *l.* 12. ὀφθαλμοὶ μικροῦ δεῖν ἀπνόοις] De oculis hæc Hippocrates, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσί τε καὶ ἰλλαίνονται, id est, Fœsio Interprete; *oculi illacrymantur & pervertuntur. Aretæus* μόλις περιδινέονται.

p. 4. *l.* 17. ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄν τινι, καὶ τὰ ὦτα] Cuidam ex Tetano aures motas ait se observasse, & obstupuisse: mox enim addit, ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθαύμαζον. Ego verò non video quod tantum miraculum sit, totâ facie convulsâ, ac variè distortis & concussis in eâ musculis, aures unà partium continuitate præter naturam concuti. Justior fuisset causa admirationis, si spontè moveri aures vidisset, quod nonnullis accidisse proditum est.

eſt. *Epicharmus* apud *Athenæum*, *Herculeum* tuburcinantem deſcribens movere aures dicit:

σίζει δὲ ταῖς ῥίνεσι, κινεῖ δ' ὤατα.

Ad quem locum *Caſaubonus* notat à viris fide dignis ſe accepiſſe, viſas manifeſtò aures moveri, viro cuidam eruditiſſimo, cùm per *Allobrogum* fines tranſiens, vivicomburii periculum ſibi à Magiſtratu imminere intellexiſſet: quòd diceretur neſandi criminis reus *Toloſâ* in *Italiam* fugere. Ex quibus circumſtantiis conjectare licet hunc virum eruditiſſimum, *Muretum* fuiſſe, quem conſtat *Sodomiæ* accuſatum flammas fugâ evaſiſſe, ut ei *Scaliger* exprobravit hoc diſticho:

Qui rigidæ flammas evaſerat ante Toloſæ
Rumetus fumos vendidit ille mihi.

Miſerat ei *Muretus*, quem tranſpoſitis literis *Rumetum* appellat, verſus quoſdam à ſe conſcriptos pro antiquis; quod eùm *Scaliger* credidiſſet, poſtea re cognita, dolenſque fucum ſibi factum, hoc diſticho ſe vindicavit. Sed & *Euſtathius* ait, Sacerdotem fuiſſe quemdam aures moventem. Et Caſpar Hofmannus *com. in Galen. lib. 16. de uſu part.* unum & alterum qui ſponte aures moverent, ſe vidiſſe teſtatur. Quæ exempla faciunt ut credam, haud poëticâ licentiâ (ut cenſet *Caſaubonus*) ſed ex rei veritate ſcripſiſſe Martialem *Epig. 39. lib. 6.*

Hunc verò acuto capite & auribus longis,
Quæ ſic moventur ut ſolent Aſellorum,
Quis morionis filium neget Cyrthæ.

Id ipſum & *Flacci* cognomen indicat, quod ab auribus flaccidis & mobilibus deductum fuiſſe exiſtimat Cruquius *ad Oden. 15. Epod.* Atque hanc aurium in nonnullis hominibus mobilitatem licet veram fuiſſe, virorum doctiſſimorum teſtimonio perſuadeor, tamen eſſe rariſſimam, & præter naturæ Inſtitutum credi par eſt; nihil enim hæc ſapiens Architecta temerè agit: At fruſtra is motus aurium eſſet in hominibus, qui ob ſtaturam erectam ſonos ex omni parte facilè, licet aures non moveant, excipiunt. In brutis ſecus res ſe habet, quæ, quia prono capite terram ſpectant, ſuſpenſiores & crebro mobiles aures habere decuit, ut melius undique ſtrepitus circumactæ excipiant. Sed præſtat ipſum audire Naturæ Genium, id pronuntiantem, *lib. 2. de part. cap. 11.* τὰ μὲν γὰρ πτεράποδα ἀπηρτημένα ἔχει ταῦτα, καὶ ἄνωθεν τῶν ὀμμάτων ὡς δόξειεν ἄν. οὐκ ἔχει δὲ, ἀλλὰ φαίνεται, διὰ τὸ μὴ ὀρθὰ εἶναι τὰ ζῶα, ἀλλὰ κύφα· οὕτω δὲ τὰ πλεῖστα κινούμενα, χρήσιμα, μετεωρότερα τὰ ὄντα καὶ κινούμενα. δέχεται γὰρ στρεφόμενα πάντοθεν τοὺς ψόφους μᾶλλον.

p. 4. l. 17, 18. ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθαύμαζον] Vidi, inquit, & admiratus ſum. *Hippocrates* iiſdem verbis utitur in hiſtoriâ γυναικὸς μουσουργοῦ. *p. 236. l. 36. ed. Gen. 1657.* cùm illa ſemen utero ſuo, ſaltu excuſſum videret: κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθηεῖτο καὶ ἐθαύμασε.

p. 4. l. 26. βρόχος ἐξέχει] Scribe βρόγχος *guttur.* apud eundem *in Therap.* una voce ἐξεχέβρογχοι.

p. 4. l. 27. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοὴ] Reſpirando ſtertunt. ῥωχμὸς enim ſtertor qui & ronchus appellatur.

p. 4. l. 31, 32. ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ] Hæc ex iis quæ præcedunt *p. 30.* exponenda ſunt; χεῖρες ἐν ὀπισθοτόνῳ κάτοπιν κεκλασμέναι, *manus in Opiſthotono retrorſum flectuntur.* Subdit ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ κανὼν ἢ κάμπτεται. *contrario enim modo popliti cubitus flectitur.* Emenda igitur ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ ἀγκὼν τι κάμπτεται. Ita ἀγκὼν lego non κανών. idque ſententia poſtulat. Nam ὀπισθοτόνου formam deſcribens ait manus (totas ſcilicet, prout brachium, cubitum, & extremam manum comprehendunt, quomodo vocem χεῖρες *Hippocrates* & *Galenus* uſurpant) manus (inquam) ait retrorſum ſic convulſis inflexas infractaſque eſſe: nempe contra quàm natura ſtatuit: quoniam ἀγκὼν cubitus contrariam in partem popliti flectitur. Poples enim retro hominibus, brachia antrorſum flectuntur. *Ariſtoteles* brachia ad cavum; crura ad ambitum flecti ait, quod idem eſt. Verba ejus ſunt *lib. de inceſſu anim. p. 127. l. 19.* ὁ ἄνθρωπος δὲ αὐτὸς ἐναντίως αὐτῷ τὰ σκέλη, καὶ τοὺς βραχίονας (ſupple κάμπτει) τοὺς μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ κοῖλον τὰ δὲ γόνατα ἐπὶ τὴν περιφέρειαν κάμπτει. Item *lib. 2. hiſt. anim. cap. 1. p. 27. l. 9.* ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀμφοτέρας τὰς καμπὰς τῶν κώλων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔχει ἐξ ἐναντίας· τοὺς μὲν βραχίονας εἰς τοὔπισθεν κάμπτει, πλὴν μικρὸν ὁ βλαισοῦται ἐπὶ τὰ πλάγια τὰ ἐκτὸς, τὰ δὲ σκέλη εἰς τοὔμπροσθεν. Id autem ſubdit *Aretæus*, ut affectus vim & Symptoma oſtendat, cujus tormento brachia retrorſum adducantur, cùm hæc antrorſum flexuram poplitibuſque contrariam habeant. Quædam hic deſiderari certò certiùs indicat conjunctio cauſalis γὰρ. ante quam de cruribus aliquid prolatum oportuit, cujus cauſam deinceps poneret. In margine codicis ſcriptum σκέλεα ξυγκεκαμμένα. quod non diſplicet.

p. 4. l. 34, 35. ῥάχις ὅλη ἐς εὐθύ. κορυφὴ] M. S. *Mentel.* ῥάχις ὅλη ἐς εὐθὺ κορυφή. Deeſſe aliquid ſuſpicor, & poſſe ita legi. ῥάχις πρὶν ἐς ἰθὺ, ὅλη κορυφή. *Spina quæ prius recta erat, tota verticis inſtar prominet*, hoc eſt, in rotundum curvatur. Quippe ut paulo infra dicit, contractione ad extremum perducta, οὐ τοξοῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται. *in arcus & ſphæræ modum curvantur.*

p. 4.

p. 4. *l.* 41, 42. ἀγαθὸν μὲν τῷ νοσέοντι ἐς πόνων ἀπαλλαγήν] Plinius *Histor nat. lib.* 28. *cap.* 1. *p.* 676. *l.* 50 *edit. Lugd.* 1587. *Nisi carenti doloribus vita ipsa pœna sit.*

p. 4. *l.* 49, 50 ἐξάνθρωπος ἡ ξυμφορή] Inhumanam vocat, quæ figuram humanam corrumpit, ut homo non amplius videatur homo.

p. 5. *l.* 3. τοῖσι συμπεπονημένοισι οὐκέτι ἐγχειρέων] Juxta illud Cornelii Celsi, *lib.* 5. *cap.* 26. *initio: Est prudentis hominis, primum eum, qui servari non potest, non attingere, ne videatur occidisse, quem sors ipsius peremit.* Est sanè ea Tetani species insanabilis, quemadmodum dicitur etiam *cap* 32. *Deuteron. v.* 24. apud Clementem Alexand. *lib.* 1. *Pædag. cap.* 8. τηκόμενοι λιμῷ καὶ βρώσει ὀρνέων, καὶ ὀπισθότονος ἀνίατος. quæ ultima verba desunt in vulgata Bibliorum versione.

Ad Caput VII.
περὶ συνάγχης.
sive de Angina.

p. 5. *l.* 9, 10 ἢ μοῦνον τοῦ πνεύματος πάθος] Anginæ divisio à partibus affectis: alia est inflammatio instrumentorum respirationis (Aretæus ὀργάνων, rectius dixisset, πόρων meatuum) nempe tonsillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, laryngis: alia ipsius πνεύματος *spiritûs* affectio. In quo non mediocris est difficultas, quomodo spiritus, quem respirando trahimus & emittimus, morbi locus dicatur, aut omninò solus causa morbi statui possit. Quod enim sedes morbi dici nequeat, ex morbi ipsius naturâ intelligitur, quæ cùm sit prava διάθεσις actiones primò & per se lædens, non potest alibi constitui, quàm in eo quod actiones perficit. At solæ veræ partes corporis actiones perficiunt. Jam aërem illum, quo inspirato vivimus, nullam nostri esse partem satis constat. Sed neque idem aër solus causa rectè statuatur, quandoquidem is quantumvis pravè afficiatur, si tamen prædictæ partes incolumes manent, nunquam profectò angina excitabitur. Satis enim perspicuum est, causas istas externas, quas Græci προκαταρκτικὰς, Celsus *evidentes* appellat, non posse morbos parere, nisi quatenus causas internas morborum in corporibus nostris procreant, vel ipsos statim morbos partibus inserunt. Quare absurdum videtur solius aëris anginam affectum ponere. Verum enimverò non ea est mens *Aretæi*, ut solius aëris vitium, nulla immutatione in organis factâ, anginam pariat. Id solùm vult, non semper anginam sequi inflammationes partium, quæ in faucibus continentur, aut ipsarum faucium, sed interdum aërem teterrimis exhalationibus corruptum, cùm intra fauces trahitur, anginam consciscere citra ullam corporis Inflammationem, licet aliam pravam diathesim Inflammationi analogam induci necesse sit: alioqui *Angina* non fieret, neque respirationi incommodaretur.

p. 5. *l.* 15, 16. πίμπλησι γὰρ τὴν χώρην τοῦ στόματος] In quibusdam *anginâ* affectis linguam adeo intumescere notat, ut ore contineri non possit; quod sane iis interdum accidere haud negandum est: tamen *anginæ* signum dici non potest, quando citra hunc morbum lingua per se in magnam excrescere molem visa est, ut de quodam Sexagenario testatur Galenus *lib.* 1. *Methodi. med. tom.* 4. *p.* 97. *A. l.* 46. *ed. Ald.* γλῶτταν γε μὴν οὕτως ἐξαρθεῖσαν εἴδομεν, ὡς μὴ χωρεῖσθαι πρὸς τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, &c.

p. 5. *l.* 17, 18. συνάγχη καὶ κυνάγχη τόδε καλέεται] Vox συνάγχη, ut & sequens conjunctio, videretur expungenda, ut quæ temerè in hunc locum scioli alicujus manu irrepserit. Nam cum *Aretæus* κυνάγχην ab ea, quæ συνάγχη simpliciter dicitur, palam distinguat, ut infra apparebit, ubi quid sit συνάγχη explicat: hic autem de κυνάγχῃ propriè dicta agat, in qua *lingua extra os prominet*, non verisimile est eum nomina utriusque speciei sub una parte divisionis posuisse. Sed fortasse scripserat *Aretæus* ὑάγχη καὶ κυνάγχη: nam & sues perinde ut canes *Anginæ* obnoxii, ut Plinius testatur *lib.* 8. *cap.* 51. Vox κυνάγχη, exstat apud Hippocratem *lib.* 2. *de morbis. p.* 464. *l.* 12. *ed. Gen.*

p. 5. *l.* 19. ἢ τῷ ξυνήθει τῆς προβολῆς] Consuetum canibus, cùm æstuant ac sitiunt, linguam exserere. Itaque *Galenus* irridentes exsertâ linguâ, canum similitudine, explodit, *lib.* 5. *cap.* 7. *de loc. affect. p.* 57. *A. l.* 6. Οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων, ἐμπειρικοί τε καὶ μεθοδικοὶ γεγόνασιν· οἷς ἄν τις λέγει δυνατὸν εἶναι, διὰ μόνης τῆς χρόας ἐνίοτε διαγνῶναι τὸν πεπονθότα τόπον, ἀνοίξαντες τὸ στόμα, τὴν ἀναίσχυντον αὐτῶν γλῶτταν, ὥσπερ τινὰ κύνα λυττῶντα, τοῖς διαλεγομένοις ἀφιᾶσιν.

p. 5. *l.* 30. καὶ γὰρ ἐν χαρωνίοισι αἱ πνίξιες] τὰ χαρώνεια Græci appellant specus omnes, è quibus mortiferi halitus erumpunt. Galenus τοὺς ἐν χάρωσι βαράθρους vocat *lib.* 7. *de usu part. tom.* 1. *p.* 44. *A. l.* 46. *ed. Ald.* Plinius *lib.* 2. *cap.* 93. *Spiritus lethales alibi, aut scrobibus emissi, aut ipso loci situ mortiferi, alibi volucribus tantum, ut Soracte vicino urbi tractu; alibi præter hominem cæteris animantibus; nonnunquam & homini, ut in Sinuessano agro & Puteolano; spiracula vocant, alii Charoneas scrobes, mortiferum spiritum exhalantes.* Strabo *p.* 579. *l.* 2. *ed. Paris.* 1620. locum ejus nominis designat in 13. regionem, scilicet in *Phrygia* circa *Hierapolim.* Difficultas autem est, quâ vi halitus illi subterranei Anginam & suffocationem afferant. *Erasistratus* quidem existimabat iis halitibus Spiritus nostros ita attenuari, ut in corpore contineri nequeant, sed statim præ-

nimià subtilitate evanescant. Verùm eam opinionem convellit Galenus *citato loco*, & potiùs ejuscemodi halituum qualitati alienæ ac venenosæ eam suffocandi vim adscribit; sed verba ipsa *Galeni* proponenda sunt: *Ἐρασίστρατος δὲ κἀνταῦθα δέον αἰτιάσασθαι ποιότητος οἰκειότητά τε καὶ ἀλλοτριότητα, λεπτότητα καὶ παχύτητα, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, αἰτιᾶται τοῦ πνεύματος, οἰόμενος ἀπόλλυσθαι διὰ τοῦτο, τούς τ᾽ ἐν τοῖς χαρωνείοις βαράθροις καὶ τοὺς ἐν τῇ νεωστὶ κεχρισμένῃ οἰκίᾳ τιτάνῳ καὶ ἐκ τῆς ἐξ ἀνθράκων ὀσμῆς, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ἀδυνατοῦντος ἐν τῷ σώματι στέγεσθαι τοῦ πνεύματος ὑπὸ λεπτότητος. ἄμεινον δ᾽ ἦν ὥσπερ τῶν βρωμάτων οἰκεία μὲν ἡ τῶν ὀσπρίων τε καὶ λαχάνων, καὶ ἄρτου, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἐστὶ ποιότης, ἀλλοτρία δ᾽ ἥ τε τῆς κανθαρίδος, καὶ ἡ τοῦ λαγωοῦ τοῦ θαλαττίου, καὶ ἡ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, οὕτω νομίζειν ἀέρος εἶναί τινα ποιότητα τὴν μὲν οἰκείαν τε καὶ φίλην τῷ τοῦ ζώου πνεύματι, τὴν δ᾽ ἀλλοτρίαν τε καὶ φθαρτικήν.* Sententia igitur *Galeni* est, harum tetrarum exhalationum qualitate alienâ corrumpi spiritus nativos, & ita animal statim exanimari. Quod autem addit de odore *Carbonum accensorum*, exemplis variis confirmari potest: imprimis *Luctatii Catuli* viri Illustris, quem testatur Plutarchus, *Vit. p.* 431. *F. ed. Paris.* 1624. civili bello, quod inter *Syllam* & *Marium* exarsit, spe salutis sublatâ, in angusto conclavi vapore carbonum incluso sese exanimasse: item duorum hominum, qui, ut refert Amatus Lusitanus *Cent. 7. Curat.* 33. in testudineâ Camerâ noctu dormientes ob semiaccensos in foco relictos Carbones suffocati perierunt. Simili modo & *Plinium* naturalis historiæ conditorem periisse tradit ipsius nepos *Cæcilius*, cùm ad observandum *Vesuvii* Incendium propiùs accessisset, vapore sulphuris accensi faucibus ipsius inclusis.

p. 5 l. 33, 34. ὑπὸ γλώσσης κυνὸς ἐκπνεύσαντος μοῦνον] γλώσσην ponit ἀντὶ στόματος, quia de cane rabidâ loquitur, quæ linguam ore exsertam habere solet. Cæterum ex his verbis colligitur, existimasse *Aretæum*, solo afflatu rabientis canis, rabiem contrahi posse; quod & scriptis prodidit Aurelianus 3. *Acut. cap.* 9. quod tamen alii negant fieri posse, auctoritate Galeni, qui *lib. 6. de loc. aff. cap.* 5. solam rabidi canis salivam, si in corpus humanum inciderit, rabiem excitare censet: *καὶ τοσαύτη γε κατ᾽ αὐτὸ γίγνεται διαφθορὰ τῶν χυμῶν ὥστε τὸ σίαλον αὐτοῦ μόνον, ἀνθρωπίνῳ σώματι προσπεσὸν, ἐργάζεται λύτταν.* Maximè verò *Fracastorius* huic opinioni adversus deprehenditur, cùm *lib. 2. de morbis contagiosis cap.* 10. scribit, eam pestem non concipi contactu omni, non fomite, non ad distans; sed tum solùm, quum morsu canis ita dilaceratur cutis, ut sanguis eliciatur, quod ejus seminaria crassa exsistant. Quare multò minùs per afflatum rabies ex ejus sententiâ communicabitur. Quidam igitur omnino inficiantur halitum solum sufficere, & Auctores id dicentes, Aretæum, & Aurelianum, dicunt *non simplicem halitum* intellexisse, sed *salivæ mistum*. Ita Jacobus Caranta *decad. Medicophys. lib. 2. cap.* 4. Verùm ista distinctio nimis morosa mihi videtur, cùm nominibus potiùs quàm ipsis rebus inhæreat, quid enim interest, *Salivam* dicas, an *halitum* è corpore Animalis? Atqui halitum ex ore animalis prodeuntem ab ipsius humore haud differre sciunt, qui, vapor quo pacto generetur, non ignorant. Est enim vapor nihil aliud quàm humor aqueus à calore in minimas particulas solutus atque rarefactus Si ergo Saliva canis inficere potest, poterit & halitus emissus. *Fracastorii* opinio, quæ negat nisi per apertam cutem Venenum canis rabidi posse introduci, omnino rejcienda est, cùm & *Galeni* auctoritati, & quod majus est, *experientiæ* adversetur.

p. 5. l. 40. νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι ἴκελαι] Non solùm morbos venenis deleteriis similes quosdam existere, sed & venena in nostris corporibus, occultis ex causis creari compluribus locis testatur *Galenus*, quæ singula exscribere nimis prolixæ operæ esset. Indicabo tantùm, & digitum, quod ajunt, ad fontes intendam. Præcipua igitur petet studiosus Lector ex *Lib. 6. de loc. affect. cap. 5. lib de constitutione art. cap. 19. lib. 3. Epid. com. 3. ægrot. 4. lib. 6. Epid. com. 2. text.* 38. & ejusdem *com. 6. text. 5. lib. 1. Prorrhet. com. 2. text. 17. lib.* de *Cibis boni & mali succi cap.* 1. Sed & *Averrois* idem insinuare mihi videtur, cum *lib. 6. Colligeti, cap.* 1. scribit, fieri posse, ut ex duobus hominibus eodem temperamento æquali præditis, eademque victus ratione utentibus, unus incolumis ad ultimam senectutem perveniat, & morte naturali solvatur: alter eos humores procreet, quorum pernicie præmaturâ morte exstinguatur. Quod accidere censet maleficio *Fixæ præparationis*, quæ humores ad eam malignitatem occultè perducit. Fixam autem præparationem appellat, accidentia materiæ propria, ipsiusque concretionem sequentia. Reliqua ejusdem super hac re altissimæ contemplationis dicta legantur *eo loco* Cæterum morbos illos venenis similes *Fernelius* in hunc modum recenset *lib. 2. de abditis cap.* 11. *Venenati morbi ex intus genito veneno hi fiunt; strangulatus uteri à putri semine ortus, morbus comitialis cujuscumque sit ordinis, Syncope ex putrescente gravi sanguinis subeunte veneni naturam, cordis quædam palpitatio, Sphacelus ex Septico humore, & alia cæca Symptomata, quæ venenatus humor inferre consuevit.* Hæc ille vir incomparabilis.

p. 5. l. 41, 42. ὅθεν οὐδ᾽ εἰκός] Quod morbi nonnulli venenorum lethalium perniciem æmulentur, ob id ait non absurdè quosdam existimasse in illâ peste, quæ belli Peloponnesiaci tempore *Atticam* vastavit, venena clam à *Peloponnesiis* in puteos conjecta fuisse,

cùm

cùm pestilentiæ & venenorum communis ratio nondum iis comperta esset.

p. 5. l. 42, 43. μετεξετέρως δοκέειν ἐς τὰ φρέατα ἐν τῷ Πειραιεῖ] Ita Thucydides tradit *lib. 2. p. 111. l. 5 edit. Oxon.* καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο (supple λοιμὸς) τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα.

p. 5. l. 53. ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ πνιγὸς συνδιωκόμενοι ἀμαυροῦνται] Acerbi quidem dolores, sed qui suffocationis molestiâ & periculo obscurentur.

p. 6 l. 6. οὐδὲν ὠφελέοντες] Nonnullis morbis febrem pro remedio esse, & si non sponte accedat, arte excitandam docet Hippocrates *Aphoris. 57. sect. 4.* ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸ νόσημα. Item *2. Epid. sect. 4.* ἢν λεχοῖ σπασμὸς ἐπιγένηται, πῦρ ποιεῖ. Et *lib. 1. de morbis p. 449. l. 17. ed. Gen.* γυναικὶ ὑπὸ σπασμοῦ πιεζομένῃ ἐκ τόκου πυρετὸν ἐπιγενέσθαι ἀγαθόν. Quin & rationem ipsius accendendæ tradit *lib. de locis in homine.* Similiter Celsus febres interdum debere accendi testatur *lib. 3. cap. 9. Sed est* (inquit) *circumspecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere, quia curationem, ubi id quod est non recipit, potest recipere id, quod futurum est.* Eadem igitur mente dictum ab *Aretæo*, febres lentas eum morbum nihil juvare, quasi acutiores aliquid auxilii afferre possent, incidendo humores illos crassos, qui fauces obsident, & morbi materiam absumendo. Verùm illud animadvertendum est, non in quibuslibet morbis veteres febrem excitandam putasse, sed in convulsionibus & aliis ejusmodi à crassis & frigidis humoribus ortum habentibus: ex quo tamen non sequitur, & in angina tutò accendi, licet ea à crassis quoque humoribus pendeat. In hac enim urget maximè periculum suffocationis; quod procul dubio febris paulò intentior augeret; quippe quæ & aucto calore, necessitatem augeret respirationis. Cum autem angina non admittat satis aëris ad solitum usum respirationis, quid fiet, si febrilis ardor fecerit, ut æger majore copia aeris indigeat?

p. 6. l. 7. ἀποστάσιες γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς.] Hippocrates, sæpius τὰ παρ' οὖς appellat, quas una voce alii παρωτίδας nuncupant; de quarum opportunitate ad anginas solvendas hæc quoque *Galeni* verba accipi possunt *lib. 3. de Crisibus, cap. 3.* κρίνουσι δὲ παρωτίδες λύγγας τε καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα. Alioqui magnis circa fauces doloribus, tumores ad aurem excitari tradit Hippocrates, *in Coac. prænot. p. 162. E. ed. Gen.* τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα τὸ παρ' οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται.

p. 6. l. 18. ἐς θώρηκα ἰόντος τοῦ κακοῦ] Malum intro vergere, cùm in aliis inflammationibus, tum præcipuè in *anginâ* periculosum est. Id cùm accidit συνάγχην vocari docet *Aretæus*, In qua neque collum rubet, neque tonsillæ tumidæ apparent, neque Lingua inflammationis particeps est, ut potè inflammatione interiùs in penitissimas gutturis partes & pulmones conversâ: quod quanti sit periculi nemo non intelligit.

p. 6. l. 19. θνήσκουσι αὐθῆμαρ] Ex hac interiore anginâ ægrum ipso die intercipi testatur etiam Hippocrates *3. prognost. cap. 5.* Addit secundo item, ac tertio, & quarto. Verba ipsius adscribere libet: αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, μήτε ἐν τῷ αὐχένι πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι, καὶ δευτεραῖαι, καὶ τριταῖαι, καὶ τεταρταῖαι.

p. 6. l. 19, 20. ἔσθ' ὅτε καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρόν] Transcripta hæc penè ad verbum ex *præfatione Prognostici p. 36. l. 13. ed. Gen. 1657.* Verba hæc Hipp. ἐπειδὴ δὲ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νούσου· οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν.

p. 6. l. 24. ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι] Trajectio hic verborum haud ex mente *Aretæi* est: bonus enim anginæ sævissimæ successus hic describitur ex productâ scilicet ad exteriores partes inflammatione. At συνάγχη *Aretæo* illa est interior omnium teterrima, in qua nihil extrà conspicitur: κυνάγχη quæ partes exteriores magis occupat, ita ut lingua, ut in canibus, extra os exserta appareat: ut initio capitis animadversum est. Quare ex sententia *Aretæi* ita disponenda verba sunt: ὡς κυνάγχην ἀπὸ συνάγχης γίγνεσθαι. Interim notandum *Hippocratem*, secus quàm *Aretæus* fecit, nomen κυνάγχης accipere, nempe pro eâ quæ gravissima est; mitiorem autem παρακυνάγχην appellare *lib. 3. de morbis p. 490. l. 32. edit. Gen. 1657.* nunquam autem συνάγχης vocabulo uti. Celsus quoque *lib. 4. cap. 4.* συνάγχην pro eâ anginâ accipit quæ in profundo est: *Nostri*, inquit, *anginam vocant, apud Græcos nomen prout species est. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet, sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur: id συνάγχην vocant.* In *definitionibus Medicis* συνάγχη simpliciter dicitur *angina*, nusquam κυνάγχη.

p. 6. l. 32, 33. ὀστέων ἰχθύων διαπείροντες] *Herodico*, dum prandet, spina piscis hæsit in gutture, qui nihilo secius egressus in publicum, cùm in quemdam incidisset, magnaque voce cum ipso litigasset diu, inflammationem ejus partis contraxit, & deinde phthisin. Auctor *Plutarchus.*

Ad Caput VIII. quod est
περὶ τῶν κατὰ τὸν κιονίδα κακῶν.
De Affectibus Columellæ.

In Titulo, pro κακῶν reperi παθῶν scriptum ad marginem mei Libri ex M.S.

p. 6. *l.* 37. ἐκκεχυμένον σῶμα] Ex notis ad oram libri ἐκκεχυμένης.

p. 6. *l.* 38. κίων καὶ γαργαρεὼν] Lege κιονὶς ἢ γαργαρεὼν, ut constet sibi *Aretæus*. Nam ipsam partem mox κιονίδα appellat, καλέουσι δέ ἐστι ἡ κιονὶς τῆς φύσιος. sed & in titulo ita hanc vocem usurpat. κίων verò eidem, nomen morbi est, ut ipse indicat his verbis: κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις. & infrà: ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύσπνοια ἐπὶ μᾶλλον. & mox apertissimè γηραιοῖσι ὁ κίων συνήθης. Sic visum ipsi vocibus abuti; nam *Galenus* κίονα appellat ipsam partem *lib.* 11. *de usu part. tom.* 1. *p.* 68. A. *l.* 6. *edit. Ald.* ἐντοῦθα χρῆσθαι καλεῖται τὸ τῆς ὑπερῴας, καὶ τὸ κίονα. καλεῖται γὰρ οὖν καὶ οὕτως ὁ γαργαρεών. Item Rufus κίων δὲ καὶ γαργαρεὼν ἡ ἐκ τῆς ὑπερῴας παραφύσις. Est autem κίων, seu gargareon caruncula oblonga palato extremo affixa & pendula, quàm plectri vice voci efformandæ conferre existimant. *Gordonius* comparat digito fistulatoris: eamdem περγαρεῶνα appellari ab Aristophane *in equitibus. p.* 309. *v.* 6. *edit. Aurel. Allobrog.* 1607. putat Scholiastes, quam tamen & λαιμὸν interpretatur, quasi λαιμὸς & γαργαρεὼν idem valeant. Sed multò magis ibidem hallucinatur, cùm ingluviem avium πρόλοβον dictam *Aristoteli*, *Historia Animalium p.* 50. *l.* 16. *edit. Sylburgi*, & φάρυγγα, pro eodem accipit. Hæc enim sunt ejus verba: πρόλοβος δὲ ἡ τῶν ὀρνέων φάρυγξ, ἐν ᾗ ἀγείρεται ἡ τροφή. Cæterum quatuor hic uvulæ affectus describuntur, quibus hæc nomina à similitudine imposita sunt: κίων, σταφυλὴ, ἱμάντιον, κράσπεδον. addit & quintum, sed innominatum.

p. 6. *l.* 50. οἷόν τι λέπτα πλατέα] Notæ manuscriptæ rescribunt λαίφεα haud absurdè. λαῖφος enim dicitur vestis, & propriè tenuis, vel etiam attrita & lacera, quæ significatio satis convenit huic loco: sed & eadem voce utitur *lib.* 4. eodemque sensu de uteri vinculis loquens: πλατέες ὅκως νεὼς λαίφεα. Nec tamen est cur excusam lectionem solicitemus, cùm vox λέπτα non minus hîc quadret.

p. 6. *l.* 51. ἢ νυκτερίδων πτέρυγες l. πτέρυγες] Bona comparatio: nam vespertilio δερμόπτερος Aristoteli *lib.* 1. *hist. cap.* 5.

p. 6. *l.* 54. ὁκοῖόν τι οὐραχὸν κατὰ πέρας ἔχουσα] οὐραχὸς unum est ex vasis fœtus umbilicum constituentibus, cujus hæc descriptio est apud *Rufum*: ὁ καλούμενος οὐραχὸς, ἀγγεῖον βραχὺ καὶ ἀμφίστομον ἀπὸ τοῦ πυθμένος τῆς κύστεως εἰς τὸ χορίον ἐμβάλλον; huic ergo vasi columellam in longum extenuatam comparat, si recta hæc lectio. Verum enimverò cùm similitudines à rebus magis cognitis peti soleant; *urachus* autem res sit occulta, nec ita vulgò cognita; fit ut suspicer, non οὐραχὸν, sed οὐρίαχον legi debere. Significat autem id nomen *ferrum acutum*, quod *imæ hastilis parti impactum* est, quod cùm sit tenue & oblongum, huic vitio columellæ in tenuem & oblongam extremitatem desinentis aptiùs profectò quadrat quàm illud vas nondum editorum infantium. Sed hæc, ut dixi, suspicio est, & conjectura.

p. 6. *l.* 55. κράσπεδον τῆς ἐπωνυμίην ἴσχει] Minùs aptè *Crassus* κράσπεδον hoc loco pedem montis interpretatus est: etsi enim ea vox pro inferiore montis parte accipi interdum solet, tamen & fimbriam sæpius significare constat, nempe *filum in ora vestimenti*, quam notionem huic loco congruere, alteram verò contrà ab eodem alienam planè esse & abhorrentem, nemo non videt.

p. 7. *l.* 5. Ἢν δὲ ἄκρεα (sive ἄκρα) In notis ἄκρεα. Sed nihil mutandum.

p. 7. *l.* 20. ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἐπὶ ἐρυθραίνουσι] Hippocr. *Sect.* 3. *prog. c.* 6. οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἐς' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. & quæ sequuntur. Eò enim respexit *Aretæus*.

Ad Caput IX. quod
Περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.
De Tonsillarum Ulceribus.

p. 7. *l.* 24. Ἕλκεα ἐν τοῖσι παρισθμίοισι] Ita & *Hippocrates* appellat *lib.* περὶ ὀδοντοφυΐας *p.* 267. *l.* 49. *edit. Genev.* τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα. In libris autem *Aphorismorum p.* 1248. D. propria voce ἄφθας vocat: unde verbum ἀφθάω. & in *lib.* 2. *de morbis p.* 478. *l.* 25. ἢν ἀφθήσῃ ἡ φάρυγξ τοῦ παιδίου. Ita & *Aretæus* ἄφθας τοὔνομα τοῖσι ἕλκεσι. *fervidum ulcus* vertit Cornarius.

p. 7. *l.* 30, 31. ἢν δὲ καὶ ἐπίπαγος ἐγγένηται βαθὺς] Ἐπίπαγον appellat humorem in summâ parte ulceris concretum, quem μύκητα *fungum* vocat Hippocrates, *lib.* 2. *de morbis. p.* 478. *ed. Genev.* de his ipsis ulceribus loquens: καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ σιάλῳ ἐμφαίνεται σκληρὰ, οἷον μύκης ἀφ' ἕλκεος. *Aretæus* autem ἐσχάρην communi nomine appellat: crusta enim ab ulceribus, dum exsiccantur, crassior excidens ita nuncupatur.

p. 7. *l.* 39. καὶ ἐς χαλινοὺς] Supple γλώσσης.

p. 7. *l.* 51. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης] Talem aphthæ modum vide apud Hippocratem *citato lib.* 2. *de morbis*: ἢν ἀφθήσῃ ἡ φάρυγξ τοῦ παιδίου, &c.

p. 7. *l.* 52. καὶ αὐθήμερα ἀπέπνιξε] Moderandum ex *Hippocrate*, citato loco: ἢν μὴ θεραπευθῇ.

p. 7. *l.* 53. ὅτι ἑλκέων ὅτι ἰχώρων ἀνέχονται] De corde id quidem verum eſt; ſecus de pulmone, qui exulceratus non ſubita ſed lenta morte ægrum conficit.

p. 7. *l.* 55. αἰτίη μὲν ὧν ἔργα τῶν παρισθμίων] Male ἔργα pro ἕλκους. Etſi enim ἔργα variè interdum accipitur, ut pro pugna apud Homerum *Iliad.* δ. *v.* 470.

——— ἐπ' αὐτῷ δ' ἔργον ἐτύχθη
Ἀργαλέον Τρώων ———

attamen hæc acceptio ab hoc loco aliena.

p. 7. *l.* 59, 60. εἰ δὲ καὶ τοῖσι ἔνδον τι συμβαίη πάθος.] Tonſillarum partium oris internarum cum ventriculo, ventriculi ore, & thorace conſenſum, mutuus affectuum tranſitus indicat

p. 7. *l.* 63. διὰ τόδε παιδία μάλιστα πάσχει.] Pueris familiaria hæc ulcera, maximè recens in lucem editis, ex Hippocrate, *Aphoriſ.* 24. *ſect.* 3. Plura de hoc puerili affectu vide apud eundem, *libro* περὶ ὀδοντοφυίης

p. 7. *l.* 64. καὶ μεγάλα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει] Scribe μέγα. Cauſas deinceps tradit multi & frigidi aëris inſpirationem: plus autem aëris reſpirant pueri multis de cauſis. Primùm quidem, ob caloris naturalis majorem copiam; nam iis integer ævi ſanguis: hoc eſt, calor nativus: quæ & ratio eſt, cur frequentiori per ſomnum utimur reſpiratione, quia per ſomnum calor intus collectus eſt (quod fusè in ſententia *Ariſtotel.* exponit Philoponus ad 2. *poſter. analyt.* ubi quæ eadem ſunt problemata philoſophus docet). Deinde propter ingluviem, frigidæ potum, vociferationes in ira & ludo; quæ omnia plana ſunt. Galenus *comm.* 3. *in Aphor. tom.* 5. *p.* 121. *B. l.* 19. in recens natis duas aſſignat cauſas, mollitiem interiorum oris partium, & lactis, quo aluntur, qualitatem: καλοῦσι δὲ οὕτως (ἄφθας) τὰς ἐπιπολῆς ἑλκώσεις, κατὰ τὸ στόμα, διὰ μαλακότητα μάλιστα τῶν ὀργάνων γιγνομένας, μὴ φερόντων μήτε τὴν ἀφθὼ, μήτε τὴν ποιότητα τοῦ γάλακτος, ἔχοντος οὐκ ὀλίγον ὀρρῶδες ἐν αὐτῷ· φυλακὸν δ' ἐστὶ τοῦτο τὴν φύσιν, ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν μαλακοῖς σώμασιν ἐργάζεσθαί τινας ἐπιπολῆς ἑλκώσεις.

p. 8. *l.* 4. καὶ ἐν ὀργῇ] Pueris duo imprimis adſunt, Ingluvies & Iracundia. Ariſtoteles *ſect.* 10. *probl. p.* 83. *l.* 8. *ed Sylburg.* διὸ πάντα τὰ ἥμερα ἄγρια γίνονται τὸ πρῶτον μᾶλλον, ἢ ἥμερα, οἷον παιδίον, ἢ ἀνὴρ πεμφαγὸν καὶ τῷ θυμῷ ζῶν.

p. 8. *l.* 7. καὶ ἐς ἰδωδὴν ποικίλη] Ægyptiis multa gigni ejuſmodi ulcera ob cœli intemperiem, & pravam victus rationem teſtatur, quod ſcilicet & nimio æſtu torreantur, & variis pravi ſucci eduliis utantur. Nam æſtus immodicus corpora adurit, unde acrimonia & malignitas humorum, & varietas ciborum concoctioni obſtat; juxta illud Ariſtotelis *ſect.* 1. *probl p.* 5. *l.* 11. ἡ ποικίλη τροφὴ, ταραχώδης· τὸ γὰρ ἡ μία πέψις.

p. 8. *l.* 7. ῥίζαι τὰ καὶ βοτάναι] Variis veſcuntur radicibus Ægyptii, nempe raphanorum, alliorum, cæparum, imprimiſque colocaſiæ, quæ ipſi indigena eſt. Unde in libro *Haſeroth*, ſive *Numer. cap.* 11. vox Hebræorum: *Recordamur piſcium quos comedebamus in Ægypto gratis: In mentem veniunt cucumeres, & pepones, porique & cæpæ, & allia.*

p. 8. *l.* 8. καὶ λάχανα πολλά.] Multa in Ægypto olera ob multam ſoli uliginem ab inundatione Nili, & aſſiduis irrigationibus quibus agricolæ & hortulani incumbere neceſſe habent ad vincendam regionis ſiccitatem, quæ alioqui ſterilis eſſet: quo fit ut oleribus quidem & fructibus abundent, verùm non ita bonis atque in aliis Regionibus, ob copiam humoris quo luxuriant. Ita Proſper Alpinus teſtatur *lib.* 1. *de Medicina Ægyptiorum cap.* 10. Braſſicam tamen ab ipſis non edi, auctor eſt Plinius, *lib.* 21. *cap.* 15. ob nimiam amaritudinem, quo contradicit *Alpino*: deberet enim illic minùs amara eſſe, cum ſit natura humiditatis, ſapores diluere, atque obtundere; ſicut ſiccitatis augere, præſertim *amarum*. Cæterùm præter olera multi alii ſunt cibi non minus inſalubres, quibus *Ægyptii* utuntur, lentes, ſalſamenta, caſeus ſalitus, bubulæ carnes, atque Aſinorum, etiam Camelorum: nam his veſci eos tradit *Galenus*, ob idque Elephantiaſi obnoxios effici, *lib.* 2. *de curatione morborum ad Glauconem, tom.* 4. *p.* 113. *A. l.* 41. *edit. Aldinæ*. Panem quoque è papyro confeciſſe *Æſchylus* indicat, inducens *Danaum* Regem *Argivorum* puellas, quas *Argivis* infenſi *Ægyptii* eripere parabant, ita conſolantem: βύβλου δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ στάχυν. Ad quem locum Scholiaſtes ait: ἐπεὶ παπυροφάγοι οἱ Αἰγύπτιοι ἦσαν. Quæ omnia cum pravos & craſſos humores generent, meritò *Aphthis* & aliis morbis graviſſimis obnoxiam eam gentem reddunt.

p. 8. *l.* 8, 9. καὶ ποτὸν παχὺ ὕδωρ μοῦνον Νεῖλος.] Craſſam aquam *Nili* non immeritò prædicat, nam & limoſa eſt, neque admodum celeri curſu fertur. Multum præterea limi ex iis locis undè oritur, & per quæ fertur, ſecum devehit; quod propè omnibus magnis fluviis accidit, & de *Euphrate* teſtatur Callimachus *hymno in Apollinem*, v. 108.

Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
Λύματα γῆς καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδατι συρφετὸν ἕλκει.

De *Nilo* autem maximè notum, atque in primis celebratum in ſacris etiam literis Joſuæ 13. *à fluvio turbido qui irrigat Ægyptum uſque ad terminos Accaron.* Eſtque Paraphraſis *Nili* fluminis. Sed & Maro de *Nilo* in *Georgicis, lib.* 4. *v.* 291.

Et viridem Ægyptum *nigra fœcundat arena.*

Galenus *lib.* 1. *de simpl. fac. cap.* 4. aquam *Nili* quadantenus compositam esse dicit.

Non tamen propterea necesse est omnes *Ægyptios* citra exceptionem magis *aphthis* esse obnoxios, ut videtur velle *Aretæus*; neque enim omnes turbidam aquam bibunt: sed multi vasis fictilibus percolatam, ab omnibusque inquinamentis probè expurgatam, ut *lib.* 1. *de simpl. med. facultatibus, tom.* 2. p. 1. B. l. 52. *edit. Ald.* Galenus testatur, ita scribens: ἔστι δ᾽ ὅπου καὶ τὸ ἰλυῶδες ὕδωρ σύνθετον, ὡς καὶ τὸ τοῦ Νείλου, καὶ κατ᾽ Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κεραμίων ἀγγείων διηθούμενον ἀκριβῶς γίνεται καθαρόν. Hoc est; *Sanè verò & aqua limosa est composita qualis Nili, & per Ægyptum: verumtamen & ipsa per vasa fictilia transcolata, exactè pura efficitur.* Alium modum, quo nunc iidem utuntur, elutriandæ aquæ tradit idem Prosper *citato loco*, quem referre haud pigebit ipsius verbis: *Aquam Camelis, in utribus è flumine domum asportatam in magno fictili vase oblongo alvum latiorem ac rotundum obtinente binasque aquæ amphoras continente, reponunt: eaque ibi reposita & projecta confertim, quinque dulcibus amygdalis modicè contusis labra vasis inungunt, & subitò manum cum amygdalis in pugnum obseratum conclusis, simul cum toto cubito in aquam demergunt, validéque hinc inde per aquam cubitum pugnumque impetuosè movent, atque agitant, donec ipsam longè multò turbidiorem reddiderint. Indeque è vase detracto brachio amygdalis intra aquam relictis, ipsam clarefieri sinunt, quæ spatio trium horarum clarescit: quam è magno illo vase in parvis fictilibus rursum reponunt, in quibus & clarescit magis, & refrigeratur.* Hæc ille. Idem *Prosper Alpinus* affirmat *Nili* aquam ita expurgatam, omnium esse tenuissimam, facilliméque in omnes corporis partes distribui, quod longo illo tractu terrarum quem peragit, antequam in *Ægyptum* perveniat (quippe è locis Tropico brumali subjectis oriri dicitur) perfectè à sole excoquatur, atque ipso etiam motu attenuetur. Cui suffragatur Scaliger *exercit.* 48. scribens, *Nilum*, ob tenuitatem, auram prorsus nullam exhalare; *causa est* (inquit) *in materia. Quippe longo cursu exercitus attenuatur humor, ita ut ne sublatus quidem in aërem possit corpus capere.* Ita aër auram exceptam sibi similem diffundi in seipsum patitur; neque cogit ut consistat: ut non tam resolvat, quam nullius indigam resolutionis secum habeat. Non ergo vera est sententia illa, si simpliciter de aqua *Nili* accipiatur, quæ ut dixi suapte natura tenuissima est: sed de eadem non defæcata, qualem vulgus bibit, cui nec vacat defæcare, nec ea suppetunt quibus expurgetur. His accedat *A. Hirtii* testimonium in eo, quem edidit, libro *de Bello Alexandrino*, qui *Cæsaris* commentariis in eandem historiæ seriem adnexi sunt; non parum etenim, quæ diximus, confirmat. Verba ipsa adscribam: *Alexandria est fere tota suffossa, specusque habet ad Nilum pertinentes, quibus aqua in privatas domos inducitur, quæ paulatim spatio temporis liquescit, ac subsidit. Hac uti domini ædificiorum atque eorum familia consueverunt. Nam quæ flumine Nilo fertur, adeo est limosa atque turbida, ut multos variosque morbos efficiat. Sed ea plebes & multitudo contenta est necessario, quod fons urbe tota nullus est.*

p. 8. *l.* 9. Δερμὸν δὲ τὸ ἀπὸ τῶν κριθέων] Zythum una voce appellant, Herodotus, *p.* 34. *l.* 31. *edit. Græc. H. Steph.* & Dioscorides *lib.* 2. *cap.* 109. Æschylus ἐκ κριθῶν μέθυ, appellat, in Suppl. ἀλλ᾽ ἄρσενάς τοι τῆσδε γῆς οἰκήτορας εὑρήσετ᾽ οὐ πίνοντας ἐκ κριθῶν μέθυ.

Vox autem ζῦθον nota in ea significatione, quæ corruptè olim legebatur apud Strabonem *lib.* 16. his verbis: ἄπεισι μὲν ἡ χώρα (Αἰγύπτου) αὐτὴ ἐκ οἴνου, πλέω δεχομένη τῶν κεράμων θαλαττίων ἢ οἴνου, ὃν δὴ καλοῦσι λιβυκόν· ᾧ δὴ καὶ ἐκ τοῦ ζυγοῦ τὸ πολὺ φῦλον χρῆται τῶν Ἀλεξανδρέων. Hermolaus autem in Coroll. ζύθῳ pro ζυγῷ plana conjecturà legendum primus animadvertit.

p. 8. *l.* 10. καὶ τὸ τῶν βρυτίων πόμα] Quid sit βρύτιον vel βρύτιον vel βρῦτον (ita enim nuncupatum legimus) *Suidas* declarat: βρύτια τὰ τῆς σταφυλῆς πιέσματα ἅ τινες στέμφυλα λέγουσιν, hoc est, qui ex uvis pressis supersunt vinacei, quos *floces* priscis *Romanis* appellatos fuisse docet Gellius *in Noctibus Atticis*. Ex his genus potus confici solebat, de quo *Plinii* verba accipienda sunt *lib.* 14 *cap.* 10. *Non possunt jure dici vina, quæ Græci deuteria appellant, Cato & nos loram maceratis aqua vinaceis: sed tamen inter vina operaria numerantur.* Horum genera tria *ibidem* recenset *Plinius*. Tradit tamen Athenæus *lib.* 10. *cap.* 13. βρῦτον appellari *vinum ex hordeo factitium*: τὸν δὲ κρίθινον οἶνον καὶ βρῦτον τινὲς καλοῦσιν, ὡς Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ· βρῦτον δὲ τὸν χερσαῖον ἰδεῖν χαμαί.

Et paulò post ex *Hecatæo* refert, *Pæonas* bibere βρῦτον ἀπὸ τῶν κριθῶν. quibus ex verbis liquet βρῦτον idem esse quod ζῦθον, seu οἶνον κρίθινον, vel certè parum ab eo differre. Attamen & βρῦτον ex vinaceis paratum fuisse haud inficiandum est, quando & ex radicibus fieri tradit idem *Athenæus* ex *Hellanico*, cujus & verba hæc ponit: πίνουσι δὲ βρῦτον ἐκ τῶν ῥιζῶν, καθάπερ οἱ Θρᾷκες ἐκ τῶν κριθῶν. Ex quibus verbis colligitur non unum fuisse modum parandi Bryti.

p. 8. *l.* 11, 12. Αἰγύπτια καὶ συριακὰ ἕλκεα] *Salmasius* βυβαστικὰ ἕλκη, hoc est, *Ægyptia* (nam Βύβαστος urbs Ægypti est) interpretatur, quas vulgò *Variolas* dicimus. Verùm ex hisce *Aretæi* verbis patet hoc nomen fuisse pro *aphthis* significandis vulgò usurpatum. Licet haud negem variolas βυβαστικὰ ἕλκη rectè appellari, utpote quibus quotannis *Ægyptii* pueri infestentur, teste Prospero Alpino *lib.* 1. *cap.* 14.

p. 8. l. 16. ἄσηροι ὡς μηδὲ ἑωυτέων τὴν ὀδμὴν ἀνέχεσθαι] Lege ἀσηροὶ, ab ἄση, quod est *molestia, fastidium*, quo illi miseri afficiuntur ex tetro ulcerum odore.

p. 8. l. 22, 23. ὑπὸ ἀπορίης αὖθις ἀνακλίνονται] In *Crassi* codice ad marginem ἀπειρίης, sed nihil mutandum.

p. 8. l. 23. ὀρθοστάδην νοσέουσι] Qoi ita ægrotant, ut lecto non detineantur, ὀρθοστάδην ægrotare dicuntur *Hippocrati* passim in *Epid.*

p. 8. l. 25. πόνῳ πόνον λῦσαι θέλοντες] Locutio hæc sapit Proverbium. Sic apud Herodotum *lib.* 3. *p* 116. *l.* 8. *edit. Græc. H. Steph.* φιλοτιμίη κτῆμα σκαιόν· μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. Cæterum hoc loco disertè exprimitur ægri anxietas, qua variè jactatur, nec in eodem statu usquam manere potest, quod *Græcis* ἀλύκη, ἀλυσμὸς, ἄση, ῥιπτασμὸς, βληστρισμὸς, ἀπορία, διαπόρημα dicitur. Quamquam non ægrotis tantùm, sed & alioqui benè valentibus hæc inquietudo interdum accidit, maximè iis qui inerti otio abundantes, quid agant, incerti hærent, fluctuantque. Plutarchus *in Romulo* ὁ πατὴρ τοῦ Ἡρακλέους ἀλύων, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ σχολῆς, προὔθετο πρὸς τὸν θεὸν διακυβεύειν. Item *in Antonio:* καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν, ὅπως καὶ περιπάτους ἀλύοντος, καὶ περισκελῶντος. Est & elegans ejosdem affectus descriptio apud Lucretium *lib.* 3.

Ad Caput X. quod
περὶ πλευρίτιδος.
id est, *de Morbo Lateris.*

p. 8. l 34, 35. ὑμὴν λεπτὸς κραταιὸς ὑπέστρωται] Membranam intelligit quam Medici ὑπεζωκότα appellant, qood omnem thoracem succingat. Hanc esse tenuem & validam ait consentienter *Erasistrato*, qui apud Galenum *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. ὑμένα ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς, νευρώδη τε καὶ ἰσχυρὸν, καὶ δυσδιαίρετον εἶναι testatur. Quo magis mirari est, quomodo sanguis ab ea inflammata transmitti in pulmonem possit, & per os exspui. Cæterum risu digni sunt Medici illi sanè ὦ χαρίεντες, qui eam membranam nomine lateris aut Costæ, *pleuram* appellant, quo in errore & *Henischius* Aretæi commentator. Licet is moltò majus ludibrium debet latinè scientibus, cùm πλευρῖτιν, à Latinis morbum Lateritium appellari censet, oblitus aut ignarus vocis *Augusti* Cæsaris, qui gloriabatur *marmoream* urbem se relinquère, quam *Lateritiam* accepisset.

p. 8. l. 36. ὑπεζωκὼς τέταται] Ita & *Galeno* absolutè ὑπεζωκὼς dicitur hæc membrana. *Erasistratus* tamen dixit ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς, *citato loco.*

p. 8. l. 36. ὧδε ἐκεῖ φλεγμονὴ γένηται] ὧδε illic, id est, in ea membrana cum inflammatio fuerit, Pleuritis morbus dicitur. Ita & *Galenus* pleuritin propriè dictam definit *loco citato:* ἀλλ' ἥ γε ἀκριβὴς πλευρῖτις ἐν τῇ πρωτοπαθείᾳ τοῦ ὑπεζωκότος γίνεται.

p. 8. l. 37. πῦρ ξὺν βηχί.] Febris Pleuritidem comitatur necessariò, quia parum sedes affecta distat à corde, & cum panniculo ipsum involvente, ac septo transverso cognationem habet. Galenus *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. πυρετὸς δὲ πάντως ἕπεται ταῖς τοιαύταις φλεγμοναῖς σφοδρὸς, ὡς ἂν ἐγγὺς τῇ καρδίᾳ κειμένου παθόντος τόπου, καὶ συμφυοῦς ὑπάρχοντος αὐτῆς τῷ χιτῶνι, καθάπερ γε καὶ ταῖς φρεσίν.

p. 8. l. 38, 39. χρὴ δὲ ταῦτα ἀλλήλοισι ξυνῳδέα καὶ ξύμπνοια ἔμμεναι.] In M. S. χ. δ. ταῦτα πάντα, *oportet*, inquit, *ea omnia Symptomata, puta febrem, tussim, sputa varia, in una communi origine ac causa convenire, atque conspirare:* nam si alia sit febris causa, alia tussis, alia sputorum, alia aliorum Symptomatum, nullum erit argumentum Pleuritidis; ξυνῳδέα dixit dialysi Ionica pro ξυνῳδά. Quod autem & ξύμπνοια legitur, mendum arbitror, pro ξύμπνοα. Eadem usus voce *Heraclitus*, licet alio flexu, cum ait: ξυνάψιας ὅλα, καὶ οὐχὶ ὅλα, συμφερόμενον, καὶ διαφερόμενον· συνᾷδον καὶ διᾷδον. quam sententiam posuit Auctor *lib. de Mundo ad Alexandrum:* nam συνᾷδον idem quod ξυνῳδόν.

p. 8. l. 40. ὅκως γὰρ τουτέων σποράδην ἄλλα ὑπ' ἄλλης αἰτίης] Quantumvis dicta Symptomata in eodem tempore accidant, si tamen ab eadem causa non fluunt, sed alia alio ex capite ducuntur, minimè erit morbus ille πλευρῖτις. cur? quia signa, quibus morbus aliquis deprehenditur, debent esse ὁμογενῆ: qualia dicuntur, quæ ab unius ejusdemque morbi ὑπάρξιν originem ducunt: exempli gratia, si dolor in latere fiat ob flatum ea parte conclusum, tussis à frigore ambientis gignatur; febris à pravis humoribus intra venas putrescentibus, difficultas respirationis à quopiam peculiari pulmonum vitio, nequaquam Pleuritidem hæc Symptomata indicare poterunt, quia non sunt ξυνῳδά aut ξύμπνοα, sed σποράδην singula à sua causa nascuntur, more eorum morborum qui σποράδες dicuntur, quod singuli à causis propriis proveniant: quo differunt ab epidemiis, aut endemiis, quæ causas suæ generationis communes obtinent.

p. 8. l. 42. πυρετὸς ὀξὺς ἄχρι κληΐδων] Vide Galenum *citato loco*, & Hippocratem *lib.* 4. *de victu in acutis.*

p. 8. l 47. ἀποτείνεται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἁπάσης ξυναφίης] ξυναφὶς Ionibus idem quod συνεχὴς. continuum, quod iisdem ὁμόχροον dicitur. Unde ὁμόχροια, compositum ex ὁμὸς & χροῦς. id est, *superficies.* Quod igitur ita alteri est unitum, ut æquabilis utriusque sit superficies,

ὁμό-

ὁμόζυγον, & συναφὲς dicitur, ut docet *Nicolaus Vincentius* Chirurgus, vel potius Josephus Scaliger *Epistola ad Naudinum Bersuriensem.*

p. 8. *l.*49 μεταξυτέρῃσι δὲ καὶ ἐς νῶτα, καὶ ἐς ὠμοπλάτην τὴν νωταίην] Dolorem nonnullis ad scapulas usque extendi significat ob membranæ succingentis continuitatem, de qua proximè dictum est. Sententia plana est, sed verborum contextus prava interpunctione paulùm vitiatus. Excusi enim codices has voces ὠμοπλάτην νωταίην virgula iocludunt; quasi νωταίη, epithetum sit τῆς ὠμοπλάτης. Quod sanè *Crassus* prava scriptione deceptus credidit, qui dorsi scapulas vertit: quasi verò alibi scapulæ quàm in dorso dicantur. Separare itaque oportet has voces, & post ὠμοπλάτην, punctum aut comma pingere, tum νωταίην jungere cum sequenti dictione πλευρῖτιν, & posteriore extrito articulo (τὴν) ita legere, τὴν νωταίην πλευρῖτιν ὀνομάζουσι οἱ πρόσθεν. Ut fiat hæc sententia: nonnullis dolor ad dorsum & scapulas extenditur, quam pleuritidem dorsalem vel dossuariam Prisci appellabant. De νωταίῃ pleuritide verba sunt Hippocratis *lib.* 1. *de morbis*, *p.* 459. *ed. Genev.* ὀδύνην τι παρέχει ἐς τὸν ὦμον καὶ ἐς κληΐδα καὶ ἐς τὴν μασχάλην διὰ τόδε. & paucis interjectis; κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τὰ περὶ τὸ νῶτον χωρία διαθερμαίνεται ὑπὸ τοῦ πεπαρατηγότος ὑγροῦ πρὸς τῷ πλευρῷ, φλέγματός τε καὶ χολῆς. Et *lib.* 3. *de morbis*, *p.* 493. *l.* 52. ἡ δὲ ἐς τὸ νῶτον πλευρῖτις τοσόνδε διαφέρει τῶν ἄλλων, &c.

p. 8. *l.* 53. φλέγμα ἢ χολῶδες, ἢ δίαιμον καθαρσίως] Sputa in pleuritide educuntur aut flava, aut sanguinea, aut spumosa & albida, aut nigra, prout bilis, aut sanguis, aut pituita, aut atra bilis dominantur, ut notat Galenus *lib.* 5. *de loc. aff. cap.* 2. *& com. ad Aphoris.* 33. *sect.* 6.

p. 8. *l.* 56 κάκιον δὲ ἀπάντων, ἢν τὸ δίαιμον ἐκλείπῃ] Et meritò: nam sanguis, omnium humorum mitissimus, quum plurimus adest, mitiores morbos facit: ubi alii humores superant, præsertim bilis flava aut nigra; sæviores ob eorum malitiam exsistant morbi, necesse est. Optimum verò ex his sputum, quod ruboris quiddam ducit ex sanguine, non autem valdè sanguinolentum est. Hoc enim, teste Hippocrate *coac. cap.* 16. *text.* 14. periculosum est; maximè si initio appareat. Idem *Hippocrates* biliosas & sanguineas pleuritides nono & undecimo die judicari, & maximè sanari ibidem affirmat.

p. 9. *l.* 3. καὶ ἐν τῇ καταφορῇ παραφέρονται] Delirii genus sopori admistum intelligit, qualia deliria Hippocrates *in prorrhetico p.* 70 A. ἀσαφεῖς παρακρούσιας appellat, & phreneticis interdum accidere testatur *lib.* 3. *Epid sect.* 3. ita scribens: οἱ δ' ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδείς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλοισιν· ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως ἀπώλλυντο. Ad quæ verba *Galenus* ita scribit, *tom.* 5. *p.* 203. *B. l.* 12. *edit. Aldin.* θαυμαστὸν οὖν οὐδὲν, ἠθροισμένων ἐν τῷ σώματι χυμῶν ὠμῶν, ὡς τάχα διακεχωρημένα τὴν ἔνδειξιν ἐποιήσατο, κωματώδεις τε ἅμα καὶ παραφρονοῦντας γενέσθαι. κωματώδεις μὲν, διά τε τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ψυχρότητα τῶν ὠμῶν χυμῶν, παραφρονοῦντας δὲ, διότι σηπόμενοι, δριμύτητά τε καὶ θερμασίαν ἔσχηκον, id est: *nihil itaque mirum, collectis in corpore crudis humoribus, quæ dejiciuntur, indicasse comatosos simul & desipientes fuisse: comatosos quidem propter tum multitudinem, tum frigiditatem crudorum humorum: desipientes verò, quod putrescentes acrimoniam & caliditatem generarent.*

p. 9. *l.* 16, 17. αἱμορραγίη διὰ ῥινῶν λάβρως] Pleuritidem, si rectè habeat, sanguinis è naribus fluxu judicari docet: quod & Galenus testatur *lib.* 3. *de Crisib. cap.* 3. addens tamen in hoc pleuritidem, velut medium obtinere locum inter eos morbos, qui propriè hæmorrhagia finiuntur, qualis phrenitis est & *Causus*; item inflammationes calidæ & acutæ, quæcumque sub præcordiis fiunt: & alios qui aliter judicantur, quo in numero sunt Lethargus, & Peripneumonia; quos morbos non gaudere sanguinis fluxu, Galenus *ibidem* docet: ἀλλὰ καὶ δι' αἱμορραγίας τε τοὺς ἐκρινῶν, ἔστιν ὅτι φρενῖτις ἐκρίθη βεβαίως, οὐ μὴν λήθαργος, ἢ περιπνευμονία χαίρουσιν αἱμορραγίαις. ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐστι πλευρῖτις· ἧττον μὲν γὰρ ἢ καῦσος καὶ φρενῖτις, μᾶλλον δὲ ἢ περιπνευμονία, καὶ λήθαργος αἱμορραγίαις λυθῆναι).

p. 9. *l.* 24. λεῖα, ὁμαλά, ὑγρά, στρογγύλα.] Parum hæc cohærent ὑγρά, στρογγύλα; humida sputa, eademque rotunda: à vehementi enim pulmonum ardore sputa exsiccata in rotundam figuram coguntur: unde delirii prænuntia dicuntur 6. *Epid sect.* 3. τὰ στρογγυλόμενα πτύαλα παρακρουστικά. quod pulmonum fervorem sequantur, à quo fumi ad caput tolluntur; sed & *prognostici sect.* 2. *cap.* 10. *text.* 46. sputum rotundum damnatur: τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον, καὶ στρογγύλον, ἀλυσιτελές. Item *in Coacis præno. cap.* 16. *text.* 13. Fortasse in Codice *Aretæi* incuria Librarii, aut alio casu excidit negativa particula, & legendum, οὐ στρογγύλα.

p. 9. *l.* 36, 37. ἢ ἐς ἔντερον ἐκρεγῇ] Negotium habent Medici in invenienda via, per quam pus è thorace in alvum atque intestina transfluat. Galenus *lib.* 6. *de loc. affect. cap.* 4. rarum esse hoc iter, sed tamen aliquando hoc contingere in raris quibusdam corporum constitutionibus testatur; in quibus venam concavam quodam vase intermedio portæ conjunctam fuisse, aliquando observatum est. Idem *com. ad Aphoris.* 30. *sect.* 7. transsumi materiam purulentam in asperas pulmonis arterias atque inde cor delatam, mox aut per concavam ad gibba hepatis, indeque ad sima; & per portas demum in intestina; aut per aortam, in eam arteriam, quæ mesenterium perreptat, deferri existimat. Alii, ut Marcellus Donatus *hist. med. lib.* 4. *cap.* 9. per venas septi transversi, quibus interdum pro-

pago

pago venæ portæ uniatur. Quidquid ſit, non eſſe hanc viam commodam aut tutam, ſatis conſtat ex *Hippocrate*, *p.* 186. H. *ed. Genev.* qui lethale cenſet ſi pus empuicorum per alvum ſecedat: τοῖσι ἐμπυοῦσι τὸν πλεύμονα, κατὰ κοιλίην τοῖσιν ὑποχωρέειν θανάσιμον. A quo tamen hoc loco diſſentit *Aretæus*, eosque quibus pus extrorſum inter coſtas vergat, aut in inteſtinum deſcendat, ut plurimum cenſet convaleſcere.

p. 9. *l.* 38. χειμῶνι μάλιστα πίπτον] Pleuritides maximè hibernis temporibus fieri dixit quoque Hippocrates *Aphoriſ.* 23. *ſect.* 3. τοῦ δὲ χειμῶνος πλευρίτιδες. Galenus *in Commentario tom.* 5. *p.* 121. B. *l.* 8. cauſam, quamobrem id ita accidat, cenſet, quod frigore ambiente inſtrumenta reſpirationis lædantur. Ducitur enim in pectus aër frigidiſſimus neceſſariò, propterea quod reſpirationis uſu neque nobis interdicere poſſumus, neque aliundè datur reſpirandi facultas. Ariſtoteles *ſect.* 1. *problem.* 6. morbos acutos generatim magis per hiemem urgere ait, quod eo tempore multum humoris ſuperflui colligi ſoleat: hunc verò poſtquam incaluerit, morbum acutum excitare, celeriterque interficientem, quod natura multum humorum non facilè concoquat.

p. 9. *l.* 48. οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ.] In manuſcripto οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ οὐδὲ σμικρὴν φλεγμονήν.

Ad Caput I. Libri Secundi.
περὶ πλευμονίης.
de *Pulmonaria.*

Πνευμονίην vocat, quam trito vocabulo περιπνευμονίην infra appellat; hoc eſt φλεγμονὴν τοῦ πλεύμονος, *Inflammationem pulmonis.* Heniſchius *latinè* Pulmoniam pulmonariam dici autumat, nec tamen hujus vocabuli auctorem ullum citat. Barbari fortaſſe ita nuncupent. Nam profectò apud idoneos ſcriptores eam vocem non reperio. Idem igitur *Aretæo*, πλευμονίη & περιπνευμονίη. Πνευμονίας meminit Aëtius *lib.* 2. *de morbis acutis*, ex *Tetrabibl.* 2. *ſerm.* 4. *cap.* 66. Idem *Heniſchius*, quos Hippocrates 6. *Epid. ſect.* 4. πνευμώδεας appellat, περιπνευμονικοὺς interpretatur, *Fœſiumque* aliter interpretantem caſtigat: cui illud *Terentii* congruit; *tute lepus es, & pulpamentum quæris.*

p. 10. *l.* 14. δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι, τροφῇ καὶ πνεύματι.] Animalium vitam duobus ſuſtentari generatim aſſerit, alimento & reſpiratione: nam Πνεῦμα more *Hippocratis* pro *reſpiratione* ibi uſurpat, *p.* 386. *l.* 1. (ubi *Galenus* exponit ἀναπνοή) ut mox ipſe explicat. Videtur autem reſpexiſſe ad quemdam locum *Hippocratis*, qui eſt *Initio Libri* περὶ φυσῶν, *p.* 296. quo dicuntur corpora animalium tribus contineri, cibo, potu, ſpiritu. Hæc autem ejus verba ſunt: τὰ γὰρ σώματα τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν ἄλλων ζώων, ὑπὸ τρισσέων τροφέων τρέφεται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι οὐνόματα τάδε· σῖτα, ποτά, πνεύματα. *Aretæus* autem duo tantùm dixit prima; nempe *alimentum & ſpiritum*; quia τροφῆς nomine Potum comprehendit.

p. 10. *l.* 16. ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις αὐτήν.] *Hippocrates* eo loco: ἢν δέ τις ἀπολάβῃ τὰς τοῦ πνεύματος ἐς τὸ σῶμα διεξόδους, ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης ἀπόλλοιτο ἄν· ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος.

p. 10. *l.* 18. ἀρχὴ μὲν ῥῖνες.] Hippocrates, *citato loco:* (ſed leguntur hæc verba in Libro περὶ τροφῆς.) ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος, ῥῖνες. &c. ubi & alias partes per quas ſpiritus intro fertur aut excipitur commemorat; minus tamen diſtinctè earum uſum declarat, quàm *Aretæus*; nam omnes illas partes ἀρχὴν eſſe dicit: *Aretæus*, alias ἀρχὴν, alias ὁδόν, quaſdam χώρην, ἔρυμα καὶ ἀρχήν.

* *p.* 10. *l.* 22, 23. πλεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην ἴσχει τῆς ὁλκῆς.] Videtur his verbis *Aretæus* inclinare, vel potius ire in ſententiam *Averrois*, qui *lib.* 2. *Colligeti cap.* 19. pulmonem vi propria moveri contendit, non ad motum thoracis, ut *Galenus* exiſtimavit; additum autem thoracis motum voluntarium, ut cùm magnæ inſpirationis urgeret neceſſitas, pulmonis operam ſuo ſubſidiario motu adjuvaret: neutrum igitur motum ab altero dependere, ſed utrumque ſibi mutuas ad cordis refrigerationem operas tradere. Plura vide apud *Averroim.*

p. 10. *l.* 23. ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή.] Ita Ariſtoteles *lib.* 3. *de partibus, cap.* 3. ὁ δὲ πλεύμων κεῖται οὗ ἡ καρδία, καὶ περὶ ταύτην· ἡ δὲ ἀναπνοὴ διά τι τοῦτο (lege τοῦτον, ſupple πλεύμονα) καὶ διὰ τὴν ἀρχήν, τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνυπάρχουσαν. *Lib.* περὶ ἀναπνοῆς.

p. 10. *l.* 25. ἕλκει δὲ καρδίη.] Hippocrates *lib. de corde*, *p.* 269. *l.* 31. *ed. Genev.* ἔπειτα πᾶν ἐὸν ἑλκτικόν, παρέθηκεν αὐτῷ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκῆες.

p. 10. *l.* 26, 27. οὐκ ἐς μακρὰν τοῦ θανάτου ἡ ἀμβολή.] Dictum eſt Ariſtotelis *lib.* 3. *de part. cap.* 4. μόνον δὲ τῶν σπλάγχνων, καὶ ὅλως τῶν ἐν σώματι μορίων, ἡ καρδία χαλεπὸν πάθος οὐδὲν ὑπομένει· καὶ τοῦτ' εὐλόγως. φθειρομένης γὰρ τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ βοήθεια τοῖς ἄλλοις ἐκ ταύτης ἠρτημένοις. *Plinius* lib. 11. cap 37. *ſolum hoc viſcerum vitiis non maceratur, nec ſupplicia vitæ trahit, læſumque mortem illico affert:* de gravi læſione intelligi hæc debent, non de quacumque, & ita exponit Aretæus *lib.* 1. *Therap.* ὀξέων παθῶν *cap. de curat. phrenit.* καρδίη γάρ, ἢν πάθῃ μεῖζόν τι δεινόν, οὔποτε ἀκέεται). Plura de iis quæ cordi accidunt, infra ad caput περὶ συγκοπῆς.

p. 10. *l.* 35. ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου.] Pulmonem sensu carere scripsit & *Galenus*: Causam affert *Aretæus*, quia rara ejus instar lanæ substantia, musculis & nervis caret, præterquam exiguis & tenuibus, qui ipsi ad motum inserti sunt.. Rectè. Vis enim in rara materia languescit, ut Ignis in spiritu vini, & καλάμινον πῦρ ἀσθενέστερον διὰ τὴν τῆς ὕλης ἀσθένειαν, inquit *Aristoteles.* Sic & cerebrum, licet promus & diribitor omnis sensifici vigoris, tamen aut nullo modo, aut obtusè ipsum sentit; quia rariore est & glandulosa consistentia: nervi acutissimè, quia modum substantiæ habent densiorem: è contrariò verò hepar & ossa propter spissiorem substantiam obtusissimè omnium sentiunt: mediocris itaque consistentiæ esse debet, id quod sentiat; nec laxum nimis, aut densum, quod illud spiritum animalem diffundat, hoc penitus excludat.

p. 10. *l.* 43. ἀνακαθῆσθαι ἐθέλουσι.] Malum id esse cum in omnibus morbis acutis, tum maximè in peripneumonia testatur Hippocrates *in* 1. *prognost. cap.* 19. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ τοῖσι περιπνευμονικοῖσι

p. 10. *l.* 43. & *p.* 11. *l.* 2. σχῆμα ὄρθιον ἐς ἀναπνοήν] Una voce dicitur ὀρθόπνοια, cùm scilicet æger spirare non potest, nisi erecto corpore.

p. 11. *l.* 2. τόδε γὰρ ῥήϊστον τῶν σχημάτων.] Cur hæc commodior sit figura, varias affert causas Galenus. *Tertio* quidem *prognost. text.* 16. quia ægris supinis jacentibus meatus gutturis extremus premitur, priore corpore in cervicis vertebras concidente; erectis autem meatus paululum laxatur. Verùm hanc rationem meritò explodit *Cæsalpinus*, propterea quod musculi cervicis, & laryngis, motu voluntario moveri possunt in quacumque corporis positione: ex quo sequitur, non necessariò eos concidere supinò ægroto, qui, licet conciderent, non tamen corpus cartilaginosum ita comprimere possent, ut meatum clauderent. Præterea *quæ* (inquit) *concidentia aut pondus esse potest tenuium musculorum, qui intra laryngem exsistunt, quorum quidem inflammatio gravissimam excitat anginam, cui orthopnœa accidit: magis probabile esset, musculos externos inflammatos concidendo angustiam facere, cùm sint majores, & tumorem manifestum habeant, qua tamen in specie anginæ non fit orthopnœa.* Idem Galenus *Com.* 2. *in* 1. *Prorrhet.* credit, & verisimilius quidem, in situ cervicis recto, majorem fieri cavitatem asperæ arteriæ omniumque ejus propaginum: quoniam tunc viscera inferiora septum transversum non comprimunt, atque ita nihil thoracis spatio detrahunt, ut fit, cùm æger supinus decumbit: & *Com.* 2. *ad* 3. *Epidem. sect.* 4. eo conferre situm erectum censet, ut omnes thoracis musculi superiores faciliùs moveantur: quòd, cùm septi tranversi motus ad respirandum non sufficit, partes thoracis superiores attollere cogamur; quam sublimem respirationem vocat *Hippocrates.*

p. 11. *l.* 2, 3. ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα] Pulmone inflammationem patiente, acres vapores in vultum ob vicinitatem facilè assurgunt; sanguinem attenuantes, cutisque meatus laxantes, rubore eundem diffundunt.

p. 11. *l.* 3, 4. τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμυρώτερα] Album oculorum iis nitidissimum est, quod magnitudo caloris Spiritus multos ad eam partem adducat, qui splendorem faciunt. Addit καὶ πίονα eodem sensu: non quod pinguior fiat ea pars, sed quia majorem accipiat nitorem, & qualem pinguia habent.

p. 11. *l.* 6, 7. σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοὶ,] Pulsus vacuos, ut quidem conjicio, appellat, qui non multùm ob laxitatem arteriæ tangenti resistunt: venæ enim vacuæ cedunt tangenti, plenæ duriores fiunt & renixum habent. Pulsus in inflammationibus pulmonum esse molles, & velut fluctuantes *Galenus* asserit in *Isagoge pulsuum*, *tom.* 3. *p.* 3. *A. l.* 54. *ed. Ald.* ὁ δὲ περιπνευμονικῶν (σφυγμὸς) μέγας ἐστὶ καὶ κυματώδης τι ἔχων, καὶ ἀμυδρὸς καὶ μαλακὸς ὁμοίως τῷ τῶν ληθαργικῶν. &c. molles autem fiunt ob humorum circa cor & pulmones copiam, quibus arteriæ humectantur.

p. 11. *l.* 8. θερμασίη ἡ μὲν ἔξω, ἀμυδρὴ, ὑγροτέρη] Vaporum copiâ, qui à parte inflammata continuè ad ambitum corporis feruntur.

p. 11. *l.* 10. δίψος] Non mirum sitire Peripneumonia laborantes, quibus ferveant supra modum pulmones: nam & qui sanguinolentum habent pulmonem, φιλοπότας esse notat Aristoteles, *sect.* 27. *probl.* 4. quantò igitur magis, quibus hæc ipsa pars inflammationem patitur? Cæterum notandum est, quod *ibidem* Aristoteles tradit, non simpliciter potum appetere, qui eo morbo affliguntur, sed vinum insuper concupiscere: καὶ οἱ ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ, καὶ οἱ μαινόμενοι, ἀμφότεροι ἐπιθυμοῦσιν οἴνου· καίτοι τῶν μὲν διὰ τὴν θερμασίαν, θερμὸς ὁ πνεύμων· τῶν δὲ διὰ τὴν ταραχήν. Mirum sanè est, quibus tantùm pulmo æstuet, vinum jucundum esse. Causam ibidem affert non minus admirabilem; quia vinum sitim magis exstinguit, quam aqua: quam rem à se alibi declaratam scribit. Fortasse id accidit, quia vinum magis in membra penetrat ob spirituosam substantiam & calidam: penetrans verò melius exhaustam partium humiditatem, atque ita magis sitim, ad tempus saltem, depellit; frigore etiam actuali.

p. 11. *l.* 13, 14. ἡ δίαιμον αὐτηρὸν σφόδρα.] Floridus est sanguis, qui è pulmone ejicitur: idem qui ἀφρώδης ab *Hippocrate* appellatur *Aphorism.* 13. *sect.* 5. Galenus *in Commenta-*

rio

rio ait, se in palæstris ab iis, qui prostrati adversario pectori superincumbente fuissent, vidisse sanguinem tussi ejici εὐχρωέστατον *coloratissimum.*

p. 11. *l.* 14, 15. τόδε ἐστὶ τὸ διαιμον τῶν ἄλλων κάκιον.] Sic & Hippocrates *in Coac. in prænot. cap.* 16. *text.* 14. αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πλεῖον εὐθέως ἐν ἀρχῇ, κινδυνῶδες. Sed τὸ διαιμον intelligit ἀνθηρὸν, de quo proximè, id est, floridum sanguinem, qui, cùm è pulmone ejicitur, semper periculum minatur.

p. 11. *l.* 17, 18. παράληροι τὴν γνώμην, ἐκστατικοὶ οὐ μάλα.] Quicquid pristinum mutat statum, ἐξίστασθαι dicitur *Aristoteli* & *Theophrasto.* Unde *Physic.* 4, *p.* 90. *l.* 22. *ed. Sylburg.* μεταβολὴ πᾶσα φύσει ἐκστατικόν. (quæ propria & maximè communis significatio hujus verbi.) Demum ad mentem translata hæc vox, cùm aberrat & alienatur, quod *de statu mentis dejici*, (animum certo de statu dimoveri) vocat Cicero *Orat. pro Cæcin.* differre verò ἔκστασιν à simplici delirio, quod παραφορὰ, & παράκρουσις, vel λῆρος, (unde παράληροι,) dicitur, ex hoc *Aretæi* loco perspicuum est. Hoc autem differre videtur ἔκστασις à delirio, quod hæc major mentis perturbatio est, quæ insania & furor dicitur, ut ex variis *Hippocratis* locis colligi potest: *In Coac. cap.* 2. *text.* 20. οἱ ἐκστάντες, ὀξέως ἐπιπυρέξαντες φρενιτικοὶ γίνονται). Ceu ἔκστασις furor sit absque febre; quæ si accidat, eaque acuta & vehemens, φρενῖτις is furor propriè dicatur. Idem *supra*, οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι, καὶ ψηλαφίζοντες, ἢ ῥᾳ γε φρενιτικοί. Ergo ἔκστασις vehemens est dementia, & ferox: quam atra bilis incensa, aut phrenitis excitat. Idque etiam auctoritate *Aristotelis* confirmari potest, qui 2. *de part. anim p.* 27. *l.* 7. *ed. Sylb.* ait, animalia, quorum sanguis fibris multis & crassis plenus est, θυμώδη esse τὸ ἦθος καὶ ἐκστατικὰ διὰ τὸν θυμόν. & Demosthenis, *Oratione* περὶ παραπρεσβείας *de muliere Olynthia ab Æschine pulsata*, ἔξω δὲ αὐτῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ καὶ πράγματος ἡ γυνή. Idem *Aristoteles* adhuc manifestiùs hanc differentiam insinuat cum *sect.* 29. *probl.* 1. scribit, ἐκστάσεις *fieri cùm bilis atra incenditur*: ἐὰν δὲ ὑπερθερμανθῇ, τὰς μετ᾽ ᾠδῆς εὐθυμίας καὶ ἐκστάσεις.

p. 11. *l.* 21. ἄκρα ψυχρά] M. S. ἄκρεα, quod magis Ionicum est.

p. 11. *l.* 25, 26. αἱμοῤῥαγίη λάβρως ἐκ ῥινῶν.] Superius *libro* 1. *capite* 10. περὶ πλευρίτιδος, iisdem propè verbis: ἢν δὲ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν λάβρως. Vide quæ ad eum locum notamus.

p. 11. *l.* 26. κοιλίη ἐκταράξις] κοιλίης.

p. 11. *l.* 27. ἐπάφρων, οἷα δοκέειν ἀπὸ πνεύμονος.] Spumosa esse, quæ à pulmone prodeunt, consentaneum est, quia pulmonis substantia laxa, velut spuma est: debent autem, quæ ab aliqua parte prodeunt, naturam ejus quodammodo repræsentare: quare & spumosum sanguinem prodire à pulmone, dixit Hippocrates *Aphoris.* 13. *sect.* 5.

p. 11. *l.* 32. ἡ μετάστασις ἀπὸ τοῦ πλευροῦ] Legerem ἢ μεταστᾶσι, hoc sensu; quibusdam multum Puris in pulmone colligitur, cùm ex lateris inflammatione sequitur abscessus transitque materia in pulmonem, quamquam hoc parum ad Peripneumoniam attinet: de qua hîc sermonem instituit. Nam si ex pleuritide fiat abscessus in latere, eoque rupto, materia purulenta in pulmones & bronchia perveniat, sputis vacuanda; non continuò efficietur Peripneumonia: nam aut pus excernetur; & sic in totum liberabitur homo: aut in pulmone consistet, moramque trahet ob crassitiem, & alia impedimenta: quo casu nec Inflammatio pulmonum sequetur, sed aut suffocatio si magnus fuerit abscessus, aut ulcus, & ulceris soboles, phthoe, ut deinceps tradit. Quare hic locus difficilis videtur ad explicandum, & omnino mihi negotium facessit.

p. 11. *l.* 33, 34. κἢν μὲν ἐς ἔντερον] Si (inquit) pus à latere in intestinum, aut vesicam deductum fuerit, statim à pulmonis inflammatione convalescunt. Hæc verba quam vim habeant non video, nisi Aretæus πλευρῖτιν & περιπνευμονίαν promiscuè & indiscriminatim hîc accipit. Planè hic locus multam ἀπορίαν & ἀλογιστίαν præ se fert: expediant, qui se omnia hujus Auctoris perspectissima, atque in numerato habere jactant.

Ad Caput II.
περὶ αἵματος ἀναγωγῆς.
de Sanguinis rejectione.

p. 11. *l.* 48. Αἵματος φορῆς τῆς διὰ στόματος.] Quæcumque sanguinis per os excretio, sive à capite, sive à pulmone, arteria, membrana succingente, & aliis partibus internis, simpliciter φορὴν τὴν διὰ στόματος appellat: mox tamen propriè usurpat pro ea sanguinis excretione, quæ ab ipso ore, seu partibus ore contentis dumtaxat procedit.

p. 11. *l.* 50. ὁδὸς δὲ ὑπερῴη] ὑπερῴη, & ὑπερῷος *palatum* Ionicè dicitur. Vocis origo ὤον, id est, superior domus pars in lingua *Lacedæmoniorum*, ut notat Eustathius, ὠὸν autem per contractionem ab ὠίον. Ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ νῦν τῶν οἰκιῶν παρ᾽ ἡμῖν καλύμματα ὑπερῷα ὤια, inquit Athenæus ex *Clearcho*: additque ex *eodem*, Helenam, quod in ὠίοις nata atque educata fuisset, ansam præbuisse fabulatoribus fingendi, quod ipsa ex ovo genita esset: τὴν Ἑλένην φάσκων ἐν τοιούτοις οἰκήμασι τρεφομένην, δόξαν ἀπενέγκασθαι παρὰ πολλοῖς ὡς ἐξ ὠοῦ εἴη γεννημένη.

p. 11. *l.* 51. ἀρχαὶ στομάχου] Oesophagi qui veteribus στόμαχος.

p. 11. *l.* 53, 54. ὡς τῇγε ἀπὸ σώματος] Supple φορῆς τοῦ αἵματος, ubi propriè & specialiter, ut monui, *sanguinis per os excretionem* usurpat; additque hanc ἐμπτύσιν nuncupari.

p. 12. *l.* 2, 3. ἐπεὶ ἢ μᾶλλον ἣν βραχέη τοῦ αἵματος καὶ σπύγδην, καὶ ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ σώματος ἔη.] Pro ἐπεὶ ἢ legendum ἐπειδὴ ex notis M. S. *Mentel.* pro καὶ ἀθρόον, emendo; ἢ καὶ, *vel etiam*, post σπύγδην, virgula notetur, ut istud adverbium cum voce βραχέη jungatur, sic: ἣν βραχέη τοῦ αἵματος καὶ σπύγδην. Supple φορή. Cui Lectioni congruit *Junii* versio.

p. 12. *l.* 7. τραχείης ἀρτηρίης] Scribe τρηχείης.

p. 12. *l.* 8, 9. ἀλλ' ἀναγωγὴ καλέεται] Distinguit ἀναγωγὴν τοῦ αἵματος, ἀπὸ τῆς πτύσιος, ἢ αἱμοῤῥαγίης *à sputione vel sanguinis eruptione*; quod propriè ἀναγωγὴ dicatur, quùm sanguis è thorace & partibus eo contentis, pulmone, aspera arteria, & partibus aliis internis sursum per os fertur, idque nomen ipsum indicat, compositum ex ἄνω, quod est sursum, & ἀγωγὴ· τῆς ἄνω (inquit) ἔξοδος τὸ οὔνομα ἔχειν· πτύσις verò est, cùm sanguis ab ore: αἱμοῤῥαγίη, cùm undecumque procedit. Ex quo patet errasse *Hofmannum*, qui *lib.* 5. *var. lect. cap.* 22. Dioscoridis hunc locum de *facultate Amygdalarum* explicans, καὶ πρὸς αἵματος ἀναγωγὴν μετ' ἀμύλου λαμβανόμενα, contendit αἵματος ἀναγωγὴν ibi accipi pro sanguinis fluxu præter naturam, quocumque & per quas partes eat. Ad quam expositionem probandam, argumento hoc grammatico utitur: Si ἀναγωγὴ τοῦ νεὼς rectè exponitur ἔκπλους, cur ἀναγωγὴ τοῦ αἵματος non rectè exponatur ἐκροὴ τοῦ αἵματος. Quasi verò analogia semper de ejusmodi locutionibus decernat, ac non potius usus veterum scriptorum, qui nobis linguas illas constituerunt, atque reliquerunt.

p. 12. *l.* 10. σημεῖα δ' ἀμφοῖν] πτύσι καὶ ἀναγωγῇ.

p. 12. *l.* 13. πολλὰ καὶ ἐπίκαιρα] Junius vertit *periculosa, vel periculum indicantia*, non satis commodè, & expressè. Ego potiùs verterim: *præcipua & magni momenti*; nam & partes corporis quæ ad vitam magis conferunt, ἐπίκαιρα μόρια passim apud Medicos dicuntur.

p. 12. *l.* 17. βάρος αὐτέοισι] Aut deest, aut subaudienda vox κεφαλῆς, ut contextus indicat; nam hic signa sanguinis à capite prodeuntis tradit. Junius, *caput grave est.* &c.

p. 12. *l.* 18. φλεβῶν διασπάσιες] Scribe διατάσιες, ut supra *lib.* 1. *cap.* 5. φλεβῶν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες.

p. 12. *l.* 20. ἐγκαύσιας] A sole caput feriente. Nam ex hac causa sanguis in vasis capitis tenuatur, & ad fluxum impellitur: unde ingentes sæpè hæmorrhagiæ, quod ipse in æstiva peregrinatione expertus, testari possum.

p. 12. *l.* 23. πτύσιος] Supple αἵματος.

p. 12. *l.* 23. ἐξ ἀγγείοιο] Nempe Vasorum capitis.

p. 12. *l.* 23. ἴσχεται τοῖσι διὰ ῥινῶν] Alii ἰσχύεται, lege ἴσχεται. *Sistitur consuetus narium fluxus*, & ad palatum vertitur.

p. 12. *l.* 28. θυμὸς ἐγγίνεται] Junius: *Inde irascuntur*, sed toto cœlo aberrat: θυμὸς hic non *ira* sed *cupiditas tussiendi*, ὁρμὴ, ἐρεθισμός. Hippocrates 2. *prognost. text.* 60. θυμὸς Græcis vox æquivoca est, sæpius ira, interdum tamen apud Medicos impetus tussiendi ita appellatur: καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι. Galenus, *in Com. tom.* 5. *p.* 73. *A. l.* 31. *edit. Aldin.* ἀλλὰ καὶ βῆξαι, φησὶ, θυμὸς αὐτοῖς γίνεται, τουτ' ἔστι, προθυμία.

p. 12. *l.* 43, 44. καὶ τόδε τὸ τέκμαρ τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος] Si nimirum qui exspuitur sanguis, niger sit, lævis, æquabilis, sincerus, si screantibus confestim in linguam ducatur rotundus, faciléque procedens; si palatum inspicienti, sordidum, ulcerosum, & subcruentum appareat: si frigidis & adstringentibus medicamentis simplicibus curetur, calidis & rarefacientibus magis provocetur.

p. 12. *l.* 47, 48. μελέτη μὲν ἐγγίνεται τῇ φορῇ] dispositio, præparatio, exercitatio.

p. 11. *l.* 50. βήσσουσι αὐτὴ τῆς χρέμψιος] βὴξ & χρέμψις eo differunt, quod illa est è pectore cum motu thoracis; hæc verò è faucibus dumtaxat.

p. 12. *l.* 50, 51. τουτέοισι ἢ φορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή] φθορῆς habent notæ MS. rectiùs fortasse φθόης: ita enim φθίσιν nuncupari ex *Galeno* didicimus; & ipse *Aretæus* hanc vocem infra *eodem capite* usurpat: φθινοπώρῳ ἢ ἐς ἐπίπαν ῥηϊδίως φθόαι γίγνονται. Ea voce etiam utitur Aristoteles *sect.* 1. *probl.* 10. Sed & res ipsa ita legendum suadet. Nam ex asperæ arteriæ exulcerationibus, φθόην, hoc est, tabem adduci, nisi citiùs curentur, certissimum est. Vox verò φθορὰ, generalior est, & quamcumque corruptionem significat.

p. 13. *l.* 3. παχείης ἀρτηρίης] Græci una voce ἀορτὴν appellant.

p. 13. *l.* 10, 11. ὅτε ἡ ἄλθεξις μακρὴ καὶ ποικίλη] Id est, σύνθετος. Ita enim *Aretæus* solet ποικίλην, pro, σύνθετον, dicere. Hæmoptysis quæ à gula, aut ventriculo fertur; non eget medicamentis compositis, quia unus scopus est venam in gula apertam stringere; ad id verò solum sufficit medicamentum adstringens. Vide scopos compositionis medicamentorum apud Galenum *lib.* 1. *de medicam. comp.* κατὰ γένη *cap.* 1.

p. 13.

p. 13. *l.* 16, 17. κατ' ἴξιν τῶ σπλάγχνου] ἴξις, *Ionica* vox, quæ *directionem* & *tractum* ſignificat περὶ τὸ ἰκέσθαι, unde ἴξιν Galenus ἀιθυωρίαν vocat, magis trito vocabulo. Vide Scaligerum, *com. in Hippoc. de Inſomniis.* Ab hepate ſanguis κατ' ἴξιν, per narem dextram profluit, à Liene per ſiniſtram: non propter rectitudinem villorum, quæ in venis apparent, ſed ratione ſitus, quo dextra dextris, ſiniſtra ſiniſtris reſpondent.

p. 13 *l.* 31. τὰ ἀμπέχοντα ὑμένα] Vaſorum ſcilicet.

p. 13. *l.* 33. οὔτι ἀθρόη] Neque ſubita, ſupple, φορὴ, aut ἀναγωγή.

p. 13. *l.* 35. ἢν ἢ πλέον αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ αὖθις ἀναγάγηται] Etſi vox ἀυλισθὲν non eſt abſurda, malim tamen legere ἀλισθὲν *collectum*; non enim de mora ſanguinis collecti in pulmone, ſed de ipſa coacervatione agitur, ex qua fit, ut copioſior ſanguis feratur; quod autem hæc ſit ſententia hujus loci, ſequentia hæc verba indicant: πλέον ἢ τῷ πλήθει, ὡς ἀπὸ ἀθρόος. Quod enim major ſanguinis copia erumpat, non mora ipſius ſanguinis, ſed collectio, congregatioque efficit.

p. 13. *l.* 35. ἐν κοίλῃ χώρῃ.] In aliquo ſpatio extra vaſa.

p. 13. *l* 45. καὶ ἀπορράγῃ τὰ ἄγγεα] Debent hæc puncto includi.

p. 13. *l.* 53, 54. καὶ τὸ τρῶμα οὐ συμφέρει τῇ πλυκινησίῃ] Notæ M.S. οὐ συμφύει vulnus arteriæ; ob multam ipſius motionem non coaleſcit.

p. 13. *l.* 54, 55. ἄλθεξις δὲ ἢν μὲν διαβρώσιος, κακόν] Notæ M. S. μακρὴ, ita etiam legiſſe *Junium* verſio indicat.

p. 14. *l.* 8. 9. ἀπὸ στομάχου] A gula.

p. 14. *l.* 21. ἄλλοτε μὲν ἔξω τοι] Supple ἰκέτω.

p. 14. *l.* 27. οἱ δὲ μέσφι μεταφρένου.] Scribe: ὁ δὲ, refertur ad πόνος. Senſus eſt, dolorem œſophagi pertingere uſque ad metaphrenum: eſt autem μετάφρενον, τὸ μεταξὺ τῶ νώτου καὶ ἰσφύος, κατὰ τὸ τῶν νεφρῶν πρόσφυσιν, inquit *Rufus Epheſius*, περὶ ὀνομασίας τῶν τοῦ ἀνθρώπου μορίων: Item ſpatium quod *Scapulas* interjacet; Interſcapulium.

p. 14. *l.* 49. ἀφρώδης] Vide *Aphor.* 13. *ſect.* 5.

p. 14. *l.* 49. 50. στρογγύλον] Vide Hippocratem, 6. *Epidem. com.* 3.

p. 14. *l.* 49, 50.] ὡς ἄλλην ἄλλης ἀναγωγὴν διαγινώσκειν.] Junius: *ſic ut pars ejecta à parte diſtincta ſit:* ego potius verterim: *ſic, ut ea, quæ rejiciuntur, facilè inter ſe diſtingui poſſint.* Sic enim ſputorum, quæ à thorace procedunt, differentias tradit: nempe alia ſunt admodum flava, quædam ſpumoſa, nonnulla & rotunda.

p. 14. *l.* 50, 51. ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἄγγείῳ φθορὴ τῶν τοῦ θώρηκος ἀναγομένων ἄλλη.] Scribe διαφορὴ, *diſcrimen.*

p. 14. *l.* 52. ὡς ἐκ παραθέσιος] Ea, quæ exſpuuntur, comparans cum partibus thoracis: rei enim excretæ proprietas, ſimilitudine partem indicat, unde profecta eſt: ut ſi bronchium exſpuatur, pulmonem eſſe exulceratum cognoſcitur. Bronchia enim per totum pulmonem diſſeminantur. Vide Galenum, *initio Lib.* 1. *de loc. aff.* Si σαρκοειδέα tuſſi rejiciuntur, pulmonis fruſtum intelligitur.

p. 14. *l.* 52, 53. ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος.] *Prout ſe habent thoracis partes*, id eſt, naturæ variæ excretorum diſcernuntur comparatione, prout talia eſſe noſcuntur, quales ſunt partes thorace comprehenſæ. At *Junius* conjunctim hæc legit; ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος, τῇ ἢ ἰδέῃ, σαρκοειδέα δοκοίης αὐ πνεύμονος ἔμμεναι μέρεα. atque ita vertit: *alioqui pectoris partes ſpecie carnoſas pulmonis eſſe partes cenſueris.* Cui non aſſentior.

p. 14. 56, 57. ἢν ἢ ἀπὸ θώρηκος καταπίνῃ] Junius: *ſi in pectore noxa ſit*, & ad marginem: *ſi a pectore abſorbeat*; ad verbum quidem, ſed quid eſt *abſorbere à pectore?* Obſcuriſſimus hic locus eſt, ſed qui planus fiet, ſubaudiendo πνεύμων; ſi pulmo à thorace abſorbeat, nempe ſanguinem aut pus è Thoracis ulcere. Sanguis enim è thorace, neque ſurſum ferri aut exſpui poteſt, niſi prius ipſum pulmo imbiberit, abſorbueritque. Unde paulo infra Aretæus, *pulmonem* ait *viam eſſe & tranſitum à thorace in arteriam:* ὁδὸς γὰρ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων.

p. 15. *l.* 14, 15. ἔαρος δεύτερον, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι.] Poſt δεύτερον, ſcribe χειμῶνος δὲ, quæ dictiones Librarii ſocordiâ omiſſæ ſunt. Patet ex contextu & ſententiæ filo: ait, *ægrotos æſtate mori potius hæmorrhagia quam inflammatione; quod id temporis inflammationes non gignat.* Ἔαρος δεύτερον, hoc eſt, verno tempore magis fiunt ſanguinis profluvia, ſed non ut æſtivo: χειμῶνος δὲ, per hiemem vero ab inflammatione magis & febribus ardentibus periclitantur, quam ab hæmorrhagià. Vide *libro ſuperiore cap.* X. περὶ πλευρίτιδος, ubi verba hæc leguntur, φέρει δὲ τὴν νοῦσον (πλευρίτιν) ὥρη μὲν χειμών μάλιστα πάντων. Pleuritis autem Inflammatio eſt. Item Ariſtot. *ſect.* 1. *probl.* 6. Præterea cum anni tempora ordine recenſeat, hiemem ab ipſo prætermiſſam fuiſſe, non eſt veriſimile.

Ad Caput III.
περὶ συγκοπῆς.
De Syncopa.

p. 15. *l.* 36. Ἔυγε ὅλως ὁ ἰητρὸς ἠδὲ ὁ δημότης] Immo eum laudat, qui primò hunc morbum

bum nuncupavit eo oomine, quod mox videbimus, ſive is medicus ſuit, ſive qnis è plebe. Nam *δημότης plebs* vulgò ſonat. Xenophon *lib.* 1. ἀπομνημ. ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοίη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας. Hippocrates eodem ſenſu ἰδιώτας ſæpius vocat. Particula εὖγε *bene, ſanè* ſignificat. Eâ etiam utuntur Græci, cùm aliquem laudando compellant, ut in Anthol. *lib.* 1.

Εὖγε λέγων τὸν καιρὸν ἔφης θεὸν, εὖγε Μένανδρε.

p. 15. *l.* 37, 38. ὦ κύφων οὐ κακοῦ ἐστι οὔνομα.] Quid ſit illud ὦ κύφων non eſt facile divinare. Non enim κύφωνες Ariſtophanis *in Pluto, Act.* 2. *Scen.* 4. *Verſ* 62. quod genus tormenti. Quid enim huic cum Syncope, quæ non cruciatu aut diſtortione, ſed defectu virinm enecat? Deinde illud ὦ, ſi accentum ſpecſes, θαυμαστικὸν aut σχετλιαστικὸν eſt: cum tamen ſequentis dictionis caſus non reſpondeat: reguni enim genitivum adverbia ejuſmodi ὦ τῆς θέας, ὦ τοῦ θαύματος. Craſſus, κλητικὸν ἐπίφθεγμα exiſtimavit, ita enim vertit: *O Cyphon, cujus mali nomen eſt?* quaſi Aretæus *Cyphonem* alloqueretur. nugæ. non eſt hoc nomen viri, ſed morbi. De nomine hic agit, & deinde rationem ipſius exponit his verbis, τί γὰρ μέζον ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος: & paulo poſt, τόσον τι τάχος τοῦ ὀλέθρου. Quibus ex verbis veram lectionem conjecto eſſe ὠκυφόνου, id eſt: *celeriter interimens.* Nulla enim appellatio Syncope, præcipiti morbo, aptius convenit; ut meritò eorum, qui ipſam impoſuerunt, ingenium laudet *Aretæus. Heniſchius* abſurdiſſimè vertit: *Dî veſtram fidem!* quæ quidem verba magis nobis congruuot, tam abſurdum commentum admirantibus, quàm præſenti loco. Non ſolùm verò corruptus hic locus eſt, ſed etiam mutilus, nonnullis dictionibus abolitis. Sic autem mihi (quantum conjectura aſſequi datur) concipiendns videtur: Εὖγε ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦ ἤδε τοῦ πάθεος· ἡ γὰρ συγκοπὴ, ὠκυφόνου κακοῦ ἐστι ὄνομα. τί μὲν γὰρ μέζον, ἢ ὠκύτερον &c. id eſt: *Bene omnino Medicus, ſive vulgus, bene, inquam, huic affectui vocabulum, quo appellaretur, iuvenit. Sanè Syncope celeriter opprimentis malı nomen eſt. Quid igitur majus aut promtius Syncope ad perdendum?* Dicta eſt enim Syncope παρὰ τὸ συγκόπτειν, à *concidendo*, utpote quæ nexus animæ & corporis ſubitò abſcindat. Itaque Gregorius Magnus *Dialogorum lib.* 3. *cap.* 33. pereleganter & ſcitè συγκοπὴν interpretatur *inciſionem vitalium.*

p. 15. *l.* 52, 53. σφίγγων δὲ τέτανος] Hic pro omni convulſione τέτανος uſurpatur, cum tamen vulgò ſpecies exiſtimetur, qua recta & immobilis cervix intenditur, ut Celſus definit *l.* 4. *c.* 3. Sed eodem nomine genus & ſpeciem ſignificari pleriſque io rebus uſu veoit. Idem *lib.* 1. ὀξέων, *Acutorum, cap.* 6. περὶ τετάνου. σπασμοὶ οἱ τέτανοι. Quod autem hic nervorum eſſe tetanum aſſerit, oblitns videtur ſui ipſius; in *illo* enim *cap.* 6. περὶ τετάνου ita ſcripſit; μυῶν τε ἐν γνάθοισι, καὶ τενόντων τάδε πάθεα. Verùm cum muſculi nervis etiam conſtent; facile ılla diſcordia componitur.

p. 15. *l.* 53, 54 τῶν δὲ σωῦ καὶ ἡ συγκοπὴ] Scribe ὧδε. not. M. S.

p. 15. *l.* 54. καὶ ζωῆς νοῦσος] Hoc eſt τοῦ ζωτικοῦ. Vita enim vel operatio eſt vitalis, vel unio animæ & corporis, quibus certè morbus non accidit; ſed impedimentum ex morbo alicujus viralium.

p. 15. *l* 54, 55. ἐκόσοι δὲ στομάχῳ ἡγέονται τὸ πάθος ἔμμεναι.] Supra στόμαχον pro *gula* accepit, onnc pro receptaculo ciborum, ſeu ventriculo, vel potius ore veotriculi: quod Nıcander δοχαίην στομάχοιο appellat in *Alexiph. v.* 21.

p. 16. *l.* 2, 3. καρδίης γειτόνημα καιριόν ἐστι στόμαχος] Notanda locutio, γειτόνημα, pro γείτων, Ita apud Æliannm in quadam Epiſtola: ἀργαλέος εἶ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον, ἁλμυρὸν γειτόνημα. Plura exempla vide apud Caſaubonum *ad Athen lib.* 1. *cap.* 9.

p. 16. *l.* 7, 8. οὐ γὰρ ἐν ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες] Eget hæc ſententia explicatione. Facultates primario quidem oon ſunt in Inſtrumentis; ſecundariò tamen & ſimpliciter iiſdem ineſſe neceſſe eſt, alioqui nullam actionem edere poſſent. Eo modo intelligendum illud *Alexandri Aphodiſei*, περὶ ψυχῆς, ubi de Organo tactus diſputat: κεῖται γὰρ τὸ μὴ εἶναι ἐν τῇ σαρκὶ τὴν αἰσθητικὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶναι ταύτην ἔξωθεν.

p. 16. *l.* 20, 21. ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι καὶ αἰσθήσει ὀξύτεροι.] Solœcophanes, niſi legas; καὶ αἴσθησις ὀξυτέρη, ex notis M. S. Neque obſtant quæ ſequuntur: καὶ γνώμη ἀπαθέστεροι, καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες. Utpote ſeorſum legeoda; in quo oihil eſt abſurdi. Quod ſententiam attinet, diſputat in eos qui Syncopen Stomachi eſſe morbum putant, conjectura ex remediis ducta, cibis ſcilicet, vino, & ſrigida, quibus proſtratæ vires reficiuntur. Ipſe proprium cordis eſſe affectum, cum ex aliis Symptomatis, probat, tum præcipuè hoc argumento; quia καρδιώσσοντες ſenſu ac meote magis valent ad pervidenda non ſolum quæ præſentia ſunt, ſed etiam futura, qua in re nihil vatibus legitimis prædictionum veritate prorſus concedunt. Cum igitur hæc ſtomacho minimè conveniaot, cordi autem, in quo eſt animæ principatus, & mentis ſedes, merito tribuaotur, concludit ex his *Aretæus*, cordis eſſe affectum Syncopen: cui tamen Stomachus cauſam, vicioiæ ratione, præbeat.

p. 16. *l.* 27, 28. εἰς ἓν καὶ τὸ πάθος] Supple καρδίην, pro εἰς verò ſcribe ἐς.

p. 16. *l.* 28, 29. ἔστι δὲ ἧς τῆς νόσου ἠδὲ ἡ ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος] Delenda hæc verba, ἧς τῆς νόσου, utpote ſuperflua, ac ut puto gloſſema.

p.16.l.35. πᾶσι δὲ σημαίνειν] Sumptum ex Homer. *Iliad.α.v.*288.
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν. Id est, *Imperare.*

Ad Caput IV.
περὶ καύσου.
de Febre Ustoria.

p.16.l.42. περὶ καύσων] In notis M. S. περὶ καύσωνος.

p.16.l.43. πῦρ μὲν πάντη καὶ δριμὺ καὶ λεπτόν.] Πῦρ pro febre intensa passim apud *Hippocratem.* Cur autem addat λεπτὸν, non possum sanè divinare: nisi λεπτὸν pro acuto accipit, ut πόνον ἰσχυρὸν infra *cap.6.* περὶ εἰλεοῦ· πόνος δὲ ἰσχυρὸς μὲν, ἠδὲ ὀξὺς ὥσπερ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι. Sic apud *Arabes*, febris Syncopalis minuta, quæ à bile.

p.16.l.55. θέναρα θερμότατα] Quænam pars manus, θέναρ propriè dicatur, non convenit inter auctores. Laurentio θέναρα sunt monticuli manus prominentiores: Aliis τὸ μεταξὺ διάστημα τοῦ λιχανοῦ, καὶ τοῦ μεγάλου δακτύλου σαρκῶδες, id est, *Spatium quod inter indicem digitum, & pollicem patet*, ut Rufus testis est. *Hippocrati* verò, τὸ πλατὺ τῆς χειρὸς, hoc est, palma, eodem *Rufo* teste: qua in significatione id nomen videtur *Aretæus* hoc loco usurpasse. Sed & *Theodorus Gaza* θέναρ *palmam* interpretatur apud Aristotelem 1. *hist. c.* 15.

p.16.l.56. τοῖς περὶ μέτωπον καὶ κληῖδας] Ejusmodi sudores, qui circa collum aut faciem tantum leviter & parce moventur, κεγχροειδέες dicuntur Hippocrati 1. *prognost.c.* 2. *text.* 25. οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροί· κάκιστοι δὲ οἱ ψυχροί τε καὶ μοῦνοι περὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. Idem *libro* 4. *de victu acutorum*, de hisce malis sudoribus: καὶ περὶ [illegible] καὶ μέτωπον ἱδρῶτες καὶ αὐχένα ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς. Sunt autem hi sudores valdè mali ominis, quia extremam virium exsolutionem indicant.

p.16.l.59,60. ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται] Imbrem pro hydrope usurpat αἰνιγματωδῶς, estque allusio ad verba *Heracliti*, quæ vide apud Laërtium *in ejus vita.* De aqua intercute, quæ morbis acutis succedit, vide Hippocratem 2. *prognost. cap.* 1.

p.16.l.60. & p.17.l.2. αἱ γὰρ τῶν πρηγμάτων ὑπερβάσιες &c.] Sic apud *Maronem* 1. *Georg. v.*93. *Boreæ penetrabile frigus adurat.* Servius ad illud verbum: & *ad solum* (inquit) & *ad frigus pertinet. Nam uno sermone duo diversa concludit, quæ tamen unum effectum habent. Nam & frigus est caloris initium, & summus calor est frigoris principium. Unde quasi unus effectus est frigoris & caloris.* Hæc ille. Apulejus, 1. Metam. *Tunc ego sensi naturaliter quosdam affectus in contrarium provenire*, & quæ sequuntur. In Scripturis; *extrema gaudii luctus occupat.* Eadem sententia non paucis exemplis naturalibus firmari potest. Apud Hippocratem 3. *Aph. lib.* 1. *p.* 1242. *H. ed. Genev.* 1657. αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραί, &c. Notum & ex bile flava & calidissima generari melancholiam frigidam; multaque alia ad hunc modum afferri possunt. Sed huic sententiæ adversatur tritum axioma; *ab extremo in extremum non fit transitus, nisi per medium.* Respondetur, per se non dari ejusmodi transitum, quia priùs calor necesse est à contrariò frigore minuatur ac debilitetur, quàm in frigus transeat. Alteratio enim motus est, ergo successiva: per accidens tamen ex summo calore fieri mutationem in contrarium frigus non absurdum est, absumpto nimirum pabulo, quo calor sustinebatur: ut in nostro casu, immodicus ille calor in febre ardenti, depascens naturale humidum, quo nativus calor continetur, hunc quoque necessario dissipat, & sic per accidens vices adducit frigiditatis.

p.17.l.3,4. τῆς φύσιος τὸ θερμόν.] Ingenitus calor, spiritus.

p.17.l.4,5. ἱδρὼς ἄκρητος πάντη τοῦ σώματος] Ob virium resolutionem, δι' ἔκλυσιν σωμάτων, 1. *prognost. p.* 38. *ed. Genev.*

p.17.l.5. ἀναπνοὴ ψυχρή]. Hippocrat. 1. *prognost.p.*38. ψυχρὸν δὲ ἀναπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. Significat enim hoc extremam calidi nativi destructionem, & proximam extinctionem. Addit Aretæus ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πολύς. Quæ si vera est lectio ὁμόσε χωρεῖ Hippocrati, qui *citato loco* dicit ψυχρὸν ἀναπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν· at ἀτμὸς vapor est, qui calidus. Ausim emendare ἀτμὸς ἀνὰ ῥινὸν πολύς, *vapor per cutem multus.* ῥινὸς, cutis, corium; ea voce utitur 1. χρον. *cap.* περὶ ἐλεφαντιάσιος. Ea vero lectio aptè quadrat contextui huic. Ut enim Syncopes, atque extremi virium defectus Symptomata sunt, sudor per totum corpus ἄκρητος, qui nequit compesci; frigida respiratio: sic vapor per cutem erumpens, ob exsolutionem scilicet & substantiæ partium dissipationem. Expressit autem hanc sententiam Hippocratis, ex *lib.* 6. *Epid. sect.* 4. *p.* 1181. A. σημεῖα θανατώδεα, ἀνὰ δέρμα, ῥῖνα, θερμὸς ἀτμὸς· πρότερον δὲ ῥὶς ψυχρὸν πνεῦμα ἀφίησιν.

p.17.l.10 ἄδιψοι· ἐξήρηνται γὰρ τ' ἄλλα] Videtur is sensus: non sitiunt ægri; quia alia qui-

quidem membra arida, non tamen quæ ſitim faciunt, διψαλέα ὄργανα, ut mox vocat; nempe os & ventriculus. Puto, quia imbuuntur ſeroſa quapiam humiditate à calore fuſa, aut colliquatione.

p. 17. *l.* 10. διαρρέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα] Adipem, carnes, parteſque omnes molles colliquari facilè intelligimus: oſſa verò tam ſolida, tam dura: durum, mirum, inuſitatum, inauditum.

p. 17. *l.* 11. καὶ ἀπὸ πάντων, ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή] In validis corporibus & apprimè robuſtis, motus ſemper à circumferentia ad centrum: in imbecillis, è contrario, fluviorum adducit exemplum, qui peregrina omnia extrorſum, hoc eſt, ad ſuperficiem, & littus propellunt, ut ex ſordibus & ſpumis riparum liquet. Quod evidentius in mari. Vide Plinium, *lib.* 2. *cap.* 98.

p. 17. *l.* 12. ψυχῆς καθάρσιος] Mentem conſtare dicit Celſus *l.* 3. *c.* 19.

p. 17. *l.* 12. αἴσθησις σύμπασα καθαρή.] Magis mirum de ſenſibus externis, qui prorſus materiales. Ut tamen credamus, facit *Hermolaus Barbarus*, qui de ſuo Patre ſcripſit in quadam Epiſtola, eum ſenſus omnes mentis & corporis, quibus pauci eum mortales vincebant, non ſolum integros, verùm etiam ſubtiliores, quàm priùs, ad extremum uſque oſtendiſſe.

p. 17. *l.* 13. γνώμη μαντική] Divinare morientes etiam *Homerus* docuit, apud quem *Patroclus* moriens cædem prædicit *Hectori*; & Hector *Achilli*. Cicero itidem teſtatur *l.* 1. *de Divinatione: Viget autem* (inquit) *& vivit animus, quod multò magis faciet poſt mortem, cum omninò è corpore exceſſerit: itaque, appropinquante morte, multo eſt divinior. Nam & id ipſum vident, qui ſunt morbo gravi & mortifero affecti, inſtare mortem. Itaque his occurrunt plerumque imagines mortuorum: tumque vel maximè laudi ſtudent; eoſque, qui, ſecu- -uàm decuit, vixerunt, peccatorum ſuorum tum maximè pænitet. Divinare aute- morientes, etiam illo exemplo confirmat Poſidonius: quo affert* Rhodium *quemdam morientem, ſex æquales nominaſſe, & dixiſſe, qui primus eorum, qui ſecundus, qui deinceps moriturus eſſet.* Eò adſcribere totum hunc locum viſum eſt, quia quæ deinceps addit *Aretæus*, adeò ſimilia ſunt, ut inde ſumpta videri poſſint: Προγινώσκουσι μὲν οὖν πρώτιστα μὲν σφίσι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγήν· ἔπειτα τοῖσι παρεοῦσι προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα. De divinatione morientium, longè gravior auctoritas Scripturæ, *capite* XLIX. Geneſeos: *Congregamini*, (inquit *Jacob* moribundus) *ut annuntiem, quæ ventura ſunt vobis, in diebus noviſſimis.* Similiter *Moſes*, inſtante obitu, quæ populo eventura eſſent, vaticinatur. Sed & *Tertullianus* libro de Anima, *capite* de exceſſu: *Hinc denique* (inquit) *evenit, ſæpe animum in ipſo divortio potentius agitari, ſollicitiore obtutu, extrordinaria loquacitate, dum ex majore ſuggeſtu, jam in libero conſtituta, per ſuperfluum, quod adhuc cunctatur in corpore, enuntiat, quæ videt, quæ audit, quæ incipit noſſe.* Unde tanta vis mentis in corpore quaſſo? Indidem ſcilicet; corpori enim attenuato & confectò minus immerſa mens, ideo acrior, juxta illud Medici: (*lib. de Inſomn. initio, p.* 375. *l.* 47. *ed. Genev.*) ὁκόταν δὲ τὸ σῶμα ἡσυχάσῃ, ἡ ψυχὴ κινεομένη, καὶ ἐπεξέρπουσα τὰ μέρη τοῦ σώματος διοικεῖ τὸν ἑωυτῆς οἶκον. Adde, quod nuſquam magis ab curis externis animus liber eſt, quàm quùm mors prope eſt: ſolutus autem animus magis capax divinationis. Vide Valleſium *de ſacra Philoſ. cap.* 30. *in fine.*

p. 17. *l.* 16. οἱ δὲ αὐτίκα (αὐτίους) μὲν ἴσθ' ὅτι, καὶ ἀλλοφασὶ δοκέουσι] Scribe ἀλλοφάσσειν, id eſt, *delirare.* Hippocrates, 3. *progn. de ſignis leth. in morbis acutis, p.* 44. *ed. G.* 1657. οἱ δὲ καταλυόμενοι δίαιταν γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. Eſt autem hæc dictio Ionica, *Xenocrito* teſte apud *Erotianum.* Ratio ejus eſt, quod deſipientes abſurda & aliena effutire ſolent. Celſus *l.* 3. *c.* 18. *Illud ante omnia ſcire oportet; interdum in acceſſione ægros deſipere, & loqui aliena.*

p. 17. *l.* 21. τάχα δὲ αὐτοὶ τῆς ψυχῆς προγινωσκούσης] Scribe αὐτῶν.

p. 17. *l.* 23. ἐν ἰλύϊ τοῖσι ὑγροῖσι ἴλυ] Fortaſſe ἐν ἰλυώδεσι ὑγροῖσι. Craſſus vertit, in *lutulentis humoribus.*

p. 17. *l.* 24, 25. καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλὺν εἷλε] Sumptum ex Homero, *Il.* ε. *v.* 127.

Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν,
Ὄφρ' εὖ γινώσκῃς ἠμὲν θεὸν, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Ad hoc exemplum, Virgilius exegit hæc 2. *Æneid. v.* 604.

—— namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat viſus tibi, & humida circum
Caligat, nubem eripiam.

p. 17. *l.* 25. ὁρέουσι τά τε ἐν τῷ ἠέρι] Scribe ὁρέουσι *vident*; namque ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ſuprà. Fuit opinio quorumdam veterum, plenum eſſe aërem Diis, ſeu animis immortalibus. Auctor *lib. de Mundo*: διὸ καὶ τῶν παλαιῶν εἰπεῖν τινες προήχθησαν, ὅτι ταῦτά ἐστι πάντα θεῶν πλέα τὰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἰνδαλλόμενα ἡμῖν, καὶ δι' ἀκοῆς, καὶ πάσης αἰσθήσεως. Laërtius in *Pythagora*: εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων· καὶ τούτους δαίμονάς τε καὶ ἥρωας νομίζεσθαι. Succinit penè *Poſidonius* apud Ciceronem 1. *de divin.* aſſerens *plenum eſſe aërem immortalium*

lium animorum, in quibus tanquam insignitæ notæ veritatis appareant. Possem plura proferre ex *Platonicis*, sed studeo brevitati.

p. 17. *l.* 28. ἐξηρημωμένης ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμεως] Virgilius, 4. *Æneid. v.* 704.

—— *omnis & unà*

Dilapsus calor, atque in ventos vita recessit.

Existimabant ii animam in aëre reddi oportere; utpote quæ esset naturæ æthereæ: in aqua autem suffocatorum exstingui eam, neque reddi suæ origini, astris scilicet: quod summam miseriam credebant: eamque ob causam præ cunctis mortis generibus laqueum & naufragium exsecrabantur. Ovidius:

Demite naufragium, mors mihi munus erit.

Homerus:

Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν, ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ.

Vide Synesium, *epistola quarta.*

Ad Caput V.
περὶ χολέρης.
de Cholera.

p. 17. *l.* 41. τὰ πρῶτα μέρη ῥηϊδίως ἄπονος] Scribe τὰ πρῶτα μὲν.

p. 17. *l.* 52, 53. οὖρα, χαλασθείσης κύστις ὑπὸ σπασμοῦ.] Notæ M.S. χαλασθέντος, Scribe igitur οὖρα χαλασθέντος κύστιος ὑπὸ σπασμοῦ, Vel nihil mutando, sed supplendo; οὖρα οὐκ ἀφίει χαλασθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ, *Urina suppressa ob convulsionem vesicæ.*

p. 17. *l.* 54. ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον] Per copiosos alvi successus, non æque respondet mictio, & è contra. vide *Aphoris.* 82. *sect.* 4. *p.* 1252. *G. edit. Genev.* 1657. οὔρησις πολλή. Causa est humorum μεταχέτευσις.

p. 17. *l.* 56. ὁκόσοι ἐπὶ συγκοπῇ] ὁκοῖοι. vel ὅκως.

Ad Caput VI.
περὶ εἰλεοῦ.
de Volvulo.

p. 18. *l.* 11. περὶ εἰλεοῦ] Cœlius, *lib.* 3. *acut. cap.* 17. *Tormentum* (inquit) *dictum est, quod existiment ægrotantes convolvi atque torqueri suorum intestinorum verticula:* vel quod *spiritus ob abstinentiam clausus sese involvens, vinctiones, obtrusiones, atque tormenta efficiat: vel quod vehementia dolorum, supra eas partes quæ patiuntur, ægrotantes arcuati convolutique plicentur.* Quidam Pythagorici in *Sicilia* Medici, eodem referente, *Phragmon* appellarunt.

p. 18. *l.* 14. πνεῦμα ψυχρὸν ἀργὸν] Flatum in Ileo frigidum ac pigrum volvi aliquando atque aberrare per tenuia Intestina cum exitum non habeat, fortasse haud absurdum est; quamquam *Galenus* id negat fieri posse, 6. *de loc. affect. cap.* 2. Non tamen id necessarium aut perpetuum: sæpiusque absque ullo ejusmodi flatu concludi tenuia intestina atque etiam crassa contingit, infarctu pituitæ viscidæ, aut duriorum fæcum; etiam inflammatione, aut quovis alio tumore: proinde nominis ratio aliundè repetenda. Sanè hoc etymon non probat Scaliger; eosque reprehendit, qui ipsum amplectuntur. Εἰλεὸν, pro σκοτεινὸν *Siculos* dixisse testatur Scholiastes *Aristophanis* in Ἀχαρνῆς, ab εἰλεῖσθαι deducentes. Eumdem morbum Latini *volvulum* vertentes dixerunt, quo nomine & eos idem Scaliger castigat *Comment. in librum Hippoc.* περὶ ἐνυπνίων. *Ileon* (inquit) *malè* (inepte) *volvulum appellant, cujus neque natura neque effectio volvitur.* Respondet Vander Linden *Medic. select.* 4. §. 5. partem affectam volvi, nempe intestina: *Intestinorum* (inquit) *volutio nihil est aliud quam acceleratio motûs peristaltici.* Sed instaret *Scaliger*, aliud esse περιστέλλεσθαι, aliud εἰλεῖσθαι (εἰλεῖσθαι): prius illud contractio est; posterius volutio: quæ enim volvuntur totum locum mutant, ut cum globus volvitur; aut secundum partes, ita ut quæ pars erat superior, fiat inferior, & contra, ut in orbium cœlestium revolutionibus; quæ autem contrahuntur, non item. Nihilominus tamen *Aretæus*, ab spiritus volumine nomen hoc trahit: μίμνει ᾗ (inquit) ἐπὶ πολὺ εἰλισσόμενον ἐν ὀλίγῃσι τῶν ἄνω ἑλίξεσι· τοὔνεκα (τοὔνεκα) καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔχει εἰλεόν (εἰλεόν). Cui Etymo favet Actuarius. Ego potius ab Ileo intestino uno ex tenuibus, cujus multi amfractus atque volumina. Est enim hoc πάθος τῶν λεπτῶν ἐντέρων. Galenus, 6. *de loc. affect. cap.* 2. Celsus, *lib.* 4. *cap.* 13.

p 18. *l.* 18, 19. καὶ πίεσις καὶ μάλθαξις] Scribe ἕψησις, ut mox declarat.

p. 18. *l.* 19, 20. ἢ πολὺ τὸ ἐπιγάστριον ὑπερέχῃ] Galenus 6. *de loc. affect. cap.* 2. καθάπερ ἔνιοι χορδαψὸν, ὅτ' ἂν ἐξέχῃ τις ὄγκος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, ὡς δοκεῖν, οἷον χορδήν τινα περιεστράφθαι τὸ ἔντερον.

p. 18. *l.* 20. χορδαψὸς τὸ τοιοῦτόν ἐστι] Vocem hanc χορδαψὸς deducit ἀπὸ τῆς ἑψήσεως & χορδῆς. Unde & μάλθαξιν supra dixit, quam eandem cum ἑψήσει, hoc est, elixatione statuit:

tuit: χορδὴ autem *intestinum* dicitur: nempe quum intestinorum substantia vehementer emollita, ac veluti elixata est, tunc dici χορδαψόν. Sed, pace tanti Auctoris dixerim, hallucinatur. Non ab ἑψῶ id nomen formatum est, sed ex ἅπτειν & χορδὴ, quod tunicæ intestinorum, quæ aliquo interstitio interius patere debent, se contingant, atque coalescant. Hippocrates, 3. *de Morbis*, *p.* 491. *l.* 36. *ed. Gen.* ξυναναίνεται γὰρ τὸ ἔντερον καὶ ξυμπιλέεται ὑπὸ τῆς φλεγμασίης. Idque Riverii observatione, *cent.* 3. *obser.* 26. confirmari potest. Ibi enim refert *Gulielmi* Patris aperto cadavere, inventum esse intestinum Ileon tribus complicationibus convolutum, & quasi compactum in unam massam circa finem illius: tota autem illa intestini portin complicata, Gangræna affecta erat, cum portione mesenterii sibi adjuncta. Nec minùs futilis illa distinctio, quum ait, εἰλεὸν dici, cùm flatus volvuntur; χορδαψὸν, cum tunicæ supra modum molliuntur. Siquidem *Diocles Carystius*, qui appellationis hujus auctor traditur, citra ullam distinctionem, χορδαψὸν tenuis Intestini morbum nuncupavit, ut apud Celsum videre est *lib.* 4. *cap.* 13. Tum Galenus ipse duo hæc nomina, εἰλεὸν & χορδαψὸν, promiscuè usurpari testatur 6. *de loc. affect. cap.* 6. γίγνονται δὲ ποτὲ καὶ ἄλλοι τινὲς σφοδρότατοι κατὰ τὰ μετέωρα μέρη τῶν ἐντέρων, ἱκανῶς παρεμόνοντες ἐμέτοις, ὡς ἐπὶ τέλει κόπρον ἐμέσαι τινὰς, ἐξ οὗ πάθους παραπλήσιόν τι ἐστὶν ὃ καλοῦσί τινες αὐτὸ, εἰλεὸν, καθάπερ ἕτεροι χορδαψόν.

p. 18. *l.* 22. καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα τὸ μεσεντέριον *&c.*] Ait veteres *mesenterium* vocasse ἐπιχορδίδα. Id vocabuli situm intestini soperiorem significat: eum tamen mesenterium non sit supra, sed in medin intestinorum, ut vox μεσεντέριον indicat. Aristoteles tamen favet huic appellationi *lib.* 1. *de hist. an. cap.* 16. sic mesenterium describens; ὑπὲρ δὲ τῶν ἐντέρων, τὸ μεσεντέριόν ἐστι. &c. aliter μεσαραῖον dicitur. Hippocrates, *lib de ossibus*, *p* 274. *l.* 15. *& p.* 277. *l.* 10. *ed. Genev.* 1657. mesenterium distinguit à mesocolo, quod illud ad tenuia intestina pertineat, hoc ad crassa.

p. 18. *l.* 23, 24 τὸ μεσηγὺ νεῦρα καὶ τὰ ἀγγεῖα] Descriptio est mesenterii, nisi quod omittit *glandulas*, quibus insignibus nec paucis constat, ad fulciendas venarum Mesaraicarum propagines. De quibus ita tradit Hippocrates, *libro περὶ ἀδένων*, *p.* 271. *l.* 28. καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσι ἐντέροισιν ἐκπιεζόμεναι τὸ πλάδον.

p. 18. *l.* 27, 28. μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι εἰλεώδεσι] Supple σιτίοις.

p. 18. *l.* 29. ὁκοῖόν τι μέλανι σηπίης] Scribe: ὁκοῖον ἐστι μέλαν σηπίης. Choleram morbum ex sepiæ esu contrabi auctor est Hippocrates 7 *Epid.* 40. τὰ χολερικὰ ἐκ σηπίης. Atqui iisdem εἰλεὸς (εἰλεὸς), quibus chnlera excitatur.

p. 18. *l.* 49, 50. ἢν δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἴσχῃ ὁ εἰλεὸς] Lege ἐπίπασιν ἴσχῃ, id est, *si vehementior fuerit volvulus.*

p. 18 *l.* 52. ψυχρὸν τὸ πᾶν σκῆνος] De his Symptnmatis vide Hippocratem 3. *Epid. sect* 2. *in histor. mulieris volvulosæ.*

p 18. *l.* 53. διψαλέοι] Hippocrates *citato loco*, *in eadem historia mulieri volvulosæ:* ἡ διψώδης. Sed utrumque defendi potest. Sitis ab inflammatione ventris haud dubiè affligit: eadem, exstinctio tandem calore nativo, conquiescit; tunc mors proxima.

p. 19. *l.* 4, 5. ἀτὰρ καὶ κώλῳ] Ileon *Galenus* & plerique alii, solis tenuibus intestinis accidere putant. *Aretæus* etiam in crassis, ut colo, fieri tradit, cui diligentiores suffragantur; imo maxime in colo fieri, probant, non sublestis argumentis. Primo quidem, Ileo tandem vomitum fæcum supervenire constat: at fæces in crassis intestinis continentnr. Secundo, dolor ferè ad hypochondria sentitur, ut licet observare ex illa historia mulieris ileosæ, 3. *Epid. sect* 2. at colon tangit hypochondria. Tertio, *Fernelius*, postquam exposuit causas tardæ dejectionis, addit: *hæ causæ cum supra modum excreverunt, excrementorum via prorsus occlusa, miserabilem Ileum reddunt.* Quarto, ex Tralliano, *Libro* 10. *titulo de doloribus colicis: Ileos nihil est aliud quam colici affectus intentio atque incrementum.* Supponit igitor eandem esse utriusque affectus sedem & causam. Præterea *Salius Diversus* testatur se vidisse, nonnullos, cùm hunc morbum ex fæcum mora & pertinaci obstructione contraxissent, nonnisi post vigesimum secundum fæces evomuisse; quod fieri non potuisset, si hæc affectio in tenuibus tantùm intestinis fuisset; neque enim illa tantam stercoris copiam tamdiu continere possint, sed promptè ventriculum in consensum trabentia, statim quicquid intus est cibi & potus vomitu exploderent.

p. 19. *l.* 19. ἐπὶ δὲ τοῖσι κωλικοῖσι] Hieronymns Mercurialis *Var lect. lib.* 5. *cap.* 11. notat colicum dolorem, nec ab *Hippocrate*, nec ab ullo ante *Cornelium Celsum* nominatum fuisse. Unde ait nonnullos mirari, quomodo Hippocratem latere potuerit morbus satis vulgatus, aut ejus ætate non exsistere. Et respondet omnia intestinorum, atque ventris tormina, uno Ilei nomine indicasse. Quæ responsio viri doctissimi cùm auctoritate *Celsi*, quem citat, tum hoc *Aretæi* loco confirmari videtur; quo dolorem colicum & Ileum, una eademque disputatione comprehendit. Nisi quod hìc quidem τὰ κωλικὰ nominat; & tamen Libro ultimo *Therapeut.* χρον. *in indice capitum*, habetur hic titulus, θεραπεία κωλικῶν. Sed hoc non est contra *Mercurialem*, qui de *Hippocrate* &

anti-

antiquioribus loquitur. Nos vero *Aretæum* multo tempore *Celſo* inferiorem demonſtravimus.

Ad Caput VII.
περὶ τῶν κατὰ τὸ ἧπαρ ὀξέων παθῶν.
De acutis Jecoris affectibus.

p. 19. *l.* 27, 28. ὑπὸ γὰρ αἵματος πάγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ] Galenus, *libro* 4. *de uſu part. tom.* 1. *p.* 25. *B. l.* 10. *Editionis Aldinæ*, 1525. εἰ γὰρ ἐννοήσεις ὑπὸ θερμότητος ἐξατμιζόμενον αἷμα, καὶ παχυνόμενον, οὐδὲν ἄλλο εὑρήσεις γιγνόμενον, ἢ τὴν τοῦ ἥπατος σάρκα. Ad hanc mentem Fernelius: (6. *Phyſiol. cap.* 3.) *dum ea caro* (ſupple hepatis) *quæ ſubſtantia concretum & coactum ſanguinem exprimit.* Idem tamen, 6. *path. cap.* 4. Jecoris ſubſtantiam è ſemine conflatum affirmat. *Jecoris* (inquit) *ſolida ſubſtantia, ſpermatica cum ſit, non magis quam pulmonis reparari poteſt.*

p. 19. *l.* 32, 33. ὡς δὲ καὶ τῶν σφῶν ἀφηγέονταί τινες] Platonem intelligit, qui *in Timæo*; τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς in jecore collocat.

p. 19. *l.* 35. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ γίγνεται] Vide Hippocratem, περὶ τροφῆς· venarum principium hepar facit: aliter *Ariſtoteles:* Cujus in ſententiam nunc plerique omnes pedibus vadunt.

p. 19. *l.* 53, 54. διάφραγμα καὶ ὑποζωκὸς ἕλκονται] Scribe ἕλκονται *trahuntur.* Scribe & ὑποζωκοῖς, ſupple χιτών.

p. 19. *l.* 56. βὴξ δὲ ἁπλῆς, προθυμίη δὲ μοῦνον] Uno verbo θυμὸς dicitur, ut ſupra notavimus ex Hippocrate. De his ſignis inflammati jecoris, vide Galenum, 5. *de loc. affect. in hiſtoria Siculi Medici*; *tomo* 3. *p.* 57. *A l.* 49. *ed. Ald.*

p 20. *l.* 9. ναυτίη, διάτασις κενή] Legendum, διάτασις, *contentio, conatus inanis vomendi.* Apud Ariſtotelem, 7. *polit.* διατάσεις τῶν παίδων dicuntur, cùm plorantes ſpiritum continent, atque ita diſtenduntur, quod & in vomitu fieri palam eſt, διατεινόμενα παιδία. *ibid.*

p. 20. *l.* 10, 11. ἀεὶ δὲ ἐπαυξέα γίνεται τὰ πάθεα] Morbi ἐπαυξεῖς dicuntur Hippocrati, qui tempore increſcunt, & deteriores ſubinde efficiuntur. Galenus, *Com.* 5. *in* 6. *Epid*

p. 20. *l.* 14, 15. χολόβαφοι τὸ πᾶν] Id eſt, ἰκτερικοὶ, *arquati, auriginoſi, morbo regio affecti.*

p. 20. *l.* 15. ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ (ſupple ἴκτερος) καὶ ἄλλως ἴκτεροι συχνοῖς] Ita Hippocrates, *Aphoriſ.* 62. *ſect.* 4. Plinius, *lib.* 26. *cap.* 12. *Morbum regium in oculis præcipuè mirari eſt, tenuitatem illam, denſitatemque tunicularum felle ſubeunte. Hippocrates à ſeptimo die in febre mortiferum ſignum eſſe docuit: nos ſcimus vixiſſe aliquos etiam ab hac deſperatione.* Ubi parum ſincerè *Hippocratis* ſententiam expreſſit ille. Non enim à ſeptimo die, ſed ante ſeptimum ſcripſit Hippocrates; neque aliud quam κακὸν denuntiatur, illo *Aphoriſmo*, quod non neceſſario eſt cum deſperatione: pro mortifero tamen accipere hîc videtur *Aretæus*, dicens: ἄλλως ἴκτεροι συχνοῖς.

p. 20. *l.* 16. ὁκόσοι δὲ ἢ αἱμορραγίη] Icteri ante ſeptimum diem apparentis minas averti aſſerit, triplici genere evacuationis, hæmorrhagia, ventris profluvio bilioſo, & copioſis urinis ſinceris, hoc eſt flavis admodum, & bilioſis; quæ ſententia eſt Hippocratis, 1. *Epid. ſect.* 2. *part.* 65. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἐκλείπουσι, ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα ὠφελήσειεν· ἢ δαψιλὴς αἱμορραγία, οἷον Ἡρακλείδης, &c. Vide & *lib.* 4. *de victu in acutis.*

p. 20. *l.* 16, 17. ὁκόσοισι (ὁκόσοι) δὲ ἢ αἱμορραγίη, ἢ κοιλίης ταραχή] Locus depravatiſſimus, ſed qui minimo momento reſtitui poteſt, addita ſcilicet negatione μὴ, è qua cùm litera μ extrita fuiſſet, ex negatione facta eſt conjunctio disjunctiva ἢ, quæ ſententiam abſurdiſſimam efficit. Quid enim abſurdius, quàm poſt ὄνησιν per ſanguinis è naribus profluvium, aut bilioſorum copioſam dejectionem, aut denique urinæ ἀκρήτω, hoc eſt bilioſiſſimæ vacuationem, jecur ſuppurari? Cum teſtetur *Hippocrates* ejuſmodi evacuationibus Criticis materia depulſa, Icteri præcocis minas averruncari; nempe verbis modo allatis ex *lib.* 1. *Epid. ſect.* 2. *part.* 65. ἔστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἐκλείπουσι, ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ ἐκταραχθεῖσα ὠφελήσειεν, ἢ δαψιλὴς αἱμορραγία, οἷον Ἡρακλείδης. Eandem ſententiam tradit & *lib.* 4. *de victus rat. in acut.* Idem & teſtatur *Aretæus:* dicit enim τὸν ὄλεθρον διήλαντο. Cui dicto planè eſt ἀνακόλουθον, quod ſequitur; τουτέοισι δὲ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐς ἀπόστασιν τοῖς τὸ ἧπαρ τρέπεται, niſi negatio, ut dixi, reponatur. Etſi enim non omnem ſuppurationem hepatis lethalem eſſe docet *Hippocrates*, & poſt eum Galenus, *Aphor.* 45. *ſect.* 7. quæ nimirum non eſt in ſubſtantia jecoris, ſed in tunicâ: tamen cùm ſimpliciter ad ſuppurationem converti jecur dicat *Aretæus*; non eſt ad rem hæc diſtinctio: deinde neque in tunicâ ſuppurationem fieri poſſe poſt illas copioſas evacuationes ſatis puto omnibus perſpicuum.

Ad Caput VIII.

περὶ τῆς κατὰ τὴν κοίλην φλέβα ὀξείης νούσου.

De Venæ Concavæ acuto morbo.

p. 20. *l.* 32, 33. κατὰ τὸ σῶμα συγκέονται] Una voce, ἀνασόμωσιν Græci vocant.

p. 20. *l.* 35. ἐς μίαν φλέβα μεγάλην] Ita etiam *Aristoteles* appellat μεγάλην, & μεγίστην φλέβα. 1. *hist. c.* 17.

p. 20. *l.* 37, 38. τῶν πρώτων λοβῶν] Veteres in jecore humano plures lobos seu fibras agnoverunt. Ita Galenus, *cap.* 4. *de usu part.* διὰ τί δὲ περιβέβηκε τὴν γαστέρα τὸ ἧπαρ, ὡς ὅπως αὕτη μὲν ὑπ' ἐκείνου, τὰ σιτία δὲ ὑπὸ ταύτης θερμαίνοιτο; δι' αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ἀκριβῶς αὐτὴν περιλαμβάνει, καθάπερ δακτύλοις τισὶ, τοῖς λοβοῖς· οὐδ' ἔστιν εἷς ἀριθμὸς αὐτῶν καθ' ἕκαστον ζῶον. Sic Poëta de Tityi visceribus, 6. *Æneid. v.* 600.

——— *nec fibris requies datur ulla renatis*

De jecore enim hæc debent intelligi. Servius ad eum locum: *fibræ sunt eminentiæ jecoris.* Si tamen αὐτοψίᾳ standum est, vix ejusmodi fibras in homine admittemus. Fernelius, 1. Phys. *Jecur fere fibras in* 7. *(Græci* λοβοὺς *vocant) dissectum, quamvis conspectum à nobis est, nec rarò, solidum, nullisque fibris divulsum.* Aristoteles quidem nullam hujusmodi fibrarum fecit mentionem, sed de jecore hæc tantum tradit; 1. *hist.* 17. στρογγύλον δὲ ἐστι τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἧπαρ, καὶ ὅμοιον τῷ βοείῳ.

p. 20. *l.* 41. τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον] Galenus, *citato loco*, variare numerum fibrarum in variis animalibus notat.

p. 20. *l.* 59. κέδματα] Galenus, *in Exegesi*, exponit τὰς ἐκ ῥεύματος χρονίους διαθέσεις, id est, *veteres ex fluxu affectus.* Malè tamen ibi χρονίους pro χρονίως· vel in universis articulis, vel propriè circa coxendicem.

p. 20. *l.* 59. & 21. *l.* 2. οὔτε ῥηγνυμένη αἱμοῤῥαγίη ὤκιστα κτείνει] Male αἱμοῤῥαγίη, pro verbo αἱμοῤῥαγέῃ. *Si rupta vena sanguinem effuderit.*

p. 21. *l.* 2, 3. διὰ πλήθεος καὶ ἀθρόης ἐκχεομένου] Deest vox αἵματος.

p. 21. *l.* 4, 5, 6. ἢν δὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι περιέχεται, ὡς ἐμπλέον (ἐμπλείον) τὰ ὕστερα] Corruptum hic est περιέχεται, pro quo lege περιχέηται. *Si sanguis intestinis circumfusus fuerit.*

p. 21. *l.* 6, 7. οὔτε πρώην καθ' ἓν ἐκφαλῶνται τὸ αἷμα] Non valdè perspicacem esse oportet, qui hæc corrupta esse non sentiat: πρώην adverbium est, latinè *nudius tertius*, καθ' ἓν *Sigillatim:* quæ sanè huic loco non quadrant. Scribe itaque, οὔτε πρόσθεν ἢ ἐκφαλῶνται τὸ αἷμα. Plana hæc lectio, cui & *Crassi* versio congruit.

p. 21. *l.* 16, 17. πρόσωπα ἐρύθημα ξὺν ἀχροίῃ] Junius vertit, *facies decolor rubet*, quod absurdum videtur: quæ enim rubet facies, quomodo *decolor* dici possit. Eadem perplexitas in verbis *Aretai:* nisi ἀχροίη quarumdam vultus partium tantùm, aliarum rubor intelligatur. Sed puto rubedinem hic significari remissam & dilutam; quod sequentia verba indicant; ὑπέρυθροι δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα.

p. 21. *l.* 34. ἐπεὶ τὸ θηριῶδες]. Vox hæc occurrit passim apud Hippocratem *lib.* 2. *Epid. sect.* 1. φθινοπώρῳ μάλιστα θηριώδεες. Item 6. *Epid. sect.* 1. *part.* 13. & *sect.* 2. *part.* 8. De cujus expositione inter Doctos non convenit, ut nec ipsum nomen ejusdem ubique significationis. Duæ autem sunt acceptiones magis vulgatæ: vel pro malignitate vique morbi aut humoris indomitâ & efferâ, qualis atræ bilis; vel pro Lumbricis. Loca id confirmantia obvia apud Hippocratem. Fœsius secundam acceptionem magis amplectitur, & *citato loco ex* 2. *Epid.* θηριώδεες exponit, *quibus interaneorum animalia autumni malignitas ingenerat.* Verùm aliam acceptionem hujus dictionis minus tritam nobis hic insinuare videtur *Aretæus*, nimirum pro macie extrema, qua vultus efferatur. Pravis enim alimentis homines non solum contabescere, sed etiam efferari certum est: ἐπεὶ, inquit, τὸ θηριῶδες καὶ ἀκμάζουσι; καὶ νέοισι, οἷσι ἰσχνὴ ὑπὸ διαίτης πονηρῆς καὶ ταλαιπωρίης ἡ ἕξις. Aristoteles *in probl. p.* 112. *l.* 18. *edit. Sylburg.* διὰ τί θηριώδεις τὰς ὄψεις καὶ τὰ ἤθη οἱ ἐν τῇ ὑπερβολῇ ὄντες ἢ ψύχους ἢ καύματος. Ibi θηριώδεις τὰς ὄψεις intelligo *squallore ac macie corporis deformes & ferini.* Atque hoc sensu τὸ θηριῶδες hic accipiendum esse patet iis Symptomatis, quæ in hocce affectu proponit, nempe cutis siccitate, rugis, atque asperitate; tum eos ægros ait esse μαρασμώδεας.

p. 21. *l* 53. καὶ ἤδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ] Olim divinavi, διανοχὴ, *Intermissio, pausa, induciæ:* sed nihil mutandum. Διαδοχὴ propriè *successio*; cui autem aliud succedit id non est perpetuum. Ita hæc vox pro intervallo rectè accipitur.

Ad Caput IX.

περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξέων παθῶν.

de Renum acutis affectibus.

p. 22. *l.* 14, 15. ἐπίσχεσις δὲ τῶνδε ἢ λίθος, ἢ ἐγγιγνομένη φλεγμονὴ ἢ αἱμάλωψ,] Quibus urinæ fluxus intercipitur, memorata. Est autem αἱμάλωψ Archigeni *sugillatio in oculis, sanguine*

guine ex plagâ in partem contusam effuso; quasi αἷμα ἐν οἰνῷ. Hic vero pro *grumo sanguinis* accipitur; idemque est quod θρόμβος, ut Galenus exponit *in libello adversus Lycum* (*Tomo* v. *p.* 158 *B. l.* 15. *Ed. Aldin.*) in descriptione κυήματος, hoc est, conceptus sex dierum, traditâ ab Hippocrate, *libro de natura pueri*, *p.* 236. *l.* 43. *Ed Genev.* Hæc sunt verba Hippocratis: ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαὶ, καὶ παχεῖαι ἀληλιμμέναι ξὺν ἰχῶρι παχεῖ, καὶ ἐρυθρῷ, καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἱμάλωπες. Galenus hunc locum explicans, ἀδιάπλαστος γὰρ, inquit, τίς σὰρξ μαλακὴ παραπλήσιος αἵματος θρόμβῳ, διαδέχεται τὴν πρώτην τοῦ κυήματος ἰδέαν ἐν αὐτῇ τινὰ ἔχουσαν, καθάπερ Ἱπποκράτης ὠνόμασεν, οἷον αἱμάλωπα, ἐκ τοῦ σπέρματος οὐσίας, τοῦ ἐν αὐτῇ λευκότητος ὑπαρχούσης. Ubi obiter pro τοῦ, legendum censuerim τινὸς, id est, *quodam exsistente in ipsâ* αἱμάλωπι, *mole scilicet sanguinea*, *albore ex seminis substantiâ*, quæ rudimentum est partium spermaticarum, ut deinceps scribit. Ex quibus *Galeni* verbis patet, αἱμάλωπα ibi pro θρόμβῳ, hoc est, *grume sanguinis* usurpari ab Hippocrate; quemadmodum hic ab *Aretæo*.

p. 22. *l.* 26. ἰκέλη ἡ ξυμφορὴ ἥδε καὶ ξυναίσθησις] In M. S. *Mentel.* ξυμμορφή.

p. 22. *l.* 31, 32. ὕπνοι λεπτοὶ, ἐδυνώδεες, οἱ δηνεκέες ἐξαπίνης ἐκθορνύμενοι, ὡς ὑπὸ νύξιος] Θορῶ, *Salio*, ἐκθόρνυμι, & ἐκθόρνυμαι *exsilio*. Sic apud Lucianum ἀναθορεῖν ἀπὸ τοῦ ὕπνου. Talem somni modum notat in *Cajo* Suetonius: *incitabatur insomnia maximè: neque enim plus quam tribus nocturnis horis quiescebat; ac ne his quidem placidâ quiete, sed pavidâ miris rerum imaginibus.*

p. 22. *l.* 40. οἱ πλεῦνες γὰρ περιγίγνονται] M. S. οἱ πλεῦνες δὲ.

p. 22. *l.* 43, 44. ἢν δὲ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐυδιεῦς διεξιέναι ῥηιδίως τὸ οὖρον] Legendum διεξίῃ καί.

p. 22. *l.* 45, 46. ὀρθῶς τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι] Junius: *atque Jure ista ægrotantes patiuntur.* Inconsultè; ὀρθῶς hic idem quod ὀρθοπνοϊκῶς apud *Hippocratem*, loca obvia.

p. 22. *l.* 48. καὶ τὰς κατὰ τὰς κοίλας φλέβας] Supra, *cap.* 7. τὴν κοίλην φλέβα in singulari dixit: hic in plurali, quia vena cava dividitur in adscendentem & descendentem. Aretæus, *cap.* 7. ἐντεῦθεν δὲ δοιαὶ ἐξ ἀποσχίσιος γιγνόμεναι, πέρην τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται· & paucis interjectis, postquam cavam descendentem descripsit, subdit: αὕτη καὶ ἥδε κοίλη. Ob hanc causam hic in plurali κοίλας φλέβας dixit.

p. 22. *l.* 52. ἀλλ' ἡ φλεγμονῇ τῇ ξὺν αἱμοῤῥαγίῃ γιγνομένῃ] M. S. τῇ ξὺν τῇ αἱμοῤῥαγίῃ.

Ad Caput X.
περὶ τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.
de Acutis in Vesica ægritudinibus.

p. 23. *l.* 4. Κύστις χαλεπὴ μὲν, ἐν νόσοισι] Hippocrates, *sect.* 2. *prognost. cap.* 13. *part.* 71. κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι, δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι.

p. 23. *l.* 8. νεῦρον γὰρ ἡ κύστις] Nervum latè accipit pro nervoso corpore: non enim propriè νεῦρον *Vesica*, sed νευρώδης. Galenus certè distinguit, *lib.* 3. *de alim. cap.* 5. ὥδηλον δ' ὅτι νευρώδη μόρια τὰ κατὰ τοὺς πόδας ὀνομάζω, καθ' ὁμοιότητα τὴν πρὸς τὸ κυρίως καλούμενον νεῦρον, ὃ τὴν γένεσιν ἐξ ἐγκεφάλου, καὶ νωτιαίου μυελοῦ λαμβάνει. In quo autem consistat ea similitudo, propter quam uterus & vesica partes nervosæ dicuntur, aperit idem Galenus, *Com.* 1. *in* 1. *Epid. part.* 2. & nos quoque declaramus in nostris problematis Medicis.

p. 23. *l.* 15, 16. ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αἰτίαι καὶ ὑστέρων (ὑστερῶν) φλεγμονὰς ἀναπέζει] Locus mihi mendi suspectus: sed abstineo.

p. 23. *l.* 19. αἰδρείῃ τε περισπλῆς] Ita Galenus, *lib.* 6. *de Symptomatum causis*; (*Tomo* 3. *p.* 24. *B. l.* 46. *Editionis Aldinæ* 1525.) παραδοξότερον δέ τι κατὰ τὴν κύστιν ἔοικε συμπίπτειν ὑπερπληρουμένην, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς μόνοι τεθεάμεθα γενόμενον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμεθα. πληρωθείσης γὰρ αὐτῆς, αἰδεσθέντων τινῶν ἐξαναστῆναι τοῦ δείπνου, καὶ οὐρῆσαι, τὴν ἐνέργειαν ἀπολέσθαι συνέβη, καὶ οὐκ ἔτι ἠδυνήθησαν ἐκκρῖναι τὸ οὖρον, κἂν ἱκανῶς βιαζόμενοι τύχωσι.

p. 23. *l.* 41. ἡ βουπρῆστις] Plinius, lib. 30. cap. 3. *Buprestis animal rarum in Italia, simillimum Scarabæo longi-pedi: fallit inter herbas bovem maximè unde & nomen invenit; devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat.* Herba etiam est ejus nominis, de qua Theophrastus, *lib.* 7. *histor. plant. cap* 8. Idem Plinius, lib. 22. cap. 22. *Buprestim magnâ inconstantiâ Græci in laudibus Ciborum etiam habuere, iidemque remedia tanquam contra venenum prodiderunt. Et ipsum nomen indicio est, boum certè venenum esse, quos dissilire gustatâ fatentur.*

p. 23. *l.* 41. καὶ πνεύμασι ἐμπιπρεῦται ἡ κύστις] Mira scripturæ depravatio. In dictione πνεύμασι, lege meo periculo, πιτυοκάμπαισι. Genus est erucæ in piceis nascens, de quo vide Dioscoridem, *lib.* 6. *cap.* 2. Indicio est verbum sequens ἐμπιπρεῦται (ἐμπίπραται), *accenditur*. Non enim flatu vesica inflammari potest.

Ad Caput XI.
περὶ ὑστερικῆς πνιγός.
de Vulvæ Strangulatu.

p. 24. *l.* 8. τὸν χόνδρον τοῦ θώρηκος] Cartilaginem intelligit, quam ξιφοειδῆ *ensiformem* Anato-

tomici appellant: de qua Galenus, *libro 6. de usu partium*, *Tomo 1. p. 45. B l. 33. Editionis Aldinæ*, ita scribit: διὰ τοῦτο καὶ τῷ στέρνῳ κατὰ τὸ πέρας, ὁ καλούμενος ξιφοειδὴς ἐπιπέφυκε χόνδρος, οὗτος μὲν μέγα σαφὲς ἐστι πρόβλημα, ὅ, τι τοῦ γαστρὸς σώματος, καὶ ὅ, τι ταύτῃ μέρους τοῦ φρενῶν ἤδη δὲ καὶ τῆς καρδίας. Notat igitur *Aretæus*, uterum hystericis ad Cartilaginem usque ensiformem interdum adscendere; & in omnem partem vagari, ceu animal quoddam sit in animali, quemadmodum de Pudendo ait Aristoteles, *libro de motu Animalium*: (*p. 160. l. 16. Edit. Sylburg.*) eam scilicet partem esse, ὥσπερ ζῶον κεχωρισμένον. Quæ opinio etsi fusè à Galeno refellitur, *in libro 6. de loc. aff. cap 5.* tamen & *Hippocratis* & *Platonis* auctoritate, *Aretæi* quoque hoc loco, atque Experientiâ standum potius est, quàm *Galeni* rationibus, quas & ipse *Fernelius*, ut experientiæ contrarias explodit, *libro 6. de Sympt. cap. 16.* Hippocratis verba sunt, *libro de loc. in homine*, (*p. 423. l. 40. Edit. Genev.*) καὶ οἷον σφαῖραι (μῆτραι) ἐν τῇ γαστρὶ ὑποτρέχουσιν.

p. 24. l. 32, 33. ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθριδίου] Crassus vertit *ex abortivi fœtus causâ*; oscitanter; ὑπόθεσις hic medicamentum significat, quod locis mulieris inditur: ἀμβλωθρίδιος verò dicitur, quod abortum faciat. Hippocrates ἐν ὅρκῳ, πεσσὸν φθόριον vocat. Juvenalis (*Satyr. VI. v. 366.*) simpliciter *abortivum*:

Et quod abortivo non est opus.

p. 24 l. 56, 57. οἱ ὑμένες οἱ ὀχέες] M. S. ἀνοχέες, *retinacula*, seu *sustentacula*. Galenus δεσμὰ appellat, *libro 6. de loc. aff. cap. 5.*

p. 25. l. 2, 3. ὁκοῖον ὅκως πρέμνος ἔνθα καὶ ἔνθα,] Scribe, ὅκως πρέμνον in neutro. Comparat motum uteri cum motu arboris, quam ventus impellit in diversas partes, ob quam causam nutare videtur. Quia tamen sæpius πρέμνου similitudo usurpatur, ad exprimendam rerum stabilitatem, quæ nullam in partem inclinent; quomodo usum *Phavorinum*, cùm de Socratis constantiâ verba faceret, testatur Gellius *Atticarum Libro 2. c. 1.* πολλάκις ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον εἱστήκει, ἀστραβέστερος τῶν πρέμνων· venit mihi in mentem, fortasse Aretæum, ὅκως πρύμνη, sicut *puppis* scripsisse, maximè cùm eo spectare videantur sequentia verba, ἄνω τε καὶ κάτω πλώει, *sursum & deorsum natat*. Sed tamen receptam lectionem non sollicito.

Ad Caput XII.

περὶ Σατυριάσεως.
de Satyriasi.

p. 25. l. 20. ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος] Generationis scilicet, quæ opus divinum est, nempe participatio æternitatis in rebus interitui obnoxiis. Generant enim animalia & plantæ, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου μετέχωσιν, ᾗ δύνανται, inquit Aristoteles, *libro 2. de Animâ*: (*pag. 28. l. 26. Edit. Sylburg.*) quare generationem eleganter θεῖον πρῆγμα vocat Aretæus. Porrò verba hæc citat ex Plutarcho, *in Pericle*, Claudius Minos, *Commentariis in Alciati emblemata*, *embl. 72.* manifesto lapsu memoriæ; sed & judicii, qui non adverterit Ionicæ dialecti verba, quæ nusquam apud *Plutarchum*.

p. 25. l. 22. ἐπίκλησις σατυρίησις] Galenus alio flexu σατυριασμὸν appellat, *libro 2. Methodi*, *Tomo 4. p. 25. B. l. 29. Editionis Aldinæ*. Item in libro *de tumoribus præter naturam*, *tomo 3. p. 84. B. l. 53.* ubi & varios affectus ea voce significari docet: Nam & incipientem *Elephantiasim* ita appellari notat, & tubercula juxta aures: τοῦτο τὸ πάθος ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὅμοιοι γίγνονται τὸ πρόσωπον· ἔνιοι δὲ τὰς κατὰ τοὺς κροτάφους ἐξοχὰς ὀστώδεις οὕτω καλοῦσιν. γίγνονται δὲ καὶ κατ' ἄλλα μόρια τοιαῦται τῶν ὀστῶν ἐξοχαί· καὶ καλοῦσιν αὐτὰς ἐξοστώσεις ἔνιοι, καθάπερ καὶ τὰς κατὰ φύσιν ἐντάσεις τῶν αἰδοίων μὴ καθισταμένας, τινὲς ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, τινὲς δὲ πριαπισμόν. Tolle obiter mendum, κατὰ φύσιν, pro quo scribe, παρὰ φύσιν. Est & morbus σατυρίας dictus Aristoteli, *libro 4. de gen. an. c. 3.* cùm humore nimio facies tumet, ut Satyris. De *Satyriasi* iterum noster, *capite* περὶ ἐλέφαντος.

p. 25. l. 22, 23. ἐς ὁμοιότητα τοῦ θεοῦ σχήματος] Galenus, *citato libro Methodi*, ubi de morborum nomenclaturis, σατυριασμὸν & πριαπισμόν iis morbis annumerat, quæ nomen ἀπὸ τῆς πρός τι τῶν ἐκτὸς ὁμοιότητος acceperunt.

p. 25. l. 27. ὅκωσπερ τοῖσι ὀργῶσι τῶν τράγων.] ὀργᾷν propriè dicuntur animalia, cùm ad aliquem affectum iræ, vel timoris, vel audaciæ, certa corporis mutatione incitantur: non enim ad rem veneream tantum pertinet id verbum, ut plerique existimant. Aristoteles, *libro 1. de anima*: (*pag. 3. l. 25. Ed. Sylb.*) μηνύει δὲ τὸ ποτὲ μὲν ὑπὸ ἰσχυρῶν καὶ ἐναργῶν παθημάτων συμβαινόντων, μηδὲν παροξύνεσθαι, ἢ φοβεῖσθαι· ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ μικρῶν καὶ ἀμαυρῶν κινεῖσθαι, ὅταν ὀργᾷ τὸ σῶμα, καὶ οὕτως ἔχῃ, ὥσπερ ὅταν ὀργίζηται. Ex quibus verbis liquet hoc verbum κατασκευὴν indicare corporis ad aliquem animi motum, ceu inchoatum affectum. Sic apud *Suidam*, Herodotus ad *Olorum* patrem Thucydidis; μακαρίζω σε Ὄλορε τῆς εὐτεκνίας· ὁ γὰρ σὸς υἱὸς ὀργῶσαν ἔχει τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ μαθήματα. Quapropter non planè assentior *Galeno*, cùm explicans *Aphoris. 22. sect. 1.* ait hoc verbum translatum esse ab animalibus ad Venerem concitatis. Latius enim patere hoc verbum, origo ipsa indicat: ab ὀρέγω enim appeto, per Syncopen factum est, ὀργῶ, inde & ὀργή. Hippocrates

tes ὀργῶσαι τὸ ὅμοιον dixit, *6. Epid com. 2.* pro *humores* πρὸς ἔκκρισιν ἑτοίμως παρασκευάζειν, *promptos paratosque ad excretionem facere.*

p.26.l.5. λόγος δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες] Disputatio hîc de nomine, ut vulgò loquootur. Negat *Aretæus* fœminas Satyriasi laborare, quod non habeant μόρια ἐς ὄρθωσιν, caudam videlicet salacem, quæ præter naturam recta maneat, qualem Satyri habent. Verùm, ut largiamur eâ causâ io fœminis σατυριᾷν dici non posse; attamen hoc non obstat, quomious affectus idem, qoi viris ὀρθιάσιν facit, iis verè accidat: nam & mulieres tentiginem pati suo modo testatur Galenus *libro 14. de usu part. tom 1. p. 83. B. l. 21. Edit. Aldin.* αὐτὴν (supple αὐχένα τῆς ὑστέρας) ἐκεκόσμητο δικαίῳ μέτρῳ, σκληρότητος μὲν τοίνυν τοσούτου, ὅσον δύσρυτόν τι ἅμα καὶ δύστηκτον παρέξειν αὐτῷ σύμμετρον ἔμελλεν ἔσεσθαι ἐν ταῖς τοῦ σπέρματος ὑποδοχαῖς, &c. Paulus Ægineta, *lib. 3. cap. 56.* disertè de Satyriasi agens, ἔστι δὲ τὸ νόσημα σπάνιον μὲν καὶ γυναιξὶν συμβαῖνον. Quod autem fœmioæ affectum ipsum, qui subest ei oomini, patiantur, confirmari potest verbis Juvenalis de *Messalina*, *Satyr. 6. v. 128.*

—— tamen ultima cellam

Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ.

Cùm enim impudicissima illa mulier, nullâ veneris abundantiâ satiari posset, ut ipsemet ait *Juvenalis*, planè affirmare licet, hanc laborasse eo affectu, qui in viris Satyriasis dicitur; utpote quæ, ut initio Aretæus definit, nihil aliud sit quam ὁρμὴ ἄσχετος ἐς ὁμιλίην, *libido effrænis*; quæ nullo coocubitu sedari potest; οὐδὲ ἐπὶ πολλῇσι καὶ συνεχέσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον. Ejusmodi esse & furorem uterinum arbitror Satyriasi virorum aoalogum; quem, ad clariorem doctrinam, μαχλοσύνη appellat *Aretæus*, qoasi propria sit fœminarum μαχλοσύνη, verbis, ut verisimile est, *Hesiodi* inductos his: μαχλόταται δὲ γυναῖκες. (Ἐργ. *v.* 584)

A D

ARETÆI CAPPADOCIS

CAPUT I. LIBRI PRIMI,

Qui de

CAUSIS & SIGNIS

DIUTURNORUM MORBORUM.

p.26.l.34. Ἁμαρτάνουσι ἐν σφῆσι μακρῇσι διαίτῃσι] Hippocratis, *de ægrorum intemperantiâ*, elegans sententia est, *libro περὶ τέχνης*· καὶ πλήρεες μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σιτίων, ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον ἡδέα μᾶλλον, ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι.

p. 26 l. 39. θανάτου δῆθεν αὐτοῦ ὀρεγόμενοι] Aliter Hippocrates, citato loco; *ægros nolle quidem mori, sed tamen morbi molestiam constanter ferre non posse*, οὐχ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. Sed non diversa *Hippocrati* sentit Aretæus verum transpositio particulæ, ὡς, sententiam corrumpit. Ita eoim legendum: ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, ὡς θανάτου δῆθεν ὀρεγόμενοι, id est, *sic curationum molestias subterfugiunt, ac si mortem planè expeterent.*

p. 27. l. 3, 4. καὶ χάριτος ἀβλαβοῦς τῶν ἡδίων] De hac re Hippocrates hoc modo, *in sexto Epid. sect. 4. part. 7.* αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρείως δρᾷν ἢ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ, ἢ μαλακῶς ὅσα ψαύῃ, ἀλλὰ μὴ μεγάλα βλάπτῃ. Eodem spectat illud *in Aphor.* τὸ σμικρῷ χεῖρον, &c.

p. 27. l. 4. Καὶ παρηγορίας] Ionicè pro παραφάσιος à verbo παράφημι, significatque *admonitionem, consilium, consolationem, deceptionem.* Homerus, *Iliade* λ. *v.* 792. ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου, *bona est amici admonitio.* Idem Homerus, *Iliade* ξ. *v.* 217. ubi ceston *Veneris* describit·

Ἔνθ᾽ ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριστὺς,
Πάρφασις, ἥπερ κλέψε (ἥ τ᾽ ἔκλεψε) νόον πύκα περ φρονεόντων.

Ubi πάρφασις videtur accipi pro blaoda persuasiooe, qua quis decipitur: & hæ acceptiones hujus nominis probè qoadrant huic loco. Nam & Medicorum est admooere ægrotos, & blandâ oratione permulcere ac consolari, oon acerbè increpare atque corrigere; ut quidam *Callianax*, qui ægro interrogaoti, num ex eo morbo moreretur, respoodit *Homerico versu 107 Iliadis* φ.

Κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σέο πολλὸν ἀμείνων.

Refert Galenus, *Com. 4. ad 6. Epid. part. 7.*

Sed etsi *deceptionem* hac voce iotelligamus, quemadmodum *Junius*; nihilo secius commoda erit interpretatio: siquidem & ægri ioterdum decipiendi sunt, cum aliter

cu-

curari non possunt. Sic Galenus, *libro* 14. *Meth.* Illustrem fœminam *Romæ* herpete laborantem, & medicamentum ad bilem purgandam sumere pertinaciter recusantem, fefellit utiliter, immisso clanculum in serum lactis Scammoniæ pauxillo. Lucretius, *libro* 1. *v.* 935.

Nam veluti pueris absinthia &c.

Notissimi sunt versus & obvii. Ob hanc causam Plato *libro* 3. *de Repub.* Medicis, sicut & Magistratibus, mendacium concedit: εἰ γὰρ ὀρθῶς ἐλέγομεν ἄρτι, καὶ τῷ ὄντι θεοῖς μὲν ἄχρηστον ψεῦδος, ἀνθρώποις δὲ χρήσιμον· ὡς ἐν φαρμάκου εἴδει, δῆλον ὅτι τό γε τοιοῦτο ἰατροῖς δοτέον, ἰδιώταις δὲ οὐχ ἁπτέον.

p. 27. *l.* 5. καὶ τὸ νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι] Hippocrates, *Aphoris.* 1. *sect.* 1. δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα (ποιοῦντα), ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα.

Ad Caput II.
περὶ κεφαλαίης.
de Cephalæa.

p. 27. *l.* 16. κὴν ἐπὶ πλεῦνας] Aut reponendum, aut subaudiendum, ἡμέρας ad plures dies.

p. 27. *l* 18, 19. καὶ προσπηγίγνηται μέζω τε καὶ πλεῦνον δυσαλθῆ] Locus videtur corruptus: duo hæc nomina μέζω, δυσαλθῆ, ad vocem ἄλγημα referri debent; at quomodo in hoc flexu, scribendum enim esset μέζον, δυσαλθές. Sed video: sunt hæc neutra pluralis numeri post substantivum singulare, κατ' ἐναλλαγὴν *Ionibus* atque etiam *Atticis* familiarem: πλεῦνον quoque male pro πλεῦν Ita enim Iones pro πλέον; ut passim apud *Herodotum.*

p. 27. *l.* 21. Ἀΐδιος ὁ πόνος] Ita Græci ἀεὶ, & ἀΐδιον dicunt, quod longo tempore perseveret. Ab his Plinius, *libro.* 17. *cap* 43. ubi de visco agit: *adjiciunt discrimen visco, in his quæ folia amittant, & ipsi decidere: contra inhærere nato in æternâ fronde.* Exempla obvia apud bonos auctores.

p. 27. *l.* 23 ἀμφιμερινὸν, παρ' ἡμέρην] Scribe ἀμφημερινὸν, ἢ παρ' ἡμέρην, *ut iis qui quotidiana febre, aut tertiana laborant.* Ita Græci ἀμφημερινὸν vocant, cujus accessiones quotidie prehendunt: παρ' ἡμέρην, quæ alternis diebus redit. Hanc & διὰ τρίτης iidem Græci vocant; unde τριταῖος πυρετός. Hippocrates, *Aphor* 12. *sect.* 1. καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες, ἤτε καθ' ἡμέρην, ἤτε παρ' ἡμέρην, ἤτε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίγνονται. Galenus *in Commentario* hæc explicans, *quotidianam, tertianam,* & *quartanam* febrem subjicit.

p. 27. *l.* 32. ὦς] Auris, pro οὖς.

p. 27. *l.* 40. κέρασι ἴκελοι] Aliàs κεράεσι.

p. 27. *l.* 41, 42. ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων] Galenus, *libro* 3. *de loc. aff. cap.* 9. Interni doloris signum hoc facit, si oculorum radices doleant: οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς μὲν πονοῦσιν αὐτῶν τὰς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὀδυνᾶσθαι μήνιγγας, ἐνίοις δὲ τὸ περικράνιον· ἡ διάκρισις δὲ αὐτῶν ἐν τῷ διήκειν, ἢ μὴ διήκειν τὰς ὀδύνας εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. Εὔλογον γὰρ οἷς ἡ διάθεσις ἔνδον τοῦ κρανίου, τούτοις εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις ἀφικνεῖσθαι τὸν πόνον· ἐπειδὴ καθήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀποφύσεις ἐξ ἐγκεφάλου τε καὶ ἀμφοτέρων μηνίγγων, ἔτι τε καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀγγείων. Sed hac distinctione quidem frustra est *Galenus*; quando & externum dolorem ad radices oculorum pertingere consentaneum est, ob eam causam; quod pericranium, cui inhæret, oculorum orbitam prætexit.

p. 27. *l.* 42, 43. ἱδρὼς ἄσχετος τενόντων ἐξαπίνης ἄλογος, ὥσπερεί τινος πατάξαντος ξύλῳ] Junius: *sudor ex tendonibus immodicus effluit repente, neque cohiberi potest, neque ulla causa processit, perindè ac si quis ligno plagam inflixerit.* Absurdam esse hanc sententiam, nemo non videt: incusso enim fuste tendonibus quidem citra vulnus, vibex ex contusione sequitur; cum vulnere sanguis profluit, non sudor. Deinde ut sudor profluat, quomodo is ἄλογος *absque causa*, cum dolorem capitis sequatur? Quare ita hæc distinguenda sunt: post ἱδρὼς ἄσχετος, ponatur virgula: tum in his; τενόντων ἐξαπίνης ἄλογος, repositâ, quæ excidit, voce πόνος, lego τενόντων πόνος ἐξαπίνης ἄλογος· hoc est, *tendinum dolor subitus sine causa, quæ quidem appareat.* Ita Galenus, 5. *de sanitate tuenda* (*tom.* 4. *p.* 26. *B. l.* 13. *Edit. Aldin.* ἡμικρανίᾳ γοῦν ἐνοχλοῦνται πολλοὶ, καὶ τένοντας ἄλλοι συνεχῶς ἀλγοῦσιν ἐπὶ μικραῖς προφάσεσιν· quem locum respexisse videtur *Aretæus.*

Ad Caput IV.
περὶ Ἐπιληψίας.
De Morbo Comitiali.

p. 28. *l.* 35, 36. ἡλικίῃσί τε πως κρείσσοσι] Meliorem ætatem appellat adolescentiam; quomodo *Afranius* malam ætatem pro senectute usurpavit hoc versu:

Mala ætas nulla delinimenta invenit.

Et Plautus, *Mostell.* (at legitur in *Menæchm. Act.* 5. *Scen.* 2. *v.* 6.)

Ut

Ut ætas mala, mala merx est ergo.

Virgilius:

Optima quæque dies miseris mortalibus ævi
Prima fugit.

p. 28. *l.* 36. ὥρῃ τῇ ὡραίῃ] Eadem formâ dictum, qua οἶνος οἰνώδης.

p. 28. *l.* 38. ὑπὸ εὐτυχίης.] Secundæ fortunæ adscribit, quod morbus Comitialis commutatione ætatis tollatur: quia videlicet non omnes ita liberantur: immo pauci quos æquus amavit Jupiter, eo beneficio fruuntur. De prospera in morbis fortuna infra fusius dicemus.

p. 28. *l.* 38 δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος] De hac re est *Aphoris.* 45. *sect.* 2. τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν ἀπαλλαγὴν, &c. ἡλικίην μέζονα intelligit *Juventutem*, quæ cùm sit calida & sicca, pituitas illas, morbi Comitialis auctores, absumit aut discutit.

p. 28. *l.* 41. φθόνῳ τοῦ κάλλεος] Olim φθορῷ, suspicabar legendum: sed nihil muto. Alludit ad vulgi opinionem, qua credebantur formosi pueri lædi invidiâ contuentium, atque fascinari: qua de re fusè Plutarchus *in Sympos. libro* 5. *cap.* 7. Heliodorus *libro* 3. *Æthiop. cap.* 8.

p. 28. *l.* 44. οὔτι ἡλικίης μεταβολαῖς ἔξοδον πίθεται] Lege ἐς ἔξοδον.

p. 28. *l.* 49, 50. ἐπὶ ἀφόδῳ] Comitialibus sub finem accessionis alvi retrimenta prodire, patet, *ex Libello de morbo sacro:* ἢν δὲ καὶ τὸ κόπρον τι παρέῃ, ὃ πολλάκις ποιὶ γίνεται ὑπὸ τῆς νόσου (νοσοῦ) βιαζομένοισι, Ἐνοδίη πρόσκειται ἡ προσωνυμίη. Quibus verbis insuper exagitatur impostura sacrificulorum, qui symptomata teterrima ei morbo accidentia, certis Diis assignabant, ut stercoris secessum τῇ Ἐνοδίῃ. Conjectura, ut apparet, sumpta ab affinitate nominum, ἄφοδος, quod *alvi retrimentum* significat, & ἐνόδιος. Hæc enim nomina ab eodem, nempe ὁδὸς quod est *via*, additis initio præpositionibus derivata & conflata. Qua conjectura quid futilius dici potest? Erat autem Ἐνόδιος, cognomentum *Dianæ*, cui *Colophonios* catulum nigrum immolasse Auctor est Pausanias, *in Laconicis*; θύουσι γὰρ Κολοφώνιοι μέλαιναν τῇ Ἐνοδίῳ σκύλακα. Fœsius ad hunc locum *Dianam* compitalem fuisse autumat.

p. 28. *l.* 51, 52. ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῦσι] A Luna immitti hunc morbum iis, qui ipsius numen violassent, priscis illis persuasum fuit: undè verbum σεληνιάζεσθαι, & σεληνιαζόμενοι apud Matthæum, *Capite* 4. ποικίλαις νόσοις, καὶ βασάνοις συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους, καὶ σεληνιαζομένους. &, *cap.* 17. Κύριε ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Ex quibus verbis liquet, *Epilepticos* dici *Lunaticos*. Galenus, *libro* 3. *de diebus Criticis*, *capite* 2. à Luna comitialium circuitus custodiri asserit? ἱερὰ νόσος αὕτη τῇ σελήνῃ ἀνάκειται· ὑπὸ ταύτης (ταύτην) γίνεσθαι φασί. Suidas in ἱερὰ νόσος. Idem ἱερὴν interpretatur θαυμαστήν. Invaluit autem ea opinio, quod viderent morbum augeri statis Lunæ temporibus, nempe plenilunio, aut interlunio. Cujus discriminis causam acutè explicat Vallesius, *libro de sacra philosophia cap.* 71.

p. 28. *l.* 53. ἱερὴν κικλήσκουσι τὴν πάθην.] Hanc quoque causam ait esse, cur is morbus sacer dicatur, quòd nimirum à *Luna*, quæ Dearum una, immitti credatur: quam stultam persuasionem pluribus argumentis convellit Hippocrates, *lib. de morbo sacro.* (*p.* 301. *l.* 15. *ed. G.* 1657.) Alias verò ipse affert, nempe morbi magnitudinem; ἱερὸν γὰρ (inquit) τὸ μέγα: quo sensu ἱερὸν ὀστοῦν à magnitudine dictum Anatomicis; & ἱεραὶ νόσοι omnes magni & periculosi morbi, apud Athenæum, *lib.* 7. *cap.* 10. ubi de *Menecrate* Medico: τοὺς ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένους τὰς ἱερὰς καλουμένας νόσους συγγράφεσθαι ἠνάγκαζεν, ὅτι ὑπακούσονται αὐτῷ δοῦλοι περισωθέντες. Ad quem locum *Casaubonus* notat ἱερὰς νόσους ibi esse, ἀπεγνωσμένας, desperatos morbos. Atque hoc sensu ἱερὸν λόχον *sacrum agmen* Thebanis dictum interpretari licet, quòd ejus præcipua esset vis, eoque maximè confiderent, utpote quòd ex selectis viris & bellicâ virtute spectatissimis conflatum esset; ut innuit Plutarchus, *in Pelopida:* τὸν δ' ἱερὸν λόχον (ὥς φασι) συνετάξατο Γοργίδας ἐξ ἀνδρῶν ἐπιλέκτων τριακοσίων, οἷς ἡ πόλις ἄσκησιν, καὶ δίαιταν ἐν τῇ Καδμείᾳ στρατοπεδευομένοις παρεῖχεν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐκ πόλεως λόχος ἐκαλοῦντο. Verùm hæc ratio stare non potest, quia tunc plures essent ἱεραὶ νόσοι. At unum esse hunc, de quo agimus, nempe comitialem eo nomine cognitum, liquet ex libro de morbo sacro, & aliorum Medicorum libris: εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον, θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νοσήματα ἔσται, καὶ οὐχὶ ἕν.

p. 28. *l.* 55. ἢ ἰησιος οὐκ ἀνθρωπίης, (ἀνθρωπίης aliàs ἀνθρωπίνης) Superstitiosas Magorum curationes intelligit, de quibus diligenter Hippocrates, *citato Libro.*

p. 28. *l.* 56. ἢ Δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἰσόδου] Dæmonis in homines ingressu morbum Comitialem conflari existimabant, qua opinione *Mahumetum*, Turcarum Legislatorem, usum ferunt, ad persuadendum illis Barbaris, quod statis temporibus ad se Angelus *Gabriel* accederet, cujus adspectu exanimaretur: at nebulo iste, ab ineunte ætate, morbo comitiali corripiebatur. Quod autem ea opinio de Dæmonis insultu pervulgata esset, ex citato sæpius *Hippocratis* Libro perspici potest; ἡρώων ἐφόδους nominat: & causam declarans, cur miseri illi accessum morbi præsentientes in loca secreta

ſe includant: τοῦτο δὲ (inquit) ποιεῖ ὑπ' αἰσχύνης τοῦ πάθους, καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου.

p. 29. *l.* 5. ἐξαίθρωποι] Qui ſemoti ab hominum ſocietate vivunt.

Ad Capnt V.

περὶ μελαγχολίης.

De Atra Bile.

p. 29. *l.* 21, 22. κάτω δὲ ἐξιοῦσα, οὐ κάρτα ἀνώλεθρον.] Non temere bilem exacte atram, excerni abſque pernicie docet Galenus, *libro de atra bile*, (*tom.* 3. *p.* 86. *A. l.* 18. *Edit. Ald.*) his verbis: ἐγὼ δ' ἐκ μειρακίου παρὰ Πέλοπι τῷ διδασκάλῳ μαθὼν ἑκατέρου τῶν χυμῶν τὰ γνωρίσματα, κἄπειτα παραφυλάττων αὐτὰ δι' ὅλου τοῦ ἐμοῦ βίου μέχρι δεῦρο, τὸν μὲν τῆς ἀκριβοῦς μελαίνης χολῆς χυμὸν ὀλεθρίως ἐκκρινόμενον ἐθεασάμην ἀεί.

p. 29. *l.* 31. φυσώδεας τούσδε ἐκικλήσκον οἱ πρόσθεν.] Genus melancholiæ, quod à ventriculi cruditatibus naſcitur, intelligendum eſt, quo qui laborabant φυσώδεες dicti; ſicut & ipſe morbus, flatuoſus à quibusdam cognominatus eſt; ut quidem *Diocles* teſtatur apud Galenum, *lib.* 3. *de loc. aff. tom.* 3. *p.* 42. *B. l.* 21. *Ed Ald.* Verba *Dioclis* ſunt ejusmodi: ἄλλο δὲ γίνεται μὲν περὶ τὴν κοιλίαν· ἀνόμοιον δ' ἐστὶ τοῖς προειρημένοις. καλοῦσι δ' αὐτὸ, οἱ μὲν μελαγχολικὸν, οἱ δὲ φυσῶδες. &c. Huc ſpectant verba Philoſophi, *ſect.* 30. *probl.* 1. ὅτι χυμὸς, καὶ ἡ κρᾶσις ἡ τῆς μελαίνης χολῆς πνευματικά ἐστι; διὸ καὶ τὰ πνευματώδη πάθη, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροί φασιν εἶναι. Ibid. οἱ μελαγχολικοὶ πνευματώδεις. Cauſa autem, cur melancholici flatulenti ſint, abundantia eſt cruditatum, quæ in iis gignuntur vitio, cùm temperamenti frigidi & ſicci, tum humoris nigri, qui calori adverſatur.

p. 29. *l.* 31, 32. μετεξετέροισι δὲ ὑπὸ φύσιος, ὑπὸ μέλαινα χολὴ ἐγγίγνεται.] Genus quoddam melancholicorum proponit, qui neque flatibus, neque bile atra abundant, ſed ira immoderata, mœrore, atque ingenti animi conſternatione produntur: eos nihilominus melancholicos appellari tradit, quod iræ argumento bilis denominationem ſortiantur; ſicut immanitas iræ nigredinis appellatione intelligitur: nigredo enim inauſpicati, ac pernicioſi ſymbolum cenſetur. Declarat id verſibus Homeri, *ex Iliade* Α. *v.* 101.

— — — τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης, εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων,
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφὶ μέλαιναι
Πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Ubi μελαίνας φρένας exponit furenter iracundas, nigroris appellatione, ut dixi, ad immanitatem affectus tranſlata. Cui congruit Scholiaſtes, qui μελαίνας τεταραγμένας διὰ τὴν ὀργὴν exponit. Eodem igitur & ſenſu *Virgilius* dixerit: (*Æneid.* VIII. *v.* 19.)

Hic verò Alcidæ furiis exarſerat atro
Felle dolor.

Id eſt, immani & pernicioſa ira.

p. 29. *l.* 43, 44. εὖτε αὖ ὑπὸ τοῦ κακοῦ κτεινέωνται.] Ait hoſce iracundos, fieri melancholicos, cùm eo malo moriuntur; hoc eſt, cum affectus ad extremum pervenit. Verbum κτείνω non ſemper ſignificat ſeparationem animæ à corpore, ſed exceſſum rei cujuspiam, qui non longè abſit à morte, ut in hoc verbo λιμοκτονεῖν. Sic in *Ciri* Virgiliana: (*v.* 235.)

— — *cùm mœſta parentis*
Formoſos circum virgo morerere capillos.

Lucretius 4. *v.* 1116.

— *jadim verò eſt jam mortna tuſſi.*

p. 29. *l.* 44, 45. ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ.] Proprium id melancholicorum, ut uni cuidam imagini mentem addictam habeanr. Themiſtius *ad Librum de divinatione*: οὕτω καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχόμενοι τοῦ ὁμοίου διανοοῦνται καὶ βλέπουσι, καὶ πρὸς τούτοις διὰ τὴν σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἑτέρας κινήσεως. Ob eam cauſam hoſce imagini uni addictos, comparat Ariſtoteles *Philægidæ* poëmatis, quod ea, μεταβολὰς προσώπων καὶ διηγημάτων μεταπτώσεις, id eſt, *vices perſonarum & narrationum varietates nuſquam haberent*, inquit Themiſtius, *eodem loco.*

p. 29. *l.* 50, 51. ἐς λύπην καὶ θυμηδίην μοῦνον.] Mendi mihi ſuſpectus locus. Hæc enim ſententia eſt; melancholiam videri initium eſſe ac rudimentum μανίας, id eſt, *furoris, inſaniæ*, quod furentibus animus modo ad iram, modo ad hilaritatem declinet: Melancholici ad triſtitiam & iram tantum. Quocirca pro θυμηδίην legendum cenſeo, ὀξυθυμίην, vel, ut legit *Junius*, ἀθυμίην. Ratio conſtat hujus emendationis. Dicit Aretæus *melancholiam eſſe initium furoris*: ergo oportet aliquid eſſe in furore, quod non ſit in melancholia. Furori inſunt *ira* & θυμηδίη, id eſt, *voluptas*: non igitur melancholiæ cum triſtitiâ hæc ineſſe poteſt; alioqui non differrent hi affectus. Nam & melancholiæ conjunctam eſſe iram, *Aretæus* ipſe fatetur, in ſignis melancholiæ recenſendis: ὀρ-

γαὶ

ῃ δ' ἄκρητος, καὶ λύπη, καὶ κατηφείη δεινή. Et in calce hujus capitis de Juvene, quem amor liberavit à melancholia: ἐπεὶ δὲ τὸν ἔρωτα ξυνῆψε τῇ κούρῃ, παύεται τὸ κατηφείης καὶ διασκίδνηται ὀργῆς καὶ λύπης. Ex Plutarchus *de Lysandro in parallelis*, ἤδη δὲ παντάπασιν χαλεπὸς ὢν ὀργὴν, διὰ τὴν μελαγχολίαν ἐπιτείνουσαν εἰς γῆρας, παρώξυνε τοὺς ἐφόρους. Quod autem differant melancholici ab insanis hoc discrimine θυμηδίης, quod ea scilicet careant, quamdin melancholici permanent; Ince clarins declarat *Aretæus*, cùm ait: ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται, ἡδονὴ παραγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείοσι· οἱ δὲ μαίνονται. Quibus ex verbis liquet, melancholicos, cùm è tristitia in hilaritatem transeunt, noo amplius dici melancholicos, sed furentes. Sed hoc ad judicandum aliis malim credi à me propositum, quàm quod lectionem vulgatam sollicitandam putem: cùm apud *Paulum Æginetam* inter signa melancholicorum, risum quoque positum videam: καὶ τοὺς μὲν ἀεὶ γελᾶν, τοὺς δὲ κλαίειν. *lib* 3. *cap*. 14.

p. 29. *l*. 53, 54. οὐκ ἐπὶ ἑνὶ εἴδει] De variis melancholicorum imaginibus, vide Galenum, *lib*. 3. *de loc. aff. cap*. 6.

p. 30 *l*. 5. ἀπὸ κοίων.] Scribe ἀπ' ὁκοίων, non aspirato π. ἰωνικῶς.

p. 30. *l*. 10, 11. τὸ παράλογον τῆς ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα.] Lege ἀθυμίης, ad marginem versionis Latinæ rectè notatum, *tristitiæ*.

p. 30. *l*. 15, 16. κάκιον δὲ ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες σημαίνονται.] Eadem ratione, qna ὀξυθυμότεραι, *proniores ad excandescentiam*, nimirum ob judicii iofirmitatem. Argumento esse potest quod de Bacchantibus legimus, qoæ à furore μαινάδες dicebantur. In iis enim Orgiis fœminæ primas partes tenebant furoris quadam prærogativa, præsertim in *Thracia*, de quibus Plutarchus ita scribit *in Alexandro*: ἕτερος δὲ περὶ τούτων ἐστὶ λόγος, ὡς πᾶσαι μὲν αἱ τῇδε γυναῖκες, ἔνοχοι τοῖς ὀρφικοῖς οὖσαι, καὶ τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον ὀργιασμοῖς ἐκ τοῦ πάνυ παλαιοῦ, κλώδωνές τε καὶ μιμαλλόνες ἐπωνυμίαν ἔχουσαι, πολλὰ ταῖς ἠδωνίσι, καὶ ταῖς περὶ τὸν αἷμον (αἶμον) θρῄσσαις ὅμοια δρῶσιν, & quæ sequuntur. Ad alia etiam, in quibus furore opus, fœminæ semper quæsitæ, ut *Sibyllæ* ad vaticinandnm; quod furoris opus existimatur. Quantus autem fuerit *Sibyllarnm* furor, liquet ex iis quæ de *Cumæa* vate cecinit Maro, 6. *Æneidos*, *v* 46. Tanta enim vis furoris illius fuit, nt quædam in accessione exanimarentur, ut de quadam refert Plutarchus, *libro de defectu oraculorum*.

p 30. *l*. 18. ἔαρ δὲ κρίνει] Rectè & congruenter Galenus, qni exponens *Aphoris*. 20. (*sect*. 3.) quo morbi Veris enomerantur, in qnibus τὰ μανικὰ, καὶ τὰ μελαγχολικὰ, &c eam causam affert, qood eo tempore morborom seminaria ad extremas partes & cutem quodam criseos impetu pellantur: qno fit, ut pericula, qnæ à pravis humoribus impendebant, planè avertantur, fitque Ver ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες. Ver igitur aucto oaturæ vigore, multos, qoos autumnus gignit, morbos judicat.

p. 30. *l*. 23. καὶ τάρβος ἔκτοπον.] Aristoteles, *sect*. 30. *probl*. *p*. 2616. *l*. 11. *ed*. *Sylb* ubi de moribus melancholicorum agit; ἄλλοις δὲ (inquit) ἀθυμίαι ἰσχυραὶ, ἢ φόβοι· τοῖς δὲ θάρρη λίαν, οἷον καὶ Ἀρχελάῳ συνέβαινε τῷ Μακεδονίας βασιλεῖ. Suetonius, *cap*. 51. *de Caligula*; quem fuisse melancholicum ex ipsius vita colligi potest; *non immeritò* (inquit) *mentis valetudini attribuerim diversissima in eodem vitia, summam confidentiam* (hoc τάρβος ἔκτοπον) *& contra nimium metnm*.

p. 30. *l*. 24, 25. ὄψιν καὶ ὄνειροι ἀληθέες.] Aristoteles, *libro de divinatione per insomnia*: μελαγχολικοὶ, διὰ τὸ σφόδρα ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν, εὔστοχοί εἰσι, καὶ διὰ τὸ μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον φαντάζονται αὐτοί. Themistius *ad eum locnm*: καὶ αὐτοὶ τὸ μέλλον ὥσπερ προαρπάζουσι τῷ τάχει τῆς κινήσεως· εὐμετάβολον γὰρ ὂν τὸ φανταστικὸν αὐτοῖς ταχὺ τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐννοίας φαντάζεται.

p. 30. *l*. 25, 26. ὁκόσοι γὰρ ὑπερεκτρέπονται ὕπνῳ οἱ κακοῦ.] Corrupta ni fallor lectio. Crassus: *quotqnot enim valdè adversantur, ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem videntibus sese offernnt*: quæ versio nec Græco contextui quadrat, nec probum sensum præ se fert. Sic igitur emendo: ὕπνῳ ὄντος κακοῦ· *quæ longiùs à statu natnrali discedunt, hæc, nondnm præsente malo, imaginatione in somnis præcipinnt atqne occupant*. Cùm dictionis, ὄντος, posteriores literæ evaouissent, atque etiam litera ν, ex parte adesa, superesset, ὀν, indocti quidam, ex iis reliquiis fecerunt οἱ, hoc est, pronomen tertiæ persooæ in dandi casu, quod hîc locum habere non potest.

p. 30. *l*. 30. ἀλλὰ ποικίλης νοήματος.] Morum inæqoalitatem in melancholicis animadvertit quoqoe Aristoteles. *sect* 3. *probl*. 1. ὅσοις δὲ ἐν τῇ φύσει συνέστη κρᾶσις τοιαύτη, εὐθὺς οὗτοι τὰ ἤθη γίνονται παντοδαποί. Ibidem: διὰ μὲν τὸ ἀνώμαλον εἶναι τὴν δύναμιν τῆς μελαίνης χολῆς, ἀνώμαλοί εἰσιν οἱ μελαγχολικοί.

p. 30. *l*. 36. βίον ζώουσι ζωώδεα.] Causam reddit Philosophus, *libro de somno & vigilia, cap*. 3. οἱ δὲ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ διὰ εὐρύτητα (εὔροιαν) τῶν φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναντίον, οὐδ' οἱ μελαγχολικοί καταψύχονται γὰρ ὁ εἴσω τόπος, ὥστ' οὐ γίνεται αὐτοῖς πλῆθος ἀναθυμιάσεως. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ, σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς. Quia malè nutriuntur melancholici ob duritiem corporis, & sanguinis nigri acerbitatem: idcirco perpetuò esuriunt, nt inter cibos *Tantalus*: hinc voracitas. Galenus, *libro de plenitudine, Tom*. 3. *p*. 82. *A*. *l*. 36. *Ed*. *Ald*. Sapori acido succi melancholici ventriculum

imbuentis id adſcibit: *ἱκανῶς δὲ πινώδεις* (lege *πιτυώδεις*) *εἰσίν, οἷς ἂν ἡ μέλαινα χολὴ τὴν ὀξεῖαν ποιότητα κρατοῦσαν ἔχῃ.*

p. 30. *l.* 40, 41. *ὀξυωπίη δὲ σιδήρεσι ἐς τὴν ἔξω φορήν.*] Ob hanc cauſam Hippocrates vigiliam *voracem* dixit. 6. *Epid. p.* 1180. *F. ed. Genev.* 1657.

p. 30. *l.* 44. *φυσώδεις καθ' ὑποχόνδριον,*] Ejusmodi melancholia *hypochondriaca* appellatur, Arabibus *Mirachialis* à voce *Mirachi* quæ eorum lingua ſignificat *hypochondrium.* Hujus meminit Ariſtoteles *ſect.* 30. *probl.* δι' ὃ, *καὶ τὰ πνευματώδη πάθη καὶ τὰ ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροί φασιν εἶναι·* lege, *καὶ τὰ ὑποχονδριακά.*

Ad Caput VI.

περὶ μανίης.

De Furore.

p. 31. *l.* 16, 17. *οὐδέν τι ἴκελον ἡ λήρησις.*] Diſtinguit amentiam ſenilem à mania: quod illa defectu caloris accidat; hæc exceſſu caloris & ſiccitatis, ob idque actuoſa ſit & turbulenta: Item quod ſenilis amentia non habeat intervalla, ſolaque morte finiatur: mania, & intermittat, & curetur. Sed & genere ipſo, ſeu eſſentia ipſa differunt, quod mania ſpecies ſit τῆς *παραφροσύνης*, nempe, depravata mentis actio, cum quis ratiocinando aberrat: *παραλλάξιας φρενῶν, παρανοίην, παράκρουσιν* vocat Hippocrates: *μώρωσις* vero, hoc eſt, ſenilis amentia, non eſt *ἀποτυχία*, ſeu aberratio rationis, ſed privatio. Galeni verba, in hanc ſententiam, adſcribere libet, *ex Com.* 2. *in* 2. *prorrhet. μώρωσις ἐπὶ χωρὶς τῆς παραφροσύνης σύμπτωμα τοῖς φύσει μωροῖς, ὁμοίως ἀποφαίνον τοὺς νοσοῦντας, ὁποίους καὶ τῶν λελογισμένων ἀπογεγραμμένων τοίους ἴσμεν γεγενημένους.* Item planè ſentit *Aretæus*, cùm eandem definit, *νάρκην αἰσθήσιος, καὶ γνώμης νάρκωσιν, ἤδε τοῦ νοῦ ἀπὸ (ὑπὸ) ψύξιος.* Cicero, *libro de ſenectute*, una voce *delirationem* appellat.

p. 31. *l.* 17. *γήραος ἡ ξυμφορή.*] Id non ita accipiendum eſt, quaſi omnibus decrepita ætas eam calamitatem importet. Nam, ut rectè ait *Cicero*, libro de ſenectute; *Iſta ſenilis ſtultitia, quæ deliratio appellari ſolet, ſenum levium eſt, non omnium.* Sanè ipſe non paucos vidi moribundos ſenes, qui non delirarent. Patri meo, qui octogeſimum & quintum ætatis annum attigit, mens adeo ſemper conſtitit, adeo acre ingenium, uſque ad mortem: ut ego, qui ei ſemper intimus omnia ejus dicta excipiebam, interdum mirarer. Quamquam id non magis in eo mirabile fuit, quàm quod homo literis, illis ſcilicet humanioribus non expolitus; (ab ineunte enim ætate rei familiaris procurationi, & illi actuoſæ vitæ addictus fuerat) attamen quam alii multo ſtudiorum labore prudentiam atque in rebus perſpiciendis acumen vix aſſequuntur, ſola ingenii bonitate præſtaret. Sed & ſingularis in eo fuit morum probitas, ſincerus in Deum affectus: in congreſſionibus verò & converſatione ſuavitas tanta, ut nemini non valdè ejus & vultus, & verba probarentur: homo alioqui naturâ argumentoſus, qui ſi qua incidiſſet de humanis rebus quæſtio, tot rationes, tot argumenta excogitaret, ut non ſolum doctus, ſed etiam Philoſophus videretur. Hanc digreſſiunculam, quæſo, Lectores affectui meo condonent, qui optimo parente orbatus, adhuc flagrantiſſimo luctu vel quovis momento ad imagines doloris mei invitus rapior.

p. 31. *l.* 28. *ἡ ὀργὴ ἐν συντυχίῃ.*] Non mirum, ſi ira *μανίαν*, hoc eſt, furorem non bene exſtinctum revocat, cùm ab ea, ſi ſit vehementior, creari hunc morbum teſtetur Seneca *lib.* 2. *de ira cap.* 36. *nulla celerior* (inquit) *ad inſaniam via eſt.* Quin iram tempore tantùm à furore differre, quod nimirum brevior ſit, cenſet *Themiſtius*, qui hanc definit *μανίαν ὀλιγοχρόνιον*: quod & *Horatius* confirmat ſententia vulgata:

Ira furor brevis eſt.

Arnobius: *Quid eſt enim aliud iraſci, quàm furere, quàm in ultionis libidinem ferri, & in alterius doloris crucem efferati pectoris alienatione bacchari.* Virgilius *in Epigr.* de Ludo:

Principio furiis Ira eſt, tribus addita quarta.

Sed & ibidem *Seneca* inter Iræ effectus ponit, quod multi ejus inflammatione in morbos reciderint.

p. 31. *l.* 41. *λαχνόη*] Scribe *λαγνείη.*

p. 31. *l.* 43, 44. *ἀπανδρωθῶσιν αἱ μῆτραι.*] Verbum hoc variè accipitur apud *Hippocratem:* Nam & de ea dicitur, quæ viro copulatur, *ut libro περὶ παρθενίων:* (*p.* 563. *l.* 16. *ed. Gen.* 1657.) Ubi de virginum infania: *Εἰ δὲ μὴ ἐν αὐτίκα, ἅμα τῇ ἥβῃ, ἢ ὀλίγον ὕστερον ἁλώσεται), ἤνπερ μὴ ἀνδρωθῶσι.* Fœſius vertit, *niſi viro jungantur.* Cornarius eodem ſenſu, *ſi non viro nupſerint.* Galenus *in Exegeſi, ἀπανδρωθῶσι, ἀνδρὶ μιγῶσι,* ſine dubitatione lego *ἠνδρωθῶσι.* Etſi ſeries Literarum fere tollit mendi ſuſpicionem, non tamen ſemper. Exemplum apud *Suidam* in voce *ῥυβαίνβος*, in litera ρ. quæ lectio mendoſa, pro *συβαδιοῦβος* quod nomen eſt detortum à Latino, *ſubadjutor.* Aliter idem vocabulum accipitur, *in fine* 6. *Epid.* ubi de *Phaëthuſa* Pythei uxore, ex menſium ſuppreſſione laborante: *τὸ σῶμα ἠνδρώθη, καὶ ἐδασυώθη πάντα, καὶ πώγωνα ἔφυσε. Corpus virile factum eſt.*

Are-

Aretæus, *lib.* 8. de gonorrhœa exhaustis, & vires recuperantibus id verbum usurpat εἰ δὲ καὶ σώφρων ἔτι ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι, καὶ λάοιτο ψυχρῷ, ἐλπὶς ἐς ὤκιστα ἀνδρωθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

p. 31. *l.* 43, 44. ἀπανδράθησαν αἱ μῆτραι] Vertit Crassus, *cùm ipsarum uteri ad virilem congressum apti evaserunt:* quasi hoc verbum ἀπανδρόω de matura viro puella usurpari posit: decepit enim locus Hippocratis, *ex lib.* περὶ παρθενίων, perperam intellectus: αἱ δὲ παρθένοι, ὁκόσῃσιν ὥρη γάμου, παρανδρούμεναι ac si hoc sit participium cum voce παρθένοι jungendum. Sed non ita est. Infinitivus est Aeolicus, neque παρανδρούμεναι, sed παρανδρόμεναι legendum: ut & Foesius annotavit; quamquam is ὥραι in plurali legit, refertque ad παρανδρούμεναι, inconsultè mea quidem sententia. Sed malim eo sensu accipere quo usurpavit Hippocrates *citato lib. Epid.* ut nimirum intelligamus mulieres ex mensium suppressione in furorem agi, atque interdum etiam uteri ipsarum temperie ad virilem conversa, ob retentionem sanguinis, iisdem ea accidere, quæ de *Phaëthusa* tradit Hippocrates.

p. 31. *l.* 50. καὶ ἐς ἀγορὴν (ὀργὴν) ἀμφαδὸν,] Et huic loco mendum obrepsit in voce ὀργήν sed alibi nos emendavimus.

p. 31. *l.* 53, 54. καὶ θεράποντας ἀπέκτειναν.] Ut Hercules, de quo Seneca *in Tragœdia* ἐπωνύμῳ.

p. 31. *l.* 54. καὶ ἑωυτέοισι χεῖρας ἐπλήγησαν.] Ut Ajax Telamonius.

p. 31. *l.* 57. ἀστρονομίη ἀδίδακτος.] Id est, nullo doctore præeunte: ob Ingenii enim solertiam, & magnam animi intentionem, quam melancholica intemperies affert, (sunt enim melancholici attenti, & cogitabundi) vel subtilissimas artes discere ex seipsis possunt: quas alii sub præceptoribus magno labore vix comparant. Hæc nigri illius humoris prærogativa est, de qua fusè Aristoteles, *sect.* 30. *probl.* 1. Homines sola ecstasi ab humoribus accensis, poëtas repentè exsistere, atque etiam philosophos, non est planè incredibile: eosdem verò fieri Astronomos (quæ peritia multis eget observationibus, multarumque disciplinarum abstrusarum antegressione, ut Arithmeticæ, Geometriæ, Perspectivæ) haud facilè persuadeor. Si Marcus Tullius, 2. *de Divinatione*, negat furentis esse ἀκροστιχίδας condere, (poëmatis genus est, cùm deinceps ex primis versus Literis aliquid connectitur) *quoniam*, inquit, *id magis attenti est animi quàm furentis, adhibentis diligentiam, non insani*: quanto minus siderum magnitudines, intervalla, ac motus mensurâ comprehendere? Quocirca absurdam hanc sententiam judico, nisi rudimentum quoddam Astronomiæ intelligatur in eo, qui ad eam cognitionem nunquam animum adverterit. Nec verò magis placet quod *Huartes* in examine Ingeniorum pertendit, eos qui Insania laborent ipsius vi morbi linguarum sibi prius ignotarum notitiam capere: nam & ea cognitio studii multi ac diligentiæ est. Sanè Aristoteles *citato sæpius problemate sect.* 30. non plus furori attribuit, quàm impetum ad vaticinia, & versus fundendos.

p. 31. *l.* 58. ποίησις ἔνθεν ἀπὸ μανίας.] Aristoteles, *citato problem.* Μαρακὸς δὲ ὁ Συρακούσιος, καὶ ἀμείνων ἦν ποιητὴς, ὅτ' ἐκσταίη. Rectè: nam ad res poëticas fingendas, & versus modulandos, calore non modico opus est; qui species Imaginatione consignatas excitet, illustretque: quæ præparatio, si non est furor, furori est proxima. Undè illud Platonis *in Phædro:* ὃς δ' ἂν ἄνευ μανίας Μουσῶν ἐπὶ ποιητικὰς θύρας ἀφίκηται, πεισθεὶς, ὡς ἄρα ἐκ τέχνης ἱκανὸς ποιητὴς ἐσόμενος, ἀτελὴς αὐτός τε καὶ ἡ ποίησις ἠφανίσθη. Seneca, *libro de Tranquillitate animi capite ultimo: frustra poëticas fores compos sui pepulit.* Et apud Horatium *in arte, v.* 296.

—— excludit sanos Helicone Poëtas
Democritus.

Sed de his plura in nostra dissertatione de furore poëtico.

p. 32. *l.* 4. ἀλλόκοτοι φαντασίαι.] De mirandis insanientium imaginibus, vide Galenum, *lib.* 3. *de loc. affect. cap.* 6. Andream Laurentium, *lib. de curatione melancholicorum*, & Practicorum medicinæ librorum conditores.

p. 32. *l.* 19. τῆς χωρίης καὶ τῆς γνώμης ἡ ἀμβολή.] Scribe ξυμβολή, conjunctio. Junius; *& hac erat inter locum illum, & viri mentem cognatio.* Rectissimè. Henischius; *& tantum mentis habebat, quantum locus protendebatur*; ineptissimè.

p. 32. *l.* 26. καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν, ὡς παρεόντα.] Has παραφαντασίας, ut vocat *Aretæus*, vel potius Φάσματα insanorum annotavit & Hippocrates, *libro* περὶ παρθενίων. (*p.* 562. *ed. Genev.* 1657.) ὥστε παραφρονέειν καὶ ὁρῆν δοκέειν δαίμονας τινὰς ἐφ' ἑωυτῶν δυσμενέας. Causam harum illusionum acutè exponit Averroes, *libro* 3. *Collig. cap.* 38. cujus verba referre libet: *Item accidit habenti cogitationes corruptas, propter aliquam causam intrinsecam, vel extrinsecam, ut sentiat malo sensu; quod est, quia quamvis sensatorum motus ad sensum veniat ab extra, non est impossibile ut fiat simile etiam per contrarium. Quia propter hanc corruptionem cogitabit unum, & confirmabitur, ita quod forma illius movebit à latere interiori spiritum istius sensus, & tunc videbitur oculo, ut istud sit deforis.* Et paucis interjectis: *solvitur quidam vapor & adscendit cerebrum, & imprimitur*

tur in ipsum forma rei excogitatæ : & adscendendo superiùs movet spiritum animalem, & reducitur iste motus usque ad virtutem imaginativam ; & ipsa, spiritu mediante, movet sensum communem, & ille movet particulares ; & sentitur res sicuti si esset extra. Et populi credunt, quod hoc fiat ab Angelis, aut à Dæmonibus. Hæc Averroes.

p. 32. *l.* 30. εὐκρίνητοι, ὀξέες τ̃ αἰσθησίων.] Lege εὐκίνητοι, *facilè mobiles, proni ad motum.*

p. 32. *l.* 34. ἀλλοιώδεας τὰς ὄψιας.] Fortasse scripserat Aretæus, ἰλλώδεας τὰς ὄψιας, quæ vox frequens occurrit apud *Hippocratem.*

p. 32. *l.* 37, 38. ἦχοι ὤτων καὶ βόμβοι, μέχρι δῆθε σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν.] Ex his qui sibi sonum quasi tibiarum audire viderentur, κορυβαντιῶντας vocatos Platonis verbis probat apud Catullum *Josephus Scaliger*, criticorum Aquila. Verba divini philosophi ex Dialogo qui *Crito* inscriptus est, hic adscribere haud abs re erit, quia ad nostri Auctoris enucleationem faciunt : ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τ̃ αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν. Item ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τ̃ αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τ̃ λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τ̃ ἄλλων ἀκούειν. Hunc morbum imaginosum dici à *Catullo* his versibus, non temere censet Scaliger:

Non est sana puella, nec rogate
Qualis sit. Solet hæc imaginosum.

Supple, *affectum* sive *morbum pati.*

Atque hunc ipsum esse affectum, quem hîc describit *Aretæus*, palam est. Quocirca non rectè citato loco dixit vir ille magnus, morbi imaginosi seu κορυβαντιασμοῦ, nullam in Medicorum libris fieri mentionem: cum hic *Aretæi* locus contrarium testetur. Cæterùm, quia iis imaginibus vexati dormire non possunt, sed attenti iis oculos apertos habeant : idcirco qui patentibus oculis dormirent, κορυβαντιᾷν Græcè dictos auctor est Plinius *lib.* 11. *cap.* 37. quam vocem dum Critici emendare conantur, nihil aliud quam operam ludunt. Κορυβαντιῶντας insomnià vexari solitos testatur Plato *septimo libro de Legibus:* ibidem docet eam insomniam tibiarum incentione curari solitam fuisse : τεκμαίρεσθ δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασι, καὶ ἐγνώκασιν ὂν χρήσιμον, (de motu & agitatione infantium loquitur) αἵ τε τροφοὶ τ̃ σμικρῶν, καὶ αἱ περὶ τὰ τ̃ Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι. ἡνίκα γὰρ ἄν που βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τ̃ παιδίων αἱ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσι, ἀλλὰ τοὐναντίον κίνησιν, ἐν τ̃ ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι· καὶ οὐ σιγὴν, ἀλλά τινα μελῳδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἷον καταυλοῦσι τῶν παιδίων, καθάπερ αἱ ἐκφρόνων βακχειῶν ἰάσεις, ταύτῃ τῇ τ̃ κινήσεως ἅμα χορείᾳ καὶ μούσῃ χρώμεναι. Hujus moris rationem deinde affert, quod nimirum motio à sonitu tibiarum inducta, interiorem utpote debiliorem sedaret : ὅταν οὖν ἔξωθέν τις προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμὸν, ἡ τῶν ἔξωθεν κρατεῖ κίνησις προσφερομένη τ̃ ἐντὸς φοβερὰν οὖσαν καὶ μανικὴν κίνησιν. Rursus τοὺς δ᾽ ἐγρηγορότας ὀρχουμένους τε, καὶ αὐλουμένους, μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιερῶντες ἑκάστοις θύωσι, κατηργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἔμφρονας ἔχειν.

p. 32. *l.* 40. βοροὶ καὶ λάβροι ;] De fame melancholicorum, supra abundè.

p. 32. *l.* 41. ἀγρυπνίη βορόν.] Verba sunt ipsa Hippocratis, 6. *Epid. sect.* 4. *sent.* 18. ὕδωρ βορὸν, καὶ ἀγρυπνίη βορόν. Supersedeo monere vigiliam dici voracem, non quod ipsa sit vorax, sed quod homines voraces faciat. Id autem præstat τῷ διαφορεῖν, ut inquit Galenus, *in comm. tom.* 5. *p.* 241. *B. l.* 7. *Ed. Ald.* quia calore ad partes extimas diffuso, habitum corporis resolvit.

p. 32. *l.* 42. μελαγχολώντων μᾶλλον ἀσιτηρίη.] Non absque causa aliquis admirabitur melancholicos esse ἀσιτήρους, qui sanguinem nigrum & fæculentum habeant, multis cruditatibus abundent, eoque multis obstructionibus laborent : postremo, ut uno verbo dicam, qui pessimè concoquunt, ut Aristoteles, *libro de Sensu & Vigilia* (*p.* 44. *l.* 8. *ed. Sylb.*) tradit, ἡ δὲ μέλαινα χολὴ, ψυχρὰ οὖσα, καὶ τ̃ θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν ποιεῖ. Tum ex Hippocrate 6. *Epid.* ἀπεψίη πάντων σύγχυσις, *cruditas omnia confundit.* Verisimile est, quantum quidem conjectura assequi possum, in causa esse duritiem atque densitatem melancholici corporis, quod non ita diffluit : quo enim densius corpus, eo minus perspirabile est: eo etiam conferre flatus arbitror, quorum diffusione per corpus membra distenduntur ; quo pacto carnes bubulæ in macello à laniis sufflatæ.

p. 32. *l.* 45. οἱ σκαρδαμύττοντες.] Melancholicorum spiritus, ob crassitiem & frigiditatem, minùs mobiles: quare & membra, quæ ab iis moventur, præsertimque oculi & palpebræ, qui spirituum animalium motum magis sequuntur. Sed & vehemens, & profunda cogitatio, oculos defigit, atque ut ita dicam, rapit. Philostratus, *in vita Marci* : καὶ τοῦτο ἐδηλοῦτο μὲν τῇ τῶν ὀφθαλμῶν στάσει, πεπηγότων πρὸς πολλὰς ἀπορρήτους ἐννοίας. Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. fortitudinis argumentum censet non connivere ; *Viginti* (inquit) *paria Gladiatorum in Caji Principis ludo fuere : In iis duo omnino, qui contra comminationem aliquam non conniverent, & ob id invicti.*

p. 32. *l.* 46. ἰνδάλματι κυάνεα.] De his diximus initio Libri primi.

p. 32. *l.* 53. οὐδὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν αἰδῶς, ἢ ὄκνος ὁμιλίης.] M. S. ἐς τὸ ἀμφαδὸν αἰδῶσιν, sequente particula ἢ parenthesi inclusa ; sed recta est lectio quam habemus. Crassus: *ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt*, ceu ὁμιλίη hîc colloquium, & non potius congressum,

&

& coitum Venereum significet; aut ὄκνος ὁμιλίης, initium sit alterius periodi. Addit: *neque eos in publico ventrem exonerare pudet.* Quæ in Græco non habentur. Ex prava scriptione profecta conjicio; quod pro adverbio ἀμφαδὸν, *palam, aperte*, ἄφοδον legisset, οὐδεὶς ἄφοδον αἰδῶς, quod non probo. Jungenda enim hæc sunt, ut rectè in excusis codicibus, αἰδῶς ἢ ὄκνος ὁμιλίης; quæ verba sic convertimus: *nec eos pudor, aut metus retinet; quo minus propalam coëant.* Nam ὄκνον pro metu etiam accipi, vel ex Lexicographis manifestum est: tum ex Laertio *in Zenone*, ubi de Dogmatis Stoic. ὄκνος enim ibi species metus ponitur, itaque definitur: ὄκνος δὲ φόβος μελλούσης ἐνεργείας.

p. 33. *l.* 11. τάμνοντες τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίοις] Corybantes innuit, Gallosque matris Deûm atque etiam Deæ *Syriæ*, quæ fortè eadem ac *Cybele* est, sacerdotes: qui omnes furorem mentientes, quo vulgum vaticinationis specie luderent, sibi brachia gladiis laniabant, flagellis etiam semet converberabant. De his Apuleius ita scribit, 8. *Milesianarum: Nec paucis percursatis Casulis, ad quamdam villam possessoris Britini perveniunt, & ab ingressu primo, statim absonis ululatibus constrepentes fanaticè pervolant; diuque capite demisso, cervices lubricis torquentes motibus, crinesque pendulos rotantes in circulum, & nonnunquam morsibus suos incursantes musculos, ad postremum ancipiti ferro, quod gerebant, sua quisque brachia dissecant.* Et paulo infra: *cerneres profectu gladiorum, ictuque flagrorum, solum spurcitie sanguinis effœminati madescere.* Eodem spectat Plauti istud *in Truculent. Act.* 2. *scen.* 7. *v.* 41. *Hoc vide; dentibus frendit, icit femur. Num nam, obsecro, ariolus est, qui ipsus se verberat?* Et *Mostel. Act.* 2. *scen* 1. *v.* 11. *Ubi isti, qui Dindymeneis* (ita enim legendum, non *quindenis*) *hastis corpus transfigi solent.* Vide & in sacris literis, *Regum libro* III. (*alias* I.) *cap.* 18 Ubi de sacerdotibus Baal: *Clamabant ergo voce magna, & incidebant se cultris & lanceolis donec perfunderentur sanguine.* Septuaginta: ἀλλά γε καὶ κατετέμνοντο κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν μαχαίραις, καὶ σειρομάσταις ἕως ἐκχύσεως αἵματος.

Ad Caput VII.
περὶ παραλύσεων.
De Nervorum resolutione.

p. 33. *l.* 28. ἀποπληξίην λῦσαι.] Verba ipsamet Hippocratis, *Aphoris.* 42. *sect.* 2.

p. 33. *l.* 29. παραπληγίη δὲ,] παραπληγίας à paralysi discrimen tradit, quod hæc sit privatio solius motus: illa verò motus & tactus simul, idque in parte aliqua privatim *Galenus* non ita planè; sed in eo tamen cum *Aretæo* convenit, quod παραπληγία sit partis cujuspiam privæ resolutio: ita enim quid sit *paraplegia*, declarat, *Comm.* 2. *in* 1. *Epid.* παραπληγίαν μὲν καλεῖ, τὰς ἐξ ἀποπληξίας εἴς τι μόριον κατασκηψάσας παραλύσεις. Hanc qui resolutionem patiuntur παραπλῆγες dicuntur Hippocrati, *libro de vict. acut. p.* 397. & παραπληγικοὶ 6. *Epid. sect* 7 *sent.* 1. οἱ δὲ τῇ χειρὶ πονέοντες ἐς χεῖρας μόνον παραπληγικοί. Idem Galenus, *lib.* 3. *de loc. aff. cap.* 10. privarum partium resolutionem simpliciter παράλυσιν illius partis appellat καθάπερ εἰ καὶ κατά τι τῶν κώλων γένοιτο, τοῦ μέρους ἐκείνου παράλυσίς ἐστι.

p. 33. *l.* 31. παράλυσιν δὲ ὡς ἐπίπαν κινήσιος μοῦνον.] Ita & Galenus, *loco citato*: μάλιστα μὲν οὖν ἡ παράλυσιν ἐπὶ τῆς τῆς κινήσεως ἀπωλείας λέγεται τῶν τὴν αἴσθησιν ἀπολελωκότων μορίων, ἀναισθήτων μὲν εἶναι, παραλελύσθαι δ' οὐ πάνυ τι συνηθείας (συνήθως) λεγομένων.

p. 33. *l.* 32. ἐνεργείης τε πάρεσις.] Postquam dixit paralysim esse motûs tantùm privationem, addit ἐνεργείην, uberioris explicationis gratia, ut ab ἀναισθησία seu stupore distinguat, quæ sensum dumtaxat adimit. Sensus enim passio est, motus verò actio.

p. 33. *l.* 35, 36. ἀπόπληκτον σκέλος τὸ κατ' ἴξιν.] Locus is quem laudat, exstat in 3. *Epid.* in constitutione pestifera: sed & in 2. *prorrhet.* ἀπόπληξιν τῶν μελέων, pridem annotavimus. Lege Not. in Var. Lectiones *Aretæi* ex edit. Oxoniensi.

p. 33. *l.* 39. κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος.] Hanc vocem πάρεσις, communem esse omni impotentiæ nervorum, ex superioribus patet: nunc propriam acceptionem tradit; nimirum pro vesicæ resolutione, qua urina excerni, aut retineri non potest.

p. 33. *l.* 42. κυνικὸς σπασμὸς ἡ κλῆσις.] Ita appellatur genus convulsionis, quo genæ ita in alteram partem trahuntur, ut rictus quasi canum efficiatur; unde nomen affectui inditum. Simplicius, *ad text.* 1. *lib.* 2. *de Anima*, videtur κινῶα appellare; id enim verba ejus sonant: ἐπειδὴ καὶ μία πως ἡ τῆς ψυχικῆς ζωῆς ἔννοια, ἡ ἔνδοθεν κινητικὴ, καὶ οὐχ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων πλείους, καθ' ἕκαστον ἰδίως, ἄλλη γὰρ ἡ τοῦ χειρωνίου κινὸς παρὰ τὴν τοῦ θαλασσίου, καὶ παρὰ τὴν τοῦ ἀστρῴου, καὶ ἔτι παρὰ τὴν τοῦ ἐν σπασμοῦ, ἔννοιαν.

p. 33. *l.* 43. ἔκλυσιν δὲ γουνάτων] In descriptione λειποθυμίης rectè genuum facit mentionem. Ita enim & apud Homerum, (*Iliade* ε. *v.* 176.) λῦσε γούνατα, pro *vires*, aut *animam adimere*. Et apud Maronem; (*Æneid.* 12. *v.* 905.) *genua labant*, de Turno fatiscente. De genuum principatu, vide Plinium, *libro* 11. *cap.* 37.

p. 33. *l.* 45. ἀψυχίην] Scribe; ἀψυχίην, *exanimationem*, ut rectè vertit *Junius*.

p. 33. *l.* 57. τὰ ἐντὸς ἐλκέων, τὸ δὲ κρυπτὰ καὶ ἀφανέα] Emendo alibi hunc locum

p. 34. *l.* 5, 6. δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς] Vide Aristotelem,

lem, *in 3. de partibus Animalium, cap. 7.* ubi ostendit omnia esse in corpore ἀφυᾶ· quod autem ait differre facultate, dextra à sinistris, altioris profectò est contemplationis, quam præsentis instituti ratio ferat. Nonnulla tamen pro præsentis loci explicatione annotare libet. Præter argumentum igitur quod hîc propositum est, sumptum ab inclinatione hujos morbi, qui uni potius lateri corporis, quàm alteri incumbit, alia multa proferri possunt. Apuleius, *Apol.* 1. de muliere comitiali: *Cæterùm, quod dextræ auris crebriores tinnitus fatebatur, signum erat morbi penitus adacti. Nam dextera corporis validiora sunt: eoque minus spei ad sanitatem relinquunt, cùm & ipsa ægritudini succumbunt.* Mox subdit: *Aristoteles adeo in problematis scriptum reliquit, quibus æquè caducis à dextero morbus occipiat, eorum esse difficiliorem medelam.* Si verum dicit *Apuleius*, eum locum, in quo id docet *Aristoteles*, excidisse oportet: nusquam enim in Libris iis, quos habemus, *problematum* exstat. Aliud argumentum ex iisdem libris problematum proferam, quod exstat in *sect. 32. problemate 7.* Quærit *Aristoteles*, cur sinistra auris ocyus, magna ex parte perforata, consolidari, quàm dextra, potest: *quia*, inquit, *sinistræ partes humidiores & calidiores.* Addit, ob eam causam, mulieres aurium alteram, marem vocare; alteram, fœminam. Aponensis *in Commentario*, differentiam banc dextræ auris & sinistræ, alio modo explicat: *Et ideo* (inquit) *quis fortè probabiliter causam hujus assignabit oppositam, dicens; partem dextram sensibiliorem fore sinistra; quæ autem talis condolet in amplius: similiter dextra plus viget sanguine: & decursus naturæ ad locum fit dolentem: quare in humectatione partis incisæ consequente, tardiùs consolidatio accidit: cum vulnera non consolidentur, nisi priùs fuerint exsiccata.* Fortasse ob eam caosam in *Lucæ* (*c.* XXIII *v.* 50) & *Joaunis c.* XVIII. *v* 10.) *Evangelio*, ubi de illo facinore *Petri*, contra Pontificis servum, auricula potius dextra ejus abscissa notatur, quo majos miraculom cognosceretur, statim ea restituta, quæ difficilius posset coalescere. Possim hîc referre, *Hippocrati* testem sinistrum censeri θηλύγονον: quod & confirmat Aristoteles *in historiis & libris de generat. animal.* Galenus autem accuratè explicat, *lib. 14. de usu partium, tom. 1. p. 85. A. l. 43. & B. l. 1. ed. Ald.* 1525. causam adscribens frigidiori temperamento sinistri testis; utpote qui sanguine seroso alatur per venam & arteriam spermaticam in sinistro latere, non à magnis vasis sed ramis ab emulgente vena & arteria deductis prodeunte. Ibidemque pronuntiat dextra omnia fortiora esse in omni animalinm genere: ἅπασι τὰ δεξιὰ τῶν ἀριστερῶν ἰσχυρότερα κατὰ πάντων τῶν ζώων ἐστὶ τὰ γένη. Amatus Lusitanus causam, cur dextra manu promptiore utamur, se invenisse gloriatnr, *Centuria 4. Curatione* 100. nempe, *quod ossa brachii dextri ponderosiora sint*: *Cum* (inqnit) *os brachii dextri & sinistri à cubito ad humerum incedens æqua bilance librarem. dextrum in uno latere, sinistrum in altero ponens, dextrum sive brachii dextri longè plus gravitare os sinistri osse inveni.* Hæc ille. Et quod ea disparitas majori dextræ partis exercitationi tribuenda non sit; ait idem *Amatus*, se & in puero recens nato periculom fecisse, in eoque itidem os dextri brachii ponderosius fuisse. Nec mihi adeo displicet conjectura. Nam si graviora sunt ossa in dextro latere, seqnitur & musculos, qui eis movendis inserviunt, firmiores atque robustiores esse oportere. Ex quo intelligitur non esse planè verum quod ait Aristoteles, *sect. 31. probl. 12.* partem dextram sola exercitationis consuetndine meliorem atque firmiorem evadere. Et sanè hac sententiâ secum ipse pugnat Philosophus. Nam qui & in divinis corporibus eandem dextri & sinistri differentiam agnoscat, in quibus nullus exercitationi aut profectui locus esse potest: quomodo hanc in corporibus animalium non vidit? Præterea in ejusdem schola, naturale id censetur, quod vel semper, vel ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, nt plurimum fit. At omnes homines, paucis admodum exceptis, dextra utuntur expeditiore: naturale igitur id putandum. Postremò, naturale esse id discrimen, planè veterum sapientum firmat auctoritas; qui inter summa rerum principia δεξιὸν, & ἀριστερὸν numerant, *lib. 1. Metaphys. cap. 5* sed de his hactenus. Sed neque *Amatus Lusitanus* veram quæsiti causam est assecutus. Ut enim illi largiamur, os dextræ partis esse ponderosius, (qna de re ipse viderit) non tamen hæc prima causa esse potest expeditioris motus dextræ manus; sed alia occultior, magisque nniversalis; qua factum putandum est, ut in omnibus dextra sinistris sint potiora.

p. 34. l. 15, 16. ἐπὶ μὲν τοῖσι δεξιοῖσι τὰ λαιὰ παραλύεται.] Observatio hæc pulcherrima est, qua compertum esse dicit, si infra capot, principium aliquod nervorum læsum sit, puta pars quæpiam spinalis medullæ: ex eodem latere nervos inde exortos resolvi: contrà, læsa parte capitis dextra, sinistros nervos injuriam sentire, dextrosque sinistrâ. Verba *Hippocratis* (nam ab *Hippocrate* ut pleraque alia id quoque sumpsit *Aretæus*,) exstant *in libro 7. Epidem.* (*p. 1218. l. 16. edit. Geuev. 1657.*) ubi de vulneratis in capite hæc habet: ξυμβαίνει δὲ τοῖσι πλείστοισι, καὶ ἐμέτους ἐπιγίνεσθαι, καὶ τὰ σπασμώδεα ἐπὶ τελευτῇ, καὶ ἐνίους πλαγγώδεας εἶναι, καὶ ἐνίους ἀκρατέας· καὶ ἢν ἐν τοῖσι δεξιοῖσι τὸ τρῶμα ᾖ, τὰ ἀριστερά· ἢν δὲ ἐν τοῖσι ἀριστεροῖσι, τὰ δεξιά. Ut autem præclara est hæc (ut dixi) observatio, ita explicato difficillima; quà cùm se ultro abstineat Foesius, *Com. ad illa verba Hippocratis*; & mihi quæstionem tam abstrusam prætermittere nunc quidem liceat, & Lectores stu-

ſtudioſos remittere ad *Laurentii libros Anatomicos*, in quibus de hac re fuſè diſputatur, *lib. ſcilicet* 10 *quæſt.* 6.

p. 34. *l.* 17, 18. ἡ γὰρ κατ' ἴξιν τὰ δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ ἀδιαπορεῖ] Rationem propoſitæ obſervationis reddit, ſed falſam, ut evincit Andreas Laurentius, *loco citato*.

p. 34. *l.* 30, 31. καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ποιοδόοι] Nervos moventes à ſentientibus diſtinguit, quod & *Galenus* interdum facit; & illos à ſpinali medulla vult ortum ducere, hos à cerebro. Quod cùm jam à multis confutatum ſit, non eſt quod in quæſtione jam profligata tempus teramus. Addit, motores nervos motum impertire ſentientibus; qui eum non habeant, niſi valdè imbecillum: quæ omnia fictitia eſſe, patet ex noſtro libello *de motu animalium ſpontaneo*; in quo vim movendi & ſentiendi unam naturam eandemque eſſe demonſtravimus, nedum ut locis diſtingui poſſint.

p. 34. *l.* 38. ἢ ῥαγέντος] Deeſt quid ante disjunctivam particulam ἢ. Scribe τρωθέντος (τρωθέντος vel θραυσθέντος) ἢ ῥαγέντος.

p. 34. *l.* 40, 41. ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκτασιν λέλυται τὰ μέλεα] Duplex genus paralyſeos tradit; unum per extenſionem partis, alterum per contractionem, quod perſpicuè infra in veſica declarat.

p. 34. *l.* 44, 45. ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξέων τὰ μέλεα] Junius vertit: *ceu ligna adaptans & poliens*. Inconſultè: putavit καταξέων compoſitum ex propoſitione, & ξέω, quod *radere & polire* ſignificat: cùm ſit compoſitum ex ἄγω, nam pro ἄγω dicunt *Æoles* ἄξω, & καταξέω pro κατάγω formantes à Futuro: *Iones* verò per dialyſim, καταξέω. Igitur καταξέων, hoc loco, idem valet quod *deducens membra in longitudinem*; & de lana propriè dicitur: unde κατάγματα ἐρίου, Heſychius, κατάγματα, μηρύματα ἐρίου. Latini *tracta*, in neutro genere & numero plurali, vel *tractas* in fœminino uſurpant, ut multis docet Joſephus Scaliger ὁ πάνυ, *ad Librum* 1. *Tibulli*, *Eleg.* 6. *v.* 80. Quo fit, ut ſuſpicer corruptum eſſe hunc locum; & pro ξύλα ἱκανὰ, legi debere ἔρια ἱκανά: vel quod minùs remotum eſt, ἑλκύσματα, id eſt, *tracta*. Ita enim aptior fiet ſimilitudo, quæ à lignis idoneis, ut vulgata lectio habet, ineptiſſima eſt.

p. 34. *l.* 46, 47. καὶ ἡ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖσι παρθένος] Quia Græci *pupillam* κόρην appellant, eademque voce *puellam*; idcirco *Aretæus* Synonymo uſus eſt, παρθένος, quod *virginem* ſignificat. Ratio ejuſmodi denominationis eſt, quod in ea parte oculi contrà intuentium imago apparet, ceu pupæ, hoc eſt, parvolæ Virginis. Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. ubi de oculis: *adeoque iis abſoluta vis ſpeculi, ut tam parva illa pupilla, totam imaginem reddat hominis*. Rufus Epheſius, *de partium humani corporis nomenclaturis*: οἱ δὲ ὄψιν μὲν, ᾗ βλέπομεν, κόρην δὲ καὶ γλήνην, τὸ εἴδωλον, τὸ ἐν τῇ ὄψει· ὅθεν ὁ μὲν ῥήτωρ τὸν ἀναίσχυντον, οὐκ ἔφη κόρας ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν, ἀλλὰ πόρνας. Dicitur κόρη *puella* effigies, quæ pupilla apparet; unde orator de quodam impudente dixit, hunc non habere κόρας, hoc eſt, *puellas* in oculis, ſed ſcorta. Sunt tamen, qui παρθένον ſive κόρην pupillam dici putant ab immaculata ejus partis oculi puritate.

p. 35. *l.* 4. καὶ γέλως ἄσβεστος μέχρι θανάτου] Riſus inexſtinguibilis. Epithetum eſt Homeri, α. *Iliad. v.* 599. ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσι. Addit *uſque ad mortem*: quod nonnullis accidiſſe legimus, ut nimio & repentino gaudio morerentur: exempla apud Valerium Maximum, *lib.* 9. *cap.* 12. Plinium, *lib.* 7. *cap.* 53. & alios. *Philemonem* riſu exanimatum tradit idem *Valerius*, cum appoſitas ficus aſinum conſumentem vidiſſet.

p. 35. *l.* 5. ἀρχὴ πρώτη] *Cauſa evidens* Celſo nuncupatur. Item Plinio, *lib.* 7. *cap.* 53. Græci aliter προκαταρκτικὴν appellant. Cœlius Aurelius, *libro* 1. *Antecedentem* vocat.

p. 35. *l.* 5, 6. ὑστάτη δὲ, καὶ καιρίη] *Poſtremam & potiſſimam* cauſam appellat, quam Galenus τὸ συνεκτικὸν αἴτιον, *conjunctam*, *continentem*, libro 1. de cauſis pulſuum cap. 1. ἐν μὲν τὸ πρῶτόν τι καὶ κυριώτατον, ὃ δὴ καὶ συνεκτικὸν καλοῦσιν, ὑπὸ τοῦ συνέχειν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ὠνομασμένον, ὅπερ εἰς ἔμπροσθεν ἐρρέθη γνώσεως αἴτιον.

p. 35. *l.* 12. ἕξιες οἱ παχέες κατὰ φύσιν] Non mirum ſi iſti citius reſolvantur, quando arvinam hanc viaticum eſſe ad mortem tradit Hippocrates, *Aphoriſ.* (*p.* 1246. *C. edit. Genev.* 1657.) οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν, ταχυθάνατοι μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν. Et Philoſophus, *lib.* 2. *de part. cap.* 5. διὸ καὶ γηράσκει ταχέως τὰ λίαν πίονα· ὀλίγαιμα γὰρ, ἅτε εἰς τὴν πιότητα ἀναλισκομένου τοῦ αἵματος· τὰ δ' ὀλίγαιμα ἤδη προωδοπεποίηται πρὸς τὴν φθοράν.

p. 35. *l.* 30. ἴλλωσις τῶν ὀφθαλμῶν] ἴλλωσις.

p. 35. *l.* 31. ξὺν τῇ ὑποκοιλίδι] Scribe, ὑποκοιλίδι, accentu mutato, *palpebra inferiore*.

p. 35. *l.* 34, 35. ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα παφλάζει] παφλάζω, verbum eſt factum per onomatopœiam, certarum rerum ſtrepitum ſignificans, ut fluctuum apud Homerum (*Iliad.* ν. *v.* 798.) κύματα παφλάζοντα: & pultis, ſeu freſi leguminis; quod Græci ἔτνος vocant. Ariſtoteles, *ſect.* 24. *probl.* 9. διὰ τί τὸ μὲν ὕδωρ ζέον οὐκ ἐκπαφλάζει; Theodorus vertit *exſufflat*: hic verò pro titubantia oris. Galenus in γλωσσῶν ἐξηγήσει· παφλάζουσιν· ὀνοματοπεποίηκε τοὺς πταίοντας, καὶ ἐπαναλαμβάνοντας ἐν τῷ διαλέγεσθαι δηλῶσαι βουλόμενος. Noſtri dicunt *bredoüiller*.

p.35. l.36. ἀθρόον δ' ἵσταται] Videtur ita legendum: ἀθρόον δὲ διΐσταται *subito aperiuntur*, supple *labia*.

p.35 l.37.38. καὶ γὰρ ἥδε μῦς ἐστι καὶ νεῦρα] Ineptè additum à quodam sciolo καὶ νεῦρα. Nam cùm lingua musculus dicitur, hanc nervis conflare nemo non intelligit.

p.35. l 40,41. ἀπάτᾳ δὲ καὶ κίων] Scribe κιονὶς· de parte enim agit: at κίων nomen est affectus præter naturam. Vide supra *in acutis cap. 8.* & hîc ex iis, quæ mox sequuntur, patet; ὄψεαι τὴν κιονίδα.

Ad Caput VIII.
περὶ Φθίσιος.
de Phthisi.

p.36. l 4. ἢν ἐοπὶς ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πλεύμονι γένηται] Mendum cubare in voce ἐοπὶς, arbitror: pro qua ἕλκος citra dubitationem legendum, suadet contextus, ordo, ac Syntaxis; quæ profectò nomen desiderat ante verbum γένηται. Sententia quoque id postulat, quia Φθίσιος primùm causas tradit; nempe abscessum in pulmone, tussem diuturnam, & sanguinis è pectore expulsionem: à quibus exulcerari pulmones manifestum est: & Pthisim pulmonum ulcera sequi, nemo est, qui ignoret.

p.36. l.11,12. τοὔνομα Φθόην μεταλαμβάνει] Φθόη, & Φθίσις differunt, quod hæc fiat, cum pulmones ex abscessu in ipsis facto exulcerantur: Illa verò thoracis & lateris abscessus sequatur, cum ab iis pus prodiens pulmones transitu exulcerat. Testantur id verba *Platonis Comici* citata à Galeno, *com.7. Aphoris.44.* μετὰ ταῦτα δὲ Εὐαγόρου ὁ παῖς ἐκ πλευρίτιδος Κινησίας, σκελετὸς, ἄπυγος, καλάμινα σκέλη φορῶν, φθόης προφήτης, ἐσχάρας κεκαυμένος πλείστας ὑπ' Εὐρυφῶντος ἐν τῷ σώματι. Ubi patet ex pleuritide Φθόην existere. Galenus tamen sæpè confundit, ut & plerique omnes, *in Com. ad 1. Epid. sect. 1.* Φθινάδας ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι καὶ φθινώδη νόσον, ἣν καὶ Φθόην τινὲς ὀνομάζουσιν, ἐπιτήδειοι παθεῖν. Ulcera pulmonum non posse sanari *Galenus* pluribus in locis docet. Tamen *Theopompum Atheniensem* ex Phthoë contabescentem curatum fuisse ab *Æsculapio*, refert Suidas: Φθόῃ γοῦν Θεόπομπον τὸν Ἀθηναῖον ῥυόμενον, καὶ λειβόμενον ἰάσατο ὁ Ἀσκληπιός.

p.36. l.16. καὶ ἐς νύκτα ἐκλάμπει] Signum Φθόης proprium notat, si interdiu mitior sit febris, & delitescat, noctu invalescat: quod & Hippocrates confirmat in *prognostico sect. 2. text. 60. de signis* ἐμπύων, id est, *suppuratorum:* (est autem Empyema species phthiseos) τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γνώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖσι σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλέων. Galenus, *in Commentario (tom.5.p.73. A. l.22,27. ed. Ald. 1525.)* hanc febris ἔκλαμψιν contingere ait, non ipsius morbi ratione, ceu hanc nox per se intendat: sed quod tunc cibus acceptus incipiat distribui per universum corpus, partesve solidas irrigans, ipsarum calorem perinde intendat ac calcis calorem infusa aqua per antiperistasin: ὅταν (inquit) φάγωσί τι καὶ πίωσιν, ὅμοιόν τι συμβαίνει τοῖς γινομένοις κατὰ τὴν τίτανον ὕδατι βραχεῖσαν, ὥστε τὰς ἁπτομένας ἔξωθεν αἰσθάνεσθαι πολὺ θερμοτέρας τοῦ κάμνοντος. Idem repetit, *libro 1 de differ. febr. cap. 12.* At filius Rois, *lib 4. Collig. cap 29.* hanc rationem floccum (flocci) facit, fabulisque cantorum similem esse dicit: *Impossibile est* (inquit) *ut virtus nutribilis à nutriente tantum sit elongata; ut ipsum eidem sit contrarium, sicut aqua calci.* Aliam igitur proponit ipse; quod scilicet *alimentum partibus solidis per nutritionem appositum, assimilatumque, eum calorem peregrinum, qui membris impressus est, suscipiat atque ita augeat.* Verùm hoc modo febrilis calor materialiter, (dentur hæ voces philosophanti) sive substantiâ tantùm, non formaliter seu secundum qualitatem augeretur: sicut, cum sani alimentum nobis adjungimus, non evadimus formaliter calidiores; quia natura alimenti est servare calorem, non augere.

p.36. l.20. πῶς οὐκ ἂν ὑπεγκαίοιτο] Probat eos interdiu etiam febrire, licet obscurè; *quoniam*, inquit, *si febris intermitteret, nihil obstaret, quominus æger carnosior fieret, robustiorque, & morbi tolerantior: at & ægrè fert morbum, & debilitatur, atque extenuatur, grassante semper ex occultò febre.*

p.36. l.29,30. ὁκόσοι γὰρ ἢ πυρὶ, ἢ ὕδατι τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται] Hippocrates, *Aphoris.* XI. *sect.5.* Phthisim lethalem cognosci his signis asserit; si sputum carbonibus injectum graviter oleat, capilli defluant. In *Coacis autem prænotionibus cap. 17. sent 2.* τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσιν ἐς τὸ πυθμένα βαδίζει τὸ πτύον, ὀλέθριον σημαίνει· addit, ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἢ θάλασσα: quod cur requirat ad ejusmodi experimentum, non video. At hanc rationem non probat *Aretæus*, ut superfluam, quoniam ex ipso adspectu morbi natura certiùs intelligatur.

p.36. l.31,32. πιστοτέρη γὰρ ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος] Philosophus etiam, *Initio lib.1. Metaph. de visu*: μάλιστα ποιεῖ γνωρίζειν τι ἡμᾶς αὕτη τῶν αἰσθήσεων. Unde proverbium de oculato teste. Non tamen id in universum asserit *Aretæus*, sed de cognitione Phthisicorum.

p. 36. *l.* 37, 38. ξυντετήκασι δὲ πυρετοῖσι χρονίοισι] Præsertim καυσώδεσι. Galenus, *lib.* 1. *de differ. feb. cap.* 10. sed & aliis, ut quartana. Juvenalis: (*Satyr.* 9. *v.* 16.)

> *Quid macies ægri veteris, quam tempore longo*
> *Torret quarta dies, olimque domestica febris?*

Quos autem potissimum affectus Phthisis sequatur, docet Galenus fusè, *ejusdem libri cap.* 12. *in fine.*

p. 36. *l.* 44. ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος] Ejusmodi sudores, qui quasdam tantum partes occupant, maximè superiores, ut collum, frontem, humeros, aut thoracem, naturæ oppressæ signa sunt. Cùm enim hæc viget, aqueum illud excrementum æqualiter per omnem corporis habitum propellit. At verò cùm ita fracta est, ut humores amplius regere non valeat: tunc vapores, ex quibus sudor gignitur, à natura, ut ita dicam, abdicati, proprium impetum sequuntur, qui sursum ducit, atque ita superiores partes petunt. Unde Axioma est; *omnes sudores à medio sursum esse inutiles, immo perniciosos.*

p. 36. *l.* 46. αὐχὴν ὑποπόλιος, ῥαδινὸς] Cervix tenuis & e longa Phthisi laborantibus propter carnium consumptionem. Avicenna, *lib* 3. *fen.* 10. *tract.* 5. in Phthisica descriptione: *& extendunt collum*, nempe propter siccitatem, ut exponit *Gentilis.*

p. 36. *l.* 48. τὰ δὲ ἄρθρα παχέα] In M. S. *Mentel.* τὰ δὲ ἄρθρα παχέος. Ita videmus in valde emaciatis. Ovidius *in descriptione famis:* (*Metamorph.* 8. *v.* 807.)

> *Auxerat articulos macies.*

p. 36. *l.* 52. ἤδη γὰρ ἡ ἀνακωχὴ] Supple σὰρξ, id est, *caro*, quæ ungues fulcit, sustentatque: eâ igitur consumptâ incurvantur, ut supra dixit, & Hippocrates, 2. *prog. de Empyis*: (*p.* 42. *l.* 32. *ed. G.* 1657.) καὶ οἱ μὲν ὄνυχες χειρῶν γρυποῦνται. Est igitur ἀνακωχὴ *sustentaculum:* unde verbum ἀνακωχεύειν quo utitur Herodotus *lib.* 7. *p.* 252. *l.* 3. *edit. Græc. H. Steph.* ubi de machinamento *Xerxis* in jungendo navibus *Hellesponto* ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. Item Aristoteles, *lib.* 4. *de Cælo text.* 42. ubi super illo problemate; *cur scilicet æs & plumbum dilatata fluitant, in massa merguntur*, sententiam *Democriti* refert: ἐκεῖνος γάρ φησι τὰ ἄνω φερόμενα θερμὰ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀνακωχεύειν τὰ πλατέα τῶν ἐχόντων βάρος &c. Idem sonat ἀνακωχίζειν apud Hippocratem, *in Mochlico.* Ubi *paginâ* 45. *F.* editio *Genevensis* habet ἀνακογχύζειν uti & editio *Basiliensis* Anni 1538. Cujus exemplar penes me habet in margine manu adscriptum ἀνακωχέειν, quod & probat *Fœsius.* Editio hujus libri a *Fed. Morello*, 1579. vulgata, habet ἀνακοχήσας, juxta exemplaria manuscripta, pro ἀνακωχήσας, sicut observat *Fœsius.*

p. 36. *l.* 53, 54. ἐν τῇσι κορυφῇσι πεπιλημένη] Fortasse scripserat *Aretæus* πεπιλημένη *coacta in modum lanæ coactilis* (de carne enim loquitur.) Nam & *Plato* de eadem loquens, hac ipsa voce utitur in *Timæo:* τὴν δὲ σάρκα προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων, οἷον τὰ πιλητὰ ἔσεσθαι κτήματα, &c.

p. 36. *l.* 55, 56. μῆλα ὑπερέχοντα καὶ ἐρυθρά] Malæ rubræ eadem de causa, qua & *Empyi*, nempe ob vapores putridos & acres eo subeuntes; quod & *Avicenna* testatur citato loco de Empyis. Ita & Hippocrates, 2. *prognost.* (*p.* 42. *l.* 31. *ed. Genev.* 1657.) αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι.

p. 37. *l.* 9. αἱ πρὸς τοὺς σπονδύλους συναθροῖσιες] Scribe συναθροίσιες.

p. 37. *l.* 13. ὑποχόνδριον τῇ ῥάχει προσφυὲς] Ovidius, loco citato (*Metamorph.* 8. *v.* 805.)

> *Ventris erat pro ventre locus: pendere putares*
> *Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.*

p. 37. *l.* 14. ἄρθρα ἐναργῆ, ἔξαρθρα] Bifariam intelligere possumus: vel enim exstare articulos; quo sensu ἄρθρα παχέα dixit suprà: vel suis sedibus emotos & luxatos. Nam id admodum macilentis corporibus contingere auctor est Hippocrates, *libro* περὶ ἄρθρων. (*p.* 784. *G edit. Genev.* 1657.) verba hæc sunt: διαφέρει μέν τι καὶ φύσις τις σώματος· τοῖσι μὲν γὰρ εὖ ἔχουσι τὸ γυῖον, καὶ σεσαρκωμένοισι ἐκπίπτει τε ἧσσον, ἐμπίπτει τε χαλεπώτερον· ὅταν δὲ αὐτοὶ σφῶν αὐτῶν λεπτότεροι, καὶ ἀσαρκότεροι ἔωσι, τότε ἐκπίπτει τε μᾶλλον, ἐμπίπτει τε ῥᾷον. Id autem declarat, boum exemplo, quibus, sub finem hyemis, femur luxari solet, cum macilentissimi evaserunt.

p. 37. *l.* 16. ὑπερέχει γὰρ ἡ ἄκανθα τῶν σπονδύλων, ἡ πρόσθεν κοίλη] Bene habitis spinæ locus cavus est: consumptis, spina eminet, atque etiam coccyx: unde illud *Martialis* obscœnum quidem, sed tamen eo spectans: (*libro tertio, epigramm.* 98. *v.* 2.)

> *Pædicare potes, Sabelle, culo.*

Ovidius, citato loco: (*Metamorph.* 8. *v.* 804.)

> *Ossa sub incurvis exstabant arida lumbis.*

p. 37. *l.* 18. ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων] Galenus, *com.* 1. *ad* 1. *Epid. tom.* 5. *p.* 167, *B. l.* 49. *edit. Aldin.* 1525. Φθινώδεις ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι τὴν φθινώδη νόσον, ἣν καὶ φθόην τινὲς ὀνομάζουσιν, ἐπιτήδειοι παθεῖν· τοιοῦτοι δ' ὑπάρχουσι φανερώτατα, ὅταν ὁ θώραξ στενὸς καὶ ἀβαθὴς εἰς τοσοῦτον, ὡς τὰς ὠμοπλάτας ἐξέχειν ὀπίσω, δίκην πτερύγων· ἐντεῦθεν δὲ καὶ πτερυγώδεις ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους. Vide eundem *lib.* 2. *de temper.* & *lib. de causis morborum.* (*Tom.* 1. *p.* 18. *B. l.* 53. & *tom.* 3. *p.* 6. *B. l.* 39. *edit. Ald.* 1525.) Videndus & Hippocrates *lib.* 6. *Epidem. sect.* 3. *sent.* 10.

p. 37. *l.* 19. ἢν κοιλίη ἐκταραχθῇ ἀνέλπιστος] Hippocrates *sect.* 5. *Aphor.* 12. de iisdem: ἤτοι διαῤῥοίης ἐπιγενομένης ἀποθνήσκουσι.

p 37. *l.* 22. νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς] Hippocrates, *Aphor.* 29. *sect.* 3. τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες.

p. 37. *l.* 26. ἴξιες δὲ, ῥαδινοί] Id est, *tenues*, *graciles*. Eadem voce utitur *Lucretius*, & de Phthisicis usurpari solitam innuit, *lib.* 4. *v.* 1159. his versibus:

> Ἰσχνὸν (ἰσχνὸν) ἐρωμένον *tum fit, cùm vivere non quit*
> *Præ macie*; ῥαδινὴ *verò est jam mortua tussi.*

Nam mortuam tussi intelligit Phthisicam.

p. 37. *l.* 27. λευκοί] Corpora alba ad Phthisim opportuna esse docet ob frigidum temperamentum, à quo flatus multi gignuntur. Ab iis verò pulmonum vasa disrumpi testatur Galenus, *lib.* 5. *Method. Med. tom.* 4. *p.* 44. *A. l.* 51. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ στέγειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς αἷμα, καὶ μάλιστα ὅταν ᾖ πνευματικόν, οὐκ ὀλίγα ῥήγνυται &c. Vide & *lib.* 4. *de loc. affect.* & *lib.* περὶ πλήθους. *tom.* 3. *p.* 51. *A. l.* 8. & *p.* 77. *B. l.* 11. *ed. Ald.* 1525. De habitudine corporis ad Phthisim opportuna elegans est locus *Ciceronis in Bruto*, seu de Claris Orat. *Erat eo tempore in nobis summa gracilitas, & infirmitas corporis, procerum & tenue collum: qui habitus, & quæ figura non procul abesse putatur à vitæ periculo, si accedit labor, & laterum magna contentio.* Ubi periculum vitæ illud, quod à Phthisi imminet, ab eo intelligi dubium non est.

Ad Caput IX.
περὶ Ἐμπυϊκῶν.
De Purulentis.

p. 37. *l.* 43. ἴδμεν δὲ καὶ ἐγώ] *Aretæum* professione atqoe ἔργῳ, hoc est, operibus ipsis Medicum fuisse, non ex eorom numero, quos Galenus λογικοὺς ἰατροὺς appellat; ex hoc loco patet. Quod ob eam causam notare visum est, quia quosdam vidi ambigere, fecissetne medicinam *Aretæus*; an homo eruditus, hæc exercitandi ingenii gratia elocubrasset, ut de *Cornelio Celso* proditum est: propterea quod in his Libris elegantior est, quàm reliqui harum rerum scriptores esse solent.

p. 37 *l.* 53, 54. δριμὺ δαπλῶς] *Mordicus acre.* Ita Galenus, *Com.* 3. *ad lib.* κατ' ἰητρεῖον, ἀπαρεγκλίτως (ἀπαρέγκλιτον) ὀρθὴν γωνίαν appellat.

p. 37. *l.* 56. θῶυμα δὲ ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ] Miratur, quomodo in pleuritide tanta puris copia ex membrana succingente, (quæ vulgò, sed barbarè pleura appellatur) prodire possit: cùm hæc sit tenuis admodum, nullam penè crassitudinem habeat. Qoi locus fortasse impulit *Renatum Moræum*, Medicum Parisiensem valdè doctum, ut novam opinionem de Sede pleuritidis vulgaret libello edito; quo probare nititur, eum morbum non esse membranæ ipsius proprium, sed pulmonis; propter viciniam autem, & conseqoenter membranæ. Respondet autem *Aretæus*, sanguinis copiâ influentis eam membranam crassiorem evadere, quæ ratio valdè probabilis est. Quando & uteri membranas, gestationis tempore, in magnam crassitudinem, ob sanguinis affluxum augeri compertum est.

p. 38. *l.* 6, 7. αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα ἐς χώρην τὴν σφῶν αὐτέων] Mutilus locus. Verbum desideratur, ἔχουσι, ἴσχουσι, aut quid simile.

p. 38. *l.* 12, 13. βάρος ἢ πόνος γε ξυνὸν] Crassus vertit, *gravitas potius quam dolor.* Sed non potest. Scripsisset Aretæus μᾶλλον. Mea sententia est, particulam ἢ non esse ibi disjunctivam, sed negationem, quomodo ab *Hippocrate* usurpatam notat Galenus, *com. ad lib.* κατ' ἰητρεῖον ad hæc verba σωλῆνα παντὶ τῷ σκέλει ἢ ἡμίσει· ubi particula ἢ, negatio est: præcepit enim Hippocrates, canalem (instrumentum est Chirurgicum) *toti cruri, non dimidio tantùm* aptari. Hæc sunt Galeni verba: (*tomo* 5. *p.* 351. *B. l.* 9, 19. *ed. Ald.*) ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ λέξει δυνατόν, καὶ ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ὡς διαζευκτικὸν εἰρῆσθαι σύνδεσμον· ἀλλ' ἐκεῖνον ἐσονόησαμεν, ἀντ' ἀποφάσεως αὐτὴν τετάχθαι. βούλεται γὰρ ἅπαντι τῷ σκέλει οὕτως ἡμᾶς τὸν σωλῆνα χωρὶς βλάβης ὑποβάλλεσθαι, καθάπερ ὅμηρος ἔφη, (*Iliad.* α. *v.* 117.) βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀπολέσθαι. Quod ita *Aretæus*, hoc loco, particulam ἢ usurpet, sequentia ejus arguunt: πόνος μὲν γὰρ ἄπεστι.

p. 38. *l.* 14. ῥῖγος πρὸς ἑσπέρην] Quia pus conclusum eo tempore movetur, unde vapores maligni in habitum corporis, & febris augetur, ut notat Hippocrates 2 *prognost. p.* 42. *l.* 7. *ed. G.* ubi de signis suppuratorum tradit.

p. 38. *l.* 20. χροιὴ ζωώδης] χροιὴ οὐ ζωώδης debet repeti negatio.

p. 38. *l.* 23. μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ] Crassus: *donec inflammatio, quæ urget, perseverat*, sed ad marginem positus est asteriscus cum his verbis; *adest, aut urget*, qood fortasse rectius: tunc verò Græca ita leges: μέσφι ἂν ᾖ φλεγμασίη, ἢ πιέζῃ, mutato accentu particulæ ἢ ut fiat disjunctiva, & verbi modo.

p. 38. *l.* 27, 28. ἢν δὲ ἤδη ἐς φύσιν ἥκῃ πύον, πάντα μέγιστα] Vide *Aphor.* 47. *sect.* 2.

p. 38. *l.* 29. ἐξ ἀποτάσιος βιαίης] Rectè notatum ad marginem Codicis Crassi, *violenta extensione.* Scribe igitur ἐξ ἀποτάσιος.

p. 38.

p 38. *l.* 32, 33. περιοδίων βαθίων] Rectius, παχίων, & ita legit *Crassus*.

p. 38. *l.* 35. ἀτρεκέες] Deest aliquid, hîc & in proximo contextu, quod supplendum ex M. S.

p. 38. *l.* 57. ἄπυρος γίγνεται] Scribe γίγνηται, εὖτε πίσσῃ, ἔυχρως, ἔυσιτος. Hæc enim conjunctim legenda sunt: itemque in sequenti periodi membro, ἔυτονος γίγνηται, &c. Nisi sit enallage.

p. 39. *l.* 11, 12. μικρὸν γὰρ διαπνίσκει χρόνον] Hæc verba sapiunt glossema, neque hic locum habent. Tollenda igitur, & statim post συντήξιος, lege quæ sequuntur; σπλὴν, καὶ ἧπαρ, καὶ πνεύμων, καὶ διάφραγμα, ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύλην. Ad quæ verba notaverat studiosus ad marginem μικρὸν γὰρ διαπνίσκει χρόνον. Nisi quis malit transposita esse hæc, statimque legenda post ista; ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύλην· quod nec mihi displicet.

Ad Caput X.
περὶ τῶν κατὰ τὸν πνεύμονα ἀποστάσεων.
de Pulmonis Abscessibus.

p. 39. *l.* 23. ὅπωσπερ.] Scribe ὅκωσπερ.

p. 39. *l.* 23. ἐν τοῖσι σώμασι] Quasi verò pulmo non sit corpus; sed nimirum corpora privatim appellat eas partes quæ solidæ, succi plenæ, & compactæ: pulmones quia laxi multis foraminibus pervii, pro meatu tantùm & itinere habet.

p. 39. *l.* 24. διαζάσιος μᾶλλον τῶν ἀραιώσιων (ἀραιωσίων) γινομένης] Scribe διαστάσιος, intervalla intelligit, quæ in raris & spongiosis corporibus. Ita Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 9. *tract.* 1. *in raritate pulmonis & in locis vacuis.*

p. 39. *l.* 27. ἄλλην ἀπ' ἄλλης εὐρυχωρίην ἀμείβων τῇ] Scribe ἀμείβοντι, nempe ὑγρῷ, eo enim refertur.

p. 39. *l.* 37, 38. καὶ βρογχίζον κοτὲ ἀναπλύσθη] Scribe βρογχίον ita vocantur, quæ in arteria aspera cartilagines. Galenus, *lib.* 4. *de loc. affect. cap.* 9. βρογχία γὰρ καλοῦσιν οἱ ἀνατομικοὶ τοὺς χόνδρους τῆς τραχείας ἀρτηρίας, σιγμοειδεῖς ὑπάρχοντας τῷ σχήματι. Hippocrates πρότωνας ἕλκος appellat, 2. *de morbis*, *Galen. interp.* Hæ cum in pulmone sint admodum exiguæ, ubi ipsas ab ulcere putredo invasit, integræ per sputum ejici possunt. Galenus, *lib.* 1. *de loc. aff. cap.* 1. σῶμα γοῦν τι χονδρῶδές ἐστι, κατὰ τὰς τοῦ πνεύμονος τραχείας ἀρτηρίας, ὃ καλοῦσι βρογχίον· οὗ τὴν ἰδιότητα μόνοις τοῖς τεθεαμένοις ὑπάρχει γινώσκειν. ὅταν μὲν οὖν ποτε τοῦτο μετὰ βηχὸς ἀναπλυσθῇ, μέγιστον ἕλκος ἐξ ἀναβρώσεως ἢ σηπεδόνος ἐν πνεύμονι λογιζόμεθ' ὑπάρχειν. & quæ sequuntur.

p. 39. *l.* 39. εὖτε καὶ ἀπορρῶγες] Galenus id confirmat, *lib.* 4. *de loc. affect. cap.* 9. ἀνέπτυσαν γὰρ πάντες οὗτοι τελευτῶντες αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος μέρη σεσηπότα.

p. 39. *l.* 46. τόνος μὲν γὰρ] Τόνος *tenor*, *tensio*. Sæpè apud Medicos pro vigore & quodam renixu partium à spiritu vitali; unde ἄτονα languida & effœta.

Ad Caput XI.
περὶ ἄσθματος.
de Anhelitu.

p. 40. *l.* 9. ἄκοπτ ἐς πολλὸν διαρκέσαι] Plinius, *lib.* 11. *cap.* 37. *Solum hoc viscerum vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit, læsumque mortem illico affert*: quæ verba de gravi læsione intelligenda sunt. Nam quosdam corde non altè vulnerato vitam in multos dies traxisse historiæ testantur.

p. 40. *l.* 9, 10. τῇδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ ζωῆς ἀρχή] Cum *Aristotele* sentit *Aretæus*, qui libro περὶ ἀναπνοῆς, *p.* 86. *l.* 1. *ed. Sylb.* cor principium seu causam efficientem respirationis docet: aucto scilicet calore ipsum extendi atque itidem pulmones, & qui hæc continet, thoracem: δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσικῆς δυνάμεως. Αἴρεται μὲν οὖν πλεῖον γινόμενον, αἰρόμενον (αἰρομένου) δ' ἀναγκαῖον αἴρεσθαι καὶ τὸ περιέχον αὐτὸ μόριον· ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ τοῦ τοιούτου μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. Averrois, *lib.* 2. *collig. cap.* 19. motum respirationis partim voluntarium, partim naturalem statuit: quà voluntarius est, pendere à musculis thoracis & diaphragmatis: quà naturalis, à corde & pulmone. Ita *Galenum* Aristoteli conciliat.

p. 40. *l.* 10, 11. αἰτίη δὲ ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ πνεύματος] Immo τοῦ πνεύμονος, & ita emenda. Cæterum Avicenna, *lib.* 3. *fen.* 9. *tract.* 1. *c.* 38. iis causis adjungit siccitatem *Et quandoque fit, sed rarò, & ex exsiccatione pulmonis, & siccitate ejus*; quod & *Rasis* tradit 4. *contin.*

p. 40. *l.* 27. ῥὶς ὀξείη, ἐς ἀναπνοὴν ἑτοίμη] Fortasse nasum acutum dicit, quibus scilicet nasi πτερύγια subinde comprimuntur, ut in difficili respiratione accidere docet Galenus, *lib.* 4. *de loc. aff. tom.* 3. *p.* 27. *A. l.* 15. *edit. Ald.* 1525. præsertim cùm facultas imbecilla est.

p. 40. *l.* 28, 29. ὀφθαλμοὶ προπετέες, ὡς ἐπ' ἀγχόνῃ] Hippocrates, *lib.* 3 *de morbis in descriptione anginæ:* (*p.* 490. *l.* 24. *ed.* G. 1657.) καὶ τὼ ὀφθαλμὼ πονέουσί τι καὶ ἐξέχετον, ὡς ἀπαγχομένοισι.

p. 40. *l.* 29. ῥεγμὸς ἐν ἐγρηγόρσι] Rectè notat stertorem, etiam dum vigilant: quia hoc signum obstructi pulmonis, non si idem in somno contingat: nam plerisque stertere dormientibus familiare est.

p. 40. *l.* 30, 31. ὑγρὴ καὶ ἄηχος] Vocem omnem humidam esse, quippe vaporem è pulmonibus, testatur Aristoteles, *probl.* 45. *sect.* 11. ἡ φωνὴ ἀήρ τις ἐστι μεθ' ὑγροῦ· ideoque hanc deorsum etiam deferri autumat: qua etiam mente dixit Poëta, (*Æneid.* 7. *v.* 533.) *udæ vocis iter*. Sed hîc excessum humiditatis notat; ob quem fiunt voces obscuræ, ἀσαφεῖς, ut dicitur in *lib.* περὶ ἀκουστῶν, ubi verba hæc leguntur: ὅταν μὲν γὰρ ὦσιν ὑγρασίας πλήρη πολλῆς ὅ, τε πνεύμων καὶ ἡ ἀρτηρία, διασπᾶται τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δύναται περιωσθῆναι εἰς τὸ ἔξω τόπον συνεχῶς· διὰ τὸ προσκόπτειν, καὶ γίνεσθαι παχὺ, καὶ ὑγρὸν, καὶ δυσκίνητον καθάπερ καὶ περὶ τοὺς καθάῤῥους (κατάῤῥους) καὶ τὰς μέθας.

p. 40. *l.* 34. ὅκως ἀπαυγάσαι ἀπῆσαι] Scribendum ἀπᾶσαι. (nisi forsan σπῆσαι sit more Ionico)

p. 40. *l.* 34. ὑπὸ βαρίης δὲ τοῦ ἠέρος] βαρίη, pro βαρύτης dici Græcè non arbitror, licet in compositis dicatur, ut καρηβαρίη· fortasse scripserat ὑπ' ἀπορίης propter indigentiam aëris: quia per pulmones obstructos, nunquam satis aëris attrahunt. Mendum ex transpositione literarum.

p. 40. *l.* 35, 36. καὶ διοίγουσι τὸ στόμα] Galenus, *lib.* 11. *de usu part. tom.* 1. *p.* 68. *A. l.* 15, *ed. Ald.* 1525. respirationis instrumentum proprium esse dicit nares; cum nullum in iis, aut in pulmonibus impedimentum est: iisdem verò impeditis atque obstructis, quod non satis, per nares, aëris trahatur, os necessariò diduci; atque ita per accidens effici instrumentum respirationis. Verba adscribere libet, quia hunc locum non mediocriter illustrant: φλεγμονῆς γὰρ ἢ σκίῤῥου γενηθέντος, ἤ τινος ἄλλης διαθέσεως ἀποφραττούσης τοὺς πόρους τῆς ῥινὸς, ἀναγκάζονται μὲν καὶ τότε διὰ τοῦ στόματος εἰσπνεῖν· ἀλλ' ὅτι μὴ κατὰ φύσιν ἔχουσι οἱ πόροι τῆς ῥινὸς, ὑγιαινόντων δὲ αὐτῶν ἀκριβῶς, οὐδὲν δεῖ τοῦ στόματος, εἰ μὴ κατεπείγοιτό τις ἄσθματι πολλῷ καὶ σφοδρῷ· κἀν τῶδε δῆλον, ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ τὴν μὲν ῥῖνα τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων εἶναι τὸ πρῶτον τῇ τάξει, τὸ στόμα δὲ μηδενὸς μὲν παθήματος τὸ ζῶον βιαζομένου, μηδ' ὅλως ἀναπνευστικὸν ὑπάρχειν.

Ad Caput XII.
περὶ πνευμόνων.
De Pulmonariis.

p. 41. *l.* 4. ἄσθματος ἰδέη τὸ πνευμῶδες] Galenus πλεύμονος appellat in Lexico, & φθόην seu τὸ πλευμῶδες πάθος exponit: unde verbum πλευμονᾷν. ibid. πλευμοῖ, πλευμώδης γίνεται, ἢ φθίνει. Speciem Asthmatis sive suspirii facit *Aretæus*.

p. 41. *l.* 14. ἐς αὔλιν θανάτου] αὔλιν, pro sepulchro interdum accipi auctor est *Eustathius.* Hîc αὔλιν θανάτου pro inferis, ubi mortui somnum ferreum dormire crediti, sumpsit *Aretæus.*

p. 41. *l.* 20. στρογγύλον χαλαζῶδες] Pituita viscida in pulmonibus interdum ita exsiccatur, ut in modum grandinis dura sit, qualem se vidisse *Galenus* testatur, non quidem grandinis, sed lupini effigie, non sine pernicie ejus, qui exspueret. Locus est in *lib.* 4. *de loc. aff. cap. ult.* ἕτερον δὲ πάθος εἶδον ἐν πνεύμονι τοιόνδε· βήττων τις ἐκ χρόνου πολλοῦ, καὶ πτύων ὀλίγα καὶ γλίσχρα, χαλαζίων μικρῶν παραπλήσιον ἀνέβηξέ τι, καί μοι κομίσας ἔδειξεν αὐτό. Et paucis interjectis addit, μεγέθει δ' ἦν τὰ χαλάζια τοῖς καλουμένοις ὀρόβοις ἴσα κατὰ τὸ πλεῖστον· ἔστι δ' ὅτε, καὶ μείζω τούτων, ὥσπερ γε καὶ μικρότερα. Fernelius, *lib.* 5. *Patholog. cap.* 10. ubi de Asthmate agit: *Malo* (inquit) *ingravescente, lentus humor in grandinem concrescit, atque hæc tandem in veros calculos, quibus interdum dissectos pulmones confertos deprehendimus.* Deinde historiâ id confirmat ejusmodi: *Sed etiam non ita pridem vir occurrit; qui, quoties exercitatione incalescit, concitata tussi calculos è pulmonibus edit praduros, eosque exscreat, modo hordei, modo pisi magnitudine. Bona tamen is valetudine fruitur, præterquam quòd paulo difficilius respirat, & in medio thorace gravitatis cujusdam pondus percipit.*

Ad Caput XIII.
περὶ ἥπατος.
De Jecore.

p. 41. *l.* 30. ἧπαρ σπληνὶ ἐς ζυγόστασιν μὲν ἰσόῤῥοπον] Quia animalium corpus bifariam divisum est in dextram & sinistram partem; ideò natura, viscerum alia gemina effecit; alia quæ solitaria esse oportebat, ita confirmavit, ut in iis discrimen dextri & sinistri servaretur: quo scilicet corpus ἰσόῤῥοπον, & in quodam æquilibrio esset. Proinde quia jecori sedes in dextro erat; hinc lienem in sinistro adversum constituit, eaque figura donavit, quæ jeco-

jecoris quoddam ceu rudimentum intelligeretur. Unde eum Philoſophus νόθον ἧπαρ eleganter appellat, & ita gemina hæc viſcera fecit, ut ſimilitudine naturæ, & officii conſpiratione, pro ſimplici haberi poſſent: καὶ γὰρ ὡς μονοφυὲς ἑκάτερον, καὶ ὡς αὖθ' εἰς δύο παραπλησίαν ἔχοντα τὴν φύσιν. Videatur Ariſtoteles, *libro 3. de partibus cap. 7.* Nihil ea diſputatione elegantius eſſe poteſt.

p. 41. l. 34, 35. ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ] Ita Hippocrates, *libro περὶ τροφῆς. pag. 382. l. 12. Ed. Genev. 1657.*

p. 41. l. 36. ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην] Sanè; jecur enim princeps eſt pars, & vitæ neceſſaria, non lien: maximè ſi verum eſt, quod *Plinius* tradit, *lib. 11. cap. 37. inuri impune curſorum laborantibus, & eo per vulnus exempto vivere animalia*: quod *Caſpar Hofmannus* fabuloſum cenſet, & veterem fabulam appellat, *cap. 2. de uſu lienis.* Vide & *Fallop. lib. de vulner. cap. 12.* Attamen, cum aſplenii paſtu conſumi lienem pecudibus *Dioſcorides* & alii complures peritiſſimi auctores teſtentur, citra eorum animalium perniciem: cur non & hominibus aut ferro, aut igne, aut qua alia ratione ſine vitæ periculo eximi poſſe credamus?

p. 41. l. 39, 40. καὶ ἀφίσταται ξυνεχέστερόν τι καὶ ὀλεθριώτερον] Quia princeps pars, ſi nimirum abſceſſus fiat, in ipſo parenchymate: nam ſi intra tunicas pus contineatur non eſt lethalis. Vide Hippocratem *ſect. 7. Aphoriſ. 45.*

p. 41. l. 40, 41. καὶ ἐπὶ σκίῤῥον δὲ αἰκύτερον σπληνὸς καὶ πολυαλγέστερον κτεῖνει] Jecur & lienem ad ſcirrhum opportuniſſima eſſe teſtatur Galenus, *libro 13. Methodi:* (*tom. 4 pag. 92. B. l. 34. ed. Aldin.*) ἐπιτηδειότατα γάρ ἐστι σκιῤῥωθῆναι τὰ δύο σπλάγχνα, τό θ' ἧπαρ, καὶ ὁ σπλήν. Et paulo infra de jecore: ἡ γάρ τοι τοῦ ἥπατος οὐσία ῥᾷστα σκίῤῥοις ἁλίσκεσθαι πέφυκεν, ἔχουσά τι καὶ φύσει πηλῶδες, ὡς παίζων τις ἔλεγεν ἰατρὸς τῶν καθ' ἡμᾶς. Non immerito autem jecoris ſcirrhus dicitur celeriùs mortem afferre, utpote qui jecoris facultatem deſtruat, qua corpus carere non poteſt. Ita enim abolita ſanguinis generatione hydrops immedicabilis brevi conſequitur.

p. 41. l. 43. μέσφι κληῖδος ἢ ἄκρου ὤμου] Galenus, *libro 5. de loc. aff. tom. 3. pag. 56. A. l. 32. edit. Aldin.* ſigna inflammationis hepatis ponit τὸ εἰς τὴν κλεῖν ἄλγημα διατεῖνον. Quo ſenſu & *Aſclepiades* dolorem jecoris ὄλκιμον appellabat, cujus verba hæc extant apud Galenum *lib. 2. de loc. aff. p. 36. A. l. 27.* ὁ δὲ τοῦ ἥπατος ὄλκιμος ἐμπεφυκώς, καὶ ναρκώδης ἐστί, καὶ ἀντηρότερον (malè pro ἀμβλύτερον) ἐγκείμενος· quam tamen hujus vocis acceptionem in eum ſenſum non probat *Galenus*. Cur autem dolor ad claviculam uſque pertingat, nemo diſertius declarare poteſt, quàm hîc *Aretæus*.

p. 41. l. 47, 48. ἤδη ἄκρου τοῦ ὤμου ἀποτείνεται] Dividit more Ionum: alii una voce ἀκρωμιον.

p. 41. l. 50, 51. ἢν δὲ καταχορέως ἔωσιν] Malim legere καταχορέες ἔωσιν, cum virgula, & mox ἐκτεροώδεες τοῦ λευκοχλόου εἴδεος. Ut intelligamus eos fieri quidem ictericos, ſed eo genere ictéri, qui ad album magis colorem decliner.

p. 41. l. 53 ἀκρηφαλέει μὲν ἐς πόσιν] Eximia eſt hæc obſervatio, & paucorum hominum; jecoris inflammatione laborantes à vino abhorrere. Contra omnino accidit, ſi jecoris ſubſtantia penitus corrumpatur; ὑφὴν διαφθορὴν Græci vocant: quippe tunc patientes incredibili vini optimi ac meracioris deſiderio flagrare, ſicut & in corruptela pulmonum, teſtis eſt Fernelius, *lib 6. pathol. cap. 4.*

p. 42. l. 3. ὄγκος ὑπὸ τιτθῷ ἢ πλευρῇσι] An corrupta hæc, pro ὑπὸ νόθῃσι πλευρῇσι? nam ſub nothis coſtis, non ſub mamma tumor eſt in jecoris inflammatione: etſi tumor ſub nothis coſtis ſub mamma quoque eſt. Verùm obſcura hæc loquendi ratio, quam ſufficiat notaſſe.

p. 42. l. 7, 8 ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὄρθιον μίμνουσι εἴδεος] Mutilus hic locus eſt, & aſteriſco notatus: neque in manu-ſcriptis libris, quos videre licuit, quicquam reperi, quod juvet.

p. 42. l. 8, 9. καὶ τοῦ μὲν περιγραφῇ, καὶ τὰ ὅρια δῆλα] Scribe περιγραφὴ in recto caſu. Diſcrimen notat inter inflammationem jecoris, & muſculorum abdominis, quod in illa circumſcriptio ſit tumoris juxta figuram viſceris, in hac non item, ſed ἀόριστος, ut mox ait. Galenus itidem tumorem circumſcriptum jecoris inflammati proprium aſſerit, *libro 5. de loc. aff. cap. 6.* τοῦ δ' ἥπατι μόνῳ συμβέβηκεν ἀθρόως περιγεγραμμένον ἴσχειν αὐτόν.

p. 42. l. 11, 12. περιτοναίου δὲ ἀόριστος ἡ σκληρίη] Nomine περιτοναίου non tantum membrana intelligenda eſt tenuiſſima, quæ omnes abdominis partes inveſtit & continet, ſed & muſculi ejuſdem abdominis, quæ illas quoque partes extrinſecus tegunt: quod diligentter hoc loco eruditioribus notandum propono.

p. 42. l. 24, 25. πύον ἐκρέει λευκὸν, πῖον, λεῖον, κακῶδες, ὅτι παχύ] Cùm hic puris laudabilis conditiones tradat, quæ ſi appareant convaliturum ægrotum ſignificant; cur hoc ipſum pus κακῶδες, *graveolens* dicat, non video: ſi quidem è contrario minimè graveolens eſſe debet, ut patet *ex 1. prognoſt. cap. 15.* τὸ δὲ πύον ἄριστον λευκόν τε εἶναι. καὶ ὁμαλὸν, καὶ λεῖον, καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες· τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, κάκιστον. Ratio etiam, quam mox affert, non quadrat: ὅτι παχύ. Contrà enim, pus quod craſſum eſt, minùs fœtet, ſive craſſities à coctione, ſive ab alia cauſa humorem abſumente inducatur: qui, ut putredinis, ita &

fœ-

fœtoris parens: quare negationem desiderari, & reponi debere arbitror, ut sic legatur; μὴ κακῶδες ὅτι παχύ.

p.42.l.36. εἰ πέψις τῶν αὖθις] In M.S. *Claromont.* abest vox, αὖθις· in *Menteliano* legitur αὖ, pro αὖθις, quod idem est. Sic censeo legendum: εἰ πέψις τῶν αὖθις, ὥστ' εὖ ἴσχειν τὸ ἧπαρ, hoc sensu: Si cruda jocinoris (jecoris) inflammatione laborantibus, vitiosa per alvum prodeant; alimentum præ ventriculi & intestinorum intemperie imperfectum per inferiora descendit. Neque enim jecur, vel si bene habeat, quæ cruda è ventriculo exeunt, rursus concoquit.

p.42.l.47. ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται τὸν ὄγκον τι τὸν σκληρὸν ἴζον εἰς σκίῤῥον ἱδρύεσθαι] Lege, τὸν ὄγκον τι τὸν σκληρὸν χρονίζοντα εἰς σκίῤῥον ἱδρύεσθαι, id est, *Non est absurdum, tumorem durum, temporis progressu, in scirrhum firmari.*

p.42.l.49. νωθὴς δὲ καὶ ἡ περὶ] Cum abscessus jecoris non maturatur, in scirrhum compingi ait; & tunc neque dolorem continuum esse, neque magnum esse, quo etiam tempore exercet, sed obtusum seu segnem: id enim significat vox νωθὴς. Cui voci respondet ea, qua usus est *Archigenes*, ad designandum hepatis dolorem: nam hunc ναρκώδη appellabat, Galeno teste, *lib.2. de loc.aff.tom.3.p.35. A l.53.*

p.42.l.49,50. δριμὺ δὲ, καὶ θερμὴ] Mendum hîc in accentu. Scribe θέρμη, *caliditas*; ut rectè vertit *Crassus*.

p.42.l.54. κορυφὴ γὰρ τῶν κακῶν ὕδρωψ] Apicem malorum hepatis omnium hydropem eleganter vocat, sive ad magnitudinem morbi respexit, sive ad tumorem abdominis, quod in fastigium elevatur κορυφοῦται.

p.43.l.8,9. σφαλερὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπιχειρίη] Periculosam hydropis curationem censet, qua serosi humores affatim vacuantur: quod vires subita ejusmodi evacuatione prorsus affligantur; haud secus ac immodico sanguinis profluvio. Aliam rationem proponit Galenus, *com. 6. ad Aphor.27.* quia scilicet scirrhus visceris non amplius ab aquosa redundantia sustentatus, suo pondere diaphragma, tum viscera etiam thorace contenta deorsum detrahat: ἀλλὰ καὶ ὁ τοῖς σπλάγχνοις σκίῤῥος, ὡς ἂν μηκέτ' ὀχλύμενος, (lege ὀχύμενος) ὑπὸ τῆς (τῶν) ὑδατώδους οὐσίας, καθέλκει τό, τε διάφραγμα, καὶ τὰ κατὰ τὸν θώρακα σπλάγχνα. Eidem causæ adscribendum est, quod olim grassatores Ægyptii, corio exuti, diuque in illo cruciatu viventes, simul ac umbilicus ferro tactus præcisusve esset, exspirarent, referente Scaligero, *exercit* 246. *sect.* 2.

p.43.l.10. ἐσχάτῃσι ξυμπτώσεσι] Crassus interpres obscurè, *extremos casus* vertit. Nec tamen, fateor, Latinam vocem habemus, quæ σύμπτωσιν seu, quod idem est, ξύμπτωσιν hîc positam exprimat; quæ eo sensu accipienda est, quo apud *Hippocratem* in 3. *Aphor. sect.* 1. μηδὲ τὰς ξυμπτώσιας τὸ ἔσχατον ἄγειν. Significat autem hæc vox vasorum in corpore mutuam in se ex nimia humoris contenti vacuatione collapsionem, atque ut ita dicam, coincidentiam.

p.43.l.19. τούσδε ἐκ ἡπατικῶν ξυντηκτικοὺς] Qui ex jecinoris ulceribus, tabidi effecti moriuntur, συντηκτικοὺς propriè appellari docet. *Syntecticos* etiam Plinius vocat passim in historia.

Ad Caput XIV.
περὶ σπληνός.
De Liene.

p.43.l.26,27. τὸ ἐπιπόνης μέζων] Scribe, ἐπιπονίης, *dolore major.*

p.43.l.27. μέσφι τοῦ ἥπατος] Tumorem lienis usque ad jecur, & per totam abdominis latitudinem extendi aliquando, non solum ex his *Aretæi* verbis, sed & ex *Plauto* discere licet; apud quem quidam se liene ut Zona cinctum conqueritur: quo etiam spectant verba illa è *Casina*, *Actu.* 1. *scen.* ex summis opibus:

Perii! seditionem facit lien, occupat præcordia.

Athenæus, *lib.*8 *cap.*9.

καταμαθὼν δ' ἡνίκ' ἐξίῃ πάλιν
τὰς κοιλίας τὸν σπλῆνα ἔχοντας διπλασίονα.

p.43.l.33. οὔτε καὶ ἀπειρίη ξυνόντι παντελής] Malim ἀπονίη, de Scirrho enim loquitur, qui indolens.

p.43.l.45,46. μελάγχλωροι] Ex nigro virescentes. Notus est *Stratonici* Citharœdi jocus in *Caunios*, quos omnes lienosos fuisse proditum est, ex *Homeri* versu, (*Iliad.* ζ. *v.*146.)

οἵηπερ φύλλων γενεή, τοίηδε καὶ ἀνδρῶν.

Nempe hos comparabat foliis, quod colore viridi essent. Cùm verò quidam ægrè ferrent urbem notari, ut insalubrem: *Ego* (inquit) *insalubrem dicere verear, in qua mortui ambulant?*

p.43.l.46,47. ἡ δύσπνοια ὡς ἀπὸ βαρέος (βάρεος) τοῦ θώρηκος] Desideratur aliquid, puta, πιεζομένου, aut quid simile.

p.44.

p. 44. *l.* 5. καὶ ὅλα μέλεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη.] Nonnullis lienis frusta integra ex abscessu per alvum dejici observat: an salvo Animali, non dicit. De hàc re vide, quæ supra annotavimus.

p. 44. *l.* 6. εὔλυτος γὰρ καὶ φύσει σπλήν.] Quia corpus ejus friabile; undè facilè in humore diluitur.

p. 44. *l.* 9. πολυελκέες πάντη.] Non alienum ab hoc loco, quod *Aristoteles* prodidit, *sect.* 29. *probl.* 1. eos scilicet, qui præter modum melancholici sint, scatere ulceribus, quod *Herculis* & *Lysandri* exemplis confirmat: de priore scribens; καὶ ἡ περὶ τὸ ἀφανίσαι ἐν Οἴτῃ τῶν ἑλκῶν ἔκφυσις γενομένη τοῦτο δηλοῖ· καὶ γὰρ τοῦτο γίνεται πολλοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς. mox de *Lysandro* sic: συνέβη δὲ καὶ Λυσάνδρῳ τῷ Λάκωνι πρὸ τῆς τελευτῆς γενέσθαι τὰ ἕλκη ταῦτα.

p. 44. *l.* 14. εἰ δὲ τοῦ ἥπατος ἥπτετο, χρεὼν ὕδερον.] Refrigerato per sympathiam jecore: Sympathia autem propter propinquitatem. Vide Galenum, *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 1.

p. 44. *l.* 15. ἡ φθίσις καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδών.] Ob eam causam *Trajanus* Imperator fiscum lieni similem dicebat, quod eo increscente reliquæ partes contabescerent.

p. 44. *l.* 23. καὶ νόσοι ἀεργίη μάλιστα] Quia sedentariam vitam agentibus multitudo crudorum humorum coacervatur, qui ad lienem delati, ipsum tumefaciunt.

p. 44. *l.* 25. χωρία ἑλκώδεα.] Scribe ἑλώδεα. Hippocrates, *lib. de aëre, loc.* & *aquis*, (*p.* 283. *l.* 48. *Ed. Genev.* 1657.) tradit, iis, qui aquas paludosas & stagnantes bibant, σπλῆνας αἰεὶ μεγάλους εἶναι rationem addit εἰς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται.

Ad Caput XV.
περὶ ἰκτέρου.
De Morbo Regio.

p. 44. *l.* 34, 35. ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἴκτεροι μυρίοι.] Non solùm ante septimum diem, quemadmodum scripsit *Hippocrates*, sed & post id tempus arquatum morbum innumeros jngulâsse testatur: cui contrariam videre est sententiam apud Hippocratem, *lib.* περὶ κρισίων: (*p.* 552. *l.* 17.) nbi scriptum est, morbum regium, si post septimum diem accedat, sudorem criticum portendere, atque ægrum convaliturum: ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος δῆλον ἱδρῶτος· τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλῃ ἀφίστασθαι ὑδαμῇ, ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. Ibid. paulo infra: ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται ἢ ὕστερον ἐν καύσῳ, καὶ διαχωρέῃ, σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ὅτι τοῖσι καυσώδεσι πυρετοῖσι, καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, ἢν μηδενὸς τυπίου τῶν σημείων γενομένων ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀποστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος. &c. quibus ex locis patet non esse perniciosum Icterum post septimum diem.

p. 44. *l.* 35. σπανίως δὲ ἀπὸ ἴκτερον πυρετόν,] Quia eo modo bilis, neque multum, neque affatim vacuatur; quare abscessus ille est ἡμίῤῥοπος, non autem αὐτόῤῥοπος: rectè autem dicit σπανίως, quia febrem acutam biliosamque Ictero judicari interdum accidit; ut Galenus, *lib.* 5. *de loc. aff.* (*tom.* 3 *p.* 58. *B.* &*c.*) testatur his verbis: πυρέξας γοῦν τις ὀξὺν, καὶ χολώδη πυρετὸν, ἑβδομαῖος ἀπηλλάγη τοῦ νοσήματος, χολῆς ξανθῆς παμπόλλης εἰς τὸ δέρμα κατασκηψάσης.

p. 44. *l.* 37. ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αὐτῷ μοῦνον ἥπατος.] Galenus, *citati libri cap.* 7. hanc quæstionem proponit, utrum semper in Ictero pars affecta sit hepar, & multis de causis negat; *quoniam*, inquit, & *per crises morborum jecore nibil affecto ad cutem effunditur bilis pallida:* & *à causis externis sanguinem* (sanguis) *nullo viscerum læso in bilem totus converti-tur, ut iis quos vipera momordit?* quod exemplo confirmat cujusdam τῶν αὐτοκρατορικῶν οἰκετῶν, cujusdam ex imperatoris Officialibus, cui viperarum capiendarum provincia demandata erat. Addit folliculi biliaris propria imbecillitate nonnunquam icternm accidere, cùm bilem secernere non potest; aut humore ita distenditur, ut ipsum deinceps expellere nequeat; aut etiam quia meatus ejus obstructi sunt: quæ omnia, illæso hepate, contingere posse manifestum est.

p. 44. *l.* 38, 39. ἀλλὰ κοιλίῃ καὶ σπληνὶ, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ] A splene quidem fiunt nigri icteri, diffuso in habitum corporis humore nigro: ventriculi vero & coli vitio bilem in membra effundi, nullus quod sciam præter *Aretæum* dixit.

p. 44. *l.* 52, 53. ὑπὸ δάκνεται χολῇ] Una ex causis, propter quas alvus non respondet, est impeditæ bilis in intestina profusio; qua vim eorum expultricem exstimulari oportet: quam idcirco μαστίζουσαν, καὶ καπλαύνουσαν χολὴν appellat Alexander Aphrodisæus *in problematis.* Vide *Aristotel. problem. p.* 303 *l.* 25.

p. 45. *l.* 4, 5. ὥσπερ εἰς πέψιν ἡ γαστὴρ καὶ τῷ κώλῳ κακωθῇ.] Rectiùs legatur, ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον.

p. 45. *l.* 5, 6. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ κώλῳ πέψις.] Ita & Galenus, *lib.* 4. *de usu partium*, (*tom.* 1. *p.* 27. *B. l.* 13. *ed. Ald.*) intestinis vim quamdam coquendi alimenti tribuit, licet non ex naturæ instituto: sed quia iis ad meliorem functionem abutitur: πέπτεται μὲν οὖν ἔτι καὶ κατὰ τὴν τούτων δίοδον ἡ τροφὴ, καθάπερ καὶ ἐν τῶν φλεψὶν αἱματοῦται τὸ αἷμα· γίγνεται δ' ὑπὸ τῶν ἐντέρων οὐδὲν ἕνεκα πέψεως, ὥσπερ φλέβες αἱματώσεως, ἀλλ' ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τὸ μέρος τι (π) συγχρῆται πρὸς τὸ βέλτιον ἑκάστῳ

τ̃ ἐργάτων ἡ φύσις. &c. Idem innuit Philosophus cùm 4. *de part*. 3. quod terra est stirpibus, id animalibus ventrem atque intestina esse scribit: τοῖς δὲ ζώοις ἡ κοιλία καὶ ἡ τ̃ ἐντέρων δύναμις, αὕτη γῆς ἐστιν, ἐξ ἧς δεῖ λαμβάνειν τ̃ τροφήν. Ubi terræ stirpium continenti alimentum comparat ventrem atque intestina, utpote natura atque officio conjuncta; nempe concoquendi Chyli: qua & mente *Juvenalis*, intestina pro receptaculo ciborum, puta ventre posuit: (*Satyr. 7. v. 78.*)

——— *& capiunt plus intestina poëtæ.*

Cicero satis apertè *lib.* 1. *de Natura Deorum*, ciborum in intestinis, quæ alvi nomine designat, concoctionem fieri docet: *In alvo*, inquit, *multa sunt mirabiliter effecta, quæ constant ferè è nervis. Est autem multiplex & tortuosa, arcetque & continet, sive illud aridum est, sive humidum, quod recipit; ut id mutari, & concoqui facilè possit: eaque tum adstringitur, tum relaxatur, atque omne quod accepit, cogit & confundit; ut facilè & calore, quem multùm habet, & (ex) terendo cibo, & præterea spiritu omnia cocta, atque confecta, in reliquum corpus dividantur.* Ex quibus verbis apparet hunc existimare coqui cibos in intestinis: quæ, ut dixi, alvi multiplicis & tortuosæ nomine intelligenda sunt. Cur autem colum præ aliis intestinis nominet, non planè perspicio, nec accuratiùs investigare operæ pretium puto.

p. 45. *l.* 6. καὶ ἀπὸ τῶδε ἡ ἐς τὸ ἧπαρ ἀναγωγὴ τροφῆς.] Non planè negandum est, quin aliquid Chyli, dum alimenti distributio fit in colo, reperiatur, quod ad hepar feratur. At id esse paucum contendo, præ eo quod in tenuibus intestinis continetur, quæ Chylum omnem statim à ventriculo excipiunt: cùm ad colon penè nil aliud quam scybala perveniant, exsucta jam per venas mesaraicas meliori parte. At *Aretæus* à colo perferri alimentum ad jecur ita absolutè prædicat, ac si Chyli insigne quoddam promptuarium esset, atque effatu dignum.

p. 45. *l.* 7, 8. ἢν οὖν αἱμόπηρον τὸ ἧπαρ τ̃ ἄλλην τροφὴν λάβῃ.] Lege αἱμοποιεῖν, refertur ad τροφήν.

p. 45 *l.* 11, 12. ἀπεψίῃ δὲ, ἡ ἐν κώλῳ χολῆς ἐστι ἐργασίη.] Vox ἀπεψία apud plerosque æquivoca est: vel enim στέρησιν ἐνεργείας significat; quæ acceptio communior est, & Galeno judice rectior: vel ἀλλοίωσιν εἰς ἑτέραν ποιότητα, μὴ μένοντος κατὰ φύσιν, *mutationem scilicet alimenti in aliam qualitatem, & à natura alienam*: quo posteriore modo videtur accepisse *Aretæus*, cùm dicat ex ἀπεψίᾳ in colo bilem gigni: quod de privatione coctionis, ne animo quidem fingi potest. Quis enim dicat bilem calidissimum humorem & igneum, caloris coquentis defectu, ac privatione effici? Sed rursum difficultas nascitur; quoniam biliosum excrementum, ut & fæcem sanguinis, & pituitam una cum sanguine in hepate gigni, *Galeni* compluribus locis, & reliquorum Medicorum constans sententia est; quomodo igitur in Colo eadem gigni potest? Quod autem ibi generari non possit, hinc etiam perspicere licet: in eo loco, qui pituitæ frigidissimæ, qualem *Praxagoras* vitream appellabat, gignendæ aptus est, non potest gigni humor calidissimus: natura enim loca rebus creandis accommodat, ut plurimum. Et locum locati velut formam statuit Philosophus, 4. *physicor.* ut summa necessitudo intelligatur. At pituitam illam vitream in Coli cellulis gigni Galenus, 2. *de loc. aff. cap.* 1. ubi de dolore colico agit, perspicuè declarat. Igitur non illic bilis flava ortum accipere potest. De ea, quæ πρασοειδὴς dicta à porri colore, dubitari potest. · Verum neque hanc in colo gigni putat *Galenus*, sed in ventriculo, vitio alimentorum illic putrescentium. An vox χολὴ, usurpata hic pro quocumque humore? ut Græcis in more esse notat Galeottus Martius *de Doctrina promiscua cap.* 13. Cujus rei testem citat *Persium*, qui *Satyra* 3. *v.* 8. scripserat:

——— *turgescit vitrea bilis.*

Verùm neque *Galeotto* fidem ullam habendam censeo de Literis Græcis, quarum ille penitus expers fuit: cum alioqui non meminerim me quicquam simile observasse apud ullum Græcum Scriptorem. Neque, si illa observatio vera sit, tamen hic locum habeat, ubi de ictero agitur, quem solà à bile vel flavâ vel atrâ effici certum est.

p. 45. *l.* 12, 13. καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον.] Quia in omni viscere bilis gigni potest à calida intemperie, sicut de habitu corporis mox dicet.

p. 45. *l.* 15. ὑπὸ ὀχετοῖσι ἀισθητοῖσι.] Pulcherrima, verissimaque sententia: non per manifestos meatus, sed & per insensiles, vaporis in modum subire alimentum in corpus universum. Auctor libri *de plantis*, qui adscriptus vulgò *Aristoteli*, *lib.* 2. cum vaporibus subire pituitam & sanguinem ad caput scribit; sed & ipsos vapores suaves alimentorum nutrire haud dubium est, quando ex iis si effluere prohibeantur cute à frigore aut aliter densata, sanguinem augeri, & πληθώρας effici docet Galenus *lib.* περὶ πλήθους (*tom.* 3. *p.* 79. *A. l.* 16. *ed. Ald.*) Sed & *Aristoteles* ali vaporibus corpus non obscurè innuit, *lib. de somno & vigilia cap.* 3. cum ait, melancholicos esse edaces, quia non multum in iis vaporis tollitur, quo corpus alatur: οὐδὲ οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ ἔσω τόπος, ὥστε οὐ γίνεται αὐτοῖς πλῆθος ἀναθυμιάσεως· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς.

p. 45. *l.* 21. 22. ἢ μὲν ἐπὶ κώλου ἡ τ̃ κοιλίης ἴκκρισις λευκή.] Legi ἐπὶ κώλῳ in colo, vel in dativo ἐπὶ κώλῳ.

p. 45.

p. 45. l. 24. δυνατωτάτη δ' ἡ καὶ ἀπὸ τῆς παντὸς ἕξιος ἴκτερον τίκτειν.] Morbum regium non solum à visceribus, sed & ab habitu corporis proficisci, his verbis docet: *quoniam omni parti calor inest naturalis, quo humorem prolicit, concoquit, generat, secernit, unaquæque secundum propriam conditionem.* At ubi ea reperiuntur, bilis quoque generari potest. Ex quo efficitur, hunc morbum ab ipso etiam habitu deduci posse. Huic quoque sententiæ subscribit Avicenna, *lib. 3. fen. 15. tract. 1. cap. 3.* verba ejus placet adscribere: *Et calefit complexio hepatis valdè, & facit choleram secundum quod scivisti in loco suo; generans verò ipsam non in natura est totum corpus. Nam cùm ipsum superfluè calefit, convertitur, quod in ipso est, ex sanguine ad choleram.* Et paucis interjectis eandem sententiam repetit: *& multitudo generationis choleræ quandoque est in hepate, & quandoque est in corpore toto, secundùm quod scivisti.* Ejusdem meminit & Joannes Fernelius, *lib. 6. Pathol. cap. 8. Comminiscuntur* (inquit) *plerique alias icteri causas, ut folliculi fellis imbecillitatem, & partium, quæ in habitu sunt corporis, calidiorem intemperiem: quæ tamen omnes rarissimæ cum sint, in earum numero haberi debent, quæ cogitatione potiùs quam usu & eventis deprehensa sunt.*

p. 45. l 28. ἐν σαρκὶ μὲν ἱδρώς] Locus hic sumptus ab Aristotele, qui *sect. 4. probl. 27.* similem sententiam posuit: ἢ ὅτι ἐστὶν ἑκάστῳ πλεῖστον τόπος, εἰς ὃν πέφυκεν ἀποκρίνεσθαι κατὰ φύσιν· καὶ τινα γινομένου τὸ πνεῦμα ἐξιὸν ἀναιδεῖν ποιεῖ, καὶ συνεκκρίνει αὐτήν· οἷον τὸ μὲν οὖρον εἰς κύστιν, ἡ δ' ἐξικμασμένη τροφὴ εἰς κοιλίαν· τὸ δὲ δάκρυον εἰς ὄμματα· μύξα δ' εἰς μυκτῆρας· αἷμα δ' εἰς φλέβας· ὁμοίως δὴ τούτοις καὶ ἡ γονὴ εἰς ὄρχεις καὶ αἰδοῖα.

p. 45. l. 32. τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή.] Omnes humores in bilem posse converti censet, ubi dominatur calor: quia bilis extremus est terminus, ad quem calor humores citra exsiccationem perducere potest.

p. 45. l. 33, 34. ἢν δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀπεψίη ξυμβῇ.] Vide supra quæ annotavimus de hujus vocis ambiguo usu. Hic autem ἀπεψίαν usurpat pro mutatione sanguinis in qualitatem à natura alienam; non autem pro ipsa privatione coctionis à frigore: hæc enim non biliosum facit sanguinem, sed ἰχωροειδῆ, (ἰχωροειδὲς sc. αἷμα) serosum, aquosumve.

p. 45. l. 39. ὅκως ἐν λίθῳ καλὸν εἴη] Lapidis nomine aurum etiam designavit, quia ex terra conflatum sicut lapis. Suidas *in voce* ἴκτερος, τοὺς ἰκτερῶ χρωσθέντας ὥσπερ χρυσίῳ. λίθος igitur hîc pro metallo: si tamen nullum huic vocabulo irrepsit vitium; cùm vera lectio esset; ὅκως ἐν μετάλλῳ καλὸν εἴη.

p. 45. l. 40, 41. πλεῖον ὁκόσον τῶν χερσαίων ἰκτίδων τῶν τετραπόδων.] ἰκτέρου etymon deducit ab ἰκτὶς, quo nomine Græci mustelam silvestrem vocant. Plinius, *lib. 29. cap. 4. Mustelarum duo genera, alterum silvestre; distant magnitudine: Græci vocant ictidas.* Mutilus locus; interim restituo: *Mustelarum duo genera; unum domesticum, alterum silvestre. Distant magnitudine. Silvestre* (vel Silvestres) *Græci vocant ictidas.* De ictide quam Theodorus *Viverram* interpretatur falsò, ut arguit *Scaliger*, scribit in hunc modum Aristoteles, *lib. 9. de hist. an. cap. 6.* ἡ δ' ἴκτις (ἰκτὶς) ἐστὶ μὲν τὸ μέγεθος, ἡλίκον μελιταῖον κυνίδιον τῶν μικρῶν· τῇ δὲ δασύτητι, καὶ τῇ ὄψει, καὶ τὸ λευκὸν τὸ ὑποκάτω, καὶ τὸ ἦθος τῆς κακουργίας, ὅμοιον γαλῇ. Suidas, ἀπὸ τῶν ἰκτίνων, hoc est, à Milvis nomen hoc trahit: ἴκτερος, inquit, νόσος ἐκ χολῆς συνισταμένη· τοὺς ἰκτερῶ χρωσθέντας ὥσπερ χρυσίῳ· λέγουσι δὲ εἶναι τινος ὠχροειδῆ ἀπὸ θυμοῦ ἐγειρόμενον, ὥστε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κεκρατημένων ὠχροὺς, καὶ μέλανας ποιεῖν, ὡς καὶ τῶν ἰκτίνων· ἀφ' ὧν καὶ καλοῦνται οἱ ἰκτεριῶντες. At Plinius, *lib. 30. cap. 11* hunc morbum dictum putat ab ave ejusdem nominis, coloris argumento. Id enim verba ejus sonant: *Avis icterus vocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & avem mori. Hanc puto latinè vocari Galgulum.* Quamquam nonnulla hic in verbis est perplexitas, sicque concipienda hæc sententia videtur: *Icterus vocatur à colore avis; quæ si spectetur, sanari* &c.

p. 45. l. 42, 43. εἴδεα δὲ πάθεος δοιά.] Duas morbi regii species tradit: una scilicet, in qua corpus flavo & croceo colore infectum apparet, quam λευκόχλωρον εἶδος, *speciei ex albo virentis* esse statuit: altera in qua corpus lividum, aut nigrum; has autem species à duplici genere bilis: unum quidem, quod sub se comprehendit bilem flavam, tenuem, perspicuam; atque unà bilem rubram instar croci, aut ovorum vitelli, cujus color plenior saturatiorque est. Id enim significat vox κατακορής, quo sensu & Poëta; *vellera — hyali saturo fucata colore* dixit *4. Georg. v. 335.* Alterum genus bilis ad nigrum magis declinans, sub quo bilis, quæ à porri colore πρασοειδής dicitur, & quæ ἰσατώδης à colore glasti, quod græcè ἰσάτις appellatur. Hæc est sententia hujus loci, qui nunc integer exscribendus est, ut vitium appareat vulgatæ lectionis, & ratio constet nostræ emendationis: εἴδεα δὲ πάθεος δοιά. ἡ γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν, καὶ τὸ κροκῶδες ἑτεροίη δὲ λευκόχλωρον εἶδος, ἡ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη. Post hæc verba videntur quædam deesse, sed nihil juvant MSS. Fortasse ἤπερ ἡ σπλήν. εἴδη δὲ χολῶν ἐστι αἰτίη. καὶ γὰρ τῆσδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρου εἴδεος, ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. ἡ δὲ (ἡ δὲ) κατακορὴς, ὡς κρόκον, ἢ λέκιθον φαίνεται δὲ αὐτῆς εἶδος· δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς πρασίζουσα, ἰσατώδης, (ἰσατώδης,) μέλαινα· μυρίαι δὲ ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν παραλλαγαί. Sic ergo hunc ipsum locum lego: εἴδεα δὲ πάθεος δοιά. ἡ μὲν γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν καὶ τὸ κροκῶδες ἑτεροίη δὲ λευκόχλωρον εἶδος, ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. Sequentia vero ita lego: τῶνδε μέντοι

διοτὴ ἡ αἰτίη· εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. καὶ γὰρ τῶνδε, (supple χολῶν) ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρη εἶδος. Deinde; ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν· quæ verba ut spuria & aliena resecanda censeo. Cùm enim duplex bilis genus distinguat; unum λεπτοτέρη, aut λεκιθοχλώρη, sive ut dixit *superiori capite* περὶ ἥπατος, λεκιθοχρόη εἶδος, nempe album aut ad albedinem vergens; cujus species facit duas, bilem flavam & vitellinam: alterum ad nigrum declinans, cujus species porracea bilis, & glastea: frustra hic addit bilem flavam tenuiorem esse, quàm ut ad fuscum aut nigrum declinet. Ita enim rectius hæc verba vertamus, quàm quomodo Crassus vertit *aut in lividum nigrumque declinat*: quod est contra mentem *Aretæi*, & à sententia planè alienum.

p. 46. l. 27. οὐ μὴν γλυκέων.] Γλυκέα, ut referatur ad γεῦσις. *Gustus* (inquit) *amarorum non amarus, nec tamen dulcis*: id est, amara, cum gustantur, non videntur amara, etsi non dulcia sed insipida: dulcia verò amara sentiuntur. Cujus rei, ut παραδόξου, causam perscrutatur; idque accidere censet propterea, quod lingua bile infecta, amarum incidens non percipit ob familiaritatem, quia similia non movent: contrà dulcibus oblatis bilis, qua delibuta est lingua, fervet atque diffunditur; atque ita sensum movere occupans, saporem dulcem obscurat: cùm tamen ipsa, antequam cibus sumatur, minimè sentiatur; quia organo consueta, & familiaris.

p. 46. l. 28, 29. ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ, ἐπιπολάζουσα τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα.] Crassus: *namque bilis in lingua residens, & priùs cibis occurrens, sensum ludificatur*. Quis hæc intelligat? *bilis priùs cibis occurrens sensum ludificatur*. Aliter igitur distinguenda hæc sunt, & virgula, quæ voci γλώσσῃ affixa, in suum locum rejicienda post sequentem hanc, ἐπιπολάζουσα (quæ propria huic sedes) collocanda est; ut hæc conjunctim legantur: ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ ἐπιπολάζουσα, deinde, τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα.

p. 46. l. 35. τὴν γλῶσσαν εἶδε κινέει.] Corruptissimus locus. Lege τὴν γλῶσσαν ἤδε κινέει, supple χολὴ *bilis*; postquam cibis oblatis efferbuerit, linguam movet. Vidit *Crassus* meliore usus codice.

p. 46. l. 43, 44. ἀπατηλοῦ ἄρα γευμάτων παρακάλυμμα ἡ χολή.] Elegans hæc sententia, cujus hic sensus est: quoniam bile suffusis cibi dulces perinde & amari, ejusdem saporis apparent, atque eam ob causam fallunt: idcirco, ait, bilem eorum ciborum velamentum esse, ad fucum scilicet faciendum.

p. 46. l. 48, 49. δίχα ὕδρωπος ἐκτικέεται ἄλετο.] Quia bilis in jecoris substantiam diffusa, ibique ex mora putrescens, visceris διαφθορὰν, id est, *corruptelam* invehit. Fernelius, *lib. 6. Path. cap. 4. Substantiæ corruptela non minus jecur, quàm pulmo contaminari solet, qua laborans sensim languore contabescit: ea fit ex omni humore, frequentius autem ex biliosa sanie per jecoris substantiam effusa; quæ sensim lenteque putrescens, ipsam pariter jecoris substantiam labefactat, atque corrumpit.*

Ad Caput XVI.

περὶ καχεξίης.

De malo Corporis Habitu.

p. 46. l. 54. ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τελευτή.] Omnes morbi in malum habitum desinunt, cùm videlicet perennant: tractu enim vires naturalium viscerum debilitantur; unde humorum vitium, & vasorum impuritas, quam malus habitus sequitur.

p. 46. l. 54, 55. ἄπασαι γὰρ αἱ νοῦσοι τῆσδε ἀπότοκοι.] Vox ἀπότοκος, ut hic scripta est, cum accentu in antepenultima, significat *partum* sive *sobolem*; quæ significatio non est ad propositum: at si scribatur ἀποτόκοι, cum accentu in penultima, significabit *parentes, progenitores*: quem sensum huic loco congruere patet: quare ita emendandum censeo.

p. 46. l. 56. αὐτὰρ (ἀτὰρ) καὶ ἤδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων φαρμάκων.] Corruptum esse hunc locum in voce φαρμάκων nullus dubito; & fatebitur quicumque animum advertet. *Junius* legisse videtur παθημάτων, sive alicubi hanc Lectionem reperit, sive ipse aut quis alius ita emendavit: ita enim vertit; *verùm & ipse solus citra alios morbos*, &c. Ego legendum censeo, ἀφορμῶν: quæ vox Medicis nota. Ita enim vocant principium, unde morbus cœpit grassari; ut in 6. *Epid.* τὰς ἀφορμὰς ὁκόθεν ἤρξαντο κάμνειν, quæ initia si exigua sunt, προφάσιες ab *Hippocrate* appellari solent, *Galeno* teste, *Com. 3. in 3. Epid.* Quod autem germana hæc sit lectio, indicant sequentia hæc verba: κατὰ πρώτην γίγνεται πάθος, quæ respondent his; ἄνευθεν τῶν ἄλλων ἀφορμῶν.

p. 47. l. 19, 20. ἡ δὲ νοῦσος μακρὴ δυσαπαλλακτέη ξυνεχής.] *Crassus* videtur legisse: ἡ δὲ νοῦσος μακρὴ, cum virgula, deinde δυσαπαλλακτέη ξυνεχής· quam lectionem non improbo.

p. 47. l. 24. αἱμοῤῥοΐδων ῥόν.] Simili figura apud *Aristotelem*, ὄμματα μελανόμματα.

p. 47. l. 24, 25. ἢ ἐμέτων ἀπαλλαγή.] Erat vomitus antiquis illis familiaris, ut ex pluribus locis Auctorum veterum colligere licet. Cicero *in oratione pro Dejotaro ad Cæsarem*: *Cum* (inquit) *vomere post cœnam velle te dixisses*. &c. Item *in epistola ad Attic. lib. 13.* de Cæsare: *unctus est, accubuit, ἐμετικὴν agebat*. Idem testantur verba hæc Cornelii Celsi, *lib. 1. cap. 3.*

cap. 3. *Rejectum esse ab Asclepiade vomitum, in eo volumine, quod de tuenda sanitate composuit, video: neque reprehendo, si offensus eorum est consuetudine, qui, quotidie ejiciendo, vorandi facultatem moliuntur.* Plinius de eodem Asclepiade, *lib.* 26. *p.* 643. *l.* 13. *Ed. Lugd.* 1587. *damnavit meritò & vomitiones tunc supra modum frequentes.* Item *Suetonius* de Vitellio; *sed vel præcipuè luxuriæ sævitiæque deditus, epulas trifariam semper, interdum quadrifariam dispertiebat: In jentacula, & prandia, & cœnas, commessationesque; facilè omnibus sufficiens vomitandi consuetudine.* Quamquam hanc rationem vomendi ab iis potius intemperantiæ quàm valetudinis causa initam fuisse palam est: tamen & hujus causa istud olim fieri solitum liquet ex *Hippocrate*, qui, *libro de salubri dieta*, ἐξ μηνῶν τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν, ad evacuandam pituitam præcipit: tum ex *Aristotele*, *sect.* 1. *probl.* 4. ubi cur temporum anni mutationibus vomendum sit quærit. *Ægyptios* quoque triduo singulis mensibus vomitu purgari solitos, tradit Herodotus, *lib.* 2. *cap.* 77. Hoc συρμαΐζειν vocabant à voce συρμαία, quod est raphanus; quo ad provocandum vomitum utebantur. Quosdam τὴν συρμαίαν, aliter accipere scio; sed de his alias.

p. 47. *l.* 32. ἣν δὲ ῥιζώσαντα μίμνῃ] Melius ῥιζωθέντα in passivo: *jactis radicibus.*

p. 47. *l.* 34. οἰδαλέοι πόδας τε καὶ κνήμας.] Propter σύντηξιν, ut ait Aristoteles, *sect.* 1. *probl.* 5. οἱ κιβδηλιῶντες, καὶ οἱ ὑπὸ λιμοῦ τοὺς πόδας οἰδοῦσιν· ἡ διὰ τὴν σύντηξιν ἀμφότεροι. Hinc autem iis σύντηξις, *colliquatio*, fit, quod vitiosa alimenta membris non affigantur, neque in eorum nutritionem cedant, quæ proindè in venis relicta, átque ab omnibus partibus abdicata, tandem in declives partes suopte pondere decidere est necesse. Hieronymus Mercurialis, *lib.* 6. *var. cap.* 3. per κιβδηλιῶντας, ictericos debere intelligi eo loco contendit, adversus *Theodorum*, qui cibo vitioso utentes interpretatur. Sed ipse κιβδηλιᾷ, & nodum in scirpo quærit.

p. 47. *l.* 35. τὰ κεκλιμένα μηρία] *Crassus* legit μέρεα, & meliùs.

p. 47. *l.* 36, 37. τὸ εἶδος ἐπ' ἐκεῖνα φωτῆ.] Scribe τὸ οἶδος, *tumor.*

p. 47. *l.* 37, 38. ὑγροῦ ἡ ψυχροῦ ἐς τὸ βάρος περίοδος.] Circuitum humidi intelligo, cùm humor in vaporem solvitur à calore, deinde vapor coërcitus denuo in humorem redit, & in partes inferiores decidit. De hoc circuitu videndus Aristoteles, *lib.* 2. *de ortu & interitu cap* 10. ubi ita scribit: οἷον τὰ ἁπλᾶ σώματα μιμεῖται τὴν κύκλῳ φοράν. ὅταν γὰρ ἐξ ὕδατος ἀὴρ γένηται, καὶ ἐξ ἀέρος πῦρ, καὶ πάλιν ἐκ τοῦ πυρὸς ὕδωρ, κύκλῳ φαμὲν περιεληλυθέναι τὴν γένεσιν διὰ τὸ πάλιν ἀνακάμπτειν· ὥστε καὶ ἡ εὐθεῖα τούτων φορὰ μιμουμένη τὴν κύκλῳ, συνεχής ἐστιν.

p. 47. *l.* 39. τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου, εἶτα καταῤῥεῖ] Mutilus locus; quæ autem desunt, supplere vix quisquam possit, absque ope manuscripti alicujus melioris iis, quæ vidi, siqua ejusmodi exstent.

p. 47. *l.* 40, 41. ἀδδηφάγοι κάρτα.] Quia alimentum in habitu corporis corrumpitur, priusquam assimiletur; nec partes eo refici possunt: penuria igitur laborantes perpetuo cibi desiderio tenentur, ut de Melancholicis, quos βόρους appellat (*Aretæus* 36. 17.) tradit Aristoteles, *libro de somno & vigilia. pag.* 44. *l.* 7. *edit. Sylb.*

p. 47. *l.* 47. ἐπὴν ὠμὸν ὅλον τὸ σῶμα πληθῇ.] Lege ὠμῶν, ut *Crassus.*

p. 47 *l.* 54, 55. ὕπνος ἱδρῶος μὲν ὑδαρής.] Somnum ἱδρῷον appellat *Hippocrates*, βαθὺν, ut *Galenus* interpretatur *ad sect.* 4. *sent.* 15. *Epid.* Verba *Hippocratis* hæc: ὕπνος ἱδρῷος ὀρθῷ τυσαγμός.

p. 47. *l.* 58. ἆσθμα δὲ ἐπὶ τοῖσδε ἡ ἀναπνοή.] Id est, *respirant difficulter, & modo suspiriosorum.* Nam ἆσθμα Medicis morbus est; aliis scriptoribus sæpe pro respiratione.

p. 48. *l.* 5. ἡ σύντηξις ἀναπνοὴ ἀνὰ σάρκα ὑδρωπικὴ ἢ τὸν ἀσκίτην ἤγαγε.] *Crassus* non legit, ἀναπνοὴ, neque sanè hìc locum habet, quare expunge.

AD LIBRUM II. χρονίων παθῶν OBSERVATIONES.

Ad Caput I.

περὶ ὕδρωπος.

De Aqua inter cutem.

p. 48. *l.* 29. ὑπ' εὐτυχίης.] Fortunam solam hydrope correptis subvenire posse autumat, eamque à Diis oblatam: qua sententia imitatus est planè *Hippocratem*, qui, *libro de victu in acutis*, (*p.* 405 *l.* 15. *ed Gen.* 1657.) de eodem morbo verba faciens, ei qui evasurus sit, εὐτυχίη esse opus testatur his verbis: τῶν ὑδρώπων δύο φύσιες, ὧν ὁ μὲν ὑποσαρκίδιος ἐγγενόμενος γίνεται, ἄφυκτος· ὁ δὲ μετ' ἐμφυσημάτων, πολλῆς εὐτυχίης δεόμενος. Idem, *lib.* 1. *p.* 446. *l.* 10. *Ed. Gen.* περὶ νούσων, ἐπιτυχίην in morbis curandis celebrat: ἐπιτυχίη δὲ (inquit) τὰ τοιάδε οἱ ἰητροὶ ποιέουσιν ἐν τῇ θεραπείῃ ἀγαθά· quod dictum pluribus exemplis declarat, quæ exscribere non necesse est. Sed & Galenus *lib.* 11. *Methodi* (*tom.* 4. *p.* 82. *B. l.* 33. *edit. Aldin.* 1525.) quibusdam inscitiam in morbis curandis in bonum vertere declarat, eorum exemplo, qui musculi cujuspiam abdominis tumorem circumscriptum pro jecinoris inflammatione curantes relaxantibus cataplasmatis utuntur, quæ jecori inflammato perniciosa sunt, musculi abscessui non inutilia. Verba *Galeni* libet adscribere: ἐνίοις δ' ὥς

φησιν Ἱπποκράτης, οἱ σμικρὰ κερδαίνουσιν, ὅτι ἀγνοοῦσιν. Οἴονται γὰρ ἥπατος φλεγμονὴν ἰᾶσθαι χαλαστικοῖς βοηθήμασιν, ἐξ ὧν ἐν τῇ διαγνώσει σφάλλονται), δόξαν ἑαυτοῖς περιζόμενοι· φαίνεται γὰρ ἐνίοτε τοὺς καθήκοντας εἰς ὑποχόνδρια μυὸς ἐκ τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος ἡ περιγραφή, παραπλησία τῷ ἥπατι· θαυμάζειν δ' οὐδὲν οἶμαι τοὺς μήτ' ἄλλο μηδὲν ἐν τῇ τέχνῃ καλῶς ἐκμαθόντας, μήτ' ἀσκηθέντας ἐν διαγνώσει πεπονθότων μορίων, τὰ τοιαῦτα κερδαίνειν. Aliter etiam fortunatus esse potest Medicus, nempe eo modo quem explicat Cardanus, *de vita propria cap.* 40. *Si quis* (inquit) *incidat in morbum, in quo diu & feliciter versatus fuerit, fortunatus dici potest; secus contra.* Patet igitur ex his, casu morbos interdum sanari. Unde Montanus, *consultatione* 51. *ad curationem* (inquit) *tria requiruntur, natura, ars, & fortuna*; ut dicunt *Hippocrates & Galenus.* Sic & Josephus, *libro* 15. *cap* 11. *Antiquit.* de morbo *Herodis* Regis verba faciens: Medicos postquam morbus remediis non cedebat, hunc postremo & suæ cupiditati, ut quidquid expeteret ederet, & fortunæ commendasse testatur: πάντα εἰς ἐκείνους ἐπιτεχθεὶν, περιέχειν ἠξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀνατιθέντες τῇ τύχῃ. Nec verò obstat quod Hippocrates *lib* περὶ τέχνης (*pag.* 4. *l.* 39. *Ed.* G. 1657.) fortunam à Medicinæ Sacrario, imo à rerum natura excludere videtur: τὸ δὲ αὐτόματον οὐ φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην, ἀλλ' ἢ ὄνομα μοῦνον. Non enim his verbis fortunam excludit, sed potiùs confirmat: cùm ipsam prudentiæ atque arti ancillari asserit: quod nimirum ea, quæ rectè aguntur, εὐτυχίην, *bona fortuna* consequi soleat: iis verò quæ temerè & inconsultè ἀτυχίη *infelicitas.* Ita igitur eodem loco scribit: ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ' αὐτὴν τὴν τύχην ἔργου οὐδενός. ἡγεῦμαι (ἡγοῦμαι) δὲ τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νοσήμασι τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι· τοῖσι δὲ εὖ, τὴν εὐτυχίην. Latius igitur patet fortuna quàm existimavit *Aristoteles*, qui hanc in iis tantum esse voluit, quæ præter finem ac destinationem agentium rationalium contingunt, ut cùm rusticus agrum pangendæ arboris causa fodiens thesaurum invenit. Atqui & iis, quæ consilio agimus molimurque, si optatus eventus respondeat, fortunæ id quoque esse putandum est. Atque ita *Simplicius* fortunam accepit *com.* 60. *ad lib. Physic.* cum ait, fortunam per se in omni bonorum adeptione, & participatione agnosci: καὶ τὴν μὲν κατ' ἀξίαν διανομῆς τὴν δίκην λέγομεν αἰτίαν· τοῦ δὲ τυχεῖν τοῦ κατ' ἀξίαν, τὴν τύχην. &c. Locum hunc Latinè exprimam: *Duæ sunt potestates in mundo; una quidem quæ congruentia cuique distribuit, hæcque Justitia dicitur, seu Themis Dea Judiciorum: Altera, quæ dat unicuique bonum debitum assequi: hæc fortuna dicitur; & tunc maximè apparet, ubi nulla alia causa particularis cognita est. Unde fortuna non est tantùm in iis, quæ rarò eveniunt, nisi quoad nos: quia tunc solum fortunam agnoscimus, cum causæ propriæ alicujus effectus nos latent.* Hæc ille. Rectè meo quidem judicio; nisi enim Deus adspiret, prudentia frustra est, & omnis humanus labor, sicut multis exemplis demonstrari potest quorundam illustrium virorum, quos summa prudentia præditos omnia fefellerunt consilia, Deo successum negante. Quare Pausanias de *Aristodemo* Messeniorum Rege ita scribit: τὰ μὲν ἐς ἀνθρώπου λογισμὸν ἥκοντα, Μεσσηνίους σώσας· τῆς τύχης δὲ ἐς τὸ μηδὲν ἀναγούσης πάντα ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὰ βουλεύματα. Quæ omnia alta mente perspiciens Scaliger in *tertio Poëtices*; inter ea quæ Medicum perficiunt, fortunam adscribit: *Medicum* (inquit) *effinges doctum, probum, lenem, diligentem, maturum, fortunatum.* &c.

p. 48. *l.* 29, 30. καὶ θεῶν μᾶλλον ἢ τύχης.] Fortunam Deorum, à fortuna artis distinguit, cujus sententiæ hanc putó esse vim; ut Deorum successum intelligamus, cùm præter consilium res prosperè succedunt: cujus meminit Aristoteles, *lib.* 7. *Eudem cap.* 14. ubi fortunatos eleganter comparat πλοίῳ κακῶς νεναυπηγημένῳ, navi malè compactæ, quæ rectius sæpè agitur non per se, sed quia peritum gubernatorem nacta: hos scilicet optimum habere Gubernatorem Deum: non quia is tantùm successus à Deo, sed quia talis nobis manifestior est. Artis verò successum; cùm omnia ex arte, & κατὰ λόγον ποιεῦντι, ut loquitur *Hippocrates*, prospera succedunt. Aristoteles *eodem loco* θείαν εὐτυχίαν appellat, cùm quis κατὰ τὴν ὁρμὴν διορθωτικός, hoc est, *impulsu animi citra rationem prospere agit*: alium εὐτυχίας modum, cùm & παρὰ τὴν ὁρμὴν καὶ τὸν λόγον.

p. 48. *l.* 30, 31. τὰ γὰρ μέζονα πάντα ἰῶνται μοῦνοι θεοί.] Eadem mens Hippocratis, cum *libro* περὶ εὐσχημοσύνης, ait Medicos Diis plurimum concedere: οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασι.

p 48. *l.* 37. ἔστι δὲ ἐς ἐπιμβρείην ῥεῦμα ψυχρόν.] Eadem locutione usus *Heraclitus*, cùm de hoc morbo Medicos αἰνιγματωδῶς suo more consuleret. Laërtius *in ejus vita*: καὶ τῶν ἰατρῶν αἰνιγματωδῶς ἐπυνθάνετο, εἰ δύναιντο ἐξ ἐπομβρίας αὐχμὸν ποιῆσαι. Cæterùm non ῥεῦμα, sed πνεῦμα legendum conjicio ex iis, quæ sequuntur; ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη (ὁμίχνη) τῷ παντί, *sicut nebula per universum corpus*: Sed & infra; ἢν δὲ ἐς ὁμίχλην (ὁμίχλην) καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα. Nam ipsa ὁμίχλη, (ὁμίχλη) πνεῦμα ψυχρόν, παχύ, rectè dicitur, neutiquam ῥεῦμα. Galenus *lib. de tremore, & palpitatione, tom.* 3. *p.* 90. *A. l.* 37. *Ed. Aldin.* 1525. &c. πνεῦμα, παχὺ καὶ ὁμιχλῶδες (ὁμιχλῶδες) appellat.

p. 49. *l.* 2. ἡ χροιή.] Lege ἀχροίη, *facies decolor.*

p. 49. *l.* 5. ἐφ' ἕδρης ἔασι οἱ ὑδρωπιώδεες.] *Manet, constat morbus.*

p. 49. *l.* 14, 15. ἢν μὲν ἐπὶ λευκῷ φλέγματι.] Quatuor distinguit species aquæ intercutis τυμπανίας, qua abdomen flatibus distentum, tympani in modum, pulsu resonat; ἀσκίτην,

qua

qua idem humore, ceu uter impletur; λευκοφλεγματίαν, qua habitus corporis pituita albescit & tumet; ἀνὰ σάρκα, seu ὑποσαρκίδιον, (quæ vox *in 4. de victu in acutis*) cùm carnes universæ in teouem & aquosum sanguinem liquantur. Eodem modo distinguit & Theodorus Priscianus, *lib. 5. de hydropisi*: *malignior* (inqoit) *hydrops est tympanias. 2. hyposarca. 3. ascites. 4. leucophlegmatia*: quam distinctiooem, etsi ex ipso contextu satis perspicua est, tamco hîc proponere visum est, ut minùs vulgatam, & fortasse falsam. Certè *Galenus* hanc palam improbat, *Com. ad citatum lib. 4. de victu in acutis*: cujus verba hæc; ἔνιοι μὲν οὖν τῶν ἰατρῶν τέτταρας λέγουσιν εἶναι διαφορὰς τῶν ὑδέρων, ὑπερβαίνοντες τὸ πρῶτον, ἀλλ' οὐ νῦν καιρὸς ἐλέγχειν αὐτούς. Et fortasse *Galenus*, com ait ἔνιοι ἰατρῶν, *Aretæum* intellexit, qui aot ipsi æqualis, aut panlò superior fuit, ut ostendi in Præfatione.

p. 49. l. 19. οὐ κακίων δὲ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη.]. Delenda est oegatio οὐ, quæ hîc περιττή.

p. 48. l. 23. ἀσκίτου τυμπανίας χερείων.] Et hoc contra aliorum opinionem, qui ascitem omnium gravissimum judicant; deinde tympaniam, postremò ἀνάσαρκα (ἀνὰ σάρκα) seu λευκοφλεγματίαν. Namque in Ascite & causa, & symptomata deteriora sunt. Causa quidem, nempe imbecillitas jecoris, quam in ascite esse majorem, quàm in tympania, ex eo perspici potest: quod in illo generatio sanguinis penitus abolita sit, solumque serum pro sanguine gignatur: io hoc humores in flatum solvantur à calore quidem naturalem modom egresso, à calore tamen. Calor etenim naturalis cum calore igneo consistere potest; cum frigiditate valdè intensa, nullo modo. Quod autem & symptomata sint graviora, vel unins serosi illius humoris, qui ascitis proprius est, argumento constat: adeo eoim acris ejus & maligna est natura, ut corpus ulceret, cutisque interdum in cruribus tumefactis sponte rumpatur; ut cuidam ascite laboranti accidisse testatur Matthæus Gradus *2. part. pract. cap. 9.* Averroes tameo *lib. 3. Colligeti cap. 21.* hôc graviorem tympaniam ceoset, quod Medicis majus negotium facessat, incertis, calorisne excessu, an frigoris obrepserit: utrinsque enim sobolem esse constat. Verùm etiamsi tam à frigore quàm à calore is morbus dependet, tamen sæpius ab illo effici certum est: neque tam abstrusæ causæ hæ sunt, ut nequeant à sagaci Medico deprehendi.

p. 49. l. 40, 41. ὁ χῶρος γίγνεται κοῖλος.] In ascite, tumenti parti si quis digitum imprimat, vestigium manet ad aliquod tempus, ceu fossa: βοθροῦσθαι ait *Galenus*, & hoc signum certum censetur aqoæ intercutis.

p. 49. l. 41. ἐς χῶρόν τι πολλὸν (πουλλόν).] Lege, ἐς χρόνον τι πολλόν. (πουλλόν). Pars cava multo tempore manet.

p. 49. l. 50. ὁ δὲ ἀνάσαρκα (ἀνασάρκα) ἠδὲ (τοῦ) λευκοῦ φλέγματος.] Λευκὸν φλέγμα appellat Hippocrates, *lib. de aëre loc. aquis*, (*p. 284. l. 4. Ed. G. 1657.*) quod alii una voce λευκοφλεγματίαν. Sic autem scribe: τῶνδε ἀνάσαρκα (ἀνασάρκα) ἠδὲ λευκοῦ φλέγματος. Supple, τάδε: ita enim supra; τάδε μὲν τὰ ἀσκίτου.

p. 49. l. 51. τὰς μὲν λαγόνας ἴσχουσι κενεάς,] Alludit ad etymoo vocis κενεών. Ita eoim dicta hæc pars, qoia κενή, qua voce dextras & sinistras partes hypogastricæ regionis significari tradit Laurentios, *hist. anat. lib. 6. cap. 2.* à laxitate videlicet, quia flaccidæ sunt: quod & *Rufus* testatur *lib.* περὶ ἀνθρώπου μορ. τὰ δὲ (inquit) ὑπὸ τῶν πλευρῶν μαλακά, λαπάραι καὶ κενεῶνες. Eadem & *ilia* dici idem *Laurentius* affirmat, cui potius assentior quàm *Celso*, qoi *lib. 4. cap. 1.* Ilia accipit pro eo intervallo, quod est inter coxas & pubem, imo veotre: vulgò inguina dicimus. *Ipsa* (ioquit) *Ilia inter coxas & pubem, imo ventre, posita sunt, à quibus ac pube abdomen sursum versus ad præcordia pervenit*: nisi mendosum Codicem dicamus, & pro *coxas*, legamus *costas*, quam conjecturam confirmant sanè verba *Rufi* sopra allata. Item *Galenus*; cum *in com. ad 2. Progn. cap. 1. text. 1.* κενεῶνας appellat partem, in qua jejunum, mesenteriom, & teouia intestina cootineotur, quas partes λαπάρας ab *Homero* nuncupari tradit. Cæterùm ut κενεῶνες dicti, quasi κενοὶ, ita & λαγόνες quasi λαγαροί. Est enim λαγαρὸς, laxus, vacuus: qua dictione io eumdem sensum utitur Plutarchus *in Poplicola* de columnis loqoens, præter modum limatis atque accisis; τῷ καλῷ διεφθαρμένοι, καὶ λαγαροὶ φανέντες.

p. 49. l. 54. ἐπὶ τῷ λευκῷ φλεγματίῃ.] λευκὸν φλεγματίαν, qui λευκῷ φλέγματι laborat.

p. 50. l. 4. ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ.] Crassos vertit: *qui juvenes robusti in ætatis prospera fortuna consistunt.* Quid vox ἀκμὴν, hoc loco significaret, non intellexit: sumitur autem adverbialiter, pro ἔτι, *adhuc*, ut apod Isocratem *oratione ad Demonicum*: καὶ σὺ μὲν ἀκμὴν φιλοσοφεῖς, *tu adhuc sapientiæ studes.*

p. 50. l. 6. ἰχῶρ τι αἱμάλωπος] Scribe αἱματώδης, sangoineus, colore sanguioeo: αἱμάλωψ & αἱμαλωπὶς apud *Dioscoridem* reperitur, & substantivum est: αἱμάλωπος nusquam.

p. 50. l. 7. ἀπὸ ἐντέρων ἕλκεσι.] Ionicum est, nominum loco, παραφράσεις poocre, ut hic ἐντέρων ἕλκεα *ulcera intestinorum*, pro *dysenteria.*

p. 50. l. 8. 9. ἢν τάμῃς τι ἐπιπολύ.] *Crassus* videtur legisse ἐπιπολῆς, ita enim vertit: *si paulùm superficiem secueris.* Nam ἐπιπολὴ Græcè est superficies, ut omoes sciunt; & me-

meliorem puto hanc lectionem: nam si multum & altè pars quæpiam secetur, non ἰχὼς sanguineus, sed sanguis ipse sincerus effluit; quare pro ἐπιπολὺ, ἐπιπολῆς legendum.

p. 50. *l.* 11. ὦχρος. [ὦχρος cum accentu in prima, substantivum est, & *pallorem* significat, ὠχρὸς *pallidum*.

p. 50. *l.* 15. ἄνικμοι] Et apud Aëtium *lib.* 10. *cap.* 20. ἀνίδρωσις inter signa aquæ intercutis; quod sanè mirum est, in tanta humoris eluvie. Causa est, aut expultricis imbecillitas, aut cutis meatuum obstructiones, vel utrumque.

p. 50. *l.* 16. γυναικώδεις.] Ita appellat *Hippocrates*, molles & candidos instar mulierum.

p. 50. *l.* 18, 19. ἐπιφανέες καὶ εὐπρόσωποι καὶ καρποῖσι καὶ ἐπιγαστρίῳ] Supple φλέβες, de venis enim loquitur, quas ascite & tympania laborantibus conspicuas esse in carpo brachii, & abdomine observat. Unde mendi suspecta mihi vox, εὐπρόσωποι, quæ, cum ex particula εὐ & πρόσωπον composita sit, pulcrum adspectu aut speciosum significat: nam πρόσωπον facies dicitur. Quare mallem, εὐπρόσοπτοι: imò citra dubitationem rescribo.

p. 50. *l.* 26, 27. ὅτι (ὅτι) φασὶ τὴν αἰτίην θαυμάσαι.] Videntur nonnulla deesse, quæ sic ex conjectura suppleri possint: ὅτι φασὶ διά τι αἰτίην, θαυμάσαι δὲ ἐστι μέγα.

p. 50. *l.* 31, 32. γίνεται) ὕδρωψ καὶ ἐξαπίνης κοτὲ ἐπ' ἀθρόῃ ψυχροποσίῃ.] Similia his Galenus, *lib.* 5. *de loc. aff. c.* 6. Postquam enim citra ullum jecoris tumorem interdem aquam intercutem, ob ingentes aliarum partium affectus, fieri docuit; insuper id confirmat hisce verbis: μάλιστα δ' ἐναργῶς ἐστιν ἰδεῖν (ἰδεῖν) τοῦτο τοῖς ἱστορήκασιν (ἱστορήκασι) ἐπ' ἀκαίρῳ ποτῷ ψυχρῷ, καταψυχθὲν ἀθρόως τὸ ἧπαρ, ὡς εὐθέως ἐξαίφνης περιέγχυσιν ὑδερικὴν πρὶν εἰς ὄγκον ἀρθῆναι συμβῆναι. Hippocrates, *lib. de Inter. Affect. cap.* 6. ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τοῦδε γίνεται, ὁκόταν θέρεος ἀφυψήσας, ὕδωρ πολὺ πίνῃ. ἐπιτίπτει ἐκ τοῦδε γίνεται φιλέει μάλιστα.

p. 50. *l.* 41, 42. καὶ βούπρηστις ὅπῃ γὰρ ὑδρωπικῆς.] Βούπρηστις genus est Cantharidis, ut tradunt Dioscorides, *lib.* 2. *cap.* 66. & Galenus *lib.* 11. *simpl. med. tom.* 2. *p.* 85. *A. l.* 31. Plinius, *lib.* 30. *cap.* 4. Scarabæo longipedi Buprestim comparat: nomen ἀπὸ τοῦ βοῦς & πρήθειν, quod *inflare* & *inflammare* significat. Plinius pro *inflammare* accipit citato loco: *Buprestis* (inquit) *animal est rarum in Italia, simillimum Scarabæo longipedi: fallit inter herbas bovem maximè, unde & nomen invenit: devoratumque tacto felle ita inflammat, ut rumpat.* Nisi Plinius *inflat*, scripserat. Cujus mendi suspicio animum percussit meum, cùm hæc legerem. Id & *Gorræus* viderat, ut postea comperi ex ejus scholiis ad *Nicandri Alexipharmaca*: sed & prior syllaba aliter quàm apud *Nicandrum*, & *Plinium* accipi potest, ut non bovem, sed magnitudinem intelligamus, velut in his vocibus, βουλάπαθον, βούπαις & aliis ejusmodi; de quibus vide in Etymologico magno. Quod autem *Aretæus* inter causas aquæ intercutis *Buprestim* ponit, confirmatur *Nicandri* & *Dioscoridis* testimonio. Nicandri verba sunt in *Alexipharmacis*, ubi Buprestis devorati symptomata recenset:

> Πᾶσα δ' οἱ νηδὺς διαπίμπραται, ὡς ὅτ' ἐπιθ' ὕδρωψ
> Τυμπανόεις ἀνὰ μέσσα ἀφυσγετὸν ὀμφαλὸν ἵζει.

Dioscorides autem de eadem re ita scribit *lib.* 6. τοῖσδε βούπρηστιν πεπωκόσι δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὁμοιόν τι βρωμώδει νίτρῳ, παρακολουθεῖ δὲ ἄλγημα στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρὸν, ὄγκος τε στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρὸς ὁμοίως ὑδρωπικοῖς· καὶ περιτείνεται αὐτοῖς ἐπιφάνεια ὅλη τοῦ σώματος.

p. 50. *l.* 44, 45. ἀνάσαρκα παῖδες.] Deest præpositio ἐς, quam series orationis postulat: ὁκόσοι ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἵασι ὕδρωπι, ἐς ἀνάσαρκα παῖδες &c.

p. 50. *l.* 45. ἠδὲ τοῦ λευκοῦ φλέγματος.] Phrasis elliptica, subauditur ὕδρωψ. ἢ δὲ ὕδρωπα τοῦ λευκοῦ. &c.

p. 50. *l.* 46. νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς, οἱ κατὰ λαγόνας πλήσμιοι.] Difficilis locus: fortasse legendum: νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς εἰσι κατὰ λαγόνας πλήσμιοι, id est, *Juvenes usque ad ætatis vigorem replentur circa ilia.* Ascitem intelligit.

p. 50. *l.* 50. πονηρὰ τὰ εἴδεα· τετίσι ὕδρωψ γὰρ &c.] Ita emenda, & distingue: πονηρὰ τὰ εἴδεα πάντ' ἐστι· ὕδρωψ γὰρ. &c.

p. 50. *l.* 54. ἱδρῶτος, (ἱδρῶτος) ἢ οὔρων, ἢ κοιλίης κοτὲ ἐπ' αὐτέοις καταῤῥάγῃ.] Et hic aliquod verbum deesse syntaxis indicat: debet enim aliquid esse à quo hæ voces in gignendi casu nempe ἱδρῶτος, οὔρων &c. regantur: at nihil est. Nisi quis dicat referri ad nominativum εὐτυχίη, & posse dici εὐτυχίη ἱδρῶτος καταῤῥάγῃ, quæ locutio nimis esset insolens. Ex conjecturà hic etiam, ut ferè semper, res gerenda est: fortasse scripserat Aretæus ἱδρῶτος (ἱδρῶτος) ἢ οὔρων πλῆθος, ἢ κοιλίη (in recto casu) κοτὲ ἐπ' αὐτέοις καταῤῥάγῃ. Vel ἱδρῶτος (ἱδρῶτος) ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ αὐτέοις καταῤῥαγείσης. *sentent. ex Coac. prænot.* τοῖσι ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος λύσις. Expressit autem hanc sententiam è *lib. Hippocr.* περὶ κρισίων· ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν ἢ κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

p. 51. *l.* 2. χαλεπὴ δὲ τυμπανίης καὶ τῆσδε ὁ ἀνάσαρκα μᾶλλον.] Anasarca omnium pessimum censet, fortasse auctorem secutus *libri* 4. *de victu in acutis*, (nec enim is liber *Hippocratis* est) qui ὑποσαρκίδιον, si hominem prehenderit, ἄφυκτον esse testatur. Cui Avicenna

na *can.* 3. *fen.* 14. *tract.* 4. & communis Medicorum sententia adversatur, argumentis sanè efficacissimis: quam disputationem apud *Gentilem* videre licet: nec enim eas controversias tractare nunc operæ, aut lubentiæ est.

p. 51. *l.* 3, 4. τὸ δὲ ἰητρὸν ἐν τῷδε πάθει ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι] Hæc est ratio, qua tuetur se *Aretæus*, quod nimirum gravius sit malum, quod totum hominem occupat: *Anasarca* vero est totius corporis. Distinguo, si cætera sint paria, verum est; secus falsum. Nam & febris ephemera per universum diffunditur corpus: An igitur hæc ascite, qui solius abdominis, deterior, periculosior: non esse paria cætera, patet. In ascite, ut supra annotavi, tanto major est hepatis imbecillitas, quàm in *Anasarca*; quantò longius à sanguinis natura abest aqua, quàm crudus & pituitosus sanguis: quare & in isto sanguinem mittere licet; in Ascite mittere nemo audeat, inquit Galenus, *com. ad* 4. *de vict. in acutis.* Sunt & Symptomata graviora in *Ascite*, sitis inexstinguibilis, & periculum suffocationis atque Syncopes. Quod autem morbi extensio in *Anasarca* cum *Ascite*, circumscriptione, ne comparari quidem possit; hinc arguit Constantinus, *in Viatico lib.* 5. quod melius est materiam vitiosam per membra dispergi ac dividi, quàm una in regione cumulari: coacervata enim fortiora sunt, & difficiliùs vincuntur. Si tamen poneretur, venas omnes, atque habitum corporis, unà cum hepate in *Anasarca* ita esse alienatum, quemadmodum in *Ascite* hepar, minimè dubitari posset, quin gravior multò *Anasarca* esset, quàm *Ascites*, omniumque hydropis specierum teterrimus esset.

p. 51. *l.* 4, 5. τόδε μέντοι, οὐδὲ θεῖον ἐπίπονον] Minus magnificè, quam par est, de Divinitate sentit *Aretæus*; cum ei in rebus humanis quicquam difficile factu putat. Multò sapientius Naso *lib.* 8. *Metam.*

—— Immensa est finemque potentia cœli
Non habet, & quicquid superi voluere, peractum est.

In eodem fuit errore *Galenus*, ut videre est in *lib.* 11. *de usu part.* In ea disputatione adversus *Mosem*, qua Deum Naturæ legibus subdit, neque quicquam adversus eas moliri posse existimat: εἶναι γάρ τινα (inquit) λέγομεν ἀδύνατα φύσει, καὶ τούτοις μηδ᾽ ἐπιχειρεῖν ὅλως τὸν θεόν, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν δυνατῶν γενέσθαι, τὸ βέλτιον αἱρεῖσθαι. Plinius eadem mente, *lib.* 2. *cap.* 7. *Per quæ declaratur haud dubiè naturæ potentia, idque esse quod Deum vocamus.* Hujus insanientis sapientiæ vanitas, manifestior est, quam ut egeat argumentis, quibus confutetur: nisi eorum nomine, quæ naturæ impossibilia dicuntur, ea intelligamus, quæ contradictionem implicant.

p. 51. *l.* 6, 7. ἢ πνεύμονα μόνον] De pulmonum Hydrope agit Hippocrates, *lib. de internis affect.* ejusque causam ita explicat: primùm quidem nasci in pulmone φύματα aquosa: deinde his ruptis aquosum humorem in pectus erùmpere: quod demonstrat exemplo boum, canum, & suum; in quorum pulmone ejusmodi interdum pustulæ aqua plenæ conspiciantur. Nec dubium esse ait, quin tales & in hominum, qui victu insalubriore utuntur, pulmone excitentur; verba hæc sunt: γίνεται δὲ (ὕδρωψ) καὶ ἢν φύματα ἐν τῷ πνεύμονι ἐμφυῇ, καὶ πλησθῇ ὕδατος, ῥαγῇ ἐς τὰ στήθεα· ὡς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ φυμάτων ὕδρωψ, τόδε μοι μαρτύριον, καὶ ἐν βοΐ, καὶ ἐν κυνί, καὶ ἐν ὑΐ· μάλιστα γὰρ τῶν τετραπόδων ἐν τούτοισι γίνεται φύματα ἐν τῷ πλεύμονι, ἅπερ ἔχουσιν ὕδωρ· διαταμὼν γὰρ γνοίης τάχιστα. ῥεύσεται γὰρ ὕδωρ· δοκεῖ δὲ καὶ ἐν ἀνθρώπῳ γίνεσθαι τοιαῦτα πολλῷ μᾶλλον, ἢ ἐν προβάτοισι, ὅσῳ καὶ τῇ διαίτῃ ἐπινόσῳ χρεόμεθα μᾶλλον· ἐξέρχονται δὲ πολλοὶ καὶ ἔμπυοι φυμάτων ἐγγενομένων. Hæc ille.

p. 51. *l.* 7. ἢ ἧπαρ] Hydropem jecinoris nunc intellige; non cujus jecur causa est tantùm, sed cujus & sedes: quod accidere existimo, cùm in eo nascuntur vesiculæ aqua plenæ, quas Græci ὑδατίδας vocant: de quibus *Galenus* verba facit *com. ad Aphoris.* 55. *sect.* 7. ἐπιτηδειότατόν ἐστι τὸ ἧπαρ ὑδατίδας γεννῆσαι κατὰ τὸν ἔξωθεν αὐτῷ περικείμενον ὑμένα. φαίνεται γοῦν ἐπὶ τῶν σφαττομένων ζώων ἐνίοτε μεστόν. ἐὰν οὖν ποτε συμβῇ ῥαγῆναι τὰς ὑδατίδας, ἐκχεῖται δηλονότι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν κατ᾽ ἐπιγάστριον περιτοναίου χώραν, ἐν ᾗ καὶ τὸ κατὰ τοὺς ὑδέρους ἀθροίζεται. Respexit autem *Aretæus* ad verba *Hippocratis* in eo Aphorismo, ὁκόσοισι τὸ ἧπαρ ὕδατος πλησθέν. &c. plenum enim aqua jecur intelligit, quod refertum est istiusmodi vesiculis aquosis. Harum & *Rasis* meminit, easdemque circa jecur animalium mactatorum sese conspexisse testatur 7. *Contin.* quomodo autem nascantur *Fernelius* declarat *lib.* 6. *Pathol. cap.* 8. his verbis: *quod si sola visceris substantia diffinditur, ambiens autem ac cingens membrana integra manet, aqua non excidit: sed vesiculæ aqua plenæ* ὑδατίδες *Græcis dictæ, emergunt, quibus sæpè pecudum boumque jugulatorum jecur scatere deprehensum est.*

p. 51. *l.* 7. ὁ σπλὴν] De Hydrope Lienis agit Hippocrates, *lib. de loc. in homine*; multò verò accuratius, *lib.* 1 *de morbis mulierum:* ἐπὴν πῦρ ἔχῃ, καὶ μὴ ἀφίῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψα μιν λαμβάνῃ καρτερή, καὶ πίνῃ, καὶ μὴ ἀπεμέσῃ, τὸ μὲν γὰρ ἐς τὴν κύστιν διελθὸν διουρέεται· τὸ λοιπὸν δὲ ὁ σπλὴν λαμβάνει διὰ φλεβῶν, ἀπὸ τῆς κοιλίης πρὸς ἑωυτόν. ἅτε ἀραιὸς ὢν καὶ σπογγοειδής, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν κοιλίην. Qui locus eò magis observatione dignus est, quod eum paucis mutatis expressit Philosophus, *lib.* 3 *de part. anim. cap.* 7. ita enim scribit: ὁ γὰρ σπλὴν ἀνθέλκει ἐκ τῆς κοιλίας τὰς ἰκμάδας τὰς περιττάς· καὶ δύναται συμπέττειν αἱματώδης ὤν. Addit *Hippocrates*, his

ita se habentibus, si neque exsudarit, neque venter solvatur, exinde splen attollitur, idque magis si aqua epota fuerit: tum si quis ipsum attractet, mollis est velut lanæ tomentum, *ὡς χνῶς*, interdumque etiam durus ac renitens: in tumorem autem sublatus, & oppletus, per venas in corpus transmittit, maximè in omentum, & partes ventrem ambientes, & crura. In corpore enim, ubi in unaquaque parte plus quàm par sit, aut quàm continere possit, humoris affuerit, altera ad alteram transmittit. Ex eo verò semper Hydrops subsequitur: ubi Lien natura rarus & laxus ad sese trahere consueverit.

p.51.l.13. κύστιες σμικρεαὶ, συχναὶ] Aliam speciem aquæ intercutis proponit valdè singularem, in qua *ὑδατίδες vesicæ aquæ plenæ*, non in ipso hepate, sed eo loco abdominis in quo serosus homor colligitur, nascuntur: interdum etiam per ipsas intestinorum tunicas propagantur. An verò detur re vera talis species aquæ intercutis, haud dixerim ego: quando nec *Aretæus* affirmare audet, ot qui inusitatum hoc neque à se unquam conspectum fateatur.

Ad Caput II.
περὶ διαβήτεω.
de Urinæ Profluvio.

p.51.l.32,33. οὐ κάρτα ξύνηθες ἀνθρώποισι] Rarum esse morbum διαβήτεω testatur & Galenus, *lib.6.de loc.affect.cap.* ubi scribit se illum bis tantùm videre potuisse. Testatur idem Rabbi Moises, *part.8. Aphor.69.* cujus & Aphoris. sequenti verba hæc sunt: *Similiter ego non vidi eam contingere in Occidente: neque audivi ab aliquo meorum Doctorum antiquorum, quod viderit eam.* Subdit mox: *sed tamen hoc in Ægypto vidi aliquos patientes, & hoc significat, quod multoties generatur in regionibus calidis, & fortè accidit, ut dixi, in regione Ægypti, saporositate aquæ Nili, quam omnes bibunt.* Hæc ille. An tamen verum sit hunc morbum *Ægyptiis* familiarem esse dubito, propterea quod *Prosper Alpinus*, qui de harum gentium morbis satis accuratè scripsit, nusquam hujus mentionem facit.

p 51.l.33,34. σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον ἡ ξυντηξις ὑγρὴ καὶ ψυχρὴ] Causam *Diabetæ* statuit pravam habitus corporis διάθεσιν, qoa carnes & membra in urinam tabescunt in serumque abeunt; quod deinde per renes colatur. Verùm si nihil aliud subest causæ occultioris, cur potiùs per renes, quàm per alvum atque intestina ejusmodi serum vacoatur? Quare *Galeni* opinio probabilior est, renum esse proprium hunc morbum: quo fit, ut serosum humorem strenuè quidem à vena cava separent ad seque attrahant, non tamen ullo tempore retinere possint, propter imbecillitatem: trahere autem licet imbecilles, ob eam causam, statuit, quod vehementi serosi liquoris cupiditate irritentur: sicut nonnullis lientericis accidit, ut cibos impensius appetant, neque tamen eos ferre possint: quam rem declarat exemplo Seleucidarum avium, quæ locustas avidè haustas statim evomunt: item eorum, qui fame, *canina* dicta, laborant. Unde autem tam vehemens renum cupiditas attractioque feri, *Galeni* erat explicare; à calore immoderato, an à siccitate: utrumque in causa esse verisimile. Sed de hoc alibi fusiùs.

p.51.l.36. ἀλλὰ ὅκωσπερ ἐξ ἀφέξιος ὀχετῶν] Perinde ac si meatus laxati sint: perennis fit lotii effluxus. Quod, exempli gratia, affert *Aretæus*; interdum causis accedere testatur. Avicenna, 3.*fen.19.tract.1.c.17. Et causa quidem diabetis est dispositio renum aut propter debilitatem accidentem, & dilatationem, & apertionem orificiorum meatus.* Valescus etiam *lib.5.cap.21.* ubi refert nonnullos existimare, nimiam quoque latitudinem vasorum, quæ è gibba jecoris parte ad renes pertingunt, per quas attractio fit, causam huic morbo interdum præbere.

p.51.l.39. ὀξέη γὰρ ἡ τηκεδών] Ex diabete mors prompta, ob consumptionem corporis: simul enim cum urina boni humores vacuantur. *Cardanus* tamen se quadraginta annos profluvio urinæ laborasse testatur in libro quem scripsit *de vita propria*: verba adscribere libet: *Inde anno M.D.XXXVI. (quis credidisset) correptus fluxu urinæ, & magno etiam, cum annis pene 40. laborem eodem, à 60. unciis ad centum in singulos dies, vivo, nec contabesco (indicio annuli iidem) nec sitio:* quamquam non videtur verus *diabetes* fuisse ea dispositio, quando nec sitiebat, nec per tot annos consumebatur. Sed aliqua alia similis, qualem in *Italia* frequenter accidere testatur Matthæus Gradus, 2. *part.pract.cap.18.*

p.51.l.41. δίψος ἄκρατος] Inde διψακὸν à nonnullis appellatum, notat Galenus, 6. *de loc.aff.cap.3.*

p.51.l.48,49. ἡ τίς ἂν αἰσχύνη πίνω χρέος ὦν (alias χρέοντι.)] Sed signum interrogationis apponendum est post χρέοντι;

p.51.l.51. ὀχεύουσι μὲν τὸ οὖρον ἀλέα] Crassus vertit *lotium profundunt calefactione*: ἀλέα sanè calorem significat: sed si id vult *Aretæus*, cur non ἀλέη scriptom Ionicè. Olim emendabam ἀλέως id est *ἀθρόως confertim*, ut *Galenus* exponit apud *Hippocratem*: quæ con-

conjectura nec nunc mihi displicet, nisi quis [illegible] ἀλλ. Quod autem ea sit mens *Aretæi*, patet: post enim retentam aliquamdiu urinam, laxato exitu, confertim hanc vacuari necesse est. *Hom. Iliad.* [illegible]

ῥωχμὸς ἐλὼ γαίης ἢ χειμέῤῥου [illegible] ὕδωρ

p. 51. *l.* 52. τὰ δ' ἐπειδὰν ἐξαιθερωθῇ] Legendum, ἐξηερῶται· *in aërem vanescit.*

p. 52. *l.* 10, 11. κὴν ἐς ἄκρον τὸ καυλὸν ἡ συναίσθησις φανῇ] Male Crassus συναίσθησιν, *consensum* vertit. Nam Latinis purè loquentibus *consensus* aliud est, nempe id quod Græci συμπάθειαν vocant. Ita enim hanc vocem *Cicero* interpretatur, modo *consensum* appellans, *ut lib.* 3. *de Natura Deorum*; modo *convenientiam* & *conjunctionem naturæ*, in 2. *de Divinatione*. Plinius quoque συμπάθειαν *consensum* reddit, ἀντιπάθειαν *dissensum*: quo nomine *Romanos* veteres castigat Scaliger in *Exercit.* 44. ut crassiusculos in Philosophia. Verùm non id voluerunt, verum sensum inesse in ferro & magnete, & aliis ejusmodi rebus: sed quod ita afficiantur, ac si sensu prædita sint, ac nonnullam sensus imaginem habeant. Videtur enim ferrum magnetem sentire, cum ad eum ex intervallo sponte tendit. Unde apud *Plinium* eleganter in *proœm. lib.* 20. *Odia amicitiaque rerum surdarum, ac sensu carentium, quod Græci Sympathiam & Antipathiam appellavere.* Ita enim legendus is locus est, qui & mutilus est, & transpositione depravatus in Editionibus. Non est igitur συναίσθησις consensus. Ego *Budæum* secutus sum, qui in *Commentariis Linguæ Græcæ*, veluti morbi conscientiam *Latinè* reddit: cum quis scilicet ægrotans, sibi aliquam partem dolere sentit, ejusque doloris sibi ipse conscius est. Quam propriam esse hujus vocis notionem *Galenus* testatur in *decimo tertio Methodi medendi, initio*: λεγόντων δὲ πολλάκις τῶν παλαιῶν φλεγμαίνειν τὴν φλέγουσαν, ἰστέον χρῆναι ἡμᾶς οὐ περὶ ταύτης διέρχεσθαι τῆς φλεγμονῆς, ἀλλ' ἧς ἅμα τῷ φλεγμαίνειν καὶ πάθος ἐστί περὶ τὸ μόριον, ἡμῖν ἀπόλειψις φαινομένη, αὐτῷ τε κάμνοντι διὰ τὸ ἰδίως ὀνομαζομένης συναισθήσεως. Eodem sensu *Plotinus* hanc vocem accepit *Ennead.* 4. *lib.* 4. *cap.* 24. ubi de dubiis animæ agit: nam Mundo tribuit συναίσθησιν, quo suas ipsius partes sentiat, seseque ipse per illas: καὶ γὰρ εἰ δεῖ τὸ μὴ ὄργανον ἑαυτῷ αἰσθανόμενον εἶναι, ὅπερ δὲ πρὸς τὸ ὀργάνον, τὸ οὐ αἰσθανεσθαι ὑπάρχει, τὸ δὲ πᾶν ὅλον ἐστὶν, οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ τὸ μὴ δι' οὗ, τὸ δὲ οὗ ἡ αἴσθησις· ἀλλὰ συναίσθησιν μὴ αὐτοῦ, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἡμῶν συναισθανόμεθα, δοτέον. Ex quo patet in voce, συναίσθησις, præpositionem non denotare duorum inter se affectionem, sed unius ad se ipsum.

p. 52. *l.* 12, 13. ἐκεῖνο τι διαβητεῖαν] Lege διαβήτην. Hinc διαβήτης, morbi nomen, quod scilicet non moretur in corpore urina, sed statim pertranseat. Ita & Fernelius *lib.* 3. *Pathol. cap.* 11. *appellatur* (inquit) *ea affectio diabetes à celeri urinæ transitu &c.* unde & nomen inditum Siphoni διαβήτης, quod est instrumentum ad exhauriendas aquas inventum. De hoc Columella *lib.* 3. *cap.* 10. *de re rust. Naturali enim spiritu omne alimentum virentis: quasi quædam anima per medullam trunci veluti per Siphonem, quem Diabeten vocant Mechanici, trahitur in summum.*

p. 52. *l.* 22, 23. τὸ ὅκως κύστιν καὶ νεφροισι] Ut Cantharides, quæ tamen diabetem non afferunt, sed ulcera in vesica & mictum sanguinis.

p. 52. *l.* 23. εἰ ἰδάκη τις ὑπὸ τῆς διψάδος] Inter causas *Diabetis* ponit Dipsadem Serpentis genus, ita dictum, quod sitim inexplebilem iis quos momordit inducat. Verùm, cùm ex Nicandro *in Ther.* & ejus interprete *Gorreo*, morsi à dipsade, aquæ immodicam cōpiam ingurgitent; nihil autem ejus per alvum, aut vesicam reddant; propterea que abdomen eorum præ nimio tumore interdum rumpatur: non diabetis, sed Hydropis potius causa censeatur dipsas. Nicandri versus sunt ejusmodi:

Αὐτὰρ ἐγ' αὔτε πυρὸς ὑπὸ κραδίης μεμαυῖα
Χανδὸν, ἀμέτρητον δέχεται ποτὸν, εἰσόκε νηδὺς
Ὀμφαλὸν ἐκρήξεια, χέῃ δ' ὑπερέχθια φόρτον.

p. 52. *l.* 25, 26. διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν ζητεῖν] Nicander citato loco Dipsadem minori viperæ similem tradit:

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ἐμάσσεται αἰὲν ἐχίδνῃ
Παυροτέρη.

Galenus autem *lib.* 10. *simpl.* testatur se à *Marsis*, qui *Romæ* viperis capiendis quæstum facerent, audivisse, nullum esse proprium Dipsadum viperarum genus: sed quæ in *Africa* & locis maritimis vivant, quia ob pabuli rationem, salsas habent carnes, sitim inferre; atque ita Dipsades vocari, licet ejusdem naturæ ac reliquas. Hæc sunt *Galeni* verba: ἡ μὲν δὴ τῆς ἐχίδνης σὰρξ εἰς τοσοῦτον ἥκει τῆς ξηραντικῆς δυνάμεως· ὑπὸ δ' ὕπου τῆς φαγόντων αὐτὴν, ἐάλωσαν διψῆ σφοδροτάτῃ, τῶν πειρασαμένων τὰς ἐχίδνας διψάδας. ὑπὸ δ' οἱ καὶ τὰς δηχθέντας ὑπ' αὐτῶν φασὶν οὐκ ἐμπίπλασθαι πίνοντας, ἀλλὰ διαῤῥηγνυσθαι πρότερον, ἢ παύσασθαι διψῶντας. (ita Nicander versibus laudatis) διὰ τοῦτο τὰ ἐν Ῥώμῃ τὰς ἐχίδνας θηρεύοντας, οὓς ὀνομάζουσι Μάρσους, ἐπυθόμην εἴ τι σημεῖον ἔχοιεν με διδάξαι διακρίσεως ἑκατέρου τοῦ γένους τῶν ἐχιδνῶν. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως ἔφασαν εἶναι γένος ἐχιδνῶν διψάδων, ἀλλὰ τὰς περὶ θαλάττῃ τόπους ἁλμυρώδη πολλὴν ἔχουσι διαιτωμένας, ἁλμυρὰν ἔχειν τὴν σάρκα· διὸ καὶ κατὰ Λιβύην πολλὰς γίγνεσθαι τοιαύτας, ἐν Ἰταλίᾳ δ' οὐκ εἶναι διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς χώρας. ταῦτα μὲν ἐγὼ ἤκουσα τῶν Μαρσῶν λεγόντων, οὐ μὴν

ἔχω βεβαίως εἰπεῖν, ὅτ' ἀληθεύουσιν τὸ σύμπαν, ὅτι καὶ ψεύδονται κατά τι. Deinde paucis interjectis, addit: οὐ μὴν, ὡς οὐδὲν ἐστι γένος ἐχιδνῶν διψάδων, ἀποφήνασθαι δύναμαι.

Ad Caput III.

περὶ τῶν κατὰ τοὺς νεφροὺς παθῶν.

De Renum Affectibus.

p. 52. *l.* 36. νεφροὶ ἀδενώδεις] Ad mentem *Hippocratis*, qui renes in glandium numero collocat *lib.* περὶ ἀδένων.

p. 52. *l.* 36, 37. χροιὴν δὲ ἐρυθρότεροι] *Rufus* χροιᾷ φακώδεις.

p. 52. *l.* 39, 40. πλατέες μᾶλλον ἐοῦσι] *Crassus* videtur legisse, ἴασι, & melius.

p. 52. *l.* 40. καὶ καμπύλοι] Auctor *lib. de renum affect. dign.* σχῆμα δὲ ἔχουσι σιγμοειδές.

p. 52. *l.* 40, 41. κοιλίαι δὲ σμικραὶ, ἰσθμοειδέες] Nemo non videt legendum esse, ἠθμοειδέες, instar cribri, vel coli instar pervii. *Rufus* de iisdem: κατὰ δὲ τὰ ἔσιμα ὑμένας ἔχουσι κατατετρημένους ἠθμοειδῶς, &c.

p. 52. *l.* 43, 44. τοῖσι ὤμοισι τῆς κύστιος ἑκάτερθεν] Mira locutio; ὦμοι de vesica pro parte superiore. Crassus *vesicæ terga* vertit. At Plinius de cumino herba loquens; dorsum posuit pro radice, quæ in terræ superficie jacet: *& necatur* (inquit) *Cuminum ab ipso dorso, nisi repurgetur.* Videndus *Ivo Villiomarus*, vel potius *Josephus Scaliger* contra *Robertum Titium.*

p. 52. *l.* 45. ἀμφὶ δὲ τῇσδε τοὺς νεφροὺς] Lege ἀμφὶ δὲ τούσδε τοὺς νεφρούς.

p. 52. *l.* 47. ὁκόσα μοι λέλεκται] *Lib.* 2. ὀξέων κεφ. θ.

p. 53. *l.* 5. οὕτω μήτοι ἡ φύσις &c.] Naturæ providentiam atque sollicitudinem celebrat, quæ sinus renum æquales fecit ureteribus: ne calculi in illis majores fierent, quàm quos isti transmittere possent. Neque enim hæc tantùmmodo usum & speciem spectavit in partium conformatione, sed & occasiones morborum, quantum potuit, vitavit. Sic Caput, & pleraque alia corporis membra rotunda effecit ad δυσπάθειαν. Sic gemina sensuum instrumenta, geminos renes, geminos testes, esse voluit: ut si alterum istorum patiatur, reliquum munere fungatur: quam esse communissimam omnium geminorum organorum utilitatem, docet Galenus, *lib.* 8. *de usu part.*

p. 53. *l.* 17, 18. ταῦτα καὶ σμηνία καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται] Nempe τὰ ψαμμία *arenulæ:* At Galenus à succo crudo & viscoso calculum generari tradit, *l.* 1. *de alimentis cap.* 5. quem locum adscribere libet: quia, quomodo conficiatur id malum in renibus, apertè declarat: τοῦ μὲν γὰρ αἵματος περιλαβόντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενότεραι ὦσι τοῖν (τοῖσιν) ὑπαρχούσαις φύσει, χρονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλίσχρον, ἕτοιμόν ἐστι γεννῆσαι πῶρον, ὁποῖος τοῖς ἀγγείοις, εἰς ἃ τὸ ὕδωρ θερμαινόμενον, ἐπιτρέφεται, καὶ τοῖς λίθοις πήγνυνται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν. Addit causam efficientem, renum calorem acrem & igneum. Idem tradit Auctor *lib. de renum aff. dignosc.* ubi de causis calculi: ὑλικὸν δὲ (inquit) αἴτιον, ὁ παχὺς, ἢ γλίσχρος χυμὸς, ἢ ἀμφότεροι. Addit *Hippocrates*, vel potiùs Auctor Appendicis *ad lib. de nat. humana*, pus è tuberculo ad crassam venam enato in renibus compacto: ὁκόσοισι ψαμμώδεα ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τούτοισι οὔροισι τικτέονται τὴν ἀρχὴν, φύματα ἐγένετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ, καὶ διεπύησεν· ἔπειτα δὲ ἅτε οὐ ταχέως ἐκραγέντος τοῦ φύματος πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. Ab his Aristotelica hæc, *lib.* 3. *de hist. an. c.* 19. συμβαίνει δὲ γίνεται τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματι πύον, ἐκ δὲ τοῦ πύου πῶρος. De Calculi generatione accurate Galenus, *Com.* 1. *ad lib.* 6. *Epid. partic.* 5. Quod ait *Aretæus* τὰ ψαμμία, *arenulas*, signa esse Calculi, verum est, si jam facti, non ipsius generationis intellexit: cùm enim gignitur Calculus, nullæ in urina arenulæ subsident; retinentur enim in renibus ad concretionem. Vide eundem libellum *de ren. aff.* Vide & Hippocratem, *de int. aff. pag.* 539. *editionis Fœsii.*

p. 53. *l.* 19, πόνοι τῆς ὀσφύος] Ratio est, quia renes calculo jam facto, atque magnitudinem adepto distenti, lumborum musculos premunt: unde etiam νάρκη κατ' ἰξὶν cruris accidit. Galenus *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 3. dolorem profundum circa λαγόνας ilia percipi docet: πολλοὶ δὲ τῶν πασχόντων, ὀδύνης μετρίας αἰσθάνονται διὰ βάθος, κατὰ τοὺς λαγόνας ὑπαρχούσης ἀπ' ἀρχῆς.

p. 53. *l.* 22. βάρος ἰσχίου] Juxta illud Hippocratis, *sect.* 1. *lib.* 6. *Epid. part.* 5. νάρκη μηροῦ τοῦ κατ' ἰξὶν dextri scilicet cruris, si Ren dexter laboret; sinistri si alter. Cujus συμπαθείας causam non omnes eodem modo explicant. Galenus, *Com* 1. *in* 6. *Epid.* venarum & arteriarum ratione fieri docet, quæ ad renes & crura pertingunt, ita enim scribit: τὴν δ' εἰς τὸ σκέλος διήκουσαν ὀδύνην ναρκώδη, διὰ τὴν τῶν ἐπικειμένων ἀγγείων τῇ ῥάχει, τῆς κοίλης φλεβὸς, καὶ τῆς μεγάλης ἀρτηρίας, πρός τε τοὺς νεφροὺς καὶ τὰ σκέλη κοινωνίας, ἡγητέον γίνεσθαι· μέγισται γὰρ ἐπ' αὐτοὺς τοὺς νεφροὺς ἀποπεφύκασι, μεθ' ἃς αἱ μεγάλαι πρὸς ἐν ὀσφύϊ, κἄπειτα ἑκάτερον τῶν ἀγγείων διχῇ σχισθὲν, εἰς ἑκάτερον ἀφικνεῖται τῶν σκελῶν εἰς ὅλον αὐτὸ διανεμόμενον. At Recentiores duplicem causam proponunt: prima est compressio musculi ψόας dicti, cui renes incubant; is autem musculus flectendo cruri inservit, & in cruris interiorem partem inseritur: altera est nervi compressio, qui in cruris musculos omnes abit, ob duritiem & pondus calculi: unde (inquiunt) is stupor, nisi adaucto calculo, non accidit. Sed &

Lau-

Laurentius, qui ita rem expedit; in *controv. Anat.* facetè hanc *Galeni* ſententiam, ceu *Langii* & *Jacotii* eſſet, confutat: *Stuporis* (inquit) *cauſam referunt doctiſſimus Langius in Epiſtolis ſuis, & Jacotius com. in coac. prænot. ad Venarum repletionem.* Quibus ex verbis apparet, minus ipſum *Laurentium* in *Galeni* Lectione diligentem fuiſſe, quàm eum deceat, qui *Galeni* patronum ſe ubique venditet: nam ſi eum locum notaſſet, fortaſſe *Galeni* auctoritati ceſſiſſet: qui, *citato loco*, eos taxat, ut parum peritos Anatomes, qui pro cauſa illius conſenſus ureteras, membranas quaſdam aut nervos, vel etiam peritonæum aſſignant: ὅτι δὲ (inquit) διὰ τῶν οὐρητήρων, ἢ τινων ὑμένων ἢ νεύρων, ἢ καὶ περιτοναίου λέγουσι κοινωνίαν εἶναι τοῖς νεφροῖς πρὸς τὰ σκέλη παντάπασιν ἀπείρως ἔχουσιν ἀνατομῶν. Cæterùm quid *Langius* de cauſa hujus Symptomatis exiſtimaverit *Epiſt.* 8. operæ pretium eſt referre; præclarè enim *Galeni* ſententiam declarat. Venam cavam & ejus ramos, qui ad renes & crura feruntur, impleri cenſet feroſo humore; quem ſcilicet renes à phlegmate craſſo obſtructi, tophis, calculo, aut arenularum ſaburra trahere non potuerunt: quo fit, ut ſerum in ea vena & arteriis regurgitans ipſas diſtendat, & ſic ſtuporem cruris directo affecti pariat.

p. 53. *l.* 22, 23. ξυνεῦσαι χαλεπῶς] An ξυνιδέειν χαλεπῶς.

p. 53. *l.* 23. στρόφοι, βαρέες, ἀνέκλισι] Lege ἀνείλησι. M. S.

p. 53. *l.* 25, 26. πεδινὴν ὀσφυῆσι ἀπουρήσιος ὁκοῖαπερ ὠδίνων] Id eſt, dolorem lumborum & Iliorum, ut exponit Hippocrates *lib. de inter. aff.* In *deſcriptione* 4. *morbi renum* eadem ſimilitudine utitur, ὀδύναι πιέζουσιν αὐτὸν ἐς τὴν λαπάρην, καὶ ἐς τὸν κενεῶνα καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν καὶ ἐς τοὺς μῦας τῆς ὀσφύος, καὶ πάσχει ὁκοῖα γυνὴ ὠδίνουσα. Conatus calculoſorum in urina reddenda laboribus mulierum in pariendo comparat: ex quo intelligitur, qnàm gravis ſit ille dolor Nam & partus dolores etiam in proverbium abiere in ſacris literis, & quædam apud Theocritum ait:

Ὠδῖνα τρομέω χαλεπὸν βέλος Εἰληθυίης.

p. 53. *l.* 32. ξυνῷ ὁμοβιαίῳ] Inſtar portenti hæc lectio. *Craſſus* tamen vocum veſtigia ſequutus vertit: *communi ſimul violento*, & ad oram Codicis ſcriptum; *hæc verba abundare videntur.* Legerim ego ξὺν τόνῳ βιαίῳ, cum violenta contentione.

p. 53. *l.* 34. φῦσαι, φυσώδεες, στόμαχος καθέστηκε] Quorſum hæc duo, φῦσαι φυσώδεες, non video: alterutram enim poſuiſſe ſufficiebat. Fortaſſe vox φυσώδεες, cum ſequentibus jungenda, ac ita legendum: φυσώδεες στόμαχος κατατείνεται. Cui emendationi occaſionem præbet *Craſſus*, qui vertit: *extentus ſtomachus eſt*; cùm in ſuo Codice legiſſet κατατείνεσις, non καθίστασις. Sed & huic conjecturæ noſtræ favet vox ſequens, ἐρεύξιες. Ructus enim fit, cum ventriculus, membranis intentis, flatum per ſuperiora explodit.

p. 53. *l.* 37, 38. ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος] Immo tertius labor. Primus etenim eſt, cùm calculus è renis corpore in cavitatem excidit: quem proceſſum, uteri contentioni fœtum excludentis eleganter comparat Auctor libelli de *dignoſ. ren. affect.* tanquam is ſit Calculi partus: ſecundus labor eſt, cum in ureteres truditur: tertius, cùm in uretram. Vide eundem libellum.

p. 53. *l.* 39. ἐνίσχεται] De hac re hiſtoriam habemus citato illo libro *de dignoſ. ren. affect.* quam ipſius Auctoris verbis; quæ ſunt corruptiſſima in vulgatis codicibus; referre placet, ut illa emendes: οἶδα δέ τινα, τὰ μὲν ἄλλα διεξελθόντα τὸν λίθον, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου ἐμφραχθέντος, ὀλίγα ἐδέησεν ἀπολέσθαι τὸν ἄνθρωπον ταῖς δυσχερείαις, καὶ τῷ ὀξυτάτῳ πόνῳ· ἀλλὰ τῇ στενῇ λαβίδι οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξελκύσαι αὐτὸν, τομὴν παραμήκη ἄνωθεν διελογιζόμεθα. Quem locum, ut apparet, inſigniter corruptum ſic reſtituo: οἶδα δέ τινι τὰ μὲν ἄλλα διεξελθόντα τὸν λίθον, κατὰ δὲ τὸ ἄκρον τοῦ αἰδοίου ἐμφραχθέντα, ὀλίγα δεῆσαι, ἀπολέσαι τὸν ἄνθρωπον ταῖς δυσχερείαις καὶ τῷ ὀξυτάτῳ πόνῳ· ἀλλὰ τῇ στενῇ λαβίδι, οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξειρύσαι αὐτὸν, τομὴν παραμήκη ἄνωθεν διαλογιζόμενοι.

p. 53. *l.* 43. καὶ γὰρ ἀγκιστροειδέας ὤπωπα] Curvos calculos inſtar humorum. Auctor Libri de *dignoſc.* καὶ οἱ μὲν περιφερέες καὶ λεῖοι καὶ μικροὶ, εὐέκκριτοι· οἱ δὲ μείζονες, ἢ ἄλλως πως ἐσχηματισμένοι, καὶ μάλιστα οἱ ἐπιμήκεες καὶ τρηχέες δυσέκκριτοι.

p. 43. *l.* 53, 44. ἐπὶ τοῖς πόροις ἐπιπωρώσιας] Ἐπιπώρωσις à voce πῶρος, quæ lapidis genus quoddam ſignificat, pario ſimile, candore & duritia, minùs tamen ponderoſum, ut Plinius docet, *lib.* 36. *cap.* 17. & ante illum *Theophraſtus.* Tophum vertit *Theodorus.* Significat & callum in oſſe fracto ſuccreſcens, duritia in quaſi defuncti oſſis locum ſuffecta, & ſuccenturiata, ut verbis utar *Scaligeri.* Craſſus, *calloſas duritias* vertit; ego malim *lapideas*, ut naturam poro lapidi ſimilem agnaſci ureteribus intelligamus, ob tranſitum materiæ viſcoſæ & lapideſcentis. Jam ſæpiùs laudatus auctor libri de *dignoſc. Ren. Affect.* πωρωθῆναι τὸν λίθον dicit, de calculo loquens. De hac enim re ſermo eſt.

p. 53. *l.* 45, 46. χροιῇ (μὲν) δὲ ἄλλοι μὲν λευκοί] Eodem libro de *dignoſc.* tres calculorum colores traduntur: *niger*, *ſubalbidus*, *pallidus*: καὶ γὰρ μέλανες εὑρίσκονται, καὶ ὑπόλευκοι, καὶ ὠχροί.

p. 53. *l.* 48, 49. ἐν κύστι γὰρ παιδίοισι μᾶλλον] Auctor libri de *dignoſc* ἔστι οὖν πάθημα τῆς κύστεως ἡ λιθίασις παιδικόν. & multò ante Hippocrates 6. *Epid.* τὸ μετ' οὔρησιν σύναγμα τοῖσι παιδίοισι, ᾗ ὅτι θερμότερα. Vide Galenum ad hæc verba, & præfatum auctorem de *dignoſc.* Ubi

propter quam pueris calculus potius in vesica, senibus in renibus nascatur, fusè declaratur. Præclara & quæ *Aretæus* hic notat.

p.53.l.50,51. γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα] Aristoteles *lib. 3. de hist. an cap. 19.* ἐν μὲν γὰρ τοῖς πάμπαν νέοις ἰχωροειδές ἐστι καὶ πλεῖον· ἐν δὲ τοῖς γέρουσι, παχὺ καὶ μέλαν καὶ ὀλίγον.

p.53.l.51,52. ψυχρὸν δὲ τὰ παχέα θᾶσσον πήγνυσι] Scribe τὰ παχέα, *crassos humores*, ex quibus calculi concrescunt: cujus concretionis auctorem facit frigus *Aretæus*: contra quàm Hippocrates *lib. de aëre loc. & Aquis*, ubi eos calculis obnoxios censet: calculo autem laborare scribit, quorum alvus & vesica πυρετώδης est. Calore etiam materiam pituitosam ἀποχαυνοῦσθαι & πωρωθῆναι tradit Auctor ille de *dignos.* Negatque frigus tantum in animali esse posse, quanto opus esset ad lapidem gignendum: ἐν ἡμῖν δὲ ψῦξις λίθον οὐ ποιεῖ, οὐδὲ γὰρ ἐν ζῶντι σώματι δυνατὸν ὑποθέσθαι τοσαύτην ψῦξιν, ὡς δυνηθῆναι ποιῆσαι λίθον.

p.53.l.52,53. τέκμαρ δὲ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσει αἱ πηγαί] Calculos frigoris vi concrescere declarat *Aretæus*, exemplo fontium calidorum, quorum aquæ, cùm refrigescunt, in tophaceos lapides durantur. Verùm etiam si id concedatur, non tamen inde sequitur, frigus esse causam, cur lapides concrescant: calori potius is effectus adscribendus est, qui dum exhalat tenuiores aquæ partes educit, quibus detractis, crassæ remanentes, in lapidis duritiem demum concrescunt. Ita fit, ut dum aqua redit ad frigus, lapis gignatur: quia tunc demum illa tenuiorum partium à crassioribus secretio perfecta est. Cæterum lapides in aquis calidis coagmentari docet etiam Aristoteles, *sect. 24. probl 11.* διά τι ὑπὸ τῶν θερμῶν ὑδάτων μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ψυχρῶν πήγνυνται λίθοι; πότερον, ὅτι τῇ τοῦ ὑγροῦ ἐκλείψει γίνεται λίθος; μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἢ τοῦ ψυχροῦ ἐκλείπει τὸ ὑγρόν· καὶ ἀπολιθοῦται δὴ διὰ τὸ θερμόν. καθάπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς φησι, τάς τε πέτρας καὶ τοὺς λίθους, καὶ τὰ θερμὰ τῶν ὑδάτων. Auctor Lib. *de dignos.* ὥσπερ ἐν ὑπονόμοις καὶ σωλῆσι τῆς θερμότητος ἐγγινομένης ἀπὸ ὕλης ἀδιαπνεύστου. οἷον ὕδατος ὄντος ἐν τῷ σωλῆνι γίνεται θερμότης παρὰ φύσιν, ταύτης δὲ διαφορούσης τὸ λεπτομερὲς ἐκ τοῦ ἰλυώδους ὕδατος, τὸ παχυμερὲς ἀπογαιοῦται, καὶ μένον ἐν τῷ σωλῆνι περιάπτεται τῇ οὐσίᾳ τοῦ λίθου, καὶ οὕτω γίνεται λίθος. Et ibidem non ita multis interjectis: παραπλησίως τοῖς αὐτοφυέσι ὕδασι, κἂν χλιαρώτερα τῶν συμμέτρων ᾖ, φαίνονται συνισταμένοι πῶροι.

p.53.l.57,58. μετεξετέροισι ἐν περιόδοισι ῥέουσι αἷμα] Lege μετεξέτεροι in recto casu. Mictionis sanguinis circuitu recurrentis causa censeri debet plenitudo. Cum enim sanguine gravatur natura, eum variis modis expellit, per nares, per vomitum, per hæmorroidas, per urinas. Interdum per porum cutis, stato tempore, apertum: quod de quodam juvene robusto testatur Benivenius *lib. de abditis morb. causis cap. 4.* Sed & quibusdam mulieribus ex pertinaci mensium suppressione lachrymas fluxisse sanguineas legimus in *Dodonæi observationibus.* Ejusmodi vacuationum, quæ circuitu redeunt, meminit Galenus *lib.7. Method.* his verbis: πολλοῖς μὲν γὰρ αἱμοῤῥοῒς εἴθισται (εἴθισαι) τὸ περιττὸν ἐκκενοῦν· ἐνίοις δ' αἱμοῤῥαγίαι διὰ ῥινῶν, ἢ ἔμετος, ἤ τι κατ' ἄλλον τινὰ τόπον ἐν ὡρισμέναις περιόδοις ἀποσομούμενον ἀγγεῖον. οἶδα γοῦν ἐν στόματι, καὶ φάρυγγι πολλοῖς τοῦθ' ὑπάρχον. ἔστι δ' οἷς καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ἔκκρισις ἀνὰ χρόνον γίγνεται. Hæc Galenus. De mictu autem sanguinis mentionem facit *lib. 6. de locis affect.* variasque ejus causas tradit, nempe ruptionem vasis in renibus, ob sanguinis multitudinem, casum, aut plagam vehementem: ἀλλὰ καὶ ῥηγνυμένου τινὸς ἀγγείου διὰ πλῆθος ἢ ἐκ καταπτώσεως, ἢ πληγῆς σφοδρᾶς, οὐρήσουσιν αἷμα δαψιλὲς ἐνίοτε. quam sententiam repetit. *com. ad Aphor. 78. sect. 4.*

p.53.l.58. τοῖσι ἀπὸ αἱμοῤῥοΐδων ἴκελα] Τὰ ἀπὸ αἱμοῤῥοΐδων, pro αἱμοῤῥοΐδες, locutio Græcis familiaris: οἱ ἀπὸ στοᾶς, pro στωικοί subaudiendum autem ῥεύματα, aut simile quidpiam.

p.54.l.10,11. ἐπιεικέστατος γὰρ αἱμοῤῥοΐης ξυνήθεος ἀπόπαυσις τῶδε.] Lege τάδε, nempe morbi supra recensiti, dolores capitis, oculorum caligo, vertigines, comitialis morbus, hydrops, melancholia, resolutio nervorum. *Hippocrates*, quem hic ut alibi semper sequitur, duos in exemplum proponit, ut graviores, ὕδρωπα & φθίσιν *Aphoris. 12. sect. 6.*

p.54.l.12. ἢν μὲν οὖν ἀπὸ νεφρῶν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν] Hæ voces ἀπὸ νεφρῶν delendæ omnino sunt, quæ, nescio quo pacto, ibi præter mentem Auctoris interpositæ sunt. Vult enim *Aretæus*, ubi sanguis purus redditur, nec urinæ mistus, cognosci à vesica hunc prodire: contrà cùm è renibus, ut superioribus partibus; sicut de *pure* docet Galenus, *lib.6.de loc.aff.cap.4.* Ita ergo legendum: ἢν μὲν οὖν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τῶν οὔρων τὸ αἷμα, his expunctis ἀπὸ νεφρῶν, quæ sensum vitiant. Sic plana efficitur lectio, quæ, ut vulgò legitur, perplexa admodum, immò falsa: non enim sincerus est, qui è renibus fluit per vesicam sanguis, sed urinæ admistus, nisi vena in renibus rumpatur, & sanguis copiosus confertim profluat; qua de re mox agit. Ceterum *Aretæi* elegans locutio notanda; quæ fugit interpretem: ἀπὸ κύστιος οὔρων. Crassus *vesicæ urinam* vertit, contra quàm decuit: κύστις οὔρων dicitur *Aretæo* vesica urinaria; ut distinguatur ab ea quæ bilem recipit.

p.54.l.14,15. καὶ ἀπὸ ῥήξιος τῶν νεφρῶν] Id est, ex ruptione venularum, quæ ad renes feruntur, ut videre est apud Hippocratem *lib. de intern. affect.* γίνεται δὲ τὸ νόσημα ἀπὸ

πλαι-

πλαπτωρίης, ὁκόταν ῥαγῇ τὰ φλεβία, τὰ ἐς τὸν νεφρὸν τείνοντα. ἔπειτα ὁ νεφρὸς αἵματος ἐμπλησθῇ, ὅτε ὁκόταν ταῦτα πάθῃ ἐξουρέει αἷμα τῷ οὔρῳ αἷμα κατ' ἀρχὰς ὑπὸ νοσήματος· ἔπειτα πύον προϊόντος τοῦ χρόνου.

p. 54 *l.* 16, 17. ἐπήγη κοτὲ καὶ ἐν κύσι] Quàm gravia, ex ſanguinis grumo, io veſica, inteſtinis, veotriculo, thorace, reteoto, Symptomata oriantur, docet Galeous, *lib.* 6. *de loc. aff cap* 4. Cùm enim ſanguis concretus putreſcit in aliqua parte extra vaſa, animi defectiooes, palloreſque ioducit: pulſus verò parvus eſt, obſcurus, frequens, patienſque cum anxietate reſolvitur. Quæ & accidentia continguot, cum grumo obſtructa eſt veſica; qua cauſa multos periiſſe, teſtatur ibidem *Galenus*.

p. 54. *l.* 22, 23. ἢν προσγίνωνται πυρετοὶ ἐς ἑσπέρην καὶ ῥίγεα] Febres & pituita putreſceote, & ſuppuratioue qoapiam ſub veſperam prendere ſolent: idque cum rigore; quem excitant vapores maligni ab abſceſſu erumpentes: de qua cauſa rigoris ſententia eſt *in Coac. prænot.* ῥίγος ἀπὸ τῶν ἀγγείων, ἢ ἀφ' ἑλκέων. Ibi enim ἕλκεα per πρόληψιν uſurpari pro ipſa vomica nondum pus evomente notat *Duretus* ad hunc locum. *Galenus* de renum abſceſſibus loquens, *lib.* 6. *de loc aff. c.* 4. horrores inordinatos, rigoreſque cum febribus exiguos iis accidere teſtatur: ὁ μὲν γάρ τις ἤλγησε πρότερον, τὰ κατὰ τὸ χωρίον τῶν νεφρῶν πολλάκις, ἄτακτοί τε φρῖκαί ποτε καὶ ῥίγη τε σμικρὰ σὺν πυρετοῖς ἐγένετο.

p. 54. *l.* 24, 25. θρόμβοι πυώδεις σαρκοειδέες] Carnoſa eſſe, quæ à renum abſceſſibos prodeuot, docet etiam Hippocrates *Aphoriſ.* 76. *ſect.* 4. ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι σαρκία σμικρά, ἢ ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται. Galenus in *com.* τὰ μικρὰ σαρκία τῆς τῶν νεφρῶν οὐσίας ἐστὶ γνωρίσματα. Idem *citato* 6. *de loc. aff.* πιθανώτατον μὲν γάρ ἐστι, τὰ τῆς κύστεως ἀποτρυβόμενα μόρια, σαρκοειδῆ δὲ τὰ τῶν νεφρῶν.

p. 54. *l.* 28, 29. ἔαρ μὲν σὺν αἱμορραγίαις τίκτει.] Ita Hippocrates, *Aphoriſ.* 20. *ſect.* 3. inter Veris incommoda refert αἵματος ῥύσιας ratio eſt, quia ſanguis eo tempore abundat.

p. 54. *l.* 29, 30. χειμὼν δὲ καὶ φθινόπωρον λίθους] Multis de cauſis hieme, & autumno potius calculi gignontur. Primo corpus magis refertum eſt pituitoſis & crudis humoribus; quia tunc major ciborum copia ingeritur, & quidem pravorum autumno: 2. meatus corporis magis comprimuntor à frigore ambientis; quo fit, ut oec facilis ſuperfluorum fiat excretio; immo ob antiperiſtaſim in profuoda corporis pellaotur: 3. Calor iu ventribus & cavis corporis auctus pituitoſa illa denſare atque compingere amplius poteſt.

p. 54. *l.* 30. ἢν δὲ ἐπὶ λίθοισιν ἕλκεα φύηται] Ulcera calculis renum ſupervenientia, inſanabilia eſſe docet; quod ſcilicet maligniora ſint. Alioqui ulcera renum licet curatu difficilia ſint, tamen ſi quis exquiſita medeodi lege, & remediis utatur, curari poſſe patet ex *Aphoriſ.* 6 *ſect.* 6. τὰ νεφριτικά, καὶ ὁκόσα κατὰ τὴν κύστιν ἀλγήματα ἐργωδέως ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβύτῃσι. Quibus verbis in ſenibus reoum & veſicæ affectus difficoliter quidem curari dicuntur, oon tamen nullo modo curari poſſe. Ex quo ſequitur in juvenibus minùs difficilem eſſe eam curationem. Hojus certè exemplum habemus apud Vallcriolam *Obſervatione* 1. *lib.* 6.

p. 54 *l.* 31. τηχεδὼν τηκεδὼν καὶ θάνατος] Tabem ex ulceribus renum induci teſtatur & Hippocrates *lib. de internis aff.* hæc autem νεφριτικὴ appellatur.

Ad Caput IV.
περὶ τῶν ἐν κύσι.
De Veſicæ Affectibus.

p. 54. *l.* 38, 39. ἔτι τῶν θεύσεται] Magna hìc diſſenſio inter rei Medicæ ſcriptores paſſim obſervatur: alii enim calculum, non modo renum, ſed & veſicæ comminui poſſe, penituſque atteri medicamentis exiſtimaot: Alii, iu quibus *Aretæus*, hoc loco negant ullum omnino, præter ſectionem, remedium ſupperere. Quæ controverſia cum ſit maximi, in Medicina, momenti, neque ſatis ab ullo, quod ſciam, explicata fuerit: non erit alienum à præſenti inſtituto proponere breviter, quid mihi veriſimilius dici poſſe videatur. Primùm auctoritates & verba adducam eorum, qui poſſe calculum atteri oegant: deinde & eorum, qui id concedunt. Igitur *Hippocrates* iu *Jusjurando* profitetur ſe permiſſurum calculoſorum ſectionem peritis ejus operationis Magiſtris: οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας· ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. Ex quibus ſanè verbis infertur, non habuiſſe *Hippocratem* remedium aliud cui confideret: alioqui enim miſeros ægros laniena crudeliſſimæ non reliquiſſet. Sed & *Galenus* diſertè inciſionem, ut unicum calculi remedium, proponit *lib. de arte medicinali cap.* 94. ubi de expediendis obſtructionibus agit: αἱ μὲν ὑπὸ γλίσχρων καὶ παχέων γινόμεναι χυμῶν, ἵνα μὲν ἔχωσι καὶ αὐτὴ σύστασιν ἐναντίον τῷ πάθει τὴν ἔκφραξιν· αἴτια δὲ ὑγιεινά, τά τε ῥυπτικὰ καὶ τμητικὰ τῶν φαρμάκων. αἱ δὲ ἀπὸ κόπρου σκληρᾶς ἐμφραχθείσης ἐντέρου, προτέραν μὲν ἕξει τὴν τοῦ σκληρότητος ἐπανόρθωσιν ἐξ ὑγρῶν καὶ λιπαρῶν κλυσμάτων, ἑξῆς δὲ τὴν κένωσιν ἐκ δριμέων· εἰ δ' ὑπὸ λίθου κατὰ κύστιν, ἐν μὲν τῷ καθετῆρι τὴν μετάθεσιν· ἴασις δὲ παντελῶς ἴσως, τὴν διὰ τομῆς κομιδήν. Idem *com. ad Aphor.* 18. *ſect.* 6. de Veſicæ agens vulneribus, ſuo tempore quotidie calculi cauſa homines ſecari ſolitos teſtatur: ἀμέλει (inquit) καὶ τὴν τέχνην αὐτῆς (ſuppl. κύστεως) ὁρῶμεν ἐπιμελῶς ἐκμεταχειριζομένους τοῖς

τοῖς λιθοτομίαις, ἐπειδὴ σπερμώδης ἐστί. An igitur *Galenus* secari miseros quotidie sivisset, si aliud remedium tutius habuisset. Hinc satis firma nisi fallor conjectura ducitur præstantissimis illis totius Medicinæ Magistris, non fuisse aliud calculi remedium cognitum; neque iis, quæ appellantur λιθοθρυπτικοῖς fidendum censuisse: sed nec sequius hoc argumentum est, quod in tanto artium omnium & Medicinæ profectu adhuc optimates & principes secari videmus. An igitur tantis cruciatibus, tantoque discrimini se exponerent homines φιλοζωώτατοι, καὶ φυγοπονώτατοι, si melius quidpiam reperiri posset? Quid enim homo non det pro anima sua? Accedit ratio non inefficax. Etsi dentur Medicamenta ejusmodi, quæ calculum frangere possint; tamen eorum vim, priusquam ad renes aut vesicam perveniat, debilitari ac solvi necesse est; tum partes, quà transeunt, læduntur: ex uno lapide plures fiunt, iique angulares, unde major cruciatus. Quocirca *Montanus*, qui inter *Italos* Medicos magnum nomen habuit, nec doctrina tantùm, sed & artis operibus claruit, *consult. Medic.* 84. de hac re ita statuit: *quantum ad calculum, dico quod non curabitur sine incisione: nam licet plurimi tentarint dissolutionem, nemo tamen eam est assecutus.* Eadem est *Dureti* sententia ad *Coacas prænotiones.* Nunc contrariæ opinionis fautores audiamus: nam & ii suas auctoritates habent, & rationum momenta, & experientias utique jactant. Primùm quærunt, quid sibi velit illa toties monumentis Antiquorum celebrata λιθοθρυπτικῶν facultas, cujus quoties *Dioscorides* meminerit, dici non potest: quam & *Galenus* ipse prædicat, commendatque *lib.* 10. *de comp. medic.* κατὰ τόπους *cap.* 1. Ubi quamdam compositionem describit, qua calculos ita frangi perhibet, ut non renascantur; tum ea *Bassam* uxorem *Marii* curatam fuisse testatur. Adscribam ipsa verba πρὸς λιθιῶντας, ὡς Βάσσα ἡ Μαρίου ἐθεραπεύθη ὥστε θρυφθῆναι καὶ αὖθις μὴ συνίστασθαι. Quales & alias complures ibidem coacervat. Scio quid nonnulli respondeant: Exscripsisse quidem ea medicamenta *Galenum*, & scriptis mandasse; sed ea neque probasse, neque in usu habuisse. Verùm hæc responsio magnæ væcordiæ atque impudentiæ plenissima est. Adeone ineptum fuisse *Galenum* existimamus, ut tantum operæ, in colligendis medicamentorum compositionibus poneret, quas inutiles crederet: quam porrò malè *Galenum* cognoscunt, qui hæc effutiunt, virum, si quis unquam fuit, agyrticæ vanitatis atque ostentationis inimicissimum, ut in quampluribus ipsius operum locis videre est. Quid autem vanius, quid futilius, quid homine veritatem amante (qualem fuisse *Galenum* nemo dubitat) indignius, quàm tantùm laboris in frivolis compositionum formis coacervandis insumere, ad solam videlicet πολυγραφίας ostentationem? Apage istam impuram à tanto viro calumniam. Liquet autem quosdam ejusmodi nugas blaterare, eo consilio, ut inscitiæ suæ atque ignaviæ patrocinentur. Qui enim nihil aliud sciunt quàm sanguinem mittere, senam propinare, alvum eluere, non mirum si operosiores medicamentorum apparatus damnant, &, ementita magnorum virorum auctoritate, suam ignaviam tegere conantur. Quos tamen *Hippocratis* volumina ipsa strenuè confutant, nempe referta herbarum mentione, ut *Plinius* loquitur: sed de his alias. Redeo ad λιθοθρυπτικὰ, quorum & mentionem factam à *Galeno* videmus *lib.* 9. *de simpl. cap. de Lapide Judaico.* & *lib.* 1. *de Alimentis cap.* 22. ubi de Cicerum facultate ita scribit: ὑπάρχει δὲ καὶ ῥυπτικὴ δύναμις αὐτοῖς ἐπὶ πλέον, ἢ τοῖς κυάμοις. ὥστε τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν νεφροῖς συνισταμένους λίθους ἐναργῶς θρύπτειν. Sunt & *Rhasis* verba in libro Galeni de *Medicinis experimentatis:* (hic enim titulus Libri) *& scio virum qui curabat lapidem in vesica perfecta curatione, & hoc in multis hominibus, & lucrabatur infinitam pecuniam per hoc, & solummodo per hanc Medicinam acquisiverat sibi nomen optimi Philosophi.* Multa possem ex practicorum veterum, & recentiorum scriniis depromere. Nam de sanguine hircino nullus non affirmat, cujus & parandi rationem tradit *Jac. Sylvius.* Verèque ab ipso calculos minui confirmat Julius Cæsar Scaliger *exercitatione ad Cardanum* 344. *sect.* 8. hæc autem ejus verba sunt: *frangere tamen (hirci sanguinem) in renibus, atque in vesica lapidem, tam verum est, quàm meridie lucere: quam plurimos enim ejus vi comminuimus: sed & leporino fit hoc idem.* Hanc autem ejus vim & si nunquam sum expertus, tamen esse ejusmodi qualem is testatur, tam certo credo ac si expertus fuissem. Cur enim tot viri id scriptis prodidissent: Cur verò & *Scaliger*, cujus fidem elevare mihi profecto religio est; viri non solùm doctissimi, sed etiam probi, & veritatis amantissimi. Quid ergo faciemus iis qui aliter censent, magnis quoque viris, & peritissimis. Ego Calculos renum aut vesicæ non unius generis esse arbitror: quosdam videlicet esse compactiores durioresque, eosque difficilius medicamentis dissolvi; de quibus minuendis *Hippocratem* & *Galenum*, & reliquos auctores loqui putandum est, cùm solo ferro eximi posse calculos dicunt: alios rursus molliores, friabilioresque nondum ad saxosam duritiem perductos; quibus λιθοθρυπτικὰ, atque imprimis hircorum sanguis subveniat; tales fuisse quos *Scaliger*, & alii practici comminutos viderunt. Sed de his hactenus, ad reliqua Auctoris nostri pergamus.

p. 54. *l.* 39. ἢ πίσι ἢ φαρμάκῳ, ἢ ἀμφιθρύπτῳ] Scribe ἢ φαρμάκῳ ἀμφιθρυπτικῷ.

p. 54. *l.* 40. ὅτι ἀσινέως τέμνεται] Grandiores calculos non tutò incisione eximi docet *Aretæus:* & sanè res ipsa, ut ait Demosthenes, μονονουχὶ τὴν φωνὴν ἀφιεῖσα testatur. Tamen

men *Cardanus* ex *Paulo Ægineta* refert, *lib. de vita propria cap.* 23. quibus lapis magnus è vesica eximatur, minus pati, ob labores præcedentes, quàm quibus exiguus, atque ob id etiam rariùs mori.

p. 54. *l.* 48. ἢ καὶ τ̃ μεζόνων ἀσφαλέστεροι.] Lege ἀσφαλέστερος· de lapide enim loquitur in singulari.

p. 54. *l.* 50. ῥοιάδος γίγνεται οἱ πάθος.] Scribo ῥοιάδος, vel potiùs ῥυάδος· ita vesicæ vitium appellat, cùm, post incisionem, urinam subinde remittit per vulnus, quod nequit coalescere. Est tamen ῥυὰς Galeno, *fluxio lacrymarum involuntaria*, ob carunculæ, quæ in majore oculi angulo fixa est, deperditionem. Ceterum non est verum, vulnera quibus calculi extrahuntur, nunquam perfectè sanari: non enim in ipso vesicæ corpore fiunt, sed in collo; quod, quia carnosum, cicatricem admittit. Sed nimirum de maximis & mediocriter magnis lapidibus loquitur; qui, ut possint egredi, majorem incisionem requirunt: qua non collum tantùm, sed corpus ipsum vesicæ dividitur. Ideo tales lapides negat extrahi ἀσινέως, quod saltem vulnus maneat incurabile, à quo urinæ perenne effluvium.

p. 55. *l.* 4. προέκοπτε τὰ αἰδοῖα γίγνονται.] An quia post mictionem, doloris impatientia, penem manu tractant; unde spirituum ad illam partem motus. Hippocrates *lib. de aëre loc. & aq.* καὶ ὁκόταν οὐρέῃ πρὸς τ̃ στόμαχον τ̃ κύστιος προσπίπτει (supple τὸ συνάγμα) ὑπὸ τ̃ οὔρου βιαζόμενον, καὶ κωλύει οὐρέειν, καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν· ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσιν, καὶ ἕλκουσι τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκεῖ γὰρ αὐτέοισι τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. Idem vide in libro ejusdem *de internis affectionibus*. Aliam rationem affert Auctor *lib. de dignos. ren. aff.* quod nimirum lapide incumbente ad vesicam, quædam ceu titillatio excitetur, secundum quam, natura irritata spiritus mittat ad locum doloris; à quibus mox coles inflatur: ἐπειδὴ τ̃ λίθου ἐγκειμένου οἷον γαργαλισμός τις γίνεται, καὶ ἐπιγινομένης τῆς φύσιος πρὸς τὸ κενῶσαι τὸ λυποῦν, πνεύματα ἐπιτρέχοντα, ἅπερ εἰς τὸ σηραγγῶδες τ̃ αἰδοίου ἐμπίπτοντα παραλόγως αὐτὸ ἐντείνουσι. ἐπὶ πάσῃ γὰρ κινήσει φυσικῇ, συντρέχει τὸ αἷμα καὶ τὸ πνεῦμα, τὰ ὀχήματα αὐτῆς. Priorem causam sequentibus verbis confirmat *Aretæus*: καὶ ἀμφαφόωσι καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα &c. Quod ad dictionem attinet, προέκοπτε τὰ αἰδοῖα, nomen istud à verbo est προκόπτω *proficio*, *promoveor*: quod iis pudendum augeatur. Nec absurda esset lectio προέκοπτε per ω, eo sensu, quo Herodianus *in Maximino* posuit: ἔχοντές τι αὐτὰ (ξιφίδια) προέκοπτε, id est, *nudos pugiones manibus tenentes*: & fortasse scripserat *Aretæus* προέκωπε τὰ αἰδοῖα γίγνονται, hoc sensu; nempe quod dolore coacti manum identidem pudendo admoveant.

p. 55. *l.* 8, 9. προπετὴς ἢ καὶ ἀρχὸς βίῃ κὴ ἐντείνεσι φαντασίῃ ἐκκρίσιος (ἐκκρίσιος) ἢ ὡς δῆθεν τ̃ λίθου.] Sunt hæc nonnihil corrupta, quæ sic restituo: προπετὴς ἢ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντείνεσι, φαντασίῃ ἐκκρίσιος δῆθεν τ̃ λίθου.

p. 55. *l.* 28. πάμπαν οὐδὲ συμφύεται, ὅτι ῥηϊδίως ἐπιτιτρώσκεται.] Nervosa semel incisa non coalescere, saltem in adultis, κατὰ πρῶτον σκοπὸν, ut ait *Galenus*, omnes uno ore affirmant: sed pauci rationem, qua id fiat, tenent: quæ una est: quia nimis sicca & dura. Etenim vulgò dicunt Itali: *duro col duro non fà muro*. Argumento sunt pueri tenelli, in quibus propter mollitiem exsanguia etiam illa perfectissimè coalescunt.

p. 55. *l.* 31, 32. πάσχει ὡς ἄρθρον πάθει] Crassius ineptissimè ita vertit: *In extensione igitur & contractione eundem quem & articulus affectum patitur.* Deceptus scilicet ambiguitate vocis ἄρθρον, quod Græcis non solùm articulum sive ossium duorum commissuram; sed etiam matricem significat: quamquam sæpius in ea significatione dicuntur ἄρθρα, in plurali numero. Herodotus *in Thalia*, ubi de equisone Darii: τῆς ἵππου ταύτης τ̃ ἄρθρον ἐπιψαύσας τῇ χειρί. Item Aristoteles, *lib.* 2. *de gener. anim. cap.* 7. *in fine*, ubi agit de hysterica suffocatione: καὶ αἱ πνιγματικαὶ ὑστέραι, καὶ καθαίρεσις ἀπὸ τ̃ ὑποζώματός ἐστιν· ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς φύσιος ἐντεῦθεν· ὥσπερ διικνεῖται πρὸς τ̃ θώρακα τὰς κινήσεις ἀπὸ τῶν ἄρθρων. Comparat igitur *Aretæus* vesicam cum utero, eamque eodem modo affici, secundùm extensionem & contractionem, atque ipsum uterum, testatur: id est, similiter utramque partem extendi ac contrahi.

p. 55. *l* 32, 33. ἄρθρῳ ἢ οὐκ εὐαλθὴς ἕλκος οὐδέν.] Ulcera matricis omnia curatu difficilia, tum ob partis naturam nervosam & frigidam, tum ob situm. Cloaca enim est ad recipienda excrementa totius corporis.

p. 55. *l.* 34, 35. πάντως ἐπ' ἄλλοισι μὲν ἐπὶ φλέγμασι.] Lege, ἐπ' ἄλλοισι μὲν ἐπιφλεγμήνασι.

p. 55. *l.* 36, 37. πύον ἢ ἀλλ' εἰς παχὺ,] Lege εἰ .. *si*.

Ad Caput V.

περὶ γονοῤῥοίας.

De Seminis profluvio.

p. 55. *l.* 50, 51. ἀπρεπὴς δὲ καὶ ἀηδὴς μέσφι ἀκοῆς.] Hunc morbum Græci γονόῤῥοιαν dicunt, à seminis genitalis fluxu involuntaria. Eundem non incommodè Aurelianus *lib.* 2. *Tarid. pass. Seminis lapsum*, Latinè vertit, nec minus aptè *Plinius* hunc ipsum virorum propudia videtur nominare; cum *lib.* 28. *cap.* 8. ubi de cinere unguium Lyncis exustorum ita prodit:

Ungues earum omnes cum corio exuri efficacissimè in Carpatho insula traduntur. Hoc cinere poto, propudia virorum: ejusdem aspersu, feminarum libidines inhiberi. Eundem inter priscas Hebræorum devotiones fuisse, apparet ex *secundo Regum cap.* 3. ubi David ob cædem Abner, *Joabo* interfectori maledicit: *mundus* (inquit) *ego sum, & regnum meum apud Deum in Sempiternum à sanguine Abner filii Ner: & veniat super caput Joab, & super omnem domum patris ejus: nec deficiat de domo Joab fluxum seminis sustinens. &c.* Gonorrhœa tabem dorsalem succedere testatur Hippocrates, *lib.* 2. *de morbis.*

p. 55. *l.* 53. ῥέῃ ἡ θορὴ] θορὴ & θορὸς idem quod γονὴ *semen genitale*: licet *Aristoteles* privatim usurpat pro semine piscium. Hinc cervi pudendum πηρῖνα θορεῖον appellat Nicander *in Theriacis.*

p. 56. *l.* 5, 6. ἄχρων.] Semen eorum, qui gonorrhœa laborant, humidum, tenue, frigidum, & infœcundum rectè dicitur: ἄχρων decolor, cur idem appelletur, non video: quare ἄγονον haud dubitem legere.

p. 56. *l.* 12. μελίων βάρεα καὶ νάρκας σκελέων.] Deest aliquid.

p. 56. *l.* 16, 17. καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιεῖ ζώουσα ἡ θορὴ,] Vivens semen appellat, quod fœcundum est: non quòd revera animatum sit semen, ut quidam subtiliter magis quàm verè disputant: sed quòd auctor sit vitæ, & causa efficiens saltem ὀργανική. Quomodo sanum alimentum dicimus, non quia ipsum formaliter, ut ajunt, sanum est: sed quia, sanum ut sit animal, efficit. Eo sensu accipienda sunt loca illa *Aristotelis*, quæ *J. Cæsar Scaliger*, & post eum *Sennertus*, & alii ejus factionis pro ἐμψυχίᾳ feminis adducunt. Nam & *Galenum* ita esse intelligendum haud dubito; cùm lib περὶ μαρασμοῦ semen viventium numero adscribit: ἔστι δὲ (inquit) τρία γένη τῶν ζώντων, ζῶα, φυτὰ, καὶ σπέρματα. Quod autem semen in sententia *Aristotelis* animatum dici non possit, alias ostendam tam dilucidè, ut nemo in posterum de sententia *Aristotelis* ambigat.

p. 56. *l.* 18. κρατερῶς νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι.] Tali Theseum fortissimum virum fuisse indole notat *Plutarchus* in ejus vita: ἐπεὶ δὲ μειράκιον ἀνάμα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ διέφαινεν ἀλκὴν καὶ φρόνημα μετὰ νοῦ καὶ συνέσεως βέβαιον.

p. 56. *l.* 23. ἀλκῆς μέσφι (μεσφὶ) θηρίων.] Ἀλκῆς contractum est ab ἀλκήεις, ut à τιμήεις, τιμῆς. Legitur etiam ἀλκῆς apud Nicandrum, in *Alexiph.* Illud μεσφὶ θηρίων, *usque ad feras*, significat eum qui à rebus venereis temperet, semenque illud vitale conservet, tam validum fortemque evadere, ut ne ferocissima quidem animalia expavescat, sed ea intrepidè aggrediatur, & interficiat. Id autem ob eam causam addidit scriptor eruditissimus, quòd priscorum Heroum fortitudinis specimen fuit feras interficere; ut Homerus in *primo Iliad* notat, ubi Nestor ita loquitur:

Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἴδωμαι,
Οἷον Πειρίθοόν τε, Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν,
Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε, καὶ ἀντίθεον Πολύφημον,
Θησέα τ' Αἰγείδην ἐπιείκελον ἀθανάτοισι.
Κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν.
Κάρτιστοι μὲν ἔσαν, καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο,
Φηρσὶν ὀρεσκῴοισι.

Plutarchus *de Theseo*: ἐν ἅμα τῶν μὲν ἀνθρώπων τοῖς πονηροῖς ἀμυνόμενον ὁρμώμενος δεῖν τῶν ἀγαθῶν προσφέρεσθαι· τῶν δὲ θηρίων, καὶ προσεπιχειροῦντα τοῖς γενναίοις μάχεσθαι, καὶ διακινδυνεύειν

p. 56. *l.* 23. τεκμαρ δὲ ἀθλητῶν οἱ σώφρονες.] Inter Athletas, qui, roboris augendi gratia, ab omni rerum venerearum usu abstinuerunt, memorat Plato *lib.* 8. *de Legibus*, Iccum Tarentinum, quem ait nullam unquam toto exercitationis tempore venerem cognovisse: item Crissonem, Astyllum, & Diopompum; de quorum studio addit: εἰ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα, πάλης, καὶ δρόμων, καὶ τῶν τοιούτων, ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαίμονος. Galeni etiam de eorundem temperantia verba habemus *lib.* 6. *de loc. aff. cap ult.* ex quibus intelligi potest, quantum in his rebus consuetudo & bene propositum valeat; siquidem iis, qui se illi vitæ generi addixerunt, rugosum & exiguum ex veneris desuetudine penem fieri testatur: ὅσοι δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἢ ἀθλοῦντες ἢ φωνασκοῦντες ἄπειροι τῶν ἀφροδισίων διετέλεσαν, ἐκκόψαντες παντάπασιν ἑαυτοὺς ἁπάσης ἐννοίας τε, καὶ φαντασίας τοιαύτης, ἰσχνὰ καὶ ῥυσὰ τοῖς τῶν γερόντων ὁμοίως, αὐτοῖς γίνεται τὰ αἰδοῖα. Vide & Scaligerum *Exercit.* 369.

p. 56. *l.* 29. μέγα οὖν καὶ ἐς ὑγίειαν, καὶ ἐς ἀλκὴν,] Virilitatis, & vigoris masculi principium esse in testibus, animalium exsectorum argumento liquet: quæ statim vires amittunt, & in fœminæ naturam mutantur, auctore *Aristotele*: cujus hæc sententia exstat *lib.* 5. *de gener. anim.* ἐκτεμνόμενα δὲ πάντα εἰς τὸ θῆλυ μεταβάλλει. Sed & Galenus *lib.* 1. *de semine* scribit, exsectis testiculis, animi robur ac virilitatem perire: χρὴ γὰρ ἤδη διελθεῖν ἡμᾶς ὃ παρορῶσιν ἅπαντες σχεδὸν ἰατροί τε, καὶ φυσικοὶ φιλόσοφοι, περὶ χρείας τε καὶ δυνάμεως ὄρχεων, οὐ γινώσκοντες, ὡς ἐπὶ τῶν ἐκτμηθέντων αὐτοὺς, ἀπόλλυται τῶν ζώων, οὐ τὸ σπερμαίνειν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνδρεία τε, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀρρενότης Et paucis interjectis, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλὴς ἡ τομὴ συνεκτεμνομένοις τοῖς ὄρχεσι τῆς ἰσχύος τοῦ σώματος. Quamobrem eosdem in ordinem principum partium cooptare non dubitat *capite* 9. *artis Medicæ*: & eodem libro *de semine*, cordi testes

haud

haud dubitat præferre, quod non ſolum calorem & robur univerſo corpori impertiant, ſed etiam perpetuandæ ſpeciei cauſa exſiſtant.

Ad Caput VI.

περὶ στομαχικῶν.

De Stomachi Affectibus.

p. 56. l. 35, 36. καρδίης καίριον γειτόνημα.] Quanta ſit ventriculi & cordis conjunctio, ex uſu priſcorum ſeu Medicorum ſeu vulgi patet, qui Galeno teſte *libro 5. de loc. aff. cap. 5.* καρδίαν pro ſuperiore ventriculi ore uſurpabant, ut hæ voces indicant, καρδιωγμὸς & καρδιαλγία. hunc autem conſenſum inter eas partes facit vicinia. Os enim ventriculi cordi in propinquo adjacet: γειτόνημα autem poſuit pro γείτων, more Græcorum. Nam & Ælianus *in quadam Epiſtola*, γειτόνημα eo modo poſuit: δεξαλέος εἶ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον ἁλμυρὸν γειτόνημα. Plura exempla vide apud Caſaubonum, *ad lib. 1. Athen. cap. 9.*

p. 56. l. 41. κοτὲ δὲ καὶ ἀθυμίη μὴ ἔχων τροφῶν.] Lege κοτὲ δὲ καὶ ἀθυμέει, ſi velis Syntaxi conſtare.

p. 56. l. 42. μελαγχολώδεσι δὲ κἀποσιτίη.] Similiter legendum ἀποσιτίη. alioqui expediat filum hujus contextus, vel ipſe Lynceus, quisquis nunc audit, Criticorum. Senſos iis, qui melancholico ſucco abundent, ſtomachum ἀποσιτίην, hoc eſt, cibos averſari. Quod autem melancholici; maximè quibus ſtomachus imbecillus eſt; inediam tolerent, & quidem diutiſſimè, ratio confirmat: ejuſmodi enim hominum dura ſunt corpora, & minimè ei diſſolutioni, quæ κατ' ἄδηλον διαπνοὴν fit, opportuna: quare neque in eorum ſtomacho ſuctio fit, quæ famis cauſa eſt. Dixi autem, quibus ſtomachus imbecillus: nam ſi valeat ſtomachus, admodum voraces ſunt, ne dum ſint ἀπόσιτοι. De ἀποσιτίᾳ quorumdam prodigioſa fuſè diſputat Sennertus *lib. 3. Practicæ part. 1. ſect. 2. cap. 3.* variisque opinionibus ſuo more propoſitis & exploſis, concludit tandem, quosdam multis annis cibo omni abſtinuiſſe, quod nullo indigerent; non indiguiſſe, quod in iis nulla fieret jactura ſubſtantiæ. Cujus monſtri cauſam ſtatuit peculiarem humoris, quo noſtrum ſuſtentatur corpus, conditionem, quæ calori nativo reſiſteret. Ejuſmodi qualitatem reperiri poſſe in corporibus viventium, variisqʒ è rerum natura petitis documentis confirmat: lucernarum in primis quarumdarum, quæ *Romæ*, & pluribus aliis *Italiæ* locis repertæ ſunt; quas multis arſiſſe ſeculis compertum fuit: tum juniperi carbonibus, in quibus ignem per annum integrum vivere auctor eſt Scaliger *exercit.* 328. Item Chymicorum experimentis, qui res plurimas φλογιστὰς fixatione eo perducunt, ut aut nullo modo, aut certè difficulter admodum, inflammentur: poſtremò pyrauſtæ infecti exemplo, cujus humidum primigenium in ipſis fornacibus incorruptum manet. Tandem ejus proprietatis cauſam in corporibus humanis ſcrutatus, à melancholico humore proficiſci docet: cujus acore ſic alimentum corporis occulta quadam ratione denſetur atque comparetur, ut actioni caloris reſiſtat: alioqui eam eſſe indolem iſtius humoris, ut, dum corrumpatur, mirabiles & occultas ex ſe vires ac ſymptomata proferat. Hæc ſummatim viſum eſt referre, quia hunc locum difficillimum non parum illuſtrant.

p. 56. l. 44, 45. ἀλλὰ κἢν ἀθίγητα μένῃ τὰ σιτία.] M. S. Mentel. μένῃ *maneant*.

p. 56. l. 45. ἀναπεμπάζοντι δὲ ναυτίῃ.] Idem M. S. pro ναυτίῃ, habet ἐν αὐτῇ. id tantùm moneo, nec quicquam moveo.

p. 57. l. 4. μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων.] Iis dolor in medio ſcapularum percipitur, quia ei loco reſpondet ſuperius ventriculi orificium.

p. 57. l. 9, 10. φαντάζεται τῆς ῥάχιος ἐς τὰ σκέλεα κινδυνεύειν.] Mirum hoc ſymptoma, & ut cenſeo inexplicabile: quale illud eſt, quod tradit Plutarchus ex *Libris Meloniis*, vel potiùs *Menoniis*, (ut olim emendavi) corrupti jocinoris ſignum fuiſſe, ſi ægri ſorices domi avidè, felium more, perſequerentur; quod ſignum exoleviſſe ibidem ait. Locus eſt *lib. 8. ſympoſ. quæſt. problem. 9.*

p. 57. l. 20. ἐξαπίνης δὲ ὀργίλοι.] Græci una voce ὀξυθυμίαν appellant.

p. 57. l. 33. ἀπὸ κοιλίης διὰ στομάχου χυθέν.] Κοιλίης nomine fac ut ventriculum intelligas: hic enim ſi quando inflammatione corripiatur, facto inde abſceſſu, & rupto, pus ſurſum per ſtomachum effundi conſentaneum eſt. At verò, cùm ſtomachus ſit exquiſitiſſimi ſenſus, non poteſt non magnopere offendi teterrimi puris contagio. Hanc igitur cauſam ſtatuit vel præcipuam ejus imbecillitatis, vel potius pravitatis, qua & fiunt, & dicuntur ſtomachici.

p. 57. l. 34, 35. ὑπό τε ἀνάγκαις ἐκδεδιῃτημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ] Quas hic ἀνάγκας appellet, non eſt difficile perſpicere. Ita enim, in longis navigationibus, homines ſordidis cibis & paucis vitam tolerare coguntur: item in urbium obſidionibus, & aliis ejuſmodi περιστάσεσι. Qualem fortunam & victum *Achæmenidis* deſcribit Virgilius, quem ita loquentem inducit:

Tertia jam Lunæ ſe cornua lumine complent,
Cùm vitam in Sylvis, inter deſerta ferarum

 Luſtra,

Lustra, domosque traho, vastosque ab rupe Cyclopas
Prospicio, sonitumque pedum, vocemque tremisco.
Victum infelicem, baccas, lapidosaque corna
Dant rami, & vulsis pascunt radicibus herbæ.

p. 57. *l.* 35, 36. αἴτιοι καὶ τοῖσι ἐς παιδείην πονεῦσι.] Inter occasiones, quæ hunc morbum adducunt, merito assignat labores studiorum. His etenim cum universum corpus, tum maximè stomachum, debilitari Celsus testatur, *lib.* 1. *cap.* 2. ita scribens: *At imbecillis stomacho (quo in numero magna pars urbanorum, omnesque penè cupidi literarum sunt) observatio major necessaria est.*

p. 57. *l.* 39. οἷσι ὑπερορᾷν μὲν διαίτης ἁδρῆς, καὶ ποικίλης.] Videntur hæc expressa è Platonis *Phædone*; ubi *Socrates* ostendit, non esse philosophi ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἡδονὰς τὰς τοιάσδε, οἷον σιτίων, καὶ ποτῶν. qua de re supra in præfatione.

p. 57. *l* 40. λιμὸς δὲ ἡ τροφή.] Audax figura, sed tamen, cui affines reperias apud Poëtas. Mart. in *Lemmatis* glirem sic inducit loquentem:

——— ——— *& pinguior illo*
Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Idem in Cinnam:

Tu tibi cavisti cænando tam malè semper;
Ut nunquam possis Cinna perire fame.

Huic ergo & λιμὸς τροφὴ *fames pro alimento fuit.*

p. 57. *l.* 40. καὶ ὕδωρ ποτὸν,] Studiosos ὑδροπότας facit, quia vinum vaporibus sensus & animum perturbat, maximè si largiùs bibatur, καὶ τὸ λογιζόμενον τῆς ψυχῆς, ἀμβλύ τι καὶ τεθολωμένον ἐργάζεται, ait Galenus, 1. *de sanit. tuen.* Attamen mediocriter sumptum juvare adultos, idem testatur: ὑγραίνον μὲν καὶ ἀνατρέφον, ὅσ' ἀμέτρως ἐξήρανται, πραΰνον δὲ τὸ δριμὺ τοῦ πικροῦ χυμοῦ, καὶ δι' ἱδρώτων τε, καὶ οὔρων ἐκκενοῦν. quare non studiosis istis ὕδωρ ποτόν. Verùm ex hac victus ratione suspicor hoc loco non studiosos quoslibet, aut philosophos, sed *Cynicos*, & qui eorum more vivunt, describi, ἀνιπτόποδας, χαμευνάδας, ἀερίκους, ut appellat *Eubulus* Comicus: excepto quod Cynici iidem λάρυγγας & ἀλλοτρίων κτεάνων ὑποδειπνίδας, ob eorum edacitatem, ab eodem *Eubulo* appellantur. Revera enim nonnulli ex literas professis ita vivunt, ut omnem vitæ mitioris atque humanitatis sensum exuisse videantur: sive ita decere judicant literarum cultorem: sive ob egestatem carent iis rebus, quæ ad corporis cultum necessariæ sunt: sive præpostera quadam ambitione, qualem in plerisque sui temporis Poëtis, notat Horatius, in arte:

Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit & excludit sanos Helicone poëtas
Democritus, bona pars, non ungues ponere curat,
Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium, nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit.

Et nos in Scholasticis & Gymnasticis, ut vocant, Academiæ contuberniis, complures ejusmodi Artium Magistros novimus, ἀγροιώτας, καὶ ἀπανθρώπους, quos nostri, per contumeliam, *Pedantes* appellant.

p. 57. *l.* 41. ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη.] *In somno insomnia*: qui nimirum in somno reliquorum hominum, quo tempore omnes dormiunt, ipsi insomnem noctem lucubrationibus transigunt.

p. 57. *l.* 42, 43. ἀμπεχόνη ἀραιή,] Qualem *Socrates* & *Diogenes* habuerunt: Græci una voce τριβώνιον vocant.

p. 57. *l.* 46, 47. οὐδὲ ἐς κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον.] Huic parcimoniæ contraria est, quæ dicitur ἀναγκοφαγίη; propria olim Athletarum teste Galeno in προτρεπτικῷ. Sed quæri potest, quomodo *Aretæus* inter peccata victus rationis ponat *non satiari cibis?* cum *Hippocrates* ἀκορίην τροφῆς, *conservatricem sanitatis* appellat *lib.* 6. *Epidem.* Dicendum est hanc vocem κόρον bifariam accipi; vel pro πλησμονῆς τροφῆς, *redundantia alimenti*; aut alius cujusvis boni, ut exponit Scholiastes Pindari 1. *Olymp.* ad hæc verba, κόρῳ δ' ἕλεν ἄταν ὑπέροπλον: & hac significatione ἀκορίην laudat Hippocrates *citato loco*: vel etiam pro συμμέτρῳ, pro mediocri, & congruo ac sufficienti alimenti usu: de quo hæc *Aretæi* verba accipienda sunt. Nam qui non tantùm ciborum sumit, quantum concoquere atque conficere potest, is suum, ut ait *Terentius*, defraudat genium, miseréque & infeliciter vitam tolerat.

p. 57. *l.* 49, 50. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπείρου παιδείης ἔρως.] De scientiæ cupiditate hominibus innata vide Aristotelem *initio Metaphysicor.* Augustinum Niphum *præfat. ad libr. destrustr. Algaz.* Josephum Scaligerum *Epistola ad Jo. Moulue. Episcopum*, *initio suarum Festi Castigationum*, & complures alios. Hac quantum *Cicero* flagraverit, declarant hæc ejus verba *ad Atticum Epist.* 77. *lib.* 4. *Nos hic voramus literas cum homine mirifico* (ita me hercule sentio) *Dionysio, qui te omnesque vos salutat*, οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι.

&

& quæ idem scribit præcedente Epistola: *Sed, me hercule, à cæteris oblectationibus deferor & voluptatibus, propter Rempublicam. sic literis sustentor & recreor, maloque in illa tua sedecula, quam habes sub imagine Aristotelis, sedere, quàm in istorum Sella Curuli.* Quocirca meritò Franciscus Picus Mirand. *lib.* 2. *de studio divinæ & humanæ Philosophiæ*, ut monstra admiratur duos suæ ætatis Philosophos: quorum alterum ait sibi confessum, eo se animo esse, ut quam haberet scientiam, mille aureis nummis libenter, si liceret, addicturus esset: Alterum verò affirmare, se equum esse malle, dummodo copiosa suppeteret alimonia, quàm eo victu vivere, quo degebat; licet hic non planè egeret. Quæ referre eò visum est, ut pateat quantùm isti, ab iis studiosis, qui hic describuntur, discrepent.

p. 57. *l.* 50. πλεῖστοι.] Nempe qui discendi causâ peregrinantur, quales olim Pythagoras, Democritus, Plato, Eudoxus, Apollonius Thyaneus, de quibus Hieronymus *Prologo Galeato in Biblia.*

p. 57. *l.* 50, 51. τοκέων, καπηλεύων] Nihil tam sanctum est inter homines, quod non μισοπάτορες studiorum voluptati, sive ambitioni postponant.

p. 57. *l.* 51. ἑωυτῶν μέσφι θανάτου.] Ut *Anaxagoras*, qui minimo minùs fame interiit, dum soli naturæ contemplationi incumbit, resque vitæ necessarias negligit. Refert enim Plutarchus *in Pericle*, cum Philosophum in senectute inopia pressum, ab omnibusque derelictum, atque ipso *Pericle*, cujus præceptor fuerat, cepisse consilium de morte sibi consciscenda, tum *Pericli* accedenti & roganti, ut vivere vellet, ne se tanto amico ac consiliario privaret, dixisse ὦ Περίκλεις, καὶ οἱ τὸν λύχνον χρείαν ἔχοντες, ἔλαιον ἐπιχέουσι. Similiter *Thales*, dum astra oculis contemplatur, in foveam lapsus: Empedocles *Æthnæ*, Plinius *Vesuvii* incendio, dum propius, rem investigandi studio, accedunt, periisse traduntur.

p. 57. *l.* 53. ὑπ' ἐννοίης νόσου.] Crassus, *ob contemplationem stupidi habentur*; immò *leves, temerarii*: loquitur ex mente vulgi, qui ejusmodi homines, quia parum usu rerum civilium subacti peritique sunt, pro ineptis & fatuis habet, & contemnit: quemadmodum latiùs demonstrat Plato in *Theæteto*. Fatendum tamen est in multis altissimæ eruditionis viris, stultitiam, aut certè mixturam sapientiæ ac dementiæ, signis haud obscuris, deprehensam fuisse. Ut enim vetustiores illos taceam, Democritum, Heraclitumque, & Hippocratem, Geometram peritissimum, quem stultitiâ suâ multum pecuniæ amisisse testatur *Aristoteles*: referre libet quæ de *Cardani* ingenio Thuanus *in historiis* prodidit: *Romæ* (inquit) *eum diverso ab aliis cultu incedentem paucis ante obitum annis conspicati & allocuti, ac sæpius admirati sumus; cùm celeberrimi tot scriptis hominis recordatio subiret, neque tamen quidquam in eo, quod tantæ famæ responderet, animadverteremus: eoque magis Julii Cæsaris Scaligeri acerrimum judicium suspeximus, qui divinium ingenium suum in opere de subtilitate exagitando præcipuè exercuit, inæqualitate illius ubique diligenter notata, qui in quibusdam interdum plus homine sapere, in plerisque minus pueris intelligere videatur.* De eodem Cardano vide & Naudæum *in Judicio*, quod de eo scripsit, & exstat initio librorum *de vita Cardani*

p. 57. *l.* 53, 54 ψυχὴν ἢ ἀμαθίης ἀμαλίχου,] Plinius, *lib.* 7. *cap.* 19. *Socratem clarum sapientia eodem semper visum vultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorem quemdam, torvitatemque naturæ duram, & inflexibilem, affectusque humanos adimit; quales Apathes Græci vocant, multos ejus generis experti: quodque mirum sit auctores maximè sapientiæ, Diogenem, Cynicum, Pyrrhonem, Heraclitum, Timonem, hunc quidem etiam in totius odium generis humani evectum.*

p. 57. *l.* 54, 55. συμάχει ἢ κακοσιτίη ταχὺς ὁ κόρος ἢ ζωντρος.] Lege συμάχει ἢ κακοσιτίη in dativo casu; & commate eraso, signetur punctum post ἀμαλίχου.

p. 57. *l.* 56. ἀηθίη ἢ ποικίλης ἰδωδῆς.] Rectius in nominativo ἀηθίη.

p. 58. *l.* 4. εἰ δὲ ἐπὶ συμάχει χρονίη τοῦτο.] Lege ἢ δὲ ἐπὶ. &c. quomodo & *Crassus.*

Ad Caput VII.

περὶ κοιλίης διαθέσιος.

De Affectu Ventriculi.

p. 58. *l.* 13. Κοιλίη σπλάγχνον πανάριστον] Hippocrates σπλαγχνὸν κοιλίην appellat, more Antiquorum, qui σπλὴν pro σπλάγχνον usurpabant. Galenus 4. *de usu part.* ταμιεῖον κοινὸν ἁπάντων μορίων, *penus* seu *promptuarium commune omnium partium*, θεῖόν τι, ὡς ἐκ ἀνθρώπων ὑπάρχον δημιούργημα.

p. 58. *l.* 15, 16. ἀλλ' ἢν μὴ ὅτι χαλᾶν.] Ab his verbis, usque ad vocem ἰσῶν, una est periodus: quæ tamen puncto perperam interrupta est inscitia Librariorum. Delendum igitur punctum post hæc verba: ἀτροφίη ἢ σκίπ.

p. 58. *l.* 17. μίην ἢ δεύτερην ἡμέρην μούνην.] Celsus *lib.* 4. *cap.* 19. *Sed uno die fluere alvum sæpè pro valetudine est; atque etiam pluribus, dum febris absit, & intra septimum diem id conquiescat. Purgatur enim corpus, & quod intus læsurum erat, utiliter effunditur: verum spatium periculosum est.*

p. 58 *l.* 19. κοιλιακὴ γίγνεται.] Cœliacum morbum Celsus *lib.* 4. *cap.* 12. in hunc modum describit: *In ipsius ventriculi porta consistit is, qui & longus esse consuevit,* κοιλιακὸς *à Græcis nominatus. Sub hoc venter indurescit, dolórque ejus est. Alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit. Extremæ partes frigescunt: difficulter spiritus redditur.* Ita & Benivenius *de abditis morborum &c. cap.* 106. Fernelius cœliacam à lienteria distinguit, quod hanc cruditas gignat, atque imbecilla ventriculi coctio: illam distributionis impedimentum. Alii congeneres affectus putant, & solum penes magis & minus differre; à majori ventriculi cruditate lienteriam; à minori cœliacam proficisci. Quam partem amplecti videtur *Aretæus*, cum κοιλιακῆς causam assignat ἀπονίην τοῦ πέσσοντος θερμοῦ, καὶ ψύξιν τῆς κοιλίης.

p. 58 *l* 26, 27 ὑγρὴ δὲ καὶ ἀσύστατος ἀπεψίη.] Crassus: *liquida & inconsistens ob profligatam actionem substantia est.* Ex quo conjicere est, desiderari aliquam vocem, puta οὐσίαν, eumque ita legisse ὑγρὴ δὲ οὐσία καὶ ἀσύστατος ἀπεψίη quæ rectior haud paulo lectio est. Prava censentur autem alvi excrementa, quæ sunt ἀσύστατα, id est non cohærentia: contra quæ ξυνεστηκότα conhærentia, atque æqualibilis consistentiæ, bona. Ita enim appellat Hippocrates 2. *Prognost sent.* 13.

p. 58. 30, 31. φῦσαι διεξιᾶσι, δασεῖαι, ὑγραί, ἀργιλλώδεες.] Cur flatus ἀργιλλώδεας, argillosos, ut ad verbum reddit *Crassus*, appellet, non sanè intelligo. Alvi excrementis hoc esse aliquando epithetum apud *Hippocratem*, & alios Medicos scio; cum intercepto bilis per intestina exitu decolorata atque albida instar argillæ apparent, quod regii morbi frequens est symptoma: at flatum argillosum nemo dicat, qui naribus potiùs quam visu sentiri solet. Corrupta igitur indubiè hæc vox: vera lectio, ὑγραί, ὀιλώδεες. Nisi quis malit σιγώδεες, ex qua factum ἀργιλλώδεες. Hippocrates *lib.* 1. *Epid const* 3. φῦσαι σιγώδεες, ψοφώδεες. flatus autem σιγώδεας appellat ἀψόφους, qui nullum exeundo strepitum edunt; quales Romani *visium* dixerunt, unde nostrum *vesse*: Græci quoque una voce βδέσμα & βδεσμὸν, ut ex glossis liquet: sicut eum qui sonorus est, πορδὴν, Latini *peditum* appellant. Ex quo intelligitur quid velit Cicero, cùm *erudita Epistola ad Pætum* voci huic, *divisio*, inesse obscœnum scribit: *quid enim? num honestum verbum divisio? at inest obscœnum, cui respondet intercapedo.* nempe *visio* inest, quod idem est ac βδέω; sicut huic, intercapedo, inest *pedo*, πέρδω. Ita observat Josephus Scaliger *ad Catullum.* Hunc ipsum flatum σιγώδεα Barbari inepta voce & ridicula *trullam* vocant: ita apud Valescum de Taranta *lib.* 4. *cap.* 2. & *trullizantes*, qui visiunt, apud Aponensem, *commentariis in libros problematum.*

p. 58. *l.* 38. ἐπίφλεβοι δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι.] Τοὺς λεπτοὺς, hoc est, graciles & macilentos, ἐπιφλέβους venosos esse dicit Hippocrates hac sententia: οἱ θερμοκοιλίη, ψυχρόσαρκοι, καὶ λεπτοὶ αὐτοὶ, ἐπίφλεβοι. Aristoteles *libro de somno & vigilia*, eosdem φλεβώδεις appellat: quibus opponit τοὺς ἀδηλοφλέβους, quibus venæ non sunt conspicuæ, ut pinguibus. Venosi autem dicuntur macilenti, quia actu apparent eorum venæ usque ad capillares, quæ in corpulentis & obesis sunt, tantùm δυνάμει φλέβες, ἐνεργείᾳ vero σάρκες. id est, *potentia dumtaxat venæ, actu carnes.* ut dicit idem Aristoteles 3 *de part. anim. cap.* 6.

p 58. *l.* 41. ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς.] Ἀναφορὰ hoc loco idem quod ἀνάδοσις, *digestionem* vertit Crassus aptissimè: aliud enim digestio, aliud coctio. Probis rei Latinæ auctoribus, coctio πέψις est, digestio ἀνάδοσις, hoc est, distributio in corpus. Soli Barbari has voces promiscuè usurpant. De hac re videndus Scaliger *Com. ad insomnia Hippocratis.*

p. 58. *l.* 47. ὡς ἀπὸ κρυστάλλου ψυχροπαγής] Crassus vertit: *tanquam à Crystallo conglaciat*: unde intelligo eum legisse ψυχροπαγὴς, quæ melior videtur lectio. Nam ψυχροπαγὴς non reperitur, sed ψυχοπαγής: attamen vox ψυχροπαγὴς magis convenit κρυστάλλῳ, quo nomine Græci glaciem vocant. Cæterum *Crassus* minus commodè græcam vocem posuit: Neque enim Crystallus Latinis glaciem significat, sed lapidem sui generis.

p. 58. *l.* 48. τοῖσι ἐσχάτοισι.] Eos qui in extremis versantur moribundos, ἐσχάτους eleganter appellat.

p. 59. *l.* 3, 4 ἀλλ' οὐ κοιλίης κύτεος οὗτος.] Crassus: *non ventriculi tergoribus morbus advenit.* minus commodè. Melius sic; *sed non ipsius ventriculi corporis morbus est.* κύτος non significat tergus, sed quem Græci ὄγκον vocant, ut testatur *Suidas*: quo sensu hic acceptam hanc vocem censeo. Mens hujus loci est; διάῤῥοιαν pueris accidere non ob ullum ventriculi ipsius morbum, sed propter errorem externum, nempe immodicam cibi copiam, qua ventriculum toto die inserciunt, onerantque: sicut sola interdum qualitas alimentorum, ἀπεψίαν, integra ventriculi facultate, invehit; ut *Galenus* exemplo τῶν γιγάρτων *nucleorum uvæ* declarat *lib.* 1. *de loc. aff. cap.* 4. ubi & γαστρὸς σῶμα appellat, quod *Aretæus* κύτος: εἰ μὲν γὰρ (inquit) ἐπιφύνει κατὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων γαστέρα μεταβάλλειν τὰ γίγαρτα· τότ' ἂν αἰτιώμεθα τὸ σῶμα τῆς κοιλίας αὐτὸ, καὶ μοχθηρῶς ἔχειν ἐνομίζομεν. ἐπειδ' οὐ πέφυκεν, ἀλλ' ἔστι τῆς τῶν γιγάρτων οὐσίας σύμπτωμα, τὸ μὴ πέττεσθαι, ταῦτα μὲν εἰκότως λεχθήσεται μὴ πεπέφθαι, τὸ δὲ τῆς γαστρὸς σῶμα κατὰ φύσιν ἔχειν. Hactenus Galenus.

Ad Caput VIII.

περὶ κωλικῶν.

De Intestini plenioris morbo laborantibus.

p. 59. *l.* 17, 18. *κἢν μὲν πρὸς τῷ σπληνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι.*] Colo laborante prope lienem æger ex nigro virescit; si juxta hepar cum virore albus est, ob sympathiam utriusque visceris: quia scilicet cruciatu illo vicinæ partes ob spirituum affluxum incenduntur, atque adeo excrementa in iis contenta, ejusdem caloris vi, in ambitum corporis funduntur. Galenus tamen *lib.* 6. *de loc. aff. cap.* 2. notat quosdam esse, qui omnino negent colicam affectionem in sinistris partibus fieri posse.

p. 59. *l.* 20, 21. *ἐπὶ σμικρῇ ἢ ἀφύσῳ κάρτα φυσώδεις.*] Quæ affectio Pylori, ramorum venæ portæ, partiumque adjacentium, melancholiam hypochondriacam, atque tympaniten creat; ea si soli colo accidat, colicum dolorem efficit. Est autem præfervida intemperies, materiam quamlibet statim in flatus resolvens, etiam quæ minimè apta ad flatus gignendos. Unde Galenus *lib.* 2. *de loc. aff.* inter signa colici affectus ponit, si alvi excrementa aquæ innatent, ut bubula: *καὶ σρόφοι τινὲς ἢ διαχωρήματα φυσώδη· γνωρίσεις δ' αὐτὰ τῷ καθ' ὕδατος ἐποχεῖσθαι παραπλήσια βολβίτοις.*

p. 59. *l.* 25, 26. *νεφρὸς δὲ κύσις ξυμπαθέα πόνῳ.*] Hunc locum vindicat, tentatque Marcellus Donatus *lib.* 1. *de Medic. histor. mira. cap.* 7. historiamque affert hujusmodi: *Nos*, inquit, *in Mapheo quodam Traguato pannorum textore sene tumorem tactu indolentem, supra penem in pube sponte elatum vidimus, panis crassitiem æquantem, nullo alio malo patientis, nisi quod per initia ægre urinam reddebat: quæ progrediente morbo & augescente tumore quoque suppressa est, sed discutientibus medicamentis ventoso tumore resoluto urinam liberè excrevit, & sanitati præsentaneo auxilio statim redditus, qui proximè animam emissurus credebatur.*

p. 59. *l.* 27. *θαῦμα δὲ ὄρχιων μέζον.*] A colico dolore testes quoque & musculos κρεμαστῆρας vocatos, per consensum laborare, non ita ἄπιστον, ut admirationem viris doctis, & rerum naturalium peritis excitare debeat: constat enim ex Anatome, prædictos musculos continuos esse peritonæo, ipsiusque productionibus hærere: continuis autem partibus eosdem dolores communicari, perquam rationi consentaneum est.

p. 59. *l.* 29. *πολλὰς τῶν ἰητρῶν ἥδε ἡ ξυμπαθείη λήθει.*] Ait à multis Medicis hanc sympathiam, qua inter se colon & testes conspirant, ignorari. Sanè, nam neque ejus quod sciam *Galenus* usquam meminit.

p. 59. *l.* 30. *καὶ γὰρ καὶ ἐξέταμόν κοτε.*] Quemadmodum Hippocrates *lib.* 5. *Epidem.* sese deceptum fuisse, in dignoscendis futuris à cranii fissura, ingenuè fatetur: *ἐκλεψάν δέ με τὴν γνώμην αἱ ῥαφαὶ ἔχουσαι ἐν σφίσιν ἑωυτῇσι τοῦ βέλεος τὸ σῖνος·* sic *Aretæus* agnoscit se à memorato coli & testium consensu in errorem inductum, ut κρεμαστῆρας secaret, tanquam in iis propria doloris causa exsisteret: ita enim scribit: *καὶ γὰρ δὲ ἐξέταμόν κοτε τὰς κρεμαστῆρας, ὡς ἐκείνω ἐχόντας αἰτίην.* Quam erroris confessionem non modo non vitio vertit Celsus, sed etiam in laudibus magnorum artificum ponit *lib.* 8. *cap.* 4. *Magno ingenio multaque nihilominus habituro convenit etiam simplex veri erroris confessio, præcipuéque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur, ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus est.*

p. 59. *l.* 35, 36. *καὶ φλέγμασι πολλῷ κολλώδεσι.*] Scribe *πολλοῖς κολλώδεσι.* Pituitam vitream *Praxogoræ* appellatam intelligit: ab ea enim colicum dolorem creari testatur Galenus *lib.* 2. *loc. aff. cap.* 1. ubi & hunc humorem ψυχρότατον esse asserit.

Ad Caput IX.

περὶ Δυσεντερίης.

De Difficultate Intestinorum.

p. 59. *l.* 41, 42. *καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ.*] Tenuia intestina χολώδεα, *biliosa* meritò appellat: quoniam in *duodenum*, quod primum ordine, *ductus Choledochus* se exonerat.

p. 59. *l.* 42. *χολάδες ἐπίκλην.*] Ita etiam appellat Homerus:

—— —— ἐκ δ' ἄρα πᾶσαι

χῦντο χαμαὶ χολάδες.

Hoc autem nominis etymon ἀπὸ τῆς χολῆς, trahere videtur *Aretæus.*

p. 59. *l.* 47. *τὰ μὲν γὰρ.*] Supple ἕλκεα.

p. 59. *l.* 50. *ἄλλῃ δὲ ἐς σμικρῷ μὲν ἐπὶ βαθύτερα.*] Scribe ἄλλῃ cum ι, subscripto: est enim adverbium.

p. 59. *l.* 52. *ἀλλ' ἐσθιόμενα, ἀδενώδεα.*] Crassus; *sed exedentia, glandulosa*, &c. de ulceribus intestinorum loquitur, quæ glandulosa appellare absonum planè est. Vera Lectio est, ὀδυνώδεα, *dolentia.*

p. 60. *l.* 3. *καὶ σάξιες αἱμοῤῥαγίας τὸ μέζον.*] Crassus vertit: *& in his ulceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur.* Optima quidem sententia, sed verba Græcis non respondent.

dent. In M.S. *Mentel.* non τὸ μεῖζον, sed τὰ μείζον scriptum est. An τὰ μείζονα, supple, *id quæ ulcera majora sunt*: τὰ pro ἃ, ut sæpè apud *Jones*.

p. 60 l. 5. ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον ὑπομένει.] Crassus: *ut in ligno gemmam dicimus*: minùs distinctè, ὄζον, *gemmam* reddidit: est enim ὄζος *nodus*, item *ramus à nodo* prodiens. Licet autem & gemma à nodo erumpat, non tamen ὄζος appellari solet, sed voce metaphorica, ὀφθαλμὸς, *oculus*: unde *inoculare arbores*, gemmas inserere. Interdum tamen gemmam & nodum promiscuè accipi, haud me latet: Plinius certè confundit *lib.* 17. *cap.* 21. ubi de vinearum culturis: *quæ raros habet nodos infœcunda judicatur: at densitas gemmarum fertilitatis indicium est.* Malim tamen distinguere cum *Marone*, verborum proprietatis scientissimo vate, qui gemmas appellat id, quod è nodo erumpit, cùm plantæ germinant:

Nam quæ se medio trudunt de cortice gemmæ,
Et tenues rumpunt tunicas, angustus in ipso
Fit nodo sinus.

p. 60. l. 6. δυσαχθέα πάθη.] Scribe δυσαλθέα. *difficulter curabilia.*

p. 60. l. 9. μυττωτῷ.] Intriti hoc genus ex allio confectum, acerrimi saporis. Pollux *lib.* 6. μυττωτὸς, τρίμμα ἐκ σκορόδων δριμύ. *Moretum* Crassus rectè vertit, quod & nomen ἀπὸ τοῦ μυττωτοῦ factum esse demonstrat Scaliger *Com. ad Moretum Virgil.* Idem significat *alliatum*, apud Plautum, *in Mostel. act.* 1. quod & *mortarium* dici testatur Donatus in *Phorm. act. 2. scen.* 2. Item propriè *intritum*, de quo Proverbium; *tu te hoc intristi: tibi omne est comedendum.* Hujus meminit Dioscorides *lib.* 2. *cap.* περὶ σκορόδου, & ex allio & nigra oliva confici solitum tradit: τὸ δὲ ἐξ αὐτοῦ, καὶ τῆς μελαίνης ἐλαίας γινόμενον τρίμμα, καλούμενον δὲ μυττωτόν. ita enim legendum, non ut in excusis codicibus μυστόν.

p. 60. l. 12. κυκεῶν,] Nomen παρὰ τὸ κυκᾷν, vel κυκεῖν, quod est *miscere*: latinè *cocetum* dicitur. Quid sit *Cyceon* Scholiastes Homeri *ad Iliad.* x. in hunc modum declarat: ἔστι δὲ δίψης ἴαμα ὁ κυκεὼν, ἐκ διαφόρων εἰδῶν σκευαζόμενος. Suidas verò sic: κυκεὼν πόμα ἐκ διαφόρων μιγμάτων κιρνάμενον. Galenus *lib. 6. Epid. com.* 6. mixturam cibi & potus esse dicit: κυκεὼν δ' οὐκ ἂν βλάψειεν, ἔχων ἐν αὐτῷ τὴν τροφήν. ἐκ γὰρ τῆς ἀμφοῖν συμμέτρου μίξεως, ὁμαλῶς κατὰ βραχὺ θάλψας ἐν τοῖς πεπονθόσι μορίοις αὐξανομένην, χωρὶς ἀτμῶν πολλῶν, ἐκθερμαίνει τε τὰ κατεψυγμένα, καὶ διαφορεῖ τὰ ἐμπεφραγμένα. Quibus ex verbis paret κυκεῶνα habuisse vim calefaciendi, atque ex rebus calidis constitisse. Cæterum neque explicat distinctius ex quibus constaret: nisi quod tale quiddam esse dicit, quale apud Homerum scribitur: τοιοῦτον γάρ τι πρᾶγμά ἐστιν ὁ κυκεὼν, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ μεμαθήκατε. Subdit μιγνυόντων μὲν ἄλλα τῷ οἴνῳ, κοινὸν δ' ἐχόντων ἁπάντων αὐτῶν ἴσως δὲ καὶ τὸ μετ' ἀλφίτων μὲν εἶναι τὸν οἶνον. Quem locum mutilum esse suspicor, sublata dictione ἄλλων: sic enim legendum: μιγνύντων μὲν ἄλλων ἄλλα τῷ οἴνῳ &c. Vult igitur *Galenus*, alios alia admiscere vino in *Cyceonis* confectione; commune tamen omnibus parandi modis esse vinum cum farina. Ideo autem ἄλλων placet legere, quia doctissimi viri existimant, non unum fuisse modum Cyceonis parandi apud Antiquos: quod rationi valdè consentaneum est: Nam & apud Hippocratem *lib. de internis affect.* κυκεῶνα αὐθέλω legimus: & κυκεῶνα inter acria potulenta recenset *Aretæus*. Hippocrates inter ῥοφήματα, acutè ægrotantibus dari solita, *lib. de victu in acutis*: qualia certè non sunt acria. Cyceonis meminit Homerus *Iliad.* χ. & *Odyss.* λ. Aristoteles *sect. 3. probl.* Athen. *lib.* 11. Plura vide apud Foesium *ad sect. 6. lib. 6. Epid. sent.* 7.

p. 60. l. 12. ἢ ῥυτίων τομία.] Scribe βρυτίων, ut supra *lib.* 1. περὶ τῶν κατὰ τὰ παρίσθμια ἑλκῶν.

p. 60. l. 22 τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἄλλοτε δὲ ἴσχει.] Locus mutilus: ita supplendus: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδὼν ἴσχει, ἄλλοτε δὲ οὐκ ἴσχει. Sententia autem ejusmodi est: aliàs graveolens est, (supple διαχώρημα, *secessus*) & tunc putredo ulcera occupat; alias non occupat: vel sic: τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα (interdum voces mutilati nemo nescit) ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μόνον ἡ ὀσμή· verbum ἴσχει referendo ad ὀσμή. Odor habet, id est, se habet.

p. 60. l. 32. καὶ ἀφ' ὧν, καὶ δι' ὧν ἔρχεται.] *A quibus & per quæ vadunt*: refer ad τοῖς ἄνω. Vult χολώδεα biliosa prodire à superioribus intestinis, tum à quibus prodeunt, tum per quæ transeunt. Per ἀφ' ὧν, *duodenum* intelligendum est, cui meatus biliaris insertus: per δι' ὧν, reliqua *tenuia intestina*.

p 60. l. 36, 37. σαρκώδεα.] Hoc signum profundæ exulcerationis intestinorum; & si fides *Hippocrati* lethale: ἢν ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ, ὁκοῖαι αἱ σάρκες ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον. *lib. 4. Aphoris.* 26.

p. 60. l. 46. ἀπὸ δὲ τοῦ κωφοῦ.] Crassus, vertit, *à cæco*; quasi κωφὸς cæcum etiam significet. Verùm non constat ubi hæc vox, pro τυφλὸς, legatur. In M.S. *Mentel.* non κωφοῦ, sed κώφου scriptum est, accentu in penultima; quasi à κῶφος; quod nec probo: tamen ex ea Lectione conjicere est veram fuisse, κώλου.

p. 61. l. 9. ἢν δὲ τὰ κάτω αἱμαχθῇ, αἱμάλωπες.] Ab ulceribus inferiorum intestinorum, sanguinolenta ac grumi sanguinis prodeunt, quia ea intrinsecus carnosa.

p. 61. l. 13. ἀπελύθη κοτὲ καὶ ὑμένες ἄκρατοι.] Interiorem intestinorum tunicam aliquando divelli ab exteriore, in dysenteriis, ac per sedem excludi annotat, citra ægrotantium perniciem; quæ observatio rara est, & planè singularis.

p. 61.

p. 61. *l.* 25, 26. εἰ δὲ ὁπότερον] Fortasse scriptum fuit εὖτε, *aliquando.*

p. 61. *l.* 27. θρομβῶται ἐν ψυχθῇ] M. S. *Mentel.* θρομβῶται τῷ ἐν ψυχθῇ.

p. 62. *l.* 32. μαλθάσσεται πάμπαν] Si inquit vena proximè rupta fuerit ut plurimum, emollitur omnino: vel (ut vertit Crassus) *ut plurimum venter mollitur omnino.* Ubi quærendum, quorsum molliri venam ruptam dicat, quæ contrà diligentissimè solidari debet: aut quid alvi laxationi cum ruptione venæ? quæ ἀσύστατα esse, & absurda nemo non videt. Quare mendum quodpiam in hac voce μαλθάσσεται haud dubiè cubat; pro qua, si locus conjecturæ est, legerim ἀλθαίνεται *curatur*, sanatur. ἀλθαίνω, pro ἀλθέω, Ionicè, unde ἄλθηξις.

p. 62. *l.* 40. αἱμοῤῥαγίῃ ξύμφυτον γῆρας] Ob vasorum laxitatem, & ἀτονίαν. Nam senum corpora, ut vetera ædificia, laxiorem habent membrorum compagem, ὥσπερ τὰ παλαιὰ οἰκοδομήματα διεστῶσαν ἔχει τὴν τῶν μορίων σύνθεσιν. Aristoteles *probl. Sect.*

Ad Caput X.

περὶ λειεντερίης.

De Levitate Intestinorum.

p. 62. *l.* 45, 46. ὠτειλαὶ ἐγγίγνονται πυκναὶ,] Ex veterum opinione causam Lienteriæ tradit *Aretæus:* ii enim existimabant, si quando interior intestinorum tenuium, maximè ejus, quod νῆστις *jejunum* dicitur, naturalem asperitatem amitteret, & lèvis ac lubrica fieret, creari morbum, indè dictum λειεντερίαν: quo cibi statim atque assumpti sunt, nihilque immutati, pessum dejiciantur, quod intestinis lèvibus hærere non possint, ut ex his verbis *Praxagoræ* à Galeno *in commentario, ad Aphor.* 1. *lib.* 6. *citatis ex libro ipsius* 2. τῶν συνεδρευόντων, hoc est, *signorum concomitantium*, perspici potest: τοῖς δὲ λειεντερικοῖς, ἐπειδὴ ὀλισθηρὸν ἔχει τὸ ἔντερον, καὶ οὐχ ἥκιστα τὸ περὶ τὴν νῆστιν, ἀνάγκη ταχέως φέρεσθαι τὰ ἀπὸ τῶν σιτίων διαχωρήματα. Idem placuisse *Cornelio Celso* apparet, cùm *lib.* 4. *cap.* 16. ex torminibus, hoc est, *dysenteria*, lèvitatem oriri intestinorum scribit: quòd nimirum sanatis ulceribus, quæ tormina faciebant, relinquantur in iisdem cicatrices, quibus eorum interior superficies lèvis ac lubrica efficitur: quod & infra innuit *Aretæus*, ubi morbi hujus etymon declarat. Item Aëtius *Tetrab. sermone* 1. *cap.* 51. Ceterum Galenus, *eo loco*, Antiquis illis vehementer reclamat: imo eos, qui primi hunc morbum, λειεντερίαν, appellarunt, apertè improbat; ut qui cibos à ventriculo ipso contineri, donec perfectè cocti ac subacti fuerint, ignorasse videantur; ob idque intestinis tribuerint, quod soli ventriculo competit. Cujus sententiæ ac judicio planè acquiescendum est. Nec enim idoneum argumentum est; à levitate intestinorum, ob cicatrices inducta, lienteriam accidere, quòd ea dysenteriis magnis succedat: cùm hujus successionis alia ratio afferri possit, nimirum, quòd ventriculi facultas, toto tempore dysenteriæ, supra modum attrita, ac debilitata fuerit, propter consensum, qui inter ventriculum atque intestina existit.

p. 62. *l.* 47, 48. ὑγρὰ ἀδιάκριτα τῆς τροφῆς] Ait stercora à succo alibili indiscreta prodire deorsum per alvum, ob eas cicatrices, quæ poros intestinorum, per quos alimento sursum iter est, obstruunt, ac distributionem impediunt. Ita lienteriam haud distinguit à diarrhœa illa, quæ ob impeditam ἀνάδοσιν interdum accidit; nisi fortè genere obstructionis, quod hæc à Cicatricibus fiat in lienteria; à crassis autem & viscidis humoribus, aut aliis ejusmodi causis in diarrhœa: quod tamen discrimen non mutat speciem, utpote sumptum à causis externis, nihilque ad morbi essentiam pertinentibus. Parum enim interest, quibus causis obstructæ viæ alimenti distributionem impediant, & diarrhœam pariant. Quare, aut cum priscis illis errat *Aretæus*, lienteriam cum diarrhœa confundens; aut lienteriam latè interdum pro diarrhœa accipit. Dicendum est, quod verisimilius puto, & colligi potest ex iis Symptomatis, quæ lienteriæ adjungit Auctor *lib.* 2. *Prorrhet.* seu μείζονος προῤῥητικοῦ, ut citat Galenus in *Exegesi.* Ibi enim, in lienteria prava, prodire dicitur excrementum, aut valdè crudum, aut nigrum & lève; & mali odoris, καὶ τὸ διαχώρημα τὸ ὑπιὸν, ἢ ὠμὸν ἰσχυρῶς, ἢ μέλαν τε καὶ λεῖον καὶ δυσῶδες. Nam si sola lienteria esset, in qua Cibi omnino crudi cito dejiciuntur, ut definit *Galenus*, falso ibi nigrum, & lève, & fœtidum excrementum dejici in lienteria diceretur. Cùm *Galenus* in lienteria, ciborum, qui per alvum secedunt, non colorem modo, & consistentiam, sed odorem quoque servari testetur; *com. ad Aphor.* 1. *sect.* 6. Ita enim hanc definit: σύνηψιν πέψεως, οὔτε κατὰ χροιὰν, οὔτε κατὰ σύστασιν, ἢ ὀσμὴν, ἢ ὅλως ἡντινοῦν ποιότητα γνωρίμης ἐν τῇ γαστρὶ μεταβολῆς τῶν σιτίων.

p. 63. *l.* 5, 6. ἐσχέδιος, καὶ μὴ ἑδραίη] Extemporalem, & non stabilem purgationem vocat, quæ à levi incommodo, nec confirmato procedit.

Ad Caput XI.

περὶ ὑστερικῶν.

de Uteri Morbis.

p. 63. *l.* 16. ξυμφορὴ δὲ γυναιξὶν μυρίων τε καὶ κακῶν] Sic & Hippocrates, *lib. de loc. in homine,*

ne, ab utero omnium morborum muliebrium initium repetit, hac sententia: *τὰ γυναικεῖα νοσήματα καλεόμενα, αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νοσημάτων αἴτιαί εἰσιν· αὗται γὰρ ὅπη ἂν ἐκ τῆς φύσιος μεταχωρήσωσι, νούσους παρέχουσιν.* Cui similem protulit Plato *in Timæo* de eadem parte loquens: *καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχοντι.* Nec immerito id præclarissimi illi auctores prædicant: si quidem, ut notat Duretus *in Coacas*, uterus est qui facit mulierem, eamque cùm à viro distinguit, tùm in se constituit: utpote qui habeat legem menstruæ purgationis, quæ ipsa fortassis muliebritas est, ut velle videtur *Hippocrates*, cùm in historia *Phaëthusæ* ait, eam non potuisse *γυναικωθῆναι* mulierescere, seu muliebritatem recipere, hoc est, ad statam menstrui sanguinis purgationem redire, quam diuturno viri exsulantis mœrore amisisset. Undè colligit Vir Doctissimus fundamentum naturæ muliebris, ac muliebrium purgationum esse uterum, cui omnino respondeat corporis universitas similiter, ut ille, constituta. Et suffragatur *Galenus*, scribens corpus universum uteris omnino simile esse: *καὶ γὰρ τὸ σύμπαν σῶμα τέτριπται ὅμοιόν ἐστι ταῖς μήτραις.* Cum igitur muliebris habitus uterus causa sit, eidem & muliebrium morborum origo adscribenda est: quoniam in corpore idem principium morborum, quod bonæ valetudinis; hujus quidem, cùm secundum naturam se habet; illorum verò cùm prave est affectum.

p.63. l.21. ῥόος διπλόος] Aliud ῥόος, sive ῥοῦς, aliud καταμήνιον. Nam istud sanguis est secundum naturam, singulis mensibus fluens: illud sanguinis vitiosi excretio est morbosa, ut & Philosophus docet, *lib.3. hist. cap.19 μάλιστα δὲ καὶ τῶν θηλείων ζώων ἡ γυνὴ πολύαιμον, καὶ τὰ καλούμενα καταμήνια γίνεται πλεῖστα τῶν ζώων ἐν ταῖς γυναιξί· νοσηρὸν δὲ τοῦτο τὸ αἷμα καλεῖται ῥοῦς.* Porrò duplicem facit Aretæus ῥοῦν, *rubrum* & *albidum*

p.63. l.32. ἡ ἐπὶ μῆνα κάθαρσις] Ionicè vocabulum dividit, communiter enim ἐπιμήνια, & καταμήνιον dicitur. Latini & *menstrua*, & *menses* dicunt: γυναικεῖον etiam dicunt Græci eodem sensu, Latini in plurali numero *muliebria*. Hippocrates *Aphoris.* γυναικείων ἀγωγόν Aristoteles *lib. 7. hist. cap. 2.* ἡ δὲ τῶν γυναικείων ὁρμή. Tertullianus, *lib. de Virginibus velandis: Aspice nuptam jam illam tuam virginem, & animam exspectatione, & carnem transfiguratione, cui tu secundum paras maritum. Jam & vox obsolefacta est, & membra completa sunt, & pudor ubique vestitur, & menses tributa dependunt: & tu mulierem negas, quam muliebria pati dicis.* In Genesi; *desierant Sarræ fieri muliebria.* Quia autem purgatio illa menstrua est, ut Lunæ circuitus; quidam dixerunt haud infacetè Lunam esse fœminam: ὅτι ἅμα συμβαίνει ταῖς μὲν ἡ κάθαρσις, τῇ δ' ἡ φθίσις· καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν φθίσιν, ἡ πλήρωσις ἀμφοῖν inquit Aristoteles *lib. 7. hist. anim. cap. 2.*

p. 64. l. 10, 11. ἐκ γὰρ πυρὸς ἐστι ἴσχει τὸ φοινίσσον] Sequitur *Platonem*, qui rubrum colorem creat mistione ignei splendoris cum humore. Sic enim in *Timæo* scribit: *τῇ δὲ διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ τοῦ πυρὸς μιγνυμένῃ, χρῶμα ἔναιμον παρεχομένῃ, τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν.* Eandem opinionem tenet Cæsalpinus *in quæstionibus peripateticis:* ideoque sanguinem esse rubrum censet, quia in perfectis animalibus dominatur calor.

p.64. l.24. ἐξικνεῖται δέ ποτε καὶ ἀπολυθέντι σαρκίον] Divide ἀπολυθὲν τι σαρκίον, caruncula hæc ex uteri ulceribus enascens, in longumque producta, videtur species quædam esse condylomatis.

p.64. l. 30. καὶ χαλεπαίνει πῶς καὶ ἰητρῷ] Ita de Cancris occultis dixit Hippocrates *Aphor. 38. sect. 6. ὁκόσοισι κρυπτοὶ καρκῖνοι γίνονται, μὴ θεραπεύειν βέλτιον.* Rationem reddimus in nostris Problematis.

p. 64. l. 34. ἤπερ τοῖσι θηλυδίδεσι θανατώδεα ὄντα ἕλκεα] Corruptus hic locus, cujus restituendi spes omnis in M. S. melioribus, ac quos videre nobis contigit.

p.64. l. 36 ἄλλος καρκῖνος, ἕλκος μὲν οὐδαμῇ] Cancrum dividit in ulceratum, & non ulceratum, seu occultum κρυπτοὺς καρκίνους. Galenus interpretatur: *ἤτοι τοὺς χωρὶς ἑλκώσεως, ἢ τοὺς κεκρυμμένους, ὅπερ ἐστὶ μὴ φαινομένους, aut qui sine ulcere sunt, aut qui latent, hoc est, non conspicui sunt.* Ex quibus verbis patet quosdam esse Cancros sine ulcere.

p.64. l.49. πλατέες ὅκως νηὸς λαῖφεα] Comparat ligamenta, quæ latera matricis continent, velis navium, quod nimirum sint tenuia & lata sicut linteum: hoc enim λαῖφος significat, & pellem quoque, ut apud Homerum *hymno εἰς Πᾶνα.*

——— λαῖφος δ' ἐπὶ νῶτα δαφοινὸν
λυγκὸς ἔχει.

Horum vinculorum, tum eorum quæ ad spinam sunt, repletione atque extensione, nec non vasorum, uterum retrahi voluit *Galenus*; non ipsum per se attolli, & in hanc aut illam partem moveri, *lib. 6 de loc. aff.*

p. 64. l. 50. πάντες οὖν ξυνδίδωσι οἱ δε] Omnibus vinculis relaxatis, uterus deorsum volvitur, & procidit; velut interdum infantibus sedes.

p. 64. l. 52, 53. καὶ βιαίῳ τόκῳ] Quo pacto laboriosus partus fiat causa uteri procidentiæ, declarat luculenter Galenus *lib. 3 de naturalibus facultatibus:* ubi de expultrice potentia uteri agit; cujus verba ad hujus loci illustrationem adscribere haud pigebit: *καὶ πολλαῖς τῶν γυναικῶν ὠδῖνες βίαιοι, τὰς μήτρας ὅλας ἐκπεσεῖν ἠνάγκασαν, ἀμέτρως χρησαμέναις τῇ τοιαύτῃ δυνάμει· παραπλήσιόν τι γιγνομένου τῷ πολλάκις ἐν πάλαις τισὶ καὶ φιλονεικίαις συμβαίνοντι, ὅταν ἀνατρέψαι τι, καὶ καταβαλεῖν ἑτέρους σπεύδοντες, αὐτοῖς συγκατεπέσομεν· οὕτω γὰρ καὶ αἱ*

μῆτραι

μήτρας τὸ ἔμβρυον ὠθῦσαι συνεξέπεσαν ἐνίοτε· καὶ μάλιϛα ὅταν οἱ πρὸς τὴν ῥάχιν αὐτῶν συνδεσμοὶ, χαλαροὶ φύσει τυγχάνωσιν ὄντες. Id eſt, *non paucis quoque mulierum, quæ utique immodicè hujuſmodi facultate ſunt uſæ; violenti partus dolores totum uterum excidere ſubegerunt: Simili quodam in his accidente ei, quod in lucta & contentione ſæpè viſitur: quando, qui alios invertere dejicereque nitentes, ipſi unà concidimus. Ita namque uterus, dum fœtum extrudit, ipſe aliquando ſimul excidit: potiſſimum cum ejus ad ſpinam ligamenta naturaliter ſunt laxa.*

p. 64. l. 54, 55. τιθηνῶσαι ἔξω καὶ καυκαλῶσαι τὴν ὑςέρην] Scribendum eſt βαυκαλῶσαι, *demulcentes*, propriè cantu, ceu infantes ſolent nutrices. Suidas, βαυκαλᾷν, τιθηνεῖσθαι μετ' ᾠδῆς τὰ παιδία. Eadem voce utitur Ælianus *lib. 14. cap. 20.* περὶ ζώων ἰδιότητ☉· ἱμείρει περιλαμβάνοντα, καὶ ὁρᾷν διψῶσι ϗ ἀκύειν λαλούμλύα, ϗ τοῦτό γε αὐτῆς καταβαυκαλᾷ, καὶ καταυονίζει. Igitur βαυκαλᾷν propriè valet *fovere molliter*, atque in ſomnum cantu componere, quemadmodum nutrices pueros conſueverunt; unde & καταβαυκαλήσεις, *nutricum cantiones* dictas eſſe, notat Scaliger 1. *Poëtic.* 50. Baucis enim nomen uſurpatum in re futili. Hoc igitur verbum ad uterum prolapſum, & extra prociduum venuſtè transfert *Aretæus*: quem miſeræ mulieres diu ſuſtinere ac fovere gremio ut puerum coguntur. Simile mendum eſt in his verbis Alexandri Aphrod. *lib. 1. Probl. 202.* διὰ τί τὰ λεγόμλυα καυκάλια ἐν τῷ πληρῶσαι ὕδατ☉ ψόφον τινὰ ἀποτελεῖ. Scribendum enim βαυκάλια.

p. 64. l. 57. & 65. l. 2. δοιαὶ γὰρ ἄιχιες μοῦναι ἀπηλλαγμλύαι χιτῶν☉·] Ἄιχιες malè, pro ὄχιες, a nomine ὄχις. Quod tamen nuſquam apud Lexicographos reperitur. Verùm apud Hippocratem, ſi non mendoſus codex, legitur, ἕδρη ἔξω ἐς τὰς ὄχιας, & in *Coac.* τὰ περὶ τὰς ὄχιας οἰδήματα, *tumores circa extremas uteri oſculi oras* vertit Fœſius in ſua editione Hippocratis: Opſopœus, *tumores circa eminentias oſculi uteri*, quos vide in notis. Craſſus *membranas* vertit; cui ſubſcribo. Videtur autem ὄχις ibi idem ſignificare, quod ὄσχεον, vel, ut Ariſtoteles appellat, ὀχεὺς, hoc eſt, *Scrotum*. Ita enim ille *lib. 1 hiſt. de an. cap. 13.* τῦ δ' αἰδοίυ ὑποκάτω ὄρχεις δύο· τὸ δὲ πέριξ δέρμα, ὃ καλεῖται ὀχεύς. At hoc (inquies) quid ad uteri membranas? fortaſſe quia, ut *Galenus* docet, fundus matricis ſcroto ſimilis eſt. Nunc quod ὄχιας dicit ἀπηλλαγμλύας χιτῶν☉, conſiderandum venit ex Galeni Libro περὶ μήτρας ἀνατομῆς, ubi ſtructuram matricis tradit hunc in modum: αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτῆς δύο χιτῶνες εἰσὶν ἀντιστρόφως κείμλυοι, νευρωδέστερ☉ μλὺ ὁ ἔξωθεν, φλεβωδέστερ☉ δὲ ὁ ἔσωθεν, ἐπὶ πολὺ διατεθῆναί τε καὶ συστέλλεσθαι πεφυκότες. τούτων ὁ μλὺ ἔξωθεν ἁπλοῦς τε καὶ εἷς ἐστι, διπλοῦς δὲ ὁ ἔσωθεν, καὶ τὰ μέρη αὐτῦ συμβάλλει μλὺ ἀλλήλοις· ὐ συμφύεται δὲ ὐδὲ ἑνοῦται, ἀλλὰ μόνον παράκειται, ὑπὸ τῦ περικειμλύυ χιτῶν☉ συνεχόμλυα. εἰ οὖν θελήσαις ἀποδείρας χωρίσαι, δύο σοι φανοῦνται μῆτραι, ὑφ' ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χιτῶνι κείμλυαι. τοῦτον γὰρ ὥσπερ καὶ τὴν μήτραν τὸν χιτῶνα εἰς δύο χωρίσαι ὐκ ἔτι δυνήσῃ. id eſt, *Ipſum verò corpus vulvæ ſunt duæ tunicæ ex adverſo poſitæ, quarum exterior nervoſa, interior venoſa eſt, ea natura utræque, ut multum & diſtendi & contrahi facilè poſſint. Exterior ſimplex atque una eſt: interior duplex, cujus partes inter ſe cohærent, non tamen ita, ut conjunctæ atque unitæ ſint: ſed adjacent tantùm, ab altera tunica circumdatæ: unde ſi velles eas excoriando ſeparare, duæ planè vulvæ eſſe viderentur, ſub una & eadem tunica concluſæ. Nam hanc tunicam non amplius licet, quemadmodum vulvam, in duas partes dividere.* Ex quo *Galeni* loco apparet, hæc verba Aretæi; δοιαὶ γὰρ ὄσχιες μοῦναι ἀπηλλαγμλύαι χιτῶν☉, de iis tunicis accipienda eſſe, ex quibus interior conflata eſt; quas ab exteriore tunica poſſe ſeparari ibi *Galenus* obſervat. Suprà autem, utraſque illas interiores χιτῶν☉ ὑπεζωκότ☉ nomine appellat, quòd eæ conjunctæ invicem unam conſtituant: atque hanc tunicam interiorem duplicem, ſolam in uteri prolapſu decidere, atque in conſpectum dari; externâ, quæ ſimplex eſt, ſuo in loco manente, teſtatur Soranus *lib* περὶ μήτρας ϗ γυναικείυ αἰδοίυ, quæ & verba adſcribere libet: οἱ μλύτοι δύο χιτῶνες αὐτῆς (μήτρας) συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς, ϗ νεύροις, ὥστε πολλάκις ἐπεκτεινομλύων αὐτῶν προπίπτειν τὴν ὑςέραν· τοῦ μλὺ νευρώδους χιτῶν☉ κτ χώραν μλύοντ☉· τοῦ δὲ ἔσωθεν, κατ' ἐκτροπὴν προπίπτοντ☉. id eſt, *duæ verò ipſius tunicæ invicem copulantur, laxis quibuſdam membranis & nervis; adeo ut ſæpè, ipſis ſupra modum extenſis, uterus procidat: ea quidem tunica, quæ nervoſa eſt, (puta externa) immota, altera verò interiore per divortium extra procidente.*

p. 65. l. 5, 6. συνεκπιεσάσης (συνεκπιεσάσας) ὁ τῆς ὑςέρης χιτὼν,] Deeſt verbum ἔξω φαίνεται, aut quid aliud ejuſmodi.

p. 65. l. 11. ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑςέρη] Modum indicat, quo interius uteri os prociduum, intro ſuam in ſedem cogatur: idque perfici docet, ſi ingrati odores locis appoſiti fuerint, ut ipſos uterus olfaciat; his enim offenſus refugit. Hîc quærunt nonnulli, quo pacto fieri poſſit; ut uterus odores percipiat, cui nullum inſit inſtrumentum, quo odorem percipiat: in cerebro enim iſtud, aut in ſpongioſis corporibus, quæ ad naſi radicem poſita ſunt. Ad quam quæſtionem, non puto aliud poſſe dici, quàm quod Laurentius in *controv. Anat.* ſcilicet, uterum moveri ab odoratis, *non quatenus ſunt odorata*, ſed *quatenus ſpiritus emittunt:* à quibus, prout varia eorum conditio eſt, uterus aut mo-

lestiam aut voluptatem capit: uterus autem potissimùm; quia is exquisitissimi tactus.

p. 65. l. 12, 13. ἢν ὀρφανίσηται] Rectius ἐὰν ὀρφανίσηται.

Ad Caput XII.

περὶ ἀρθρίτιδος καὶ ἰσχιάδος.

De Articulorum & Coxendicis dolore.

p. 65. l. 18. ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος] Hanc Arthritidis à Podagra, & aliis articulorum morbis differentiam tradit: quod illa omnes articulos invadit, ceteri articulorum morbi quasdam dumtaxat partes infestant; pedum articulos *podagra*; manuum *chiragra*; *ischias* coxendicem. Quæ differentia subjectorum est locorum, non generis & speciei: ne quis putet *arthritidem*, ut genus, *podagram* continere: quod falsum esse ex *Galeni* verbis colligi potest; cùm ad *Aphoris.* 28. scribit, arthriticos fere omnes priùs fieri podagricos: quo demonstratur, non posse podagram speciem dici arthritidis, utpote quam præcedat; neque enim species prior genere esse potest. Ut igitur Podagra & Chiragra, sic & Arthritis ipsa species est sub genere ἀνωνύμῳ puta debilitate articulorum diuturnâ cum fluxione, ut definit Aetius 3. *Tetrabib. Sermon.* 4. *cap.* 6.

p. 65. l. 20, 21. ἢν γε μοῦνον ἰσχίον ᾖ] Duas arthritidis differentias facit juxta diversum generationis modum: propterea quod alia repentè à causis recentibus & temporariis conflatur; alia occultè & progressu temporis obrepit: donec cujusvis exiguæ causæ impulsu excitetur, atque in apertum erumpat; qui & modi traduntur ab Aëtio *loco citato.*

p. 65. l. 26. ἀρχὴ δὲ νεῦρα, τὰ δεσμὰ τῶν ἄρθρων] Non dicit nervos simpliciter, sed qui vincula sunt articulorum. Νεῦρα συνδετικὰ appellat Galenus *initio lib de ossibus ad Tirones:* quo loco tria distinguit genera nervorum: voluntarios, qui à cerebro originem habent: ligamentales, qui ab ossibus: & tendones, qui à musculis nascuntur. Ibidemque eos, qui ab ossibus procedunt, proprio nomine συνδέσμους, id est *ligamenta* appellat: ab his incipere morbum articularem censet Aretæus; ab ipsis articulis Galenus, cujus hæc sunt verba *lib.* 10. *de compos. med.* κοινὸν δὲ τῶν τριῶν παθῶν ἐστι πλεονεξία χυμοῦ καταλαμβάνουσα τὴν διάρθρωσιν· ἧς πληρωθείσης, εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι, τοῖς περικειμένοις νευρώδεσι μορίοις, καὶ τοῦτον γίγνεσθαι τὴν ὀδύνην. Ita hic locus in excusis libris legitur; quem sic vertit Cornarius: *Communem habent hi tres affectus humoris redundantiam, quæ affectam occupat articulationem; qua expleta, in omnem partem circumsitæ nervosæ particulæ tenduntur, & ex his dolor oritur.* Ita inquam *Cornarius*, qui corrupta esse hæc non vidit, εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι τοῖς περικειμένοις &c. Lege tu: εἰς πάντα συμβαίνει τείνεσθαι τὰ περικείμενα νευρώδη μόρια. id est, *in omnes circumpositas particulas nervosas extendi contingit*; supple πλεονεξίαν χυμοῦ. Item Aetius *citato loco cap.* 9. de ejusdem morbi initio ac processu ita scribit: *in podagricis autem & arthriticis appellatis, usque ad juncturas per altum repletio ex fluxione contingit, una cum hoc quod nervi permadescunt, & distenduntur; itemque ligamenta & pelliculæ, omniaque circumcirca sita.* Quibus ex locis patet, in sententia *Galeni* & *Aëtii* articulos primum humorem influentem excipere, eoque repleri; deinde ligamenta & alias partes circumjacentes. Quærunt hic nonnulli, nec immeritò, quid sit, quamobrem nullus podagricus convulsionem patiatur? Ratio dubitandi, quia convulsio sequitur necessariò magnas inflammationes nervosarum partium: at Podagra harum partium inflammatio est non mediocris. Respondet Amatus Lusitanus *in centuriis*; in podagra, non omnia nervosa, sed sola ligamenta inflammari & distendi; non autem nervos aut tendones, qui proinde ob eam causam tantum dolent, quod ligamentis consentiant.

p. 65. l. 28, 29. ἢ ποιεῖ μὲν τὸ θρίξ] Obscurus hic locus est, ut nescias utrum hæc ad δεσμὰ, id est, *ligamenta* referre debeas, an ad ὀστέα. Nam & ligamenta Galeno *lib.* 1. *de motu musculorum cap.* 2. & aliis locis, sensu carent. Cum tamen mox in serie Orationis dicat, καὶ ἢν τάμῃ τις αὐτὰ πονεῦντα, *si quis ipsa dolentia secet*; satis intelligitur hunc de ossibus loqui, quæ interdum secari necesse est, cùm ligamenta nunquam secentur. Sed rursus cùm ibidem ait, ipsa si dolere accidat, nullum esse dolorem, qui cum ipsorum dolore conferri possit, ἢν δὲ ἐξ αὐτέων πονῇ, οὐδὲ ἕτερον ἀλγέει τῶνδε δυνατώτερον, de ossibus quomodo hæc verba intelligi possunt, quæ aut nullum prorsus sensum habent, aut valdè obtusum, ut voluit *Avenzoar*. Certe *Scaliger* ossibus nullum sensum inesse testatur *exercit.* 2. *Ossa egomet* (inquit) *mihi abrupi ex biontibus vulneribus, absque dolore ullo.* Quomodo igitur dicit, ex se ipsis dolere ossa; hoc est, ex causa interna atque intemperie. De Nervis igitur & ligamentis hæc verba superiora accipienda sunt. Nam & nervos inflammari, ac dolere acriter, & abscindi interdum ob eam causam, ut convulsio & delirium ex ea consequens tollatur, docet Galenus *citato libro cap.* 1. ἀλλὰ καὶ φλεγμαίνοντος (νεύρου) ἐπαισθάνονταί τι καὶ παρέπονται σὺν ὀλίγοι καὶ τινες τῶν οὕτως ἐχόντων, ἰατροῦ σφοδροτέρου τυχόντος τέμνοντος τὸ νεῦρον, αὐτίκα μὲν ἐπαύσαντο δὲ σπᾶσθαί τε καὶ παραφρονεῖν. Item *libro* 3. *Method. Medic. cap.* 9. Quod autem & ligamenta sentiant contendit contra *Galenum*

lenum Fabricius ab Aquapendente, *lib. de musculi fabrica*, probans eandem esse ligamenti in musculo & tendinis naturam, coloris argumento, qui idem ambobus: ambo sensu prædita, & eundem habent usum, tensionem scilicet & contractionem, ac motum. Constat igitur de nervis hîc loqui *Aretæum*, quos negat dolere vel minimùm, etiamsi incidantur, aut contundantur: falli proinde *Andream Laurentium*, qui *lib.* 2. *Anat. quæst.* 3. prædicta *Aretæi* verba, tanquam de ossibus scripta proponit. Ceterùm verbum illud τομὴ *secet*; hîc non significat simplicem sectionem, qua vulnerentur nervi, (ejusmodi enim in nervis facta atroces cruciatus excitat) sed eam sectionem, qua totus nervus prorsus abscinditur. In quo quidem non mediocris exoritur difficultas, quamobrem nervus punctus acerrimum dolorem, præcisus nullum excitet: difficile id quidem explicatu est, sed tamen dici potest; nervum punctum acriter dolere; quod spiritus animalis, qui tactum largitur, ad vulnus accurrat, ejusque angustiis coercitus unitusque, majorem vim sentiendi afferat: qui nervo penitus exciso in sectione ipsa aut dissipatur statim, cùm non habet quo contineatur; aut potius inde revocetur à natura, ne frustra abrupto itinere progressus, dissipetur.

p. 65. *l.* 34, 35. ἀμαυρῶται ὁ τῆς τομῆς πόνος.] Minus molestam esse dicit nervi dolentis præcisionem, quod major nervi cruciatus eum, quem sectio affert, obscuret. Sic quibus lapis è vesica eximitur, minùs pati ob labores præcedentes, quàm quibus exiguus, ob idque rarius mori testatur *Paulus ex Ægina*, & Cardanus *de vita propria cap.* 23.

p. 64. *l.* 37, 38. τάμνονται δὲ τοῦτο ὀδόντες καὶ ὀστέα] Hoc est, secantur sine dolore, ex se autem atque ob intemperiem calidam vel frigidam vehementer dolent. Hic notanda quædam sunt: primo; ossibus sensum tribui, saltem ad calorem & frigus percipiendum: secundo; dentes distingui ab ossibus: utrumque autem videtur falsum. Prius quidem, quia ossa sensu omni carere abundè experientia docet: cum absque ullo dolore quotidie perforentur, secentur, urantur: contra experientiam autem & sensum, rationes adducere perridiculum est. *Avenzoar* quidem sentire ossa putat, licet obtusè: ideoque, eum secantur aut uruntur, videri non dolere; quod vehementior periostei & vicinarum partium dolor minorem illum obscuret. Ita enim ait *Hippocrates*, cùm dolores duo simul non in eadem parte existunt, obscurat qui acrior est minorem. Verùm neque illud, neque quas addit rationes, ad probandum ossium sensum, ullius sunt momenti contra hanc demonstrationem. Opus igitur est demonstratione, qua illam pervicaciam contundamus. Natura nihil frustra facit: at frustra faceret, si sensum ossibus adderet. Probatur consecutio: sensus est propter animalis conservationem, ut scilicet noxia declinet, apta autem & naturæ congrua prosequatur; ex Aristotele 3. *de anim. text.* 63. At ossa cùm propria duritie ac soliditate terreâ, tum ipso situ, (in profundo enim corporis ut basis & fundamentum reliquarum partium constituta sunt,) satis ab externis causis tuta sunt; quum carnibus, nervis, membranis, ligamentis, eximio sensu præditis, circumcirca muniantur. Sic & jecur, quia, in abdomine inclusum, partes circa se habet sentientes; intus autem succos recipit expurgatos noxiis excrementis, operâ lienis, cystis fellis, intestinorum; meritò non habet sensum, nisi in superficie; putà in membrana ambiente: propria autem substantiâ, quæ παρέγχυμα dicitur, non sentit. Igitur frustra & temerè Natura ossibus sensum tribuisset. Sed & illud posterius, puta dentes distingui ab ossibus, videtur falsum: cùm sensui repugnet; quo teste, dentium & aliorum ossium substantia eadem probatur. Eadem quippe frigiditas, siccitas, durities, color. Si quid porrò dentes habent, quo ab aliis ossibus differant hinc sanè efficietur dentes suæ speciei esse ossa, non autem in numero ossium non esse. Eodem spectat *Scaligeri* argumentum; quo probat dentes non esse ossa: nempe lapide Sarcophago totum corpus absumi intra quadraginta dies, exceptis dentibus. Hoc, inquam, argumentum non probat, dentes non esse ossa; sed esse ossa suæ speciei. Ut enim carnis modus non unus, ita neque ossium.

p 65. *l.* 38, 39. αἰτίην δὲ ἀτρεκέα μὲν ἴσασι μοῦνοι θεοί] Duplicem distinguit causam; unam veram, aliam probabilem: illam solis Diis cognitam esse; hanc & hominibus. Pauca enim sunt in Naturæ contemplatione, quæ verè sciamus; hoc est, certò & indubitanter. Cujus imbecillitatis humani ingenii vel potius Naturæ obscuritatis sibi conscius Plato *in Timæo* disputaturus de Mundi origine, de Deo & universo Naturæ ambitu, probabili se usurum ratione, & pro captu humani ingenii testatur: μεμνῆσθαι (inquit) χρὴ ὡς ὁ λέγων, ὑμεῖς τε οἱ κριταί, φύσιν ἀνθρωπίνην ἔχομεν, ὥστε περὶ τούτων τὸν εἰκότα μῦθον ἀποδεχομένους, πρέπει μηδὲν ἔτι πέρα ζητεῖν. Causa hujus obscuritatis rerum naturalium, est ἄστατον καὶ ἄδηλον materiæ ex Ptolemæo, *lib.* 1. μαθηματικῆς συντάξεως: ubi Mathematicas disciplinas cum Theologia & scientia naturali comparans, hoc statuit discrimen; quod illæ scientia comprehendi possint, hæ sola animi conjectura æstimentur: hancque esse causam cur nullum de hisce litigandi finem Philosophi faciant: ἐξ ὧν διανοηθέντες, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα δύο γένη τοῦ θεωρητικοῦ μᾶλλον ἄν τις εἰκασίαν, ἢ κατάληψιν ἐπιστημονικὴν εἴποι, τὸ μὲν θεολογικὸν, διὰ τὸ παντελῶς ἀφανὲς αὐτοῦ, καὶ ἀνεπίληπτον· τὸ δὲ φυσικὸν, διὰ τὸ τῆς ὕλης ἄστατον καὶ ἄδηλον, ὡς διὰ

τῶν μηδέπστε ἂν ἐλπίσαι περὶ αὐτῶν ὁμονοῆσαι τοὺς φιλοσοφοῦντας. Similis sententia est Vallesii *cap.65. de sacra Philosophia*: eorum, quæ in opinione versantur, cujusmodi sunt omnia Physica problemata, nullum constat prorsus sciri posse: quia si quodpiam illorum sciretur, accedente scientia tolleretur omnis opinio, sublata omni obscuritate & incertitudine, quæ non possunt abesse ab opinione. Non solum autem non est hactenus comparata scientia physicarum assertionum, sed ne comparari quidem potest: quia Physicus non abstrahit à materia. Plura in hanc rem & præclara afferre possem: sed modus quidam hisce in notis tenendus est, ne longius, quàm par est, excrescat oratio.

p.65. l.40 τὸ μὲν κάρτα πυκνὸν] Problema est; cur dentes à solidis & duris citra dolorem frangantur, aut contundantur; à calore verò aut frigiditate immoderata non mediocri cruciatu lædantur. Sic autem respondet: quæ valde densa sunt, ut ossa, tangentium atque vulnerantium impressionem non sentiunt, adeoque ab ejusmodi causis non dolent. Est enim dolor aspera sensio: quod autem densum est, non est ejusmodi, ut possit fieri asperum; quod solida sit & compacta ejus substantia. Ex quo sequitur, ab istiusmodi rebus dolorem non creari. Quod autem rarum & molle est, id vulnere asperatur. Ceterum hæc ipsa densa, & si à duris & solidis dolorem non capiunt, tamen quia vivunt, naturalemque habent calorem, eum qui foris affertur, profectò sentiunt: eumdemque, si modum excedat, molestè ferunt, atrocissimosque inde cruciatus persentiunt. Hæc solutio est *Aretæi*, quæ in eo offendit, quod calorem naturalem vitalemque sufficere ad sensum efficiendum putat; cùm certum sit sensum & motum non contingere ulli parti, citra influxum facultatis animalis; quam nervi à cerebro deferunt. Ex quo efficitur, nullam partem sentire posse, nisi in quam nervus aliquis tendat. Cùm igitur nervi illi, à cerebro ortum habentes, ossibus non adjungantur; frustra est, quod *Aretæus* iis sensum inesse fingit; quia calorem sibi insitum habeant, cujus beneficio vivunt. Aliud enim est vivere, aliud sentire. Atque hic locus est, ex quo intelligi possit, minùs exercitatum fuisse in Philosophia *Aretæum*: maxime, cùm λιθώδεις appellat, quod instar ferri, aut lapidis durum est: οἱ μὲν (inquit) λιθώδεις ἢ ὀστώδεις αὐτῶν ἐόν, οἷον ἢ μάχαιρα ἢ λίθος, τὸ λιθώδες δ᾽ πάχον σκ ἀλγεῖ· quasi οὐσία idem sit, quod πυκνότης. Quod quam sit a Philosophorum usu alienum, sciunt, qui Philosophiam, vel primis, quod ajunt, labris attigerunt. Si quis porrò quærat, quid ipse de illa difficultate sentiam: equidem, si cum *Galeno* dentes ipsos sentire fatendum est; hæreo, nec quicquam probabile afferre possum: si verò, quod alii censent, dentes non sentiunt, sed ipse nervus, qui eorum radici insertus est; ad quem per poros dentium calor & frigus transmeant; in promptu est solutio: nam ad nervum qualitates activæ, utpote incorporeæ, facilè subeunt: durities verò, & aliæ ejusmodi materiales non ita: quia materiæ propriæ, ceu modi quidam, ita adhærent, ut extra ipsam non possint diffundi.

p.65. l.54,55. τοῖς μὲν ἐς ἰσχία] Unde nomen morbo ἰσχιάς, à parte scilicet affecta, ut Galenus docet *lib. 2. Meth. med.* Est autem ἰσχίον, ossis sacri pars, cui femur commissum est, ampla cavitate in ipso osse, quæ κοτύλη dicitur. Galenus *lib. de ossibus ad Tirones*: τὸ μὲν τῷ μηροῦ ὀστοῦ, μέγιστον μὲν ἁπάντων ἐστὶ τῶν τῷ ζώῳ· διαρθροῦται δ᾽ ἄνω μὲν πρὸς ἰσχίον. &c.

p.65. l.55. καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει γυῖον] Supple ἄνθρωπος, γυῖον autem hic pro χωλὸς à γυῖον, quod membrum significat, & propriè pedes *ex Etymol.* unde *Vulcanus* ab Homero ἀμφιγυήεις passim appellatur

p.66.2,3 οὔτι οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ] Ex hoc loco patet, non semper arthritidis initium esse à podagra: quod tamen *Galenus* existimare videtur; cùm in *com. ad Aphoris.* 28. scribit, omnes in universum arthriticos priùs fieri Podagricos: τοῖσιν γὰρ ἅπαντες οἱ ἀρθριτικοὶ, πρότερον γίνονται ποδαγρικοί. Nisi ibi πρότερον Galenus accepit pro ἐπὶ τὸ πολὺ *ferè*, aut χἰδόν, ut nonnunquam accipi observatum est

p.66.l.9,10. ἐς γλουτὸν ἢ ἰσχίου ἰκέλη] In *Henischii* Editione ad marginem, pro ἰκέλη, ἰκέλλη scriptum est, & ita scribendum.

p.66.l.11. τὰ ἄρθρα ὧδε πως ἄρχεται] Supple πονεῖν ἄνθρωπος, *Ita incipit homo dolorem in membris sentire.*

p.66.l.12. τῷ ποδὸς τὸ μέγαν δάκτυλον] Ita & *Aëtius*, cujus hæc sunt verba Latinè expressa: *ut plurimùm verò clanculum & paulatim fluxus irruere solet: alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor invasit; aliis verò calcanei extremum, rursusque aliis cavum pedis* &c. Quibus verbis paulo abit diversus ab *Aretæo*. Nam hic in eodem homine processum morbi notat, à pollice pedis ad anteriorem calcanei partem, inde ad plantæ cavum, postremò ad malleolum: *Aëtius* verò has ipsas pedis partes distinguit, ceu totidem loca, à quibus morbus initium in aliis & aliis hominibus capit.

p.66.l.15,16. κρηπῖδες καινῆς τρίβων] In Codice Mentel. ad maginem scriptum est καινῆς per diphthongum: quam secutus emendationem *Crassus* vertit *novæ crepidæ attritum*; quod nom improbo, nisi quis malit στενῆς: nam & angustiores calcei, pedibus molestiam exhibent.

p.66.

p. 66. l. 19. ἐς ἀνήκεστον ἐτράπη.] Similis ſententia eſt Maronis 3. *Georgic.*

——— ——— alitur vitium creſcitque tegendo,
Dum medicas adbibere manus ad vulnera paſtor
Abnegat.

p. 66. l. 21, 22. ἢν δὲ χρόνῳ κρατυνθῇ, ἀνόητος ἡ μελέτη.] Simile illud *Ovidii* ab omnibus tritum:

Principiis obſta, ſero Medicina paratur.

Ejusmodi morbi, qui tempore incrementum capiunt, altiusque ſubinde defixis radicibus immedicabiles fiunt, ἐπαυξεῖς ab Hippocrate appellantur 6. *Epid. ſect.* 5. ut exponit Galenus *in Commentario*, in eorumque numero ponit arthritidem, nephritidem, epilepſiam, & melancholiam: νόσους τὰς ἐπαυξεῖς τὰς αὐξανομένας ἐν τῷ χρόνῳ, καὶ χείρονας ἀεὶ γινομένας, εἰ μὴ φθάσειαν λυθῆναι, οἷον ποδάγρας, ἀρθρίτιδας. &c.

p. 66. l. 33. καὶ ξυμπάντων τε ὁ βοῦς, ὄνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη.] Craſſus *ſimulque omnium bos, aſinus*; ad verbum ſecutus ſcripturam corruptiſſimam. Scribe καὶ ξυμπάντων τε ὁμοῦ πόνος, καὶ ἡ ἰδίη ἑκάστου ὀδύνη. Sic plana lectio efficitur. Poſtquam docuit *Aretæus*, quemadmodum *Arthritis* ſerpit latè per univerſum corpus, partes etiam deſignavit, quas ſigillatim occupat: addit, ceu per epiphoneſim, omnium ſimul partium morbus eſt (arthritis) & proprius cujusque partis dolor: ſic *lib.* 1. χρον. ἔστι ξύμπαντα ὁμοῦ, ἔστι μέρεα. &c. Et ſupra *hoc libro, capite* περὶ καχεξίης ξυμπάντων ὁμοῦ πάθος.

p. 66. l. 34. ἀτὰρ ἠδὲ τένοντες, ἠδὲ νυμῦες.] In editione *Heinſchii*, vox poſtrema ita dividitur ἠδὲ νυμῦες, & ad marginem ſcriptum eſt, ἀδένες μύες. Ego ſyllabam, νυ, expungo, & lego ἠδὲ μύες.

p. 66. l. 37. πάχρι ῥίνας καὶ ὦτα καὶ χείλεα.] Dolorem arthritidis ad renes uſque & veſicam: item ad nares, aures, & labra extendi notat: cujus rei admiratione exclamat: ὢ τοῦ θαύματος. Verùm quod ſcribit *Aëtius*, multò admirabilius eſt; eos ſcilicet quibus ad extremum perductus eſt morbus, dolorem ſentire in iride, ſeu corona pupillam oculi ambiente: quod miror ſugiſſe *Aretæi* diligentiam. Niſi fortaſſe id notaverat *Aretæus*: poſtea autem librariorum incuria, aut vetuſtatis vitio, intercidit.

p. 66. l. 51. ἡ οὗτος ψυχρὴ, ὅκως χάλαζα.] Quia pituita in articulis in modum grandinis concreſcit, propterea morbum articularem, grandinis inſtar frigidum eſſe dicit; quod planè abſurdum eſt. Non enim, ut aqua, vi frigoris mediæ regionis, aut potius, ut vult *Ariſtoteles*, ἀντιπεριστάσει caloris aëris, quæ frigus nubium in unum colligens quàm maximè intendit, in grandinem duratur: ita pituita craſſa in articulis ejuſdem frigoris exceſſu compingitur: ſed calore potius, qui, humoris partes tenuiores paulatim diſcutiens, reliquas craſſiores & terreas denſat, compingit, atque in tophum poſtremò convertit: quo pacto & calculos in renibus & veſica gigni, conſtans omnium Medicorum opinio eſt.

p. 66. l. 52, 53. καὶ γὰρ εἰσι τῶν εὖ βδελυκτίων ἡδονή.] Satis conſtat mendum eſſe in voce βδελυκτίων, immo multis modis hunc locum eſſe corruptum: verùm, quæ ſit ineunda ratio illius reſtituendi, haud liquet. Primùm, quid velit *Aretæus* perſpiciendum eſt. Supra dixit, articularem morbum inſtar grandinis frigidum eſſe, tophorum argumento, quos in articulis gignit: nunc addit, hunc habere tamen differentias caloris & refrigerationis; ad quod declarandum verba, quæ nunc expendimus, ponit. Quare hæc debent eſſe ejusmodi, ut rationem, propter quam arthritis diſcrimen habere caloris & frigoris intelligatur, aperiant. Hæc cùm ſit mens *Aretæi*; poſſum Lectionem, ſi non certam, ſaltem probabilem, & quæ ad ſcopum propiùs attingat, afferre; eſtque ejusmodi: καὶ γὰρ εἰσι τῶν θερμῶν, εὖτε δὲ ψυκτικῶν ἡδονή. nempe indicium, quo intelligitur in arthritide, modo eſſe calorem, modo frigus, hoc tradit; quod quidam calidis gaudent, interdum & iis quæ vim habent refrigerandi. βδελυκτίων igitur pro ψυκτικῶν, partim interpolatione, partim tranſpoſitione quarumdam Literarum factum conjicio. Hippocrates *lib. de affect.* ubi de curatione ejusdem morbi, refrigerantia jubet adhiberi, τούτῳ ξυμφέρει προσφέρειν, ἢν αὐ ἡ ὀδύνη ἔχῃ, ψύγματα. Sed & θερμῶν ibidem ſcriptum fuiſſe veriſimile eſt; ad probandum θέρμης ἢ ψύξιος διαφορήν· tum adverbium εὖτε ſcriptum fuiſſe, quod poſtea εὖ, voce mutilata. Hæc nos ex conjectura; quæ ſi cui non ſatisfacit, meliora ipſe excogitet, aut exſpectet; dum Codices M.SS. integriores, quam quos vidi, veram ſcripturam repræſentent.

p. 67. l. 2. τὴν ἔμφυτον ψύξιν.] Craſſus vertit *inſitam frigiditatem*, nempe temperamentum frigidum. Rectè, ſi vera hæc lectio eſt: ſed veriſimilius eſt ſcripſiſſe *Aretæum*, τῆς ἐμφύτου θέρμης, aut θερμότητος ψύξιν, *caloris inſiti refrigerationem*: rarò enim *Græci* ita loquuntur, ut dicant ἔμφυτον ψύχος, aut ψύξιν *inſitam frigiditatem* in animali, pro temperamento frigido. Contrà ἔμφυτον θερμὸν & *Hippocrates* & *Ariſtoteles* & alii juxta Philoſophi & Medici dicere ſolent. Adde, ψύξιν, non frigus, ſed *refrigerationem* propriè ſonare: At refrigeratio, cùm ſit paſſio à frigore agente in id quod refrigeratur, non refrigeratur, non rectè ἔμφυτος *inſita* animali, quod calidum ſuapte eſt natura, dici poteſt.

Sed

Sed hoc sic proponere visum est, ut tamen propterea quicquam nolim mutare: potest enim excusa Lectio defendi.

p. 67. l. 3. ἢν μὲν εὐθέως ἐπιδύῃ καὶ θέρμη φανῇ.] Alii legunt ἐπιδώσῃ, sed nihil mutandum: quia dixit unicam causam arthritidis sibi videri esse calidi innati refrigerationem, & supra, morbum hunc frigidum instar grandinis pronuntiavit: nunc declarat, quomodo etiam videatur calida in tantum, ut refrigeratione opus sit. Hunc igitur caloris in morbo frigido motum accidere docet, quum morbus incrementum acceperit, idque εὐθέως *statim*: quæ celeritas incrementi maximè percipitur, cùm fluxio sanguinea est. Talis enim ob sanguinis calidi naturam promptius ad incrementum & maturitatem pervenit. In tumoribus autem sanguineis aut biliosis, maximus calor est in incremento: quia eo tempore natura materiam alienam vincere conatur, ob eamque causam, magnam vim spirituum ad partem laborantem mittit: qui eo collecti, calorem insignem excitant.

p. 67. l. 14, 15. τοῦτ' ἔβλαψεν ἄλλοτε, ὡς ἔβλαψεν ἄλλοτε.] Posteriora hæc verba frustra repetuntur: delenda igitur.

p. 67. l. 15, 16. θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρεῖος.] Initio calore opus ad depellendum frigus, quod lædit articulos; propter quod dixit supra, morbum articularem frigidum esse: refrigeratione verò in fine, hoc est, postquam humor, facto influxu, inflammationem ac dolorem excitavit.

p. 67. l. 21. γυναῖκες δὲ ἀγειότερον.] Sententia est Hippocratis *Aphorism. 29. sect. 6.* mulierem non capi podagra, nisi cum ipsam menses defecerunt: γυνὴ οὐ ποδαγρᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. Quam cùm exceptionem mensium deficientium addit, causam innuit nobis, quamobrem non sint mulieres podagræ obnoxiæ, ut viri, nempe vacuationem pravorum humorum per menses. Sed animadvertendum est cum Galeno *in commentario*, dictum *Hippocratis* olim verum fuisse, cùm mulieres parum in victus ratione delinquebant: nam postea ob luxum atque ingluviem, fluentibus etiam mensibus, podagra vexari cœpere: quod & *Seneca* notat *in Epistolis*, in luxum invehens feminarum sui temporis: *Beneficium*, (inquit) *sexus vitiis perdiderunt: & quia feminam exuerunt, damnatæ sunt morbis virilibus.* Certè Marcus Tullius *lib. 1. Epist. ad Att. 7.* de sua uxore ita scribit: *Terentia magnos dolores articulorum habet:* sive jam vetula erat illa, & ipsi menses procedere jam desierant: sive luxui dedita, sive articulos natura debiles habebat, & applicata erat naturaliter ad eum morbum patiendum. Qualem fuisse sororem *Chyroci*, cujusdam nobilis *Anconitani*, Amatus Lusitanus testatur *centur. 4. curat. 51.* quæ, in ipsa adolescentia, podagra conflictabatur, etiamsi semper menses benè respondissent.

Ad Caput XIII.

περὶ ἐλεφαντιάσιος.

De Elephantiasi.

p. 68. l. 30. Ἐλέφαντι τῷ πάθει.] Vel ex his verbis patet corruptum esse titulum; si quidem & hic aliàs semper *Aretæus* morbum hunc ἐλέφαντα appellat, non ἐλεφαντίασιν: quippe &, in sequentibus libris Therapeuticis, caput, quo ejus curationem tradit, inscribit περὶ ἐλέφαντος: ut dubitare non liceat, quin huic quoque eandem inscriptionem fecisset. Vix etiam *Galenus*, *Paulus ex Ægina*, *Actuarius*, aliter nominant. Ælianus eundem morbum designat hac Periphrasi *lib. 14. de Animalium natura cap. 4.* τὸ δὲ ἦπερ ἄρα ὁ ἐχῖνος οὗτος (θαλάττιος) ἰᾶται ὑφ' ἡλίου γινόμενον αὖον, τοὺς μέντοι νόσῳ τῇ καλουμένῃ ἐλέφαντι κατειλημμένους. Quin & *Lucretius* eadem voce utitur *lib. 6.*

Est Elephas morbus, qui propter flumina Nili
Gignitur, Ægypto in media, neque præterea usquam.

Ælianus νόσον ἐλέφαντος vocat *lib. 14. cap. 4.* de animalibus, ubi de marino Echino: ὃ δὲ (inquit) ἦπερ ἄρα ὁ ἐχῖνος οὗτος ἰᾶται, ὑφ' ἡλίου γινόμενον αὖον, τοὺς μέντοι νόσῳ, τῇ καλουμένῃ ἐλέφαντος κατειλημμένους. Eundem nonnulli λέοντα appellant, ut notat Aretæus, *hoc capite.* Quidam λεοντίασιν alio flexu, ut apud *Aëtium* videre est: alii denique σατυρίασιν, teste eodem *Aretæo*; quarum appellationum rationes suo loco reddemus. Est autem Elephas, tumor & asperitas totius corporis, cum pustulis & ulceribus, à melancholici humoris ingenti labe ac malignitate; quem natura in corporis habitum depellit. Undè à Paulo *universi corporis cancer* appellatur. Quo error *Bodini* deprehenditur, qui ad *lib. 2. Oppiani de Venat.* ἐλεφαντίασιν *vitiliginem* interpretatur, deceptus, opinor, vocis λέπρας ambiguitate: quòd Elephantiasim plerique lepram cum *Arabibus* appellant. Quo nomine & vitiliginis species quædam intelligitur in Literis Sacris, Hebraicè *Sarahath* (צרעת) quam Beatus *Augustinus* coloris & cutis vitium fuisse censet, non item valetudinis atque integritatis sensuum. Quæ & *Arnobii* sententia est, de Christi miraculis ita prodentis: *unus fuit è nobis, cujus fœdæ vitiligines jussioni obtemperabant.* Item alio loco; *vitiligines querqueras, atque intercutes morbos.* Rursum de iisdem Christi miraculis agens:

Ille

Ille notas albicantium vitiliginum manu admota detersit. Propterea quod igitur vitiligo, ut dixi, in literis sacris lepra appellatur; eodemque nomine elephantiasis, in Arabum Medicorum libris: credidit *Bodinus* vitiliginem esse eandem ac elephantiasim: quos tamen affectus differre magno discrimine, ex eorum descriptione intelligi potest. Vitiligo namque solius est cutis, quæ vitiato alimento alba efficitur; estque, ut dixit *Hippocrates*, αἶσχος μᾶλλον ἢ νοῦσος. Elephantiasis maximus est morbus, carnium scilicet, per universum corpus corruptio; quas atra bilis undiquaque fœdat, & depascitur. Sed condonandus is error *Bodino*, qui Medicus non fuit, adeoque in libris Medicorum minùs exercitatus: magis mirum est *Langium*, inter Germaniæ Medicos haud vulgariter doctum, in eundem errorem incidisse; ac lepram Judæorum, quæ, ut dixi, *vitiligo* erat, idem quod Græcorum elephantiasim existimasse, *epistola* 42. Nisi isti *Plinium* sequi maluerunt, qui *lib.* 25. *cap.* 6. elephantiæ albæ mentionem facit, qua voce vitiliginem intellexisse verisimile est: sed si eum locum spectarunt, albedinis Epithetum additum oportuit. Ceterum, ut nomen lepræ ambiguum est, ita & elephantiaseos: nam Græcis, elephantiasis gravissimus est morbus, qualem supra ostendi: Arabibus autem non perinde sævus: neque aliud esse videtur, quàm crurum cum varicibus intumescentia, cum totius habitus corporis infuscatione, ut apud Rhasim videre est *in* 9. *ad Almans.* nec multum aberret, qui varicis quoddam genus statuat: quod idem *Rhasis* innuere videtur; qui, *in libro divisionum* statim post varices, de Elephantia agit. Primum eo morbo correptum fuisse *Pharaonem* Ægyptiorum Regem, testatur *Eustathius*, Episcopus Antiochenus *Com. in Hexaëmeron*: μόνος γὰρ αὐτοὺς (Ἰουδαίους) λαβὼν ἐσθίειν φορῶν καλῶς, ἀλλὰ τὸ ἄνθρωπον, εἰς σφαγὴν αὐτοὺς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκδίδωσιν ἐφ' ᾧ ὁ Θεὸς μεγίστῃ τιμωρίᾳ τοῦτον ἐκόλασε. πρῶτος γὰρ πάντων ἀνθρώπων ἐλεφαντιάσεως ὁ Φαραὼ, αἰσχρῷ τὸν βίον τέλει κατέλυσεν.

p. 67. *l.* 45. 46. πάχιστον ἦν, ὡς πλεῦνα ζῶα] Scribe, ὡς πλεῦνα &c.

p. 67. *l.* 48. χροιὴν μὲν μέλανος κατακορέος ἄπαντες.] Scribe χροιὴν μὲν μέλανες κατακορέως. &c. *colore vehementer nigri.* Imò adeo iis naturalis nigredo, ut vestium albarum adspectu efferentur. Auctor Plutarchus *lib. de Fortuna & virtute Alexandri.* Hinc bellua nigra pro elephanto, apud Martialem *lib. Epig.* 77. Sed hos, etsi qui alii nigros omnes elephantos dixere, posterioris ævi experientia refellit: qua compertum est, apud *Indos*, atque etiam in *Africa* candidos reperiri elephantes. Ita enim Monardes refert, *lib* 1. *histor. simplicium apud Indos nascentium*: *Rumor est* (inquit) *regem Siam, in cujus regno præstantissimi, post Zeilanos inveniuntur elephanti, candidum elephantem habere, atque inde regens candidi elephanti, honoris causa, vocitatum*: cui & alii subscribunt. Camerarius *Medit. histor. centur.* 2. *cap.* 97. his verbis: *In multis Asiæ & Africæ locis, in quibus fulminatrices machinæ nondum in usu sunt, eorum (elephantorum) adhuc in bello & ad pompam usus est. In primis autem in candidis, divini aliquid latere existimant, si rarissimè inveniuntur: ita ut reges nonnulli Narsingæ diu ob unum candidum elephantum acerrima bella gesserint.* Hæc illi auctores. Ceterum certis locis *Æthiopiæ*, non esse raram candidorum elephantorum nationem, Scaliger narrantibus credit *Exercit.* 204. *In libris* (inquit) *Lusitanorum navigationum hoc quoque compertum est; sub regno Beuamen infimæ Æthiopiæ ad torridam plagam maximos elephantos esse, omnesque albos.* Idemque repetit *com. ad lib.* 2. *Histor. de Animalibus part.* 133.

p. 67. *l.* 50. ὅκως οἱ Θρήϊκες ἵπποι.] Coloris elephantorum singularem rationem notat *Aretæus*, quod omnes per totum corpus unius sunt coloris: cum fere animalia alia, in eadem specie colores diversos, variisque in partibus habeant; ut equi, quorum alii candidissimi sunt; alii solos pedes candidos habent, qui πόδαργοι Græcè dicuntur; alii, quorum major est numerus, fulvi; alii denique cœrulei, seu, ut vulgò dicimus, *grisei*; quos communiter Græci λευκοφαίους vocant. De candore equorum adducit exemplum *Rhesi* Thracum Regis equos, de quibus Homerus in Iliade fecit mentionem his versibus:

Ἐν δέ σφι Ῥῆσος βασιλεὺς, παῖς Ἠϊονῆος,
Τοῦ δὴ καλλίστους ἵππους ἴδον, ἠδὲ μεγίστους.
Λευκότεροι χιόνος. &c.

p. 67. *l.* 51. ὅκως Μενέλεω πόδαργος] Ποδάργυ, equo *Menelai* nomen à pedum candore inditum censet, incerta conjectura: quando & eodem nomine pedum velocitatem pari jure posse intelligi palam est. Porrò inter *Hectoris* equos unum ejusdem nominis memorat Homerus. *Iliad.* Θ.

p. 67. *l.* 52. ἄλλοι δὲ κυάνεοι.] Κυανέους dicit, quos aliter Græci λευκοφαίους vocant; nos vulgo *griseos*, non autem cœruleos: nulli enim equi eo colore nascuntur. Possemus & nigros intelligere: interdum enim, κυάνεος, pro nigro accipitur, maximè apud Poëtas, ut apud Homerum *lib. ult. Iliad.*

Ὣς ἄρα φωνήσασα, κάλυμμ' ἕλε δῖα θεάων
Κυάνεον, τοῦ δ' οὔ τι μελάντερον ἔπλετο ἔσθος.

Neque aliter hanc vocem accipiendam putem in hoc ejusdem versu:

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

Complura alia ejusdem, & aliorum Poëtarum loca afferre possem, quibus id probetur

contra *Hieronymi Magii* sententiam, qui *lib.* 3. *Miscel. cap.* 14. putat in funeribus puerorum, atque adolescentium, lugubres vestes atque ornamenta fuisse cœrulei coloris; idque *Maronis* hocce loco persuadere conatur de Polydori exsequiis:

——— stant manibus aræ
Cæruleis mœstæ vittis, atraque cupresso.

Sed frustra, cùm ex versibus *Homeri* supra adductis, κυάνεον colorem pro nigro interdum accipi, constet: quin apud ipsum *Maronem*, cùm cœrulea puppis *Charontis* dicitur hoc versu:

Cæruleam advertit puppim, ripæque propinquat.

Non profectò à mente Poetæ aberraverit, qui nigram intellexerit: Neque alius stygiæ cymbæ color esse potuit in nigerrimis undis semper versantis: qua ratione & Juvenalis, *stygio nigras in gurgite ranas dixit.*

p. 67. l. 52, 53. ἵππῳ ἐεισάμενος.] Versus est Homeri *ex Iliad. υ.* in quo malè κυανοχαίτης, pro κυανοχαίτῃ· est enim equi epitbetum, & ad vocem ἵππῳ, refertur. Celebrantur ibi equæ *Erichthonii* Regis, utpote quæ tam speciosæ fuerint, ut ad eas potiendas Boreas equi figuram induere amoris impatientia coactus fuerit.

Τάων καὶ Βορέης ἠράσσατο βοσκομενάων,
Ἵππῳ δ' ἐεισάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ.

Et & κυανοχαίτης *Neptuni* epithetum apud eundem *Homerum* & *Hesiodum* in *Theogonia.*

p. 68. l. 3, 4. ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι μέλανες.] Rursus omnes elephantos nigro esse colore notat manifesto errore, sed qui veniam meretur: quia ætate ejus nondum satis orbis mediterranea & longinqua erant cognita.

p. 68. 4, 5. νυκτὶ καὶ θανάτῳ ἴκελοι.] Elephantos valdè poëticè ait similes nocti & morti, propter nigredinem: quia nimirum nigredo una omnium colorum, minimùm habet lucis; ideoque candori contraria est, qui lucis plurimum continet. Quo fit, ùt quemadmodum tenebræ sunt ipsamet luminis carentia in perspicuo: ita nigredo privatio sit albedinis in colorato, ut scribit Aristoteles *lib. de sensu & sensili cap.* 4. καὶ ὥσπερ τὸ μέλαν, στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ ἐστὶ λευκοῦ. &c. Ac ut albedo luci, sic nigredo sit tenebris cognata. Niger igitur color merito nocti similis dicitur, ob eam cognationem: morti verò, quia & mors lucis quædam privatio est, vel ejus quam, dum vivimus, videmus; unde mortui luce carentes dicuntur: vel ejus, quam insitam habent spiritus vitales & animales; quibus vita continetur. Apud Petronium *de puero Æthiope,*

Manu puer loquaci
Tinctus colore noctis.

p. 68, l. 10. ὃς ἐκρυψε τ' αὐχένα τοῖσι ὠσὶ.] In M.S. reperio τοῖσιν ὤμοισι, pro τοῖσι ὠσὶ, ex qua scriptura suspicor hunc locum debere ita legi, οἷς, supple ὠσί. (supra enim descripsit Elephanti aures) ἔκρυψε τ' αὐχένα σὺν aut ξὺν τοῖσι ὤμοισι. *Quibus auribus cervicem tegit una cum humeris.*

p. 68. l. 10, 11. ὅκως νῆες λαίφεσι.] Melius ὅκως νηὸς λαίφεσι. λαῖφος vestimentum: hic pro velo navis accipitur, ut apud Apollonium 2. *Argonaut.*

——— ——— πυλάδ' ἐπὶ κεῖθ'
Λαιφέων πελλαμένων τέμνον πλόον ἰνδάλλοντες,

Non potuit magis elephanti aurium amplitudinem exäggerare, quàm ut eam navium linteis compararet. Itaque & Sidonius Apollinaris de quodam Gnathone *Epistola* 13. *lib.* 3. *Gerit & aures immanitate barrinas.*

p. 68. l. 11. κέρατα δ'.] In eorum est opinione, qui ebur cornua esse putant; quorum præcipui sunt, *Varro*, *Juba*, *Pausanias*, *Oppianus lib de venatione.* Quibus *Bodinus* in *Commentario* ad eum librum *Plinium*, & *Dionysium Afrum* adscribit: quod μνημονικὸν est ἁμάρτημα. Ille enim *lib.* 8. *cap.* 3. Jubam reprehendit cornua appellantem: hæc sunt ejus verba: *prædam ipsi in se expetendam, sciunt solam esse in armis suis, quæ Juba cornua appellat: Herodotus tanto antiquior, & consuetudo melius, dentes.* Hic verò ἐλεφάντων ὀδόντας appellat his versibus:

——— ——— ——— οἱ δ' ἐλεφάντων
Ἀργυφέους πελάσαντας ἀποξύνουσιν ὀδόντας.

Quæ loca cùm luculenta sint, miror, quid *Bodino* acciderit, ut ea non videret. Contrà alii longè gravissimi Auctores, *Herodotus*, *Aristoteles Dionysius*, *Plinius*, *Solinus*, *Philostratus*, *Ælianus*, *Isidorus*, *Achilles Tatius* de *Clitophontis & Leucippes amor. lib.* 3. arma illa Elephantorum dentes esse contendunt: ut difficile sit, quid de ea re statuendum sit, videre. Nam & eorum rationes, qui cornua esse volunt, validæ sunt: & item eorum qui dentes asserunt: ut omittam auctoritatem *Aristotelis*, & *Plinii*, & aliorum vetustissimorum Scriptorum. Arguit *Pausanias* cornua esse his argumentis: Alcæ in superciliis, Æthiopici tauri in naribus cornua habent: quidni igitur in ore habeant Elephanti? Dens nulli animalium jam adulto, cùm semel decidit, renascitur: quæ autem in ore exserunt arma Elephanti, ea & deponunt statis temporibus, & denuo reparant, sicut cornua aliæ animantes: igitur cornua hæc, non dentes censenda. Dentes non obe-

obediunt igni, neque emolliuntur unquam, nec artibus tractabiles sunt, ut & *Oppianus* ait: — —— ἀκαμπὲς ὑπὸ δόμης

οὐδὲ τέχναις εἴκοντ. &c.

Contra boum cornua, & Ebur Elephantorum, sic igni emolliuntur, ut quamlibet figuram accipiant. Hoc argumentum ex eo confirmat *Bodinus*, quod alii dentes Elephantorum non eandem habeant naturam, ac illa arma: quod tamen esse oporteret, si essent dentes: quia animalia χαυλιόδοντα, ut Aper, Crocodilus, Hippopotamus, equus ferus, omnes dentes habent ejusdem naturæ ex *Aristotele*. Quum ergo horum natura non sit eadem ac aliorum dentium, cornua verè hæc censenda sunt, non dentes. Postremò ex inferiore maxilla Hippopotami & Apri dentes exserunt; Elephanti arma è superiore maxilla: sunt igitur cornua, quæ à temporibus exorta ita sese per os extrorsum resupinata efferunt. Addit idem *Bodinus*, (quod imprimis validum est) propagines illas non in mandibula superiore radices agere, sed in ipso cranio; & alimenta ex venis cephalicis trahere, ut cornua. Nonnulli & eo argumento utuntur, quia cava sint illa arma; quod alienum à natura dentium. Cæterùm hæc argumenta non planè persuadent. Quod enim quibusdam animalibus cornua in superciliis, aut naribus fixa sint, hinc non sequitur, & Elephantis cornua in ore esse: Dentes non decidunt aut renascuntur, non omnes fateor, sed neque omnia cornua: par igitur in hoc ambiguitas dentium & cornuum. Illud autem, arma illa domari ignibus, non reliquos dentes, arguit esse aliquam differentiam horum ab aliis dentium speciebus, quod ultro fatemur: non autem ut excludat eas propagines è genere dentium. Neque obstat quod allorum animalium χαυλιοδόντων dentes sint omnes ejusdem rationis: Cur enim non aliter In Elephantis? Quæ sequuntur argumenta de loco unde nascuntur, illæ sanæ ita explicari possunt, ut dicamus dentium illarum naturam esse mediam inter cornuum naturam, & dentium: ideoque è superiore maxilla prodire atque in cranio radices habere, si verè Id retulit *Bodinus*: cavos præterea esse, & decidere, & igne molliri, quæ cornuum naturam sapiunt: ex ore verò emitti, & alia habere dentibus convenientia, quatenus eorum naturam participant, quæ sententia est *J. C. Scaligeri* in præclarissimis illis Commentariis, quos scripsit in libros historiarum de animalibus. Libanius *in disputatione Tuberana* de Dentibus: *De Elephantum*, inquit, *vocato dente adhuc sub judice lis est, situe dens potiùs, an cornu: & affinis est consideratio de dentibus apruginis. Ad eversiones, incisiones, decorticationes, defensionemque videntur dati. Cum itaque masticatoram dentium finem aon habeant, nec respondeat forma; aliud quiddam videntur esse, quàm dens, licet ita appelleutar.* Potest & argumentum, quod cornua sint illa Elephantorum, capi ex verbis *Ennii*, qui Lucam bovem dicit pro Elephanto, eo versu, *atque prius pariet Locusta Lucam bovem.*

Nam cùm (inquit Varro *lib. 6. de Lingua Latina*) *nostri maximam quadrupedem, quam ipsi haberent, vocarent bovem, & Lucani, Pyrrhi bello, primùm vidissent apud hostes Elephantos, id est, quadrupedes cornutas; eam quod dentes multi dicunt, sunt cornua; Lucam bovem appellarunt.* Cornutos esse Elephantes *Heresbachius* quoque affirmat *in Thereuticis*, ita scribens: *nihil ex hac bellua vescum, nisi promuscis, & labra, & cornuum medulla.* Adstipulatur & Bodinus in *Theatro naturæ lib. 3.* ubi quærit *Theorus*, quid habeat Elephas præ cæteris belluis? cui respondet Mystagogus; *summam corporis vastitatem, summam prudentiam, summam vitæ diuturnitatem: cornuum verò moles interdum tanta est, ut æquare possit pondo 220. Th. Cur ita? Quia dentes non à maudibula, sed à cerebro, veluti cornua, & contra naturam deatiam in omnes partes flexibilia, promit. Ex his etiam Eborarius circulos, arcus, & omne genus supellectilium instrumentoram conficit, quæ fragilis & indomita dentium natura ferre non potest.* Eamdem opinionem tuetur Camerarius *meditat. historic. Cent. 1. cap. 25.* & *Centur. 2. cap. 96.* Hæc in utramque partem argumenta proponere visum est, ut eruditi judicent; & quæ iis potior videbitur sententia, hanc sequantur. Absit enim, ut ego judicis mihi partes inter tantos auctores dissentientes sumam. Verumtamen non dissimulabo, mihi eorum opinionem magis placere, qui arma illa elephantorum, neque planè esse dentes, neque cornua censent, sed naturam mediam.

p. 68. l. 18, 19. ὅκως ἐκτέταται ἐκ τ̃ ὀρθῦ ἐπέη.] Crassus vertit; *quo à recto detorqueri liceret*: sed non satis expressè. Nam id vult *Aretæus*, Cornua Elephantorum non esse admodum recta, sed aliquantum curva; quantum scilicet ut ex recto inflexi ad pugnam liceat: hoc est, tantùm ex recto incurvantur cornua, quantum opus est, ut fiant arma, quibus animal utatur ad defensionem: ἐκτέτηται enim seu ἐκτέταται verbum est derivatum ab ἔντεα, *arma.*

p. 68. l. 19. καὶ ἀεχόμενα ἔχθος ἐν τοῖσι σιμοῖσι ὀμμοῖς.] Quos dentes *simos* narret non video; nisi quæ prius cornua dixit, nunc dentes appellet. Aristoteles σιμοὺς eosdem in maribus, hoc est, resimos & sursum minantes, (sed ἀσιμοὺς malè in excusis codicibus pro ἀνασίμους) appellat *lib. 2. hist. cap. 5.*

p. 68. l. 20, 21. μῆκος μὲν ἐκάστῳ ὀργυιά] Magnitudinem cornuum Elephantorum ulnæ æqualem tradit; quæ mensura est sex pedum. Illud scilicet spatium, quod inter ambas manus

nus expansas intercedit, simul comprehenso pectore ipso. Verùm addit, hanc esse eorum mediocrem mensuram: alia enim hunc modum vel duplo excedere. Sed quæret aliquis, quamobrem postquam κέρατα dixit, eorum mox mensuram tradens, nominibus masculinis utatur, μέσοι, μέζους; An hæc non de cornibus, sed de ipsis Elephantis dicit? non opinor, supra enim de eorum proceritate atque amplitudine egit. An aliqua desunt? & μεγάλα τὰ κέρατα ἢ ὀδόντες scripserat? ut proximè postquam cornua appellaverat, addidit; καὶ ἀραρότως ἄχθης ἐν τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς; nempe ut armorum istorum mediam inter cornua & dentes naturam indicaret. Cæterùm Scaliger *Exercit*. 204. iis dentibus octonum pedum longitudinem, *Aloysii Musti* testimonio, assignat: idemque *ex Indicis historiis* refert, duos Elephanti dentes pependisse pondo trecenta viginti quinque: quo ex pondere colligi possit, quanta esset eorum moles. Quin & Vopiscus *in vita Firmi* testatur, hunc habuisse duos dentes Elephanti, pedum denum; è quibus *Aurelianus* ipse sellam constituerat facere. Sunt autem naturaliter cavi illi dentes: Ipseque memini me olim vidisse inter supellectilem nobilis Viri *Jo. Matthiæ Salmatorii*, Pedemontani, avunculi mei, dentem Elephanti in buccinam formatum, foramine aperto in dentis superficie ad inspirandum haud longè à sima ejus parte: quoniam hæc in acumen desinebat; nec meatum habebat, cui os applicari posset. Erant autem lacerti aliquot per totum dentem insculpti in ipso ebore mirâ arte, è superficie buccinæ non parum exstantes; ut intelligeretur, quanta fuisset dentis crassitudo.

p. 68. *l.* 22. προβολὴν δὲ ἴσχει.] Μυκτῆρα communi voce appellat Aristoteles, *lib.* 2. *hist cap.* 1. & *in* 2. *de partibus*: ἴσχει δὲ μυκτῆρα τοιοῦτον, καὶ τηλικοῦτον, ὥστε αὐτὶ χειρὸς ἔχειν αὐτόν. Ubi *Scaliger* dubitat, an quia sic nasus omnium animalium appelletur; an etiam ob sonum, quem ea parte edit ceu μυκασμόν· unde nostri *Trompe* vulgò appellant. Achilles Tatius σάλπιγγι comparat. Philostratus *in vita Apollonii* προνομαίαν vocat, quod ea ad carpendum pabulum utatur: alii προβοσκίδα, teste Oppiano, *lib.* 2. *de ven.* & ipso Aretæo *infra*.

p. 68. *l.* 24. ἑρπετώδεα.] Serpenti similem. Hinc Lucretius *Anguimanos Elephantos* appellat; quod manum, hoc est, proboscidem angui sive serpenti similem habeant.

p. 68. *l.* 28. ἅτε καὶ χερσὶ τῇδε.] Aristoteles *lib.* 1. *hist. cap.* 11. τοῖς δὲ ἐλέφασιν ὁ μυκτὴρ γίνεται μακρὸς καὶ ἰσχυρὸς, καὶ χρῆται αὐτῷ ὥσπερ χειρί· προσάγεταί τε γὰρ, καὶ λαμβάνει τούτῳ, καὶ εἰς τὸ στόμα προσφέρεται τὴν τροφὴν, καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν μόνον τῶν ζώων. De usu proboscidis Elephantis fuse *Galenus*, & præclarè tradit *lib.* 17. *de usu part.* quem locum ut nimis prolixum adscribere non placuit. Adeat studiosus Lector. Oppiani autem versus, quibus eam partem describit, subjicere libet:

> τῶν δ' ἤτοι μεσσηγὺς ὑπερκρέμαται μεγάλη ῥίς,
> Λεπτή τε, σκολιή τε, προβοσκίδα τὴν καλέουσι
> Κείνη θηρὸς ἔφυ παλάμη, κείνῃ τὰ θέλωσι
> Ῥηϊδίως ἔρδουσι.

p. 68. *l.* 32, 33. οὐδὲ τῷ στόματι καὶ τοῖσι σμικροῖσι ὀδοῦσι ἄλλως σάρκας ζῇ.] Corruptus hic locus: quorsum enim, postquam dixit Elephantum proboscide herbam quærere ad pastum, scribat mox hunc carnibus non victitare; quod satis superque omnibus notum est. Existimo itaque mendum esse in his vocibus σάρκας ζῇ, pro quibus σαρκάζει haud dubiè legendum est: verbum huic loco aptissimum, quod valet, summis labris ac dentibus utrinque commissis herbam vellere. Galenus *in Exegesi*: σαρκάζειν, κυρίως μὲν τὸ διὰ τῶν χειλῶν δάξιμως χλιάζειν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης, καὶ τοῖς ἄκροις τοῖς χείλεσι συναγομένοις ἀποτίλλειν τι. Eodem verbo Hippocrates, eademque significatione utitur *libro* περὶ ἄρθρων. Ipsamet ejus verba adscribam: τά τε αὖ μώνυχα τῶν ζώων, ἅτε ἀμφόδοντα ἐόντα, δύναται μὲν σαρκάζειν, δύναται δὲ ὑπὸ τῆς βραχύτητος πῶλοι ὑποβάλλειν τοὺς ὀδόντας. Hàc eàdem emendatione, nostram confirmant, quæ de eodem animali scribit Cassiodorus *lib.* 10. *variarum* 30. mirè huic loco *Aretæi* congruentia, ceu eum dedita opera interpretari voluisset: *Est enim, ut ita dixerim, prædictæ belluæ nasuta manus, per quam data suscipit, ut ori suo voranda transmittat. Nam cùm sit altum animal, brevissima cervice compositum est: ut quod cibos ex humo non prævalebat carpere, hoc se ministerio videretur posse satiare.* Ubi vox *carpere* est pro σαρκάζειν.

p. 68. *l.* 35. πίνει γὰρ συμμήκεος.] Vide citatum locum *Cassiodori*.

p. 68. *l.* 40, 41. ἔπειτα ἐκείνου.] Post hæc verba lacuna est cum asterisco, ut intelligatur aliquid deesse. Quid sit autem istud, hæreo.

p. 68. *l.* 41. μᾶλλον δὲ τηρεῖ τῇδε ξυνδήσας τῷ στόματι.] Fortasse ita hæc distingui possunt, ut post, τηρεῖ, virgula sit; quod hoc verbum ad ea quæ antecedebant referendum sit: dehinc ita legatur, τῇδε (supple, προβολῇ) ξυνδήσας τῷ στόματι ἐντίθησι. &c. sublato commate, quod est post vocem στόματι· quæ lectio plana est. *Hac verò*, (inquit) *postquam, quodcunque est illud quod cepit, ori alligaverit, in ventrem deponit.* Inscitè *Crassus* τηρεῖ *venatur* reddidit, refragante Scriptura: nisi si aliam Scripturam habuit nostrâ emendatiorem.

p. 68. *l.* 43. ἐπίπροσθεν γὰρ τὸ ζῶον.] Scribe ἐπίπροσθεν γὰρ τὸ ζῶον. quia animal ante se hac pascitur. Etymon proboscidis aperit.

p. 68. *l.* 49, 50. τὸ (τῷ) στόματι. ποταμηδὸν ἐκχέει.] In hoc adverbio ἔμφασις est, ad indicandum,

dum, quantam vim aquæ Elephantus uno haustu ingurgitet. Testatur enim Aristoteles *lib.* 8. *hist. cap.* 9. quemdam Elephantem quatuordecim aquæ μετρητὰς, hoc est amphoras Macedonicas, semel hausisse. Est autem Metreta *Græcis* idem quod Cadus *Latinis*; quamquam & cadus vox Græca, est mensura quædam liquidorum: cujus quis fuerit modus declarat Dioscorides *lib.* 5. ἔχει δὲ ὁ μετρητὴς χόας δέκα. *Metreta dicitur decem congii.* Porro decem congii sexaginta sextarios valent; id est, amphoram & quadrantem. Ex quo intelligitur ingentem fuisse hanc mensuram. Quod autem *Aristoteles* non simpliciter Metretas dicit, sed *Macedonicas*, videndus esset modus Metretæ Macedonicæ; quod aliis investigandum relinquo.

p. 68. *l.* 52. ἰχθυώδεας ῥωγμὰς ἴσχοντα.] Nunc cutem elephanti describit, eam dicens asperam, variisque qua tumoribus, qua fissuris & cavitatibus inæqualem & salebrosam habere; scilicet ῥωγμὰς ἰχθυώδεας, hoc est, fissuras cum tumoribus, verrucosis atque ruberosis in ea notari. Id enim sonat vox ἰχθυώδεας, ab ὄχθος, quod est *verruca*: & apud Medicos labra ulcerum tumida, callosa, & dura, hoc nomine appellantur. Sic & *Galenus* illam elephantiasi laborantium cutis asperitatem, τὸ τοῦ δέρματος ἰχθυῶδες appellat *lib.* 10. *simpl. cap.* περὶ σαυρὸς ἐχίδνης. Oppianus autem eodem sensu ipsorum elephantorum δυσπέμφελον δέμας dixit *lib.* 2. *de venat.* Eodem spectat illud Plauti *in Milite glorioso*:

Herus meus elephanti corio circumtectus est, non suo:
Neque habet plus sapientiæ, quàm lapis.

Quoniam quibus carnes, cutisve admodum dura, asperaque est, isti obtuso, hebetique ingenio esse existimantur: quod & *Aristoteles* hac sententiâ confirmat: σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν. De ejusdem corii elephantini duritie atque asperitate, testatur hunc in modum Plinius *lib.* 11. *Elephantorum* (inquit) *tergora impenetrabiles cetras habent.*

p. 69. *l.* 2. αὔλακας βαθείας.] Cassiodorus citato loco: *cutis hujus* (elephanti) *sulcosis vallibus exaratur*, &c.

p. 69. *l.* 4. ἴκελον τὸ ξύμπαν τερποδονίῳ.] Quid est τερποδόνιον? portentum id vocabuli, nec explicari potest. Corruptam igitur esse hanc scripturam haud dubium est, modo possimus emendare: conjectura autem; nullum enim in M. SS. quos videre licuit, præsidium: qui eundem errorem habent. *Jo. Tarinus* Professor Eloquentiæ regius in hac Academia Parisiensi, Varro seu Nigidius hujus ætatis, mihi consulenti respondit, τριποδισίῳ, quod & tripodes lebetesve recens fabricati ex mallei crebris ictibus similes inæqualitates habeant. Quod & si verum est, tameo noo adducor, ut credam *Aretæum* cum tripode aut lebete ποικιλώτου aoimalis cutem comparasse. Nimis hoc Hercle remotum est. Ego scissilis palliastri, ut vocat *Apulejus*, fissuras, suturasque asperas & nodos exstantes undiquaque non semel in illis mendicabulis contuitus, τῷ τριβωνίῳ, id est, *palliolo obsoleto*, cutis illam asperitatem assimilatam, atque ita posse legi existimavi. Quæ conjectura si non medium scopum ferit, certè non valdè aberrat. Sanè cum eam *Petro Vattiero* Ducis Aurelianensis quondam Medico, viro *Græcè & Latinè* non vulgariter docto, & linguæ *Arabicæ* imprimis perito, communicassem, meam illam conjecturam ita accepit; ut ex ea verissimam illico extunderet lectionem; hanc scilicet τετριμμένῳ ὀθονίῳ, *trito Linteolo*. De qua Lectione non est dubitandum, quin sit verissima. Confirmant eam lectionem Homeri verba, quæ leguntur in calce *lib.* 13. *Odyss.* ubi de Perâ loquens, πυκνὰ ῥωγαλέην hoc est *rimis freqnentibus scissam atque asperam* dicit. Quales ῥωγμὰς & in cute Elephanti agnoscit noster Auctor, ut proxime visum est. Quare admodum verisimile est Panni attriti & laceri speciem cogitasse, cui belluæ istius corium assimularet.

p. 69. *l.* 4, 5. τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύσι, τοιαίδε αἱ χαῖται] Hæc non nihil corrupta sic emendo, τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι, καὶ αἱ χαῖται. Mox sequitur ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. Plana est sententia: aliis animalibus in cute nascuntur pili & setæ; elephantis verò pro his lanugo. Minimè pilosum esse elephantum restatur & Aristoteles *lib.* 2. *hist. cap.* 1. ὁ δὲ ἐλέφας ἥκιστα δασύς ἐστι τῶν τετραπόδων. Item Plinius *lib.* 8. *Durissimum* (inquit) *dorso tergus, ventri molle, setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tædio muscarum, (namque id & tanta vastitas sentit) sed cancellata cutis & invitans id genus animalium odore. Ergo cùm extenti recepere examina, arctatis in rugas repente cancellis comprehensas enecant.* Hoc iis pro cauda, juba, villo est.

p. 69. *l.* 7, 8. ὀπίσω ποτὶ κατὰ γόνυ κάμπτει] Ita & Aristoteles *lib.* 2. *hist. cap.* 4. testatur id esse singulare Elephantorum generi, quod crura posteriora antrorsum flectunt, ut homines crura: cùm aliæ quadrupedes retrorsum flectant. Nam pecudes & jumenta, & alia ejusmodi, antrorsum priora, posteriora retrorsum flectunt contrariis flexionibus: quadrupedes verò oviparæ, crura flectunt omnia retrorsum. Hac in re igitur Elephanti cum hominibus conveoiunt, ab aliis quadrupedibus differunt. Verba *Aristotelis* hæc sunt: τὰς δὲ κάμψεις τῶν κώλων καὶ τῶν ἔμπροσθεν καὶ τῶν ὄπισθεν, ὑπεναντίως ἔχουσί τι ἑαυτοῖς, καὶ ταῖς τοῦ ἀνθρώπου καμπαῖς, πλὴν ἐλέφαντος. Quæ cum ita se habere constet in iis *Aretæi* verbis, adverbium ὀπίσω oon debet conjungi cum verbo κάμπτει, quasi diceret flectere retrorsum, sed seorsum legendum; hæc verò conjunctim, κατὰ γόνυ κάμπτει, *flectit ad*

genu,

genu, quod idem est, ac antrorsum, quia genu antrorsum prominet.

p. 69. *l.* 8, 9. καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει] Ita & Ælianus *lib.* 4. *de animalibus cap.* 31. μαζοὶ δὲ αὐτῷ πρὸς ταῖς μασχάλαις. At Aristoteles *citato loco* ὁ δὲ ἐλέφας ἔχει μὲν μαστοὺς δύο, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ στήθει, ἀλλὰ πρὸς τῷ στήθει. Elephantus verò, & si duas tantum mammas habet, tamen non in pectore sed juxta pectus. *Aretæus* verò dicit *juxta alas*.

p. 69. *l.* 13. ἐπίκλησιν δὲ καὶ λέοντα τὸ πάθος] Infra diminutivo usus est, λεόντιον.

p. 69. *l.* 14. τοῦ ἐπισκυνίου τῆς ὁμοιότητος εἵνεκεν] Quid sit ἐπισκύνιον docet Rufus Ephesius *in partium hominis nomenclaturis*: αἱ δὲ ἔσχαται (inquit) τοῦ μετώπου ῥυτίδες, ἐπισκύνιον. ὅπερ ἐπάγομεν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἢν πρὸς ἑαυτοὺς φροντίζωμέν τι ἢ αἰδώμεθα. ἄλλοι δὲ τὸ ὑπὸ ταῖς ὀφρύσι σαρκῶδες, ἐπισκύνιον ὀνομάζουσι id est, *extremæ frontis rugæ ἐπισκύνιον dicuntur, quod adducimus oculis, cum apud nos aliquid profundiùs cogitamus, aut pudore afficimur. Atque illud carnosum quod subest ipsis superciliis ἐπισκύνιον appellant.* Eandem vocem explanat hoc modo *Theocriti* Scholiastes *ad εἰδύλ.* χάροπες· τὸ σκύζεν κυρίως ἐπὶ λέοντος, ὅταν τὸ ἐπισκύνιον χαλάσῃ ὀργιζόμενος· λέγεται δὲ ἡ τῶν ὀφρύων κάθεσις, ἐπισκύνιον. Quibus ex verbis patet, ut σκύζειν, ita ἐπισκύνιον vocem inde deductam, propriè dici de Leone, cùm iratus frontem contrahit; quod & Homerus testatur *Iliad.* ρ. de Leone ita scribens:

πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται ὄσσε καλύπτων.

Quod *Papinianus* ita expressit in Sylvis de Leonibus *Domitiani* loquens:

—— *& totas duxere in lumina frontes.*

Sed & ipse *Aretæus* hîc, & infra *eodem capite*, ubi hanc ipsam appellationem, cur huic morbo indita sit, docet: ἐπισκύνιον μέγα ἕλκεται καλύπτον ὄσσε, ὅκως τοῖς θυμουμένοις, ἢ λέουσι διὰ τόδε, καὶ λεόντιον κικλήσκεται. Ita enim legendum μέγα ἕλκεται, absque negatione. Hinc illud *Zenodoti* Stöici apud Laërtium de *Zenone* Stoicorum parente in Epigram. ζήνων σὺ πολιῷ σεμνὸς ἐπισκυνίῳ. Quod moribus austeris esset *Zeno* & gravi supercilio.

p. 69. *l.* 15. ἡ δὲ σατυρίησιν] Aliud nomen hujus morbi tradit, quod est, σατυρίασις, & ipsum à similitudine inventum: tum quia in eo malæ ut Satyris rubent, tum ob protervam salacitatem, atque impudicam impudentiam, ut loquitur Cicero *in Oratione de Aruspicum responsis*; id enim est, ἡ ἀφροδισίων ὁρμὴ ἀναίσχυντος. Hujus appellationis meminit & Galenus *lib. de tumoribus præter naturam*: τοῦτο τὸ πάθος, (τῆς ἐλεφαντιάσεως) ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμὸν ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὅμοιοι γίγνονται τὸ πρόσωπον. Idem ejus similitudinis rationem explicat *lib.* 2. *de causis morborum* ita scribens: καὶ γὰρ οὖν καὶ ὁ ἐλέφας ὀνομαζόμενος, καὶ ἡ φθὴ, φανερῶς ἐξαλλάττουσι τὴν μορφήν· σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥὶς, καὶ τὰ χείλη παχέα, καὶ ἀπεξυσμένα τὰ ὦτα φαίνεται, καὶ τὸ σύμπαν ὅμοιοι τοῖς Σατύροις οἱ ἐλεφαντιῶντες γίγνονται.

p. 69. *l.* 15, 16. μήλων τοῦ ἐρυθήματος] Ab eodem malarum rubore hunc morbum & φοινίκειον dici ad Hippocratem notat *Galenus* in ἐξηγήσει· φοίνικος, ἀπὸ τοῦ χρώματος, οὕτως εὑρήσεις τὴν ἐλεφαντίασιν ὑπονοήσειεν ἄν τις.

p. 69. *l.* 17. αἴπερ καὶ ἡράκλειον] Herculeum morbum dici Elephantiasim notat; sed alia ratione ac morbum comitialem. Hic namque eo nomine appellatur, quia *Herculem* ei morbo obnoxium fuisse proditum est. Quod & Aristoteles testatur *sect.* 30. *probl.* 1. διὰ τί πάντες ὅσοι περιττοὶ γεγόνασιν ἄνδρες, ἢ κατὰ φιλοσοφίαν, ἢ πολιτικὴν, ἢ ποίησιν, ἢ τέχνας, φαίνονται μελαγχολικοὶ ὄντες· καὶ οἱ μὲν οὕτως, ὥστε καὶ λαμβάνεσθαι τοῖς ἀπὸ μελαίνης χολῆς ἀρρωστήμασιν; οἷον λέγεται τῶν τε ἡρωικῶν τὰ περὶ τὸν Ἡρακλέα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἔοικε γενέσθαι ταύτης τῆς φύσεως· διὸ καὶ τὰ ἀρρωστήματα τῶν ἐπιληπτικῶν, ἀπ' ἐκείνου προσηγόρευον οἱ ἀρχαῖοι ἱερὰν νόσον. Verumtamen Politianus *Miscel. cap.* 9. negat contra *Theodorum Gazam* interpretem, ex his verbis elici posse, morbum comitialem *Herculeum* appellatum fuisse, sed solum ab Hercule *sacri* nomen traxisse. Illud etiam inquit, diligentius cogitandum, sacerne tantum morbus, an etiam Herculeus, quod de suo *Theodorus* adjecit, appelletur.

p. 69. *l.* 17, 18. ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν, οὐδὲ ἀλκιμώτερον] Isidorus *lib.* 4. *cap.* 8. *Elephantiasis morbus dicitur, ex similitudine Elephanti, cujus naturaliter dura, & aspera pellis nomen morbo in hominibus dedit: quia corporis superficiem similem facit elephantorum cuti: sive quia ingens passio est, sicut animal ipsum, ex quo derivatum ducit nomen.* Nullum elephantiasi majorem esse morbum intelligendum est, ratione habita facultatis, quam is morbus sævis & gravibus Symptomatis affligit, quæ infra recensentur: qua mente Aetius eumdem maximum appellat *lib.* 13. *cap.* 120.

p. 69. *l.* 24. ὡς ἐν τι μέγα χεῖμα] Videtur deesse aliquid, scilicet præpositio κατὰ, ut sic legamus: καθ' ἕν τι· *per magnam aliquam hyemem*; propter ea quæ sequuntur: οὔτε τὸ ὕδωρ. &c.

p. 69. *l.* 25. ἢ κρύσταλλον ἢ πάγον] Non video quam hîc differentiam ponat inter κρύσταλλον, & πάγον, cùm utraque vox, glaciem Græcis significat: nisi πάγον, pro πάχνην accepit. Est autem πάχνη *pruina*, ros concretus. Quin πάχνην scripsisse *Aretæum* suspicor, & ita legendum.

p. 69. *l.* 34. ἀπὸ σκαπτῆς τοῦ προσώπου ἀρχόμενον] Propter τῶν μήλων ἐρύθημα, de quo supra: & à quo hunc morbum σατυρίασιν cognominatum fuisse dicit.

p. 69 *l.* 34, 35. τηλεφανὲς πῦρ] Suid. τηλεφανὴς, αὐλητής· τηλεφανὲς μακρόθεν φαινόμενος.

p. 69.

p. 69. l. 38. ὁ πρὸς τὰς ἀρχὰς ἀσθενέστατος ἦ πάντων] Alludit ad *Aphorism.* 30. *sect.* 2. περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη πάντα ἀσθενέστερα. Legendum autem πρὸς, non πρὸς, ut in excusis codicibus.

p. 69. l. 43, 44. ἀναπνοὴ βρομώδης] Scribe per ω. βρωμώδης. In hoc quidem distat valdè hic morbus ab Elephanto animali: cujus halitum suavissimi esse odoris, & qualem *Indica* aromata spirant; & dolori capitis mederi testatur Achilles Tatius *lib.* 4. *de Clit. & Leucipp. amoribus.*

p. 69. l. 46. ὑγρὰ παχέα] Propter magnam vim crudorum humorum, quos coctio vitiata accumulat.

p. 69. l. 47. ἀφροδισίων ὠμῶν τε καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις] Non potest consistere hæc lectio: quid enim est venereorum crudorum atque incoctorum digestio seu distributio? Distribuuntur alimenta per corpus, non semen genitale: quod etiam ambigo, an nomine ἀφροδισίων intelligi posset. Ita enim res Veneris, hoc est, ipse concubitus appellari solet. Tum licet hac voce semen intelligi posset, non tamen, ut dixi, huic convenit ἀνάδοσις. Sunt tamen qui ἀνάδοσιν hìc seminis emissionem interpretantur, ut scriptum ad marginem Latinæ editionis *Crassi*, quod nec probandum est: cùm huic interpretationi repugnent sequentia. Subdit enim; καὶ ἔτι τουτέων ἐστὶ ἀναισθησίη καὶ μελέτη οὐδὲ γὰρ, οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι, γιγνώσκουσι. id est, *neque horum sensum aut curam habent: propterea quod an minus concoxerint, nec cognoscunt.* Quæ quis prioribus illis cohærere dicat? Quocirca mendum in voce ἀφροδισίων cubare oportet; cujus loco τ͂ σιτίων legere haud dubitem. Sanè ἀφροδισίων pro σιτίων mendosè positum faciliùs credat, qui sciat τ͂ σιτίων pro ἀφροδισίων aliquando scriptum, contrario errore; ut apud Aristotelem *in problemate* 27. *sect.* 4 ubi de iis rebus agens, quibus libido excitatur, sic habet: ἡ δ' ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ διανοίας γίνεται· ex iis enim quæ præcedunt, & quæ sequuntur, liquet hunc locum ita legi debere: ἡ δ' ἐπιθυμία καὶ ἀπὸ τῶν ἀφροδισίων, aut sine articulo, καὶ ἀπὸ ἀφροδισίων διανοίας γίνεται. Vult enim Philosophus & sola cogitatione venereorum, homines ad coitum incitari. Nec mihi displiceat sic legi hunc locum: ὑγρὰ παχέα, λευκὰ, φλεγματώδεα, οἷον ἀπὸ συζυγίης, ἀφροδίσια· σιτίων ὠμῶν τε &c.

p. 69. l. 56. τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων ἐρρῆτο] Mendosum & hoc, pro ἔρρηκται, à ῥήγνυμι.

p. 70. l. 2. ὅκως τὸ ῥινὸν ἐλέφας] Lege ἐλέφαντος.

p. 70. l. 4, 5. οὐκ ἐς πολλὸν δὲ, καὶ ἕδρα δηλοῖ τοῦ παντὸς εἰς ἴσον ὄχθον ἐγειρομένη] Vitiosa quoque hæc lectio: cùm ex ea nullus sensus bonus elici possit. Quid enim sibi volunt, & quò spectant hæc, καὶ ἕδρα δηλοῖ? Lege οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ διάδηλα τοῦ παντὸς, &c. Supra dixit *Aretæus*, initio hunc morbum latere, utpote, qui nullum singulare symptoma, nec pro tanta pernicie, primo tempore ostendat: nunc morbi motum & tractum persequens, subdit, non multo post ægros deprehendi, id est, genus morbi palam fieri, tuberculis per universum corpus erumpentibus.

p. 70. l. 7, 8. ψεδναὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι] ψεδναὶ *Ionicè*, idem quod ψιλαί. Ea utitur Homerus *Iliad.* 6.

— ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη.

p. 70. l. 12. ῥυτὶ δὲ συχναὶ, βαθεῖαι] Lege ῥυτίδες συχναὶ, βαθεῖαι, &c. nam de rugis & infra: ῥικνοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι.

p. 70. l. 14. πιεδέστεροι] *Ionice* pro πιεδέστεροι.

p. 70. l. 20. καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι ἱερήϊοισι] ἱερῆα generaliter dicta, quæcumque animalia Diis immolabantur. Hìc tamen *Sues* privatim intelligi debent; quoniam ita fere eas appellabant, quod sæpius immolarentur. Sicut liquet ex *Hippocratis & Galeni* monumentis. Illius quidem verba sunt *lib.* 4. *de victu in acutis*: ὕεια δὲ βέλτιω τῶν κρεῶν ἀπάντων· κράτιστα δὲ τὰ μήτ' ἰσχυρῶς πίονα, μήτε λεπτὰ, μήτε ἡλικίην φέροντα ἱερείου παλαιοῦ. Nomine enim ἱερείου παλαιοῦ Suem ἔξωρον, & quæ ætatem adultæ excessit, intelligit Galenus autem apertissimè *in lib.* 2. *de temperamentis*, disputans de recens natorum temperamento, humidissimum esse ostendit, porcelli exemplo, quem, νέον ἱερεῖον appellat: ἀλλὰ, καὶ εἰ νέον ἱερεῖον, ἔπειτ' ἐσθίειν ἐθέλεις, ἐπ' ἀναπμῶν σκοπεῖσθαι, μυξώδη μὲν καὶ πλαδαρὰν εὑρήσεις τὴν σάρκα. &c.

p. 70. l. 20, 21. τὰ κρέα χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα] De Suum grandinibus ita scribit Aristoteles *lib.* 8. *hist. cap.* 21. χαλαζώδεις δὲ εἰσι τῶν ὑῶν αἱ ὑγρόσαρκοι, τά τε περὶ τὰ σκέλη, καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον, καὶ τοὺς ὤμους· ἐν οἷς μέρεσι καὶ πλεῖσται γίνονται χάλαζαι· κἂν μὲν ὀλίγας ἔχῃ, γλυκερὰ ἡ σάρξ· ἂν δὲ πολλὰς, ὑγρὰ λίαν καὶ ἄχυλος γίνεται. Ex quibus verbis patet, χαλάζας, sive grandines, in carnibus gigni ex humoris pituitosi & viscidi redundantia: qui per carnes diffusus, paulatim crassescit, ac demum in grandinem concrescit.

p. 70. l. 21, 22. ἢν δὲ πολλὸν ἀίρη τι ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἡ πάθη] Rescribe ἢν δὲ πολλὸν ἄρηται.

p. 70. l. 23. λειχῆνες ἀπὸ τοῖσι δακτύλοισι] λειχὴν, Latinè *impetigo*, vitium est cutis, ut ψώρα & lepra: qui affectus cognati sunt, & ferè simul recensentur apud Hippocratem, ut *in lib. de affect.* λέπρη καὶ κνησμὸς, καὶ ψώρη, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφὸς, καὶ ἀλώπεκες ὑπὸ φλέγματος γίνονται· ἔστι δὲ ταῦτα, αἶσχος μᾶλλον, ἢ νοσήματα. Sunt qui λειχῆνα à Celso *papulam* appellari putant. De causa videndus Galenus *lib.* 5. *cap.* 5. *de med. comp.* κατὰ τόπους ubi

ubi ait hunc affectum nasci ex humore non simplici, sed ex misto tenuibus, serosisque, atque acribus, unà cum crassis in unum permistis. Ceterum hæc mistio in iis qui atram bilem multam habent, facilè locum habet. Nam atra bilis ex se crassa est, sero autem multo tenui atque acri diluta: quo fit ut qui atra bile abundant, ii impetigine fœdentur: sicut in 2. *prorrhet.* scriptum: αἱ δὲ λέπραι, καὶ οἱ λειχῆνες ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. Meritò igitur *Aretæus* inter Elephantiacorum Symptomata *impetiginem* recenset.

p. 70. *l.* 23, 24. γούνασι κνησμοὶ] Non in genibus tantùm, sed & in facie pruritus excitatur; quod esse principium elephantiasis, liquet ex *citato libro & capite de compos. med. κτ τόπους* ubi talis inscriptio legitur: πρὸς τὰς ἰχθυώδεις διαθέσεις, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ προσώπου κνησμοὺς, καὶ ἀρχὴν ἐλεφαντιάσεως.

p. 70. *l.* 25. ἀμφίσχει δὲ ὁ λειχὴν καὶ γένειον, κοτὲ ἐν κύκλῳ.] Celsus *lib.* 5. *cap. ultimo de prima papularum specie: Idque vitium maximè rotundum incipit, eademque ratione in orbem procedit.* Cæterùm id vitium cum à mento oritur, *mentagram* Latinè appellatum docet Plinius *lib.* 26. *cap.* 1.

p. 70. *l.* 26. ἐρεύθει δὲ καὶ μῆλα] Refertur id verbum ad λειχὴν, *rubefacit malas.* Malè in Crassi versione *rubent malæ.*

p. 70. *l.* 29. ἰχθυώδεις] Ἰχθυώδεις διαθέσεις à Galeno dicuntur in Elephantiacis *citato loco.*

p. 70. *l.* 30. ἐπισκύνιον οὐ μέγα ἕλκεται καλύπτειν ὄσσε] Quid sit ἐπισκύνιον, & cur hic morbus λέων aut λεόντιον dictus sit, supra à me explicatum est.

p. 70. *l.* 33. ἀλλὰ καὶ νυκτὶ δοκεῖ ἀπαλάστρῳ] Scribe, ἀπάλαστον. Refertur ad præcedens, τόδε, supple πάθος.

p. 70. *l.* 34, 35. ὑπώπια, ῥὶς ὄγκοισι μέλασι, ὀκριώδεις] In editione *Henischii*, deest vox ῥίς. Junius vero Crassus videtur ῥῖνες legisse, & cum sequenti voce ὀκριώδεις, junxisse, quæ Lectio probanda.

p. 70. *l.* 36. ὄκρεις] Ita dicuntur, qui magno & prominenti sunt naso: unde verbum ὀκρεῖζω, *naso suspendo,* subsanno, apud *Lucianum.*

p. 70. *l.* 36. ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπομέλανες] Crassus vertit, *dentes non albi sunt, sed nigricare videntur.* Atqui non hæc mens *Aretæi*; sed dentes non esse quidem candidos, videri tamen propter nigredinem reliqui corporis. Ita igitur legenda & distinguenda hæc sunt: ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπὸ μέλανος, præ nigredine aliarum, scilicet oris partium. Deesse aliquid puto.

p. 70. *l.* 41. ἐντομαὶ βαθεῖαι] Profundæ per cutem incisuræ: ita & folia ulmi & quercus ἐντομὰς habere testatur Theophrastus *lib.* 1. *cap.* 16. *hist.*

p. 71. *l.* 3. μακρόβιόν ἐστιν, ὅκως ἐλέφας τὸ ζῶον] In eo & morbus similis elephanto, quòd diu vivit: si quidem vivere est, tam immanem morbum perferre. De longævitate elephantorum prodit *Aristoteles*, existimari à nonnullis vivere annos ferè trecentos, ab aliis ducentos. Verba hæc, in *lib.* 8. *cap.* 9. *hist.* τὸν δ' ἐλέφαντα ζῆν φασιν, οἱ μὲν περὶ ἔτη τριακόσια, οἱ δὲ διακόσια· quod & repetit *lib.* 9. *cap.* 46. Ælianus autem *lib.* 4. *cap.* 31. tradit elephanto florem ætatis esse ad annum sexagesimum; terminum vivendi ad ducentesimum. Causam tam diuturnæ vitæ Bodinus *lib. de Repub.* humori melancholico adscribit; quo naturaliter id animal abundet: eo argumento, quod cervi, corvi, & cornices, quæ item melancholica sunt diutissimè vivant. Cui sanè opinioni ratio suffragatur: is etenim humor & frigiditate sua calorem naturalem temperat, & densitate dissolutioni obstat, & acerbitate corpus constringens, humidum ejus foras difflari prohibet: quare & sine alimentis quosdam multum temporis spatium vixisse proditum est. Cardanus *in libris de subtil.* diu vivere elephantos propter bonitatem temperamenti putat, qua nulli quadrupedi alii cedat, tum autem & quia corpore est magno: quarum rationum elenchum vide apud Scaligerum *Exercit.* 204. *sect.* 2. Mirum verò loquendi genus morbum elephantiasim diu vivere, ut elephantum. Sanè vita hujus tantùm, quod per se subsistit; quomodo igitur morbus dicatur vivere, qui accidens est, nempe mala constitutio actiones lædens? Præterea morbus vitæ adversatur, ut hostis; quippe ejus actiones corrumpit, & ita mortem affert; certè via est ad interitum: potius igitur mori qui æger est, quàm vivere censendus est, quatenus ægrotat: sed hoc χαριέστερον, ut multa apud *Aristotelem*, ad vivum unguem neutiquam resecanda. Ita enim Poëtam *in* 4. *Æneid.* ali vulnus, & vivere dicitur: *vulnus alit venis.* Item: *tacitum vivit sub pectore vulnus.*

p. 71. *l.* 6, 7. ἄλγη (ἄλγῃ) καὶ ἄλλῃ, πλανώμενον σιτίων ὄρεξις] Malè hæc distincta sunt; malè etiam πλανωμένων in plurali pro πλανώμενον: refertur enim ad ἄλγος, quod suprà positum. Itaque post istud participium debet punctum signari.

p. 71. *l.* 9, 10. ἐπιθυμίη λυσσώδης] Libidinem intelligit, quam & rabiem appellat Horatius *in carm.* ad anum impudicam; *indomitam properat rabiem sedare.*

p. 71. *l.* 14, 15. ὕπνος λεπτὸς ἀγρυπνίη κακίων ἐν φαντασίῃ] Hæc ita ut excusa sunt non satis intelligi possunt, & corrupta esse suspicor. Ita rectiùs legantur: ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίης κακίων ἐν ὕπνῳ φαντασίη somnus quidem tenuis; sed & visa in somno ipsa insomnia pejora: quia scilicet dormientes tam tetra & horrenda somniant, ut vehementius terreantur:

tur: quod pejus esse censet, quàm si omninò non dormirent.

p.71.l.17. νήχετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες] Alludit ad illud Homeri:

ὕπνος

Νήγρετος, ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς.

Petronius Arbiter *in Trojæ halosi:*

hic graves alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem ultimam
Somnos.

p.71.l.20. δεινὸς δὲ, καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ] Rectè; malum enim id imprimis contagio serpit, & in multos funditur; ut etiam Galenus testatur *lib. 11. simpl. c. de carne viperæ.*

p. 71. l. 22, 23. οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες τῷ λιμῷ· οἱ δὲ, ὡς ἥκιστα σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν] Malè hæc distincta, transposita etiam. Sic lego, οἱ δὲ ἥκιστα, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν. *Quidam vel carissimos in locis desertis & montibus exposuerunt, ad tempus fami subvenientes: alii minimè; utpote qui ipsos mori vellent*, quod videlicet eos mori, quàm in ea miseria vivere, satius ducerent.

p.71.l.29,30. ἄλλον δὲ ἰδοῦν ἔχεν ἐς πίθον γλεύκεος] Similem historiam narrat Galenus *libro 11. simpl. C. de carne viperæ*; cujusdam scilicet Elephantiaci, cui cùm ancilla vinum dedisset, in quo fortuitò vipera suffocata fuerat, sperans eum necatum iri eo potu, morbo præter spem liberatus est.

p.71.l.30,31. πιόντα δὲ (τι) τοῦ γλεύκεος ἐς κόρον] Serpentes vinum appetere testatur Philosophus *lib. 8. hist. de Anim. cap. 4.* οἱ δὲ ὄφεις καὶ πρὸς τὸν οἶνον εἰσὶν ἀκρατεῖς· διὸ θηρεύουσί τινες καὶ τοὺς ἔχεις εἰς ὀστράκια, διὰ τὸ τιθέναι οἶνον εἰς τὰς αἱμασιάς.

p.71.l 40. ἐπεὶ δὲ ἔτι ἐν σπέρματι ἡ δύναμις] σπέρματος nomine intelligit partes ex semine concretas, quas Galenus σπερματικὰ μόρια appellat: in his vim formatricem residere, vel in adultis, *Aretæus* hoc loco pronuntiat; & *Galenus* hinc confirmat; quod in magnis & cavis vulneribus venæ deperditæ denuò instaurentur. Plura de carnis viperinæ facultate vide infra, in calce libri; ubi de curatione elephantiasis.

Ex Libro I.

Therapeuticῶn morborum acutorum.

Ad Proœmium.

p.72.l.13. ὀξέων νούσων ἄκεα ξυναφέα] Ordinem horum librorum insinuat dicens; acutorum morborum curationem, ideis, seu speciebus signorum, quibus morbi illi cognoscuntur, conjunctam esse. Nam ideo Medici morborum causis & differentiis ac signis dignoscendis animum advertunt, ut iis congrua remedia adhibeant: nisi enim morbi natura exploratè perspecta fuerit, non potest rectè curari. Postquam igitur morborum acutorum, & diuturnorum causas & signa tradidit, mox ad horum ipsorum remedia & curationes transit, totidemque libris ea persequitur.

p.72 l.18. ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται] Hic pollicetur *Aretæus* de febribus se Tractatum editurum; quod an præstiterit, scire non possumus: si præstitit, & exstat alicubi, optare superest, ut exeat in lucem: si non præstitit, aut non exstat illud opus, jacturam tantam ut defleamus

p.72.l.22. μηδὲ μακρηγορέειν ἔπεα ἐν ἑτέροις γεγραφότα] In eos qui easdem res variis locis & alienis inculcant, quod factum ab *Hippocrate* & *Galeno* liquet iis qui ejus libros πεπονήκασι.

Ad Caput I.

περὶ Θεραπείας Φρενιτικῶν.

de Curatione Phreniticorum.

p.72.l.27. ἐν οἴκῳ ξυμμέτρῳ] οἶκον ξύμμετρον appellat cubiculum mediocriter spatiosum; hoc est, neque nimis amplum, neque nimis augustum: illud enim nimia prospectus amplitudine spiritus sursum in adspectum evocat: in hoc aër non satis perflatur, eoque est tepidus.

p.72.l.28. ξυγκρήτῳ] Addit debere esse temperatum: cur autem non frigidum? Ita enim febri acutæ atque inflammationi magis resisteret? An quia frigus, ambientis constrictis cutis meatibus, halituum fervidorum perspiratum impediret, atque ita augeret per accidens inflammationem? Ita quidem censet *Alexander Trallianus.* Ceterum prudentiores de ea re ita statuunt; debere esse aërem actu quidem & formaliter temperatum: interim herbarum idonearum vaporibus ita comparari, ut sit potestate frigidus, ac inspiratione, morbi incendio mederi possit: quæ & sententia est *Avicennæ*, his verbis: *& oportet ut in domo ejus, & juxta ipsum sit multitudo redolentium frigidorum.*

p. 72. l. 28, 29. χειμῶνος μὲν ἐν ἀλέῃ, θέρεος δὲ ἐν ψύχει νοτίεω] Ut accentus est ultimæ dictionis, videretur conjunctim legendum, ἐν ψυχεινοτέρῳ, *frigidiore*, nempe cubiculo, à voce ψυχεινὸς, quæ idem quod ψυχρὸς significat. Verùm, quia priùs ἐν ἀλέῃ dixit, cui sanè hæc respondent ἐν ψύχει νοτίεω, malim hæc separatim legi, ut excusa sunt: sed tunc non rectè accentus acutus signatus in penultima; qui debet circumflexus esse in ultima νοτιρῷ. Quod ad sententiam attinet; videtur noster sibi ipsi contradicere, qui hic hyeme tepidum aërem, æstate frigidum & humidum requirat, quem modo temperatum debere esse dixit. Sed non ita est: comparaté enim tepidum, & frigidum dicit. Nam si aërem temperatum hiberno & gelidiori compares, tepidum rectè dices: si æstivo calori, frigidum. Et eodem quidem sensu, *Aetii*, vel potius *Posidonii* verba accipienda sunt *Tetrabibl. 2. cap. 2. Æger* (inquit) *decumbat; hyeme quidem in domo tepida, æstate verò frigida.*

p. 72. l. 33. ὀξυήκοοι γὰρ] Calorem, licet præter naturam, tamen nonnullas functiones vegetare, haud absurdum est, maximè quæ animales dicuntur; sensum videlicet & motum. Et ratio est, quia ejusmodi functiones, spirituum ope, perficiuntur: quos calor ille mirum in modum acuit, splendidos & ad impetum faciendum habiles reddit. Quo fit, ut ad instrumenta sensuum promptiùs veniant, magisque ipsa intendant: maximè verò auditum intendit, dum partes, quibus sonos percipimus, impensiùs exsiccat: facit enim maximè ad auditum siccitas instrumenti, auctore Hippocrate *lib.* περὶ σαρκῶν ubi de auditus instrumento agit: ὅτι ξηρότατον, inquit, ἠχεῖ μάλιστα.

p. 72. l. 33. ἤδη ψόφου καθαπτόμενοι] Hippocrates *in Coac. cap. 2. sent. 21.* οἱ δὲ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι.

p. 72. l. 34, 35. τοῖχοι λεῖοι, ὁμαλοὶ, μηδ' ὑπερέχοντες, μηδὲ ἄχναι] Quia minima inæqualitas in pariete eorum imaginationem ita excitat, ut varias inde sibi effingat Figuras animalium, aut aliarum rerum: ut de febricitantibus testatur Philosophus *libro de insomniis cap. 2.* διὸ καὶ τοῖς πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται ζῶα ἐν τοῖς τοίχοις, ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθεμένων. &c. id est, *ideo & febricitantibus interdum animalia videntur in parietibus, à modica similitudine linearum compositarum.*

p. 72. l. 36. ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη] Matthæus Gradus: *sit etiam Camera benè disposita, nuda picturis &c. Quia*, inquit, *infirmi multum imaginantur, & diligunt intueri in illis figuris, & sic multum laborant.* Addit neque vestes variis coloribus distinctas iis objici debere, quod varias inde concipiant imagines. Cœlius Aurelius *lib. 1. cap. 9. Sit etiam* (locus) *sine ullo picturæ figmento: ne visa ægri ex picturis mente accipientes, quæ Græci phantasmata vocaverunt, plus asperentur, aut in risum solvantur.*

p. 72 l. 37, 38. ἀμφαιρέουσί τινα ψεύδεα ἰνδάλματα] Legendum planè, ut ad marginem editionis *Henischii* scriptum est, ἀμφαιωρέουσι, *suspendunt*, supple τοῖχοι γραφῇσι ἐυκοσμοι.

p. 72. l. 38, 39. καὶ τὰ μὴ ἐξέχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερέχοντα] Supple νοσῶντες hoc κροκυδίζειν, & ψηλαφᾷν Medici appellant. Galenus *lib. 4. de loc. aff.* de se ipso acutè febricitante: πυρέττων γὰρ ἐν θέρει πυρετῷ διακαεῖ, ἐπεί τι κλίνης ἐξέχειν τινὰ κάρφη κατὰ τὴν χρόαν ὀρφνώδη, καὶ τῶν ἱματίων ὁμοίας κροκύδας ἐνόμιζον· εἶτ' ἀφαιρεῖν μὲν αὐτὰς ἐπιχείρουν. &c. Ac tunc non erat quidem phreniticus *Galenus*; sed tamen ardenti febre laborabat, quæ non longè à phrenesi abesset: ut ex iis, quæ ibidem scripta sunt, patet. Noster post paulò ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι· ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπόμνησις ἔοι. Cœlius *lib 1. cap. 5. de discernenda Phrenitide: Ab aliis deliriis ita discerni vel internosci potest, cùm neque crocidismum in ægrotantibus viderimus, quod est ex operimentis fimbriarum veluti decerptio; neque carphologiam, quæ est festucarum levium à parietibus veluti detractio, quam necesse est Phreniticos facere.*

p. 73. l. 8. μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί] Ob siccitatem immodicam: calor enim vehemens nervos torrens contrahit ad suum principium: in quo consistit natura convulsionis. Idem Hippocrates testatur *Coac. cap. 2. sent. 21.* φρενιτικοὶ τρομώδεις ἢ σπασμώδεες.

p. 73 l. 11, 12. κατάκλισις ἢ ἐν ζόφῳ, ἢ ἐν φωτὶ πρὸς τὸ νόσημα τεκμαρτέη.] Phrenitici in tenebris an in luce habendi sint, ex ipso morbo æstimandum censet: quod cujusmodi sit, *Cornelius Celsus* planè *Aretæo* congruenter declarat *lib. 3. cap. 18.* quem locum elegantissimum adscribere operæ pretium est: *Fere verò Antiqui tales ægros in tenebris habebant, eo quod eis contrarium esset exterreri, & ad quietem animi tenebras ipsas conferre aliquid judicabant. At Asclepiades, tanquam tenebris ipsis terrentibus in lumine habendos esse dixit: neutrum tamen perpetuum est. Alium enim lux, alium tenebræ magis turbant; reperiunturque in quibus nullum discrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo possit. Optimum itaque est utrumque experiri; & habere eum qui tenebras horret, in luce; eum qui lucem, in tenebris. At ubi nullum tale discrimen est, æger si vires habet, loco lucido; si non habet, obscuro continendus est.* Eadem ferme Aetius *Tetrab. 2. cap. 2.* & Cœlius Aurel. *lib. 1. cap. 15.*

p. 73. l. 20, 21. μειλίγματι γὰρ θυμοῦ σιτία] Causam quamobrem cibus animum demulceat, Plinius in hunc modum tradit *lib. 22. cap. 24.* ubi de mulsa agit: *Hunc potum bibendum al-*

alsiosis (invenio) *item animi humilis & præparci, quos illi dixere micropsychos. Est & ratio subtilitatis immensæ à Platone descendens: corpusculis rerum lævibus, scabris, angulosis rotundis, magis aut minus ad aliorum naturam accedentibus: ideo non eadem omnibus amara aut dulcia esse: sic & in lassitudine proniores esse ad iracundiam, & in siti. Ergo & hæc animi asperitas seu potius animæ, dulciore succo mitigatur. Lenit transitum Spiritus, & molliores facit meatus, ne scindant euntem redeuntemque. Experimenta in se cuique, nullius non ira luctusque tristitia, & omnis animi impetus cibo mollitur. Ideoque observanda sunt quæ non solùm corporum medicinam, sed & morum habent.* Ita quidem Plinius ex sententia *Platonis*, qui mihi respexisse videtur ad ea, quæ summus ille Philosophus in *Timæo* disserit de causis saporum, & voluptatis aut molestiæ, quam ex iis percipimus; de qua ratione non est nunc tempus disputandi. Id quod ad ciborum congruentium potestatem attinet, ad mores mutandos, hæc quidem pluribus exemplis confirmari potest. Quippe Claudio Cæsari iram epulis ita mitigatam, ut *Messalinæ* flagitii propè oblivisceretur, auctor est Tacitus *lib.* 11. *Annal.* his verbis: *Claudius domum regressus, & tempestivis epulis delinitus.* &c. Sed & in Literis Sacris, Ruth 3. *cúmque comedisset Booz, & bibisset, & factus esset hilarior.* Quin apud *Hebræos*, cibos fuisse proprios lugentium, quibus tristitia eorum levaretur, legimus apud Ezechielem *cap.* 24. Lucretius *lib.* 5.

Hæc animos ollis mulcebant, atque juvabant
Cum satietate cibi: nam tunc sunt omnia cordi.

p. 73. *l.* 30, 31. τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μάλιστα τὴν μέσην] Venam eam intelligit, quam *medianam* Barbari vocant. Eadem ad verbum Ætius *citato loco.*

p. 73. *l.* 33, 34. ἢν δὲ προσωτέρω τῆς διόδου χρόνου ἐκτείνῃ ἑόντι, ἢ ἑβδομαίῳ ἤν (ἢν)] Intra primam Crisium periodum, nempe diem quartum, vena ut secetur, præcipit: sin delirium non nisi sexto aut septimo accidat, ut omittatur: eoque spectant hæc *Aetii* verba, citato loco. Quod si ob aliquam causam, venæ sectionis auxilium relinquatur, per clysteres ventrem evacuare oportet. Ex quibus patet, veteres in sanguine Phreniticis mittendo cautos valdè olim & circumspectos fuisse: quando & *Asclepiades* sanguinem iis mitti perinde esse dixit, ac si trucidentur; quod scilicet nulla iis febris remissio fieret. Quod etsi *Celsus*, qui id refert, non probat; eum tamen etiam in ea re oppido circumspectum fuisse, ex verbis ejus hisce colligi potest: *quod si vires ægri patiantur, sanguis quoque mitti debet.*

p. 73. *l.* 37. μὴ πολλὴν ἀφαιρέειν] Non multum sanguinis iis detrahendum est, quia sanguine opus est ad vires sustentandas, quas febris incendium, & ipsius delirii agitatio, tum vigiliæ assiduæ dissipant: quo fit ut in Syncopen facilè incidant; quod his verbis mox docet: φρενίτης γὰρ εὐπετέστερον ἐς συγκοπὴν κακόν.

p. 73. *l.* 40, 41. οἷσι δὲ τὸ φρενιτικὸν ἐᾶσι οἱ λογισμοί] Iis quidem qui sanguine abundant, juvenesque sunt, & ex ingluvie & crapula morbum contraxerunt, multum sanguinis rectè mitti concedit, sed non ratione morbi: quando & citra Phrenitidem, cùm febriunt, minuendi ampliter sunt, qui corpus humorum plenitudine oneratum habent.

p. 73. *l.* 45. ἢν ἐξ ὑποχονδρίων] Phrenesim ex hypochondriis videtur intelligere, quam inflammatio septi transversi accendit: ibi enim id septum prætensum est. Atque eo casu audentiùs sanguinem mitti posse autumat, quod ibi principium sit vitæ & sanguinis: caput sit locus sensus & nervorum originis; quod potius sanguinem aliunde mutuari habet, quàm aliis largiri.

p. 74. *l.* 2. διεξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μόνων] Ratio est, quia præter febrem, quæ exsiccat; ex delirio insuper jactantur, vociferantur, vigilant.

p. 74. *l.* 2, 3. οὐδὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· ὕποπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι] Hic locus mihi olim mendi suspectus fuit; utpote quo, præter sententiam *Hippocratis*, mulsa biliosis commendatur, ut familiaris & ὕποπτος. Verba Hippocratis in *libro de victu in acutis* hæc sunt: μελίκρητον δὲ πινόμενον, διὰ πάσης τῆς νούσου ἐν τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι, τὸ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι, καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι ἧσσον ἐπιτήδειον ἢ τοῖσι, οὐ τοιούτοισι. Sed & Galenus *lib* 7. *Meth.* ἔστι μὲν δὴ καὶ μελίκρατον εἰς ἁπάσας τὰς εἰρημένας ἐκκρίσεις ἐπιτήδειον· ἀλλ' οὐκ ἄδηκτον, ὥσπερ ἡ πτισάνη, κἂν τοῖς πικροχόλοις φύσεσιν ἐκχολοῦται ῥᾳδίως. At noster non esse dandam mulsam ait: ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· *nisi biliosi fuerint.* Auget dubitationem, quod Plinius *lib.* 22. *cap.* 24. mulsam dari solitam refert iis, qui animi humilis & præparci, quos illi dixere *micropsychos:* quales multum à biliosis & picrocholis, & maximè à Phreniticis abesse putandi sunt: hi enim acutis & sævis humoribus flagrant, audacissimique sunt & iracundi; illi frigidi & segnes. Itaque non immerito aliquis hunc locum mendi suspectum habeat. Paucis autem mutatis sic mihi videtur restitui posse: si prorsus deleatur negativa μὴ, & pro εὔπεπτος, legamus, ὕποπτον, *suspectum*; & fiat hæc sententia: οὐδὲ μελίκρητον, ἢν χολώδεες ἔωσι· ὕποπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. *Neque mulsa danda est, si sint biliosi: hæc enim in iis, qui multam amaram bilem colligunt, suspecta est.*

p. 74. *l.* 4. χόνδροι πλυτοὶ] χόνδρος *granum* significat: sed hic & passim in libris Medicorum pro genere tritici accipitur. χόνδρος enim, ut dixi, granum seu semen dicitur:

 fitque

fitque ex Zea, tritico eximio. Ita igitur ſcribit Plinius *lib. 18. cap. 8. Qui Zea utuntur non habent far.* Eſt & hæc *Italiæ* in *Campania* maximè, ſemenque appellatur. Addit hujus cauſa Homerum ζείδωρον ἄρουραν dixiſſe. Idem *cap. 11. Alica fit è Zea, quam ſemen appellavimus.* Dehinc modum tradit alicæ conficiendæ, quam *lib. 22.* rem eſſe *Romanam*, neque antiquiorem *Pompei Magni* ætate docet: tum quod ad rem pertinet, eximiè utilem eſſe; *ſive eluta detur ex aqua mulſa, ſive in ſorbitiones decocta, ſive in pultem.* Ex quibus verbis patet, alicæ elutæ præcipuum uſum fuiſſe in ſorbitionibus ægrorum. Quod & Galenus teſtatur *lib. 1. de alimentis cap. 6.* his verbis: μάλιστα δὲ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς σκευαζομένοις ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ καλουμένου πλυτοῦ χόνδρου. Ubi notanda vox καλουμένου: qua intelligitur in uſu tam frequenti fuiſſe χόνδρον πλυτὸν, ut eo nomine vulgo appellaretur.

p. 74. l. 5. ἀχεθὲν δὲ, καὶ ἐκ τοῦδε ῥοφήματα] De modo parandi ſorbitiones ex alica lota, vide Galenum *citato loco.*

p. 74. l. 7, 8. σύμφορον δὲ φρενιτικοῖσι οὔρησις] An quia bilis tenuis, qua maximè Phrenitici abundant, per urinas commodius vacuatur? An quia calor pituitam & ſanguinem liquat, quod ſanè indicat Hippocrates *lib. 2. de morbis*, ita ſcribens: οὐρέουσι πολλὸν, ὅταν ὑπερθερμανθῇ ἡ κεφαλή· τήκεται γὰρ ἐν αὐτῇ τὸ φλέγμα. &c. Aut quia id vacuationis genus morbis capitis præcipuè accommodatum.

p. 74. l. 13. πτισάνης δὲ χυλὸς] Ptiſanæ ſuccus eſt, quem Latinè *cremorem ptiſanæ* dicimus. Hippocrates adjecto epitheto πτισάνης χυλὸν λεπτὸν appellat *lib. 3. de morbis*; cujus parandi modum tradit, *lib. de victu in acutis:* κεχρῆσθαι δὲ ἐθέλω διηθέοντας τὸν χυλὸν διδόναι. Ptiſanam verò ipſam non colatam παχεῖαν πτισάνην idem appellat *eodem loco* & πτισάνας ἀδιηθήτους, & κρίθινα πτισάνην.

p. 74. l. 16, 17. καὶ μικρόν τι πρὸ τῆς κρίσιος] Sumpta hæc & quæ ſequuntur de moderando victu Phreniticorum ex prioribus Aphoriſmis *ſect. 1.*

p. 74. l. 17, 18. σιτώδεα διδόναι.] Σιτώδεα appellat, quæ multum nutriunt.

p. 74. l. 18. ὕοντι καὶ κρεῶν ἀκρέων] Galenus ægris reficiendis porcorum pedes in ptiſana exhibebat *lib. 7. Method. Med.* Nota obiter elegantiam ex vocum ſimilitudine, κρεῶν ἀκρέων, Paronomaſiam vocant Rhetores; ut δῶρα ἄδωρα· βίος ἄβιος.

p. 74. l. 19. καὶ πτηνῶν χρέος] Avicularum præſcribit carnes, ut minùs excrementi habentes, & concoctu faciliores: ſed hic dubitatio eadem mihi inceſſit, quæ olim apud Galenum; cùm *lib. 8. Method. cap. 2.* ubi de victu eorum, quos πικροχόλους Græci vocant, nempe multam amaram bilem gignentium, diſputat; iis primo loco perdices in victu imperat, & montanas aviculas, quas ὀρεινὰς appellat: ἐκ δὲ τῶν πτηνῶν, ἄριστοι μὲν οἱ πέρδικες ἅμα τοῖς ὀρείοις ἅπασι στρουθοῖς· ἐφεξῆς δὲ ἀλεκτορίδες καὶ φασιανοί, καὶ νέαι περιστεραί. Cauſa cur dubitem eſt, quia ejuſmodi aves ſunt aliis ſicciores, & ſucci tenuioris: quas proinde Galenus *lib. de attenuante victu cap. 8.* iis præſcribit, qui victu ejuſmodi humores attenuante indigent. At nullis minus ejuſmodi victus, quàm πικροχόλοις convenit: qui potiùs refrigerari atque humectari debent. Accedit quod Hippocrates, 6. *Epid.* aves eſſe bilioſas, hoc eſt, bilem, ſi edantur, gignere, hac ſententia docet: ἡ χολὴ εἶεν εἶπον περὶ τῶν ὀρνίθων, ὅτι χολώδεες. Pedeſtrium igitur animalium carnes iis viderentur utiliores; aut ſaltem domeſticarum avium, quæ minus ſiccæ ſunt, ut gallinarum; quas tamen perdicibus & montanis aviculis poſtponit, eo loco, Galenus. Ad hoc reſponderi poteſt, *Galenum* non ſimpliciter bilioſis naturis perdices, & montana avitia commendare, ut ſemper iis utantur, ſed à morbo convaleſcentibus. Ejuſmodi autem non poſſunt non eſſe utiliſſimæ, licet paulo ſicciores; quia omnium minimè excrementoſæ ſunt: ex qua re multo plus commodi convaleſcentibus præſtatur, quàm incommodi ex ſiccitate: idque ex ſequentibus *Galeni* verbis colligi poteſt. Poſtquam enim gallinas, phaſianos, & juniores columbos nominavit, de eorum educatione addit, non debere eos intus, hoc eſt, domi includi, quod ſic fiant excrementitii: μὴ κατειργέσθω δ᾽ ἔνδον μὴ δὲ ταῦτα· περιττωματικὰ γὰρ ἅπαντα τὰ ἀγύμναστα. Porrò Noſter ejuſmodi aves non toſtas, quo pacto nimiùm exſiccarent, ſed τοῖς χυλοῖσι, ſuccis ptiſanæ ſcilicet diu ad tabem uſque elixatas exhibet: qua præparatione, earum vim ſiccandi non parum emendari palam eſt.

p. 74. l. 21. ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων ὡς κρέσσονες ἔστων] ἔστων pro ἔστωσαν, Imperativus pluralis in *Attica* dialecto, quæ eadem fermè eſt *Ionicæ*. Craſſus ita vertit: *ex piſcibus ſaxatiles aliis præſtantiores ſint.* Ego deeſſe quidpiam arbitror, puta vocem κράτιστοι, aut ſimile quidpiam, ut fiat colon periodi ἰχθύων οἱ πετραῖοι κράτιστοι· tum aliud eſto colon; τῶν ἄλλων ὡς κρέσσονες ἔστων ſed tunc pro ἔστων, legendum ἐσθόντων, hoc eſt ἐσθιόντων *edant*, à verbo ἔσθω, quod item ut ἐσθίω uſurpatur. Et fiet hæc ſententia: piſcium quidem præſtantiſſimi, qui ſaxatiles dicuntur: ex aliis autem, ut quiſque melior erit, edant. Ceterùm piſces πετρώδεις, hoc eſt, *ſaxatiles* ex marinis dicuntur, qui non in lævibus, aut arenoſis, aut terreis litoribus, ſed in ſaxoſis promontoriis, atque inter ſaxa deliteſcunt ac pariunt: cujuſmodi ſunt ſcarus, merula, turdus, julia, fuca, perca, auctore Galeno *lib. 3. de alim. cap. 28.* Atque ejuſmodi ſaluberrimi cenſentur, quia in aquis puriſſimis verſantur, & fluctuum ad ſaxa agitatione magis exercentur.

p. 74.

p. 74. *l.* 22, 23. ἄλλη γὰρ ἄλλας φέρει ἰχθύας ἰδίας] De Piscium bonitate, secundum regiones, vide fragmentum elegans Ennii *Hedypatheticorum* apud Apulejum *Apolog.* 1. & in *Appendice Maronis*, quam edidit *Jos. Scaliger*.

p. 74. *l.* 24. ὀπώρας οἰνώδεος ὑπεσταλθαι] Nomine ὀπώρας, fructus intelliguntur autumnales, qui post ἀρκτοῦρον scilicet ad maturitatem perveniunt: ὀπώρα autem οἰνώδης, qui ex iis fructibus, saporem habent vinosum, hoc est, dulci & acido mistum. Hos ideo removet à victu phreniticorum, quia caput & ejus membranas feriunt: κεφαλῆς γὰρ (inquit) καὶ φρενῶν ἅψεν πονή. Cujus ratio est, quod instar vini bulliant in stomacho, & sic vapores crassos ad caput tollant. Proinde ubi stomachi, aut virium reficiendarum causa necessarii videntur, in mulsa coqui, aut in pasta assari, si sint ex malorum genere, præcipit: alios autem macerari aqua calida, ut saporem vinosum exuant, nisi vires aliud indicent.

p. 74. *l.* 46, 47. καιρὸς δὲ πάσης τίγξιος, πλὴν τῆς ἐσβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ] Fortasse legendum, καιρὸς δὲ πᾶς τίγξιος, aut πᾶς τῆς τίγξιος.

p. 74. *l.* 52. ἢ κονύζης ἀφεψήματι] κονύζης nomine, quæ herba intelligenda sit, dubium certè est. Quæ enim eo nomine describitur à Dioscoride, *lib.* 3. ea ad irrigandum fovendumve caput phreniticorum bona esse non dicitur: & non tacuisset ille autor, qui usus medicamentorum tam diligenter exsequitur, si Medicis ad talem usum expetita olim fuisset. Quare nonnulli *Persicariam* interpretati sunt, ut in quodam libro notatum ad marginem vidi: quæ nec mihi placet interpretatio; utpote nullo nixa fundamento. Dicam quod mihi in mentem venit: nec levis certè conjectura hæc est, κόνυζαν hîc positam pro eo frutice, quem Græci ἄγνον aut λύγον appellant. Nempe hunc & κόνυζαν olim vocatum fuisse ex iis, quæ Scholiastes *Theocriti* notat, intelligi potest; ad hos scilicet versus *Idyllii*, quod est inscriptum Θαλύσια.

Χ' αἱ στιβάδες ἐστᾶσι πεπυκασμέναι ἐς τ' ἐπὶ πᾶχυν
Κνύζα τ' ἀσφοδέλω.

Verba ibi Scholiastæ hæc sunt: τὴν κόνυζαν, κνύζαν εἶπεν· ἔστι δὲ φυτὸν ψυκτικώτατον. ὅθεν καὶ ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ὑποστρωννύουσι τὸ φυτὸν· τὴν θερμότητα τὴν κατὰ τὰ ἀφροδίσια ἐκκόπτοντες. Quibus verbis planè idem tribuit *conyzæ*, quod Dioscorides *vitici*: ὠνόμασται δὲ ἄγνος (inquit) διὰ τὰς ἐν τοῖς θεσμοφορίοις ἁγνευούσας γυναῖκας, εἰς ὑπόστρωμα χρῆσθαι αὐτῇ. Quod autem decoctum τῆς ἄγνου infundi soleret capiti Phreniticorum, (quod hîc jubet *Aretæus*) testatur idem Dioscorides *eodem loco*: καὶ ἐπὶ ληθαργικῶν τε καὶ φρενιτικῶν, ἐμβρέχεται σὺν ὄξει καὶ ἐλαίῳ.

p. 74. *l.* 53. ἢ κροκίνῳ] Id quoque unguentum ad eandem opem commendat Cornelius Celsus *lib.* 3. *cap.* 18. *Prodest ad somnum inducendum, atque etiam ad mentem ipsam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum.* De hoc unguento vide *Dioscoridem*.

p. 75. *l.* 11. ἐν λιμῷ] λίμοι.

p. 75. *l.* 16, 17. βαρὺ δὲ καὶ ναθὲς, ἤπερ ὕπνου ἀρχή] ὀμίχλη propriè nebula est, quam sic definit Auctor *libri de Mundo*: ἔστι δὲ ὀμίχλη, ἀτμώδης ἀναθυμίασις τις, ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα· νέφους δὲ ἀραιοτέρα. Rectè autem spiritum nebulosum principium somni facit: talem enim esse evaporationem illam, quæ somnum efficit, testatur Aristoteles *libro de somno & vigilia*; nempe τὴν τρόφιμον ἀναθυμίασιν καὶ μὴ νοσώδη. Eo allusisse *Ovidius* in antri somni descriptione, videri potest, his verbis:

—— *nebulæ caligine mistæ*
Exhalantur humo.

p. 75. *l.* 23, 24. κνῆσι ὤτων τε καὶ κροτάφων δάμνανται] Tactu ac fricatione aurium & temporum ferarum iram mansuescere ait, nedum hominum furorem. Hinc vox *mansuescere*, quasi *manu assuescere*, & cicurari. Aristoteles *lib* 9. *hist. de Anim. cap.* 1. καὶ τιθασσεύεται θᾶττον, καὶ προσίεται τὰς χεῖρας μᾶλλον. Tum de equo Virgilius 3. *Georg.*

—— *& plausæ sonitum cervicis amare.*

p. 75. *l.* 25. ναυτίλοι μὲν ἢ ἐν ἀκάτῳ καλευκλιοις] Ex *Relationibus Americanis P. P. Soc. Jes.* quidam ex ipsis, qui diu apud istos Barbaros humi cubare assuevisset, postquam ad suos redierat, in cubili quiescere non potuit, donec ad somnum capiendum, in nuda humo, ut solitus fuerat, corpus componeret. Tanta est in omnibus vis consuetudinis. Quo facto confirmabatur planè quod Hippocrates dixit *libro de victu in acutis*: κοίτη ἡ παρὰ τὸ ἔθος μαλθακὴ πόνον ἐμποιεῖ καὶ σκληρὴ παρὰ τὸ ἔθος.

p. 75. *l.* 28. καὶ θαλάσσης καὶ ποὸς ὀδμή.] Huc spectat Historia quædam in *Zacuti Lusitani observationibus*; quam ipsius verbis referre libet: *Quum Lusitaniæ Rex Sebastianus ex Conimbrica Olysipponem proficisceretur, quoddam oppidum maritimum pertransiens, tanto gaudio ab oppidanis excipiebatur, ut passim in foribus suæ quisque domus odores suffirent: viæ autem qua transiret floribus sternerentur, ac totus denique aër suffitu, organis musicis, & populi exsultantis plausu arderet. Cui turbæ cum se quoque piscator quidam visendi cupidus immiscuisset, subita vertigine correptus, ita concidit, ut pro apoplectico in proximum tectum deferretur: qui à Medicis ibi consuetis remediis multum vexatus,*

non tamen ad se redire poterat. Tum Rex, misericordia motus, eò Thomam à Veiga, Archiatrum suum misit: qui intellecto ut ille miser concidisset, suspicatus, id quod erat, eum inusitata thymiamatum fragrantia in id malum incidisse, illico eumdem in littus transferri jussit, atque ibi limo, & alga totum integi: quod cum esset factum, brevi homo consueto odore recreatus convaluit.

p. 75. *l.* 28, 29. μουσικῷ δὲ ἐθισμὸς αὐλῶν] Mira vis consuetudinis, qua fit ut incentio tibiarum, quæ alios excitat; consuetis earum sonitum audire, somnum provocat. Cornelius Celsus: *quorumdam discutiendæ tristes cogitationes, ad quod Symphoniæ & Cymbala, strepitusque proficiunt.*

p. 75. *l.* 30. ἢ πηκτίδος] Scribe πηκτίδος. Est autem πηκτὶς genus Citharæ. Suidas: πηκτὶς, εἶδος ὀργάνου κιθαρῳδικοῦ.

p. 75. *l.* 30, 31. διδασκάλων δὲ] Scribe διδασκάλῳ δὲ, Ludi Magistro puerilium fabellarum narratio animum demulcet, & somnum conciliat.

p. 75. *l.* 31, 32. ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνου θελκτήρια] Hinc & illud Juvenalis:

—— —— *quibusdam*
Somnum rixa facit.

p. 75. *l.* 35. ἔλαιον δρυπεπῶν ἐλαιῶν] Olivæ δρυπεπεῖς, vel ut scribit *Eustathius*, δρυπέτεις, Græcis dicuntur, quæ in arbore maturuerunt; Latini *druppas* nominant. Plin. *lib.* 15. *cap.* 1. Optima autem ætas ad decerpendum inter copiam bonitatemque, incipiente bacca nigrescere. Nostri vocant *drupas*, Græci verò *drypetas*. Athenæus *lib.* 2. *cap.* 15. ad Eupolidis versum Σηπίας, δρυπεπεῖς τ' ἐλαίας· ταύτας (inquit) Ῥωμαῖοι δρύππας λέγουσι. (Quamvis tamen nomen *druppa* potius a δρύπψ, aut si mavis a rariore voce, δρυπέπης, sit derivandum.)

p. 75. *l.* 35. μὴ ὠμῆς.] Glossema sapiunt hæc: id enim vox δρυπεπεῖς suprà, satis indicat.

p. 75 *l.* 36. κυμίνου καὶ σελίνου τὸ καρπὸν] Subaudiendum est τι.

p. 75. *l.* 39, 40. ἔρια μὲν ἴσα οἰσύπῳ πιαρὰ ἀπὸ τοῦ οἰὸς] Sufficiebat dicere; ἔρια οἰσύπῳ πιαρὰ, sed *Jonum* mos est ita laxè loqui. De Oesypo vide Dioscoridem *lib.* 2. *cap.* 272.

p. 75. *l.* 41. σίραιον ἑλληνικὸν,] De Siræo infra plura in curatione τῆς αἵματος ἀναγωγῆς. σίραιον est quod Latini *Sapam* vocant. Plinius *libro* 14. *cap.* 14. *Siræum, quod alii hepsema, nostri sapam appellant, ingenii non naturæ opus est, musto usque ad tertiam partem mensuræ decocto: quod ubi factum ad dimidiam est, defrutum vocamus.*

p. 75. *l.* 46. μάλα γὰρ τοῖσδε ὁ σπλὴν χαίρει] Nempe aceto, & spongia. De aceto scitum est Averrois, *lib.* 7. *collig. cap.* 31. *Quæ in purgatione splenis dantur, non debent ab aceto privari, quia ipsum est ei cibus & medicina.* Atque in libris practicorum vix ullnm reperias ad lienem medicamentum, sive intra sumendum, sive imponendum, quod non aceti aliquid admistum habeat.

p. 75. *l* 47. ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ᾖ, ἤδη ἄνω εἰρύηται] Verba ipsamet *Hippocratis* posuit: ἐν κοσμίῳ θρασέη ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξέη, κακὸν· ὑποχόνδρια τούτοισιν εἴσω εἰρύαται. *Coac. cap.* 1. *sent.* 52. Quod autem addit ἄνω idem est, & præcedentis dictionis expositio est. Nam quibus septum transversum inflammatione capitur, iis tunica intercostalis, atque unà transversi hypochondriorum musculi sursum, hoc est, ad ipsum septum trahuntur: unde & hypochondrii ξυνέντασις περὶ ὀμφαλὸν ὑπολάπαρος, *contentio ad umbilicum, mollis dicta* oritur. Ita enim vocat Hippocrates *lib.* 1. *Epid. sect.* 3. *hist.* 2.

p. 75. *l* 49, 50. σπηκαίρελον ἴσον] Scribe πηκέρλον, quæ vox apud Hippocratem *lib.* 2. *de morbis*. Galenus *in Exegesi* βούτυρον exponit. Item Erotianns *in Onomastico*.

p. 76. *l.* 39, 40. κύφη δὲ πρoστίθει] Σικύην κούφην *levem cucurbitulam* appellat, quæ imponitur citra partis scarificationem.

p 76. *l.* 40. ἐς τὸ μετάφρενον κεκολλήσθω] Idem verbum in ænigmate de cucurbita medica:

Ἄνδρα ἴδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνέρι κολλήσαντα.

Hujus autem ænigmatis autorem fuisse *Cleobulinam*, Cleobuli unius è septem sapientibus filiam, & ipsam sapientem, discimus ex *Plutarcho*, qui id tradit *in convivio septem sapientum*; quem locum olim *Ægidio Menagio* viro Clarissimo indicavimus.

p. 75. *l.* 40, 41. ἐπεὶ δὲ καὶ θύσημα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρή.] Ita & ille Amatus Lusitanns *Centur.* 7. *curat.* 40. ubi de curatione agit febris malignæ & pestilentis: *Sollicitus sit Medicus, oportet, ut in multis, ita circa duo hæc præcipue; quando ægrotum maligna & malè morigerata febre laborantem tractaverit: primum ut fauces ægrotantis sæpe advertat, perspiciatve: secundum, ut scapulas thoracemque consideret; cùm ut in illis ulcuscula sæpe contingunt, ita in iis non rarò exanthemata pullulent.*

p. 76. *l.* 47, 48. καρδίη γὰρ ἢν πάθῃ, μέζον τι δεινὸν] Plinius *lib.* 11. *Solum hoc viscerum vitiis non maceratur, nec supplicia vitæ trahit.* Cur autem non sanentnr graviores cordis morbi, docet Philosophus 3. *de part.* 4. φθειρομένης γὰρ τῆς ἀρχῆς, οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ βοήθεια τοῖς ἄλλοις ἐκ ταύτης ἠρτημένοις.

p. 76. l. 53. ὑπὸ δ᾽ εἰκὸς θάλπεος πεπραμμένον] An intelligit conversionem caloris nativi in igneum, juxta definitionem febris à Galeno traditam *Com. ad Aphoris.* 14. *sect.* 1. τροπὴ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἐπὶ τὸ πυρῶδες ὁ πυρετὸς γίνεται; An potius caloris nativi exstinctionem. Nam mox: ἄκρεα γὰρ ψυχρὰ &c. Frigidas fieri extremas partes prædicat. Sed prior interpretatio melior.

p. 76. l. 57. ἀρήγειν ὑγρασίῃ ἢ ψύξι.] Quæ scilicet caloris innati exstinctioni succedit in ejusmodi febribus acutissimis.

p. 77. l. 7. τὸ ἀπόβρεγμα] Ita aquam appellat, in qua quid herbæ immaduit.

p. 77. l. 22. βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί] Sententia est Hippocratis ex *Coac. prænot. cap.* 2. *part.* 21. causam vulgò assignant, impedimentum sensus communis, propter quod rei molestæ sensio non constat. Ego aliud occultius subesse puto, & quale in rabiosa cane demorsis, cùm aquam reformidant. Nam hanc Phreniticorum βραχυποσίαν non genere, sed gradu ab hydrophobia rabientium differre statuo.

p. 77. l. 27, 28. ἐς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον] Hominem solvi in vaporem & sudores ait, non totum quidem, (non enim ossa, & aliæ partes solidæ, sic solvi possunt) sed calorem nativum.

p. 77. l. 37, 38. ἠδὲ ἑωυτέων ἐμπνέουσι ἐς ἡδονήν,] Crassus videtur legisse ἑωυτοὺς ἐμπλέουσι, *se ipsos replent*: quod & ipse rectius judico.

p. 77. l. 44. ἢν γὰρ ἕξις ὑγιανθήσεται] Fortasse ὑγρανθήσεται, *humectabitur*: de perfusione enim capitis agit, quam largam fieri præcipit. Et mox infra: ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλύνεται· *Ita enim siccitas obtunditur.*

p. 77. l. 45. διατμιδῇ] Lege διατμισθήσεται, *evaporabitur*; truncata enim ultima hujus vocis.

Ad Caput II.

περὶ Θεραπείας Ληθαργικῶν.

de Curatione Veternosorum.

p. 77. l. 53. ζόφος γὰρ ἡ νοῦσος] Eadem mente *Lucretius* de animi morbis loquens *lib.* 3.

Adde quod in nigras Lethargi mergitur undas.

p. 77. l. 54. ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη] Mira sententia hæc, & genus quoque loquendi insolens. Quis enim refrigerationem innatam alicui corpori unquam dixit: & absurdum dictu est. Quod enim refrigeratur, necesse est frigidum antea non fuisse: tolerabilius esset ψυχρότης ἔμψυχος, ut naturale temperamentum intelligeretur. Quod nec rectum est. Lethargus enim à causis externis etiam fit: quin sæpè Phrenitidi succedit caloris innati dissipatione, ab eo qui præter naturam est. Quo casu lethargum ab innata frigiditate ortum nemo dicat: deesse igitur aliquid puto, forte θερμότητος aut θέρμης, ut fiat hæc sententia, ψύξις γὰρ ἐμφύτου θερμότητος ἡ αἰτίη· *refrigeratio enim innati caloris in causa est.*

p. 78. l. 2, 3. ἐπὴν βαθὺ κῶμα ἴσχῃ] Triplex enim comatis differentia, βαθὺ, ὑπνῶδες, ἄγρυπνον.

p. 78. l. 5. ἐναντίως τοῖσι φρενιτικοῖσι] Et meritò quidem: sunt enim affectus contrarii Lethargus & Phrenitis; Galeno *lib.* 13. *Meth. cap.* 21. id docente his verbis: καὶ τοῦτο μὲν τὸ πάθος ἐναντίον πῶς ἐστι κατὰ τὴν ἰδέαν τῇ φρενίτιδι id est, *Linacro* interprete: *nam & id vitium contrarium quodammodo secundum speciem Phrenitidi est.* Ex quibus verbis disputant recentiores, lethargum esse inflammationem. Contrarius (inquiunt) Lethargus Phrenitidi est κατὰ τὴν ἰδέαν, secundùm speciem ex Galeno; igitur utrique idem genus. Id autem inflammatio est. Nos respondemus cum Chiocco Veronensi *lib.* 2. *quæst.* 7. per hanc vocem ἰδέαν *Galenum* non semper speciem, qua res est id quod est, intelligere; sed interdum conditiones materiales, & qualitates seu temperiem ea voce interdum significare: quo pacto & εἶδος Aristoteles de differentia accidentali nonnunquam usurpat: nempe *libro de longitudine & brevitate vitæ cap.* 1. λέγω δὴ κατὰ γένος μὲν διαφέρειν, οἷον ἄνθρωπον καὶ ἵππον· κατ᾽ εἶδος δὲ ἄνθρωπον πρὸς ἄνθρωπον. Ita igitur *Galenus* Lethargum à Phrenitide specie diversum statuit; quia, quæ illi accidunt, planè contraria sunt iis, quæ Phrenitidi assident, Symptomatis: alterum enim morbum frigiditas, sopor, immobilitas comitantur: alterum æstus, vigiliæ, agitatio, inquies. Celsus tamen non Lethargum, sed Cardiacum morbum Phrenitidi contrarium facit. *lib.* 3. *c.* 19.

p. 78. l. 8. διαδέξηται ἡ λήθη] λήθην oblivionem pro ληθάργῳ ponit: nam eadem vis utriusque vocis.

p. 78. l. 14 ψυχρὸν γὰρ τὸ κάτω ἔντερον] Frigidum lethargo affectis esse intestinum, & ignavum ad naturales fæcum expulsiones notat; ideo acrium injectionibus irritandum. Cui tamen contraria videtur Hippocratis observatio in *Coac. prænotionibus text.* 139. Inter alia enim Symptomata quæ ibi affert lethargi, κοιλίαι χολώδεες, καὶ ἀκρατέες ponuntur; id est, Ventres biliosi & incontinentes; qui scilicet biliosa excrementa continere non possunt, sed effluere sinunt. Verùm *Fæsius* eo loco, ἀκρατέας κοιλίας, *exsolutas, & propemodum emor-*

emortuas intelligit, hancqne expositionem hisce *Aretæi* verbis confirmat. Tametsi alvum lethargicis humidam liqnidisque dejectionibus manantem aliàs non negat *Hippocrates*: verùm iis qui in extremis versantur. Ita enim notat *lib.* 3. *de Morbis*: καὶ ὅταν μέλλῃ ἀποθανεῖσθαι, κάτω ὑποχωρέει συχνὸν, καὶ ὑγρὸν, τούτῳ ἐλπὶς μὲν πάνυ βραχεῖα περιγενέσθαι.

p. 78. *l.* 21, 22. ἢν δὲ μεζόνως] Postquam purgationem per Elleborum nigrum proposuit; addit si fortius purgandum sit, *Hieræ* 3. 11. dari oportere: ac si major insit Hieræ potestas in purgando, quàm Ellebori nigri. Qnod longè à Galeni sententia abhorret; qui *libro* 6. *de simplic. fac.* Aloëm habet in eorum medicamentornm albo, quæ ἐκκοπρωτικὰ Græcis dicuntur, hac causa, quia nihil alind quam alvi excrementa detrahunt, nec primam corporis regionem transcendunt: qnod idem de compositione ipsa censet quam *Sacram* Græci dixere; ut videre est *lib.* 7. *Method. cap.* 11. Cui subscribit Averroës *lib.* 5. *Collig. cap.* 42. his verbis: *Aloë non attrahit, nisi quod est in extremitate stomachi, & venis hepatis, & in illo habet proprietatem.* Est autem Aloë basis ejus compositionis, quæ ἱερὴ appellatur. Nonnus Medicus δι' ἀλόης ἱερὰν vocat. Hujus & Apulejus sic mentionem facit *lib.* 10. *Metam. Necessaria præcordiis leniendis bilique subtrahendæ illa prænobilis potio, quam* sacram *doctiores nominant* &c. Qnibns verbis confirmare Galeni sententiam videtur, cum ab ea leniri præcordia memorat. Ceterùm multum banc facultatem excedit *Veratrum nigrum*, licet *Albo* minus vehemens, auctore Dioscoride & aliis medicamentorum peritis. Sed existimandum est non *Hieram* Galeni hìc ab *Aretæo* præscribi, sed qua *Pacchius Antiochus* utebatur multò valentiore, ut quæ Colocynthidem haberet. De qua vide Scrib. Largum *cap.* 97. hæc enim illam multum viribus superat.

p. 78. *l.* 30. ὑπομνήσιός τε γὰρ] ὑπόμνησιν vocat pauci & levioris cibi administrationem subinde repetitam; utpote qua admonetur potius ventriculus cibi capiendi, quam sufficienti impletur.

p. 78. *l.* 33. ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ ὀσπρίοισι] Locus sine dubio corruptus. Crassus vertit: *Cibus esto attenuans & alvum leniens in jusculis magis, quàm leguminibus.* Sed cnm de victu attenuante agat, qnorsum bic legnminum mentionem faciat, non planè intelligo: tum autem cur legumina opponat jusculis, cùm ex iis jusculа esse possint. Sed & deinceps de Gallina & tinnunculo addit; quas res cnm præscriberet, non opus fuit de rejiciendis leguminibus monere, quæ tantò ab illa bonitate abesse omnes intelligunt. Quocirca locus is, ut dixi, corruptus est. Ac nisi me animus fallit, pro ὀσπρίοισι legendum est, ὀπτοῖσι ab ὀπτάω, quod est *asso*, *torreo*. Vult enim *Aretæus* jurulentis potiùs, qnàm assis Lethargicos refici.

p. 78. *l.* 33, 34. ἀλεκτορίδι, κεγχρίδι] ἀλεκτορὶς quid sit, scinnt omnes; κεγχρὶς autem avis illa est, quam Latini *tinnunculum* vocant: ita enim hanc vocem vertit *Theodorus* apud Aristotelem. Item *J. C. Scaliger*, ejusdem interpres. Hujus autem meminit Aristoteles *lib.* 2. *hist. cap. ult.* ubi de ventriculo avium disputat. Verba ejns hæc sunt, ἔνιοι δὲ τὴν κοιλίαν αὐτὴν ἔχουσιν ὁμοίαν προλόβῳ, οἷον ἡ κεγχρίς. De tinnunculo consule Plinium *lib.* 10. *cap.* 37.

p. 78. *l.* 34. λινοζώστιος δὲ] λινοζώστι, ita enim *Dioscorides* & alii Græci hanc dictionem efferunt. Herba est, quam nos *Mercurialem* vocamus.

p. 78. *l.* 37. μάραθρον, σέλινον, τὰ λάχανα] τὰ λάχανα nempe μάραθρον, & σέλινον. Quam vocem addit, ut herbam ipsam denotet; puta caules, folia, radices; & distinguat à seminibus: nempe aut herbam ipsam, aut semina ad urinam ciendam commendat.

p. 78. *l.* 41. ἐρεθιστικὸν γὰρ ἡ κύστις] Hæc mendosa esse nemo non videt. Hoc vult *Aretæus*: in omni morbo vesicam & alvum irritandam esse: quæ sententia est præclara, & notanda. Vox autem ἐρεθιστικὸν significat id quod irritandi vim habet. Quare non debet jungi cum vocibus κύστις aut γαστὴρ, sed potiùs cum præcedentibus sic: ἄγρωστις δὲ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ φύσεων, (ita enim accentus notari debet, non in penultima, ut in excusis codicibus) ἠδὲ οὔρων ἐρεθιστικόν. Sed tunc quid fiet his nominativis κύστις, γαστὴρ, quibus nullum adjunctum erit verbum. An mutila hæc dicemus? An potiùs ita emendabimus, ut ἐρεθιστικὸν pro ἄγρωστιν legamus: & deinde pro ἐρεθιστικὸν, ἐρεθιστέα ἡ κύστις &c. *Irritanda est vesica.* Videant Eruditi: mihi eerte posterior hæc conjectura non displicet.

p. 78. *l.* 42, 43. τέγξιος τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι] Idem docet Galenus *lib.* 13. *Method. cap.* 21. ubi de Phrenitidis & Lethargi curationis communitatibus & differentiis agit: κοινὸν δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν ὀξυρρόδινον προσφέρειν· ἀπωθεῖσθαι γὰρ χρὴ τῆς κεφαλῆς τὸν χυμὸν, ὁποῖος ἂν ᾖ. id est, *commune autem utriusque est, ut oxyrrhodinum in principio admoveas. Nam repellendus à capite humor est, quisquis is fuerit.*

p. 78. *l.* 45 ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ] Lege ῥοδίνου· (ῥόδου) vox enim ῥόδινον de unguento dicitur. Snnt autem hic quædam transposita: nam cum mox jubet, quæ in capite sunt tenuari, & per insensilem transpirationem discuti; materiam indicans qua id perficiatur, serpyllum ponit & oxyrrhodinum: οἷον ἑρπύλλῳ, ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ. Quod tamen posterins minimè ad eam rem aptnm est: reprimit enim potiùs & densat. Quare sic digerenda hæc puto: ὡς ἀπολαύειν χρὴ ψύξει καὶ στύψει, ὄξεϊ σὺν ῥοδίνῳ· ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτυνουσι, οἷον ἑρπύ-

ἰρινίνῳ, ῥόδῳ καὶ κισσοῦ χυλῷ. veram esse hanc lectionem fatebitur, quisquis horum simplicium facultates perspiciet. Succus enim hederæ acerrimus est, & pro errhino usurpatur, Galeno teste *lib. 7. de simpl facult.* rosæ etiam succus impensè est calidus.

p. 78. *l.* 51. ξὺν λίπεϊ σικυωνίῳ.] Genus est factitii olei, quod vim habet calefaciendi; de quo legendus Dioscorides *lib.* 1. *cap.* 29. Nomen ei ἀπὸ τοῦ σικύου, *à cucumere*, ex quo conficiatur, inditum, videtur existimasse *Jo. Guinterius* Medicus in quadam Epistola ad *Jo. Tagaultium* Medicum Parisiensem, quam vice præfationis præfixit editioni suæ Librorum Galeni *de morborum curatione ad Glauconem*, quos Græcè dabat. Verba ejus adscribam, ne quis me falso eum carpere putet: atque ut hominis vanitas Doctiorem se coarguentis pateat: *Nuper*, inquit, *quidam magni nominis Professor, & doctus alioqui, nec non Græcis tinctus litteris, sed leviter, cùm ingenii sui ostentandi gràtia, ex bonis auctorum dictionibus malas faceret, idque absurdè satis & impudenter; incidit in oleum Sicyonium, ex urbe quadam Sicyoniæ regionis allatum interpretatus, Sicyoniorum, ut puto, memor calceorum. Qui si vim Græci vocabuli inspicere potuisset; & originem olei, & facultatem explicasset* Hæc ille. Cæterùm quam ipse inconsideratè & impudenter hæc effutiat, patet ex *Dioscoride*, qui *loco citato* ejusmodi oleum à *Sicyonia*, ubi conficiebatur, *Sicyonium* appellatum diserte asserit his verbis: σκευάζεται δὲ τοῦτο μάλιστα ἐν σικυωνίᾳ, σικυώνιον καλούμενον. Quæ verba *Ruellius* Doctissimus ita vertit: *In Sicyonia maximè fieri consuevit, Sicyonii inde accepto cognomine*. Atque hæc non eo dico, quod nesciam fuisse aliam Sicyonii olei compositionem ἀπὸ τοῦ σικύου ἀγρίου dictam, in qua scilicet radices agrestis cucumeris cum multis aliis rebus ponerentur; cujus meminit Ætius *sermone* 1. *Tetrabibl.* 1. sed temeritatem ostendam tam insolenter reprehendentis, quod non minus defendi potest.

p. 79. *l.* 2. χολώδεα γὰρ τὰ οὖρα] Hoc universim dictum accipi debet; non ut symptoma lethargi: neque enim causa est, cur biliosas urinas in lethargo potissimùm credamus esse, sed potiùs cur contrà.

p. 79. *l* 5, 18, 19. ὀλίγη δὲ ἥτω &c. συναγωγὸν λήθαργος.] Ait lethargum flatus colligere, quia scilicet calore sopito, ac per torporem non discutiuntur: nam motus & vigilia discutiendi excrementa vim habet. Ita & Aristoteles *sect.* 33. *prob.* 15. καθευκτικώτερος ἐστιν, ἢ περιπατητικὸς ὁ καθεύδων τῶν πνευμάτων.

p. 79. *l.* 36. ἔκπυξιν ξυμφορῆς.] In margine boni MS. ἐς ἔκφυξιν.

p. 79. *l.* 38. τὸ διπλόον ἐς τὸ κάτω ἔντερον.] Subaudiendum est κατοχεῖν, si bibi non possit prædicta mensura *Castorei*, saltem per clysterem duplum ejus infundendum est.

p. 79. *l.* 45, 46. πνευμάτων καταῤῥηγνυμένων πταρμεῖν.] Hoc ex mente *Aristotelis*, qui πταρμὸν definit, spiritus confertim erumpentis latio; ὁ γὰρ πταρμὸς, ἡ πνεύματος ἀθρόου φορά ἐστιν &c. *sect.* 10 *probl.* 53.

p. 79 *l.* 46, 47. καὶ ὁκοῖόν τι κύστις ἀγωγὸν οὔρων.] Crassus videtur legisse διὰ κύστιος, & διὰ ῥινός, ita enim vertit: *& quemadmodum per vesicam urinam expellit, ita & per nares mucum*. quæ potior lectio.

p. 80. *l.* 7, 8. κνίδῃ μαστίζειν τὰ σκέλεα.] κνίδη Latinè *urtica* dicitur; genus herbæ notissimum. Nomen παρὰ τὸ κνίζειν, à *vellicando* & *urendo*. Unde metaphoricè *urtica*, pro libidinis ardore ac pruritu apud Juvenalem: *acres Divitis urticæ*: &, *unde hæc tetigit grandine tuos urtica nepotes*. Dicitur etiam ἀκαλήφη, quæ vox idem ac jucundi tactus negationem valet. Hac vellicari crura lethargicorum jubet *Aretæus*, quo expergiscantur. Haud absimili modo Anus apud Petronium, *Encolpium* ceu lethargicum aut paralyticum fasce urticæ excitat: *nasturtii succum cum abrotono miscet, perfusisque inguinibus meis* (loquitur ipse Encolpius) *viridis urticæ fascem comprehendit, omniaque infra umbilicum cœpit lenta manu cædere.*

p. 80. *l.* 8. φοινίζεται γὰρ ἡ ἄχνη.] Qua ratione urtica cutem vellicet, deinceps his verbis declarat; nempe in contactu ipso lanugo quædam ejus herbæ, cutis superficiei infigitur; unde ardor & pruritus: quod verum esse patet herbam diligentiùs consideranti. Habet enim in superficie exiles admodum aculeos, seu spicula immensæ subtilitatis: quorum ea est natura, ut vel minimo contactu à planta revellantur, & cuti adhærescant. Ceterum urticæ affrictus pustulas in cute excitat, quas Hippocrates πομφὸς vocat: καὶ καταπίμπλαται πομφῶν, ὡς ὑπὸ κνίδης.

p. 80. *l.* 12. λημνιάδες.] Salsuginis genus, quæ aliter ἀδάρκης dicitur; de qua vide *Dioscoridem*.

p. 80. *l.* 16. ἢν μὴ φαρμακῶδες.] In editione *Henischii*, negativa inclusa est parenthesi: ἄδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπεϊ, ἢν μὴ φαρμακῶδες, ἢ κύπρινον, ἢ γλεύκινον, ἢ σικυώνιον. Quæ verba Crassus ita vertit: *quodlibet enim acre minimè mordax est, admistum cum unguine, nisi id medicamentosum sit, quale est Cyprinum* &c. Sed integrum hunc locum non puto: pro ἢν μὴ φαρμακῶδες, lego: ἢν καὶ φαρμακῶδες. atque mendum hac in voce ἢν suboluit certè ei, qui parenthesi inclusit. Hæc mens hujus loci: priusquam scillæ laminis defricentur crura, oleum quo corpus illitum fuisset, diligenter detergendum esse: quod medicamenti vim atque acrimoniam olei pinguitudo obtundat; etiam si istud oleum medicatum sit. Hæc igitur ἢν καὶ φαρμακῶδες, parenthesi includi debent.

p. 80. *l.* 19,20. σωλῆνος ἴσῃ μάζῃ ξυμμίξαντα πιθεῖναι] Mala interpunctio: transfer comma vel colon post πιθεῖναι.

p. 80 *l.* 21. αἰκίας ἢ οἰδαλεηθῆμεναι.] MS. οὐδ' ἀλεηθῆμεναι. Scribe οὐδ' ἀλεῆναι *calefacere.*

p. 80. *l.* 23. ξυνεχέως ἀπαίρειν] Fortasse ἀπαιρέειν, *solvendum, detrahendam*: sine aspirata, *Ionicè.*

p 80 *l.* 30,31. ἔπειτα δὲ αὖθις ἀσταφίδος ἀγρίης.] Malè hic functus suo munere est interpres, cum ἀσταφίδα ἀγρίην, vertit *vuam tamiaiam.* Secutus opinor *Corneliam Celsum*, qui ita appellat: sed *Pliniam* consuluisset, qui eum castigat, *lib.* 23. *cap.* 1. *Staphis agria* (inquit) *sive staphis, quam vuam taminiam aliqui vocant falsò, (suum enim genus habet) caulicalis nigris rectis, foliis labrusca, fert folliculos verius, quàm acinos, virides, similes Ciceri, in his nucleum triangulum. Maturescit cum vindemia, nigrescitque, cum taminiæ rubentes norimus acinos: sciamusque illam in apricis nasci, hanc non nisi in opacis.* Quibus verbis *Plinius* præclarè ostendit differentiam *staphidis* & *taminiæ vuæ.* Et quod hujus rubentes esse acinos notat; confirmari potest auctoritate *Verrii*, qui ut *Festus* notat, taminiam vuam dictam censebat, quòd *tam mira sit quam minium.* Quem locum haud infeliciter emendat *Lucas Fruterus*, in quadam epistola ad *Muretum*: pro *mira* enim legit *rubra*: *quod tam rubra sit quàm minium.* Est autem *staphis agria* ea herba, quam Latini *herbam pedicularem* appellant.

p. 80. *l.* 31. κόκκου τοῦ κνίδης.] Lege, κνίδου. Nomen est Insulæ unius è *Cycladibus*, unde Cnidium dictum est granum fructus Thymelææ. Cujus tanta est caloris vis atque acrimonia, ut quibus devorandum datur purgationis causa: prius pane aut adipe obducendum sit, ne fauces transitu adurat. Theophrast. *lib.* 9. *cap.* 22. ὁ δὲ κνίδιος κόκκος, στρογγύλον, ἐρυθρὸν τῇ χροιᾷ· μεῖζον δὲ τοῦ πεπέρεως· ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τῇ θερμότητι. διὸ καὶ ὅταν διδῶσι καταποτὸν (διδόασι γὰρ πρὸς κοιλίας λύσιν) ἐν ἄρτῳ ἢ στέατι περιπλάττοντες· καίει γὰρ ἄλλως τὸν φάρυγγα. Quem locum quum excerperet *Plinius* verba illa πρὸς κοιλίας λύσιν ita accepit, quasi *Theophrastus* contra alvi solutionem hoc granum exhibere diceret: cùm contrarium planè intelligat, nempe ad alvum solvendam solere dari. Hujus verba sunt de cocco gnidio: *cocco gnidio color croci, magnitudo grano piperis major, vis ardens. Itaque in pane devoratur, ne adurat, cùm gulam transit: Huic vis præsentanea contra cicutam, sistit alvum.* Quamobrem desinat *Matthiolus* tantopere mirari *Plinium*, cur eo grano alvum sisti scripserit: deceptum enim fuisse ambiguo præpositionis hujus πρὸς significatu palam est. In quem errorem & *Theodorus Gaza* incidit, qui πρὸς κοιλίας λύσιν, vertit *contra alvi solutionem.* Quo exemplo apparet, quàm non sit versionibus fidendum. Ceterùm cum tam ardens sit id granum; haud scio, an tutò apophlegmatismi vice dari possit, in ore masticandum, ut hìc censet *Aretæus.*

p. 80. *l.* 38. ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πεῖρη.] Manilius:

> *Per varios usus artem experientia fecit,*
> *Exemplo monstrante viam.*

Huic magistræ omnes artes, omnes scientiæ acceptæ ferendæ sunt.

p. 80. *l.* 39. εὐλαβίη γὰρ ἀπειρίη.] In artibus etiamsi quis præceptis pulcherrimè instructus sit, tamen ubi ad usum ventum est, si nullam dum operum artis experientiam habuit, in multis hæreat, titubet, paveat, necesse est.

p. 80. *l.* 41. διὰ τῆς λημνιστίδος ἢ ὕδαρ.] Vox ὕδαρ monstrum planè est: quæ quomodo restituatur haud facilè est videre. Ad marginem cujusdam libri editionis *Turnebi* ὑδαρῶ scriptum erat à quodam studioso: sed & hoc alienum. Fortasse εὐφορβίου scripserat *Aretæus*; ex qua voce, partim extritis partim inversis quibusdam literis, factum sit ὕδαρ. Id ex eo conjicio, quod ferè semper, ubi acria ejusmodi medicamenta, phœnigmata scilicet aut vesicatoria præscribit, illi quod ex lemnistide seu adarce paratur, euphorbium subjungit, ut *lib.* 2. *de curat. acut. cap.* 3. ὡς τοῦ ἴσχε τὸ χρίσμα, καὶ διὰ τῆς λημνιστίδος, καὶ εὐφορβίου. &c. & *ejusdem lib. cap.* 4. καὶ τῷ διὰ τῆς λημνιστίδος καὶ εὐφορβίου χρίειν ἀλείμματι. *lib.* 1. *de curat. diutarn.* ἄλλοτε δὲ φάρμακα ξυναλείφοντα, ὡς τὸ ξυνθετον, τὸ διὰ τῆς λημνιστίδος καὶ εὐφορβίου. Præterea *in secundo de curat. diutarn.* αὐτὰρ καὶ σίνηπι, καὶ λημνιστίς, καὶ εὐφόρβιον. Quæ loca, cùm huic similia sint, me inducunt, ut credam, nomen εὐφορβίου, hoc quoque loco, legi posse.

p. 80 *l.* 47. τῶν ἐς τὴν νοῦσον λελυμβίων.] Crassus; *ad morbi depulsionem adhibitis*; quæ quomodo huic loco congruant, quemve sensum efficiant, non video. Mendum in dictione ultima, λελυμβίων; qua expuncta, scribe, πλυμβίων.

Ad Caput III.
περὶ Μαρασμοῦ θεραπείας.
De Curatione Tabis.

Non existimo egisse ex instituto *Aretæum* hoc capite de marasmo, sed de eo morbo, qui κατάληψις, seu κάτοχος dicitur, in quo æger immobilis & rigidus manet, velut statua: idque ex his verbis, quæ hic subjungit, colligi potest: αὐτὰρ ἢδε κατόχους ταυτα τὰ ξυμ-

ξυμφέροντ@. Adde, quod non est verisimile, inter morbos cerebri, quos hic tractat *Aretæus*, curationem marasmi, seu tabis, tam alieno loco interposuisse. Quocirca quæ hic de marasmo dicuntur, non ex instituto & per se, sed obiter, & quatenus is κατόχοις accidit, dici putandum est: quod his ipsis verbis, quæ initio hujus fragmenti posita sunt, colligo: τοῖσι δὲ μάλιστα κἢν μαρασμὸς εἴη. &c. nam τοῖσι κατόχοις subaudire oportet. Ceterùm κατόχοις marasmum, ceu maciem corporis supremam, posse accidere, haud caret ratione. Primum, quia is affectus frigidæ & siccæ intemperiei soboles censetur, quæ eædem sunt marasmi causæ: tum autem quia congelatis humoribus & spiritibus, ut motus & sensus, sic nutritio intercipitur, unde macies & consumptio corporis: quod maximè accidit, ubi morbus in longum protenditur. Vera itaque inscriptio esto: περὶ κατόχου, aut in plurali numero περὶ κατόχων.

Ad Caput IV.
περὶ θεραπείας ἀποπληξίης.
De Curatione Apoplexiæ.

p. 81. *l.* 17, 18. τοῖσι περ ξυνήθης ὁ πάθ@.] Apoplexia morbus est senibus familiaris, atque inter morbos senectutis recensetur ab Hippocrate *Aphoris.* 31. *sect.* 3. & apud Avicennam, 3. *can. fen.* 1. *tract.* 5. *cap.* 11. *Apoplexia accidit habentibus ætates.* Ratio in promptu est: quia frigidus is morbus est, sicut senectus, ab humore pituitoso cerebri ventriculos implente: quibus humoribus & senum corpora abundant.

p. 81. *l.* 18. ὑ γὰρ πρεσβύτῃ.] Senem Apoplexia correptum non convalescere ait duabus de causis; & quia magnum est malum, & quia ætas cum ipso morbo conspirat: id enim est, ἡλικίης ξυμφορῇ. Verum enim ξυμφορὴ eo loco non significat calamitatem, ut vertit Crassus, sed *collationem*, Symbolum. Atque in hoc morbo scire licet non usquequaque verum illud effatum Hippocratis, quod est 34. *in ordine Aphoris. sect.* 2. ἐν τῇσι νούσοισι ἧσσον κινδυνεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσι@, καὶ τῆς ἡλικίης, καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ὥρης ἡ νοῦσος ᾖ μᾶλλον, ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων. Id est, *Minus periculose ægrotant, quorum vel naturæ, vel ætati, vel consuetudini, vel tempori familiaris morbus est, quam quibus horum nullo affinis cognatusque exsistit.* Nam ob illam familiaritatem morbi & ætatis, Apoplexia in senibus incurabilis hìc, & meritò quidem judicatur. Cui objectioni distinctiones à *Galeno* positæ, in expositione ejus Aphorismi, non satisfaciunt.

p. 81. *l* 22. ἰῆσθαι μὲν ὑ ῥηΐδιον.] Vide *Aphorismum* 42. *sect.* 2.

p. 81. *l.* 23. ὡς μεγάλῳ πάθεϊ μέγα βοήθημα, φλεβοτομίη.] Rectè ex magnitudine morbi, magni auxilii adhibendi indicationem capit: cujusmodi sanè est venæ sectio, ut Galenus testatur *Com ad Aphoris.* 29 *sect.* 2. cùm ait initio morborum non perniciosorum τὰ μείζω βοηθήματα *majora auxilia* adhibenda esse: è quibus præcipuum esse ait venæ sectionem. Porrò morbi magnitudinem esse unum è scopis sanguinis mittendi, ostendit auctoritate *Hippocratis* idem Galenus *lib.* 4. *Method. med. sub finem*, & aliis locis passim. Tres quippe scopos mittendi sanguinis tradit Hippocrates *libro de victu in acutis:* vehementiam morbi seu magnitudinem, (idem enim est) florentem ætatem, & virium robur: qui duo posteriores in unum incidunt: τὰ δ' ὀξέα πάθεα φλεβοτομήσεις, ἢν ἰσχυρὸν φαίνηται τὸ νόσημα, καὶ οἱ ἔχοντες ἀκμάζωσι τῇ ἡλικίῃ, καὶ ῥώμη παρῇ αὐτέοισι. Quod spectat ad Apoplexiam, an ei usus esset venæ sectio, dubitavere quidam; quia is morbus pituitosæ cacochymiæ & frigidi cerebri soboles censetur: verùm in tanto & tam præcipiti morbo nihil rejiciendum, quo corpus promptè vacuari possit: tum non omnis à pituitâ accidit Apoplexia, sed & sæpè à sanguine in cerebrum affatim delato: quemadmodum expressè Galenus edocet *lib. de curan. rat. per sanguinis missionem cap.* 5. unde & ictus sanguinis appellatur in historia Augusta. Id quoque auxilium ei morbo proponit *Celsus*, sed ut anceps, & quod vel occidat, vel liberet. Id & innuit Aetius 2. *Tetrab. serm.* 2. ita scribens: *his peractis venam secare oportet prædicto periculo.*

p. 81. *l.* 25. δυσέκμαρτον δὲ τὸ μέτρον.] Declarat periculum venæ sectionis in apoplecticis, quoniam quantum sanguinis mitti debeat conjectare haud proclive est: cujus si plus paulo quàm par sit auferas, illico ægrum suffocas: sin minùs quàm usus est, nihil opis, quod effatu dignum sit, laboranti affers.

p. 18. *l.* 34, 35. ἔνερθ@ γὰρ ἤδη ἐν τῷ λαιῷ] Cur ex sinistro brachio potius sanguinem mitti præcipiat, non satis liquet: maximè cum Aetius *citato loco* in ejus morbi curatione, expressè dicat, sanguinem è dextra manu educendum esse. Nam quod ait sanguinem magis ex ea parte fluere, si quidem id ita esset, optima ratio videri posset: verùm cùm hujus rei neque experientiam habeamus, atque aliter usus Medicorum ferat; qui expeditiùs sanguinem vacuari per manum dextram existimant; cùm præterea aliter ratio suadere videatur: calidior enim sanguis in latere dextro ob jecoris propinquitatem, qui ibi suos fontes habet, nempe venam cavam, cujus sanguine universum corpus fovetur: contra in sinistro lien jaceat frigidum viscus, excrementi atri & seri conceptaculum; atque ita omnium sententia sit, partes corporis dextras sinistris esse calidiores: difficile

est huic *Aretæi* sententiæ accedere. Nisi fortasse sanguinem in sinistris partibus, ob has ipsas causas, humidiorem, magisque serosum, ideoque magis ad fluendum pronum existimavit.

p. 81. *l.* 42. ἀπὸ πληγῆς.] Ita enim quemdam colapho inflicto in Apoplexiam incidisse, & paucas intra horas periisse, testatur Antonius Benivenius *libro de abditis &c. cap.* 110.

p. 81. *l.* 43. ἢ πόσιος ξυμβῇ.] In editione *Henischii* πόσιος.

p. 81. *l.* 43, 44. χρὴ ἀναβάλλεσθαι.] Si Apoplexiæ occasionem dederit ictus, casusve, aut compressio capitis, differendam esse venæ sectionem censet: donec scilicet tempus exactum sit, in quo his causis obstupefacti ad se sponte revocari solent. Quo fortasse spectat consilium *Halyabbatis*, cùm *lib.* 5. *practicæ cap.* 22. ubi ægri vultus non rubet, non livet, viridisve est, quæ signa sunt humorum dominantium, vetat moveri omnino ægrum ullis remediis, donec horæ 72. pertransierint; qua de re fusè disputat Aponensis *differ.* 182. *conciliatoris.*

p 81. *l.* 48, 49. ὑπ' ἀδδηφαγίης καὶ οἰνοφλυγίης ἀπόπληκτες γίνονται).] De quo genere Apoplexiæ & *Aphorism. Hippoc. in quinta sectione:* ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται). &c. Ejusdem & meminit Aristoteles *sect.* 3. *probl.* 28. διὰ τί οἱ οἰνόφλυγες ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινόμενοι μάλιστα χαίρουσιν; ἢ ὅτι δέονται πέψεως, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ κατεψύχθαι. διὸ καὶ αἱ ἀποπληξίαι καὶ αἱ ἀποναρκώσεις τούτοις μάλιστα τοῖς τοιούτοις γίνονται) Porro superiora *Aretæi* verba parenthesi includi debent.

p. 81. *l.* 50. καὶ εἰς τὴν ἀντίστασιν.] Hæc referuntur ad illa quæ supra; ἀποκλύζειν ἐς κένωσιν. &c.

p. 82. *l.* 25. αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς, ἢ νεύρων.] Rectè; nam Hieræ basis est aloë, ut omnibus notum est: quam biliosa & pituitosa excrementa capitis purgare testatur Mesue *cap. de Aloe* his verbis: *solutione educit choleram & phlegma ipsius, & mundificat caput ab eis.* Sed & quæ ei admiscentur in illa compositione, multum & ipsa ad eam rem valent: nempe cinnamomum, macer, nux moschata, spica, caryophylli.

p. 82. *l.* 31, 32. πιείων δὲ χρὴ δυνατωτέρην τήνδε.] Subaudiendum χρίσιν: hujus autem validioris unguenti descriptionem hoc loco prætermissam fuisse ab *Aretæo* verisimile non est: imo hanc ab eo subjectam fuisse, indicat pronomen demonstrativum, τήνδε. sed librariorum incuria intercidisse putandum est.

p. 82. *l.* 39, 40. ἔτι δὲ καὶ χρίσματα κρέσσονα.] Meliores & potentiores sunt litus irrigationibus, triplici nomine: & quia non inquinant lintea, & lecti involucra, velut irrigationes, dum defluunt, quod turpe est: tum quod non statim calore corporis bibuntur, quod inutile est: & postremò, quia perpetuò adhærent.

p. 83. *l.* 26. ἢ χυλόν.] An ptisanæ, κατ' ἐξοχήν.

p. 83. *l.* 26. ἐγχέοντα μυστίλῃ μακρῇ.] Μυστίλην Græci dicebant, panem cavum ad jusculum hauriendum: Scholiastes Aristophanis, *in equites:* μυστίλη ὁ κοῖλος ἄρτος, ᾧ δυνατόν τις καὶ ζωμὸν ἀρύσασθαι. Hinc & verbum μυστιλᾶσθαι. Aristophanes *citato loco,* καμπτοῦ χειρὸς μυστιλᾶται. Et noster *Rabelæsius* doctissimus, in 1. *Ridicularum fabularum, quibus gratissimo Deo risui Hypatensium ritu litavit, cap.* 40. dixit *amustiller* vel *amoustiller,* hinc vocabulo in Gallicum sonum deflexo. Vide & Pollucem *lib.* 6. *cap.* 40.

p. 83. *l.* 31, 32. Ματτιόπωσι δὲ καὶ αἵδεμας, ὁκόσοι σικύην ἐς τὴν ἀνθερεῶνα προσβάλλουσι ἐς εὐρύτητα τοῦ στομάχου.] Id quidem, ea ratione si fiat, absurdum esse, ut assentior *Aretæo*; sic ad liberandas fauces, si quo humore arcteutur, inutile esse neutiquam negandum: nam & in angina cucurbitulam sub mento & circa fauces rectè admoveri tradit Celsus *lib.* 4. *cap.* 4.

p. 83. *l.* 39. τὴν ἀρτηρίην πληρέων.] Scribe πληρεῖ, nempe σικύη.

p. 83. *l.* 43. καὶ τὸ χαλαρὸν ἄγχου.] Subaudi ἔντερον: ita rectum intestinum appellat, quod juxta est vesicam, eique connexum.

p. 83. *l.* 49, 50. ἄλλοτε δὲ ἐς κάθεξιν αὐτέων.] Supple παρέστη. Dictarum partium quandoque excretrix facultas deperditur, dum resolvuntur per Apoplexiam: interdum & retentrix potestas, ut excrementa ab iis haud secus ac in cadaveribus profluant.

Ad Caput V.

περὶ θεραπείας παροξυσμοῦ ἐπιληπτικοῦ.

De Curatione accessionis Comitialis.

p. 83. *l.* 62. ὀλεθρίη μὲν ἡ πρωτίστη κατάπτωσις.] Ita quidem & *Hippocrates* statuit, si multus ac crassus fuerit pituitæ fluxus: ἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πολὺ ᾖ, καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. Cuncta enim symptomata, quæ in paroxysmo ejus morbi apparent, adscribit *Hippocrates* frigidæ pituitæ in calidum sanguinem præterfluenti.

p. 84. *l.* 4. καὶ ἐν τοῖσι καταγεγήρακεν ἡ ἐπιληψίη.] Celsus *lib.* 3. *cap.* 23. morbum comitialem intra 14. dies acutum esse posse testatur: at si illud spatium excesserit, acuti vim deponere, & si manet curandum exinde, pro diuturno.

p. 84. *l.* 7, 8. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμήν.] Vide *Aphoris.* 7. *sect.* 5. & *Aphoris.* 45. *sect.* 2. item sententiam 4. *part.* 1. *lib.* 6. *Epidem.*

p. 84.

p. 84. *l.* 8, 9. συγγηρᾷ (ξυγγηρᾷ) τε καὶ ξυναποθνήσκει.] Ita Hippocrates *Aphorismo illo septimo sect.* 5. ex quo sequi videtur, eum morbum comitialem, qui non sua sponte flexu ætatis curatur, insanabilem esse, contrà quàm experientia docet. Distinguendum itaque est, quemadmodum Galenus *com. ad citatum locum 6. Epidem.* Quibus videlicet non in prima statim ætate, ipsaque in infantia, sed paulo adultioribus morbis comitialis accidit, his in causa est aliquod peccatum aut in victu, aut quidpiam aliud externum: hique à Medico curandi sunt, non exspectata commutatione ætatis: idem vero, si pueros illico propter humiditatem corripiat, adveniente ætatis mutatione, citra operam Medici cessat.

p 84. *l.* 25. ἢ ξυνὸν παντὶ τέμνηται εἰ ὤψ.] M. S. ξύμπαν τέμνηται. rectè. Sic *in curatione cardiacorum*, πᾶσι ξυντετμένοισι.

p. 84. *l.* 28. ὡς μὴ διαφθείρηται τὰ ἤθεα.] Scribe τὰ ἴδια· rectæ partes.

p. 84. *l.* 32, 33. Φύσιος δὲ διεξίασι τῆσδε τὸ νοῦσον παιδὸς.] In margine Editionis *Turneb.* notatum ex M. S. διεξιοῦσι. & pro παιδὸς παιδίοισι. ex qua scriptura veram expiscari non difficile est. Scribendum enim est διεξωθέουσι, cujus thema ὠθέω pello.

p. 84 *l.* 33. παιδίοισι] Deest aliquid, nempe ἄκος *remedium*; aut quid simile. Patet ex Crassi versione: *fluctuum autem excretio hujusce morbi in pueris medela est.*

p. 84. *l.* 35. χαλκοῦ κερ. ᾱ.] In margine ejusdem libri reperio, κέρα, id est, κεράτιον, *siliqua*; est autem mensuræ genus pendens quatuor grana; *Kirat* Arabibus dicitur: sed videtur post χαλκοῦ, deesse vox κεκαυμένου. Nam æs ustum est, quod præscribit. Verumtamen cùm paulo post idem Medicamentum præscribens, χαλκὸν simpliciter appellet; non est quod quicquam deesse putemus. Aeris usti igitur quatuor grana cum parte una cardamomi ex mulsa propinat ad vomitum ciendum: quam ejus facultatem tradit & Dioscorides *lib.* 5. *capite proprio*: κινεῖ δὲ καὶ ἐμέτους μεθ' ὑδρομέλιτος ποθεὶς, ἢ ἐκλειχθεὶς σὺν μέλιτι.

Ad Caput VI.
περὶ θεραπείας ῥίγεος.
De Curatione Rigoris.

p. 85. *l.* 7. καὶ θέρμος ᾖ.] Scribe θέρος.

p. 85. *l.* 19. διδόναι ὡς μελικρήτου παχέος, ἀκρητεστέρου.] Phrasis elliptica nostro auctori familiaris; subaudiendum enim est τι vel quodpiam ejusmodi nomen, à quo iste genitivus regatur. Quod μελίκρατον id est *mulsam* iis, qui tetano laborant, imperat, more facit veterum Medicorum; qui eo ægros, quibus victu tenui opus esset, cibabant; ut videre est apud *Hippocratem*, pluribus locis; & præsertim in libro *de victu in acutis.* Ubi distinguit duplex melicratum: unum ἄκρητον, *meracum*; alterum ὑδαρὲς, *aquosum.* Nunc *Aretæus*, quod *Hippocrates* ἄκρητον appellat, ipse παχὺ ἀκρητέστερον vocat: distinguitur etiam melicratum apud Hippocratem *eodem loco*, in ἑφθὸν καὶ ὠμὸν, hoc est, in coctum & crudum, quorum eandem vim censet. Ibidem *Hippocrates* notat, mulsam vulgo existimatum vires prorsus profligare, & promptam mortem afferre. Quod ipse non probat, & falso creditum ostendit, hacce occasione: quod scilicet, qui sibi mortem inedia consciscerent, sola mulsa uti solerent. Verùm id non faciebant, ut citiùs morerentur, sed contrà, ut lentiùs, ac sensim sine sensu. Mulsa enim, ob mel admistum, multo amplius nutrit quàm simplex aqua: sed aliorum ciborum comparatione tenue & imbecillum præbet nutrimentum: unde qui ea tantùm utatur, paulatim vires sibi attenuari sentiat, donec iis subinde labefactis atque prostratis, ad summam imbecillitatem & mortem deveniat. Verba *Hippocratis* adscribere libet: κατέγνωσται δὲ μελικρήτου ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὡς καταγυιοῖ τοὺς πίνοντας, καὶ διὰ τοῦτο ταχυθάνατον εἶναι νενόμισται. ἐρρήθη δὲ τοῦτο διὰ τοὺς ἀποκαρτερέοντας· ἔνιοι γὰρ μελικρήτῳ μόνῳ χρέονται ποτῷ, ὡς τοιούτου δῆθεν ἐόντος· τὸ δὲ οὐ παντάπασιν ὧδε ἔχει. ἀλλ' ὕδατος μὲν πολλῷ ἰσχυρότερόν ἐστι πινόμενον μοῦνον, ἢν μὴ ἐκταράσσῃ τὴν κοιλίην.

p. 85. *l.* 20. καὶ πτισάνης χυλοῦ σὺν μέλιτι] Πτισάνης χυλὸς i. *ptisanæ succus*, aliud ab ipsa ptisana: nam hæc ipsum est hordeum purgatum atque elixatum, ita ut sorberi possit. Fuit enim πτισάνη ῥόφημα, velut citato loco expressè *Hippocrates* docet: εἰ μὲν τοι ῥοφήματι χρέοιτο πτισάνῃ. succus autem ptisanæ colatura hordei ita elixi fuit. Quod si ptisana ipsa & mulsa æger aleretur, plurimum referret utrum prius daretur: nam post ptisanam mulsa epota, (ut ibidem *Hippocrates* ait) πλησμονῶδες ἂν εἴη, καὶ φυσῶδες, καὶ τοῖσι κατὰ ὑποχόνδρια σπλάγχνοισιν ἀξύμφορον. Id est, *inflat*, & *replet*, *atque hypochondriis inutilis est.* Eadem verò prius exhibita, juvat potius, quàm lædit.

p. 85. *l.* 38, 39. τὰ ὄδε μὲν γὰρ ὁμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν.] Τὰ ὄδε adverbialiter ut οὐρανόθι apud Homerum; *ad cælum*: ad *eos* enim, supple, *sensus.* Fomenta ex rebus calidis & odoratis, nisi magna urgeat necessitas, ne admoveantur capiti, monet: quod ea sensus obnubilent, nervos repleant. Respexit ad *Aphoris.* 28. *sect.* 5. γυναικείων ἀγωγὸν, ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη. πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐς ἄλλα χρησίμη, ἂν ἦν εἰ μὴ καρηβαρίας ἐνεποίει.

p. 85. *l.* 41, 42. μὴ σφόδρα βαρυθυμῇ μιῇ.] Vox μιῇ videtur περιττὴ.

p. 85. *l.* 43. ἐν διπλῷ ἐγγείῳ.] ἀγγείῳ.

p. 85. *l.* 44. κέγχρος τὸ,] De Milii facultate ad partes fovendas, vide Galenum 12. *Method.* Ubi id genus fomenti, omnium & levissimum esse & maxime siccans; tum, quod ab eo exspirat, innoxium esse, morsusque expers testatur: tamen id ob gravem odorem, & vapores in fovendo capite suspectum habet *Aretæus.*

p. 85. *l.* 49. τὸ δὲ γὰρ τὸ χωρίον.] Priorem capitis partem intelligit, & ad βρέγμα refert; quod plerique omnes *sinciput*, sed inscitè appellant. Nam βρέγμα propriè pars illa est capitis, qua excurrit sutura, *sagittalis* dicta; constatque duobus ossibus, quæ retrò sutura lambdoide, antrorsum coronali, superius sagittali, inferiùs squammiformi comprehenduntur; ut Galenus docet libro *de ossibus ad Tirones.* Idque nomen ei impositum volunt, quod sub iis ossibus cerebrum humidissimum, atque amplissimum exstat. Ego ab usu Medico potiùs traherem, quo ἐμβροχαὶ *irrigationes capitis*, ea potissimum parte, ob cranii tenuitatem & raritatem administrari soleant. At verò sinciput totam anteriorem capitis partem, nempe & faciem atque aures significare, ex *Censoriarum Legum paginis* probari potest; quibus sincipita verrina cœnis interdicebantur. Nihil enim in sincipite verrino sapidi, præter rostrum & aures. Ex quo quidem concludit J. C. Scaliger, *com. ad lib.* 1. *hist. de Anim.* sinciput Antiquos pro dimidio capite usurpasse; quasi *scinciput*, scissum caput, extrita una litera: neque tam opponi occipiti, quàm toti capiti. Quod & innuit adagium: *frons occipite prior*: frontem enim, non scinciput, occipiti opposuerunt veteres. Ex quo patet nugari And. Laurentium, dum *lib.* 10. *cap.* 2. scinciput, quasi summum caput dictum putat. Hæc eo annotare visum est, ne quem *Crassus* falsum habeat, qui ad hunc locum, βρέγμα, communi errore sinciput vertit; cum anteriorem capitis partem deberet. Ceterum *Aretæus* in fovendo capite, tendonibus, qui in occipitio sunt & posteriori parti usque ad verticem, remedia adhiberi vult; non ultra autem ad *bregma* usque extendi debere, quod ex ea parte cerebri, quæ sub bregmate est, sensuum omnis facultas descendat. In quo quidem antiquam *Galeni* opinionem sequitur. Attamen recentiores Anatomici ipsa αὐτοψίᾳ inducti sunt; ut posterius cerebrum, quà in medullam spinalem desinit, ut omnium nervorum, sic sensuum ac motuum originem statuerent. Quod & *Hippocrates* fortasse voluit, hoc effato, quod exstat in *lib. de ossium natura*: νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν ἐςί.

p. 85. *l.* 53. τῆς κεφαλῆς πλῆσις ἀτμῶν τοῦ λίνου τοῦ σπέρματος.] Frustra nunc monet, si fotus iret usque ad bregma, fore ut caput seminum lini vaporibus impleretur: quorsum enim attinet, qui id genus seminis, ne ad usum fomenti adhibeatur jam supra interdixerit.

p. 85. *l.* 56. ἔςω δὲ φειδοῖ πολλῇ τῆς φλογός.] Ita affigi cucurbitam debere autumat, ut parum flammæ intus accendatur; & rationem affert: quia ἡ ἀμφίθλασις, *contusio*, quæ circum in corpore ægri fit ab labris seu oris instrumenti, dolorem & convulsionem excitare potis est: qui effectus non est, (ut Dialecticorum voce utar) immediatus: contusio enim non statim ob magnam flammam accidit, sed propter insignem tumorem, quem ejusmodi flamma excitat: magna enim potentius humores ad superficiem attrahit, quàm mediocris.

p. 86. *l.* 7, 8. ὀλέθριον μὲν καὶ δυσέλπιστον· ἀρήγειν δὲ χρή.] Videntur hæc contraria esse ei præcepto, quod dat Cornelius Celsus *lib.* 5. *cap.* 26. *Est prudentis hominis, primum eum, qui servari non potest, non attingere; nec subire suspicionem ejus, ut occisi, quem sors ipsius peremit.* Quod idem Galenus monitum dat *Com. ad Aphoris.* 29. *sect.* 2. οὐ χρὴ κεκρατημένοις ἐγχειρεῖν, ἀλλ᾽ ἀφίστασθαι, δηλονότι προσαγορεύοντα μόνον ἐς ὅ, τι τελευτήσει τὸ νόσημα. Id est, *non oportet iis, quos jam morbus afflixit prostravitque, adhibere manus: sed ii, exitu morbi prænuntiato relinqui debent.* Verùm hæc, quæ de sinistro morborum eventu decernuntur, ut & alia pleraque non ita accipienda sunt, quasi aliter fieri impossibile sit; sed ὡς ἐπὶ τὸ πολύ: qua præfatione ferè pericula judiciorum temperat *Hippocrates*, sicut vocibus *fortasse*, & *quandoque* Avicenna: quem ob crebriorum eorum adverbiorum usum quidam hæsitabundum appellant. Sed & illud considerandum est, quod ait Hippocrates, *Aphoris.* 19. *sect.* 2. nempe in morbis acutis non esse planè certas mortis aut salutis prædictiones. Quo fit, licet morbus lethalis videatur, experienda nihilominus sint remedia: eoque maximè, quod, ut notat *Averrois*, monstra etiam in morbis nonnunquam contingunt.

p. 86. *l.* 13. καὶ πολλὸν πύγξει πίνειν.] Alii πίνος legunt, quod idem est. Deest porrò verbum ποιεῖ, aut aliud simile: nam πύγξει verbum non est, sed nomen in dandi casu: ideoque scribenda ultima syllaba sine diphthongo, sic πύγξι, *Ionicè.*

p. 86. *l.* 14. ἔςω ὦν λιβανωτοῦ τῆς μάννης.] Adverte primò formam præscribendi apud *Græcos*, ἔςω pro eo, quod nos dicimus, *accipe.* Tum horum Medicamentorum, quæ hic præscribuntur, quantitatem non definiri, præter quam Medici consuerunt & fieri convenit. Quare vocem, quæ eam mensuram significet, deesse suspicor; fortassis, ἀνὰ, quæ nota æqualis portionis: maximè cum ratio syntaxeos requirat aliquam vocem pro regimine horum Genitivorum.

p. 86.

p. 86. *l.* 22, 23. ὅτι καὶ τὰ ῥίγεα τὰ ἀπὸ τῶν ἑλκέων κακοήθεα.] In eo *tetano*, quem vulnera excitant, prospiciendum imprimis censet, ne rigores ab ulceribus maligni sint. Videtur respexisse ad illud Hippocratis *in Coac.* ῥῖγος ἀπὸ τῶν ἀγγείων, ἢ ἀφ' ἑλκέων. Quamquam *Duretus* ad eum locum, ἕλκεα accipit pro *vomicâ* nondum pus vomente; & per περίληψιν sententiam interpretatur.

p. 86. *l.* 29. εἰ δὲ εὐπορέῃ ὀποῦ τοῦ σιλφίου τοῦ ἀπὸ τῆς Κυρήνης.] Si, inquit, copia fuerit liquoris *Cyrenaici*. Atqui tempore *Plinii* jam, imo & *Strabonis*, id medicamentum in ea terra non reperiebatur, ut ipse testatur *lib.* 17. & Plinius *lib.* 19. *cap.* 3. ita scribens: *multis jam annis in ea terra* (Cyrenaica Provincia) *non invenitur: quoniam Publicani, qui pascua conducunt, majus ita lucrum sentientes, depopulantur pecorum pabulo. Unus omnino caulis nostra repertus memoria, Neroni Principi missus est.* Hæc ille. Hic igitur locus est, quo Aretæus *Neronis* temporibus superior probari possit, qui copiam liquoris Cyrenaici posse suppetere existimet: sed de his supra in prooemio satis. Ceterum multa hîc possem de illo liquore: sed nolo exscribendis, quæ in Græcorum monumentis de ea re scripta exstant, sarcire centones; cum ea passim legentibus obvia sint. Scribonius Largus, qui *Tiberii* tempore floruit, *lib. de compos. medic. cap.* 67. *Laser Cyrenaicum si poterit inveniri.*

Ad Caput VII.

περὶ θεραπείας συνάγχης.

De Curatione Anginæ.

p. 86. *l.* 54. ἡ δὲ ἑτέρη ξύμπτωσίς ἐστι τοιῶνδε.] Hanc speciem δευτεραίην appellat Hippocrates 3. *Progn. cap.* 5.

p. 86. *l.* 57. & *p* 87. *l.* 2. τῇδε γὰρ καὶ αὐτέως θήσομεν.] Nempe eodem die, secundo item, ac tertio, & quarto ex Hippocrate, *eodem loco.*

p. 87. *l.* 5. τῇδε ἐς ὑποκατάστασίν τι τῶν χυμῶν ἀπὸ τῶν παρισθμίων.] Multò ulterius clysmatum facultatem extendit, quàm vulgo fieri posse persuasum est. Quippe vel ab ipsis tonsillis humores anginæ posse eorum usu detrahi autumat: cùm tamen ultra crassa intestina non penetrent. Atque in eo quod *cæcum* appellatur, valvulam exsistere, quæ per sedem infusa sistat, ne superiùs adscendant, existimet Andreas Laurentius *lib* 6. *hist. anat. quæst.* 14. Quod ex *Galeno* etiam colligi potest, qui *lib.* 5. *Methodi cap.* 5. clysteres intestinis crassis medendis propriè accommodatos dixit: verba ejus hæc sunt: ὀργάνοις γοῦν ἐνίοτε χρώμεθα, διὰ τὴν ἰδιότητα τοῦ μέρους, ἄλλοις μὲν ἐπὶ μήτρας, ἄλλοις δὲ ἐπὶ κύστεως, ἄλλοις δὲ ἐπὶ τῶν παχέων ἁπάντων ἐντέρων. εἰς ταῦτα μὲν γὰρ διὰ κλυστῆρος, εἰς μήτραν δέ, διὰ μητρεγχύτου, τὸ ἐπιτήδειόν τι φαρμάκων ἐνίεμεν. Idemque *lib.* 4. ait, tenuium intestinorum ulceribus ad medelam, quæ per sedem infunduntur, non sufficere: sed & quæ per os sumuntur adhibenda esse, ob nimiam scilicet eorum distantiam. Demum Avicenna *lib* 3. *fen.* 16. *tract.* 4. *cap.* 11. *Et scias quod enematis æqualis quantitatis juvamentum non consequitur intestina superiora.* Quod si enematis virtus non perinde valet ad vitia tenuium intestinorum, quod ad ea non pertingat: quantò minus humores è faucibus detrahere poterit? Possumus ad id respondere: per se quidem enema non quicquam valere supra crassa intestina: attamen per accidens, successione videlicet ei quod vacuatur, ex remotissimis etiam partibus materias deturbare posse. Quod enim effectus enematum longè transcendat metam crassorum intestinorum, satis *Galenus* ostendit; cùm in com. ad *librum* 4. *de victu in acutis*, latus affectum in pleuritide clystere expurgari posse censet: quod ut omnibus pateat, ipsius verba adscribam: ἢν δὲ ἀσθενέστεροι φησὶν εἶναί σοι δοκῶσι, ἢ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ κατὰ τὴν φλεβοτομίαν ἀφαιρεθέντος αἵματος, ἢ καὶ ἄλλως, ἀντὶ τοῦ καθαίρειν, κλυστῆρι χρῶ διὰ τρίτης ἡμέρας. χαλασθέντος γὰρ τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς φλεβοτομίας, ὅσον ὑπολείπεται κατὰ ποιότητα μοχθηρὸν, τῶν νοσαζόντων χυμῶν, τοῦτο διὰ τοῦ κλυστῆρος ἐκκενοῦσθαι βούλεται. Mox addit, πρόδηλον δέ ἐστι, ὅτι σκοπὸν ἔχει, οὐ μόνον ὑπάγειν τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν πεπονθότα τόπον ἐκκαθαίρειν. Id est, *Si verò imbecillior, inquit, æger tibi esse videbitur, vel propter sanguinis ablati copiam, vel ob aliam quamvis rationem, purgationis vice clysterem tertio quoque infundes die. Nempe relaxato per sanguinis missionem corpore, quod ex morbificis humoribus qualitate vitiosum superest, id per clysterem evacuari jubet. Quod autem scopus illi sit, non solùm alimenti excrementa subducere, verùm & locum affectum expurgare, palam est.* Accedit *Avicennæ* testimonium, scribentis *lib.* 1. *fen.* 3. *Doct.* 5. *cap.* 17. valere enema etiam in attrahendo superfluitates a membris principalibus superioribus. Quæ verba *Gentilis* interpres de eo enemate exponit, cui admista sunt cathartica; ut Agaricum, Cassia, Rhabarum, Hiera. Atque juxta hanc expositionem dicemus, non de quolibet enemate, sed solùm de purgante hunc locum *Aretæi* accipiendum esse. Quod sanè videtur innuere, cùm duplex clysmatum genus distinguit, unum ξυνῆθες, hoc est, *familiare*, quo deturbetur stercus ex intestinis; alterum, quo humorum pravorum portio quæpiam è remotissimis partibus revelli possit. Hæc igitur esto solutio propositæ dubitationis.

p. 87.

p. 87. l. 6, 7. ἴσως ἂν ἀλλὰ μήτι ἀκρηπτσίη.] Quædam hic desiderantur, sed quæ suppleri non possint, nisi ope cujusdam optimi M. S. qui ubi sit nescio. Fortasse vox ἱερὴ hîc locum habebat: ἴσως ὤν ἱερή, ἀλλὰ μήτι ἀχρηπτσίῃ, sed desino: namque hic fateor, *Davus sum, non Oedipus.*

p. 87. l. 13, 14. ἐκ ἀγχόνης δὲ καὶ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν.] Contra Aetius *Tetrabibl. 2. serm. 4. cap. 47.* auferre autem sanguinem parce, usquequo animi defectio sequatur: citius enim animo linquuntur, & aliàs sanè ex refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia à faucibus ad pulmonem defertur, & inevitabile periculum infert. Sed illud, μέχρι, explicat *Aretæus*: mox enim addit; μὴ μέχρι λειποθυμίης, quo significat mittendum esse confertim sanguinem usque ad animi defectum, verum exclusivè, ut loquuntur: nempe tantam fieri evacuationem, ut non multum absit quidem æger ab animi defectu, non tamen in eum incidat.

p. 87. l. 15, 16. ξὺν τῇ πληγῇ ἐξιθυνοι.] In ipsa vacuatione.

p. 87. l. 16, 17. ἢ δεσμοῖσι σφυρῶν σφίγγοντες.] Et hîc quædam deesse arbitror. De his extremorum deligationibus plura pòst, in *curatione* αἵματος ἀναγωγῆς.

p. 87. l. 22, 23. ἐλατήριον δὲ τοῖσδε τῶν ἄλλων καθαρτηρίων κρέσσον.] Id & ex verbis *Dioscoridis* colligi potest, ubi de Elaterio agit: ἀρίστη δὲ τοῖς δυσπνοοῦσι, ἡ δι᾽ αὐτοῦ κάθαρσις. Angina enim laborantes ob faucium coarctationem, atque inflammationem, difficulter spirant. Verumtamen *Hippocrates* non in ipso morbo, sed post ad alterius morbi præservationem elaterium adhibebat. Verba ejus sunt *lib 3. de morbis*, ubi de curatione anginæ: ἐπειδὰν δὲ ἀφῇ ἡ νοῦσος, καὶ σιτίαν γένηται, ἐλατήριον νέα καθῆραι, ἵνα μὴ ἑτέρα κακῶ πνίξῃ.

p. 87. l. 24. τοῖσι γὰρ ἀμφω τὰς κοιλίας καθαίρει.] Quas dicit κοιλίας ventres, venæ sunt & arteriæ: ita enim eam vocem accipit Hippocrates *Aphoris. 15. sect. 1.* αἱ κοιλίαι χειμῶνος. &c. & in ea sententia *sect. 4. lib. 6. Epid.* οἱ θερμοκοίλιοι, ψυχρόσαρκοι, καὶ λεπτοὶ, ὅτι ἰσφλεβοι καὶ ὀξυθυμότεροι. non enim iis assentior, qui θερμοκοιλίους intelligunt, qui ventriculum calidum habent: non enim homines eo præcalidi & biliosi & iracundi, quos hîc notat *Hippocratesa* ventriculum necessario aliis calidiorem habent, immò fortasse minùs; sed sanguinis conceptacula. Atque ut calidiorem ventriculum habeant, certè non solum, sed multò magis venas & arterias. Quare etiam, vasa illa debere illo effato intelligi palam est.

p. 87. l. 26, 27. ἀνακλάσαντα τὴν γλῶσσαν, τάμνειν τὰς ἐν αὐτῇ φλέβας.] Ita & *Hippocrates*, citato loco: καὶ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τῇ γλώσσῃ. Atque id remedium, quàm sit efficax ad levandam anginæ suffocationem, ostendit Galenus *in comm. ad librum 4. de victu in acutis*, hac sententia: ἄνευ δὲ φαρμάκων αἱ ὑπὸ τὴν γλῶτταν φλέβες ἐντεμνόμεναι, τὴν ἐν τῇ φάρυγγι φλεγμονὴν ἐκκενοῦσιν. Verumtamen ne temerè ejusmodi venæ secentur, cautio est: non enim statim secandæ, neque priùs quàm aliarum venarum sectione corpus sanguine levatum fuerit; alioqui periculum est, ne, secta lingua, humores ab aliis partibus ad loca superiora trahantur. Qua de re præclarè disputat Matthæus Gradus *part. 1. pract. de ægrit. gutturis*; ubi de venæ sectione in eo affectu loquitur. Sed nec differendum id auxilium est; verum eodem die, non multò post sanguinem è brachiis detractum, adhibendum est. Quia præceps morbus est, qui remediorum procrastinationem non exspectet. Quam ob causam Alexander Trallianus *libro 4.* ubi de sanguinis missione in eo morbo agit, testatur se urgente malo, venam manè aperuisse; diluculo linguæ subjectas secuisse: & vesperi ex cremore ptisanæ lacrymam scammoniæ exhibuisse.

p. 87. l. 35. ξὺν ῥόδοισι τοῖσι πετάλοισι.] Duo substantiva absque conjunctione non aptè conjungi docent Grammatici. Quare legendum fortasse ῥόδων τοῖσι πετάλοισι. non tamen muto, quoniam & infra τῆλις, τὸ ἄλφιτον *fœnugræci farina* pro τήλεως ἄλφιτον.

p. 87. l. 44, 45. ἢ κυνῶν κόπρον προσεμπάσσειν.] Stercus caninum pro Angina commendat Galenus *libro 10. de simpl. medic. fac. capite proprio.*

p. 87. l. 51. καὶ τῇ βησασᾷ.] Ita Syri rutam agrestem appellant. Dioscorides *lib. 3. cap.* περὶ πηγάνου ἀγρίου· καλοῦσι δέ τινες αὐτὸ ἅρμαλα· Σύροι βησασά.

p. 87. l. 51, 52. ἢ τῇ διὰ τῶν χελιδόνων.] Subaudi, συνθέσει, *compositione.* Vim hirundinibus propriam inesse, ad anginam curandam & præcavendam, testatur & Cornelius Celsus, *lib. 4. cap. 4.* ita scribens: *vulgo audio si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari, servatumque ex sale, quum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulsam (quæ potui datur) infriari & prodesse.* Galenus *lib. 11. de simpl. fac.* οὐδ᾽ ἐφ᾽ ἂν εἴποι μόνον ζώων, ἀλλὰ καὶ τὰς χελιδόνας ἐχρήσαντο πολλοὶ, καίοντες, καὶ τῇ τέφρᾳ μέλι μιγνύντες, εἶτα διαχρίοντες τὰς κυνάγχας. Recentiores non pullos, sed nidos ipsos hirundinum emplastris miscent. Varias διὰ χελιδόνων compositiones vide apud Scribonium Largum *cap. 67.* & Ætium *2. Tetrabible serm. 4. cap. 47.*

p. 87. l. 56, 57. ἢ πλευρίτης χυλᾷ ἢ τράγου.] Tragus fruticis genus: fructum fert uvæ acinis similem, facultatis adstringentis, ex Dioscoride *cap. 4.*

p. 87. l. 57, 58. ὅτι δὲ τὸ μὲν ξυμπλάσιος συνάγχης.] Quæ propriè κυνάγχη dicitur.

p. 88. l. 8. αὐτὰρ ἥδε ἐξογκέει.] Lego ἥδε. & est pronomen demonstrativum, quod refertur ad θερμασίη. Sed & calor tumorem in collo efficit.

p. 88.

p. 88. *l.* 11, 12. τὴν ἀρτηρίαν τέμνειν ἐς ἀναπνοήν.] Improbat eos qui asperam atteriam secant ad aërem introducendum in periculo suffocationis: quæ operatio λαρυγγοτομία Græcè dicitur, Barbaris *subscannatio*. De qua vide *Aponensem*, qui eam defendit, *different.* 188.

Ad Caput VIII.

περὶ Θεραπείας τῶν κατὰ κιονίδα παθῶν.
De Curatione vitiorum Columellæ.

p. 88. *l.* 25, 26. σταφυλὴν τε καὶ κιονίδα.] Scribe κίονα: nam κιονὶς nomen est partis. Hic affectum præter naturam intelligit, qui mox κίων appellatur.

p. 88. *l.* 32. τῇδε καὶ σταφυλὴν ἐπίκλησιν.] Hujus appellationis meminit & Aristoteles *lib.* 1. *hist. de Anim. cap.* 11. ἔσω δ' ἄλλο μόριον σταφυλοφόρον, κίων ἐπίφλεβος, ὃς ἐὰν ἐξυγρανθεὶς φλεγμήνῃ, σταφυλὴ καλεῖται, καὶ πνίγει. Hippocrates & γαργαρεῶνα appellari hunc affectnm tradit *libro* περὶ παθῶν. ἢν δὲ ἡ σταφυλὴ καταχρεμασθῇ καὶ πνίγῃ, ἔνιοι δὲ τοῦτο καλέουσι γαργαρεῶνα. quod & posuit Aretæus *lib.* 1. ὀξέων παθῶν. Sed videre operæ pretium est verba *Hippocratis*, qnibus bunc ipsum affectum describit *libro* 2. *de morbis*, quia inde *Aretæum* apparet sumpsisse, quæ hic dicit: ἢν σταφυλὴ ἐν τῇ φάρυγγι γένηται, ἐμπίπλαται ἄκρος ὁ γαργαρεὼν ὕδατος· καὶ γίνεται στρογγύλος τὸ ἄκρον, καὶ διαφανής. & supra *eodem libro*, σταφυλὴ δὲ γίνεται, ὅταν ἐς τὸν γαργαρεῶνα καταβῇ φλέγμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· καὶ κατακρέμαται καὶ γίνεται ἐρυθρός. ἢν δὲ πλείων χρόνος γένηται, μελαίνεται. μελαίνεται δὲ ὅτι ἐπίφλεβός ἐστιν ὁ γαργαρεὼν παχέσι. καὶ ἐπὴν φλεγμήνῃ θερμαίνεται. &c. ubi vides ἐπίφλεβος γαργαρεών, ut κίων ἐπίφλεβος. eo loco *Aristotelis*, quem superius laudavi. Theodorus *venæ applicatnm* exponit. Scaliger *eum qui venæ insideat*; rectè. At Cornarius malè *venosum* hîc interpretatus est. Porrò mirum videri possit nullam hîc Chirurgiæ mentionem factam in curatione ejus affectus, cum præsertim *Hippocrates* eam adhibeat, & ipse Aretæus *lib.* 1. ὀξέων παθῶν, id genus auxilii tutum ibi affirmet his verbis, τάμνειν δὲ πάντα ἀσινέα.

Ad Caput IX.

περὶ Θεραπείας τῶν κατὰ φάρυγγα λοιμικῶν παθῶν.
De Curatione Pestilentium in Fancibus morborum.

Pestilentium in tonsillis affectuum nomine intelligit ulcera maligna & serpentia in iis partibus, quæ ab *Hippocrate* νομαὶ appellantur, in *libro* περὶ ἰδωτοφυΐας· λοιμός, *pestis* quicquid multos eodem tempore interficit ex Galeni *Com.* 3. *in* 3. *Epid.* Ejusmodi antem malum, & necessariò eâ naturâ est, nt serpat perfacilè, & ab uno ad alium transeat. Ex quo patet propriam pestis rationem esse id, quod dicitur *contagium*. Nam & Virgilius ignem *pestem* dixit, qui citò se diffundat.

p. 89. *l.* 19, 20. φαρμάκοισι δὲ περὶ ἰκέλοισι.] Quod genus sunt, qnæ καυστικὰ dicuntur, alumen, cadmia, chalcitis, & complura alia ex mineralibus. Reliqua hujus capitis plana sunt, neque expositione egent.

Ad Capnt X.

περὶ Θεραπείας πλευρίτιδος.
De Curatione morbi Lateralis.

p. 89. *l* 46. οὐκ ἀμβολῆς καιρός.] In morbis acutis non esse procrastinationi locum, rectè monet: cùm enim acuti morbi definiantur à Galeno *com. ad Aphor.* 23. *sect.* 2. qui magnitudinem habentes brevi ad summum vigorem perveniunt: τὰ ὀξέα νοσήματα, μεγάλα τέ ἐστι, καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐπειγόμενα, διὰ ταχέων ipseque Hippocrates *Aphoris.* 7. *sect.* 1. dicat, morbum peracutum αὐτίκα τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχειν *extremos protinus labores afferre*: satis intelligitur, quantùm sit perieulum remedia protrahere iis in morbis, qui, ubi cesses, ægrum statim in extremum capitis discrimen adducant. Quod Galenus *citato loco* luculenter deelarat, hac sententia, quæ non parum hunc *Aretæi* locum illustrat, ideo adscribenda: ὅτι δ' ἀνάγκη δὲ τὸ μέγεθος τῶν νοσημάτων, καὶ τὴν σφοδρότητα τῶν συμπτωμάτων ἢ νικηθῆναι διὰ ταχέως τὴν δύναμιν, ὡς ἀπολέσαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ πρὸς τὴν τῶν λυπούντων ἔκκρισιν ὁρμήσασαν, εἰ μὲν κρατήσειεν ὧν πρὔθετο, κρίσιν ἀγαθὴν, εἰ δὲ κρατηθείη, κακὴν ἐργάσασθαι, πρόδηλον παντί. *Quòd verò necessarium sit morborum magnitudine & symptomatum vehementia urgente, aut citò virtutem succumbere, ita, ut moriatur æger; vel strenuè ad mali expulsionem impetu sumpto, ubi superior fuerit, bonam crisim, aut eamdem victam, malam facere, nemo est qui dubitet.* Hæc igitur causa est, cur in petacutis morbis non sit procrastinandum.

p. 89. *l.* 49. ξυνεπείγει ἐπὶ τὸ κάκιον.] Dolor membranæ succingentis in pejns nrget, qui novos subindè hnmores ad partem affectam trahit, atque ita auget inflammationem: inflammatio autem febrem, & difficultatem respirationis.

Hh *p.* 90.

p. 89. *l.* 50. βῆχες κλονέουσαι τὸν θώρηκα.] Altera causa præcipitis mali. Quia tussis thoracem & caput, irrequieto motu agitans, ægroti vires fatigat, & exsolvit: cui malo promptè occurrendum.

p. 90. *l.* 2. μὴ κατ' ἴξιν τῇσι ἐπίρρησι πλευρῇσι.] Iis qui ex ciborum ac potuum repletione dolorem lateris contraxerunt, inedia diei interposita, jubet sanguinem detrahi cubito; non eo qui è directo respondet lateri affecto, sed ex opposito: & rationem addit: κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν, *præstat enim è maxima distantia trahere.* Quoniam ita demum revulsio intelligitur, si ad partem remotam & oppositam, qui in fluxu est humor revocetur: quod sanè fit in ipsa parte opposita & distanti vena incisa: ut videre est apud Galenum *libello de hirudin. revulsione* &c. ubi observatis corporis sex dimentionibus, quas Philosophus distinguit *lib.* περὶ ζώων πορείας *cap.* 2. nempe sursum & deorsum; ante & retro; dextrum & sinistrum; quibus ipse hanc sesygiam intro & extra adjungit; semper inter oppositas differentias revulsionem instituit. At verò idem hujus legis, quam ipse promulgavit, oblitus, in pleuritide venam è directo laborantis lateris secandam censet; hoc est, in eodem latere, non autem oppositam: ut ex ejus verbis patet, quæ habet in *lib. de curat. per sanguinis missionem*, *cap.* 16. τὸ μὲν γε κατὰ τῶν πλευριτικῶν, ἡ κατ' εὐθὺ τοῦ πάσχοντος πλευροῦ φλεβοτομία, τὴν ὠφέλειαν ἐναργεστάτην ἐπεδείξατο πολλάκις· ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀντικειμένης χειρὸς, ἢ πάντως ἀμυδρὰν, ἢ μετὰ χρόνον. Ubi animadvertendum est, *Galenum* non negare venæ sectionem, quæ in opposito fit latere, prodesse; sed parum & obscurè, & post tempus. Cùm recentiores factiosi Arabicæ Medicinæ osores, ac, ut rectè eos *Scaliger* appellat, destructores literarum, non modo nihil juvare, sed multum incommodare contrarii lateris venæ sectionem, vociferentur; tum in *Avicennam* contumelias velut è plaustro passim effundant. Qui tamen non in ea est opinione; sed *Aretæum* inter Græcos, gravissimum rei Medicæ auctorem, in *Hippocratis* Libris apprimè versatum, & quod caput est, in artis operibus exercitatissimum (quod signorum in morbis apparentium tam acutæ, tam accuratæ descriptiones indicant, tum etiam remediorum tanta experientia, quibus rebus omnes antiquos longè superavit) suffragatorem habeat. Sed nec quæ in adversum afferunt magni ponderis sunt, quæ scilicet tam acutè, tam nervosè repercussit vir ingenio & doctrina singulari præditus *J. C. Scaliger*, in illis eruditissimis atque acutissimis commentariis, quos in *lib. Hippocrat. de Insomniis* edidit: ut facilè appareat eos *Hippocratis* & *Galeni* auctoritate potiùs, quàm ratione fretos, has turbas excitare. Una tamen distinctio mihi in hac re pernecessaria videtur; nempe initio detrahendum esse sanguinem ex opposito latere, si sanguis in universo corpore redundet, quod Græci πληθώραν appellant: sin minus, ex eodem latere juxta sententiam *Hippocratis* & *Galeni*. Eo enim casu maximè periculum esse potest à sanguine de novo in partem affectam influente, si multitudine nullo modo imminuta è latere affecto vacuetur: quod periculum quale sit, demonstratione lineali & Geometrica ostendit *Scaliger*, eo loco. Cujus hæc conclusio est: venam ejusdem lateris non modo humorem non tollere; sed etiam trahere ad locum malè affectum. Hæc, inquam, ratio valet, ubi subest redundantia humorum; non simpliciter & absolutè. Nam & si sanguinem superfluum ad partem vacuatam attrahi valdè rationi consentaneum est, non tamen sequitur, sanguinem, qui modum non excedit, eodem modo ad latus, unde vacuatur, attrahi: quantumvis majore copia contineatur in eo spatio corporis, quod est inter latus oppositum, & illud quod vacuatur. Nam partes quidem quod superfluum est ab se facilè dimittunt. Ceterùm mediocrem sanguinem, ut amicum & familiarem retinent, nec sibi temerè sua bona eripi patiuntur. Quare, ut dixi, ea opinio de mittendo sanguine statim ex opposito latere non valet; nisi cum sanguis per universum corpus redundat. Quod fortasse innuit *Aretæus*, cùm eam notat Pleuritidem, quæ à repletione ciborum & compotationum ortum habuerit. Quoniam, qui ingluvici dediti sunt, plenitudinem facilè contrahunt.

p. 90. *l.* 4, 5. ἐς λειποθυμίην γὰρ ἀποφυγῆναι κίνδυνος.] Ne sanguis in pleuritide usque ad animi defectionem mittatur, ob hanc maximè rationem deterret, quod hac re soleat pulmonum inflammatio contrahi, dum materia à latere in vicinum pulmonem commigrat: idque ob humorum refluxum ad internas partes, quem natura viribus collapsis facere solet: cui accedit pulmonis conditio, qui substantia fu[illegible]rara & spongiosa, humores undecumque promptè attrahit.

p. 90. *l.* 6, 7. τῆς ἐκτὸς ἀφαιρεθέντα θέρμης τε καὶ τάσιος.] Humores ait τῆς ἐκτὸς θέρμης *externa caliditate* atque extentione destitutos intro refugere. Ubi quærendum, quam caliditatem externam intelligat? nam potius internam dicere debuit; nempe naturalem: Nam ea sanè privantur humores in lipothymia, quæ nihil est aliud quàm resolutio & defectus virium: vires autem à spiritibus & calore nativo non distinguuntur. Et certè *Aretæus* alium calorem non intelligit, quàm naturalem. Sed nimirum is calor, etsi ratione originis, & quia præcipuis corporis partibus ceu habitus inhæret, *internus*, naturalis, insitus verè prædicatur: tamen, prout motu arteriarum per universum ambitum partesque extimas corporis fusus est, *externus* dici potest; ejus scilicet comparatione,

qui

qui cordi & aliis visceribus ac vasis corporis perpetuò inhæret: sicut partes ipsæ, quæ in ambitu corporis sitæ sunt, & oculis patent, respectu viscerum, exteriores dicuntur; licet illis interioribus non minùs sint animali innatæ & propriæ. Addit verò & τόνος, quæ vox intensionem significat, qua etiam humores per animi defectiones privantur: quia calore & spiritu deficiente non possunt amplius ad extrema corporis extendi. Hunc enim motum habent à spiritibus, qui omnia in corpore impellunt, ob eam causam τῶν ὁρμώντων nomine ab *Hippocrate* appellati. Crassus tamen non τόνος sed στάσις videtur legisse: ita enim vertit: *humores enim exteriori caliditate attractioneque privati* &c. Sed non est, quod vulgatam lectionem mutemus: cùm rationi apprimè consentaneam esse, ex iis quæ diximus constet.

p. 90. *l.* 7, 8. πνεύμων δὲ μανός τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος] Raritas substantiæ & calor, sunt res aptæ ad trahendum: Calor quidem, ut causa efficiens tractionis; raritas verò ut id, quod recipit humorem. Hincque est quod spongiosæ & molles particulæ, lien, pulmo, glandulæ, humores facilè ebibunt, juxta hanc sententiam *Hippocratis* in libro de *veteri Medicina*: τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιά, οἷον σπλὴν, πνεύμων, καὶ μαζοὶ προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίνει, καὶ σκληρυνθείη, καὶ αὐξηθείη ὑγροῦ προσγενομένου· ταῦτα μάλιστα ὁ πνεύμων.

p. 9. *l.* 10, 11. αἱ τῶνδε διαδέξιες οὐ μάλα πρηγίνονται] Quæ à latere in pulmonem transeunt vitia, haud esse mitia rectè asserit: quia ab ignobiliore parte in nobiliorem μετάστασις non potest non esse periculosa. Idque de peripneumonia pleuritidem sequenti expressè docet Hippocrates, *sect.* 7. *Aphoris.* 11. ἐπὶ πλευρίτιδι περιπνευμονίη, κακόν. In *Coac* tamen *prænot.* 22. paulò aliter sentire videtur; dum ait, pulmonum inflammationes, quæ ex lateris dolore per metastasim nascuntur, iis quæ initio & per se existunt, tutiores esse: τῶν περιπνευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταστάσιος, τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀσφαλέστεραι. Verùm hæc loca, si rectè perspiciantur, minimè inter se pugnant. In illo *Aphorismo*, de Pulmonis Inflammatione loquitur, quæ Pleuritidi accidit κατ' ἐπιγένεσιν: in *Coacis*, de ea, quæ κατὰ μετάστασιν, & morbi in alium mutationem, efficitur. Est autem id discrimen inter ἐπιγένεσιν & μετάστασιν, quod in illa, priori morbo adhuc vigente, novus supervenit ob materiæ copiam & propagationem: μετάστασις autem dicitur, cum morbo uno cessante, alter exoritur, sicut ex die nox; ob materiæ totius translationem ab una parte in aliam. Facilè autem apparet multò majus esse periculum, cùm morbus unus materiæ pravæ redundantia atque extensione alium de novo sibi adsciscit, quàm cùm translata penitus materia, ab uno loco in alium, unus ibi exstinguitur, alter illic accenditur.

p. 90. *l.* 20, 21. ἔλαιον θέντα μαλθακὸν] Non temerè epithetum hoc μαλθακὸν, hoc est, *molle*, apposuit *Aretæus*: Cur tamen ita statuerit, quærendum ampliùs est: Nam profectò oleum esse humidum sive molle (si quidem & liquori hæc vox accommodari potest) satis vulgò intelligitur, ut verbis opus non fuerit; sin quod Philosophus docet 4. *de affectionibus mistorum*, aliud humidum, aliud molle: pro olei peculiari conditione accipiendum erit; & fortassis pro viscido & lento; aut certè pro μαλθώδες, à voce, μάλθα, quæ ceram emollitam significat.

p. 90. *l.* 24. καὶ ἡ φλεγμασίη ἐξώκειλε] Deest adverbium ἔξω, vel ἐς τὸ ἔξω, quod restituendum est. Ita enim legendum esse liquet ex contextu.

p. 90 *l.* 25, 26. τὸ δ' ἐστὶ ἔνδον αὔξησις.] Ita, inquit, interdum vitium ad partes extimas convertitur, ut inhærere in iis partibus videatur: quod tamen non ita est: sed nihilominus intus affectus latet, licet propter incrementum extra se propagatione diffundat.

p. 90. *l.* 27, 28. ἐν τροφῇ γὰρ κέονται τὰ φάρμακα] Sententia est Hippocratis *lib.* περὶ τροφῆς. ἐν τροφῇ φαρμακείη ἄριστον ἐν τροφῇ φαρμακείη.

p. 90. *l.* 32. πτισάνη προσκεκρίσθω] Ita & Hippocrates *libro de victu in acutis*, ubi Ptisanæ eximias dotes, tam copiosè & facundè explicat, ut ab ea integrum illud volumen olim περὶ πτισάνης vulgo citaretur, ut videre est apud *Athenæum*.

p. 90. *l.* 40. προσηνὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς.] Hippocrates, *citato loco*: τὸ γὰρ γλίσχρασμα αὐτῆς λεῖον, καὶ ξυνεχὲς, καὶ προσηνές ἐστι, καὶ ὀλισθηρὸν, καὶ πλαδαρὸν μετρίως, καὶ ἄδιψον &c.

p. 90. *l.* 49. ἀγαθοὶ δὲ καὶ τράγοι] τράγος è frugum est genere, sicut βρῶμος; de quibus vide Dioscoridem *lib.* 2. Item Plinium, *libro* 18. *cap.* 10.

p. 90. *l.* 50, 51. ἐπιχέειν, κάθαρσιν πλευρῶν μᾶλλον, ἢ ὑρῆσαι.] Scribe ἐπιχέειν κάθαρσιν πλευρέων, deleta virgula.

p. 90. *l.* 51, 52. ἄριστος δὲ καὶ ἄρτος ξηρὸς κοπεὶς κρησέρῃ σεσησμένος.] Nihil aliud vult *Aretæus*, quam quod Ætius 2. *Tetrabibl serm.* 4. ubi de eodem morbo: ut scilicet micæ panis tenuissimæ ex aqua mulsa eis dentur. Nam multa ex *Aretæo* transcripsisse *Ætium*, patet. Ipse Aretæus *libro sequenti de curatione ὀξέων cap.* θεραπεία αἵματος ἀναγωγῆς eamdem rem sic præscribit: ἄρτος ὅπως καθαρὸς κοπεὶς, ἤδη καὶ ἐς ἄλητον σεσησμένος. Ad panem lotum hæc pertinere videntur, cujus parandi modum hoc loco tradit *Aretæus*; nempe eum exsiccari debere, deinde contundi, tum incerniculo transmitti, postremo aqua maceratum demùm exsiccari ac compingi; quod posterius tamen non expressit,

quod id satis notum esset. Aut fortasse scripserat, & postea Librariorum incuria prætermissum est. Locus igitur hic notatu dignus est: quia pauci ex veteribus admodum ejus præparationis rationem docuerunt. Quippe *Galenus* panis ipsius mentionem facere contentus fuit, omissa patandi ratione. Post tamen *Oribasius* eam ex *Aatylli* instituto prodidit *libro* 4. *collect.* & ex eodem *Aetius*; Deinde Avicenna *lib.* 2. *tract.* 2. *cap.* 572.

p. 91. *l.* 14, 15. ἄριστον δὲ τῶν ὀρνιθικῶν ᾠῶν δοθῆναι ἐκπυρὸς ἀπύρων] Crassus vocem ἐκπυρὸς divisim legit, cùm ita verteret: *Sed mirificè prosunt ova nuper à gallina edita ex igne igne carentia.* Verùm cùm ex iis, quæ sequuntur pateat, hunc ova recens exclusa præscribere, & a matre calentia, sine alia coctione; quod & vox ἀπύρων significat: cur ejusmodi ova ἐκ πυρὸς ἄπυρα appellet, miror. Nisi innatum animalis calorem, πυρὸς nomine, intellexit; ut aliquando *Hippocrates*, atque etiam *Aristoteles*, & maximè in *lib. de respiratione*, ubi calorem nativum ψυχικὸν πῦρ appellat: quomodo etiam & *Theophrastus*, & plerique omnes antiqui usurpant. Atque ita πῦρ in his vocibus πυρὸς & ἀπύρων æquivocè accipiendum esset, scilicet, & pro vitali calore, & pro elementari, quo in culinis utimur. Id adeo, ut fieret in verbis figura & argutia, quam ut puto, ὀξύμωρον Grammatici appellant *acutam stultitiam*, ova ex igne sine igne: ejusmodi enim verborum lusus amant Iones. Verumtamen existimavi olim pro ἐκπυρὸς legi posse ἐκπυῤῥὸν, ovi *rufum*, ut *Vitellus* intelligeretur: quod hunc ita *Ætius* appellet, περιφραστικῶς in *libro* scilicet 3. *cap.* περὶ κλυσμῶν, ubi enema præscribit hisce verbis: χαμαιμήλινον ἢ ἔλαιον, καὶ ᾠοῦ τὸ πυῤῥὸν καὶ τὸ λευκὸν &c. nam πυῤῥὸν ibi non πυρὸν legi debere palam est, estque vitelli ovi periphrasis. De utraque Lectione judicent Docti.

p. 91. *l.* 18, 19. καὶ ῥητίνης τῆς ξηρῆς τῆς ἀπὸ πίτυος ἐμπλάσσειν] ῥητίνη, *resina* in genere duplex à *Dioscoride* distinguitur, *lib.* 1. una humida, altera sicca: humida rursus triplex; πιτυΐνη, πευκίνη, κυπαρισσίνη, sumpta appellatione ab arboribus, quæ ipsam emittunt, nempe pinu, picea, & cypresso. Siccæ autem differentiæ hæ traduntur: στροβιλίνη, ἐλατίνη, πευκίνη, πιτυΐνη, quod ex pineis nucibus, abiete, picea, & pinu parantur. Plinius *libro* 24. *cap.* 6. ubi de resinis: *summæ species duæ, sicca & liquida: sicca è pinu & picea fit; liquida, è therebintho, larice, lentisco, cupresso.* Quæ verba ita accepit *Brasavolus*, ubi de resinis agit, quasi è pinu & picea siccam tantum resinam provenire dicat *Plinius*; cùm ait, *Plinium* in resinarum historia dissentire à *Dioscoride*: sed non ita est. Etsi enim resinam siccam ab iis arboribus prodire dicit, attamen humidam ab iis quoque exire non negat: sed siccam dixit, ut distinguat ab aliis arboribus, quæ humidam tantum fundunt. In quo ipse *Brasavolus* magis culpandus est, qui inter arbores humidam resinam fundentes, lentiscum numeret: cujus resinam, mastichen dictam, verè esse siccam nemo nescit. Vide *Matthiolum in* 1. *Diosc.*

p. 91. *l.* 19, 20. ὅπως τὸ θεῖον κρεῖσσον εἴη.] Quædam hic desiderari conjicio. Sed ea ex M.S. Codicibus solum restitui possent.

p. 91. *l.* 24. συῶν ἐγκέφαλον] Suillum cerebrum diligenter assum, vel in albo jure legitimè elixum, porro & anetho injectis dabat quoque *Galenus* iis, quorum vires attenuatæ erant ad eas instaurandas. Vide eum *lib.* 12. *Method.*

p. 91. *l.* 25. ἐπιθεὶς μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ.] ἐπίπλοον nomen est membranæ fundo ventriculi adhærentis, quæ quod intestinis innatet, id cognomentum accepit: hâc, cum sit adiposa, involvebant jocinora animalium frixa, quo essent opimiora; ut *Philetæus* docet apud *Athenæum* in *tertio.* Ad quem modum & cerebrum Suis assum omento involutum apponebant: quod tamen *Aretæum*, in Pleuriticorum victu, probasse non verisimile est. Quis enim acutè febricitantes nidorulento cibo, & ægrè impleri patiatur? Quare mutilum esse hunc locum dubitandum non est. Et nisi me valdè conjectura fallit, scripserat *Aretæus*, ἐπιθεὶς μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ κνισσώδεις· αὐτὸ δὲ τοῦτο ἄκνισσον.

p. 91. *l.* 26. ἢν δ᾽ ἄκερχνος ᾖ.] Nomen compositum à κέρχνος: qua voce *Hippocrates* faucium asperitatem & strepitum in pulmone significat, Galeno teste, in *Exegesi.*

p. 91. *l.* 40, 41. ξυμμίσγοντα μήκωνος τῆς σαρκὸς ὀπτημένης.] Quam hic carnem papaveris appellet, non satis planum est: nisi capita ejus herbæ intelligat, quas κωδίας vocat Dioscorides *lib.* 4.

p. 91. *l.* 41. 42. καὶ μάννης λιβάνου ἐμπλάσσειν] Manna thuris intelligenda est, quæ à *Dioscoride*, *Galeno*, & aliis Græcis μάννη λιβάνου dicitur: ita autem appellantur micæ, quæ è thureis glebis resolvuntur. In quo non parum hallucinatus est *P. Crinitus*, putans, quam *Dioscorides* μάννην λιβάνου appellet, eamdem esse illi, quæ mellis genus est, & ad purgandum leniter alvum usurpari solet. Ita enim scriptum ab eo est *lib.* 25. *cap.* 7. *de honesta disciplina.*

p. 91. *l.* 47. 48. καὶ κάγχρυς] De quo vide Dioscoridem *lib.* 3. *Cornarius* Ætii interpres ad 2. *Tetrabibl. serm.* 4. *cap.* 68. ubi multa ex *Aretæo* exscripta leguntur, *Canchry* semen rosmarini interpretatur. Quod non est intelligendum de nostro rosmarino, qui *coronarius* dicitur; hic enim sterilis est: sed de alia specie ferulacei generis, cujus semen κάγχρυς & κάγχρυ propriè dicitur. Scribitur & κάχρυ vel κάχρυς sine γ.

p. 91.

p. 91. *l.* 48,49. *τὴν δὲ καὶ ψυχρῶν τῶν πόνων.*] Per *πόνους* partes intelligendæ sunt, quibus cataplasmata imposita sunt: in quibus si frigus intus sentiatur, acetum affundi jubet. Habet enim acetum calorem non obscurum; & in cataplasmatis iis, quæ Sinapismi dicuntur, vim Sinapi suscitat.

p. 91. *l.* 54. *θάλψεις ἐν κυρβασίῃσι*] *κυρβασία* genus est pilei Persici, qui aliter Tiara dicitur, & Cidaris. Pollux, *τὴν δὲ κυρβασίαν, καὶ κίδαριν, καὶ πῖλον καλοῦσι.* Ita & Galenus in *Exegesi.* Suidas in *hac voce*, & Scholiastes Aristophanis *in avibus.* Hic verò accipit *Aretæus* pro sacco, in quo semina includuntur ad fomenti usum; fortasse ob similitdinem figuræ. Nam pilei genus istud oblongum erat, & complicari poterat, teste eodem Scholiaste Aristophanis ibidem: *ἔστι δὲ αὕτη* (inquit) *κατὰ περιτεταμένον, παρὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ ἐπτυγμένην καὶ περιβάλλουσιν εἰς τὸ μέτωπον ἔχειν, τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ὀρθήν.*

p. 92. *l.* 26. *οἱ γὰρ ἐκ τῆς συντήξιος ἰχῶρες.*] Humiditates, quæ è salibus liquatis distillant, *ἰχῶρας* appellat: quod iis similes sunt, quæ è malignis ulceribus prodeunt. Ita enim appellat Celsus *libro* 5. *cap.* 26. *ἰχὼρ tenuis*, *subalbidus ex malo ulcere exit*, &c. Ipse *Aretæus* mox ubi de vulneribus per scarificationem factis expurgandis agit: *οὐ γὰρ αἷμα ἡ ῥυφή, ἀλλὰ ἰχὼρ ὀκχεῖ.* De hac voce plura nos in nostro tractatu de *Lacrymis lib.* 1.

p. 92. *l.* 38. *θεῖον τὸ ἄπυρον*] Sulphur ignem non passum deligit; quia id optimum est, ut expressè ait Dioscorides *lib.* 5.

p. 92. *l.* 40. *ἔχειν οὖν χρὴ κεραμεοῦ κύφον*] Vasis descriptio est pro fomento, atque ipsum vice cucurbitæ lateri dolenti applicari jubet cum magna flamma; non ut corpus tangat, sed interposito aliquo spatio, ne flamma exstinguatur: ejusmodi sunt, quæ *φανὸς κεραμεοῦς* infra appellat *libro* 2. *therap. cap. de curatione Ilei.*

p. 92. *l.* 46. *ὡς μὴ διασβεσθείη τῷ πνιγί.*] *πνῖξ* suffocatio: *πνιγεὺς* verò operculum est quoddam, quo carbones suffocantur. Aristoteles *lib. de Juvent. & Senect. cap.* 5 *παράδειγμα δὲ ἐκ τούτου λαμβάνειν ἐστὶ τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν καταπνιγομένων ἀνθράκων. ἂν μὲν γὰρ ὦσι περιπωμασμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως.* Allusit fortasse *Aretæus.*

p. 92. *l.* 49. *τὴν κάτω ἰητρείην.*] Ita elegantissimè appellat *enema*, & *μητρέγχυτα.*

p. 92. *l.* 55. *πυέλου ξὺν μέλιτι ἑψηθὲν ἐς σύστασιν*] In Editione *Henischii* ad marginem *πικέριον*, quod idem esse ac butyrum, supra docuimus. Quam lectionem esse probam liquet ex *Ætio*, qui in curatione pleuritidis, butyrum quoque recens cum mellis & terebinthinæ æqualis partibus decoctis, pro pilulis, sub lingua tenendis, commendat; quod hinc mutuatum esse nullus dubito. Quo fit ut suspicer fortasse & terebinthinam ab *Aretæo* positam in hocce eclegmate, & eam vocem postea intercidisse.

p. 93. *l.* 4. *καὶ πρὸ τοῦ ἄρτου*] Usitatior est vox composita *πρόσαρτος* pro cibo, qui offertur, sicut & *πρόσοψημα*: quibus vocibus passim utitur Hippocrates. Attamen & simplex nomen idem significare nihil vetat.

p. 93. *l.* 6,7 *κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος*] Eandem compositionem videre est apud Ætium, *citato loco*; nisi quod simplicium mensuræ non congruunt.

p. 93. *l.* 7,8. *καὶ κώνου τοῦ κοκκάλου*] Non satis constat, quid per has voces intelligat; ipsas ne nuces pineas, quæ & *στρόβιλοι* vocantur, quæ propria est notio hujus vocis, *κῶνος*; an interiores nucleos, qui soli esculenti sunt: quos *Galenus πυρῆνας στροβίλων* appellat *lib.* 6. *de compos. Medic. in bechicarum Antipatri recensione*: & simpliciter *πυρῆνας* in libro *Εὐπορίστων*: in *descriptione eclegmatis bechici*, *πυρῆνας ἤτοι στροβίλων* Græcis autem & propria voce *πιτυΐδες* dicuntur, ut ex verbis *Dioscoridis* patet: *πιτυΐδες δὲ καλοῦνται ὁ καρπὸς τῶν πιτύων καὶ τῆς πεύκης.* Nam & *κώνους*, hoc est nuces pineas locum habuisse in compositionibus medicamentorum, ex verbis *Plinii* colligi potest, quæ scripta sunt in *libro* 23. *cap.* 8. *Nuces pineæ, quæ resinam habent, contusæ leviter, additis in singulis sextariis aquæ ad dimidium decoctæ, sanguinis exscreationi medentur.* Et postea nucleorum nucis pineæ facit mentionem paulo infra. Immo *στροβίλους* & *κώνους* non modo pineas nuces, sed etiam nucleos ipsos à *Græcis* appellatos fuisse *Dioscoridis*, & *Galeni*, & *Plinii* etiam testimonio constat. Nam quæ *περὶ στροβίλων* scribit *Dioscorides*, nucleis manifestè congruunt: *στρόβιλοι*, inquit, *καὶ καθαροὶ ἐσθιόμενοι, ἢ μετὰ γλυκέος καὶ σικύου σπέρματος πινόμενοι.* &c. Non enim nuces ipsæ esculentæ sunt, sed interiores nuclei. Tum autem *Plinius* dum eum locum in historiam transferret, quas facultates strobilis tradit *Dioscorides*, nucleis ipse assignavit. Ex quo patet *στροβίλους* nucleos pineæ nucis interpretatum fuisse. Quod & amplius confirmatur iis, quæ in *eodem capite* addit *Dioscorides*: postquam enim *στρόβιλοι καθαιρόμενοι* quid præstare possent, docuit; postea de integris strobilis ita agit: *ὅλοι δὲ στρόβιλοι ἀπὸ δένδρων πρόσφατοι θλασθέντες ἐν γλυκεῖ, καὶ ἑψήματι, ἁρμόζουσι παλαιαῖς βηξί.* &c. Sed & *Simeon Sethi*, *στροβίλους* accepit pro fructibus *lib. de alimentis cap.* 8. *οἱ κοκκονάριοι ἤτοι στρόβιλοι· ὁ τοιοῦτος καρπὸς* &c. *στρόβιλοι* autem iidem, qui *κῶνοι*. ut *Galenus* docet scribens *lib.* 2. *de alim. fac.* quos Antiqui Græci *κώνους* vocarent, à recentioribus Græcis *στροβίλους* postea esse appellatos. Ut igitur huic Disceptationi finem imponam, existimo & nostrum *Aretæum* hic *κώνους* & *κοκκάλους* pro nucleis sumpsisse. Quoniam eos propriè pectoris morbis convenire testatur *Dioscorides*, citato loco. Galenus *lib.* 8. *de simpl. med. facultatibus*; & reliqua turba Medicorum.

p.93.l.11. μυσίλη μίη.] Quid sit μυσίλη, supra docuimus.

p.93.l.14. λίτρα μίη] Melius in dandi casu λίτρᾳ μιῇ.

p.93.l.13,18. ψυχρὸν δὲ ὕδωρ ὁκόσοι τῶν ἰητρῶν] Eos improbat, qui frigidam pleuritide laborantibus propinant: meritò, utpote quæ ἀνακάθαρσιν impediat: frigus enim humores denfat, vias adstringit, coctionesque impedit, & peculiariter pectori inimicum est: ut ex *Aphoris.* 24. colligi potest; & expressè docet Celsus *lib.* 4. *cap.* 6. ubi de Pleuritide agit: *utendum* (inquit) *cibis potionibusque calidis, vitandum frigus.* Et *Trallianus* de victu item pleuriticorum tradens; *aqua tepida*, inquit, *pleureticis semper exhibenda.*

p 93 l.23. ἰδίη τις ξυνδρομῆς.] Vox hæc Empiricorum, qui ita multorum signorum concursum appellabant; ex quibus, qui esset corporis status, cognosceretur; nempe πληθωρικὴν συνδρομὴν cùm omnia, quæ plenitudinem humorum indicant, in eodem corpore reperirentur. In editione *Henischii* ante vocem ἰδίη, asteriscus est, quæ mutilæ aut corruptæ scripturæ nota est: & sanè aliquid desiderari arbitror. Sed exspectandum auxilium à M. S. Cod.

p.93. l.27. ἀλλὰ καὶ πνεῦμά κοτε ξυνιστὰν ἐν πλευρῷ.] Ita & Ætius 2. *Tetrabibl. ser.* 4. *cap.* 68. ubi de notha pleuritide: non alienum ab hoc loco est, quod de quadam falsa pleuritide observat Amatus Lusitanus *centur.* 7. *curat.* 72. in qua scilicet dolor esset extensivus in exteriore parte thoracis, difficilis in partem decubitus, febris continua, tussis sicca, & qua nihil effatu dignum exspueretur. Hanc autem Pleuritim refert in abscessum exteriorem phlegmaticum degenerasse; quo aperto, non multò post æger mortem oppetierit.

Ad Librum Secundum

Curationis Morborum Acutorum.

περὶ θεραπείας πνευμονίης.
de Curatione Pulmonariæ.

Ita pulmonis inflammationem vocat *Aretæus*, quam Medici communiter περιπνευμονίην. Hippocrates *libro de internis affectionibus*, alio flexu πνευμονίδα nominavit. Ita enim hanc vocem *Fœsius* interpretatus est.

p.94.l.19. ἐπ' ἄμφω.] Supple φλέβας.

p.94 l.24,25. ἢν γὰρ ἐξ αἵματος αἱ προφάσιες ἔωσι.] Causas perstringit, quæ pulmonis inflammationem faciunt: sunt autem hæ, sanguis, pituita, spuma; quas & causas tradit *Hippocrates*, citato libro; φλεγμονὴ δὲ γίνεται ἀπὸ τῶνδε μάλιστα. ὁκόταν ὁ πλεύμων αἷμα ἑλκύσας ἐφ' ἑωυτὸν, ἢ φλέγμα ἁλμυρὸν μὴ ἀφῇ πάλιν, ἀλλ' αὐτοῦ ξυστραφῇ, καὶ ξυμπαγῇ. Ob has verò venæ sectionem esse necessariam ostendit: quia si sanguis causa est, per eam vacuatur; sin alii humores, sic quoque ea benefacit: quod corpore vacuato, meatus pulmonis liberiores reddat, ad usum respirationis. Est proinde quod miremur, hanc ab *Hippocrate* esse prætermissam in eo libro; ubi ejus morbi curationem tradit.

p.94.l.30,31. διαχρίοντα τὴν ἕδρην λίτρῳ] An balanum intelligit ano inserendum, ad flatus ducendos?

p.94.l.32,33. ἀντὶ δὲ τῆς φλεβοτομίης.] Enema acre, ubi sanguinem mittere non licet, vicem supplere docet *Aretæus*; quod & Galenus testatur *lib.* 5. *Method.* qui matronæ cuidam, quæ sanguinem è pulmonibus rejiciebat acrem, clysterem imperavit: quod ei venam nollet incidere, propter inediam; quam per quatriduum passa fuerat.

p 94.l.34. ἡ ῥητίνη δὲ,] Scribendum, ἢ ῥητίνῃ δὲ, *aut resinæ*, in dandi casu, præcedente conjunctione disjunctiva ἢ.

p.94. l 37. κολοκύνθης δὲ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες αἱ ἔσω.] Pulpam interiorem Colocynthidis, quam *Hippocrates*, ἐντεριώνην vocat, pro enemate, aqua incoqui jubet: in qua decoctione eximiè cavendum est, ne qua particula ejus, cùm liquore in alvum penetret: nam ea inhærescens intestinis, ulcus in iis insanabile crearet. Quod accidisse *Guillelmo Pelisserio* viro eruditissimo atque clarissimo testatur Pierius *lib.* 2. *de Literatorum infelicitate*; cùm scelerati Pharmacopolæ culpâ catapotia ex malè trita colocynthide sumpsisset. Quare, ut in medicamentorum præparationibus exactissimè conteratur monet Avicenna *lib.* 2. *tract* 2. *cap. de Colocynthide. Et oportet* (inquit) *ut in ejus contritione ad summum perveniatur: pars enim minima ejus in sensu, quùm invenit humiditatem, inflatur, & adhæret partibus stomachi, & involutionibus intestinorum, & apostemat.* Idem & *Serapio* confirmat apud *Mesue.*

p.95.l.16. δι' ὑμέρης] δι' ἡμέρης.

p.95.l 21. ἢν δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς πνιγός] Medicus suæ famæ consulere debet, neque committere ut in morbi extremo impetu & desperatione quicquam remedii admoveat; ne eum interfecisse credatur, quem sua sors peremit.

p.95.

p. 95. *l.* 26, 27. ἀνηρὸν δὲ πτισάνης ὁ χυλὸς] Non est dubium, quin σιτηρῶν legi debeat pro ἀνηρῶν, quod & ex *Crassi* versione patet: dicunt autem *Græci* σιτηρὰ, quæ nos *Cerealia*, aut frumentacea.

p. 95. *l.* 30, 31. κακὸν γὰρ περιπνευμονικοῖσι φῦσα] Flatus iis, qui inflammatione pulmonum laborant, vehementer nocere rectè judicat: Nam iis distenta hypochondria & ventriculus, premunt pulmones: aut si iidem pulmonum substantiam occupent ac distendant, meatus animæ angustiores reddunt, atque ita augent suffocationem.

p. 95. *l.* 31. οἶνος ποτὸν ἢν ἄπυροι ἔωσι] Vinum concedit peripneumonicis, si febre careant, quod sanè rarum est, ut febris pulmonum inflammationem non comitetur. Inter signa namque, quibus ea cognoscitur, febrem ponit Galenus *lib.* 4. *de loc. aff. cap.* 9. ὅτ' ἂν δὲ τῇ μετὰ στενοχωρίας τι, καὶ βάρους, δύσπνοια, πυρετὸς ὀξὺς συμπέσῃ, φλεγμονὴ τὸ πάθημά ἐστι τοῦ πνεύμονος. Quin ipse *Aretæus* id dicit supra *lib.* 2. *de causis & signis acut.* ubi de eodem morbo agit: ἥδε ἐστὶν, ἣν καλέομεν περιπνευμονίην, φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος, ξὺν ὀξεῖ πυρετῷ. Attamen interdum hunc morbum sine febre esse haud absurdum est; quo casu vinum concedit, idque ejusmodi, quod non multam habeat adstrictionem; ne pulmonum augeant obstructionem. Cæterum eo morbo laborantes vinum cupidè expetere docet Aristoteles *in* 27. *sect. probl.* 4. & causam addit, quia ob internum fervorem vehementer sitiunt: vinum autem licet natura calidum, sitim magis sedet, quàm aqua: propterea quod magis penetrat, & partes sitientes potentius humectat quàm aqua; quia non solùm est potus, sed & alimentum.

p. 95. *l.* 37. θώρηξ δὲ ἐσκεπάσθω] Scribe σκεπάσθω.

p. 95. *l.* 39. τὸ διὰ τῆς λημνησίδος] Hujus compositionis Galenus mentionem facit *lib.* 6. *de sanit. tuend.* τοῖς δ' εὐφορβίου καὶ λημνήστου, ἣν ἀδάρκην τε, καὶ ἄδαρκον ὀνομάζουσιν, ἰσχυροτέροις φαρμάκοις. Ubi λημνήστην appellat quod alii λήμνησιν. Qua & voce utitur *libro* 1. *de compos. medic.* κατὰ τόπους: καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἡ λημνῆστις οὐδενὸς τούτων δεύτερον &c. Est autem λήμνησις, vel λημνῆστις salsugo quædam in paludibus proveniens, unde nomen, ubi arundinibus & herbis adhærens invenitur.

Ad Caput II.

περὶ θεραπείας αἵματος ἀναγωγῆς.

De Curatione Sanguinis Rejectionis.

p. 95. *l.* 47. πᾶσαι δὲ ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος οὐκ ἀνήδεες] Deest vox φορεί. αἵματος φορῆς supra *lib.* 2. *cap.* 1. *de causis & signis acutorum morborum*: & hîc paulò infra αἵματος γὰρ ἡ φορή. Versus finem; ἐς δὲ τὰ τοιάδε εἴδεα τῆς φορῆς. & rursus paucis interjectis: ἣν μὲν ἂν ξυναπείγῃ ἡ φορή. ἐξ ἀναγωγῆς autem idem valet, atque per superiora. Namque ἀναγωγὴ Medicis proprie accipitur pro sanguinis è pulmonibus rejectatione, quicquid reclamet Hofmannus *lib.* 5. *Var. Lect. cap.* 22. ubi ineptè grammaticatur, ut supra ostendimus eo loco.

p. 95. *l.* 49, 50. οὐδ' ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος τῶν καρδιωδέων] Reponendum hîc adverbium μόνον, quod desideratur, ut sequens exceptiva declarat, ἀλλὰ κἢν ἀπὸ κεφαλῆς. Sed & sententia id postulat: neque enim tantùm, si à thorace aut pulmone, aut stomacho aut hepate (supple sanguis fertur) periculosum est; sed & si à capite, quæ sanguinis ejectio magis innocua.

p. 95. *l.* 58. σηκὸν ἐπίπεδον] Σηκὸς propriè dicitur stabulum ovium & caprarum; tamen & pro domo accipitur, ut hîc.

p. 96. *l.* 2, 3. ἐρεθιστικὸν γὰρ αἱ σείσιες] Motu & concussione humores quosvis irritari ad eruptionem ex *Aphorismo* 14. *sect.* 4. colligi potest: quo *Hippocrates* jubet, eos qui Veratrum sumpserunt, moveri, quo scilicet vomitum sibi magis provocent: ἐπὴν πίῃ τις ἐλλέβορον, πρὸς μὲν τὰς κινήσιας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν. &c. Ad quæ verba Galenus in *commentario* annotat, corpus ut quiete in eodem statu servatur, ita à motu immutari atque alterari: ἡσυχία μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς αὐτῆς καταστάσεως φυλάττει· μεταβάλλει δὲ καὶ ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα κίνησις. Addit *Hippocrates*, ibidem, exemplum à navigatione, in qua quidem corpus à motu perturbari planè perspicitur: vomunt enim qui navigant, non odore maris, ut quidam putant, sed agitatione navis; ut docet Galenus *in Commentariis*.

p. 96. *l.* 4, 5. μὴ κάρτα εἴκουσα.] *Lectus non admodum cedens corpori.* Amant circuitiones *Iones*: nam uno verbo μαλακὴ dicere poterat, pro qua voce definitionem posuit. Nam Aristoteles *molle* ita definit *libro de mistorum affectionibus*: μαλακὸν δὲ τὸ ὑπεῖκον. Sed addit τῷ μὴ ἀντιπεριΐστασθαι, hoc est, ut ipse explicat, κατὰ τὸ ἐπίπεδον, quod omisit *Aretæus*, quia non id agebat: & mollis lectus satis intelligitur, qui cedat prementi. Lectum autem non probat iis, qui sanguinem per os rejiciunt, qui valde sit mollis, & in quo profundiùs corpus mergatur, qualis plumeus est; quod talis nimio plus quam satis est calefaciat. Itaque mox addit ἄτρεμος.

p. 96. *l.* 13. τὴν ἐπ' ἀγκῶνι κοίλην] Eam intelligit, quam *Hippocrates* τὴν εἴσω φλέβα, *venam internam* appellat *Libro* 4. *de victu in acutis*, & ἀγκῶνα metonymicè, in *tertio*

τῷ Epid ὀγδόῃ ἀγκῶνα ἔτεμον. *Basilicam* vulgò nominant.

p. 96 *l.* 17, 18. ἡ δ' ἀνωτέρη τ᾽ ἤ.] Per venam superiorem, *cephalica* sive humeraria intelligenda est, aut quæ ex ramis internæ & humerariæ conjunctis efficitur. *Nigram* Arabes appellant, quam venam superiorem negat se videre, cur potiùs in eo affectu secari debeat, quàm basilica, quandoquidem utraque unius ejusdemque venæ, quæ à brachio descendit, hoc est, axillaris rami propago est.

p. 96. *l.* 19. ὥστε εἰδέναι μέζον] Scribe εἰδὲν μέζον.

p. 96. *l.* 20, 21. αἴσθησις τῆς τ᾽ ἀποσχίσιων] Improbat eos, qui venas brachii certis visceribus respondere volunt; quos ait ignorare divortia & propagationes venarum: quoniam quæ ab eadem vena propagines scinduntur, eamdem habere ad vacuandam opportunitatem, consentaneum est. Qua quidem sententia apertè *Galeno* ὁμόσε χωρεῖ, ut dicitur: qui referre utra ex iis venis secetur pro situ partium affectarum; neque promiscuè secandas esse expressè asserit in libello *de curat. per sanguinis missionem*: quem locum, quoniam prolixior est, adscribam ita ut a *Fuchsio* Latinè est conversus. *In oculorum itaque doloribus tum humeraria vocata vena, tum quæ ex ea derivata est, in gibbero incisa, manifestum celeriter commodum afferunt: laborante autem latere, aut pulmone, aut septo transverso, aut liene, aut jecore, aut ventriculo, quæ per alas ad gibberi juncturam pertingit; secanda verò tum maximè interior erit. Quod si non ea, quæ ab ipsa deducta, in juncturæ flexura apparet: Cognovisti sanè paulò ante ab humeraria vena deduci prædictam, connectentem ipsam. Tres enim hi sunt mittendi ex gibbero sanguinis loci; interior, exterior, medius. Interior igitur, in quibus partes, quæ infra collum sunt, laborant, utilis est. Exterior verò quibus partes quæ supra collum sunt, ut facies, aut caput, malè afficiuntur. Medius locus interdum utrasque habet diductas venas, in anteriorem manus partem protensas, ac deinde hîc coeuntes: interim verò statim in ipso juncturæ flexu in unum mutuò congredientes nonnunquam manifestam earum alteram, obscuram verò alteram. Proinde ubi vena laboranti parti propria obscurior exsistit, & ad mediarum aliquam accedis, conare eam quæ à propria derivatur, potiùs incidere. Accidit autem ubi & quæ inferiores sunt gibberi juncturâ, eas nimirum quæ in cubito sunt, secare nihil impediat, non apparentibus iis quæ in gibbero sunt: atque harum quidem eas quæ in rectum sunt laborantium partium. Porrò tam perspicuam sæpè celeriter utilitatem quæ in rectum fiunt laborantium partium venæ sectiones afferunt, ut & qui laborant, & familiares ipsorum sæpè numero obstupescant.* Hæc Galenus. Quorum locorum collatione, *Aretæi* (inquam) & *Galeni* nonnulla iis, qui sagacius talia odorantur suspicio fieri potest, *Aretæo* eam opinionem *Galeni* de peculiarium venarum sectione innotuisse quidem, usque adeo tamen improbabilem visam, ut hîc dedita opera confutandam putarit.

p. 96. *l.* 21. ἔσω στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυμπῆψαι τὴν ἄνω.] Per τὴν ἄνω *humerariam* seu Cephalicam intelligit: per τὴν κάτω, quam *basilicam* vulgò appellant, quam stomacho & jecori respondere liquet, non autem humerariam, ex paulo ante citatis *Galeni* verbis. Quare pro τὴν ἄνω τὴν κάτω scribere convenit.

p. 96. *l.* 22. ἢν δ' ἀπὸ πνεύμονος ῥέῃ.] Et malè hic πνεύμονος pro σπληνὸς legitur: de incisione enim ejus venulæ, quæ inter minimum digitum & medicum, quæ *Græcis* σπληνῖτις dicitur, sinistræ manus sita est, loquitur: quam spleni vacuando, non autem pulmoni dicatam esse, ex *Paulo Ægineta*, *Avicenna*, & aliis discimus; sed maximè ex *Ætio*, qui *Tetrabibl.* 1 *serm.* 3. *cap.* 15. ita scribit; *quod si splen patiatur, venam inter anularem, & parvum digitum manus seca, aut in cubito internam.*

p. 96. *l.* 27. τῇ ὧν πλέον πρὸς τελεὶ δακτύλοις.] Mendosa lectio hæc, quam sic emendo: τί ὦν πλέον, εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοις. &c. Quam igitur majorem utilitatem capiet, si quis ipsam juxta digitos, non autem in cubito secet. Sententia autem plana est. Quemadmodum enim supra eos ut venarum distributionis ignaros redarguit, qui quum sanguis è pulmonibus rejicitur, superiorem puta humerariam venam secare malunt, quàm internam cubiti; siquidem & illa è ramo axillari descendit: sic nunc iis succenset, qui ad lienis affectus mediam inter medicum & minimum digitum sinistræ manus pertundunt, ceu non hæc ab ea, quæ in cubito est, propagata sit. Sic est *Aretæi* sententia de his venis, quam nunc recentiores sequuntur, præsertim qui Anatomiæ impensius student. Attamen aliud in venis præter agnationes & propagationes spectandum fortasse est: & in venis ab eodem ramo fruticantibus discrimina occulta à situ & rectitudine reddi, haud absurdum est, ut quidam surculi visceribus certis respondeant; quod *Galeno* placuisse patet ex libro illo de *curat. per sanguinis missionem.* Ubi somniis quibusdam se admonitum testatur, ut arteriam inter indicem & pollicem sitam tunderet. Par enim ratio est salvatellæ, & illius arteriolæ: sic ergo ille scribit: προτραπεὶς ὑπό τινων ὀνειράτων δυοῖν ἐναργῶς μοι γενομένων, ἧκον ἐπὶ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ λιχανοῦ τε καὶ μεγάλου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀρτηρίαν· ἐπιτρέψαι τε ῥεῖν ἄχρις ἂν αὐτομάτως παύσηται τὸ αἷμα, κελεύοντος οὕτω τοῦ ὀνείρατος. ἐῤῥύη μὲν οὖν οὐδ' ὅλη λίτρα· παραχρῆμα δ' ἐπαύσατο χρόνιον ἄλγημα, κατ' ἐκεῖνο μάλιστα τὸ μέρος ἐρεῖδον, ἔνθα συμβάλλει τῷ διαφράγματι τὸ ἧπαρ.

p. 96. l. 36, 37. ἀρύγειν δὲ καὶ δεσμοῖς ἄκροις ποδῶν.] Ita est usus omnium ferè, qui Medicinam faciunt; ut ad sistendum sanguinem per nares aut os erumpentem, extrema corporis arctis vinculis comprehendant. Quod tamen *Asclepiadi* non placuisse refert Cornelius Celsus *libro 4. cap. 4.* ubi de tussi agit: *Erasistratus horum crura quoque & femora, brachiaque pluribus locis deligabat: id Asclepiades adeo non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit.* Etiam *Scribonius* auctoritate ejusdem *Asclepiadis* adversus eum usum disputat in libro *de compos. Med. cap.* 83. ubi ad eum ipsum affectum remedia proponit: quibus tamen argumentis respondere haud difficile est.

p. 96. l. 39. ἡ διάσφυγξις.] γρ. διάσφιγξις, deligatio.

p. 96. l. 41, 42. ἔρια μὲν πιόεντα οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰός.] Sufficiebat dixisse ἔρια πιόεντα· quæ οἰσύπῳ, hoc est, *lanæ succidæ* circumlocutio est. Quo fit ut suspicer illa οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἰός non esse Auctoris; sed glossema ad oram paginæ notatum ab aliquo studioso, in textum postea traductum esse. Et sanè paulò inferiùs ἔρια πιόεντα nominat: neque quicquam præterea addit ad œsypum significandum.

p. 96. l. 47. τῆς ἀκακίης ἢ ὑποκυστίδος ξηρῶν τῶν χυλῶν] Scribe ὑποκιστίδος per ἰῶτα, Acacia spina est in *Ægypto* nascens, quæ fructus inclusos siliquis fert lupinis similes: è quibus succus expressus siccatur in umbra ad usus medicos; præcipua ei vis stipandi atque adstringendi. *Dioscorides* περὶ ἀκακίας, τὸν δὲ καρπὸν ὥσπερ θέρμον ἐν λοβοῖς κείμενον, ἐξ οὗ καὶ ἐκθλίβεται τὸ ἐγχύλισμα ξηραινόμενον ἐν σκιᾷ. Quod igitur is succus in umbra exsiccaretur, ea causa ξηρῶν χυλῶν dicit *Aretæus*. De eodem succo *Nonnus* è posterioribus Græciæ Medicis *cap.* 1. διὰ χυλῶν ἀκακίας καρποῦ τῷ ἀφεψήματι· τοῦτ' ἔστι τῶν λεγομένων ἀκανθῶν κερατίων. Hypocistidis eadem facultas, quæ Acaciæ.

p. 96. l. 48. τὸ ὀμφάκιον ὄξει λυθέν.] *Nonnus* una voce ὀξυφάκιον appellat pro ὀξυομφάκιον.

p. 96. l. 52. ψύξαι καὶ ξηρῆναι.] Lege σύψαι, *stipare* & comprimere.

p. 97. l. 12, 13. μίσγειν δὲ καὶ συμφύτου τῆς ῥίζης] Hanc etiam radicem pro eo affectu commendat *Scribonius Largus*; & à nonnullis *inulam rusticam*, ab aliis *alum gallicum* nominari auctor est *cap. 83. de compos. Med.* Ubi & animadvertit, ei qui eam radicem comedat, eo die cavendum esse ab aceto; ne degustet, quod hujus radicis effectum resolvat: quæ observatio sagacibus ingeniis magnum scrupulum injiciat, mirantibus quid sit, quamobrem acetum, cùm ipsum stypticum sit, eandem symphyti facultatem minuat, quam potius augere deberet.

p. 97. l. 13. 14. βραβύλων ἀγρίων ῥίζας ἑψῶν] Quid sit βράβυλον docet *Athenæus* ex Clearcho Peripatetico *lib. 2.* nempe hoc nomine pruna à *Rhodiis* & *Siculis* vocari, unde *Theocritus*:

Ὄρπακες βραβύλοισι καταβρίθοντες ἔραζε.

Item:

Ὅσον μᾶλον βραβύλοιο.

Addit nomen iis inditum ab effectu, quia alvum laxant: τὰ δὲ βράβυλα φησὶ, ὅτι κοιλίας καὶ τὴν βορὰν ἐκβάλλοντα. tum formam & saporem declarat in hunc modum: ἔστι δὲ τῶν τὸ ἀκρόδρυον μικρότερον μὲν τῇ περιφορᾷ τῶν κοκκυμήλων, τῇ δὲ ἐδωδῇ τὸ αὐτὸ, πλὴν ὀλίγον δριμύτερον. *Crassus* interpres *Aretæi* βράβυλα à Græcis dici propriè *Damascena* posuit in versione: quod à *Theocriti* Scholiaste, aut *Suida* accepisse videtur; qui vocem βράβυλον ita exponunt. Sed & magnum Etymologicum βράβυλα exponit δαμασκηνά, postea tamen βράβυλα ait dicta esse *Damascena* κατ' ἐξοχὴν, quod pruna meliora eo loco proveniant; quod falsum puto: quia neque *Athenæus*, neque *Dioscorides*, neque ipse *Galenus* tacuisset: in eodem errore *Hadrianum Junium* in *Nomenclatore* versatum comperio. De prunis autem sylvestribus, agit quæ προῦμνα ab *Asiaticis* suo tempore dicta fuisse *Galenus* testatur, *libro 2. de vi alimentorum*, qualia profectò *Damascena* non sunt. Ceterum hæc quæ de prunis dicta sunt, parum ad rem producta intelligo: cùm Aretæus βραβύλων, *prunorum agrestium* radices ad cataplasma conficiendum incoqui jubeat. Ex quo patet, non fructus, sed arborem ea voce intelligi voluisse. Atque ita βράβυλον non fructum tantùm, sed & arborem significabit. In Editione *Henischii* notata hæc vox est asterisco, & ad marginem è regione ῥαβύλων pro βραβύλων legitur.

p. 97. l. 15. καὶ κόμμεος.] Hac voce, cùm simpliciter ponitur, vulgata gummi genera intelligi debent, quorum vim esse siccantem atque emplasticam *Galenus* docet *libro 7. de simpl facultatibus.* Nam si ex iis quodpiam eximium, & usu efficaciùs requiratur; ut quod è junipero & tragacantho accipitur, id non simpliciter, sed cum epitheto adjuncto effertur, gummi juniperi, tragacanthæ. Ceterum Fuchsius *lib. 1. de compos. Med. cap. 12.* notat, quod nunc gummi Arabicum vocamus, concretum ex acacia Ægypti spina liquorem, veteribus gummi absolutè appellatum fuisse.

p. 97. l. 18. χρὴ δὲ καὶ τοῖσι κάμνουσι χαρίζεσθαι] Ita & visum Hippocrati *lib. 6. Epid. sect. 4. sent. 7.* αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρείως δρᾷν ἢ ποτὰ ἢ βρωτὰ, ἢ ἃ ἂν ὁρᾷ, μαλακῶς ὅσα ψαύει, ἄλλαι, ἃ μὴ μεγάλα βλάπτει, ἢ εὐανάληπτα, οἷον τὸ ψυχρὸν ὅκου τοῦτο δεῖ· ἄλλαι, εἴσοδοι, λόγοι, σχῆμα, ἐσθὴς, τῷ νοσέοντι κουρὴ, ὄνυχες, ὀδμαί. id est, *in his ægrotantibus grati-*

ficandum est, ut scilicet cibus & potus purè conficiantur, puraque sint quæcumque viderint, & mollia quæ tangunt: Aliæ quæ non magnopere lædant, & facilè reparabilia sint, veluti frigida, ubi ea opus est. Pari ratione introitus, sermones, figura, vestitus, tonsura, ungues, odores, ægro grata sint. Partem igitur hanc, quæ odores spectat; quibus ægro morigerandum censet *Hippocrates*, non solùm de ipsius Medici odoribus accipere oportet; ut ne qoid oleat, quod possit ægrum offendere, puta allium, aut vinnm, ut *Galenus* interpretatnr: sed & de aliarum rerum odore, quæ circa ægrum sunt, aut ei offeruntur. Qua mente *Aretæus* epithematis aliquid suaveolens admisceri præcipit, quo æger medicamentum minùs aspernetur.

p. 97. l. 19. ἐκτὸς θετὰ ἄκη.] Vulgò externa medicamenta appellamus.

p. 97. l. 23, 24. ἢ τὸ ῥέον παχυῶσαί τε καὶ πῆξαι ὡς μὴ διαῤῥέειν.] Verbum διαῤῥέειν, de sanguine è venis fluente nsnrpat, sicut & de quocunque alio humore accipi potest: nam διαῤῥέειν est *diffluere:* quæ significatio omnium rerum fluxum comprehendit: fere tamen Medici istud verbum de alvi fluxn usorpant, quem simpliciter διάῤῥοιαν appellant. Ceterum triplicem rationem sistendi sanguinis tradit, prout sunt caosa fluxum efficientes: primùm ut vasorum tunicæ, quibus sanguis continetur, densentur, atque constipentnr; cùm scilicet earumdem raritas in causa est: 2. ut ipse sanguis densetur, figaturque, ne possit fluere, etiam si viæ pateant: 3. ut sanguis in sede pristina contineaiur, ne ab una parte in alia transfluat.

p. 97. l. 29, 30. διαῤῥεῖ γὰρ ὡς ὑδρεῖον νέον ἠθὲν τῇσι ἀραιώσεσι.] Apparet vocem ἠθὲν corruptam esse, cùm sententiæ minus congruat. Pro ea igitur legerem, δευθὲν, quod valet *irrigatum*, madefactom. Venam enim ita rarefactam, ut per tunicam sanguinem transfluere sinat, comparat situlæ novæ, qoæ aqua impletur, ut mos est, ut humore imbuatur: nam initio diffluit, postea ubi aquam imbibit, eam continet. Sumpta autem ea similitudo est ab *Hippocrate*, qui in libro de *internis affectionibus* eadem ntitor: ὥσπερ ὑδρεῖον νέον διαπηδᾷ, πιλεύμενον στέγει· οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διὰ τῆς τροφῆς, καὶ ἀποστεγνωθεῖσα ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον.

p. 97. l. 37. ἀτὰρ ἠδὲ τὸ θέρμ[illegible] ποιέειν.] Supple πάγον: rectè calorem ipsum figendum, atque cogendum censet: nam calor est, qni sanguinem fluidum reddit, ita docente Hippocrate *libro* περὶ ἀρχῶν hæc sunt verba: τὸ δὲ ὑγρὸν ψυχρὸν ἐὸν κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη, καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο: & mox: πᾶσι μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστι τὸ αἷμα. Quod de causa efficiente intelligendum est: nam materialis, ipsa est aqua; quæ in mixtione excedens terreas partes, mistnm totum fluidum reddit, sicut ipsa est: nt in nostro tractatu de lacrymis diximus, ubi cansas fluoris humorum nostrorum altius scrutamur.

p. 97. l. 38, 39. ὀξύκρητον μὲν ἂν τοῖσι ἀραιοῖσι ἱκανὸν ἐς σύψιν.] Ὀξύκρητον mistum est aquæ & aceti, ut & mulierculis notum est. Hanc plerique Latinè *poscam* dici autumant. Et apud Græcos auctores, ὀξύκρατον, *poscam* vertunt; ut *Linacer* in sua interpretatione *lib. Method. Medend.* Quod non improbo, cum ita voce hac *Celsus* & *Plinius* ntantur. Sed id tamen animadversione judico dignum, qnod Petrus Bellonius *lib. 2. obser. cap.* 98. poscam esse oxycratum negat, veterumque poscam *zythum* esse probat auctoritate *Suetonii*, qoi in *Vitellio* tradit *Asiaticum* ejus liberium fugitivom, *Capuæ* deprehensum fuisse poscam vendeniem: quèm oxycratum in sua taberna venale babuisse non putat verisimile. Verùm & aliam potionem similem zytho, poscæ nomine appellatam fuisse, ut concedamns, fieri etenim potest: attamen, quin veteres poscæ nomine oxycratum intellexerint, non est quod dnbitemus, post *Celsi* & *Plinii* auctoritatem. Et videtur, doplicem fuisse poscam, unam simplicem, quæ eadem atque oxycratum fuit; alteram compositam, cujus duas species tradidit Ætius *Tetrabibl.* 1. *sermone* 3. Communis autem, qua utebantur, & nunc in *Asia* passim utuntur, parari consuevit farinæ subactæ in vase æneo excoctæ portione in aquam conjecta: quæ deinde sine igne bulliat, atque despumet, ut eo loco tradit *Bellonius*. Haud absimilis fuit illa potio, quam *Maro* describit in *Georgicis:*

——— ——— ——— & pocula læti
Fermento atque acidis imitantur vitea sorbis.

Fuit hæc posca Scythicarum Gentium. Eam olim militibus assignatam, atque inter cibos Castrenses habitam testatur *Spartianus* in *Adriano*. Simeon Sethi in libro *de alimentis*, ei potui, quem φοῦκας dictum ait, interpretes autem poscam vertnnt, eadem tribuit, quæ zytho *Dioscorides*. Ex quibus intelligi potest non unam fuisse rationem poscæ conficiendæ; atque hoc nomine, *posca*, multa & varia potuum genera comprehendi.

p. 97. l. 39, 40. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἀκρητόν ἐστι τὸ ῥέον.] Sufficere ait, contra venarum rarefactionem, uti oxycrato: eò quod neqne sanguis ipse, qui per venarum oscula effluit, sincerus sit, sed sero multo dilutus, qui ἰχὼρ propriè dicitur. Quæ ratio, quid ad Oxycrati usum pertineat, non facè perspicio: nisi id vult, ea ratione ostendere, non multùm patere illa oscula venarum, per quas sanguis fluat: quia qui effluit tenuis & aquosus est,

eſt, & per exiguos meatus ſubire poteſt: exiguis autem meatibus ſtringendis *oxycratum* ſufficere poteſt.

p. 97. 40. ἀλλὰ τῶδε ἰχὼρ.] Sanguinem aquoſum & tenuem ἰχῶρα appellat; quo modo & *Ariſtoteles*, qui hunc definit ἄπεπτον αἷμα, ἢ τῷ μή πω πεπέφθαι, ἢ τῷ διαῤῥοῶδες. *Celſus* verò aliter accipit, pro humore tenui, ſubalbido, qui ex maligno ulcere exit, maximèque ubi nervo læſo inflammatio ſecuta eſt. Plura de *ichoribus* in noſtro libro *de Lachrymis*.

p. 97. *l.* 42. ἢ κεράτων ἐδωδίμων ἕψημα.] Lege κερατίων, id eſt, *ſiliquarum*. Rectè autem addit ἐδωδίμων, ut diſtinguat à ſiliquis, ſeu fructu acaciæ, qui teſte Galeno *lib.* 1. κτ̓ τόπυς, κεράτια ἀκάνθης vocantur. Sunt κεράτια ἐδώδιμα, ſiliquæ arboris cujuſdam, quibus ineſt facultas exſiccans, atque adſtringens, teſte Dioſcoride *lib.* 1. & Galeno *lib. ſimpl. fac.* Eſt autem viliſſimum hoc edulium & pravum: unde idem Galenus *lib.* 2. *de vi alimentorum*, ſatius fore ait, ſi à regionibus Orientalibus, in quibus naſcitur, ad nos non importetur. Atque hoc fortaſſe eſt genus ſiliquæ, quo adoleſcens ille prodigus, cujus fit mentio in Euangelio, in extrema inopia ventrem implere cupiebat, invidens porcis, quibus ii fructus, ut viliſſimi, ad ſatietatem projiciebantur.

p. 97. *l.* 52. ἰὼ ἢ κρέσσον ἡ ξυμφορὴ τῷδε γίγνηται.] Scribe κρέσσων, per ω, ſi malum prævaluerit.

p. 97. *l.* 54. καὶ λίθον τ̄ ἐξ ἁλὸς κυράλιον.] Lapidem marinum vocat *corallium*. At *Theophraſtus* non lapidem, ſed quaſi lapidem appellat *libro* περὶ λίθων; cujus hæc verba ſunt: τὸ γὰρ κυράλιον (καὶ γὰρ τῦθ᾽ ὥσπερ λίθος) τῇ χροίᾳ μὲν ἐρυθρὸν, &c. & mox ei calamum Indicum lapideſcentem ſimilem eſſe natura teſtatur: τρόπον δέ τινα ἐ πόῤῥω τύτυ τῇ φύσει, καὶ ὁ Ἰνδικὸς κάλαμος ἀπολιθωμένος. Quibus ex verbis patet, hunc non eſſe planè lapidem; ſed quiddam medium inter lapides & plantas: unde à quibuſdam λιθόδενδρον fuiſſe appellatum teſtatur Dioſcorides *libro* 5. τὸ δὲ (inquit) κοράλλιον, ὅπερ ἔνιοι λιθόδενδρον ἐκάλεσαν, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον· σκληρύνεσθαι δὲ, ὅταν ἐκ τῦ βυθῦ ἑλκυσθῇ, ἔξαλον γενόμενον· καὶ βαπτόμενον, ἤτοι πηγνύμενον, ὥσπερ ὑπὸ τῦ περικεχυμένυ ἡμῖν ἀέρος. Quem locum obiter emendo voce βαπτόμενον, pro qua βλαπτόμενον lego, *offenſum* ab aëre. Ita & *Ovidius* Coralium è virgis natum canit, quæ ſanguinis *Gorgonei* tactu diriguiſſent. Qua fictione ejus fruticis naturam poëticè adumbravit; vide hunc *libro* 4. & 15. *Metamorphoſeωn*. His *Plinius* ſubſcribit *lib.* 32. *cap.* 2. ubi & illud notat; Coralium in Perſico mari *Jace* appellari. Sunt & verſus *Orphei*, illius qui de Magicis expiationibus ſcripſit de Coralio, idem teſtantes:

> Χλωρὴ γὰρ βοτάνη πρῶτον φύεν, ὐδ᾽ ἐπὶ γαίῃ,
> Ἤγε φυτῶν ἴσμεν στερεὸν τρόφον, ἀλλ᾽ ἐπὶ πόντῳ,
> Ἀτρυγέτῳ, ἵνα φυκί᾽, ἵνα βρύα γίνετ᾽ ἐλαφρά.

Et ibidem infra:

> Οὐδέ τ᾽ ἔλω νίσσεσθαι, ἐπεὶ στερεὴ λίθος ἦεν
> Ἐκ δ᾽ ὄλεσεν βοτάνης ὑγρὸν δέμας, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
> Οὐλομένης πέμπει βοτάνης ἐκ ὤλεσεν εἶδος.

Sed de corallii natura nimis multa. De facultate addo, idem eſſe adſtringens & refrigerans: ideoque ad ſanguinis exſpuitiones utile remedium; quod hic *Aretæus* docet, & *Dioſcorides* citato loco. Quidam & id ipſum berberorum ſucco ſolutum propinant dyſentericis: quo remedio ſe uſum felici ſucceſſu teſtatur Langius *libro* 2. *epiſtol. medicin.* 49.

p. 98. *l.* 2. δυνατωτέρη δὲ τῶνδε τὸ ῥίον ἡ ῥίζα.] ῥίον appellat, quod alii ῥᾶ, ῥίον & ῥίον ποντικὸν, & ῥίζαν ποντικὴν, id eſt, *radicem Ponticam* vocant; *Dioſcorides*, *Galenus*, *Paulus Actuarius*. *Celſus* quoque *radicem Ponticam*; Plinius *rhacoma*, *libro* 27. *cap.* 12. niſi mendum eſt, & *rha* ſimpliciter ſcripſerat *Plinius*; cui voci poſtea ſyllabæ illæ vitio acceſſerint. Hac radice utebantur veteres, ubi adſtringere meatus & comprimere fluentem ſanguinem, aut partem aliquam confirmare volebant: ut & *Aretæus* apertè teſtatur ſequentibus verbis, quibus facultates ejus explicat: δυνατωτέρη δὲ τὸ ῥίον ἡ ῥίζα, ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, σύψαι, τὰ πάντα πιλῆσαι. Unde apparet eum recentioribus Græcis, *Paulo Actuario*, & *Nicolao Myrepſo* antiquiorem fuiſſe: quoniam his primùm, iſtud, quo utimur, *Rheum*, quod ex *Iudia* defertur, & bilis purgandæ facultate pollet, innotuiſſe conſtat: licet fortaſſe iſtud à *Rhapontico* veterum non diſtinxit, ut credit *Matthiolus* in 3. *Dioſcoridis*. Nam ſi *Aretæus* illud purgans cognoviſſet; non opinor ſimpliciter *Rheum* ad medendam ſanguinis ἀναγωγὴν præſcripſiſſet; ſed aliquam diſtinctionem adhibuiſſet: neque etiam illud in cenſu adſtringentium medicamentorum poſuiſſet. Fuit igitur illud Antiquorum *Rheum* diverſum ab eo quod habemus, ad quos à *Ponti* regionibus, quæ ſupra *Boſphorum* ſitæ ſunt, afferri ſolebat; unde ipſum vocabatur *ponticum*, ſola vi adſtringendi præditum; quum noſtrum aut ex *Barbaria*, aut ex *Iudia*, ſeu Indiæ finitimis locis, nempe *Sinarum* tractu petatur: quæ cauſa eſt, cur ipſum Meſue *rhaved ſceni* appellet: cui vis purgandi ineſt haud imbecilla, qualem ſuo *Rheo* nulli veterum tribuerunt. *Manardus* in epiſtolis ſcripſit primùm ex poſterioribus Medicis Averrois

rhabarbarum in numero Catharticorum habuisse: quod miror virum tam doctum scripsisse, siquidem, ut dixi, *Paulus ex Ægina*, qui *Averroe* antiquior fuit, hanc vim *rhabarbari* purgantem videtur agnovisse, cùm *lib.* 1. *cap.* 43. ait terebinthinam olivæ quantitate sumptam ante somnum, alvum mediocriter laxare; potentiùs verò, si ei aliquantum *rhapontici* adjiciatur. Nisi ita intellexit, *Averroim* primum ex *Arabibus* Medicis fuisse, qui hanc *rhabarbari* vim cognovit. Ex his patet, eos frustra laborare, qui *rhaponticum*, veterum idem nostro illi Indico specie contendunt; & discrimen omne quod in iis observatur, à locorum diversis naturis esse repetendum. Quæ opinio fuit *Mauardi, epist,* 2. *lib* 6. *Ruelii, Aloysii Mundellæ* in *examine simplicium*, & aliorum, quos tam strenuè *Matthiolus* & *Fuchsius* confutarunt; ut de hac re amplius disputare superfluum sit. Ceterum mirè in hac planta *Albertus* hallucinatus est *lib. 6. de plantis tract.* 1. *cap.* 32. primùm quidem, quòd de *Rhapontico* antiquorum loquens *rhabarbarum* appellavit, quæ & interpretum *Avisennæ* & *Serapionis* stupiditas fuit. 2. Quod lignum esse putet: postremo quòd ipsum à primo & secundo climate importari dicit. Cùm regio in qua *rhaponticum* provenit, sit fermé in septimo climate: talis enim est *ponticarum* regionum situs. Verùm non mirum si in eo lapsus est, qui quæ de eo medicamento scripsit, ab *Avicenna* sumpsit (hic autem *rhabarbarum* arborem appellat) vir in philosophia perfectus, sed omnium medicamentorum imperitus.

p. 98. *l* 7. τότε ὅλως ἐν ἐκείνῃ.] Aut subaudiendum est ἀναγωγῇ, aut legendum ἐκείνῃς, supple διαβρώσεσι.

p. 98. *l.* 8, 9. καὶ τοῖσι διχομένοισι.] Supple, φύλα ἐμπίνειν.

p. 98. *l.* 13, 14. ἔκπινε γὰρ καὶ τινιων τὸ τῷ πάνθει.] Aliquot ponit medicamenta ad venas ferruminandas, si quando disruptæ fuerint, nempe Coriandrum, leporis aut hœdi coagulum; quorum ne nimia quantitas sumatur monet: quoniam copiosius sumpta nonnunquam interficiunt. De Coriandro testatur Dioscorides *lib.* 3. πλεῖον δὲ ληφθὲν κινεῖ τὴν διάνοιαν ἐπικινδύνως· ὅθεν δεῖ φυλάττεσθαι τὴν πλείονα καὶ συνεχῆ χρῆσιν αὐτοῦ. Sed & apud eundem *libro* 6. in numero venenorum recensetur, & μανίας *furorem* inducere dicitur, qualem vinum plerisque potulentis solet, μετ' αἰσχρολογίας. à quo non parum dissentit *Avicenna* scribens *libro* 2. succum ejus ad ξuu. sumptum necare per tristitiam & syncopim, quæ symptomata furori & petulantiæ prorsus contraria sunt: uter verus sit, penes expertos esto judicium. Est etiam coagulum leporis aut hœdi periculosum majore copia sumptum: quod & *Dioscoridi* innuit scribens ejus potu mulieres abortire; tum de omnibus pronuntiat, commune iis esse, ut dissipata cogant, coacta dissolvant: κοινὸς δὲ πᾶσι πυτία πήσσει μὲν τὰ διαλελυμένα· λύει δὲ τὰ συνεστῶτα. Nam quæ coacta suâ vi dissolvunt, veneni haud dubiè in corporis substantia dissolvenda effectum habent; si alia quæ dissolvant non reperiant.

p. 98. *l.* 15. μὴ μεῖον μὲν ἡμικύαθον.] Scribe, ἡ μία κύαθος ex M. S.

p. 98. *l.* 18. καὶ γῆ σάμια.] De his glebis vide Dioscoridem *libro* 5. Galenus *lib.* 6. *de compos. Med.* κατὰ τόπους, μίλτον σαμίαν appellat, quia rubra est.

p. 98. *l.* 18, 19. καὶ ἀστὴρ κάρτα λάνος] Non hæc quadrant iis, quæ de earum glebarum differentiis tradit *Dioscorides*, qui *asterem* terræ *Samiæ* speciem censet: quod & *Galenus* apertè indicat: σαμίου ἀστέρα appellans *lib* 6. *de composit. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 4. περὶ αἵματος ἀναγωγῆς. Noster autem seu genere distinctas separat; prius enim *Samiam* terram seorsim memorat, deinde *eretriam*, tum deinde *asterem*.

p. 98. *l.* 23, 24. σιραίῳ τῷ κρητικῷ,] *Siræum* appellant Græci mustum decoctum; quod si ad tertiam usque mensuræ partem fiat, *sapa*; si ad dimidiam, *defrutum* Latinis dicitur. Galenus ab Asiaticis ἕψημα appellari scripsit *lib.* 1. *de alimentis cap* 13. & *lib.* 7. *de med. comp.* κατὰ τόπους *cap.* 1. ubi & notat σιραῖον quoque appellari: id etiam dicit in *libro de victu attenua. cap.* 12. τὸ τῶν ἰσχάδων ἀφέψημα *decoctum ficuum* ab aliis Græcis dici, neque inter eos convenire, utrum σιραῖον sit vinum decoctum, an ficuum ἀφέψημα. Quam vocem ait eorum esse qui Attica dialecto utuntur. Ibidem *Galenus* ad arteriæ & pulmonum affectus, γλυκὺν κρητικὸν celebrat: quod Cornarius *passum Creticum* interpretatur: nec multum à Siræo differt: cujus *Juvenalis* meminit *Satyr.* 14.

Qui gaudes pingui antiquæ de litore Cretæ,
Passum, & municipes Jovis advexisse lagenas.

p. 98. *l.* 26, 27. ἢν μὲν οὖν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης.] Hæc & sequentia in hoc periodo, alio ordine scripta sunt, quàm oportet: quod ut pateat, totam adscribere placet: ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τοῦ πρωσφορου δοτέον· ἢν δὲ μὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. Id est, *si profusio* sanguinis *urget: semel in die ante cibi assumptionem dandum: sin minùs, & secundo & tertio sub vesperam.* Quis non videt contra fieri debere, scilicet si sanguinis rejectio urgeat, bis & ter dari debere, nempe amylum ad liniendam arteriam, & sanguinem spissandum; de hoc enim loquitur: sin minùs, sufficere, si semel in die ante Cibum detur? Hæc sanè mens *Aretæi*, hæc sententia. Quocirca ita ut ratio postulat, legemus, si sic legamus: ἢν μὲν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην· ἢν δὲ μὴ ἅπαξ τῆς ἡμέρης πρὸ τῆς προσφορος δοτέον. Ceterum quod ait *Aretæus*, ἢν

ξυνε-

ξυωεπίγῃ, *si* malum *urgeat*, quid sit declarat Galenus *lib. 7. de compos. Med.* κτ̀ τόπυς *cap* 2. ὀνομάζω ἢ καταπότιον, τὸ δεόμενον βοηθείας μείζον⊙.

p. 98. *l.* 32. γίγαρτα.] *Vinacea* Crassus vertit inconsulte. Nam vinacei seu vinacea sunt propriè quæ Græci σέμφυλα appellant, nempe τὰ στερεὰ λείψανα τῆς σταφυλῆς, ἐπειδὰν ἐν τοῖς λίωοῖς ἐκθλιβῇ πᾶς ὁ χυλὸς αὐτῶν. id est, *quæ ex uvis restant, postquam in prælis omnis ipsarum succus expressus fuerit*, ut definit Galenus *lib.* 2. *de vi alimentorum.* Quod apertè indicant hæc Plinii verba de lora *cap.* 10. *lib.* 14. *Non possunt jure dici vina, quæ Græci deuteria appellant, Cato & nos loram maceratis aqua vinaceis.* Ubi per *vinaceos* haud dubiè idem quod *Galenus* intellexit, uvarum acinos expressos & siccos; ex quibus aqua maceratis Lora conficiebatur. Vox autem γίγαρτον & in plurali γίγαρτα, semen est uvæ, granum scilicet illud solidum & lignosum, quod in medio est acini: ut ex eodem *Galeno* discimus *citato loco*, ubi ῥαγὸς, hoc est, acini uvæ anatomen instituit: ἡ γάρ τοι τῶν ῥαγῶν οὐσία σύνθετός ἐστιν ἔκ τε τῆς οἷον σαρκὸς αὐτῶν καὶ τῆς παρεσπαρμένης κατ' αὐτὴν ὑγρότητ⊙, ἐξ ἧς ὁ οἶν⊙ γίγνεται, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι γιγάρτων τε καὶ τοῦ αὐτὰ πάντα περιέχοντ⊙ ἔξωθεν ὑμενώδους σκεπάσματ⊙. Id est, *Nam acinorum substantia composita est ex ipsarum velut carne & humore, qui per carnem est dispersus, ex quo fit vinum: præterea ex seminibus, atque ex membranoso tegumento, quod omnia hæc extrinsecus circumambit.* Eodem modo vinaceos accipit Varro *lib* 3. *de Re rust. cap.* 11. *Pabulum iis* (*anatibus*) *datur triticum, ordeum, vinacei, uvæ &c.* non enim verisimile nucleos ex acinis uvæ dari in pabulum. Item *lib.* 1. *de re rust. cap.* 54. ubi uvas in dolia plena vinaceorum jubet contrudi, ad eas diutius servandas. Qui tamen & expressos acinorum folliculos pro vinaceis ibidem appellat in tradenda Loræ conficiendæ ratione. Quæ notio vinaceorum, etsi vera est, & usitatior: attamen acinum vinaceum pro γιγάρτῳ scio *M. Tullium* posuisse in libro *de Senectute.*

p. 98. *l.* 33. καὶ ἰδίῃ ἑκάστῳ καὶ ξυνῇ.] Scribe ἕκαστον, seorsim unum quodque ex mixtim.

p. 98. *l.* 33, 34. τὰ δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἴσχειν.] Hinc ὑπογλωσσὶς dicitur ejusmodi compositio.

p. 98. *l.* 35, 36. αὐτὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ φυτῷ καὶ τράγον, τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον.] Corruptum esse hunc locum, & quidem insigniter, nemo non videt: nam gummi ξὺν τῷ φυτῷ, hoc est, cum planta, & spinæ lacrymam præscripsisse *Aretæum* quis credat? quorum nominum cum illud sit commune omnium plantarum, hoc omnium spinarum, nihil quicquam his peculiare designatur, quod in usum Medicum venire possit. Quod cum palam sit, superest, ut veram scripturam ex his corruptis reliquiis instaurare conemur. Arbitror igitur *Aretæum* scripsisse αὐτὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ ξυμφύτῳ, ἢ τράγου τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον. Cujus emendationis ratio nunc reddenda est. Primùm pro φυτῷ, quod nomen, ut dixi, generale est, lego ξυμφύτῳ, quæ herbæ appellatio est Medicis apprime cognitæ: cujus vis præcipua in adstringendo & cogendo versatur, ut *Dioscorides* docet. Hæc enim tanta est, ut si carnibus minutatim dissectis incoquatur, omnia frusta in unum conglutinet, velut ibidem tradit *Dioscorides.* Quare hujus factam hic mentionem in censu eorum, quæ sanguinem è venis pulmonis fluentem cogunt, densant, comprimunt, haud absurdè opinor conjectamus. Præterea verò pro τράγον τῆς ἀκάνθης, non minus felici, ut quidem arbitror, conjectura lego, τράγου τῆς ἀκάνθης, *spinæ hirci lacryma:* Ita enim Iones pluribus dictionibus hujus herbæ nomen exprimunt, quam alii una voce τραγάκανθαν appellant. Quod Ionibus esse familiare, à *Corintho Grammatico* animadversum est: cujus rei aliquot exempla subjungere operæ pretium est: pro πλειστονίκης igitur, nomen dividentes πλεῖστ⊙ νίκ⊙ dicunt: pro αἰγάγρ⊙, αἲξ ἄγρι⊙: & ne à nostro auctore abeamus, apud eum similia exempla passim occurrunt: ut infra in *lib.* 1. θεραπ. χρονίων παθῶν *in curat. melancholiæ:* οἶν⊙ καὶ μέλι, μίξι⊙ πελαστῆς, quod alii dicunt οἰνόμελι, καὶ σελίνυ τῦ ἐν τῇ πέτραις ὁ καρπός. Item *capite sequenti ejusdem Libri*, ἢ σελίνυ τῦ καρπῦ τῦ ἀγρίυ τῦ ἐν τῇ πέτραις, & sic passim.

p. 98. *l.* 38. τροχίσκων, τῇ διὰ τῆς αἰγυπτίας ἀκάνθης.] Trochiscos ex *Ægyptia spina* appellat, qui in gummi, vel succo acaciæ arboris in Ægypto (ut docet *Dioscorides*) nascentis conficiuntur.

p. 98. *l.* 39. καὶ ἑτέρῳ δὲ ἠλέκτρῳ.] Pastillum ex electro, hoc est, succino, Arabes de *Carabe* appellant; cujus compositionem tradit Mesue in *Antidotario* 8. *distinct. de Trochiscis.* Quæ sit autem succini natura, pridem à viris doctissimis constitutum est: species nimirum bituminis, quod aquis supernatat, & ad ripas *Eridani* statis temporibus ejectatur. De qua re plura vide apud *Plinium*, *Georgium Agricolam*, *Matthiolum*, & alios. Vis ejus est, sistere fluxiones, præcipuè stomachi & alvi, secundum *Dioscoridem.*

p. 98. *l.* 47. τροφαὶ ποικίλαι.] Ut Medicamenta, ita cibos debere esse varios censet, contra multorum opinionem, qui horum varietatem noxiam, & morborum parentem esse putant: in quibus est *Aristoteles*, cujus hæc sententia exstat in *sect.* 1. *probl.* ποικίλη τροφὴ, στασιῶδες ταραχώδης γὰρ, καὶ οὐ μία πέψις. quem sequitur Plinius *lib.* 11. *cap.* 53. ita scribens: *homini cibus utilissimus simplex: acervatio saporum pestifera, & condimenta*

 etiam

etiam perniciosiora. De qua re etiam videndus Macrobius *lib. 7. saturn. cap.* 4. quo loco *Disarius* multa adversus multiformem alimoniam disputat. Ex recentioribus autem *Montanus* Veronensis Medicus, sua ætate percelebris, id effatum protulit *in 66. consultatione: De cibis imprimis generalis illa regula sanciatur, in valetudine tuenda; cibum seu obsonium simplex, atque unum esse oportere, ac ut mea quidem fert sententia, deterius est uti ciborum laudabilium etiam ac salubrium varietate, quàm unico, utcumque etiam sit pravus.* Quam controversiam Ficinus *lib. 2. de stud. sanit. tu. cap.* 18. sic componendam censet: corpus ex variis compositum, variis nutriendum esse alimentis, verùm nón eadem mensa. Deinde ut id verè de sanis dicatur, tamen alia est ratio ægrorum, qui illa ciborum varietate melius reficiuntur propter voluptatem, quæ una cum appetitu excitat naturam, & vires naturales: propter quod *Hippocrates* dicit in *Aphorism.* 38. *sect.* 2. paulò deteriorem cibum aut potum, sed jucundiorem, melioribus sed ingratis esse præferendum: ideoque voluptati etiam aliquid concedendum est, modo non magna inde noxa accidat: quam indulgentiam *χάριτα ἀβλαβῆ gratiam innocuam* noster appellat infra *lib.* 1. *χρον. cap.* 1. Sed & illud considerandum est, si ea alimenta sumantur, quæ habeant qualitates morbi curationi accommodatas, adhuc utiliorem fore eorum varietatem; non ut ea simul ingerantur, quod perturbationem afferret, sed ut suo quodque loco sumantur: quia sic nulli nimis assuescit Natura, & dum singula ut nova subinde accipiet, eorum qualitatibus magis afficietur.

p. 98. *l.* 48. ἅπερ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ.] Supra in *curatione pleuritidis* eamdem sententiam posuit, quam, ut ibi animadverti, mutuatus est ab *Hippocrate.* Ejusdem meminit & Galenus *lib.* 1. *de aliment. facult. cap.* 1. & de iis alimentis intelligit, quæ vim aliquam purgantem substantiæ alibili admistam habent: ei similem, quæ in Scammonia, colocynthide, veratro, & id genus aliis deprehenditur. Quo sensu & Celsus accepit *lib.* 2. *cap.* 12. *Ubi* (inquit) *febres sunt, satius est ejus rei causa cibos, potionesque assumere, qui simul & alant, & ventrem molliant.* Quibus verbis præfatam sententiam *Hippocratis* enarrasse videtur.

p. 98. *l.* 50. & *p.* 99. *l.* 2. οὔτι ἐὰν μὴ ὦν μένης ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μὴ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τὸ κόρον ῥηΐδιον.] Ad verbum: *neque si quidem non unus cibus ad medicationem sufficit, non uno propterea uti ob satietatem facile est.* Quibus verbis cùm nulla subsit idonea sententia, corruptum esse hunc locum putandum est. Ita ergo hunc restituo: ὅτι ἢν μίη μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μίῃ μούνῃ χρέεσθαι. &c. Id enim vult *Aretæus*, neque si unus simplex cibus ad medicandum sufficiat: propterea si uno simplici uti facile esse, propter ægri stomachum, qui eodem alimento cito satiatur.

p. 99. *l.* 3. καὶ γὰρ κατὰ ποικίλα εἴκειν.] Crassus pro εἴκειν legit ἥκειν à verbo ἥκω, quod est, eo, vado: ita enim vertit, *sed per varia eundum.* Ego deesse quædam arbitror, quæ supplenda ex MSS. melioribus.

p. 99. *l.* 6, 7. θέρμη γὰρ, αἵματος προκλήσις.] Idcirco Hippocrates *Aphoris.* 23. *sect.* 5. ἐν τετάσει δὲ δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι ὁκόθεν αἱμοῤῥαγέει, ἢ μέλλει.

p. 99. *l.* 7. χόνδροι πλυτοὶ] Vide supra.

p. 99. *l.* 11. θύμβρη ἀλσὶ ἡδυνθεῖσα.] Tymbra genus herbæ est vulgò cognitæ, quam Latini *saturciam* appellant: facultate est non mediocriter calida. Quare si per se sanguinis rejectio spectetur, non ei aptum est remedium: sed contrà non parum noceat calore insigni quo pollet. Verumtamen per accidens prodesse potest, tum grumos sanguinis in pulmonibus effosi dissolvens, (nam Thymus cui facultate est par, teste *Dioscoride* id facit, αἵματος θρόμβους διαλύει) tum alios humores crassos, si qui ibi inhæreant, tenuante, quo fiant εὐαναγωγοί. quod & thymo tribuit *Dioscorides.* Non meris enim adstringentibus & glutinantibus in tali affectu utitur *Aretæus*, sed Medicamenta miscet: vel denique propter illos cibos adstringentes & glutinantes, concoctuque difficiles, ut iis admista coctionem eorum juvet, ne cruditates exsistant, quæ in eo affectu, ut mox notat, summè cavendæ sunt. Simeon Sethi *lib.* περὶ τροφῶν *cap.* περὶ θρύμβου, ita enim *satureiam* vocat, συνεργεῖ τι περὶ τὴν πέψιν τῆς τροφῆς, & paulò post καὶ διὰ τὸ πεπτικὸν εἶναι τῶν τροφῶν δυσπέπτοις προσαπλέκουσι τοῦτο τινές.

p. 99. *l.* 16. ὁ χυλὸς ἔστω φειδοῖ.] Parcè succo plantaginis utendum monet, iis qui sanguinem è pulmonibus rejiciunt; quia & difficilè coquitur, & gustui ingratus est: minimè autem iis danda sunt, quæ coctu difficilia sint, ut mox dicit.

p. 99. *l.* 24. ἐν φαρμάκῳ τροφῇ.] Scribe τροφὴ in recto casu.

p. 99. *l.* 33. καὶ φὰρ τὸ ῥωμαϊκόν.] Far genus est frumenti, atque etiam cibus ex eo paratus, quo priscos *Romanos* usos primùm fuisse testatur Plinius *lib.* 18. *cap.* 8. Asclepiades apud *Galenum lib. 9. de compos. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 3. far idem esse quod ζειὰν *Græcorum* existimavit in quadam compositione pro hydropicis, ita scribens: φάρως ὃ καλοῦσι ζέας ἀληλεσμένης. &c, Sed est tamen eorum id discrimen, quod ζέα est genus illud frumenti, ex quo far conficiebatur, quod κατ' ἐξοχὴν *semen* dicebatur

p. 99. *l.* 42. ἢν δὲ πρήσσῃ μὲν.] Scribe πρήσσῃ, à πράττω facio, exsequor. Et Ionicè πρήσσω.

p. 99. *l.* 43. ἐς τἀναντία ἐκ προσαγωγῆς.] Sententia est Hippocratis 6. *Epidem. sect.* 1. ἐκ προσαγωγῆς τἀναντία προσάγειν. Vide & eumdem *Aphoris.* 51. *sect.* 51. Sed & noster *se-*

quenti

quenti cap. in curatione cardiacorum id ipſum docet his verbis: ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον.

p. 99. *l.* 44. καὶ μηδὲν ἄγαν.] Dictum eſt unius à ſeptem Sapientibus, puto, *Chilonis Lacedæmonii*: ita enim Ariſtoteles *lib.* 2. *Rhet. cap.* 12. licet Auſonius *Cleobulo* adſcribat. Alii tamen hujus ſententiæ auctorem citant *Sodamum* quemdam, & patet ex Epigrammate, quod olim in *Tegea* ſcriptum legebatur:

Ταῦτ' ἔλεγεν Σώδαμος ἐπηρέτου ὅ μ' ἀνέθηκεν,
Μηδὲν ἄγαν, καιρῷ πάντα πρόσεστι καλά.

Vide Scholiaſtem Euripidis in *Hippolyto* maſtigophoro. Reſpexit etiam *Aretæus* ad hæc verba *citati Aphoriſm.* καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.

p. 99. *l.* 45, 46. χρὴ δὲ σπεύδειν ἤδη τὸν ἄνθρωπον.] Ita & Hippocrates præcipit *lib. de internis affectionibus*, hujus morbi curationem tradens: εἶτα ἀναγκάζειν ὡς μάλιστα, ὅκως ἂν ἥκιστα λεπτὸς ᾖ· πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην νοῦσον οὐ ξυμφέρει λεπτὸν εἶναι.

p. 99. *l.* 46. καὶ τὰς οὐπιλὰς ἐς τὸ πηρὸν ἄγειν.] Manuſcriptus Codex habet, ἐς τὸ πωρῶν ἄγειν, *ad callum ducere*, quæ lectio probata eſt. Dioſcorides *lib.* 1. *cap.* 112. κάπυγμα πωροῖ.

Ad Caput III.

περὶ θεραπείας καρδιακῶν.

De Curatione Cardiacorum aut Syncopæ.

p. 100. *l.* 4. Ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν.] Hippocrates generatim *initio Prognoſt.* τὸν ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι, πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. Rectè autem *Aretæus* in Syncope potiſſimum providentiam eſſe neceſſariam cenſet: propterea quod is morbus, ut eſt acutiſſimus, ita illico hominem, niſi parata adſunt remedia, præcipitem rapit. Quare ut ea, quibus ſubveniri poteſt, prompta habeantur, convenit Medicum Syncopim futuram non ignorare.

p. 100. *l.* 6. συνηρμὰ ἵστω.] In editione *Heniſchii* ἵστω, & ad oram paginæ ἵστω. An legendum ἑστήσῃ in futuro medio *inſiſtes*.

p. 100. *l.* 9, 10. Οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα.] Hoc Philoſophi ita enuntiant, *à privatione ad habitum non datur regreſſus.* Quod ab Ariſtotele ſumptum, qui ita ſciſcit in Categoricis: ἐπὶ δὲ στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως ἀδύνατον εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν φανερόν. Cui ſimilis ſententia J. C. Actio ſemel exſtincta non reviviſcit amplius. *l. ſi unus* §. *ſed ſi pactum ff. de pactis.* Non tamen hoc verum de omni privatione: tenebræ enim nihil aliud in aëre, quam lucis privatio; à quibus tamen quotidie datur ad habitum reditus; dum aër denuo pulſis tenebris illuſtratur. Quæ ſit autem ea privatio, à qua ad habitum non reditur, doctè explicat Rodolphus Goclenius *probl. Logic. part.* 1. *problem.* 66. quem vide.

p. 100. *l.* 17. ψυχρὰ δὲ τὰ ἔξω.] Genus Cauſi notat periculoſiſſimum, quem proprio nomine Medici λειπυρίαν πυρετὸν appellant, in quo extremis frigentibus, interna uruntur: de quo *Aphoriſmus* 48. intelligendus eſt: ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον. Galenus hanc caloris inæqualitatem hinc proficiſci putat, quod viſcera in eo morbo inflammentur: quo fit, ut univerſus è toto corpore ſanguis ad partem laborantem trahatur. Idem tamen Galenus in *Commentario ad eum Aphoriſmum* in Cauſo etiam ſimpliciter dicto, ſi ſit malignus, profunda corporis exuri, cute inalgeſcente, aſſerit, licet nulla ſubſit viſcerum inflammatio.

p. 100. *l.* 27. εἰδὲ γὰρ τὰ ἔσω πάντα σημήϊα.] Mirè perplexus locus, & cujus ſenſum non facilè quiſquam eliciat; ſi ita legatur ut ſcriptus exſtat in excuſis codicibus. Neque verò Manuſcripti quicquam opitulantur: ex quo corruptum eum eſſe ſuſpicari licet: Atque ſi locus conjecturæ eſt, ita poſſet legi: ἥδε γὰρ τὰ ἔσω πάντα σημαίνει. Hæc enim (lingua) omnia interna ſignificat, id eſt humores, qui intus dominantur; & alludit ad hanc ſententiam *Hippocratis*, quæ eſt in 5. *ſect. lib.* 6. *Epid.* γλῶσσα οὔρον σημαίνει· γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεις. &c.

p. 100. *l.* 32, 32. ἢ φλεγμασίης τὸ ὑποχόνδριον, ἢ ἧπαρ μέγα διασημαίνει.] Lege ἢ φλεγμασίης τὸ ὑποχονδρίου, ἢ ἧπαρ μέγα διασημαίνει· ſic ut vox μέγα adverbialiter ſumatur.

p. 100. *l.* 36. ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον.] Vide quæ ſuperius notavi, cùm ſimilem ejuſdem ſententiam exponerem.

p. 100. *l.* 40. χαίρει γὰρ ἡ φύσις.] Sententia elegans, qua oſtendit naturam priorum abjectione, novorum autem adjectione delectari. Quod & *Hippocrates* innuere videtur, cum *Aphoriſm.* 3. *ſect.* 1. dicit εὐεξίας, id eſt, bonas corporum habitudines non manere ἐν τῷ αὐτέῳ poſſe; neque prorſus conquieſcere. Quod explicans Galenus *in Commentario* ita ſcribit: Quum enim ſemper natura coctionem alimenti, diſtributionem, in ſanguinem mutationem, adjectionem, agglutinationem, & aſſimilationem moliatur, quando nihil adjici poteſt ſolidis corporis partibus, & refertæ venæ non habent jam quo diſtributum alimentum recipiant: tùm neceſſario periculum adfertur, ne aut vas aliquod rumpatur, aut ſuffocato calore nativo mors ſequatur repentina. His igitur verbis *Galenus* declaret, quemadmodum Natura non conquieſcat; quia novas ſemper coctiones alimentorum molitur;

litur; quæ deinde partibus adjungat: quod nutritio & incrementum appellatur. Ratio autem hujus rei ἀμοιβῆς hæc est, quia, quam naturam appellamus, ipse est calor innatus; qui semper agat in aliquam materiam, eamque alteret, necesse est: non potest autem in eandem diu agere; quia actio inter contraria versatur. Ubi igitur materia perfectè alterata est à calore, & ad finem naturæ propositum pervenit, cessat contrarietas; & propterea nova quærenda est materia contraria, quam calor alteret, atque assimilet. *Ficinus* haud absimili sensu de Venere *libro 2. de sanit. tuen. cap. 15. Hæc ergo quæ nova semper est, nova semper affectat; odit vetera, facta destruit, unde construat facienda.*

p. 100. *l.* 46. ἐπὶ τοῖσι αὐτέῃσι περιόδοισι, αἷσι φύσις κρίνουσι.] Mortem in eadem morborum tempora ac circuitus incidere, quibus natura ipsos morbos judicat, asserit ex mente Hippocratis, qui id *lib. 2. Epidem. sect. 6.* docet hac sententia: ὅσα θνήσκει, ἀνάγκη γονίμῳ ἡμέρῃ, καὶ γονίμῳ μηνὶ καὶ γονίμῳ ἔτει. nam ibi γόνιμος ἡμέρη dicitur, quo natura morbos utiliter & perfectè judicat. Quod & ex Crisis definitione à *Galeno* tradita intelligi potest: qua dicitur ὀξύῤῥοπος ἐν νόσῳ μεταβολὴ πρὸς ὑγίειαν ἢ θάνατον. Nam dicens mutationem esse ad sanitatem aut morbum, satis indicat eodem motu naturæ aut ægrum servari, si natura vincat, aut mori, si eadem succumbat.

p. 100. *l.* 54, 55. ἐς τὴν δευτέρην ἐπίπτωσιν.] Crassus: *& post cucurbitulæ secundam affixionem*; Inconsultè planè. Id enim vult *Aretæus* nonnullis post cucurbitulæ admotionem, vinum exhibendum ad sanguinem liquandum pro secunda cucurbitæ affixione. Præpositio εἰς idem valet quod πρὸς, *ad*, & finem denotat.

p. 100. *l.* 56. & *p.* 101. *l.* 2. καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ.] Crassus: *& in cucurbitulæ usu*; neque hoc benè. Nam & hic præpositio ἐπὶ, cum dativo, ut sæpe apud Græcos, idem valet quod μετὰ, *post*. Nam (inquit) vel post cucurbitulæ administrationem, metuenda est sanguinis immoderata effluxio; quàm voce ἀμετρίης designavit. Idcirco licet jam cucurbitula semel affixa fuerit, & de sanguine detractum: tamen parcendum vino est, ne sanguis ejus calore commotus, cum rursus cucurbita affigitur, immoderatius feratur cum periculo ægrotantis.

p. 101. *l.* 10. ἀβαρὴς ἐς κεφαλῆς.] Scribe ἀβαρέως.

p. 101. *l.* 12, 13. ἄρτων θερμῶν νεοπέπτων.] Odores rerum alentium rectè præscribit cardiacis & animo deficientibus, atque imprimis panum calentium, quibus fertur *Democritus* spiritum labentem triduo sustinuisse rogatu sororis, ne sua morte *Cereris* sacra interpellaret, ut est apud Laërtium, *in ejus vita*. Athenæus autem paulo diversiùs rem hanc narrat *lib. 2.* & mellis odore vitam prorogasse ait: δεηθείσης τῆς οἰκείας γυναικὸς μὴ ἀποθνήσκειν κατὰ τὴν πανήγυριν, ὅπως ἑορτάσωσι, πειθῆναι, κελεύσαντα, μέλιτος ἀγγεῖον παρατεθῆναι. &c. De hoc & *Marsilius Ficinus* sic tradit, *libro 2 de sanit. tu. cap. 18 Commemorare vobis iterum placet, Democritum jam jam exspiraturum, ut obsequeretur amicis, spiritum ad quatriduum usque olfactu calentium panum retinuisse; ulterius etiam, si modo placuisset, spiritum servaturum. Sunt & qui dicunt, id mellis odore fecisse. Ego, si modo usus est melle, existimo illum mel vino liquefactum, calentibus panibus infudisse.* Sed & *Aretæo* cum panum calentium odorem laudaret, vini odorem esse prætermissum merito aliquis miretur, & potius aceti meminisse: cum natura vini tam apta sit ad vires vel solo olfactu recreandas: de cujus odore supra in curatione phreneticorum ita scripsit: ἡδὺς μὲν ὀσφρανθῆναι ἐς ἡδονήν. De recreatione virium per odores habemus & sententiam Hippocratis *in lib. de alimento*: ὁκόσοι (inquit) ταχέως προσθέσιος δέονται, ὑγρὸν ἴημα ἐς ἀνάληψιν δυνάμιος κράτιστον. ὁκόσοι δὲ ἔτι ταχυτέρης, δι' ὀσφρήσιος. Quod non ita accipiendum est quasi odores ipsi per se vires corpori addere possint, cum sint qualitates: sed quod id per accidens præstare possint ratione spirituosæ substantiæ alimentorum, cui tanquam proprio subjecto inhærent.

p. 101. *l.* 16, 17. καὶ ἡδέα, κἢν μικρὸν χεῖρον ᾖ.] Alludit ad *Aphoris.* τὸ σμικρῷ χεῖρον. &c.

p. 101. *l.* 19. ἡ νοῦσος ἀμφοῖν.] M.S. ἀμφοῖν. alii legunt ἰμφοῖν.

p. 101. *l.* 27. ἠδὲ τὴν κύστιν.] Cur una cum capite vesicam præmuniri atque confirmare velit priusquam vinum offeratur, non planè intelligo. Fortasse κοιλίην.

p. 101. *l.* 38. ὁλισθηρὰ ἴσταται γίγνεται] Verbum ἴσταται videtur περιττόν.

p. 101. *l.* 43. πλατὺς δὲ ὁ οἶνος.] Παχὺς, legendum esse nemo non videt. Celsus *lib. 3. cap. 19.* ubi hujus affectus curationem tradit: *si verendum est ne deficiat, tum & intrita ex hoc* (*vino*) *& hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue, meracum.* &c. Sed & noster mox ὁκόσοι τὸ ἄλλοι νηστεῦσι λεπτοί.

p. 101. *l.* 45. ἰταλοῖ δὲ, συρεντῖνος.] Vinum *Surrentinum* inter ea recenset Galenus *lib. 12. Methodi*, quæ snapte natura austera sunt & adstringentia: cujusmodi complura ibi enumerat; *Signinum, Sabinum, Tiburtinum, Marsum*: quæ omnia in *Italia* proveniunt. Ob id ea iis reficiendis, qui in syncopen incidissent idonea habita; præsertim *Surrentinum*: quod, ut ibidem notat *Galenus*, cùm mediocriter adstringat, tum calidius ceteris, tum jucundius est. De Surrentinis vinis Plinius *lib. 14. cap 6.* in hunc modum prodit: *Item Surrentina in vineis tantum nascentia, convalescentibus maximè probata, propter tenuitatem, salubritatemque. Tiberius Cæsar dicebat, consensisse Medicos, ut nobilitatem Surrentino darent, alioquin esse generosum acetum. C. Cæsar, qui successit illi, nobilem vappam.* Ex quo intelligitur

ſigitur illud vinum non fuiſſe valdè ſuave & jucundum potu, ſed auſterum potius & adſtringens.

p. 101. *l.* 46. φαυδανὸς (φύνδανος).] Genus vini, de quo *Plinius*, citato loco: *juncta his præponi ſolebant Caleaa, & quæ in vineis arbuſtisque naſcuntur, Fundana.*

p. 101. *l.* 46. Φαλερῖνος.] Plinius eodem loco ait, *primam nobilitatem fuiſſe Cæcubo in paluſtribus populetis naſcenti, ſive Amyclano; ſecundam, Falerno agro, & ex eo maximè Fauſtiano*; tum paucis interjectis addit: *nec ulli in vino major auctoritas: ſolo vinorum flamma accenditur.* Tria ejus genera eſſe, *auſterum, dulce, tenue*, ibidem mox tradit. Quibus ex verbis patet, vinum *Falernum* quoddam auſterum fuiſſe, quod puto hîc imperari ab *Aretæo*: de hoc & illud *Juvenalis* accipiendum eſt:

——— ——— *triſtiſſima ruga*
Cogitur in frontem velut acri ducta Falerno,

Acri enim pro *auſtero* poſitum eo loco arbitror. Galenus tamen *libro de cibis boni & mali ſucci*, Falernum mediocriter dulce aſſerit.

p. 101. *l.* 46. ἡ σιγνῖνος.] Vinum hoc inſigniter auſterum, ideoque medicaminibus adſcriptum fuiſſe teſtatur Plinius *citato libro* 14. *cap.* 6. *Nam quod Signiæ naſcitur, auſteritate nimia continendæ utile alvo, inter medicamina numeratur.* Ob id *Aretæus* addit: εἰ μὴ σφόδρα εἴφη. niſi vehementer *adſtringens* fuerit.

p. 101. *l.* 49. πρὸ τ̃ κρίσιος.] Nomen κρίσιος, hic non ſignificat motum illum naturæ ſubitum, quo morbus finitur, ut ferè accipitur; ſed motum morbi, qui aliter παροξυσμὸς, latinè *acceſſio* dicitur: quo ſenſu uſurpavit Hippocrates *Aphoriſmo* 19. *ſect.* 1. ut animadvertit *in Commentario*.

p. 101. *l.* 52. ὅκως ἐς ἄκρον δίψος.] Lege ἐς ἄκρον δίψος.

p. 101. *l.* 53, 54. προυπηρηρεῖσθαι δὲ χρὴ] Corrupta niſi fallor, hæc ſcriptio eſt: lege προυπερείδεσθαι, ſupple σιτίῳ, priusquam vinum offeras, prius cibo ſuffulciendum eſt. Lucretius: *cibus ut ſuffulciat artus.*

p. 102. *l.* 4, 5. καὶ οἶνος ἰὼν] Lege καὶ οἶνος ὤν. *& vinum igitur.*

p. 102. *l.* 10. καὶ τ̃ ἰητρὸν ὅπως μὲν παραφάσθαι.] παραφάσθαι verbum eſt πολύσημον: nam & *admonere, ſuadere, hortari* ſignificat, ut apud *Homerum* ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἑταίρου· *bona eſt ſocii admonitio*: ſignificat & *decipere blando ſermone*, ut apud eumdem *Homerum* in Ceſti Veneris deſcriptione *Iliad* ξ. ἐνθ' ἐνὶ μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς, πάρφασις ἥτ' ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων. Hic verò ſignificat *ſolari*, quod interdum præſtare debet Medicus, ut ægri animum jacentem erigat, & in meliorem ſpem adducat: à qua utilitate multùm *Callianax* Medicus diſceſſit, qui, referente Galeno *in* 6. *Epid.*, ægro interroganti, num moreretur, reſpondit *Homeri* verbis:

κάτθανε καὶ Πάτροκλος, ὅπερ σεο πολλὸν ἀμείνων.

p. 102. *l.* 12, 13. καὶ τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ ὀνηγῷ χρέεσθαι.] Legendum ut MSS. habent ὀνηγοῦ.

p. 102. *l.* 16. ξὺν ἀλόῃ. καὶ μαστίχῃ.] Poſt ἀλόῃ virgula, poſt μαστίχῃ verò punctum ſcribatur.

p. 102. *l.* 16, 17. κηρωτὴ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένη.] Scribe κηρωτῇ, & πεποιημένῃ in dandi caſu.

p. 102. *l.* 20. ἀλφίτοισι εὐώδεσι] Polenta odorata: ita Latini hordei toſti farinam vocabant, cui alicujus condimenti admiſtione odorem conciliabant. Addebant autem vicenis hordei libris ternas ſeminis lini, & coriandri ſelibras, ut eſt apud Plinium *lib.* 18. *cap.* 7. qua ratione odorata efficiebatur. Cujus conficiendæ modos varios Plinius *ibidem* obſervat. Heſychius, ἄλφιτον, τὸ ἀπὸ νέας κριθῆς ἢ σίτου ἄλευρον πεφυρμένον. Ita igitur vocabant toſti hordei farinam, ad differentiam ejus quæ non toſti hordei: quæ Græcis ὠμὴ λύσις, hoc eſt, cruda farina dicitur: cujus frequens uſus fuit in veterum Medicina & libris: ſimpliciter etiam ἄλευρον κρίθινον vocat Scholiaſtes Nicandri in *Alexipharm.* ad hæc verba *Nicandri* ἠία κριθαίων πολυλάια exponit ἄλευρον κρίθινον & ὠμὴν λύσιν.

p. 102. *l.* 25. εἰς φύρησιν ξυντεθεὶς.] Lege ξυντεθεῖσαν, in accuſativo ſingulari, & punctum poſt hanc vocem notetur.

p. 102. *l.* 25, 26. ὀμφάκιον ἀκμαῖον.] Craſſus vertit *ſuccus*, quem Græci *omphacium* vocant, cum maximè acerbus eſt: mihi videtur, aliter accipiendam eſſe hanc vocem ἀκμαῖον, nempe pro εὔκαιρον, *opportunum, tempeſtivum*, & iis quæ ſequuntur vocibus æque reſpondere.

p. 102. *l.* 26, 27. ῥοῦς τὸ ἐδώδιμον.] ῥοῦς ῥοὸς quid ſit ſatis notum eſt ex *Dioſcoride* & aliis. *Sumach*, officinæ appellant: & eſt arbuſcula fructus ferens perquam adſtringentis ſaporis: ſed hanc nihil ad hunc locum ſpectare indicat ſequens epithetum, τὸ ἐδώδιμον. nihil enim ea planta habet eſculentum. Quare pro ῥοὸς, ῥοᾶς, vel Ionicè ῥοιᾶς legendum ſuſpicor, qua voce Græci *malum punicum* appellant: nam ita ῥοᾶς τὸ ἐδώδιμον intelligemus grana interiora punici mali, quæ ſola edi poſſunt.

p. 102. *l.* 31, 32. εἰ δὲ ἐπὶ αὔρη Βορέω ψυχρὸν ἐπιπνείουσα.] Hæc & ſequentia verba *Homeri* ſunt, qui *Iliad.* ε. Sarpedonis ex vulnere λειποψυχίαν in hunc modum deſcribit:

—— —— περὶ δὲ πνοιὴ Βορέαο
ζώγρει ἐπιπνείουσα κακῶς κεκαφηότα θυμόν.

p. 102. *l.* 33. ἴσω ἢ καὶ εἰς λειμῶνας.] Quidam MSS. λειμῶνα habent nonnihil corruptè pro λιμένας, sed hanc lectionem sequentia redarguunt; πηγὰς καὶ κελαρύζοντας ὀχετοὺς, id est, *fontes & susurro discurrentes rivos*: quæ res magis pratis quàm portubus conveniunt.

p. 102. *l.* 46 47. καὶ πιμπλάναι ἢ τοῦ σώματος τὸ ἀρχαῖον ἐμπάσσειν.] Celsus *libro* 3. *cap.* 19. in eo casu quemlibet ex via pulverem injicit, si alia desint.

p. 102. *l.* 51. καὶ γύψου ὀπτοῦ.] Idem Celsus: *si sudor vincit, delinendus homo est vel gypso. &c.*

p. 103. *l.* 8. καὶ τῷ κασσιτέρῳ καὶ νίτρῳ καὶ κάχρυ κηροῦ σμικρὸν ἐνιέντος.] Hic locus ita legendus est: καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυϊ κηροῦ σμικρὸν ἐνιέντος. Cui Lectioni *Crassi* versio adstipulatur.

p. 103. *l.* 9, 10. εἰς ποδίζει τὸ χρίσμα.] Ποδίζει Ionicè, id est πεζοῖζει. sed post vocem χρίσμα, notetur punctum.

p. 103. *l.* 11, 12. ἄλειμμα ἐπιτάκληται θέρμης ποιέεται.] Scribe ποιέετω, *facit*; aut si placet infinitivum, non ἄλειμμα, sed ἀλείμματι legi consentaneum est.

p. 103. *l.* 12. ἀπὸ καὶ βολβοὶ ὠμοί.] Bulbos pedibus applicatos laudat ad evocandum calorem; quos & Celsus *libro* 3. in ejusdem affectus curatione contritos applicat, sed toti corpori, idque ut vinum in stomacho contineatur, ex eoque toti corpori calor, venisque vis redeat.

p. 103. *l.* 29. εὐσταλὴς, ἄτονος.] Lege ἔντονος.

p. 103. *l.* 41. ἐξίτηλον γὰρ.] Crassus vertit, *teune est enim ac fluxile ejusmodi lac*: quæ si vera est interpretatio, satius fuerit legere ἐξίτητον, quod est, facilè egrediens, ut est apud Hesychium: Nam ἐξίτηλον potius accipi solet pro *evanescente*, & inutili, ut initio Historiæ Herodoti: ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται) Nisi quis aliter vertendum putet quàm *Crassus* vertit, & ἐξίτηλον eo loco non fluxile, sed evanidum, ut alibi semper, intelligatur, & ἐξίτηλον referatur ad γάλα ὄνυ παλαιοτικα, quod ibi prohibet *Aretæus*; non autem ad γάλα μὴ παλαιοτικα. Sicut si dicam, dandum esse vinum ægroto non vetus, hoc enim nimiùm calefacit. Pronomen demonstrativum, vetus vinum indicat, non illud quod vetus non est: quam veram esse hujus loci expositionem non dubito.

Ad Caput IV.

περὶ θεραπείας χολέρης.

De Curatione Choleræ.

p. 103. *l.* 48, 49. ὕδατος εὐκρήτου ξυμφαίνειν.] Aquam temperatam appellat, quæ mediocriter calida est, quam egelidam una voce dicere licet, exemplo *Celsi*, qui vinum *egelidum* dixit pro tepido, *libro* 3. *cap* 19. quo modo & *Catullus* accepit in illo: *Jam ver egelidos refert tepores*: & *Ovidius* hoc versu, apud *Senecam* auctorem controversiarum: *& gelidum Boream, egelidumque Notum.* Horatius Græcorum æmulator, *in* 1. *carmin.* dixit, *quis aquam temperet ignibus.*

p. 104. *l.* 5. ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος.] Σῖτον pro *stercore* posuit exemplo *Hippocratis*, qui ita usurpat hanc vocem 4. *Epidem.* ἐπεὶ δὲ (inquit) ἐλθούσης ἕλμινθος ὑποκεχώρηκε, καὶ σῖτα ὀλίγα. &c. Iterumque *ibidem*, καὶ σῖτος ἐγκατεκλείσθη μέχρι δεκάτης. Ex Latinis etiam *Celsum* Hippocratis imitatorem, cibum pro stercore posuisse reperio in Præfatione Librorum de re Medica: *naturales* (inquit) *actiones appellant, per quas spiritum trahimus, & emittimus cibum.* Etiam Aristoteli hic loquendi modus placuisse videtur; cum fæces τροφὴν ἐξικμασμένην appellavit *sect.* 4. *problem.* 27. tametsi enim non simpliciter τροφὴν appellat, sed ἐξικμασμένην, hoc est, *exsuctæ humiditatis privatione sicciorem*, non tamen non etiam τροφῆς, hoc est, alimenti vocabulo usus est.

p. 104. *l.* 9. ἐπείγει τὴν παλίρροιαν.] Παλίρροιαν, id est, *recursum*, æstum appellat bilis motum per superiora erumpentis.

p. 104 *l.* 26. ὡς ῥηιδίως χυθεὶς τῇ φύσει συνέξειν ἔρρωσθαι.] Crassus non satis aptè ita vertit: *ut facilè diffusum naturæ ad sanitatem recuperandam opem ferat.* Sic autem vertendum: ut facilè diffusum per habitum confirmare valeat. Nam φύσις nonnunquam idem valet quod ἕξις, *habitus.* Quod ad verba attinet, hæc quidem corrupta esse nemo non videt: emendare autem haud facile: mihi videtur non incommodè sic posse legi; ὡς τῇ χύσει τὴν φύσιος ἕξιν ῥῶσαι. Sed hæc conjectura est; de qua docti judicent.

p. 104. *l.* 45. καὶ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τρέπειν] Hoc verbum τρέπειν videtur περιέλκειν.

p. 104. *l.* 48. κίνησις αἴρης ἐπιπνοος.] MSS. αἰώρης rectè. Est autem αἰώρη *gestatio*, seu lectus pensilis, quo ægroti blandè agitantur. Genus est exercitationis corporis.

p. 104. *l.* 50. καὶ ἀσφυκτον τοῦ νοσέοντος θήμωναι] Scribe θήμωναι.

p. 105. *l.* 10, 11. θέρμη δὲ καὶ πᾶσα εἰσαιεῖ καὶ τὰ ἄκρα αἰδνῆ.] Cum hîc de morbi declinatione loquatur, quo tempore Symptomatis mitescentibus natura recreatur, & calor nativus, qui cruciatu afflictus intro confugerat, ad extrema corporis diffundi incipit, quod optimum signum est: neque intelligi possit quomodo calor tunc rediens partibus externis inju-

injuriam inferat, qui contrà partes omnes fovet, tuetur, vegetat: mendum in hac voce ἀδικῇ cubare, pro certo existimandum est; quod mendum facilè eluitur, legendo τὰ ἄκρα διήκῃ, *extrema pervaserit*. Sed & præcedens verbum ἀναιρῇ vitiosum est; in quo mihi *Jo. Tarini* doctissimi viri, & Regii eloquentiæ Professoris Clarissimi vehementer placet conjectura, qui mihi olim, cùm eum de hoc loco consulerem, ἀναῤῥέῃ legendum respondit.

p. 105. *l.* 12. δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἢ τρίτῃ λύονται.] Legendum sine dubio, ut quidam MSS. codices habent, λύοντα. Quam lectionem notavit *Henischius* ad oram suæ editionis.

p. 105. *l.* 15, 16. ἀγαθὸν ἐν τοῖσι τοιούτοισι ἀπορίῃσι ἀξιέδης φυγή.] Quam hìc fugam honestam intelligat; aliis considerandum relinquo.

Ad Caput V.
περὶ θεραπείας εἰλεοῦ.
de Curatione Volvuli.

p. 105. *l.* 22, 23. οἱ δ' ἐν εἰλεῷ πόνοι, ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται] Si hanc lectionem sequamur, ad verbum sic vertendum erit: *dolores vero in Ileo præ excellentia mortem amant:* qua forma dicendi usum esse *Aretæum* non arbitror. Quis enim sic loquatur: dolores mortem amant? Itaque *Crassus* sic maluit reddere: *aliqui verò in volvulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt*; qui tamen frustra *aliqui* de suo apposuit. Ego minima interpolatione veram lectionem exhibeo: οἱ δ' ἐν εἰλεῷ, πόνων ὑπερβολῇ, θανάτου ἔρανται: *ubi* οἱ ἐν εἰλεῷ non ita vertendum ut Crassius *aliqui in volvulo:* sed sic, qui autem εἰλεῷ laborant. Phrasis Græca est ut οἱ ἐν ἀξιώματι *Magistratus.*

p. 105. *l.* 24. σμικρότερόν τι γίγνεται ὁ ἰητρὸς τοῦ πάθεος.] Medicum pro remedio accipi, & neutro conjungi generi, rarum est, & mendi suspectum. Fortasse ἰητρεῖον aliquis legendum putet. Sed nihil mutandum: Medicum morbo minorem dici, nota locutio est, etiam apud Latinos.

p. 105. *l.* 32. τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πονεῦσι εὐδαιμονίη.] An ὧδε πονέουσι? sed nihil mutandum. Quod ad sententiam attinet, ex horto Epicuri, atque eorum certè, qui omnia homini morte exstingui arbitrabantur, neque post obitum, malo ulli aut bono locum esse profecta videtur. In quorum opinione dixit Aristoteles Φοβερώτατον πάντων ὁ θάνατος· πέρας γάρ· καὶ οὐδὲν δοκεῖ τῷ τεθνεῶτι, οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακὸν εἶναι. At contrà dicebat *Epicurus* minimè mortem metuendam, quæ omnia finiat; miseris etiam expetendam, quæ malorum sensum omnem adimat. Notum est argumentum, quo inferebat nihil ad nos mortem pertinere. De quo quidem vide Gellium *lib.* 2. *cap.* 8. Sed neque *Socrates* longè ab ea opinione abhorrere videtur, in *Apologia* sub finem: ita namque apud judices disputat; ut mortem nihil mali habere, imò expetendam ésse ostendat, sive anima sit immortalis, sive mortalis. Eodem spectant *Æschyli* versus:

Ὡς οὐ δικαίως θάνατον ἔχθουσι βροτοὶ
Ὅσπερ μέγιστον ἴαμα τῶν πολλῶν κακῶν.

Imò idem apud *Plutarchum* in *consolatione ad Apollonium* exclamat; ὦ θάνατε παιὰν, ἰατρὸς μόλοις. *mors Pæan, Medicus accedas.* & Plinius *lib.* 7. *cap.* 55. contra animæ immortalitatem disputans: *perdit profectò ista dulcedo credulitasque præcipuum Naturæ bonum, mortem* &c. Quid autem istos memoro, cùm & in sacris literis similes reperiantur sententiæ, ut Ecclesiastici *cap.* 41. *O mors bonum est judicium tuum homini indigenti.* &c.

p. 105. *l.* 33. τῷ ἀρχιητρῷ ᾗ οὐ θέμις προσοίσειν] Vox ἀρχιητρὸς non significat Medicum Principis: sed nobilem Medicum, ut rectè vertit *Crassus.* Cùm enim dicat non licere ἀρχιητρῷ mortem ægro deplorato afferre, si id nomen pro Medico Principis accipias, sequetur aliis Medicis id licere, quod absurdum dictu & impium. Quocirca rejicienda omnino opinio est Hieronymi Mercurialis, qui *lib.* 4 *Var. Lect. cap.* 1. pluribus contendit ἀρχιατρὸν propriè esse Imperatoris, Principisve, atque familiæ regiæ Medicum, hoc est ἄρχοντος ἰατρὸν, non ἄρχοντα ἰατρῶν. Ita quidem acceptum olim fuisse id nomen sub Cæsaribus, ut notat, haud planè inficias iverim, sed hanc propriam fuisse ejus acceptionem. Id verò esse falsum cùm ex aliis ad eandem formam fabricatis nominibus, ἀρχιτέκτων, ἀρχιμάγειρος, ἀρχέτυπος patet, tum ex his verbis *Aretæi*, quæ, ut dixi, de Imperatoris Medico rectè accipi non possunt. Quem locum si vidisset *Mercurialis*, aut certè in memoria habuisset, fortasse non ita absolutè de hujus vocis acceptione pronuntiasset, certè non debuisset. Quod autem ibidem addit, idcirco ante Imperatores id nomen in usu non fuisse, quod nondum Medicus Principis creatus esset: quomodo ipsi in mentem venerit nequeo satis mirari: qui non putet *Persarum* Reges & aliarum gentium Medicos proprios habuisse. Non ei tunc, cum id scribebat in mentem veniebat, *Philippi* Medici *Alexandri Magni*, de quo sic scribit Curtius, *libro* 3. *Erat inter nobiles Medicos è Macedonia Regem secutus Philippus natione Acarnan, fidus admodum Regi, puero comes & custos salutis datus:* Non *Pyrrhi* Regis *Epirotarum* Medici, de quo ha-

bemus in historia Romana: non *Erasistrati*, qui fuit Medicus *Seleuci* regis unius è successoribus *Alexandri*; non *Ctesiæ* Regis *Artaxerxis*, ac familiæ ejus Medici ordinarii, ut ex his *Plutarchi* verbis, in *Artaxerxe* initio, colligi potest: ἀλλὰ τὸν Κτησίαν οὐκ εἰκός ἐστιν ἀγνοεῖν τοιοῦτον ὄνομα τοῦ βασιλέως (Artaxerxis) παρ' ᾧ διετέλει θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα, ἔτι καὶ μητέρα, καὶ παῖδας: Non *Cleopatræ* Ægypti Reginæ Medici, cui *Olympus* nomen fuit, quem historiam illius temporis scripsisse auctor est Plutarchus in *Antonio*. Non denique *Euphorbi*, Jubæ Mauritanorum Regis Medici, qui *Antonii Musæ* Medici frater fuit, & *Euphorbio* medicamento, cujus inventor fuit, nomen indidit. Floruisse enim hunc Regem ante Cæsares palam est, etsi *Augusti* etiam tempore.

p. 105. *l.* 35. καρηβαρίῃ νωθρῇ ἀναλγέϊ] Hoc narcotica medicamenta efficiunt, quæ stupefaciendo spiritus sensum adimunt, atque ita efficiunt ne dolor sentiatur. Miserum sanè auxilium, quod naturam, ne patiatur, evertit: sed ad istud tamen confugiendum est, cum dolores insanabiles sæviunt dies noctesque. Et satius est nullum esse sensum quàm esse in cruciatum. Sic *M. Agrippa* (inquit Plinius *lib.* 23. *cap.* 1.) supremis suis annis conflictatus gravi morbo pedum, cum dolorem eum perpeti nequiret, unius Medicorum portentosa scientia, ignorante Divo *Augusto*, tanti putavit usu pedum sensuque omni carere: dummodo & dolore illo careret, demersis in acetum calidum cruribus, in acerrimo impetu morbi.

p. 105. *l.* 36. ἐπὶ διαφορῇ.] Crassus legit ἐπὶ διαφθορῇ quod probo.

p. 105. *l.* 51, 52. ἔστω δὲ καὶ πυρίη φακῶν τῶν κεραμέων, ἢ χαλκέων.] φακὸς κεραμεὺς & χαλκοῦς genus est vasis Medici, quod repletum decoctis herbarum calidis aut oleo, corpori admovetur pro fomento. Hesychius: φακός· σκεῦος ἰατρικόν. Hippocrates *libro de natura muliebri*; φακοὺς ἰσχαίνους appellat. Et Galenus *in Exegesi*, φακοὺς κεραμέας, ὡς καὶ πυριατὰς, καὶ φακοὺς ὀνομάζουσι. Quæ verba emendat Gorræus in *definit. med.* & πυρίας φακωτὰς, *fomenta lenticulata* mavult legere. Invenitur & φακωτὸν πυριατήριον apud *Hippocratem*. Utque Græci φακοὺς, ita Celsus *lenticulas* dixit.

p. 106. *l.* 2. πρὸς τοῖς ξυνοῖσι] Lege una voce ξυνοῖσι, *communibus*.

p. 106. *l.* 7, 8. πάντα γὰρ ἄν τις πάντα ποιῶν ξυμφέροι.] Scribe πάντα ποιῶν, omnia faciens.

p. 106. *l.* 9. καὶ τοῦ σίνωνος.] Non habemus in nostris Libris *Dioscoridis*, aut aliorum, qui de materia Medica scripserunt, herbam hujus nominis: ex quo suspicio esse posset hunc locum esse corruptum; veram lectionem esse σίσωνος. De qua herba Dioscorides *lib.* 3. Cæterum in quodam Codice excuso *Aldinæ Editionis*, ad oram exaratum eleganti manu reperi σίωνος, pro σίσωνος: quam lectionem, ut & aliæ multæ, quæ ibidem adscriptæ sunt ad oras paginarum, ex collatione MSS. expressam, dubium non est. Et apud Galenum *lib.* 9. *de compos. Medic.* κατὰ τόπους *cap.* 4. in catalogo colicorum medicamentorum, *Simonis Syriaci* & *Hispani* non semel mentio fit.

p. 106. *l.* 10. φαρμάκων τῶν ἀνωδύνων τινά.] Anodyna, dolorem sedantia propriè dicuntur, quæ blando calore, partiumque tenuitate evacuant, digerunt, rarefaciunt, extenuant, concoquunt, & æquabile reddunt, quicquid in partibus dolore vexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut crassorum, aut multitudine peccantium tenuibus spiramentis infarctorum, aut etiam vaporosi, crassi, vel admodum frigidi spiritus exitum commodum non invenientis, inhæsit, atque inclusum est. Ita enim definit Galenus *libro* 5. *de simpl. fac. cap.* 19. quæ id faciant primo ordine debere esse calida, & tenuis substantiæ.

p. 106. *l.* 12. τὸ δι' ἐχιδνῶν φάρμακον] *Theriacam Andromachi* intelligit, qui primus *Democratis* Antidoto carnes viperarum miscuit, ut testatur auctor, *libro de Theriaca ad Pisonem:* quo probatur certissimè *Aretæum* Neronis tempore, cujus *Andromachus* iste, Archiater fuit, antiquiorem non esse. Sed de ætate *Aretæi* satis multa diximus in præfatione.

p. 106. *l* 17, 18. τὸ κακὸν τοῖς ἐντέροισι, τροφὴ διεξάγουσα] Post ἐντέροισι, punctum aut comma signandum est, & delendum illud quod est post διεξάγουσα, virgula appingenda.

p. 106. *l.* 19. κογχαρίων] Crassus: *Ostreorum parvorum insigni pulchritudine præditorum.* Sufficiebat parvorum ostreorum: quod de pulchritudine eorum addit, superfluum est, & fortasse falsum. Porro κογχάρια appellat, quæ *Aristoteles* ὀστρακόδερμα (hujus enim esse hanc vocem, testatur *Galenus*) ita dicta, quod pro cute tegumentum solidum habeant instar testæ: quod genus sunt, murices, purpuræ, buccinæ, chamæ, ostreæ, μύακες, id est, *mituli*, quos fortasse *Aretæus* per diminutivum κογχάρια designavit: quorum omnium id commune esse docet Galenus *libro* 3. *de vi alim. cap.* 33. ut alvum subducat salso illo succo, quod in carne continent.

p. 106. *l.* 23. κοχλίαι ἄκρως ἑφθοί.] Atqui Limaces perfectè excoctos ventrem non subducere, sed potius sistere notat Galenus *lib.* 3. *de alimentis cap.* 3. quem locum latinè, utpote prolixum ponam: *Quod si hujus animalis carne, ut cibo solo esculento, uti velis, ubi priùs in aqua elixaris, in aliam aquam transferas, in qua rursus elixabis: tum demum condies, ac tertio elixabis usque dum caro tota intabescat. Hoc enim modo præparata, alvum quidem sistet, sed alimentum corpori dabit non contemnendum.* Ad quod di-

dicendum est, *Aretæum* ita coqui perfectè cochleas intelligere, ut in ipsa coctione earum fuccus non abjiciatur, quod facit *Galenus*, sed in eo carnes usque ad ultimum coquantur.

p. 106. *l.* 24. ἢ πλλίνης.] In genere ostreorum πέλλιναι ponuntur, quas in *Canopo* multas nasci, cum *Nilus* augetur, testatur Athenæus *lib.* 3. duasque earum facit species βασιλικὰς, & ποταμίας. id est, *regias* & *fluviatiles*: Illas per alvum facilè reddi, & fatis nutrire: has esse dulciores: deinceps verò de mitulis, qui μύες & μύακες dicuntur, disputat: quod ideo annotare visum est mihi, quia Sarracenus *in Scholiis suis ad librum* 2. *Dioscoridis*, Athenæum erroris insimulare ausus est, quod *Tellinas* cum Romanorum *mitulis*, quos μύας seu μύακας Græci vocant, easdem esse crediderit: quam castigationem injustissimam esse patebit ei, qui locum hunc *Athenæi* legere non gravabitur.

Ad Caput VI.

περὶ θεραπείας τῶν τοῦ ἥπατος ὀξέων παθῶν.

De Curatione acutorum Jecoris vitiorum.

p. 106. *l.* 37. ἐν ἥπατι ἡ αἵματ☉ ἡ γένεσις.] Hæc in opinione *Galeni* & aliorum *Galeni* doctrinam sectantium. Aliter hisce temporibus recentiores Anatomici, qui sanguinis omnis generationem cordi tribuunt.

p. 106. *l.* 37, 38. καὶ ἐς τὸ πᾶν σῶμα ἡ τοῦ ἀφυψή.] Et corruptum esse hunc locum & mutilum indicat cùm Asteriscus in Codice Græco post articulum τοῦ, tum vox nihili, ἀφυψή, pro qua in Codice Menteliano, ἀφι scriptum est, relicto spatio. Quibus ex vestigiis & vera lectio elici potest, & suppleri quod deest. Sic igitur lego: καὶ ἐς τὸ πᾶν σῶμα ἡ τοῦ αἵματ☉ ἄφεσις. Atque inde (è jecore) sanguinis in totum corpus emissio. Hæc emendatio nec *Crassum* fugit, ut patet ex ejus versione.

p. 106. *l.* 38, 39. καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ ὅκοιον αἵματ☉ πάγ☉.] Ita & *Galenus* passim.

p. 106. *l.* 45. ὁ δὲ τῆς τροφῆς ὀχετὸς, ἐς τὸ ἧπαρ ἐπιμίμνει.] Non rectè post ὀχετὸς virgula appicta est.

p. 106. *l.* 45, 46. ἐπεὶ γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆν☉.] Satis difficilis hic locus est, cùm obstructis vasis, per quæ sanguis è jecore fatiato redundat in alias corporis partes nihilominus per alias vias sanguinem in corpus universum à ventre & intestinis diffundi ac distribui posse autumat. Quod fanè inspectioni Anatomicæ adversatur. Nulla enim ex venis iis, quæ ventriculum & intestina alunt, in totum corpus quicquam deducere potest. Ejusmodi enim venæ propagines sunt ejus trunci, quem ab officio Græci Medici metaphorica voce, πύλας dixere: quod nomen ab antiquo quodam Viro & Naturæ perito ei impositum fuisse censet Galenus *libro* 4. *de usu partium*. Cæterum portarum propagines omnes intra ventriculum & intestina, & lienem & omentum consumi, neque omnino partes peritonæo contentas excedere, convenit inter auctores. Qui igitur fieri potest, ut à ventriculo & intestinis alimentum citra hepatis commeatum in omne corpus feratur? Nisi de vaporibus alimentorum intellexit *Aretæus*, quod tamen & absurdum dictu: non sunt enim hi alimentum, nisi per accidens, propter motum caloris sursum; certum autem alimentum proprios habet meatus à Natura destinatos, per quos distribuatur.

p. 106. *l.* 50. ἀποσιτίη μὲν τὰ πρῶτα.] Victus hic omnium tenuissimus in extremè acutis morbis est omni abstinere cibo, modo vires ferre possint, teste Galeno *comm.* 1. *Aphorif.* 7. ubi hæc verba *Hippocratis* exponit: καὶ τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ. &c. ἐν τούτοις τῇ ἐσχάτως λεπτοτάτῃ διαίτῃ χρῆσθαι, φυλάττοντας τὴν δύναμιν, καὶ ἀσιτίαν παντελῆ. &c. Notandum interim hanc vocem, ἀποσιτία, ferè semper apud *Hippocratem* & *Galenum*, accipi pro *inappetentia ciborum* ut in *Aphorif.* 17. *sect.* 4. ἀνορέκτῳ ἐόντι ἀποσιτίη, καὶ καρδιωγμὸς: ubi Galenus *in Comment.* ἡ μὲν ἀποσιτία (inquit) τὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Hinc & illud in 1. *Epid. sect.* 1. ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον. Ubi *Galenus* distinguit inter ἀσίτους, & ἀποσίτους, aitque ἀσίτους à Græcis appellari eos, qui cibos omnino appetentia non sumunt, quia appetentia carent: ἀποσίτους verò, qui cibos quidem sumunt, sed quos sumpsere, fastidiunt & aversantur. Hic tamen *Aretæus* posuit ἀποσιτίαν pro ἀσιτία, quod novum est.

p. 107. *l.* 3, 4. τὰ ἐν τῷ ἥπατι σίθεα.] Quid sint hic hepatis σίθεα me latet: σῖθ☉ quidem præter vulgatam significationem in pede agnoscunt Anatomici; & saxa sub aquis latentia σίθεα Græci dixerunt, quæ Latini *Aras*, ut Maro 1. *Æneidos*; sed hæc nihil ad jecur: corrupta igitur vox hæc. Alii aliter alia divinent; σίνεα à σῖν☉ σίν☉ vel στενὰ *angustias*; ut apud Dioscoridem *lib.* 6. *capite de lacte coagulato* ἐνσφηνοῦσθαι τῷ ὄλῳ τὰ τῆς στομάχου στενά. &c. Aut σίνεα *nocumenta*. An σταῖτα à σταῖς σταιτὸς, quod est farina triticea aqua subacta: ita quidem ut metaphoricè hoc nomine pituitam crassam & lentam jecoris viis impactam atque infixam intelligamus.

p. 107. *l.* 11, 12. καρπὸ δάφνης εὐήματ☉.] Rescribe δαφνίων.

p. 107. *l.* 18, 19. δυσπίζεται ἢ ἀπὸ τῶν ζώων αἱμόῤῥοια] Hirudines timet, quod ab earum

 morsu

morsu sanguis difficulter sistatur: qnod & ex Galeni verbis in libro *de hirudinibus, revulsione. &c.* colligi potest: *ubi* (inquit) *deciderint, si sanguis cum impetu erumpat, linteum aceto imbutum imponito.* &c. Sed & alia pericula ab iis cavenda sunt; virus videlicet, nisi præcipua in iis legendis diligentia adhibeatur. Interdum etiam accidit, ut dum avelluntur, capita sua seu denticulos in carne defixos relinquant: *quæ causa* (inquit Plinius *lib. 32. cap. 10.*) *vulnera insanabilia facit, & multos interimit, sicut Messalinum è Consularibus Patriciis, cùm ad genua admisisset.*

p. 107. l. 19, 20. ἢν ἀδδὴν πὴν ἐκπίῃ τὸ θηρίον.] Plinius, citato loco: *decidunt satietate, & pondere ipso sanguinis detractæ, aut sale adspersæ.* Galenus & cinere insperso ipsarum ori, decidere tradit: sæpius tamen sponte nimio sanguine graves decidunt. Unde illud Horatii *in arte:*

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

p. 107. l. 20, 21. εἴρυσιν γὰρ ἕλκει τὸ νῦν.] Alienum planè ab hoc loco adverbium temporis νῦν. Scribe ἰὸν *virus.* Postquam hirudines deciderunt, cucurbitulam affigi jubet; ut si quid virulenti relictum sit trahatur. Galenus, μετὰ δὲ τὸ ἀποπεσεῖν, σικύα χρὴ τὸ ἰῶδες ἐξέλκειν.

p. 107. l. 30. τὸ διὰ τῶν σπερμάτων.] Medicamenti διὰ τῶν σπερμάτων Galenus meminit *lib. 5. method. med.* in curatione adolescentis, qui ex tussi sanguinem rejectaverat: cujus se auctorem non obscurè testatur; ἡμέτερον *nostrum* appellans. Hæc sunt verba: εἰς ἑσπέραν ἔδωκα τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ἡμέτερον φάρμακον. quo ex loco certissimè demonstratur *Aretæum* Galeno esse posteriorem, qui Medicamentum à *Galeno* excogitatum præscribat, ut docui in Præfatione.

p. 107. l. 31, 32. καὶ ἔνθα ἡ ἀείψυχος.] Scribe ἢ disjunctiva. Observa ἀείψυχος in flexu masculino: cum in neutro *Dioscorides*, & alii usurpent.

p. 107. l. 33. ἢ τὸ μελίλωτον.] An intelligit *emplastrum de Meliloto?*

p. 107. l. 39. ὅπερ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς περαίνει.] Nisi benignè hæc verba exponantur, pro falsis explodi oportebit: ita enim sonant, quasi velit *Aretæus* proprios esse & directos meatus ab hepate ad renes: quod esse falsum nemo nescit: venæ enim *emulgentes* dictæ, non à jecore, sed à cava nascuntur, & mediante hac à jecore.

p. 107. l. 48. ἐρέω μοι ἐπὶ κωλικοῖσι λελέξεται.] Ait se dicturum post de Medicamentis pus moventibus in curatione colicorum: verum hanc partem nobis invidit vetustas cum aliis multis magni hujusce Scriptoris.

p. 107. l. 49. ὅκως μὴν τάμνειν.] Aut deest textui verbum χρὴ, aut subaudiendum est.

Ad Caput VII.

περὶ θεραπείας νωταίας φλεβός. &c.

De Curatione acuti morbi dorsalis Venæ & Arteriæ.

p. 108. l. 3, 4. In Titulo καὶ ἀρτηρίης ὀξείας νόσου.] Scribe, Ionico flexu, ὀξέης.

p. 108. l. 3. νωταίαν φλέβα.] Dorsi venam appellat *Hippocrates*; & alii Medici κοίλην, *cavam* appellant, quæ secundum dorsi longitudinem protenditur, eique incumbit. Hippocrates libro περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν in plurali κοίλας φλέβας appellat, quarum magnum morbum describit, & renum morbo contrahi asserit.

p. 108. l. 9, 10. σφυγμὸς παλμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ.] Hippocrates *in 1. prognost.* ubi de conditione hypochondriorum tradit, pulsum in hypochondrio, censet turbationem aut delirium significare: εἰ γὰρ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. Quod & repetit in *Coacis prænotionibus*, quam sententiam priorem exponens Galenus; in quibusdam exemplaribus, non σφυγμὸς sed παλμὸς legi testatur; in pluribus tamen σφυγμός. Quod considerans doctissimus *Aretæus*, utrumque nempe σφυγμὸς παλμώδης posuit. Addit ἠδὲ τοῖσι μεταφρένοισι, ea scilicet parte dorsi, quæ ad septum transversum sita est; seu, ut *Rufus* in partium hominis nomenclatura definit, quæ est inter dorsum & lumbos: quod & ipsum signum est vehementis inflammationis; utpote ipsius arteriæ magnæ, quam ἀορτὴν vocant, juxta spinam sitæ pulsatio, quæ nec ipsum ægrotantem fallit; ut *Galenus*, citato loco, testatur his verbis: ἤτοιγε ὡς σημεῖον τῶν μεγάλων φλεγμονῶν (σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ) ἢ καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρίας τῆς μεγάλης ἡ αἰσθητὴ κίνησις τῷ κάμνοντι.

p. 108. l. 13. τῆς μὲν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις ἧπαρ.] Nempe venæ magnæ, quæ *cava* dicitur. At Hippocrates *lib.* περὶ τροφῆς, in genere dixit, omnium venarum radices esse in hepate. ῥίζωσις φλεβῶν ἧπαρ, &c. sententia est galeata, qua *Galenus* passim munit se, quoties certamen de hac re initurus est cum Periparteticis.

p. 108. l. 20. μὴ ἀθρόον, ἀλλὰ καὶ δὶς, καὶ τρίς.] Uno verbo ἐπαφαίρεσιν Græci appellant.

p. 108. l. 23, 24. ἔνθα ἡ διάφυσις τῆς ἀρτηρίης.] Scribe διάσφυξιν τῆς ἀρτηρίης: non enim hic agitur de interstitio, aut re quapiam intercurrente interpositaque, quæ notiones hujus vocis διάφυσις traduntur; sed pulsationis arteriæ, quam supra inter morbi, de quo agit, symptomata commemoravit.

p. 108. l. 32. καὶ ἐς παράκλησιν.] Conjunctio παρέλκει.

p. 108. *l.* 34, 35. τῷ διὰ τῆς λημωνηΐδος.] Repone disjunctivam ἢ τῷ. &c.

p. 108. *l.* 35, 36. κάρτα γὰρ ψυχρὰ αὐτῶν τάδε γίγνεται.] Numero febrium duo omnino memorantur, in quibus extrema ita frigent, ut partes internæ urantur: nempe ardens febris perniciosa, quæ καῦσος dicitur; & λειπυρίας. quarum altera ex pulmonis, ventriculi, & jecoris erysipelate originem habet: altera ex partium internarum viscerumque inflammationibus. Malignas autem admodum esse Lipyrias testatur Galenus *com.* 4. *Aphorism.* 48. quo Aphorismo generatim declarat *Hippocrates*, quàm horrendæ sint febres, in quibus non intermittentibus externa corporis frigent, interna autem flagrant: ἐν τῇσι μὴ διαλειπούσῃσι πυρετοῖσι, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται, καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

p. 108. *l.* 38, 39. πάντων δὲ κρέσσων σικύη, καὶ κιννάμωμον, ἢν τις εὐπορέῃ.] Corruptam esse hanc scripturam fatebitur, qui mecum diligentius animum advertet. Hîc enim remedia præscribit *Aretæus* urinæ ciendæ idonea, quorum postquam nonnulla proposuit *Meum*, *Asarum*, *Absynthium*, quibus & nitri aliquid inspergi jubet: mox omnium præstantissimum esse censet σικύην καὶ κιννάμωμον. De *Cinnamomo*, quod efficaciter urinam provocet, *Dioscorides*, & ceteri omnes, qui de simplicium viribus scripserunt, consentiunt. *Cucurbitam* autem in ea re esse præcipuam, à nemine unquam proditum. Quare mendosam esse illam vocem σικύη minimè est dubitandum. Quid autem ejus loco potissimum substituam, quod cùm Cinnamomo comparari possit, cogitanti mihi nihil aptius occurrit, quàm κύμινον, cujus vis in ciendis urinis nota est: scripturæ autem ratio non multum à σικύη diversa est, apparetque pravæ huic scripturæ occasionem hinc datam, quod hujus vocis, κύμινον, prima tantum elementa remanserant κύμ, reliquis deletis. Tum litera μ ob similitudinem in η degeneraverat. Ita cum imperiti librarii κύη legerent addita syllaba, σικύη, fecerunt.

p. 108. *l.* 40. γάλα τοῖσδε καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον.] Non sine causa miretur aliquis, lac acutissimè febricitantibus, nec certè mitius, quàm in causo, præscribi hîc ab *Aretæo*, & ut alimentum & ut Medicamentum: cùm *Hippocrates*, cujus doctrinam multis locis sequitur, lac febricitantibus non esse dandum expressè afferat *Aphoris.* 64. *sect.* 5. γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν· κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι. & *ibidem* paulo infra: ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι μὴ λίην πολλῷ πυρέσσουσι. quibus verbis lac, licet phthisicis utile, prohibet, si valdè febricitent. Rationem hujus sententiæ reddit Galenus *in Commentario*, quia ab omnibus caussis calidis lac in nidorem celerrimè vertitur: ex quo concludit, meritò iis qui acutè febricitant lac noxium censeri. Neque obstat, quod ibi affert *Aretæus*, lacti inesse vim aliquam refrigerandi; ideo esse aptum igni intus grassanti exstinguendo: non enim exstinguit, sed potius accendit, quia facilè aduritur, & in nidorem vertitur. Sed hinc eum tueri possimus, quod non merum lac ita acutè febricitantibus propinat, sed dimidia aqua temperatum: in duos enim lactis cyathos unum aquæ injici jubet. Sed & νεοτόκου, hoc est, recens fœti animalis imperat, quod quidem & frigidius, & magis humidum est.

p. 108. *l.* 41. ἔνδον ὁκοῖόν τι πυρὸς εἰλεομένου.] Ad oram MS. *Claromontani* adscripta hæc noto, συστρεφομένου. quæ eadem & in *Menteliano*, sed glossema arbitror: nihil mutandum.

p. 108. *l.* 41, 42. τῆς τροφῆς γλυκέης.] Supple δέονται. id est, dulci alimento egent. Imò alimentum dulce æstuosis visceribus suspectum, quia facilè in bilem vertitur. Fortasse ὠκέης legendum est, alimento quod citò alat: quale ardenter ex interiorum inflammatione febricitantibus necessarium videtur ad reficiendas vires; quæ facilè, ut superius posuit, in syncopen labuntur. Possumus tamen γλυκείης legere prout excusum est, si per hanc vocem intelligamus non formalem, ut loquuntur, dulcedinem, sed salsi, acris, amari, & aliorum ejusmodi saporum privationem: quo sensu γλυκὺ *Græci* appellant, quod est ἄποιον, ut aqua dulcis, quæ salsa non est: vel dulcedinem intelligit modicam, qualem lactis; de lacte enim loquitur.

p. 108. *l.* 42. αὐτὰρ ἠδὲ ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ πολλή.] Scribendum πολλῆς.

p. 108. *l.* 44. εὐπορείσθω δὲ νεοτόκου] Cùm tria lactis genera proponat *Aretæus*, ut ex his quæ posteriùs addit verbis patet, τρίτον δὲ αἰγός· mutilum esse hunc locum fatendum est, & nomen animalis deesse, ex quo lac sumatur. Sanè *Crassus* cùm id vidisset, aut meliorem nactus Codicem, γυναικὸς legendum existimavit, ut ejus versio indicat: *Esto autem mulieris, quæ proximè peperit.*

p. 108 *l.* 50. καὶ πάντη] Malim adverbium πάντη· nisi sit πάντῃ adverbium hoc loco.

p. 108. *l.* 54. κατάκλισις ὄρθιος] Editio *Henischii* ad oram paginæ habet, ὀρθριος, hoc est, decubitus matutinus, seu antelucanus ab ὄρθρος, quod primum diluculi punctum significat. Sed nihil mutandum: κατάκλισιν ὄρθιον vocat, & præcipit hîc, ut causo laborantibus accommodatam; nempe eum decumbendi modum in quo æger erecta cervice & parte superiori corporis sedenti est similior quam decumbenti.

p. 109. *l.* 2. ἤδε λουτρόν, ἢν ὅπως ἐκπυρωθῇ.] In editione *Henischii* ad oram paginæ, ὕπνος, scriptum est, sed nihil mutandum; sudores gestatione proliciendos, & si vehementiùs ille (æger) succensus fuerit, balneo esse opus censet.

p. 109. *l.* 3. εἰ γὰρ κρίνοιτο τάδε τὰ πάθεα λύσιν.] Attamen Lipyriam febrem cholera superve-

veniente, magna ſcilicet & vehementi, bilis ſurſum deorſumque eruptione ſolvi, ab *Hippocrate* ſcriptum eſt.

Ad Caput VIII.

περὶ θεραπείας τῆς κατὰ τοὺς νεφροὺς ὀξείας νόσου.

De Curatione acuti morbi in Renibus.

p. 109. *l.* 13, 14. πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης.] Ita eſt ſententia veterum, cavos eſſe renes: quorum auctoritatem potiùs, quàm αὐτοψίαν ſecutus *Gorræus* in definitionibus Medicis, renes ita deſcribit: *renes ſunt partes carnoſæ, duræ, denſæ, concavæ.* &c. At recentiores Anatomici, qui profunda corporis humani altiùs atque accuratiùs ſcrutati, in quibus eſt *Andreas Laurentius*, nullos in renibus humanis ſinus obſervari teſtantur.

p. 109. *l.* 15. τόδε μὲν τοι, καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται, ἢν φύῃ.] Mutat numerum primo λίθων mox in ſingulari ἢν φύῃ μέζων τῆς εὐρύτητος. Ita Terentius *in Eunucho:*

> —— *Eunuchum porro dixti velle te,*
> *Quia ſolæ utuntur his Reginæ.*

Rurſum in eadem fabula:

> *Adeo ne homines immutarier ex amore, ut non cognoſcas eumdem eſſe.*

p. 109. *l.* 19. ὅκως ἢ μὴ ξυνήσωνται] Scribe ξυνίσωνται, ne colligantur, concreſcant, ſupple *lapides.*

p. 19. *l.* 22. ἢν ἐνστάσιες λίθων ἴωσι.] ἔνστασις apud Ariſtotelem 8. *Topic.* exceptio eſt ſeu objectio, qua reſpondens utitur contra diſputantem: unde ἐνίστασθαι paſſim apud eumdem, cui reſpondet Ciceronianum verbum *reſiſtere*; hîc infarctum ſignificat: quo ſenſu & Dioſcorides uſurpat *lib.* 6. ubi de lacte, cui admiſtum fuit coagulum: ἐνιστάμενον γὰρ αὐτὸ τοῖς τοῦ στομάχου στενοῖς τεθρομβωμένον πνίγει. *Infarctum enim ſtomachi anguſtiis cum fuerit coagulatum ſtrangulat.* At Craſſus pro ipſa concretione accepit: *Si* (inquit) *calculi jam conſtati ſunt.* Haud abſque errore, ut patet, ἐνστάσιας profectò hîc appellat *Aretæus*, quas paulo infra σφηνώσιας.

p. 107. *l.* 24. κωλύῃ τις ἡλικίη.] Mallem legere τί.

p. 109 *l.* 26. ἀλλὰ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται] Sententia elegans, qua oſtenditur, quomodo ſanguinis miſſio calculorum infarctus leviores reddat: quoniam ſcilicet vacuata vaſa laxantur ceduntque lapidi hærenti: atque ita minùs eo læduntur, quæ antea humore diſtenta premebant, & premebantur.

p. 109. *l.* 29. ἢ κυπρίνου] Cyprini olei, quod ſcilicet ex *Liguſtri* arboris floribus conficitur. Nam liguſtrum Græci κύπρον vocant. Auctor Dioſcorides *lib.* 1. his verbis: τὸ δὲ σκευαζόμενον ἐξ αὐτοῦ (ἄνθους) χρίσμα κύπρινον, θερμαντικὸν γίνεται, καὶ μαλακτικὸν νεύρων. Ex quo patet non eſſe planè verum quod cecinit Maro *Eclog.* 2.

> *Alba Liguſtra cadunt, vaccinia nigra leguntur.*

Nam & flores, quos per alba liguſtra intelligi notant Grammatici, atque etiam Turnebus *lib.* 30. *adverſ. cap.* 14. flores, inquam, liguſtri, ipſi etiam leguntur, & in uſum Medicinæ veniunt. Sed quis non videt paſtorem eſſe, qui hæc dicit; quem de florum uſu medico falſum eſſe, & ita induci, optimè, & ex decoro fecit *Virgilius.*

p. 109. *l.* 41, 42. ἢν μὲν οὖν ἄπυροι ἔωσι] Ad oram paginæ in editione *Heniſchii* ἄπυροι, ἢ ἄπυοι, quam poſteriorem lectionem ſequutus eſt *Craſſus*, & vertit, *ſi non ſuppurent.* Rectè: nam quæ paulò poſt ſequuntur ei lectioni conſona ſunt; ἢν δὲ πῦον τρέπηται. Proprium etiam phlegmones ſuppurare, qua de re hîc agit.

p. 109. *l.* 49, 50. ἁπλαῖ μὲν σίον.] Scribe ἁπλᾶ, refertur enim ad φάρμακα.

p. 109. *l.* 50. καὶ πρεωνίτης.] Scribe πρεωνῖτις: eſt enim nomen feminini generis. Sunt qui hanc herbam *aſplenium* interpretentur; hoc eſt, *Ceterac* officinarum, quod folia in modum ſerræ inciſa habeat, quos *Craſſus* ſequitur. *Prionitidis* herbæ meminit Al. Trallianus *lib.* 8. *cap.* 4.

p. 109. *l.* 51. ὄξεϊ ἐδωδίμῳ.] Acetum opinor eſculentum appellat, quo utimur in cibis condiendis: ut diſtinguat ab eo quod medicatum eſt, ut *ſcillitico.* De aceto eſculento verba ſunt Plinii: *Aceti nequitiæ virus ineſt ad multos uſus neceſſarium, & ſine quibus vita mitior degi non poſſit.*

p. 110. *l.* 2. ποικίλαι δὲ τῆς Βιστίμου καλεομένης.] Scribe ποικίλα, ſupple φάρμακα: deinde loco genitivi, τῆς Βιστίμου καλεομένης ſcribe, ἡ Βιστίμου καλεομένη ſupple ἀντίδοτος. quæ ſit autem iſta compoſitio, quiſve ille *Biſtimus* fuerit, neminem hactenus quæſiiſſe non mirum eſt. Quis enim hactenus *Aretæum* excuſſit? immo quis niſi obiter legit? Porrò hujus non hîc tantùm mentio fit, ſed & ſequenti libro χρονίων *in curatione melancholiæ*, & libro 2. in *curatione Gonorrhææ:* quibus locis non Βιστίμου per ἰῶτα, ſed per η, Βηστίμου, nomen illud ſcriptum eſt; hujuſque compoſitionis, ut affinis, cum *Andromachi* Theriaca, & *Mithridatis* antidoto, mentio fit: ad oram tamen mei Codicis ex M.S. exaratum habeo κιστίμου pro Βιστίμου: quo ſuſpecta ſanè mihi fit hujus nominis prolatio: tum autem quia nul-

nullibi in veterum monumentis quemquam hoc nomine appellatum reperio. Apud Galenum quidem *libro* 10. *de simpl. fac. cap.* περὶ χολῆς, ubi de trochiscorum oculis utilium compositione agit, *Bitini* trochiscum nominat, Βιτίνου enim lego, non ut excusum est Βιτῖνος. Galeni verba hæc sunt: μίγνυσι δὲ τοῖς μὲν ὀνομαζομένοις κυκλίσκοις τε καὶ τροχίσκοις, οἷος ὅτι τὸ ἀνδρωνός ἐστι καὶ Πολυείδου, καὶ Πασίωνος, καὶ ὁ Βιτῖνος. quare fortassis Βιτίνου scripserat *Aretæus*. Licet enim Bitini illa compositio, quam citat *Galenus*, ad oculos pertinet: tamen hunc ipsum, & ad alios usus, compositionem istam, de qua agitur, paratam habuisse, non absurdum est. Idem Galenus *libro* 10. *de Medicam. compos.* κατὰ τόπους, inter nephritica medicamenta *Biennitæ* cujusdam antidotum commemorat: ἄλλη ἡ τοῦ Βιεννίτου (supple ἀντίδοτος) φάρμακον ἐπιτετευγμένον, ἀνώδυνον, χρήσιμον καὶ νεφριτικοῖς, καὶ πρὸς τοὺς περὶ κύστιν ἑλκώσεις, καὶ λίθους θρύπτει, καὶ πλὴν ἀπυρέτοις ποιεῖ. An igitur hìc Βιεννίτου legendum pro Βιτίνου, videant eruditi.

p. 110. *l.* 3. καὶ κοσκίνου τοῦ θηρίου] *Crassus* ad hunc locum; & bestia quæ *coscinos*, id est, cribrum dicitur: atqui nulla est bestia quæ κόσκινος, hoc est, *cribrum* dicatur. Lege ex MSS. *Claromontano*, & *Menteliano*, σκίγκου. Scincus genus est lacerti, *quem nonnulli*, (inquit Plinius) *terrestrem Crocodilum dixerunt, candidiore tantùm & tenniore cute.* Addit; *præcipua tamen differentia dignosci à Crocodilo, squamarum seta à cauda ad caput versa.* Ubi *Seta* perperam legitur pro *serie*. Horum maximum *Indicum*, deinde *Arabicum*, afferri salsos: præcipuum usum ad provocandum veneris appetitum, quod & *Dioscorides* tradit *lib.* 2. ubi quatuor Scincorum differentias facit; unum *Ægyptium*; alterum *Indicum*; tertium, qui in *Erythra* nascitur; quartum, qui in *Lydia Maurusiadis*; vel ut emendat *Sarracenus*, ex veteri exemplari *Sambuci*, in *Lybia Mauritania*. In Antidota quoque nobilia addi, idem *Plinius* & *Dioscorides* testantur; quod & ex hoc loco *Aretæi* perspicuè patet, qui Theriacæ Antidoto adjungit & eam quæ ex Scinco paratur.

p. 110. *l.* 3, 4. καὶ ὁκόσοισι τι δοκέουσι ἐμμέλεια τῇ πείρῃ] Deesse vox κεράσαι, quam redde: ad ea autem quæ deinceps sequuntur κεράσαι αἰῶραι τοῖσδε, repone particulam καὶ, κεράσαι καὶ αἰῶραι τοῖσδε.

p. 110. *l.* 8. οὐδ' ὄναρ δοκέειν τοῦ πόνου ἐσθεσμένοι] Deest hic vox ὥστε, opinor, nimia Librariorum festinatione omissa, quam repone: ita certè contextus postulat; ὥστε οὐδὲ ὄναρ. &c. Vox quoque ἐσθεσμένοι, mendo non caret: recta enim lectio est: τοῦ πόνου αἰσθόμενοι. Sententia & contextus, ita esse legendum, clamant: *ita ut ne per somnium quidem dolorem sensisse videantur.*

p. 110. *l.* 9. ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καλῶς μελέα λύονται.] Locus mirè depravatus; &, nisi ab quopiam M. S. auxilium accedat, depositus.

Ad Caput IX.

περὶ θεραπείας τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.

de Curatione acutorum Vesicæ Affectuum.

p. 110. *l.* 17. νεῦρον γὰρ πλατὺ ἡ κύστις.] Non ad vivum, quod ajunt unguem resecandum est, quod hìc de vesica pronunciat *Aretæus*, hanc esse nervum latum. Non enim propriè nervus dici potest vesica, neque è nervis orta: cùm eos propriè nervos intelligamus, qui è cerebro originem habent, quod de vesica dici non potest. Verumtamen nervus quodammodo dici potest, ob similitudinem, quæ eam inter & nervos intercedit: ob quam certè similitudinem, inter partes nervosas ponitur.

p. 110. *l.* 17, 18 νεφροὶ δὲ ὁκοῖον αἱμάλωψ τῆς ἥπατος ἐᾶσι ἰδέης.] Rectè renes, quos jecori similes facit, ceu αἱμάλωπα, hoc est, *grumum sanguinis* esse dicit: nam supra de jecore ita pronuntiavit: καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, ὁκοῖον αἵματος πάγος. nam αἱμάλωψ, & αἵματος πάγος, una eademque res

p. 110. *l.* 18, 19. ἀλλὰ καὶ ἀνώδυνοι καὶ ὀξυλεγεῖς] Postquam dixit vesicæ dolores esse auctiores, tamen & renum gravissimos esse asserit.

p. 110. *l.* 19. ἔνθα μάλιστα.] *Homeri* verba sunt ex *Iliad.* ν.

—— —— ἔνθα μάλιστα

Γίγνετ' Ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι.

Crassus per vocem Ἄρης, quod *Martis nomen est*, simpliciter intelligit mortem: *unde mors* (inquit) *cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit.* Sed fortasse præstat *ferrum* intelligere, quod ad liberandos renes interdum corpori adhibetur: quod & mox expressè dicit.

p. 110. *l.* 20, 21. τάμνειν δὲ αὐτίκα κενεῶνα.] Hæc quidem ad renes pertinent: mox enim ad vesicæ affectus redit: confusè autem admodum. Nam cùm quatuor memoret, quibus vesica pariter & renes affligi solent; inflammationes, ulcera, calculos, obstructiones meatuum a sanguine coagulato; postea ad renum dolores curandos, κενεῶνα, hoc est, laterum mollitudinem ferro aperiri jubet; nec dicit in quo potissimùm affectu ex quatuor memoratis id fieri debeat: utcumque tamen ex ejus verbis colligi potest, cùm

 do-

dolores renum ait gravissimos esse, & maximè miserabiles, ideoque statim κενεῶνα incidi jubet. Cùm enim cruciatuum acerbitas calculum ureteribus impactum satis declarat; idque etiam iliorum incisio testatur; ea enim regione ureteres utrinque siti sunt.

p. 110. *l.* 40. θηραῖος ἢ σκυβαλίτης.] A *Galeno* θηραῖος & σκυβαλίτης hæc vina appellantur, libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας. Sunt autem hæc vina crassa admodum & dulcia: Galenus *ibidem* πάντων δ᾽ εἶναι κοινόν ἐστιν, ὅσοι γε μὴ πάνυ παχεῖς εἰσι καὶ λίαν γλυκεῖς, ὥσπερ ὁ θηραῖός τε καὶ ὁ σκυβαλίτης. &c.

p. 110. *l.* 42. ἄρσεν ἢ τέττιγες] Ita & *Dioscorides* memoriæ prodidit *libro* 2. τέττιγες ὀπτοὶ ἐσθιόμενοι τοῖς περὶ τὴν κύστιν ἀλγήμασι βοηθοῦσι.

p. 110. ξὺν τοῖσι τέττιξι ἀφεψήσει] Scribe ἀφεψήσειας.

p. 110. *l.* 47, 48. τῷ ὀργάνῳ τῷ καθετηρίῳ.] Ita dicitur instrumentum cavum, & altera parte recurvum: quo in vesicæ cervicem immisso, suppressa urina educitur; calculus etiam an in vesica exsistat, cognoscitur. Hujus apud *Celsum* descriptio hæc est *libro* 7. *cap* 26. *Ergo aneæ fistulæ fiunt, quæ ut omni corpore ampliori, minorique sufficiant, ad mares tres, ad fœminas duæ Medico habendæ sunt. Ex virilibus maxima decem & quinque est digitorum: media duodecim: minima novem. Ex muliebribus, major novem: minor sex. Incurvas verò esse eas paulùm, sed magis viriles oportet, lævesque admodum.* Crassus *oriculario specillo* Latinè convertit: quo eodem instrumento, quæ in aurem præter naturam inciderunt, educantur. Ceterùm apud Hippocratem *libro* 2. *de morbis mulierum* καθετῆρος nomine, significatur etiam τὸ στρεπτὸν μοτάριον, hoc est, *lineamentum tortum*, quod ulceribus inditur; ut exponit *Galenus* in *Exegesi.*

p. 111. *l.* 6. τάμνειν τὴν τρηχάδα.] In Editione *Henischii*: τάμνειν τὴν τὸ ὑπὸ κάτω τῆς βαλάνου τρηχάδα, quæ lectio redundat: nam hæc verba ὑπὸ κάτω τῆς βαλάνου, non exstant in Editione *Turnebi*, quam sequimur; & meritò: quando hæc glossematis vice ad oram libri ab aliquo studioso notata fuisse apparet, quæ *Henischius* parum prudenter in textum transtulit. Sed & vox τρηχάδα mendi mihi suspecta, vel manifesta potius, omninoque legendum, πληχάδα. Quæ emendatio prædicto etiam glossemate confirmatur: est enim πληχάς, τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου: *pars sub glande virili*; quamquam non propriè glandi, sed toti pudendo subjecta ea pars; illud scilicet interstitium, quod inter femina est ad perinæum pertingens. Rursus de humani corporis partium nominibus: βουβῶνες δὲ αἱ ἀρχαὶ τῶν μηρῶν· τῶν δὲ μηρῶν τὰ μὲν εἴσω μέρη παραμήρια· τὰ δὲ μεταξὺ τούτων πρὸς τὸ περίναιον πληχάδες.

Ad Caput X.

περὶ θεραπείας ὑστερικῆς πνιγός.

De Curatione Vulvæ Suffocationis.

p. 111. *l.* 18, 19. προσιόντων γυναικηΐων ἔξω.] Non potest stare hæc lectio, cujus ut vitium magis pateat, totum periodum exhibere operæ pretium est: ἢν μὲν οὖν τῶν ἄνω τι λυπῇ προσιόντων γυναικηΐων ἔξω· ἢν δὲ κατὰ στόμα τι ᾖ ἐν, ὀπίσω χάζεται. hæc ad verbum sonant. *si igitur quid eorum, quæ supra sunt, molestiam facessat, accedentibus pudendis extrorsum: si vero aliquid juxta os (vulvæ) fuerit, retrocedit.* Quæ quam sint absona, nemo non videt: mihi autem non magna interpolatione hæc posse restitui videntur, si sic legamus: προσίησι (supple ὑστέρη) τῷ γυναικηΐῳ ἔξω: id est *accedit (uterus) ad pudendum extrorsum.* In verbo προσίησι deperditur litera ι, (quo quid faciliùs) remanserat προσισι, & conjunctis in unam duabus dictionibus προσίσιτων, ex quo imperiti homines προσιόντων fecerunt. Hæc depravandæ scripturæ, nisi fallor, occasio.

p. 111. *l.* 21. περὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ.] Superius *libro* 2. *de causis & signis acutorum cap.* 11. uterum dixit prope animal esse alterum in animali· γυναικηΐων ἔγχιστα ζωῶδες, & paulo post, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ. ad quem locum nos vide.

p. 111. *l.* 23. ὅκως νηὸς λαίφεα] Eadem similitudine utitur *citato loco.*

p. 111. *l.* 24. καὶ γὰρ προσπταίει τῷ πάθει καὶ τοῖ ἔγχῳ τοῦ αὐχένος.]. Aliter βάθει, quæ lectio in *Henischiana* Editione ad oram signata est. Ego nihil muto.

p. 111. *l.* 26. ἢν μὲν ἐς πόδας ἔξωθεν.] Post hanc vocem ἔξωθεν asteriscus est in Editione *Henischii*, & ad oram è regione.

p. 111. *l.* 28, 29. ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμαίνῃ ἡ γυνή] Ait, quibus uterus ex hysterico affectu foras decumbit, difficulter posse ambulare, in latus vel supinam decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborent. Quæ exceptio quorsum spectet, non satis perspicio: ceu vero ad eas functiones, nempe decubitum in hanc vel illam partem, & maximè incessum, expeditior futura sit mulier, si etiam pedes inflammatione tententur; quo quid absurdius dici potest? Corruptum igitur esse hunc locum oportet, atque unius elementi nempe κ, jactura: quod si reponas ante ἢν, plana fiet sententia: κἢν μὴ Igitur scribendum: *Est autem difficilè mulieri sic viribus uti, ut aut incedere, aut in latus decumbere, vel supina possit; etiamsi* (inquit) *nulla in pedibus ejus inflammatio exsistat.*

p. 111. *l.* 30. ὡς ὀξύτατα μὲν τὸν ἄνθρωπον.] Scribe τὴν ἄνθρωπον: fœminam scilicet.

p. 111. *l.* 31, 32. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ φθέγξ ποιέει τι, καὶ βοᾷ τοὺς παρόντας κικλήσκειν δέαγυιε.] Non prius

prius laborat mulier quàm suffocetur: ideoque vociferari, ac familiares, qui auxilium ferant, vocare non potest. Ante igitur has voces τοὺς παριόντας, conjunctio, quæ hic deest, reponenda est; nempe καὶ τοὺς παριόντας.

p. 111. *l*. 34. τοῖς ἐν τυτέοισι.] Scribe τοὺς, eos qui ejusmodi rebus intersunt, Medicum vocare oportet, cùm ægra loqui non possit.

p. 111. *l*. 43. λύχνου φλογὸς ἐσβεσμένης.] Tam intolerabilis est utero is odor, ut *Aristoteles*, eo accepto, mulierem interdum abortire scribat *libro* 8. *cap*. 24. ἐκβάλλει δ' ἵππος κύουσα ὀσμὴν λύχνου ἀποσβεννυμένου· συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἐνίαις κυούσαις. Ubi obiter legendum moneo ὀσμῇ, loco accusativi istius ὀσμὴν, qui unde regatur, non apparet. Plinius *lib*. 7. *cap*. 7. *Miseret atque etiam pudet æstimantem, quàm sit frivola animalium superbissimi origo: cum plerumque abortus causa fiat odor à lucernarum extinctu.* Quod si verum est, potiùs metuendum ab ejusmodi fœtore existimarem: ne ejus perceptione uterus magis affligeretur.

p. 111. *l*. 44. πρὸς τῷ κακώδει, καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπει.] Hæc ad Castorium, quod proximè positum est, refert *Crassus* in sua interpretatione; & pronomen relativum ὃ, vel τὸ Ionicè videtur legisse: quod præter fœditatem odoris, nervos etiam refrigeratos calefacit.

p. 111. *l*. 47, 48. καὶ τοῖσι προσθέτοισι εὐώδεσι ἐς τὴν χώρην ἐπιβλητικὸν τῆς ὑστέρης] Pro εὐώδεσι, mallem εὐώδεα in accusandi casu, propter verbum sequens ἐπιβλητικόν.

p. 111. *l*. 48, 49. μύρῳ ὁκοῖον ἂν ᾖ προσηνὲς] Mihi & μύρον placet legere.

p. 111. *l*. 50. *p*. 112. *l*. 2. καὶ τὸ διὰ τοῦ φύλλου τοῦ μαλαβάθρου.] Celeberrimum est Malabathrum in veterum monumentis, ex quo unguenta pretiosa parabant ad ungendos capillos, ut ex his verbis *Horatii* patet:

—— coronatum nitentes
Malobathro Syrio capillos.

Est autem vox μαλάβαθρον, quâ Græci utuntur, deflexa per corruptionem à *Tamalapatra*, quo nomine hanc plantam *Indi* appellant. Arabes *Cadegi Indi*, id est, folium Indum; Folium etiam κατ' ἐξοχὴν vocabant: unde & unguentum ex eo paratum *foliatum* dicebatur. Galenus *lib*. 8 *Methodi cap*. 5. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τὰ τῆς τρυφῆς ἕνεκα τῆς διατεθρυμμένων γυναικῶν σκευαζόμενα μύρα ταυτὶ τὰ πολυτελῆ, χρήσιμα πρὸς τὰς τοιαύτας διαθέσεις τῆς γαστρός· ὥσπερ ἔοικεν ὑπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ τρυφῆς εὑρεθέντα, καὶ τὰς προσηγορίας ἔχειν ῥωμαϊκάς. ὀνομάζεται γέ τοι σπικᾶτον γε καὶ φυλιᾶτον. Ubi φυλιᾶτον unguenta sunt, quæ ex folio Malabathri parabantur, quicquid nonnulli contra garriant, qui *spicatum* & *foliatum* nardini unguenti species faciunt, idque tantum differre, quod illud ex spica nardi fieret, istud ex ejusdem folio. Tametsi *Plinii* se auctoritate tuentur, qui Nardinum & Foliatum idem putat *lib*. 13. *cap*. 1. ejusque descriptionem hanc tradit: *Nardinum sive foliatum constat omphacio, balanino, junco, costo, nardo, amomo, myrrha, balsamo.* Cæterum de natura ejus plantæ, unde Malobathrum sumitur, non convenit inter Auctores. Dioscorides *libro* 1. folium esse tradit sine radice, paludibus, instar lentis palustris, innatans: quem Plinius sequitur *libro* 12. *cap*. 27. Qui tamen aliud Malobathrum Syriacum describit longè ab illo diversum, nempe arboris folium: *Dat* (inquit) *malobathrum Syria, arborem folio convoluto*. &c. quod quidem genus *Malabathri* solum verum est, alterum verò fabulosum, si recentioribus credimus.

p. 112. *l*. 2. τοῦ δένδρεος τοῦ ἰνδικοῦ.] Malobathrum genus esse *Indicæ* arboris contra *Dioscoridem* rectè *Aretæus* dicit: cui sententiæ suffragatur *Nicolaus Monardis* Medicus Hispalensis *libro de simplicibus medicamentis*, testis omni exceptione major; utpote qui in ipsa *India* medicinam exercuerit: *Non* (inquit) *aquis innatat hoc folium, lentis palustris modo, ut scripsit Dioscorides lib*. 1. *cap*. 11. *& hunc sequutus Plinius lib*. 12. *cap*. 26. *quibus impositum est in hujus descriptione: sed nascitur in procera arbore procul ab aquis, cum multis aliis locis, tam in Cambaya.* Addit folium ejus arboris simile esse mali Medicæ folio, angustius tamen, per extremum colore viridi, tribus per longitudinem excurrentibus costis, (qua nota facilè dignoscitur) odoratum, Caryophyllos, quodammodo redolens, non tam vehementis odoris, ut nardus, aut macis; neque tam subtilis & acuti, ut est canella. Quæ notæ cum tam insignes sint, tam distinctæ, miror *Scaligerum* virum diligentissimum, *exercitat*. 140. negare ausum *Malobathrum* revera exsistere in natura, aut unquam exstitisse. *De Malobathro* (inquit) *veteres somniarunt. Qui enim omnes Arabias, universas Indias penetramus, hodie, nusquam folium illud mirabile compertum habemus.* Cæterum *Arrianus* in *periplo maris Erythræi* triplex Malobathri folium tradit; unum amplius, quod ἁδρόσφαιρον dicatur; alterum mediæ magnitudinis, μεσόσφαιρον dictum; tertium minimum, quod μικρόσφαιρον cognominetur: ibidemque rationem, qua reperitur & colligitur ab illis gentibus, scitu haud injucundam ponit, quam hic transcribere non necesse est.

p. 112. *l*. 4. τοῖς γυναικείοισι χώροισι.] Ita & Latini muliebres locos honestè appellant. Virgilius, *genitale arvum*.

p. 112. *l*. 5, 6. ἢν δὲ ἴσχυντοι ἐκ τῶνδε ξυνεῖ, ἐγχέειν τῇ ὑστέρῃ.] Medici una voce μητρεγχύτην vocant.

p. 112. *l.* 6, 7. ἐπιχεῖν δὲ καὶ τὴν ἰδίην φυσίων ἀγωγά.] Aut aliquid in hoc contextu desideratur, aut male ἀγωγά scriptum est pro ἀγωγοῖς.

p. 112. *l.* 14. ἢ ἀνδρὸς διαφῶς.] Crassus vertit *viri benè tenacis manibus.* Rectiùs: *viri manibus tactu non asperis, neque duris.*

p. 112. *l.* 18, 19. φυσῆν δὲ ἐς οἷά γε ῥινῶν ερυθὶν ῥίζης.] Editio Henischiana ad oram habet οἷαπε pro οἷά γε, quod & vitiosum est. Lege, κοῖλά γε ῥινῶν, *cava narium.*

p. 112. *l.* 19. ἢ τοῦ κάστορος.] Si vera hæc lectio est, ipsum animal posuit pro parte animalis, μετωνυμικῶς. Nam veteres illi putabant Castorium medicamentum esse testes ipsos animalis.

p. 112. *l.* 21, 22. περιβάλλειν δὲ καὶ πρὸς, ἐς ῥάχιν.] Dictionem hanc πρὸς ut redundantem ejicio, nisi ὄπισθεν scripserat *Aretæus.*

p. 112. *l.* 24, 25. τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ ἐκκειμένην φλέβα.] Ad oram paginæ Editionis *Henischii,* φερομένην scriptum est: quam lectionem expressit *Crassus.* Sanè absurdum est, venam sub pube sitam secare velle, quæ nulla istuc est insignis, è qua sanguis multus, ut vult, educi possit: nec tamen φερομένην *Aretæum* scripsisse puto, quod à scriptura nimium discrepat: sed quod propiùs est ἐκκειμένην.

p. 112. *l.* 27. ξὺν ἐμπονήσι ἐς ἀνάκλησιν.] *Crassus* ita vertit, ac si ἐμποιήσουσι scriptum esset, aut ita scribendum sit; capillorum evulsiones, ut mulier ad se redeat, simul benefacient: quo sensu non erit ξὺν præpositio, sed adverbium, id est, *una, simul pariter.* Non ausim tamen eam lectionem præstare, propterea quod verbum hoc ἐμποιεῖν nusquam reperio nisi cum nomine, ut θέρμην ἐμποιέειν. Cogitaveram ξὺν ἐμπονήσι, *cum dolore,* quod cum capillorum vulsione convenit.

Ad Caput XI.
περὶ θεραπείας σατυριάσιος.
de Curatione Satyriasis.

p. 112. *l.* 37, 38. ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων.] Mallem ξὺν λύπῃ καὶ ἐπιθυμίῃ.

p. 112. *l.* 42. ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πώματος.] An truncata dictio pro ξυμπώματος.

p. 112. *l.* 43. ἡ ἀκυρίη τῆς ξυνουσίης.] Lege ἀκορίη, *inexsaturabilis coëundi libido.*

p. 113. *l.* 4, 5. πρήχη δὲ γνώμης καὶ ἀταξίης ἔκκαυμα.] Haud dubiè ὑπέκκαυμα legendum, quod *fomitem* significat. Qua voce Hippocrates ad alimentum significandum utitur, quod sit fomes caloris innati. Vide *Aphoris.* 14. *sect.* 1. Aristoteles ὑπέκκαυμα eodem sensu usurpat.

p. 113. *l.* 16. ἄρτῳ ξὺν ἀρνογλώσσῃ χυλῷ τῇ βοτάνῃ.] Rescribe τῆς βοτάνης, ut referatur ad ἀρνογλώσσῃ, vel quod verius puto, καὶ τῇ βοτάνῃ addita copula, ut intelligamus panem præcipi cum succo Plantaginis, atque ipsa herba ad cataplasma.

p. 113. *l.* 23. δερμὸν δὲ πᾶν.] Deest aliquid, nempe ἐπιβαλέειν, aut quid simile.

p. 113. *l.* 36. τροφαὶ ἄτροφοι.] Videtur inesse his verbis contradictio, ut scilicet alimentum non alat: sed figura est; ut ἀπύρηνα mala, non quæ nullos, sed exiguos habent nucleos: ἄποδες hirundines à brevitate pedum. Ad hunc modum & δῶρα ἄδωρα, γάμος ἄγαμος.

p. 113. *l.* 40, 41. οἶνος γὰρ.] Vini potestates brevi admodum & tereti orationis filo complexus est. Primo (inquit) vinum est θάλψις τῶν νεύρων *calefacit nervos:* propter spiritus, qui statim nervos subeunt, & calefaciunt. Quare & immoderatè sumptum eosdem debilitat, & pueris convulsiones affert. Addit μάλθαξις δὲ ψυχῆς animum mollire, quia videlicet sanguine aucto universum corpus humectat, atque ita eam partem, in qua est τὸ θυμοειδὲς non parum relaxat, quo fit ut bene poti in omnem lasciviam solvantur. Quod & *Homerus,* omniscius vates, probè intellexit. Nam cùm *Hecuba* Hectori filio à pugna redeunti ad objurgandum *Paridem* vinum ipsi bibere ad vires reficiendas his verbis suaderet;

> Ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει.

Ipse vinum sumere recusat, ne eo potu robur atque animum amittat: atque ita Matri respondet:

> Μή μοι οἶνον ἄειρε μελίφρονα πότνια μῆτερ,
> Μή μ' ἀπογυιώσῃς, μένεος δ' ἀλκῆς τε λάθωμαι.

Id est, *ne mihi affer, ô Mater, vinum, ne me prorsus debilem reddas, roborisque & virtutis obliviscar.* Iram autem, & animi impetum intelligit, quam vini largiore potu mitescere nemo non in se experitur. Hanc hujus loci solutionem, inter alias, proponit Scholiastes; quam ut magis probabilem ipsius verbis subjicere libet: δυνατὸν δὲ καὶ οὕτως λύειν τὸ προκείμενον· ὅτι τὸ μένος διχῶς νοεῖται· ἢ ἐπὶ θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ ἐπὶ δυνάμεως. ὁ μὲν οὖν Ἑκάβη, φησὶ τὴν δύναμιν τοῦ πόντος τὸν οἶνον αὔξειν λέγει· ὁ δὲ μαραίνεσθαι τὴν ὀργὴν ἢ τὸν θυμὸν τοῦ πόντος λέγει ὑπὸ τοῦ οἴνου· ὥστε μὴ κινδυνεύειν ἐναντίως. Plura in eandem sententiam afferri possunt. Nam & eo sensu Horatius *Ode ad Bacchum* canit:

Tu

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro.

Eodem & spectant *Nilei* versus de vino, quos citat *Galenus*, libro, *quod animi mores sequantur temperamentum corporis:*

—— —— ὅς ἐφίηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι,
καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε.

Favet & verbi notatio; μέθυ ἀπὸ τῆς μεθίεσθαι, *à remissione animi* dictum esse testator *Philo*: ἀπὸ τῆς μεθημοσύνης, *Eustathius*: μέθυ (inquit) ὁ εἰς μεθημοσύνην ἄγων οἶνος. Addit *Aretæus* ἐπανάκλησις ἡδονῆς, *vis revocandi voluptatem*; qui alius est vini effectus. *Galenus*, libro, *quod animi mores &c.* λύπας ἀπάσας καὶ δυσθυμίας κουφίζει οἶνος πινόμενος. Varro:

Vino nihil jucundius mortalibus cluit,
Hoc ægritudinem ad medendam invenerunt.

Notum & illud est in Proverbiis Salomonis: *Date siceram mœrentibus, & vinum his qui amaro sunt animo: bibant, & obliviscantur egestatis suæ, & doloris sui non recordentur amplius.* Item 3. *Esdræ cap.* 3. inter vini potentiæ argumenta, id quoque ponitur, *quod omnem mentem convertit in securitatem & jucunditatem, & non meminit omnem tristitiam, & debitum*, &c. Præterea vinum dicitur γονῆς φύσεως· quia sanguinem auget, ex quo semen conficitur: omnium enim, quibus vescimur, vinum facillimè in sanguinem vertitur, utpote quod minima mutatione egeat, ut in sanguinem mutetur; ut *Galenus* pluribus locis testatur. Additur postremò καὶ πρόκλησις ἀφροδισίων, quod vinum Venerem provocet: Philosophus *sect.* 30. *probl.* 1. οἶνος ἀφροδισιαστικοὺς ἀπεργάζεται, καὶ ὀρθῶς Διόνυσος καὶ Ἀφροδίτη λέγονται μετ' ἀλλήλων εἶναι. Quam vim ei inesse ibidem autumat, quia natura est calidum simul & flatuosum, quibus rebus libidinem excitari palam est. *Nolite*, inquit Apostolus, *inebriari vino, in quo est Luxuria.* Adde Plinium *lib.* 14. *cap.* 22. Cæterùm *Apulei* verba *in* 2. *Metam.* mirè verbis *Aretæi* congruunt: *Ecce* (inquit ad Fotidem) *Veneris hortator, & armiger Liber advenit ultro: vinum istud sorbeamus hodie omne; quod nobis restinguat pudoris ignaviam, & alacrem vigorem libidinis incutiat.* Sed & *Aristophanes*, quantum sit libidinis fomentum atque irritamentum vinum abundè ostendit, cùm vinum Lac Veneris appellat:

Ἡδύς τε πίνειν οἶνος ἀφροδίτης γάλα.

Ex Lib. 1. de Curatione morborum diuturnorum.

Ad

Prooemium.

In procemio monet, non esse differenda remedia morborum diuturnorum; quoniam in acutis, nisi maturè subveniatur, mors occupat: sic diuturni morbi procrastinatione insanabiles evadunt; qui tandem aut ægrum conficiunt, aut miseris modis usque ad mortem exercent. Fit etiam interdum, ut morbus levior in graviorem & perniciosum mutetur: ac qui primo expers periculi videbatur, ea deinceps proferat vitia, ex quibus mors sequatur. Quæ scire Medicum atque ægrotum pariter interest. Hunc, ne pudore aut etiam metu remediorum morbum dissimulet; illum, ne manibus insinuatis sedeat, dum morbo occurrendum est: quibus rebus vitia ita invalescunt, ut postea evelli non possint. Nunc verba inspiciamus.

p. 114. *l.* 23. χρὴ ὦν μήτε τὸν νοσέοντα σιγῇ ἢ αἰδοῖ τὸν ἔλεγχον τῆς νούσου.] Lege σιγῇν, sublata sequente particula disjunctiva ἢ, in quam litera ν addita linea degeneravit: *non oportet* (inquit) *ægrotum silere morbi verecundia.* &c. Hieronymus ad illud *Ecclesiast. cap.* 10. 11. *Si mordeat serpens in silentio, &c.* ait; *quod ignorat Medicina non sanat.* Consonum & illud Maronis in 3. *Georgicorum: Alitur vitium, crescitque tegendo:* tum alia passim apud Auctores, in eundem sensum. Maxime vero dignus memoratu *Heliodori* auctoris Αἰθιοπικῶν locus, *lib.* 4. quo Præfatio hæc *Aretæi* tota, paucis verbis, comprehenditur: πάθος γὰρ ἅπαν τὸ μὲν ὀξέως γνωριζόμενον, εὐβοήθητον· τὸ δὲ χρόνῳ παραπεμπόμενον, ἐγγὺς ἀνίατον. τροφὴ γὰρ νόσων, ἡ σιωπή· τὸ δὲ ἐκλαλούμενον εὐπαραμύθητον.

Ad Caput II.

περὶ θεραπείας κεφαλαίης.

De Curatione Cephalææ.

p. 114. *l.* 36. καὶ τὸν ἀμφὶ τῶνδε νόσων.] Fortasse legendum est τῶν ἀμφὶ τήνδε, supple κεφαλήν.

p. 115. *l.* 4. μέζω γὰρ προσαπογίγνεται ἄχεα.] Conjunctio illa causalis γὰρ videtur παρέλκειν.

p. 115. *l.* 5, 6. πρόσθεν δὲ δυοῖν ἡμέραιν, οἶνον πινέτω] Vereor ne desit quiddam: quia non satis rationi consentaneum videtur, quod hic præcipit, ut scilicet vinum biduo ante æger bibat, quod quidem calido spiritu, quem exhalat, caput haud dubiè repleret, atque ita

 mor-

morbum augeret: existimo itaque negationem μὴ, quæ excidit, reponendam esse.

p. 115. l. 7. ἄεισον δὲ μὴ ἐσάπαξ] Planè vitiosus hic locus est, quod & Asteriscus indicat, post ἐσάπαξ, in *Henischiana* Editione: in qua & ad oram ὧν scriptum est: ceu ita legi debeat: ἄεισον δὲ μὴ ἐσάπαξ· ὧν δὲ ἡ δυνάμις τι ἀνέχηται, &c. Tamersi huic lectioni congruit *Crassi* interpretatio: *verùm non semel totum detrahere magnopere expedit. Porrò quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiuntur, his ipsis continuò morbus discutitur.* Qui profectò sensus haud absurdus: Attamen si, ut mox subdit, per unam venæ sectionem multo confertim detracto sanguine morbus illico tolli potest; non video cur optimum sit non semel detrahere. Immo longè optimum est semel multum detrahere, modo id quod dicit, vires ferant: prompta enim curatio cæteris partibus optima semper censetur. Qua certè ratione adducor, ut credam absolutè ἄεισον δὲ ἐσάπαξ, deleta negativa particula, legendum esse.

p. 115. l. 13, 14. ἀπάγει γὰρ μάλιστα ἤδη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς.] Quod *piera* humores pravos potissimum è capite detrahat, testatur & Galenus *lib. de compos. Med. κτ̄ τόπους cap.* 1. qua idcirco idem ad emendandas alopecias se uti solitum tradit: τὰς γὰρ τοιούτους (alopecia laborantes) καὶ μάλιστα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἡ διὰ τῆς κολοκυνθίδος ἱερὰ καθαίρειν πέφυκεν, inquit, eo loco.

p. 115. l. 18. τάμνειν φλέβα τὴν ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν ὀρθήν.] Hippocrates quidem venam recta in frontem excurrentem iis; qui posteriore capitis parte dolerent, ad revulsionem secabat: de qua re agit *Aphoris. 68. sect. 5.* Aretæus verò simpliciter ad caput exonerandum hanc ipsam venam incidi imperat.

p. 115. l. 19, 20. τὸ δὲ πλῆθος ὅσον κοτύλης] Κοτύλη genus est mensuræ liquidorum apud *Atticos*, capiens Italicas uncias novem mensurales, quæ ad ponderales reductæ, septem & dimidiam valent. Sed & Cotylam pro libra in usu medico quandoque acceptam testantur hæc *Galeni* verba *lib. 4. de sanitat. tuenda.* ἐμβαλλέσθω δὲ εἰς τὰς εἴκοσι καὶ πέντε κοτύλας μάλιστα Ἰταλικὰς τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης, ἴσων δὲ τῶν κοτυλῶν Ἰταλικῶν, ἃς δὴ καὶ λίτρας ὀνομάζουσιν.

p. 115. l. 25. ἐστι πλῆθος ὀλίγον] Scribe πλῆθος.

p. 115. l. 31, 32. προσδέχεται γὰρ τοῦ αἰλιτρόχου.] Strenuè hîc hallucinatus est *Crassus*, qui instrumentum nescio quod, ἀντίτροχον dictum, ad arterias adducendas somniavit; cum vocem, αἰλιτρόχου corruptam esse non animadverteret, vel certè emendare non posset. Non enim αἰλιτρόχου (quæ vox aliena plane huic loco) sed ἀντιτράγου scribendum est: quo nomine quemdam in temporibus locum juxta aures *Græci* designarunt. Quod ut planum fiat, Rufi è *lib. de hominis partium nomenclaturis*, verba, quibus partium, quæ in auribus, & locorum adjacentium proprias appellationes tradit, referre operæ pretium est: ὦτα καλοῦνται αἱ ἐπαναστάσεις αἱ ἐξ ἑκατέρου μέρους τῶν κροτάφων πρὸς τοῖς τρήμασι πεφυκυῖαι. ὧν τὰ μὲν τρήματα, πόροι ἀκουστικοί, δι' ὧν ἀκούομεν· τὰ δὲ ἐκκρεμῆ καὶ σαρκώδη, λοβοί· τὰ δὲ χονδρώδη καὶ ἀσαρκότατα πτερύγια. ἕλικες δὲ, τὰ ἔσωθεν συναπτόμενα τῇ περιφερείᾳ. ἀνθέλικες δὲ, τὰ ἐν μέσῳ ὑπαιρόμενα μετὰ τὴν ἕλικα περὶ τὴν κοιλότητα. κόγχη δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀνθέλικος κοῖλον· τὸ δὲ ἀπεναντίας τῆς κόγχης ἔξαρμα πρὸς τὸ πέρας τοῦ κροτάφου τράγος. τὸ δὲ ἀντικρὺ τούτου μικρότερον τῆς ἀνθέλικος, ἀντίτραγος. Quo ex loco patet ἀντίτραγον significare partem temporum eam, quæ ipsi τράγῳ è directo respondet.

p. 115. l. 34. ἐπικέαται καὶ ἕτεραι ἑκάστῃσι κάρτα λεπταί.] Crassus: *adjacent* & aliæ singulis auribus oppido tenues: ceu verò vox ἑκάστῃσι, πρὸς τὰ ὦτα, hoc est, ad aures, referri possit: nam ἑκάστοισι scribi deberet Cæterum *Aretæus* non auribus singulis, sed arteriis majoribus, quas ante & pone aures sitas dixit, singulis adjacere alias tenues, his verbis ostendit. Quare ἑκάστῃσι φλεψὶ subaudiendum est.

p. 115. l. 35, 36. ὁ δὲ τρόπος ἐν τῇσι χειρουργίῃσι λέλεκται.] Hinc patet *Aretæum* scripsisse libros de *arte Chirurgica*; qui cùm bona parte horum, quos illustramus, interciderunt magno rei Medicæ detrimento, quæ tam eximiis monumentis privata est.

p. 115. l. 36, 37. μετὰ δὲ τὸ ἄκος κεφαλαίῃσι.] Scribendum videtur μέγα ἄκος, non μετὰ ἄκος, & pertinet ad ea quæ dixit de arteriis temporum secandis: quam sectionem magnum ait esse remedium cephalææ, comitialis morbi, & omnium denique capitis graviorum affectuum.

p. 115. l. 37, 38. κεφαλαίῃσι καὶ ἐπιληψίῃ] Scribe ἐπιληψίῃσι in numero plurali.

p. 115. l. 44. στρούθιος ἡ ῥίζα.] Dioscorides & alii Græci στρούθιον appellant; quare στρουθίου videtur legendum: nisi si & στρῦθις alio flexu dicitur. Non pauca enim nomina variè apud Græcos flectuntur, ut nomen πρῖνος, quod significat Ilicem, cùm per tertiam declinationem communiter flectatur: attamen interdum per quintam, πρὶν πρινός: veluti in iis *Simonidis versibus*, quos citat *Plutarchus* in *Theseo:* φοινίκεον ἱστίον ὑγρῷ πεφυρμένον πρινὸς ἄνθει ἐριθάλλου. Quare nihil muto. Cæterum hanc herbam lanariam Latini appellant, quod ea ad sordes lanarum eluendas uterentur. Columella *lib. 2. Oves Tarentinæ lanaria herba lavari debent, ut tonsuræ præparentur.*

p. 115. l. 45. κάστορος τοῦ ὄρχιος.] Deest quid: fortasse τι, aut μέρος τι. Quidpiam de teste Castoris. Putabant veteres illi Castoreum medicamentum è testibus fibri animalis accipi: quod testantur hæc verba Hippocratis *libro περὶ ἀφόρων de sterilibus:* καὶ ποιέειν τὸ

δια-

διεζωμένον, τὸ κρηδεμνὸν ἐν ὕδει. οἱ δὲ μή, καὶ τ̀ καστόρειον ὄρχιν. Id & *Juvenalis* apertè testatur de Castore ita scribens:

> —— —— *cupiens evadere damno*
> *Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.*

Plinius *libro* 32. *cap* 3. spectabilis naturæ potentia in bis quoque, quibus & in terris & in aqua victus est, sicut & fibris, quos *Castores* vocant, & *Castorea*, testes eorum. Postremo & Galenus *Castorium* testes esse affirmat *lib* 11. *de simpl facul.* ὄρχεις κάστορος, ὀνομάζεται καστόρειον. Cæterum diu est, quod recentiorum diligentia antiquæ hujus opinionis errorem patefecit; ex quo *Rondeletius*, vir in rerum naturalium investigatione solers & diligens, singularique doctrinâ præditus, dissecto Castore, præter testes, qui parvi substrictique sunt, & adhærentes spinæ; vesicas binas, seu folliculos in inguinibus ad instar testium sitos reperit: in quibus liquor ille virosus, qui *castoreum* dicitur, continebatur. Qua experientia patuit falsum esse, quod de Castore ab Antiquis proditum est; hunc metu Venatorum persequentium testes sibi mordicus in fuga præcidere; siquidem hi intra corpus latent spinæ adnexi: tum etiam quod iisdem creditum est, Castoreum medicamentum, ipsos esse animalis testes. Nam liquor ille remediis expetitus, in iis, quos dixi, folliculis naturaliter continetur, non in testiculis. Quamquam nec veteres id ignorasse videntur: quod enim non sibi testes amputent, *Sextium* Medicinæ diligentissimum docuisse, Plinius, *citato loco*, testatur: liquoremque hunc medicatum in prædictis vesicis contineri, non in testibus, innuere videtur *Dioscorides*, quum ait; divisa pelle, liquorem illum, mel colore & consistentia referens, excipi: ὅτι δὲ διελόντας τὸ δέρμα κομίσασθαι ἀπὸ τοῦ περιέχοντι ὑμένι, τὸ ὑγρὸν ὂν μελιτῶδες: idemque ex Plinii verbi, quæ *citato libro & capite* scripta sunt, colligi potest: postquam enim figmentum illud, de testium amputatione, *Sextii* auctoritate, explosit, subdit: *adulterari autem renibus ejusdem, qui sint grandes: cùm veri testes parvi admodum reperiantur. Præterea ne vesicas quidem esse, cùm sint geminæ, quod nulli animalium: in his folliculis inveniri liquorem, & asservari sale.* Quibus verbis negat vesicas esse, nempe urinarias, quia sint geminæ, quod nulli animalium: unicum enim omnibus animalibus urinæ conceptaculum: esse igitur folliculos sui generis ei liquori excipiendo dicatos. Mirum autem est *Baconem Verulamium*, tam curiosum Naturæ investigatorem, ignorasse quid esset *Castorium*, quod sanè verba ejus in *Cent.* 7 *exper* 693. *intv. tit.* indicant: *partes quoque bestiarum* (inquit) *putrefactæ* (*uti Castoreum & Moschus, quæ subtilissimas partes habent*) *huc referendæ.*

p. 116 *l.* 10, 11. τῷ δ' ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν.] Impulso ad tonsillas humore, collum extendendo, ipso expirationis spiritu colluere: uno verbo γαργαρίζειν dicere poterat; sed more *Ionum*, multorum verborum circuitione uti maluit, ac propria voce omissa, rationem ac modum oris colluendi.

p. 116. *l.* 20. αἷμα τῆς ῥινὸς ἐσθὸν ἀφαιρέειν.] Post verbum ἀφαιρέειν, punctum scribendum est.

p. 116. *l* 21. τὸ ὄργανον κατειάδιον εὔμηκες] Vox hæc κατειάδιον, nullibi, quod sciam, reperitur. In meo Codice Editionis *Turnebi*, apposita est sursum hæc nota .s. quæ nota poni solet in iis, de quibus dubitatur, utrum tolli debeant, nec ne; ut docet Isidorus *lib.* 1. *Etym.* Quare de ea voce non multum est laborandum. Si cui tamen placet eam retinere, quid per eam intelligi debeat, in quodam libro, manu exaratum, ad oram paginæ inveni εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λύσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας. *genus instrumenti ad solvendas narium venas:* quod & ex contextu satis perspicuum est.

p. 116. *l* 24. τάμνειν τὰ νεῦρα ἐς ὀδόντα] Olim vitiosam esse hanc vocem, νεῦρα, existimavi; quod ea pars pennæ, quam incidi denticulatim jubet, nervi nomine posse appellari non videbatur: nihil enim commune habet cum nervo, præter fortasse colorem, qui ejus ut nervi albus est, πλευρὰ autem legebam, *latera pennæ* Quæ conjectura necdum mihi displicet: verum tamen nihil censeo mutandum. Etsi enim propriè hæc pennæ pars nervus non est, tamen propter quamdam similitudinem, quia colore & flexibilitate in animali nervosum quiddam præ se fert; præterea membranulis quibusdam & fibris nervosis obsita est, quarum ratione nervorum nomine *Aretæo* designare hanc visum est: postremò quod *Aretæus* non hæc ad vivum unguem resecat, ex aliis jam animadvertimus. Illud verò ἐς ὀδόντα, non planè mihi rectum videtur; mallem ἐς ὀδόντας in plurali, propter sequentem vocem, ὅκως πρίονος: vult enim secari pennæ calamum in modum serræ: at serra non uno, sed multis constat dentibus.

p 116 *l* 42. πυρίῃσι καυτῆρσι] Πυρία vel Ionicè πυρίη dicitur, quicquid corpori admotum ipsum calefacit, atque igne incendit, ἀπὸ τοῦ πυρός. Itaque & fomentum, & ferrum ignitum, quod καυτὴρ appellatur, πυρίας nomine intelligi potest.

p. 116. *l.* 54 κατὰ τὴν σφαίλην.] σφαίλην appellat, quam Anatomici ῥαφὴν σφαιλίαν appellant.

p. 117 *l.* 2. κὴν ἐπὶ πᾶσι μὴν] Redundat istud κ. eo igitur expuncto lege ἢν.

p. 117. *l.* 4, 5. ἢν δὲ ἐκ προσαγωγῆς ἴωσι] Deesse aliquid videtur.

p. 117.

p. 117. *l.* 5. γυμνάσια ὀρθά] Ita appellat exercitationes, quæ recto corpore adhibentur, ad distinctionem earum, quæ prono corpore fiunt, ut ἀλίνδησις. Cujusmodi exercitationes iis, qui caput infirmum habent, non conveniunt.

p. 117 *l.* 8, 9. κεφαλῆς δὲ ἐς μέσον] Crassus, ἐς μέσον pro μεταξὺ accepit; vertit enim *medio tempore.*

p. 117. *l* 13. ὡς τὸ ξύνθετον, τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος] Hujus compositionis, quæ ex Adarce, Euphorbio & Pyrethro constat, & à rubore, quem in cute excitat, φοινιγμὸς vulgò appellatur, meminit Galenus *libro 6. de sanitate tuenda.*

p. 117. *l.* 26. ἰατρεῖον κάκιστον κύαμος] Habet enim, ut ait *Cicero*, inflationem magnam; ut is cibus difficulter in ventriculo coquitur; ac capite crassis vaporibus oppleto molesta somnia excitat: quare cum omnibus id genus leguminis insalubre est, tùm præcipuè iis, quibus caput infirmum est.

p. 117. *l.* 27. πίσοι (πισοὶ) ὠχροὶ, καὶ δολιχοὶ] Crassus nomen Græcum posuit *ochri*, plerique omnes *ervilias* interpretantur; de quo tamen Medici litigant. *Manardus* quidem vir doctissimus, *epistola* 3. *lib.* 1. erviliam putat esse δολιχὸν *Theophrasti*, quem Galenus *phaseolum* & *lobum* appellat; Theodorus *siliquam*, Serapio *Lubiam*. Contra *Matthiolus* erviliam distinguit à phaseolo, hancque genus esse pisi Græcis, ὦχρος dictum, censet: cui & subscribit *Cornarius*, vertens apud Hippocratem in *libro de diæta* ὤχρους *ervilias*, δολιχοὺς verò *phasiolos.*

p 117. *l.* 33. καὶ οἱ ξὺν ἁπλόοισι ζωμοῖσι.] Juris, quod Græci ζωμὸν appellant, duplex fuit genus apud Antiquos; unum simplex, alterum operosius ex multis tragematis & aromatum deliciis confectum, quod καρυκείαν vocabant; de quo mox *Aretæus*. Simplex item, aut album, aut nigrum: prioris illius *Galenus* passim meminit; cujus & conficiendi rationem tradit *lib.* 2. *de compos. Med.* κατὰ τόπους *cap.* 1. ubi remedia persequitur, quibus dolor capitis ex ebrietate, & meraci potu ortus curatur. Præscribens enim iis, ad victum, Gallorum testiculos & alas, saxatiles pisces, & pullos columbarum; jubet eos cibos in albo jure concinnari: sunt hæc ejus verba: ἑψήσθω δὲ πάντα ταῦτα χωρὶς γάρου καὶ οἴνου, κατὰ τοὺς λευκοὺς, καὶ ἁπλοῦς ζωμοὺς, ἐν οἷς ὕδωρ ἐστὶ μόνον μετ᾽ ἐλαίου καὶ ἀνήθου, βραχέως πράσου τὴν ἕψησιν περιεχομένου, ἐπιμβαλλομένων ἁλῶν ὀλίγων, οὐκ εὐθὺς δὲ τῆς ἑψήματος ἐν ἀρχῇ, ἀλλ᾽ ὅταν ἤδη πως γένωνται πεπειροί id est: *hæc verò omnia citra garum & vinum, in albis & simplicibus jusculis coquantur, in quibus aqua sola cum oleo, & anetho, ac modico porro, cocturam perficiat, modico adjecto sale, non statim in principio cocturæ, sed cùm jam aliquo modo flaccida facta fuerint ac victa.* Jus autem nigrum, quod item illis Antiquis frequenti in usu fuit, præsertim *Lacedæmoniis*, ut testatur Cicero in *S Tusculana*, & Plutarchus in *Lycurgo*, & in *Apophthegmatis*. Fieri solitum ex sanguine, & σιραίῳ, hoc est, sapa seu defruto testatur Langius *epistola* 58. *lib.* 1. Quos igitur ἁπλοῦς intelligat *Aretæus*, ex dictis perspicuum est.

p. 117. *l.* 33, 34. καλοὶ γὰρ καὶ οἱ ἐν τῇ καρυκείῃ καρποὶ] Præter jus illud simplex, fuisse aliud quoddam exquisitius jam ostendimus. Id autem genus *Græci* καρυκείαν vocabant, *Lydorum* inventum, fiebatque ex sanguine ferarum, & aliis scitamentis. Hesychius: καρύκη. περίεργος ζωμὸς, βρῶμα λύδιον ἐξ αἵματος, καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων συγκείμενον & mox: καρυκεία, ἡ ἡδύτης τῶν ζωμῶν, ὀψοφαγία. Item καρυκείαις μαγειρεύμασιν, ἀρτύμασι, πεμχαῖς. De καρυκείᾳ vide Plutarchum in *Sympos.* & Athenæum *lib.* 4. ubi versum *Achæi Eretriensis* affert ex *Alcmæonis* poëmate Satyrico, quo *Delphos* καρυκοποιοὺς per contumeliam appellat, ceu nimiæ luxuriæ deditos:

Καρυκοποιοὺς προβλέπων βδελύττομαι.

Idemque *lib.* 12 Lydos hujus condimenti inventores prædicat, καρύκην autem alio flexu nominat: πρῶτοι δὲ Λυδοὶ, καὶ τὴν καρύκην ἐξεῦρον. &c. Ex his & *Suidas* in καρυκείᾳ. ἡ ἡδύτης τῶν ζωμῶν: & mox καρυκη ἥδυσμα ἐκ πολλῶν συγκείμενον· βρῶμα λύδιον ἐξ αἵματος καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων.

p. 117. *l.* 38 νεοσφαγῆ δὲ ἀλέκτορος] Deest aliquid, nempe ἀγαθά, vel quid simile. Cui punctum aut comma appone.

p. 117. *l.* 39 πτηνῶν ἡ φάσσα] Postquam gallos gallinaceos memoravit, deinceps ex avium genere quas maximè probet, subjungit ceu Galli Gallinacei sub πτηνῶν, hoc est, avium genere non comprehendatur. Fortassis ea ratione est impulsus; quod galli gallinacei & gallinæ, licet revera sint πτηνὰ, (habent enim alas) attamen ob pondus corporis, & quia domesticæ sunt, raro alis utuntur ad volandum; quemadmodum & anseres, anates, & meleagrides.

p. 117. *l.* 40. σὺν τοῖς ἄκροις] Nempe ἀκρωκώλια, *extremæ partes*, ut pedes, quos *Galenus*, ptisanæ elixæ incoctos, commendat, *libro* 3. *de vi alim. cap.* 4. & alibi passim.

p. 117. *l.* 43 γάλα καὶ τυροὶ κεφαλαλγέες] Hippocrates *Aphoris.* 64. *sect.* 5. γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι κακόν.

p. 117. *l.* 52. εὔψυχος ἔχειν] Scribe εὐψυχός τι ἔχειν.

p. 117. *l.* 53. τραγήματα τῶν κεφαλαλγέων] τραγήματα ἀπὸ τοῦ τραγεῖν, ab *edendo* ita dicta κατ᾽ ἐξοχὴν, propter voluptatem: dicuntur & πέμματα, Latinè *bellaria*, ut ex *Varrone* discimus

mus apud Gellium *lib.* 13. *cap.* 11. *Bellaria, ea maximè sunt mellita, quæ mellita non sunt: πέμμασιν enim & πέψει, societas insida.* Ubi quæ sint bellaria Gellius deinceps declarat hisce verbis: *quod Varro in hoc libro dixit bellaria, ne quis fortasse in ista voce hæreat, significat id vocabulum, omne mensæ secundæ genus: nam quæ τραγήματα Græci aut πέμματα dixerunt, ea veteres nostri bellaria appellarunt.* A quo non multùm dissentit *Galeni* expositio in *libro* 1. *de vi alimentorum cap.* 34. ὀνομάζω δηλονότι τραγήματα, τὰ παρὰ τὸ δεῖπνον ἐσθιόμενα, καὶ ἐπὶ τὸ πίνειν ἡδονῆς ἕνεκα. Fere autem bellaria erant semina variarum stirpium, legumina etiam fricta eorum loco apposita; ut *Phanias* in libris plantarum testatur apud *Athenæum*: τραγήματος ἔχει χώραν ἁπαλὰ μὲν, ὦχρος, κύαμος, ἐρέβινθος· ξηρὰ δὲ ἑφθὰ καὶ φρυκτὰ σχεδὸν τὰ πλεῖστα. Idem *libro* 2. *cap.* 14. πεμμίδας refert ἐκ μέλιτος καὶ σησάμου πεφρυγμένων καὶ ἐλαίου σφαιροειδῆ πέμματα. *lib.* 14 *cap.* 14.

p. 117. *l.* 53. & *p.* 118. *l.* 2. πλὴν φοίνικες πάντες ἰδίως.] Suspecta mendi mihi hæc Lectio videri potest tam dissona aliis auctoribus *Dioscoridi*, *Galeno*, *Simeoni Setho* pronuntiasse *Aretæum* de fructibus Palmarum; qui omnes uno ore testantur, eos fructus capitis dolorem creare. Galenus *lib.* 2. *de alimentis*: δυσπεπτοι δὲ εἰσὶ, καὶ κεφαλαλγεῖς, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἧττον ὄντες ὑγροί τε, καὶ γλυκεῖς, καὶ ξηροὶ, καὶ αὔφορτις. & paucis interjectis: οἱ δὲ φοίνικες, δύσπεπτοί τε εἰσι καὶ κεφαλαλγεῖς, πλείους βρωθέντες. Id est, *Palmæ si largius sumantur, omnes concoctu sunt difficiles, & capiti dolorem afferunt.* Quæ verba, etsi restrictionis vim habent, ceu non capiti palmulæ simpliciter noceant, sed si copiosiùs edantur: attamen nec alii fructus, qui tragematum nomine censentur, opinor, dolorem capitis creant, si parcè sumantur: neque id *Dioscorides*, & *Galenus* in eo fructu potissimum animadvertissent. At enimverò cum Aretæus *infra in curatione vertiginosorum cap.* 3. eandem sententiam iisdem verbis repetat; non quicquam hìc temere mutandum: potiusque existimandum est, non fuisse *Aretæum* ita addictum aliorum placitis, ut ab iis nunquam sibi licere discedere arbitraretur; nisi vim peculiarem ad caput offendendum haberent.

p. 118. *l.* 8, 9. αἰώρη μακρὰ ἤνεμος ἀνήλιος τῇ κεφαλῇ.] Supple ἀρίστη vel πρόσφορος. Gestationem (id enim Græcis αἰώρη significat) capite dolentibus utilem esse docet, si tranquillo cœlo, nec in sole adhibeatur: cujus remedii ratio ad propositum, ut melius percipiatur, sciendum est ex Aetio *tetrabibli.* 1. *serm* 3. *cap.* 6. plures esse gestationis differentias, pro earum rerum diversitate, in quibus homines gestantur: quarum præcipuæ hæ commemorantur; lectus pensilis, fulcra mobilia juxta angulares pedes habens; lectica; currus; navis; equitatio, quæ & ipsa gestationis est genus: quarum profectò gestationum non eadem vis censeri debet. Quæ enim curru fit, non parum corpus concutit, ut diuturnos morbos commovere possit: qui etiam equitant non solum ab equo, sed & ex se moventur. Navigatio, si tranquillo mari & juxta terram fiat, lenissima est: si autem in alto, vehementissima; varias etenim & maximas mutationes affert: non enim corpore tantum, qui ita gestantur, vehementius agitantur, sed etiam animo; dum pro diverso maris statu, spe, timore, tristitia, lætitia afficiuntur, & modo in tranquillitate gaudent, modo ex tempestate periclitantes pavent, & ad ultimam desperationem aguntur. Qui omnes motus, dum ita miscentur, eas in corpore mutationes excitant, quæ veteres morbos facilè depellant. Proinde non quamlibet gestationem, sed quæ mitissima est, capitis morbis medendis esse accommodatam, rectè *Ætius*, eo loco, docet.

l. 118. *p.* 9. κακὸς γὰρ αὐτέῃ ὁ σείριος.] Videtur *Aretæus* σείριον pro Sole ipso accipere: siquidem scribens, gestationem debere esse ἀνήλιον *sine sole*, hoc est, fieri in loco solis radiis non exposito, hac ratione, quia Sirius capiti noxius est: igitur Sol & Sirius idem. Non solus porrò ita ea voce usus *Aretæus*, sed & alii, ut videre est apud *Hesychium*; qui eodem nomine non modo Solem, sed & omnia astra antiquis dicta notat, his verbis: Σειρίου, κυνὸς δίκην, Σοφοκλῆς τὸ ἀστρῷον κυνὸς· ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Vide & *Suidam* in hac voce. Dicebant & σεὶρ σειρὸς pro *sole*: sæpius tamen & magis propriè σείριος stella est in ore canis cœlestis, *Arato* auctore in *phænomenis*: ubi canem cœlestem describit:

—— ἡ δὲ οἱ ἄκρη
Ἀστέρι βέβληται δεινῷ γένυος.

Scholiastes: ἡ ποικίλος (κύων) διὰ τὸ ἐπ' ἄκρας αὐτὸ τὸ γένυος, ὃς ἰδίᾳ σειρὸς καλεῖται παρὰ ὅσον σείριον αὐτὸ τὸ φῶς, καὶ ἔστι πορφυρίζον ἐκ τοῦ πολλοῦ τῆς λαμπηδόνος. quibus verbis etymon deducit ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι ab *hiatu* oris propter copiam luminis, quod aperto ore evomere videtur; ut mox subdit, explicans hæc verba *Arati* de eodem Sirio: ὅς ῥα μάλιστα ὀξέα σειριάει· σειριάει δὲ, ἀντὶ τοῦ τὸ φῶς ἀφίησι σεσηρότως. &c. Est igitur Sirius stella splendidissima omnium fixarum in canis majoris constellatione posita: ubi os designant, quæ & *canis*, nomine totius constellationis, & *canicula*, ut ab ea distinguatur, interdum & προκύων, licet minùs propriè, dicitur: quam Ptolomæus *libro* 8. magnæ constructionis, in hunc modum describit: ὁ ἐν τῷ στόματι λαμπρότατος καλούμενος κύων ὑπόκιῤῥος. Oriri cum Sole Cancrum ingrediente, auctor est citatus Scholiastes; Aponensis, in quinto gradu Cancri; Servius verò, 8. Calendas Julii: quo nomine eum castigat Bodinus *com. ad* 3. *lib. Oppiani*

κυνηγετ. ut qui exiſtimaverit eumdem eſſe ortum Caniculæ & Sirii: *nam* (inquit) *Sirius oritur Non. Julii, id eſt 23. gradu caucri: procyon verò gradu 10., id eſt, octavo calendas Julii.* Sed de his hactenus.

p. 118. *l.* 10. ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, κακὸν ἐπίσπαστον.] Ἐπίσπαστον κακὸν dicitur, quod quis ſibi ſponte ſua accerſit: quam locutionem ab *Homero*, ut pleraſque alias ſumpſit *Aretæus*, qui, ultimo Libro *Odyſſ.* aliquem ſic loquentem inducit:

Καὶ νῦν αὖθι γένοιτο πόθι δέ μοι οἱς ἀγορεύω.
Μὴ ἰομῦν, μή πού τις ἐπίσπαστον κακὸν εὕρῃ.

Ubi *Euſtathius* ἐπίσπαστον κακὸν exponit αὐθαίρετον. Eodem ſenſu dixit Plantus in *Amphit. Act.* 1. *Scen.* 1. *Illic homo à me ſibi malam rem arceſſit jumento ſuo.* Nunc ſententiam conſideremus: cùm venerem capiti & nervis inimicam eſſe dicat, id quomodo verum ſit, paucis explicandum eſt. Ratio hæc eſſe videtur, quòd una cum ſemine magna ſpirituum ex omni corpore vis excernitur: qnibus quidem ſpiritibus calor vitæ, & poteſtas omnis conſiſtit: cùm autem cerebrum non ſit admodum calidum ſuapte natura, ſed potiùs frigidum, conſequens eſt, nt diſpendium caloris nativi maximè ſentiat, ac præter modum refrigeretur: ex quo humores, ſi qui ſint in eo ſuperflui, crudiores fieri neceſſe eſt. Quod autem ea ſit coitus conditio, auctorem habemus Ariſtotelem *in* 4. *ſect. probl.* 19. ubi quærit, cur libidinoſis pili palpebrarum defluant: cui quæſtioni ſic ſatisfacit: αἴτιον δέ, ὅτι καταψύχει τὰ ἄνω ἡ λαγνεία, ὀλίγαιμα ὄντα, ὥστε ἡ πίλησις τῆς τροφῆς ὁ πόνος. Præterea concuſſio corporis in venere obeunda, ſpiritibus commotis atque excalefactis, humores pravos ac vapores ad extremas partes quoquo verſum diffundit: ex qua re capitis dolores augeri contingit. *Coitus*, (inquit Avicenna *libro* 4. *fen.* 7. *tract* 3. *cap.* 7.) *movet materias ad exteriora, & excitat vaporem calidum, putridumque venientem ad partem ſuperficiei cutis.* Idem *libro* 3. *fen.* 19 *tract.* 1. *cap. de nocumentis coitus*: *Et coitus perducit corpus ad caliditatem fumoſam extraneam.* Duplici igitur nomine Venus capite dolentibus fugienda eſt: & quia caput debilitat, & quia vapores fumoſos excitat.

p. 118. *l.* 20. ἐλλεβόρῳ χρέεσθαι.] Elleborum, ut extremum remedium, proponit contumacis, & aliis remediis invicti capitis doloris. Quod de candido Elleboro intelligendum eſt: hoc enim ad exſtirpandos penitus morborum radices potentius, capiti etiam liberando aptius teſtatur Plinius *lib.* 25. *cap.* 1. hiſce verbis: *nigrum alii (elleborum) entom on,* (lege *ectomon*, ut apud Hippocratem *lib.* 1. περὶ γυναικ. & Galenum *in exegeſi*) *vocant: alii polyrrhizon: purgat per inſerna. Caudidum autem vomitione, cauſaſque morborum extrahit, quondam terribile, poſtea tam promiſcuum, ut plerique ſtudiorum gratia ad pervidenda acriùs, quæ commentabantur, ſæpius ſumptitaverint.* Galenus quoque *Com. ad particul.* 5. *ſect.* 1. *lib.* 6. *Epid.* ἐλλεβορίζειν μὲν, ἐὰν πάνυ χρόνιον ᾖ τὸ πάθος, καὶ εἰς ἄν ἄπιοι τις, μοχλείας δεόμενον, εἰς ταῦτα γὰρ ἐλλεβόρῳ χρώμεθα.

Ad Caput III.

Περὶ Θεραπείας σκοτωματικῶν.

De Curatione Vertiginoſorum.

p. 119. *l.* 2. μελέτησι γὰρ χρὴ τὸ σωμάχου ἰμέειν.] De præparatione corporis ad purgationem per Elleborum eſt Aphoriſmus 13. *ſectionis quartæ*: ubi *Hippocrates* generatim docet, iis, qui non facilè per ſuperiora purgantur, corpus copioſiore alimento humectandum eſſe, priuſquam Elleborum ſumant. Quod & Cornelius Celſus *lib.* 2. *cap.* 13. confirmat his verbis: *quiſquis daturus erit (Elleborum album) id agere aute debet, ut accepturi corpus humidum ſit.* Sed & *lib.* 6. *Epid. ſect.* 5. idem Hippocrates lavacrum ad maturandum Ellebori effectum imperat: ἐλλέβορον πίνοντα θᾶσσον καθαίρειν λοῦ ἐθέλης, λούειν, ἢ φαγεῖν. Addit Hippocrates, *citato illo Aphoriſmo*; & quietem ad id utilem eſſe: non quod quies per ſe humectet, ſed quia per accidens, quatenus acceptam ab alimentis humiditatem non diſcutit; ut *Galenus* declarat in *Commentario.* Idem *Com. ad particul.* 5. *ſect.* 1. *lib.* 6. *Epidem.* exponens hæc verba τοὺς νέους ἐλλεβορίζειν, & quæ ſequuntur: εἴρηται δὲ καὶ τὸ μὲν λεπτύνειν περὶ τῶν χυμῶν· τούτοις γὰρ πρέπει λεπτύνειν. τὸ δὲ ἁπαλύνειν περὶ τῶν στερεῶν. ἑκάτερον γὰρ χρήσιμον τοῖς τὸν ἐλλέβορον ληψομένοις, εἰς τὸ τῆς καθάρσεως ἀκίνδυνον. Id eſt, *quod autem* λεπτύνειν, id eſt, *attenuare, dictum eſt, ad humores ſpectat: hi enim ejuſmodi ſunt, ut attenuari poſſint: at* ἁπαλύνειν, *hoc eſt, mollire, de ſolidis accipiendum eſt: utraque autem res utilis eſt iis, qui elleborum ſumpturi ſunt, quo tutiùs celebretur purgatio.* Nam ut deinceps narrat, ſi humoribus non priùs attenuatis, aut laxatis iis partibus, quarum opera fit vomitio, neque ita comparatis, ut intentionibus, atque vellicationibus obſequantur, detur Elleborus; periculum erit, ne aut purgandus ob craſſitudinem humorum ſuffocetur, aut convellatur, aut, duritie inſtrumentorum, vas aliquod intus rumpatur.

p. 119. *l.* 5. ἐλλεβόρου δὲ δόσιες πλεῦνες.] De doſi Ellebori paſſim apud Antiquos. Paulus *lib.* 7. *cap.* 10. imbecillioribus drachmas duas exhibebat ad ſummum in ſucco ptiſanæ, aut alicæ, aut quapiam altera ſorbitione: minimum verò drachmam unam: ἐπὶ μὲν τῶν ἀσθε-

ἀσθενεστέρων χυλῷ πλεονέκης, ἢ ἄλλος, ἢ τοιούτου τινὸς ι. β' τὸ πλεῖστον· τὸ ἐλάχιστον δὲ, μίαν τοῦ ἐλλεβόρου συνεψήσεως δὸς πιεῖν. *Mesue* autem dosim ejus definit *à chirat.* VI. *usque ad* $\frac{1}{3}$ *drachmæ unius*, vel usque ad drachmam unam. Arabum autem *kirat* pendet 4. grana, teste *Guaynerio*.

p. 119. *l.* 6. ἐς μέγεθος ἄμης.] Quid sit ἄμης in recto casu, declarat Scholiastes Aristophanis in *Pluto* ad eum versum:

Ἄμητά τι πεπόμφασιν ἡμῖν τινες.

Ibi Scholiastes, ἄμης εἶδος πλακοῦντος γαλακτώδης. Hesychius quoque ἄμητες πλακοῦντος εἶδος. Vide & Pollucem *lib.* 6. *cap.* 11. & Suidam *in hac voce*, & Athenæum *lib.* 2. Fuisse autem hanc placentam mole exiguam oportet, utpote cujus magnitudine metiatur *Aretæus* Ellebori dosim. Sunt tamen, qui non ἄμης, sed σησάμου hîc legant, quantitate sesami seminis scilicet: quæ quidem lectio verior videtur. Nam si placentam proposuisset *Aretæus*, ἄμητος scribendum erat in gignendi casu.

p. 119. *l.* 10. μυστίλας δύο.] Quid sit μυστίλη, supra abundè à nobis declaratum est.

p. 119. *l.* 10. τῆς δὲ ποιήσιος.] Confectionis modus, quo scilicet decoctum ellebori paratur.

p. 119. *l.* 27, 28. ὕπνος πελλὸς, κακὸν δὲ καὶ αὐτίη.] Deest vox, κακὸν, statim post πελλὸς restituenda: ὕπνος πελλὸς κακόν· κακὸν δὲ καὶ αὐτίη.

p. 119. *l.* 29, 30. ἀτμῶν πλημμύρα ὀκνος ἁπάσης πρήξιος.] Scribe in dandi casu ὄκνῳ ἁπάσης. nisi quis malit ἀτμῶν πλημμύρα in recto casu, &c. Dicit somnum prolixiorem capitis sensus obstupefacere; tum multitudine halituum, qui per somnum collecto intus calore sursum attolluntur, quibus caput repletur; & consequenter nervi, qui ad sensoria propagantur; tum etiam ipsa functionum cessatione: quæ ratio *Hippocratis* sententiæ est consentanea, qui *in libro* κατ' ἰητρεῖον usum vigorem addere: otium vero contra tabefacere ait: χρῆσις κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει. Similis sententia est *Platonis* à *Galeno* citata *libro & capite ultimo de loc. aff.* τὴν μὲν ἡσυχίαν, ἐκλύειν λέγων· τὴν δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις ἔργοις διατριβὴν, αὔξειν τὴν ῥώμην. Quod omnibus animæ facultatibus commune esse ibi statuit *Galenus*, ut scilicet intermissione propriarum functionum languescant; usu autem vigeant. Nam & visum diutius feriando obtundi, ac planè aboleri, multorum calamitas docuit: qui cùm diu in tenebris inclusi fuissent, cæci tandem evaserunt. Observatum & iis animalibus, quæ Græcis φωλεύοντα dicuntur, ex longo secessu in terræ latibulis, ita debilitari visum, ut certis rebus postea sibi mederi necesse habeant. Ita enim serpentes adventu veris è foveis exeuntes pænè cœci, visus aciem longo terræ situ obtusam fœniculo admoto recuperare tradit Nicander *in Theriacis*:

—— —— ἠδ' ἵνα ποίη
Πρῶτα χυτοσκομένη σκιάει χλοάοντας ἰάμνους.
Τῆμος, ὅτ' αὐαλέων φολίδων ἀπεδύσατο γῆρας
Μῶλυς ὑπ' ἐπιστίχων, ὅτε φωλειοὺς ὕπερ φεύγων
Ὄμμασιν ἀμβλώσσει. μαράθου δὲ ἐνηχύτος ὄρπηξ
Βοσκηθεὶς ὠκύν τε καὶ αὐγήεντα τίθησι.

p. 119. *l.* 33, 34. ἐυπαράγωγος (εὐπεράγωγος) ἡ γνώμη.] Crassus non benè: *mentem labefactat*, supple, *vigilia*. sic enim vertendum est: mens facilè decipitur, aberrat, exhaustis scilicet instrumentis à longa & superflua vigilia. Est autem in hoc contextu πλοκοφανές. nam postquam dixit ἀγρυπνίη δὲ ἀπεπτος, ἄτροφος, χαμαιπετὴς τῷ σκήνει, ἄθυμος, subdit, ἐυπαράγωγος ἡ γνώμη, cum debuisset ἐυπαράγωγον τῆς γνώμης.

p. 119. *l.* 35, 36. ξύμφορος δὲ ὁ μέτριος ἐς τὴν τροφῆς οἰκονομίην.] Etsi supra ὕπνος posuit; ad quam vocem hæc referantur: tamen cum multa interjecta sint, ut quæ modo de vigiliæ nocumentis dixit, existimarem & ὕπνος hic legi debere, ξύμφορος δὲ ὕπνος &c.

p. 119. *l.* 35, 36. ἐς τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίην.] Probè per somnum alimentum distribuitur; quia tunc calor intus collectus, vegetiorque, per universas corporis partes, quodam refluxu, se diffundit: cujus signum est, quod tunc sudores maximè exeunt, cum cætera excrementa cohibeantur: quia habitus corporis, appulsu alimenti, humectior fit. Unde Poëta dixit:

—— *fessos sopor irrigat artus.*

Quibus verbis, distributionem alimenti in corporis membra omnia fieri, intellexit; hoc namque modo artus irrigantur. Quam mentem doctissimi Poëtæ Grammatici non perspexerunt.

p. 119. *l.* 37. πεύνοια καὶ ἐπιμονή.] Hæc verba quorsum spectent, ingenuè fateor, me non videre: nisi magnopere fallor, vitio huc intrusa. Sanè *Crassus* interpretatione dignatus non est.

p. 119. *l.* 38.] διαπνοῆς γὰρ ἡ μέζων αἰτίη, κοιλίη.] Quia cum alvo probè respondente, reliquum corpus melius perspirat.

p. 119. *l.* 43. κατάστασις τοῦ πνεύματος.] Ita vocat respirationis augendæ modum, formamque ac legem observandam in tempore definito exercitationis, quæ ambulando atque exspatiando sumitur.

p. 119. *l.* 44. ἀναφωνέειν χρὴ, τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεόμενον ἠχέειν.] Pravè hic legitur ἠχέειν. legendum autem, ἢ ὀξέσι, res ipsa & contextus docet. Vociferari oportere ait utentem gravibus potiùs sonis, quàm acutis. Si legas ἠχέειν, nullus fuerit sensus.

p. 119. *l.* 46. ὀξέες γὰρ, κεφαλῆς διασείσιες.] Hæc nocumenta, quæ ab acutâ vociferatione provenire dicit, ex eo exsistunt, quod qui acutè clamat, magis spiritum comprimit: magis autem comprimit, quia, ut vox acuta reddatur, spiritum vehementius impelli oportet. Vocis namque acumen celeritate motionis definit *Aristoteles*. Quare ut vehemens & citus fiat motus aëris per arteriam, labore opus est, & spiritus compressione ad vehementiam impulsionis. Spiritus porro compressionem ea mala afferre posse, quæ memorat, manifestum est.

p. 119. *l.* 54, 55. ἐοῦ μὲν οὖν ἐν ἐσθίειν ἄριστον.] Antiquo more receptum non erat, ut omnes meridie se implerent, ut nunc facimus: sed modesti homines pauxillum quid cibi sumebant, ut de *Augusto* refert *Suetonius*, qui ne bibere quidem interdiu curabat, sed iis potiùs utebatur, quæ sitim levarent, ut persuso aqua frigida pane. &c. *Aristophanes*, σοὶ δὲ μελήσει, ὅταν ᾖ δεκάπουν τὸ στοιχεῖον, λιπαρῷ χωρεῖν ἐς δεῖπνον, notat *Suidas in* Δεκάπουν σκιάν; & vespertinum tempus exponit, quo ad cœnam loti & uncti conveniebant: περὶ ἡλίου τροπὰς φησὶ τοῦτ' ἐστι, τῆς ἡλίου ἡ σκιὰ ὅταν δέκα ποδῶν, ἤγουν, ὅτι γέγονεν ὀψινόν. Plura vide apud Mercurialem *lib.* 4. *variarum cap.* 17. quin vitio olim datum, si quis largiùs pranderet, liquet ex *Suetonio:* qui de *Domitiano*, ut illi peculiare narrat, eum lavasse de die, & prandisse ad satietatem. Ejusmodi homines ἀριστηταὶ, quadam nota intemperantiæ, dicebantur. *Hippocrates*, *lib. de aëre loc. aquis*, ubi Medico, hominum, ad quos accesserit, vivendi rationem esse explorandam monet, his verbis utitur: πότεροι φιλοπόται, καὶ ἀριστηταὶ, καὶ ἀταλαίπωροι. Ita & observatum fuisse apud Hebræos colligo ex his *Eccl.* verbis: *Væ tibi Terra, cujus Rex puer est, & cujus Principes manè comedunt.*

p. 120. *l.* 2, 3. κεφαλῇ καὶ χεῖρες, καὶ αἱ τοῦδε τρίψιες.] Non placet κεφαλῇ in dandi casu, scribe κεφαλὴ καὶ χεῖρες. Præterea deest aliquid, supplendum ex M. S. melioribus.

p. 120. *l.* 3. ἐπὶ δὲ τοῖσι οἷον πτήσιες.] Editio *Henischii* habet ἀντ' πτήσιες, sed præstat legere, ut est in Editione *Turnebi*.

p. 120. *l.* 5, 6. κεφαλὴν τρίβεσθαι ὀρθὸν, ἐναντίον μέζονι ὑπερέχοντα.] Vult fricari recto ab aliquo, qui proceriori sit corpore, ita ut æger stans inferior sit. Infra *cap. de curat. ἐπιληψίης:* κεφαλὴ ὀρθὴ τριβέσθω. *Crassi* interpretatio planè inepta est: *postea suum ipsius caput erectum fricato diutius hunc laborem sustinens.* Hic enim ὑπερέχειν non significat *sustinere*, sed *subesse*, *inferiorem esse*, alio scilicet majori. Quoniam recto alicui caput, nisi ab homine proceriore, fricari non possit: nam si is qui fricat minor est aut æqualis, non facilè poterit. Si cui porrò hæc lectio non placet ut perplexa valdè & dubia; fortasse in melius sic, parva mutatione, convertatur; scribendo ἐναντίον μέζον ὑπερέχοντα, *in majus se ipso caput attollentem*: ut intelligamus, ægrum ad idoneam frictionem caput rectum extenso collo ita attollere, ut se ipso major videatur. Sed neque hoc commentum placet.

p. 120 *l.* 6, 7. ἐς τραχήλου πτήσιας.] Crassus legit χρήσιας, & malè: rectum est πτήσιας, *inflationes:* aitque exercitationes ad colli inflationes & manuum διωσμὸν, *dispulsionem*, conferre, si scienter fiant. Quod autem violentis corporis motibus collum infletur, patet experientia: & ratio monstrat, quia, compresso spiritu, venæ & arteriæ omnes, & maximè quæ in collo sunt, intenduntur. Puto autem aliquid desiderari, propter adverbium hocce ἐπιμελέως, fortasse πρατηρίσμα vel συμπλήρωμα.

p. 120. *l.* 10. κενὸν δὲ σφαῖρα μικρή τε καὶ μεγάλη.] Pilæ lusus inter genera exercitationum corporis censetur; cujus valdè antiquum esse usum, *Agallis*, mulier *Corcyræa*, Grammaticam professa, censuit, scribens, hujus auctorem fuisse *Nausicaam* Alcinoi filiam, argumento, quod *Homerus* solam ex Heroidibus pila ludentem inducat *Nausicaam:* alii tamen aliter de inventione censuerunt. Nam *Dicæarchus* hanc *Sicyoniis*, Hippasus *Lacedæmoniis* adscripsit, ut in primo tradit *Athenæus*, de quo & librum scripsisse *Timocratem Lacedæmonium* testatur. Quatuor porrò pilarum genera *Græcis* celebrata: μεγάλη σφαῖρα, μικρὰ, κενὴ, καὶ κώρυκος, teste Oribasio 6. *collectaneorum*. Apud *Latinos* hæc fuerunt genera: follis ex aluta vento repleta: pila trigonalis, vel, ut *Isidorus* appellat, *trigonaria*, qua inter tres luditur; & pila paganica, vulgaris scilicet, quæ fiebat ex corio pluma repleto. Arenariam addit *Isidorus*, qua in grege, dum ex circulo adstantium spectantiumque emissa, ultra justum spatium pilam excipere, ludumque inire consueverunt. Hæc de pilarum differentiis, & ludo, quem laudat *citato loco* Athenæus, ob cervicis agitationes vehementes, & crebras: sed verba ipsius præstat adscribere, ut mendum, quod fugit *Casaubonum*, tollam: τὸ δὲ καλούμενον διὰ τῆς σφαίρας ἁρπαστὸν, φαινίνδα ἐκαλεῖτο, ὃ ἐγὼ πάντων μάλιστα ἀσπάζομαι· πολὺ δὲ τὸ σύντονον καὶ καματηρὸν, τὸ περὶ σφαιριστικὴν ἁμίλλης, τό, τε κατὰ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον. Mendum est in his vocibus, πολὺ δὲ τὸ σύντονον. Primùm etenim vox, πολὺ, cum verbo ἀσπάζομαι conjungi debet, affixa commatis nota: deinde expunctis δὲ τὸ, scribendum διὰ τό. Arbitror autem hanc mendam, ut leviorem, à *Casaubono* esse neglectam. Sed & *Galenus* ludum parvæ pilæ adeo pro-

probavit, ut de eo volumen conscribendum putarit: ubi quidem in ejus laudibus ponit, quod pila una omnes corporis partes aptissimè exerceat, ipsumque etiam visum, quod ludenti attentissimè observandum sit, quo dilapsura sit pila, ne in illius apprehensione aberret: ideoque ipsa oculis sequenda sit. Quin etiam sollicitudine ipsa de rectè obeundis ludi rationibus, animum exerceri idem existimat. Id tamen genus exercitationis malum censet *Aretæus*, non simpliciter, sed iis, qui vertigine laborant; cujus sententiæ rationem subjungit sequentibus verbis.

p. 120. *l.* 11, τῆς γὰρ κεφαλῆς, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐπιστάσιες.] Qui pilæ operam dat, motus ejus omnes acies inconniva observare debet, ut semper præsto sit, quocumque illa cadat. At hæc intentio & motio oculorum vertiginosis inimicissima est, ut quæ ipsa vertiginem excitet: dum spiritus primùm, qui in oculis exsistunt, una cum re, quæ conspicitur, moventur; deinde, propter continuitatem atque consensum, cum iis qui in cerebro. Neque aliunde accidere arbitror, ut nonnullis fluviorum in declive labentium conspectus vertiginem excitet.

p. 120. *l.* 13, 14. τὸ ὀξὺ μὲν πῦρ, ἐς τὰ σκέλεα.] Supple ἄριστον, omnis exercitatio vehemens cruribus prodest, & omnia roborat.

p. 120. *l* 21. πίσις τῆς κεφαλῆς.] Editio *Henischii* ad oram, μῖξις.

p. 120. *l.* 22. πεπονίσιος ὕδατος ποτὸν ἢ οἴνου ὑδαρέος.] Vox ποτὸν in Editione *Henischii* inclusa est parenthesi, ( ) & meritò, ut quæ omnino redundet.

p. 120. *l.* 25, 26. ἔμβαμμα, εὐστόμαχον.] ἔμβαμμα Latinè *intinctum* dicimus; liquorem scilicet simplicem, vel ex pluribus rebus compositum, cui cibos intingimus ad excitandum appetitum.

p. 120. *l.* 27. ἀβαρὲς γὰρ κεφαλῇ διὰ θύμου, ἢ θύμβρης, ἢ σινήπιος.] Quod laudat sinapi pro intinctu, ut minimè caput gravans, cum *Alexandro Tralliano* non sentit, qui *lib.* 1. *cap.* 15. ἔμβαμμα ἐκ σινήπιος negat aptum esse comitialibus: quod licet vim incidendi habeat, tamen non nihil caput repleat.

p. 120. *l.* 30. τάριχος ὡραῖον.] Genus quoddam salsamenti ὡραῖον fuisse nuncupatum discimus ex Athenæo *libro* 3. non tamen, quodnam istud fuerit, explicat, neque nominis rationem declarat. Gorrhæus *in definitionibus* ὡραῖα eadem esse, quæ & κύβια dicantur, existimat, hoc est, partes Thynnorum caudæ propinquæ; has enim κύβια à figura *cubi* appellabant. Ex quo intelligitur, in ejus sententia ὡραῖα pro οὐραῖα παρὰ τὴν οὐρὰν fuisse nuncupata: hinc est quod ὡραῖον pro *salsamento* acceptum scribit absque aspiratione. Verùm hunc falli manifestum est: nam in omnibus Libris excusis ὡραῖον, genus salsamenti, cum denso spiritu scriptum est: & præterea τάριχος ὡραῖον apertè à cybio distinguit *Icesius* apud Athenæum *lib.* 3. Ἱκέσιος δ' ἱστορεῖ οὐκ εἶναι εὐεκκρίτους κοιλίας, οὔτε πηλαμύδας, οὔτε τὰ ὡραῖα. Id est, *Icesius tradit neque Pelamidum cybia, neque oræa salsamenta facilè alvo reddi.* Quippe ex Pelamide minore κύβια, sicutè majore θύννια, *Gorrhæo* ipso teste, fiebant. ὡραῖον igitur τάριχος idem est, ac καίριον *tempestivum*, quod scilicet in Vere conficiebatur. Hesychius: ὡραῖον, καίριον, καὶ τὸ ἱερεῖον, τὸ θῦμα τὸ καθ' ὥραν· καὶ ὁ τάριχος ὁ κατὰ τὸ ἔαρ συντιθέμενος.

p. 120. *l.* 36, 37. τὸ δεῖπνον σιτῶδες οἷον ἴτριον.] Duplex *Galeno* est ἴτριον, nempe ῥύημα & λάγανον *lib.* 1. *de Alim. Fac. cap.* 4. Quæ cùm multis de causis improbet *Galenus*; sunt enim crassi succi, alvum cohibent, viscera obstruunt: nihilominus proponi ab *Aretæo* in cœnam vertiginosorum putandum est: quod minimè cerebrum offendant, flatibus aut exhalationibus, siquidem optimè fuerint confecta.

p. 120. *l.* 43. τῷ πλήθει δὲ τεκμαίρεσθαι.] Locutio satis inusitata, si nullum hîc mendum est: nam πλῆθος τεκμαίρεσθαι Græci dicunt pro *quantitatem conjectura assequi.* Sic apud *Hippocratem*, τὰ χωρία μὴ τῷ πλήθει τεκμήρασθαι, cum accusativo rei, de qua conjecturam facimus.

p. 120. *l.* 44 λαγῶς καὶ τὰ θηρευτὰ δέ.] Particula δὲ videtur παρέλκειν. Sed fortasse mutilus locus est, & scripserat *Aretæus* ἢν εὔπορα, *si suppetant*: mox enim subdit de gallina ἀλεκτορίδες εὔποροι, καὶ ξύμφοροι.

p. 120. *l.* 45, 46. τρώγημα τῶν κεφαλαλγέσι πλὴν φοίνικος.] Vide suprà ad caput περὶ κεφαλαίης.

p. 120. *l.* 47, 48. εὖ τοῖσι ἤδη πεμμάτων εὔπεπτος.] Hic locus & mendo deformis est, & laborat ab interpunctione: primum ante hæc verba scribi debet: tum autem comma, quod post has voces, εὖ τοῖσι positum, dele omnino: postremo pro his, εὖ τοῖσι ἤδη, lege εὐθετεῖν δὲ, quod verbum his πεμμάτων εὔπεπτος respondeat.

Ad Caput IV.

περὶ θεραπείας ἐπιληψίης.

De Curatione morbi Comitialis.

p. 121. *l.* 6. ἐφ' ἑκάστης ἐπιμνήσιος.] Crassus hanc vocem ἐπιμνήσιος in vulgata significatione accepit, & vertit: *quoties ejus in mentem venit.* Sed hoc loco ἐπιμνήσιος videtur accipi

cipi pro ipso *προξυσμῷ* sive *accessione*, propterea quod morbi accessio, de ipso morbo aurem vellit, cumque in memoriam & sensum revocat, qui extinctus videbatur; ob quam causam & *ἐπισημασίας*, hoc est, *significationis* nomine indigitatur.

p. 121. *l.* 12. ξυνομαρτεῖν δὲ τὴν ἰητρείην τῇ ῥαστώνῃ τῆς φύσιος.] Crassus ῥαστώνην τῆς φύσιος vertit, *naturæ facilitatem*, quod non planè improbo. Est enim ῥαστώνη facilitas: sed tamen aptius, meo quidem judicio, ad rem erit, si *naturæ opportunitatem* aut *levationem* vertamus. Nempe eam corporis mutationem intelligit, quæ ætatis flexu fit in adolescentibus, & caloris naturalis ἐκλάμψις aliquando morbi pertinacissimi causas discutit. Hanc superiùs *part. patholog. lib* 1. χρον. *cap.* δ. εὐτυχίην appellavit.

p. 121. *l.* 14, 15. ἦν γὰρ ἡ ξυνήθης τοῦ κακοῦ δίαιτα.] Præter ætatis mutationem, victus etiam mutatio morbum comitialem depellit. Quæ omnia *Hippocrates* brevi sententia in hunc modum est complexus *aphor.* 45. *sect.* 2. τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισι ἀπαλλαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης καὶ τῶν τόπων καὶ τῶν βίων ποιέουσι.

p. 121. *l.* 20 ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθήκοντας φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος.] Laborat hic locus ab interpunctione, atque insuper mutilus est. Post ἀμφὶ τὰς καθήκοντας, claudenda est periodus, vel certè commate distinguenda: dehinc restituenda est vox aliqua, quæ cum hac φλεβῶν jungatur, nempe τομὰς *incisiones*, aut quæpiam similis.

p. 121. *l.* 21. μετώπου τῆς ὀρθίας.] Mallem τῆς ὀρθίης Ionicè, supple φλεβός.

p. 121. *l.* 21. σικύης] Scribe σικύην, refertur enim ad ἀμφὶ.

p. 121. *l.* 25. καθήκοντας δὲ τοιάσδε ἐξοχίας.] Scribe, ἐξοχίας; ut infra in Phthisis curatione ἐξοχὶς γάλα, *lac eximium, excellens.* Nunc ad rem: Excellentes purgationes humorum in morbo comitiali censet, quæ *hiera* perficiuntur: cujus ope Galenus *lib.* 5. *de loc. aff.* testatur se Grammaticum quemdam à morbo comitiali liberasse, ter eum quotannis purgando ejusmodi Medicamento.

p. 121 *l.* 26, 27. καὶ τὸ κεφαλῆς τοῖσι ἄγουσι φλέγμα.] Ordo est; καὶ τοῖσι φλέγμα τὸ κεφαλῆς sed amant *Iones* hyperbata.

p. 121. *l.* 30 πῦρ φέρειν ἐπὶ τὴν κεφαλήν.] Nempe πυρωτικά.

p. 121. *l.* 33. ἐς ἂν μήνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ.] Crassus vertit, *ab ossibus recesserit*; imo *abscesserit* per putrefactionem.

p. 121. *l.* 33, 34 περίτρω χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνά.] Rationem curandi Epilepticos per chirurgiam tradit, quæ ejusmodi est: calvariam carnibus nudatam, terebra in circuitum incidi eo usque jubet, donec pars comprehensa sponte avelli possit, & membrana ossis, quæ *pericranios* dicitur, nigra conspiciatur: quod contactu aëris necessariò accidit: quæ postquam putrefacta fuerit, ac purgatum à Medico ulcus, ad Cicatricem perductum fuerit, tum verò homo evadit liber à morbo.

p. 121. *l.* 43. πίνειν γάλα ἐς τὴν τῆς κύστιος φυλακήν.] Antequam phœnigmi ex Cantharidibus corpori applicentur, præmuniendum esse ægrum adversus earum maleficium, lactis per triduum potu, optimè consulit: alioqui tanta est earum potentia, ut vel admotæ, nedum devoratæ, vesicam exulcerent; quemadmodum pluribus exemplis compertum est. Matthæus Gradus, 1. *part. pract. de ægritudinibus Cerebri in curatione paralysis*, testatur, quemdam Chirurgum *Papiæ* derepente sanguinem minxisse, quod in loculis cauterium ex cantharidibus confectum haberet: quam fuisse causam sanguinei mictus, ex eo apparuit, quod nulla alia evidens causa præcesserat; quodque ex Medicamento abjecto, statim homo liber ab eo symptomate evasit. Consimilem Historiam narrat *Barthol. Montegnana*, inter Medicos *Italiæ* clarus, quemdam scilicet nomine *Franciscum Braccam*, civem *Paduanum*, cum genu cantharides applicuisset, plus pondo quinque Librarum sanguinis eminxisse: idemque malum iis accidisse, qui ad unguium leprosorum ψώραν, vel scabritiem tollendam, easdem pollici pedum alligassent. Cæterum non immeritò Langius *lib.* 1 *epist* 47. Cossinii Equitis Romani historiam emendat, quem Plinius *lib.* 29. *cap.* 4: refert à Medico, quem ex *Ægypto* accersiverat, ad Lichenem, quo erat affectus, curandum, cantharidum potu interemptum fuisse: quod scilicet ad ejusmodi cutis vitia nemo bibendas Cantharidas offerat, sed extrinsecus corpori applicet. Unde externa potius Cantharidum applicatione, quam potu, eum Equitem interfectum fuisse, probabili admodum conjectura judicat. Cæterum de lactis facultate, ad retundendam vim Cantharidum, testatur Scribonius Largus *cap.* 189. ubi remedia ad Cantharidas tradit: *adjuvantur* (inquit) *cum sæpius rejecerunt, passo cum oleo poto, vel omni lacte, sed debent plurimum ejus sumere.* Nicander etiam in *Alexipharm.* lac cum per Clysteres in alvum infundi, tum potari præcipit:

Πολλάκι δ' ἐν κλυστῆρι νέον γλάγος οἰὸς ἀμέλξας
Αὖζε. τὰ δ' ἤλιθα γαστρὸς ἀφόρβια κενώσειας.
Ἄλλοτ' ἀλυσθαίνοντι ποθὲν γάλα πῖον ἀρήξει.

p. 121. *l.* 44. κανθαρίδες γὰρ, χάρτα σίνονται κύστιν.] Quibusdam venenis vim esse in certas corporis partes, tam veteres quam recentiores Medici testantur: Lepus enim marinus, teste Galeno *lib.* 1. *de compos. Med.* κατὰ γένη, *cap.* 1. pulmonem solum exulcerat, de qua re *Jo. Gorræus* fusè disputat in sua ad *Rondeletium* Apologia. Canthatides vesicam, mul-

multa & cerebro peculiariter nocent, ut solanum somniferum, hyoscyamus, opium, venenum rabidi canis, & alia id genus mentem turbantia: at jecori privatim infestum virus elephantiasis & venereæ luis, tum autem herba illa, quæ sanguinem, sumpta per alvum, vacuabat, cujus meminit Galenus *lib. de purgantium medic. facult. cap.* 4. Sunt & quæ genitalia sic debilitant, ut sterilitatem inducant: auctor Cardanus *lib.* 3. *de venenis.* Harum proprietatum causas assignare certas, difficillimum arbitror; quoniam ad ipsam rerum formam atque essentiam pertinent: formæ autem rerum in alto Naturæ sinu abstrusæ sunt. Sennertus quidem Germaniæ Medicinæ lumen eximium, qui theoricam Medicinæ partem imprimis excoluit, *lib.* 6. *pract. part.* 5. *cap.* 1. hanc difficultatem explicare aggressus, nihil aliud præter insignem veneni cum certa parte ἀντιπάθειαν adducit: alii qualitatem occultam, proprietatem totius substantiæ causantur: quæ quidem verba, non minus atque id quod quæritur, obscura. Ausus est tamen *Cardanus* manifestam horum effectuum causam profiteri, *in primo de rerum varietate cap.* 1. Ibi Cantharides vesicam potissimum exulcerare censet, duabus rationibus: primò quod ciendæ urinæ naturalem vim habeant; quod iis cum aliis Medicamentis diureticis commune: deinde quod substantiæ suæ ratione exulcerare valeant; ut pote quæ sint ex iis Medicamentis, quæ *escharotica* dicuntur. *Quid ergo* (inquit) *mirum, si Cantharides communi ratione, qua omnia, quæ urinam movent, urinam cieant & agitent? Alia communi ratione exacuant, & exulcerent, quodè numero sint escharoticorum Medicamentorum? & rursus quod ab urinæ acredine, nullum membrum tentari præter vesicam & penem possit, epotis cantharidibus statim & solam affici vesicam?*

p. 121. *l.* 45. ὑπὸ δὲ τὰ μέσα ὑπήγη τ' αὐτέων.] Quid per τὰ μέσα intelligat non obscurum est; viscera videlicet illa, quæ à situ *hypochondria* dicuntur: vel totam illam regionem, in qua sunt portæ dictæ, & qui ab iis ductus feruntur; ubi & focum febrium intermittentium Medici constituunt.

p. 122. *l.* 10. κάστορος ὄρχις πτάρμῳ ἐν μελικρήτῳ.] De Castoreo Medicameto, & quid sit in animali, supra abundè diximus: nunc illud animadvertendum, quod propinat Castoreum Comitialibus, nulla adhibita causarum distinctione: cùm tamen ejusmodi esse possit epilepsia, cui Castorei potus vehementius noceat quam prosit; si nimirum ab acri quopiam humore proveniat, cerebrum vellicante: tunc enim calida & tenuis substantiæ Medicamenta, quale est imprimis Castorium, eam causam augeant potiùs quàm minuant. Et *Galenus* eos Medicos reprehendens, qui promiscuè Castoreum ad tremores aut convulsiones, aut singultus usurpant, expressè pronuntiat; si singultus à siccitate aut acrium humorum morsu provenerit, tale medicamen esse fugiendum: εἰ μὲν ὑπὸ πλήθους τοῦτο πάσχοιεν οἱ κάμνοντες, ἐπὶ τὸ τῶν καστορίου χρῆσιν ἥκε, διὰ ξηρότητα δὲ καὶ κένωσιν, ἢ δι' ὑγρῶν δριμέων δῆξιν ἡ συσπασις, φεῦγε τὸ φάρμακον. Et si verò de singultu id dicit, tamen & morbo comitiali & aliis eumdem ὁμογενῶν debere accommodari, palam est: uno enim proposito exemplo, reliqua, quæ sunt ejusdem rationis, intelligenda sunt.

p. 122. *l.* 11. ὁκόσα τε ποικίλα φάρμακα.] Et quotquot varia Medicamenta sunt, hoc est, composita: nam ποικίλα intelligit, quæ ex variis simplicibus Medicamentis constant.

p. 122. *l.* 12. ἡ διὰ τῶν θηρίων ποικίλη.] Auctor, *libro de Theriaca ad Pisonem*, de ipsa loquens: καὶ γάρ ἐστιν ὡς οἶδας ποικιλίαν ἔχουσα τοῖς μίγμασι, καὶ πολυειδῆ τὴν χρῆσιν ἐν τοῖς ἔργοις. Est autem periphrasis *theriacæ* in his verbis, ἡ διὰ τῶν θηρίων ποικίλη, supple ἀντίδοτος· cujus circuitionis ratio aperienda est. Sed prius notandum est, nomen θηρίον, licet generale est, omnem feram significans; tamen speciatim pro iis animalibus accipi, quæ morsu aut ictu virulento pestem hominibus inferunt: qualia una voce δάκετα Græcis dicuntur, quod sanè veterum Medicorum scripta testantur, qui id genus Medicamentorum, quibus homines adversus ejusmodi pestes muniantur, aut jam icti, & periclitantes liberantur, θηριακὰ dixerunt; quo nomine poëma elegantissimum *Nicandri* exstat. Ab his differunt ἀλεξιφάρμακα, quæ venenis intra corpus assumptis, propriè subveniebant; cùm theriaca iis potissimum, quæ ejus generis animalium morsu insinuant, medeantur. Dioscorides in *præfat. lib.* 7. καὶ ὁ μὲν (λόγος) περὶ τῶν ἰοβόλων προσαγορεύεται θηριακός· ὁ δὲ περὶ τῶν θανασίμων, ἀλεξιφάρμακος: ubi per θανάσιμα intelligit venena, quæ per os sumuntur. Tum hoc discrimen insinuat Scribonius Largus *lib. de comp. med. cap.* 163. ita scribens: *ut sis tutus, etiam si quando rus secesseris, ponam Theriacarum compositiones, id est, ad serpentum morsus atque ictus medicamenta.* Ad hunc modum & vox, *bestia*, cùm sit nomen generis, tamen ad venenosa animalia designanda interdum contrahitur à *Cicerone*, ut in primo de Divinatione: *mirari licet quæ sint animadversa à Medicis herbarum genera, quæ radicum ad morsus bestiarum.* Quod & *Turnebus* animadvertit *lib.* 5. *adversf. cap.* 20. quo ex loco *Ciceronis* apparet, huic voci θηρίον sumptæ pro animali virulento, respondere Latinam, *bestia*. Ita etiam hanc vocem accepisse videtur Prudentius in *Hamartigenia*; ubi serpentem describens, his verbis utitur: *bestia sorde carens*, &c. Plinius *lib.* 10. *cap.* 1. de terrestribus animalibus usurpat, prout distinguuntur ab avitio genere: *sequitur* (inquit) *natura avium, quarum grandissimi, & penè bestiarum generis struthiocameli* &c. Sed & apud *Plautum* in Captivis: *sus terrestris bestia est.* Tum adhuc strictius

ctius eandem vocem usurpari interdum constat pro *vipera*; quod præsens *Aretæi* locus declarat: τὴν διὰ τῶν θηρίων ποικίλην, supple ἀντίδοτον. Ubi vocem θηρίων, pro ἐχιδνῶν haud dubiè accipit. De theriaca enim *Andromachi* loquitur, qui, ut refert auctor de *Theriaca ad Pisonem*, princeps theriacæ, Antidoto carnes viperarum admiscuit. Qua de causa *Andromachus*, ut ibidem proditum, hanc compositionem Antiquis γαλήνην, ἱλαρὰν & εὔδιον dictam, ipse à θηρίων, hoc est, viperarum carnibus illi admistis *Theriacen* nuncupandam putavit. Non quia non etiam veteribus *Theriace* diceretur; sed quia his a facultate adversus virulentos bestiarum ictus sic vocabatur: quæ postea à carnibus etiam viperarum commixtis id nomen habuit. Hinc & apud Barbaros *Arabum* Medicorum Interpretes *Thyrum* pro vipera legas, voce per corruptionem à Græca θηρίον deflexa. Elephantes etiam θηρία κατ' ἐξοχὴν dici, notat *Suidas* in *Collectaneis*; ubi & commune virulentarum bestiarum nomen id fuisse docet: θηρία οἱ ἐλέφαντες· θηρία καὶ τὰ δάκνοντα, ἔχεις, φαλάγγια, ὄφεις.

p. 122. *l.* 13. καὶ ἡ Μιθριδάτειος ἐπιποικιλωτέρη.] Ex his verbis patet plures fuisse compositiones *Mithridatis* nomine celebratas. Nam quæ affertur à *Sereno Samonico*, nemo ἐπιποικιλωτέρην, hoc est, magis variam, pluribusque ex rebus conflatam dixerit, quàm Theriaca ipsa esset: cum hæc ex numeroso & exquisito apparatu simplicium medicamentorum constet; cum illa Antidotus pauca admodum contineat, ipso *Samonico* teste, his versibus:

> *Bis denum rutæ folium, salis & breve granum*
> *Juglandesque duas, terno cum corpore ficus:*
> *Hæc oriente die parco conspersa Lyæo*
> *Sumebat.* &c.

Quæ profectò, ut ille ait, vilis synthesis est, nec digna quæ cum *theriaca Andromachi* comparetur. At enimverò aliam fuisse Antidotum *Mithridaticam* operosiorem, atque locupletiorem, ex *Plinio* discimus *lib* 29. *cap.* 1. ita scribente: *Mithridaticum Antidotum ex rebus* LIIII. *componitur, interim nullo pondere æquali, & quarumdam rerum sexagesima denarii unius imperata*: cùm idem *lib.* 23. *cap.* 8. illam Antidotum *Mithridatis* à *Samonico* traditam descripsisset: ex quo perspicuè apparet, multas hujus nominis compositiones olim extitisse. Sed & *Galenus* in libro *de Antidotis*, multò plures eodem nomine insignes ex variis auctoribus collectas recenset: quarum optimæ censendæ sunt, quas ibidem tum ab *Andromacho*, tum ab *Antipatro* concinnatas memoriæ prodidit.

p. 122. *l.* 14. πίνειν δὲ καὶ τὴν Βησίου.] Quæ fuerit hæc compositio non liquet, ac ne de auctore quidem, cujus nomen in his libris variè scribitur Βισίμου, κισίμου, Βησίου ut quæ vera sit lectio difficile sit statuere; sed hoc parum nostra interest.

p. 122. *l.* 19. καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖσδε τῶν δυνατωτάτων.] In Theriaca *Andromachi*, & *Mithridatis* antidoto exquisitiora quæque medicamenta & valentiora miscuerunt veterum Medicorum solertissimi: ut nullum esset venenum tam atrox, cui non resisteret, excepto tamen napello, quem unum vim theriacæ eludere scripsit *Averrois* in *tractatu de Theriaca*. Hinc nomina illa præclara, quibus à Græcis illis magistris ornata est: γαλήνην enim dixere, à tranquillitate, quam, depulsis morborum procellis, affert; item ἱλαρὰν, quod homines restituta valetudine hilares reddat; εὔδιον quoque, quod ceu nubibus depulsis, animis serenitatem inducat. *Nicolaus*, teste *Gentili*, Commentariis ad *Avic.* Theriacam appellabat Dominam Medicinarum. Nec minùs eleganter, auctor libelli de *Theriaca ad Pisonem* hanc ipsam compositionem, πῦρ καθάρσιον vocat: quod hujus vi pestis seminaria non minus potenter extingui existimaret, quàm illis ignibus, quos *Hippocrates* adversus pestem ab *Æthiopia* ingruentem accendisse fertur. Ex quo quidem æstimare licet, quæ sit præstantia hujus compositionis; quæ venenorum atrocissimorum immanitatem infringere, ac penitus extirpare valeat. Nec immeritò quidem in tanto delectu medicamentorum nobilium, quæ singula quadam substantiæ proprietate viscera omnia conservare, & corroborare possunt, tam singularis fuit Medicorum in ea compositione solertia; qua de re locum insignem *Alexandri Aphrodisæi* è primo *problematum* Libro proferre non erit alienum: non est vero necesse hic censum habere medicamentorum, quæ Theriacam ingrediuntur: satis sit ad declarandas ejus vires illud posuisse pro Coronide, quod *Galenus* se animadvertisse testatur *lib. de plenitudine*; vasculum videlicet stanneum, in quo recondita erat Theriaca, spiritu & vapore medicamenti in tantum fuisse distentum, ut pellis quo involutum erat una cum vinculo rumperetur, ipsum autem vasculi latus curvaretur: ἔναγχος γοῦν ἀγγεῖον κασσιτέρινον εἰς τοσοῦτον διεφυσήθη πρὸς τοῦ περιεχομένου κατ' αὐτὸ φαρμάκου διὰ τῶν ἐχιδνῶν, ὥστε καὶ τὸ περικείμενον αὐτῷ δέρμα, καὶ τὸ χοινίον, ᾧ κατεδέδετο, ῥαγῆναι καὶ τὸ σῶμα κυρτωθῆναι.

p. 122. *l.* 20. λόγος ὅτι καὶ γυπὸς ἐγκέφαλος.] In remediis morbi comitialis cerebrum vulturis haberi asserit: alii verò ejusdem jecur & cor posuerunt, ut refert Plinius, *lib.* 30. *cap.* 10. *Jecur* (inquit) *vulturis tritum cum suo sanguine ter, septenis diebus potum, cor pulli vulturini ad alligatum, sed & ipsum vulturem in cibo dari jubent, & quidem*

satia-

ſatiatum humano cadavere. Quidam pectus ejus bibendam cenſent, & in cerrino calice. Cerrinum calicem vocat, è *Cerro*, quæ ſpecies eſt glandiferæ arboris, confectum.

p. 122. *l.* 21. καὶ αἰθυίης ὠμῆς κραδίη] *Galenus* hujus facultatis mergi avis, *in libris ſimplicium Medic.* non meminit, ſed alterius, quam ejuſdem ventriculo ineſſe vulgo ſit creditum; nempe juvandæ coctionis: quod tamen inane eſſe promiſſum ipſe teſtatur *libro* ejus tractationis *undecimo.*

p. 122. *l.* 21, 22. ἐνοικάδιοι γαλεοὶ βρωθέντες.] Ad oram paginæ in Codice MSS. *Claromont.* & *Menteliano*, exaratum fuit νυμφίτρας, quæ vox nauci eſt. Porrò ἐνοικαδίους γαλεοὺς exponit Craſſus *feles domeſticos.* Quod tamen animal communiter Græci γαλεὴν, & vel γαλῆν vocant: quo etiam nomine *muſtelam* ſignificant. Ex quo aliquis non temere conjiciat, hoc loco muſtelas potius quàm feles proponi ab *Aretæo*, inter remedia comitialis morbi: eſt enim & muſtelarum genus quoddam domeſticum. Accedit huic conjecturæ, quod ab aliis utrumque muſtelæ genus in eorum numero ponuntur, quæ illi morbo medentur, teſte Plinio, *lib.* 30. *cap.* 10. Idemque *Galenus* ex aliorum commentariis tradit: muſtelam videlicet areſactam & potam comitialibus prodeſſe. Cæterùm hæc & alia ejuſmodi remedia, quæ nulla certa ratione certis morbis aſſignantur, doctis & elegantibus Medicis non valdè probantur: quæ ita contempſit *Galenus*, ut neque ſanguinem teſtudinis, neque arietis ſibi unquam experiundum putarit: hæc verò, quæ deinceps ponit, deteſtabilia & impia.

p. 122. *l.* 23. ἐθεασάμην δὲ ἀνθρώπου νεοσφαγέος ὑποθέντας φιάλην τῷ τρώματι, &c.] Hujus abominabilis remedii, ſi modo remedium dicendum eſt, meminit & Celſus *lib.* 3. *Quidam* (inquit) *jugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſeſe liberarunt: apud quos miſerum auxilium, tolerabile miſerius malum fecit.* Idem *Plinius* teſtatur & deteſtatur, in procemio *lib.* 28. *Sanguinem gladiatorum bibunt, ut viventibus poculis comitiales morbi (carentur) quod ſpectare facientes in eadem arena feras quoque horror eſt. At Hercule illi ex homine ipſo ſorberi efficaciſſimum putant calidum ſpirantemque unà ipſam animam ex oſculo vulnerum, cùm plagis ne ferarum quidem admoveri ora fas ſit humana.* Alexander Trallianus *lib.* 1. Gladiatoris occiſi panniculum cruentum comburi, ejuſque cinerem vino miſtum, ſepties ægro dari efficaciſſimum tradit, idque inſigni experimento ſæpe eſſe compertum. Non ſolum autem morbum comitialem, ſed & alios ſanguine humano curarunt. Ægyptii quidem Reges, ſi quando elephantiaſi correpti eſſent, ſolia humano ſanguine temperari juſſiſſe ad Medicinam eam, idem Plinius refert *lib.* 26. Item ex *Orpheo* & *Archelao*, ſanguine hominis ex quacumque parte emiſſo, efficaciſſimè anginam illini. A qua re non multùm abeſt inventum *Marcilii Ficini*, ad refovendam ſenectutis maciem; ut ſcilicet ſanguis è corpore adoleſcentis ſani & optimi habitus, aperta ipſius vena, ſugatur calidus & ſpirans à decrepito, ſicut faciunt hirudines.

p. 122. *l.* 29. ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν.] Scribonius Largus in *lib. de compoſ.* ubi tradit remedia ad comitialem morbum *cap.* 17. ita ſcribit: *Item ex jocinore gladiatoris jugulati particulam aliquam novies datam conſumant*; moxque addit: *quæque ejuſdem generis ſunt extra Medicinæ profeſſionem cadunt: quamvis profuiſſe quibuſdam viſa ſunt.* Quibus verbis neſanda ejuſmodi remedia ab arte repudiat, atque exterminat: non enim id prudenti Medico ſolum ſpectandum eſt, ut morbum depellat, ſed & quibus modis id præſtet, nempe iis quæ legitima ſunt, religioſè proſpiciendum eſt: ne eorum impietatem ſequatur, qui ad magicas artes, & malorum geniorum impoſturas confugiunt: quod impius ille *Theophraſtus Paracelſus* defendere auſus eſt. Eſt enim Medicina Dei Optimi Maximi munus præſtantiſſimum, cui nihil cum neſariis artibus commune eſſe poteſt. Scelus eſt profectò, quicquid naturam, cujus Deus eſt auctor, violat: humanum autem ſanguinem ac viſcera ab homine devorari, non minus contra naturam hominis cenſeri debet, ac ſi homo in feram vertatur. Itaque præclarum illud *Plinii* de iſtiuſmodi Medicorum propudiis, ſemper in memoria habendum eſt: *Procul à nobis, noſtriſque literis abſunt iſta: nos auxilia dicemus non piacula: vitam quidem non adeo expetendam cenſemus, ut quoquo modo trahenda ſit. Quiſquis es talis, æquè morière, etiam cùm obſcœnus vixeris, aut neſandus.* Et noſter *Aretæus* ibi in eos, qui pro recuperanda valetudine talia experiri ſuſtinent, exclamat; ὦ τῆς πονηρῆς μεγάλης ἀνάγκης, τλῆναι κακὸν ἀκέεσθαι μιάσματι κακῷ. Admiratur enim quemquam reperiri, qui ulla morbi violentia aut mortis metu induci poſſit, ut ſibi medeatur polluendo ſe.

p. 122. *l.* 32, 33. νῦν δὲ χρὴ οὐδὲν ὑπερορᾷν] Alludit ad verba Hippocratis in 6. *Epid. ſect.* 42. μηδὲν εἰκῆ μηδὲν ὑπερορᾷν.

p. 122. *l.* 35. ἢν δὲ βλάπτοντα μηδέν.] Scribe ἢν δὲ μή, cum virgula. Expreſſit *Hippocrati* cum illud in primo quidem *Epidem. ſect.* 2. ἀσκεῖν περὶ τὰ νοσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. *Duo in morbis Medico ſpectanda ſunt, primum ut proſit; deinde ſi non prodeſt, ſaltem ne noceat.*

p. 122. *l.* 50, 51. ἀσθενέστερος τοῦ ἱδραῖον ἰσχύσαι τὸ πνεῦμα.] In comitiali morbo cerebrum ſemper eſt affectum, vel κατ᾽ ἰδιοπάθειαν, vel κατὰ συμπάθειαν, admodumque debile eſt, ut omnes

partes morbosæ: hinc fit, ut spiritus animales, quos naturaliter continet, ad sensuum functiones, minùs possit regere: quod regimen in eo consistit, ut eos intendat, firmosque ac immotos contineat coram iis, quæ extrinsecus objiciuntur: Ita enim oportet ut species rerum aptiùs recipiantur atque insigantur, quò interior facultas rectè de illis rebus judicet. Quod enim recipit & judicat, tum demum rectè recipit & judicat, si quietum atque immotum fuerit.

p. 123. *l.* 3. ἐόντων τῶν ἄκρων ἀφ' ἡμιτυμβίων.] Crassus hanc sententiam ita reddidit: *Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis sudario ex crudis linis confecto involutis.* Quæ extremorum involutio in manuum exercitatione, quorsum spectet, non satis intelligo. In MS. Bibliothecæ *Claromont.* non ἀφ' sed ἀμφ' ἡμιτυμβίοις notatum ad libri marginem reperi.

p. 123. *l.* 7. κεφαλὴ ὀρθίη πτερίφθω.] Locum huic similem tentavimus supra, in curatione σκοτωματικῶν, quem vide.

p. 123. *l.* 13. χρὴ ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν.] In nonnullis morbis utilem esse excandescentiam testatur *Hippocrates*, quam & expressè imperat *lib.* 2. *Epid. sect.* 4. ad excitandum calorem naturalem, & sanguinem fundendum: ἐπιτηδείαν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ ἐγχυμώσιος. Hic verò præscribitur ab *Aretæo* comitiali morbo detentis, ad calorem pituitosis humoribus oppressum exsuscitandum, crassosque humores tenuandos, maximè qui in capite fixi sunt; inde enim morbus pendet. Quod autem id Ira præstare possit, docet Hippocrates 6. *Epidem.* hac sententia: ὀξυθυμίη ἀνάγει τὴν καρδίην καὶ πνεύμονα ἐς ἑωυτὰ, καὶ ἐς κεφαλὴν, καὶ τὰ θερμὰ καὶ τὸ ὑγρόν. Quibus verbis docet, per iræ efferv
entiam, calorem & humorem ad caput attolli: idque *Galenus* in ejus sententiæ enarratione confirmat; scribens, iracundiam vehementer nocere iis, quibus cor & caput, aut naturali intemperie aut adscitia calidiora sunt: utilem autem & provocandam iis, quos frigidi affectus malè habent, aut quibus caput naturâ est frigidius: χρήσιμος δὲ (inquit) τῶν εἰρημένων ἡ γνῶσις, εἰς τὸ ποτὲ μὲν φυλάττεσθαι τὴν ὀξυθυμίαν, ποτὲ δὲ αὐτὴν ἐπιτηδεύειν· φυλάττεσθαι μὲν, ὅταν ἡ καρδία, καὶ ἡ κεφαλὴ θερμότεραι τοῦ προσήκοντος ὑπάρχωσι κατὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, ἤ τι πάθος θερμὸν ἐπίκτητον· ἐπιτηδεύειν δὲ ἐν τοῖς πάθεσι ψυχροῖς, καὶ τῇ φύσει ψυχροτέρᾳ κεφαλῇ. Ex quibus patet, cur *Aretæus* comitiales ad iram concitari velit: affectus enim is frigidus est, & frigidioris temperaturæ soboles, præsertim in capite, quod morbi illius sedes. Cæterum quod ὀξυθυμίην vult esse ἀόργητον, eget consideratione: aliud nimirum est ὀργὴ, aliud ὀξυθυμίη. Prior illa concitatio est appetitus irascibilis ex dolore injuriæ illatæ cum appetitu vindictæ, ideoque in virum fortem cadens: posterior, impetus est præceps ex minima causa, levibus & infirmis ingeniis accidens, ut pueris & mulieribus, de quibus illud *Terentii* in *Hecyra*:

Pueri inter sese quam pro levibus noxis iras gerunt?
Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.
Itidem illæ mulieres sunt ferme, ut pueri levi sententia.
Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc consciverit.

Quibus versibus apprimè Comicus excandescentiam puerorum & mulierum expressit. Atque hæc naturæ frigidioris censetur & δυσδιαφόρητα teste Galeno *com.* 2. *ad lib.* 1. *Epid.* quo loco τοὺς ὀξυθύμους magnopere discrepare ait ab animosis & robustis, quos θυμοειδεῖς & ἀνδρείους Græci vocant. *Fœsius* tamen ad *lib.* 2. *Epid.* inter eos affectus non adeo magnum statuit discrimen, neque differre, nisi penes *magis* & *minus*: cùm ὀξυθυμίην ceu gradum ad iram ac viam definit, perinde ac si excandescens aliquis, nondum irascatur, sed ad irascendum moveatur: cui suffragari videtur Scholiastes *Aristophanis* in *ranis* ad illum versum:

Καὶ μὴ πρὸς ὀργὴν σπλάγχνα θερμαίνῃς κότῳ·

Ubi exponens multa vocabula, quibus modi iræ designantur, θυμὸν definit ὀργὴν ἐναρχομένην, *iram incipientem*: ceu ὀξυθυμία ipse sit θυμός, cum additione tamen celeritatis. Interim aliter vocem, θυμὸς, ab aliis scimus accipi, pro *iracundia* scilicet, sive habitu irascendi; sicut χολὴν pro actu, atque ipso motu: ita enim *Scaliger* in *com. ad historias de animalibus.* Ego, ut huic disceptationi finem imponam, existimo, ὀξυθυμίην id est, *excandescentiam*, esse asperam offensionem omni ex re non congruente. Ut enim corpus lædentium occursu graviter movetur, qui motus dolor dicitur: sic & animus ab iis, quæ ipsi non conveniunt. De qua re *Vives* accuratè disputat *lib.* 3. *de anima cap. de offensione.* Hanc igitur offensionem, sive excandescentiam comitialibus prodesse censet *Aretæus*; quod sanguinem attenuet, diffundat, corpus calefaciat: iram autem improbat; quòd hæc propter opinionem injuriæ illatæ, tristitiam conjunctam habeat, eamque corpori afferat perturbationem, quæ ipsa per se epilepsiam creare possit: certè hac, si vehemens sit, accessionem illico induci certum est.

p. 123 *l.* 21 ὁκόσα κοῦφα ᾗ φύσει.] Carnium, quibus in victu utimur, levitatem duobus æstimat, naturâ, & concoctione: natura quidem leves censentur, quæ non multum, neque crassum præbent alimentum; quod carnibus volatilium generatim tribuit Galenus *lib.* 3. *de vi alim.* quod non absolutè, sed comparando, cum gressilium animalium car-

nibus

nibus intelligendum esse monet: coctione verò leves censentur, quæ perfacilè à naturali calore vincuntur.

p. 123. *l.* 22. πτηνῶν σαρκῶν] E censu volatilium, quæ carnium levitate probantur, anates eximit, & meritò: quippe, quarum carnem duriorem esse quam turdorum, aut merularum, aut parvorum passerum, scribat *Galenus*. Easdem & mali succi esse testatur Avisenna *lib.* 1. *fen. cap.* 15. & carni vaccinæ atque equinæ proximas facit: *exemplum* (inquit) *spissi multi nutrimenti, mali chymi, caro vaccina, caro anatis, & caro equina.* Idem *lib.* 2. *tract.* 2. *Anatis carnem morari in ventriculo, gravemque esse testatur: si tamen concoquatur, cæterarum avium carnibus potentius nutrire.*

p. 123. *l.* 22, 23. καὶ τῇ πέρδικι ὅκως λαγωοῖ.] Leporum carnem concoctu censet facilem *Aretæus*; esto: At *Galenus* sanguinem ex illa crassiorem gigni docet *lib.* 3. *de Aliment. fac. cap.* 2.

p. 123. *l.* 23. οἷον πόδες.] Scribe υἱῶν πόδες; Ita enim & *Crassus* legit.

p. 123. *l.* 27. θερινῇ ἐφ' ὥρῃ.] ὥρη propriè significat eam partem æstatis, qua fructus fugaces dicti maturi sunt, ut Cerasa, pyra, ficus, & alia ejusmodi, qui inde ὡραῖα, ducta appellatione à tempore, quo proveniunt, Græcis nominantur: nempe eam partem, in cujus medio Canicula oritur, constatque hæc diebus fermè quadraginta, ut definit *Galenus*. Cui tempori succedit ἐπώρη, pars posterior æstatis, huicque φθινόπωρον. Eo igitur tempore, permittit comitialibus *Aretæus* lactucas crudas, alio tempore non parum frigiditate atque humiditate nocituras: tunc verò propter cœli æstum & siccitatem non inutiles.

p. 123. *l.* 27, 28. σικύῳ ἢ καὶ πέπονι.] Cucumerem & peponem comitialibus concedit, sed parva quantitate, & μετρίῳ γεύσει, ita ut tantum gustentur, idque æstate: peponis autem nomine is fructus intelligendus est, quem & meloponem & melonem vocabant, qua & voce usos veteres liquet ex catalectis veterum Poëtarum in mensium pictura:

> *Augustum penitus torret Phaëthontius ardor*
> *Quem recreat fessum Gillo, facella, Melo.*

Ad quem tamen locum scribens *Scaliger*, hunc melonem negat nostrum esse melonem, præstantissimum fructum; quem veteribus omnino ignotum fuisse censet. Hanc autem duabus rationibus confirmat: prima est, quod melones veterum in generibus cucumerum fuerint: altera, quòd onerosos eos stomacho scribat *Plinius*. Denique nihil eorum, quæ veteres Melonibus & peponibus suis tribuerunt, melonibus nostris convenire, quibus & omnis ambrosia, & nectar cedat, licet: hæc igitur *Scaliger*, dicto loco. Sed pace tanti viri dixerim, fallitur, ipseque & eum secutus *Casaubonus*, notis in *Albinum Capitolini*. Ut enim scitè animadvertit *Nonnius Antverpiensis*, cucumeris nomen apud veteres generale fuit, sub se velut species, cucurbitas, pepones, melopepones, & cucumeres comprehendens: quod patet ex voce σικύα, quæ *cucurbitam* significat, voce à σίκυος, quæ cucumerem sonat, deducta. Hinc factum est, ut veteres *cucumeris* nomine nostros melones describerent: quod patet ex iis, quæ de cucumere scribit Plinius *lib.* 19. *cap.* 5. quæ de melone nostro accipienda, nemo nisi protervus neget: *Cartilaginei* (inquit) *generis extraque terram est cucumis, mira voluptate Tiberio Principi expetitus: nullo quippe non die contigit ei, pensiles eorum hortos promoventibus in solem rotis olitoribus; rursusque hibernis diebus intra specularium munimenta revocantibus.* Quibus ex verbis satis perspici potest, eam cucumerem, quem ait tantopere *Tiberio* expetitum, ut quotidie in mensis habere vellet, multo gustui suaviorem fuisse, quàm qui nobis eo nomine noti sunt. Nisi fortè putamus Principi illi tam insulsum fuisse palatum, ut nostros cucumeres, qui fatuo sunt sapore, in deliciis haberet: alias pro ea re conjecturas vide apud eumdem *Nonnium*. Cæterum pepones & melopepones eosdem esse fructus censemus, licet *Galenus* eos distinguere videtur propriis capitibus, de utroque agens *lib.* 2. *de alim.* Verùm illud discrimen solius figuræ fuit, quod melopepones malis forma similes essent, hoc est, rotundiores, sicut *Plinius* his verbis indicat: *Ecce cùm maximè nova forma eorum* (cucumerum, de his enim agit) *in Campania provenit, mali cotonei effigie, fortè primò natum ita audio unum: mox semine ex illo genus factum, melopeponas vocant.* De nostro melone haud dubiè sunt hæc verba *Aristophanis*, citata ab Athenæo *lib.* 1. ubi de vino *pramnio* agit:

> Τὸν ἀθηναῖον δῆμον ὔτε ποιηταῖς ἥδεσθαι
> Σκληροῖς καὶ ἀςεμφέσιν
> Ὄυτε πραμνίοις σκληροῖσιν οἴνοις
> Συνάγουσι τὰς ὀφρῦς τε καὶ τὴν κοιλίαν,
> Ἀλλ' ἀνθοσμίᾳ καὶ πέπονι νεκταροσταγεῖ.

Illud præterea considerandum est, cùm pepones in genere cucumerum habiti sint, quod quidem omnes fatentur, videri non sinceram scripturam σικύῳ ἢ καὶ πέπονι, quod ad verbum est *cucumis vero & pepon*; quibus verbis cucumeris nomen commune simul & speciei proprium, ceu rerum genere differentium ponuntur: mea conjectura est, scri-

Nn 2 psisse

psisse *Aretæum* sine conjunctione, σίκυος ἢ πέπων: quomodo & Hippocrates *lib. 7. Epidem. in Histor. Clovingi Abderitani*: ἐδίδοτο σίκυος πέπονα.

p. 123. l. 33, 34. καὶ γὰρ τὸ πρῆγμα τῆς νούσου φέρει τὰ σύμβολα.] Ira & libido fugienda, quod eæ res morbi comitialis notas ac symptomata habeant: σύμβολα igitur posuit pro συμπτώματα, ut supra in euratione σκοτωματικῶν: τὰ δὲ μὲν τοι βάρος καὶ ἦχος καὶ μαρμαρυγῶν ἐπ' ὄμμα, τῆς νόσου τὰ ξύμβολα: ceu irati & coëuntes similes sint iis qui insultu epileptico quatiuntur: namque illis, ut comitialibus, spuma circa os, & indecora corporis jactatio. Atque ut verbis Senecæ dicam, ex *lib. 1. de ira cap. 1.* *Spiritus coactus ac stridens articulorum se ipsos torquentium sonus, gemitus, mugitusque & parum explanatis vocibus sermo præruptus.* &c. Tum autem utrisque caligo mentis: privatim verò, qui in concubitu sunt, quemdam convulsionis modum patiuntur. Qua de causa *Hippocrates*, vel potiùs *Democritus*, coitum μικρὰν ἐπιληψίαν appellabat: de qua re supra *lib. 1: de causis & signis morborum diuturnorum cap. 2.* nonnulla annotavimus.

p. 123. l. 34, 35. ἁμάρτη δέ τις ἔς τι μετεξετέρους ἰητροὺς συνουσίης.] Eos Medicos reprehendit, qui pueros investes hoc morbo laborantes, ad immaturam venerem compellebant: quòd viderent eos convalescere, qui primùm per ætatem coire cœpissent: quorum inscitiam atque errorem deinceps redarguit.

p. 123. l. 36, 37. ἡ τῆς φύσιος ἐς ἄνδρα μεταβολή.] Virgilius:

Mox ubi jam firmata virum te fecerit ætas.

Virum fieri intelligimus, cùm pubes erumpit, & semen: quod circa quartum & decimum annnm contingit, teste Aristotele *lib. 5. histor. de Animal. cap. 14.* ubi de ætate, qua homo incipit coire, & notas virilitatis proferre, ita scribit: αἱ δὲ ἡλικίαι τοῖς ὀχεύουσιν, αὐτοῖς μὲν πρὸς αὐτοὺς τοῖς γένεσι τοῖς πλείστοις χεδὸν κατὰ τὸν αὐτὸν γίνονται χρόνον, ἐὰν μή τι προτερῇ, ἢ διά τι τερατῶδες πρᾶγμα, ἢ διὰ βλάβην τῆς φύσεως. τοῖς μὲν οὖν ἀνθρώποις ἐπισημαίνει κατά τε τὴν φωνῆς μεταβολὴν, καὶ τῶν αἰδοίων, οὐ μόνον μεγέθει, ἀλλὰ καὶ εἴδει· ἔτι τῶν μαστῶν ὡσαύτως μάλιστα δὲ τῇ τριχώσει τῆς ἥβης. ἄρχεται δὲ φέρειν τὸ σπέρμα περὶ τὰ δὶς ἑπτὰ ἔτη· γεννητικὸς δὲ περὶ τὰ τρὶς ἑπτά. id est, *ætas verò accommodata ad coitum quæque suo in genere plurima ex parte fere tempus idem sortitur: nisi qui præmaturet, & aut aliquam ob rem monstrosam, aut ex detrimento naturæ, & vitio anticipet. Res igitur homini innotescit, tum vocis mutatione, tum etiam testium, non magnitudine tantum, verum etiam specie, quemadmodum mammis etiam declaratur: sed præcipuè ortu pilorum pubis. Semen enim ferre incipit circiter annos bis septem, sed vim genitalem recipit circa annos ter septem.* Vide & *lib. 7. hist. cap. 1.* ubi & de notis quibus se prodit virilis ætas. Cæterum eo flexu ætatis epilepsiam curari à natura in pueris testatur Hippocrates *6. epid. sect. 1.* hac sententia, ad quam haud dubiè respexit *Aretæus*: αἱ τῶν νηπίων ἐκλάμψιες ἅμα ἥβῃ, ἐὰν εἶεν μεταβολὰς ἴσχουσι καὶ ἄλλας. Quem locnm *Galenus*, & alii interpretes ad eam quæ caloris effulgentis beneficio contingit morbi comitialis curationem pertinere putant. Enimverò ejus libelli, qui *Medicus* inscriptus est, auctor, de epilepsia scribens, eum *Hippocratis* locum videtur subindicasse: ἰᾶται δὲ τὸ πάθος ἐπὶ μὲν τῶν περὶ ἥβης παίδων ἡ φύσις ἐκλάμψασα περὶ ἥβην, καὶ κρεῖττον τοῦ νοσήματος ἐξαιρεθεῖσα τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ ἀναζέσασα τὰ αἷμα. Vide & *Aphoris. 7. sect. 5.* & *Aphoris. 45. sect. 2.* sed & Plinius *lib. 28. cap. 4.* id ipsum testatur: *multa* (inquit) *genera morborum primo coitu solvuntur, primoque fœminarum mense: aut si non id contingat, longinqua fiunt, maximéque comitiales.*

p. 123. l. 37, 38. μετεβιάσαντο τὴν παίδων φύσιν ἀώρῳ ξυνουσίῃ.] Qualem violentiam in filio *Dionis* exercuit *Dionysius* junior, Siciliæ tyrannus; cui, ut refert *Nepos*, puero priusquam pubes esset, scorta adducebantur; & puero illi qui nutricem suam novennis compressit, teste *Hieronymo*: tum etiam illi, qui pari petulantia corruptus, in prima pueritia filium genuit succrescentem tam parvo annorum intervallo, ut ambo fratres existimarentur; quam rem lucnlentis hisce expressit versibus Papinius *lib. 7.* Thebaidis:

—— ——. non primu errore videndi
Falleris Autigone. Multi hos (nam decipit ætas)
Dixerunt fratres. Puter est, natusque, sed ævi
Confudere modos. Puerum Lapithonia Nympha
Directis, expertem thalami, crudumque maritis
Ignibus, ante diem cupido violavit amore.
Improbu connubii, nec longum & pulcher Alathreus
Editus, ac primæ genitorem in flore juventæ
Consequitur, traxitque notas, & miscuit annos.
Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent.

p. 123. l. 39, 40. ἀγεννέες δὲ τῆς φύσιος τὴν αὐτοματίην προθεσμίην.] Nihil quod sit præcox, vitale aut frugiferum esse testatur experientia: qua de re memorabile inprimis exemplnm est *Ludovici* IX. ejus nominis Regis *Hungariæ*. Is enim matre *Anna Candalense* Regiæ Navarrenæ stirpis apud *Vascones*, in *Gallia*, in puerperio exstincta natus, partuque immaturo editus, cutem, quam nascens non habuit, arte atque unguentis recepisse dicitur: idem, anno ætatis secundo coronatus, uxorem duxit nono, cœpitque regnare anno deci-

decimo. Nec minùs præpropere adolescens, ante tempus barbam emisit, inde vix annum decimum octavum egressus, canos ostendit; denique cæsus, vel, ut alii tradunt, suffocatus in palustri loco post prælium, circa vigesimum annum oppetiit. Vide Camerarium in *meditationibus historicis cap.* 23. Hæc autem eo pertinent, ut intelligamus, naturam certis legibus omnia perficere: quibus legibus non solum agendi rationes, instrumenta, atque apparatus, sed & tempus, quo unaquæque res absolvatur, sibi ipsi præstituit: quod hic *Aretæus* τῆς φύσιος αὐτομάτην προθεσμίην appellat; αὐτομάτην quidem, id est spontaneam, quia suapte atque interna vi agit natura; utpote principium motus & quietis ejus, in quo est. Nam ita αὐτόματον sæpè usurpatur; pro eo scilicet quod vi interna agitur, citra causam externam & evidentem. Ita enim *Galenus* exponit *com.* 3. *ad lib.* 1. *Epid.* αὐτόματα ἢ δηλονότι καλοῦσι τὰ χωρὶς τῆς ἔξωθεν αἰτίας. Quo sensu & *Cicero* passim accipit, ut spontè fieri dicat, quod quis à nullo impulsus sibi faciendum putavit. Hinc Aristoteles *lib.* 1. *de gen. an. cap.* 1. scribit αὐτοματίζειν τὴν φύσιν, cùm stirpes absque semine ex terra putrescente procreat. Cæterum vox προθεσμία *præfinitum tempus* significat, qua voce utitur Galenus *lib.* 2. *de diff. feb.* ad significandum tempus, quo superflui humores coacervantur in febribus intermittentibus ea quantitate, quæ novæ accessioni instaurandæ sufficiat: οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο θαυμαστόν ἐστι, τὸ μὴ ἡ κατὰ μίαν ἀθροίζεσθαι προθεσμίαν ἅπαντα τὰ περιττώματα. Ibidemque paulo ante de eadem re loquens dixerat: καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ χρόνου προθεσμίαν ἀθροισθῇ περιττώματα. Tum Dioscorides *cap.* 2. *Theriac.* προθεσμίαν pariter vocat tempus, quo ἐσχάρα, hoc est, *crusta* ab ulcere excidit: φυλακτέον, ὅπως μὴ ταχέως τὰ μέρη συγκλεισθείη, ἀλλ' εἰ δυνατόν ἐστι, παρὰ τῆς προθεσμίας τὰς ἑλκώσεις τηρητέον. Interim videant eruditi, an non præstet legere, cum præpositione, μετὰ τὴν προθεσμίαν. Quibus verbis docet, ulcus virulentum, cui ignis admotus fuit, non citò obsignandum esse, sed vel post tempus, quo eschara excidere solet, conservandum esse. Tracta autem hæc vox est à foro: diem enim præfinitam, qua quis aliquid facere aut adesse debebat, προθεσμίαν & κυρίαν dicebant: unde apud Lucianum; ὑπερήμερος τῆς προθεσμίας, & ὑπερπρόθεσμος τοῦ ὀφλήματος, qui non solvit debitum ad præstitutum tempus, & ἐκπροθεσμεῖν in Pandectis Græcis *in mora esse*: ut contra ἐμπροθέσμως aliquid fieri dicebant, quod fieret ἐντὸς τῆς προθεσμίας *inter præfinitum tempus*, ut notat Budæus in *commentariis linguæ Græcæ*. Unde & Plinius *lib.* 18. *cap.* 26. *tempestatum vadimonia*, hoc est, τῶν ὡρῶν προθεσμίαν dixit elegantissimè, forensi vocabulo Græcum exprimens.

p. 123. *l.* 40, 41. ἐφ' ἧ πέψις γίνεται τὰ ἄκεα.] Ut verbi gratia febres tertianæ exquisitæ intra septimam periodum finiuntur, ex *Aphor.* 59. *sect.* 4. & *in Epid.* εἰ πρόσω τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁ τεταρταῖος· quartana non ultra annum extenditur: & morbi Podagrici sedata inflammatione intra dies quadraginta conquiescunt, *Aphoris.* 49. *sect.* 6. & sic de aliis.

p. 123. *l.* 41, 42. ἤδη γὰρ ἑκάστῃ ἡλικίῃ συντίκτει τὰ οἰκεῖα ἐν χρόνοις ὡρισμένοις.] Natura opportunis temporibus unicuique ætati convenientia profert, ut dentes septimo mense, anno decimo quarto pubem, & procreandi officium in masculis, purgationis autem effectum in fœminis. Qua de re elegans *Tertulliani* locus, hancque ipsam Naturæ legem & προθεσμίαν pulcrè demonstrans in libro de *Virginibus velandis*, non parum superiora illustrat, ideo adscribendus: *Nihil* (inquit) *pertinet procrastinatio parentum, aut continentiæ votum ad ætatem sua spatia currentem, suaque debita maturitati luentem: alia in occulto mater natura, & alius in latenti pater tempus filiam suam legibus suis maritarunt. Aspice nuptam jam illam tuam virginem, & animam exspectatione, & carnem transfiguratione, cui tu secundum paras maritum. Jam & vox obsolefacta est, & membra completa sunt, & pudor ubique vestitur & menses tributa dependunt, ac tu mulierem negas, quam muliebria pati dicis.*

p. 123. *l.* 45. τὴν ἐς ἑκάστου προθεσμίην.] Hic mendum est in dictione ἐς, pro qua lege ἐφ' *in unoquoque*.

Ad Caput V.

Περὶ Θεραπείας μελαγχολίης.

De Curatione Melancholiæ.

p. 124. *l.* 7. ἢν μὲν οὖν ἡλικίης νέης λάβωσιν.] Non solent juvenes prehendi melancholia ex temperamento quidem ætatis: sed tamen ob victum alienum, & alias causas bilem atram gignentes, in eum morbum nonnunquam incidunt; quemadmodum & in morbum comitialem ex *Aphoris.* 29. *sect.* 3.

p. 124. *l.* 7, 8. καὶ ὥρης ἐαρινῆς.] Hippocrates *Aphor.* 20. *sect.* 3. τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά. *Vere furores & melancholiæ grassantur*: non quod eos morbos verna tempestas procreet, qua nulla corpori nostro amicior aut salubrior: sed quia excitat, & ut noster supra *in* 1. *de causis & signis diut.* scripsit, indicat: ὥρη θέρεος μὲν, καὶ φθινοπώρου τίκτει· ἔαρ δὲ κινεῖ. Clementia enim verni temporis, pravorum humorum seminaria extenuans commovet, simul vim naturalem roborans ad alias partes expelli facit.

p. 124 *l.* 8, 9. φλέβα μέσην.] Medianam Barbari appellant natam ex coitu interioris seu basilicæ, & superioris, quæ Cephalica dicitur: ob id creditur jecur pariter & caput exonerare.

p. 124. *l.* 11. ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή.] Uterque humor melancholiam alere, hoc est, augere potest, sanguis videlicet, & bilis: ille quidem, si sit crassus & fæculentus: hæc si adnratur: ita enim nigrescit, & crassa efficitur.

p. 124. *l.* 14. καὶ γὰρ εἰ παχὺ καὶ χολῶδες.] Deest particula καὶ, post εἰ reponenda; ita enim legendum, καὶ γὰρ, εἰ καὶ παχύ. Hoc consilio Melancholicis tametsi macilentis & pauci sanguinis, sanguinem parcè detrahi permittit, ut Natura excitetur, non debilitetur. Licet enim sit crassus, atque ita fæculentus & concretus, ut nigredine amurcam referat, tamen naturis hujusmodi est fomes & alimentum.

p. 124. *l.* 21. ἀλλ' ἐκ διαστάσιος.] Hoc Medici Græci ὑποφαίρεσιν appellant.

p. 124. *l.* 21, 22. καὶ αὐτῆμαρ δέ. τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσι.] Aliter hæc interpungenda sunt: nam ante, καὶ αὐτῆμαρ, punctum notari debet; tum priore particula δὲ manente in loco, altera sequens delenda est; ut hæc fiat lectio; καὶ αὐτῆμαρ δὲ τὸ πλῆθος δηλώσουσι. &c. quantum eodem die sanguinis detrahendum sit, vires ostendent.

p. 124. *l.* 29, 30. καὶ τὸ θύμον τὸ ἀττικὸν ἡ κόμη.] Thymum in *Attica* fuisse præstantissimum, pluribus ex locis veterum scriptorum notum est: cujusmodi esse acerrimum testatur Aristoteles *sect.* & *problem.* 20. Ob quam causam & mel Atticum in pretio olim habitum, quod scilicet apes ex thymo illo sumerent. Cæterum ejus hanc proprietatem fuisse, ut atram bilem purgaret, non memini me apud alium quempiam legisse. *Dioscorides* quidem ait à thymo, si cum sale & aceto sumatur, pituitosa per alvum educi: *Galenus* eodem viscera expurgari. Cæterum *Mesuens* hanc plantam in censum purgantium medicamentorum non redegit, sed ipsum epithymum; cujus insignem in atra bile expurganda utilitatem omnes agnoscunt. Quo fit ut mirer nullam hic ab *Aretæo* factam fuisse epithymi mentionem, maximè cùm plurimùm ejus in *Cappadocia*, Aretæi patria, *Dioscoride* teste, nascatur: nisi θύμου κόμην posuisse putamus pro epithymo, quod *Dioscoridi* (Scaligero adnotante in *lib.* 4. *Propertii*) ipsum est capitulum, & spica thymi durioris, ac thymbram referentis: nam & huic facultatem atræ bilis per alvum subducendæ idem *Dioscorides* tribuit.

p. 124. *l.* 32, 33. λύειν τὰ ἀπὸ τοῦ καθάρσιος.] Balineas, ut inquit Plinius, *lib.* 25. *cap.* 5. dispensabant post purgationem ex Elleboro, opinor, ad medendam corporis siccitatem, quam pharmacum illud potens fecisset: & Hippocrates 6. *Epid. sect.* 5. Veratri effectum balneo accelerabat: ἐλλέβορον πίνοντι θᾶσσον καθαίρειν ἢν ἐθέλῃς, λούειν ἢ φαγεῖν.

p. 124. *l.* 33, 34. καὶ τῆς ἄλλης ἐν τῇ τροφῇ χάριτος.] Condimenta intelligit ciborum boni odoris ad recreandum stomachum offensum qualitate medicamenti: ita enim & *Hippocrates* cuminum medicamentis purgantibus miscebat.

p. 124. *l.* 36. ἄχρι δὲ προχαλάσαντα.] *Tantisper verò dum priùs laxaveris* &c. omisit hanc dictionem interpres.

p. 124. *l.* 45. μεγίστη τῆς νόσου ἐν τοῖσι νόσοισι αὐτή.] Scribendum est ἐν τοῖσι ἄλλοισι, ut omnes videre arbitror.

p. 124. *l.* 53, 54. ἄχρι κυάμου.] Scribe ἄχρι κυάθου. Succum enim absynthii propinat, qui sanè liquor est, ut omnes intelligunt, & vox πιπίσκειν, qua utitur, probat: at liquidorum mensura non est fabæ magnitudo, sed eorum quorum spissior est consistentia. Cæterum quod stomachum, contra vim atræ bilis ei incumbentis, absinthii succo præmuniendum censet, contrariam habemus *Mesuei* observationem, qui scripsit succum Absinthii nocere stomacho propter bauracitatem suam: ita Barbari salsuginem vocant. Hunc & *Dioscorides* improbat scribens κακοστόμαχον esse, & κεφαλαλγές.

p. 124. *l.* 45. κώλυμα γὰρ τόδε χολῆς γενέσιος.] Sententia est *Galeni* in libro de *Theriaca ad Pisonem*, absinthii potu bilem edulcorari: προπινόντας αὐτοὺς (de quartanariis loquitur) τοῦ ἀπὸ δείπνου ἐμέτου, εἶτα τῇ ἑξῆς διδοὺς τὸν χυλὸν τοῦ ἀψινθίου, ἵνα ἐπιγλυκάνῃ καὶ καθαιρεθῇ τὴν χολήν. Quo nomine eam herbam valdè commendarunt veteres ad sanitatis conservationem. Dioscorides *lib.* 3. καὶ ἄλλως δὲ προπινόμενον ἐξ αὐτοῦ θέρους ὑγείας ποιητικὸν εἶναι νομίζεται. Sed & Populi Romani sacris olim celebratam fuisse eadem ratione testis est Plinius *lib.* 27. *cap.* 7. *De usu ejus* (*absinthii*) *convenit dicere herbæ facillimæ, atque inter paucas utilissimæ, præterea sacris populi Romani celebratæ peculiariter. Si quidem Latinarum feriis quadrigæ certant in Capitolio, victorque absinthium bibit: credo, sanitatem præmio dari honorificè arbitratis majoribus.* Absinthium igitur saluberrimum habitum, quod bili resistit, ejusque generationem probibet: cui humori omnes propè morbos adscribendos putabant. Sanè *Anaxogoræ* opinionem refert Aristoteles *lib.* 4. *de part. cap.* 2. statuentis fel causam acutorum morborum; ibidemque veterum quosdam censuisse longioris esse vitæ animalia, quæ felle carerent: διὸ καὶ χαριέστατα λέγουσι τὸν ἀρχαῖον οἱ φάσκοντες, αἴτιον εἶναι τοῦ πλείω ζῆν χρόνον, τὸ μὴ ἔχειν χολήν. Atque hæc de flava & amara bile intelligenda sunt, quam simpliciter χολὴν appellari passim docet *Galenus*. Huic enim propriè adversatur absinthium, non aliis humoribus: ut jam difficultas nobis occurrat

currat

currat ex his verbis *Aretæi*, quibus Absinthium adversus vitia atræ bilis præscribit, tum ex eo loco Libri *de Theriaca ad Pisonem*; ubi ille auctor (non enim is *Galenus* est) absinthio bilem mitigat atque edulcorat in febre quartana. Cui quæstioni respondendum *est*, vix esse atram bilem sine ea, quæ flava & amara est, utpote quæ hujus adustione gignatur. Unde superius bile ali melancholiam dixit *Aretæus*: τὸ δὲ γὰρ τὸ σπλάγχνον αἱματῶδες αἱ πηγαὶ, χολῆς φύσιες, ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή.

p. 125. *l.* 2. ἄλλης μὲν ἐπὶ πᾶσι ἰητρός.] Quædam deesse apparet, nempe ὁ χρόνος, aut quid ejusmodi.

p. 125. *l.* 19. τῷ ἥπατι ἐγχείμπλοντα.] Scribe ἐγχρίμπτοντα, *admoventem*.

p. 125. *l.* 25. ἐστοτεῖ τι τῷ σπλῆνι ἰτρέων νοημάτων τινας.] Mendum est in voce ἐστοτεῖ, quæ ab hoc loco prorsus aliena: sed facile tollitur, una litera ς. quæ excidit, reposita: scribendum enim ἐγκροτεῖ *impingit*, vel *infligit*.

p. 125. *l.* 32. ἄλλοτε δὲ ῥαφανίδος.] Existimavi primo aspectu, ἀπὸ ῥαφανίδων, legi debere, ut à voce ἔμετοι duci intelligatur: sic ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι, ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ ἀπὸ ῥαφανίδων. *Vomitus hæc faciunt nonnunquam jejuni*, seu jejuno stomacho: *interdum & à radiculâ provocati*. Sed nihil mutandum est, amant quippe *Iones* ejusmodi ἀνακόλουθα, quemadmodum & *Attici* eorum consanguinei. Quare vox ῥαφανίδες, potest referri ad verbum, πρήσσουσι, ceu sic loquamur: vomitus id præstant, nonnunquam jejuno stomacho provocati: interdum id præstant radiculæ, nempe ut corpus sit ἄζοον, vomitu scilicet, quem excitant.

p. 125. *l.* 33, 34. Φράσω δὲ καὶ τοῦ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα τῆς χρήσιος τοῦ τρόπου.] Si sententiam spectemus, legemus ita: καὶ τῆς χρήσιος τοὺς τρόπους. *& rationes utendi*: vel conjunctio καὶ addenda, ita ut genitivus τοῦ τρόπου ad εἴδεα referatur: quod aliis dijudicandum relinquo. Cæterùm, quod hic se traditurum pollicetur *Aretæus* de ratione dandi Elleborum, ubi præstiterit nescio. Illud scio ab aliis multis veterum præstitum, conscriptis de ea re libris propriis, in quorum numero commendat *Philonidem* quemdam Siculum ex *Enna* oppido Dioscorides *lib.* 4. ejusque methodum præ aliis sibi probari testatur: ἡ δὲ (inquit) προσαγωγὴ καὶ ἐπιδιαίτησις ἐξείργασται παρὰ τοῖς προηγουμένως περὶ τῆς δόσεως αὐτῆς γεγράφασι· μάλιστα δὲ συγκατατίθεμαι Φιλωνίδῃ τῷ Σικελῷ τῷ ἀπὸ Ἔννης.

p. 125. *l.* 36, 37. ἄπιστον δὲ ἐπὶ τοῖσδε, εἰ μὴ ἔλυθη ἐς τὸ πάμπαν ἡ νοῦσος.] Ex his verbis patet nullum aliud potentius remedium habuisse veteres ad exstirpandas morborum diuturnorum fibras Elleboro: ad quod, cæteris remediis consumptis, ceu ad sacram anchoram confugiebant, vel potiùs ad Deorum manus, quæ ægrorum spem non frustrarentur.

p. 125. *l.* 42. ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας.] Penè ad verbum ex *Hippocrate*, cujus hæc verba sunt *in prima sectione prognost. initio*: ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας, ἀδύνατον, Ex quo etiam illùd tritum *Nasonis* profluxit: *non est in Medico, semper relevetur ut æger* &c. Sunt enim quidam morbi incurabiles, quos ne attingere quidem debet prudens Medicus. Quippe, ut idem Hippocrates *lib. de arte* disputat; nullus opifex absque instrumentis ex arte sua quicquam moliri possit. Porrò Medicina, ut aliæ artes, sua instrumenta habet, quibus operetur, atque ita depellit eos morbos, quibus depellendis idonea remedia nacta est. Verùm si quando accidant morbi ita vehementes, ut omnem exsuperent Medicinæ potentiam, rationes, consilia, instrumenta; cujusmodi esse multos constat: non est mirum, si eos non curat, utpote, qui ipsius facultatem excedant. Quod intelligens prudens Medicus non committit, ut in iis, quæ non sunt suæ artis, frustra laboret. Sententia est ejusmodi: ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν, τοῖσί τε τῶν φύσεων, τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τούτων ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι· ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθῃ ἄνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσον ἐστὶ τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐ δὲ προσδοκᾶσθαι δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. &c.

p. 125. *l.* 43. ἡ γὰρ ἂν ἰητρὸς κρέσσων θεοῦ.] Rectius dixisset, æqualem fore Medicum Deo, si omnes persanaret morbos: nunc scribens hoc modo; fore ut sit fortior, videtur existimare ne Dei quidem esse hanc vim, ut omnes morbos depellere valeat; quo nihil magis impium dici potest. Sed nimirum in eo errore versari videtur *Aretæus*, in quo *Galenus* & plerique omnes veterum philosophorum fuerunt; Divinam potentiam Naturæ legibus ita esse constrictam, ut, citra causarum secundarum opem, nihil quicquam moliri aut præstare possit.

p. 125. *l.* 43, 44. ἀπονίην δὲ καὶ διαλείψιας.] Probi Medici officium esse docet, si non possit ægrum omnino sanare, saltem curâ efficere ut leviorem morbum habeat, ut minus urgeatur doloribus, ut morbus inducias concedat, & nonnisi ex intervallis sæviat: denique ipsum, si penitus depellere non possit, saltem componere ac sopire laboret, ut quibusdam ceu latibulis abstrusus lateat.

p. 125. *l.* 45. ἢ ὦν ἀπαυδῆν ἐπὶ τοῖσδε.] Deesse aliquid suspicor; fortasse, τοῦτο ὦν κρέσσον ἢ ἀπαυδῆν. Certè aliquid ejusmodi: id enim sententia postulat.

p. 125. *l.* 46. προσεχομένους ἄμφω τὸ ἀναλγές.] Post ἄμφω signetur virgula.

p. 125. *l.* 49, 50. σμικρὰ καὶ ἥπατος.] Hieræ confectionem ad melancholicos affectus, præ-

præcipuam censet, quod bilem stomacho & jocinori hærentem optimè deducat. Cui sanè subscribit Galenus *lib.* 8. *de compos.* κτ' τόπους de Hieræ facultate sic tradens: ἰδέναι τοίνυν χρὴ τὰς ἐπὶ χυμοῖς μοχθηροῖς διαθέσεις, κτ' τὴν γαστέρα καὶ τὸν στόμαχον, ὠφελουμένας μὲν διὰ τ̃ τῆς ἀλόης φαρμάκων. &c. ibidemque paulo ante scripserat de eodem medicamento: διὸ καὶ τ̃ χολωδῶν τ̃ ἐν τῇ γαστρὶ διαθέσεων ἄριστόν ἐστι φάρμακον, ὡς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πολλάκις ἰάσασθαι στομαχικοὺς ἐνοχλεῖσθαι πεπιστευμένους πολλούς.

p. 125. *l.* 50. καὶ χολῆς καθαίρεσιος ἄκος ἐόν.] Deest præpositio διὰ, sic enim legendum, καὶ χολῆς διὰ καθαίρεσιος ἄκος ἐόν.

p. 126. *l.* 7, 8. δυνάμιες μὲν γὰρ φύσιος ὑγιείας τίκτει.] Non ipsa medicamenta curationem melancholiæ absolvunt, sed natura. Ideo, postquam idoneis remediis emotus è sua sede est morbus, ad ipsius corporis naturam cura convertenda est: quæ apto victu confirmanda est, donec vegetior facta, & suæ spontis, morbi reliquias facilè expugnet. Congruit huic sententiæ illa *Hippocratis*; νούσων φύσιες ἰητροί.

p. 126. *l.* 9, 10. πεφυκόσι θερμοῖσι ὕδασι ἐνδιαιτώμενος.] πεφυκότα θερμὰ ὕδατα appellat, aquas sponte calentes, ut thermarum; de quarum caloris causa disputant Philosophi: Nos dicere supersedemus, ne à nostro instituto longiùs discedamus.

p. 126. *l.* 17, 18. πολλῷ τῷ λίπεϊ δεχόντα.] Post hæc verba asteriscus est: quo quædam desiderari signo ostenditur.

p. 126. *l.* 19. ξὺν τινὶ γλυκέϊ θηραίῳ τῷ κρητί.] An *Theræum Cretense* dictum, quod Cretenses eum importarent ad alias regiones è *Thera* insula una ex iis quæ *Sporades* dicuntur in *Ægeo* Mari? Inter *Cyrenæas* & *Cretam* insulam sitam esse testatur Strabo *lib.* 8. Quare hanc esse vicinam *Cretæ* verisimile est, ut ob eam causam, vinum quod in ipsa proveniret, *Cretense* diceretur. Saltem virgula his interponenda est, ut *Theræum* à *Cretico* distinctum intelligatur. De vino *Theræo* & *Scybelite*, quæ pro exemplo dulcium vinorum statuuntur à Galeno, vide *lib.* 12. *Method lib* 3. *de Alimentis*, *libellum de cibis boni & mali succi*, & *lib.* 5. *de sanit. tuen.* Idem *Therini* vini meminit, quod aliud à *Theræo*.

p. 126. *l.* 20. καὶ σκυβελίτῃ τῷ παμφύλῳ.] Vini quidem *Scybelitæ*, ut dixi, mentionem fecit *Galenus*: Pamphyllum verò aut *Pamphylium* idem appellari, neque apud eum, neque apud alios scriptores comperi.

p. 126. *l.* 21. αὐῶν καὶ ψυχροτέρων καὶ θερμῶν.] De frigiditate, & caliditate quæ actu est, intelligo.

p. 126. *l.* 24, 25. θηρίων.] Opponit θηρία *feras* τοῖς ἡπίοις, hocque nomine intelligit ea animalia è quadrupedem genere, quæ in sylvis immansuetam vitam agunt, quemadmodum lepores, capreas, & damas, quas mox recenset.

p. 126. *l.* 25. λαγωῶν, δορκάδων.] Nisi valdè fallor, deest hic aliquid.

p. 126. *l.* 29. καὶ πόντῳ ἐξεμέειν.] Hanc rationem purgandi stomachi per vomitum tangit Juvenalis.

——— ——— *de quo sextarius alter*
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim.

p 126. *l.* 33, 34. καὶ μέλι ἢ τῶδε ἢ ξύνεσις.] Leve hic mendum; τῶδε pro τῷδε.

Ad Caput VIII.
περὶ θεραπείας φθίσιος.
De Curatione Ulcerum Pulmonis.

Magnam hic esse lacunam patet ex Indice capitum, qui exstat initio hujus primi Libri. Deest scilicet caput illud, quo tradebatur θεραπεία μανίης *curatio furoris*; tum sequens quo θεραπεία παραλύσεως, *curatio nervorum resolutionis.* Quæ capita ex *Paulo Ægineta* supplevit *Henischius*: mihi alia mens est: nec placet licentia illa supplendi auctores mutilos, insitiis aliorum Scriptorum partibus: quæ ut doctrina atque argumento congruant, attamen forma immane quantum discrepent: ut si quis mutilæ statuæ nasum aut brachium ex alia diversæ omnino mensuræ atque etiam materiæ instauret. Cæterùm frustra esse hanc diligentiam palam est, nihilo enim minus *Aretæus* mutilus est; etiam si emblemata ex *Paulo* habeat: sicut mancus esse non desinit, qui brachium ferreum, aut crus ligneum sibi ad alligandum curavit. Cæterum malim me *Aretæum* habere simpliciter mutilum, quàm mutilum simul & deformem, monstrosumque. Dicet aliquis pro *Henischio* & aliis supplementorum auctoribus, hos studiosis gratum fecisse hac repræsentatione rerum, quas discere cupiant; quasi verò non cuivis æquè proclive promptumque sit sumere volumen *Pauli Æginetæ*, aut *Ætii*, aut alterius scriptoris, & ea quæ hic desiderantur per se accipere.

p. 126. *l.* 48. ὅκως ἐν νηῒ καὶ γαλήνῃ.] Hæc pendent ex aliis, quæ initio hujus capitis docuerat de utilitate navigationis ad phthisim curandam: de qua & Plinius *lib.* 28. *cap.* 4. *Equitatio stomacho, & coxis utilissima: phthisi navigatio.* Item *lib.* 31. *cap.* 6. ubi de utilitate maris: *præterea est alius usus multiplex, principalis verò navigandi phthisi affe-*

affectis, ut diximus, aut sanguinem egerentibus: sicut proximè Anneum Gallionem fecisse post Consulatum meminimus. Neque enim Ægyptus propter se petitur, sed propter longinquitatem navigandi.

p. 126. *l.* 50. καὶ γάρ τι ξηρὸν ἐς τὰ ἕλκεα ξυνδίδωσι ἅλμη.] Causam declarat, quamobrem navigario conferat phthisicis; hæc nempe est siccitas, quam marinus halitus salsugine, qua pollet, iis inducit: hæc autem in ulceribus præcipuè expetenda: si quidem sanatio ulceris, auctore *Hippocrate*, ipsa est exsiccatio. Eadem de causa tabe laborantes *Stabias* mittebat *Galenus*: quòd is locus & inclinatione ad meridiem, & vicinia maris, ac *Vesuvii* montis, ignem vomentis, aërem haberet ficciorem. Cujus tractus descriptionem accuratam apud eumdem videre est *lib.* 5. *method. med.*

p. 126 *l.* 52. ὅτι τῇσι τρίψεσι ἐξοχὲς καταιονεόμενον ἀπ' ὀλίγου ἐκ προσαγωγῆς.] Corruptus insigniter locus, quod & asteriscus in editione *Turnebiana* indicat. De lacte hìc agi, sequentia ostendunt: ἀπ' ὀλίγου ἐκ προσαγωγῆς, ἐς κοτύλας πέντε ἢ ἕξ, ἢ πολλόν τι πλεῦν· ἢν δὲ μή, ὁκόσον τις δύνηται· πολλάκι δὲ τῶν μοῦνον ἀντὶ πάσης τροφῆς ἤρκεσε. Quæ quis ad lactis administrationem summe phthisicis commendatam pertinere non videt? Sed & mox, quasi consilii sui rationem reddens addit: γάλα δὲ ἡδὺ μὲν προσενεχθῆναι, πιεῖν δὲ ῥήϊστον, & quæ sequuntur. Quare sic censeo legendum esse; ἐξοχὲς γάλα πινόμενον ἀπ' ὀλίγου *præstantissimum est lac potum.* &c. causa mendi, quod duæ dictiones, γάλα πινόμενον, in unam coaluerant, quarumdam literarum interpolatione: unde homines parum perspicaces, καταιονεόμενον vaticinati sunt, præcedentis dictionis τρίψεσι argumento: qui enim scirent post frictiones adhiberi interdum perfusiones, quas καταιονήσεις *Græci* vocant; hìc etiam eas præscribi falsò existimarunt. Mutanda insuper interpunctio est, puncto post vocem τρίψεσι notato; delendum & comma, quod λίπει perperam appositum.

p. 127. *l.* 5. γάλα δὲ ἡδύ.] Lactis dotes exponit, quod nimirum gustui jucundum sit propter dulcedinem, & ita libentiùs sumatur; haustu facillimum, ob substantiam liquidam; tum autem quod firmum alimentum præbeat, ob partem caseosam quam continet, jam inde ab ineunte ætate nobis familiarissimum: cui accedit candoris gratia oculos alliciens. Præterea facultas ad arteriam leniendam, & vias pulmonis laxandas; quod pituitæ expectoratione facilem respirationem efficiat: alvum humida & leni substantia lubricet; ulceribus denique detergendis & siccandis remedium sit blandum, omniumque benignissimum. De lactis facultate non pauca Galenus *lib.* 3. *de vi alim.* & *lib.* 5. *de valetud. tuenda.* Idemque *libro* 5. *Method. med.* lac *stabianum* imprimis ad ulcera pulmonum & phthoen commendat, quod illic præter situm & conditionem loci, (nam ibi collis assurgit,) herbæ siccandi vim habentes proveniunt, agrostis, lotus, polygonum, melissophyllum, & frutices earumdem virium, quibus pastæ pecudes, lac conficiunt ulceribus siccandis opportunum. Hunc igitur esse montem, quem Cassiodorus *lib.* 11. *Variar. cap.* 10. lactarium montem appellat, si quis contendat, non à scopo aberrat, meo quidem judicio: cum ibi de phthisico ad eum montem mittendo, Medicinæ causa, agatur: & quæ loci conditio, armentorumque ibi pascentium lacte notantur, apprime *Stabiano* congruant. Hæc autem ejus verba fidem facient: *Huic ferocissimæ passioni beneficium montis illius divina tribuerunt: ubi aëris salubritas cum pinguis arvi fœcunditate consentiens, herbas producit dulcissima qualitate conditas: quarum pastu vaccarum turba saginata lac tanta salubritate conficit, ut quibus Medicorum tot consilia nesciunt prodesse, solus videatur potus ille præstare: reddens pristino ordini resolutam passionibus vim naturæ. Replet membra vacuata, vires effœtas instaurat, & fomento quodam reparabili ægris ita subvenit, quemadmodum somnus labore fatigatis.*

p. 127. *l.* 14. καὶ γὰρ ἄνθρωποι τῶν γαλακτοφάγων.] Eos, qui propter ulcera pulmonum lac potant, nullo alio cibo debere uti, docet, exemplo earum nationum, quæ solo lacte vicitant. Mysos autem intelligit *Thraciam* habitantes in *Ponto*, quos Homerus *Iliad.* ν. ἱππομόλγους & γαλακτοφάγους appellat:

—— —— αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὄσσε φαεινὼ
Νόσφιν ἐφ' ἱπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος αἶαν
Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν ἱππομόλγων.

Horum & meminerat *Hesiodus* in Opere inscripto γῆς περίοδος, scribens, *Phineam* ab Harpyis in galactophagorum terram oelatum fuisse, ut refert Strabo *libro* 7. Quos tamen non solo lacte, ut *Aretæus* censet, sed & carnibus tum equinis, tum aliis vesci idem *Strabo* testatur: οἱ δ' αὐτοὶ οὗτοι καὶ γεωργοὶ ἐκαλοῦντ' ἰδίως· διὰ τὸ τοὺς ὑπερκειμένους νομάδας εἶναι, τρεφομένους κρέασιν, ἄλλοις τε καὶ ἱππείοις, ἱππείῳ τε τυρῷ καὶ γάλακτι, καὶ ὀξυγάλακτι. τοῦτο δὲ καὶ ὄψημά ἐστιν αὐτοῖς κατασκευασθέν πως, διόπερ ὁ Ποιητὴς ἅπαντας εἴρηκε τοὺς ταύτῃ γαλακτοφάγους· non solo igitur lacte alebantur illi, etiamsi frumento, ut *Aretæus* notat, non uterentur: sed quod plurimum lacte uterentur, ita appellatos putandum est: posse tamen in victum lac sufficere; immo & debere, *Salomon* ille Regum sapientissimus, si literam spectemus, admonere videtur, *Proverb. cap.* 27. ita scribens: *sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.* Certè quod ad phthi-

si laborantes attinet, his sufficere in cibum existimat Cœlius *lib. 2. tard. pas. cap. 14.* *Quamquam* (inquit) *sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens.* &c.

p. 127. l. 15, 16. ἄριστον δὲ ξὺν γάλακτι καὶ πολτοὶ καὶ ἴτρια.] Apparet ex his verbis *Aretæum*, non mero & simplici lacte ali velle phthisicos, sed iis etiam eduliis omnibus, quæ ex lacte parantur; quale fuit illud quod ὀχυροτρόφημα appellabant, celebratum à Galeno in *libro* περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, *cap. 16*: quare minus ad rem videtur, quod in exemplum attulit Galactophagos non vesci frumento.

p. 127. l. 26, 27. ἦν καὶ ὡς πλείστη μυγματώδης.] Scribe σμηγματώδης.

p. 127. l. 28. κύαμος καθαίρει ἕλκεα.] Ob eam vim detergendi qua pollent, idcirco Avicenna *libro 2. tract. 2. cap. 244.* bonas esse pectori & sputo sanguinis testatur; quod & Galenus docuit *lib. 7. de simpl. fac.*

p. 127. l. 32, 33. ἀτὰρ δὲ ἐκ πυρὸς μὲν ὑδαρέα θερμά.] Scribe ὑδαρέα *aquosa*, vel ὑγρὰ, humida, nempe quæ cocta quidem, sed ita ut sint adhuc liquida, qualia quæ una voce ῥοφητὰ, *sorbilia* dicuntur. Reliqua hujus capitis desiderantur, & quatuor sequentia, quæ Index initio Libri promittit; nempe θεραπεία ἐμπυϊκῶν· θεραπεία τῆς ἐς τὸν πνεύμονα ἀποσκήψιος· θεραπεία ἄσθματος· θεραπεία πνευμωδῶν quæ damna magis promptum est queri, quàm instaurare, quod nonnisi ex manuscripto quopiam integriore, (qualis nondum repertus) codice sperari potest. At ubinam est liber ille, fato nostrum incolumis servatus in ævum, cui soli vetustas pepercit?

Ad Caput XIII.
περὶ θεραπείας ἥπατος.
De Curatione Jecoris &c.

Et hoc caput initio & fine mutilum. Multa de jocinoris inflammationibus ibi ab eo explicata fuisse haud dubium, tum & de consequente abscessu atque ulcere, quod quidem posterius exstat, initio hujus fragmenti. Censet igitur, ulcus si quod in hepate oriatur, perniciosum esse. Quod nemini non statim fit manifestum, ob partis hujus necessitatem atque dignitatem, nec non curandi difficultatem: de qua re supra à nobis dictum est in ea parte, quæ de causis & signis agit. Proximum periculum addit, si pus per stomachum sursum erumpat, quod ea spurcitia stomachus, qui alimenti dux, offendatur vehementer; adeo ut neque alimenta, neque Medicamenta ampliùs admittere valeat.

p. 127. l. 47, 48. ἡ πλειστλύσιος.] Lege πλειστλυσιος. mendum hinc natum, quod coaluerat hæc dictio cum sequenti ποιῇ, sic πλειστλυσιοποιῇ.

p. 127. l. 50. καὶ χολοβάψια.] Scribe χολοβαφέα.

p. 128. l. 3. ἐὼν δὲ τὸ πῦον βιαιότερον ὑγρόν.] Scribe ῥέον.

p. 128. l. 8. καὶ χυλοῦ τῆς ἀψίνθου.] Notanda vocis flexio, ἡ ἄψινθος, pro τὸ ἀψίνθιον.

p. 128. l. 11. διδόναι καὶ ὄνου γάλα λεῖον.] Lac asininum multis nominibus commendat; quod æquabile sit, quod bilem non generet, quod benè nutriat, quod in caseum non concrescat: quibus haud absimilia de eodem lacte profert Galenus *lib. 7. method.* λεπτότατον γὰρ ὑπάρχει, ἥκιστά τι τυροῦ, καὶ τάχιστα διαδίδοσθαι πέφυκεν. Quæ dotes ipsi conveniunt, quia multum seri continet.

p. 128. l. 15, 16. ἔστω γὰρ διέξοδος κακοσιτίη καὶ ἀτερπέϊ ὑγρῷ.] Interpres subaudit vocem, στόμαχος, hoc sensu; cibos gratos licet paulò deteriores, ob eam causam permitti debere, quia stomachus ipse humorem seu alimentum ingratum & nauseam movens transmittat: seu innuat cavendum esse, ne ad eam molestiam, quam stomachus à puris transitu accepit, ingrati cibi fastidium accedat.

p. 128. l. 16, 17. μετεξετέρους γὰρ ἡ τῶν πύων δίοδος βλάψαι.] Ex superiori sententia aliquid hîc deesse conjicio, scilicet negationem cum adverbio ἧσσον, quæ si restituantur, lectio hæc fiet haud absurda: μετεξετέρους γὰρ οὐχ ἧσσον ἢ τῶν πύων δίοδος βλάψαι. Quosdam enim hæc scilicet cibi insuavis trajectio non minùs ac puris transitus malè habuit: fortasse & particula ἂν addenda, quæ verbo βλάψαι respondeat: hæc mea conjectura est, ut puto, à veritate non abhorrens.

p. 128. l. 17. μή πω τι καὶ λοιπόσιτοι ἔωσι.] Initium hoc periodi, ideoque hæc, μή πω, à præcedentibus puncto separanda sunt.

p. 128. l. 18. ἤν τε λάβωσι ἀγέας.] Scribe εὐηγέας Ionicè pro εὐαγέας. *Suidas* εὐαγὴς exponit ἁγνὸν, καθαρόν.

p. 128. l. 25, 26. καὶ τὸ διὰ τῶν φυσαλλίδων ἄριστον.] Medicamentum intelligit ex *solano halicacabo*, seu, ut officinæ vocant, *alkekengi* confectum. Nam & Φυσαλλὶς, ea *solani* species Græcis dicitur, teste Dioscoride *lib. 4.* ἔστι δὲ ὁ στρύχνος, ὃ ἰδίως ἁλικάκαβον καλοῦσιν· οἱ δὲ φυσαλλίδα. Ratio nominis est, quod semen habeat in folliculis orbiculatis vesicularum figura: vis autem ei urinas potenter ducendi.

Ad

Ad Caput XIV.

περὶ θεραπείας σπληνός.

De Curatione Lienis.

p. 128. *l.* 39, 40. τ̃ ἰητρὸν τ̃ σκίῤῥον ἰνδῆν· χρὴ ἂν ἀποτρέπειν.] Cum ex malâ interpunctione laborat hic locus, tum alio etiam mendo: nam pro ἂν legendum ὧδε. Ita ergo distinguenda hæc sunt à præcedentibus, affixo puncto ante τ̃ ἰητρὸν, rum illud punctum, quod verbo ἰνδῆν, adjacet, curaodum ut post ὧδε signetur, quo facto rectè ita legetur: τ̃ ἰητρὸν τ̃ σκίῤῥον ἰνδῆν χρὴ ὧδε. *Medicum in hunc modum subvenire oportet*: occurrere *scirrhis* dum adhuc fiunt, ipsosque dissolvere de novo iocipientes.

p. 128. *l.* 41, 42. ὁκόσα δ' ἤδη φλεγμονῇσι, ὅκωσπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι ἐς τ̃ διαπνοὴν ἄγωνται τ̃ ἀποστάσιον.] Depravatissimus locus, cui haud scio quam Medicinam faciam: eoitar nihilominus, ut in aliis: mihi legendum videtur: ὥσπερ (supple φλεγμονῶν) οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι, ἢν ἐς τ̃ διαπνοὴν ἄγωνται τ̃ ἀπόστασιν. *Quarum scirrhi hæredes sunt, vel quibus scirrhi succedunt; si abscessum ad difflationem addnxerunt.* ἄγων) deponens, pro ἄγωσι, ut apud *Xenophontem* 2. παιδ. . κατανοήσας γὰρ τ̃ ταξίαρχον σύνδειπνον ἀγόμενον ἄνδρα ἐπίχαριν.

Ex Libro II. Therapeut.

. χρονίων παθῶν. .

Ad Caput II.

περὶ θεραπείας διαβήτου.

De Curatione urinæ profluvii.

p. 129. *l.* 17. Ὑδρωπός ἰδίη δ' διαβητικὸν πάθος.] Aëtius *Tetrabibli* 3. *Serm.* 3. in morbi hujus curarione auctorem oostrum citat, his verbis: *Optima verò* (inquit *Aretæus*) *est in dolio facta evaporatio ad exsudandum, eo modo ut caput extra dolium promineat: frigidumque aërem attrahat, reliqnum verò corpus calefiat.* Quod remedium, quia io præsenti capite non habemus, infert *Henischins* non esse hoc caput ab *Aretæo* conscriptom, sed spurium; quemadmodum alia, quæ in solo codice regio inveniuntor: sed missa hae critica, quæ hic sunt, pergamus recensere. Diabetem hydropis speciem quandam non immeritò censet, quando utriusque idem est symptoma, scilicet serosi humoris perennis generatio: hoc solo discrimine, quod is humor in hydrope exitum non habet. · In diabete autem à renibns continenter tractus & rranscolatus extra profunditur: quam horum morborum cognationem ii probè perspexerunt, qui διαβήτην ὕδερον εἰς ἀμίδα, hoc est, *hydropem ad matulam* cognominavernnr, teste Galeno. *lib.* 5. *de locis aff.*

p. 129. *l.* 19. ἀσκίτῃ μὲν γὰρ δοχεῖον τὸ περιτόναιον.] Partem, in qua aquæ hydropicorum concipiunrur, ait esse perironæum; membranam scilicet illam, quæ ab officio περιτόναιος dicta est: quod omnes abdomine contentas partes involvat, iisque circumtendatur. Compertum eoim experientia est, ex cadaverum hydropicorum inspectione, fluctuare eam eluviem inter intestina, & prædictam membranam. Idque omnes Medici atrestantur prærer quosdam Arabes, qui aquis illis locum assignant inter *mirach* & *siphach*, hoc est, *abdomen* & *peritonæum.* Qui vel ipsorum principis *Avisennæ* testimonio confutari possunt, ita pronuntiantis *lib.* 3. *fen.* 14. *tract.* 4. *Et plurimum stationis ejus non est, nisi inter Zirbum & inter Siphach intrinsecum.* Nam Zirbus Mauritanis ἐπίπλοον est Græcorum, membrana scilicet intestinis superiori parte innatans, quam Anatomici Latinè *omentum* appellant. *Siphac* aurem Arabibos idem sonat, quod Græcis περιτόναιος χιτὼν, vel neutrum περιτόναιον, supple σκέπασμα. Quo significat *Avisenna*, loeum aqueæ humiditatis in ascire esse sub perironæo: si quidem inter omentum, quod intestinis superioribus obtensum & peritonæum: si quidem utrumque istud integumentum subrus atque intra abdomen esse constar. Nec tamen negaodum, quin ii rem ita se habere, ut scripserunt, in quibusdam corporibus deprehenderint: cum id visum aliquando fuisse in sectione cadaveris hydropicæ, nempe aquas inter peritonæum & abdomen conclusas, Joannes Acholzius *in consil.* 339. memoriæ prodiderit.

p. 129. *l.* 23, 24. ἤδε τοῖσι ὑδερικοῖσι ἡ ἕδρη ἐπιγίγνεται.] His verbis innuit hydropem ascitem ex prava renum diarhesi serosum non expurgantium humorem sæpius contingere: licet ex consenso jecoris, cujus pravis affectionibus communicanr, ur doctè explicat Marcellus Donatus *lib.* 4. *histor. Medicæ cap.* 21. quod & Avenzoar testatur *in Theizir lib.* 1. *tract.* 13. *cap.* 1. ita scribens: *si quidem ascites generatur, quando non possunt renes attrahere aquositatem, quæ generatur in hepate cum sangnine, qui consuevit descendere ad renes per vias urinæ: quia cùm remanet in hepate cum sanguine, repudiatur a membris: unde sanguis ille aquosus ab ipsis membris expellitur ad ventris concavitatem: & inde fit Ascites. Nota tamen, quod si hic error fuerit principaliter ab errore & debilitate hepa-*

 tis,

tis, non potentis sequestrare purum ab impuro, & specialiter aquositatem dictam, fit primo hydropisis, quæ dicitur hyposarca: & secunda scilicet ascites à debilitate renum habet provenire. Hactenus *Avenzoar*, cujus opinionem confirmat distinctio quædam apud Aurelianum *lib. 3 tard. pas cap* 8. Item dicunt *hyderon* ex renibus generari; hydropen vero ex duritate jecoris. Exstat Sylvii Lanceani *Tractatus de Hydrope*, in quo ostendit eum non semper fieri ab hepate. Ex quibus verbis apparet, eum sentire ascitem propriè esse symptoma imbecillitatis renum; idque experientia confirmari potest, qua constat parum hydropicos urinæ reddere; & quod nunquam observatum sit, aquosum hydropem urinæ fluxu persanatum fuisse, ut *citato loco* ait *Marcellus Donatus*: quod si verum est, licebit provocare ad *Aretæo* ad disciplinarum Magistram experientiam; cùm hic contra aliorum observationes sciscat, hydropem, cùm ad salutem vertitur, urinæ profluvio sanari.

p. 129. l. 25, 26. καὶ μὴ τὸ ἄχθος ἐλαφρίνειν μοῦνον.] Egregia sententia & Medicis ante oculos semper habenda, non solis symptomatis, quorum pondere urgetur Natura, occurrendum esse; sed imprimis ad causam, quæ morbum efficit, spectandum esse. Illud enim circulatoris est & imperiti; hoc scientis Medici, & officio suo bona fide fungentis.

p. 129. l. 29, 30. τὸ δὲ γὰρ ἐν τῷ εἴδει ἀλγέων πάντων μέζον.] Sitim in genere esse doloris manifestum est: quem dolorem vehemens stomachi exsiccatio excitat: nulla est enim qualitas, quæ si modum multum excedat, negotium & molestiam naturæ non facessat. Is autem dolor, quem sitim dicimus, licet non sit valdè acutus, ut multi alii, haud scio tamen an ullus sit magis intolerabilis: quod ex quibusdam hydropicis patet, quos sitis impatientiâ urinam suam bibisse ac malagmata etiam devorasse memoriæ proditum est: cujus exemplum habemus apud *Cornelium Celsum* cujusdam ex Amicis Regis *Antigoni*, qui, potu omni, quo sitim levaret, adempto, malagmata sua devorando, bibendoque suam urinam, in exitium se præcipitavit. vide *lib. 4. cap. 21.*

p. 130. l. 6, 7. καὶ νάρδον τοῦ μύρου] Observa hanc locutionem νάρδον μύρον, pro νάρδινον.

p. 130. l. 12, 13. ἀκρητέστεροι μᾶλλον.] Interpres videtur legisse εὐκρητέστεροι, vertit enim *benè diluta*; supple vina: sed nihil mutandum. Vinum enim adstringens, licet meracius detur ad sitim medendam, non est inutile; sed juvat non parum, dum stomachum adstrictione sua roborat, & calore humores salsos ventriculo infixos potentius discutit atque abstergit.

p. 130. l. 15. ψύχων μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ.] Deest aliquid, nempe χρήσιμος vel ὠφελιμος.

p. 130. l. 18 ἢ διὰ τῶν θηρίων.] Supple ἀντίδοτος, ἢ διὰ τῶν ὀπωρῶν· φάρμακον διὰ τῶν ὀπωρῶν, idipsum est quod Plinius Opoticen vocat, quòd ex fructibus vino decoctis conficeretur, ita enim de eo tradit *lib. 24. cap. 14. Unum etiamnum arborum Medicinis debetur nobile Medicamentum, quod Oporicen vocant: fit ad dysentericos stomachique vitia, in congio musti albi lento vapore decoctis malis coroneis*, &c. Ejusdem meminit & Galenus *lib. 8.* τῶν κατὰ τόπους. ex Asclepiade; idque Medicamentum δι' ὀπωρῶν appellat: apud Al. Trall. *lib. 9. cap. 1.* τὸ διὰ τῶν ὀπωρῶν σύνθετον βοήθημα.

Ad Caput III.

περὶ θεραπείας λιθιάσεως &c.

De Curatione calculorum &c.

p. 130. l. 29. αὐτὴ ὅγε παρηγορέοι).] Mallem in numero plurali, ἄγε.

p. 130. l. 29, 30. λίθων μὲν ἐν συμφυῇ γίνεσθαι ἐς ἄγονον τρέψαι ἀδύνατον.] Hujus rei causam reddit Fernelius *lib. 6 de partium morbis & Symptomatis cap. 12.* ubi de renum calculo agit, quam ipsius verbis placet adscribere: *efficientem causam omnes quidem profitentur immoderatum esse renum calorem; qui humores perurens, siccans & obdurans cogit in lapidem.* At certè alia statuenda causa efficacior, longèque frequentior renum arenosa calculosaque constitutio, quam quisquis ab origine contraxit, vix ulla ratione calculi tormenta effugere possit: quandoquidem hoc vitium omnium maximè hereditarium censetur: quin non paucis pariter cum renibus calculus procreatur.

p. 130. l. 30, 31. ῥήϊτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέσθαι] Festivè renum habilitatem ad calculos gignendos cum matricis fœcunditate comparat, aitque facilius esse uterum inhibere ne concipiat & pariat, quàm renes calculosos à calculorum generatione.

p. 130. l. 32. ἐς διέξοδον ὅκως ἄγειν χρή.] Hic mendum est in voce ὅκως, pro quo lege ὅμως, *tamen*, nihilominus.

p. 130. l. 33. ἢν οὖν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι.] Interpres videtur legisse, ἐν ἄκρῃ. *Si* (inquit) *summam sedem occupant.*

p. 130. l 40. ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς σφύξιας.] Lege τὰς σφίγξιας *adstrictiones*, ut rectè interpres vertit: ἀνιᾶσι autem & pro ἀνίεισι à verbo ἵημι *mitto*, & per contractionem ἀνιᾶσι, qua contractione usus est Hippocrates, *lib. de excisione partus*: ἢν δὲ καὶ τὰ λόχια περὶ τὸ ἔμβρυον ἀφιᾶσι. Id propterea visum est animadvertere, quia viri eruditi, qui nobis institutiones Græcæ linguæ composuerunt, ejus contractionis non meminerunt.

p. 130.

p. 130. *l.* 42. ψήας] Scribe ψύας. ψύαι & ψόαι promiscuè usurpant Græci.

p. 130. *l.* 45. τοῖσδε χρὴ ὅκως ὕδωρ καταιονεῖν.] Videntur hæc mutila & corrupta, sed eadem emendare non certè promptum est. Interpres vertit *ubi aquæ incocta sint*; quod sanè sententiæ hujus loci congruit: sed quemadmodum id ex hoc contextu fiat, non ita perspici facile potest. Fortasse tamen non male ita mutilum hunc locum supplebimus: τοῖσδε χρὴ, ὅκη ἐς ὕδωρ ἐμβάλλῃς, καταιονεῖν. Nam ex ὅκη atque ἐς, conjunctis duabus his dictionibus ὅκως factum verisimile est: verbum autem ἐμβάλλῃς excidisse non minùs verisimile; præsertim cum id sententia atque ipsa scriptura postulare videatur.

p. 130. 45, 46. σμικρὸν γὰρ αἱ χρίσιες.] Et hîc quidpiam deesse quis non videt? ὠφελέουσι certè, aut quid simile.

p. 130. *l.* 49. ἕλκει καὶ σικύη κούφη.] Cucurbitula ad deturbandum è renibus calculum valet communi ratione, qua humores ad superficiem cutis attrahit; fuga scilicet vacui humoribus succedentibus ad locum, unde humor decessit tractus ab instrumento: in qua successione calculi si exsistant, è priori sede necessariò movebuntur.

p. 130. *l.* 53. ἀλέη μὲν χαλαρὴ· πῖ δὲ ἐκγλισχραίνει.] Corruptum est illud πῖ priore syllaba amissa: lege λίπα *pinguitudo*, pro λίπα mutato α in η, ἰωνικῶς, nomen est indeclinabile, & olei epithetum passim apud *Homerum* λίπ' ἐλαίῳ. Hic vires olei *anthemidis* traduntur, quod scilicet calore blando laxet, pinguitudine lentorem afferat, acrimonià autem ad expulsionem excitat.

p. 131. *l.* 3. βοτάνας δὲ, τὴν πρεμνίτιν.] Supra de nomine hujus herbæ diximus, & πρεμνίτιδα in accusandi casu dici ostendimus, cum sit generis feminini. Nunc de ipsa herba dicendum; quæ scilicet hoc nomine intelligi debeat: sunt enim qui ambigant. Cæterum, removet dubitationem *Antonius Musa*, qui sub *Augusto* floruit: *betonicam* ita appellari à *Græcis* testatur in libello *de Vetonica*, qui & à Latinis eamdem serratam dici ibidem refert. Ratio nominis sumpta à forma foliorum, quæ in ambitu dentes instar serræ habent. At Nicander in *theriacis*, herbam ὀνόγυρον appellavit ἔμπριον, ejusdem significationis vocabulo, quia sit ἀκανθώδης καὶ τραχὺς, *spinosa & aspera*: ita enim exponit Scholiastes.

p. 131. *l.* 7. λοπυλαῖσι σίναπι, καὶ ἐκ πυρὸς ἐσχάραι.] Insignis hic lacuna est in omnibus MSS. & excusis codicibus; quæ causa est, cur minus liquidò appareat, quid his verbis velit *Aretæus*. Attamen conjicere licet, eum proximè ante posuisse remedia, quibus utendum esset, si renum inflammatio ad abscessum deducta esset: in hisque *ferri* mentionem fecisse, quod cuti, sub qua abscessus foret, imprimeretur: tum Medicamenta tergendo ulceri idonea docuisse; demum quibus Cicatrix induceretur, quorum in numero Sinapi & crustas ab igne hic recenset, propter vehementem eorum exsiccationem: sed hæc tam obscura satius est in medio relinquere. De sectione abscessus renalis vide Hippocratem *in lib. de internis morbis*.

p. 131. *l.* 9. καὶ πλῶς δὲ ἡ ἐν θαλάσσῃ βιοτή.] Laudat navigationem in victu calculosorum, quod mollis illa navigii motio arenulas & calculos sensim ad exitum propellere valeat.

Ad Caput V.

περὶ θεραπείας γονοῤῥοίης.

De Curatione Profluvii Seminis.

p. 131. *l.* 17. πάντων κακῶν ἐστιν αἰτίην.] Omnium malorum causam statuit fluxum seminis involuntarium, quòd inhonestus sit, quòd periculosus, quòd denique fœcunditatem, qua genus perpetuatur, adimat. Cujus dicti hæc ratio est, quòd præcipuum & proprium hominis bonum est honestas; alterum vita, quæ ipsi cum stirpibus & animantibus communis; tertium generis propagatio per generationem, commune item mortalitatis solatium: quare id, quò iis omnibus bonis privamur, omnium malorum causa merito dici potest.

p. 131. *l.* 23. ἔργον μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου ξὺν τοῖς λύμασι.] Quàm profusi sint verborum & laxi *Jones*, ex hoc loco clarè perspici potest. Quot verba posuit, cum una voce ὀνήσει dicere posset? observanda etiam locutio elliptica· σύψεσι μὲν ὦν ἔργον, supple χρήσιμον, καίριον.

p. 131. *l.* 28. καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ῥυτή.] ῥυτὴν *rutam* herbam appellat, quam vetustiores Græci πήγανον.

p. 131. *l.* 30. καὶ νίτρον.] Lege, νίτρου, ut referatur ad verbum supra positum χρέο.

p. 131. *l.* 34. τὸ χλωρὸν ἐπίπλασμα.] Viridis emplastri varias compositiones recenset Galenus *lib. 2. de composit. medic. κατὰ γένη*, quem vide. Facultas ejus est exsiccare, & tergere.

Ad Caput VI.

περὶ θεραπείας στομαχικῶν.

De Curatione Laborantium stomachi vitio.

p. 132. *l.* 6. ὑγρὴν σάρκας ποιῆσαι.] Phrasis per synecdochen, quæ *Ionibus* & Poëtis familiaris.

p. 132. *l.* 7. αἱ πολλαὶ χάρμαι χάρεις.] Sententia est Hippocratis in *sexto epidem: sect.* 4. ut supra indicavimus.

p. 132. *l.* 14. κτ' ἐς στῆθος ἐς σιῆθος ἐπίθεμα.] Interpres haud rectè: *pectori ad adstringendum imposita:* non enim hæc *Aretæi* mens, ut Medicamenta stomachica pectori aut sterno applicentur, (quod planè esset absurdum; non ehim ibi stomachus;) sed ut infra sternum ponantur: quo in loco situm est superius ventriculi os. Fefellit eum usus præpositionis κτ', quæ cum genitivo aliquando significat *in*, aliquando etiam *infra*, ut in illo Aristophanis κτ' γῆς λαπτμπτω: posset legi κατω ἢ στομάχυ.

Ad Caput VII.

περὶ θεραπείας κοιλιακῶν.

De Curatione Ventriculo laborantium.

p. 132. *l.* 24. ὡς τῶν σιτίων ἀκρεῆς ἡ κοιλίη ἦν.] Scribe ἀχρεῖς, ut est ad oram paginæ in Editione *Henischii.* Cæterum κοιλιακὺς *ventriculosos* interpretatur *Cœlius Aurelianus* aptissimè.

p. 132. *l.* 27. ψύχει μὲν ἐμφύτῳ τῷ ἐς πέψιν θερμασίης.] Hæc esse mendosa, quis dubitet? non enim frigus coctionem lædens, quod cœliaci affectus causam statuit, ἔμφυτον, id est, *innatum* dici potest. Quippe quod innatum, secundum naturam est: quod autem cœliacos facit, præter naturam: sed neque ψυχρὸς θερμασίης, *frigus caliditatis* rectè dicatur: quare sine dubitatione legendum est, ψύξει μὲν τῇ τῷ ἐμφύτυ ἐς πέψιν θερμότητος.

p. 132. *l.* 46. καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν χλωρόν] Hujus malagmatis nullam fecit mentionem *Galenus* in descriptione malagmatum, quæ collegit *lib.* 7. *de compos med.* κατὰ γένη.

p 232. *l* 47. ἢ τέμω τὸ μυστήριον] Ita veteres Medici sua Medicamenta, quæ sibi ipsi componebant, & propria esse volebant, cognominabant: velut ex *Galeno* etiam colligi potest, qui *lib.* 10 *de composit medic.* κατὰ τόπυς de quadam compositione verba faciens: τῦτο (inquit) τῶν ἡμῖν εἰς μυστήριον ἐλάβομεν.

p 183. *l.* 6. τὸ διὰ τῶν ἐχιδνῶν πηκτικώτατον (πεπτικώτατον).] Cubat sine dubio mendum in voce hac πηκτικώτατον, id est, *summopere coagmentativum*, ut vertit interpres: quod Theriacæ minimè convenit, quæ calidissimis constat Medicamentis. Scribe igitur πεπτικώτατον, *maximè concoquens:* de iis enim agit Medicamentis, quæ concoctionem promovent. Nisi quis malit σηπτικώτατον, quod veterum lingua idem significat.

p. 133 *l.* 8. ὥσπερ ἐγκρύψης ταῖσδε.] Rationem parandi *veratri albi* facilem & priscis usitatam edocet, quæ est ejusmodi: veratri radix raphano seu radici inferitur, atque includitur, spatio unius noctis: post raphanus veratri facultate imbutus solus propinatur. Recens hoc fuisse inventum tempore *Plinii*, testatur ipse *lib.* 25. *cap.* 5. *Nuper* (inquit) *invenere dissectis raphanis inserere elleborum, rursusque comprimere raphanos, ut transeat vis, atque eo lenimento dare.* Cujus præparationis alicubi *Galenus* fecit mentionem.

p 133. *l.* 14, 15. ἡ μυῤῥίναι] Leve hic mendum. Scribe μυῤῥίνῃ.

p. 133 *l.* 15, 16. ἐχεῖ γὰρ ἡ διαπνοὴ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοιοῦδε φάρμακον πλῆρες.] Neque rectum hoc τοιῦδε. Pro quo lege in genit. plurali, τοιῶνδε: refertur ad illa δάφνη, ἡ μυῤῥίνῃ &c. Insignis hic locus de salubri hortorum suaveolentium aura ab herbis & virgultis medicam vim habentibus, quales commemorat Myrtos, Lauros, Thymum: de quibus est illud *Maronis* in Poëmate elegantissimo *Ciris:*

Cecropius suaves exspirans hortulus hortos

& Romanæ fidicen Lyræ.

—— —— tum violaria &
Myrtus, & omnis copia narium
Spargent olivetis odorem
Fertilibus Domino priori.

Alia ratio, immò longè diversa hortorum meritoriorum: in quibus frugiferæ arbores multæ, & magna olerum copia educatur, simetis undique per pulvillos digestis, variisque aquarum incilibus passim discurrentibus: quorum hortorum aëri, cùm multis herbarum atque aquarum vaporibus inquinetur, parumque ob frequentiam arborum difflatur, vix salubritas constare potest, si præfertim brassica, careo & buxo abundent: quemadmodum *Galenus* ex quorumdam *Hippocratis* Interpretum sententia, quam ipse probat, refert *com. ab lib.* 3 *epidem.* ejus verba ut in re insigni adscribere placet: τρίτον ἐπὶ τούτοις, ὅτι πολλὴν ἀφθονίαν ἔχοντες λόγων εἰς τὸ διαβάλλειν τὸν ἐπὶ τοῖς κήποις ἀέρα. τοῦτο μὲν ὅλον τὸ μέσον.

ρος ἐξέλιπον· ἐξετράποντο δ' ἐπὶ τὰ λάχανα, διωρύχθησι καὶ τῶν ὀχετῶν μυημονεύων, οἷς τὰ πολλὰ τὰς ἀποπάτους ἐκκαθαιρόντων εἰς τὰς κήπους, ἀπαιτεῖν τι τῆς τοιαύτης δυσωδίας, ἔτι τε τῆς ἀπὸ τῶν λαχάνων, καὶ δένδρων, καὶ θερμῶν ἀναθυμιάσιν, ὥσπερ ἀπό τε κράμβης καὶ κάρεως καὶ πύξε· Φαυλρῶς γὰρ ὁ πεῖξ ἀὴρ μοχθηρὸς ἀπὸ τῆς τούτων ὁμιλίας γίνεται). Ubi notandus obiter mos derivandi in hortos cloacas & ductus subterraneos urbium purgamenta, quæ lætaminis loco plantis darentur.

p. 133. *l.* 17, 18. ἁλτήρων βολαῖσι, ἢ θώρηκος, ἢ τῆς κοιλίης κόπου.] Ad oram libri excusi has syllabas σι τε conjunctim, & à voce præcedenti disjunctim, à quodam scriptas animadverti ex quodam MS. ex qua observatione veram mihi videor elicere posse lectionem: ἁλτήρων βολαὶ, δίσκε, θώρηκος καὶ τῆς κοιλίης κόπου. halterum jactus, disci, &c. sed & illa mendosum sonant θώρηκος καὶ κοιλίης κόπου. ceu verò parti ulli ægrotanti atque imbecillæ defatigatio conveniat. κόπος enim lassitudinem aut quamvis molestiam significat, non autem laborem simpliciter, ut nimis supinè vertit Interpres: neque ventriculus est ejusmodi, qui laboris sive exercitationis, atque inde consequentis lassitudinis capax sit: pars in medio corporis abstrusa, & musculis carens; licet aliarum partium, quæ voluntariè moventur atque exercentur, motibus juvetur. Malim itaque legere cum negatione ἄκοπα· fortasse & pro θώρηκος κωρύκε legendum: quo nomine follis significatur, olim in usu apud Græcos, atque etiam hisce temporibus, ad corporibus exercitationes: unde vox κωρυκομαχίη apud Hippocratem *lib.* 2. *de Ratione victus.* χειρονομίη, ἁλτήρων βολαὶ, δίσκε, κωρύκε ἄκοπα. voce κοιλίης expuncta, hoc est: *manuum exercitatio quæ fit halterum disci, follicull, incommoda, dolores, molestias depellunt.* reliqua hujus capitis mutila, ipsumque caput mutilum MS. cujuspiam opem exspectat, de quo jactura sarciatur. Non abs re porrò fuerit, *Galeni* locum de particulari membrorum exercitatione ex libro 5. *de sanitate tuenda*, Latinè conversum, quia prolixus est, proferre. *Quos ex levi causa vertigines, comitiales morbi, gravis ophthalmia, vel aurium dolores malè habent, iis inclinato capite, dorsove, aut humi volutatis exercitari non expedit: imò tum ambulatione sæpè, tum cursu mediocri, tum gestatione in vehiculis citra fatigationem uti. Simili modo nec quibus tonsillæ, (quas παρίσθμια Græci vocant) aut vitia, quas ἀντιάδες appellant, aut anginæ facilè incidunt, nec quibus promptè in columellam, gingivas, dentes, neque partem aliquam ex iis, quæ circa cellam, aut totum caput habentur, fluxiones procumbunt. Quippe nonnulli dimidie capite infestantur, aliis tendones, ex levi qualibet causa dolent. Quorum nemo exercitationem sustinet, quæ caput impleat: sed sunt his omnibus, quæ per crura geruntur, utilia; sicut è diverso qui imbecillis sunt cruribus, his superioribus partibus exercitari est satius, chironomiis, acrochirismis, disci jactu, halterum usu: præterea his omnibus, quæ in palæstra humi exercent. At quorum mediæ crurum, brachiorumque partes opportunæ offensionibus sunt, iis quodvis exercitationum genus idoneum fuerit: modò ne reliquarum considerationum ulla prohibeat. Quæ tamen circa thoracem partes sunt, magis inferiorem exercitatione juvantur; quæ circa vesicam, & renes, superiorum: Lien, ventriculus, jecur, intestina, & colon, sicuti in medio superiorum, inferiorumque sunt, ita se ad exercitationes habent.* Hactenus Galenus.

Ad Caput XII.

περὶ θεραπείας ἀρθρίτιδος.

De Curatione morborum in Articulis & Coxendice.

p. 133. *l.* 24. σπίων καὶ ῥαφανίδων πολλάκις.] Deest initium huic capiti ut patet. Horum autem, quæ supersuut prima sententia sic suppleri potest, ἰμέων ἀπὸ σιτίων ἢ. &c.

p. 133. *l.* 26, 27. ψυχρολουσίη θαλασσίη.] Marina lavacra morbis articulorum bifariam prodesse possunt, priore modo salsugine, cui vis exsiccandi, & absumendi superfluos humores: deinde frigiditate actuali, calorem intro revocando, quod θέρμης ἐπανάκλησιν vocat *Hippocrates*: unde proverbium:

θάλασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά.

p. 133. *l.* 37. ξὺν τοῖσι ψύχεσι κολοκύντης καὶ πέπονος.] Interpres videtur legisse ξὺν τοῖσι ψύχεσι, κολοκύντης καὶ πέπων. Quæ lectio adstrui potest: nisi quis nihil mutando malit pro ψύχεσι, legere ψήγμασι. *Panis cum ramentis cucurbitæ & peponis*, ad cataplasma scilicet parandum.

p. 133. *l.* 41, 42. καὶ πεντάφυλλος ἢ τοῖσι φύλλοισι λεπτῇ.] An πεντάφυλλος usurpat flexu masculino, quod alii Scriptores in neutro, non est ita: neque hîc, πεντάφυλλος, nomen est substantivum, sed adjectivum, quod refertur ad substantivum, βοτάνη· ita enim & suprà πεντάφυλλος ἡ βοτάνη, *herba quinque folia*, quam alii in neutro substantivè πεντάφυλλον vocant. Addit τοῖσι φύλλοισι λεπτῇ, *tenuium foliorum*: cujus speciei non meminit Dioscorides. Sed, nisi fallor, primam speciem marrubii à *Theophraste* descriptam intelligit folio herbaceo, & magis inæquali, incisurisque profundioribus, & magis conspicuis. Vide enim *lib.* 6. *cap.* 2.

p. 133. *l.* 44, 45. μῆλον τι τῶν κιτρίων τὸ ὄξιζον.] Acetositatem citri barbari appellant.

p. 133. *l.* 46. σύκα ξηρὰ καὶ θάσια.] Supple κάρυα, *nuces Thasiæ*; aliter *amygdalæ*. Vide Macrobium *lib.* 3. *satur. cap.* 18.

p. 134. *l.* 2. καὶ ταυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ.] Deest verbum ὠφελεῖ, quod refer in suum locum.

p. 134. *l.* 3. καὶ ταυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ.] Videtur hæc περιλλεῖν; supra enim hæc eadem posuit.

p. 134. *l.* 8, 9. καὶ γὰρ τοὺς νοσέοντας ἑωυτῶν.] Qui morbis sæpe conflictantur, periti Medicamentorum efficiantur, necesse est: unusquisque enim ea requirit, & cognoscere studet, quibus maximè indiget: ipsa etiam calamitas ingenium excitat, juxta illud Nasonis:

—— —— *grande doloris*
Ingenium est miserisque venit solertia rebus.

Eo pertinet illud Celsi in prooemio: *primoque medendi scientia sapientiæ pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturæ contemplatio sub iisdem auctoribus nata sit: scilicet his hanc maximè requirentibus, qui corporum suorum robora, inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant.* Et nos vulgò eodem sensu homines valetudinarios, pharmacopœorum officinas vocamus.

Ad Caput XIII.
περὶ θεραπείας ἐλέφαντος.
De Curatione Elephantis.

p. 134. *l.* 20. θηρίω γὰρ ἰδέῃ.] Vide supra *lib.* 2. *de signis* χρονίων ubi multa de natura hujus morbi annotavimus.

p. 134. *l.* 20 δίαιτα ἡ ξυμβιῶναι.] De contagione elephantiasis confirmat Galenus *lib.* 11. *de simpl. fac* ubi de carne viperæ disputat, cujusdam scilicet elephantiaci exemplo; cujus consuetudine cum nonnulli ex ejus sodalibus eundem morbum contraxissent, reliqui, ne idem discrimen incurrerent, misero illi tugurium extra vicum in colle construere fuerunt coacti: rem se vidisse *Galenus*, dum in *Asia* esset juvenis, testatur.

p. 134. *l.* 23, 24. ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν φάρμακα καὶ διαίτην καὶ σίδηρα καὶ πῦρ.] Σίδηρα, neutrum plurale me legisse non memini. Scribe igitur σίδηρον. Ad rem, nullum esse remedium, quod si seorsim sumatur, huic tanto malo expugnando sufficiat, censet. Igitur omnia Medicinæ præsidia adhibenda esse, quæ quatuor generibus summatim comprehendit; Medicamentis, victus ratione, ferro, & igni. Horum duo posteriora, ut omnium valentissima, non nisi in extremis morbis usurpantur, quùm alia parum prosunt. De igne quidem sententia est Hippocratis in *libro* περὶ τέχνης, qua hunc potissimum esse Medicinæ instrumentum decernit: tum in *Aphorism.* ejusdem περιεμβεβλημένοις, remediorum is progressus notatur: ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται· ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται· ὁκόσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα. De ferro est illud *Maronis* in tertio *Georgic.*

Non tamen ulla magis præsens fortuna laborum est
Quàm si quis ferro potuit rescindere summum
Vlceris os.

Cui adde illud Ovidii ex primo *Metam.*

—— *sed enim immedicabile vulnus*
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

p. 134. *l.* 30. καὶ τοὺς δὴ σφυρῶν ἀντῆμας.] Negativa particula οὐκ videtur deesse, ut ex sequenti contextu intelligi potest: mox enim subdit: κρέσσον γὰρ ἡ διάκοσις: &c.

p. 134. *l.* 36. τὸ πονηρὸν καὶ ἔντηκτον.] Ἔντηκτον, *penitus inquinatum*, cui labes ceu liquefaciendo infusa, ac penitus impressa est. Ita namque Græci verbum, ἐντετηκέναι usurpant de eo quod alicui tam altè impressum, ut bituminis aut adipis liquefacti modo instillatim firmissimè hæreat. Sophocles in *Electra:*

Μῖσός τε γὰρ παλαιὸν ἐντέτηκέ μοι ἐντῆξαι.

Vide *Suidam* in voce ἐντῆξαι.

p. 134. *l.* 36, 37. μεταγὺ τὸ οἰκεῖον.] Deest verbum φυλάξαντα vel ἐνθέντα estque sententia ejusmodi: sanguinem vitiosum, qui in corporibus illis redundat detrahere oportet, sed non affatim, & una vacuatione quantum est ejus in venis, quia vires unà exhaurirentur: sed tantum vacuandum est, quantum satis est, alimentum morbo subtrahere volenti, non præsidium naturæ: cui interim novus sanguis familiaris probis alimentis sufficiendus est in locum corrupti: quam rationem curandæ cacochymiæ Medici ἐπίκρασιν vocant; eaque utuntur, cum vires integram pravi humoris vacuationem non ferunt, ut docet Galenus *lib.* 9. *Method. Ther.* cujus verba hæc sunt: χρὴ γὰρ ὑπαλείποντα κατὰ τὰς τοιαύτας ἀναλύσεις τῶν ἐνδείξεων, κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρόν, κατὰ βραχὺ δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ᾽ ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας.

p. 134. *l.* 42, 43. ἡ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ ἡ ἔλεξα ἔσω.] Melius ἣν ἔλεξα. quænam sit hæc purgatio in cibo; quam in ischiadis curatione se docuisse ait, scire non possumus: quia præcedens caput, in quo eam rem tradiderat, dimidia ferme parte truncatum est.

p. 134.

p. 134. *l.* 43. γάλα ἀδιάκριτον] Lac indiscretum appellat, quod solidum, ut ab ubere animalis emulctum est, datur: ut distinguat à sero, quod ab alia substantia lactis, arte segregatur.

p. 134. *l.* 50. ἡμέρην ἀφ' ἡμέρης] Alternis diebus; idem quod παρ' ἡμέρην. Scribe autem ἡμέρην.

p. 135. *l.* 2. κεδρίης κύαθον ἕνα] Ita nuncupatur resina cedri arboris, cujus mira est vis contra putredinem: qua de causa à nonnullis νεκροῦ ζωὴν, id est *vitam mortui* seu cadaveris appellatam fuisse auctor est *Dioscorides*. Ea etiam libros olim illini solitos ad perpetuitatem, ex variis veterum scriptorum locis cognoscimus. Verùm eamdem viventia putrefacere idem *Dioscorides* confirmat. Qui tamen eam in ecligmate præscribit elephantiacis, cen mortuis propè modum, & cadaverosis; quemadmodum hîc *Aretæus*: ὠφελεῖ (inquit) καὶ ἐλεφαντιῶντας ἐκλειχομένη ἢ ἐγχεομένη.

p. 135. *l.* 5. ἐλέφαντος τοῦ ὀδόντος ῥίνημα] Eboris scobem simpliciter paronychiis imponit *Dioscorides*, & vim habere adstringentem asserit, neque quicquam præterea. Quare si tanto malo scobes illa opitulatur, occulta proprietate id eam præstare oportet.

p. 135. *l.* 5, 6. αὐτὰρ καὶ τὸ ἔχεων τῶν ἑρπετῶν θηρίων αἱ σάρκες] De vi carnis viperinæ adversus elephantiasim, complura experimenta Galenus *lib.* 11. *de simpl. med. fac.* quæ quisque eo loco videre potest. In quo creatoris sapientiam non est satis mirari atque celebrare, qui ex animalibus nocentissimis, humanæque naturæ infestissimis, remedia exquisitissima contra immanes morbos suppeditat nobis: ne quid usquam esset in natura, quod homini non prodesset. Quod vesanos Momos, atque Epicuréos admonere poterat non fuisse hanc rerum universitatem fortuito illo & ab omnibus sanis hominibus exploso atomorum concursu creatum: cum experientia demonstret, nihil prorsus in mundo esse, quod non homini apprimè utile sit, si quis eo uti sciat. Verùm ignavia hominum, quidvis potius quàm secreta illa investigantium, obstat, quominus naturæ munificentiam cognoscere possimus: multò enim est proclivius, si quid est in herbis, aut animalibus, aut fossilibus, naturæ nostræ parum congruens damnare, atque inde incusare Naturam, quam utilitates in illis ipsis rebus latentes investigare, in lucemque proferre. Quid verò adeo mirum est, si in rebus materia concretis bona malis mixta sunt; si viperæ salivâ enecant, carnibus juvant? cum ea sit ratio materiæ illius primæ, ex qua cuncta procreantur, ut contrarias & qualitates, & formas suscipiat; alioqui una esset res simplex universum. At Mundus ex pluribus & diversis immo omnibus naturis constet, necesse est, si sit mundûs, quem Græci κόσμον ab ornatu & pulchritudine dixerunt: quis enim locus pulchritudini (de rebus corporeis loquor) esse potest, ubi nulla sit partium proportio atque symmetria: & quæ symmetria esse potest, ubi nulla varietas partium, nulla distinctio. Quod si mundum diversis naturis conflatum esse oportuit, sequitur & formas diversas debuisse recipi in materia mundi: atque adeò diversas & pugnantes inter se qualitates, tum in elementis, tum in iis quæ ex elementis gignuntur, sequi debuisse. Ex quo etiam intelligitur fieri non posse, quin aliqua aliquibus noxia infestaque sint, propter illam qualitatum pugnantiam, quæ formas rerum diversas necessariò consequitur. Sed illud in his admirabile est ex illis rebus, quæ nobis ob insignem naturæ distantiam adjungi non poterant, comparata esse nobis remedia, & *salutem ex inimicis nostris*, ut sacer vates cecinit. Unde illud etiam Sidonii Apol. *lib.* 9. *epist.* 9. *Acrium more Medicorum, qui remedium contra venena cùm ratio compellit, & de serpente conficiunt.* In qua re perspicienda Medicinæ scientia versatur. Nam ut proposito exemplo insistam, non solum viperarum carnes elephantiasim curant, sed etiam jocinoris obstructionibus mirum in modum conferre creduntur: de qua re *Aponensis* testatur *in Supplementis practicæ Mesuei, capite de Oppilatione hepatis:* aitque earum carnium usu emeodari, quidquid in jecore emendabile est. Quod & *Franciscus Pedemontius* in suis ad eumdem *supplementis* confirmat: quibus accedit testimonium Avicennæ ita scribentis; 2. *can. cap. de serpente*, quo nomine viperam designavit: *& caro quidem ejus, quum in usu habetur, prolongat vitam, & confortat virtutem, & conservat sensus & juventam.* Patrocinantur & quæ *Isigonus* apud Plinium *lib.* 7. *hist. cap.* 1. de iis qui *Athon* montem incolunt, memoriæ prodidit: nempe hos annis centenis quadragenis vivere, quod viperinis carnibus alantur; ex eaque causa nec capiti nec vestibus eorum noxia corpori inesse animalia. His adjungi potest historia relata à *Guaynerio* in *tractatu de venenis*: ibi enim narrat se vidisse Chirurgum quemdam, grandi admodum ætate, sed corpore adeo vegeto & firmo, ut juvenis videretur: hunc autem eum vigorem, carnibus serpentum more anguillarum frequenter esitandis servasse. Sed & Porphyrius *lib.* 1. *de abstinentia ab animalibus*, viperarum esu visum restitui affirmat: τοὺς γοῦν τῶν ὄψεων ἀποτυφλωμένους ἐπὶ ἰδεῖν ἔχεως βρώσει τηρήσαντας ὁρᾶσιν. Κρατεροῦ δὲ τοῦ ἰατροῦ οἰκέτης ξένῳ περιπεσὼν νοσήματι τῶν σαρκῶν ἀποτῆξιν λαβουσῶν ἐκ τῶν ὀστῶν, τοῖς μὲν φαρμάκοις ὠφελεῖτο οὐδέν· ἔχεως δὲ τρόπῳ ἰχθύος σκευασθέντι καὶ βρωθέντι διεσώθη, τῶν σαρκῶν συγκολληθεισῶν. id est: *Fuerunt* (inquit) *qui viperæ esu, utriusque oculi deperditam lucem recuperarint. Quin & Crateri Medici quidam familiaris novo & inaudito morbi genere correptus, quo carnes ab ossibus abscede-*

cedebant, cum nullo medicamine juvaretur, appositis piscium vice viperæ carnibus, ut iis vesceretur, post usum autem carne cum ossibus coalescente, pristinæ sanitati restitutus est.

p. 135. *l.* 8. 9, 10. ἀποτεμνομένας δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς, καὶ τῆς οὐρᾶς ἑκάστου ὄντων δακτύλους τέσσαρας] Ita & alii auctores, qui de theriaca cooficienda scripserunt, præcipiunt: cujus præcepti ratiooem Auctor Libelli de *Theriaca* ad *Pisonem* reddit his verbis: καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ἐχιδνῶν, οὐχ' ὅλα τὰ ζῶα εἰς ἀντίδοτον πέμπομεν, ἀλλ' ἀποτέμνοντες τὰς κεφαλὰς, καὶ τὰς οὐρὰς, οὕτω τοῖς ἄλλοις αὐτῶν σώμασιν εἰς τὴν μίξιν χρώμεθα· καὶ τοῦτο οὐ παρέργως, οὐτ' ἄνευ λόγου ποιούμενοι, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ κεφαλαὶ τὸ κάκιστον τῶν χυμῶν, αὐτὸν τὸν ἰὸν ἐν αὑταῖς ἔχουσι, διὰ τοῦτ' ἀποκόπτειν αὐτὰς πειρώμεθα· ἵν' ὀλιγώτερον τῆς ἀπ' αὐτῶν δυνάμεως ἔχῃ τὸ φάρμακον, τῆς τούτων φύσεως μεταβλητικὴν τινὰ δύναμιν εἰς τὸν ἰὸν ἐχούσης, ὥσπερ δὴ καὶ ἐν τοῖς παρασιτέταις τὸ σπέρμα, καὶ ἐν τοῖς μαζοῖς τὸ γάλα μεταβαλλόμενον γίνεται. id est, *atque ipsarum viperarum corpora non integra autidoto immittimus, sed amputatis capitibus, caudisque, ita reliquis ipsarum partibus in mistura utimur, idque non extra propositum, nec sine ulla facientes ratione: sed quoniam capita pessimum humorem, nempe ipsum virus in se continent, ideo ipsa præcidere conamur, ut minùs de ipsorum potestate medicamentum recipiat, quum natura eorumdem vim quamdam in venenum mutandi obtineat: quemadmodum & in testibus semen, in mammis lac mutatur.* Hactenus ille auctor. Galeous autem *lib.* 11. *simplicium*, præcidi capita oportere ob eam causam simpliciter dicit, quod ejusmodi animalia venenum ore contineant, cæterum à ratione alienum videri & caudas demere: ἐπεὶ δὲ ἔθος ἡμῖν ἐστιν, ὅταν τοὺς καλουμένους ἀρτίσκους θηριακοὺς σκευάζωμεν, ἀφαιρεῖν οὐ μόνον τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐρὰν, ἐνενόησα πολλάκις εὐλόγως ἴσως μὲν τὴν κεφαλὴν ὅλην διὰ τὸν ἐν τῷ στόματι περιεχόμενον ἰὸν, ἀλόγως δὲ τὴν οὐρὰν ἀφαιρεῖσθαι· οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι διὰ τὰ περιττώματα τῆς τροφῆς, τά θ' ὑγρὰ, καὶ τὰ ξηρὰ πρακτέον οὕτως ἐστίν· ἀποκτείναντες γὰρ αὐτὰ, εἶτ' ἐκδείραντές τε, καὶ ἀναπτύξαντες ἐξαιροῦμεν τε καὶ ἀπορρίπτομεν ἅπαντα τὰ ἔνδον, ὡς μόνην καταλείπεσθαι τὴν τῶν σαρκῶν οὐσίαν ἅμα ταῖς διαπεφυκυίαις αὐτῶν ἀρτηρίαις τε καὶ φλεψὶν, ἐλάχιστον ἐχούσαις ὄγκον, ὡς πρὸς τὴν ὅλην σάρκα καὶ μηδὲ φαινόμενον, ἐὰν πάνυ τις ἐπιμελῶς καταμάθῃ. id est, *Porrò quoniam ex more, cùm artiscos Theriacos, quos vocant, præparamus, non tantùm caput, sed & caudam earum abjicimus, subiit mihi frequenter rationi consentaneum fortassis esse caput quidem totum abjici ob venenum, quod ore continent; verùm à ratione alienum esse, adimere & caudam. Nec enim dicere liceat, quod id faciendum sit ob excrementa tum liquida, tum sicca. Nam interfectis illis, atque excoriatis, apertisque, exempta interanea omnia abjicimus, ut sola sit carnium substantia reliqua, unà cum arteriis venisque per ipsas innatis, quarum minima est moles, ut ad totam carnem, ac ne apparens quidem, nisi quis multùm accuratè consideret.* Hæc Galenus. De ea autem ratione, quam ille auctor *Theri. ad Pisonem* posuit; quod videlicet caput serpentum propria vi virus illud progignat, ejusque sit principium, haud satis liquet: quando alii aliundè per venas ad caput venenum deferri existimarunt, quorum meminit Plinius *lib.* 11. *cap.* 37. ita scribens: *non aliud esse hoc quam fel serpentum, & inde venis sub spina ad os pervenire diligentissimi auctores scribunt.* Plura de hac re disputamus in nostro libro Problematum medicorum.

p. 135. *l.* 13. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἔχεις ὄψον ἐν δείπνῳ.] Idem se cuidam viperarum venatori, qui elephantiasi laborabat, consuluisse, itaque eum sanatum testatur Galenus citato loco: refert Cœlius Aurel. *lib.* 3. *cap.* 1. in curatione hujus morbi: *Dant etiam viperas mandendas, sed amputato capite, atque cauda.* &c.

p. 135 *l.* 18, 19. τῶν κελτίων, οἳ νῦν καλέονται γάλλοι.] Κελτίων non benè pro κελτῶν. *qui* (inquit) *nunc Galli appellantur.* Quia serò id nomen apud Græcos in usu fuit, sed κελτοὺς vocabant, qui postea γάλλοι, & γαλάται: nam *Galli* & *Galatæ* iidem. Quod & *Pausanias* confirmat in *Atticis*, sic scribeos: ὀψὲ δέ ποτε αὐτοὺς καλεῖσθαι Γαλάτας ἐξενίκησε, κελτοὶ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον, καὶ παρά τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο. Et Strabo *lib.* 4. τὸ δὲ σύμπαν φῦλον (Gallorum) ὃ νῦν γαλλικόν τε καὶ γαλατικὸν καλοῦσι. &c. quibus verbis testatur *Strabo*, eo tempore quo vivebat, cœpisse *Gallos* appellari, qui prius *Celtæ* dicerentor: quod cùm & de sua ætate affirmet *Aretæus*, hunc circa tempora *Tiberii*, quibus floruit *Strabo*, aut paulo infra, *Neronis* scilicet principatu, vixisse oportet. Sed de ætate *Aretæi* superius in Præfatione.

p. 135. *l.* 20. σάπων ἐπίχλιν.] Ita & nunc vulgò appellamus du *Savon*: deesse autem quidpiam, contextus indicat. Eodem oomine utitur Plinius *lib.* 28. *cap.* 12. & Gallorum proprium agnoscit: *Prodest* (inquit) & *sapo Gallorum* &c.

p. 135. *l.* 21, 22. ἀνδράχνην.] Portolacam in smecticorum censum referri, consentaneum videtur; utpote, cujus Galenus *lib.* 6. *simpl. fac.* vim refrigerantem agnoscat cum humiditate viscida, qua eamdem mederi hæmodiæ idem tradit cum Aristotele *sect.* 7. *probl.* 10. Ejusmodi enim qualitates multum diversæ ab iis, quæ ῥυπτικοῖς & σμηκτικοῖς tribuuntor. Ao etiam aliquid detergens habet ea herba, quod vi minus manifestum auctores illi prætererunt? quod enim non careat omoi vi detergendi, liquet ex *Dioscoride*, qui ad capitis pustulas succum, aut decoctum ejus cum vino pro smegmate com-

commendat *lib.* 2. πρός τε τὰ ἐν κεφαλῇ ἐξανθήματα, σὺν ὄξει σμῆγμα. An *agrestem portulacam* intellexit Aretæus? cui *Dioscorides* vim tribuit θερμαντικὴν, δερμῶν, ἑλκωτικὴν, χαράδων διαφορητικήν. &c.

p. 135. *l.* 27, 28. μέγιστον ἑκάστῳ τὸ πρὸς δύναμιν.] Delendum illud τό.

p. 135. *l.* 28, 29. ἄλλο δὲ ἴσον καὶ τόδε καταπλάσσοντα ἀνατρίβειν] Peculiare elephantiasi defricandæ smegma his verbis præscribi palam est: proinde appositam fuisse ejus descriptionem, quæ postea interciderit, dubitari non debet.

p. 135. *l.* 32. χηναλώπηξ.] Hujus meminit Aristoteles *lib.* 6. *hist. de animal. cap.* 2. & Plinius *lib.* 10. *cap.* 22. *Anserini* (inquit) *generis sunt chenalopeces: Et quibus lautiores epulas non novit Britannia chenerotes, fero ansere minores.* Nomen ex *Ansere* & *Vulpe* compositum, non quidem quod mistione & coitu utriusque animalis gignantur hæ aves; (id enim planè impossibile est) sed fortasse quod vulpis magnitudinem, aut in plumis colorem habeant.

p. 135 *l.* 32, 33. ὅμοιον γὰρ ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ ἄριστον.] Lege: ἐν ἀνομοίῳ. Ait simile in dissimili, ut simiam homini, valdè esse accommodatum; & simile in dissimili intelligit, opinor, animal, quod in suo genere similitudinem alterius animalis diversæ speciei habeat; ut chenalopex vulpis, et simia hominis: quod cur dicat homini optimum esse, fateor me non videre. Aliis istud mysterium quod inest, aperiendum relinquo.

p. 135. *l.* 34, 35. καὶ ἀμμωνιακὸν τὸ θυμίαμα ξὺν ὄξει καὶ ἀργολάσσου χυλῷ.] Scribe: ἀμμωνιακὸν per ω. Hic *Themisonem* videtur imitari, qui teste Cœlio *lib.* 4. *Chron. cap.* 1. in hoc morbo habitum corporis refrigerantibus atque adstringentibus comprimere studebat, cupiens revocare tetros humores ad interiora, adhibitis subinde enematis & purgantibus medicamentis: *Item*, (inquit de Themisone) *ventrem inter paucos dies leviter deduci jubet atque superficiem corporis constringi unguento myrobalani, cum aceto, & oleo rosaceo parvo, vel myrtino, & ammoniaci gutta cum alumine. Reponit etiam ægrotantes in decoctione frigida ex herba perdicio confecta, vel plantagine, aut murto, aut rubo, bis in die*, & paulo infra adhibet etiam ammoniaci guttam cum aceto, vel vino: quam curationem cum elephantiasi adversissimam esse pateat, non immeritò scripserit *Juvenalis*:

Quot Themison ægros autumno occiderit uno.

p. 135. *l.* 36, 37. ἢν δὲ τελευταὶ ἴωσι αἱ αἰσχαὶ, προσχρίεσθαι.] Hujus meminit & *Cœlius* citato loco vituperans: *Alii quoque*, (inquit) *etiam cutis vulnerationem affectandam probant, qua corpus exhumoretur; neque cunctis commune judicium, & ignaris cognitum providentes, quod pejorante passione superficies corporis ulceratur.*

p. 136 *l.* 2, 3. καὶ τῷ μέλιτι, παλαιῷ, τὴν μίξιν.] Videtur legendum, ἐς τὴν μίξιν.

p. 136. *l.* 8. ἀκρόδρυον τὰ ὡραῖα.] Ex hoc loco patet ἀκρόδρυα generale esse nomen, omnes arborum fructus significans, licet si vocis originem spectes, eos tantùm quos quercus pariunt, significet: nam δρῦς Græcè est quercus. Suidas ἀκρόδρυα. καρποὶ δενδρικοί. πάντες οἱ τῶν δένδρων καρποί. Ratio est quia veteribus δρῦς accepta pro quacumque arbore, unde fructus δρυπεπεῖς qui maturuerunt, moxque casuri ab arbore sunt. Ita igitur acceptum id nomen etiam τὰ ὡραῖα *fructus æstivos* comprehendere manifestum est. Propriè tamen ita dicebantur fructus lignoso putamine muniti: quod genus nucum appellatione à Latinis intelligitur.

p. 136. *l.* 8, 9. οἶνοι γλυκέες οἰνωδέων κρέσσονες.] οἶνος οἰνώδης *vinum vinosum* dicebant, quod esset generosum & potens. Cujus generis non censetur vinum dulce: sicut expressè docet Aristoteles *lib.* 4. *Meteor. cap.* 9. οἶνος δ' ὁ μὲν γλυκὺς θυμιᾶται· πίων γάρ· καὶ γὰρ ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ ὅτι γὰρ ὑπὸ ψύχους πήγνυται, καίεταί τε. ἔστι δὲ ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ' οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμός. διὸ καὶ οὐ μεθύσκει. id est, *vinum autem dulce exhalat sive suffitur: est enim pingue: etenim eadem præstat oleo, neque enim à frigore concrescit, uriturque. Est autem nomine vinum, effectu non item. Neque enim vinosus sapor, ideoque non inebriat.* Hippocrates etiam 2. *de victu in acutis* vinum dulce ab οἰνώδει distinguit: ὁ μὲν γλυκὺς ἧσσον ἐστὶ καὶ καρηβαρικώτερος τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος. De vino dulci, & citata Aristotelis sententia, vide Chioccum Veronensem *lib.* 1. *quæst.* 4.

p. 136. *l.* 13, 14. καὶ ξυμπάντων ὁμοῦ καθαρτηρίων ὁ δυνατώτατος.] Veratrum scilicet, de hoc enim loquitur: & sanè ejus tantam esse vim, tam gravem spiritum tradit *Plinius*, ut effossuri, allio, ac vino inter fodiendum hauriendo sese præmunirent, celeriterque opus conficerent, alioqui capitis gravitatem contraherent. Magno etiam ægrorum & medentium pavore olim exhibitum fuisse, idem *Plinius* auctor est: *Album*, inquit, *optimum, quod celerrimè movet sternutamenta, sed multo terribilius nigro, præcipuè si quis apparatum poturorum apud Antiquos legat, contra horrores, strangulatus, intempestivas somni vires, singultus infinitos aut sternutamenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus aut longiores, exiguos aut nimios. Quippe alia dare soliti, quæ concitarent vomitiones, ipsumque elleborum extraherent medicamentis aut clysteribus, sæpè etiam sanguine venis emisso. Jam verò & cùm prosperè cedat, terribili visu variis coloribus vomi-*

tionum, & post vomitiones, observatione alvi, balinearum dispensatione, totius corporis cura, antecedente omnia hæc magno terrore famæ. Namque tradunt absumi carnem si coquatur una: sed antiquorum vitium erat, quod propter hos metus parciùs dabant; cùm celeriùs erumpat quo largius sumitur. Hæc Plinius.

p. 136. *l.* 14, 15. ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ ποικιλίῃ τῆς ἐκκρίσιος.] de variis coloribus vomitionum ab elleboro albo, modò ex *Plinio* dictum est.

p. 136. *l.* 18. ἀλλὰ δυνάμι καὶ ποιότητι ὅτι φαύλη.] Notatu digna sententia magni Medici, qua *elleborum album*, potentissimum prædicat medicamentorum omnium purgantium, non vacuandi quantitate, aut varietate eorum quæ educuntur, sed potestate & qualitate excretionis: quod scilicet ea, quæ oportet, vacuet, morborumque seminaria stirpitus evellat. Cui & *Hippocrates* suffragari videtur de *nigro Veratro* scribens ad pleuritidem inferiorem: ἄγει (inquit) κάλλιον καὶ κρισιμώτερα. De *albo* autem est sententia in *Coac. cap.* 12. ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ καὶ ἀποφορῇ πλέονι, ἀπ' ἐλλεβόρου ἐμέοντι ἀφρώδεα συχνὰ ἀφελεῖ. Ad quem locum *Duretus* hæc annotat: *hic autem significatur albus absolutè usurpatus, in quo tanta vis inest purgandi, ut priusquam ad tenuium intestinorum anfractus perveniat, humorem qui in vitio est, radicitus ab ima parte exstirpet, ipsumque vomitione excludat. Notabile est autem, quod elleborismum præscribit, non inopia, sed delectu catharticorum, ut idem scripsit de nigro ad pleuritidem inferiorem.* Hæc Duretus.

p. 136. *l.* 23. πυρὶ ἴκελον τὴν ἐς δύναμιν.] Eleganter igni elleborum album comparat: nam ut ignis vi sua omnia pervadit, potenterque immutat, edomatque: ita elleborus intus corporis latibula omnia irrumpens, diuturnorum inibi morborum semina populatur, fibrasque omnes ad vivum resecat: atque ita quicquid est mali profligat, delet, exterminat, ut non possit amplius repullulascere. Eodem sensu Theriacam ab Auctore Libri de *Theriaca* ad *Pisonem* πῦρ καθαῖρον appellari ob præcellentem ejus vim supra observavimus. Atque hic Observationes & castigationes nostras in *Aretæum* Dei Optimi Maximi Auspiciis susceptas, cum debita illi omnium bonorum Auctori gratiarum actione absolvimus. Die Jovis duodecima Januarii, Anni millesimi, sexcentesimi, sexagesimi secundi.

F I N I S.

INDEX GRÆCUS

IN

ARETÆUM.

Editori Aretæi doctissimo Joanni Wigan, A. M. Ædis Christi alumno S. D. *Michael Maittaire.*

Multum tibi, vir doctissime, cùm à tuis popularibus, tum ab omnibus medicæ artis Græcarumque literarum studiosis debetur, quòd primus opus medicum, quale tua nunquam protulit patria, Græcè typis mandaveris: quòd Aretæum apparatu magnificentissimo, Latinâ versione novâ & longè elegantiore, nòtis accuratissimis ornatum in lucem produxeris; scriptorem tam rarò hactenus obvium, ut penè pro inedito haberetur: tot mendis obsitum, ut lectorem prorsus absterreret, in suo tamen genere, si scriptionis nitorem, vim verborum, copiamque nunquam nimiam, si orationis facundiam, puram dialectum, rerumque quas tractat methodum spectemus, facilè principem. Exemplar sanè cunctis librorum deinceps editoribus proposuisti, quod possint imitari quidem, vix superare. Optandum fuerat, ut qui Aretæo manus medicas admovisti, meliori ipse valetudine utereris. Verùm nequid tuis laudabilibus inceptis moram injiceret, cavit vir clarissimus Joannes Friend, M. D. qui pro suâ medicinæ linguæque Græcæ (hujus nunquam ab illâ sejungendæ) peritiâ tuæ simul & Aretæi saluti consuluit. Quoniam autem indici Græco coronidem imponere hinc abiens non potuisti, quam opellam per tenuem mearum virium modulum & temporis angustias licuit, præstiti: operis quippe illa pars erat, ad quam pertinacia laboris magis quàm ingenii acumen postulabatur.

In hoc indice adnotantur pleræque voces raræ & insigniores, loquendique formulæ: præstantissimo huic anthori vel propriæ, vel cum aliis, Hippocrate præsertim, Homero & Herodoto, ad quorum normam suum stylum conformavit, communes. Vocabula in Constantini Lexico & Henrici Stephani Thesauro prætermissa asterisco indicantur; obelo, quæ in illis occurrunt ἡμάρτηκα. Loci passim inferuntur ex variis anthoribus, quorum editiones sunt eædem, quæ in Commentario de Aretæi dialecto memorantur. Sicubi aliæ adhibeantur, earum in hujus indicis fine fiet mentio. Plura ex Galeno aliisque rem medicam Græcè tractantibus exempla accersere potuissem, si mihi aut major cum illis familiaritas aut plus otii fuisset. Nonnihil ad calcem de quibusdam Aretæi locis, quorum lectio suspecta est; déque ejusdem stylo peculiari syntaxique adtexendum curavi. Vale; meamque hanc pauperculam symbolam æqui bonique consule. Ex museolo. *Calendis Novembribus*, 1723.

A.

κρη

Sſ

Δια-

ἐξέχομαι. ἐκ τοῦ καίρου καὶ τῆς μέθης ἐξέχεται. 71: 36, 37.

ἐξελάσαι [ζωσίπωλον] 100: 7. ab ἐξελαύνω, unde ἐξελαύνω

* ἐξερεύξιας πολλαί, 14: 38. *eructationes.*

ἐξερπύσαντα ἐκ τῆς γῆς ἔχιν, 71: 29.

ἐξέρυθροι σάρκες, 60: 46, 47. ἐξέρυθρος, Hippocr. 67. C ἐξέρυθρον, τὸ λίαν ἐρυθρόν. Erotian.

ἐξέρχομαι ἐξελθεῖν τοῦ ζῆν, 19: 39. ἐξελθεῖν τῆς νόσου, 121: 39. ἐξέρχεται [ἡ νοῦσος] Hippocr. 559. 6. & 557. 30.

* ἐξεχές, 126: 51. ejusdem formæ ac ζωοεχές.

* ἐξεχέβρογχοι, 37: 28. Hippocr. 807. C. *quibus guttur prominet.* Sic ἐξεχέγλωττοι, Hippocr. 823. C.

ἐξήκει [exit] ζωρείην, 64: 24. ἐξήκων [*præteriit*] ὁ χρόνος, Xenoph. 3.0. B.

ἕξις, *habitudo corporis.* τὴν ἕξιν φθίνουσι, 22: 45. ἐς θερμασίην τρέπει.

ἐξίσχοντας ὀφθαλμοί, 5: 51. Hippocr. 27. 20.

ἐξίτηλον γάλα, 103: 42, 43. *fluxile.* At ἐξίτηλος τροφή, Hippocr. 380 46. *evanidus.* sic etiam Xenoph. 847. B. & ἐξίτηλος ἐλαία, *putridu olivu,* Habac III. 17. in Var. lect ἐξίτηλος, ἀφανής, ἄδηλος, χαῦνος, Suid. ἄχρηστος, ἀδόκιμος, διεφθαρμένος. Hesych. ἐξίτηλον ἐξ ἀνθρώπων γίγνεσθαι, *ex memoria deleri,* Herodot. I. 3.

* ἐξοΐδεῖ [θερμασίη] ἐς τὸν αὐχένα, 88: 7, 8. ἐξοιδέει ἔξω τὸ πᾶν, 88: 2, 3. ἐξοιδέω occurrit in Lexicis.

* ἐξογκώσιν τῶν πνευμόνων, 86: 51, 52.

ἔξοδος, substantivum; ἔξοδοι κοιλίης, 51: 33, 34. Adjectivum; ἔξοδος φυσῶν, 117: 37. πάντε ἔξοδοι λίθων, 137: 51. *eductiva, expellentia.*

* ἐξοίδανσις ἡ γαστήρ, 76: 3 ἐξοιδέουσι σφυροί, 66: 14.

ἐξοκέλλειν neutraliter; ἐξοκέλλει φλεγμονὴ ἐς τὸν τράχηλον, 7: 41, 42. ἐξοκέλλειν ἐς μελαγχολίην, 57: 20 active; πάντες, ἄστε ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξοκείλῃ, 6: 23, 24. [ubi videtur legendum ἐξοκείλῃ vel ἐξοκέλλῃ] ἐξοκεῖλαι, ἐξέπεσεν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν πλοίων, Hesych.

ἐξοχίας τουτέων πάντων καθαρσίας, 121: 25. *purgationes quæ magis, quàm omnia hæc, valeant.* Si ἐξοχίας ab ἔξοχος derivari placet, notandum est hoc adjectivum flecti tricatalecticè, ἐξόχας, oon ἐξόχος, deinde ἐξοχίας pro ἐξόχας, ι Ionicè inserto. Si minùs id placeat, facili mutatione reponi poterit ἐξοχίας, ab ἐξοχής. cujus exemplum suprà datum est, nisi quis maluerit adjectivum ἐξοχής ab ἔξοχος formari.

ἐξωθέω ἐξωθεῖν, 4: 49. & cum Attico augmento ἐξεώσθαι, 11: 27. ἐξεωσμένον, 2 Reg. XIV. 14.

ἔξωροι [cui opponitur ἐφ' ὥρας] 110: 43.

ἐξώχροι, 18: 51. *admodum pallidi.* ἐξώχρος, Theophr. Hist. Plant. 403. 12.

ἐπαιωρῆται, 43: 39. ablato augmento pro ἐπῃώρηται, perfecto verbi ἐπαιωρέομαι.

* ἐπαλγεστέρη ἰσχνείη. 53: 40, 41. ἐπαλγής, idem ac περιαλγής, quo uti Platonem notat H. Stephanus.

ἐπαλλαξάμεναι ἀλλήλοις εἰς χιασμὸν σχήματος, 34: 20. ἐπαλλαγαὶ τῶν ἀρχῶν τῶν νεύρων, 34: 17.

ἐπαναιρεῦνται, 65: 33. *adsumuntur.* ἐπανελέσθαι, ἐπαναλαβεῖν, Hesych.

* ἐπαναισθητοι σπλάγχνων, 43: 46, 47. *sensûs valde expers.*

† ἐπανακαλέομαι ἐπανεκλήθη ἐς φάρμακα ζωῆς, 71: 44, 45. ἐπανάκλητοι θέρμης παύσασθαι, 103: 11, 12. sic Hippocr. 427. 32. & H. Steph. ex Galen. ad Glaucon.

ἐπαναλίσκομαι, *consumor.* ἐπαναλωθῇ, 13: 31. ἀναλωθῶσιν, ἀφανισθῶσιν, Suid.

* ἐπαναπίμπλησι αὐτῆς τὴν φλέβα, 81: 33.

* ἐπαναστρέφουσι αὐτῆς, 124: 42.

ἐπαναφέρουσι [*effundunt*] πλῆθος, 14: 28, 30. [paulò ante l. 20. ἀναφερόμενον] ἐπαναφέρει [*remittit*] ἡ νοῦσος, 11: 23. At in Hippocr. 118. B. ἐπανασώσαντες, *vires resumentes.*

ἐπαναφορή. ἀμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν, 85: 39. *emittit caliginosos vapores.*

ἐπανθεῖ ἡ χροιὴ μᾶζον, 46: 11. ἐπανθεῖ, Hippocrat. 12: 1. G. [à quo ἐπηνήνοθε, Homer. Ιλ. β 219.] H. Steph. ἐρύθημα ἐπανθεῖν, ex Lucian. & ἐρυθρὸς ἐπανθεῖ, & Galen. ad Glauc.

* ἐπανθισμα ἀφροῦ, 40: 40. ἐπάνθισμα ἀφρῶδες Hippocr. 69. A.

ἐπανίημι, *remitto.* σμικρὸν ἐπανῆκε τοῦ πόνου, 22: 37. ἐπανιέντος, Hippocr. 74. H.

* ἐπανίσιας μακρῆς—βρογχίας, 73: 55, 56. & ibid. l. 25. παροξυσμοὶ & ἐπανέσιας opponuntur. ἐν τῇσι ἐπανέσεσι, 40: 52.

ἐπαρκεῖ ἰητρὸς ὅτι ὅτε ἐς ζωὴν, ὅτε ἐς ἀσφαλείην αἴτιος ὅτε ἐς μορφήν, 4: 56, 57, 58. ἢν ἐπαρκέσῃ ἡ φύσις, 62: 13. ἐπήρκεσεν, ἐβοήθησεν, Hesych.

* ἐπαείρει στομάχῳ, 117: 50, 51. *attollit, inflat.* ἐπαίρεται κοιλίης, Hippocr. 129. G.

* ἐπαυξέα γίγνεται (*augentur*) τὰ πάθεα, 20: 11. & 52. 9. ἐπαυξίας νόσους, Hippocr. 1185. D.

ἐπαφιέναι (scil αἷμα) 111: 38. *iterum vel paulò pòst mittere.* * ἐπαφαιρέσιος, 73: 53.

ἐπάφρων, 11: 26.—χολωδέων, ibid. ἐπάφρα χολώδεα, Hippocr. 74. E. ἐπάφρα, τὰ ἀφρώδεα καὶ οἷον ἀφρώδη, Erotian.

* ἐπασυμένους, 100: 6. ἐπίσσυται, Homer. Ιλ. ω. 173. ἐσσυμένους, Ιλ γ. 85. ἐπεσσύμενος. Od. ε. 428.

ἐπευθύνειν (*recta reddere*) τὰ μέλη, 4: 58.

ἐπιβάλλουσι (*incumbunt*) ἀλλήλοισι, 61: 18. ἐπιβάλλουσιν ἀλλήλοις, Plat. in Phæd. 248. A.

ἐπιβολαὶ (*infertiones*) ἐς τὸ στόμα, 37: 10, 11.

† ἐπιβλαβέες κόποι, 118: 5, 6.

ἐπιδιδοῖ ἐπὶ τὸ θανατῶδες, 11: 15. ἐπιδιδόντων ἐπὶ τὸ κακόν, 9: 4, 5. ἐπιδιδόντες ἐπὶ τὸ ἔξυπνον, Hippocr. 940 G. ἐπιδιδοῦ ἐς κακὸν, 9: 15, 16. ἐς τὸ κάκιον, 17: 43. ἐπιδιδόναι εἰς τὸ χεῖρον, H. Steph. ex Herodian.

ἐπίδοσις (*incrementum*) φλεγμονῆς, 7: 22. Hippocr. 998. B. ἐπίδοσις, ἡ αὔξησις, Hesych.

ἐπιεικής (*mitis*) ἐν ἀναλήψεσι, 49: 25. τὸ ἐπιεικές, Hippocr. 68. B.

* ἐπιθλίψιας φυλάσσεσθαι, 89: 28, 29. *à compressionibus cavere.*

ἐπίκαιρον, καίτοι κακὸν, 94: 15. μεγάλα καὶ ἐπίκαιρα, Hippocr. 984. E. ἐπικαίροισι τόποισι, 19: 30, 31. ἐπικαιροτέρη τυπίων ἡ ἀναστομή, 10: 15, 16. ἐπίκαιρα ἐς κίνησιν νεῦρα, 10: 38, 39. ἐπίκαιρα ἐς τεκμαρσιν, Hippocr. 289. 36.

ἐπικαρσίην, πλαγίαν, Erotian. ἐπικάρσιος, Herodot. 161. 10. & 252. 2. Flectitur dicatalecticè, ἐπικαρσίης ἐντομάς, 69: 2, 3. & tricatalecticè, ἐπικαρσίης τομῆς, 7: 3. ἐπικάρσια, πλάγια, ἢ κατ' εὐθεῖαν φερόμενα, Hesych.

ἐπικίνδυνος, *periculosus, qui infert periculum.* ἐπικινδύνους, Herodot. 293 5. Et *periculo obnoxius, cui infertur periculum.* (uti θανατῶδες, *lethale,* Hippocr 1257. A. & *letho obnoxium*) ἐπικίνδυνα καὶ θανατώδεα, 39: 14.

ἐπίκλησις, *cognominatio,* τὴν ἐπίκλησιν ἴσχουσι, 3: 31. ἐπικλέεται τὸ πάθος, 15: 37. ἐπίκλησιν ἀσαίτην καλέομεν, 49: 12, 13. ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσι, Homer. Ιλ. σ. 487.

ἐπίκλησιν τὸ πάθος λαγνείη ἔχει, 61: 51, 52. ἄστρα ἐπίκλησιν ἔχοντα πλάνητες, Plat. Tim. 38. C. οὕτως ἐπίκλησιν, 135: 20. Κράσσος ὁ Μάρκος ἐπίκλησιν, Appian. 92. 22. (quod novè dictum scribit H. Stephanus in Thes.) ἐπίκλησιν, ἐπωνυμίαν ἡ ἐπίκλησις παρὰ Ἀττικοῖς, Hesych. τὸ ἐπίκλησιν παρὰ τοῖς ὕστερον συγκοπὴν, τὸ ἐπίκλησιν ἐπίρρημα ποιήσαν. Eustath. 672. 6. vel συγκοπὴν ἐκ τοῦ ἐπικλήδην. Id. 1255. 15.

ἐπι-

* ἐργάττω ἢ θνιάτω, 50: 28. frequentiùs occurrit ἐργάζω. Sic ἔεργε, Homer. Ιλ. γ. 64.

ἔεργω, affectus. Crass. maleficium αἰτίη ἢ ἔργα τ̃ παρειθμίων, 7: 48. Huc forsan spectat adjectivum ἐργώδης, Hippocr. 1245. H. & adverbium ἐργωδῶς, Id. 1256. E.

ἐργασία τ̃ τροφῆς, concoctio, Aristot. lib. 3. de part. anim. in initio. ἀπεργάζεσθαι τὸ ἐς ἐργασίην ἔη, 44: 42. τ̃ ἰδίην ἐργασίην ποιέει, 45: 8.

ἐργολέτησι, 32: 10, 11. ἐργολέτης ὁ κέντης, Phrynich. p. 62.

ἔρδη παντὸς τοῦ τ̃ λόγου, 103: 18. Herodot. 32. 31. Homer. Ιλ. δ. 29 ἔρδειν, πράττειν, Hesych.

† ἐρεθιστικὸν τριχογονίην, 72: 35. irritatorium: activo sensu. ἐρεθιστικοὶ ἡ κύστις ἠδὲ γαστήρ, 78: 41. irritanda; passivo. quasi ἐρεθιστικοί. Crassus autem vertit, irritant & infestant.

ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι, 73: 36. Hippocr. 48. 35. Foes. ex Galen. & H. Steph. ex Dioscor.

ἐρείδουσι τ̃ κάτω γνάθον πρὸς τ̃ ἄνω, 4: 4 ἐρείδοντα, Hippocr. 761. G. ἐρείσαντα τ̃ χεῖρας, 49: 35. ἐρείσης τ̃ δακτύλου, 49: 40. (συνερείδονται) ἰσθμοῖς. 4: 9. συνερείδει τοὺς ὀδόντας, Hippocr. 670. 11. & 671. 9. Sed neutraliter; ἐρείδει ἡ γλῶσσα ἐς τὸ στόμα, 2: 29, 30. ξυνερείδουσι οἱ ὀδόντες σπασμῷ, 2: 35. ξυνερείδει τῇ ἄνω, 4: 7.

* ἐρυθρὸς, ruber. H. Steph habet ἐπερυθρὸς, sed sine authore μῆλα ἐρυθρὰ, 39: 45. μῆλα ἐρυθρά, 2: 43, 44. & 40: 28. ἔρευθος, rubor, πρόσωπον, Hippocr. 1110. H. ἐρυθήματα προσώπου, 21: 16, 17. ἐρυθήματα ὀφθαλμῶν, Thucyd. 130. A. ἐρύθημα ἱματίων, Esai LXIII. 1.

* ἐρεύξιες, 16: 20. ἐρεύξις, Hippocr. 1170. B.

† ἐρυγαὶ ὀξώδεες, 40: 25. ἐρυγὰς καπνώδεας, 2: 27, 28. ἐρυγαὶ, ἐρεύξιες, Hesych.

ἕρπη τὸ κακὸν ἐπὶ μεῖζον, 23: 37. & 40: 28. ἐς μεῖζον, 27: 55. * ἕρπουσι γυῖα χαμαὶ, 28: 23.

ἑρπύσαντα ἔχει, 71: 29. ἑρπυστῆρες ὄφεις, Oppian. Cyneg. l. 3. v. 411. ἑρπύζων, de Ulysse Homer. Od. ν. 220. ἑρπυστὴς μῦς, Anthol lib. 1. cap. 33. Epig. 16. ἑρπετοῦ γῆρας, 71: 44. Consule Aristot. Hist. Anim. lib. 5. cap. 17. sub finem. & lib. 8. cap. 17. & Plin. Nat. Hist. lib. 28. cap. 11. &c.

* ἑρπετώδεα προβοσκὶν, 68: 24. de elephante.

ἐς, circiter, quasi, ἐς λοιπὸν, 25: 40.

ἐσακοῦσαι ῥᾳδίως ζημίην, 49: 30. & ἐσακούειν ἢ κλύδωνος, lin. 39. cum accus°. vel gen°. οὐκ ἐσακούοντες τὰ παραγγελλόμενα, Thucyd. 277. A. Ἀλκιβιάδου ἐσακούειν, Id. 376. B.

ἐσαῦθις παλινδρομίη, 58: 53. & divisim ἐς αὖθις ἀναβαλλόμεθα, Thucyd. 293. D.

ἔσθων, 68. 33. Homer. Ιλ. ω. 476. τρώγων, Hesych. verbum poëtis familiarius. Legitur ἐσθίοντος, Psalm. CVI 20.

ἐσκαλεσσάμενοι [& antea eâd. lin. 20. καλέσασθαι] τ̃ ἰητρὸν, 6: 20, 21. ἐσκαλῶ μάρτυρας, Aristoph. 497. E.

ἐσμασσᾶσθαι ἔσω τ̃ χεῖρας, 62: 20. inserere manum. ἐσμασσόμενος ἐς τ̃ κοιλίην, Hippocr. 812. H. Galen. exponit ἐνθεὶς τ̃ χεῖρα. & Erotian. ἐμβαλών. ἐσμασσόμενος, ἐμβαλλόμενος, Hesych.

* ἐσπαίρει τὸ δέρμα, 117: 17.

ἔς τε, dum, donec. cum indic°. vel subj°. ἔς τε καὶ ἀποπνιχθῶσι, 6: 3, 4. ἐς τ' ἂν ἐμφύῃ, 20: 55. ἐς τ' ἂν τελευτήσωμεν, Herodot. 271. 20.

ἐστί. ἔστι δ' ὅτε, 9: 2. eodem sensu quo est apud Latinos. Horat. lib. 3. carm. Od. 1. v. 9. Est, ut— id est, fieri potest, ut——sic ἔσθ' ὅτε καὶ——fieri potest, vel aliquando accidit, ut etiam moriantur—6: 19, 20 & 7. 11, 12. lege Bud. Comment. p. 1098. 1099. ἔσθ' ὅτε, οἱ πάσχοντες οἱ οὕτω λέγοντες, δέον ἐστὶν ὅτι λέγειν, οὐκ ἄν τις εἰκάσειεν, ἀλλ' ἐκεῖ τοῦτο μόνον, ὅτι ἡμαρτημένοι εἰσὶν οἱ οὕτω τῷ ὀνόματι χρώμενοι, Phrynich. p. 48. Hâc locutione [uti notat Hoeschelius p. 115.] utitur Herodianus, p. 96. l. 6.

* ἐστερέωνται ἐστερέωσεν τῷ δέρματι, 116: 57.

ἐσχάρα, 89: 15. crustæ ulcerum. ἐσχάρας ἀποκαθαίρει, Diosc. lib. 1. cap. 66. ἐκ πυρὸς ἐσχάρας, 131: 7. ἐσχάρη τὸ πάθος, 7: 32.

ἔσχατος. κὴν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσι, 15: 27. Hippocr. 1243. A. Eodem modo, ἤσαν ἐν τῷ ἀθυμοτάτῳ, Thucyd. 207 D.

ἑτεροιώσιος ἄνθρωπον ἐς παλαιὴν ἕξιν, 48: 39, 40. ἑτεροιωθὲν, Phil. p. 418. l. 27.

† ἑτεροίως, 6: 45.

εὐαγέες ὀφθαλμοὶ, 16: 47, 48. volubiles. εὐαγὴς, καλῶς περιηγμένος, Suid. εὐαγέες μέλισσαι, H. Steph. ex Anthol. lib. 1.

εὐαίσθητον, 65: 44. Aristotel. Histor. Anim. lib. 9. cap. 46. * εὐαισθητότερα, Hippocr. 606. 29.

† εὐαλέως ὑγιασθῆ, 99: 49.

εὐανθέστερη, 51: 8. Hippocr. 831. E. εὐανθέα, Hippocr. 804. A. Erotian. exp. εὐτραφέστερα.

† εὐανάκλητα, 35: 10, 11.

εὐάρμοστος φλεβοτομίη, 96: 10, 11. conveniens.

† εὐαφὴς [σπλὴν] 43: 36. qui facilè tangi potest. ψηλαφίη, 75: 20. κοίτη, 77: 54. & activè, qui facilè & molliter tangit; εὐαφὴς ἀνδρὸς, 112: 14.

εὐαφέως καὶ ῥηϊδίως, 85: 15. εὐαφῶς, Lucian. 336. B.

εὖγε, cum nom° & gen°. εὖγε ἄλλως ὁ ἰητρὸς, ἠδ' ὁ δημότης, εὖγε φιλαλήθεος, 15: 36. rectum medicus & vulgus nomen imposuerunt.

εὐδίοδοι τροφαὶ, 107: 32, 33. cibi facilè permeantes. Sed [ἡ τ̃ χώρας φύσις] εὐδίοδος, Theophr. de Plant. lib. 1. cap. 11. transmeatu facilis, terra quæ radicibus facilem transitum præbet.

εὔδρομοι τροφαὶ, 107: 32. facilè & citò delabentes.

εὔελπις ἄνθρωπος. 42: 44. benè spe fretus. εὐέλπιδες ἐς φιλοζωΐην, 50: 29. εὐέλπιδες ἐν δεινοῖς, H. Steph. ex Thuc. lib. 1. εὐέλπιδας ποιεῖ ὁ οἶνος, Aristot. Ethic. Eudem. lib. 3. p. 114. l. 21. υἱὸς εὔελπις, Prov. XIX. 18. de quo bene speratur: quæ significatio etiam convenit loco Aretæi, 42: 44.

εὐελπιστίης, 50: 24. ἐς εὐελπιστίην ἐμβῆναι, 102: 11.

εὐεξίη ἢ ἀνθρώπου ἐς τὰ πάντα, 47: 7, 8. Hippocr. 27. 55. Xenoph. 786 D.

εὐήθης, levis, mitis. εὐήθης νοῦσος, Hippocr. 390. 27. τὸ εἶδος οὐκ εὔηθες, 51: 19. τ̃ νόσου εἶδος εὔηθες, 51: 35. τοτίων λευκοφλεγματίης εὐηθέστερος, 50: 51, 52 εὐήθεες ἐς ὄλεθρον [νεφροὶ] 22: 12. faciles, proni. εὔηθες ἕλκος, Hippocr. 391. 41. ulcus parvum, simplex, contemnendum: cui Galenus opponit ἐπικαίριον. τὸ εὔηθες, τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσήμαντον (σημαίνει) ἢ ἐπὶ καλῷ, Schol. Thucyd. 229. C. & 230. A. significat etiam stultum, fatuum. εὔηθες, ἁπλοῦν, μωρὸν, ἀνόητον. εὐήθης, βλὰξ, χρηστοήθης, ἀνόητος, Hesych.

εὐήκοοι, 32: 37. in audiendo acuti. εὐηκοώτερον σώματα, Hippocr. 1247. G. εὐήκοος, etiam obediens, Epistol. Jerem. v. 60. εὐήκοοι, obedientia.

εὔθυμοι, 32: 34 hilares, alacres. εὐθυμέεσθαι, 73: 10. εὐθυμίης, 50: 23, 24. Hippocr. 1160. B. Psalm. XLIII. 4 in Var. Lect.

εὐκαιρίη ἐὼν ἐπ' ἐπιπλάσσειν, 75: 54, 55. ἐν εὐκαιρίαις, Psalm. IX. 9.

† εὐκαμπέες πόνοι, 39: 30.

εὔκολος. τ̃ φαινομένων οὐκ εὔκολος, 46: 15.

εὐκόσμως γεγράφθαι τεῖχος, 72: 35.

εὔκρατος [bene temperata] φύσις 16: 33. εὐκρήτῳ οἴκῳ, 72: 18.

εὐκταίως πίστη δίαιτα, 135: 43. bene instituta. εὐκταῖος ἀγροῖ, Hesiod. Ἔργ. v. 668. εὐκταῖα ποιέεσθαι πάντα, Herodot. 334. 37. εὐκταῖος νόσοι, Hippocr. 997. E. εὐκταῖος, εὐχερὴς, σαφὴς, εὐδαίμων.

εὐκτα-

χροίη

I.

Λ.

μαρμαρυώδεις, 21: 31. μαρμαρυώδης ποματὸς, apud Galen.

μαρμαρυγῶν, 119: 31. μαρμαρυγὰς ὁρᾷν, Galen. μαρμαρυγαὶ ὁρῶνται περὶ τῶν ὀφθαλμῶν, Hippocr. 1222. D. λαμπηδόνες πυκναὶ, καὶ οἷον ἀστραπαὶ πυκναὶ, αἰφνίδιοι, πυρίδεις· ὡς καὶ Ὅμηρος, μαρμαρυγὰς θηεῖτο ποδῶν, Erotian. Locus [Οδ. θ. 265.] ab Erotiano citatus metaphoricè intelligitur. μαρμαρυγαὶ αἱ ζωτικῆς τῶν ποδῶν κινήσεις, ἢ λαμπηδόνες. μαρμαρυγὴ, φῶς, ἀστραπὴ, βῆμα, πήδημα, λαμπηδὼν, κίνησις ποδῶν συνεχὴς, αὐγὴ ὀφθαλμῶν, Hesych.

μαρσίπποις, 85: 34. μαρσιππίῳ, 85: 44. μαρσίππιον, Hippocr. 890. E. μαρσύπποισι, 76: 4. μάρσιππος ex Alex. Trallian. & μαρσίπτιν, ex Xenoph. Anabas. affert H. Steph. μαρσίππιον, βαλάντιον, Hesych. μάρσιππος, σάκκος, θυλάκιον, ζωνάριον, Suid. ubi locus Xenophontis affertur, sed scribitur μαρσιππίοις. μαρσίππῳ, Deuter. xxv. 13. Mich. vi. 11. Gen. xliv. 1, 2. μαρσίππιον, Prov. 1. 14. μαρσυππίῳ, Esai. xlvi. 6. μαρσυππίῳ, Sirac. xviii. 33.

μάσσειν, pinsere. μαχθεὶν ἐν χερσὶ νομὴ, 134: 6. μεμαγμένη μᾶζα, Athen. 30. F. μεμαγμένον, Aristoph. 34. D. & ἔμαξεν, ibid.

μασσᾶσθαι, 101: 37. mandere. μασσώμενος, Athen. 530. D. Aristoph. 36. A. ἐμασσῶντο, Job xxx. 4. Legitur & per σ unicum; μασᾶσθαι, Athen. [ex Eupol.] 52. D. μασᾶται, Theophr. Hist. Plant. l. 4. c. 9. μάσσεις. μαστίχην ἐς μάσσειν διδόντα, 80: 29, 30.

μαστὸν παίδων ἐς νομὴν, 68: 32. τὸ τρόφιμον μαστεύειν, Xenoph. 832. C. μαστεύω, Anthol. lib. 1. cap. 46. Epig. 4. ματεύσομεν, Homer. Iλ. ξ. 110. Schol. ἀντὶ τοῦ ζητήσομεν ἵνα, μαστεύσομεν.

μαστίζειν τὰ σπίλα κιόνη, 80: 7, 8. μάστιξεν ἵππους, Homer. Iλ. ε. 768. ἐμάστιζεν, H. Steph. ex Plut. Alexand.

• ματαιότητι, 83: 31.

ματαιοπονίῃσι, 41: 17, 18. H. Steph. ex Chrysost. in Epistol. ad Ephes. & ex Schol. Aristoph.

μαχλοσύνην, 26: 7, 8. Homer. Iλ. ω. 30. Schol. τὴν πρὸς συνουσίαν καταφέρειαν.

μέγα ἐς πίστιν, ὧν λέγω, ἡ ξυνάφεια, 57: 25. multum fidei facit; comprobo.s.

μεγάλα, adverbium; μὴ μεγάλα βλάπτοντα, 73: 24. μεγάλως, 3: 41. Herodot. 4. 43. Homer. Iλ. ε 723. μέζον τὸ μέτρον, 106: 12.

• μεθιζάνειν τοῖς ζωοῖς, 104: 46.

μεθίσταται ἐς φθίσιν, 11: 41. μεθίσταται εἰς περιπνευμονίαν, Hippocr. 139. A. de morbi in alium transitu. μετάστασις, morbi ex una in alteram partem migratio. μετάστασις ἐς πνεύμονα, 9: 44. μετεστάσει τὸ πάθος, 9: 13. & 6: 5. Sic Hippocr. 1253. A. in quem locum lege Galen.

μελίσσειν, 76: 4, 9. μειλισσόμενος, Homer. Iλ. η. 410. μειλίγμασιν ὑστέρης, 65: 15. μειλίγματα θυμοῦ, Homer. Οδ. κ. 217. νόσου, Nicand. Ther. v. 896.

μειλίχως, 19: 6. Homer. Iλ. λ. 137. Thucyd. 82. A. & Schol. Aristop. 150. G.

μείρακας, 43: 16. νέοι, παῖδες, γυναῖοι, Hesych. μείρακα, Aristoph. 741. F. Schol. ἀρσενικῶς εἴρηται, καίτοι Ἀμμώνιος λέγοντος, ὅτι τὸ μὲν μειράκιον ἐπὶ ἀρσενικοῦ, τὸ μεῖραξ ἐπὶ θηλυκοῦ. Lege Ammon. de simil. & differ. voc. & Hesych. μείρακα, τὸ νέαν γυναικῶν· μειρακίοισι, 46: 49, 50.

μελάγχλωρος χροιὴ, 30: 37, 38 μελάγχλωροι χροιῇ, 20: 6. μελάγχλωροι, 50: 17. ἴκτερος μελάγχρους, Hippocr. 1170. D. pro quo legi μελάγχλωρος in quibusdam exemplaribus notat Galenus.

μελαγχολῶσι, 30: 14, 15. & 29: 52. ποῖσι μελαγχολῶσι, 29: 49. μελαγχολᾷς, Aristoph. 40. B. μελαγχολῶντα, Id. 4. B. Schol. χολᾷν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς τὸ μαίνεσθαι· παρὰ δὲ τοῖς κοινοῖς τὸ θυμοῦσθαι, Lucian. 534. C.

• μελαγχολώδεις, 47: 18, 19.

• μελανέοντα ὦτα, 70: 37. Posset etiam legi μελανιόντα; uti μελανιέον, in quibusdam exemplaribus MSS. Hippocr. 36. 33: ubi Galen. exp. Voc. Hippocr. μελανιέον τὸ ἐν τῷ στρογγυλισμῷ, τινὲς μὲν ἐφ᾽ ὧν ἀναγινώσκουσι, ἵν᾽ ᾖ τὸ μελανοῦν εἶναι δὲ διαφέρει, χλωρὸν ἢ μέλαν ἰὸν, ἀντὶ τοῦ ὄν.

• μελανοφλεβίς, 50: 17, 18.

μελέτη, curatio. μελέτη ἀνόητος, 66: 22. ἑτέρης μελέτης χρέος, 99: 52. μελέτην τοῦ στομάχου ποιέεσθαι, 128: 19, 20. μελέτην ποιέεσθαι ἄλλων, Hippocr. 606. 28. Galen. in Hippocr. 759. H. μελέτης τῆς ἐπιμελείας λέγει, καὶ ζωόθεν ταῦτα τοῖς Ἴωσι. μελέτη, exercitatio; uti μελέτη Λιβανίου. μελέτη παιδῶν ζωὴ αἰδῆ, 75: 30. μελέτη, ἄσκησις, Hesych.

μελετᾷ, ἐπιμελεῖται, Hesych. χρὴ τὸ στόμαχον μελετᾶσθαι ἐξεμέειν, 125: 30, 31. assuefaciendus vomitionis stomachus. Quo sensu etiam accipitur μελέτη in locis sequentibus μελέτησι χρὴ τὸ στόμαχον ἐμέειν, 119: 2, 3. [ubi optimè reponit editor doctissimus μελετᾶσθαι —— τὸ στόμαχον] ἢν μελέτησι φέρῃ, 28: 33. si exercitationibus assueverit ferre. μελέτη ἐγγίνεται τῇ φορῇ, 12: 47, 48. ἢν δὲ ἐς μελέτην ἔχῃ τὸ κακὸν, 84: 4, 5. ἔθος καὶ μελέτη, 84: 5. sic ἢν —— μελέτησι [pro μελετῇ idque pro μελετᾷ, subj. verbi μελετάω. πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος, 65: 22. Quid si supra pro φέρῃ legatur φέρειν?]

μελεδὼν, cura. μελεδῶνες, αἱ φροντίδες, Hesych. μελεδῶνι, 31: 22, 23. τῇσι μελεδώνῃσι, 54: 55, 56. μελεδώνη, curatio, studium. μελεδώνης πολλῆς δεῖται, Hippocr. 605. 11. μελεδῶναι, Homer. Οδ. τ. 517. Schol. μέριμναι. μελεδώνη λόγων καὶ πρηγμάτων σοφῶν, 57: 37, 38.

μελεδαίνειν τὸν ἄνθρωπον, 112: 32. μελεδαίνειν τὰς ὑστέρας, Hippocr. 598. 26. μελεδαινομένη, Id. 616. 55. ubi proximâ paginâ, p. 617. l. 1. legitur vox τὴν μελεδῶν; quam tuentur H. Stephanus & Fœsius. μελεδαίνειν, Herodot. 317. 4.

μέλλειν μηδὲ χρὴ [morari non oportet, i. e. properandum est] ἐς ἄκεα, 85: 8, 9. sic οὐκέτι ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι, H. Steph. ex Thucyd. οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν, Thucyd. 57. C. Schol. ὑπερθησόμεθα. ὡς μὴ μέλλοντα, ἀλλὰ πράσσοντα τὰ δέοντα, Xenoph. 299. D. μέλλε, μέλλ. μέλλετε, βραδύνετε, ὑπερτίθεσθε, Hesych.

μέλλησις, βραδυτής. μελλησμὸς, ὑπερθέσεως, βραδυτῆτος, Hesych. τελέθει, ἐν μελλήσει ἐστι, 123: 4, 5. Crass. lenta. Oxon. diuturna. τῇ μελλήσει, Thucyd. 44 D. μέλλησις, μελλησμὸς, βραδυτὴς, ἀναβολὴ, Jul. Poll. lib. 1. cap. 3. • μελλησμοῦ, 40: 21. Oxon. morbi advenantis. Crass. morbi incipientis. Annot. G. Morel. futuri morbi vel potius dilationis morbi. Quid si legatur μελλησμοῦ?

μεσηγὺ τούτων τε χρόνου, 9: 9. & sine casu, μεσηγὺ, 8: 14. & 86: 26. & 90: 13. Sic Homer. Iλ. θ. 556. & Iλ. υ. 370.

μεσότης τόνου, 57: 27. Hanc vocem citat H. Steph. ex Plat. Tim. & Plut. Virt Mor. Vide & Aristot. Moral. Magn. lib. 1. cap. 8, 9. μέσως [mediocriter] παχὺ, 15: 4. μέσως ἔχομεν, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 2. cap. 5.

μέσφι τοῦ ὀρέου τοῦ μέσου, 33: 53. ἀκμῆς, 43: 16. τῆς τριχὸς ἀρτηρίης, 39: 29. ἀπεπτὲς καὶ ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς, 55: 50, 51. cum verbo μέσφι ἂν προσπαυσθέωσι, 134: 37. μέσφι διαχωρέει, 134: 38. μέσφα, poëticum esse adverbium pro μέχρι, scribit Henr. Stephanus. Constantinus habet μέσφι & μέσφα. μέσφ᾽ ἠοῦς, Homer. Iλ. θ. 508. μέσφ᾽ αὐτῆς, Apollon. Argon. l. 2. v. 1231. μέσφα διχαιομένης, Arat. v. 806. μέσφι παρ᾽ αὐτὸν ἴκηλον, Id. v. 600. [& v. 603. ἄχρι παρ᾽ αὐτὸν κέντρον] Aretæus utitur etiam μέχρι; βόμβοι μέχρι ἄκρα ζαλπίγγων, 32: 39.

μέ

μετ' ἤ τὸ ἄκος, 115: 36. sic Turneb. & Crassius vert. *post medelam*. Sed Oxon. μέτα —— scil pro μέτεστι apud Homer. Οδ. φ. 93. ubi Schol. ὕστερον [quod affertur in Rudim. Gramm. Gr. Westm.] In hôc tamen Homeri loco μετ' non penacuitur, & Eustathius ibidem docet habere vim, non verbi, sed præpositionis. Idem autem Eustathius, p. 74. l. 45. affert μέτα, tonoretracto, pro μέτεστι ex Euripide & Herodot. 24. 6. Foesius observavit μετ' ab Hippocrate poni pro μετ' ταῦτα; ut scribit Galen. comm. 3. in lib. de Vict. in acut. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καὶ ἐν ἄλλοις Ἱπποκράτης φαίνεται χρώμενος τῇ μετ' προθέσει, μετ' τὸ τῆς Ἰώνων ἔθος ἐκτετείνων. Sic Herodot. 4. 1. &c. frequentissimè.

μεταβάλλῃ [*mutetur*] ἐς τὸ ἀρχαῖον ἡ φύσις, 43: 6. μεταβάλλουσι ἐπιπόνως ἐς ἰδέην, 17: 3. neutraliter, sic Hippocr. 308. 30. Herodot. 16. 27.

● μεταβιάζομαι, *vim infero*. μεταβιάσονται τὴν φύσιν, 123: 37, 38.

μεταγινώσκω, *sententiam muto*. πρὸς τὸ ἴδιον μεταγνῶναι ἐκέλευσε, 30: 27, 28. sic μεταγινώσκειν, Herodot. 10. 24. μεταγνῶναι, Thucyd. 31. C. Schol. μεταβουλεύσασθαι

μεταδίδοσθαι τοῦ κακοῦ, 71: 19, 20. μεταδίδωμι, *communico*; μεταδοῦναι γῆς αὐτοῖς, Herodot. 169. 41. μεταδιδόναι αὐτοῖς τινός, Xenoph. 329. D.

† μετακλιθῇ, 49: 45. 46. † μετακλίσιος, 49, 38.

μετακλήσιες, 38: 43. *translationes*. μετάληψις. 1. Tim. IV 3. *participatio, sumptio*.

μεταλλαγὴ τοῦ βίου, 17: 14. μεταλλαγαὶ *mortes* Βασιλέων, titulus libri ab Anaximene scripti, apud Athen. 531. D. μετήλλαξε τὸν βίον, Isocr. 119. B. Polyb. 555. A. & accusativo subaudito; μετήλλαξε, Id. 555. C.

μεταῤῥέων ἡμιπλεής, *ex dimidio fluens*, 49: 49, 50. de tympaniâ.

μεταχωρέει *locum mutat* τὸ πνεῦμα, 49: 44. μεταχώρησιν πρὸς ἐκείνους, H. Steph. ex Plut. Demetr.

μετεξέτεροι [ἔτεροι, ἔνιοι, Erotian. Hesych. & Corinth. de Ionic. Dial.] 1: 27. Hippocr. 759. E. Herodot. 15. 37. Arrian. de Exp. Alex. 141. D. Nicand. Georgic apud Athen. 54. D.

● μετοχετεύσιος τῶν ὑγρῶν ἐς τὸ ἔντερον, 17: 54.

μηδαμᾶ. Vide Comm. de Aret. Dial. Litt. A.

μῆκος τῆς νούσου γίγνεται, 91: 44, 45. *protrahatur seu inveteratus fit morbus*.

μηρύεται πλῆθος αὐτέου [φλέγματος] ἐπὶ μᾶλλον, 3: 7. metaphoricè hic sumitur μηρύεσθαι, quod significat *glomerare, texere*. Hesiod. Εργ. v. 536. μεμ ἐρύσαι. συνείληκεν ἀπὸ τῶν μηρυομένων ἐρίων, Galen. Exp. Voc. Hippocr.

μήτηρ, de gallinâ. ἀρτιτόκων ὠῶν — ἀπὸ τῆς μητρὸς, 91: 14, 15. de vaccis; Homer. Οδ. κ 414. Eâdem metaphorâ sæpe utuntur Latini; Virgil. Georg. l. 3. *prohibent à matribus hædos*. *Mater*, Lucret. l. 2. v. 355. de vaccâ.

μηχανᾶσθαι αὐτέοισι ὕπνον καὶ ἠρεμίην, 75: 6, 7. [pro μηχανᾶσθαι, vide Comm. de Aret. Dial. lit. E.] ἐμοὶ κακὰ μηχανόωνται, Homer. Οδ. π. 134. μηχανώμενοι σωτηρίην, Herodot. 279. 34.

μηχάνημα τοῖς ἔσω κεφαλῆς, 92: 3.

μιῇ. ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ, 29: 44, 45. *propter certam quandam opinionem*. εἷς pro τις aliquando legitur; εἷς δέ τις Marc. XIV. 47. εἷς γραμματεὺς, Matth. VIII. 19: συκῆν μίαν, Matth. XXI. 19.

μικρὸς σφυγμὸς, 16: 14. σφυγμοὶ ὡς ἐπὶ πουλὺ σμικροὶ, 30: 48. videre est, ut in diversâ vocis hujus (μικρὸς & σμικρὸς) pronunciatione cacophoniam vitet Aretæus; ne in vocibus contiguis concurrant σμ — & σφ — μεῖον ὀξέως, 19: 29, 30. *minùs celeriter*. μειοῦται πάντα, 87: 13. μειοῦσι, Hippocrat. 1006. C.

μίμνει, 27: 34, 35. Homer. Ιλ. ι. 747.

μιν pro αὐτόν. ἢν μιν ἔπος, 103: 26. θρὶξ καὶ κομμα μιν ἔχει, Hippocr. 489. 3. μιν σκότος εἶλε, Homer. Ιλ. ε. 47. ὁρᾷ μιν, Herodot. 3: 31. ἀμφὶ δέ μιν, Theocr. Idyll 1. 48. Et pro αὐτὸς κῶμα μιν ἔχει, Hippocr. 488. 36.

μῖξις ἀμαυρωτική δυοῖν μεγάλοιν ἐς ἄκρας, 49: 28.

μῖσος ἐστὶ τοῦ ζῆν τοιούτοισι, 30: 2.

μισανθρωπίῃ φεύγουσι ἐς ἐρημίην, 29: 54. μισανθρωπίας, Adamant. Physiogn. p. 71. l. 2.

μολιβδοειδέες, 20: 6. μολιβδώδεες, 29: 8. μολιβδοειδὴς λίθος, Diosc. lib. 5. cap. 98. μολιβδῶδες, ibid. cap. 97.

μουσικῷ, 75: 28. *viro musicæ perito*. ἀνὴρ μουσικός, H. Steph. ex Aristoph. Vesp. ὁ μουσικὸς, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 10. cap. 4.

μοχλεύηται ξυντόμως τοῖσι αἰτίοισι ἡ νοῦσος, 115: 9, 10. *amoveatur morbus*. μοχλεῖ, κινεῖ, Hesych. ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης [*extirpationem*] τοῦ κακοῦ, 117: 15, 16. μοχλεύειν, propriè *per vectem movere*. μοχλῶ, μοχλεύειν, μοχλεύηται, μόχλευσιν, Hippocr. 836. A. & 713. B. C.

μυδῆσαι, 121: 37. μυδῆσαι, βρεχθῆναι τεθρυφῆναι, Hesych.

μυδαλέοισι, 34: 51: μυδαλέος, πάθος τι περὶ τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν πλατυνόμενον, Hesych.

μύζοντες βύθιον στενάζουσι, 4: 39. τί μύζεις; Aristophan. 779. D. Schol. Bourdin. μύζειν σημαίνει θρηνεῖν καὶ τοῖς μυκτῆρσι ἀποτελεῖν ἦχόν τινα θρηνητικὸν καὶ πενθητικόν. μύζειν καὶ σίνεσ —— ἀδελφὶς, Aristot. Hist. Anim. lib. 8. cap. 2. μύζοντος, μυκτηρίζομένου, Hesych. μύζει [*strepitum edunt*] τὰ σπλάγχνα, Hippocr. 58. 22.

μύξῃ ἐν ἄρθροισι ἐοικυίῃ, 45: 29, 30. μύξα παχέη ἢ σαπρὴ, Hippocr. 468. 8. μύξαι ῥέον ἐκ ῥινῶν, Hesiod. Scut. v. 267. μύξα ἡ ἐν τοῖς μυκτῆρσι, Hesych. τὸ ῥεῦμα τῆς ῥινὸς, Jul. Pol. lib. 2. cap. 4. sect. 15. ἀποκάθαρμα τοῦ ἐγκεφάλου, Author. Defin. Medic. Lege & Schol. Biset. in Aristoph. 343. D. μυξώδεα, 60: 39. Hippocr. 140. E. μυξώδης ὑγρότης, Aristot. Hist. Anim. lib. 3. cap. 5.

μυστίλῃ μακρῇ, 83: 26. Oxon. vert. *cochleari longo*. μυστίλη ὁ κοῖλος ἄρτος, ᾧ δυνατόν τις καὶ ζωμὸν ἀρύσασθαι, Schol. Aristoph. 358. F. & Jul. Poll. lib. 6. cap. 12. [ubi vocat etiam κοχλιάριον] & lib. 10. cap. 24. Vide & Eustath. 1476. 62. & Athen. 126. A.

μυττωτῷ, κρομμύου αὐτοῦ ἢ σκορόδου, 60: 9, 10. μυττωτὸς, Hippocr. 689. 14. Aristoph. 334. B. Schol. ὑπότριμμα διὰ σκορόδου. & Id. 379. D. G. & Athen. 282. C. & 304. B. Theophr. Hist. Plant. lib. 7. cap. 4. Diosc. lib. 2. cap. 182. Hesych. lege & Erotian. & Galen. Exp. Voc. Hipp. Notandum est hanc vocem in utroque genere usurpari, ὁ μυττωτὸς & τὸ μυττωτόν.

μύω, activè; ἡ ὑστέρη μύει τὸ στόμα, 63: 41. συνεχέως μύειν de oculis, Hippocr. 153. B. Et neutraliter, μύουσι αἱ φλέβες, 98: 11. μέμυκε [τὰ χείλεα] 35: 36. μεμύκῃ τὰ ῥαγέντα, 15: 18 τὸ στόμα [μητρέων] ξυμμύῃ, Hippocr. 658. 55.

μύσις τῆς ὑστέρης. H. Steph. ex Diosc. ἐὰν τὸ στόμιον [τῆς ὑστέρης] αὐτῆς ἐν τῇ τρέψει μύσιος, 51: 9. μύησις, idem ac μύσις, Galen. Exp. Voc. Hipp.

μυστήριον τὸ ἐμὸν, 132: 47. *arcanum meum in medicamentum, mihi proprium*. Hanc vocem in hâc significatione raram repertu puto. Μυστήριον, quidem sumitur sæpius pro *sacris quibusdam arcanis*; Aristoph. 528. G. Hippocr. 1295. 30. Thucyd. 431. A. pro *sacramento militari*; Herodian. 179. 17, 18, 19, 20. Notat Henr. Stephanus [4. Tom. Thes. p. 45.] πτερόφαρμακον (teste Gorræo) apud medicos vocari μυστήριον.

μωραίνειν τὰ πάντα, 29: 14, 15. *prorsus fatuos fieri*. sic μωραίνεις, Lucia. 116. A. Aliquando activè, *infatuare*; ἐμώρανε τὴν σοφίαν, 1. Cor. 1. 20.

μώρωσις, Hippocr. 69. G. μώρωσιν, Galen. exp. νωθρότητα. ἐς ἀναισθησίην καὶ μώρωσιν ἡ γνώμη ῥέπει, 30: 34.

N.

Νάρκη μελέων, 57: 8. Aristot. Hist. Anim. lib. 3. cap. 5. χειρῶν, Hippocr. 144. A. αἰσθήσιος, 31: 17. 18. ναρκάω. ναρκῶσαι, παύεται καὶ οἷονεὶ εἰς ἀναισθησίαν ἀγαγεῖν τοῦ ἀλγηδόνος, Erotian. ὕπνος πολὺς ναρκοῖ τὰς αἰσθήσιας, 119: 27, 28, 29. Et neutraliter; νάρκησε χεὶρ, Homer. Ιλ. θ. 328. Schol. ἐνάρκησεν, ἐλύθη. ἡ νάρκη τὰς ἀνθρώπους ποιῶσα ναρκᾷν, Aristot. Hist. Anim. lib. 9. cap. 7. Athen. 314. B. ναρκάω. ναρκοῖ ὀδύνῃσι, Hippocr. 427. 15. νεναρκωμένων πνεῦμα ἐγεῖραι, 77: 31. ναρκάω, *torpesco*, affert H. Steph. ex v. L. sed sine exemplo. Legitur quidem in Genes. xxxii. 25. ἐνάρκησε τὸ πλάτος τοῦ μηροῦ & Job. xxxiii. 19. πλῆθος ὀστῶν αὐτοῦ ἐνάρκησε. At potest derivari à ναρκάω, æquè ac ναρκόω.

† ναρκώδεος, 111: 41. γνάθμοι νάρκωσις οὐδὲ τοῦ νοῦ, 31: 18.

† ναρκώδεες, Hippocr. 79. E. οἱ ἀποπληκτισμένοι & ἀναισθητοῦντες· εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ παθητικῆς γενομένης νάρκης, Erotian.

ναυτίη, 1: 16. ξὺν ναυτίῃ, 12: 33.

ναυτιώδει ὀχλῷ, 128: 14, 15. ναυτιώσεες, Hippocr. 759. H. ναυτίαν γὰρ τὴν ναυτίαν ὀνομάζουσιν οἱ Ἴωνες, Galen.

ναυτίλος, ὁ ναύτης, Suid. ναυτίλοι, 75: 25. Herodot. 67. 21. ναυτίλος, etiam adjectivè, sumitur pro ναυτικός; ναυτίλῳ πλάτῃ, *nautica rate*. Aristoph. 268. C. Vox ναυτικὸς sumitur substantivè pro *nauta*, uti ναυτικοὶ, Ion. 1. 5. & adjectivè, *rei navalis peritus*; ναυτικοὶ ἐγένοντο, Thucyd. 13. C. ναυτικοὺς γεγενημένους, Id. 62. A.

νεᾶνις, Hippocr. 641. 6. Exod. ii. 8. νεήνιδι παρθενικῇ, Homer. Οδ. η. 20. νεήνισι —— χεραστέρησι, 25: 4.

νέκρωσις, 23: 48. Metaphoricè legitur νέκρωσις πραγμάτων in quodam senario apud Suid. Hâc voce theologi utuntur; νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ, 2. Cor. iv. 10. νέκρωσιν τῆς μήτρας, Rom. iv. 19.

† νεκρώδεες οὐδὲν ἴσχουσι, 24: 45.

νέμεται [ἕλκος] ἔξω ἐς τὸ στόμα, 7: 38. ἐς τὸν θώρηκα, 7: 44. sic 62: 4. εἰς τὸ εἴσω νέμεται, 89: 17. τοῦ κατεξῆς μέσφι σωμάχου νεμομένης, 47: 49. eodem etiam sensu νέμεσις & νομή; ἐς τὴν ἐπίσχεσιν τοῦ νεμέσιος, 89: 20, 21. ἐπὶ τῇσι νομῇσι, 60: 2. ἀνακωχὴ ἐς μακρὸν ἡ νομῆς, 62: 9. νέμειν, *absumere*; περὶ χθὼν πᾶσα νέμεται, Homer. Ιλ. β 780. Schol. ἐπὶ πᾶσαν γῆν νέμεται καὶ καταδαπανᾷ τὸ πῦρ. περὶ τὰς πόλιας νέμοντες, Herodot. 217. 21..

* νεοδρεπής, 75: 13. H. Steph. habet νεόδρεπτος, sine authore.

* νεοῤῥαγὴς φλὲψ, 62: 31, 32.

νεοσφαγέος ἀνθρώπου, 122: 23, 24. νεοσφαγῆ φόνον, *cædem nuper editam* affertur ex Sophoc.

νεοτόκου γυναικὸς, *quæ recens peperit*, 103: 39. νεότοκον παιδὸς, *recens partum*, 124: 56. ἐπὶ νεοτόκῳ τῷ πάθει, 134: 25.

νεοχμώσιν τοῦ δυνάμιος, 100: 40. & per α, νεοχμαίοισι τῶν ἐπιπλασμάτων, 91: 53. νεοχμώσεις ἐνδέξεσθαι, Aristot. de mund. cap. 5. νεοχμόω. νεοχμοῖ, ibid. cap. 7. ἐνεόχμωσε, Thucyd. 9. D. νεοχμοῦν, Herodot. 181. 10. νεοχμός· νεοχμὸν φάρμακον, Hippocr. 651. 36. νεοχμὸν, νεώτερον· ὡς καὶ Ἀλκμαὶν ἐν α μελῶν, Erotian. νεοχμῶσαι, τὸ νεωτερίσαι, Ionibus dici notat Corinthus. νεόχμωσιν, νεωτερισμὸν, Hesych.

νέρθεν ἐλκύσαι, 113: 25. νέρθεν, Homer. Ιλ. λ. 535.

νεφρώδεες ὀχετοὶ, 52: 44. ὀχέτες, 64: 46. νεφρώδης φλὲψ, Aristot. Hist. Anim. lib. 3. cap. 5.

νέω. νέει ἡ τοῦ αἵματος ἐπιῤῥοὴ, 106: 42. *influit sanguis*. νέειν, hic simpliciter *ire*, *fluere*. νεῖ, πλεῖ, Hesych. νειάθῃ, πυθμένι, ibid. quod apud poet. frequens. νειάθῃ, Homer. Ιλ. β 84. Schol. τρέφεσθαι, ἀπὸ θεῖν.

νεῦσι τὰ μέλεα κρυπτὰ καὶ ἀφανέα, 34: 2. *latent*. νεύοντα πάχυντ' ἔρχεται, Hesiod. Ἔργ. v. 471. & cum accus°. νεύοντα κεφαλὰς, Homer. Οδ σ. 236.

νεωστί, νῦν τὸ ἐπιὸν ἡ νέον ἔτος, Hesych. Suid. ἐς νέωτα, 134: 52. Theophr. Hist. Plant. lib. 7. cap. 12. Aristot. Oecon. lib. 2. cap. 7.

νήνεμος αἰθρη, 118: 8. [vid. priùs ἀνήνεμος] νήνεμος αἰθὴρ, Homer. Ιλ. θ. 552. Schol. χωρὶς ἀνέμου.

νησιῶται *insulani*. Thycyd. 404. A. νησιῶται λεπτοὶ [οὗτοι] 101: 47.

νήστιες, *jejuni*. Homer. Οδ. σ. 369. ἄμφω —— νήστιες, 125: 31, 32. νηστευομένοισι, 132: 32. *vomitibus, qui à jejunis sumuntur*. Est etiam νῆστις *intestinum jejunum*. ἀπὸ τοῦ νήστιος, 60: 15.

† νηφαλέως, *solerter*, δέμοι ξυντηλέοιμι, 32: 10. sæpius per ι; νήφειν, νηφαλίως [*sobriè*] ἔχειν. Jul. Poll. lib. 6. cap. 5. νηφαλίως, Tit. ii. 2. νηφαλίοι, νήφοντες, σοφοί. Hesych. νηφαλίω ἐς πάντα, 41: 53.

νικηφόρος, 31: 51. Herodian. 86. 5 & cum genit°. τοῦ ἀγῶνος νικηφόρος, H. Steph. ex Xenoph.

νόσων παντοίων, 28: 27. χρονίων, 26: 29. νόσοισι δολιχῇσι, 26: 36. at masculino genere, πάντων τῶν χρονίων νόσων, 136: 21. An hic erratum est? An similis est error, ὀξέων [uti habent Turnebus & Henischius] νόσων, 72: 13. aut legendum ὀξέων [uti θηλειῶν, Herodot. 68. 12. pro θηλέων] pro ὀξειῶν, quod legitur apud Hippocr. 383. 42. aut in ὀξέων, accentus vocis per dialectum mutatæ retrahitur. Sed horum nihil scrupulum adjectivi πάντων eximet; nisi generis enallage: cujus exempla plurima afferuntur in tractatu quodam vocato, *Dialect. Græc. Ling.* pag. 84. & 258. Sic αἱ κοιλίαι ξηραὶ καὶ πλατέες, 36: 50. Adjectiva in -ὺς -εῖα -ὺ leguntur aliquando inflexa juxta formam dicatalectorum in -ης -ες, sic θήλεος; θήλης, Psalm. xxxiii. 4. θήλεις, 2. Reg. xix. 6. θήλεος, Id. i. 18. θῆλυ, Eccles. vii. 19. νοσέειν (cum accus°. morbi) παῖγμα, 26: 13, 14. νοσεῖ πλεῖστα τὸ πάθος, 64: 11, 12. vel partis affectæ, νοσέοντες νεφρὲς, Aristot. de part. Anim. lib. 3. cap. 9. * νοσώδεα pro νοσέω. νοσωδέστατον, 61: 40, 41. [unde νόσευμα, Hippocr. 21. 43.] sic φωνέω pro φωνέω; vide Comment. de Dial. Aret. Litt. Υ.

νοτίδι ἰκελῃ ἰκμάς, 25: 29. νοτίδος Athen. ex Euripid. p. 600. A. νοτερῷ ψύχεϊ, 72: 29.

νόσοι βαρυήκοοι, 120: 19, 20.

νωθρείη & ἐπιπληξίη, 32: 55. νωθρεία. H. Steph. ex Plut. de Virtut. Moral.

† νυγμός, 2: 50. νύγμα, 58: 33. * νύξις; ἀπὸ νύξιος, 22: 32. † νυγματώδεες πόνοι, 9: 30: 31.

νυκτὶ δὲ & θανάτῳ ἴκελοι, 66: 4, 5. Hemistichium hoc ex poeta quodam desumptum videtur.

νύκτωρ, *noctu*, 40: 26. Hesiod. Ἔργ. v. 175. Plutarch. Moral 687. C.

† νωχελέως, οὐχ ὕπνῳ ἀτρεμέει, 57: 16. νωχελὲς, ὑπνηλὸν, Hesych. ἀμβλύς, Hesych.

νωθὴς ὄνος, Homer. Ιλ. λ. 558. Schol. βραδὺς, ἀργός. τῆς γνώμης τὸ νωθὲς, 21: 45. † νωθὴς μένουσι, 80: 49. ἀργίη καὶ νωθὴς, 79: 20. * νωθρώδεας, ὀκνηρούς, 56: 9.

Ξ.

Ξίνων, 58: 3. i. e. ἀλλοκότων; de quâ voce priùs.

* ξηροπινὲς κακὸν, 69: 28. ἀποίσουσιν ἰδέην τὴν ἄλλων ἀλκέων ξηροπινέστερην, 61: 30, 31. Opponuntur ξηροπινὲς & ξυώδης, apud Hippocr. 750. E. quem locum citat Erotian. & ξηροπινὲς exp. ἐξηλεγμένον.

ξέειν propriè *dolare*. ξέσσε, Homer. Οδ. ε. 245. Οδ ρ. 341. Οδ φ. 44. *radere*. ξέειν ὀστέα, 59: 47. idem ac ξύειν. ξέεω, ξύεω, Hesych.

† ξύ-

 Steph.

ῥι-

ῥέων βοῦς, Homer. Ιλ. κ. 155. Schol. βύρσαν. & Erotian. δέρμα. sic Hesych. ῥ ῥινὸν, 70: 2. ῥινὸν τρηχὺ ἢ πάχετον, 68: 51. de elephante. ῥ ῥινὸν παχὺ, 71: 44. de homine.

ῥιπίσι, *flabellis*, 102: 39. ῥ ῥιπίδα, Aristoph. 413. C. Schol. φυσητῆρα, Jul. Poll. lib. 10. cap. 23. sub fin.

ῥοίζῳ πολλῷ διεκθεῖ χολὴ, 17: 45, 46. Et fœminino genere, πολλῇ ῥοίζῳ, Homer. Οδ. ι. 315. Schol. συριγμῷ.

ῥοιζηδὸν ἠδὲ ἀθρόον ῥέῃ τὸ αἷμα, 87: 11. ῥοιζηδὸν οὐρανοὶ παρελεύσονται, 2. Pet. III. 10. ῥοιζηδὰ, apud Nicand. Alexiph. v. 182. de apibus.

ῥομβώδεα, 37: 11.

ῥύμματα, 74: 5. ῥέΦυμμα, Hippocr. 394. 13. scribitur & per υι ῥυΦήμασι, Id. 1206. G. & in verbo, ῥυμΦαίνειν, Id. 1207. F.

* ῥυμΦάνειν, 77: 15. & 101: 39. & 103: 49. ῥυμΦάνεσθαι, 127: 19, 20.

ῥύπτειν τὰς ἕδρας —— ῥύπτει τὸ σκληρὸν, 135: 20, 21. ῥύπτομαι, Aristoph. 370. E. Schol. σμήχομαι.

ῥύμμα μαλθακὸν, 135: 40. ῥύμμα, Nicand. Alexiph. v. 96. τὸ μίγμα. Sed H Steph. leg. σμῆγμα; uti & in Hesych. ῥύμμα, *sordes*, Aristoph. 859. F. Biset. ῥύμματα, σμήγματα, καθάρματα, Schol. e jusd. Aristoph p. 371 B. citat. ex Hom. [Ιλ. ξ. 171.] λύματα πάντα καθῆρεν. Ubi tamen legitur in editis codicibus λύματα.

ῥυσὸν [δέρμα] καὶ τρηχὺ, 21: 26. ῥυσαὶ, Homer. Ιλ. ι. 499. Schol. τὰς ῥυτίδας ἔχουσαι. Sic ῥυσὸν [vel ῥυσὸν] Aristoph. 28. D. ῥυσοῦ τὸ παῦν δέρμα ῥυτίσι τετριχωμένον, 70: 40, 41.

ῥύεται μυελὸς ἐξῄνεται [cum genitivo] ὕδερος, 61: 36, 37. sic ῥύεται τῦ λοιμώδεος, Hippocr 819. H. ῥύεσθε ἀνέρα λύμης, Apollon. Argon. lib. 2. v. 218. Et cum præpositione; ῥύσατό σ᾽ ὑπ᾽ ἐκ κακοῦ, Homer. Οδ. μ. 107.

† ῥωγμὸς ἐχθαίδεας, 68: 51. ῥωγμὸς, ῥῆγμα, ῥῆξις, Hesych. Legitur eo sensu ῥωχμὸς γαίης, Homer. Ιλ. ψ. 420. Schol. ῥῆξις. Sed alio apud Aretæum ῥωχμὸς, *rictus*; ῥωχμὸς ἐν ἐξηρήσει, 40: 29. [sic etiam Constantin. ex Clem. Alex. lib. 2. cap. 9] ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοὴ, 4: 27. In his ῥωχμὸς, idem ac ῥέγχος; & certè in Var. lect. [40: 29.] pro ῥωχμὸς habetur ῥωγμὸς; ubi forsan reponerem ῥυγμὸς: quâ voce utitur Aristot. Probl. 126. 14. edit. Sylburg.

ῥώννυσι τῆ δυνάμιος, 104: 23. ῥῶσις, ὑγεία, Hesych. ῥῶσιν τὸ σώματος, Eunap. [Edit. Chr. Plantin.] 127. 16.

Σ.

Σαίρω, *verro*, H. Steph. σαίρειν τὸ δῶμα, ex Eurip. [σαροῖ τὴν οἰκίαν, Luc. xv. 8.] Unde σάπρος, *bio*. σαπρὸν τὸ τρῶμα, 97: 35. σαπρὸς [ὑλικὸς] Hippocr. 773. H. σαπρὸς, Aristoph. 494. E. Schol. αἱ γὰρ καιναὶ μετὰ τὸ Φαγεῖν σαπροὶ αἱ δὲ σαπραὶ, καινὰς. σαπρὸς, κεχηνὼς, διεωγμένον ἔχων τὸ στόμα, Hesych.

† σανίδας, 37: 26.

σάθροις ἐρείσεις, 31: 8. σαόφρονα, Homer. Ιλ. φ. 462. σώφρων δηλ. πάσι ἀΦροδισίοισι, 131: 45. H. Steph. notat Demosthenem & Æschinem σώφρονα & μέτριον conjunxisse: ac σώφρονα & μανίας à Platone oppositos. Sic etiam apud Aretæum ἐξεμαίνετο & ἐσωφρόνει, 32: 18, 19. μανίη & σωφρονέουσι τὰ ἄλλα, 33: 13, 14. σωφρονέειν & ἀνδραποδώδει, 73: 18, 19.

σαρκὸς, πολύσης τῆς σκληρότητος, 132: 5, 6. σάρκες θραυαί, &c. 126: 14, 15. σὰρξ, etiam *pulpa olivæ*, apud Theophr. de caus. plant. lib. 6. cap. 11. & *aliarum rerum*; ἡ σὰρξ αὐτῶν, 130: 5. αὐταὶ τῆς μήλων αἱ σάρκες, 132: 16, 17. κηλωνιαῖαι αἱ σάρκες αἱ ἔσω, 94: 37. μήκωνος τῆς σαρκὸς, 91: 41.

σαρκίον τι ἀπολυθὲν ἐξήει, 64: 24. σαρκία μικρὰ, Hippocr. 1252. E.

† σαρκοειδέων φλεγμάτων, 9: 20, 21. σαρκοειδέστερον τῶν λεπτῶν ἐστίνων τὸ κάλον, 19: 22.

σαρκοῦται, 55: 28. ἐσαρκοῦτο, 56: 20.

σάρκωσις. ἐς σάρκωσιν ἤγαγεν, 116: 56. σαρκώσεως apud Diosc. lib. 5. cap. 135.

σίελος [κεφαλῆς] κακὸν, 118: 9, 10. κεφαλῆς σίελος ἄζει, Hesiod. Εργ v. 585.

σίελος ἐρυθρὸν, 96: 2, 3.

σίδηρος. πολλὰ ἐστιθῆ ἔξω πυρ, 37: 45. ἐσιδήρου, Homer. Ιλ. ε. 808. Schol. ὥρμων.

σίδια. σίδου, affertur ex Hippiatr. & σεσηπυῖα πίφεσ. ex Dioscor. σιδίου κρυστάλλη, 82: 33.

σιγῆς ἐλάττιδον, 95: 59. *cubiculum*. σιγκὸς, οἶκος, Hesych. Suid. σηκὸς etiam ναὸς, μάνδρα, Hesych. σηκοὶ ἀρνῶν ἠδ᾽ ἐρίφων, Homer. Οδ. ι. 219. ναὸς τε καὶ σηκὸς, Herodian. 127. 13. At Ammon. ναὸς καὶ σηκὸς διαφέρει· ὁ μὲν γὰρ ναὸς, ἐστὶ θεῶν· ὁ δὲ σηκὸς ἡρώων. σηκὸς θεῶ, 2. Macc. xiv. 33. Lege Schol. Biset. in Aristoph 406. D.

σημαίνει, 38: 12.

σημασίην, 2: 20, 21. ἐν τῇ σημασίῃ, 2: 23. τέλος τῆς σημασίης, 2: 55. σημασίη, juxta Foesium morbi *insultum* & *significationem* aut ipsam *accessionem* significat. σημασίαι, φανερώσεις, Hesych. & φανέρωσις διὰ σάλπιγγος, Suid. uti ἡμέρα σημασίας, Numer. xxix. 1.

σηπεδόνες ὑμενέων, 37: 54. σηπεδὼν ἀγγειακή, &c. 64: 28, 29.

σιάλου, 14: 19. σιελίζοντες, Hippocr. 77. A. † σιαλοχόοι, 56: 46, 47. σιαλοχοΐη, Hippocr. 357. 34. σιαλοχόοι, 5: 49 σιαλόχυς, τὸς περιρρέοντας σίαλον ἐν τῷ προσδιαλέγεσθαι. σίαλος, σίελος, ἀφρὸς, πτύελος, Hesych. σίαλος, Esai. xl. 15

† σίδηρον in neutro genere, undè σιδηρᾶ, 65: 31. τὸ σίδηρον, legitur apud Schol. in Homer. Ιλ. δ. 151.

† σιδηρεῖον, 40: 20. σιδηρεῖα, Jul. Poll. lib. 7. cap. 24.

σίνονται [*lædunt*] κύστιν, 121: 44. σινέεται, Hippocr. 500. 16. σίνεται, Homer. Οδ. μ. 114. σίνονται τὰς πολεμίους, Xenoph. 687. D. κακουργεῖν, βλάπτειν, Hesych.

σίνος τῆ δυνάμιος, 15: 43. σίνος, Hippocr. 393. 10. ubi Galen. συνήθες αὐτῷ τὰς βλάβας σίνεα λέγειν· καὶ γὰρ τὰ σίνεα λέγουσιν Ἴωνες ἀντὶ τῶ βλάπτειν. σίνος, βλάβος, Hesych. σίνη, Nicand. Ther. v. 1. Schol. τὰ βλαπτικὰ πήματα.

† σιναρὸς, *noxius*; H. Steph. sine exemplo. Hesych. σιναρὸν, τὸ κεκακωμένον καὶ βεβλαμμένον· πονηρόν. σιναροὶ ὀδόντες, Hippocr. 800. D. σιναρὸν, σίνος ἔχον ἢ βλάβην, Erotian. σιναρῶ μήλω, 35: 31. ὑγέα τὰ σιναρὰ Φαίνεται, 35: 50.

σιτηρῶν, 95: 26. σιτηρῶν γευμάτων, Hippocr. 365. 1. σιτώδεα, 74: 18. σιτώδεα ὑποχωρήματα, Hippocr. 339. 25.

σκαρδαμύττοντες [& κοῖλοι opponuntur] ὀφθαλμοί, 32: 46. πᾶσι ὀφθαλμοῖσι σκαρδαμύσσει, Hippocr. 555. 54. σκαρδαμύττειν, Xenoph. 21. D. ἀτενῶς βλέπειν & σκαρδαμύσσειν opponuntur in Xenoph. 884. C. καρδαμύσσειν καὶ σκαρδαμύττειν γράφεται· ἔστι δὲ τὸ συνεχῶς τὰ βλέφαρα κινεῖν καὶ τὰς ὄψεις ἐᾶν ἄγειν· Βιῶς οἱ Ἀττικοὶ λέγουσι. ἔοικεν δὲ δηλοῖ τὸ καρδάμυς, ὃ ἄν τις περισσεύηται, συνεχῶς τὰ βλέφαρα ἐπιμύει, Erotian.

σκίδνασιν τὸ ζοφώδεος, 119: 25, 26. σκίδνασιν, Homer. Οδ. α 116. Schol. σκορπιζομένων, φυγῶν.

* σκελετεῖην τὸ σκελεος ἐστιγμένον σάρκας πιεῖσαι, 132: 5, 6. ἀπὸ * σκελετῆς ἰσοσαρκείην [πρῶτον] 136: 27. Forsan in loco priore legendum est σκελετεῖην. A σκελετεία [σκελετεύειν, Diosc. lib. 2. cap. 50.] facilè derivatur σκελετεῖα, & Ionic. σκελετίη.

σκευασίη, 98: 40. de præparatione medicamentorum. σκευασίαι Φαρμάκων, Galen. ad Glauc.

ξυμ-

ξυμβαῖ μέσφι θανάτυ [τὸ κακὸν] 28: 45. ξυμβῶν, 134: 20. συμβῶναι. Lucian. 102. B.

σύμμετρον μῆκ☉- κλίνης καὶ πλάτ☉-, 73: 2. σύμμετρα ἔτω ἡ δίαιτα καὶ ὁ βί☉-, 133: 13. ξυμμετρείη καὶ διάζεσιν, 16: 35, 36. πρὸ τ̃ ξυμμετρείης [ante convenientem sanguinis missionem] 73: 57.

συμμεμιγμένον τὸ αἷμα, 14: 35, 36. πάντων ὑμῶν συμμεμιγμένον, 1: 23.

• ξυμμορφὴ [conformatio, similitudo morbi] ἡ αὐτὴ, 19: 6. τῆδε ξυμμορφῇ ἴκελον, 24: 24 τῇ ξυμμορφῇ ἀχθόμενοι, 25: 30, 31 Adjectivum σύμμορφ☉-, legitur in Epist. ad Rom. viii. 29. & Philip. iii 21.

ξυμπαραμαρτεῖ τῇ νόσῳ ὁ ὄγκ☉-, 48: 42. συμπαραμαρτῶν, Lucian. 709. 13.

σύμπας. ξύμπασα δίαιτα, 130: 20. τὸ σύμπαν, 14: 40, 41. τὸ ξύμπαν μὲν ὤν, 96: 28.

συμπάσχω. κὴν ἄλλοισι ξυμπαθέῃ, 23: 5.

ξυμπαθέων πάντων πάντα, 23: 7. συμπαθεῖς, 1 Pet. iii. 8.

συμπαθίη, 7: 16. ξυμπαθίης, 22: 16.

ξυμπαθεῖ κεφαλῇ, 121: 47. ξυμπαθέουσι τοῖσι πονέουσιν, lege Hebr iv. 15. & x. 24.

† ξυμπιέζειν τ̃ λαγόνα πτύοις, 84: 21.

συμπίπτω. ἢν σφυγμοὶ ἐς τὸ μικρὸν ξυμπίπτωσι, 104: 15.

ξυμπλακεῖσα τῶ σώματ [τροφὴ] 134: 37.

ξύμπνοια δοκεῖ μίης αὐτῆς ξυμπνοίης, 8: 39, 40. σύμπνοια μία, σύμπ, Anthol. lib. 2. cap. 32. Epig. 19.

ξύμπνοιαν ἁπάντων καὶ ξυναίσθησιν, 131: 31. σύμπνοιαν consensum, Herodian. 153. 48

ξυμφέρειν [conferre, adhibere] πάντα φάρμακα, 134: 23, 24. συμφορὴ μεγάλη τ̃ ἰητρῷ, 5: 4.

σύμφορον φρενιτικοῖσι ὕπνος, 74: 7, 8. σύμφορον, Herodot. 304 10. ξύμφορ☉-, 120: 41. ξυμφορον ἄλλ☉-, 120: 40. Xenoph 40. A. ξυμφορον σιτίων, 94: 38, 39, 40. ὑπὲρ ξυμφορὴ [i.e ξυμφέρων, competens] νόσων, 63: 15, 16 Si pro adjectivo sumatur, vox mihi videretur penacuenda, ξυμφόρ☉-: poteſt etiam acui & accipi pro ſubſtantivo; nam συμφορὰ ſignificat congeriem; τ̃ βελῶν συμφορῆς, Polemon. 4. 12. [Edit. H. Steph 1567.] uti Henr. Stephanus in ſuis ad eum locum notis obſervat.

• συμφλεγμαίνουσι φλέβες, 109: 7, 8.

συμφράζομαι, ſimul agito; συμφράσσατο βουλὰς, Homer Il. α. 537. Seu hic χολῆς τ̃ ὀργῆς συμφραζομένης, 29: 35. bilis, quæ etiam ira vocatur.

συμφύει [coaleſcit] τρῶμα, 13: 53, 54. at συμφύω coaleſcere facio, H. Steph. ex Plat. ξυμφύεται, Hippocr. 1257. A. C.

ξυμφύω [μέρεα] 33: 52.

σύμφυσις, 14: 2. ἐς σύμφυσιν τὸ ἕλκ☉- οὐκ ἀφικνεῖ), 13: 57. ὅλη ἡ ξύμφυσις, 35: 39. πρὸς τῇ ξυμφύσει τ̃ πνεύμον☉-, 37: 39. ξύμφυσις ἐν τῇ κάτω γναθῳ, Hippocr. 800. A.

ξύμφυτ☉- γέρρ αἱμορραγίη, 62: 40.

ξυμφωνέειν καὶ τ̃ πυρετὸν καὶ τ̃ ἀδηφαγίαν, 73: 25.

συναγωγὸν [collectivum] φυσέων, 79: 18.

συναίσθησις, conſcientia ſeu ſenſus alicujus morbi, Galen. lib. 13 Therap. in init. συναίσθησις κακοπαθείας, Dioſc. Ther. cap 5. ἡ ξυμφορὴ ὧδε καὶ ξυναίσθησις, γίγνεται, 22: 26, 27. ἢν δὲ ἄκρον τ̃ κακὸν ἡ ξυναίσθησις φανῇ, 52: 10, 11. Vide Caſii Problem. 23. & 65.

ξυναίτια τ̃ ἀδηφαγίης, 74: 44. Quæ alias ſint ξυναίτια & ξυνεργά, lege Sext. Pyrrh. lib. 3 cap 2.

ξυναμφοτέρων, 34: 22, 23. ξυναμφοτέρως, Thucyd. 245. A ξυναπάγει, 129: 32. ſecum abducit. συναπαγόμενοι, Rom. xii. 16.

συναπολαύοντες, Alex. Aphrod. Probl. lib. 2. probl. 35.

ξυναποπλάζεται πάντα τ̃ νόσῳ τὰ ἴχνια, 126: 7.

• ξυναπέρχε), 52: 18. συναπῆλθε, Eunap. [Edit. Chr. Plantin.] 97. 6.

ξυναποθνήσκει, 84: 9. λέγουσι — ξυναποθνήσκειν, 31: 21, 22. ἡ νόσ☉-, 131: 32 ἡ ψυχὴ, Xenoph 237. C. πολλαὶ κακίαι ξυναποθνήσκει, Hippocr. 1246. A.

• ξυναπολύε) τῷ ἤθει, 121: 16

συνάπτει [connectit] τ̃ στόμαχον. 57: 27, 28. ξυνάπτει, connectit τ̃ ἰσχὺν τῇ κύστει, 30 35. Vide Veſl.

συναρθρώσεις διεζυγμένα, 37: 9, 10. συνάρθρωσις τ̃ μελῶν. Galen.

συναρμόζει ἢ καὶ ὁ ἰητρὸς, 62: 13. συναρμοσθεὶς, συναρμοσθεὶς, Erotian.

† ξυναφεῖα, 34: 13.

συνάφειαν τ̃ μελῶν, H Steph· ex Chryſoſt. συνάφειαν, Symmach in Pſalm cxxii. 3. ἄχρι τ̃ ἀπὸ τῆς ξυναφείης τ̃ ὑμέν☉-, 8: 47, 48.

ξυνδειπνοῦσι, 23: 18, 19 συνδειπνῶν ἔρημα ἐπὶ συμποσίᾳ Ἀνάπας, Athen 325 B.

ξυνδιαιτᾶται [νόσ☉-] παισὶ, 28: 36. 37 μεταξύπερ — ἐς τὸν ☉- ξυνδιαιτῶν) τῇ νόσῳ 14: 29.

ξυνδιδοῖ τὸ κακὸν ἐς τὸ πᾶν, 3: 25. communicatur morbus. τοῖς ᾗ καὶ πυρετοὶ καὶ τὰ δεινὰ ξυνδιδοῖ, 4: 26. remittuntur. ſic ἐν ἅπασι ξυνδιδῷ, 42: 42. συνδιδόντα & συντείνοντα, opponuntur apud Hippocr. 745. D. Sic συνδιδῶσι, Ariſtot. Probl. lib. 4 cap. 4. probl 2

• ξυνδόσεις ἐς πολέμιον, 6: 4. communicatio. ξυνδόσιες, 97: 28. effuſio.

συνδιδοῦσι ἐς ὕπνον τ̃ ἀνιῆς, 5: 53.

ξυνδρομῆς ἰδίη τις, 93: 23. συνδρομὴ, definitur à Galeno. lib. de Plen. τὸ τ̃ συμπτωμάτων ἄθροισμα.

ξυνελάσθε) ἐς ἰσχίον, 34: 53. συνελαθέντα, Theophr. de Cauſ. Plant lib 3 cap. 19.

• συνεκπνέουσιν, 65: 5, 6.

συνεχὲς τῳ πόνῳ. 63: 30

• συνεκχέειν τῷ γλίσχρῳ πολλὰ τ̃ ἰῶ, 71: 31. συνεξεχεῖσαν, Eunap. Edit. (Chr Plantin.) 48. 11.

ξυνελίσσε) τῷ κύκλῳ, 122: 51. συνελίσσε), Ariſtot. de part. Animal (edit Sylburg) 97. 1.

† ξυνεμπιπλᾶ τοῖσι ὀστέοισι, 19: 4.

συνέξουσι τῷ κοίλῳ τ̃ ὄρος, 28: 39. συνέξουσαν, ex Xenoph affert Conſtantinus.

• ξυνεπείγουσι ἐς τ̃ κίνδυνον, 83: 5. ξυνεπείγῃ τὸ ἄλγ☉-, 92: 5, 6 μὴ ξυνεπειχθείης. 92: 8

συνερείδω (vide prius in ἐρείδω). συνερειδομένας χεῖρας, 4: 36, 37.

• ξυνεπιδιδόντ☉- ἀνιάσεις, 117: 7.

ξυνεφαπτεῖν τοῖς αὐτῶν χερὶ, 113: 44, 45. conferre. συνεφάπτειν μιᾶς τελευτῆς, Bud. Comment. p. 329. ex Demoſth. ad Apatur.

ξυνεφέλκε) τοῖσι κάτω, 41: 48 συνεφέλκουσι, H. Steph. ex Platone.

ξυνεχὴς περίθλιψις τῷ ἐμπύῳ, 117: 9, 10. ξυνεχῶς πάσχειν, 37: 21. i. e. συνεχῶς πάσχειν.

ξυνήθης (κακὸς) μετεωρίσαι, 40: 49. τὰ ξυνήθεα φάρμακα, 90: 5.

ξυνθεὶς ἔσω τὰ ἴχνια, 90: 6. συνθεὶς πάντας, Herodian. 92. 10 συνθεῖν, συντρέχειν, Erotian.

ξυνίζει (conſidit, κάτω) 55: 31. συνίζων, Ariſtot. Problem. lib. 2 probl. 20. & συνίζει (a συνίζω) Id. lib. 21. probl 9.

ξυνίστασθαι (conſpirare cum) τῷ ἰητρῷ κτ̃ τ̃ νοσήματ☉-, 27: 5, 6. συνιστάμενοι τῷ Καλλίᾳ, H Steph ex Plutarch ἢν συστῇ (conſtiterit) ἄνω λίθ☉-, 53: 8 ἢν ἡ μήτρα ξυστῇ (conjungatur) τῷ μηρῷ, 40: 26. ξύστασις ἐκάστῃ, 49: 18. ſtatus, conſtitutio ὁ τρόπ☉- τ̃ ξυστάσι☉-, 51: 15. ἀντέχει τῇ συστάσει τ̃ ἀνθρώπου, 15: 46. μέλι ἢ τοῦδε ἡ ξύστασις, 126: 34 mel huic fuerit conſiſtentia, i e conſiſtere fecerit.

ξυννεύειν χαλεπῶς, 53: 22. vergere in anteriorem partem.

ξυνωδυνᾶς ἰδίας, 3: 26, 27. ξυνωδυνᾷ μυῶν καὶ βραχιόνων, 17: 48. μελῶν, 25: 45. συνωδυνᾶς χειλέων,

Diosc. Alexiph. cap. 14. συνελκὺ αἷμ@. Sapient. xv. 15.

συώνολον. ὡς ἢ τὸ συώνολον εἰπεῖν, H. Steph. ex Theophr. lib. 2. de Caus. τὸ ξυώνολον, 73: 16.

† ξυνομαρτεῖν τῇ ἰητρείῃ, &c. 121: 12. τὸ Διάφραγμα ξυνομαρτέειν, 20: 4. συνομαρτεῖ, συνακολουθεῖ, Hesych.

συνουσίας τῆς ἐκ συνουσιῶν ἐρωτικῆς ἀρχῆς, 69: 16.

ξυνταλαιπωρέει ἡ ἀρτηρίη τῷ στομάχῳ, 14: 22, 23. συνταλαιπωρεῖν, ex Phaler. citant Lexicographi.

ξυντείνει τὰ γυμνάσια, 120: 6, 7. *corporis contentionem faciunt.* ξυντεινόντων κακῶν, 9: 7, 8. *increscentium.*

ξυντεταμένος αὐχὴν, 36: 46, 47.

ξύντασις ἀπολείπῃ, 105: 10.

σύντονος θώρηξ, 15: 2 σύντονον, σφοδρὸν, ἰσχυρὸν, συνεχὲς, Hesych. συντόνῳ σπουδῇ, Herodian. 49 39. συντόνως ἐμπνέουσι, 8: 15.

ξυντεκμαίρεσθαι, 81: 35. Hippocr. 37. 3. ζυστημαίνεσθαι, Erotian. συντεκμηράμενος, ζυμβαλὼν, καταστοχασάμενος. Ἐυνάπιος· ὁ πάντα βίος αὐτοῦ συντεκμηράμενος, &c. Suid.

συντελέσθαι. τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ κακῶς, συντελεσθῆναι δὲ ὅν, 4: 34, 35. Interpretes, *permaneate, manente.*

ξυντήκει τὸν ἄνθρωπον, 43: 54. ξυντετήκασι, 36: 35. ξυντετήκασι πυρετοῖσι, 36: 37, 38.

σύντηξις, 48: 5. ἐς σύντηξιν ὑποφερόμενος, 12: 46.

ξυντήξει, 43: 18. ξυντήξις, 47: 17, 18.

ξυντηκτικὸς, 43: 19, 20. sensu passivo: sed activo συντηκτικὸς πυρετὸς; de quâ febri consule medicos.

● συντίκτει ἡδε [φύσις] τὰ οἰκεῖα ἑκάστῃ ἡλικίῃ, 123: 40.

συνδιαμαρεῖν, συμπαρατείνειν, λυσιτελεῖν exponit Galenus, Lexicographis testibus. ξυνδιαμαρεῖ τῷ πνεύματι, 20: 3. ἄλλοισι ἄμφω ἐς τὸ κακὸν ξυνδιαμαρεῖ, 48: 35. συνδιαμαρεῖ ἀλλήλοισι δίψ@ καὶ πότον, 52: 31.

● ξυνδιατείνει ἡ ὑστέρη, 64: 37. ξυνδιατείνει τῷ μηρῷ ἐς τοὺς γαστροκνημίας, Hippocr. 637. 40.

● συντρίβεται ἡ γνώμη, 29: 29. [& mox lin. 48. & 49. ἡ γνώμη τρέπεται ἐς ὀργὴν, ἐς θυμηδίην] ξυντρίβεται ἡ σκαιὸτ@ ἐς πονηρὰν ἕξιν, 30: 36, 37. αἱ αἰσθήσεις ξυντρίβονται, 124: 47, 48.

συντυχία, *casus.* ἐκ συντυχίης ἄλλης, 31: 11. Sic ξυντυχίαν, apud Thucyd. 448. D. Schol. exp. σύμβασιν

ξυνῳδὸν νόσοισι, 115: 10, 11. ὁκόσα πυρετοῖς ξυνῳδὰ, 91: 22. συνῳδοὶ [λόγοι] τοῖς ἔργοις, Aristot. Ethic. Nicom. lib. 10. cap. 1. Herodot. 203. 5. συνῳδὰ σοὶ φρονῶ, afferunt, Lexic. ex Aristoph. συνῳδὰ, σύμφωνα, Hesych.

συῤῥήγνυμι. μέσφι ξυῤῥαγῇ, 127: 56.

συῤῥῆξαι πῦον, 128: 32. συῤῥῆξαι νεφῶν, ex Nazianz citant Lexicog. & συῤῥήγνυται πόλεμ@, ex Thucyd. ξύῤῥεια ἐς τὸν, 127: 39. συῤῥοαὶ ἀμμώδεις γῆς, Theophr. lib. 7. cap. 14.

σύριγξ, 68: 28. de elephantis proboscide.

συχναὶ, 70: 12. συχνὸν αἷμα, Hippocr. 1229. D. συχνὰ, πυκνὰ, συνεχῆ, Hesych. συχνὸν Βακχεῖ@ ἐν γ´ φησὶ πολὺ, οὐκ ὀρθῶς· ἔστι γὰρ τὸ συνεχές. Erotian. ὁσίαν συχνὴν, Aristoph. 77. C. in quo loco certè significat πολλήν.

σφαῖρα κακὸν, μικρή τε καὶ μεγάλη, 120: 10, 11. *pila, quâ luditur.* σφαίρας τὰς λεπτώδεις τὰς πικρὰς, 135: 19. *pilulas medicinales.*

σφαιροῦται, ὡς ἢ κεφαλὴν ἐπὶ τοῖς γόνασι ἔχειν, 4: 56.

σφακελίζειν, Aret. σφακελίσαι, Hippocr. 759. F: Aristot. Hist. Animal. lib. 3 cap. 13. Herodot. 146. 7.

σφαλερὴ ἡ τοιαύτη ἐπιχείρη, 43: 8, 9. σφαλερὸν ῥῦμα, Sophoc Ajac. v. 166. Schol. ἀσθενὴς φυλακή. σφαλερὸς & ἀκίνδυν@ opponi in Demosth. Philipp. IV. observat H. Stephanus.

ζφῆνι, 4: 5. *cuneo.* ζφηνώσιες, Hippocr. 775. D. *cunei adactio.* ἰδιωνώδεις ζφηνώσιες, 52: 56. de difficili & molesto calculorum transitu.

● ζφίγξιες τῶν λίθων, 130: 40. *astrictiones calculorum.*

σχάζειν τὴν τομὴν μείζονα, 87: 10. σχάζειν φλέβας, Hippocr. 1185. G. ἐάν τις σχάσῃ ὑπὸ τὴν γλῶτταν, Aristot. Histor. Anim. lib. 8. cap. 21. σχάσαι, 92: 19, 20. σχάσι@, 100: 35.

σχέδιον ἐκροὴ, 38: 36. ubi σχέδιον & πολλὸν καὶ ἀθρόον opponuntur. σχέδιον, ex Plut. Camill. citat Bud. Comm. p. 885. σχέδιον, ἐγγὺς, βάδιον, Hesych.

σχέδι@ πόν@, 65: 21. ubi σχέδι@ ἡ ἐπὶ τῶν προφανέων αἰτίων, & μελλόντων πολλῶν χρόνον opponuntur. σχέδια τῆς αἰτίης, 58: 16. σχέδι@ *subito factus, extemporaneus.* σχέδιον πότον, *vinum rude,* Constantin. ex Epigr. σχεδίης [subaud. νηὸς] Homer. Od. ε. 177. σχεδίης, Herodot. 158. 27.

● σχεδίως ἐπὶ προφανέων αἰτίῃ ἀλγέει κεφαλή, 27: 15.

σχέω, verbum inusitatum; unde ἔσχον, aorist. 2. verbi ἔχω. ὑπὸ ζόφου τοὺς ὄψιας σχῇ, 28: 4 σχῶν, Homer. Iλ. π. 520. Herodot. 300. 38. σχόντες, Xenoph. 612. A. σχεθέντα ὕδρα, 17: 52, 53.

σχέσιος ὑγρῶν ξυνεχέστερον, 54: 45, 46. ὕδρα πολλὴ σχέσις, Hippocr. 1159 F. σχέσις, ἐποχὴ, Hesych. σχέσις, etiam est κατάστασις, Hesych. σχέσις ζώματ@, Hippocr. 784. G. σχέθειν τὴν παλμὸν, 104: 9. τὴν προθυμίην ἐν τῇ καρδίῃ, 104: 49. σχέθε χεῖρας, Homer. Iλ. α 219. πόνον, Od. σ 323

σωλῆνες, 35: 45. *ostrea.* Crassius autem, *fistulæ.* ὁ σωλὴν, Hippocr. 763. D: *canalis;* instrumentum chirurgicum; vide Galen. lib. 2 de fract. Est etiam piscis testacei generis; de quo Aristot. Histor. Anim. lib. 4. cap 4. & Athen. 85. D. 86. E. ex Epicharm. & Sophron. & aliis.

σώματα μανὰ, 9: 51. *corpora rara.*

σώμασι, 39: 23. *solidis corporis partibus.* σώματα μαλακὰ, 116: 29. *carnes.* σῶμα μικρὸν, 6: 37. *caruncula.* σώματα ἔμπυα, 128: 11. *partes suppuratæ.*

T.

Ταμερὰ ἐν χυλοῖσι αἱματώδεις, 91: 23. *eliquati.* ταμερὸν, τηκτὸν, Hesych. ταμερὸς σαρκὸς, Galen. lib. 1. ad Glauc. & Plut. Sym. 2. Probl. 9.

ταμισοῦ λαγῶ, ἢ νεβροῦ, ἢ ἐρίφου, 98: 13. τῆς ταμισοῦ, ibid. 17. τάμισ@, ἡ πυτία, Hesych. [scribi πυτία & πιτύα, notat H. Steph.] *coagulum.* ταμίσοιο, Theocr. Idyll. 7. v. 16. Schol. πυτία· τάμισ@ δὲ ἡ πυτία εἴρηται παρὰ τὸ θαμίζειν, ὅ ἐστι πυκνοῦν τὸ γάλα περὶ αὐτὸ συστρεφόμενον, ἢ παρὰ τὸ ταμεῖον αὔξεσθαι διὰ τῆς χρήσιος. τάμισον [sic reponit Foes. pro τὸ μέσον] ὄνου, Hippocr. 667. 36. Hanc vocem habent Galenus in expos. Voc. Hippocr. & Erotian. à quo citatur Νίκανδρ@ ἐν Θηριακοῖς. scil. v. 577. τάμισον νεαροῖο λαγωοῦ, ἢ προκὸς, ἢ νεβροῖο. In quem locum lege Schol. à quo citatur Theocritus. Nota obiter hanc vocem diverso in diversis authorum editionibus accentu affici, ταμισὸς & τάμισ@; imò diversè scribi, ταμισὸς & θαμισὸς, uti in Edition. Aret. Turneb. ac Henisch.

ταράχ@ κοιλίης πολλῶν ὑδατωδέων, 40: 46, 47. [Vide prius in ἐκταράσσεσθαι] ἢ ἐν τῇ φύσει ταραχὴ ἀποπαύσηται, 122: 54. & 123: 2. τάραχ@ οὐκ ὀλίγ@, Act. XII. 18. & XIX. 23. τάραχ@ τῆς αἰτίης, 3: 10.

ταραχώδεις ὕπνοι, 21: 28. Hippocr. 141. H. σφυγμοὶ, 22: 28.

ταρακτικὰ τῆς κεφαλῆς καὶ αἰσθήσι@, 79: 51. ταρακτικὸς κοιλίας, Lexicographi afferunt ex Diosc.

τέγξαν τι καὶ χεῖον τῆς κυστ (μέλιτι) 86: 41. ἔλαι@ ἐλαίῳ τέγξαι, Hippocr. 908. B. τέγξαι, διαβρέχειν, Galen. Exp. Voc. Hippocr.

● τέγξις ὡς μὴ ἤδη ἐς τὸ αἰσχύνη καὶ τὰς πόνους, 74: 46.

τέγξις

Φ.

τῶν

IN

ARETÆI Indicem Appendix.

Nequid Lector, in quo possit adjuvari, desideraret; in Appendicem sequentem conjiciuntur vocabula plurima, præsertim medica, quales sunt partes humani corporis, morbi cum variis medicamentis, animalibus, vegetalibus, aliisque ad philosophiam naturalem pertinentibus; quæ pleraque nomine tenus commemoràsse hic sufficiet; pleniùs quippe in variorum authorum hanc materiam de industriâ tractantium operibus explicata. Inferuntur præterea quædam Editoris observationes, ad quas in suis ad Latinæ versionis oram notis aut alibi passim lectorem remittit.

ἀλω

Διὰ

ζῶν

ex hordeo confectas, qui ab Ægyptiis Zythum appellabatur, & solebat parari ex hordeo in aquâ macerato; ex hordeo simul & tritico. Vide Diosc. lib. 2. cap. 109. Ætii Tetrab. 1. Serm. 1.

κρίνουσι αἱ φύσιες, 100: 47. ὁκόσοι πυρετοὶ ἐς τέλος τὸ κρίνεσθαι, 44: 36, 37. κεκρίσθαι δὲ ἤρξατο, 42: 45. κρίσιος ὁ νοσήματος, 100: 44, 45. περὶ τῆς κρίσιος, 73: 35. ἐν τῇσι κρίσεσι, 74: 16.

κρισίμων περιόδοι, 73: 32: 33. περίοδοι ἐς κρίσιν, 101: 21. ἐν κρισίμοισι, 100: 45. Dies judicatorius sive decretorius dicitur, in quo crisis vel mutatio morbi contingit. Numerantur hi dies à tempore, quo morbus invadit: & dividuntur in dies absolute & verè judicatorios, & in contemplabiles ac indices, sive futuram crisim indicantes. Prioris generis plerumque numerantur dies, septimus, decimus quartus & vigesimus; dies autem indices dicuntur, quartus, undecimus, & decimus septimus. De his diebus consule Galen. tom. 3. p. 423. Vide Celsi opinionem de diebus judicatoriis, lib. 3. cap. 6.

κροκίνου λίπαϊ, 74: 54 ἐλαίῳ, 85: 25. κροκώδεες, alibi. κροκώδεα [ὕρα] 46: 23, 24. Vid. in Æginet. lib. 7. cap. 12. *pastillam de croco*; de quo Aretæus, 98 D.

κρομμύου, 60: 10. κρομμύοισι, 117: 22.

κροτάφους, 2: 41. κροτάφων μέσος, 66: 35, 36.

κτοινὰ [νέον] θέρος, 48: 14.

κτεὶς, ἐπὶ τῷ κτενὶ ἐκδεδεμένην φλέβα, 112: 25.

κυάθους, 77: 8.

κύαμος, 76: 3. & 117: 26.

κυκεὼν, 60: 12. Hippocr. 355. 49. & 1190. C. πόμα μετ' ἀλφίτων πεποιημένον καὶ κυκῶν τὸ τυρίδιον, Erotian. ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος καὶ ὕδατος καὶ ἀλφίτων συμμεμιγμένον πόμα, Hesych. Lege plura apud Foesium.

κυλλαινομένη χυλὸς, 105: 41.

κύμινον γλυκὺ, 78: 40. κυμίνου, 75: 39.

κυπέρου, 88: 57. κυπέρος, Nicand. Alex. v. 591. & Diosc. lib. 1. cap. 4. Sed Dioscoridis Aldina editio 1518. κυπέρου: 1499. κυπεῖρος.

κυπρίνῳ, 92: 36.

κυρβασίῃσι, 91: 53. [Vid. Ind. præced.] Σκύθαι περὶ τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, Herodot. 258. 1. Lege Hippocr. 666. 34.

κυρτὸς τῆς κύστιος, 34: 30. κυρτότητι ἀφαίρεσις, 115: 19.

κυρτός. μέχρι τῶν κυρτῶν, 20. 41.

κύστις, 23: 4. τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν, 23: 13. θεραπεία, 110: 12. περὶ τῆς ἐν τῇ κύστι, 34: 34. κύστεσι βοῶν, 85: 35.

κύτεϊ καρδίης, 59: 3, 4.

κύων. κύων [νόσον] φθινόπωρον, 48: 12.

κύων. κυνὸς γλώσσης, 5: 34. κυνῶν κόπρον, 87: 44.

κυνικὸς σπασμὸς, 33: 43.

κυνάγχη, 5: 18. κυναγχικοῖσι, 5: 46.

κῶλον, 19: 16. & 34: 32. κωλικοὶ, 59: 12. & 19: 19.

κώλυμα, 124: 54. [vid. Ind. præced.] κωλυμάτων, Hippocr. 106. F. κώλυσις, Id. 1176. F.

κωματώδεες ὕπνοι, 11: 16.

κωνείῳ, 113: 20.

κώνου τοῦ κοκκάλου, 93: 7.

Λάβρον ὀδόντων, 61: 8. pro λάβρος utitur λαῦρος, Hippocr. 953. C. λάβρως, Id. 394. 2.

λαγόνος, 21: 20. λαγόνες κεναὶ, 24. 49.

λαγὸς θαλάσσιος, 117: 41. λαγὼς, 120: 43. λαγωοὶ, 123: 23. λαγωὸς ὁ Ἀττικός· διὰ τοῦ ὁ λαγὸς ὁ Ἴων· τὸ λαγῶς δὲ σὺν ἔφη, Phrynich. De hâc voce lege plura in Dial. Gr. Ling. Edit. Lond 1706.

λαμυρότητος, 11: 4. Vid. Conjectur. paulò pòst.

λαπάθου ῥίζαν, 135: 22, 23.

λαπαρὴ χώρη τοῦ ὑπέρου, 112: 9, 10. λαπαρὴν κοιλίην, Hippocr. 40. 12.

λαπάσσω. λελαπάχθω κοιλίη κλυσμοῖσι, 109: 34.

λαχάνων πίονων, 74: 8. λαχάνων κόμης, 120: 23.

λειεντερίη, 62: 52.

λειποθυμίην, 33: 45. μέσφι λειποθυμίης, 61: 62. & 87: 14. & 85: 17. & 94: 22. λειποθυμίου, 87: 15.

λειποψυχίη, 87: 16. & 94: 23.

λειχῆνα, λειχῆνες, 70: 23, 25.

λεπίδα, 97: 3.

λέπος, ὁ λέπος, 91: 31.

λεπτὸ παλάχῃ, 67: 18. τροφῇσι πλέως λεπτῇσι, 83: 6, 7.

† λευκοφλεγματίας, 49: 24.

λευκόχλωρος χροιῇ, 46: 19. λευκοχλώρω εἶδος, 45: 44.

λέων. λέοντι τὸ πάθος, 69: 13.

λήθη, 78: 8. λήθαργος, 78: 16. & 79: 19. ληθαργικῶν θεραπεία, 77: 51.

ληρώδεες, 22: 34.

λιβανωτὶς, 75: 53. λιβανωτοῦ τῆς μάννης, 86: 14.

λιβυστικοῦ, 123: 19. & λιγυστικοῦ, 127: 21. λιγυστικὸν, 128: 31. quæ posterior lectio priore (ut puto) verior est.

λίθος, 22: 14. λίθων γένεα, 52: 56. λιθιώντων θεραπεία, 130: 22. λιθιῶντας νεφρούς, 130: 31, 32.

λιμνησίδος, 82: 48. λιμνησίδος, 80: 41, 42. Lectionem autem priorem eligendam comperies ex Not. ad Var. Lect. 80: 12, 42. λιμνῆσις, vel secundùm Galen. λιμνῆτις, ἀδάρκιον vel ἀδάρκη vocatur; tom. 2. p. 154. l. 36. & p. 151. l. 4. ἀδάρκιον εἶδος ἀφρὸς τις ἐπὶ πηγαῖς ὕδατος ἁλμυροῦ, περιπεπηγὸς μέρος, φέρεται τε καὶ καλάμοις. Eadem fere verba habet Diosc. lib. 5. cap 137. περὶ ἀδάρκης. λιμνήσειδος, etiam utitur Galen. tom. 2. p. 420. l. 14. χρίσμα τὸ διὰ τοῦ λιμνήσειδος, unguentum è Limnesio multisque aliis compositum invenies in Galen. tom. 2. p 422.

λίνου σπέρμα, 76: 6. λινοζώστις, 78: 34.

λίπαϊ σικυωνίῳ, γλυκίνῳ, παλαιῷ, 78: 51. κυπρίνῳ, 80: 16, 17. ῥοδίνῳ, μυρσίνῳ, 96: 42. ἰρινανθίνῳ, κροκίνῳ, 74: 54. λιπαίνειν κεφαλὴν, 78: 49. De oleo Sicyonio lege Diosc. lib. 1. cap. 33. Hujus olei tum simplicis tum compositi formam tradit Paul. Æginet. lib. 7. cap. 20.

λιπὸν [τροφὴ] 127: 19. σπεύη, 133: 38.

λίτρα μίη, 39: 14.

λόβον πρῶτον, 20: 38. ὕστατον, 20: 41.

λοιμῷ, 134: 21. τῷ ἐν Ἀθήνῃσι, 5: 42.

λοιμώδεες ἥπατος βουβῶνες, 15: 51. λοιμώδεα ἕλκεα, 7: 26, 28.

λοιμικῶν παθῶν τῶν κατὰ τὴν φάρυγγα θεραπεία, 89: 7.

λουτρὸν, 32: 14. Lege Mercurial. Gymn. l. 1. c. 10.

λύμασι [131: 23. Vid. Ind. præced.] καθάρμασι, Erotian.

λυσσῷ ἄνθρωπος, 5: 35.

λύχνου φλογὸς ἰσουμένης, 111: 43.

λύω. λύειν, 115: 20. λύονται μέλεα, 58: 36. λύονται ψυχῆς τὰ μέλεα, 110: 10. λύονται γυῖα, 57: 8. ἐλύθη νοῦσος, 125: 38. λύσιος νόσου, 77: 48. λύσιν νοσήματος, 84: 50.

Μάζαν, 76: 61. & 97: 7. & 97. 14. σιτίοισι ἴση μάζῃ, 80: 19. Quomodo paretur polenta, lege Plin. lib. 18. cap. 7.

μαζὸν ἐς ὄγκον ἀείροντος, 50: 3. μαζῶν εἶδος ἔχειν, 37: 6.

μακρηγορέειν [72: 22. Vid. Ind. præced.] Hippocrat. 236. 6.

μακροχρόνιον ἕλκος, 11: 35.

μαλαβάθρου ὁ δένδρος ὁ Ἰνδικὸς, 112: 2.

μάλαγμα τὸ χλωρὸν, 132: 46.

μαλαγμάτων, 107: 27.

μαλακοὶ πυρετοὶ, 6: 5, 6.

μαλακίη, 18: 46.

μαλθάσσειν, 84: 26. νεῦρα, 86: 38.

μαλθακὴν θέρμην, 93: 29.

μαλθακτήρια, 120: 24 & 88: 48.

μάλθαξις τῶν ὑστέρων, 18: 19, 21. φρενῶν, 77: 36. κοιλίης, 85: 22. ψυχῆς, 113: 41.

μαλάχης, 74: 9.

Lege

ῥώπι,

φαὶ

De ARETÆI Syntaxi ac Stylo Dissertatio.

De Aretæi ætate; sectâ; scientiâ in rebus anatomicis; ratione, quam in curandis ægris tenuit; dialecto, quâ scripsit; dictum est. Si quis fortè curiosior in medici nostri religionem inquirendum putaverit; locos in voce θεὸς indicatos consulat; eumque de rebus divinis (pro captu hominis à fide Christianâ alieni) non perperam sensisse comperiet. Nonnihil restat de Stylo illius & Syntaxi dicendum.

Sermonis brevitas, multiplex materiæ copia, vis verborum, in causâ fuerunt, ut stylus quidam ei proprius esse, & à communi aliquantulum recedere videatur. Quicquid est superfluum, quicquid ex ipso sermonis filo & artificiosâ vocabulorum structurâ potest intelligi, id omne resecat: unde fit, ut emphatica & elleiptica ei admodum placuerit syntaxis. Omne vocum luxuriantium famulitium aspernatus; quod docet, absque ambagibus luculentè indicat; tot res profert, quot verba: suumque argumentum, licèt nudum exponat, adeò feliciter ornare callet, ut, dum alii colores undecunque varios conquirunt, illi satis fit rem ipsam scripsisse. Sic miramur pictorum illorum principum peritiam, qui sciunt nudis & paucissimis lineis sine ullo alio umbrarum apparatu vitam imaginibus quasi inspirare.

De Syntaxi Nominum.

ADjectivum neutrum, subaudito χρῆμα, cum substantivo diversi generis aut numeri jungitur; [quod satis quidem cùm Græcis tum Latinis scriptoribus familiare; οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, Homer. Ιλ. β. 204. *triste lupus stabulis*, Virgil. Eclog. 3. v. 80.] θανάσιμον σπασμὸς, 3: 39. sic 51: 2. & 79: 20, 21. & 85: 18, 19. & 95: 32, 33. & 98: 25. & 99: 36. & 105: 41. & 122: 9, 10. & 130: 4. & 132: 20. & 133: 19. & 136: 17.

μέλαινα χολὴ ἀλιθεινὸν, 29: 20, 21. πρῆσσον ἡ φύσις ἰητρῶν, 42: 13. sic 32: 42. & 47: 42. & 55: 50. & 57: 25. & 71: 76. & 72. 35. & 74: 7. & 75: 10. & 75: 16, 21. & 78: 28. & 79: 18, 20, 21. & 85: 55. & 89: 26. & 90: 13. & 95: 32, 36. & 109: 39. & 114: 15, 16. & 115: 52. & 117: 47. & 118. 4, 5. & 118: 34. & 119: 28, 32, 48. & 120: 10. & 122: 9. & 122: 39. & 123: 31. & 123: 34, 49. & 124: 35. & 126: 13. & 129: 25. & 131: 27. & 134: 32. & 136: 17. Sic ὀρῆγμοι ἡ σπίνη, 118: 40.

ψυχρὸν οἱ χόνδροι, 39: 9. sic 117: 26.

πάξιος αἱμοῤῥαγέης τὸ μέζον, 60: 3. αἱ βδέλλαι ἡ σχάσιες χρέασον, 107: 16, 17. κακὸν φύσις, 95: 30. ἐρεθιστικὸν αἱ σείσιες, 96: 2.

ψυκτικὸν μῆλα θλασθέντα, 77: 2. ἄρισον ὀρῆπτοκα [αἱ] 127: 33. ἀγαθὸν τὰ πάντα, 75: 38.

ἄρισον ἀσφάλτου καὶ θέμος, 120: 13. ἄρισον καὶ πίλτοι ἢ ὕπερα καὶ χόνδροι, 127: 15.

μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναὶ, 108: 18.

Articulus Neutrius generis cum genitivo substantivi pro ipso substantivo usurpatur; τὰ τῆς φλεγμασίης, 101: 52.

Adjectivum [& aliquando Participium] neutrum supplet locum substantivi; αἰνέεσον τὸ δοσὸν, 4: 51. σημανθὲν ἄρχεται, 2: 2. id est, σῆμα.

Neutrum hujusmodi Adjectivum, aut Participium, sibi genitivum Substantivi adsciscit; τὸ κατοξὺ τοῦ πάθεος, 39: 19. [τὸ ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως, Philipp. IV. 5. τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως, ibid. III. 8.] τὸ ξυνάηθες τῆς νούσου, 46: 41. τὸ ξυνὸν τοῦ κακοῦ, 5: 45. τὸ πᾶν τῆς νούσου, 82: 15. ἐκρόσιν τῆς ἰκτίδων, 45: 40. τὸ σπογγοειδὲς τῆς χιτώνων, 61: 23. τὸ εὐπνοον τῶνδε, 102: 45. τὸ αἰδοῖον αὐτέων, 82: 44, 45. τὸ μᾶλλον τυπέων καὶ ἧττον, 63: 31. τῷ ξυνήθεϊ τῆς προσβολῆς, 5: 19. τῷ ὀξέϊ τῆς φλεγμασίης, 109: 12. τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέζονι, 35: 49. ἐκρόσι κακοῦ, 30: 25, 26. τὰ πολλὰ τοῦ βίου, 30: 12. τὰ πλεῖστα τοῦ βίου, 29: 51. τὰ μέζω τῆς ζώων, 15: 22. τεκμήρια οὐκ ἄσημα, 30: 18, 19. ἐκρόσι φαρμάκων, 122: 15, 16. ηρεῦν τὰ μὴ πόνεα, 120: 42. & 126: 22, 23. πιμμάτων εὐπετέα, 120: 47. οἷον τὰ θερμὰ, τὰ ψυχρὰ, 120: 27, 28. μυελὸς τῆς σκελέων, 52: 18, 19. τὰ κυρτὰ αὐτέων, 20: 38. λεπτοῖσι σπλάγχνοις, 80: 14. ἐκρόσιν ὀπιέων, 45: 40, 41.

τὰ ἀνοιδαίνοντα τῆς ῥευμάτων, 14: 13.

Eadem Syntaxis in masculino genere & feminino observatur: ἀθλητέων οἱ σώφρονες, 56: 23, 24. [τοὺς σπουδαίους τῆς γονέων, Isocrat. 4. B.] ἰχθύων οἱ πετραῖοι, 74: 22. & 117: 43, 44. πῖσι ὀργῶσι τῆς τράγων, 25: 38. ἀμυγδάλων αἱ πικραὶ, 126: 33.

Huc refer substantivum genitivo vocis, quæ cum eo concordare debuit junctum; οἷοι τῆς καίρου συμφέρον, 133: 2, 3.

Adjectiva neutra tam pluralia quàm singularia sæpe adverbiascunt; τὸ πλέον, 11: 23. κακόν τι, 4: 32. ξύμπαν, 117: 21. τὰ πολλὰ, 1: 17. θερμαινεῖ, μακρότερα, 19: 39, 40. ξυνεχέστατα, 101: 15. βαθύτερα, 107: 15. ἐς ἐξώτατα, 111: 30. τὰ πρῶτα & τὰ ὕστατα, 117: 8. σμικρότατα, 133: 18. πάντα, 108: 54. Huc refer τόδε, 16: 18.

Adjectiva [in quibus etiam Articuli includuntur] cum substantivis diversi generis construi solent: φλεγμασίη & πέψις, ἐφ' ὧν, 94: 15, 16. Vide Νοῦσος & Ὠμότερος in Indice] διπλασίοισι, 21: 38. scil. ἡμέρησι; aut flectitur ἐς ᾗ ἡ διπλάσιος. τὰ κάτω —

αἱ μέσαι ἄλλοι τε, 68: 20, 21. aut forsan refertur ad ἰδιώτας. lin. 12, 13. τῆς τροφῆς —— κατατεθεὶς, 126: 27. subaudiri potest σῖτος. ὥρη, χειμῶν μάλιστα πάντων, 9: 38. id est, πασέων ὡρέων; sed πάντων potest referri ad φθινόπωρον, ἦρ, θέρος.

Sæpissime nomen generis superadditur nomini speciei; quale θηρίον, ἑρπετὸν, φυτὸν, δένδρον, βοτάνη: βδέλλας τὰ θηρία, 132: 42. ἔχιον τῆς ἑρπετῶν θηρίων, 135: 7. Vide & 45: 41. & 52: 24, 25. περμῖνθος τοῦ φυτοῦ, 76: 33. τερμίνθου τοῦ δένδρου, 82: 47. ἀρνόγλωσσον ἡ βοτάνη, 133: 38.

Substantivum cum substantivo nectitur vice adjectivi: [ὕβρις ἀνέρα, Hesiod. Ἔργ. v. 189. i. e. *injurium*. sic apud Latinos; *testa anni*, Martial lib. 1. Epigr. 106. i. e. *annosa*. Hoc est idioma Hebræum, אני שלום Psalm. cxx. 7 *ego pax*; ubi Græc. interpr. εἰρηνικός] συγμὸς καὶ στεναγμὸς ἡ φωνὴ, 2: 50. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοὴ, 4: 27. ἄσθμα ἡ ἀναπνοὴ, 47: 58. θαῦμα τὸ πάθος, 51: 31. τὰ ἕλκεα σπιλάδες, 60: 22. πλευμόνων γενέσθαι σπλάγχνων, 90: 9. Et aliquando vice verbi; ὀξέες [φθόγγοι], κεφαλῆς διατάσιες, κροτάφων παλμοὶ, ἐγκεφάλου διαφυσήσιες, ὀφθαλμῶν πρήσιες, ἦχοι ἀκοῆς, 119: 46, 47. *distendunt; creant palpitationes, pulsationes, inflationes, tinnitus.* τὸ ὀξὺ πᾶσι ἐς τὰ σπλάγχνα, πάντων τονώσιες. 120: 13, 14. *corroborat.* ὕπνος πολλὸς, παχύτης, ὀργὴ, ὀμίχλη τῆς αἰσθητηρίου, 122: 38, 39 *creat crassitudinem, ignaviam, caliginem.* αἷμα ἡ τροφὴ, 92: 33. i. e. τρέφει.

Appositio vocum nonnunquam supplet locum regiminis; ἐν ἰλύϊ τοῖσι ὀχετοῖσι, 17: 23. i. e. τῆς ὀχετῶν. ἄχθος τὸ ἧπαρ, 19: 54, 55. i. e. τοῦ ἥπατος, ἐχέτω μοίρην τῆς πηγαίου ὕδωρ, 134: 45, 46. i. e. ὕδατος. ῥέουσι τοῖσι πετάλοισι, 87: 35. i. e. ῥόδων, nisi quis malit legere ῥοδίνοισι. φαντασίη ἐκκρίσιες, 55: 9. i. e. ἐκκρίσεως; aut φανταστὴ hic est adjectivum à φαντάστος; quod tamen nullibi adhuc legi.

Gradus comparationis pro se invicem accipiuntur: [lege Rudim. Gr. Gramm. Westm. p. 135.] positivus pro comparativo; θᾶσσον καὶ ξυνεχὲς, ἤ, &c. 101: 15, 16. i. e. συνεχέστερον. πολλὸν τοῦ δέοντος, 124: 17. i. e. πλεῖον. Et pro superlativo; τῆς γυμνασίων καιρὸν, 50: 50, 51. i. e. καίριον. τὰ καίρια αὐτέων, 122: 2, 3. i. e. καιριώτατον. Superlativus pro comparativo; ἐπικαιροτάτη τῆς φλεβοτομίης, 124: 39. i. e. ἐπικαιροτέρη.

Comparativi constructio varia est; cum dativo; vel accusativo; vel infinitivo; ὀλίγῳ θᾶσσον, 23: 29. πλεῖον, 64: 19 σμικρῷ βαθύτερα, 59: 50. πολλῷ δυνατώτερα, 121: 27. πολλὸν μᾶλλον, 14: 25. πολλῷ τι μελάντερον, 14: 33, 34. ἀσθενέστερα πολλὸν, 59: 49. ἀσθενέστερος ἱστάναι, 122: 50, 51. *infirmior, quàm ut possit stabilire.*

Gradus exprimuntur per periphrasin; πλεῖον δυσπελθῆ, 27: 19. i. e. δυσπελθέστερα. κάρτα ἰσχυρὴ, 3: 42, 43. i. e. ἰσχυροτάτη.

Comparativus μέζω adverbiascit; ἀμυντερίης ὀλίγῳ μέζω, 101: 5. μείζω ἢ κατὰ λόγον, Aristot. de part. Anim. (edit. Sylburg.) 71. 7.

Transitio fit sæpe ab uno numero ad alium: à singulari ad pluralem; καὶ ἄνθρωπος — σπάλαι βαλλόμενα αὐτοῖς, 2: 23, 24, 25. ἢν ἀλγέῃ τις — πίνουσι διψῶντες, 52: 28, 30. ἢν γηραιὸς ἦ, τοίοισι, 81: 17. ἐν φλεγμασίῃ, ἢν ὑπέωσι, 76: 31, 32. σικύης — ὑποτάσσοιτο τῶνδε τόπων, 128: 37, 38. Et à plurali ad singularem; πικρὸν στόμα — πικρῶν αἴσθησις — γλυκὺ, χολώδης, 46: 36. αἱμοῤῥαγέουσι — δῆλα γίγνεται μάλιστα, 62: 27. τοῖσι — χολὸς, 65: 55.

Permutatio casuum crebra legitur: Nominativi absolutè positi pro genitivo; βὴξ, πολλὴ θυμὸς ἐγγίγνεται, 43: 50. *tussiendi desiderium.* [At βὴξ omittitur in loco consimili, 12: 28.] Et pro accusativo; προσδεομένης — πτύσσειν, 92: 34. pro προσδεομένους; nam ἀποχρέμπτεσθαι ἀφαιρέον, ibid. lin. 15.

χυθεὶς,

χιθεὶς, 104: 26. pro χυθέντος. Genitivi absoluti; περὶ αὐτίκα — σημαίνων, ὡς τῆς — ἐπικαταφιζούσης — μαλθακιζούσης, 21: 23, 24. Accusativi absoluti; μὴ μεγάλα βλάψαντα, 132: 9. χείσαντος — θέντος, &c. Casuum absolute positorum usus occurrit in hagiographis & profanis scriptoribus; ὁ νικῶν — δώσω αὐτῷ, Apocal. II. 26. & III. 12. ἐνθυθέντες οἱ ἄνθρωποι, Thucyd. 324. D. Schol. Æ. P. Ἀττικῶς ἀντὶ τοῦ ἐνθυθέντων τῶν ἀνθρώπων. ὁ ἕτερος προσαγγέλλων, Xenoph. 458. B. pro τοῦ ἑτέρου προσαγγέλλοντος. Κρονίωνα — ἀστράπτων, Homer. Ιλ. β. 353. pro ἀστράπτοντα. Sic παρακαλῶ ὑμᾶς — ἀνεχόμενοι — σπουδάζοντες, Ephes IV. 1, 2, 3.

Genitivi duo seorsim ab uno substantivo reguntur; αὐτοῦ τοῦ ὀχετοῦ τῆς ἐν λαγόνι ξυλλογῆς — & — τῆς ἀρτηρίων ῥαγή, 51: 26, 27, 28.

Nomen substantivum adverbii formam induit; πέρας θαῦμα διάλλακα, 68: 11. i. e. θαυμασίως.

De Syntaxi Verborum.

Permutari crebrò solet Verborum vox, modus, & tempus.

Activum passivam aut neutralem significationem recipit; τείνει, 85: 33. *tenduntur*, *extenduntur*. Hujus verbi neutrali sensu accepti exempla producit Henr. Stephanus; τείνει πόλεις οἰκήσειαν, Xenoph. 201. A. pro οἰκοῖντο. ἐφίεσαν, Thucyd. 398. C. Schol. ἐφίεντο. χαλεπαὶ ἄξαι, Id. 497. C. Schol. ἀντὶ παθητικοῦ ἐνεργητικὸν ἐλήφθη. Sic Participium ἀναλαμβάνοντος, 97: 12. pro ἀναλαμβανομένου. αὐτίκα τάμνειν, 7: 20. pro ταμνέσθαι.

Indicativus sumitur pro subjunctivo; ὅπως μὴ διώλυνται, 73: 53. aut pro optativo; οὐδὲ ὄνησιν ἔχει — ἀλλ᾽ αἴσχιον πέλονται. 83: 28, 29. Subjunctivus pro Indicativo; ᾖ, 126: 12. & pro Infinitivo; ὡς ὁρῶν μὲν — μὴ ὀρρωδήν ᾖ, 15: 20, 21. pro ὀρρωδέειν; sed ὡς modis omnibus jungi potest. [Consule Rudim. G. Gramm. West. p. 199.] Infinitivus pro Indicativo; περιβάλλειν, 82: 41: δοκέειν, 11: 26. θέλγειν, 111: 45. διαχωρέουσι, ἄγειν, 127: 8, 9. & pro Imperativo; χρέεσθαι, 102: 13. [quod frequentissimum esse comperies in Rudim. Gr Gramm. Westm. p. 178.] ἔχειν ὧδε, 106: 21. pro ἐχέτω; vel subauditur χρή. & pro nomine substantivo; βοήθειν μέγα, 8: 3, 4. ὀρρωδέειν, 104: 27.

Tempora diversa aliquando per copulativam particulam junguntur; ἡ κεφαλὴ διαπεπλάδησετ), & τὸ πρόσωπον διατμήθη, 77: 44, 45. Sic & modi; ἢν — μίμνωσι, ἢ — ἐμφραχθῇ, 53: 2, 3. nisi legas μίμνουσι.

Casus diversi eidem verbo subnectuntur; πιπίσκειν βοτάνην τῆς ὑστέρης καὶ πράσιν τῆς κόμης, 128: 6, 7. χρὴ αἰνήσωσι, καὶ νίκηα, 131: 29, 30.

Verbum aliquandò in suum Participium & Verbum substantivum resolvitur: ἦν διδάσκων, ἦσαν καθήμενοι, ἦσαν ἐληλυθότες, Luc. V. 17. ἦν ἐγγεγονὼς, 30: 55. ἦ γεγονὸς, 32: 45.

De usu Participii.

Participium nonnunquam fungitur Verbi munere indicativi: ἡ φύσις τάξασα, 53: 5, 7. i. e. ἔταξε. οὕτως ἀργὸς εἶ, ὡς μὴ ἐπιτρίψας τινὰ, Lucian. 139. A. ubi Participium ἐπιτρίψας ponitur pro Verbo; vel (quod malim) τινὰ regitur ab ὡς, & ἐπιτρίψας est pro ἐπιτρίψαντος; qualis syntaxis occurrit apud Aretæum, 104: 25, 26. διαπλασσόμενοι, 53: 44, 45. i. e. διαπλάσσονται. imperativi; σφίγγοντες, 87: 17. i. e. σφιγγέτωσαν. infinitivi; χρὴ ἐπιμάξαντος, 80: 14. i. e. ἀπομάξαι sic χρὴ καταρραίνοντος, ἐρειδόντα ἀντηρειδόντα, Hippocr. 761. G. Huc refer αἰρόντος, 103: 15. pro χρὴ αἴρειν. ῥᾳδίως ἂν ληφθὴν, Thucyd. 520. A. Schol. Æ. P. σημείωσαι τὸ ἀκατάστατον σχῆμα ἀντὶ τοῦ ληφθήσεσθαι ἄν. ἐσθίοντες τάδε, ἢ πίνοντες, 116: 32, 33. ubi & Participium & Verbum absolutè ponuntur; pro ἐσθίουσι, ἢ πίνουσι. μισητοὶ ἀναλαβόντες, 76: 38. ubi ἀναλαβόντες videtur mihi poni pro ἀναλαβεῖν, *interea dum recuperat*. ἀρήγειν, — ἰόντος, 81: 4, 5. pro ἰέναι.

De Præpositione.

Præpositioni duo aliquando casus diversi sibi in eâdem clausulâ conjuncti adnectuntur; ἐπὶ τῆς κληῖδα ἠδὲ ἄκρου τοῦ ὤμου, 41: 47. nisi malis legere in duali ἄκρω τοῦ ὤμου.

De Conjunctione.

Copula inter duas voces repetitas diversitatem significat: ὄνομα ἕτερον καὶ ἕτερον, 49: 7. *nomen diversum*. Sic apud Cicer. in Orat. *res alio atque alio elata verbo*. Huc refer ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, 58: 33, 34.

Hoc videtur sapere Hebraismum; quo usi sunt sæpe Bibliorum interpretes; ἐν καρδίᾳ καὶ ἐν καρδίᾳ, Psalm. XII. 3.

Gerundivæ (quas Grammatici vocant) voces junguntur non tantùm accusativo, sed etiam dativo; τοὺς ἀρίστους [ἰχθύας] αἱρετέον, 74: 23. προσπέρμασι δοτέον, 90: 20. ἐπιπλάσμασι ἐπιθετέον, 82: 52, 53. τοῖσι προσθέτοισι ἐπιβλητέον, 111: 47, 48.

Finis -τὸν pro -τέον usu venit; αἱρετὸν χόνδρος, 120: 29, 30. ἀποβλητὸν δῶρα, Lucian. 44. D.

De multis varii generis vocibus simul coëuntibus, sed absolutè & ἀσυνδέτως positis.

ἀναπνοῆς κατάστασις, γνώμη ὀξυθὺς, πυρετοὶ ἐλλείποντες, ἐνυπνίοι, 9: 26, 27. δάκτυλοι καμπύλοι· ὀστέων· λῆγξ ὄνυχες παλαιοί· καταψυξις, ἄκρεα ψυχρά· καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες, 17: 49, 50, 51. ὄμβρεγμα — λυθὲν· μαλθάξαι, ἀλείφαι· φωσὶν καὶ ἔρια ἀγαθόν· πάνδιαι πέψιος, 76: 12, 13, 14. κνῆστιν — ἀερθμόν — κόκκοι, 93: 8, 9, 10. Sed hæc & multa ex iis, quæ antea adduxi, exempla facilè conciliari possunt, si ad Ellipticam scribendi rationem, eam scilicet, quam Hippocrates maximè secutus est, redigantur.

Voces multæ, quæ inter se minimè cohærent, sæpe unà concervantur; & aliquando lectori hujusmodi ἀσυστάτῳ syntaxi inassueto σύγχυσιν pariunt; ψυχρὸς [& per epenthesin μαλθακὰ βάμματα, καὶ νάρκας σκελέων] ἀκρέστιος, 56: 11, 12. ἕλκεα [ἰχῶρος ῥύσις] καρκινώδεα, 70: 39. λαχάνων κόμης, [τὰ μαλθακτήρια] μαλάχης, τεῦτλα, &c. 120: 23, 24. ἔστω (τροφὴ) ὁμαλὴ, [πλησμονῆς ὁ χυλὸς], εὐπεπτος, λεπτὴ, 127: 18, 19. συμφλεγμαίνουσι φλέβες· [τῆσι ἐπὶ τὸ ἧπαρ, scil. συμφλεγμαίνουσι]· ἡ καρδία ἐπιμηκεῖς ἔχουσι, 109: 7, 8, 9, 10. τέγγειν λιπαὶ — μηλίνης [μέλαινα, κλῶ ἀπὸ τῆς χροιῆς] καὶ ὑποκυστίδι, 132: 33, 34, 35.

Confusio quædam in vocum ordine suborta difficultatem affert; ξυνέσι μὲν ἀντίοισι, αἰθρίου μὲν ἅπασι ἐνεῖσθαι, πόνος, 4: 2. i. e. ἀντίοισι ἅπασι. κατηφέες δὲ καὶ δύσθυμοι ἤ, 30: 52. i. e. ἢ καὶ δύσθυμοι, vel ἢ καὶ μελαγχολικοί. φυγῇ τε καὶ ὁρμῇ χρέεσθαι ἰδίων καὶ αἰνιδίων, 24: 58. i. e. φυγῇ αἰνιδίων, ὁρμῇ ἰδίων. Sic 31: 23, 24. puto hunc esse vocum ordinem, διάλειψις δὲ ἀπλοῖς, ἢν τῆς μανίης λόγου γένηται, ἢ τῆς ἀρχῆς ἐπιγενέσιν, τῶν ὁμοίως, &c. & 117: 35. σπλὴν τετίων δὲ κέλοισιν, &c. juxta Oxon. Vers. sed Crassus aliter, interpungens post κέλοισιν.

Vocum Tmesis.

διὰ ῥηϊδίως πᾶσαν, 4: 6. pro διαπᾶσαν. ἐπὶ δὲ πίεσος, 43: 40, 41. pro ἐπιπίεσος δέ. Sic ἀνὰ πέδραμον, Herod. 16. 29. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, Id. 277. 34. κατὰ γαῖα κάλυψε, Homer. Ιλ. ξ. 114. ἐπὶ πάχει χρέεσθαι, 6: 22. pro ἐπιχρέεσθαι.

Vocum Elleipsis.

Subauditâ voce rectrice, Genitivus sæpe solet quasi absolutè poni; μάλιστα καὶ ἐπιγενέων, καὶ ῥητίνης, καὶ ἐλαῶν, ἐὸν ἀπάντων, 82: 6, 7, 8. ἐκκαλυβανούσης τῆς μαίνης, & σπλὸν τῆς κόμης, &c. 86: 14, 15, 16. τῆς αἰκακίης, &c. 96: 45. ᾠῶν, &c. 126: 12. τῶν σπερμάτων, &c. 126. 31.

Subintelligitur Nomen: προσθεὶς ἀσφοδέλου, 15: 5. i. e. τι. sic μὴ ἀφαιρέων τῶν προσθέτων, 74: 18.

προσδεχθῆν ἕξις, 74: 42. τὸ μελίαν προσπαθήσει, 70: 48. βραχείη τὸ αἵματος, 12: 2. διδόναι τὸ φαρμάκου, 84: 34. & 106: 15. ἐπιπίεσιν τὸ χασμεῖν, 86: 21. ἐμπνευσίαθαι λίτρα, 108: 38. προσλαβὼν τὸ ὀργάνου ἡ ἰσαύπτα, 95: 27, 28. μίσγειν συμφύτου, 97: 12, 13. [At mox vox rectrix exprimitur, προσμίσγειν ῥοὴν βραχὺ, 97: 15.] τὸ αὐτὸν δεθλεῦσαι, 91: 14. σίφος ἔχων, 117: 52. i. e. νόσον. βοὸς καὶ ἵππος, 117: 41. i. e. κρέας. ἐς διαβεβήτου, 132: 18. i. e. θεραπείην. ἐς ᾅδου, 100: 39. i. e. οἶκον [uti Homer. Ιλ. φ. 48.] πολλὸν τὸ ξυνήθεος, 108: 28 i. e. μέζον. φυσίων ἠδὲ ὕρων, 78: 41. [ubi, nisi fallor, sic legi posset, φυσίων ἠδὲ ὕρων ἐρεθισμόν. ἐρεθισίων, &c. Vide Not. in Var. Lect.] ἐγχεομένη, 21: 3. i. e. αἵματος. sic ἀφαιρέειν, 89: 54. i. e. αἷμα. ἐπιρρέεσθαι ποτόν, 108: 44. i. e. γάλα. πᾶσαν, 95: 47. i. e. νόσον τήνδε, 21: 19. i. e. φλεβός. ἐπιφανέες, 50: 18. i. e. φλέβες [quæ vox includitur in adjectivo præcedenta μελανοφλεβέες]. τῆσδε, 22: 14. i. e. ὕρησιν. πλεῦνας, 27: 16. i. e. ἡμέρας. μέζω, δυσαλθῆ, 27: 19. i. e. ἀλγήματα [nam ἄλγημα præcedit, lin. 17.] κεραμέων, 92: 40. i. e. σκεῦος vel ἀγγεῖον. ῥοδίνῳ [ἐλαίῳ] 74: 35. sic σφετέρῳ [πατρίδι] Herodot. 140. 11 ῥύφημα, 99: 4. i. e. τροφὴ [nam τροφαὶ, 98: 47.] sic νωθρὴ, 134: 38. [nam τροφὴ includitur in ἀτροφίῃ]. τὸ ἀπὸ τερμίνθου, 91: 20. i. e. ῥητίνης. προσφέρων, 25: 42. i. e. σιτία. αὐτοὺς, 75: 13. i. e. μήκωνας [ex 75: 10.] τὸ, 110: 3. i. e. ἀντιδότῳ; sic & 122: 12, 13. & 126: 36. [sic Diosc. Alexiph cap. 34.] εἶσι, &c. 13: 4. i. e. αἵματος φορὴ [ex 12: 52.] sic 13: 8. & 13: 32. ἀκόσαι πέφυκε ἀλεαίνειν, 86: 36. i. e. δυνατά. ἀσφαλέστεραι, 54: 48. i. e. λίθοι οἱ κάρτα μεγάλοι [ex lin. 45.]

Verbum; substantivum sæpissime; 4: 12, 13, 14, 15, 16. & 16: 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48. & 57: 33. usque ad 43: 49. 32: 34, 42. & 72: 13. ὅκοσον, &c. 73: 8. i. e. ἐξιᾶσαι. προσξυνθεῖναι, 38: 56. i. e. χρὴ sic 42: 22, 23. & 73: 30. & 89: 52. & 98: 41. 99: 3. & 107: 47. ξυνεχέες, 3: 49. i. e. πάσχουσι; sic 36. 22: 23. τὰ αὐτὰ, 4: 17. i. e. ἐπιπολάζει [nam lin. 16. πελαζομένη]. πνεῦμα, 10: 27, 28. i. e. παθῇ [vide lin. 26.] ὕδωρ Νεῖλος, 8: 9. i. e. δίδωσι, [vel per appositionem, pro ὕδωρ Νείλου]. ἰδίως, 59: 46. i. e. καλέουσι. κεφαλὰ δὲ ἐλέφας, 68: 11, 12. i. e. ἔχει; sic τὰ ἄνω μέρεα πνεύμονος, 38: 37. & πῦρ — μάλιστα τὸ τὰ ἔσω, 16: 41. [aut subauditur κατά]. φλέβα τέμνειν μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν, 73: 37. i. e. ὀφείλει; sic φυλάσσειν λίτρα, 93: 14. & τεκμαιρόμενος — αἱρέειν, 100: 21, 22. λιγυστικοῦ κόμμεω, 127: 21. i. e. λαμβανέτω. σμικρὸν, 130: 45, 46. i. e. ὠφελέουσι. γαστὴρ, — χολώδεα. 20: 9. i. e. ἐκκρίνει. vel ὑπάγει, uti 42: 34.

Participium; παιδίοισι τῇ βηχὶ, 37: 24 i. e. νοσέουσι. sic φωνώδεες — ὀργίλοι, 1. 20, 25. i. e. νοσέοντες εἰσί. & τὸ — οἱ, 19: 26. i. e. νοσέοντων — νοσέοντες.

Præpositio; ἰδέην, 17: 37. i. e. κατά; quod crebrum est; sic 22: 9. & τρόπον, 15: 10. & 24: 17. & 27: 30. & τὸ μετώπιον, 14: 10. & τὸ μέζω, 136: 3. δυσελπιστίη, ἀπογνώσει τὸ βίου, 15: 19. i. e. σὺν ἀπογνώσει [nisi quis legere malit ἀπογνώσιος]; sic Herodot. 131. 37. Lege plura de variis ἐλλείψεων generibus in Æmilii Porti Lexico Ionico; lege item Thesaur. Henr. Stephani in voce σύν.

Conjunctio; ἤκη, &c. 77: 38. i. e. ἕως; quæ [lin. 22. exprimitur]. ἐπὶ ὀλιγομείοις, 119: 50. i. e. μηδέ; nam mox sequitur, μηδὲ καμπτῆσι.

Integra aliquando clausula videtur subaudiri; ὅδ᾽ ἔδει τις λημῶθαι ἐκπλῶσιν, 32: 5. scil. δοκέων ἑωυτὸν λήκυθον ἔμμεναι; quod in sententiâ proximâ exprimitur, ἡ ἄλλος οὐκ ἐστίν, δοκέων ἑωυτὸν πλίνθον ἔμμεναι.

De Sermonis Ornamentis.

Hactenus ea, quæ ad singulas præsertim voces pertinent, fuerunt adnotata: nequaquam autem præterire oportet illa, quæ in universum passim sermonem spargere solet Aretæus ornamenta. Pleraque sunt in illo emphaseôs plena: plurimæ voces per metaphoram ad illius sensum translatæ lucem & vim sententiis induceunt, πεζῶνται εἰς τὸ πεδίον, 2: 28, 29. σφαιροῦται: 4: 46. μεσαῖον πλῆθος, αὐτὴν [φλέγματος] 3: 6, 7. νόσων ἐπιδημίη, 3: 46. φλεβῶν ἐξυφασμένα μέρεα, 19: 31, 32. τὸ ξηρὸν ἀμβλύνει, 77: 46. πολυφορέειν τὸ ἀπεσπασμένην, 95: 4. 5. ἀναμαχέσασθαι τὸ καταγεγονὸς, 132: 3. φθινόπωρον [νόσων] μήτηρ, χειμὼν πειθώνει, ἔαρ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος κτείνει, 48: 12, 13, 14. χεῖμα περὶ τὰ πάθεα, 3: 43, 44. [ἀναπνοῆς] ἀρχὴ, ῥῖνες ὁδὸς, ἀρτηρίη χώρη δὲ πνεύμων θώρηξ δὲ, πνεύμονος ἔρυμα καὶ ἀρχὴ, 10: 18, 19, 20.

Poetarum more, Homeri inprimis, cujus vestigiis semper studet insistere; multus est in parabolis aut similitudinibus: quæ locis aptis inspersæ, tot instar stellularum, scintillant, lumenque per totum opus diffundunt. 1: 24. 2: 26. 3: 13. 6: 50. 7: 34. 8: 17. 10: 36. 17: 11. 18: 28. 19: 50, 51. 25: 2. 30: 46. 32: 49, 50. 34: 44. 35: 45. 37: 18. 38: 32. 43: 33. 45: 49. 48: 38. 51: 36. 52: 44. 53: 26. 57: 12 58: 46, 47. 60: 5. 61: 26. 62: 12. 64: 49. 66: 51. 68: 10, 11. 68: 26, 50. 69: 24. 69: 31, 32. 78: 15. 70: 42. 75: 5. 75: 23. 97: 29, 30 103: 30. 103: 40. 111: 23. 124: 15, 16. 126: 48.

In Aphorismis frequens; quibus enumerandis locus hic non sufficit: in sententiis, quas licèt non nimius affectet, tamen pro re natâ, & ubicunque ex ipsa materiâ sponte oriuntur, argumentóque propositi subserviunt, inserit, gravis est, at nunquam frigidus. 36: 31. πυρετῷ δὲ, &c. 42: 13. κρέσσον, &c. 65: 38. αὐτὴν, &c. 76: 48. καρδίη, &c. 80: 38. ἀγαθὴ, &c. ὀλιβίη, &c. 96: 7. τίς δὲ, &c. 123: 43. τίς, &c. 134: 9. τοὺς νοσέοντας, &c.

Lectorem historiis faceto cum sermonis lepore subinde reficit. 30: 50. 32: 7, 8. 71: 17. usque ad l. 50. 122: 23.

Artem medicam eâ methodo tractat, ut omnibus, qui ipsi & præiverunt & successerunt, palmam ferè præripuisse videatur. Summum artificium cum acri judicio assiduâque experientia conjunctum elucet in accuratis, claris brevibusque morborum singulorum definitionibus (3: 24, 28, 29, 36. 5: 7. &c.) in æquâ generum variorum partitione (3: 26. &c.) in causis signisque (1. usque ad 72.) & multifariâ curatione (72. usque ad 136.) in indicandis distinctè ac dilucidè, partibus corporis, quæ afficiuntur (2: 23. usque ad 47. 4: 2. usque ad 50. &c.) anni tempestatibus, cùm morbi magis aut minùs sæviunt (3: 42. 9: 38. &c.) humanæ vitæ sexibus (3: 46. & 67: 19. &c) & ætatibus, quæ iisdem morbis diversè vexantur (3: 48. 7: 16. &c.) necnon iis aliquando regionibus, quæ eos plurimùm generare solent (8: 5, 9) In describendis ægritudinibus ægrisque, vividum ingenium, natura ipsa nullo fuco illita, imagines veræ cernuntur. Verborum ubique copia (3: 16. 29: 5. 56: 9. 57: 14. &c.) venâ ubere exundans fluit, nusquam inepta, nusquam superflua: & quoties sese dat eloquentiæ locus (4: 48. 15: 36. 57: 34 &c.) tam egregia exhibet facundiæ specimina, ut dubites, medicúmne magis mireris, an oratorem. Quo autem major spectatur Aretæi nostri in rebus, de quibus differit, rectè cogitandis, iisdémque aptè ac disertè exprimendis facultas; eò graviùs dolendum est & de temporis injuriâ conquerendum, quod authoris tam consummati opera, & non omnia ad nos usque pervenerint, & quæ pervenerunt, propter librariorum incuriam tot mendis obsita, tot lacunis hiulca deformentur: necdum satis integri & sani compareant Manuscripti codices, quorum ope loca depravata restitui, deperdita reponi, omnia denique pro scriptoris

exi-

eximiè dignitate castigatissimè emendata eruditorum oculis offerri possint. Nihilominus, quantum per exemplarium fidem modestámque conjecturæ libertatem assequi licuit, curatum est, ut nonnulla passim corrigantur errata; authórque, lacer utcunque & mancus, veste tamen ipso non prorsus indigna enoperiatur.

Quædam de aliquot Aretæi locis, quorum lectio suspecta est, conjecturæ.

IN Græco Aretæi textu nihil editor esse voluit, nisi quod bene pensitatâ codicum impressorum collatione & certâ manuscriptorum exemplarium fide niteretur: istos confidentiores criticos minimè imitatus, qui suas crudas conjecturas in textûs exulantis & ad oram marginum dejecti sedem intrudunt. Quicquid autem ex ingenio, quo pollet sagaci, immutandum censuit, ad operis calcem rejectum suis in Variantes, quæ undecunque copiosè satis, nec tamen absque delectu judicioque, conquisitæ sunt, lectiones notis inseruit. Post præstitam à messore iam strenuo operam, non nisi exile, quod decerperem, superfuit spicilegium. Id, qualecunque sit, candidæ lectoris humani censuræ excutiendum subjicio. 4: 26. βρέχος, leg. βρόγχος, uti 14: 45. 6: 24. ἐξωκέλλει, leg. ἐξώκειλε vel ἐξοκέλλει Vide Indic. 8: 40. ξυνῳδία, potiùs ξυνῳδαί; quæ vox occurrit 91: 23. aut ξυνῳδία pro ξυνῳδαί, injecto ι Ionicè. 11: 4. λαμυρώτατος. Crass. vert nitidissima; & videtur legisse λαμπρότατος. At Oxon. humidissimum. λαμυρὸς exponitur procax, protervus. Quid si λαπαρώτατος. λάπαρον, ὑγρὸν, Erotian. 12: 2. βρογχίῃ, Not. ad Var. Lect. ῥαγῇ ᾖ, vel ῥαγῇ, vel βρογχίῃ φορῇ, uti 51: 17. Nulla fortasse mutatione opus est; nam à βρέχομαι, Aorist. 2. ἐβρέχην, cujus subjunctivus βρεχῶ, 3a pers. βρεχῇ, & inserendo ι diphthongum βρεχείῃ; quod poëtis est familiare; δαμείω, Homer. Od. σ. 54. pro δαμῶ. ἢν βρεχείῃ τι αἵματος [i. e. τὶ τοῦ αἵματος Elleiptice] si fluxerit aliquantum sanguinis. 13: 34. ὑποτίθενται. Var Lect. ὑποτίθεται. Quid si legatur ὑποκρίνονται? Certè legitur ὑποκρίσιος, 13: 13. 15: 50. & 20: 39. ἐμφυεῖ, leg. ἐμφυὲς [uti lio. 53.] sic Var. Lect. MSS. de quibus postea. 20: 24. σὺν πλήθει. In Not. ad Var. Lect. ξὺν πλήθει. At Turneb. σὺν πλῆθος —— quam lectionem non penitus rejicio; nam σὺν aliquando absque casu adverbiascit; uti Ecclesiastæ III: 17. & IV. 3. & VII. 26, 29. & IX. 15. & XI. 7. & XII. 9. sic Nicand. Theriac. v. 8. 24: 54. τοῖσι, leg. ταῖσι—nam de mulieribus scribit. 28: 7. ἐγκυβερνήσι, leg ἐγκυρκανήσ. Consule Not. in Var. Lect. Vox κυρκανᾷν legitur apud Aristoph. 813. B. 30. 9. μελαγχολῶσι, lege μελαγχολῶσι—uti 29: 49, 52. 30: 26. ὅπω οἱ, lege forsan ὅπως. 31: 51. αἰγωνίῃ, leg. αἰγωνίης; uti Not. ad Var. Lect. αἰγωνίη apud Herodot. 76 43. Error ortus est ex eo, quod vox proxima incipiat à litteris ηοη, quarum duæ in vocem præcedentem confusæ transierunt. 33: 46. & 34: 22, 51. παρίενται, lege forsan παρίενται; uti ἀνίενται, 109: 29 34: 18. μέσφι περόνηνδε, quid si legatur, μέσφι περὶ τῶνδε—[uti in Var. Lect. nam junguntur μέσφα & περὶ apud Arat. v. 606.] vel μέσφι περὶ τῶνδε vel si minùs placeat jungi duo adverbia μέσφι & πέρι, legi poterit μέσφι πέρας τῶνδε; μέχρι enim accusativum etiam regit; consule Rudim. Gramm. Gr. Westm. p. 189. 35: 10. παιδίοισι ἦ, quid si παιδία δὲ. 38: 7. αἱ πλάδαι τοῦ ὄγκου—interpretes videntur legisse τῷ πλαδαρῷ—sed ope Appositionis salvus est sensus. 42: 47. ἀσαφὲς—Crassus vertit nemini dubium fuerit, tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri; quæ versio si admittatur, legendum videtur τὸν ὄγκον τὸν σκληρὸν, ut sit, quicum concordet participium ἰζον. 44: 15. ἤπιον, Var. Lect. ἤπιον. scil. ab ἠπιάομαι. Sed ἠπίων potest admitti, ab ἠπιάομαι, nam Iones frequenter usurpant terminationem -ίω pro -άω; vide Comment. de Dial. Aret. 49: 7. ἐς—mallem ἐς pro αἰς, ut concordet cum ἰδίῃσι. 50: 25, 26. ὑπὸ φωτὸς τῇ αἰτίῃ θωυμάσαι. Quid si interpungatur, & legatur, ὑπὸ φωτὸς τῇ αἰτίῃ θωυμάσαι τόδε μέγα, &c. 51: 15. ἐμπλέουσι—Not. ad Var. Lect. ἐμπλέουσι—Posset & legi ἐμπλέουσι. Turneb. & Henisch. ἢν ἐμπλέουσι. 52: 14. ὅκως διαβάθρῃ—tanquam canali—sed Crass. ubicunque stagnaverit—accipiendo διαβάθρῃ non pro nomine [διαβάθρα, scala], sed pro verbo. Habetur in Var. Lect. διαβραθῇ, quod facili transpositione legi potest διαβραχθῇ, ebullierit, à διαβράζω. 53: 23, 24. ἀνέλιξιες, leg. ἀνέλικτοι [sic Not. ad Var. Lect.] tortuosi: quæ vox occurrit 122: 42. sed alio sensu, περίπατοι ἀνέλικτοι, ambulationes non tortuosæ. Crassus in 69: 1. vertit, tormina perseverantia; & videtur legisse ἀνεκλείπτους. ἀνέκλειπτος indeficiens, apud Henr. Stephan. sed sinè authore. 55: 15. ἐξείλυσε—Vers. Oxon. absumpsit—Crass. jugulavit. Nullibi legi ἐξειλύω. Occurrit εἰλύω, verso, volvo. & ἐξειλέω, evolvo. ἐξειλεῖ, ἐκβάλλει, Hesych. Editio Turneb. habet ἐξίλυσε, quod mihi placet, ab ἐκλύω. 56: 40. ἀθυμίῃ μὴ ἔχων τροφήν. si sic interpungas ἀθυμίη, μὴ ἔχων [scil. στόμαχος] τροφὴν is erit sensus; ex molestiâ [oritur, αὐθῆς ὑπάρχει, τοῦτον ποιητικά, κατὰ τῇ] animi dejectio, [& nominativus absolutè positus pro genitivo, de quo priùs in Permutat. Cas.] stomacho cibum non habente. Turneb. & Henisch. ἀθυμίῃ in Dativo, non ita bene. Not. ad Var. Lect. ἀθυμίη, quasi ad verbum, ab ἀθυμέω. 62: 56. διαθέουσι —Quid sibi velit μελέτη διαθέουσι, nondum intelligo. Interim mallem διαθέουσι vel διαθέοντος, scil. ἵππους. 65: 2. αὐχένες, leg. αἱ σχίδες Vide ὑποσχίδες in Ind. prior. 65: 52. φύσιος τὸ ἐς μέζω, ἢ πλεονάσιης—ex naturâ in majus (vel in majora, pro μέζονα, scil. adauctâ) vel ex abundantiâ scil. naturæ. Posset etiam legi, φύσιος τὸ ἐς μέζον πλεονάσιος; à verbo πλεονάζω, unde nomen πλεονασία. 66: 33. ὁ βοῦς, ὄνος, Not. ad Var. Lect. ἐμῶ πόνος—Posset etiam legi ξυνὸς πόνος, uti 65: 18. 66: 53. εὐ βδελυκτίων—Locus pessimè corruptus. Si sensus versionis expendatur, posset legi ἀκατάσχετον; nisi quod pauciores in hâc unâ voce, quàm in illis duabus, sint literæ. 67: 23. βιαστικὸν μέζονα—ξυμφορέει. Quid hæc vox βιαστικὸν? βιαστὴς substantivum locum hîc nullum habet. βιαστὸς adjectivum in Lexicis non occurrit; quin autem tale sit adjectivum, nil in analogiâ repugnat, nam legitur ἀβίαστος. Sed quid opus est voce βιαστικὸν, cùm μέζονα sufficiat? Crassus certè vertit, cùm sit violentum, & videtur legisse βιαστὸν, referendo ad articulum τὸ, qui præcedit. 67: 27. παρεόντος quid si παρεόντα? uti 33: 21. 68: 40. ἑκάστῃ τῇ μοι **** μᾶλλον δὲ περὶ τῆσι ξυνόδοισι τοῦ σώματι, ἐνίησι, &c. ex versione interpretum (quæcunque venatur, hæc complexus in os detrudit, &c.) elicio lectionem hanc; ἑκάστῃ τῇ μοι θηρῇ (vel θηρῶν, pro quo corruptè legitur περί), μᾶλλον τῆσι ξυνόδοισι τοῦ σώματος, ἐνίησι, &c. 70: 2. ὅκως τὸ ἑλεὸν ἐλέφας. Interpret. ut elephantis corium. Metathesis cum levi mutatione reponet ὅκως ἑλεὸν ἐλέφαντος. Turneb. & Henisch. habent τὸ ἑλεὸν, quod quia cum genere vocis neutiquam convenit, Variantes Lectiones reponunt τὸν. 70: 12. ῥινῶν δὲ ζυγαὶ, βαθῦναι, τραχεῖαι. In Not. ad

Var. Lect. observatur substantivum deficere, quale ἐσπερινοί: sed, nisi mea me fallat conjectura, non opus est quicquam supplere, modò pro ἐσπερινῇ legatur ἑσπέρης; cui non tantùm favet facillima literarum mutatio, sed etiam lectio, ἐσπερ τεχνέων, 70:41. 71:5, 6. πολυειδεομένων σιτίων, Crass. vert. *paratorum ciborum*—Legit itaque πολυειδεόμενον —— 75. 37. ἐνεσθέω—Not. ad Var. Lect. ἐνεσθαίεσθω—vel quidni ἐνίσθω (ab ἕννυμι *induo*) vel ἐνιέσθω (ab ἐνίημι *injicio*, cujus perf. pass. ἐνεῖμαι)? Imò ab ἐνιέσθω fiet ἐνιήσθω, mutando ε in η, & inserendo σ; quæ Ionibus non sunt insueta; ἱερήϊον, Herodot. 50. 40. pro ἱερεῖον: ἀδελφεὸς, Id. 117. 42. pro ἀδελφὸς. 75:47, 48. δονεῖ, lege forsan δινεῖ (ab δινέω. Ionico 130: 34. pro δινέω]; nam lin. 41. δινεῦσιν ἔχει. 79: 36. ἐνεπίξεν ξυμφυῆς—lege forsan ἐς πῆξιν ξυμφυεῖ— 80: 20, 21. τὸ ἐπίπλασμα, καὶ αὐτίκα ἐρυθήματα ἐντεῦξον, αὐτίκα δὲ οἰδαλεηνθῆμεναι. Lege in hunc locum Var. Lect. & Not. Nolim vero quicquam hic mutari. ἐντεύχω [cujus exemplum alibi mihi non occurrit] idem hic significat, ac τεύχω, *facio*: à quo participium ἐντεῦξον, quod regit & nomen ἐρυθήματα & infinitivum (qui modus nominis sæpe locum supplet) οἰδαλεηνθῆμεναι. Is itaque erit sensus; *cataplasma facturum & rubores & tumefieri*. i.e. *excitaturum ruborem & tumorem*. 83: 8, 9. καὶ τὰς περιξυσμὰς ἀποστέλλεσθαι—ἀποστέλλεσθαι, scil. τροφὴν; unde ergo regitur accusativus περιξυσμάς? An subauditur κατὰ? aut forsan legendum est κὴν τοῖς περιξυσμοῖς: uti ἀποστέλλεσθαι ἐν τῇσι χείρεσι, 74:16. 84:32, 33. φύσιας δὲ διεξίασι τὸ δὲ τὸ νόσου παιδίοις. Hujus sententiæ sensus est satis obvius, uti ab interpretibus traditur: syntaxis verò non item. φύσιας enim, unde regatur, non habet, nisi aliqua subintelligatur præpositio. Legerem φύσιες, vel διὰ δὲ φύσιας ἴξιασι. Occurrit in libro cum MSS. collato (de quo postea) lectio hæc παιδίοισι; posset igitur legi φύσιες δὲ διεξίασι (vel διεξίασι, uti 58: 29, 30. παιδίοισι. Neque tum constat de syntaxi genitivi νόσου, an cum νόσου [*flatus morbi*, i.e. *qui in morbo expelluntur*] vel παιδίοισι [*pueris morbi*, i. e. *qui morbo laborant*] construatur. 86: 13. πῆξι—Not. in Var. Lect. τεῦξι—nam τεύχειν ποιεῖν, eâdem syntaxi, quâ ἐντεῦξον ἐρυθήματα 80: 21. 90: 45, 46. ὀλίγοισι τισι τὸ πλεονεκτεῖν ἀγαθοῖς—Legisse, τισι videtur Crassus [*pauca quædam*] & Not. ad Var. Lect. ἀγαθοῖσι. 92: 39. πυελίην τὸ χωρίον ἔχειν. Lege forsan πυελὶν [uti in Henischiani mei codicis margine]. [uti 85: 33.] & amove ἔχειν, quippe irreptitium ex lineâ 40. Sin id placeat, syntaxis erit hæc, *locus habeat* [ἔχειν pro ἰσχέτω] *fomentum*. 96: 26. τῇ ἂν πλείονι, &c. Videtur mihi legendum, τί ἂν πλέον, &c. *cur igitur magis*, &c. In Not. ad Var. Lect. observatur hæc se rectè non habere. In Turneb. & Henisch. περὶ δακτύλοις—& in margine libri suprad. adscribitur hæc vox, ἀσυνέτων. 97: 27. κενούμεναι—*exinaniti*—at verò κενέω nullibi (quod sciam) legitur, sed κενόω. Lego itaque κενούμεναι, vel κεινεύμεναι. 100: 6. ἔοντα—In libri mihi sæpe antè memorati Var. Lect. hæc omittitur vox, & hiatus est inter συνεχέα & αὐτίκα. Turneb. habet ἔοντα, Henisch. ἐνέοντα. Posset legi neque incommodè, ἔοντα vel ἐνίοτε. 100: 31, 32. φλεγμασίης τι ὑποχονδρίων—In libri suprad. margine, φλεγμασίη τοῖς ὑποχονδρίοις—101: 55. καὶ ἐπὶ πόνοις ζωανέχειν. Verbum ζωανέχω frustra quæsivi. In libr. suprad. marg. καὶ ἐπὶ πόνοισι δὲ ἀνέχειν. Legerem, καὶ ἐπὶ πόνοισιν ἀνέχειν. Nam πόνοισι, Homer. Ὀδ. φ 93. & ἀνέχειν, *cessare, desinere*; vide H. Steph. Thes. 102: 39. ἠδονῆς ἕνεκα. Not. ad Var. Lect. ἡδονῆς—vel ἡδονῆς. Nescio, annon & syntaxi & sensui conveniret lectio hæc; πλέρβων ἀλοιδῶν ἐστὶν ὥρην ἡδονῆς καὶ [vel ἡδονὴν καὶ ὥρην] ἱμερος—110: 8. ἐκθεμένοι lege forsan ἐκθεόμενοι. 110: 45. πόσιν σικύης ἀφεψήσει. Ad verbum, *cum cicutis decoctione*; i.e. *quæ fiant decoctio*, sive *decoctis*. Duo enim substantiva non raro per hujusmodi appositionem (de qua priùs) junguntur. Non tamen invenio ἀφέψησις, sed ἀφέψημα, 112: 28. Not. ad Var. Lect. ἐφ' ἑψήσει, 112: 18, 19. ἐς οἴκαγε ἐσιὼν—Quid si pro οἴκαγε legeretur κοίλην? Neque enim valde adversantur literarum vestigia: & sanè ἔσω κοίλην apud Galen. legi. 114: 26. ξυνωδεῖ leg. ξυνῳδεῖ vel ξυνῳδά. Vide priùs, 8: 40. 114: 36. τοῦδε—annon τῶνδε, i. e. κεφαλῆς? 115: 44 ὁ ἄρχων. Not. ad Var. Lect. οἱ ἄρχοντες. Aut (uti in libr. suprad. Var. Lect.) ὦρχες, per contractionem Ionibus perfamiliarem. 119: 37. πρόνοια καὶ ἐπιμονή. προσεδρεία, τὸ κοιλίης—Quid hic sibi vult προσεδρείη? Vulgata vocis προσεδρεία significatio huic loco nequaquam convenit. Ex interpretum versione, mihi non displicet lectio hæc, πρόνοια καὶ ἐπιμονὴ πρὸς λύσιν τὸ κοιλίης—*provisio & attentio (perseverantia) fiat ad solutionem alvi*. 120: 5. κεφαλὴν τρίβεσθαι ὀρθὴν ἑωυτῶν μέζον ἀνέχοντα. Absque voce μέζον (quam corruptam puto) fuerit, voces reliquæ syntaxi non omnino repugnarent. viz. (*oportet ægrum*) *fricari sursum tenentem suum caput erectum*. Quid si μέζον pro μέζον legeretur? μέζον ὀρθὸν *magis erectum*, vel μέζον τρίβεσθαι *magis fricari*. 121: 21. σικύης. Quid si σικύας? scil. ἀμφὶ—uti priùs, ἀμφὶ τὰς ἀφαιρέσιας, ἀμφὶ τὰς καθάρσιας. 122: 35. ἐν δὲ—lege ἤδε—uti in Var. Lect. libr. suprad. 126: 34. τῷδε—scil. φαρμάκῳ; aut τῶνδε—ut referatur ad φαρμάκων, lin. 31. 128: 18. ὑγιής. Interpretes vertunt, *id purum sincerumque sit*. Quid si per levem metathesin legatur ἐῃ ὑγιὲς, *sit sanum*? 128: 18. τέρσι (subaud. ἀντιδότοισι—& regitur ab ἐπὶ, ex quâ verbum ἐπαινέω componitur) *præter hæc*—sed Crass. *aliquibus*—& legit τισὶ—128: 40, 41. τὸ ἰητρὸν τὸ σκίῤῥον ἰῆσθαι. vox, à qua regatur infinitivus ἰῆσθαι, desideratur. Forsan posset, puncto sublato, sic legi;—ἰῆσθαι χρὴ ὡς (id est, ὥστε), ἀποτρέπειν, &c. *medicum scirrho mederi oportet sic*, viz. *avertere eosdem*, &c. In Aretæi textu quædam redundare mihi videntur; qualia sunt hæc: 3: 11. σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα; idem est ac κλύδων ὑγρῶν ἀναπνοῆς ἐς τὰς ἀναπνοίας. 37: 32. ὦ ἄνθρωπε; vox, nisi fallor, superflua. 39: 17. οὖν hic redundat, & ἢ pro ἐν forsan legendum; & is erit verborum ordo; ἢν ὄσσοισι πελιδνὸν φλέγμα ἢ φλέγμα ἐῃ, ἢ μὴ διαχέηται, &c. 40: 40. ἐκείνῃ ἀκεῖσθαι—quid hic voce ἐκείνῃ opus sit, non video. 41: 37. ἐς ὑψηλὸν—ex lineâ præcedente repetita sunt, & in hanc malè trajecta. 51: 44 ἐν δὲ μὴν—hæc tollenda sunt, nam ὁ πυὸς ab ἀντίσχουσι regitur; vel legendum, ἐν δὲ ἢ μὴν (*vel quidem*) ἐπ' ἀκαρὲς ἀντίσχουσι ὁ πυός. 105: 6. ταῦτα σημεῖα—nonne ταῦτα redundat? 134: 48. ἐς ὑπνώσσοντα ἄγοντα—Præpositio ἐς otiatur, nisi fortè sit tmesis pro εἰσάγοντα.

Authorum aliquot suprà citatorum editiones.
Biblia Gr. Rom. 1587. fol°. Hippocr. Genev. 1657. fol°. Plat. H. Steph. 1578. fol°. Strabo, Lutet. 1620. fol°. Polybius, Lutet. 1609. fol°. Theophr. Hist. Plant. Amstel. 1644. fol°. Lucian. Paris. 1615. fol°. Isocrat. H. Steph. 1593. fol°. Diog. Laërt. H. Steph. 1594. 8°. Geoponic. Basil. 1539. 8°. Adamant. Physiognom. Paris. 1540. 12°. Oppian A. Turneb. 1555. 4°. Hesychius. Hagen. 1521. fol°. Phrynich. Attic. Diction. Aug. Vindel. 1601. 4°.

Varian-

Variantium Lectionum APPENDIX.

HÆC Appendix ex Aretæi apud Turnebum impressi & cum quinque manuscriptis Bibliothecæ Regiæ Parisiensis codicibus collati marginibus excerpitur. Hic liber ad doctorem Johannem Freind non ita pridem transmissus est. Omnibus illius libri variantibus lectionibus non indiligenter perlectis & examinatis, animadverti compluria errata à scribis ineruditis aut oscitantibus inducta, multa passim alia aut nullius aut levis admodum momenti abunde congesta; tritici itaque pauxillulum post paleas excussas superfuturum. Ne tamen lector fraudem sibi factam conqueratur, eorum primùm, quæ prætermittenda censui, rationem reddam; illa deinde, quæ acervo exemi, subjiciam; neque quicquam indignabor, siquis solidi sensûs quàm harum minutiarum studiosior omnia omnino unâ literâ expungenda putaverit. Veram enim criticen non in meris vocum fragmentis apicibusque, nucum quasi putaminibus, insistere, sed in genuino sensu scriptoris eruendo præsertim versari credo. Attamen criticis, generi hominum (Aristophanicorum instar * crabronum) maximè irritabili, qui de rebus minimis lites maximas sæpe solent agere, mos gerendus est.

Hanc Manuscriptorum rationem dat, qui ea contulit. Ἰστέον, ὅτι εἰσὶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ πέντε Ἀρεταίου, ἤτοι πέντε ἀντίγραφα τοῦ αὐτοῦ· οὐδὲν δὲ ἐκ τούτων τέλειον, καὶ παλαιόν· μεταγεγράφθησαν δὲ ὑπὸ διαφόρων. Ἀρεταῖος Καππαδόκης ἰατρός, οὗ ἡ ἀρχὴ λείπει καὶ τὸ τέλος. C. 2146. Ἀρεταίου Καππαδόκου ἰατρῶν ἀρίστου βιβλία ζ. C. 3161. Ἕτερον χειρόγραφον Ἀρεταίου, ἐν ᾧ ἔτι κεφάλαια ἔτι ὑποθέσεις εἰσί. Μετετέθησαν δὲ ὕστερον ἑτέρᾳ χειρί. Ἔχει δὲ ἐν ἀρχῇ τὰ ἐν τῷ τέλει τοῦ πεπτωκμένου, ἅπερ οὐχ εὗρον ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις ἀντιγράφοις. C. 2142. Ἕτερον ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ ἀντιγράφου ἄρχεται δ' εὐθὺς, ἀμφίτητες, ἴλιγγοι. Καὶ τοῦτο ἄνευ τάξεως. C. 2819. Ἕτερον ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ, ἐν ἀριθμῷ, 3160. οὗ ἀρχή, Ἀρεταίου Καππαδόκου ὀξέων νούσων βιβλίον α. περὶ διαβήτου κ. γ'. ὕδρωπος ἰδέη τοῦ διαβήτου, &c. καὶ τὰ λοιπὰ ὥσπερ ἐν τῷ τέλει τοῦ πεπτωκμένου, (vide p. 129.) (113: 48.) —χρέεσθαι.) Ἐνταῦθα τεύχει τέλος καὶ τὸ, 2142. ἀντίγραφον τοῦ Ἀρεταίου. Ὁμοίως ἐνταῦθα περατοῦται καὶ τὸ, 3160. ὃ τῶν ἄλλων ὀρθότερον εὗρον. (126: 18. —διχοτόμ***) ἐνταῦθα (scil. in MS. 2146.) τρεῖς σελίδες ὑπάρχουσιν ἄγραφοι· ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ λοιπά· εἶτα ἄρχεται, ἄρτοι πλυτοί, &c. Ἐνταῦθα τέλος ἔχει καὶ τὸ ἐν ἀριθμῷ, 3161. ἀντίγραφον, μεταγραφθὲν ὑπὸ ἀπείρου τινὸς ἀμαθοῦς νεωστί, ὅμως, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκ παλαιοῦ ἀντιγράφου. Ἐπληρώθη ἐνταῦθα καὶ τὸ, 2819. (126: 43.—ἀποκαταπίνουσιν.) Ἐνταῦθα οὐ λείπει (scil. MS. 2146.) ἔχει δὲ, Θεραπεία σπληνός, κεφ. ς'. ὅρα ὄπισθεν (scil. p. 128.) (127: 34 — πρὶν ἢ ***) Λείπει καὶ ἐνταῦθα (in MS. 2146.) ἄλλη σελίς. ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ ἄλλα. Εἶτα ἄρχεται, ξυρίων καὶ ῥαφανίδων, &c. ἄνευ ἀρχῆς καὶ κεφαλαίου. ὅπερ ζήτει ὄπισθεν, (p. 133.) (128: 35.—ξὺν γάλακτι) Ἔχει καὶ ἐνταῦθα πλείστας σελίδας ἀγράφους· τάδε κεφάλαια διαβήτεω, λιθιῶντας, γονοῤῥοίης, στομαχικῶν, κοιλιακῶν, οὐχ εὗρον ἐν τῷ ἐν χερσί μοι τούτῳ ἀντιγράφῳ τῷ ἐν, 2146. ὀφθαλμῶν ἔτι μικρὸν ὑπῆρχέ τι. (128: 50.—μαλθακωτάτοισι· αἱ ***) Ἐνταῦθα (in MS. 2146.) λείπει σελὶς μία· ἔχει δὲ, Ζήτει τὰ ἑξῆς. Εἶτα ἄρχεται—ὁκοῖος ἐν νηῒ καὶ ζάλῃ, &c. ἄνευ κεφαλαίου καὶ ὑποθέσεως· ὅπερ ζήτει ἔμπροσθεν (p. 126) (129: 14) Ταῦτα ἔνεστι ἐν ἀρχῇ τοῦ, 2142. Ὁμοίως καὶ ἐν τῷ, 3160. (133: 20.—ῥᾷθυ ***) Λείπει πολύ. Εἶτα, σπασμοὶ οἱ τέτανοι (Ubi 3: 22. &c.) τὸ αὐτὸ καὶ ἐν τῷ, 3160. (136: 27.—ἀκρωμίου.) Ἔστι δὲ ἐνταῦθα (in MS. 2146.) μία σελὶς ἄγραφος, καὶ ἔχει, Ζήτει τὰ ἄλλα. Εἶτα ἄρχεται—ἤπατι ἕλκος ἐν ἀνθέλκειν, &c. καὶ τοῦτο μέρος τι, ὥσπερ τὰ ἄλλα, ὃ ζήτει σελίδι (127: 38.)

In iis, quæ ex hâc illorum quinque Manuscriptorum collatione excerpsi, figuræ 1, 2, 3, 4, 5. Manuscriptum primum, scil. 2146. secundum scil. 3161. tertium scil. 2142. quartum scil. 2819. quintum scil. 3160. denotant.

* Aristoph. Vesp. 443. G. 444. F.

De Variantium Lectionum Erratis.

Errata, quæ in Variantes Lectiones ex Librariorum inscitia incuriâve solent frequenter irrepere, ad tres commodè classes reducuntur; Enallagen, Elleipsin & Pleonasmum. Enallagen maximè pariunt par litterarum vocúmve sonus aut structura, aut quælibet alia affinitas; item transpositio, & orta ex vocis unius in plures distractione vel plurium in unam confusione depravatio. Aliquot exempla singularum ex multis in lectoris usum sufficient.

α pro ᾳ; p. 119. l 55: ἀρήγου (pro ἀρήγειν) 1, 2, 3. αι pro ε; 33: 32. παραιοισ, 1. 37: 53. ἐγκαίεται, 2. ε pro αι; 18: 21. μαλθάξεις, 2. & pro αι; 5: 43. Περιεδ. 6: 23. ἀποφλεγμένη. 86: 16. ἀλθέης, 1. &c. quæ mutatio est admodum frequens. & pro ι; 65: 15. χειμερίη, 5. 112: 6. διαχρέον, 1, 2, 3. & pro η; 5: 42. Ἀθλέοισι. α pro η; 44: 24. φθινάδεες, 1, 2, 3, 5. 99: 9. συνωνυμίζ. & pro η; 30: 12. αὔξει, 1. & pro ι, 18: 17. ἐλλέξεσι, 2. 137: 27. ἐπιειδέω, 1. & pro υ; 92: 38. ἀπείρω. 62: 12. χεῖμαι, 1, 4. & pro α; 99: 45. πίμαι, 1, 2, 4. 5. η pro ει; 97: 46. διαφαίνουσι, 2, 3. & pro οι; 82: 46. ἀλειφαίτων. 120: 33. δῆπον. & pro αι; 122: 10. πλῆρυ, 1. & pro ι; 41: 47. βρηθέ, 1, 2, 3. 84: 20. χρῆσιν, 1, 2, 3, 4, 5. & pro υ; 104: 4, 5. ὑποπληθῆ, 2, 3. 97: 24. παχλεῖαι, 3. η pro ι; 23: 40. κατάθήρησι, 1, 2, 3, 4, 5. ι pro η; 6: 13, 14. ἰχνότης, ἰσχέτης, 5. 82: 54. ἄλιτον, 1, 4, 5. 89: 22. κινίς, 1, 2, 3, 4, 5. & pro αι; 98: 31. λίη, 1. & pro υ; 99: 6. ῥίζα, 2. ο pro α; 25: 33. & 32. 53. ἀμφόδον, 4. & pro ι; 131: 39. σύγκυ, 5. & pro υ; 107: 39. διφθέρη, 2, 4. & pro α; 11: 49. ὑποφορη, 1, 4. α pro υ; 25: 30. ἀπέλαυσι. υ pro η, 110: 32, 33. ἀποθυμάτων, 2. & pro ι; 16: 12. σωμάτων, 2. & alibi, ψυχῆς, 2. & pro ε; 47: 35. μυρίοι; 2, 3, 4, 5. (sed cujus loco etiam ibi in aliis μυρίοι) & pro α; 53: 53. πυρώδεα. α pro ο; 12: 53. ἀλαθείη, 2. 77: 6. & 78: 54. καλάμινον, 2, 3. & pro υ; 54: 25. παιώδεες, 4. γ pro κ; 20: 57. ξυνέγραψεν (pro ξυνέκραψε) 2, 3. δ pro θ; 29: 8. δυσμαίδεες, 2, 3, 4, 5. 52: 20, 21. κακώδεες, 1. & pro λ (Δ pro Α); 100: 8. δίσιν, 1. 93: 8. κονιάδες, 1, 2, 3, 4, 5. θ pro χ; 44: 52. θυμοῦ, 1. & pro ψ; 130: 42. θύψις, 5. λ pro γ; 30: 32. φιλανθρωπίη, 1. & pro ρ; 23: 41. Βουλήσει. 1, 5. μ pro β; 59: 23. μεμμένας (pro βεβρεγμένας) 3. & pro π; 29: 7, 8. μίμψαι (pro πέμψαι). ν pro υ; 51: 45. ἀναλδέα, 2. 77: 13. ἀναστομένη. 112: 29. θνητὸ, 2, 4. ξ pro ζ; 80: 19. μάξη, 1. π pro τ; 96: 36. περόνη (pro τερόνη) 1, 4, 5. & pro φ; 108: 33, 34 πηλαπίσαι, 2. At forsan Ionismus erit potiùs quàm erratum. ρ pro γ; 38: 29. μίερσι, 1, 2, 3, 4. τ pro θ; 106: 19, 20. καίπιτος

(pro

(pro καθηφθὸς) 1, 2, 4, 5. Hic etiam, uti suprà, potest esse Ionismus. & pro π; 61: 26. ἐπιπτώοντα 1. & pro σ; 88: 14. φλεγματώση, 5. χ pro γ; 84: 38. ἐκλεγχμα, 1, 2, 3, 4. 93: 11. ἐκλεγχμα, 1, 2, 3. 46: 34. χόμματι, 2, 3, 4. & pro θ; 54: 31. ἀναλχίες, 2. & pro φ; 83: 19. ἀπεοχίση, 3. & pro ψ; 78: 34. ξυντχέσθω, 1. Præterea ex soni aut figuræ in literis, syllabis, vocibusque proferendis & scribendis affinitate multæ aliæ oriuntur earundem mutationes, omissiones, additiones, transpositiones, conjunctiones, & distractiones; quarum nonnulla mox dabuntur exempla: Mutationum; 28: 2. κεναὶ (pro κεναὶ) 1, 2, 3, 4, 5. 31. 25. ἐγκεομένα (pro αἰκεομένα) 1, 3. 59: 42. χαλώδεις (χαλάδες) 1, 2, 3, 5. 80: 9. ὀδαχισμὸν (ὀδαξισμὸν) 2, 3. 45: 55. μελδόνοισι (μελεδώνοισι) 1, 3, 4, 5. 107: 5. ὑοσιπω (οἰσύπῳ) 1, 2, 3, 4, 5. 133: 33. ὑοσυπώδεα (οἰσυπώδεα) 1. Omissionum; 70: 25. αἶπὶ ἀλ (αἱματικὰ) 2, 3. 30: 25. ἀληθὲς (ἀληθέες) 1, 4. (& id crebrò; 70: 29. ὀχθώδες, 1, 2.) 27: 23. ἀφημάξενοι, 4. 18: 25. διαφθορὴ (διαφθορὴ) 2. 56: 6. ἐκπέψαι (ἐκπέμψαι). Literarum geminarum altera sæpe omittitur; 6: 37. πελὸν (πελλὸν) 3. sic 12: 41. σύμπαντα, 1. 39: 20. μελισσος, 1. Finalis litera ante similem initialem aliquando omittitur; 35: 45. οὐκέω συλλέω (οὐκέως, συλλέω) 1, 2, 3, 4, 5. Additionum; 36: 49. χυπλοὶ (χυτοὶ) 2, 3. 41: 9. ὑποστείνεται (ὑποτείνεται) 2, 3. 14: 49. ἀφρώδεες (ἀφρῶδες) 1, 4. (& id crebrò; 21: 29, 30. χαλώδεες, 1, 3, 4. 22: 50. ξυνεχέες, 1, 4, 5.) 101: 13. νεοτέμπλον (νεοτεῖλον) 1. 108: 53, 54. ἄρθρος (ἄρθρος) 2. 102: 3. πιεῦν (πιεῖν) 1, 5. Litera sæpe geminari solet, præsertim ρ; 35: 39, 40. ἀφήλλετο, 2, 3, 4, 5. 94: 16. πτύσσις, 1, 4, 5. alibi, ἀρρῆξαι, 2. 82: 20. κυρρέας 2, 3. 95: 9. κυρρέοι, 3. Syllaba aliquando geminatur; 5: 2. καταπτάξαι (καταπτάξαι) 2, 3. 35: 41. καὶ κακίον (καὶ κίον) 1, 4, 5. Hujus generis est 88: 40. δεσμεοῖς σφίγξοντες (δεσμοὶ σφίγξοντες) 1, 2, 3, 4, 5. Transpositionum; 66: 25. ἴεξον (ἤξεν) 1. 97: 4. πνεόντα (πνεόντα) 2. 45: 20. ξυσχεῦσι (χρώζουσι) 2. 28: 28. μέλαν σπῖνον (μέλανι σπίνης) 2. 101: 51. ψόγος (ζόφος) 1, 2, 3, 4. Huc refer 69: 54. κατοικίαν λίαν (κατα κοιλίαν) 1, 4. 88: 54. διαθέντα (διαθέντα) 5. Conjunctionum; 20: 45, 46 ἀνέλασμα (ἀν ἔλασμα) 1, 4. 83: 46. διαψύχων (δι' αἰψύχων) 5. 119: 54. ἐπειδὴ (ἐπεὶ δὴ) 1, 2, 3, 4, 5. 28: 21, 22. ἐπαυξήσῃ (ἐπ' αὐξήσει) 1, 4, 5. 54: 31. αἰνῦσι (αἱ νῆσοι) 2. 63: 45. χρεωστὴς (χρεωὶ τὸ) 1. 8: 45. ὑμέων (ὃ ὑμέων) 1, 2, 3, 4, 5. 75: 25. ναυτιλομένῳ (ναυτίλῳ μὲν ἦ) 1. 119: 54 οἱ ἐπέχονται (οἱ περιέχονται) 1, 2, 3. Distractionum; 23: 11. περὶ ὄντα (περιοντῶτα) 1, 2, 3, 4, 5. 50: 6. συμπόσιον ἴδια (συμποσιδίω) 1, 3, 4. 56: 45. οἱ ἐν αὐτῇ (ἡ ναυτίη) 1, 2, 3, 4, 5. 50: 34. διὰ ἡ (δι' ἄδε) 1, 2, 3, 4, 5. 55: 55, 56. τὸ γ' ἐν ὑ (τὸ γένος) 2, 3, 4, 5. 38: 22. καὶ κίον (κακίον) 1. 59: 22. αἱ δ' ἐξόδοι (αἰδιέξοδοι) 1, 5. 63: 2. τότε ὧσι (τετώσι) 1, 2, 3, 4, 5. 69: 55. ὑ δεκῶ (ἰδέκω) 1, 2, 3, 4. 53: 6. ἴσον μεγέθεα (ἰσομεγέθεα) 1, 2, 3, 4, 5. 98: 16. ἡ μιῶ κωθῦ (ἡμικωθῦ) 3. 97: 27. περὶ μὲν ἔωσι (περιεμβέωσι) 5. 115: 21. καὶ νεαξγέων (καταξγέων) 2. 133: 17. βαλάς οἴτω (βαλανίσι) 5. 135: 45, 46. κορινθίοι λίαν (κορινθολίαν) 1. Error denique aliquando ex vocibus per compendium scriptis exoritur; 54: 48. μέζον (μεζόνως) 1, 2, 3, 4, 5. 106: 6. βεβαίον (βεβαίωσι) 2.

De Variantibus Lectionibus, quæ, quamvis in erratorum numero haberi non debeant, haud magnum tamen momentum afferre ad sensum videntur.

Hujusmodi lectiones pariunt plerumque Dialectus neglecta; 73: 40. αἱδοιοφαγέης (αἱδοιοφαγέης) 4. 54: 51, 52. αἴνεον (αἴνεον) 3. 4: 25. μασχὸν (μασχῷ) 5. 54: 28. ἄνοσμα (ἄνοδμα) 3. 4: 4. θυέσχης (θυέσχης) 1, 2, 3. 88: 14. τραύματος (τραύματος) 1, 4, 5. 83: 9. ἐντρίψει (ἐντρίψει) 5. 8: 48. χλώδας (χλιδῶας) 2. 52: 40. ἐκχεῖν (ἐκχεῖν) 1, 4, 5. 75: 8. πέγξιον (πεγξίον) 1, 2, 3, 4. 75: 40. φυσέων (φυσίων) 2, 3. 14: 2. ῥῆξον (ῥῆξον) 1, 2, 3, 4, 5. -ει perquam frequentissimè in Dativo singulari pro -ι; 2: 15, 16. περιγραφεῖ, & 3: 2, 4. θλάσει, πίεσει, περιβλήσει, 2, 3. 13: 22, 34. ὄντεῖ, ἀναθέσει, αἱμασέσι, 1, 2, 3, 4, 5. &c. 17: 43, 44 μέζους (μέζονες) 1, 2, 3, 4. 74: 7. ἐσυλημένῃ (ἐσυλημένῃ) 1, 2. Dialectus inducta; 11: 39. διαφθαρήσεσθαι (διαφθαρήσεσθαι) 5. 2: 23. ἄνθρωπος (ἄνθρωπος) 3. 54: 15. πολὺ (πολὺ) 3. 108: 11. σημήνωσι (σημαίνωσι) 1, 3. 131: 15. ξυνέπηξεν (συνέπηξεν) 5. 87: 59. εἴσωθεν (ἔσωθεν) 1, 2, 3, 4. 76: 47. κεκαδὶη (καρδίη) 2. 4: 20. ἂν (ἢν) 5. 62: 29. ἄσσῃ (ἄσῃ) 1, 2, 3. 74: 23. χώρη (χώρῃ) 4. 56: 37. συμπαθὴν (συμπαθείη) 2, 3, 4, 5. 66: 40. λαξίλεω (λαξίλεω) 1, 4. 31: 58. μυσίων (μυσίων) 1. 90: 2. ὀπέργη (ὀπέργη) 1. 13: 15. πυρετοῖσι (πυρετοῖς) 2, 4. 79: 49. πιπίελος (πιπέλος) 1, 5. 91: 22. πιπίελοι (πιπιελοῖ) 4, 5. 20: 34. ἐλαίοσιν (ἐλαίοσιν) 2, 3, 4, 5. 35: 43. ὄψει (ὄψεαι) 3. 78: 21. βάλη (βάλῃ) 1. 83: 26. ὑπερμαίνοντος (ὑπερμαίνοντος) 1, 4, 5. 4: 13. περιδινεόμενοι (περιδινεόμενοι) 2, 3. 89: 42. ἠδύνατο (ἠδύνατο) 2, 3. 52: 36. περιχύθη (περιεχύθη) 1, 4. Omissio consonæ ν in fine vocum ante initialem vocalem; 8: 17. ἐμποιέουσι ἄσηρα — Aut ejusdem additio ante consonam; 7: 39. ἀπέδειξεν, ἡ——

Varia vocis ejusdem scriptura, aut flexio: 24: 51. ὑποβορβορίζει (ὑποβορβορίζει) 3. 51: 55. σίαλος (σίαλος) 2, 3. 33: 22. ἀποπληξίη (ἀποπληξίη) 1. 95: 28. νίτρου (λίτρου) 2. 41: 50. ποιοῦν (ποιεῖν) 2, 3. 76: 4. μαραίνουσι (μαραίνουσι) 3. 78: 38. μάραθον (μάραθρον) 5. 79: 30, 31. δίκταμνον (δίκταμνον) 5. 57: 40. αὐχενίη (αὐτίη) 3. 53: 4. ἀλγήμασι (ἀλγήμασι) 2, 4. 9: 32. τὸ πύον (τὸ πύος) 2, 3, 4, 5. 45: 30. κυψελὶς (κυψελίς) 3, 4. 50: 21. οἴδει (οἴδεϊ) 2, 3, 4, 5. 76: 58. χαμαιμήλου (χαμαιμήλῃ) 1. 81: 46. ἀναδενδρίτης (ἀναδενδρίτος) 5. 4: 32. ἰγνὺη (ἰγνύη) 1, 3, 4. 82: 48, 49. χαλβάνης (χαλβάνης) 2, 3. 62: 46. παχέες (παχέας) 2, 3, 5. sic 70: 12. βαθέες (βαθέας) 1, 2, 3. & 23: 4. ὀξέες (ὀξέας) 1, 2, 3, 4, 5. (lege Indic. in voce νόσων.) 40: 5. καθαιρεθῇ (καθαιρεθῇ) 1. 85: 34, 35. πεφυσημένην (πεφυσημένην) 1, 5. 65: 36. λάζυται (λάζυται) 2, 3. Voces sensu affines pro se invicem positæ; 109: 28. ἔμετον (ὑγρὸν) 1. 3: 40. αἱμοδιάσει (αἱμοδιαίνειν) 3. 4: 18, 19. μέσον (μέχρι) 5. 92: 20. ὑγιηρὸν (ὑγιεινὸν) 1, 4, 5. 47: 4. ὀχέοντα (ὀχέος) 1. 43: 45. ἀπόστημα (ἀποστάσιος) 2, 3. 26: 32. ξύμπαν (πάμπαν) 2, 3. 20: 38. διαστρέψονται (διαστρέψονται) 1, 2. Partes orationes inter se permutatæ: Articulus alius pro alio; 62: 16. ὧν δὲ (τῶνδε) 1, 2, 3, 4, 5. Et pro Adjectivo; 93: 23. τὸ (τις) 1, 2, 3, 4, 5. Et pro Adverbio; 28: 23. τότε (τόσα) 4. Nomen pro Verbo; 95: 16. ἰσχυρὰ μέτοχος (ἰσχυρὰ μέτοχος) 2, 3. Substantivum pro Adjectivo; 30: 39. βορῆ (βορεὶ) 3. 46: 2. αἰτίας (αἴτια) 55: 25. ὄλεθρον (ὀλέθριον) 4. Adjectivum pro Substantivo; 96: 47. ἐμφανὲς (ἐμφάνειον) 1. Et pro Adverbio; 52: 35. ἀθρόον (ἀθρόως) 2, 4. Et pro Participio; 81: 8. ξύμφορα (ξυμφέροντα) 4, 5. Verbum pro Articulo; 45. 21. ἐν (ἡ) 1, 2, 3, 4. Et pro Participio; 49: 49, 50. μεταβάλλει (μεταβάλλων) 1, 4. Et pro Nomine; 11: 51. ἀναχέωνται (ἀναχέονται) 1, 2, 3, 4, 5. Participium pro Verbo; 68: 42. καλέοντες (καλέουσι) 1, 4. Adverbium pro Adjectivo; 69: 52. ῥηϊδίως (ῥηϊδίη) 1. 101: 15, 16. συνεχέως (ξυνεχές) 2, 3. Præpositio alia pro aliâ; tam in compositione quàm regimine; 17: 53. ἀπὸ (ὑπὸ) 2, 3. 34: 31. ἐπ' (ἀπ') 1, 2, 3. 118: 11. ὑπὸ (ἀπὸ) 2, 3. 113: 45. περιέχοντα (περιέχοντα) 1, 2, 3, 4, 5. 5: 19. περιβολῆς (περιβολῆς) 1, 2, 3, 4. Particula alia pro aliâ; 72: 20. ἀντὶ (ἀνθ') 1. 62: 31. μᾶλλον (μᾶλλον) 5. 3: 57. ἢ (τε) 1, 4, 5. 6: 12. τε (ἢ) 4. Vocum simplicium & compositarum mutua commutatio; 36: 16. λάμπῃ (ἐκλάμπῃ) 3. 39: 37. συμμεμιγμένα (μεμιγμένα) 4, 5. 12: 46. διαναπνοῆς (ἀνα-

(ἀνακτοῦς) 5. 125: 35. ἐλκεμήτου (προσελκεμήτου) 1. Accidentium, quæ ad orationis partes pertinent: Numerorum; 35: 2. φίλ☉ (φίλοι) 1, 4. 105: 33 τοῖς ἀρχιητροῖς (τῷ ἀρχιητρῷ) 2, 3. Casuum; 101: 27. σῖτον, καὶ οἶνον (σίτου, καὶ οἴνου) 3. 124: 34. συμμάχοι (συμμάχῳ) 1. Generis; 102: 2. ἄθεμοι (ἄθερμα) 2. Graduum; 68: 12. μελανωτάτῳ (μελαντέρῳ) 4. Modorum; 85: 52. δεῖ (δέῃ) 4, 5. 73: 13, 14. ὑφέωσι, φαντάζονται (ὑφέωσι, φαντάζωνται) 1, 4, 5. 6: 11. ὑποσχηγοῦνται (ὑποσχηγοῦνται) 1, 5. 92: 54. ἴσαι (ἴσα) 2, 3. 79: 17. ἄγει (ἄγειν) 2, 3. 15: 17. ἰηθῆναι (ἰηθῆναι) 1, 2, 3, 4, 5. 99: 25. ἐθελήσαις (ἐθέλοις) 2. 46: 46. ἐγχεονίσω (ἐγχεονίσαι) 1. 2: 31. ἐζάνη (ἐζάνη) 2, 3. 9: 31. τρίβονται (τρίβωνται) 1, 4. 57. 49. αἰτίγη (αἰτίγοι) 1. 83: 15. πηθῆς (πηθέω) 1, 4, 5. Vocis; 99: 20. προσεπιπασσέτω (προσεπιπασσέσθω) 2, 3, 4. Temporum, 46: 11. ἐπανθέοι (ἐπανθεῖ) 2, 3, 4, 5. 11: 29. ὑπερέτω (ὑπεργέτω) 2, 3. Personarum; 4: 58. ἐθέλοις (ἐθέλω). 1 50: 9. τέμνη (τέμνοις) 5. Syntaxeos variatio; 106 10, 11. μυελὸν ἄλλοι τέμνει γεγόνασι τινὲς (μυελὸν ἄλλα τέμνει γεγόνασι τινὲ) 1, 2, 3, 4, 5. 16: 22. γνώμην ὑποσθεστέρην καὶ ψυχὴν καθαρωτέρην (ὑποσθεστέρου, καθαρωτέρου) 1, 4. Omissiones vocum; 6: 34. ἀπὸ ἀνακτοῦς (ἀπὸ τῆς ἀνακτοῦς) 113: 41. μὲν νόσον (μὲν ἐς τὴν νόσον) 2, 3. 87: 15 ἐν τῇ (ἐν αὐτῇ) 2, 3. 29: 36. πολλῆς θηλείης (πολλῆς καὶ θηλείης) 3 Omittitur syllaba; 36: 20. ἐσμέχωτι (ἐσμεχῶτι τινὰ) 1, 4, 5. Additiones; 9: 37. ὁ ἄνθρωπ☉ (ἄνθρωπ☉) 6: 46. ἐκ τῆς (ἐκ τῆς). Syllabæ geminantur; 14: 18, 19. καὶ καταρρέων (καταρρέων). Transpositiones; 51: 23. οὐδὲ νοῦ (νοῦ οὐδὲν) 4, 5. Conjunctiones; 56: 45. μήη (μὴ ἢ) 1, 2, 3, 4 104: 19. ξυμποιεῖ (ξὺν ποιεῖ) 1. 27: 23. παρήμερον (παρ' ἡμέρην) 5. Distractiones; 108: 11. ἀλλ' ἀ (ἄλλα) 5. 49: 35: 36. ἔσω αὐθεῖν (ἐσωθεῖν).

Expositis Variantium Lectionum originibus, quæ sunt mera scribæ indocti aut indiligentis ac festinantis σφάλματα, vel quæ vocis structuram magis quàm sensum afficiunt (uteunque ars critice solet aliquando & his & illis uti ad veritatem lectionis eruendam,) accedo ad eas, quæ sensum aliquo modo explicant aut variant.

Syllabus Variantium Lectionum.

3: 32. ἀνάπλευσις) ἀνάκλησιν, 2. Ionicè, pro ἀνάκλασιν ab ἀνακλάω. Ἀνάκλησις autem ab ἀνακαλέω aliud significat. 4: 20. ἴδῃ) ἰδίῃ, 1, 3, 4, 5. 37 γένος ἐπὶ τοῖσι σήμασι πεπηγμένα. deest 5. 5: 10. πόθ☉) ἢ πόθος, 1, 2, 3, 4, 5. 17. ἐκχέεται) 3, 4, 5. aut potiùs ἐκνέει ab ἐκνέομαι. 37. χυλοί) ἴσως χυμοί. 6: 33. διαπυρήσιος) διαπυρήσιος, 1, 2, 3, 4, 5. Reperio πυρήσις, non διαπύρησις. 7: 15. καί τοι πονηρὴ) καταπληρηῆ, 1, 2, 4, 5. Forsan καρδιαλγική. 8: 22. ἀπυρίης) ἀπυρέξης, 1, 2, 3, 4, 5. 8: 39. ταῦτα) ταῦτα πάντα, 1, 2, 3, 4, 5. 9: 10. ξυνιδόντες) ξυνιδό☉ — vox alteram alteram transit facili metathesi literarum. 9: 33. πίο☉) σίνον, 1. alibi. διαχωρηθησόμενος) διαχωρηθησόμενος, 1. à διαχωρέω, à διαχωρέω: enim ab -έω, uti & ab -άω, in -ω migrat. Lege Dial. Gr. Ling. p. 209. B. 13: 34. ἀποτιθέεται) ἀποτίθεται, 2, 3. Vide Conjectur. 42. πελιδνοῦσι) πελιδνοῦμενοι, 2, 3. 15: 49. ἐμφυσᾶν) ἐμφυσᾷ, 2. Sic 10: 55. Vid. Conjectur. 16: 5. ἡ καρδίη) τῇ καρδίῃ, 1, 2, 3, 4, 5. 18: 54. ἀποπεπληρωμένη) ἀποπεπληρωμένη, 1. uti legitur 25: 40. 19. 33. τῇδε) τὸ δε, 1, 2, 3, 4, 5. 19: 54. ἢ ἀφωνίη deest. 20: 18. διέλαστο) διήλαστο. Vid. Iodic. in διελαύνω. 21: 25. ἀλλ' οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθακὸν deest, 1. 32. εἶδον) εἶδεν, 1, 2, 3, 4. Lege Editoris Not. 22: 25. ξυμφορὴ) ξυμμορφὴ, 2, 4, 5. (sic 23: 15. & 54: 2.) Facilis est literarum transpositio. Vox ξυμμορφὴ occurrit 24: 24. obi lege Editoris Not. 23: 28. ὀξύτατος) ὀξύτατα, 1, 2, 3, 4, 5. 35. πρείτωνος) πρείτωνος — quæ vox occorrit 64: 31. 35. ἔπειτα χολώδεις, &c. usque ad σφυγμοὶ deest 1. 24: 6. ἐνθάδε deest, 3. 23. κακοῦ καίρου) ἢ τοῦ καιρ☉. Sensu sanè commodissimo. 24. 45. ζωώδεις) ἴσως ζοφώδεις 24: 53. ἀκίσι, 1, 2, 3, 4, 5. 27: 6. ἐν δὲ τῷ σώματ☉ deest, 5. 31: 43. ἀπεκαθαρίσθησαν) ἀπεκαθάρθησαν, 3. Reperio ἀδράζομαι, adolesco, non ἀφαδρύνομαι, quod hæc lectio exhibet: cum π pro φ, Ionicè. 33: 52. ξυμφυΐα) ξυναφία, 5 quæ vox legitur 34: 13, 14. ἰὼ δε, &c. usque ad προσαλύουσι deest, 5. 27 χοὶ, &c. usque ad ἐξ deest, 3. 35: 47. πᾶσι, &c. usque ad πελιδνοὶ deest, 1, 3, 5. 36: 47. ξυμπεπηγμέν☉) ξυμπεπηγμέν☉ — sic 40: 5. ἀναπίπτουσι) ἀναπίπτουσι, 2, 3. 37: 23, 24. ἐκ ὑγιάζονται, deest 5. 53 ἐγκαίονται) ἐγκαίονται, 2. Sic 124: 26. & 124. 52. ἐγκειομένης) ἐγκαιομένης, 2, 3. 40: 12. κολπώδεα) κολπώδεα, 1. 41: 4. πολυμάδης) πολυματώδης, 1. ἔμπλεως) ἔμπλεω (sic 42: 6.) 1, 2. Terminatio -α pro -ω authoribus est familiaris; lege Dial. Gr. Ling. p. 28. C. & p. 29. D. 42: 7. ὧδε) ὧδε, 1, 2, 3, 4, 5. 7. μέμνησι deest. 43: 35. δῆξιν) δῆξιν, 2, 3, 5 Consule H. Steph. Thes. in voce δῆξις. 44: 15. ἤῃσαν) ἤῃσαν, 1, 4. ἤῃσαν, 2, 3. Vid. Conjectur. 45: 26. πᾶσι μὲν, &c. usque ad πᾶσι δὲ deest, 1. 46: 19, 20. λαχνοχλωροι) λαχνόχροοι, 2, 3. 48: 30. ἰῶνται) ἰῶνται, 1, 2, 3, 4, 5. Hoc verbum ubi formatum reperiam, nescio, nisi in Perfecto, ἴημαι. 49: 7. ἐξ ὕπνου deest, 2. 52: 14. διαβαθρη) διαβαθρεῖ, 1, 2, 3, 4, 5. Vide Conjectur. 52: 29. ἐκ θώρηκος deest, 1, 3. 53: 14. τοῖσι — ἄλλα) ὁ τοῖσι — ἄλλα. 32. ξυνθ ὁμοδιαίτῳ) ἴσως. ξυνθερμῇ διαίτῃ. 54: 17. ἐπὶ δὲ τῇ ῥαγῇ ἴσως, ἐπεὶ δέ τι ῥαγῇ. διαρραγῇ) διαρραγῇ, 1. Vide ἄσσον) in Indic. 57: 36. ἐλιγγιῶσι) ἐλιγγιῶσι, 3. 4. 59: 18. λαχνόχλωροι deest. 60: 46. κωφοὶ) κωφοὶ, 1, 2, 3, 4. 61: 14. πλεῖον) πλεῖστον, 1, 2, 3, 4, 5. 62: 56. ἐνδιδόασι) ἐνδιδόασι, 2, 3. 64: 32. πεπτυσμένοισι) πεπτυσμένοισι, 2, 3. 64: 53. κοπὰ) κοπᾷ, 5. 65: 7. συνήφθη) συνήχθη, 2, 3, 9. μοριοισι) μηνίοισι, 2, 3. 17. καὶ ἰσχιάδ☉ deest, 1. 66: 33. ξὺν, &c. usque ad νεφρῶν deest, 1. 68: 10. αὐτοὶ) ὤμοισι, 1, 4. 21. ἐν μέσῳ) ἴσως, ἢ μέσον 69: 23. οὐ deest, 1, 2, 3, 4. 69: 33 ἐπιπολαίως) ἐπιπολῆς, 1, 4. quæ vox legitur paulo ante l. 2. 38. οὐ deest, 1. 70: 12. ῥύπτει) θερμῆς — Vid. Conjectur. 71: 2 τῷ ἀνθρώπῳ) τὸ ἄνθρωπον, 1, 2, 3. & lege προσαποθνήσκειν, uti in Var. Lect. V. A. G. v. l. 12. οἱ, deest, 1, 2. 73: 2. βλυστάζεσθαι) ἤγουν ἀναδαίνειν. 75: 41. πῖον) πῖσσα, 1, 2, 3, 4. Vox πῖσσα non in Lexicis occurrit, regulariter tamen ab obsoleto πιθω derivatur. 76: 3. ἡ γονὴ, &c. usque ad κάμφιν deest, 2. 76: 14. πείρασι) ἤγουν πειράματα. 24. πενθεῖ) ἤγουν ἀναθυμιάσεις. 46. ἢ νόσον κοινωνίης deest, 1, 3. 52. τῷ) τὸ, 1, 2, 3, 4, 5. 77: 54, 55. ἐναφὴς, χρώματι) ἐναφὴς χρώματα 78: 11, 12. ἐκ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐχόντι deest, 5. 34 κεγχρίδων) κογχαρίων. 4 κογχαρίδων, 5. 43 αἰθέσεις) αἰθίοπες, 4, 5. 79: 4. χρίεσθαι) χρίεσθαι. 7. πελιώσιος) πελιώσιος, 2, 3. 8. ἐργομένου) ἐργομένου, 2, 3. 36. μὴ deest, 2, 3. 37. ἐνεζέσθη, κνάψεις τελοῖ ἐνεζέσθη κνάψεως τελοῦν, 1, 2, 3, 4, 5. 80: 21. οὐδ' ἀλεαινόμενα) οὐδ' ἀλεαινόμενα, 1, 4. Legerem fortè οὐδ' ἀλεαινόμεθα (ab ἀλεαίνομαι) i. e. novit incalescere. Vide etiam Conjectur. 81: 7. ἢ ὀχλεῦσι deest, 1. 82: 29, 30 ἢ ξυμπίπτουσι ξυμμεμιγμένοισι deest, 1. 33. κρητῆρι) ἤγουν κοσκίνῳ. 82. 49. νίτρῳ Αἰγυπτίῳ) νίτρου Αἰγυπτίου, 1, 4, 5. Omitte ξὺν, ut genitivus à τετραπλάσιον regatur. 83: 43. αἰεὶ) οὐκ αἰεὶ, 1, 3, 4, 5. 85: 38. τοῖς δὲ) τὰ δε, 4. 88: 27. ἐκ μήκει, &c. usque ad ἀπὸ deest, 1, 4, 5. 89: 53. ἐκ πάντων deest. 5. 90: 2. τὸ μὴ) ἴσως μὴ τό. 25. φλεγμασίη) θερμασίη, 2, 3. 91: 3. ἄγλιθον) ἤγουν καθαρόν. 92: 55. πυρέλαιον) μελίτθωμα 95: 47. ἐξ ἀναγωγῆς) ἴσως, ἀναγωγαὶ. 48. & 56 ῥῆξι☉) πῆξι☉, 1, 2, 3, 4, 5. 98: 13. τομαιος) ποτὸν, 1, 3, 5. 98: 43. τρωμάτων) χρωμάτων, 1, 2, 3, 4, 5. 99: 3. κατὰ) ἴσως, ἢ τὰ 99: 32. φαῖρ) ζειὰ, 2, 5. 51. ὑπαρ) ἦπαρ, 1, 2, 3, 4, 5. 100: 31, 32. φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον) ἴσως. φλεγμασίη τιν☉ ὑποχονδρίου. 34. σμικρῆς, deest 1. τομῆς deest 5. 101: 21. αἱμῳδεῖ) βλαπτεῖ. 101: 45. ὑποπιεζομένοισι) ἤγουν ἐνδομυχοῦσι. 57. ἐπὶ πᾶσι δὲ συνανέχουσι ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀνέχουσι, 5. 102: 17. ἀναλύεσθω) ἀναλύεσθαι, 1, 2, 3, 4. ἄχρηστον) ἄχρηστον, 18. 1, 5. 104: 24. προσθετὸν deest, 2, 3.

105: 20. ἱκανοὺς) ἱκανοῖς, 1, 2, 4, 5. quæ vox legitur 130: 49. 106: 2. φυχθέντων) ἔχων φρυχθέντων 19. πογχαείων) ἰχέτων μέγα καῖτος, 1, 5. 26. ἄπιος) ἄπιος, 1, 2, 3, 4, 5. 108: 22. ἀναλαίζη) ἀναβαλλη, 2, 3. ἀναβῶσιν, 1, 4, 5. ἀναθεῖν, H. Steph. in Thes. exp. ἀναλαμβάνω τὸ πρᾶγμα διὰ χειρὸς, *ad opus intermissum quasi cum impetu feror.* 32. ῥῆξιν) δῆξιν, 1, 4. 41. εἰσδυμένοις) συστρεφομένοις δηλαδή. 109: 50. πελονίτης πελονίτης ἴσως βελονίτης. 110: 15. τετραγγυρίη deest, 1: 32. χυλῷ) χυμῷ, 5. 111: 6. τὴν τεχχάδα) τὴν τι ἐπτακτω τῆ βαλαίνη. 24. πάθει) βάθει, 2, 3, 4. 26. ἀσπὶν) ἔχων ἄσπερος, 1, 5. 112: 7. ἀγωγὰ) ἴσως ἀγωγοῖς 8, γλισχροῖσι deest 1. 22, περὶ deest 5. 25. εἰσελμέλλω) φερομένω, 1, 2, 3. 113: 9 τὴν τεχχάδα) τὸ πρῶτον, 1, 5. 115: 44. καίτος ὃ ἔοχος) καίτος ἔοχος. 116: 21. κατεσάδιον) εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λῦσαι τὰς τῶν ῥινὸς φλέβας, 1. 116: 55. ἀπεξύσαντες, ἡ deest, 2, 3. 118: 44. φλέβα, &c. usque ad ἡ τῆς deest, 1. 119: 37. πρόσω καὶ ὀπίσω deest, 1. 120: 17. ὑγιής, &c. usque ad θερμαλυσίη deest. 121: 6. καὶ κινδυνώδης, &c. usque ad l. 26. l. 23. λιποθυμίη deest, 23. 121: 37. μύδησιν) σῆψιν, 1. 122: 21. γαλεοὶ) τὰς γομφίτζας λέγει, 1. vox barbara. 122: 50. βέμβικα) τροχὸν, 1. βίβικα. 123: 41. ἀγρίοισι deest, 2. 124: 16. ἀμοργῇ) ἡ τρυγία τοῦ ἐλαίου, 1. 125: 32. νῆστις) οἱ περὶ τροφῆς, 1. 133: 15, 16. καὶ ἡ ἀναπνοὴ deest.

VARIÆ LECTIONES.

Litera G, vocem vocesve Græcas hanc proxime antecedentes ita in *Goupyli* Editione: O, in *Oxoniensi*, legi indicat; H, eam easve in *Harleyano* Codice: V. in *Vaticano*: A, in *Augustano*: F, inter *Fabricii*: M, inter *Maittarii*: G. v. l. inter *Goupyli* Varias Lectiones: H. m. in *Harleyani* Codicis Margine, V. m. in Margine *Vaticani*, inveniri significat.

Pag. I, Lin.
16 ἐν G, τῶν ἐν V.
18 βληχρὴ G. βληχρὸ V. G. v. l.
21 ὅδιος G. ἴδιος A. V. ἰδίως G. v. l. δῖος (ἴσως) G. v. l.
28 βέμβικι G. V. βέβικι A.
29 κατέβαλε G. V. κατέλαβε A.
II,
7 τυτίων G. V. ἱκετῃ, τυτίων A.
ἧκεν. ἦν ἕρπου G. ἧκεν. ἕρπον V.
10 ἐκδιηγεῦντι V. ἐνδιηγεῦντι G.
12 ὀκόσοισι G. ὅκως οἶσι V.
13 ἐπὴν G. ἐπὴν V.
16 ἐμπειρέης G. ἀπειρέης V. G. v. l.
17 ἀνακλάειν G. ἀνακλαίνειν V. G. v. l. ἀνακλάζειν G. v. l.
20 ἡμέρην (ἴσως) G v. l. ἡμετέρην G. V.
23 κέεται G. καίεται V.
24 ξυνέρχετ') G. V. ξυνέχονται M.
28 ἄλλοτε G. V. καὶ ὅτε A.
29 εὖτε G. ἤν τι V. A.
35 ξυμφέρουσιν G. ξυμφέρουσιν V.
43 ἐξαληλίφθαι G. ἐξηληλεῖφθαι V.
44 κοτὲ G. H. ποτὲ V. A.
50 καὶ οἱ μέγα ἐμβοῆς G. καὶ οἱ μέγα ἐμβοῆς V. καὶ μέγα ἐμβοῶν G. v. l.
III,
7 ἦν G. ἐν V. G. v. l.
10 ἀναπνόη G. ἀναπνοὴ V. G. v. l.
12 δὴ G. δὲ V. G. v. l.
20 κεφ. ς'. G. η'. V.
23 ῥηΐδιοι G. H. ῥηϊδίως V. G. v. l.
26 ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνε') G. V. τῇσι ἀρχῇσι γίγνε') ξυμπαθέα H.
27 ἐς G. ἐπ' H. A. ἐς V.
32 ἀνάκλισιν G. H. ἀνάκλησιν V.
ὀπαθότονον G. H. ὀπισθότονον V.
33 ἐμπροσθότονον G. H. ἐμπροσθότονον V.
40 ἀμβλώματι G. H. ἀμβλώσει V. A.
42 ψύξις ἢ κάρος H. V. A. ψύξις κάρτα G.
IV,
2 εἴρηται G. ἤρηται H. V. F. G. v. l.
5, 6 σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως σῖται G. σφηνὶ νὴ Δία ῥηϊδίως σῖται H. M. σφηνὶ ῥηϊδίως σῖται V.
7 τὶς G. V: M. τι H. V.
12 ἐρυθρὴ G. ἐρυθρῇ H. V.
19 ἐκχεόμενα G. H. ἐγχεόμενα V.
20 κύστος H. κύστος G. V.
21 Σπασμῶν G. σπασμὸς H. V. A.
21 ἴδια H. ἰδίῃ G. V. ἰδέῃ V. m.
ἑκάστης G. H. V. ἕκαστος A.
22 ὅλη G. H. V. ἥλη A.
24 ἀγκύλη H. V. ἀγκύλλη G.
26 βρόχος G. H. V. βρόγχος F.
27 ῥωχμὸς G. H. V. ῥογμὸς F.
30, 31 κεκλασμέναι σκέλεα ξυγκεκαμμένα ἑκατέρως H. V. G. v. l. κεκλασμέναι ἑκατέρως G.
31 ξυγκεκαμμένα H. V. G. v. l. ξυγκεκαμμένα A.
32 ἰγνύῃ G. V. ἰγνύη H.
34 ὅλη H. V. A. ἕλκη G.
34 κεφαλὴ H. κορυφὴ, κεφαλὴ G. V.
35 πεπηγυῖα G. H. προσπεπηγυῖα V. A.
42 ἴῃ G. ἴῃν H. V. A.
46 ὅτι G. H. V. ἔτι A.
57 ἀπαρκέει G. V. ἀπαρκέῃ H.
V,
2 ἐθέλοι τὰ μέλη, ζῶντα ἂν διατμήξαι καὶ κατάξαι G. ἐθέλοις ζῶντα τὰ μέλη, διατμήξαις ἂν καὶ κατάξαις H.
2 κατάξαι G. καταπτάξαι V. G. v. l.
10 πάθος G. ἢ πάθος H. V. G. v. l.
αὐτέῳ G. H. αὐτέῳ V. A.

10, 11 αἰτίην G. H. αἰτίαν V. A.
11, 12 ἐπιγλωττίδος G. H. V. ἐπιγλώττιδος A.
14 προβάλλουσι G. προσβάλλουσι H. V. A.
17 ὑπὲρ G. ὑπὸ H. V. G. v. l.
ἐκχεῖται G. ἐκκεῖται H. V. F.
19 προβολῆς G. προσβολῆς H. V.
21 ξύμπλωσις G. V. m. ξύμπλωμα H. V.
27 ἔμμψαι G. H. ἔμψαι V. A.
28 πονηρὴν G. H. V. πονηρὸν A.
29 τετραμμένα ἄνωθεν G. V. προτετραμμένα ἄνωθεν H.
30 Χαρωνίοισιν αἱ G. V. Χαρήνοισι καὶ V.
31 ὀξυτάτῳ H. V. ὀξυτάτῃ G.
33 τὸ σῶμα G. H. τὰ σώματα V.
34 γλώσσης G. H. V. λύπης (ἴσως) G. v. l.
35 οὔτι G. H. οὔποι V.
40 ἴκελαι H. G. (χ.) ἴκελαι G. ἰκέλαι V.
ἄπο G. H. V. ἄνευ F.

VI,

11 ὑπογίγνηται G. V. ὑπογίγνεται H.
15 χαρχαρεὼν G. H. V. χαρχαρέων A.
16 ἀφωνίη. πνὶξ ἡ H. V. G. v. l. (χ.) ἀφωνίη, πνίξ. ἡ G.
17 κραταιοτέρη G. V. κρατιστέρη H.
20 ὅπη G. H. ὅποι V.
21 ἀπίθανον G. H. ἀπίθανε V.
22 ὁκόσοις V. A. ὁκόσον G. H.
τρέπηται G. H. τρέποιτο V.
24 Κυνάγχην ἀπὸ Συνάγχης O. Συνάγχην ἀπὸ Κυνάγχης G. H. V.
26 ἡ σικύη G. ἡ συκίη V.
28 ἕλκουσι G. H. V. ἕλκωσι G. v. l.
30 ἀπεπτάθη G. H. ἀπεσπάθη V.
31 ἔπνιξε G. v. l. ἐπαύηξε G. H. V.
33 διαπέρσιες G. διαπαρέσιες V. διαπρέσιες H.
35 ἐκκρεμὲς A. V. ἐκκρεμὲν G. H. F.
36 μεσηγὺ G. μεσοσηγὺ H. F. μεσυγὴ V.
35 στέρνον G. H. στέρνοι V.
36 προμεθμίων H. V. προθμίων G.
44 εἰ G. H. εἰ δὲ V.
στρογγόλεται G. V. στρογγυλαίνεται H.
48 λαίφεα H. F. λαίπεα V. λέπεα G.
49 πτέρυγας F. G. v. l. (χ.) πτέρυγας G. πτερύγεσσι H. V.
52 Κιονὶς G. H. ἡ κιονὶς V.
τι G. V. τινὰ H.
δὲ G. V. H. καὶ A.

VII,

5 δίκροα G. δίκρεα H. V.
6 πάθος G. H. πάθος V.
10 χαρχαλισμὸς G. V. χαρχαρισμὸς H.
12 τι G. V. τινι H.
14 κάρτα πονηρὴ G. κατὰ πονερὴ H. V.
16 συμπαθὴν G. H. V. συμπαθεῖ F.
17, 18 πολύαιμοι G. V. πολυαίμος H.
19 παισὶ G. H. παιδίοις V. A.
πάντα μὲν ἀσινέα H. V. πάντα ἀσινέα G. λι
29 ῥυπαρὰ H. λιπαρὰ G. V.
37 νέμηται G. H. V. νεμῆται A.
40 ἐκινήθησαν, καὶ ἐμελάνθησαν, καὶ ἐς G. V. ἐκινήθησαν, καὶ ἐς H.

42 κακωδίη G. κακοδαὴ H. V. κακοδμίη G. v. l.
45 ἔτι G. H. οὐδὲ V.
48 τρηχέων G. H. V. τροχέων A.
51 διακονέεται G. V. διαχωνέεται H. διακηνέεται A.
56 μέγα H. V. A. μεγάλα G.

VIII,

6 ἡ Αἴγυπτος H. Αἴγυπτος G. V.
10 κελθίων G. H. κνηθίων V G. v. l.
9 θερμὸν ἢ τὸ G. V. θερμὸν ἢ καὶ τὸ H.
11 Συρίη, μάλιστα κοίλη G. H. κοίλη Συρία μάλιστα V. A.
12 μὲν G. H. δὲ V.
16 ἐμπνέουσι G. V. ἐκπνέουσι H.
αὐστηροὶ H. αὐστειροὶ G. V.
21 καταχέωνται G. καταχαίωνται H. V.
22 ἀπορίης G. ἀπειρίης H. M. V. ἀπειρίοις A.
24 ἠρεμίην G. ἐρημίην H. V.
28 βρόγχος G. V. βρόχος H.
37 πτυάλοισι G. H. πτυέλοισι V.
38 ταῦτα ἀλλήλοισι G. ταῦτα πάντα ἀλλήλοισι H. V. A.
39 ξύμπνοα V. ξύμπνοα A. ξύμπνοια G. H.
40 ἄλλο H. ἄλλα G. V.
41 ἅμα G. V. ὁμοῦ H.
45 ὁ ὑμὴν G. ὁ μὴν H. V. G. v. l.
54 ὑπόξανθον G. H. V. ἀπόξανθον A.

IX,

5 οὐδὲ θνήσκουσι G. H. οὐδὲ ἢ θνήσκουσι V.
10 ξυνόδοσις G. V. H. m. ξυνόδος H. M.
24 ἀναβήσσουσι G. H. ἀναβήσσωσι V.
31 ἀνακαθίνυσθαι G. V. ἀνακαθίνυσθαι H. ἀνακαθίζεσθαι M.
33 πύος G. H. V. πύον A. πλέον G. v. l.
36 κορυφὴν G. V. κορυφὴ H.
προβάληται G. προσβάληται A. προσβάλληται H. V. G. v. l.
40 γίγνοιτο G. H. γένοιτο V.
42 ἑτέρων τὸ G. V. ἑτέρων οὐδὲ τὸ H.
48 πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρῇ φλεγμονῇ H. V. G. v. l. πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ G.
49 τοῖσι μεγάλοισι G. V. τῇσι μεγάλῃσι H.
52 μεγάλη G. H. V. μεγάλα A.

X,

3, 4 Περὶ Αἰτίων καὶ Σημείων Ὀξέων Παθῶν, βιβλίον δεύτερον. Τάδε ἔνεστι ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ G. H. Ὀξέων Παθῶν Αἰτίαι (Αἴτια A.) καὶ Σημεῖα V. A.
19 πλεύμονος H. πνεύμονος G. V. πνεύμονα A.
27 μακρὸν V. G. v. l. μακρὴν G. H.
ἀμβολὴ G. H. V. ἀβολὴ A.
28 ζωὴ G. H. ζωὴ V.
29 μὴ F. μὲν G. H. V.
35 φλεγμήνῃ G. V. φλεγμαίνῃ H.
43 θέλουσι G. H. ἐθέλουσι V.

XI,

5 ἄκρη G. H. V. ἄρκη A.
19 ἐπαυέρη G. ἐπαυήρη H. V.
20 ἄκρεα H. V. ἄκρα G.
χυτοὶ F. ἄχυτοι G. H. V.

21 σφυγμοὶ H. V. σφιγμοὶ G.
23 κοτε G. H. ποτε V. A.
24 τρέπηται G. H. τράπηται V. τράκηται A.
25 κοιλίης V. A. κοιλίῃ G. H.
27 κναίρῃ G. ἱερὴν H. ἱερὴν V. G. v. l. (κναίρην)
30 πύος G. πύον V. ἕλκος H.
38 ἐκχύσει G. H. ἐγχύσει V.
42 τοι G. H. τι V.
46 Αἵματος G. V. Αἱμάτων V.
51 ἀναχρέμψεσι V. ἀναχρέμψεσι H. V. G. v. l.
53 ἀνάχρεμψις G. H. V. ἀνάχρεψις A.
54 Εμπλυσις G. H. V. Εμπυσις A.
ἐπεὶ δὲ G. ἐπεὶ δὲ H. ἐπειδὴ V.

XII,

2 βραχέη H. V. A. βραχέη G.
4 ἔῃ G. εἴη H. V. A.
ὅκοτε G. H. ὁκότε V. A.
5 Πτύσις G. V. Εμπλυσις H.
7 τρηχείης H. V. τραχείης G.
10 δι' G. H. δι' V. A.
11 ὁκόσα G. H. ὁκόσον V. A.
17, 18. ἦχοι G. H. V. ἦχον A.
18 διαπνοίσιες G. H. διαπνοίσιες V.
19 σκοτόδινοι V. A. σκοτόδινος G. H.
21 ἀθρόον G. H. ἀθρόη V.
21 ἀθρόον δὲ καὶ H. V. A. ἀθρόον καὶ G.
23 ἴσχεται H. V. A. ἴσχνεται G.
26 ἔῃ G. εἴη H. V. A.
καρκαλισμὸς G. V. καρκαρισμὸς H.
27 βύζεται G. σβέννυται M. H. σβύζεται V. H. m. βύεται H. m.
28 σὺ O. εὖ G. H. V.
βήσσουσι G. H. V. βιώσουσι A.
33 ξυν ναυτίῃ V. ξυν αὐτῇ G. H.
ὡς G. H. V. ἕως A.
34, 35. Πτύσιος G. H. V. πλύσιος A.
38 μὲν ἐς G. V. δὲ καὶ H.
51 Φθορῆς H. V. G. v. l. Φορῆς G.
52 αἵματος G. H. V. αἵματα A.
53 τε τοῦ H. τούτων G. V.
ἔῃ G. εἴη H. V. A.

XIII,

2 διακονδυλώσιος G. H. V. διακινδυλώσιος G. v. l.
18 ἢ G. H. V. ἡ A.
21 ἐξαπιναίως G. H. V. αἰφνιδίως A.
22 ἐστάσι G. V. ἐκτάσι H.
25 διαβρώσιος V. A. βρώσιος G. H.
30 λεπτυνθέντα G. H. λεπτωθέντα V.
31 ἀπαναλωθῇ G. H. ἐπαναλωθῇ V. A.
32 ἐξ ὑγρασίης V. A. ἐξυγρασίης G. H.
34 ἀποπνίγεται G. H. ἀποπνίγη V. A.
40 τὰ V. τάδε G. H.
44 ἀντιπερίοσι H. V. G. v. l. ἀντιπερίεισι G.
46 διαφορὴ G V. H. m. ἀναφορὴ H. διαφερὴ H. m. οἱ G. ἡ H. V.
54 συμφύῃ H. V. A. συμφέρῃ G.
ἢν G. H. ἢ V.
55 μακρὴ H. V. G. v. l. κακὸν G.
57 ἀφικνέεται G. H. ἀφικνεῖται V. A.

XIV,

6 ἔμψυξις G. H. V. ἔκψυξις A.
14 ἀπεπλύθη G. H. ἀπεπτύσθη V.
18 ἀρτηρίαι G. H. αἱ ἀρτηρίαι V.
27 μεταξὺ ἐστὶ γοῦν δὲ καὶ μέσφι H. μεταξὺ ἐστὶ γοῦν οὐδὲ μέσφι G. V.
28 κοτὲ G. ἔτι H. V.
31 ἀποσιτίῃ G. H. ἀποσιτίης V. A.
32 ἀλλὰ ῥεμβώδεες G. H. ἀλλ' ἐρεμβώδεες V. F.
38 αἷμα ἁλίζεται G. V. αἷμα ἀλλίζεται H.
40 πολὺ V. πολλὰ F. πολλὴ G. H.
42 τῆς G. V. καὶ H.
42, 43 τρηχείης G. H. V. τραχείης A.
45 πόνος F. πόνος G. H. V.
48 εἰ G. V. ἢ H.
52 ἄλλη G. V. ἀλλ' εἰ H.

XV,

14 ἔαρος G. H. V. θέρος F.
17 εἰρῆσθαι G. εἰρήσθω H. V.
20 οὕτως H. V. οὕτω G.
ὡς ὁρῆν G. H. V. ὃς ὁρᾶν F.
37 ὠκυφόνον F. M. ὦ κύφων οὐ G. H. V.
40 πρήγματος H. V. A. πράγματος G.
47 μεθίησι G. V. μεθίῃ H.
48 θῶυμα G. H. θαῦμα V. A.
49 μερέων G. H. μερῶν V. A.
50 περιεμφύνῃ G. περιεμφύη H. A. περιεμφλοίῃ G. v. l. περιεμφύησι F.
53 ὧδε G. H. V. τῷδε A.
58 ἐπεὶ ἤθη V. A. ἐπεὶ ἤθη G. H.

XVI,

4 ἕλκῃ G. V. ἕλκεται H.
5 ἡ καρδίη G. H. τῇ καρδίῃ V. A.
9 στόμαχος G. H. V. στόμαχον A.
10 χωρίον G. H. V. χώριον A.
10, 11 ἀπονίζειν G. H. ἀπονίζειν V.
21 ὡς ἰδεῖν G. H. V. εἰσιδεῖν A.
22 εὐσταθέστεροι G. V. εὐσταθεστέρῃ H.
23 καθαρώτεροι G. V. καθαρωτέρῃ H.
27 ἧς G. V. ἧς (οἷς) H.
28 νόσου G. H. V. νοῦσος A.
33 γὰρ καὶ ἔρρωται H. γὰρ ἔρρωται G. V.
34 σημαίνῃ G. H. συμμένῃ V.
41 Καύσων G. V. Καύσωνος H.
46 καταφορέως G. H. V. καταφόρως A.
52, 53. ψυχροῦ G. V. ψυχροῦ τε H.
58 ἐπομβρείην G. H. V. ἐπομβρίην A.

XVII,

2, 3. μεταβάλλουσι G. H. V. μεταβαίνουσι A.
3 ἐπεὶ οὖν G. H. V. ἐπὶ νῦν A.
4, 5. ἄχρι τοῦ ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος G. H. ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος ἄχρις V. A.
16 ἀλλοφασσειν F. ἄλλο φασὶ G. H. V.
17 θωυμάζουσι G. H. θωμάζουσιν V. A.
18, 19 κατοιχομένων G. H. κατοιχομένων V.
19 ὀρεῦντες G. H. V. ὀρεῦντες, A.
25 ἐρέουσι G. H. V. ὀρέουσι F.
28 τοι G. V. τι H.
ἐξηερωμένης G. V. ἐξιερωμένης H. G. v. l.
39 ἀπεψίαι H. V. A. ἀπεψίας G.
41 ῥηιδίως ἄπονος G. H. V. ῥηιδίως, ἀπόνως (ἴσως) G. v. l. ῥηίδιες, ἄπονος A.
42 ἐντεῦθεν G. H. ἐν τοῦτῳ V.
43, 44 μέζονες H. μείζονες G. μείζους V. A.
44, 45. ἀπορίη, ἀποσιτίη G. H. ἀποσιτίη; ἀπορίη V. A.
52, 53. ὑγρὰ σχεθέντα κύστει V. A. ὑγρὰ σχεθεῖσα

κύστει

κύστις G. ὑγρὰ ὅμοια, ἢν ἡ κύστις χι-
θῇ H.
56 ξυνεχέες G. H. V. ξυνοχέες A.
XVIII.
2 κεναὶ G. κυαναὶ H. V. G. v. l.
4 σπασμῷ G. H. V. σπασμὸς A.
5 θέρος H. V. A. θέριος G.
7 ἀκμαζόντων G. H. V. αἱμαζόντων A.
12, 13 ὀλεθρίην G. H. ὀλέθριον V.
20 Χόρδαψος τοιοῦτόν G. H. V. Χόρδαψος δὲ τοιοῦτόν A.
20, 21 οὔνομα· ἔψησις H. οὔνομα δ' ἔψησις G. V. οὔνομα δὲ ἔψησις A.
23 τὰ μεσηγὺ G. V. τά τε μεσηγὺ H.
26 ξυνηθέων G. H. V. ξυνήθων A.
28 σηπίης G. H. σηπίησιν V. A.
29 δὲ οὐδὲ πληγὴ V. A. δὲ πληγὴ G. H.
31 τὸν G. H. τὸ V.
30 ἄδδην G. H. ἄδην V. A.
34 οἷσί περ G. οἵσπερ H. V. A.
λοι
40 πολλοῖσι V. πολλοῖσι G. H.
ἐπὶ τέποισι G. H. ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισι V. A.
42 πύος G. H. πύον V. A.
44 ἢν H. V. εἰ G.
48 μέσφι G. H. μέχρι V. A.
50 φλέγματος G. H. φλεγμάτων V. G. v. l. φλέγματα A.
50 ἐμοῦσι G. H. V. ἐμοῖσι A.
54 μηδὲ G. V. μηδὲν H.
XIX.
4 ξυνεμπίπλη G. H. V. ξυνεπίπλη A.
6 ξυνόντα G. V. ὀξύνοντα H. F.
6 ξυμμορφὴ G. H. V. συμφορὴ F.
7 πόνος G. H. πόνον V. A.
7, 8. ἐγγίνηται G. H. V. ἐγγίνη τε A.
9 πόνος ἢ ἰσχυρὸς G. H. V. πόνος ἰσχυρὸς A.
11 διαίτης F. διαίτης G. H. V.
14 ἔνθα καὶ ἔνθα H. V. ἐνθάδε καὶ ἔνθα G.
16 ἔλικας F. ἰλίγγας G. V. ἰλιγγας H.
28 αἵματος G. H. V. αἵματα A.
29 πύλησι G. H. σιπύλησιν V.
30 ὑμέσι G. H. ὑμένοισι V.
33 τῇδε G. H. τῆσδε V. A.
37 ἐπικαιρα V. ἐπικαίρια G. H.
42 δὲ G. H. V. γὰρ F.
43 γὰρ G. H. V. δὲ F.
44 μέζονι G. H. V. μέζον A.
46 γίγνηται V. γίγνεται G. H.
54 ἕλκοντα ἀπὸ G. V. ἕλκοντα τὰ ἀπὸ H.
55 ἐς τὴν G. ἔστι H. V.
56 κληΐδα G. V. κληΐδος H.
βὴξ ἢ ἀπλὴς G. H. βὴξ ἀπλὴς V.
XX.
12 τετυφωμένη G. V. τυφωμένη ἡ H. G. v. l.
24 σὺν πλήθεϊ V. σὺν πλῆθος G. σὺν τούτοις καὶ πλῆθος H. M.
27 νοῦσος H. V. A. νόσος G.
30 ἀφωνίη G. H. ἀφωνίας V.
32 ἄλλων G. H. ἄλλα V. A.
38 διαπερήσουσι G. διατορήσουσι H. V.
39, 40. ἐμφυνῇ G. ἐμφύνη A. ἐμφύῃ H. V. A.
42 ἔξεισι G. H. V. ἔξεισι A.
περιπίζεται G. H. V. περιτίζεται A.
43 οὔνομα γὰρ τὸ H. V. οὔνομα τὸ G.
45 ἐθέλει V. ἐθέλῃ G. H.
55 ἐμφύη G. H. V. ἐμφωνῇ G. v. l.
XXI.
3 ἐκχεόμενον G. H. ἐγχεομένου V.
6 καθὲν O. καθ' ἓν G. H. V.
16 στόματος G. H. V. στόματα A.
21 ἢν H. V. ἢ G.
22 διασημαίνῃ H. V. διασημαίνῃ G.
26 ἐπὶ H. V. καὶ ἐπὶ G.
28 τρηχώδεες G. H. V. ἀτρηχώδεες A.
32 εἶδον G. ἰδέην H. V.
Καῦσον G. H. Καῦσος V.
37 οἷσι G. H. οἷς V. A.
38 ὄλλυνται G. H. V. ὄλυνται A.
50 ἐπιπασσόμενοι G. H. V. ἐπιπασάμενοι A.
52, 53 ἀδδὴν G. H. ἀδὴν V. A.
55 τοῖσι ἄλλοισι καύσοισι V. τῇσι ἄλλῃσι καύσοισι G. H.
XXII.
11, 12 δὲ ὄλεθρον G. H. V. δὲ τὸ ὄλεθρον A.
12 ἥτε G. H. V. ὅτε A.
20, 21 τὰ ὑποχόνδρια V. A. τὸ ὑποχόνδριον G. H.
21 ἐπίσχεσις G. H. ἐπίσχεσι A.
22 ἐπιθυμίη G. V. ἐπιθυμίαι H.
26 ξυμφορὴ G. H. ξυμμορφὴ V. M.
40 γὰρ G. H. δὲ V. A.
41 ἡ τῆς G. H. V. ὁ τῆς A.
43 διαπνεομένης G. V. διαπλεομένης H.
43, 44 διεξίῃ V. διεξιέναι G. H.
48 αἴπερ G. H. V. οἵπερ A.
50 ξυνεχὲς G. ξυνεχέες H. V.
XXIII.
4 ὀξέῃσι G. ὀξέσι H. V. A.
9 μὲν οὖν H. οὖν G. V.
10 νεαίρῃ G. H. ἱερῇ V. A.
11 ἴσχει G. ἴσχῃ H. ἴσχοι V. A.
προσωτάτω οὖν G. πρὸς ὦτα οὖν H. V. G. v. l.
14 ξυμφορῇ G. ξυμμορφῇ H. V. A.
15 θανατῶδες G. θανατώδεες H. V.
18 αἰδοῦς G. H. V. αἰδοῖς A.
27 ὁκόσοι μὴ ὀξύτατοι ἦ, ἐν G. ὁκόσοι μὴ ὀξύτητι ἦ, ἐν H. V. ὁκόσοι ἢ ὀξύτητι καὶ ἐν G. v. l.
28, 29 ἐν δέκα H. ἐν ιδ' G. V. ἐνδεκάτῃ δ' A.
32 ὄγκος G. H. V. ὄγκον A.
34 περίτασις G. H. V. περίστασι A.
ὠχρὸς V. ὁ ὠχρὸς G. H.
36 μέζον H. A. μέσον G.
38 ἀπαίξιοι H. F. ἀταξίη G. V.
41 Βυπτῆσι ἐμπίπρανται H. Βυπτῆσι, καὶ πνεύμασι, ἐμπίπρανται G. V.
42, 43 πάντα κακίων G. V. πάντα τὰ κακίων H.
XXIV.
17 ἤδε G. V. εἰ δ' H.
18, 19. τὸν ἐπιληπτικὸν G. V. τῶν ἐπιληπτικῶν H.
19, 20 ὠκέως G. H. V. ἀκέως A.
27 κατοχώδεα G. H. V. αὐτοχώδεα A.
37 Τρήρης G. ὑγροτέρης H. V. G. v. l.
ὄκνος G. V. ὄκνον H.

39 λύονται G. H. V. λύεντας A.
40 ἑκατέρωθεν G. ἑκάτερθεν H. V.
46 ζωώδεες G. ζωῶδες H. V. G. v. l.
49 κεκαμμένοι G. H. V. κεκαυμένοι A.
52 ὑποβορβορύζει G. H. ὑποβορβορίζει V.
54 αἴκιστ G. ἥκιστα H. V. G. v. l.
58 ἀνοχῆες H. F. ἀνώχεες V. A. ὀχῆες G.
αὐτῆς G. H. V. αὐτοὺς A.

XXV,

6, 8 καὶ τετάρτη G. H. καὶ ἡ τετάρτη.
20 θεῖον H. θεῦ G. V.
33 ἀμφαδὸν G. ἄμφοδον H. V. G. v. l.
44 ἐπηρμένοι G. V. ἐπηρμένην H. G. v. l.
48 ὁμοίως G. V. ὁμοίων H.

XXVI.

6 καὶ ἥτε G. H. ἥτε V.
17, 18 Περὶ Αἰτίων καὶ Σημείων Χρονίων Παθῶν G. H. Χρονίων Σημειωτικὸν V. G. v. l. Χρονίων Σημειωτικῶν A.
21 Παθῶν G. H. Παθῶν Αἴτια καὶ Σημεῖα V. A.
21 Χρονίων παθῶν G. H. Χρονίων Παθῶν Αἰτίων καὶ Σημείων V. A.
29 Χρονίων G. V. Προοίμιον, χρονίων H.
31 πάμπαν G. H. ξύμπαν V. A.
36 λιμοῦ G. V. λοιμοῦ H.
37 ὀδυνέων V. A. ὀδυνωδέων G. H.
ὥσπερ G. V. ὥσπερ H.
39 θανάτου G. θάνατον H. V.

XXVII,

3 καὶ χάλεπτος G. V. χάλεπτός τι H.
7 μοῦνον G. H. μόνου V.
7 ταχὺ G. τὰ χρὴ H. V. G. v. l.
7, 8 ἀνασμύχει G. V. ἀνασμύχειν H.
8 δάπτει G. V. δάπτειν H.
9 ἐκτρέπει G. V. ἐκτρέπειν H.
9 καὶ τὴν ψυχὴν G. V. H. m. γὰρ τὴν ψυχὴν H.
14 Κεφαλαίης G. H. Κεφαλῆς V.
15 κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ G. V. κεφαλὴ ὀπὶ H.
18 μακρῇσι καὶ πολλοῖσι G. V. μακροῖσι καὶ πολλοῖς H.
19 καὶ πλεῦνον G. V. καὶ πλεῦνεν καὶ H.
23 ἄλλοισι G. H. ἄλλοι V.
24 δύσιος G. πτήσιος V. G. v. l. πτήσιως H.
27 τοῖσι G. τοὶ H. V.
30 τοῖσι G. τοὶ H. V.
30, 31 δὲ τοὶ V. δὲ καὶ τοὶ G. H.
32 ὄρρον G. H. ὀρρῶν V. A.
33 εἰς O εἰς H. ἐς G. V.
τέμνει G. V. τέμνη H.
34, 35 μίμνει G. V. μίμνη H.
35, 36 τόδε μοῦνον G. H. τὸ δεσμῶν V.
40 κέρασι G. H. κεράεσι V.
40, 41 σπασμώδεες G. V. σπασμωδέως H.
42 τινος G. H. ὕπνος V.
52 ἐκτρέποντ) G. H. ἐκτέρποντα V.

XXVIII,

5, 6. βομβέῃ G. H. V. βοβέῃ A.
7 ἐγκυβερνέῃ, ἡ αὐλῶν G. ἐνεργῇ τινὶ, ἡ αὐλῶν H. M. ἐν κυβερνίῃ αὐλῶν V. G. v. l.
8 ἐνοπὴ G. H. ἐν ὀπὶ V.

21 κἢν G. H. V. καὶ ἢν A.
22 αὔξησιν G. V. αὔξησιν H.
22 τότε G. τότε H. V.
36 καὶ ὥρη τῇ ὡραίῃ G. H. καὶ ὥρη τε τῇ ὡραίῃ V.
37 τότε G. H. κότε V.
43 ῥίζῃ A. ῥίζαν G. H. V.
44 ἰητρῷ G. H. ἰητρὸς V.
49 ἀπόληψιες G. H. ἀπόληψιες V.
55 ἀνθρωπίνης H. V. ἀνθρωπίης G.
57 ξυμπάντων G. H. ξὺν πάντων V.

XXIX,

8 δυσμαθίες G. δυσμαθέος H. V.
9 νωθρίη G. νωθέης H. V. G. v. l. νωθρίης A.
12 τρωμάτων G. H. V. τρωματίων A.
14, 15 δὲ κοτε καὶ G. H. δὲ καὶ V.
15, 16 μαραίνειν G. H. V. μαραίνειν A.
23 ὑπτίη G. H. V, ἐπίῃ A.
25 ἐπιμηνίων G. H. V. ἐπιμονίων A.
26 ἢ ἐς φρένας G. H. ἢ φρένας V. A.
31 ἐκίκλησκον G. V. ἐπικίκλησκον H.
36 πολλῆς καὶ θηλώδεος G. H. πολλῆς θηλώδεος V.
40 Αχνύμενος G. V. ἀχλύμενος H.
μέλαιναι G. H. V. μέλαινα A.
41 Πίμπλαντ' G. πίμπλαντο H. V. πίμπλετο A.
45 δοκέει τε δὲ G. V. δοκέει δὲ H.
47 μαινομένοισι G. H. V. μαρμαινομένοισι G. v. l.
48 θυμηδίην G. V. θυμηδίης H.
52 μελαγχολῶσι G. V. μελαγχολοῦσι H.
54 ἐρημίην G. V. ἐρήμην H.

XXX,

5 κοίων G. V. ὁκοίων H.
10 ἀμείβεται G. ἀμείβηται H. V.
16 αἱ G. H. V. καὶ A.
17, 18 θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον G. v. l. θέρευς μὲν καὶ φθινοπώρου G. θέρευς μὲν φθινόπωρον H. V.
19 ἢ γὰρ G. H. V. εἰ γὰρ (ἴσως) G. v. l.
27 τὸ G. H. V. τοὶ A.
32 φυγανθρωπίη G. H. V. φιλανθρωπίη G. v. l.
ὀλοφύρσιες (ἴσως) G. v. l. ὀλοφύρσεις A. ὀλόφυρσι G. H. V.
37 πονηρὸν G. H. πονηρὴν V.
37, 38 μελάγχλωρος G. H. V. μελαγχλώρης A.
39, 40 βοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ G. H. βορῇ μὲν ἰσχνοὶ V. θερῇ μὲν ἰσχνοὶ δὲ A.
40 ὕπνος G. H. V. ὕπνον A.
42 ἔξω φορῆς G. H. ξυμφορὴν V.
44 χολώδεα G. H. χολῶδες V. A.
46 ἐρυγαὶ κακώδεες, βρομώδεες, ὡς G. V. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὡς H. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὁκόσαι βρομώδεες, ὡς G. v. l.
46, 47 ὀρυγμίη H. G. v. l. ὀρεγμίη G. V.
49 πυκινοὶ H. V. πυκνοὶ G.
49 ὅτι G. H. V. ἔτι A.
50 τοιῶνδε τὶς G. V. τοίων τὶς H.
52, 53 δύσθυμον H. V. M. δύσφημον G.

XXXI,

XXXI,
9 ἀνδ̓θε H.V. ἄνδ̓θεν G.
11 ἐκφλέγει ἢ H. ἐκφλέγει γὰρ G. V.
13 ἤδη O. ἤδη G.H.V.
23, 24 ἀτελής, ἣν τῷ G. V. ἀτελὴς τῷ H.
25 ἀκεομένης G. ἐγκεομένης V. ἐγχεομένης H.
33 πρὸς τὸ καμεῖν H. προσκαμεῖν G.V.
41 λαγνείη H. V. λαχνείη G.
42 ἐμάνησαν δέ κοτε H. ἐμάνησάν κοτε G.V.
γυναῖκες ὑπὸ G.V. γυναῖκες καὶ τοῦτο ὑπὸ H.
44 μᾶλλον ῥηιδίως H. V. μᾶλλον ἢ ῥηϊδίως G.
48 ἢ ἡ G V. ἢ καὶ H.
51, 52 πίλας G. V. πίλασιν H.
54, 55 ἤδη G. οἱ ἢ H. V.

XXXII,
6 ἑωυτὸν G. H.V. ἑωυτέων A.
10, 11 ἐργοδότησι G. ἐργοδοτέησιν H. ἐργοδοτέουσιν V. A.
22 ξυντιμωρεῦντα G. H. ξυντιμωρεῦνται V.
27 ἄλλῳ G.V. ἄλλως H.
43 ἢ G. V. ἦν H.
48, 49 ἀπεσραπτόντος G. H. ἀπεστραπτόντα V.
49 τάρβος G. H. V. τάρθος A.
53 ἀμφαδὸν αἰδὼς ἢ G. ἀμφαδὸν αἰδοῦσιν V. H. m. G. v. l. ἄφοδον αἰδοῦσιν H.
55 πάμπαν G. H. πᾶν V.

XXXIII,
2 οὔτε G. H. οὕτως V.
4 δ᾽ αὖ G. H. δὲ V.
14, 15 ἢ θυμηδίη H. καὶ θυμηδίη G.V.
26 σκήνεος G. H.V. σώματος A.G. v. l.
33, 34 τοιόνδε G.V. τοιοῦτον H.
36, 37 ἄναλθεις G. H. V. ἄνελθες A.
42 ἦν G. H. V. ἢ A.
σπασμῷ G. V. σπασμῶν H. A. G. v.l.
43 Κυνικὸς Σπασμὸς G. H. Κυνικοὶ Σπασμοὶ V.
44 πρόσκαιρον G, H. προσκαίρως V. G. v. l.
45 ἀψυχίην G. H. ἀψυξίην V.
47 ἢ G. H. καὶ V.
48 ὁμοῦ G. ὦμος H. V. A.
50 ἀκρελβέες G H. ἀκρελβέεες V. A.
52 ξυμφυΐα G. V.H. m. ξυμφορίη H.
52 ἐς τὸ (ἴσως) G. v. l. ἔς τι G. H. εὖ τι V.

XXXIV,
13 παραλύεται G. H. V. καλέεται G. v. l.
18, 19 πεγάτωνδε O. παρὰ τῶνδε H. V. G. v. l. πεγατῶνται G.
20, 21 Χιασμὸν σχήματος G. H. Χιασμὸν σχήματος V. G. v. l. Χιασμὸν σχήματα A.
εἰρῆσθαι G. H. ἠρεῖσθαι V.
εἴτε G. H. V. ἤντε A.
23 ἄλλοτε G. ἄλλῳ H. ἄλλα V.
29 μύας G. H. μύσιν V.
περαινόμενα G. H. περαιόμενα V. A.
30 κῦρος G.H. V. μῦρος A.
31 ἀπ᾽ G. H. ἐπ᾽ V. A.
37 κεραινόντων G. κεραίνουσιν H. G.v.l. κρίνουσιν V.
49 ἤδη G. v. l. ἤδη G. H. V.
53 εὖτε ὅταν πληθῇ G. V. εὖτε πληθῇ H.
56 ψυχῆς G. H. ψυχῇ V. A.

XXXV.
2 φέβοι G. V. φόβος H.
6, 7 ἡ ξηρότητι G. H. ἡ ξηρότης V.
9 ἀναλθὴς G H. V. ἀνελθὴς A.
11 ἔαρ G. H. ἔαρ δὲ V.
20 νάρκη G. H. νάρκαι V.
25 δεξιὰ δὲ G. δεξιὰ H. V.
26 τὰ ἀριστερὰ V. τἀριστερὰ G. H.
29, 30 ἔτερον G. H. V. ἔντερον A.
31 μήλου G. H. V. μύλου A.
32 πάλλεται G. H. V. παλαύεται G. v. l.
39, 40 ἀφήλατο G. ἀφήλλατο H. V.
41 τἄνδοθεν G. τὰ ἔνδοθεν V. ἔνδοθεν H.
42 ἦν G. H. εἰ V. A.
42, 43 διαρρήσσῃ G. H. διαρρήσσῃς V.
43 ὄψεαι τὴν G. V. ὄψεαι ἐς τὴν H. ὄψαι ἐς τὴν G. v. l.
44 ἱερανῷ G.V. ἱεραυίσκῳ H. M.
45 ὠκέως σωλῆνι G. ὠκέω σωλῆνι V. ὠκέω σωλῆνι H.
46 ἤδη G. H. V. ἤδῃ A.
48 ἀπαθία G. πάθια H. V. A.
49 πλείταισι G. H. πλεισταῖσι V.

XXXVI,
4 ἐντὸς G. ἐκτὸς H.V. G.v.l.
6 ἀναβιώσῃ G. V. ἀναβιῴσει H.
πῦον G. H. πύος V. A.
8 ἐμπυήσῃ G.V. ἐμπυήσει H.
9 Εμπυη ἤδε G. Εμπυοι οἵδε H. V. G. v. l.
11 Εμπύη G. Εμπυοι H. V. G. v. l.
15 ἴδια G. διὰ H. V. G. v. l.
16 ζωπυρῇ G.H ζωοπυρῇ V.
ἐκλάμπῃ G. H. λάμπῃ V. A.
17 φωλεύῃ H.V. φωλεύει G.
19 ἦν G. H. εἰ V. A.
20 ἐσαρκοῦτό τέω H. ἐσαρκοῦτό τι G. V.
καὶ G V. γὰρ καὶ H.
21 ἀνάγκη G.V. ἀνάγκῃ H.
22 αὔξεται H.V. αὔξεται G.
25 μελάνων G H. V. μελαινῶν A.
32 ἀπαίσης H V. παίσης G.
33 εἶδος H.V. ἶδος G.
47 ξυντετριμμένος G.V.H m. ξυντετριγμένος Id.
49 αἱ σάρκες G.H. καὶ σάρκες V.
55 τὰ στερεὰ G. H. V. στερεαὶ A.

XXXVII,
5 ἴχνη G.V. ἰχνοὶ H.
8 ῥηΐδιον G. H. οὐ ῥηΐδιον V.
9 συναθρώσιες V. συναθρώσιες G. H.
14 ἔξαρθρα G. H. ἔξαθρα V. A.
15 ἰσχίον H. V. ἰσχύος G.
19 ἦν G. V. εἰ H
ἡ κοιλίη H. κοιλίη G.V.
21 πάχεσι G V. πάχυσι H.
25 βηχὶ G. βήσσῃ H. V. G. v. l.
φθόης G. H. V. θόης A.
27 ἐξεχίβρογχοι G. ἐξεχίβροχοι H. V. A. ἐξεχίβρωχοι G. v. l.
42, 43 κύστις G. H. κύστι V. A.
44 ἐπὶ δεξιὰ H V. A. τὰ ἐπὶ δεξιὰ G.
51, 52 ἀπόσκηψις G. H. V. ἀπόσκεψις A.
53 ἐγκέεται G. ἐκκέεται H. G. v. l. ἐκκαίεται V.
54 ἐμποιέει H. ἐμποιέουσι G. V.

XXXVIII,
4 ὁ ὑμὴν O. ὁ μὴν G. H. V.

14 γε G. τε H. V.
ξυνὸν G. H. ξυναὸν V.
16 καὶ χειρῶν G. V. καὶ χειρῶν καὶ H.
21, 22 ζοφώδης M. ζωώδης G. H. V.
28 παράληροι G. H. παράλογοι V.
31 ἀποπαίσιος O. ἀποσπάσιος G. H. V.
37 ἀτρεκέες G. ἀτρεκέες H. ἀτρεκέη V.
49 ἐμπλόωντα G. H. V. ἐμπλήωντα A.
55 κακίω G. V. κακίων H.
58 ξυνομαρτέοντα G. H. ξυναμαρτέοντα V. ξυναμαρτανέοντα A.
60 πίστις G. V. πίστη H.
XXXIX.
6, 7 χονδρώδεα G. χονδρώδη H. V. A.
8 ἀνεκπτύηται G. H. ἂν ἐκπτύηται V.
11 σμικρὸν H. V. μικρὸν G. μακρὸν (ἴσως) G. v. l.
14 θανατώδεα G. V. θανατώδεα. Περὶ Πνευμονικῶν Κεφ. ι'. H.
16 κατὰ V. A. ἐς G. H. περὶ τῶν κατὰ τὸ Πνεύμονα Ἀποστάσιων Κεφ. ι'. G. V. Περὶ Πνευμονικῶν (Πνευμονικῆς G. v. l.) Κεφ. ι'. Περὶ τῶν κατὰ Πνεύμονα Ἀποστάσιων Κεφ. ια' H. G. v. l.
17 ἢ G. V. ἢν H.
19 Ἐμπύοισι G. H. Ἐμπυΐκοῖσι V. A.
21 ὅκως περ H. V. ὅπως περ G.
23 αἱρμιώσιων G. H. V. αἱρμιωσίων A.
26 ἀπ' G. V. ἐπ' H.
27 ἥκει G. H. εἴκει V.
31 ἀναπνευγῇ G. V. ἀναπνοὴ H.
34 Ἐμπυΐκῶν G. V. Ἐμπυικὸν H.
35 σιαλῳ G. H. σιέλῳ V. A.
μεμιγμένα G. συμμεμιγμένα H. V.
36, 37 βρογχίζον G. βρογχίζων H. V. βρογχίζον A.
38, 39 ἀναφέρονται G. H. V. ἐναφέρονται A.
50 δυσπνοεῖ G. V. δυσπνοὴ H. A.
XL.
3 ἐν καταλκλίσι G. H. V. καταλκλίσι A.
5 καταλκλιθῇ G. V. καταλκλιθῇ H.
8 καρδίη G. H. κραδίη V. A.
9 διαρκέσει G. H. V. διαρκέσειαν A.
12 κολλώδεα G. H. V. κολλώδεα A.
17 ὅσοισι G. H. ἴσοισι V. A.
19 διαίθεται G. H. διήθεται G. v. l. διαπίθεται V.
20 ἢ λυτρεῶν G. H. V. ἤλβυτρων A.
24 βραγχώδεες G. βραχὺ δὲ H. V. A.
29 ῥωχμὸς ἐν ἐγρηγόρσι G. ῥωχμὸς, ἐγρήγορσις H. V. A. ῥογμὸς, ἐγρήγορσις G. v. l.
30 μέζον H. V. μέζων G.
τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ G. H. ἐν ὕπνῳ τὸ κακὸν A. ἐν ὕπνῳ V.
31, 32 ἐπιθυμίη ἐς τὸ G. H. V. ἐπιθυμίη ἐς τὸ (ἴσως) G v. l.
36, 37 ὠχροὶ G. H. V. ἄχροι A.
41 πρήσι G. πρήσῃ H. V.
45 μικροτέρη O. μακροτέρη G. H. V.
46 τε πόνων G. H. τε καὶ πόνων V.
50 κοτε V. A. ποτε G. H.
XLI.
15 ἅπαντες G. H. V. ἅπαντας A.
18 ἢν V. A. εἰ G. H.
21 ἀδιάστροφος δὲ ἤδε H. ἀδιάστροφος ἤδε G. V.
ἢν G. H. εἰ V. A.
23 ἔμπλεως G. ἔμπλεω H. V. ἔμπλω A.
35 ἀτὰρ καὶ ἐν G. H. ἀτὰρ ἐν V.
43 μέσφι G. H. μέχρι V.
47 ἤδε G. ὅδε H. V. A.
50 χλοήβαφος H. χλοήβαφοι G. V. χλοήβαφοι A.
XLII.
6 πεζόμβρων G. πεζομβρίοις H. V.
ἔμπλεον A. ἔμπλεων G. ἔμπλεω H. ἔμπλω V.
7 ὑγρασίης G. ὑγρασίη H. V. A.
12 ἀφανὴς G. V. ἀποφανὴς H.
17 ἦντι G. H. V. ἢν δὲ A.
30. 31 αἱμάλωψ H. A. G. v. l. (χ) αἱμάλωψ G. V.
36 πέπλος V. A. πέπλος G. H.
38 πάντων G. H. V. πάντας A.
48 ἐς V. A. εἰς G. H.
ἱδρύεται M. ἱδρύεται G. H. V.
50, 51 γαλμάτων G. H. V. γαλματι A.
XLIII.
13 ἰχμαλέοι G. ἰχμαλαῖοι H. V.
16 μέσφι G. H. μέχρι V.
18 Δυσεντερίη καὶ Ξυντήξεσι H. V. δυσεντερίη ξυντήξεσι G.
19 ἐπίκλησκον G. V. ἐκάλεον H.
26, 27 ἐπιπονίης G. V. H. m. ἐπιπονίης H.
35 θίξις H. θίξις G. V.
41 ῥίγεα G. H. ῥήγεα V.
42 ἄεργοι G. ἄεργοι V. ἄεργοι H. M.
44 Ἀπόστασις G. H. Ἀπόστημα V. A.
49 ὡς δοκέειν G. H. V. ὡς μὴ δοκέειν G. v. l.
XLIV.
5 τε G. H. καὶ V.
7 φύσει G. V. σφίσι H.
15 ἢν H. εἰ G. V.
ἤλειτο G. H. ἤλητο V.
ὕδρωψ G. H. ὕδωρ V.
17 αὐτὸς G. H. V. τοῦτο A.
26 ἐλώδεα H. V. A. ἐλκώδεα G.
34 ἐν G. H. ἐξ V.
41 ὧδε (ἴσως) G. v. l. ἔδι G. H. V.
41 ἡμῖν G. ἢ μὲν V. ἢ μὲν H.
50 ἰδέη G. ἰδέα H. V. A.
51 χολόβαφα H. χολήβαφα G. V.
53 γαστὴρ G. V. γὰρ H.
54 δάκνεται G. H. V. δύναται A.
XLV.
2 μελαντέρη G. μελάντεροι H. V. G. v. l.
4 ἴκτερος G. H. V. ἴτερος A.
5 καὶ τὸ κῶλον H. M. καὶ τῷ κώλῳ G. V. σὺν τῷ κώλῳ M.
8 ἰδίην ἐργασίην G. H. ἰδίην ἐργασίη V. G. v. l.
18 ἐς V. A. εἰς G. H.
20 ἢ G. H. οὐ V.
21 ἢ τῆς G. ἢν τῆς H. V. A.
26 πέψιν G. H. V. μέψιν A.
27 ἄλλῳ μετὰ H. ἄλλων μετὰ G. ἄλλων τε V.
30 κυψελὶς G. H. κυψέλη V.
37 εἴδει G. H. ἤδη V.

39 καλὸν G.V. κακὸν H.
42 εἰ ὅπως οἶδε G.V. οἷοί περ οἶδε H.
42,43 εἴδεα τοῦ πάθεος δοια G.V. ἰδέαι τοῦ πάθεος δοιαὶ H.
51 ἰσοταώδης H. ἰσαταώδης G.V.
52 παραλλαγαὶ G.H.V. παραλλαγὰς H.
XLVI,
11 μέζων ἐπιθυμίης G.H. μέζον ἐπιθυμίη V. μέζων ἐπιθυμίη A.
19 λευκότερον G.V. λευκόχλωρον H.
19,20 λευκόχλωροι G.V. λευκόχροοι H. G.v.l.
27 γλυκέων G.H. γλυκεῶν V.A.
29 ἐπίπροσθεν G.H. ἔμπροσθεν V.
31,32 αἰσθάνεται G.H. αἴσθηται V. αἴσθεται A.
34 χεύματι G.H. χεύμασι V.G.v.l.
35 εἶδε κινέειν H. εἶδε κενεὸν G.V.
36 αἴσθησις G.H.V. αἴσθησιν A.
40 ἰζάνοντα H.M. ἰζάνον G.V.
μόνον H. μόνος G. μῦνος V.
43 καὶ ἐκπικροῖσι H.V. καὶ πικροῖσι G.
44 περικάλυμμα G.H.V. περικάλυμα A.
45 ἀσινὲς G.H. ἀσινὴς V.A.
47 ἐπιφλεγμαίνη G.H. ἐπιφλεγμήνη V. ἀποφλεγμαίνη V.
ἐς ὕδρωπας G.H.V. ἀνύδρωπας G.v.l.
54 ὁμοῦ παθέων G.V. ὁμοῦ τῶν παθέων H.
XLVII,
4 ὦχρος G.V. ὠχρότης H. G.v.l.
14 καὶ οὐδὲ G.V. οὐδὲ H.
15 γὰρ τῶν G.H. τῶν V.
ἁπάντων τροπῆς G.H. ἁπάντων ἐπιτροπὴ V.
16 νοσήματα G.H. νοσήματος V.
18 τοι H.V. τι G.
19,20 μικρὴ G. μακρὴ H.V.
23 ἐργασίη G.H. ἐργασίης H.
34 τι G.H. δὲ V.
35 δὲ τὰ G.H. τὰ δὲ V.
35 μόρια O. μηρία G. μυρία V.
36 εἶδος H.V. εἶδος G.
41 παχυτέρη G. παχυτέρη H.V.
43 τρέψας G.v.l. θρέψας G.H.V.
47 αἱμῶν G.v.l. αἷμον G.H.V.
57 πάσῃ H.V. πᾶσι G.
XLVIII,
2 ἐπιρρυθμίαι G.H.V. ἐπιρρυθμὴν A.
17,18 Σημειωτικὸν βιβλίον δεύτερον G. Σημειωτικὸν V. Σημειωτικὸν βιβλίον δεύτερον, ἐν ᾧ τούτων περιέχεται H.
30,31 ἰῶνται G. ἰῶνται H.V.G.v.l.
ἢ G. εἰ V.H.
XLIX,
5 ἐκχέῃ G.H. ἐγχέῃ V.
7 ἦς G.H. ἦν V.A.
ᾖ G.H. εἴη V.A.
9 ἐμπλώῃ G. ἐμπλέῃ H.V.G.v.l.
ὑπὸ H.V. ἀπὸ G.
10 δοκέῃ G.H. δοκέει V.
13 Ασκίτην G.H. Ασκίτης V.A.
15 καὶ παχέη G.V. παχέη H.
20 εἰς ἐν τὸ G. εἰς ἑωυτὸν V. εἰς ἓν αὐτόν τις H.
25,26 ἀνελπίστωσι H.V.G.v.l. ἀπελπίσωσι G.
26 ὁμοίων H. ὁμοίως G.V.
27 εἰ G. ἢν H.V.
28 ἵκηται V. ἥκηται G.H.
33 πάθη G.H.V. πάθος A.

39 ποιέει G.H.V. πεποιέει A.
41 χρόνον M. χῶρον G.H.V.
42 τάδε μὲν οὖν τὰ V. τάδε μὲν τὰ G.H.
48 καὶ γὰρ Ασκίτης G.H. καὶ Ασκίτης V.
49,50 μετεώριον G.V. μετεωρέει H.G.v.l.
50,51. φλέγματος G.H.V. φλέγματα A.
54,55 λευκοφλεγματίη V. λευκῷ φλεγματίῃ G.H.
L,
6 σαρκοειδέα G. σαρκὸς ἰδέα H.V.
9 ἐπιπολῆς O. ἐπὶ πολὺ G.H.V.
10 τοῖν δυοῖν H.V.A τῶν δυεῖν G.
13 ἢν δὲ G.H. οὐδὲ V.
15 πλησμονῆς G.H.V. Σπληνὸς A.
18,19 ἐπιφανέες καὶ G.H. ἐπιφανέες τι καὶ V.
19,20 ἐπιγαστρίῳ G.V. ἐπιγάστριον V.
21 οἰδέει G.H.V. οἰδέῳ A.
34 δι' αἰεὶ G.H. διὰ δὲ V.
46 μὲν πέντε G.V. μὲν πάντα μὲν H.
54 αὐτίοις G. αὐτίων H.V.G.v.l.
LI,
2 χαλεπὸν H. χαλεπὴ G.V.
3 τῷδε τῷ πάθει H. τῷδε πάθει G.V.
5 ὑδέρῳ H G.v.l. ὑδέρῳ G. ὑδέρῳ V.
7 ἤπαρ G.H.V. ἀτὰρ A.
15 ἀτὰρ ἐμπλέωσι V. ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι G.H.
20 γὰρ ἂν ἐκπίσωσι G.V. γὰρ ἐκπίσωσι H.
23 νοῦν οὐδὲν G.H. οὐδὲν νοῦν V.
23 περὶ G.H.V. ἐπὶ A.
26 ἠδὲ O. ἢ δὲ G.H.V.
35 τι G. δὲ H.V.
36 ἀφέξιος G.H.V. ἀφέσιος (ἴσως) G.v.l.
43 ἐπίσχοι G. ἐπίσχῃ H.V.
51 οὖρον G.V.H.m. ὕδωρ H.
52 ἐξαιρέεται H. ἐξαιρέεται G.V.
55 σίαλος G.H. σίελος V.A.
LII,
6 θέρμωσις G.H. θέρμη V.
12,13 διαβήτης ἐὼν O. διαβητησέων G.H.V.
14 διαβαθρῃ G. διαβαθρεῖ H.V. διαβαθρῇ A.
14,15 ἔξοδον H.V. ὄξοδον G.
16 πονέοντες G.H. πονῶντες V.G.v.l. ποιεῶντες A.
18 ἔρχεται G.H. ἐξέρχεται V.
22 τῶν G.H.V. τὸ A.
23 ἐδάκη τις ὑπὸ G. δακέται ὁ H.V.A.
26 πίνουσι M. πίπτουσι G.H.V.
26,27 δίψεος ἄκος O. δίψος ἄκος G.H.V.
28 ποτοῦ G.H.V. πότου A.
29 καὶ ἐπίσχοι τὸ ὑγρὸν G. ἐπίσχῃς τὸ ὑγρὸν H. τὸ ὑγρὸν ἐπίσχῃς V. ἐπισχίης τὸ ὑγρὸν A.
34 δὲ τοῦ ὑγροῦ H. δὲ ὑγροῦ G.V.
35 ἀθρόως G.H. ἀθρόον V.
38 χροιὴν G.H.V. χροιῇ G.v.l.
21 ἐκπεφύκασι G.H. ἐμπεφύκασι V.
24 τοῦσδε O. τῆσδε G.V. τοῖνδε H.
27 φλεγμονῇσι G.H. φλεγμονῇ V.
30 οὖν G.H.V. μὲν A.
34 οἱ G.H.V. ἡ M.
τοῖσι G.V. ἡ H.
LIII,
2 μίμνουσι G.H. μίμνωσι V.
ἐὼν G. ἢ H.V.A.

6 ἰσομεγέθεα G. H. ἥσσον μεγέθεα *V.*
7 σμικροῖς G H. σμικρὸν *V.*
28, 29 ἐὼ δέ τι G H. κἂν ἢ V.
30 ῥηΐδιοι G. H. V. ῥηϊδίως A.
33 ἄλις G. H. V. ἄλλως A.
39 θυρήθρης G. H. V. ὑρήθης A.
39 ἐνίσχει) G. H. V. ἐνίσχηται A.
42 διέξοδος G H. ἔξοδος *V.*
43 ὥσπερ G. V. ὅσπερ H.
51 ἢ τὰ παχέα O. ἢ τὰ πάθεα G. V. τὰ πάθεα ἢ *H.*
52 τοῦ θερμοῦ *G.* τὸ θερμὸν H. V.
53 παροιδέα H. παρῳδέα G. πορσεδέα V.
54 ὑπὸ G. ἥπερ *H.* V. G. v. l. καὶ ἥπερ G. v. l.
57 τοιάδε V. τοιῆδε G. H.

LIV,

2 ξυμφορὴ G. H ξυμμορφὴ V. G. v. l.
4, 5 ἔκλυτοι, πάρετοι τὰ μέλεα G. V. ἔκλυτοι τὰ μέλεα, καὶ πάρετοι H.
12 ἐκρέῃ G. H. ἐκρυῇ *V.*
25 πυώδεες G. H. δυσώδεες V. A.
28 ἢ G H. V. ἢ A.
35 ἄηθες G. H. ἀήθεις V.
38 ἀναλθὴς G. H. ἀναχθὴς V.
39, 40 φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ G. v. l. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρυπτομένῳ G. H. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτῳ *V.*
44 τηκεδόσι G. τηκεδόνι H. V. A.
46 ὑρέων G. H. νεύρων V. G. v. l.
50 ἐκφύγῃ G. H ἐκφύγοι V.
52 καὶ G. H. V. καὶ ἢν A.
55, 56 τῇσι μελεδώνεσι G. τοῖσι μελδόσεσι H. τῇσι μελδόσεσι V. G. v. l. τῇσι μελδώσεσι G. v. l. τῇσι τηκεδώσεσι M.

LV,

13 δινῆσι G. v. l. δίνησι G. δίεσιν H. V.
17 ἢν G V. ἢ H. A.
21 φανῇ G. H. ἐκφανῇ V.
22 ὀλέθριον G. H. V. ὄλεθρον A.
24 ἢ τοῦ V. A. ἢ εἰς τοῦ G.
30 ἔμπυος G. H. ἔμπυον V. A.
32 ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ M. ἐπὶ φλέγμασιν εἰ γὰρ G. H. ἐπιφλεγμαίνεται εἰ γὰρ V.
33 κίνδυνοι ἢ οἱ H. V. κίνδυνοι οἱ G.
34 ἐκκάθαρμον G. V. ἐκκάθαρμον H.
38 διαίτης G. V. διαίτης H.
39 ἄκροι G. H. ἄκρον V.
42 γλυκέα καὶ ὀξέα G. γλυκέη καὶ ὀξέη H. V.
48 ἀκοῆς G. V. ἀχοῦς *H.*
53 τοῦ γόνου γίγνεται G. H. τὸ γόνου ἢ γίγνεται V. τὸ γοῦν γίγνεται V. τὸ γοῦν γίγνεται G. v. l.

LVI,

3 τῇσι G. τισι *H. V.*
4 ἀνεμχωρίτῳ G. V. ἀναισθήτῳ H.
5 ὀδάξεν) G. H. V. ὀδάξονται A.
11 ἀπόσιτος G. H. V. ἀπόσιτοι G. v l. ψυχρὸς G. V. ψυχροὶ H. G. v l.
12, 13 νάρκαι σκελέων, ἀκρατίας, καὶ ἐς πάντα παρέτους G *V.* νάρκαι σκελέων, ἀκρατέες, καὶ ἐς πάντα πάρετοι *H.* G. v. l.
23 ἀληκέες H. M. ἀληκῆς G. ἀλγέης V. G. v l.
24, 25 κρέσσονες G. H. V. κρέσσοντος A.
26, 27 ἐγκρατὴς γίγνεται κρεσσόνων κρέσσονες G.

ἐγκρατὴς πολλὸν τῶν κρεσσόνων γίνεται κρέσσονες *H.* ἐγκρατὴς γίγνεται κρέσσων μᾶλλον ἐὼν κρέσσονες V. A. ἀκρατὴς γίγνεται κρέσσων μᾶλλον ἐὼν κρέσσονες G. v. l.
30 εὐψυχίην G. V. ἀψυχίην A.
31 Σατυρήσιος *H.* V. Σατυρήσιος G. Γονοῤῥοίης G. *H.* Γονοῤῥοίας *V.* Γονόῤῥοιαν A.
38 εὐπεψίη G. *H.* ἀπεψίη *V.*
40 τουτέων τἀναντία G. V. τὰ τούτων ἐναντία H.
41 κἀποσιτίη G. H. καὶ ἀποσιτίη *V.*
42 μῖσος G. V. ἢ μῖσος H.
43 ἢν G. H. ἂν V. A. πεσσαίρων) G. H. προσαιρεῦν) V.
44 μᾶλλον ἢ G. H. μᾶλλον V. G. v. l. ἢ ἐναντίη G. δὲ ἐν αὐτῇ H. V. G. v. l.
47 τείρῃ G. H. V. γείρῃ A.
48 καὶ ὑπὸ G. ὑπὸ H. V.
50 λελεῦσαι G. H. V. λελλεῦσαι H.

LVII,

2 φύσιν G. H. V. φύσει A.
11 ἑστήκωσι G. V. ἑστήκασι H.
12 δένδρεα G. H. V. δένδρα A.
15, 16 νωθροὶ, ευσταλέες G. νωθροὶ, διψαλέες, ευσταλέες H. νωθροὶ, ευσταλέες *V.*
16 ἀτρεκέι G. H. ἀτρεκέως V. A.
19 ὀργίλοι G. H. V. ὀργίλοις A.
21, 22 ἐνδιδόντος G. H. V. ἐκδιδόντος A. εἶναι G. H. V. εἶτα A.
24 ἡγεῦνται H. V. A. ἡγοῦνται G.
25, 26 καρδίης G. H. κραδίης V.
26 μέσον G. V. μέση H.
33 ξυνήθεος ἢ G. H. ξυνήθεσι V. A.
34 λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ G. H. λεπτῇσι καὶ σκληροτέρῃσι διαίταις *V.*
36 ὀλιγοσιτίῃ G. ὀλιγοποσίῃ H. V. A.
43 τι χρῆσις G. V. τι καὶ χρῆσις H.
51 ἄχροοι καὶ G. V. ἄχροοι τὴν μορφὴν καὶ H. (χροιὴν above)

LVIII,

4 ἤδε O. οἱ δὲ G. H. V.
29 ἢ ἢ G. ἢ δὲ H. V.
32 διεκθέοντος G. H. V. διεκθέοντα A.
44 ἤδη V. ἤδε G. H.
46 ἀπ' G. ἐπ' H. V. G. v. l.
48 σκυβάλοισι G. κυμβάλοισι H. V. G. v. l.
48 καὶ G. H. δὲ καὶ V.
54 ἤκη H. V. ἤκει G.
54, 55 ἤδε G. V. ὅδε H.

LIX,

6 σβέσει G. σβέσῃ V. H.
7 χρονίη G. V. χρονίῳ H.
14, 15 ἔνθα δὴ V. A. ἐνθάδε G. *H.*
22 αἱ διέξοδοι G. αἱ διέξοδοι H. V. A.
23 βεβίωνται G. H. μεμύωνται V. A.
25 ἐξυρεγμιώδεες G. V. ὀξυρεγμιώδεες H. Νεφροὶ H. Νεφρὸς G. V.
32 ἀντ' ἄλλων ἄλλα G. H. ἄλλα ἀντ' ἄλλων V. ἄλλα ἄνευ ἄλλων A.
35 φλέγμασι G. H. V. φλέγματι M.
37 ὄρῃ *G. H. V.* ὥρῃ A.
42 χελάδες *G. H.* χολώδεες *V. A.*
42 ἐπίκλησιν *H.* ἐπίκλην *G. V.*
50 ἀλλ' ἢν ἢ σμικρῷ H. ἄλλη ἢ εἰ σμικρῷ G. ἄλλη ἢ εἰ σμικρὸν *V.*

ἔπι

ἔπι βαθύπεδα G. V. ἐπιβαθύπεδα H.
51 βαθία G. V. κακοήθια H.

LX,
2 πεῖβρωζα G. H. πεῖβρωω V. A.
5 ὄζης H. ὄζον G. ὄζων V.
6 δυσαλθέα H. V. δυσαχθέω G. δυσαλθέω A.
10 αὐτοῦ, ἢ σκορόδου H. αὐτοῦ, σκορόδου G. αὐτοῦ, σκόρδου V. A.
20 βρυτίων G. v. l. ῥυτίων G. H. V. χυτίων A. οἷα G. οἷον H. V.
27 ἐντέρων G. H. ἔντερον V. A.
30 σηπεδὼν G. V. σηπεδονώδεα H.
31 τὴν ὀσμὴν H. ἡ ὀσμὴ G. V.
36 ταῖδε G. V. ταῦτα H.
43 πίων G. H. πίων V.
47 εἶναι G. H. V. ἔται A.
54 Τεινεσμος G. V. v. l. Τεινεσμὸς G. H.
55 κωφοῦ G. κύφου H. V. A.

LXI,
2 ἐαθίη G. V. ἐαθίη) H.
3 μηδενὶ H. V. A. μηδὲν G.
4, 5 κροκώδεα G. V. κροκώδεσι H.
11 θρομβώδεα G. H. V. θρημβώδεα A.
14 πλεῦνα G. πλεύμονα H. V. A.
15 ἀμφὶ ἐντέρου (ἴσως) G. v. l. ἀμφὶ ἔντερον G. H. V.
16 τοῦ πρήγματος G. H. V. τὸ πρῆγμα (ἴσως) G. v. l.
17 δοιοὶ G. δοιαὶ H. V.
21 ἀλθεξον) H. ἀλθαίξον) G. V.
22 ζώουσι G. H. ζώουσι V.
26 ἐπιπταίνουσι G. H. ἐπιταίνουσι V.
27 θρομβοῦται γοῦν ἐὼν H. G. v. l. θρομβοῦται ἂν G. V.
28 μέζων H. V. μέζον G.
33 ἐκκρίσιες G. H. V. ἐκκρίσεις A.
38 ἠδὲ O. ἠδὲ G. V. ἢ H.
40 φράσω H. V. φράζω G.
47 ἔμπυοι H. ὄμπυον G. V.
59 ἀσώδεες G. V. ἀσσώδεες H.
60 τυπεῖν G. H. τύτων V. A.

LXII,
4 διαβρώσεσι G. V. διαβιβρώσεσι H.
6 ὀμφαλὸν G. H. ὀμφαλόον V. A.
8 μικρὰ O. μικτὰ G. H. V.
9 ἡ νομῆς G. H. ἡ νομὴ V. G. v. l.
12 χῦμα G. V. χεῦμα H.
14, 15 θάνατον G. θάνατος H. V. A.
16 τῶνδε G. ὧνδε V. A.
18 ἀρτηρίης G. H. ἀρτηρίη A. ἀρτηρίη V. ὠκὺς G. V. ὄκως H.
20 ἱσμάσσετα G. αἱμάσσεσθαι V. A. αἱμάσσεσθαι H.
20 θίγειν G. H. θήγειν V.
21 προσβάλλειν G. H. προσβαίνειν V.
29 ἄση G. ἄσση H. V. A.
35 ὥρη G. V. ὥρης H. G. v. l.
46 ἐγγίγνεται) G. H. γίγνεται) V. πυκιναὶ H. V. πυκναὶ G. παχεῖαι G. H. παχέες V.
55 ἴσχει G. H. V. ἴσχει A.
56 διαρρέουσι G. H. V. διαρρέειν (ἴσως) G. v. l.
56 ἐκδιδώσκει G. H. ἐκδιδράσκει V.

LXIII,
2 τυπέουσι G. τύπῳ οἷσι H. V. G. v. l.
3 καταπίσσῃ G. καταπίσσειν H. v. l. καταπίσσειν V. A.
4 ἀναίσσῃ G. ἀναίσσειν H. G. v. l. ἀναίσσειν V. A.
ὤκρατον G. H. ἄκρατος V. A.
8 προσκέλη H. πρὸς ὠκέι G. πρὸς ὠκεῖ V.
26 οἷον G. H. V. οἷον A.
37 περὶ πλεῖστον G. H. V. ἐπὶ πλεῖστον G. v. l.
44 θνίσκουσι G. H. V. θνήσκουσι A.
45 χρυσοῦ τοῦ ἀνθρώπου G. χρυσίτης ἀνθρώπου H. χρυσίτης V.
47 κάκοδμον G. H. V. κάκοδμοι A.
52 κακίων G. H. V. κακὸς V. A.
53 πυώδης H. παιώδης G.
55 πολλὸν G. H. πολλῷ V.
56 μὲν καὶ G. μὲν ἔη καὶ H. V.

LXIV,
6 τοῖσι καὶ ὑγροῦ G. τοῖσιν ὑγροῦ V. ποι ὑγροῦ H.
10 τοῦ G. τὸ H. V.
13 πάσχει V. G. v. l. ἴσχει G. H.
16
18 } πόνον G. πόνος H. V. A.
21, 22 ἡ τρηχέα G. ἡ τρηχέα H. V.
25 ἴον G. V. ἐὸν H.
30 πῶς G. H. πῶς V. G. v. l.
32 ἐστι G. οἷσι H. ἦσι V. εἰσὶ A.
πεπυμμένοισι G. H. πεπυμμένῃσιν V.
42 κοτε G. H. δέ κοτε V.
43 μικροῖσι G. H. σμικροῖσι V.
50, 51 ἀίσσῃ G. H. V. αἰίσσῃ A.
52 ἀμβλωσμῷ H. ἀμβλυσμῷ G. V.

LXV,
3 ἐντρωσμῷ H. V. ἐντρωσμοῦ G.
7 συνήφθη G. H. συνήχθη V.
11 θυμίησι G. V. καὶ θυμιάσι H.
17 Περὶ Ἀρθρίτιδος καὶ Ἰσχιάδος G. V. Περὶ Ἀρθρίτιδος H.
20 ἰσχιάδα ἢ ἰσχίων Χειράγρην ἢ χειρῶν G. H. ἰσχίων ἢ ἰσχιάδα χειρῶν ἢ Χειράγρην V. A.
20 μὲν G. H. μὲν V.
24 μὲν ξυλλήβδην H. V. ξυλλήβδην G.
28 ἐν ἐσθίουσι G. H. V. ἐσθίων οἷσι G. v. l. ἐμφυεῖ G. ἐνθυεῖ V. A. ἐκφύῃ H.
36 λάζυν) G. λάζη) H. V.
39 ἄνθρωποι G. ἀνθρώποισι H. V. A.
41 τρῶσιος G. H. V. χώσιος G. v. l.
42 ἐν G. ἂν H. V. A.
46 αἴθουσι G. V. αἰθη) H.
53 ἐγχείμπτει) G. H. ἐγχρίμπτει) V. A.
54 Ἀρθρίτης H. V. Ἀρθρίτης G.
55 γυῖος G. H. γυῖος V. γόνυος H. m.

LXVI,
2 μικρὸν ἤγουν οὔτε H. V. A. μικρὸν οὔτε G.
5 οὐχ ὑπερβαίνει G. V. H. m. οὐ δεῖ ὑπερβαίνειν H. ἰσχιάδος G. H. V. ἰσχιάδος A.
10 ὀκέλλει H. G. v. l. (ἴσως) ἰκέλη G. V.
14 ἥκει G. H. ἥκοι V. A.
16 καινεῆς H. κενεῆς G. V.
17 φράζει H. φρασὶ G. V.
21 ἐνίσχει) G. H. V. ἀνίσχει) A.
29 τοῖσι κοτύλαις G. V. τῇσι κοτύλῃσι H.
34 ἰδίῃ H. ἰδίῃ G. V.
34, 35 αἰδέες V. A. ἠδέ ου G. H.
57 ὑπηνέες G. ἀπηνέες H. V. A.
63 γοῦν τοῦ G. γοῦν τι τοῦ H. V.

63 οἵσι τοῦ βδελυκτίων G. V. οἱ πάντες οὗ καὶ λικέων H. G. v. l.

LXVII,

3,4 ἐπιδύη G. H. ἐπιδαίσῃ V. A.
9 χρὴ G. H. V. χρήζει (ἴσως) G. v. l.
13 ξυμφέρει H. V. ξυμφέρει G.
14,15 ἄλλοτε· οἷς καὶ ἔπος H. V. ἄλλοτε. οἷς καὶ ἔβλαψεν ἄλλοτε· οἷς καὶ ἔπος G.
19 νίκησε G. V. ἐνίκησε G.
40 μύελα O. μάελα G. H. V.
41 αὐτὰρ οὐδὲ G. αὐτὰρ ὅπι H. ἀλλὰ οὐδὲ V. A.
43 διαφέρον G. διαφέρων H. V.
44 ἂν G. V. ἢν H.
47 ἴκελον G. H. ἴκελος V. A.
48 μέλανες κατακορέως V. μέλανος καζακορέος G. ἐς μέλαν καζακορὲς H. μέλανας καζακορέος A.
50 οἱ θρηΐκες G. H. V. G. v. l. (χ.)
51 ὅκως Μενέλεω Πόδαργος G. V. ὅκως οἱ Μενέλεω H.
52,53 Ἵπποι ἐνισπέμενος G. ἵπποι δ' ἐνισπέμενες H. V.
53 κυανοχαίτῃ H. κυανοχαίτης G. V.

LXVIII,

3 Ἐλέφαντις G. H. V. Ἐλέφαντας A.
5 μὴν μελαίνεσθαι κατέχων H. μὴν κατέχων G. V.
9 μέσφι G. H. μέχρι V. A:
10 ὃς G. V. ἃ H.
τοῦ G. H. V. τὴν A.
αἷσι G. αἵμασι H. V. G. v. l.
12 μελανοτάτῳ G. H. V. μελαντέρῳ G. v. l.
18 δαπύσσεσθαι O. ἐκτύσσεσθαι G. ἐκτύσσεται H. V. A. δαπύσσεται H. m.
26 ἐπιτρέπειν G. H. ἐπιτρέπει V.
27 χρέεται G. H. V. χρῆεται A.
31 ἦν G. αἱ H. V. A.
33 ἔθων G. ἐθέων H. ἔθει V. A.
39 φόρτον μέγαν G. V. χόρτον μέγα H.
40 ὀκόσοι τῇ ῥινὶ * μᾶλλον H. ὀκόσοι * μᾶλλον G. V.
42 καλέουσι G. V. καλέοντες H.
45 τῶ H. V. τὸ G.
49 εἶτ' αὖθις G. H. V. εἶτ' αὖθι A.
50 πλήσῃ G. H. πρήσῃ V.
51 ὀχθώδεας G. H. ἰχθυώδεις V. A.

LXIX,

2 ἴσχοντα G. H. V. ἴσχονται A.
5,6 χαῖται· Ἐλέφασι δὲ G. χαῖται, καὶ αἱ τρίχες· Ἐλέφασι δὲ H. χαῖται Ἐλεφαντίδος V. χαῖται Ἐλεφαντιδος A.
11 τι G. H. δὲ V.
13 ἐπίκλησκον G. V. ἐπικίκλησκον H.
15 ἠδὲ Σατυρίησιν G. H. ἤδε Σατυρίησις V. A.
23 θερμοῦ οὐ μικροῦ G. θερμοῦ μικροῦ H. V.
24 ἔν τι G. H. V. ἔτι G. v. l.
24,25 τρέπεται G. τρέπηται V. τρέπῃ H.
25 ἢ ἐς χάλαζαν G. V. ἢ χάλαζαν H.
32 αἰδηλον H. αἴδη V. αἰδῆ G.
38 οὐ πρὸς G. V. πρὸς H.
42,43 κάρτα οὐκ ἀήθεα G. H. κάρτα εὐήθεα V.
43 αὐξήσουσι G. H. V. αὐξέουσι A.
45 ἤ τι G. ἤτοι H. V.
52 ῥηϊδίη G. V. ῥηϊδίως H. G. v. l.

55 παρ' G. V. ἐπ' H.
55 οὐδένα G. H. οὐ δοκῶ G. V. v. l.

LXX,

2 τοῦ H. τὸ G. V.
2,3 εὐρέαι καὶ ἐς φλέβες οὐ G. H. ἔρεαι καὶ ἐς φλέβες ὁ A. ἔρεαι καὶ φλέβες ὁ V.
6 κνήμῃσι G. H. κνήμῃ V.
12 ῥυπαὶ G. ῥυπαρεῖ H. V. G. v. l.
συχναὶ G. H. V. συγχναὶ A.
βαθεῖαι G. βαθεῖς H. V. G. v. l.
13 ὄχθοι G. H. αἱ ὄχθοι V.
26 ἐρυθρῇ H. V. ἐρυθρή V.
27 ὄτλιες G. V. ὦπες H. ὄψιες (ἴσως) G. v. l.
27,28 περιβλῆτες G. H. περισβλῆτες V.
29 ὀχθώδεες G. H. ὀχθῶδες V.
30 καλύπτον H. V. καλύπτειν G.
32 Λεόντιον G. H. Λεόντειον V.
40 ῥύσις, κνησμώδεα G. V. ῥύσις, τὰ κνησμώδεα H.
41,42 βαθεῖαι G. H. βραχεῖαι V.
42 τοῦτο G. H. τόδε V.
43 καὶ ὁ Ἐλέφας G. V. καὶ Ἐλέφας H.
44 μέσον τοῦ δακτύλου G. μέσῳ τοῦ δακτύλου V. δακτύλου μέσον H.
48,49 προαποθνήσκει τοῦ ἀνθρώπου G. προαποθνήσκειν τοῦ ἀνθρώπου H. προαποθνήσκειν τὸν ἄνθρωπον V. A. G. v. l.

LXXI,

4 ἐν G. H. V. ἐκ G. v. l.
5 ἐπικόπτει G. ἐπικοπεῖς H. V. A.
10 αὐχθεῖ G. αὐχθεὶς H. V. αἰχθεὶς A.
12 οὐ λυτροῖσι G. H. λυτροῖσι V.
13 ἠρεμίῃ G. H. ἠρεμεῖ V. A.
ἐφέστηκε G. V. ἀφέστηκε H.
15,16 γοῦν τινὲς κατέστρεψαν G. V. γοῦν κατέστρεψαν H.
36,37 ἐξήγγειλε G. H. ἐξέγγειτο V. A.
40 ἐκπροσπλάσσειν G. H. ἐκπροσπλάττειν V. A.
42,43 τὸ παλαιὸν ῥινὸν H. τὸ παλαιὸν ῥῆνος G. V.
ζῆς H. V. G. v. l. καὶ οἷς ἐς G.
ζωῆς G. H. ζωὴν V. G. v. l.

LXXII,

3,4 Ὀξέων Νούσων Θεραπευτικὸν Βιβλίον πρῶτον G. H.
Ὀξέων Θεραπευτικῶν α΄. V. A.
5 Προοίμιον H. deest G. V.
5 Προοίμιον G. H. Θεραπεία Φρενιτικῶν α΄. V.
20 ἄκεα G. H. ἄλκεα G. v. l.
30 αὐτὸν τὸν νοσέοντα V. αὐτὸν νοσέοντα G. H.
34 ἄχναι G. V. ἄχναις H.
διακοσμοι G. V. διακόσμοισι H.
35,36 ἀμφαιρέουσι G. ἀφαιρέουσι H. V. A. ἀμφαιωρέουσι A.

LXXIII,

3 στεινῆς H. V. στενῆς G.
5 κροκυδίζων G. H. κροκιδίζων V.
24 πυρετῶν H. πυρετὸν G. V.
26 ἔς τι G. H. εὖτε G. v. l.
33 περιόδου G. H. V. περίοδοι A.
34,35 πολλὸν πρὸ G. V. πολλὸν γὰρ πρὸ H.
36 ἐρεθισμοῖσι H. ἐρεθμοῖσι G. V.
40 οἶδε G. V. εἰ καὶ H.
46 ἐνθάδε G. ἔνθα H. V.
48 καρδίης H. καρδίῃ G. κραδίῃ V.
54,55 Φρενιτικοῖσι H. Φρενετικοῖσι G. A.

LXXIV.

LXXIV,
2 ἐπιξηρότεροι G. H. V. ἐπιξηροτέρη A.
7 ἐνεψημένων G. ἐνηψημένων H. V. A.
12 κολοκύντη H. κολοκύντῃ G. V.
13 Ποσειδῶνος G. V. Ποσειδῶνος H.
14 ἀτεροφώτερος (ἴσως) G. v. l. ἐντεροφώτερος G. H. V.
15 ἔπι H. ἔς τι G. V.
16 πεσοῦσι G. V. πεσοῦσι H.
22 ἴσων G. ἴσω H. V.
23 χώρα G. H. χώρη V. A.
ἄλλης G. H. ἄλλην V.
24 ἰδέας G. H. ἰδέην V.
25 ὀπώρης G. H. V. ὀπώρας A.
34 γὰρ G. V. δὲ H.
37 ἔμψυξιν G. V. ἔκψυξιν H.
39 ἑρπύλλου H. ἑρπύλου G. V.
41, 42 σπονδύλιον G. V. σπόνδυλον H.
44 τοὶ H. V. G. v. l. αἱ G.
45 τὸν G. H. V. τὴν A.
47 πᾶς H. V. πάσης G.
47 πλὴν G. V. πρὶν H.
51 ὥρῃ G. V. ὥρης H.
LXXV,
2 τοῖσι Διοχείου V. τοῖσι δὲ Διοχείου G. H.
9, 10 ἐναφεψήματι G. ἐν ἀφεψήματι H. V.
11 λίπαι H. V. A. λοίποισι G.
12 ἔμβρεγμα H. βρέγμα G. V.
17 νωθὴς G. H. νωθέες V. A.
20 ἐγχέων G. H. ἐγχεῖν A.
21 ψαῦσις G. H. V. ψαύσει A.
29 λύρης G. H. λύρας V. A.
30 πηκτίδος H. πυκτίδος G. V.
παίδων G. H. παιδίων V.
34 Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται· ἔλαιον O. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαείρηται· ἔλαιον H. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται καὶ φῦσαι· ἔλαιον G. V. H. m.
37 Φλεγμασίη H. V. Φλγμασίη G.
40 ὕρων G. ὕρῳ H. V.
40 ἐνσήσαντα H. ἐνσείσαντα G. V.
41 παῦσιν G. πῆσιν H. V. πάθην H. m.
42 οἰσύπου G. H οἰσώπου V. οἰσύπων A.
44 χρὴ G. V. χεὶρ H.
45 μελίλωτον G. H. V. μελίλωτου A.
45 τι G. H. V. σι A.
46 καζαιονεῖν G. H. καζαιωνεῖν H. καζαισονεῖν A.
47, 48 δονέει G. V. δονέει H.
52 ξὺν αὐτέῳ παχὺ πικέριον H. H. m. ξὺν αὐτέῳ παχεῖ ἐπικαίριον G. V.
πικέριον H. m. πικαίριον H.
LXXVI,
2 τῆλις G. H. V. τῖλος A.
ἄλητον G. H. ἄλιτον V. ἄλιτον ἀντὶ τοῦ ἄλφιτον G, v. l.
4 μαρσύποισι G. μαρσίποισι V. μαρσίπποισι H.
14 πρήσιας H. πρέσιας G. V. πρήσι A.
21 ἔκκρισιν H. ἐς κρίσιν G. V.
24 Σικύην G. H. Συκίην V.
32 ὕδατωπος G. V. ὕδατώπιν H.
34 αὐτέοισι G. H. ἑωυτοῖσι V.
ἑωυτοῦ G. V. αὐτοῦ H.
35 κυρῇ G. V. κυρῇ G. v. l.
40 κεκολλῆσθαι G. H. V. κεκολλῆσθαι A.
52 τοῦ G. τὸ H. V. G. v. l.
55 ἄκρεα H. V. ἄκρα G.
57 ἀρήγειν G. H. ἀρηγεῖν A. ἀῤῥήσειν V.
60 αὐστηροῦ G. H. καυστηροῦ V.
LXXVII,
4 ἀναλαμβάνων H. V. ἀναλαμβάνειν G.
9 κύαθον G. κυάμου V. A. G. v. l.
13 αὐαινομένου G. H. ἀναινομένου V. ἀναινομένων A.
26 ἔς τι ἀκηδίην μὲν τὸ G. ἔς τι ἀκηδίην τὸ V. ἔς τι ἀκηδίη μὲν τὸ H.
39 ἥκῃ χρόνου, ὅ, τι πυρετὸς H. ἥκει χρόνοι, ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς G. V.
46, 47 καθαιρεύεται δὲ τὸ H. καθαιρέεται τῆς G. V.
51 Θεραπεία G. V. Περὶ Θεραπείας H.
LXXVIII,
18 ἀγκῶνι G. V. ἀγκῶνος H.
21 βύλη G. βύλει H. V.
23 < β'. G. V. << β'. H. γ'. β'. A.
μελικρήτου G. H. μελικρήτῳ V.
27 < α'. G. H. V. γα'. A.
27, 28 λυομένης H. λυομένη G. V.
29 ὀλιγοσιτίη G. H. ὀλιγοποσίη V.
33, 34 ἀλεκτορείδων, κεγχρείδων· H. ἀλεκτορείδι, κεγχρείδι· G. ἀλεκτορείδι καρχαρείδι V. ἀλεκτορείδι κογχαρίδι A.
34 λινοζώστῳ H. λινοζώστῳ G. V.
36 πλισσάνης G. H. πλισσάνη V. G. v. l.
43, 44 αἰσθήσιας G. H. ἀλθήσιας V. G. v. l. ἀλθήσης A.
45 ῥοδίνῳ G. H. V. ῥοδίνοις A.
48 πολλὸν V. A. πολλῷ G. H.
LXXIX,
4 σικυωνίῳ G. H. σικυώνιον G. v. l. συκιώνιον V.
5 χρίσις H. V. χρῆσις G.
8 εἰρυομένου G. H. εἰργομένου V. G. v. l.
9 μοι G. H. V. μὲν A.
17 ἄγειν G. H. ἄγε A.
18 φυσίων G. H. V. φύσιας A.
26 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H.
27 ὀρίγανον G. V. ὀρίγανος H.
30 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H. G. v. l.
ἑψηθὲν G. V. ἑψηθεῖσα H. G. v. l.
31 ὀρίγανον G. V. ὀρίγανος H. G. v. l.
δριμεία G. δριμεῖα H. V. δριμὺ G. v. l.
37 ἐνεζέσθη κυάθοις τρισὶ G. ἐνέζεσθαι κυάθων τριῶν V. ἐνέζεται κυάθων τριῶν H. G. v. l.
38 Τὸ ἢ διπλόον H. τὸ διπλόον G. V.
41 δὴ G. δὲ H. V.
51 αἰσθήσιος H. V. G. v. l. (γρ.) αἰσθήσιος G.
55 ξυμμίσγειν G. H. ξυμμίγειν V. A.
LXXX,
12 λημνίτιδος G. V. λιμνήτιδος H. G. v. l. (γρ.)
14, 15 ἀποσμάξαντα G. V. ἀποσμάξαντα H.
21 αἰθαληεθήμεναι G. αἰθαλέη θήμεναι V. ἠδ' αἰλεηθήμεναι H.
22 εἰ κίνδυνος G. H. ἀκίνδυνος V.
26 ἐσβολῆσι G. V. ἐπιβολῆσι H.

21 σφυγμοὶ H. V. σφιγμοὶ G.
23 κοτε G. H. ποτε V. A.
24 τρέπηται G. H. τράπηται V. τράκηται A.
25 κοιλίης V. A. κοιλίη G. H.
27 καιαίρην G. ἱερὴν H. ἱερὴν V. G. v. l.
30 πύος G. πύον V. ἕλκος H.
38 ἐκχύσει G. H. ἐγχύσει V.
42 τοι G. H. τι V.
46 Λίματος G. V. Λιμάτων V.
51 ἀναχρέμψεσι V. ἀναχρέμψεσι H. V. G. v. l.
53 ἀνάχρεμψις G. H. V. ἀνάχρευψις A.
54 Εμπλυσις G. H. V. Εμπυσις A.
ἐπεὶ δὲ G. ἐπεὶ δὲ H. ἐπειδὴ V.
XII,
2 βραχέη H. V. A. βραχέη G.
4 ἔη G. εἴη H. V. A.
κοτε G. H. ὁκότε V. A.
5 Πτύσις G. V. Εμπλυσις H.
7 τρηχείης H. V. τραχείης G.
10 δὲ G. H. δὲ V. A.
11 ὀκόσα G. H. ὀκόσον V. A.
17, 18. ἦχοι G. H. V. ἦχον A.
18 διαπαύσιες G. H. διαχαύσιες V.
19 σκοτόδινοι V. A. σκοτόδινος G. H.
21 ἀθρόον G. H. ἀθρόη V.
21 ἀθρόον δὲ καὶ H. V. A. ἀθρόον καὶ G.
23 ἴσχεται H. V. A. ἴσχεται G.
26 ἔη G. εἴη H. V. A.
καρχαλισμὸς G. V. καρχαρισμὸς H.
27 βύζεται G. σβέννυται M. H. σβύζεται V. H. m. βύεται H. m.
28 οὐ O. οὐ G. H. V.
βήσσουσι G. H. V. βιώσουσι A.
33 ξυνὸν ταυτῇ V. ξυνὸν αὐτῇ G. H.
ὡς G. H. V. ἕως A.
34, 35. Πτύσιος G. H. V. πλύσιος A.
38 μὲν ἐς G. V. δὲ καὶ H.
51 Φθορῆς H. V. G. v. l. φορῆς G.
52 αἵματος G. H. V. αἵματα A.
53 τοῦ τ H. τούτων G. V.
ἔη G. εἴη H. V. A.
XIII,
2 διακονδυλώδης G. H. V. διακινδυλώδης G. v. l.
18 ἡ G. H. V. ἡ A.
21 ἐξαπιναίως G. H. V. ἀπιναίως A.
22 ἐνταῖσι G. V. ἐκταῖσι H.
25 διαβρώσιος V. A. βρώσιος G. H.
30 λεπτωθέντα G. H. λεπτωθέντα V.
31 ἀπασαλευθῇ G. H. ἐπασαλευθῇ V. A.
32 ἐξ ἀραιώσιος V. A. ἐξαραιώσιος G. H.
34 ἀποπνίγεται G. H. ἀποπνίγεται V. A.
40 ταὶ V. ταίδε G. H.
44 ἀντιπείρῃσι H. V. G. v. l. ἀντιπειρίοισι G.
46 διαφορὴ G V. H. m. ἀναφορὴ H. διαφερὴ H. m. οἱ G. ἢ H. V.
54 συμφύει H. V. A. συμφέρει G.
ἣν G. H. ἡ V.
55 μακρὴ H. V. G. v. l. κακὸν G.
57 ἀφικνέεται G. H. ἀφικνεῦται V. A.
XIV,
6 ἔμψυξις G. H. V. ἔκψυξις A.
14 ἀνεπλύθη G. H. ἀπεπτύσθη V.

18 αστηρίαι G. H. αἱ ἀρτηρίαι V.
27 μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι H. μετεξετέροισι οὐδὲ μέσφι G. V.
28 κοτὲ G. ὅτε H. V.
31 ἀποσιτίη G. H. ἀποσιτίης V. A.
32 ἀλλὰ ῥεμβώδεες G. H. ἀλλ' ἐρεμβώδεες V. F.
38 αἷμα ἀλίζεται G. V. αἷμα ἀλλίζεται H.
40 πολὺ V. πολλὰ F. πολλὴ G. H.
42 τῆς G. V. καὶ H.
42, 43 τρηχείης G. H. V. τραχείης A.
45 πόνε F. πόνος G. H. V.
48 οἱ G. V. ἢ H.
52 ἄλλη G. V. ἀλλ' εἰ H.
XV,
14 ἔαρος G. H. V. θέρευς F.
17 εἰρῆσθαι G. εἰρήσθω H. V.
20 οὕτως H. V. οὕτω G.
ὡς ἐρῆν G. H. V. ὃς ἐρῶν F.
37 ὠκυφόνε F. M. ὦ κύφων εἰ G. H. V.
40 πρήγματος H. V. A. πράγματος G.
47 μεθίησι G. V. μεθίῃ H.
48 θωῦμα G. H. θῶμα V. A.
49 μερίων G. H. μηρῶν V. A.
50 περ ἐμφύνῃ G. περιεμφύνῃ H. A. περιεμφλύνῃ G. v. l. περ ἐμφύνησι F.
53 ὧδε G. H. V. τῷδε A.
58 ἐπείθη V. A. ἐπείθη G. H.
XVI,
4 ἕλκει G. V. ἕλκεται H.
5 ἡ καρδίη G. H. τῇ καρδίῃ V. A.
9 στόμαχος G. H. V. στόμαχον A.
10 χωρίον G. H. V. χώριον A.
10, 11 ἀπονίζω G. H. ἀπονίζω V.
21 ὡς ἰδεῖν G. H. V. ὡσιδυεῖν A.
22 εὐσταθέστερου G. V. εὐσταθεστέρῃ H.
23 καθαρώτεροι G. V. καθαρωτέρῃ H.
27 ἧς G. V. ἧς H.
28 νόσου G. H. V. νοῦσος A.
33 γὰρ καὶ ἔῤῥωται H. γὰρ ἔῤῥωται G. V.
34 σημαίνει G. H. συμμένει V.
41 Καύσων G. V. Καύσωνος H.
46 καταφορίως G. H. V. καταφόρως A.
52, 53. ψυχρῷ G. V. ψυχρῷ τ' H.
58 ἐπομβρίῃ G. H. V. ἐπομβρίῃ A.
XVII,
2, 3. μεταβάλλουσι G. H. V. μεταβαίνουσι A.
3 ἐπὴν οὖν G. H. V. ἐπὶ τὴν A.
4, 5. ἄχρατος ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος G. H, ἱδρὼς πάντη τοῦ σώματος ἄχριτος V. A.
16 ἀλλοφάσσειν F. ἄλλο φασὶ G. H. V.
17 θωυμάζουσι G. H. θωμάζουσιν V. A.
18, 19 κατοιχομένων G. H. κατοιχομένων V.
19 ὁρεῦντες G. H. V. ὁρεῦντες; A.
25 ἐρέουσι G. H. V. ὀρέουσι F.
28 τοι G. V. τι H.
ἐξηρεωμένης G. V. ἐξειρωμένης H. G. v. l.
39 ἀπεψίαι H. V. A. ἀπέψιες G.
41 ῥηιδίως ἄπονος G. H. V. ῥηιδίως, ἀπόνως (ἴσως) G. v. l. ῥηίδιος, ἄπονος A.
42 ἐνταῦθα G. H. ἐν ταῖσι V.
43, 44 μέζονες H. μείζονες G. μείζους V. A.
44, 45. ἀπορίη, ἀποσιτίη G. H: ἀποσιτίη; ἀπορίη V. A.
52, 53. ὑγρὰ χυθέντα κύστει V. A. ὑγρὰ χυθέντος κύστις

κύστις G. οὖρα ὅμοια, ἢν ἡ κύστις χεσθῇ H.

56 ξυνεχέες G. H. V. ξυνοχέες A.

XVIII,

2 κενεαὶ G. κυαναὶ H. V. G. v. l.

4 σπασμῷ G. H. V. σπασμὸς A.

5 θέρος H. V. A. θέριος G.

7 ἀκμαζόντων G. H. V. αἰμαζόντων A.

12, 13 ὀλεθρίην G. H. ὀλέθριον V.

20 χόρδαψος τοιοῦτόν G. H. V. χόρδαψος δὲ τοιοῦτόν A.

20, 21 οὔνομα· εἴψησις H. οὔνομα δ' εἴψησις G. V. οὔνομα δὲ εἴψησις A.

23 τὰ μεσηγὺ G. V. τά τι μεσηγὺ H.

26 ξυνηθέων G. H. V. ξυνήθων A.

28 σηπίης G. H. σηπίησιν V. A.

29 δὲ οὐδὲ πληγὴ V. A. δὲ πληγὴ G. H.

31 τὸν G. H. τὸ V.

30 ἄδδην G. H. ἄδην V. A.

34 οἷσί περ G. οἷάπερ H. V. A.

40 πολλαῖσι V. πολλοῖσι G. H. (λοι)
ἐπὶ τύποισι G H. ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισι V. A.

42 πύος G. H. πύον V. A.

44 ἢν H. V. εἰ G.

48 μέσφι G. H. μέχρι V. A.

50 φλέγματος G H. φλεγμάτων V. G. v. l. φλέγματα A.

50 ἐμεῦσι G. H. V. ἐμοῦσι A.

54 μηδὲ G. V. μηδὲν H.

XIX,

4 ξυνεμπίπτει G. H. V. ξυνεπίπτει A.

6 ξυνιόντα G. V. ὀξύνοντα H. F.

6 ξυμμορφὴ G. H. V. συμφορὴ F.

7 πύος G. H. πύον V. A.

7, 8. ἐγγίνηται G. H. V. ἐγγίνη τι A.

9 πόνος ἢ ἰσχνὸς G. H. V. πόνος ἰσχνὸς A.

11 διαῖσσει F. διαΐσσει G. H. V.

14 ἔνθα καὶ ἔνθα H. V. ἐνθάδε καὶ ἔνθα G.

16 ἕλικας F. ἴλιγγας G. V. ἰλιγγας H.

28 αἵματος G. H. V. αἵματα A.

29 πύλῃσι G. H. σιπύλῃσιν V.

30 ὑμέσι G. H. ὑμένεσσι V.

33 τῇδε G. H. τῇσδε V. A.

37 ἐπικαίρια V. ἐπικαίρια G. H.

42 δὲ G. H. V. γὰρ F.

43 γὰρ G. H. V. δὲ F.

44 μέζονι G. H. V. μέζον A.

46 γίγνηται V. γίγνεται G. H.

54 ἕλκεα τὰ ἀπὸ G. V. ἕλκεα τὰ ἀπὸ H.

55 ἐς τὴν G. ἐστι H. V.

56 κληῖδα G. V. κληιδὸς H.
βὴξ ἢ ἀπλὴς G. H. βὴξ ἀπλὴς V.

XX,

12 πυρφομβὴ G. V. πυρφομβὴ ἢ H. G. v. l.

24 σὺν πλήθεϊ V. σὺν πλήθος G. σὺν τούτοις καὶ πλῆθος H M.

27 νόσου H. V. A. νόση G.

30 ἀφασία G. H. ἀφασίας V.

32 ἄλλων G. H. ἄλλα V. A.

38 διατετρήνονται G. διατετραίνονται H. V.

39, 40. ἐμφυῇ G. ἐμφύνη A. ἐμφύη H. V. A.

42 ἔξεστι G. H. V. ἔξεισι A.
παραπέπτωκε G. H. V. περιπέπτωκε A.

43 οὔνομα γὰρ τὸ H. V. οὔνομα τὸ G.

45 ἐθέλοι V. ἐθέλει G. H.

55 ἐμφύῃ G. H. V. ἐμφυῶν G. v. l.

XXI,

3 ἐκχεομένη G. H. ἐγχεομένη V.

6 καθὲν O. καθ' ἓν G. H. V.

16 στόματος G. H. V. στόματα A.

21 ἢν H. V. ἢ G.

22 διασημαίνει H. V. διασημαίνῃ G.

26 ἐπὶ H. V. καὶ ἐπὶ G.

28 περαχώδεες G. H V. ἀπερχώδεες A.

32 εἶδον G. ἰδεῖν H. V.
καῦσον G. H. καύσου V.

37 εἰσι G. H. οἷς V. A.

38 ὄλλυνται G. H. V. ὄλλυνται A.

50 ἐπιστώμβοι G. H. V. ἐπιστάμβοι A.

52, 53 ἀδδην G. H. ἄδην V. A.

55 τοῖσι ἄλλοισι καύσοισι V. τῇσι ἄλλῃσι καύσεσι G. H.

XXII,

11, 12 δὲ ὄλεθρος G. H. V. δὲ τὸ ὄλεθρον A.

12 ἤτι G. H. V. ὅτι A.

20, 21 τὰ ὑποχόνδρια V. A. τὸ ὑποχόνδριον G. H.

21 ἐπίσχεσις G. H. ἐπίσχεσι A.

22 ἐπιθυμίη G. V. ἐπιθυμίαι H.

26 ξυμφορὴ G. H. ξυμμορφὴ V. M.

40 γὰρ G. H. δὲ V. A.

41 ἡ τῆς G. H. V. ὁ τῆς A.

43 διαπνεομένης G. V. διαπλεομένης H.

43, 44 διεξίῃ V. διεξιέναι G. H.

48 αἶπερ G. H. V. οἵπερ A.

50 ξυνεχὲς G. ξυνεχέες H. V.

XXIII,

4 ὀξέαισι G. ὀξέσι H. V. A.

9 μὲν γὰρ H. γὰρ G. V.

10 νεαίρῃ G. H. ἱερῇ V. A.

11 ἴζει G. ἴζῃ H. ἴξει V. A.
προσωτάτω γὰρ G. πρὸς αὐτὰ γὰρ H. V. G. v. l.

14 ξυμφορῇ G. ξυμμορφῇ H. V. A.

15 θανατῶδες G. θανατώδεες H. V.

18 αἰδοῦς G. H. V. αἰδοῖς A.

27 ὁκόσοι μὴ ὀξύτατοι ἤ, ἐν G. ὁκόσοι μὴ ὀξύτητι ἤ, ἐν H. V. ὁκόσοι ἢ ὀξύτητι καὶ ἐν G. v. l.

28, 29 ἐν δέκα H. ἐν ιδ' G. V. ἐνδεκάτῃ δ' A.

32 ὄγκος G. H. V. ὄγκον A.

34 πλείτασις G. H. V. πλείστοισι A.
αἰχρὸς V. ὁ αἰχρὸς G. H.

36 μέζον H. A. μέσον G.

38 ἀπάξιοι H. F. ἀταξίη G. V.

41 βυπηρῆσι ἐμπίπρατω H. βυπηρῆσι, καὶ πνεύμασι, ἐμπίπρατω G. V.

42, 43 πάντα κακίων G. V. πάντα τὰ κακίων H.

XXIV,

17 ἤδε G. V. εἰ δ' H.

18, 19. τὸν Επιληπτικὸν G. V. τῶν Επιληπτικῶν H.

19, 20 ὠκέως G. H. V. αἰκέως A.

27 Κατοχώδεα G. H. V. αὐτοχώδεα A.

37 Τσέρης G. ὑγροτέρης H. V. G. v. l.
ὄκνος G. V. ὄκνοι H.

39 λύονται G.H.V. λύοντας A.
40 ἐκατέρωθεν G. ἑκάτερθεν H.V.
46 ζωώδεες G. ζωῶδες H.V.G. v. l.
49 κεκαμμένοι G. H. V. κεκαυμένοι A.
52 ὑποβορβορύζει G.H. ὑποβορβορίζει V.
54 ὡκίστη G. ἥκιστα H. V. G. v. l.
58 ἀνοχῆες H. F. ἀνώχεες V. A. ὀχῆες G.
αὐτῆς G.H.V. αὐτοὺς A.

XXV,

6, 8 καὶ τετάρη G. H. καὶ ἡ τετάρη.
20 θείη H. θεῖ G. V.
33 ἀμφαδὸν G. ἄμφοδον H.V.G.v.l.
44 ὀπηρμένοι G. V. ὀπηρμένην H. G.v. l.
48 ὁμοίως G. V. ὁμοίων H.

XXVI.

6 καὶ ἥτε G.H. ἥτε V.
17, 18 Περὶ Αἰτίων καὶ Σημείων Χρονίων Παθῶν G. H. Χρονίων Σημειωτικὸν V.G. v. l. Χρονίων Σημειωτικῶν A.
21 Παθῶν G. H. Παθῶν Αἴτια καὶ Σημεῖα V. A.
21 Χρονίων παθῶν G. H. Χρονίων Παθῶν Αἰτίων καὶ Σημείων V. A.
29 Χρονίων G.V. Προοίμιον, χρονίων H.
31 σύμπαν G. H. ξύμπαν V. A.
36 λιμοῦ G. V. λοιμοῦ H.
37 ὀδυνέων V. A. ὀδυνωδέων G. H.
ὥνπερ G. V. ὥσπερ H.
39 θανάτῳ G. θάνατον H. V.

XXVII,

3 καὶ χάλεπος G. V. χαλεπός τι H.
7 μοῦνον G. H. μόνον V.
7 ταχὺ G. τὰ χρὴ H. V. G. v. l.
7, 8 ἀνασμύχει G.V. ἀνασμύχειν H.
8 δάπτει G.V. δάπτειν H.
9 ἐκτρέπει G. V. ἐκτρέπειν H.
9 καὶ τὴν ψυχὴν G. V. H. m. γὰρ τὴν ψυχὴν H.
14 κεφαλαίης G. H. κεφαλῆς V.
15 κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ G. V. κεφαλῆς ἐπὶ H.
18 μακρῇσι καὶ πολλοῖσι G. V. μακροῖσι καὶ πολλοῖς H.
19 καὶ πλεῦνον G. V. καὶ πλεῦνεν καὶ H.
23 ἄλλοισι G H. ἄλλοι V.
24 δύσιος G. πτησιος V. G. v. l. πτήσιος H.
27 ποσὶ G ποσὶ H.V.
30 ποσὶ G. ποσὶ H. V.
30, 31 δὲ τοὶ V. δὲ καὶ τοὶ G. H.
32 ὄρων G. H. ὀρῶν V. A.
33 εἰς O εἰς H. ἐς G. V.
τίμνει G. V. τέμνη H.
34, 35 μίμνει G. V. μίμνη H.
35, 36 τόδε μοῦνον G. H. τὸ δεσμῶν V.
40 κέρασι G. H. κεράεσι V.
40, 41 σπασμώδεες G.V. σπασμωδέως H.
42 τίνος G. H. ὕπνος V.
52 ἐκτρέπονται G. H. ἐκτίρπονται V.

XXVIII,

5, 6. βομβέη G. H. V. βοβέη A.
7 ἐγκυβερνέῃ, ἢ αὐλῶν G. ἐνεργέει τινὶ, ἢ αὐλῶν H. M. ἐν κυβερνήῃ αὐλῶν V. G. v. l.
8 ἐνεπὶ G. H. ἐν ἐπὶ V.
21 κὴν G. H. V. καὶ ἢν A.
22 αὔξησι G. V. αὔξησιν H.
22 τότε G. τά τε H. V.
36 καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ G. H. καὶ ὥρῃ τε τῇ ὡραίῃ V.
37 τότε G. H. κότε V.
43 ῥίζαν A. ῥίζαν G. H. V.
44 ἰητρῷ G. H ἰητρὸς V.
49 ἀπολείψιας G. H. ἀπολήψιας V.
55 ἀνθρωπίνης H. V. ἀνθρωπίης G.
57 ξυμπάντων G. H. ξὺν πάντων V.

XXIX,

8 δυσμαθέες G. δυσμαθέος H. V.
9 νωθρίη G. νωθρῆς H. V. G. v. l. νωθρίης A.
12 τρωμάτων G. H. V. τραυματίων A.
14, 15 δέ κοτε καὶ G H. δὲ καὶ V.
15, 16 μωραίνειν G. H. V. μαραίνειν A.
23 ὑπνίη G. H. V, ἐπὶ A.
25 ἐπιμηνίων G. H. V. ἐπιμεσίων A.
26 ἢ ἐς φρένας G. H. ἢ φρένας V. A.
31 ἐκίκλησκον G V. ἐπικίκλησκον H.
36 πολλῆς καὶ θηριώδεος G. H. πολλῆς θηριώδεος V.
40 ἀχνύμενος G.V. ἀχλυόμενος H.
μέλαιναι G.H.V. μέλαινα A.
41 πίμπλαντ' G. πίμπλαντο H. V. πίμπλετο A.
45 δοκέει τι δε G. V. δοκέει δὲ H.
47 μαινομένοισι G. H. V. μαραινομένοισι G. v. l.
48 θυμηδίην G. V. θυμηδίης H.
52 μελαγχολῶσι G. V. μελαγχολῶσι H.
54 ἐρημίην G. V. ἐρήμην H.

XXX,

5 κοίων G. V. ὀκοίων H.
10 ἀμείβεται G. ἀμείβηται H. V.
16 αἱ G. H. V. καὶ A.
17, 18 θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον G. v. l. θέρευς μὲν καὶ φθινοπώρου G. θέρευς μὲν φθινόπωρον H. V.
19 ἢ γὰρ G. H. V. εἰ γὰρ (ἴσως) G. v. l.
27 τὸ G. H. V. τοὶ A.
32 φυγανθρωπίη G. H. V. φιλανθρωπίη G. v. l.
ὀλοφύρσιες (ἴσως) G. v. l. ὀλοφύρσιες A.
ὀλόφυρσι G. H. V
37 πονηρὸν G. H. πονηρὴν V.
37, 38 μελάγχωρος G. H. V. μελαγχλώρης A.
39, 40 βοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ G. H. βορῇ μὲν ἰσχνοὶ V. θερῇ μὲν ἰσχνοὶ δὲ A.
40 ὕπνος G. H V. ὕπνον A.
42 ἔξω φορὴν G. H. ξυμφορὴν V.
44 χολώδεα G. H. χολῶδες V. A.
46 ἐρυγαὶ κακώδεες, βρομώδεες, ὡς G. V. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὡς H. ἐρυγαὶ κακώδεες, ὁκόσα βρομώδεες, ὡς G. v. l.
46, 47 ὀρυγμίη H. G. v. l. ὀργμίη G. V.
49 πυκινοὶ H. V. πυκνοὶ G.
49 ὅτι G. H. V. ἔτι A.
50 τοιῶνδε τὶς G. V. τοίων τὶς H.
52, 53 δύσθυμον H. V. M. δύσφημον G.

XXXI,

XXXI,

9 ἄνωθε H. V. ἄνωθεν G.
11 ἐκφλέγει ἢ H. ἐκφλέγει γὰρ G. V.
18 ἤδε O. ἤδη G. H. V.
23,24 ἄπλεως, ἦν τῷ G. V. ἀπλῆς τῷ H.
25 ἀκεομένοις G. ἐγκεομένοις V. ἐγχεομένοις H.
33 πρὸς τὸ καμεῖν H. προσκαμεῖν G. V.
41 λαγνείη H. V. λαχνείη G.
42 ἐμάνησαν δέ ποτε H. ἐμάνησάν ποτε G. V.
γυναῖκες ὑπὸ G. V. γυναῖκες καὶ τοῦτο ὑπὸ H.
44 μᾶλλον ῥηϊδίως H. V. μᾶλλον ἢ ῥηϊδίως G.
48 ἢ ἡ G. V. ἢ καὶ H.
51,52 πίλας G. V. πίλασιν H.
54,55 ἤδε G. οἱ ἢ H. V.

XXXII,

6 ἑωυτὸν G. H. V. ἑωυτέων A.
10,11 ἐργοδοτήσει G. ἐργοδοτήσειν H. ἐργοδοτήσουσιν V. A.
22 ξυντιμωρεῦντα G. H. ξυντιμωρεῦνται V.
27 ἄλλω G. V. ἄλλως H.
43 ἡ G. V. ἦν H.
48,49 ἀπεσφάλλοντος G. H. ἀπεσφάλλοντα V.
49 τάρβος G. H. V. τάρθος A.
53 ἀμφαδὸν αἰδὼς ἡ G. ἄμφοδον αἰδοῖσιν V. H. m. G. v. l. ἄφοδον αἰδοῖσιν H.
55 πάμπαν G. H. πᾶν V.

XXXIII,

2 ὕπι G. H. ὕτως V.
4 δὴ αὖ G. H. δὲ V.
14,15 ἡ θυμηδίη H. καὶ θυμηδίη G. V.
26 σκήνεος G. H. V. σώματος A. G. v. l.
33,34 τοιόνδε G. V. τοιοῦτον H.
36,37 ἄναλθες G. H. V. ἄνελθες A.
42 ἦν G. H. V. ἡ A.
σπασμῷ G. V. σπασμῶν H. A. G. v. l.
43 Κυνικὸς Σπασμὸς G. H. Κυνικοὶ Σπασμοὶ V.
44 πρόσκαιρον G. H. πρόσκαιρος V. G. v. l.
45 αἰψυχίην G. H. αἰψυξίην V.
47 ἡ G. H. καὶ V.
48 ὁμοῦ G. ὤμοις H. V. A.
50 ἀκελβέες G. H. ἀκελβέας V. A.
52 ξυμφυΐα G. V. H. m. ξυναφεία H.
52 ἔς τι (ἴσως) G. v. l. ἔς τι G. H. εὖ τι V.

XXXIV,

13 παραλύεται G. H. V. καλέεται G. v. l.
18,19 περάτωνδε O. παρὰ τῶνδε H. V. G. v. l. περαττῶνται G.
20,21 Χιασμὸν σχήματος G. H. Χιασμὸν σχήματος V. G. v. l. Χιασμὸν σχήματα A.
εἰρῆσθαι G. H. ἠρῶσθαι V.
ἔστι G. H. V. ἦντε A.
23 ἄλλοτε G. ἄλλῳ H. ἄλλα V.
29 μύας G. H. μύσιν V.
περαινόμενα G. H. περαινόμενα V. A.
30 κῦρος G. H. V. μῦρος A.
31 ἀπ' G. H. ἐπ' V. A.
37 κεραινόντων G. κεραίνουσιν H. G. v. l. κρίνουσιν V.
49 ἤδε G. v. l. ἤδη G. H. V.
53 εὖτε ὅταν πληρωθῇ G. V. εὖτε πληρωθῇ H.
56 ψυχῆς G. H. ψυχῇ V. A.

XXXV.

2 φόβοι G. V. φόβος H.
6,7 ἡ ξηρότητι G. H. ἡ ξηρότης V.
9 ἀναλθὴς G. H. V. ἀνελθὴς A.
11 ἔαρ G. H. ἔαρ δὲ V.
20 νάρκη G. H. νάρκαι V.
25 δεξιὰ δὲ G. δεξιὰ H. V.
26 τὰ ἀριστερὰ V. τἀριστερὰ G. H.
29,30 ἔπειον G. H. V. ἔντερον A.
31 μήλω G. H. V. μύλω A.
32 πάλλεται G. H. V. παλαίεται G. v. l.
39,40 ἀφήλατο G. ἀφήλλατο H. V.
41 τἄνδοθεν G. τὰ ἔνδοθεν V. ἔνδοθεν H.
42 ἦν G. H. εἰ V. A.
42,43 διαφύσῃ G. H. διαφύσιος V.
43 ὄψεαι τὴν G. V. ὄψεαι ἐς τὴν H. ἔψεαι ἐς τὴν G. v. l.
44 οὐρανοῦ G. V. οὐρανίσκου H. M.
45 ὠκέως σωλῆνι G. ὠκέω σωλῆνι V. ὠκέω σπληνὶ H.
46 ἤδε G. H. V. ἤδη A.
48 ἀπάθεια G. πάθεα H. V. A.
49 περιστάσι G. H. περιστέσι V.

XXXVI,

4 ἐντὸς G. ἐκτὸς H. V. G. v. l.
6 ἀναβιώσῃ G. V. ἀναβιώσει H.
πυὸν G. H. πύος V. A.
8 ἐμπυήσῃ G. V. ἐμπυήσῃ H.
9 Εμπυη ἤδε G. Εμπυοι οἶδε H. V. G. v. l.
11 Εμπύη G. Εμπυοι H. V. G. v. l.
15 ἴδια G. διὰ H. V. G. v. l.
16 ζωπυρῇ G. H. ζωπυρῇ V.
ἐκλάμπη G. H. λάμπῃ V. A.
17 φωλεύῃ H. V. φωλεύει G.
19 ἦν G. H. εἰ V. A.
20 ἐστερκεῦτο τόπι H. ἐστερκεῦτό τι G. V.
καὶ G. V. γὰρ καὶ H.
21 ἀνάγκη G. V. ἀνάγκη H.
22 αὔξεται H. V. αὔξεται G.
25 μελάνων G. H. V. μελαινῶν A.
32 ἁπάσης H. V. πάσης G.
33 εἶδος H. V. ἴδος G.
47 ξυντετμημένος G. V. H. m. ξυντετμημένος H.
49 αἱ σάρκες G. H. καὶ σάρκες V.
55 τὰ στερεὰ G. H. V. στερεὰ A.

XXXVII,

5 ἴχνη G. V. ἰχνεῖ H.
8 ῥηΐδιον G. H. οὐ ῥηΐδιον V.
9 συναρθρώσιες V. συναθρώσιες G. H.
14 ἔξαρθρα G. H. ἔξαθρα V. A.
15 ἰσχίον H. V. ἰσχύον G.
19 ἦν G. V. εἰ H.
ἡ κοιλίη H. κοιλίη G. V.
21 πάσχειν G. V. πάσχουσι H.
25 βηχὶ G. βήσσῃ H. V. G. v. l.
φθόης G. H. V. θέης A.
27 ἐξεχέβρογχοι G. ἐξεχέβροχοι H. V. A. ἐξεχέβρωχοι G. v. l.
42,43 κύστις G. H. κύστει V. A.
44 ἐπὶ δεξιὰ H. V. A. τὰ ἐπὶ δεξιὰ G.
51,52 ἀπόσκηψις G. H. V. ἀπόσκεψις A.
53 ἐγκέεται G. ἐκκέεται H. G. v. l. ἐκκαίεται V.
54 ἐμπυέον H. ἐμπυέων G. V.

XXXVIII,

4 ὁ ὑμὴν O. ὁ μὴν G. H. V.

14 γε G. τε H. V.
ξυνὸν G. H. ξυνῶν V.
16 καὶ χειρῶν G. V. καὶ χειρῶν καὶ H.
21, 22 ζοφώδης M. ζωώδης G. H. V.
28 παράληροι G. H. παράλογοι V.
31 ἀποτείσιος O. ἀποσπάσιος G. H. V.
37 ἀτρεκέῃ G. ἀτρεκέῃ H. ἀτρεκέη V.
49 ἐμπλέωντα G. H. V. ἐμπλήοντα A.
55 κακίω G. V. κακίων H.
58 ξυνομαρτέοντα G. H. ξυναμαρτέοντα V. ξυναμαρτανέοντα A.
60 πίσσῃ G. V. πίσση H.

XXXIX.

6, 7 χονδρώδεα G. χονδρώδη H. V. A.
8 αἰσκπύηται G. H. ἂν ἐκπύηται V.
12 σμικρὸν H. V. μικρὸν G. μακρὸν (ἴσως) G. v. l.
14 θανατώδεα G. V. θανατώδεα. Περὶ Πνευμονικῶν Κεφ. ι΄. H.
16 κατὰ V. A. εἰς G. H. περὶ τῶν κατὰ τὸ Πνεύμονα Αποστάσεων Κεφ. ι΄. G. V. Περὶ Πνευμονικῶν (Πνευμονικῆς G. v. l.) Κεφ. ι΄. Περὶ τῶν κατὰ Πνεύμονα Ἀποστάσεων Κεφ. ια΄ H. G. v. l.
17 ἢ G. V. ἢν H.
19 Εμπύοισι G. H. Εμπυΐσκουσι V. A.
21 ὅκως περ H. V. ὅπως περ G.
23 αἱμωδῶν G. H. V. αἱμωδῶν A.
26 ἀπ' G. V. ἐπ' H.
27 ἥκει G. H. εἴκει V.
31 ἀναπνιγῇ G. V. ἀναπνοὴ H.
34 Εμπυϊκῶν G. V. Εμπυϊκὸν H.
35 σιάλῳ G. H. σιέλῳ V. A.
μεμιγμένα G. συμμεμιγμένα H. V.
36, 37 βρογχίζον G. βρογχίζων H. V. βρογχίζον A.
38, 39 ἀναφέρονται G. H. V. ἐναφέρονται A.
50 δυσπνοεῖ G. V. δυσπνοὴ H. A.

XL.

3 ἐν κατακλίσει G. H. V. κατακλίσει A.
5 κατακλινθῇ G. V. κατακλιθῇ H.
8 καρδίη G. H. κραδίη V. A.
9 διαρκέσειν G. H. V. διαρκέσειαι A.
12 κολλώδεα G. H. V. κολπώδεα A.
17 ὅσοισι G. H. ἴσοισι V. A.
19 διαιθεῖ) G. H. διήθεται G. v. l. διαπίθεται V.
20 ἢ λυτρῶν G. H. V. ἤλβυτρων A.
24 βραγχώδεες G. βραχὺ δὲ H. V. A.
29 ῥωχμὸς ἐν ἐγρηγόρσει G. ῥωχμὸς, ἐγρηγόρσις H. V. A. ῥογμὸς, ἐγρηγόρσις G. v. l.
30 μέζον H. V. μέζων G.
τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ G. H. ἐν ὕπνῳ τὸ κακὸν A. ἐν ὕπνῳ V.
31, 32 ἐπιθυμίη ἐς τὸ G. H. V. ἐπιθυμίη ἐς τὸ (ἴσως) G v. l.
36, 37 ὠχροὶ G. H. V. ἄχροι A.
41 πρήσει G. πρήσῃ H. V.
45 μικροτέρη O. μακροτέρη G. H. V.
46 τι πόνων G. H. τι καὶ πόνων V.
50 κοτε V. A. ποτε G. H.

XLI.

15 ἅπαντες G. H. V. ἅπαντας A.
18 ἢν V. A. εἰ G. H.
21 ἀδιάστροφος δὲ ἤδε H. ἀδιάστροφος ἤδε G. V.
ἢν G. H. εἰ V. A.
23 ἔμπλεως G. ἔμπλεω H. V. ἔμπλω A.
35 ἀτὰρ καὶ ἐν G. H. ἀτὰρ ἐν V.
43 μέσφι G. H. μέχρι V.
47 ἤδε G. ὅδε H. V. A.
50 χλοήβαφος H. χλοήβαφοι G. V. χλοήβαφοι A.

XLII.

6 πεζόμενον G. πεζομένοις H. V.
ἔμπλεον A. ἔμπλεων G. ἔμπλεω H. ἔμπλω V.
7 ὑγρασίης G. ὑγρασίη H. V. A.
12 ἀφανὴς G. V. ἀποφανὴς H.
17 ἦν τε G. H. V. ἢν δὲ A.
30, 31 αἱμάλωψ H. A. G. v. l. (χ) αἱμώλωψ G. V.
36 πέπλῃ V. A. πέπλῃ G. H.
38 πάντων G. H. V. πάντως A.
48 ἐς V. A. εἰς G. H.
ἱδρύεται M. ἱδρύεται G. H. V.
50, 51 γευμάτων G. H. V. γεύματα A.

XLIII.

13 ἰκμαλέοι G. ἰκμαλαῖοι H. V.
16 μέσφι G. H. μέχρι V.
18 Δυσεντερίῃ καὶ ξυντήξεσι H. V. δυσεντερίῃ ξυντήξεσι G.
19 ἐπίκλησκον G. V. ἐκάλεον H.
26, 27 ἐπιπνοίης G. V. H. m. ἐπιπνοίης H.
35 θίξει H. θίξει G. V.
41 ῥίγεα G. H. ῥήγεα V.
42 ἄεργοι G. ἄρηγοι V. ἄεργοι H. M.
44 Απόστασις G. H. Απόστημα V. A.
49 ὡς δοκέειν G. H. V. ὡς μὴ δοκέειν G. v. l.

XLIV.

5 τε G. H. καὶ V.
7 φύσει G. V. σφίσι H.
15 ἢν H. εἰ G. V.
ἤθελοιτο G. H. ἤθελητο V.
ὕδρωψ G. H. ὕδωρ V.
17 ἔτος G. H. V. τῦπε A.
26 ἑλώδεα H. V. A. ἑλκώδεα G.
34 ἐν G. H. ἐξ V.
41 ὧδε (ἴσως) G. v. l. ὅδε G. H. V.
41 ἡμῖν G. ἢ μὲν V. ἢ μὲν H.
50 ἰδέη G. ἰδέα H. V. A.
51 χολόβαφα H. χολήβαφα G. V.
53 γαστὴρ G. V. γὰρ H.
54 δάκνεται G. H. V. δύναται A.

XLV.

2 μελαντέρη G. μελάντεροι H. V. G. v. l.
4 ἴκτερος G. H. V. ἴπρος A.
5 καὶ τὸ κῶλον H. M. καὶ τῷ κώλῳ G. V. σὺν τῷ κώλῳ M.
8 ἰδίην ἐργασίην G. H. ἰδίην ἐργασίη V. G. v. l.
18 ἐς V. A. εἰς G. H.
20 ἢ G. H. εἰ V.
21 ἤ τῆς G. ἢν τῆς H. V. A.
26 πέψιν G. H. V. μέψιν A.
27 ἄλλῳ μὲν H. ἄλλων μὲν G. ἄλλων τε V.
30 κυψελὶς G. H. κυψέλη V.
37 εἴδει G. H. ἤδη V.

39 καλὸν G.V. κακὸν H.
42 οἱ ὥπερ οἵδε G.V. εἰσὶ περ οἵδε H.
42,43 ἴδια τῆς πάθιος δεινὰ G.V. ἰδίαι τῆς πάθιος δειναὶ H.
51 ἰσατώδης H. ἰσατώδης G.V.
52 παραλλαγαὶ G.H.V. παραλλαγὰς H.
XLVI,
11 μέζων ἐπιτηδείη G.H. μέζον ἐπιτήδειον V. μέζων ἐπιτηδεῖοι A.
19 λευκότερον G.V. λευκόχλωρον H.
19, 20 λευκόχλωροι G.V. λευκόχροοι H. G. v.l.
27 γλυκέων G.H. γλυκειῶν V.A.
29 ἐπίπροσθεν G.H. ἔμπροσθεν V.
31,32 αἰσθάνεται G.H. αἴσθηται V. αἴσθεται A.
34 χεύμασι G.H. χεύμασι V.G. v.l.
35 οἴδε κινέειν H. οἴδε κινεῖν G.V.
36 αἴσθησις G.H.V. αἴσθησιν A.
40 ἰζάνοντα H M. ἰζάνον G.V.
μόνον H. μόνος G μοῦνος V.
43 καὶ ἐκπικροῖσι H.V. καὶ πικροῖσι G.
44 προκάλυμμα G.H.V. προκάλυμα A.
45 ἀσινὲς G.H. ἀσινὴς V.A.
47 ἐπιφλεγμαίνη G.H. ἐπιφλεγμήνη V. ἀπιφλεγμαίνη V.
ἐς ὕδρωπα G.H.V. ἐνύδρωπα G. v.l.
54 ἐμοῦ παθέων G.V. ἐμοῦ τῶν παθέων H.
XLVII,
4 ὦχρος G.V. ὠχρότης H. G. v.l.
14 καὶ εἴδε G.V. εἴδε H.
15 γὰρ τῶν G.H. τῶν V.
ἁπάντων τροπῇ G.H. ἁπάντων ἐπὶ τροπῇ V.
16 νοσήματα G.H. νοσήματος V.
18 τοι H.V. τι G.
19, 20 μικρὴ G. μακρὴ H.V.
23 ἐργασίη G.H. ἐργασίης H.
34 τι G.H. δὲ V.
35 δὲ τὰ G H. τὰ δὲ V.
35 μόρια O. μηρία G. μυρία V.
36 οἶδος H.V. εἶδος G.
41 παχυτέρη G. παχυτέρη H.V.
43 τρέψας G. v.l. θρέψας G.H.V.
47 ὠμῶν G. v.l. ὦμον G.H.V.
57 πάσῃ H.V. πᾶσι G.
XLVIII,
2 ἐπηρμένη G.H.V. ἐπηρμένη A.
17,18 Σημειωτικὸν βιβλίον Δεύτερον G. Σημειωτικὸν V. Σημειωτικὸν βιβλίον Δεύτερον, ἐν ᾧ περὶ τούτων παρέχεται H.
30,31 ἴωνται G. ἰῶνται H.V.G. v.l.
ἢ G. εἰ V.H.
XLIX,
5 ἐκχέῃ G.H. ἐγχέῃ V.
7 ἧς G.H. ἦν V.A.
ᾖ G.H. εἴη V.A.
9 ἐμπλέη G. ἐμπλέη H.V.G. v.l.
ὑπὸ H.V. ἀπὸ G.
10 δοκέῃ G.H. δοκέει V.
13 ἀσκίτην G.H. ἀσκίτης V.A.
15 καὶ παχέι G.V. παχέη H.
20 εἰς ἐνὶ τοῦ G. εἰς ἐνιαυτὸν V. εἰς ἐνὶ αὐτόν τις H.
25,26 ἀνελπίστωσι H.V.G. v.l. ἀπελπίσωσι G.
26 ὁ μοίων H. ὁμοίως G.V.
27 εἰ G. ἦν H.V.
28 ἵκηται V. ἥκηται G.H.
33 πάθη G.H.V. πάθος A.
39 ποιέει G.H.V. πεποιέει A.
41 χρόνον M. χῶρον G.H.V.
42 τάδε μὲν οὖν τὰ V. τάδε μὲν τὰ G.H.
48 καὶ γὰρ ἀσκίτης G.H. καὶ ἀσκίτης V.
49,50 μετεωρέων G.V. μεταρρέει H.G. v.l.
50,51. φλέγματος G.H.V. φλέγματα A.
54,55 λευκοφλεγματίη V. λευκῷ φλεγματίη G.H.
L,
6 σαρκοειδέα G. σαρκὸς ἰδέα H.V.
9 ἐπιπολῆς O. ἐπὶ πολὺ G.H.V.
10 τοῖν δυοῖν H.V.A τῶν δυεῖν G.
13 ἦν δὲ G.H. εἴδε V.
15 πλησμονῆς G.H.V. σπληνὸς A.
18,19 ἐπιφανέες καὶ G.H. ἐπιφανέες τε καὶ V.
19,20 ἐπιγαστρίῳ G.V. ἐπιγάστριον V.
21 οἴδει G.H.V. εἴδω A.
34 δι' αἴδε G.H. διὰ δὲ V.
46 μὲν πάντα G.V. μὲν πάντα μὲν H.
54 αὐτίοις G. αὐτίων H.V.G. v.l.
LI,
2 χαλεπὸν H. χαλεπὴ G.V.
3 τῷδε τῷ πάθει H. τῷδε πάθει G.V.
5 ὑδέρῳ H G. v.l. ὑδέρου G. ὑδέρῳ V.
7 ἤπερ G.H.V. ἀτὰρ A.
15 ἀτὰρ ἐμπλέωσι V. ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι G.H.
20 γὰρ ἂν ἐκπίσωσι G.V. γὰρ ἐκπίσωσι H.
23 νοῦ εἶδεν G.H. εἶδε νοῦ V.
23 περὶ G.H.V. ἐπὶ A.
26 ἤδε O. ἢ δὲ G.H.V.
35 τι G. δὲ H.V.
36 ἀφέξιος G.H.V. ἀφέσιος (ἴσως) G. v.l.
43 ἐπίσχει G. ἐπίσχῃ H.V.
51 ἱρὸν G.V.H.m. ὕδωρ H.
52 ἐξαιρέεται H. ἐξαιρέεται G.V.
55 σίαλος G.H. σίελος V.A.
LII,
6 θέρμωσις G.H. θέρμη V.
12,13 διαβήτης ἐὼν O. διαβητησέων G.H.V.
14 διαβαίθρῃ G. διαβάθρει H.V. διαβάθρῃ A.
14,15 ἔξοδον H.V. ἔξαδον G.
16 πονέοντες G.H. πονεῦντες V.G. v.l. πονεῦντες A.
18 ἔρχεται G.H. ἐξέρχεται V.
22 τῶν G.H.V. τὸ A.
23 ἰδάκη τις ὑπὸ G. δακέται ὁ H.V.A.
26 πίνουσι M. πίπτουσι G.H.V.
26,27 δίψεος ἄκος O. δίψος ἄκεος G.H.V.
28 ποτοῦ G.H.V. πότου A.
29 καὶ ἐπίσχῃ τὸ ὑγρὸν G. ἐπίσχῃς τὸ ὑγρὸν H. τὸ ὑγρὸν ἐπίσχῃς V. ἐπισχίης τὸ ὑγρὸν A.
34 ἢ δὲ τοῦ ὑγροῦ H. ἢ ὑγροῦ G.V.
35 ἀθρόως G.H. ἀθρέειν V.
38 χροιῇ G.H.V. χροιῇ G. v.l.
21 ἐκπεφύκασι G.H. ἐμπεφύκασι V.
24 τῆσδε O. τῆσδε G.V. τοῦνδε H.
27 φλεγμονῇσι G.H. φλεγμονῇ V.
30 οὖν G.H.V. μὲν A.
34 οἱ G.H.V. ἡ M.
τοῖσι G.V. ἡ H.
LIII,
2 μίμνουσι G.H. μίμνωσι V.
ἢν G. ἢ H.V.A.

6 ἰσομεγέθεα G. H. ἧσσον μεγέθεα V.
7 σμικροῦς G H. σμικρὸν V.
28,29 ἐῶ δέ τι G H. κῶν ἐς V.
30 ῥηΐδιοι G. H. V. ῥηϊδίως A.
33 ἅλις G. H. V. ἄλλως A.
39 Οὐρήθρης G. H. V. οὐρήθης A.
39 ἐνίσχε) G. H. V. ἐνίσχη) A.
42 διέξοδος G H. ἔξοδος V.
43 ὅπωσπερ G. V. ὁπωσπερ H.
51 ἢ τὰ παχέα O. ἢ τὰ πάθεα G. V. τὰ πάθεα ἢ H.
52 τῦ θερμοῦ G. τὸ θερμὸν H. V.
53 πωροειδέα H. πωρωειδέα G. πορσειδέα V.
54 ὑπὸ G. ἧπερ H. V. G. v. l. καὶ ἧπερ G. v. l.
57 τοιάδε V. τοιῶδε G. H.

LIV,

2 ξυμφορὴ G. H. ξυμμορφὴ V. G. v. l.
4,5 ἔκλυτοι, πάρετοι τὰ μέλεα G. V. ἔκλυτοι τὰ μέλεα, καὶ πάρετοι H.
12 ἐκρέῃ G. H. ἐκρυῇ V.
25 πυώδεες G. H. πωώδεες V. A.
28 ἢ G H V. ἢ A.
35 ἄηθες G. H. αἴηθες V.
38 ἀναλγὴς G. H. ἀναχθὴς V.
39,40 φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ G. v. l. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτοιτο G. H. φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτῳ V.
44 τηκεδόσι G. τηκεδόνι H. V. A.
46 ὑρων G. H. ὑδρων V. G. v. l.
50 ἐκφύγῃ G. H ἐκφύγοι V.
52 κὴν G. H. V. καὶ ἢν A.
55,56 τῇσι μελεδώνεσι G. τοῖσι μελδόσεσι H. τῇσι μελδόσεσι V. G. v. l. τῇσι μελδώσεσι G. v. l. τῇσι τηκεδώσεσι M.

LV,

13 δίησι G. v. l. δίησι G. δίωσιν H. V.
17 ἢν G V. ἢ H. A.
21 φανῇ G. H. ἐκφανῇ V.
22 ὀλέθριον G. H. V. ὄλεθρον A.
24 ἢ τῦ V. A. ἢ ὡς τῦ G.
30 ἔμπυος G. H. ἔμπυον V. A.
32 ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ M. ἐπὶ φλέγμασι· εἰ γὰρ G. H. ἐπιφλεγμαίνῃ· εἰ γὰρ V.
33 κίνδυνος ἢ οἱ H. V. κίνδυνοι οἱ G.
34 ἐκκάθαρσιν G. V. ἐκκάθαρσιν H.
38 διαίτης G. V. διαίτης H.
39 ἄκρον G. H. ἄκρῳ V.
42 γλυκέα καὶ ὀξέα G. γλυκὺν καὶ ὀξὺν H. V.
48 ἀκοῆς G. V. ἀκοῆς H.
53 τὸ γοῦν γίγνε) G. H. τὸ γ' οὖν οὐ γίγνε) V. τὸ γοῦν γίγνε) V. τὸ γοῦν γίγνε) G. v. l.

LVI,

3 τῇσι G. τοῖσι H. V.
4 ἀναισχύντῳ G. V. ἀναισθήτῳ H.
5 ὀδάξον) G. H. V. ὀδάξον) A.
11 ἀποσίτους G. H. V. ἀπόσιτοι G. v. l. ψυχροὺς G. V. ψυχροὶ H. G. v. l.
12,13 νάρκας σκελέων, ἀκρατέας, καὶ ἐς πάντα παρέτους G. V. νάρκαι σκελέων, ἀκρατέες, καὶ ἐς πάντα πάρετοι H. G. v. l.
23 ἀλκέως H. M. ἀλκῆς G. ἀλγέης V. G. v. l.
24,25 κρέσσονες G. H. V. χρέσσονες A.
26,27 ἐγκρατὴς γίγνε) κρεσσόνων κρέσσονες G. ἐγκρατὴς πολλὸν τῦ κρεσσόνων γίνε) κρέσσονες H. ἐγκρατὴς γίγνε) κρέσσων μὲν οὐ κρέσσονες V. A. ἀκρατὴς γίγνε) κρέσσων μὲν οὐ κρέσσονες G. v. l.
30 εὐψυχίην G. V. ἀψυχίην A.
31 Σατυριήσιος H. V. Σατηριήσιος G. Γονοῤῥοίης G. H. Γονοῤῥείας V. Γονόῤῥοιαν A.
38 εὐπεψίη G. H. ἀπεψίη V.
40 τυτέων τἀναντία G. V. τὰ τυτέων ἐναντία H.
41 κἀποσιτίη G. H. καὶ ἀποσιτίη V.
42 μῖσος G. V. ἢ μῖσος H.
43 ἢν G. H. ἂν V. A.
προσαίρων) G. H. προαιρεῦν) V.
44 μὲν ἢ G. H. μὲν ἢ V. G. v. l.
ἢ ναυτίη G. δ' ἐν αὐτῇ H. V. G. v. l.
47 τείρῃ G. H. V. γείρῃ A.
48 καὶ ὑπὸ G. ὑπὸ H. V.
50 λείπεται G. H. V. λελείπεται H.

LVII,

2 φύσιν G. H. V. φύσει A.
11 ὀσήκασι G. V. ἐσήκασι H.
12 δένδρεα G. H. V. δένδρα A.
15,16 νωθροὶ, νωχελέες G. νωθροὶ, ἀλιφαλέες, νωχελέες H. νωθροὶ, νωχελέες V.
16 ἀτρεκέι G. H. ἀτρεκέω V. A.
19 ὀργίλοι G. H. V. ὀργίλοις A.
21,22 ἐνδιδόντος G. H. V. ἐκδιδόντος A.
εἶναι G. H. V. εἶπε A.
24 ἡγεῦνται H. V. A. ἡγεῦν) G.
25,26 καρδίης G. H. κραδίης V.
26 μέσον G. V. μέσῳ H.
33 ξυνήθης ἢ G. H. ξυνήθεσι V. A.
34 λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ G. H. λεπτῇσι καὶ σκληροτέρῃσι διαίταις V.
36 ὀλιγοσιτίη G. ὀλιγοποσίη H. V. A.
43 τι χρῆσις G. V. τι καὶ χρῆσις H.
51 ἄχροοι καὶ G. V. ἄχροοι τῆς μορφῆς (χροιῆς) καὶ H.

LVIII,

4 ἤδε O. οἱ δὲ G. H. V.
29 ἢ ἢ G. ἢ δὲ H. V.
32 διεκθέοντος G. H. V. διεκθέοντα A.
44 ἤδη V. ἤδε G. H.
46 ἀπ' G. ἐπ' H. V. G. v. l.
48 σκυβάλοισι G. κυμβάλοισι H. V. G. v. l.
48 καὶ G. H. δὲ καὶ V.
54 ἥκῃ H. V. ἥκει G.
54,55 ἤδε G. V. ὅδε H.

LIX,

6 σβέσει G. σβέσῃ V. H.
7 χρονίῃ G. V. χρονίῳ H.
14,15 εὐθὺ δὴ V. A. εὐθέδε G. H.
22 αἱ διέξοδοι G. αἱ διέξοδοι H. V. A.
23 βεβύσμεναι G. H. μεμύμυκαι V. A.
25 ὀξυρεγμιώδεες G. V. ὀξυρεγμιώδεες H. Νεφροὶ H. Νεφρὸς G. V.
32 ἀντ' ἄλλων ἄλλα G. H. ἄλλα ἀντ' ἄλλων V. ἄλλα ἀπ' ἄλλων A.
35 φλέγμασι G. H. V. φλέγματι M.
37 ἔρῃ G. H. V. αἴρῃ A.
42 Χολάδες G. H. χολώδεες V. A.
42 ἐπίκλησιν H. ἐπίκλην G. V.
50 ἀλλ' ἢν ἢ σμικρῷ H. ἄλλη ἢ εἰ σμικρῷ G. ἄλλη ἢ εἰ σμικρὸν V.

ἔτι

ἔτι βαθύτερα G. V. ἐπιβαθύτερα H.
51 βαθέα G. V. κακοήθεα H.

LX,
2 πεῖβρωτα G. H. πεῖβρωσα V. A.
5 ὄζεις H. ὄζον G. ὄζων V.
6 δυσαλθέα H. V. δυσαχθέα G. δυσαλθέος A.
10 αὐτοῦ, ἢ σκορόδου H. αὐτοῦ, σκορόδου G. αὐτοῦ, σκόρδου V. A.
20 βρυτίων G. v. l. ῥυτίων G. H. V. χυτέων A.
οἷα G. οἷον H. V.
27 ἐντέρων G. H. ἔντερον V. A.
30 σηπεδὼν G. V. σηπεδονώδεα H.
31 τὴν ὀσμὴν H. ἡ ὀσμὴ G. V.
36 τάδε G. V. ποῖα H.
43 πίων G. H. πύων V.
47 εἶναι G. H. V. ἔσται A.
54 Τεινεσμὸς G. V. v. l. Τεινασμὸς G. H.
55 κυφοῦ G. κύφου H. V. A.

LXI,
2 ἐσθίῃ G. V. ἐσθίητ) H.
3 μηδενὶ H. V. A. μηδὲν G.
4, 5 κροκώδεα G. V. κροκώδεσι H.
11 θρομβώδεα G. H. V. θρημβώδεα A.
14 πλεῦνα G. πλεύμονα H. V. A.
15 ἀμφὶ ἐντέρου (ἴσως) G. v. l. ἀμφὶ ἔντερον G. H. V.
16 τοῦ πρήγματος G. H. V. τὸ πρῆγμα (ἴσως) G. v. l.
17 δοιοὶ G. δοιαὶ H. V.
21 ἀλθέξονται H. ἀλθέξοιντο G. V.
22 ζώουσι G. H. ζώοσι V.
26 ἐπιπεταίνονται G. H. ἐπιταίνονται V.
27 θρομβοῦται γὰρ ἐὰν H. G. v. l. θρομβοῦται ἢν G. V.
28 μέζων H. V. μέζον G.
33 ἐκκρίσιας G. H. V. ἐκκρίσιες A.
38 ἤδε O. ἤδε G. V. ἢ H.
40 φράσω H. V. φράζω G.
47 ἔμπυοι H. ἔμπυον G. V.
59 αἰσώδεες G. V. αἰσώδεες H.
60 τυτίων G. H. τύτων V. A.

LXII,
4 διαβιβρώσκουσι G. V. διαβιβρώσκουσι H.
6 ὀμφαλὸν G. H. ὀμφαλέων V. A.
8 μικρὰ O. μικτὰ G. H. V.
9 ἡ νομῆς G. H. ἡ νομὴ V. G. v. l.
12 χῦμα G. V. χεῦμα H.
14, 15 θάνατον G. θάνατος H. V. A.
16 τῶνδε G. ὧδε V. A.
18 ἀρτηρίης G. H. ἀρτηρίη A. ἀρτηρίη V.
ὠκὺς G. V. ὅκως H.
20 ἱσμάσσεται G. αἱμάσσεται V. A. αἱμάσσεται H.
20 θίγειν G. H. θήγειν V.
21 προσβάλλειν G. H. προσβαίνειν V.
29 ἄση G. ἄσση H. V. A.
35 ὥρη G. V. ὥρης H. G. v. l.
46 ἐγγίγνονται G. H. γίγνονται V.
πυκιναὶ H. V. πυκναὶ G.
παχεῖαι G. H. παχέες V.
55 ἰσχὺς G. H. V. ἰσχὺς A.
56 διαῤῥυεῖσαι G. H. V. διαῤῥέειν (ἴσως) G. v. l.
56 ἐκδιδάσκει G. H. ἐκδιδράσκει V.

LXIII,
2 τετύπωσι G. τύπῳ οἷσι H. V. G. v. l.
3 καταπίσσῃ G. καταπίσσειν H. v. l. καταπίσσων V. A.
4 ἀναίσσῃ G. ἀναίσσειν H. G. v. l. ἀναίσσων V. A.
ἄκρατον G. H. ἄκρατος V. A.
8 προσοικείλῃ H. πρὸς οἰκίῃ G. πρὸς οἰκεῖ V.
26 οἷον G. H. V. οἴτι A.
37 περὶ πλεῖστον G. H. V. ἐπὶ πλεῖστον G. v. l.
44 θνήσκουσι G. H. V. θνήσκουσι A.
45 χρυσοῦ τὸ ἀνθρώπου G. χρυσίτης ἀνθρώπου H. χρυσίτης V.
47 κάκοδμον G. H. V. κάκοδμοι A.
52 κακίων G. H. V. κακὸς V. A.
53 πυώδης H. πιώδης G.
55 πολλὸν G. H. πολλοῦ V.
56 μᾶλλον καὶ G. μᾶλλον ἢ καὶ H. V.

LXIV,
6 τοῖσι καὶ ὑγροῦ G. τοῖσιν ὑγροῦ V. τισι ὑγροῦ H.
10 τοῦ G. τὸ H. V.
13 πάχος V. G. v. l. ἰσχὺς G. H.
16, 18 πόνον G. πόνος H. V. A.
21, 22 ἡ τρηχέα G. ἡ τρηχέα H. V.
25 ἴον G. V. ἐὸν H.
30 πᾶς G. H. πᾶς V. G. v. l.
32 ἐστι G. οἷσι H. ἥσι V. εἰσὶ A.
πεπνυμένοισι G. H. πεπνυμένοισιν V.
42 κοτε G. H. δέ κοτε V.
43 μικροῖσι G. H. σμικροῖσι V.
50, 51 ἀΐσσῃ G. H. V. ἀΐσσῃ A.
52 ἀμβλωσμῷ H. ἀμβλυσμῷ G. V.

LXV,
3 ἐντερωσμῷ H. V. ἐντερωσμῷ G.
7 συνήφθη G. H. συνήχθη V.
11 θυμίησι G. V. καὶ θυμιάσι H.
17 Περὶ Ἀρθρίτιδος καὶ Ἰσχιάδος G. V. Περὶ Ἀρθρίτιδος H.
20 Ἰσχιάδα ἢ ἰσχίων· Χειράγρην ἢ χειρῶν G. H. ἰσχίων ἢ ἰσχιάδα χειρῶν ἢ Χειράγρην V. A.
20 μὲν G. H. μὲν V.
24 μὲν ξυλλήβδην H. V. ξυλλήβδην G.
28 ἐν ὀστέοισι G. H. V. ὀστέων οἷσι G. v. l.
ἐμφυῶς G. ἐνθυῶς V. A. ἐκφλέη H.
36 λάζυται G. λάζηται H. V.
39 ἄνθρωποι G. ἀνθρώποισι H. V. A.
41 τρώσιος G. H. V. χάσιος G. v. l.
42 ἐν G. ἂν H. V. A.
46 αἴθοιτο G. V. αἴθηται H.
53 ἐγχρίμπτεται G. H. ἐγχρίπτεται V. A.
54 Ἀρθρῖτις H. V. Ἀρθρῆτις G.
55 γυῖος G. H. γυῖος V. γόνυος H. m.

LXVI,
2 μικρὸν ἤγουν εὖτε H. V. A. μικρὸν εὖτε G.
5 οὐχ ὑπερβαίνει G. V. H. m. οὐδ᾽ ὑπερβαίνειν H.
ἰσχιάδος G. H. V. ὑγιάδος A.
10 ὀκέλλει H. G. v. l. (ἴσως) ἰκέλη G. V.
14 ἥκει G. H. ἧκον V. A.
16 κακιεῦς H. κενεῆς G. V.
17 φράζει H. φρασί G. V.
21 ἐνίσχει G. H. V. ἀνίσχει A.
29 τοῖσι κοτύλαις G. V. τῇσι κοτύλῃσι H.
34 ἰδίῃ H. ἰδίῃ G. V.
34, 35 ἀλδεῖς V. A. ἤδε νυ G. H.
57 ἀπηνέες G. ἀπηνέες H. V. A.
63 γὰρ τοῦ G. γὰρ τοῦ H. V.

63 ἄσιτεῦ βδελυκτίων G. V. οἱ π αὐτοῦ ἢ λικέων H. G. v. l.

LXVII,

3, 4 ἐπιδαίῃ G. H. ἐπιδώσῃ V. A.

9 χρὴ G. H. V. χρῆζει (ἴσως) G. v. l.

13 ξυμφέρει H. V. ξρμφέρει G.

14, 15 ἄλλοτε· ὡς ἢ ἐπ⊙ H. V. ἄλλοτε. ὡς ἢ ἔβλαψεν ἄλλοτε ὡς ἢ ἐπ⊙ G.

19 νίκησι G. V. ἐνίκησι G.

40 μύρια O. μόρια G. H. V.

41 ἀτὰρ οὐδὲ G. ἀτὰρ ἔτι H. ἀλλὰ οὐδὲ V. A.

43 διαφέρον G. διαφέρων H. V.

44 αἰ G. V. ἐν H.

47 ἴκελον G. H. ἴκελ⊙ V. A.

48 μέλανες κατακορέες V. μέλανος κατακορέ⊙ G. ἐς μέλαν κατακορὲς H. μέλανας κατακορέ⊙ A.

50 οἱ θρῆικες G. H. V. G. v. l. (γρ.)

51 ὅκως Μενέλεω Πόδαργος G. V. ὅκως οἱ Μενέλεω H.

52, 53 ἵππω ἐοικότες ⊙ G. ἵππω δ' ἐοικότες H. V.

53 κυανοχαίτῃ H. κυανοχαίτης G. V.

LXVIII,

3 ἐλέφαντες G. H. V. ἐλέφαντας A.

5 μὲν μελαντέῃσι κατέχων H. μὲν κατέχων G. V.

9 μέσφι G. H. μέχρι V. A:

10 ὃς G. V. ἃ H.

τὸ G. H. V. τὴν A.

αἰεὶ G. ὤμεισι H. V. G. v. l.

12 μελαντάτῳ G. H. V. μελαντέρῳ G. v. l.

18 δασύνεται O. ἐντύσσεται G. ἐντύσσεται H. V. A. δατύσσεται H. m.

26 ἐπιτρέψειεν G. H. ἐπίτρεψιν V.

27 χρέεται G. H. V. χρῆσται A.

31 ἢν G. αἱ H. V. A.

33 ἔσθων G. ἐσθίων H. ἐσθίει V. A.

39 φόρτον μέγαν G. V. χόρτον μέγα H.

40 ὁκόσα τῇ ῥινὶ * μᾶλλον H. ὁκόσα * μᾶλλον G. V.

42 καλέουσι G. V. καλέοντες H.

45 τῷ H. V. τὶ G.

49 οὔτ' αὖθις G. H. V. αὖτ' αὖθις A.

50 πλήσῃ G. H. πρήσῃ V.

51 ὀχθαίδεας G. H. ἰχθάδας V. A.

LXIX,

2 ἴσχοντα G. H. V. ἴσχονται A.

5, 6 χαῖται· ἐλέφασι δὲ G. χαῖται, καὶ τρίχες ἐλέφασι ἢ H. χαῖται ἐλεφαντίδες V. χαῖται ἐλεφαντίδ⊙ A.

11 τι G. H. ἢ V.

13 ἐκίκλησκον G. V. ἐπικίκλησκον H.

15 ἤδε Σατυρίησιν G. H. ἤδε Σατυρίησις V. A.

23 θερμοῦ ἢ μικρὰ G. θερμοῦ μικρὰ H. V.

24 ἔν τι G. H. V. ἔτι G v. l.

24, 25 τρέπεται G. τρέπηται V. τρέπῃ H.

25 ἢ ἐς χάλαζαν G. V. ἢ χάλαζαν H.

32 αἴδηλον H. αἴδη V. αἰδὶ G.

38 οὐ πρὸς G. V. πρὸς H.

42, 43 κάρτα οὐκ ἀήθεα G. H. κάρτα ἀήθεα V.

43 αὐξήσουσι G. H. V. αὐξέουσι A.

45 ἤ τι G. ἤτοι H. V.

52 ῥηΐδιη G. V. ῥηϊδίως H. G. v. l.

55 περὶ G. V. ἐπ' H.

55 οὐδένα G. H. οὐ δοκῶ G. V. v. l.

LXX,

2 τὸ H. τὸ G. V.

2, 3 ἐνιαῦσαι ἢ ἐς φλέβες οὐ G. H. ἔσιαι ἢ ἐς φλέβες ὁ A. ἔρχεαι ἢ φλέβες ὁ V.

6 κνήμῃσι G. H. κνήμῃ V.

12 ῥυπαρ G. ῥυπαρὰς H. V. G. v. l.

συχναὶ G. H. V. συγχναὶ A.

βαθέαι G. βαθέας H. V. G. v. l.

13 ὄχθοι G. H. αἱ ὄχθοι V.

26 ἐρέθῃ H. V. ἐρέθει V.

27 ὅτλιες G. V. ἄπιες H. ὄψιες (ἴσως) G. v. l.

27, 28 προβλῆτες G. H. προσβλῆτες V.

29 ὀχθαίδεες G. H. ὀχθώδεις V.

30 καλύπτον H. V. καλύπτειν G.

32 λεόντειον G. H. λεόντειον V.

40 ῥύσις, κνησμώδεα G. V. ῥύσις, τὰ κνησμώδεα H.

41, 42 βαθεῖαι G. H. βραχεῖαι V.

42 τοῦτο G. H. τόδε V.

43 καὶ ὁ ἐλέφας G. V. καὶ ἐλέφας H.

44 μέσων τῶν δακτύλων G. μέσῳ τῶν δακτύλων V. δακτύλων μέσων H.

48, 49 προαποθνήσκει τοῦ ἀνθρώπου G. προαποθνήσκειν τοῦ ἀνθρώπου H. προαποθνήσκειν τὸν ἄνθρωπον V. A. G. v. l.

LXXI,

4 ἐν G. H. V. ἐκ G. v. l.

5 ἐπικόπτει G. ἐπικοπτὶς H. V. A.

10 αἰχθεὶς G. αὐχθὶς H. V. αἰχθὶς A.

12 οὐ λυτρεῦσι G. H. λυτροῦσι V.

13 ἠρεμίῃ G. H. ἠρεμεῖ V. A.

ἐφίστηκε G. V. ἀφέστηκε H.

15, 16 γοῦν τινὲς κατέστρεψαν G. V. γοῦν κατέστρεψαν H.

36, 37 ἐξήγειρε G. H. ἐξέγειρε V. A.

40 ἐκπεριπλάσσει G. H. ἐκπεριπλάττει V. A.

42, 43 τὸ παλαιὸν ῥινὸν H. τὸ παλαιὸν ῥῆγ⊙ G. V.

ἢ ἐς H. V. G. v. l. ἢ εἰς ἐς G.

ζαῆς G. H. ζωὴν V. G. v. l.

LXXII,

3, 4 Ὀξέων Νόσων Θεραπευτικὸν βιβλίον πρῶτον G. H.

Ὀξέων Θεραπευτικῶν α'. V. A.

5 Προοίμιον H. deest G. V.

5 Προοίμιον G. H. Θεραπεία φρενιτικῶν α'. V.

20 ἄκεα G. H. ἄλκεα G. v. l.

30 αὐτὸν τὸν νοσέοντα V. αὐτὸν νοσέοντα G. H.

34 ἄχναι G. V. ἄχναις H.

ὄγκωσμα G. V. ὀγκώσμασι H.

35, 36 ἀμφαιρέουσι G. ἀφαιρέουσι H. V. A.

ἀμφαιαρέουσι A.

LXXIII,

3 στινῆς H. V. στενῆς G.

5 κροκυδίζων G. H. κροκιδίζειν V.

24 πυρετῶν H. πυρετὸν G. V.

26 ἔς τι G. H. οὔτε G. v. l.

33 προσόδου G. H. V. πρόσοδοι A.

34, 35 πολλὸν πρὸ G. V. πολλὸν γὰρ πρὸ H.

36 ἐρεθισμοῖσι H. ἐρεθμοῖσι G. V.

40 οἷδε G. V. αἱ ἢ H.

46 ἐνθάδε G. ἔνθα H. V.

48 καρδίης H. καρδίῃ G. κραδίῃ V.

54, 55 φρενιτικοῖσι H. φρενετικοῖσι G. A.

LXXIV.

LXXIV,
2 ἐπιξηρότεροι G. H. V. ἐπιξηροτέρη A.
7 ἐνεψημένον G. ἐνεψημένων H. V. A.
12 κολοκύντη H. κολοκύντῃ G. V.
13 Πτισάνης G. V. Πτισσάνης H.
14 ἀγροφώτερος (ἴσως) G. v. l. ἐυγροφώτερος G. H. V.
15 ἔτι H. ἔς τι G. V.
16 ποηρίκοι G. V. ποηρίκη H.
22 ἴσων G. ἴσω H. V.
23 χώρας G. H. χώρη V. A.
ἄλλης G. H. ἄλλην V.
24 ἰδίας G. H. ἰδίην V.
25 ὀπώρης G. H. V. ὀπώρας A.
34 γὰρ G. V. δὲ H.
37 ἔμψυξιν G. V. ἔκψυξιν H.
39 ἑρπύλλου H. ἑρπύλου G. V.
41, 42 σπονδύλιον G. V. σπόνδυλον H.
44 τὰ H. V. G. v. l. ἃ G.
45 τὸν G. H. V. τὴν A.
47 πᾶς H. V. πάσης G.
47 πλὴν G. V. πρὶν H.
51 ὥρῃ G. V. ὥρης H.
LXXV,
2 τοῖσι Ἀρχαίοισιν V. τοῖσι δὲ Ἀρχαίοισιν G. H.
9, 10 ἐναφεψήματι G. ἐν ἀφεψήματι H. V.
11 λίπαι H. V. A. λοίποισι G.
12 ἔμβρεγμα H. βρέγμα G. V.
17 νωθὴς G. H. νωθέες V. A.
20 ἐγχέειν G. H. ἐγχεῖν A.
21 ψαύσεις G. H V. ψαύσει A.
29 λύρης G. H. λύρας V. A.
30 πηκτίδος H. πυκτίδος G. V.
παίδων G. H. παιδίων V.
34 Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται· ἔλαιον O. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαείρηται· ἔλαιον H. Φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται καὶ φῦσαι· ἔλαιον G. V. H. m.
37 Φλεγμασίη H. V. φλγμασίη G.
40 ὕρων G. ὕρου H. V.
40 ἐνσηίσαντα H. ἐνσείσαντα G. V.
41 πᾶσιν G. πῆσιν H. V. πάθην H. m.
42 οἰσύπῳ G. H οἰσύπῳ V. οἰσύπων A.
44 χερὶ G. V. χειρὶ H.
45 μελίλωτον G. H. V. μελίλωτον A.
45 τι G. H. V. σι A.
46 καζαιονεῖν G. H. κα ζαιονεῖν H. καζαινοκεῖν A.

47, 48 δονέει G. V. δονέει H.
52 ξὺν αὐτέῳ παχὺ πικέριον H. H. m. ξὺν αὐτέῳ παχὺ ἐπικαίριον G. V.
πικέριον H. m. πικέριον H.
LXXVI,
2 πῆλις G. H. V. πῖλος A.
ἄλητον G. H. ἄλιτον V. ἄλιτον ἀντὶ τοῦ ἄλφιτον G. v. l.
4 μαρσύπποισι G. μαρσίπποισι V. μαρσίπποισι H.
14 πρήσιας H. πρίσιας G. V. πρήσι A.
21 ἔκκρισιν H. ἐς κρίσιν G. V.
24 Σικύην G. H. Συκέην V.
32 ὕσσωπος G. V. ὕσσωπον H.
34 αὐτέοισι G. H. ἑωυτοῖσι V.
ἑωυτὰ G. V. αὐτὰ H.

35 κυρῇ G. V. κυρῇ G. v. l.
40 κεκολλῆσθαι G. H. V. κεκολλῆσθαι A.
52 τοῦ G. τὸ H. V. G. v. l.
55 ἄκρεα H. V. ἄκρα G.
57 ἀρήγειν G. H. ἀρηγεῖν A. ἀῤῥίζειν V.
60 αὐστηρῷ G. H. καυστηρῷ V.
LXXVII,
4 ἀναλαμβάνειν H V. ἀναλαμβάνειν G.
9 κύαθον G. κυάμου V. A. G. v. l.
13 αὐαινομένης G. H. ἀναινομένης V. ἀναινομένου A.
26 ἔς τι ἀηδίην μετὰ τὸ G. ἔς τι ἀηδίην τὸ V. ἔς τι ἀηδίη μετὰ τὸ H.
39 ἥκῃ χρόνου, ὅ, τι πυρετὸς H. ἥκει χρόνον, ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς G. V.
46, 47 καθαιρεύεται δὲ τὸ H. καθαιρέεται τῆς G. V.
51 Θεραπεία G. V. Περὶ Θεραπείας H.
LXXVIII,
18 ἀγκῶνι G. V. ἀγκῶνος H.
21 βύλη G. βύλει H. V.
23 < β'. G. V. << β'. H. γ'. β'. A.
μελικρήτου G. H. μελικρήτῳ V.
27 < α'. G. H. V. χα'. A.
27, 28 λυομένης H. λυομένη G. V.
29 ὀλιγοσιτίη G. H. ὀλιγοποσίη V.
33, 34 ἀλεκτορείδων, κεγχρείδων· H. ἀλεκτορείδι, κεγχρείδι· G. ἀλεκτορείδι καρχαρείδι V. ἀλεκτορείδι κογχαρίδι A.
34 λινοζώστει H. λινοζώστῳ G. V.
36 Πτισάνης G. H. πτισάνη V. G. v. l.
43, 44 αἰσθήσιες G. H. ἀλθήσιες V. G. v. l. ἀλθήσιος A.
45 ῥοδίνου G. H. V. ῥοδίνοις A.
48 πολλὸν V. A. πολλῷ G. H.
LXXIX,
4 σικυωνίῳ G. H. σικυώνιον G. v. l. σικυώνιον V.
5 χρίσις H. V. χρῆσις G.
8 ὠρυομένη G. H. εἰργομένη V. G. v. l.
9 μοι G. H. V. μὲν A.
17 ἄγειν G. H. ἄγει A.
18 φυσίων G. H. V. φύσιος A.
26 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H.
27 ὀρίγανον G. V. ὀρίγανος H.
30 ὕσσωπον G. V. ὕσσωπος H. G. v. l.
ἑψηθὲν G. V. ἑψηθεῖσα H. G. v. l.
31 ὀρίγανον G V. ὀρίγανος H. G. v. l.
θερμέα G. θερμαίνει H. V. θερμοῦ G. v. l.
37 ἐνεζέσθη κυάθοις τρισὶ G. ἐνέζεσθαι κυάθων τριῶν V. ἐνέζεται κυάθων τριῶν H. G. v. l.
38 Τὸ ἢ διπλόον H. τὸ διπλόον G. V.
41 δὴ G. δὲ H. V.
51 αἰσθήσιος H. V. G. v. l. (χ.) ἀσθήσιος G.
55 ξυμμίσγειν G. H. ξυμμίγειν V. A.
LXXX,
12 λημνίστος G. V. λιμνήστος H. G. v. l. (χ.)
14, 15 ἀπομάξαντα G. V. ἀπομάξαντα H.
21 οἰδαλεηθήμεναι G. οἰδαλέη θήμεναι V. ἢ ἀλεηθήμεναι H.
22 εἰ κίνδυνος G. H. ἀκίνδυνος V.
26 ἐσβαλῆσι G. V. ἐπιβαλῆσι H.

2 μέν τι G.H.V. μέντοι V.
2 μάσησιν G. H. V. μάσησιν A.
3, 33 δὲ μάλιστα G. V. δὲ καὶ μάλιστα H.
3 χαστέρα G. V. τὰ στερὰ H.
43 χρίσιν V. χρῆσιν G. H.
ἀδάρκη
44 ὑδάρ G. V. ὕδαρ H. ὕφεαρ (ἴσως) G. v. l.
θρύψιν G H. θρύψη V.
45 τρύχνον O. στρύχνον G. H. V.
ἐμπλάσσειν H. ἐμπάσσειν G. V.
49 λελυμασμένων H. λελυμασμένων G. V.

LXXXI,

6 ἰητήριον G. H. V. ἰητηρίων A.
9 ξυμφέροντα G. H. ξύμφορα V. A.
10 ὁμοίη G. H. ὁκοίη V.
ἑωυτῇ O. ἐν αὐτῇ H. ἐν αὐτῇ G. V.
14 τοῖσι Γυναικείοισι G. V. τῇσι γυναικείῃσι H.
18 νεκρώδεες G. V. νεκρώδεα H.
ἣν καὶ ὁ G. V. ἣν δὲ καὶ ὁ G. v. l. ἣν ὁ H.
19 ξυνήθης G. H. ξυνήθεσι V G. v. l.
26 δυσέκμαρτον G. H. δυσεκμαρτίον V.
37 εἰ G. V. ἢ H. G. v. l.

44 πίσσ@ A. πίσσ@ G V. πίσσ@ H.
48 ἐς κένωσιν G. H. ἐς μὲν κένωσιν V.

LXXXII,

2 τρίβολον H. τριώβολον G. V.
6 μέλι τὸ ξυνήθες καὶ πήγανον H. τοῦ μέλιτ@ τοῦ ξυνήθει πήγανον G. τοῦ μέλιτι τοῦ ξυνήθει πήγανον V. A
7 τερμίνθου τοῦ δένδρε@ V θερμίνθου τοῦ δένδρε@ G. θερμίνθου τοῦ δένδρεω G. v. l. τερμίνθου μέρ@ τοῦ δένδρε@ H.
8 ἀλῶν G. H. V. ἄλλων V. A.
16 κώλυμα G. H. V. κάλυμα G. v. l.
ἔοι G. H. ἔη V.
18 ἀτρέμα G. H. ἀτρέμας H. A.
19 ξυνεχὲς G. H. ξυνεχέες V. A.
21 ἦν V. εἰ G H.
22, 23 ἀποτρέπειν ἤτι G. H. ἀποτρέπειν * ἤτι V.
29 ξυμπάντεσι H. V. ξυν πάντεσι G.
33 σπαθίνζα H. V. σπαθίνζα G.
κρησσέρη G. κερσσέρη H. V. G. v. l.
34 Παρέτων G. H. V. παρέντων A.
καὶ τὸ G. V. τὸ H.
40 χρίσματα G. H. V. χρίματα A.
43 ἐς τι τὰ G. V. ἐς τὰ H.
44, 45 ἀίδιον G. H. ἴδιον V. A.
47 δὲ G. H. δὲ τὸ V.
ῥητίνη G. H. ῥητίνης H.
48 εὐφορβίου G. H. V. εὐφόρβιον A.
λιμνήσιδ@ H. λημνίσιδ@ G. V.
49 νίτρῳ Αἰγυπτίῳ G. νίτρου Αἰγυπτίου H. νίτρου Αἰγυπτίω V.
54 σπέρμα G. H. V. σπέρματ@ A.
55 ἄλητον H. ἄλφιτον G. V.
56 ἐζέσθη G. V. ἔζεσαι H.
ἀλθαίης G. H. ἀλθαίας V. A.
57 ὥστε V. A. ὡς G. H.
58 φλέβας G. H. V. φλέβιας A.
59 ἄπυρος G. H. V. ἄπυρου G. v. l.

LXXXIII,

7 λεπτῇσι V. λεπτοῖσι G. H.
15 ὠμοπλατέων G. H. V. ὠμοπλατῶν A.
κύφη V. A. κύφων G. H.
πηθέαθαι G. πηθιάς H. πηθέσαι V.
16, 17 μούνη V. μούνη καὶ G. μούνης καὶ H.
23 τὸν ὀσμὸν G. H. τὴν ὀσμὴν V.
25 μελίκρητον G. H. V. μελικρήτου A.
30 τόνδε αὐχένα H. τόνδε τὸν αὐχένα G. V.
37 περισπλὴν G. H. V. ἐπισπλὴν G. v. l. κεφαλὴν A.
38 πληροῖ G. H. V. πληροῦν A.
43 πλειόνων αἰεὶ G. πλειόνων οὐκ αἰεὶ H. V. G. v. l.

LXXXIV,

9 ὡς χρονίη G. V. ὡς ἐν χρονίη H.
20 ἄχρησιν V. ἄχρι σπασμοῦ G. H. V.
20, 21 χρίσιν G. χρῆσιν H. V.
22 ἐκκρεμὲς G. V. ἐκκρεμῆ H. G. v. l.
προσβάλλοντα G. προσβάλλοντα H. V. προσβάλλεις A.
25 ξύμπας πταίνηταί οἱ ὤψ F. ξυν παντὶ ταίνηταί οἱ ὤψ G. ξύμπασα πταίνηται εἰ ὤψ H. V.
26 ψηλαφίῃ G. χειροψηλαφίῃ H. V. G. v. l.
χειροψηλαφίῃ (ἴσως) G. v. l.
29 τρύχεσι G. V. τρηχέσι H.
σθαι
33 διεξίμεσι G. V. διεξίμεται H.
παιδὸς G. V. παιδίοισιν H.
35 μέρ@ ἓν G. μέρ@ α'. V. μέρ@ H.
κεκαυμένον μέρ@ H. κερ. α'. G. κέρατα α'. V.
37 πιέζουσι G. H. V. πιέζουσι A.
38 ἔκλειγμα G. H. ἔκλειχμα V.
41 ἴριδ@ τῆς ῥίζης μέρ@ α'. G. V. μέρος ἴριδος ῥίζης H.
νίτρῳ διπλασίῳ V. νίτρου διπλασίῳ G. H.
42 τρίτον G. H. V. τρίτη A.
46 τάδε μὲν ξύμφορα H. τάδε ξύμφορα G.
48 βολβοῦ M. βολβοὺς G. H.

LXXXV,

4 μόγις H. V. μόλις G.
9 εἰ G. V. ὁ H.
12 ἀμβλώματα H. ἀμβλώσει G. V.
γυναικὸς G. H. V. γυναικὶ G. v. l.
21 ἔνθλιψιν H. V. A. ἔκθλιψιν G. ἔνθλιψιν G. v. l.
23 μαλθακώτατα H. μαλακώτατα G. V.
25 ἐν οἷς G. G. v. l. (κ.) H. V.
33 κύφοις G. H. V. κύφης A.
34 μαρσίποις G. V. μαρσίπποις H.
34, 35 πεφωγμένην G. V. πεφωσμένην H.
36 ἐπικέηται G. V. ἐπικέηται H.
πυριωμένων G. V. πυπυριωμένων H.
43 ἄκνιστον H. ἄκνισον G. V.
ἀγγείῳ H. V. ἐγγείῳ G.
51 δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν H. V. δὲ ἐπιπλάσσειν G.
52 δέῃ G. δεῖ H. V.
54 τοῦ λίνου σπέρματος V. τοῦ λίνου τοῦ σπέρματος G. H.

LXXXVI,

4 τέκμαρ G. τεκμαρτίον H. V.

8 μετα-

8 μετιξέπερoί τι G. H. μεταξὺ τέρεισί τι V. G. v. l.
12 θερμαίνει τι G. V. θερμαίνη) H.
13 πόνον G. H. V. πόν@ A.
15 ῥητίνης G. H. V. ῥητίν@ A.
19 ἐμπάσσοντα G. V. ἐμπλάσσοντα H. ἐμπίσσοντα A.
24 δὲ καὶ τοῖς H. ἢ τοῖς G. V.
30 Κυρήνης G. H. V. Κυρηνῆς A.
37 πόσι@ G. H. V. σέσι@ A.
42, 43 κόπερον H. V. κόπρον G.
44 < G. V. < < H.
47 ἡ ἱερὴ H. ἱερὴ G. V.
52, 53 ὁ χαρχαρεὼν G. V. οἱ χαρχαρεῶνες H.
56 μέσφι H. μέχρι G. V.

LXXXVII,

5 ἀποσπασθῇ τι H. ἀποσπασθῇ τι G. V.
6 ἀλλὰ G. H. V. τὰ ἄλλα F.
7 κενταυρείου G. H. V. κενταυρείου A.
8 ἰψήματι G. H. ἑψήματι V.
11 ὧδε G. V. ὧδε H.
14 μέσφι H. μέχρι G. V.
17, 18 ἄριστον G. V. ἄριστοι H.
20 ἐλατήριον G. H. V. ἐλατηρίου A.
ξὺν G. V. καὶ ξὺν H.
21 ἱκανὸν ᾖ τὸ G. ἱκανὸν ἦν τὸ H. A. ἱκανὸν τὸ V.
22 ἐλατήριον G. H. V. ἐλατηρίου A.
27 τάμνειν H. τέμνειν G. V.
32 οἰσύπου O. ὑσσώπου G. H. V.
35 ῥάδοισι G. H. V. ῥοδίοισι F.
37 ἄλητον H. ἄλφιτον G. V.
ἢ λίνου G. H. λίνου V.
42 ἐμπασσέσθω G. H. V. ἐμπλασσέσθω F.
Πυρίη θερμὴ G. H. πυριῇ θερμῇ V. G. v. l.
πυρίης θερμὴ A.
48 μέσφι H. μέχρι G. V.
49 ἡ ῥοιῶν H. ῥοιῶν G. V.
52 χελιδόνιον H. F. χελιδονίων G. χελιδονίων V.
55 τῶν πιόνων G. τὰ πίονα H. V. A. τι πίονα G. v. l.

LXXXVIII,

6 κηρωτῇ G. V. κηρωτῇ H. κηρωτῶν A.
6 συνάπτει G. συνῆπται V. A.
10 Ὁκόσοι G. H. ὅσοι V. A.
26 Κίονα H. κιονίδα G. V.
πάχει G. H. V. πλάτει A.
27 πάχει ἀπὸ H. V. πάχει καὶ μήκει ξυνίστανται, ὡς ἐς τὴν λεπτήν ἐκκρεμέα γίγνεσθαι. ἴσως μετὰ πάχει ἀπὸ G.
36 μέζονι τῇ τομῇ G. μέζονι τῆς τομῆς H. μέζον τῆς τομῆς V. G. v. l.
38 Δεῖ H. ἦν G. V.
42 ἐς H. ἐπὶ G. V.
50 Ἐγχρίσμασι G. H. V. ἐγχρίσμασι A.
54 διαθέντα G. V. διαθέντα H.
57 τι G. τι H. V.

LXXXIX,

12 Ἐπιπλάσιος G. Ἐπιπλήσιος H. G. v. l.
13 Χρίσιος G. V. χρήσιος H. G. v. l.
18, 19 ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξυνέτων G. ἀρωγὸν ἀλλὰ ξυνετὸν V. ἄνω γρ, ἀλλὰ ξυνετὸν H. A.
21 ἰσχαρέων G. H. ἰσχάρων V. A.
22 συπηρίη G. H. συπηρία V. A.
28 ῥήου H. ῥίου G. V.
32 ἐγχέων G. H. V. ἀγχέων A.
34 τότε G. V. τόδε H.
36 χυλῷ G. V. χυλοῖς H.
37 σπέρματ@ H. A. σπέρματι G. V.
52 τάμνειν G. H. V. τέμνειν A.
52 ὑπ' G. V. ἀπ' H.

XC,

2 οὐ μὴ G. μὴ οὐ H. V.
9, 10 κοινωνὸς G. H. κοινωνὸν V.
11, 12 Περιπνευμονίης G. V. Πνευμονίης H.
12 εὐηθέστερον γρ H. εὐηθέστερον G. V.
16 ἑτέρης G. H. ὑστέρης V.
24 Φλεγμασίη G. H. θερμασίη V. G. v. l.
25 τὸ δὲ H. τόδε G. V.
30 σμηγματώδης G. μιγματώδης H. V. G. v. l.
34 μέλιτι πεποιημένη μῦσον G. μέλιτι δὲ μῦσον πεποιημένη H. V.
πεποιημένη G. H. m. πεποιημένη H. V.
50 ἐπίσχον H. ἐπίσχεσιν G. V.
52 ἄκρητ@ G. H. V. ἄκριτ@ F.

XCI,

3 ἄγλισχρον G. ἄπισχρον V. ἄκισχρον H.
30 μήλων ἑφθῶν G. μήλῳ ἑφθῷ H. V. G. v. l.
39 πρὸς ἢ τοῖσι V. πρὸς τοῖσι G. H.
43 αἴρης G. σέρρης V. G. v. l. σέρρης (αἴρης) H.
45 ἐγκεομένης G. H. V. ἐγκαιομένης G. v. l.
47, 48 κάγχρυ H. V. G. v. l. κάγχρυς G.

XCII,

17 ἀφαιρέοις G. V. ἀφαιρέουσιν H.
19 τῇσι V. τοῖσι G. A.
25 χωρίῳ G. H. χώρῳ V. A.
33 ἡ τροφὴ O. ἡ τροφὴ G. V. αἱ τροφαὶ H.
34 ἐκρέῃ G. V. ἐκρέουσι H.
προσδιακρινήσας G. H. προσδιακρινήσεις V.
37 πλύελα V. G. v. l. πλύαλα G. H.
40 ἁρμόζον G. ἁρμόζοντα H. V. A.
41 θρυὸ ἢ τὸ χάλκεον G. θρυὼ ἢ τὸ χάλκεον H. V. A.
πρηνὶς G. πρηνία A. τρηνέα H. V.
42 ἀλγέουσι. ὑποπτῆναι G. V. ἀλγέουσι. ἐπί. ὑποπτῆναι H.
46 ἀποσβεσθείη H. διασβεσθείη G. V.
47 ἐκείνου G. V. οὐκ ἐκείνου H.
52 ἔσω G. H. V. ὅσῳ A.
54, 55 ἔσω δή τι καὶ τῶν ποικίλων G. V. ἔσω δέ τι τῶν ποικίλων H.
55 ἔσω δή τι καὶ τῶν ποικίλων· πικέριον ξὺν μέλιτι O. ἔσω δὴ τὸ ποικ, ἔρειον νεαρὸν ξὺν μέλιτι F.
55 πικέριον H. V. G. v. l. πινέριον G.

XCIII,

8 κοκκάλου G. H. κοκκάδου V. G. v. l.
10, 11 ἐς ἂν ἔκλειγμα G. ἐς ἂν ἔλειχμα V. A. ἐς' ἂν ἔλειγμα H.
12 < δύο G. < < β'. H. < β'. V. γ'. β'. A.
13 κρόκου μίη G. H. κρόκου < α'. V. κρόκου γ'. α'. A.
κόκκους G. κόκκους A. F. κοκκία V. κοκκίω A.

19 ξυμβαλέειν G. V. τὸ ξυμβαλέειν H.
20 τινες H. V. F. τινὸς G.
21 εἶναι G. H. V. εἴπε A.
23 ἰδέη τις G. δέη τὸ H. δέῃ τὸ V. G. v. l.
24 ἔκκρισις ἴῃσι F. ἐκκρίσιος ἰὼν G. H. V.
26 μὲν ἔχει πλαδαρὸς V. μὲν πλαδαρὸς G. H.

XCIV,

3, 4 Ὀξέων Νόσων θεραπευτικὸν βιβλίον δεύτερον G. H. ὀξέων θεραπευτικῶν β'. V.
5 δεύτερον G. H. δεύτερον, ἐν ᾧ ταῦτα ἔνεστι H.
7 Περιπνευμονίης H. Πνευμονίης G. V.
33 μέζων G. H. μεζόνων V.
34 ἡ H. ἡ G. V.
36 ὕσσωπον G. H. ὕσσωπος V. A.

XCV,

2 ἐφέλκηται H. V. ἐφέλκυσ) G.
16 ἐγρηγορῦσι πάννυχοι G. H. ἐγρήγορσις πάννυχος V. A.
16, 17 δῖος μὴ G. V. δῖος δὲ μὴ H.
26 στηρεῦν F. αὐστηρὸν G. H. V.
42 χρίστες G. V. χρήστες H.
δεσμοὶ G. H. δεσμὸς V.
48 ῥῆξις G. V. πῆξις H.
56 ῥῆξις G. V. συμπῆξις H.

XCVI,

8 ἐπίφλεβοι G. H. πολύφλεβοι V.
12, 13 κοίλην G. H. V. κοιλίην A.
14 ἀσινέως G. H. ἀπηνέως V.
18 οὐδὲν F. οὐδένα G. H. V.
μέζον G. V. F. μέζων H.
ἡ O. ἢ G. H. V.
18, 19 ἀνωτέρω G. V. ἀνώτερον H.
19 τῆς μέσης H. V. A. τῆς μέζης G.
20 ὁκόσοι H. V. ὅσοι G.
26 τοῖσι M. τρισὶ G. H. V.
27 ἀγκῶνι G. V. ἀγκῶνος H.
τάμνει G. H. τάμνῃ V.
38 διάσφιγξις H. V. διάσφυγξις G.
41 πνέοντα G. H. V. πνέοντα A.
οἰσύπῳ G. H. ὑσσώπῳ V. A.
42 μυρσίνῳ G. V. μυρσινίνῳ H.
44 ὑπαλειφέσθω G. V. ὑπαλείφθω H.
50, 51 δυνάμιος H. V. δύναμις G.
51 σύψαι H. V. G. v. l. ψύξαι G.

XCVII,

2 καὶ χαλκὸν, καὶ κεκαυμένον, καὶ λεπίδα H. καὶ χαλκὸν κεκαυμένον, καὶ λεπίδα G. V.
3 ὁκόσαι τοιαίδε G. V. ὁκόσαι τοιάδε H.
4 πνέοντα G. H. V. πνέοντα A.
ἐν βραχεῖ G. V. ἐς βραχὺ H.
6 Επίθεμα G. V. Επίθημα H.
9 τρύχνον G. V. τρίχνον H.
11, 12 ῥοδίνῳ μύρῳ G. H. ῥοδίνῳ ἢ μύρῳ V.
13 βράβυλον G. βραβύλων H. V. ῥαβύλων A.
18, 19 χαρίσασθαι G. H. V. χρίσασθαι A.
23 ῥόη G. H. ῥοὸς V. A.
δῆσαι G. V. σῆσαι H.
29 διαφρέει γὰρ G. H. διαφρέει γὰρ V. διαιρέει γὰρ A. διαιρέει γὰρ G. v. l.
31 μὲν ἡ ἰητρείη H. μὲν ἰητρείη G. V.
43 κερατίων F. κεράτων G. H. V.
49 μοίρη G. μοίρην H. V. G. v. l.
50 ξηρῶν G. H. ξηρὰ V.
50, 51 ἐμπάσσειν G. H. V. πάσσειν G. v. l.
55 τὴν G. H. τὴν V. A.

XCVIII,

2 τὸ ῥῆον F. τὸ ῥίον G. H. V. τοῦ ῥίου M.
10 τοῖσι δεχομένοισι G. H. τοῖσι δὲ χρεωμένοισι V.
13 λαγῶ G. V. λαγωοῦ H.
τεμαχὸς H. V. θερμαχὸς G. πλεία A. (ἢ) ποτία V.
16 ἡμικυάθου H. ἡμικύαθον G. ἡ μία κύαθος V.
19 ἀρίστη Σαμία G. H. ἀριστήσασα μία V.
20 καὶ ἡ σφραγὶς H. καὶ σφραγὶς G. V.
23 κερατίων G. κεράτων H. V. A.
24 στραίου τοῦ Κρητικοῦ H. στραίου τοῦ Κρῆτι G. στρέου τοῦ Κρῆτα V.
25 ἄγριον H. V. A. ἄγριος G.
32 καὶ ὀξυλαπάθου H. καὶ ὁ ὀξυλαπάθου G. V.
33 ἰδίῃ G. H. V. ἰδίης A.
36 καὶ τράγου τῆς ἀκάνθης F. καὶ πράσου τῆς ἀκάνθης G. H. V.
πράσου G. H. V. πράσσου A.
35 κόμμι G. H. V. κόμμις A.
43 τρωμάτων H. χρωμάτων V. G. v. l. χρεμμάτων A. χρωτῶν G.
46 ὑπὸ G. H. V. ἀπὸ A.
50 μὲν εἰ μούνη ἐς G. μὴ εἰ μούνη ἐς H. μὴ ἐς V. μὲν ἐς V. m.

XCIX,

3 ἤκουν G. v. l. ἄκουν G. H. V.
9 σεσησμένος G. H. V. σεσημμένος A.
9 ἀπάντων ὧν ῥόφημα V. ἐς πάντων ὧν ῥόφημα G. ἐς πάντων ἢ ῥόφημα H. A.
10 ἄλεσι G. v. l. ἀλσὶ G. H. V.
11 τι τῷ κάμνοντι V. τι κάμνοντι G. H.
18 ὀρρωδέης H. V. ὀρρωδέῃ G.
19 ἀπηνέα G. H. ἀπηνὲς V. A.
20 προσεπιπασσέσθω G. H. προσεπιπασσέτω V. A.
21 παχέα G. H. V. παχεῖα A.
31 ἑψείσθωσαν G. ἑψείσθωσαν V. m. ἑψήσθωσαν H. ὑφείσθωσαν A. ἑψείσθω V.
32 φακὸς G. H. V. (ἢ) ζειαὶ H. m. V. m. ζειὰ A.
40 τι G. τὸ H. V.
41, 42 πρήσσηται H. F. πρήσσῃ) G. V.
44 45 ἤδη G. H. V. ἤσυς A.
46 τὸν πυρὸν O. τὸ πόρον F. τὸ πυρῶν H. τὸ πυρὸν V. τὸ πηρὸν G.
52 ἑτέρων G. H. ἕτερον V. ὕστερον (ἴσως) G. v. l.

C,

6 ἔνστε G. V. ἔνθεν H. ἐνέσω A.
7 ἐξελάσεις G. H. ἐξέλασεις V. A.
9 διαδιδρήσκουσι H. V. διδρήσκουσι G.
10 πηλίσσοντος G. πηλίσσοντες H. V.
15 ἐφεαζόμεθα G. ἐμφεαζόμεθα V. A. ἐφεαζόμεν H.
16 σημήια G. H. V. σημήιος A.
20 πέρα G. H. V. ἔω A.
30 πεπραπηύδηκε G. H. V. πεπραπηύδηκε A.
31 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ G. H. εἰ γὰρ αὐτὸ V.

35 σμικρῆς τομῆς τὸ χάσιος G. σμικρῆς τὸ τομῆς τὸ χάσιος V. σμικρῆς τὸ χάσιος H.
38, 39 ἀφαιρέσιν G.H.V. ἀφαίρεσιν A.
41 νόχμασιν G.H. νάχμασιν V.
43 πιταυνίαν G.H. πιταυνίαν V.
44, 45 Συκίων G.H. σικύη V. σικύη A.
45 προσβάλλειν G.H.V. προσβάλλεις A.
47 πελίδνό G.H.V. πελίδνασι A.
53 ἐπιπλάσιος G. ἐπιπλα V. ἐπιπλασμάτων H.
55 ἐπὶ τῇ G.H.V. τῇσι ἐν A.
CI,
10 αἰβαρέες ἐς O. αἰβαρέες H. αἰβαρὲς ἐς G.V.
17 ἡδὺ καὶ ἡδεῖα G.V. ἴσως δὲ καὶ ἡδεῖα H. ἴσως δὲ καὶ ἡδεῖα V.
χεῖρον V.G. v.l. χεῖραν G.H.G. v.l. (γρ.)
19 ἀμφὺξ G. ἀμφὺξ H.V.G. v.l. (ἴσως)
23 σφυγμὸς H.V. σφιγμὸς G.
26 ἐνεργᾶς V. ἐναργᾶς G.H. ἐναργὴς A.
26, 27 περισφαλίαξ G.V. περισφαλίσαξ H.
30 πλησμονῆς G.H.G. v.l. (γρ.) πλησμονῇ V.A.
33, 34 ἤρκεσε G.H.V. ἤρκεσεν A.
42 ὑποτικυρέωσι G.H. ὑποτικυρέωσαι V.
44, 45 ἄλλοι G.H.V. ἄλλος A.
49 Κρόσιος G.H. κελσύρης V.
51 σιτίον H.V. σιτίων G.
52 δίψεος G.G. v.l. (γρ.) δίψης H.A. δίψος V.
53, 54 Προνοείσθαι A.V. m. προϋπεσημαίνεται G.H.V.
55 τοῖσι δὲ συνανέχειν G. τοῖσδε συνανέχειν V. τοῖσιν ἀνέχειν H. τὸ δέσιν ἀνέχειν A.
CII,
5 ξυνήθης G.H.V. ξυνήθεας A.
6 διαστάσιος V. διαστάσιος G.H.
11 ποικίλη G.H.V. ποικίλον A.
12, 13 ἐνεργοῦ G.G. v.l. (γρ.) ἐνεργοῦ H.V.A.
14 ἀνάστασιν G.H. ἐπανάστασιν V.
15 Επίθημα G.H.V. Επιθημάτων A.
16 λᾶοι G.H.V. λεῖον A.
21 αἰψινθίου G.H.V. αἰψίνθου A.
κόμμης V. κόμμεω G.H.
22 μαίνης G.H.V. μαίνης A.
23 Φυράσαντα G.H. Φυρήσαντα V.A.
26 ἀκμαῖον G.H.V. ἀκμαῖον A.
26 κόμμι δὲ, ῥοὸς G. κόμμι, ῥοὸς H.V.
28, 29 οἰνάνθης H.V. οἰνάνθη G.
33 λειμῶνας G.H. λιμῶνας V. λειμῶνα A.
42 ἠέρα G. αἰέρα H.V.A.
44 πάσαν G.H. πᾶσιν V. πᾶσιν A.
44, 45 κληΐδας G.H. κληΐδα V.A.
45 ἀλφίτοισι G. ἄλφιτα H.A. ἄλφητα V.
46 πιπάλη δὲ G. πιπάλη H. ἡ ἀπαλὴ καὶ V. ἀπαλαιὴ δὲ A.
47 ἐμπάσσειν O. ἐμπλάσσειν H. ἐμπλάσσειν G.V.
50, 51 πίτυνον G. πίτανος V.A.
51 γύψον ὀπτὴν G. γύψος ὀπτὴ H. ψύγος ὀπτὴ V.
CIII,
4 διαχρέεται G.H. διαχρέεται V.A.
8 κάχρυ G. κάγχρυ H.V.
9 ποθίζει G.H. ποθ' ἵζει V.
20, 21 ὑδαμᾶ G.H.V. ὑδαμᾶς A.
24 ξυνήθης G.H.V. ξυνήθης A.

25 ζωώδης G.H. ζωώδεα V.
27 ἐξέμεψε G. ἐξένιψε H.V.
29 ἰνσκελὴς G.H. αἰσκελὴς V.
35 καταβλακεύσαι G.H.V. m. καταμαλακεῦσαι V.
40 καὶ γὰρ οἶδε G.V. καὶ γὰρ καὶ οἶδε H.
45 Θεραπεία Χολέρης G.V. Περὶ Χολέρης Θεραπεία H.
45 Χολέρης G.H.V. Χολερῆς A.
47 ἄπεπτα G.H.V. ἄπεπτα A.
47 εἰ ῥηϊδίως H.V.A. ῥηϊδίας G.
48 ἢν V. εἰ G.H.
49 ῥυμφαίνειν G. ῥομφαίνειν H.V. ῥοφαίνειν A.
CIV,
3 κόπρεα G.V. κόπρεα H.
6 ἔμετος G.H.V. ἔμεσος A.
20 ἐπιστάζειν G.H.V. ἐπιστάζει A.
48 αἰαίρης H. αἰώρης (ἴσως) G. v.l. αὔρης G.V. αὔρης F.
50 θέμβυχι G.V. θέμβυαι H.
57 νάρδω H. ναρδίνω G.V. ναρδίν A.
CV,
4 εἰρίοισι H. ἐρίοισι G.V.
11 ἀδικῇ G.H. ἀδηκῇ V.
12 λυσαντα G. v.l. λύσαντα G.H.V.
τρέπειν G.H.V. πρέπειν A.
20 ὄντασις G. ἔνστασις H.V.A.
20 πρῆσις G.H. πρίσις V.
23 πόνοι G.V. πόνοι V.F.
27 ἀθρόον V.A. ἀθρόως G.H.
30 ἀνάπαυσις G.H. ἀνάπαυσιν V.
34 σιφῶς A. σιφαὶ G.H.V.
35 καρηβαρίη O. καρηβαρέη G.V. καρηβαρέη H.
36 διαφθορῇ H.V.M. διαφορῇ G.
39 συχνὸν G. ἔυχνυ V.A. ἔυχνυ H.
43 πάντα H. πάντας G. K.
τῇ G.H. τε V. τὸ A.
49 Πυρίημα G.H. Πυρέημα V.A.
CVI,
6 βυβώνων G.H.V. βυβῶν A.
8 ξυμφέροι G. ξυμφέρει H.V.
10 μυρία G. μυρίαι H.V.
11 ἄλλα G. ἄλλαι H.V.A.
πισαὶ G. πισαὶ H.V.A.
19 ἀλεκτορίδων, κογχαρίων G.H.V. (ἢ) ἔχονται μέγα κάλλος V. m.
19, 20 καθεψθῇς G.V. καθεπτος A. κάπνης V.
21 λίτρον G.H.V. m. λύτρον V.
24 ἢ τελλίνης G. τὸ τελλίνης H. τὸ ἰτελίνης V.
25 κάχρυ G. κάγχρυ V. κάγχρυι H.
26, 27 ἄπυος G. ἄπυος H.V.A.
30 κινάμωμον G.V. κιννάμωμον H.
32 χρεόμβρον G.H.V. χρεόμβρος A.
33 ἡ θεραπείη V. θεραπείη G.H.
38 ἀφεψη G.V. m. ἀφο H. ἀφη V.
42 νέῃ G.V. νέη H.
44 ἀμορθὲν G.H.V. χωρισθὲν V. m.
48 τάμνοντα G.H.V. τάμνοντα A.
CVIII,
3 διασκιδνάναι G.H. διασκιδάναι A. διασκηδάναι V.
5 πινόεντα G.H.V. πινίοντα A.
οἰσύπω G.H. ὑσσώπω V. οἰσάπω A.
9 οἴνυ G.V. λίνυ H.
12 δάφνης H.G. v.l. (γρ.) δάφνυ G.V.

16 ἢ σχάσῃ G. χάσῃ H. V.
22 ἰσχαίμασι G. H. V. ἰσχαίμοισι (ἴσως) G. v. l.
23 μαίνῃ G. μαίνης H. V. A.
ἁλόῃ G. V. ἁλόης H.
36 ἐγχέῃ τι G. ἐγχέῃ τις V. ἐγχέῃ τι H. ἐγχεῖν τι A.
39 εὐρύτητι G. H. εὐρότητι V. A.
40 καὶ Συκίῃ G. καὶ σικύησι H. σικύησιν V.
41 προσβαλλόντα G. H. V. προσβαλλήσειν τὰ A.
κατ' G. H. ἐς V. A.
42, 43 χοίνῳ G. V. χίνῳ H.
44 διαδραίνειν G. V. διαδρῆσαι H.
47 πύον G. H. πύος V. A.
50 τόνδε H. V. G. v. l. (χ.) τῶνδε G.
CVIII,
7 Καύσῳ G. Καύσοισιν H. V. G. v. l.
πρόσθεν G. H. V. πρόσθεν A.
12 τῇσι Καύσεσι G. τῇσι Καύσοισι H. τοῖσι Καύσοισι V.
13 ἀρχὴ H. V. ἀρχῆς G.
16 Φλεβὶ G. H. V. Φλέβα A.
21 ἀναλάβῃ G. ἀναβάλλῃ A. V. m. αἰσθῇ H. αἰσθήσῃ V.
24 τι G. H. V. τὰς A.
31 ῥῆξιν G. δῆξιν H. V. A.
32 πηφάλφθωσιν G. H. πηφάλθωσιν A. πηφάλπτωσιν V.
35 τι G. H. V. τῷ A.
36 μῆνον H. F. μίον G. V.
38 καστίῃ F. σικύῃ G. H. V.
40 πυρὸς G. V. πυρῷ H.
εἰλευμένον G. ἐλευμένον V. A. ἀληλεσμένον H. (ἢ) συστρεφομένον V. m.
42 πολλῆς H. V. A. πολλὴ G.
44 ἐμβεβλήσθω G. H. V. ἐμβεβλήσω A.
52, 53 ὄρθιος G. H. ὄρθριος V. A.
CIX,
3 οὕτως H. A. οὗτος G. V.
17 μὲν μὴ G. μὲν δὲ H. V. A.
19, 20 ξυνήσεων) G. ξυνήσον) V. συνήσον) H. ἀθροίζων) A. ἀθροίζον) V. m.
20 ἀμφὶ δὲ θερμασίης H. V. ἀμφὶ θερμασίης G.
22 ἔν τι G. H. V. εὖ τι A.
28 διακθεῖσι G. H. διακθεῖσι V. A.
31 χοῖνος G. V. χῖνος H.
38 ἧπατι V. ἥπατος G. H.
41 χρήσιμον G. H. V. χρήσιμα A.
ἔτι G. H. V. ἔτι (ἴσως) G. v. l.
42 ἄποροι H. ἄποροι G. V. ἄπωροι G. v. l. ἄπνοοι G. v. l.
44 πληρεῦντα H. V. A. πληρῦντα G.
49 ἁπλᾶ G. ἁπλόοισι H. V. A.
50 πελονίτης G. σπελονίτης V. A.
ἑφθὰ G. H. ἑφθὸν V.
CX.
2 Βισίνῳ H. Βισίμῳ G. V. Βυσίνῳ F.
3 κοσκίνῳ G. V. κοσκίνῳ H. καρκίνῳ F. διίσκῳ M.
8 εἰθισμένοις G. H. V. ἠθημένοις F.
19 Ἀρης G. H. V. (ἢ) θάνατος V. m.
21 κανῶνα G. H. V. ἀγκῶνα F.
25 προσκαλέῃ) G. H. V. προσκαλέῃ) A.
27 ἴσχειν G. H. V. ἔχειν A.
30, 31 αἰσώπῳ G. H. εἰσώπῳ A. ὑσσώπῳ V.
31 διαθέντες G. H. V. διαθέντος A.

33 Βάρεα G. H. βαρέα V. A.
40 θηριώδης G. v. l. G. V. θηριώδης H.
Σκυβαλίτης G. H. σκυμβαλίτης V.
42, 43 τέτιγες G. H. τέτιγγες V. τέντιγες A.
45 τέτιξι G. H. V. τέντιξι A.
47 Λίθων G. H. λίθῳ V. A.
CXI,
2, 3 Φλεγμονῇσι G. H. V. Φλέγμασι A.
6 τριχάδα G. H. V. (ἢ) τὸ ὑποκάτω τῆς βαλανίδος V. m. πληχάδα, ἢ τὸ ὑπὸ κάτω τῆς βαλανίδος M. πληχάδα F.
9 Ῥοιάδα G. H. ῥοιάδα V. A.
11 οἰκτίσως G. H. V. οἰκίεσι A.
15 ἤδε H. ἥδε G. V. ἴδει F.
18, 19 προσιόντων G. V. m. προσιτίων V. προσιέσι τῶν F.
22 ἀπόστασιν G. V. ἀνάπτεσιν H.
24 πάθει G. βάθει H. V. G. v. l.
26 ἀστεῖον G. V. ἀστηρὸν H. διεστηκὸς A. (ἢ) τὸ διεστηκὸς V. m.
30 τὴν H. V. τὸν G.
32 καὶ τοὺς H. V. τοὺς G.
34 ὧν τοῖς G. V. ὧν ἂν τοῖς H.
37 ἐπὶ G. H. ἐν V.
39, 40 αὖ καὶ G. αὖ τις καὶ H. V.
43 λύχνῳ G. H. V. λύχνος A.
43, 44 καστορίῳ G. V. καστορίου H.
46 καρπῷ G. H. V. καρπῷ A.
48 ἐπιβλητέον G. H. V. ἐπιβλητέον A.
48 μύρῳ G. H. V. μύρων F.
50 βάκχαρι G. H. V. βάκχαρι A.
CXII,
2, 3 Ἰνδικοῦ G. H. ἰνδοῦ V. A.
τοῦ δένδρεος τοῦ Ἰνδικοῦ G. τοῦ Ἰνδικοῦ δένδρεος H.
3 τοῦ G. H. V. τῷ A.
5 ἔγχυτον O. ἔνχυτον G. ἔγχυτον A. ἐντοχέειν V.
6 Διαχρίειν G. H. V. διαχρίειν A.
12 λαπάξιος G. λαπάσιος H. V. G. v. l.
18 ἥξει H. V. ἥξει G.
Φυσῶν G. Φῦσιν H. V.
οἷά γε G. H. V. οἷα καὶ (ἴσως) G. v. l.
25 εἰκασμένην G. εἰκασμένην V. ἀκασμένην H. Φερομένην A. V. m.
27 ἐμποιήσει G. H. V. ἐμποιήσεις F.
29 ὑποθυμιῇν G. H. V. ὑποθυμιωμένην A.
29 πρὸ G. H. V. πρὸς A.
32 τρέπειν G. H. V. πρέπειν A.
32 τὸν G. A. V. τὸν A.
37 ὄρθιον G. H. V. ὄρθριον A.
42 ἐς αἰσχυντίην ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ G. V. ἐς αἰσχυντίην H.
42 πρήγματος H. m. πλώματος G. V. θώματος H.
43 ἀκυρίῃ G. V. ἀκαιρίῃ H.
44 ἀναλωφήσωσι G. ἀναλωφάσωσι A. ἂν λωφάσωσι H. αὖ λεφάσωσιν V.
CXIII,
2 αἰδοῖον G. H. ἴδιον V.
πεηνύσιας H. G. πεηνύσιας G. V.
9 πληχάδα G. H. V. (ἢ) τὸ περίνιον V. m.
11 διαίτῃ G. δίαιτῃ H. δίαιτῃ V.
12, 13 καζαίνουσῃ G. H. καζαίνουσι) A. καταινοῦσα V.
18 νάρκην G. H. νάρκαν A.

14

24 ἀντηρείσθωσαν G. H. ἀντιερήσθωσαν V.
27 ἐλελισφάκου G. ἐλελισφάγου H. V. ἐνελισφάγμου A.
28 οὕτ' ἂν G.H. οὔτεν V.
25 βλίτον G. H. V. m. κρῖνον V.
26 πεπέρεων G. V. πέπερι H.
27 πολλῆς G. H. πολλὸν V.
32 προσίσχοντα G.V. προσίσχοντα H.
CXIV,
3, 4 Χρονίων Νόσων Θεραπευτικὸν Βιβλίον πρῶτον G.H. χρονίων θεραπευτικῶν α'. V.
6, 7 Προοίμιον. Κεφ. α'. desunt V.
20 κοτε G.H. ποτε V. A.
24 ὑποδιδρήσκειν G. V. m. ἀποδιδρήσκειν H.V.
25 καταμβλακεύειν G. καταβλακεύειν V. καταμαλακεύειν H.
28 ξυνδιαιτεῖσθαι G.H. ξυνδιαιτέοντα A. ξυνδιαιτᾶσθαι V.
29 30 θάνατον G. H. τῇ θανάτῳ V.
30 τάδε G.V. τόδε H.
32 Φρεσίσω H.V. σφρεσίσω G.
34 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
33 Κεφ. β'. G. H. α'. V.
37 σμικρῷ ἄλγεϊ G. V. σμικρῷ πάθεϊ ἢ ἄλγεϊ H.
38, 39 προσλάβοι G.V. προσλάβῃ H. προσβάλλοι A.
CXV,
3 ἰῆσθαι G. H. ἰαῦθαι V. G. v. l. ζαῦθαι A.
4 χρόνου G. V. χρόνου H.
5, 6 ἡμέρῃσιν G.H.V. ἡμέραις A.
8 ἐὰν G. ἂν H. V. A.
20 κοτύλης G. H. V. κολύτης A.
21 κεγχραγγίων G. H. καὶ καγγίων V.
24 ἀναίμακτον G. H. V. ἀναιμάκτως A.
25 ἀφειδέως G. H. V. ἀφειδεῖ A.
τι G. H. V. τὴν A.
26 Κεφαλαίην G. κεφαλαίῃ H. V.
27 ἥκῃ G. H. εἴη V.
28 διπλαῖ G. H. V. διπλαῖς A.
29 τι G. τῷ H. V. A.
34 ἐπιεικέως G. ἐπιεικέως H. V.
35 λεπταὶ G. H. λεπταὶ V. A.
37 Κεφαλαίῃσι G. V. κεφαλαίῃ τι H.
38 ἀπαίσῃσι G. H. ἄπασι V. A.
CXVI,
6 ἐπεὶ G. H. ἐπὶ V.
17 χρέω G. V. χρεών H.
18 τῆς τερμίνθου G. τῆς τερμινθίνης V. A. τερμινθίνης H.
21 Κατασπάδιον G. H. V. εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λῦσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας V. m.
22 Στρογγύλη G. V. στρόγγη H.
24 ὀδόντα G. ὀδὸν H. V. A.
27 ξυγχαρασσόμενον G. H. V. ξυγχαράσσει τὸ A.
33 ἢ G. H. καὶ V.
τοῖσι H. V. M. τοῖ G.
33, 34 κενώσοντα G. H. V. κενώσει A.
34 ὀκόσον G. H. V. ὑχόσειν A.
35 μάσσειν G. αἱμάσσειν H. V.
37 βαλαύστιον G. H. V. καλαύστιον A.
42 καύσει G. H. V. m. καὶ ἐν V.
ἐπιπολῆς G. H. ἐπὶ πολλῆς V.
43 ἀπάνδηθεν G. ἀπάνδηθε V. ἐπάνδηθε H.
52 βυθίοισι H. βαθίοισι G. V.

CXVII,
6 ἀλτήρων G. καυτήρων H. V. G. v. l.
9 ἐμπαίειν G. H. V. ἐμπλάττειν (ἴσως) G. v. l.
10 Φοινίσσειν G. H. V. φοινίσων A.
11 ἐγχέοντα G. H. V. ἐγχρέοντα A.
13 ξυνθετον τὸ διὰ G. H. ξυνθετὸν διὰ V.
17 Φάρμακα G. H. V. φαρμάκου A.
18, 19 Δίαιτα H. V. διαιτ' G.
20 λεπτὴ G. H. V. λεπτὴν A.
30 πῖον G. τὸ H. V. A.
35 κάρου G. H. κάρω V. G. v. l.
36 κρέσσων G. κρέσσον V. κρέσσειν A.
42 λαγὸς V. λαγωὸς G. H.
ὀπτὸς G. H. ὀπτὸς A.
42 παχυνθέντι G. παχυνόντα H. V. A.
46 ἐφθῶν G. H. V. ἰθῶν A.
53 ἴσχειν G. H. ἰσχνὸν V.
CXVIII,
4 ἀφελόντων G. H. V. ἀφελόντων A.
7 εὔπνοοι G. εὔποοις H. V. G. v. l.
εὔφοροι G. V. ἔφοροι H.
13 ἐξαγωγὴ G. H. ἀγωγὴ V. διεξαγωγὴ (ἴσως) G. v. l.
29 ξυστῇ H. ξυυστῇ G. V.
30, 31 κεφαλαίῃσι G. κεφαλῇσι H. V.
31 πόσι G. τοῖσι H. V.
35 μέλλῃ G. H. V. μάλλῃ A.
38 πλημμύροντι G. πλημμύρον τι V. πλημμυροῦντι H.
41 ἐκρῇ G. H. ἐκρεῖ V.
45 ἢ G. H. καὶ V.
52 ἐπὴν G. ἐπὶ H. ἐπὶ V.
56 ἐστὶ G. ἐστὶν V.
CXIX,
4 τὸ H. V. τὸ G.
7 πιτμηκίναι H. πιτμημιδίαι G. V. (ἐν ἄλλῳ) πιτμηκίναι V. m.
8 δραχμαὶ G. H. δράχμας V.
12 ὑπαναστρέφειν G. ὑπαναστραφεῖν V. ὑπαναστραφέειν H. ὑπαναστραφεῖν A.
18 ἢ σπονδύλιον G. H. καὶ σπονδύλιον V.
31 μαρμαρυγῶν G. μαρμαρυγμῶν H. V.
34 τόδε H. τάδε G. V.
37 καμάτων Πρόνοια, καὶ ἐπιμονή· προεδρίη G.
καμάτων· προεδρίη H. καμάτων· προεδρίη V. (ἢ) πρόνοια καὶ ἐπιμονὴ V. m.
54 οἱ πρόσκειται G. ὑπέρκειται H. V. G. v. l.
CXX,
7 διασμὸν G. V. διαγμὸν H.
16 κεφαλὴν G. H. κεφαλῇ A. κεφα V.
21 πέσις G. πέξιες H. V. A.
22 προπότης G. H. προπόπτης V. A.
ὕδατος ἢ οἴνου H. V. ὕδατος πόσι ἢ οἴνου G.
26 θύμβρης H. V. θρύμβρης G.
32 ἢ εὔχαρι H. εὔχαρι ἢ G. V.
37 πλεονάνη G. H. V. πλεονάνης A.
40 ὄξος G. ὄξεος H. V. A.
46 οὐ καλὸν ἐν τούτοις τοῖσιν A. οὐ τοῖσιν G. H.
οὐ τοῖσιν V. (ἢ) καλὸν ἐν τούτοις V. m.
CXXI,
3 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
5 τὸ οὐ μοῦνον G. τὸ μοῦνον H. V. G. v. l.

10 ζώειν G V. ζωὴν H.
τλαῖεν G. τλῆεν H. V. A.
34 σμικρὸν H. V. σμικρὰ G.
37 μύδησιν G. H. V. σῆψιν A. V. m.
38 ξυμβῆ G. ξυμβῇ H. V. A.
41 εἰρέα) G. H. εἰρέων) V. A.
CXXII,
9, 10 κρέσσον H. κρέσσων G. V.
12 τωυτὸν G. V. τούτων H.
14 Βησῖνε G. Βυσῖνε *H. V.*
17 κασίλιν G. V. κασσίλιν *H.*
21 αἰθυίης G. H. αἰθερίης *V.*
ἐνοικάδιοι G. H. V. ἐνοικάδες A.
25 πίνοντας G. H. V. πόντας H. m.
33 πρήσσειν G. H. V. πρήσσεις A.
34, 35 ὠφελεοῦντα G. H. V. ὠφελεοῦσαι A.
36 μὴ G. V. μὲν H.
θηητὰ G. θεητὰ H. V.
40 ἔκκρισις G. H. V. ἔκκρισι A.
44 καλαμίνθη G. H. V. καλαμίθη A.
49 ἐν G. H. ἐς *V.* A.
50 βίμβηκα G. H. V. (ἢ) τρέχον *V.* m.
51 ἰσχναι G. ἐσχναι *H V.*
53, 54 ἠρεμαῖος G. H. V. ὑρωμαῖος A.
54 ἡσυχίη *H.* ἡ ἡσυχίη G. ἡ σικυη *V.*
CXXIII,
4 αἱμοῖσι G. H. V. αἵμοισι A.
λιπαρὸν G. H. V. λιπαρεῖν A.
14 κακὸν G. H. V. κακεῖν A.
23 υἱῶν *H. V.* M. οἴων G.
28 σίκυος G. σίκυες V. σίκυα H.
30 κακὸν G. H. V. κακεῖν A.
32 ἀρεαίως H. ἀρεαῖος G. ἀραιῶς V.
40 ἤδη G. H. ἐὰν ἢ V.
44 ἕκαστον H. ἑκάστου G. ἑκάστην V.
46 εἴασι G. V. εἴκασι H. ἔασι (ἴσως) G. v. l.
CXXIV,
3 Θεραπεία G. H. Περὶ V.
13 αἴσθησις H. αἴσθησις G. V.
15 ἐὴ H. V. A. εἴη G.
22 ἢ G. H. δεῖ V.
26 ἐγκεομβίης G. H. ἐγκαιομβίης V.
31, 32 μέρος H. μέρεος G. V.
32 ∢G. ∢∢H. V.
34 συμμάχει γὰρ τῇ δυνάμει G. συμμάχω γὰρ καὶ τῇ δυνάμει H. V.
CXXV.
5 Φράσω H. V. Φράζω G.
9 γυναικὸς H. V. A. γυναικῶν G.
14 ἡγεόμενον G. H. V. (ἢ) ἀρχόμενον V. m. ἐρχόμενον A.
16, 17 αἰαθρέψιος G. V. αἰατρέψιος H.
19 ἐγχρίπτοντα G. ἐγχρέπτοντα A. ἐγχρεμπτοντα H. ἐγχρέμπτοντα V. (ἢ) ἐνπθέντα V. m.
25 ἐγκοπεῖ G. ἐν κοπεῖ H. V.
35 ὄκως G. H. ὅπως V. A.
προσδιαχειρίσασθαι G. V. διαχειρίσασθαι H.
36 ἄπιστον G. V. ἄριστον H.
40, 41 περιμένον G. V. περιμένειν A.
43 ἢ G. V. ἢν H. G. v. l. (ἴσως).
ἢ γὰρ αὖ ἰητρὸς G. *V.* ἐὰν γὰρ ἰητρὸς H.
CXXVI,
8 ἀσπευδὴν G. ἀσπευδεῖν V. ἀσπευδεῖ H.
3 ἐπὶ χρηστὰ H. A. οὐ χρηστὰ G. ἀχρηστα *V.*
18 δέχοντα G. δεχονται H. σχεδὸν τὰ V. A.
19, 20 στερεῷ τῷ Κρητικῷ H. θηρείῳ τῷ Κρητὶ G.
σκυβελλίτῃ G. σκυβέλλιδι H.
38 τερμίνθου H. θερμίνθου G.
52 ἰξεχὲς G. ὀξεχὲς H.
CXXVII,
7 ἢ καὶ τερπνὸν H. ἢ τερπνὸν G.
19 λιπὴ G. λιπῆς H.
26 ἐὰν G. ἢ H.
49 ὀσφύϊ G. ὀσφύων H.
53 ἔμετοι G. ἔμετος H.
CXXVIII,
17 βλάψαι G. βλάψαι δυνάμει) H.
24 μήν H. μὲν G.
ξυνὸν H. ζωὸν G.
25 Βησῖνε G Βησσῖνε H.
34 ἢ οἱ διὰ H. ἢ διὰ G.
38 γυναιῶν) G. γυναικῶν) H.
46 χρέο G. χρέος H.
50 μαλθακωτάτοισι, αἳ H. μαλθακωτάτοισι G.
CXXIX,
8 Θεραπεία G. Περὶ H.
17 τοῦ G. τὸ H.
26, 27 ὀκρέον H. ὀκκρέον G.
CXXX,
4 χυμὸς G. χυλὸς H.
5, 6 μαστίχησι G. μαστίχῃ H.
22 Θεραπεία G. Περὶ H.
31 θερμῆναι G. θερμῆναι H.
40 σφίγξιας H. σφύξιας G.
42 ψυΐας G. ψύας H.
43 ἡ G. ὁ G.
32 διέξοδον ὅκως αἱρήγειν G. H. διέξοδον ἀρήγειν M.
48 ἀλίτοισι G. ἀλφίτοισι H.
51 τάδε σοι G. τὰ μέσα H.
CXXXI,
3 μῆον H. μῆον G:
3 πελονίτην G. H. βρυωνίτην H. m.
πετροσέλινον H. πετρόσελι G.
4 ποικίλων δὲ, μύρα μὲν ὀκόσα G. ποικίλων μὲν ὀκόσα μύρα H.
13 Θεραπεία G. Περὶ H.
19 ψυῶν G. ἢ ψυῶν H.
20 λαγόνος G. λαγόνων H.
21 ἐς τὸ τὰς G. ἐς τὰς H.
27 λιβανωτὶς H. λιβανωτὸν G.
36 ἁλικακάβου H. ἁλικακκάβου G.
39 καὶ διὰ τοῦ ὄγκου G. καὶ τὸ διὰ ὄγκου H.
46 ἥκιστα G. ἥκιστα H.
CXXXII,
8 τῇσι H. τοῖσι G.
24 ἀκρασίης G. H. ἀκρατὴς (ἴσως) G. v. l.
25 ἀθρεπτος G. H. ἄτρεπτος (ἴσως) G. v. l.
31 ἔῃ G. ἴοι H.
33 σύψιν G. γύψον H. G. v. l.
37 τοῖσδε καὶ H. τοῖσδε ἢ G.
42 ἤδε G. εἰ δὲ H.
κραίνῃ G. κραίνοι H.

CXXXIII,

CXXXIII,
6 ἦν G. τῇ H.
7 μηδὲν ἢ G. μηδενὶ H.
13 οἱ ὕπνοι G. ἄϋπνοι H.
17 βολαῖσι τοῦ G. βολαῖ, σῖτυ H.
18 τόνοι G. τοίῳ H.
37 κολοκυνθης H. κολοκύντης G.
38 ἀργόγλωσσος G. ἀργυγλώσσου H.
40 βρύων H. βρύῳ G.
CXXXIV,
44 ποιῶν G. ποιεῖν H.

CXXXV,
18 κελτέων H. κελτίων G.
34 ἀμμωνιακὸν H. ἀμμονιακὸν G.
45, 46 κορυκοβολίαι G. κορύκοβοι λεῖαι H. κόρυμβοι λεῖαι M. H. m.
CXXXVI,
6 λαγὼς G. λαγωὸς H.
17, 18 κρέσσον G. κρέσσων H.
20, 21 αὐτὴρ καὶ πάντων G. αὐτὰρ ἁπάντων H.
25 περικνθίων G. περ ἐκνθίων H.

NOTÆ
IN
VARIAS LECTIONES;
EMENDATIONES, & CONJECTURÆ.

QUÆ res maximè ſolent Antiquorum Libris labem inferre, ex videntur omnes ad depravanda hæc *Aretæi* ſcripta conſpiraſſe. Horum enim Codices MSS. ſunt quidem ii numero non admodum pauci, (de *tredecim* ad me notitia pervenit;) ſed quoniam alii cum aliis tam in mutilis truncifque partibus, quam in prodigioſis erratis perpetuo ferè tenore exhibendis mirificè conſentiunt, alii ab his in utrâque re interdum haud parum diſcrepant, eos neque ex uno, neque ex valde multis Exemplaribus deſcriptos fuiſſe cenſendum eſt. Sunt etiam, (de plurimis ita eſſe audio,) manu admodum *Recenti* ſcripti; ideoque eos, utpote ab indoctioribus Librariis exaratos, vitiis ſcatere minimè mirum eſt; quibus quidem Codicibus etiamſi paulo frequentiora menda irrepſiſſent, condonandum eſſet hominibus, cùm ibidem de Arte tractaretur ſibi neutiquam intellectâ, & in qua voces ſæpe occurrerent extra communem uſum poſitæ, obſcuræ, niſi Medicis fere inauditæ. Quid quòd *Aretæus* ad duorum fere Antiquiſſimorum Scriptorum, *Homeri* ſcilicet & *Hippocratis*, dicendi rationem, ſtylum conformarit: & non modò obſoletas horum voces frequenter adhibeat, ſed & novas ipſe haud rarò effingat; omniaque Dialecto, jam etiam ſuo tempore deſuetâ, comprehendat. Neque verò, exceptis tribus, Medicum quenquam Græcum, de *Aretæo* vel famâ audiviſſe percipimus. Ex iis autem qui de eo mentionem faciunt, *Paulus* unam duntaxat, eamque haud magni momenti ſententiam, affert; neque in deſcribendis medendiſve morbis, hujus veſtigiis inſiſtere videtur. In eo autem loco, ubi *Dioſcorides* ex illo aliquid adductus fuit, hiatus reperitur. *Ætius* autem quater ex *Aretæo* quædam ſe deſumere fatetur; quæ licet multùm immutata, ex iſto, quem nobis uſum præſtiterunt, quantùm reſtituendis corrigendiſque Veterum Libris proſint hos ab inſequentium Sæculorum Authoribus citari, declarant. Ad hæc, neque inter Criticos, niſi unus fortè aut alter, exſtitit, quem in *Aretæi* lectione verſatum eſſe conſtat; hos autem, ut *Mercurialem*, *H. Stephanum*, & *Foëſium*, ex eo aliis Authoribus lucem attuliſſe, non item ex aliis hunc emendaſſe, invenio. Cæterùm Editiones, nonniſi duæ, hujus Authoris *Græcæ* prodierunt; quorum prima à Viro & docto & diligenti data eſt: is quidem, quicquid è MSS. colligi potuit, ad illuſtrandum Textum fideliter & cum judicio

dicio diſpoſuit: conjecturas, doctas quidem ſed pauciſſimas, eaſque nudas, ne verbo quidem addito, attexuit. Poſterioris Editionis Author, quàm nihil hujuſmodi, aut aliud ſanè quippiam utile effecerit, in Præfatione declaratum eſt.

Supereſt, ut exponam quas mihi potiſſimum in emendando *Aretæo* leges præſcripſerim. Cùm, uti ſupra dictum eſt, *Homeri* ac *Hippocratis* dictionem ſtudiosè imitetur, ſiquid apud iſtum barbari, obſcuri, abſurdi, duri, levi mutatione in eorum verba detorqueri poſſit, magnas mihi adſtipulari autoritates cenſebo. *Ætius* quoque, uti palam feci, multa ex *Aretæo*, nomine hujus celato, decerpit; multa ex *Archigene* deſumit; quæ cum his *Aretæi* planè eadem ſunt; adeoque non mediocre Emendationi momentum accedet, quam cum ſcriptis iſtis congruere demonſtrabo. Quin & *Aretæus* ipſe, ſi loca ſenſu à ſe invicem non multùm abhorrentia contuleris, ſanis frequenter ſententiis depravatas optimè caſtigabit: quòd dicendi rationem ubique ſervet preſſam, teretem, uniformem.

Cæterum, detegendis indicandiſque præcipuis errorum originibus, commodè ſæpe eruitur, firméque ſtabilitur vera lectio. Jam cùm in exarandis Codicibus, verba, vel à Dictante, vel ex Autographo, excepta, chartæ mandentur: quidam malè legendo, quidam male audiendo, omnes malè ſcribendo peccant. Qui audit, quique legit, pravâ ſcripturâ literas confundit, dimidiatas pingit, alias aliis nimis ſimiles exprimit: negligentiâ quædam omittit, quædam tranſponit. Qui malè audit, ea quæ ſono ad ſe invicem accedunt, pro ſe invicem ponit; voces incognitas perperam ſcribit: pro non intellectis notas, pro inuſitatis communes ſubſtituit. Qui legit, litteras & verba ſibimet formâ ſimilia pro ſe invicem ſumit; ſi voces ſimiles aut ſimiliter terminatæ haud longè inter ſe diſtent, ultimam earum cum intermediis omnibus omittit: eâdem de causâ nonnulla repetit; particulæ etiam, & voculæ minutæ hujus viſum effugiunt: verba è Margine Textui, quæ ibidem admitti non debent, & quæ debent, alieno loco, inſerit; Gloſſemata vel vocibus quæ per hæc declarantur, addit, vel iſta inducens has ejicit. Uterque, ſi ad res magis, quàm ad verba, attendit, horum ordinem, ſervato ſenſu, invertit: voculas idem ſignificantes alias aliarum loco ſupponit: particulas frequenter omittit, frequenter mutat, præpoſitiones item & adverbia: numeros, caſus, modos confundit: voces ſimplices pro compoſitis, & has pro illis, uſurpat. Quòd ſi ſenſum haud aſſequantur vel parum curent, ambo verba ineptè ſeparant, & conjungunt; malè interpungunt, Spiritus & Accentus perperam appingunt. Cauſas errandi, & ei qui id quod ſcripturus, & ei qui id quod dictaturus eſt, legit, communes eſſe conſtat. Rectè quidem interdum legunt, quod haud rectè rurſus exſcribunt: ubi ſcilicet vetuſtas, aut caries, aut injuria quævis alia, vocabula ſive litteras, vel earum partes delendo obſcurandove, ita immutârit, ut diverſa potius repræſentent. Porrò cum MSS. partim Majuſculis, partim Minuſculis, Litteris exarentur; quarum Majuſculæ prope ſimiles ſunt, earum Minuſculas ſæpe haudquaquam ejuſdem formæ eſſe contingit: idemque vice verſâ obtinet. Eſt etiam obſervandum, Majuſcularum formam in diverſis Codicibus non eſſe admodum diverſam: Minuſcularum ſpecies eſſe quamplurimas, plurima item abbreviationum genera, ita ut difficiliùs ex his conjectura formari poſſit; cùm planè neſciatur quonam ſcripturæ genere exaratum fuerit Exemplar, è quo Codex alius ſit exſcriptus. Frequenter etiam accidit, ut Codices depraventur, eò quòd Librarii, quæ vel non intelligant, vel non probent, ſcribere nolint: adeoque conjecturas ſuas pro his ſubſtituant. Frequenter etiam, ut Libri ſui caſtigatiores perfectioreſque appareant, lacunas ex ingenio ſuo quoquo modo ſupplere ſatagunt; ubi nempe vel finis vel principium vocabuli eraſum eſt, quippiam

piam pro ſuo captu aſſuentes, unde linguæ ſaltem ejuſdem cum cæteris videatur: ſenſu interim, prout obtigit, vel aliquo, vel nullo. Trium tres diſſimiles in unâ eâque notiſſimâ Voce mendorum cauſas proferre liceat. Pag. 105. lin. 39. legitur, συχνὸν πίνειν ἔλαιον. pro συχνὸν, Codices duo habent εὔχνυ. ſcilicet quia Majuſculum σίγμα, hoc (C) atque hoc (Σ) modo ſcriptum, facilè temporis injuriâ & Scriptoris negligentiâ, Majuſculum εψιλὸν duobus his modis (ϵ) atque (E) expreſſum, plurimùm referet: unde ἐυχνὸν factum eſt; Νῦ autem, cùm minuſculâ ſic (ν) ſcribatur, ab ὑψιλὸν minuſculo (υ) parum differt: ita ἐυχνυ factum eſt; Librarius autem tertius, in Græcæ fortaſſe Linguæ ſcientiâ ſe verſatum exiſtimans, neque hujuſmodi vocem in eâ reperiens, ſagaciter εὖχυ, Imperativum ſcilicet ab εὔχομαι, Libro ſuo inſeruit.

His omnibus de cauſis plurima in *Aretæi* Libros fluxiſſe vitia credo; ad eamque corrigendi normam Emendationes & Conjecturas ſequentes ſæpius accommodabo.

Notandum, quicquid ex *Hippocrate* citatur, id paginis lineiſque Exemplaris, *Genevæ* Anno 1651. impreſſi; quicquid ex *Ætio*, id ſolius, quæ prodiit, Græcæ Editionis, *Venetiis* An. 1533. aptari.

Quæ Stellulis notantur Capita, vel partim, vel ex toto perierunt.

PAG. I,

21 πλησίον εἴδεος ᾖ, Malim, πλησίον ἤδη δέος, uti legi debere conjicit *Goupylus*, uti etiam hæc verba tranſtuli. Si εἴδεος ſervandum eſt, eo ſenſu intelligendum eſt, quo, Σκοτώματος ἢ ἡ ἰδέη, βάρος τῆς κεφαλῆς &c. (28: 18.) ἰδέας etiam pro εἴδεος inter Var. Lect. reperitur.

II,

20 ἐς τὴν ὑμέρην, σημασίην δώσοντο. Ita legendum, rectè proculdubio, conjecit *Goupylus*; Libri enim omnes, pro ἡμέρην, ὑμετέρην habent: & *Craſſus* iſta vertit, *nos ad ægritudinis notitiam impulerunt*; σημασίη verò, uti infra (1. 23. & 55.) acceſſionem ſemper, idem ſcilicet quod παροξυσμὸν, ſignificat.

35 ξυντρίσουσιν. Legendum ξυναρίδουσιν ut (4: 4.)

47 ἐρύθημα μήλων. Ex Margine hæc Textui inſerta videntur; etenim antea dixit, μῆλα ἐρυθρά.

III,

10 αἰτίων. *Craſſus* αὐτέων legit; utpote qui, *eorundem*, verterit. Priori verò loquendi genere paſſim utitur, ut αἰτίης πρὸς τὰ (48: 39.) Hæc autem juxta *Hippocratis* ſententiam dicta ſunt, Lib. de Flat. (300: 41.) & de Morb. Sac. (306: 38.)

11 σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα &c. Videntur hic quædam deficere, & mendum etiam cæteris ſubeſſe.

36 ξυμπαθίη τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται G. V. τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται ξυμπαθίη H. Exemplum hoc verborum tranſpoſitionis, quod in MSS. frequentiſſimè accidit, unicum dare ſufficiat.

32 ἀνάκλιτον G. H. ἀνάκλητον V. Malim ἀνάκλαστον ab ἀνακλάω. Ita, (2: 30.) κεφαλὴ ἐς τὸ μετάφρενον ἀνακλᾶται. & (4: 24.) τὴν κεφαλὴν ἀνακεκλασμένην. vide etiam 4: 34, 48. Ἀνάκλητον *Ionicè* uſurpari nequit, quoniam iſta vox, ab ἀνακαλέω formata, aliud ſignificat.

49 ξυνεχέες. πάσχουν hic, puto, deficit, Ita (5: 18.) ἤτοι τῷ ξυνεχέι πάθεϊ τοῦδε τοῦ ζώου. & (9: 40.) ἡλικίη, πρῶτον τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες. & (48: 8.) παῖδες ταχὺ παθεῖν τι ἐσκολιοι.

53 καὶ θανάτου ἡ φύσις. *Goupylus* vertendum monet, *quæ etiam eſt mortis natura*. Hæc autem meliùs intelligentur ex iſtis quæ habentur in Capite de Elephantiaſi. (69: 22.) ἄφυκτος ἡ νοῦσος, τίκτεται γὰρ θανάτου ἐπ' αἰτίῃ· ψύξις ἐστὶ ἐμφύτου θερμοῦ——ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη.

IV,

5 σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως σχίσαι. Abſurde in quibuſdam Codicibus legitur, σφηνὶ οὐ Δία ῥηϊδίως σχίσαι. *Craßus* autem vertit, *cuneis per Jovem facilè diduci* poſſint; quem ab *Ionicâ* tmeſi falſum rectè monet *Goupylus*. Hæc quidem apud *Poetas* frequentiſſima; quâ *Aretæus* quoque in aliis locis utitur, ut (6: 21.) πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν ἐπὶ τέχνῃ χρήσασθαι. & (24: 12.) ἐπ' αὐτοῖς ἵεται. Porrò ex ultimâ ſyllabâ τοῦ (σφηνὶ) Librarii formarunt νὴ ante διὰ, tmeſin hanc pariter non intelligentes.

26 βρόχος. Legendum βρόγχος ex *Fabricii* Var. Lect.

34 ῥάχιες ὅλη ἐς ὀπίσω. Hæc profectò ſana eſſe nequeunt; neque enim congruunt Emproſthotono affectis, qui, ut ſupra dixit, ſunt κυρτοὶ τὰ νῶτα, &, uti mox eos deſcribet, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μοῦνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται· *Goupylus*, pro ὅλη, legit εἰλεῖ.

κεφαλὴ πρηνὴς ἐς θώρηκα συνεσδυκῦα H. κορυφή, κεφαλὴ πρηνὴς, ἐς θώρηκα συνεσδυκῦα. G. V. Malim κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συνεσδυκῦα. Mendum hoc ita accidiſſe potuit; κορυφὴ omiſſum eſt, ac in Margine poſitum; ab alio deinde, ſed haud ſuo loco, reſtitutum. Verùm hoc modo multo elegantior ſententia eſt, cum caput ita pectori affixum deſcribatur, ut

ejus vertex in terram pronus dependeat.

V,

17 Συνάγχη καὶ Κυνάγχη ἤδε καλέεται. Legendum existimo, Κυνάγχη ἤδε καλέεται, cætera autem ex Margine assumpta. Nam cùm duas, easque contrarias, describat Anginæ species, cur hæc Κυνάγχη vocetur, hic rationem reddit: mox autem alteram magis peculiariter appellari Συνάγχην docet, οἷον συνδέουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν, cui quidem contrarium Symptoma huic speciei, nempe tumorem & eruptionem, competere affirmat.

50 ψύχον. An ψυχρὸν?

VI,

24 ὡς Κυνάγχην ἀπὸ Συνάγχης γίγνεσθαι. Ita ex conjecturâ meâ; sed in Textum per incuriam irrepsere, cum nihil hujusmodi facere decreveram. In Libris omnibus legitur, ὡς Συνάγχην ἀπὸ Κυνάγχης γίγνεσθαι perperam certè. Συνάγχης enim jam Symptomata describit, quæ quidem in κυνάγχην feliciter transit; ita enim exteriores gutturis partes afficinntur, interiores liberantur, atque ita periculum evanescit. In hâc præcipuè re duas has Anginæ species à se discrepare manifestum est.

46 εἰ. Meliùs εἰ δὲ ut in V.

50 ὑμένων, ὅτε &c. An ὑμένων, εὖτε ὅτε &c. Sententia sanè alioqui manca est; hâc autem loquendi formâ ubique fere utitur (ut 2: 31. & 10: 33.) Ista vox autem facilè omitti potuit, propterea quòd ejus initium sequentis voculæ initio non absimile est.

λαίφεα. Ita legendum ex Cod. H. non ut in G. λέπεα. Sic Uteri Membranas navigii velis comparat, (64: 49.) ὑμένες νευρώδεες, πλατέες ὅκως νηὸς λαίφεα.

VII,

30 ῥυπαρὰ H. λιπαρὰ G. Quid pingue Ulcus sit, nescio; sordidum, ut mali moris, semper notatur: eique καθαρὸν opponitur. (44: 11.) πελιδνὰ, κοῖλα, ῥυπαρὰ, δυσαλθέα τὰ ἕλκεα. Et (54: 26.) ἕλκεα, ἄλλοτε μὲν καθαιρόμενα, ἄλλοτε δὲ ῥυπαρά.

41 ἐκινήθησαν, καὶ ἐμελάνθησαν, καὶ ἐς G. ἐκινήθησαν, καὶ ἐς H. Hæc, ut Exemplum verborum quorundam omissionis propono; propterea quòd similia similiterque terminata non longè à se invicem distant.

VIII,

3 βοῆσαι. An βοῶσι, vel subintelligendum εἰθισμένοι?

6 ἤη. An ἤδη?

IX,

15 κακόν. An rectiùs κάκιον? (ut 8: 56. & 51. 17: 43.)

X,

39 αὐτῇ. An αὐτοῦ?

XI,

13 ὑπόχολον καὶ ζανθωρὸς. Legendum credo, ὑπόχολον ἢ καὶ ζανθωρὸς: quoniam ὑπόχολον, subflavum significat, καπνώδης autem aliam pituitam denotat ejusdem coloris, sed gradus inter si. Ita (14: 19.) dicitur αἷμα ὑποξανθὸν ἢ καὶ ζανθωρῶς. Et (14: 48.) ξανθὸν καὶ ζανθωρῶς pro flavissimo colore usurpatum. *Ætius* hæc in suos Commentarios transcribens ita ait, βὴξ ξηρά· εἰ δὲ καὶ ἀναχθείη τι, ἀφρῶδες, κατακχολον, ἔστιν ὅτε καὶ διαιμον ἀνθηρὸν σφόδρα (174. 50.)

19 ἐπαυσίρη. An ἐπαυσίρης?

20 γρυποὶ F. *Crassus*, in Variis Lectionibus *Edit. Basil.* 1581. pro *curvantur*, *vigilant*, legendum monet. Omnes enim, ἄγρυπνοι, habent; sed perperam. In purulentis *Hippocrates* ait, eorum οἱ μὲν ὄνυχες γρυποῦνται (42: 32.) *Aretæus* (36: 52.) Phthisicorum, ait, ὄνυχες γρυποί. *Ætius* hæc ex *Aretæo*, uti totum ferè hoc caput, desumens; ἄκρα ψυχρά· ὄνυχες πελιδνοὶ, καὶ γρυποῦνται. Unguium uncatio, quam γρύπωσιν vocant. *Cæl. Aurel.* (L. 2. c. 32.)

52 ὡς τῆγι. An rectè?

XII,

2 βραχείη. An ῥαγῇ ᾖ? vel ῥαγῇ, ut (62: 31.) ἢν μηδεμίῃ ῥαγῇ. Vel an φορὴ deest? ἐπὶ βραχείῃ φορῇ τοῦ ὑγροῦ (51: 27.)

5 αἰνή. Num αἰνῇ?

9 τῆς ἄνω ἰξιος τὸ ὀδοῦ. τὸ ὀδοῦ, videtur Glossema; ἴξις enim τὴν ἰθυωρίαν (rectam viam) significare apud *Ionas* à *Corintho* notatur, atque ita à *Galeno* (in Exeg.) apud *Hippocratem* usurpari dicitur. *Aretæus* etiam, οἶνος ὠκὺς μὲν ἐς τὴν ἄνω ἴξιν inquit (104: 24.) ἴξις πόρων (53: 45.) V. Lexicon, in voce ἴξις.

27 βύζεται. Ita legendum, licèt vox inusitata; formatur autem ab Adverbio βύζην, quod frequenter apud *Hippocratem* reperitur, ut (237: 17.) αἷμα βύζην ἀπιόν: exponitur autem à *Galeno*, *Erotiano*, & *Hesychio*, ἀθρόως. V. Lexic.

οὐ μάλα βήσσουσι. Ita lego, *Ætii* authoritate, licèt Codices omnes habeant εὖ μάλα βήσσουσι. Ille enim, immutatâ paululum Dialecto, εἰ μὲν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς φέροιτο, γαργαλισμὸς τῆς ὑπερῴας γίγνεται, καὶ ἀνάχρεψις πυκνὴ, καὶ οὕτως ἀποπτύουσιν. ἐρεθίζονται γὰρ πρὸς βῆχα, καὶ οὐ πάνυ βήσσουσιν. (171: 36.) Illud autem θυμὸς οὐ γίγνεται, quod ex *Aretæo* reddit *Ætius*, ἐρεθίζονται πρὸς βῆχα, loquendi forma est ex *Hippocrate* desumta (Progn. 39. 25.) βηχές τε καὶ θυμὸς τυτέοισιν οὐ γίγνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου; in quem locum commentans *Galenus* ait, θυμὸν εἴρηκε τὴν νοῦ προθυμίαν ἣν ἴσχουσι πρὸς τὸ βήττειν, ἐρεθιζόμενοι μὲν ὡς πρὸς τὸ σύμπτωμα, προσχρῆμα δὲ αὐτοῦ πεινόμενοι καὶ μόνον ἀρχῆς τοῦ βήττειν πειρώμενοι. *Aretæus* hoc ipse explanat, (19: 57.) βὴξ δὲ ἀτελὴς, προθυμίη δὲ μοῦνον. Et (43: 50.) βὴξ, πολλὸν θυμὸς οὐ γίγνεται, καὶ βραχέα, ξηρὰ βήσσουσι. Itaque οὐ certè, contra omnium Librorum authoritatem, legendum.

38 ἀπολυόμενοι. Malim ἀποπτυόμενον. Sputum enim, quo minùs fluidum est, eo faciliùs in globulos formatur, & exspuitur, difficiliùs autem liquefit & dissolvitur. *Ætius* hæc

hæc transcribens ait, εὐθὺς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, καὶ ῥᾳδίως ἀποπτύεται. Et *Alexander Trallianus* (L. 7. c. 1.) Γνωρίσεις δ' ὅτι οὐκ ἐκ τῶν κάτωθεν μερῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὸν φάρυγγα καὶ τὴν ἀρτηρίαν, ἐκ τοῦ μόνον ἀναχρεμπτομένους αὐτοὺς καὶ βήσσουσι πάνυ ἀναπτύεσθαι.

51 φθορῆς. An φθόης? siquidem ex hoc affectu in Phthisin præceps est transitus. Ην ἐντὸς ἐξ Αποστάσιος, ἐν τῷ Πνεύμονι φύηται, ἢ ἐκ βηχὸς χρονίης, ἢ Αναγωγῆς αἵματος, καὶ ἀναδόσιος πύου, Πύη καὶ Φθίσις καλέονται (36: 4.) qui affectus φθόη etiam vocatur, (36: 31.) Vel num φορῆς legendum? ut G. scilicet ut sanguinis effusio ab Asperâ Arteriâ fieri dicatur.

55 τοῦ. An τεῦ, pro τινός, *Ionicè*? certè τοῦ τοῦ separatim legendum, non, ut apud G. τούτου.

XIII,

7 Εμπυοι. An Εμπύαι? Ita (36: 7.) ἢν δὲ θώρηξ ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπαναγάγηται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, Εμπύη ἤδε τοὔνομα.

35 αὐλισθέν. Num ἀλισθέν? ut (14: 37.)

45 τῷ πλήθει δ' ἡ διαφορὴ &c. Melius fortasse τῷ πλήθει ad præcedentem sententiam rejici posset, ac legi ἡ δὲ διαφορὴ &c. Etenim antea de signis ex minore vel majore copiâ sanguinis aliquid dixerat; nunc autem de iis tantùm agit, unde dignosci possit si ex Venâ vel Arteriâ fluxerit.

XIV,

5 ἰητρείης. Legendum ἰητρείη, ut (12: 40.) ἰητρείη δὲ ἀρχαίη ἁπλῆ. & alibi. σύψις μὲν ἡ ἰητρείη.

21 ξὺν τῳ. Vocem aliquam potiùs deficere crediderim, ut σιάλῳ, quam τῳ hic pro τινι usurpari; neque enim aut commune aut sanum genus loquendi videtur. Substantivo certè alibi semper utitur in occasione simili, ut (60: 20.) τάδε καὶ ξὺν τῇ τροφῇ. & (60: 27.) ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι.

27 μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου. ἔμετοι φλεγματώδεες, H. μετεξετέροισι οὐδὲ μέσφι μεταφρένου ἔμετοι φλεγματώδεες. G. V. Fortasse μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου· οἱ δὲ ἔμετοι φλεγματώδεες.

29 μέζων ἐὴ τουτέων ἀποσιτίη, πλῆθος πολύ. An μέζων ἐὴ ἀποσιτίη, τουτέων πλῆθος πολύ?

34 πυρετώτερον. Inusitatè, neque bene formatur comparativum hoc ex Substantivo πυρετός. Malim πυρετωδέστερον, ut (98: 28.) τὸ πυρετῶδες ἴσχει.

57 καταπίνη. Certè vox mendosa. *Crassus* vertit, *Si in pectore noxa sit*; quid legerit, voci καταπίνη simile, conjicere nequeo. Inter Varias Lectiones legendum monet, *Si à pectore absorbeat*. An ἐπαναπίνῃ? his enim præpositionibus verba in simili casu decomponit, ut ἐπαναγάγηται διὰ τοῦ πνεύμονος (36: 8.)

XV,

14 οὐ. Delendum puto. Inflammationes enim æstate maximas oriri minimè dubium est. Οἱ Καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίγνονται). Hippoc. (L. 2. Epid. 995.) Sequitur etiam apud *Aretæum* homines mori ἔαρος δὲ θέρεος, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι Καυσώδεσι.

19 ἀπογνώσι. Malim, ἀπόγνωσις. Etenim malam spem ex desperatione omnimodâ sequi, absurdè dicitur; δυσελπιστίη, ἀπόγνωσις τοῦ βίου, cum gradatione expressio est.

37 ὠχυφόνου F. M. ὦ κύφων οὐ G. V. H. *Goupylus* inquit, O cyphon, exclamatio est indignantis, Dii vestram fidem! Quânam authoritate fretus hoc ita exponat, haud reperio. Ωκυφόνου certè, vox *Homericè* composita, commodissimè legi potest. *Paulus* (L. 3 c 24.) καρδία πάσχουσα ὀξὺν ἐπιφέρουσα θάνατον. *Aretæus* infra, τόνον τι τάχος τοῦ ὀλέθρου (15: 44.)

50 Βουβῶνες οἱ λοιμώδεες Ηπατος. Ηπατος pro Ηβης falsò hic scriptum suspicor. Ita parum enim proprii sunt Jecori Bubones Pestilentes, ut hujus Visceris Tumorem aut Ulcus nusquam Bubonem appellari meminerim. Inguen contrà in Peste perpetnò occupant. Quin & ex eo tantùm quòd τοὺς βουβῶνας adeo frequenter infestent, βουβῶνες etiam hi Tumores dicti sunt. Ita Βουβὼν à *Polluce* (Onomast. L. 2.) describitur τὸ περὶ βουβῶνας οἴδημα μετὰ φλεγμονῆς. Quænam verò partes hoc nomine appellentur, ita definit *Rufus Ephesius*, (de Appel. Part. Corp. Hum. 24.) Βουβῶνες δὲ τὰ ἔμπροσθεν τῶν μηρῶν τὰ περὶ τὴν Ηβην.

57 ἐστάθη. Ita legendum non, ut G. ἐπάθη. Sic (16: 22.) γνώμη ἀστάθεστέρου. & (17: 12.) ψυχῆς κατάστασις.

XVI,

24 καί. An ἀλλὰ καί?

27 Εστ δ' ἧς τῆς νόσου ἤδε. Hæc pessimè vitiata esse manifestum est. An Εστι δὲ τῆσδε τῆς νόσου ἰδίη? ut (28: 18.) Σκοτώματος δὲ ἡ ἰδίη, βάρος τῆς κεφαλῆς.

48 εὔχροίη. Legendum existimo, ἀχροίη. Ita in Venæ Cavæ Morbo, quem Causi speciem esse dicit, (21: 47.) προσώπου ἔρευθημα ξὺν ἀχροίῃ (21: 16.) & (36: 23.) ἀχρωμίη, ἄχροια, καὶ τἄλλα πάντα ὁκόσα οἱ πυρεταίνοντες. Signum revalescentis Cardiaci dicit, cùm ei est πρόσωπον εὔχροον (103: 22.)

XVII,

6 τἄλλα· αὐτὰρ καὶ τὰ ἄλλα. Quid hæc sibi velint, equidem prorsus ignoro.

16 ἀλλοφάσσειν. Ita optimè ex F. cum antea, ἄλλα φασίν, nullo sensu legeretur. Αλλοφάσσοντες autem, vox ab *Hippocrate* usurpata, (Prænot. 44. 28.) à *Galeno* (in Exeg.) exponitur, παραπαίοντες, παραφρονοῦντες. V. Lexic.

25 ἐρέουσι. Meliùs fortasse ὀρέουσι, ut F.

41 μέρη. Malim legere, φέρε vel ὄχλ; quid enim μέρη hic significet? τὰ πρῶτα per se frequenter adhibet, & adverbialiter, ut (38: 38.) τὰ πρῶτα ὑδατώδεα, &c. Et, τὰ πρῶτα, πολλὰ καὶ χολοβάφεα, ἔπειτα &c. Postea verò, pro ῥηϊδίως ἄπνοος, malim ῥηϊδίως τι καὶ ἀπόνως, ut apud *Hippocratem* (Prænot.

not. 45. 19.) ἣν ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ.

XVIII,

21 χορδῇ. Malim χορδαί. Nam uti refert *Cæl. Aurelianus*, Veteres Græci intestina *Chordas* vocaverunt (Ac. Morb. L. 3. c. 7.) Et *Homerus* ait, χορδῆσιν λιπαρῇσιν (Βατραχ. 221.)

28 εἰλεώδεσι. *Stephanus* in Thes. Ling. Græc. & *Scapula*, εἰλεώδης, ex *Aretæo*, exponunt, *ileo laborans*; quod quidem in hoc loco nisi absurdè neutiquam significârit, neque verò alibi apud Authorem hunc legitur. *Constantinus* vocem hanc apud *Plinium* (L. 20. c. 4.) eodem sensu inveniri falsò notat; *Plinius* enim illic, *iliosos*, dicit. Idem *Constantinus* τὰ εἰλεώδη, *intestini tenuis torsiones*, exponit; sed Authorem nullum, in quo id ita usurpatur, adducit. Equidem valde dubito an vox hæc uspiam, nisi apud *Hippocratem*, idque semel tantùm (Epid. L. 3. Æg. 9. occurrat; γυναικὶ ἣ τὰ εἰλεώδεα δυστρόφως ὥρμησεν. *mulieri, cui intestini tenuis torsiones graviter ingruerunt.* *Foësius* tamen vocis hujus in *Oeconom.* mentionem non fecit. Sed neque hoc sensu hic tolerari potest: neque verò eo quo ego illam transtuli, scilicet, *Ileum ex cibis iis maximè contrahi, qui Ileum inferre solent.* Certè hic legendum, πιμελώδεσι, *pinguibus*: quod non modò cum Experientiâ congruit, sed cum iis quæ *Ætius* ex *Archigene* his omnino similia profert, de causâ Ilei, αἰτία δὲ εἰλεοῦ, διαφθορὰ σιτίων πολλῶν τε καὶ ποικίλων καὶ ἀξυνήθων, καὶ μάλιστα τῶν κατατριμμένων κρεῶν. Hæc ex MS. in Bibliothecâ *Bodlejanâ* exscripta sunt, ut & ea quæ in Notâ sequenti leguntur.

32 ἀνελήφθη. Legendum, ἀνεθλίφθη, *quibus intestinum in ventrem non retrusum, sed violenter collisum est.* *Ætius* enim hæc ita exprimit, συμβαίνει δὲ καὶ εἰς ἔντερον εἰς τὸ ὄσχεον σὺν τῷ κόπρῳ κατιέναι, εἶτα ἀνεθλίβειν μετὰ βίας.

XIX,

16 παντί. An πάντῃ? ut (20: 31.) πάντῃ τοῦ ἥπατος σκίδνανται.

52 πόνος βαρὺς, βαρύτατος. Simili loquendi formâ utitur *Cæl. Aurelianus*, (Ac Morb. L. 3. c. 18.) anhelatio crebra atque creberrima.

54 ἕλκονται. An ἑλκονται? Trahuntur enim deorsum à Jecore Diaphragma & Pleura, utpote quod ex iis suspenditur.

ἤρτητο. An ἤρτηται? V. 48. 8.

XX,

18 διήλλαντο. An διηλλάξαντο? ut (93: 20.) διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον. A διαλλάσσω, διήλλαντο legi deberet, Phrasis tamen haud congrua.

24 σὺν πλήθεϊ. An σὺν πλήθει? & ὡραίων pro ὡρείων, uti semper fructus horarii ab omnibus vocantur, & ab ipso (136: 8.) ἀκρόδρυων τὰ ὡραῖα.

34 ἐπιπολέως. An meliùs ἐπὶ πόλεος?

47 περί. Melius ἢ περί.

XXI,

6 καθέν. Meliùs ita, quàm antea separatim καθ' ἕν. malim tamen, χυθὲν, ut 57: 32.

24 κοιμᾶται. Legendum, κοιμῆται. Nam Aorta ad sinistram Venæ Cavæ, non hæc ad illius lævam jacet.

32 εἶδον G. ἰδέαν H. V. Et, καῦσον G. H. καῦσιν V. Legendum credo, ὁκόσοι τῆσδε τῆς κακίστης εἶδον, ἰδέαν καῦσιν ἐκάλεον. Ita (108: 5.) Τὴν τῆς κοίλης φλεβὸς φλεγμασίην καὶ παχέης ἀρτηρίης, αἳ παρὰ ῥάχιν τέταται, καῦσιν ἰδέαν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. Quoniam duæ hæ voces εἶδον & ἰδέαν, altera alteram, proximè sequebantur, ac sibimet haud absimiles erant, Librarii ambas in Textu locum servare non debere existimarunt: itaque alii hanc, alii illam, expulerunt; aut fortè alteram incuriâ omissam, ac postea in Margine ascriptam videntes, hanc receperunt, illam ejecerunt.

34 ἐπεὶ τὸ θηριῶδες. An rectè? an ἔπειτα pro ἐπεὶ τό?

XXII,

45 ὀρθῶς τάδε. ὀρθοστάδην legendum credo. *Hosce morbos ita patiuntur ægroti, ita ut ex iis tamen decumbere & lecto affigi non cogantur.* Eo sensu hac voce frequenter utitur *Hippocrates*, ut (Epidem. L. I. 944) πουλὺν χρόνον (πυρετοὶ) παρέμενον ὀρθοστάδην τε καὶ κατακειμένοισι. ibidem (938.) πλείστοισιν ἀπύρωσιν ὀρθοστάδην; in quod commentans *Galenus* inquit, ὀρθοστάδην ἐνοχλεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους τοὺς τὰς νόσους φέροντας ἀλύπως περιερχομένους, καὶ μὴ καταναγκαζομένους κλινήρεις γίνεσθαι. Eodem sensu hac voce utitur *Aretæus*, (63: 9.) χρονίη νοῦσος, καὶ ὀρθοστάδην καχεξίη.

51 ἀλλ' ἤ. Num ἀλλά?

XXIII,

15 αὐτέων καὶ ὑστερῶν φλεγμονάς. Mendum in hisce verbis aliquod latet; quædam fortè deficiunt. Quâ ratione restitui possint, conjicere nequeo; sensum facilè capio. Fieri posse dicit, ut Vesica Urinæ suppressionem patiatur per consensum cum aliâ parte, putà, si inflammetur Uterus Mulieribus, aut Intestinum *Rectum* in Viris; quoniam ea per Membranas Utero in illis, *Recto* in his annectitur. Membranarum, quæ Uterum & Vesicam jungunt, inflammationem, *Soranus* causam reclinationis ac retractionis Uteri prædicat; quidni eadem Urinam quoque in Vesica supprimat. An πλεκτάνας pro φλεγμονάς legendum? quæ pars Uteri vocatur apud *Soranum* & *Rufum*.

19 πληρεομένης. Legendum πληρεομένη.

20 ἐπιτύχῃ τι. Melius ἐπιτύχῃ τι.

28, 29 ἐν δέκα H. ἐν ιδ'. G. *Aretæum* credo, *Hippocratis* doctrinæ observantissimum, *Peracutorum* morborum terminum, circa *decimum* potiùs, quam *quartum atque decimum* diem præscripsisse. *Acuti*, inquit *Hippocrates*, (Aph. 23. L. 2.) τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι. *Galenus* autem in voces, κάτοξυ νόσημα (Aph.

(Aph. 7. L. 1.) commentans ait, *τοῦτο ἂν εἴη τὸ αὐτίκα ἀκμάζον*. & in Aph. 10. L. 4. *ὅτι δὲ λίαν ὀξέα κέκληκε νῦν, ἃ πρόσθεν ὠνόμασε κατόξεα, δῆλον παντί· καὶ μέντοι καὶ ὅτι τὸ τούτων κατάστασις ὅρος ἐστὶν ἡ ἑβδομὰς ἢ πρώτη, λέλεκταί μοι καὶ τοῦτο.*

34 *ὠχρὸς ἱδρώς*. Legeudum credo, *ψυχρὸς ἱδρώς*. De *luteo sudore*, uti vertit *Crassus*, mentionem nullibi factam reperio; *frigidus* autem morientibus præsertim, cum *Convulsione*, familiarissimus. *Ætius* de Satyriasi affectis dicit, *ἱδροῦσι ψυχρὸν, ὁποῖον συμβαίνει καὶ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις σπασμοῖς ἀπολλυμένοις.*

41 *βυπτηστί* H. *βυπτήσει, καὶ πνεύμασι*. G. V. Haud mihi persuadere possum, *Aretæum*, utut *Pneumaticæ* Sectæ addictum, utut etiam (50: 39, 40.) *ὕδερμα φυσῶδες καὶ βυπτησιν* Hydropas generare dicat, Vesicam flatibus inflammari credidisse. De iis tantùm rebus loqui videtur, quarum fortuitâ assumtione Vesica afficitur, uti cum de causâ Diabetis agit (52: 21.) *οὐκ ἀδόκητον καὶ δηλητηρίων τινὰ τήνδε τὴν αἰτίην ἴσχειν, τὸ ὁκόσα κύστι καὶ νεφροῖσι ἐστι πολέμια*. Illud itaque (*καὶ πνεύμασι*) meliùs omitti posse censeo.

42 *πάντα χακίων*. Hæc duo verba rectissimè se non habere suspicor. *πάντα τὰ κακίων* H.

XXIV,

9 *σπλάγχνα*. Certè legendum, *Σπλῆνα*. *Σπλάγχνα* enim, omnia generaliter Viscera, significat. Itaque mox rectè ait, *ἢν ἐξαπίνης ἀναΐσσοιτο γένηται, καὶ ἐκβιάσηται τὰ σπλάγχνα*, omnia nempe Viscera, vel ex iis quælibet, indicans. Jam verò, cum de singulis partibus agat, quas Uterus è loco suo commotus impetit; eumque modò directè sursum ferri sub Pectoris cartilaginem, modò obliquè ad dextram aut sinistram: jecurque, quod ad dextram partem situm est nominet, ineptè prorsus *σπλάγχνα* postea dixerit, rectissimè vero *Σπλῆνα*, quod Viscus in sinistrâ lateris parte, Jecori oppositum, jacet. Ita in Curatione hujus mali, de Utero ibidem loquens (111: 20.) *ὀπίσω χάζεται, ἠδὲ ἄνωθεν· ἢν δ' ἄν ποτε καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ Σπλῆνα καὶ Ἧπαρ.*

20, 21 *ἀτονίη*. Certè legendum *ἀφωνίη*. Imbecillitas rectè quidem pro Symptomate nominatur, ubi malum hoc nondum accessit, sed jam instat, ut infra. (35.) *ἢν δ' ἄρξηται πάσχειν, ὀκνηρὸς ἔργων πρήξιος, ἔκλυσις, ἀτονίη*. Hîc autem mulier in ipsa Suffocatiouis impetu acutissime moriens describitur: *ἀποπνίζεται ἀκέως συνοχωρέῃ Ἧπαρ, Διάφραγμα, Πνεύμων, Καρδίη. τοὔνεκεν ἀτονίη ξυμβαίνει δοκέει καὶ* (non *ἀτονίη*, sed) *ἀφωνίη*. Oppressio scilicet omnium Respirationis partium, Diaphragmatis, Pulmonum, Cordis, quæ *spiritum*, eodem quoque tempore *vocem* elidit. Ita cùm de alio Morbo huic simili loquitur (24.) fit, inquit, *ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίη*. In Symptomatis, ubi mulier jam conciderit, (24: 42.) simul ponuntur *πνὶξ καρτερὴ, ἀφωνίη*. Inter hujus affectus perpetua symptomata rursus nominatur *ἀφωνίη* (25: 13.) Arteriarum *Carotidum* compressionem inter Suffocationis causas ponit *Aretæus*; quæ quare ita vocentur exponens hæc habet *Rufus*, lectu non indigna; *καρωτίδας δὲ τὰς διὰ τοῦ τραχήλου κοίλας ὠνόμαζον πάλαι, ὅτι πιεζόντων καρώδεις καὶ ἄφωνοι ἐγίνοντο· ὤφθη δὲ νῦν τὸ πάθημα, οὐ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ νεύρων αἰσθητικῶν παρακειμένων πλησίον*. Cum suo nuper tempore repertum, pro confesso autem jam haberi dicat *Rufus*, Arteriarum *Carotidum* pressionem *Comatis* non esse causam, id autem à *Nervis sensoriis* prope has jacentibus oriri: cumque *Rufus Ephesi*, prout in *Cappadociâ Aretæus*, ambo scilicet in *Asiâ minore*, Medicinam exercuerint; profectò verisimile est, si his temporibus exstitisset *Aretæus*, eum vel novæ huic de *Comatis* causâ, secus quàm senserint Veteres, opinioni contradicturum fuisse, vel eam ipsum approbaturum. Neque verò, si paulo vel multo post hanc ætatem claruisset, quid de hàc re à Medicis diceretur, ignorare potuit: cùm etiam post hujus ævum, *Ætii* scilicet temporibus, *Rufi* inter cæteros permultos, scripta plurima Medica maximo in pretio haberentur. Itaque pro aliquo hoc argumento fuerit, *Aretæum* ante *Rufum* viguisse. *Rufus* autem (teste *Suidâ*) *Trajani* imperio floruit.

23 *καινῷ κάρῳ*. Malim *δεινῷ* vel *αἰνῷ*, quâ voce, utpote *Homericâ* & *Hippocraticâ*, eodem sensu utitur, (110: 19.) *αἰνῶς ἐν* *οἴκτισι*. Vel fortasse pro *καινῷ*, *κακῷ* legendum. *Hippocrates* Epid. L. 3. 1085. inquit, *ἄλλη τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ βαρέως ἀπηλλάσσετο*. *καταφορὴ* enim apud *Hippocratem* idem quod *κῶμα*, vel *κάρος*, significat. *κῶμα δὲ καὶ καταφορὴ* (Epid. L. 3. 1109.) *Erotianus* exponit *κωματώδεις, οἱ μετὰ κώματος καταφερόμενοι· κῶμα γὰρ ὁ ὕπνος, καὶ οἷον κοίμημα. οἱ δὲ μετά τινος νωθρίας ἐν καταφορᾷ ὄντες, κωματώδεις καλοῦνται*. *Aretæus* dicit (9: 3.) *ἐν τῇ καταφορῇ παραφέρει*.

24 *ξυμμορφῇ*. Malim *ξυμφορῇ*. Voces hæ pro se invicem Librariorum incuriâ sæpe positæ sunt, ut 19: 6.

31 *αὐτόματοι*. Videntur hic quædam lineæ deficere. Neque enim cum sequentibus bene cohærent; neque adhuc distinctionem inter duos istos affectus complevisse videtur. *ψύξις* &c. inter causas Hystericæ Suffocationis numerari credo.

XXV,

7 *πηλικωτέροισι*. Vocem hanc nusquam invenio. *πηλίκος*, quantus, significat. *Herodotus*, *ἀπηλικέστερος*, *Ionicè* pro *ἀφηλικέστερος*, *junior*, ponit: quod & hic legendum credo.

XXVI,

35 *πόνος ἐπιπόνως ἰήσιος*. An rectè?

38 *ὡς*. Au rectè?

XXVII,

16 *ἐπὶ πλεῦνας*. Videtur, *ἡμέρας*, deficere. Ita loqui-

loquitur (37: 46.) ἐς ἡμέρας πλεῦνας. & rursus, (79: 35.) Absurde enim πλεῦνας ad αἰτίας referatur, *Si caput levi de causâ, vel pluribus de causis, doleat.* Id autem vult, licèt per aliquot dies continuet dolor, nondum κεφαλαίην vocari, nisi διαθίζῃ χρόνῳ μακρῷ &c.

19 πλεῦνον. An πλεῦνα, Symptomata nempe. πλεῦνον enim, *magis*, significare nusquam reperio.

31 ἐς. Quidam Codices ἐς, H. εἰς habet. Spiritum igitur & Accentum immutare haud dubitavi, cùm id sensus postulet, & ἐς μέσφι nunquam usurpetur pro, *usque ad.*

34 ἐν ἡμίσεϊ μίμνῃ. Videtur legi debere, ἀλλ' ἐν ἡμίσεϊ μένῃ, vel μίμνον pro μίμνῃ.

35 μᾶλλον. Videtur redundare.

42 ἱδρώς ἄχρετος πινόντων ἐξαπίνης ἄλογος, ὥσπερεί τινος πεπαίξαντος ξύλῳ. Tendinum quid sit sudor, explicatu haud facilè est. Legendum puto, ἱδρώς ἄχρετος· τινόντων ἐξαπίνης ἄλγος, ὥσπερεί τινος πεπαίξαντος ξύλῳ. Ita quoque hæc reddidi. Nervos majores Cervicis *Cælius* à Græcis τένοντας vocari scribit: (Morb. L. 3. c. 3.) qui tamen *Tendines* potiùs appellari debent, & in dolore Capitis non raró & ipsi afficiuntur. *Cælius* inquit in Cephalæâ, (Morb. Chronic. L. 1. c. 1.) Occupat (dolor) occipitium atque colla.

XXVIII,

7 ἐγκυβερνῇ. Vox hæc nusquam reperitur; neque κυβερνᾷν quippiam hic sensûs congrui significat. An, ἐγκυρκανῇ, vel ἐγκυκανῇ? nam κυρκανᾷν & κυκανᾷν idem significant. V. Steph. Thes. Græc. κυρκανᾶται autem ab *Erotiano* exponitur, ταράττεται, quod hic quidem sensûs optimi est. Vid. quæ de hac voce dicta sunt in Notis ad 64: 55.

35, 36 ποι. An τῇσι?

XXIX,

6 οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίσσει. Hæc ita reddidi, *neque ætate procedente quicquam mitigantur:* quem sensum in his verbis solum invenio, eumque duriter sanè ex Græcis expressum. Malim, pro ἡλικίῃσι, legere, ὁμιλίῃσι, *colloquia, consortia,* ἄμικτοι, οὐδὲ ὁμιλίῃσι μειλίχιοι· *hominum colloquia defugientes,* &, quando iis intersunt, morosi; scilicet, *nec visu faciles, nec dictu affabiles. Maniacos* describens, inquit, φυγοθρονέουσι ἐς ἐρημίην, σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες (33: 5.) νηπιάχων μύθων ἀπομιλίῃ (75: 31.)

50 θυμηδίην. Malim, ἀθυμίην. *Crassus* vertit, *animi angorem.* In hoc enim differre ait *Maniacos* à *Melancholicis*, quod *Maniacorum* nonnulli vehementer iracundi sint, nonnulli risu ac lætitiâ perpetuâ occupentur, (uti etiam eorum genera eleganter describit in proximo Capite: *Melancholicorum* verò mens perenni tristitia obumbretur, & sicubi eorum mœror in lætitiam transeat, in furorem illos agi, & *Maniacos* appellari debere. Ἦν δὲ ἐξ ἀθυμίης &c. (30: 3.) Dixerat etiam antea *Melancholiam* sibi *Maniæ* principium ac partem videri.

XXX,

9 Μελαγχολῆσι. An Μελαγχολέουσι vel Μελαγχολίῃσι?

10 ἀμείβεται. Meliùs forsan ἀμείβηται, ut H. V.

παράληρον τῆς ἐξυθυμίης. *Crassus* vertit, *excandescentiæ delirium.* Videtur legisse, παράφρον τῆς ἐξυθυμίης. Monet etiam pro, *excandescentiæ*, legendum, *tristitiæ*: unde in alio Exemplari, ἀθυμίης invenisse putandum est

20 νωθροὶ ἔασι ἀλόγως, ὅπη ἐπ' αἰτίῃ. Cum ἀλόγως idem significet quod, ὅπη ἐπ' αἰτίῃ, malim istam istasve voces ex hoc loco auferre, & post ὀργίλοι legere in eâdem lineâ. Ita alibi: ὀργίλοι οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινι, δύσθυμοι δὲ ἀλόγως.

Τεκμηρίων. An Τεκμήρια?

21 Μελαγχολίης ἀρχή. Videntur hæ duæ voces ex Margine desumtæ, ubi eas aliquis adscripserat ut notaret hic inveniri *Melancholiæ incipientis* signa: quod submonuerat *Aretæus* dicens, Τεκμηρίων vel (τεκμήρια) μὲν ὧν οὐκ ἄσημα. Ita etiam (69: 27.) Ἀτὰρ οὐδὲ ἰσχὺ τέκμαρ οὐδὲν ἡ ἀρχὴ τῆς νούσου μέγα. Vel fortasse transposita sunt, & legendum. Τεκμήρια μὲν ὧν οὐκ ἄσημα, Μελαγχολίης ἀρχή.

26 ὁκόσα γὰρ ἐκτετραμμένα ἐπιγίνεται ὕπνοι οἱ κακοῦ. Sensus ex his verbis facilè elici potest, tamen ὕπνοι οἱ non sanam esse Lectionem suspicor. *Crassus* vertit, *Quotquot enim à naturali statu valde aliena sunt, ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem sese offerunt.* Videtur pluta, non tamen saniora legisse.

48 σφυγμοὶ ἴκελοι τοῦ ψύχεϊ, quid sint, nescio. *Crassus* monet legendum, affectui: quare, πάθει, in quodam Codice reperit; quod tamen sensum haud illustrat.

46 Ὡς ἐξ ἀλὸς ἐρυγμίῃ. Comparatio certè longè petita. Crediderim pro ἐξ & ἐρυγμίῃ legendum ἐξυρεγμίῃ, & mendum quoque aliud subesse G. legit ἐρεγμίῃ. Ita (16: 19, 20.) στομάχου ἰδίας, ἐρεύξιες ἐξυρεγμίῃ. (& 59: 24.) Φῦσαι βρωμώδεες μὲν αἱ ἄνω, καὶ ἐξυρεγμιώδεες.

53 ἤ. Redundat, puto.

XXXI,

45 οὐδὲ αἱ περιφράσιες, καὶ γὰρ ἄνδρες ἐξαίπλωσι. Malim hæc ita legere, Αὗται δὲ αἱ περιφράσιες, αἳ καὶ ἄνδρας ἐξαίπλωσι. *Ætius*, qui multa ex *Aretæo* de Maniâ exscribit, hæc ita exprimit, αἰτία δὲ τοῦ πάθει — καὶ αἱ τὰς συνήθεις ἐκκρίσεις ἐπισχόμεναι· διὰ τοῦτο καὶ γυναῖκες ἐνίοτε μαίνονται, αἷς ἐπίσχηται τὰ καταμήνια.

51 ἀγωνίκης. Legendum ἀγωνίης, ut 44: 25.

XXXII,

5 λημύθων ἐνέπλωσαν. Verba paucula hic ad explendum sensum deficere videntur, qualia in Versione addidi. Paulus (L. 3. c. 14.) ait Melancholicorum, τοὺς μὲν δεδιέναι θάνατον, ὀκνεῖν, ἢ φεῦγειν τὸ κατάγειον.

XXIII,

XXXIII,

15 τ̃. Legendum ἢ τ̃.

25 ἄλλης. Malim, ὅλης. Neque enim de ullo *Sensu* antea locutus est.

36, 37 ἀναλθής. Malim ἀναλδὴς, quæ vox *Hippocratica* à *Galeno* & *Erotiano*, ἀναυξὴς, ἄτροφον, exponitur. Etenim, quibus modis afficiatur *Crus* hoc, ἀπόπληκτον ab *Hippocrate* dictum, explanat: νεκρῶδες scilicet id *sensu* carere indicat ἀχρήιον *motu*, ἀναλδὲς autem *nutrimento* quoque *destitui* ac *minui* & *tabescere*; quæ sanè omnia in *Crure* vehementi *Paralysi resoluto* eveniunt. *Hippocrates*, (Lib. De Artic. 823. 2.) quibus os femoris luxatum est, inquit, ἀχρήιον παντάπασιν καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίγνεται. In imo Versionis Latinæ notavi, ἀπόπληκτον σκέλος, quod ex *Hippocrate* citat *Aretæus*, reperiri Epidem. L. 3. à *Dureto* (Com. in Coac.) deceptus, qui id illic legi monet haud verè; pro comperto enim habeo verba hæc in isto Libro haud legi; neque sanè, post longam & frequentem conquisitionem ἀπόπληκτον σκέλος apud hunc Authorem ullibi deprehendo. *Paulus* etiam in Capite de Apoplexiâ (L. 3. c. 18.) eadem ex *Hippocrate* profert, Φησὶ γοῦν Ἱπποκράτης, ἀπόπληκτος αὐτοῦ τὸ σκέλος ἐγένετο.

49 ἢ ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ ξύμπαντα. Malim, ἢ ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ, ἢ ξύμπαντα, *vel per se singula, vel simul omnia.*

XXXIV,

2 ἐλκέων τόδε. Quid hæ voces hic significent, divinare nequeo. An ἐκλυόμενα, vel aliquid simile?

6 κρίσιος. Legendum puto, χρόνιος.

18, 19 τεράτωδε. Vox hæc pro τεταρταίῳ, incuriâ huc irrepsit.

30 τόδε. Malim, τάδε, scilicet πῦρα.

31 τεσσιδδοῖ. Malim τεσσιδδεῖ, ut 15: 5.

44 ὅκως ξύλα ἱκανὰ κατεξέων. Non dubito, quin insigne mendum his verbis insit; ea saltem non intelligo.

τὰ μέλεα βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. Forsan, pro ἑωυτέων, ὑγιέων legendum. *Hippocrates* (Lib. de Artic. 821.) hæc habet. Οἷσι δ' ἂν κατὰ τὸ ἰσχίον ἐξάρθρησις γένηται, τούτοισι τοῦ μηροῦ τὸ ὀστέον οὐκ ἐθέλει ξυναύξεσθαι ὁμοίως· τοῦτο γὰρ ἐγγυτάτω τοῦ τρώματός ἐστιν, ἀλλὰ βραχύτερον τοῦ ὑγιέος γίγνεται.

XXXV,

41 εἰ μὲν τὸ σῶμα ξυνάγεται πάνδοθεν, αἰδόκητος ὁ πάτερος. Malim hæc ita legere & interpungere, εἰ μὲν τὸ σῶμα ξυνάγηται, ἔνδοθεν αἰδόκητος ὁ πάτερος.

50 ὑγιέα τὰ σπαρά. Nominativo præponi debet Articulus, quod hic est ὑγιέα; pars enim ista faciei quæ sana est, intenditur, & decolor est, & oculum habet altero ampliorem: eò quòd altera pars quæ convulsionem patitur & contrahitur hanc quidem vehementer intendit, non tamen mali quicquam ei communicat. Legendum ergo, τὰ ὑγιέα σπαρά.

XXXVI,

4 ἐκτός. *Crassus* male legerat, ἐκτός. Nam, *externâ causâ*, vertit.

17 δήλη. An non meliùs, δηλοῖ? molestia scilicet, imbecillitas, & colliquatio *manifestum faciunt* febrem non desinere interdiu, licèt eo tempore delitescat. Ita (54: 27.) δηλοῖ δὲ τὸ πόνον, & (63: 23.) ἰδίᾳ δηλοῖ.

54 ὥσπερ καὶ τὰ ξηρά. Hæc mendosa esse opinor.

XXXVII,

3 πνοῦ. Num rectè?

11 ῥομβοειδέα. *in rhombi figuram.* Figura hæc nullo modo Ossium istorum figuræ similis est. Costæ enim omnes ex Osse uno atque incurvo consistant, cujus circumferentia convexa ad exteriorem partem spectat: adeoque linea quæ Costæ cujusvis vertices, per superficiem ejus externam ducta, conjungit, una, atque eadem curva & convexa est. Illas itaque similitudine nullo modo referunt *Figuræ Planæ*, *Rhombus* & *Rhomboeides* dictæ; cùm earum utraque, utpote *Parallelogramma*, constet ex *Angulis* quatuor atque totidem *rectis lineis*. Idem de *Figuris Solidis*, *Rhombo* & *Rhomboeide* dicendum. Nam cum hic pariter atque ille describatur ex *Figuræ planæ* eodem nomine appellatæ convolutione circa alteram ex Lineis suis Diagonalibus manentem immobilem, liquet etiam omnem undique horum Corporum *superficiem* describi à duabus *Rectis Lineis* quæ eorum vertices connectunt, *Angulum* autem ipsæ simul in *Superficie* constituunt. Legendum credo, ῥοικοειδέα, aut ῥοικοειδέα, *recurva*. *Corinthus* enim apud *Jonas* significare inquit Ῥοικὸν, τὸ εἴσω νεῦον καὶ στρεβλὸν, ὃ καὶ ῥοιβὸν λέγεται. Et *Erotianus*, ῥοικώδη, ἁπλᾶ καὶ γαῦσα καὶ στρεβλὰ ἐκάλεσαν. Verbum certè illud ex *Hippocrate* petitum est, (Lib. de Artic. 810.) καμπυλώταται δὲ πλευραὶ ἀνθρώπου εἰσὶ, ῥοβοειδέα τρόπον. Sed legendum illic etiam, ῥοιβοειδέα vel ῥοικοειδέα, vel etiam ῥεβοειδέα. Nam uti notat doctissimus *Foësius* in hunc locum, ῥεβὸν, idem quod ῥοικὸν aut κυλλὸν, significat, atque ita id usurpat *Galenus* (Com. 3. in Lib. κατ' ἰητρεῖον.) Hanc etiam sententiam spectat *Erotianus* in *Vocum Hippocraticarum Collectione*; locus autem perquam vitiosus est, uti innuit *Foësius*, (Com. in Lib. de Artic.) & sic legendum monet, Ῥεβοειδέστατον, καμπυλώτατον· ῥεβὸν γὰρ καὶ γαῦσον τὸ στρεβλὸν λέγεται· καὶ αὐτὸς δέ πού φησι, καμπυλώταται δὲ ἀνθρώπου πλευραί εἰσι, ῥεβοειδέα τρόπον, τουτέστι πλαγίως, ὅτι τοῦ κατά τι μὲν κοίλου, κατά τι δὲ καμπύλου. Rursus *Hippocrates*, (in Mochlic. 842.) πλευραὶ δὲ κατὰ τὰς διαφύσιας τῶν σπονδύλων, νεύροισι, προσπεφύκασιν, ἀπ' αὐχένος ἐς ὀσφῦν ἔσωθεν· ἐπικεκάμφθαι δὲ κατὰ τὸ στῆθος, χαῦνον καὶ μαλθακὸν καὶ ἄκρον ἔχουσαι, εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων. Similis hic error ac apud *Aretæum*. *Galenus* (Exeg. Hippoc.) ῥαιβοειδέα, καμπύλον, exponit. Sed Librariorum hæc errata fuisse credendum est; veramque lectionem, sive ῥαιβοειδέα,

ſive ῥοιζωδία; quarum utramque vocem *Ionicam* eſſe antea demonſtratum eſt; in earum verò locum, cum valde inuſitatæ & antiquæ ſint, ῥομβωδία, voculam communem neque ſono abſimilem, irrepſiſſe minimè mirum eſt.

14 ἄρθρα ἐναργῆ. Videtur Gloſſema in ſequentem vocem ἔξαρθρα. *Hippocrates* ait, (Lib. de Artic. 787.) ἄλλοι γὰρ ἄλλων ἔξαρθροι πεφύκασι, ubi *Galenus* ἐξάρθρους vocari ſcribit, τοὺς ἐκκείμενα καὶ προύχοντα κεκτημένους ἄρθρα.

21 οὐ. *Craſſus* legit, οἱ. Siquidem vertit, Porro Senes in hoc malum non frequenter incidunt.

XXXVIII,

4 πεχωνεῖ) ὁ ὑμήν· αὐτὰρ ἤδη &c. Ita lego, nullà mutatâ literâ, cum Codices omnes habeant πεχύνετ)· ὁ μὲν αὐτὰρ ἤδη &c. Etenim αὐτὰρ ἤδη, voces Authori huic frequentiſſimæ in ſententiæ initio ſemper uſurpantur, ut 36: 36. ὁ ὑμὴν autem ut claritas ſententiæ conſtet, pene neceſſaria ſunt. In Var. Lect. (8: 45.) ubi Codex unus, ὁ ὑμὴν, habet, in alio, ὁ μὲν, reperias.

8 φθίσιν ἕλεξα &c. Hæc quidem prorſus haud intelligo.

21 χροιὴ ζοφώδης. Ita lego ex M. cum Codices χροιὴ ζώωδης habeant. *Purulentis* enim *color* ſemper *luridus*. ζωώδης autem, *floridum colorem*, ſignificat, ut (24: 45.) ἐς χροιὴν ζωώδεας, ἐρυθροτέρας μᾶλλον. At (68:3.) μέλανες, ζοφώδεες τὴν χροιήν.

24 μέσφι ἂν ᾖ. Malim μέσφι αὐτῇ, *quoad remiſerit*; μέσφι enim, *quoad*, non, *quamdiu*, ſignificat.

30 ἀποπτάσιος βιαίης. Ita lego, licèt Codices Græci, ἀποστάσιος habeant; quoniam *Craſſus*, inter paucas eas, quas Libro ſuo ſubjecit, *Varias Lectiones*, ex ſuis legi debere dicit, *intentione violenta*: quæ quidem, cum pus ex pulmone fertur, non poteſt abeſſe. *Abſceſſus* autem violentus incongruè dicitur. *Variarum* iſtarum *Lectionum* mentionem non facio, niſi quid occurrit à *Græcis* noſtris MSS. diſcrepans, quod quidem perraro accidit.

47 ἢ ἀνώμαλον. ἢ ſupervacaneum videtur.

49 ἀποπλυνόμενα. Melius fortaſſe ἀπολυόμενα.

XXXIX,

28, 29 τῇ μέσφι. Num rectè?

38 βρογχέζον. Legendum βρογχίον. *Rufus* inquit, Τῆς δὲ τραχείας ἀρτηρίας καλεῖται βρόγχος, αἱ δὲ εἰς τὸ πλέγμα ἀποφύσεις βρογχία.

XL,

21 πυρετῆρες. Legendum, πυρετῆρσι.

35 ὑπὸ βαρέης. Quonam modo afficiantur in ſtatu aliquo aëris *Aſthmatici*, minime jam agit. Malim itaque legere, ὑπ᾽ ἀπορίης δὲ τοῦ ἠέρος καὶ διοίγουσι τὸ στόμα, ὡς τῷδε μέζονι χρεόμενοι, *eò quòd aëris valde indigeant, os etiam aperiunt*, ut ejus ita quamplurimum attrahere poſſint. *Ætius* de *Aſthmaticis* inquit, τὸ γὰρ εἰσπνεόμενον αὐτοῖς ἔλαττόν ἐστιν, ἢ κατὰ τὴν χρείαν τῆς ἀναπνοῆς.

45 μικροτέρη. Codices Græci omnes habent μακροτέρη. *Craſſus* autem indicat, pro *longiore*, legi, *minore*. Neque dubitari poteſt, quin, quo minor ſit in Aſthmate Tuſſis, eo melius cum ægro agatur.

46 τι πόνων G. H. τι καὶ πόνων V. Melius, τι πόνων καί.

53 πλειόνι. Legendum, πλείονι.

XLI,

8, 9 αἰσχρὸν ὄν. Melius, εἰς χρόνον, *in tempus aliquod*. Neque enim turpitudo in hoc affectu ulla eſt. οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες (71: 21.) Διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινά, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλόν (52: 15.)

13, 14 ἴσον βραχείης ῥοπῆς. Hæc ſana eſſe nequeunt.

20 εὐρύστερος. Malim, ἀραιότερος. Ita Phthiſi *Pulmonum* obnoxii dicuntur, ἀραιοὶ τὸν θώρηκα (37: 27.) Certè *Pulmonum vitiis*, nulli magis immunes, quàm quibus *Thorax latus* & quadratus obtigit: nulli contrà iis magis opportuni, quam quibus is *arctus, compreſſus, contortuſque* eſt. *Pneumode* autem affectis *Thoracem*, neque *Ulceratum* eſſe dicit, licèt rariòr atque arctior ſit; ideoque non acutus valde morbus exſiſtit; ſed εἰς χρόνον ἀποτείνεται. Quid quod haud infrequenter eveniat, ut quibus *pectus acutum* eſt, ii quoque *gibbi* ſint, & ergo hos alterà malæ iſtius conformationis parte affici, alterà carere innuit.

30 δεξιά. Malim ἐπὶ δεξιά.

35, 36 ἐς ὑγείην. Redundare videntur.

44 ἕλκεῖ. Melius ἕλκεται.

45 ἤρεται. Melius ἤρτηται. V. 19: 55. Ubi melius etiam ἤρτηται pro ἤρτητο.

46 ξυνέπεται. An ξυνέχεται?

47 ἄκρων τῶν ὤμων. An ἄκρον τῶν ὤμων, vel ἄκρου τοῦ ὤμου, ut eodem caſu ponatur quo κληῖδα.

λευκόχροα. Malim, λευκόχλωρα, ut 45: 44. 46: 19. Vid. etiam Not. in 44: 54.

XLII,

7 μέμνησαι οὐδέν. Quiddam hic, opinor, deeſt.

25 κακώδεες. Certè legendum, οὐ κακώδεες. *Pus* enim in *Abſceſſu* malè olere malum perpetuò ſignum. πύον, δὲ, ἀλλ᾽ ἐς παχὺ, λευκὸν, οὐ κακόδμον ὀπωδέει. εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα (55: 36.) ἀθρόον δὲ ἀπὸ πύου ἐκρῆξιν, ὁκόσα μὲν λευκὰ πέπονα, ἄνοσμα, λεῖα, πεπληρωκότα (38: 49.) Vid. etiam 42: 43.

27 ἀθέλξεται. Malim ἀλθέξεται, ut 61: 21. Voce ἀθέλγεται utitur *Hippocrates*, ſed ſenſu longè ab hoc diverſo. V. *Foës Oeconom.* ἄλθεξις, frequens apud *Aretæum* & *Hippocratem* vox; à quà ἀλθεῖν & ἄλθεσθαι & ἀλθίσκειν format *Hippocrates*, quæ *Galenus* & *Erotianus* ὑγιάζειν, θεραπεύεσθαι, exponunt; *Aretæus* ἀλθέξεται ab eà derivat, ambo ἀλθαίνειν.

43 γὰρ ἐκράς. Nihil frequentiùs eſt quàm ut particulæ à ſcribis negligentibus pro ſe mutuò ponantur, uti γὰρ & δὲ pro invicem, Var. Lect. 19: 42. γὰρ autem pro δὲ unum poſuiſſe credo alterum, δὲ, loco

co δὴ; quare διαρρεῖ hic legere velim.

47 ἄπορον &c. Hæc vitiata esse satis constat: sensum tamen verum elicuisse mihi videor in Versione.

26, 27 ἐπιπονῆς, G. ἐπιπονίης, H. Nullo sensu. ἐπιπολῆς satis commode legi potest. Tumor exstat major ipsâ Lienis *superficie* apparens.

30 πάθος. Legendum, πάθεος.

44 ἐπεταίσθητον. Annon meliùs ἀνεπαίσθητον?

XLIV,

6 μέλεα. Legendum μέρεα.

27 πλατέα. Legendum, παχέα, ut apud *Hippocratem*, (De Aer. Loc. & Aq. 283. 38.) ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα, καὶ στάσιμα, καὶ λιμναῖα, τούτων ἀνάγκη τοὺς μὲν θέρεος εἶναι θερμὰ καὶ παχέα —— τοῖσι δὲ πίνουσι, Σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι.

41 ἡμῶν. An rectè?

42 τὸ ἐς ἐργασίην. Τροφὴ, pro τὸ, legendum puto. Ἢν οὖν ἀμφότερον τὸ Ἧπαρ τὴν ἄλλην τροφὴν λάβῃ, τὴν μὲν ἰδίην ἐργασίην ποιεῖ (45: 7.) & (47: 22.) αἱμάτων δὲ ἡ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις, ἐργασίη γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος.

54 λευκοχρόου. Malim, λευκοχλώρου, *color ex albo viridique permixtus. Crassus* monet, (in Var. Lect.) legendum, *album cum viridi mixtum*. Statim etiam subjicit, in *Nigro Ictero* colorem esse μελάγχλωρον. Vid. 45: 44. & 46: 19.

XLV,

7 ἀμφότερον τροφὴν. Substantiva fœminini generis cum Adjectivo Masculino non rarò copulantur, ut hic: ut χρονίου νόσου (28: 11.) κοιλίας πλατέος (36: 50.) quod & apud *Poëtas* & *Hippocratem* non infrequens. Id subnotare volui, ne fortasse menda putarentur.

45 Τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη· εἴδη δὲ καὶ χολέων ἐστὶ αἰτίη. Hæc ita legi fortasse debent, τῶνδε μέντοι, εἴδη καὶ χολέων ἐστὶ αἰτίη. Ex Margine alterum ἡ αἰτίη desumtum credo, ubi notabatur in hoc loco reperiri diversas Icteri causas. Sequetur mox, ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγχνα ἐστὶ αἰτίη, simili & congruo dicendi modo.

XLVI,

35 οὐδὲ κενεόν. Sensus hic restitutionem, in loco plane desperato, *Harleyano* Codici debemus, cum antea legeretur οὐδὲ κενεήν.

50 νέοισι. Malim, καὶ νέοισι.

XLVII,

3 σχέδιος. An, σχεδίως?

8 αἵματος γένεα, ἠδὲ πᾶν ἔργον Φύσιος. Malim, ἠδὲ πᾶν ἔργον Φύσιος, αἵματος γένεα. Sæpe accidit, cùm omissum aliquid in Margine adscribatur, qui ex isto Exemplari aliud exscribit, id loco non suo restituat.

10 τὸ πρόσθεν. An rectè?

26 Εὖτε &c. Hæc profectò non intelligo.

35 μόρια. Ita legendum, non μηρία. *Crassus*, *partes*, vertit.

XLVIII,

5 ἀναπνοή. Sine hâc voce sensus optimè constat, cum eâ nullus est. Hanc ex Margine desumtam credo, cùm illic ad notandum posita est, ἀναπνοὴν interdum ἄσθμα vocari, suprà (47: 58.)

34 ἄλλοισι. Legendum, ἀλλήλοισι, ut (32: 21, 22) ἄλλοτε δὲ ἀλλήλοισι ξυμπεφορῆσθαι, & rursus (52: 31.)

40 ἀλλόμενον. Legendum ἀλιζόμενον, ut (17: 35.) ἀλιζόμενα ἐν στομάχῳ. Etenim ἅλλομαι (ἅλλομαι) nihil nisi, *salio*, significat.

XLIX,

8 ἔνυγρος. Certe, ἄνυγρος. Proprium enim Tympaniæ est, ut humore careat; & (49: 47.) ἢν ἐς ὁμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα, Ἀσκίτης ἀπὸ Τυμπανίου fit.

10 δοκέῃ πως Τυμπάνῳ. An δοκέῃ ὅπως Τύμπανον. Ita (49: 43.) ἢν γὰρ πατάξῃς τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δοκέει.

25 ὁ μόνον H. ὁμοίως G. V. Hac lectione sensum optime huic loco restitui liquet.

35 κατὰ λόγον. Certe, κατὰ λαγόνα, legi debet.

L,

4 νέοι ἀκμὴν ὄντες. An νέοι καὶ ἀκμάζοντες, vel ἀκμὴν ἔχοντες, vel ἐν ἀκμῇ ὄντες?

9 ἐπιπολῆς. Græci Codices ἐπιπολὺ, omnes habent. Sed cùm *Crassus*, *superficiem*, reddat, ἐπιπολῆς, utpote genuinam lectionem, reponere haud dubitavi.

19 εὐπρόσωποι. Certè, ἐν προσώπῳ, legendum. Hydropicum quisquis intuetur, εὐπρόσωπον vix dixerit, sed potiùs ἀπρεπέα ἐσιδεῖν. (48: 27.) Hoc vult, venas iis in faciei superficie exstare, uti in Cachecticis, qui ab Hydrope, ipsi non longè absunt: (47: 59.) Φλέβες ἐν τοῖσι κροτάφοισι ἐπηρμέναι, ἀσαφέες τῆς πέριξ· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι καρποῖσι πολὺ μέζονες διοιδέουσι.

25 οὔτι φατέον. Haud rectè hæc se habere existimo.

42 ὀκόσον. An πλέον ὀκόσον? ut 62: 5.

LI,

16 τουτέστι. An rectè?

20 κατερράγη. An καταρραγῇ, *ruptione*? Syntaxis, ut nunc est, parum congrua.

15 ὀμπλέουσι. An ἔμπλεοί εἰσι?

18 διαίσῃ. An διαίσης, ut priùs ἐκχέῃς?

24 λέξω. Post hanc vocem, vox ἔχω, ut opinor, deest.

26 ἀφρόης. Meliùs, ἄφρος.

36 ἀφέξιος. An ἀφέσιος ab ἀφίημι? ἀφέξιος ab ἀπέχω alio sensu invenitur 117: 21. Sed ἀφέσιος ὑγρῶν legitur 61. 12.

39, 40 ταχὺς δὲ ὁ θάνατός ποτε καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος. Malim ταχὺς δὲ ὁ θάνατος ποτὲ καὶ ὁ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος. *Galenus* inquit (Com. in Hip. Lib. de Attic.) τῇ φωνῇ (ποτὲ) χρῆται, ὅταν αὐξῆσαι βουληθῇ τὸ λεγόμενον. *Aretæus*, (28: 45.) ξυμβαίνει μέσφι θανάτου, ποτὲ καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος.

46 τὰ δὲ σπλάγχνα &c. Hæc ex *Aretæo* citat *Ætius* (Tet. 3. Serm. 3. c. 1.) Λεπτοῖς δὲ προσίθησι καὶ ταῦτα, τὰ σπλάγχνα αὐτοῖς κακὰ δοκοῦσιν· ἀσώδεες γὰρ οὗτοι καὶ ἄποροι, οὐκ εἰς μακρὸν θνήσκουσιν, ὡς ἐν πυρὶ, φλέγονται δίψει· καὶ ἀπόχρησις αὐτοῖς τραχεῖα. ἀλλὰ κἂν εἰς μικρὸν κατέχωσι τὸ οὖρον παροιδοῦνται ὀσφὺν, ὄρχεις,

ἰσχία. Εἰ δὲ ἔτι μᾶλλον αὔξεται, (γρ. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται) θερμασία δακνώδης ἐν τοῖς σπλάγχνοις. τὸ ἐπιγάστριον ῥυτιδοῦται, καὶ αἱ φλέβες ἐν ἑαυτῷ ἐπαίρονται, ἰσχνοὶ δὲ τὴν ὅλην ἕξιν, καὶ τηκεδὼν τοῦ σώματος γίγνεται δεινή. Ἄλλοι δὲ οὐκ (γρ. οὐχὶ) οὐρέουσιν, οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκρατεῖς μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμυρεῖ δὲ τὸ ὑγρὸν καὶ πλείστωσις τῆς κύστιος καὶ τῆς κοιλίας, ὅθεν ἐῤῥάγησαν ἀθρόοι. Vid. quæ ad imam in Versione hujus Capitis Paginam annotata sunt. Græca hæc è MS. in *Luparæa Galliarum Regis Bibliothecâ* exscripta sunt. Est etiam alius in *Bibliothecâ* nostrâ *Bodlejanâ* perquam recens, qui Caput hoc de Diabete, inter pauca alia *Ætii* scripta continet. In quibus à *Regio* Codice variat, apponere non pigebit, quoniam ad *Aretæi* verba propiùs accedunt. γὰρ οὗτοι καὶ R. desunt B. ὡς ἐν πυρὶ φλέγονται δίψῃ R. περιφλεγέες δίψαι B. ἀπούρησις αὐτοῖς τραχεῖα R. ἀπουρεῦσι τραχεῖα B. παροιδοῦνται R. παροιδέουσιν B. εἰ δὲ ἔτι μᾶλλον αὔξεται R. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται B. δακνώδης R. δακνώδεις B. αἱ φλέβες R. φλέβες B. ἑαυτῷ R. αὐτῷ B. ἀκρατεῖς R. ἀκρασίη B. πλημμυρεῖ δὲ τὸ ὑγρὸν R. πλημμυρίη δὲ τοῦ ὑγροῦ B. καὶ πλείστωσις τῆς κύστιος καὶ τῆς κοιλίης R. πλείστωσι δὲ τῆς κοινῆς (sic) B.

LII,

3 πορέοντος. An παρεόντος?

12 διαβήτης ἐών. Codices omnes habent διαβητησέων, & *Crassus* vertit, *quasi pertranseuntem dixeris*, monstrum hoc verbi à διαβαίνω formatum putans. Si separatim legas, διαβήτης ἐών, nulla restat difficultas; Διαβήτης enim *Siphonem* perinde ac morbum *Diabetem* significat: illique hic non absurdè comparatur, cum humor per ægroti corpus eàdem ferè celeritate ac per instrumentum illud perfluat. *Ætius* morbum hunc *Siphonem* à fusorii Instrumenti similitudine appellatum dicit. *Siphon* autem Græcè Διαβήτης dicitur. Vid. *Stephani* Thes. Græc.

26 δίψος ἄχος. Codices quidem omnes habent, δίψος ἄκος. Sed cum minimè Dubium sit, quin prior Lectio tantùm vera esse possit, condonabunt mihi spero Lectores, quòd in Textum incuriâ meâ (siquidem vel hujusmodi Lectiones sine authoritate illic admittere non destinaveram) irrepserit.

43 ἰσθμοειδέες. Ferri sanè potest hæc vox, cùm *isthmo* similis sit quodammodo pars quâ Renum pelvis Ureteribus annectitur. Sed cùm sequatur, ἐς τὴν τοῦ οὔρου διήθησιν, malim, ἠθμοειδέες, *cribriformes*. Ita *Rufus*, (De Appel. Part Corp. Hum. 47.) κατὰ δὲ τὰ ἔντοσθεν (Νεφροὶ) ὑμένας ἔχουσι καλατετρημένους ἠθμοειδῶς, ἀφ' ὧν δύο πόροι κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς κύστεως συνάπτουσι. Legitur (116.26.) ἰσθμοειδῶν, ubi sine dubio ἠθμοειδῶν legi debet, siquidem de Osse *Ethmoeide* sive *Cribriformi*, agitur.

47 τόσδε. Vox hæc inter scribendum, cùm eam veram esse constaret, Textui inserta est, licèt Codices omnes habeant τῆσδε.

LIII,

13 παχέες δέ. Ad explendum sensum, ὀπίσω, etiam hic legi debere videtur.

16, 17 Οὐρητῆρσι, Certè οὔροισι, legendum. Etenim per Ureteres quidem, sed cum Urinâ, fluunt arenulæ.

23 ἀνέκλιστοι. Legendum puto, ἀνέλικτοι, *tortuosi*, ab ἀνελίσσω formatum. Ita ἀνείλησις 117: 7. & 135: 45. sensu quidem diverso, quæ tamen apud *Hippocratem* pro *intestinorum torsionibus* usurpatur: στρόφοι καὶ ἀνειλήσιες κακοήθεες (1086.) Ἀνέλικτοι ab *Aretæo* (122: 42.) *non tortuosa*, significat; ubi ab ἄλφα privativo & ἑλίσσω componitur.

31 Λίθου ὁδοιπορέοντος ξυνῷ ὁμοβιαίῳ. Quid ὁμοβιαίῳ, vel, ut *Crassus* vertit, *communi simul violento*, significet, neminem credo intelligere. Haud dubito quin *Aretæus* scripserit, ξὺν πόνῳ βιαίῳ. Nam, in Curatione Calculi, (110: 6) inquit, κάρτα γὰρ ἐπίπονος τῶν λίθων ἡ ἐς τὴν κύστιν ὁδοιπορίη.

34 φυσώδεες. Meliùs fortasse cum ἐρεύξιες jungenda hæc vox est; & priores φῦσαι eæ intelligendæ quæ per κοιλίης ἔξοδον transeunt.

41 πίμπρανται. Malim πίμπλανται. ut (109: 13.) πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν Νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τοῦ οὔρου οὐ διεχθέντων.

51 παχέα. Codices omnes, πάθεα, perperam legunt. Sed cum *Crassus* vocem hanc, *crassas materias* reddat, παχέα reposui.

57 Μετεξετέροισι. An μετεξέτεροι δέ?

LIV,

13 τοῦ οὔρου. Redundare videtur.

38 Λίθος μέγας μὲν, ἀναλθὴς δέ. Absurdè sanè dicere videtur, Calculum magnum quidem, verùm insanabilem: quasi, quo major esset Calculus, eo facilior interdum esset curatio. Equidem vocem aliquam intercidisse credo, & sic, vel aliquid eodem sensu, ab Authore scriptum. Ἕλκος δὲ, καὶ Ἀπόστασις, ἢ Παράλυσις, ἢ Λίθος μέγας, χρόνια μὲν, ἀναλθέα δέ. Ita præcedentibus aptè hæc congruent. *V.* 52: 52. ubi de Renum Morbis eodem planè modo locutus est.

LV,

30 Η ξυνὴ δίαιτα. Abrupta hæc videtur Sententia.

52 διὰ ψυχρῶν. Malim, δι' αἰψύχων. Ita (83: 45.) in Paralysi Vesicæ, ait, διαῤῥέει πέριττα ὡς δι' αἰψύχων. Vulgò notum est, in morientibus excrementa per omnes corporis partes exprimi. In Paralysi vehementi oppressis semen etiam effluit.

LVI,

13 ἤδε. An ἤδη?

17 ζωοῖσι. An ζέουσι, *fervens*?

41 αἰθυμίη. An αἰθυμένη, ut constet Syntaxis?

53 τοιῶσδε. Num rectè?

LVII,

16 κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες. An κωματώδεσι ὁμοιοπαθέες, nam quid ὁμοιοπαθέες per se significare possit, non video.

21 τοῦ Στομάχου. Legendum τῷ Στομάχῳ.

33 ὑπ' ἀνάγκαις. Legendum ὑπ' ἀνάγκης, ut 56: 49, 50.

43 περικοσίης τι χρῆσις. Malim ἐπικοινίη τι χρημάτων, quæ Phrasis frequentissima est.

52 κῦφοι. *Crassus* reddit, *stupidi*: verum neque id significat κῦφοι, neque si significaret, aliquos propter cogitationem stupidos haberi crederem. Commodè legi potest κωφοὶ, taciturni, uti quidem omnes cogitabundi solent esse; idque cum prioribus ψυχὴν ἀμυδέες, ἀμείλιχοι optimè convenit. Ubi unus Codex (60: 46.) κυφοῖ habet, alter κύφοι repræsentat.

LVIII,

4 Ηδε. Codices habent, εἰ δέ. *Crassus* autem reddit, *iste*; rectè proculdubio.

47 ψυχροσπύγδης. Legendum, ψυχροσπυγής.

49 ἄκρατον. Legendum ἄκρητον, *sincerum*, *impermixtum*. Ita, ἢδὲ αἷμα ἄκρητόν ἐστι τὸ ῥέον (97: 39.) χολὴ ἄκρητος (20: 14.) ἄκρητα οὖρα (20: 17.) Ακρητον, τὸ ἄκρατον· οὕτως γὰρ ὀνομάζεται πᾶν τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου. (Gal. Exeg.)

LIX,

4 κύπι. Vox hæc, *cavitatem*, significat: sed hoc sensu vix hoc loco usurpando. An πάθει?

7, 8 Δυσεντερίη καὶ Λειεντερίη. Malim in Dativo casu legere, & vertere: *Diuturno etiam morbo hic affectus, & Dysenteriæ, & Lienteriæ succedit.*

25 Νεφροί. Ita, ut H. non, ut G. Νεφρός. Etenim ambo Renes æquè Colo consentiunt, quippe cùm eadem ambobus subsit causa, utriusque scilicet ad Colum adhæsio. Itaque in Renum Calculo Colon quoque tortionibus afficitur; &, ut ipse ait, (130: 35.) ξυναφέα ἀλλήλοισι Νεφροί τε καὶ Κῶλον.

35 Φλέγμασι πολλῷ κολλώδεσι. Legendum, Φλέγματι πολλῷ κολλώδει.

37 χώρη. Legendum, καὶ χώρη.

LX,

3 τὸ μέζον. Meliùs proximæ sententiæ voces hæ junguntur.

27 τάδε. Meliùs separantur, leganturque τὰ δέ.

38 μέλεα. An μέρεα?

LXI,

22 ζώωσι. Malim ζώουσι, ut 64: 54. vel ζῶσι, ut 44: 14. ζώωσι in subjunctivo ponitur 30: 36.

25 εἰ δέ. Malim ἢδὲ legere; & post, ἐπιπαίνονται.

47 σμικρῆς. Malim, πικρῆς. Ita τὰ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή· πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολόβαφα. (45. 32.)

55 χολή. Malim, χολῆς.

LXII,

40 ξύμφορος. Malè, credo. Quomodo enim Senibus convenit Hæmorrhagia? Si servari debet hæc vox, fortasse eodem sensu, quo ξυνήθης, intelligenda.

49 ἄνω φορήν. Malim ἀναφορὴν, quæ vox apud *Aretæum* significat *distributionem ciborum post concoctionem*; ut (58: 40.) δοκέει γάρ μοι, οὐ τῆς πέψιος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς, τὸ πάθος ἔμμεναι. Mox (63: 2.) μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναίσσῃ.

LXIII,

5 ἐγχίδιος. Hæc vox, nisi ab *Aretæo* solo composita est, an legi debet μὴν, vel μὲν, χίδιος? ut 65: 20, 21.

8 προσοκέλλῃ. Ita legendum ex Codice H. sensu aperto & eleganti: cùm antea legeretur, πρὸς οἰκεῖ, planè nullo. Verbo autem, ὀκέλλω, & simplici & composito, frequenter utitur *Aretæus*; ἄλγημα ἐς ὀσφὺν ὀκέλλει (66: 9, 10.) ἐς Συγκοπὴν ὀκέλλει τὸ πῦρ (108: 12.) ὀκέλλοι τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον (128: 40.) τὸ ἄλγημα καὶ ἡ Φλεγμασίη ἐξώκειλε. (90: 25.) ἐξώκειλαν κοτε ἐς Μελαγχολίην οἱ τοιοίδε (57: 20.)

20 αὐτίων. Legendum, αὐτῆς.

27 ὅκως ὑπόλειπτος. Videtur inter hæc duo verba quiddam deficere, cui crassitudinem fluoris comparaverat.

LXIV,

30 πᾶς καί. Malim, πάσῃ.

31 περιστέωσι. Malim, περιζέουσι.

34 ἤπερ &c. An rectè?

55 καυκαλῶσαι. Vocem hanc nusquam invenio. Proculdubio legendum κυρκανῶσαι, *Uterum inversum habentes, partesque ejus confusas ac turbatas.* Vox hæc apud *Hippocratem* occurrit (De Morb. Mul. L. 1. 610 38.) Ην αἱ μῆτραι Φλέγματος ἐμπλησθῶσι, τὰ ἐπιμήνια περιέρχεται ἐλάσσονα, λευκὰ, Φλεγματώδεα. ἔστι δ' ὅτε αἷμα λεπτὸν, ἀκραιφνὲς, ὑμένων ἀνάπλεον. καὶ ἔστιν ἧσιν κυρκανᾷ), καὶ τρεῖς ἢ μηνὲς ἐπιφαίνεται. *Erotianus* autem ex hoc loco exponit; κυρκανᾷν, ταράσσειν, κινεῖν. *Hesychius*, κυρκανᾷ, κυκᾷ, ταράσσει.

56 ὁ ἔνδον ὑποζωκὼς χιτὼν &c. Miretur quispiam, quomodo *interior* Uteri Tunica procidat, remanente *exteriore*; quod idem & in Intestinorum Tunicis accidere declaravit, 61: 19. Idem accidere dicit *Soranus*, in Libro de Utero. Η δ' ὅλη μήτρη συνέστηκεν ἐκ δυοῖν χιτώνων ἑαυτοῖς ἐσχηματισμένων ἐμφερῶν ταῖς τῶν χαρτῶν ἰσίν. Ο μὲν οὖν ἔξωθεν νευρωδέστερός ἐστι καὶ λειότερος, σκληρότερος, καὶ λευκότερος· ὁ δ' ἔσωθεν, σαρκωδέστερος, καὶ δασύτερος, καὶ ἁπαλώτερος, καὶ ἐνερευθέστερος, δι' ὅλου μὲν καταπεπλεγμένος ἀγγείοις, πλείοσι δὲ καὶ ἀξιολόγοις κατὰ τὸν πυθμένα, καὶ τοῦ σπέρματος ἐκεῖ κολλωμένου, καὶ τῶν καθάρσεως ἐκεῖθεν φερομένης. Οἱ μέντοι δύο χιτῶνες αὐτῆς συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς καὶ νεύροις, ὥστε πολλάκις ἐκτιτρωσκομένων αὐτῶν περιπίπτειν τὴν ὑστέραν, τοῦ μὲν νευρώδους χιτῶνος κατὰ χώραν μένοντος, τοῦ δ' ἔσωθεν κατ' ἐκτροπὴν περιπίπτοντος.

LXV,

2 αἶγες. An αἱ χίδες? V. Lexic.

9 μορίοισι. Malim, μηροῖσι. *Crassus* vertit, *fæminibus*.

9 Προσπίπτει. Legendum, περιπίπτει, ut (63: 22.) περίπτωσις ὅλης. & in iis quæ è *Sorano* suprà allata sunt.

29 θρίξ. Vocem hanc non intelligo. Inusitato sensu apud *Hippocratem* legitur. (Vid.

Foëſ. Oecon.) ſed unde nulla huic loco lux affertur.

34 ποιοῦνται. Legendum credo, ποιοῦνται.

50 τυτίων &c. Haudquaquam hic recte ſe habent omnia.

55 γύιος. Forte γῦα, pro μέλεα legendum; μέλεα vero, Gloſſema in γῦα, huc inſertum, & tranſpoſitum γῦα, mutatumque in γυῖος. Τὰ γῦα λύοντας (57: 8.) Vox *Homerica* & *Hippocratica*. *Erotianus* ait: Γυῖον. Βακχεῖος ἐν ά, σῶμα φησὶν ἢ μέλος, οὐκ ὀρθῶς φήσας· κỳ γὰρ τῶν μυῶν ἰδίως τίθεκται, ὡς κỳ Ὅμηρος, γῦα δ᾽ ἔθηκεν ἐλαφρά. Vide autem Foëſ. Oecon. ubi *Erotianum* redarguit. Γῦα ab *Heſychio* τὰ κῶλα, τὰ μέλη, χεῖρές τε κỳ πόδες, exponuntur.

ἦγεν ἐπὶ. Vitiata, credo, Sententia.

LXVI.

29 στρέφοις ἤδε. Malim, στρέφοι, ἤδε. *Coxarum acetabula contorquentur, & inde tranſitio fit ad dorſi pectoriſque Muſculos.*

33 ὁ βοῦς ὄνος. Hæc à *Craſſo* fideliter redduntur, *bos, aſinus.* Quonam ſenſu? Certè legendum, ὁμῶ πόνος. Ita eleganter vehementia doloris deſcribitur, *Vertebræ & dolore torquentur, qui omnes æquè occupare percipitur, & alium etiam inſuper ſentiunt, qui ſingulis ſuus atque proprius videtur.*

39 τοῖς. An τίς?

48 ἀφίσιας. Si vox hæc ſervari debet, vertenda eſt, ſolutiones. Malim tamen ἀποφύσιας, *oſſium extremitates*, in quibus tophi hi generari ſolent.

53 ὡς βδελυκτίων. Locus inſigniter corruptus.

LXVII.

7 φαίλω. Legendum φαῖεν, ut antea, ἐνομάζοντι. Aliorum enim, non ſuam, hic ſententiam exponit.

23 μέζονα. Hoc Gloſſema puto in βιαιῶν.

27 πτωμάτων. Legendum πτωμάτων, *ſymptomata*, ut (12: 15.) μέζω κỳ πλέω τὰ πτωμάτων. & (21: 33.) ὃ γῦιος ὃ Καύσω τὰ πτωμάτων. ξυνιόντων etiam eodem ſenſu adhibet, ut 60: 15.

40 μυεία. Sic lego, quia *Craſſus*, *multa*, vertit; Codices, μύεια, habent. Sed quomodo μύεια βιαιῆ ξυνὰ eſſe poſſunt?

51 ὅκως Μενίλεω Πόδαρχος G. V. ὅκως οἱ Μενίλεω H. ὅκως ὁ Μενίλεως ſatis congruè legi poſſet, nam apud *Homerum* legitur, Αἴθων ἢ Ἀγαμεμνονέην, ἢ ἐόν τε Πόδαργον. Il. ψ'. 293.

52 ἵππῳ ἐοικότως &c. Apud *Homerum* legitur, ἵππῳ δ᾽ εἰκόμενος &c.

LXVIII.

4 Νυκτὶ ἢ ἢ ξυνιάτῳ ἴκελοι. Verſus principium ex Poëta aliquo deſumtum hæc verba eſſe conjicio.

11 τῆς. An τοῖς?

12 μελαντάτῳ. Poſt hanc vocem, verbum aliquod, ἔχει fortaſſe, deficit.

37 τοτί. An ποτί? V. not. in Var. Lect. 79: 12.

43 τῷδε. An ἤδε?

LXIX.

4 τριποδονίῳ. Ita omnes Codices, quod *Craſſus* vertit, *tripodonio*; unde Lector proculdubio, quid hæc vox ſignificet, planè intelligit. Equidem in Verſione hæc omittere malui, quàm ea ſcribere, quæ ipſe non intelligebam. Nunc autem veram Lectionem mihi aſſecutus videor, reponens, τριπόλῳ νειῷ. quod *Aretæum*, *Homeri* ubique, & in hoc præſertim Capite imitatorem ſtudioſum & elegantem, ſcripſiſſe non dubito. Hæc autem *Poeta* habet, in Scuto *Achillis*. Il. ς'. 541.

Ἐν δ᾽ ἐτίθει νειὸν μαλακὴν, πίειραν ἄρουραν,
Εὐρεῖαν, τρίπολον.

Νειὸν, *Didymus* exponit, τὴν λεγομένην νεατὸν, ὃ ἐσι νεωστὶ ἠροτριασμένην, ἁπλῶς, κỳ ἀπλῶς, κỳ σχιζομένην· ἐις γὰρ νέα φαίνεται ἡ τοιαύτη γῆ. Exponit autem, τρίπολον, τρὶς ἠροτριασμένην, κỳ ἠροτριασμένην. Quare, ἴκελον τῷ ξύμπαν τριποδονίῳ, verto, *id novali ter arato prorſus ſimile eſt*; quod quidem optimè refert corium ἰχθύδιας ῥωγμὰς ἔχοντα, αὐλῶνας &c.

16 τῷ ἐκ. An ἐκ τῷ?

32 αἴδηλον. Ita H. alii ἄιδη, aut ἀιδῆ. Rectè ſine dubio αἴδηλον. Αἴδηλα τῆ μορφῆ, 68: 6. Ex *Homero* vocem deſumſiſſe videtur,

Ἠΰτε πῦρ ἀΐδηλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην.

Il. β'. 455. quòd exponit *Didymus* ἀδηλοποιὸν, ἀφανιστικόν. ſed Il. ε'. 880. ἀφανῆ quoque, & Od. θ'. 309. ἄδηλον.

47 Ἀφροδισίων. *Craſſus* vertit, *Seminis*; quod quidem iſtam vocem ſignificare nunquam repperi; porrò nec ἀνάδοσις, *emiſſionem*, ut ille vertit, ſignificat, ſed *cibi diſtributionem*, ut 47: 8. & 47: 41. & 69: 51. In hoc loco, de nullà re, niſi de cibi concoctione agit. Quare iſtam vocem hic redundare credo; & eò magis, quod in alio loco mox deficere videtur. V. Not. in 71: 8. σιτίων autem hic ſcribendum puto, cujus finis ἀφροδισίων refert; ultimamque hanc vocem admiſiſſe Librarium, fortaſſe quia longior eſſet, illam expuliſſe. Εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων. ἀνάδοσις πέσσω τύχη πίλος, ἀμοτέρων μᾶλλον, ἢ ἀπέπτων. (47: 40.) Notat etiam *Craſſus* legi, *crudorum & inconcoctorum diſtributio fit*; aliter, *Seminis crudi & inconcocti emiſſio fit.*

52 ἑωυτῶν. An ἑωυτοῖς? πάθεος ſcilicet.

LXX.

12 βαθέας, τρηχέας. Subſtantivum deficere videtur, quale ἐντομαί. Ita alibi. ἐντομὰς κοίλας, ἀλλὰς βαθέας κάρτα. & (70: 41.) ἐντομαὶ βαθέαι.

21 αἰεὶ τι. Num αἰεὶ τι?

30 ὡς. Vel redundat, vel ὧν legi debet. Horum enim ſupercilium Leonis ſupercilio comparat, *Homeri* verſiculum de Leone ante oculos habens, Πᾶν δέ τ᾽ ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται, ὄσσε καλύπτων. (Il. ρ'. 136.) ideoque, in proximà lineà legere velim, pro ξυμμένοις, ἢ λέοντι, ξυμμένοιν λέοντι.

33 ἀδάλακτῳ. Ita Codices omnes. Tamen haudquaquam temerarium eſſet ex *Homero* (Il. μ'. 403.) legere ἀπάλατοι.

37, 38 κεκλασμένα. Malim κεκλασμένα, *fiſſa, facta*; ſicut totum Elephanti corium apparet, mox etiam Elephantiacorum autem Ulceribus ſcatere dicit.

40 κνησμώδεα. Difficulter hæc vox cum ἴλκεα jungatur; siquidem integra sententia, ἰχῶρος ῥύσις, interponitur. H. habet, τὰ κνησμώδεα. Itaque legendum fortasse, ὥστε κνησμώδεα.

LXXI,

5 πλαδώμενον. An πλαδῶμεν? ut cum ἄλσος concordet.

8 ἐπιθυμίη λυσσώδης. *Crassus* hæc, *cibi appetentiam*, vertit. Dixit antea *Aretæus*, σιτίων ὄρεξις οὐκ ἀγεννής. Sanè, ἀφροδισίων, quod 69: 47. redundare videtur, hic deesse credo. Idque hoc modo accidere potuit; omissa suo loco hæc vox est, postea in interiore Margine adscripta: à Librario deinde, qui ex hoc Exemplari Librum suum descripsit, huic loco, proximâ scilicet in Paginâ, insertum. *Ætius* certè, qui Elephantis signa ex *Archigene* se describere profitetur, ubi omnia his similia reperiuntur; iis est, inquit, ὁρμὴ πρὸς ἀφροδίσια ἐπιτεταμένη Hoc ex MS. *Regis Galliæ* petitum est. Sic, Maniacis, *Aretæus*, est, ait, ἀφροδισίων ἄσχετος ἐπιθυμίη (32: 53.) & Satyriacis, ἐπιθυμίη καὶ λύπη (quod λύσση legendum conjicio,) & ἀφροδισίων ἔργων πρῆξις (112: 38.)

13 πᾶσι γὰρ ἐφίστηκεν ἡ νοῦσος. An recte?

14 ἀγρυπνίη. Malim ἀγρυπνίης. Neutiquam observanda res esset, vigilias somno molestiores esse. Hoc, puto, notare vult, somnum his adeo turbulentum, & somniis terrificis infestum, ut ipsis vigiliis pejor sit. Sic Melancholicis fiunt ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργώδεες. (30: 25.) Ita Stomachicis est ἐν ὕπνῳ ἀυπνίη, (57: 40.)

16 νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες. Hæc verba unius versûs finem, alterius principium esse existimo.

28 ἄλλον &c. Similem huic Historiam de Homine, quem ipse pariter affectum, pariter revalescentem, suis ipse oculis vidit, narrat *Ætius* (Tet. 1. Serm. 2. c. 170.)

LXXII,

35 ἄχραι. Malim ἄχραις. In Codice H. ς, partim repræsentatur. *Cæl. Aurelianus* (Ac. Mor. L. 1. c. 9.) in Curatione Phreniticorum, inquit, sit etiam (locus) sine ullo Picturæ figmento. —Hinc etiam splendidi colores parietum, sive straminum, vel operimentorum, prohibendi. Et alibi, Convenit etiam sanguineos colores parietum, vel straminum, sive operimentorum declinare. (Morb. Chronic. L. 2. c. 13.) Apud Antiquos verisimiliter in usu fuit, sicut etiam nunc est præcipuè in *Hollandiâ*, stramina variis coloribus picta intertexere; iisque, tapetorum loco, parietes operire.

LXXIII,

13 καὶ ὁρέουσι τὰ μὴ ὄντα. Videtur hoc Glossema esse in, καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζονται.

ἢ αὐθ' ἑτέρων ὅπερ γιγνώσκουσι. Videtur hoc Glossema in, ἢ ξεῖνα ἰνδάλματα προβάλλονται, idque falsum; nam alibi (32: 25.) ait, (Φρενιτικοὶ) μὲν γὰρ παραισθάνονται, καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ Μαινόμενοι ὁρέουσι μόνως, ὡς χρὴ ὁρῆν, οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν. Hic manifestum est, Phreniticos à Maniacis distingui, eò quòd illorum visus decipiatur, horum judicium in cognoscendis rebus labet atque erret. Quid quòd eadem planè sint, ξεῖνα ἰνδάλματα προβάλλονται, ac, τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται.

LXXIV,

14 ἀτροφώτερος. Ita legendum, non ut G εὐτροφώτερος. Neque enim dubium esse potest, quin quo liquidior Ptisanæ cremor est, eò minùs nutrimenti det; quo crassior, eò plus. Ita ἄτροφοι τροφαὶ (113: 36.) Ita febrientes alit *Hippocrates* (De Vict. Acut. 385. 15.) πλῆθος δὲ δοκέει (Πτισάνης) κατ' ἀρχὰς διδόναι μὴ πουλὺ, μηδὲ ὑπέρπαχυ.

47 πῶς πήγξιος H. πάσης τέγξιος G. Utràque Lectione elegantiùs & meliùs, πᾶς τῆς τέγξιος, reponi posset. His similia affert *Ætius* ex *Archigene*, περὶ Ἀποπατοσχεσμοῦ (Tet. 1. Serm. 3. c. 170.)

LXXV,

9, 10 ἐναφεψήματι. An meliùs ἐν ἀφεψήματι?

12 ἔμβρεγμα. Licèt huc ex H. vox hac irrepserit, prætulerim βρέγμα cum G.

16 περίχον. Sensus certè postulat, ut legatur περιέχει. Neque enim spiritus, cum siccus & tenuis est, sed cùm humidus & crassus efficitur, nebulam sensibus offundere existimatur.

30, 31 διδασκάλων. Legendum, διδασκάλῳ, ut antea, ναυτίλῳ, μουσικῷ.

34 σκληρείη ὀπαίρηται H. σκληρείη ἐπαίρηται, καὶ φῦσαι G. Postremæ duæ voces meliùs absunt: nam infra (38.) ait, ἢν δὲ καὶ φῦσαι ἐνῇ.

μὴ ὠμῆς. Videtur Glossema in δρυπετοῦς. Oleum fit & per expressionem Olivarum, partim cùm maturæ sint, ita ut ipsæ ex arbore per se decidant, unde δρυπετεῖς vocantur: partim cùm immaturæ sunt, quod *omphacinum* vocant, λίπος ἐλαίης ὄμφακος πιεζομένης (74: 33.) *Ætius*, (in voce Ελαιον) ait, Ελαιον τὸ ἐκ καρποῦ τῆς ἐλαίας ἐκθλιβόμενον—τοῦτο δὴ ἐστὶ τὸ γλυκύτατον, ἐκ δρυπετοῦς μάλιστα καρποῦ γενόμενον—διαφορητικώτερον τοῦ ὠμοτριβοῦς. τὸ δὲ ὠμοτριβὲς, ἢ ὀμφάκινον, ὀνομαζόμενον &c. Vid. etiam Plin. Nat. Hist. L. 15.

37 ἐνεήσθω. Malim ἐνεψήσθω. Infra (53.) κόνυζα δὲ ἔσω, καὶ λιβανωτὶς, τὰ ἐναφεψήματα.

47 μέζον ἢ πρὶν δονέει. Malim, μέζον ἢ πρὶν δοκέει. Frequentissimè in Febribus intumescit Lien, ut apud *Hippocratem* (Epidem. L. 1. Æg. 1.) σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι. Et (Æg. 3.) σπλὴν ἐπήρθη· pauloque post, σπλὴν ἐμείωτο. Dixerat suprà (34.) *Aretæus*, ἢν (ἐν ὑποχονδρίοισι) φλεγμονὴ καὶ σκληρείη ἐπαίρηται).

52 παχὺ πικέριον. Ita optimè ex *Harleyano* Codice, cùm cæteri, παχὺ ἐπικαίριον, habeant.

beant. Πικέριον autem ab *Erotiano* & *Galeno* exponitur, βούτυρον. Unde ſenſus, antea nullus, planiſſimus efficitur. Eàdem voce rurſus utitur. 92: 55.

LXXVI,

5 ὑδερώδεσι. Quid hic eum Hydropicis? Quid verò hujuſmodi Emplaſtrum iis conferre poſſit? Annon legendum, ὑποχονδρίοισι. Certè antea (32.) propoſuerat ſibi de Embregmatis & Emplaſtris loqui, quæ *Hypochondriis* apponenda judicat. De Embregmatis dictum; jam verò de Materià Emplaſtrorum eundem loqui apparet. Hoc ita legi debere, liquidò, puto conſtabit ex iis quæ dicturus eſt 79: 5. Ην δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἐῶσι, καὶ πρήσιες, καὶ φῦσαι, καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, ἢ κοιλον γίγνηται, ἔσω εἰρυσμένης τοῦ ὑποχονδρίου, Εμβρέγματα καὶ Επιπλάσματα, ὁκόσα μοι ἐν Φρενιτικοῖσι λέλεκται.

56 θώρηξ. Videntur poſt hanc vocem pauca quædam deficere.

LXXVII,

26 ἔςωτε ἀκηδίην. Malim legere, ἔςω ἀκηδίη, hoc ſcilicet ſenſu, Quia vires ægri ſudatione effuſiſſimâ adeò languent, ut omni modo ſtatim ſuſtinendus reficienduſque ſit, id vinum optimè præſtabit, licet alioqui in Phrenitide perquam noxium. Nam (100: 48.) οὐ πάρεςιν ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι πόνων ἐπίδοσις, ἀφλεγμάτοισι δὲ φύσιος αὔξησις. Ideoque præcipit Phreniticis, etiam ὀπώρης οἰνώδεος ὑποςέλλεσθαι· κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψεο ποιέει. Jam verò in hoc ſtatu, non habenda ratio Phrenitidis ſed virium fractarum, quibus vino optime ſuccurritur.

38 Πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκει χρόνου. Mendum ſine dubio ſubeſt. Commodè legi poſſit. Ην δὲ πρόσω μὲν πολλὸν ἥκῃ χρόνου. Ita ἢν δὲ πρόσω τοῦ χρόνου (62: 32, 33.) ἢν δὲ πρόσω μὲν ἥκῃ χρόνου (115: 3) ἢν δὲ πρόσω προήκῃ χρόνου (83: 10.)

41 ἤ. Vel redundat. vel tranſpoſitum eſt.

50 Caput hoc totum eum quinque Exemplaribus *MSS.* collectum eſt, in *Regis Galliæ Bibliothecâ* exſtantibus. Tria quatuorve verba, à noſtris, ſatis commodè diſcrepantia, Codex ex his alius vel alius habet, quæ ſuo mox loco proferam. Ex his autem apparet, nihil memorabile à *MSS.* ope exſpectari debere.

55 ςρώματα, τοιχογραφίη, πάντα ὁκόσα τῷ ἐρεθιστικὰ ὄψιος. Adjectivum certè poſt ςρώματα deeſt. An ſic, ςρώματα ποικίλα, τοιχογραφίη, πάντα ὁκόσα τῷ ἐρεθιστικὰ ὄψιος? Apud plurimos Authores reperias, ςρώματα ποικίλα & πεποικιλμένα.

LXXVIII,

34 Κεγχρίδων. Unus *Regiorum*, κογχαρίων, habet: & ſanè ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, κογχαρίων. (106: 18.) Κεγχρὶς autem avis quædam ſpecies eſt. V. Steph. Theſ. in voce κέγχρος. Κογχάριον verò non invenio, licèt fortaſſe diminutivum à κόγχη non malè formari poſſit.

41 οὖρον. Poſt hanc vocem, alia, ut ἀγωγόν, videtur deficere. Ita (76: 14.) φυσῶν ἠδὲ οὔρων ἀγωγόν. Vel ἐρεθιστικὸν ad hanc ſententiam pertinet, ut (105: 40.) φύσης ἄγειν κάτω ἐρεθίσμασι· ἐρεθιστικὸν μὲν κυκλαμίνου χυλὸς &c. Aliquod autem ante vocem γὰρ deficit, ejuſdem ferè ſenſus quod ἐρεθιστικόν. Licet enim ξυνεχέως τὴν καλίην ἐρεθίζειν, rectè dicatur, (ut 76: 17.) tamen ἐρεθιστικὸν, puto, ſemper ſignificat, *id quod irritat*, non, *irritandum eſt*. Ita ſuprà ſumitur, & (96: 2.) ἐρεθιστικὸν αἱ σιτίσιες. & (72: 35.) ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη. (& 77: 56.) ἐρεθιστικὰ ὄψιος. Quare ſiquid ab ἐρεθίζω poſteriori ſententiæ jungendum eſt, malim ἐρεθιστέον, vel ἐρεθιστέα.

LXXIX,

23 τύποισι. An τυπῶσι?

25 τρηχέσι. Unus è *Regiis* habet, τρύχεσι, cui ſi præponatur, ἐν, veram Lectionem puto; &, παλαιοῖς ῥάκεσι, in vocem hanc Gloſſema. Τρύχος enim, *pannum vetus atque lacerum*, ſignificat. (Vid. Foëſ. Oeeon. Hip.) unde τρύχεσι, quà voce utitur *Aretæus* (97: 8, 9. ἐγχελοθέντα δὲ ἐς τρύχεον. *Heſychius*, τρυχηρά, exponit, ῥακώδη· &, τρυχινοις, ῥακίοις. *Erotianus* explicat, τραχέων ἐρέων, ἐρέων ῥακῶν. Sed illic legendum τρυχέων ἐρινέων, ἐρινέων, (vel ἐρίων) ῥακῶν. Nam apud *Hippocratem* (L. de Artic. 837.) reperias τρυχίων ἐρινέων ἐρρηγμάτα.

30, 31. δίκταμον. An δικταμνόν, ut unus *Regiorum?*

36 ἰκτάξιν ξυμφερῆς. Certè perperam. Fortaſſe pro ξυμφορῆς ξυμφέροι, vel ξύμφορον, legendum; &, pro ἰκτάξιν, ἑψῆν, aut aliquid ſenſus non abſimilis.

57 ξυμμέτρως. Malim ἀμέτρως. Vel certè vertendum, uti quoque tranſtuli, *ne mediocriter quidem*.

58 ὑγραίνουσι. Malim καὶ ὑγραίνουσι.

LXXX,

12 λιμνήσιδος G. V. Ita legendum, non, λημνίσιδος, uti hic & frequenter poſtea, habent Codices. Vid. Not. in hujus Pag. lin. 42. Quod ſemel monuiſſe ſufficiat.

13 ὠμῆς τοῖσι λεπτοῖσι. Pro his Codex unus Regius habet, ὠμῆς λεπῖσι, quæ quidem vox multo meliùs legitur, quam λεπτοῖσι. Scillarum enim, ſicuti cæparum, fragmenta, ſquamis ſatis congruè comparantur. Malim tamen legere, ὠμῆς τοῖσι λέπεσι, *corticibus*. Λέπος κυάμου. (Ær. in voce Κύαμος.) Λέκιθον, φακῶν τὸ ἔνδον τοῦ λέπους. (Gal. Exeg.) & φακῆς λέπος. (Ær. 43. 33.) & μήλου λέπος, in *Aretæo* (91: 31.)

20 οἰδαλεηθήμεναι. Senſus ſine dubio eſt, *partes in tumorem attollit*. *Cæl. Aurelianus*, de *Sinapiſmo* in Lethargicis, ait, Adducit enim ad ſemet materiam: ſicut *inflatæ* atque in ruborem adductæ ejus appoſitione partes demonſtrant. (Ac. Morb. L. 2. c. 9.) Rurſus, in Hydrope, Item Sinapiſmus uſque ad *cutis tumorem adhibendus*. (Morb. Chron. L. 3. c. 8.) οἰδαλεηθήμεναι

ta-

tamen, quod ab οἰδαλεαίνω solo, οἰδαλεύσω, οἰδαλεηθῆν, οἰδαλεηθῆναι, *Ionicè* οἰδαλεηθήμθμαι, formatur, in Passivâ Voce repetitur: cum Activa vox hic necessaria sit. An, οἰδαλέα θήμθμαι? Præter cæteras varias lectiones, Codex Regius unus habet οἰδ᾽ ἀλααθήμθμαι.

41 λημνίσιδος. Legendum, λιμνήσιδος. V. suprà, (12.)

42 ὑδαίρ. H. habet αἰδάρκι, quod pro αἰδάρκη scriptum est, Glossema proculdubio in vocem λιμνήσιδος. Inter ea, quæ ad dropaces & picationem constituunt apud *Archigenem* (Æt. 70. 21.) ponitur λιμνῆσις ἡ καλουμθμη αἰδάρκη. Et *Paulus* (195. 15. Ed Basil.) λημνίσιδος, ὅπ ἐϛὶ ἡ αἰδάρκη. Quid sit αἰδάρκη (quæ & αἰδάρκης, & αἰδάρκιον, & ἄδαρκος vocatur,) vide apud *Dioscoridem*, (L. 5. c. 127.) καθ᾽ ὑγρῶν καὶ πλματωδῶν τόπων γίνόμθμος,—καί ἐστιν οἱονεὶ λιμναῖον ἄλκυόνιον. Unde λιμνῆσις, non λημνίσις vocanda, uti sæpe scribitur. Reg. unus absurdè ὑδραργύρου, legit.

43 τεύχιον. Ita repono, licèt Codices Græci habeant σρύχνον. *Crassus* enim vertit, *linteolo veteri*. V. Not. in 79: 25. Ita (97: 8, 9.) ἐγχελωθέντα ἢ ἐς τεύχιον. *Ætius*, de *Sinapismo* ex *Archigene* (71. 8.) ita hoc exprimit, ἐμπλαττέσθω εἰς ὀθόνιον. Στρύχνον (item τρύχνον) Æt. 23. 8.) *Solanum* denotat, quod quidem ipsum per se soporiferum est, adeoque huic affectui certè minimè idoneum *Aretæus* σρύχνον inter ea numerat, ὅσα νάρκην ἢ ψύξιας ἐμποιεῖ (113: 18.)

47 ἐς τὴν νῆσον. Malim ἐν τῇ νήσῳ.

LXXXI,

3 Θεραπεία Μαρασμῦ. κεφ. γ′ Caput hoc priori de Lethargicis jungendum, sine distinctione, existimo; siquidem non de *Marasmo* in genere agit, sed de eo tantùm qui ex Lethargo oritur. Ita in proximo Libro, Curationi Cardiacorum Curationem quoque *Marasmi*, qui iis supervenit, in eodem Capite, addit.

9 ἰαυτῇ. Ita lego, quia *Crassus*, *eadem*, vertit; licet Græci Libri omnes habent, ἐν αὐτῇ. (αὐτῇ)

21 αἰσθενὴς. An, καὶ ἀσθενής?

43 χρὴ ἀναβάλλεσθαι. Certè, οὐ χρὴ ἀναβάλλεσθαι, legendum. Quomodo enim dilatio Phlebotomiæ dici poterit, *medela sola?* Quid quòd, in his casibus, *ictu*, *lapsu*, *collisione*, etiamsi *Apoplexia* non superveniat, ut plurimum mitti Sanguinem necessarium sit. Ita *Celsus*, (L. 2. c. 10.) Sanguinis detractionem requirit, quicquid subitò supprimit vocem; & quàcunque de causâ ruptum aliquid intus atque collisum est. Idem, paulò post, si ex superiore parte aliquis decidit, si contusus est (de Sanguine loquitur) ne, si subsederit, corpus affligat. Idemque in aliis casibus repentinis, qui strangulabant, dictum erit. Οὐκ ἀμβολῆς καιρὸς, in Pleuriticis, ait *Aretæus*, cum eodem die venam incîdi jubet. Particula, οὐ, sæpe omittitur.

LXXII,

12 ἔχως. An rectè?

17, 18 ἀνάκλιτον. Forsan legendum, ἀνακλίτῳ, ut cum δίφρῳ congruat. De hujusmodi Sellâ loquitur *Hippocrates* (261. 24.) ἐπ᾽ ἀνακλήτου δίφρου πεπυκνημθμου καθήσθω In Notis ad hunc locum Foesius scribit, ἀνακλήτου, sic legunt quotquot adhuc videre licuit Exemplaria, sed, ἀνακλίτου, legimus, huncque locum bis expressimus in nostrâ Oeconomiâ. Est autem hic ἀνάκλιτος δίφρος idem ferè quod ἀνακλισμὸς *Hippoc.* L. de Artic. ἀνάκλιντρον, aut ἀνακλιντήριον, exponunt. κλισμὸς, vocat *Homerus* Il. Θ′, & Ι′, καθέδρας ἀνακλίσεις ἐχούσας. Sed neque vocem ἀνάκλιτον, neque ἀνάκλισμος, in *Oeconomiâ*, invenio; neque has in voce δίφρῳ memoratas.

23 ἤπι ἔνζωσις. Inter priorem & has voces in Cod. V. spatii paululum relictum est; & sane aliquid deficere videtur, ut καὶ γὰρ. Ita loquitur (21: 33.) καὶ γὰρ καὶ &c.

29 εἴδει. Legendum ἰδίῃ. Ita (98: 33.) καὶ ἰδίῃ ἑκάστου, καὶ ξυνῇ.

37 ἴσμθν. An rectè?

41 ὅπ γὰρ περιρρέειν &c. Sensus quidem in his duabus Lineis facilè eruitur: verba tamen haud prorsus castigatè legi puto.

47 σπεσέλον, ῥητίνη. Malim, κασσελίου, ῥητίνης, uti postea εὐφορβίου &c. nempe ut horum Medicamentorum, prout etiam aliorum omnium, quantitatem definiat. ῥητίνης habet H.

LXXXIII,

29 εἴη. An ἴη?

30 τόνδε. An τόνπ?

42 χαλαρὸν ἀγχοῦ. Verum sanè est, Vesicam Rectumque Intestinum, prope se jacere; malim tamen, χαλαρὸν ἀρχοῦ. Ita *Hippocrates* (Lib. de Artic. 810.) κύστις τε γὰρ, καὶ γεναὶ, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἔκπεσεν. Quæ verba exponens *Galenus* (de Vulv. Lect.) ait, Ἀρχὸν μθμ οὖν λέγουν, (Ιπποκράτης) τὸ ὅλον ἀπευθυσμθμον· καὶ χαλαρὸν ἢ ἀρχοῦ, τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀπευθυσμθμου, ἔνθα καὶ μάλιστα ἀνθρωπίσται. V. Foes. Not. & Oeconom. in, χαλάω, & Ἀρχὸς. ἀρχοῦ Vox medica est; & si cornu τοῦ ρ obscurum est, facile τῷ Γ simile videbitur: unde in ἀγχοῦ mutatum est.

48 σφακελίζειν τῇ κύστι. Verbum hoc Activum cum Dativo haud probè conjungi credo. An σφακελίζειν τὴν κύστιν, vel σφακελισμὸν τῇ κύστι?

LXXXIV,

16 ἀξυνίηθες. Certè legendum, οὐκ ἀξυνήθες. Ita enim proprius Pueris morbus Epilepsia est, ut Παιδικὸν πάθος vocetur.

20 ἄχρηστον. Ita optimè ex M. cum antea absurdè legeretur, ἄχει σπασμῶν.

25 ξύμπαις πτωίνηται οἱ ὦψ. Ita certè ex F. legendum; cum H. & V. quoque ξύμπαν πταίνηταί οἱ ὤψ, habeant. Τιταινόμθμα τὰ νεῦρα.

(84:56.) & τοὺς μῦας, ἵνα πταίνωνται. (104: 58) Aliqua his similia profert *Trallianus* ex *Archigene*, διαχεατέον δεῖ πάντα τὰ μέρη, καὶ τῶν μελῶν ἕκαστον λιπαρῶς χερσὶν ἀποθύνειν μετὰ συμμέτρου συντονίας, μαλάσσοντας τὰ τε ὄμματα αὐτῶν ἡσυχῇ καὶ καταψήχοντας. Lib. 1. c. 15.

26 ψηλαφίῃ. Codices quidam habent γαιοψηλαφίῃ. Equidem istud γαιο formatum puto ex, χειρῶν, in Exemplari partim eraso. Nam *Trallianus* qui hunc locum pene expressit, λιπαρῶς χερσὶν ait. Ipse *Aretæus*, (105:4.) ψηλαφίῃ χειρῶν ἀπιθύνειν.

28 τὰ ἤθεα. Legendum credo, κατ' ἤθεα. Ita *Hippocrates* (675.21.) τοὺς μήτρας στρέφηται κατ' ἤθεα. *Foësius*, κατ' ἤθεα hic, *pro more*, reddit: haud scio an accuratè prorsus, licèt ἦθος *morem*, significet. *Corinthus*, ἤθεα, exponit, τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀναστρέφονται. *Hesychius*, ἦθος, γνώριμος τρόπος, ἀναστροφή. An legendum, γνώριμος τόπος ἀναστροφῆς, ut cum *Corintho* congruat. *Æmilius Portus*, in Lexico *Ionico*, ἤθεα significare dicit, sedes, in quibus aliquis habitare consuevit. ἐς ἤθεα Περσέων Herod. 41.2. &c. Itaque κατ' ἤθεα reddi potest, *in iis locis quibus distorqueri solitæ sunt*. Cùm hæc vertebam, τὰ ἴδια, vel ἰδία, legendum conjeci.

29 ἱερῇσι παλαιοῖσι, παχέεσι τρύχεσι. Malim ἱερῇσι παχείῃσι, παλαιοῖσι τρύχεσι. Ita (87:31.) ἱερὰ παχεῖα. Ut etiam frequenter alibi. Quanquam verò τρύχεσι per se significet, panniculum vetus. V. Not. in 79:25. tamen hujusmodi Epithetum addere non absurdum est, utpote cùm apud Authores optimos similia exempla frequentissimè occurrant.

35 κεκαυμένου. Ita rectissimè, ut H. Apud G. κερ. legitur; in V. κέρατος. Mendum hoc ita accidere potuit. Apud Medicos Græcos usitatum est Medicamenta compendiosè scribere. Ita κεκ. pro κεκαυμένου usurpatur, nempe χαλκοῦ. Inde κερ. formatum est; & ex hoc rursus κέρατος.

LXXXV,

39 ὁμίχλης ἐπαναφορῆς. An ὁμίχλη ἐπ' ἀναφορῇ?

52 ὄρθιον ἔσω τὸ ἰνίον. Hæc haud intelligo. Legendum forsan, ὑπερθεν ἔσω τοῦ ἰνίου, *infra sinciput fiat*; quod quidem optimè congruit sequentibus, ἀνατείνει γὰρ αἱ θέσεις. Manifestus id ex *Ætio* apparebit, qui his omnino similia de Curatione Tetani affert ex *Archigene* (110.52.) διαφέροντα δὲ ἔστω καὶ κοῦφα τὰ καταπλάσματα. καὶ θερμὰ δὲ προσαγέσθω, ὑποκειμένου τοῦ καταπλάσματος, διὰ κύστεως διαμεγέθους καὶ ἡμιπλήρους ἐλαίου θερμοῦ, ἢ ἁλὸς φρυκτοῦ, ἢ κέγχρου ἐν μαρσίπποις. καὶ τὰ καταπλάσματα δὲ ἐν μαρσίπποις ἐμβληθέντα ἐπιτιθέσθω, ἕνεκα τοῦ ἀμολύντως προσάγειν, καὶ μάλιστα εἰ τῇ κεφαλῇ προστιθέναι δέοι. πεφυλάχθω δὲ τὰς συνεχεῖς ἐμβροχὰς ἐπὶ κεφαλῆς, πληροῦσι γὰρ τυγχάνουσι. παραλαμβανέσθω δὲ τὸ κατάπλασμα, καὶ ἐμβροχαὶ, αὐχένι καὶ σιαγόνας, καὶ ῥάχει ὅλῃ

μέχρι ψοιῶν. Haud similiora sunt *Aretæi* verbis ea quæ ex *Aretæo* ipso alibi citat.

LXXXVI,

10 πέψει. An πεττούσῃ? ea Medicamenta scilicet, quæ pus movent, quæque (107:45.) Πυοποιὰ vocat.

LXXXVII,

7 'ακρητισίῃ * * ἢ &c. Deficiunt hic quædam. Ex *Ætio* suppleri possunt, κλύζειν διὰ ἀφεψήματος κενταυρίου, ἀψινθίου, καλαμίνθου, ἀριστολοχίας, μέλιτος, νίτρου πλείστου. Quæ hæc præcedunt & sequuntur ex *Archigene* se desumere prodit; sed & omnino cum his quæ leguntur apud *Aretæum* eadem reperias.

32 οἰσύπῳ. Ita lego, nunquam Codices omnes ὑσσώπῳ habeant. *Crassus* rectè vertit cum *æsypo*. ἔρια πινόεντα οἰσύπῳ passim adhibet, ut 96:40. Frequens etiam error hic ὑσσώπου pro οἰσύπου, ut Var. Lect. 110:31. οἴσυπον, vox *Ionica* & Antiqua in Lexico declaratur.

51 τῇ βησσικῇ καὶ χυλῷ ῥοός. Legendum fortasse meliùs hic, ut apud cæteros Medicos Græcos, τῇ διὰ βησσικῶν, καὶ τῇ διὰ χυλοῦ ῥοὸς, uti semper appellantur Medicamenta hæc composita; utque in sequentibus vocat τῇ διὰ χελιδόνων: saltem apparet hæc eadem Composita hic indicari.

LXXXVIII,

18 ἀξύμφυτος. Finis fortasse Capitis hujus hic est: in eo tamen aliqua deesse de Curatione Anginæ μετὰ ξυμπτώσιος liquet ex *Ætio*, qui, in Curatione κρυπτῆς Συνάγχης, hæc habet, (163.8.) Ἀρεταῖος δὲ πρὸς τούτοις φησὶ, Ἐπὶ τῆς κρυπτῆς, εἰ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ἐνδιδῶσι, σικύας κολλήσαι δεῖ πάντη τοῦ θώρακος. ἀρχὴ δὲ γιγνέσθω κάταθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, περιπατεῖν δὲ ἐπὶ πλευρὰς καὶ μετάφρενα, συνεχῶς μεταφέροντα ἀπὸ τοῦ τόπου εἰς ἕτερον τόπον, καὶ ἕλκοντα τὴν σικύαν ἄνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω. Εἰ δὲ πάνυ ἐπείγοι ἡ πνῖξις, σίνηπι τρίψαντας σὺν ὕδατι καὶ ἐμπλάσαντας ῥάκει ἐπιτιθέναι ἐπὶ τὸ στῆθος. Ἔκλειγμα δὲ ἐπὶ τούτοις, σίνηπι, νίτρον, ὕσσωπον, σκίλλαν ὀπτὴν, θεῖον ἄπυρον. δίδου ἴσα, πάντα μετὰ μέλιτος κοχλιαρίου ἐκλείχειν.

32 ἡ τὴν Σταφυλήν. Malim, ἐπὶ τῇ Σταφυλῇ, (de *Morbo* enim jam loquitur;) &, περὶ δὲ τὸν κίονα, *Circa Columellam*, reddere. Nam Columella (6.38.) κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται. Σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστιν οὔνομα. Quare videmus licèt alii ita vocent, *Aretæum* nolle *morbum* Σταφυλὴν appellari; affectum autem, qui Κίων dicitur, ipse describit. (6:46.) Hic igitur, quid Columellæ applicari velit, in *Morbo* Σταφυλῇ, præcipit: mox, quid in eo *Morbo*, qui Κίων vocatur, eidem parti apponendum est, præcepturus.

LXXXIX,

22 ἔστι. An ἔσω?

XC,

2 τοῦ μὴ κατ' ἴξιν &c. An τοῦ μὲν κατ' ἴξιν. Sequitur enim κρέσσον γὰρ ἀπαντα ἄγειν, quod quidem fieri supponunt omnes ex brachio late-

lateris non inflammati. Ita in Pleuriticis *Cælius Aurelianus*, (Ac. Morb. L. 2. c. 18.) Adhibenda Phlebotomia, sed ex alio brachio, quod fuerit dolenti lateri contrarium. *Ætius* ex *Archigene*, (176. 31.) τέμνειν χρὴ τὴν ἐν ἀγκῶνι φλέβα μὴ τὴν κατ' εὐθὺ βραχίονος τῆς φλεγμαινούσης πλευρῆς. Cætera quæ sequuntur cum seqnentibus in *Aretæo* omnino eadem sunt. Itaque vel hic μὴν legendum, vel alia vox pro ἐπίησι.

7 ἐκτός. Num ἐντός? Nam Sanguis calorem internis partibus præcipuè communicat.

12 εὐηθέστερον γάρ. H. Alii, γὰρ, omittunt; Crassus vero προσηκῆα, *exoriens*, vertit: significat autem, *salutaris, salutem promittens*, vox hæc *Hippocratica*, (Prænot. 39. 42.) προσηνέστατα σημεῖα. *Aretæus* etiam προσηνέα τινα, (38: 52.) usurpat eodem sensu. Quare, γὰρ, hic prorsus necessarium est.

31 Σιτίων *Hippocrates*, è quo *Aretæus* hæc de Ptisanâ expressit, ait (De Vict. Acut. 385. 1.) Πτισσάνη μὲν οὖν δοκεῖ ὀρθῶς προκεκρίσθαι τῶν σιτηρῶν γευμάτων. Et *Aretæus* sanè *frumentorum* tantùm virtutes hic inter se comparat. Itaque Σιτίων vertere malim per, *frumentum*, quod & apud *Hippocratem* significat. V. Foës. Oecon. in voce, Σῖτος.

45 τοῖσι. Malim, ποι. (Sic 117: 28.) Φασὶ, εἴγε ἔχει μὲν τινας ἀρετὰς πίψιος.

45 ἀγαθοὶ καί. Αγαθοῖσι, legendum existimo.

50 τρηχῦναι. Ita omnes, sed τρηχῦναι certè reponendum.

50 ἐπίσχειν. Ita legendum cum H. non, nt in V. G. ἐπίσχεσιν. Hæc facilè intelligetur ex significatione ὑγρῆναι, quæ vox *Hippocratica* non modò, *urinam reddere*, aut *urinam movere*, sed etiam, *fluidum reddere, sero diluere, ad evacuationem idoneum facere*. Οκόταν δὲ χολὴ κινηθεῖσα ἐς τὰς φλέβας καὶ ἐς τὸ αἷμα εἰσέλθῃ, διακινέει καὶ διούρησε τὸ αἷμα ἐκ τῆς εἰωθυίης συστάσιος τε καὶ κινήσιος. (Hippoc. De Morb. L. 1. 460. 43.) V. Διαρρέσιος in Foes. Oecon. ubi διαῤῥεῖσθαι & διαρεῖσθαι pro διουρέειν & διουρεῖσθαι à quibusdam legi monet.

XCI,

28, 29 σμήχηται. Legendum σμύχηται, ut (36: 49.) σμύχονται γὰρ αἱ σάρκες. σμήχω, *detergo*, significat.

39 πλάσμασι. Vocem hanc pro Emplastris usurpari non reperio. Επιπλάσμασι, ut ea semper appellat, legendum credo, & omissum ἐπὶ ob similitudinem cum σι in fine præcedentis vocis ξυνθέσι. ἐπὶ planè redundat in paginâ seqnenti, juxta Codicem H. vid. Var. Lect. 92: 41. Unde forsan rectè conjici potest, illic ex Margine perperam, ἐπὶ, insertum: qnod in hoc loco fieri debuit.

50 ἐς. Malim, ὡς ἐς. *Ætius*, qui hæc, inter alia pleraque, ex hoc Capite excerpsit, ait, Φροντιστέον δ' ὅπως θερμὰ διαμένῃ τὰ καταπλάσματα. (175. 47.)

52 Ηδη καί. Malim, καὶ ἤδη.

XCII,

2 διὰ εἰδῶν. Quid hæ voces significent, haud intelligo. Certè legendum, διὰ ἁλῶν. Ita, *sale*, cum milio, utitur *Hippocrates*, pro Fomento in Pleuriticis (De Vict. Acut. 387. 18) Πυρίη δὲ ξηρὴ, ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιπίοισι. *Aretæus* in Ileo utitur (105: 51.) Πυρίη ἁλῶν καὶ κέγχρων φωχθέντων: In Tetano, (85: 44.) *sale*, sed non milio; ἅλες λεπτοὶ ἐν τῷ μαρσιπίῳ, κέγχρος γὰρ &c.

4 ἐνδιδοῖ. An ἐνδιδῷ?

28 ἀμβλυωπῇ τό. An ἀμβλυώσσηται?

33 ἡ τροφή. Ita lego, non ut alii omnes Codices habent, ἡ τροφή. Sic alibi, αἷμα δὲ πάντων τροφή (Et 97: 39.) οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἀκρητὸν ἐστὶ τὸ ῥέον, ἀλλὰ τοῦδε ἰχώρ. *Ætius*, hæc transferens, inquit, οὐ γὰρ αἷμά τι, ἐστὶ τὸ ἐκκρινόμενον, ἀλλ' ἰχῶρες. (175. 54.)

36 πηγάνῳ. Legendum, πηγανίνῳ, nt antea κυπρίνῳ, *oleo rutaceo*. *Ætius* hæc quoque ex *Aretæo* decerpens, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν, κηρωτὴν κυπρίνην ἢ πηγανίνην ἐπιτιθέναι τοῖς ἀμυχαῖς. (176. 1.)

39 Ως τρόπος δέ. Malim, ὁ τρόπος δέ.

41 πρηνὲς ἐπὶ τὰ χείλεα. Hujusmodi figuræ vas, cujus os scilicet æquè ac fundus ejus capax sit, adhiberi jubet: quoniam Cucurbitulæ à Medicis usurpatæ, ore angusto, fundo lato, formari solebant; uti constat ex *Sorano*, (de Vulvâ) σχῆμα δὲ μήτρας ἰατρικῇ Σικύᾳ παραπλήσιον· ἀπὸ γὰρ περιφεροῦς καὶ πλατέος ἀρξαμένη τῆς κατὰ πυθμένα πέρατος πρὸς λόγον ἐπὶ στενὸν συνάγεται τὸ στόμιον.

55 πικέριον. Ita sine dubio legendum ex H. V. Tota etiam Sententia, licèt integra, uti in hac Editione ponitur, in nullo alio Libro reperitur, tamen ex singulis restituta est. V. Var. Lect. Πικέριον à *Galeno* & *Erotiano*, βούτυρον, exponitur. Πικερίῳ antea usus est (75: 52.) *Aretæus*. *Ætius*, inquit, Βούτυρον νέαρον μετὰ ἴσου μέλιτος ἑψήσας. Unde, minimâ mutatione, pro ἴσω δή τι καὶ τοῦ ποικίλου, πικέριον &c. legi aptè possit, ἴσω δὴ τὸ πικέριον νεαρὸν, siquidem F. in Var. Lect. habet ἴσω δὴ τὸ ποικ. ἔρειον νεαρὸν &c. Librarii vocem antiqnam, πικέριον haud intelligentes ποικ. ἔρειον scripserunt; unde ποικ. pro ποικίλου compendiosè scribi creditum est, & ἔρειον idem quod ἔριον· νεαρὸν autem omissum est ob similitudinem cum voce præcedenti ἔριον. Ποικίλου hic non satis commode legi puto, quia butyri & mellis mixtio Medicamenti ex variis rebus compositi nomine appellari neutiquam potest.

XCIII,

11 ἄν. Num ἦν?

33 διέπνδεσι. An διεπνδίσθη?

XCIV,

19 ὅτ', An ἤδη?

XCV,

26 σιτηρῶν. Ita ex F. cum alii αὐστηρῶν habeant inepte. V. Not. in 90: 33. *Crassus* autem vertit, *Inter frumentacea*.

47 οὐκ εὐήθεες. Videtur hic deficere, αἱ νοῦσοι. *Aretæus* (92. 8.) inquit, αἱ γὰρ εὐήθεες αἱ νοῦσοι.

XCVI,

21 Ην δὲ ἀπὸ πνεύμονος &c. Multa hic periisse suspicor: siquidem nihil hic de Curatione eorum præcipiat *Aretæus*, quibus Sanguis ex Pectore, Stomacho, aut Liene aut alio Viscere, fertur; cum multa de his dignoscendis in Signorum descriptione tradiderit. Porrò hæc quæ contra Sinistræ manus venam inter digitos secundam disputat, eam incîdi solere in profusione Sanguinis e *Liene* declarant. Hujus in affectu hoc Sectionem præcipit Oribasius (Med. Collect. L. 7. c. 5. *Ætiusque*. (Tet. 2. S. 4. c. 62.)

26 τῇ ὦν πλέοσι. Haud recte hæc se habere manifestum est; sed quomodo apte restitui possint, licet sensum mihi assecutus videor, non conjicio.

45 ἐπὶ πᾶσι Legendum, ἐμπάσσειν, ut (97: 50, 51.) ὑποκυστίδος, ἢ ἀκακίης, ξηρῶν ἐμπάσσειν.

XCVII,

30 εὐθὺ. An recte?

52 τῆδε. An τῆσδε?

XCVIII,

8 ἐν ἐκείνῃ. Num, ἐν ἐκείνης, nempe διαβρώσεσι?

35 κόμμι ξὺν τῷ Φυτῷ. Gummi quidem cum ejus *plantâ* devorari nequit, quippe cùm id ex arbore exsudet, adeò ingenti ut navibus onerariis exstruendis materiam suppeditet, teste *Herodoto*, τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφισι τοῖσι φορτηγέουσί ἐστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ, τὸ δὲ δάκρυον κόμμι ἐστί. (Lib. 2.) Certe legendum κόμμι, ξὺν τῷ ξυμφύτῳ. Librarii, quid *Symphytum* esset ignorantes, ξὺν vel ξυμ inanem repetitionem esse crediderunt. Extra dubium hoc ponit *Ætius*, hæc habens, ἄμυλον διδόσθω, κόμμι, τραγάκανθα, — καὶ τὸ σύμφυτον μασσώμενον καὶ καταπινόμενον. [173: 3.] Huic affectui σύμφυτον idoneum esse, ex ipso nomine declaratur: eoque utpote glutinanti astringentique, utuntur Græci fere omnes, & inter alios *Aretæus* in *Topicis* applicationibus. (97: 12, 13.)

τράγου τῆς ἀκάνθης. Ita ex F. cum alii habeant πράσου τῆς ἀκάνθης, sed inepte. Communiter quidem arbor hæc τραγάκανθα vocatur: sed cùm ex vocibus τράγος & ἄκανθα componatur, eas *Aretæus*, *Poetarum* more, rursus dividit. Quæ in superiore notâ ex *Aetio* allata sunt, huic etiam Lectioni fidem astruent.

40 ὡς. An ἂν?

43 τρωμάτων. Ita recte ex H. legi apparebit ex superioribus (97: 21, 35.)

50 οὐ. Si vocula hæc in hâc Lineâ deleatur, &, pro μὴ, in sequenti, legatur, μιῇ, Sententia tota facilè intelligetur.

XCIX,

22 κηκῖδος. Legendum κηκῖδα, neque enim κηκῖδος σίδια dicuntur. τὸ ἐπίπασον κηκὶς καὶ σίδια. (99: 38.)

45 τὴν πῶρον. Ita scribo, cum F. τὴν πόρον legat; cæteri diversa. *Crassus* autem, τὸ στερεὸν, legisse videtur: nam, *solidari*, vertit; & sane (62: 45, 46.) occurrit οὐταλαὶ στερίμνιαι. Et *Cæl. Aurelianus* (Mor. Chronic. L. 2. c. 13.) in Hæmorrhagiæ Curatione inquit, poterit *cicatricis* firmari *soliditas*.

C,

6 ἔνστο. Hic vel verba quædam deficere, vel mendosa existimo.

25 ἀριθμὸς. Hæc haud satis capio. An ἀριθμὸς ἐπίκαιρος significat, *Symptomatum memorabilium concursum?* Ἀριθμὸς γὰρ λέγεται ἡ εὔνοια καὶ φιλία. Erot. in voce Συναρθμεῦται. Et ἀρθμία, φιλία, λέξις. Ησυδ. Nonnisi unum tamen postea notatur Symptoma. Totam equidem sententiam depravatam credo.

32 ὑποχόνδριον. An ὑποχονδρίῳ.

34 τομῆς τῆς σχάσιος. Τομῆς, puto, Glossema est. Σχάζειν, ἀμύξαι. (Gal. in Exeg.) licèt σχάζειν τομὴν occurrat, 87: 10.

40 χάνου) An χάνυται? ut apud *Homerum*, γάνυται δ' ἄρα τε φρένα ποιμήν. Il. Ν'. 493.

50 ἀφλεγμάτεισι. Videtur ἀφλεγμάντοισι à φλεγμαίνω formatum scribi debere; cùm ἀφλεγμάτεισι à φλέγμα, *pituita*, derivetur. Sed apud *Hippocratem Galenus* in Exegesi vocis φλέγμα, id ait, οὐ μόνον τὸν χυμὸν τοῦτον τὸν λευκὸν καὶ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ φλόγωσις δηλοῖ.

52 ἐπιπλάσιος. Hæc sanè de Emplastris, contra quàm *Crassum* secutus, verti, intelligi debere credo. Nam Σικύην ἐπιπλάσσειν nusquam reperio, at (85: 54.) Ἐπὶ δὲ τοῖσι Ἐμπλάσμασι ἡ Σικύη. Quod si ita sit, mutanda vox in sequentibus (86: 11.) ἐπίπλασιν, & legendum ἐπίπλασις. V. 124: 36. προχαλάσαντα Ἐμπλάσματι καὶ Τέγξει Σικύην πρὸς τὸ ἧπαρ, καὶ τὴν κοιλίην, προσβάλλειν.

CI,

22 κληῖδα. Præpositionem, ut ἐπὶ, deficere puto. Ἐπὶ τοῖσι μηροῖσι τῆς γυναικὸς ἱζάνει. (64: 43.)

26 ἐνεργῶς V. Ita, non ἐναργῶς, ut G. H. Sic ἰητρείη ἐνεργῷ (102: 12.)

38 ἴσχει. Neque ad sensum vox hæc desideratur, neque Grammaticè cum cæteris congruit: Pro eâ, ἑψήσι, legendum credo. *Elixando lubrica fiant*. Hoc modo carnes etiam dissolvit, ac in liquorem redigit. (74: 19.) οὔτε καὶ κρεῶν ἁπρέων καὶ πετεινῶν χρέος, τὰ πολλὰ τοῖσι χυλοῖσι ἐκτετηγμένον· κάρτα γὰρ χρὴ τάδε ἐν τῇ ἑψήσει λύεσθαι.

43 πλατύς. An παχύς?

52 ὅκως. Annon meliùs ὁκόσον? ut (102: 3.) διδόναι δὲ οἶνον, ὁκόσον ἂν δυνήσεται πιεῖν.

CII,

5 ἐών. An meliùs ὤν?

11 ὡς δέ. Malim, ἠδέ.

25 χυλὸν ἐς φύρησιν ξυντεθέν. Ut recta & congrua sit hæc sententia, videtur legi debere, χυλὸς ἐς φύρησιν ξυντεθείς.

26 κόμμι δὲ, ῥοὸς &c. An κόμμι ἠδὲ ῥοὸς &c?

28 νάρδῳ. An νάρδινῳ, scilicet, ut οἰνάνθης, λίπαϊ? *oleo nardino*; ut κηρωτῇ νάρδινῃ ἢ οἰνάνθης 104: 57.

31 εἶτι. Malim, ἔςω δέ. Vel, εἰ δέ. & eidem lineâ pro, εἰ γὰρ, ἤδε.

39 ἠδονῆς. Vox sine dubio mendosa. An ἠδέης, *lenibus* ventilationibus. V. ῥιπὶς in Lexic.

CIII,

3 προβληθεῖσα. Malim, προσβληθεῖσα.

9 ποθίζει. Meliùs ποθίζῃ, in Subjunctivo.

11 ἄλειμμα. Legendum, ἀλείμματι, ut Syntaxis postulat, ac prout legitur. 105:3.

29 ἄτονος. Certè legendum, εὔτονος.

CIV,

26 τῇ φύσει συνέξειν ἐρρῶσθαι. Hæc manifestè depravata sunt. An τὴν φύσιν ξυνέξει ἐρρῶσθαι, vel, ξὺν τῇ φύσει ἔξειν ἐρρῶσθαι? His similia de Vini virtutibus habet *Cælius*, (Ac.Morb. L. 2. c. 37.) Sunt enim hæc efficacia, & quæ faciliùs omnia, quæ de vino speramus, accelerent: sufficientia fortificare, & totam relevare *habitudinem* corporis, omni etiam parti atque particulæ sese insertare, & per omnes tenues vias celeri motu percurrere.

28 κοτὶ νέων. Legi debere credo, ποταινίων. κοτὶ enim melius abest; ποταινίων autem idem quod νέων significat apud *Hippocratem*, & *Aretæum*, (100:42.) cujus loci v. Var.Lect

57 ἐπιπάσσαι. Legendum, ἐπιπλάσσαι. Nam de Emplastris jam agit; & ex materiâ prædictâ eam compositionem fieri, quæ Emplastrum constituat, non quæ inspergi possit, satis liquet.

CV,

6 τι. Meliùs deleretur.

10, 11 ἀναιρῇ καὶ πάντα αἰδικῇ. Pro αἰδικῇ fortasse, ἀφίκῃ, legendum; Hippocrates voce ἀφίκῃ utitur, (224. 4.) ἀναιρῇ quoque vix tolerandum puto.

12 λύσαντα Alii λύσαντα, perperam. *Paulus*, in Curatione Choleræ, ait (L. 3. c. 39) ὕπνου ἐπιγενομένου, μετὰ δὲ τὴν πλείονα πέψιν λουτροῖς χρηστέον. Et *Alexander*, (L. 7. c. 14.) συμβάσης δὲ τῆς κενώσεως μετὰ τὸν ὕπνον, μηδὲ πυρετοῦ παρόντος, ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἄγειν σπουδάζειν αὐτούς.

20 ἔνστασις. An ἔνστασις? ut 109:22.

20 πέψεως Legendum πέψεως, ut 113: 34.

23 πόνοι. Quanquam πόνος etiam legitur, idque communius loquendi genus videtur, tamen πόνοι servo, quoniam *Aretæus* aliàs ita habet, (15: 29.) πόνος γὰρ, κἢν σμικρὸς ἔῃ, θανάτου ὀρρωδίη.

27, 28 διεκχέῃ τὸ αἷμα. Liquet τὸ αἷμα hic in Casu Nominativo usurpari, quia cum eo concordat ἡ τροφή. Quare διεκχέῃ, verbum Activum, malè hic adhibetur. Malim διεκχέηται αἷμα, vel διακρέῃ τὸ αἷμα.

32 πνέουσι. Malim πονέουσι. Quanquam *Celsus* de Apoplecticis jam morientibus loquens (L. 3. c. 27.) eos *miserum spiritum trahere* dicat.

CVI,

2 ξὺν οἷσι. Malim ξυνοῖσι, *ea quæ vulgò adhiberi solent*. *Ætius* Satyriasi affectos præcipit ἐπιπλάσσειν τοῖς κοινοῖς καταπλάσμασι.

7 ἄν τις πάντα. Num ἀντιπαθὴς τις? Nequeo aliter ex his sensum elicere.

19 κογχαρίων. Vid. Not. in 78: 34.

21 ὧδε. An rectè?

26, 27 ἄπυρος. Malim ἄπυρος, *sine febre*, licet postea dicat, ἢν δὲ ἐς ἀπόστασιν τρέπηται ἡ φλεγμασίη. Nam cùm antea dixisset, ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ· & hic de vini exhibitione statim præcepta subjiciat, ἄπυρος commodissimè legitur; quæ etiam (100: 42.) (juxta quædam Exemplaria) rursus invenitur. Nam quidam legunt ἄποροι, alii aliter habent. *Crassus*, hæc transferens, *si dolor absit*, inter Var. Lect. aliter, *febris*, pro dolore legi monet.

38 ἀφειψή. Ex literis aliquibus, quas percipere inter alias juxta erasas sibi videbantur Librarii, formata est vox hæc non intelligenda.

44 πίμπραται. Malim, πίμπλαται.

45 ἐπίῃ. Legendum, οὐκ ἐπίῃ, ex præcedentibus evidenter apparet.

CVII,

4 σίηται. Quid hoc significet, nescio. *Crassus*, *quæ acervatâ sunt*, vertit. An σωρευθέντα, vel συνεχθέντα?

22 ἰσχαίμασι. Malim, ἰσχαίμοισι, quia prior vox non occurrit: posterior usitatissima.

36 ἐγχέῃ τι. Nonnisi de liquidis dicitur ἐγχέειν. An itaque, ἐγχέηται, ut supra, (31.)

CVIII,

18 μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναί. Dura omnino expressio. An μεγάλαι τ' ἐγγίγνονται φλεγμοναί? Ita (19: 46.) γίγνεται φλεγμονή. & in hujus Morbi descriptione, γίγνεται δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὴν φλέβα. (21: 8.) utitur etiam voce ἐγγίγνεται, alio loco.

28 πολλόν τι. An πολλόν τι μᾶλλον? ut 2: 41. & 113: 12.

44 νεωτέρου. An γυναικὸς, vel ἔτι, deficit. Vid. 103: 39, 41.

50 πάντα, An πάντη?

53 κοίτη. Numquid deest?

CIX.

24 τις ἡλικίη. Vix crediderim *Aretæum* ætatem solam in hoc casu respexisse, quæ Sanguinem mitti prohibere debeat. Porro, τις ἡλικίη, ad designandum puerilem ac senilem ætatem, (quæ solæ interdum, idque præcipuè Antiquos, ab usurpandâ Phlebotomiâ dehortantur) Phrasis minimè clara aut idonea est. Multæ quoque res in hoc affectu, putà, *corporis habitus*, *vires*, *aliarum Evacuationum ratio &c.* multò magis considerandæ sunt, quàm ætas. Itaque legi cupiam, τις ἄλλη αἰτίη. Ita *Rufus* apud *Ætium*, de iis quorum inflammatur Vesica, τούτων, εἰ μηδὲν ἕτερον κωλύοι, φλέβα τέμνειν. Et *Aretæus*, (100: 23.) ἢν ὧν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, φλέβα τάμνειν.

41 ὅτι. An rectè?

CX.

2 βησίου. Legendum, βησσίου, ut 128: 25. & 122: 14. & apud *Aetium* (Tet. 3. S. 2. c. 6.)

3 κυκίνου. Legendum σικύου. Inter Antidota ad Calculosa, *Aetius* quoque hoc commendat.

mendat. Quod si *Mithridatis* compositione abuodes, eam quæ *Scincos* admixtos habet, præbe. (Tet. 3. S. 3. c. 13.) Id Antidotum à *Paulo* describitur. (L. 7. c. 11.) *Scincus* autem est terrestris Crocodilos joxta *Oribasium* (Med. Collect. L. 12.) Vid. *Aret.* 131: 39.

8 οὐδ' ὄναρ δοκέειν τὰ πόνε ἐσθιομένοι. Qoomodo sententia hæc, sioe dubio mendosa, aptè corrigi possit, haud reperio, V. Var. Lect. *Crassus* vertit, *ut neque per somnium dolorem sibi sentire videri soleant.*

20, 21 τὰ κενεῶνα. *Fabricius* habet, τὰ ἀγκῶνα. Profectò *Ventris incisio*, eo duntaxat fine ut *perfundi* possit *Vesica*, audax oimis Experimentum, & uti parum utilitatis, ita multùm periculi allaturom. Operatio sanè à nemine io hoc caso, ne ab *Aretæo* quidem, puto, tentata. *Vesicam* certè sæpius *Persusionibus irrigari* præcipit, *sine ullâ incisione*; ut 78: 54. & 86: 41. & 101: 27. Quid quòd κενεὼν haud vocatur illa pars veotris in quâ sita est Vesica, quæ quidem inter Umbilicum & pubem jacet. Κενεῶνες enim appellantur illæ partes quæ à Costis obliquè ad Os Ilii porriguntur. *Rufus* inquit, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς πλευρῆς μαλακὰ, λαπάραι, καὶ κενεῶνες. (24.) &, Τὸ δὲ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ, ὑπογάστριον, καὶ ἦτρον. (23.) Legendum itaque, τὰ ἀγκῶνα. *Hippocrates* inqoit: (Epid. L. 3. Æg. 8.) ἀγκῶνα ἔπωμον. Vel, fortasse, τὸν ἐπ' ἀγκῶνι, ut apud *Aretæum* ipsum. (111: 38.) *Rufus* apud *Ætium*, in Ioflammatione Vesicæ similem plane ei quæ ab *Aretæo* præcipitur *Persusionem Venæ Sectioni* statim subjicit: φλέβα τάμνειν, μὴ εἰς μακρὸν· ἐμβρέχειν δὲ τοὺς τόπους ἐλαίῳ ἐν ᾧ ἄνηθον, λινόσπερμον, ἐσίοτε δὲ καὶ πήγανον, ἢ ἀλθαίας ἑψηθῇ).

40 Σκυβαλίτης. Legendum σκυβαλίτης ut apud *Ætium* (2. 8.) Legitur σκυβαλλίτη 126: 20.

45 ἀφεψήσι. An ἀφ' ἑψήσι?

CXI,

6 τειχάδα. Vox nullibi invenienda. Legendum πληχάδα. Apud *Rufum* (23.) dicitur, Τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ὀσχέου καὶ ὑποστήματος καὶ μηροῦ, πληχάδα (καλέουσι.) Rursus, (39.) Τὰ δὲ μεταξὺ τούτων (μηρῶν) πρὸς τὸ περίναιον πληχάδες. Vox hæc ab *Aretæo* usurpatur locum eundem designans 25: 27. & 113: 9. ubi τὸ περίνεον in V. m. (*Perineum*, oam περίναιον scribendum) & rursus (113: 20.) V. Lexic. & Foes. Oeconom.

κυστιδος. Ita declinatam vocem κύστις neque apud *Aretæum*, neque alibi invenio. Malim igitur, uti semper, κύστιος.

9 Ῥοιάδα γίνεσθαι τοῦ πόνε. Pro, πόνε, legeodum puto, οὔρε. Neque enim ex *Lithotomiâ Abscessus* fieri solent qui per longam hominis vitam cootiouent: frequenter verò perpetua *Urinæ destillatio.* Ita postquam Vesicæ sectæ periculum exposuit *Aretæus*, (54: 49.) hæc subjicit, κἢν τις τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐκφύγῃ, Ῥοιάδος γίγνεται οἱ πάθος· κἢν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλεύθεροισι ἀέναον ἐκρέειν οὖρον, κἢν βαδίζῃ, κἢν εὕδῃ. In Urinæ itinere *Fistulam* à *Græcis* οὐρορυάδα vocari tradit *Celsus.* (L. 7. c. 26.)

18, 19 προσιόνται. Apud F. προσίησι. An προΐησι τὸ? *prodeat*, ut ἀντιπροΐησι 13: 44. In proximâ lineâ, ait, ἢν δ' ἄν τινι &c.

26 πόδας. & rursus

29 τὰ πόδι. Videtur hoc nomine partem aliquam Uteri hic appellare. Hæc quidem minimè capio.

44 πρός. Ante vocem hanc τὸ, *quod*, deficere credo; & postea, pro θάλπειν, legendum θάλπει.

48 μύρῳ. Cum F. legendum, μύρων.

CXII,

18 οἷά γε. *Goupylus* legendum conjicit οἴακα, quam vocem nullam sigoificationem huic loco congruam habere invenio.

21 ἑλκῶντα. Legendum ἕλκοντα. *Crassus* quoque, *atrahendæ*, vertit.

25 οἰκδομέειν. Legendum, ὀχλομέειν, ex Verbo ὀχλέειν, ab *Aretæo*, pro more, in Verbum contractum ex Barytono mutatum. Inter Var. Lect. φερομέειν appositum est pro Glossemate.

27 ξὺν ἐμπιπτήσι. *Crassus* ξυνεμπιπτήσι legit; utpote qui, *simul bene facient*, verterit: Malim, ξὺν ἐμπίπτει, vel potiùs ἐκπίπτει. Ita (77: 56.) ψηλαφίη, ξὺν πίπτει ποδῶν. παλμοί κνησμοί.

38 λύπη. Certè legendum, λύσσῃ, *rabiosâ cupidine.* neque enim λύπη cum sensu optimo hic servatur; qoanquam, ubi calamitatem suam secum reputant morbo hoc affecti, (25: 30.) describuntur ἐπίλυποι. Idem hic dicitur, qood, (25: 23.) ὁρμὴ δέ ἐστι ἄσχετος ἐς ὁμιλίην. & (25: 33.) ἀκρατέες δὲ καὶ ἐς τὸ ἀμφαδὸν τοῦ τοῦ ἔργου πρήξιος. Maniacis quoque (32: 52.) contigit ἀφροδισίων ἄσχετος ἐπιθυμίη. sed & ii quoque, (33: 7.) de malo suo cogitantes, sunt ἐπίλυποι. Elephantiacis quoque inest (71: 8, 9.) ἐπιθυμίη λυσσώδης, quod desiderium in Notas ad hunc locum de Venere intelligi debere indicavi. De Satyriasi affectis infra quoque dicit, προσσημαίνοντο δὲ καὶ τὴν γνώμην &c.

42 πράγματος. Ita legendum ex H. m. non σώματος ut G. V. Per hæc idem exprimitur ac per ista (25: 33.) ἀκρατέες δὲ καὶ ἐς τὸ ἀμφαδὸν τοῦ τοῦ ἔργου πρήξιος.

ἀκυρίη, certè legendum, ἀκορίη. *Crassus* vertit, *insatietas.*

44 εὖ τ' ἂν &c. Vel mendosa, vel manca, hæc esse suspicor.

CXIII,

11 διῆναι. Legendum διῆναι.

16 ἄρτα. Num ἄρτον?

16, 17 τῇ βοτάνῃ. An τῆς βοτάνης?

23 δριμὺ δὲ πᾶν. Deest hic aliquid, per quod acria *vitanda* esse præceptum est. *Aetius*, qui ex Capite sua magnâ ex parte desumsit, hæc ita exprimit, ἐπιχορηγέειν τι τὴν κοιλίαν μὴ δριμεῖ κλυστῆρι, ἵνα μὴ παροξυνῃ τὰς φλεγμονάς.

28 εὖτ' ἄν. Legitur in V. εὖτ' ἄν. Malim ὅταν. & pro μὴ ἤν, μή.

πρὸ-

πλῆθος. Certè legendum, πάθος.

46 νέον. Legendum certè, νέον. Phrasis omni Scriptori familiaris, περιέχειν τὸ νέον.

CXIV,

17 Φυσίωσις. An φύσις, scilicet, morborum horum *natura?*

23 σιγῇ, ἤ. Malim, σιγῇν, legere.

29 ὅτι ὀλλυμένοι), ὅτι ἐρχωδέουσι θάνατον. Antea morbos hos periculosos, & in mortem plerumque desinentes dixerat. Itaque eos haud mori (ὅτι ὀλλυμένοι) absurdè jam affirmet. An igitur, ὅτι, ὅτι ὀλλυμένοι), ἐρρωδέουσι θάνατον. Quæ quidem securitas, ut mortem non in ipso mortis articulo ægri, cum jam ad extrema ventum est, neque pertimescant, neque adesse sentiant, in Morbis Chronicis frequens est, præcipuè in Phthisi. V. 15: 23.

CXV,

8 ἦν ὦ ὧν H. V. A. Legendum credo, ὡς. Ita (108: 19, 20.) συχνὸν μὲν ἀφαιρέειν αἷμα, μὴ ἀθρόον δὲ ἀλλὰ καὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρης, ὡς μεσηγὺ ἡ δύναμις ἀναλάβῃ.

19 κυριωτάτη. Malim, καιριωτάτη. Ita (124: 39) ἀφαίρεσις πολλὴν τι ἐπικαιροτάτη. Et (124: 9.) ἐπίκαιρος ἡ ζωή. Et, (122: 2, 3.) τὸ δὲ καίριον αὐτέων, ἡ Σικύη.

25 πλῆθος. Legendum πλῆθος.

32 ἀντιπρόχω. Legendum, ἀντιτράγω. Nam auris pars est Ἀντίτραγος dicta. V. Polluc. Onom. L. 2.

44 τοῦ ὄρχιος. An οἱ ὄρχιες?

50 ἔκχυτον. Legendum, ἔγχυτον, ut 112: 5.

51 ἐυρεῖς. Malim, ἐκροῆς, ut (45: 23.) ὕπερ ἐκροίην ἴσχει.

CXVI,

6 τῷ. Malim τί.

16 ὧδε. Legendum, ἴδε.

20, 21 ὡς ἔσω περωθέωνται. An rectè?

22 Στορωνη. Vocem hanc nusquam invenio. Στόρθη significat *cuspidem ferri*, unde instrumentum Chirurgicum nomen fortasse traxerit. Τορύνη ab H. Steph. exponitur, *id quo in Ollâ teritur aut agitatur aliquid, ut sunt cochlearia & spathæ.*

24 ὀδόντε. Legendum ὀδόντες, ut mox ὀδόντων.

20 ἰσθμοειδῶν. Legendum, ἠθμοειδῶν. *Rufus*, inquit, (26.) τὰ πυκνὰ ταύτης (ῥινὸς) τρήματα ἠθμοειδῆ καλεῖται.

CXVII,

9 ἐμπαίθειν Legendum, ἐμπλάσσειν.

14, 15 ἄνοδον. Legendum, ἀνώδυνον. Idem verbis parum diversis dicitur (119: 24, 25.) Τάδε μὲν ὦν ἐς τὸ τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίην, καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος.

24 ἐς. Meliùs abest.

35 δὲ τυτίων. An τυτίων δέ?

36 πρός. An αἱ πρός?

38, 39 ἀλέκτορος. Malim, ἀλεκτορὶς, eodem casu quo sequentia Φάσσα, πέλεια. Ita 120: 44.

CXVIII,

7 ἔυπνοι δὲ ἔυφοροι. An ἔυπνοοι δὲ καὶ ἔυφοροι. Vid. 120: 33.

17 ὀκνῶν, Malim, ὀκνία.

21 ἀγωγῇ. Nihil hic vox hæc, nisi, *remedium evacuans*, significare potest: quo sensu ἀγωγὰ quidem, ab Authore nostro frequenter usurpatur; ἀγωγὴ autem vel ἐξαγωγὴ βίου suprà (13.) alio longè sensu invenitur. Legendum credo, ἀρωγῇ, auxilio, quæ quidem vox *Homerica* est. Vocem ἀρήγειν in omni ferè Paginâ ponit *Aretæus*, per quam, *mederi*, intelligit. Et (89: 18.) καίτοι ὦν τι πάθος ἀρωγόν. Crassus ἀγωγῇ *remedio* vertit; quare & ipse ἀρωγῇ forsan legit.

CXIX,

2 μελέτησι γὰρ χρὴ τοῦ στομάχου ἐμέειν. Legere malim, μελετῆσαι γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν, (ἐξεμέειν) ut 125: 31, 32.

6 ἄμης. *Crassus, placentulæ*, vertit. Verùm exiguam sanè *placentulam* esse oportet, quam exæquent magnitudine frustula incisa Hellebori, quæ simul omnia nonnisi drachmas duas pendant. Ad hæc, ἄμης in Nominativo casu est, *placentam*, significans; & ἀμητὸς dixisset, uti notat *Goupylus*, si de *placentâ* locutus esset. Apud *Athenæum* (Ed Casaubon p. 649. l. 3.) ἄμης, πλακοῦς. Reponendum fortasse, χήμης. Χήμη ostrei genus est. Lege *Athenæum* L. 3. p. 92. & 93. item *Phrynichum* p. 72. & in eum *Nunnes.* p. 74. *Neander*, (p. 25.) inter Mensuras *Atticas* habet χήμη, 2. Scr. gr. 4 4/5 *Chamam* apud *Plinium* reperiri notat *Nunnes Hamæ*, quam instrumenti genus esse dicit, scribendum putat *Goupylus.* Ἀμη quidem, *falcem*, significat, &, *fabrile* instrumentum. Vid. Steph. Thes. verùm his ineptè compararentur Hellebori particulæ incisæ, etiamsi eas magnitudine non superarent.

12 ὑπαναστρέφειν. Malim ἐπαναστρέφειν, ut 124: 42.

22 γαργαρισμός. Legendum, γαργαλισμός. Ita (7: 10.) γαργαλισμὸς ἀρτηρίης. & (12: 26.) γαργαλισμὸς ὑπερώης. *Oris collutionem*, γαργαρισμὸς significat: *titillationem*, γαργαλισμός; quæ cum in Tonsillis fit, Vomitum per se sæpe provocat.

27 Τπνος πυλὺς, κακὸν δὲ καὶ ἀυπνίη. Certè legendum, Ὕπνος πυλὺς κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἀυπνίη. Sic (78: 28.) Ἀτροφίη κακὸν, κακὸν δὲ καὶ πολυτροφίη.

37 Πρόνοια &c. An rectè omnia?

51 ἐπί. An μὴ ἐπί.

CXX,

2 κεφαλὴ &c. An rectè omnia?

3 οἷον πρηέως. *Leniter agendum*, vertit *Crassus.* Quid pro οἷον, simile legerit, haud conjicio; quicquid fuerit, haud multo commodiùs, quàm οἷον; *leniter agendo* enim, θέρμης ἀνάκλησιν haud bene quispiam assequetur. Οἶνον, pro οἷον, legendum certè; pro πρηέως autem verbum aliquod, uti πιεῖν, πιπίσκειν.

5 μέζονι ὑπερέχοντα. An recte?

12 ἐνσείσιες. Meliùs, ἐνπνοίσιες.

27 οἷον τὰ θερμὰ χειμῶνος, θέρος δὲ τὰ ψυχρὰ, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος, μὴ ὀπτά. Hæc transposita credo, & ita legenda, οἷον τὰ θερμὰ χει-

χειμῶνος, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος μὲν ὀπτά, θέρεος δὲ τὰ ψυχρά. Nam ova frigida putamine exuta, devorari quis, nisi absurde, præcepcrit? Ea verò ita, vel cum putamine, coqui solent. Vel, μὴ ὀπτά, ut Glossema in τὰ ψυχρά, omitti possunt. Vid. 126:21. ὠῶν, καὶ ψυχροτέρων, καὶ θερμῶν, τῶν γυμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος.

46 εὖ καλὸν &c. Mendosa hæc esse manifestum est.

CXXI,

37 μύδησιν καὶ κάθαρσιν. Hæc, *Crassum* secutus verti, *putrefactionem & purgationem*. μύδησις (v. H. Steph. Thes. Græc.) *humiditatem* quidem eam significat, quæ ad *putredinem* tendit. *Aretæus* hic ante oculos videtur habuisse locum *Hippocratis* ex Libro de Capitis Vulneribus (909.) ubi hæc reperias, κακὸν δὲ καὶ ὑγρὴν τι εἶναι τὴν σάρκα ἐν τῷ ἕλκεϊ, καὶ μυδᾶσαν, καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον καθαίρεσθαι. & post, —— ἢν γὰρ αὐτίκα ἐκπρίσας τὸ ὀστέον καὶ ἀφελὼν ἀπὸ τῆς μήνιγγος ψιλώσεις, αὐτὴν καθαρὴν χρὴ ποιῆσαι ὡς τάχιστα καὶ ξηρὴν, ὡς μὴ ἐπὶ πουλὺν χρόνον ἐοῦσα μυδήσῃ τι καὶ ἐξαίρηται· τούτου γὰρ οὕτω γενομένου, σαπῆναι αὐτὴν κίνδυνος.

CXXII,

42 εὐφυέες. Malim, εὐηθέες, ut 119:53. & infrà, 47.

CXXIII,

3 αἰφ'. An ἐφ'?

18 λιβυστικοῦ. Legendum, λιγυστικοῦ, ut 127: & 128: 32.

25 εὐώδεος, εὐόσμου. Altera ex his vocibus sufficit, cum ambæ idem significent.

46 ἐγκαίρως. Malim, ἔγκαιροι.

CXXIV,

36 ἄχρι δέ. Voces hæ nihil hic significare possunt. Legendum opinor, τὰ δὲ χρὴ &c. Ita (92: 56.) τὰς δὲ χρὴ &c.

45 νόσοισι. Sine dubio legendum, νεύροισι. Infrà dicit, ἢν πάντη τοῦ σώματος ἐκνικήσῃ (ἡ Μελαγχολίη) αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λαβῆται δὲ καὶ νεύρων &c.

54 κυάμου. Legendum, κυάθου. Etenim fluidi quantitas solidæ rei, uti *fabæ*, male comparatur; vel si fieri apte posset, nimis certè pusilla est, quæ fabam tantùm æquet. Vid. 77:7, 8. πιπίσκειν δὲ τὸ ἀπόβρεγμα (ἀψινθίου) ἢ χολὸν αὐτίου, πρὸ τῆς τροφῆς· ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἐπιβρέγματος, ἢ κύαθον πικροῦ τοῦ χυλοῦ. Pro κύαθον, hic etiam quidam Codices κυάμου habent.

CXXV,

2 ἄλλης. Sensus postulat ut οὐκ ἄλλης legatur.

19 τά. Malim, τι.

25 ἐγκοπτει. Vocem hanc nihil huic loco aptum significare invenio. An ἐγκύει, *parit*? quo sensu, de morbis procreandis, usurpatur κύει, (48:12.) & κυΐσκεται, (51:38.)

34 τοῦ τρόπου. Legendum, τοὺς τρόπους, vel τὸν τρόπον.

38 τὰ πολλὰ &c. Quædam bic videntur deficere.

45 ἄμφω. An ἀμφί.

CXXVI,

14 πελαιπωρίη. Legendum, ταλαιπωρίης.

20 σκυβελίτη. V. 110:40.

52 ἐξοχέε. Vid. quæ ad locum hunc in Versione annotata sunt.

CXXVII,

20 ἢν καί. Malim, ἢν δὲ καί.

27 μιγματώδης. Vocem hanc alibi non invenio. Legendum, σμηγματώδης, ut 107:35. & 128:29. Vide etiam 90: 31.

27 ἐσπίσθω. Legendum, ἔπισται, vel ἐπτίσθη, *decorticatum fuerit*. ἀπτίσω Erotianus exponit, ἀλεπίστων· πτίσσειν γὰρ λέγεται, τὸ λεπίζειν καὶ κόπτειν.

33 ὑδρία. Vox hæc in Lexicis non occurrit. An ὑδαρέα? *Aquosa* fortasse ova, ea vocat quæ absque putamine in aquâ coquuntur. ὠῶν θερμαῖν, τῶν γυμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος (126:21, 22.

48 περιπλύσιος. An περίπλυσις?

48 ἔη. Legendum, ἦ.

CXXVIII,

8 αἰψίνθου. Legendum, ἀψινθίου.

18 εὐηγέες. An εὐαγές?

39 τὸν ἰητρὸν &c. Quædam hic deficiunt.

42 ἤνπερ &c. Omnia hæc sana non videntur.

49 ὧδε. An rectè?

CXXIX,

29, 30 ἐν τῷ εἴδει. An rectè?

CXXX,

2 καθαίρῃς. Legendum, καθαίρῃς.

4 χυμός. Meliùs, χυλὸς, ut 132: 16.

16 κὴν &c. An rectè?

20 Fortasse finis Capitis hic esse debet. Quædam tamen ex eo periisse manifestum est ex *Ætio*, qui hæc habet. Αρχαῖον δέ φησιν Αρεταῖος, καὶ ἡ ἐν πίθῳ (πίθῳ m.) γενομένη πυρία, ὥστε ὑπερέχειν ἄνω τοῦ πίθου (πίθου m.) τὴν κεφαλὴν, ἵνα τὸ μὲν πᾶν σῶμα θερμαίνηται, ψυχρὸν δὲ ἕλκῃ ἀέρα.

32 ὅκως. An ὅμως?

37 ἰσχυρέη τε καὶ στόφῳ. Legendum, ἰσχυρίη τε καὶ στόφοι.

42 ψύας. Legendum, ψόας. ut apud *Rufum* (30.) οἱ δὲ μύες οἱ ἔνδοθεν τῆς ὀσφύος, ψόαι.

43 ἴσχετο. Legendum, ἰσχέτω.

46 χρήσιες. Legendum, χρίσιες. *Crassus* vertit, *inunctiones*.

48 ἀλίτοισι. Legendum, ἀλήτοισι. *Erotianus* ἄλητον exponit ἄλευρον.

53 πῖ. Vox hæc, utcunque interdum expletiva, hic quidem ineptè ponitur, & desideratur alia. Itaque pro πῖ legi debere puto, πίον, *pinguitudo*. Ita de *Oleo* loquens (91: 4.) Πλεονάκις μὴ πολλὸν τοῦ ἐλαίου ἐψῶν· καὶ γὰρ πίον ἴσχει τὸ ῥόφημα. Oleum verò partes propter *pinguem* ejus qualitatem ἐκγλισχραίνεσθαι manifestum est.

55 στρῶσ περικλήσιες. Ineptè profectò insessione in Oleo Calculos provocari dicit, cùm in vocibus immediate præcedentibus hos eâdem Methodo exitum invenire prædicasset. Legendum credo, οὔρων περικλήσιες. Ita, (107:31, 32.) προφαὶ οὔρησιος περικληΐσαι. & (110:25.) ὁκόσοι οὐρήσιας προκαλέεται). Ita mendum hoc verisimiliter accidit: apex τοῦ σ erasus est, unde Librario visum est ο μικρὸν repræsentare; υ autem & ρ, si nimis propinqua sint, pene referent.

CXXXI.

CXXXI,

29 ψυῶν. Legendum, ψοῶν. Vid. Not. in 130: 42.

30 νίτρον. An, νίτρῳ?

38 Σύμφωνος. In Versione, *Symphonis* legitur, quasi nomen esset hominis. Σύμφωνος autem à Græculis vocatur *compositio* ab *Aetio* (Tet 2. S. 4. c. 55.) & Galeno (De Comp. Med. Loc. L. 7. c. 2.) descripta, quasi ad varia ægro adjumenta præstanda *conspirans*.

39 σίγκα. Legendum, σκίγκα. Vid. Not. in 110: 3.

51 ἀπεψίη ἀγαθή. Voces hæ mihi transpositæ videntur, & legi debere post πλημμελής.

CXXXII,

5 σκελετίην. Vox in Lexicis non occurrens. Meliùs formari videtur σκελετίη (136: 27.) quæ tamen nec ipsa in his reperitur.

6 σίρκας. Legendum, σάρκα.

24 ἀκρασίης. Legendum, ἀκρατής. [64: 9.] ὑστέρη ἀκρατὴς ὑγρῶν.

25 ἄθρεπτος. Legendum, ἄτρεπτος, ut 47: 22.

27 ἐμφύτῳ τῳ. Malim ἐμφύτῳ, ut ad θερμασίης referatur. Vid. 58: 19, 20.

42 ἠδέ. An sic, ἤδη?

CXXXIII,

3 ἀλθαίνοντα. Legendum. ἀλεαίνοντα, *calefacientia*, uti apprime sane exsistit zinziber, & piper &c.

12 τοιῶσδε. An recte?

29 ἀπαλές. An recte?

CXXXIV,

23 ἄξιον ἔχειν. Legendum ἀξιόνικον, ut supra (15.) ἀξιόνικος ἰητρείη.

24 Φάρμακα. Melius credo legeretur καὶ φάρμακα. Neque enim omnia Medicamenta in hoc morbo quispiam danda præceperit; sed omnia conferre oportet, & medicamenta, & victûs rationem, & ferrum, & ignem.

30 αὐτῆμαρ. Legendum οὐκ αὐτῆμαρ, quod sequentia satis probant verba.

33 πόλλ' Num πολὺ, vel πολλόν?

36 μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον. An μεσηγὺ τοῦ οἰκείου, vel num vox aliqua deest?

CXXXV,

6 κρήσιος. Legendum, κρητὶ, vel κρητικῷ. *Crassus* etiam *Cretico*, legi monet.

9 ἑκασον. Legendum, ἑκάστῳ.

17 ἀλεαίνειν. Legendum, λεαίνειν. *Crassus* vertit, *complanandi*.

21, 22 ἀνδράχνην. Legendum, ἀνδράχνη.

27 τάχα ἢ χρή. An, πῶς ἢ χρὴ, vel πῇ δὲ χρή.

33 ἐν ἀνομοίῳ. Num ἂν ἐν ὁμοίῳ?

37 ἐγχυλώσιος. Legendum, ἐκχυλώσιος. *Cælius* (Morb. Chron. L. 2.) in Elephantiacis, inquit, Alii quoque etiam cutis vulnerationem affectandam probant, quà corpus *exhumoretur*.

CXXXVI,

6 πέρδικες πᾶσαι, φάσσαι. Pro πᾶσαι perperam scriptum puto; deinde vocem illam admissam, hanc non, uti debuit, expulsam.

13 ἱματίων. Meliùs fortasse, ἱμαντηρίων.

D E
A R E T A E I *Dialecto*
COMMENTARIOLUS.

Clarissimo doctissimoque Viro JOANNI FREIND Medicinæ Doctori Michael Maittaire S. P. D.

TUUM Aretæi *Exemplar, quod tribus abhinc circiter septimanis mihi legendum miseras, tibi, Vir Amicissime, remitto.* Aretæum *equidem, Dialecti, quâ usus est, observandæ gratiâ, olim legeram. Eundem verò majori cum voluptate nunc relegi; quòd, post duas Editiones satis raras carasque, non admodum multis etiamnum notus & intellectus, luce tandem clariore à Typis* Oxoniensibus *acceptâ, ulceribusque (quibus oppletus deformabatur) exquisitâ Editoris docti curâ purgatis, brevì proditurus sit tersus ac nitidus; eoque, qui Authorem tam luculentum decet, ornatu spectabilis. Quis enim Author Editorem doctum meretur magìs ac requirit, quàm qui summam peritiam cum* ex-

excultâ dictionis elegantiâ conjungit; rerumque, quas tractat, copiam eâ verborum brevitate complectitur, ut neque illa tædium, nec hæc obscuritatem pariat. Limatum est Aretæi *in vocibus deligendis judicium, egregia ars in componendis; tam mira demum in tradendis morborum naturis accuratio, ut credas illum non tam scripsisse, quam pinxisse: imò potiùs ægrotos ipsos tibi vivos coràm cernendos admovisse: ut videaris non legere aut inani picturâ oculos pascere, sed miserrimis illis decumbentibus interesse, varios illorum labores intueri, clamores, gemitus, & suspiria audire: ut sentias te pro diversis malorum, quibuscum conflictantur, generibus, horrore concuti & misericordiâ commoveri.*

Aretæus, * natione Cappadox, in quâ regione, licèt barbarâ, tres tamen gentes, *Dorica*, *Ionica*, & *Æolica*, floruere, suâ patriâ linguâ *Ionica* scripsit: *multis subinde admistis, quæ* Dorismum *&* Æolismum, *cum magno ubique ferè* Homerum *imitandi studio, sapiunt. Dialectum, quam coluit, in compendium redigere, te hortante aggressus*; Homerum, Herodotum, & Hippocratem, *eadem Dialecto usos, præter multos alios, passim citavi, quò major exemplis lux & authoritas accederet. In proferendis Authorum quorundam locis, paginam lineamque indicavi: quam igitur in illis Editionem secutus sim, oportet hic subnotare.*

Aretæus *Græcè* & *Latinè*, *brevi edendus*:	Oxon. *fol.*
Herodotus *Græcè*.	*apud* Henr. Stephanum. 1570. *fol.*
Hippocrates *Græcè*.	Basil. 1538. *fol.*
Thucydides *Græcè* & *Latinè*.	Francof. 1594. *fol.*
Demosthenes *Græcè* & *Latinè*.	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Aristophanes *Græcè* & *Latinè*.	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Plato *Græcè* & *Latinè*.	Francof. 1602. *fol.*
Xenophon *Græcè* & *Latinè*.	Lutet. 1625. *fol.*
Arrianus *de Expedit. Alexand. Græcè* & *Latinè*:	*apud* Hen. Steph. 1575. *fol.*
Diog. Laërtius *Græce* & *Latine*, *cum fragmentis* Pythagoreorum:	*apud* Hen. Steph. 1592. 8vo.
Lucianus *Græce* & *Latinè*.	Salmur. 1619. 8vo.
Athenæus *Græce* & *Latinè*.	Lugdun. 1657. *fol.*
Lyrici *Græce* & *Latine*.	*apud* Commelin. 1598. 8vo.
Stobæus *Græce* & *Latine*.	Aurel. Allob. 1659. *fol.*
Enstathius *in Homerum*, *Græcè*.	Rom. 1550. *fol.*
Budæi *Commmentarii*:	*apud* Rob. Stephanum. 1548. *fol.*

Ubicunque nullius Authoris nomen numeralibus figuris præit, ibi semper Aretæus *intelligitur.*

Habes, Vir Eruditissime, quæ a me raptim, & nimis forsan properanter, elucubrata sunt. In his, pro tenui mea facultate, Grammatici, *non* Medici, *partes egi: utrinsque, tuæ sunt. Si qua in meis placuerint, utere: quæ secus, dele, corrige: si nulla omnino, aut redde, aut flammis subjice. Tua interim amicitia confisus, nil à te non amicum mihi polliceor. Vale. Ex Museolo meo. X. Cal. Novemb. M. DCC. XXII.*

* Lege Jun. Paul. Craff. Præfat. in suam Aretæi & Rufi interpretationem.

ALPHA-

ALPHABETUM DIALECTICUM.

Α.

PRO ε. τάμνειν 7:19. Hippocrat. 155, 21. ἀποτάμνοντες 135: 8. Herodot. 66, 1. Item κτανὼν 64: 25. pro κτείνω. verbo vix usitato nisi in compositis; ἀποκτάνων Isai. c. 66. v. 3. juxta editionem Aldinam; nam Complutensis, habet ἀποκτείνων, Romana ἀποκτέννων.

Pro η. Doricè in his Adverbiis; μηδαμᾶ 61: 3. Herodot. 17, 5. οὐδαμᾶ 101: 20. pro οὐδαμῇ 10: 38.

Pro υ in Verbo ἐγκαλινδέεσθαι 118: 16. Sed καλινδέω pro κυλινδέω in communi usu esse confirmant exempla in Lexicis obvia.

Pro ν ante -ται & -το in tertiis personis pluralibus Verborum. εἰρύαται Hippocrat. 410, 2. Homer. Ιλ. α. 239. ἱδρύατο Herodot. 110, 38. Eustathius (1568, 31.) docet tertias illas personas plurales fieri à tertiis singularibus per Epenthesin τοῦ α Ionicé. Ejusdem formae sunt εἰρέαται 121: 41. ἀπικέαται 115: 34. ἀπικέαται Herodot. 28, 33. γεγράφαται 63: 19. κεκρύφαται Hippocrat. 280, 49. τετράφαται Herodot. 77, 37. λελέχαται. 101: 5. ἀποδεδέχαται Herodot. 67, 19. Ad eundem etiam modum affertur aliquando tertia singularis: ἐγκέαται 106: 40. (ubi tamen quidam legunt ἐγκέεται) 107: 31. οἰκέαται Herodot. 50, 10.

Inseritur Verbis ante α. ἐξεφαάνθη 20: 38. Quod Poeticum est. φαάνθη Homer. Ιλ. ρ 650.

Demitur medio vocum ex Praepositionibus compositarum: ἀμβολὴ 10: 27. ἀμβολάδην Herodot. 177, 25. Homer. Ιλ. φ. 364. ἀμβαλλώμεθα Homer. Ιλ. β. 436. ἀμφύξ 101: 19. ἀμφαίνειν Theocrit. Idyll. 24. e. 12. ἀμπαύονται Herodot. 46, 71. ἀντέλλει Herodot. 92, 13. Hæc Poetis sunt persamiliaria. Henricus Stephanus in suo Thesauro scribit ἀμφύξ (cujus exemplum ex nullo authore profert) & ἀμβολὴ per Æolicam & Poeticam Syncopen poni pro ἀναφύξ, ἀναβολή.

Β.

Pro π. ἀμβλακίης 114: 16. pro communiori ἀμπλακίας. ἀμπλάκημα Daniel c. 6. v. 4. ubi D. Hieronymus notat Theodotionem & Aquilam vertisse ἀμβλάκημα. καταμβλακεῦσιν, 114: 25.

Δ.

Pro σ. ὀδμῆς 7: 45. ὀδμὴν Hippocrat. 12, 29. Herodot. 21, 17. κάκοδμον 15: 8. pro κάκοσμον 111: 17.

Geminatur Poeticé. ἀδδέω 18: 30. Homer. Ιλ. ι. 203. pro ἀδέω Homer. Ιλ. γ. 315.

Ε.

Pro α Atticè in flexione quorundam Nominum: Μενέλεω 67: 51. pro Μενελάου. ναῦς, νεὼς 64: 49. Ionicè in Verbis plurimis incontractis forma -αω: ὁρέω Hippocrat. 527, 29. ὁρεόμενοι Herodot. 120, 25. ὁρέουσι 39: 27. ὁρέωσι 73: 13. ὁρέων 4: 56. καθορέῃς 12: 39. καθορέοντα 80: 23, 24. τολμέουσι 26: 33. τολμέοντα 77. 43. φοιτέω Herodot. 10, 6. φοιτέων 44: 48, 49. ἐπιφοιτέοντες 8: 55. ὀδυνέονται 130: 34. χρέωνται 24: 58. Herodot. 13, 3. χρέονται 67: 33. Herodot. 9, 20. χρεόμενος Hippocrat. 388, 2. χρεόμενοι 40: 36.

Inseritur mediis vocibus. κεινὴ 56: 48. κεινὰ 49: 51. ἄκρεα 11: 20. Hippocrat. 112, 47. ξένεα 7: 25. καινέης (καινῆς) 66: 16. κάπεα 104: 3. πεπέων 113: 39. pro πέπων 123: 28, 29. Sic ἀδελφεὸς Herodot. 117, 42. ἀδελφεὴ Hippocrat. 342, 18. Huc referenda sunt alia plura in vocum flexionibus: τέοισι 79: 23. Herodot. 10. 7. ἡμερέων 76: 21. (alii tamen more communi hîc habent ἡμερῶν) Hippocrat. 384, 20. Herodot. 52, 35. δεξιέων 34: 17. Herodot. 49, 39. πασέων 20: 25. πλαδαρέων 11: 31. Κελτέων 135: 18. (hic tamen exemplarium dissensus) Βρυτέων 8: 10. χειρέων 69: 36. Hippocrat. 16. 8. ἡμέας 56: 16. Herodot. 7, 34. σφέας 44: 17. σφέων 2: 19. αὐτέη 65: 5. αὐτέῳ 3: 7. τουτέῳ 9: 9. Hippocrat. 8, 41. αὐτέης 16: 26. τουτέης 5: 17. αὐτέῳ 19: 36. τουτέῳ Hippocrat. 9, 39. αὐτέῃ 6: 48. Hippocrat. 20, 1. αὐτέην 21: 33. τουτέων 2: 7. αὐτέων 16: 2, 3. τουτέοισι 2: 9. αὐτέοισι 4: 2. αὐτέῃσι 24: 24. αὐτέοις 17: 16. τουτέοις Hippocrat. 1, 13. διεστέοισι 7: 5. κτενιέονται 29: 44. παθέειν 5: 33. Sic -έως pro -ως in Adverbiis: ἀσινέως 54: 54. ἀφειδέως 83: 13. Herodot. 42, 17. διηνεκέως 14: 44. ἐμφανέως 6: 26. ἐπιτελέως 20: 34. ὀξακέως 99: 49. καταχορέως 8: 53, 54 ξυνεχέως :76 17. πρηνέως 84: 21. Hippocrat. 340, 7. ἀσυστάνως 90: 23. Inseri etiam videtur verbo παρέεται 33: 46. 34: 22, 51. pro παρίεται vel παρεῖται: nisi malis fieri à παρείω παρείεται παρέεται per Metathesin. Sic ἀφίει Homer. Ιλ. α. 25. ab ἀφιέω.

Præfigitur initio Verbi substantivi. ἔων 17: 23. ἔῃ 3: 10. ἔωσι 15: 27. Hippocrat. 15, 3. ἐὼν 9: 11. Herodot. 4, 43. ἐὸν 15: 46. ἐόντος 6: 18. ἐούσῃ 15: 26. ἐόντα 4. 10. ἐόντες 64: 46. ἐοῦσαι 109: 10. ἐοῦσι 101: 32. Itidem in Compositis: παρεὼν 4: 56. Hippocrat. 1, 12. παρεόντων 101: 8. παρεοῦσι 4: 43. παρεόντας 2: 15. ξυνεόντα 60: 15.

Demitur quibusdam vocibus. ἀνηθὲν Herodot. 14, 38. συμπαθίη 7: 16. ὑγίη 43: 45. pro ὑγιείη 5: 20.

Η.

Pro α. ἠὴρ 101: 6. Herodot. 44: 26. ἰητρὸς 4: 56. Hippocrat. 12, 23. σιηγόνων 105: 6. σιτο-

ξίησις 25:22. πρῆσις 22:18. πρῆγμα 34:5. διαδιδρήσκουσι 18:35. τεσσαράκοντα 67:25 θώρηξ 5:54. In Particulis λάθρη 7:12. λίην 14:9. Hippocrat. 18, 34. πέρην 20:37. ἤν 1:21. κῆν 4:43. ἐπὴν 8:37. In flexionibus Nominum & Verborum: νεηνίης 73:40. Herodot. 10, 4. μύξη 45:30. ἰδίη 28:19. Herodot. 74, 16. ξυμφορὴ 2:27. αποξηρὴ 75:48. ἡμέρης 95:16. Hippocrat. 403, 41. δεξτηρίης 5:12. Φλεγματίη 50:21. αποξηρῇ 75:12. ἴδρη 8:44. ἰδέην 5:38. ἡμέρην 2:20. Herodot. 8:36. Hippocrat. 11, 42. ναῦς, νηὸς 68:50. Herodot. 1, 17. νηὶ 126:48. Herodot. 1, 25. νῆες 68:11. ἰσχυρὴ 3:43. τοίη 2:11. ὀξείη 23:33. μίη 48:11. δεύτερης 9:6. ὀξείης 20:27. μιῆς 8:40. ἡδυμοίης 127:12. ὀξείη 29:2. ποιητέην 5:28. μίαν 76:25. ἱρὰξ 118:31. Hippocrat. 131. 1. ὀρῆσθαι 2:38. χρῆσθαι 117:31. περῆσαι 18:15. θηησάμενον 7:7. Item η pro αι in dativis Nominum. αἰώρης 99:46. ab αἰώρη 133:14. Et pro α in terminationibus Verborum. ἐμβοῆς 2:50 Φοιτῇ 30:24. Φυσῇ 39:31, 32. διψῆν 57:15. ὁρῆν 12:47. ὁρῆν Hippocrat. 388. 27. Huc refer ηι pro α: ῥηΐδιον 7:7. ῥηΐδιοι 3:23. ῥηϊδίως 4:6. ῥηΐσιον 11:2. ῥηΐτερον 40:14. & pro αϊ: ῥηΐζει 14:37. ῥηΐζει Hippocrat. 396, 33. ἰρηΐσιον 11:34.

Pro ε in flexione Nominum in -εύς. ὀχῆες 64:46. ἀνοχῆες 24:58. τοκήων 57:49, 50. κεραμήων 105:52. ἀνοχῆας 18:24. βασιλῆος Herodot. 47, 11. βασιλήων Herodot. 88, 22. Item ηι pro α. γυναικήϊον 24:5. Herodot. 24, 36. σημήϊα 38:12. κληῖς Herodot. 208, 7. κληΐδα 19:57. Hippocrat. 389, 24.

Inferitur Verbis Poeticè: αἰνήη 12:5 Homer. ιλ. β. 34.

I.

Pro ε in flexione Nominum contrahibilium in -ις & -ι. ὄψιος 1:22. πόλιος Herodot. 7, 40. ξυνέσιος Hippocr. 1, 4. πεπέριος 93:10. pro πεπέρεος 79:49. σινήπιος 80:19. παρδάλιος 135:31. θλίψι, πόσι 3:2. πεσσηνώσι 2:15, 16. πόλι Herodot. 71, 11. μάντι Herodot. 290, 34. πεπέρι 117:30. -ι contractè pro -ιι, idque pro -ιϊ] ἴξιες 135:13. πληρώσιες 1:16. ψαύσιων 35:16. ὄψισι 20:31. ὄψιας 28:4. Item in Particulâ Atticâ ναὶ 114:18.

Inferitur post ε, quod Poetarum proprium est. σεινῆς 73:3. ξεῖνος Herodot. 5, 29. Homer. ιλ. δ. 377. εἴρεον Homer. ιλ. μ. 434. εἰρίῳ 111:42. εἰρίοισι 113:33. pro ἐρίοισι 113:10. κρεινῶν 113:40. Homer. ιλ. λ. 550. εἴσω 65:11. Homer. ιλ. α. 71. εἵνεκα 5:40. Homer. ιλ. α. 214. εἵνεκε 78:10. εἵνεκεν 36:54. Herodot. 1, 26.

Et post ο. χροιὴ 6:49. Homer. ιλ. ξ. 164. pro χροὴ 45:37. Henricus Stephanus in Thesauro exemplis probat χροιά, licèt poeticum & Ionicum esse videatur, tamen in prosâ etiam usurpatum reperiri.

Et post α in Præpositione παραὶ, poeticè: παραὶ Homer. ιλ. ο. 175. παραίφασις Homer. ιλ. λ. 792. παραιφάσιος 27:4. Item in Præpositione εἰν, εἰνὶ Atticè: quæ accentu retracto, sustinet vicem Verbi ἔνεστι; ἔνι 127:13. Herodot. 265, 19.

Subjicitur dativis pluralibus. τοῖσι 3:35. Hippocrat. 19, 23. Herodot. 9, 20. τῇσι 2:53. Hippocrat. 19, 21. Herodot. 12, 42. οἷσι 13:4. νεηνίῃσι 84:45. Herodot 10, 37. δημότῃσι 30:54. μαθηταῖσι Hipppocrat. Jusjurand. μυρρίνῃσι 133:15. πλαδόρῃσι 8:33. ἀρχῇσι 2:52. Hippocrat. 390, 47. ταύροισι 1:26 ὁσίοισι 8:35. ὀξείῃσι 23:4. τρηχείῃσι 70:41. μακρῇσι, πολλῇσι 27:18. πρώτῃσι 10:14. ἁπλοῖσι 87:48.

Demitur mediis vocibus. πλέον 27:24, 25. πλεονωθῇ 28:13. ἐπλέωσι Herodot. 125, 20. ὑγιέη 5:20. ὑγιέην 37:20. ὀξέης 107:50. τρηχέης Herodot. 160, 43. παχέην, ὀξέην Hippocrat. 330:4. βαρέων 1:29. κρέσσον 51:49. Herodot. 279, 34. κρέσσον Hippocrat. 2, 46. μέζων 6:11. Herodot. 52:17. μέζω 9:33. μεζόνως 78:22. Herodot. 97, 23. Et in Præpositione ἐς 2:13 Atticorum propriâ.

K

Pro π. κοῖος Herodot. 10, 8. κοίων 30:5. ὁκοῖα 5:41. ὁκοίων 10:30. Herodot. 327, 13. ὁκόσοι 2:4. ὁκόσοι Hippocrat. 4, 39. ὅκως 2:19. Herodot. 3, 13. κοτὲ 2:20. Herodot. 10, 5. κω 21:41. Herodot. 9, 1.

Demitur medio quorundam Verborum in Perfecto, correptâ vocali præcedente: ἑστεῶτες 47:33. Homer. ιλ. β. 320.

Λ

Pro ν; πλεύμων 40:6. pro πνεύμων 39:12, 16. Quod Atticum esse docet Scholiastes Aristophanis pag. 703.

M

Pro β. τερμίνθου 76:33. 79:23. De quâ voce lege Foesii Oeconom Hippocrat. τέρμινθος Josuæ c. 24, v. 26. τρέμινθος Id. c. 17, v. 19. pro τερέβινθος Genes. c. 14. v. 6. Etymologici Author (in voce Βάρβιτον) Æolibus hanc mutationem τοῦ β εἰς τὸ μ tribuit.

N

Pro -σαν (quod Atticorum est) in Verborum imperativis pluralibus. ἔστων 74:22. Plato. p. 860. δικαζέσθων Aristophan. p. 187. Et in Optativo modo, correptâ vocali præeunte. εἶεν 75:13. Xenoph. p. 220.

Ξ

Pro σ Atticè in Praepositione ξὺν 4:20. ἀξύμφορον 16:5. διξυγκεντῆν 37:9, 10. προσξυνιᾶναι 38, 56. ξυνήνεικε Herodot. 215, 18. ξυνεσιος Hippocr. 1, 4.

O

Inferitur Verbis ante ω poeticè: ἀμφαφόωσι 55:5, 6. 72:38. ἀμφαφόωντα 103:55. ἀμφαφόων Homer. οδ. δ. 196. γανόωντες 36:56. Homer. ιλ. ν 265.

Demitur medio quorundam Comparativorum.

rum. γερεατίρησι 25: 4. γεραιτέροισι Hippocrat. 75, 37. γεραίτερος Aristophan. p. 360.

Π

Pro φ ἀμπίχων 20: 57. 13: 31. pro ἀμφέχων 81: 50. ἀμπέχει Homer. οδ. ζ. 225. ἐξαπίνης 22: 32. Herodot. 19, 19. (per metathesin pro ἐξαίφνης) ἐξαπιναίως 13: 21. Hippocrat. 526, 3.

Ρ

Transponitur apud Poetas. καρτερὸς 92: 22, 23. Homer. ιλ. α. 178. καρτερῆς 4: 19. Herodot. 20, 12. κραδίη 108: 14. Hippocrat. 54, 34. Homer. ιλ. α. 225.

Σ

Pro ρ Atticé. μυρσίνης 97: 15. pro μυῤῥίνης 133: 14.

Præfigitur vocibus quibusdam Poeticè: σμικρῇ 8: 27. σμικρὸς Herodot. 2, 29. σμικροῖσι 1: 19. σμικρῇσι Homer. ιλ. ρ 757.

Geminatur poeticé. πρῆσσις 105: 20. pro πρῆσις ut alibi. ὅσσα Herodot. 11, 32. μέσσος Homer. ιλ. λ. 266. μεσσηγὺ 4: 26.

Τ

Pro θ in voce κολλητύντη 74: 12. Aristophan. p. 144. pro κολλητύνθη Hippocrat. 52, 3. Hoc Atticorum esse docet Athenæus Lib. 2. cap. 18. Hujus etiam meminit Lucianus in Judic. Vocal.

Pro σ, Atticè: ἄττα 16: 19. pro ἅσσα Xenoph p. 698. quod pro ἅτινα. Et Doricè in Praepositione ποτὶ, pro πρὸς: quæ vel sumitur adverbialiter pro πρὸσέτι, & sinè casu; 28: 45. 33: 31. 55: 28. 61: 57. 130: 34. Hippocrat. 492, 42. [ubi Galenus notat Hippocratem hâc voce ποτὶ uti, ad augendam significationem. Idem Galenns in Exegesi, ποτὶ ὅτι, πρὸς, πρὸσδε.] Budæus in Comment. p. 70. exemplis probat πρὸς adverbialiter poni. Vel jungitur casui; ποτὶ σπλῆνα 111: 21. ἂν ποτὶ σπερχόμεθα Hippocrat. 475, 26. ποτὶ *sine casu.* Homer. ιλ. κ. 108. [ubi Schol. exponit πρὸς δὲ] *cum casu.* Homer. ιλ. υ 426. ποτὶ χῶν ἀοιδὸν Theocrit. Idyll. 7. v. 47. ποθ' ὑμὲ Lacæna mulier apud Aristophan. p. 840. Ex ποτὶ componitur ποταίνιος. Galen. Exegesi ποταίνια, τὰ πρόσφατα, οἱ Δωριεῖς. Idem tamen Galenus in Comment. ad Hippocrat. de rat. vict. in morb. acut. τὰ πρόσφατα ποταίνια κέκληκε τῇ τῶν Ἰώνων φωνῇ καὶ τῇ τῶν παλαιοτέρων. Corinth. de dialect. Ionic. τὰ πρόσφατα φασι ποταίνια· Λακχῆος ἐν β φησὶ τὰ πρόσφατα. Hesych. Phavorin. Suid. ποταίνιον, νέον, πρόσφατον, ξένον. Etymolog. ποταίνιον, τὸ ξένιον, τὸ πρόσφατον· καὶ οἶμαι παρὰ τὸ νέον, ἵνα ᾖ ποτίνεον τὸ νεαρόν. Sed Eustath. in Homer. pag. 1106. l. 24. & 1374, 25. & 1481, 61. ποταίνιον, τὸ πρόσφατον, Δωρικῶς ἐκ τοῦ ποτὶ καὶ τοῦ αἶνος· ποταινίων 100: 42. ποταινια Hippocrat. 220, 12.

Demitur Nominibus in -ας -ατος. γήραος 3: 54. Herodot. 105, 43.

Υ

Pro ο, in Comparativo πλεῦνα 6: 42. 20: 30. 61: 14. pro πλέονα 76: 16. πλεῦνες 19: 19. Herodot. 22, 2. πλεύνων 20: 33. Item in Verbis incontracte flexis ab -έω. ποιεῦνται 65: 34. (pro ποιέονται) ὁμιληγεῦνται 2. 10. ποιεῦνται Herodot. 37, 25. ἐφιλεύμην 4: 18. ποιεύμενοι 19: 17. [Huc refer & pro ε: ποιεῦσι 57: 36. ποιεῦσι Herodot. 37, 21.] Hanc formam sequuntur Verba etiam in -άω: πλανεύμενον 71: 5. ὁρεῦντες 17: 19. Hippocrat. 530, 2. Et in -όω: πληρεῦντα 109: 44. πληρεύμενα 21: 7. πληρεῦντες Hippocrat. 504, 43. πληρεύμεναι Hippocrat. 172, 33. ἐδικαίευ Herodot. 27, 35. Ad eundem modum flectuntur Verba barytona, ἀνέχευ Herodot. 53, 15. Pronomina, σεῦ Herodot. 3, 22. Nomina, νοσεύματος Hippocrat. 14, 20. pro νοσήματος Hippocrat. 4, 4. quasi à nominativo νόσευμα: quale tamen vocabulum nondum legi. Hanc transmutationem τοῦ ο εἰς τὸ υ, & τοῦ ε καὶ ο, vel τῆς ευ εἰς τὸ ᾱ Iones mutuantur ab Æolibus & Doribus. Consule Eustath. in Homer. p. 27. l. 37. & Etymolog in vocibus αἰρεύμενον, & ἀκεύμενος. ὄνυμα Pindar. Olymp. Od. 6. Epod. 3. θεῦς Callimach Hymn. in Cerer. v. 57. ἐλέγευ Theocrit. Idyll. 1. v 86. μοχθεῦντες Alcæi fragment. inter Lyric. p. 102.

Inseritur post ε, in Verbis quibusdam Poeticis: ἐπιφοιτεῦσι 121: 16. φοιτεῦσι pro φοιτέω, idque pro φοιτάω. ζητεύω pro ζητέω. ζητεύων Homer. Hymn. in Apollin. v. 215. Hesiod Εργ. β. v. 18. Et post ο, quod apud Poetas frequens νοῦσος 2: 13. Hippocrat. 4, 41. Herodot. 5, 23. Homer. ιλ. α. 10. οὔνομα 3: 36. Herodot. 1, 15. Homer. οδ. ζ. 194. μοῦνον 2: 25. Herodot. 5, 17. Homer. ιλ. ι 478. πουλὺς 16: 17. Hippocrat. 357, 1. Homer. ιλ. ι 776.

Ω

Pro α. ὤνθρωπος 9: 12. Quod mihi videtur ad Dores potiùs pertinere. Sic ὠγαθὸν scripsit Epicharmus Siculus apud Athenæum. p. 363. ωυ pro αυ θωῦμα 5: 30. Herodot. 6, 7. θωυμάζω Herodot. 267, 30. θωυμάζουσι 17: 17. ἐθωύμαζον 4: 18. Frequentissimè in Pronominibus: ὡυτὸς 130: 20. Herodot. 74, 43. ὡυτὸ Hippocrat. 401, 34. ὡυτὴ 20: 44. 46: 42. τωυτὸ 33: 57. ἡ ἑωυτὴ 129: 22. ὡυτέῳ 5: 10. ἑωυτέῳ 8: 45. Hippocrat. Jusjur. ἑωυτῆς 23: 6. Herodot. 8, 16. ἑωυτέης 24: 6. τωυτὸν 34: 10. 122: 12. ἑωυτὸν 9: 11. Herodot. 6, 20. ὡυτὴν 10: 16. ἑωυτὴν 34: 45. ὡυτοὶ 55: 36. Herodot. 98, 34. τὰ ὡυτὰ 64: 39. τὰ ἑωυτὰ 76: 9. ταυτὰ 33: 23. ὡυτῶν 106: 23. ὡυτέων 65: 30. 34: 25. ἑωυτῶν 57: 50. Herodot. 22, 2. ἑωυτέων 8: 16. Hippocrat. 22, 23. ὡυτέοισι 17: 14. Hippocrat. 78, 22. ἑωυτέοισι 2: 18. ἑωυτέοις Hippocrat. 78, 39. Notandum est, quòd ὡυτὸς (Homer. ιλ. ε. 296.) fit dissyllabum, non trisyllabum. Turnebus in suâ Aretæi editione (ωυ) sinè dialysi, Henricus

Stephanus in ſuo Herodoto (ωῦ) cum dialyſi excudit.

Pro ω in Nominibus Atticè flexis: ἔμπλεως 41: 23. ἔμπλεων 70: 19. Μενέλεω 67: 51. νεὼς 64: 49.

Pro αυ. θώματος 66: 37. τρῶμα 13: 57. Herodot. 173, 27. τρώματος 2: 33. Hippocrat. 438, 41.

Pro ου. ὦς 27: 32. ὦν 33: 46. Herodot. 2, 2. Quod Dorum proprium eſt. μῶσα Theocrit. Idyll. 1. v. 9.

Reſolvitur in αο: σαόφρων 32: 8. Homer. ιλ. φ. 462. οδ. δ. 158. poetice pro σώφρων; uti obſervat Henricus Stephanus in Theſauro.

Diphthongi.

αι inſeritur vocibus in -α vel -η terminatis. ἱερὴ, ἱερηΐα; ἱερηΐης 135: 9. Sic ἀναγκαίη Herodot. 4, 1. Αθηναίη Herodot. 5, 21. Homer. ιλ. β. 371.

ει demitur mediis quibuſdam vocibus, poeticé ὄχηται 103: 29. ὄχετο Homer ιλ. β. 41. ἐξήχετο 71: 36. ἀνέχεται 82: 9. ἀνέχοντο 119: 24.

Reſolvitur per εα, in tertiis pluralibus Verborum in -μι ἴασι 3, 27. (at, addito ι, εἴασι 123: 46.) ἐπιέασι 103: 20. συντιθέασι Herodot. 145, 8.

Et per εε. ξυγκέεται 55: 10.

ου reſolvitur per οε. πλοεργίη 32: 3. ἀγαθοεργίη Herodot. 132, 32. κακοεργὸς Homer. οδ. σ. 54.

Et per εο, in genitivo Pronominum ſubſtantivorum. ἐμέο Herodot. 34, 32. Theſſal. apud Hippocrat. 539, 26. σέο Herodot. 3, 18. Huc libet referre vocem Aretæi in editionibus corruptam, & diverſe lectam; in Heniſchianâ ἐνέσω, in Turnebianâ meliùs & in Oxonienſi ἄνεο 100: 6. Mallem legere ἀσίο, quæ vox in Heſychio & Phavorino occurrit, & exponitur ἐπὶ σου.

Et per -εω, in genitivo Nominum ab -ης. Ἀλκιβιήτεω 51: 32. Μιθραδάτεω 122: 13. δεσπότεω Herodot. 187, 29. Καμβύσεω Herodot. 11, 19.

υι reſolvitur in υϊ. υἱός 65: 55. pro υἱός.

RESOLUTIONES

Contractarum & Vocalium & Diphthongorum in eas, ex quibus per contractionem coaluerunt, litteras, ſunt in Nominibus & Verbis ferè perpetuæ apud Iones: quibus forma incontracta magis placet, quàm contracta.

ὀφρύες 2: 39. ὀφρύας Herodot. 72, 9. ἰχθύας 135: 14. μεγέθεος 5: 15. ἔπεος Herodot. 4, 18. πάθεϊ 5: 19. σκέλεα 57: 10. βάρεα 1: 15. μελέων 17: 44. πηρώσι 28: 42. βυσσήεσι 23: 41. πτέρεϊ 91: 22. πόλεϊ Herodot. 71, 6. φαρμακέας 134: 9. βασιλέας Herodot. 99, 6. πήχεας 87: 18. λοιμώδεος 5: 45. ἡμίσεϊ 27: 34. νήσεϊ 82: 15. ξυνεχέϊ 5: 18. ἀκριβέα 125: 3, 4. φυσώδεες 1: 20. ἀληθέες 30: 25. ταχέες 2: 52. δυσεκία 1: 21. ξυνήθεας 2: 15.

Δοκέω 15: 27. Herodot. 3, 12. δοκέει Hippocrat. 1, 4. καλεόμεθα 3: 33. Herodot. 192, 23. καλέουσι 2: 15. ἐκάλεον 8: 51. ἐσφερόνες 32: 18. ἀφαιρέοις 92: 17. παλινδρομέει 9: 21. δοκέοι 1: 24. νοσέων 9: 14. καλέεται 5: 18. κινέηται 63: 18. ἀφικνέεται 2: 56. αἱρέεσθαι 84: 46.

Huc refer ſecundas perſonas -αι, -εο, abjecto σ, pro -εαι, -εο; vel pro -η. -ου. ὄψεαι 12: 39. Homer. ιλ. δ. 353. (pro Attico ὄψει Matth. c. 27. v. 4. quod pro ὄψῃ Deut. c. 22. v. 4. magis regulari, ac minùs uſitato) φράζεο 101: 3. ἕπεο Herodot. 185, 15. Ejuſdem formæ eſt imperativus Verbi χράομαι, χρέω 128: 47. Hippocrat. 226, 3. Legitur etiam χρέω 116: 17. Herodot. 40, 28.

Ionibus hiatus & concurſus vocalium adeò gratus eſt, ut in finibus dativorum & tertiarum perſonarum ſæpe non adſciſcant ν ante vocalem ſequentis vocis initialem. σμικροῖσι ἰδέσμασι 1: 19. αὐτέουσι, ἀθρόον 4: 2. ἅπασι εἰρῆσθαι 4: 2. καταπίνουσι, ἀλλ' ἰσχύουσι ἤ 4: 7, 8. ἀναλύουσι ἀλλήλων Herodot. 19, 29. ἐσι ὕσμα 15: 38. ἐξήντλησε ἡ νοῦσος 17: 24.

Quamvìs hujuſmodi reſolutionibus & vocalium concurſu ſummopere delectentur, Craſis tamen non eſt omnino iis ignota: quæ Atticis & Doribus eſt magìs in uſu.

α ex α α. τὰ πολλὰ 118: 17. τἄλλα Ariſtophan. p. 66.

ex α ι ταὐτὸ 35: 41. ταὐτοῦ Ariſtophan. p. 594.

ᾳ ex αι ε. κἀκεῖσι 2: 25. κἀγὼ 134: 56. Ariſtophan. p. 71.

ου ex ο ε. τοὐμὸν 132: 47. Euripid. Hecub. v. 501. τοὔπισθεν 12: 50. τοὐναντίον Ariſtophan. p. 3.

ex ο ο. τοὔνομα 8: 37. Ariſtophan. p. 127.

ex ου ε. οὕνεκα 15: 55. Ariſtophan. p. 115. οὕνεκεν 16: 2. τοὔνεκα 18: 17. τοὔνεκεν 43: 28.

ω ex ο α. ὤνθρωπε 5: 45. (ubi Turneb. ἄνθρωπε) 108: 28. (ubi Turneb. ὤνθρωποι ſinè ἰῶτα ſubſcripto, ut ſit pro ὦ ἄνθρωπε, ſicut ὤνθρωπος 9: 12. pro ὁ ἄνθρωπος.) ὦλλοι Herodot. 11, 43 ὦλλοι Theocrit. Idyll. 22. v. 178. ὠνὴρ Herodot. 167, 25. In quibus notandus eſt varius ſpiritum & accentum appingendi modus.

METAPLASMUS.

Sive mutatio terminationis flexioniſque frequens eſt & in Nominibus & in Verbis. Eâ figura valde utuntur Poetæ, perinde ac Iones.

In Nominibus.

Τρυγία (Heſych. τρύγιος, τρυγία οἶνα. pro τρυγίας Pſalm. 74. v. 9.) τρυγίη λαίη 103: 14.

Βιοτὴ 25: 5. Herodot. 254, 19. Homer. οδ. λ. 489. pro βίοτος aut βίος.

πάθη

Πεθὴ 5: 54. Homer. ιλ. ω. 240. pro πάθος.

Πάθη 40: 8. Herodot. 12, 41. pro πάθος.

Αὔξη 2: 47. (pro αὔξησις) unde adjectivum ὀπωυξία 20: 11.

Γνῶμα (pro γνώμη, ſenſu tamen non omnino eodem) 73: 61. Herodot. 255, 31. γνώματα 77: 49.

Σκῆνος *corpus* (pro σκηνὴ *tabernaculum*; corpus enim eſt animæ tabernaculum) 18: 51. σκήνει 9: 43. 18: 51. 20: 22. Hippocrat. 55, 32. Heſych. σκῆνος, σῶμα. Et ſic accipitur à D. Paulo, 2 Cor. c. 5. v. 1, 4. Nicandr. Ther. v. 742. σκήνεσι Alex. v. 447. σκήνεος.

Δυοὶ (pro δύο) unde δυοῖσι 10: 14. Herodot. 8, 39. Heſych. δυοῖς, τοῖς δύο.

Τῶ (pro τινὸς) 2: 11. 3: 41. 13: 23. Herodot. 3, 2. 207, 27. Homer. ιλ. β. 388. τῷ (pro τινὶ) 6: 6. Homer. ιλ. ω 299.

Πλεῦνα 27: 19. πλεῦνας 49: 7. à πλεῦνος -η -ον, pro πλέων.

Dativus pluralis refingitur apud Poetas à dativo ſingulari, mutando -ι in -εσι. χείρεσι 112: 13. Homer. ιλ. υ. 468. λαγόνεσι 49: 18. μελεδώνεσι 54: 55. σωυχέεσι 25: 55. ξυμπάντεσι 82: 29. Hanc Poeticam flexionem Dores crebrò uſurpant. πολίεσι Lacedæmon. fœd. in Thucyd. p. 397. πάντεσι Onat. in Strob. Eclog lib 2. cap. 3. ὄντεσι Ecphant. in Strob. Sentent. p. 332.

In Verbis.

Verba barytona adſciſcunt ſibi formam contractorum; & è contrà contracta barytonorum. Πιεζέω (pro πιέζω) unde πιεζεύμενοι 40: 42, 43. ῥιπτέω (pro ῥίπτω) Herodot. 303: 6. ἑλκέω (pro ἕλκω) unde ἑλκεῦντα 112: 21. περιοκνελνέω (pro περιοκνείνω, ἰύκενας Homer. ιλ. π. 199.) unde περιοκνελνεῦσιν 125: 37. Αγκυλόω (pro ἀγκυλόω, ἠγκυλωμένος Ariſtophan. p. 597.) ἀγκύλη 4: 24. ἀγκύλη apud Heſychium. καμπύλη 3: 34. καμπύλεσθαι Hippocrat. 486, 23. pro καμπυλέεσθαι Hippocrat. 494, 16. στρογγύλη 6: 46. στρογγυλεῦται.

Κέομαι (pro κεῖμαι): unde κέεται 2: 23. Herodot. 45, 37. κέονται Hippocrat. 452, 27. κέεσθαι 91: 35. Sic etiam in Compoſitis: ὑπερκέεται 109: 46. καθυπεκέεσθω 102: 30. περικεέσθωσαν 88: 40. κατακέων 8: 21. ἐγκέεσθαι 19: 51. προσκέεσθαι 83: 10. ἐγκεομένης alibi. His adde ἐπικέω 85: 36. quaſi à κῆμαι pro κεῖμαι.

Verborum contractorum fines inter ſe permutantur. -έω pro -άω, ὁρέω (Vide priùs E pro α.) pro ὁράω; & pro -όω, πληρέω pro πληρόω, unde πληρεῦντα (Vide priùs Y pro ο.) όω pro άω; βιόομαι (pro βιάομαι) unde βιώμεναι 59: 23.

Verba in -μι imitantur formam contractorum, à quibus oriuntur. εἰμὶ ab ἔω; ἴω 65: 47. Homer. ιλ. ι. 142. τίθημι à τιθέω; προτίθει 128: 13. τίθει Homer. ιλ. ω. 441. δίδωμι à διδόω; διδοῖ 73: 48. Homer. ιλ. ι. 515. ξυνδιδοῖ 3: 25. Mirè formatur imperativus ἦτω 79: 5. Pſalm. 104, v. 31. 2 Cor. c. 16. v. 22. ab ἠμὶ pro εἰμὶ, uti ἵημι ab ἵέω. (Imperfectum ἦν fit regulariter ab ἠμί). Imperativus ab ἠμὶ erit ἦθι, ἤτω; ſicut à τίθημι τίθετι τιθέτω, ab ἵημι ἵεθι. Tum ἴτω productâ penultimâ, fiet ἤτω: nam ſolent Verba in -μι aliquando vocales longas pro brevibus ſubſtituere: δίδωθι Homer. οδ. γ. 380. pro δίδοθι.

Verba in -ω adoptant formam Verborum in -μι, & efferunt Optativum modum -οιμι per -οίην. (Euſtath. in Homer. p. 58. l. 38. τὸ περιποιῶν ἐκ τοῦ περιποιοῖμι μετεπλάσθη) δοκοίης 14: 53, 54. δοκοίη Hippocrat. 372. 24. Thucyd. p. 398. φοιτοίη 111: 29, 30. εὐτυχοίη 126: 47. διαχωροίη 22: 5. Et -οιμι per -ῴην: ἁμαρτῴη 100: 38. ῥιγῴη Hippocrat. (aut Polyb. juxta Galen.) 25, 39. Hujuſmodi Metaplaſmus apud Atticos ſcriptores creberrimus occurrit. Hunc fieri more Æolum docet Gaza in ſecundo ſuæ Grammaticæ libro. Æolibus certè proprium eſt efferre Verba in -ω per μι: φίλημι Sappho apud Athenæum. p. 697. & Phavorin. νόημι φίλημι, Αἰολεῖς τὰ εἰς -ῶ εἰς -μι περιφέρουσι. Phavorinus -ῴην pro -ῷμι Atticis & Ionibus attribuit, in voce ἀγαπῴην: conſule & Hort. Adonid. in voce ζῴην. Obſervanda eſt præterea, in Verbis ſupradictis ἁμαρτῴη & ῥιγῴη, mutatio τῆς οι εἰς τὴν ῳ ἁμαρτῴη vel pro ἁμάρτοι in Aoriſto ſecundo ab ἥμαρτον ab ἁμαρτάνω: vel pro ἁμαρτῷ in Præſenti ab inſueto themate ἁμαρτάω. ῥιγῴη pro ῥιγοῖ in Præſenti à ῥιγάω vel ῥιγόω. Mutatio τῆς οι εἰς τὴν ῳ familiaris eſt Verbis in -όω vel -οιμι: ἀναβιῴην Ariſtophan p. 219. pro ἀναβιοῖμι ab ἀναβιόω. δῴη Plato. p. 328. pro δοίη à δίδωμι.

Optativi modi Aoriſtus primus perſonas in -αις, -αι, -αιν refingit per -ειας, -ειε, -ειαν. ἑλκύσειας 107: 15. βλέψειας Ariſtoph. p. 340. διαῤῥήξειας Herodot. 104, 40 ὠτπώσειας Moſch Idyll. 2. v. 145. μείνειας Homer. ιλ. γ. 52. διαφύγειε 40: 9. μείνειε Hippocrat. 22, 25. ποιήσειε Demoſth. p. 111. ἀγγείλειε Homer. οδ. ζ. 50. ποιήσειαν Thucyd. p. 588. κρίνειαν Moſch. Idyll. 2. v. 27. τίσειαν Homer. ιλ α. 42. Hanc flexionem Grammatici plerique aſſerunt ab Æolibus primùm derivatam ad reliquas Græciæ gentes & dialectos manâſſe. Conſule Gazam & Chryſoloram; Euſtathium in Homer. p. 36. l. 43. Phavorinum & Etymologici Authorem in voce τίσειαν; Hortos Adonidis in voce Αποσφήλειεν. Idem in voce τίσειας; ex (τίσεια, quod in nullo authore adhuc legi) prima perſona Æolibus propria; reliquæ ab illâ perſona omnibus communes ſunt. Subjunctivi modi tertia perſona ſingularis -η tranſit in -ησι. αὐτοπαθέῃσι 13: 44. ἐθέλῃσι Homer. ιλ. ω. 408. Hanc terminationem Euſtathius (in Homer. p. 1576. l. 57.) Heraclidæ grammatici authoritate fretus adjudicat dialecto Rheginorum, in Indicativo; περιφαίνεσι Homer. ιλ ι. 6. pro περιφαίνει, & dialecto Ionum, in Subjunctivo: λάβῃσι Homer. ιλ. ι. 324. λάχῃσι Homer. ιλ. η. 171. pro λάβῃ, λάχῃ. ἐθέλῃσι Lucian. p. 905. in Syriâ Deâ, ubi Ionicâ dialecto utitur.

Infinitivus modus transformat -ειν in -έμεναι, -εναι in -έμεναι, -ῆναι in -ήμεναι, ἀπελθέμεναι 4: 54. ἀπελθέμεναι 18: 15. ἔμεναι 29: 46. ἴμεν-

ἔμμεναι 5: 27. εἰδαλειηθήμεναι 80: 21. ab εἰδαλεαίνομαι, quod Verbum in lexicis nondum invenio. Phavorinus in voce Απαρέμφατα. τύπτεν τύπτειν Δωρικῶς, τύπτην Αἰολικῶς καὶ Δωρικῶς, τυπτέμεναι Αττικῶς, ἢ Δωρικῶς, τυπτέμεν Ιωνικῶς. μεθίζεν Theocrit. Idyll. 21. v. 31. χαίρην Theocrit. Idyll. 14. v. 1. Etymologi Author in voce εὑρέμεν. οἱ Ιωνες καὶ οἱ ποιηταὶ εἰς -έμεν. (αἰχμέμεν Homer. ιλ. α 547.) Idem autem in voce ἀνδέμεναι. Παραγωγὴ ποιητικὴ ἢ Δωρικὴ διάλεκτος. Consule Eustathium in Homer. p. 69. l. 41 In Hortis Adonidis, ad vocem ἔμμεναι, finis -μεναι pro -ναι Doribus tribuitur. Sic inter se variant Grammatici. At certè in scriptoribus Ionicis rarissima est terminatio -μεναι: in Herodoto (ni fallor) haud sæpius, quàm semel, ἱστάμεναι Herodot. 5, 5. pro ἱστάναι: in Poëtis; & Doribus authoribus frequentissima; ἴμεναι. Homer. ιλ. γ. 40. θέμεναι Homer. ιλ. β. 285. μιχθήμεναι Homer. ιλ λ. 438. ἔμμεναι Pindar. Olymp. Od. 1. Stroph. 2. ἀπεχθήμεναι Theocrit. Idyll. 26. v. 27. ἀλεξέμεναι Lacedæmon. fœd. apud Thucyd. p. 397. Clinias inter fragment. Pythagoreor. p. 841.

AUGMENTUM.

Verborum negligitur: Temporale; ἔλεν 17: 25. pro εἷλεν. Sic ἴων Herodot. 288, 41. pro ᾔων. Syllabicum; πεπτηνήκεσαν 71: 38. διδύλωντο Herodot. 26, 18.

Verbum λαμβάνω, ab insolitis thematibus λήβω vel λάβω, accersit augmentum regulare & magis insuetum pro alio Attico magis usitato. ἀπολελημμένη 18: 54 ἀπολελαμμένη Hippocrat. 315, 7. διαλελαμμένος Herodot. 129, 12. pro εἰλημμένος.

Verba quædam (quod est Atticorum Augmentum) geminant primam syllabam. ὀλήλατο) 10: 37. ἀπήγαγε 4: 41. ἤγαγε Herodot. 3, 28. ἀγαγέσθαι Thucyd. p. 570. ἐλήλατο Homer. ιλ. δ. 135.

DANIE-

DANIELIS WILHELMI TRILLERI, M. D.

Conjecturæ & Emendationes in ARETÆUM.

Fortunato ſane contigit, ut, quum abſoluta jam eſſent, quæ ex Celeberrimi Wiggani pulcherrima Editione, veniam precatus, addenda noſtræ cenſui atque curavi, inciderim in Actorum Lipſienſium annum MDCCXXVIII, ibidemque ad paginam 101. *ſubſiſterem. Lætiſſimo quippe animo vidi, virum longe Clariſſimum, Danielem Wilhelmum Trillerum, medicas adhibuiſſe manus, ad emendandum, atque reſtituendum Aretæum. Ea profecto eximii hujus Medici eſt in Græcis, inque arte medica, peritia, ea in detegendis Scripturæ vitiis acuties, ea in corrigendo ſolertia & felicitas, ut optima quæque ſtatim præceperim, votis majora invenerim. Hæc igitur egregii viri obſervata, ad ornatum atque perfectionem hujus Editionis, arripui: quum mereantur, ut, vaga in illo opere, proprio adjungantur corpori. Utinam generoſa Eruditorum liberalitas incitet Auctorem Optimum, ut brevi promiſſum orbi ſiſtat Hippocratem! poſtquam ſpecimen jam modo editum docuit, quantus ipſe vir, quantum hoc futurum ſit opus; quod nemo me flagrantius deſiderat.*

Quum nuper nitidiſſimam Aretæi Editionem Oxonienſem paullo attentius perluſtrarem, quædam mihi, in aliquot loca dubia, obſcura & deſperata, ſubnatæ ſunt inter legendum conjecturæ; quas hic cum Lectoribus harum rerum cupidis communicare placet. Nec mihi ſuccenſebit, ſpero, Cl. *Wigan*, modeſte ab ipſo nonnunquam diſſentienti. Sed quid plura? fiat ergo initium.

Legitur: ἐξήρανται γὰρ τῇ ἄλλᾳ· αὐτὰρ καὶ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος. Quid hæc Pag.17
ſibi velint, equidem prorſus ignoro, inquit Cl. *Wigan*. Putem ego legendum eſſe: ἐξήρανται γὰρ τῇ ἀλέᾳ, *æſtu enim exaruerunt*. ἀλέα ſeu ἀλέη, æſtus, in hoc ſignificatu aliquoties apud Aretæum occurrit; item apud Homerum atque Hippocratem legitur.

Ἐρυγαὶ κακώδεες, βρωμώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμῶν. Longe petita videtur Cl. *Wigan* hæc de p. 30.
halitu ex ſalinis, ut quidem vertit, Comparatio: mallet ergo, deleta voce ἁλὸς, legere ἐξυρεγμῶν, voce Hippocrati familiari. Forſan tamen & ita ſanari poſſet locus: ὡς ἐξ ἁλὸς ἐρυγμοὶ, *quemadmodum ſunt ructus a muria*, aut, *quemadmodum ſunt ructus & vomendi conatus ex mari nauſeantium*. Certe res nota eſt. Vox ἅλς quoque utrumque ſignificatum admittit.

Ἐς δὲ ἐκτανύσαι βιᾶται, ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξύειν, τὰ μέλεα βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. Inſigne mendum his verbis ineſſe credit Cl. *Wigan*, nec injuria. Videtur tamen hoc p. 34.
modo illud poſſe tolli: ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταδέων, h. e. *ſi quis idonea ligna*, i. e. aſſulas, ad extendenda & firmanda membra luxata aut fracta Chirurgis conſuetas (νάρθηκας vocat Hippocr. de officin. Med. & *ferulas* Celſus) *ſubligaverit*, aut κάτω δέων, *infra ligaverit*, aut denique καταζευγνύων, *adjunxerit*. Senſus ſane ita clarus fit atque perſpicuus. Paulo ante legitur μέλεα κοῖλα, *membra cava*, ubi malim κυλλὰ, *curva*, ſequitur enim: ἐς μῆκος ἀποτείνεται: forſan tamen & illud ferendum. Nihil definio.

Ἔνεκεν αὐτῶν (ὀνύχων) ἐστὶ πόνος, ὥσπερ καὶ τὰ στερεά. Mendoſa hæc eſſe recte opinatur Cl. p. 36.
W. forſan ſic legendum fuerit: ὥσπερ κέρατα στερεῶν, *dolor unguium veluti cornua rigidorum*. Senſus quidem haud ineptus.

Κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ τὸ πύον, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώρην τὴν σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν p. 38.
ἑτέρην ἔμμεναι, συμβεβῶσι κατὰ φύσιν. Hæc, prout jacent, nemo intelligit, ut ipſe candide quoque faſſus eſt Cl. *Wigan*. Hoc tamen modo ſenſus aliquis depravato huic loco reddi poſſe videtur: κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα (κατὰ χώρην τὴν σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι) συμβαίνουσι κατὰ φύσιν, h. e. *ſi interiora verſus vergat abſceſſus, coſtarum oſſa (juxta quarum regionem phthiſin illam alteram fore ſupra pronunciavi,) conjuncta manent ſecundum naturam ſuam*. Certe ſenſum hunc intendiſſe Aretæum, colligitur ex ſequentibus: ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα, & mox: οὔτε ἔνθα καὶ ἔνθα ἡ πλευρὴ περιαθεῖται. Συμβαίνουσι vero hic ſignificat *coaleſcunt, conſentiunt*, item & *contingunt*, quomodo verbum συμβαίνειν uſurpari notum eſt.

Γέροντες ἀποφέρονται ἁλόντες, ὅσον βραχείης ῥοπῆς ἐς ἑωυτὸν θανάτου χρέος. Hæc ſana eſſe ne- p. 41.
queunt, Cl. *Wigan*; mihi ſecus videtur. Interpungendus & vertendus locus: ἀποφέρονται ἁλόντες ὅσον βραχείης ῥοπῆς, ἐς ἑωυτὸν θανάτου, χρέος: *ſenes quum ſemel horrore cor-*

ADMONITIO AD LECTOREM.

Postquam omnia, quæ præcesserunt, jam impressa fuerant, accepi novas observationes, & emendationes in Aretæum editum a Clarissimo Wiggano. Has debemus nunquam requiescenti industriæ ejusdem Celeberrimi Trilleri, qui acri cura Græcos imprimis Autores noctes, diesque, versans, & excutiens, semper boni quid his sanandis adfert. Illi gratias agite! en *hæ sunt.*

OBSERVATIONES & EMENDATIONES IN ARETÆUM,

Edit. Cl. Wigan. numeris nostræ editionis appositis.

Pag. 2. lin. 23. De Epilepticis loquens: χεῖρες δὲ οἱ σπασμῷ ξυνέχονται,] Haud videtur satis exprimere hoc verbum violentam illam manuum contractionem; quare mallem: ξυνείργονται, *firmiter concluduntur*, vel ξυνέλκονται, *contrahuntur.*

ibid. lin. 46. ἐρύθημα μήλων,] Videtur abundare, nam præcessit jam μῆλα ἐρυθρά, quare etiam in versione omisit Cl. Wigan: vel legendum, ut stare possit, ἐρύθημα μελέων, s. μελῶν, *membrorum rubor*, a sanguinis sui nimia agitatione & versus extrema appulsu.

p. 4. lin. 33. De Emprosthotonico: ῥάχις ὅλη ἐς ἰθὺ,] Hæc profecto sana esse nequeunt, inquit Cl. Wigan, neque enim congruunt Emprosthotono affectis, qui, ut supra dixit, sunt κυρτοὶ τὰ νῶτα. Sed quid tum, inquam ego, faciemus Hippocrati, pariter de Emprosthotonico loquenti, de Diebus indicat. § V. οὐ δύναται ξυγκάμψαι τὴν ῥάχιν, quod scite expressisse videtur Aretæus perpetuus Hippocratis imitator, per verba: ῥάχις ὅλη ἐς ἰθύ.

p. 12. lin. 1. ἢν βραχὺ ἢ τοῦ αἵματος —— ἴη,] Deesse hic aliquid, nemo non videt: Cl. Wigan ita mederi defectui conatur, ut legat vel ῥαγῇ ᾖ, vel ut substituat φορῇ, utrumque haud plane inconcinnum. Malim tamen faciliore negotio rem conficere legendo, ἢν προχοὴ ἢ τοῦ αἵματος, *si profusio sanguinis &c.* προχοὴ, inquit Suidas, παντὸς ὕδατος ἐκροή.

p. 12. l. 26 ἀναχρέμψασθαι πουλὺ, καὶ ἔπειτα τόδε ἡ πτύσις βύζεται,] Ita legendum monet Cl. Wigan, verbo ab adverbio βύζην apud Hippocratem obvio formato. Sensus tamen postulare potius mihi videtur, ut legamus βιάζεται, h. e. *multa & frequens est exscreatio, & ab hac, sive post hanc, ipsum sanguinis sputum urgetur, cogitur:* posset quoque haud incommode substitui βλύζεται, *per vomitum rejicitur*; quomodo verbo ἀποβλύζειν aliquoties in hunc sensum usus est Aretæus.

p. 14. l. ultima, ἢν ἀπὸ θώρηκος καλέσῃ,] Postremam vocem stare hic non posse, legentibus facile apparet, nam nullum prorsus efficit sensum: ideo legendum suadet Cl. Wigan: ἴωσιν, optime quidem ad sensum, non æque ad prima literarum elementa. Crassus hic plane est crassus, nec aliquid subtile huc affert: Legendum mihi hinc facillime videtur pro καλέσῃ, καταβαίνῃ, *si a pectore sanguinis sputatio contigerit*, vel, *si e pectore sanguinis sputum adscenderit.* Vocem πτύελον aut excidisse aut subaudiendam esse putat Petitus, non ego.

p. 16. lin. 27. ἔστι δ' ἦν τὸ νόσου ἤδη ἔκλυσις τοῦ τόνου,] Pessime vitiata hæc esse vere pronunciat Cl. Wigan: haud infeliciter quoque emendat, ἔστι δὲ τοῦδε τοῦ νόσου ἴδιον. Nihilo pejus vero etiam legi posset: ἔστι δ' τοῦδε τοῦ νόσου ἦθος, ἐκλύσαι τ. τ. *est vero hujus morbi mos, ut dissolvat tonum.*

p. 25. l. 29. De Satyriasi affectis: αἰχθόμενοι τῇ ξυμμορφῇ,] Aegre hoc locum hic habere posse videtur, malim ergo melius: τῇ ξυμφορῇ, *casu illo turbati, dejecti.* Notat quoque Cl. Wigan alicubi, ambas has voces pro se invicem librariorum incuria sæpius positas esse.

p. 28. lin. 5. οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνῇ] Vox hæc nusquam reperitur, inquit Cl. Wigan, quum tamen ἐγκυβερνᾷν apud Diog. Laërtium & Plutarchum & alibi inveniatur. Sed in eo haud fallitur, quando eam hic locum habere non posse pronunciat. Emendare igitur vult, ἐγχριμπτῇ, vel ἐγχρίμπτει, quæ voces per προσεγγίζειν exponuntur ab Hesychio, Erotiano & aliis. Sed valde dubito, an Græce dicatur: ἄνεμος ἐγχρίμπτει, vel ἐγχριμπτῇ ἱστίοισι, pro eo, *ventus concutit & cum impetu inflat vela*, vel *velis cum strepitu incumbit*, quem tamen sensum hic locus necessario sibi postulat. Mihi igitur, donec melius succurrat, legendum videtur: οἷον ἄνεμος ἱστίοις ἐγκυβερνητικὸς, h. e. *quemadmodum ventus inter navigandum in vela irruit*, ita ut verbum ἀπὸ κοινοῦ repetatur, vel aliud subaudiatur, vel substituendum potius, quo animus magis inclinat, ἄνεμος ἱστίοισι ἐγχρίμπτῃ, *quemadmodum ventus in vela irruit*, unde *stridores rudentum* apud poetam, sensu sane aptissimo.

p. 29. l. 5. τοῖσι ἡλικίῃσι μουνάζουσι,] Pro ἡλικίῃσι mavult Cl. Wigan ὁμιλίῃσι, quasi hominum consortia fugientes: sed mirum quantum hoc recedit a pristina voce: Malim ergo ἥλιξι, *coætaneis, amicis æquævis* alioquin charis admodum & acceptis, etiam morosi, ἀπὸ δὲ ἥλιξ, ἥλικος. Allusisse vero videtur Aretæus ad tritum Græcorum proverbium: ἥλιξ ἥλικα τέρπει, cujus & inter alios plures Autores meminit Ælianus L. 1. *cap. 46. de Nat. Animal.* adeo ut Epilepticorum συνθρυπτομένων significantius exprimere potuisse vix videatur.

p. 30. lin. 25. ἔτι οἱ κακοῦ.) Lectionem haud sanam jure suspicatur Cl. Wigan: videtur legendum ἔτι ἐόντος κακοῦ, *malo nondum existente*, vel, *præsente*, sensu commodissimo.

Ibid. lin. 48. σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχει.) Nescit Cl. Wigan, quid sint, Crassus legit πάθει, nullo sensu. Malim interim: ποικίλοι τῷ ψύχει, *pulsus frigore variati*, quomodo Hippocrates VII. *Epidem.* §. XV. de Theodori uxore: ἦν δὲ πρὸς χεῖρας ψυχρότερον τὸ σῶμα ταῖς ἀρτηρίαις. vel ποικίλοι τῇ φύσει, *contractu diversi*, vel denique ἴκελοι τῇ ψυχῇ, *respirationi similes*, h. e. *fracti & inæquales*: attendisse vero veteres, & inprimis Hippocratem, ad respirationem potissimum, & exinde pulsus rhythmos collegisse & judicasse, immo spiritum frequentius pro pulsu sumsisse, luculenter testatur Heurnius in *Instit. Med. Lib. X. Cap. 1.*

p. 34. lin. 1. τὰ ἔσω ἐκλύει τόνον,) Monstra hæc verborum: Cl. Wigan mavult ἐκλυόμενα: ego vero: τὰ ἔσω ἐγχωλαινόμενα, *intus mutilata & ad usum & motum inepta & fatua*, vel ἃ ἐντὸς ἔκλυσιν ἴσχει, *quæ intus resolutionem habent*, vel ἃ ἔσω ἀνάλυσιν ἴσχει, *quæ intus roboris & toni destructionem habent*, ubivis sensu perspicuo. Petitus se alibi hunc locum emendaturum promittit, quod factum non credo.

p. 37. lin. 31. De Empyicis & tabidis: οἷσι ἐν τῇσι ἡλικίῃσι τῷ ἀνθρώπῳ κατ' ἕξιν τῷ θώρηκος κ. λ.) Inepta hic est & prorsus fatua vox ἀνθρώπῳ, pro qua libenter legere vellem φθινοπώρῳ *autumno*, empyicis vero & tabidis

excultâ dictionis elegantiâ conjungit; rerumque, quas tractat, copiam eâ verborum brevitate complectitur, ut neque illa tædium, nec hæc obscuritatem pariat. Limatum est Aretæi *in vocibus deligendis judicium, egregia ars in componendis; tam mira demum in tradendis morborum naturis accuratio, ut credas illum non tam scripsisse, quam pinxisse: imò potiùs ægrotos ipsos tibi vivos coràm cernendos admovisse: ut videaris non legere aut inani picturâ oculos pascere, sed miserrimis illis decumbentibus interesse, varios illorum labores intueri, clamores, gemitus, & suspiria audire: ut sentias te pro diversis malorum, quibuscum conflictantur, generibus, horrore concuti & misericordiâ commoveri.*

Aretæus, * natione Cappadox, in quâ regione, licèt barbarâ, tres tamen gentes, *Dorica*, *Ionica*, & *Æolica*, floruere, suâ patriâ linguâ *Ionica* scripsit: *multis subinde admistis, quæ* Dorismum *&* Æolismum, *cum magno ubique ferè* Homerum *imitandi studio, sapiunt. Dialectum, quam coluit, in compendium redigere, te hortante aggressus:* Homerum, Herodotum, *&* Hippocratem, *eadem Dialecto usos, præter multos alios, passim citavi, quò major exemplis lux & authoritas accederet. In proferendis Authorum quorundam locis, paginam lineamque indicavi: quam igitur in illis Editionem secutus sim, oportet hic subnotare.*

Aretæus *Græcè* & *Latinè*, *brevi edendus:*	Oxon. *fol.*
Herodotus *Græcè.*	*apud* Henr. Stephanum. 1570. *fol.*
Hippocrates *Græcè.*	Basil. 1538. *fol.*
Thucydides *Græcè* & *Latinè.*	Francof. 1594. *fol.*
Demosthenes *Græcè* & *Latinè.*	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Aristophanes *Græcè* & *Latinè.*	Aurel. Allob. 1607. *fol.*
Plato *Græcè* & *Latinè.*	Francof. 1602. *fol.*
Xenophon *Græcè* & *Latinè.*	Lutet. 1625. *fol.*
Arrianus *de Expedit. Alexand. Græcè* & *Latinè:*	*apud* Hen. Steph. 1575. *fol.*
Diog. Laërtius *Græce* & *Latine*, *cum fragmentis* Pythagoreorum:	*apud* Hen. Steph. 1592. 8ᵛᵒ.
Lucianus *Græce* & *Latinè.*	Salmur. 1619. 8ᵛᵒ.
Athenæus *Græce* & *Latinè.*	Lugdun. 1657. *fol.*
Lyrici *Græce* & *Latine.*	*apud* Commelin. 1598. 8ᵛᵒ.
Stobæus *Græce* & *Latine.*	Aurel. Allob. 1659. *fol.*
Eustathius *in Homerum*, *Græcè.*	Rom. 1550. *fol.*
Budæi *Commmentarii:*	*apud* Rob. Stephanum. 1548. *fol.*

Ubicunque nullius Authoris nomen numeralibus figuris præit, ibi semper Aretæus *intelligitur.*

Habes, Vir Eruditissime, quæ a me raptim, & nimis forsan properanter, elucubrata sunt. In his, pro tenui mea facultate, Grammatici, *non* Medici, *partes egi: utriusque, tuæ sunt. Si qua in meis placuerint, utere: quæ secus, dele, corrige: si nulla omnino, aut redde, aut flammis subjice. Tua interim amicitia confisus, nil à te non amicum mihi polliceor. Vale. Ex Museolo meo. X. Cal. Novemb. M. DCC. XXII.*

* Lege Jun. Paul. Crass. Præfat. in suam Aretæi & Rufi interpretationem.

ALPHA-

ALPHABETUM DIALECTICUM.

A.

PRO ε. τάμνειν 7:19. Hippocrat. 155,21. ἀποτάμνοντα 135:8. Herodot. 66,1. Item κτάνει 64:25. pro κτείνει. verbo vix usitato nisi in compositis; ἀποκτάνων Isai. c. 66. v. 3. juxta editionem Aldinam; nam Complutensis, habet ἀποκτείνων, Romana ἀποκτέννων.

Pro η. Doricè in his Adverbiis; μηδαμᾶ 61:3. Herodot. 17, 5. οὐδαμᾶ 101:20. pro οὐδαμῇ 10:38.

Pro υ in Verbo ἐγκαλινδέεσθαι 118:16. Sed καλινδέω pro κυλινδέω in communi usu esse confirmant exempla in Lexicis obvia.

Pro ι ante -ται & -το in tertiis personis pluralibus Verborum. εἰρύαται Hippocrat. 410, 2. Homer. Ιλ. α. 239. ἱδρύατο Herodot. 110, 38. Eustathius (1568,31.) docet tertias illas personas plurales fieri à tertiis singularibus per Epenthesin τοῦ α Ionicé. Ejusdem formae sunt εἰρέαται 121:41. ἀπικέαται 115:34. ἀφικέαται Herodot. 28,33. γεγράφαται 63:19. κεκρύφαται Hippocrat. 280,49. τετράφαται Herodot. 77,37. λελέχαται. 101:5. ἀποδεδέχαται Herodot. 67,19. Ad eundem etiam modum affertur aliquando tertia singularis: ἐγκέαται 106:40. (ubi tamen quidam legunt ἐγκέεται) 107:31. οἰκέαται Herodot. 50,10.

Inseritur Verbis ante α. ἐξεφαάνθη 20:38. Quod Poeticum est. φαάνθη Homer. Ιλ. ρ 650.

Demitur medio vocum ex Praepositionibus compositarum: ἀμβολὴ 10:27. ἀμβαλλάδην Herodot. 177,25. Homer. Ιλ. φ. 364. ἀμβαλλώμεθα Homer. Ιλ. β. 436. ἀμφὺξ 101:19. ἀμφαίνειν Theocrit. Idyll. 24. c. 12. ἀμπαύσασθαι Herodot. 46, 71. ἀντέλλει Herodot. 92,13. Hæc Poetis sunt persamiliaria. Henricus Stephanus in suo Thesauro scribit ἀμφὺξ (cujus exemplum ex nullo authore profert) & ἀμβολὴ per Æolicam & Poeticam Syncopen poni pro ἀναφὺξ, ἀναβολή.

B.

Pro π. ἀμβλακίης 114:16. pro communiori ἀμπλακίας. ἀμπλάκημα Daniel c. 6. v. 4. ubi D. Hieronymus notat Theodotionem & Aquilam vertisse ἀμβλάκημα. καταμβλακεύσει, 114:25.

Δ.

Pro σ. ὀδμῆς 7:45. ὀδμὴν Hippocrat. 12,29. Herodot. 21,17. κάκοδμον 15:8. pro κάκοσμον 111:17.

Geminatur Poeticé. ἄδδην 18:30. Homer. Ιλ. ι. 203. pro ἄδην Homer. Ιλ. ν. 315.

E.

Pro α Atticè in flexione quorundam Nominum: Μενέλεω 67:51. pro Μενελάου. ναῦς, νεὼς 64:49. Ionicè in Verbis plurimis incontractis forma -αω: ὁρέω Hippocrat. 527, 29. ὁρέομεν Herodot. 120, 25. ὁρέουσι 39:27. ὁρέωσι 73:13. ὁρέων 4:56. καθορέῃς 12:39. καθορέοντα 80:23, 24. τολμέουσι 26:33. τολμέοντα 77.43. φοιτέω Herodot. 10,6. φοιτέον 44:48,49. ἐπιφοιτέοντα 8:55. ὀδυνέονται 130:34. χρέεται 24:58. Herodot. 13, 3. χρέονται 67:33. Herodot. 9, 20. χρεόμενος Hippocrat. 388,2. χρεόμενοι 40:36.

Inseritur mediis vocibus. κενεὴ 56:48. κενεὰ 49:51. ἄκρεα 11:20. Hippocrat. 112,47. ξείνια 7:25. καινέης (καινῆς) 66:16. αὔστρεα 104:3. πεπιέων 113:39. pro πεπόνων 123:28,29. Sic ἀδελφεὸς Herodot. 117,42. ἀδελφεὴ Hippocrat. 342,18. Huc referenda sunt alia plura in vocum flexionibus: τέεσι 79:23. Herodot. 10.7. ἡμερέων 76:21. (alii tamen more communi hîc habent ἡμερῶν) Hippocrat. 384,20. Herodot. 52,35. ἀρχέων 34:17. Herodot. 49,39. πασέων 20:25. πλευρέων 11:31. Κελτέων 135.18. (hic tamen exemplarium dissensus) βρυτέων 8:10. χηρέων 69:36. Hippocrat. 16.8. ἡμέας 56:16. Herodot. 7,34. σφέας 44:17. σφέων 2:19. αὐτέη 65:5. αὐτέῳ 3:7. τωυτέῳ 9:9. Hippocrat. 8, 41. αὐτέης 16:26. τωυτέης 5:17. αὐτέῳ 19:36. τωυτέῳ Hippocrat. 9,39. αὐτέῃ 6:48. Hippocrat. 20, 1. αὐτέην 21:33. τωυτέων 2:7. αὐτέων 16:2,3. τωυτέοισι 2:9. αὐτέοισι 4:2. αὐτέῃσι 24:24. αὐτέης 17:16. τωυτέας Hippocrat. 1,13. διοσέοισι 7:5. κτενέωνται 29:44. παθέειν 5:33. Sic -έως pro -ως in Adverbiis: ἀσινέως 54:54. ἀφειδέως 83:13. Herodot. 42,17. διηνεκέως 14:44. ἐμφανέως 6:26. ἐπιτελέως 20:34. δικαιέως 99:49. κατακορέως 8:53, 54. ξυνεχέως :76 17. πρηέως 84:21. Hippocrat. 340,7. ἀτρεμέως 90:23. Inseri etiam videtur verbo περιέσται 33:46. 34:22,51. pro περίεσται vel περιέσται: nisi malis fieri à περιέω περιέεται περιέεται per Metathesin. Sic ἀφίει Homer. Ιλ. α. 25. ab ἀφιέω.

Præfigitur initio Verbi substantivi. ἔω 17:23. ἔῃ 3:10. ἔωσι 15:27. Hippocrat. 15,3. ἐὼν 9:11. Herodot. 4,43. ἐὸν 15:46. ἐόντος 6:18. ἐούσῃ 15:26. ἐόντα 4.10. ἐούσης 64:46. ἐοῦσαι 109:10. ἐοῦσι 101:32. Itidem in Compositis: περιεὼν 4:56. Hippocrat. 1, 12. περιεόντων 101:8. περιεοῦσι 4:43. περιεόντας 2:15. ξυνεόντα 60:15.

Demitur quibusdam vocibus. ἀληθὶν Herodot. 14, 38. συμπαθίη 7:16. ὑγίη 43:45. pro ὑγιέη 5:20.

H.

Pro α. ἠὴρ 101:6. Herodot. 44:26. ἰητρὸς 4:56. Hippocrat. 12,23. σιηγόνων 105:6. σιπυ-

ῥίησις 25:22. πρήσας 22:18. πρῆγμα 34:5. διαδιδρήσκουσι 18:35. τελήκοντα 67:25 θώρηξ 5:54. In Particulis λαίθρη 7:12. λίην 14:9. Hippocrat. 18, 34. πέρην 20:37. ἦν 1:21. κἢν 4:43. ἐπὴν 8:37. In flexionibus Nominum & Verborum: νεηνίης 73:40. Herodot. 10, 4. μύξη 45:30. ἰδέη 28:19. Herodot. 74, 16. ξυμφορὴ 2:27. ατοσγὴ 75:48. ἡμέρης 95:16. Hippocrat. 403, 41. δεξτηρίης 5:12. Φλεγματίη 50:21. στοσγῆ 75:12. ἰδῃ 8:44 ἰδέην 5:38. ἡμέρην 2:20. Herodot. 8:36. Hippocrat. 11, 42. ναῦς, νηὸς 68:50. Herodot. 1, 17. νηΐ 126:48. Herodot. 1, 25. νῆες 68:11. ἰσχυρὴ 3:43. ποίη 2:11. ὀξείη 23:33. μίη 48:11. δεύτερης 9:6. ὀξείης 20:27. μιῆς 8:40. εὐδαιμίης 127:12. ὀξείῃ 29:2. πονηρίην 5:28. μίην 76:25. ἰητὴρ 118:31. Hippocrat. 131. 1. ὁρῆσθαι 2:38. χρῆσθαι 127:31. πηρῆσαι 18:15. θηεσάμενοι 7:7. Item η pro αι in dativis Nominum. αἰώρης 99:46. ab αἰώρη 133:14. Et pro α in terminationibus Verborum. ἐμβοῆς 2:50 Φοιτῇ 30:24. Φυσῇ 39:31, 32. διψῆν 57:15. ὁρῆν 12:47. ὁρῆν Hippocrat. 388. 27. Huc refer ηι pro α: ῥηΐδιον 7:7. ῥηΐδιοι 3:23. ῥηϊδίως 4:6. ῥηΐων 11:2. ῥηΐτερον 40:14. & pro αϊ: ῥηΐζω 14:37. ῥηΐζει Hippocrat. 396, 33. ἐρηΐσαι 11:34.

Pro ε in flexione Nominum in -εύς. ὀχῆες 64:46. αἰνοχῆες 24:58. τοκήων 57:49, 50. κεραμήων 105:52. αἰνοχῆας 18:24. βασιλῆες Herodot. 47, 11. βασιλήων Herodot. 88, 22. Item ηϊ pro α. γυναικήϊον 24:5. Herodot. 24, 36. σημήϊα 38:12. κληΐς Herodot. 208, 7. κληΐδα 19:57. Hippocrat. 389, 24.

Inferitur Verbis Poeticè: αἰνήν 12:5 Homer. ιλ. β. 34.

I.

Pro ι in flexione Nominum contrahibilium in -ις & -ι. ὄψιος 1:22. πόλιος Herodot. 7, 40. ξυνέσιος Hippocr. 1, 4. πεπέριος 93:10. pro πεπέρεος 79:49. συνήπιος 80:19. παρδάλιος 135:31. θλίψι, πίσι 3:2. πεγγωίσι 2:15, 16. πόλι Herodot. 71, 11. μάντι Herodot. 290, 34. πεπέρι 117:30. -ι contractè pro -ιϊ, idque pro -ιϊ] ἴχιος 135:13. πληρώσιες 1:16. ψαύσιων 35:16. ὄψισι 20:31. ὄψιας 28:4. Item in Particulà Atticà αἰδί 114:18.

Inferitur post ε, quod Poetarum proprium est. στεινῆς 73:3. ξεῖνος Herodot. 5, 29. Homer. ιλ. δ. 377. εἴρεον Homer. ιλ. μ. 434. εἰρίω 111:42. εἰρίοισι 113:33. pro ἐρίοισι 113:10. κρειῶν 113:40. Homer. ιλ. λ. 550. εἴσω 65:11. Homer. ιλ. α. 71. εἵνεκα 5:40. Homer. ιλ. α. 214. εἵνεκε 78:10. εἵνεκεν 36:54. Herodot. 1, 26.

Et post ο. χροιῇ 6:49. Homer. ιλ. ξ. 164. pro χροῒ 45:37. Henricus Stephanus in Thesauro exemplis probat χροιὰ, licèt poeticum & Ionicum esse videatur, tamen in prosâ etiam usurpatum reperiri.

Et post α in Præpositione παραί, poeticè: παραὶ Homer. ιλ. ο. 175. παραίφασις Homer. ιλ. λ. 792. παραιφάσιος 27:4. Item in Præpositione ἐν, ἐνὶ Atticè: quæ accentu retracto, sustinet vicem Verbi ἔνεστι; ἔνι 127:13. Herodot. 265, 19.

Subjicitur dativis pluralibus. τοῖσι 3:35. Hippocrat. 19, 23. Herodot. 9, 20. τῇσι 2:53. Hippocrat. 19, 21. Herodot. 12, 42. οἷσι 13:4. νεηνίῃσι 84:45. Herodot 10, 37. δημότῃσι 30:54. μαθηταῖσι Hipppocrat. Jusjurand. μυρμήκῃσι 133:15. πλεύρῃσι 8:33. ἀρχῇσι 2:52. Hippocrat. 390, 47. ταύροισι 2:26 ὀστέοισι 8:35. ὀξέῃσι 23:4. τραχείῃσι 70:41. μακρῇσι, πολλῇσι 27:18. πρώτοισι 10:14. ἁπλοῦσι 87:48.

Demitur mediis vocibus. πλέον 27:24, 25. πλεονεκτῇ 28:13. ἐπλέομεν Herodot. 125, 20. ὑγιέα 5:20. ὑγιέα 37:20. ὀξέης 107:50. τραχέης Herodot. 160, 43. παχέην, ὀξέην Hippocrat. 330:4. βαρέων 1:29. κρέσσων 51:49. Herodot. 279, 34. κρέσσον Hippocrat. 2, 46. μέζων 6:11. Herodot. 52:17. μέζω 9:33. μεζόνως 78:22. Herodot. 97, 23. Et in Præpositione ἐς 2:13 Atticorum propriâ.

Κ

Pro π. κοῖος Herodot. 10, 8. κοίων 30:5. ὁκοῖα 5:41. ὁκοίων 10:30. Herodot. 327, 13. ὁκόσοι 2:4. ὁκόσοι Hippocrat. 4, 39. ὅκως 2:19. Herodot. 3, 13. κοτὲ 2:20. Herodot. 10, 5. κου 21:41. Herodot. 9, 1.

Demitur medio quorundam Verborum in Perfecto, correptâ vocali præcedente: ἑστεῶτες 47:33. Homer. ιλ. β. 320.

Λ

Pro ν; πλεύμων 40:6. pro πνεύμων 39:12, 16. Quod Atticum esse docet Scholiastes Aristophanis pag. 703.

Μ

Pro β. τερμίνθου 76:33. 79:23. De quâ voce lege Foesii Oeconom Hippocrat. τέρμινθος Josuæ c. 24, v. 26. τερέμινθος Id. c. 17, v. 19. pro τερέβινθος Genes. c. 14. v. 6. Etymologici Author (in voce Βάρβιτον) Æolibus hanc mutationem τοῦ β εἰς τὸ μ tribuit.

Ν

Pro -ων (quod Atticorum est) in Verborum imperativis pluralibus. ἔστων 74:22. Plato. p. 860. δικαζέσθων Aristophan. p. 187. Et in Optativo modo, correptâ vocali præeunte. εἶεν 75:13. Xenoph. p. 220.

Ξ

Pro σ Atticè in Praepositione ξὺν 4:20. ἀξύμφορον 16:5. ἀξύγκριτοι 37:9, 10. προσξυνάναι 38, 56. ξυνήσεις Herodot. 215, 18. ξυνέσιος Hippocr. 1, 4.

Ο

Inferitur Verbis ante ω poeticè: αἰμφαφόωσι 55:5, 6. 72:38. ἀμφαφόωντα 103:55. ἀμφαφόων Homer. οδ. δ. 196. χανόωντες 36:56. Homer. ιλ. ι 265.

Demitur medio quorundam Comparativorum.

rum. γεραιτέρῃσι 25: 4. γεραιτέρεισι Hippocrat. 75, 37. γεραίτερ☉ Ariſtophan. p. 360.

Π

Pro φ ἀμπίχων 20: 57. 13: 31. pro ἀμφέχων 81: 50. ἀμπεχεν Homer. οδ. ζ. 225. ἐξαπίνης 22: 32. Herodot. 19, 19. (per metatheſin pro ἐξαίφνης) ἐξαπιναίως 13: 21. Hippocrat. 526, 3.

Ρ

Tranſponitur apud Poetas. καρτερὸς 92: 22, 23. Homer. ιλ. α. 178. καρτερῆς 4: 19. Herodot. 20, 12. κραδίη 108: 14. Hippocrat. 54, 34. Homer. ιλ. α. 225.

Σ

Pro ρ Atticé. μυρσίνης 97: 15. pro μυῤῥίνης 133: 14.

Præfigitur vocibus quibuſdam Poeticè: σμικρῇ 8: 27. σμικρὸς Herodot. 2, 29. σμικροῖσι 1: 19. σμικρῇσι Homer. ιλ. ρ. 757.

Geminatur poeticé. πρῆσσε 105: 20. pro πρῆσσε ut alibi. ἔσσα Herodot. 11, 32. μέσσ☉ Homer. ιλ. λ. 266. μεσσηγὺ 4: 26.

Τ

Pro θ in voce κολοκύντη 74: 12. Ariſtophan. p. 144. pro κολοκύνθη Hippocrat. 52, 3. Hoc Atticorum eſſe docet Athenæus Lib. 2. cap. 18. Hujus etiam meminit Lucianus in Judic. Vocal.

Pro σ, Atticè: ἄττα 16: 19. pro ἄσσα Xenoph p. 698. quod pro ἅτινα. Et Doricè in Praepoſitione ποτὶ, pro πρὸς: quæ vel ſumitur adverbialiter pro πρὸσέτι, & ſinè caſu; 28: 45. 33: 31. 55: 28. 61: 57. 130: 34. Hippocrat. 492, 42. [ubi Galenus notat Hippocratem hàc voce ποτὶ uti, ad augendam ſignificationem. Idem Galenus in Exegeſi, ποτὶ πότι, πρὸς, πρόσδε.] Budæus in Comment. p. 70. exemplis probat πρὸς adverbialiter poni. Vel jungitur caſui; ποτὶ σπλῆνα 111: 21. ἐν ποτὶ πιεζόμεθα Hippocrat. 475, 26. ποτὶ *ſine caſu*. Homer. ιλ. κ. 108. [ubi Schol. exponit πρὸς δὲ] *cum caſu*. Homer. ιλ. α 426. ποτὶ χῖον ἀωδὸν Theocrit. Idyll. 7. v. 47. ποθ' ὑμὲ Lacæna mulier apud Ariſtophan. p. 840. Ex ποτὶ componitur ποταίνι☉. Galen. Exegeſi ποταίνια, τὰ πρόσφατα, οἱ Δωριεῖς. Idem tamen Galenus in Comment ad Hippocrat. de rat. vict. in morb. acut. τὰ πρόσφατα ποταίνια κέκληκε τῇ τ Ἰώνων φωνῇ καὶ τῇ τ παλαιοτέρων. Corinth. de dialect. Ionic. τὰ πρόσφατά φασι ποταίνια. Βακχυλ☉ ἐν β φησὶ τὰ πρόσφατα. Heſych. Phavorin. Suid. ποταίνιον, νέον, πρόσφατον, ξένιον. Etymolog. ποταίνιον, τὸ ξένιον, τὸ πρόσφατον· καὶ σημαίνει τὸ νέον, ἵνα ᾖ ποτίνεον τὸ νεαρόν. Sed Euſtath. in Homer. pag. 1106. l. 24 & 1374, 25. & 1481, 61. ποταίνιον, τὸ πρόσφατον, Δωρικῶς ἐκ τ ποτὶ καὶ τ αἶνος· ποταινίων 100: 42. ποταινίω Hippocrat. 220, 12.

Demitur Nominibus in -ας -ατος. γέρας 3: 54. Herodot. 105, 43.

Υ

Pro ο, in Comparativo πλεῦνα 6: 42. 20: 30. 61: 14. pro πλέονα 76: 16. πλεῦνες 19: 19. Herodot. 22, 2. πλεύνων 20: 33. Item in Verbis incontractè flexis ab -έω. ποιεῦνται 65: 34. (pro ποιέονται) ἐκδιηγεῦνται 2. 10. ποιεῦνται Herodot. 37, 25. ἐθηεῦμεν 4: 18. πιεζεύμενον 19: 17. [Huc refer & pro ου: ποιεῦσι 57: 36. ποιεῦσι Herodot. 37, 21.] Hanc formam ſequuntur Verba etiam in -άω: πλανεύμενων 71: 5. ὁρεῦντες 17: 19. Hippocrat. 530, 2. Et in -όω: πληρεῦντα 109: 44. πληρεύμενη 21: 7. πληρεῦντες Hippocrat. 504, 43. πληρεύμεναι Hippocrat. 172, 33. ἐδικαίευ Herodot. 27, 35. Ad eundem modum flectuntur Verba barytona, αἰνέχευ Herodot. 53, 15. Pronomina, σεῦ Herodot. 3, 22. Nomina, νοσεύματ☉ Hippocrat. 14, 20. pro νοσήματ☉ Hippocrat. 4, 4. quaſi à nominativo νόσευμα: quale tamen vocabulum nondum legi. Hanc tranſmutationem τ ο εἰς τὸ υ, & τ ε καὶ ο, vel τῆς υ εἰς τ α Iones mutuantur ab Æolibus & Doribus. Conſule Euſtath. in Homer. p. 27. l. 37. & Etymolog. in vocibus πιεζεύμενον, & ἀκεύμεν☉. ὄνυμα Pindar. Olymp. Od. 6. Epod. 3. θεῦς Callimach. Hymn. in Cerer. v. 57. ἐλέγευ Theocrit. Idyll. 1. v. 86. μοχθεῦντες Alcæi fragment. inter Lyric. p. 102.

Inſeritur poſt ε, in Verbis quibuſdam Poeticis: ἀπεφοιτευ 121: 16. φοιτέω pro φοιτέω, idque pro φοιτάω. ζητεύω pro ζητέω. ζητεύων Homer. Hymn. in Apollin. v. 215. Heſiod Εργ. β. v. 18. Et poſt ο, quod apud Poetas frequens νοῦσ☉ 2: 13. Hippocrat. 4, 41. Herodot. 5, 23. Homer. ιλ. α. 10. οὔνομα 3: 36. Herodot. 1, 15. Homer. οδ. ζ. 194. μοῦνον 2: 25. Herodot. 5, 17. Homer. ιλ. ι 478. πουλὺς 16: 17. Hippocrat. 357, 1. Homer. ιλ. ι 776.

Ω

Pro α ὤνθρωπ☉ 9: 12. Quod mihi videtur ad Dores potiùs pertinere. Sic ὠγαθὸν ſcripſit Epicharmus Siculus apud Athenæum. p. 363. ωυ pro αυ θωῦμα 5: 30. Herodot. 6, 7. θωυμάζω Herodot. 267, 30. θωυμάζουσι 17: 17. ἐθωύμαζον 4: 18. Frequentiſſimè in Pronominibus: ὡυτὸς 130: 20. Herodot. 74, 43. ὡυτὸ Hippocrat. 401, 34. ὡυτὴ 20: 44. 46: 42. τωυτὸ 33: 57. ἡ ἑωυτὴ 129: 22. ὡυτέη 5: 10. ἑωυτέη 8: 45. Hippocrat. Juſjur. ἑωυτῆς 23: 6. Herodot. 8, 16. ἑωυτέης 24: 6. τωυτὸν 34: 10. 122: 12. ἑωυτὸν 9: 11. Herodot. 6, 20. ὡυτὴν 10: 16. ἑωυτέην 34: 45. ὡυτοὶ 55: 36. Herodot. 98, 34. τὰ ὡυτὰ 64: 39. τὰ ἑωυτὰ 76: 9. τωυτὰ 33: 23. ὡυτῶν 106: 23. ὡυτέων 65: 30. 34: 25. ἑωυτῶν 57: 50. Herodot. 22, 2. ἑωυτέων 8: 16. Hippocrat. 22, 23. ὡυτέοισι 17: 14. Hippocrat. 78, 22. ἑωυτέοισι 2: 18. ἑωυτέας Hippocrat. 78, 39. Notandum eſt, quòd ὡυτὸς (Homer. ιλ. ε. 296.) ſit diſſyllabum, non triſyllabum. Turnebus in ſuâ Aretæi editione (ωυ) ſinè dialyſi, Henricus

Stephanus in suo Herodoto (ωῦ) cum dialysi excudit.

Pro ο in Nominibus Atticè flexis: ἔμπλεως 41: 23. ἔμπλεων 70: 19. Μιλεω 67: 51. νεὼς 64: 49.

Pro αυ. θώματος 66:37. τρῶμα 13: 57. Herodot. 173, 27. τρώματος 2: 33. Hippocrat. 438, 41.

Pro υ. ὡς 27:32. ὤν 33:46. Herodot. 2, 2. Quod Dorum proprium est. μῶσα Theocrit. Idyll. 1. v. 9.

Resolvitur in αο: σαόφρων 32: 8. Homer. ιλ. φ. 462. οδ. δ. 158. poetice pro σώφρων; uti observat Henricus Stephanus in Thesauro.

Diphthongi.

αι inseritur vocibus in -α vel -η terminatis. ἱρὴ, ἱρείη; ἱρείης 135: 9. Sic ἀναγκαίη Herodot. 4, 1. Ἀθηναίη Herodot. 5, 21. Homer. ιλ. β. 371.

ει demitur mediis quibusdam vocibus, poeticé ὄχητο 103: 29. ἴχετο Homer ιλ. β. 41. ἐξήχετο 71: 36. ἀνήχεται 82: 9. ἀνήχοντο 119: 24.

Resolvitur per εα, in tertiis pluralibus Verborum in -μι ἴασι 3, 27. (at, addito ι, εἴασι 123: 46.) ὀθνέασι 103: 20. συντιθέασι Herodot. 145, 8.

Et per ει. ξυγκέεται 55: 10.

υ resolvitur per ου. πλουργίη 32: 3. ἀγαθουργίη Herodot. 132, 32. κακουργὸς Homer. οδ. σ. 54.

Et per ει, in genitivo Pronominum substantivorum. ἐμέο Herodot. 34, 32. Thessal. apud Hippocrat. 539, 26. σέο Herodot. 3, 18. Huc libet referre vocem Aretæi in editionibus corruptam, & diverse lectam; in Henischianâ ἐνέσω, in Turnebianâ meliùs & in Oxoniensi ἔνσσο 100: 6. Mallem legere δαρέο, quæ vox in Hesychio & Phavorino occurrit, & exponitur ἐπὶ σε.

Et per -εω, in genitivo Nominum ab -ης. Ἀλκιβιάδεω 51: 32. Μιθριδάτεω 122: 13. δεσπότεω Herodot. 187, 29. Καμβύσεω Herodot. 11, 19.

υι resolvitur in υι. γυῖος 65: 55. pro γυιός.

RESOLUTIONES

Contractarum & Vocalium & Diphthongorum in eas, ex quibus per contractionem coaluerunt, litteras, sunt in Nominibus & Verbis ferè perpetuæ apud Iones: quibus forma incontracta magìs placet, quàm contracta.

ὀφρύες 2: 39. ὀφρύας Herodot. 72, 9. ἰχθύας 135: 14. μεγέθεος 5: 15. ἔπεος Herodot. 4, 18. πάθεϊ 5: 19. σκέλεα 57: 10. βάρεα 1: 15. μελέων 17: 44. τηρέοισι 28: 42. βιωτηρίοισι 23: 41. πατέρεϊ 91: 22. πόλεϊ Herodot. 71, 6. φαρμακίας 134: 9. βασιλέας Herodot. 99, 6. πήχεας 87: 18. λοιμώδεος 5: 45. ἡμίσεϊ 27: 34. νήσοισι 82: 15. ξυνεχέϊ 5: 18. ἀκριβέα 125: 3, 4. φυσώδεες 1: 20. ἀληθέες 30: 25. παχέες 2: 52. δίλινεία 1: 21. ξυνήθεας 2: 15.

Δοκέω 15: 27. Herodot. 3, 12. δοκέῃ Hippocrat. 1, 4. καλεόμεθα 3: 33. Herodot. 192, 23. καλέουσι 2: 15. ἐκάλεον 8: 51. ἐσφερόντε 32: 18. ἀφαιρέειν 92: 17. παλινδρομέῃ 9: 21. δοκέειν 1: 24. νοσέειν 9: 14. καλέεται 5: 18. κινέηται 63: 18. ἀφικνέεται 2: 56. αἱρέεαι 84: 46.

Huc refer secundas personas -αι, -εο, abjecto σ, pro -εσαι, -εσο; vel pro -η. -ευ. ὄψεαι 12: 39. Homer. ιλ. δ. 353. (pro Attico ὄψει Matth. c. 27. v. 4. quod pro ὄψῃ Deut. c. 22. v. 4. magìs regulari, ac minùs usitato) φείδεο 101: 3. ἔπεο Herodot. 185, 15. Ejusdem formæ est imperativus Verbi χρᾶσθαι, χρέο 128: 47. Hippocrat. 226, 3. Legitur etiam χρέω 116: 17. Herodot. 40, 28.

Ionibus hiatus & concursus vocalium adeò gratus est, ut in finibus dativorum & tertiarum personarum sæpe non adsciscant ν ante vocalem sequentis vocis initialem. σμικροῖσι ἰδέσμασι 1: 19. ἀντέχουσι, ἀθρόοι 4: 2. ἅπασι εὑρῆσθαι 4: 2. καταπίνουσι, ἀλλ' ἰσχύουσι ἤ 4: 7, 8. ἀναλίσκουσι ἀλλήλους Herodot. 19, 29. ἐστι νόσημα 15: 38. ἐξήντλησε ἡ νοῦσος 17: 24.

Quamvìs hujusmodi resolutionibus & vocalium concursu summopere delectentur, Crasis tamen non est omnino iis ignota: quæ Atticis & Doribus est magìs in usu.

α ex α α. ταὐτὰ 118: 17. τἄλλα Aristophan. p. 66.

ex α ε ταὐτόθι 35: 41. τἀκεῖ Aristophan. p. 594.

ᾳ ex αι ε. κᾀκεῖσε 2: 25. κᾀγὼ 134: 56. Aristophan. p. 71.

ου ex ο ε. τοὔμὸν 132: 47. Euripid. Hecub. v. 501. τοὐπιοῦσι 12: 50. τοὐναντίον Aristophan. p. 3.

ex ο ο. τοὔνομα 8: 37. Aristophan. p. 127.

ex υ ε. οὕνεκα 15: 55. Aristophan. p. 115. οὕνεκεν 16: 2. τοὔνεκα 18: 17. τοὔνεκεν 43: 28.

ᾳ ex ω α. ὡνθρωποι 5: 45. (ubi Turneb. ἄνθρωποι) 108: 28. (ubi Turneb. ἄνθρωποι sinè ἰῶτα subscripto, ut sit pro ἄνθρωποι, sicut ὤνθρωπος 9: 12. pro ὁ ἄνθρωπος.) ὦλλοι Herodot. 11, 43 ἄλλοι Theocrit. Idyll. 22. v. 178. ἅνδρες Herodot. 167, 25. In quibus notandus est varius spiritum & accentum appingendi modus.

METAPLASMUS.

Sive mutatio terminationis flexionísque frequens est & in Nominibus & in Verbis. Eâ figura valde utuntur Poetæ, perinde ac Iones.

In Nominibus.

Τρυγία (Hesych. τρύγιος, τρυγία οἶνα. pro τρυγίας Psalm. 74. v. 9.) τρυγέη λάϊη 103: 14.

Βιοτὴ 25: 5. Herodot. 254, 19. Homer. οδ. λ. 489. pro βίοτος aut βίος.

πόθι

ποῆ 5: 54. Homer. ιλ. α. 240. pro πόης.
πᾶς 46: 8. Herodot. 12, 41. pro πᾶς.
Αὔξη 2: 47. (pro αὔξησις) unde adjectivum ὀπτεξία 20: 11.
Γνῶμα (pro γνώμη, sensu tamen non omnino eodem) 73: 61. Herodot. 255, 31. γνώματα 77: 49.
Σκῆνος *corpus* (pro σκηνὴ *tabernaculum*; corpus enim est animæ tabernaculum) 18: 51. σκήνει 9: 43. 18: 51. 20: 22. Hippocrat. 55, 32. Hesych. σκῆνος, σῶμα. Et sic accipitur à D. Paulo, 2 Cor. c. 5. v. 1, 4. Nicandr. Ther. v. 742. σκήνεσι Alex. v. 447. σκῆνος.
Δυοί (pro δύο) unde δυοῖσι 10: 14. Herodot. 8, 39. Hesych. δυοῖς, τοῖς δύο.
Τέο (pro τινὸς) 2: 11. 3: 41. 13: 23. Herodot. 3, 2. 207, 27. Homer. ιλ. β. 388. τῷ (pro τινὶ) 6: 6. Homer. ιλ. α. 299.
Πλεῦνες 27: 19. πλεῦνας 49: 7. à πλεῦνος -ν -ες, pro πλείων.
Dativus pluralis refingitur apud Poetas à dativo singulari, mutando -ι in -εσι. χείρεσι 112: 13. Homer. ιλ. υ. 468. λαγόνεσι 49: 18. μελεδώνεσι 54: 55. σωνεχέεσι 25: 55. ξυμπάντεσι 82: 29. Hanc Poeticam flexionem Dores crebrò usurpant. παίδεσι Lacedæmon. fœd. in Thucyd. p. 397. πάντεσι Onat. in Strob. Eclog lib 2. cap. 3. ἄνεσι Ecphant. in Strob. Sentent. p. 332.

In Verbis.

Verba barytona adsciscunt sibi formam contractorum; & è contrà contracta barytonorum. πιέζω (pro πιέζω) unde πιεζόμενος 40: 42, 43. ῥιπτέω (pro ῥίπτω) Herodot. 303: 6. ἐλκέω (pro ἕλκω) unde ἑλκεῦντες 112: 21. πονδκορρέω (pro πονδκορέω, ἐνὲκρας Homer. ιλ. π. 299.) unde ποιευκρεῦντες 125: 37. Αγκυλέω (pro ἀγκυλόω, ἠγκυλωμένος Aristophan. p. 597.) ἀγκυλεῖ 4: 24. ἀγκύλη apud Hesychium. καμπύλη 3: 34. καμπυλῶν Hippocrat. 486, 23. pro καμπυλοῦντες Hippocrat. 494, 16. στρογγυλῆ 6: 46 στρογγυλῶτη.
Κινέω (pro) κινέω): unde κίνεε 2: 23. Herodot. 45, 37. κίνεται Hippocrat. 452, 27. κίνεε 91: 35. Sic etiam in Compositis: ὑπερκίνεε 109: 46. καζαπίδω 102: 30. πρόσκειδεστω 88: 40. καπνίων 8: 21. ἐγκῖσαι 19: 51. περιχέεσθαι 83: 10. ἐγκεομένης alibi. His adde ὠθεῖν 85: 36. quasi à κήρω pro κύριος.
Verborum contractorum fines inter se permutantur. -έω pro -άω, ὁρέω (Vide priùs E pro α.) pro ὁράω; & pro -όω, πληρέω pro πληρόω, unde πληρεῦντες (Vide priùs Y pro ο.) ὄω pro άω; βιόομαι (pro βιάομαι) unde βιώμενοι 59: 23.
Verba in -μι imitantur formam contractorum, à quibus oriuntur. εἰμὶ abῖω: ἴω 65: 47. Homer. ιλ. ι. 142. τίθημι à τιθέω; τίθεισι 128: 13. τίθη Homer. ιλ. α. 441. δίδωμι à διδόω; διδοῖ 73: 48. Homer. ιλ. ι. 515. ξυνδιδοῖ 3: 25. Mirè formatur imperativus ἴτω 79: 5. Psalm. 104, v. 31. 2 Cor. c. 16. v. 22. ab ἠμὶ pro εἰμὶ, nō ἴημι ab ἰέω. (Imperfectum ἦ fit regulariter ab ἠμί). Imperativus ab ἠμὶ erit ἴθι, ἴτω; sicut à τίθημι τίθετι τιθέτω, ab ἴημι ἴεθι. Tum ἴτω producta penultimâ, fiet ἤτω: nam solent Verba in -μι aliquando vocales longas pro brevibus substituere: δίδωθι Homer. οδ. γ. 380. pro δίδοθι.
Verba in -ω adoptant formam Verborum in -μι, & efferunt Optativum modum -ειμι per οἴην. (Eustath. in Homer. p. 58. l. 38. τὸ πειπαπὸν ἐν τῷ πεῖζαπῖμι μεταπλάσθη) δοκοίης 14: 53, 54. δοκοίη Hippocrat. 372. 24. Thucyd. p. 398. Φοιτοίη 111: 29, 30. ἐντυχοίη 126: 47. διαχωρέοι 22: 5. Et -οιμι per -ῴην: ἁμαρτῴη 100: 38. ῥιγῴη Hippocrat. (aut Polyb. juxta Galen.) 25, 39. Hujusmodi Metaplasmus apud Atticos scriptores creberrimus occurrit. Hunc fieri more Æolum docet Gaza in secundo suæ Grammaticæ libro. Æolibus certè proprium est efferre Verba in -ω per μι: Φίλημι Sappho apud Athenæum. p. 697. & Phavorin. νόημι φίλημι, Αἰολεῖς τοὶ εἰς -ῶ εἰς -μι πεοφέρεσι. Phavorinus -ῴην pro -ῷμι Atticis & Ionibus attribuit, in voce ἀγαπῴην: consule & Hort. Adonid. in voce ζώην. Observanda est præterea, in Verbis supradictis ἁμαρτῴη & ῥιγῴη, mutatio τῆς ω εἰς τὴν ῳ ἁμαρτῴη vel pro ἁμάρτοι in Aoristo secundo ab ἥμαρτον ab ἁμαρτάνω: vel pro ἁμαρτῷ in Præsenti ab insueto thémate ἁμαρτόω. ῥιγῴη pro ῥιγοῖ in Præsenti à ῥιγόω vel ῥιγέω. Mutatio τῆς ω εἰς τὴν ῳ familiaris est Verbis in -όω vel -ωμι: ἀναβιώω Aristophan p. 219. pro ἀναβιόω ab ἀναβιόω. δῴη Plato. p. 328. pro δοίη à δίδωμι.
Optativi modi Aoristus primus personas in -αις, -αι, -αιν refingit per -ειας, -ειε, -ειαν. ἐλκύσειας 107: 15. βλέψειας Aristoph. p. 340. διαφθείρειας Herodot. 104, 40. ἀντιάσειας Mosch. Idyll. 2. v. 145. μείνειας Homer. ιλ. γ. 52. διαφεύσειε 40: 9. μείνειε Hippocrat. 22, 25. ποιήσειε Demosth. p. 111. ἀγγείλειε Homer. οδ. ζ. 50. παιδεύσειαν Thucyd. p. 588. κρίνειαν Mosch. Idyll. 2. v. 27. τίσειαν Homer. ιλ α. 42. Hanc flexionem Grammatici plerique asserunt ab Æolibus primùm derivatam ad reliquas Græciæ gentes & dialectos manâsse. Consule Gazam & Chrysoloram; Eustathium in Homer. p. 36. l. 43. Phavorinum & Etymologici Authorem in voce τίσειαν; Hortos Adonidis in voce ἀποσφήλειε. Idem in voce τίσειας; ea (τίσεια, quod in nullo authore adhuc legi) prima persona Æolibus propria; reliquæ ab illâ persona omnibus communes sunt. Subjunctivi modi tertia persona singularis -ῃ transit in -ῃσι. ἐπιπέσησι 13: 44. ἐθέλῃσι Homer. ιλ. α. 408. Hanc terminationem Eustathius (in Homer. p. 1576. l. 57.) Heraclidæ grammatici authoritate fretus adjudicat dialecto Rheginorum, in Indicativo; ταμφαίνει Homer. ιλ ε. 6. pro παμφαίνεῖ; & dialecto Ionum, in Subjunctivo: λάζησι Homer. ιλ. ι. 324. λάχησι Homer. ιλ. η. 171. pro λάζῃ, λάχῃ. ἐθέλησι Lucian. p. 905. in Syriâ Deâ, ubi Ionicâ dialecto utitur.
Infinitivus modus transformat -ειν in -έμεναι, -εναι in -έμεναι, -ῆναι in -ήμεναι, ἀπαλθέμεναι 4: 54. ἀπαλθέμεναι 18: 15. ἔμμεναι 29: 46.

 ἔμ-

ἴμμεναι 5: 27. εἰδαλειηθήμεναι 80: 21. ab εἰδαλεαίνομαι, quod Verbum in lexicis nondum invenio. Phavorinus in voce Ἀπαρέμφατα. τύπτειν τύπτεν Δωρικῶς, τύπτην Αἰολικῶς καὶ Δωρικῶς, τυπτέμεναι Ἀττικῶς, καὶ Δωρικῶς, τυπτέμεν Ἰωνικῶς. μεθίζεν Theocrit. Idyll. 21. v. 31. χαίρην Theocrit. Idyll. 14. v. 1. Etymologi Author in voce εὑρέμεν. οἱ Ἴωνες καὶ οἱ ποιηταὶ εἰς -έμεν. (ἀκουέμεν Homer. ιλ. α 547.) Idem autem in voce ἀειδέμεναι. Παραγωγὴ ποιητικὴ, ἡ Δωρικὴ διάλεκτος. Consule Eustathium in Homer. p. 69. l. 41 In Hortis Adonidis, ad vocem ἔμμεναι, finis -μεναι pro -ναι Doribus tribuitur. Sic inter se variant Grammatici. At certè in scriptoribus Ionicis rarissima est terminatio -μεναι: in Herodoto (ni fallor) haud sæpius, quàm semel, ἰστάμεναι Herodot. 5, 5. pro ἱστάναι: in Poëtis; & Doribus authoribus frequentissima; ἴμεναι. Homer. ιλ. γ. 40. θέμεναι Homer. ιλ. β. 285. μιχθήμεναι Homer. ιλ λ. 438. ἔμμεναι Pindar. Olymp. Od. 1. Stroph. 2. ἀπεχθέμεναι Theocrit. Idyll. 26. v. 27. ἀλεξέμεναι Lacedæmon. fœd. apud Thucyd. p. 397. Clinias inter fragment. Pythagoreor. p. 841.

AUGMENTUM.

Verborum negligitur: Temporale; ἔλεν 17: 25. pro εἷλεν. Sic ἔων Herodot. 288, 41. pro εἴων. Syllabicum; προτετιμήκεσαν 71: 38. διεδέλωντο Herodot. 26, 18.

Verbum λαμβάνω, ab insolitis thematibus λήβω vel λάβω, accersit augmentum regulare & magis insuetum pro alio Attico magis usitato. ἀπολελημμένη 18: 54 ἀπολελαμμένη Hippocrat. 315, 7. διαλελαμμένος Herodot. 129, 12. pro εἰλημμένος.

Verba quædam (quod est Atticorum Augmentum) geminant primam syllabam. ἀκηλάμην) 10: 37. ἀπήγαγε 4: 41. ἤγαγε Herodot. 3, 28. ἀγαγίαζε Thucyd. p. 570. ἐλήλατο Homer. ιλ. δ. 135.

DANIE-

DANIELIS WILHELMI TRILLERI, M. D.

Conjecturæ & Emendationes in ARETÆUM.

Fortunato sane contigit, ut, quum absoluta jam essent, quæ ex Celeberrimi Wiggani pulcherrima Editione, veniam precatus, addenda nostræ censui atque curavi, inciderim in Actorum Lipsiensium annum MDCCXXVIII, ibidemque ad paginam 101. *substiterem. Lætissimo quippe animo vidi, virum longe Clarissimum, Danielem Wilhelmum Trillerum, medicas adhibuisse manus, ad emendandum, atque restituendum Aretæum. Ea profecto eximii hujus Medici est in Græcis, inque arte medica, peritia, ea in detegendis Scripturæ vitiis acuties, ea in corrigendo solertia & felicitas, ut optima quæque statim præceperim, votis majora invenerim. Hæc igitur egregii viri observata, ad ornatum atque perfectionem hujus Editionis, arripui: quum mereantur, ut, vaga in illo opere, proprio adjungantur corpori. Utinam generosa Eruditorum liberalitas incitet Auctorem Optimum, ut brevi promissum orbi sistat Hippocratem! postquam specimen jam modo editum docuit, quantus ipse vir, quantum hoc futurum sit opus; quod nemo me flagrantius desiderat.*

Quum nuper nitidissimam Aretæi Editionem Oxoniensem paullo attentius perlustrarem, quædam mihi, in aliqnot loca dubia, obscura & desperata, subnatæ sunt inter legendum conjecturæ; quas hic cum Lectoribus harum rerum cupidis communicare placet. Nec mihi succensebit, spero, Cl. *Wigan*, modeste ab ipso nonnunquam dissentienti. Sed quid plura? fiat ergo initinm.

Legitur: *ἐξήρανται γὰρ τἄλλα· αὐτὰρ καὶ ἄλλα διψαλέα ἔσχατα σῖμα, σίμαχος.* Quid hæc Pag. 17
sibi velint, equidem prorsus ignoro, inquit Cl. *Wigan*. Putem ego legendum esse: *ἐξήρανται γὰρ τῇ ἀλέᾳ, æstu enim exaruerunt.* ἀλέα seu ἀλέη, æstus, in hoc significatu aliquoties apud Aretæum occurrit; item apud Homernm atque Hippocratem legitur.

Ἐρυγαὶ κακώδεες, βρωμώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμῶν. Longe petita videtur Cl. *Wigan* hæc de p. 30.
halitu ex salinis, ut quidem vertit, Comparatio: mallet ergo, deleta voce ἁλὸς, legere ὀξυρεγμίῃ, voce Hippocrati familiari. Forsan tamen & ita sanari posset locus: ὡς ἐξ ἁλὸς ἐρυγμοί, *quemadmodum sunt ructus a muria*, aut, *quemadmodum sunt ructus & vomendi conatus ex mari nauseantium.* Certe res nota est. Vox ἅλς quoque utrumqne significatum admittit.

Εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιῷτο, ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταξέοι, τὰ μέλεα βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. In- p. 34.
signe mendum his verbis inesse credit Cl. *Wigan*, nec injuria. Videtur tamen hoc modo illud posse tolli: ὅκως ξύλα ἱκανὰ καταδέοι, h. e. *si quis idonea ligna*, i. e. assulas, ad extendenda & firmanda membra luxata aut fracta Chirurgis consuetas (νάρθηκας vocat Hippocr. de officin. Med. & *ferulas* Celsus) *subligaverit*, aut κάτω δέοι, *infra ligaverit*, aut denique καταζεύγνυοι, *adjunxerit*. Sensus sane ita clarns fit atque perspicuus. Paulo ante legitur μέλεα κοῖλα, *membra cava*, ubi malim κυλλὰ, *curva*, sequitur enim: ἐς μῆκος ἀποτείνεται: forsan tamen & illud ferendum. Nihil definio.

Ἕνεκεν αὐτῶν (ὀνύχων) ἐστὶ πόνος, ὥσπερ καὶ τὰ στερεά. Mendosa hæc esse recte opinatur Cl. p. 36.
W. forsan sic legendum fuerit: ὥσπερ κέρατα στερεῶν, *dolor unguium veluti cornua rigidorum.* Sensus qnidem haud ineptus.

Κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ τὸ πῦον, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώρην τῆς σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν p. 38.
ἑτέρην ἔμμεναι, συμβεβῶσι κατὰ φύσιν. Hæc, prout jacent, nemo intelligit, ut ipse candide qnoque fassus est Cl. *Wigan*. Hoc tamen modo sensus aliqnis depravato huic loco reddi posse videtur: κἢν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα (κατὰ χώρην τῆς σφῶν αὐτέων φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι) συμβαίνουσι κατὰ φύσιν, h. e. *si interiora versus vergat abscessus, costarum ossa (juxta quarum regionem phthisin illam alteram fore supra pronunciavi,) conjuncta manent secundum naturam suam.* Certe sensum hunc intendisse Aretæum, colligitur ex sequentibus: ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διίσχεται τὰ ὀστέα, & mox: εὖτε ἴθυε καὶ ἴθυε ἡ πλευρὰ παραθέεται. Συμβαίνουσι vero hic significat *coalescunt, consentiunt*, item & *contingunt*, quomodo verbum συμβαίνειν usurpari notum est.

Γέροντες ἀπόφευκτοι ἁλόντες, ὅσον βραχείης ῥοπῆς ἐς ἑωυτὸν θανάτου χρέος. Hæc sana esse ne- p. 41.
queunt, Cl. *Wigan*; mihi secus videtur. Interpungendus & vertendus locus: ἀπόφευκτοι ἁλόντες ὅσον βραχείης ῥοπῆς, ἐς ἑωυτὸν θανάτου, χρέος: *senes quum semel horrore cor-*

repti fuerint, tunc levi saltim momento ad mortis quietem opus est. Sensus planissimus. Citius exstinguuntur senes exsucci, ac alii vegeti & succi pleni.

Pag 42. Ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται τὸ ὄγκον τι τὸ σκληρὸν ἶζον ἐς Σκίῤῥον ἱδρύεσθαι. Vitiata hæc esse putat Cl. Editor: mihi vero facile sanari posse locus videtur, legendo saltim ἰζόντα, & vertendo: *nullum quidem suboritur dubium, tumorem durum subsidentem Scirrhum demum confirmari*, quod & jam in sua versione subolvisse Crassum monet Cl. Maittairius, qui ipse mallet τόν τι σκληρὸν, ut concordet nempe melius cum τῷ ἶζον, quod tamen non necesse. Imo & ἶζον cum τῷ ὄγκον jungi potest πρὸς τὸ σημαινόμενον, aut per ἀνακόλουθον figuram. Ut βρέφος φέροντα apud Anacr. od. III. καρπὸς ἃ apud Lucian. in Amor. λόγος, ἐκεῖνο, apud Ælian. V. H. XII, 60; plura collegere Grot. ad Luc. XXII, Cleric. Art. Crit. P. 11. S. IC. 10, Perizon. ad Sanctii Minerv. p. 725. Voss. ad Catull. p. 296, imprimis vero Jensius in Lect. Lucian. L. II. c. 4. & J. F. Gronov. ad Senec. L. IV. de Benef. c. 32. p. 175.

p. 47. Εὖτ' ἂν τῶν περιόντων ἕκαστον ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφειν. Hæc se non intelligere jure conqueritur Cl. *Wigan*. Sed ita fortasse verba sint constituenda: ἢν δὲ τῶν περ. ἕκας. ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφῃ, h. e. *si vero horum quid, quæ antea in usu fuerant, ceu penitus sublatum non revertitur*, sensu loco accommodatissimo. τὸ μηδὲν εἶναι Græci dicunt de re plane sublata, inde οἱ μηδὲν ὄντες illis eleganter dicuntur mortui.

p. 53. Στρόφοι βαρέες ἀνέκλισιν, τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς ἔντερον· ἀνέλικτοι, *tortuosi*, legit Cl. *Wigan* ab ἀνελίσσω, quod tamen & alibi & apud ipsum Aretæum *evolvo* significat, unde ἀνέλικτον, *non tortuosum*. Crassus hic legisse videtur ἀνεκλείπτοι, vertit enim *tormina perseverantia*, ab ἀνεκλείπτως; verum hanc vocem in Thesauro Stephani sine autoritate legi bene monet Cl. Maittaire, nec sensum quidquam hic juvat: ratio enim additur, cur involuta sint & tortuosa tormina, τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς τὸ ἔντερον, *ipsum enim intestinum*, in quo scil. motantur & luctantur, *est tortuosum*. Mihi vix dubium est, quin legendum hic sit: στρόφοι ἀνακύλισιν, ab ἀνακυλίω, *tormina involuta, tortuosa*.

p. 53. Αἴσθησις δὲ λίθου ὁδοιπορέοντος ξυνῷ ὁμοβιαίῳ. Cl. Editor haud dubitat, quin Aretæus scripserit: ξυνὸν πάνυ βίαιον. Concinna sane lectio; forsan tamen & scripsit: ξένῳ οἴμῳ βιαίη, hoc sensu: *violenta est sensatio calculo insolita via iter facientis*, sive *a calculo iter faciente*. οἶμος autem vox est poetica, Homerica imprimis, quales crebro Nostro placuisse ex omnibus fere paginis constat; accedit, ipsum Hippocratem eadem usum fuisse.

p. 64. Καυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην, de feminis loquitur Autor ex uteri prolapsu laborantibus. Vertit Cl. *Wigan*: *quasi a caule germinantem uterum*, quasi vox sit a καυλὸς, quum potius secundum analogiam derivanda esset a καυκαλὶς, herbæ notæ specie. In Notis vero procul dubio legendum esse censet κυρκανῶσαι, *uterum inversum habentes*, ex Hippocrate, Hesychio & Suida. Optime quidem ad sensum loci; paullo vero remotius a veteri scriptura. Malim igitur simplicissime: ἀναχαλῶσαι τὴν ὑστέρην, *uterum relaxatum habentes*.

p. 66. Καὶ γὰρ εἰσὶ τῶν εὐβδελυκτέων ἡδονή. Locum insigniter corruptum pronunciat Cl. *Wigan*; nihil tamen tentat. Cl. Maittairius legere mavult ἑκατέρων, proxime quidem ad sensum; remotissime vero a priscis literarum εὐβδελυκτέων vestigiis, ut ipse fatetur. Tentabo interim: καὶ γὰρ εἰσὶ τοιοῦτο εὐμάλακτος ἡδονή, *tale enim* (frigus nempe aut calor,) *ipsis* arthriticis, *suavissima est voluptas*; sive sic: καὶ γὰρ εἰσὶ τούτων οἱ ἀβδελυκτέοι, εἰσὶ δὲ μή, *etenim horum unum quibusdam gratum est, quibusdam vero non*. Et hoc alteri præfero.

p. 69. Ἀφροδισίων αἱμῶν καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις. Priorem vocem in σπίων mutandam censet Cl. *Wigan*, optime. Malim vero: ἀπὸ σπίων, quod melius adhuc repræsentat veterem scripturam ἀφροδισίων.

p. 92. Διὰ οἰδῶν κέγχρων. διὰ ἀλῶν, acute legit Cl. *W*. sed legi quoque haud inepte posset: διὰ κριθῶν, κέγχρων, *per hordea, milium*, vel: διὰ κριθῶν κάγχρυος, *per farinam tostam hordeaceam*.

p. 96. Τῷ ὦν πλέονι πρὸς τοῖς δακτύλοις, καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι, τάμνοι τις αὐτέην. Haud recte hæc se habere manifestum est, inquit Cl. Editor. Facilis vero est emendatio: τί ὦν πλέον κ. λ. *quid igitur prope digitos magis, & non in cubito, eam venam inciderit?*

p. 100. Εἰς δέ τις ῥυθμὸς ἐπίκαιρος. Totam sententiam depravatam credit Cl. *W*. facili vero negotio eam restitui posse crediderim legendo: εἷς δέ τις ῥυσμὸς ἐπίκαιρος, *si vero unica figura, unica dispositio, unicum iudicium fuerit periculosum*. ῥυσμὸς enim idem est ac θέσις, διάθεσις, σχῆμα, τύπος, ut exponit Eustath. ad Dionys. Perieget. Conf. ad Diog. Laert. L. IX Segm. 47 p. 414: sæpius vox ista occurrit apud Autorem Libelli de Anatome inter Hippocratea relati, ad quem plura notavimus in *Specimine Hippocratico*.

p. 102. Πτερῶν εὐωδέων ἡδονῇς ῥιπίσι. Pro ἡδονῇς legendum suadet Cl. *W*. ἠπίαις, *lenibus*. Facilior vero lectio: ἡδανοῖς ῥιπίσι, *suavibus, voluptuariis flabellis*, voce Homerica Aretæo propria.

Ἐς

Ἐν ὕπνῳ τῦ αἵματος ἡ ἔσω, καὶ ἐς πᾶν ἔνθεν ἡ τῦ —— ἀφεψή. Locus mutilus ex ingenio supplendus: Legi ergo sic posset: καὶ ἐς πᾶν σκῆνος ἔνθεν ἡ τῦ αὐτῦ (αἵματος) ἀπόπεμψις, & *in universum corpus exinde illius distributio.* Vel sic: καὶ ἐς πᾶν ἔντερον ἡ τῦ αὐτῦ ἀνάθρεψις, vel hoc modo: καὶ ἐς πᾶν ἔνθεν ἡ τῦ σκήνεος διέξις. Omnia hæc huc quadrare videntur, si subsequentia quidem consulantur. p. 106.

Χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιτηδείοισι διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι σώθεα. Quid hoc significet, nescio. Crassus, *quæ acervata sunt*, vertit. An σωθέντα vel σφιγχθέντα? ita in Not. Cl. *Wigan.* Fortassis scripserit Aretæus σαθία, ut dicitur ἀσαθία & δυσαθία, quod ipsum apud Nostrum occurrit. Verum quia nullum mihi adhuc notatum exemplum, ubi simplex σαθὴς ita fuerit usurpatum, mitto hanc conjecturam. Magis vero verisimile est, scripsisse Aretæum πλῆθεα, a πλῆθος, quod nonnunquam idem esse solet ac πληθώρη, plenitudo humorum, ut & sanguinis redundantia atque infarctus. Ita enim Galenus πλῆθος esse ait πλεονεξίαν χυμῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι συνισταμένην, *redundantem in toto corpore humorum consistentiam seu stagnationem*, vid. Foes in Hipp. Oeconom. Haud ergo mihi amplius superest dubium, quin in Aretæo scribendum sit πλῆθεα, imprimis quum πλῆθεα & σῆθεα vel apud ipsum Hippocratem aliquoties confundi inter se solere animadverterim. p. 107.

Τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ. Mallet Cl. *Wigan* ἀρωγῇ, *auxilio*, voce Homerica & Nostro hinc familiari, acutissime quidem; vix tamen videtur necessum. ἀγωγὴ hic est *eductio*, *evacuans*, ut sæpe apud Hippocr. & Galen. Vocat ergo Aretæus Elleborum jure ἐσχάτην καὶ δυνατωτάτην ἀγωγὴν, *ultimum & potentissimum evacuans.* p. 118.

Εὖ καλὸν ἐν τούτοις τοῖσιν, ἠδὲ πεμμάτων ἄπεπτα καὶ ἄκνισα καὶ κοῦφα. Manifeste corrupta haec reputat Cl. *Wigan.* Nos sic tentavimus locum desperatum: εὔχυλον ἐν τούτοις ὀψίοι, ἠδὲ πεμμάτων κ. τ. λ. *præstat vero in his illud, quod bonum chylum generat, vel ex secundis mensis ea, quæ facile concoquuntur.* Commodior certe sensus huic reddi vix potest. p. 120.

De Melancholia: ἐγκοτεῖ τε τῷ σκήνεϊ ἑτέρων νοσημάτων τόκος. Hic ἐγκύει mavult Cl. *Wigan*, quia illam vocem nihil huic locum aptum significare invenit. Forsan tamen scripserit Aretæus: ἐγκοιτεῖ, a κοίτη, *cubile*, *coitus*, *seminis conceptio*, atque hic libertate poetica pro ἐγκύει usurpaverit. p. 125.

Atque hæc fere sunt, quæ in Aretæo mihi emendanda & interpretanda visa sunt. Æquum nunc soper his subitaneis mihi exposco judicium, cum a Cl. *Wigan*, tum ab aliis literarum Græcarum amatoribus.

INDEX

ADMONITIO AD LECTOREM.

Postquam omnia, quæ præcesserunt, jam impressa fuerant, accepi novas observationes, & emendationes in Aretæum editum a Clarissimo Wiggano. Has debemus nunquam requiescenti industriæ ejusdem Celeberrimi Trilleri, qui acri cura Græcos imprimis Autores noctes, diesque, versans, & excutiens, semper boni quid his sanandis adfert. Illi gratias agite! en *hæ sunt.*

OBSERVATIONES & EMENDATIONES IN ARETÆUM,

Edit. Cl. Wigan. numeris nostræ editionis appositis.

Pag. 2. *lin.* 23. De Epilepticis loquens: χεῖρες δ' αἱ σπασμῷ ξυνέχονται,] Haud videtur satis exprimere hoc verbum violentam illam manuum contractionem; quare mallem: ξυνείργονται, *firmiter concluduntur*, vel ξυνάγονται, *contrahuntur.*

ibid. lin. 46. ἐρύθημα μελέων,] Videtur abundare, nam præcessit jam μῆλα ἐρυθρά, quare etiam in versione omisit Cl. Wigan: vel legendum, ut stare possit, ἐρύθημα μελῶν, s. μελέων, *membrorum rubor*, a sanguinis sui nimia agitatione & versus extrema appulsu.

p. 4. *lin.* 33. De Emprosthotonico: ῥάχις ὅλη ἐς ἰθύ,] Hæc profecto sana esse nequeunt, inquit Cl. Wigan, neque enim congruunt Emprosthotono affectis, qui, ut supra dixit, sunt κυρτοὶ τὰ νῶτα. Sed quid sum, inquam ego, faciemus Hippocrati, pariter de Emprosthotonico loquenti, de Diebus indicat. §. V. οὐ δύναται ξυγκάμπτειν τὴν ῥάχιν, quod scite expressisse videtur Aretæus perpetuus Hippocratis imitator, per verba: ῥάχις ὅλη ἐς ἰθύ.

p. 12. *lin.* 5. ἢν βραχὺ ᾖ τοῦ αἵματος ——— ᾖ,] Deesse hic aliquid, nemo non videt: Cl. Wigan ita mederi defectui conatur, ut legat vel ῥαγῇ ᾖ, vel ut substituat φανῇ, utrumque haud plane inconcinnum. Malim tamen faciliore negotio rem conficere legendo, ἢν πρόχυσις ᾖ τοῦ αἵματος, *si profusio sanguinis* &c. πρόχυσις, inquit Suidas, παντὸς ὕδατος ἐκροή.

p. 12. *l.* 26 ἀναχρέμψιος πυκνῆς, καὶ ἔπειτα τῇδε ἡ πτύσις βίζεται,] Ita legendum monet Cl. Wigan, verbo ab adverbio βίζην apud Hippocratem obvio formato. Sensus tamen postulare potius mihi videtur, ut legamus βιάζεται, h. e. *multa & frequens est exsiccatio, & ab hac, sive post hanc, ipsum sanguinis sputum urgetur, cogitur:* posset quoque haud incommode substitui βλύζεται, *per vomitum rejicitur*; quomodo verbo ἀποβλύζειν aliquoties in hunc sensum usus est Aretæus.

p. 14. *l. ultima*, ἢν ἀπὸ θώρηκος καλέσηται,] Postremam vocem stare hic non posse, legentibus facile apparet, nam nullum prorsus efficit sensum: ideo legendum suadet Cl. Wigan: ἐπέλθῃ, optime quidem ad sensum; non æque ad prima literarum elementa. Crassus hic plane est crassus, nec aliquid subtile huc affert: Legendum mihi hinc facillime videtur pro καλέσηται, καταβαίνῃ, *si a pectore sanguinis sputatio contigerit*, vel, *si e pectore sanguinis sputum adscenderit.* Vocem πτύελον aut excidisse aut subaudiendam esse putat Petitus, non ego.

p. 16. *lin.* 27. ἐπὶ δὲ ἦν τὸ νοῦσον ἤδη ἔκλυσις τοῦ τόνου,] Pessime vitiata hæc esse vere pronunciat Cl. Wigan: haud infeliciter quoque emendat, ἐπὶ δὲ τοῖσδε τὸ νόσου ἔθος. Nihilo pejus vero etiam legi posset: ἐπεὶ δὲ τοῦδε τοῦ νόσου ἦθος, ἐκλύσαι τ. τ. *est vero hujus morbi mos, ut dissolvat tonum.*

p. 25. *lin.* 29. De Satyriasi affectis: ἀχθόμενοι τῇ ξυμμορφῇ,] Aegre hoc locum hic habere posse videtur, malim ergo melius: τῇ ξυμφορῇ, *casu illo turbati, dejecti.* Notat quoque Cl. Wigan alicubi, ambas has voces pro se invicem librariorum incuria sæpius positas esse.

p. 28. *lin.* 5. οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐμβυθισμένῃ] Vox hæc nusquam reperitur, inquit Cl. Wigan, quum tamen ἐγκυβερνῶν apud Diog. Laërtium & Plutarchum & alibi inveniatur. Sed in eo haud fallitur, quando eam hic locum habere non posse pronunciat. Emendare igitur vult, ἐγκυρκανίῃ, vel ἐγκυκανίῃ, quæ voces per παρέπτω exponuntur ab Hesychio, Erotiano & aliis. Sed valde dubito, an Græce dicatur: ἄνεμος ἐγκυρκανίῃ, vel ἐγκυκανίῃ ἱστίοισι, pro eo, *ventus concutit & cum impetu iaflat vela*, vel *velis cum strepitu incumbit*, quem tamen sensum hic locus necessario sibi postulat. Mihi igitur, donec melius succurrat, legendum videtur: οἷον ἄνεμος ἱστίοις ἐγκυβερνῇ, h. e. *quemadmodum ventus inter navigandum in vela irruit*, ita ut verbum ἀπὸ κοινοῦ repetatur, vel aliud subaudietur, vel substituendum potius, quo animus magis inclinat, ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκύρῃ, *quemadmodum ventus in vela irruit*, unde *stridores rudentum* apud poetam, sensu sane aptissimo.

p. 29. *l.* 5. οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίχιοι,] Pro ἡλικίῃσι mavult Cl. Wigan ὁμιλίῃσι, quasi hominum consortia fugientes: sed mirum quantum hoc recedit a pristina voce: Malim ergo ἥλιξι, *coætaneis, amicis æquævis* alioquin charis admodum & acceptis, etiam morosi, ἀπὸ τοῦ ἧλιξ, ἥλικος. Allusisse vero videtur Aretæus ad tritum Græcorum proverbium: ἧλιξ ἥλικα τέρπει, cujus & inter alios plures Autores meminit Ælianus L. I. *cap.* 46. *de Nat. Animal.* adeo ut Epilepticorum σκυθρωπασμὸν significantius exprimere potuisse vix videatur.

p. 30. *lin.* 25. ἔπι οἱ κακοῦ.) Lectionem haud sanam jure suspicatur Cl. Wigan: videtur legendum ἔτι ἀπεόντος κακοῦ, *malo nondum exsistente*, vel, *præsente*, sensu commodissimo.

Ibid. lin. 48. σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχει.) Nescit Cl. Wigan, quid sint, Crassus legit πάθει, nullo sensu. Malim interim: ποικίλοι τῷ ψύχει, *pulsus frigore variati*, quomodo Hippocrates VII. *Epidem.* §. XV. de Theodori uxore: ἦν δὲ περὶ χεῖρας ψυχεινότερον τὸ σῶμα ταῖς ἀρτηρίαις. vel ποικίλοι τῇ ψαύσει, *contactu diversi*, vel denique ἴκελοι τῇ ψυχῇ, *respirationi similes*, h. e. *fracti & inæquales*: attendisse vero veteres, & inprimis Hippocratem, ad respirationem potissimum, & exinde pulsus rhythmos collegisse & judicasse, immo spiritum frequentius pro pulsu sumsisse, luculenter testatur Heurnius in *Institut. Med. Lib.* X. *Cap.* 1.

p. 34. *lin.* 1. τὰ ἐντὸς ἔκλυσιν ἔχει,) Monstra hæc verborum: Cl. Wigan mavult ἐκλελυμένα: ego vero: τὰ ἐντὸς ἐγκεκλασμένα, *intus mutilata & ad usum & motum inepta & fatua*, vel ἃ ἐντὸς ἔκλυσιν ἔχει, *quæ intus resolutionem habent*, vel ἃ ἐντὸς ἀνάλωσιν ἔχει, *quæ intus roboris & toni destructionem habent*, ubivis sensu perspicuo. Petitus se alibi hunc locum emendaturum promittit, quod factum non credo.

p. 37. *lin.* 31. De Empyicis & tabidis: οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἔξιν τοῦ θώρηκος κ. λ.) Incepta hic est & prorsus fatua vox ἀνθρώπου, pro qua libenter legere vellem φθινοπώρου autumno, empyicis vero & tabidis

au-

autumnum esse periculosum, lippis quoque & tonsoribus notum: facilis vero lapsus est inter φθινοπώρῳ & ἀνθρώπῳ, fit enim per literarum Metathesin ἀνθρώπῳ, θαιτώρῳ, unde φθινοπώρῳ.

p. 46. lin. 54. De Cachexia: ξυμπίπτει ὁμοῦ πάθεων κακεξίη τερπνὴ.) Quanquam ferri hoc & intelligi possit, prout scite explicatum fuit a Petr. Petito in Commentario: malim tamen forsan melius, legere πλοκὴ, est enim Cachexia omnium morborum complexus quasi & concursus.

p. 50. lin. 17. ἐπιφανέες καὶ ἐνωχέοντα καὶ κακῶν καὶ ἐπηρμένοι,) De venis nempe Ascite & tympania laborantium exstantibus & admodum conspicuis loquitur Aretæus. Unde apparet ἐνωχέοντα commode locum habere non posse. Mutat igitur Cl. Wigan in ἐν περιωπῇ; non infeliciter: Melius tamen & longe ingeniosius Petitus legit ἐνωχεῖσθαι, quod perbelle cohæret cum antecedente voce ἐπιφανέες. Nisi quis legere malit ἐνόζους, *ramificationibus conspicuæ*, ut est apud Suidam, quod qui non intelligebant, facile errore mutarunt in ἐνωχέοντα. Vel divisim legendum: εὐρέαι περὶ ὄψιν vel περὶ ὀπωπήν, voce Homerica, *aspectu latæ & amplæ*, quod non improbabile videtur.

Ibid. lin. 24. ὑπὸ φατὸν τὴν αἰτίην θωυμάσαι,] Hæc haud recte se habere existimat Cl. Wigan; nihil tamen tentat. Forsan legendum ἐπὶ ματὴν, τὴν αἰτίην θωυμάσαι, *neque incassum fuerit caussam admirari.* Aliter Petitus in Comment.

Ibid. lin. 35. ἐξ ἀφίξιος ὀχετῶν,] Nihili hoc esse recte vidit Cl. Editor, malletque proinde ἀφίκεος legere quæ emendatio rejicienda non est: propius tamen ad sensum & ad ipsam vocem corruptam legerim, ἐξ ἀνοίξιος ὀχετῶν, *ex canalium apertura.*

Ibid. lin. 48. παρεὸν τὰ ἄλλα τοῖσι,] Legendum haud dubie τοῖσι ἐς, nempe ἀνασάρκας, λευκοφλεγματίας & aliorum quæ præcessetant.

p. 53. lin. 15. σὺν τοῖσι ὑγροῖσι] ὑγροῖσι, legendum jubet Cl. Editor; sed commode retineri potest vox ὑγροῖσι, modo pro τῷ σὺν legatur ἐν. Vel legendum σὺν ὑγρήμασι Voce Hippocratica, quod idem ac ὑγροῖσι.

p. 57. lin. 15. κωματώδεες, ὑπνοπτοέες,] Legendum videtur Cl. Editori: κωματώδεες ὑπνοπτοῆες, quid si legatur, ὀνειροπτοέες, *insomniis inquietati?* certe ita videtur.

p. 59. lin. 2. ἀλλ' ἡ κοιλίης κίνησις ἡ νοῦσος,] Mavult Cl. Wigan παθος, haud incommode: forsan vero simplicissime legendum fuerit τίνι ἡ νοῦσος, quod antecedentia fere suadent.

p. 62. lin. 39. αἱμοῤῥαγίη ξύμφορος γήρᾳ,] Legendum forte ἀξύμφορος, nam senibus haud congruit Hæmorrhagia, ut notum.

p. 71. lin. 12. πᾶσι γὰρ ἐφίσταται ἡ νοῦσος,] Malim ἀνθίσταται, hoc sensu: *omnibus enim ante commemoratis remediis resistit hic morbus, (Elephantiasis,) cedere nescius.*

p. 82. lin. 25. δίφρῳ ἀνάκλιτον,] Mallet Cl. Wigan ἀνακλιτῷ potius legere, ut sic melius respondeat τῷ δίφρῳ, ἀνακλίτῳ vero δίφρῳ meminit Hippocrates *Lib. de superfœtat.* ut rectissime quidem emendavit Fœsius, quum antea nullo sensu legentur ἀνακλήτῳ. Ubi in Notis ad istum locum ita scripsit optimus hic Hippocratis restaurator: *hunc locum bis expressimus in Nostra Oeconomia.* Ad hæc ita regerit Cl. Wigan: *sed neque vocem ἀνάκλιτον, neque ἀνακλισμὸς in Oeconomia invenio, neque bis in voce δίφρῳ memoratus.* Quasi vero alibi non exstent, vocibus nempe ἀνακλίσιος, & δίφρος ἀνακλιντήρ, quæ sane sunt bina ista loca, ad quæ provocavit in Notis Fœsius, adeo ut datam fidem abunde liberaverit immerito hinc de negligentiæ & oblivionis culpa suspectus redditus.

p. 104. lin. 25. De Vino: τῇ φύσει συνέξειν ἐῤῥώσθη,] Cl. Wigan legit τὴν φύσιν ξὺν ἕξει ἐῤῥώσθη, vel ξὺν τῇ φύσει ἕξιν ἐῤῥώσθη, utroque modo bene: forsan tamen & sic sanandus fuerit locus, τῇ φύσει συνέχειν ἐῤῥώσθη, quod de vino dicunt Scriptores Sacri item & diætetici. Vel lege: τὸ φύσιος ἕξιν.

p. 105. lin. 9. θέρμη δὲ πάντῃ ἀνιαρὴ καὶ τὰ ἄκρεα ἀδυνῆ,] Sensus ineptus ob verba loco minus congrua: legendum videtur: θέρμη δὲ πάντῃ ἀνέρπει καὶ ἐς ἄκρεα ἀφίκει; sed posterius jam occupatum video a Cl. Editore.

p. 110. lin. 7. De Lithiacis: ὡς ὅταν δοκέειν δὲ πόνοι ἐνθυμήσιος ἄλυπα ᾖ, ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ μέλεα λύοντες,] Non reperit Cl. Wigan, quomodo hæc sententia sine dubio mendosa apte corrigi possit, quare & studio versionem hujus loci justo obscuriorem fecisse videtur. Nobis interim legendum videtur: ὡς ὅταν δοκέειν τῷ πόνῳ ἐνθυμήσιος, h. e. *tam facilis & expedita est calculi ex Vesica prodeuntis via, ut illis, qui dolori assueti vel crebro ex calculo laborarant, leve quasi somnium videntur:* præcessit enim; ἢν δὲ εὐπετέως ἐξίῃ, ἀπονέες γίγνονται. Reliqua vero ita legenda censemus: ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ μέλεα λύουσι. *Veruntamen omnes calculo laborantes animam artusque tanquam ex desperatis & inevitabilibus malis exsolvunt.* Quibus summum indicare vult periculum, quod omnibus Lithiacis impendere solet, priusquam calculus Vesica exciderit.

p. 112. lin. 43. De Satyriasi affectis: οὐ τ' ἂν σφίσι ἡ γνώμη πλέον μίμνῃ.] Vel mendosa vel manca hæc esse suspicatur Cl. Wigan; prius verum est, non æque posterius. Facillimo vero negotio ita locus fuerit restituendus: αὖτ' ἂν σφίσι ἡ γνώμη πλέως μίμνῃ, *rursus vero ipsis animus perfecte constat, ita ut præteritorum recordentur.* αὖτ' pro αὖτις, rursus, stilo Homerico, Aretæo proprio.

p. 128. lin. 38. ὁ ἰητρὸς ὁ σμῖλον ἔχοιτο χρὴ ὧν K. A.] Deest hic aliquid, & forte exciderit μέλλοντος, ὁ ἰητρὸς μέλλοντος σμῖλον ἔχοιτο, χρὴ, K. A. sensu perspicuo.

p. 130. lin. 41. ψύας.] Legendum inquit Cl. Wigan ψόας, & infra p. 145. lin. 9. pro ψυῶν, pariter legit ψοῶν. Sed miror Græcantissimum virum haud meminisse, utrumque rectum esse & ab ipso Hippocrate, Athenæo aliisque promiscue dici, qua de re pluribus agit Camerarius in *Comment. utr. Linguæ*, p. 380. 387. adde & Fœsium *in Oecon. Hipp.* adeo ut proinde nihil prorsus immutandum sit in binis his Aretæi locis: inprimis quum Jonibus ψύαι familiarius sit ac ψόαι: quis vero Aretæo Ἰωνικώτερος?

p. 132. lin. 4. τὴν σκελετίην δὲ σώματος ἐνδοθεν σάρκας πιέζειν,] Recte expungit vocem σκελετίην Cl. Wigan ceu nullibi obviam & nulli Lexicographorum annotatam, atque hinc rectissime σκελετείην substituit, quo infra usus est Aretæus *p. 151. lin. 11.* fallitur vero in eo, quod etiam illam vocem σκελετίην sive σκελετείην, quod unum idemque est variata saltim Dialecto, ut notum in nullo Lexico reperiri asserit, Stephanus enim habet & ex eo Scapula, Budæus aliique, item Galenus in Glossario Hippocratis: σκελετείη, σκελετεύει συμφύσει. Universus igitur locus sic mihi legendus videtur: τὴν σκελετείην δὲ σώματος ἐνδογενέα ἢ ἐνδογενέα πιέζειν. Nam licet & vulgata lectio per syntaxeos regulas ἐνδογενέα (κατὰ) σάρκας, optime defendi possit; sic mihi tamen longe videtur concinnior, nisi legendum potius ex Hippocrate, Lib. de *Affect.* fuerit σαρκοφυέειν, ut sane vel maxime videtur. Cur vero σάρκας legere malit Cl. Wigan, divinare ego quidem non valeo, nisi ad vocem ἐνδογενέα respexerit, quod tamen haud videtur necessarium.

F I N I S.

INDEX

I N D E X
MORBORUM ET MEDICAMENTORUM,
de quibus agit
ARETÆUS CAPPADOX.

A.

Angina

Bile

Cibis

Co-

Cru-

D.

Deli-

E.

Ele-

Flam-

Gaga-

G..

H.

Hi-

In-

Ju-

M.

Me-

Mor-

O.

P.

Pe-

Pi-

Ptis-

Pu-

Re-

San.

Sa-

Signa

Ster-

Syn-

V.

Venæ

Vi-

Vocis

Urti-

F I N I S.

ERRATA INDICIS.

Aceti usus in Lethargo. 28 C *vid.* 78 C
—— in lienis Scirrho. *vid.* 128
Adianthum &c. tuncque *leg.* hincque. 29 C *vid.* 79 C
Algor extremorum in Peripneumonia &c. 12 B *vid.* 11 B
Aloe Bilem ad &c. 129 E *vid.* 124 E
Apoplectico &c. 83 E *vid.* C
Arenula &c. 57 *vid.* 53
Arthritis impellit ægros. 104 *vid.* 134
Artus conspicua &c. 32 *vid.* 37
Calami aromatici &c. 101. *vid.* 107
Calcis cum mulsa &c. 120 *vid.* 110
Calculi Medicamentis &c. 109 C *vid.* E
Calor Exterior Synanchen tollit. 17 A *vid.* 88 A
—— *in Peripneumonia* modicus &c. 17 A *vid.* 11 A
Cicatrices novæ &c. 99 C *vid.* E
Colica quinam morbi &c. 59 B *vid.* D
Color ex pallida &c. 137 *vid.* 136.
Cremoris Tragi &c. 88 C *vid.* E
Cretici vini &c. 175 *vid.* 135
Cubile Lethargicorum 77 C *vid.* E
Cucurbita usus in Arteriæ &c. 102 *vid.* 108
—— Sylvaticæ &c. 14 C *vid.* 94 C
Dentium spasmo collisio &c. 3 E *vid.* 2 D
Diuretica quænam &c. *vid.* 128 B
Dolor in Arthritide sedatur &c 137 *vid.* 133
Elephantiasis si ad summum &c. 139 *vid.* 134
Faseols pessimi. 112 B *vid.* 117 C
Febrium observatio &c. 48 E *vid.* 98 E
Gestatio ad torporem &c. 81 *vid.* 82
Gravitas in renibus &c. 27 E *vid.* 127 E
Jecoris inflammatio &c. 94 *vid.* 44.
Jecur Sanguinem venæ &c. 101 *vid.* 108
Illitiones in faucium. 82 *vid.* 89
Iracundia effectus &c. *ibid.* *vid.* 123 D
Irritationibus &c. 73 E *vid.* C
Juvenes usque ad &c. 31 B *vid.* 37. B
Lepus assatus &c. *vid.* 117 D
Maniaci ad mutua &c. *ibid.* *vid.* 132 E
Medicamenta potabilia in Urinæ *lege* Vesicæ. 100 D *vid.* 110 D
Melancholia vel atrabilis. 92 B *vid.* 29 B
—— *post rejectionem* &c. 26 C *vid.* 28
Melancholia adventantis. 130 *vid.* 30
Mors cita ex Sanguinis &c. 62 E *vid.* B
Nares & aures imbuendæ. 74 *vid.* 75
Odoratis. vid. 112.
Oesypi usus &c. 102 *vid.* 107
Olera cruda &c. 117 D *vid.* E
Ossa tabescunt &c. 1 *vid.* 27
Otium & quies &c. *vid.* 120.
Papaveris foliorum &c. *vid.* 113
Picis liquida &c. 11 *vid.* 111
Pituita Volvuli &c. *vid.* 106
Plantaginis herbæ succi. *vid.* 113
Porri cum cremore &c. 91
Resolutio totius corporis &c. 33 E *vid.* C
Tabes ex longis &c. 38 *vid.* 36
Vena Secanda &c. 77 *vid.* 73
—— *Sectio* in Melancholia. 129 *vid.* 124